

DE NVLLITATIBVS

CONTRACTVVM, QVASI CONTRACTVVM, DISTRACTVVM, VLTIMARVM VOLVNTATVM, ET QVORVMCVMQVE ACTVVM EXTRAIVDICIALIVM.

TRACTATVS AMPLISSIMVS

RVBRICÆ PRIMÆ, PARS QVINTA.

In qua, materia legalis, quò ad plures Contractus, latè, & luculenter tractatur, & explicatur.

AVCTORE

DOM. DON BLASIO ALTIMARO

I. C. NEAPOLITANO, ET NEAPOLITANO, ET FLORENTINO PATRITIO.

Olim Insigni, in Neapolitanis Tribunalibus, Aduocato; Regij Castri Noui, eiusdem Ciuitatis Neap. Auditore; Sacri Regij Castri Capuani Consilij, Consiliario; Regiæ Cameræ Summariæ Fisci Patrono; & nunc denuò in eodem Supremo, Castri Capuani S.R.Consilio, Consiliario.





NEAPOLI, M.DCC.VI.

Ex Typographia Caroli Porpora, & Nicolai Abri.

SVPERIORVM PERMISSV.

Expensis Caroli Porpora, in cuius Libraria prostant. CVM PRIVILEGIO.

DOMINICVS PORPORA I.C.

AC M.C.V. HVIVS REGNI NEAPOLIS REGIVS CREDENZERIVS

LECTORI ÆQVANIMO.



Ix dum in lucem ediderat Illustrissimus doctrina, aquè; ac Natalibus Consultissimus potentissimi Hispaniarum Monarchæ à Consilijs D. BLASIVS ALTIMARVS Cedro sane dignum Volumen DE NVLLITATIBVS CONTRACTVVM; Cum immensa rerum copia, qua scatet lacessitus, iterum nouos fœtus edere cogitur, iterum diuitiarum suarum thesauros patefacere. Planè is, quod fabulosum erat, verum esse in semetipso monstrauit, Palladem nempè e Iouis Vertice genitam, qui illi vnà pater, ac mater est: Nullo enim aliena opis adjumento fretus, propriaq; mentis fœcunditate contentus, alterum Attici numinis Genitorem se prabet. Si vitales carperet auras Polydorus Vergilius, tantiq; Autoris tot cerneret ingentia opera, tam breui tempore ab eo concinnata, typisq; vulgata, haudquaquam profectò diceret: (a) Tantum vno die ab vno homine imprimitur, quantum vix toto anno describi à pluribus posset. *Neq; caneret doctissimè Auentinus:*

(a) *De rerum inuent. cap. 7.*

(b) Imprimit ille die, quantum non scribitur anno.

(b) *Auentin. Annal. Bojor. lib. 7.*

Tanta enim parturit celeritate, vt vix Typothetarum opera sufficiant eius scriptis suis formulis compingendis. Audio, nescio quem è triuio scurram in hanc rationem verba ex aduersu effutire: Ecquis erit faciendorum finis librorum? Quàm appositè inquit Petrarcha: (c) Ingens copia librorum, sed ingens etiam laboris copia, & quietis inopia. Huc, illuc circumagendum ingenium: his, atq; illis prægrauanda memoria. Quid vis dicam? Libri, quosdam ad scientiam, quosdam ad insaniam deduxerunt, dum plus hauriunt, quàm digerunt: vt stomachis, sic etiã ingenijs nausea sæpè magis nocuit, quàm fames. *Quin verissimum est quod monet methodi Autor Historicis* (d) Quò quisque magis in scribendo ineptus est, eò majorem librorum multitudinem effundit: *Et rectè sapientissimus Regum,* (e) Lectionem multam, carnis defatigationem tantum esse pronunciat. *At aerem hic verberat: qui enim libri vtiles Reipub. sunt, nunquam superuacanei sunt; idq; si vel idem prorsus crebrò repetatur. En Augustini testimoniũ, qui de hac eadem re disserens, mirum in modum, vt semper, hoc pacto loquitur:* (f) Vtile est plures libros à pluribus fieri, diuerso stylo, non diuersa fide, etiam de Quæstionibus ijsdem, vt ad plurimos res ipsa perueniat; ad alios sic, ad alios autem sic. Neque enim omnia, quæ ab omnibus conscribuntur in omnium manus veniunt. Et fieri potest, vt nonnulli, qui etiã hæc nostra intelligere vellent, eos non inueniant libros, in hos saltem incidant. *Hæc memorare placuit, vt blateronum quorundam obiectationes retunderemus; Ceterum Scriptorem hic fecundissimum legendum Iurisperitis, ad Iurisprudentiæ incrementum, exhibemus, non exscriptorem sterilem, exsuccum, cuius infelix labor totus sit in consarcinandis inani studio, ac sine delectu ex aliorum libris centonibus quibusdam male cohærentibus, qui nusquam reperiunt Lectores, derisores vndique, Horatianum illud ingiter ingeminantes:*

(c) *Franc. Petrar. dial. 45.*

(d) *Ant. Method. Histor. in præfat.*

(e) *Salomon.*

(f) *D. Aug. de Trin. lib. 3.*

(g) Spectatum admissi risum teneatis, amici?

(g) *Horat. de arte Poet.*

Haudquaquam Autoris nostri lucubrationes dormient in puluere, nullo vnquam tempore surrecturæ: prabebuntur muribus nocturna edulia; araneis verò ad telas aptissimè concinnandas, quietissima diuersoria. Non sufficiunt exemplaria emptoribus: ac priusquam è prælo subtrahantur, iam distracta prorsus dici possunt, atq; diuendita. Hæc, hæc equidem sunt opera, quæ æternùm viuent; ac pariant immortalitatem. Scribere omnes profectò possunt: at non omnibus benè scribere à Superis datum est. Hinc quamplurimi, in hoc maximè scriptionis genere, fœtus suos in lucem edunt, vt pereant; vndq; simul illis genethliaca canunt, & nænias. Pergant inuidi maledicere: hosce huius non facimus, neq; eos Autor moratur; cuius fama, par Olympo, vel ipsa ridet fulmina. Qui laudanda non effert laudibus, odio plusquam Vatiniano dignissimus est. Te ex eorum grege, qui genuinum frangunt in Celebriorum Autorum scriptis, Lector æquanime, haud esse scio; qua propter nouum opus, debitis ac detrectes condecorare præconijs, vt primo quoque tempore alijs fruaris, & alijs. In Liuidum autem cum Martiale canamus:

(h) Qui ducis vultus, & non legis ista libenter;
Omnibus inuideas, Liuide, nemo tibi.

(h) *Mart. lib. 1. Ep. 41.*

ELEN.

DOMINICVS PORPORA I.C.

AC M.C.V. HVIVS REGNI NEAPOLIS REGIVS CREDENZERIVS

LECTORI ÆQVANIMO.



Ix dum in lucem ediderat Illustrissimus doctrina, aquè; ac Natalibus Consultissimus potentissimi Hispaniarum Monarcha à Consilijs D. BLASIVS ALTIMARVS Cedro sane dignum Volumen DE NVLLITATIBVS CONTRACTVVM; Cum immensa rerum copia, qua scatet lacessitus, iterum nouos fœtus edere cogitur, iterum diuitiarum suarum thesauros patefacere. Planè is, quod fabulosum erat, verum esse in semetipso monstrauit, Palladem nempè e Iouis Vertice genitam, qui illi vnà pater, ac mater est: Nullo enim aliena opis adjumento fretus, propriaq; mentis fecunditate contentus, alterum Attici numinis Genitorem se prabet. Si vitales carperet auras Polydorus Vergilius, tantiq; Autoris tot cerneret ingentia opera, tam breui tempore ab eo concinnata, typisq; vulgata, haudquaquam profectò diceret: (a) Tantum vno die ab vno homine imprimitur, quantum vix toto anno describi à pluribus posset. *Neq; caneret doctissimè Aueutinus:*

(a) *De rerum inuent. cap. 7.*

(b) Imprimit ille die, quantum non scribitur anno.

(b) *Aueutin. Annal. Bojor. lib. 7.*

Tanta enim parturit celeritate, vt vix Typothetarum opera sufficiant eius scriptis suis formulis compingendis. Audio, nescio quem è triuio scurram in hanc rationem verba ex aduerso effutire: Ecquis erit faciendorum finis librorum? Quàm appositè inquit Petrarcha: (c) Ingens copia librorum, sed ingens etiam laboris copia, & quietis inopia. Huc, illuc circumagendum ingenium: his, atq; illis prægrauanda memoria. Quid vis dicam? Libri, quosdam ad scientiam, quosdam ad insaniam deduxerunt, dum plus hauriunt, quàm digerunt: vt stomachis, sic etiã ingenijs nausea sæpè magis nocuit, quàm fames. *Quia verissimum est quod monet methodi Autor Historici:* (d) Quò quisque magis in scribendo ineptus est, eò majorem librorum multitudinem effundit: *Et rectè sapientissimus Regum,* (e) Lectionem multam, carnis defatigationem tantum esse pronunciat. *At aerem hic verberat: qui enim libri vtiles Reipub. sunt, nunquam superuacanei sunt, idq; si vel idem prorsus crebrò repetatur. En Augustini testimoniũ, qui de hac eadem re differens, mirum in modum, vt semper, hoc pacto loquitur:* (f) Vtile est plures libros à pluribus fieri, diuerso stylo, non diuersa fide, etiam de Quæstionibus ijsdem, vt ad plurimos res ipsa perueniat; ad alios sic, ad alios autem sic. Neque enim omnia, quæ ab omnibus conscribuntur in omnium manus veniunt. Et fieri potest, vt nonnulli, qui etiã hæc nostra intelligere vellent, eos non inueniant libros, in hos saltem incidant. *Hac memorare placuit, vt blateronum quorundam obiectationes retunderemus: Ceterum Scriptorem hic fecundissimum legendum Iurisperitis, ad Iurisprudentia incrementum, exhibemus, non exscriptorem sterilem, exsuccum, cuius infelix labor totus sit in consarcinandis inani studio, ac sine delectu ex aliorum libris centonibus quibusdam male cohærentibus, qui nusquam reperiunt Lectores, derisores vndique, Horatianum illud iugiter ingeminantes:*

(c) *Franc. Petrar. dial. 45.*

(d) *Ant. Mothod. Histor. in præfat.*

(e) *Salomon.*

(f) *D. Aug. de Trin. lib. 1.*

(g) Spectatum admissi risum teneatis, amici?

(g) *Horat. de arte Poet.*

Haudquaquam Autoris nostri lucubrationes dormient in puluere, nullo vnquam tempore surrecturæ: præbebuntur muribus nocturna edulia; araneis verò ad telas aptissimè concinnandas, quietissima diuersoria. Non sufficiunt exemplaria emptoribus: ac priusquam è prælo subtrahantur, idem distracta prorsus dici possunt, atq; diuendita. Hæc, hæc equidem sunt opera, qua aternùm viuent; ac pariant immortalitatem. Scribere omnes profectò possunt: at non omnibus benè scribere à Superis datum est. Hinc quamplurimi, in hoc maximè scriptionis genere, fœtus suos in lucem edunt, vt pereant; vndq; simul illis genethliaca canunt, & nanias. Pergant inuidi maledicere: hosce huius non facimus, neq; eos Autor moratur; cuius fama, par Olympo, vel ipsa videt fulmina. Qui laudanda non effert laudibus, odio plusquam Vatiniano dignissimus est. Te ex eorum grege, qui genuinum frangunt in Celebriorum Autorum scriptis, Lector æquanime, haud esse scio; quapropter nouum opus, debitis ne detrectes condecorare præconijs, vt primo quoque tempore alijs fruaris, & alijs. In Liuidum autem cum Martiale canamus:

(h) Qui ducis vultus, & non legis ista libenter;
Omnibus inuideas, Liuide, nemo tibi.

(h) *Mart. lib. 1. Ep. 41.*

ELEN-

ELENCHVS QVÆSTIONVM PARTIS QVINTÆ,

RVBRICÆ PRIMÆ.



TRACTATVS DE NVLLITATIBVS

CONTRACTVVM, QVASI CONTRACTVVM, DISTRACTVVM, ET QVORVMCVMQVE ACTVVM EXTRAIVDICIALIVM.

RVBRICÆ PRIMÆ, PARTIS SECVNDÆ, SVPPLEMENTVM TERTIVM.

AGemus hic de Delegatione Contractus, quæ operatur resolutionem primi Contractus, & facit alium Contractum, Dicemus de Acceptilatione, quæ destruit Contractum, Dicemus de Præscriptione Contractus, quæ extinguit Contractum, Dicemus de Confusione Contractus, quæ similiter resoluit Contractum, Dicemus de Compensatione, vbi de Retentione, de Remissione debiti, vbi de Solutione, & Datione insolutum, qui Contractus similiter faciunt inexistentes priores Contractus, Dicemus demum de Effectibus Nullitatis Contractus. De quibus *Nos* etiam egimus in *Tract. de Nullitatibus Iudiciorum in Rubr. 8. qu. 13. & seqq.*

SVMMARIVM.

QVÆST. XLI.

Quid sit delegatio. n. 1.

Delegatio habet vim solutionis. n. 2.

Extinguit hypotecas nu. 3. An Differat Delegatio à Cessione. ibid.

Delegans amplius molestari non potest, quamuis delegatus fiat non soluendo nu. 4. Limita. n. 8. 9.

Delegatus debitor, deleganti soluere non potest. num. 5. 6. 7.

Si nomen debitoris sit datum insolutum, delegans non tenetur ad aliud, nisi ostendere esse illum verè debitorem, non tamen esse soluendo. nu. 10. 11.

Delegatione facta, duplex perit obligatio, debitoris erga delegantem, & delegantis respectu delegatory. num. 12.

Nisi esset pactum in contrarium. n. 13.

Delegatio excluditur per coniecturas contrarias, quæ. nu. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Quæ sint requisita delegationis? sex. num. 20. Quod delegatus sit debitor delegantis. nu. 21. Contra n. 68. 69. 70. & à nu. 71. ad n. 77.

1. Vt delegatarius sit creditor delegantis. n. 22.

2. Vt promissio à delegato emissa, fiat mandato debitoris delegantis. n. 23.

3. Vt delegatus per stipulationem se obliget. n. 24. Sic acceptatio creditoris, cui fit delegatio. num. 25. 26. 27. 28.

4. Vt non sufficiat se obligari delegatorio, sed vt soluat illi. n. 29. De qua re. n. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. Vbi de acceptatione litterarum Cambij, & similium, & nu. 41. & à num. 42. ad num. 51.

5. Requisitum est, vt cedens liberetur à delegatario. n. 52. 53. 54. 79. 80.

6. Quod promissio facta à delegato sit simplex, & sic delegatarius repræsentat ipse creditum. n. 55. & de dictis requisitis. n. 81. 82. 83. 84.

Differunt Delegatio, Cessio, & mandatum. nu. 56. & à 57. ad nu. 60.

Delegans post delegationem nullam actionem exercere potest contra debitorem. n. 61.

Delegatus debitor soluens ei, cui delegatus fuit, quamuis non esset creditor delegantis, secus si compensaret nu. 62. 63.

Delegatio inuito, & ignorante debitore fieri non potest, secus cessio. n. 67.

Ad inducendam nouationem, mandatum debitoris delegantis præcedere debet. n. 78.

Multoties delegatio non habet vim solutionis, & non liberat debitorem delegatum à creditore delegante. num. 85.

Delegatio potest fieri duobus modis, primo modo extinguendo priorem obligationem, secundo non extinguendo, sed firma remanendo. n. 86.

In dubio an censeatur extincta prima obligatio. num. 87. 88.

Delegatio fit etiam tacitè. n. 89.

Fit delegatio extinctiua inter delegatum, & delegantem, etiam si ille, cui solui debet non sit creditor mandantis. n. 90.

Simplex accollatio debiti pro alio, an extinguat hypotecam creditoris. n. 91. 93. Vbi tota materia accollationis.

Accollans fit principalis debitor. n. 92.

Accollatio succedit loco pretij, sic venditor non potest excipere de non implemento. n. 94.

An creditor agere possit contra accollantem. n. 95. 96.

Anterior creditor hypotecarius delegantis, an possit agere contra nomen debitoris delegati. nu. 97.

Delegatione in quibus casibus debitor non liberatur. num. 98.

Delegatio, an induceatur ex acceptilatione. n. 99.

Delegatio facta ex causa dotis, quæ. nu. 100.

Emptor feudi, delegatum pretium Creditori venditoris, si hic reuocat contractum, ob defectum Regij Assensus, delegatario soluere non tenetur. nu. 101.

Delegatarius exceptionem patitur, quæ ex vitio delegationis procedit. n. 102.

Delegatus, quamuis debitor delegantis, potest opponere delegatario exceptionem delegationis inualidæ. num. 103.

Delegatario non obstat exceptio, quæ iam delegationis tempore competebat, secus si postea oriatur. num. 104.

Delegatorio obstat exceptio non implementi, ex parte delegantis. nu. 105.

Delegantis iussus est necessarius eodem contextu ad inducendam delegationem. nu. 106.

Delegatarius non agit actione delegantis, nec ex mandato illius, sed ex propria stipulatione. n. 107.

Delegatorio non potest opponi exceptio, quam delegatus tempore promissionis sibi competere ignorabat. num. 108.

Exceptio quænam opponi possit delegatario vnde coniicitur, conijcitur si in radice obligationis, quæ erga delegatarium contrahitur, aliquo vitio sit infecta. n. 109.

Delegatarius non potest euitare exceptiones iustas in promissione. nu. 110.

Delegatarius quando repellatur ex non implemento delegantis. nu. 111.

Delegatio insurgit ex duplici accepsilatione. n. 112.

Delegatio est stricti Iuris. n. 113.

Delegatarius quando patiatur exceptionem ex qualitate correspectiuitatis. n. 114.

Exceptio euictionis imminens, quæ noceret delegantis, non nocet delegatorio pretij. n. 115.

Secus etiam si vitium sit insitum in ipsa delegatione. num. 116.

Debitor delegatus nulla exceptione vti potest aduersus eum, cui delegatio facta est. n. 117. Fallentiæ n. 118. 119. 120. 121.

Non competit repetitio contra recipientem delegantis non creditorem. n. 122.

Per delegationem nouatio inducitur, quamuis expressum non sit. n. 123.

Dolus an operetur in delegatione. n. 124.

Non habet locum rescissio in delegatione. n. 125.

Quid sit Delegatio Contractus, & in quo differat à Nullitate Contractus?

Quæst. XLI.

1 DElegatio est obligationis commutatio, nō solum debito in aliud, sed ex persona debente, in aliam *l. 11. ff. de nouat. & delegat. l. 2. C. eodem. Tusc. lit. D. conclus. 142. & seqq. Christin. dec. 180. vol. 4. Tepat. var. sent. tit. 177. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. n. 280. & seqq. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 13. nu. 4. Franch. dec. 15.* & ibi *Luca,* & alii *Addentes, Cyriac. contr. 214. 374. 375. 456. Tonnut. lib. 2. qu. 49. Barbosa vot. 126. num. 81. Gusm. de euict. q. 35. à n. 45. & 59. Salgad. labyr. lib. 1. cap. 10. à num. 26. c. 2. nu. 56. p. 3. c. 2. à num. 34. 45.*

2 Delegatio solutionis loco cedit, & est similis solutioni, *l. quamuis, §. interdum, ff. ad Velleian. l. si rem, §. si dno, ff. de nouat. l. inter causas, §. abesse, ff. mandat. Surd. cons. 269. nu. 16. cons. 436. num. 1. cons. 445. num. 8. Vaz axiom. iur. lit. D. nu. 41. Id. Surd. dec. 23. nu. 1. dec. 74. num. 1.* & ibi *Addentes Hodiern. & Censal. Barbos. in repertor. verb. delegatio, Gratian. disc. 64. nu. 2.* & ibi *Luca, Pereira dec. 38. nu. 1. Maur. de fideiuss. §. 5. fol. 564. P. Affl. contr. 35. nu. 3. 4. 5. D. Merlin. contr. 91. n. 10. seqq. lib. 1.* vbi etiam *Scoppa, Sanfel. dec. 360. num. 1. D. Gobius consult. 31. nu. 21. & consult. 33. num. 34.* Roccus *resp. 6. n. 15. lib. 1. Panimol. dec. tom. 1.*

3 Sic extinguit hypotecas, *Merlin. de pignor. lib. 5. q. 13. nu. 4. 6. D. Gobius consult. 32. num. 21. & consult. 33. nu. 34.*

Delegatio, & Cessio, licet aliqui dicant esse eandem, *Olea de Cess. Iur. tit. 1. q. 2. n. 12.* Tamen in stricta significatione differunt, quia cessio nominis, ignorante, & inuito debitore fieri potest, *Gusm. de euict. q. 35. num. 3.* quia debitor nouæ obligationi non obligatur, *Georg. alleg. 39. nu. 24. Leotard. de vsur. q. 39. num. 2.* Sed delegatio non fit nisi consentiense, & promittente debitore, *Gallerat. de renunc. lib. 1. c. 4. num. 18. & Nos infra.*

4 Et delegans amplius molestari non potest, quamuis delegatus efficiatur non soluendo, *Ludouic. dec. 23. nu. 1. Thor. vot. 6. num. 45. Surd. dec. 23.* & ibi *Hodiern. & Censal. & cons. 145. Schettin. in comment. ad l. 3. C. de nouat. c. 4. nu. 3. Gusm. de euict. q. 35. à nu. 45. & 59. Salgad. labyr. p. 1. c. 10. à nu. 26. & c. 27. à num. 56. & 3. p. c. 2. à nu. 34. & 45 Fontanell. dec. 124. & seqq. Cyriac. contr. 101. 105. num. 5. contr. 427. nu. 3. contr. 214. 375. 249. 456. Marescot. lib. 2. c. 11. Tonnut. lib. 2. c. 49. Barbos. vot. 126. nu. 81. D. Capon. disc. 314. 339. Olea de cess. iur. tit. 7. q. 3. nu. 26. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 36. nu. 7. Merlin. de pign. lib. 5. c. 5. nu. 5. Altograd. cons. 6. num. 36. & seqq. Pegas. res. c. 3. nu. 401. 402. Rota gen. dec. 2. num. 25. Affl. dec. 353. Idem Surd. cons. 828. à nu. 14. Cels. dec. 54 nu. 10. Gobius consult. 33. nu. 34.* Rota *dec. 47. nu. 9. p. 10. R. Sanfel. dec. 360.* Roccus *d. resp. 6. nu. 15. Scacc. de camb. §. 2. gl. 5. nu. 280. seqq. & n. 292.*

5 Sic delegatus debitor delegantí soluere non potest. *Olea de cess. iur. tit. 8. q. 2.*

6 Idem est respectu delegati, qui à Creditore delegante liberatur, & ab eo amplius conueniri non potest. *Ludouic. d. dec. 27. nu. 7.* Quamuis debitor delegatus non fiat soluendo, *Dec. cons. 107. nu. 2. Affl. dec. 253. Rota Gen. dec. 2. à nu. 25. Surd. cons. 828. à nu. 14.* Dummodo tempore delegationis sit liquidus debitor, non tamen esse soluendo. *Magon. dec. Flor. 39. Fab. in C. lib. 4. tit. 29. defin. 15.*

7 Maximè inter mercatores, *Marta dec. 66. nu. 53. Thor. d. vot. 6. nu. 45.*

8 Verum hoc limitatur, vbi delegans sciret verisimiliter delegatum de proximo esse decocturum, quo casu saltem de dolo tenebitur, *Mastrill. dec. 177. nu. 7. Natta cons. 342. Surd. dec. 23. nu. 6. Pegas. d. c. 3. nu. 398. seq. Olea de cess. iur. t. 1.*

tit.7.q.3.nu.7.seqq. Costa in praxi p.1.num.3. Noguerol.alleg.29.num.247. Scaccia sup. num.285. 299. Ex quibus coniecturis præsumatur hæc scientia, Sebettin.in l.3.C.de nouat.cap.4. Surd.d. dec.23. vbi Censal.n.4.

Si dolus esset in eodem contractu delegationis commissus, delegatario opponi non potest, l.doli.ff. de nouat. Thes.lib.3. q.113. nu.3. P. Affl.contr.37.nu.3.9.seqq.

9 Limitatur etiam si delegatarius esset minor, Fab.in C.lib.4.tit.30.de resc.vendit.defin.10. vbi idem probat in maiore, dolo debitoris, & falsis suasionibus inductus, vt malum nomen admitteret.

10 Et si nomen debitoris delegatum sit datum insolutum, ad nihil aliud tenetur delegans, nisi ad demonstrandum delegatum esse liquidum debitorem, non tamen cauere debet illum esse soluendo, Magon.dec.Flor.39. Mantica de tacit. lib.10.tit.13.à nu.9. Fab.in C. lib.4. tit.29.defin. 15. Scaccia sup.n.283.

11 Vnde periculum nominis dati in solutum spectat ad accipientem, l. Iulianus 30.ff.de petit.hared.l.periculum 30.ff.de pignor. l.pupilli 96. §.soror.ff.de solut. Barz.dec.110. Osasch.dec.62. num.10. Mesa var. lib.1.c.43. Censal.ad Surd.d. dec.23. Scaccia sup.num.291. Surd.cons.145.num. 21.lib.1.

Et si per pactum periculum dicti nominis spectaret ad delegantem, non esset delegatio. Scaccia sup.n.286.

12 Sic delegatione facta, duplex perit obligatio, illa scil.qua tenetur mihi debitor meus, quem delego, & ea, qua teneor creditori meo, Ronchegal.l.3.ff.de duob.reis nu.53. Thor.d.vot.6.n.47. & seqq. Scacc.de commerc.§.2.gl.5.n 300.& 302.

13 Verum omnia, quæ diximus de extinctione, & liberatione debitoris delegantis, non procedunt, si esset pactum in contrarium, Surd.d.dec.23.vbi Addentes.Gratian.disc.64.vbi Luca, D. Merlin.contr.91.lib.1.vbi Scoppa.

Puta si delegans promisit se curaturum solutionem, Scaccia sup.n.298.

14 Et delegatio excluditur per coniecturas contrarias, puta si adsit promissio manutentionis exigibilitatis crediti cessi, vel reseruationis priorum iurium, nam in delegatione periculũ totum reijcitur in Creditorem, l.si mandauero, §.ad esse, ff.mandati, Castr.in l.delegare nu.3.ff.de nouat. Rota in bonon.litter.cambij 8. Aprelis 1647 coram Verosp.allata per Merlin. de pign.lib.5.q. 13.nu.13. Calf.dec.54.nu.6.9. Gobius consult.32. nu.22.licet contra n.13.

15 Item iudicium motum à debitore contra debitorem cessum, Rota sup. Nam repugnat naturæ delegationis, Surd.dec.23.nu.2.vbi Hodiern.& Censal.

16 Item reseruatio facta dominij, donec facta fuerit solutio, Rota sup.& post Oleam de cess.iur. dec.11.nu.10. Antonell.de temp. legal.lib.1. c.36. Sabell.§.delegatio nu.4. Scacc.de commerc.§.2.gl. 5.num.286. Gratian.& Luca disc.64. Gobius consult.32.num.22.contra num.23.

Cum alias delegatio transferat periculum nominis cessi in accipientem, Rota post Olea dec.11.nu.11. Surd.cons.23.nu.32.seqq. Burat.dec. 476.n.3. Duran.dec.266.n.15.& 17.

17 Et delegationis causa cessante, cessat ipsa delegatio, & delegatus recusare potest solutionem, Gobius consult.33.n.32.

18 Sic delegatione facta, ita quod delegans non liberetur, nisi prius facta excussione debitoris delegati, delegatarius tenetur prius agere contra delegatum, quam contra delegantem, Gobius consult.32.nu.24. Cyriac.contr.214.num.38. Bertazol.de claus.instr.claus.33.gl.18.sub n.3.

19 Et delegatarius ex causa lucratiua patitur exceptiones ex persona delegantis, P.Affl.controu.36.n.19.

20 Adhoc vt delegatio perfecta, & absoluta dicatur, plura requisita concurrere debent, quorum meminit Gratian. disc.164. Surd.dec.178. nu.4 Pereira dec.38.num.4.5. Idem Surd. dec.23. num.3. Cardos §.delegatio, Pacheco in apolect. iur. eodem verbo, Menoch.lib.3. præs.134.n.65. Thor. d.vot.6.num.36.seqq. Bertazol. claus.33.gl.4.& seqq. Hodiern. ad Surd. dec.187. Brison.de solut. lib.2.tit.de delegat. Donell.lib.16.comment.c.1. & ibi Osuald.lit.N. Mesa lib.1.c.11. Gusm.de euict. q.35.nu.5. Mantica de tacit.lib.17.tit.7.8. Molina de instit.disp.559. Gallerat.de renunciat.tom.1.lib. 1.c.4.nu.18.seqq. Oteiza,& Ollan.lib.2. Paripom. iur.c.7. Olea de cess.iur.tit.1. qu.2.nu.50. & seqq. & tit.6.qu.11.nu.35. Leotard. de vsuris q.39.nu. 2. Nos ad Rouit.cons.75. nu.28. & seqq.lib.1. & Rouit.ibid. Scacc.de commerc.§.2. gl.5. num.300. Parlator.quotid.lib.2.c.fin.2.par.§.12.lim.6. Cels. dec.54.nu.2. P.Affl.contr.35.nu.17.seqq. Roccus resp.6.nu.13.seqq.lib.1. Noguerol.alleg.35.n.12.

21 Primum est, quod delegatus delegantis debitor sit, post mille Pegas.resol.c.3. nu.415.seqq. Hodiern.ad Surd.dec.187.nu.4. Affl.dec.353.nu. 4. Guttier.de iuram.p.1.c.63. num.5. Pereira dec. 204.& 126. P.Affl.contr.35.nu.26. Cyriac.contr. 108.nu.23.contr.214.nu.6.32. De qua re latè infra vers.sed Gratian.

22 Et vt delegatarius sit creditor delegantis, & eius actio ob omni exceptione absoluta, P.Afflict.contr.35.nu.17 seqq.ex l.25. aliud 2. resp ff. de donat. Vide infrà nu.69.

23 2. Requisitum est, vt promissio à delegato emissa, mandato debitoris delegantis fiat, l.delegare, ff.de nouat. Surd.d.dec.23.num.6. Ant. Fab. coniect.lib.18.c.1. Pegas.d.c.3. num.415.seqq. D. Hodiern.sup. Gratian.& Luca disc.64. Ludouis.& Addit.dec.217. P. Afflict. contr.25. R. Sansel.dec. 360. Alderis.de symbol.contract.tit.4.c.10.n.46.

24 3. Requisitum est, vt delegatus per stipulationem obligationem emittat, l.1.in princ. C.de nouat.& 8.l.delegare, Otera,& Olan.sup. Scacc.de camb.§.2.gl.5.nu.281. Barbos.in l.si cum dotem, in princ.ff.solut.matrim. num.9. Rota dec.6. post Olea de cess.iur. Turri de cambijs disp.2.q.8. num. 42.seqq. D.Scoppa ad Merlin.contr.91.nu.5. Andreol.

dreol.contr.91.nu.2. Luca in labyr.ceff.iur.via 12 num.3.& vlt.Turri de camb.disp.2. q.6.num.41. seqq.Pegas.d.c.3.nu.431.seqq. D. Hodiern.sup.P. Affl.contr.35.nu.22. Vbi limitat inter Mercatores ex Put.dec.124. lib.3. Dec.cons.421. num.7. Couar.var.p.2.c.6. de solut.nu.72. D.Mansi consult.15.nu.13. Et secus etiam de Iure Canonico ex tex.c.1.de pactis.Antonell.de temp.legal.lib.1. c.36.num.18.19. Ferret.cons.129.nu.6. Genuens. pract. Eccles.q.765.

25 Sic requiritur acceptatio Creditoris, cui fit delegatio, Schettin.ad l.2.C.de nouat.r.4.nu.1.2. Altolin.res.18.nu.27.Roccus resp.6. nu.13.lib.1. Noguerol. lleg.35.n.12.

26 Sic delegatio non nisi consentiente, & promittente debitore perficitur, l.1.l.neque Creditores,C.de nouat.Gallerat.de renunciat.tom.1.lib. 1.c.4.nu.18.Thor.voto 6.à nu.34.Acosta de priuil.credit.reg.2.ampl.6.num.54.seqq. Hodiern. ad Surd.dec.187.Olea de ceff.iur.tit.6. q.11.num.35. & tit.2.q.2.à nu.50.Turri de camb. disp.2.q.8 à nu.41.Parlador.lib.2.quotid.c.fin.2.p.§.12.lim.6. Canaler.dec.38.nu.6 dec.137. num.1. Duran.dec. 266.nu.22.dec.310.nu.5. Ludouis.dec.217.nu.3. Burat.dec.749.nu. 20.Rota rec.dec.134.nu.6.p.4. Altolin.res.18.num.27. D.Constantin.ad statut. Vrbis annot.26. num.171.& 177. Noguerol.alleg.35.nu.12.

27 Et quo oritur, quod debitori cesso, ius excipiendi ex his,quæ obstarent cedenti non auferetur,& debitori delegato ius excipiendi denegatur, quia patiens delegari, & promittendo soluere delegatario,exceptionem, si qua habebat,remittere intelligitur,& quasi donare videtur, D.Merlin. contr.91.lib.1. R.Ponte cons.67. tom.2.Olea tit.6.qu.11.nu.35.36. Retes de donat. c.5.nu.8.9 fol.61.Gregor.Lop.l.19.gl.4.tit.14.p. 5.Gusm.de euict.q.60.num.28. Salgad. labyr.p.3. c.6.§.vnic.à nu.24.& 36.Ricc.p.4.collect.1185. Cyriac.contr.214.

Sed Cancer.var.lib.2.c.6.num.84.dicit, quod debitor cessus, qui promisit soluere delegatario, possit opponere exceptiones competentes deleganti.

Si non sit delegatio, sed tantum debitor cessus promiserit soluere,Thes.lib.3. qu.111. contra tenet Olea de ceff. tit.6. qu.11.nu.36. ex Leotard.de vsuris qu.71.nu.30.& qu.94.num.77. loquens in exceptione metus,& vsuræ. Et limitat in minore,& muliere,Scacc.commerc.§.2.gl. 5.à nu.280.

Sed contra dicit Fab.in C. de action.& obligat.defin.1.& lib.12.coniect.11.

Sed opinio Cancerij est verior, quando non esset formalis delegatio, quod exemplificatur: Quis vendidit prædium, & delegauit pretium Titio soluendum,dum agebat delegatarius pro solutione, excipiebat illa de euictione imminente,exceptio,an sit admittenda.Et licet Merlin.contro.9. Maccerat.rap.60.cas.17.teneat non, Tamen contra sunt Andreol.contr.270.num.7. Vbi quia cessat causa delegationis, qua cessante cessat delegatio,ex Dec.cons.421. nu.14. Rota post Zacch.de obligat.Camer.dec.113.n.8.Amat. res.21.Cyriac.contr.108.nu.2.contr.427.

An anterior Creditor hypotecarius delegantis agere possit contra nomen debitoris delegati.Quod non,quia delegatio est quædam solutio.Mantica de tacit.lib.17.tit.7. nu.5. Et sic extinguatur hypoteca prima delegantis, Duran.dec.266.

Sed contra quod possit agere dicunt Cyriac. contr.238.& seqq.Noguerol.alleg.35. Amat.res. 51.nu.19.Mariu.res.71.nu.9. lib.1.Fontanell.de pactis cl.5.gl.8.p.6.nu.47.Merlin.de pignor.lib.2. qu.32.nu.4.Salgad.labyr.p.1.c.10.num.55. Card. Luca de credit.disc.18.nu.36. Carol.Ant.de Luca in Spicileg.q.38.num.4. vbi quod Noguerol.reijcit Manent. cons.18. Idem Carolus Ant. Luca in labyr.ceff.iur.via 12.n.10.

28 Sic cessantibus requisitis delegationis, periculum decoctionis debitoris cessi, spectat ad Cedentem,alias non.Cels. d.dec.54. Olea de ceff. iur.tit.7.q.3. num.19.seqq. Rota dec.47. num.3. p.10.rec.

29 4.Requisitum est secundum Paul.in d.l.delegare in eo,quod delegatus non recedat à forma suæ delegationis,seu commissionis,nam alter si ab ea recedat neq;nouatio inducta dicetur,neq; principalis debitor liberabitur D. Hodiern.sup. Quo fit, vt si quis debitori mandauerit, vt id, quod ei debetur creditori suo soluat, sed tantum promittat se soluturum debitum delegatum,nec delegatio inducitur, nec debitor liberatur,ea ratione,quia, cum delegato mandatum fiat,non vt promitteret, sed vt solueret, & ipse tantum promiserit;formam delegationis excessit contra naturam mandati, quod ad vnguem obseruari debet,l.diligenter,ff.mandat.l.potest,ff. eod.c.qui ad agendum,de proc.in 6.Surd.cons.105. nu.25.Mantica de tacit.lib.7. tit.12. Tusc.lit.M. conclus.39.Cyriac.contr.278.num.6.seqq.Sic in hac specie delegatio non contrahitur, Cagnol. in l.singularis num.161. Soccin.& omnes in l.qui vsufructum,ff.de verb.signific.Pegas.d.c.3. n.438. D.Hodiern.& Surd.dec.187. P.Affl.controu.35. num.32.

30 Verum hæc sententia dubia redditur, quia promissionem loco solutionis haberi efficaciter probat tex.l.vlt.C.ad l.falcid. ibi: siue voluerit,siue promiserit, l.inter causas §.1. ff.mandati. Igitur sicut si delegatus solueret,prior debitor liberaretur, sic eodem modo, eadem liberatio contingere debet, si delegatus promittat se soluturum, ideo contrariam sententiam tenent Rota Gen. dec.2.num.25. Menoch.de præsumpt. præs.34.num.68.Stracch.de decoct.5.p.n.5. Qua opinione retenta, contrariis respondet Pegas. sup.num.442.Scacc.de commerc.§.2.gl.5.nu.280. & seqq.

31 Ex quibus infertur ad casum propositum per Bart.in d.l.singularia num.19. de debitore cuiusdam Mercatoris, qui mandauit, vt creditori suo solueret, sed mandatarius verò, mandatum

datum excedens,spopondit soluere id,ad quod mandans tenebatur,an hoc casu mandans liberetur,etiam si mercator decoxerit, vel effectus sit non soluendo, creditor possit habere recursum contra priorem debitorem;& dicendum est priorem debitorem fuisse liberatum, cum ex dictis,sit vera delegatio,*DD.io d.l.delegare, Magon.d.prœs.134.num.49. Barbos.in l.si cum dotem,in princ.nu.7. ff.solut.matrim. Thor.d.vot. 6.num.40.& seqq.Surd.cons.436.nu.1. vol.3.Rouit.cons.75.num.3.lib.1.*vbi *Nos nu.*18. *Gratian. & addentes dec.*117. *Barz.dec.26. Sesec.de commerc.§.2.gl.5.num.300. Parlador.lib.2.quotid.c. fin.2.p.§.12.lim.6. Merlin.de pignor. lib.5. qu.13, nu.9. DD.apud Scacc.de commerc.§.2.gl.5.nu.63, 244.Rota diuers.dec.445.*

Verum quod per promissionem solutionis, non fit facta vera delegatio , & sic quod delegans non liberetur,si mandans iusserit soluere, & ille non soluat,sed se obligat soluere, *Mantica de tacit.& ambig.lib.17.tit.8. nu.13.seqq. Ansald.de commer.disc.17.num.26.P.Afflictoo.contr.35. num.32. Idem Mantica de coniect. lib.11.tit.17. 35.Bal.cons.348.sect.349..Affl.dec.353.n.2.3.*

32 Alij distinguit, quod vel iste Campsor, qui promisit tibi pro me,non habebat pecuniam meam , & sic non erat debitor meus, & tunc non fit nouatio,& consequenter ego non sum liberatus , quia ille Campsor est solum fideiussor,contra quem potest agi etiam Titio debitore principali non excusso , propter fidem,quæ adhibetur talibus Campsoribus publicis , secus si ille non esset Campsor . Vel si Campsor habebat Titij pecuniam , & sic erat Titij debitor,& iussu illius promisit , & tunc est vera delegatio. *Rota Gen.dec.19. Franch.dec.303. nu.3. in fine .*

Sed pro prima opinione est *Scacc. d.gl.5.nu. 296.*vbi respondet contrariis.

Quæ conclusio prima non procedit quando debitor delegans , seu debitor delegatus promittit se facturum,& Curaturum, quod is, cuius nomen delegatur soluat , nam isto casu periculum erit ipsius debitoris delegautis , seu Campsoris, dummodo Creditor reddat litteras cambii illi Campsori, *Alex.cons.94.num.3. Surd. dec.23.n.9.10.*vbi *Ceofal.& Hodiero.*

33 Licet de stylo Mercatorum aliter seruetur, *Bertazol.de clausul.cl.33. gl.18.num.4. Gratian. d.sc.64.nu.5.6.*vbi *Luca, Fachin.contr. lib.2.c.73. & lib.11.c.53.Sbbettiu.in l.3. C. de nouat. cap.4. num.27.*

34 Licet contra etiam in Mercatoribus dicat *Gratian. disc.64. nu.1.Pascal.de virib.patr.potest.p.1. c.8.num.71.Gait.de cred.c.2.à num.2377. Castill. lib.5.contr.77.Amat.res.47.Fontanell.dec.124.0. 6.dec.125.Carleual.de iudic. lib. t. tit.3. à nu.24. Acosta de priuil.credit.reg.2.ampl.6 nu.71.Tonnut.qq.ciuil.q.90.à nu.6. Merlin. de pignor.lib.4. q.150.à n.54.*

35 Nec est dicendum: per interuentum nouæ personæ delegationem,& nouationem prioris obligationis fuisse inductam , quæ translata est in acceptationem , nam multa differunt inter hanc casum,& veram delegationem , *Olea de cess.iur.tit.7. qu.3. num.26. Hodiern.d.dec.187. num.5.*

36 Si verò Mercator , cui litteræ sunt directæ adnotet in libro Banci , creditorem illum,qui præsentauit illas , in quantitatibus in litteris illis contentis, tunc, ex quo creditor videtur secutus fidem illius mercatoris , si deficiat , ad nihilum tenetur debitor, *Tonnut.cap.99.à num. 11.Salgad.labyr.p.3.c.2. nu.36. Nos ad Rouit.d. cons.75.nu.19.seqq.lib.1.*

37 Sic delegatione facta , ità vt delegans non liberetur , nisi facta discussione debitoris delegati delegatarius debet agere prius contra delegatum,quam delegantē , *D. Gobius consult. 32.nu.24.*

38 Verum fit delegatio,& nouatio non quando fit traditio cedulæ contra debitorem absentem,cum facultate exigendi , *Altograd.cons. 37.nu.24.seqq. Merlin.de pignor.lib.5. qu.5. nu.6. Duran.dec.266.num.16.17.* vbi *num.18.* dicit in dubio cessionem præsumi factam simpliciter ex causa solutionis . Sed quando fit creditori acceptanti,præsenti,& consentiente debitore cesso,fit traditio Cedulæ cum expressa facultate exigendi . Et tunc hæc cessio habetur eo ipso loco solutionis , ita vt ex tunc debitor cedens liberatur, cum creditor nominis cessioni consentit,*Merlin. sup.nu.3. Altograd.d.cons.37. num.22.23.27.*Vbi subdit,quod delegans tenetur solum ostendere debitorem delegatum fuisse vere,& efficaciter debitorem delegantis, non autem tenetur eum præstare locupletem, & soluendo,*Duran.dec.266.nu.17. Ludouis.dec. 217.num.7.* Vnde periculum nominis post cessionem contingens,in tali casu ad Cessionariū, pertinet,*Altograd.sup.n.28.*

39 Sed quod Delegatio non inducatur per acceptationem litterarum,factam ab eo, cui diriguntur, *Olea de cess.iur.tit.7.q.3. num.26. Molina de iustit.disp.559. Gait.de credit.c.2. ex num. 2377. Fontanell.dec.124.125. Merlin. de pignor. lib.4.qu.150.nu.254. Borrell.in summa dec.tom. 2.tit.13. num.93.* R.*Mariu. ad Reuert. dec.232. n.2.& 429.nu. 1.& lib.2.res.c.89.* & ibi *Rodoer. Acosta de priuil.credit.reg.2. ampl.6. ex num.71. Amat.resol.47.Fab.in C. lib.4.tit.5. defin.1. Nouar.lib.1.quæst.33. D.Hodiern.ad Surd.dec.187. Carleual.de Iudicijs lib.1.tit.3.ex nu.24. Luca ad Franch.dec.303.nu.7. Tonnut.res.90. ex num.6. Thor.vot.80.nu.22.seqq.Maur.allrg.62.Grnua de stript.priuat.in rubr.de litt.camb.nu 76.Turri de camb.disp.2.q.12.nu.10.*In nostro Regno esse receptam sententiam dicunt *Rouit.in pragm. 1.de litt.camb.num.1.2. D.Mariu.ad Reuert.dec. 232.R.Capyc.Latr.dec.20.*& ibi,*Manfrella nu.1. Gratian.disc.64.nu.1. Fontanell.dec.126. num.6. & dec.125 Merlin.de pignor. lib.4.qu.150. à nu. 54.Nos ad Rouit.cons.75.nu.22. lib.1. Pegas.resol.c.3.num.449.*vbi *Nos*,& alios *DD.*refert,& sequi

sequitur, & alios contrarios refert, & impugnat, & bene, & decisum refert per suum Senatum anno 1663. *Noguerol. alleg. 16. nu. 8. Roccus Tract. de litter. cambij*, nota 24. *& seqq.* vbi tota materia.

40 Quæ conclusio procedit, quamuis mora creditoris in præsentando litteras intercesserit, *Nouar. d. qu. 33. Hodiern. sup. nu. 4. Fontanell. dec. 125. Castill. lib. 5. contr. 77. vers. quartus casus, & vers. quod si adhuc, Marescot. lib. 2. resolut. 11. Crizz. ad Capyc. Latr. dec. 20. num. 16.* Quidquid aduersus *Castill. Marescot. & Hodiern.* dicat *Olea sup. num. 39.* contra quem est *Luca ad Franch. d. dec. 303.* dicens ex *Fontanell. sup. nu. 17. 18.* eandem moram, remissam iri, iudicis arbitrio, & non dissentit *Olea sup. Roccus sup.*

41 Quid si litterarum Dominus, debitoris fidem sequutus sit, & vice litterarum sibi directarum, alias, alteri directas, dedisset, *Olea* dicit *sup. num. 43.* scribentem esse liberatum contra *R. Capyc. Latr. d. dec. 20. Gait. sup. num. 2413. Pascalem de vir. patr. potest. p. 1. c. 8. num. 71. Afflict. dec. 353. Roccus sup.*

42 Sed contrarium est verius, nam per receptionem aliarum litterarum, non videtur Creditor acceptantis fidem sequutus, sed litteræ videntur datæ potius pro faciliori exactione, quã insolutum, *Rota Rom. dec. 11. num. 3.* post eundem *Olea*.

43 Quamuis acceptans soluere cæpisset, *Maur. alleg. 62. Rouit. in prag. 1. de litter. camb. nu. 3. Nos ad Rouit. cons. 71. nu. 7. lib. 2. Luca ad Franch. dec. 303. num. 9. Scoppa ad Merlin. controu. 11. num. 4. lib. 2.*

44 Limitatur prima conclusio ex *Pascal. sup.* in creditore negligente, post acceptionem litterarum à Campsore, exigere debitum, nam negligentia Creditoris scribenti nocere non debet, *Scacc. d. qu. 10. nu. 325. Fontanell. dec. 125. nu. 15. & seqq.* vbi decisum refert, & dec. 124. *Roccus sup.* Idem si acceptatio litterarum Cambij fiat per consensuum coniunctionem, nam tunc perficitur contractus *Card. Luca de benefic. disc. 93 num. 8.*

Quidquid dicat *Add. ad Ludouis. dec. 217.* nã eius dictum procedit quoties debitoris mora notabilis est, *Roccus resp. 3. lib. 1. Rodoer. ad Marin. lib. 1. ref. 80. nu. 3.*

45 Limitatur secundò, in Creditore, qui recipit apocam solutionis, Banco directam, & in eius creditum, in libris Banci, descriptam, nam eo casu, licet sequatur decoctio Banci, iura sua, per receptionem apocæ, & descriptionem pecuniæ, in eius creditum, in libris Banci, sunt extincta, nam descriptio illa habet vim solutionis, *Tonnut. d. c. 90. num. 12. Gait. & Pascal. sup. Olea sup. nu. 43. Salgad. labyr. p. 3. c. 2. nu. 36. Nos ad Rouit. cons. 75. num. 23. lib. 1. Noguerol. d. alleg. 16. num. 8.*

46 Idem est si recepta apoca Banco directa, in satisfactionem crediti, negligens fuit à Tabula nummularia, vel Mercatore pecuniam recipere, nam decocto banco, in illo interim, & si in libris illius, pecunia in faciem giratarij descripta non sit, debitor ad nihilum tenetur, *l. qui decem, ff. de solution. Leotard. de vsuris q. 59. nu. 37. & seqq. Gait. de credit. c. 2. nu. 2413. Carleual. de iudic. d. disp. 6. ex num. 27. Larrea alleg. 85. num. 6. Bayo lib. 2. prax. qu. 105.* decisum refert per S. C. *Manfrell. ad Capyc. Latr. d. dec. 20. nu. 7. Tonnut. d. c. 90. nu. 52. Merlin. de pignor. lib. 4. qu. 150. num. 62. 74. Nos ad Rouit. d. cons. 75. nu. 24. lib. 1. Roccus sup.*

47 Idem est in illo, qui dilationem dedit Campsori adsoluendam, *Gait. & Olea sup.*

48 Limitatur tertiò. In illo, qui partem debiti à Campsore recepit, tempore, quo erat soluendo, & post eam mutauit conditionem, nam culpæ suæ debet imputari, dum quando totum potuit exigere, vt illi gratior esset, non exegit, & interim est decoctus. *Olea sup. nu. 4. Nos ad Rouit. cons. 71. num. 7. lib. 2. Luca sup.* post *Pereira, Maurum, & Thorum ex tex. l. 4. C. de nouat. Gait. sup. nu. 2416. Pereira dec. 126. nu. 7. Pegas. d. t. 3. num. 191. & 459. Doctiss. D. Tristany dec. 19. nu. 75. Manfrella ad Capyc. Latr. dec. 20. num 9. Roccus sup.*

49 De Iure nostri Regni Neapol. per *pragm. 6. §. 4. de litter. camb.* mandatur, quod maturato vsu, & non sequuta solutione, Creditor post quatuor dies tenetur facere protextum, *Rodoer. ad Marin. d. c. 80. nu. 4. Scacc. sup. nu. 326. & q. 8. nu. 246.*

50 Quam pragmaticam non ligare Clericos dicit *R. Marin. ad Reuert. dec. 232. nu. 2. Card. Luca de interess. & litter. camb. disc. 22. nu. 7.*

51 Delegatio inter mercatores probatur coniecturis, nec requirit formalem stipulationem, *D. Constant. ad stat. Romæ, annot. 26. num. 191. 192. tom. 1. Franch. dec. 303. Fontanell. dec. 124. num. 11. Medic. dec. 66. num. 39. seqq. Mansius consult. 339. n. 34. 37.*

52 5. Alterum requisitum necessarium est, vt cedens liberetur à delegatario, *Fab. defin. 1. C. de obliga. & action.* Et delegatus proprio nomine se obliget delegatario, *Luca l. byr. cess. iur. via 12 nu. 3. & vlt. Ludouis. dec. 217. num. 3. Burat. dec. 446. num. 11. Merlin. d. contr. 91. num. 12. Staiban. res. 96. nu. 9. & obs. nu. 12. 21. Aldens. de symbol. contract. tit. 4. c. 10. num. 45. in fine, Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 13. nu. 9. Olea de cess. iur. tit. 7. q. 13. num. 27. & qu. 11. num. 35. tit. Gallerat. de renunciat. c. 14. num. 18. Thor. vot. 6. num. 40. & seqq. Hodiern. ad Surd. dec. 187. Noguerol. alleg. 35. num. 12.*

53 Nam alias non est delegatio, licet adsit verbum, *delegatio, Rota dec. 302. p. 5. rec. nu. 28. Duran. dec. 266. nu. 16. dec. 150.* post *Merlin. de pign.* eum delegatio includat necessariam nouationem, *l. delegare 11. ff. de nouat. l. pupilli 96. ff. de solut. l. 3. C. de delegat. D. Scoppa ad Merlin. d. controu. 91. nu. 4. Surd. dec. 23. nu. 5.* & ibi *Censal. n. 1. Franch. dec. 303. D. Galeot. contr. 22. à nu. 13. lib. 1. Marin. lib. 1. c. 80. Pereira dec. 126. Mastrill. dec.* 221.

121. *Farinac. dec. 679. Molina disp. 549.*

54 Sed non est necesse, vt promissio fiat in eodem instanti delegationis; quia sufficit fieri ex interuallo. Expressa promissione deficiente, non sufficit elicita ex solutione per plures annos, quia ad perfectionem delegationis exigitur, vt ex ea subsequatur primi debitoris delegati liberatio, vt nullo modo suppleri valeat per solutionem fructuum, *Merlin. de pignor. lib. 5. q. 13. nu. 9. Cancer. var. p. 2. c. 6. num. 80. Luca labyr. cess. iur. vta 12. in fine.*

55 6. Requisitum est, quod promissio, quæ fit à delegato sit simplex ab absoluta, ità vt radix ipsa obligationis in persona delegatarii incipiat, non autem illi fiat tanquam repræsentanti delegantem, eiusq; successori, & cessionario, *Cancer. var. p. 2. c. 6. de solut. nu. 84. P. Affl. d. contr. 35. nu. 23.*

56 Differunt delegatio; cessio, seu mandatum, cum per Cessionem directas actiones cedens non amittat, per delegationem nec directæ apud eum remaneant, quia obligatio penitus extinguitur, *l. 3. C. de nouat. Ofuald. ad Donel. lib. 16. comment. iur. ciu. c. 2. lit. H. Olea de cess. iur. tit. 1. q. 2. nu. 54.* post delegationem factam delegãs non potest agere, neq; debitorem delegatum liberare, *Laurent. dec. Aue. 99.* Alias non dicitur facta delegatio, si apud delegantem remaneant actiones efficaces aduersus debitorem, quarum ratione agere queat, *Ofusch. dec. 62. nu. 9. Soccin. cons. 35. nu. 21. lib. 4.*

57 Quæ differentia procedit etiam circa exceptionem, *Cancer. var. lib. 1. c. 2. nu. 63. & seqq.* vbi dicit quod exceptio conditionis indebiti, quæ obstat deleganti non obstat delegatario, sed quæ obstat cedenti, obstat cessionario. *Idem Cancer. ib. 2. c. 6. num. 69. seqq.* Concedens, quod si esset facta delegatio, certum esset, emptorem non posse opponere exceptionem litis motæ, & euictionis imminentis aduersus delegatarium, secus si cessio facta fuisset, & non delegatio, quia licet emptor acceptasset, & promisisset soluere delegatario per pactum, deficiebat stipulatio, quæ necessaria est ad delegationem, etiam de Iure Canonico.

58 Sic cessante delegatione, & facta simplici cessione, absente debitore cesso, & per stipulationem non se obligante Cessionario aliis tribus modis enumeratis per *Imperatorem in d. l. 3. C. de nouat.* cedenti non permittitur experiri aduersus debitorem cessum, vel ab eo solutionẽ habere, aut eum liberare, aut cum eo pacisci, vt in *d. l. 3. Schettin. in enudat. ad d. l. 3. C. de nouat. c. 4. nu. 13. 14.*

59 An Delegatio, & Cessio differant, videtur dicendum non. *arg. l. 2. C. contr. act. entel.* vbi *Godofred. l. idem, §. si cui mandauero, ff. mandati, Olea de cess. iur. tit. 1. q. 2. n. 12.*

60 Sed in stricta significatione differunt, quia Cessio nominis non solum ignorante, sed etiã inuito debitore fieri potest, *Gusm. de euictio. q. 35. nu. 5.* Quia debitor nouæ obligationi non obligetur, *Georg. alleg. 33. num. 24. Leotard. de vsuris qu. 39. n. 2. Scoppa ad Merlin. contr. 91. num. 5. lib. 1. D. Dondens consult. 22. num. 10. Herring. de fideiuss. c. 20. §. 4. de delegat. n. 5.*

61 Delegans post delegationem nullas actiones retinet contra debitorem, sed cedens directas retinet, ex *Hotoman. Ofuald. lib. 10. comment. c. 20. lit. N. Olea tit. 1. qu. 2. n. 53.*

62 Delegatus debitor, qui soluit ei, cui delegatus fuit, liberatur, licet non esset creditor delegantis, aliud esset si non solueret, sed compensaret, vel pactum ei faceret de non petendo, *Cyriac. contr. 108. num. 2. seqq. contr. 208. & 427. contr. 214. Olea de cess. iur. tit. 8. q. 2. nu. 39.*

63 Sic delegatus debitor, qui soluit ei, cui delegatus fuit, qui re vera creditor non erat delegantis, nullam aduersus eum condictionem habet, sed deleganti competit, *Olea d. quæst. 2. num. 39.*

64 Cessio, vt habeat vim delegationis, & insolutum dationis: & solutionis, ità vt cedens remaneat liberatus. *Sabell. §. delegatio nu. 4.*

65 In omnine debitoris cesso pro dote, *Luca Inspectleg. cess. iur. q. 36. n. 3. seqq.*

66 Nam fauore dotis, nomen debitoris cessum, delegatum, aut datum insolutum, si sit euictum, vel nõ soluẽdo. cedens nõ liberatur, *Castill. dec. 5. n. 12. Grat. disc. 706. n. 62. Mágil. de euict. q. 145. num. 37. 41. seqq. Mart. Medic. dec. 66. nu. 56. seqq. Altograd. cons. 16. nu. 13. Carena res. 184. nu. 8. 9. D. Galeot. contr. 32. nu. 2. lib. 1. Palma consult. 22. num. 8.*

67 Delegatio inuito, & ignorante debitore fieri non potest, secus Cessio, *Olea de cess. iur. tit. 1. q. 2. nu. 51. & tit. 6. q. 11. num. 35. l. 1. l. 6. C. de nouat. Fabin C. lib. 4. tit. 7. defin. 1. in alleg. num. 13. Capon. de pactis, & stipul. q. 12. disp. 6. num. 2 1. 22. Leotard. de vsuris qu. 39. Gallerat. de renunciat. tom. 1. lib. 1. c. 4. nu. 18. seqq. Arias de Mesa lib. 1. var. c. 11. nu. 1. 2. Cancer. var. p. 1. c. 2. d num. 65. D. Dondens consult. 22. num. 10. ex Seneca de benefic. lib. 2. c. 18. Herring. de fideiuss. c. 20. §. 4. de delegat. num. 5.*

68 Sed *Gratian. discept. 64. num. 16.* dicit, vt sit locus delegationi, requiri tria, quod delegatus sit debitor delegantis, quod per stipulationem promittat Creditori soluere, mandante creditore, Et quod promittat, tanquam debitor, *Surd. dec. 23. num. 5. & seqq. Hodiern. ad Surd. dec. 187. num. 4. seqq. Altograd. cons. 6. num. 5. seqq. lib. 1. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. nu. 280. Rotæ resp. 6. num. 13. lib. 1. Ansald. de commerc. disc. 1. num. 20. Ludouis. dec. 117. nu. 3. Antonell. de temp. legal. d. c. 36. nu. 17. Mascard. conclus. 1107. num. 5. Marescot. var. lib. 2. c. 11. nu. 3. seqq. P. Affl. contr. 35. nu. 16. seqq. 24.* Et quod sit debitor præsenti, verè, vel putatiuè, *Schettin. in comment. ad l. 3. C. de nouat. c. 4. n. 4.*

69 Sed quod non sit necesse, quod delegatus sit debitor delegantis, dicunt *Aret. cons. 5. nu. 1. Alciat. in l. singularia, ff. si certum pet. col. 6. Afflict. dec. 353. num. 4. Menoch. lib. 3. præs. 134. num. 38.*

Gut-

Gutier.de Iuram.p.1.c.63.nu.5.Pereira dec.104. t 26.nn.3.Cyriac.contr.214. num.6.32. & contr. 108.num. 23.Mantica de tacit.lib.17. tit.8.num.4. Rouit.cons.75.lib.1.D.Rosis obs.p.1. c.3. num.11. vbi quod repetit quantitates solutas à delegante,

70 Sed contra quod sit necesse,quod his,qui delegatur,sit debitor delegantis *Barz. dec.26.nu. 3.Cartar.dec.126.nu.4. Rota Gen.dec.2. num.23. 24. D.Merlin.contr.31.nu.33.34.lib.2. D.Thodor.alleg.76.num.8.D.Staiban.res.96. nu 8. Gratian.disc.64 nu.16. Ansald.d.disc.1.num.14.Pegas. res.t.3.num.415.seqq.Medic.dec.66.nu.9. Mantica de tacit.lib.17.tit.8.*

71 Vnde *P.Affl.d.contr.35.nu.27.* conciliat has opiniones contrarias. Nam aut quærimus si sit necessarium ad delegationem, quod delegatus debitor sit delegantis,ad finem, vt delegatario exceptionem, quæ deleganti obsisteret, opponere non valeat, & verior est sententia secunda,quod minimè hoc exigatur ex tex. *l.si non debitorem,l.si quis deligauerit.l.si Titius, ff.de nouat. & l.delegare,ff.eodem,Mantica de tacit.lib. 17.tit.8.nu.4.*

72 Nisi delegatus esset mulier, nam hæc si non foret verè, & efficaciter debitoris delegantis, neq;posset pro eo, veluti delegata obligari,quia esset intercessio, *l.quamuis,§.si mulier il 2.ff.ad Velleian.*

73 Immò si esset verè debitrix, sed tanquam extranea, & non tanquam debitrix, nouandi animo pro debitore promiserit, esset etiam intercessio;non delegatio.*gl.in l.quãmuis alias non putant,§.si mulier,il 2.verb.pro secundo,in fine*, & ibi *Castr.*& alii.*ff.ad Velleian. P.Affl.d.contr. 35.num.28.*

74 Si vero fingens se debitricem delegantis insciõ delegatarium deciperet, *Velleiando succurrenda non esset,l.fœminis,C.ad Velleian.l.sed si ego,ff.eod.* Dum tamen delegatarius ipse curiose perquisierit veritatem negotij, & mulieris calliditatem non propria supina,vel affectata ignorantia deceptus fuerit,*DD.in auth.si qua mulier.C.ad Velleian. D.Merlin.contr.55.nu.13. 14.lib.1.D.Staiban.res.42.n,24.seqq.*

75 Aut vero quæritur de necessitate debiti erga delegantem,ad finem;vt delegans ipse nouatione per huiusmodi delegationem liberetur, & verior est prima opinio,quod hoc respectu, nisi delegatus debitor sit delegantis, non sit vera delegatio,nec delegans liberationem consequatur,*Dec.in l.singularia nu.27. ff.si cert.petat. Alex.cons.60.lib.4.& cons.173. lib.7. Rota* Gen. *dec.19.n.7.*

76 Præterquam si essemus inter mercatores, inter quos secunda seruatur opinio, & promissio acceptata vim solutionis habet, quamuis promissor non sit debitor mandantis, *Mantica d.tit.8.nu.15.P.Affl,sup.n.30.31.*

77 Delegantis verum debitum erga delegatarium exigitur, vt iste de exceptionibus ex facto delegantis reddatur immunis, & delegatarius ex causa lucratiua patiatur exceptiones ex persona delegantis,*Cancer.var.p.1.c.2. num.69. P.Affl.contr.35.nu.vlt. & contr.36.n.19.*

78 Idem *Ansald.disc.17. num.12. & seqq.* dicit quod ad inducendam nouationem, mandatum semper debitoris delegantis præcedere debet, *Dec.in l.singularia nu.27.ff.si certum petat.Scacc. de commerc.sup.nu.280.281.Altograd.cons.6.nu. 59.71.72.lib 1.Canaler. dec.137. Medic.dec.66. num.9.Mantica de tacit.lib.17.tit.8.*

79 Et idem *Ansald.num.15.& 26.* ponit exemplum delegationis apud *Soccin.sen.in l.stichum, §.fin.nu.3.ff.de nouat.* vbi ait: *aliquando,& primò iubeo debitori meo, quod soluet,vel promittat creditori meo, & tunc promittendo ego liberor, & debitor meus obligatur Creditori meo, & a me liberatur*, eadem verba ponit *Altograd. d.cons.6. n.77.Mansi consult.344.n.33.*

80 Et ibidem inoleuit consuetudo inter mercatores, quod statim atque fuerit datum huiusmodi mandatum, & respectiue dictum à mandatario: *promitto tibi pro tali*, vel *loco talis*, dicatur facta nouatio,*Altograd.d.cons.6.num 44.45.* vbi adducit *Rotam Ian.4 nu.9.10.11.*explicans hanc consuetudinem,quãdo nempe promissio facta est de mandato creditoris, & acceptata ab eo cui solui debet in executionem mandati, quia tunc habet vim veræ solutionis, ex notoria mercatorum consuetudine, & refert in idem *Scacc.de commerc.§.2.gl.5.nu.63.* & adducit eandem *dec.4.Rotæ* Gen. ex *nu.9.* & repetit *nn.244 245.Medic.d.dec.66.ex nu.11. & nu.24. seqq.Affl dec.353.n.3.seqq.*

81 Delegatio per interuentum nouæ personæ, quæ sit debitrix delegantis, liberat debitorem, quando creditor illam acceptauit, & debitori finem fecit, *Feller. in add. ad Maranta p.6. vers.Testium productio nu.49.Affl.dec.353. Menoch.lib.3.præs.l.34.num.50.seqq.Tusc.lit.D.conclus.144.Rota p.12.rec.dec.155. & dec.215. Gratian.& Luca disc.968.num.13. Medic.dec.66.nu. 8.seqq.Canaler.dec.38.nu.6.& dec.137. Ludouis. dec.217.nu.3. Altograd.cons 6.num.19.seqq. lib.1. Rota p.10.rec.dec.91. Sanfel. & Addit.dec.360. Cyriac.contr.214 Castejon.verb.delegatio,Castill. lib.4.contr.59.nu.34.Muta dec.33.nu.1. R.Ponte cons.87.nu.5.lib.2.* D.*Merlin.contr 91.à num.10. lib.1.P.Affl.contr.35.nu.2. & seqq. Merlin.de pignor.lib.5.tit.1.qu.11. Olea de cess.iur.tit.7.q.3. nu.26.& dec.11.*post *Tract.nn.2.*

82 Et liberat etiam fideiussores, *Maur. de fideiuss.par.2.sect.10.§.1. Gratian.* vbi *Luca disc.64. 251.& dec.117.*vbi etiam D.*Scoppa.*

83 Multoties delegatio non habet vim solutionis, & non liberat debitorem delegari à creditore delegante.*Surd.dec.23.* T*usc.lit.*D. *conclus. 144. Rota p.10.rec. dec.47. Salgad.l byr.credit. par.3.cap.2.num.45.seqq. Sanfel.dec.360.* & ibi *Addit.*

84 Delegatio potest fieri duobus modis. Primò, modo extinguendo priorem obligationem.Secundo, non extinguendo, sed firma remanen-

do,

do. *Azo in C. de Nouat. num. 9. 10. Cuiac. lib. 19. obs. c. 36. Pichard. instit. quibus modis, §. praeterea num. 14.*

85 In dubio non censetur extincta prima obligatio, si non concurrunt requisita, *vt sup. l. fin. C. de nouat. Tusc. lit. N. concl. 118. nu. 6. Guttier. de iuram. p. 1. c. 63. nu. 4. Filluc. tract. 39. c. 10. q. 1. num. 66. Pichard. sup. num. 15. Onat. de contract. quaest. 20. numer. 196. Mantica de tacit. lib. 17. tit. 7. Duran. dec. 266. num. 15. 22. dec. 310. num. 4. dec. 607. num. 2. dec. 749. nu. 17. Burat. dec. 607. nu. 2. dec. 749. nu. 17. Cavaler. dec. 338. nu. 4. Merlin. de pignor. lib. 6. q. 13. n. 9.*

86 Maxime si nomen debitoris cessum promittatur exigibile, *Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. q. 12. num. 13.*

87 Sed non est necesse, quod expresse contrahentes delegationis nomine vti, nam satis est, quod vice sua alium debitorem, debitor creditori suo dederit, qui per stipulationem id promittat, *Schettin. in l. 3. C. de nouat. c. 4. num. 5. & nu. 25. 27.*

88 Inducitur delegatio extinctiua inter delegatum, & delegantem, etiam si ille, cui solui debeat non sit creditor mandantis, cum istud inter requisita delegationis non numeretur, Immo nec esset, secundum multos, quod delegatus sit debitor delegantis, maxime inter mercatores, ex generali consuetudine, *Altograd. cons. 58. seqq. lib. 1. Medic. dec. 66. nu. 11. seqq.* vbi *Addit. Ludouis. dec. 217. Sanfel. dec. 360.* vbi etiam *Addit.*

89 Simplex Accollatio debiti pro alio non extinguit hypotecas creditoris, nisi concurrant requisita veræ delegationis, *Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 3. Merl. d. c. 634.* & post *Merlin. de pignor. dec. 106. num. 14. p. 12 rec. dec. 141. num. 2. seqq. Addit. ad Sanfel. dec. 360. Pacion. de locato cap. 7. num. 28. seqq.* Nam accollans sibi debita non satisfacit obligationi ea extinguendi, *Pacion. ibid. nu. 28. ex Bich. dec. 349. n. 16.*

90 Quod accollans efficiatur verus, & principalis debitor, *Rota p. 10. rec. dec. 213. num. 3. & seqq. Thomat. dec. 202. nu. 1. 23. & dec. 211. nu. 14 Rota post Merlin. de pign. dec. 116. nu. 8. Cels. dec. 64. nu. 9. Giurba dec. 53. nu. 10. Castill dec. 40. nu. 9. Cenc. de censib. qu. 73. num. 16. q. 105. nu. 71. Rota apud eundem dec. 347. Rota rec. dec. 490. num. 10. 11. part. 4. tom. 2. Ludouis. dec. 386. num. 1. Ansald. de commerc. disc. 65. & disc. 16. num. 2. Bich. dec. 319.*

91 Accollatio facta à Tertio ad fauorem debitoris census, etiam concurrentibus requisitis delegationis, non extinguit hypotecas, & obligationem debitoris, cum alias resultaret extinctio census, quia opus esset, vt fundus etiam à debitore impositus liberaretur, quod obstat dispositis à Pio V. in Bulla de censibus, *Andreol. contr. 91. nu. 3.* Si tamen accollatarius esset acquisitor

92 rei suppositæ census constitutioni rectè remaneret liberatus, ex quo per cessionem subiugatæ in accollatarium remanerent extincta iura personalia ipsius, cessante tunc motiuo Bullæ, & in his terminis est *Rota dec. 749. nu. 20.* apud *Burat.* benè *D. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 13. nu. 11. 12.*

Accollatarius fingitur ab initio contraxisse cum debitore accollato, *Card. Luca de empt. disc. 39. nu. 4. de vsur. disc. 20. nu. 14. de credit. disc. 55. num. 9.*

Quid importet si accollatio sequatur per viam delegationis, *Card. Luca de vsuris disc. 20. num. 14. de empt. disc. 23. ex n. 3.*

Dimittere potest creditores anteriores accollatis, *Card. Luca de credit. disc. 46. n. 6.*

Sic soluere non potest ei, cum quo contraxit, *Card. Luca de credit. disc. 55. n. 14.*

Accollator debitorum fructiferorum in partem pretii an teneatur ad fructus, vltra quam rei fructus importent, *Card. Luca de empt. disc. 39.*

Accollator debitorum in partem pretij, quæ deteguntur indebita, tenetur soluere tantumdem venditori, *Card. Luca de empt. disc. 40. num. 2. 4.* vbi declarat.

Accollatarius census in parte pretii rei venditæ, euicta ipsa re non tenetur amplius ad solutionem fructus, *Card. Luca de empt. disc. 23. nu. 2. 8. & disc. 39. nu. 8.*

Quid vbi accessit delegatio fauore Tertii, *Card. Luca de empt. disc. 13. nu. 3. seqq.*

Verum eo medio tempore, quo fuit possessor, tenetur ad fructus, *Card. Luca de empt. disc. 39. num. 9.*

Accollatio simplicis crediti differt ab accollatione census, ad effectum delegationis, *Card. Luca de empt. disc. 23. n. 11.*

Accollatio debitorum fructiferorum in partem pretij, non obligat ad fructus, vltra quam rei emptæ fructus important, *Card. Luca de empt. disc. 39.*

Accollatio debitorum, quæ deteguntur debita obligat emptorem ad restituendum tantumdem venditori, *Card. Luca de empt. disc. 40. num. 2.* Secus in emptione hæreditatis, *ibid. num. 4.*

93 Et accollatio succedit loco pretii, ita vt venditor non possit excipere de non implemento, ob non factam solutionem, *Thomat. dec. 112. num. 13. seqq.* Quia accollatio habet vim solutionis, *Thomat. dec. 202. num. 24. Ansald. sup. disc. 16. num. 2.* vbi tenetur soluere omni exceptione postposita, *Bich. dec. 319. nu. 14. & 340. nu. 6. Cels. dec. 64. nu. 9. Vbag. dec. 51. nu. 2.*

94 Cum accollatio habeat vim solutionis, *Merlin. dec. 543. nu. 1. Rota rec. dec. 135. num. 13. p. 6. Pacion. sup. nu. 29. Gratian. disc. 326. nu. 14. Rocca disp. 164. num. 20. Posth. resol. 16. num. 24. Tonnut. lib. 1. ciuil. c. 9. num. 3. Mastrill. dec. 37. nu. 7. Giurba dec. 53 nu. 10. Ludouis. dec. 386. num. 1. seqq.* & ibi *Addit. lit. A. Rota post Cenc. de censib. dec. 547. nu. 2. seqq. & dec. 555. nu. 25. in rec. dec. 576. nu. 8. p. 5. tom. 2. & dec. 135. nu. 23. p. 6.* Vbi maxime si accollans promittat extinguere censum, & cano-

canonem in pecunia numerata, *Card. Luca de empt. disc.39.nu.4.*

95 Sed creditor non potest agere contra accollantem, quia cum eo nulla est facta conuentio, nisi adsit obligatio Cameralis, vel alia stipulatio pro absentibus, *Rota post Merlin. de pign.dec.117.num.10.11.* Et adsit præsentia creditoris, *Parion.d.cap.7.n.30.*

96 Verum creditor potest de æquitate agere contra accollantem, licet ipse non fuerit præsens, nec pro eo stipulatum, *Rota post Olea de cess.decis.7. Franch.decis.273. Addit.ad Sanfel. dec.360.*

97 An anterior Creditor hypotecarius delegantis agere possit contra nomen debitoris delegati. Videtur dicendum sic, quia delegatio est quædam solutio, *Mantica de tacit. lib.17.tit.7. nu.5. Duran.dec.266.*

In contrarium facit, quod non sit vera solutio, & quamuis esset vera solutio, & pecunia extaret, auocatio competeret creditori anteriori. In terminis *Cyriac.contr.238.seqq.Noguerol. alleg.35. Amat res.51.num 19 R.Marin. lib.1. c.71.nu.6.Fontanell.de pactis cl.5.gl.8.p.6. n.47. Merlin.de pignor.lib.2.q.32.num.4.Salgad.labyr. p.1.c.10.nu.55. Card.Luca de cred.disc.10.n.36. Luca in Spicileg.qu.38.nu.4.& labyr.cess.via 12. nu.10. Andreol.contr.351.n.30.& seqq.*

98 Delegatione in quibus casibus debitor non liberatur, *Bertazol.de claus.claus.34.gl.18.Gabriel.cons.155.n.7.vol.1.*

99 Delegatio ex acceptilatione inducitur quo ad effectum, puta Creditor dotis constituendæ causa viro debitori debitum accepto tulerit, & ipse dotis debitum mulieri, ac si delegatio intercesserit, *Fab.in C. defin.12. C.de nouat.* Nam effectus delegationis suppletur per binam acceptilationem, alteram scil. quam mulier, vel alius creditor facit in beneficium mariti debitoris, alteram, quam maritus in beneficium vxoris pro dote. De qua Acceptilatione.*q.42.*

100 In delegatione, quæ fit ex causa dotis, illa æquitatis ratio, nè mulier plus dotis repetitione habeat, quam verè marito dederit, & per illius damnum lucrum consequatur, vrget alia, quia cum debitum mariti, etiam per vim delegationis in dote conuertitur; licet ficta solutio resultet, quæ propterea minus, ac vera solutio operatur, *Fab.in C.defin.10. de nouat.* Ipsa tamen solutio, quamuis vera foret, cum non est irreuocabilis, creditoris suspendit tantum actionem, non extinguit, *D. Franch.dec.200.num.22. P.Affl.contr.15.nu.22.& contr.38.n.27.28.*

Et delegatio ex causa dotis, propter dolum delegantis ipso Iure est nulla, sed non respectu delegatarij, *P. Affl.contr.37.n.14.& seqq.*

101 Emptor feudi, delegatum pretium Creditori venditoris, si hic reuocat contractum, ob defectum Regii assensus, delegatario soluere non tenetur, *Fab.in C.locati defin.32.* Vbi resoluta locatione, resoluitur etiam ius Tertij, cui ex lege locationis solui debuit. Nisi, (subiungit *Fab.*) delegatio interuenerit, quę debitoris obligationem transtulerit in personam conductoris, cum quo concordat *Cyriac.contr.214. lib.2. P.Affl.contr.38.nu.48.49.& seqq.*

102 Delegatarius exceptionem patitur, quæ ex vitio delegationis procedit, *Bart. in l.doli mali ff.de nouat. P.Affl.contr.37 n.1.*

103 Delegatus, quamuis debitor delegantis potest opponere delegatario exceptionem delegationis inualidæ. *P.Affl.contr.37.n.2.*

104 Delegatario non obstat exceptio, quæ iam delegationis tempore competebat, secus si postea oriatur, *P.Affl.d.contr.37.n.4.seqq.*

105 Delegatario obest exceptio non implementi ex parte delegantis, *P.Affl.sup.n.8.*

106 Delegantis iussus est necessarius eodem contextu ad inducendam delegationem, *P.Afflict.contr.37.n.10.*

107 Delegatarius non agit actionē delegantis, nec ex mandato illius, sed ex propria stipulatione, *Affl.sup.nu.11.*

108 Delegatario non potest opponi exceptio, quam delegatus tempore promissionis sibi competere ignorabat, *P.Affl.sup.nu.17.*

109 Exceptio quæ nam opponi possit delegatario vnde conijcitur, conijcitur si in radice obligationis, quæ erga delegatarium contrahitur, aliquo vitio sit infecta, *P.Affl.sup.n.19.*

110 Delegatarius non potest vitare exceptiones, ex qualitate promissionis sibi factę, insitas, insurgentes, vt pura si si erit conditionalis, correspectiua, vestita aliqua causa, dependens ab alio contractu, vel ad illum accessoria, vel executiua, *P.Affl.sup.n.20.seqq.*

111 Delegatarius quando repellatur ex non adimplemento delegantis, *Rota Rom.dec.428. à nu.2.ad 5.p.1.rec.Gratian.disc.759. nu.11. Farinac.dec.428 p.1.P.Affl.sup.n.22.seqq.n.25.*

112 Delegatio insurgit ex duplici acceptilatione, *Ant.Fab.defin.12. C.de nouat. P.Afflict.sup. num.24.*

113 Delegatio est stricti Iuris, *P.Affl.sup.n.30.*

114 Delegatarius quando patiatur exceptionē ex qualitate correspectiuitatis, vel alia insita in promissione sibi per delegatarium facta, *P. Affl.sup.n.36.37.*

115 Exceptio euictionis imminentis, quæ venditori delegatti noceret, non nocet delegatario pretii, *R.Merlin.contr.91.in fine lib.1. Thon. in comp.dec.tom.3. p.1. verb. exceptio euictionis, Prat.ad Muscatell.in praxi S.C. glos. p.ri passu, vers.sed prædicta, Luca ad Franch.dec.369.nu.5. D.Scoppa ad Merlin.sup.n.1. Andreol.contr.279. à num.1.ad num.6.* licet contra *nu.7.* quia cessat causa delegationis, & sic cessat delegatio, *Dec. cons.421.nu.14.Rota post Zacch. de obligat. Camer.dec.113.num.8. Amat.cons.11. Cyriac. contr. 108.n.2.contr.427.*

116 Secus etiam si vitium sit insitum in ipsamet delegatione, & ab eius fonte exceptio sit, *P.Affl.contr.38.n.11.* impugnans *Ant.Fab.in C. lib.4.tit.10.quando fisc.vel priuat.defin.9.*

117 Et

117 Et generalis est regula, quod debitor delegatus aduersus eum,cui delegatio facta est , vlla penitus exceptione vti potest,*l.si quis 12.l.si non 13.l.doli mali 19. & l.si Titius 33. ff. de nouat.l. apud Celsum 4.§.item quæritur,ff.de doli mali except. D.Merlin.sup.nu.10. P.Affl.contro.35.nu.4. Prat.ad Muscatell.sup.Olea de cess.iur.tit.6.q.11. nu.35.Gusman.de euict.q.60. nu.28. Salgad. 3.p. labyr.c.6.§.vnic.à n.24.& 36.Ricc. collect.1185. Cyriac.contr.214.Schettin. in comment.l.3. C.de nouat.cap.4.num.8.Cancer. var.lib.2. c.6.nu.63. Olea de cess.iur.tit.6.q.11. num. 34.seqq. Sabell.§. Cessio num.57.in fine,Fab.defin.1. C.de action.& liber.& lib.12.coniect.11.Luca labyr.Cess.iur.via 12.nu.4.seqq.* vbi limitat in simplici Cessionario,*Scoppa ad Merlin.contr.91.num.7.lib.1. Leonard.de vsuris q.71.nu.30.q.94.nu.77.Gusm.de euict.q.60.à num.27.Scacc.de commerc.§.2.gl.5.à num.280.*

118 Sed hæc conclusio fallit quando exceptio non competebat ab initio factæ obligationis , sed obligatio fuit ex post facto resoluta , puta ob reuocationem alienationis feudi sine assensu,*Thes.q.111.lib.3. D.Merlin.contr.91. num.7. lib.2.*

119 Fallit 2. quando debitor tutus exceptione, delegatus est à creditore alteri donare volenti, vel à Creditore putatiuo delegatus est ex causa onerosa , nam tunc delegatarium repellit exceptione doli,vel condictione incerti,non minus quam delegantem. *Schettin.sup.n.11.*

120 Et si delegatarius non sit creditor delegantis,exceptione à delegato repelletur , *l.2.§. aliud 2.resp.ff.de donat. P.Affl.contr.35. num.17. & seqq.*

121 Et licet regula illa vera sit quando delegatio fuit facta ex interuallo post productum creditum delegatum , verum quando vnico contextu, & in continenti fit alienatio rei,& delegatio pretii,exceptio,quæ obstet deleganti obstaret delegatario, ratione correspectiuitatis, *l.Iulianus 60.ff.de condit.indeb. Alex.cons.60.nu. 8.9.lib.3. Amat.res.21.Farinac.dec.392.p.2.tom. 3.& dec.428.p.1.Gratian.disc.758.nu.11.Capyc. Latr.dec.200.Schett.sup.n.12.*

122 Et non competit repetitio contra recipientem delegantis,non creditorem.*Olea d.qu.2.nu. 39.Cyriac.d.contr.208.*

123 Adeo per delegationem nouatio inducitur,& facta intelligitur, quamuis id expressum non sit,non obstante,*l.fin. C.de nouat.Amat.lib. 2.res.89.n.12.*

124 Quamuis dolo malo fuisset inductus ad acceptandam delegationem , verum datur illi actio doli contra dolosum , *Bertazol. de clausul. claus.33.gl.18.Fachin.contr.73.lib.2.*

125 Et quamuis minus idoneum debitorem, per delegationem admisit, nam non potest rescissionem intentare,tanquam læsus, quia Iure communi vsus est , *Schettin.in l.3. C.de nouat. c.3.nu.7.*

SVMMARIVM.

QVÆST. XLII.

Quid sit Acceptilatio.n.1.2.3.
Acceptilatio , an sit contractus, vel distractus num.3. Vbi quæ requirantur ad essentiam Acceptilationis .
An possit acceptum ferre,qui non habet speciale mandatum.n.4.5.
Quid possit acceptum ferri.n.6.
Res soluitur modo,quo ligatur.n.7.
Quid si interponatur super Contractu, qui re celebratus est.nu.8.
Acceptilatio , nec in diem,nec sub conditione fieri potest.num.9.
Acceptilatio, an sit vera solutio.n. 10.11.12.
Quid sit Aquiliana stipulatio. nu.13.14. Formula illius.n.15.
Per illam pure liberatur. nu.16. An debeat exprimi. num.17.
Acceptilatio per aquilianam stipulationem multum vtilis,nu.18.19.Idem in Transactione.n.20.
Aquiliana stipulatio non extenditur ad incognita,vbi de transactione. n.21.22. Vbi explicatio, & nu. 23.& à nu.24.ad nu.43.
Aquiliana stipulatio non lauat quando est dolus. nu. 44.Vel error.n.45.
Acceptilatio,an liberet fideiussorem,nu aliot.num. 46. & à nu.47.ad n.56.
Quando possit fieri percedentem.n.57.
An differat Acceptilatio ab acceptatione.n.58.
An sicut stipulatio tollitur per aliam stipulationem , sic etiam acceptilatio.n.59.
Acceptilatio si non valet , vt talis, an vt pactum, num.60.
Acceptilatio cui similis est.nu.62.63.64.
Dos per acceptilationem,an possit constitui.nu.65.66. 67.68.69.
An possit fieri à procuratore.n.70.
De acceptilatione, & Aquiliana stipulatione DD.remissiuè.n.71.

Quid sit Acceptilatio, & Aquiliana stipulatio ? Et in quo differat à Nullitate Contractus ?

Quæst. XLII.

Acceptilatio fieri potest simpliciter , & per Aquilianam stipulationem .

1 Acceptilatio est Imaginaria solutio,qua creditor rogatus à suo debitore fatetur se ab eo accepisse id, quod sibi ille, per verborum obligationem debebat , & sic tanquam solutione facta acceptum se habere dicit , & debitorem liberat,& vocat se satisfactum , *l.si ex pluribus 16. ff.de acceptilat. l.si ex pluribus 89. ff.de solut. Christin.dec.182.nu.4.vol.4.Rota in voto inserto*

inter decis.recent.dec.373.sub nu.39. p.4. Arias de Mesa var.lib.2.c.12.num.17. Rota dec.372. num. 39. Idem Christin.dec.182.Coccin.dec.2260. n.7. Maur.de fideiuss.p.2. sect.10. §.2. & de solution. cap.2.§.7 Onat.de contract.tom.1.tract.6.disp.21. sect.7.Vrceol.de transact.q.9. P.Affl. controu.38. num.20.

2 Definitur: *Quod sit liberatio per mutuam interrogationem, qua vtriusque contingit ab eodem nexu absolutio, Brisson.lib.1.de verb.signif. §.6. Cuiac.obs.lib.6.P.Molin.disp.252. nu.10. Filluc. tract.39.c.5.in princ. nu.62.67. Merenda controu. iur.lib.13.c.18.nu.23. Vrceol.sup.nu.2. Alderis.de symbol.contract.tit.1.c.3.nu.15.seqq. D.Capon.de pactis, & stipul.fol.396.n.10.*

Et cum sit imaginaria solutio, non comprehenditur sub statuto mentionem faciente de solutione, certo modo facienda, vel quod soluatur gabella quia statuti verba debent accipi propriè, *l.3 §.hac verba, ff.de negot.gest.Vrceol.d.q.9.nu.5.*

3 Sic acceptilatio non est contractus, sed distractus, *Instit. quib. modis. §. item per acceptil. Molin.disc.253. Filluc.tract.3. d.c.5.num 62.67. Onat.de contract. disp.19. num.140.seqq.fol.425. & q.21.sect.7. lib.1.seqq. D.Capon.de pactis, & stipul.fol.386.num.24. & seqq.* Vbi quod fit per stipulationem. Et est non iurisgentium, sed ciuilis. *Idem fol.396.nu.11.seqq.* vbi latè, si seruus possit acceptum ferre.

Sed ad essentiam acceptilationis duo notabilia sunt consideranda. Primum, quod ille tantum rogare potest, vt acceptum ferat, qui est debitor, & acceptum ferre ille, cui debatur, & sic Procurator, Tutor, Curator, Seruus, Filius, Pater, & similes personæ, alieno nomine, neq; acceptum ferre, neq; rogare possunt, nisi nouata priori obligatione, & in personam rogantis transfusa obligatione, *l.5.l.an inutilis 8.§. seruus eum § seqq.l.species 15.l.& per ius iur.13.§.tutor l.penul.ff.de acceptil. Cuiac.obs.lib.5. c.36. lit.C. lib.15.c.16.Vrceol.d. q.9. num.6. l.per Ius iurandum, §.tutor, ff.de acceptilat. Valeron. de transact. tit.1.q.5.n.15. Capon.de pact.q.8.n.17.* De procuratore, *Ca.Luca de vsur.disc.41.n.8.de credit. disc. 40.n.6.10. Alder.de symb.contract.tit.4.c.10.n.42*

4 Nisi habeat speciale mandatum, *Bal.cons. 110.lib.1.Costa in praxi comment.p.1.num.29.30. Card.Luca sup.* Vbi quod debeat constare de effectiua solutione, *Alderis.de simbolic.contract. tit.4.c.10.nu.42.*

5 Vel generale, cum libera administratione *Hostiens.in summa tit.de solut.Azo in summa tit. de acceptil.nu.5.Vrceol.de transact. q.9. num.7.8.* Dicemus *infra nu.70.*

6 2. Quod acceptum ferri non potest, nisi id, quod verbis, & per stipulationem contractum est, nam acceptilatio, quæ est liberatio quædam ciuilis verborum obligationem tollit, quia & ipsa verbis perficitur; quod autem verbis non est contractum per acceptilationem tolli nequit, nam per hanc illæ tantum obligationes dissoluuntur, quæ verbis constant, non quæ re, vel de Iure gentium inducuntur, *l.8.§.acceptũ, l.nisi.94. ff.de acceptil. §. item per acceptilationem Instit.quib.mod.toll.obligat.Cuiac. obs.lib.5.c.36. Vrceol.de transact.d.q.9.num.9. & seqq.& q.74. nu.49.Valeron.de trasact.tit.1.q.5.nu.5.*

7 Nam vnumquodque eo modo est tollendum, quo est colligatum, *l.nihil, ff. de reg.Iuris l.ob emptionem,ff.de pactis.Wessembec. in paratitl. ff.de acceptil. nu.4. Vrceol.d.q.6. num.10.11. Vaz axiom.iur.lit.N.n.10.& lit.R.n.82.*

8 Et quando interponitur super contractu, qui re celebratus est, nulla redditur in vim acceptilationis, & substinetur tantum in vim simplicis conuentionis, & pacti de non petendo, nisi debitum deductum fuisset in aquilianam stipulationem, *Vrceol.q.74.nu.50.51.52.Rota dec.373. num.40.p.4.rec. Ronchegal.de duob.reis in l.2. nu. 102.Criuell.dec.111.num.13. Gonzal.in lib.1.decret.tit.36.de transf.c.1.n.15.*

9 Acceptilatio neque in diem, neque sub conditione fieri potest, *l.4.5. ff. de acceptilat. l.actus ff.de reg.iur.Vrceol.d.q.9.nu.4. Alderis.de symbol. contract.tit.1.c.3.n.24.seqq.*

10 Sed quod licet acceptilatio non sit vera solutio, tamen adeo obtinet vim veræ, & propriæ solutionis, vt stante statuto, quod contra guarentigiam non possit opponi, nisi exceptio solutionis, & falsitatis, posset debitor opponere acceptilationem, *Guid. de Suz.tract.t. de Instr. guarent.in fine nu m.54.& 55.tom.6.p.2.fol.339.*

11 Et conditio: si Titius soluerit hæredi meo decem, dicitur adimpleta, si hæres meus illa decem Titio accepta fecerit, *Mantica de coniect. lib.11.tit.17.num.34. Scacc.de commerc.§.2.gl.5. num.21.22.48. Medic.de acceptil.qu.12. num.32. tom.6.p.2.*

12 Verum conclusio hæc posita limitatur in acceptilatione, qua creditor, aliqua debiti parte à debitore decocto accepta, reliquum ei remittit, quia si debitor ad pinguiorem fortunam postea deuenerit, tenebitur etiam residuum sibi soluere, & creditor potest illud conditione ob turpe causam petere, *Scacc.de decoctor.p.6. num.1.seqq.tom.6.p.1.fol.231. Scaccia sup.n.52.*

13 Aquiliana est alia, per quam omnes aliæ obligationes re, litteris, aut consensu contractæ cuiuscumq; formæ, aut naturæ existant, in stipulatum deductæ, & nouatæ, dissoluuntur perindè, ac si omnium rerum traditio, & solutio facta esset, iuxta formam introductam à *Gallo Aquilio in l.ex vno 18.§.1.ff.de acceptil.& in §.1. Instit.quib. mod.toll. obligat. Alderis. de symbol. contract.tit.1.c.3.nu.16.seqq.* vbi ponit formulã illius, *& nu.28.Tholos.syntagm.Iur.Ciuil.lib.21. c.19.sub nu.9.vers.certum.*

14 Ad hanc aquilianam stipulationem referenda est acceptilationis definitio, de qua *in l.1.de acceptilat.* quod sit liberatio per mutuam interrogationem, quæ vtriusq; contingit ab eodem nexu absolutio, vt notat *Cuic.obs.lib.1.c.36. Pichard.in d.§.item sub n.7.in fine.*

15 For-

15 Formula vero aquilianæ stipulationis habetur in §. 1. Instit. quib. mod. toll. obligat. & in d. l. ex vno §. 1. l. Honded. cons. 49. num. 7 seqq. lib. 1. Alex. Raudens. dec. Pis. 4. nu. 34. Vrceol. d. q. 9. nu. 14. seqq. Et clausula: omni modo meliori supplet defectum aquilanæ stipulationis, Vrceol. de transact. q. 9. num. 13. seqq. Ansald. de commerc. disc. 34. num. 13.

16 Per aquilianam stipulationem præcedentem, & acceptilationem subsequentem, partes se se liberauerunt, quod importat, vt per ipsam liberationem tali modo conceptam, perempta, & extincta sit actio, l. si causa, C. de transact. §. 1. Instit. quib. mod. toll. obligat. l. in actione, C. de transact. Rota post Gobium in consult. dec. 149. nu. 24. & seqq.

17 Sed non est de necessitate exprimenda ad tollendam omnem, & quamcumq; obligationem, cum sufficiat exprimere qualitatem obligationis earum rerum, de quibus est cogitatum, & in stipulationem deducere, subsequente postea liberatione, seu acceptilatione Raudens. sup. Fontanell. dec. 319. in princ. & nu. 11. Honded. d. cons. 49. nu. 36. 40.

18 Sed acceptilatio per aquilianam stipulationem est multum vtilis, nam per illam non datur exceptio non numeratæ pecuniæ, quamuis contineat confessionem de recepto, cum aliud sit confiteri, aliud habere acceptum, l. si acceptolatum, §. 1. ff. de acceptil. Costa in praxi p. 1. de verb. obligat. nu. 23. Leotard. de vsuris q. 26. num. 8. Rota in voto inserto inter dec. rec. dec. 373. num. 39. p. 4. Valeron. d. tit. 1. q. 5.

19 Et si fuerit facta renunciatio per aquilianam stipulationem, hæc aufert omnem spem renunciantis, Roman. cons. 22. nu. 3. Surd. cons. 308. nu. 32. Ant. Fab. in C. lib. 2. tit. 4. de trans. defin. 12. num. 3. in allegat.

20 Item transactio, Valeron. d. qu. 5. Ideo semper in tali contractu interponi solet, Osuald. ad Donell. lib. 16. c. 22. Brisson. lib. 2. de solut. tit. de acceptilat. P. Gregor. lib. 21. syntagm. c. 19. num. 5. Goedeus de contract. stipulat. c. 1. num. 71. D. Martin. de Larreatigui lib. 8. select. c. 2. num. 3. 4. Valeron. ibid. num. 2.

21 Bene verum aquiliana stipulatio non extenditur ad incognita, quamuis generalissima, Castell. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 23. nu. 19. Altolin. contr. 58. in fine, Mantica dec. 245. num. 13. Fontanell. dec. 380. Io: Torre de pactis futur. success. lib. 2. c. 15. nu. 85. Cas. Manente cons. 141. num. 19. seqq. vbi dicit, quod non iuuat quando interuenit dolus re ipsa resultans ex enormissima lesione, vel error, vel ignorantia iuris, vel facti, vel alias contractus est nullus, Molfes. sup. Consuet. Neap. tit. de renunciat. q. 6. n. 42. seqq.

22 Nisi tamen verba essent, tam clara, ampla, vt salua ratione recti sermonis, non possent referre tantummodo ad specificata, sed vltra specificata denotarent, quod de omnibus aliis quæstionibus fuerit cogitatum, vt optimè ponit exemplum Aretin. in d. §. iteram per acceptilationem num. 5. & seqq. Vt si narretur, quod decem, quæ tibi mutuaui, reddidisti mihi, & propterea generaliter ab omni eo, & toto, quod petere possum à te, libero te, intelligitur de illo, quod petere possum ratione dicti mutui facti, & nō ex alia causa, l. si de certa, & l. emptor, §. Lucius. ff. de pactis Hodiero. ad Surd. dec. 176. vbi Censal.

23 Sed si addatur: vel ex alia quacumq; Causa, vel occasione cuiuscumq, alterius debiti, vel quid simile, tunc dicta verba, salua ratione recti sermonis, non possunt referri tantum ad dictum mutuum, vnde generalis intelligitur liberatio, etiam quoad alias obligationes, & causas, l. si ex pluribus §. 1. & ibi, Bar. ff. de solut. l. plurib. & ibi Bar. ff. de acceptil. Alex. cons. 42. num. 8. lib. 1. Honded. d. cons. 49. nu. 11. seqq. lib. 1. Rota dec. 54. nu. 4. dec. 154. nu. 16. dec. 247. nu. 16. seqq. p. 9. rec. tom. 1.

24 Consonant ea, quæ per tex. in l. sub prætextu, C. de transact. tradunt de transactione, & quietatione, & liberatione generali, quo ad omnia etiam ignorata, & incognita extendatur Valasc. consult. 39 nu. 6. Fontanell. dec. 395. num. 21. seqq. Menoch. cons. 496. num. 58. seqq. Hodiern. ad Surd. d. dec. 176. nu. 10.

25 Sed contra videndus est text. in l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis Grattan. cap. 134. num 34. Cancer. var. lib. 2. c. 6. de solut. nu. 68. Surd. cons. 418. nu. 11. seqq. Fontanell. dec. 398. Cyriac. contr. 474. Rota dec. 428. nu. 7. 8. p. 5. tom. 2. rec.

26 Sed certum est, quod si transactio fuerit limitata respectu certæ causæ, ita etiam restringi debet acceptilatio ad illam causa, D. Marcian. disp. 72. nu. 3. & 4.

27 In transactione, illa ipso Iure actionem non tollit, nisi accedat aquiliana stipulatio, & acceptilatio, l. 3. 4. l. vt responsum. l. si cum, l. vbi pactū, C. de transact. Griuell. dec. 111. num. 18. Fontanell. dec. 379. nu. 14. Theod. Hoping. cons. 21. Ches. Interprat. Iuris lib. 2. c. 41. nu. 2.

28 Per quam, tunc lis finitur, nec alia super est actio, nisi de dolo, ope tamen exceptionis transactio simplex tollit actionem, quæ in effectu perinde est ac si ipso Iure tollatur, Valeron de transact. tit. 1. q. 5. nu. 3. Vinnius de transact. cap. 2. num. 1. 3.

29 Nam, vt diximus, acceptilatio simplex perimit actiones, quæ verborum obligationibus tantum contractæ fuerunt, vt actio ex stipulatu, actio ex dictione dotis, actio ex Iure iurando, quo libertus Iurauit se patrono munus, & operas daturum, simplici, & vulgari acceptilatione tollitur, l. & per ius iurandum, in princ. ff. de acceptil.

30 Ex his tribus causis verborum obligatio perficitur, quam ipso Iure perimit acceptilatio, quia & ipsa verbalis est, l. an inutilis 8. §. acceptum, ff. de acceptil. Cuiac. in l. 4. ff. de transact.

31 Aliæ verò obligationes, quæ re, litteris, aut consensu contractæ sunt, non tolluntur, nisi prius nouentur, & transferantur in stipulationem aquilianam, Cuiac. ibid. Griuell. d. dec. 111.

num.

num. 13. Gonzal. lib. 1. decret. tit. 36. de transact. c. 1. nu. 15. Diximus *sup.*

32 Et sic duplex est acceptilatio, *Valeron. d. q. 5.*

33 Et quo oritur quod vis, & potentia simplicis acceptilationis interpositæ super debito ex cõtractu Iuris Ciuilis, verbis tantum celebrato, cum quo, & ipsa est colligata, vt nempè stipulationis, quæ dicitur Iuris Ciuilis, operatur in eo effectum suum, in vim, & naturam acceptilationis illud totaliter perimendo, & extinguẽdo. *Roman. cons. 209. nu. 2. Valeron. d. q. 5.*

34 Vnde si vnus ex sociis, aut concreditoribus, per huiusmodi acceptilationem liberet communẽ debitorem, ita tollit, & perimit actionem alteri consocio, vt nequeat amplius debitorem inquietare, vt de socio, *gl. in l. si vnus, in fine, ff. de pactis,* de Correo credendi, *l. si rem, § si duo, ff. de nouat. l. secunda, ff. de duob. reis, l. iusiurandum, §. fin. ff. de acceptil.* Roman. *cons. 209. n. 1.*

35 Sicut facit vera, & integralis solutio facta per communem debitorem *vni* ex sociis, vel correis credendi, quæ omnem tollit, & extinguit obligationem, *l. si in re communi, ff. de nox. a. l. si rem, §. si duo, ff. de nouat. l. fideicommissa. §. plerumq; ff. de legat. 3. Roman. d. cons. 209. in princ.*

36 Vel solutio facta per vnum ex Correis debendi, propter quam tota obligatio perimitur, & acceptilatione vnius omnes correi liberantur *l. 4. §. nunc de effectu, ff. de liber. legat. Arias de Mesa var. lib. 2. c. 12. num. 17. Rota in d. voto sub num. 40.* Vbi dicit quod liberatio realis collata in persona fideiussoris prodest principali, secus si non sint duo rei debendi, quia tunc acceptilatio facta vni non prodest alteri, quamuis obligati ad vnum, & idem. *Rota d. voto num. 18. & Rota dec. 374. p. 4. rec.*

37 Secus dicendum quando illa interponitur in contractu, qui re celebratus est, in quo tanquã in subiecto diuerso, & sibi non connaturali perdit eius naturam, & nulla redditur in vim acceptilationis, quæ per consequens non est apta nata perimere obligationem re contractam, valebit tamen, & substinebitur, eo casu in vim simplicis conuentionis, & pacti de non petendo, per quod agens postea remouebitur exceptione doli mali, vt eleganter *Rota d. vot. nu. 40. in fine.*

38 Sic, si pactum de non petendo fiat per vnũ ex sociis communi debitori non præiudicat alteri consocio, cum natura communionis non permittat, vt vnus ex sociis possit excludere ius alterius, *l. si vnus 28. ff. de pactis Roman. dict. cons. 209. nu. 3. seqq.*

39 Sic transactio facta ab aliquo ex correis credendi, alteri non vocato *d. l. si vnus. Acosta de priuil. credit. reg. 3. ampl. 4. nu. 32. Valeron. de transact. tit. 5. q. 3. nu. 51. 61.* Vbi quod non prodest. vbi explicat.

40 Ratio discriminis inter acceptilationem, & pactum simplex de non petendo in eo residet, quia præiudicium, quod alteri affert acceptilatio prædicta non prouenit ex voluntate socij acceptum ferentis, sed ex legis dispositione, quę acceptilationi virtutem hanc tribuit, & consequenter procedit ex natura ipsius actus, qui legis ministerio vim solutionis continet, *Ronchagal. in l. 2. nu. 101. ff. de duob. reis & num. seqq.* prout dicimus, si ageretur de pluribus correis debendi, quorum vnus sit per aquilianam stipulationem liberatus, nam etiam alter censetur liberatus, & absolutus, *l. liberationem 3. §. nunc ff. de liber. leg. Cyriac. contr. 180. nu. 13. Valeron. tit. 5. q. 3. n. 9.* & in Tutoribus tradunt *Bart. Castr.* & alij ab eodem citati.

41 Quod intelligendum est quando liberatio facta fuit ad fauorem vnius ex correis debendi, per viam solutionis, *Paseth. cons. 125. & 126. Casanat. cons. 11. nu. 5. Beninten. dec. 91.*

42 Secus per viam transactionis; nam tunc prodest soluni transigenti, M*antica de tacit. lib. 26. tit. 4. nu. 9. Casanat. cons. 12. num. 8. 10. 12. Paseth. d. cons. 126. num. 24. Rota dec. 103. nu. 26. 27.* post *Merlin. de pignor.*

43 Et non alijs, qui in contractu non interuenerunt, *Surd. cons. 327. nu. 20. 21. Rota d. dec. 103. in fine,* quę est *in rec. dec. 368. p. 9. tom. 2.* & apud Royas *dec. 268.*

44 Bene verum exceptio ista Aquilianæ stipulationis non suffragatur quando in contractu interuenisset dolus resultans ex enormissima læsione, *Manente cons. 141. n. 19. lib. 2.*

45 Vel error, vel falsa causa, ignorantia Iuris, facti, quæ consensum excludit, & nullitatem contractus inducit M*anente sup. num. 21. 24.* latè *Vrceol. de transact. q. 9. per totam.*

46 Acceptilatio, liberat fideiussorem, tam si sit facta fideiussori, quamuis ipsi debitori, *l. 1. ff. de acceptilat. cum legib. seqq. §. item per acceptilationem. Instit. quib. mod. tollit. obligat. l. si ex pluribus. §. 1. ff. de acceptilat. Maur. de fideiuss. tit. 1. p. 2. sect. 10. §. 2. nu. 1. seqq. Valeron. de transact. tit. 1. q. 8. num. 10. Alderis. de symbol. contract. tit. 1. cap. 3. num. 29.*

47 Limita primò, quando acceptilatio est facta fideiussori pendente conditione, cuius existentia non fingit quem obligatum, quia talis acceptilatio non prodest principali. *l. 1. ff. ad sillan. l. si mater. §. eandem. ff. de except. rei iudic. Bar. in d. §. qui ita. l. & per ius iurandum. ff. de accept. nu. 1.* qui hoc dicit verum in conditione potestariua, secus in casuali. *Maur. sup. num. 5. Herring. de fideiuss. c. 20. §. 5. n. 7.*

48 Limita 2. quando acceptilatio est personalis, & intuitu, & contemplatione certæ personæ facta est, quia non porrigitur de vna persona in aliam, *d. l. & per ius iurandum in §. qui ita,* vbi *gl. & Bart.* & facit *tex. l. in his §. 1. ff. de sol. Maur. sup. nu. 6. seqq.*

49 Limita 3. quando acceptilatio est facta, vt non transeat in fideiussorem, quod benè fieri potest, *Imol. & Roman. in l. si hæres pecuniam, ff. ad Trebell. gl. & Bart. in l. si cum exceptione in §. l. beo, ff. quod met. caus. & in l. à sententia, in princ. ff. de appellat.* Maur. *num. 9.* vbi refert contrarios,

rios, sed illos non sequitur.

50 Limita 4. quando acceptilatio est facta per vim. 5. quando est facta cum minore. 6. quando animo fraudandi creditores, *Herring. d. cap. 20. §. 5. n. 7.*

51 Per acceptilationem secundi fideiussoris, liberatur primus, *Soccin. conf. 18. qu. 2. in prima parte n. 14. Alex. in l. 4. §. si ex conuentione nu. 8. ff. de re iudic. Maur. sup. n. 11.*

52 Et liberatio facta ad fauorem vnius ex reis debendi per acceptilationem, an sint liberati alii, & censeri liberatos alios, fundat *Doctissimus D. Reg. Cianarri in tit. de duob. reis c. 1. §. 2.* ea ratione, quia acceptilatio loco solutionis habetur, quæ vtrumque liberat, nisi essemus in contractibus re, aut consensu iure gentium celebratis, quia tunc per acceptilationem vterque non liberetur, sed tantum ille, cui acceptilatum est inuitu pacti, quod alii non prodesset, *Alderis. de symbol. contract. tit. 1. cap. 3. num. 28.*

53 Sed hanc sententiam impugnat *D. Carol. de Alex. ad R. Capyc. Latr. consult. 89. num. 68.* Nam in casu, quo verbis celebratus est contractus, nam non potest plus operari acceptilatio, quã vera solutio, hæc autem potest ita fieri, vt non porrigatur ad alium, *l. in his, §. 1. ff. de solution. Bar. in l. 13. § si legatum, & l. qui ita num. 1.* Ergo idem in acceptilatione, nam durum est, dicit ipse, vt sequatur liberatio absque voluntate liberantis. In secundo casu cum acceptilatio sequitur in contractibus, qui re, aut consensu celebrantur, verum est: acceptilationem vti talem non operari, sed tantum in vim pacti, sed pactum licet non prosit directè, prodest indirectè, ergo non procedit prima opinio, *Alderis. sup. n. 29.*

Sed quod liberatio facta per creditorem vni ex pluribus, ad eius fauorem obligatis, maximè si sit facta cum reseruatione agendi contra alios, non iuuet aliis, *Gobius consult. 41. Iacob. Balduc. in obseruat. ad Ramon. cons. 39. n. 49. seqq.*

Et quando liberatio non fit per modum solutionis, seu acceptilationis, sed per viam pacti de non petendo, seu de non molestando, non prodest aliis simul obligatis, nisi sequatur satisfactio, *Cyriac. contr. 213. num. 89. & contr. 280. num. 10. seqq.* Vbi quod liberatio supponit præcedentem administrationem, & facta cum clausula: *omni meliori modo*, vel mediante Aquiliana stipulatione vni correo debendi, & non per viam transactionis, liberat etiam alios, & facta vni tutori, qui prius erat conueniendus, liberat alios.

54 Quod in duobus insolidum obligatis, purè vno, altero sub conditione, an acceptilatio facta purè obligato, prosit alteri sub conditione, & ideò *D. Reg. Cianarri d. §. 2.* dicit acceptilationem esse puram, & suspendi non acceptilationem, sed effectum eius, nam acceptilatio nullam recipit conditionem, & proinde si aduenerit conditio per acceptilationem erit liberatus, sin minus, numque fuisse obligatam apparebit.

55 Sed idem *D. Alex. num. 69.* dicit debere distingui inter conditionem potestatiuam, & casualem, nam in ea nullo modo cadere potest retrotractio, nec acceptilatio potest esse antiquior obligatione, *d. §. si legatum, & §. quis ita,* & proinde facta acceptilatione vno obligato, nunquam iuuabit obligatum sub conditione potestatiua, *Bart. in d. §. si legatum.* In conditionalibus non potestatiuis datur hæc retrotractio: & sic purificata conditione, purificabitur acceptilatio.

56 Et *num. 74.* cum *Bart. in l. in diem, ff. de accept.* & ex *text. ibid.* dicit, quod acceptilatio non recipit conditionem expressam, sed recipiat tacitam, vt manifestè habetur in *d. l. in diem.*

57 Fieri non potest per cedentem quando interuenit vnum ex requisitis *l. 3. C. de nouat. Car. Luca de credit. disc. 70. n. 12. & 13.*

58 Differt Acceptilatio ab acceptatione in forma: & in effectu, quia in acceptilatione requiritur interrogatio, & responsio incontinenti, in acceptatione non requiritur hæc forma in effectu, quia qui accepto fert, idest qui acceptilat alium à se abdicat, qui acceptat aliud sibi adiungit, *Polid. Rypa obs. 344. in fin. Alderis. sup. num. 30.*

59 An sicut stipulatio tollitur per aliam stipulationem, sic etiam acceptilatio per aliam acceptilationem, *Bart. in l. si vnus, §. pactus, ff. de pactis, num. 724*

60 Et an omnes contractus resoluantur per acceptilationem, ex qua in omnibus vt plurimũ accedunt stipulationes, *Alderis. sup. c. 4. & lib. 4. cap. vlt.*

61 Acceptilatio in dubio, quæ in vim acceptilationis, defendi non potest, in vim pacti nudi liberatorii substinetur, *l. si vnus, §. si acceptilatio, ff. de pactis, l. an inutilis ff. de accept. l. acceptilatum ff. eod. tit. l. Iuris gent. §. igitur nuda ff. de pact. Alderis. d. tit. 1. c. 10. n. 40.*

62 Acceptilatio propria symbola est cum verborum obligatione, *d. l. an inutilis §. acceptum ff. de accept. §. item per acceptilationem, instit. quib. modis tollit. obligat. l. vl. naturale ff. de reg. iur.* Et acceptilatio supponit obligationem, *l. nisi consensiat, ff. de accept.* Vnde si re esset contracta obligatio, non tolleretur per acceptilationem: quia acceptilatio non est symbola cum contractu, quia non fit verbis, *l. si acceptilatum, ff. eodem, Alderis. d. c. 3. num. 14. & tit. 8. cap. 10. n. 39.*

63 Ideò si quis voluerit ea, quæ ex alio contractu, quam verborum debentur accepta ferre, prius debet per Aquilianam stipulationem debitum nouare, & in verborum obligatione conuertere, & sic postea accepto ferre, *l. 3. de acceptil. l. 4. C. de transact. d. §. item per stipulationem.* Nam Aquiliana stipulatio viam sternit acceptilationi, & materiam disponit, & reddit idoneam ad symbolizandum, quæ aliter res-

puit

puit acceptilationem, *Tholos. syntagm. lib. 21. c. 19. n. 3.*

64 Licet nisi re contracta esset obligatio, non tolleretur per acceptilationem, vt diximus. Tamen quando virtualiter aliquod pactum continere valet potest exceptione doli mali, vel pacti tueri, *d. l. si acceptilatum, l. cum emptor, ff. de rescind. vendit. l. si. vnus. §. acceptilatio, ff. de pactis.* Quod non est in acceptilatione inepta, quæ inter absentes, vel sub conditione, vel in diē fit, *arg. L. 1. §. eum, qui, ff. de constit. pec.* Vel ratione rei, *l. cum emptor, ff. de resc. vendit. d. l. si acceptilatum. Alderis. d. c. 10. n. 41.* vbi sic dicit intelligenda dicta *c. 3. n. 18. & seqq.*

65 Dos per acceptilationem, puta maritus cum esset debitor in mille in beneficium Titii, si illa mille det in dotem eidem marito, & tunc pecunia à marito debita numerata videtur, & breui manu eidem in dotem data, *l. licet 44. ff. de iure dotium,* & ibi *gl. verb. datum*, *P. Affl. contr. 38. n. 19.*

66 Verum insurgit satisfactio reuocabilis, *P. Affl. sup. n. 29.* Ideò soluto matrimonio, pristina actio mulieri restauratur, & è contra exceptiones marito, aut eius hæredi ex prima obligatione insurgentes, remanent illesæ, & reuiuiscunt, *P. Affl. n. 31. & n. 13.*

67 Ideò si præcedens mariti debitum in dotem conuersum, non erat omninò purum, & ab exceptionibus absolutum, matrimonio distracto salua erunt viro, & eius hæredi exceptiones, quæ ex pristino contractu, quamuis delegatio, vel acceptilatio, quæ paris est virtutis, interuenissent, *d. l. licet 44. ff. de Iure dotium, P. Affl. sup. n. 18.*

68 Sed Acceptilatio de dote facta per virum liberat dotis debitorem, *Card. Luca de dote disc. 29. n. 8.*

69 Et per eandem vir remanet dotis restituendæ debitor, *Card. Luca de dote disc 87. nu. 14. disc. 192. n. 7.* Qualis autem confessio de recepto non præiudicet viro, *Card. Luca d. disc. 192. à n. 8.*

70 Non potest fieri à procuratore, sed constare debet de effectiua solutione, *Card. Luca de vsur. disc. 41. n. 8. de credit. disc. 40. num. 6. 10.* Diximus *sup. n. 4. 5.*

71 De Acceptilatione agunt latè *Medices in Tractatu, Tholos. in syntagm. lib. 21. c. 19. Donell. 16. comment. c. 21. Vigel. I ur. ciuil. c. 11. Cav. Tusc. lit. R. in suis conclusionibus, Vrsell. recept. sentent. concl. 18.* qui confirmant conclusiones firmatas.

72 De Acceptilatione, & Aquiliana stipulatione agit idem *Tholos. syntagm. lib. 24. c. 12.*

SVMMARIVM.

QVÆST. XLIII.

Sed alij numeri sunt in Sectione prima huius Quæstionis

Quid sit vsucapio, num. 1.

Præscriptio 10. vel 20. annorum appellatur vsucapio. n. 2.

Vsucapio respicit mobilia, præscriptio immobilia, licet largo modo præscriptio comprehendat vsucapionem, n. 3. 4.

Vsucapio semper fauorabilis, non præscriptio. n. 4. 5. Vide n. 73.

Præscriptio desinat à præscribo. n. 6.

Vsucapiuntur bona mobilia per triennium, immobilia alio tempore. n. 7. 8. contra Ecclesiam Romanam. 100. ann. 10.

Res immobilis præscribitur per annos 30. cum bona fide, sine titulo. n. 9.

Vsucapio quando in fructibus. n. 11.

Antiquo tempore res immobiles quo tempore vsucapiebantur. n. 12.

Præscriptio 10. & 20. annorum fuit cognita à Iuris consultis, illa 30. annorum ab Imperatoribus. num. 13.

Vsucapio competit scienti. n. 14. & non scienti. n. 15. Vbi de DD. tractantibus de vsucapione.

Præscriptio in quo differat à consuetudine. n. 16.

Quid sit præscriptio. n. 17. 43.

Præscriptio est, cum quis possidet rem alterius, sciente, & patiente domina. n. 18.

Præscriptio, sine possessione non datur. n. 19. 20. Vbi tantum præscriptum, quantum possessum.

In incorporalibus sufficit quasi possessio. n. 21.

Præscriptio non incipit, nisi actus incipiat explicari. n. 22. debet esse continuata, completa, & non interrupta. n. 23.

An requiratur possessio naturalis, & ciuilis simul. n. 24. 25.

Nā præscribit qui alienō nomine possidet, vt colonus. n. 26. 27. 36. 43. & quando sic. n. 29. 30. 31. 32. & n. 688. sect. 1.

Colonus an præscribat pensiones. n. 28.

In præscriptione 30. annorum an requiratur possessio. n. 33. an immemorialis, non. n. 34.

Quando non sit necessaria possessio. n. 35.

Possessio debet esse conformis, non difformis. n. 37.

Ad præscriptionem requiritur bona fides, & possessio. n. 38. & 92. & nu. & seqq. & nu. 89. & seqq. sect. 1.

Res præscripta per possessorem per 30. vel 40. annos, si redeat ad dominum, an possit vindicari. n. 39.

Ciuilis possessio non durat vltra decennium. n. 40. Secus si naturalis possessio non fuerit ab alio occupata. n. 41.

Tale tempus decennij non currit contra impeditum. n. 42.

Præscriptio non præsumitur, sed debet probari. n. 45.

Fundatur in sola negligentia, & in odium negligentium. n. 46.

Fuit introducta ob bonum publicum. n. 47. 48.

Effectus illius est transferre dominium de vno in aliū. nu. 49. 51. 53. Vbi quod est cessibile est præscriptibile, aliàs non.

In debitore præscribente, illa habet vim solutionis. n. 50. 52.

Illa non acquirit directum dominium, sed vtile. n. 53. Vbi secus si esset longi temporis, vt infrà.

An

An extendatur de persona ad personam, de re ad rem, an sit fauorabilis, vel odiosa. n.54. & à nu.55. à n.84. Quotuplex sit. n.83.92.100. An vigeat in Tribunalibus, in quibus proceditur, sola facti veritate inspecta. num.85.86.87.88.89.90.91.

Præscriptio habet vim pacti, & contractus, n.93.

Per illam tollitur omnis obligatio. n.94.95.96.97.

Sed non impedit litis ingressum. n.98.

Tollit actionem, non exceptionem n.99. Alia & propria est illa, quæ à Iure Canonico, & Ciuili procedit. n.100.

Vbi illa possunt præscribi quæ per priuilegium possunt acquiri.

Præscriptia non fit sine voluntate præscribentis, & sine credulitate tituli. n.101.

An debeat opponi, vel Iudex ex officio possit super illa iudicare, n.102. & à n.103. ad n.107.

Quantum tempus requiratur ad præscribendum. nu.108. & seqq. Vbi quod fideiussio oretenus facta durat duobus mensibus, & de iuditio sisti durat triennio. Vbi de redhibitoria, & tanto minoris, & tenuta.

Prælatio competens in venditione, infra quantum tempus competat vicino, consanguineo, socio, consorti, & alijs. n.109. & à n.110. ad n.142. Vbi quibus competat, & n.123. quod Censuarius præfertur in venditione rei censitæ. Et vbi cui competat prælatio, & cui non. n.138.

Agnatus an, & quando, & infra quantum tempus possit petere prælationem in venditione feudi, & locatione. n.143. & à n.144. ad n.149. Vbi de prælatione domini directi in alienatione rei emphyteuticæ.

An, & quando competat prælatio Vniuersitati, in venditione feudi, & intra quantum tempus. nu.150.151.152.153. Vbi num.153. Vt prælatio competat agnatis in venditione officiorum.

Emens à Rege, vel à Fisco rem alienam, vel habens ex donatione, vel alio titulo, præscribit quadriennio. n.154. vbi tota materia, l. eg. benè à Zenone C. de quadriennali præscript. *& à nu.155. ad n.171.*

Exceptio non numeratæ pecuniæ, & dotis, quo tempore præscribatur. n.172.

Priuilegium per non vsum, per decem annos præscribitur. n.173.

Filius præscribit vsumfructum patri debitum per 10 annos inter præsentes. n.174.

Actio personalis pro vsufructu præscribitur eodem tempore. n.175. Et an omnis actio personalis. ibid.

Quanto tempore præscribitur ius præsentandi ad beneficia Ecclesiastica. n.176.

Quærela inofficiosæ donationis quanto tempore præscribatur. Et quærela inofficiosæ dotis n.177. & n.178.

Res immobilis quo tempore præscribatur. n.179. Vbi de præscriptione statuti, & de præscriptione ciuilitatis, & domicilij.

Actio hypotecaria quanto tempore præscribatur. nu.180. & à n.181. ad n.197. Vbi de præscriptione l. fin. C. de acquir. possess.

Habens furnos, molendina, tapetas ad oleum faciendum, Hospitia, & similia, per quantum tempus præscribat ius prohibendi ne alij faciant similia n.198. & à n.199. ad n.218.

Seruitus acquiritur pacto, vltimis voluntatibus, sententia, vel præscriptione. n.219.

Quomodo probetur, & præscribatur? n.220. & à n.221. ad n.264.

Præscribitur ius soluendi vnam monetam pro alia, per quod tempus? n.265. & à n.266. ad n.283.

In fideiussore quanto tempore currat præscrip. in nu.284.285.286.

Successor singularis quanto tempore præscribat. num.287.288.

Via executiua in instrumento contenta, & pactum executiuum quanto tempore præscribatur. nu.289. Quid in schedula priuata, et à quo tempore incipiat. n.290.292.293. Vbi quid via executiua exigendi Collectas.

In tali præscriptione an requiratur bona fides. num.294.295.

Si post præscriptum pactum executiuum fiat solutio, an illa iuuet contra præscriptionem. n.296.

An illi possit renunciari. nu.297. Et an possit renunciari præscriptioni. sect. 1. in fine.

Ius francandi quanto tempore præscribatur. nu.298.299.300. & n.367. seqq.

Officium Iudicis quo tempore præscribatur. n.301.

In conditionalibus, & in diem, non currit præscriptio nisi à die verificatæ conditionis, vel aduentus diei. n.302.

Quanto tempore donatarius præscribit rem sibi donatam. n.303.

Vsusfructus quo tempore acquiratur. n.304.

Amortizationis ius quo tempore præscribatur. n.305.

In actione familiæ erciscundæ, an, & quando habeat locum præscriptio. n.306.

Qui cum decem soluere debet, soluit quinque, an præscribat illos alios quinque. n.307.

Possessio in annuis introitibus præscribitur, si creditor petat, & creditor neget, & elabatur tempus annorum multorum nu.308. Vbi de compensatione opposita post completam præscriptionem.

Ius offerendi competens secundo creditori, quanto tempore præscribatur. n.309.310.311.312.313.

Remedium reintegrandæ quo tempore præscribatur. n.314. & à n.315. ad n.323.

Præscriptio 30. vel 40. annorum perimit omnem actionem. n.324.

Salarium, an, & quo tempore præscribatur. nu.325. & à nu.326. ad n.365.

Constitutum spatio 30. annis præscribitur. n.366.

Pactum de retrouendendo, an, & quo tempore præscribatur. nu.367. & à nu.368. ad num.387. & n.398. seqq.

Ius petendi legitimam, & eius supplementum quo tempore præscribatur. n.388.389.390.

Ius eligendi quo tempore præscribatur. num.391.392.393.

Vnio beneficij quo tempore præscribatur. n.394.395.396.397.398.399.

re

re pignoris,an,& quando præscribat.

Quadragenaria an titulum exposcat.num.784.785. 786.

Præscriptio,an,& quando cadat in debitore annui debiti? n.787.& à n.788.ad n.830.

Præscriptio incipit currere à die, quo est nata actio. nu.831.832.

Ad præscriptionem obtinendam requiritur scientia illius,contra quem præscribitur.n.833.Vbi tota materia à nu.834.ad n.861.

Restitutio in integrum aduersus præscriptionem, an, & quando competat.nu.862. & à num.863.ad num.910.

Præscriptio,an,& quando currat impedito. n.911.& à nu.912.ad nu.999. Vbi an, & quando currat contra vocatos ad Maioratum, & fideicommissum,& omnia alia,ad materiam.

Quid sit præscriptio Contractus, Quasi Contractus, Aut Distractus, Et in quo differat à Nullitate Contractus? & in quo cum illa conueniat?

Quæst. XLIII.

VIdebimus hic quid sit vsucapio, & in quo differat a præscriptione, Quis sit eorum effectus, Quotuplex sit præscriptio, Alia horarum,dierum,mensium,Alia annalis,Alia biennalis,Alia triennalis, Alia quatriennalis, Alia quinque, Alia decem, vel viginti annorum, Alia triginta,vel quadraginta annorum, Alia centum,Alia Immemorialis. Quæ res possint, & vsucapi, & quæ non. Quæ requirantur ad præscriptionem. Titulus, bona fides,& possessio,& tempus. Et qualiter præscriptio interrumpatur,*Bayo in praxi p.3.lib.1.c.24.*

Hic non agemus de omnibus Contractibus,quasi Contractibus,& omnibus alijs rebus, pro quibus non potest agi, post aliquas horas, dies,menses,& post aliquod tempus. Nam de hac materia opus esset conficere voluminosum Tractatum, quem doctissime confecit Antonelli de tempore legali, ad quem remittimus DD.Lectores. Sed agemus tantum de præscriptione,& vsucapione, & de tempore,ad illam Inducendam.

1 Vsucapio est acquisitio, vel adiectio dominij,per continuationem possessionis, temporis à lege definiti,*l.3.ff.de vsucapion.l.1. §.vlt.ff.ex quib.caus.maior.Caluin.in lexic. §.vsucapio. Gregor.Tholos.syntagm.lib.40.cap.1. & seqq. Tepat. recept.sent.tit.555.Tusc.lit.V.conclus.Anton.Nebrisens. in Vocabulario Iur. verb. vsucapio. spieg. in lexic.Iur.verb. vsucapio. gl.in princ. verb.quod autem 17.q.1.Abruzz.ad c.62.Regis Ferd.tom.1. num.724. D.Verde Institut.lib.2. tit.de vsucapion.*

2 Præscriptio decem, vel 20. annorum appellatur vsucapio. *ff.de vsucap.& titulis seqq. Balb. de præscript.p.1.princ.in proem.n.1.2.*

3 Vsucapio propriè respicit mobilia, præscriptio verò immobilia,quamuis large sumendo, præscriptio comprehendat vsucapionem, *Balb.sup. vers.Tertio principaliter num.1. seqq. Galuan.de vsufr.c.11. num.16.*vbi late, *Christin. dec.81.Vultei instit.de Vsucapion.nu.6.10.Caluin. in lexic.§.præscriptio D.Caustantius sup. prag.tit. de præscript.nu.2. Tholos.syntagm.sup. Tepat.d. tit.555. Tusc.d.concl. lit.V. Balb.de præscript. p.1.princ.q.3.num.1.Spieg.in lexic.sup.*

Ideo exceptio præscriptionis pro re mobili opposita non dicitur inepta. Et legislator promiscuè vtitur istis terminis vsucapionis,& præscriptionis, *Din.in c.sinè possessione, in princ.commen.de regul.iur.in 6.Balb.sup.n.1.& seqq.*

4 Licet vsucapio semper sit fauorabilis, & præscriptio non, *Balb.sup.nu.4.* de qua re *infrà.*
5 *num.73.*Et vsucapio bono publico inducta fuit. *l.1.ff.de vsucap. P.Barbos.in rubr. C.de præscript. 30.vel 40.ann.nu.189.Constantius sup.nu.1.Tholos.& Tepat.sup.Narbona de ætate ann.25. q.23. nu.6.*Sed quod præscriptione acquiruntur,quę priuilegio comparantur, *Mansius consult.649. num.38.Nos infrà nu.53.*

6 Præscriptio est nomen verbale,deriuatum à *Præscribo,*quod idem est,quod præfigo,statuo, præfinio,vel limito,*c.2.de concess.præbend.& c. singulis 86.distinct.Balb.sup.vers.2.n.1. & seqq. fol.mihi 11.*

7 Vsucapiuntur bona mobilia per triennium, Immobilia decennio inter præsentes 20.inter absentes,concurrente tamen bona fide,& iusto titulo,*l vnic.C.de vsucap.trasfor. §.1. Instit. de vsucap.l.si quis emptionis, C.de præscript.30.vel 40.ann.l.malæ fidei, cum auth seq. C.de præscript. longi tempor. Antonell.de temp.legal. lib.2. c.67.n. 1.Tholos. & Tepat. sup. Balb.sup. Speg.sup.D. Abruzz.in c.62.Reg.Ferd.tom.1.nu.675.Hermosill.fol.719.nu.12.13.*

8 Etiam bona mobilia Ecclesiæ triennio, *Phoeb. dec.133.n.43.tom.2.*

Eodem tempore actio ad rem mobilem. *Abruzz.sup.n.676.*

9 Si verò concurrat bona fides sine titulo, tunc res immobiles præscribuntur 30. annis, *d. l.si quis emptionis, §.1. Antonell.sup.num.5. & Nos infrà.*

10 Sed contra Ecclesiam Romanam,& eius Fiscum mobilia non vsucapiuntur triennio, sed 100.annis. *Peregr.de Iure Fisci lib.6.tit.8.nu.45. Antonell.d.c.67.nu.41.& de loco legal.lib.1.c.16. nu.7. Quaranta in verb.alienatio rerum Eccles. num.24.*

11 Vsucapio triennij in fructibus locum habet, quando constat eos fuisse retentos per totum triennium, sed si infrà triennium consumpti fuerint,datur actio ad pretium, quæ durat 30. annis. *Antonell.d.c.67.74.*

12 In solo Italico Res immobiles vsucapiebantur

tur biennio,in Prouinciis decennio inter præsentes,quæ differentia viguit vsq; ad tempora *Instiniani Imp. in princ.Instit. de vsucapion.* benè *P.Barbos.in rubr.tit. C. de præscript.30. vel 40. annor.nu.12. & seqq.* vbi sic probat contra *Sarmient.select.lib.2.c.9.nu.4.*

13 Præscriptio decem, & viginti annorum fuit cognita à Iuris Consultis.Præscriptio 30.annorum nouè fuit introducta per Imperatores, qui post Iuris Consultos Imperarunt, *Barbos.in d.rub.nu.5.6.*

Præscriptio 10. & 20. annorum in Cathalonia est reducta ad annos 30. & procedit etiam cum mala fide *D.Romaguer. ad statut. Eugub. fol.258.nu.36.*

14 Vsucapio scienti competit,*Balb.par.1.3.par. princ.q.9.n.6.*

15 Vsucapio currit contra hæreditatem iacentem,ex quo non dum inducitur propter negligentiam non petentis, sed fauore possessoris, *Balb.5.p.6.par princ.nu.48.* Verum sine possessione naturali,& ciuili non datur, *l.3.l.sine possessione, ff.de vsucapion.l.15. ff.de vsucap. l.13.§. quæsitum, ff.de acqu.poss. Affin.de vsucap.in rubr. nu 50. Donel.in lib.5.comm.cap.14.Couar.in Reg. peccatum 2.p.nu.7.vers.naturalis.* Aguila ad Roxas de incompatibil.p.5.c.3.n.58.

De vsucapione agunt *Cisner,Colaber, Comitol.Kilken,Grossotins,Harprechtus, Oldandorpins, Mella, Plumius,* Rath. *Ricciardus, Simeontius, Vasquez,Vbaldis,Vutbel.Affinius* & alii.

16 Præscriptio differt à Consuetudine, vt declarat *Georg.Mor.de iure venand.p.1.c.6.nu.25. Vasq.Illustr.contr.c.89.num.12.Cranett.de antiq. temp.4.p.in princ.Garz. de expens. & melior. c.9. num.43.* Quia præscriptio transfert ius de vno in alium,& concernit ius priuatam. Consuetudo verò respicit ius publicum,& non transfert ius,sed declarat, vt quod erat in bonis nullius, sit acquisitum illi,qui consueuit vti, & continuè vsus est tali re,& ità declarant DD. allegati,*Bisogni allegat.11.num.37. Gallus de fructibus disp.3.art.8 nu.52.*

Sic illa,quæ sunt Iurisgentiam præscriptione non acquiruntur, sed possunt acquiri per Consuetudinem, *Aret.in §.flumina,Instit.de rerum diuis.Georg.Mor.d.c.6.num.29.*facit *tex.in c. super quibusdam.§.præterea de verb.signific.* quod videtur etiam admittere *Vasq.d.c.89.nu.13.*licet *nu.36.*dissentiat.*Gallus sup.nu.51.in fine.*

17 Videbimus,An sit fauorabilis, vel odiosa, An fundata in negligentia, quando incipiat: Præscriptio dicitur Acquisitio, siue adiectio dominij per continuationem possessionis,tempore à lege definito,*l.3 ff.de præscript.Hostiens. in summa eiusdem tituli.§.1.num.1. Balb. de præscript.p.1.princ.num.1 fol.mihi 9. D.Guttier.de Thes.lib.2.c.19.Passarell.de donat. lib.5. qu.5.nu. 88.Ansald.de commerc. disc.95. num.32.* Et *Hostiens.sup.num.6.*dicit: præscriptionem,ad instar solutionis,omnem actionem extinguere, quod tempus est decennij,*Antonell.de temp.legal.lib.2 c.76.Aretin.de fideiuss.sect.10.§.16. nu.3. & sect. 9.§ 23.num.4. Nebrensens in vocabul. iuris verb. præscriptio,Caluin.eod.verb.*

18 Sic præscriptio est cum quis possidet rem alterius,sciente,& patiente, & non contradicente Domino, per tempus 30. vel 40. annorum,*Scacc.de commer. §.1. quæst.7.p.2. ampl.19. num.127.*

19 Nam sine possessione, aut quasi non datur præscriptio.*l.sine possessione. ff.de vsurp. & vsucap.c.17.de præscript.c.sine possessione de reg.iur. in 6.P.Affl.contr.49.num.24.Linglois dec.3.q.6.Noua.sup.Prag. de præscript. in rubric.num.7.seqq.* post alios *Tranchedin.consult.75.n.13.consul.80. num.17.Paitell.annot.24.num.32. Carrill.dec.44. num.14. Dom. Antonell. de temp. legal. lib.2. c.76.num.1. Antun.de donat.tom.2.c.45. num.12. Larrea alleg.16.num.1. D.Romaguer. ad Synod. Gerun.lib.5.tit.13.c.2.nu.73.Rocca disp.167. nu. 16.D.Aguila ad Roxas de incompatibil.par.5.c.2. num.58.Barra obs.lib.3.obs.80.nu.3. D.Scoppa ad Fabr.in C.tit.2.expedit.78. num.24. & tit.3. exped.41.nu.5.D.Mansins in Bibliotec.Iur.tit.1. q.8.num.40.Castill.lib.7.contr.c.26.num.58.seqq. art.dec.71.nu.7.D.Biniel.cons.95. nu.26. D.Musectula in allegat. inserta per Manfrell. ad Capyc. Latr.dec.post primum tom. nu.83. Fontanell.de pactis claus.4.gl.17.Couar.in c.possessor.p.2. & §. 1.de reg.iur.in 6.Gomez in l.5.Tauri num.2.3.& lib.2.var.c.5.à num.20. Molina de Iustit.disp.62. Castill.de Tertijs c.26.Ricc.collect.2760.Actolin. res.1 nu.101.res.32.nu.140.D.Rosa consult.9.nu. 7.consult.12.num.13.Scrafin.de priuil.Iuram. priuil.33 num.156.Barbos.in locis comm.lit.P. n.35. D.Gobius de aquis q.10. num.1.q.12. num.22. de monet.q.8.nu.28.D.Tranchedin.consult.80. n.17. Bonden.de præscript.docum.8.§.& sicuti. Iordan. lucubrat.lib.14.tit.24.à nu.108. Antun.de donat. tom.2.c.45.nu.13.c.4.nu.50. cap.43.nu.74. Rammon.cons.70.num.3.*

20 Ideo dicimus, tantum præscriptum, quantum possessum. *D.Rosa consul.9.n.9.& 11.& consult. 12.n.13.Castill.tom.7.c.33. nu.12.16. Barbos.in locis commun.lit.P.n.35.Allegrad.contr.51. n.51. Salgad.de protect.p.3.c.9.nu.36.& c.10.nu.108. seqq. Barbos.in repertor. verb. præscriptio in locis commun.lit.P.nu.35.Serafin. de Iuram. priuil.33. nu.156.D.Scoppa ad Fabr.sup.tit.2.exped.63. n. 5.Vaz axiom.iur.lit.P.num.131. Monac. dec.Luc. 14.num.16.Put.dec.107.p.1. Mascard. de probat. concl.14.nu.23.concl.946.num.8.Capyc.dec.209. nu.32.Bocr.dec.58.n.6.Antonin.var. lib.1.res.70. nu.20.Honded.cons.76.nu.47. lib.1. Add.ad Cappell.Tholos.dec.321.Penia dec.50.d.o.20.*

21 In rebus Incorporalibus sufficit quasi possessio. *D. Mansius sup. num.107.* Sic sufficit scientia,& patientia. *Tranchedin. consult.80.nu. 18.19.21.22.*

22 Sic præscriptio non incipit, nisi actus incipiat explicari, *Larrea alleg.16.num.22.Bond n.*

col-

collect.47.num.57.lib.2. Sic illa non currit absque animo præscribendi, *Altograd. contr.76. num.32.*

23 Debet esse continuata, *Ludouis.dec.294.n.2.* Non interrupta, vt dicemus *infrà*, & completa, *Panimoll. in idea sedandi controuers.consilt 29. nu.24. Carrill.dec.176.n.7. Burat.dec.178. n.2.3. D. Rubeus de confus.c.31.n.69.*

24 Sed non omnis possessio sufficit, sed naturalis, & ciuilis simul concurrere debet, *gl. in l.1. verb.præscriptionem, C. de seruis fugit.* Vel saltim sola ciuilis, quæ licet sola animo retineatur hunc tamen inter alios, ciuilem effectum operatur, *Aretin.in § sed aliquando, nu.3. instit. de vsucap. Dyn.in reg.sine possessione, post nu.29. de reg.iur.in 6.* Vbi exemplificat in absente, quam constat solam ciuilem possessionem animo retinere. *Iordan.elucubrat.diuers.lib.14.tit.24. de præscript. num.107.seqq.* Vbi etiam notat, quod sola naturalis, quando ciuilis apud alium remanet, non sufficit, quia talis possessor non sibi, sed alteri, cuius nomine insistit, possidere censetur, *l.7.§.ex contraria, ff.de acqu.r. poss. ff. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.76. nu.2. Gomez in l.15. Tauri num.105.& in l.95.n.2.3. R. Marin.lib.1.c.164.num.3. D. Scoppa ad Merlin.contr. 44.nu.22.lib.1. D. Aguila ad Roxas de incompatibil.p.5.c.3.num.58. Altolin.resol.1.nu.19. Barbos.in l.2.C.de præscript.30.vel 40.ann.num.19. seqq. & num.64.seqq.* vbi etiam *Bonden.& idem Bond.in.do.num.8.§.& sicut, & n.52. & seqq. & nu.70.seqq. de præscript. Gusman. verit.iur.4. nu. 17. Hermosill.fol.196.n.17.18.*

25 Ex defectu possessionis ciuilis, nec ex immemoriali quis præscribit, *Menchac. illustr.c. 81.n.21. Barbos.sup n.67.*

Et in immemoriali requiritur continuata possessio. *Tranchedin.consult.75.num.12.* Et sine possessione ciuili, non interrupta, non datur præscriptio. *Gusman.verit.iur.4 n.47.*

26 Sic non præscribit qui alieno iure possidet. *Vela dissert.48.nu.37. Larrea alleg.28. Salgad. p. 3. de protect.c.10.num.40. Antonell.de temp.legal. lib.2.c.67.num.76. P. Barbos.in l.2.C.de præscrip. num.52.* vbi nec per mille annos, *Bonden. collect.48. num.11.12. & de præscript. docum.12. Rota Rom.rec.dec.23.n.6.p.6. & dec.351.num.6. p.11.*

27 Ideò Colonus non præscribit, nec eius hæredes, *Barbos.in d.l.2. num.4.seqq.C.de præscrip. 30.* & ibi *Bonden.& tract. de præscript. docum. 12.num.62.& seqq.n.103. seqq.* Dicemus *infra num.188.*

28 Sed præscribit pensiones, *Barbos.& Bonden. sup.num.107.& seqq.* præteritas, non futuras, *Pigant.ad statut. Ferr.lib.2. rubr.127.nu.67. Pacion.de locat.c.52. Zacch.de salar.qu.105. Fulgin. de emphyt.tit.de solut.canon.qu.9. Card.Luc. de pens.disc.67.n.6.*

29 Præscribunt tamen si mutant possessionem, ob nouum titulum ei superuenientem, *Posth. obs.54.num.23.seqq. Card. Luca de emphyt. disc. 59.nu.10. de indic.disc.44.num.110. Duran.dec. 269.num.11. Rota post Posth.dec.322.nu.7. Barbos.in d.l.2.n.251.& n.98.* vbi *Append. & num. 273.seqq. Ottobon.dec.104.219. Bonden. de præscript.docum.12.*

30 Sed huiusmodi mutatio procedit solum, si possessio fuerit vacans, & eo tempore mutationis à nemine appræhensa, *Bonden. collect. 47.num.7.34. Giurb.ad co suet. Messan.c.10.gl.8. num.15. Merlin.de pignor.lib.3.qu.76.n.33. Caualer.dec.479.n.2. Burat.dec.375.n.9.tom.2. Bonden.ad Barbos.de præscript.ad l.2.ad n.103.*

31 Sic quamuis per absentiam decem annorũ, regulariter, quis censeatur amisisse animum possidendi, & sic perdidisse possessionem ipsam, nedum naturalem, sed etiam ciuilem, *Burat.dec.823.num 4. Posth.de manut.obs.58.n.5.* Vbi nu.6.5. quod licet tempus non sit modus perdendæ possessionis, *l.si mulier, ff.quia.modis vsufr.vel vsus amitt. l.licet. C. de acquir. possess.* Tamen est modus inducendæ obliuionis, & sic etiam inducendæ depositionis animi, per quã amittitur possessio, *Gratian. disc.450. num.30. seqq.*

32 Secus esset si res esset alteri locata, ex quo per conductorem ipsi Domino possidetur, & sic non applicatur, quod absit, dum per alium, rei institit & possidet, *Aretin.in l.si de ea, §. si forte, ff de acquir.possess. Posth.d.obs.58.n.3. Rota Bonon.diuers.dec 86.num.42.* Vbi hoc dicit procedere, quamuis Dominus per decennium mercedem non perceperit, *Rota dec.496.nu.3. p.4. rec. Pacion.de locat.cap.27.nu.47.seqq. Posth. de manut obs.58. Bonden. collect.23.num.17.seqq. & de præscript.docum.8 §.ita dicatur, Rota apud Pamfil. dec.191.731. & in rec.dec.499.p.4. P. Barbos.in l.2.C.de præscript.30.n.38.seqq.*

32 Sed quod dum agitur de præscriptione 30. annorum non requiratur possessio, cum inducatur ex solo temporis cursu, dicit *Gratian.dec. 4.num.42.seqq.* post *Cranet.cons.111.nu.10.* per doctrinam *Bart.in l.fin.ff.de eo, per quem factum erit, Antonell.de temp legal.lib.2.c.67.n.10.*

34 Et multo magis immemorialis non requirit possessionem, *D. Conciol.alleg.14.n.45.*

35 Verum necessaria est possessio quando quis vult acquirere mediante præscriptione nouum ius, secus verò quando quis inducit præscriptionẽ ad se defendendum contra alterius actionem, quia tunc præscriptio perficitur absque alia possessione, ex solo temporis cursu, quia alias nunquam præscriberetur contra actionem, & in præscriptione longissimi temporis fortius, nam illa inducitur ex sola non petentis negligentia, absque alio facto, & ministerio præscribentis, *Rota 30. Maij 1629. & 5. Iunij 1624.* relata per *Nouar.sup.prag.1. de præscript.in rubr.num.8.* Sic sine possessione ciuili, & naturali non datur præscriptio, *Torre de maior t. Ital.p.5.c.3.n.58.*

36 Vsufructuarius, emphyteuta, feudatarius non præscribit, quia non possidet ciuiliter,

Ben-

Bonden.de præscript.docum. 11. *§.emphyteuta, feudatarius, vsufructuarius.*

37 Et possessio debet esse conformis, nam difformitas facit actum imprȩscriptibilem, *Valenz.cons.178.num.53.Tranchedin consult.75.nu.*17. Secus est, si quis præscribat decimam in vno territorio de aliquibus fructibus nunc existentibus, nam si postea fiant alij, etiam de alijs dicitur præscripta decima, *Carrill. decis.44. num.5.*

38 Sic ad præscriptionem requiruntur, bona fides, tempus, titulus, & possessio, *Castill. de Tertijs c.26.nu.1. & seqq.Tranchedin. consult.2. num.14. Bisogn.alleg.91. num.5. Ansald.de commerc.disc.95.num.*8. De quo *infra.*

Vnde licet contra metum inferentem in contractu præscribatur spatio 30. vel 40. annis, & contra participem illius, *Borrell.tom.3. in summa dec.sit.1.n.617.seqq.*

Tamen contra Tertium bonæ fidei possessorem, nec illationis metus participem, inter præsentem decem annis, inter absentes 20. annis, *l.3.C.de his, quæ vi, met.* & ibi *gl.penult. & final.Tiraq.de retract.lignag.§.1.gl.10. nu.14. Sarmient.lib.2.c.11.nu.2.Vin.dec.507. n.18.lib. 3.Garz.de nobil.gl.17.n.19. Montaneir.in addit. ad Oliban.de action.c.9.nu.17.p.2.* Vbi dicit durare contra merum inferentem 30. annis. Sed si fuerit alteri vendita extingui spatio decem annorum inter præsentes, & spatio 20. inter absentes.

Et *Trentacinq.var.lib.1.res.1.de his, quæ vi, nu.43.& res.2.nu.2.& 6.* dicit contra Tertium possessorem decem; vel 20. annis præscribi, contra inferentem spatio 30. annorum. Et quod vt currat præscriptio decem, vel 20. annorum, requiritur titulus, & bona fides, ex *Alex.num.6.Cacher.Bald. & alijs,* Et *d.res.2.nu.3.* late agit: An Tertius possessor sciens primum emptorem cogisse per metum venditorem, præscribat decem annis; Et quod non præscribat dicit veriorem in puncto iuris: quia titulus, & bona fides requiritur. Et præscriptio non currit donec durat causa metus, nam semper eadem existente causa sequentes actus, metu censentur facti, *Surd.cons.513.n.48.Mongollon.dem.tu c.8.§.3.nu.11.& c.12.nu.20.Rebuff.gl.22.num.1.2. Fontanell.de pactis cl.7.gl.2.p.7.nu.23.61.65.Menoch.cons.917.in fine, Borrell.in summa dec.tit.num.619. Ricc.collect. 253.921.Hermosill.gl.1.56.p.5.tit.5.n.125.126.*

39 Quoad possessionem requisitam in præscribente. Si quis per 30. vel 40. annos præscribat rem aduersus Dominum, si res illa reuertatur ad Dominum, potest vindicari per præscribentem, *Barbos.in l.8. n.40. & seqq. C. de præscript.30.vel 40.annor.*

Sed contra sunt *Couar.var.de præscr.p.3. §.1. num.1.Bonden.de præscript.docum.3.§.licet, Car. Luca de seruit.disc.72.nu.7. & de dote disc.166. n.38.Franch.dec.578. n.14.Rota dec.27.n.8.p.1.*

40 Verum ciuilis possessio non durat vltra decennium, ideò finito decennio, naturalis possessio incipit etiam ciuiliter possidere, *l.licet,* vbi *gl.verbo temporis, C.de acquir. possess. Corn. cons.16.num.14. Iordan.lucubr.lib.14.tit.24. nu.310.Menoch.cons.1095.num.8. Tusc. lit.P. conclus.400.n.37.seqq.Burat.dec.249.num.5. Posth. de manut.obs.58.*

41 Secus si naturalis possessio ab alio non fuerit occupata, quia tunc ciuilis præsumitur cõtinuata vltra decennium, *Gonzagn. cons.40. nu.10.17.lib.2 Gratian.disc.310.nu.48.seqq.& disc.384.num.32.disc.450.num.31.& seqq.* Vbi subdit, quod ciuilis possessio non amittitur per decenniũ quando constaret semper fuisse retentum animum possidendi, *Rota dec.117.n.1.p.5. rec.* Vbi quod admittendam possessionẽ ciuilẽ requiritur scientia, & patientia proprietarii, *Burat. dec.604.* Vbi quod in incorporalibus possessio non amittitur, nisi ex suspicione concepta per possessionem, quod potuerit repelli ex scientia, & patientia, quod alius possessionem occupet, *Caualer.dec.242.n.7. Posth. d.obs.58. num.7.* Vbi *num.29.& seqq.* obseruat, quod iuxta sententiam Rotæ Romanæ infrà decennium non censetur amissa possessio ciuilis, etiam data scientia occupationis, *Rota apud eundem dec.86. num.8. Mantica dec.172. num.5. Beltram.ad Ludouis.dec.307.nu.26.* licet contradicat *Bart.& alij in l.si de eo fundo, ff. de acquir.possess.Antonell.d.c.76.n.8.seqq.*

42 Tale tempus decennii non currit contra impeditum. & sic cessat negligentia, & sic non dicitur amissa possessio, *Rota dec.378.n.3. p.1.diuers.Burat.dec.375.num.11. Posth. d.obser.58.num.36 seqq.Gusman.verit.iur.34.n.4.*

43 Potest proprietarius, seu eius hæres petere manutentionem in re tertio vendita per hæredem vsufructuarii, quamuis talis emptor eandem rem retinuerit per 30. annos; nam ad quamcumque transiuerit illa res, non potuit naturalis possessio, quæ expirauit per obitum vsufructuarii, alicui acquiri, stante ciuili, quam habet proprietarius, cui est adiuncta naturalis, statim mortuo vsufructuario, vnde hæredes vsufructuarii non potuerunt plus iuris in emptorem transferre, quam ipsi haberent, *Gratian.disc.779.n.4.seqq.*

44 Præscriptio est modus notissimus soluendi obligationem, nam si quis obligatus bona fide, existimans se non esse obligatum, legitimo tempore non soluat, præscribit obligationem, & eã tollit omnino; sic præscribuntur iura, & actiones triginta annis ad immobilia, & res mobiles per tres annos; de qua præscriptione *Gusman.de euict.qu.44. Franch.dec.56.* vbi *add. Fontanell.dec.152.& seqq. Vela differt.8.à n.11. & 38. à num.99. & 48. num.15. & à num.45. Cyriac.contr.321.532. Surd.dec.158.Couar.in cap.possessor 2.p.§.6.de reg.iur.in 6. & §.8. q.11. Castill.de Tertijs deb.c.26.P.Molin. disp.63.seqq. Tiraq.de præscript. §.1.gl.2. Barbos.eod. tract. de præscript. Capon. tom.3.disp.193. Vela differt.*

fert.34.d n.39. Valasc.consult.49.Canoll.q.173. Idem Capon. disp.249. Postius resol. ciuil.127. Scacc.de commerc.& camb.§.2.gl.5.n.65.& §.1. qu.7. p.2.ampl.19.nu.127.seqq. signanter *num.135.illat.4.& seqq.*

45 Vel est ius quoddam ex tempore congruẽs, legum authoritate vim capiens negligentibus pœnam inferens, & finem litibus imponens. *Panor. & Felin.in rubr. de præscript. Castr.cons. 293.alias 297. Oinot.Instit. de vsucap. & long. temp.præscript.nu.4.seqq. Balb.de præscrit. q.1. in fin.& p.1.qu.3.Christin.dec.81.nu.1.lib.4. & dec. 82.seqq.& ad l.Municipal.tit.20.Fagundez de contract.lib.2.cap.15.Gibalio.de Vniuers.negotiat. tom.2.lib.5.c.5.art.1.& seqq.* Mella *tract.de vsucap.& præscript.in princ.D.Rosis select.p.2.c.89. nu.9.D.Balduc.in decis.de dote tit.4. dec.1.nu.38. dec.2.nu.21.dec.3.n.8.*

Præscriptio non præsumitur, sed probari debet,& quæ sint illius requisita. *Mascard. de probat.conclus.1213.seqq.Gratian. disc.681.num. 44.47.681.nu.33.Caball.cons.178.lib.1. Crauet. cons.132.nu.12. Menoch.de præsumpt. lib.6.præs. 33.nu.2.Barbos.in repertor.verb.præscriptio.& in rubr.C.de præscipt.nu.2. Valenz.cons.178.nu.50. 51.lib.2.Tranchedin.consult.75.nu.8.9.91.nu.23. D.Bonden.de præscript.decam.5. nu.2. Rota corã Vbald.dec.206.nu.1.* vbi *num.2.*dicit non præsumi titulum,& bonam fidem, *D.Tranchedin.consult.75.nu.9.61. nu.23. Gobius de aqu.q.10.nu. 35.Monald.dec.206.n.1.*

46 Fundatur in sola negligentia, & in odium negligentium. *D.Romaguer.ad stat.Eugub. lib.2. rubr.30.no.58.ad Synod.Gerund.lib.5. tit.12.c.9. nu.159.& lib.13.c.2.nu.73. Gusm.verit.34.num. 11.Conciol. allegat.14. numer. 43. Doctissimos D.Bonden.collect.legal.27.n.67.tom.2. Panimol. dec.3.nu.37.tom.1. Rocca disp.61.num.15.tom.1. disp.145.nu.31.& c.167.nom.19. tom.2. Salgad. labyrinth.p.2.c.28.num.53. Sperell.dec.135.nu.134. 140.tom.2. Ansald.de commerc.disc.95.nu.32.disc. 62.nu.45. D.Guttier.de compensat. qu.17. nu.12. 24.lib.1.Gratian.disc.602.nu.15. Palma alleg.2. nu.24.P.Barbos.in rubr.C.de præscript.30.vel* 40 *ann.nu.37.Staibano.obs.187.num.17.18. Tranchedin.consult.16.nu.30.Penia dec.88.nu.6. Scacc.de commerc.§.1.q.7.p.2.ampl.19.nu.132.*vbi *n.133.* limitat, & benè si negligentia sit imparte vulnerata, puta, si quis violenter à principio introiuit, aut is contra quem præscribitur sit Infans, furiosus, ignorans, impeditus,&c. Et currit statim sine interpellatione. *Bisogo.alleg.11.nu. 15.16.*

Sic cessat quoties Creditori nequit imputari negligentia. *Ansald.de commerc.disc.62.n.45.*

Sic non currit, vt dicemus infra *num.911.* contra non valentem agere. *Ansald. disc.95. num.33.seqq.Massola patrocin.56.n.19.20.*

Sic non currit ad fauorem debitoris veri, donec creditor litigat cum debitore putatiuo, *Ansald.disc.62.n.42.*

47 Præscriptio fuit introducta ob bonum publicum, nè dominia rerum sint in Incerto,& vt aliquis sit litium finis. Et respiciat etiam priuatorum commodum, qui possident,& ex præscriptione securitatem acquirunt. *Roman.cons. 53.Mangil.de euict.q.197.nu.8.D.Pigant.ad stat. Ferrar.tom.2.rubr.127.num.1.Crauet.cons.71.nu. 4.Rota ad* Rom.*cons.75.num.10.lib.2.Camill.de Curtis in diuers.feudal.p.1. §.declarata nu.23.fol. 69.Episc.Maranta lib.4.resp.97.num.1.seqq. Andreol.contr.59.nu.1.Spieg.in lexic. §.vsucapio,& præscriptio.& §.præscriptiones. Scacc.de commerc. §.1.q.7.p.2. ampl.129. Doctiss. Sabell. §.præscriptio nu.2.*R.*Marcian.disp.98.nu.7.lib.2. Donad. de reuocat.c.43.nu.17.Gobius consult.52.n.136 137.Rota dec.51.num.12.* post *Tractatum var. Pac.Iordan.lucubr.lib.14.tit.24.tom.3. Tusc.lit. P.concl.520.Ansald.d.disc.95.nu.37. Passarell.de donat.lib.3.q.1.num.28.& 51.Frances de Intrus. qu.84.nu.6.& q.105.nu.17.*

48 Sic statuta imponentia præscriptionem sunt valida. *D.Tranchedin.consult.16.nu.19. D.Constantio. ad statut. Romæ tom.2. annot.48. art.1. n.1.seqq.* Pigant.*ad stat.Ferrar. lib.2.rubr.127.*

49 Effectus præscriptionis est transferre dominium de vno in alium. *Oinot.sup.nu.69.& seqq. Iordan.sup.tit.24.nu.485.seqq.* Habet vim pacti, Contractus, seu donationis. *Dec.cons.75.Vrsill. ad Affl.dec.13.Tiraq.de retract.lign.§.1.gl.9.num. 242.Gratian.disc.860.nu.10. Censal.ad Surd.dec. 3.num.1.* licet alii dicant non transferri dominiũ, sed solã securitatem perpetuæ possessionis. *D.Pigant.sup.n.2. ex Caluin.de vsufr.c.11.n.13.*

50 In debitore præscribente, illa habet vim solutionis. *Gratian.discept.509.n.37.*

51 Venit ad detractionem iuris alieni. *Gratian. disc.425.nu.5.* Dicitur præscriptio quando agitur de auferendo ius alicui competens. *Penia dec.689.nu.6.dec.603.n.6.*

52 Habet vim pacti, solutionis, ac priuilegij,& æquiualet veritati. *Gratian.disc.860.nu.10.disc. 881.nu.10.Surd.dec.24.Gamma dec.276.n.2.*

Quæ procedunt quo ad illas res, quæ possunt cedi, & alienari, nam alias non possunt præscribi, nam quod cedi potest, potest præscribi. *Anton.de donat.tom.2.c.45.num.6.Montan. de regal.in prælud.num.33. D.Petra in ritu 273. nu.144.fol.439. Ripol.de regal.lib.1.c.2. num.12. Cancer.var.lib.2.c.2.nu.119. Mastrill.de Magistr. lib.1.c.19.n.17.Valasc.consult.93.nu.40. Mansius consult.649.n.38.*

53 Sic ad illam requiritur, quod quis non sit vsus iure suo, quanti potuisset, si voluisset. *Penia dec.88.no.4.*

Præscriptio non acquirit directum dominium, sed tantum vtile. *Balb.de præscript.par.2. princ.q.1.* post alios *D.Guttier. de Thesaur.lib.2. c.19.nu.5.Passarell.de donat.lib.3.q.1.n.57.*

Si vero esset præscriptio longi temporis, puta 10.vel 20. annorum, præscribens acquireret directum dominium, & dicitur verus Dominus. *D.Guttier.sup.n.6.8.*

Et dominium vtile quo ad acquisitionem

The-

Thesauri præfertur directo. *D.Guttier.sup.n.9. 12.& 13.* Vide ipsum *n.14.seqq.*

54 Præscriptio non extenditur de persona ad personam,nec de re ad rem. *D.Rosa consult.12. num.14 & resp.9.n.7.Staiban.obs.187.n.24. Gratian.disc.425.num.1.2.6. Castill.contr.lib.7.c.33. Nouar.sup.Prag.in rubr.de præscript.nu.10.11.*

55 Est stricti Iuris. *Garz.de expens.c.9.nu.38.Cyriac.co tr.401.nu.26.Palmo alleg.1.n.47.*

Sic exigens collectas à forensibus,non videtur præscripsisse à Baronibus. *D.Rosa consult.9. num.8.9.10.*

56 Secus in rebus generalibus, puta Ius exigendi vectigal à transeuntibus per locum, si fuerit præscriptum contra aliquos transeuntes,extenditur etiam contra alios,qui non transiuerunt. *Rosa sup.num.13.R.Ponte dec.18.nu.16. Caualer. dec.487.nu.4.Coccin.dec.346.num.9. Serafin. dec. 18.nu.2.dec 908.1404.nu.2.dec.1295.n.7.*

57 Sic exercens Iurisdictionem in suo Capite, vel specie tributi, tribuit ius ad alia capita, seu species, si agatur de Iurisdictione quæsita conseruanda,secus si de Iurisdictione per præscriptionem acquirenda. *Reg. Mariu.ad Reuert.dec. 315.nu.9.*

58 Sic etiam Ius vniuersale alicui competens conseruatur per exercitium vnius articuli sub eodem competente. *R.Marin. sup.n.8.*

59 Sic habens exactionem Iuris fundaci, si illa fiat in vno loco ex pluribus, dicto Iuri subiectis,& non fiat in alio,ille alius locus non præscribit. *D.Reg.Moles dec. tit. de Iure passnum.§. 14.q.5.*signanter *n.7.*

60 Præscriptio, quidquid dicant alij est fundata in æquitate,& publica salute,& vtilitate. *Mella sup.p.1.c.1.p.2.c.3.Mar nta resp.97.num.1.seqq. p.4.P.Affl. contr 40.nu. 9.10.D.Camill.de Curtis in diuers.feudal.p.1.§.declarata nu.33.fol.69. Rosis sup.nu.14.*

61 Et nisi expressè tollatur, sublata non debet intelligi.*Gratian.disc.1.nu.3. D.Guttier. de compensat.lib.5.q.17.n.4.*

62 Verum est sui natura odiosa. *Postius dec.60. nu. 15.*stricti iuris,& iniquum præsidium. *Torre de pactic lib.3.c.1.nu.363.364. Rolan.consf.68. nu.11.lib.3.Barbos.sup.in repertor. §. præscriptio, Surd.dec.3.nu.3.Garz.de expens.c.9. n.38. Palma alleg.1.nu.45.Pacion.de locat.c.52.n.5.seqq. Roccus resp.65.nu.26.lib.1.Guttier.lib.2. pract.q.90. Mandell.consf.212.nu.24.25. Censal.ad Surd. dec. 5.nu.1.D.Balduc.decis.tit.de dote 4.dec 1. nu.47. Oter.& Bonden.de iur.pasc.cap.45.nu.94.Rocca disp.149.nu.55.seqq.Larrea alleg.28. nu.25 .Noguerol.alleg 31.nu.43.Merlin. dec.811.nu.4. Faxard.alleg.19.nu.28.alleg.37.num.34.lib.2.* Et est odiosa etiam contra Hæbreos. *Laurent.dec.44. num.7.*

63 Et in dubio est excludenda.*Postius dec.47.nu. 1.*Inodiosis potius restringi quam extendi debet.*Lagun.de fructib.p.1.c.15.§.4.num.214. Naguerol.alleg.31.nu.43.Censal.sup. Rocca sup.num. 57.Cyriac.contr.521.nu.82.seqq. Rota rec.dec.4. n.10.seqq.p.9.D.Barra cent.3.obs.80.n.6.R.Ponte consf.48.n.1.lib.1.*

64 Ratò locum habet. *Card.Luca de iure patr. d.sc.11.num.9. disc.56.nu.27.de cred.disc.131.nu. 11.de Iudic.disc.21.nu.32.seqq.Conflict. obs.159. Petra de fideicom.q.14.num.231. Barra sup.* cum sit contra ius naturale, & naturalem æquitatem. *D.Merlin.lib.2.contr.63.nu.5.Molign.altercat.89.n.12.seqq.*

65 Præscriptio 30. vel 40. annorum est fauorabilis, *Balb.de præscrip.p.2. num.2.* licet contradicant *Gratian.disc.161.nu 17.Staiban.obs.197. num.16.& seqq.* vt sit odiosa, ideò tempus debet esse completum, secus illa 10. vel 20. annorum,in qua ceptum habetur pro completo. Sic ante breue tempus habetur pro completa. *Valeron.de transact.fol.40.n.40.*

66 Sic lite pendente super articulo, an quis præscripserit rem,est possessor manutenendus, si cum præscriptione produceret titulum, adhuc dubium. Sed si in sola præscriptione se fundat, lite pendente est manutenendus ille, contra quē præscriptio allegatur, ex *text.in c. cum persona 7. de priuil.in 6. Lucas de Penna in l.2.C.de fund.limitroph. lib.11. Ludouis.dec.404. num.1.Caualer.dec.506.num.2.Capyc.dec.77.nu. 9. Rebuff.ad constit. Reg.tract.mater.possess. art.2. gl.2.nu.26.tom.1.Couar.var.lib.1.c.16.nu.11.& pract.qu.17.num.7.seqq. Menoch.de retin.remed. vlt.num.24.Marescot.lib.1.c.11.num.36.Cancer. lib.3.c.14.num.42.seqq. Gratian.disc.441.nu.14. disc.870.nu.17. disc.801. num.27.28. Gicuagn. consf.11.n.13.seqq.lib.1. Gross.contr.47. num.33. Posth.de manut.obs.42.n.146.& obs.44.num.29. R.Reuert.dec.136.lib.1.& dec.344. R. Ponte consf.97.d nu.10.& seqq.Capibl.de Baron.lib.2.c. 76.& 77.num.6.Montan.de regal. §.flumina n.8. fol.61.D.Galcot.contr.53.num.6.lib.2.R.Capyc. Latr.dec.77.nu.15.lib.1.R.Marin.lib.2. resf.115. num.15.& in obser.ad R.Reuert.dec.449. num.2. Staiban.resf.188.num.42.46.50.R. Marcian.disp. 65.num.6.R.Philipp. dissert.fiscal.1. d num.109. Luca ad Gratian d.sc.441.n.4.seqq. D.Ageta ad Molet tom.2.§.14.de iurib.passuum.qu.5. num.2. Nos infrà n.53.sect.1.*

67 Sed statutaria præscriptio abreuians tempus statutum à lege ciuili, velut odiosa debet quantum fieri potest restingi, & coarctari, *Ansald. de commerc.disc.95.num.30. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.25.num.5. Couar.lib.1.c.15.num.29. Pacion.de locat.c.52.n.42.& seqq. Abruzz.ad c. 62. Reg. Ferdin.com.1.n.708.* post alios *Constantin.ad stat.Vrbis tom.2.fol.316.n.6.*

68 Præsertim in materia Regalium, & Iurium cum Principe, *Ansald.ib.d.n.31.*

69 Sed præscriptio longissimi temporis cum bona fide est potius fauorabilis, quam odiosa, *Palma alleg.2.num.2.Cancer.var.d.c.15.num.30. Card.Luca de cred.disc.131.n.21.* Vbi, vt Iitium finis fit, *Ciroc.disc.7.n.45.*

70 Licet contra dicat *Palma n.3.4.5.6.Abruzz sup.n.285.707.*

71 Verum illam allegans debet probare tempus

pus

pus necessarium, *Palma alleg. 2. num. 18. D. B l. duc. in dec. tit. de dote dec. 1. num. 45.* Quomodo probetur, *Cald. de modo articul. gl. vn c. §. 2. num. 520. seqq.* Et tempora authoris, & singularis successoris sunt coniungenda, tàm in immemoriali, quàm in ordinaria præscriptione, *Venturin. conf. 9. n. 89. lib. 2.*

72 Et tēpus debet computari de momento ad momentū, *Palma d. all. 2. n. 19. Balduc. sup. n. 46.* Sed quod 10. vel 20. annorum sit mixta non fauorabilis, nec odiosa, *Ab nz sup. n. 188.*

73 Verum vsucapio est fauorabilis, non odiosa, *Balb. de præscript. p. 2. n. 2. Abruzz. ad d. c. 62. nu. 714. & n. 285.* Diximus *n. 4.*

74 Præscriptione completa possessor securus manet, tàm in foro poli, quàm conscientiæ, ad conseruanda iura præscripta, *Antun. de donat. tom. 2. c. 8 n. 64.*

75 Sed quod sit aduersatiua iuri naturali, adeò, vt qui se fundat in tempore, videatur se fundare in circumuentione, *Rocca disp. 149. n. 58. Constantius sup. prag. 1 de præscript. n. 3.*

76 Et sic quod sit naturali æquitati contraria, cum per eam locupletetur præscribens cum aliena iactura, *Rocca sup.*

77 Ideò est stricti iuris, cum sit iniustum præsidium, *D. Tarre de pactis fut. succ. §. lib. 3. c. 1. num. 363. Pacion. de locat. cap. 52. n. 5. 6. 7. 8. 9. Abruzz. in c. 62. Reg. Ferd. com. 2. n. 704. Muta dec. 31. nu. 8. Andreol. contr. 142. n. 13. Becc. conf. 12. n. 60. conf. 90. n. 23. Car. Luca de cred. disc. 1 31. n. 12. Constantin. ad stat. Vrb. tom. 2. annot. 48. in prælud. n. 1. 2.*

78 Nec extendenda. Idem *Torre sup. num 364. Pacion. sup.* Ideò Iudex non potest diminuere tempus iustum ad præscribendum. *Andreol. contr. 59. n. 3.*

79 Censetur prohibita præscriptio per statutum, prohibens bona alienari in exteros, *Grati. n. disc. 735. n. 15.* nam appellatione alienationis venit præscriptio, *n. 16.*

80 Cum præscriptio sit odiosa, in dubio contra illam est pronunciandum, *Noguerol. alleg. 31. n. 43. in fin. Andreol. contr. 142. n. 13. D. Tryflani dec. 23. n. 16.*

81 Sed præscriptio extraordinaria facilius tollitur, quam ordinaria, *Cyriac. contr. 532. num. 64. contr. 533. num. 69.*

82 Qui illam opponit dicitur certare de lucro captando, *D. Palma alleg. 3. n. 159.*

83 Præscriptionis Tria sunt genera, primum fauorabile, 2. odiosum, 3. mixtum, *Pareja de instr. edit. tit. 7. ref. 7. n. 23.* primum est vsucapio, quæ causatur ex triennalli possessione, quæ est introducta in fauorem possidentis. 2. præscriptio 30. vel 40. annorum introducta in pœnam negligentium agere. 3. partim ad fauorem possidentis, & partim in odium negligentium, vt 10. vel 20. annorum, *Carlenal. de Iudic. disp. 4. n. 22.*

84 Et priuilegium præscriptionis est, quod illa potest opponi etiam contra successores ad Regna, *Faber in C. lib. 7. tit. 12. defin. 2.*

85 Licet aliqui velint esse sublatas præscriptiones in Tribunalibus, in quibus proceditur sola facti veritate inspecta, *R. Rouit. conf. 40. n. 13. lib. 2.* vt in nostro Sacro Consilio, *ibid. num. 14. ex Guid. Papa dec. 483. Petra de fideicom. qu. 14. num. 230. Vrsill. ad Afflict. dec. 13. num. 9. Idem Rou. conf. 14 num. 3. d. lib. 2. & conf. 91. lib. 1. Boer. dec. 39. nu. 4. Iof. Ludouic. dec. 48. num. 23. Fontanell. dec. 407. nu. 38. D. Merlin. contr. 63. ex n. 33. lib. 2 Molign. alterc. 89. num. 11. & altercat. 100. n. 34. Roccus resp. 65. num. 26. lib. 1. Camill. de Curt. in diuers. feudal. fol. 76. in princ. vol. 1. Staiban. obs. 104. num. 27. 28. 30. Censal. ad Surd. dec. 5. nn. 2. Carena ref. 233. n. 1. Petra de fideicom. qu. 14 nu. 230. Rocca disp. 119. n. 57. Palma alleg. 2. nu. 29. alleg. 3. n. 153.*

86 Ità pariter in M. R. C. Regni Siciliæ vltrà Pharum, vbi etiam proceditur sola facti veritate inspecta, *Amat. ref. 43. num. 22. Intrigl. dec. 28. Mastrill. dec. 114. nn. 57. Castill. dec. 12. nn. 13. Cutell. de donat. disc. 2. p. 6. nu. 125. & lib. 2. spec. 39. nu. 1. D. Gaston. disc. 17. nu. 9.* Vbi vigere centenariā, & immemorabilem, Idē *D. Gaston. disc. 17. nu. 6. Abruzz. in c. 62. Reg. Ferdin. n. 666. Cutell. d spec. 39. n. 2.* Vbi in Iurisdictionalibus etiam, & in corporibus, & legitimis.

87 Et in omni Consilio, *Andreol. contr. 141. num. 11. D. Rocc. disp. 149. n. 57.* In parlamento Delfinati *Guid. Papa. dec. 483. Becc. conf. 12. num. 60. conf. 90. nu. 23. Andreol. sup nu. 13. Constantius in prag. de præscript. n. 5.*

88 Sed quod in Regno nostro Neapol. vt in ipso S. C exceptio præscriptionis sit admittenda, dicit, & benè *Amat. conf. 66. nn. 20. seqq.* post *Bart. Dec. Couar. Pinell. Menoch. Surd. & al. ot, num. 22.* post *Afflict. dec. 52. 139. Capyc. dec. 52. 112. Franch. dec. 166. num. 8. dec. 341. num. 3. & dec. 397. nu. 8.* & decisiones refert idem *Am. sup. num. 26.* Quibus circa concernentia exceptionem præscriptionis fuit impartitus terminus *Amatum* sequitur *Staib. ref. 5. nu. 50. 51. 52. ref. 40. nu. 34. 35. ref. 104 nu. 33. ref. 112. n. 11. ref. 121. nu. 35. ref. 157. nu. 16. 17. Nouar. de granam. vassall. tom. 2. prælud. 7. num. 35. Bisogn. sogn. alleg. 125. num. 11. 12. P. Afflict. contr. 49.* vbi hoc probat ex *constit. Dura, & Diram, & pragm. 1. de præscript.* latè *Not ad Rouit. conf. 91. lib. 8. & ad conf. 40. num. 22. lib. 2. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 44 num. 24. lib. 1. D. Pratus obs. 45. nu. 40. Donad. de renunciat. cap. 34 num. 99. D. Rosit p. 2. obs. 89 num. 15. seqq. Nouar. sup. prag. tit. de præscript. in rubr. num. 1. & seqq. Caroc. dec. 55.* Nec in Sicilia, *Abruzz sup. ad c. 62. Reg. Ferdin. com. 1. n. 720. & in prag. p. 2. c. 1. num. 38.* Secuscentenaria, aut immemorialis, *Abruzz. sup. n. 721.*

89 Est adeò priuilegiata, quod potest opponi in quacumque parte iudicii, tàm in prima, quam in secunda instantia, *l. peremptorias, C. de sent. resc. non poss. l. præscriptionem, C. de except. & præst. c. fin. de appell. in 6. Linglois dec. 44. qu. 3. Nouar. sup. n. 45.*

90 Sed quod præscripiio Regalium in Supremis Tribunalibus non admittatur, *Larrea alleg.28.nn.25. Faiard.alleg.33.nn.1775.& seqq. Carena resol.234.nu.1. D.Cepparell.res.fiscal.26.n. 78.Bisagn.alleg.125.n.29.30.31.*

91 Et coram Arbitris, quod non possit opponi præscriptio, *Ralan.cons.6. num.13. vol.3.* per *text.auth.vt Ecclesia Romana, §.habe..*

In Ciuitate Ianuæ non multum iuuat præscriptio contra illum, qui fuuet bonum ius, *Massol: patrocin.63.u.24.*

92 Plures sunt species præscriptionis, Alia est horarum,dierum,& mensium,alia annalis. *Dynus tract.de præscript.D.Rosis obs.87.nn.23.24.p.2.Linglo.s dec.44.q.3.* triennalis, quæ procedit in mobilibus, alia decem annorum inter præsentes,& 20.inter absentes, alia 30.vel 40. annorum, alia centenaria, Alia temporis, cuius initium non extat. *Hostiens, in summa de præscript.Balb.& alij eodem Tract.Oinotim.sup.Pac. Iordan.d.tit.24.nn.238.& seqq. Tusc.lit.P.concl. 520.cum pluribus seqq. Antonell. de temp.legal. lib.2.c.67.n.1. & seqq.Card. Luca de Iudic.disc.21. ex n.22.de Iurisd.disc.114.n.3.* Phoeb.*dec.133.n. 45.to.2. Addentes ad Molin.de primage. in plurib. locis,*Gratian.*disc.879.n.17.*vbi de quinquennio.

De Iure Galliæ est aliàs, quam de Iure Ciuili, *D.Guttier.de compensat.q.17.lib.5.n.6.*

Præscriptio in genere plura requirit, contenta in his versibus:

Nan vsucapies,nisi sint tibi talia quinque:
Bona fides, iustus titulus, res non vitiosa,
Quod res tradatur,& tempus continuetur

Fagundenz de Iustit.& contract. lib.3. c.15. vbi explicat dicta requisita.*Oinot. sup. Balb sup. D. Tranchedin.consult.2.nu.14.Christin. dec.81.n.4. seqq.vol.4 &d.tit.20.ad leg.manip.Mascard.conclus.1213.Pac.Iordan.d.tit.24.Sabell.in pr xi §. præscrittione n.12.Tusc.lit.P.concl.521.522. & seqq.Triuis.dec.24.Gibalin.de vniuers.negot. tom. 2.lib.5,c.5.Rota p.13.rec dec.391.num.32.seqq. Gusm.de euict.q.44. Franch. & addentes dec.56. Pontanell.dec.152.& seqq.Vela dissert.8. à n.11. dissert.38.nu.97. dissert.48.nu.15. & à n.45.Cyriac.contr.321.532.Surd.dec.158.Castill.de Terijs c.26.Carleual.de Iudic.tit.3.d sp.4.n.2.Hermosill.in l.54.gl.1.n.7.tit,5.p.5. Pareja de Instr. edit.tit,9. ras.2.à num.11. Molina disp.63. & seqq.Cæuall. qu.495.* vbi an mala fides existimantis rem esse vnius impediat præscriptionem quoad alios. *Ciroc.disc.16.nn.45.disc.67.n. 19.20. Antonell.de temp.legal.lib.4.c.14. nn,19. & lib.1.c.25.num.9. lib.2.c.93. Scappa ad Mercontr.44.cum.25.lib.1.Molignan.altercat.100.nu. 41. D.Constantin.ad stat.Vrb.annot.48.ort.1.n.8. Actolin.res.35.nu.28. Castill.de Terijs deb. c.26. D.Gabius de mont.qu.8.num.20.36.47.Ansald. disc.95.n.8.*

93 Præscriptio habet vim pacti, & contractus, *Fab.in C.tit.de præscript.30.defin.4. Ricc.collect. 373. Tiraq.de retract. lignag.§.1.gl.9.num.242.* Gratian.*disc,860.num.10.Dec.cons.75. Vrsill. ad Afflict.dec.13.nu.9.Censal.ad Surd.dec.3.num.1.* Et transactionis, *Valeron.de transact.tit.1.qu.5.n.8. fol.9.*

Sic per illam tollitur omnis actio, *Cels.decis. 63.nn.9.ex l.sicut, & l.omnes, C. de præscript.30. vel 40.annor.*

94 Præscriptio tollit omnem obligationem, tam ciuilem, quam naturalem, saltem quoad effectum, non ipso iure, sed ope exceptionis. *Gratian.disc.509.nu.38.disc.860.num.8.Sabell.§.præscriptio nu.14.Cæuall.q.397.Donad.de renunciat. c.43.nu.6.Pacion.alleg.27.num.39. Tranchedin. consult.47.nu.7. 1.consult.85.n.5.*

95 Tollit ius inductum. *Pena dec.603.n.19.*

96 Tollit etiam restitutionem in integrum, *Tranchedin.d.consult.47.nn.12.*

97 Tollit etiam Dotis actionem. *Tranchedin.d. consult.47.num.8.* Etiam durante matrimonio. *num.9.*

Sed contra, durante matrimonio dicit *Grat. disc.475.n.10.* de qua re *infrà*, *Larr.disc.49.n.9.*

98 Sed non impedit litis ingressum, sed reseruatur ad merita causæ, *Sanfel.dec.88.*& ibi *Mucci,Prat obs.45.num.40. Nos ad Ronit.cons.91.nu. 4.lib.1.D.Stoppa ad Merlin.contr.44.nu.24. lib. 1.*Ea ratione, quia in termino debent probari illius requisita.*Nouar.sup.prag.tit. de præscript.in rubr.nn.2.*

Licet contra dicat *Posthius dec.bonon.26. nu. 67.68.& dec.47.nu.9.10.*vbi *nu.11.* quod non potest opponi post sententiam, nec in gradu appellationis.

99 Et illa tollit actionem non exceptionem, *Pacion.de locato c.52.num.57. Zacch. de salar.qu. 105.num.38.seqq.Leoncill.dec.Ferr.37. num.8.9.* quid contra dicat *Gabriel.à Castro dec 46.* Nam temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum *infrà Nos.*

100 Præscriptio alia,& propria, & rigorosa est illa,quæ à Iure Ciuili, & Canonico procedit, alia impropria, quæ potius dicitur denegatio actionis,& hæc non tribuit ius in foro conscientiæ, *Pareja de Instr.edit.tit.10.res.2.n.57.*

Et quæ possunt per priuilegium acquiri, possunt præscribi, diximus *sup.n.53.*

101 Verum non fit, nisi concurrente voluntate præscribentis,& ignorans se habere titulum, non præscribit, *Surd.dec.24. nu.1.& seqq.Altograd.contr.76.n.32.*

102 Præscriptio debet opponi. *Rasis obs.11. p.1. nu.81.82.D.Baldnc.in decis. tit.de date tit.4. dec. 3 nu.19.Antonell.de temp.legal.lib.1.c.25.num.2. P.Barbos.in rubr. C.de præscript. 30.vel 40.annor.Cyriac.contr.307 num.7.contr.388.num.22. Crespi obs.29.nu.14.Bonden.collect.10. nu.15.& de præscript.do.num.5. in princ. & in addit. ad Barbos.d.n.3.*vbi reiecto *Berlich.p.1.cãcl.54.* declarat. *cum addit.ad Magon.dec.Luc.31.Magon.dec.Flor. 42.nn.17.dec.145.num.24.dec.Luc.77. Posth.dec. 47.nu.8.*

103 Immò si non opponatur à parte, à Iudice suppleri non debet, quamuis resultet ex actis.

Va-

*Valeron.de transact.tit.1.q.5.nu.4. Guid.Pap.dec.221. Boer.dec.344. Mising.cent.3.obs.25. Linglois in C.fol.380.nu.1. Pacion.de locat.c.52.num.63. Zacch.de salar.q.105.num.43.seqq.Giurba dec.13.nu.4.*Cyriac.contr.307. *nu.7. DD.* apud *D.Constantin.ad statut.Vrbis tom.2.fol.320.nu.51. Nouar.sup.pragm.tit.de præscript.n.13.*

104 Sed quod si de illa constet possit Index ex officio actorem repellere, *Rosis sup.nu.83.*& in terminis statuti Vrbis *D.Constantin. sup.nu.54. seqq. Antonell.d.c.25.num.8. Boer.dec.344. nu.6. Cancer.lib.1.c.18.num.18. Amat.cons.96.num.4. Postb.sup.nu.12.*

105 Etiam parte non opponente, *Rosis sup.nu. 84.Guid.Pap.dec.221.Boer.dec.344.nu.8. Cancer.var.lib.1.c.18.num.27.*maxime si officium principaliter respiciat publicã vtilitatẽ, *Linglois sup.nu.3.Manzius in patrocin.debit.fol.754.num. 16.17.*

6 Sed quod debeat opponi, dum non operatur ipso iure,sed ope exceptionis, *Salgad.labyr. p.3.c.1.nu.192.seqq.Postb.dec.Bonon.47. n.8.12. Magon.dec.Flur.42.nu.17.dec.145. num.24.dec. Luc.27.nu.20. D.Scoppa ad D.Merlin.contr.44. nu.27.lib.1.* contra *Berlich.sup. Bonden.collect. 10.nu.15.Cyriac.contr.307. num.7. controu.388. num.22. Nouar.in Pragm.de præscr.n.13.*

107 Et debet opponi specifice, & non sufficit opponi,*Carentiam actionis. Giurba dec.13.nu.4. seqq.Zacch.d.q.105.n.47. R.Ponte co f.45.nu.9. Addit.ad Magon. dec.Luc.31. Idem Magon.sup. R.Capyc.Latr.consult.6.n.18.*

108 Quo ad tempus requisitum ad præscribendum: fideiussio oretenus facta præscribitur duobus mensibus,*Giurba obs.99. nu.5. Nos in hoc Tract.qu.30.num.* Sed, & fideiussio de Iudicio sisti durat per triennium. *R.Capyc.Latr. dec.138.nu.40.*

Redhibitoria, quæ datur pro rebus mobilibus corruptibilibus, & francibilibus spatio sex mensium præscribitur, & currunt à tempore scientiæ,vel ignorantiæ supinæ.*l.sciendum §.fin. l.derediberi, l.cum sex. l.aiunt ædiles. ff. de ædilit. edictu.Trentacinq.var.lib.3.res.11.nu.2.3.Hermosill.fol.859.nu.15. & 17. Vin.opin.lib.4.tit.5. nu.41.Gomez.var.tom.2.c.2.num.48.*& ibi *Layn. Antunell.de temp.legal.lib.3.c.20.* Quo ad ornamenta, actio præscribitur 60.diebus, *Ciarlin. contr.112.nu.5.seqq. Iordan.lucubrat. lib.14.tit. 24.nu.288.Antonell.sup.*

Redhibitoria agens, si non obtinuit,actione quanto minoris,potest vti,si sit intra annum.*l.si tamen.§.non neceb.t.ff.de ædilit.edict. Vin.opin.lib. 5.cit.5.nu.45.Mascard.concl.616. nu.12.Hermosill.sup.nu.16.19. Valusc.de iure emphyt.qu.6 nu. 18.*Et *Hermosill.d.nu.19.*agit quando perpetuatur, *Antonell.sup.n.8.*

Redhibitionis tempus inuenditionibus conditionalibus, pendente conditione non currit. *Bald. in l.si prædium.nu.12.C.de ædilit.edict.Hermosill.sup.nu.20.*

Quæ actiones etiam cum male fide præscribuntur. *Couar.in r.possessor 2.p.§.11.num.5.*post alios *Hermosill.sup.n.18.*

Tenutæ remedium sex mensibus præscribitur de Iure Hispano per *l.9. tit.7. lib.5. recopil. Molina de primog.lib.3.c.13.nu.58.Paz.de tenut. cap.16. 18.19.Guttier.pract.lib.2. qu.89.90. Pareja de Instr.edit.tit.6.res.5.à nu.59. Noguerol.alleg.6.num.19. & seqq.* vbi quod excluditur successor à tenutæ Iudicio, ex lapsu sex mensium, sed duo necessario requiruntur. Primum,quod alius per id tempus occupauerit possessionem, secus si vacans. Secundo,vt occupans possessionem sit successor sequens, vel vocatus ad Maioratum,*Molin.lib.3.c.13.nu.56.*Mattienz.*l.9.gl.7. in princ.Paz.c.10.nu.14.& c.30.num.16.*latè *D. Aguila ad Roxas de Incompatibil.p.3.c.3. nu.68. & seqq.*

109 Dum venditur aliqua Res,vicini, Consanguinei,Socij, Consortes solent habere prælationem in emptione,vel vigore legis, vel statuti,vel consuetudinis locorum, *Guid.Pap.sing. 780.Surd.cons.205.nu.3.cons.43.num.12. Rucens resp.8.n.4.lib.2.& resp.92.n.11.lib.1.Fontanell. de pactis cl.4.gl.9.p.2.nu 15.seqq.Carpan.ad stat. Mediol.c.417.n.559.seqq. & c.434. nu.179.p.1. Barbos.in l.dudum,C.de contrab.empt.Pacion.de locat.cap.52.Corradin.de iure prælat.c.34.*

110 Ideo emens, vel vendens talem rem debet denunciare vicino, vel consanguineo,vel Socio,& alijs,quibus competit prælatio,si ille velit præferri,*l.qui Romæ,§.cohæredes. ff. de verb. obligat.l.fin.C.de iure emphyt.Beron.cons 171.nu. 13.lib.1.Palma consult.46.nu.42.Bonden.collect. 45.nu.5.& nu.36.seqq.Cald.de iure emphyt.lib.4. c.13.signanter num.12. seqq. Maugil. de euict.qu. 135.num.1.Marin.lib.2.c.117. num.10. Franch. & Luca dec.17.Marcian.disp.63. nu.27. disp.97. nu.13.18.Corradin.de iure prælat. q.4. num.1.& seqq.& q.36. D. Angelis de expens. & meliorat. artic.11.num.28.*

111 Quanto tempore debeat expectare post factam denunciationem, ne actio præscribatur. Aliqui dicunt per duos menses. *Bar.in d.l.qui Romæ,§.cohæredes nu.2.* adhęrendo *d.l.fin.C.de iure emph. Roman.sing.765.*vbi latè *Addentes, & cons.27.nu.4.cons.182.in fine,Rouit.cons.94.nu.4. lib.2.Donad.de renunciat.tom.1.c.30. nu.56.seqq. Stracc.de decoct.5.p.n.10.*

112 Alij per annum,*Tiraq.de retract.lignag.§.1. gl.10.nu.3.seqq.Gaill.lib.2. obs.19. num.12.seqq. Mising.cent.3.obs.51.nu.2. Marta ff nouiss.tom.3. tit.Retractus c.17. Cassan. ad Consuet.Burg.rubr. 10.de retract.§.1.Cloch.cons.57.nu.29.tom.2.Carpan.ad stat.Mediol.p.1.c.417.nu.217.seqq.Hunn. p.3.var.res.tit.15.de retract.fol.313. nu.30.seqq. Koppen.dec.52.num.27.R.Marin.res.329. nu.12. seqq.lib.1.*

113 Alij remitti arbitrio Iudicis, post alios *Cupibl.de baron.tom.2.Pragm.1.c.3.nu.13. Menoch. de arbitr. lib.2. cas.37.num.5.* vbi de veriori testatur.

114 Alii dicunt: quod si emptor sit extraneus,

quis admittitur intrà 30.annos à die scientiæ, si sit proximus, vel confinans, aut de vocatis à statuto, tunc agendum sit intra annum, si vero contra Tertium possessorem agi debeat tunc decem annis inter præsentes, & 20. inter absentes. *Greuci pract.lib.2.concl.19.cons.1.nu.3.*

115 Alij infra 30.annos. *Tiraq.de retract.lignag.§1.gl.10.nu.10.Nouell.de iure prothomis.§.7.nu.81.Spada cons.212.num.8.9.lib.3.* Peregr.dec.19. *Gratian.disc.2.433.num.61.seqq. Magon. dec.16.num.40.Subell.§.pactum num.37.& §.ius congrui num.18.& res.68.num.62.seqq. D.Romaguer.ad* Synod.*Gerundens.fol.449.num.66.fol.451.nu.77.fol.452.num.83.*Peregrin.dec.19.nu.1.*Conciol.& Romaguer.ad stat.Eugub. lib.1.rubr.55. num.31.* 48.*Luca ad Gratian.disc.742.n.6.*

116 Alij distingunt plures casus. Primus est quando agitur de danda prælatione à statuto, vel consuetudine concessa in fructibus venalibus, & tunc licet *Frecc.de subfeud. tit.de auth.baron.auth.38.*quem sequitur *Surd.cons.205.nu.19.Gratian.disc.149.num.21.& seqq.* per vnam hebdomadam, vel vnius diei, iuxta facti circũstantias. Tamen contradicit *Capibl.sup.* esse remittendum in Iudicis arbitrium.

117 2.Casus est quando nulla est facta denunciatio, & tunc vsq; ad 30.annos. *Tiraq.de retract.lignag.§.36.gl.2.nu.36. & d.§.1.gl.10.nu.8.seqq. Gratian.disc.742.nu.12.seqq.Antonell.de temp.legal.lib.1.c.17.& lib.3.c.2.nu.9. Ottobon.dec.268.num.6.*absq; spe restitutionis in integrum, *Corradin.de prælat.q.24.nu.41. Rosental. de feud.concl.93.nu.16 seqq.Ciroc.disc.29.n.34.seqq.*

118 3.Casus est quando præcessit denunciatio, & tunc expectandus est infra duos menses, per *tex.l.fin. C.de iure emphyt. & c.potuit de locato, D.Corradin.d.q.4. nu.47. R.Capyc.Latr. dec.46. num.35.*

Quæ denunciatio debet fieri formiter in scriptis cum Notario, & testibus, *glos.in d.l.fin. verb.per attestationem.* Et debet adhiberi instrumentum alienationis, & cum eo requisita, & illud instrumentum debet esse integrum, cum omnibus pactis, vt explicat *Caldas de iure emphyt.lib 4.c.13.num.8.* adeo quod sola monitio non sufficiat, vt probat *num.18. Gizz. ad Capyc. Latr.d.dec.26.nu.6.7.* Secus si vicinus esset præsens. *Roman.cons.427.nu.2. Manfrella ad Capyc. Latr.dec.46.n.16.Corradin.de prælat.q.4.36.*

Prælatio competit etiam Cessionario Domini census subalterni, & præfertur vicino retrahere volenti *d.l.fin. C. de iure emphyt. R.Capyc. Latr.d.dec.46.nu.36.* Qui potest excludi solum à Domino directo *num.24 & seqq.* Qui omnibus præfertur *num.14. Berlich.pract.qq.p.2.qu.39. Amat.res.16.nu.1.Testai alleg.17. nu.16. Grinel. dec.106.nu.1. Molfes. ad Consuet.Neapol. tom.3. tit.de iure congr.q.14.nu.4. Ossasch.dec.156. Giurba dec.51.52. Franch.dec.17.nu.7. Luca ad Franch.dec.610.* Quamuis emphyteusis sit cum potestate affrancandi, *Petris cons.21. Hodiern.ad Surd.dec.39.*

Vicino competit prælatio, etiam quod minima pars sui fundi, fundo vendito adhæreat, *Mandell.cons.601.nu.6 Gratian.disc.526. Molina de contract.lib.disp.371.Amad.de Ponte de laudem. qu.33.nu.10.Gomes ad leg.Tauri 20.nu.27.Mattienz.in lib.5.tit.11.l.13.gl.2.*

Nisi socius concurrat, aut partem in fundo vendito habeat. *Arnold. Ferron.ad Consuet.Burdegal.tit.de retract. gl.2.§.2. Pyn.Englebert. ad Consuet. Aurelin.tit.de feod.c.3. circa fin.Manfrella ad Capyc.Latr. dec.46.*

Non competit Cessionario domini directi, quamuis cessio sit gratuita, *Mesa res.lib.1.c.21.nu.11.Giurba d.dec.51.nu.6.8. Hodiern.d.dec.39.nu.5.6.Peguer. in c.3. Reg.Petri vers.6. num.31. Cyriac.controu.253.n.14.& contr.254.Corradin. hic infrà q.10.n.5.*

Nec Cessionario vicini, *Boer.ad Consuet.Bitur.de retract.lignag.§.3. col.4. Carl.Ant. de Luca in allegat.in obs. ad Franch. dec.389.num.1.* Nisi cum fundo tale ius cessisset *Amat.res.54.num.9. tom.2.Mattienz.in l.13. gl.3. Hermosill. in l.55. gl.1.Manfrella ad Capyc.Latr. d.dec.46. num.12. & seqq. Corradin.de prælat.quæst.33.num.22.& quæst.10.*

Nec competit vicino in venditione subhasta, Romæ, *per Constitut.Gregor.13. Gratian.disc.544.nu.30.* Secus in alijs locis, *Mattienz.tit.11.l.7.gl.7.nu.10.Tiraquell.in §.1.gl.14.ex num.13.* in specie in nostro S.C. *Franch.dec.588. R.Marin.ad Reuert.dec.278.nu.3.Staiban.obs.78.num.29.lib.1.Manfrella sup.n.21.Corradin.q.33.n.34*

119 Quod tempus currere incipit à die perfecti contractus, nulla facta rei traditione, vt bene probat *Corradin.de prælat.q.24.n.15.*

Videndi *Altograd.cons.44. lib.1. Christin. ad l.municip.tit.11.art.2.n.14.& art.9.& seqq.Corradin.sup.& q.23.*

120 In Regno Neapolis hæc prælatio in venditione competit infra triginta dies post denunciationem, vt in Constit. *incip.Sancimus §.2.* vbi *Affl.& Rumm. in commentarijs, Bened. & Rendell.*

121 Sed si non sit facta denunciatio, si sit elapsum decennium est præscriptum ius prælationis, nam per tale tempus præsumitur denunciatio, *Benedell.sup.in §.Transcurso.* & ibi *Rendella in princ.*& latè *Rumm. ad Affl.ibid.fol.132.nu.26.27.*

122 In nostra Ciuitate Neapolis competit prælatio vicino in venditione rei, sed non est necessaria denunciatio, verum potest peti prælatio infrà annum à tempore certæ scientiæ, non facta denunciatione, *R.Tappia in Codice Iuris Regni tit.de Iure prothomis.lib.4.num.80 Vin.dec.334.num.7. Rumm.ad Affl. de iure prothomis.sup.fol.235.col.1.nu.1.seqq.*

Censuarius præfertur in venditione rei censitæ per Constitut.S.Memoriæ Pij V.de censibus, sed ille non præfertur in concursu domini directi, Consortis, vicini, aut Socij, quibus vigore legis, aut statuti prælatio competat. *Rota Rom.*

Rom.dec.6. post *Tract. de Iure prælat. Schettin. Gratian.disc.876.& 903. R.Capyc.Latr. dec.46. nu.14.Franch.dec.610.* vbi *Luca.Antonell. de temp.legal.lib.3.c.2.nu.23. Cenc.de censib.qu.65. nu.9.seqq. Merlin.dec.386.num.15.* latè *D.Schettin.de iure prælatio.32.* per totam, vbi tota materia.

Licet alias seclusa dicta bulla, non competat prælatio. *Amat.res.54.nu.17. Felician.de censib. lib.1.c.10.num.29.Niger.de laud.m.tom.1.qu.40. art.2.Molina de contract.disp.372.num.4.5.* post mille *Schettin.sup.nu.1. seqq.*

123 Florentiæ tale tempus in venditione rei vicinæ est redactum ad Triennium, *Sabell.d.§. ius congrui num.18.& res.68.nu.62.& seqq.*

124 Sufficit oblatio ad impediendum cursum temporis ad retrahendum statuti, cum per eam emptor in mora constituatur, *Christin.dec.55. n.9.vol.3.*

125 Si tamen primus emptor alteri vendiderit, tunc præscribitur ius retrahendi decem annis inter præsentes,& 20.inter absentes, *Gratian. disc.742.num 14.seqq.Boer.dec.182.Tiraq.de retract.lignag.§.1.gl.10.nu.11.& §.36.glo.2.nu.36. Grapau.ad stat.Mediol.c.417.nu.216. Sabell.res. 68.nu.66.seqq.*

126 Si emptor elapso termino interpellet vicinum, si velit emere, eo comparente, non potest obijci de lapsu temporis, *Magon.decis. Luc.25. num.31.*

127 Quod non curret, nisi à die scientiæ per denunciationem, quæ est necessaria fieri vicino, vel alteri, cui competit prælatio, *Franch. d.c.17.nu.9.* & ibi *Luca.D.Marcian. disp.63.nu. 27.disp.97.nu.13.18. tom.2.* post alios *Corradin. de prælat.c.4.n.1. & seqq.* Vbi de dicta denunciatione quando, quomodo, & qualiter sit necessaria, & *qu.24.*

128 Alias si non fiat denunciatio competit prælatio vsq;ad 30.annos, nisi lex, aut statutum contrarium disponat, *Gratian.disc.742.num.12. seqq. Antonell.de temp. legal.lib.3.c.2.nu.9. Ottobon.dec.268.nu.6.Donad.de renunciat.tom.1.c.30. n.31.seqq.Corradin.d.q.4.n.42.*

129 Tale tempus non currit donec pendet lis super vicinitate, vel proximioritate, vel inter emptorem, & venditorem super traditione rei, *Tiraq.de retract.lignag.§.1.gl.10.nu.36. Ludouis. dec.451.Corradin.de prælat.q.23.n.13.*

130 An tale tempus currat à die contractus, etiam contra Ignorantes, & Impeditos, an sit locus restitutioni in integrum, *Caball.cons.40. lib.1.Corradin.d.q.24.* vbi tota materia, *Larath. cons.24.Cacheran.dec.186.Boer.dec.26.Ascia decernimus 79. Affl.dec.50.Giurba dec.75. Ricc.coll. 2300. Affl.idem dec.37. Thes.dec.135. Gratian. & Addentes dec.34.Gomez,& Ayllon. var.tom. 2.c.2.nu.27.Fontanell.de pactis cl.4.gl.12. nu.39. Capyc.dec.123.Carauit. & Petra in rit.268. Mising.obs.57.& cent.3.obs.92.Pistor.de dilat. obs.4.* post mille *Rumm. ad Afflict. de iure prothomis. fol.141.*

131 Tempus prædictum non incipit currere à die factæ venditionis, quando venditio est facta sub conditione, sub pacto legis commissoriæ, aut adiectionis in diem, *Tiraq.d.l.10.nu. 44.seqq.& nu.58.& seqq. Berlich.d.concl.40.nu. 21.seqq.Gomez var.lib.2.c.11.num.29. Belmont. dec.134.nu.76.seqq.Add.ad Burat. dec.937.n.14. seqq.Mullin.dec.446.nu.15.seqq.Molina de Iustit. disp.370.§.dubium præterea est,Corradin.d.qu.24. num.21.*

132 Quod competat restitutio ex capite iustæ, & probabilis ignorantiæ, *Gratian.disc.463.nu. 35.& seqq.* vbi *Luca nu.6. Ciarlin.contr.196. nu. 48.49.Carena res.234.nu.14.Sperell.dec.135.nu. 141.seqq.tom.2.Cyriac.contr.321.nu.76.Bonden. collect.10.num.57.seqq. coll.48.nu.55 tom.1.& collect.20.num.93.tom.2. Hodiern.ad Surd.dec.4. num.6. Gales de restit.in integr.c.1. num.54.seqq. Marin.ad Reuert.dec.574. nu.2. & lib.2.res.160. D.Castald.consult.104.nu.6.Passarin.in c.Ecclesia 1.de restit.in integr.in 6. à nu.34.seqq. Turricell. de reb.Eccles.non alien.c.19.Sabell.§.restitutio nu. 11.16.Rocca disp.115.nu.33.Cancer.v.r.p.2.c.1. nu.258.Fontanell.de pactis cl.7.gl.3. p.2.num.12. tom.2.& dec.154 nu.4.5. D. Tristany dec.23.nu. 10.seqq.tom.1.* vbi decisum refert.

133 Verum talis restitutio non competit aduersus centenariam,& immemorialem, *Cancer. d.c.1.nu.233.& seqq.* vbi decisum refert, *Gratian. disc 433.num.67. Sabell.d.§.restitutio nu.16.versus finem.* Dicemus *infrà.*

134 Nec competit minoribus, Ecclesijs, & similibus, dum non adest læsio, *Gratian.disc.433. nu. 68.seqq. Antonell.de temp.legal.lib.1.c.17. num.3. seqq.Caurer.tit.de minor. nu.304. Fontanell.de pactis cl.4.gl.12.nu.103.Turricell.de reb. Eccles.non alien.c.29.nu.23.in fine, Rocca disp.160.nu.53.54 Passerin.sup.n.53.* optimè *Doctiss.D.Romaguer. ad Synod.Gerund.lib.5.tit.12.c.9.nu.203.seqq.*

135 Sed talis prælatio non competit, nec consortibus, nec proximis, sed libere potest quis vendere rem cui voluit, *l.dudum 14. C.de contrah.empt.Tiraq.de retract. lignag.in præfat.num. 22.Caroc.dec.26.num.4. Mozz. de contract.tract. de empt.tit.de person. quæ possumus emere num.3. cum seqq.Barbos.in d.l.dudum nu.2.Rota p.12 rec. dec.in appendic. dec.417.* Quando sit consortio, *Merlin.dec.386.dec.411.dec.437.n.37.dec.465.*

136 Et de Iure nostro Neapol. per Constitut. *Sancimus,* competit solum consanguineis coniunctis ratione rei, *Affl.de iure prothomis.nu.36. Rendel.de iure prothomis. in §.Imprimis. verb.patentes nu.11.12.* Secus non coniunctis ratione rei. *Affl.sup.§.8.in princ. Dec.cons.619. num.7. Maranta de multipl.alienat.prohib. nu.118. Rendel.sup.n.14.Roccus resp.99.lib.2.*

137 Competit tamen, si quis sit creditor, & agnatus, *l.1.ff.de priuil.credit.* sed talis prælatio competit ante venditionem factam, alias non competit. *Petr. Vanderan.tract. de priuil.credit.inclus.in Tract.de assecurat.diuers.c.12.in fine. Fab. de Monte de empt. & vendit. p.5.nu.9. Asin.de*

exe-

execut. §. 6. c. 10. decisum refer per S. C. *Mangrell. ad Bart. in d. l. 1. ff. de priuil. credit.* cuius verba refert *R. Sanfel. dec. 104. nu. 19. p. 1. & nu. 20. in fine.* Sic etiam plures decisum refert *Roccus resp. 92. l. b. 1. & resp. 99. lib. 2. num. 13. Mangrella ad Bart. in d. l. 1. ff. de priuil. credit.* vbi etiam decisum refert.

138 Quod competat Socijs, *Maranto disp. 8. nu. 30. Boer. decis. 107. Roccus resp. 92. num. 12. lib. 1. Franch. dec. 550. num. 2. Iacob. Nouell. de iure protbomis. §. 2. numer. 12. P. Molina disput. 371. Molfes. q. 2. nu. 2. Grattian. & Luca disc. 526. Idem Gratian. dec. 169. & Addentes. Sanfel. dec. 307.* & ibi *Addit. Idem Luca ad Franch. dec. 550. Sauell. § iure congrui num. 10.* Quod non competat in Regno nostro Socijs, non coniunctis ratione rei, post *Reudell. Affl. Marant. Roccus d. resp. 99. num. 8.* Et sic quod non competat solis consanguineis in bonis burgensaticis, in Regno, *Roccus d. resp. 99. lib. 2.*

139 Prælatio competit infrà annum, *R. Rouit. in allegat. impr. ssa post decis. R. Ponte 11. num. 13. 80. 81. Theodor. alleg. 92. num. 18. Roccus resp. 92. n. 19. Nos ad Rouit. cons. 21. lib. 2.*

140 Et competit agnato in re burgensatica vendita, dum res venditur, non post illam perfectam, *l. 1. ff. de priuil. credit. D. Marcian. disp. 50. nu. 24. P. Affl. contr. 20. in appendic. n. 43. & seqq. Soofel. dec. 104. n. 19.* vbi decisum refert per S. C. iunctis Aulis, *Nos ad Rouit. cons. 21. lib. 2.*

141 An Iudex possit abreuiare tempus competens ad retrahendum, disputat *Franch. dec. 588.* & ibi *Luca*, & alij *Addentes*. Et posse, ex iusta causa, *Franch. ibi*, sed contra sunt *Merenda lib. 18. contr. c. 12. R. Marin. lib. 2. c. 224.* Sed pro *Franch.* sunt *Luca sup. Sanfel. dec. 268. nu. 10. 11. Gizz. ad Capyc. Latr dec. 80. n. 5.*

142 Dum diximus: *Vicino* competere ius congrui, vigore Constit Regni *Sancimus*, & Consuet. Neapol. incip. *si quis emit. tit. de Iure congrui*; Difficultas est an competat dum quis concedit in emphyteusim rem stabilem, sine potestate affrancandi, & non competere, secus cum potestate affrancandi, *Franch. dec. 392.* & ibi *Addentes. Couar. var. lib. 3. c. 21.* & ibi *Faria, Boer. dec. 144. Mastrill. dec. 50. Gutier. pract. lib. 2. c. 145. Card. Luca de feruit. disc. 103. Corradin. de prælat. q. 16. num. 113. & seqq.* Vbi sex casus ponit, & illos benè resoluit, ad ipsum remittimus DD. Lectores.

143 Sic Agnatus habet prælationem in venditione feudi, infrà annum, qui currit à die quo scit alienationem, per *tex. in cap. 1. §. Titius il 1. si de feud. defunct. contentio sit inter Dom. & Vassall.* vbi *Isern. Bald. Aluarot. Schenck.* & alij repetentes, *Rosental. de feud. c. 9. conclus. 87. nu. 1. seqq. & conclus. 88. & 93. nu. 2. seqq. Cuiac. tit. 4. & tit. 14. lib. 2. feud. Schrad. de feud. par. 8. cap. 3. nu. 1. 7. & cap. 7. num. 42. Cafal. consil. 307. nu. 31. Surd. cons. 349. num. 28. Bambacar in §. Titius nu. 7. tit. si de feud. defunct. fuer. contr. Sanf. l. dec. 100. num. 2. Capyc. Latr. consult. 28. num. 16. 18. R. Marin. lib. 2. cap. 116. num. 19. & lib. 1. cap. 389. num. 11. seqq. Koppen. dec. 54. nu. 58. seqq. Berlich. p. 2. conclus. 63. nu. 2. Corradin. de iure prælat. cap. 35. num. 2. 59. Reg. Ponte dec. 11. Pistor. lib. 2. qu. 11. num. 21. Donad. de renunciat. cap. 30. nu. 62. & 76. Intrigl. de feud. cent. 2. qu. 32. num. 29. Mysing. obs. 85. nu. 9. cc. 14. Gaill. obs. 19. num 13. lib. 2.* licet dubitent etiam per *R. Capyc. Latr. d. consult. 28. nu. 14. seqq. & cc. 57. n. 39.*

144 Licet in alienatione feudi facta in remotiorem, vsq; ad 30. annos competere retractum, dicat *Corradin. de iure prælat. cap. 35. nu. 60. Nos ad Rouit. cons. 21. n. 11. lib. 2.*

Quod in alienatione feudi hæreditarij competat prælatio agnato, diximus *Nos* post mille ad *Rouit. cons. 21. nu. 8. lib. 2.* Et competit etiam agnato remotiori, si proximior renunciauerit tacitè, vel expressè. *Nos ad Rouit. d. cons. 21. nu. 15.* licet contra dicat *R. Marin. c. 116. num. 33. Corradin. q. 35.*

145 Alij distingunt inter alienationem feudi factam in extraneum, & inter illam factam in remotiorem, vt primo casu præscribatur 30. annis, secundo casu, anno, *gl. in d. §. Titius, verb. per annum, Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 10. num. 9. Molor. consil. 89. num. 2. Gaill. pract. obs. lib. 2. obs. 19. num. 17. Greuei pract. conclus. lib. 2. conclus. 19. consid. 1. num. 3. Mastrill. dec. 8. num. 3. Carpzou. ad Constit. Saxon. par. 2. Constit. 50. defin. 4. num. 2. Nos ad Rouit. cons. 21. num. 11. lib. 2.* post *Cober. d. c. 170. Laratb. in Theatr. feudal. p. 8. dilucid. 16. Gram. dec. 103 nu. 221. 222. Reg. Ponte de potest. Prorig. tit. 8. §. 10. num. 32. seqq. Rumm. ad Affl. de iure protbomis. fol. 68. num. 13. vers. & tempus.*

146 Secus est si feudum non esset antiquum, sed nouum, *Franch. dec. 1. nu. 29. R. Ponte dec. 11. num. 12.* Ea ratione, quia in feudo nouo cessat illa ratio, vt bona conseruentur in familia, & agnatione, *R. Curtis 2. par. de feud. c. 4. num 43. Reg. Ponte de potest. Proreg. tit. 10. §. 1. num. 30. Schrad. de feud. par. 8. cap. 7. num. 34. Mastrill. dec. 8. Blosta conclu. feud. 19. num. 12. R. Capyc. Latr. cons. 27. num. 36. Reg. Marin. d. cap. 116. num. 4. Roccus resp. 6. num. 10. & resp. 99. num. 11. lib. 2. Nos ad Rouit. ad cons. 21.* Vbi tota materia prælationis in feudis. *Sanfel. dec. 104. p. 1. nu. 10. Reg. Ponte dec. 11. nu. 12. P. Affl. contr. 20. num. 45. D. Marcian. d. disp. 50. num. 27. Mucci ad Sanfel. d. dec. 104. nu. 2. Corradin. q. 35.*

147 Vel esset agnatus ille victus in venditione facta per subhastationem, decisum refert *Thor. in comp. dec. in suppl. verb. prælatio à fol. 488. & seqq.* & propriè *fol. 494. & decisionem fol. 499. P. Affl. contr. 20. num. 8. Sanfel. dec. 104. Posth. de subhast. insp. 36. nu. 32. Corradin. de prælat. quæst. 35. num. 3.* licet contra dicat *D. Galeota in decis. ad contr. 13.* relata in calce *lib. 1. contr. ar. 3. num. 54.* post *Fab. io C. lib. 4. tit. 42. de iure emphyt. defin. 62.* vbi decisum refert. *P. Affl. sup. num. 48.* Verum debet instare antequam contractus sit factus cum emptore, *Sanfel. dec. 100. n. 117. P. Affl. sup. n. 48.*

148 Præ-

148 Prælatio an competat agnato in locatione feudi, *D. Rosa consult. 27. D. Marin. lib. 1. c. 233. n. 4. & ad R. Renert. dec. 22.* Non, per *text. in c. 1. §. donare, quod olim pot. feud. alien. P. Affl. sup. num. 7.* Quod competat in feudo hæreditario, *R. Capyc. Latr. dec. 57. num. 7. R. Sanfel. dec. 106. Roccus resp 2. lib. 2. Gizz. ad Capyc. Latr. decis. 39. nu. 10. seqq.* vbi pluries decisum per S.C. refert. Quid si affictum velit idem debitor, *P. Affl. d. contr. 20. Nos ad Rouit. d. cons. 21. lib. 2.*

149 Ius prælationis competens Domino directo in venditione rei emphyteuticæ, vigore *l. vlt. C. de iure emphyt. Gratian. disc. 460. nu. 35. disc. 644. n. 50. disc. 603. 957. num. 28. Peregr. dec. 69. Sanfel. dec. 322. nu. 5.* & præfertur, etiam vicino, *Franch. dec. 610.* Sed prælatio præscribitur spatio 40. annorum, siue dominus sciuerit, siue non, *Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 17. R. Marin. lib. 1. cap. 234. à num. 8. & ibid. Rodoer. num. 5. 6. Gratian. disc. 433. num. 67. & disc. 742. nu. 12. seqq. Rocca disp. 86. n. 9. Luca ad Gratian. disc. 742 Conciol. ad statut. Engub. lib. 1. rubr. 55. nu. 30.* & ibi *D. Romagner. in add. nu. 48. Pignatell. consult. 46. num. 55. tom. 5.* Idē *D. Romag. in synod. Gerund. lib. 5. tit. 12. c. 2. num. 176. seqq.* vbi pluries decisum refert.

In venditione facienda per emphyteutam, ad hoc vt currat tempus contra Dominum directum, debet notificari dominus directus, ad hoc vt currat tempus prælationis, nec sufficit scientia, *Vilaplana illustr. fendal. ad Peguer. ad vers. 6. nu. 155. & 156.* vbi decisum refert, *& ad vers. 1, num. 109. Gratian. & Luca dis. 742. Doctiss. Gobins consult. 105. num. 74. Conciol. sup. Rocca disp. 164. D. Romaguera sup. num. 177. seqq.* Vbi dicit in Prouincia Cathaloniæ infrà 30. dies potest petere prælationem à die notitiæ.

Secus elapsis 30. annis, *Romaguer. sup. num. 183. & seqq.*

Ius retrahendi competens, siue vigore statuti, siue pacti præscribitur 30, annis, *Peregrin. dec. 19. Grat. disc. 2. & 433. n. 61. & seqq. Magon. dec. Flor. 16. num. 40.* post alios *Sabell. §. ius congrui num. 18.* Si tamen primus emptor alteri vēdiderit, tunc præscribitur ius retrahendi 10. inter præsentes, 20. inter absentes, *Gratian. disc. 742. nu. 14. seqq. Boer. dec. 182. Sabell. res. 68. & seqq. & §. ius congrui nu. 18.* Vbi alia ad materiā.

Sic Dominus directus dum venditur feudum habet prælationem, quam habet infrà annum à die scientiæ, *Georg. alleg. 7. Franch. dec. 17. Curt. in diuers. feud. c. 3. incip. Licet fol. 6. n. 39. seqq. Rouit. in prag. 63. de offic. proc. Cæs.*

Si non adsit scientia habet tempus 30. annorum, *c. 1. §. donare, qualiter poter. olim feud. alien. l. commissoria, C. de pactis inter empt. Donad. de renunciat. tom. 1. c. 30. n. 29. & seqq.*

Verum Dominus directus in venditione feudi non præfertur Agnato, sed tantum extraneis, *R. Ponte de pot. Proreg. tit. 10. §. 1. nu. 1. Nos ad Rouit. d. cons. 21. n. 12. lib. 2.* In quibus aliis casibus competat prælatio in venditione, & locatione feudorum videant DD. Lectores *Nos in obs. ad cons. 21. lib. 2.* Vbi habent totam materiam. *Corradin. de prælat. q. 35. 47.*

150 In Regno nostro Neapolitano habent talem prælationem, dum venduntur feuda, ad hoc, vt nō remaneāt Vassallæ, Vniuersitates dictorum feudorum, & remaneant sub dominio Regis, infra annum à die captæ possessionis, nec elapso dicto tempore competit prælatio, etiam per viam restitutionis in integrum, per *pragm. 63. §. 5. de offic. proc. Cæsaris.* Tam si vendatur à Rege, quàm à Barone, *R. Marin. res. 117. nu. 25. lib. Seuerin. ad Sanfel. dec. 322. Capyc. Latr. dec. 186. Moles de demanio Vniuers. qu. 16. num. 13. Luca ad Franch. dec. 17. R. Ponte de potest. Proreg. tit. de diuers. prouis. num. 15. seqq. R. Marin. ad Renert. dec. 488. num. 1. & dec. 21. Medic. cons. 164. Card. Luca de Regal. disc. 148. num. 32. 33. D. Corradin. de iure prælat. qu. 47. nu. 12. R. Rouit. in d. pragm. 63. Nouar. qu. 106. 120. Larath. theatr feud. p. 11. dilucid. 28. R. Tap. in iure Regni tom. 6. fol. 86. Sanfel. dec. 107. 326. Sesse dec. 36. D. Galeot. resp. 25. num. 24.* Secus in subfeudis, *R. Marin. res. 133. lib. 1. Montan. contr. 21. num. 9. Bisogn. alleg. 108.* Secus si Vniuersitas sit pauper. *Thor. verb. Vniuersitates p. 1. Bilotta concl. feud. 28.* Competit etiam in locatione, *Rouit. in pragm. 63. num. 31. de offic. proc. Cæsar. Larath. in theatr feud. p. 12. dilucid. 82. Luca ad Franch. dec. 17. n. 5.*

151 Et talis prælatio competit etiam vni ex Ciuibus, vt Terra prædicta remaneat in demanio, *Nouar. p. 1. qu. 120. R. Ponte de pot. Proreg. tit. 10. §. 10. num. 7. D. Galeot. contr. 53. in addit. num. 32. Luca ad Franch. d. dec. 17. num. 7.* Sed particulares in se onus suscipere debent. *Curtis in diuers. c. licet autem. n. 70.*

152 Sed elapso anno competeret prælatio, si Vniuersitatis gubernium fuisset in dolo, *Amendola ad Franch. dec. 211. n. 101.*

Competit etiam Vniuersitati prælatio, venditis duabus Terris, etiam vnico pretio, si petatur prælatio quo ad vnam, *Franch. dec. 17. n. 22. R. Renert. dec. 274.* vbi *R. Marin.* Nisi Terræ essent sub vna Baronia, *ibid.* licet contra sint *Gratian. disc. 745. Costa de rat. c. 100. Thor. p. 3. verb. pretium.*

153 Competit etiam si Vniuersitas allegaret, & probaret alienationem fuisse nullam, vt decisum refert pro Ciuitate Ostuni, *R. Marin. ad Renert. dec. 22. nu. 6.* Quod competat generaliter prælatio Vniuersitati, quando venditur iurisdictio, *Larrea alleg. 45. Sabell. §. ius congrui, num. 7.*

Etiam in venditione officiorum competit prælatio Agnatis, vt decisum fuisse per S.C. die 20. Ian. 1674. refert *D. Miradet sup. prag. sing. 165. num. 16:* Etiam si vendatur iurisdictio criminalis, & remaneat ciuilis, *Marin. res. 117. Capyc. Latr. dec. 168: num. 40. D. Galeot. contr. 3. lib. 1.*

Alia

Alia ad materiam prælationis in venditione feudorū ponunt *D. Constantius sup. prag. 63. de offic. procur. Cæsar. Larrea alleg. 45. num. 5. seqq. Castill. de Tertijs c. 17. num. 20. seqq. Antun. de donat. lib. 1. p. 2. c. 4. num. 29. seqq. Salernit. allegat. 5. Mastrill. consul. vnic. num. 30. seqq. post Tract. de Magistrat. cap. 10. num. 35. & seqq. Capibl. de Baron. pragm. 8. p. 3. num. 150. seqq. Nos ad Ronit. consul. 21. lib. 2. Corradin. de Iure prælat. q. 35. & 47. Manfrella ad Cap. Latr. dec. 168.* & ibi etiā *Gizzius, Mutij ad Sanfel. dec. 107. D. Rosa consult. 27. R. Capyc. Latr. consult. 27. 28. Cutell. de donat tract. 2. disc. 1. spec. 22. à nu. 20. Sabell. §. ius congrui, Mastrill. in suo consil. post dec. tom. 1. & Scribentes cum eo in fine tom. 2. Bisogn. sup.*

154 Emens à Fisco, vel Principe est tutus omni molestia; ità vt illius rei emptæ dominus non possit illum molestare, salua tamen actione aduersus Fiscum, vel Principem alienantem intra quadriennium, *l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscript. & l. omnes, C. eod. & §. fin. Inst. de vsucap. Duen. reg. 238. nu. 1. Mosim. de confiscat. q. 48. nu. 7. Larrea alleg. 22. nu. 64. alleg. 43. nu. 11. Odd. consil. 99. num. 1. Fontanell. dec. 221. nu. 15. seqq. Cald. de empt. c. 12. num. 23. Acholin. ref. 5. nu. 5. Brunnem. in d. l. omnes. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 99. nu. 21. Mangil. de euict. qu. 171. n. 1. Cyriac. controu. 532. nu. 1. Sperell. dec. 184. num. 1. Posth. de subhast. insp. 54. nu. 30. Acosta de priuil. credit. reg. 2. ampl. 7. n. 117. seqq. Burgun. de euict. c. 36. n. 1. Hermosill. in l. 53. tit. 5. p. 5. gl. 1. num. 1. Christin. dec. 87. n. 6.*

Et non solum agentibus aduersus habentes causam à Principe, vel Fisco actio denegatur verum, & audientia ipsisque Iudicibus, non prius Regia iussione impetrata, interdicta est iurisdictio, *Afflict. dec. 361. nu. 18. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 4. nu. 16.* vbi alia. *Carleual. de Iudic. q. 23. nu. 4. Larath. consil. 10. n. 36. Mangil. d. qu. 171. n. 1. Gratian. disc. 907. n. 4.*

Beneuerum dispositio *dictorum textuum* continet maximum rigorem, specialitatem, & iniquitatem, *Castill. lib. 2. contr. 5. nu. 38. Mangil. de subhast. qu. 136. nu. 2. & de euiction. qu. 171. nu. 17. Cyriac. contr. 463. nu. 29. & contr. 531. nu. 26. Soccin. iun. consil. 69. nu. 60. 61. l. b. 1. Menoch. consil. 2. nu. 333. Ridolfin. de origin. & potest. Duc. Ital. n. 121. Goblus d. q. 1. n. 12.*

Ideò debet strictissimè interpretari, & restringi quantum potest, *Honded. consil. 38. nu. 51. lib. 2. Castill. d. c. 5. num. 6. Cyriac. contr. 531. n. 27. & contr. 532. num. 18. 19. Anna consil. 113. n. 29. R. Ponte consil. 131. nu. 140. lib. 2. Cald. de empt. c. 12. num. 37. R. Marin. resol. 18. nu. 61. lib. 2.* Idem *Cyriac. contr. 463. num. 27. Doctissimus Sperell. dec. 184. nu. 7. Hermosill. in l. 53. tit. 5. p. 5. gl. 1. n. 35. Gobius n. 13.*

Et licet aliqui dicant *tales textus* procedere solum in Imperatore, non in aliis Principibus, *Petra de fideicom. qu. 14. nu. 44. Curt. iun. consil. 219. nu. 66. 67. Laudens. de Princip. qu. 11. Facbin. consil. 80. num. 3. lib. 3. Vasq. de success. lib. 3. §. 26. nu. 4. Sacca consil. 227. nu. 9. Mangil. de subhast. qu. 136. & de euict. qu. 171. num. 10. 11. Sperell. dec. 184. n. 2. DD. apud Gratian. disc. 907. n. 22. Ias. consil. 167. nu. 2. lib. 2.* Vbi de Rege Franciæ, *Abb. consil. 3. qu. 17. lib. 2.* In Rege Neapol. *Curt. iun. consil. 219. num. 66.* In aliis *Soccin. iun. consil. 69. num. 55. lib. 1. Rim. sen. consil. 435. n. 18. Dec. consil. 357. nu. 7. Purpurat. consil. 374. num. 38. Curt. iun. consil. 142. num. 17.*

Tamen contraria opinio est verior, & communior, *Berou. in cap. quæ in Ecclesia de constit. nu. 158. Roman sing. 630. Bolb. de præscript. p. 2. 5. p. q. 8. Bellon. consil. 51. num. 3. Duen. reg. 238. n. 5. Sacca consil. 227. num. 12. Præt. consil. 112. n. 1. lib. 1. Gratian. disc. 907. nu. 23. Cald. de empt. c. 12. n. 25. Canall. qu. 823. nu. 2. s. qq. Caball. resol. crimin. 99. n. 11. Ridolfin. sup. n. 53. Gobius sup. n. 19.*

Immò procedit in quocumque Principe, etiam Superiorem recognoscente, dummodo ex consuetudine, præscriptione, vel priuilegio habeat iura Regalia, *Addit. ad Isern. de feud. tit. quæ sint regal. num. 78. lib. 2. Balzar. de feud. eod. tit. in verb. & bona, num. 31. Turret. consil. 4. n. 10. Hermosill. in d. gl. 1.* Vbi legem hanc extendit vt procedat etiam fauore eorum, qui ab officialibus Principis eius nomine contrahentibus causam habent, *Christin. dec. 87. ante nu. 7. Andr. de Exea in repetit. rubr. de constit. num. 98.* Vbi de Ciuitatibus, *Capyc. in inuestit. feudal. fol. 185. lim. 1. Gratian. disc. 907. nu. 24. Rota post consil. Farinac. dec. 36. num. 2. Ridolfin. sup. num. 121.* Et sic in omnibus Marchionibus, Ducibus, Comitibus, & aliis habentibus perpetuam iurisdictionem. De Rege Hispaniarum, *Menoch. consil. 1003. num. 4.* In Rege Aragoniæ, *Ramon. consil. 298.* In Rege Portugalliæ, *Cald. de empt. cap. 12. num. 26. Gobius sup. num. 20. seq.* In Duce Mediolani, *Bald. consil. 359. num. 2. lib. 3. Paris. consil. 1. nu. 122. lib. 1. Rol. a consil. 100. nu. 49. lib. 4.* In Duce Sabaudiæ. *Ias. d. consil. 227. nu. 42.* In Fisco Floren. *Barbat. consil. 27. lib. 4. nu. 3.* In Duce Ferrariæ. *Cæsal. consil. 639. num. 49. Anguil. consil. 55. nu. 123.* In Duce Hetruriæ, *Oddo consil. 99. num. 2.* In Marchione Salutior. *Cranet. consil. 263. num. 7.* In Marchione Montisferrati, *Nic. Bellon. consil. 61. num. 3. & consil. 79. nu. 9. seqq.* In Domino Rauennæ, *Paleot. inter consil. diuers. Martinenl. consil. 63. num. 4 seqq.* In Domino Fani, *Roman. consil. 59. num. 8.* In Domino Camerini, *Corn. consil. 818. num. 42.* In Duce Mirandulæ, *Berou. consil. 61. nu. 18. lib. 3.* In Domino Coriggii, *Menoch. consil. 818. num. 42.* In Duce Afsensi, *Andr. ab Exeo in rubr. de consit. num. 101.* In Duce Mantuæ, *syntagm. com. opin. lib. 1. tit. 11. fol. 393.*

Dux Mantuæ habet hoc priuilegium, & tanquam Marchio Montisferrati, *Alex. consil. 15. num. 4. lib. 5. Leo consil. 12. Rau. lens. de analog. lib. 1. cap. 28. nu. 6. Menoch. consil. 92. nu. 32. Marta de iurisd. p. 1. c. 33. num. 47. & voto 160. nu. 18. Rolan. de lucro dotis qu. 3. num. 2. Ridolfin. sup. n. 80. & 153. seqq. Bertaz. consil. crimin. 360. n. 2. lib. 2. & consil.*

co. ciuil.42.nu.4.Crauet.consf.726.in fin.& cons. 973.nu.38. Menoch.cons.721.num.20. Loderch. cons.71.n.1.Gobius sup.n.24.seqq.

155 In Principibus, & Ciuitatibus, iura Regalia non possidentibus, non procedunt, vt in Principe Vrsino, in Camera Bononiensi, & Cardinale Rauennæ, *Soccin.iun.cons.17.ante nu.9.lib.4.Tap.in rubr.de constit.Princip.num.17 Sperell.dec.184.n.2. Tob. Non.cons.89.num.40. Grot.cons.370.n.2.Gobius sup. nu.34. Sacca cons. 127.n.14.seqq.*

Sed quod nunquam possint practicari tales textus, dicunt *R.Ponte cons.59.num.49. lib.1. & cons.131.n.40.lib.1.Castill.lib.2.contr.5.nu.4. R. Marin.lib.2.res.18.n.61. Capibl.de baron.prag.1. n.100.Gobius sup.n.45.*

156 Tria copulatiue requiruntur, vt procedant dispositiones dictorum *textuum*, possessio, scil. rei alienatæ in Principe, vel Fisco alienante, & quod bona fide possederit, & quod præcesserint solemnes subhastationes, *Bolb.de præscr. 2.p.5.p.principal.qu.8.num.2. Duen.reg.238.n.8. Cyriac.contr.582.num.31. Acosta de priuil.credit. reg.2. ampl.7.n.136.seqq. Gobius sup. qu.2. nu.1. seqq.*

Quod requiratur possessio, *Duen.reg.278.n. 2. Pinn cons.90.num.10. Capyc.in inuestit. feud. fol.185.lim.2. Laudens.de princip.qu.11.lim.2.Sola ad constit.Sabaud.fol.483.num.24.Christin.dec. 87.n.5.Oddo cons.99.nu.2.Cyria contr.582. nu. 21.Caual.q.822.n.34.Rota dec.907.n.17.*

Et sola possessio non sufficit, nisi adsit etiam bona fides, cum qua possederit, *Benedict.in cap. Raynutius, vers. vxorem,n.382.R.Tap. in rubr.de const tut.Princip.nu.18. Gram.dec.65.nu. 44.seqq.Menoch.cons.2.nu.333. Aldobrand.cons. 1.nu.61.seqq. Hermosill.l.53.tit.5.p.5.gl.1.n.7.8. Cyriac.contr.533.n.56. Rota penes Farinac. post lib.1.consil.dec.36.nu.5.Sperell.dec.184.n.4.*

Sed possessio, & bona fides, in Principe, vel Fisco alienante, cæteris paribus præsumitur, vnde contrariis incumbit onus probandi contrarium, *Præl.cons.114.n.8.& 10.lib.1.Cald. de de empt.c.12.num.36. Peregr.de iure fisci lib.6.tit. 4.num.18. Duen.reg.238.nu.1. Bellon.cons.51.nu. 4.Gratian.disc.977.num.18.Beron.cons.56.n.18. lib.3.Christin.dec.86.n.8.*

Secus si non possideat, nam tunc bonam fidem, & possessionem Principis alienantis, vtens hoc priuilegio probare debet, *Christin. dec.87.nu.8.Cyriac.contr.582.n.32.*

Quod bona fide Princeps, vel Fiscus alienet, *Sola ad constit.Sabaud.fol.482.num.6.Petra de fideicom.qu.13.nn.149.Affl.in const 1. Regni tit. de non retard.lit.contest.num.7.lib.1.Medic. de acquir.rer.domin gl.2.p.2. nu.304.lib.1. Brunem. in d.l.Benè à Zenone, vers.& si bona fide, Curt. iun. cons.143. num.3.* Alias data mala fide in Principe, vel Fisco alienante, emptor, quantumuis bonæ fidei tutus non est hoc priuilegio *Cyriac.contr.463.n.15. Antonell.de temp.legal.li. 2.c.99.n.27.Klorb.voto Camer.133.n.15.*

Et non sufficit fides dubia in Principe alienante, *Ias.cons.24.n.5.& 24.lib.2. Cyriac. contr. 533.n.28.29.*

Quæ bona fides requiritur in alienante, & acquirente, *Grammat.dec.65. num.45. Menoch. cons.2.nn.333.Sola od constit. Sabaud.fol.482. n. 6.Oddo cons.90.Tap.sup.nu.22. Peregr.cons.102. nu.14.seqq.lib.4.Mangil.de euict.q.170.num.7.8. Cyriac.contr.532.n.20.*

Et eo magis mala fides acquirentis hoc beneficium impedit, si dolus causam contractui dederit, *Peregr.d.cons.102.nu.16.lib.4.Sperell. dec.184.nu.3.* Quia dolus indistinctè remouet hoc priuilegium. *Cyriac.contr.532. nn.47. Possent.de empt.& vendit.lib.1.dub.8.n.30. Bardellon.cons.39.nu.35.& cons.82.n.36.*

Et ista mala fides, tum Principis, & Fisci alienantis, tum acquirentis reduplicat solam scientiam, seu notitiam iuris alieni, *Duran.dec. 426.nu.25.Pan.moll.dec.25.num.10. Bonden.collect.47.nu.18.lib.2.* Ideò semper quod constat de scientia Principis, seu Fisci, seu habentium causam ab illis cessat hoc priuilegium, post alios *Cald.de empt.c.12.num.36.Cyriac.controu. 531.n.1.16.seqq.*

Et sufficit scientia Principis alienantis, vel habentis causam ab eo, nam si Princeps scienter alienat, est in mala fide, & peccat, *Cyriac. contr.463.num.13.seqq. & contr.531.nu.32.seqq. Viu.dec.195.nu.12.Borrell.cons.40.nu.34. Thes. lib.1.qu.41.num.16.Merlin.dec.663.nu.26. aliàs dec.3 p.7.Censal.dec.Lucens.80.num.34. Ciarlin. contr.219.num.100.Bonden.collect.48.n.15. Andreol.contr.65.n.7.Al ograd.cons.14.n.84.lib.2.*

Immo quod sufficiat simplex error in Principe alienante, *Gramm.dec.65.nu.79. Cyriac. d. contr.463.nu.28.& contr.532. num.43.44.Hermosill.sup.d.gl.1.n.65.fol.710.*

Sed est necesse, quod talis scientia sit tempore contractus, secus si ex post facto superueniat, *Ruin.cons.31. ante num.18. lib.5.* Sed si subsequatur iudicialis interpellatio, quod hæc non minus noceat tanquam inducens scientiam in possidente, *Cyriac. d.contr.532. nu.53. Gobius d.qu.2.n.9 seqq.*

Scientia officialium Principis impedit hoc priuilegium, *Cyriac.contr.532. num.29.31.62. Bursat.cons.104.num.19.Surd.cons.429.num.54. Buccofer.cons.12.num.13. Menoch.cons.1007.nu. 93.Peregr.cons.45.num.32.& cons.82.nu.19. lib 6.Gratian.disc.560.num.21.32.Giouogn.cons.10 n.11.lib.1.Rota dec.295.nu.10.p.10. Gobius sup n.36.37.*

Et sufficit sola scientia emptoris. *Ponte cons. 131.nu.142.lib.2. Anna cons.113.nu.34. Sperell. dec.184.n.3.Acosta de priuil.credit.reg.2. ampl.7. n.36.Gobius n.39.*

157 Beneficium *talium textuum* procedit, si Princeps nullum habet ius iure, quam vendit, secus si aliquod, quia tunc ius suum censetur tantum vendere, quod suum est, saluo manente iure Tertii, post alios *Cald.de empt.cap. 12.nu.*

12.nu.37. *Antonell.de temp.legal.lib.2.c.99.n.26. Cyriac.contr.463.nu.16.& contr.532. n.23. Gobius d.q.2.n.51.*

158 Princeps si in contractu promittat de euictione, emptor non iuuatur hoc beneficio, *Cyriac.contr.582.n.39.Gobius sup.nu.59.60.*

Item si noluerit teneri, nisi de dato, & facto suo tantum, *Iaf.conf.34.n.5.24.seqq.lib.1.Gob. sup.n.61.seqq.*

Item si Princeps conuenit cum emptore, vt in se suscipiat omnem defensionem, vel faceret pactum cum aliquo, vt semper, & quandocumque haberet regressum ad eius proprietatem, *Purpurat.conf.279.nu.10. Ruin.conf.266. lib.4.Crot.conf.370 Gobius n.64.65.*

Princeps potest renunciare huic priuilegio, *Ruin.conf.166.ante n.1.Gobius n.66.*

Et si alienet: *Saluo iure tertij*, acquirens hoc beneficio non vitiur, *Petra de fideicomm. qu.14.nu.153.Duen.reg.238.nu.12. Peregr.de iure fisci lib 6 tit.4 n.18.lim.6.Farbin. conf.57.nu. 11.lib.2.& conf.80.nu.7.lib.3. Hermosill. d.gl.1. n.11. Gobius n.67.*

159 Dispositio *d. text.* non procedit vbi alienatio non est solemnis,& valida, *Bald.conf.25. num.6.lib.2.Curt.iun.conf.219. num.67. Peregr. de iure fisci lib.6.tit.4. n.18 lim.18. Rota Auen. dec.17.n.4.Mangil.de euict.q.171.n.13.Brunem. in d.l.benè à Zenone, verf.nec procedit, Hermosill.sup.gl.6.num.41. Cyriac.contr.532. num.46.* Vbi quod data nullitate contractus non præiudicatur vero Domino, *Mangil. de euict. qu. 171. num.15.seqq.* & potest agi remedio spolij contra habentem causam à Fisco, & eiusque hæredes, & quoscumque possessores, etiam pro fructibus, *Posth. de subhast.dec.109.ex n.13. Gobius sup.n.73.seqq.*

Et licet aliqui velint, vt procedat *textus ille*, requiratur, quod Princeps alienet de plenitudine potestatis, *Grammat.conf. 65. num.79. 80.Petra de fideicom.qu. 14.num.140. 142. Pinu conf.90.num.12. Honded.conf.38.n.62.seqq. lib.1. Tap.in repet.rubr.ff.de consti.Princip.n.20.21.*

Secus est si Princeps ille non potest vti plenitudine potestatis, *Cyriac.contr.532. num.48. Mangil.de subhast.qu.136. num 4.* Vel si non conster plenè vsum fuisse hac potestate, cum in dubio non videatur vsum fuisse tali potestate, *Dec.conf.357.num.7. Maluasia conf.94.n.17. Aldobrandin.conf 1.nu.74.D D. apud Gobium sup.n.94.& 95.*

Tamen contrarium est varius, vt scil. non sit necesse, vt Princeps dicat vti plenitudine potestatis, *Peregr.d. iure fisci lib.6. tit.4. nu.18. lim.9. Bellon.conf.51. ante nu.4. Anguil. conf.55. num.127.Cald.de empt.c.12.nu.42. Hermosill. d. gl.1.num.13.14.* Immo quod peius sit pro emptore, si apponatur hæc clausula: *de plenitudine potestatis, Affl.in constit.lib 2.tit.de non retar. lit.contest.sub nu.6. Gobius sup. num.98. & DD. num.101.*

160 Dispositio dicti *tex.* Vt locum habeat requiritur, quod Princeps alienet rem alienam iure suo,& tanquam suam, *Benedic. in cap. Raynutius verf.vxorem nu.381.Beron.conf.61.nu.22. lib.3. R. Marin.lib.2.ref.18.nu.62. R.Tap.in repet. rubr.ff.de const i.princip.nu.19.Menoch.conf.818. num.43.* Ideo si rem debitoris sui iure creditoris alienet, beneficium *dictæ legis* acquirentem nô tuetur. *Duen.reg.230.nu.7. Brunem. in d.l.benè à Zenone, verf.item si vt suam, Cald.d.c.12.nu.37. Antonell.d.c.99.num.24. Sperell.dec.184.num.3. Mang l.de euict.q.171.num.12. Acosta de priuil. credit.reg.2.ampl.7.n.112.seqq.*

Idem si causa expressa in venditione esset falsa,vel aliter non subsisteret, *Cald.d.c.12.n.37. Marin.d.ref.18.num.62. Card.Luca de donat.disc. 43.nu.3.Cyriac.contr.582.nu.17.19. Gobius sup. n.109.seq q.*

Sic tale priuilegium non intrat quando Princeps,aut Fiscus rem non alienat,vti suam simpliciter,sic hoc casu censetur solum vendere ius,quod habet, *Hermosill.d.gl.1.n.12. Grammat.dec.65.nu.79. Cald.de empt.d.c. 12.num. 37. Menoch.conf.2.nu.333. R.Ponte conf.131. n.143. lib.2.Maluasia conf.94.n.17.*

Et in tali venditione opus est, vt officialis alienans habeat speciale mandatum Principis. *Antonell.d.c.99.nu.22. Alfar.de offic.fiscal. gl.34. nu.35.Gobius sup.nu.122.*

161 Dispositio *d.tex.* non procedit in rebus Ecclesiæ,nec in eius præiudicium, *Bened.in d.cap. Raynutius verb.vxorem num.383.Soccin.sen.conf. 46.nu.14.T p.in d. rubr. ff.de condit.Princip.nu. 24.* Vbi limitat in bonis per Ecclesiam a Principe recognitis, *Gobius sup.q.3.n.1.2.6.*

Nec in præiudicium Clerici, vel bonorum eius,post alios *Castill.contr.lib.2.c.5.nu.28.seqq. Hermosill.d.gl.2.nu.2.Sperell. dec.184.n.14.seqq.* Vbi maxime si illa bona sint de eius patrimonio,& ad illa ordinatus, *Ciarlin. controuerf.22. num.48.*

Nec in præiudicium piæ Causæ, & piorum locorum, *Ruin.conf.435.ex num.2. Castill.d.c.5. nu. 30.seqq.Hermosill.d.gl.2. nu.3.* Quamuis accederet consensus Episcopi, & Clericorum, *Benedict.d.c. Raynutius,verb. vxorem n.383. Gobius sup.n.3.seqq.*

Et tale beneficium non procedit fauore Ecclesiæ,nec de Iure Canonico, *Bened.sup.n.384. Petra de fideicom.q.14. nu.147. Franc.Marc.dec. 1122.nu.8.Farbin.conf.80.nu.5.lib.3.Sacca conf. 227.n.10.Gobius sup.n.7.seqq.*

Nec in Principe Ecclesiastico, *Pinu conf.90. nu.9.* Qui licet improbetur per *Castill.d.c.5.nu. 7.& seqq.* quem sequitur *Card. Luca de donat. disc.43.nu.3.Klor.vo camer.133.nu.13. Hermosill.ad l.53.gl.1.nu.3.4.* Eius opinio est defensa per *Sperell.dec.184.nu.13.Gobius sup.n.10.*

Secus inter priuatos in Terris Ecclesiæ. *Menoch.d.conf.2.nu.333.Rota Auen. dec.17. num.2. Gratian.disc.907.nu.6.7. Mangil.de euict.q.157. num.3. Sperell. d.decis.184.num.12. Gobius sup. num.13.*

Nec

Nec in Iuribus dotalibus. Bald.conf.359.lib.3.Notta conf.52.num.19. Balb. de prescript. q.8. lim.11. Mazzol.conf.15.nu.30.Vrsill.ad Affl.dec.111.nu.7.Tappia sup.nu.27.Surd.dec.287.nu.26. Barbos.in l.1.nu.13.14. ff.solut matrim. Menoch. conf.261.nu.41.Antonell.d.c.99.nu.29. Sperell.d. dec.184.nu.24.Acosta de priuil.credit.reg.2.ampl.7.num.127.seqq. sic decisum refert Gobius sup.q.3.n.15.& seqq.

Et procedit etiam in mutuo facto ex causa dotis, Capyc.Latr.dec.38.nu.38.seqq. dummodo dos sit realiter constituta, vel tradita, secus in confessata, vel in testamento per Virum vxori relicta, Loffred.conf.22.Capyc.dec.51.nu.13. Marent.dec.40.ex nu.17. Merlin.de pignor. lib.3.qu.63.nu.7.8.Gobius sup.n.14.seqq.

162 Minoribus hoc priuilegium non præiudicat, Molnasia conf.94.nu.15. Massin.de confisc.qu.48.nu.10.Brunem.in d. l.vers. decisio huius legis, Cyriac. contr.463. nu.41. Vel si habeat locum in rebus minorum iuxta opinionem Castill. contr.lib.2.c.5.num.11 seqq. Hermosill.d.l.53.gl.2.nu.6. Competit eis remedium restitutionis in integrum, etiam si post quadriennium, aliud lapsum fuerit, Tap.sup.num.26. Duen.reg.238. num.10.Balb.de præscript.2.p.5.par.qu.8.lim.10. Peregr.de iure Fisci lib.6.tit.4. num.18. lim.16. Grammat.dec.65.nu.80.Rota dec.479. num.5.p.1. rec.Antonell.d.c.99.nu.33.Hermosill.d.gl.2.nu.7. Kloc.d.voto Camer.133.num.17.Vbi de Castro, Villa, Vniuersitate, & Collegijs, quæ per Ministros reguntur. Sic in Republica, Tap.sup.nu.28.Menoch.d.conf.2.nu.333. Castill. d.c.5.nu.23. & seqq.

Immo etiam in maiore, ex clausula generali. Cyriac.contr.532.n.22.66.& contr.582.n.43.

Et hoc remedium potest intentari, tam contra Fiscum alienantem, quam contra emptorē. Odd.de restit.q.89.art.7.& conf.40.num.41 Cald. d.c.12.de empt nu.29.seqq. Cyriac. contr.532.nu.71.Acosta de priuil.credit.reg.2. ampl.7. nu.125. Burgund.de euict.c.36.nu.3. Gobius sup. num.30. & seqq.

163 Nec procedit vbi tam Actor, quam Reus habent causam ab eodem, vel diuerso Principe, Petra de fideicom.q.14.num.150. Grammat.d. dec.65. num.34. Io:de Monte Sperell.conf.39.nu.49.Castill.d.c.5.num 5. Mangil. de euict.qu.172. R.Ponte conf.59.num.50.conf.131.num.144.lib.2. Theodor.alleg.13.nu.21.Hermosill.ad d.l.53.gl.6. Amat conf.99.nu.50.Loffred.conf.34.nu.11. Larath.conf.10.ex nu.33. Georg.alleg.13.nu.11. Cyriac.contr.463.n.31.seqq.Gobius n.43.seqq.

Nec habet locum contra illum, qui est creditor ex causa residui pretii super re à Principe alienata. Pinn d.conf.90.nu.11. Peregr.de iure Fisci lib.6.tit.4.nu.18.lim.17. Cyriac.contr.463. nu.2.seqq.Antonell.d.c.99.nu.28.Penia dec.1172. num.3.Vbi firmat non procedere in fructibus, seu rebus alteri hypotecatis, vel aliquo onere affectis, & dec.1298.n.4.Gobius n.48.

164 Fideicommissi Iuribus non præiudicat, Cyriacus contr.532.nu.15.seqq. Fachin. conf.80. lib.3. Vbi præsertim in fauore illorum, qui adhuc nati non erant, Cyriac.sup. Gobius n 49.

165 Si Princeps conueniatur, vt hæres, non iuuatur hoc priuilegio, Item si vendat hæreditatem, illius Emptor non est securus, Bald. conf. 359.nu.9.lib.3. Sola ad Constit. Saband. fol.mihi 483.num.14. quia tamen successor priuati eiusdem iuribus vti debet, Burgun.de euict.c.36.nu.4.Brunem.in l.omnes, C.de quad.præscript. Acosta de priuileg.cred. reg.2. ampl.7.num.140. Gobius n.50 seqq.

166 Ille tex.non procedit in generali Principis concessione: Item nec si sua Iura cederet, vel transigeret super bonis ab alijs possessis, Hondel.conf.38.nu 53.seqq.lib.2.Antonell.d.c.99.nu.23.Hermosill.d.l.53.gl.2.num.17. Purpurat.conf. 279.n.6.7.Gobius n.55.56.

167 Procedit in donatione, nam in qualibet gratuita censetur Princeps reseruare ius Tertij,l.fin.C.de locat.præd.ciuil.lib.11.Surd.dec.172. nu.7.Coccin.dec.327.nu.5.Penia d dec.324.num. 16.17.& dec.1172.num.4.& dec.1198.num.5.6. Gobius nu.57.Sed vide nu.59. Licet alias in donatione habeat locum dispositio tex. d.l. bene à Zenone. Antonell.d.c.99.n.22.

168 In rebus, in quibus non cadit commercium non procedit. Nec in rebus non Subditi, vel extra Territorium Principis alienantis existētibus, vel litigiosis, aut violentiæ vitio affectis, Cald.de empt.d.c.12.num.37.vers.vnde, Castrens. conf.288 lib.1.Zonnet.in. tract.de differ. vtriusq; iur.nu.16.17.Cortiac.contr.533.nu.42.seqq.Quesada q.13.num.26. Io:Sperell.d.conf.39. num.50. Portius in §.fin.num.16. Instit.de Vsucapion.Gobius sup.nu.60.seqq.

169 Restitutus in gratiam, Zenoniana non obstante, an recuperet bona in alium translata, & quando ad ea restitutus censeatur, sicut, & ad ea, quæ Dominis directis, vel proximioribus deuoluta fuerunt, Menoch.conf.208.nu.49.Cald. d.c.11.nu.19.Altograd.conf.98.nu.62.lib.1. Ciorlin.conf.168.Andreol.contron.58.Burat.dec.643. nu.14.Rota dec.465.nu.2 p.2.rec.& dec.449. nu.44.seqq.p.5.Massin.de confiscat. quæst.41. Medic. exam.25.& dec.41.& in addit.Gobius sup.nu.66. & seqq.

170 Tale beneficium non competit Fisco Barbarorum, nec Principibus Barbaris, Peregrin. conf.101.lib.4.Nec participāti causam à Tirando, vel aliter alienam Iurisdictionem occupanti, Petra de fide d.c.14.nu.148.Andr.de Exea in rubr.de Constitut.n.105.seqq.

171 Tale beneficium lacessitis, & non prouocantibus opitulatur; Non prodest ei, qui agens contra aliquem possidet rem, licet à Principe pro indemnitate tamen rei conuenti obligatā, Io:de Monte Sperell.conf.39.nu.47. Loffred. conf. 34.nu.9.Cyriac.contr.582.n.16. Gobius sup.n.70. 71.quem vide.

Competit Reo, & non Actori, Fab. Anna conf. 113.nu.27.35.seqq. Peregr.de iure Fisc. lib.6. tit.

4. *num.* 16. *Cyriac. controu.* 582. *num.* 16. *Gobius num.* 73.

Possessionis vera, & realis traditio requiritur in habente causam à Principe, alias hoc beneficium non competit. Amplia etiam in Donatione, *Brunem. in d. l. Benè à Zenone vers. sed locum, Cyriac. contr.* 582. *num.* 22. *Gold. d. c.* 12. *num.* 39. 40.

Vnde res ipsa, vel non tradita, vel ex aliqua causa reuersa penès Principem tempore motæ litis reperiatur, tunc quia locupletari non debet cum alterius iactura, tale beneficium non obstat agenti. *Benedict. sup. nu.* 384. *Port. concl.* 41. *lim.* 14. *Gobius sup. n.* 77. *seqq.*

Lex ista non seruatur Mediolani, ex speciali Decreto illius Dominij, per quod Iura Tertij in alienationibus fiscalibus reseruantur, *Boss. in praxi crimin. tit. de Princip. & priuil. nu.* 86. *Syntogm. com. opin. tom.* 1. *fol.* 393. *Peregr. d. t. t.* 4. *num.* 18. *lim.* 18. *Massin. de confiscat. q.* 48. *num.* 2. *Montesperell. conf.* 39. *nu.* 48. *Menoch. cons.* 910. *nu.* 44. *Gobius sup. n.* 74.

Non seruatur in Cathalonia, ob similes Cõstitutiones, *Fontanell. dec.* 221. *n.* 18. Hic Neapoli, *Capyc. in Inuestit. feudal. fol. mib.* 187. *limit.* 12.

172 Exceptio non numeratæ pecuniæ in contractu mutui præscribitur spatio duorum annorum, *l. in contractibus, C. de non num. pecuniæ, Serafin. de priuil. Iuram. priuil.* 60. *Gratian. dec.* 164. *nu.* 4. 5. vbi *Luca*, & *Scoppa, Ricc. coll.* 250. 1177. 2251. *Gait. de cred. t. c.* 2. *tit.* 7. *num.* 2546. *Tepat. var. sent. tit.* 158. *Sanfel. dec.* 152. 153. vbi Mucci, *Gratian. disc.* 505. *nu.* 28. & ibi *Luca, Tusc. lit. E. concl.* 418. & *seqq. Christin. dec* 98. *num.* 36. *seqq. dec.* 37. & 136 *vol.* 3.

Verum si debitor antè biennium quærelam proposuerit, seu conquestus fuerit post bienniũ quandocunq; poterit excipere, *l. si intra, C. de non num. pecun.* Etsi debitor intra dictum tempus non conquestus sit, eius hæres, etiam pupillus debitum soluere tenetur, sed restituitur, *Balb. de præscr. pt.* 1. *p.* 6. *princ. q.* 1. *nu.* 36. *Roman. cons.* 816. *Mansil. sing.* 481. *Menoch. lib.* 3. *præs.* 145. *n.* 11. *seqq. Duen. reg.* 260.

Contra minores hoc biennium non incipit currere, nisi à die perfectæ ætatis, *l. vl. C. in quibus caus. in integr. restit.* Vbi de restitut. aduersus præscriptionem.

Debitor potest opponere hanc exceptionẽ, quamuis illi cum Iuramento renunciauerit, obtempta prius absolutione, *Mantica de tacit. lib.* 18. *tit.* 3. *art.* 4. *Antonell. de temp. legal. lib.* 2. *c.* 45. *nu.* 7. *Calà de ferijs qu.* 5. *num.* 67. & *seqq.* vbi dicit non esse obtinendam absolutionem, nisi renunciatio sit facta ex interuallo.

Secus in obligatione Camerali. *Rota dec.* 787 & 800. *nu.* 5. *p.* 3. *lib.* 3. *diuers. Antonell. sup. nu.* 8. *Card. Luca de credit. disc.* 83. *num.* 5. *Mohed. dec.* 1. & 3. *de except. Ricc. coll.* 2251. & 452. *Angelis de confess. lib.* 1. *qu.* 7. *eff.* 1. *n.* 18. *in fine.*

Hæc exceptio impedit etiam executionem Instrumenti guarentigiati. *Rota d. dec.* 787. *nu.* 1. *p.* 3. *lib.* 3. *diuers.*

Hæc exceptio non potest opponi quando adesset duplex confessio, *Mantica de tacit. lib.* 18. *tit.* 6. *num.* 26. Vbi intelligit quando secunda confessio sit ex interuallo, *Antonell. sup. num.* 11. *seqq. Capyc. dec.* 19. *Iordan. vol.* 3. *lib.* 14. *tit.* 16. *nu.* 140. *Christin. dec.* 137. *nu.* 10. *vol.* 3. *Sanfel. dec.* 152. *nu.* 6. *seqq. Fachin lib.* 8. *c.* 81. 87. *Angelis de confess. lib.* 1. *q.* 7. *eff.* 1. *n.* 12. *seqq.*

Talis exceptio potest opponi solum in contractu mutui, & dotis, non in alijs contractibus *d. l. in contractibus* § 1. *Mantica d. tit.* 6. *nu.* 38. *seqq. Affl. dec* 105. *Serafin. d. priuil.* 60. nec in transactione, *l. si transactionis, C. eodem, Vrecol. de transact. q.* 60 *nu.* 29.

In alijs contractibus infra 30. dies, quibus elapsis non admittitur *d. l. in contractibus* § *sup. cæteris. Serafin. sup. nu.* 2. *Gait. de credit. c.* 2. *tit.* 7. *nu.* 2546.

Esceptio non numeratæ dotis debet opponi infrà annum à die soluti matrimonij, *l. in dotibus, C. de dote caut. non num.* Quod locum habet si intra biennium matrimonium soluatur, nam si vltra biennium, vsq; ad decimum annum durauerit tunc ipsi marito, & eius hæredi intra tres menses quærela permittitur, sed si decennium transcurrerit, omnino quærela denegatur, *Auth. quod locum. C. eod. tit. Christin. dec.* 136. *vol.* 3. *Poc. Iordan. lucubr. vol.* 3. *tit.* 16. *n.* 7. 8. *Vin. opin.* 148.

Obijciens hanc exceptionem non numeratæ pecuniæ, vel non solutæ dotis, intra legitima tempora, non tenetur hanc exceptionem probare, sed aduersarius, ideo actore non probante, reus absoluitur, *l.* 3. *C. de non num. pec. l. fin. cum sib. seq. C. de dote caut. non num.*

Sed post biennium hæc exceptio, licet possit opponi, amittit hoc priuilegium, & ideo probanda est ob excipiente, quia post elapsum biennium, lex præsumit contra excipientem, *Rota dec.* 800. *num.* 5. *p.* 3 *lib.* 3. *diuers. Doctissimus Pat. Iordan. lucubr. lib.* 14. *tit.* 23. *de except. num.* 50. & 60. *Menoch. lib.* 3. *præs.* 145. *num.* 13 *seqq. Antonell. sup. num.* 19. *seqq. Dom. Cardin. Tusc. sup. Christin. dec.* 37. *p.* 3. *Tepat. tit.* 158. *Rota p.* 15. *rec. dec.* 264. *Caluin. de æquit. lib.* 2. *cap.* 172. *Idem Christin. dec.* 77. *vol.* 1.

Quid quid dicant alij non posse opponi, nec probari, *Canall. qu.* 38. *Duen. reg.* 261. *ampl.* 1.

Ecclesia potest opponere hanc esceptionẽ, etiam post biennium, quando creditor tenetur probare pecuniæ versionem in vtilitatem Ecclesiæ, vt in mutuo, & alijs casibus, *Genuens. in tract. de Eccles. q.* 508. *Sperell. dec.* 63. *nu.* 38 *seqq. Calà de restit. q.* 1. *nu.* 27.

An possit opponi aduersus confessionem depositi, *Card. Luca de credit. disc.* 69. *num.* 9. 10. sic *Marta vot.* 137. *Sabell.* § *depositum. n.* 3. 4.

Huic exceptioni renunciari potest, *Canall. qu.* 365.

Etiam minores, Ciuitates possunt perpetuò op-

opponere,cum non sufficiat illorum confessio. *Fachin.contr.iur.l b.2.c.87.Vrceol.consult.63.nu.8.vol 2.*Calà *de rest.i.q.1.per tot.*

De æquitate Canonica semper opponi potest,etiam per mille annos, *Vrceol.d.cons on.63 nu.8.vol.2.Caluin.de equit.lib.2.c.237. Cab. llin. milliloq.673. Rota p.15.rec.dec.264. nu.10.s qq.* vbi refert contrarios tenentes in mutuo.

Hæc exceptio competens debitori principali,competit,etiam ipsius creditoribus, & fideiussoribus, nec illis nocet renunciatio, & si lapsum fuerit tempus opponendi,restituuntur. Gratian.*disc.497.nu.24.seqq. Hermosill.l.9.gl.6. nu.37.seqq. Asiu.in praxi §.13.c.9.nu.33.* Magon. *dec.Flor.68.Vrsill.ad Affl.dec.402. Ba.dell.cons.156.nu.17.seqq.*Salgad.*labyr.p.1.cap.13 .num.11. seqq.& p.3.c.13.§.2.nu.24.seqq. Tonnut.q.ciuil. 45.Prat.obs.82.Olea de cess.iur.tit.4.q.3. num.25. seqq.Gizz.ad* Capyc.*Latr.dec.111.nu.6.seqq.Nos ad Rouit.cons.48.nu.34.seqq.lib.3.& n.37.*

Non potest opponi per eum, qui confessus est *penes* se habere pecuniam, propter vim, & efficaciam huiusmodi dictionis: *penes,Gratian. disc.737.n.9.*

Nec quando confessus est recepisse *de contant.s,*& *in veritate,*Altograd.*cons.81. nu.39.lib. 1.cons.19.nu.15.seqq. Rota post Olea de cessio. dec. 29.nu.1.Rota p.18.rec.dec.344.n.3.*

Nec à Tutore,qui confessus est mutuò se accepisse pecuniam pupilli.*Moatan.de tut.cap.30. num.87.*

Nec potest opponi ab exactoribus pecuniæ publicæ,vel fiscalis,*Christin.dec.37.vol.3.&dec. 82.num.3.vol.4. Angelis de confess.sup.*

Quid in litteris Cambij, *Sanfel.in praxi sect. 51.n.29.Roccus resp.3.& de litter.cambij.nota.10.*

An exceptio hæc sit reiecta per statutum reijciens omnes exceptiones, quid si deficiant tantum decem,vel pauci dies ad complendum biennium,an possit opponi die feriata, debeat intimari creditori,& alia videmus *Casar. q.42. 43.& 44.*

An impediat executionem apocharum bancalium,de Iure nostro Neapol.per quod aduersus illas nulla potest opponi exceptio, nisi in vinculis, vel facto deposito, per Pragm.63.§. *item. de offic.proc.Cæsaris. Idem Sanfelic. dec.152. vbi addit.*

Sed quod audiatur nequaquam, *Reg.Capyc. Latr.dec.111.nu.41.Casar.qu.44. Nos ad Rouit. cons.48.n.33.lib.3.* Nec audiuntur eius creditores.Nos *ibid nu.36.*

173 Priuilegium par non vsum decem annorũ amittitur,& sic præscribitur,*l.1.ff.de nundin.*Secus si non sit vsus,ex quo occasione non præbuit *Anna sing.400.Mastri.dec.96.Marcell.Maur. alleg.44.num.4. Medic.cons.63.* vbi Addit. Nec perditur si sit concessum Vniuersitati, & aliqui ex illis vsi non sunt, *R.Marin.ad Reuert.dec.33. 38.Gizzarell.dec.70.*

Sic Nundinæ impetratæ à Principe, si quis illis non vtatur per decem annos, vsum illarũ amittit, & arguitur renunciatio,*l.1.ff.de nundin. Canonistæ in c.priuilegia,§.ill.d de priuat. Craett. cons.11.& & 124.Gizzarell.dec.73.Decian.cons. 23.nu.107.vol.1.& cons.24.n.27. lib.3. Menoch. de arbitr.lib.2.cas.83.D.Galeot.contr.20.num 40. lib.2.Larrea alleg.16.nu.23.29. lib.1. R.Ponte lect.feudal.lect.5.nu.60.Anna cons.105.nu.17.& sing.400.Barz.dec.22 n.26.*

Ratio est,quia vsus, & possessio attenditur in priuilegijs,& antiquatur,*Franch.dec.56. Cranet.cons.322.num.3. R.Capyc.Latr.consult.134. num.23.Capyc.dec.134.R.Tapp.in l.fin.ff. de Const.Princip. Gregor.Lap.in l.42. tit.18. p.3. Rim. sea.cons.302.nu.9. Alex.cons.33.col.2.lib.2. Donad.de renun iat.tom.1.c.9. num.267.* Vbi refert causã inter Ciuitatem Puteolorum, & Regiam Duhanam Neapol. cum illa Ciuitas prætendebat habere priuilegium Nundinæ.

Sed quod Amissio priuilegij præscribatur 30.annis,*Altograd.cont.51.nu.50.*

174 Filius præscribit vsumfructum patri debitum spatio annorum decem inter præsentes *D.Mansius consult.406 nu.16.seqq.Put.dec.304. lib.3.Achill.dec.3.de præscript. Balb.de præscript. 3.p.princ.q.5.*

175 Sic actio personalis pro vsufructu præscribitur decem,vel 20.annis *Castill. de vsufr.lib.1. c.67.nu.17.Donad.de renunciat.tom.1.c.9. n.268. Vasq.Ill.cap 76.*

De præscriptione 10. vel 20. annorum *Vasq.Illust.c.1.560.*

Sed quod omnis actio personalis præscribatur 30.annis,dicunt *Vasq.contr.Illustr.c.53.& 76.Langlott in Codic.fol.378.nu.52. R.Marin.lib. 1 c.164.nu.13. Bartol in l.3.num.11.21.seqq.* vbi *Bon. cu.C.de præscript.30.vel 40.ann. & nu.84. & seqq.Bisag. alleg.54.num.9. ex l sicut. C.de præscript.30.ann.Aureol.cont.418. nu.6.* Posth. *ref.7.an.34.Merlin.dec.517. nu.3.* Rota *dec.387. nu.10.p.10.rec.Vrceol.de transact.q.79. nu.1. Bossius de dete c.14.nu.12.*

Et sic remedium l.a.*C.de rescind. vendil.* circa læsionem, tanquam continens actionem personalem præscribitur spatio 30. annorum. *Donad.de renunciat.tom.1.c.9. nu.271.seqq.* Diximus *qu.37.*

176 Laici, qui habent ius præsentandi ad beneficium, si non præsentent infrà quatuor menses,præscribitur tale ius, quo tempore elapso, transfertur tale ius ad Episcopum, *c.cum propter.de iure patron.* vbi *DD.* Antonell.*de temp. legal.lib.3.c.15.*

Si vero ius patronatus sit Ecclesiasticum,vel mixtum, infrà sex menses *c.vn. §.verum.eodem tit.in 6.Antonell.de temp.legal. lib.3. c.15.num.1.* Vbi tota materia.

Quod tempus currit à die scientiæ vacationis,*c.quia,vbi gl.tit.de concess. præb. Garzia de benefic.p.10.c.2.nu.34.*Menoch.*præs.77. num.14. lib.6.Barbos.de offic.& potest.Episc.alleg.72. num. 136.Antonell.sup.n.2.*

Idem tempus est præscriptum Patronis ad con-

contradicendum per mutationibus, vel resignationibus factis de beneficiis patronatis, absq; consensu eorundem patronorum, *Conar. pract. c. 36. nu. 9. Penia dec. 532.*

Constare debet de scientia omnium patronorum, quia ignorantia vnius, iuuat etiam alijs. *Iordan. lucubr. lib. 10. tit. 7. nu. 340. Antonell. sup. nu. 5.* Vbi refert contrarios.

Elapso dicto tempore, Episcopus confert, *Riec. in praxi Eccles. p. 1. res. 36. num 4.* Et tunc Episcopus habet semestre ad conferendum, à die scientiæ, *Iordan. sup. nu. 334. seqq. Riec. d. res. 336. Garz. de benefic. p. 7. c. 8. nu. 113. & p. 10. c. 3. num. 12.*

In Ecclesijs Parochialibus de iure patronatus, decem dierũ tantũ datur terminus ad præsentandum ex *Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 18.* Qui terminus ab Ordinario prorogari non potest, vltra alios dies decem, per Constitut. Pij V. *Iordan. d. lib. 10. tit. 7. num. 355. Antonell. d. c. 15. num. 15.*

Limitatur conclusio in Regibus, & alijs Supremis Principibus, quibus non currit tale tempus, etiam scientibus, ob multas occupationes. *Iordan. sup. nu. 341. Cabed. de iure patron. c. 28. nu. 7. 8. Barbos. sup. nu. 78. Antonell. d. c. 15.* per totum, vbi tota materia. Et *num. 24.* disputat si pendente lite inter compatronos, quis debeat præsentare, si currat tale tempus, & distinguit.

Et per sex menses præscribitur tempus conferendi beneficia per Episcopos. *c. nulla de concess. præbend.* vbi *Barbos. Gonsal. Fagnan.* & alij, *Antonell. de tempor. leg. l. d. lib. 3. c. 16.* vbi *cap. 17.* dicit esse præfixum idem tempus sex mensium ad instituendum præsentatum à Patronis. Vbi tota materia, ad quem Recurras.

177 Quærela inofficiosæ donationis præscribitur spatio quinquennij, *l. fin.* vbi *gl. & DD. C. de inoffic. donat.* quod quinquennium currit filio post aditam hæreditatem. *l. scimus, §. fin. C. de inoffic. testam.* & à die scientiæ inofficiosæ donationis, *Antoll. de temp. legal. lib. 2. c. 61. R. Marin. lib. 2. cap. 176. nu. 3. Gusman. verit. iur. q. Scoppa ad Gratian. dec. 4. num. 4. Luca ad Franch. dec. 104. num. 6.*

Sed alij dicunt spatio 30. annorum, *Mangil. de Imput. q. 10. nu. 43. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. q. 10. nu. 15. Baeza de non meliorand. dot. c. 34. nu. 11. Lupus de illegit. comment. 4. §. 2. nu. 26. Fontanell. de pactis cl. 5. gl. 8. p. 2. n. 48. D. Gaston. d. sept. 17. nu. 5. R. Ruuit. cons. 22. lib. 1. Bossius de dote c. 14. num. 11. 12. Almeida de nu. quinar. c. 30. n. 27. seqq.* Quæ conclusio non procedit viuente patre, nam non currit præscriptio, *Gratian. disc. 729. n. 24. 25.*

178 Sic quærela inofficiosæ dotis, etiam per quinquennium præscribitur, *l. 1. C. de inoffic. dote. Rocens resp. 78. nu. 17 lib. 1.*

Sed 30. annis *Bossius d. c. 14. num. 11. 12. Surd. cons. 148. nu. 13. Tusc. verb. donatio, concl. 685. nu. 50. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 3. q. 7. num. 5. & lib. 5. tit. 3. qu. 10. num. 37. Mangil. de Imput. q. 10. n. 37. Fontanell. de pactis cl. 5. gl. 8. p. 2. num. 48. Rota dec. 419. p. 2. rec. Barbos. in l. omni modo nu. 11. & seqq. C. de inoffic. testam.*

Verum præscripta quærela inofficiosæ dotis, remanet actio pro legitima, quæ est perpetua, *gl. in auth. vnde, verb. falcidia, C. de inoffic. testam. Surd cons. 148. num. 13. 14. Guid. Papa dec. 82. Gratian. disc. 729. num. 4.* decisum refert *Fab. in C. lib. 3. de inoffic. testam. defin. 7. Fontanell. de pactis tom. 2. claus. 5. gl. 8. p. 2. nu. 37. seqq.* vbi decisum refert, quod elapso quinquennio, remanet petitio legitimæ, per quod remedium habet filius, quidquid per quærelam inofficiosæ dotis consequi potuisset. *Rocens resp. 78. nu. 18. lib. 1.*

179 Res immobilis in duobus casibus præscribitur minori spatio decem annorum, & sic biennio, in terminis *l. qui agros. C. de omni agro deserto,* vbi in prædijs tributarijs desertis, & incultis, biennio perditur eorum dominium, & possessio, & in *c. 1. de præscript.* Vbi Episcopus contra Episcopum, locum à se conuersum ad fidem præscribit triennio. *Balb. de præscript. 2. p. princ. q. 1. nu. 6. 7. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 67. num. 106. 107.*

Cum regulariter res immobilis præscribatur per decem annos, cum titulo, & bona fide. *Conciol. all. g. 24. nu. 11. Lieglois in C. tit. de præscript.*

Sic per decennium præscribitur statutum, vt non dicatur vsu receptum, *Dunozet. iun. dec. 937. nu. 30. Pacion. alleg. 38. nu. 6.* Secus si fuisset ceptum obseruari, nam tunc requiruntur 40. anni, *Gratian. disc. 965. num. 3. 6.* Dicemus *infra num. 731.*

Præscriptio domicilij, & Ciuilitatis alicuius Ciuitatis fit per habitationem decennialem, *l. 2. C. de Incol lib. 10. Tusc. lit. D. concl. 592. num. 8. Otter. de pascuis c. 4. nu. 11.* vbi *Add. Staiban. res. & obs. 92. R. Capyc. Latr. cons. 155. nu. 20. lib. 2. Danza de pugna DD. tom. 3. tit. de præuent. c. 2. Carena res. 239. nu. 8. Carleual. de Iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 2. Rouit. in Prag. 2. de Cess. bonor. num. 4. Not. ad Rouit. cons. 48. nu. 7. 37. & per tot. lib. 1. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 75. Add. ad Burat dec. 244. n. 11. seqq.*

Quod decennium debet esse continuum, *Menoch. de arbitr. cas. 86. nu. 15. Rota dec. 137. nu. 5. p. 5. tom. 1. rec.*

Verum domicilium, statim, ac quis habitationem suam in aliquo loco fixit cum animo, & voluntate expressa in eo permanendi, acquiritur, *l. eius, §. fin. l. domicilium, ff. ad municip. Andriol. contr. 364. nu. 14. Sanch. de matrim. l. 3. disp. 23. Gratian. & Luca disc. 181. 569. Farinac. in fragm. verb. domicilium, ex num. 194. Antonell. sup. num. 2.*

Etiam in primo momento temporis, *Viu. opin. 89. lib. 2. Rouit. in pragm. 12. nu 4. de Baron. Scialoya de foro compet. c. 2. nu. 39. Capibl. de Baron. tom. 2. c. 60. nu. 1415. Nouar sup. l. nec ipsi, C. de Incol. num. 4. lib. 10. Petris cons. 45. num. 10.* vbi de-

decisum refert. Quod arbitrio Iudicis remittitur ad considerandum animum, puta emptio domus, *Rota dec. 105. num. 4. p. 2. diuers. & dec. 105. nu. 7. 8. d. p. 2. diuers. Antonell. sup. n. 3.*

Quod procedit quo ad forum, non verò quoad Immunitates, priuilegia, & ex emptiones, *Carauit. & Petra in rit. 301. num 33.*

Requiritur animus, & habitatio, Animus, nam quamuis habitauerit per longissimum tēpus, si animus deficiat, domicilium non constituitur, *l. nihil ff. de captiuis, Sanch. sup. Gratian. sup. nu. 2. 3. S. ialoya de foro compet. c. 2. num. 30. Thor. ad Salernit. dec. 12. nu. 2. R. Capye. Latr. cons. 155. nu. 9. Gratian. disc. 181. Antonell. sup. nu. 5.*

Habitatio cum translatione rerum suarum, & familia in eum locum, vbi domicilium vult quis constituere. *l. domicilium, & l. origine, ff. ad municip. Gratian. disc. 569. nu. 2. Grammat. dec. 87.* vbi *Addentes, Sanf. l. dec. 68. num. 19. 20.* Vbi dicit, quod si quis in vno loco exercuit per plures annos artem aromatariæ, si in alio loco habet familiam, dicitur habere domicilium, vbi habet familiam; Nam non sufficit in aliquo loco exercere artem, sed requiruntur alia signa significantia domicilium, *Gregor. syntagm. p. 3. lib. 32. c. 8. nu. 6. P tris d. cons. 15. nu. 17.* vbi decisum refert, *Danza de pugn. D D. tom. 3. tit. de præuent. c. 1.*

Et adeo animus requiritur, quod si quis declarauerit nolle habitare in eo loco, non contraheret domicilium, quamuis maiorem partem bonorum ibi trastulerit, nam declaratio animi tali facto præualet, *Hodiern ad Surd. dec. 329. n. 3. seqq. Rouit. in pragm. 1. nu. 9. de Immun. Neapol. Nouar. in d. l. nec ipsi nu. 2. C. de Incol. lib. 10. Andreol. contr. 239. nu. 39.*

Sed si transtulerit maiorem partem bonorum, & tamen incola non declarauerit animū suum, domicilium in eo loco contrahi dicitur, *l. 2. C. vbi Senat. vel clariss. Andreol. contr. 364. nu. 17. N s ad Rouit. d. cons. 48. lib. 1.*

Ideo scholaris, & Castellanus si per multum tempus habitauerint, non censentur habere animum domicilium acquirendi, *Gratian. disc. 181. num. 2. & seqq.* vbi subdit illos contrahere domicilium, si finito officio, vel studio per decennium in loco habitauerint, *Rota dec. 137. nu. 10. & seqq. p. 5. tom. 1. rec. Nos d. obs. 48. Antonell. sup. n. 5.*

De acquirenda Ciuilitate Neapolitana adest *pragm. 1. de Immun. Neapol.* vbi *Rouit. Nouar. Maradei, Constantius, &* alij, *Nos d. cons. 48.*

180 Actio hypotecaria ab extraneo emptore, vel Donatario possidente cum titulo, & bona fide, præscribitur spatio decem annorum inter præsentes, & 20. inter absentes, tam respectu bonorum immobilium, quam mobilium, & consequenter actio Saluiani, *l. vlt. C. de action. & obligat. l. 1. & 2. C. si aduersus credit. præscript. oppon. Barbos. in l. 7. nu. 15. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 21. Gratian. disc. 433. num. 65. disc. 742. num. 14. seqq. Stoppa ad Gratian. dec. 15. num. 2. 20. Balduc. dec. tit. 4. dec. 1. nu. 31. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 40. num. 19. seqq. & d. lib. 2. c. 89. num. 3. Monald. dec. 350. nu. 2. D. Rosa consult. 15. num. 25. lib. 2. Bisogn. alleg. 120. num. 13. seqq. Andreol. contr. 170. num. 5. Stat. l. Pacific. de Saluian. insp. 2. c. 2. n. 272.*

Etiam si donatarius esset vniuersalis omniū bonorum, decisum refert *Tira . de retract. lignag. §. 1. gl. 10. num. 11.* vbi *num. 18.* addit, quod possessio authoris, & successoris iunguntur ad præscriptionem implendam, iuxta *l. dolia, §. cū, qui ff. de contrah. empt. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 21. & 26.* vbi subdit, quod in rebus mobilibus hypoteca non tollitur vsucapione, hoc est triēnali præscriptione, per *text. l. vsucapio. C. de pignor.*

Verum huiusmodi tempus 10. vel 20. annorum non curerit viuente debitore, sed tantum eo mortuo, *arg. l. cum notissimi, §. sed eum illud, C. de præscript. 30. vel 40. ann.* Et ideo singularem possessorem non posse tempore principalis debitoris in præscribendo se tuuare, *Pacific. de Saluian. insp. 2. num. 272. Rota coram Millin. dec. 211. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 71. num. 2. & seqq.*

Quod procedit quando extraneus possessor non est creditor eius, à quo rem habuit, nam si esset creditor, debitore viuente præscribit contra primum creditorem spatio 40. ann. debitore vero mortuo annis 30. à die mortis debitoris numerand is, *d. l. cum notissimi. §. sed eum illud,* vbi *DD. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 21. num. 25. & seqq.*

Et eodē Iure viitur primus creditor contra posteriores creditores, *Antonell. sup. n. 4.*

181 Sed prædictum tempus decem, & 20. annorum non currit contra minorem, nisi postquam factus est maior, *l. fin. C. in quib. caus. in integr. restit. necesse non est. Alex. cons. 101. num. 24. vol. 7. Caster. dec. 179. num. 14. Antonell. num. 5. Narbon. de ætat. ann. 25. q. 23.*

Contra Ecclesiam, & loca pia non sufficiunt decem anni, sed requiruntur 40. *c. de quarta, de præscript. Serafin. dec. 920. n. 6. Pacific. de Saluian. Insp. 2. c. 2. nu. 279. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 21. nu. 35. & seqq. Antonell. sup. nu. 6. Phoeb. dec. 19. num. 14.*

182 Hypoteca dotis præscribitur 40. annis, *Merlin. sup. Rota Rom. dotis, & legati 15. Ian. 1620. coram Manzanedo.* Sed quod 10. inter præsentes, & 20. inter absentes, *Boer. dec. 328. num. 3. Pacific. insp. 2. c. 2. num. 275.* qui dicit currere etiam constante matrimonio, quando certum est maritum esse decoctum, *Merlin. lib. 5. c. 63. n. 9. Antonell. nu. 7. Scoppa ad Gratia dec. 15. n. 13.* in Tertio possessore. De qua re *infrà*.

Verum aduersus dictam præscriptionem 10. vel 20. annorum, tam minoribus, quam maioribus ex capite iustæ ignorantiæ datur restitutio in integrum, *Rota p. 6. rec. dec. 59. nu. 8. Merlin. d. qu. 21. nu. 54. seqq.* vbi *n. 60.* dicit, quod completa decennali præscriptione contra au-

authorem, non attenditur iusta ignorantia successoris, *Antonell. sup n. 8.*

183 Quando debitor constituit se precario possidere nomine creditoris, tunc hypoteca præscribitur spatio 30. annorum, & non decem, aut viginti, in bonis possessis tempore constituti, non in superuenientibus, *Affl. dec. 139. nu. 5. seqq. Gratian. & Addentes dec. 15. Bisogn. d. alleg. 120. n. 14.*

184 Licet nunquam præscribi hoc casu, eum ipse nod possideat, sed creditor, *Iordan. lucubr. lib. 14. tit. 14. nu. 438. Antonell. sup. num. 9. seqq. Crauett. cons. 148. num. 6. Gratian. disc. 691. nu. 34. & disc. 881. Scappuc. de Saluian. lib. 2. q. 21. in fin. Merlin. de pign. lib. 5. qu. 21. Merl n. dec. 811. Sabell. §. hypoteca, n. 52. n fin.*

185 Debitor, & eius hæres hypothecarium præscribit contra creditorem, annis 40. *d. l. cum not'ssimi, §. quamobrem, Gratian. d. fd. 881. Pacific. d. tusp. 2. c. 2. num. 271 seqq.* Quod intellige cum bona fide, aliâs de iure Canonico, non currit præscriptio, *Merlin. d. qu. 21. nu. 13. seqq. Rota post eundem dec. 105. nu. 15. seqq. Antonell. sup. nu. 12. 13. Sabell. § hypoteca n. 52. in fin. Bossius de dote fol. 481. n. 12.*

Et condictio *l. fin. C. de acquir. possess.* præscribitur 30. annis. *Monald. dec. 350. nu. 16. Rota apud Cenc. de censib. dec. 398. nu. 5. 6.* Et contra Tertium habentem causam à debitore requiritur spatium 40. ann. *Scoppa ad Gratian. dec. 15. nu. 5. Cancer. p. 1. c. 15. n. 50. Flor. ad Gama dec. 99* Sed contra est *Andreol contr. 170. n. 5. Rota post Statil. dec. 85.*

Sed quod præscriptio hypotecæ, & Saluiani fiat decem annis inter præsentes, & 20. inter absentes, non obstante constituto, vel iuramento, quia id procedit quoad præscriptionem crediti, non autem hypotecæ, *Rota p. 19. rec. 26. Merlin. de pignor. l. b. 5. q. 22. num. 7. Sabell. sup.*

Sed quando incipiat currere præscriptio hypotecę, & Saluiani, *Gratian. dec. 15.* vbi *Luca, & Scoppa, Merlin. de pign. lib. 5. qu. 22. Gama 29. 99. Merlin. dec. 487. num. 10. seqq.* A die in quo debitor cessauit a solutione, & creditor sciens, bona esse alienata, cessauit in petitione, *Canall. qu. 3. num. 10.* Vnde probanda est scientia alienationis. *Gratian. dec. 15. & ibidem Luca.*

Verum præsentia partium in eodem loco requiritur, vt decennalis præscriptio locum habeat, adeo vt non sufficiat absentia vnius, ad euitandam præscriptionem, *Balb. de præscr. 4. p. princip. n. 5. Pacific. de Saluian. insp. 2. c. 1. num. 276. seqq.*

Sic ad fauorem Tertii possessoris non currit, nisi à die scientiæ debiti. *Posth. dec. 47. n. 2.*

186 Præscriptio 10. vel 20. annorum est communis laicis, & Ecclesiasticis, *Phœb. dec. 19. n. 3.*

187 Quod hypoteca præscribatur 30. annis, *Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 21. Luca in praxi c. 26. num. 15. Andreol. contr. 170. n. 4. contr. 142. nu. 10. Bonden. de præscrip. docum. 11. circa docum. 6. nota 4. in l. 7. num. 31. C. de præscript. 39. vel 40. annor. Castald. contr. 8. num. 9. Merlin. dec. Luc. 3. Rota rec. dec. 21. p. 16. Affl. dec. 139.* Vel 40. annis. *Bossius de dote fol. 481. nu. 12.*

Possessor bonæ fidei præscribens rem alienam sibi ab altero datam, præscribit in vtilitatem eius qui rem tradidit, & præscriptionis occasionem præstitit, *Bossius de dote fol. 568. n. 7.*

188 Quod Tertius possessor titulatus causam habens à debitore præscribat spatio decem annorum inter præsentes, & 20. inter absentes; si est constitutus in bona fide, *Merlin. d. qu. 21. n. 6. Stiban. resp. 5. n. 48. 49.* Vbi etiam contra hypotecã dotalem, soluto, & cõstãte matrimonio, infrà *Nos n. 914. Sabell. §. hypoteca n. 52. in fine.* Vbi etiam dicit, quod remanet firma actio personalis contra debitorem, & hæredem.

189 Nec ei notat mala fides authoris, in præscribenda hypotnca, *Merlin. sup. num. 7. 8.* Et principalis debitor numquam præscribit, ob malam fidem, *Bisogn. alleg. 9. n. 3. 4.*

190 Alias sine titulo ex se præscribere potest hypotecam spatio 20. annorum, *Merlin. n. 10. Sabell.* post alios, *§. hypotec. n. 52. in fin.*

191 Verum, vt sufficiat spatium 10. annorum, requiritur bona fides, possessio, & titulus, *Merlin. sup. num. 11. Merlin. dec. 811. num. 1. Rota post Cenc. de censib. dec. 303. nu. 2. Vbald. dec. 350. nu. 2. Coccin. dec. 50. n. 8.* post alios *Rota post Gobium tract. var. dec. 10.*

192 Sic successor singularis præscribit hypotecam spatio decem annorum, dum ipse est in bona fide, licet author illius fuerit in mala fide, *Merlin. sup. num. 20. Balb. de præscript. 2. p. 3. p principal. qu. 12. num. 7.* Dummodo illam inchoet ex persona sua, & non vtatur accessione possessionis sui authoris, *Antonell. sup. num. 14. 15. Bisogn. alleg. 120. n. 10.*

193 Etiam contra dotem in bonis penes Tertium existentibus, & etiam Fiscum, *Gratian. disc. 881. nu. 11. 15. Pacific. de Saluian. insp. 2. c. 2. nu. 275. Bocc. dec. 264. nu. 23. Merlin. d. qu. 21. nu. 21. 22. Nos infrà n. 914.*

194 Verum præscriptio 10. & 20. annorum cum bona fide, & iusto titulo non sufficit contra personas priuilegiatas, vt est Ecclesia, & Minor, Dos, Loca pia, *Gratian. disc. 881. n. 10. Serafin. dec. 920. num. 7. 8. Burat. dec. 774. nu. 4. 5. Merlin. d. qu. 21. num. 34. seqq.* Cum contra Ecclesiam, & Dotem requirantur 40. anni, *Burat. ibid.* Diximus *sup.*

195 Sed quod actio hypothecaria, quando res hypotecata possidetur à debitore, vel hærede, de iure ciuili præscribitur 40. annis, *Linglo's in C. fol. 378. n. 55.* de Iure Canonico, quod est attendendum, nunquam præscribitur propter malam fidem, sed quando possidetur à Tertio, præscribitur decem annis inter præsentes, & 20. inter absentes, cum titulo, & sine titulo 30. annis. Sed remanet firma actio personalis cõtra ipsum debitorem, & illius hæredem, & quan-

quando adesset clausula *Constituti*, non præscribitur, quia tunc possidet creditor, *Cranet. cons.* 148.*num.6. Neguf.de pignor.p.6. membr.2. Gratian.disc.*691.*num.*34.*disc.*881. *Scappucc. de Saluian.lib.2.qu.21.in fine, Merlin.de pignor.lib.5.tit.1.q.21.Merlin.dec.*811.

196 Præscriptio hypotecariæ, & Saluiani,quãdo incipiat currere, & obstet, *Gratian. dec.*15. vbi Addentes *Merlin. sup. qu.*22. *Balb. de præscript.p.4. principal.qu.3.Gamma dec.*21. *num.*5. *dec.*90.*n.*4.*Sabell.§.præscriptio num.*16. *Merlin. dec.*487.*num.*10.*seqq.*Rota *p.*19.*rec. dec.*26. Vbi quod præscribitur decem annis inter præsentes, & 20.inter absentes, non obstante constituto, vel iuramento, quia id procedit quo ad præscriptionem crediti, non autem hypotecæ, quæ longè differt à credito, *Merlin. d.q.*21.*nu.*7.

197 Alia de præscriptione,& vsucapione in materia actionis hypotecariæ, siue pignoratitiæ, tàm directæ, quàm contrariæ, *Merlin. d.lib.*5. *qu.*25.26.27.28.

Hypotecaria pro censu, vel alia annua prestatione quando præscribatur? *Cenc.de censib.q.*117.118.*Rota dec.*365.*p.*14.*rec.* currit à die, quo debitor cessat à solutione,& creditor sciẽs alienationem bonorum, cessat in petitione, quæ scientia non præsumitur, sed est ab allegante probanda. *Caualł.qu.*3.*num.*10. *Gratian. dec.*15. & ibi Addentes, *Sabell. d. §. hypotecar. num.*43.

Alia de præscriptione hypotecæ, & pignoris, tàm directæ, quam contrariæ, *Merlin.de pignor.lib.5.qu.*25.26.27.28.

198 Furnos ad panem quoquendum cuilibet licet facere, & molendina ad frumentum tritandum construere, sic Tapetos ad oleum faciendum, & Hospitia, *Mastril..de magistrac.lib.*4.*c.*7.*nu.*7. *Antonell.de temp.legal.lib.*2.*c.*81.*nu.*19.21.53.*Cranet.de antiq.temp.p.4. §.circa præmissa num.*27.*Rosental.de feud.c.5.conel.29.num.*3.4.Quamuis alteri noceat *Manzius in bibliotheca cons.*7.*num.*15. R.*Capyc.Latro consult.*39. *num.*7.*seqq.Guttier.lib.3. pract. qu.*31. *Larrea alleg.*69.*Cyriac.contr.*310.462.*Tonnnt. lib.*2.*q.*49.*Antun.de donat.lib.1.p.3.c.4.5.Gomez in leg.*46.*Tauri num.*12.*Lagun.de fructib.p.5.c.*15.*§.*4. *num* 19.

199 Et Barones non possunt prohibere nè vassalli accedant ad alios Furnos, & Molendina, Tapetas, Hospitia, nisi ad suos,& sua, *Borrell. sup.Capyc.dec.*207.27.*n.*15.*Gobius de acquis q.*14 15.16. *Franch.dec.*380. & ibi *Luca n.*6. R. *Marin.lib.1.c.32.* vbi *Luca.& Rodoer. Tasson. de antepb.verf.3.obf.4.nu.*124. *Card.Luca de regal. disc.*115.*Thes.dec.*16. *Capibl. de baron. lib. e.* 86.*Nouar.de granam.vassall.lib.3.gra..*84. *Reg. Capyc.Latr.consult.*110. *D.Rosa consult.*66. *n.*7. *Maur.alleg.*32. *Lagun.de fructib p.*1.*c.*15.*§.*4.*nu.*17.*seqq. D. Mareian. disp.*65.*num.*15. *Anna alleg.*116.*Constantius in prag.*24. *de vectigal. Capon.discept.*230.*num.*17. *Luca ad Grattan. disc.* *Tom.V.*

89.*num.*13.*Gizz.ad* Capyc.*Latr. dec.*95. *nu.*35. *D.Romaguer.ad Conciol.ad statut. Eugub.lib* 5. *rubr.*14.*fol.*601. *Affl.dec.*388. *Lanar.cons.*27. *ex n.*33. *Boer.d c.*105. Guid.*Pap.dec.*298. *Anna sing.*557.*D.Petra in rit.*273.*à n.*14.*fol.*435. *to.*3. *Hartman. Simon. obseruat. singular. obs.* 200. Quamuis per mille annos iuerint ad molendum ad sua molendina, *Thes.d. dec.*16. *num.*2. *seqq.Gratian.disc.*564.*nu.*44. *Capibl.de ba on. in pragm.*14. *D.Petra in rit.*473.*num.*140. *Rosa consult.*70.*Gobius d.q.*14.15.16.

Nisi Baro habeat ius prohibendi, R.*Marin. tom.2.ref.*118. Vbi probat neque posse vassallos ire ad molendina extra territorium, *Guttier.lib.4.pract.qu.*32. *Font.mell.de pactis claus.*4. *gl.*17.*Cyriac.contr.*462. *Fermosin.in c.6. qu.1.de consilit. Antun. de donat.d.t.*5. *Capon. disc.*230. *Luca ad Franch.dec.*380.*nu.*6.*Noaar.q.*5. *tom.*2. *Card. Luca de regal.disc.*144.

Quamuis adsit clausula in priuilegiis Baronum: cum Molendinis, furnis, angariis, & perangariis: nam nihil operatur, nisi quod Barones habeant si quæ sunt, concessionis tempore, & ex illa clausula subditi ad nihil obligantur. *Aym.de antiq.temp.p.*4.*num* 15. *Gram. cons.*13.98. *Vrsill.ad Affl.dec.*388.*num.*4.5. *Luca ad Franch.dec.*56.*num.*2.*Gratian.d.sc.*564. *n.*27. *Thes.d.dec.*16.*Affl.dec.*388.*nu.*4. *Rosental.de feud.cap.5.concl.26.n.6. Capyc.Latr. consult.*41. *num.*15.*Gobius d.q.*14.15.16.

200 Cum talis prohibitio sit de regalibus, *Capon.disc* 230.*num.*11. *Card. Luca de regal. disc.* 144 *num.*5.*Ginrba obs.*60.*nu.*7.*obs.*71.*nu.*6. *Rodoer.ad Marin.obs.*32. *Gallus de fructibus disp.*5. *num.*72.75.*Gobius sup.*

201 Nisi tale ius Baro habeat ex priuilegio Principis, vel ex præscriptione, cum acquiescentia prohibitionis, *R.Capyc. Latr. d. consult.* 39.*num.*30.*Capoll.de seruit.vrb:n.c.1.in rubr.de Furno, Morot.resp.*64.*Vnessember.cons.*34. *n.*26. *Cyriac.contr.*462.*Antun.de donat.lib.*1. *p.*3.*c.*5. *Capon.tom.*3.*discept.*230. *D.Romaguer. ad Conciol.ad statut. Eugub.lib.*5.*rubr.*14.*num.*8. *Cyriac. contr.*462.*nu.*3.*R.Marin.d.ref.*118.*Antonell.de temp.legal.lib.*2.*c.*81.*nu.*53.*Nos infra b:c n.*215. *&* 218.*Gobius sup.q.*14.15.16.

Et Princeps, vel Senatus, aut alius Superior potest prohibere ne in flumine publico non nauigabili fiat aliud molendinũ in præiudiciũ molendini antiqui, *Affl.dec.*388.*num.*1.2. *Boer. dec.*125.*col.*3.*Thes.dec.*16.*n.*11.12.*Franc. Marc qu.*123.*nu.*6.*p.*1.*Capyc. dec.*109. *nu.*3. alii apud *Cyriac.contr.*462.*nu.*12.*seqq. & n.*52. *Antonell. sup.n.*20. Et si ipse Princeps faciat aliud molendinum debet reficere interesse illi Baroni,*Capyc.Latr.d.consult.*41.*n.*75.*Gobius sup.*

202 Nam si Baro habet in inuestitura Aquas, aquarumque decursus, Baro potest prohibere talia molendina constrni in illis, *Thes.dec.*16. *n.*9.*Capyc.in inuest.verb.Aqua flum num,R.Cap. Latr.consult.*110.*nu.*1.*seqq.& n.*31.*Vin.dec.*344. *Roccus resp.*94.*lib.*1. *Gob.q.*3.*& seqq.Montan. de* E *regal.*

regal.verb.ripatica fol.63. Capibl.de baron. in prag.14.nu.26 seqq. Andreol.contr.441.n.29. Petra tu rit.273.n.144.

203 Et molendina in fluminibus nauigabilibus sunt de Regalibus, *Nos ad Rouit. cons.25.nu.25. lib.3. D.Romaguer.sup.*Larrea *alleg.69. Cyriac. contr.310.& 462.Tonnut.lib.2.qu.48.R.Capyc. Latr.consult.39. & 41. Antun.de donat. tom.2. lib.3.c.4.5.* Sicut & Scaphæ, *Roccus sup.* Vbi quod si Baro habeat Scapham sibi à Rege concessam, non potest alius Baro construere aliam scapham in præiudicium primi concessionarii *R.Cap.Latr consul.41.Lanar.cōs.11.*Nec si Baro habeat scaphā ex priuilegio nō potest Rex cōtuere pontem in dicto flumine, in præiudiciū dicti Baronis, decisum refert. *R. Capyc. Latr. consult.41.*

204 Et in Regno nostro habemus *prag.14.15. & 16. sub tit.de Baronib.* prohibentes tale ius prohibendi fieri tabernas, tapeta, molendina, hospitia, & similia, *Capon. disc.230.* Sic si aliquis construat molendinum in suo, damnum vicini habentis aliud molendinum ex minori concursu molentium, non est in consideratione, R.*Capyc.Latr.d.consult.39. num.29.* vbi decisum refert, *Affl. dec.388.num.12. Clapper.causa 12.qu.1.num.12.Ponte de pot.Proreg.tit.de diuers.prouis.rubr.de mercat.nu.6.seqq. Vuessembec. cons.14.num.19.& cons.97. num.12.seqq. Valenzuel.cons.149.nu.29.30.*Larrea *alleg.69. nu.26. Amaya in l.vnic.C.de aur.coron.n.36.39.*

205 Verum si Baro haberet in inuestitura feudi molendina, illa censentur concessa sine Iure prohibendi, *Larrea alleg.69 Vrsill.ad Afflict. dec.388.num.4.Thes.dec.16.nu.9. Antonell.de temp.legal.lib.4.c.10.num.16.* Nisi ante inuestituram Princeps tale ius acquisiuerit, *Capyc.dec. 118.num.4.Clar. qu.30.in fine, Alex. cons.174. lib.2. Antonell.sup.num.17.*Larrea *alleg.69. Cyriac.d.contr.462. Antun.sup.d.c.5. Capon.d secpt. 330.lib.3 Gobius sup.q.14.15.16.*

Quod molendina non sint de regalibus, nec de iurisdictionalibus dicunt *Rosental. de feud. c.5.qu.28.* post *Cassan.ad consuet.Burgund.Vuessembec.cons.69.n.27.*

Sed quod molendina saltim de consuetudine reputari debeant inter regalia, *Dec.cons.516 num.24.Corn.cons.321.num. 8.lib.4. Natta cons. 505.nu.26.Crauett.cons.895 nu.4.Cefal. cons.3. num.45.*Menoch*.cons.401.num.152. Serafin.dec. 894.n.3.p.1.*

Et contraria possunt intelligi de iure communi, sed secus de consuetudine, vt habetur ex *Luc.de Penna in l.qui cumque, col.1. C.de fund. limit.lib.11.* Vbi dicit Barones, seu feudatarios habere pręcipuè demanialia, *Sixtin.de regal.c.1.num.33.lib.1. Paris.de Put.de feud.re int. sub rubr.demanialia feudi, n.9.*

Et molendina in territorio Castri feudalis à priuatis non possessa debent censeri feudalia, nam molendina sunt de pertinentiis, & idem iudicatur de pertinentiis, quod de principali,

Menoch.d.cons.578.num.76.Calcan.cons.90. n.6. Mandell.cons.322.nu.34.Crauet.cons.898. nu.4. Menoch.cons.578.nu. 27.401.n.152. cons.504.n. 49.cons.715.n.7 Sabell.in summa tract. post tom. 2.cap.7.n.66.seqq.

Sed quod feudatarius possit cogere suos subditos ad eius molendina accedere, si per tempus immemoriale ad illa iuerint, etiam si nec prohibitio, nec aliquid aliud ex requisitis per *Thes.d.dec.16.* interuenerit *Conar.in reg.possessor.p.2.§.4.num.6. Gobius consult.99. Auendan. de exequnt.mandat.p.2.cap.4. num.6. Fontanell. de pactis cl.4.gl.17.per tot. signanter num.42.47. Rosental.de feud.c.5.concl.27.* Menoch*. cons.748. num.28.& seqq.* Vbi non obstante, quod isti sint actus facultatiui. Eo magis si adsit prohibitio Dominorum, & post illā accessus ad molendina, post *Thes.Gratian.Capibl.Fontanell.Andreol contr.401. num.30. & 31. Gallus de fructibus disp.5.nu.60.seqq.68.seqq.*

Beneuerum quando molendinum Domini, siue Baronis, aut eiusdem tapetum, furnum, battinderium, essent apta, & viciniora aliis, & solueretur moltura minor, vel æqualis, prout, & in aliis locis est solita exigi, tunc vassalli accedere tenentur, ad molendina, furna, tapeta, & bactinderia Baronis, vt decisum fuit per S.C. vt refert *Frec..de subfend.lib.2.auth.41.col. 2. Anna in repet.rubr.de vassall.decrepit. atat.nu. 69. Fab.Anna in addit. ad Patrem sing.557.* & fuit decisum anno 1701. in causa Principis Plumbini, cum Vniuersitate suæ Terræ Tersellæ, in Banca Robini, Sriba Roppolo, *Gobius consult.99.*

Sed molendinum habens in parte superiori fluminis potest recolligere aquam tempore siccitatis, etiam inuito Domino molendini inferio is, quia donec aqua reperiatur in formula, vel canali, est propria illius, *Diaz reg. 471. Sperell.dec.55.num.25.Vin.d.c.415. Gobius de aquis qu.14.& seqq.Menoch.lib.6.præs.29.nu. 15.*Rota *p.12.rec.dec.405. n.4.* Idem *Vin. opin. 510.511.Sabell.§.molendinum n.2.seqq.*

Sed molendinum nouum, per quod minuatur aqua prioris, & antiqui Molendini non potest ædificari in præiudicium primi, secus autem respectu frequentioris accessus molētium, qui non habetur in consideratione, nisi ex consuetudine præscripta, aut priuilegio, & idem est in hospitio, & similibus, sed inciperet huiusmodi præscriptio solum à die, quo volentes ire ad aliud molendinum fuerunt impediti, vt diximus *sup.* post *Gratian.disc.89.480.970. nu. 32.seqq.* Vbi etiam Luca, *Gobius de aquis q.14. & seqq.*

Statutum factum per Vniuersitatem, quod nemo accedat ad aliud molendinum, quam ipsius Vniuersitatis, an valeat, est *Franch. dec. 380.* Vbi in terminis quando in eodem Territorio extabat aliud molendinum Ecclesiæ, quod fere inutile reddebatur, cum ciues, & incolæ retrahantur ab accessu ad molendinum

Ec-

Ecclesiæ, & cogitur ice ad illud Communitatis, vbi post relatas hinc inde opiniones; concludit pro validitate statuti, dummodo non procedat ex auaritia, cupiditate, vel æmulatione, sed potius ex necessitate subueniendi indigentiis Communitatis, *Nouar. sup. pragm. collectan.* 38. *Cranet. de antiq. temp. p. 4. vers. circa præmissa, Cacheran. dec. 17. Tusc. lit. S. concl. 597. 582. Rota p. 9. rec. dec. 435.*

Sed *Thomat. dec. 238.* tenet generaliter huiusmodi statutum, vel prohibitionem non comprehendere molendina Ecclesiæ, vel personarum Ecclesiasticarum. *Gobins de aquis qu. 16. & seq.* Vbi de statutis diuersorum Locorum, *Marsa voto Pis. 163.* Vbi pro validitate statuti, cessante præiudicio Ecclesię. *Lud. Bell. cons. 111. Gallus de fructib. disp. 5. nu. 71.*

Et an Ciuitas id indirectò agere possit, *Gutier. pract. lib. 4. qu. 33. & 34. Salgad. labyr. p. 1. c. 37. n. 32. Gomes in l. 46. Tauri n. 12.*

206 Et si quis solus habeat molendinum, vel furnum, vbi loci habitatores per tempus longissimum soliti sint macinare, vel panem quoquere, non ob id poterit prohibere alios à furnis, vel molendinis construendis, vel eos obligare, nè in alijs molendinis, vel furnis macinēt, vel panem coquant; nisi probetur ex eius parte prohibitionem interuenisse, & a tempore illius transactum foret tempus ad præscribendum sufficiens, *Affl. dec. 388. n. 4. Ripa resp. 194.* post *Balb. Menoch. Couar. Cabed. Reynos, & alios Almeida d. alleg. 18. nu. 3. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 10. nu. 3. D. Petra in rit. 273. num. 140. Nos ad Rouit. cons. 25. lib. 3. Mansius Bibliotheca legal. cons. 7. nu. 15. Antun. de donat. tom. 2. c. 4. num. 48.* etiam si per tempus immemoriale *num. 49. Lagun. de fructib. p. 1. c. 15. §. 4. nu. 20. seqq. Casanat. cons. 39. nu. 7. Castill. de Tertijs c. 29. n. 4. 5.*

207 Ideo si Dominus Molendini, vel furni sit Dominus loci, cautela est, quod faciat prohibitionem per generale proclama, nam ex tunc constitueretur in quasi possessione, & inciperet præscribere, *Dec. cons. 197. Menoch. de arbitr. lib. 2. c. 160. num. 11. Almeida sup. nu. 4. Gallus de fructib. disp. 5. nu. 60. seqq. nu. 68. seqq. Nos sup. nu. 30. Antun. sup. nu. 49. & seqq. Cabed. p. 2. dec. 109. n. 7. Gratian. disc. 89. nu. 18. 20. disc. 480. 970. num. 32. & seqq. Sabell. §. aqua nu. 5. 9. §. Molendinum nu. 3. Gobius de aqua qu. 14. seqq. Pereira dec. 24. nu. 9. Larrea alleg. 16. nu. 17. Noguerol. alleg. 39. nu. 43. Posth. de manut. obs. 10. num. 99. seqq. Cyriac. contr. 28. nu. 10. Franch. dec. 166. nu. 8. Crespi obs. 95. nu. 23. Herring. de Molendin. q. 22. nu. 10. Barbos. in l. 1. nu. 6. C. de seruit. & aqua.*

208 Nam generale est, vt in dictis Iuribus negatiuis quasi possessio, nec præscriptio dari possit, nisi interueniente prohibitione ex parte præscribentis, & patientia ex parte prohibiti. *Reinos obs. 65. nu. 31.* vbi alios refert, *D. Conciol. allegat. 14. nu. 41. Oler. & Bonden. de iure pasc. c. 18. nu. 27. cap. 45. nu. 53. 54. Larrea alleg. 67. nu. 33. Posth. de manut. obs. 100. nu. 99. obs. 58. nu. 15. 28. Bonden. collect. 4. num. 177. vol. 2. Capyc. Latr. consult. 110. num. 14. dec. 169. nu. 16. Leo dec. 20. nu. 47. lib. 1. Rota rec. dec. 150. nu. 3. p. 3. dec. 335. à nu. 3. dec. 544. nu. 29. p. 18. dec. 254. num. 25. p. 19. Gobius de aquis qu. 10. nu. 14. Idem Bonden. de præscript. doc. num. 13. §. 2. doc. num. 31.* Eadem *Rota dec. 101. n. 7. p. 10. rec. Anton. de temp. legal. lib. 4. c. 10. n. 4. & lib. 2. c. 81. n. 52. Nos ad Rouit. cons. 25. nu. 30.* vbi *nu. 33.* diximus sufficere prohibitionem extraiudicialem, *Lagun. de fructib. p. 1. c. 15. §. 4. nu. 27.*

209 Et post prohibitionem sufficiunt 30. anni. *Gratian. disc. 564. nu. 25. Cancer. var. c. 4. num. 48. Guid. Pap. dec. 298. Menoch. de arbitr. cas. 160. num. 10. Antun. de donat. tom. 2. c. 5. num. 12. Capiblanc. de Baron. in prag. 14. num. 34. Capyc. Latr. consult. 110. n. 13. & 20.*

210 Quod intellige quando per illam quis vult acquirere nouum ius, secus quando vult se defendere contra alterius actionem, *Conciol. d. alleg. 14. nu. 42. Staiban. obs. 187. n. 13. 15. 16.*

211 Et *Reinos sup.* dicit, quod deficiente huiusmodi prohibitione, & patientia non sufficiunt mille anni ad præscribendum, nam consistunt in iure cuiusdam meræ facultatis, & in actibus voluntarijs, ex quibus quasi possessio acquiri non potest, *l. proculus, ff. de damn. infect. l. 1. §. denique, & l. si in meo, ff. de aqua pluu. arc. & l. 2. ff. de via publ. Almeid. d. alleg. 18. nu. 5. seqq.* vbi exēplificat in amico, qui longissimo tēpore hospitio excepit, in futurum ad idem cogi inuitus non poterit. Et Quæstores publici, qui vnius Sancti, aut Ecclesiæ nomine elemosynas exegerunt in aliquo loco per longissimum tempus, non possunt prohibere alios quæstores ibi elemosynas petere, nisi prohibiti quiescant, nam ab illo die incipit currere præscriptio, *Barbos. in l. 1. p. 4. nu. 8. ff. solut. matrim. D. Rosa consult. 66. R. Marin. lib. 1. c. 78. à nu. 8. Lagun. de fructib. p. 1. c. 15. §. 4. nu. 25.*

212 Verum difficultas est, An in dictis actibus negatiuis, saltem per tempus immemorabile dari possit præscriptio, licet non probetur dicta prohibitio, & acquiescentia. Et videtur dicendum sic, *Ias. in l. quo minus nu. 96. ff. de flumin. Balb. q. 1. Conar. in c. possessor p. 2. §. 4. vers. posterior.* quasi ex tempore immemoriali quasi possessio præsumatur quæsita eo modo, quo de iure requiritur, *Capyc. Latr. d. consult. 110. num. 24. Intrigl. de feud. lib. 2. cap. 83. Capibl. de baron. in Pragm. 14. num. 22. & tom. 2. c. 89. num. 13. Thes. dec. 16.*

213 Sed contra, ante prohibitionem nullam censeri quæsitam quasi possessionem, neq; præscriptionem posse prætendi, *Cæpoll. de seruit. Vrb. c. 50. num. 2. Ripa resp. 194. ad finem. Ruin. cons. 28. ex num. 11. lib. 1. Reinos d. obs. 65. nu. 31. Almeid. sup. n. 9.*

214 Ideo *Conar. sup.* distinguit admittentes priorem opinionem, quando cum temporis immemorialis vsu, probarentur simul aliquæ prohibitiones, quæ moram litem 30. 40 vel 50. annis

præcesserint, nam præsumetur tunc immemorialem, quasi possessionem a prohibitione processisse, alias autem nulla prohibitione probata, eá admittendam non censet.

215 Sed contra tenet *Almeida sup. num. 11.* Vbi dicit: immemoriali fundata, omnia à principio solemniter gesta præsumi debent.

216 Verum Dominus posset cogere Vassallos, vt accedant ad furnos, & molendina sua, & né construant alia, si ad esset conuentio talis inter ipsos, vel ex consuetudine Dominus Castri habeat tale ius prohibendi, *Clar. §. feudum q. 30. Thes. dec. 16. nu. 9. 13. 14. Antonell. d. c. 10. nu. 14.* Diximus *sup. nu. 205.*

217 Vel si fructus illorum Furnorum, & Molendinorum conuerteret in publicam vtilitatem, *Bald. cons. 410. lib. 5. Natta cons. 106. num. 1. & cons. 227. num. 4. Boss. tit. de regal. num. 41.* alij apud *Thes. d. q. 16. nu. 13. Antonell. sup. nu. 18. R. Marin. lib. 1. c. 30* & ibi *Addentes*.

218 Vel haberet Baro tale ius authoritate Principis, *Guid. Papa dec. 298. num. 2. ex l. quo minus ff. de flumin. l. quod Principis, ff. de aqua pluu. arcend. Antonell. sup. nu. 14. 15. Nos sup. n. 201.*

De materia Molendinorum, vel Furnorum, & similium, *Thes. dec. 16. 245.* Bardelion. *cons. 91. lib. 1. 143. lib. 2. Tusc. lit. M. conclus. 304. 305. Sperell. dec. 55. nu. 24. seqq. Ricc. collect. 4116. 2178. Pech. de aquaeduct. lib. 1. c. 13. q. 12. & seqq. Nouar. in Prag. collect. 38. Vtu. opin. 510. Conciol. & Romaguer. ad statut. Eugub. lib. 5. rub. 14. & 15. Thor. in comp. dec. p. 1. & 3. sect. 2. verb. Molendinum, Castejon. verb. Molendinum, Fontan. Bibliotheca legal. p. 5. d. verb. Molendinum fol. 141. & seq. Gobius de aquis q. 14. seqq. Tonnut. qq. ciuil. 150. p. 2.* vbi an possit impediri introductio panis exteri in damnum habentium ius molituræ, & furnorum, *Sabell. §. Molendinum.*

219 Seruitus acquiritur, vel pacto, vel vltimis voluntatibus, diuisione, consuetudine, vel sententia, vel præscriptione, *Paitell. annot. 24. nu. 3. 4. Sund. cons. 231. nu. 10. Peguer. dec 98. nu. 3. Andreol. contr. 178. nu. 1. Fachin. cons. 33. nu. 2. Tranchedin. consult. 75. nu. 7. Mansius Bibliot. legal. tit. de seruit. nu. 30. seqq.*

220 Nam seruitus non habet causam naturalem, sed impositam, aut præscriptam, *Tranchedin. consult. 75. nu. 3. Valenz. cons. 178. nu. 9. Fenzon. ad stat. Vrb. 106. n. 11.*

221 Ad illam probandam per præscriptionem, debet probare vsu rei, *Oinot. in §. fin. Instit. de seruit. Onded. cons. 79. nu. 49. 50. Paitell. d. expedit. 24. nu. 15. seqq.*

222 Verum simplex vsus non inducit præscriptionem seruitutis, nam in dubio præsumitur Iure familiaritatis, *Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 17. num. 22. Paitell. sup. nu. 15. Borgnin. decis. 7. nu. 7. par. 5.*

223 Nam qui habet vsum titulo amicitiæ, consanguinitatis, vel precario nomine, per modum facultatis, etiam per mille annos, ipsam seruitutem non acquirit, *Honded. d. cons. 79. nu. 50. 59. lib. 1. Paitell. d. expedit. 24. num. 31. seqq. Capyc. Latr. dec. 169. nu. 14. seqq. lib. 2. Tranchedin. d. consult. 75. nu. 15. 19.* & taliter fuisse vsum præsumitur, *Andreol. contr. 170. num. 15. Manzius sup. Koppen. dec. germ. qu. 57. num. 55. Dexart. dec. 38. Casanat. cons. 39. à nu. 48. Mascard. conclus. 1214. à nu. 11.* Dicemus *infrà sect. 1.*

224 Nec debet esse fundus intermedius, *Borgnin. dec. 3. nu. 62. lib. 2. Menoch. cons. 448. Paitell. 7. annot. 24. n. 274.*

225 Ideó requiritur probatio vsus, animo acquirendi seruitutem, credendo vti Iure suo, *l. fin. ff. quoadmod. seruit. amitt. Cæpoll. de seruit. c. 30. nu. 20. Menoch. de retin. remed. 5. nu. 13. cons. 447. nu. 34. cons. 448. nu 8. Casanat. cons. 40. nu. 37. 39. Bellon. cons. 40. nu. 15. Mascard. de probat. concl. 1214. Mell. de vsucap. & præscript. p. 1. c. 6.*

216 Qui animus in cæteris oritur ex die prohibitionis, ne vteretur, & tamen fuit prosequutus, ideó requiritur probatio scientiæ, & patientiæ Domini, *gl. & DD. in c. Abbate de verb. signific. l. quoties, C. de seruit. l. 2. ff. eod. Borgnin. dec. 3. nu. 53. p. 5. Gratian. disc. 681. num. 11. Paitell. d. annot. 24. nu. 33. 34. Caualer. dec. 91. num. 12. seqq. Tusc. lit. P. concl. 529. Pac. Iordan. sup. num. 406. R. Marin. & Luca lib. 1. c. 63. Capyc. dec. 209. nu. 25. 26. D. Rosa consult. 9. nu. 19. 11. & consult. 12. nu. 39. consult. 66. num. 8. Rocca disp. 84. nu. 13. 15. D. Roccus resp. 93. nu. 22. lib. 1. Prat. disc. 47. nu. 33. seqq. lib. 1. R. Capyc. Latr. consult. 39. num. 30. D. Cepparell. res. 73. num. 15. Card. Luca de Iudic. disc. 21. nu. 71. de censib. disc. 20. nu. 7. D. Lagun. de fructib. p. 1. cap. 5. nu. 55. & p. 1. c. 24. nu. 118. Barbos. in l. 4. nu. 64.* vbi *Bonden. C. de præscript. Idem Bonden. collect. 4 nu. 177. de præscript. docum. 13. & 31. D. Gobius de Aquis q. 10. nu. 14. & dec. 6. num. 4. 5. post Tract. Statban. obs. 187. nu. 13. seqq. Gratian. disc. 450. nu. 11. 12. Antun. de donat. tom. 2. c. 39. nu. 16. & cap. 8. nu. 58.* Vbi probat, quod in maris vsu, & publici fluminis, tam ad nauigandum, quam ad piscandum, cum iure prohibendi, alios ab illo vsu, potest præscribi, vt refert de Venetis in mari Adriatico, & de Lusitanis in mare Indico, qui præscripserunt. *Serafin. de Freitas de Iusto Imper. Luxitan. Asiat. c. 13. Io: Selden de Mare claus. lib. 1. c. 17.* Sed ad præscribendum mare, cum Iure prohibendi, necessaria est præscriptio per tempus Immemoriale, *Angel. in l. fin. nu 1. ff. de vsucapion. Freitas d. c. 13. nu. 14.* licet contradicat *Grotius de Mari liber. cap. 7. Antun. sup. Petris cons. 4. nu. 10. Panzutus contr. 49. lib. 2. R. Marin. lib. 1. c. 63.* & ibi etiam *Luca, Capyc. dec. 109. nu. 25. 26. Pereyra dec. 35. nu. 4. Nos ad Rouit. dec. 92. nu. 1.* Dicemus infrà *sect. 1. Gobius de aquis q. 3. seqq.*

227 Nam ius seruitutis ità per patientiam trāsfertur, sicuti dominium rei corporalis per traditionem, *Grat. cons. 116. nu. 6. lib. 1. Harpprect. in §. 1. n. 237. Instit. de vsucapion.*

Verum ius seruitutis non vtendo remittitur, *l. penult. l. fin. C. de seruit. & aqua. l. alienationis, ff. de verb. signific. l. si sic. ff. quemadmod. seruit.*

amitt.

amitt. Balb. de præscript. par. 3. 4. p. principal. q. 4. Donad. de renunciat. tom. 1. c. 9. n. 269. 270.

228 Item requiritur ad seruitutem acquirendã, bona fides. *Oinat. in d. §. fin. nu. 12. Instit. de seruit. Harppreſt. in d. §. fin. nu. 16. Gratian. disc. 559. nu. 22. Casanat. cons. 40. nu. 22. ſ: qq. Paitell. d. annot. 24. nu. 23. Pacius Iordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 24. nu. 406. seqq.*

229 Seruitus duplicè habet causam præscribendi, continuam scil. & discontinuam. *Barbat. de diuis. fruct. p. 1. c. 6. num. 17. Sabell. resal. c. 7. nu. 1. seqq. R. Marin. lib. 2. cap. 205.* vbi etiam *Luca, Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 81. Andreol. contr. 178 num. 4. Manzius in Biblioteca tit. de seruitut. num. 27.*

230 Causa continua est illa, quæ nullum hominis factum requirit, exemplum seruitutis luminum, stillicidij, altius non tollendi, prospectus, & similium. *gl. in l. foramen, ff. de seruit. rustic. præd. Carpan. ad stat. Mediol. cap. 332. R. Mar. sup.* vbi *Luca, Antonell. sup.*

231 Discontinua est illa, quæ requirit factum hominis, vt in seruitutibus Itineris actus, Aquæ haustus, Pecoris pascẽdi, & similium, *l. seruitutes*, cum ibi notatis *deseruit, Cæpoll. de seruit. Vrb. cap. 19. R. Marin. d. c. 205.* vbi etiam *Luca Autonell. sup. Andreol. sup. nu. 3.*

Debet probari legitimum tempus vsus.

232 Nam quoad seruitutem, quæ habet causam continuam requiruntur decem anni inter præsentes, 20. inter absentes, *l. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiua.* Gobius de *Aquis q. 3. 7. 10. num. 15. 16. 17. 22. 23. 24. Pansut. contr. 49. lib. 2. Andreol. contr. 178.* Giurba *ad Consuet. Messan. c. 29. nu. 26. Ciarlin. contr. 30. num. 24. contr. 182. n. 2. Alderis. de symbol. contract. fol. 151.*

233 Quoad discontinuam requiruntur spatium temporis, cuius memoria non existat, *l. foramen. ff. de seruit. vrban. prædior. d. leg. hoc Iure, §. ductus aquæ, l. 1. §. fin. ff. de aqua pluu. arcend. Oinot. in d. §. fin. num. 17. Castill. de vsufr. c. 68. nu. 7. Bellon. d. cons. 40. num. 13. Paitell. d. expedit. 24. nu. 37. seqq. & d. annat. 24. nu. 38. Andreol. contr. 178. nu. 1. seqq.* Pansut. *contr. 49. lib. 2. n. 16. Tranchedin. consult. 75. nu. 11.* Vt est seruitus itineris, & viæ, *Tranchedin. num. 10. Giurba obs. 82. nu. 5. Caualer. dec. 632. nu. 8. Faria ad Couar. res. lib. 1. c. 16. nu. 15. Ayllon. ad Gomez. var. tit. de seruit. num. 27. Eugen. cons. 40. nu. 9. D. Gobius de aquis sup. Natta cons. 67. nu. 1. Barz. decis. Bonon. 140. num. 27. Caualer. dec. 632. num. 8. Pansut. d. contr. 49.* Vbi *num. 11. & seqq.* probat procedere etiam de Iure consuetudinario Neapolitano, post Capyc. *Latr. dec. 66. num 15.* & ibi *Gizz. & Manfrella*, & de Iure communi, *Ansald. de commerc. d sc. 58. nu. 19. Ald. ad Paitell. exped. 24. num. 37. 38. Censal. in resp. impress. post dec. Lu. 69 Andr. Censal. num. 11. seqq. Card. Lucá de regal. disc. 146. nu. 9. de seruit. disc. 23. num. 2. 3. disc. 32. num. 6. 7. disc. 33. nu. 4. 6. Rota dec. 101. p. 4. tom. 2. rec. Cels. dec. 237. num. 3.* Rota *dec. 132. num. 3. p. 17. rec. coram Cerro dec. 838. num. 5. seqq. Sabell. tom. 4. summ.* Tract. *post tract. res. c. 7. n. 4.*

134 Præcipue quando in principio litis non allegatur certitudinarie, & specifice titulus seruitutis, a quo fuerit habitus, & non probetur: Allegantem præscriptionem fuisse vsum titulo allegato, *Borgnin. dec. 4. nu. 46 seqq. p. 5. Gratian. disc. 681. num. 39. seqq.* Paitell. *d. annat. 24. nu. 42.* latè *D. Tranchedin. consult. 19. nu. 51. seqq.* latè *Sabell. §. seruitus nu. 7. Manzius in bibliotheca tit. de seruit. n. 59.*

235 Nam titulus in his casibus non requiritur, nam per tale tempus videtur quis cedere Iuri suo, *l. licet malæ, l. si quis 10.* vbi *Bart. & Castr. ff. si seruit. vindic. Ant. Fab. 19. coniect. c. 10.* Cæ*uall. qu. 47. Gomez 2. var. cap. 15. nu. 17. D. Verd. 2. Instit. nu. 287. 298. Pansut. contr. 49. nu. 9. lib. 2. D. Gobius de aquis qu. 10 n. 28. Pecb. de aqu. duct. c. 4. qu. 5. n. 5. Palma alleg. 37. nu. 31. R. Galeota contr. 53. nu. 15. lib. 2. Rota dec. 132. num. 10. seqq. p. 17.*

Verum si titulus adsit sufficiunt 30. anni; *Ansald. d. disc. 58. nu. 18. Mascard. de probat. concl. 1214. nu. 67. Couar. var. lib. 1. c. 17 nu. 11. Auendan. de exeq. mandat. p. 1. c. 13. n. 10.* Cohel. *ad bull. boni regim. c. 13. nu. 28. seqq. Cels. dec. 237. num. 5. dec. 132. n. 4 p. 17. rec.*

236 Verum si titulus allegari, & probari posset, tunc secundum alios sufficeret tempus decem annorum inter præsentes, & 20. inter absentes, etiam in dictis seruitutibus discontinuis, *Cæpoll. d. c. 19. vers. secundus casus, Soccin. reg. 460. Mascard. de probat. concl. 1220. num. 67. Honded. cons. 79. nu. 70. Andreol. d. contr. 178. n. 6.* Vbi etiam si titulus non probetur. Sed Vide *num. 7. Sabell. sup. post 4. Tamum summa tract. cap. 7. num. 6. 7. D. Gobius tract. var. tit. de aquis q. 10. num. 28.* Vbi dicit non esse necessarium titulum: sed solam quasi possessionem, post *Giurba dec. 60. n. 19. Palma alleg. 37. n. 31. Pecb. de aqua duct. c. 4. q. 5. n. 5.*

237 Debet seruari vsus seruitutis ex titulo allegato, cum scientia, & patientia, aduersarij ad excludendum præcarium, vel ius familiaritatis, *Alex. cons. 108. in fine lib. 2. Crauet. cons. 226 nu. 2. Honded. d. cons. 79. n. 7. Mascard. d. conclus. 1220. nu. 68. Caball. cons. decis. 92. num. 17. lib. 2. Gratian. disc. 560. num. 30. seqq. & disc. 559. nu. 11 seqq. Sabell. res. cap. 7. Pacion. de locat. c. 29. num. 34. Ansald. de commerc. disc. 58. num. 33.*

238 Nec sufficit scientia conductoris rei, *Pacion. sup. num. 36.* Et requiritur scientia vera, non præsumpta. *Pacion. ibid. num. 37. Ansald. sup. n. 34.* Immò secundum alios non sufficit scientia, & non contradictio veri Domini, sed requiritur expressus assensus. *Ansald. n. 35.*

239 Et in seruitute præscribenda semper præsumitur bona fides, nam semper res præsumitur libera *Bonden de præscript. docum. 32.* Vbi secus si esset resistentia Iuris. Sed distinctio vera est, aut ad hanc præscriptionem requiritur factum hominis, & requiritur bona fides, aut

non

non requiritur, quia est fundata in negligentia aduersarii, & tunc non requiritur bona fides, bene *Gobius d.q.10.n.3.*

240 Et titulus non requiritur ad probandas seruitutes, sed satis est scientia, & Domini patientia potentis liberè, & volentis resistere, nam tanto tempore censetur iuri suo cedere. *Pansut. contr.49.nu.9. D.Gobius tract.var.t.t.de aquis q.10.n.29.& 52.*

241 Secus est si non probetur hæc scientia, & continuata possessio, *Amat.cons.40.nu.11.Gob. sup.n.52.seqq.*

242 Seruitus luminis præscribitur spatio decem annorum inter præsentes, & 20. inter absentes, cum habeat causam continuam. *l.2. vbi DD. C.de seruit.* Vndequi habuit tanto tempore fenestram in pariete communi, non potest amplius molestari, maximè si aliundè non potest habere lumen, *l.fin.§.vlt. C. de seruit. Cæpoll.de seruit.vrban.c.19.nu.4. Tusc.lit.E.concl.37.nu.20.Ciarlin.contr.30.nu.20.seqq.lib.1.* Vbi *nu.24.* dicit, quod licet, possit vicinus in suo, vel communi muro ad libitum ædificare, id tamen non procedit si pacto, vel præscriptione inducta sit contraria seruitus, *l.cum eo, l.Imperatores, l.inter seruitutes, ff. de seruit. vrban.* quod eo magis procedit quando fenestra lucē daret scalæ domus vicini, nam non licet ædificare officiendo lumini scalæ, etiam si seruitus non sit constituta, *Cæpoll.de seruit.c.39.num.4. Ciarlin.sup.n.33.& seqq.* Vbi etiam dicit, quod in præscribenda seruitute luminum, vel alia seruitute affirmatiua non requiritur vsus prohibitio, *Antonell.d.c.81 n.54.55.*

Et si seruitus non sit præscripta, datur officium iudicis pro vsu seruitutis, *Andreol. contr.178.nu.16.* Sed declarat *n.17.& seqq.*

243 Sed non desunt, qui dicunt, quod seruitutes, iam continuæ, quam discontinuæ præscribantur decem annis inter præsentes, & 20. inter absentes, *l.fin.C.de præscript. longi tempor. Duaren.lib.1.disp.c.34.Connan.lib.4.c.9.num.10. Parlador.lib.1.quotid.c.1.§.8.* improbans dispositionem *text.l.2.§.ductus aquæ, ff. de aqua quotid.& æstiua,* Gomez *var.tom.2.c.15. nu.27. Couar.lib.1.var.c.17.num.11. Oter. de pascuis c.18. num.21.* vbi disputat de præscriptione Iuris pascendi in alieno Territorio, latè de seruitutibus *D.Manzius bibliot.tit.1.q.8.n.106.seqq.*

244 Et *text.d.§. ductus aquæ,* procedit in aquæ ductu, ex flumine publico, *Menoth.de retin.remed.6.n.127.Aretin.cons.30.num.5.* Ea ratione, quia ducere aquam ex flumine publico, solo Principi competit licentia, & potestas, *l.1. §. permittitur, ff.de aqua quotid.& æstiua.* Sic quæ solo Principi sunt reseruata, sunt impræscriptibilia, nisi tempore immemorabili, *c. super quibusdam, §.vl.tit.de verb.signif.Oter sup.n.23.*

Licet contra dicat in haustu aquæ, vt requiratur tempus immemorabile, *Linglois in C. in l.7.de præscript.10.vel 20.ann. dec.44.q.1.n.5.*

245 Sed potest præscribi ius pascendi in alieno Territorio per spatium decem annorum, vel 20. quando allegaretur titulus ab eo, qui dominus est pascui, vel prati, seu fundi seruientis, & probaret ex vsu longi temporis cum scientia, & patientia Domini, ex qua resultat tituli præsumptio sufficiens ad vsucapionem, *Couar. sup.n.11 ex l.3.§.denique, ff.de aqua plun.arcand. l.cum de in rem verso, ff.de vsuris, Oter.sup.n.28.*

246 Non tamen desunt DD. magni nominis, tenentes: ius pascendi, tanquam seruitus discontinua, non præscribi nisi tempore immemorabili, sunt *Paris. cons.27. ad finem, Zasius lib.1.var c.17.nu.11.Castill.lib.2.c.8.n.18. Cancer.3.var.c.4.ex n.49.*

247 Ad materiam vendendi *Reg.Capyc. Latr. cons.li.82.ex nu.18.Barbat.de diuis.fruct.p.1.c.6 nu.31.seqq.Re dell.de pastuis p.3.c.1.Card.Luca de seruit.disc.35.Panimol.dec.25.adnot.2.n.4.lib.1.Antonell.de temp.legal.lib.2.c.110.& c.81.eod. lib.2.*

248 Ad inducendam præscriptionem pecoris pascendi in aliquo loco, necesse est, quod homines illius pascant eorum animalia, nomine Vniuersitatis, ac de eius mandato, vel ratihabitione, opportuna in tempore facta, adeo quod non sufficiat probare animalia singulorum pasculasse in dicto territorio. Nisi vltra tempus immemoriale constiterit illos particulares homines vsus fuisse pascuis, nemoribus, & similibus de mandato Vniuersitatis, vel saltim nomine Vniuersitatis, scientibus Officialibus illius, *Horded.cons.79.nu.66.lib.1.& cons.84.n.28.seqq.lib.2.Gaill.lib.2.obs.66. Couar.lib.1.c.17.n.11.Cancer.var.lib.3.c.4.n.51.& n.101. Antonell.de temp.legal.lib.2 c.110.n.2. & n.10. Alderis.de symbol.contract.tit.3.c.1. n.76.*

249 Interrumpitur præscriptio, si quis prohibuerit particularibus personis alicuius Oppidi, ne audeant in aliquo loco ligna cedere, vel animalia pascere, & prohibitio deuenerit ad notitiam totius populi, vel maioris partis, & nullus contra dixerit, tunc a die huius prohibitionis currit præscriptio contra totam Vniuersitatem, *Caj nat.cons 79 n.19.Cancer.sup.nu.122.* Vbi quod si prohibitio sit facta in locis publicis, præsumitur peruenisse ad omnium notitiam. *Antonell.sup.nu.11.12.*

250 Interrumpitur per quærelas pauperum, extraiudiciales, contradictiones, in materia iuris pascendi, *Oter.& Borden de iure pasc.c.21.n.25.*

251 Verum licet aliqui dicant ius pascendi præscribi spatio decem annorum inter præsentes, & 20. inter absentes, cum titulo, alias sine illo, 30. annorum, *Corn. cons.268. lib.4. Crauet.cons.4.n.5.*

252 Tamen contrarium est verius, vt requiratur tempus immemoriale, *ad text.l.hoc Iure, §.ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiua, l.seruitutes 14.ff.de seruit.* cum in illa habeatur causa discontinua: *Guid.Pap.dec.573. Cæpoll. de seruit.vrban. c.9.num.24. Balb. de præscript.2.p. 4.princip.qu.5.Castill.de vsufr.c.68.num.18. Antonell.*

tonell.de temp. legal.lib.2.c.110.nu.1.& seqq.

253 Sic si quis in aliquo maris, vel fluminis diuerticulo solus pluribus annis piscari solitus sit, id non erit sufficiens ad acquirendum ius, vt alios prohibeat ibi piscari, nisi prohibiti acquieuerint, nec antea quasi possessio prohibenti videtur acquisita, *l.si quisquam, ff.de diuers.& temp.præscript.Suar.alleg.16. num.3.Barbos.in l. diuortio. §.si vir, num.31. ff.solut.matr. & in l.omnes à num.64.C.de præscript.30.vel 40.ann. Almeida alleg.18. num.1.seqq. Barbos. in l.4. nu. 59.60.C.de præscript.30. vel 40.ann.* Card.*Luca de iudic.disc.21. num.40. de regal.disc.134.nu.2. Luca ad Franch.dec.341. num.14.* licet contradicat *Antun.de donat.tom.2.c.9.nu.37.Surd.cons. 390.nu.24.Larrea dec.44.num.30.31.* Vbi dixit posse alium prohibere.

254 Actus singulares facti per Ciues particulares, an inducant præscriptionem, ad fauorem Vniuersitatis, distinctio est: Aut actus particularium, aut singulorum ab ipsis facti, ab ipsis tantum dependent, Aut aliquo ipsius Vniuersitatis, seu Collegij ordine mandato, seu approbatione, vel quolibet alio munimine fiunt, & adiuuantur, in primo casu non, secundo casu sic. *Oternt de pascuis cap.20.* vbi *addit.. Bundoni, Barbat.de diuis.fruct.p.1.c.6.num.51. Carpan.ad statut.Mediol.lib.2. c.499.nn.8. Losæus de iure Vniuers.p.3.c.16.Ronit.cons.30.nu.11. lib.2. Boccat.ad Constit.Marcb.gl.6.nu.68. Monte defin.regun.c.72.*

255 Si Vniuersitas sciat, & acquiescat prohibitionibus factis particularibus, nec se opponat, sibi præiudicat, Natta *cons.522. num.15. Capyc. dec.209.nn.20.Thes.dec.16.n.7.*

256 Præscriptio non datur, si præscribens non probat se vsum seruitute, credendo vti iure suo proprio, *Grattia.disc.681.n.33.*

257 Verum in præscriptione Immemoriali interpellatio, & contradictio non requiruntur, *D.Rosa consult.9.nu.20.& consult.12.n.44.* licet contra dicat *Iouius de solemnit.gl.18.n.158.*

258 Verum præscriptio in seruitutibus negatiuis procedit sine prohibitione, quando prohibens habet titulum iustum, licet nunquam tentauerit facere, nec prohibuerit. *Antun.de donat. tom.2.cap.39.n.25.*

Et in seruitutibus altius non tollendi, vel nõ edificandi, tamquam continuis, *Cyriac.contr.28. nu.9.Surd.cons.17. nu.25.* acquiritur illa per decem annos inter præsentes, & 20. inter absentes, data scientia, & patientia aduersarij, *l.2.C. de seruit Surd.dec.236.nu.16.Cald.qq.lib.1.qu.4. num.18.Giurba dec.60.nu.19.* Cyriac. *contr.179. num.5.& contr.28.num.9. Flor.Mena. lib 1.var. q.1.nn.18.* M*ascard.concl.1215.nu.18.19.30. Fachin.lib.8.contr.c.20.Gomez var.lib.2. c.15.n.26. Antun.sup.n.24.*

Sed habens seruitutem non potest illam ampliare, *Andreol.contr.217.n.13.*

259 Præscribitur Ius aquæ ducendæ. *D.Gobius de aquis.q.3.num.12.q.7.num.25.qu.10.* Concurrentibus requisitis necessarijs, quæ sunt: possessio, vel quasi, bona fides, scientia, & patientia eius, contrà quem præscribitur, temporis spatium, quod est in continua à loco priuato, per decem annos inter præsentes, 20. inter absentes, Titulus, secundum aliquos, sed nullus communiter, vt quis vsus sit iure seruitutis, non autem facultatiuo, *D.Gobius sup.qu.10.n.1.seqq.*

260 Sed præscriptionem non inducit aqua per se fluens, post alios *Vin.dec.411. nn.3. Mari . ad Reuert.dec.575.Randens.cons.12.num.78.Pauell. dec.83.*& ibi *Adnot.nn.17.seqq.* M*assola ratioc.in. 77.Bonden.collect.47. nu 75. lib.2. Card.Luca de seruit.disc.33.num.3.Pecbius de aquæduc. c.7.q.4. nn.20.*& *alibi,*Cyriac.*contr.176.n.14. D.Gobius sup.q.10.nn.16.*

261 Quæ fluxa per se decurrens acquiritur *Balb.de præscript.2.p.4 partis vers.4.nu.3. Iason cons.150.num.3.lib.2. Cyriac.contr.311. nn.4.D* Gob*ius d.tract.de aquis q.12.n.22.*

262 Sic non requiritur præscriptio, sed sufficit occupatio, quoad aquam publicam, non destinatam ad vsum publicum, *Antonell.de locu legal.lib.2.c.25.num.9.* vbi sicut sufficit in his, quæ Cœlo, Terra, & Mari capiuntur, *l.1.ff.de acq. possess.Balb.de præscript.4.p.5.p.princip. q.6.n.6.* Secus flumina publica, *Gobius Tract.var.tit.de Aquis q.3.5.6.7.Balduc.dec.tit.de dote dec.34.*

263 Et ius aquæ ducendæ amittitur per non vsum, spatio 10. annorum inter præsentes, & 20. inter absentes, *l.sient*, C.*de seruit.* quod procedit quando aqua ducitur ex fundõ alieno, vigore seruitutis constitutæ, vel ex flumine publico nauigabili vigore priuilegij Principis, vel Senatus, aut legis municipalis, vel consuetudinis antiquæ, seu immemorialis, *Antonell.de temp.legal.lib.2.c.81.num.13.& seqq.* vbi *num.16.* secus dicit si quis licite molendinum prior ædificauerit, & ex flumine publico ducendæ aquæ ius habuerit, & vellet alijs præferri, vel alios iure præoccupationis prohibere, aut impedire, ne aliud molendinum construatur, iuxtà *tex.l.2.§. mer.10,& §.seq ff.nè quid in locu publ.* Quia tunc tale ius breuiorr tempore amittitur, vide licet si definat possidere per annum, & molendinum adeo sit dirutum, vt aqua primum suum cursum recuperauerit, quo casu eiusdem aquæ cursum alius licite poterit occupare, quamuis antiquum molendinum non sit destructum, *Leo. dec.33.* Videndus *D.Gobius de Aquis qu.3.5.6. 7.10.12.& dec.48.*

De omnibus conclusionibus *sup.* positis Videndi *Mansius consult.476.num.22.& seqq. Castill.lib.7.cap.28.*Molin.*de primogen. lib.2.c.6.nu. 23.Fontanell.de pactis clans.4.gl.17.Cauall.q.47. Gomez.var.lib.2.c.15.nu.25.& 26.* & ibi, *Ayllon.*Card.*Luca de Iudic. disc.21. nu.29.71.72. de Censib.disc.20.nu.7.de regal.disc.135. nn.7. Vasq. contr.illustr.c.78. Gobius de aquis q.3.7 10.12. & dec.48. Ansald.de commerc.disc.95 nu.13.disc.58. & n.18.seqq.* Et dicemus *Inf. à sect.1.*

264 Post hæc scripta, peruenit ad oculos meos *D.Manzius in Bibliotheca aurea*, qui infrascripta scripsit vnde placet hic inserere.

Antè tempora Iustiniani Imp. seruitutes nō poterant vsucapi,& præscribi, propter legem Scriboniam,*l.4.§.fin.ff.de vsurp. & vsucap.* Nisi tempore Immemoriali *arg.l.3.ff.de locis,& itin. publ.* non iure præscriptionis, sed iure constituti,*l.3.§.ductus,ff.de aqua quotid. & æstiua.*

Tamen ex Constit.Iustiniani seruitutes vsucapi,& præscribi possunt, *l.fin. C.de præscript. longi temp.* late *Manzius in Bibliotec.tit.de seruit. nu.36.& seqq.*

Seruitutes continuæ præscribuntur decem annis inter præsentes, 20. inter absentes *l.1.2. C.de seruit.l.fin.in fine*, *C.de præscript. long.tempor.Gaill.lib.2.obs.69. num.14.seqq. Gomez var. lib.2.c.15.nu.27.Cepoll.de seruit.Vrb.c.e.19.Balb. de præscript.4.p.2.q.1.Fachin.lib.8.contr.c.22.*

Ita est seruitus aquæductus, & tigni immittendi,*Manzius sup.n.56.*

Quæ conclusio procedit etiam in seruitutibus quasi continuis, vt est stillicidij auertendi, *Gomez sup.nu.27.* ea ratione, nam licet assiduè aqua de Cœlo non cadat, ex naturali tamen causa fit,& ideò perpetuo fieri estimatur, *l.foramen 18. ff.de seruit. Vrban.præd. Manzius sup. num.57.*

Limitatur conclusio contra Ecclesiam, nam requiruntur 40.anni,*Manzius sup.n.58.*

Seruitutes discontinuæ præscribuntur tempore Immemorabili, *l.2.§.quæsijsti. C.de seruit. Mysing.cent.4.obs.53. Guid.Papa dec.873. Gomez var.lib. 2.c.15.num.38. Villalob. tom.opin. lit.S.nu.57.Vasq.illustr.controu.lib.2.c.48. nu.41. Conar.var.lib.1.c.17. nu.11. Harprecht. §.fin.nu. 7.seqq.Instit.de seruit.Manzius sup.nu.58.seqq.*

Sed ipse *Manzius sup nu.68. & seqq.* fundat vtrasq; seruitutes continuas, & discontinuas præscribi eodem spatio temporis, per rationes ab ipso allatas.

Quæ requisita sunt necessaria ad præscribēdum alia, requiruntur ad præscribendum seruitutes. Sic primò requiritur, quasi possessio, *Manzius sup.n.106.seqq.*

2. Requiritur bona fides,scil.credere seruitutem sibi spectare, *arg.l.fin.§. quemadmod.seruit. amitt.per l.fin.in fine. C.de præscript. long.temp. Manzius sup.n.113.seqq.*

3. Requiritur, vt aliquis vsus fuerit iure seruitutis, idest animo acquirendæ, vel præscribendæ seruitutis,*Mansius sup.n.119.120.*

4. Vt aliquis, nec vi, nec clam, nec precario vsus sit,*l.1.§.fin. ff.de aqu. & aqua pluu.arcend.l. 1.in fine,C.de seruit.& aqua, l.si quis diuturno, ff. de seruit.vend.Manzius sup.nu.121.seqq.*

Verum in locis vbi est recepta opinio, quod sit distinctio inter seruitutes continuas, & discontinuas,in quibus requiratur tempus Immemoriale, illa opinio quoad discontinuas, limitatur, vt procedat in seruitutibus discontinuis realibus, siuè prædialibus, secus in personalibus,seu mixtis,*Gomez sup.num.28.in fine, Villalob.com.opin.lit.P. num.140.142. Manzius sup. num 98.*

Ex his refert *Villalob.sup.lit.I. nu.173.* quod Iurisdictio, ius exigendi pedagium, vel vectigal,præscribatur longo tempore, ex quo personæ debentur,consequenter continuam causam habeat,*Manzius sup.nu.98.in fine.*

Limitatur 2. vt etiam seruitus disconti nua præscribatur longo tempore, concurrente scil. titulo,& bonafide, quando quis probat se habere titulum a Tertio, nun domino fundi,qui constituit seruitutem inter viuos, vel in vltima voluntate,*Gomez var.lib.2.c.15.nu.28. Villalob. lit.P.nu.24; Soccin.in Tract.reg.& fall.reg.seruitus 460.fall.1.Mysing.cent.4. obs.53.* Idem decisum esse Iure Bauarico *tit.26. art.5.* dicit *Manzius sup.n.99.100.*

Licet alij dicant sufficere allegare titulum, *Soccin.& Villalob.sup.Conar. var.lib.1. c.17.nu. 11.* difficultat tamen *Vasq.illustr.c.43.num.40. & 84.nu.4.seqq.*

Limitat *3.Guid.Papa dec.573.nu.2.* Nisi tacitus consensus Domini fundi accederet, nam tunc sufficerent 10. anni, veluti si pascentes aliena animalia præstitissent Domino fundi aliquod tributum pro quolibet animali,*arg. l.venditor,§.si constat.1. ff.comm.præd. Manzius sup. num.101.*

A quo tempore incipiat currere præscriptio in seruitutibus,*Gomez var.sup.nu.28.* In seruitutibus affirmatiuis,per quas quis intendit aliquid in alieno facere iure seruitutis, vt tigni immittendi,oneris ferendi,stillicidii, & similibus,præscriptio incipit currere à tempore quo quis incepit vti dicta seruitute. In negatiuis autem,vt altius non tollendi secus,*Mansius sup. n. 102. & seqq.*

Ad præscriptionem seruitutis,an requiratur scientia,& patientia Domini, & an Titulus,& magna est quæstio inter DD. Verum distinctio est,Aut fundus seruiens possideatur à vero Domino,aut ab aliquo Tertio, in primo casu non opus est titulo, sed sufficit scientia, & patientia ipsius Domini,*Harprecht.§.fin.nu.15.Instit.de seruit.Georg.Geiger.tract.de vsucap.on.c.4. nu.15. Schneid.§.fin.nu.14.Instit.de seruit.Manzius sup. num.125.seqq.*

Supposita vera opinione, quod ad præscribendam seruitutem aduersus verum Dominum fundi non requiri titulum, Ampliatur hęc conclusio tam in seruitutibus realibus, quam personalibus,*Manzius sup.n.136.137.*

Limitant aliqui in vsufructu, quod videlicet sine titulo longi temporis, is præscriptione acquiratur,*Graf.in l.seruitutes,ff.de seruit. num.30. Manzius sup.n.138.*

Limitant 2. Vt procedat in titulo speciali, nam in seruitutibus saltem titulus generalis *pro suo* necessarius est, ex quo bona fides exigitur, *Coras.sup.Manzius n.139.*

In præscribenda seruitute contra verum Domi-

Dominum,ſcientia, & patientia eius eſt neceſſaria, *l.2.C.de ſeruit. Villalob.com.opin.lit.P.nu.244.Gaill.lib.2.obſ.66.n.5.Manzius ſup. nu.140. & ſeqq.*

Quæ concluſio limitatur primo vt ſit vera, quò ad vſucapionem longi temporis 10. vel 20. annorum complendam, ſecus quo ad præſcriptionem longiſſimi temporis 30. vel 40. annorum, *Schneid. in §.fin.num.12. inſtit.de ſeruit.præd.Coraſ.ſup.num.39.* Ea ratione, quia longiſſimum tempus vim habet præcedentis tituli, *l.hoc iure.§.ductus aquæ, 4. ff.de aqua quotid. & æſtiua;* Qui *textus* loquitur de immemoriali. Et dum ſcientia eſt neceſſaria, illa præſumitur ex temporis diuturnitate,*Villalob.com.opin.lit.P.n.245. Couar.in reg.poſſeſſor.p.2. in princ.Manzius ſup.n.153.154.*

Limitatur 2. vt verum ſit tunc quando præſcribitur ſeruitus ſine titulo, nam ſi præcedat titulus à Tertio, qui reputabatur dominus, tunc præſcriberetur etiam contra verum Dominum ignorantem, ſeruitus, ſicut ipſius rei dominium, *Coraſ.ſup.num.39.Schneid.ſup.n.12.* longo tempore, ſcil. ſpatio 10. vel 20. annorum, *Gomez ſup.num.27,* vbi adducit *text.l.fin. C.de præſcr.pt.longi temp. Villalob.ſup.num.246. Couar.d.n.8.Manzius ſup.n.155.*

Limitatur 3. Vt in præſcriptione libertatis non requiratur ſcientia, & patientia aduerſarii, cum res de facili reuertatur ad ſuam naturam, *arg.l.ſi partem 19.§.ſi per fundum 1. ff. quemadmodum ſeruit. amit. c.ſi de terra, de priuil. Couar.ſup.n.8.Manzius ſup.n.156.*

Reſpondetur 3. ſi res illa, vel fundus non poſsideatur à vero Domino, ſed à quodam Tertio, & præſcribens ſeruitutem habeat titulum ab illo Tertio, tunc non requiritur ſcientia, & præſentia ipſius veri Domini, ſed ſufficit titulus, & quaſi poſſeſsio habita ab illo Tertio non Domino, ſcil. per traditionem, inductionem in fundum,vel vſum cũ ſcientia, & patientia eius, *l.ſi ego 11 §.1.ff.de publiciana l.fin.C.de præſcript.longi tempor.Gomez ſup.num. 25.§.ex quib.& nu.27.Geiger.c.4 de vſucap.n.8. Couar.ſup.nu.8.verſ.ſecundò, Manzius ſup. num. 157.ſeqq.*

Quæ concluſio declaratur primo. Vt etiam in præſcriptione longi temporis 10. vel 20. annorum, quoad ſeruitutes non requiratur ſcientia, & patientia Domini, *Gabriel ſup.nu.67.*quod intellige ſi præſcribens titulum à non Dominò habet. *Gomez ſup.num.27.* nam ſine titulo, ſcientia, & patientia requiritur, *Geiger d.n.18. Manzius ſup.n.160.*

Declaratur 2. & limitatur, vt in eo caſu, quo fundus poſsidetur à Domino, non præcisè titulus ſit neceſſarius, ſed ſufficiat ſcientia, & patientia, quæ loco traditionis habetur, *Schneid.§.fin.nu.14. inſtit.de ſeruit.præd.Coras ad l.ſeruitutes 14.num.30.§.hic titulus,ff.de ſeruitut.* Quod verum eſt in patientia veri Domini, *Manzius ſup.n.261.ſeqq.* vbi explicat.

Limitatur 2. Vt ad præſcriptionem longiſſimi temporis, ſeù 30.annorum complendam, neutro ſit opus, neque titulo à non Domino, nec ſcientia, & patientia Domini,*Manzius ſup. num.163.*

De iure Bauarico in præſcribendis ſeruitutibus, quo ad titulũ, & ſcientiã dixtinguitur inter continuas, & diſcontinuas. In continuis præter poſſeſsionem 10. annorum inter præſentes, & 20. inter abſentes probari debet ſcientia, & patientia aduerſarii, non vero titulus. Immo neque ſcientia, & patientia, ſi quis per 40. annus ſeruitute vſus fuiſſet. In diſcontinuis ad quarum præſcriptionem de Iure Bauarico tempus immemoriale requiritur, non eſt neceſſe probare vel titulum, vel ſcientiam, & patientiam aduerſarii, quia tempus immemoriale hæc omnia ſupplet. Verum qui in præſcribendis ſeruitutibus diſcontinuis ſe fundat in poſſeſsione 10. vel 20. annorum, in hoc caſu non tantum idoneum titulum, ſed etiam ſcientiam, & patientiam aduerſarij, ideſt, vt ſciuerit poſſeſsionem, & vſum ſeruitutis probare debet, quo facto etiam diſcontinuas ſeruitutes præſcribit, ſed non ſufficit titulum ſimpliciter allegare, ſed neceſſe eſt eum probare, *Myſing. cent.4.obſ.53. Manzius ſup.n.194.*

265 Præſcriptio, per quam ius acquiritur ſoluendi vnam monetam pro alia, habetur contra laicos per 30. annos contra Eccleſiam 40. *c.olim.de cenſib.Tonnut.qq.ciuil. cap.4. Pab.in C. lib.8.tit.30.defin.30.num.16. Noguerol.alleg.2.ex nu.78. Berlich.lib.1.concl. 36.nu.3. Cenc.de cenſib. q.85.nu.31.35. Caren.reſ.68.nu.9. Card.Luca de regal.diſc.42.nu.9.de penſ.diſc.34. Cyriac.contron. 680.num.11.Tonnut.reſ.ciuil.lib.2.c.6. num.6.7. Manſ.conſult.391.num.27.392. Gobius de monetis q.8.num.11.45.Klocb.vot.Camer.20.à nu.64. Tranchedin.conſult.59.nu.13.Scoppa ad Gratian. dec.201.nu.33.Fagnan.in c.cum olim nu.14.ſeqq. de cenſib.Gratian.diſ.644.n.35.Bonden. de p.ſenis cap.45. Barboſ.in l.2.C.de præſcript.nu.157.158.* vbi *Bonden.* etiam quo ad annos futuros. *Idem Bonden.de præſcript.docum.23.*

266 Effectum ſuum operatur ex vtraq; parte, *Brun.de monet.lim.4. nu.2.6.9. Gobius ſup. num. 13.14.*

267 Nam habet vim conuentionis,*Gob.ibid.nu. 15.Surd.conſ.335.n.29.*

268 Habet locum contra Fiſcum,& Rempublicam.*Hier.à Laur.dec. Auen128. num.23. Gob. num.16.47.*

269 Et vnica ſufficit pro præterito, & in futurum, *Brun.de monet. lim.4.nu.2. Corn.conſ.181. num.76.lib.2. Budel,de monet.c.24. num. 20,ſeqq. Scurpb.conſ.10.nu.12.cent.1. Theſ.de augum.monet.p.2.nu.67.*vbi deciſum, *Gobius ſup. num.30. Venturin.conſ.45.num.71.Boſcol.*apud *Manſ.conſult.392.n.17.ſeqq.*

270 Præſcriptio ſoluendi vnam monetam pro alia, inducitur,ſiue moneta ſemel tantum, ſiue plu-

pluries variationem receperit, *Brun. de monet. lim. 4. nu. 7. Budel. de monet. c. 24. nu. 33. Surd. consf. 335. num. 28. Venturin. consf. 45. num. 71. Gob. sup. num. 17.*

271 Nec eam interrumpit creditoris protestatio, emissa in actu solutionis, *Brun. d. lim. 4. nu. 3. Budel. cap. 24. nu. 15. Surd d. consf. 335. nu. 28. Venturin. d. co f. 45. nu. 64. Gob. sup num. 18.* licet contra sint *Tb f. de augum. monet. p. 1. ante q. 76. Tonnut. ref. lib. 2. t. 11. num. 3. Mans. consult. 391. nu. 28 Fagnan. in d. c. cum olim.* vbi etiam *glos.*

Procedit siuè creditor scienter, siue ignoranter reciperet monetam inferiorem, *Brun. d. lim. 4. nu 4. Scur. b. onf. 10. antè nu. 9. Martin. de tenfib. c. 5. nu. 109. Venturin. d. consf. 45. num. 77. Buccafer. consf. 86. nu. 6. Gob. sup. nu. 19.* Vbi secus, si error Iuris ad esset in recipiente.

272 Præscriptio hæc bonam fidem requirit, *Budel. c. 24. num. 38. Tb f sup. p. 1. num. 74. Surd. consf. 454. nu. 43. Bertazol. consf. 71. nu. 58. Cyriac. contr. 388. nu. 28. Cenc. q. 85. num. 36. Noguerol. alleg. 2. nu. 88. Venturin. consf. 45. nu. 73. Gobius d. q. 8. num. 20. 21. Tonnut. lib. 2. titul. e. 4. n. 2. Ansald. de commerc. & mercat. disc. 88. nu. 9.*

273 Verum non nocet malafides, si tempus nō sit 30. vel 40. ann. sed Immemorialis. *Budel. de monet. c. 24. num. 9. Venturin. consf. 45. num. 65. 67. Mans. co sult. 391. nu. 30. Boscol. d. consult. 392. nu. 19. Gobius sup. nu. 36. 47.*

274 Verum vt hæc præscriptio soluendi vnam monetam pro alia, non aliter recipienti obstat, quā si spatium annorum 30. contra laicos, & 40. contra Ecclesiam fuerit integraliter completum, vt ne quidem momentum deficiat. *Brun. d. lim. 4. nu. 9. Berli b. lib. 2. co cl. 36. nu. 35.* Nec vltima dies cepta habetur pro completa, *Add. ad Rot. dec. 20 nu. 23. p. 3. rec. Ead. Rota dec. 226. nu. 48. p. 7. Gobius d. q. 8. n. 24.*

275 Verum hoc procedit vbi agitur de præscribenda obligatione certa, secus si dubia sit, quia tunc tempus decennij sufficit, *Purpurat. consf. 383. nu. 2. Brun. d. lim. 4. nu. 8. Budel. de monet. c. 24. nu. 17. & 37. Surd. consf. 335. num. 28. Gobius sup. nu. 26.*

Et hoc tempus currere incipit quatenus aucta, vel diminuta moneta debita, fieri deberet solutio, vel de minori si aucta, vel de maiori si diminuta est, & facto fuit aliter, quam fieri deberet. *Gob. us s. p. n. 27.*

Præscriptio hæc non aliter inducitur, quā si creditor pecuniam deteriorem receperit pro integra & completa satisfactione, non autem ad computum, & pro parte eius crediti, alias præscriptio aliqua inducta non esset, *Surd. consf. 335. nu. 59. Martin. de censib. c. 5. nu. 108. seqq. Pacian. consf. 101. Gob. d. q. 8. n. 31. Cyriac. contr. 338. n. 24. Cenc. q. 85. n. 37.*

276 Amplia quamuis simpliciter monetam recipiat *num. 32. 33. Buccafer. consf. 86. n. 8. Noguerol. alleg. 2. n. 91. seqq.*

277 Quid si receperit vnum, quod vel interpretatiuè, vel subiectiuè se habeat, tamquam pars ad totum debitum, *Gobius sup. n. 34.* Vbi quod non inducitur præscriptio, Vbi *num. 34.* idem si solutio fuisset facta non in manu propria, sed procuratoris, aut administratoris, *Noguerol. alleg. 2. nu. 87. Gratian. disc. 560. num. 19. Surd. consf. 454. num. 45. 46. Pigant. ad statut. Ferrar. tom. 2. rubr. 132. n. 25.*

278 Verum per restitutionem in integrum remedium hoc infringitur, si adfuit iusta ignorantia, *Surd. consf. 454. nu. 47. Odd. consf. 13. num. 37. Cyriac. contr. 321. nu. 76. contro. 388. num. 27. Hodiern. ad Surd. dec. 4. Rouit. consf. 40. nu. 11. lib. 2. Gob. d. q. 8. nu. 37. 38. Carena ref. 68. nu. 9. ref. 224. nu. 14. Noguerol. alleg. 2. num. 89. 90. Add. ad Rot. dec. 3. nu. 7. seqq. p. 3. Duran. dec. 426. num. 12. Ottobon. dec. 51. nu. 6. Sperel. dec. 135. n. 141. seqq. Bonden. coll. 48. n. 55.*

279 Verum debet esse iusta, & rationabilis causa, & vndequaq; excusabilis ignorantia, plenè probata ab eo, qui restitutionem petit. *Alb. consf. 18. num. 1. Rotu d. c. 387. par. 1. diuerf. Hodiern. ad Surd. d. dec. 4. nu. 14. Venturin. consf. 45. nu. 77. Sperell. dec. 135. nu. 149. Rota dec. 153. nu. 39. & dec. 238. num. 20. 21. p. 8. & dec. 293. nu. 15. p. 10. Gobius d. q. 8. nu. 39. & nu. 52.*

280 Et iudex circà probationem huius ignorantiæ debet esse cautus, vt constet esse liquidissimā ignorantiā. *Odd. de restit. q. 8. art. 10. num. 58. seqq. Gobius sup. n. 43.*

281 Verum hæc restitutio, ex sola probabili ignorantia, quæ cadit in hærede, communiter conceditur. *Cyriac. contr. 383. nu. 27. Duran. dec. 416. nu. 11. 12. Burat. dec. 457. num. 2. Celf. dec. 63. nu. 12. Ottbobon. dec. 156. nu. 11. & dec. 173. n. 10. Ead. Rota dec. 164. nu. 10. p. 8. & dec. 429. nu. 14. 15. p. 12. Gob. sup. n. 44. Actolin. ref. 18. nu. 19. Ansald. de commerc. disc. 88. nu. 11. seqq.*

282 Et præscriptionis ius vltimo momēto perficitur, *Add. ad Rot. dec. 20. num. 23. p. 3. rec.* Vbi quod nec vltima dies cepta habetur pro completa. *Ead. Rota dec. 226. n. 48. p. 7. Gob. d. qu. 8. num. 25.*

283 De præscriptione, etiam immemoriali ad præscribendam solutionem in materia monetaria disputant *Surd. consf. 335. lib. 5. Gabriel. consf. 164. lib. 1. Bertazol. consf. ciuil. 71. Venturin. consf. 45. Mansius consult. 391. 392. Gatta consf. 17. Carena ref. 68. Gobius Tract. de monet. q. 8. & dec. 8.* post Tractatum, *Bonden. de pascuis cap. 45. Io: Kitzell. de Iure monet. class. 2. q. 1. u. 5.*

284 In fideiussore non currit præscriptio nisi 30. annorum. *Aretin. de fideiuss. sect. 10. §. 16. nu. 1. 2. Staiban. ref. 112. n. 9. 10.*

285 Et interrupta contra principalem debitorem, non nocet fideiussori. *Gratiun disc. 310. num. 27.*

286 Verum præscriptio statutaria, quę habet locum contra creditorem, habet locum contrā fideiussorem, *Merlin. de pignor. lib. 5. q. 21. nu. 72.*

287 Successor singularis, etiam malæfidei, de iure Ciuili præscribit spatio 30. ann. vel 40. *Merlin. de pignor. lib. 5. q. 21. n. 5.* Sed contrà *Scoppa ad Gra-*

Gratian. dec. 15. *nu.* 5. 9. 10. Secus cùm bona fide *nu.* 7. 8.

288 Sed bonæ fidei præscribit per 10. inter præsentes, 20. inter absentes, quamuis author sit malæ fidei. *Gratian. disc.* 881. *Montica dec.* 291. *nu.* 5. *Rota dec.* 710. *p.* 2. *rec. & dec.* 300. post *Pacific. de Saluian.*

289 Via executiua in instrumento contenta præscribitur spatio 30. annorum, & sic pactum executiuum, *gl. in l. sicut, C. de præscript.* 30. *vel* 40. *ann. Affl. dec.* 245. *in fine*, *R. Ponte dec.* 18. *num.* 14. *Cartar. dec.* 120. *R. Capyc. Latr. dec.* 18. *num.* 14. & ibi *Gizz. & Maufrella*, *P. Affl. contr.* 47. *num.* 15. *& contr.* 49 *nu.* 30. *Rocca disp.* 131. *num.* 5. *lib.* 1. *D. Petra in rit.* 128. *nu.* 22. *& in rit.* 167. *num.* 7. *Fontanell. dec.* 82. *Constantini sup. pragm. tit. de praescript. num.* 4. *P. Afflict. contr.* 49. *nu.* 15. *Surd. cons.* 186. *num.* 3. *Car. Luca de credit. disc.* 117 *num.* 4. *Tappia in compilat. Iuris Regni Neap. rubr.* 41. *tit.* 262. *Giu. ba dec.* 96. *num.* 1. *Achill. dec.* 5. *de præscr. pt. Rota in rec. dec.* 1 *num.* 4. *seqq. p.* 7. *Burat. dec.* 296. *nu.* 5. *Carrill. dec.* 208. *nu.* 5. *Andreol. contr.* 142. *nu.* 14. vbi post *Gallef. de obligat. Cameral. qu.* 19. *nu.* 10. & ibi *Zacchia*, *Caual. qu.* 174. *nu.* 3. *Maffola patrocin.* 81. *n.* 27.

Via executiua in exigendis collectis per Vniuersitates, cõtra Ciues præscribitur decem annis, sic vltra decem annos debet agi via ordinaria, *R. Marin. a resi.* 562.

290 Quid in schedula priuata, an à tempore, quo confecta fuit, vel a tempore recognitionis illius. A primo tempore dicit *Peguer. dec.* 49. *Vrceol. consult.* 1. *n.* 59. *lib.* 1. *Azeued. in l.* 6. *Tauri tit.* 15. *ex n.* 6. *ad* 15. *Baius in lib.* 3. *collect. Al. bab. lit. E. n.* 64. *lit. S. n.* 30. *Larrea dec.* 49. *n.* 18.

291 A die recognitionis. *Guttier. lib.* 3. *pract. qu.* 35. *Vela differt.* 26. *ex n.* 1. *tom.* 1.

292 Sed *Olea de cess. iur.* distinguit: recognitionē priuatæ scripturæ intra tempus decennij factam, ab illa post, & primo casu affirmat, *tit.* 1. *q.* 1. *n* 77 *seqq. D. Maradei in praxi præsent. instrum. c.* 10. *n.* 22.

293 Per præsentationem Instrumenti non interrumpitur præscriptio viæ executiuæ, cum petitione executionis, *Pereyda de instr. ed. t. tit.* 7. *ref.* 7. *nu.* 22. *& seqq.* Sed quod per præsentationem instrumenti, coram Iudice, & per citationem, & oppugnationem debitoris, aut per eius contumaciam perpetuetur actio vsq; ad 40. annos, *Carleual. tit.* 3. *disp.* 4. *nu.* 22. 23. *Valenz. cons.* 21. *nu.* 17. *Giurba obs.* 74. *nu.* 5. *& seqq.* Vel per præuentionem factam, *Frecc. de præsent. Instr.* 3. *p. declar.* 2. *n.* 6.

294 In tali præscriptione non requiritur bona fides, *Carleual. de Iudic. lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 4. *D. Maffola ratiocin.* 81. *nu.* 25. per solam citationem interrumpitur, *Carleual. sup. nu.* 22. *seqq.* vbi distinguit. *Maffola n.* 27.

295 Sed illa est verè odiosa, nam est introducta in odium creditoris differentis petere. *Pereyda de instr. edit. tit.* 7. *ref.* 7. *n.* 24.

296 Sed si postquam fuerit præscriptum pactũ executiuum, fiat solutio quantitatis aliquæ, hæc solutio non iuuat. *Nos ad Roui. cons.* 40. *nu.* 22. 23. *lib.* 2. *Magretti ad Pragm. Sicil. Dutis, Sermonet a. §.* 19. *obs.* 4. *Starbr. ref.* 5. *nu.* 26. *Castill. de Tertijs deb. cap.* 25. *Addit. ad Ludonis. dec.* 51. *Cauter. var. tit. de præscript. c.* 15. *num.* 32. *seqq.* Videndi *Xamerar. iudit. defens.* 50. *Pacion. de locat. cap.* 52. *num.* 81. *seqq. Olea de cess. tit.* 5. *qu.* 2. *Fontanell. de pactis cl.* 7. *gl.* 3 *p.* 13. *num.* 43. *seqq. Boer. d. c.* 335. *Trentacinq. cons.* 59.

Sed si Curator, vel Administrator in concursu creditorum, fuerit negligens in exigendo à debitore, nulla poterit allegari præscriptio viæ executiuæ, quia administrator non possidet, nec est bonorum dominus, & sic non potest præiudicare Domino, *Salgad. labyr. p.* 1. *cap.* 40. *nu.* 31. 32. *D. Maradei in praxi præsent. Instru. c.* 5. *n.* 7.

Sed quid ius executiuum præscribatur decem annis, *Hermosill. fol.* 439. *nu.* 6. In censibus in Hispania, *P. Affl. contr.* 47. *nu.* 17.

297 Viæ executiuæ præscriptioni renunciari potest, *Gusm. n. verit.* 33. *nu.* 21. *Salgad. de retent. c.* 13. *p.* 1. *nu.* 32. *&* 34. *Gomez var. tom.* 1. *c.* 11. *nu.* 14. *Gregor. Lop. l.* 1. *tit.* 29. *p.* 3. *gl.* 1. Vide *infrà in fine*.

298 Ius francandi præscribitur spatio 30. annorum, *Duran dec.* 426. *nu.* 4. 5. *Gratian. disc.* 745. *nu.* 81. *D. Romaguer. ad Synod. Gerundens. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 9. *n.* 201.

299 Sed ignoranti datur restitutio in integrum, *Antonell. de temp. legal. lib.* 2. *c.* 67. *nu.* 71.

300 Sed ius affrancandi præscriptio non datur si proponatur per viam exceptionis, secus per viam actionis, *Gratian. disc.* 745. *n.* 82.

301 Officium Iudicis præscribitur 30. annis, *Antonell. de temp. legal. lib.* 2. *c.* 67. *num.* 108. 109. *Bartol. in l.* 3. *num.* 154. *C. de præscript.* 30. *vel* 40. *ann. Bonden. de præscript. docum.* 31. *Nos de nullit. iudic. rubr.* 1. *q.* 4. *nu.* 33. *Zacchia de salar. qu.* 105. *num.* 3. *Capyc. Latr. consultat.* 58. *num.* 14. & ibi *Luca. Linglois in C. fol.* 377. *nu.* 49. Nobile præscribitur 40. annis, *Linglois sup.*

302 In conditionalibus, vel in diem non currit præscriptio, nisi verificata conditione, vel die, *Balb. de præscript.* 5. *p.* 5. *princip. q.* 3. *Monald. dec.* 350. *nu.* 3. *Maffola patrocin.* 54. *nu.* 20. *seqq. Antonell. de temp. legal. lib.* 2. *c.* 67. *nu.* 113. *seqq. Stoppa ad Gratian. dec.* 15. *n.* 35.

Sic præscriptio non currit contra creditorem non habentem tempus præfixum ad exigendum. *D. Romaguer. ad Constiol. ad statut. Engub. fol.* 261. *n.* 59.

303 Donatarius rem sibi donatam à non Domina præscribit spatio decem annorũ *D. Manzius consult.* 659. *nu.* 6. dummodo donans, & donatarius sint in bona fide, *Passarell. de donat. lib.* 3. *q.* 1. *nu.* 26. *seqq.*

Sic donata inter coniugos non præscribuntur ob malam fidem. *Passarell. sup. nu.* 34. 35.

304 Præscribitur, & amittitur vsusfructus, si vsu-

vsufructuarius illo non vtatur per decem annos inter præsentes, & viginti inter absentes, & consolidatur cum proprietate, *Castill.de vsufruct.cap.67.num.3.& seqq.& cap.68.* an requiratur bonafides,& titulus, & quid in vsufructu annuo.*§.fin.*vbi *Omnot.nu.7. Instit.de vsufr. l.corruptionem,C.eodem* Gratian.*disc.*807.*nu.*1.*&seqq.* & ibi etiam *Luca,*R.*Mariu.lib.2. res.141. nu.2. Andreal.contr.423.nu.31. Idem Luca ad Franch. dec.166.num.7. Rota Roman.dec.87.p.9. rec.* Vbi quod non sufficiat petere hæreditatem, si non petatur vsusfructus. Sed si vsusfructus esset singulis annis legatus tunc non posset amitti non vtendo,quia tot sunt legata,quot anni, *Cratian. sup.nu.9.seqq. Antonell.de temp.legal. lib.2. c.93. num.10.12.*

Sed stante ignorantia legatarij datur restitutio in integrum,& in dicto casu veniunt omnia amissa, ita vt restituatur ex huiusmodi causa ignorantiæ,vel absentiæ, ac similis causæ, ius suum integrè recipiat,etiam fructus bonafide consumptos, per possessorem, refusis expensis factis,*l.patri,§.si pecuniam,vers.item,* vbi *gl.ff.de minor.l.si à patre,§.fructus,ff.de petit.hæredit. l.1.* vbi *gl.C.de fruct.& litis expens.Luca sup.n.6.*

De iure Hispano 30. vel 40. ann. post alios *Castill.d.c.67.n.18.*

Sed quo ad vsumfructum constitutum amittendum de Iure Hispano per *l.24. tit.31. p.3. vers.otro.*vbi sine titulo,& bonafide, sed solum non vsu,sine negligentia non vtentis decem, vel 20. annorum spatio contenta esse videtur, *Castill.sup.n.19.*

Et dispositio *tex.l.corruptionem, C.de vsufr.* procedit tam in vsufructu constituto, quam constituendo, & tam in vsufructu relicto in vltima voluntate,qui inter viuos,*Castill.n.25.*

Vsusfructus rerum mobilium,& sese mouentium præscribitur spatio 10.vel 20.ann. *Castill. sup.nu.27.*

Vsusfructus Ciuitati, aut Ecclesiæ relictus, præscribitur spatio 100.annorum. *l.an vsusfructus,ff.de vsufr.l.si vsusfructus, ff.de vsufr.legat. Castill.sup. n.28.*

Vsusfructus alternis annis relictus, non vtendo amittitur pro vt in legatis annuis, & præstationibus annuis,*Castill.sup.nu.30.seqq.*

Operæ seruorum non vtendo,aut capitis diminutione,non amittuntur,*Castill.sup. num.29. Petr.Gregor.syntagm.lib.4.c.5.nu.13.* Vbi ponit rationem,quia opera in actu consistit,nec prius est in rerum natura,quamuis dies venerit, quo præstanda est.*l.1.cum seq.ff.de oper.seruor.*

Sed vsufructuarius non potest præscribere proprietatem,nec eius hæres,propter malam fidem,*l.neq;fructuarium,C.de vsufr.* Tum etiam quia deficit illi omnis titulus,ex quo possit præscriptionem inchoare, & perficere, *Menoch. cons.201.nu.124.lib.3.*vbi *nu.125.* limitat,& declarat,*Castill.d.c.68.n.19.*

305 Amortizationis ius præscribitur 40. annis, *Ripoll,var.res.cap.7.de iure emphyt. nu.115.seqq. & nu.150.& 151.Idem Ripoll.de regal. c.43.nu. 197.seqq.Vilaplana Illustr. feudal. ad Peguer.aduers.6.num.117.seqq.D.Romaguer. ad Synod.Cerundens.fol.435.nu.210.* Et *num.211.*à quo die incipiat currere.

306 In actione familiæ erciscendæ, siuè diuisoria habet locum præscriptio 30. annorum contra non possidentem, & petentem diuisionem, maxime si concurrat,etiam titulus,saltem coloratus ad fauorem possessoris,*Bich.dec.6.nu. 25.& seqq.& dec.30.* Et cum ex diuisione præsumatur bona fides,*Amat.cons.96. nu.16.* Diuisio præsumitur ex lapsu decem annorum *num.17.*

Quod per longissimum tempus non præscribatur,*Antonell.de temp.legal. lib.2. c.109.nu. 1.Balb.de præscript.4.p.4.princip. q.13. Canall. q.820.Honded.cons.59.nu.53.seqq.lib.1.*

307 Qui cum decem debet soluere, soluerit quinque, præscribit alios quinque per tempus, legitimum ad præscribendum, per 30. annos, *Hermosill.in l.6.gl.6.nu.12. tit.1.p.5. Noguerol. alleg.2.num.73.Manfrella ad Capyc.Latr.dec.27. num.4.Cancer.3.p.c.1.nu.188.seqq. Bisogn. alleg. 125.nu.27.Capan.contr.33. nu.21.seqq.* Vbi differentiam ponit inter census,& vsuras, *Berlich. concl.5.p.2.nu.5.D.Rasa consult.7.nu.87. Borgia in vestig.ad Fabr.tom.1.lib.2.c.7.nu.11.& lib.20 c.10. num. vl.* Sed non si per ipsum tempus talis solutio vniformis facta non fuerit, quia tunc potest creditor residuum petere. *Noguerol.d.alleg.2.nu.92.seqq. Berlich.d.concl.5. nu.11. D.Romaguer.ad Conciol. ad stat.Eugub. num.52. fol.260.*

Vel si per aliquos annos non sufficientes ad præscriptionem fuerit facta talis solutio diminuta, quia tunc præfata solutio non inducit reductionem pensionis,& respectiuè proprietatis ad concurrentem quantitatem pensionis solutæ,*Noguerol.d.alleg.2.num.73.& seqq.* post Cenc & alios *Salgad Labyr.p.2.c.8.n.73. & seqq. D.Romaguer.sup.num.53.* Vbi anno 1674.decisum refert per suum Senatum.*Capon. d. contro. 33.n.20.& seqq.*

Secus si per longum tempus aptum ad præscribendum, *Berlich.p.1.concluſ.5.Hermosill.fol. 69.nu.12.*

308 Possessio in annuis introitibus amittitur, & præscribitur,si creditor petat,& debitor neget,& elabantur anni 30. vel 40. *R.Ronit.cons. 51.nu.33.lib.2.& dec.92.Affl.contr.49. Rota post Cenc.de censibus dec.45.& seqq. Merlin.dec.242. nu.8.Card.Luca de cambijs disc.20.nu.7. Penia dec.88.nu.7.Ansald.de commerc.disp.95. num.13. 14.Rota dec.295.nu.26.coram Peutenger. & dec. 387.nu.6.seqq.*coram *Roxas, Kitzell.de monetis c.4.q.2.n.40.*

Et si post præscriptionem completam, opponatur per debitorem compensatio, cessat ee præscriptio,cum cessaret negligentia, & præsumpta solutio,*Maresiot.lib.1.c.67. num.30. Cyriac.contron.307.lib.2.* decisum refert *Pigant.ad stat.*

ftat. Ferrar. rubr. 128. *nu.* 33. *l. b.* 2. *D. Balduc. decif. Parmenf. tit. de dote dec.* 3. *n.* 20. 21. 23.

309 Ius offerendi competens fecundo creditori,vt poffit offerre primo , præfcribitur fpatio 30.vel 40.annorum,fctl.40. viuente debitore 30.eo mortuo , *Gabriel.commun. concl.lib.*5.*tit. de præfcript.concl.*7.*nu.*2. *Merlin.de pign.lib.*5.*q.* 25.*num.*33.& *q.*80.*nu.*1. *Fran. b.dec.*69. *nu.*12. *Gaill.lib.*2.*obf.*18.*nu.*12.*Caroc.de oblat.qu.*28.*nu.* 15.*Mantica de tacit.lib.*11.*tit.*28.*nu.*37.*Staiban. ref.*121.*nu.*39.*Linglois in C.fol.*377.*nu.*50.*Antonell.de temp.legal.lib.*2.*c.*90.*num.*1.*Merlin.de pignor.lib.*4.*qu.*80.*Bonden.de præfcript. docum.*31. *Manfius confult.*274. *Faria ad Couar. var.lib.*1. *c.*9.*num.*23.*Ofafcb.dec.*115. *D. Rofa confult.*12. *num.*62. *Schettin. de iur.offer.par.*1.*cap.*3.*fect.*1. *nu.*65.66.

310 Intellige agendo,fecus excipiendo , *Dec.in l.petens nu.*7.*C.de pactis Antonell.nu.*2.

311 Vnde fi quis poffideat pignus alteri obligatum , femper offerre poteft debitum priori creditori , nec illi obftabit aliqua præfcriptio, *l.paulus,§.*1.*ff.qu b.mod.pign.vel.hypot.* Tiraq.*de retract.conuent.§.*1.*gl.*2.*nu.*21. *B. lb.de præfcript. in* 4.*p.*5.*princ.q.*2.*Merlin.de pignor.lib.*4. *qu.*80. *num.*48.*Schettin.fup.p.*1.*c.*1.*fect.*1,*num.*7. *Antonell.fup.n.*3.

312 Aut ius offerendi competit per modum facultatis,ficut illud,quod competit debitori,vt poffit debitum offerre,& pignus luere , & liberare,& tunc nunquam præfcribitur , *DD.fup. citat.Caual. q.*3.*Balb.d. q.*2. *num.*1. Vbi dicit, quod etiam refpectu debitoris hoc ius præfcribitur fpatio 30.ann.quod procedit quando creditor interpellauit debitorem , vt debitam pecuniam folueret,& pignus redimeret,nam tūc, propter moram præfcribitur fpatio 30. annorum à die interpellationis, *Merlin.lib.*4. *qu.*80. *num.*30.31.& *lib.*5.*q.*21.*nu.*23. *Barbof.fup.l.cum notiffimi nu.*62.*C.de præfcript.*Secus quando currit pactum legis commifforiæ , *Merlin.d.q.*21. *nu.*47.*Antonell.fup.n.*4.*feqq.*

313 Et eodem tempore tollitur quando ius redimendi pignus fuit debitori quæfitum ex pacto inito cum creditore , puta fi conuenerit, quod debitor foluto pretio poffit femper , & quandocumq;pignus redimere,*Barbof.in l.cum notiffimi num.*84.*C.de præfcript.*30. *Balb.fup. q.*3. *Couar.var.lib.*1.*c.*9.*nu.*1.*Fontanell d.c.*75.*nu.*9. *Tiraq.de retract.conuent.§.*1.*gl.*2.*nu.*7. *Antonell. fup.nu.*7.

Quod non præfcribatur ius offerendi quando adeft claufula,feu dictio *: femper, & quandocumque*, *Donad.de renunciat.*34.*nu.*28.

Et quod ius offerendi non præfcribatur fi hypotecam poffideat debitor,vel etiam fecundus creditor , ità vt ope exceptionis fe tueri poffit,*Berlicb.p.*2.*conclus.*3.*Barbof in l.*7.*C.de præfcript.nu.*89.90. *Merlin.de pignor.lib.*4.*qu.*8. *num.*44.47.

Quod præfcriptio detur contra debitorem in Iure offerendi , *Schettin.de iure offerend.par.* 1. *cap.*1. *fect.*1. *num.*7.

Nec contra poffefforem,*Schettin.p.*1.*c.*2. *nu.* 2. Sed primus creditor præfcribit contra pofteriorem per 40.annos. *Idem fect.*3.*p.*2.*nu.*65. Immò 30.annis *nu.*66.vbi *num.*67. eft ratio difcriminis .

Idem eft fi primus emit fubhafta præfcribit contra pofteriorem 30.annis *d.c.*3.*fect.*2.*n* 50.

Item Tertius poffeffor , qui emit à primo creditore , præfcribit decem annis contra pofteriorem *d.c.*3.*fect.*2. *nu.*12. Etiam fi emiffet à Creditore poffeffore malæ fidei , *Schettin.ibid. nu.*14.*Staiban.ref.*5.*nu* 46.*feqq.*

Sed in iudicio affiftentiæ requiruntur 30. anni,vt poffeffor præfcribat,*Schettin.ibid.n.*15. *fol.*114.*Affl.dec.*139.*Staiban.ref.*5.*n.*43. & *feqq.* dicit præfcribi fpatio 10. inter præfentes, & 20. inter abfentes, cum affiftentia oriatur ex *Saluiano* interdicto *Affl. dec.*383.*nu.*6. *Mufcatell.in praxi appell. lib.*2.*p.*1.*gl.fententia nu.*139. fed *Saluianum* decem annorum,*Gratian.dec.*15. vbi *Scoppa,& Luca*.

314 Remedium *cap.reintegranda* 3. *qu.*1. quod probata antiquiori poffeffione facienda fit reftitutio,pinguiffimum eft,de quo *DD. in c.cum ad fedem.de reft.spoliat.* *Genuenf.in tract.de Eccle∫.qu.*290.vbi dicit quod remedium huiufmodi competit etiam fucceffuri in beneficio,& *qu.*407. vbi addit, quod prædictus *tex.* principaliter loquitur , quando agitur pro rebus Ecclefiæ,vel Ecclefiafticorum . Sed procedit etiā in bonis laicorum,*Gratian.difc.*2.*nu.*7.*feqq. Caual.q.*53.*Serafin.dec.*1360.

315 Sed quæftio eft quo tempore præfcribatur tale remedium , & præfcribi fpatio 30.annorum,*Barbof.in l.*3.*C.de præfcript.*30. *vel* 40.*ann. nu.*4.*Menoch.conf.*1050. *Capyc.Latr. confult.*88. Card.*Luca de Iudic.difc.*44.*num.*71. *Serafin dec.* 1360.*Rota rec.dec.*535.547.*par.*4.*tom.*3. *ac dec.* 391.*nu.*15.*p.*12. *Bonden. de præfcript.docum.*31. concurrente bona fide , quamuis res effet affecta vitio reali. *Antonell.de temp. legal. lib.*2.*cap.* 91.*num.*1.

316 Quoad Ecclefiam requiruntur 40 anni *c.de quarta de præfcript. Marefcot. lib.*2. *c.*67. *nu.* 49 *feqq.*

317 Et Ecclefiæ competit hoc remedium *d. Canonis* , etiam fi à poffeffione ceciderit facto fui Rectoris , quia Rector non poteft Ecclefiæ præiudicare,*Genuenf.tract.de Ecclef.q.*584.*Ludouif.dec.*116.& ibi *Addit.*

318 Hoc remedium competit hæredi quando fuit in effe deductum in vita defuncti fpoliati, fed fi inceperit ab hærede,*Gratian.difc.*172.

319 Et fi in illo adfit vis,dolus , vel mala fides fpoliantis,tale remedium competit etiam vltra 30.annos, nam poffeffor malæ fidei nunquam præfcribit *c.fin.de præfcript.Gratian.d. c.*273. & *ibid.Luca,Serafin.dec* 1360.*nu.*14. & 15. *Marefcot.lib.*2.*num.*67.*num.*37.*feqq. Antonell. d.c.*91. *num.*9.

320 Idem eft in Tertio poffeffore habente ius offe-

offerendi, nam cum detur per viam exceptionis nunquam præscribitur, nam quæ sunt temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiédum,*l.pure,§.fin.ff.de dol.except. l.licet 5. eum gl. C.de except. Cabalin. Mill loq.317. Olafch.dec. 115.135.Thes.dec.157.num.10. Fab.in C.lib.8. tit.10.d fin.4.nu.14 15.Couar.var.l b.1.c.4.n.8. Ponte conf.29.nu.5.6.Gall.p.in praxi p.4 de concurs.c.vlt.in fi e,Schettin.de intr.offer.p.1.c.2.n.2. Antonell.de temp legal.lib.2.c.90.n.2.*

321 Sic si creditor emat subhasta, præscribit ius offerendi contra posteriorem creditorem per spatium 30.annorum, *Franc.b.dec.69.n.m.12. B.lb.de præscript.4.c.5.p.q.2. Gaill.obs.lib 2.obs. 18.nu.12.Thes.dec.157.num.3.* qui dicit 40 annis,*Staib.ref.5.nu.35.seqq.Schettin.p.1.c.3.sect.4 num.50.*

322 Item Tertius possessor, qui emit à primo creditore, præscribit decem annis contra posteriorem,etiam si emisset a creditore possessore malæ fidei,*Affl.dec.139. Thes.dec 157.n.4.5. Staiban.ref.5.nu.46.seqq.* post hos,& alios *Schettin.sup p.1.c. 3.sect.2 n.12.seqq.*

323 Secus est, si secundus creditor ageret iudicio assistentiæ vigore constituti, nam tunc non præscribitur aduersus creditorē à tertio possessore,quamtumuis bonafide, & iusto titulo roborato,& causam habente à non debitore, nisi spatio 30.annorum,*Affl.dec.139.Gatt.de credit. c.3.qu.7.nu.872.Staib.ref.5.nu.42.43. Thes.dec. 105.nu.8.dec.215.nn.6.*vbi filius,*Fab.in C.lib.7. tit.10.def.5.in fine,Gratian.dec.15.n.3. Barbat.de assist.gl.7.nn.53.Schettin.d.sect.2 n.15.*

324 Præscriptio 30. vel 40. annorum perimit omnem actionem, *Amat.conf.96.nu.3.5.Trançhedin.consult.nu.47.n.7 consult.85.n.5. Monald. dec.69.nu.4. Infrà n.782.seq.*

Ideo si statutum prohibeat præscriptionem, sicut,& testator,aut contrahens,non excluditur illa 30.annorum,*Staiban.ref.5.n.40.41.*

Sed non tollit naturalem obligationem,quæ sufficit ad retentionem,*Pacion.alleg.27.n.39.*

Non est introducta, vt per illam obijciatur iuri agendi,sed non excipiendi, & retinendi, *Pacion d.alleg.27.n.20.*

325 Salarium non præscribitur nisi spatio 30. annorum de iure communi, *R.Marin.lib.1.ref. 311.nu.12.Zacchia de salar.q.105.nu.1.& 9. Pacion.de locat.c.52.Sabell.in pract.§.feruidori num. 22.seqq.Canaler.dec.409.Rota p.14.rec.dec.168. num.11.D.Guttier.de compensat. q.17. lib.5. Andreol.contr.245.n.2.*

326 Et licet aliqui dicant spatio triumannorum, *Guttier.in l.nemo potest nn.487. ff.de leg.1. Menchac.de success.creat. lib.1.§.10. num.33. Gratian. dec.53.nu.6.*vbi *Luca,& Sco pa, Surd.& addentes dec.24.Duen.reg.306.* vbi 12. modis limitat, *Ricc.coll.179.in fine,& collect.3787. Serafin.dec. 1322.num.4.Danz.de pugn. D.D.tom.1.tit.de salar.c.3.num.6.seqq.Antonell.de temp.legal.lib.1. c.32 nu.28.Leoncill.dec.Ferrar.37. nu.6. Gamma dec.354.Idem Ricc.collect.285.& 1079.Andreol. contr.245.n.1.2.5.6.*relati per *Zacch.sup. n.5.D. Guttier.de compensat.lib.5.q.17.nu.9.*

327 In Hispania per tres annos, *D.Guttier.d.q. 17.nu.9.Gama dec.334.nu.6.* Idem in Lusitania, *Barbos.in l.2.C.de præscript.30. nn.96.seqq. Narbona de etate ann.25. q.23. nu.12.*vbi dicit: Minores contra non currere.

328 Tamen hi loquuntur secundum statuta particularia. *Zacchia sup. num.6. Ricc.d.collect. 3787.Laurent.dec.Auen.56.Giurba dec.13.Hurtad.resol.moral.p.2.tract.8.ref.15.Gamm.dec.334 Leoncil.dec.37.Pacion.d.c.52.Crespi de Valdaura obs.44.p.2.Rota p.18.rec.dec.815. nu.5.seqq. Sabell.§.salarium n.22.*

329 Romæ adsunt statuta pro præscriptione salarij,*Zacch.d.q.105.num.15.& seqq.* per biennium,per Constit.Pij V,*Gratian.dec.53.n.6.*

330 De Iure siculo,per 5.annos, *D.Guttier.de compensat.q.17.n.7. lib.5.*Quo tempore elapso non admittitur probatio in contrarium,si adest statutum,*Andreol.contr.245.num.3.4. Ginrba dec.13.*

331 Sicut alimenta non præscribuntur nisi 30. annis,*Surd.de alim.tit.1. qu.4.sub.nu.91.Zacchia sup.nu.13.*

332 Neapoli salarium præscribitur per 30. annos,*R.Marinis lib.1.ref.211.n.12.*

333 Mantuæ triennio,*Surd.dec.24.num.1. Censal.ad Surd.d.dec.24. nu.1.* In pluribus partibus. *Pacion.d.c.52.nu.10.*

334 Sed licet salarium per statutum præscribatur per aliquod tempus,statutum non comprehendit salarium calculatum, *Gratian. disc.273. num.52.Pacion.de locat.cap. 52.num.59.Laurent. dec.86.n.10.Hod.ern.ad Surd.dec.24.*

335 Statuta inducentia præscriptionem salarij post mortem Domini, non procedunt eo viuente,*Zacch.de sal.r. q.105. nu.26.seqq.Pacion. de locat.c.52.nu.43.*

336 Loquentia de salarijs menstruis,non procedunt in alijs operarum mercedibus, vel e contra, *Gamma dec.334. nn.11. Costa de rata q.128. in fine,Pacion.c.52.n.44.*

337 Loquentia de familiaribus domesticis, seu famulis,non procedunt in procuratore, in Aduocato,Iudice,Notarijs,nec in Docentibus,nec in mercede artificum, & alijs domi non existentibus; *Rota coram Penia dec.138. num.3. Zacchia d.q.105.nu.25. Mastrill.de Magistr.lib.1. c.21.nu.102.Cyriac.contr.307.nu.4. Rebuff.tom. 2.tit.de famul.salar.gl.10.num.4. Gabr. de Castro dec.46.nu.4.Zacch.d.q.105.n.23. Pacion.d.c.52. num.45.*

338 Loquentia de mercede operarum,si exemplificant in Mechanicis,non procedunt in exercentibus artes liberales, *Rim.nn.conf.315.num. 17 seqq.Pacion.sup. nn.46.* Nec in operibus obsequialibus,quibus homines benè nati nobilioribus viris,& magnatibus inseruiunt, *Scoppa ad Gratian.d.dec.53.nn.22.*

339 Præscriptio salarij inducta per statutum, non incipit currere,nisi finito seruitio, *Font a. nell.*

nell.de pactis cl.4.gl.18.p.5.num.33. Laur.dec.86. num.10. Fab.in C.lib.4.tit.42.defin.34. Giurba dec.13.nu.13. Pacion.d.c.52.nu.48.

340 Quod procedit in continuo seruitio, nam in discontinuo per nouum seruitium non tollitur præscriptio salarij, iam completa, *Fab.in C.defin.34.sup. Fontanell.cl.5. gl.5. num.30.seqq.* vbi se retractat in eo quod in *d.cl.4. glos.18.p.5. num.33.* contrarium cum *Laur.sup.* senserat, *Pacion.nu.49.*

341 Tale statutum præscriptionis salarij non habet locum vbi famulus non permanet in loco statuti, in quo inseruiuit. Et idem si ibi non permanet Dominus, *Costa de ration.rat.q.128. num.14. Danza de pugna DD. p.1.tit.de salar.r. 3.n.9. Pacion. d.c.52.n.50.51.*

342 Præscriptio prædicta non currit contra pupillum hæredem famuli, quousq; durat pupillaris ætas, *Lanfranc.Zacch.d.q.105.nu.36. Pacion.sup.nu.52.*

343 Nec contra minorem 25. annis, de iure communi, *Danza de pugn. DD.p.1.tit.de salar. c.3.nu.9. Pacion.sup.nu.53.*

344 Sed verius, vt currat contra minorem, sed detur ei restitutio in integrum, *Rota dec.372. num.9.10.p.4.tom.2.rec. Pacion.sup.num.54.* Nec procedit vbicumq; quis agere non potest, *Zacchia d.q.105.nu.32.seqq. Pacion.nu.55.* vbi *nu.56.* explicat. Nec procedit statutum in eo, quia tollit actionem non exceptionem, *Zacch.sup. nu.38. Leonc ll.dec.37.nu.8.9.* licet contra dicat *Gabr.d. Castro d.dec.46.nu.6.*

345 Statutum de præscriptione salarij loquens de actione personali, non procedit si competat realis, *Rebuff.d.tit.de salar.gl.10 num.5. Pet. dec.751.num.7. Duran.dec.210.nu.9. Ottobon.dec. 173.nu.9.P.c.on.d.c.52.nu.58.*

346 Et non procedit si creditum sit alteratum, & sufficit esse computatum, & calculatum, *Pacion.sup.nu.59.seqq. Laurен.dec.86.num.10. Gratian.disc.273.nu.52.53. Scoppa ad Grattan.d.dec. 53.nu.20.21.*

Et debitor debet allegare præscriptionem, seu solutionis præsumptionem, quæ est exceptio, quæ opponi debet, & non potest Iudex ex officio supplere, *Zacch.d.q.105.num.34. Cyriac. contr.307.nu.7. Giurba dec.13.n.4.*

347 Contra præscriptionem solutionis non admittitur probatio, secus aduersus præsumptionem solutionis, *Vasq.de success. creat.lib.1.§. 10.nu.36.ad fin.* Nam famulus potest probare non solutionem, *D.Scoppa ad Grattan.dec.53. nu.14.15. Pacion.d.c.52.num.64.seqq.* vbi reprobat *Andreol.contr.245.nu.34.* & alios. Vide ibi latè *Pacion. vsq; ad num.76.* Nec procedit talis statutaria præscriptio in domino obligato cum Instrumento, *Scoppa sup.n.19.*

348 Præscriptio statutaria interrumpitur, licet per extraiudicialem interpellationem, non, *Rota dec.86.num.2.p.1.diuers. Surd.dec.5.nu.6.7. Rota dec.120.num.10.p.13. rec.* Tamen etiam per extraiudicialem, *Serafin.dec.718. num.5.& dec.301.nu.3.* post *Statil. de Saluiano, Pacion.d. c.52.nu.77.seq.*

349 Interrumpitur per agnitionem debiti. *Natta cons.402.nu.64. Gratian.disc.994.nu.10. Herring.de fideiussor.c.15. nu.87. Zacch. d.q.105.nu. 54.55. Pacion.sup. nu.81.* Si agnitio fuerit pura, secus si conditionalis, *nu.83.*

350 Semel interrupta non reuiuiscit, nisi alia de nouo incohetur *nu.87. Gionagn. co s.28. nu. 3.lib.2. Rota d.c.207.num.9. p.4.rec.* post interruptionem non est necessaria præscriptio iuris communis, sed sufficit alia statutaria in interruptione extraiudiciali, secus in iudiciali. *Marescot.var.r.67.nu.9.seqq. lib 2. Fenzon. ad statut. Vrbis.158.nu.65.66. Zacch.d q.105. num.53. Pacion.sup.nu.88.& seqq.* vbi *nu.96.* dicit: statutum si sit laycale, nun comprehendit personas Ecclesiasticas, ex *Coccin.dec.133.n.10.* Et *n.97.* dicit tale statutum comprehendere forenses, post *Fenzol.ad statut.Vrbis r.158. num.61. Zacchia d. qu.105.n 18. Surd.dec.158.num.17. Merlin.dec. 124. num 3.* Quamuis debitum sit alibi contractum, dummodo in loco statuti petatur, *Rota diuers.dec.555.p.4.tom.3.rec.* Et *Pacion.sup num. 99.& seqq.* dicit competere restitutionem in integrum forensi, ex capite probabilis ignorātiæ ipsius statuti, *Verall dec.207.p.3.num.5.* Sed contra, si ignorantia reddatur improbabilis, *Zacch.d.q.105. nu.21.* Si creditor in loco statuti protempore considerabili moram traxerit, ex *Rolan.cons.42.nu.27.lib.3. Add.ad Burat.dec.98. nu.7. Rota r.c.dec.555.nu.9.p.4.tom.3.*

351 Romæ præscribuntur contra familiares Prælatorum per duos annos, *Paul.3. in extrauag. Sicut nob.1, & Pius V.in extrau. Cupientes. Vinc.Grilanz.cons.52.nu.2.3. Abruzz. sup.669. Gratian.dec.53.n.6.*

352 In Hispania Imp. Carolus V. anno 1528. mandauit præscribi per triennium, ab eo die, quo e famulitio cessarunt, *Conar. in r. possessor p.2.§.1.n.2. Duen.reg.6.& 301.* Et anno 1540. apud Bruselles per annos duos.

353 In Francia Ludouicus XII. anno 1512. infrà annum à die, quo seruire cessauerint tantum, & non vltra salarium petere possint, nisi scripturam producant in iudicium, qua probetur petitio, *Conar.sup. Abruzz.sup.n.671.*

354 In Cathalonia adest statutum: Pharmacopulas infrà biennium, & non vltra, medicinas ex eorum officina desumptas petere non posse. Et famulum infrà annum à die finiti seruitij, nisi cautionem aliquam à Dominis de mercede obtinuerint. Et Artifices, & Cordones, quod eis debetur ratione suæ artis, infrà triennium, & non vltra petere possunt, sicut etiam Notarii, nisi cautionem de eorum salario habeant, *Cancer.a.15.p.2.de præscript. Rice.collect. 1992.* Idem *Cancer.d. procur.at.n.113.*

355 In Sicilia seruitia personalia, Aduocatorum, Medicorum, Procuratorum, Sollicitatorum, Aromatariorum, & aliorum Magistrorum artium, si in vita illius, cui seruierunt, si vixe-

vixerint post debitum per annum, & nō petieru nt præsumūtur satisfacti, & non possunt petere ab hæredibus. Sic etiam in vita illorum, si per quinque annos non petierint. Secus si de tali debito adsit contractus, aut actum publicum. Ex *cap.62. Ferd. Regis*, commentaio per *Bald. Abruzz. comment.1.& seqq.* Vbi tota materia benè declaratur, *Giurba dec.13.*

In Regno Castellæ per tres annos, *Gamma dec.334.n.6.*

Eodem tempore Mantuæ, *Surd. dec.24.n.1.*

356 Præscriptio singulorum annorum in famulis salario necessaria non est, sed vna à die discessus sufficit, *Surd. & Ho liern. dec.24. Giurba dec.13. Crespy de Valdaur. obs.44.*

357 Exceptio præscriptionis salarii opponi debet per viā solutionis, non autem compensationis, *Surd. d. dec.24. Gut ier. in l. nemo potest num. 200. & seqq.* & ad eam probandam producere præscriptionem statutariam, *Felician. de censib. p.2. c.1. n.31. Laurens. dec.86. Giurb. dec.13.*

358 Verum hæc præscriptio triennalis in seruitiis præstitis, cum sit fundata in præsumpta solutione, non habet locum si famulus elapso triennio probaret, mercedem sibi non fuisse solutam, *Gama dec.334. n.6.*

359 Et præscriptio triennalis circa salarium procedit in famulis, & ancillis circa seruitia communiter solita præstari, non autem in operibus obsequialibus, quibus homines benè nati nobilioribus viris, & Magnatibus inseruiunt; nam illi non excluduntur à petitione elapso biennio, vel triennio, vt iudicatum vidisse testatur *Gama d. dec. 334. n.11.*

360 Nec procedit si Dominus ad salarium pretio instrumento fuisset obligatus, vel contractu, *Carp in. ad statut. Mediol. c.498. nu.18. Giurba d. dec.13. n.3. Gama d. dec.334.*

361 Et in casu, quo inter creditorem mercedis, & Dominum debitorem fuisset aliqua dilatio ad soluendum conuenta, non curreret ista præscriptio, *Zacchia de salar. d. q.105. n.35.*

362 Et non excusatur Dominus à susceptione iuramenti decisiui sibi oblati per famulum super solutione salarii, sub prætextu, quod esset lapsus terminus à statuto præfixus ad petitionē salarii, *Bonden. de præscript. docum.40.* Vbi dicit hoc esse certum Ferrariæ, stante statuto *lib. 2. rubr.128.* & ibi *Pigant. num.35. lim.2. Leoncill. dec.76.* In simili statuto, *Altograd. cons.53. n.35. seqq. lib.2.*

363 Nec statutum comprehendit casum, quando Dominus elapso triennio à statuto apposito confitetur debere salarium, *Bonden. de præscript. docum.6. § sic si post completam.*

364 Et Sutores vltra sex menses non possunt petere mercedem, *Ann. sing.492.*

365 Ad materiam præscriptionis salarii *Luca in praxi eius Liudit. c.26. nu.4.5.6. Olea de ress. tur. tit.6. qu.11. nu.16. Bellon. de his, quæ fiunt incontinenti lib.2. c.5. Cyriac. contr.307. Card. Luca in conflict. obs.304. Bonden. de præscript. docum.40. Pigant. ad stat. Farrar. lib.2. rubr.178. n.59. seqq. lib.2. Andreol. contr.245.* vbi impugnat *D. Marin. lib.1. c.311.*

366 Constitutum 30. annis præscribitur, *Rosis p.1. obs.11. num.70.* Nisi mortuo constituente, nam tunc 10 anni. *n.71.* Verum ignorans restituitur, *nu.55.57.75.75.* etiam 30. vel 40. *nu. 76. Vrceol. consult.34. nu.1.* Sic etiam 30. annis præscribitur obligatio cum precario *Posth. dec. 47. n.3.4.*

367 Pactum de retrouendendo præscribitur spatio 30. annorum, *Barbos. in l.7. C. de præscr. num.84 seqq. Merlin. de pign. lib.4. qu.80. nu.20. 21. Faria ad Couar. var. c.9. n.18 seqq. Prat. obs. 36. Capon. disc.187. lib.3. Mans. consult.184.281. lib.3. D. Bonden. de præscript. docum.5. & 31. Card. Luca de empt. disc.7. nu.5. Luca ad Gratian. disc.2. Crisp. dec.194. Priol. dec.58. Cortiada decis. 149. Iunius de solemnit. in contract. minor. gl.2. §.1. num.169. Nos ad Rouit. cons.14. lib.2. num.4. Strib. res. & obs.40. Fab. in C. tit.30. de præscrip. defin.3. Boer. dec.351. Vasq. contr. illustr. cap.54. Fachin. contr. lib.1. c.70. Censal. ad Surd. dec.2. nu.1. Donad. de renunciat. lib.1. c.34. num.47. seqq. Christin. dec.86. num.4. seqq. vol.3. Fontanell. dec. 75. seqq. Antun. de donat. lib.3. c.43. num.61. Cortiada dec.149. Berlich. p.2. conclus.2. Hermosill. fol.647. n.6. seqq. & fol.650. nu.6.* Quamuis adsit clausula, *vt possit semper, & quandocumque redimere, Stab. sup. Prat. obseru.36. num.15. Barbos. in l.2. num.18. C. de præscript. Censal. ad Surd. dec. 2. num.1. P. Barbos. in l.3. C. de præscrip.30. ann. num.140. Magister meus Dom. Capon. discept. 187. Acosta de priuil. cred. reg.1. ampl.2. num.89. Bonden. de præscript. docum.6. & 31. D. Rosa consult.12. num.61. Antonell. de temp. legal. lib.2. c.89. nu.1. fol.218. Amat. res.19. nu.6. Merlin. de pignor. lib.4. tit.2. qu.80. num.40.20.21. Add. ad Burat. dec.410. nu.18.* Quamuis esset conuentum, vt liceret semper, & quandocumque, *Censal. ad Surd. dec.2. num.1. Fab. in C. defin.3.4. 18. C. de præscript. Scoppa ad Gratian. dec.4. num. 17.18. Ansald. de commerc. disc.57. nu.30.37.38.* Quamuis adsit iuramentum, *Tiraq. de retract. conuent. §.1. gl.2. Guid. Papa dec.199. Fab. in C. sup. Capyr. Latr. dec.160. num.24. Antonell. de temp. legal. lib.2. c.89. n.6.*

Sed contra quando adest dicta clausula: *toties promisit emptor retrouendere quoties præscriptio completa erit. Donad. de renunciat. lib.1. c. 34. num.205.206.* decisam refert *Rice. collect. 285. Gizz. ad Latr. dec.160. nu.34. Gratian. disc. 735. num.16. Gallerat. de renunc. ren.85. num.6. seqq. tom.2. Palma alleg.3. nu.139.140. Hermosil. sup. n.20.*

Sic non præscribitur, si opponatur retrouenditio per viam exceptionis, nec quando contractus est vsurarius, *Hermosill. sup. nu.22. 24.* Nec si est læsio enormissima. *num.25. & seqq. Iouius sup. n.173.176.*

368 Sed quod stante iuramento non præscribatur spatio 30. annorum, *Balb. de præscript.5. p.*

pin-

principalis qu.6. Laurent.dec.129. Thes. qu.72. num.4.lib.2. decisum refert per S.C. *Nouar. in pragm.1.de pact. retrouend. num.8. Ricc.collect. 3073. Cassan.cons.11.nu.41. Dectan.cons.35.num. 23.lib.2. Sabell.§.ius congrui num.18. §.iuramentum num.47.§.præscriptio num.25. Iordan.lucubr. vol.3.lib.14.tit.24.num.387. seqq. fol.500.* Sed spatio 40. annorum, *Rota p.10.rec.dec.311. & p.13.dec.232.num.1. Ansald.de commerc.disc.57. n.31.& seqq. Antonell.sup.n.4.contrà n.6.*

369 Quod procedit, quamuis sit promissum, sub verbo Principis, quæ promissio vim iuramenti habet, *c.penul.de iureiur. Crauet.cons.241. num.11. Dectan.sup.*

370 Alii verò verius distinguunt, Aut est facta conuentio de retrouendendo rem alienatam quandocumque pretio restituto, renunciando expressè, & cum iuramento cuilibet præscriptioni, & hoc casu nulla currit præscriptio, Aut simpliciter est factum pactum de retrouendendo cum iuramento, & tunc præscribitur spatio 30. annorum, *Add.ad Guid. Pap.dec.119. Felin.in rubr.de præscript. colum.7. fallent.4.vers.sed forte, Balb.de præscript.4.p.5.p. principal.qu.3. Menoch.cons.201. num.122.seq. Gratian.disc.2.num.54. Censal.ad Surd.dec.2.n.4. D.Borgia Inuestig. contra Fabr.p.4.lib.9.c.10. n.16. D.Palma alleg.3. n.135. Cels.dec.194. Priol. dec.58. Bonden.de præscript.docum.6.& 31. Card. Luca de empt.disc.7. Hunn.enciclop:d.tit.15.c.2. num.27. Brill.ad consuet.Neap.tit.30.c.1.n.114. seqq. Luca ad Gratian.disc.207.nu.5. Pilaia tit.de censib.dec.10.pet.8.num.35. Faria ad Couar.lib.1. c.9.num.17.seqq. Copon.contr.59.num.8. & disc. 187. Rodoer.cons.30. D.Crespi obs.116. num.23. seqq. Berlich.conclus.legal.p.2.concl.2.nu.81.seqq. Fab.in C.tit.de præscript.defin.4. Merlin. de pign. lib.4.quæst.80.num.30.seqq. Doctissimus Dom. Prat.obs.36.* Mansius *consult.184. 281. Luca ad Gratian.disc.2.*

371 Alii distinguunt, Aut dictum fuit, quod quandocumque in perpetuum, vel nulla præscriptione obstante, tunc non præscribitur, *Cancer.p.3.c.15.nu.78. Rota dec.164.num.2.p.2. rec. Palma cons.34.nu.17. Fontanell.dec.76. num.17. 18.dec.77.nu.17.seqq. D.Marcian.disp.98. nu.10. Gallerat.de renunciat.cent.1. renunciat.85. nu.4. tom.2. Palma alleg.3.num.136. Marin.ad* Reuert. *dec. 574.in princ.* Aut dictum sit: quandocumque, & tunc spatio 40. annorum præscribitur tale pactum, *Morla in empor.tit.9.q 17. Gizz. ad Capyc.Latr.dec.160. Rodoer. cons.20. D. Copon.contr.59.num.8. Constant. sup.pragm.in appendic.fol.416.col.2. Palma alleg.3. num.136.* Et super exercitio huius pacti datur terminus; decisū refert *Marad.in praxi præsent.instr.c.5.n.13.*

372 In Cathalonia pactum de retrouendendo est impræscriptibile *D.Romaguer.ad* Concil.*ad Batn:. Eug.b.lib.2.rubr.52.0.30.*

In nostro Regno Neapol. per *pragm.5. de feudis*, Si aliquis Baro vendiderit feudum cum pacto de retrouendendo, & fieret rebellis,

tempus limitatum fit perpetuum.

375 Sed quod si sit conceptum, vt perpetuò, & quandocumque licet veneditori creditori, nunquam præscribatur; *Mising.obs.16. Ludouic. dec.Luc.52. Ionius sup.nu.186.*

Sed illos reprobat *Gratian.disc.433.num.67. Surd.dec.2. & 34.* vbi *Censal.& Hodiern.*

374 Sed stante modicitate pretii debet creditor admitti ad redimendum, ex æquitate non obstante lapsu temporis, *Ricc.collect.3073. Nouar.sup pragm.Neapol.coll.186.num.19. Ludouis. & add.dec.559.num.8. Mantica de tacit.lib.4.tit. 31.n.4.seqq.* vbi an possit mora purgari, saltim per restitutionem in integrum, *Ansald.de commerc.disc.57.n.45. Iouius sup.*

375 Et stante enormissima læsione in pretio, pactum prædictum temporale efficitur perpetuum, *Menoch.de arbitr.cas.217.n.3. Caluin.de æquit.lib.2.c.116. Iouius sup.*

376 Sic etiam si contractus sit pignoratitius, nam tunc semper potest reemi, cum res tunc retinetur nomine pignorantis, *Mantica de tacit. lib.4.tit.31.nu.41. Antonell. de temp.legal. lib.2. c.89.num.12.* Vel esset contractus vsurarius, *Antonell.o.7.& 12.*

Vel in contractu annui census, *Prat.obs.36. num.14. Hodiern.ad Surd.dec.2.nu.24. R.Marin. ad* Reuert.*dec.573.num.4. Nos ad Rouit.dec.33. & ad cons.14.nu.3.lib.2. Fontanell.dec.77.nu.17. seqq.& de pactis cl.4.gl.18. p.5. num.62. Medic. cons.114.* Couar.*lib.3.var.c.8.n.6. Sesse dec.110. n.6.7. Farinac.dec.14.n.6. Cenc.de censib.p.2.c.1. qu.3.art.7. Anna alleg.11.num.20. Ionin. n.179.*

377 Sed quod nunquam præscribatur tale pactum tenent post antiquiores *Gomes var. tom. 2.c.2.num.28.* vbi Ayllon.*fol.157. Ansald. de commerc.& mercat. disc.57. Card. Luca de empt. disc.32. de seruit.disc.87. Hodiern.ad Surd. dec.2. num.4. Ricc.collect.285.* vbi decisum refert. *Cancer.p.1.c.13.nu.51.in addit.ac p.3.c.7. num.206. Gaill.lib.2.obs.18. Casanat.cons.7.num.14. Sesse dec.18.num.103. Maur. alleg.105. R.* Marin. *ad Reuert.dec.61.n.3.dec.573. Prat.obs.36. Boer.dec 182. Papon.lib.11.tit.6. arrest.5. Nos ad Rouit.d. cons.14.nu.5.6.7. Fontanell.dec.76.77.* Constant. *sup.pragm.1.de pact.de retrouend.n.21.*

378 Sed illa nostra opinio limitatur quoties pactum de retrouendendo est appositum ex interuallo, nam tunc illud præscribitur sicut cæteræ actiones, *Fachin.contr.13.lib.2.* R. *Valenz.cons.187.n.118.& 132.lib.2.*

379 2. Limitatur, vbi contingat interpellari emptorem per venditorem, & oblato prætio requiri, quatenus retrouenditionem firmaret, & ipse contradiceret, & facta contradictione eis acquiesceret per 30. vel 40. annos, tunc diceretur perscriptum huic actioni compellendi emptorem ad retrouendendum, *Ripol. var. resol.c.11.de emptione à nu.241. Nos sup n.8.*

380 3 Limitatur, si in aliquo contractu deficerent dictiones illæ: *Toties, quoties, quandocumque, Menoch.cons.143.nu.14. Mantica de*

tacit.lib.4.tit.31.nu.21.Prat.d.obs.36.nu.15.

381 Quæ conclusio limitatur si in loco, vbi fit contractus sine talibus clausulis, edet solitum illas apponi, ea ratione, quia quod exprimi consueuit, habetur pro expresso, *Nos sup.n.10.*

382 4. In fauorem tertii possessoris quamuis habeat causam ab ipso emptore decisum refert *Cabed.dec.160.p.1. Perey dec.15.nu.8. Hodiern. ad Surd.dec.2.num.15.* Vbi dicit præscribi spatio decem annorum inter præsentes, & 20. inter absentes, ex *Thesd.qu.72.num.4.* vbi dicit, quod si adest constitutum requiruntur 40. & in *addit.ad Patrem dec.157.* licet contra decisum referat *Fontanella dec.81.& 82.Nos sup.n.11.*

383 5. Si in promissione de retrouendendo esset adiectum iuramentum, *Hodiern.ad Surd. dec.2.num.14.Ansald.d.disc.57. Nos sup.num.12. Balb.de præscript.5. p.5. partis principalis qu.6. Laurentijs dec.129.Thesd.l.b.2.qu.72. nu.4.* decisum refert *Nou.r.in prag.1.de pacto de retrouendendo n.8.Riec.coll.3073. Cassan.conf.11.nu.41. Decian.conf.35.n.23.lib.2.*

384 Idem si sit facta promissio sub verbo Principis, *c.pen.de iure iur. Aymon.conf.241.num.11. Decian sup.*

385 Sed quod non obstante iuramento currat præscriptio, dicunt *Gratian.disc.2.num.54.* vbi decisum refert. *Antonell.de temp.legal.lib.2.c.89 num.6.* Diximus *sup.n.368.seqq.*

386 In casu, quo res vendita cum dicto pacto præscribatur spatio 30. annorum, si res illa ab emptore eum dicto pacto sit alteri vendita sine dicto pacto, iste secundus emptor præscribit spatio decem annorum inter præsentes, & 20. inter absentes, *Antonell. de temp. legal.d.c.89.n.3.Ioutus sup.n.174.*

387 Ad exercendum pactum non sufficit interpellatio ad interrumpendum, sed est necessaria oblatio, *Scoppa ad Gratian.dec.4.nu.19.21.* ad materiam supra positam confirmandam videndus *Sabell. §.pactum. Capon. discept.187. tom.3.*

388 Ius petendi legitimam, & eius supplementum præscribitur spatio 30. annorum à die mortis patris *Guid. Papa dec.82. Honded.conf. 83.num.25.& 35.lib.1.Put.dec.132.lib.2. Ludouis.dec.489.Merlin.de legit.lib.3.tit.3. qu.7 nu.5. & lib.5.tit.3.qu.10.num.8. Viu.opin.458.* Vbi etiam dicit, quod ex qualibet iusta causa, aduersus hanc præsumptionem, conceditur restitutio in integrum, *Amat.resp.96. num.8. Cutell. de donat.tom.2.spec.39.num.4.* Vbi *nu.5.* limitat. *D.Scoppa ad Gratian.dec.4.num.5.& 28. Antonell.de temp.legal.lib.2.qu.98.num.9.& seqq. vsque ad num.15.Roccus resp.74. num.25.26.* Vbi quod actio personalis, *Graff.§.legitima q.47.*

Vel ex successorio edicto possit filius agere vsque ad annos 60. *Merlin.de legit.lib.5.tit.3.q. 10.n.4.& 5.Roccus resp.*

Et supradicta conclusio procedit quando agitur contra tertios possessores bonorum, non si excipiatur, nam regula est, quod actiones temporales ad agendum sunt perpetuæ ad excipiendum, *Gulielm. de Ludosi.g.82. Nos infra*

Sic dicta præscriptio 30. annorum non habet locum, quando filius possidet, nam contra se ipsum non currit præscriptio, cum à se ipso contra se ipsum non possit actio intentari, *Menoch.conf.1019.num.4.Gratian.disc.602.num.3. seqq.* decisum refert per Rotam Rom. *Merlin.de leg.l.b.5. tit.3.qu.10.num.34. Roccus d.resp. 78.num.23.lib.1. Bossius de dote fol.481 num.12.*

Petitio hæreditatis præscribitur 30. annis, *Gaill.lib.2.obs 120.nu.16.* de petitione hæreditatis. *Mansius consult.180.Canaler.dec.386. Affl. dec.218 Parlador.quotid.lib.1.c.5.Benintend.dec. 35.Peregr.de fideicom. art.45. num.25. Amayn. obs.lib.3.c.2.Sabell.§.hæreditas num.24. Ridolfin.in praxi p.2.c.10.num.77.seqq. Bossius de dote fol.547.num.12. Ludouis.& addit.dec 489.* Vbi deducto etiam tempore minoris ætatis.

Immò ex qualibet iusta causa aduersus huiusmodi præsumptionem competit restitutio in integrum, *Viu.opin.458. Antonell.d.qu.98. nam.10.*

389 Sed an præscriptio statutaria locum habeat in legitima, & eius supplemento, Non, quia pro ea competit petitio hæreditatis, quæ est mixta, & statutaria præscriptio non habet locum in actionibus mixtis, tum etiam quia dispositio generalis regulariter non comprehendit legitimam, tanquam speciali nota dignam, *Ludouis.dec.489.n.15.* & ibi *Add. nu.26. Antonell.sup.n.17.*

390 Sed quod pro legitima, & eius supplemento detur actio condictionis ex lege, *Merlin.de legit.lib.3.tit.3.qu 1.nu.5.* quæ actio est perpetua, *Barz.dec.102.nu.26. Fontanell. de pactis cl. 5.gl 8.p.3.n.49.Roccus sup.n.33.*

Quod supplementum legitimæ præscribatur per quinquennium, dicit *gl. in l. si quis filium, v. rb.aducitas.C.de inoffic.testam.D.Merlin. contr.7.n.2.lib.1.*

Sed quod præscribatur spatio 30.annorum, *R.Rouit.conf.22.lib.1 Graff.§.legitima q.47. Mising.cent.2.obs.71.Viu.opin verb.legitima.nu.12. Gaill.obs.120 Gomez var.lib. cap.11.num.23. Guid.Pap.dec.82 Garbard comma.opin. verb. legitima nu.7.Hu n.ad Treutl vol.1.disp.13. thes. 13.qu.34. Vill l.b.lit.F. num.101.seqq.& lit.F. n.184.* & ibi *additio Fichardi, Marzius de testam. tit.12. qu.61.* vbi etiam per ius Bauaricum, *Laym.ad Gomez var. tom 1.c.11. num.23.* Vbi dicit hoc ius transmitti ad quoscumque hæredes, etiam si filius moriatur antequam petierit, post *Fusar.de sub tit.qu.296. num.37.Cancer. & alios, P.Bossius de dote c.14.nu 12.Nos ad Romit. d.conf.22.n.26.*

Et procedit etiam in supplemento debito ascendentibus, *Barb f.in l.quoniam in priorib.C. de inoffic.testam.nu. 14. Laym.sup.D.Verde Instit. lib.2.fol.181.n.1905.*

Sed nunquam præscribi dicit *Bald. in l. nam ijs,*

ijs, §. huius autem, ff. de inoff. testam. Bertachiu. in repert. verb. legitima supplementum, Barz. decis. 102. num. 26. Fontanell. de pactis claus. 5. gl. 8. p. 3 num. 49. Ea ratione, quia ex dicto supplemento datur actio ex lege. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 196. num. 16 Merlin. de legit. lib. 3. tit. 3. qu. 1. num. 5. Quæ actio est perpetua, l. 1. C. de const. pecun. Roccus resp. 74. nu. 33. lib. 2. prout est actio pro legitima. Idem resp. 28. lib. 1.

Sed verior est sententia præscribi 30. annis, ex rationibus adductis per Rouit. cons. 22. & alios DD. sup. citatos.

Qua vera existente dicta procedunt, si præscriptio potest currere, secus si non potest currere, nam illa currit à tempore, quo moueri potest actio, Speculat. tit. de locat. §. 6. ref. 41. 42. Nam non valenti agere non currit præscriptio, Cauales an. dec. 19. num. 26. p. 4. Marta cons. 124. n. 30. Dicemus infra.

Quæ regula habet locum siue impedimentum sit iuris, siue facti, Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 12. num. 65. 67. Ofasch. dec. 177. num. 2. Marta d. cons. 124. nu. 30. Roccus d. resp. 74. num. 27. seqq. lib. 1. Nos ad Rouit. d. cons. 22. num. 16. seqq. Vbi etiam agimus: quænam actio competat pro legitima, & eius supplemento.

Quod legitima præscribatur 30. annis contra filium non petentem, & non declarantem se velle consequi, cum hæres non teneatur offerre, & possit cogitare de repudiatione, ita, vt non dicatur in mala fide. Gratian. disc. 649. num. 15. & disc. 458. n. 19. & seqq. & d. dec. 4. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. q. 10. Bich. dec. 94. nu. 27. & seqq. Tusc. lit. L. concl. 207. Christin. d. c. 169. nu. 8. vol. 2. & ad leg. municipal. tit. 16. art. 26. num. 17. Rota p. 11. rec. dec. 20. nu. 3. Ansel. & addit. dec. 384. nu. 6. Sabell. §. legitima nu. 36.

391 Ius eligendi præscribitur spatio 40. annorum, sicut alia iura spiritualia, aut spiritualibus annexa, vt est ius patronatus c. de quarta, de præscript. Cæsal. cons. 26. n. 4. vol. 1.

392 Verum vltrà tempus tale, requiritur titulus, si agitur de præscribendo toto iure eligendi, excluso penitus Collegio, cui competit de iure communi tale ius, secus esset vbi ageretur de præscribendo iure eligendi competente alicui de iure speciali, puta ex priuilegio, vel consuetudine, vel vbi non agitur de præscribendo toto iure eligendi, ità vt Capitulum, vel Collegium, ad quod spectat electio, excludatur in totum. Sed vt quis participet in electione, & illi intersit, in his casibus sufficit cursus 40. annorum sine titulo, quia hoc non est in totum, Balb. de præscript. 1. p. 5. princ. q. 8. 9. Antonell. de temp. leg al. lib. 2. c. 103. n. 1. seqq.

393 Et si quis per 40. annos non sit vsus Iure suo, & casus acciderit, perdit ius eligendi, Balb. d. q. 8. nu. 8. Antonell. de temp. legal. lib. 2. d. c. 103.

394 Ad præscribendam vnionem beneficii requiritur spatium 40. annorum possessionis cũ titulo, vel Immemorialis, Caputaq. dec. 344. 347. p. 3. Rota dec. 448. nu. 14. seqq. p. 4. tom. 2. rec. Lu-

donis. & addit. dec. 196. nu. 2. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 106. n. 8. fol. 250.

395 Quod intellige de vnione tituli extinctiua, quia, cum per eam Ecclesia vnita efficiatur prædium alterius, cum qua fit vnio, meritò propter tantum præiudicium requiritur plenior probatio; Secus esset vbi agitur de vnione tituli non extinctiua, sed æque principaliter, nã tunc, eum per eam status Ecclesiæ non alteretur, & essentia beneficiorum, leuiores admittuntur probationes, & sufficit possessio 40. cũ bona fide, Rota dec. 642. nu. 4. seqq. p. 4. tom. 3. rec. & dec. 448. nu 147. p. 4. tom. 2.

396 Vbi quod vnionis titulus, licet patiatur aliquam difficultatem, sufficit ad præscribendum, Theodos. Rub. sing. tom. 1. verb. vnio. Add. ad Ludouis. dec. 196. n. 3.

397 Sic etiam spatio 40. annorum, vna Ecclesia acquirit subiectionem alterius Ecclesiæ, Rota apud Ludouis. dec. 17. nu. 4. Ciriac. con. 1. 300. nu. 8. & seqq. vbi quod requiratur titulus, & bona fides.

398 Consensus Capituli præsumitur adhibitus in vnione, & suppressione beneficij, stante spatio 30. annorum, cum obseruantia subsequuta, quamuis non fuerit talis solemnitas consensus enunciata, Gonzal. ad reg. 8. Cancell gl. 11. num. 75. seqq. Bursat. cons. 424. lib. 4. Gratian. disc. 819. n. 12. C seqq.

399 Et licet ad vnionem Ecclesiarum requiratur tempus immemoriale, tamen si probetur, quod Ecclesiæ fuerunt diu possessæ, & vnitę, probaretur vnio præsumptione, Odd. cons. 296. Aubarou. cons. 161. Balb. de præscript. in 1. p. 5. princ. qu. 19. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 106.

400 Per litis contestationem, perpetuatur actio vsq; ad 40. annos à tempore cessationis à lite, l. fin. vbi Salic. C. de præscript. 30. ann. Cuius tex. dispositio procedit non solum in actionibus, quæ præscribuntur 30. annis, sed etiam in alijs, quæ durant decem, vel 20. ann. Guttier. de Iuram. confirm. p. 5. c. 1 num. 5. Cancer. lib. 3. c. 16. nu. 52. seqq. Vbi etiam dicit, quod per iuramentum delatum reo, actio etiam vsq; ad 40. annos perpetuatur actori, Seraphin. de priuil. iur m. priuil. 50. vbi extendit non solum ad Iuramentum iudiciale, sed ad prom issorium, seu extraiudiciale, positum in instrumento, & priuil. 51.

401 Verum dicta procedunt in contestatione litis valida, secus inualida, sic non interrumpitur præscriptio per citationem inualidam, Cancer. sup. & DD. sup.

402 Sic per contestationem litis perpetuatur actio, non autem per solam citationem, Iord. in. lucubr. lib. 14. tit. 24. de præscript. nu. 435. vbi de præscriptione statutaria, Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. qu. 1. nu. 20. & 21. Rota dec. 6. p. 3. rec.

403 Verùm perpetuatur per simplicem citationem Iurisdictio, in annos 40. Bald. in l. sæpè, C. de præscript. 30. vel 40. ann.

404 Litis contestatio facta, super officio Iudicis, per quod petitur restitutio in integrum, non per-

perpetuat illud officium, & ideò adhuc intrà quadriennium petenda est, sed restitutione concessa, actio rescissoria si in iudicium deducitur per contestationem perpetuatur in annos 40. *Bal. in d. lege sæpè.*

405 Rescriptum Principis habetur pro libello, & contestatione litis quo ad effectum actionis perpetuandæ, non autem quoad ordinem processus, *l. 2. C. quando libell. Princip.* cuius tex. dispositio procedit in actionibus temporalibus, annualibus, & prætorijs, non autem in perpetuis, *gl. Bart. Bald.* & alij, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 107. Hartman. de præscript. c. 10. lib. 2.*

406 Interrupta per litem, debet denuo inchoari, & compleri, *Rota p. 17. rec. dec. 379. Sabell. §. malæ fidei nu. 1.*

Et interrupta contra vnum ex reis debendi vocatum in Iudicio ad partem debiti soluendam, interrumpitur quoad omnes alios correos, *l. fin. C. de duob. reis, D. R. Chauarr. in Didascalia c. 1. de duob. reis n. 19. tom. 2. Merenda lib. 3. contr. c. 43. Giurba obs. 74. num. 11. Matthew de regim. Regni Valent. c. 13. §. 1. num. 87. seqq. Nos ad Rouit. consf. 14. nu. 24. lib. 2.*

Sic Creditor exigendo ab vno ex insolidum obligatis acquirit possessionem exigendi contra cæteros, qui nunquam soluerunt, *Noguerol. alleg. 4. num 33. Farinac. dec. 508. tom. 2. recent. Cenc. de censib. p. 2. c. 2. q. 5. num. 25. & seqq.* decisum refert. *Staib. obs. 82. n. 23. seqq.*

Et interrupta ab vno ex reis, vel socijs credendi suffragatur alteri diuiso credito, *Posth. dec. 47. nu. 7.* Dicemus *infra sect. 1.*

407 Filius naturalis, vel spurius nulliter legitimatus, spatio 30. annorum hæreditatem paternam præscribit, sicut huiusmodi temporis præsidio tutus esset, nulla accedente legitimatione, *Bald. in l. nullo nu. 4. C. de rei vendicat. Capoll. in l. nemo num. 10. ff de vsucap. pro legat.* alij; apud *Peregr. de fideicom. art. 23. n. 94. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 18. n. 20.*

408 Nullitas Renunciationis v. g. Vel alterius contractus, an præscribatur spatio plurium annorum, difficultas est. Sed quod præscribatur spatio 30. annorum, *Soccin. conf. 106. num. 6. vol. 3. R. Maria. lib. 1. ref. 27. nu. 10. seqq. lib. 1. Donad. de renuntiat. tom. 1. c. 42. n. 15.*

409 Nullitas Transactionis post 30. annos allegari non potest, *Crauet. conf. 277. nu. 4. Rota coram Merlin. dec. 854. num. 11. Add. ad Molin. de primog. lib. 4. c. 9. nu. 32. Ludouis. dec. 254. nu. 18. Gama dec. 84. Sesse dec. 384. Valeron. tit. 6. qu. 3. Vrceol de transact. q. 79. nu. 8. &* 14. Si adsit iuramentum requiruntur 40. anni. *Vrceol. n. 9.*

410 Sed stante falsitate Causæ, & mala fide transigentium nulla præscriptio intrat *c. fin. de præscript. Put. dec. 385. nu. 3. lib. 3. Caputaqu. dec. 302. num. 1. p. 2.* coram *Merlin. dec. 534. in fine. Vrceol. de transact. q. 79. & 96. num. 41. 42. Gratian. disc. 994. Cyriac. controu. 3. Burat. dec. 457. num. 1.*

Verum præscriptio opposita contra transactionem, vel laudum acceptatum non impedit illius executionem, *Vrceol. de transact. q. 79. num. 29.* Sic error calculi potest allegari vsq; ad 30. annos, quamuis post calculationem ad fuerit promissio, *Mont in. de tutel. c. 38. num. 145. & seqq. Gratian. disc. 823. 824. num. 21 seqq. & 909. nu. 10.* Vbi etiam *Luca.*

411 Nullitas contractus præscribitur 30. annis per viam actionis, perpetuò per viam exceptionis, *Barbos. in l. 3. C. præscr pt. 30. ann. nu. 170. Antonell. de temp. l gal. lib. 2. c. 94. Nos de nullit. Iudic. rubr. 1. q. 4. ex nu. 23. 24. & seqq. Bonden. de præscript. docum. 31. Iouius de solemn. contract. rubr. 22. §. 22. nu. 22. 23. 60. & gl. 15. §. 6 num. 47. Vrceol. de transact. q. 79. nu. 8. 14.* Idem si in isto adsit læsio enormissima. *Vrceol. ib d. nu. 6.*

412 Secus si sit tempus præfixum ad dicendum de nullitate, *Iouius d. gl. 15. §. 6. nu. 46.*

413 Nullitas introducta per Ius ciuile solum non impedit præscriptionem 30. annorum, & Immemorialem, *Barbos. in rubr. C. de præscript. 30. vel. 40. annor. n. 374.*

Secus in maioratibus, *Barbos. sup. n. 391. seqq.*

414 Ius adeundi hæreditatem præscribitur spatio 30. annorum, *l. licet* vbi *gl. C. de iure deliber. Bart. consf. 129. lib. 1. Caualer. dec. 504. nu. 11. Balb. de præscript. 4. p. 4. princip. q. 19.* Vbi dicit quod currit dictum tempus 30. annorum à die quo creatum est ius, & orta adeundi facultas. Vndè hæredi sub conditione instituto non currit, nisi conditione impleta, nisi esset conditio potestatiuo, *Caual. q. 714. Gratian. & Luca disc. 475. nu. 15. seqq.* Vbi quod hæc præscriptio currit à die delatæ hæreditatis, non autem à die scientiæ, quia tempus in præscriptione est continuũ, nisi à lege, vel statuto contrarium disponatur, *gl. in rubr. ff. de diuers. præscript. Gabriel. diuers. concl. lib. 5. tit. de præscript. concl. 8. D. Rosa consult. 12. nu. 60. Amat. consf. 96. nu. 7. Viu. opin. 632. n. 1. Vasq. Illustr. c. 73.*

415 Eadem præscriptione tollitur ius petendi legatum, ac legitimam, vel eius supplementum, vnde non sufficeret præscriptio decem, vel 20. annorum *d. l. licet*, *iuncta gl. verb. longi, C. de iure deliber. Luca ad Gratian. decis. 4.* & ibi *Scoppa nu. 1. seqq. Amat. d. conf. 96. nu. 8.*

Sed hæres non præscribit contra legatarium, quando legatarius declarauit velle acceptare legatum, & hoc sciuit hæres, *Vrceol. de transact. q. 79. nu. 30.*

416 Verum datur post præscriptionem 30. annorum restitutio in integrum ex capite ignorantię, intra quadriennium, quod currit post pręscriptionem completam, *Bart. in conf. 129. in fine.*

Sic actio petitionis hereditatis, & fideicommissi pręscribitur 30. annis, *Vrceol. de transact. q. 79. nu. 7.*

417 Si verò est hæres institutus in testamento esset proximior testatori, & intra 30. annos nõ adiuerit, poterit intrà alios 30. annos adire ab intestato, & sic non excluditur nisi per 60. annos,

nos *argum. l. 1. §. sed videndum, ff. de success. edict. Balb. de præscript. in 4. p. 4. prin. qu. 19. nu. 5. seqq.* Vbi addit, quod filius potest venire ad successionem patris ex triplici Capite, ex capite vndè liberi, vnde legitimi, & vnde cognati; & si est exclusus tempore à primo capite, potest venire ad successionem ex secundo capite, infrà alios 30. annos, si fuit exclusus à secundo, lapsu 30. annorum, potest adhuc venire infrà alios 30 annos ex tertio capite, & sic admittitur vsq; ad 90. annos, per *tex. l. 1. §. sed videndum, ff. de success. edict. Cavall. q. 715.*

418 Quod procedit quando fuit solus institutus in testamento, secus si fuerit datus cohæres, nã tunc non habebit nisi priores 30. annos. *Gabriel. lib. 5. de præscript. concl. 7.* vbi citat *Gozadin. cons. 59. nu. 5. 13. & cons. 80. nu. 6. Ias. cons. 84. lib. 1. Alex. cons. 90. vol. 1.* Addimus *Rotam* coram *Penia dec. 386. num. 10. Iordan. Lucubrat. divers. lib. 14. tit. 24. de præscript. nu. 397. Honded. cons. 83. lib. 1.* Vbi etiam dicit, quod tunc filius exclusus præscriptione ex capite vndè liberi, potest infrà alios 30. annos ex capite. Vnde legitimi admitti, si ex capite vnde liberi, alijs hæreditas non fuit delata; sed quando adest alius, qui ex capite vnde liberi admissus sit, tunc filius ab vno capite ex cursu 36. annorum exclusus, remanet etiam exclusus ab omnibus alijs, *Idem dicit Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. q. 10. n. 30.*

419 Verum si certus terminus à Iudice fuerit constitutus hæredi, ad adeundum, eo elapso etiã filius in hoc casu excluditur, etiam ante lapsum 30. annorum, *l. quamdiu institutus 68. ff. de acquir. hæred. Guid. Papa dec. 332.*

420 Sed Iudex debet statuere huiusmodi terminum ad instantiam eius, cuius interest, *Bart. in d. l. quandiu*, nec debet esse minor nouem mensiũ *l. fin. §. & hæc quidem, C. de iure deliber. Grat. an. disc. 732. nu. 55.* Vbi quod licet filius habeat 30. annos ad adeundum, tamẽ Iudex minuere potest istud tempus ad instantiam creditorum, ad hunc effectum, vt si non adeat, detur Curator hæreditati iacenti.

421 Hæres suus intrà triennium potest repudiationem paternæ hæreditatis, bonis in eodem statu permanentibus, repudiationem reuocare, *l. si quis suus, ff. de iure deliber. l. fin. C. eod. Iordan. d. lib. 14. tit. 24. de præscript. nu. 322. vers. item suus.*

422 Possessor bonæ fidei interim potest præscribere rem hæreditariam longo tempore cum titulo, & bona fide, hoc est spatio 10. annorum inter præsentes, & 20. inter absentes, etiam ante lapsum 30. annorum, aduersus filium: quia licet filius non esset exclusus à iure adeundi, esset tamen præscriptum actioni, & per consequens tolleretur per indirectum illud ius adeũdi, quo ad bona præscripta, *Bald. in l. fin. C. fin. regund. Balb. de præscript. in 4. par. 4. princ. qu. 19. num. 7.*

423 Idem dicendum, si quis præscripsisset aliqua bona hæreditaria longissimo tempore 30. annorum cum bona fide, absq; titulo, *l. si quis emptioni, §. 1. C. de præscript. 30. ann.* quia tunc similiter excluderetur filius à iure agendi petitione hæreditatis, ad huiusmodi bona per Tertium tanto tempore possessa, *l. hæreditatis, C. de petit. hæred. l. hæreditatem, C. in quib. caus. cess. longi temp. præscript. Alex. cons. 89. nu. 7. vol. 2. Balb. sup. nu. 7. vers. & idem putarem. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 92.*

424 Emphyteuta, qui fuit inuestitus primò, cum onere soluendi certum Canonem, vel censum, si non soluerit, etiam per longissimum tempus, nunquàm præscribit, cum sit in mala fide, & Dominus directus possideat semper ministerio emphyteutæ, & possidenti non currit præscriptio, post *Cancer. Thes. Aretin.* & alios *D. Olea de Cess. Iur. tit. 3. qu. 6. nu. 30. Pilata decis. Canon. lib. 2. dec. 9. num. 31. tom. 1. Manfrella ad Capyc. Latr. dec. 168. nu. 25. Gallus de fruct. b. disp. 5. nu. 119. Bisogni alleg. 125. num. 9. 10. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 7. c. 2. nu. 101. 102. fol. 451. in addit.* Dicemus etiam *infrà sect. 1. num. 695. Bonden. de præscript. docum. 11. Ramon. cons. 70. num. 3.* & ibi *Balduc. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 88. nu. 1. & c. 76. num. 2.* Gratian. *disc. 912. nu. 41. seqq.* Pa... *moll. dec. 60. num. 7. 15. tom. 2. Fontanell. de pactis, cl. 4. gl. 18. p. 1. nu. 132. seqq. & cl. 5. gl. 8. p. 16. num. 64. 65. Ripol var. c. 7. nu. 51. & de regal. c. 76. nu. 140. Fermosin. in c. illud de præscr. q. 1. nu. 5. 6. D. Romaguer. ad* Synod. Gerund. *lib. 5. tit. 12. c. 9. num. 142. & ad Consiol. ad stat. Eugub. rubr. 30. lib. 2. nu. 54.*

425 Sed hæres primi inuestiti, vel alius ab eodem primo inuestito ius habens, si bona fide, & cum titulo possederit rem emphyteuticam, præscribit census, seu Canones pro tempore præterito debitos, spatio 30. annorum contra priuatos, & 40. contra Ecclesiam *c. de quarta. de præscript. l. si ut, C. de præscript. 30. vel 40. ann. Balb. de præscript. in 4. p. 4. princ. q. 7. num. 5. Antonell. sup. nu. 2. seqq.* vbi impugnat *Thes. dec. 114. & addit.* sed *nu.* 4. quo ad hæredem primi inuestiti, dicit non procedere, cum mala fides defuncti noceat etiam hæredi. *Bisogn. d. alleg. 125. nu. 19.*

426 Sic, vt diximus aduersus dominum directũ, etiam si sit Ecclesia præscribitur modus soluendi dictos census, seu Canones, quoties per 30 annos, quo ad priuatos, & 40. quo ad Ecclesiam fuerit facta vniformis solutio, vnius speciei pro alia debita, seu pro specie, pecunia fuerit soluta, præcipuè quando ipsa vniformis solutio fuerit facta per centum annos, seu alium longissimum, aut immemorabile tempus, nam tunc ex lapsu dicti temporis præscriptus manet talis modus soluendi, ità vt non possint soluentes cogi ad aliam solutionem, quam ad eam iam factam ex longa obseruantia; etiam absq; probatione tituli in similibus solutionibus vnius rei pro alia, cum huiusmodi tempus 30. vel 40. annorum, seu aliud lõgeuum faciat præsumere bonam fidem, *Gratian. & Luca disc.*

644.

644. nu.34.35. Luca ad Franch.dec.508.num.8. Cancer.var.2.c.6.nu.146.Nogerol.alleg.2. num. 78.Aretin.de solut.c.32.à nu.11.Olea tit.3.qu.6. num.30.Sabell.§.solutio nu.48. Carena ref.68.nu. 9.D.Romaguer.sup.n.146.

Sed annatæ dictorum censuum,& Canonum pro tempore præterito præscribuntur si plusquam 30. vel 40. anni sint elapsi, qui peti potuerunt. *Cancer.d.c.4.num.277. Fontanell.de pactis cl.4.gl.8.p.1. nu.132.136. D. Romaguer.sup. nu.147.* Ac ita dominus directus supremus, aut mediatus laicus solum petit census per 29. annos,& Ecclesiasticus pro 39. annis, *Cancer.num. 177. Fontanell sup. D.Romaguer.sup. n.147.seqq. Gratian.disc.912.num.40.seqq. Fulgin.de iure emphyt.tit.de solut. Canon.q.1.num.382.& q.9. Corbul eod.Tract.lim.31. Diana p.8.tract.7. ref.36. Thes.dec.114.179.Tusc.lit.E.concl.228.*

Et licet aliqui teneant, quod census prædicti, qui in recognitionem directi dominij præstantur, in præscriptibiles sint, adhuc separati à directo dominio, nempe alienati, per rationes relatas à *Fontanell.d.gl.18.p.1.à nu.137.* & decisum referat *Cancer.lib.1.c.12.num.19. Tristanus d.dec.23.num.5.Luca in labyr.cess. iur. via 70.num.1.2.4.* Tamen *Cancer. d.c.12.à num.14.* contrarium tenet, & alij relati, & sequuti per *D.Romaguer.sup.nu.152.& seqq.*

427 Sic laudemium debitum pro alienatione rei emphyteoticæ præscribitur 30. annis, *Vilaplana Illustr.feudal.ad Peguer.ad vers.1. n.114.* A die scientię habitæ, *Antonell. de temp.legal. lib.3.c.7.num.87.Pegas.res.c.9.num.558.Bauden. collect.27.nu.67.lib.2. D.Rocca disp.61. num.15. seqq.disp.167.nu.19.tom.2. Sperell.dec.135. num. 134.140.tom.2.Luca ad Franch. dec.201. Paulmoll.dec.4.nu.14.27.tom.1. Lagun.de fructib.p.1. c.13.nu.8.9.* post mille *D.Romaguer.sup. n.155. seqq.Donad.de renunciat.tom.1.c.30.n.32.*

428 Nec beneficio restitutionis iuuantur Ecclesia, beneficia, aut alia loca Pia aduersus ipsas quadragenariam, centenariam, aut immemorabilem præscriptionem, quo ad laudemia, cum illa sint fructus, latè *D.Romaguer.sup. num.166. & seqq.*

429 Sic etiam dominus directus non potest vti prælatione, si per 40. annos res emphyteotica sit alienata,& illam non petierit, *Antonell.de temp.legal.lib.1.c.17.nu.1.seqq. Cancer.sup.Fontanell.sup. R.Marin. & Rodoer.lib.1. c.234.Gratian.disc.433.nu.67.disc.742.nu.12.seqq. D.Rocca disp.86.à nu 9. D.Pignatell.consult.46. nu.55. tom.5.Luca ad Gratian.disc.742.nu.6. Conciol.ad stat.Eugub.lib.1.ad rubr.55. nu.31.* & ibi *D.Romaguer.nu.48. & ad Synod. Giron.sup.num.176.* vbi refert decisiones *Rotæ Rom.* vbi *num.179.* dicit hoc procedere à die veræ scientiæ, post *Gratian.disc.742.nu.5.* & ibi *Luca nu.2. D.Rocca d.c.164.nu.7.* *Conciol.sup.num.32.* Secus post 30. aut 40. annos, nam tunc non est probanda scientia, cum præsumatur, post mille *D.Romaguer.sup.n.283.seqq.*

430 Sed data enormissima læsione Ecclesię, aut Beneficij, taliter quod adimpletis obligationibus nihil pene remansisset pro dote Ecclesiæ, seu pro congrua Beneficiati, Ecclesia, seu Beneficiati nomine illius, aut beneficii restituuntur in integrum aduersus dictas præscriptiones centenariam, aut immemorabilem, ex causa iusta ignorantiæ præsumptæ, ex mutatione titulorum talis Ecclesię, seu beneficij, in cursu tot annorum euenta, implorando talem restitutionem intra quatuor annos à die scientiæ, detractis à cursu dictę pręscriptionis, annis, quibus vixit Beneficiatus, qui incepit nō exigere, tamquam alienans non exigendo censualia, seu alias præstationes, ac detractis annis turbationum, & feriarum, *D.Tristany dec.23.* vbi decisum refert, *Cerro dec.422.nu.1.2.* vbi *n.m.3. & 4.* dicit, quod ipsa enormissima læsio probanda est non respectu ad rem præscriptam, sed ad totum patrimonium, itaut opus sit, quod vltrà rem præscriptam, non remaneat passo præscriptionem, vndè viuere possit, *Fontanell. de pactis cl.4.gl.12.num.41. Ridolfin.in praxi p.1. c.13.nu.467.Passarin.d sextula ad cap.Ecclesia 1. de restit.in integr.in 6.num.52.Galesius de restit.c. 1.num.81.& seqq. Idem D.Tristan.sup.num.14. in fine, Turricell.de reb.Eccles.non alien. cap.29. nu.18.33.34.* vbi pariter declaratur.

Sed non conceditur ipsa restitutio in integrum quando Prælati, Beneficiati, & alii Ecclesiastici læduntur, licet enormissimè in se, vel bonis propriis, nam tunc in integrum non restituūtur, *Passe. in.in d.c. Ecclesia de restit. in integr.in 6. nu.17.* Ita bona patrimonialia Clericorum pręscribūtur, sicut bona laicorum: & contra illorum bona, currit præscriptio, sicut cum priuatus præscribit contra priuatum, *Passerin.d.n.17. & ad cap.Episcopum 1. de præscript.in 6.num.48. D.Romaguer. ad Synod. Gerund.lib.5.tit.12.c.2.n.135.& seqq.*

431 Imprescriptibilia etiam sunt alia, veluti census, ac Canones, qui in recognitionem directi dominii præstantur, nam cum Dominus directus possideat ciuiliter ministerio emphyteotæ retinendo penes se possessionem ciuilem, solam naturalem transferendo, fit inde quod contra Dominum rectum ciuiliter possidentem non currit præscriptio, neque emphyteutæ naturalis sola sufficit, cum vtraque possessio ad præscribendam sit necessaria, vt ita census, & aliæ præstationes in recognitionem directi dominii præstandæ vllo vnquam tempore præscribantur, *Cancer.var.lib.1.c.12. nu. 16.& c.4.de seruit.num.176. & seqq. Fontanell. de pactis cl.4.gl.18.p.1.à num.132. & cl.5.gl.8. p.15. num.64.65. Ripol.var.resol.c.7.nu.51. & de regal.c.76.n.140.* post *Olea, Pilaia,& alios, D. Romaguer. ad Conciol.ad statut. Eugub. rubr.30. lib.2.num.54. Gratian disc.912. num.41.& seqq. Fermosin.ad c.illud, 8.de præscript. qu.1. nu.5.6. Vilaplana illustr.feud.ad prælud.1. num.41. seqq. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.76.n.2. Cas.Panimol.*

moll. dec. 60. nu. 7. & 15. tom. 2. Quesada, & Pilo differt. 12. n. 33. 34.

432 Ita etiam non præscribuntur census, quos primus emphyteuta subemphyteuticando rem emphyteoticam sibi reseruauit, cum firma pro sui iuris conseruatione, & fatica pro rei retentione, nam isti, sicut census, qui præstantur Domino directo in recognitionem directi dominii non præscribuntur, nisi intercuersa possessione, ac Iure dicto primo emphyteutæ spectantibus, *Cancer. var. 3. c. 4. de seruit. num. 194. & seqq. Ripol. var. d. c. 7. de iure emphyt. à nu. 375.* signanter *nu. 383. D. Romaguer. sup. num. 144. Valasc. de iur. emphyt. q. 13. n. 11. q. 18. n. 4. Antonell. de temp. lib. 2. c. 88. n. 6. 7.*

Bene verum, tam primus emphyteuta aduersus Dominum supremum, ac directum, quam secundus emphyteuta aduersus primum, præscribunt, cum tunc nihil præiudicetur domino, nec suæ ciuili possessioni, sed tantam quantitati census, *Cancer. d. c. 4. de seruit. nu. 197. seqq. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 18. p. 1. n. 146. & à n. 166. Olea de cess. iur. tit. 3. q. 6. n. 30.*

433 Sic emphyteuta si Domino ignorante, partem rei emphyteuticæ vendat, tanquam liberam, & Domino directo soluat integrum Canonem, emptor numquam præscribit, quia contra Dominum ignorantem non currit præscriptio. *Antonell sup. n. 9. & D. D. sup. cit. n. 424.*

434 Limita, vbi emphyteuta Domino interuerteret possessionem, putà si Dominum venientem non admisit, & inceperit sibi possidere, vel si interpellatus, vt canonem solueret, recusauerit soluere, nam tunc, cum Dominum non recognoscat, a die huiusmodi recusationis incipit emphyteuta præscribere libertatem, *Cancer. l. b. 3. c. 4. num. 177. seqq. Antonell. num. 11. Romaguer. sup. num. 144. Ripol. var. c. 7. de iure emphyt. à num. 375.* maximè *num. 383. Pilata dec. canon. lib. 2. dec. 9. nu. 31. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 30. num. 55.* Vbi *nu. 55.* dicit non dici interuersam per cessationem selutionis, sicut nec etiam si emphyteutæ rem vti liberam vendat, nam Domino directo non præiudicant *Gratian. disc. 902. nu. 40. seqq. Addit. ad Thes. dec. 179.*

Sic etiam pars pensionis; seu alterius annuæ præstationis præscribitur spatio longissimi téporis, *Thes. dec. 179. num. 6. D. Romaguer. d. c. 9. n. 145. & ad Conciol. sup. n. 52.*

Verum contra emphyteutam nocet mala fides sua, vel sui authoris, *Antonell. sup. nu. 11. vers. hoc tamen.*

435 Limita 2. Si Dominus sciat alienationem factam, & censum, seu canonem pro parte alienata recipiat, *Antonell sup. n. 12.*

436 Limita 3. Si in instrumento concessionis adsit pactum affrancandi, nam tunc ad præscribendam libertatem sufficit cessatio solutionis per spatiū 30. annorum in priuatis, 40. in Ecclesia, *Mysing. cons. 78. nu. 15. Thes. dec. 179. n. 5. Antonell. sup. n. 14.*

437 Limita 4. Vbi res emphyteutica peruenit ad extraneum, quia tunc illa præscribitur spatio 10. vel 20. annorum, cum titulo, & bona fide, habita distinctione, an possessor causam habeat ab authore bonæ, vel malæ fidei, iuxtà *text. auth. malæ fidei, C. de præscript. long. temp.*

438 Sed sine titulo præscribitur spatio 30. annorum cum bona fide, nullo tempore cum mala fide, *Balb. de præscr. in 4. p. 4. princ. qu. 8. num. 4. qu. 9. Antonell. sup. n. 15. & lib. 2. cap. 67. nu. 9. Gratian. disc. 494. nu. 15. Pareja de instr. edit. tit. 9. res. 2. n. 30.*

Et licet aliqui velint, quod sicut non præscribatur contra Dominum directum, non præscribatur contra cessionarium, *Fontanell. de pact. gl. 18. p. 1. dum. 137. & seqq. Cancer. var. p. 1. c. 12. n. 19.* vbi decisū refert, *D. Tristany dec. 23. num. 5. Lnea in Labyr. cession. iur. via 70. n. 1. 2. 4.* Tamen iidem contrarium tenent, *D. Romagu. ad Synod. Gerundens. lib. 5. tit. 12. c. 9. n. 152.*

439 Et multò magis contra illum, cui fuit cessus cēsus, præscribitur, si ille periit, & ab emphyteuta denegatus, & sit lapsū tēpus 30. annorū, tunc per tempus sufficiens ad præscribendum præscribitur, *Fontanell. de pactis gl. 8 p. 1. num. 132. Cancer. var. lib. 1. c. 11. nu. 16. & lib. 3. c. 4. n. 8. Gratian. d. disc. 912. nu. 40. Ripol. de regal. cap. 43. n. 157. seqq. D. Romaguer. d. c. 9. nu. 152. 153. & ad Conciol. ad stat. Eugub. rubr. 30. n. 55.* Vbi ampliat etiam in ipso Domino directo.

440 Ius petendi renouationem emphyteusis, præscribitur 30. annis, *Rota dec. 16. num. 4.* post *Cobium tract. var.*

441 Quando emphyteuta venit iure vocationis, exigitur præscriptio 30. annorum, *Rota sup. n. 5.*

442 Præscripta videtur actio finium regundorum per spatium 30. annorum, *Staib. obs. 193. num. 13.* Secus quando limites essent clari, & manifeste distincti, *nu. 14.* & procedit in specie in arboribus in confinio positis, *num. 15. 16.*

443 Præscriptio 30. vel 40. annorum inducitur ex sola negligentia non petentis, absque aliquo facto præscribentis, *Staib. obs. 187. num. 18.* Secus in præscriptione 10. vel 20. annorum, in qua requiritur possessio. *n. 17.*

444 Præscriptio hæc 30. vel 40. annorum est odiosa, & ideò in ea requiritur totum tempus absolutum, *Staib. ob. 197. nu 16.*

445 Quod secus est in præscriptione 10. vel 200. annorum, in qua vti fauorabili, cœptum habetur pro completo. *Staib. sup. n. 17. 18.*

Quod sit fauorabilis illa 30. annorum, & sic statutum prohibens præscriptionem, non tollit illam, idem si illa sit prohibita ex verbis testatoris, aut contrahentis, *Staiban. res. 5. num. 40. 41.*

Præscriptio 20. annorum non obstat creditori census, quoties petit fructus ante completam præscriptionem, decursos, *Feltrian. de censib. tom. 1. lib. 3. c. 1. num. 7. Gutier. lib. 1. pract. qu. 90.*

qu.90.nu.5.Roderic.de ann.reddit.lib.2.qu.9. nu.69. Auendan.de re sib.c.103.n.8. Pax in praxi 1. tom.4.p.c.3.num.15. Pap.ad Carauit. in rit.167. num.32. Carleual.de iudi.lib.1.tit.3. disp.4. n.18. Rocca *disp.131.num.6. P. Affl. contr.49. num.30. vers.quod si creditor, D.Petra in rit.167. num.9.* Sed contra, & melius decisum refert *D.Capon. contr.46.*

447 Præscriptio 40. annorum requiritur ad præscribendum debitum, continens obligationem Cameralem, sub qua includitur iuramentum, *Pacion.alleg.27.nu.16.21. Rocca disp.115. n.35.lib.2.infrà n.715.*

Census præscribitur 30. annis, sed si adsit hypotheca per 40. annos, Rocca *sup. Romagu. ad Concioli.ad stat. Eugub.fol.260.n.47.seqq.*

Sed quod actio hypotecaria præscribatur 30. annis, *Paitell.exped.22. Merl.de pig.l.5q..21.*

Sed non desunt dicentes præscribi 10. annis, *Staib.res.5.num.48.seqq.* à tertio possessore nesciente rem hypotecatam, post *Negusant. Odd.cons.82. Gratia.dec.13.n.2. Pacifi.de Saluian. insp.2.c.2.n.874. Cauall.qu.3.n.4.* Amat.*cons.95. n.14.seqq.* vbi ampliat etiam in hypoteca dotali, tàm constante, quàm soluto matrimonio, *Cauall.sup.n.5. Pacific.sup.n.277. Merlin.sup.n.6.*

448 Præscriptio 40. annorum, cum titulo æquiparatur immemoriali, *Pereyra dec.52.nu.3. Phœb.dec.82.num.9.10.tom.1.* Reynos *obs.65.nu.35.37.* post alios *Lagun.de fruct.lib.c.15. §.4. nu.187.seqq.*

Illa tollit actionem, *Monald.dec.69.n.4.*

449 In terminis, statuti Ferrariæ, ordinantis, quod quicumque iure emptionis, vel alio iusto titulo acquisiuerit aliquam rem immobilem positam in Ciuitate, vel districtu Ferrariæ, vel aliquam rem incorporalem, & ipsam tenuerit, & possederit, vel quasi possederit per se, vel aliũ, eius nomine pacifice, & quietè per 14. menses à die acquisitionis computandos, sine quæstione, quærela, vel contradictione alicuius, ipse emptor, vel iusto titulo acquisitor per Potestatem, & eius Curiam, & Commune Ferrariæ defendi, & manuteneri debet in ipsa re empta, vel acquisita, &c.

450 Omnes solemnitates hic annunciatæ requirũtur, ità vt si illæ non seruentur, vtporè non seruata forma statuti, actus redditur nullus, *Rolan.cons.72.nu.54.seqq.lib.3. Rimin. iun. cons.74.in princ.lib.1. Seraphin.dec.447.n.3.*

451 Non præsumitur hæc forma obseruata ex cursu temporis, vel quoties ex facie Actorum contrarium apparet, *Honded.cons.80.n.25.lib.2. Surd.cons.28.nu.110.seqq.lib.1,*

452 Vel quia est solemnitas voluntaria, & arbitraria pendens non à contractu acquisitionis, sed à voluntate emptoris volentis vti beneficio statuti, iuxta distinctionem *Soccin. iun. cons.57.lib.3. Rota Bonon.ad statut. dec.34. num.35.36.*

453 Proclamata, vt in hoc statuto, solum officiunt incertos prætensores, *Alex. cons.5. nu.2. lib.2. Rolan.d.cons.72.num.12.seqq.* Licet in terminis statuti supradicti, conclusio sit dubitabilis, compræhendentis omnem prætensorem, *Rimin.iun.d.cons.74.n.37.479.n.20.seqq.*

454 Beneuerum acquisitor debet possidere, non alius, *Menoch.de recuper.possess.r. med.8.nu.106.& 107. Maugil.de euict.qu.197.n.9.10.*

455 Sed sufficit etiam naturalis possessio ad præscribendum. *Alex.cons.36.lib.6.* Rim.*iun.d. cons.74.n.18.48.seqq.*

456 Et post tempus præfixum quis audiri non debet, nec agendo, nec excipiendo, A*lex.cons.36.num.4.5.lib.1.* Et processus fabricatus tunc ipso iure est nullus, per illud verbum: *non audiatur, Rim.iun.d.cons74.n.28 seqq.*

457 Forenses subiiciuntur tali statuto, *Rimin. d.cons 479.lib.4. Rota post Vrceol.de transact.dec.95.num.1.* Quod intellige, vt forensis vocatus ad litigandum in Vrbe non compræhendatur in statuto, secus si voluntariè veniat, *Rota post Vrceol.de transact.dec.95.n.11.*

458 Beneuerum in pluribus casibus tale statutum non procedit. Primo in non volente agere, *Rimin.iun.d.cons.479.num.40.41.* Nam non valenti agere non currit præscriptio, *l.1.§.fin. C.de annal.except.l.1.in fine, C.de bonis, quæ lib. cum concord. Surd.dec.151.num.4. Valasc.consult.130.num 31. Valasc.de priuil.paup.p.1.qu.38.nu.12. seqq.* Vbi ipso iure absque aliqua restitutionis ope, tàm in impedito, impedimento iuris, quàm facti, Ricc.*res.550.num.50. Serafin.dec.997.nu.3. dec.1066.nu.1. Guttier.pract.lib.3. qu.34.d.n.21.*

459 2. In minoribus 25. annis, *Rolan. d. cons. 72.num.46. & seqq.* Et idem in Ecclesia, quæ vtitur iure minoris, *Genuens. in practicab.l. Eccles.qu.276.num.2. Antonin. lib.1. res.fin.cas.44.* Ricc.*res.88.in 2.edit.* Cald.Pereira *in l. si Curatorem, verb.minoribus num.60.C.de in integr.restit. minor. Cardos.in praxi iudic.& aduocat.verb. Ecclesia nu.35. Vaz axiom.iur.lit.A.num.511.512.* nam aduersus illam restituuntur, *Affl.dec.370. n.6. R.Marin.ad Reuert.dec.65. n.5.*

460 3. In absentibus, *Rim.iun.d.cons.479.n.34.38.seqq.* & declarat idem *Rimin.d.cons.74.n.33. seqq.& nu.69.seqq.*

461 4. In mulieribus pro rebus dotalibus. In infirmis, vel etiam pauperibus, quia paupertas infirmitas est. *Odd.de restit.p.1.qu.11. art.9. num.48.* Diximus *Nos qu.* Et fœminis competit restitutio aduersus illam, *Addit.ad Burat. dec.98.n.7.*

Quæ omnia sunt intelligenda cum declaratione, de qua in *vers. Adijcientes, Rimin.iun. d. cons.479.n.39.in fin.lib.4.*

462 Quæ omnia procedunt, quando nullus comparet, nam vbi aliquis comparet seruandum est statutum, vt in *vers.Cum verò aliquis,* latè *D.Pigant.sup.d.statut.n.1.& seqq.*

463 In terminis alterius *Statuti* Ferrariensis 128. si quis habuerit instrumentum, vel etiam scripturam debiti, cautionis, vel pignoris, vel

ius

ius aliquod agendi, vel petendi etiam ex officio Iudicis, contra aliquem ex quacumque causa, quod creditum probare possit etiam per testes, & non petierit in iudicio, vel extra intra annos 15. continuos, volens agere, vel petere post dictos 15. annos non audiatur, etiã excipiendo. Sed eo mortuo præsumatur solutum, hærede iurante de credulitate solutionis, &c.

464 Statutum hoc validum esse dicit *Alex. cons.* 228.*num.*14. *& cons.*220. *Rimin.iun.cons.*488.*n.* 7.*seqq.lib.*4. & antea *eo s.*193.*num.*3.*lib.*2.*Gratian.disc.*52.*num.*9.*seqq.lib.*1. Rota *Bonon.ad statut.dec.*27.*nn.*15. *Menoch.præs.* 135.*num* 7.*lib.*3. *Add.ad Burat.dec.*8.*in fin.Ciarlin.contr.*32. *Conciol.alleg.*11.

465 Negligentia videtur probata per lapsum temporis, nisi doceatur de legitimo impedimento, *Fenzon. ad statut. Vrbis cap.*158. *num.* 15.16.

466 Et mala fides non est considerabilis, dum statutum inuehit in negligentiam petentis, ac mouetur ex præsumpta solutione, *Rota dec.*6. *p.*1. *in post:Farinac. & post. Fenzon. dec.*152. *Leoncill.dec. Ferr.*76. idem *Fenzon. ad stat. Vrb. d.c.*158.*num.*6.*seqq. D. Pigant.sup. nu.*31. Idem in statuto Romæ, *D.Constantin.in d.statut.art.*1. *nu.*23. Vbi impugnat contrarios.

467 Verum mala fides noceret si ostenderetur debitorem à principio conscium fuisse suæ obligationis, & sciuisse illam perdurasse, *Rota d. dec.*152. *Fereotill.sup.in addit.ad Burat. dec.* 8 *in fine*.

468 Nec iuuat mala fides præsumpta, *Rota dec.*270.*p.*6.*diuers.*

469 Præscriptio vt sup. debet esse completa, pro cuius complemento computatur tempus de momento ad momentum, *l. cum notissimi, §.illud autem,C.de præscr pt.*30.*vel* 40.*ann. Rota apud Pigant.ibid.n.*6

470 Et mala fides superueniens post præscriptionem completam non obstat, nec in foro fori, vel poli, *Leoncill.dec.*76.*n.*9.

471 Et per tempus 15. annorum completum, tollitur etiam actio. *Serafin.dec.*602. *num.*8.9. Et impeditur processus, *Cyriac.contr.*317. *nu.*3. *lib.*2.

472 Cum exceptio præscriptionis de Iure communi etiam impediat litis ingressum, *Scacc.de appell.qu.*17. *lim* 57. *memb.*1.*num.*95. *seqq.*

473 Tum ex illo statuto, ex illis verbis: *non audiatur, Ludenb.cons.*133.*nn.*14. *Flau.Tort. ad stat. Papiæ rubr.*37.*n.*37.

474 Tale statutum procedit in omnibus obligationibus, & in quasi obligationibus, & in quasi contractibus, *Marescot.p.*2.*c.*67. *nn.*2.3. *Fenzon. ad stat. Vrb. c.*158. *num.*10. *Rota d. dec.*152.*Theodos. Rub. sing. p.*6.*ad stat.* 1. *Vrb. cap.* 15 *lib.*1.*num.*7. *D.Constantin. ad d.stat.*158. *num.*24.*art.*1. Comprehendit etiam debitum iuratum, *Conciol.alleg.*11.*n.*6.

475 Et tale statutum tollit actionem, & officium Iudicis, succedens loco actionis, *Marescot. sup. num.*4.*seqq.* Vbi quod includitur etiam officium nobile. *Seraphin.dec.*730.*Fenzon d.c.*158.*num.*17.*seqq. Theodos. Rub.ibid. nn.* 8.*Pigant.sup.num.*11.*rubr.*128. *Serafin.dec.*730. *D.Constantin.in d.c.*158.*art.*1.*n.*37.

476 Sola petitio, etiam extraiudicialis sufficit ad excludendam præscriptionem, *Duran.dec.* 210.*nu.*17.*p.*1.*Rota dec.*94. *n.*32. *p.*7. *diuers.& ibid.dec.*225.*nu.*47.*Rota dec.*302.*nu.*3.post *Pacif. de Salu.Fenzon.d.c.*158.*nn.*24.*seqq.Pacion.alleg.*151.*nu.*24.25.

477 Idem si medio tempore debitum agnitum fuisset, vel renouatum, *l.cum notissimi, §.immo,C. de præscript.*30 *ann.Galganet.ad stat.vrb.d.c.*158 *lim.*6.*Add.ad Bur* 3.*d.dec.*8.

478 Multò magis, si accederet etiam litis contestatio, per quam actio perpetuatur, vsq;ad 30.annos, *Maresc.ot.d.c.*67. *num.*8.*seqq. Burat.d. dec.*8. & ibi *Add. & decis.*436. *Duran.dec.*210. *num.*16.

479 Verum si quis sententiam obtinuerit, vel præceptum de soluendo, & tacuerit per annos 15.excluditur à petitione, propter præsumptã solutionem. *Add.ad Burat.d.dec.*8.

480 Per exceptionem non interrumpitur præscriptio, *Rota dec.*726.*num.*6.*p.*2.*rec.& dec.*436. *nu.*4.*penes Burat.*

481 Nec per sequestrum, *Leoncill.dec.*76.*num.* 11.*seqq.*

482 Et licet aliqui velint statutum hoc non referri ad personam inanimatam, veluti Collegium, vel Vniuersitatem, *Rim. iun.cons.*315.*nu.* 21.*seqq.lib.*3.

483 Tamen in contrarium est veritas, nam Vniuersitas non est res inanimata, nam sub se continet homines de Vniuersitate prædicta, *Rota dec.*155.post *Fenzon. & dec.*346.*nn.*7.*p.*6. *diuers.Bertazz. in l.si quis maior nu.*148. *C.de transact.*vbi *Cagnol. num.*21. *Losæus de iure vniuers.par.*1.*c.*1.*num.*10. *& per tot. Pigant. sup. & num.*40.

484 Præscriptio hæc expresse debet allegari, & illam tollit nõ ipso iure, sed ope exceptionis, *Magon.dec.Luc.*3.*num.*18. vbi *Add. lit.R. Giurba dec.*13.*nu* 4.*seqq.Surd.dec.*14.*nu.*3.4.*Cyriac.controu.*207.*num.*7. Vbi dicit: Iudicem supplere non posse, & *contr.*28.*nu.*8.*& contr.*388.*nu.*22. 23.*Rota dec.*610.*p.*1.*rec. R.Ponte cons.*48.*num.*3. 9.10.*lib.*1.*Hodiero.ad Surd dec.*24. *Pacion.de locat.c.*52.*nu.*63.*Pigant.sup.rubr.*128.*nu* 24.*Thomat.dec.*44.*nu.*20.*seqq.* & debet allegari in specie, & non in genere, *D.Constantin.d.art.*1.*num.* 52.53.55 licet contra dicat *nu.*54.55. Vt possit Iudex ex officio. *Nos infrà n.*663.

485 Potest opponi etiam in secunda appellationis instantia *Gurba d.dec.*13.*n.*9.

486 Verum is solum, qui præscripsit, non alius opponere potest, *Bal.cons.*9.*num.*4.*lib.*1.*Serafin. dec.*507.*n* 4.

487 Vt locum habeat hoc statutum est necesse, quod

Tom. V. I

quod debitor dicat ſe debuiſſe, ſed ſoluiſſe, nam per lapſum 15. annorum præſumitur ſolutio, & habet locum ſtatutum, *Rota dec.92. num.22. poſt Zacch.de obligat.Cameral.* Secus ſi dicat eſſe verum debitum, ſed præſcripſiſſe, *Gutier in l.nemo poteſt nu.485.ff.de leg.1.Giurba d.dec.13. nu.11.Surd.dec.24.n.8.*

488 Præſcriptio cepta contra cedentem currit contra ceſſionarium, & ſucceſſores, tanquam inhærentem credito, & non perſonæ, *Rota dec. 436.nu.5.6 p.6.diuerſ.*

489 Si quis opponeret excipiendo compenſationem, ceſſaret præſcriptio, cum ceſſaret negligentia, & præſumpta ſolutio, *Mareſcot.lib.2. c.67.num.30.Cyriac.contr.307.lib.2.Rota dec.17. nu.3 p.2. in poſth.Farinac. Leoncill.dec.37.nu.8. & ſeqq.*

490 Et tali ſtatuto, etiam in debito procedente ex vltima voluntate, procedit præſcriptio, *Rota dec.453.p.4. diuerſ. Gratian.diſc.118.num.19. & ſeqq.*

491 Idem in debitore ex ſententia, *Fenzon. d.c. 158.nu.67.* Cum, vt diximus ſtatutum procedat in contractibus, & quaſi contractibus. *Pigan. ſup.nu.34.* quidquid dicat *Gratian. diſc.403. Addit.ad Burat.dec.8.verſ.quartus caſus, Conciol.ad ſtat.Eugub.rubr.30.nu.27. Fenzon.ad ſtat.Vrbis c.158.nu.67.Ibidem D.Conſtantin.art.1.n.35.*

492 Idem in executione laudi *Bon.ad ſtat.Vrbis præſcript.gl.19.num.135.136. D. Conſtantin.ſup. num.35.36.* vbi impugnat *Gratian. diſc.994.nu. 7.8.* in contrarium.

493 Idem fauore negotiorum geſtoris, *Gratian. diſc.52.nu.20.*

494 Secus ſi fuerint ab Adminiſtratore ſubtractæ pecuniæ, & de hoc non fuerit habita ratio, *Rota dec.151.§.fin.*poſt *Fenzon.ad ſtatut.Vrbis.*

495 Habet locum in fructibus dotalibus, *Rub. ſup.nu.10.28. Fenzon.ſup.nu.7.* Mareſcot.*ſup.nu. 45.& ſeqq.Conciol.ad ſtatut.Eugub. rubr.30. nu. 24.Panimol.dec.3.nu.28. Rota dec.151.nu.4.* coram *Mantica & dec.671.p.4.tom.3.rec.*

496 Verum in illis 101 requiruntur præſcriptiones, quot ſunt anni, *Mareſcot cap.67 num.48. Carleual.de iudic.lib.1.tit.3.diſp.4. n.18.19. tom. 2.Rota dec.671.nu.6.7.p.4.tom.3.rec.D.*Conſtan*tin.ſup.art.1.n.38.39.*

497 Habet locum etiam contra hæreditatem iacentem, quando fuit cępta cum defuncto, vel fuit datus Curator hæreditati iacenti, *Rota dec. 346.nu.6.p.6.rec. Mareſcot.d.c.67.nu.19.Fenzan. ſup.nu.58.59.*

Sed contra dicit *Card.Luca de credit.diſt.129 nu.20.Bal.conſ.48.lib.1.Carena reſ.138. nu.3.* latè *D.Conſtantin.ſup.n.41.ſeqq.*

498 Habet locum in concurſu creditorum ſuper bonis alicuius debitoris decocti, vel defuncti non ſoluendo contra aliquem creditorem habentem creditum præſcriptum, nam poteſt allegari ab alijs Creditoribus concurſus, pro eorum intereſſe, *Acoſta de priuil.credit.in præfat. reg.1.nu.94.ſeqq.Salgad.labyr.credit.p.1.c.40.nu. 14.16 ſeqq.* Vbi reſpondet contrarijs, *Cancer. var.p.1.c.15.n.25.D.Conſtantin.ſup n.48.ſeqq.*

Sic actio ceſſa à creditore fideiuſſori, vel alteri cuiuis extraneo, qui ei ſoluit, non ſubiacet præſcriptioni ſtatutariæ, nam ſtatuta abreuiantia tempus non comprehendunt eos, qui ex cauſa oneroſa ceſſionem iurium obtinuerunt à creditore, cum eorum actio ſit perpetua, deciſum refert per *Rotam Rom. Achill.de Graſſ.dec. 208.de præſcrit.Monter.dec.25.*

Quod declarat *Font nell.de pactis gl.18.p.5. nu.36.* procedere quando ſoluit ante completam præſcriptionem, nam ſi eſſet præſcripta actio contra cedentem eſſet etiam præſcripta contra Ceſſionarium, late *Sabell u.de iure offer. p.2.c.2.ſect.2.nu.41.42.*

499 Statutum hoc habet multas limitationes. Prima eſt, vt non procedat quando debitum vere non eſt ſolutum, *Caroc.de locat.& t.de ſtat. p.5.num.43.Rota* Bonon.*ad ſtat.dec.27. nu.19.* & ibi *in addit.& dec.81.nu.19. Duran.dec.210.p.1.* Et ſtatutum non procedit quoties probatur per creditorem non fuiſſe ſolutum, *Seraphin.dec. 617.nu.8.dec.692.nu.4.Mantica dec.151. num.6. Duran.d.dec.220.Merlin.dec.152.Rota dec.157. poſt Fenzon.Pigant.ſup.n.35.*

500 2.Limitatio eſt, vt cum temporis curſu debeat concurrere iuramentum debitoris viuentis ſuper ſatisfactione, vel hæredis ſuper credulitate ſolutionis, *Leoncill.dec.76.poſt num.7.* vbi quod ſufficit oblatio de iurando. Et quod præſcriptio currat contra perſonam fictam, Vniuerſitatem, & hæreditatem iacentem, *Rota poſt Fenzon.dec.155.& dec.346.n.7.p.6.diu. dec.353. nu.16.& ſeqq.ibid.Pigant.ſup.nu.35.36.ſeqq.*

501 3.Limitatio eſt, vt non procedat ſtatutum in actione reali, cum in ſola perſonali loquatur, *Rota diuin.conſ.198.nu.18.ſeqq.lib.2. Mareſcot. c.67.num.27. Gratian.diſc.490. Duran. dec.210.* Fenzon *ibi d.num.20.21.51.52. Theod. Rub.ſuper ſtatut.Romæ 153.num.14.ſeqq. Ciarlin.contr.196. nu.55.ſeqq.Vrceol.de tranſact.qu.79.n.3.*

502 Nec in actione mixta, prout in petitione hæreditatis, *Ludouiſ.dec.489.*& ibi *Addit. Theod. Rub.ſup.nu.17.*ſcil.in actione mixta prouenient ex facto legis, non hominis, *Maria voto 158 Pigant.ſup.nu.41.Vrceol.ſup.*

503 4.Limitatio eſt vt ceſſet in dotibus, & augumentis dotium, *Mareſcot.d.c.67. num.43.44. Fenzon.in d.cap.158.num.44.ſeqq.* Et in dote, vel eleemoſyna ſpirituali, *Farinac.dec.182.p.1. in poſth.* Quod intellige viuente muliere, nam ea mortua non eſt amplius dos, *Fenzan. dec. 150.* Non in fructibus dotalibus, *Mareſcot. d cap.67.num.45. Mantica dec.151.nu.5.6.Rota poſt Pacific.de Salnian.dec.301.Fenzon.ſup. Pigant.n.42.*

504 5.Limitatio eſt ſecundum plures, vt ſtatutum non vendicet locum in contractu iurato *Bertaz.conſ.26. nu.29. Galganet.ad ſtat.Vrb. d.c. 158.in fine*, Fenzon.*poſt comment.ſtat. dec.159. Mareſcot.d.c.67.num.31.ſeqq. Gratian. diſc.490. num.*

num.6.7.Theod. Rub.d.c.158.num.1.seqq. Pigant. sup.nu.43.vbi declarat.

505 6.Limitatio est,vt præscriptio non præiudicet Creditori ignoranti,veluti hæredi,in specie talis statuti Ruin.cons.26.nu.19.lib.3. Ciarlin. contr.196.nu.48.seqq. Bertaz.cons.118. num.32. Marescot.d.c.67.nu.37. Gratian. disc.403.nu.35. seqq.Marta vot.151.Rota p.2.diuers.dec.262.Pigant.sup.nu.44.

506 7.Limitatio est, vt hæc præscriptio non currat contra pupillum, aut minorem, qui tamen adhoc restitutione eget, l.sicut,C.de præscript.30.vel 40.ann.Ludouis.dec.489. nu.13.seq. & dec.498.p.4.diuers. & apud Fenz n. dec.157. Burat.dec.410.774.& ibi Ferrentill. & dec.419. p.2.rec. Rub.d.c.158.num.32.Vbi quod nec contra Ecclesiam operatur præscriptio, Nec contra filios,seu hæredes, qui sunt sub patria potestate,Caualer.dec.346.nu.6.R.Marinis ad Reuert. dec.65.nu.5. Pigant.sup.num.45. Abruz. in comment.ad c.62.Reg.Ferdin.com.2.nu.16.n 17.

607 8.Limitatio est, vt non currat præscriptio grassante lue,vel seuiente bello, itaut ius non reddatur,Gra i n.disc.403.nu.24.25. Odd.de restit.p.1.q.7.art.9.nu.97.seqq. Gaill.obs.118.n.18. lib.2.Ripa de priuil.p.st c.1.nu.41.seqq. Giurba ad Consuet.Messan.c.2.gl.6.nu.28.p.1.Thes.lib.1 q.13.Sabell.resol.post.4.Tom.c.22.n.7.Pigan.sup. num.48.

508 9 Limitatio est, vt præscriptio non procedat, si debitum sit soluendum pro exoneratione conscientiæ, Genuens.pract.Eccles.quæst. 68. Guttier.in l.nemo potest num.487.ff. de leg.1. Caroc.tit.de statut.n.21.Pigant.n.49.

509 10 Limitatio est, si renunciatum sit præscriptioni,adnotata in l.n mo pot st,ff.de legat.1. Sed in contrarium est veritas, nam futuræ præscriptioni renunciari non potest, Su d.dec. 2 n.7.Galganet.d.c.158.lim.11. Cyriac.cont ou. 317.num.20.seqq.Gutt er.in d.l.nemo potest num. 492.seqq. Dicemus infrà.

510 11. Limitatio est, si peteretur Tributum in signum Superioritatis,l.comp tit.C.de præscript. 30.ann.Mar scot d.c.67.nu.41. Fenzon. d.c.158. nu.48.Pigant.sup.n.51.

511 Idem est contra Dominum prætendentem prælationem in retractu,quia statutum solum dicit de creditore,Ludouis.dec.425.n.10.

512 12.Limitatio est,vt statutum non procedat pro vsufructuario aduersus proprietarium, quia non valenti agere non currit præscriptio, l.1 §.fin.C.de annal.except.l.cum notissimi, §.in ijs, & §.illud,C.de præscript.30.ann.Caualer.dec.213 nu.67.Pigant.sup.nu.53.

513 13 Vt tale statutum non noceat Clericis, viris Ecclesiasticis, aut Ecclesiæ, aut locis Pi s, Marescat.d.c.67.nu.20.seqq. Fenzon.d.c.158.in fine,Leoncill.dec.Ferrar.76.n.15. Pigant.sup.nu. 54.D.Caustantin.sup.art.1.n.64.

514 14.Vt debitoribus non prosit aduersus forenses, qui non ligantur hoc statuto, Galganet. d.c.158.vers.an hoc. Sed in contrarium est decis. 602.p.1.diuers.Fenzon.d.c.158.nu.65.seqq. Leoncill.d.dec.76.nu.14.seqq. Theod.Rub.d.c.158. nu. 13.Pigant.sup.nu.55.P. Moises.sup.Consuet.Neapol.tom.1.p.2.j.1.nu.8 Fariuac.dec.774.n.2.

515 Sed quod comprehendat forenses Romæ conuentos ad soluendum, probatur, nam licet regulariter statuta non ligent forenses,tamen id procedit in his,quæ oriuntur à principio, & ex natura contractus, secus in his,quæ procedunt ex post facto,& post ipsum contractum, scil.propter negligentiam,vel moram, nam tūc si solutio non sit destinata in certo loco,sed simpliciter,attenditur statutum loci, vbi est facta petitio,quia ibi dicitur contracta negligentia, & mora, D.Constantin.d.art.1.nu.57.& se q. Pacion.de locat.cap.5 .num.97. Quamuis sit creditum alibi contractum, dummodo lis agitetur in loco statuti,Pac on.num.96. Conciol. alleg.11. nu.22.vbi nu 24.dicit secus si solutio sit promissa extra locum statuti. Dicemus infrà.

516 Et quoad Ecclesias, personas ecclesiasticas, loco Pia, quod comprehendantur, fundant Fenz n.ibid.78.Marescot.d.c.67.nu.20.24.lib.2. Card.Luca de c edit. disc.130. nu.9.10. Pacion.d. c.52.nu.96. Vbi quamuis sit à Papa confirmatum.

517 Sed contrarium est verius, cum statuta Vrbis nō comprehendant illos ex defectu voluntatis statuentium, fundatæ in defectu potestatis, Rota coram Cerro inter eius impress dec. 490.541.773.& 900 & postea confirmatis dec. 252.p.16.rec.& dec.377. p.17. Co ciol.ad statut. Eugub.rubr.30.nu.2. Pacion.d locat.c 52.nu 96. c.53.nu.60.seqq.Sperell.dec.35. signanter nu.85. Eadem Rota de .39.nu.15. p.11.rec. & dec.175. nu.12.p.17. & contra Card L ca fuit decisum in eadem causa, in qua scripsit,vt videre est in dec.175 p.17.rec & d c.392.p 18.

518 Verum vera existente hac opinione,potest tamen clericus contra laicum creditorem agētem aduersus ipsum Clericum, allegare præscriptionem statutariam per modum priuilegij.Pacion.d.c.52.nu 96. cap.63. nu.62.seqq.Conciol.s p.nu.3.Cancer.var.p.1.c.15.nu.36.Sperell. dec.135.nu.131. Rota d.dec.175.nu.13.14. p.17. & d c.391.nu.27.seqq.p.18.

519 Nec tale statutum comprehendit Clericū hæredem laici, quando præscriptio non fuit completa illo viuente, Conciol.sup num.2. Anton ll.de temp.legal.lib.1 c.25. num.20.21. Sperell. dec.135.nu.24.seqq.

520 Et locis Pijs datur restitutio in integrum, etiam de iure communi, ob negligentiam Administratorum,Rota dec.35. nu.26. post Merlin. de pignor. Etiam aduersus præscriptionem 40. annorū.Rota dec.774. 6 coram Burat. Etiam non probata læsione,cum solus cursus temporis,hoc casu,lædat, Rota apud D.Constantin.sup. nu.74. Et licet non sit probata aliqua ignorantia,de iure speciali talis restitutio Ecclesiæ conceditur. Barz.dec.101.n.18.

521 Immò locis P js competit talis restitutio,

etiam aduersus præscriptionem longissimi tẽporis, ob negligentiam officialium, qui cum in dies mutentur, præsumuntur ignorare facta Ecclesiæ, vel Monasterij, *Houd. cons. 80. num. 82. seqq. lib. 2. Surd. cons. 520. num. 6. & 10. lib. 4. Hodiern. ad Surd. dec. 4. num. 6. seqq. D. Constantin. sup. nu. 69. seqq.*

An competat restitutio ex capite Ignorantiæ? Contiol. *alleg. 11. nu. 25. & seqq.*

521 15. Vt non procedat in causa spolij. Sed contra est *Serafin. dec. 1360. Marescot. d. c. 67. nu. 47. seqq. Galganat. ad stat. Vrb. lib. 1. c. 160. Pigant. sup. nu. 56.*

523 16. Limitatio est, vt si præscriptio decursa percutiat etiam damnum creditorum, qui credita exigere poterant, nec tamen potuerunt, ob non exhibitionem librorum, quos non exhibuit, tenetur ad damna, *Rota dec. 33.* post *Mangil. de subhast.*

524 17. Limitatio est, vt statutum istud non extendatur ad condemnationem criminalem, de qua non loquitur, *Cabal. resol. crimin. cent. 3. cas. 239.*

525 18. Limitatio est, vt minus tempus sufficiat, si agatur de mercede diurna, famulatu, nutritiua, & simili alia causa, quia satis est cursus quatuor annorum. *Rim. iun. cons. 407. nom. 15. Ludouic. conclus. 38. illat. 144. Leonill. dec. 37. Pigant. sup. n. 58. seqq.* De qua re. *Nos infrà.*

526 19. Limitatio est, vt in debito locationis domus, vel apothecæ non currat tempus annorum 15. sed annorum quinque, vt in d. statuto Ferrariæ *Thes. dec. 114. Caroc. de locat. p. 1. tit. de præscrip. Gratian. disc. 92. nu. 40. seqq. Pacion. de locat. c. 52. Pigant. sup. n. 67.*

527 20. Limitatio est, vt in annuis præstationibus non currat ista præscriptio, *Gratian. disc. 853 num. 14. 15.* Et in annuis censibus. *Theod. Rub. d. 158. nu. 6.* Et generaliter in annuis præstationibus debitis ex vltima voluntate, cum dinumeratione temporis tot requiruntur præscriptiones, quot sunt anni, secus vbi non currit dinumeratio, quia vnica currit præscriptio, *Pacific. de Saluian. p. 2. c. 2. num. 293. seqq. Burat. dec. 643. nu. 22.* vbi *Addit.* refert alias decisiones, *Maranta par. 4. resp. 96. num. 20. seqq. & resp. 98.* Idẽ in præstationibus conditionalibus, vel conditionalis affectus, prout in censibus, in quibus plures requiruntur præscriptiones, *Gratian. sup. nu. 14. Pacific. d. c. 2. num. 292.* & ibi *Rota dec.* 300. in calce Operis, *Cenc. de censib. p. 3. c. 1. q. 8. art. 2. Marescot. d. c. 67. nu. 47. seqq. Ferrentill. sup. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. l. b. 2. rubr. 30. nu. 51. Pigant. sup. nu. 68. seqq.*

528 21. Limitatio est, vt dicta præscriptio non habeat locum aduersus creditorem non petentem debitum, in præiudicium fideiussoris, qui creditori soluerit, & ab eo cessionem reportauerit, etiam si de solutione, facta non fuerit intimatio debitori, *Fenzon. d. c. 158. nu. 55. 56.* Vbi etiam quid de confideiussore soluente, vt per *Rot. ibid. dec. 155. in Calce operis Pigant. sup. num. 71. Achill. de Graff. dec. 208. de præscript. Monter. dec. Arag. 25.*

529 Quod declarat *Fontanell. de pactis gl. 18. p. 5. nu. 36.* Vt procedat conclusio quando fideiussor, aut Tertius creditori soluisset, antequam tempus præscriptionis esset elapsum contra ipsum creditorem, *Scheitin. de iure offer. par. 2. sect. 2. c. 2. nu. 41. 42. & p. 1. c. 1. sect. 1. nu. 7. Fab. in C. lib. 8. tit. 20. de luit. pign. defin. 12.*

530 De eodem *Iure* Ferrariensi, per *statutum* 129. Quilibet Ciuis, vel Incola, vel eius districtus, qui fuerit Tutor, aut Tutrix alicuius, & elapsi sint à tempore finitæ tutelæ quomodocumq; & superuenientis pubertatis, quindecim anni, infrà quos petita non fuerit administrationis ratio à Tutore, vel ab eius hærede, & cũ effectu fuerit prosequuta saltem vsq; ad publicationem processus inclusiue, de cætero non tenetur, aut eius hæres, nec fideiussores administrationis reddere rationem, si Tutor ille cõfecerit inuentarium. Nam elapsis dictis annis 15. præsumitur ratio reddita, & reliqua restituta, & sic Tutor ipse censetur liberatus. Idem statuitur in Curatore, Factore, Negotiorum gestare, & in quolibet alio Administratore. Super quo statuto claro, aureum commentum facit *D. Pigant.* ad quem remittimus DD. Lectores per 52. *numeros.*

531 Adest in eadem Ciuitate Ferrariæ aliud *statutum* 130. in ordine, vbi de præscriptione fœtuum, reddituum, & fructuum bestiarum, & possessionum. Vt fructus. & redditus animaliũ Captorum, pecudum, vel Vaccarum, præscribatur spatio duorum mensium, finito anno, cum præsumatur satisfactus. In alijs bestijs si non petat infrà annum, finita socida, rationem sibi reddi de fœnibus, & alijs redditibus, non auditur, cum præsumatur satisfactus, cum alijs ibidem statutis, super quo etiam commentum fecit idem *D. Pigant.* per 14 *numeros.*

532 Romæ adest statutum *tit. de præscriptionibus cap* 158. per quod statutum est: creditor ex causa mutui, depositi, vel cuiuscumq; generis contractus per anuos 16. negligens fuerit in petendo debitum, etiam si creditor ipse habeat hypotecam generalem, vel specialem, tacitam vel expressam, si corporalem, & actualem creditor ipse pignoris, & hypotecæ possessionem adeptus non fuerit, vel nisi in quolibet casuum prædictorum de iudiciali, vel extraiudiciali interpellatione creditor legitimè docuerit, præsumitur iuris præsumptione facta solutio, nisi contrarium per creditorem probetur, exceptis dotibus, donationibus propter nuptias, tributis, & censibus. Sed creditor in vim Chirografi, aut schedulæ, siue apocę priuatę, per decenniũ post mortem debitoris non petierit debitum, solutio pręsumatur. De quo statuto *Scacc. de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 19. nu. 127. & n. 135.*

Quę statuta valida sunt, quia fundata super pręsumpta solutione, *Vrceol. consult. 23. nu. 15.*

Et perimunt post tale tempus statutum,

actio.

actionem creditoribus,*Vrceol.sup.nu.14.*

Ad cuius statuti explicationem *D.Franc. Maria Constantin.* vltra plures considerationes legales.

Ponit Articulos quatuor disputandos. Primus est, An Natura huius præscriptionis sit odiosa,& procedat cum mala fide, & quando illa procedat. Secundò,quando illa non procedat. Tertiò, quando, & quomodo illa interrumpatur, & quando semel interrupta rursus renouetur. Quartò, de præsumptione solutionis,in qua est fundatum statutum.

533 Præscriptio hæc est subrogata in locum præscriptionis 30. annorum iuris communis, *Roman.cons.33.nu.2.seqq.Castr.cons.439.num.3. lib.4. Monteran.ad stat.Bonon.lib.2. rubr.de præscript.lit.B.Fenzon.in d.stat.Roman.num.59.Marescot.l.b.2.c.57.nu.14.18.20.* Gratian. *disc.994. nu.4.Ciarlin.contr.32.nu.13. lib.1. Antonell.de temp.legal.l.b.1.c.25.num.1. Merlin. dec.Luc.70. nu.45.Rota dec.298.nu.3.§.ner ad rem p.4.diuers. Rota dec.614 nu.3.coram Serafin.dec.758 num.4.* coram *Vbald.& dec.147.nu.6.* coram Royas. *D. Constantin.s.p.art.1.nu.1.* Ideo recipit interpræstationes à Iure communi,*Rota dec.6.num.3 p.3. rec.Ciarlin.contr.32.*

534 Verum, cum coarceat tempus, dicitur odiosa,& est restringenda, *Ancharan.cons.258. nu.3.Carp.in..d stat. Mediolan. c.112. nu.65.tom. 1.Monteron.ad stat. Bonon.d.rubr.de præscript.fol. 215.Cancer.p.1.c.15. num.30. Xamar.rec.iudic. p.1.defin.50.nu.15.16. Pacion.de locat.c.52.num. 41.Sperell.dec.135.nu.105. Rota dec.100.nu.10.* coram *Dunozet.sen.& dec.758.num.3.* coram *Vbald.* Et in dubio est iudicandum contra præscriptionem,cum sit iniquissimum,& odiosissimum præsidium, *Rota dec.881.num.4.*coram *Merlin.& Rota Lucens.*apud *Palm. dec.10. num. 26.D.Constantin.sup.num.6. Ansald. de commerc. disc.95.n.30.*

535 Qui anni sexdecim debent esse completi, & si vnica dies deficiat ad illam complendam,nō habet effectum, post alios *D.Constantin.sup.nu. 12.seqq.*

536 Dictum statutum procedit in quocumq; contractu,Instrumento, ac obligatione,etiam iuramento vallatis,post mille *D.Constantin.sup. num.16.seqq.*

537 Et licet de iure communi in præscriptione requiratur bonafides,in principio,medio, & fine,*c.fin.de præscript. Gratian.disc.403. nu.14.23. Rota dec.300.nu.13.p.7.Cyriac. contro.321.nu.4. Rota dec.190.nu.16. dec.280.num.15. p.7.rec.& dec.144.n.21.*post *Merlin.de pigno.*dicemus *infra. Antonell.d.c.25. num.9.seqq. Rota dec.721.nu.8.* coram *Penia.*

538 Tamen in terminis talis statuti non requiritur bonefides, cum illud sit fundatum super præsumpta solutione, *Theodos.Rub.ad d.statut. 158.n.5.Pigant.ad stat.Ferrar.rubr.128.n.4. Conciol.& addit.ad stat.Eugub. rubr.30.n.7.8. lib.2. Pacion.de locat.c.52.nu.58.seqq. Fenzon.ibid.nu. 7.8.Thomat.dec.222.num.2.3.*post alios *D.Constantin.sub num.13.seqq. DD.* relati per *Conciol. alleg.11.nu.10.& ad stat.Eugub.lib 2.rubr.30.nu. 7.8.*licet contra dicant *Cyriac. contr.321.nu.55. Addent.ad Rot.dec.6. p.3.rec. Rota* post *Possib.de subbast.dec.119.*Declarat *Conciol.d.n.8.*

539 3. Hoc statutum procedit in Deposito. *Theod.Rub.in annot. ad illud statut. 158. nu.10. 28.Rota dec.388.nu.11.*coram *Rembold.D.Constant.sup.n.23.& seqq.*

540 4.Habet locum in debito ex causa tutelę, & redditionis rationis, *Rub.sup.nu.9.Fenzon.ibid. nu.11.seqq. Marescot.c.67. nu.2.3. Rota dec.692. 730.*coram *Serafin.& dec.591.nu.16. p.18.tom. 2.rec.Card.Luca de empt.disc.7. nu.7. D.Constantin.sup.nu.32.33.*

541 Idem fauore negotiorum gestoris, *Gratian. disc.52.nu.19.20.*

In obligatione mensurandi,*Card.Luca d.disc. 7.de empt.nu.8.*

542 Secus si fuerint ab administratore subtractæ pecuniæ, & de hoc non fuerit habita notitia,*Rota dec.151.§.fin.*post *Fenzon.ad stat.Vrbis.*

543 5.Procedit etiam indebito ex quasi contractu,ob eandem rationem, quæ viget in contractibus,& ob verborum amplitudinem,*Fenzon. sup.nu.13.& seqq.Marescott.c.67. num.2.3. Conciol. d.rubr.30.nu.19.20.Pigant.rubr.128. nu.10. Rota dec.730.nu.3.seqq.* coram *Serafino dec.453. num.1.p.4. diuers D.Constantin.sup.num.34.Doctissimus* Dom.*Antonell.de tempor.legal.l b.1.cap. 25.nu.1.*

544 6.In Sententia, quæ non potest exequi post 16.annos,*Fenzon.sup.num.67. Pigant.rubr. 128.num.34.Conciol.d.rubr.30.nu.27.*post alias *Rotæ decis.D.Constan.in.sup.n.35.*

545 7.In executione Laudi, *Bon ad stat.Vrb.gl. 19.nu.135.136.D.Constantin.sup.nu.36.* vbi impugnat *Gratian.disc.994.nu.7.* in contrarium. Verum si opponatur contra laudum acceptatum non impedit illius executionem, *Gratian. ibidem.*

546 8.In officio Iudicis nobili, & mercenario, *Marescot.d.c.67.nu.4.seqq. Pigant. rubr.128.nu. 11.Fenzon.sup.nu.17.seqq.* post *Rub. & Serafin. Constantin.nu.37. Antonell.de tempor.legal. lib.1. cap.25.n.1.*

547 9.In fructibus dotalibus, *D.Constant.n.38.* decursis post 16.annos, secus in decurrendis, *D.Constant.nu.39.*

548 Verum in illis pręscribendis requiruntur tot præscriptiones, quot sunt anni, ideo pro decursis in annis,pro quibus non poterat peti, quia non maturati,non intrat præscriptio, nisi à die,quo peti poterant, *D.Coostantin.sup.n.39.*

549 10.Pręscriptio cepta contra cedentem currit,etiam contra Cessionarium, & Successores, tamquam inhęrens credito, non personę, *Pigant.in rub.128.nu.32.Rota diuers.dec.346. num. 5.6.p.6.rec.Merlin.de pignor.lib.5.qu.21.n.61.*

550 11.Procedit etiam contra hæreditatem iacentem,quando pręscriptio fuit cepta cum defun-

functo, vel fuit datus Curator hæreditati iacenti, *Rota d.dec.346.nu.6.Marcscot.d.c.67.n.19. Fenzon.sup num.58.59. D.Consl ntin.nu.40.41. Scrafin. dec.730. Antonell. de tempor.legal.lib.1. c.25.num.1.*

551 Tamen hæc conclusio reuocatur in dubiũ per *Card.Luca de credit.disc.129.num.20.* ea ratione, quia præscriptio hæc a Statuto est fundata in præsumpta satisfactione, quæ non potest considerari in hæreditate iacente, maxime in hæreditate iacente Creditoris, *D.Constantin. sup.nu.42.seqq.*

552 12.Hæc præscriptio statutaria potest allegari per Creditores debitoris decocti, contra Creditorem, contra quem est præscriptum creditum, *Acosta de priuil.credit. reg.1.nu.94.seqq. Salgad. labyr.p.1.c.40. num.14.16.seqq. D.Constantin.sup.nu.48.seqq.*

553 13.Hæc præscriptio comprehendit forenses Romæ conuentos ad soluendum, post antiquiores Doctissimus *Domin.Conciol. allegat.11. nu.22.seqq & ad statut.Eugub.rubr.30.nu.9. Pacion.de locat. c.52.num.97.seqq. Fenzon.in d.statut. numer.61.62. Thomat. decis.155. in fine, Rota dec.602.p.1.diuers & dec.764.p.4.* Doctissimus *D.Constantin.sup. num.57.* vbi *num.58.* Limitat si contractus sit celebratus in loco statuti, & solutio alibi destinata sit, *Rota par.4.diuers. dec.674. Ridolfin.in praxi p.1.c.8. num.205.seqq. Rota p.18.dec.771.Ciroc.disc.16.nu.49.Card.Luca de credit.disc.129.num.21. disc.130. nu.7. disc. 148.nu.12.Zacchia de salar.qu.105.n.18.seqq.*

554 Verum ex capite probabilis ignorantiæ in forense absente ab Vrbe, quia præsumitur ignorare dispositionem huius statuti, datur restitutio in integrum aduersus hanc præscriptionem statutariam, *Conciol.d.alleg.11.num.27. seqq.Pacion.de locat.d.c.52. num.99.Card.*Luca *de credit.disc.129.nu.21.Add.ad* Burat.*dec.98.nu. 6.*post *decis. Rotæ, Idem D.Constantin.sup.num. 59.60.*

555 Sic comprehendit forenses in ijs, quæ oriuntur ex post facto, propter moram, vel negligentiam, *Rota* post *Vrceol.de transact.dec.95. nu.1.& 10.Rota p.17.rec.dec.63.num.9.dec.175. nu.9.seqq.& p.18.dec.392.Card.Luca sup.*

556 Statum hoc non comprehendit Clericos, & Ecclesiasticas personas, vt contra *Card.Luca,* & alios fundat *D.Constantin.sup.num.63.seqq.* Et *nu.69.seqq.* dicit quod potest Clericus contra laicum creditorem agentem aduersus ipsum Clericum allegare præscriptionem statutariam per modum priuilegij. *Pacion.de locato d.c.52. nu.96.& cap.63.num.62.seqq.Conciol.d.rubr.30. num.3.Cancer.var.p.1.c.15.num.36. Sperell.dec. 135.nu.131.Rota dec.175.nu.13.14.p.17.rec.& dec.392.p.18.Pacion.de locat.cap.52. nu.96. cap. 53.nu.60.seqq. Sabell.§.præscriptio nu.8. Rota dec.35.nu.15.p.11.rec.dec.175. num.12. p.17.& dec.392.p.18.* Sic talia statuta non comprehendunt Clericos passiuè, sed actiuè sic. *Sperell.dec. 135.num.85.*

557 Et tale statutum non comprehendit Clericum hæredem laici, quando præscriptio non fuit completa illo viuente, *Conciol.d.rub.30.nu. 2.Antonell.de temp. legal.lib.1. c.25. num.20.21. Sperell.dec.135.nu.24.seqq.Dom.Constantin.sup. nu.71.*

558 Tale statutum locum habet non solum in credito pecuniario, sed in quocumq; alio adimplemento, ab eodem statuto non excepto. *Card. Luca de empt.disc.7.n.7.*

559 Procedit contra filium, qui intrà tempus 16.annorum non petijt supplementum legitimæ. *Antonell.de tempor.legal.lib.1.c.25. num.11.* Sed contra *infrà hic nu.578.*

560 Tales statutariæ præscriptiones non prosunt, nisi allegentur, *Guid.Papa dec.221. Duen. reg.306.nu.10.Surd.dec.24. Antonell. de temp.legal.lib.1.c.25.num.2.* Magon.*dec.Luc.27.num.14. & seqq.*

Sic Iudex ex officio non potest illam opponere, Magon.*sup.Scacc.de commerc.§.1. qu.7.p.2. ampl.19.nu.135. vers.Nota tertio,* vbi *vers.Tamen secus* dicit posse, si illa appareret ex actis.

561 Præscriptio statutaria comprehendit personas priuilegiatas, *Calà de restit.q.34.num.1. & seqq.Cancer.var.lib.1.c.15.n.27.D.Romagu.ad statut.Eugub.fol.259 n.40.*

Sed illis competit restitutio in integrum. *D. Romag.ibid.nu.41.*post *Cancer.sup.num.27. Bonden.collect.10.num.60. Pegas.ad ordin. Portugal. lib.1.tom.1.ad proem.gl.58.nu.7.* licet contra dicat *Calà s.p.*

Verum quando ipsi minores regressum habere possunt contra Tutores, seu Curatores scientes, & negligentes, quia ex quo scientia ipsorum Tutorum, seu Curatorum est sufficiẽs ad præscribendum contra pupillos, & minores, ideo ipsi ad id tenentur, *Bonden.d.collect.10. nu.81.seqq.Ottobon.dec.173.num.11.seqq. Burat. & addit. dec.410. 774. D.Card.*Luca *de Iudic. disc.21.nu.37.Hodiern.ad Surd.dec.4.nu.27.seqq. Gales.de restit.in integr.in tract.c.2.n.91. Doctiss. D.Romaguer.sup.n.42.*

562 Statuta præsumentia solutionem debiti, per lapsum 16.ann. vt est Romanũ, de quo *D.Rocca disp.93.nu.28.* non procedunt quoties datur probatio, ac præsumptio præponderans super non solutione, nam cum statutum fundet præscriptionem super præsumpta solutione post lapsum 16.annorum, eo ipso cessat præscriptio, quo cessat dictum præsuppositum, *Fenzon.in d.statut.num.32.seqq.Andreol.contr.135. num 15. Carcua res.138.nn.4.Pacion.de locato c 52.nu.68. Pigant.ad stat.Ferrar.rubr.128.nu.35.*post mille *dec.Rotæ,Card.Luca de iure patronat.disc.8.nu.8. de empt.disc.7.nu.8.de credit.disc.129. nu.12.13. Vrceol.de transact. qu.79.nu.36.Duran.dec.210. num.15.Conciol.alleg.11.nu.14.Thomat.dec.222. Add.ad* Pamfil.*dec.98.nu.2.Merl n.d.dec.124. D. Constantin. d.annot.48.art.2. nu.77. 78. D.Conciol.suprà ad statut.Eugub. lib.2.rub.30.num.22. seqq.*

563 Sic

563 Sic cessat præscriptio, ac præsumptio solutionis, si debitor erat decoctus, & non soluendo, *Rota dec. 678. nu. 13. & dec. 758. nu. 9. coram Vbaldo. D. Constant. n. sup. n. 79.*

564 Item si appareat, quod bona, quę debebant consignari creditori, semper fuerunt apud illū, qui allegat præscriptionem, *Rota dec. 46. nu. 9. coram Manzanedo, & dec. 300. n. 12. p. 5. rec.*

565 Item si pecunia debebat, ex pacto deponi in Banco Pietatis, nam si in illo non reperiatur, cessat præsumpta solutio, *Rota dec. 63. in fine, post Z. ff. de process. crim. legitimat.*

566 Item ex recognitione debiti postea facta, ex varijs assignamentis factis pro illius satisfactione, *Rota dec. 595. in fine p. 2. rec. dec. 678. num. 12. 13. dec. 758. nu. 9. coram Vbald. Pacion. de loc. c. 6. 52. nu. 69. seqq.*

567 Verum præsumptiones super non solutione debent esse præponderantes, & concludentes, non autem equiuocæ, & quæ conquassantur à præsumptionibus super solutione, *Rota dec. 353. nu. 27. 28. p. 6. rec. dec. 285. nu. 16. seqq. par. 18. dec. 155. §. fin. & dec. 157. §. quia*, & post *Fenzon. ad stat. Vrb. Pacion. de locat. cap. 52. n. 72. & seqq. D. Constantin. sup. nu. 83. seqq.*

568 Sic cum sit verum, quod præscriptio deducta ex hoc statuto, sit fundata in præsumpta solutione, creditor conuentus ad solutionem debet respondere super positionibus datis à creditore, quod infra tempus 16. annorum fuit requisitus à creditore, & alijs consimilibus, *Carpan. ad statut. Mediol. c. 112. num. 82. lib. 1. Cancer. p. 1. cap. 15. num. 12. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 25. nu. 34. 18. D. Constantin. sup. nu. 84. & seqq.* vbi dicit etiam teneri debitorem recognoscere Apocam debiti priuatam, etiam post tempus præscriptionis.

569 2. Hæc præscriptio non procedit in debito impugnato, nam cum priuatio supponat habitum, & solutio sit destructio debiti præexistentis, nec possit dari destructio indiuidui, nisi eo prius supposito, ideo frustra a debitore conuento allegatur præscriptio, & præsumpta solutio debiti, quod fuit negatum, *Pigant. rubr. 128. nu. 28. Conciol. rubr. 30. nu. 23. Card. Luca de credit. disc. 129. nu. 19. & disc. 130. nu. 12.* post mille decisiones *Rotæ, & de empt. disc. 13. num. 12. D. Constantin. d. art. 2. nu. 95.* Rocca *disp. 93. num. 39. Sabell. §. præscriptio n. 9.*

570 3. Hæc præscriptio excluditur quando per debitorem excipitur de solutione particulari debiti certo modo facta, quæ tamen non probatur, *Gratian. disc. 441. num. 17. seqq. Rota dec. 44. num. 11. & seqq.* post Merlin. *de pignor. Abruz. in comment. ad cap. 62. Regis Ferdin. comment. 2. num. 276. D. Constantin. sup. n. 96.*

571 4. Non procedit quando debitor allegat compensationem alterius crediti, quod ipse habere prætendit contra Creditorem agentem, Rota *dec. 574. num. 3.* coram *Merlino, & d. c. 33. nu. 2. p. 5. rec.* Et cum debitum compensandum est reale, & subsistens, tunc omnino excluditur termini præscriptionis, nam exceptio compensationis, quæ potest opponi contra Creditorem per ipsum debitorem, impedit præscriptionem, cum hæc fundetur super negligentia creditoris, & non potest dici hic negligens in petendo a debitore suo, quem ex alia causa habet creditorem, post mille *D. Constantini sup. n. 97. 98.* Nam præscriptio ipso Iure compensatur, *D. Gutier. de compensat. lib. 1. q. 6. num. 83. & nu. 85.* vbi declarat.

572 5. Sub hoc statuto non comprehenditur debitum pro exoneratione conscientiæ, *Genuens. practi. ab. l. q. 168. Pigant. in rubr. 128. nu. 49. D. Constantin. sup. n. 97.*

573 6. Non habet locum in credito Dotis, aut donationis propter nuptias, & in augumento dotali, *Fenzon. nu. 44. seqq. Card. Luca de dote disc. 29. nu. 9. disc. 164. num. 5. & 13. Pigant. rubr. 128. num. 42. Panimoll. dec. for. Eccles. 3. num. 28. Zuccar. dec. Luc. 52. num. 10. 11. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 30. nu. 66. Nos infrà nu. 550.*

574 At soluto matrimonio statutum procedit, *Pigant. sup. nu. 42.* Card. *Luca d. disc. 164. nu. 5. Rota dec. 156.* post *Fenzon.*

575 Idem si dos consistat in pecunia, cum tunc periculum sit mariti, *Tondut. resol. ciuil. p. 2. c. 182. nu. 9. seqq.* sic in bonis æstimatis, *D. Romaguer. sup. nu. 68.*

576 Procedit in fructibus dotalibus, *Pigant. rubr. 129. nu. 42. Rota dec. 151. num. 5. 6.* coram *Manticu, Conciol. d. rubr. 30. n. 24. Nos sup. n. 495.*

577 Idem in fructibus censuum, annuis præstationibus, legatu annuo, vel alio debito conditionali soluendo, ac maturando quolibet anno, tunc requiruntur præscriptiones, quot sunt anni, itaut à die, qua quælibet annua præstatio incipit deberi, incipiat pro illa, præscriptio, D. *Constantin. sup. nu. 100. seqq. Scacc. de comme. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 19. nu. 135. vers. Nota 2. Conciol. & Romaguer. sup.*

Ideo requiruntur 30. anni, *Gratian. disc. 490. num. 1.*

578 7. Non procedit in actione reali, nec in actione mixta, vt in petitione hæreditatis, ac fideicommissi, *Rubeus ad illud statutum 158. nu. 14. p. 2. & nu. 17. Pigant. rubr. 128. n. 41. Conciol. rubr. 30. nu. 13. Ludouis. & Addit. dec. 489. nu. 16. 26.* Nec contra filium, petentem legitimam, vel eius supplementum, *Rub. sup. num. 33. Conciol sup. nu. 12. Ludouis. & Add. dec. 487. Caualer. dec. 256. nu. 5.* post mille alios *Constantin. sup. nu. 107. seqq. Vrceol. de transact. q. 79. nu. 3. Sabell. §. præscriptio num. 7. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. c. 25. num. 24. seqq. Rota post Cenc. dec. 230. nu. 7.* Dun. *dec. 210. n. 9.* D. *Conciol. d. rubr. 30. nu. 11. & seqq.* Nec donationem, nam non est creditor, *Conciol. sup. num. 14.* nec comprehendit actionem realem pro legato *num. 15.* Nec illum, qui rem vendicat ratione dominij, *nu. 16.* Nec quādo competit actio in rem scripta, quæ æquiparatur actioni reali. *nu. 17.*

579 7. Non

579 7. Non procedit in vindicante rem propriam,iure dominij,*Fenzon.ibid.n.20. Conciol. d.rub.30.n.16.*

580 8.Non procedit in actione reali competente pro legato, procedit in actione personali competente pro legato. *Rub.in d.statut 158. num.16.Conciol.d.rubr.30.nu.15.* Rota *dec.597. num.9.10.*coram *Dunozet. Gratian. disc.118.nu. 19.seqq.Pigant.rubr.128.num.34. Rota dec.453. p.4.diuers.& dec.597.num.4.5.* coram *Donozet.* Sed videndus *D.Constant.n.sup.nu.118.seqq.*

581 An procedat in Contractu Iurato, *Scacc.* laté *de commerc.§.1.qu.7.p.2. ampl.19.num.135. vers.Nota 4.& vers. Ego* vbi dicit: Non, *Nos supra.*

582 Non procedit in Canonibus, *Rota dec.372. num.17.p.4.tom.2.rec.& dec.311.nu.32.seqq.* coram *Bich.*

583 10.Non in Censibus, ac eorum fructibus, & annuis censibus, *Ciarlin.contr.196.nu.53.54. Rota dec.230.*apud *Cene.de censib. Antonell de temp.leg.d.lib.1.c.25.nu.26.* nec comprehendit Dominum census retrahere volentem fundū censitum vigore Bullæ Beati Pij V.cum statutum loquatur de creditore, qui non potest dici dominus census,quoad retractum, Nec comprehenditur fideiussor in contractu census, cū talis fideiussio dicatur pars contractus censualis,post mille *D.Constantin. s.p. num.131. seqq. Scacc.de commerc.§. 1.q.7.p.1.ampl.19. num.135. vers.Nota 2.*

584 Non comprehendit agentem vigore litterarum Cambij,*Ro ta disp.93.nu.33.lib.2.*

585 11.Non currit contra fideiussorem, qui pro alio se obligauit, & postea cogitur soluere pro debitore principali, *Fenzen.sup nu.55.Rota dec.500.*& ibi *Apostilla* apud *Put.lib.2.in vlt. edit.*post alios *Co stantin.sup.num.134.* procedit etiam quoad correum, si alter receperit. *Rota d.dec.500.& dec.100 num.6.7.* coram *Dunozet.* Procedit contra alium quēcumq; soluentem pro tertio,& non pro se, *Fenzon.* ibi *num.55. Dunozet.dec.100.nu.5.seqq.Penia dec.751.nu.8.*

586 Quæ conclusio procedit tantum in fideiussore contractus,non iudicij, *Rota dec.124. num. 25.*coram *Merlin.* Verum hic fideiussor potest allegare fideiussionem non completam, cum principali ante motam litem, sed cœptam, & completam post sententiam, & rem iudicatam cum ipso fideiussore, *Rota dec.124. num.25.26.* coram *Merlig.*

587 Et quando sunt plures fideiussores, & vnus illorum soluit, & reportat cessionem contra confideiussorem, tali casu à dic Cessionis reportatæ, intrat præscriptio statutaria, *Fenzon. nu.56.Ruta dec.346.nu.18.seqq.p.6.rec.*post alios *D.Constantin.sup.n.134.seqq.*

588 12. Non procedit quando creditum proponitur non per viam actionis, sed exceptionis,*Marescot.cap.67.nu.42. Antonell. de temp. legal.lib.1.c.25.num.31.32.Zacch.de salario q.105. nu.38.seqq.Pacion.de locat.c.52.num.57.Leoncill. dec.37.nu.8.seqq. Rota dec.379.n.10.p.17.rec.*

589 Secus si exceptio,ac ius excipiendi descendit à iure agendi,& exceptio ideo est exceptio, quia competit actio, hoc casu exceptio ipsa est subiecta præscriptioni,sicut ipsa actio, *Rota dec.379.num.12.p.17.rec. D.Constantin.sup.num. 140.seqq.*

590 13.Non currit contra non valentem agere.*l.1.in fine,C.de annal.except.l.1.C.d. bonis matern. Zacchia de salar.q.105.nu.22.seqq. Pacion.d. c.52.nu.55.56.*post alios *D.Constantin.sup.num. 143.Castill.contr.lib.7.c.13.num.40. Abruzzin comment.ad c.62.Reg.Ferdin. comment.2.nu.273.* Secus si ille potuit impedimentum remouere *num.274.*

591 14.Non currit grassante peste, vel bello, *Panciroli.cons.96.num.34.cons.186.num.15.Gratian.disc.403.nu.24.25.Toet.ad statut. Pap.rubr. 72.num.2.seqq.Pigant.rubr.128.num.48. D.Constantin.sup.nu.144.*

592 15.Non currit contra filiosfam.existentes sub patria potestate, *Pigant.d.rubr.128.num.47. Caualer.dec.346.nu.6.Vels.dec.63.n.13. Gratian. disc.433.nu.86.Capon.ad stat.Mediol.c.112.nu 52.lib.1.D.Constantin.sup.nu.145.D.Romaguer. ad Conciol.ad stat. Eugub.lib.2.rubr.30.n.72.*

593 16.Non contra pupillum durante pupillari ætate.*l.sicut,C.de prascript.30. vel 40. annor. Carpan.c.142.num.43.R.Capyc.Latr.consult.99. num.4.5.*post mille *D.Constantin.sup. num.146. D.Balduc.d.c.Parmens.tit.de dote 40.3.nu.16.17. Sabell.resol.c.22.nu.8.12.post 4.tom.*

594 Quæ conclusio procedit, etiam in minoribus, cum quo ad ipsos præscr.prio prædicta, vel non curræt.*l.fin.C.in quib.cauf.in integr.restit. non est necess.Spada cons.297.nu.11. lib.3. Burat. dec.487.num.40.Cels.dec.383.* Vel si præscriptio cœpta contra aliquem curreret, etiam contra ipsum minorem successorem, datur restitutio in integrum, ob probabilem ignorantiam, ex capite minoris ætatis,post mille *D. Conciol.sup. nu.148.seq.*

595 Ad quam restitutionem petendam non incipit currere tempus minori, nisi à die completæ maioris ætatis, *Rota dec.316.n.24.* coram *Royas,* per *tex.l.fin.C.de temp.restit.in integr.*

596 Et præscriptio non currit neq;contra maiorem habentem creditum commune cum minore,indiuiso, secus post diuisionem, *Posth.resol. 113.n.56.Panimoll.dec.3.nu.41. Cancer.var.p.1. c.15.nu.27.Affl.dec.213.nu.3.4.* & ibi *Vrsi.l.nu 1.2.Panimoll.d nu.41.D.Constantin.sup. nu. 146 & seqq.*

597 17.Non currit contra furiosos, mente captos,mutos,surdos, *Rota dec.356.num.7.* coram *Bichio,* & quatenus curreret contra illos, competit restitutio in integrum, *Rota dec.76.nu.12. 13.*coram *Zarat.*repetita *in rec.p.12.dec.20. Cōstantin.sup.nu.154.155.*

598 18. Non currit contra Creditorem ignorantem ius suum, cum in hoc non possit considerari negligentia,nam qui ignorat non negligit,

git, dummodo ignorantia sit probabilis, & verisimilis, sic non currit contra hæredem, qui censetur ignorare facta defuncti: Et quatenus curreret, daretur restitutio in integrum, *Conciol. d. rubr. 30. num. 32. Rub. in d. statut. 158. in singular. nu. 20. 21. Fenzon. sup. nu. 68. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 25. num. 22. Surd. cons. 126. nu. 11. seqq.* post mille *D. Constantin. sup. nu. 157. seq. Card. Luca de cred. t. disc. 130. num. 12.* Nisi esset ignorantia crassa, & inverisimilis, *Card. Luca ibid. nu. 6.*, Et ex quibus illa deducatur, *nu. 11. & 14. Rocca disp. 93. nu. 31. 32.*

Dicta restitutio ex capite ignorantiæ datur à die scientiæ, vnde si ignorans staret per centum annos, nihil hoc illi obesset, sed solum si peteretur post lapsum quadriennium a die scientiæ, *c. 1. de restit. in integr. in 6.* post mille *D. Constantin sup. n. 167. seqq.*

599 Si minor haberet tutorem, & hic sciret, & non perit, & sic completur præscriptio, pupillus agit contra tutorem, si ille sit soluendo, alias competit minori restitutio in integrum, *D. Cōstantin. sup. nu. 168. seqq.*

600 Non suffragatur agenti ad debiti repetitionem, *Card Luca de cred. t. disc. 129. n. 4.*

601 Quod procedit si fuerit voluntariè solutū, secus si coacte, *Card. Luca d. disc. 129. nu. 7.* Vel si adsit cautio de restituendo, aut solutio facta sit per hæredem beneficiatum. *nu. 8. 9.*

602 Et statutum tale Vrbis præsumit solutionē per spatium 16. annorum, & præscriptionem, nam præscriptionis exceptio est incompatibilis, cum illa præsumptæ solutionis, *Palma alleg. 69. num. 34.*

Tale statutum non procedit si solutio alibi sit destinata, *Paton. alleg. 151. n. 23.*

603 De hac statutaria præscriptione tractant *Bonden. de præscr. pr. docum. 4. Merenda contr. lib. 16. c. 10. tom. 3. Fenzon. ad st. t. Vrbis d. c. 158. Pigant. ad statut. Ferrar. lib. 2. rubr. 128. Merlin. de pignor. lib. q. 29. Leoncil. dec. 76. Rota rec. dec. 6. par. 3.*

604 Veletris adest statutum *lib. 5. c. 134.* In quo disponitur, quod Aromatarij, & alij Artifices post biennium non possunt quidquam petere, aut exigere pro mercibus venditis, ac descriptis in eorum libris, sed tunc censetur facta vera, & integra solutio pro rebus emptis ante dictos duos annos, *Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 25. nu. 1.*

605 Etiam Romæ adest motus proprius Pauli III. Pontificis, relatus per *Caroc. de locato, & conduct. par. 4. tit. de quarto grad. accid q. 2. qu. 13. principal. num. 15.* Quod famuli Clericorum, & Prælatorum, viuente Domino intrà biennium, eo mortuo intra annum salaria petere possunt, alias præsumuntur satisfacti, *Antonell. sup. n. 1.*

606 Etiam in Ciuitate adest statutum ponens tempus petendi credita, quo elapso illa sunt præscripta, vel præsumptiuè soluta, *Cyriac. contr. 516. n. 1.*

607 Etiam Lucæ est statutum simile *c. 98. lib. 2.* de quo *D. Palma alleg. 69. num. 28.*

Per statutum Ianuæ, *lib. 6. c. p. 1.* Reipublicæ non currit aliqua præscriptio, neq; in personali, neq; in reali, quotquot sit annorum, etiam vltra centum.

Per aliud statutum *d. lib. 6. c. 5.* Qui per annos quinque pensionem, terraticum, seu Canonem, aut censum non petierit, & conductor iurauerit ipsam pensionem, Canonem, terraticum, seu censum soluisse, vel hæres, seu successor, si fuerit bonæ famæ iurauerit se credere auctorem, seu prædecessorem suum soluisse, non auditur locator in pensione, censu, terratico, seu liuello petenda supra annos quinque, dummodo non existat in contrarium præsumptio probabilis, Vel minor, aut absens non fuisset, qui pensionem, censum, Canonem, seu terraticum petere debuerat.

Per aliud statutum *d. l. 6. cap. 7.* Qui operas suas locauerit, & intra annum continuum à finita locatione non petierit mercedem in iudicio, vel extra, præsumitur, per taciturnitatem dicti anni satisfactus, si conductor, vel eius hæres iurauerit locatori fuisse ex dicta causa satisfactum, nec auditur dictus locans pro mercede supra, & vsq; ad annum, quam peteret.

Qui res mobiles, vel merces proprias vendiderit, seu re vendiderit ad minutum in apoteca publica, vel priuata, si per annum vnum cessset petere pretium in iudicio, vel extra, præsumitur solutum, emptore, seu eius hærede iurante fuisse pro dicto pretio satisfactum dicto venditori, & hoc si res, siue merces venditæ vni non excedant in pretio libras decem, & à dictis libris decem supra, loco anni, terminus est duorum annorum. Seu non est locus præscriptioni, si de prædictis adsit scriptura publica, vel priuata manu debitoris, vel de eius mandato.

Florentiæ per 36. annos, pereunt omnes actiones, *l. b. 2. rubr. 73. Magon. dec. Flor. 105. dec. 64. nu. 76. Sabell. resol. c. 7 nu. 8. & cap. 22. num. 9.* Verum in tali præscriptione deducuntur dies feriati, absentia necessaria, & similia, *Sabell. d. c. 22. nu. 9.*

In Ciuitate Eugubij adest statutum, quo Creditor ex causa mutui, vel alterius contractus, si fuerit negligens in petendo debitum, per annos 15. nisi de iudiciali, siue extra iudiciali interpellatione legitimè docuerit, præsumitur iuris præsumptione facta solutio, nisi contrarium per creditorem legitime probetur, vel nisi contraria præsumptio præualens adduceretur, Exceptis minoribus 25. annis, Locis Pijs, Communitatibus, Dotibus.

Et si quis habuerit, vel possederit rem aliquā per se, vel suos Auctores per spatium 15. annorum continue, pacificè, bonafide, & iusto titulo, & super ea fuerit mota lis, talis mouens non auditur, nisi ageretur de interesse dictorum priuilegiatorum, quod statutum benè commētat *Conciol. per numeros 35. & Dom. Romaguer.*

per numeros plures,à num.36.ad num.76.

In Cathalonia præscriptiones variæ sunt. Et præscriptiones 10. & 20. annorum sunt redactæ ad 30. annos, & per dictum tempus præscribuntur quæcumque actiones personales, reales, ciuiles, & criminales, siue bonam, siue malam fidem habeat præscribens, per *V-sat. Omnes causæ,tit.de præscript.* de quo *Cancer. lib.1.c.15. Fontanell. in v. ys lu is.* Adest etiam præscriptio salariorum Aduocatorum, Procuratorum, mercedum Notariorum, Pharmacopulorum, & aliorum Artificum, *Cancer.d.cap. 15. Fontanell.de pactis cl.4.gl.13.p.5.Crespi obs.* 44. *Borgia contra Fabr.inuestig it lib.19.c.12.nu.* 12. bene *D.Romaguer.sup.n.36.& seqq.*

608 Si conuentus fateatur debitum,condemnatur non obstante statuto, *Cinrba dec.13. nu.4.* nam ex præscriptione inefficax redditur actio, non tamen omninò extinguitur, *Rota dec.941. p.3.lib.3.diuers. Boss. in tit. de proclam.quod fit num.16.*

609 Sic si solueret non possit solutum repetere, quia hæ præscriptiones sunt odiosæ, vipotè inductæ in odium creditorum non petentium, *l.naturaliter, ff.de condict. indeb. Cancer. var.lib.1.c.15. num.29.* Vbi *num.30.* limitat, quando ageretur de præscriptione 30. vel 40. annorum, nam tunc per errorem soluens potest repetere, quia hæc præscriptio est inducta in fauorem publicum, ne rerum dominia sint in suspenso, *l.qui exceptionem, ff.de condict. indeb. Antonell.de temp.legal. lib.1. c.25. num 3. seqq.*

610 Talis præscriptio statutaria, & omnis alia non habet locum quando debitor est in mala fide, *Addit.ad* Mobedan *dec.4. de præscrip. Gratian.disc.403.nu 19.disc.994.nn.5. Gratian.disc. 52.num.7.& seqq.Ciarlin.contr.196.n.37. seqq. lib.2. Antonell.de temp.legal.lib.1.c.25.n.9.seqq. vsque ad num.14. Bonden.de præscript.docum.40.* licet *D.Romaguer.ad Conciol.ad stat. Eugub. lib. 2.rubr.30.num.36.* dicit talem præscriptionem statutariã in Cathalonia currere cum mala fide. plures cautelas, vt præscriptio statutaria currat in mala fide ponit *Ferret. caut.38. Cæpol. caut.46.*

611 Nec compræhendit debitum iuratum, *Balb.de præscript.2.p.3. princip.qu.14.nu.11.12. Marescot.lib.2.c.67.num.31.seqq. Gabriel. con. l. tit.de præscript.concl.4.nu.18. Cancer. var. lib.1. c.15.num.11.Verall.dec.191.p.3. Surd.dec.158. n.17.Galganet.ad stat.Vrb.lib.1.c.159. Rota dec. 8.p.3.lib.1.diuers.Antonell.d.c.25.num.15.16.17.* Diximus *sup.* Secus si iuramentum aliundè probaretur, quam ex instrumento, *Galganet. sup.vers.non obstat. Antonell. sup.* Vide *infra num.629.*

612 Et debitor, qui prætendit soluisse potest cogi ad iurandum, *Roder.de ann.reddit.lib.1.qu. 13.nu.17. Flor.de Mena lib.1.v.r.qu.8.§.2.num. 42.Cancer.d.c.15.nu.12.* Vbi etiam dicit, ad id sufficere iuramentum credulitatis, *Antonell. sup.n.58.*

613 Talis præscriptio incepta contra creditorem, non perficitur contra Ecclesiam eidem creditoris succedenti, ante lapsum tempus in statuto præfixum, quia statuta laicorum nõ ligant Ecclesiam, *Germon.de sacr. Immun. lib.3. c.18.num.111. Mier.p.2.col.6.c.12.de caus. nullit.nu.20.seqq. Auendan.de exeq.mand.1.c.30. post n.14.Cancer.d.c.15.nu.36. Antonell.sup.n.20.21.*

614 Talis præscriptio nocet etiam creditoribus conditionalibus, & in diem, vt debeat creditor non agere ad solutionem, sed agere debitorem, vt adueniente die soluat, *Affl.dec.279. Bursat.cons.84.num.3.Surd.dec.151.num.6. seqq. Tiraq de retract.lignag.§.1.gl.10.n.45.*

Sed contra, & bene dicit *Antonell.sup.n.30. & lib.2.c.67.n.113.*

615 Et quibus ex statuto præfixum est tempus ad credita petenda, licet iure actionis, ea petere non possint, ob lapsum temporis, possunt tamen ea consequi per via exceptionis, quia temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum, *Duen.reg.366.lim.7. Marescot.var. lib.2.c.67.nu.42.Cancer.var.lib.1.c.15.n.6.seqq. Antonell.sup.n.31.seqq.*

616 Si præscriptio statutaria interrumpatur absque litis contestatione, tunc incipit currere alia noua præscriptio eiusdem temporis,quãti erat prima. Sed si fuit interrupta per litis contestationem, tunc non erit locus nouæ præscriptioni statutariæ, sed actio perpetuatur vsque ad 40.annos. *l.nam postea quam, §. si is, qui,ff.de iure iur.Marescot.d.c.67.n.8.seqq. Antonell.d.c.25.n.33.* Dicemus *infrà sect.1.*

617 Præscriptio statutaria interrumpitur per conquestiones, ac requisitiones iudiciales, ac extraiudiciales creditoris, ante lapsum 16. annorum, ex lectura statuti, *Bon.ad stat. Vrb. præscript.gl.21.nu.16.gl.22.n.1.seqq. Pigant.ad stat. Ferrar.rubr.128.num.22.* Cancer.*var.p.1.c.15. num.43.Pacion.de locat.c.52. num.*80. post mille *D.Constantin.d.annot.48.art.3.num.172.Rocca disp.93.nu.15. Doctiss. D.Romaguer.ad* Conciol. *ad statut.Eugub.lib.2.rubr.30.45.* licet contra *num.46.*

617 Quamuis acta fiant coram Iudice incompetente, qui illa causant malam fidem, quamuis citatio sit nulla, sed continuat certitudinem pretii, post mille Con*stantin.sup.n.173.seqq.* vbi explicat.

619 Interrumpitur per confessionem debiti factam per creditorem etiam per literas missiuas, vel per receptionem debiti per solutionem partis illius, vel si completa præscriptione fateatur se non soluisse, & per compromissum, *D.Constantin.sup.n.195.& seqq. D.Romaguer.sup.n.47.*

620 Præscriptio interrupta quoad vnum reum debendi, operatur interruptionem quo ad alium,*l.fin.C.de duob.reis,Carpan.c.112.num.59. tom.1.Burat.dec.452.n.3.4.Rota dec.21.nu.18.p. 18.rec.*

621 Secus si vnus tantum Reus pro sua rata

fue-

fuerit conuentus, *Thes.dec.203.n.1.*

622 Interruptio facta contra principalem non nocet fideiussori, *Cancer.var.p.1.c.15.n.45.46. Manent.dec.46.nu.31.* Sed contra tenet *D.Constantin.sup.n.207.seqq.*

623 Interruptio præscriptionis facta cum aliquo ex Tertiis possessoribus, alteri Tertio possessori nocet. *Cancer.d.c.15.num.48.Magon.dec. Flor.79 n.9.*

624 Difficultas est. Interrupta præscriptione statutaria, per interpellationem iudicialem, incipiat noua præscriptio statutaria 16. annorum, vel requiratur noua præscriptio 30. à Iure communi inducta, *Rota Rom.* dubitauit *dec. 6.p.3.rec.dec.519.p.4.tom.3.de .436.p.6. & dec. 379.p.17.Merlin.dec.124.* distinguit plures casus, quos reassumit *Addit.ad Burat. dec.8.* Vide *Constantin.sup.n.213.& seqq.* vbi resoluit.

625 Vt debitor liberetur post elapsos 16. annos conuentus non debet dicere debitum esse præscriptum, sed debet dicere. Creditor ius non habet, quia quod petit, ei solutum est, & quod ita præsumitur, per lapsum temporis à statuto præfiniti, *Pigant.sup.n.27. Cancer.p.1.c.15 nu. 28.Andreol.contr.171.nu.3.Conciol.ad stat. Eug. lib.2.rubr.30.n.23.Giurba dec.13.n.11.Rota dec. 311.n.22.coram Bich.*

626 Sic etiam hæc præscriptio statutaria potest renonciari cum sit res priuata, *Gutier.in l. nemo potest n.470.seqq.ff.de leg.1.Cancer.var.p. 3.c.15.n.81.82.88.seq.Palma alleg.1.n.44. Rota Lucens.in decis. allegata per eundem Palm. alleg. 3.nu.136.D.Constantin.sup.n.215.* An, & quando possit præscriptioni renunciari. Dicemus *infrà hic sect.1.n.702.& seqq.*

627 Per *Statutum Romæ cap.159.* Dominus rei ad modicum, vel longum tempus locatæ, vel proprietarius rei in emphyteusim, vel ad censum concessæ, & census empti, vel quomodocumque constituti non possunt petere pensiones, canones, aut census, nisi pro decem proximè præteritis annis tantum, & pro reliquis vltra decem annis sibi satisfactum præsumatur, nisi de interpellatione iudiciali, aut præscriptionis interruptione, legitime doceat. Sed si conductor, aut censuum, vel canonum debitor per continuum triennium præteritum, pensionem, Canonem, vel censum soluisse demonstrauerit, præsumitur pro toto præterito tempore satisfecisse, & molestari nō possit, *Fenzon.ad stat.Vrbis 158.n 28.seqq.*

628 Interrumpitur talis præscriptio per interpellationem iudicialem, & extraiudicialem, *D.Constantin.ad d.c.159.nu.2.seqq.*

629 Tale statutum non comprehendit contractus iuratos, *Fenzon. ibi num.2. Rota dec.199. num.1.2 p.4.d.ners.Pation. alleg.28.nu.7. Sabell. §.præscriptio num. Antonell.de temp.legal. lib. 2.c.25.n.15.16.Rota dec.721.nu.12. coram Penia,Card.Luca de cens.disc.20. num.3.* Diximus *sup.n.611.*

Sed contra est *Constantin.sup.art.1.n.16.seqq. Conciol.alleg.11.n.6.* Idem *Card. Luca de credit. disc.129.n.2.*

630 Nec comprehendit tributa, ac census debitos Cameræ Vrbis. nec si debita sint Cameræ Principis, *D.Constantin.sup.n.11.12.*

631 Nam comprehendit Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, *Rota dec.39.nu.15. p.11.rec. & dec.175.n.12.p.17.*

632 In terminis dicti statuti non sufficit in solutione censuum solutio prima semestralis, sed requiritur triennalis, & debet esse per tres annos distinctos, & non sufficit vna pro tribus, *Postb.res.49.num.13.Castill.de alim.c.39. nu.30. 31.Gratian.d c.152.* Vbi *Scoppa, & Luca,Rota dec.21.num.14. coram Argnell. Cenc.de censib.q. 87.nu 27.D.Constantin.sup.n.22 seqq.R. Capyc. Latr d c.27.nu.9.* & ibi *Manfrella n.8.* contra *Merenda lib.6.cont.22.*

633 In terminis statuti solutio triennalis debet probari per scripturas, & non sufficit illius probatio per testes, *Antonell.de temp.legal.lib.2. c.54.n.6.Luca ad Franch.dec.137.nu.4.Scoppa ad Gratian.dec.152.n.13.*

634 Solutiones factæ sine præiudicio quorumcumque iurium, non suffragantur ad precludendam solutionem in præteritum, *Constantin.sup.n.33 36.*

635 Secus si debitor dictæ protestationi contradixit, & creditor acquieuerit, *Constantin.sup. n.34.35.*

636 Non inducit præsumptionem satisfactionis solutio pro illis tribus annis tantum, quoad annos præteritos, *Mascard.concl.1327.à nu.13. Constantin.sup.n.37.*

637 Et solutio triennalis, vt inducat solutionem in præteritum, debet esse facta eidem personæ, & exactori, *Gratian.d sc.716. nu.28. Cancer.c.14.num.73. Antonell.de temp. legal. lib. 2.c.54.nu.8* Idem *Gratian.dec.152.n.7.Thomat. dec.2.n.21 Cels.dec.268.n.5.Constantin.n.38.*

638 Secus si esset facta Collegio, & Vniuersitati, quæ semper est vna, *Cancer. d.c.14. nu.74. Gratian.d.dec.152.n.5.Constantin.n.39.*

639 Talis solutio debet fieri personæ legitimæ, ac procuratori speciali, non sufficit facta personæ coniunctæ, *Cancer.d.c.14.nu.36. Thomat. dec.7.num.24.seqq. Gratian.dec.152,* & ibi *Scoppa, & Luca, Nouar.in d. l.quicumque n.13. Franch.dec.137.nu.2.Capyc.Latr. dec.27. nu.13. Constantin.sup.n.41.*

640 Nec suffragatur si sit facta per depositum, & non ipsi creditori, *Cranet.cons.313.n.4. Mascard.concl.1327.n 16.Constantin.n.42.44.*

641 Solutio dubia, quæ ad diuersum creditum potest referri non iuuat, *Cenc.de censib.q.87.nu. 31.Rota post ipsum dec.332.nu.10. Add. ad Burat.dec.582.n.12.Constantin.sup.n.45.*

642 Quietantia finalis si adsit, tunc non est insistendum super præsumpta solutione deducta ex triennali solutione, *Gratian.disc.3. nu.2. seqq.Scoppa ad Gratian.dec.152.n.14. seqq. Constantin.sup.n.51.*

643 Solutio triennalis ex *d.l.quicumque, C.de Apoch. lib.*10. non est vera, & realis, sed solum præsumpta, ideò aduersus illam admittitur probatio in contrarium, *Antonell.d.c.54.nu.11. seqq.Constantin.sup.n.52.seq.* Vbi *nu.*55. ponit omnes DD.loquentes de dicto *text.l.quicumq;*

644 Nec procedit si solutio sit facta per apocas de recepto interpellata,& non annorum continuorum, nam ex illis non præsumitur solutio præteritarum annatarum, *Cancer. var. lib. 2.de locat.c.14.num.80.Caualcan.dec.Fiuiz.29.n. 42.Fontanell.de pactis cl.4.gl.18.p.5.nu.30.Ponte de pot.Prereg.tit.3.§.2.ex nu.3. Fabr. contr. 89.lib.13.Menoch.lib 3.praes.139. Ricc.coll.25. Franch.dec.137.* & ibi *Luca, & Gizz.sup.n.15. Mascard.concl.*604. *Duen.reg* 54.Rotocr.*ad Marin.res.75.* Vbi *nu.*4. nec per vnam apocam continentem solutionem trium annorum. *R.* Capyc.*Latr.dec.27.nu.9.* quidquid contra in hoc vltimo *Merenda lib.6.contr.21. Mansrella ad Capyc.Latr.dec.27.n.7.*

645 Nec procedit si creditor ipse non exegit, sed per interpositam personam, *Reg. Reuert.d. dec.27.n.15.*& ibi *Marinir,& Mansfrella sup.n.9.*

646 Nec procedit in tutore, qui pro pupillo solutiones recipiat,& creditorem liberet, nam illi non fit præiudicium per receptionem de recepto, si de vera numeratione non constat, *Tiraq.de retract.conuent.§.4.gl.6.nu.12.Mascard. concl.367.nu.7.8.Fab.in C.tit.de confess. defin 4. Guttier.de tut.p.3.c.1.num.78* Gratian.*disc.716. nu.24.R.Marin.ad Reuert.dec.410.nu.2 Nos ad Ronit.cons.25.n.20.& seqq. Mansfrella in d.decis. 27.n.10.*

647 Nec procedit in debito irregulari, *Cremens. sing.80.Costa in verb.solutio, Gratt i.d.dec.152. num.3.4.* Ideò si tibi promisit soluere quoto anno quinquaginta, vsque ad annum trigesimum, licet probentur solutiones trium annatarum, non per hoc sequitur præsumendum esse: Annos retro fuisse satisfactos. Quod dixit *Cremens.sing* 80. procedere in legato, mutuo, & in debito. *Manfrella sup.n* 11.

648 Nec procedit si solutiones sint factæ vni ex duobus tutoribus coniunctim faciendæ, *l. si debitori,ff.de nouat.Gratian.disc.286. num 46. Mansrella sup.n.12.*

649 Præscriptio statutaria Vrbis Romæ suffragatur etiam principali debitori, *Card. Luca de empt.disc.7.n.7.D.Constantin.ad stat. Vrbis annot. 48.art.1 n.24.*

650 Non comprehendit debitum dotis, *Card. Luca de credit.disc.129.nu.22. Boss.de dote c.8.n. 14.* vbi dicit præscribi per 30. annos, *Tranchedin.consult.47.num.8.* etiam durante matrimonio *num.9.D. Rosis p.1.obs.30.n 51. ex l.in rebus 30.§.omnes C.de iure dotium,Tranchedin.consult. 47.n.8.9.* Vide *Nos sup.n.573.seqq.*

Et de iure præscindendo à statuto, dos præscribitur 30.annis, post alios *Bossius de dot. c.8. n.14.*

651 Non afficit hæredem, qui restituitur, *Card. Luca de cred. disc.148. num.12.*

652 Lite, an interrumpatur, *Card. Luca de credit. disc.129.nu.11.* Interrupta per litem, ista cessante denuo incipi potest. *Idem de benefic. disc.91. num.24.*

653 Præscriptio debet esse continuata,& non intercupta, *c.illud, c.auditis, in fine, de præscript. gl.verb.interrupta in c.placuit 2.16.q.4.Couar.in reg.possessor.p.2.§.12.à princ.*

654 Non interrumpitur per solam petitionem extraiudicialem, *Guttier.de iuram.p.3.cap.1.nu. 24. Barbos.in repert. verb. præscriptio fol.295. col.1.*

655 Sed per citationem possidenti factam, interrumpitur præscriptio, etiam longissimi temporis, *l.cum notissimi, in princ. & in §.imo, & in l. sicut 3.C.de præscript. Couar. in reg. possessor p.2. §.12.nu.4.Surd.dec.5.nu.2.Pereira dec.63. num.7. Barbos.sup.*

656 Et per molestiam factam interrumpi possessionem probat tex.in *l.nemo, C.de acquir.poss. Barbos.in repert.verb.præscriptio.*

657 Præscriptio interrumpitur in Iure offerendi, ex oblatione in Iudicio, vel litis contestatione, *Staiban.res.121.n.39.*

658 Statutum Vrbis inducens præsumptionem solutionis non procedit si solutio alibi sit destinata, *Paton.alleg.151.nu.23. Ridolfin.in praxi p.1.c.8.nu.206. D.Constantin.ad stat.Vrbis annot. 48.art.1.nu.58.Conciol.ad stat.Eugub.rub.30.nu. 10.& alleg 11.num.24.Rub.sing.ad d statut.158. nu.13.Add.ad dec.6.nu.53.& seqq. p.3.rec.dec.3. num.10.p.8.dec.152.num.5.*coram *Manzaned.& dec.548.n.11.*coram *Amat. Dunozet.*

659 Præscriptio exclusiua vsus statuti, sufficit decennalis. *Paton.alleg.38.nu.6.*

660 Licet aliqui dicant bonam fidem requiri in præscriptione statuti Vrbis, *Gratian.disc.52.nu. 9.& seqq.& disc.994.num.5.6. Antonell.de temp. legal.lib.1.c.25.nu.9.seqq.Panimol.dec.614.Serafin.dec 632. Rota dec.119.* apud *Postium de subhast. Sabell.resc.7 nu.10.11.post 4.tom.* Tamen contra probat *D.Constantin.ad stat. Vrbis annot. 48.art.1.n.27.*

661 Et auctoritates contrariæ volentes præscriptionem statutariam non procedere cum mala fide, procedunt in præscriptione fundata in solo cursu temporis, secus quando præsumit solutionem, *Altograd.cons 53.num.44.seqq.lib.2. Theod.Rub.singul.tom.2.p.6.ad hoc stat.158.nu.7. Pigan.ad stat.Ferr.rubr.128. num.31.* Conciol.*ad stat.Eugub.rubr.30.nu.8.& allg 11.nu.11. Thomat.dec.222.num.10.seqq.* in terminis *Merlin.d. dec.124.nu.12.D.Constantin.sup.nu 28.& seqq.*

662 Si cum lapsu 16. annorum concurrant aliæ coniecturæ ab extra, suadentes solutionem re vera factam esse, tunc per illas coadiuuatur solutio præsumpta à statuto, *Conciol.alleg.21.nu. 17 seqq.Rota dec.98.num.5.* coram *Pamphil.dec. 124.à nu.18.& seqq.& 147.num.18.* & coram *Royas dec.175.nu.15.17. & dec.379. nu.13.seqq. p.17.rec.D.Constantin.sup.n.30.*

663 Ta-

663 Talis præscriptio statutaria, secundum veriorem opinionem non est opponenda à parte, sed si non opponatur, Iudex ex officio potest secundum illam iudicare, si velit, *Cancer. var. p. 1. c. 18. nu. 24. seqq. Antonell. de temp. leg. l. lib. 1. c. 25. nu. 8. Boer. dec. 344. nu. 48. D. Merlin. lib. 1. c. 44. num. 4. c. 52. num. 97. Magon. dec. Flor. 42. nu. 17.* latè *D. Constantin. sup. nu. 51. seqq.* Diximus *sup. n. 484.*

664 Beneuerum tali præscriptioni statutariæ potest per partes renunciari, & sic possunt paciści, quod agi possit non obstante lapsu sexdecim, & etiam centum annorum, *Cancer. var. p. 3. c. 15. n. 81. seqq. Palma alleg. 1. nu. 44. Rota* apud *Palm. alleg. 3. num. 136. D. Constantin. sup. art. 3. nu. 224.*

665 Alia ad explicationem dicti Statuti Vrbis 158. & 159. Vide latissime apud *D. Constantin. d. annot. 48. art. 1. 2. 3. & annot. 49. Ciarlin. contron. 32.*

666 Statutaria præscriptio ad decem annos, si per litis contestationem interrumpatur, durabit actio vsq; ad 40. annos, *Barbos. in l. fin. nu. 48. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Pigant. ad stat. Ferr. lib. 2. rubr. 128. ex num. 13. Burat. dec. 8.* vbi *Ferrentill. Merlin. d. c. 724. Bonden. de præscript. docum. 9. §. quam eo siderationem.*

667 Præscriptio statutaria, quod creditor non petendo intra certum tempus, amplius non audiatur, non habet locum contra fideiussorem, *Sabell. §. præscriptio nu. 9. D. Constantin. ad statut. Vrbis annot. 48. art. 2. n. 134 seqq.*

668 Tale statutum Vrbis fundatur in solutione præsumpta, qua cessante non procedit tale statutum, *Rota p. 16. dec. 417. num. 13. & par. 17. dec. 175.*

669 Præscriptio statutaria non habet locum in actionibus mixtis, *Ciroc. discept. 33 n. 44.*

670 Habemus in Regno nostro Neapolitano *Ritum* Magnæ Curiæ Vicariæ 166. per quem, si quis sit creditor alicuius, vigore Instrumenti publici, omni solemnitate vallati, si debitor nõ soluat statuto tempore, potest contra illum liquidari illud Instrumentum, & debitor ille soluit debitum, & pœnam in beneficium Regij Fisci, decem pro centum debiti, quem Ritum bene commentant *Carauita, Petra,* & illustrant.

671 Verum hæc actio liquidationis instrumẽti præscribitur spatio viginti annorum, per alium *Ritum 167.* à die natiuitatis actionis, cõtentæ in dicto Instrumento, quem *Ritum* benè commentãt, & illustrant iidem *Carauita, & Petra.* Ideo si quis se obligauit soluere infrà biennium, potest liquidari instrumentum infrà 22. annos, *Franch. dec. 341. Galter. in praxi p. 2. 1. p. rubr. vnic nu. 26. D. Petra in d. rit. 167. num. 2. D. Pasqualin. super Pragm. in rubr. de carcerat. n. 364.*

672 Sed elapso dicto tempore, vsq; ad annos triginta, potest agere via executiua, pro solutione quantitatis debitę, *R. Capyc. Latr. dec. 58.* vbi *Gizz.* & *Mansrella n. 45. in fine, R. Ponte dec. 18. num. 14. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 7. nu. 5. & lib. 1. tit. 3. disp. 4. nu. 15. Thor. in comp. dec. p. 3. verb. pactum resc. issoriun,* qui contrarium decisum refert contra hæredes debitoris *p. 3. verb. pact. m executiuum,* sed contrarium est verius, *Gizz. sup. num. 12. Merlin. contro. 66. num. 5. lib. 2. Staib. res. 84. nu. 16. D. Petra in d. Rit. 167. num. 7. & rit. 128. n. 21.*

673 Et elapso dicto tempore agit non via executiua, sed via ordinaria, cum termino, & sententia, si hoc medio tempore non sit soluta aliqua quantitas, nam triginta anni debent elabi à die vltimæ solutionis, *Scacc. de commerc. §. 7. gl. 7. nu. 3. Tusc. lit. V. conclus. 510. nu. 8. D. Petra in d. rit. 167. nu. 5. Pasqualin. sup. nu. 369.*

Sic executio sententiæ præscribitur spatio 30. annorum *l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. C. quo ad consultationem eod. tit. Afflict. dec. 245. nu. 12. & 13. & dec. 345. num. 10. Carleual. de iudic. tit. 3. disp. 4. num. 1.* quæ præscriptio intelligitur dummodo executio non cępta, nec agatur de materia habente tractum successiuum, *Rota dec. 144. p. 17. Sabell. §. executio nu. 22. Bisogni alleg. 54. n. 3. Staib. in. obs. 15. Mansrella, & Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 58. Scialoya de foro compet. c. 54. Sanfel. dec. 389 n. 30. seq. Grat. disc. 403.* vqi *Luca.*

Quæ via executiua habet locum etiam contra tertium possessorem ementem lite pendente, per *tex. in e. conuentus in nostro Regno,* nisi essent elapsi anni 20. à die sententiæ, nam tunc esset agendum via ordinaria, *Nos ad Rouit. cons. 66. nu. 14. vol. 1.*

674 Verum si intra spatium 30. annorum pro via executiua, & 20. pro liquidatione, citatio verbalis, vel realis, aut productio Instrumenti, & petitio illius, præsente, & sciente reo, in iudicio per creditorem facta fuerit, dato, quod tempore interrogationis completi essent 20. anni, dicti *Ritus* sancti o restringitur, *Galter. in praxi liquid. Instrum. p. 2. 1. part. nu. 33. 34. Danza de pugn. D D. tit. de instrum. c. 3. nu. 37.*

675 Nisi notificata citatio esset nulla, vel circumducta, dummodo per comparitionem debitoris, illa non reconualescat, *Fontanell. de pactis claus. 4. gl. 18. p. 5. à num. 19 tom. 1.* vbi de interruptione præscriptionis.

676 Sed si creditores expostulent census decursos intra decem, & nouem annos, vel minori spatio decursos expostulent, vt præscriptionem euitent, possunt, Nisi tamen, vel ex ipsamet confessione actoris, vel alio prompto documento actionem 20. annorum curriculo exerciram non fuisse, neq; infrà illud tempus exactum debitor ipse ostenderit, nam hoc patefacto, non valebit creditor, fraudulenta minus petitione debiti, debitori præiudicium offerre, in iam quæsito præscriptionis iure. *D. Petra sup. nu. 9.* Diximus *sup. n. 446.*

677 Valet tamen pactum, quod etiam post 20. annos possit Instrumẽtũ liquidari, vt dicit *Carauita in d. rit. 167 nu. 36.* Concurrente renunciatione cum iuramento dicto *Ritui, Galter. sup. nu. 29. Danza d. c. 3. nu. 19. Petra sup. nu. 9.*

In Sicilia liquidatur Instrumentum infrà decennium, *Cumia in rit. 7.* 678 In

678 In casu instrumenti censualis, an elapsis 20 annis, Instrumentum possit liquidari, & sic decisum refert *Frecc. de subfeud. lib.2. §.pluribus modis nu.36.* Sed alij dicunt, præcedente citatione ad dicendum causam quare non debeat instrumentum liquidari, *Carauit.in rit.167.num.32. Ascia determan.15.nu.6. Amendola ad Franch. dec.273.nu 21. Marotta disc.31. nu.66. D.Petra sup.in Rit.167.nu.3.*

679 Alij credunt pro Tertijs decursis etiam lapsis 20.annis posse liquidari, *Thor. in comp. dec. verb. Instrumentum, §.49.p.1. D.Petra ibidem.* pro tertijs tantum decursis, & maturatis in annis currentibus 20.non autem ante annos 20. *D.Petra ibid.*

680 Sic ius executiuum statuto tempore quoad decursas tantum præstationes, ante tempus ad præscriptionem necessarium, non autem quo ad redditus in futurum decurrendos, præscribi, *Rodriq.de ann.reddit.lib.1.q.9.num.69. Gizz.ad Capy.Latr.dec.58.num.18.* Licet contra dicat *P.*
681 *Affl cantr.49.num.30.* Vt tam pro præteritis, quam futuris, post *Gomez in l. Tauri 63.num.2. Parlador.lib.1.quotid.c.1. §.12.ex nu.5. & §.13. ex num.7. Carleual.d.disp.4.num.17. D.Petra sup num.3.*

682 Et diuersa est ratio à iure executiuo, & à principali actione, nam illud præscribitur, & hæc durat, vt via ordinaria exerceri possit, *Tus .conclus.547.nu.8.lit.* *Scacc. de commerc.§.7.gl.7.nu.3.* Et in illo præscribendo, bona fides non exigitur, vt in præscribenda actione, *Gratian.disc.52.num.12. Carleual.disp.4. nu.2. Carauit.in rit.167.nu.3. Maur.inn.alleg.105.nu.11.*

683 Ideo statutum, quod elapsis 20. annis, Creditores petentes eorum credita, audiri non debeant in iudicio ordinario, non valet, existente debitore in malafide, *Surd.dec.158.* & ibi *Hadi.rn.Membac.de success.creat. §.1. Ludo r. dec. 419.Scacc.de commerc.§.1.q.7.p.2.ampl 19.num. 135.Cancer.var.lib.1.c.15.nu.9. Guttier.in repet. l.nema potest nu 480.delegat.1. D.Petra sup.n.5. & num.seqq.* alia ponit.

684 Sic etiam in Regno Nostro habemus obligationes factas pœnes acta alicuius Magistri Actorum Curiæ, quæ possunt incusari contra debitorem absq; citatione, per ritum M. C. V. 128.aduersus quam non auditur debitor, nisi in vinculis, vel facto deposito, vbi *D.Petra nu. 1.& seqq.Tapp.in constit.*Duram,& diram.*num. 14.rubr.19.lib.4.* Iuris Regni.

685 Verum elapso decennio à die, quo solutionis tempus aduenit, tunc debet citari debitor, *Galter.de instr.liquid.3.p.princ. verb. Expediatur ritatio rubr.2.nu.8.Corabba sing.130. & de Syndicat.p.2.num.53.Muscatell.in praxi lib.2.p.1.gl. in far.nu.89. Vita in repertor. iur. verb.obligatio elapso decennia, Larat.consf.30.nu.30.Danza de pugn.DD.lib.1.tit.de Instrum.c.3. nu.50.* quamuis concurrat mala fides, quæ non iuuat in præscriptione iuris executiui, *Gratian. disc.52. num.22.Carauit.in rit 167. num.3. Scacc.de commerc.§.7.gl.7.num.3.Carleual.tit.3.disp.4.num.13. tom.2. D.Petra in d.rit.128.nu.19.Pasqualin.sup. pragm in rubr.de Carcerar.nu.366.*

686 Sed expeditis litteris executorialibus vigore incusatæ obligationis, ante decennij lapsum, illæ debitæ executioni demandantur, etiam vltra decennium, præuia partis citatione, *Polusrin. ad Affl.dec.30. Carleual.tit.2.de indic.lib.1. tit.3.disp.4.nu.13.* Et vsq;ad 30.annos, *Affl.dec. 245.nu.12.13.dec.345. nu.10. Staib.in. ref.15.nu. 6.lib.1.Fab.in C.lib.7. tit.13. defin.22.* Carthar. *dec.120.Gallup.in praxi p.3.c.30. nu.5. Gratian. disc.403.nu.11.disc.994.num.8. D.Petra in d.rit. 128 nu.20.seq.*

Per *legem Tauri 63.* quæ est in Hispania *6. tit.15.lib.4.recapil.* disponitur, quod ius exequendi per obligationem personalem, præscribitur decem annis. Sed difficultas est an currat contra Instrumenta publica habentia clausulam, quod debitum possit peti *semper*, & *quandocumque voluerit, & omni tempore.* Et quod perpetuetur actio etiam post decem annos, *Conar.lib.1. var.c.9.nu.4. Parlador.lib.1.quotid. c.1.§.13.n.6. Greg.Lop.in l.1.tit.29.p.3. Auiles in c.10.prætorum.verb.execut o.* Sed in contrarium est veritas, vt probat Gomez *in d.l.* nam, per hanc legem non tollitur alicui ius, seu dominium rei, sed solum modus iudicialis introductus à lege Ciuili, ad faciliorem litium exitum, & in odium negligentis, vt notat *Cauar. in reg.possessor 2.p. relect.§.11.nu.4.in fine, vers. Sextò,* latissime *Gusman.verit.iur.verit.33.nu.5.& seqq.& num.22.* decisum refert.

Si in instrumento publico apponatur clausula, quod non possit peti debitum, quin prius moneat creditor debitori suo, vt soluat (aliquibus diebus datis ad solutionem) currat nihilominus præscriptio decennalis contra viam executiuam, vel an per istam clausulam poterit post decem annos creditor suum admonere debitorem, vt soluat intra signatos dies, quibus transactis scriptura executioni mandari possit, pro debitore est *Gusm.verit.34.*

Talis præscriptio Taurina currit, clausula monitionis non obstante, *Gusman. d. verit.34. num.7.*

687 Habemus etiam in Regno Nostro Apochas Bancis directas, quæ habent viam executiuam, recognitæ, vsq; ad annos decem. quibus elapsis est præscripta via executiua, vt est *Pragm.63.§.item volema, tit.de offic.proc.Cæsaris, Nouar.qq.forens.lib.2 qu.64. & sup.d.pragm 63. nu.14.* de priuilegio dictarum apocarum bancalium *D.Petra in rit.128.n.25. Rouit. in d.prag. nu.35.Danza ad Grammat.dec.84.num.36. Constantius sup.prag.63. de offic. proc. Cæsar num.39.* De Iure Hispano idem tempus per *l.65 Tauri, & l.6.tit.15.lib.4.recopil.* Parladar.*lib.1. quot d.c.10.§.11.nu.1. & §.12. nu.3. Gregor.Lop.in l.5.tit.8.lib.6.partit.gl.9.Mier.de maiorat.p.1.qu. 58.nu.51.Valenz.consf.112.nu.1.Donad.de renunciat.lib.1.cap.42. nu.23.* Sed videndus *Guttier.*

lib.

lib. 1. pract. q. 124. Larrea dec. 49. Vbi decennium à quo die incipiat, à die confectæ apochæ, vel à die recognitionis.

688 Habemus etiam Litteras Cambij, quæ fiunt inter mercatores, & omnes alias personas, quæ vigore *pragm. 1. §. 6. 8. & pragm. 5. in. 3. 7. §. 4. tit. de litt. cambij*, habent viam executiuam si sint legitimè protestatæ vbiq; locorum, ad vsum totius mundi, pro habendo commercio, *Bal. conf. 349. nu. 4. conf. 384. nu. 3. lib. 1. Scacc. de commerc. §. 7. gl. 5. nu. 4. Rot. Rom.* apud *Marchesan. commiss. q. 1. § 2. fol. 873. Ludouis. dec. 217. Pereira dec. 26. R. Ronit. in prag. 1. de litter. camb. nu. 4. Roccus de litteris camb. nu. 10. 13. 14 Gait. de credit. c. 2. tit. 7. nu. 2567. Rota Ian. dec. 2. num. 9. & dec. 126. nu. 8. Gratian. disc. 500. num. 2. & 3. disc. 569. nu. 25. 27. Houded. cons. 29. vol. 2. Mastrill. dec. 9. nu. 7. Manson. de caus. execut. q. 5. nu. 16. Paratic. de Saluian. insp. 1. c. 7. num. 33. Gait. de credit. n. 7. nu. 2482. & seqq. Tiner. de camb. disp. 2 q. 16. nu. 19. 20. 21. & q. 7. nu. 27. Anna cons. 82. num. 3. Genua de script. priuat. in rubr. de litter. camb. lib. 3. qu. 2. nu. 9. Anecchin. de praenent. instr. c. 3. nu. 2. Idem Roc. us resp. 3. & seqq.*

Sic absq; citatione, vel alia recognitione, sed tantum per simplicem ostentionem litterarum, cum protestatione, relaxantur litteræ executoriales, præuio decreto, *Manson. sup. nu. 17. D. Petra in rit. 128. n. 26. 27.*

Litteræ Cambij ad vsum infrà Regnum soluuntur infra dies octo, extrà Regnum infrà dies quindecim, nisi aliud terminus in illis sit adiutus, *prag. 3. § 10. & prag. 5. § 3. de litter. camb. Ludouij. dec. 217. nu. 7. Nouar. in rubr. prag. de litter. camb. nu. 5. Gait. sup. nu. 2589.* Vel secundum vsum platearum, *Rot. Gen. dec. 32. Azor, Insti moral. p. 3. l. 10. de camb. c. 5. q. 4.*

Hic Neapoli obseruatur, quod si fuerint litteræ maturatæ in die feriato, sequenti die solui debeant, per *prag. 3. §. 9. de litter. camb.* Et vsq; ad primum diem Sabati, potest fieri protestatio, *pragm. 5. §. 3. in fine, de litter. camb.*

Litteræ Cambij fiunt etiam *à vista*, & tunc solui debent statim, ac litteræ ostenduntur, *Franch. dec. 303.* licet receptum sit vt sequenti die fiat, *Scacc. de camb. §. 2. gl. 5. nu. 5. 6. 7. Gait. de credit. c. 2. tit. 7. nu. 2586. & seqq.* Et isti dies côputantur à die acceptationis factæ, *Azor. in d. l. 10. de camb. c. 5. q. 4. Gait. sup. n. 2588.*

Opponi potest contra litteras cambij exceptio non numeratæ pecuniæ, secundum vnam opinionem, infrà 30. dies, cum non simus in contractu mutui, *Affl. dec. 105. n. 2. Rota Genuæ dec. 26. nu. 22. P. scal. de patr. potest. p. 1. c. 8. n. 66.*

Sed contra, quod possit opponi infrà biennium, quia cambium tenet ad mixtum mutuû, *Scacc. §. 2. glos. 8. num. 2. Gait. de credit. c. 2. tit. 7. num. 2564.*

Verum elapso biennio potest ipse debitor probare pecuniam non fuisse numeratam, *Afflict. dec. 10. Pascal. sup. nu. 88. Scacc. §. 2. gl. 8. nu. 2. Gait. c. 2. tit. 7. nu. 2554. Roccus de litteris camb. n. 73 seqq. Castor. q. 40. & seqq. Amat. dec. ferr. 45. num. 9. & seqq. Garl. nal de iudic. lib. 3. tit. 3. disp. 6.*

De his litteris cambij *Thor. in comp. dec. p. 1. 2. 3. sect. 2. verbo littera, Castejon. verb. litteræ. D. Fontana in bibl. legal. par. 5. eodem verb. fol. 55. & seqq. Ansal. d. de commerc. & mercatura, Sabell. §. litteræ cambij, D. Card. de Luca in eius operibus, Genua de script. priuata, Gai. de credito*, & alij.

689 Exceptio præscriptionis potest opponi à Tertio possessore conuento Iudicio assistentiæ in nostro Regno, quod est simile remedio agêdi vigore *l. fin. C. de acquir. poss. spatio 30. annorû, Afflict. & Vrsill. dec. 139. Saufel. in praxi fol. 50. nu. 8.* prout est remedium *d. l. fin. Muscatell. in praxi p. 1. gl. condemnando lib. 2. nu. 161. Barbat. de assist. gl. 7. nu. 62. Staiban. resol. 5. nu. 42. 43.*

690 Et *Barbat. sup. nu. 79.* Limitat in contractu censuali, in quo oritur noua actio pro censibus singulis annis, & propterea possit agi aduersus etiam tertios possessores semper nulla data temporis præscriptione, pro censu bullari, per *tex. l. cum notissimi, C. de præscript. 30. vel 40. ann. Guid. Papa dec. 406. Boer. dec. 336. Bo ecc. de censib. p. 3. nu. 65. Fuller. de censib. verb. tamquam res iudicata nu. 35.*

691 Sic non admittitur præscriptio in canone emphyteutico, *Thes. dec. 179. nu. 1.* ex eadem ratione, *Gu d. Pap. sup.* Diximus *sup. nu.*

692 Verum DD. dicunt præscribi annuas prestationes per actus inter viuos 30. annorum spatio, tam pro decursis, quam decurrendis, vnica solutione, post *gl. & Bart.* benè *Balb. de præscr. p. 4. p. pri. c. q. 4. n. 24. Magon. dec. Florent. 95. n. 2.* Sed hi DD. habent contradictores.

693 Immò *D. Ricc. in praxi tom. 2. tit. 7. c. 6. spec. 3. nu. 6.* dicit intelligendos hos DD. de annuo interesse conuento pro sorte, ad tempus, quia tunc debetur accessoriè ad sortem.

Quod per tempus 30. vel 40. annorum præscribantur non solum census decursi verum etiam decurrendi, cum ex vnica obligatione nata ex stipulatione, eorum præstatio descendat, *Scoppa ad Grattan. disc. 15. à nu. 21. Vela dissert. 34. num. 81. Bonden. collect. 48. num. 54. Castr. Palau de iustit. & iure p. 7. disp. 6 par. 33. num. 11. Cenc. de censib. q. 118. nu. 3. Merlin. contr. 44. nu. 10. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 40. num. 18. Mansiella ad Capyc. Latr. dec. 27. num. 1. Nos ad Rouit. cons. 91. num. 8. lib. 1. Massola t. risneg. legal. ratiocin. 56. nu. 6. & seqq. Mostazz. de causis pijs lib. 2. c. 11. nu. 57. 58. 60. Capon. contr. 33. num. 30. Berlich. concl. legal. concl. 4. nu. 17. p. 2. Antun. de donat. g. 3. t. 26. nu. 61. & seqq. tom. 2.*

Quamuis contrarium teneant: *Cenc. d. q. 118. num. 17. P. Affl. contr. 49. D. Card. Luca de censib. disc. 20. n. 6. & in concl. disc. 185. & de credit. disc. 3. nu. 8. disc. 131. nu. 14. Conciol. alleg. 5. num. 34.* Nisi præuia petitione creditoris, subsequuta fuisset denegatio debitoris, cum acquiescentia dicti Creditoris; quo in casu etiam isti DD. concordant in præscriptione pro totali actione, & futuris censibus, *Card. Luca de censib. d. disc. 20.*

20.nu.7. P.Affl.d contr.49. nu.24. D.Romaguer. ad Contiol.ad stat.Engub.lib.2. rub.30. nu.48. & seqq. Dicemus etiam *infrà n.789.& seqq.*

694 Sed difficultas est à quo tempore incipiat currere dicta præscriptio, siue dictus terminus 30.annorum, in iudicio assistentiæ, *Afflict. n d. dec.139.num.7.* concludit, quod creditori non currit præscriptio, nisi à tempore, quo fuit facta discussio, & à tempore quo principalis debitor fuit excussus, & repertus non soluendo, quia antea agere non potuit, & sic non currit tempus præscriptionis, *Alex.cons.58. in fin.vol.5.* Diximus *sup.*

695 Sed hanc opinionem impugnat *Negosant. de pignor. in 2. membr. 6. parte* quem sequitur *Vrsill.ad Afflict.d.dec.139.* & sic tempus incipit currere à die, quo tertius possessor cæpit possidere.

696 Verum *Barbat.sup.gl.7.nu.84.in finè*, remittit se decisioni *Franch.dec.341.* vbi à die motæ actionis, quia non valenti agere non currit præscriptio. Diximus *sup.*

697 Sic concluditur contra *Affl.* quod excussio contra principalem, si non fuit facta, imputatur creditori, qui potuit dictum impedimentũ remouere. & non fecit, & sic licet non sit facta discussio cum principali, currit præscriptio à die motæ actionis in beneficium Tertij possessoris bonæ fidei, non habentis causam à debitore malæ fidei; *Cæs.Bisogn.alleg.120. nu.9. ex Roland.cons.79 nu.18. Anna sing.237.*

698 Limitatur sup. posita conclusio, quod præscribitur assistentia per tertium possessorem per 30.annos, vt non iuuet dicta exceptio præscriptionis quando in contractu adest iuramentum, *Vrsill.ad Affl. d.dec.139.* quia ratione iuramenti perpetuatur obligatio, aduersus præscriptionem, *Hippol.sing.141.158.Grat.cons.41.nu.5.vol.1. Pisanell. ad Affl. d.dec.139.*

699 Sic debitor cum iuramento obligatus, cum sit possessor malæ fidei, nullo tempore præscribit, *Canonistæ in c.fin.de præscript. Capyc.dec.4. nu.9. Surd.dec.341.nu.1. Osasch.dec.101.num.27. Cæsar.Bisogn.alleg.91.nu.3.*

700 Et hæc mala fides nocet etiam hæredi, *Capyc.d.dec.4 n.13.*

701 Secus in alio successore vniuersali, qui non succedit iure hæreditario, sed aliundè, vt est Prælatus Ecclesiæ, Capituli, Collegij, *Capyc. sup.*

702 Vel in Tertio possessore in bona fide, qui non haberet causam à debitore malæ fidei, vel quamuis haberet causam à debitore malæ fidei tamen ipse Tertius possessor esset in bona fide, & nollet imputare tempus Auctoris, sed à se ipso incipere præscriptionem, vt declarat *Negusant.de pign.membr.2.p.6.Cæs.Bisogn.alleg.120 num.10.*

Verum alij dicunt: præscriptionem 30.vel 40.annorum non habere locum, cum Instrumento contra Tertios possessores, refert per S.C.decisum *Thoran suppl. comp. dec.verb.exceptio, Motill.in praxi tit.de grad b. citat. nu.138.in fine, fol.41.* Quod intelligit ex defectu bonæ fidei, & in Instrumento bullari, *Ricc. in praxi sup.nu.10.*

703 In Prouincia Cathaloniæ præscriptio respectu Tertij possessoris, rei hypotecatæ, seu obligatæ incipit currere non à die, quo ipse cepit possidere, sed à die, quo cessatum fuit soluere pensionem à debitore, seu alio obligato: Et sic solutio facta per debitorem principalem obligatum interrumpit præscriptionem respectu Tertij possessoris, alias enim nunquam posset creditor illam impedire respectu dicti Tertij possessoris, nec ipsi iuuaretur excussio, seu denunciatio, ex quo in dicta Prouincia non obstat malafides, *Cancer. p.1.c.15. num.52.seqq.* post alios *Ole. d. cess.t.5.q.1.nu.13.Vela dissert. 34.à nu.70.Bonden.collect.48.nu.44. Acolin.res. 18.à nu.3. Castr.Palau de Iustit.& iure p.7. disp. 6.p.33.nu.8.* & sic decisum refert *D. Romaguer. ad Contiol.ad stat.Engub.lib.2.rubr.30.nu.73.*

704 Ad tollendam præscriptionem 40. annorum requiritur alia quadragenaria, *Gratian.discept.918.n.44.*

705 Conductor non soluens pensionem præscribit per 30.annos pensionem præteritam, non futuram, *Antonell.sup.nu.105.* Vide *Pacion. de locat.c.22.*

706 Victus in ludo alearum potest repetere infrà 50.annos, *Antonell.d.c.67.nu.84.85.*

707 Actio tutelæ præscribitur spatio 30. annorum, vnde Tutor, vel eius hæres tenentur rationem reddere vsq; ad 30.annos, *l.Tutores gl. & DD.C. Arbitr.tutel.* Idem in quibuscumque alijs administratoribus, & eorum hæredibus, *Boer.dec.59.nu.1.Gratian.disc.52.& 760.num.2. seqq.* à die finitæ tutelæ, *Cancer.lib.3.c.1.n.203. Felic.de societ.c.37.nu.7. Antonell.de temp.legal. lib.2.c.97.nu.1.2.3. Luca, & Scoppa ad Gratian. dec.46.Andreol.contr.136.nu.6. Sabell. §.administrator. Idem Luca ad Gratian.disc.52.* Maximè si adsit coniunctio sanguinis, *Rota dec.197. n.30. p.12.rec.Sabell.§.solutio n.8.*

708 Quod intellige in tutore, qui non promisit sub hypoteca bonorũ administrare, vt est testamentarius, ideo contra illum est tantum actio personalis, *l.neque, C.quib.non obijc. long.temp. præscr.* Secus vbi tutor hypotecauit eius bona, nam tunc præscribitur spatio 40 annorum, *Antonell.sup.n.5.seqq.* vbi *num.7.* refert contrarios dicentes nunquam præscribere, ob malam fidem, cum sciat in suo posse adesse bona administrata, ex *Surd.cons.298.Gratian.disc.52. n.14. 15.Andreol.sup.n.7.*

Et licet contra Tutorem non obligatum sufficiat præscriptio 30.annorum, Tamen pupillus potest agere hypotecaria vsq; ad 40. annos pro quantitatibus, seu rebus, quæ ex bonis ipsius pupilli ad tutorem peruenerunt, *Surd. dec.184.Cancer.p.3.c.1.nu.202.seqq. ex tex.l.pro officio C.de admin tut. Antonell.sup.n.8.*

709 Sed *Gratian.dec.46.in addit. nu.1.* dicit neq;

per

per 30. annos præscribi per tutores, ob malam eorum fidem, cum habeant in manibus Inventarium, & libros rationum, & quique facile potest habere scientiam rei alienæ, *Surd. conf. 296. Ansal. de commerc. disc. 95. nu. 21. ex Larrea alleg. 36. n. 15. & alleg. 28. nu. 5. 6.*

Eò magis si tutor initio susceptæ tutelæ se obligauit rationes reddere quandocumq; nam tunc in vim pacti non potest viuens præscribere, vtpote in mala fide, *Andreol. contr. 236. nu. 7. Surd. conf. 298. lib. 2.* Vbi comprobat, quod hæredes tutoris non præscribunt redditioni rationum, etiam spatio 30 annorum.

Verum quo ad malam fidem, dicit *Luca ad Gratian. d. dec. 46. nu. 3.* cum *Merenda lib. 23. contr. 46. nu. 49* vt desit mala fides, quia tutor scit se non debitoré, sed replicabit quis contrà *Merendam* in casu ingentis patrimonij, vt adsit certitudo debiti, & reliquaus.

710 Inter fratres secundum aliquos post decennium præscribitur rationum redditio administrationis bonorum communium, *Balb. de præscript. 2. p. 3. p. principal. nu. 41. per tex. l. procula, ff. de probat. Castr. conf. 93. lib. 2. Menoch. præs. c. 88.* Quod admittit *Gratian. dec. 46. nu. 7.* si erat facta diuisio inter fratres, iuxta *Castr. d. conf. 93. & 126. ad finem. Luca ad Gratian. d. dec. 46.*

Alij dicunt generaliter redditionem computorum præscribi 10. annis, *Menoch. lib. 3. præsumpt. 60. nu. 5.* Vide *Serafin. dec. 684.*

711 Inducitur præscriptio si patronus per 40. annos non præsentauit, ad beneficia, *D. Cels. dec. 85. nu. 3.*

Et præscriptio quadragenaria ad effectum iuris præsentandi, sufficit, data fama, & aliis cócurrentibus adminiculis, *Federic. de Senis conf. 234. nu. 3. Rota Rom. dec. 6.* post *D. Massola in Ratiocinijs num. 2.* ipsemet *Massola patrocin. 18. nu. 1.*

712 Verum huiusmodi præscriptio non satisfacit, sed requiritur probatio, ex Sac. Concil. Trid. si agatur de familia Potenti, *D. Massola d. patrocin. 18. num. 2.*

713 Sed talis potentia debet à aduersario probari, decisum refert per Rotam Romanam, *D. Massola d. patrocin. 18. n. 3.*

Sed quod requiratur centenaria. Dicemus *infrà*.

714 In præscriptione triginta, vel 40. annorũ, aliqui dicunt esse necessariam protestationem, vt fiat. *D. Cleinus in nouo rerum Eccles. cap. 2. nu. 172.* sed contra dicunt *Surd. dec. 234. nu. 33. D. Rosa consult. 23. n. 20.*

715 Præscriptio excluditur ex defectu temporis 40. annorum in debito Iurato, *D. Balduc. dec. de dote tit. 4. d. c. 2. nu. 17. & 18.* & currit de momento ad momentum *nu. 19. ex l. sæpè, C. de præscript. 30.* Quia Iuramentum habet vim litis contestationis, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 107. nu. 1 t. seqq. & c. 67. num 63. 64. Pation. alleg. 16. n. 2 t.* Diximus *suprà* 447.

716 Recipiens Canones per 30. annos, dominium directum præscribit, *Aretin. de solution. c. 31. num. 7.* Diximus *sup.*

717 Immò soluens per decem annos præsumitur emphyteusis, *Aretin. sup. nu. 6. R. Marin. lib. 1. resol. cap. 78. num. 13. D. Constantius sup. pragm. tit. de præscript. num 10. Affl. dec. 129. Clar. § emphyteusis q. 1. nu. 3.* vbi *Add. Masca d. conclu. 281.* Maxime in censu debito Ecclesiæ *DD.* apud *Nos ad Roit. conf. 14. num. 4. lib. 3. Genuens. in pract. Eccles. qu. 91. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 55. nu. 43. seqq. Barbos. in l. 2. C. de præscript. 30. vel 40. anno. nu. 394. seqq & nu. 354.* Sed *Nos in d. conf. 14. nu. 1. 2. 5. & 6.* probauimus in dubio esse censualem, non emphiteuticum, quamuis debitum Ecclesiæ, post mille DD. quibus addimus *D. Romaguer. ad Synod. Gerundens. fol. 426. Luca ad Gratian. disc. 912. 926. Sabell. § emphytensis. Altograd. conf 14. nu. 70. lib. 2. Altograd. fil. contr. 92. num. 12. 13. tom. 1. Bonaen. in addit. ad P. Barbos. de præscript. ad nu. 330. fol. 491.* Vide *D. Alex. ad Reg Capye. Latr. consult. 95. num. 43. & seqq.*

Nisi pacta essent congruentiora contractui emphyteutico, quam censuali, *Clar. d. q. 1. vers. contrahens autem, Honded. conf. 81. num. 8 seqq. lib. 2. Rota dec. 110. num. 12. p. 6. rec.* Vbi quod vox Canonis solet confundi cum censu, *Mantica de tacit. lib. 22. tit. 8. nu. 19.* Vnde si penes concedentem remaneat dominium directum, est emphyteuticus, *Rota dec. 611. num. 26. seqq. p. 4. tom. 3. rec. Antonell. sup. Luca ad Gratian. disc. 912.* Vbi decisum refert.

Ad probandam præscriptionem quadragenariam testes qua ætate requirantur, *Strasn. dec. 76. nu. 2. & dec. 1460. num. 2. Burat. dec. 178. num. 8.* & ibi *addit. n. 19.*

718 Vniuersitas habet Ius collectandi bona in Territorio suo, sed si talem collectam non exegerit, possessor præscribit, si non soluerit per longissimum tempus, *Io: Plat. in l. 1. C. de exact. & translat. milit. annon. lib. 12.* negat quoad futuras præstationes, idem tenet *R. Marin ad R. Reuert. dec. 469.* confutatis *Anna conf. 59. Lanar. conf. 27. d nu. 48.*

719 Sed quod Vniuersitas non possit collectas remittere, aut donare, cum remittere debitum Curiæ sit de genere prohibitorum, *l. ambitiosa, ff. de decret. ab ordin. faciend. Losaus de iure Vniuers. p. 3. c. 11. nu. 3.*

720 Tum etiam, quia Immunitas est contra publicam vtilitatem, tum etiam quia ex huiusmodi remissione, alij Ciues grauarentur, contra dispositionem *tex. l. 1. C. de apoc. publ. lib. 10. Capibl. de Baron. pragm. 8. nu. 243.*

721 Tamen si concurreret cursus quadraginta annorum, & allegaretur sufficiens, & validus titulus concessionis, & quasi possessionis libertatis, cum bona fide, tunc secus esset, *Bredellou. conf. 94. num. 11. Capnt. de regim. Reip. c. 7. num. 72. Marott i disc. 30. num. 37. Stribam. obser. 187. num. 1.* Maximè si ab alijs collecta sit soluta, *n. 5. 6.*

722 Vndè in dubio contra præscriptionem est iudicandum, quia tales Vniuersitates non possunt immunitatem concedere, *Mastrill.dec.173. Rouit.in prag.1.de appret. nu.22. Morotta sen.de collect.c.12.& c.16.nu.10.*

723 Præscriptio 40. annorum sufficit contra Ciuitatem, & Iura Ciuitatis, & Vniuersitatem, & iura illius, *Linglois in decis.fol.378. nu.57.l.1.3.4.C.de præscript.30.vel 40.ann. Andreol.contr. 325.nu.13. Barus.res.36.nu.4. Scoppa ad Grotian. dec.15. nu.39. D. Cirinus in nexu rerum Eccles. c.2.nu.165. Bolmased.de collect.q.45. nu.13. Barbos.in l.4.C.de præscript.30.vel.40. ann.num.24. Losens de iure Vniuers. p.3. c.17. Bonden.de præscript.docum.13. §.contra* Respubl. *P.Affl.contr. 47.nu.19.*

724 Sic onus soluendi collectas, per 30.annos præscribitur, *P.Afflict.contr.47.num.19. Petro ad Gramm.dec.100.nu.16. Anna cons.59* Bisogni *ad. leg.125.nu.28. D.Mansius consult.649.nu.29.30. Et nu.31.* ampliat, quamuis titulus sit inualidus, vel non sit titulus, *nu.32. Balmased.sup. Anna cons.59.nu.58.60.* vbi ex *Barbat.& Ios.*dicit sufficere spatium 20.annorum, *Cesal.cons.528.nu. 51.vol.1.Crouetta cons.111.n.12.*

Vel per 40.annos, etiam sine titulo, nec est necessaria interpellatio, *Rocca disp.84.lib.1.* Videndus *Ansold.de commerc.disc.95.nu.14.Anna alleg.128.in fine, Luca ad Fromb.dec.301.*

725 Præscriptio incipit currere a die impositionis collectæ, etsi illam non soluerit per spatium 30.vel 40.annorum, præscribit libertatem non soluendi, *Abb.cons.101. lib.1.& cons.57. lib.2.Crauetta cons.111.num.3.seqq.* Vbi etiam dicit, quod Consuetudo collectandi forenses, quia est contraria iuri communi, & sic competit de iure speciali tollitur spatio decem annorum, *Iordan.lucubr. lib.14. tit.24.num.426.& 453.cum seqq.* Vbi quod talis præscriptio aduersus collectas currit etiam sine titulo, *Cancer.var.lib.3.c.4.num.143.seqq. Cæsal.cons.129. num 5.Alex.cons.30.num.12.lib.5.* Guid.*Popa dec.631.num.13.* Vbi quod non requiritur contradictio quando ius negatiuum non est simplex, sed habet implicitum factum, vt in præscriptione, per quam ius alienum detinetur, & quasi possidetur à debitore, *gl.in l. regulariter, ff.de petit.hered.Bart.cons.59.nu.3.lib.1.* Vbi dicit, quod allegantí concessionem sibi factam de collecta non soluenda, cum cursu 40.annorum, nulla nouitas potest imponi: Nam si quis per longissimum tempus non soluit onera, aliàs debita, præsumitur, quod ex aliqua causa fuerit exemptus. *Cranetta d.cons.111. num. 10. & seqq.* Vbi etiam dicit, quod tali casu non tenetur probare negatiuam, quod non soluerit, sed sufficit probare solum temporis cursum 40.annorum, *Bald.cons.315. col.1.in fin.lib. 3. Corn.cons.142.col.pen. & cons.263. col.7. lib.4. Cancer.p.3.c.4.num.151.& seqq.* Vbi dicit, quod eodem spatio 30. vel 40. annorum Dominus amitteret ius cogendi suos Vassallos ad coquendum in furno suo, si dicto iure vsus non fuerit, bene *Antonell. de tempor.legal. lib.4. c.11.*

Sic præscriptio 40. annorum validat concessionem factam etiam à non habente potestatem, *Ventur a.cons.10 n.18 19.*

726 Verum prædia ipsa publica Ciuitatum, merum, & mixtum imperium, & destinata ad publicos vsus non præscribuntur, nisi spatio immemoriali, *Linglois sup.num.57. Barbos. in l.4. C.de præscr pt.30.vel 40.ann.nu.28.& seqq. Bonden.de præscript. docum.13. §.primum quod si,& docum.14. Mastrill.de Magistr. lib 3.c.1. num.30. & lib.1.cap.19. Mottiers.gl.1. ad l.5.tit.11.lib.5. noua recopil.* Addentes *ad Molin.de primog.lib. 2.cap.6.ad num.51.seqq. Tonnut.qq.iuil.cap.25. num.18.*

Et sic non centum annorum, *Oter, & Bonden.de iure pasc.cap.17.num.13. Balb.de præscript. par.3.qu.6.num.2.Rota dec.51.num.13.* post *Gobiam iroll.var.*

727 In præscriptione nobilitatis, *Mier. de maiorat.p.4 qu.10.nu.372.Garz.de nobil.gl.10. n.8. gl.12.nu.1. & gl.30. Amaya in l.1. nu.36. C.de his,qui sponte publ.muner. Gratian. disc.176.* & ibi *Luca*, dicunt sufficere decem, vel 20. annos com titulo. 30. sine titulo, Vel 40. annis. *Duron.dec.422. Rota dec.229. p.16. rec. Christin.dec.226.vol.1.dec.5.nu.21.seqq.vol.5.& dec. 116.ibid. & ad l. municipal.tit.5. art.1. num.13. seqq. Rota p.9.rec.dec.229.Frombed n.consult.4. Antonell.de temp. legal.l.b.2. c.85. Tusc. lit.N. concl.48.*

In Regno Neapol. per 30. annos, *Betris cons.63. nu.23.in Registr. Regia Sicla 1316. ind. 15.lit.C.fol.205.at.*

Quod nobilitas non præscribatur, sed probetur. *Garzia de nobilit.gl.40.n.6.*

Nobilitas quo ad suscipiendum habitum Sacræ Religionis Hierosolymitanæ probatur publica voce, & fama, ac per exercitium graduum, munerum, honorum, & officiorum Ciuitatis, quæ solis nobilibus dantur, *Caualer. dec.68. Rota p.13.rec.dec.150.num.4.5. dec.207. 213. Ludouis.&* Addit. *dec.498.* Rota *p.16.rec. dec.220.Merlin.dec.164. Eadem Rota p.13. rec. dec.213.nu.5.seqq.& p.16. dec.229.* Vbi quod dicta insignia debent esse cognita per spatium annorum centum; *& dec.203.& p.17.dec.130. Amaya in l.1.à num.135. C.de his, qui sponte publ.muner. Antun.de donat.p.2.c.17.l.b.1. Gutier.lib.3.pract.q.16.nu.42.& à nu.105.& c.17. Tiroq. de nobilit.cap.19.& seqq.Crespi obser.13. Menoch.lib.2.de arbitr. cas.67. De Capon. tom.1. disc.52.c.1.& seqq. Escobar de purit.p.1. q.7.§.3. §.4.q.6.q.8. p.2.q.5.Valenz.cons.90.91.92.Carlev.d.de iudic.tit.3.disp.30. nu.7.* post mille *Castejon §.sanguis, per totum,* Sabell. *§.Nobilitas, Pamfil.dec.561.Coualer.dec.63.* Merlin.*dec.164. Rota p.13.rec.dec.213.num.5. & p.16. dec.229. Fontana in bibliotheca p.5.verb.Nobilitas.* Card. *Luca de reg.disc.61.n.1.*

No-

Nobilitas nihil aliud est, quam communis hominum loci æstimatio, & opinio, diuiditur in theologicam, naturalem, mixtam, *Autun. de dunu. lib. 2. c. 17. Sabell. §. nobil. t. s num.* 10. *Card. Luca de testam. disc.* 84. *num* 6. *& de prab. in summar. ex n.* 61. *& disc.* 32. *n.* 14 *disc.* 35. *n.* 16.

Nobilitas non præsumitur, quia hæc qualitas paucis inest, *Tiraq. de nobilit. c.* 10. *n.* 13. *Ripa lib.* 2. *r. sp. c.* 26. *nu.* 2. *Cassan. cons.* 64. *n.* 9. *Curt. iun. cons.* 197. *num.* 35. *Rolan. cons.* 67. *num.* 26. *lib.* 3. *Menoch. lib.* 6. *præs.* 60. Vbi secus dicit in illis habentibus qualitatem inhærentem, putà Ducatum, Marchionatum, Comitatum, & similem dignitatem, *Antonell. de temp. legal. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 7. *Ricc. collect.* 3174. *Rota p.* 16. *rec. dec.* 229. *Tusc. lit. N. concl.* 48. *Card. Luca de prab. disc.* 33. *num.* 9.

Probatur ex Armis, & insignibus familiæ nobilis, ad effectum suscipiendi ordinem in Religione Hierosolymitana, *Merlin. dec.* 164. *Rota p.* 13. *rec. dec.* 213. *num.* 5. *& p.* 16. *dec.* 229. Vbi per centum annos. Et *dec.* 303. *& p.* 17. *dec.* 130. *Card. Luca sup. nu.* 10. *& disc.* 32. *nu.* 11. *Merlin. d. dec.* 164. *Ludouis. dec.* 463. *nu.* 1. *Eadem Rota p.* 16. *rec. dec.* 229. *in fin. & dec.* 383. *Torre de maiorat. Ital. Tonnut. qq. ciuil.* 127. *p.* 2.

Nobilitas probatur etiam ex instrumentis antiquis: si ea in illis enunciatur, *Vrsell. conclus.* 120. *num.* 36. 37. Dummodo enunciatiuæ proueniant à diuersis personis, *Garz. de ben fic. p.* 12. *c.* 2. *num.* 248. *sqq. Rota dec.* 13. *nu.* 1. *p.* 1. *nouiss. Iurdan. lucubr. lib.* 14. *tit.* 17. *de probat. n.* 309. *Add. ad Ludou. dec.* 407. Et à Notariis, *Perentill. ad Burat. dec.* 172. *nu.* 33. *Antonell. sup lib.* 2. *cap.* 111. *nu.* 5. *seqq. Turret. cons.* 14. *nu.* 5. *lib.* 1. *Genua de scrip. priuat. tit. do verb. enunciat. lib.* 2. *qu.* 1. *n.* 102. *seqq. Rota p.* 13. *rec. dec.* 213. *Serafin. dec.* 207. *num.* 4.

Vt probetur etiam ex libris historicis, & Cronicis, *Affl. dec.* 245. *n.* 3. *Mascard. de probat. concl.* 105. *Milin. dec.* 110. *Parcja de instr. edit. infrà hic Christin. dec.* 226. *vol.* 1. *& dec.* 5. *n.* 21. *seqq. vol.* 5. *& dec.* 116. *& ad l. Municipal. tit.* 5. *art.* 1. *num.* 11. *seqq. Rota Rom. p.* 10. *rec. dec.* 229. *Parcja de instr. edit. tit.* 1. *resol.* 3. §. 5. *nu.* 53. *Valenz. cons.* 33. *nu.* 84. *Genua de script. priuat. qu.* 4. *ex num.* 187. *seqq.*

Probatur ex communi reputatione, publica voce, & fama, ac per exercitium graduum, munerum, honorum, & officiorum Ciuitatis, quę solis nobilibus dantur, Diximus *sup.* hic Addimus *Larrea dec.* 41. *n* 13.

Probatur ex tractatu Principum erga familiam, tanquam nobilem, & ex aliis, *Canaler. dec.* 113. R. *Capyc. Latr. dec.* 182. *nu.* 9. 10. *Petris cons.* 18. *num.* 1. Item ex inuestituris feudalibus, *Rota p.* 13. *rec. dec.* 213. *n.* 6. *seqq.*

Nobiles exercentes artem mechanicam perdunt nobilitatem, dum eam exercent, tamen si ab hoc exercitio desisterent, statim recuperant priuilegium nobilitatis, *Guid. Papæ dec.* 196. *num.* 1. *& dec.* 391. *Gratian. disc.* 976. *nu.* 5. *Antonell sup. l b.* 2. *c.* 85. *nu.* 3. *Mandel. cons.* 43. *Ricc. coll.* 37. *Fontanell. dec.* 292. *Menoch. cons.* 9. *Card. Luca de prabend. disc.* 33. *ex nu.* 13. *disc.* 34. *ex n.* 8.

Idem si exerceat mercaturā, *Bal. in l. nobile, C. de commerc. & mercat. Ricc. collect.* 2177. *&* 4196. *in fin*, *Sabell. §. mercator. n.* 24.

Secus inter aliquas Nationes, vt Ianuæ, Florentiæ, Venetiis, *Card. Luca de prabem. disc.* 33. *num.* 18. *Ludouis & addit. dec.* 322. *nu.* 9. *seqq. Gibalin. de vniuers. negotiat. lib.* 1. *c.* 1. *art.* 4. Vbi pro, & contra, Sed de Iure Gallico, præiudicat nobilitati, sicut & in Hispania, *Card. Luca de prabem. disc.* 33. *n.* 16. 17.

Sed quod exercitium agriculturæ, etiam suis manibus, in propriis agris, nihil detrahat nobilitati, *Duran. dec.* 294. *Guid. Pap. dec.* 41. *Scanarol. de visit. carcerat. lib.* 2. §. 4. *n.* 2. *num.* 5. *& seqq. Franch. dec.* 1[illegible] *n.* 4. *Christin. dec.* 102. *n.* 4. *vol.* 1. *& dec.* 46. *n.* 11. *lib.* 5. *Ricc. coll.* 37. *Tiraq. de nobil. c.* 32. *Fontanel. dec.* 292. *n.* 16. *Conciol. & Romag. ad statut. Eug. lib.* 6. *rubr.* 1. *Sabell. §. nobilitas n.* 4. *Car. Luca d. disc.* 33. *nu* 13. *&* 14. *& disc.* 14. *nu.* 9. *Et in rel. Cur. disc.* 39. *n.* 10.

Nobilitas prouenìens à sanguine non amittitur per exercitium alicuius artis, maximè per alium exercitatæ, quia non potest nobilitati præiudicari, ab antecessoribus in posteros deriuatæ, quidquid sis in nobilitate ex priuilegio Principis proueniente. *Tiraqu. de nobilit. c.* 35. *Noal. de transmiss. c.* 29. *nu.* 25. *seqq. Rota p.* 13. *rec. dec.* 213. *Vrceol. de transact. qu.* 55. *n.* 4. *seqq. Amaya in l. vnic. C. de in famib. nu.* 81. *seqq. Sansel. dec.* 324. *n.* 5. *& dec.* 376. vbi *addit.*

Et quamuis quis per artem mechanicam exercitam perderet nobilitatem, *Capyc. Latr. dec.* 183. *num.* 44. *Escob. de purit. qu.* 4. §. 5. *nu.* 25. *Guttier. pract. lib.* 1. *qu.* 137. non præiudicat filiis, aut parentibus, *Capyc. Latr. d. dec.* 183. *nu.* 59. *Tiraqu. de nubil. c.* 15. 27. 35. *Fab. in C. lib.* 9. *tit.* 25. *dfn.* 1. *seqq.*

Nobilitas ex parte patris non denigratur per ignobilitatem matris, *Farinac. dec.* 137. *tom.* 1. *p.* 1. *Tiraqu. de nobil. c.* 18. *Canaler. dec.* 6. *&* 9. *Duran. dec.* 294. *nu.* 20. *seqq. Christin. dec.* 38. *n.* 15. *seqq. dec.* 69. *nu.* 4. *seqq. vol.* 5. *& dec.* 103. *d. lib.* 5. *& ad leg. municipal. tit.* 5. *art.* 1. *nu.* 11. *seqq. Ricc. collect.* 3373. *Cabed. dec.* 73. *p.* 2. *Escob. de purit. p.* 1. *qu.* 13. §. 3. *nu.* 21. *seqq. Conor. lib.* 4. *var. c.* 1. *n.* 11 vbi *Farin, Diana resol.* 134. *tract.* 1. *tom* 6. *D. Aguil. ad Roxas de incompatibil. p.* 3. *c.* 1. *num.* 139. *& seqq.*

Quo tempore, & per quos actus Nobilitas amittatur, *Garz. de nobilit. gl.* 4. 5. 6. *gl.* 12. *d n.* 19. *&* 38. *Guttier. lib.* 3. *pract. qu.* 17. *Amaya in l. t. d n.* 35. *C. de his, qui sponte publ. munera.*

Quod Medici sint nobiles, nec medicina derogat nobilitati, *Tirequell. de nobil. c.* 31. *Cafar. peregr. qq. qu.* 6. *Tranobedin. consult.* 67. Vbi etiam de Chirurgis, *Caput. de reg. m. Reip. c.* 4. *n.* 38. *Franch. dec.* 564. *num.* 4. & ibi *Luca, & alij Adducentes, Besold. de iure, ordinib. Ciuium, dissert* 2. *c.* 9.

2.c.9.n.7.& c.10.n.8.Sadarin.resp.15.n.156.157

Nobilitas proueniens à sanguine non amittitur per exercitium alicuius Artis, maxime per alium exercitatæ, veluti Datii, , vel Notariatus, quia non potest præiudicari nobilitati ab Antecessoribus in posteros deriuatæ, quidquid sit in nobilitate, ex priuilegio Principis prouenienie, *Tiraq.de nobil.c.35. Noal. de transmiss.cas.29.num.25.seqq. Rota p.13.rec.dec.213.num.10.seqq.Vrceol.de transact.qu.55.n.45.seqq. Gibalin.de vniuers.negotiat. tom.2. lib.6.c.3. art.10.fol.620.Rota p.9.rec.dec.555.* Nisi fuerit in se ipso, Patre, vel Auo, nam tunc præiudicaret, *Rota sup. Addit.ad Ludouis.dec.322. in fine, Farinac.dec.p.1.tom.1.dec.297.Sabell. §.nobilitas, nu.8.§.Notarius,n.1.*

Alia,immo omnia de nobilitate,*Valens.cons.90.91.92.95.cons.110.Escobar.de purit.p.7. q.6. & 8.& per totum Tractatum, Solorzan.lib.3.pol.t.c.31.Menoch.lib.2.de arbitr.cos.67. P.Gregor. lib.1.de rescript.c.19.29.Bouadill.in polit.cap.4. Antun.de donat.lib.1.p.2.c.17. Garzia de nobil t. per totum.* Mille alii apud *Castejon §.sanguis,Tiraquell.de Nobilit.per totum Tract.*

728 In rebus destinatis ad publicos vsus, potest in illis acquiri ius possidendi, & prohibendi, ne alius in eo loco vtantur, *Barbos.in d. l.4. de præscript.n.59.* vbi *D.Bonden. Card. Luca de feud.disc.2.40. de regol.disc.134.n.2.*

729 Omnis macula,& quęstus illiberalis inducitur per spatium 30. annorum, *Grat.o.disc.976. nu.9.18. Rota post Vrceol.de transact.dec.95.n.2.*

730 Quadragenaria sufficit, sine titulo, & priuilegio, *D.Merlin.contr.63. num.15.lib.2. Fab. in C.lib.4.tit.3.de probib.sequest.pec.diffin.2.num. 11. R.Capyc.Latr.consult.156.n.19.seqq. Staib.n.res.5.nu.37.Gratian.disc.918.nu 43 D. Stoppa ad Merlin. d.contr.63.n.1.& seqq.lib.2.Castill.de tertijs c.34. D.Venturin.cons.9.n.88.lib.2*

Quadragenaria cum titulo sufficit in rebus, quorum præscriptioni, seu adquisitioni ius nō aduersatur, *Lagun.de fructibus p.1. cap.15. §.4. num.200.*

731 Licet per decennium præscribatur statutum, vt non dicatur vsu receptum,secus si fuisset cęptum obseruari, quia tunc requiruntur 40.anni.*Gratian.disc 965.num.3.6.Dunozet.tun.dec.937.n.30.Pacion.alleg.38.n.6.*

Annuæ præstationes factæ ab vno monasterio alteri. frumenti, v.g. ordei,& similium, præscribūtur 40.annis, *cap.quarta de præscript. Guid. Papa dec.407. Monold.dec.117.n.1.*

732 Scientia domini requiritur in quadragenaria, & illius patientia, alias non currit præscriptio, *Gratian.disc.912.n.43.*

Nam quadragenaria currit ex sola negligentia nō petentis absque aliquo facto præscribentis, *Conciol.alleg.14.n.43.*

733 Præscriptio non currit contra habentem assistentiam iuris communis, nisi sit immemorabilis, vel quadragenaria, cum titulo, & hoc casu priuilegium, seu exemptio est ostenda, *Gratian.disc.620.num.8.9.*

734 Hæres per 30. annos præscribit legatum, nec dicitur in mala fide, cum nesciat si legatarius velit acceptare illud, *Gratian.disc.2. n.25. 27.28.disc.118.n.19.seq. Antonell.de temp.legal. lib.2.c.93.nu.8. Sab.ll. § hæres nu.47. Camarela de legat.lib.15.c.4.*

Etiam contra Ecclesiam, *Sabell.ibid.*

Nec in acquirendis requiritur bona fides, *Rota p.2.diuers.dec.180. num.7.8.* Dicemus *infrà.*

Sed vt diximus, non præscribit hæres,quando scit acceptationem legatarii, propter malam fidem, *Gratian.disc 994.n.3.seq.*

Verum legatario competit restitutio in integrum aduersus dictam præscriptionem, *Sabell.§.legatarius.*

Hæres non præscribit annua legata Ecclesiæ, etiam spatio centum annorum, pro suffragio animæ, *Gratian.disc.131.& dec.22.* vbi *Luca, & Stoppa.* Maxime existente clausula: *in perpetuum, DD.ibid.Sabell.§.legatum, n.18. & §.Verba.n 55.& 66.*

Quando hæres præscribat alia debita, *Gratian.& Luca disc.649.*

Sed præscriptio legatorum non cadit in commodum grauati, sed hæreditatis, *Monald. in a. vot.ad dec.178.*

735 Præscriptio actionis spatio 30. annorum procedit, *Audreol.contr.418.num.6. Staiban.res. 5.num.35.Bisogn.alleg.54.nu.3. Massola patrocin. 81.n.23.*

Et licet aliqui dicant, etiam cum mala fide, in actionibus personalibus, *Gabriel.de præscrip. concl 3.num.14.Guid.Papa dec.199. Cap.Tholos. dec.76.Apostill.ad Guid.Pap.dec.199. lit.E.* Temen contra est *text.cap.fin. de præscript. Bisogn. alleg.54.n.9.*

736 Si lex agat de actione reali, aut de materia indifferenti, & proponat ea verba: *nulla obstante præscriptione*, an videatur remouisse præscriptionem 30, vel 40. annorum, *Castill. contr.lib.7.c.24.n.9.*

737 Sic decretum irritans tollit præscriptionem, & ligat ignorantes, *Gales in comment. Bulla Vrban.8.nu.297.post Tract. de restit. in integr.*

738 Si quis per longum tempus, putà annorum decem continuum soluerit Titio aliquam annuam quantitatem, si deinde retinens sit solutionem continuare, an compelli possit ad soluendum in futurum, proui soluit pro præterito. Et sunt duo *textus* contrarii, vnus in *l.cum de in rem verso,ff. de vsuris*, per quem habetur posse cogi, *Menoch.de præsumpt. lib.3. præs.131.Mascard.conclus.1124.* aliter *l. si certis annis, C.de pactis, l.creditor,C.de vsuris*, vbi habetur non posse, & *l.obligationem ferè, §. placet,ff.de action. & obligat. Tepat.recept.sentent. tit.521.Tholos.syntagm.lib.29.c.15.*

739 Conciliatio est, vt *vltimi textus* procedant quando creditor asserit sibi deberi aliquid, ea

sola

sola ratione, quia in præteritum est quid annuum sibi solutum, & sic nullo tempore soluenti præiudicatur, quia tempus non est modus inducendæ, vel tollendæ obligationis, *l. obligationum ferè, §.placet,ff.de obligat.Geotian. disc.568.num.48. Roccus resp.61. num.1.2. lib.2.* Aut verò asserit sibi illam quantitatem annuā deberi ex pacto, diurna solutiones deinde accedente, & eo casu, aut ex nudo, & idem; quod supra, & procedit *text.d. l.si certis annis*, aut ex pacto vestito, & procedit *d. l. cum de in rem verso. R.Mariu.lib.1. ees.78. Nos ad Rouit. consil.78.num.7.lib.2.Roccus resp.61.lib.2. Flor. de Men: q.2. Fontana in biblioth.ad text. in d.leg. cum de in rem verso, ff.de vsuris.*

740 Quæ conclusio, vt in *d.l.cum de in rem verso*, locum habet, quando allegatur titulus, & causa, ex qua sibi deberi petierit, & quod probetur: præstationem fuisse factam ex certa scientia, nam si secus, nulla præsumatur obligatio, & quod solutum est repetitur,*Guid.Pap. dec.407.& seqq.Mantica de tacit.lib.3.tit.15.nu. 55.seqq.*decisum refert bis per *Rot. Rom.Mariu. sup.c.78.*

Et census probatur ex diuturna solutione absque instrumento, Rota *post Cenc. de censib. dec.96.num.26.Theodos. Rub.singular.tom.2.vec. Census, n.1.Antonell.de temp.lib.3.c.2.n.25.*

741 2. Vt locum habeat dicta conclusio est necesse, vt præstationes omnes sint singulis annis, secus si vna præstatio sit pro decem annis præteritis, *Mascard.conclus.614.num.12.& conclus.482.& conclus.603.num.2. Mantica sup.nu. 65.Franch.dec.137. R. Constant.in l.quicumque post num.12. C.de apoc. publ.lib.10.* & ibidem *Amaya lib.10.Antonell.de temp.legal.lib.2. c.73. Gratian.disc.208.Nos ad Rouit.d.conf.78.num.9.* licet contra dicat *Callus de fructib.c.9.num.41. Luca ad Gratian.dec.64.n.2.*

742 Et debet esse præstatio vniformis, alias difformis non iuuat, *Crauett. consil.313. num.4. Mascard.conclus.1119.num.8.Caucer.lib.3.c.1.n. 27.28.Gallus sup.nu.33.42.Antonell.d.c.73num. 23.* Vbi *n.24.*explicat.

743 3. Vt ille, cui solutum est habeat pro se Iuris præsumptionem, secus si contra, velut si quis laicus per decem annos exegerit decimas de rebus Ecclesiæ, *Mantica sup.n.58.Posth. obs.44.Castill.de Tertys c.3.n.15.*

744 Vel præstatio esset facta ab Vniuersitate, pupillo, vel Collegio, nam absque sufficienti titulo non substinetur, *l.cum de indebito,§.fin autem. ff.de probat.Nos d.conf.78. num.10. Menoch.d.præs.131.& consil.39.num.26. Roccus dict. resp.61. num.4.seqq.R.Marin.lib.1.ref.78.nu.11.* Vbi de donis factis Baroni per Vniuersitatem, in die Circumcisionis Domini, & *Capibl. de Baron.sing.53.post nu.100. D. Galeot. contr.42. lib.2.* Vt non possit cogi in futurum.

745 4. Vt non sit solutum ex actu meræ facultatis, veluti si quis per 20. annos iuerit ad emendum vinum in aliqua taberna,vel ad molendum in molendina solita, *Herring. de molendin.q.1.n.5.& q.11.n.15. Boer.dec.133. n.9. Gabetel.conclus.tit.de præscript.concl.10.Menoch. de arbitr.cas.44. num.7. Honded. cons.32. lib.1. Lagun.de fructib.p.1.c.16.num.58. Nos d. conf. 78.num.11.Nos infrà, Sabell.ees.post tom.4.ref. c.97.nu.21.*

Ni si sit contradictio, & post illam acquiescentia, *Lagun.sup.nu.59. & c.15.§.4. Posth. de manut.obs.53.* Dicemus *infrà sect.1.n.*

746 5. Non esse necessarium allegare titulum, seu causam, quando præstatio fuit facta per tempus, cuius memoria non est *Mantica d.tit. 15.num.69.Menoch.d.præs.151.num.39.lib.3.& 50.Cassan.cons.34. num.7.Vasq.illustr.c.83.n.20. Gallus de fructib.disp.9.nu.31. D.Galeot.contr. 51.n.30.lib.1.Roccus resp.73.n.9.& seqq. lib.2.*

Cum præsumatur titulus, *Menoch.lib.3.præs. 131.n.38. D.Galeot. contr.51.nu.30.lib.1. Roccus resp.73.nu.9.seqq.lib.2.Nos sup.nu.12.* Idem *Roccus d.resp.61.n.4.*

Etiam contra Ecclesiam, *Menoch.sup.nu.45. Mascard.d.concl.1124.n.5.* contra quam & minores sufficiunt 40. anni, *Antonell. de temp. legal.lib.2.c.73.n.16.*

747 Sed quarta dubitatio limitanda est quoties præstatio ex mera liberalitate procedens,esset collata in piam causam,*Marsill.sing.192. Canonista in c.ad apostolicam 42. de Simonia, Peria dec.143.nu.5.Canaler.dec.45.nu.87. lib.1. Ricc. in praxi Eccles.lib.3.ref.366 num.6.7 Rodoer.ad Marin.ref.78.nu.12. Luca ad Gratian.dec.64.nu. 3.& seqq.R Ponte cons.144.lib.2.IdemR.Marin. d.ref.78.nu.24.*Vbi de Vniuersitate ducente flores in die festiuitatis Corporis Christi,*Gallus de fructib.disp.8.nu.39. Nos d.conf.78.nu.12.13.* Licet contra sit *Tasson.de antef.vers.1.obs.2.*

Idem fauore dotis, *Gratian.disc.666.num.5. seqq.disc.700.nu.15.Rouit.dec.57.nu.2. Canaler. dec.27.nu.4.Rodoce.sup.Nos sup.num.14.Mantica de tacit.lib.3.tit.15.nu.52.seqq. Rota dec.153. p.4.tom.2.rec.*

748 6. Vt si appareat titulus vitiosus, etiam in immemoriali solutione, *Castrens.cons.423.col.2. lib 2. Bellam.conf.10.col.10. Crauet. de antiqu. temp.2.p.4.part principal. in 60. vers.contrarium, Couar.in c possessor p.2.§.8.num.4.de reg.iur.in 6. Menoch.præsumpt.131. lib.3. num.49. Roccus d. resp.61.nu.7.seqq.lib.2.Altograd.contr.76.nu.33.* Dicemus *infrà n.*

749 Alter casus est in tempore 30. vel 40. annorum, & etiam est inducta necessitas soluendi in futurum,*Menoch sup.V.sq.cap.84.num.43. Maranta cons.40. Rota in nouiss. anni 1636.dec. 127.nu.8.Surd.dec.4 nu.4. Cenc.de censib.p.2.c.2. qu.2.art.9.nu.21 Gallus sup.num.32.* Nam præscriptio 30.annorum plenissimam tribuit securitatem,& habet vim solutionis, *Amat.conf.96. nu.5.6.*Multò magis si solutio sit facta per tempus immemoriale, *Menoch.præs.131.num.38. lib.3.& nu.50 Vasq.Illustr.c.83. num.20.* Etiam contra Ecclesiam, *Menoch.sup.nu.45. Mascard.*

con-

concl.1124.nu.5.Gallus sup.n.31.

Declara, nisi constaret de titulo inualido, *Menoch.conf.726.nu.40.conf.1169.nu.22. Gallus sup.nu.33.*

750 Alter casus est in præstatione per decem, vel 20.annos,& isto casu non inducitur obligatio soluendi in futurum, *Meno h.d.præf.131.nu.54.lib.3.*

Sed in contrarium est veritas, vt inducatur obligatio, *Couar.in c.possess.p.2. §.4.nu.2. de reg. Iur.in 6.Vasq.contr.c.83.n.1.Mascard.concl.483.num.1.* Quæ intellige si est expressa causa solutionis, puta census, vel similis, *Vasq.d.c.83.num.16.Antonell.de temp.legal. lib.2.c.73. nu.1.seqq. Penia dec.143.nu 4. Nos ad Rouit. conf.78.nu.6. seqq.R.Marin.lib.1.res.78. Luca ad Grat an. d.c.64.num.1.* quamuis sit vnica solutio pro decem annis, contra *Mascard.conclu.483.num.2. Gallus num.34.*

751 Alter casus, si fimus in minori tempore, puta trium annorum, & non sufficit, *Gallus sup.nu.35.*

Quæ conclusio limitatur in pluribus casibus, primo in alimentis præstitis per trienniũ, nam est inducta obligatio in futurum, *l.1.C.de fidei om.Idem* Gallus *de fructibus disp.9.num.36. fol.285.* Vbi explicat.

2.Prodest triennalis possessio in beneficialibus, ex reg. Cancellariæ *qu.33.Ludouic.Gomes q.1.Gallus sup.n.37.*

3.Triennalis solutio sicut prodest accipienti ad inducendam obligationem, ità prodest soluenti ad extinguendam obligationem in præteritum, quia qui probat soluisse per tres annos, præsumitur retro soluisse in præteritũ, & nõ tenetur aliter solutionem probare, *l.quicumq;* C.*de apoc.publ.lib.10. Gabriel. tit.de præsumpt.concl.11.* quæ procedit in omni annua præstatione, *Gabriel.ibid. Gallus sup.nu.38.& seqq.* vbi latè materiam *tex.in d.l.quicumq;* De qua re, *Nos infrà n.676.*

752 In dubio an præsumatur, quod ex causa obligationis sit facta præstatio, vel potius gratuita? Quod in dubio præsumatur facta ex causa necessaria, *Curt.iun.in d.l.si certis annis, nu.23. C.de pactis*, quia donatio in dubio non præsumitur, *l.cum de indebito,ff.de probat.*& omnis interpretatio accipienda est, ne fatuitas credatur, *Menoch.de arbit r.caf.88.num.6.seqq. Magon.dec. Flor.64.nu.46.*

Sed in contrarium facit, quod quoties non constat de causa, præstatio censetur ex causa liberali, & donationis, *Vasq.illustr.cap.83.nu.2.* Nam vbi traditur aliqua res, & non apparet causa, præsumitur donatio, *l.cuius per errorem 54.ff.de reg.iur.l.83.donat.ff.eod.* Et semper capitur interpretatio minus grauans, *l.14.l.40.§.se.o.de leg.l.9.de reg.iur.c.in obscuris eodem tit.& ibi Din.*

Et sufficit si in vna ex apochis solutionum appareat de causa, quamuis in omnibus non fuerit expressa, nam præsumitur eadem, *Vasq. d.c.83.nu.3.7.Gallus sup.nu.41.*

753 Et Cappellanus, seu beneficiarius, qui per decennium celebrauit, certis diebus tenetur in futurum celebrare, *Gennens.pract.Eccles.q.390. Antonell.sup.n.2.*

754 In emphyteusi non præsumitur, nisi per solutionem 30.annorum,& in emphyteusi Ecclesiastica per 40.annos, *Antonel.sup.nu.6.R. Marin.lib.1.c.78.n 15.*

755 Contra illum, qui habet præsumptionem contra se, titulus non præsumitur, puta si laicus perceperit decimas de rebus Ecclesiæ, per 10.annos, *Antonell.sup.n.7.Posth.obs.44.C.stil.de Tertys deb.c.3.num.5. Nos ad Rouit. d.obser.78. num.10.*

756 In censibus requiritur solutio per 30. annos, quoad priuatos, quoad Ecclesiam 40.anni. *Mascard.conclus.279.Gui.Pap.dec.407. & addit.ibid.lit.A.Grattan.disc.208.nu.4.seqq.& disc.921.n.7.Antonell.sup.n.8.seqq.*

757 Quando agitur de obligando aliquem ad seruitium personale, puta ad ius Vassallagij, vel subiectionis, tunc requiritur præstatio per 30. annos, *Mannc.de tacitis lib.2 tit.15.nu.68. Meno h.lib.3.præs.131.nu 90. Gennens.de E cles.qu.390.nu 1.Balb.in præscript.2.p.3.principal.q.10.nu.35.& seqq.Antonell.sup.nu.13.*

758 Non procedit dum agitur de præiudicio Tertij, *Alex.conf.1.nu.20.conf.17.n.8. lib.4.Grattan.disc.716.nu.29.& 30.Antonell.sup.n.17.*

759 Verum in huiusmodi præstationibus Rota Romana non admittit decursum decennij, aut vlterius temporis sed requirit semper quadragenarium, vel immemorialem, vt in *dec.127.num.7.8 & dec 149.nu.1.& seqq.p.5.tom.1 rec.Peni dec.143.nu.1.seqq. Antonell. d.cap.73. nu.18.*

760 Et si aliquis aliquid præstiterit, vel soluerit tamquam debitum, per errorem, & ex causa falsa, aut nulla, tunc illud, tanquam indebite solutum repetere potest, si ita probauerit, vnde in futurum, tali casu non tenetur soluere, *Mascard.concl.1119.nu.7.Mantica lib.3.c.15.nu.60.* Vbi etiam dicit, quod repetitio dicti indebiti durat vsque ad 30.annos, *l.sicut, & l.omnes, C.de præscript.30.ann.Antonell.d.c.73.n.20.seqq.*

761 Solutio debita ad sex pro centum, si sit facta per aliquod tempus, ad octo pro centum, an extinguit debitum, vel superfluum solutum sit restituendum, *Olea de cess.iur.tit.6. qu.10.num.38.D.Petra in tit.20. nu.11. vers. immò redditur. Antonell.de temp.legal.lib.2. d.c.73.*

762 Quoad præscriptionem decem annorum, si quis soluat annualitatem per decem annos, inducitur præscriptio annui census, & præsumitur titulus, nam non est verisimile, quod aliquis soluat tanto tempore, nisi esset obligatus, *Grattan.disc.208.nu.1.* Secus esset si non esset expressa causa, *Flor.de Mena lib.1.var. qu.2.nu.43. Roneriq.de ann.reddit.l.b.1.q.15.num.3.4.* latè *D. Luca ad Grattan. d.disc.208. Aretin. de solution. cap.37.& 51.n.13.*

De-

De Iure siculo, per *Pragm. Viceregis Ducis Sermonetæ, §. 20.* est statutum, quod si per 60. annos sine vlla interruptione, sit exactus quilibet census bullaris, admittatur exceptio præscriptionis, etiam in prima instantia. Verum quo ad præterita requiruntur saltim 80. anni, vt decisum refert *Cutell. in suo Codice, & dec. 8. in addit.*

Et etiam 90. annorum decursus est subiectũ aptum ad Immemorabilem præscriptionem, *D. Venturin. cons. 9. num. 100 lib. 2. Molina de primogen. lib. 2. c. 6. nu. 44. Lauc. Gall. cons. 68. n. 60.*

Immò secundum alios 60. *D. Mans. consult. 751. nu. 16. D. Balduc. de dote tit. 4. dec. 7. n. 2.*

763 Verum in casibus, quibus quis cogi non posset ad soluendum in futurum, non est interim possessione priuandus, *Coxar. pract. qq. c. 17. R. Pont. dec. 40. num. 37. & cons. 97. lib. 1. Posth. de manut. obs. 17. & 44. Nos d. cons. 78. nu. 15.* vbi nu. 16. limitauimus post mille, si titulus vitiosus appareret incontinenti, quamuis possessio esset centenaria *Nos ad Ronit. cons. 91. nu. 10. 11. lib. 1. R. Capyc. Latr. dec. 154. num. 56. dec. 182. nu. 30. consult. 2. num. 21. cons. 86. Rote. respons. 61. lib. 2.* secus si titulus coloratus allegaretur, *Marcian. disp. 56. lib. 1. Mario. d. Reuert. dec. 566. 251. 490. 191. Roccus resp. 30. nu. 29. seqq. lib 1. Staib. res. 53. nu. 5.*

764 Si verò initium esset vitiosum, nam tunc esset malæ fidei, per quam præscriptio, licet temporis immemorialis non admittitur, *c. possessor. de reg. Iur. in 6. Staib. resol. 53. num. 5. R. Reuert. dec. 558.* vbi decisum per Reg. Cam. refert: non posse adstringi in futurum ad soluendum adohaim quendam, qui ex errore per 80. annos soluit illam pro reburgensatica, credens esse feudalem, dum fuit ostensus titulus inualidus, *Nos sup. nu. 16. Roccus d. resp. 61. n. 10. 11.*

Et licet in possessorio exigens per longum tempus esset manutenendus, tamen, si constat de titulo inualido non est danda manutentio, *Roccus sup. nu. 10. ex Posth. de manut. obs. 42. nu 7. & obs. 43. nu. 14. & ex alijs.*

765 Et in possessorio summarijssimo sufficit ad manutentionem vnica solutio, per *tex. in c. Ecclesia S. utrina,* vbi *gl. & DD. de caus. possess. & propriet. Ludouis. dec. 313. Posth. de manut. obs. 18. nu. 26. seqq. Rota post illum dec. 141. nu. 4. dec. 142. nu. 5.* Et etiam in incorporalibus ex vnica solutione, quasi possessio exigendi acquiritur manutenibilis, quæ potest probari per vnicum testem, *Gratian. disc. 320. num. 61. Posth. de manut. obs. 38. num. 31. D. Galeot. contr. 11. nu. 48. lib. 2. Nos sup. num. 17.*

766 Quæ conclusio fallit, si sit facta vnica solutio causa euitandi executionem, quæ fuerit facta super bonis, *Posth. obs. 17. num. 45. 51. Rota apud eund. in dec. 213. nu. 2. dec. 229. nu. 14. Cancer. var. p. 3. c. 14. nu. 75. seqq. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 10. num. 56. 57.* Si tamen adsit protestatio in actu solutionis, alias secus, *Gratian. disc. 310. nu. 38. 39. Posth. obs. 35. nu. 36. Rota post eum dec. 202. num. 7. Nos sup. num. 18.*

767 Fallit 2. si solutio sit facta pro parte debiti, nam non releuat, quo ad aliam partem, *Cyriac. contr. 680. in fine. D. Mansius consult. 143. in fine, Ansald. de commerc. disc. 88. nu. 15. Card. Luca de credit. disc. 140. nu. 5. Bonden. de iure pasc. cap. 45. nu. 92.* Nisi soluens habuerit animum agnoscẽdi totum debitum, & pro alijs annis, *Gratian. disc. 85. in fine, disc. 426. nu. 11. Posth. obs. 18. nu. 38. 40.* Verum in dubio præsumitur voluisse agnoscere totum debitum, *Farinac. dec. 547. nu. 8. p. 1. Gratian. d. disc. 426. nu. 2. 3. Posth. obs. 17. nu. 38. Noguerol. alleg. 2. nu. 75. Nos sup. num. 19.* Sic exactio continuata ad certam summam, facit præscriptionem quoad maiorem quantitatem debitam, etiam in Decimis, *P. Affl. contr. 47. nu. 23. 24.* Et illam maiorem quantitatem præscribit per triennium, *Ronit. in prag. 1. de censib. nu. 31. Amicis de feud. tit. de his, qui feud. dar. poss. fol. 50.* decisum refert contra Monasterium S. Hieronimi, *P. Affl. d. contr. 47. nu. 27.*

Et si tempore solutionis ad esset protestatio se soluere ad euitandam executionem, nam tunc creditori non acquiritur quasi possessio exigendi, *Ludouis. dec. 365. Marescot. lib. 1. c. 22. num. 22. Gratian. disc. 310. num. 38 46. Posth. obs. 35. nu. 37. seqq.* Sed debet protestatio fieri in actu solutionis, alias secus, *Posth. d. obs. 35. nu. 37. Rota diuers. dec. 196. nu. 3. p. 1.* late *Cravetta contr. 223. nu. 38. & seqq. Nos sup. nu. 20.*

Et id quod dicitur, quod in interdicto manutentionis interim, non cognoscatur de iniustitia possessionis, ex est intelligenda quoties opus est disputatione, secus vbi euidenter de iniustitia possessionis apparet, nam tunc lite pendente non est manutenendus, *Menoch. de remed. possess. remed. vl. num. 24. & seqq. Nos ad Ronit. cons. 91. lib. 1.*

Verum præscriptio non solutionis cessat quando vere constat, quod debitor non soluit, *Ansald. de commerc. disc. 95. nu. 17.*

Habemus in Iure nostro dispositionem, *tex. l. quicumq; C. de apochis publ. lib. 10.* per quem habetur, quod si quis sit debitor in annuis duc. centum, si soluat tres annatas, præsumptio iuris sit, quod soluerit per annos præteritos, diximus quod sit præsumptio iuris, sed non Iuris. & de Iure, & sic admittit probationem in contrariũ, reiecta opinione *gl. Paris. ad Consuet. Paris. tit. 2. §. 62. num. 48.* dicentis non esse iuris, sed hominis, quæ iudicis arbitrio relinquatur, nam contra tenet *Menoch. lib. 3. præsumpt. 139. in princ.* Nam non est verisimile, quod creditor recipiat per tres vltimos annos, & non protestetur pro annatis præteritis, *Costa de retrotract. c. 8. cas. 14. Manr. de solut. c. 36. Gratian. disc. 716. nu. 12. seqq. Framb. & Luca dec. 137. Tusc. lit S. conclus. 346. nu. 4. seqq. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 8. nu. 244 seqq. Mascard. concl. 1320. Duen. reg. 54. Mysing cent. 5. obs. 39. Idem Gratian. & Addentes dec. 52. Merlin. dec. 132. 839. Sabell. resol. 42. nu. 5. post 4. Tomum, Gallus de fructib. disp. 11. nu. 38. D. Constantin.

tin.ad statut.Vrb. tom.2. annot.49. c.159.num.26. & seqq.

Quæ conclusio, vt procedat requiruntur duo, vt solutio constet per apochas, non per testes, & tres sint apochæ, non vna pro tribus, *R.Constantius in tribus libr.s vltimis Codicis in d. l.quicumq;num.10.11.Menoch.lib.3.præs.139.nu. 24.seqq.Ger.Spin.cons.17.nu.18.seqq.Amaya in d. l.quicumq; fol.179. Costa de retrotract. cap.8. cas.14.D.Constantin.sup.num.28.& nu.31.Gallus de fructib.disp.8.num.38. Valenzuola in d. l.quicumq.nu.31.Luca ad Franch.dec.137.n.3.*

Procedit dispositio illa non solum in Tributario, sed etiam in Emphyteuta Ecclesiastica, siue seculari. *Mascard.concl.604.nu.16. Menoch. d.præs.139.nu.7. R.Constant.sup.num.13.seqq. D. Constant.n.sup.nu.26.27.*

Procedit conclusio etiam si solutio esset destinata per quinquennia, vel triennia, nam si producantur apochæ tres in fine cuiuslibet quinquennij, vel triennij, sufficit, *Menoch.sup. nu.12.13.R.Constant.sup.num.16. D.Constantin. sup.nu.29.*

Idem si in quolibet esset facienda solutio quolibet quadrimestri, & præsententur tres apochæ factæ in vno anno, decisum refert *R. Ponte de potest. Proreg. tit. de regal.Imposit.§.2. nu.5.Thor.in comp.dec.tom.1.verb.solutio.*

Idem in Colono, & Censuario, emphyteuta, liuellario, colono, pensionario, in solutione collectarum, decimarum, & similibus, *Thes.dec. 114.num.4.Boer.dec.156.Gig.de pensionib.qu.81. Cotta in memori.l. verb.solutio facta, Grat.cons. 521.nu.4.lib.2.Gulielm.de benedict.in cap. Raynatius,verb.si absq;liberis,il 2.num.188. Gabriel.lib. 1.concl.11.tit.de præsumpt.Mysing.obs.cent.5.obs. 34.* vbi *nu.4.* id procedere dicit, quamuis post tres solutiones non soluat ex *DD. sup.citatis R.Constant.sup.nu.18.19.* Gratian.*dist.716.num. 13.seqq.*

Idem tam in debito annuo reali, quam personali, *Menoch.s.p.num.27.Cremen.sing.80.glos. Paris.damnatæ memoriæ sup.§.52. nu.63. R.Constant.sup.nu.20.21.Gallus sup.disp.8. nu.38.vers. Intellige 3.*

Verum dispositio *dicti tex.* non habet locum contra tertium, ponunt exemplum *Menoch.& Cotta sup.* si Dominus directus vendidit alicui ius suum directum, cui emphyteuta soluit per tres annos, nam non præiudicat primo Domino directo, qui consequi debet Canones præteritos, *Gratian.dec.153.* & ibi *Luca, & Scoppa, Ricc.collect.25. Bich.dec.373. Angelis de confess. q.3.num.30.Amaya in d.l. quicumque.fol.179.& seqq. Cald.Pereyra cons.44. Gallus de fructibus sup.nu 38.*

Idem si creditum sit cessum, nam solutio triũ annorum facta Cessionario, non arguit solutionem factam pro præterito, cedenti, *Gratian. disc.716.nu.27.seqq.Bich.dec.373.nu.2.seqq.*

Nec procedit dispositio dicti *tex.* In exactoribus, nam cum illi mutentur quolibet anno, adest ignorantia in successoribus, *Reg.Constant. sup.nu.24.25.Menoch sup.Gratian.disc.716.num. 28.Cancer.var.p.2.c.6. num.73. Gallus d.disp.8. nu.38.* Idem si non fiat semper solutio *Vnt.Cancer.sup.7 bomat.dec.3.* Idem si solutio fit facta tutori, nam non præiudicat pupillo, *Grattan. disc.716.Luca ad Franch.d.dec.137.nu.3.*

Nec procedit, si debitor non soluit, sed facit depositum, *Crauet.cons.313.post num.4.R.Constant.sup.nu.26.*

Nec procedit quando creditor in recipiendo protestatur, post *DD.supracitatos, R.Constant. nu.27.*

Secus si sit factum saldum pro tribus annis vltimis, sine aliqua protestatione, si de præterito non sit satisfactus, *Rota dec.962. num.2.& 6.* coram *Amat.Dunozet.*

Solutio debet esse facta pro tribus annis proximi præteritis, ante motam litem, secus si in anterioribus, *Franch.dec.137.* vbi decisum refert, sed contra *Padill. in l.1. num.14. C.de fideicom.Gabriel.concl tit.de præsumpt.concl 11.nu.10. Menoch.lib.3 præs.139.num.14.seqq. Mising.centur.5 obs.29. nu 4. R.Constantius in d.l quicumq; nu.19.Gallus d.disp.8.vers.intellige 2.* Videndus *Luca ad Franch.d.dec.137.n.2.*

Ad materiam *d. l.quicumq;* sunt *Crauet. cons. 313.Mascard.conclus.1327. Castill.de alim.c.39. Gratian.disc.716.Costa de retrotract.cap.8.cas.14. Cancer.var.p.1.c.14.num.70.seqq. An onell.de temp.legal.lib.1.cap.34. Gratian. dec.152.* & ibi *Scoppa, & Luca, Thom.it.dec.2.Rota dec.254.* apud *Zacch.de oblig r.Cancer.dec.962.* coram *Amat.Dunozet.dec.1474.*coram *Cercin.dec.268.* coram *Celso,& dec.31.*coram *Arguel.*

768 Alter casus est, An per non solutionem per lapsum temporis, debitor liberetur? Et quod non, nam tempus non est modus tollendæ obligationis, *l.obliga ionum.§.placeat;ff.de verb. obligat.*2 quia debitor, qui scit se debere dicitur in mala fide, & sic lapsus temporis illi non tribuit ius, *c.vigilanti,& c.fin.de præscript.Vosq.controu.Illust.c.76.nu.1.Gabriel.commun.concl.tit. de præscript.concl.3.nu.3.Surd.cons.296.num.12. seqq.Gratian.disc.852.nu.23. Gomez var.tom.2. c.11.num.24.Ricc.dec.62. num.4.p.2. & in præs resol.509.nu.2.in 2.edit.* Et quod solutio sit plenè probanda, nec sufficiant coniecturæ, & præsumptiones, *Rota p.11.rec.dec.179.& p.4.dec. 335.n.8.seqq.*

Sed quod liberetur concurrente lapsu temporis, & alijs coniecturis, *Surd.dec.105.*& ibi *Hodiern. & Censal. ex tex.l.solut.54.ff.de solut. R.Ponte cons.70.nu.17.Mascard.de probat.concl. 1324.Afflict.dec.13.nu.24.Gratian.disc.730.nu.38. disc.860.nu.6.881. num.18.* & ibi *Luca,Maurus de solut.c.4.Menoch lib.3.præs.135. & seqq.Tusc.lit.S.concl.345.Vrceol.consult.13.num.17.Medic.exam.57.Andreol.contro.57. & 242. num.15. Boss.de dote c.10.§.1.nu.2. Merlin.dec.30.nu.50. Bich.dec.373.nu.7.seqq.562. Rota p.17.rec.dec. 89.num.22.& dec.379.num.13.seqq. & pap.18. dec.*

dec.99.Thor.in comp.dec.p.3. verb solutio,seu redemptio,Prat.tom.3.disc.8.& obs.D.Galeot.contr. 14.lib.2.Larath.conf.287.nu.47.Paitell.dec. Rocca disp.155. Balduc.dec.tit.de dote dec.7.nu. 32.Gallus de fructibus fol.

Quæ præsumptio probatio admittitur, etiam ad effectum impediendi executionem obligationis Cameralis, & instrumentum iuratum, *Gales de obligat.Camer.p.1.q.3.num.4. Menoch.d. præs.135.in fine.Gratian.disc.951.nu.19.disc.962 num.49.*

Maximè ex qualitate debitoris, & creditoris, debitoris scil. in soluendo punctualiter debita sua, & stante illius opulentia, & legalitate, & creditoris stante illius indigentia, & sollicitudine, siue diligentia in exigendo, *Affl.dec.13 nu.19.vbi Vrsill. Maur.de solut.c.4. num.19.seqq. Menoch.lib.3.præs.135. num.14.seqq. Altograd. cons.53.num.34.lib.2. Ger.Spin.cons.17.num.15. Meranda contro. lib.4. cap.18.num.28. Andreol. contr.57.nu.12. Medic.dec.84.Mantica dec.266. nu.8.Posth.res.41.num.9. Monach. dec.1.num.26. Merlin dec.124.nu.20.seqq.Rota p.9.rec.dec.262 nu.29.seqq.& p.10.dec.225.nu.12.seqq. & p.11. dec.86.nu.6 seqq.& p.13.dec.239.num.5. & dec. 285.nu.15.seqq.Carena d.res.108.*

Solutio præsumitur quando quis erat debitorum plurium, & diuersarum summarum, & creditor noluit pro tenui quantitate sequi fidem debitoris, & illum expectare, sed coegit ad soluendum, vel ad danda pignora, nam ex hoc præsumitur, etiam alias summas maiores exigisse, *Affl.d.dec.13.num.22.vbi Vrsill.nu.22. Menoch...præs.135.nu.22.Medic.exam.53.nu.51. per tex. & gl.in c.cum in cunctis verb. multo fortius,de elect.*

Præsumitur etiam quando constat creditorum habuisse partem sui crediti per retentionem tot bonorum debitoris, si potuit alia retinere pro integra summa, & nihilominus voluntariè restituit bona ipsa prætensa debitori, cum per agnitionem, & consecutionem partis, arguatur ad agnitionem, & consecutionem totius, data possibilitate retinendi pro tota summa, *Affl.d.dec.13.nu.21. Menoch.d.præs.135 nu. 17.18.Merlin.dec.718. Vrceol.d.consult.23.num. 13.Medic.exam.53. num.47.seqq. Rota p.15.rec. dec.102.*

769 Maximè per taciturnitatem creditoris per longum tempus, vel vsq;ad mortem debitoris, *Cyriac.contr.280. D.Merlin.contr.87. D.Galeot. sup.Rota dec.379.num.12.& seqq.p.17.rec. & p. 18.dec.802.nu.20.seqq.& p.19.dec.150.& 224.* aliiq;citati per *Fontan. in Bibliotheca legal.p.r.5. verb.taciturnitas fol.705.D.Balduc.dec.Parmens. tit.de dote dec.7.nu.11.Merenda contr.lib.24.cap. 18.nu.17.30.Medic.dec.85.nu.9.seqq.Cyriac.contron.280.*post alios *Sabell.§.solutio num.11.Hodiern.contr.13.nu.38. Penia dec.111. Rota p.10. rec.dec.225.num.17.p.14.dec.478.p.17. dec.379. nu.18. Scoppa ad Merlin.contr.87. nu.5. lib.1.D. Burat.tom.3.discept.8.num.10. Rosis select.obs.p.2. c.59.num.27.Amat.cons.45.n.26. Andreol. contr. 318.num.14.Carena ref.108.nu.6.Vrceol.ad Append.ad c.23.num.11. Censal.dec.Luc.3. nu.15. Surd.d.dec.105.Andreol.sup.nu.15.Burat.dec.98 Balduc.sup.nu.11.* Eò magis si post mortem debitoris etiam tacuit, *Maur.de solut.c.17.n.1.2.*

770 Sic non requiritur creditoris interpellatio, & debitoris recusatio, sed tantum quod quis sit debitor, & cogi possit ad solutionem, & non soluat, *Auendan.de cens.b.c.8.nu.23.seqq. Riatta cons.446.nu.15.Surd.cons.234.num.33.34.Garz. de nobilit.gl.19. num.2. D.Rosa consult.9.nu.21. seqq.lib.1.*

771 Et non soluat per 30. annos *R.Reuert. dec. 286.& dec.83.& ibid.R.Marin.*Immò 20. *Affl. dec.13.num.2.seqq.* vbi *Vrsill. Maur.de solut.c.4. num.25.& seqq. D.Mansius consult.742. nu.6.7. D.Balduc.decis.Parmens.tit.de dote dec.7.n.5.*

Immò annos 15, Immò 10. *Merlin.dec.124. Gratian.disc.570.& 726.num.49. Altograd.cons. 53.num.30.lib.2. Andreol.contr.57. Ludouis.dec. 468.nu.9.Burat.dec.641.nu.5.Vrceol.consult.23. num.11.M.scard.concl.1318.num.27. Tepat.tit. 161.c.5.Thoma.dec.43.num.13. Hodiern.contr. 13.num.46.Rota p.11.rec.dec.86. num.6.seqq.& Maur.de solut.c.9 num.10.11.c.17.num.1.Prætis cons.68.Neuiz.cons.57. Patian.cons.113. par.13. seqq.Andreol. contr.57.num.1. Merenda contr.lib. 24.cap.18.num.19.28. D.Galeot.contr.14. lib.2. Venturin. cõs.36.n.70.Altograd.cons.53.n.30.lib. 2.Censal.dec.Luc.3.n.21.Rota p.11.dec.41.n.9.10.* vbi in terminis dotis *p.13.dec.239. num.4.& p. 17.nu.29.& d.c.379.num.14. Balduc.sup.num.6. Idem Vrceol.in App endic.sup.c.11. Amat.cons.45. n.25.Trambedin.consult 47.nu.16.*

Immò per quinquenniũ, *Rota dec.235.nu.15. p.10.rec.dec.379.d nu.14.p.17.*

Tanto magis præsumitur solutio, si illa fit promissa biennio, *Bich.dec.63.nu.17.seqq.Zacch. de obl gat.Camer.dec.190.n.21.*

Alias ipse creditor, aut hæredes pecuniarum huiusmodi creditum, ac fructus tam diu perere non distulissent à die moræ, & expiratæ dilationis adsoluendum, *Bich.dec.63. Merlin. dec. 235.Vrceol.consult.23.nu.11.12.consult.87.num. 11.Andreol.contr.57.*vbi *num.15.* quod creditor præsumitur data opera tacuisse, vt interim debitori, qui soluit, deperirent solutionis probationes, ex *Gramm at.dec.103.nu.87. Valenz.cons. 183.nu.4.Cyriac.contr.516. nu.14. Nouar.lib.1. qu.136.num.4.Balduc.sup.num.10.11.Theodor. alleg.78.nu.19.*

Maximè si adsit Instrumentum crediti, clarum, & liquidũ, vt in casu *l.procula.ff.de probat. Hodiern.ad Surd dec.12. num.54.* & per totum. *Dunozet.iun.dec.823.Escob.de ratiocin.c.37.nu.6. Gobb.cons.68.à nu.28.Medic.exam.53.nu.54.61 Carena ref.108.n.5.Surd.dec.105.*

Et maximè si aduersus Tertium, non informatum de solutione, & extinctione crediti nõ aduersus ipsum debitorem, & eius hæredes, *Venturin.cons.36.nu.65.70.Rota* post *Salgad.dec. 70.*

70.n.21.Vrc.dec. Fl.16.n.10.Rot.dec.823.&225 nu.14.& 15.p.10.rec. Balduc.sup.nu.12. & seqq.

Et maximè si creditum sit magnum. Escob.de ratiocin.c.37.nu.6.Merenda contr.lib.24. c.18.nu. Postb.ref.50.nu.3. Ciroc.disc.16. num.57.Merlin. dec.124.nu.20.Dunozet.de..Balduc.n.15.

Maxime si Tertius possessor bonorum,super quibus est creditum, soluit annualitatem maiorem,quantitatis , quam recipit ex fructibus bonorum possessorum,Postb.ref.127.nu.16. Mart. Medic.in add. ad exam.53.nu 6.seqq. Ludouis.dec. 245.nu.8.9.Rota post Zaccb.de oblgat.Cameral. dec.189.n.24 Balduc.sup.nu.18.19.

Et concurrentibus aliquibus ex supradictis præsumptionibus solutionis, multo magis habet locum præsumpta solutio , si essent elapsi 60.anni,à die cessaræ solutionis,Vrceol.dec.F.or. 18.nu.34.35. Ridolfin.in pr.xi p.2.c.8.num 129. Balduc.n.20.seqq.

Eò magis si huiusmodi præsumptiones à reo conuento deducantur , vt in fortiori casu, l.procula,ff.de probat. dicit Card.Luca de credit. disc.82.nu.11.& disc.127.nu.4.disc.131.n.8. disc. 132.nu.9. Rembold.dec.443.nu.13. Gobb.consult. 68.Seain.d.c.29.nu.12.Andreol.contr.53.num.32 Balduc.sup.n.22.23.

Et quamuis probationes essent dubiæ,& illæ coniunguntur, Rota dec.138.nu.6.7. coram Bichio & 377.p.19.rec.Card.Luca de censib.disc.20. nu.vlt. Et in paribus dubijs præsumptionibus pro actore,& reo,est iudicandum pro reo,Medic.exam.53.nu.32. Rota dec.272. num.10.seqq. Balduc.sup.nu.20.& 24.

Nec iuuat dicere , quod quando de credito adest Instrumentum,si esset facta solutio appareret,ex alio consimili Instrumento, Card.Luca de censib.disc.70.

Nam existente Instrumento publico , DD. disputant articulum , & concludunt de satisfactione,Rota dec.368.nu.3.p.18.rec.Cyriac.contr. 428.nu.17.Ni ol..n flosculverb.Instrumentum . nu.8.Rota dec.325.nu.6.p.1.rec. & dec.96.nu.10. post Cenc.de censib.Bich.dec.599.d num.17.Merlin.dec.124.nu.18.Idem Bich.dec.30.nu.33. Etiā in rebus magni momenti. Rota dec.49.n.6.p.11. rec.Card.Luca d.disc.20. de censib. ex nu.8.& per tot.Rota dec.154 nu.4.p.3.& post Zacch.de obligat.Camer.dec.60.num.2. Andreol.contr.57.318. Thomat.dec.243. nu.13.seqq. Postb.ref.50.Serafin.dec.143. Rota dec.375.p.17.rec. Balduc.sup. nu.26.& seqq.

Etiam si sit Instrumentum dotale, Balduc. dec.7.nu.3.& 4.& sufficit tempus annorum 30. 10.& 5.ibid.& nu.12.13.21.& seqq.

Et ex coniecturis dicitur vera probatio solutionis,Balduc.nu.28.

Præsumitur solutio,si creditor,tempore,quo dicitur facta , vel paulo post,probatur expendisse pecuniam illius quantitatis , nam stante temporis vicinitate præsumitur, quod sibi fuerit soluta a debitore, nisi creditor probet illam aliunde habere, Affl.dec.13.n.20. Vrsill.ibid.nu. 27.28. Menoch.d.præs.135.num.15. Maur.de solut.c.4.num.49. Franch.dec.97.nu.5. dec.121.nu. 5.Sabell.§.solutio.

Præsumitur solutio si creditor administrauit bona debitoris,& potuit sibi soluere, maxime non facto inuentario,nam nemo præsumitur iactare suum,& non sibi soluere,dum habet in manibus bona sui debitoris, Affl.& Vrsill.dec. 13.nu.14.seqq.Menoch.lib.3.præs.135.nu.12.seq. Medic.exam.53.nu.35.& seqq. Grattian.disc.129. nu.21,seqq. Nisi aliter ex sufficienti redditione rationis appareat, Medic.sup.nu.44.seqq. Rota p.15.rec.dec.102.Sabell.§.solution.13.

Immunitas a solutione onerum præscribitur per 40.annos , concurrente bona fide, & titulo putatiuo, Menoch.cons.887.n.33.43.Pract. Papiens.in forma libell.actionis confess.in glos.plenam & omnimod.m num.10.Rosental.de feud.c.5. concl.84.num.2.Idem Menoch.cons.748.num.37. Gallus de fructib.disp.5.num.119.seqq. & disp.11. art.1.nu.28.38.

Præscribens non tenetur probare negatiuā non soluisse,Bisogn.alleg.11. nu.14.21. Sic Immemorialis non solutionis præscribitur ex sola allegatione cursus temporis, Andreol.contron. 314.nu.14.

772 Magis præmit, si creditor est persona diligens,& cauta in rebus suis, Menoch.cons.457.nu. 5.& cons.1257.nu.15.Surd.dec.105. num.2.Monach.dec.Flor.2.n.21.seqq. Franch dec.361.n.11. Rota p.1.diuers.dec.788.nu.2. & post Zacch.de oblig.Camer.dec.225.nu.9.Vrceol. n add.ad d.cap. 23 nu.12.Venturin.d.cons.37.nu.72. Cels.dec.18. nu.7.Rota dec.8..d nu.6.p.11.rec.Altog ad.cons. 53.nu.34.l.b.2. Andreol.contr.57. num.12. Postb. ref.41 nu.9.Merlin.dec.124.nu.20.sequ. Rota p.9. rec.dec.262.nu.29.seq.& p.10.rec.225.num.12. seqq.& p.11.dec.86.n.6.seqq.

773 Et maxime si debitor est soluendo , Maur. d c.4.nu.14.Carena d.r..108.n.7. D.D sup.cit.ti. Rota p.13.dec.239 & dec.289.nu.15.seqq.Mart. Medic.exam.53.& dec.84.85 86.87. 88. cum addit Et possidet bona,super quibus est radicatum debitum,Balduc.d.dec.7.n.17.

774 Et tam debitor , quam creditor habitarent in eodem loco,vbi de hoc credito poterat tractari,Monach.dec.Flor.2.num.12. Tranchedin. d. consult.47.nu.16.seqq.

Verum præscriptio non intrat stante pacto soluendi,concepto per verba : semper,& perpetuò,Socin.sen.cons.86.num.11 lib.1. Zuf.cons.15. nu.2.lib.2. quamuis longissimi temporis, Ruin. cons.131.nu.7.lib 1.cons.150.nu.10.lib.4. Bursat. cons.330.nu.152.Gabriel.de præscript. in conclus. concl.6.num.7. Galerat.de renunci.t.tom.2.renunciat.85.num.6.cent.2.l'ossen:sing.ul.93. Andreol. contr.79.nu.9.Rota dec.264.num 1 p.1. diuers.& dec.58.nu.2.3. coram Priol.Ansald.de commerc. & mercat.disp.95.n.29.

Vel non currit contra Creditorem habentē tempus præfinitum ad agendum,nam tunc nō adest negligentia, Merlin.de pignor. lib.5. qu.57. nu.7.Grattian.disc.527.nu.8.9.Fontanell.dec.289. num.

num. 12. Ludouis. dec. 507. num. 4. D. Romaguer ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 30. n. 59.

Solutio facilius præsumitur contra mulieres, tanquam genus auarissimum, & in exigendo diligentiores, *Menoch. cons. 1102. nu. 18. cons. 121. n. 75. Altogr. d. cons. 53. nu. 36. Monach. dec. Flor. 2. num. 21. Caracciol. dec. 19. num. 15. Carena d. res. 108. num. 8. Tiraqu. de leg. connub. l. 9. n. 4. seqq. Rota p. 10. rec. dec. 225. nu. 15. Sabell. §. mulier n. 1. & §. solutio, n. 23.*

Item stante bona fama debitoris, qui tanto magis præsumitur noluisse alienum retinere, nec fuisse immemorem salutis æternæ, *Bertazol. cons. ciuil. 118. num 13. Merlin. dec. 124. n. 22. Monach. d. dec. 2. n. 26. Carena d. res. 108. n. 7. Surd. d. dec. 105. n. 4.*

Item si agatur de credito habente exactionem paratam, nam tunc facilius præsumitur exactio, & solutio, *Sous. dec. Lusit. 34. nu. 5. Sabell. sup. n. 23. vers. item si agitur.*

Solutio, quamuis ex sup. dictis possit probari præsumptionibus & coniecturis, maxime si sint plures, quæ possunt, ad hunc effectum coniungi simul, *Menoch. lib. 1. qu. 40. n. 1. seqq. de præsum. Genua de script. priuat. lib. 2. qu. 1. n. 82. Sabell. sup. nu. 5 & 7. in fin.*

Tamen contrariis præsumptionibus, & coniecturis tolluntur, & solutio excluditur, & fortiores, siue efficaciores in conflictu præualent, arbitrio Iudicis, regulato, & in dubio ad fauorem potius rei, quam actoris, *Medic. exam. 53. num. 32. Rota p. 11. rec. dec. 272. nu. 10. seqq. Bich. dec. 562. nu. 8. & seqq. Posth. res. 50. nu. 20. Natta cons. 350. Honded. cons. 37. n. 52. lib. 2. C. auet. cons. 148. in fin. Monach. dec. Flor. 2. n. 39. Sabel. nu. 24.*

Quod si agatur de notabili summa non præsumitur solutio, nec sit verisimilis sine quietantiis, & testibus, *Posth. res 50. num. 15. Medic. exam. 53. nu. 33. Conciol. alleg. 8. nu. 23. Merlin. de pignor. lib. 3. qu. 58. nu. 51. Ludouis. dec. 188. nu. 3. Vrceol. in appendic. ad d. c. 23. in fine 2. vol. Bich. dec. 562. nu. 17. 18. Rota post Vrceol. de transact. dec. 76. n. 13. Rota p. 17. rec. dec. 272. nu. 21. seqq. & p. 18. dec. 488. n. 12.*

Solutio præsumitur etiam ex sanguinis coniunctione, temporis diuturnitate, ac sæpe calculatis rationibus, non facta mentione de pretenso debito, itaut his tribus simul concurrentibus, videatur necessariò inferri solutionem, vel remissionem debiti, siue alterius iuris competentis fuisse factam, iuxtà *tex. l. procula, ff. de de probat. Affl. dec. 13. nu. 11. seqq. Menoch. lib. 3. præs. 135. nu. 11. & præs. 60. num. 5. & lib. 3. de arbitr. cas. 88. nu. 16. & seqq. Caball. cons. dec. 48. lib. 2. Gratian. & Luca, & Scoppa dec. 46. & disc. 565. num. 41. seqq. Tusc. lit. S. concl. 345. n. 6. seqq. & lit. L. concl. 332. Magon. dec. Flor. 42. Maur. de solut. cap. 4. n. 32. seqq. Medic. exam. 53. n. 52 seqq. & dec. 84. 85. Rota p. 9. rec. dec. 262. nu. 30 seqq. & p. 12. dec. 197. num. 30. seqq. Carena res. 108. Possent. sing. 18. D. Merlin. contr. 87. lib. 1. D. Palma dec. 31. nu. 2. D. Balduc. dec. Parmens. tit. dote dec. 8. n. 32. Mart. Medic. exam. 53. num. 53. 54. & seqq & dec. 84. n. 1. Hodiern. contr. 13. n. 44.*

Quod procedit etiam si non formalis calculatio interuenerit, sed aliquid aliud simile factum, loco illius concurrat, veluti diuisio, compensatio, iterata solutio, & huius modo, quæ vim calculationis, & computorum obtineant, *Gramm. dec. 103. num 39. Tusc. lit. L. concl. 332. num. 4 seqq. Menoch. de arbitr. cas. 88 num. 17. 19.* Vbi etiam tenet, quod sufficiant duo ex tribus requisitis, & idem comprobat *Vrsill. ad Affl. d. dec. 13. nu. 14. Crauet. cons. 159. n. 4. Medic. exam. 53. nu. 53 seqq. & dec. 85. num. 3. seqq. Hodiern. contr. 13. n. 47 seqq. Cyriac. contr. 28. n 6. & contr. 412 n 7 seq. Munoz de ratioc. in c. 37. nu. 10. D. Merlin. d. contr. 87.*

Quæ omnia sunt intelligenda, nisi creditor probabiliter ignorauerit ius suum, vel nisi errauerit in iure, *Menoch. d. cas. 88. nu. 19. Medic. exam. 53. num. 50. seqq. D. Balduc. d. dec. 8. num. 33. 34.*

Quod præsumatur ignorantia in hærede, *Caput q. d c. 207. num. 3. Rota post Pac fic. decis. 277. nu. 3. & d c. 259. nu. 7. Burat. dec. 457. nu. 2. Rota rec. d. 82. num. 11. & dec. 241. num. 23. p. 9. tom. 1. D. Balduc. sup. nu. 34. Venturin. cons. 36. nu. 65. 70. Rota post Salgad. dec. 70. nu. 21. Vrceol. dec. Flor. 16. n. 10.*

Sed in creditore informato, & existente Instrumento crediti claro, & liquido, præsumitur illius satisfactio, *Dom. Hadrian. d. contr. 13. nu. 54. & per totam, Dunozet. in dec. 823. Escob. de ratiocin. c. 37 n. 6. Gobius consult. 68. n. 28. seqq. Medic. exam. 53. n 54. 61. Caren. res. 108. n. 5.*

Et cum quis non soluerit debitum annuum per 40. annos, præscribit non solum per annos præteritos, sed in futurum, quod tempus computatur à die cessatæ solutionis, *Scoppa ad Gratian. dec. 15. à num. 21. Vela dissert. 34. nu. 81. Bonden. collect. 48. num. 54. Castr. Pal. de Iust. p. 7. disp. 6. punct. 33. num. 11. Cenc. de censib. q. 118. nu. 7. D. Merlin. contr. 44. nu. 10 seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 40. num 18. Mansrella ad Capyc. Latr. abs. 7. nu. 1. Nos ad Rouit. cons. 91. lib. 1. num. 8. Massala trismegis. legal. ratioc. n. 56. nu. 6. seqq. Mostaz de caus. piis lib. 2. c. 11. num. 57. seqq. Capon. contr. 33. num. 30. Berlich. concl. legal. concl. 4. nu. 13. p. 2. Antun. de donat. p. 3. c. 26. nu. 61. & seqq. tom. 2. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eug. lib. 2. rubr. 30. n. 48. 49.*

Quamuis contrarium teneant *Cenc. d. q. 118. num. 17. P. Affl. contr. 49. Card. Luca de censib. disc. 20. num. 6. in conflict. disc. 185. de credit. disc. 3. num. 8. disc. 31. n. 14. Conciol. alleg. 5. nu. 34.* & *alii*, Nisi præuia petitione creditoris, subse, quuta fuisset denegatio debitoris, nam tunc etiam pro præteritis, & futuris, *Card. Luca de censib. d. disc. 20. n. 7. P. Affl. d. contr. 49. nu. 24. D. Romaguer. sup. n. 50.*

In Sicilia, si quis non exigerit sine interruptione, quemlibet censum bullarem, per annos sexaginta, præscribitur per *progm. Ducis Ser-*

Sermoneta relatam, & commentatam per *D. Magretti in* §.20.

775 Concessio immunitatis à solutione, quamuis nulla, quadraginta annorum spatio validatur, iuncta cessatione solutionis, *Alex. cons. 30. num. 11. D. Venturin. cons. 10. nu. 6. lib. 2. & nu. 19. Bertazol. de clausul. claus. 22. gl. 1. nu. 5. in fine.*

776 Sic titulus vitiosus, atq; inualidus præstat iustam causam præscribendi immunitatem spatio 40. annorum, *D. Ventur. n. d. cons. 10. num. 17.* Sed contra dicemus *infrà*, de titulo inualido.

777 Immobilia Fisci spatio 40. annorum præscribuntur, *l. omnes, & l. comperit, C. de præscript. 30. vel 40. ann. Guid. Papa qu. 416. nu. 1. Palma consult. 64. nu. 26.*

778 Secus illa bona, quæ sunt superioris dominij Principis, vel Ciuitatis, *d. l. comperit, in fine, Li. gl. sup. nu. 2.* Dicemus *infrà*.

779 Licet res pupilli, aut minoris, annorum 25. ætate, illa durante alienari non possint, nec præscribi, *l. bonæ fidei 48. vbi gl. ff. de acquir. rer. domin. l. non est incognitum, C. quib. non obijc. Longi tempor. præscript.* Nam cum contra aliquem præscribitur, subducitur tempus minoris ætatis, nisi opponatur præscriptio 30. aut 40. annorum, *Linglois in C. tit. de præscript. dec. 8. q. 1. nu. 9. in fine, & dec. 44. qu. 1. n. 3.*

780 Tamen dicta præscriptio 30. vel 40. annorum non requiritur in alienatione bonorum immobilium minorum, si iudicis decretum interuenit, *toto tit. C. de præd. & alijs reb. minor. Linglois d. dec. 44. q. 1. nu. 3.* Vbi etiam quod non requiritur huiusmodi præscriptio 30. annorũ in eo, qui bona fide emit a minore 25. annis, sed sufficit lapsus quinquennij, postquam minor maior fuerit ex *l. vl. C. si maior fact. alien. rat. hab.*

781 Præscriptio actionis pro socio non datur, nisi concurrente spatio 30. annorum, & bona fide. *D. Beniell. cons. 48. nu. 20.* Vide *infrà*.

782 Præscriptio 30. vel 40. annorum perimit omnes actiones, tum reales, tum personales, vtroq; iure inspecto, *D. Beniell. cons. 60. nu. 28. Monald. dec. 69. nu. 4. Amat. cons. 96. nu. 2.* Etiam plenum dominium acquiritur. *nu. 3.*

783 Secus si ius resistat, *Grattan. disc. 870. num. 27. 29.*

Sic, licet possidens iure pignoris non possit præscribere, *Palma alleg. 69. n. 27. 32.*

Tamen per 40. annos præscribit, *Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 21. nu. 25. & seqq.*

Sic actio pignoratitia, etiam de Iure Canonico præscribitur, *Merlin. d. lib. 5. quæst. 29. num. 9. 11.*

784 Quadragenaria præscriptiò titulum non exposcit, nam probat titulum, bonam fidem, & iustam causam præscribendi præbet, præsertim in re solita concedi, & titulum inualidum validum reddit, nã si esset validus non requireretur præscriptio, *l. fin. vbi gl. & Bart. C. de fund. patrim. lib. 12. vers. ex quocumq. tit. vel etiam sine tit.* Sed aliqualis titulus dat causam præscriptioni *gl. in Constit. Regni:* Consuetudinem prauam, *in verb. aliq.* Vbi expresse docet id procedere, etiam si tituli defectus esset, quia v. g. in feudo non est impetratus Regius Assensus, nam si adesset Regius assensus, fieret securus ab initio, *Affl. dec. 13. nu. 2. 3. 4. 5. & dec. 139. nu. 40. Lanar. cons. 34. nu. 18. Georg. alleg. 3. num. 13. Molina de primog. lib. 2. c. 6. nu. 52. P. Barbos. in l. competit. nu. 62. C. de præscript. 30. vel 40. annorum, Scoppa ad Merlin. contr. 63. nu. 1. lib. 2.*

785 Quamuis agatur de re, quæ sine titulo non posset præscribi, nisi per tempus immemoriale, tamen cum titulo, licet inualido præscribitur spatio 40. annorum *d. l. fin. C. de fund. patrim. c. 1. §. quod si tales, de priuil. in 6. Molin. de primog. l. 2. c. 6. nu. 52. P. Barbos. sup. n. 61. 72.*

786 Et quamuis concessionis verba esset ambigua, quia tunc possessio, & obseruantia 40. annorum sufficiunt ad illa interpretanda, fauore præscribentis, nec potest amplius super eorundem verborum interpretatione admitti controuersia, quia vsus est optimus legum, priuilegiorum, & omnium dispositionum interpres *d. l. fin. C. de fund. patrim. d. c. 1. de præscript. in 6. Barbos.* post alios *sup. nu. 63. Molina d. c. 6. nu. 57. 58. Franch. dec. 56. nu. 6. 10. dec. 397. n. 12. R. Ponte cons. 30. nu. 49. cons. 77. nu. 46. 47. cons. 51. num. 28. 29. lib. 1. & de potest. Proreg. tit. de assensu Reg. §. 20. nu. 14. Lanar. cons. 34. nu. 3. 9. D. Galeot. contr. 19. nu. 28. contr. 80. num. 21. 44. 47. Roccus de offic. d. c. 7. §. 7. nu. 46. seqq.*

787 Præscriptio cadit in debitore annui census, nam non soluens per decem annos, inter præsentes, & 20. inter absentes, vel 30. annos, si adesset clausula constituti, amplius non tenetur, Ità vt procedat etiam respectu partis non solutæ, & in foro conscientiæ ac sufficiat negare solutionem. Quæ omnia intelligenda sunt, nisi constet de legitimo impedimento Creditoris in exigendo, vel nisi debitor, siue possessor sit in mala fide, vel nisi census fuerit solutus ab impositore, nam quandiù impositor soluit non potest tertius possessor præscribere, *Cenc. de censib. qu. 118. Balb. de præscr. pt. 4. p. 4. princ. q. 5. nu. 2. & q. 7. nu. 4. Rodriq. de annuis red. dit. lib. 1. qu. 17. Marta voto 125. nu. 8. Boccacc. de censib. p. 2. num. 9. Scappuc. de Saluiand. l. 2. q. 21. Ciarlin. controu. 196. num. 37 seqq. Sabell. §. census nu. 29. 58. Iul. Capon. discept. 249. Vela dissert. 34. à nu. 79. Valasc. consult. 49. Scoppa ad Merlin. controu. 63. num. 13. lib. 2. Barbos. in l. 2. nu. 123. seqq.* vbi *Bonden. C. de præscript. Card. Luca de cens. disc. 20. nu. 7. de cred. disc. 3. nu. 8. disc. 131. nu. 14. disc. 140. nu. 4. tit. de hæred. disc. 22. nu. 5. cons. 185. Cenc. q. 118. Berat. dec. 643. Cels. dec. 70. num. 20. Bonden. collect. 48. nu. 54. vt de præscr. docum. 32. Rota rec. dec. 671. p. 4. tom. 3. dec. 21. num. 13. dec. 265. nu. 20. p. 7. dec. 373. p. 9. Linglois in decis. fol. 378. nu. 53.*

788 Etiam si ius exigendi transierit in plures personas, *D. Mansi consult. 391. nu. 31. 32.* Secus in

in præscriptione Centenaria, & immemorabili, *consult. 391. nu. 33. & 392. n. 19.*

789 Si hæc præscriptio procedat, tam quo ad census præteritos, vel etiam quo ad futuros, quæstio est. Aut annualitas debetur ex vltima voluntate, & tunc, cum tot censeantur legata, quot sunt anni, non sufficit vnica præscriptio, sed tot requiruntur, quot sunt anni. *l. senatus, §. fin. ff. de don. t. cauf. mort. Cap. Tholos. dec. 343. Ansald. de commerc. disc. 88. nu. 14. Grattian. & Luca dist. 399. nu. 29. feqq. disc. 490. num. 1. feqq. disc. 294. 683. Mossola patrocin. 76. R. Marin. ad Reg. Reuert. dec. 286. num. 4. Baron. de corpor. fol. 154. nu. 261. feqq. Rosis obs. 1. p. 1. num. 56. feqq. Cammerarel. de legat. lib. 15. c. 4. nu. 6. feqq. Rota post Gobium tract. var. dec. 25. nu. 3. de monet. q. 8. nu. 29. Beer. dec. 336. Guid. Pap. dec. 406. Cenc. de censib. qu. 118. Ricc. in praxi tom. 2. fol. 201. nu. 6. Nos ad Rouit. consf. 91. lib. 1. D. Petro in vit. 167. num. 6. D. Merlin.* & ibi Scoppa *contr. 44. lib. 1. Card. Luca de credit. disc. 3. n. 8. disc. 131. nu. 14. disc. 140. n. 4. de hered. disc. 22. num. 5. Consf. obs. 185. Ripol. var. c. 14. n. 214. 248. Beckeb. p. 2. concl. 4. Farinac. in repert. Iudic. qu. 30. Barbos. in l. 2. C. de prascri. t. 30. vel 40. ann. nu. 125. feqq.* & ibi Bonden. *Gobius de monet. qu. 8. nu. 29. Rota dec. 25. nu. 3.* post *Gobium tract. var. R. Capyc. Latr. dec. 27. nu. 5.* Rota corā *Vbald. dec. 222. Menoch. co. f. 231. num. 43 Coccin. dec. 216. nu. 6. Bich. dec. 33. nu. 15. post Zacch. de obligat. Camer. dec. 190. nu. 25. & dec. 173. nu. 14. p. 9. & dec. 330. nu. 20. p. 17. D. Merlin. contro. 44. lib. 1. Scoppa ad Gratian. dec. 15. nu. 35. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. fol. 260. num. 51. Conciol. alleg. 26. nu. 7. feqq. Capon. disc. 33. nu. 31. Altograd. contr. 76. nu. 31. Bonacu. collect. 48. num. 54. Vrceol. consult. 15. num. 62. Brilla ad Consuet. Neapol. tit. 16. c. 3. nu. 95. feqq. Antonell. de temp. legal. lib. c. 40. nu. 2. Baron. in addit. ad Tract. de corpore tit. de manib. nu. 261. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 27. nu. 1. feqq. Mostaz. de Causis Pijs lib. 2. c. 11. nu. 59. Caluin. de aquit. lib. 2. c. 195. nu. 49. Berlich. conclus. legal. concl. 4. nu. 13. lib. 2. Bisign. alleg. 125. nu. 15. 20. Monald. dec. 222. Pation. alleg. 75. nu. 2. Scoppa ad Merlin. contr. 63. num. 13. lib. 2. Altograd. contr. 76. num. 31. lib. 1. Vrceol. consult. 15. nu. 62. Gallus de fructibus nu 48. fol. 288. Prat. tom. 2. disc. 34. Bottilier. de success. ab intest. Thesaur. 78. num. 10.*

790 Aut agitur de annua præstatione debita ex contractu, & tunc, cum vna sit stipulatio, vnica sufficit præscriptio, tam pro præteritis, quam pro futuris, *Magon. dec. Flor. 95. nu. 2. feqq. Gayll. obs. lib. 1. concl. 73. Cenc. q. 118. nu. 7. feqq. Gratian. disc. 131. 399. nu. 29. feqq. disc. 490. 807. nu. 9. feq. disc. 883. nu. 14. feqq. Mohed. in. dec. 4. de præscript. Pacific. de Saluian. insp. 2. c. 2. num. 245. feqq. Pac. Iordan. lucubrat. vol. 3. lib. 14. tit. 24. n. 421. feqq. Sabell. §. census nu. 29. Rota dec. p. 9. rec. dec. 373. p. 13. dec. 47. p. 16. dec. 417. p. 17. dec. 330. num. 19. feqq. R. Marin. ad R. Reuert. dec. 286. nu. 3. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. qu. 17. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 21. nu. 49. Bottilier. de success. ab intest. Thesaur. 78. num. 10. Pratus lib. 2. disc. 34. Rota coram Vbald. dec. 350. nu. 1. Ansald disc. 95. nu. 27. P. Affl. contr. 49. nu. 18. & contr. 47. nu. 18. Mossola patrocin. 56 nu. 1. & 22. Roto dec. 270. nu. 6. p. 6. rec. dec. 547. num. 15. p. 4. tom. 3. & dec. 237. nu. 16. p. 8. Capyc. Latr. & Gizz. dec. 27. Gallus de fructib. disp. 8. nu. 49. Sabell. §. obligatio nu. 8. §. præscriptio num. 15. Tusc. lit. C. conclus. 295. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 8. nu. 211. Ciarlin. contr. 196. nu. 37. feqq. Rota post Merlin. de pignor. dec. 35. nu. 15. feqq. Marta vot. pis. 125. R. Reuert. dec. 83. num. 4. D. Merlin. contr. 44. lib. 1. Cenc. q. 118. nu. 3. Thoro in comp. dec p. 3. sect. 2. verb. præscriptio, Pratus disc. 34. lib. 2. Scoppa ad Gratian. dec. 15. nu. 33. 34. & nu. 11. Berlich. p. 2. concl. 4. Farinac. in repert. Iudicial. qu. 30. Andreol. contr. 52. nu. 12. Monald. dec. 350. nu. 1. Gallus de fructibus disp. 8. fol. 188. num. 48. Bisign. alleg. 125. nu. 15. Card. Luca de reddit. disc. 3. nu. 8. 9. Ludouis. dec. 345. Luca ad Gratian. dec. 15. nu. 11. Tonnut. qq. ciuil. cap. 25. num. 91. Postb. dec. 26. nu. 66 Kutzel. de monetis cl. 4. qu. 2. sect. 1. num. 37.* Vbi limitat si pro illis consequendis plures cōpetant actiones.

791 Quod requirantur præscriptiones tot, quot sunt præstationes, ità vt lapsis 30. annis vnica præstatio præscripta, & successiuè de anno in annum alia præstatio præscribatur, *l. cum notissimi, §. vl. C. de præscr. 30. vel 40. ann. Thoming. dec. 17. nu. 36. Guid. Papa dec. 406. Vasq. illustr. c. 83. nu. 39. Christin. ad leg. municip. tit. 17. art. 8. nu. 2. Sandè rerum iudi. at. t. 6. lib. 5. defin. 1. Mauson. de caus. exceut. ampl. 6. Barbos. de assig. gl. 7. num. 8. Grattian. disc. 490. nu. & disc. 883. nu. 14.* Vbi non obstante statuto Vrbis, *c. 158. 159. D. Petra in rit. 167. nu. 6. P. Affl. contr. 49. ex nu. 11. Staiban. obs. 82. nu. 16. Fachin. contr. lib. 8. cap. 99. Viu. dec. 605. num. 3. Gallus de fructib. disp. 8. nu. 48. Rocca disp. 149. num. 46.* Idem in præstationibus debitis ab vna Ecclesia alteri, *nu. 37. Cenc. d. qu. 118. nu. 17.* & post ipsum *dec. 302. nu. 2. dec. 303. nu. 3.* Ea ratione quia debentur principaliter singulæ ratæ annuatim, pro vt ità emitur census, vt sors exigi non possit, ex extrauag. *Pij V. Rota dec. 25. nu. 3.* post *Gobium Tract. var. Kutzel. de monet. cl. 4. q. 2. sect. 1. n. 31. 32. Balduc. dec. Parm. tit. de dote dec 8. n. 26.*

792 Sed idem *Cenc. d. qu. 118. nu. 14. & feqq.* inferendo ad annuos census, videtur prima consideratione admittere, quod vna sufficiat præscriptio, etiam pro tempore futuro, quæ incipiat à die, quo primum fuit cessatum à solutione, sed *nu. 17.* & per totum, melius re perpensâ authoritate Rotæ, & aliorum firmat quo ad fructus census decurrendos, non posse dici cōpletam præscriptionem, non posse tractari de illorum præscriptione in futurum, sed tantum in præteritum, & sic tot requiri præscriptiones, quot sunt anni, cum contractus censualis habeat in se tacitam conditionem soluendi, si cēsus non redimatur, *Sabell. §. obligatio nu. 8. Ansald. d. disc. 95. nu. 27. D. Conciol. alleg. 5. num. 3. 4. Cels. dec. 70. num. 9. Nos ad Rouit. consf. 14. num. 3. lib.*

lib.2. Gratian.disc.192.num.1.

793 Quæ conclusio procedit absq; difficultate, si præscriptio allegetur à debitore, vel eius vniuersali successore, secus autem si à Tertio possessore conuento hypotecaria, seu saluiano, quamuis idem esse in Tertio possessore, ad dictum effectum benè probet *Cenc.d.q.118.num.20.seqq.Monald.dec.350.n.14.*

794 Quod sufficiat vnica præscriptio in censibus pro omnibus annis, etiam sequentibus, intelligendo in tertio possessore, & nisi principalis debitor, vel eius hæres soluisset, ac de præscriptione 30. annorum, iuxta *tex.l.cum notissimi,§.in his,C.de præscript 30.ann. Decian. cons.2. lib.1. Ballis tract.var.lib.5.tit.de censib.q.33. Roderic.de ann.reddit.lib.1.qu.17.* Doctiss. *D. Romaguera ad Conciol.ad stat.Engub.lib.2.rubr.30.nu.48.seqq.Merlin.de pign.d.qu.21.nu 49. Massola patrocin.56.nu.10.11.* Diximus *sup.n.693.*

795 Quod est intelligendum quo ad actionem realem, nam quo ad personalem sēper 30.anni requiruntur, *l.2. C.de constit. pec. Rota post Cenc.dec.230 n.8. Gratian.disc.490.in princ. Ridolfin. sup.* Vbi quod non sufficit vna præscriptio & ideò possunt peti fructus censuum per 30. annos, ante litem motam, quia in illis non est completa præscriptio, *Christin.dec.74. nu.3. vol.4.Rota rec.dec.373.nu.8.seqq p.9.* Vbi quod stante iuramento requiruntur 40.anni, & tot præscriptiones, quot anni, nec currunt stante mala fide, quæ oritur ex scientia debiti, & nocet etiam hæredibus vniuersalibus, ita vt nec ex propria persona possint præscriptionem incipere, *Rota p.13.rec.dec.47.*

796 Sic census iniustè creatus, & sic habens iniustum principium, nullo temporis cursu, etiam immemorabili potest conualidari, neque præscribi, & ita etiam in qualibet materia periculosa, & de vsuris sospecta, seu quandocumque appareat de iniusto principio creationis census redditur nullus, quacumque præscriptione explosa, *Rodriq.de ann. reddit. lib.1. c.17.Salgad.labyr.cred.p.1.c.40.in fin.*

797 Quid dicendum quo ad census annuos debitos ex censu affrancabili, & non sufficere vnam præscriptionem, *R.Ponte cons.48.nu.11. lib.1.R.Tap.lib 4.Iuris Regni,in constit.Duram, & Diram,num.15.Staiban.fen.cons.59.n.15.Cappell.Tholos.dec.242. Guid. Pap.dec.406. Barz. dec.101.nu.8.* vbi decisum refert.*Boer.dec.336. Gaill. obs.73. lib.2.* vbi decisum refert. *Thes. dec.179.num.4.Ludouic.dec.* Luc.*31.nu 16. Pereira dec.63.Bellug.in specul.Princip. rubr.41. §. leges Regni num. 61.seqq.* decisum referr per *S. C. Rouit.dec.79.num.21.* vbi fuerunt condemnati ad soluendum decimas infrà centum annos in futurum, attenta dispositione *tex.l.cum notissimi §.in his etiam, C.de præscript.30. & in d.l.§ illud, Monald.dec.350.n.4. Kitzel. de monetis cl.4.qu.2.sect.1.n.25.*

798 Nam ille, qui sub die, vel conditione debet consequi, ius suum ante diei, vel conditionis euentum, in iudicium deducere potest, vt sub eadem conditione, condemnatio sequatur, ad *text.l.in lege Aquilia.41.ff.ad l. Aquil. Suar. allrg.4.num.4. Mastrill.dec.118.num.16.Staiban. resp.13.Andreol.contr.52.nu.1.3.Monald.dec.350. n.3.Gallus de fructib.disp.9.art.1.n.50.51.*

Vt in tertio possessore cum titulo, *Monald. d.dec.350. nu.14.* quia ex mutatione personæ non mutatur natura census, *Monald.sup.n.5.6.* Sed vide *n.7.8.*

799 Et *Cenc.de censib.qu.118.n.17.& seqq.* dicit tot præscriptiones requiri quot sunt annuæ præstationes, ex *Rota* penès *Put. dec.259. p.1. Mohed. dec.226.* & alias decisiones referi post Tractatum, *Pacific.de Saluian.insp.2.c.2.n.292. & Rota apud ipsum dec.302.n.9.dec.303.n.3.*

800 Ratio *Poteti d.dec.259. Cenc. & Pacifici* est ex *d.§. illud* qui debitum censuum pro futuris annis est conditionale, & incertum, cum possit debitor ad sui libitum censū restituta sorte, ad sui libitum quandocumque redimere, vt proinde, qui censum annuum debet, pro futuris censibus purus, & certus debitor dici non potest, *Merlin.de pignor.lib.4.qu.80.num.22.& lib.5.q.21.n.52.*

801 Nam tacita, & voluntaria conditio inest, vt eatenus in futurum debeat, quatenus sortem minime restituerit, & ex hac ratione id concludit *Merlin.de pignor.lib.5.tit.1.qu.21.nu.49. 50.post Gratian.disc.490. nu.1.disc.883. num.14. Rot post Merlin.dec.35.num.15.seqq.& dec.105. num.8.*

802 Immò diuersa est causa illius annuæ præstationis, quæ sola debitoris personali nititur obligatione, vt eius, quæ pro censu redimibili debetur, nam in prima nulla requiritur possessio, vel quasi præscribentis, sed tantum sufficit negligentia non petentis, Post alios *Barb. sa in l.2.n.75.seqq.C.de præscript.& in l.si quis emptionis,in princ.n.47.& 49.*

803 At in præscriptione annuæ præstationis censualis, cum ius census sit ius reale, & quodammodo seruitutis, ipsimet prædio supposito inhærens, in quo principalis obligatio est realis, & hypotecaria, *G. marta dec.145.Molin.dec.1.num.117.p.2.* post *Rodriq.de annuis reddit.lib. 2.qu.19.nu.11.D.Merlin.contr.44.nu.2.3.* Cenc. *q.118.n.2.*

804 Hoc ius reale à creditore possessum, per debitorem absque possessione, vel quasi nullo modo præscribi potest, ad *text. c.sine possessione de reg.iur. in 6.* Nam non ipse debitor census, sed creditur ius exigendi censum ab illo debitum, possidet. Quod si velit debitor præscribere ius negatiuum non soluendi censum, tunc *R.Rouit.dec.97 num.4.* probauit, ad hoc vt possit præscribere, & huius iuris, quasi possessionem acquirere, necesse est, quod interueniat interpellatio debitoris, per creditorem facta, & illius recusatio soluendi, cum acquiescentia creditoris, à quo tempore, data etiam bona fide, quasi possessio non soluendi, &

præ-

præscriptio ipsius iuris formalis procedere posseni, R. Capyc. Latr. consult. 66. nu. 31. 32. R. Rouit. sup. Afflict. in constit. qu. dragen. item, n. 11. de præscript. Et sic cessante interpellatione, cum recusatione debitoris, præscriptio iuris formalis exigendi censum, & ab eius futura præstatione debitor liberatur, solo temporis tractu induci non potest, secus præteritorum annorum, quorum iam venerat dies solutionis, longissimi temporis præscriptione, data bona fide, liberationem ipse consequatur, late P. Affl. contr. 49.

805 Ex his respectu Tertii possessoris rei censui hypotecatæ, ille præscribere potest census decursos, non futuros, cum tantum sit debitor census redimibilis, non tenetur nisi purificata conditione redentionis, Cenc. d. q. 118. nu. 21. seqq. ex Sforz. Odd. consl. 82. num. 39. seqq. lib. 1. Felician. de censib. tom. 2. lib. 3. c. 4. num. 18. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. d. qu. 21. num. 50. P. Affl. sup. n. 26.

806 Sic præscriptio ipsa non à die possessionis fundi hypotecati, ad beneficium possessoris incipiat, sed ex quo principalis debitor cessauit, Cassan. in consuet. Burg. rubr. 11. tit. de censib. §. 1. d. num. 36. vbi decisum refert, ea ratione, nam nō volenti agere, vel ei, qui exceptione repelli posset, non currit præscriptio, l. 1. §. si quis autem, ff. de itin. actuq; priu. 1. Fo ler. de censib. vers. huiusmodi census num. 108. seqq. Rodriq. de ann. reddit. lib. 2. q. 9. num 64. Cenc. q. 118. nom. 49. seqq. Vbi n. eo. reiicit mudificationem Fellerij dicentis, quod si debitor census vendidisset rem pro franca, & libera, creditor sciēs teneatur de iure suo protestari, alias si per longum tempus tacuerit inducitur liberatio, quamuis interim principalis debitor census persoluisset, comprobat Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 18. p. 5. nu. 51. vbi decisum refert ex Gamma dec. 99. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eug. fol. 261. n. 73. Kitzel. de monet. cl. 4. qu. 2. sect. 1. num. 9.

Et ius executiuum præscribitur spatio 30. annorum, si per tantum tempus non sit facta exactio annualitatis debitæ, Affl dec. 245. in fin. R. Ponte dec. 18. num. 14. R. Capye. Latr. dec. 58. n. 1. Barbos. in l. sicu. 3. C. de præscrip. 30. vel 40. ann. num. 154 seqq. Carlenal. de Iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 7. nu. 5. & 28. & lib. 1. tit 3. disp. 4. num. 5. P. Affl. d. contr. 49. n. 30. Diximus sup.

Et licet Carleual. de Iudic. disp. 4. d. nu. 16. dicat, quod nō præscribentur annualitates futuræ, Rodriq. de ann. reddit. lib. 2. qu. 9. nu. 69. Auendan. de censib. c. 103. nu. 8. Constantin. Papa in addit. ad Carani tit. 167. n. 32.

Tamen in contrarium est magis communis opinio, vt ius executiuum perdatur etiam quo ad annualitates futuras. D. P. Affl. d. contr. 49. n. 30. & seqq.

Verum si intra spatium 30. annorum citatio verbalis, vel realis adsit, vel productio instrumenti, & petitio illius, præsente, & sciente reo facta fuisset, præscriptio Iuris executiui esset interrupta, vt nulla habita ratione annorū decursorum, iterum, & noui ter inchoanda esset, Carleual. d. disp. 4. n. 21. seqq. P. Affl. d. n. 30. vers. Verum.

Verum si creditor elapsis 30. annis, peteret annatas 29. non obstaret præscriptio, nisi ex confessione ipsiusmet creditoris, vel alio publico instrumento non constaret contrarium, P. Affl. d. contr. 49. num. 30. vers. Quo si, post, Franch. dec. 141. Stephan. resp. 82. num. 53. Tonnut. qq. ciu. l. c. 25. n. 91.

Et licet non nisi 30. annorum spatio à Tertio possessore contra creditorem præscribatur, vt post Affl. dec. 139 voluerunt plures relati per Menoch. de recuper. poss. remed. 14. nu. 68. Barbosa in l. 1. C. de præscript. 30. vel 40. ann. n. 287.

Et quamuis vt sup. diximus, in præscriptione annui census, tot præscriptiones requirantur, quot sunt anni, tamen contra tertium possessorem, vnicam præscriptionem sufficere dicit P. Affl. sup. contr. 49. nu. 36. vers. licet non nisi.

Verum per lapsum 30. annorum non solum præscribitur via executiua, sed per tale tempus censetur census affrancatus, & redemptus, Mysinger. cons. 78. nu. 15. 16. 7 b. s. dec. 179. num. 5. Medic. cons. 131. num. 15. Affl. dec. 13. in princ. & num. 21. 22. Theo or. all g. 78. num. 19. Roman. co. s. 169. Nam qui ex longissimo tempore non soluit, ex aliqua legitima causa exemptus præsumitur, Surd. cons. 234 n. 10. R. Capyc. Latr. consult. 68. latè P. Affl. d. contr. 49. n. 31. & seqq. Diximus sup.

807 Alii distinguunt, Aut præstationes annuæ veniunt principaliter propter se, & requiruntur nouæ præscriptiones, & procedit l. cum notissimi.

Aut veniunt accessoriè, & sufficit præscribere sortem, l. cor, C. de vsuris. Soccin. sen. cons. 41. n. 8. lib. 4.

Sic præscriptio in annuis pensionibus, tot præscriptiones requiruntur, quot sunt anni, Menal. dec. 222. n. 2.

Verum datur casus, quod contra debitorem non soluentem; detur restitutio in integrum, Tonnut. qq. ciuil. c. 25. n. 92.

808 Declara, vt in contractibus conditionalibus, quando à principio aliquid annuum sub conditione debetur, requiruntur tot præscriptiones, quot anni, Cenc. de censib. q. 118. n. 9.

809 Secus quando à principio pro omnibus annis est nata obligatio, licet sit dilata exactio, vt solutio fiat in dies, Cenc. sup. n. 9. Petr. Greg. syntagm. iur. lib. 40. c. 6. n. 3. & c. 5. n. 33.

810 Declara 2. quia si tempore obligationis adiectum est aliquod verbum distributiuum temporis, quia tunc plures censentur dispositiones, Cenc. sup. n. 10. Put. dec. 253. nu. 2 seqq. p. 1. Pacion. alleg. 75. nu. 2. Vbald. dec. 350. nu. 3. D. Massola ratiocin. 56. nu. 14. 15. Duard. de censib. dec. 303. n. 1.

811 De

811 Declara 4. quod præstatio quælibet per non solutionem per annos centum, remanet extincta, *Rener. Budell. de monet. cap. 24. n. 9.*

812 Declara 5. quod præstatio, quæ debetur Principi, nunquam præscribitur, *l. competit, C. de præscript. 30. vel 40. Annor. Budell. d. c. 24. nu. 36. Menoch. præs. 131. num. 37. lib. 3.* quia ius cõmune resistit, *Menoch. sup. n. 57. Gallus sup. disp. 8. n. 52. & disp. 5. art. 4. qu. 15.*

813 Declara 6. In annuis debitis Ecclesiæ, Monasterio, aut Ciuitati, nam in his concurrit probabilis ignorantia, & sic eis succurritur per restitutionem in integrum, *R. Reuert. & R. Marin. d. dec. 83.* Sed contra, & bene *D. Romaguer. ad Synod. Gerund. fol. 433. nu. 166. seqq.* Vbi non, post 40. & 100. annos.

Sed contra Romanam Ecclesiam in his annuis præstationibus currit præscriptio centũ annorum, contra alias verò Ecclesias currit præscriptio quadraginta annorum, *R. buff. in l. iubemus, ff. de fund. patrim. Thes. dec. 114. n. fine, Guid. Papa dec. 161. Ricc. coll. 1003.* Sed Vide *infrà sect. 1. nu. 232.*

Verum Ecclesiæ, vt diximus aduersus talem præscriptionem competit restitutio in integrum, ex capite ignorantiæ, *Magon. dec. Luc. 77. Affl. dec. 309.*

Quomodo probetur talis ignorantia, *Magon. d. dec. 77. num. 14. 15. & ibi add. lit. D. & apostilla ad eandem dec. 31. n. 22. lit. C.*

Sed an talis restitutio sit concedenda elapso quadriennio post finitam præscriptionem *Thes. d. c. 114. n. 5. 11. seqq. R. Ponte consi. 104. nu. 7. lib. 2.* à die scientiæ, *Marin. d. dec. 83. & 408.*

Numquid titulus requiratur declarat idem *Thes. d. dec. 114. nu. 5.* Vbi in illis quæ sunt modici præiudicij non curatur de titulo, secus in illis maximi præiudicij, *Osasch. dec. 160. nu. 14. Mastrill. dec. 114. nu. 41. 43.*

Et quamuis ex temporis diuturnitate præsumatur titulus, *Caputaq. dec. 314. p. 3.*

Tamen si liqueret de titulo inualido, adhuc diuturnitas temporis non prodesset ad præscribendum, *Mastrill. sup. n. 13. Osasch. dec. 55. nu. 5. dec. 101. nu. 38. Bisogni alleg. 125. n. 20. & seqq.*

814 Idem in minore. *Maceratens. lib. 2. res. 5. nu. 4. Mansrella ad Capyc. Latr. dec. 27. n. 1. seqq. lib. 1.*

815 Et in annuis præstationibus acquiritur præscriptio cũ negatione, & acquielcentia, *Kitzel. de monet. cl. 4. qu. 2. n. 40. Cepparell. res. 73. nu. 15. Rouit. cons. 51. nu. 33. lib. 2. & dec. 92. P. Affl. contron. 49. Rota* post *Cenc. de censib. dec. 45. & seqq. Merlin. dec. 242. nu. 8. Card. Luca de censib. disc. 20 nu. 7. Ansald. disc. 95. n. 14.*

Verum præscriptio debiti non requirit creditoris interpellationem, sed tantum quod sit debitor, & cogi possit ad solutionem, & non soluat, *D. Rosa consult. 9. nu. 20. P. Affl. contr. 47. nu. 21 22.*

816 Non sufficit vnica præscriptio in tertio possessore cum titulo, *Vbald. dec. 350. n. 14.*

Sic in annuis præstationibus, tot requiruntur præscriptiones, quot sunt personæ, in quibus ius transiuit, *Mansius consult. 391. n. 31. 32.*

Secùs in centenaria, vel Immemoriali, *Mansius ibid. n. 33.*

817 Et quod in annuis præstationibus, nè dum tot præscriptiones, quot sunt anni requiruntur, sed semper sunt immunes ab ipsa præscriptione postremi vltimi 29. anni. (Et quamuis sit facta solutio diminuta v. g. non est verificata, nec verificabilis centenaria, si non fiunt decursi, nisi solum anni centum, & tamen debent esse saltem centum viginti nouem.) *Card. Luca de credit. disc. 140. nu. 4. Ansald. de commerc. & mercat. disc. 88. nu. 13. 14. Rota coram Bichio dec. 33. num. 15. seqq. tom. 1. & Romana cens. 14. Ianuar. 1686. §. Validitas, coram Mattheio, D. Bonden. de pascuis cap. 45 nu. 91.*

818 Immò est locus restitutioni in integrum, ex clausula: *si qua mihi iusta causa,* post *Surd. cons. 454. nu. 47. Gob. de monet. q. 8. à nu. 37. Card. Luca de pension. disc. 34 nu. 15. 16. Noguerol. alleg. 2. nu. 89. Rocca disp. 149. nu. 66. lib. 2. D. Mansi consult. 168. num. 77. & seqq. lib. 2. & consult. 243. num. 30. lib. 3.*

819 Et in terminis præscriptionis per sæculum, & vltrà decursæ firmat *Ansald. d. disc. 88. nu. 10. & nu. 11.* Vbi præcisè respectu particularis successoris, qui præsumitur ignorare modum solutionis faciendus, & quod potuerit credere eo modo, & non alijs ipsam solutionẽ fieri debere, allegando *Surd. d. cons. 454. num. 39. 40. Cyriac. contr. 388. n. 25. 26. lib 2.*

820 Et quod debeat solui quantitas conuenta in futurum, nihil ab ea demendo, non obstante quocumq; temporis spatio, etiam *sup.* annos centum, in quo fuissent solutæ, in aliqua parte diminutæ, *Cyriac. contr. 680. in fine lib. 4. Mans. d. consult. 243 in fine,* vbi refert decisionem *Ansald. d. disc. 88. nu. 15. Card. Luca de credit. disc. 140 num 5.* vbi sic semper fuisse decisum refert.

821 Et quod in præstationibus annuis debitis ex contractu non admittatur præscriptio, dicit *D. Balduc. in decis. tit. 4. de dote dec. 8 nu. 26.* Sed Vde dicta per *Nos sup.*

822 Et præscriptio 30. annorum tollit ius petendi omnes redditus decursos, à die, quo fuit cessatum, *D. Massola ratiocin. 56. n. 6. 7.*

823 Sic ius exigendi adoham per 30. annos, vnica præscriptione præscribitur, *P. Affl. contr. 49. nu. 18.*

824 Sic vsusfructus legatus simpliciter censetur vnicus, & sic vnica præscriptio sufficit, *Barb. in l. 2. C. de præscript. 30. vel 40. annor. n. 137. Castill. de vsufr. lib. 1. cap. 67. Bonden. de præscript. docum. 32.*

825 Præscriptio potest opponi in Saluiano, quod tollitur decem annis inter præsentes, & 20. inter absentes, cum tanto tempore præscribatur hypoteca, ex quo oritur Saluianum, nisi subsit aliqua causa restitutionis, vel nisi nondum nata fuerit actio, *Affl. d. dec. 139. Scoppa ad Gratian. dec. 15. num. 1. 2. Luca ad Gratian. disc. 881. Rota par. 19. rec. dec. 26. p. 10. dec. 204. p. 13.*

dec.

dec.191.nu.10.& seqq.Sabell.§.præscriptio n.16. Rota coram Vbaldo dec.350.nu.2.

826 Amplia, quamuis in Instrumento adesset clausula constituti, cuius vigore requiruntur 30.anni,quando ageretur remedio,l.fin.C.de acquir.poss. Secus si agatur Saluiano,Scappuc.d. tract.lib.2.qu.22.Affl.dec.139.num.6.& seqq.Posthius dec.26.nu.64. Burat.dec.457.nu.5.Rota diuers.dec.186.nu.7.p.4. Antonell.de temp.legal.lib. 2.c.40.nu.19.& seqq.& c.71.num.1.seqq. Card. Luca de credit.disc.131.nu.4.de iudic.disc.21.nu. 12.Vreeul.consult.34.nu.1.

827 Posita conclusio non procedit præscriptio in Saluiano stante scientia debiti, & sic mala fide possessoris, Rota par.19.dec.231.Duran.dec. 401.num.14.

828 Sed quod etiam stante constituto requirãtur 30. anni, etiam in Saluiano, Rota apud Pacific.de Saluian.dec.300. apud Cenc.de censib. dec.303.nu.11.seqq.& dec.75.num.5. Videndus Vrceol.consult.34.Posthius d.dec.26 & dec.47.nu. 3.4.Rota coram Vbald.dec.350.nu.16. vbi de condictione l.fin.C.de acquir.possess.Merlin.de pignor.lib.5.q.21.22.

829 Non incipit currere præscriptio, nisi à die, quo debitor census cessat soluere, Duran dec. 401.nu.13.Rota p.9.rec.vol.1.dec.4.dec.179.nu. 5.Gratian.vbi Luca, & Scoppa dec.15. Eadem Rota p.5.rec.dec.407.nu.17.seqq.p 9.dec.179.nu. 6.& dec.284.nu.39.seqq. P.Affl.contr.49.nu.27. Scoppa ad Merlin.contr.27.nu.19 lib.1. Et creditor sciens alienationem bonorum cesset in petitione, quæ scientia non præsumitur,sed probari debet. Eadem Rota p.14.dec.365.nu.6.seqq. Videndus D. Romaguer.ad Conciol. ad stat.Eugub.lib.2.rubr.30.n.73.

830 An, & quanto tempore præscribatur aduersus Creditorem census, in Regno nostro, disputant latè P.Affl.d.contr.49.D.Merlin.contr.44.lib.1.vbi D.Scoppa.

831 Præscriptio incipit currere à die quo est nata actio,Peregr.de fideicom.art.41.nu.16. Palma alleg.2.nu.10. Bondea.collect.27.n.41.lib.2. Rocca disp.61.nu.16.seqq.lib.1. D.Balduc.in dec, tit.de dote 4.dec.1.nu.36.D.Gusman.verit.iur.34 nu.2.4.Ità vt non officeret immemorialis, Rocca sup.Merlin.dec.487. nu.13. & Rota post Pacific.de Saluian.dec.300.nu.8. & rec.dec.2[illegible]nu.38. p.8.D.Balduc.sup.

832 Sic à die, quo fuit cessatum à solutione debita,Palma alleg.148.num.49. Gusm.sup.P.Affl. contr.47.nu.21.22.Merlin.de pign.lib.5.q.27.

833 Ad præscriptionem obtinendam requiritur scientia illius,contrà quem præscribitur,& illius patientia. Ludouis.decis.417.num 6.Tranche din.consult.80.nu.16.seqq.Vela diss.8.à nu.30 Salgad.de protect.q.1.c.1.præl.3.num.140.& 3.p. c.10.à nu.13.Castill.de Tertijs,c.26.Ciarlin.contr. 219.D.Massola ratiocin.54.nu.21.27.seqq. Gratian.disc.681.nu.21.Sabell.var.res.c.7.nu.15.Ludouis.dec.294.Palma alleg.3.nu.141. Garz.de nubil.gl.7.num.7.30.seqq. Molina de primog. p.2.c. 6.num.23.Fontanell.de pactis cl.4.gl.17.Gregori Lop.in l.22.gl.2.tit.9.p.7.l.28.tit.29. p.3. Rota dec.621.p.1.rec.Affl.dec.329.Penia dec.53. nu.4. Panimoll.in Idea sedendi contr.constit.27.num.18. 22.Vrceol.consult.47.n.9.10.Rub.de confus.c.32. n.9.Sabell.post 4.Tomũ Sum.Tract. res.c.7.n.15.

Quod requiratur scientia, illius, contra quẽ præscribitur,& illius patientia,probatur ex l.2. vbi DD.C.de seruit.& aqua.Viu.dec.411. nu.23. Bursat.cons.156.nu.38. & cons.277.num.12. Sabell.resol.c.7.nu.14.25.cap.22.nu.10.seqq. Vbi an in illa longi temporis, Cyriac.contr.688. nu.21. Giurba dec.60.nu.10.21. Vbi in aqua ducenda, dicit probari, quod quis semel vsus est aqua, Marta cons.124.nu.17.Rota dec.164.nu.3.p.2.diuers.Vrsel.conclus.132.nu.31. Tonuut.res.48.n.7. Vbi quod non sufficit scientia Colonorum. p.2. Rota dec.119.num.38.39.p.2.Marta d.cons.124. num.24.Antonell.de temp.legal.lib.2.c.81. num.2. Vbi quod nec scientia conductoris, Raudens.d. cons.12.nu.89.Gobius de aqua q.10.n.7 seqq.

Secus est si præscriptio sit temporis immemorialis,quia tunc nec scientia, nec patientia eius contrà quem præscribitur,requiritur, Berou.cons.144.num.87.seqq. Vbi ampliat in præscriptione regalium,& contra Principem,lib.3 Raudens.cons.12.nu.62. Giurba obs.60. nu.17.21. Eugen.co s.40.nu.43.& seqq. ea ratione, quia per spatium tanti temporis presumitur,Borrell. de præst.reg.Cathol.c.8.num.44.45. Cancer lib.3. c.4.nu.160.Autonell.d.c.81.nu.9. Vel etiam nisi præscribens haberet titulum, Cancer.d.c.4.num. 161 Mascard.conclus.1214.nu.57.seqq. Autonell. d.c.81.nu.34.Aut vteretur iure proprio, Burat. dec.513.nu.1.Posth.de manut.obs.40. nu.27. Gobius sup.n.10.seqq.

Verum in seruitute negatiua, vltrà scientiã, & patientiam aduersarij,requiritur præcedens prohibitio,cum acquiescentia prohibiti, cum ea,quæ facultatis sunt,non aliter prescribantur, Posth.d.tract.q.10.nu.99.seqq. Pech. de aquaduct. c.6.q.9.nu.107.seqq.Gobius sup.num.14.& q.15. nu.33 Dicemus Nos infra sect.1.nu.639.

Scientia non præsumitur,sed per allegantem est probanda,Gratian.disc.758.nu.9.Ricc.collect. 1959.Viu.opin 835. Pac.Iordan. lucubrat.vol.3. lib.14.tit.17.num.559.& seqq. Merlin. de pignor. lib.5.qu.21.n.58. Rosental.de feud.cap.6. conclus. 47.nu.7.& in gl.ibi sub lit.Q. Altograd. contr.5. num.86.

Et est necessaria scientia, & patientia illorum,quibus præiudicatur, Gratian.disc.870.nu. 23.ex seqq.Merlin.de pignor.lib.5.quæst.21.num. 56.57.

Scientia præsumitur ratione coniunctionis, cohabitationis,& communionis, Gratian. disc. 796.nu.18.Magon.dec.Flor.26.nu.16.seqq. num. 42.seqq.dec.Luc.33.nu.45. Surd.cons.342.num.9. Rota.p.9.rec.dec.356.nu.8. Costa de fact.scient.& ignor.insp.73. 74. Altograd.cons.43.num.68.cons. 94.num.17.seqq.lib.1. Tusc.lit.S. concl.62.seqq. Mascard. conclus.1104. 1231.1293. Nouar.sup.

pragm.in rubr. de præscript. num.22. Nos infrà num.910.

Probatur ex pluribus præsumptionibus simul iunctis, *Magon.dec. Flor.40. Altograd.cons. 97.nu.75.seqq.lib.2.Menoch.de arbitr. cas.89.nu. 17.seqq.Mascard.concl.* 1299. *Pac.Iordan.lucubr. vol. 3.lib.14.tit.17.n.559.seqq.*

Probatur scientia ex qualitatibus facti, multiplicitate actuum, diuturnitate temporis, & vicinitate, *Gratian.disc.113.nu.64.disc.68.nu.13. 32.Gionagn.cons.9.num.32.& 64.cons.10.nu.13. lib.1.Add.ad Ludouis.dec.240.num.11.*Canaler. *dec.631.num.3.*Rota post *Pasth.de manut.dec.57. num.16.dec.139.num.7. dec.432. nu.4.* Rota *rec. dec.120.nu.5.dec.257.nu 6.p.3.& dec.32.num.3. dec.429.nu.4.6.p.4.dec.93.num.10.par.5. Burat. dec.222.nu.6.7.dec.427.nu.10.dec.691. n.6.seqq. & dec.823.nu.5.*

Scientia præsumitur circa id, quod quis perquirere, & scire tenetur, *Rota* post *Posthumum de manut.dec.164.nu.5.6.dec.438.nu 12.*

In exercitio Iurisdictionis circà damna data, probatur ex actu facto contra ipsum, *Rota* post *Posth.dec.422.nu.12.*

De non patientia dicitur apparere ex contradictionibus extraiudicialibus, & iudicialibus, *Rota rec.dec.150. in fine, dec.188.num.2.p.3. Rota* post *Pasth.de manut. dec.406.num.5.& dec. 598.nu.7.*

Si post contradictionem extraiudicialem, subsequatur actus possessorius, & contradictor acquiescat, dicitur constare de patientia, *Rota dec.508.num.3.p. 3.*post *Posth.de manut.dec.169. num.6.Capibl.de baran.in pragm.1. c.5. nu.4.in fine lib.2.Nos ad Rouit.cons.80 lib.3.*

Scientia Tutoris, Procuratoris, Officialis, vel Administratoris qualiter præiudicet pupillo, vel Domino, *Gratian. disc.957. Ricc. collect. 2865.Costa de fact.scient.& ignor.insp.78.79.*

Et scientia officialium quando præiudicet Domino, vel non, *Capyc.dec.57. Surd.dec.181.* vbi *Hodiern.& Censal.Rota dec.507. p.1.nouiss. Pac.Iordan.lucubr.vol.3. lib.14.tit.17.num.563. seqq.Gob.tract.ad l.bene à Zenone,* C. *de quadr. præscript.q.2.n.35.Costa sup.insp.72.Infrà n.858*

Et in indiuiduis scientia vnius alteri præiudicat, *Tiraq.de retr.consangu.§.1.gl.13 n.29.Magon.dec.Lucens.33.num.46.*De scientia requisita. *Torre de pactisfut.success.dec.102.nu.2.& p.3.de maior.Ital.dec.16.nu.81. Cyriac.contr.531.n.73. Staiban.res.180.nu.28. D.Balduc.decis.tit.de dote dec.1.n.55. Molignan.altercat.89.nu.4.Scoppa ad Merlin.contr.13.nu.41.lib.1.Capon.disc.193. Canall.qu.48.*

834 Sic in his, quæ pendent ab vltima voluntate, non currit, nisi à die scientiæ talis vltimæ voluntatis, *Palma d.alleg.3.num.144. Massola patrocin.54.nu.21.30.patrocin.63. nu.26. Barns. res.4.nu.11. D.Rub.de confus.c.3.n.6.7.*

835 Et quatenus currat, competit restitutio in integrum, *D.Massala sup.nu.29. ratiocin.63.nu. 26.Merlin.dec.487.nu.18.dec.811.num.9.10.& p.5.rec.dec.541.num.40.seqq.& dec.407.num.18. p.6.dec.59.nu.7.p.10.dec.204.n.8.*

836 Sic in materia retractus, etiam illa 30.vel 40.annorum non currit, nisi à die scientiæ veræ, *Palma d.alleg.3. nu.149.* Vide contra *Antonell.de temp.legal.lib.3.c.2.num.7.Duran.dec.52. n.2.D.Albrit.de inconstant.dec.19.n.18.* Diximus *sup.n.109.seqq.*

837 Ideò Restitutio in integrum competit ex capite probabilis ignorantiæ, *Palma alleg.2.nu. 22.Vrceol.consult.47.nu.9.10.Rocca disp.140.*

838 Et longissimi temporis est inducta in odiū agere negligentis. Ideo non habet locum vbi negligentia considerari non potest, *Palma d. alleg.2.nu.24.25.Valenz.cons.93. nu.44. R.Marin.ad Reuert.dec.466.nu.7.*

839 Non currit contra hæredem, nisi ille habeat scientiam facti, *Rocca disc.93.n.30. D.Balduc.in decis.tit.de dote dec.2.nu.21. & dec.1.nu. 55.* Verum ignorantia iusta successoris non attenditur quando est completa præscriptio contra authorem, *Merlin.de pignor.lib.5.q.21.nu.60.*

840 Quid in tertio habente causam a debitore, *Scoppa ad Gratian.dec.15.nu.8.*

841 Verum ad præscribendum contra pupillū sufficit scientia tutoris, Rocca *disp.140. n.20.*

Et præscriptio nocens principali, nocet fideiussori. *Erring.de fideiuss.c.27.p.4.nu.44. Franc. de fideiuss.c.3.nu.31.Mesa resol.lib.2.c 12.num.6. Nos ad Rouit.cons.50.nu.9.lib.3. Merlin. de pign. lib.5.q.21.nu.72.73.*

842 Non incipit præscriptio nisi à die, quo scit creditor bona sibi obligata esse in tertium alienata, *Concial.alleg.3.nu.16.& alleg.5.num.33.* licet *d.alleg.3. num.17.* referat DD.contrarios, *Scoppa ad Gratian.dec.15. num.10. Palma alleg. 184.nu.51.D.Balduc.decis.tit.de dote dec.1.nu.41. 42. Rota* post *Olea de cess.dec.10.n.5.*Sed scientia hæc debet probari per allegantem *nu.43.*

843 Verum quando currit præscriptio non solum contra vnum hæredem, sed cōtra duos, tunc satis dicitur constare de eorum ignorantia, *Staiban.res.104.nu.79.*

844 Et licet præscriptio 30. vel 40.annorum omnē tollat actionem, vt diximus *n. & seqq.* Tamen quis restituitur per ignorantiam, *D. Rasis lib.2.obs 89.n.27.& seqq.*

Secus per ignorantiam Iuris, *Rosis sup.num. 45.seqq.*

845 Sic licet constitutum præscribatur 30. annis, *Rasis p.1.obs.12. nu.70.* nisi mortuo constituente, nam tunc decem anni sufficiunt *n.71.*

Verum ignorans restituitur, *Rosis nu.55.57. 73.75.*etiam 30.vel 40.*n.36.*

Idem in hærede, *Rosis nu.74.*

846 Licet alii dicant: præscriptionem 30.annorum currere, etiam contra ignorantes, *Reg. Marin.*vbi *Luca lib.1.resol.cap.27.nu.4. Massola patrocin.56 n.22.*

Verum scientia Colonorum, seu conductorum, sicut non sufficit ad acquirendam seruitutem aquæ ducendæ, ita non officit Domino,

cui

cui seruitus debetur, ad eam amittendam, *Gobius Tract. var. qu. 10. num. 8. 62. Tonnut. resp. 48. nu. 7. p. 2. Marta consi. 124. num. 24. Rota dec. 119. nu. 38. 39. p. 12. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 81. nu. 1. Raudens. consi. 12. nu. 89.*

Sic scientia vsufructuarij ad præscribendam seruitutem non sufficit, sed sufficit ad acquirēdam libertatem, *Pecch. de aquaduct. lib. 3. c. 13. qu. vltim. Gobius sup. nu. 64.*

847 Ad præscribendum ius patronatus requiritur scientia, & patientia illius, contra quem præscribitur, *Tranchedin. consul. 80. nu. 16. Calderin. consi. 15. in fine, Lambert. de iure p tr. lib. 2. p. 1. q. 3. art. 1. num. 3. Rota dec. 167. num. 2. 5. dec. 184. nu. 1. dec. 883. nu. 7. p. 1. diuers. & dec. 4. nu. 2. dec. 109. nu. 11. seqq. p. 2. Salgad. labyr. p. 3. c. 10. n. 13. Garz. de benefic. p. 5. c. 5. nu. 109. Tonnut. resp. p. 3. c. 166. nu. 8. Aug. Barbos. de Episc. alleg. 71. num. 44. Vivian. de iure patr. lib. 4. c. 8. num. 11. & lib. 5. c. 4. num. 31 Ganzal. ad reg. Cancell. gl. 45. §. 2. nu. 32. Mager. de adnocat. arm. c. 9 nu. 962. seqq.*

848 Iura incorporalia non acquiruntur, nisi accedente scientia, & patientia aduersarij, *Capyc. dec. 57. Roccus resp. 3 num. 47. lib. 2. l. penult. ff. de seruit. Salgad. labyr. p. 3. c. 10. nu. 15. 16. Mager. de aduocat. arm. c. 9. nu. 965. Larrea alleg. 16. num. 1. Naguerol. alleg. 26. nu. 379. Castill. de vsufr. c. 12 ex nu. 27. & de Tertijs c. 28.* post mille *Antun. de de donat. tam. 2. c. 45. num. 12. Tranchedin. consult. 80. num. 17. seqq.* Secus si adsit Immemorialis, *D. Ciriin. in nexu rerum Eccles. cap. 2. nu. 169.*

849 Et non sufficit scientia officialium, *Salgad. d. c. 10. nu. 20. 21. Tranchedin. sup. nu. 10.* secus in immemoriali, *Surd. dec. 4. num. 6. Klocb. consi. 33. num. 20. D. Gobius tract. var. tit. de Aquis qu. 10. num. 21.* Vide *infra n. 858.*

850 Sed in Immemoriali, currit præscriptio etiam contra ignorantes, *Mascard. conclus. 1214 n. 40. seqq. Balb. de præscript. in 2. p. 4. p. princ. 1. q n. 14. Borgnin. dec. 2. n. 71. & dec. 4. n. 53. p. 5. Pinimoll. in l de a fedan. cantrau. consi. 27. n. 23. Sonsa dec. 15. n. 11.* Quāuis contra Regē præscribatur, *R. Reucert. & R. Marin. de. 376. & dec. 333. nu. 5. fol. 630. Capuc. in praxi tom. 1. p. 2. c. 4.* licet contra dicat *Iouius de salemut. contract. gl. 16. §. 15. nu. 84.* Ità vt non sufficiat scientia Officialium, maximè temporalium, *Iouius ibid. Gobius de aqua q. 10. num. 10.* Vbi etiam in Regalibus, & contra Principem. Vide *Nos n. 858.*

851 Forensibus datur restitutio in integrum aduersus præscriptionem statutariam, per ignorantiam, *Pacian. de locat. c. 52. num. 99. ex Verall. dec. 207. p. 3.*

852 Secus si ignorantia reddatur aliqua ratione improbabilis, *Lanfraneb. Zacch. de salario q. 105. nu. 21. Pacion. sup. n. 100.*

853 Redditur improbabilis ex quo creditor, tempore considerabili in loco statuti sit moratus, *Rolan. consi. 42. num. 27. lib. 3. Add. ad Burat. dec. 98. num. 7. Rota post Gilian. in compend. statut. Perus. dec. 124. nu. 8. Rota rec. dec. 555. num. 9. p. 4. tom. 3. Pacion. sup. num. 101.*

Præscriptio non currit, nisi sint elapsi 30. annis ante moram litem, *Monald. dec. 206. n. 2.*

854 Quo ad præscriptionem contra Regem, licet per *tex. c. 1. §. si quis per 30. tit. si de feud. defunct. m lit.* præscribatur per 30. annos contra Regem. Cum per tale tempus præsumatur inuestitura, & sic titulus, & per nostram *Constit.* incip. *quadragenalem*, vbi *Affl. & R. Ponte consi. 155. nu. 10. 11. lib. 2. P. Affl. contr. 47. n. 28. seqq.*

855 Tamen difficultas est, an sit vera talis conclusio in Regno vbi non adest Rex, vt in Regno nostro Neapol. & ob impotentiam Proregis ad faciendas nouas Inuestituras feudorum, & Regalium, nam *tex.* supradictus inducit præsumptam inuestituram, ex actibus, qui fiunt cum persona, quæ vere posset inuestire, vt dicunt *Camerar. in l Imperi. lem fol 8. lit. C. seq. Anna in repert. rubr. de vassall. decret. at. t. num. 450. seqq. Anna fil. consi. 127. nu. 25. seqq. Bambacar. de feud. tit. si de feud. q. 10. nu. 71. seqq.*

856 Eò magis quod licet possit dici, quod præsumatur titulus, quia Proreges habent speciale mandatum ad vendendum feuda, Tamen non habent ad donandum, & per 30. annos non stat Prorex in Regno. *Consi. Georg. in repetit. feud. d. l. c. 25. nu. 10.*

857 Sic ob absentiam Regis à Regno, contra illum non præscribitur, *R. Mar. ad Reucrt. dec. 560. n. 6. Anna consi. 127. nu. 27. lib. 1. Bambacar. de feud. qu. 10. nu. 171. D. Constant. in prag. 41. de annon. Ciuit. nu. 42. Larrea alleg. 90. nu. 21. Cyriac. contr. 532. n. 4.*

858 Sed quod sufficiat scientia Officialium, & Ministrorum ipsius Regis, & Regij Fisci, vt fiat præiudicium Regi absenti, est communis sententia post *Bart. in l. si publicanus, §. in omnibus ff. de public. R. Lanar. in d. c. si quis per 30. num 75.* vbi allegat *Isn. l. Castr. Roman. Aretin. Cuman. Bald. Balb. Cr. uet.* & alios, *R. Ponte consi. 91. nu. 2. 3. lib. 2. Canar. in reg. possessor. p. 2. in princ. num. 11. Costa de iur. & fact. ignor. insp. 41. num. 11. & 72. Rota penes Farinac. dec. 507. nu. 2. in nonist. par. 1. Surd. dec. 4. num. 6. Garz. de nobil. gl. 7. num. 7. D. Gear. alleg. 4. num. 16. P. Affl. d. contr. 47. num. 42. Salgad. de protect. p. 1. c. 1. prael. 3. nu. 140. & p. 3. c. 10. à nu 3. Escalon. lib. 2. Gazophil. t. p. 2. c. 11. verb. Min. f. num. 3. Menoch. cas. 1007. num. 93. Peregr. consi. 45. nu. 32. consi. 82. num. 19. lib. 6. Gratian. disc. 560. nu. 21. 32. Gionagn. consi. 10. nu. 11. lib. 1. Rota p. 10. rec. dec. 295. nu. 10. Cyriac. contr. 532. num. 29. 31. Pacion. de locat. cap. 59. num. 33. Pat. Iardan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 17. nu. 563 & seqq. Gobius Tract. ad l. benè à Zenone, C. de quadr. præscript. q. 2. nu. 35. seqq. R. Marin. ad Reucrt. dec. 333. nu. 5. 6. D. Palma dec. 345. nu. 15. Nos infrà sect. 1. num. 451.* Sed *Pac. Iardan. sup.* limitat quatuor modis.

859 Quod *Nos* pro certo habemus, ex hac ratione, quia officiales Regij, & Fisci Aduocatus, dum quis vtitur aliqua re feudali, vel regali, habent oculos apertos, & videntes si pro illo vsu habent specialē concessionem, igitur dum permittunt illa re vti, vident habere priuilegium, quod quamuis post tantos annos non exhibetur,

tur, præsumitur deperditum.

860 Maxime in Immemoriali, in qua non requiritur scientia illius, contra quem præscribitur, *R.Valenz.cons.93.nu.94. R.Marin.ad Reuert. dec.466.n.7.& alleg.149.n.14. Gobius tract.variit. de aqua q.10.n.10.seqq.& nu.20.*

861 Nec admittitur probatio in contrarium, *Marin.sup.nu.6. Montan.de reg.l. in prælud.n.31.*

Scientia habetur, & sufficit per domicilium in loco, licet corpore sit absens, *Rota in Auximana præscriptionis coram R.P. Litra. Nouar super pragm.in rubr.tit.de præscript.nu.22.*

Sed quid vbi quis præsens aliquo tempore, & aliquo tempore absens, adijciuntur ei super decennium tot anni, quot ex decennio fuerit absens, *auth.quod si quis, C.de præsc.long.tempor. Nouar.sup.num.23.* Et dicitur præsens qui in eodem est territorio, etiam si transtulisset domicilium alibi, *Fab.in C.def.23. C.de except.Christin. dec.136.in fine tam.1.infrà Nos n.909.*

862 Restitutio in integrum aduersus præscriptionem conceditur secundo hæredi; mortuo primo ante aditionem hæreditatis, *Rota apud Gales de restitut.n.401.fol.269.*

Et sic hæredi datur restitutio ex capite ignorantiæ, *Andreol.contr.142.num.12. & contr.52. num.17.* Etiam si sit filius, *contr.146.* etiam quadragenaria, *contr.418.nu.20. Rota post Vrceol.de transact.dec.95.n.8.*

863 Restitutio in integrum datur aduersus præscriptionem ex capite probabilis ignorantiæ in hærede, & multo magis in substituto. Idem *Gales dec. num.427.fol.271. D. Rosis lib.2.obs. 89.nu.29.seqq. Gratian.& Luca disc.463.nu.35. seqq. Ciarlin.contr.196.n.48.49. Carena res.234. nu.14. Sperell dec.135.nu.141.seqq. Cyriac.contr. 321.nu.76. Bonden.collect.10.num.57.48.nu.55. 29.num.53.tam.2. Marin.ad Reuert.dec.574.nu. 2.res.160.lib.2. Castald.consult.104.nu.6. Sabell. §.restitutio nu.10.11.16. Rocca disp.115. num.33. tom.2. Tristany dec.23.num.10.seqq. Fontanell. dec.154.& de pactis cl.7.gl.3.p.2.num.12. Turricell.de reb.Eccles.non alien.c.29. D. Romaguer.ad Synod.Gerundens.lib.5.tit.12.c.9.n.203.*

864 Ecclesiæ, & Hospitali competit restitutio aduersus præscriptionem 30. vel 40 annorū. Idē *Gales dec.n.166.fol.250.* ex capite iustę ignorantiæ, & ob negligentiam administratorum, *D.Constantin.ad statut.Vrb.fol.321.num.32.seqq. Gratian.disc.403.nu.35. Valenz.cons.187.n.122. Hodiern.ad Surd.dec.4. nu.7.seqq. Noguerol. alleg.2.num.89. Andreol.contr.52.n.17. contr.142. nu.20. Fontanell.de pactis cl.4.gl.12.p.1.n.41. & à num.85.ad 92.& tom.2.cl.7.gl.3.p.2. nu.5. seqq.n.13.* vbi decisum refert, *D. Tristany dec. 23.num.10.* Ad quam restitutionem datur quadriennium, *l.vlt.C.de tempor.in integr.restit.c.1. 2.de restit.in integr.Castill.lib.7.c.25.nu.12. Fontanell.de pactis cl.4.gl.12. num.76. & dec.177.n. 23.* Verum ex ignorantia competit post quatriennium, *Conar.lib.1.var.c.3. Fontanell. cl.4. gl.12.num.91.seqq. D.Tristany sup. n.11.* Sic à die scientiæ, post mille *D.Tristany nu.12. D. Crespi obs.33.n.2.3.*

Competit Confraternitatibus, & Locis piis, *Barbosa in l.3.C.de præscript.num.358. Bonden.de præscript.docum.14. Barbos.alleg.75.n.36. p.3. Rota post Pacichell. de distant. dec.51. nu.29.30. dec.25.n.10. Nos q.38.n.402.* Vbi quibus aliis.

865 Restitutio non est deneganda aduersus completam præscriptionem, concurrente probabili ignorantia. Idem *Gales dec.384.fol.268. D.Balducin decis.de dote tit.4.dec.1.n.49.53.& dec.2.nu.22. D.Rosis lib.2.obs.89. num.29. seqq.* Vbi secus in ignorantia iuris, *nu.45.seqq. Bich. dec.50.n.5. Duran.dec.426.nu.12. Arguell.dec.92. n.14.seqq. Rota rec.dec.419.n.15.p.12. Corradin. de prælat.qu.24.n.42.*

866 Restitutio aduersus præscriptionem statutariam ex capite ignorantiæ, & clausula generalis: *si qua mihi iusta causa*, datur hæredibus, Idem *Gales dec.n.198.fol.252.*

867 Aduersus præscriptionem Tricenariam conceditur restitutio ex capite ignorantiæ, si illa sit probata, alias non. Idē, *Gales dec.n.86.fol. 242. Afflit.dec.38.319.num.15. Beninten.decis 69. 71. Thes.dec.134. R.Ponte cons.48.num.6.lib.1. R.Rouit.cons.40.n.11. Amat.cons.96.nu.27. Menald.seu Vbald.dec.350.nu.9.10. Baldue.dec. Parmens.tit.de dote dec.3.n.9.*

868 Competit minori restitutio aduersus quadriennalē præscriptionē, Idem *Gales dec.n.247. fol.256. D.Balducin decis.de dote tit.4.dec.1.nu. 48.49.50.& dec.2.num.22.dec.3.nu.17. Scoppa ad Grattan.dec.4.num.46. Bonden.collect.48.nu. 55.vol.1.& de præscript.docum.46. Cels.dec.43.*

869 Et competit aduersus illam, ex qua minor læditur. Idem *Gales de restit.c.2.tract.num.203. Aguila ad Roxas de incomp.tibil.p.5.s.2. nu.59. Hodiern.ad Surd.dec.4.n.31.* licet contra dicat *Scoppa ad Merlin.contr.63.n.4.lib.2.*

Competit mulieri ex causa ignorantiæ, *Rocca disp.115.n.33.lib.2. Gratian.disc.52. n.10. Roccus resp.65.n.30.lib.1.*

870 Datur restitutio aduersus illam quadragenariam. Idem *Gales dec.n.180.fol.251.* etiā centenariam, *Staiban.obs.104.num.31.seqq.* Et procedit in actore, & reo, *n.36.seqq. Andreol.contr. 418.n.20.*

871 Sed quod non detur restitutio in integrum aduersus quadragenarium, & centenarium, dicit *Palma consult.64.num.30. Tranchedin.consult.47.nu.12.ex Fabr.defin.1. C.de præscr.pt.* & immemorialem, post mille *D.Ramaguer. ad Synod Gerundens.lib.5.tit.12.c.9. num.204. seqq. Sabell.§.restitutio, nu.16. Gratian.disc.433. n.67. Cancer.p.2.c.1.n.233.seqq.* In prelatione in venditione rei emphyteuticæ. *Romag.ad Synod.Gerund.lib.5.tit.12.c.9.n.176.* post mille.

872 Restitutio conceditur aduersus præscriptionem ex capite probabilis ignorantiæ, *Gales idem dec.num.365.fol.256. Passern. ad c. Ecclesia 1.de restit.in integr.in 6.à n.34. Cancer.var. p.2.c.1.num.258. Hodiern.ad Surd.dec.4. num.4.* Idem *Gales de restit.in integr.c.1.à nu.54. ad nu. 91. DD.sup.cit.n.863.vers. restitutio in integrum datur.*

873 Con-

873 Conceditur Piis locis aduersus præscriptionem, ob negligentiam Administratorum. Idem *Gales dec. n. 143. fol. 248.*

Sed quod non competat restitutio in integrum Ecclesiæ aduersus quadragenalem, & immemorialem, nisi adsit læsio enormissima, & tunc restituitur ex causa iustæ ignorantiæ, infra quadriennium à die scientiæ, deductis annis, quo vixit beneficiarus, qui incepit non exigere, *D. Tristany dec. 23. Bisogn. alleg. 125. n. 23.* & temporibus belli, &c. *D. Romguer. ad Synod. Grrundens. lib. 5. tit. 12. c. 9. n. 35. & nu. 166. seqq.*

874 Præscriptio non currere incipit contra ignorantem, & quatenus currat, ei competit restitutio. Idem *Gales dec. n. 330. fol. 263.* Quæ ignorantia, ad finem obtinendi restitutionem aduersus præscriptionem probatur iuramento, *Ansald. de commerc. disc. 95. nu. 36* post *Honded. cons. 87. num. 91. lib. 2. Venturin. cons. 50. n. 14. Nicol. lucubr. iur. ciuil. lib. 2. tit. 6. nu. 6. tom. 1. Andreol. contr. 73. num. 68. Mansius consult. 168. num. 83. Rota coram Merlin. dec. 811. num. 13. & dec. 257. nu. 6. apud Pacific. de Saluian.*

875 Restitutio non competit minori aduersus præscriptionem, quando potest habere recursum contra Tutorem scientem, & negligentem. Idem *Gales dec. n. 371 fol. 267.* Idem *cap. 2. tract. de restit. num. 91. fol. 32. Rocca disp. 140. nu. 20.* Quod procedit quando restitutio petitur ex clausula generali, secus quando restitutio petitur, & conceditur ex edicto minorum, *Odd. de restit. q. 22. Franch. dec. 473. Cyriac. contr. 370. n. 39. Rocca sup.*

876 Restitutio aduersus præscriptionem statutariam sexdecim annorum, Communitati Lucanæ fuit concessa, Idem *Gales dec. 404. fol. 260.*

877 Et semper datur cōtra statutariam, ex capite probabilis ignorantiæ. Idem *dec. n. 331. f. 269.*

878 Et aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum. Idem *dec. num. 38. fol. 237.* post alios *D. Scoppa ad Merlin. contr. 63. nu. 2. lib. 2.* post *Affl. dec. 37. num. 1. dec. 329. nu. 7 Merlin. d. c. 63. n. 13. Bottel. er. de success. ab intest. theor. 75. nu. 28. Motill. in prax. S. C. tit. de grad. citat. n. 184. Hodiern. ad Surd. dec. 4. nu. 1. Scoppa, & Luca ad Gratian. dec. 4.* licet ipse *Scoppa ad Merlin. d. c. 63. num. 3.* referat DD. contrarios.

879 Præscriptio immemorabilis, ex qua oritur præiudicium Ecclesiæ, post Papæ Vrbani constitutionem, substineri non potest, quamuis cum ipsa priuilegii fama concurrat. Idem *Gal. in comment. ad constit. Vrban. n. 166. fol. 173.*

880 Præscriptio conuentionalis proueniens ab actu maiorum aduersus minores, continuatur sine spe restitutionis in integrum, *Gales de restit. c. 1. tract. num. 88. fol. 11.* Quod procedit quando nihil cum minore est gestum, secus verò quando aliquid est actum cum eo, *Rocca disp. 140. num. 13. Odd. de restit. p. 2. qu. 54. art. 6. nu. 25. 28.*

881 Præscriptio viuente patre cæpta, posthumo etiam nocet. Idem *Gales cap. 2. tract. n. 2. 3.*

882 Restitutio aduersus præscriptionem peti debet infra quadriennium à die, qua præscriptio completa fuit. Idem *decis. 5. num. 13. fol. 288.*

883 Præscriptio non interrumpitur per transactionem, litem extinguentem, & veterem possessionem confirmantem. Idem *dec. 6. nu. 17. fol. 291.*

884 Competit restitutio aduersus præscriptionem, quæ viuente patre currere cæpit, & in infantili filii ætate terminauit. Idem *c. 2. tract. num. 90.*

885 Præscriptio etiam ætate minores comprehendit. Idem *c. 2. tract. n. 252. fol. 44.*

886 Præscriptionis completæ à die intra quadriennium restitutio est petenda, quoties concurrit positiua scientia in eo, qui præscriptionem est passus, *Rocca disp. 115. n. 34. lib. 2.*

887 Verum contra præscriptionem immemorabilem non admittitur restitutio in integrum ex capite ignorantiæ, *Castill. contr. lib. 7. cap. 25. num. 1. D. Venturin. cons. 9. nu. 92. lib. 2. Barbos. in l. 3. num. 328. & seqq. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Bonden. de præscript. docum. 46. Nouar. sup. pragm. tit. de præscript. in rubr. n. 30.*

888 Quod procedit etiam contra Ecclesiam, *Castill. sup.*

889 Et contra Reges Hispaniarum, in materia Terriarum, *Castill. sup. n. 2.*

890 Et aduersus eam nullitas aliqua obiici non potest, nec etiam simulatio contractus, *Castill. num. 3.*

891 Maximè quando nullitas, aut simulatio obiiceretur agendo. *Castill. n. 4.*

892 Quid in excipiendo. *ibid. n. 4.*

893 Quo ad solutionem Terriarum. *ibid.*

894 Præscriptione semel completa, aduersus eam, maioribus 25. annis competit restitutio in integrum, si iusta causa absentiæ, vel ignorantiæ allegatur *Castill. sup. n. 5. seqq.*

895 Præscriptio regulariter currit contra omnes, præsentes, absentes, scientes, & ignorantes, *Castill. sup. n. 6.*

896 Sed difficultas est, vtrum ex causa iustæ ignorantiæ detur restitutio. Et in præscriptione decem, vel viginti annorum sunt duæ cōtrariæ DD. sententiæ, *Castill. sup. n. 7.*

897 In præscriptione 30. annorum, & 40. *Castill. sup. n. 8. 9.*

898 Quod in omni præscriptione completa deneganda sit restitutio, *Castill. sup. n. 10. seqq.*

899 Maximè lapso quadriennio à die completæ præscriptionis, *Natta cons. 524. num. 11. D. Venturin. cons. 10. n. 23. lib. 2.*

900 Sic quando competit, debet peti infrà quadriennium à die, quo præscriptio completa fuit, *Rota dec. 5. num. 13.* post *Gales de restit. Rota dec. 94. num. 4. p. 5. rec. & dec. 105. nu. 4. coram Carrillo.*

901 Sic competit restitutio aduersus præscriptionem, mulieribus, minoribus, absentibus, & si-

& similibus, *Barbos.in l.3.C.de præscript.30.vel 40.annor.num.295. & seqq.Cald de restit.qu.34. Bonden.de præscript. docum.46. Amat. consi.96. num.27.*

Sic præscriptio statutaria comprehendit personas priuilegiatas, *Calà de restit.in integr.q.34.nu.1.& seqq.Cancer.var.lib.1.c.15.n.27. D. Romaguer.ad statut.Eug.fol.259.num.40.* Sed illis competit restitutio in integrum, *n.41.Cancer.d.c.15.n.27.Bonden.collect.10. nu.60. Pegas ad ordin.Partugal.lib.1. tam.1.ad proœm.gl.58.nu.7.* licet contra dicat *Calà sup.*

Nisi regressum habeant contra tutores, aut alios, *D.Romagner.sup.n.41.*

Sed non restituuntur aduersus conuctionales cœptas cũ defuncto, *Romag.n.43.* post *Bonden.d.collect.10.n.81.seqq.Ottoban.dec.273.n.11. seqq. Burat.& addit.dec.410.& 774. Card.Luca de iudic.disc.21.num.37.Hodiern.ad Surd.dec.4.n.27.seqq.Gales de restit.in integr.in tract.c.2. nu.91.D.Rocca disp.140.n.13.*

902 Restitutio in integrum datur minori aduersus præscriptionem, ratione absentiæ, nam reuersus infrà quadriennium, si fuit ex legitima causa, qualis est reip. *l.vlt.C.de tempor.in integr.restit,* Vel absens militiæ causa non affectata, vel si fuerit in Comitatu, *l.vlt. C. de restit. milit. ac tato titul.* Vel absens iusti metus causa, *l.2.ff.ex quib.caus.maior.* Vel causa legationis municipiorum, *l.legaris, 8.ff.eod.tit.* Vel Principis, *l.1 .C.eod.tit.* Vel Ciuitatis, *l.26. §. quoties, ff.eod.* Vel studii, *l.nec non, 28. ff. eod.* Vel mercantiæ, vel peregrinationis, *l.sancimus, C.de Sacr. Sanct. Eccles.* Vel causa ferendi testimonii. *d. l.sed et si.* Vel appellationis prosequendæ, vel alia causa necessaria, *d.l.sed & si. Ex* causa violentæ cuiuscumque detentionis, *l.succurritur, 9.ff.ex quib.caus.maior.* Vel si sine dedecore in publicum prodire non poterat, *l.10.ff.eod.* Vel si erat in seruili negotio, etiam vt homo liber, *l.seq.ff.eod.* Succurritur post liminio reuersis, & eius hæredibus. Et contra latitantes, vel efficientes quominus secum agendi potestas fiat, datur restitutio, *l. ait prætor, 23. §. deinde, ff.eod.* Idem contra Consulem, Prætorem, & similes, qui non vocantur in iudicium, *d.l.& si,26.§.2.ff.eod.* latè *Linglois in l. 2 C.qui, & aduers.quos,dec.2.q.4.n.8.seqq.*

903 Quando competat restitutio in integrum aduersus præscriptionem, *Fontanell. de pactis nuptial.cl.7.gl.3.p.2. & clans.9.gl.1.p.2. tom.2. Rocca disp.140.Gales de restit. Odd.eodem Tract. Calà eodem Tractatu.*

904 In nostro Regno Neapolitano, per *prag. 2.de præscript.* Si quis dicat velle præscriptionem destruere, per instrumentum de nouo repertum, illud non iuuat, nisi citata parte coram Iudice competente, Notarius iurauerit illud instrumentum penes se habuisse, & parti fuisse occultum.

Et restitutio in integrum, quæ solet peti, propter instrumenta nouiter reperta, debet peti intra quadriennium à die scientiæ, quo elapso præcluditur via, *R.Ponte de pot. Proreg.tit.4.§.2.à num.36.ad 39.R.Marin.lib.2. res.207.num.3.* Quod tempus quadriennii currit à die scientiæ instrumentorum repertorum, *Luca ad R.Marin.d.c.202.num.4.* vbi sic decisum refert per Reg.Cameram Summariæ, anno 1682. in Causa creditorum Principis Gallicani, cum D. Vincentio Tuttauilla, *D. Maradei sup.prag.1.de præscript.& D. Constant. sup.d.prag.n.14.*

Quæ Restitutio datur etiam aduersus præscriptionem centum annorum, ex clausula generali: *Si qua mihi iusta causa. Vrsill.ad Affl. dec.37.n.3.* Idem *Affl.dec.329.*

905 Sed si non currat præscriptio, non requiritur restitutio, *Penia dec.403.n.3.*

906 Sic debet probari præsentia, & domicilium vtriusque in loco moti Iudicii, per totum tempus, quo currit præscriptio, *Magon. dec. Flor.26.num.35.Serafin.dec.916.nu.7. Merlin.dec.811.Gratian.disc.230.n.20. Phœb.arresto 42.p.1.Scoppa ad Gratiam.dec.15.n.9.* Vbi quid in præscriptione decem annorum.

Sic contra absentem causa Reip. deducitur à præscriptione illud tempus, *Sabell. resol.c. 22.nu.7.*

907 A quo sit probanda absentia, vel præsentia, vt quid si pro parte temporis quis fuit præsens, & pro parte absens, an debeat duplicari tempus absentiæ, vel sit facienda computatio, prout inter præsentes. *Pac.Iordan.Lucubr.vol.3.lib.14.tit.24. num.338. seqq. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67.num.2.16.& de Loco legal.lib.2.c.4.num.47. Menoch. cons.331. nu.28. cons.361.nu.19.de præscript.lib6.q.19.n.4. Mascard.concl.1213.nu.69. Farinac.dec.195. num.3.* Vbi quando præsumatur præsentia.

908 Non dicitur absens ille, qui est in eadem Prouincia, *Nouar.sup. pragm. de præscript.in rubr.num.22.& seqq.* ex *Rota, & Linglois dec. 8.qu.1.*

909 Et dicitur præsens, qui est in eodem Territorio, licet domicilium alibi habeat, *Fab. in C.defin.23.tit.de except. Christin.dec.136.tom.1.* Diximus *sup.n.861.*

910 Licet præsentes dicantur quando duo sunt in eadem Ciuitate, & qui in loco habet domicilium præsumitur præsens, *Menoch. cons. 335.num.28.cons.361.num.19.de præsumpt.lib.6. qu.19.num.4. Mascard.concl.1213.num.6.concl. 1104.1231.1293. Farinac.dec.185. num.3. Gratian.disc.796.n.18. Magon.dec.Flor.26. num.16. seqq.nu.42.seqq.dec. Luc.33.nu.45.* post alios diximus *sup.n.833.861.*

911 Quod præscriptio currat etiam impedito, quia tempus in præscriptionibus est continuum, nisi aliter caueatur per legem, aut statutum, *gl.in rubr.ff.de diuers.præscript. Honded. cons.83. num.54.lib.1. Alex.cons.4.num.19. lib.2.Gratian. disc.475.nu.16.seqq.disc.925.nu.9.seqq. Antonell. de temp.legal.lib.1.c.25.n.9.10.*

912 Tamen contra tenent D. Massola ratiocin. 54. nu. 1. quamuis præscriptio sit inducta per statutum. ibid. nu. 2. 3. D. Rocca disp. 149. nu. 31. D. Palma alleg. 1. num. 48. 41. & all. g. 2. num. 20. Palma consult. 92. num. 12. D. Torre de maiorat. Ital. p. 3. dec. 16. nu. 81. D. Guttier. de compensat. q. 17. nu. 27. lib. 5. Rumm. ad Affl. de iure prothomis. fol. 141. vbi tota materia, Manald. dec. 350. nu. 13. D. Scoppa ad Fabr. in C. tit. 2. expl. 10. nu. 5. & tit. 3. expl. 17. num. 22. Gusman. ver. t. iur. 34. nu. 4. Io: Kitzell. de monet. cl. 4. q. 2. sect. 1. nu. 19.

913 Sic non currit impedito agere, Barbos. in l. 7. §. illud, C. de præscript. 30. vel 40. ann. nu. 1. seqq. & antè nu. 86. Bonden. collect. 48. nu. 24. seqq. & de præscript. docum. 13. Rota rec. dec. 392. à nu. 17. p. 18. Larrea dec. 49. num. 2. Nouar. sup. pragm. tit. de præscript. in rubr. num. 27. Merlin. de pign. lib. 5. q. 22. Pacion. de locat. c. 52. nu. 55. Etiam ex parte creditoris impediti nu. 56. Gama dec. 26. num. 5. dec. 84. nu. 2. dec. 93. num. 3. Surd. dec. 151. n. 4. Gratian. disc. 475. nu. 4. seqq. Pereyra dec. 41. nu. 2. dec. 52. nu. 4. Cald. pater cons. 30. nu. 25. & forens. q. 40. nu. 21. Monald. sup. Vbi in substituto vocato sub conditione, Manzius in patrocinio debitorum fol. 758. n. 9. Rubens de confus. c. 3. nu. 6. seqq. Torre de maiorat. p. 3. dec. 16. nu. 81. Sousa dec. 46. n. 7.

914 Non currit ob impedimentum contra mulierem constante matrimonio, Castill. contr. lib. 4. c. 26. nu. 7. 8. Carill. dec. 255. nu. 7. Censal. ad Surd. dec. 189. nu. 24. Nisi maritus vergat ad inopiam, Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 22. nu. 13. Balb. de præscript. in 2. p. 5. princip. Amanell. de tempor. legal. lib. 2. c. 68. & 69. nu. 6. Valenz. cons. 178. num. 61. Magretti sup. pragm. Sicil. fol. 230. Nos ad Rouit. cons. 40. num. 23. Larrea dec. 49. num. 9. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. fol. 261. nu. 66. vbi dicit: Quod bona dotalia inæstimata tradita Viro non præscribuntur, ex quo non potest agere, post Bonden. collect. 48. num. 21. seqq. Gratian. disc. 475. nu. 10. Larrea dec. 49. num. 5. Posth. resol. 2. nu. 30. Card. Luca de dote disc. 29. nu. 7. disc. 164. num. 8. Massola ratiocin. 54. Tonnut. res. ciuil. q. 182. num. 9. Castald. consult. 8. num. 16. Pilaia ad Franc. de protest. consid. 38. nu. 7. Melius obs. 43. nu. 30. Secus si esset inchoata ante coniugium, Tonnut. sup. num. fin. Nouar. sup. pragm. tit. de præscript. in rubr. n. 29. Bersan. de Viduis c. 2. q. 14. 15. Diximus sup.

Secus, illa data æstimata, vel dos data in pecunia, Fontanell. de pactis cl. 5. gl. 1. p. 2. n. 62. seqq. Tonnut. d. c. 182. nu. 10. Card. Luca d. disc. 29. n. 8. disc. 164. num. 9. seqq. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rub. 30. nu. 68.

Et respectu bonorum æstimatorum, in subsidium præscribens à vendicatione mulieris cópetente, securus non erit, l. in rebus, C. de iure dot. Card. Luca d. disc. 164. nu. 41. Verum hoc casu prius excussionem mulier in bonis mariti facere debet, post alios Bossius de dote fol. 653. nu. 41. Oles de cess. tit. 3. q. 7. nu. 19. D. Romaguer. num. 69. 70. licet alias dotis solutio præscribitur per 30. annos, Carill. dec. 258. n. 5. seqq.

915 Secus si præscriptio esset cæpta ante matrimonium, Castill. sup. nu. 11. D. Romaguer. sup. num. 76.

916 Et soluto matrimonio incipit statim currere, Castill. sup. nu. 12.

917 An in bonis parafrenalibus, Castill. sup. nu. 21. seqq. & cap. 40. num. 46. seqq. Faria ad Couar. lib. 1. c. 8. à nu. 57. Bonden. de præscript. docum. 17.

918 Non currit contra filium non agentem contra patrem, per reuerentiam, Palma consult. 92. nu. 13. Vel contra mulierem non agentem contra maritum, D. Romaguer. sup. n. 72.

919 Nec filio, dum vsusfructus spectabat ad patrem, Barbos. in l. 7. §. illud, C. de præscript. 30. nu. 6. Faria ad Couar. sup. nu. 59. seqq. Bonden. docum. 13 Vela dissert. 9.

920 Sic præscriptio non currit contra Ecclesiã quando illa est commendata, D. Scoppa ad Fabrum in C. tit. expedit. 10. n. 6.

921 Præscriptio in alienatione bonorum Ecclesiæ, non incipit viuente Prælato, Beneficiato, & administratore Ecclesiæ, siuæ piæ Causæ, nec Currere, Can. post quingento, §. item si de reb. & Can. sequ. 16. q. 3. Caualcan. dec. 45. nu. 59. seqq. & dec. 46. nu. 94. Gilguen. in C. in Auth. quæ actiones, C. de Sacr. Sanct. Eccles. nu. 38. Fab. in C. lib. 4. tit. 38. defin. 7. nu. 5. Guid. Pap. qu. 150. nu. 1. 2. Cancer. var. p. 1. c. 59. Fontanell. de pactis 1. cl. 4. gl. 15. p. 4. nu. 54 Valenz. cons. 26. tom 1. nu. 65. D. Cresp. obs. 33. nu. 7. Immò durante vita Beneficiati, qui desiuit exigere census à præscriptione subducendum est, cum tamquam alienans reputetur Beneficiatus, qui desinit exigere dictos census, Fontanell. sup. nu. 55. decisum refert anno 1677. D. Tristanus dec. 23. num. 8. Pantmell. in Idea Sedan. controuers. consit. 29. num. 25. Valenz. cons 26. nu. 65. Cresp. obs. 33. nu. 7. D. Romaguer. ad Synod. Gerunden. lib. 5. tit. 12. c. 9. n. 135.

922 Ideo si Prælatus iniustè alienasset possessiones Ecclesiasticas, & eius vita durante possideretur per emptorem 30. annorum spatio, non procedit præscriptio, cum regula sit certa: præscriptionem non currere in vita Prælati male alienantis, sed post mortem, nam contractus non sumpsit originem ab initio, sed tempore successoris, Tusc. lit. P. conclus. 558. Fontanell. de pacti s cl. 4. gl. 13. p. 4. nu. 54. tom. 2. & dec. 480. nu. 7. & dec. 586. nu. 16. Et d. gl. 13. n. 56. aduertit: vitam Prælati malè alienantis subduci à tempore præscriptionis lapso, quando alienatio mala est, Cancer. var. p. 1. c. 15. n. 58. seqq.

Sic præscriptio non currit contrà Officialem, durante officio, ratione metus, D. Romaguera ad Conciol. ad statut. Eugub. fol. 44. num. 27. 28. 30.

923 Deducitur à tempore præscriptionis, Tempus guerræ, vel hostilitatis, pestis, si tutus non erat accessus, Abb. cons. 101. nu. 8. lib. 1. Ancharan. cons. 443. Bald. cons. 358. vers. 3. quæritur. D. Barra lib. 3. obs. 80. num. 9. seqq. D. Palma consult. 6. nu. 26. D. Balduc. decis. tit. de dote dec. 1. nu. 4. Vbi etiam tempus feriarum, & etiam apud Palma sup. Et multo magis feriæ repentinæ, Sabell. re-

sol.

fol.c.22.num.7.Gratian.disc.403.nu.27. disc.433. num.9. Sunt quæ à Principibus solum ordinantur. *Nos de nullit.rub. q.40.num.1.seqq.Pilaia dec.Caron.tom.2.lib.4.& dec.2.nu.11. D. Romaguer.ad Conciol. adstat. Eugub. rub.38.lib.2. D. Tristany dec.23.nu.9.*

Secus de iure nostro Neapolitano, per *prag. 1. de præscript.* si tempore pestis, aut belli non fit absens à loco iudicij, nam tunc currit ei tempus præscriptionis, secus si sit absens. Et licet *Reuert. dec.286.* dicat requiri protestationem, tamen secus dicit *Matth. ibidem*, quoties impedimentum est notorium. Verum absens in Prouincijs Regni, non dicitur absens, *Ponte de pot.Proreg.tit.1.§.3.à num.13. Pasqualin.sup. prag.tit.de expulsi.g l.n.23.fol.174.*

Sed extra tale nostrum statutum, tempus hostilitatis deducitur à præscriptione, *Anton ll. de temp.legal. lib.2.c.68.num.1. Sabell. resc.22. num.7.*

924 Sic non currit tempore schismatis, vacationis Ecclesiæ, vel Imperij, pestis, mortalitatis, *Gratian. disc.433. num.89.90.disc.403. num.24. seqq.* Vbi ampliat, quamuis eo tempore ius redderetur in dicto loco, *Iordan. lucubrat.lib.14. tit.24.de præscript.num.192.seqq.* Sed secus dicit *Astolin.resp.30.nu.103.* si adsit Iudex. *Donad.de renunciat.lib.1.c.78.num.33. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.68. Iordan.luc.brac. l b.14.tit.27.nu. 192.seqq.Caluin.de æquit.lib.2.c.195.n.83.*

Sed hoc non procedit in præscriptione centum annorum, *D. Romaguer. ad statut. Eugub.fol. 261.nu.75.*

Sic Inudationes Fluminis, Sedes vacantes, Feriæ repentinæ, & absentia causa Reipublicæ impediunt præscriptionem, *Gratian. discept. 403.nu.27.seqq.* & ibi etiam *Luca,d sc.433. nu. 86. Merl n. de legit.lib.5.tit.3. q.10.num.6. Tusc. l t. P. concl.583.Sabell.resol.22.n.8.& seqq.Ciroc. disc.7.nu.45.*& per totam, *D. Romaguer.ad Conciol.ad stat.Eugub.fol.261.nu.76.* Vbi dicit ferias deduci à præscriptionibus breuis temporis, secus longi, *Ciroc.d.sc.7.nu.45.*

925 Deducitur tempus moræ litis, *D. Balduc. dec.f.tit.de dote dec.1.nu.44.*

926 Pupillaris ætatis, & minoris ætatis tempus. *Idem D. Balduc.dec.3.nu.26.Catan.dec.50.n.22.* Sic præscriptio viæ executiuæ non datur contra Curatorem concursus creditorum, *D. Maradei in praxi Instrumentar.c.6.nu.7.*post *Salgad. labyr.credit. p 1. cap.40.nu.31.32.*

927 Præscriptio inchoata contra creditorem ob decoctionem debitoris, interrumpitur, quia soluere non potest, *D. Rocca disp.93.n.37.*

928 Ità etiam stante decoctione Creditoris nō valentis agere *D. Rocca sup.nu.38.* vbi refert decisionem Rotæ Romanæ 29. Aprelis 1622. coram *Vbaldo*.

929 Sic præscriptio non percutit iura non dum existentia, sed conditionalia, *D. Massola ratioc in. 54.nu.23.& 25.Nos infra n.948.seqq.*

930 Non currit contra filiumfam. durante patria potestate, *l.1.§.fin.C.de annal.except. Auth. nisi triennale,* vbi *Bald.* & *alij*, *C.de bonis matern. Gratian.disc.475.num.7.8.* Vbi hoc dicunt procedere quando filius non potest agere, propter iuris resistentiam, & impedimentum patriæ potestatis, *Michalor.de fratrib. p.1.c.3.nu.44.Valenz.cons.178.nu.61.& cons.33. nu.235.& 236. & cons.129.num.75.76.77. Censal.ad Surd. dec. 189.num.24. Magreti sup.pragm.Sicil.fol.230. Nos ad Rouit.cons.40.nu.23.*

931 Secus est quando filiusfam. potest agere, patre ignorante, vel recusante, & inuito, quia tunc contra eum præscriptio currit, *Bald.de præscript.1.p.6.& vlt.q.1.nu.15.* vbi exemplificant quando patri non quæritur vsusfructus, *Gratian.sup.n.7.seqq.*

932 Sic filius potest producere Instrumentum donationis animo insinuandi in iudicio sine consensu patris, potest solus adire hereditatem, etiam patre ignorante, & recusante, nisi fuisset institutus contemplatione patris. Sic non potest pater adire pro filio, nisi infans sit, *Antonell. de tempor.legal.lib.2.c.69.n.1.seqq.*

933 Filiofam. currit præscriptio in acquirendis, licet non currat in acquisitis, excepta pupillari ætate, quo temporo præscriptio dormit, *Antonell.sup.n.14.15.Catan.dec.50.nu.22.*

934 Sic in rebus, in quibus pater non habet vsumfructum, habet plenam administrationē, licet agere non possit sine eius consensu, sed si renuat præstare consensum, cogitur à Iudice, ad illum præstandum, *Antonell.sup.n.16.17.*

935 Non currit præscriptio contra mentecaptum, prodigum, aut furiosum, *Bald.de præscript. in 1.p.6.princ.q.1.nu.46. Vin.opin.660.Antonell. de temp.legal.lib. 1.c.70.nu.8.seqq.* Aut miserabilem personam, *Passarell.de donat.lib.1.quæst.5. num.90.*

936 Secus præscriptio 30. aut 40. annorum, *l. fin.C.in quib.causis in integr.restit.necess.non est.Cyriac.contr.329.nu.69. & seqq.* Nisi forte emptor ignorauerit venditorem esse mentecaptum, nā tunc curreret præscriptio.

937 Sed non præsumitur ignorantia, si quis esset consanguineus, vel domesticus, aut vicinus, vel alias posset scire, *Mascard.de probat. concl. 1299.nu.9.Cyriac. d.controu. 349. nu.63. & 64. Antonell.sup.n.13.*

938 Verum allegans impedimentum debet probare, quod si non fuisset impeditus, fecisset actum, *l.qui commeatum,ff.de re milit.* Et debet probare fecisse totum posse ad illud impedimentum remouendum, *Vrsill.ad Affl.dec.289. num.4.Gratian.disc.223.n.24. Censal.ad Surd.dec. 4.num.1.*

939 Contra Impeditum currit præscriptio, si ipse potest tollere impedimentum, *Barbos.in l.2.C.de præscript.30.vel 40.annor.nu.145.*& ibi citat plures *Bonden.in addit.fol.489.Larrea dec. 49.nu.14. Christin.dec.156.num.6. lib.1. Gobius consult.15.nu.34.40. Bisogn.ad leg.120. nu.10.11. 12.* Sic currit contra excommunicatum, si potuit

nit petere absolutionem, *Merlin. de pignor. lib. 5 q. 22. num. 12. contra nu. 21.*

940 Contra pupillum vsucapio, & præscriptio non procedit, *Guid. Papa dec. 13. Calc. in l. si Curatorem §. sua facilitate n. 48. C. de restit. in integr.* post mille *Narbona de ætate ann. 25. q. 23. nu. 1. seqq. Gratian. disc. 403. nu. 2. disc. 475. nu. 27. Cald. cons. 12. nu. 16. Carill. dec. 258. nu. 7. Monald. dec. 206. R. Marin. ad R. Reuert. dec. 269. n. 7.*

941 Nec vlla præscriptio contra minores, *Narbona sup. nu. 11. Christin. dec. 204. num. 24. Palcot. dec. 150. Ludouis. dec. 489. num. 13.* Vbi quod si currat, minor restituitur, *D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. fol. 261. num. 71. Carrill. sup. num. 8. Pil ia ad Irane. de protest. ad consi. 38. nu. 7. R. Marin. ad Reuert. dec. 269. nu. 7. & lib. 1. res. 299.* Et minor, maior factus restituitur infra quadriennium post maiorem ætatē à die scientiæ, *R. Marin. d. dec. 269. nu. 1. & seqq.*

942 Secus illa 30. vel 40. annorum. *Norbona sup. num. 13. Gales. de restit. cap. 2. tract. num. 212. fol. 44.*

Secus etiam si est cepta contra maiorem defunctum, *Barbos. in l. 3. C. de præscript. 30. vel 40. ann. nu. 331. seqq. 346. seqq.* Bonden. collect. 20. nu. 92. vol. 2. *Groff. de contract. insp. 2. quæst. 39. Card. Luca de seruit. disc. 87. Sabell. res. cap. 22. nu. 8. 12. R. Marin. sup.*

943 De Iure Hispano præscriptiones non currunt, in quibus de iure communi nulla conceditur restitutio, *Narbona sup. nu. 20.*

944 Contra patrem cepta currit contra posthumum, *Gales. de restit. c. 2. tract. nu. 2. 3* vbi *num. 91.* dicit quod agit contra tutorem pupillus.

945 Non currit in vita male alienantis, *Christin. dec. 75. Nouar. sup. pragm. tit. de præscript. in rubr. num. 28.*

946 Præscriptio decurrenda impeditur virtute compensationis ipso iure factæ, Be *san. de compensat. cap. 1. q. 6. num 26. & cap. 3. qu. 10. nu. 28. Costa de retrotract. cas. 4. cap. 9. num. 13. Balb. de præscript. p. 6. nu. 20. Mobedan. dec. Rot. Rom. 3. in tit. de præscript. al as dec. 200. nu. 2. D. Guttier. de compensat. qu. 17. lib. 5. num. 19.* post *Salgad. laby. p. 2. c. 26. num. 14. Scace. de commerc. §. 2. gl. 5. num. 427. Mobedan. dec. 200. Nig. de except. r. 13. §. 4. num. 36. Marta tom. 3. ff. tit. de compensat. c. 11.* & mille alios.

Quamuis creditum debitoris sit illiquidum, *Bersan. sup. c. 1. q. 20. n. 10.*

Sed præscriptio inceæpta, sed non dum completa superueniente compensatione, non potest compleri, *Berjan. sup. c. 1. q. 6. num. 29. & qu. 20. nu. 10. in fine.*

Præscriptio iam decursa non reuocatur per compensationem superuenientem, *Bersan. d. c. 1 q. 6. nu. 28. D. Guttier. de compensat. qu. 6. num. 85. lib. 1.*

Sic præscriptio non nocet ei, qui agere non poterit, quia timet exceptione compensationis repelli, *D. Guttier. d. q. 17. num. 27. lib. 5.* post *Zamoran. de compensat. disput. 5. cap. 13. num. 5.*

Syluz de salar. quæst. 57. num. 9.

Præscriptionem salarij per triennium impedit compensatio, quæ alis esset admittenda, *D. Guttier. d. q. 17. nu. 10. & seqq.*

Præscriptio per compensationem ipso Iure factam impeditur taliter, vt quamuis salarium famuli, vel cuiuslibet alterius Creditoris, triennio præscribatur, Tamen mediante compensatione illico facta, præscriptio inducta non intelligitur, *D. Guttier. sup. d. q. 17. n. 19.*

947 Impedimentum probatur per plures testes contestes. *Cobius consult. 15. n. 17. 37.*

948 Præscriptio legati, & fideicommissi non currit contra legatarium, & fideicommissarium, propter impedimentum, nam illi non possunt agere, non verificato casu, *Peregr. de fideicom. art. 41. n. 16. Fusar. de substit. qu 528. nu. 4. & qu. 258. Staiban. cons. 59. nu. 19. Surd. decis. 236. n. 14. Roceus resp. 65. n. 27. lib 1. Scoppo ad Gratian. dec. 4. n. 12. Bellus concl. 34. D. Aguila ad Roxas de incompatibilit. p. 5. c. 3. num. 56. & p. 5. c. 3. num. 35. & p. 5. c. 2. num 56. 75. 76. Add. ad ad Moliu. de primog. lib. 1. c. 3. ad num. 22. & lib. 2. c. 6. ad num. 22. & 23. D. Rubeu. de confus. c. 3. num. 6. seqq.* post alios *Sabell. §. fideicommissum, n. 45. 51. §. bona, n. 31. §. grauatus. n. 13. Idem Sabell. res. c. 22. num. 13. seqq. Ciarlin. contr. 219. num. 87. seqq. lib. 2. Gama dec. 93 num. 2.* & ibi *Flor. de Mena, Greg. Lopez in l. 10. t. t. 26. p. 4. in glos. v rb. non le empece, Paris. cons. 23. nu. 199. lib. 1. Salgad. de reg. protect. 3. p. c. 10. num. 283. & seqq. Menoch. cons. 1043. nu. 14. Mier. de maiorat. p. 4. qu. 10. nu. 40. qu. 25. Farinac. dec. 445. nu. 4. 5. p. 1. in nouiss. Affl. dec. 67. Capyc. dec. 57. B. cz. dec. 61. n. 19. D. Torre de maiorat. Ital. p. 1. c. 39. §. 1. n. 63. & p. 3. c. 63. n. 30. Cyriac. contr. 532. n. 62. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 63. num. 8. lib. 2. R. Marin. lib. 2. c. 18. num. 64. Valcron. de transact. fol. mihi 157. num. 76. P. Barbos. in rubr. C. de præscript. 30. vel 40. ann. num. 174. seqq. & num. 391. seqq. & in l. 2. num. 58. seqq. in l. cum notissimi, §. illud, nu. 32. seqq. C. cod. Card. Luca de fideic. disc. 264. in suppl. par. 3. Bonden. de præscript. docum. 19. R. Recent. decis. 348. num. 6. seqq. par. 15. & dec. 291. num. 12. seqq. par. 16. Antonell. de temp. legal. fol. 246. lib. 2. cap. 101. Card. Luca de fideicom. in suppl. p. 3. disc. 264. Vrceol. de transact. qu. 79. n. 25. Palmo alleg. 1. num. 47. seqq. Malduuat. ad Mulin. de primog. lib. 4. c. 10. n. 10. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eug. n. 57. fol. 261.*

949 Sic in bonis prohibitis alienari non nocet successori, *Aguilo sup. p. 5. c. 6. nu. 50. R. Marin. d. c. 115. n. 67. Vrceul. d. q. 79. n. 17.*

Nisi adesset Principis facultas in concordia super illis v. g. *Vrceol. de transact. q. 79. n. 18.* Vbi *num. 19. & 20.* declarat, si per successores in illa transactione adfuisset vis, metus, aut dolus.

950 Et præscriptio contra antecessores non nocet successoribus, venientibus ex propria persona, *Alex. cons. 18. num. 3. lib. 5. Ferret. cons. 134. num. 12. Natta cons. 437. nu. 5. Rim. iun. cons. 514. num. 43. Menoch. cons. 904. n. 60. Spada cons.*

*103.num.10.lib.3.Molin.de primog.lib.1.c.24.n.31.*Gratian.*disc.577.num.41.seqq. Peregr.de fideicom.art.41.num.16. Coccin.dec.444.Rota disp.149.num.43.Ciarlin.contr.107.nu.61.seqq. Rota rec.dec.99.num.5.p.11. Castill. lib.5.c.93.§.8.& 9. P.Barbos. in rubr.C.de præscript.30. vel 40.ann.num.174.seqq.& num 391.seqq.*vbi *Bonden.in addit.idem collect.10. num.75. & coll.48. num.25. Rota Rom.dec.4.num.5.*post *D.Maradei in praxi instrumentar.* Eadem *Rot. p.16.rec.dec. dec.291.n.12.seqq.& p.18.tom.1.dec.51.*

951 Sic in maioratus successione, etiam per mille annos nun potest mutari vocatio, *P Barbosa in l.cum not ssimi,§.illud. C.de præscript.30. vel.40.ann. Mostaz de causis pijs lib.2.c.11. nu.8.* Vbi de Anniuersariis.

952 Et licet aliqui velint, quod per spatium 40. annorum inducatur præscriptio, *Cabed.dec.121.nu.2.Pereira dec.11.num.8.DD.apud Molin.de primogen.lib.2.c.6. num.52.* ea ratione, quia hæc quadragenaria habet vim immemorabilis, Molin.*d.n.52. DD.apud Lagun. de fructib.c.15.§.4.n.193.*

953 Tamen in contrarium est veritas, nam possessio statim in successorem transfertur, maximè per *l.45. Tauri,* & sine possessione præscriptio non procedit, tum etiam, quia contra non natos præscriptio quadragenaria non sufficit, *Molina, & addentes lib.4. c.10. de primog. Xuar.alleg.3.num.3.Lopez in l 10.tit.26 p.4.gl.3.Matienz in l.8.tit.7.lib.5.recopil.gl.5.nu.25.Menchac.de success. creat.lib.3.§.26 n.125.*

954 Sufficeret tamen præscriptio immemorabilis, *Molina de primog.lib.1.c.3.nu.22. & lib.4.c.10. in fin.* vbi *Additio* mille refert. *Mier.de maiorat.4.p.qu.21.nu.43.in noua edit. Auendan. in l.41.Tauri gl.1.ex num.3. Flor. de Mena ad Gamam.dec.93.Perez de Lara tract.de anniuers. & Cappell.lib.1.c.5.num.37. Fontanell. de pactis nuptial.cl.6.gl.3.p.3.nu 41. Add.ad Molina sup.d.num.22.Castill.d.c.93.§.8.num.27.seqq.& lib.7.c.18.num.176.Cutell.de donat.tom 2.spec.39.nu.15.Leo decis.83.num.14.Fusar.de subst. qu.528. Barbosa in l.2.C.de præscript.30.vel 40.ann. n.52.& seqq.& in l.cum notissimi, §.illud, nu.32.seqq.& in rubr. C.de præscript.num.399.Bonden. de præscript docum.19. Mier.de maiorat.p.4.qu.21.tom.2.Rota dec.348.p.15.dec.291. d nu.12.lib.6. Salgad.labyr.p.1.c.40.nu.61.62. Vela dissert.48.num.14. Valeron.de transact.tit.4. qu.2. num.76. Lagun.d.c.15.§.4.num.192.& 203.seqq.* Cyriac. *contr.3.num.63. 64.& contr.14.nu.25.seqq. Sabell.§.fideicommissum n.54. & §.præscriptio num.24.Vrceol.de transact.qu.79.n.22.23.24.*

955 Secus est in centenaria, nam hæc non impedit agere agnatum, vel vocatum, qui fuit impeditus per aduentum conditionis, *Natta cons.437.num.5.ex l.1.C. de annal. except. auth. nisi tricennale C.de bonis maternis, Cutell. d.spec.39.n.16.*

Licet contra dicant in centenaria, *Menoch. cons.702.num.102. Ludouic.Bell. cons.34. Magretti sup.pragm.Sicil. Ducis Sermonetæ,§.20.obs.5.Vrceol.de transact.qu.79.num.23.24.* Sed contra dicit *n.25.* Conciliat *n.26.27.28.*

956 Vel si nata fuit actio agendi ad fideicommissum, agere quis non potuit, quia erat constitutus in patria potestate, *Staiban.res.157. nu.13.15. ex Peregr.de fideicom. art.41. num.8.16. Surd.cons.251.num.6. & dec.4.num.1. Gratian. disc.475.num.23.seqq. & disc.403.nu.22.23. & disc.78.n.45.seqq.* Vbi *Luca.*

957 Et postquam conditio fideicommissi fuit impleta, ex tunc incipit considerari, tanquam purè relictum, *P.Barbos.in rubr.C.de præscript.30.vel 40.ann.n.180.*

Et conclusio posita *sup. hic* procedit quando possessores nullum titulum demonstrare possunt, præter solum cursum temporis, seù tantum improprium, & abusiuum habitum ab eo, qui facultatem alienandi non habebat, & constat liquido de fundatione maioratus, seù fideicommissi, ordine succedendi, vocatorum descendentia, & bonorum identitate, non autem quando de dictis non constat, seù titulus legitimus, & iustus intercessisset, quia tunc dicta bona præscribantur tempore immemorabili, seù centenario, & iuxtà hæc dicta procedunt DD. citati ab *Vrceol. de transat.qu.79.num.22. & seqq.* & doctrinæ *Salgad. Vela, Valeron.* citatorum à *Maldonat. ad* Molin. *de primog.ad lib.4.c.10.nu.10. Censal. ad Peregr. de fideic.art.52.fol.mihi 340. D.Romag.ad Conc. ad stat. Eug.n.60.fol.261. Sorso dec.15.n.20.*

Nam ratio cur post immemorabilem, & centenariam non possunt vocati ad fideicommissum audiri contra possidentes bona subiecta fideicommisso, est quia præsumitur iusta causa alienationis, & dispensatio Principis, ex *DD. sup.* citatis, Verum si ex instrumentis alienationum, vel transactionum super illis apparet de læsione enormissima, aut scientia fideicommissi in emptore, ad quem bona non constabat spectare, vt dicit Ciarlin. *contr.219. num.95. & seqq.* Idem si possessor nullum titulum suæ possessionis demunstraret, præter solum cursum temporis, aut titulum ostenderet improprium, & abusiuum, habitum ab eo, qui facultatem alienandi, aut transigendi non habebat, & clarè constaret de maioratus fundatione, ordine succedendi, vocatorum descendentia, ac bonorum identitate, Tunc præscriptio illa opposita non noceret, *Rota dec.291. num.18.p.16.rec.Vrceol.de transact.qu.79. nu. 27.* Vbi Rota *num.14.* dicit contrarium posse procedere Vbi ageretur de vera, & propria immemoriali, originem, aut principium aliquod non agnoscente, cuius vigore præsumi potest derogatio, ac licentia Principis, seu quod bona ante conditum fideicommissum fuerint alienata, secus vbi tractatur de præscriptione centum annorum, de cuius initio apparet ex alienatione facta à grauato, ex qua præsumi non potest derogatio.

Benè

Benè tamen dicta præscriptio cępta cum fideicommittente, & in eius vita, ante institutionem fideicommissi continuatur in grauatos, & fideicommissarios, *D. Romagn.sup. n.61. Vrceol.d.qu.79.n.28.*post *Salgad.labyr.cred.p.1. c.40.n.46.*

Et conclusio posita pro præscriptione inutili, procedit in bonis fideicommissi fixis, ac stabilibus, non autem in debitis puris, ac pensionibus præteritis decursis tempore grauatorum, in exigendo negligentium, ex quo, cum istæ statutariæ præscriptiones, solutionem præsumptam inducant, *Card. Luca de cred.disc.129. num.10.Bonden.collect.10.num.12.seqq. & collect.43.num.13. Rota rec.p.18. tom.1. dec.392. num.1.& 23.Vrceol.consult.23.nu.15.* Et nunquam agatur de præscribendis bonis, vel iuribus fideicommissariis, sed inducenda præsumptione solutionis, sicuti solui potuisset in manibus hæredis grauati, *Salg d.labyr.p.1. c.27. nu. 19.Rota post Cenc.dec.351.num.4.* Ita etiam potuit induci præsumptio solutionis, *Rota rec. p. 18.tom.1.dec.99.n.10. D.Romagner sup.n.62.63.*

Quod diximus de fideicommisso, Dicimus in patronatu gentilitio, seu mixto, nam in illo nullum successoribus ex incuria maiorum inferri potest præiudicium, & ita in ipso non cadit præscriptio, etiam centenaria, *Rota rec. p.11.dec.220.num.26.27. Castald. consult.102. num.16.seqq.Card. Luca de Iure patron. disc.31. num.16.disc.35.nu.8. & disc.56.nu.21.D. Romagner.sup.nu.65.* Dicemus *infrà* in centenaria, n.264.

958 Et licet, vt diximus sint multi DD. qui tenent sufficere quadragenariam, quos etiam afferunt *Add.ad Molin.lib.2.c.6. ad num.51. & seqq. Castill.contr.lib.5.c.93.§.8. num.7.8. Cels. dec.200.num.5.* Tamen illi intelliguntur quãdo contenditur de existentia maioratus, & in dubium venit, An bona, de quibus quæstio est, sint libera, an vero sint maioratus, & vinculo restitutionis obnoxia, in qua specie præscriptio quadragenaria cũ titulo sufficiens erit, in vim præscriptionis, nõ in vim interpretationis, *DD.apud Add.sup.n.59. Castill. lib.5. c.89. n.235.& l.6.c.155.n.8.Cyriac.contr.3.n.63.seqq*

959 Secus verò vbi de præscriptione bonorum maioratus verè, & realiter existentis, & nullo modo controuersi, tractatur, quo casu militant DD.adducti per *Molin.de primog. lib 4. cap.10. Mier.de maior.p.4.qu.21.n.38. Pereyra dec.52.n. 13.Castill.tom.5.contr.c.93.§ 8.n.10.seqq.*

960 Sic si ageretur de probatione maioratus secundaria, & incidenter, tunc minor probatio sufficeret, *Bellam.dec.570.Rota dec.803.num.1. p.1.diuers.& dec.3.de probat.in nouis. Cassad.dec. 1.de Iure patronat.*

961 Ideò facta executione in bonis maioratus, si creditores ad distractionem progrediantur, bona esse libera contendentes, minor probatio desideratur; & quod de maioratu non principaliter, sed incidenter actum est, *Mier.4.p. qu. 21.num.71.* Vbi quadragenariam, etiam titulo deficiẽte, admittit. *Alba cons.675. Vuessembec. cons.4.num.8.Mantica.de tacit.lib.25.tit.6.n.29. Pereyr.de renunc.emphy.q.15.n.1.Canalc.dec.16. n.21.p.4.Peregr.cons.94.n.41.lib.2.Add.ad Mol. d.lib.2.c.6.ad n.51.& seqq Sous. dec.15.n.20.*

962 Sed præscriptio ordinaria sufficit ad præscribendum modum certum succedendi, *Torre de maior.in Ital.p.1.c.39.§.13.n.10. Addit. ad Molin.de primog.lib. c.*

963 Sufficit tamen quadragenaria aduersus possessores maioratus, & bonorum fideicommisso subiectorum, non contra alios successores, vel non natos, vel agere non potentes, *Castill.d.lib.5.c.93.§ 8.num.8.& 9.& in add. nu. 1.Vrceol.de transact.qu.79.num.16.Sabell.§.fideicommissum,num.51.Tu.c.lit.F. concl.289. lit.P. concl.5:5.Fusar.qu.518.num.9. Gratian. dec.4. num.10.* vbi *Addentes, Rota p.9.rec.dec.451.nu. 12.& dec.456.num.3.seqq.Bich.dec.18. num.13. & dec.31.Petra de fideic.q.14.n.159. Sousa sup.*

964 Præscriptio actionis aduersus transactionem, etiam contra successores maioratus prodest, *Castill.contr.lib.8. cap.36.§ 2. num.66.67.* Quando in transactione interuenit Principis facultas, cum declaratione, quod talia bona maioratus ad effectum transigendi libera efficerentur, alias non, *Vrceol.de transact.qu.79. n. 16.& seqq.*

965 Præscriptio culposa aduersus vnum ex fideicommissariis, non impedit quominus alter, ex persona sua iudicium possit inchoare. *Palma cons.6.nu.38.* Ampliat in filio, & hærede, *num.39.*

966 Non currit contra proprietarium durante tempore, quo res est penes vsufructuarium, *Pigant.ad stat.Ferrar.lib.2.rubr.128.n.53.*

967 Excommunicato an currat præscriptio, *Barbos.in d.l.7.§.illud,C.de præscript.30. vel 40. annor.num.74.& seqq.* Distinctio est inter excommunicationem maiorem, vt curran, in minori non, *Fenzon.ad stat.Vrb.lib.1.c.63. Ricciull. de person.extra gremium Eccles.lib.4.c.31.nu.32. seqq. Velasq.de priuil.paup.p.2.q.5.n.61.62.*

968 Non currit hæredi grauato quoad consequutioni sui crediti, tempore quo possedit bona debitoris, *Fonta ell.dec.185.num.4,Tonnut. qq.ciuil.qu.104 num.15.Nos ad Rouit.cons.40. n. 23.lib.2.* Vbi *nu.14.* diximus: præscriptionem non currere filiis, & vxori, viuente patre, & marito pro actionibus competentibus contra uirum, & patrem, *D Rom. ad Conc.ad stat. Eug. lib.2.rubr.30.n 64.* Diximus *sup.n.914.& 930.*

969 Non currit impedito, siue impedimento iuris, siue facti, *Roc us resp.74.n.27.28.* puta si non sit maturatum tempus solutionis, *D.Romaguer.ad Conciol ad stat. Eug.fol.261.n.59.*

970 Non currit impedito ex causa absentiæ, & infirmitatis, *Roccus sup.n.29.*

971 Non currit mulieri ignoranti suum ius, *Roccus sup.n.31.Fusar.de subst.q.428. n.19. D. Romag.ad Conciol.ad stat.Eug.fol.261.n.71.*

Tom.7. O 2 972 Sed

972 Sed impedito curri præscriptio immemorialis. Barbos.in d.l.7.§.illud n.82.seqq.

973 Non currit præscriptio contra impeditos, ignorantes, pauperes, legitimè absentes, non valentes agere, contra eos, ad quorum fauorem non dum sit nata actio, *Caualer.dec.213.num.7. seqq.Tusc.lit.P.conclus.525.Christin.dec.85.nu.3. vol.4.Cels.dec.154.num.11.Scoppa ad Fabr.in C. tit.2.expl.10.num.5.& tit.3.expl.17 nu.22.Rota p.10.rec.dec.193.nu.10.seqq.p.17.dec.256.nu.5. Affl.dec.37.Gratian.disc.403.nu.35.seqq. Magon. dec.Fl.79.& 95.Castill.lib.7.c.13.nu.39.Staiban. res.112.nu.7.8.Rota p.14. rec.dec.218. num.10. Bich.dec.30.num.20.seqq. Duran.dec.426.num.6. Affl.& Rum. de iure protbomis.fol.141*, vbi de absentibus, *Rota p.9.rec.dec.179.num 6. Castill. contr.lib.4.c.26.in addit.nu.9.seqq. Palma alleg.2. num.20.*vbi etiam ex propria culpa, *Vela dissert. 5.& 35 diss.9.& 26. num.52. diss.34.à num.74. diss.39.nu.42. Salgad.labyr.p.1.c.40.num.26.Gomez var.lib.2.c.2.nu.27. R.Marin.lib.2.c.18.nu. 64.D.Tristany dec.23.nu.8. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.40.nu.5. Molign.altercat.89. nu.5.Cyriac.contr.3.nu.7.contr.321.nu.71. Card.Luca de pens.disc.34.nu.12.de empt. disc.32.num.10. de alienat.disc.3.nu.13.de cred.disc.131. n.8.de indic. disc.21.nu.33.Genual ad Surd.dec.2.nu.13. Amat. cons.38.nu.23.Fusar.q.528. Peregr.de fideicomm. art.41.Staibres.112.nu.7.8.Pereira dec.41.nu.2. dec.52.num.4.Cald.cons.30. nu.25. qu.20.nu.21. Gama dec.26.nu.5.dec.84.num.2. dec.93. num.3. Grattan.disc.475.nu.4.seqq. Roccus resp.65.num. 27.lib.1.Donad.de renunc.c.34.nu.97.Rub.de confus.c.3.nu.7.8.Rota dec.102.num.12.* post *Torre de pactis.Ripol.var.c.7.nu.397. Ridolfin.in praxi p.2.c.6.num.114. Actolin.res.4. nu.14.& res.30. nu.102.18.num.7.52.num.39.D.Torre de primogen.p.3.dec.16.nu.81. Zacch.de salar. qu.105.nu. 32.seqq.Barbos.in l.7.§.illud.C.de præscript.* vbi *Bondea.& document.13.& collect.48. nu.24.seq. Merlin.de pign.lib.5.qu.22. nu.3.10 seqq.* vbi explicat. *Rota dec.330.*post *Galef.de restit.& 331. Rota* coram *Vbald.dec.350.nu.13.D. Romagner. ad Synod.Gerund.fol.432.num.156.160. Ansald. disc.95.nu.33.& seqq.*

974 Sed quando prætenditur impedimentum ex causa ignorantiæ, debet plene probari causa ipsius ignorantiæ, & non procederet in eo, in quem caderat præsumpta scientia, vt si haberet penes se scripturas, vel similia, *Scappuc.de Saluian.lib.2.q.21. num.4.seqq. Gratian.disc.112.*vbi *Luca,Magon.dec.Flor.26.num. 12.seqq.dec.Luc.31.nu.22.*vbi *Addit.*

975 Sic contra hæredem, & Tertium possessorem non potest incohari præscriptio, *Molign. altercat.100.n.31.*

976 Sed quod longissimi temporis præscriptio currat,tam contra ignorantes, quam scientes, *Gratian. disc.433.nu.67.& 92.& disc.475.nu.20. & seqq.R.Marin.lib.1.c.27.num.4. D.Cepparell. res.73.nu.13.14.Donad.de renunciat.c.42.num.8. Od l.de restit.q.99.Viu.dec. num.9.Thes.dec.* 134. *num.5.* Cum per dictum tempus scientia præsumatur, *Gratian.disc.475.num.16.20.Sperell.dec.135.num.135.& seqq. Bonden.collect.20. n.88.& seqq.tom.2.*

977 Immò quadragenaria, *D.Romagnera ad Synod.Gerundens.fol.432.nu.162.176. Bich.dec.30. nu.1.seqq.*

978 Verum quod contra ignorantes non currat, *Merlin.de pign.lib.5.q.21. num.56.seqq. Cels. dec.134.nu.11.Molign.altercat.89.num.1.seqq.* & quatenus curreret, competat illis restitutio in integrum, dicit esse communem opinionem, & à Rotam approbatam, *Duran.dec.426.nu.12.* Et infrà quantum tempus, infrà 4.annos à die scientiæ, *Sperell.dec.135.nu.134.& seqq. Tusc. lit.P.conclus.526, Christin.dec.294. lib.1.Rota p.10.rec.dec.293.nu.10.seqq. Nogntrol.alleg.12, Vela dissert.8.Cauall.qu.48. Donad.de renunciat. cap.42.nu.8.Hermosill.in l.54.gl.1. nu.11.à 15.p. 5.Castill.de Tertijs c.25.Salgad.p.1.labyr.c.40.n. 50.Leon.dec.193.Antonell.de tēp.legal. li.2.c.40. Dom.Card.Luca de emph. diss.4. num.12.de pension.disc.34.nu.16.de alien.disc.14.nu.17.de indic. disc.21.nu.40.D.Romaguer.sup fol.435.num.203. D.Gobius Tract.vo.q.8.nu.37.seqq. & num.51. Ansald.d.disc.95. nu.36.* Et scientia,& patientia Conductoris non nocet Domino, *Ansald. d.sc. 78.num.34.*

979 Secus contra centenariam, & immemorabilem, *D.Romaguer.sup.fol.435. nu.204. Peregr. de iure fisci lib.6.c.8.n.1.*sed Vide *Reuert.& Marin.dec.83.& 408.*

980 Sic contra minorem currit præscriptio, sed restituitur aduersus illam, *l.etiam 46.ff.de minor.Lara de vita homin.c.4.nu.44. D.Aguila ad Roxas de incompatibil.p.5.c.2.num.59.Merlin. de pignor.lib.5.c.21.nu.54.55.*

Sed quod contra minorem non incipiat, etiam si habeat tutorem, nec tunc minor indiget restitutione, intra minorem ætatem, *Gusman.verit.iur.34.nu.5.& 35.nu.12.* Et contra minorem non incipit, nisi vsq;ad 25.annos completos, etiam in viis executiuis, secus contra alium Tertium non minorem incepit. *n.13.*

981 Multos Casus particulares, vsq; ad 28.in quibus non curri præscriptio, ob varia impedimenta refert *Balb.de præscrip.p.6.princ. Tepat. var.sentent.tit.562.Pat.Iord.vol.3.lib.14.tit.24. nu.191.seqq.Tusc.lit.P.conclus.548 & seqq. Cyroc.disc.7.nu.34.35.D.Rubeus de confus.c.32.nu. 7.Affl.& Rumm. de iure protbomis. fol.141.142.*

982 In obligationibus conditionalibus, vel in diem non currit præscriptio, nisi post diei, vel conditionis euentum, *Antonell. de temp.legal. lib.2.c.67.nu.113.& c.68.nu.7.& lib.2. c.40.nu. 1.& seqq.& cap.93.nu.10.seqq.lib.1.c.25.nu.30. D.Scoppa ad Merlin.contr.44.num.10.lib.1. Donad.de renunciat.c.38.nu.33.Merlin.de pign.lib.5. qu.21.nu.52.& lib 4.q.80. nu.22.* quamuis possessio sit cum titulo.

Sic creditori non currit tempus, nisi à die, quo solutio facienda est, *Gusman.verit.34.n.2.4.*

983 Præ-

983 Præscriptio debitoris principalis, prodest etiam fideiussoribus, cum sit realis, & solutioni adæquetur, *Maur. de fideiuss. par. 2. sect. 9. §. 23. & sect. 10. §. 16. nu. 1. 3. Franc. de fideiuss. c. 3. nu. 31. Herring. eodem tract. c. 27. p. 4. num. 44. Mesa res. cap. 12. nu. 6. lib. 2. Not ad Rouit. cons. 50. nu. 9. lib. 3. Scoppa ad Merlin. contr. 27. num. 19. lib. 1. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 21. n. 72. 73.*

984 Præscriptio trigenaria non currit pupillis, *Abruz. in c. 61. Regis Ferdin. com. 2. num. 17. Pacion. alleg. 27. num. 14.* & cæpta cum defuncto dormit durante pupillari ætate, *Odd. de restitut. qu. 88. art. 4. & q. 90. art. 2. num. 11. Gratian. disc. 78. nu. 46. disc. 475. num. 24. disc. 403. nu 23. disc. 433. num. 88. R. Capyc. Latr. consult. 6. nu. 18. Rota* coram *Vbald. dec. 206. nu. 2. Cels. dec. 63. n. 10. 13. Pigani. ad stat. Ferrar. tom. 2. fol. 83. Gusman. verit. 34. nu. 5. 35. num. 12. Pacion. alleg. 27. n. 14. Duran. dec. 426. num. 11. Add. ad Burat. dec. 410. num. 17. Cyriac. contr. 329. num. 69. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 67. nu. 24. 61. Rota* apud *Fenzan. ad stat. Vrbis dec. 144.* Vbi præscriptio statutaria non currit contra pupillum, *Osasch. dec. 69 Zachia de salar. q. 105. num. 36. Gratian. 433. Ludouis. dec. 489. num. 13. Barbos. in l. 3. num. 331. & seqq. C. de præscript.* & ibi *D. Bonden. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 21. nu. 38. Staiban. res. 104. nu. 65. 66. Aquila ad Raxas de incompatibil. p. 5. c. 2. num. 59. Sabell. sup 30. Ciroc. discept. 7. num. 44.* Quidquid contra dicat *Surd. dec. 4. n. 16. 17. R. Marin. res. 18. nu. 63. lib. 2. Gratian. disc. 475. num. 23. 25. disc. 403. num. 22. 23. Roccus resp. 66. n. 24 lib. 1.*

Secus in aliis præscriptionibus maioris temporis, *Antanell. sup. nu. 60.*

985 Quod durante pubertate nulla incipiat præscriptio, etiam longissimi temporis, *l. sic, C. de præscript. 30. vel 40. ann. Surd. dec. 4. nu. 2. Gratian. discept. 403. num. 22. & disc. 475. nu. 23. Cald. cons. 12. num. 16. Staiban. obs. 135. num. 99. Rota dec. 61. nu. 13. p. 7. rec. & dec: 302. nu: 3.* post *Pacific. Burat. dec. 410. & 774. nu. 3.* vbi *addit. D. Rota ad Rouit. cons. 92. num. 1. lib. 2. Gratian. disc. 78. num. 45. Sabell. ibid. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 86.* Vbi dicit, quod si currit, datur restitutio in integrum, *Ludouis. dec. 489. Card. Luca de Iudic. disc. 11. nu. 38. Rocc. resp. 65. nu. 24. lib. 1. Pacion. alleg. 27. nu. 14. D. Constantin. ad stat. Vrbis annot. 48. art. 2. nu. 146. seqq. Actolin. res. 18. nu. 17. Barbos. & Bonden. sup. & de præscript. docum. 13. & collect. 20. n. 92. vol. 2.*

986 Si non currit contra pupillos, non currit etiam contra litis consortes, ratione communionis causæ, *Gratian. disc. 115. num. 7. seqq.* vbi etiam *Luca.*

987 Et contrà minores non incipit, nisi post 25. annos completos, de iure communi, *Gusman. verit. 35. n. 13.*

988 Sed quod cępta cum defuncto maiore, cōtinuet, etiam contrà pupillum, siue sit præscriptio longi, siue longissimi temporis, datur tamen restitutio in integrum, nisi per quatriennium tacuerit, postquam factus fuerit maior, *Gratian. disc. 403. nu. 22 23. Card. Luca de seruit. disc. 7. R. Marin. lib. 1. res. 299. & ad Reuert. dec. 269. nu. 7.* Vbi dicit contra minorem currere sed non contra pupillum, *Sabell. sup. vers. quod cæpta, Christin. dec. 126. n. 3. seqq. vol. 2. Salg. labyr. p. 1. c. 40. à nu. 42. Leon. dec. 163. Solorz. de Iure Indiar. tom. 2. lib. 1. c. 23. à nu. 64. Vela dissert. 39. num. 48. diss. 48. num. 17. & seqq. Castill. lib. 4. contr. c. 26. num. 11. in addit. & lib. 3. c. 15. à nu. 4. Vela dissert. 48. nu. 17. seqq. Gomez var. lib. 2. c. 2. nu. 27. Cald de restit. qu. 6. nu. 26. Card. Luca de Iudic. disc. 11. num. 38. 68. de seru. disc. 87. nu. 5. 7. 8. de credit. disc. 129. nu. 20. D. Caustantin. sup. nu. 149. seqq. Fontanell. de pact. claus. 7. gl. 3 par. 2. claus. 9. gl. 1. p. 2. tom. 2. Barbos. sup. & Bonden. sup. D. Rosa consult. 23. num. 64.* Et cępta contra primum, perficitur contra successores, *Vrceol. de transact. q. 79. nu. 28. Staib. d. obs. 135. n. 98.*

989 Verum præscriptio statutaria currit minori, *Cald de restit. q. 34. n. 2. seqq.*

990 Sic vsucapio non procedit contra pupillos, quidquid dicat *Pinell. select. Iur. lib. 1. cap. 17 nu. 21. seqq.* nam illum impugnant *Donell. lib. 5. comm. c. 23.* vbi *Osuald. lit. A. & seqq. Guid. Papa dec. 13. Cald. in l. Curatorem habens, verb. sua facilitate, nu. 48. C. de in integr. restitut. P. Cilken. de præscript. p. 3. c. 1. num. 68. Duaren. tit. C. si aduers. præscript. Parez de Lara in comp. Vitæ homin. cap. 21. nu. 95. Narbona de ætat. anno 25. q. 23. nu. 1. 2. Pilata ad Iranc. de protestat. consid. 38. n. 7.*

991 Contra minores, de Iure Hispano, currit præscriptio 30. vel 40. annorum, *Narbona de ætate anno 25. q. 23. n. 13.*

992 Contra illos de Iure Hispano præscriptio non currit, etiam in casu, quo de Iure communi nulla concedebatur restitutio, *Narbona sup. num. 20.*

993 Quod præscriptio de lucro captando currat contra minorem, secus de damno vitando, *Abruz. ad cap. 62. Regis Ferdin. com. 2. num. 15.* Sed si currat habet restitutionem in integrum infra 4. annos post maiorem ætatem, *n. 16.*

Cessat currere vbi bona debitoris fuerint in manus creditoris, *Pacion. alleg. 27. n. 15.*

994 Præscriptio conuentionalis, & sic terminus appositus in contractu, currit etiam minori, sine spe restitutionis, *Mazon. dec. Luc. 31. num. 21. seqq. Surd. dec. 4.* vbi etiam *Hodierna, Sabell. res. cap. 22. n. 12. Antonell. d. c. 86. n. 11.*

995 Non currit lite pendente, Zacchia de salar. q. 105. n. 37.

996 Currit contra hæreditatem iacentem, *Bald. cons. 48. lib. 1. Socc. sen. cons. 161. nu. 19. lib. 1. Merlin. de pignor. lib. 1. q. 21. nu. 63.* ea ratione quia quando est inchoata cum defuncto reputatur adita, sicut quando ei est datus Curator, *Merlin. ibid. nu. 64. Tusc. lit. P. concl. 531. R. Marin. lib. 1. cap. 164. numer. 7. & seqq. Card. Luca de Iudic. disc. 21. num. 69. Censal. ad Surd. decis. 2. num. 14. D. Rubeus de confus. cap. 32. num. 13. D. Nidus in reg. 3. de reg. Iur. in 6. num. 25. seqq. Nos ad Rouit. dec. 41. nu. 2.* Sic hæreditas iacens non præ-

præſcribit contra alium, *Nas ibid.*

Sed Ius debiti ratione præbendæ non incipit, neq; completur tempore, quo illa vacat, *Rota* coram *Vbald.dec.250.nu.6.*

997 Præſcriptio cępta contra defunctum, & ſic habens initium cum perſona habili, perficitur cum ſucceſſore, *Theſ.dec.103.nu.1. Add. ad Barat.dec.410.* Rota *p.18.rec.dec.99.num.7. R.Marin.lib.1.cap.299.* & ad *Reuert. dec.269.num.7. Gratian.diſc.403.n.22.23.*

998 Secus contra Curatorem in concurſu Creditorum, *Salgad.labyr.credit.p.1.c.40.n.31.32.*

999 Secus in fideicommiſſis, *D.Torre de primog.p.2.q.62.nu.30.ſuprà hic n.948.ſeqq.*

SVMMARIVM.

SECTIONIS I.

QVÆST. XLIII.

In omnibus præſcriptionibus, an, & quando requiratur Titulus *n.1.& à n.2.ad n.33.*

An ſufficiat, quod titulus non ſit iuſtus, ſed aliqualis, & putatiuus ex iuſto errore. num.34.& à n.35. ad num.42.

Præſcriptio Immemorialis, an deſtruatur ex vitio tituli.nu.43.& à nu.44.ad n.49.

Poſſidens rem, de qua diſputatur, an, & quando debeat oſtendere titulum.n.50.& à n.51. ad n.85. Vbi noſtra allegatio in materia Iurium Paſſuum, tempore, quo exercebamus officium Aduocati Regalis Patrimonij. *Et in nu.53. diximus: Oppoſita non retardat executionem Tertium conformiam.*

Ad præſcriptionem requiritur bona fides, & mala fides illam deſtruit.n.86.& à n.87. ad num.169. Vbi tota materia.

Præſcriptio centenaria habet vim tituli, & priuilegij, & æquiparatur multoties Immemoriali. n.171. & à num.172. ad num.206. Vbi tota materia huius centenariæ.

Præſcriptio rerum Eccleſiæ cuius temporis debeat eſſe, & quando locum habeat.n.206.& à nu.207.ad nu.253. Vbi de rebus Hoſpitalium, & Locorum piorum. Vbi etiam quando aſſenſus Apoſtolicus requiratur in alienatio rerum Eccleſiæ. num.214.

Centenaria, an ſufficiat ad præſcribendum bona Principis, Ciuitatis, & Reip. Feuda. n.254. & à nu. 255.ad nu.260.& n.262.

Per centum annos præſcribitur omne ius, etiam impræſcriptibile, & cui lex reſiſtit.n.261.

Præſcriptio centenaria, an impediat diuiſionem faciendam inter ſocios.n.263.

Præſcriptio centenaria, an cadat in iure patronatus gentilitio; & iure, pertinente alicui poſt mortem alterius.n.264.265.266.

Quando ſit neceſſaria præſcriptio centum annorum. num.267.

Præſcriptio Immemorialis quaſcumq; maculas aſpergit, habet vim priuilegij, legis, & fauorabilior omnibus alijs. Vbi eius priuilegia, & tota materia.nu.268.& à n.269.ad n.362. Vbi limitationes huius concluſionis.

Quæ ſit præſcriptio Immemorialis, quomodo probetur per teſtes, & ſcripturas, famam publicam. n.363.& à n.364.ad n.400.

Aſſenſus Regius ſuper feudi acquiſitione, an, & quando præſumatur.n.401.& à nu.402.ad n.412.

Contrà Principes Supremos per quantum tempus præſcribatur.n.413.& à n.414.ad n.420.

Reg*alia, an, & quando præſcribantur.n.421.& à nu. 422.ad n.435.436.& nu.441.& à nu.442.ad n.450.& n.482.& à n.483.ad n.487.*

B*ona prohibita alienari non poſſunt præſcribi. n.437.*

Non poteſt præſcribi rem empta à Procuratore, *non habente poteſtatem vendendi.n.438.*

Prætendentes præſcribere, ſi ſint incapaces nunquam præſcribunt.n.439.

Contra poſſeſſorem nulla currit præſcriptio.n.440.

In præſcribenda contra Principem, an, & quando ſufficiat ſcientia eius officialium.n.451.& à n.452. ad num.455.

Vſui publico deſtinata ſunt in præſcriptibilia.nu.456. Limitationes.n.457.458.

Statutum, vel lex prohibens præſcriptionem, intelligitur de ordinaria, non de immemoriali, niſi expreſſe dicat.n.459.

Publica paſcua, Villæ, Ciuitatis, aut Oppidi, an, & quando præſcribantur.n.460.461.462.463.

Donatarij Regiæ Coronæ *poſſunt præſcribere ius prohibendi venationem, per tempus immemoriale. num.464.*

Ius exigendi Vectigalia, an, & quando præſcribatur. n.465.466.467.468.

Collecta ſoluendæ à Subditis, Regi, ſunt de regalibus, An, & quando poſſint imponi à Baronibus *coram Vaſſallis.n.469.& à nu.470.ad n.474.*

Gabellæ non ſolutio quanto tempore præſcribatur. nu. 475.476.477.478.

Iuspatronatus, incorporatum Marchionatui, an ſit regale, & quanto tempore præſcribatur.n.479.

Via publica, an, & quando præſcribatur.n.480.

Vbi ad præſcribendum ius certum requiritur tempus immemoriale, ad declarandum dubium ſufficit obſeruantia decem annorum.n.481.

Adoha, an, & quando præſcribatur.n.488.489.

Feudum, an, & quando præſcribatur. n.490.& à nu. 491.ad n.520.

Præſcriptio, an, & quando interrumpatur, adhoc vt non currat.n.521.& à n.522.ad n.581.

Interruptio præſcriptionis quomodo probetur.n.582. 583.584.

D*epoſitarius, an præſcribat.num.585.& à num.586. ad num.594.*

Laici ſpiritualia, an præſcribant.n.595.

Iudæi, & Infideles bona Eccleſiæ nunquam præſcribunt.n.596.

A*duerſus diuiſionem factam per fratres, an præſcriptio.n.597.*

Si lex prohibeat alienationem rei, an prohibeat præſcriptionem illius rei.n.598.599.600.

Tributa, & Vectigalia, an præſcribantur.num.601.

&

& à num.602. ad num.606.

Nan præscribatur ius declarandi Priuilegia à Principe concessa.n.607.

Præscriptio non cadit in his, in quibus cadit correspectiua obseruantia.n.608.

Non cadit præscriptio, vt à Principe non appelletur. num.609.

Ius visitandi per Episcopum,an præscribatur. n.610.

Patronatus Regij in Lusitania, nunquam præscribuntur.num.611.

Contractus vsurarius nunquam præscribitur.n.612.

Fur,an præscribit.nu.613.

Decima soluendæ Episcopis, & alijs,an,& quando præscribantur.n.614.& à n.615.ad n.638.

Facultatiua,an,& quando præscribantur. nu.639.& à num.640.ad nu.651.vbi de desolutione collectæ,& n.643. De pacto affrãcãdi in emphyteusi.

Sic Dona data à Vassallis,& Vniuersitatibus, Baronibus,an,& quando præscribantur.nu.652.& à nu.653.ad n.681.

Ius patronatus concessio quando est perpetua,non præscribitur.n.682.

Beneficia reseruata non possunt optari,non obstante præscriptione immemoriali n.683.

Pactum affrancandi, nunquam præscribitur in censibus.num.684.

Præscriptio non currit existente contractu nullo,num. 685.

Præscriptio impeditur ex vitio litigiosi,etiam per centum annos.n.686.

Qui non est filius nanquam præscribit filiationem. num.687.

Possidens alieno nomine nunquam præscribit. num. 688.689.

Ius reseruatum S. R. Ecclesiæ,insignum specialis priuilegij,non præscribitur.n.690.

Contra spolium,an,& quando præscribatur.n.691.& à nu.692.ad n.694.

Emphyteuta numqnam præscribit.n.695.

Ius Gabellæ apud Hispanos contra Regem non præscribitur.n.696.697.698.

Pars Regni contra Regem non præscribitur.n.699.

Nec Regnum sub feudo concessum contra Dominum directum n.700.

Quæ alia non præscribantur.n.701.

Præscriptioni,an,& quando possit renunciari. nu.702. & à n.703.ad n.713.

Alij DD.Tractantes de præscriptionibus.n.714.

SECTIO I.

Quæst. XLIII.

PRæscriptio in Iurisdictionalibus, Regalibus & similibus,Principi reseruatis, vt locum
1 habeat debet constare de vero titulo, nisi adsit tantum tempus, cuius initii memoria non existat,*Gratian.disc.441.918.nu.46. Couar.reg possessor. p.2.§.2.nu.7.seqq.Pac. Iordan.lucubr. tit. 24.num.451.seqq. Rota p.14.rec. dec.21. Cabed. dec.265.par.2.Diana p.6.tract.7. res.8.& tom.9. tract.2 res.190.& tom.6.tract.2.res.3.nu.5. Fachin.lib.8.contr.c.3.Surd.Censal. & Hodiern.dec. 1.3.Fagnud.de instit.lib.2.c.15.n.68.seqq. Antun. de donat.lib.3.c.45. Narbona in l.20. gl.22.à nu. 56.tit.1.lib.4.recopil.Castill.contr.lib. 7.c.15.num. 173.181.182.& cap.21.Guttier.lib.1.pract.q.84 85.86.88.Ayllon.ad Gomez lib.2.var.c.15.n.25. Steph.res.157.num.13.15.res.& obs.288.num.19. seqq.Olea de cess.iur.tit.1.q.6.à num.28. Vela diss. 34.à num.91.Cyriac.contr.3.Solorzan.lib.1.polit. c.11.Escalon.lib.2.Gazophil.2.p.c.5.à num.7.& c. 20.§.2.& seqq.Gobius consult.138.n.16.Berlich. p.2.concl.8. Vasq;contr.illustr.c.78. Rosa consult. 12.nu.23.Salgad.de protect.p.3. c.10.à num.148. R.Marin. ad Reuert.dec.391. num.3. dec.333.fol. 650. num.4. & dec.376.nu.1.dec.466. num.4.fol. 896. Antonell.de temp.legal.lib.2.cap.99. & 105. Nos ad Rouit.cons.91.nu.13.lib.1. & ad cons.30. nu.18.seqq.lib.2. D.Petra in rit.167.nu.34.R.Capyc.Latr. consult.2.nu.24. consult.116. nu.18.dec. 191.num.49.Matth.de regim.Regni Valent. c.4.§. 4.nu.38.Scoppa ad Merlin.contr.13.n.46.D. Agata ad dec.Moles §.14.q.1. num.29.seqq. R.Ponte dec.38.nu.41.Barni res.36.num.14.& res.3.nu.3. Rosis lib.2.obs.89. Cardos. in praxi iud. & aduoc. §.præscriptio nu.20.seqq. Castill. de Tertijs c.30. Add.ad Molin.de primog.lib.1.c.6.ad nu.51. Barbos. in l.6.25.& alys C.de præscript.Faiard.alleg.1. nu.85.185.seqq. alleg.33. num.483.1670.1671. 1692.Bonden.de præscript.docum.30.Sixtin.de regal.lib.1.c.3.4.5.Bolcr.de decoct.tit.5. q.11.n.3. Antun.de donat.lib.3.c.45.Cyriac.contr.178. Solorzan.lib.4.polit.c.2. Idẽ Castill.de Tertijs c.21. Card.Luca de feud. disc.40.43. de regal. disc.138. 174.178.disc.171.ex n.8.*

Quæ sunt intelligenda de regalibus claris, secus si illa sunt dubia, *Card.Luca de regal.disc. 138.ex nu 4.disc.174.n.9.*

Et dicta procedunt si quæstio sit cum ipso Principe,secus si cum altero priuato, *Card.Luca de regal.disc.171.ex n.10.disc.178.n.6.*

2 In Lusitania non sufficit Immemorialis, *Velasc.consult.105.num.65.cons.120. nu.20.21. consult.141.à num.10.Cabed.de iure patr.c.7. à nu.2. & p.2.dec.9.à nu.1.dec.11.nu.5.dec.12. à num.1. dec.14.à num.4.dec.15.à nu.4. dec.41. à nu.4.dec. 45.Sousa dec.15. nu.13.* Vbi quid in Castella, & Gallia,vbi *DD.Alciat.disc.2.q.5.* apud *Card. Luca, D.Cepparell.res.26.nu.70.seqq. res.73.nu. 11.12.Donad.de renunciat.c.34.num.100. D.Gaston.discept.6.n.16.lib.2.*

Sed quod sufficiat Immemorialis, *Antun.de donat.tom.2.c.45.n.25.*

3 Verum contra Principem sufficere præscriptionem 30.vel 40. annorum,in his, quæ illi competunt,vt Priuato,& ex contractu, *Surd.& Hodiern. dec. 1.* etiam stante iuramento. *dec.3. Guid.Papa dec.416. Antonell.de temp.legal.lib.2. c.67.num.44.Barbos.in l.4.num.21.23.C.de præscript.Bonden.de præscript. docum.30. Larrea alleg.110.nu.32. D.Aguila ad Roxas de incompatibil.p.7.c.7.n num.55.seqq.* Vbi quæ sint Patrimonia-

nialia, *Autun. de donat. lib. 3. c. 43. Rimon. conf. 37.* & ibi *Balduc. Sixtin. de regalie. 1. nu. 34. Sabell. §. Princeps nu. 30. & 62.*

4 Quod requiratur Titulus in præscriptione, *C. si deligenti de præscript. l. celsus, ff. de vsucapion. Conar. in reg. possessor. 2. p. §. 5. num. 1. Turret. cons. 59. nu. 7. Pichard. ad rubr. Instit. de vsucapion. n. 5. Bulbon in c. 1. de præscript. & in c. Sanctorum, & in c. de quartanu. 44. eod. tit. & in c. si diligenti, eod. tit. n. 17. 18 Castill controuers. lib. 7. c. 26. num. 55.* Et quando ille deficit, intersumpitur præscriptio, *Penia dec. 137. n. 4.*

5 Requiritur titulus, & bonafides quando ius resistit præscriptioni, aut præsumptio est contra præscribentem. *Bartol. in rubr. C. de præscript. 30. vel 40. an. n. ex n. 127. vsq. ad nu. 157. & vsq. ad nu. 166. Castill. sup. num. 56. D. Capon. disccpt. 193. nu. 34. lib. 3.*

6 Titulus vitiosus impedit quamcumq; præscriptionem, etiam centum annorum, & immemorialem *Montan. de regal. in prælud. num. 3. Matth. de regim. Regni Valent. c. 6. §. 1. num. 43. Mastrill. de magistrat. lib. 1. c. 19. n. 28 & dec. 114. ex num. 40. Eslocta consult. 33. nu. 8. Gratian. disc. 441. nu. 17. seqq. Card. Luca de feud. disc. 3. in annot. nu. 5. de regal. disc. 47. nu. 6. de Iudic. disc. 21. n. 47. de iure patron. disc. 57. nu. 29. R. Marin. ad Reuert. dec. 427. Luca ad Grattan. disc. 208. num. 19. Hermosil. fol. 720. num. 10. Rocc. us resp. 61 lib. 2. num. 9. Idem Reuert. dec. 558.* vbi decisum refert, *Staib. resp. 53. num. 5. Nos ad Rouit. cons. 91. nu. 11. lib. 1.*

7 Sic in Tribunali Nostræ Regiæ Cameræ Summariæ, *Rouit. cons. 91.* & ibi *Nos in obseruat. R. Capyc. Latr. consult. 2. nu. 21. D. Galeot. controu. 53. nu. 45. lib. 2. R. Marin. ad Reuert. dec. 427. n. 5. R. Philippis diffèrt. 1. n. 130.* & alij apud *D. Scoppa ad D. Merlin. lib. 1. contr. 13. n. 48.* & ad *Fa. r. in Codic. tit. 2. explanat. 5. num. 5. 6.* vbi in *Roman. Auditorio ex Athill. de Gruffis dec. 267. nu. 2. In Cathalonia Foot. ell. de pactis nuptial. cl. 4. gl. 13. p. 4. num. 48. dec. 85. num. 18. dec. 441. num. 2. dec. 445. nu. 1.*

8 Quadragenaria cum titulo, immemorabili æquipollet, & eundem operatur effectum, *D. Capparell. resp. fiscal. 26. num. 74. Castill. de Tertijs c. 34. Valeron. de transact. tit. 4. q. 2. fol. 157. nu. 77.* Et sufficit ad præscribendum immunitatem, ab onerum solutione, *R. Capyc. Latr. consul. 68. nu. 32. & seqq. Cyriac. contr. 622. nu. 27. seqq. Cancer. var. c. 4. nu. 622. D. Palma dec. 345. n. 1.*

Licet secus sit quo ad solutionem Tertiarũ Hispanarum, *Castill. ibid. nu. 9. & seqq.* Sed æquiparatur, si eadem militet ratio, *Castill. n. 12.*

9 Titulus vitiosus per Instrumentum nocet, *P. Barbos. in rubr. C. de præscript. 30. vel 40. annor. num. 376. 377. Card. Luca de regal. disc. 17. de alienat. disc. 3. de iure patron. disc. 57. Bonden. de præscript. docum. 7. §. hinc multa, & docum. 37. Dunozet. dec. 809. Burat. dec. 792. & 875. Crespi obs. 93. nu. 4. D. Rosa consult. 12. nu. 48. seqq. Roccus de offic. §. 7. de annon. præfect.*

10 Quod est intelligendum quando exhibens titulum inualidum expresse se fundat in illo titulo secus si etiam in alio, vel si alius illum producit, vel impossibile sit alium posse præsumi, *D. Rosa Consult. 30. n. 13.*

11 Secus etiam si possessio sit immemorialis, *Pasqualin. sup. pragm. fol. 57. nu. 12. Roccus de offic. tit. 7. cas. nu. 79. 80.*

12 Nam valet immemorialis absq; probatione tituli, *Staiban. res. 188. nu. 20. Angutan. de legibus lib. 2. qu. 20. Balboa in c. causam, quæ. 7. tit. de præscript. Oter. & Bond. de iure p. sc. c. 17 n. 19. 20.*

Et titulus præsumitur ex longissimo tempore, *Amat. cons. 96. n. 12.* Etiam si in iure possessor errauerit, *n. 3. D. Palma dec. 343. n. 7.*

13 Sic præscriptio ex defectu tituli non apparentis, vel infecti, tollitur, *Gobius consult. 78. nu. 20, Gratian. disc. 441.* post alios *Rota ad Rouit. cons. 40. num. 3. lib. 2. D. Alex. ad Capyc. Latr. consult. 83. Fontanell. dec. 85. num. 17. seqq. dec. 441. 445. nu. 1. dec. 525. num. 13. Menoch. de arbitr. cas. 225. Ludouis. dec. 89. nu. 5. Rota dec. 197. & 221. p. 1. rec. Molign. altercat. 100. num. 31. D. Galeot. contr. 55. num. 45. lib. 2. Pecch. de aquæduct. c. 2. q. 3. num. 91. Nos ad Rouit. cons. 91. num. 10. lib. 1.* vbi *Rouit. nu. 1. Giurba de feud. §. 7. gl. 13. nu. 78. seqq.* Quamuis sit centum annorum, *Castill. dec. 12. D. Galeot. contr. 53. nu. 45. lib. 2. Marin. ad Reuert. dec. 427. num. 3. Capyc. Latr. cons. 66. n. 28. Nos d. cons. 91. n. 10.*

14 Sed quod in præscriptione 30. vel 40. annorum non requiratur titulus, *Cibalin. de vniuers. negot. at. tom. 2. lib. 5. c. 5. de præscript. art. 5. nu. 2. Barbos. in l. si quis emptionis n. 27. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Castill. lib. 6. contr. c. 30. nu. 10. Gall. lia co. l. 54. nu. 20, 30, P. Gilken. de præscript. p. 2. membr. 1. c. 31. n. 3.* Vbi tam de iure Ciuili, quam Canonico. Cum tale tempus habeatur loco tituli, *l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiua, l. si quis. §. 2. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Tranchedin. consult. 16. nu. 7. seqq.* vbi tam de iure Ciuili, quam Canonico. *Larrath. co. f. 20. n. 13. Capyc. Latr. consul. 68. num 32. Gatta in cons. 23. num. 14. 16. D. Palma dec. 343. nu. 2.* Sed tantum bona fides. *Staibano resp. 5. num. 37. 38.* Quæ requiritur etiam in illa longissimi temporis, *num. 39.*

15 Sed quod ad præscribendum, tam de Iure Ciuili, quam Canonico, non requiratur titulus, etiam in præscribendis rebus Ecclesiæ, late *P. Barbos. in rubr. C. de præscript. 30. ann. num. 108. & seqq. num. 350. Bonden. de præscript. docum. 7. Castill. contr. 26. nu. 55. concl. 2. tom. 7.*

Nam per longum tempus, titulus præsumitur, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 81. n. 35. Amat. cons. 96. nu. 12.* post alios *Gobius tract. var. tit. de Aquis. q. 10. n. 23. seqq.*

16 Verum fauore Ecclesiarum est introductũ, quod illis casibus, in quibus ius commune resistit præscribenti, vel præsumptio sit contra eum, necessarius sit titulus, & bona fides, *P. Barbos. sup. nu. 148. num. 175. seqq.* Sic sine titulo

Cano-

Canonico non iuuat in beneficijs, *Frances de intrus. q.* 105. n. 1. *seqq.*

17 Verum id procedit si non solum ius resistat præscribanti, sed etiam rem à Tertio possideri, alias secus, *Barbos. sup. n.* 150. *seq.*

18 Titulus aliquis necesse est, vt articuletur, & probetur in præscriptione longi temporis, secus in præscriptione longissima, *Roman. cons.* 324. *Alex. cons.* 89. *nu.* 5. *lib.* 5. *Affl. dec.* 40. *nu.* 4. *Barbos. sup. n.* 406. *D. Palma dec.* 343. *n.* 7.

19 Et *Roccus resp.* 61. *lib.* 2. fundat præcipuè *nu.* 9. quod quamuis quis exigat ab aliquo eius debitore per centum annos, si deindè appareat in promptu de inualiditate tituli, non potest cogi ad continuandam solutionem, cum stante dicta inualiditate, mala fides detegitur, per quam præscriptio, licet temporis immemorialis, non admittitur, *c. poss ssor de reg. iur. in* 6. *Staiban. res.* 53. *nu.* 5. *Reuert. dec.* 558. vbi decisum refert per R.C. non posse adstringi in futurum ad soluendum adoham, quendam, qui ex errore per 80. annos soluit illam pro re burgensatica, credens esse feudalem, dum fuit ostensus titulus inualidus. Et *Roccus sup nu.* 10. dicit, quod nec in possessorio esset molestandus, si constet de titulo inualido, *Posth. de manut. obs.* 42. *nu.* 7. *obs.* 43. *nu.* 14. *Nos ad Ronit. cons.* 91. *num.* 11. 12. *lib.* 1. *Panimoll. in Idea sedan. controuers. constit.* 29. *n.* 27.

20 Et lite pendente est manutenendus allegans præscriptionem, & producens titulum, saltem dubium, *D. Palma dec.* 343. *nu.* 1. *R. Capyc. Latr. consult.* 68. *nu.* 6. *Cyriac. contr.* 661. *nu.* 27. secus si præscriptionem tantum alleget, *D. Reuert. dec.* 313. & ibi *Marin. nu.* 1. *& alleg* 149. *Theodor. alleg.* 51. *num.* 7. vel titulum vitiosum. *Anna alleg.* 84. *Capyc. d. c.* 189. *Ponte cons.* 97. *& dec.* 18. *nu.* 12. *R. Marin. ad Reuert. dec.* 111. *n.* 6. *& seqq.* Diximus *sup.*

21 Maximè si possessio sit immemorialis, *Reg. Ponte dec.* 40. *R. Ronit. in prag.* 1. *de Iurisd. ad inuicem non turb. d num.* 29. idem si centenaria, *D. Palma dec.* 343. *nu.* 7. Secus si esset recens. *Marin. lib.* 2. *c.* 115. *n.* 17. 18.

22 Sic præscriptio 40. cum titulo sufficit ad præscribendum bona maioratus, & fideicommissi, in præiudicium successorum, *Castill. contr. lib.* 7. *c.* 34. *nu.* 4. 13. Licet alias contra successores non præscribatur, vt Diximus *sup. n.* 915. *& seqq.*

23 Et licet Iurisdictio regalis non præscribatur, nisi tempore immemoriali, *Castill contr. lib.* 7. *c.* 34. *n.* 5. & dicemus *infra n.* 409. *seq.* Tamen cũ titulo præscribitur spatio 40. annorum. *Castill. sup.*

24 Et talis præscriptio æquiparatur immemoriali, etiam si titulus aliqua ratione esset inualidus, dummodo sit coloratus, & talis, qui iustã præscribendi causam præstare possit. *D. Beniell. cons.* 94. *num* 103. *Castill. d. c.* 34. *num.* 6. *seqq. Georg. repet. feud. c.* 27. *n.* 2. *& c.* 28. *n.* 12.

25 Non desunt Doctores aliqui, qui dicant, quod, etiam aduersus Principem 40. annorum spatio præscribitur immunitas, si titulus, licet inualidus præcessit. *D. Venturin. cons.* 9. *num.* 84. *lib.* 2.

26 Intelligit, si in rescripto adsit clausula derogatoria, & concessio fuit valida, *D. Venturin. sup. num.* 85.

27 Et si concessio est valida, quia deficiat clausula derogatoria, cursu 40. annorum, titulus alias nullus validatur, vel sufficit ad præscriptionem. *Venturin. d. cons.* 9. *n.* 86.

28 Spatio 40. annorum, titulus etiam inualidus, validatur, & sufficit ad inducendam præscriptionem in ijs, quæ alias sui natura essent in præscriptibilia dicit *Venturin. d. cons.* 9. *n.* 87. *ex Barbos. in l. comparat. nu* 51. *& seqq.* C. *de præscript.* 30. & *alijs*.

29 Immò præscriptio 40. annorum satis est vbi præscriptio temporis immemorabilis requiritur, *Barbos. sup. num.* 61. *& seqq. Molina de primogen. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 52. Non solum si defectus tituli respiciat solemnitates requisitas, verum etiam si sit defectus voluntatis, *Barbos. sup. nu.* 52. *Venturin. d. cons.* 9 *n.* 88.

Sed non benedicit *Venturin. ex infrà* dicendis.

30 Sic sufficit præscriptio 30. vel 40. annorum, vt Fiscus præscribat contra priuatos, *Antonel. de temp. legal. lib.* 2. *c.* 99. *n.* 20.

31 Idem si tractetur de Iure Fisci quærendo, nam sufficit quadragenaria præscriptio. *Lanar. in repetit. c. si quis per* 30. *n.* 45. 49. 50. & ibi *Addit. nu.* 24. *D. Rosa consult.* 13. *nu.* 5. *cons.* 30. *n.* 23. 24.

32 Idem contra priuatum, si adsit bona fides, continuata præstatio seruitii directo domino, aduersario præsente, *Nos ad Ronit. cons.* 91. *lib.* 1.

33 Priuatus si petat titulum suæ possessionis rei feudalis, Baro non tenetur exhibere, secus si petat Rex, *Roccus resp.* 3. *nu.* 22. *& seqq. lib.* 2. Verum titulus coloratus, etiam in regalibus allegatus non priuat possessione, *R. Marin. ad Reuert. dec.* 111. *nu.* 6. *&* 7. Vbi *n.* 9. *&* 9. quid sit titulus coloratus.

Et Reges nostri nunquam de facto spoliauerunt possidentes res de Regalibus, *R. Marin. sup. n.* 10. 11.

Quo ad titulum probandum resultat ex eo, quod quis est in possessione decennali, sciente & patiente aduersario, *Antonell. de temp. legal. lib.* 2. *c.* 81. *n.* 35. post alios *Gobius tract. var. tit. de Aquis q.* 10. *n.* 23.

In probanda seruitute aquæ, requiritur titulus, *Valens. cons.* 20. *num.* 21. *Prat. discept* 47. *num.* 39. maximè in præscribenda seruitute reali continua, *Marta cons.* 124. *n.* 11.

Sed quod non sit necessaria probatio tituli, & quod sufficiat sola quasi possessio, *Gobius de Aqua, in tract. var. q.* 10. *n.* 27. 28.

Et quod ex allegatione tituli inualidi hæc præscriptio non vitiatur, *Gobius sup. n.* 29. 30.

Verum si præscribens contra se haberet Iuris resistentiam, vt quia aquam duceret à flumine, vel loco publico, secus, *Gobius sup. n.* 31. 32.

34 Quo ad titulum, ad effectum præscribendi, *Frances de intrusione qu.105.num.5. Penia dec.137.nu.4.* non requiritur, quod sit iustus, sed sufficit aliqualis, vt putatiuus ex iusto errore. *Rota p.13.dec.520.num.18.19.p.14. dec.21. nu.12 seqq. Ludouis.& addit.dec.289. P.Molina de instit.tract.2.disp.64.Castill.de tertijs c.26.Solorz. de Iure Indiar.tom.1.lib.3.c.2.num.62. & lib.3. polit.c.31.Vela dissert.38. num.47. Barbosa voto 126.num.277. Add.ad Franch.dec.56. Salgad. p.3.de protect.c.10.à num.283. Pareja de instrum. edit.tit.10.res.2.Vasq.contr.Illust.c.67.68.Amat cons.96. num.13.* Et coloratus etiam in regalibus, *R.Marin.ad Reuert.dec.111.*

Diuisionis titulus est habilis ad præscribendum, *Amat.cons.96.n.15.16.*

35 Non iuuat si clarè appareat de titulo vitioso, *D.Rosa consult.12.num.48. & consult.23.n.58.Rouit.cons.91.num.1.lib.1.Mantica de tacit. lib.3.tit.15.num.38. Fontanell. dec.85.num.15. seqq.& dec.441.445. num.1. Giurb.de feud.§.7. gl.13.num.48.seqq.Castill.dec.12.lib 2.Barbos.in rubr.C.de præscript.num.349.368.376. & seqq.* vbi etiam *Bonden.de præscript.docum.7.& seqq. Burat.dec.792.875.*Idem *Barbos.in l 2.C.de præscript.n.188.*& ibid. *Bonden. D.Galeot.contr.53. num.45.lib.2.R.Marin.ad Reuert.dec.427.nn.3. R.Capyc.Latr.consult.2.num.2.& consult.66.nu.28.Fab.in C.lib.7.tit.13.de præscript.defin.2.nu.5. R.Curtis in diuers.feudal.p.2.fol.78. num.11. R.Philip.differt.1.num.130.Georg.alleg.14 num.18.Staib.res.100.num.51. Roccus resp.61. nu.9. tom.2. D.Ageta sup.feud.§.14.qu.1.nu.47.Scoppa ad Merlin.contr.13.num.48.lib.1. Cald.qu.23. num.110.Bilocta concl.33.num.8. Mastrill. de magistrat.lib.1.c.19.num.28.& dec.114.ex num.40.D.Capparell.res.26.nu.73.76. Phæb.dec.163. à num.12.dec.213.num.9.seqq. Lagun.de fructib. p.1.c.85.§.4.num.133.Gobius consult.99. nu.38. Molina de primog.lib.2.c.6.num.60.seqq. Castill. tom.7.c.26.num.36.seqq. Addit.ad Molin. de primog.lib.2.c.6.ad nu.51.& num.60.vers.de secunda, Tranchedin.consult.43.n.33. Card.Luca de reg.l.disc.174.n.3.*

Nec iuuat titulus vitiosus, nec in præscriptione centenaria, & immemoriali, *Mascard. concl.132.num.63.seqq. Molin.de primog.lib.2.c.6.num.66.seqq.Montan.de regal.in prælud.nu.31. Matth.de regim.Regni Valent. c.6.§.1. num.43. Mastrill.de magistr.lib.1.c.19.nu.28. & dec.114. ex num.40.Bilocta concl.33.nu.8.Scoppa ad Fab. tit.2.exped.5.num.5.& seqq.Gratian. disc.441.n.17.Card.Luc.de feud.disc.3.in annot.num.5. de regal.disc.47.num.6.de Iudic.disc.21. num.19. de Iure patron.disc.57.num.29. Fontanell. dec.445. nu.8. Nos infrà n.43.& n.334.* licet aliqui contrà *n.54.*

Sed non desunt dicentes, quod productio tituli nulli, vel iniusti, non noceat centenariæ, *Menchac.qq.illustr.c.81.num.16.cap.84. num.12. Put.dec.756.num.2.p.1.* per *text.in c.1. de præscrip.in 6.*

Verum *Barbos.in rubr.C.de præscript.30. vel 49.ann.à num.364.* pro concordia duos distinguit casus, primus est, quando de titulo non constat, nam præsumitur sine titulo rem occupasse, & in his terminis procedit *text. in d. cap.1. de præscript. in 6.* nam requiritur tempus immemoriale. Ideò tutius est titulum non producere, *Molin.lib.2.c.6.n.75.de primog.* Alter casus est, quando producitur titulus nullus, vel iniustus, & tunc præscriptio, etiam immemorialis, non iuuat, *Gratian.disc.441.nu.17.Castill.dec.12. Capibl.de Baron.in pragm.1.n.143.& in pragm.11.num.146. D.Galeota contr.53.n.45.lib.2.D.Marin.ad Reuert.dec.427.*

Licet contra dicat etiam in quadragenaria, *Sousa dec.15.num.7.*

In nostro Regno Neapol. nulla præscriptio cum titulo vitioso. *Scappa sup.num.6.* post *Curt.in diuers.feud.p.1.c superest modo, nu.21.fol.98.Rouit. cons.91. tom.1. num.1.* & ibi nostra *Add.num.10. R.Capyc. Latr.consult.2.num.21. R.Galeota contr.53.lib.2.num.45. R. Marin. ad Reuert.dec.427.num.3.R.Philipp.diff.fisc.1.num.130.* Idem *Scoppa ad Merlin.contr.13. num.48. lib.1.*

Idem in Rota Romana, *Achill.de Graff. dec.267.num.2.* In Senatu Cathaloniæ, *Fontanell. de pactis tom.1.cl.4.gl.13.p.4.n.48. & dec.85.n.15.tom.1.& dec.441.num.2.& dec.445. num.1. tom.2.*

36 Iniustus titulus Prædecessoris Successori nocet, *Vela d.differt.38. à num.97. & differt.48. à num.16.& 73. Addit.ad Molin.de primog.lib.2.c.6.n.70.Pacion.alleg.151.num.21.22. Barbos.in rubr.C.de præscript.num.211.Barbos.in repertor. verb.præscriptio col.2.D.Pasqualin. sup. pragmat. Neapol.tit.de administr.Vniuersit.n.18.*

37 Qui titulus inualidus, idem est si exhibeatur per reum, ac per actorem, nam semper dici potest: Tu possides cum titulo vitioso, & & inualido, decisum refert per suum Senatum Cathal. *Fontanell. dec.446.num.6.* vbi respondet motiuis contrariis factis *dec.445. Giurba obs.71.Barbos in rubr.C.de præscript. nu.348. & Bonden.de præscript.docum.7.Staiban.obs.188 n.52.seqq.Nos ad Rouit.cons.91.lib.1. Faiard. alleg.33.num.1219.& seqq.& num.1725. Gobius consult.67.num.34.* vbi *Nos* citat, *& consult.78. nu.20.*post *Rotam dec.320.nu.20.seqq.p.12. & consult.99.nu.38.* vbi *Nos* etiam citat, *Card.Luca de regal.disc.144.n.8.*

38 Sed quod præscriptio non sufficiat quando exhibetur titulus nullus, quod intelligitur si exhibeatur ab ipso præscribente, *Caualer. dec.28.num.25.Mascard.concl.225.n.24. Molin.de primog.lib.2.c.6.num.61. Marin. ad Reuert. dec.427.num.1.*Secus si præsentetur ab aduersario; & intelligatur quoties in illo se fundat præscribens, secus si dicat adesse alium, *D. Rosa consult.12.nu.48.49. Addit.ad Molin. sup. ad nu.73.74.* Nec nocet si exhibeatur per Tertium, *Giurb.obs.71.nu.16. Rota dec.56.p.7.diuers.n.22. Dexart.dec.38.D.Palma dec.340.n.38.*

39 Immo licet exhibetur titulus vitiosus non currit, nisi constet euidenter illum titulum inualidum, possessioni causam dedisse, vel aliū adesse potuisse, *D. Rosa consule. 12. num. 22. 48. Cancer. var. lib. 2. c. 14. num. 93. Barbos. in rubr. C. de præscrip. nu. 352. 370. Vasq. illustr. lib. 2. c. 61. num. 11. Dondeus consult. 65. num. 8.* Nam præsumitur titulus bonus ex longissimo tempore, *Kitzel. de mon. t. cl. 4. q. 2. num. 4.* Sed aduersarius potest probare contrarium, *n. 5.*

40 Vnde cauti Aduocati allegant, non exhibent titulum, & probant possessionem, *R. Curtis diuers. feud. fol. 78. Staiban. obs. 188. nu. 61. Ageta §. 14. q. 1. num. 47. in fine.* Vbi etiam dicit hoc non esse faciendum in fore poli, ex monito *Goffred. de Gaeta ad Rit. Reg. Cam. rubr. 2. nu. 45.* meminit *Scoppa ad Merlin. contr. 13. nu. 48. lib. 1. & num. 49. Barbos. sup. num. 366. D. Palma consult. 9. nu. 101. D. Philipp. differ. 1. n. 130. Prat. discept. 41. n. 19. 20. lib. 3. Barbos. in l. cum notissimi. 366. C. de præscript. 30.*

41 Licet quis deberet exhibere titulum possidens regalia, vt diximus *nu. 55.* addimus *Pareja de instrum. edit. tit. 5. res. 9. n. 58. & seqq.* Tamen quando Regalia tenentur, & possidentur per Communitatem ex concessione Principis, tunc requisita ad ostendendum titulum, non tenetur illum exhibere, *Pareja de instrum. edit. tit. 5. res. 9. num. 12.* Cum cesset causa, per quam quis Fisco edere debet titulum, *Castill. de tertijs c. 16. num. 10. Pareja sup. num. 59.* post mille *Tranchedin. consult. 13. n. 12. seqq.*

42 Nam si Communitas possidet illa, per tempus 30. vel 40. annorum, ex lapsu talis temporis, tam de Iure Ciuili, quam Canonico, præsumitur bonum ius, *Barbos. in rubr. C. de præscrip. 30. vel 40. annor. num. 109. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de feud. res. 5. nu. 4. Castill. de tertijs cap. 3. n. 10. Balduc. decis. Parmens. tit. de dote dec. 32. 33. Burat. dec. 45. n. 6. & in addit. n. 7. 8.*

43 Sic præscriptio immemorabilis destruitur ex vitio Tituli. Diximus *sup. nu. 34. D. Aquila ad Roxas de incompatibil. p. 7. c. 2. nu. 111. 112. D. Cresp. obs. 63. nu. 25. Antun. de donat. reg. 3. p. cap. 45. num. 20. Giurba de success. feud. §. 2. gl. 11. nu. 77. Parexa de instr. edit. tit. 2. res. 2. num. 71. tit. 7. res. 9. à num. 56. Matthew de regim. Regni Valent. c. 6. §. 1. nu. 42. 43. & cap. 11. §. 5. à n. 165. Barbos. in rubr. de præscript. à nu. 168. & 349. seqq. & nu. 352. & seqq. & nu. 369. Castill. dec. 12. Capiblanc. in prag. 1. nu. 143. & in pragm. 11. num. 146. de baron. Gobius consult. 67. nu. 34. D. Alex. od Capyc. Latr. consult. 83. Altograd. contr. 76. num. 33. Scoppa ad Fabr. lib. 1. tit. 2. expl. 5. nu. 5. Maldonat. ad Molin. de primog. c. 6. n. 60. seqq. P. Barbos. in l. cum notissimi, §. illud, C. de præscript. 30. vel 40. ann. nu. 97. Pegas. tom. 9. ad lib. 2. Ord. Portugal. in rubr. tit. 33 n. 432. & tit. 27 §. 3. nu. 3. Lara de vita hominis cap. 31. nu. 86. Mascard. conclus. 225. nu. 24. Treuiz. dec. 55. num. 82. Per gr. cons. 69. lib. 4. Barbos. in rubr. de præscript. à nu. 168. Tusc. lit. P. conclus. 521. nu. 35. concl. 522. num. 20. lit. I. concl. 31. nu. 3. Farinac. dec. 136. nu. 12. p. 1. Staiban. res. 188 nu. 51. 52. 53. Roccus de offic. cas. 7. §. 7. num. 79. D. Cepparell. res. fiscal. 26. num. 73. Prat. discept. lib. 3. disc. 41. Dominus Lanar. in addit. ad Patruum fol. 509. nu. 28. Mastrill. de Magistrat. lib. 1. c. 19. nn. 11. 12. R. Marin. ad Reuert. dec. 427. num. 4. D. Galeot. contr. 53. n. 45. lib. 2.*

44 Quæ procedunt si clarum esset, illum titulū vitiosum dedisse initium præscriptioni. *Rodriq. de ann. reddit. lib. 1. q. 14. nu. 8. Gutter. pract. lib. c. q. 16. Nos infra nu. 337.*

45 Et immemorialis tunc prodest, quoties non docetur de titulo, sed tantum allegatur, nam si exhibeatur, cessat præscriptionis vis, & est deueniendum ad discussionem tituli, *c. cum venerabilis 20. de præscript. Castill. dec. 124. Mastrill. dec. 114. Cutell. dec. 1. num. 12. cum seqq. & dec. 4. nu. 6. & de donat. lib. 2. spec. 39. nn. 18. D. Roccus de offic. cas. 2. §. 7. num. 79. seqq. fol. 241. R. Marin. ad Reuert. d. dec. 427. n. 4.*

46 Sed illam habens potest allegare meliorem titulum sibi benè visum, *Pena dec. 143. num. 1. & seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 73. nn. 19. D. Cepparell. res. fiscal. 72. n. 51.*

Immemorialis quoties allegatur simul cum titulo, in-[?]-ligitur de illo, qui procedit ab Immemorabili, & non de alio, *Pareja tit. 9. res. 2. nu. 15.* Fallit quando possessor allegauit titulum certum, & Instrumentum indubitatum indicabit *num. 16.* Videndus *num. 17.* Vbi dicit præsumptionem Iuris, & de Iure, elidi, & destrui per partis confessionem, & *num. 25. & 26.* dicit si Instrumentum est commune nulla potest dari præscriptio in possessore, etiam quando est commune ratione vtilitatis, & *num. 27.* etiam si præscriptio sit temporis immemorialis, & *num. 28.*

Immemorialis corruit quando titulus productus est nullus notoriè. Secundo, quando nullitas prouenit ex Iure naturali, aut gentium, secus ciuili, *Pareja tit. 10. res. 2. nu. 34.* Sed contra tenet *Menoch. ibi citatus*: affirmans, quod etiam quando nullitas prouenit ex iure ciuili non procedit. *Pereja suprà nu. 35.*

Immemorialis supponit iustam causam præscribendi, quamuis de aliquo titulo infecto appareat, *Pareja sup. n. 40.*

47 Præscriptio Immemoralis allegari non potest, quando de illius initio constat, *Marta de clausul. p. 1. claus. 214. num. 4. 5. Castill. lib. 5. q. 93. nu. 48. Marescot. resol. lib. 2. c. 100. n. 16. D. Cepparell. res. fiscal. 73. nu. 1.*

48 Vbi requiritur probatio per scripturam nō præsumitur titulus, nisi sit tempus immemoriale, *Barbos. in l. 4. nu. 54. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Franch. dec. 56. Card. Luca de regal. disc. 144. nu. 7.*

49 De titulo in præscriptione, *Vasq. Illustr. cap. 61. 67. 68. 87.*

Verum titulus ad præscribendum non requiritur in profanis, *Baldut. decis. Parmens. tit. de dote dec. 33. n. 48.*

50 Dum

50 ... egimus de Titulo in præscriptione, debimus, an quis possidens rem, de qua ... atur de dominio, vel quasi, requisitus teneatur ostendere titulum, & conclusio est neminem teneri ostendere titulum suæ possessionis, ad tex. l. 11. C. de petit. hæred. l. in speciali 74. ff. de rei vendic. l. fin. C. eod. Soccin. reg. 525. Bocr. dec. 8. Mascard. concl. 590. 1373. Pacian. de prob. t. lib. 1. c. 7. ex nu. 81. & cap. 61. à num. 7. Tusc. lit. P. conclus. 539. Hugo Donell. in com. iur. ciuil. lib. 19. c. 12. num. 50. Fab. in C. lib. 3. tit. 21. diffin. 8. Castill. contr. lib. 6. tit. de Tertijs c. 16. nu. 3. tom. 7. Giurba dec. 93. nu. 3. D. Merlin. contr. 13. num. 1. tom. 1. D. Solorzan. de iure Indiar. lib. 2. c. 28. nu. 37. Gothofred. in comment. ad l. 12. C. Theodos. de fide test. & instrum. D. Ageta ad Moles tom. 2. §. 14. de iuribus pass. q. 1. n. 1.

51 Et id etiam aduersus Fiscum, ac Principem, ex l. ext. at. 25. ff. de iure fisci. Peregr. de iure fisci lib. 7. tit. 3. nu. 12. & cons. 86. n. 4. lib. 4. Valasc. de iure emphyt. q. 8. nu. 20. Castill. d. c. 16. nu. 5. Quod est etiam de iure nostri Regni, vt in Cap. Item statuimus 120. per constit. incip. Ab officialibus, vbi R. Tap. in annot. nu. 4. lib. 7. Iuris Regni tit. 1. fol. 4. Ageta sup. n. 2.

52 Vnde etiam in Regalibus non potest quis cogi ad ostendendum titulum suæ possessionis, Anna alleg. 68. nu. 3. lib. 1. & alleg. 78. nu. 2. lib. 2. Ant. Gobius Tract. de Aquis q. 7. à nu. 10. Amat. res. 72. lib. 2. D. Agata sup. n. 3. 4. Licet sit allegatus, quando est præscriptio immemorialis, nam intelligitur de titulo procedente ab ipsa met immemorabili, Pareja de instr. edit. tit. 9. res. 2. num. 15.

53 Sic, vt quis præscriptione possit vti lite pendente, debet allegare titulum, & probare possessionem, alias si non alleget titulum non gaudet possessione, R. Marin. ad Reuert. dec. 279. nu. 4. fol. 553. & dec. 495. vbi R. Marin. dicit: tex. in c. cum persona, de priuil. in 6. vbi Fagnan Gonzal. & Barbosa, disponere, quod possidens contra ius, idest cui ius commune resistit, si solum allegauerit præscriptionem, non sit lite pendente manutenendus, & hoc intelligit vbi quadragenaria tantum præscriptio fuerit allegata, secus si centenaria, quæ cum vim tituli habeat, Textus ille non procedit, & sic interim lite pendente super allegata centenaria non debet possidens sua possessione priuari, allegat tex. in c. 1. de præscript. in 6. Sed R. Marin. in obseruat. illum impugnat, & dicit non debere manuteneri, & lib. 2. resol. cap. 204. probat alia ad Reuert. dec. 111. 313. Sic pendente probatione immemorialis, Princeps potest exercere Iurisdictionem, Castill. dec. 12. Fermosin. de foro competent. q. 2. fol. 676. tom. 2. Costa fiscal. cons. 6. nu. 46. Margarett super Pragm. Sicil. obseru. 4. nu. 2. §. 20. Diximus sup. in princ. n. 66.

Et opposita non retardat executionem trium Sententiarum conformium, Rota post Vrceol. de transact. dec. 95. nu. 9. Verum alii dicunt, quod quando possessor producit titulum vitiosum, & iniustum, cum tunc constet de initio vitioso, nulla procedit præscriptio, cum in effectu constaret de mala fide, Canceler. dec. 28. num. 25. p. 1. Molina de primog. lib. 2. c. 6. num. 61. Mascard. conclus. 225. nu. 24. Natta cons. 636. num. 114. lib. 3. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 8. n. 25.

54 Præscribens si allegat titulum non apparentem, debet iurare de calumnia, l. fin. §. hoc, & §. quod si actor, ff. de iuram. propter calumn. Langlois dec. 8. q. 3. n. 4.

Manutentio in possessione non est danda, quando petitorium est notorie nullum, & non tribuens aliquod ius, vt dicimus in prædone, quod sit manutenendus, nam hoc non procedit, vbi talis ex actis appareret, quia tunc non esset manutenendus, Gratian. disc. 577. num. 17. & seqq. disc. 899. num. 10. seqq. Sanfel. & addit. dec. 340. Ridolfin. in praxi par. 2. c. 11. num. 136. 137. Posth. de manut. obs. 42. Altograd. cons. 97. n. 124. Quamuis possessio esset centenaria, R. Capye. Latr. consult. 2. num. 21. consult. 66. nu. 27. Nos ad Rouit. cons. 78. nu. 16. lib. 2. Rota p. 13. rec. dec. 96. n. 19. & seqq.

Non datur possidenti, contra quem militat communis iuris præsumptio vehemens, ac publicæ authoritati fauens, nisi doceat etiam de titulo, Capyc. dec. 189. Christin. dec. 291. nu. 7. vol. 3. Ludouis. dec. 370.

Nec vbi clare constat de titulo aduersarii incontinenti, per confessionem partis, aut rem iudicatam, aut publicum Instrumentum, secus si per testes, vel alio modo, Rota p. 20. rec. dec. 333. nu. 23. seqq. Et possessio titulata, siue iuncta cum titulo, in concursu alterius possessionis non titulatæ, præfertur, & est manutenenda, Canaler. dec. 242. nu. 4. dec. 379. n. 5.

Et possessorium absorbetur quotiescumq; actor patitur disputari de petitorio, cum dominium sit suffocatiuum omnium aliorum iuriū minoris potentiæ, vt est possessorium, Margon. dec. Luc. 31. num. 37. & seqq. Rota p. 2. diuers. dec. 367. nu. 10. & dec. 269. nu. 5.

Et quando pars aduersa patitur fieri probationes circa merita petitorii, iudex potest pronunciare etiam in petitorio, ita vt non sufficiat semel protestari, sed sint repetendæ protestationes in quolibet actu, alias in iudicialibus videtur ab illis recessum, Altograd. cons. 97. n. 35. & seqq. lib. 2.

Sic non datur manutentio stante manifesta possessione contra ius, Gratian. disc. 801. nu. 27. disc. 870. nu. 15. seq. Merlin. dec. 106. num. 3. seqq. Rota p. 10. rec. dec. 295. num. 14. seqq. Vbi secus in dubio,

Et licet sufficiat sola detentatio ad obtinendam manutentionem, debet intelligi quando procedit ex iusta causa, alias secus, Cancer. var. p. 1. c. 1. nu. 107. & 137. Vrceol. in appendic. ad c. 10. 11. in fine vol. 2.

Secus si titulus esset coloratus, post mille, Nos ad Rouit. cons. 78. num. 16. lib. 2. Ludouis. dec. 370.

Plu-

Plures casus, vsq; ad 18. in quibus non datur manutentio. Vide *Ridolfin. in praxi p.2.c.12. nu. 208. & seqq. vsq; ad 246.*

55 Sic dicta *sup. num. 50.51.52.* non procedunt quando ius commune possidenti, & eius possessioni, resistit, nam tunc tenetur possessor ostendere titulum suæ possessionis, prout in regalibus, Iurisdictionalibus, & officiis, *c. omnes Basilicæ 16. qu. 2. c. contra 100. dist. cap. constitutus 47. de elect. c. cum contingat 24. &c. dudum, §. n. t agitur de decimis, c. constitutus de religios. domib. c. cum dilecti 4. de cõfirmat. c. cum personæ de priu l. In 6. c. 1. de præscript. in 6. Lagun. de fruct. p. 1. c. 15. §. 4. n. 158. & nu. 200.* Et dictas regias Sanctiones Nostri Regni procedere in allodialibus, non in Regalibus, aut feudalibus, contra dictũ *Aunam*, fundat *D. Tapia in dicta Constit. à nu. 2. & seqq. Pareja sup. tit. 5. ref. 9. n. 38.59.*

56 Etiam si esset quadragenaria, *Logun. d. §. 4. nu. 200. D. Capparell. ref. fiscal. 26. nu. 75.* Immò immemorialis, *Pareja ibid.*

57 Et sic in beneficialibus, idem de tituli exhibitione dixerunt post alios *Vasq; de suc. eff. lib. 1. §. 7. nu. 19. 20. vol. 3. Rosental. de feud. tom. 2. c. 8. nu. 6. Maur. alleg. 65. Ricc. collect. 889. Visconti con. clus. Iur. verb titulum, Lutter. de re benefic. lib. 3. qu. 24. num. 10. 11. R. Ponte dec. 79. nu. 3. de potest. Proreg. tit. de regal. impofit. §. 6. nu. 38. D. Ageta num. 7 Frances de instruct. q. 71.* Vbi ab Episcopo, secus à parte, *num. 10.* Sed idem *Frances num. 9. & 10.* dicit non posse molestari ad dictum titulum exhibendum post decennium, & per totam *quæstionem.*

58 Et in possessione alicuius Iurisdictionis, quẽ Fiscus potest cogere ad ostendendum titulum, *Auendan. de exeq. mandat. c. 1. nu. 7. Bou. dill. in polit. lib. 3. c. 16. num. 92. Mastrill. de magistr. l. 6. 3. c. 2. num. 12. Castill. d. c. 5. num. 11. Concer. lib. 3. c. 14. nu. 43. Cyriac. contr. 178. nu. 13. Cabed. dec. 9. nu. 4. p. 2. R. Tap. de constit. Princip. c. 4. num. 12. Grotius. disc. 441. nu. 15. Capibl. de baron. prag. 1. num. 230. & tom. 2. c. 77. num. 30. D. Merlin. contr. 13. nu. 17. Staiban. ref. 188. n. 43.44. lib. 2. D. Ageta nu. 8. Pareja sup.*

59 Prout in officii possessione locum habere, post *Capyc. dec. 77.* testatur *Reg. Tap. lib. 6. Iuris Regni sup. nu. 26. Franch. dec. 165. nu. 4. D. Galeot. resp. 42. nu. 365. R. Philippis different. fisc. 1. n. 46.*

60 Nam Regnantes in his Iurisdictionibus, siue feudalibus, & Regalibus, habent fundatam intentionem, *c. 1. quæ sint regalia; c. 1. §. Iudices de pace ten. iur. firm.* Ideo Regalium detentores, ad titulos exhibendum compelli possunt, post *Luc. de Penna, Isern. Afft. Bolzaran. & cæteros feudistas, Capyc. Inuestit. feud. vers. feudatariorum editiones fol. 181. Frecc. de subfeud. lib. 2. auth. 17. nu. 2. Rosental. de feud. lib. 1. c. 8. concl. 33 n. 9. Peregr. de iure fisci lib. 7. tit. 3. num. 17. 18. de fideicom. art. 52. nu. 139. Valosc. de iure emphyt. q. 8. nu. 22. Gratian. disc. 441. P. Gregor. de feud. p. 5. qu. 12.* & ibi, *Mastrill. in addit. lit. E. Intrigl. de feud. cent. 1. qu. 68. Cyriac. contr. 178. nu. 15. 16. 36. 52. Bouadill. Polit. lib. 2. c. 16. nu. 92. Mastrill. de Magistr. lib. 3. c. 2. nu. 17. Castill. de tertys deb. c. 3. nu. 5. c. 16. nu. 10. Cabed dec. 9. Montou. de regal. §. argentaria, num. 10. Capibl. de baron. p. 1. nu. 230. & lib. 2. cap. 77. R. Ponte in f 97. nu. 21. lib. 1. & de potest. Proreg. tit. de regal. impofit. §. 6. nu. 38. D. Merlin. contr. 13 nu. 15. seqq lib. 1. R. Tapia l. 6. Iuris Regni in constit. ab officialibus num. 7. 20. R. Reuert. dec. 299. 566. R. Marin. lib. 2. ref. 115. nu. 16. &* ad *Reuert. dec. 111. nu. 6. &* ad *d. dec. 566. num. 1. D. Philipp. d. different. 1. num. 39. seqq. Card. Luca de regal. disc. 14. nu. 28. Episc. Rocca disp. 77. lib. 1. Luca ad Grattian. d. disc. 441. n. 1.*

61 Ideo cum Pedagia sint de regalibus, & omnia loca, iure gentium libera sint, *D. Ageta d. tom. 2. §. 13.* Princeps habet præsumptionem pro se Iuris, quæ præsumptio transfert onus probandi ad reum, *l. siue possidetis, C. de probat.* Et sic possunt possessores cogi ad titulum exhibendum, vt decisum per R. C. refert *R. Males tit. de passib. nu. 3.* quem sequuntur *Nouar. de grauam. Vassall. tom. 3. grauam. 85. nu. 5. Tap. in tom. 6. Iuris Regni in d. constit. ab officialibus num. 21. Thor. in suppl. comp. dec. verb. Baro possessor, fol. 105. Pomp. Gizzulin. in opusc. de iurib. passuum cap. 24. Ag. ta sup. nu. 11. & num. 12. 13. &* 14. refert plures Regales litteras Regis Alphonsi, & sequentium Regum, prouidentium super vsurpatione Regiorum passuum, proinde per Tribunal Regiæ Cameræ fuerunt facta plura Decreta, secundum casuum circumstantias.

62 Sed difficultas est, si quis dicat exegisse ius passus ab immemorabili tempore, & per suos Antecessores, & non exhibeat titulum, an obtinere debeat continuationem exactionis. Et quod non, videtur dicendum, nam res Fisci, vt pedagia non possunt vsucapi, ex *l. quamuis 18. & l. 24. ff. de vsucap. l. 2. C. commun. de vsucap. §. res fisci instit. eod. tit. Fachin. 8. contr. 3. In: Iacob. Wissenbach. in Pandect. disp. 20. lib. 41. tit 8.* Vbi idem in Gallia statutum esse testatur. Sic cum possessoribus resistat ius, qualiscumq; sit præscriptio, nullum ius tribuere potest, *l. fin. C. de fund. limit. lib. 11. C mill. Larath. in Theatr. feudol. p. 11. diluc. d. 88. Pareja de instr. edit. tit. 5. ref. 9 nu. 58. & seqq D. Ageta sup. n. 15. 16. 17.*

63 Si ergo exactio Pedagii ab initio est nulla, titulus per consequens abest requisitus in præscriptione. *l. nullo, C. de rei vendicat.* quia lex resistit tali exactioni, *l. pater filium, §. Iulius agrippa, ff. de leg. 3. Balb. de præscript. p. 5. q. 5. nu. 2. Peregr. de fideicomm. art. 41. nu. 16. D. Ageta sup. nu. 18. 19.*

64 Ideò *Castill. contr. tit. de Tertijs cap. 30. num. 6.* dicit, quod lex illa immemorabilem præscriptionem etiam præteritam excludens, iuri communi conueniens omnino statuerit, ex *Barbos. in l. comperit, C. de præscript. num. 11. seqq. P. Afflict. in addit. ad suas controuerſ. fol. 502. nu. 119. P. Nauarro de restit. lib. 3. c. 1. num. 258.* vbi probat vectigalia imprescriptibilia esse. Sic Baro exigens pedagia, aut aliud Ius à vassallis, præsu-

mi-

mitur extorsio, & violentia, vel clandestinitas, *Guid.Papa consf.65.num.4. Lanar. in repetit. feud.c.si quis per 30.num.78.in fine.* Et murmuratio Vassallorum interrumpit præscriptioné, *Capyc.in inuestit.verb.collectis, vers.collectarum, fol.117.R.Moles sup.§.3.qu.8.num.55.56.Et Lucas de Penna in l.viros,C.de diuers.offic.lib.12. n. 6.* dicit, quod si vectigal sit exactum contra Fiscum, nunquam, etiam per immemoriale tempus non præscribitur, secus contra priuatum, per tempus immemoriale, *D. Ageta sup. n.20.21.22.*

65 Quibus positis alii distinguunt, vt est *Coast.pract.qu.17.num.6.Caner.var.lib.3.c.12. n. 4.* quod aut agitur de Iuribus ad Principem Iure communi pertinentibus, & tunc possessor non est manutenendus lite pendente, nisi ostendat titulum, iuxtà *text. in c. cum personæ de priuil.in 6.* Aut non agitur aduersus Principem, sed aduersus alium, & tunc si possessor sit in diutina possessione, manutenetur lite pendente, *Montan.de regal.§.flumina,n.8.9.Luca ad Franch.dec.163.num.3.R.Reuert.dec.251.* vbi *R.Mariu.R.G.deot.lib.1.contr.51. R.Philip. different.1.à num.134.ad num.342.* Non obstante immemoriali præscriptione potest Dominus cogere ad ostendendum titulum suæ possessionis, alias posit illum sua possessione priuare, *Rolan.à Valle cons.89. vol.2. Gratian. disc. 441.n.14.Capibl.de Baron.pragm.1.num.231. D. Ageta sup.n.23.24.*

66 Verum Barones, qui non habebat titulum, sed probauerunt exactionem ab immemorabili tempore factam, fuerunt absoluti per Regiam Cameram, vt testatur *R. Moles in §.14. de Iure passuum nu.10.* quem referunt *Nouar. grauam.85.num.6.Tap.lib.6.Iuris Regni sup.nu.22. Thor.in comp.p.3. verb.Baro possidens, fol.105. Pisan.in addit.ad Goffred. de Gaeta super Ritus R.C.rubr.14.num.12.Guzzolin.de iurib.passuum c.13.per text.c.super quibusdam, §.præterea, de verb.signific.* & *ex Rit.R.C.3.sub rubr.14.de Iure passagy,* post alios *Tusc. verb. pedagia cantl. 204.num.6.7.Guid.Papa dec.549. Ramir.de lege reg.§.26.num.33.Fachin.lib.8.contr.23. Goffred. de Gaeta in ritib.R.C.rubr.2.de Iure Fundici n.35. seqq.R.Lanar.cons.11. num.9. seqq. Capibl. in pragm.8.p.2.num.41. D. Ageta sup. num.25.26. R.Mariu.ad R.Reuert.dec.333.num.4. & seqq.& alleg.149.inter allegat. diuersor. per ipsum collectas.*

67 Et inueterata praxis Regiæ Cameræ admittit, teste *D.Rosa lib.1.consult.12.n.37.* quod scil. sæpisimè à possessoribus feudorum, vel aliorum iurium regaliam, citatis ad ostendendum titulum, fuit allegatus titulus concessionis, & probata possessio immemorialis, vel centenaria, ad tituli comprobationem, & licet non fuerit titulus, vel concessio reperta, nihilominus fuisse semper pro possessoribus iudicatum, quia ex immemoriali possessione titulus præsumitur, *Ageta n.27.*

68 Nam cum vectigalia sint concessibilia, ita, & præscriptibilia, *R p l. de regal.c.7. à nu.79. Sixtin.cod.tract.lib.2.c.6 à num.56. D. Galeot. resp.fiscal.10.num.62.* Cum omne concessibile sit præscriptibile, *Montan.de regal.in prælud.nu. 31.33. Antun. de donat.lib.3. c.45. num.6. seqq. D.Ageta n.28.* Dicemus *infrà num.465.& seqq. & n.601.& seqq.*

69 Nam præscriptio immemorabilis, dicitur alterum ius naturale, æquiualet pacto, & veritati, habet vim priuilegii, tituli, & veræ elargitionis, non fictæ, vt dicemus *nu.268.& seqq.* Et tantum potest, quantum Imperator cum causa, in omni prohibitione censeri exceptam, immo nec tolli posse à Principe, & similia fatentur. Ac in regalibus omnibus, & feudalibus, quæ sine Principis possessione possideri non possunt, generaliter firmarunt, longissimi temporis possessionem, siue immemorabilem, titulum tribuere, *l hoc iure, §. ductus aquæ,ff.de aqua quotid. & æstiua, cum concord. Barbos.in l.omnes num.39.seqq.C.de præscript.30. vel 40.ann. Affl.dec.254.num.4. Trentacinq.var. lib.1.tit.de seruit.res.1.num.22. Antonell.de temp. legal.lib.2.c.67.nu.11.& 55.& c.77.nu.19.Fontanell.de pactis cl.4.gl.17.nu.30.seqq. Salgad.de reg.protect.p.1.c.1.prælud.3.num.132. tom.1.Solorz.de Iure Ind ar.lib.3.c.3.à nu.76. tom.1.Pereyra de manu reg.c.37.à nu.15.lib.2.Castill.de Tertijs deb.lib.6.c.3.à nu.5.& cap.21.& c.p.23. Kloc.de contribut.c.16.sect.2.nu.120. & c.20.nu. 232.P.Affl.in addit.ad contr.46. 47. num.85.86. R.Valenz.cons.93.nu.42. Mastrill. de Magistrat. lib.1.c.11.num.5.& c.19.D.Borg.Inuestig.iur. lib. 19.c.12.nu.7.& 9.tom.2.Capib.de baron. prag.1. nu.215.& prag.11.nu.144.& lib.2.c 6.num.22. R.Marin.lib.2.c.115.ad Reuert.dec.376. & 503. & alleg.8.nu.13.alleg.113. nu.16.17. alleg.149. nu.28.alleg.150.nu.6 Roccus de offi.rub. 13.§.7 nu.41.73.D.Rosa consult.12.à num.21. D.Crespi obs.93.nu.9.D.Marcian.disp.65.nu.29. Antun.d. c.45.Goffred.de Gaeta sup.rit. R.C.rubr.2.nu.39. 41.63.& 183.vbi Pisan.nu.88.seqq. Matthæu de regim.Regni Valent.c.6.§.1.à nu.20.Cortiada dec. 7.à nu.30.p.1.Rocca disp.84.lib.1.nu.19.20. Luca ad Gratian.disc.441. nu.6. D.Samiut.contr.22. n.29.D.Ageta sup.n.29.*

70 Et licet in *constit. Quadragenalem*, præscriptio quadragenalis de iure communi, & sexagenaria, iure Longobardorum attento, quæ contra Fiscum, in publicis competebat, vsq;ad centum annos prorogata fuerit (quæ loquitur in rebus Fiscalibus incorporatis,non in publicis functionibus, ac tributis, in quibus non cadit præscriptio, ex *l.comperit,C.de præscript.gl.in d.constit.verb.publicis,P. Affl.in addit.ad suas controuersias,fol.502.num.112.& 119.D.Ageta sup. num.30.*

71 Attamen verius est, quod regalia, de quibus in *c.vn.quæ sint regalia*, non comprehenduntur in dicta constitutione, sed immemorabilem in his requiri præscriptionem, quæ præstantior est

est centenaria, *Tap. in lib. 4. Iuris Regni in annat. ad d. constitut. d. num.* 10. (quamuis contra dicant *D. Merlin. d. contr. 13. num. 21. Montan. de regal. fol. 30. nu. 32. R. Capyc. Latr. consult. 1. nu. 22.*) Prout in Vectigalibus, quæ ex Immemoriali tantum tempore præscribi posse, *sup.* diximus, *Andr. in d. constit. quadragenalem n.* 80.

72 Verum requirit *Bart. in l. si publicanus, §. in omnibus ff. de public.* scientiam Principis, *Goffred. de Gaet. super Rit. R.C. rubr. 2. de iure Fundaci nu. 184. seqq.* Sed idem *Bald. cons. 540. nu. 3. vol. 5* dicit quod ius colligendi passagia acquiritur præscriptione, seu consuetudine, cuius contrarij memoria non existit, sciente Principe, vel eius Locumtenente, vnde in præscriptione immemoriali, quoties requiritur scientia Regis, sufficit illa Proregis, vt dicunt *R. Reuert. dec. 21. circa finem,* & ibi *R. Marin. num. 9. in 2. edit. Montan. contr. 26. num. 9. & de regal. in prælud. fol. 17. sub nu. 13. D. Ageta sup. n. 31. 32. 33. 34.*

73 At alii simpliciter dicunt, scientiam Regis non requiri, vt ex communiori sententia, *Reg. Moles sup. de iure p ssuum, §. 14. nu. 11. Maranta cons. 103. nu. 14. Capyc. in Inuestit. verb. Gabellis fol. 115. col. 1.* R. *Reuert. dec. 376.* vbi *R. Marin. n. 3. Castill. de Tertijs c. 28. nu. 5. seqq. Antun. de donat. lib. 3. c. 45. num. 14. 15.* Siue potius quod per tanti temporis cursum, scientia, & patientia præsumitur, & conciliat *Oliua de foro Eccles. p. 2. q. 7. num. 17. 18.* Vnde quando apertè constaret: scientiam Principis non ad fuisse, esse illam probandam infert *Larrea alleg. 15. nu. 27.* Sed quia hæc consuetudo vim priuilegii habet, ideo *Bald. cons. 11. nu. 1. vol. 2.* dicit: Et quia generaliter hoc seruatur in Italia, præsumitur de scientia Principis præscriptus vsus iste imponendi, & exigendi passagia, *D. Ageta n. 35.*

74 Sed concurrente scientia Principis, quadraginta annis præscribi vectigalia dixerunt *Peregr. de iure Fisci lib. 6. tit. 8. nu. 14. Costa de fact. scient. & ignorant. insp. 67. num. 9.* Quod admittitur, si titulus aliquis concurrat, nam cum malæ fidei præsumptio exigentes prægrauet, ideo sola scientia Principis, absq; aliquo titulo bonam fidem contribuit, *Azeued. ad Constit. Reg. lib. 6. tit. 11. l. 1. n. 11.* D. *Ageta n. 36.*

75 Prout nec bonam fidem in consuetudine immemoriali exigi dicunt, seu verius, vt ex ea tanto temporis cursu præsumatur, *Larrea alleg. 15. nu. 17. & alleg. 68. nu. 24. 25. D. Rosa consult. 12. nu. 47.*

76 Et id, quod dicitur, quod pedagium, seu collecta præsumitur ex timore potius, quam ex debito, siue per Barones extortas, verum esse dicunt in alia præscriptione, quam immemoriali, *Lucas de Penna in l. hac lege, C. de aqu. duct. lib. 11. Agell. de iure adoh. nu. 44. P. Malina de iustit. tom. 1. tract. 1. disp. 75. nu. 22.* Vbi limitat quando alioquin fama, & indicia sunt, fuisse per iniustitiam extorta, cum malæ fidei possessor nunquam præscribat, quæ in immemoriali nõ præsumitur, *Capibl. in prag. 1. de baron. num. 217. Capyc. in inuestitura feud. d. §. collectis fol. 117. col. 2. D. Ageta n. 37. 38. 39.*

77 Sic quando ius colligendi pedagium fuit alteri quæsitum, & esset contra illum præscribẽdum, tunc minus tempus sufficit, habita distinctione, an præscribens habeat titulum, vel ne, bonam fidem, vel malam, *Capyc. fol. 115. col. 1. Franch. dec. 131. nu. 32. Goffred. Gaeta d. rubr. 2. n. 189. D. Ageta sup. n. 40.*

78 Tanto magis, quando nullus ex possessoribus est successor vniuersalis primi acquirentis, propter deuolutiones deinde sequutas in beneficium Regis. Et *Bald. cons. 289. vol. 4.* probat, quod bonæ fidei possessor, vel habens publicam famam pro se, vel etiam possessionem suorum progenitorum, non præsumitur in dolo, & sic debet manuteneri. Et licet ex *tex. in c. cum personæ de priuil. in 6.* pendente probatione dictæ immemorialis, non sit possessor manutenendus, sed Princeps tantum, qui fundatam habet intentionem, Rol. *à Valle cons. 89. vol. 2. Peregr. de iure Fisci lib. 6. tit. 8. de præscript. nu. 24. Grattan. disc. 441. num. 14.* Tamen contra est quando constat conuentum esse in possessione, vel ex præscripta concessione, vel ratione bonæ fidei, *P. Afflict. in addit. ad suas controuers. fol. 480. nu. 12.* Sic quando possessio est aliquo titulo colorata, si ad cautelam allegetur titulus, qui deinde per immemorialem probetur, est danda manutentio, decisum refert, *Reg. Reuert. dec. 313.* R. *Marcian. disp. 65. n. 27. Capibl. de baron. lib. 2. c. 77. nu. 17.*

79 Sic dicit *R. Marin. ad Reuert. dec. 566. nu. 3.* dispositionem *d. c. cum personæ* in Regno nostro cum Regio Fisco, nunquam fuisse seruatam, sed ordinarie Fiscum iura sua proposuisse, possessores vocando ad ostendendum titulum, quibus exceptiones, vel immemorialem allegantibus, fuit terminus impartitus, & interim lite pendente, illi in possessione conseruati, & consonat *c. 1. de præscript. in 6.* D. *Ageta n. 44.*

80 Idem dicit *Hartm. Pistor. qq. Iur. lib. 2. p. 2. qu. 46.* Vbi licet Vassallus titulum suæ possessionis indicare teneatur, fallere tamen, quando longissimo tempore possedit, ac in re præscribi prohibita absq; titulo satis esse illum allegare, & ad probationem eius præscriptione niti, & contra citatum *Roland. à Valle concludit n. 124. D. Ageta sup. nu. 45.*

81 Verum si exhibeatur titulus prodest quidem, vt præscribatur quod in eo continetur, aut id, quod ex eo colligi potest, sed non ad præscribendum vltra contenta in titulo, non tunc potius impedimentum præstat, ne præscriptio procedat, etiam sit immemorialis *arg. l. si is, cui, ff. quemadmod. seru. amitt.* post alios notat *Larrea alleg. fisc. 28. à nu. 2. lib. 1. & alleg. 68. nu. 9. lib. 2. D. Ageta n. 46.*

82 Sic exhibito titulo inualido, seu vitioso, corruit præscriptio immemorialis, citati *DD.* & *Montan. contr. 26. nu. 10. & 13. R. Philipp. differt. fisc. 1. nu. 130. Nos ad Rouit. cons. 91. nu. 10. lib.*

lib.1. Vnde fundat *Roccus resp.61. nu.10. lib.1.* quod licet in possessorio exigens per longum tempus, esset manutenendus, secus tamen si constet de titulo inualido, confert *R. Reuert.dec.158.* Et ex ratione in Regia Camera, quam plures centenarias, cum omnibus requisitis, iudicatas fuisse nullius roboris, testatur *R. Camill. de Curtis p.1.diuc.s.feud.fol.78. at. num.11.12.* nam cauti aduocati non exhibent titulum, ne incidant in scopulum, quia quandoq; est nullus, & vitiosus, & ideo succumbunt, *Palma consult.9.num.101. Barbos.in C.de praescript. 30.vel 40.ann.nu.366.* Vnde si per Fiscum ostendatur prior inuestitura, omnis praescriptio cadit in regalibus, quia praesumitur excessus praescribentium, *Franc.de Amicis de feud.fol.173. in fine.* Quod procedit quando manifestè apparet titulum illum praescriptioni causam dedisse, secus praesumi potest, quod postea alius titulus habilis, & validus interuenerit, vel si exhibeatur ab aduersario, vel Fisco, poterit dici adesse alium meliorem; vt probant *P. Affl.in addit.ad controu. fol.498.à nu.102. D.Ros. consult.12.nu.48.seqq. Caesar.q.31.num 20. R. Galeota lib.1.contr.51.ex nu.30. D. Ageta sup.n.48.49.*

83 Sed difficultas est, an procuratoris confessio in actis facta, quod principalis possidebat re. regalia ex priuilegio scripto in libris Archiui, noceat ipsi Domino opponenti, non egere titulo scripto, ex dicta praescriptione, affirmatiuè tuetur, *Larrea alleg.87.lib.2.*

84 Ad hanc materiam Pedagiorum Vide pulchram *Allegationem*, factam per Regium Consiliarium D. Franciscum de Andrea, tunc Aduocatum Fiscalem Regiae Camerae, impressam per *D. Agetam ad R. Moles d.tom.2. §.14. de iurib.passuum q.1.num.53. & seqq.fol.180.& seqq.* Vbi bene disputat de Regalibus, & de eorum concessione, & praescriptione. Et obserua aliã *Allegationem* efformatam per *Me* tempore eram Aduocatus Fiscalis eiusdem Regiae Camerae, & Regalis Patrimonii. Quae est.

IESVS MARIA, IOSEPH, XAVERIVS.

85 QVod Ius Passagii sit de Regalibus, & quod non possit concedi, nisi à Rege est res indubitata, per *tex. in c. super quibusdam. §.praeterea de verb.signific.c.innouamus, & c.quãquam de censib. c.si quis Romipetas 24.q.3. Bulla Coenae Domini, §. 5. Mutius in Chronic. lib.18. Mucci ad Sanfel. dec.66. nu.13.17. & in Ariadn. feudal.tit.quae sint regalia, Renat.Chippin.de Domanio Franciae lib.2. titul.9. Da Summo Regis Imperio,* & de legib. *Regalior. & tit sequ.Sixtin. de regal.lib.1.c.4.Ripol.eodem Tract.*

Per leges feudales habetur *in §.penult.tit.quis dicat.Dux March.Cam.cap.vel valuas.*

Et ideo tale ius passuum non veniat in cõcessione generali, *Bald.cons 243. vol.5. Petra de fideicom.q.13.nu.486. Larrea alleg.13.num.9. Gasp.Vasqu. in l.Imperium num.50. ff.de Iurisd. omn.iudic.* & ibi *Iacob à S.Georg.nu.14. Menoch. de praesumpt.lib.3.praes.97.nu.41. R.Tapia in constit.* Ea quae ad decus *num.43. R.Sanfel. dec.69.* & ibi *Mucci nu.6. Barbos.vot.126.num.318. Gomez in l.40.Tauri nu.10.in fine, Castejon. §.regalia. D.Capon.discept.337. Gallut de fructib.disp.6. num.74.* post *Boer.dec.50.num.12.& seqq. Montan.de Regal.in princ.Tractat.nu.1. & seqq. Affl. dec.122.num.3. Sixtin.de regal.lib.1.c.5.num.74. Cardin.de Luca Tract. de feud.disc.61.num.9.* Vbi dicit concessa censeri in noua concessione feudi deuoluti, si antea erant concessa. *Lagun. de fructib.p.1.c.15.nu.29. Antun.de donat.p.2.c.7.nu.52.*

Nec iouat clausula in Inuestitura feudorum: *Cum passagijs &c.* quia haec clausula est de stylo, & de consuetudine Cancellariae, quae non iuuat, si in feudo concesso non erat tale ius passagii, per priuilegium, aut legitimam praescriptionem, vt est dispositum in *Pragm.16. de feudis,* vbi *C.pibl.Tract. de baroiib. à num.8. D. Capon. discept.337.* Nec iouat concessio cum omni Iure, quod Princeps ibi habet, *Sixtin.d.c.5.num.81. Prukmau.in rub. quae sint Regalia c.5. nu.4.& seqq. Lagun.sup.num.30.seqq. Sixtin.sup.* vbi *à num.92.& 97.* plures fallentias, & limitationes adducit, in quibus in generalibus concessionibus regalia venire solent.

Et inter regia Iura connumeratur ius passuũ à Rege Gulielmo in *Constit.*Regni, *incip.* Magistri Camerarii, ideo istud ius connumeratur inter alia Iura Regiae Dohanae, in *Ritu Reg.* Camerae 9. quod incipit: *passagium*, in *rubr. de Iure Fundaci*, & in *rit.1.& 2.in rubr.de Iure passagij,* etiam apud *R. Moles in decis.Reg.Camerae tit.de Iure Passagij q.1.& seqq.*

Et Baro, qui exigit ius passagii debet exhibere titulum, & concessionem, quia est feudum. *Andr.in c. Imperialem §. Illud nu.66. de prohibit. feud.alienat. per Federicum.* Maxime quia sunt Vectigalia, quę sine titulo non possunt possideri, *Fecce. de subfeud.in 17. authorit. Baronis.* Et omnia loca, iure naturali sunt libera transeuntibus, *Bald.in l.si plures nu.14. C.de condit. insert.* Et si via destruatur debetur alia via à fundis vicinorum, *l.si locus, in fine, ff.quemadmod. seruit.amittat. Cyriac.contr.667.num.29.31. Gratiam.disc.84.nu.24 seqq. Caualer.dec.632. num.7. Franc.Marc.dec.596.nu.2.seqq. Capoll. de seruit. rustic.c.1.nu.21.& cap.3.num.38. Boer.dec.322. nu.11. Carpan.ad stat. Mediolan.p.2. cap.248. nu.21. Sabell.in summa tract.tom.2.in addit. in fine d.tom.2.fol.mihi 58.cap.2.nu.15.& 16.& in summa tom.4.§.via num.8.& resol.c.16. Angelis in Astreal post Tract.de confess.num.25. Christin.dec.177.num.14.seqq.vol.2.& ad l municipal.tit.14. art.30.& dec.21.num.5.vol.5.& dec.187. num.7. seqq. Antun.de donat.lib.3.cap.4. Pacion.de locat. c.34.§.1. Vrsell.concl.77. D. Romaguer.ad Conciol. ad stat.Eugub.lib.1.rubr.56. Costa de remed. subsid.115. & de ratione ratae qu.15.* Si ergo habet dispositionem Iuris contra se, tenetur exhibe-

re

se titulum, allas debet declarari, quod abstineat ab exactione, *c. cum personæ de priuil. in 6. Reg. Moles dec. R. Cam. tit. de Iure passuum q. 1. Card. Luca de feud disc. 40. & 93. de regal. disc. 138. 174 178.* Secus si possessio est diuturna *d. disc. 138. nu. 3. disc. 171. ex nu. 8. disc. 178. nu. 6.* Nec sufficit diuturna si constet de titulo infecto, *de regal. disc. 174. nu. 3.* scil. illa, quæ sunt clare publica, & de regalibus, secus si dubia, *de reg. d. disc. 138. ex nu. 4. & disc. 174. nu. 9.*

III. Comestabulus Columna non tenet concessionem passuum, de quibus lis est, Igitur vult vti possessione centenaria ab anno 1469. ad annum 1569. quia supponit, quod per dictam possessionem præsumatur titulus, vt dicunt, etiam Rege absente, *Camill. de Curtis de feud. p. 1. fol. 73. nu. 94. & seqq. & fol. 76. à num. 135. R. Ponte cons. 31. nu. 18. 19. lib. 2. Bambacar. in c. 1. §. quis per 30. q. 10. Georg. in repert. feudal. c. 24. & seqq.* R. *Merlin contr. 13. n. 21. lib. 1.*

Sed quod dicta possessio centenaria illi non iuuet, ob absentiam Regis à Regno, sed requiratur, secundum vnam opinionem contra Fiscum, possessio immemorialis, R. *Marin. ad R. Reuert. dec. 376. num. 2. 3. & dec. 427. & dec. 466. num. 3. 4. & lib. 1. resol. cap. 234. nu. 12. 13. & lib. 2. res. cap. 115. nu. 10.* post *Annam sing. 194. Georg. repet. feudal. cap. 25. R. Valenzuol. cons. 93. nu. 44.* R. *Tapia in constit. Quadragenalem à num. 10. lib. 4.*

Cum possessio immemorialis vim tituli obtineat, per *tex. in l. hoc iure 3. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiua, c. super quibusdam 26. §. præterea, ff. de verb. signific. Georg. sup. c. 27. R. Reuert. dec. 376. nu. 1. dec. 408. num. 2. 427. nu. 1 dec. 495. nu. 1. dec. 503. 571. 572. & 654. R. Marcian. disp. 65. nu. 28. R. Capyc. Latr. dec. 191. nu. 49. Mastrill. dec. 114. nu. 19. seqq. R. Philip. differt. 1. num. 129. R. Moles dec.* R. *C. tit. de Iure passuum q. 1. num. 10.* Loquens de præscriptione passuum, & de hac præscriptione loquuta fuit forsan *pragm. 16. de Baronibus. P. Affl. in addit. ad contr. 46. & 47. nu. 85. 86. D. Cresp. obs. 93. num. 9. Cortiada dec. 7. à nu. 30. D. Rocca disp. 84. nu. 19. 20. D. Rosa consult. 12. à num 21.* Et ex ea scientia Regis præsumatur, *Oliua de foro Eccles. p. 2. q. 7. num 17. 18.*

Verum si non exhibeatur titulus aliquis, sed probetur facta exactio passus, ab immemoriali tempore, & tunc non potest molestari in exactione, Baro, exigendi, ex *tex. c. sup. quibusdã, §. præterea de verb. signific. l. si publicanus, §. in omnibus de publican. Ritus R. C. sub rubr. de iure passag. in fine, Iacobin. tract. de feud. in verb. cum mero, & mixto Imper. nu. 19.* Vbi etiam firmat, quod non sit necessaria scientia Principis. Et probata possessione immemoriali, oritur probatio, quod tale ius sit exactum ante legem prohibentem exactionem, *Loffred. cons. 40. num. 48. R. Moles dec. R. C. tit. de iurib. pass. q. 1. n. 10.*

Licet, secundum aliam veriorem opinionem, ob talem absentiam, nec immemorialis sufficiat, nam requiritur scientia Regis, *R. Ponte de potest. Prorg. tit. 11. de Trirem. nu. 20. & seqq. D. Capon. discept. 193. nu. 35.* vbi de præscribendo mero, & mixto imperio. Licet contra dicat *R. Marin. ad Reuert. dec. 333. nu. 5. R. Tap. in auth. ad constit. Quadragenalem n. 13.* Reg. *Valenz. cons. 93. num. 94. Idem R. Marin. alleg. 194. nu. 14. inter alleg. diuers. ab ipso collectas.*

Maximè, si simus, vt in casu nostro, circa acquisitionem incorporalium, quorum vsui, & exercitio, ius resistit, *Caheran. dec. 101. num. 21. Couar. in relect. de sent. excomun. in initio p. 2. circa finem, vers. denique, Barbos. in l. competit. C. de præscript. 30. vel 40. annor. num. 134. 135.* Rocc. *de offic. fol. 460. num. 155. Episc. Affl. in addit. ad suas controuersias fol. 502. nu. 112. & 119. Isern. in* Constit. *quod agenalem, num. 80. R. Moles dec. R. C. tit. de iurib. passuum, qu. 1. nu. 6. Nos ad Ronic. cons. 41. n. 9 lib. 2.*

Vel quando aperte constat scientiã Principis non adfuisse, vt in casu nostro, quo apparet contrarium ex prohibitione anni 1479. nam tunc probanda est, *Larrea alleg. 15. n. 27.*

Sed adhuc si essemus in casu possessionis immemorabilis, quæstio est, si exhibeatur per possessorem titulus inualidus, an ei iuuet talis possessio? Quod ei iuuet dicunt DD. relati per *R. Marin. ad* Reuert. *dec. 427. ex cap. 1. de præscript. in 6.*

Sed quod non prosit talis possessio immemorabilis, si exhibeatur titulus inualidus, dicunt *R. de* Curc. *p. 1. diuers. feud. fol. 78. dt. nu. 11. 13* Barbos. *in rubr. de præscript. 30. vel 40. annor. à num. 364. Gratian. discept. 441. num. 17. Castill. dec. 12. lib. 1. Capibl. de Baron. in pragm. 1. n. 143. in pragm. 11. num. 146. R. Galeota contr. 53. n. 45. lib. 1.* benè *R. Marin. ad Reuert. dec. 427. num. 4. Cons. Georg. alleg. 14. num. 18. Cons. Staiban. res. 188. num. 51. lib. 2. R. Filip. discept. fiscal. 1. n. 130.* Diximus *ad R. Ronic. cons 91. num. 10. lib. 1. Reg. Latro cons. 66. num. 28. Cons. Rocc. resp. 61. lib. 1. Moncan. contr. 26. nu. 10. & 13. D. Rosa consult. 23. n. 58.*

Et *text. in d. cap. de præscr. in 6.* procedit quãdo non ostenditur titulus inualidus, ex Barbos. vbi *sup.* dicit *R. Marin. ad Reuert. d. dec. 427. n. 4.*

Et ratio talis conclusionis est, quia ex titulo invalido cessat bona fides, & oritur in possessore mala fides, quæ omnem possessionem eneruat, & præscriptionem impedit, post mille *R. Filipp. d. differt. 1. n. 130. R. Capyc. Latr. dec. 191. n. 7.*

Qui titulus inualidus idem est, quod exhibeatur per possessorem, ac per Fiscum, *Franc. de Amicis de feudis fol. 173. in fin.* nam semper dici potest: *tu possides cum titulo vitioso, & inualido* vt decisum refert per Senatum Cathaloniæ *Fontanell dec 446. num. 6.* vbi respondet motiuis contrariis *dec. 445.* & decisum refert *D. Rosa consult. 13. in fine,* contra allegata per ipsum *consult. 12.*

Nec valet dici, quod præsumatur allus titulus,

lus, quam inualidus præsentatus à Fisco in Regno nostro, quia cum in Regno nostro adsit Regium Archiuium, vbi registrantur omnia priuilegia regalia, & omnes concessiones, & præsentari debent sub pœna inualiditatis talium priuilegiorum, si non præsententur, alius titulus non potest præsumi, bene *Episc. Affl. in addit. ad eius controuersias fol. 508. 509. n. 155. & 156.* ex quibus respondetur dictis per eundem *Ep. Affl. ibid. num. 102. Rosa consult. 12. à num. 48. Cæsar. qu. 31. num. 20.* Et cum hac doctrina *Ep. Affl.* Respondetur *Reuert. dec. 11. in fine,* vbi *R. Marinis num. 9. Moutan. contr. 26. sub num. 9. & de regal. fol. 17. sub num. 13.* dicentibus, scientiam Regis suppleri per illam Viceregum, nam per talem scientiam, dicunt præsumi priuilegium, quod non procedit ex supradictis: Eò magis, quod Vicereges mutantur singulo triennio; sicut & Aduocati Fiscales.

Diximus, quod per exhibitionem tituli inualidi oritur mala Fides, etiam cum possessione immemorabili, quanto magis debeat procedere hæc conclusio, quando, in casu nostro, non exhibetur titulus, nec inualidus, sed plusquam titulus inualidus, nam affertur decretũ, interpositum in dicto anno 1469, quod possessor dictorum feudorum non exigeret directus dictorum passuum, ex quo decreto indubitatum est ortam fuisse malam fidem.

Et certum est tale decretum parere malam fidem, nam mala fides inducitur, tunc cum possessor incipit scire rem ad se non pertinentem possidere, & alienam esse, *l. sed & si 25. §. scire, & §. si autem, ff. de peti. hæredit.* & mala fides nil aliud est, quam scientia rei alienæ, *l. qui à quolibet, 27. ff. de contr. empt. & l. quam rem, 37. ff. de vsucap.* cum aliis allegatis per *Brisson. de verb signif. lib. 2. §. generaliter autem,* & per *Cels. Bargal. de dolo lib. 5. c. 20. n. 4.*

Et talis mala fides inducitur per litis contestationem, *l. fructus, & l. moræ, C. de reiuendic. Moranta in speculo p. 6. in 10. & vlt. membro n. 4 & 5. R. Marcian. disp. 59. nu. 19.*

Si igitur litis contestatio inducit malam fidem, quanto magis illam inducit sententia, late idem *R. Marcian. disp. 55. lib. 2.*

Et mala fides antecessoris influit etiam in successorem, qui non potest ex persona sua præscriptionem allegare, *gl. in l. 4. §. fructus, verb. non fuerint, & in §. heres, verb. non tamen vsucapiet, ff. de vsucap. Curt. iun. cons. 77. Bort. in l. & ex diuerso, ff. de reiuendic. Affl. dec. 240. n. 3. Capyc. dec. 4. nu. 12. 13. & dec. 86. nu. 7.* post alios *R. Marin. ad Reuert. dec. 230. n. 8.* Ex his, &c.

86 De Iure Canonico sufficiunt 40. anni ad præscribendum sine titulo, sed cum bona fide, *c. de quarto, & c. si diligenti, de præscript. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 67. n. 12. Antun. de donat. tom. 2. c. 9. n. 35.*

87 Secus si adsit mala fides, per *text. c. fin.*, vbi *DD. de præscript, Barbos. in l. 3. num. 21. 37. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Bonden de præscript. docum. 31. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 29. num. 10. Peeb. de aquæduct. lib. 3. c. 13. q. 7. Molino de instit. disp. 66. Layman. oper. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 5. c. 8. nu. 12. Castr. Palao de instit. disp. vnic. qu. 22. §. 6. num. 34. tom. 7. Pacion. de locat. cap. 52. n. 33. seqq. Grattan. disc. 870. num. 26. Menoch. cons. 143. num. 11. Barbos. in d. c. fin. num. 5. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 8. num. 12. 12. Cauall. qu. 173. Coroc. de locat. tit. de præscript. num. 16. seqq.* Idem *Antonell. sup. lib. 2. c. 93. Scoppa ad Merlin. contr. 63. nu. 6. lib. 2. Cyriac. contr. 521. num. 11. D. Balduc. dec. de dote tit. 4. dec. 8. n. 27. Farinac. in repertor. qu. 96.*

88 Quæ filios, & hæredes etiam afficit, *Balduc. sup. nu. 28.* Sed contra est *Antun. de donat. tom. 2. c. 9 num. 35.* Diximus hìc.

89 In præscriptionibus regulariter requiritur bona fides, titulus, possessio, & tempus à lege præfinitum. Et nulla præscriptio absque bona fide, *Kitzel. de monet. c. 4. qu. 2. sect. 1. num. 4. Balduc. dec. Parmens. tit. de dote dec. 3. nu. 40.* Idẽ *Balduc. dec. Parmens. tit. de dote dec. 32. nu. 45. & seqq Roto dec. 10. n. 3.* post *Oleam de cession. Penio dec. 403. num. 2. Bisogn. olleg. 91. alleg. 60. nu. 24. 24. Andreol. contr. 142. Ansald. de commerc. disc. 95 num. 22. Scoppo ad Merlin. contr. 63. n. 6. lib. 2. Mofsola patroein. 54. nu. 6. Castill. lib. 7. controu. cap. 26. num. 1 seqq. Beniell. cons. 19. n. 37. 38. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 93. nu. 1. & lib. 4. c. 14. nu. 19. & lib. 1. c. 25. n. 9. Tranchedin. consult. 2. n. 24. Penio. dec. 403. n. 2. Vasq. illust. c. 72.*

90 Sed bona fides præsumitur in præscriptione 30. vel 40. annorũ. *Tranchedin. d. consult. 16. n. 21. consult. 47. num. 15. consult. 12. n. 8. 13. 20. Kitzel. de monet. cl. 4. qu. 2. nu. 3. Amot. res. 96. nu. 9.* Immo mala fides non consideratur in illa, de Iure Ciuili, *Roccus resp. 73. nu. 19. lib. 2.* nisi contrarium expresse probetur, *Grotian. disc. 644. in fine.* Vide *Monald. dec. 206. n. 2.*

Mala fides est, & sic impeditiua præscriptionis, si præscribens habeat scripturas in Archiuio, contrarias, *Rocca disp. 149. num. 41. Borbos. in rubr. C. de præscript. 30. vel 40. ann. n. 341. seqq. Castill. contr. lib. 7. c. 26. num. 30. Beniel. cons. 95. num. 37. Amot. cons. 96. nu. 28. Gobius tract. var. qu. 1. num. 40. Parexa de instr. edit. tit. 9. res. 2.*

91 Mala fides nocet etiam in immemoriali, *Gratian. disc. 2. num. 16. disc. 78. num. 44. disc. 52. n. nu. 12. 16. disc. 405. num. 14. disc. 441. num. 10. disc. 918. num. 31. Andreol. contr. 418. 316. nu. 1. 5. 24, Palmo alleg. 2. nu. 2. & 69. nu 26. R. Marin. lib. 2. res. 115. num. 65 Fusar. de substit. qu. 528. nu. 20. Starbon. res. 15. nu. 12. Cauall. qu. 173. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 93. num. 1.* sed contra dicit *lib. 2. c. 67. nu. 11. & c. 106. nu. 8. Barbos. in rubr. C. de præscript. 30. nu. 323. seqq. & nu. 327. & in l. 7. num. 15. 16. Bonden. de præscript. docum. 6. Fachin. lib. 8. contr. 26. num. 33. Scoppa od Gratian. dec. 4. num. 10. Staiban. res. 104. nu. 68. Tronched. cons. 19. num. 63. Capparell. res. 26.* Et nocet etiam mala fides hæredis, *num. 77. D. Constantius sup.*

prag.

prag.41.de Annon.Ciuil.num.11.35.

91 Sic præscriptio immemorabilis non admittitur cum mala fide, *c.vlt.de præscript.* vbi *Abb. in princ.c.vigil.iuti eod tit.reg.possessor.de reg.iur. in 6.* vbi *Conar.p.2.§.8. num.1. Menchac. lib.1. contr.illustr.c.81.nu.10.Menoch.de recuper.possess. remed.15.n.417.Mascard.concl.1213. & eum.45. Pereir.s.dec.52. Reynot obs.65.num.21.Barbos. in d.c.1.de præscript.in 6.num.15. D.Constantin. ad stat.Vrbis annot.48.art.1.nu.9.68. Rosa consult. 12.num.45.Ansald.de commerc.d.si.95. num.22. seqq. D.Tranchedin.consul.19.nu.63.Ioanes de solemnit.in contract.gl.16.§.15.n.85. Cyriac.controu.531.p.11.Antonell.d.c.9.Vrsill.ad Afflict.dec. 388.num.45.Capyc.dec.5.* Idem *Afl.dec.329. & 368. Luca ad Franch.dec.56.n.2. in fin. Ansald, disc 95.nu.22.Stoppa ad Fabr. in C. lib.1. tit.2. expl.5.n.7.Parexa de instru.edit.tit.9.res.2.n.124*

93 Etiam præscriptio statutaria, *Gratian.disc. 994.nu.4.6.& disc.402.nu.19.& seqq.* vbi etiam *Luca.Peregr.dec.131.n.7.seqq.* Vide *infrà n.139.*

94 Quæ possessio si fuerit interrupta non prodest ad præscriptionem, *Castill.sup.* Dicemus *infrà n.521.& seqq.*

95 Præscriptio debet esse completa ante litem motam, & bona fides, *Castill.d.c.26.nu.2. Penia dec.575. nu.6.& 11.* Sic durante lite non currit præscriptio, *Rota dec.95. nu.4.* post *Vrceol.de transact.*

96 Sic præscriptio non iuuat scienti rem alienam: *Vrceol.de transact.q.77.nu.31.32. Merlin.de pign.lib.5.tit.1.q.29.Infrà nu.168.*

97 Bona fides in tractatu præscriptionis qualiter accipiatur, *Castill.d.c.26. nu.3. P.Barbos in auth.C.de præscript.30.vel 40. ann.n.51.seqq.*

98 Nulla præscriptio considerari potest, stante mala fide. *Merlin.q.21.& seqq.de pignor. & hypot. lib.5.tit.1.Parexa sup.tit.9.res.2.nu.24. Hermosill.fol.719.nu.6.* Sic debitor sciens dibitum non præscribit, *Pacion.alleg.151.nu.20.* contra *alleg.18.n.1.* Et debitum iuratum non præscribitur, quia debitor est in mora sine interpellatione *d.alleg.28.n.27.*

Et possessor malæfidei restituit omnes fructus, *l ex diuerso 36.ff.de rei vend cat.l.quæsitum, ff.de acqu.r.rerum domin.l.1. §.ex dic ff.de vi; & armat.* post alios *Tusc. lit.F. concl.490. num.86.* post alios *Gallus de fructib.disp.12.art.2. num.1. & seqq.*

Et possessor malæ fidei non potest præscriptione se tueri à restitutione fructuum, *Alex. cons.121.nu.11.lib.4.Menoch.de possess.remed.15. nu.591.& 608.Peregr.de fidei om.art.49.n.231. Gallus sup.disp. 12.art.2. num.30.seqq.* signanter *num.32.*

Quod est intelligendum, vt illo casu, quo malæ fidei possessor posset rem præscribere non poterit, finita præscriptione pro fructibus inquietari, *l.eos, C.de præscript.30. ann. Gallus sup.art.1. nu.21.* Puta quando possessor à principio erat bonæ fidei, deinde superuenit scientia rei alienæ, & sic malafides, quo casu præscriptio non impeditur, *l.4. §.de illo, vers.antequam,ff.de vsucap. l.2. §.si seruus, ff.pro empt.l. vnic.C.de vsucapion.Gallus d.art.2.nu.33.& art. 1.num.21.*

99 In præscriptione seruitutum, & rerum incorporalium bona fides necessario requiritur, *Castill.sup.num.5.* contra est *Antonell.de temp.d. lib.2.c.93.nu.21.Bentel.cons.59.n.16 17.*

100 Distinctio est in materia præscriptionis interius Pontificium, & Cæsareum, & inter præscriptionem decem, aut viginti annorum, & 30 vel 40. Vt de iure Cæsareo in vsucapione triennij, & in præscriptione 10.& 20.bonam fidem requirant, secus in illa 30. vel 40.ann. De Iure Pontificio, indistinctè semper requiri bonam fidem. Alij in Iure Ciuili sufficere in præscriptione 30.vel 40.bonam fidem, etiam ex nulla causa procedentem. Cum tamen in præscriptione 10.vel 20.ann.formalis vera, & positiua bona fides necessaria esset. Sed hodie ex Iuris Pontificii dispositione, præscriptio nulla cum mala fide procedit, post *Conar. Pichard.Tusc.P. Barbos.Mascard. Io: de Baluoa in c.Sacrorum,& in c.de quarta de præscript.q.2.nu.36.* & alios *Castill.d.c.26.n.6.*

101 Sic, hodie de iure Pótificio, præscriptio nulla, cum mala fide procedit. Etiam in illa 30.vel 40.annorum. *Penia dec.403 nu.4.* & etiam de iure Hispano, *Pareja de instr.edit.tit.9. ref.2.nu. 24.Penia d c.403.nu.4.Rosis obs.lib.2. obs.89.nu. 103.Merlin.de pignor.lib.5.q.21.nu.12. Castill.d. c.26.num.7. P.Barbos.in rubr. C.de præscript.30. vel 40.ann.num.39.seqq.* Sed sufficit ea bona fides, quæ liberat ab ea mala fide inducente peccatum, *Barb l.in rubr. C.de præscript.30.vel 40. ann.nu.58.seqq. D.Pignatell.consult. Canon.201. nu.20.tom.4.Bisogn.alleg.11.* Sic debet esse mala fides vera, & positiua, *Baldus dec.Parmens.tit. de dote dec.32.nu.50.*

Sic mala fides consideratur in fure, raptore, deiectore, hostilique in valore, & similibus, *Peregrin.cons.19.nu.10.lib.1. Fontanell.dec.443.nu. 23.& seqq. Balinc.sup.n.50.51.52.*

102 Et bona fides omni tempore vsq; ad completam præscriptionem necessaria est. *Balb.de præsc.2.p.3.p.princ.qu.7 Barbos.in rubr.C.de præscript.num.39.seqq. Aug.Barbos. in c.vlt.de præscrip.ex nu.3* post alios *Castill.ibid.n.7.*

103 Quæ constitutio etiam in foro ciuili est seruanda, *Castill.sup. Merlin. de pign.d.q.29.lib.5* Sed contra de Iure Ciuili dicit *D. Rosis obs. p.2.obs 87.nu.102.Roccus resp.73.num.19. lib.2.* Et ius Canonicum præfertur, *Rosis, & Rocc. ibid.*

104 Mala fides impedit præscriptionem in actionibus personalibus, *Castill.d.c.26.nu.8. Bisogn.alleg.11.nu.17.seqq. Andreol.contr.52. nu.14. 65.num.4.*

Sic præscribere non possunt actiones personales hæredes debitoris, *Andreol.d.contr.52. n. 14.& contr.65.n.4.*

Sed possunt præscribere, ex propria persona hæ-

hæredes spoliatoris, *Andreol.contr.316.nu.4.* Vide *infrà nu.125. D. Rubeis de consul.c.32.num.2.* Vbi non obstante Iuramento defuncti. Sic successor potest *n.6.*

Sic Actio pignoratitia, cum mala fide non præscribitur, *Merlin.de pignor.d lib.5.q.29.*

105 Qui neq; bonam,neq; malam fidem habet, sed in medio existit , an præscribat tempore 30.annorum,sic, *P. Barbos.in rubr.C.de præscrip. 30.vel 40.ann.num.48.seqq.*signanter *nu.52.53. Merlin.de pignor.lib.5.q.21. nu.48. Cyriac.contr. 376. Molina.tract.2. disp.63. Couar.in c.possessor p.2.§.7.de reg.iur.in 6. Amat.cons 96.nu.13.* Nam non est mala fides,*Surd.cons.234.nu.29.* Nam absq; requisitione est possessor in bona fide, *Gobius Tract.vor.q.1.nu.52. Andreol.contr.142. nu.7.8.Castill.sup.nu.14.15. Card.Luca de indic. disc.21.nu.71.Tranchin consult.13.n.29.*

106 Et mala fides dubia non interrumpit præscriptionem inchoatam,*Cyriac.contr.376 n.73.* post *Barbos.Layman , & Lugo,Tranch.din.consult.13.nu.29.*

107 Ad præscriptionem,quæ non fit 30.vel 40 annorum,incohandam , non sufficit fides dubia,sed media inter bonam,& malam, *D.Passarell.probl.legal.7.§.3, nu.471.* Secus si sit 30. vel 40.annorum,*Tranchedin.consult.47.num.15.* Et opinio vnius Doctoris in articulo dubio sufficit ad bonam fidem inducendam,*Rand.dec.Pis. 31.nu.287.Gall.de fructib.disp. 12.art.1.n.7.*

108 Sic fide dubia incohans præscriptioné,dicitur incohare cum mala fide,*Passarin.sup.n.474. Roccus resp.73. num.18.lib.2.* licet contra dicat *Cast ll.lib.7.c.26,n.14.15.*

109 Sic mala fides oritur ex sciente etiam iuris incerti,& coditionalis , *Gobius Tract.v.st. q.1.n.54. & seqq.* Vbi de sciente se grauatum, & alienante.

110 Præscriptio iam perfecta, & consumata cũ bona fide,& aliis requisitis necessariis,non reuocatur ob superuenientiam malæ fidei,& sciétiæ rei alienæ , itaut etiam in foro conscientiæ possit securè res legitimè præscripta, retineri, licet post perfectam præscriptionem superueniat mala fides,*Barbos.in rubr.C.de præscript.30. vel 40.ann.n.265.& seqq.*vbi *D.Bonden. & de præscrip.docum.5.& 6. Ansald.de cõmerc. disc.95. nu.26. D.Tranchedin. consult.13. nu.30. Hermosill.in l.54.gl.1 d nu.9.tit.5.p.5. Ciroc.d sept.67. nu.18.Card.Luca de alienat. disc.2. nu.12.dis.16. nu.11.Delbene tract.moral.5.de radic.restit.nu.37. seqq.Christin.ad l.Mech.tit.20.art.1.nu.24* & ibi *addit.& dec.84.nu.3.vol.4. D.Passerin. probl.legal.7.§.3.nu.472.Viu.opin.629.Mantica dec.296 nu.5.Bunat.dec.739.Layman.lib.3.tit.1.c.8. nu.4. Scace.de commerc.§.1.qu.7.p.2.ampl.19. nu.127. 135.Panimoll.in Idea sedan.controuers.constit.32. nu.4 Castill. de Tertijs cap.25. Vasq.Illustr.cap. 75.Sabell.§.præscriptio nu.11.Canall.q.657. Gutier.lib.2.pract.q.1.d nu.24 Salgad. p.1.de retent. c.2.sect.1.d n.98.Solorz.de iure Indiar. tom.1.lib, 3.c.2.num.53.Cyriac.contr.532. Parexa de instr,* edit.tit.10.res.2.num.21. *Abruz.in comm.ad c.62. Reg.Ferd.com.2.nu.220.Hermosill.fol.719. nu.9. Ansald.de commerc.disc.95. nu.26. Frances de Instr.q.72.nu.22.*

111 Sed si non dum completa præscriptione possessor bonę fidei incipiat dubitare nõ nocet, *Diana p.2.tr.15.res.10.11. Hurtad.p.2.tr. 8.Sabell.§.malæ fides n.8.Barbos.in rubr.C.de præscript. num.278.& seqq.* Vbi secus ,si dubitatio sit in principio,& ibi,*Bonden.in add. D.Caram.Theolog.fundam.lib.1.fundam.37.nu.896. Passerin. sup.nu.482.*

112 Sed præscribit , si post dubitationé currat longissimum tempus,*Barbos.sup.nu.289. & seqq.* & ibi *D.Bonden.*

Sed præscriptio rei alienæ sibi in dotem datæ constante matrimonio à marito profecta, & completa,prodest vxori , etiam habenti malam fidem,*Bossius sup.fol.568.n.7.*

Et possessor bonæ fidei præscribens rem alienam,sibi ab altero datam, præscribit in vtilitatem eius,qui rem tradidit , & præscriptionis occasionem præstitit. *Bossius sup.*

Præscriptio incohata contra cedentem curris contra Cessionarium,*Merlin.de pignor. lib.5. tit.1.q.21.nu.61.*

113 Malæ fidei possessor dicitur ille, qui rem quam possidet , ad alium pertinere certo scit, *Mascard. de probat. concl. 1001.* Sic mala fides consistit in scientia debiti , *Andreol.concr.142. nu.5. D.Balduc.decis. Parmens.tit.de dote dec. 32. nu.42.& seqq.& nu.51.52.*

114 Vt inducatur non sufficit generalis , & indiscreta citatio,sed requiritur specialis, & certa cum omnibus qualitatibus , nec inducitur per litis contestationem, quando actor litem cæptam non prosequitur,sed finit instantiam perire,& in omnem casum possit noua præscriptio inchoari,*Gratian.disc.2.nu.31.seqq. disc.786. nu.22.seqq. Asin.in praxi, §.2.c.15.num.32.seqq. Rota p.17.rec.dec.379.nu.7. Andreol. contr.258.*

Sed quod duret etiam perempta Iustitia, nisi esset contestata coram Iudice incompetente, vel agatur ex alia causa diuersa, *Capyc.dec.11. Spin.cons.57. nu.10.seqq Christin.dec.156.num.2. vol.2.Bich.dec.263.nu.6 seqq.Caboll.cons.89.lib. 2.* vbi declarant, *Roccus resp.73 n.21.lib.2.*

Et quod post litem contestatam duret , *Roccus d.resp.73.nu.17.24* donec per sententiam reus absoluatur, *Bich.dec.375.*

115 Et quod inducatur per simplicem protestationem,& notificationem, ad huoc effectum nominatim factam, & interrumpat præscriptionem,*l.fin.C.de præscript.30. vel 40. ann. Duran.dec.375.Surd.dec.5.Rac.Iordan.lucubr.vol.3. lib.14.tit.24. num.117.seqq. Sabell. §.mala fides num.1.*

Licet contra dicat *Barbos. in rubr. C.de præscript.30.vel 40.ann.nu.321.*

Quod ex interpellatione siue iudiciali , siue extraiudiciali inducatur mala fides interrumpens præscriptionem,*Rota p.17.rec.dec.358.n.2*

216 Ve.

116 Verum mala fides, per quam interrumpatur præscriptio non inducitur quando aduersarius succubuit in causa, *Gratian. disc. 881. n. 20. Rota p. 13. rec. dec. 253.* Nisi sententia esset nulla, vel iniusta, *Sperell. dec. 178. nu. 71. seqq.*

117 Quod mala fides orta ex litis contestatione remaneat purgata, & conuertatur in bonam fidem, per sententias fauorabiles reportatas à reis conuentis, *L. quæsitum, in fine, ff. de acquir. rerum domin. Burat. dec. 568. num 3. Rota p. 11. rec. dec. 248. nu. 8.*

118 Sic lite pendente non currit præscriptio, *Penia dec. 155. nu. 7.*

119 Quod mala fides inducta, quoad vnam personam noceat quoad omnes, ex eodem iure causam habentes, *Rota post Olea de cess. iur. dec. 4. nu. 5.*

Sic præscribere non possunt hæredes tutoris mortui ante finitam administrationem, *Andreol. contr. 145. n. 6.*

120 Mala fides non præsumitur, sed arguitur ex coniecturis, arbitrio Iudicis æstimandis, vt quando quis possidet sine titulo, quando ei fuit denunciatum nè emeret, quando emit sine iustis solemnitatibus, *Franch. dec. 292. num. 4. seqq.* si sit fama rei alterius: quando emit à statim decocturo, quando adhibuit cautelas insolitas, *Menoch. de arbitr. cas. 255. Vin. opin. 432. Mascard. concl. 182. Pacius Iordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 24. num. 49. & seqq.* Vbi duobus modis limitat, nempè si quis fuerit coactus emere, vel authore Prætore acquisiuerit, latè *Altograd. cons. 2. nu 34. seqq. lib. 2.*

121 Quod mala fides non præsumatur, *Ludouis. dec. 567. nu. 9.* Sic debet probari ab allegante, *Pacion. de locato cap. 52. num. 40. Gallus de fructib. disp. 12. art. 1. n. 3. 4. Infrà n. 136.*

Præsumitur ex circumstantijs relatis per *Menoch. lib. 3. præs. 130. Mascard. concl. 182.*

Sic præsumitur bona fides, nisi contrarium probetur, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 67. num. 23. 15.* maximè in corporalibus *num. 15.* maximè in longissimo tempore, *Kitzell. de monet. cl. 4. q. 2. nu. 3.*

Nisi præsumptio malæ fidei esset fortior, *Antonel. sup nu. 14. Card. Luca de Iudic. disc. 21. nu. 65. D. Rosa consult. 9. nu. 18. consult. 12. nu. 47. Tranchedin. consult. 47. nu. 25. Barbos. in rubr. C. de præscript. nu. 89.*

Quando præsumitur mala fides. *Iordan. Lucubr. vol. 3. tit. 24. nu. 49. & seqq. lib. 4.*

122 Mala fides, quæ medio tempore durauit non interrumpit præscriptionem, iam incoharam, etiam de Iure Canonico, *Gratian. disc. 403. num. 29. seqq.*

123 Quod mala fides non possit allegari post 30. annos, & transmittatur in bonam fidem post huiusmodi tempus, nisi contrarium expresse probetur, *Mandel. cons. 28. nu. 2. Menoch. lib. 3. præs. 130. num. 7. disc. 644. in fine Paciordan. lucubr. vol. 3. lib. 4. tit. 24. nu. 45. & seqq. Trinus. dec. 24. Vin. opin. 473. Sabell. §. mala fides num. 5. Barbos. in rubr. l. 1. C. de præscript. 30. vel 40. ann. num. 324. 330. Bonden. de præscript. docum. 6.* Vide *Bich. dec. 50. Venturin. cons. 9. nu. 78. lib. 2.*

124 Multo magis ex immemoriali, & etiam decennio, apparente alio antiquiore possessore, *Menoch. de arbitr. cas. 43. Capyc. dec. 4. nu. 20. seqq. & dec. 86. n. 10. Trinus. dec. 24.*

125 Mala fides impedit quãcumq; præscriptionem, & defuncti afficit hæredem, vt etiam ex propria persona, sine accessione temporis, quo defunctus possedit, non possit illam inchoare, & in quocumq; foro, cum agatur de peccato, *Magon. dec. Flor. 95. num. 3. seqq. Caball. cons. 105. p. 2. Roccus resp. 73. num. 28. lib. 2. Fontanell. dec. 152. & seqq. Vela differt. 38. à num. 97. & diss. 48. num. 16. 73. Castill. contr. lib. 7. c 26. nu. 13. Cald. in l. si Curatorem, §. sua facilitate num. 71. Molina disp. 65. Valasc. consult. 95. nu. 8. M. ssola ratiocin. 54. nu. 14. Reuert. dec. 560. Addit. ad Molin. lib. 2. c. 6. nu. 70. Cyriac. contr. 321. Postb. dec. bonon. 66. nu. 4. D. Rosa consult. 23. num. 64. Barbos. in rubr. C. de præscript. 30. vel 40. ann. n. 39. seqq. dec. 220.* vbi etiam *Bonden. Palma cons. 45. num. 23. Andreol. contr. 142.* post alios *D. Constantin. ad stat. Vrbis tom. 2. fol. 318. num. 23. Rub. de confus. c. 32. num. 3. 12. Rota ad Rouit. cons. 40. lib. 2.* quamuis adsit ad immemorialis, *Rub. sup. Cels. dec. 134. nu. 13. Gratian. disc. 399. nu. 27. 441. nu. 6. 405. nu. 14. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 85. nu. 9. lib. 2. c. 93. Card. Luca de dote disc. 29. num. 10. de empt. disc. 7. ex nu. 4. de cred. disc. 117. nu. 5. consl. obs. 160 Capparell. res. 26. nu. 77. Pacion. alleg. 27. num. 17. Vrceol. de transact. qu. 79. nu. 33.* Vbi nec mille anni, *Ansald. de commerc. disc. 95. nu. 22.* Vbi maxime si ipsi habeant documenta, & libros, *Nos ad Rouit. cons. 90. num. 13. lib. 1. Roccus resp. 66. nu. 25. Sabell. §. mala fides nu. 6. Staiban. obs. 104. num. 24. 25. & obs. 140. num. 81 82. Rosa consult. 30. nu. 30. Gobius Tract. var. q. 1. nu. 47. Andreol. contr. 51. nu 14. contr. 65. nu. 4. 142. nu. 8. Idem Staiban. res. 15. num. 14. Cuncinl. & Romaguer. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 30. Scoppa ad Merlin. controu. 63. nu. 6. lib. 2. Roccus res. 65. nu. 25. lib. 1. Ripol. var. c. 21. nu. 64. Zuchia de sal. q. 105. num. fin. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 81. nu. 12.* secus in successore singulari, *Sabell. sup. nu. 6.*

Quod præscriptio detur hæredibus ex propria persona, non obstante mala fide Authoris *DD.* apud *Andreol. contr 418. nu. 7.* si possideat per 30. annos, *Gallus de fructib. disp. 11. art. 2. nu. 28. D. Rubeus de confus. c. 38. num. 2. 6.* Sed non iuuatur tempore antecessoris existentis in mala fide, *Rubeis n. 11.*

Tamen contra dicit *Idem Andreol. sup. n. 18. 19.* Etiam quoad hæredes vniuersales *contrau. 316. nu. 1. 5. 24. Pacion. alleg. 151. nu. 21. 22.* Vbi nec iuuat hæredi, si ille vellet incohare ex propria persona, *Gallus de fructibus disp. 11. art. 2. num. 14. & seqq.* Secus si esset mala fides præsumpta, *Menoch cons. 1111. num. 17. Couar. in c. possessor 2. p. §. 9. nu. 6. Honded. cons. 31. nu. 75. lib. 1.* Vel nisi hæres bonæ fidei possederit per an-

hæredes spoliatoris, *Andreol.contr.316.nu.4.* Vide *infrà nu.125. D.Rubeis de confus.c.32.num.2.* Vbi non obstante Iuramento defuncti. Sic successor potest *n.6.*

Sic Actio pignoratitia, cum mala fide non præscribitur, *Merlin.de pignor.d.lib.5.q.29.*

105 Qui neq; bonam, neq; malam fidem habet, sed in medio existit, an præscribat tempore 30. annorum, sic, *P. Barbos.in rubr.C.de præscrip. 30.vel 40.ann.num.48.seqq.* signanter *nu.52.53. Merlin.de pignor.lib.5.q.21.nu.48. Cyriac.contr. 376. Molina.tract.2. disp.63. Couar.in c.possessor p.2.§.7.de reg.iur.in 6. Amat.cons 96.nu.13.* Nam non est mala fides, *Surd.cons.234.nu.29.* Nam absq; requisitione est possessor in bona fide, *Gobius Tract.var.q.1.nu.52. Andreol.contr.142. nu.7.8. Castill.sup.nu.14.15. Card.Luca de iudic. disc.21.nu.71. Tranchin consult.13.n.29.*

106 Et mala fides dubia non interrumpit præscriptionem inchoatam, *Cyriac.contr.376 n.73.* post *Barbos. Layman, & Lugo, Tranchedin.consult.13.nu.29.*

107 Ad præscriptionem, quæ non sit 30. vel 40 annorum, incohandam, non sufficit fides dubia, sed media inter bonam, & malam, D. *Passarell.probl.legal.7.§.3. nu.471.* Secus si sit 30. vel 40. annorum, *Tranchedin.consult.47.num.15.* Et opinio vnius Doctoris in articulo dubio sufficit ad bonam fidem inducendam, *Raud.dec.Pis. 31.nu.287. Gall.de fruct.lib.disp.12.art.1.n.7.*

108 Sic fide dubia incohans præscriptioné, dicitur incohare cum mala fide, *Passarin.sup.n.474. Roccus resp.73. num.18.lib.2.* licet contra dicat *Castill.lib.7.c.26.n.14.15.*

109 Sic mala fides oritur ex sciente etiam iuris incerti, & conditionalis, *Gobius Tract.var. q.1.n.54. & seqq.* Vbi de sciente se grauatum, & alienante.

110 Præscriptio iam perfecta, & consumata cũ bona fide, & aliis requisitis necessariis, non reuocatur ob superuenientiam malæ fidei, & sciẽtiæ rei alienæ, itaut etiam in foro conscientiæ possit securè res legitimè præscripta, retineri, licet post perfectam præscriptionem superueniat mala fides, *Barbos.in rubr.C.de præscript.30. vel 40.ann.n.265.& seqq.* vbi *D.Bouden. & de præscrip.docum.5.& 6. Ansald.de cõmerc. disc.95. nu.26. D.Tranchedin. consult.13. nu.30. Hermosill.in l.54.gl.1 à nu.9.tit.5.p.5. Ciroc.d.scept.67. nu.18. Card.Luca de alienat. disc.2. nu.12.dis.16. nu.11. Delbene tract.moral.5.de radic.restit.nu.37. seqq. Christin.ad l.Mech.tit.20.art.1.nu.24* & ibi *addit.& dec.84.nu.3.vol.4. D.Passerin. probl.legal.7.§.3.nu.472. Viu.opin.629. Mantica dec.296 nu.5. Burat.dec.739. Layman.lib.3.tit.1.c.8. nu.4. Scacc.de commerc.§.1.qu.7.p.2.ampl.19. nu.127. 135. Panimoll.in Idea sedan.controuers.constit.32. nu.4 Castill. de Tertijs cap.25. Vasq.Illustr.cap. 75.* Sabell. *§.præscriptio nu.11. Canall.q.657. Gutier.lib.2.pract.q.1.à nu.24. Salgad. p.1.de retent. c.2.sect.1.à n.98. Solorz.de iure Indiar.tom.1.lib. 3.c.2.num.53. Cyriac. contr.532. Parexa de instr. edit.tit.10.res.2.num.21. Abruz.in comm.ad c.62. Reg.Ferd.com.2.nu.220. Hermosill.fol.719. nu.9. Ansald.de commerc.disc.95. nu.26. Frances de Instrus.q.72.nu.22.*

111 Sed si non dum completa præscriptione possessor bonæ fidei incipiat dubitare nõ nocet, *Diana p.2.tr.15.res.10.11. Hurtad.p.2.tr.8. Sabell.§.malæ fides n.8. Barbos.in rubr.C.de præscript. num.278.& seqq.* Vbi secus si dubitatio sit in principio, & ibi, *Bonden.in add. D.Caram.Theolog.fundament.lib.1.fundam.37.nu.896. Passerin. sup.nu.482.*

112 Sed præscribit, si post dubitationé currat longissimum tempus, *Barbos.sup.n.289. & seqq.* & ibi *D.Bonden.*

Sed præscriptio rei alienæ sibi in dotem datæ constante matrimonio à marito profecta, & completa, prodest vxori, etiam habenti malam fidem, *Bossius sup.fol.568.n.7.*

Et possessor bonæ fidei præscribens rem alienam, sibi ab altero datam, præscribit in vtilitatem eius, qui rem tradidit, & præscriptionis occasionem præstitit. *Bossius sup.*

Præscriptio incohata contra cedentem currit contra Cessionarium, *Merlin.de pignor. lib.5. tit.1.q.21.nu.61.*

113 Malæ fidei possessor dicitur ille, qui rem quam possidet, ad alium pertinere certo scit, *Mascard. de probat. concl. 1001.* Sic mala fides consistit in scientia debiti, *Andreol.contr.142. nu.5. D.Balduc.decis.Parmens.tit.de dote dec.32. nu.42.& seqq.& nu.51.52.*

114 Vt inducatur non sufficit generalis, & indiscreta citatio, sed requiritur specialis, & certa cum omnibus qualitatibus, nec inducitur per litis contestationem, quando actor litem cæptam non prosequitur, sed finit instantiam perire, & in omnem casum posset noua præscriptio inchoari, *Gratian.disc.2.nu.31.seqq. disc.786. nu.22.seqq. Asin.in praxi, §.2.c.15.num.32.seqq. Rota p.17.rec.dec.379.nu.7. Andreol. contr.258.*

Sed quod duret etiam perempta Iustitia, nisi esset contestata coram Iudice incompetente, vel agatur ex alia causa diuersa, *Capyc.dec.11. Spin.cons.57.nu.10.seqq. Christin.dec.156.num.2. vol.2. Bich.dec.263.nu.6 seqq. Caball.cons.89.lib. 2.* vbi declarant. *Roccus resp.73 n.21.lib.2.*

Et quod per litem contestatam duret, *Roccus d.resp.73.nu.17.24* donec per sententiam reus absoluatur, *Bich.dec.375.*

115 Et quod inducatur per simplicem protestationem, & notificationem, ad hunc effectum nominatim factam, & interrumpat præscriptionem, *l.fin.C.de præscript.30. vel 40. ann. Duran.dec.375. Surd.dec.5. Pac.Iordan.lucubr.vol.3. lib.14.tit.24. num.117.seqq. Sabell. §.malæ fides num.1.*

Licet contra dicat *Barbos. in rubr. C.de præscript.30.vel 40.ann.nu.321.*

Quod ex interpellatione siue iudiciali, siue extraiudiciali inducatur mala fides interrumpens præscriptionem, *Rota p.17.rec.dec.358.n.8.*

116 Ve-

116 Verum mala fides, per quam interrumpatur præscriptio non inducitur quando aduersarius succubuit in causa, *Gratian.disc.881.n.20. Rota p.13.rec. dec.253.* Nisi sententia esset nulla, vel iniusta, *Sperell.dec.178.nu.71.seqq.*

117 Quod mala fides orta ex litis contestatione remaneat purgata, & conuertatur in bonam fidem, per sententias fauorabiles reportatas à reis conuentis, *l.quæsitum,in fine, ff.de acquir.rerum domin.Burat.dec.568.num 3. Rota p.11.rec. dec.248.nu.8.*

118 Sic lite pendente non currit præscriptio, *Penia dec.115.nu.7.*

119 Quod mala fides inducta, quoad vnam personam noceat quoad omnes, ex eodem iure causam habentes, *Rota post Olea de ceff. iur. dec.4.nu.5.*

Sic præscribere non possunt hæredes tutoris mortui ante finitam administrationem, *Andreol. contr.142.n.6.*

120 Mala fides non præsumitur, sed arguitur ex coniecturis, arbitrio Iudicis æstimandis, vt quando quis possidet sine titulo, quando ei fuit denunciatum nè emeret, quando emit sine iustis solemnitatibus, *Framb.dec.292. num.4.seqq.* si sit fama rei alterius: quando emit à statim decocturo, quando adhibuit cautelas insolitas, *Menoch.de arbitr.cas.225.Viu.opin.432.Mascard. concl.182.Pacius Iordan.lucubr.vol.3.lib.14.tit. 24.num.49.& seqq.* Vbi duobus modis limitat, nempè si quis fuerit coactus emere, vel authore Prætore acquisiuerit, latè *Alexgrad.cons.2. nu 34.seqq.lib.o.*

121 Quod mala fides non præsumatur, *Ludouis. dec.567.nu.9.* Sic debet probari ab allegante, *Pacion.de locato cap.52. num.40. Gallus de fructib. disp.12.art.1.n.3.4. Infrà n.136.*

Præsumitur ex circumstantijs relatis per *Menoch.lib.3.præs.130.Mascard.concl.182.*

Sic præsumitur bona fides, nisi contrarium probetur, *Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67.num. 13.15.* maximè in corporalibus *num.15.* maximè in longissimo tempore, *Kitzell.de monet.cl. 4.q.2.nu.3.*

Nisi præsumptio malæ fidei esset fortior, *Antonel.sup nu.14. Card. Luca de Iudic.disc.21. nu.65. D.Rosa consult.9.nu.18 consult.12.nu.47. Tranchedin.consult.47. nu.25. Barbos.in rubr.C. de præscript.nu.89.*

Quando præsumitur mala fides. *Iordan.Lucubr.vol.3.tit.04.nu.49.& seqq.lib.4.*

122 Mala fides, quæ medio tempore durauit non interrumpit præscriptionem, iam incohatam, etiam de Iure Canonico, *Gratian.disc.403. num.29.seqq.*

123 Quod mala fides non possit allegari post 30. annos, & transmittatur in bonam fidem post huiusmodi tempus, nisi contrarium expresse probetur, *Mandel.cons.28.nu.2.Menoch. lib.3.præs.130.num.7.disc.644.in fine Paciordan. lucubr.vol.3.lib.4.tit.24.nu.45.& seqq. Triuls. dec.24.Viu.opin.473. Sabell. §.malafides num.5. Barbos.in rubr.l.1. C.de præscript.30. vel 40. ann. num.304.330.Bonden.de præscript.docum.6.* Vide *Bich.dec.50.Venturin.cons. 9.nu.78.lib.2.*

124 Multo magis ex immemoriali, & etiam decennio, apparente alio antiquiore possessore, *Menoch.de arbitr.cas.43.Capyc.dec.4.nu.20.seqq. & dec.86.n.10.Triuls.dec.24.*

125 Mala fides impedit quãcumq; præscriptionem, & defuncti afficit hæredem, vt etiam ex propria persona, sine accessione temporis, quo defunctus possedit, non possit illam inchoare, & in quocumq; foro, cum agatur de peccato, *Magon.dec.Flor.95.num.3.seqq. Caball.cons.105. p.2. Rocens resp.73.num.22, lib.2. Fontanell.dec. 152.& seqq.Vela dissert.38.à num.97.& diss.48. num.16.73.Castill.contr.lib.7.c 26.nu.13.Cald.in l.si Curatorem, §.sua facilitate num.71.Molina disp.65.Valasc.consult.95.nu.8. M. ssola ratiocin. 54.nu.14.Renert.dec.560. Addit. ad Molin.lib.2. c.6.nu.70.Cyriac.contr.321. Postb.dec.bonon.66. nu.4. D.Rosa consult.23.num.64. Barbos.in rubr. C.de præscript.30.vel 40.ann.n.39.seqq.dec.220.* vbi etiam *Bonden. Palma cons.45.num.23. Andreol.contr.142.* post alios *D.Constantin.ad stat. Vrbis tom.2.fol.318.num.23.Rub.de confus.c.32. num.3.12.Rota ad Ronit.cons.40.lib.2.* quamuis adsit ad immemorialis. *Rub.sup.Cels.dec.134. nu.13.Gratian.disc.399.nu.27.441.nu.6.405.nu. 14. Antonell.de temp.legal.lib.1.c.05. nu.9. lib.2. c.93.Card.Luca de dote disc.29.num.10. de empt. disc.7.ex nu.4.de cred.disc.117.nu.5.const.obs.160 Cepparell.res.26.nu.77.Pacion.alleg.27.num.17. Vrceol.de transact.qu.79. nu.33.* Vbi nec mille anni, *Ansald.de commerc.disc.95.nu.22.* Vbi maxime si ipsi habeant documenta, & libros, *Nos ad Ronit.cons.90.num.13. lib.1. Rocens resp.66, nu.25.Sabell.§.mala fides nu.6. Staiban. obs.104. num.24.25.& obs.140.num.81 82. Rosa consult. 30.nu.30.Gobius Tract.var.q.1.nu.47. Andreol. contr.51.nu.14.contr.65. nu.4.142. nu.2. Idem Staiban.res.15.num.14. Conciol.& Romaguer.ad stat.Eugub.lib.o.rubr.30. Scoppa ad Merlin.contron.63.nu.6.lib.2.Roccus res.65.nu.25. lib.1. Ripol.var.c.21.nu.64.Zacchia de salar. q.105. num. fin.Merlin.de pignor.lib.5.q.21.nu.12.* secus in successore singulari, *Sabell.sup.nu.6.*

Quod præscriptio detur hæredibus ex propria persona, non óbstante mala fide Authoris *DD.*apud *Andreol.contr 418. nu.7.* si possideat per 30. annos, *Gallus de fructib.disp.11.art.2.nu. 28. D.Rubeus de confus.c.30.num.2.6.* Sed non iuuatur tempore antecessoris existentis in mala fide, *Rubeis n.11.*

Tamen contra dicit *Idem Andreol. sup. n.18. 19.* Etiam quo ad hæredes vniuersales *contron. 316.nu.1.5.24.Pacion.alleg.151. nu.21.22.* Vbi nec iuuat hæredi, si ille vellet incohare ex propria persona, *Gallus de fructibus disp.11.art.2. num.14.& seqq.* Secus si esset mala fides præsumpta, *Menoch cons.1111.num.17.Couar. in c. possessor 2.p.§.9.nu.6. Honded.cons.31. nu.75.lib. 1.* Vel nisi hæres bonæ fidei possederit per annos

nos 30.quia per tale tempus purgatur mala fides defuncti, *Couar.sup.num.4. Aldouin.consf.50. nu.44.*

In acquirendis fructibus sufficit qualis occasio possidendi, nec requiritur positiuè bona fides, *Gallus disp.11.nu.45.& d.disp.art.2.n.15.*

In singulari successore, ille acquirit fructus non obstante mala fide sui authoris, *Gall.d.disp.11.art.2.nu.19. Rubeus de confus.d.c.32.nu.6.* Ea ratione, quia vitium defuncti non transit in singularem successorem, *l.dolum, C. de peric. & comm.rei vendit.Gallus sup.*

In succedente in Dignitate, fideicommisso, & similibus, nam ipse licet nó habeat ius à defuncto, sed ab Institutore, nó pręscribit ob malam fidem prædecessoris, *D. Rubeis sup.num.12. Gallus sup.num.20.* Et nec ipse incohare potest talem præscriptionem, *Nidus in reg.2.& in reg. cum quis in ius, de reg.iur.in 6.Rub.sup.* Sed quis non potest pręscribere beneficium, ad quod est intrusus, *Fr ances de intrus.qu.105.num.14.17.19.* Vbi benè ad commodum *nu.37.*

In emente ab hærede putatiuo, *Mansius consultat. 659. num.4.*

126 Quo ad hæredem intellige de mala fide vera, non præsumpta, *Farinac.in repertor. iudic. q.96.Tranchedin.consult.13.num.29. Capyc.dec. 86.Iardan.d. tit.24.* Et hæredes spoliatoris possunt præscribere ex propria persona si sunt in bona fide, *Andr. ol.contr.316.nu.4. D.Rubeus de confus.c.32.nu.10.seqq.Posthius dec.66.nu.4.Balduc.dec.Parmens.tit.de dote dec.3, nu.27.28. Bossius de dote fol.568.nu.6.Vrceol.de transf.ct. qu.79. nu.33.Merlin.de pign.lib.5.qu.21.num.13.14. Sabell.ibid.vers. Quod mala.* Verum in præscriptione 30.annorum, & fortius centum, potest incohari ab hærede *D. Rosa d.consult.30.nu.31. Tr uis.dec.24.nu.7.Rota p.6.rec. dec.278. num.8. seqq.& p.17.dec.4.nu.18.* Secus si velit vti tempore antecessoris, *Ludouis.dec.249.*

127 Mala fides destruit etiam præscriptionem statutariam, Ideò non valet statutum, vt post 20. annos quis non possit petere creditum, etiam via ordinaria, *Surd. dec.158.* & ibi *Hodiern. Ludouis.dec.409. Scaccia de commerc. §.1. q.7.p 2.ampl.19.num.135.Cancer.var.lib.1.c.15. num.9.in fine, D.Petra in rit.167.nu.5.* Vide infrà *nu.169.*

128 Mala fides non perit, nec incipit nisi omnibus de Collegio mortuis, *Gratian. disc.299. num.28.* Et mala fides primi nocet successoribus vniuersalibus, *Rocca disp.149. nu.42. Staiban.resf.104.n.68.& seqq.*

129 Statuta inducentia præscriptionem cum mala fide sunt nulla, *Paciam.de lucato cap.52.nu. 33.* Vbi quod neque Papa potest validare tale statutum, *n.35.*

130 Sed in Cathalonia præscriptio 10. vel 20. annorum cũ redacta ad annos 30. & procedit etiam in mala fide, *D.Romaguer.ad Concil.ad statut. Eugub.fol.258.nu.36.*

131 Mala fides alienantis, & præcipuè Principis, an noceat singulari successori, & emptori, ex quibus arguatur, vel non, in terminis *l.benè à Zenone 3.C.de trienn.præscript Cyriac.controu. 531.532.533. Sabell. §.emptio num.26. §.Fiscus num.18.*

132 Nec potest successor dignitatis vti accessione temporis, & iuuari possessione sui authoris, qui in male fide fuit, *Ludouis.dec.249.nu.1. Iordan.lucubr.sup.n.33.Sperin.reg.526.*

133 Bona fides in præscriptione iurium Incorporalium an præsumatur, ità vt ab actore probari non debeat sic, *Castill.d.c.26.Bonden.de præscript.doc m. 32.* Vbi secus si ius resistit.

134 In præscriptione bona fides deduci debet, sed non de necesse, quod probetur, *l.celsus, ff.de vsucapion.l.2.C.de præscript.longi temp.Mascard. concl.1214.nu.42.* Vbi hoc dicit in vtroq; foro, *Menchac.Ill.lib.2.c.81.num.4. Caballin.milleloq. 475. Menoch. lib.3.præs.130. Aug.Barbos.in c. vlt.de præscript. num.14.* post alios *Castill. sup. num.21.*

135 In præscriptione temporis immemorialis bona fides, an sit necessaria? Sic, *D.Rosis obs.31. p.1.nu.77.Pacion.alleg.16.num.17. Menchac.d.c. 81.nu.10.Fachin.contr.lib.8.c.26.Mascard.d.conclus.1214.nu.45.Barbos.in rubr.C.de præscript.nu. 322.seqq.C.still.sup.num.23.seqq. D.Massola ratiocin.54.nu.13.* Vbi sic. Sed sufficit bona fides ex iniusta causa procedens, *P.Barbos.in rubr.C. de præscript.30. vel 40.ann. nu.58.seqq.71.seqq.* Quod præsumatur in immemoriali, *P.Barbos. in rubr.sup.nu.354.* Secus si esset mala fides *Andr eol.contr.316.num.5.Massola, Rosis, & Palma sup.*

136 In alijs præscriptionibus, an bona fides præcise allegari debeat, sic, sed non est necesse, quod probetur ab actore, cum regulariter præsumatur, *Castill.d.c.26.nu.26. Mascard.d.conclus. 1214.nu.48.& seqq.* Vbi declarat.

137 Bonæ fidei præsumptio, quæ ex præscriptione immemoriali oritur, procedit in dubio, non verò quando de mala fide constat. Diximus *sup.hic nu.91.& 135.Mascard.d.concl.1214 nu.54.& seqq.Tusc.lit.P. conclu.550.num.32.& tam.7.concl.40.ex nu.76.fol.22.& 23. Mastrill. de mag.str.lib.1.c.19.nu.29. Castill.sup.nu.27.28.* Quæ resultet ex continuatis litibus, nam ex illis excluditur immemorialis, *Rota p.13.rec.dec. 160.Sabell.§.præscriptio.num.24.* Vel si constet per instrumentum, vel testes, vel alias probationes, *Mastrill.sup.Salgad.de reg.protect.p.3.cap. 10.n.285.& seqq.*

138 In præscriptionibus, mala fides indicijs, & coniecturis probatur, *Aug.Barbos.in rubr.C.de præscript.30.vel 40. nu 337.& seqq. Pedrecha consf.36.ex nu.365.* post alios *Castill.lib.7.cap.26. num.29.*

Titulus remouet malam fidem, *Balduc.dec. Parmens.tit.de dote dec.32.n.46.47.*

139 Sed qui producit titulum vitiosum, & iniustum, est in mala fide, *P.Barbos.sup.ex num. 348.cum multis seqq.* post mille *Castill.sup.n.31.*

42.

42. *R. Marin. ad* R. *Renert. dec.* 417.

140 Sic præscriptio bona fide opus habet ab initio ex iusto titulo, ita vt scientia obliuioni tradita non est pro bona fide habenda, *Staiban. resp.* 188. *n.* 18.

Verum tituli nullitas, nisi sit notoria, & inexcusabilis non inducit malam fidem, *Balduc. sup. num.* 49.

141 Et præscriptio immemorialis non procedit, vbi constat titulum vitiosum dedisse causam præscriptiooi, *Barbos. sup. nu.* 348. *& seqq. Ludouic. Molin. de primog. lib.* 2. *c.* 6. *nu.* 60. *& seqq. Castill. d. cap.* 26. *num.* 32. 36. *Tranchedin. consult.* 43. *num.* 43.

142 Et vbi constat de titulo vero contrario, quia tunc apparet initium præscriptionis fuisse vitiosum, *Barbos. sup. nu.* 391. Gabr el. *conclus.* 1. *tit. de prascript. n.* 53. *Peregr. de iure fisci lib.* 6. *tit.* 8. *nu.* 25. *Mastr ll. de magistr. lib.* 1. *c.* 19. *num.* 28. *Palaez de maiorat. p.* 4. *qu.* 20. *nu.* 251. *Molina de primog. lib.* 2. *c.* 6. *nu.* 75. *Bardell. conf.* 47. *Pedro ba consf.* 36. *ex nu.* 382. *Tusc. lib. P. concl.* 550. *nu.* 45. *& lit. T. concl* 40. *nu.* 113. *Gratian. disc.* 441. *n.* 17. *seqq.* & ibi *Luca, Salgad. de reg. protect. p.* 1. *c.* 1. *nu.* 32. *Castill. sup. num.* 33 *seqq. Andreol. contro.* 316. *num.* 5.

143 In præscribenda libertate onerum, scientia quod quis teneatur ad onera, non impedit præscriptionem, neq; inducit malam fidem, maxime in illa 30. annorum, multò magis in immemorabili, *Surd. cons.* 234. *num.* 29 *seqq. Menchac. Illustr. c.* 76. *nu.* 8. *Rol. a. cons.* 5. *nu.* 59. *lib.* 1. *Gramat. dec.* 100. *nu.* 13. *Castill. sup. n.* 51.

144 Sic mala fides excluditur ex possessione lõgi temporis, *Io. Kitzel. de mon. t. cl.* 4. *qu.* 2. *nu.* 3. scientibus & patientibus aduersariis, *Ludouis. dec.* 567. *nu.* 9 Nisi constet de scientia debiti in possessore, quia tunc impedit præscriptionem, *Rota p.* 19. *rec. dec.* 231.

145 In Cathalonia præscriptio 10. & 20. annorum est redacta ad 30. annos, & procedit etiã cum mala fide, *D. Romaguer. ad Conc. ol. ad statut. Eugub. fol.* 258. *nu.* 36.

146 Male fides est in eo possessore, qui scit emisse lege repugnante, *Rocens resp.* 73. *num.* 25. *lib.* 2.

147 Verum præscriptio currit etiam de iure Canonico, sine bona fide, quando agitur de iure quærendo, & non de iure quæsito amittendo, *Balb. de præscript.* 3. *p.* 3. *p. q.* 13. *nu.* 9. *Put. dec.* 128. *lib.* 2. *Rota dec.* 180. *num.* 2. *p.* 2. *diuers. & dec.* 181. *Pacius Iordan. vol.* 2. *lib.* 10. *tit.* 7. *nu.* 306. *& vol.* 3. *lib.* 14. *tit.* 24. *nu.* 26. *Penia dec.* 403. *num.* 6. *Antonell. de temp. legal. lib.* 2. *c.* 93. *num.* 2. *Rota p.* 12. *rec. dec.* 40. *nu.* 10. *Sabell. §. hæres nu.* 47. *Penia dec.* 403. *nu.* 6. *Amat. cons.* 96. *nu.* 35. licet contradicant *Hod eru. ad Sura. dec.* 2. *n.* 10. *Roduer. cons.* 30. *nu.* 4. 22. 23.

148 Sic ius adeundi præscribitur etiam cum mala fide, *Gratian. disc.* 475. *nu.* 22. *Antonell. sup. num.* 3. Et præscribitur 30. annis, *Amat. resp.* 96. *num.* 7.

149 Et circa modum agendi executiuè, currit etiam cum mala fide, *Sabell. post tom.* 4. *Summæ tract. resp. c.* 7. *nu.* 13.

150 Non currit præscriptio quando adsunt cõputa dati, & accepti, propter malam fidem, *Gratian. disc.* 602. *nu.* 15. *P Ilma alleg.* 45. *n.* 6.

151 Error Iuris, vbi titulus non est necessarius, sed sufficit bona fides, & sufficit ad præscribendum, *Castr. cons.* 298 *col. pen. lib.* 2. *Roman. cons.* 223. *nu.* 2. *Affl. dec.* 40. *nu.* 2. *Natta cons.* 522. *num.* 18. *& cons* 98. *num.* 18. *lib.* 1. *Cr uetta cons.* 27. *num.* 3. *Couar. in c. possessor* 2. *p. §.* 7. *nu.* 5. *Menchaca Ill. qq. c.* 77. *nu.* 9. P. *Barbos. in rubr. C. de præscript.* 30. *v. l* 40. *ann. n.* 75. *seqq.*

Et error iuris, licet non inducat bonam fidẽ, constituit tamen in eo medio, quod est inter bonam, & malam fidem, & sufficit ad præscribendum longo tempore, *Petra de fideicom art.* 15. *num.* 329. *Amat. resp.* 96. *n.* 34. Vbi quod error iustus causat bonam fidem.

152 Sed idem P. *Barbos. nu.* 77. ponit DD. contrarios, qui dicunt communem esse hanc opinionem apud Canonistas, inter quos sunt *Gerard. sing.* 18. *Felin. in c. de quarta nu.* 35. *de præscript. Greg. Lop. l.* 8. *tit.* 14. *p.* 1. *gl.* 1. *col. fin. Menchaca vsufr. qq. c.* 9. *nu.* 32. Canal *d c.* 27. *num.* 40. *dec.* 28. *nu.* 23. *p.* 1. *Lamberteg. de contract. ib. si solemn. gl.* 1. *num.* 274. *& nu.* 299. *P. Molina de iustit. disp.* 64. *col.* 5. *seqq. Molina de primog. lib.* 2. *c.* 6. *num.* 68.

Sed idem *Barbos. sup. nu.* 78. affert concordiã: Quod si iuris error versetur circa legem, quæ neq; resistit, neq; assistit actui, tunc procedit præscriptio longissimi temporis, & procedit prima opinio, sed si iuris error circa legem actui resistentem, tunc locum habeat secunda opinio, & non procedat, etiam præscriptio longissimi temporis, iuxta *tex. c. qu. contra, de reg. iur. in* 6. *l. quemadmodum*, *C. de agricol. & Censit. lib.* 11. *& c.* 2. *§. contractus de reb. Eccles. non alien. lib.* 6. *Couar in c. possessor.* 2. *p. §.* 7. *num.* 5. *Mol na de primog. lib.* 2. *c.* 6. *nu.* 68. *Menchac. c.* 77. *num.* 9. *&* 18. *Valasc. consult.* 19. *nu.* 7. Et B *rbos. nu.* 79. *& seqq.* late tractat hanc materiam, ad quem DD. Lectores recurrant.

Videndi etiam ad hunc punctum *Bonden. de præscript. docum.* 6. *§. circumscriptis s mper, cum seqq. docum.* 7. *§. licet, & celluct. leg l.* 47. *num.* 19. 99. *vol.* 2. *Rota coram Cerro dec* 662. *num.* 12. *Ludouis. & Add. dec.* 289. *n.* 16. vbi impugnant *Barbos. loco citato.*

153 Hæres etiam cum mala fide præscribere potest legatum, vel fideicommissum, si legatarius, aut fideicommissarius per 30. annos non petierit, nam elapso dicto tempore, vel repudiasse, vel donasse censetur, *D i. in e. fin. nu.* 13. *de præscript. Gratian. disc.* 2. *n.* 29. *& disc.* 118. *& dec.* 4. *Balb. de præscript. in* 5. *p. princ. qu.* 3. *Surd. dec.* 25. *nu.* 25. *Rocens resp.* 65. *nu.* 28. *lib.* 1. *C n. er. var. lib.* 1. *c.* 15. *nu.* 64. Etiam si legatum esset ex causa dotis, vel legitimæ, *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 3. *qu.* 10. *Iordan. lucubr. vol.* 3. *lib.* 14. *tit.* 24. *num.*

num.428.seqq. Sic grauatus restituere præscribit 30.annis,*Gallus de fructib.disp.16.n.78.*

154 Sed post acceptationem requiruntur 40. anni,*Cancer.sup.Iordan.lucubrat.lib.10.t.t.7.nu.32.Gratian.disc.994.nu.3.seqq.Sabell.§.mala fides nu.7.Antonell.sup.nu.4.seqq.*

155 Sed hæc sententia procedit quando legatarius,seu fideicommissarius habuit notitiam legati,vel fideicommissi,& tanto tempore non petiit,alias non currit talis præscriptio, vel aduersus illam restituitur, *Guttier.Can.qq.lib.2.c.26.Surd.de alim.tit.9.q.6.nu.20.seqq. Gratian.disc.118.nu.19.seqq.& disc.565.nu.29.* vbi dicit, quod post petitionem legati hæres nunquam potest præscribere,*Peregr.de fideicom.art.41.nu.11.12.Antonell.d.c.93.nu.8.9.*

156 Sed quando legatum non est vnicum, sed annuum, non sufficeret vna præscriptio, sed quot sunt præstationes,*Iordan.lucubrat.lib.10.tit.7.n.430.Surd.de alim.tit.9 q.6.n.12. Cammarela de legatis lib.15.c.4.* Diximus hic *sup.*

156 Et licet aliqui dicant requiri centum annos,*Turr t.cons.26.nu.6.Cæsal.cons.268. nu.25.Alex.cons.70.86.lib.1.Surd.cons.123.nu.16.lib.1 Dilect.de arte test.tit.6. delegat.caut.57.* Tamen alii communiter dicunt sufficere quadragenariam,*Roder.de ann.redd't.lib.1.q.17.num.103.D.Merlin.contr.44.num.24.lib.1.Nos ad Rouit.cons.91.num.7.in fine tom.1. Scoppa ad Gratian.dec.22.nu.1.2.*

158 Legata pia præscribuntur 30.annis, *Rosis obs.89.nu.6.* Nisi habeat statum permanentem *num.62.seqq.*

159 Etiam contra Ecclesiam,per 40.annos, etiã non data bona fide quando ageretur de auferenda,*Rota p.2.diuers.dec.180.nu.6.7.8.*

160 Legata relicta Ciuitati,Ecclesiæ 40. annis præscribuntur,*Scoppa ad Gratian.dec.15. nu.37.* De annuis legatis illis factis,*Nos sup. d nu.245.& seqq.*

161 Qualiter hæres præscribat alia debita, *Gratian.& Luca discept.649.*

162 Hæres perficiens præscriptionem incohatam per defunctum,an acquirat sibi, vel hæreditati,*Per.g.in.dec.59.num.2.dec.96.nu.6.Sabell.§.malafi.les nu.6.*

Sed plus relictum vitrico, vel nouercæ, in odium filiorum primi matrimonii, præscribi non potest, nisi spatio longissimi temporis, *Surd.dec.171.nu.11. Bersan.de vidnis c.3. qu.10.num.10.*

163 Sic aduersus solutionem collectarum, & Tributorum præscribitur libertas etiam à scientibus cogi posse ad illa soluenda. Nam non est mala fides.*Surd.cons.234. nu.29.* Nam absq; requisitione sunt in bona fide .*Castill.d.lib.7.c.26 num.51.seqq.*

164 Mala fides non nocet in libertate soluendi pedagia,Salinaria,& huiusmodi, *Papien.in forma libell.in actione confessoria pro seruit. gl.seruitus nu.penul.Iordan.lucubr.lib.14. tit.24. de præscript.nu.426.& seqq.Antonell.sup.n.23.*

165 Nec in proprietario, qui recuperauit fructus à fure per capios à fundo fructuario, *l.si fur.ff.de vsufr.* nam licet proprietarius teneatur fructus restituere vsufructuario, fructus à fure recuperatos,siue eorum æstimationem,hoc est verum,si illos vsufructuarius petierit, dum vixit,alias ad ipsum proprietarium spectant, *Ponte co.s.100.nu.11.seqq. Castill. de vsufr.c.77.nu.9.13.seqq.Antonell.sup.n.25.*

166 Nec in Successore in Prælaturas,beneficia, & dignitatem, quia licet eius prædecessor fuerit in mala fide, non tamen impeditur præscriptio in persona Successoris existentis in bona fide,*Balb.de præscript.in 2.p.3.princ.q.12 nu.13.Antonell.sup.nu.27.*

167 Et Papa potest in certis casibus inducere præscriptionem,cum mala fide, licet non possit lex Ciuilis, aut statutum laicorum hoc inducere,*Balb.sup.in 2.p.4.princ.qu.14. Crescent.dec.1.de præscript.Antonell.sup.n.29.*

168 Scientia rei alienæ impedit præscriptionẽ. *Cyriac.cont.532.Capon.discept.193.sup.n.96 98*

169 Sed quod præscriptio statutaria currat etiam cum mala fide, post mille *D.Conciol.alleg.11.nu.10.*& de Iure Canonico, dummodo concurrant tres cautelæ,*Ferret. cautel.38. Capoll.caut.46.* Veluti si transacto tempore à statuto ordinato, disponeret idem statutum: Instrumentum debiti præsumi nullum,fictitium, vel simulatum,siue amplius,probationem non facere, quia tunc per illud non probaretur debitum,*Rota p.2.diuers.dec.104.nu.2.& dec.8.p.3 Al orad. cons.53. nu.32.lib.2. Leoncill.dec.76. Gratian.disc.52. Merl.n.dec.124. nu.12. & seqq.* Vbi in terminis Statuti Vrbis firmat non obstare malam fidem, eum idem statutum non tollat directe, & immediate ius creditoris, sed stante illius negligentia,& taciturnitate,per 16. annos,inducat præsumptionem solutionis, qua stante non potest amplius malafides considerari,*Rota p.17.rec.dec.379. Pacion.de locat.c.52.nu.38.seqq. Hurtad.resol.moral. p.2. tract.8.§.8. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67. nu.12.& c.81.nu.48.& lib.2.c.106.num.7. Card.Luca de regal.disc.47.* in omni præscriptione, *de dote disc.29.nu.10.disc.164.nu.12. de alien.disc.3.num.10. D.Conciol.ad statut. Eugub.lib.2. rubr.30. num.8.& alleg.11.nu.12.13.* licet *Bich. dec.603. nu.18.& seqq.* dicat non currere stante mala fide, quæ nocet etiam hæredi,neq; stante aliqua præponderante præsumptione non solutionis, *Card. Luca de dote disc.29.nu.10.disc.164.nu.5.de pens.disc.34.nu.10.de indic.disc.21.nu.20.21. conflict.disc.160.Staib.in.ref.104.n.68.seqq.*

Intellige de mala fide vera, & positiua,non ante ficta,& præsumpta: *Card. Luca de Iudic.disc.21.de dote disc.115. nu.16.disc.161. num.51.164.nu.12.de cred.t.disc.131. num.22.* Diximus *sup.*

Nisi præsumptio sit vehementer concludẽs, quia tunc assimilatur veræ, *Card.Luca d.disc.164.nu.12.*

Et

Et quod semper requiratur bona fides, etiam si statutum mandaret Creditores non audiri post certum tempus, Surd. dec. 158. Tusc. lit. P. concl. 521. nu. 25. 74. seqq. Altograd. cons. 53. nu. 2. seqq. nu. 24. lib. 2. Caball. cons. 105. lib. 2. Christin. dec. 84. vol 4. Fachin. contr. lib. 1. c. 63. Idem Christin. ad l. municipal. d. tit. 20. nu. 13. Vbi limitat in iure quærendo, & in pœna, quæ potest præscribi etiam cum mala fide, & de Iure Canonico, Pacion. de locat. c. 52. nu. 38. seqq. Staiban. res. 118. nu. 18. Diximus Nos sup. n. 127.

Sed in Prouincia Cathaloniæ sunt variæ præscriptiones statutariæ, quæ currunt, etiam cum mala fide, per Vsat. Omnes causæ. tit. de præscript. Cancer. var. lib 1. c. 15. nu. 28. Vbi dicit id esse potius pœnam legalem contra non petentes debita sua, quam propriam præscriptionem, benè D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 30. nu. 36.

170 Præscriptio quando procedat in actionibus personalibus, in causis fiscalibus, in mutuo, Deposito, An ex sola scientia rei alienæ inducatur mala fides, & quid stante statuto, quod certo tempore præscribatur, an requiratur bona fides, & quid si statutum annullaret Instrumentum, Gratian. & Luca disc. 5. Iordan. lucubrat. tit. 14. nu. 17. & seqq. Gabriel. concl. tit. de præscript. concl. 3. Ricc. coll. 285. 780. Marescott. lib. 2. cap. 67. Parlad. r. quotid. lib. 1. c. 1. §. 11. Molin. disp. 71. Guttier. pract. lib. 1. q. 90. Vela dissert. 8. 9. & 26. à nu. 45. & 60. & diss. 34. à num. 70. & diss. 48. nu. 8. 9.

171 Præscriptio centenaria habet vim tituli, & priuilegii, D. Marcian. exercit. fiscal. 11. nu. 4. fol. 55. R. Marin. lib. 1. c. 107. num. 20. & lib. 2. c. 115. nu. 12. D. Rosa consult. 9. nu. 17. 12. n. 22. Marotta discept. 39. nu. 22. Scoppa ad Gratian. dec. 13. num. 40. lib. 1. & n. 44. 45. 46. Faber. in C. lib. 7. tit. 13. de præsc. defin. 2. nu. 3. Matth. de regim. Reg. Valent. c. 4. §. 4. n. 37. Card. Luca de feud. disc. 3. de emphit. disc. 60. de benefic. disc. 32. nu. 2. 4. disc. 49. num. 14. Scopp. ad Merlin. contr. 63. nu. 1. lib. 2. Barbos. in c. 1. de præscript. in 6. nu. 16. Roccus resp. 61. nu. 3. lib. 1. Sabell. §. possessio nu. 32. Bayo in praxi p. 3. lib. 1. c. 24. Antonell. de temp. lib. 2. c. 111. num. 8. Palma cons. 5. num. 13. cons. 64. nu. 29. Capon. disc. 191. nu. 9. Vrceol. dec. Flor. 49. n. 1. Bonden. collect. 29. Tusc. lit. T. conclus. 38.

172 Et submota omni præscriptione non est sublata ista centum annorum, vel immemorabilis, Christin. dec. 83. vol. 4. Sabell. §. præscriptio nu. 24. 25. Cauall. q. 496. Vela dissert. 34. nu. 100. R. Marin. lib. 2. c. 115. nu. 13. R. Reuert. & R. Marin. dec. 83. & 309. dec. 309. fol. 609. nu. 4. Gobius Tract. var. fol. 430. nu. 127. Quamuis adsit clausula: Non obstante lapsu temporis, num. 128. etiam si sit dictio vniuersalis, nisi de illa sit facta expressa mentio, nu. 128. seqq. Castill. de tertijs c. 24. Barbos. in l. C. de præscript. & ibi Bonden. nu. 17. 18. 42. Thoming. cons. 11. vol. 2. Cyriac. contr. 3. nu. 6. Idem Bonden. collect. 10. nu. 70. vol. 2. Censal. ad Surd. dec. 1. nu. 13. Gratian. & Luca discept. 2. Dondeus consult. 65. Nos infrà n. 177. 178. 198.

173 Centenaria æquiparatur immemorabili, Fontanell. dec. 586. D. Palma dec. 343. nu. 6. Quomodo immemorabilis probetur, Farinac. dec. p. 1. tom. 1. dec. 445. Ionius gl. 16. §. 15. nu. 21. Crespi obs. 14. Valer. de differ. vtriusq. fori, verb. præscriptio, Robert. rer. iudic. lib. 4. c. 18. Rosa consult. 12. nu. 25. Lagun. de fruct. lib. p. 1. c. 15. §. 4. nu. 211. & p. 1. c. 25. nu. 49. Bonden. collect. 29. Add. ad Molin. de primog. lib. 2. c. 6. ad nu. 43. seqq.

174 Sed est minor immemorabili, Sousa dec. 15. nu. 10. Sed maiorem dicit Rosa consult. 12. nu. 26. Lagun. d. §. 4. n. 212. sunt differentiæ inter illas, Lagun. d. §. 4. nu. 213. Rosa consult. 12. n. 25. 26.

175 Etiam quadragenaria cum titulo, Molina lib. 2. de primog. c. 6. à nu. 51. 59. Larrea alleg. 68. 69. num. 4. Castill. de Tertijs c. 34. Valenz. cons. 79. num. 123. Guttier. lib. 3. pract. qu. 62. Idem Castill. lib. 5. c. 93. §. 8. Card. Luca de hæred. disc. 33. nu. 13. de iudic. disc. 21. nu. 42. D. Cepparell. res. 26. nu. 14. Scoppa ad Merlin. contr. 63. nu. 1. lib. 2. Pereira dec. 52. nu. 3. Phoeb. dec. 81. nu. 9. 10. Reynos obs. 65. nu. 35. 37. Lagun. de fruct. p. 1. c. 15. §. 4. nu. 197 Castill. de Tertijs c. 34. Larrea alleg. 68. Molin. de primog. lib. 1. c. 3. nu. 52. vbi addit. dicit secus quoad maioratus.

176 Quomodo debeant deponere testes ad concludendam quadragenariam de visu, Card. Luca de Iurisdict. disc. 11. nu. 7. disc. 3. nu. 5. Si dicant ab annis 50. & 60. citra non concludunt, cum possit verificari in eo, quod heri gestum est, d. disc. 11. nu. 7. Rot. p. 3. diuers. lib. 2. dec. 220. vbi de probanda per testes immemorabili, & centenaria. Probatur per testes de fama, vel initium possessionis per Instrumentum, & finis per testes, D. Marcian. exercitation. forens. fol. 56. n. 8.

177 Præscriptio non impeditur, nec censetur sublata per clausulam: Semper, perpetuò, & quandocumque, R. Marin. ad Reuert. dec. 309. R. Curtis de feud. p. 1. c. 16. nu. 94. 97. Gusman. verit. Iur. verit. 33. Nec per statutum excludens omnem præscriptionem, R. Marin. ad Reuert. dec. 427. num. 5. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. rubr. 30. lib. 2. num. 74. & ad Synod. Gerund. lib. 5. tit. 12. c. 2. nu. 128. Sabell. num. 25. Surd. dec. 2. vbi Hodiern. Vela dissert. 34. nu. 99. Couar. var. lib. 1. c. 9. nu. 4. Salgad. de protect. p. 4. c. 10. à num. 72. & 76. Card. Luca de empt. disc. 32. nu. 9. disc. 46. nu. 2. D. Cepparell. res. 73. nu. 4. Videndus Donad. de renunciat. c. 34. vbi contrà, & etiam Ansald. de commerc. disc. 95. n. 29.

178 Nec ex clausula: Non obstante lapsu temporis, D. Romaguer. ad Synod. Gerun. lib. 5. tit. 2. c. 9. nu. 128. seqq. Gratian. disc. 2. num. 23. D. Pignatell. consult. 129. nu. 39. tom. 1. Mansius consult. 649. nu. 39. Et omni præscriptione exclusa, Penia dec. 337. num. 18. sup. n. 172.

179 Quod centenaria tribuat meliorem titulum de Mundo D. Palma dec. 343. nu. 7. dec. 340. nu. 37. & suppleat omnes defectus dicit Kitzel. de monet. cl. 4. qu. 2. sect. 1. nu. 39. R. Marin. ad Reuert. dec. 83. & 408. D. Roccu disp. 59. nu. 5. & disc. 70.

num.12.lib.1.D.Palma alleg.203.nu.69.70. Vrceol.infrà, Vbi quamuis titulus appareret vitiosus, nam supponitur peruenisse alium bonum, *Vrceol.infrà hic num.8.15.* post *Roccam disp.7.n.31.Card.Luca de fideicomm.disc.164. nu.5. in supl.& de alienat.& contr.prohib.disc.3.nu.18.*

180 Quod habeat vim priuilegij iuste concessi, & adhuc effectum æquiparatur immemorabili dicit etiam *Rocca d.disp.59.nu.5. & disp.70.nu.13.D.Vrceol.dec.Flor.49.nu.1.& seqq. Camill.Borrell.in summa decis.p.2.tit.20. Pareja de instr.edit. tit.7.res.9. nu.59 seqq.* Immo centenaria potest concedere id, quod non tribuit priuilegium, *D.Palma dec.346.nu.11.*

181 Ex centenaria cum obseruantia non debet præsumi derogatio Principis, quoties constat de initio acquisitionis rei fideicommissariæ distractæ. *Rocca disp.7.nu.8.& seqq.*

Et explicat priuilegium dubium, *D.Palma dec.343.nu.10.* & explicat pro præscribente, quod non est in priuilegio, *Card.Luca de regal. disc.47.nu.9.*

182 Licet secundum aliquos centenaria distinguatur ab immemorabili, secundum sententiam Hispanorum, DD.apud *Rocca disp.7.nu.3. 7.Castill.contr.lib.7.c.26.nu.69.70.*

Tamen cẽtenaria æquipollet immemorabili, *D.Palma dec.340.nu.39.*& eandem vim habet, quoties nullo modo constat de initio, & ideo poterit allegari melior titulus de mundo, *Rocca disp.7.nu.11.disc.70. nu. 14. Add. ad Molin.de primog.lib.2.c.6.ad nu 43.seqq. Valenz. cons.79. nu.121.Farinac.dec.584.Ricc.coll.638.Mier.de maior.p.4.qu.20.ex nu.230.Rota dec.545.num.1. p.1.& dec.210.& 214.lib.2.p.2.in nouiss.& dec. 243.& 717.lib.3.p.3.* Et si non valet in vim immemorialis, valet in vim centenariæ, *Venturin.cons.9.nu.103.*

Et hoc modo est intelligenda sententia affirmans, quod præsumatur titulus, & derogatio fideicommissi, ex centenaria, *Rocca d.disp.7.nu.14.Reg.Marin. ad Reuert. dec.427.Sousa dec.15. num.10.*

183 Centenaria, cum æquipolleat immemorabili, quando constat de initio, stante alienatione fideicommissi facta à grauato, non potest subse includere præsumptionem tituli, *Rocca d.disp. 7.nu.15.seqq.*

184 Et dum constat de initio, præsumptio tituli non suffragatur, etiam si mille effluxerint anni, *Rocc.sup.nu.17.22. Gales.in comment.ad Bullã Vrbani VIII.nu.269.*post *Tract.de restit.in integrum, R.Marin.ad Reuert.d.dec.427.num.4.* post *Barbos. in rubr. de præscript.30. vel 40. annor.d num.364.Gratian.disc.441.nu.17. Castill. dec.12. D.Galeot.contr.53.nu.45. lib 2. Capibl.de baron. in prag.1.nu.143.& in prag.11.n.146.*

185 Sed quod centenaria non æquipollet immemorabili, & ideò nõ includit in se præsumptionem tituli, eo ipso, quod constat de initio, *Rocca d.disp.7.nu.22.Gales.sup.*

186 In centenaria stante initio, cessat non solũ ratiõ, sed etiam qualitas, obquam immemorabilis conceditur præsumptio cuiuslibet melioris tituli, *Rocca d.disp.7.n.19.*

187 In centenaria, licet verificetur immemorabilis, in materia iuris patronatus, id intelligendum est, dummodo de initio contrario non constet, *Rocca sup.n.18.*

188 Centenaria præscriptio si haberet vim immemorabilis, quo ad tituli præsumptionem deductionis impedimentorum non fierent, cum in immemorabili non admittantur, & nihil prodessent, *Rocca d.disp.7. num.25.& seqq.* Vbi ponit rationes.

189 In centenaria, in aliquorum sententia, etiã præsumitur titulus, & omnia necessaria ad instar immemorabilis, *Rocca d.disp.7.nu.28.Vrceol. d.dec.49.nu.1.R.Marin.ad Reuert.dec.427.*

190 In centenaria, immò millenaria possessione dicitur constare de initio certo, quoties producitur titulus à possessore rei fideicommissariæ, quo casu cessat possibilitas tituli melioris, *Rocca d.disp.7.n.29.*

Secus quando à fideicommissario produceretur titulus emptionis, nam tunc non remanet exclusa in reo, & possessore multiplicatio, & allegatio aliorum titulorum, qui à iure præsumuntur, *Rocca sup.num.30. D.Palma dec.340. num.38.*

Sententia non distinguens à qua titulus producatur, *Rocca sup.n.39.41.*

191 In centenaria ad effectum, vt dicatur constare de certo initio, sat est, si ab actore producatur titulus, *Rocca sup.nu.35.*

192 In centenaria statim dicitur probatum initium, eo ipso, quod constat de traditione rei, vel alio contractu à principio inter partes inito, *Rocca sup.n.40.*

Quod intellige quando productio tituli fit à reo, & possessore, secus à fideicommissario actore, nam ex illius productione non excluditur allegatio melioris tituli præsumpti, faciẽda à possessore, *Rocca sup.n.29.30.& 41.R.Marin.ad Reuert.dec.427.*

193 Centenariæ effectum non tollit modici tẽporis defectus, si deficiat vnus, duo, tres, quatuor anni. Immo sufficit illa 90.anorum, *Vrceol.d.dec.49.num.9.Pacion.de locat.cap.14. §.11. num.7.Rocca disp.42.num.37.lib.1.D.Cepparell. resp.fiscal.72.nu.52.53.* Vel septem anni, *Vrceol. dec. Flor.49.nu.9. D. Palma dec.343.n.4.*

194 Sed probata centenaria, non censetur probata immemorabilis. *Molin.de primog. lib.2.c.6. nu.46.47.*& ibi, *Addentes ad nu.43.& seqq.* nam centenaria est minor immemoriali, *Sousa dec. 15.nu.10.*

Centenaria probatur, vel per testes deponentes de fama, vel initium possessionis per instrumentum, & finis per testes, *D. Marcian. exercitat.fiscal.11.n.8.fol.55.*

195 Centenaria currit, quamuis titulus allegatus habeat qualem colorem excusationis. putà quia error, & defectus consistit in quæstione Iuris

Iuris dubii, Menoch. de retin. poss. remed. 3. nu. 639 in fine, Cyriac. contr. 3. num. 67. D. Alex. ad Capyc. Latr. consult. 83. nu. 48. Vrceol. d. dec. 49.

196 Immò in centenaria non obstante dubietate dicti tituli ostensi, lex præsumit posteà subsequutum fuisse alium titulum validum, qui ignoretur, vel illum validum fuisse, Vasq; contr. Illustr. c. 81. nu. 11. Gabriel. cons. 88. nu. 17. vol. 1. Bursat. cons. 127. nu. 30. Cyriac. d. contr. 3. num. 66. D. Alex. sup. nu. 49. Vrceol. dec. Flor 49. nu. 8. Reg. Marin. ad Reuert. dec. 427. n. 3.

197 Præscriptio centum annorum non potest tolli per Principem, secus in illa 30. vel 40. annorum, Gratian. disc. 2. nu. 22. 23.

198 Præscriptione prohibita per statutum, aut legem, non censetur prohibita Centenaria, Capyc. dec. 4. n. 20. Barbos. in rubr. C. de præscript. 30. vel 40. ann. nu. 198. Carpan. ad stat. Mediol. c. 114. Boer. dec. 39. nu. 11. D. Constantius in prag. de præscript. nu. 6. Vbi etiam Nouar. nu. 30. Pena dec. 337. nu. 18. R. Marin. ad Reuert. dec. 427. nu. 5. 8. Rocca disp. 59. n. 8. Idem R. Marin. ad Reuert. dec. 309. Diximus sup. n. 172.

199 Licet contra ignorantem non currat præscriptio, vt sup. Diximus, Tamen in hac centenaria non intrat quæstio de scientia, vel ignorantia, etiam respectu Ecclesiæ, vt docet Card. Luca de emphyt. disc. 62. nu. 3. 7. & de feud. disc. 3. nu. 18. 19. D. Tristany dec. 23. nu. 12. in fine lib. 1. R. Marin. alleg. 149 nu. 14. D. Palma dec. 343. nu. 14. vbi nu. 15. dicit sufficere scientiam Officialium in non solutione Gabellæ, ex Franch. dec. 46. nu. 10. Surd. dec. 4. num. 6. D. Galeot. contr. 22. nu. 27. lib. 1. Cyriac. contr. 688. nu. 7. Mansi. consult. 649. nu. 36. Gratian. disc. 695. nu. 7. 8. Salgad. de reg. protect. p. 1. c. 1. num. 140. & p. 3. c. 9. num. 18. Pigant. ad stat. Ferr. lib. 1. rub. 2. nu. 20. Mellin. dec. 4. nu. 7. Pena dec. 128. nu. 27. Duran. dec. 74. n. 25. post Postb. de manut. dec. 646. nu. 73. post mille D. Romaguer. ad Synod. Gerundens. lib. 5. tit. 12. c. 9. nu. 203. 204.

200 Immemorialis est centum annorum, secùdum multorum opinionem, D. Cirinus in Nexu rerum Eccles. c. 2. n. 173.

201 Centum annorum excludit beneficium restitutionis in integrum, Castill. contro. lib. 6. c. 25. Thes. q. 27. nu. 24. 25. Vrceol. d. dec. 49. num. 2. Quid in Ecclesia, Vide infrà hic n. 244.

202 Nocet etiam nascituris, & habet locum in annua præstatione, Thes. d. q. 27. nu. 24. 25. & q. 49. nu. 20. lib. 4. Rota dec. 706. nu. 24. p. 18. tom. 2. rec. Vrceol. sup. Vide n. 264

203 In illa præsumitur bona fides, Marescot. lib. 2. c. 56. nu 13. Surd. cons. 296. num. 6. Cyriac. contr. 623. nu. 30. Thes. d. q. 27. nu. 9. Gabius de monet. q. 8. nu. 46. 47. Vrceol. sup.

204 Nec sufficit si allegetur error euidens, nam ex dicto tempore non præsumitur, Racc. disp. 7. nu. 31. Vrceol. d. dec. 49. n. 15.

205 Ius patronatus probatur ex præscriptione centum annorum, nam per tale tempus præsumitur titulus fundationis, vel dotationis. Barat. dec. 175. 542. vbi Additio alias decisiones refert & dec. 884. vbi Addit. lit. A. D. Gatan. cons. 9. nu. 1. & seqq. Serafin. dec. 1145. nu. 1. lib. 2.

Quamuis deficiat aliquod modicum tempus, Gales ad Bullam Vrbani VIII. nu. 223. post Tract. de restit. in integr. Ricc. de Iure patron. res. 106. nu. 6. & res. 223.

206 Verum in nostro Tribunali Regię Cameræ Summariæ, vbi agitur præcipue de Patrimonio Regio: Præscriptiones Centenariæ, quam plures fuerunt annullatæ, vt testatur, Camill. de Curtis in diuers. feudal. p. 1. fol. 75. num. 1112. Pratus discept. 41. num. 22. lib. 3. Videndus Bisogni alleg. 125. nu. 29. seqq. D. Stoppa ad Fabr. in C. lib. 1. tit. 2. expl. 5. nu. 7. vbi alios refert.

207 Præscriptio rerum Ecclesiæ, cum bona fide, & iusto titulo, fit per 40. annos, cum per tale tempus præsumãtur solemnitates necessariæ in alienatione bonorũ Ecclesiæ, Ricc. in praxi p. 1. res. 32. n. 5. Amat. cons. 63. num. 9. 14. Nos ad Rouit. cons. 91. num 7. lib. 1. & ad cons. 79. num. 25. lib. 1. Fulgin. de Iure emphyt. tit. de contr. qu. 11. num. 4. Pacion. de locat. c. 14. §. 11. num. 10. Bisogn. alleg. 125. num. 7. 8. alleg. 188. num. 16. & alleg. 11. num. 13. Carrill. dec. 44. num. 15. dec. 203. nu. 4. Vrceol. consult. 34. nu. 2. Vrceol. de transact. qu. 79. num. 10. Pena dec. 5. nu. 7. Borrell. in summa dec. tit. 15. nu. 19. Vrsell. concl. 85. nu. 170. Passarell. in pobl. 7. §. 5. num. 43. Diana tract. 7. miscell. 8. Censal. ad Surd. dec. 1. num. 3. seqq. Rojas lib. 2. obs. 89. nu. 54. Palma consult. 64. nu. 25. Linglois dec. fol. 378. num. 40. Pacion. de locat. cap. 22 num. 38. Vrceol. de transact. qu. 79. num. 10. Card. Luca de emphyt. disc. 60. num. 2. de alienat. disc. 14. num. 17. de Iudic. disc. 21. num. 40. Scopp. ad Gratian. dec. 15. num. 40. dec. 22. Barbos. in lib. 3. de Iure Eccles. c. 58. & in l. 2. C. de præscript. 30. num. 172. seqq. & ibi Bonden. & de præscript. docum. 12. Molign. altercat. 89. num. 6. Fontanell. dec. 325. num. 13. seqq. D. Pignatell. consult. 95. nu. 84. & num. 51. tom. 6. Sperell. dec. 179. num. 51. seqq. Caron. disc. 70. num. 6. & disc. 376. num. 11. Ciarlin. contr. 39. num. 4. & contr. 105. num. 100. seqq. Card. Luca de alienat. disc. 1. num. 84. disc. 9. n. 3. de feud. disc. 68. à num. 11. disc. 19. num. 20. de Paroch. disc. 19. nu. 5. disc. 35. nu. 8. 11. Pacion. de locat. c. 14. §. 11. num. 10. seqq. Antanell. de regimin. Eccles. Episc. lib. 1. c. 4. à num. 39. Ventrigl. in praxi annot. 1. §. 3. num. 16. seqq. Vrceol. de transact. q. 24. num. 47. seqq. D. Tristany dec. 24. n. 165. Bondon. collect. legal. 16. num. 118. tom. 2. Sabell. §. solemnitas nu. 4. D. Calderò dec. 9. n. 74. tom. 1. Ludouis. dec. 343. 354. & ibi Addit. Merlin. dec. 184. 506. num. 7. Rota post Tonnut. de pension. dec. 2. nu. 9. 10. post mille Doctiss. D. Romagn. ad Synod. Gerund. lib. 3. tit. 5. c. 1. nu. 9. seqq.

208 Immò quod per lapsum 30. annorum præsumatur assensus Apostolicus, & aliæ solemnitates requisitæ in alienatione bonorum Ecclesiæ, si adsit obseruantia, Ciarlin. contr. 39. num. 4. Rota dec. 21. nu. 9. p. 4. tom. 2. & decis. 32. n. 3. p. 6. rec. Caualer. dec. 575. nu. 11. Rota dec. 537. num

num.3.p.2.dec.212.nu.12.p.5.& dec.175.nu.13. p.8.rec. Add.ad Ludouis.dec.354. nu.18. Pacion. de locat.d.§.11.num 10.D.Venturin.conf.9.n.80. lib.2. Carill.dec.44.num.15. Rota dec.6.post D. Maradei in praxi instrum. nu.7. & dec.18. nu.9. D.Balduc.dec.Parmens.tit.de dote dec.33. Rota dec.7.num.23.p.15.rec. Antonell. de temp. legal. lib.2.c.72.nu.18.22.Card.Luca de alienat.disc.1. num.84.Vrceol.de transact. qu.24. nu.47. Rota post Torre de pactis fut. success.dec.45. & in rec. dec.256.& p.8.dec.139.n.3.p.14.

209 Verum non imputatur in illo tempore spatium litis, *Rota dec.168.nu.5. in fine p.4. & dec.133.num.13.p.11.rec.* Et obseruantia debet esse vniformis, *Marescot.lib.1.c.13.seqq. Ricc. coll.3125.Rota dec.711.nu.11.seqq. p.4. tom.3. rec.* Vbi quod non sufficit obseruantia minoris temporis.

210 At non ità, quo ad tempus vitæ Prælati, qui alienauit, Nam licet, & illud subducendum esse dicat *R.Reuert. & Marin. dec.83. & 408.Rota dec.336.num.29.p.10.rec.* & coram *Bichio dec.442.num.16. Guid.Pap. dec.150. Costa de fact.scient.& ignor.dist.78.& 80.n.66.Rota penes Rub.dec.93.lib.5.Stanb.obs.20.num.24.25. & ref.& obs.38.nu.13.seqq.Nouar.in pragm. in rubr.de præscrip.n.18.* Tamen hoc procedit in præscriptione aduersus Ecclesiam, in quibus terminis loquuntur omnes decisiones,quæ ibi allegantur, & secus est, quo ad istam præscriptionem Beneplaciti, *Rota coram Serafin. dec. 127.num.13 & in rec.dec.443.nu.8.p.4. Add.ad Ludouis.dec.354.num.19.* quidquid confundere videatur hos terminos *Merlin.dec.702. num.13. & seqq.& nu.17.Pacion.d.c.14.§. 11.nu.11.seqq. Antonell.d.c.72.nu.18.*

211 Quę omnia procedunt siue in Instrumento fuerit enunciatus assensus, siue non, quando fuit facta alienatio, & siue in Instrumento legatur reseruatus, siue non, *Ciarlin.contr.39.n.4. 11. Add.ad Ludouis.dec.343.num.5.Put.dec.375. num.7.lib.2.Rota dec.506.num.3.p.2.rec.Pacion. d.c.14.§.11. num.19.20.* Et magis si fit reseruatus assensus. *Rota post Vrceol.de transact. qu.24. n.47.Rota post Fenzon.ad stat.Vrb.dec.71. nu.3. & in rec.dec.175.n.14.p.8.*

212 Imò præsumitur vtilitas Ecclesiæ, & alia necessaria ad vtilitatem, *Ciarlin.d.contr.39. n.4. Ludouis.dec.343.* & ibi *Add. Mantica dec.101. Dunozet.iun.dec.114.*

213 Verum cessat dicta præscriptio in pluribus casibus relatis vsque ad vndecim per *Ciarlin. d. contr.39. Marescot.var.c.13.lib.1.* benè *Pacion. d.§.11.*

214 Sed præscriptio 30. vel 40. annorum sufficit ad præscribendum, & probandam Parochialitatem, *Carill.dec.41.n.3.*

Et licet præscribatur contra Ecclesiam 40. annis, hoc non procedit quando alienatio est nulla, *Vrceol.de transact.q.79.n.11.*

Et licet assensus Apostolicus requiratur nó solum in omni translatione, quæ fit in alium de directo, vel vtili dominio bonorum Ecclesiæ, prout sunt pignoris datio,hypotecæ constitutio, seruitutis submissio, & similia, *gl.in C.nulli, verb.alienationis, de reb. Eccles. non alien.Nouar.in tract.de alienat.bonor. Eccles.n.1. Quaranta in summa bullar.verb.alienatio bonor. Eccles.num.17.26.Barbos.in collect. ad extrauag. ambitiosæ, num.8.Bonacin.tom.1.oper. tract. de alienat.bonor.Eccles.qu.vnic.p.2. nu.1. Ricc. dec. 376.nu.1.3.p.4.& rel.41.p.1.prax.Eccles. Azor. instit.moral.p.2.lib.9.c.1. vers. secundò quæritur.* Tamen huiusmodi assensus Apostolicus requiritur quando bona huiusmodi sunt incorporata, quo ad plenam, & pacificam possessionem, & dominium Ecclesiæ. Si verò incorporata non sunt, nullus assensus Apostolicus requiritur, *Lap.alleg.26.* post alios *Cancler. in alleg.24.apud Reg. Marin.alleg.diuers.tom.3.Oper.*

Imò non requiritur assensus Apostolicus in cessione, quam agit Ecclesia, vel Monasterium de re, aut actione sibi quæsita, sed non incorporata, post mille *Rocent de offic. §.6.n.170.seqq.fol.mihi 227.*

215 Et vna Ecclesia per 40. annos præscribit contra aliam, *Farinac.dec.208. nu.1. Phœb. dec. 19.num.14.Peniz.dec.4.nu.7. Vrceol. de transact. qu.24.num.51.Dunozet.dec.713.in fin.Card. Luca de alien.disc.1. nu.98. disc.9. num.3. disc.16. num.7. Rota p.4.rec. dec.277.num.9.seqq. tom. 2. & dec.561.num.7. part.5. Gales. de restit. fol. 190. num. 304.* Sic Hospitalia, non eentenaria vtpote bullæ Vrbani VIIJ. anni 1641. *Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67.nu.33.34. Luca ad Gratian.dec.150.nu.4.Scoppa ad Gratian.dec. 22.nu.5.seqq.Pacion.de locat.c.14.§.11.n.8. Monald.dec.117.nu.1.Francesc.de intrus. q.105.num. 12.13.*

216 Idem contra laicum habentem rem communem cum Ecclesia, *Natta cons.590. col. fin. Surd.cons.301.num.83. Marsil.sing.180.Sperell. dec.19.num.31. Barbos.in auth. quas actiones C. de Sacr.Sanct. Eccles.Noguerol.alleg.2. d nu.29. Mascard.concl.1220.* vbi *Ricc.in addit. Censal. ad Surd dec.1.nu.7.Michalor.de fratrib.p.2. cap. 25.n.4.Pacific.de Salnian.insp.2.c.2.n.281.Scoppa ad Gratian.dec.22.n.7.*

217 Sic feudum contra Ecclesiam præscribitur 40. annis, *Barbos.in l.2. C.de præscript.30. vel 40.ann.nu.172.Sabell.tit. E. §.7.n.52.*

218. Ecclesia priuato succedens, quadragenariæ præscriptionis priuilegio gaudet residui temporis respectu quoad præscriptionem complendam deficii, *Bald.de præscript.1.p.5.n.33. Hodiern.ad Surd.d.dec.1.nu.8.Scoppa sup. nu.14. Rubeus de confusione c.31.n.58.*

219 Hospitalia, & alia loca pia eodem priuilegio 40. annorum potiuntur, *Bonacin. de restit. disp.1.qu.vlt.punct.2.§.2.num.28.P.Molina. de iustit.disp.72.num.3.Conar.in reg. possessor. p.2. §.2.num.3.Tiraq.de priuil. pia caus. priuil.139. Valens.cons.98.Castill.lib.2.c.5.nu.63.seqq.& lib. 7.c.26.n.61.62. Amat.cons.63.nu.9.14. Antonell. d.c.67.* Quam-

Quamuis authoritate Episcopi non erecta, *Suarez de Religione tom.1.tract.3.lib.4.de Simonia c.17.nu.11.Tusc.lit.H concl.158.& 163.nu.2.& 4.& lit.P.concl.338. Garzia de beneficiis p.5. c.1.num.602.Magdalen.de num.testium in testam requis.p.2.c.2.nu.15.Bonadill.lib.2.c.18. nu.288.* licet contra dicat *Pereyra de manu reg.p.1.c.17 n.10.* quem impugnat *Scoppa ad Gratian.d.dec. 22.n.16.17.18.Sousa dec.26.n.18.*

Licet contra dicat etiam *Vrecol.de transact.q. 24.nu.62.& seqq.*Egimus *Nos sup.qu.38.n.401. & seqq.* de priuilegiis competentibus Hospitalibus,& aliis Locis piis.

220 Verum Ecclesiæ, & Loca pia, & Confraternitates restituuntur aduersus præscriptionem, *Barbos.in l.3.num.358. C.de præscript.30.* Vbi Bonden.& idem *Bonden.de præscript. documen.24. Barbos.de potest.Episc.alleg.75.d nu.36. Rota post Pacich.de distant.dec.25.nu.10.dec.51. num.29.30.Nos d.q.38.n.401.402. Sousa d.dec. 26.num.*

221 Sed Ecclesia contra seculares, tempore ordinario præscribit, *Castill.lib.2.c.5 nu.63. seqq. Antonell.de temp.legal.lib.1.c.67.n.32.*

222 Et bona Ecclesiæ translata in priuatum præscribuntur spatio ordinario,*Tranchedin. consult.16.n.4.*

223 Sic contra Vassallum Ecclesiæ, respectu vtilis dominii ipsius Vassalli, præscribitur 30. vel 40. annis, *Antonell.d.c.67.n.59.*

224 Imò bona Ecclesiasticorum præscribuntur tempore, prout illa laicorum,*Gobius tract. var. fol.230.n.127.Rota dec.3.n.32.p.7.rec. Dunozet. dec.713.Galesi.de restit.n.304.fol.190.*

225 Verum in bonis super quibus Clerici sunt ordinati ad titulum patrimonii,præscriptio est 40.annorum, *Antonell.d.c.67.n.31. Phœb.decis. 39.nu.9.& seqq. Passerin.in cap. Ecclesia,de restit. in 6.*

226 Præscriptio hæc quadragenaria procedit contra Ecclesiam in rebus tantum, quæ principaliter non in his, quæ secundario ad illam pertinent, *gl. in c.ad audientiam, verb. principaliter,de præscript.Scoppa ad Gratian.dec.22.n.19*

227 Item in his, quæ sunt Ecclesiæ, quo ad verum, & proprium dominium, pro quibus cõpetit reiuindicatio, etiamsi illius fine ratione quasi dominii, pro quibus publiciana conceditur, sufficit iuris ordinarium tempus, *Scoppa sup.nu.20.*

228 Mobilia pretiosa Ecclesiæ 40. annis præscribitur, *Antonell.de temp. legal. lib.2. cap.67. num.26.*

229 Quod in bonis mobilibus Ecclesiæ,quadragenaria nõ requiritur, *D.Verde in Pantonomodidascal.lib.2.tit.de Vsucapion.n.431.* Vt etiam in actionibus temporalibus, quæ à lege ad certum breue tempus sunt tantummodo institutę, & contra priuatos decennium ante finiuntur, vt est actio redhibitoria, quanto minoris, prætoria,cum similibus,de quibus *tit.de edilit.edict. l.2.C.de adilit.action.instit.de perpet, & tempor.* etiam contra Ecclesiam,*gl.in auth.quas actiones, C.de Sacr.Sanct.Eccl.Scoppa sup.nu 21.& seqq. Castill.contr.lib.7.c.26.n.64.*Vbi dicunt in non pretiosis,per tres annos.

230 In locatione bonorum Ecclesiæ, ad breue tempus, sufficit tempus decem annorum, ad longum tempus requiruntur triginta, *Pacion. de locat.c.22.n.43.*

231 Contra Romanam Ecclesiam non currit præscriptio minor centenaria, *c.nemo,16.qu.3. c.ad audientiam,c.cum nobis, c.si diligenti, de præscript.auth.quas actiones, C.de Sacr. Sanct. Eccles.Gratian.disc.52.num.5.& dec.22.* vbi *Scoppa, & Luca, Censal.ad Surd.dec.1.Boer.dec.264. num.24. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67.nu.38. Thes.lib.2.qu.27.num.7.Marotta discept.39. nu. 24.Card.Luca da Iudic.disc.21.num.40. de pension.disc.34.num.12.* Vbi dicit, hoc priuilegium communicatum aliquibus aliis Ecclesiis,& Religionibus, de quibus hic *infra,Barbos. in repertor.verb.præscriptio, Tranched.consult.16. num.8. Passerin.in problem.legal,7.§.5. num.44. Ciarlin. controu.105.num.103. Rosis lib.2.obs.89. nu.55. 58.Linglois in C.fol.378.num.40.Castill.lib.7. c. 26.nu.65.Benicl.consi.95.nu.2.Surd. dec.1.num.2.* & ibi *Hodiern.& Censal,Bonden. collect. 10. nu. 48.coll.34.num.123. & in tract.de præscript. docum.14.D.Romaguer. ad Synod. Gerund. lib.3. tit.5.c.1.num.24.25. Rocca disp.149.n.46. Barbos.in summa Apostolic.decis.collect.271. num.2. D.Verde in sua pantonamodidascal. lib.2.tit. de vsucap.nu.434.D.Barus.resp.4. num.4.5. Bisogn. alleg.125.nu.7.8.25. & alleg.188.n.16.& alleg. 11.n.13.*

232 Sed quod hodie vigore *Bulla Pap. Vrbani VIII. in bullar.nono constit.157.* in rebus, & iuribus pertinentibus ad quascumque Ecclesias, sola centenaria,& immemorialis præscriptio admittatur, exclusa quacumque alia minoris temporis præscriptione, *Rub.in annot.ad dec.14.num.35.p.3.rec.Rota post Mell.ad Castill. de alim.obs.65.num.15.& dec.123. num.17.18.* alias decisiones refert, & sequitur *Doctiss. D. Vrceol. de transact.qu.79. num.12. & qu.24. nu.51. Turricell. de bonis Eccles.non alien. cap. 14. num.38. Rota post Tonnut. de pension.dec. 89.num.4.Pacion.de locat. cap.14.§.11.n.1. seqq. Rota coram Rojas dec.402.nu.7.dec.219. num.5. p.10.rec.Gabriel.in comment.ad dict.m Bullam,positis post tract. de restit.in integrum,Card.Luca de alienat.disc.1. num.97. Ctls.dec.328.nu.8.9.Palma alleg.7.num.54. Scoppa ad Gratian. dec.115. nu.2.Tranchedin.consult.16.nu.4. Marotta disc. 39.nu.24.Barbos.in l.4.nu.87.C.de præscrip.*Vbi *Bonden.Modst.§.plebiscitum dub.1.n.6.7.lib.2.*

233 Per quam *Bullam*, beneplacitum Apostolicum præsumptum per spatium temporis lõgi, fuit sublatum, *Rota dec.202.nu.7.p.7. decis. 340.nu.26.27.p.11.dec.268.n.21. & dec.398.p. 12.n.3.rec.DD.sup.citati.*

234 Et à quo die incipiat ista centenaria, & sit computanda, *Vrceol.d.qu.24.à num.54.& 979. num.12.*

num. 12.*seqq. Rota post Vrceol.de transact. dec.*12.*num.*8. Vbi dicit, quod modici temporis defectus non attenditur, *Rota dec.*10. *post Galesf. de restit.repetita dec. p.*18. *tam.*1. *rec.* vbi fuit dictum: dinumerationem faciendam à die moræ litis, dixit etiam *Rocca disp.*59.*à num.*11. *tom.*1. *Censal.ad Surd.dec.*1. *Vrceol.de transact. d.qu.*79.*nu.*13. *Gratian.disc.*52.*nu.*6.*Galesf.de restit.in comment.ad d.Bullam* 308.*Pacian.de locat. d.§.*11.*num.*7. Vbi de defectu duorum annorum, post *Lotter.de benefic.lib.*2. *qu.*7. *num.*63. *Merlin.dec.*45.*num.*4.*dec.*60.*num.*6.*dec.*164. *nu.*11. Vbi de quatuor annis, *Burat.dec.*142. *n.*9. & ibi *Addit. & dec.*875. *num.*4. Vbi de annis tribus, *Rota dec.*509. *nu.*1. Vbi de annis quatuor, *p.*5.*rec.Peuting.dec.*72.*nu.*3. *Palma alleg.* 7.*n.*56.

235 Secundum aliquos, præscriptio debet esse completa à die editæ Bullæ, *Rota post Melli.ad Castill.de alim.dec.*123.*num.*18. *Racca d.disp.*59. *num.*11.*seqq.* Sed quod perfici possit post Bullam, vsque ad motam litem, *Card. Luca de emphyt.disc.*39.*in fin.Pacian.de locat.c.*14.§.11. *num.*4.*& seqq.Vrceol.de transact.qu.*79.*num.*13. *Galesf.sup.num.*308.*Rota dec.*268.*nu.*22.*p.*12. *& dec.*319.*n.*13.*p.*13.*Palma alleg.*7.*n.*55.

Centenaria quomodo debeat computari, *D.Palma dec.*345.*num.*12.*Alter Palma alleg.*7. *num.*54.*& seqq. Card.Luca de emphyt.disc.*39.*de alienat.disc.*2.*num.*5.*& seqq.Vrceol.de transact.q.*19.*nu.*13.*Pacion.de Locat.c.*14.§.11.*n.*4.

236 Priuilegio præscriptionis centum annorum gaudet habens rem communem cum Ecclesia Romana, nam contra eum non præscribitur, nisi tanto tempore, *Scappa ad Gratian.dec.*22.*n.*8.

237 Bulla prædicta Vrbani VIII. non comprehendit census impositos per laicos, antequam bona transierint ad Ecclesiam, decisum refert *Galesf.de restit. in commentar.ad Bullam nu.*306.

238 Nec extenditur dicta Bulla ad Vniuersum Orbem, nam non habet locum in Regno Poloniæ, *Rota dec.*200.*num.*15.*p.*10.*rec. & dec.* 474.*num.*10.11. coram *Bichio, Pacion.de locat. c.*14.§.11.*num.*9. *Galesf.in commentar.ad dictam Bullam post tract. de restit. num.*303. *fol.*190. Vbi bene facit commentaria ad dictam Bullam.

239 Nec dicta Bulla comprehendit causas anteà per sententias terminatas, vnde sufficiunt anni 30. *Gales sup.n.*305.

240 Nec dicta Bulla comprehendit casum, quo vna Ecclesia alienat alteri Ecclesiæ, *Galesf. sup.num.*304. D.*Rosa de execut. litter. Apostal.p.*1.*cap.*4. *num.*298. *Card. Luca de alienat. disc.*1.*num.*98.*& disc.*2.*num.*3.*Vrceol.de transact. qu.*24. *num.*52.*Pacion.de locat.c.*14. *num.*8. *Rota coram Priol.dec.*231.*num.*6.*& in rec. dec.*10. *num.*12, *& dec.*209.*nu.*7.*p.*14. *eadem Rota dec.* 6.*nu.*8. post *Maradei in praxi instrument.& ibid. dec.*18.*n.*11.

241 Præscriptio Saxonica 30. annorum, vnius anni, & vnius diei an contra Ecclesiam, Hospitalia, Vniuersitatem, & Loca pia, *Berlich. conclus.*7. *p.*2. *& conclus.*8. Vbi an contra Regalia.

242 Licet possit Papa præscribere contra Ecclesiam inferiorem spatio 40. annorum, *Rocca d. disp.*149. *num.*54.ex *Abb.cons.*101.*&* 102. *lib.*1.

243 Tamen contra Ecclesiam priuilegiatam inferiorem, stante priuilegio Imperiali, à Papa specifice confirmato, non iuuat, nisi centenaria, *Racca sup.n.*49.50.

244 Et præscriptio centenaria necessaria contra Ecclesiam Romanam, intelligitur in præscriptione passiua, non actiua, *Racca d.disc.*149. *num.*48.

Verum an Ecclesia restituatur aduersus præscriptionem centenariam, & quadragenariam, ex capite ignorantiæ, ob mutationem Prælatorum, disputant *Odd. de restit.p.*2.*qu.*90. *art.*7. *Lanar.cons.*35. *Genuens. practicab. Eccles. qu.*423. *R. Marin. ad R. Reuerter. dec.*83. *&* 408. Vbi dicunt sic, sed contra D.*Ramaguer. ad Synod.Gerund.lib.*5.*tit.*12.*c.*9.*nu.*166. *& seqq.* Nisi adesset læsio ænormissima, *ibidem num.* 135.

245 Annuum legatum relictum Ecclesiæ non præscribitur spatio centum annorum, DD. *in l. in annalibus, C. de legat. Gratian. disc.*131. vbi *Luca, & dec.*22.*num.*4. *& seqq.* & ibi *Luca, Leoncill. de priuil. paup. p.* 2. *priuil.*205. *nu.* 7. *Sabell. §. legatum, num.*18. *in fin.* Vide *Conciol.alleg.*4.11.

246 Sed quod præscribatur spatio centum annorum, dicunt *Turret. cons.*26. *num.*6. *Casal. cons.*268. *num.*25. *lib.*2. *Alex.cons.*70.86. *lib.*1. *Surd.cons.*123. *num.*16. *Dilect. de art. testandi tit.de leg.*1.*caut.*57. *Amat.dec.*54. *Fab. in Cod. tit. de præscript. defin.*20. Vbi quamuis esset dictio semper, & in perpetuum. Secus si onus esset perpetuum, vt in legato pro celebratione missarum, *Thor. ad Tiraquell. de priuil. caus. piæ priuil.*60.

247 Sic etiam legatum alimentorum factum Dignitati, putà Episcopo, aut Rectori Ecclesiæ, nam transit ad successores, & continet perpetuam præstationem, etiam post centum annos, *Gratian. sup. disc.*131.*num.*15. *& seqq.* maximè factum cum dictione: *in perpetuum.* & *disc.*22. *num.*8.9. Et licet *nu.*10. dicat
248 infinitas sit euitanda, tamen tolleratur vbi verba sunt apta ad illam inducendam, *Calvin.de aquit. lib.*2.*c.*184. *num.*19 *seqq. Leoncill. de pauper.p.*2.*priuil.*127. *verb. legatum* 16. *fol.* 244. *Angelis tract.de reg. Testat.volunt. opusc.*1. *n.*144.*seqq.Sabell.§.verba.n.*54.56.

249 Et in legato relicto Ecclesiæ, quæ diximus procedunt, quamuis Ecclesia ante cursum centum annorum destruatur, nam legatum non expirat, sed transit ad Pontificem, *Gratian. sup. De Angelis de Reg. Testat. volunt.*

opusc.

opusc. 1. nu. 144. & seqq. post Tract. de meliorat. fol. 274.

Quid si sit legatum annuum pro anima sua. Plures DD. dicunt relati à *Gratian. d. dec. 22. nu. 11. 12.* finiri 20. annis, cum tanto tempore præsumatur esse liberatam à pœnis Purgatorii.

Sed *Corrad. in resp. Cas. conscient. q. 189.* tenet, quod in Purgatorio Anima existat 20. annis, immò nec decem annis, attento suffragio Indulgentiarum quotidie elargito in Ecclesijs, *Marcell. Vulp. in praxi Iudic. for. Eccles. c. 52. de Indulgent. nu. 22.* concordat *Corrad. sup.*

Sed si hoc esset, Ecclesia non celebraret Missas Defunctorum per centum, & mille annos, Ideo cum sit totum hoc occultum, Ideo legatum prædictum durare debet vltra centum annos, cum non simus certi quo tempore anima defuncti liberetur à Purgatorio, *Gratian. d. dec. 22. nu. 13. seqq. & nu. 20. seqq.* latè *De Angelis d. opusc. 1. nu. 157. seqq. fol. 275. seqq.*

250 Contra Religionem Benedicti nam etiam requiruntur centum anni, ex priuilegio, *Cald. de potest. elig. Rodriq. tom. 1. regul. 99. q. 36. art. 3. Monald. dec. 117. num. 2. Rota dec. 127. num. 8. p. 5. rec.*

251 Et eo de priuilegio gaudent cæteræ Religiones, quæ communicant in dictis priuilegiis, *D. Verde in sua Pantomono didasc. lib. 2. tit. de vsucap. nu. 434. Gabriel. à S. Vincent. de instit. disp. 5. quæst. 2. n. 18. in fine. D. Scoppa ad Gratian. dec. 22. num. 4.*

252 Ecclesia Nonantulana gaudet præscriptione centum annorum. *Panimoll. in Idea sedandi controuers. constit. 29. n. 26.*

Ecclesia Rauennatensis habet priuilegium præscriptionis centum annorum, quod dederunt Federicus, & Otho Imperator, confirmatum per Leonem X. *Episcop. Rocca disp. 149. num. 44. 45. 50.*

Et Ecclesia Mantuana, *Rocca sup.* Et nec immemorabilis contra ipsam procedit, ex priuilegiis Imperialibus, *Gobius de monetis qu. 8. n. 57.*

253 Hæc centenaria excludit Consuetudinem Episcopatus Gerundæ, impedientem præscriptionem ordinariam, *Fontanell de pactis nupt. claus. 4. gl. 18. p. 5. à num. 61. ad 73. Pilaia ad Irans. de protest. ad confid. 38. nu. 6. & seqq. D. Romaguera ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 30. fol. 262. nu. 74.*

254 Sicut præscribatur contra Ecclesiam Romanam, per 100. annos, *Sabell. §. beneplacitum numer. 7.* Idem in Fisco Romanæ Ecclesiæ. Idem in priuato habente rem communem cum Romana Ecclesia, *Peregr. de iure Fisci lib. 6. t. t. 8. num. 42.* Quod intelligi debet in spectantibus principaliter, non secundariò ad dictam Romanam Ecclesiam, *Antonell. de temp. legal. l. b. 2. c. 67. nu. 38. seqq.*

255 Idem centum, in Bonis Principis, possessis, tanquam Principis, secus tanquam Priuati, nam sufficit præscriptio 30. vel 40. annorum, *Guid. Papa dec. 416. nu. 1. Balb. de præscript. in 1. p. 5. princ. qu. 1. nu. 17. Cæfal. conf. 205. num. 7. Antonell. sup. nu. 44.*

256 Idem contra Ciuitatem, aut Rempubl. quæ habet Fiscum, & Regalia, & Superiorem non cognoscunt, *Peregr. de iure Fisci lib. 6. tit. 8. nu. 6. Antonell. d. c. 67. num. 47. Cardos. in prax. iudic. §. præscriptio nu. 20. 21. 22. Valasc. in libro de acclamation. de Rey. 3. p. §. 2. nu. 11. Barbos. in repertor. fol. 295. col. 2.*

In aliis casibus contra Ciuitatem 40. annis, *Antonell. sup.* Et diximus *sup. n.*

257 Idem contra Fiscum Romani Imperii per 100. annos, in illis casibus expressis in *l. fin. C. de Sacrosanct. Eccles.* videl. in rebus relictis iure hereditario, legatis, donationibus, & venditionibus, *Cravet. de antiq. temp. p. 4. §. absolutis differentiis nu. 40. Antonell. sup. n. 48.*

258 Idem in Ciuitate habente iura Imperii, *Cravet. sup. Balb. 3. p. 5. princ. q. 1. & 2.* Vbi quod gaudet dicto priuilegio in dictis casibus, etiam Castrum, quamuis non habeat iura fiscalia, *Antonell. sup. n. 49.*

259 Et feudum solitum concedi per Principē, præsumitur eius assensus per centum annos, *Roccus de offic. 7. cas. d. n. 69. Pasqualin. sup pragm. tit. de expuls. gallor. nu. 23. fol. 174. R. Marin. lib. 2. c. 115. num. 14. R. Ponte cons. 155. num. 12. seqq. lib. 2.*

260 Et quamuis in feudis prohibita sit omnis præscriptio, per verba vniuersalia negatiua, per tex. c. vnico de Capit. Corr. d. & c. Imperialem, §. habito, de prohib. feud. alien. per Federic. Tamen non excluditur centenaria præscriptio, *gl. in Auth. vt de cætero comm. Eccles. rer. in verb. præscriptione, Affl. in c. vnic. §. prat. rea nu. 31. Cyriac. contr. 3. nu. 85. Intrigl. de feud. cent. 2. art. 96. n. 12. D. Petra in rit. 167. num. 34. fol. 101. col. 2. Bisogn. alleg. 125. nu. 29. seqq.*

Cum præsumatur priuilegium à Rege concessum, *Bisogni alleg. 11. n. 23.*

261 Per spatium centum annorum præscribitur omne ius, etiam in præscriptibile, & cuius præscriptioni lex resistit, *Balb. de præscript. p. 4. 5. p. principal. collect. 4. Marotta disc. 39. num. 23.* contra *hic nu. 320.* pro *nu. 332.*

262 Baro an possit præscribere ius fidæ in Territoriis Vniuersitatis, saltim per centenariam possessionem, *R. Marcian. disp. 24. num. 21.* vbi sic. *D. Petra in rit. 273. num 144. fol. 439. col. 2.*

263 Verum præscriptio centenaria non impedit diuisionem faciendam inter socios, *Balb. de præscript. 4. p. princ. qu. 13. Brun. cons. 173. Angel. cons. 55. in fine, Natta cons. 630. num. 5. Thes. dec. 142. nu. 2.* vbi etiam filius addens, *Michalor. de fratrib. p. 2. c. 37. n. 6.*

264 Præscriptio centenaria non cadit in iure patronatu gentilitio, cum non possit præiudicari successoribus, ad quorum fauorem nondum erat nata actio, *Gratian. disc. 577. num. 41. seqq. Vrceol. de transf. q. 79. nu. 16. seqq. Antonell. de tēp. legal. lib. 2. c. 101. n. 11. D. Rocca disp. 61. & 7. Nos ad Rouit. cons. 40. n. 23. lib. 2. D. Tranchedin. consult. 43. num. 44. D. Torre de primog. p. 1. c. 39. §. 1.*

§.1.nu.63. D.Bonden.de præscript.docum.19.& ad Barbos.in rubr.C.de præscript.ad nu.124. & 391. seqq.Vrceol.de transact.q.79.nu.17.seqq. vbi alia, *D.Magret.sup.Pragm.Sicil.§.19.obs.4. Card.Luca de iure patr.disc.35.nu.8.disc.51.nu.16.disc.56. num.21.*licet contra dicat *disc.55.nu.21. D.Rubeus de confus.c.32.num.8. Gama dec.93.* & ibi, *Addit.Castill.lib.5.c.93. §.9. Ab Ecclesia de primog.p.2.q.63.nu.30. Aguila ad Roxas de incompatibil.p.5.c.3.nu.75 76. Fusar. de substit.q.528.* Diximus *sup.*in principio quæstionis, *num.948. & seqq.*

265 Idem in re pertinente alicui post mortem alterius, *Duran.dec.426.num.7. Rota p.9.rec.dec. 241.nu.22.seqq.& p.10.dec.193. num.17.seqq.p. 19.dec.366.Donad.de renunciat.c.38.nu.32.*Diximus *sup.*in principio quæstionis,*n.948. & seqq.*

266 Quidquid dicat *Menoch. cons. 702. nu.102. Ludouic.bell.cons.34.*

267 Quando sit necessaria præscriptio centum annorum,*Tusc.lit.P.conclus.553. P. Diana p.6. tract.7.res.8.*

268 Præscriptio immemorialis quascumque maculas aspergit,*Lagun.de fructib.p.1.c.14.§.4. nu.70.* Excludit contrariam Iuris præsumptionem *p.1.c.15 §.4.nu.72. Castill.de Tertijs deb. cap.25. 27. 29. Dondeus consult.65. Doctissimus Dom.Antun.de donat.tom.2.c.45.num.9. Tepat. sententiar.tit.558. Andreol.contr.401.Nonar.sup. pragm.in rubr.de præscript. num.30. Christin.dec. 294.tom.1.*

Vocatur consuetudo,*Sousa dec.15.nu.6.Muta sup.Consuet.Messan.c.86.num.4.* Menchac.*Ill. lib.2.c.83.nu.23.*

Sed bona fides requiritur in principio, *Larrea alleg.15.nu.16.Castill.tom.7. contr.c.26.n.24. seqq.Bonden.de pascuis c.45.n.65.seqq.*

269 Præscriptio immemorabilis est efficacissimus, & tutissimus omnium titulus , & melior de mundo,*Lagun.p.1.c.15.§.4. nu.73. Castill.de Tertijs deb.t.c.23.Tranchedin.consult.13. nu.25. Iouius de solemn.contract.gl.16.§.15. num 27.28. Andreol.d.contr.401.nu.6.seqq. Baruf.ref.36.nu. 16.R.Capyc.Latr.dec.191.nu.49. D.Capon.disc. 190.nu.7.Dondeus d.consult.65. Antun.de donat. tom.2.c.45.num.7. Pantmoll. in Idea sedandi controuers.constit.27. nu.20. Rocca disp.84.n.16.19.* Sic præscribẽs potest allegare ad sui fauorẽ,quẽ titulum voluerit sibi melius fauentem, *Staiban. obs.188.n.26.Georg.repet.feud.27.28.Et ibi fr.bic.*

270 Talis præscriptio præsupponit Regium assensum,quascumq; solemnitates , & omnia necessaria, *Lagun.d.§.4.num.75. D. Tranchedin. consult.3 nu.18.consult.13.num.26.27.Sousa dec. 15.nu.12.Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67.num. 11.Staiban obseru.188. nu.29.seqq.* Vt suppleat regiam facultatem in alienatione bonorum Maioratus, *Valcron.de transact.fol.157. num.79. D.Rosa consult.30.n.10.seqq.*

271 Includit quemlibet titulum, & si difficillimum, *Lagnu.sup.§.4.n.2.77. Barbos.in rubr.C.de præscript.nu.351, Bonden,collect.14.ex nu.57.& collect.28.à num.129.& collect.29. à num.19.& collect.47.* decisum refert *Palma alleg.258. nu. 8.seqq.lib.3.Balduc.ad Ramon.cons.24. nu.19.seq. D.Bonden.ad Oter.de pascuis c.17.nu.2.Rosis lib. 2.obs.89.n.77.*

272 Habet vim legis, *Lagun.sup.p.1.c.14.§.4.nu. 78. Antun.sup.c.9 nu.35.*

273 Vim tituli,& concessionis regiæ , *Castill. contr.lib.7.c.20.num.11, & cap.23. D.Rosa consult.9.num.17.* Et illa non censetur exclusa per decretum Principis,suspendens, vel prohibens priuilegium , & immunitates , nam non comprehendit centenariam , & immemorialem, *Mansius consult.649.nu.39.*

274 Habet vim Regis , hoc est tantum potest, quantum ipse Rex, aut Imperator, *Lagun.d.c. 15.§.4.nu.79.Castill.d.c.25.Oter.& Bonden.de iure pasc.c.17.num.7. D.Prat.tom.3. discept.41. num.14.*

275 Illa in potentia includit tempus infinitum, *Penia dec.141.nu.3.*

276 Habet vim pacti cum Regio assensu initi, *Lagun.d.c.15.§.4.nu.79.Castill.de Tertijs cap.27. 29.*Secus ad præscribendum regalia, *Sousa dec. 15.nu.13.*

277 Ex illa oritur præsumptio iuris, & de iure, *Oter.& Bonden.de iur.pasc.c.17.num.21.* & pro veritate habetur, *Rosis lib.2.obs 89.nu.86* Etiam contra ignorantem, *nu.87.* Ideò contra illam non admittitur restitutio in integrum , *D.Romagner.ad Synod.Gerund.lib.5.tit.12.cap.9.num. 203.204.*

278 Hbbet vim priuilegii specialis cum causa, & ex certa scientia,ac ex omni parte perfecta, *Ventu.in.cons.9.nu.90. lib.2. Baruf.ref.36.nu.17. Lagun.sup.p.1.c.15.§.4. nu.81.82. Barbos.in l.4. num.40.C.de præscript* & ibi *Bond.& Aug.Barbos.in c.1.de præsc.nu.16. lib.6.* & habet vim cõtractus, *D.Pratus tom.3.disc.41.nu.7.seqq.Christin.dec.294.tom.1. Barbos.in c.2. de præscript.in 6. nu.16.Tranchedin.consult.3.nu.18.cons.13.nu. 25 seqq.Andreol.sup.n.42. Ionius de solemnit.contract.gl.16.§.15. nn.30 31.41. & gl.18. nu.163.* sed limitat *nu.164.165. D.Oter. & Bonden.de iure pasc.c.42.nu.29.seqq.31. & c.17. num.7.15. Rosis lib.2.obs.89.nu.78.79.* Regens *D.Martian. exercit.forens.fol.55.num.4. Castill. contr. lib.7. c.3. num.7.seqq. & c.31.nu.9. Doctissimus Dom. R.Marin.lib.2.c.115. nu.12. Antun.de donat.lib. 2.c.45.nu.8.*

Quod habeat vim priuilegii , & quod sit potentior , quolibet alio titulo,*Peregr.cons.38. n.17.Molin.de primog.lib.4.c.10.*& ibid. *Addentes, Leo dec.33.num.14.Fusar.de substit. qu.528. Fontanell.de pactis cl.4.gl.17.nu.30.seqq.Giurba de feud.§.2.gl.11.num.69.70. Salgad.de reg.protect.p.4.c.10.num.15.Cannet.de feud. fol.26. Castill.dec.66.num.9. D.Galeot.contr.56.nu.31.Castill.Sotomaior tom.7.c.3.& 21.seq. D.Cirinus in nixu rerum Eccles.c.6.num.309. Chokier.dec.29. 40.R.Capyc.Latr.dec.191.n.49.*

Sic præscribuntur immemoriali ea, quę priuile-

uilegio comparantur, D. Mansius consult.649. n.38.Castill.contr.lib.7.c.3.c.20.n.29.c.21.n.11. c.22.23.24.25.

279 Limita quando pars præsentat titulum; & ex dicta præsentatione constat de nullitate ipsius tituli, nam tunc nihil prodest immemorabilis præscriptio, Mastrill.dec.114. Castill.dec. 12.Cutell.de donat.tom.2.n.18.seq.f.496.Altogr. contr.76.n.33.Nos sup.n.84.Rocca disp.7.n.17.

280 Quæ declara quando talis titulus producitur à conuento, secus si ab actore, vel alio tertio, quia tunc non nocet dicta præsentatio tituli, Duran.dec.285.num.14.47.94.& 147. & dec.411.num.8.tom.2.Cancer.var.p.2.c.3.n.128. seqq.Fontonell.claus.8.gl.13.p.4.n.47.seqq. Marescott.lib.1.var.c.13.nu.8.Giurba de feud.§.2 gl. 11.nu.66.seqq. Tap.dec.2.3. Addit.ad Ludouis. dec.353.n.19.

281 2. Declara, quod quamuis titulus præsentetur à conuento, nihil noceat quando deficit in substantialibus, ex quo præsentatio non facit de instrumento, instrumentum, Hond.cons.66. n.52.lib.1.Tasc.lit.F.concl.872. nu.39. decisum refert Ludouis.dec.432.n.3.Fariuac.dec.posthum. 236.n.4.seqq.p.1.

282 Quæ declaratio ampliatur quamuis instrumenta substantialibus non careant, non tamen inducitur approbatio quando præsentantur à conuento,& videretur, quod sunt Cartulæ,& quod bona concessa, siue vendita sunt paruæ quantitatis, ex quo scriptura ad vnum finem producta, ad alium extendi non debet, Surd. dec.267.n.1.vbi sic decisũ refert, Bardellon.cons. 58.n.99.Et præsumitur alius, Rocca disp.7.n.32.

283 Et tanto magis quando in exceptionibus, instrumenta præsentata oppugnata fuere, quo casu censentur præsentata ad effectum fundandi, quod in exceptionibus dicitur, ex quo non potest approbari id, quod fuit in processu impugnatum, Surd.d.dec.267.num.4.in fine, Bardellon.cõs.96.n.100.Et præsumitur alius, Rocca sup.

284 Amplia quando est præsentatum cum solita protestatione, quo casu approbatio nõinducitur, Castell.dec.22.n.28. Bardellon.cons.58.n.97. Ludouis.dec.432.nu.7.Hond.cons.66.nu.76.

285 Amplia, quod quando actus semel expressè impugnatus non potest prætendi vnquam ratificatus, vel approbatus ex quocumq; actu tacito, quamuis positiuo, licet ex eo de iure alias oriatur ratificatio, quoniam expressum non tollitur per tacitum, sed requiritur aliud expressum, Menoch.lib.2.præs 85.n.41.Natta cons.101. nu.12.Surd.dec.264.nu.9.10. dec.267. nu.3.4.& cons.433. Rota Rom.dec.104. num.11.p.2.diuers. Crouet.cons.175.nu.7.Gratian.disc.279.nu.25.& seqq.latè D.Magretti ad prag.Sicil.§.20.

286 Sic quod acquiri non potest per priuilegium, non potest per immemorialem. Ionius sup.num.33.83. Prot.sup.num.11.Pasqualin.sup. Pragm.tit.de admin.Vniuers.n.14.seqq.

287 Præscriptio immemorialis, & Regium; vel Apostolicum priuilegium pari passu ambulat, Lagun.d.§.4.nu.84. D.Cirin. in nexu rerum Eccles.cap.6.nu.309.Chokier.dec.29.30.

288 Nam tantum potest, quantum Imperator cum causa, Antun.d.c.45.nu.9.

289 Imò maiorem vim habet, quam priuilegiũ, Lagun.d.§.4.nu.85.

290 Contra illam non conceditur restitutio in integrum, Rosis obs.89.num.88.lib.2. (Secus in Ecclesia, quæ restituitur etiam post centum annos n.89.90.) Castill.contr.lib.7.c.25.Vbi etiam contra Ecclesiam, ibid. Etiam contra Reges Hispaniæ, in materia Tertiarum n.2. Nec contra illam aliqua exceptio opponi potest, etiam simulatio contractus, num.3. agendo num.4. Vbi quid excipiendo.

291 Est alterum immutabile ius naturæ, Lagun. d.§.4.nu.86.Moliu.de primog.lib.2.c.2.nu.14.Castill.tom.6.c.145.nu.33.34. Molino disp.582. ex num.3.Antun.de donat.tom.2.c.45.nu.7.Est tutissimus Regnorum acquisitionis, & retentionis titulus, ob grauissima bella vitanda, Lagun.de fructib.c.17.n.58.

292 Habet vim veritatis, Lagu.d.§.4.n.87.Inducit præsumptionem iuris,& de iure, ibid. Nec admittit probationem in contrarium, ibid.n.88.

293 Nam præsumitur titulus, & bona fides,& omnia necessaria, itaut præsumptio contraria purgetur, Castill.contr.lib.7.c.7.num.13. Ità vt transferat onus probandi in aduersarium, ibid. nu.9.14.Idem Castill. d.lib.7. c.31. D.Scoppo ad D.Merlin.contr.63. nu.5.lib.2. D.Rosa consult.9. nu.18. Lagun.de fructibus c.13.§.4.nu.72.73.Conciol.alleg.14.num.37.Staib.res.& obs.188. Antonell.de temp.lib.2.c.67.num.11. Antun.de donat. tom.2.c.45.

294 Excludit omnem, vis, aut metus præsumptionem, ideo libera voluntas nec articulanda, nec probanda, Lagun.d.§.4.n.105.

295 Sed requiritur bona fides, Staiban.res.104. num.68.nam excluditur per malam fidem. Idẽ ibid.in obs.n.23.Gratian.disc.2.num.26. disc.405. num.14.Mysing.pract.obs.cent.4.obs.6.num.4. Intelligens num.3.in iure quæsito, nam in eo mala fides per scientiam contrahitur, non autem in iure quærendo, in quo possessor ignorare dicitur, an alter velit agnoscendo quærere, Barbos. in l.sicut.3.nu.141.C.de præscript.Rota Rom.in nouiss.dec.180.nu.8.Amat.cons.96. nu.35. vbi nu. 11.declarat malam fidem veram huic præscriptioni obesse, non præsumptã, quæ 30.annorum possessione purgatur, quod confirmat D. Merlin.lib.2.contr.63.nu.23. Sed quod requirat bonam fidem, Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67. num.11.

. Sic immemorialis non admittitur cum mala fide, Barbos.in addit.ad c.1.de præscript.in 6.num. 15.Menchac.lib.1. Illustr.cap.81.nu.10. Pereira dec.52.Reynos.obs.65.n.21. Mascard. concl.1213. à nu.45.Conor.in reg.possessor.p.2. §.8.nu.1.post alios D.Scoppa ad Fabr.in C. lib.1. tit.2. expl.5. num.7.

296 . Itaut non possit incohari, nec perfici, tam à prin-

a principalibus, quam ab hæredibus, & ab hæredibus hæredum, *Staib. d. res. 104. nu. 69. 70. & res. 112. nu. 12.*

297 Præsupponit regiam concessionem, & alium quemlibet vtiliorem titulum, *Lagun. d. §. 4. num. 113. Bonden. collect. 28. num. 129. seqq. & coll. 29. nu. 3 seqq. vol. 2. Gallus de fructib. disp. 9. art. 1. num. 31.* sic non est producendus titulus, *Rosis obs. 89. nu. 83. seqq. lib. 2.*

298 Tribuit ius plenissimum possidenti ex fortiori causa, quæ excogitari possit, *Oter. & Bonden. de iure pasc. c. 42. nu. 30. 31. 32.* Vbi circa ligna, & pascua habenda in alieno territorio *Et num. 33.* vbi de aqua haurienda, *Sperell. dec. 69. & 12. tom. 1. Nouar. in l. vsum aquæ, C. de aquæduct. lib. 11. Surd. dec. 236.* vbi etiam *D. Hodiern.*

299 Præscriptio longissimi temporis tollit quamcumque petitionem, & nocet etiam hæredibus, *Altolit. res. 34. num. 54. 55.* Et successoribus, *Reynos obs. 70. nu. 46. Pereyra dec. 52. nu. 13. Molina de primog. lib. 4. c. 14. num. 10. & 11.* sine titulo, immemorialis sufficit ad constituendum Maioratum. *Sousa dec. 15. n. 8.*

Sic bona subiecta Maioratui præsumuntur libera contra præsentes, per spatium 30. vel 40. annorum, contra alios successores per tempus immemoriale, *Sousa dec. 15. nu. 20. Molin. de primog. lib. 4. c. 10. Cyriac. contr. 3. nu. 5. 63. 64. 69. cum seqq. Castill. lib. 5. c. 93. §. 8. a num. 10. Salgad. l. byr. lib. 1. c. 40. nu. 44. 45. Barbos in l. cum notissimi 7. §. illud n. 35. C. de præscrip. Pereira dec. 52.* Diximus *sup. in princ. quæstionis nu. 948. seqq.*

300 Et nullitas, quælibet obijci non potest cōtra præscriptionem immemorabilem, *Castill. cont. ou lib. 7. c. 25. nu. 3.*

301 Præscriptio immemorabilis non interrumpitur, *Castill. c. 35. de Tertijs debitis, D. Venturin. cons. 9. nu. 97.* Sic ex actu contrario facto vltrà centum annos, elisa non remanet, *Pareja de instr. edit. res. 9. nu. 57. seqq. Nos infrà n. 308. seqq.*

302 Et ad interrumpendam præscriptionem requiritur perseuerantia malæfidei, nec sufficit dubitatio, D. *Rosa consult. 12. num. 77.* Sed actus contrarij post completam præscriptionem, nihil operantur, *Andreol. contr. 401. num. 8. Infrà hic num. 311.*

303 Quæ ab immemorabili oriuntur non subijciuntur potestati Principis, *Iouius sup. vers. namque gl. 16. §. 15. n. 55.*

304 Immemorabilis non requirit requisitionē, & denegationem, *D. Rosa consult. 12. num. 44.* Nec scientiam illius, contrà quem præscribitur *R. Valenz. cons. 93. nu. 94. R. Marin. alleg. 149. nu. 14.* inter *allegationes* varias per ipsum collectas & ad *Reuert. dec. 333. num. 5. 6. Sousa dec. 15. num. 11.*

305 Idem in præscriptione seruitij Vassallorū contra Dominum, quæ non requirit petitionem, & negationem, secundū *D D.* apud *D. Rosa contr. 12. nu. 58.* bene *idem nu. 40. contr. 12. nu. 70. contr. 9. nu. 19.* Nec præsentia Regis requiritur, nec nocet absentia illius, *Reg. Marin. ad Reuert. dec. 333. num. 5. 6.*

306 Verum ex incapacitate, si adsint capaces ad successionem, impeditur quælibet præscriptio, etiam immemorabilis, *D. Trancbedin. consult. 43. nu. 19. Zabarell. cons. 88. num. 2. in fine, P. Barbos. ad rubr. C. de præscrip. 30. vel 40. annor. nu. 105. Iouius sup. nu. 70. 74. gl. 16. §. 15.* Et simpliciter in incapace, vt in re furto oblata, *Passarell. de donat. q. 10. nu. 147.* Et in qualibet re, qua quis est incapax, *Andreol. cont. 401. n. 25.*

307 Sic concessio nulliter facta a Principe, potest reuocari a Successore, nisi adsit præscriptio annorum 40. & fortius immemorabilis, *Castill. contr. lib. 7. c. 18. num. 165. 174.* Vbi declarat, & limitat *num. 179. & seqq. Reynos obs. 70. num. 46. Pereira dec. 52. nu. 13. Molina de primog. lib. 4. c. 14. nu. 3. & 10. Barbos. & Bonden. in rubr. C. de præscript. 30. ann. nu. 183. 323. Palma alleg. 2. nu. 3. alleg. 69. nu. 25. Cyriac. contr. 321. nu 48. Idem* Bonden. *de præscrip. docum. 6. §. ità, D. Rosa consult. 12. n. 47. consult. 9. n. 18.*

308 Immemorabilis ex actibus contrarijs excluditur, immò vnicus actus, immò vmbra actus contrarij, immò rumor, ac tumultus, *Iouius de solemnit. gl. 16. §. 15. num. 22. 23. Ludouis. dec. 196. 198. Soccin. cons. 7. num. 11. lib. 1. Put. dec. 436. lib. 2. Penia dec. 289. n. 5. Nos inf. n. 316. 326.*

309 Dummodo actus contrarius venerit in notitiam præscribentis, *Iouius sup. n. 24.*

310 Et interueniat notitia ante completam immemorabilem, *Iouius sup.* Secus si post illam completam *Mantica dec. 295. num. 4. 5.* nam illi actus censentur turbatiui, *Mantica ibid. Add. ad* Ludouis. *dec. 51. nu. 8. Andreol. contr. 401. nu. 8.* Secus etiam si post centum annos sit actus contrarius, *Pareja de instr. edit. tit. 7. res. 9. n. 59. & seq. Nos sup. nu. 301.*

311 Et habet præsumptionem iuris, & de iure, *D. Venturin. cons. 9. nu. 90. 95.* In illa præsumuntur interuenisse omnia requisita, *Sousa dec. 15. num. 12.*

312 Actus gesti contra immemorabilem dicuntur turbatiui, *Iouius sup. n. 29.*

313 Immemorabilis dicitur habere vim contractus, *Iouius num. 30.* Et vim tituli, ac priuilegij, *Contol. d. alleg. 14. n. 34.* Diximus *sup.*

314 Princeps immemorabilem tollere non potest, *Iouius sup. nu. 35. & gl. 22. §. 19 num. 47. Cyriac. contr. 532 nu. 64. Gobius consult. 52. num. 24. Antun. d. c. 45. nu. 11.* Vide *Infrà n. 317.*

315 Ideo Concilium Tridentinum *Sess. 25. de reformat. c. 20.* non tollit immemorialem, *Iouius sup. nu. 36. Castill. contr. lib. 7. c. 24. num. 4.* Sed Princeps potest tollere aliam præscriptionem futuram, non præteritam, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 108. num 13. Oter. de pascuis c. 17 nu. 10.* Et per legem potest tollere immemorialē, *Garz. de benefic. pag. 3. c. 2. n. 103.*

316 Immemorabili iam stabilita, vt tollatur requiritur alia immemorabilis, *Iouius sup. n. 40.*

317 Immemorabili non censetur derogatum, licèt sit derogatum consuetudini, *Iouius sup. num.*

num. 40. Secus si sit derogatum consuetudini, & priuilegio, *Iouius ibid. vers. Quid sit.* Sed contra dicit *Staiban. ref. 187. nu. 24. seqq.* vt non sit exclusa immemorabilis, *D. Dondeis consult. 65. nu. 15. D. Romaguer. ad Synod. Gerun. lib. 5. tit. 12. c. 2. nu. 127. seqq.* Rocca *disp. 59. nu. 8. lib. 1. Vela dissert. 34. nu. 10. Trimched in consult. 21. num. 16. Oter. & Bonden. de iure pasc. cap. 17. num. 18.* licet *nu. 14.* referat DD. contrarios, & *nu. 12. Baruf. ref. 36. nu. 18. D. Borg. Inuest. iur. lib. 19. c. 12. Castill. contr. lib. 5. c. 93. §. 8. n. 38. seqq.*

Sic, si sit derogatum cuicumq; consuetudini non est derogatum immemoriali, secus si fuit derogatum immemoriali, & priuilegio, *Marescot. r. f. lib. 2. c. 101. Sperell. dec. 37. nu. 26. Bonden. collect. 47. nu. 9 seqq. vol. 2. Rota post eum dec. 60. Castill. de Tertys cap. 24. num. 1. 2. 6. Antun. de donat. tom. 2. c. 45. nu. 10. R. Marin. lib. 2. ref. 115. nu. 13. Capye. dec. 40. nu. 20. Baruf. resol. 36. n. 18.*

Et secus etiam si fuisset derogatum Consuetudini, tamquam iniquæ, & irrationabili, *Sperell. d. dec. 37. nu. 51. Bonden. collect. 47. nu. 15. 16. Larrea alleg. 69.*

Nam verba quæcumq; prægnantia non excludunt immemorialem, *Barbos. in l. 6. C. de præscript. 30. vel 40. ann. nu. 18. Larrea alleg. 69. nu. 6. 13. Castill. de Tertys cap. 24. Solorzan. de iure Indiar. lib. 3. c. 3. num. 77. Barbos. in c. cum ex offic. nu. 6. de præscription. Antun. de donat. tom. 2. c. 45. num. 10.*

Nec censetur sublata per rescriptum, vel motum, Principis, *Castill. d. c. 24. num. 3.* Immò nec Princeps illam tollere potest, *Antun. de donat. tom. 2. cap. 45. nu. 11.* Sed contra quod Princeps si prohibeat præscriptionem, censetur prohibita immemorialis, *Larrea alleg. 109. num. 19. Capparell. ref. fisc 73. num.* Sed Vide *sup nu. 315.*

Nec hodie per Regulam 8. Cancellariæ Romanæ, *Castill. sup. nu. 5.*

Verum exclusa censetur quando in materia, de qua agitur, alia præscriptio dari non potest, *Castill. sup. nu. 7.*

Quid si lex faciat rem imprescriptibilem, *Castill. sup. nu. 8.* Vbi dicit non posse præscribi, *Barbos. in l. 4. nu. 18. C. de præscr pt. 30. ann. Thoming. dec. 11. vol. 2. Cyriac. contr 3. nu. 6. Bonden. collect. 10. num. 70. vol. 2. Ionius de solemnit. contract. gl. 16. §. 15. n. 71.*

Sic vbi res non sunt solitæ concedi per Principem, non sufficit immemorialis, *Barbos. in l. 4. num. 49. C. de præscr. pt. 30 ann.* Bonden. *collect. 47 num. 7.*

Vel in possessione Iure familiaritatis, *Dexart. dec. 38. n. 6.* Diximus *sup.*

318 Nec quando præscriptio est exclusa per statutum, *Staiban. ref. 187. nu. 24. seqq.* Sed contra dicit *Christin. dec. 294. Nouar. sup. Pragm. in de præscript. in rubr. n. 30.* Vide *Nos infrà n 600.*

319 Titulus non sufficiens ad præscribendum non est aptus ad inducendam immemorabilem, *Ionius sup. num. 73. 74.* Cald. *q. 23. nu. 110. Thoeb. dec. 163. à nu. 12. & dec. 213. n. 9. 10. 15. 16. p. 2.*

320 Immemorabilis induci non potest, vbi cōsuetudo locum non habet, & lege resistente, *Iouius sup. nu. 79.* contrà *sup. nu. 261. & nu. 332.* Sic in Ciuitate Neapolis in seruitutibus non datur, quia obstet consuetudo inscriptis, *D. Capon discept. 177. n. 8.*

321 Immemorabilis non cadit super eo, quod Princeps verisimiliter in priuilegium non concessisset, *Iouius sup. n. 82.*

322 Nec cadit vbi adest tumultus, & rumor cōtrarius, *Tonnut. ref. benefic. 104. nu. 13. lib. 1. Pech. de aquæduct. lib. 1. c. 2. q. 3. nu. 86. Card. Luca de Iurisd. disc. 3. nu. 89. & de Paroch. disc. 27. num. 7. Panimoll. dec. 10. n. not. 5. nu. 8. tom. 1. Bonden. collect. 47. nu. 23. & de pascuis cap. 45. nu. 90. Rota rec. dec. 304. nu. 11. p. 11.* coram *Coccin. dec. 1102. nu. 5. tom. 2.* coram *Roxas dec. 470. nu. 12.* coram *Alex. VIII. Ottobon. dec. 159 à nu. 6.* Cupye. *in sua Inuestitur. verb. collectis vers. collectarum, fol. 117. R. Moles dec. §. 3. qu. 8. nu. 55. 56. D. Ageta ad eundem tom. 2. §. 14. de iuribus passuum q. 2. n. 21. fol. 175.* Capibl. de Baron. *pragm. 13. à num. 16. D. Pasqualin. sup. prag. 18. de admin. Vniu rs. num. 59.* Dicemus *infrà*.

323 Sic præscriptio impia, & irrationalis, etiam immemorabilis non est attendenda, *Paris in c. cum à nobis nu. 6. de præscript. & cons. 27. n. 50. seqq. lib. 1. Ruin. cons. 116. nu. 13. lib. 4. Natta cons. 5. n. 72. lib. 1. Gabriel. commun. conclus tit. de præscript. concl. 1. nu. 36. Bonden. collect. legal 14. nu. 71. & coll. 47. nu. 43. vol. 2. Hoieda de benefic. incompatib. p. 1. c. 19. & p. 2. c. 11. n. 6.*

324 Et præscriptio ista non habet locum quando est clara, & certa obligatio, sic contra illam non potest præscribi, & tunc est sola vetustas erroris, *c. veritate 8. distinct. Hoieda de benefic. incompatib. p. 1. c. 19. nu. 8. Bonden. collect. 47. n. 148. vol. 1. Rota post Pirchel. de distant. dec. 45. nu. 1. in recent. dec. 404. n. 1. p. 16.* Et vetustas impietatis, & iniquitatis, *Rim. iun. cons. 238. nu. 23. Cyriac. contro. 321. n. 80. Rocca disp. 149. n. 56. lib. 2. Idem Bonden. collect. 48. nu. 60. vol 1.* Merlin. *dec. 811. nu 4. tom. 2. Bonden. de pascuis c. 45. n. 80.*

325 Verum immemorialis cessat, si probetur vnicus actus in contrarium, *Balduc. ad Ramon. cons. 24 ex n. 57. Rota post Bonden. collect. dec. 60.* & ibi in nota *Bonden. nu. 8. Rota dec. 116. n. 7. p. 19. rec.* Diximus *sup. n. 308. seqq.*

326 Si tamen deuenerit ad notitiam præscribentis, ac innitentis eidem immemoriali, *Balduc. sup. nu. 58. Rota in rec. dec. 136. n. 34. p. 19.*

327 Et in materia iuris pascendi, *idem Balduc. sup. n. 59. lib. 1. D. Marcian. disp. 24. n. 23. seqq.*

328 Ac pro necessitate immemorialis in ista materia præcisa iuris pascendi, cum tractetur de seruitute habente causam discontinuam, & requiratur factum hominis, animalia ad pascua ducentis, & reducentis, percurrantur, *Cancer. var. p. 3. c. 4. n. 50. Castill. de vsufr. c. 68. n. 18. Capibl. de Baron. pragm. 11. c. 76. num. 11. lib. 2. Hermosill. l. 15. gl. 2. nu. 100. tit. 5. p. 5. tom. 2. Houded.*

conf.86.lib.1.conf.84.n.28.29.lib.2. Card. Luca de seruit.disc.35.n.18.disc.36.n.50. disc.39.n.11. Guid. Papa dec.573.n.3. Dexart.dec.70. Panimol. dec.25.adnot.2. nu.3.tom.1. Rota rec.dec.300, & 374.n.9.

329 Inter priuatas personas sufficit longissima præscriptio, nec requiritur immemorabilis pro acquirenda seruitute iuris pascendi, *Rolan.cons. 22.lib.2. Natta cons.109. Cranet.de antiq.temp.p. 4.in princ.nu.25 Capibl.d.c.76.in fine.*

330 Et quando concurrit titulus sufficit decennium, vel vicennium, *Panimol.d.annot.2.num.5. Card. Luca de seruit.disc.39.n.10.* late *D.Bonden. ad Oter.de pascuis d.c.17.*

331 Præscriptio immemorabilis in actibus negatiuis, & meræ facultatis, an incipere debeat à contradictione, & prohibitione, *Dec.cons.271. n.14.15. Crau t.cons.111.col.penul. Gabriel. concl. 1.n.61.de præscript. Couar. in reg. possessor §.4.n.6. Auendan.de censib.c.8. n.24. Non* diximus *supra num.304.*

332 Immemorabilis sufficit ad præscribendum etiam in quibus ius resistit, *Staiban.obs.188.nu. 21.* Etiam ragalia, & ea, quæ non possunt, nisi ex priuilegio competere *num.22.* Et quæ sunt de iure gentium, vt est Dominium Maris, & Littoris *nu.23.28. Gratian.disc.561.n.24.*

333 Quamuis ius commune resistat, seu præsumptio sit contra præscribentem, *Castill.lib.7. contr.18.n.181.*

334 Nisi appareat titulus vitiosus, & inualidus, *Castill.sup.n.182. Antun.de donat.lib.2.c.8. n.62.* quamuis contra dicat, etiam in quadragenaria, *Sousa dec.15.n.7.*

Verum illa non habet locum, etiam mille annorum, quando fuit præsentatus titulus nullus, seu inualidus, quia ex eo causatur mala fides, *Pereja de instr.edit.tit.7.r.5.9.n.56. Altograd. controu.76.n.33. Mansius consult 648.n.16. Staiban.obs.188.n.57.& 58. Lagun.de fructibus c.15 §.4.n.130.131.* Diximus *sup.n.35.43.279.seqq.*

335 Ideò in nostra Regia Camera ex hoc fuerunt quamplures simplices præscriptiones nullæ declaratæ, *Staib.sup.n.60.*

336 Verum existentia vnius tituli inualidi non excludit melioris, & validioris tituli præsumptionem *D.Venturin.cons.9.n.104.lib.2. Andreol. contr.401.n.14.seqq. Burat.dec.846.n.2.p.2. Ferrentill.ad Burat.dec.946.n.1317. Cancer.var.p.3. c.3.n.287.seqq. Nos sup.n.279.seqq.*

Sed allegans immemorialem possessionem est immunis ab editione alterius tituli, *Pareja de instr.edit.tit.9.res.2.n.14.*

337 Sic per productionem tituli inualidi succedit mala fides præsumpta, quæ non admittit aliquam præscriptionem, etiam temporis immemorabilis, *Palma alleg.2.n.2.alleg.69.n.26. Castill.contr. lib.7.c.27.n.182. Antun. de donat. lib.2.c.8.n.62.* Ii. et contra dicat etiam in Quadragenaria *Sousa dec.15.n.7.* post *Molin.de primog.lib.2.c.6.n.53. Azeued.in l.1.tit.7.lib.3. nouæ recopil. Auendan.in l.41.Tauri gl.6.n.5. Guttier. lib.5.pract.q.62.à n.11. Solorz.de iure Indiar.lib. 3.c.3.n.71.* Vnde cautela est, vt allegetur titulus validus, & probetur possessio illa, *Gratian.discept.441.n.17.18. Roccus resp.73.n.9. Georg.in repetit.feud d.c.27.n.2.c.28.num.12. Staiban.obs. 188.n.61. Curtii de feudis c.declaratu n.129.130. Andreol contr.401.n.11.seqq.* Diximus *sup.num. 43.35.279.seqq.*

338 Et durante probatione temporis immemorabilis in præscriptione, non potest prætedens iurisdictionem, illam exercere, quamuis esset in possessione, *Gratian.disc.441.n.14. Castill.dec. 12. Fermosin.de foro compet. q.2.fol.676. tom.2. Costa sicul.cons.6.n.46. Magretti sup. Pragm. Ducis Sermonetæ Viceregis in Sicilia obs.4. n.2.§.20. R.Marin.ad Reuert.dec.315.n.1.*

339 Secus si alleget præscriptionem, & producat titulum saltem dubium, nam tunc est manutenendus in possessione, etiam regalium, *Reg. Marin.sup.& dec.111.nu.6.7.10.11. Aunz alleg. 84. Capye.dec.189. R.Ponte cons.47. & dec.18. num.12.*

340 Præscriptio immemorabilis habet locum etiam in exactione redditiuum, nam si subiugatarius, & eius hæredes per tempus immemorabile non exegerit census, præsumitur facta reluitio, & admittitur hæc exceptio aduersus contractum subiugatorium, etiam in prima instantia, decisum pluries refert *Cutell.ad leg Martini 57.not.61.nu.3.seqq.& dec.8.nu.1. & ibid.in addit. Magretti hic infra obs.2.*

341 Talis præscriptio immemorabilis allegari non potest per Tertium possessorem, etiam si per tale tempus non fuerit ab eo exactus census, si subiugatorius illum exegerit à cæteris compossessoribus, vel à debitoribus principalibus, *Costa Sicul. cons.9. per totum,* quid quid dicat *Giurba obs.74.nu.25.& seqq.* Ea ratione quia nulla potest imputari negligentia dicto subiugatorio, dum ipse exegit censum sibi debitum, *Cancer.p.1.var.c.15.à n.50. Roderic.de ann.reddit.lib.2.q.9.n.8.65. & seqq. Cenc. de censib.q.98. num.46.& seqq. D.Magretti in d. §.20.obs.3.nu. 1.2.*

342 Præscriptio immemorabilis, quamuis, vt *sup. Nos* diximus, quod habeat vim tituli, & priuilegij, non est priuilegium, *Castill. lib.7.c. 20.nu.29.*

343 Siue non est verum, & proprium priuilegium, sed fictum, & præsumptum. Et præsumptio tollitur, veritate apparente in contrarium, *Castill.sup.& n.32.*

344 Præscriptione Immemoriali legitimè probata, alius titulus non est allegandus, vel probandus, vt diximus *sup. Doctiss. Castill. contr.lib. 7.c.23.nu.1.seqq.* licet alii dicant: titulum esse allegandum, *n.2.* Alij conciliant has opiniones, vt est videre *ibid.n.3.*

345 Sed distinctio est. Primus casus est quando ex lege, vel dispositione, immemorialis præscriptio admissa est expresse, & specifice, sicut titulus, *Castill.sup.n.45.*

2. Ca-

2. Casus est quando generaliter admittitur sicut titulus, aut priuilegium prout regulariter fit, Castill. sup. nu. 6. Et iura omnia, quæ de præscriptione immemoriali loquuntur, allegationem tituli non requirunt, Castill. n. 7.

Verum hæc omnia declarantur, & limitantur, nisi quando res sua natura præscribi non potest, Castill. sup. n. 8.

3. Casus est quando ex lege solus titulus, aut priuilegium admittitur, & immemorialis specifice excluditur, Castill. sup. n. 9. Et n. 10. & 11. Iura Ciuilia, & Canonica, quæ sint ad hanc præscriptionem.

346 Alias immemorialis habet vim tituli, Andreol. contr. 401. Castill. contro. lib. 7. cap. 21. seqq. Diximus sup. nn. 269. & seqq. Idem Castill. contr. lib. 7. c. 30. n. 1. seqq.

347 Et præscriptio extraordinaria facilius tollitur, quam ordinaria, D. Gobius in Tract. var. in leg. Benè à Zenone q. 2. n. 48.

348 Verum immemorialis præscriptio non suffragatur, quando concessio, vel confirmatio exceptionis non tenet, D. Venturin. cons. 9. n. 101. lib. 2. Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 66. seqq.

Quod intellige quando titulus est omnino reprobatus, D. Venturin. d. cons. 9. n. 100.

Vel quando quis producit titulum non cõtinentem rem, quæ fuit præscripta, D. Mansius consult. 648. n. 16. lib. vl. Card. Luca de Regal. disc. 47. n. 17. Cyriac. contr. 111. n. 3. 4. Rimin. iun. cons. 258. n. 42. Vel titulus non contineret totam rem præscriptam, Gratian. disc. 441. n. 17. Fontanell. dec. 85. n. 16. seqq. Andreol. contr. 401. n. 9. Altograd. contr. 76. n. 33.

349 Præscriptio dicitur immemorialis, quamuis de certo titulo constet, D. Venturin. d. cons. 9. num. 102. post mille Andreol. contr. 401. n. 3. seqq. licet contra dicat Antun. de donat. tom. 2. cap. 8. n. 62. Gales in comment. ad Bullam Vrbani VIII. n. 269. post Tract. de restit. in integr.

350 Et mala fides præsumpta per longissimi temporis spatium purgatur, licet adsit titulus à iure damnatus, D. Venturin. d. cons. 9. n. 105. lib. 2. Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 68. Barbos. in rubr. de præscript. n. 330. seqq.

351 Possessori per tempus immemorabile non soluendi onera, sufficit allegare ipsam possessionem pro titulo acquisitionis libertatis, Baruf. ref. 36. n. 15.

352 Nam præscriptio immemorabilis præbet quemcumq; titulum magis proficuum, Baruf. d. q. 36. n. 16. & Peregr. cons. 8. n. 1. Decian. resp. 107. n. 7. Actolin. ref. 47. n. 58. Rota dec. 150. n. 4. seqq. p. 5. dec. 22. n. 4. dec. 47. n. 29. dec. 249. n. 2. p. 8. rec. Bonden. collect. 48. n. 30. Diximus sup. n. 269. Pacion. alleg. 38. n. 5.

353 Titulus legitimus deducitur ex longeua possessione, Beruf. ref. 4. n. 3. Castill. contr. lib. 1. c. 68. n. 15. Amat. cons. 96. n. 12. Et in immemoriali non requiritur probatio tituli, aut bonæ fidei, Cyriac. contr. 300. n. 9. 10. Antonell. de temp. lib. 2. c. 67. n. 11. c. 106. n. 8. D. Mansi consult. 391. n. 30. seqq. D. Rosa consult. 9. nu. 18. cons. 12. n. 47. Scoppa ad Merlin. contr. 13. n. 45. lib. 1. Altograd. cons. 3. n. 4. seqq. & n. 136. seqq. lib. 2. Barbos. in rubr. C. de præscript. 30. n. 183. 323. & ibi Bonden.

354 Etiam in ijs, quæ sunt Principi reseruata, Lel. Altograd. cons. 3. n. 5. & seqq. lib. 2. Baruf. d. ref. 4. n. 5.

355 Et quando quis immemoriali possessione est tutus, si in iudicio conueniatur, præscriptionem allegare non debet, sed opponere rem sibi fuisse concessam, & ad concessionem probandam tanti temporis vsum afferre, Anna alleg. Camill. de Curtis in diuersor. feudal. fol. 75. nu. 130. p. 1. Vbi dicit, quod cauti Aduocati debent allegare titulum, & probare possessionem, R. Marinis ad R. Reuert. dec. 408. n. 6. 7. Et Diximus sup. n. 40.

356 Et concessio regalium præsumitur ex eorũ vsu per longum tempus, Roman. cons. 271. n. 4. Claud. Sessell. in tit. qui feud. dare poss. p. 1. lim. 3. post Rosental. de feud. Spada cons. 5. num. 40. lib. 1. Barus sup. n. 6. Pareja de instr. edit. lib. 5. c. 9. Vide infrà n. 441. & seqq.

357 Maximè sciente, & patiente parte aduersa, nam redditur validior, post Altograd. cons. 3. Baruf. sup. n. 11.

358 Sic decretum Principis suspendens, vel prohibens priuilegia, & immunitates, non comprehendit exemptiones inductas præscriptione centenaria, & immemorabili, D. Mansius cõsult. 649. n. 39.

359 Immemorialis est potentior centenaria, Castill. contr. lib. 1. c. 68. n. 14.

360 Immemorialis, vt inducatur, & perficiatur in actibus, & iuribus incorporalibus negatiuis non soluendi Tertias, Tributa, non requiritur interpellatio, & negatio, Castill. contr. lib. 7. c. 29. D. Cepparell. ref. fiscal. 73. n. 15. D. Cirinus in nexu rerum Ecclesiastic. c. 2. n. 169.

Si ab initio titulus non fuit vitiosus, aut nullus, D. Cirin. sup. n. 171. Kloc. de collect. cap. 20. n. 280. & seqq. D. Rosa consult. 23. n. 58. D. Scappa ad Gratian. dec. 15. n. 9. 10. Pereja de instr. edit. tit. 7. ref. 9. n. 56. & seqq. Altograd. consult. 76. n. 33.

361 Et talis possessio præscribit ius prohibendi, nè alius faciat molendinum, vel furnum, & simile, Capyc. Latr. consult. 110. num. 24. Dicemus infrà n.

362 Immemorialis non debilitatur si existat instrumentum vltrà centum annos, dum non constat de initio, sed eam probat, Cabed. dec. 17. n. 3. p. 2. Pareja de instr. adit. tit. 2. ref. 2. n. 60. seqq. D. Tranchedin. consult. 13. n. 23.

363 Præscriptio immemorialis est illa quando non constet de initio, cum essentia immemorialis in hoc consistat, quod non adsit memoria principii, l. 2. §. idem habeo, ff. de aqua pluu. arcend. l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiua, Valenz. cons. 93. n. 38. cons. 46. num. 15. Garz. de expens. cap. 9. n. 25. Serafin. dec. 454. n. 4. Ludouis. dec. 476. n. 6. Gratian. disc. 518. num. 39. Tranchedin. consult. 43. n. 42. consult. 91. num. 19.

Io-

Ionini de solemnit.contract.gl.16. §.15.n.37.seqq. P.Barbos.in rubr. C.de præscript.30. vel 40.ann. n.377. Carrill.dec.270. n.10. R.Ponte cons.130. n.10.Mastrill.dec.514.n.47.seqq. R.Marin.ad Reuert.dec. n.4.fol.940.

Sic immemorialis est illa, de qua non adsit titulus,& initium, *Mascard.concl.1378.n.72. Pareira dec.52.n.9.* Cald.*lib.1. recept.q.23. n.110. Mantica de tacit.lib.22. tit.8.n.37. Giurba obs. 71.n.2.Cyriac.contr.3.n.8.*

Quamuis de initio constet ex antiquis scripturis,vel Chronicis, *Antun.de donat.tom.2.p.3. c.8.n.62.seqq.Venturin.cons.9.n.102. lib.1.* Secus si titulus sit erroneus,*Altograd.contr.76.n.33.*

Sed contra dicit *Aguila ad Roxas de incompatibil.p.7.c.2.in addit.fol.445.n.111.* dicens ad hoc,vt immemorialis præscriptio dicatur,neq; elapsis centum, & centum annis debet de initio constare,ex *Ripol de regal. c.43.n.55.& 57.* Et sufficit quo quomodo veluti per instrumentum publicum,vt initium ostendatur,vt immemorialis cesset, ex *tex.l.si arbiter, ff.de probat. Pegas lib.2.ordin.Portugal.tit.27.§.3.n.3.tom.9.*

Et vbi constat de titulo, & causa possessionis, non est agendum de immemoriali possessione,sed de viribus tituli, quia si sit nullus,vel vitiosus præscriptio corruet, *Cancer.var.par.3. c.3.n.118.Ripol.sup.n.59.Molina de primog.lib.2. c.6.n.67.seqq.Crespi obs.63 num.25. Antun.sup. tom.2.c.45.n.20.Giurb.de successss.feud. §.2.gl.11. n.77.Pareja de instr edit.tit.2.res.2.n.71.& tit.7. res.9.à n.56.* Matth.de regim. *Regni Valent.c.6.§. 1.n.42.43.& c.11.§.5.à n.169. P.Barbos.de præscript.in rubr.n.168.& seqq. & n.439. cum seqq. Maldonat.ad Molin.de primog.lib.2.c.6.n.60.seq. Idem Barbos. in l.cum notissimi 7.§.illud, C.de præscript.30. n.97.* Vbi in maioratus successione resolutt, quod quando constat de titulo, & fundatione non potest allegari contra eum præscriptio,etiam mille annorum, quæ mutet, aut reuocet vocationes factas in institutione, *Mostazo de causis pijs lib.2. c.11.n.8.* Vbi docet idem de Anniuersariis, *Pegas, tom.9.ad lib.2. ord.Portugal.in rubr.tit.35.n.432. & tit.27.§.3. n.3. Aguila sup.n.112.*

364 Et est illa,quæ excedit centum annos, *Trinis.dec.55.n.75.lib.2. D.Tranchedin. consult.13. n.21. Ludonis.dec.51. n.6. Parexa de instr.edit. tom.2.tit.3.res.9.n.59.60.* Sed quod sufficiat 90. anni,*Venturin.cons.9.n.100.lib.2.*secus si titulus sit inualidus *n.101.*

Quod immemorialis regulariter reducatur ad centum annos, *Franch.dec.183.n.13.Honded. cons.79.n.35.Cyriac.contr.688.n.26. Eugen.cons. 40.n.27.* Vbi quod de veriori sufficiunt anni quadraginta ad inducendum tempus immemoriale,*Gobius tract.var. tit.de Aquis q.10.nu. 19.vel 60.Mansius consult.752. n.16.tom.8. D. Balduc.dec.Parm.tit.de dote dec.7.n.3.*

Sed dicitur illa, quæ centum annos excedit, *Castill.contr.lib.5.c.93.§.8.n.52.*dicitur centum, & octo annorum possessio, *num.54.* Vel plurium annorum,*num.55.& seqq.*

Immemorialis,& centenaria differunt.Diximus *sup.n.185.174.R.Marin.ad Reuert.dec.333. num.9.*

365 Immo quod sint elapsi 110.anni, vel 120. *Ludonis.dec.51.293.* vbi etiam *Addit. Sesse dec. 362.Castill.tom.5.c.93. §.8.n.40.48. Peres Lara de vita homin.c.31.ex n.76.*Calà *de modo articul. gl.vnic.§.2.n.520.seqq.* Reuert.*dec.328.333.* vbi *Marinis, Fontanell. dec.586. Add. ad Molin.de primog.lib.2.c.6.nu.43.seqq. D.Rocca disp.7.59. 70.D.Rosa consult.12.num.24.Scoppa ad Merlin. lib.1.c.13.num.44. Card.Luca de benefic.disc.32. 49.nu.14.Cardos.in praxi Iudic. & Aduoc. verb. præscriptio nu.79.Reynos obs.65. Auend.in l.41. Tauri gl.1.n.15.gl.15. Gregor.Lop.in l.55.tit.3. p.3.*licet alij dicit 80. ann. *Cutell.in Codic. & dec.8.in addit.*

366 Et in Inuestitura, quæ initium possessioni dedit à centum decem annis citrà,*Detian.resp. 24.à n.110.Garzia de nobil.gl.12.n.69. Ias.cons. 208.n.8.lib.2.cons.140.nu.8.vol.4. Cald.in lib.1. recept.q.23.n.110.*Ludonis.*dec.51. & 293.* & ibi *Addit.Mier.de maior.4.p. q.10. n.335.371. Azeued.l.1.tit.7.lib.1.recopil. Sesse dec.363.n.3. Castill.tom.5.c.93.§.8.n.48. Lara de vita hom.c.35. ex n.86.Add.ad Molin.de primog.lib.2.c.6. ad n. 60.seqq.*

Quomodo sit articulanda, & probanda,*Gobius Tract.var.tit.de Aquis q.10.n.35.*

367 Probatur per scripturas,& per testes, Per scripturas vltra centum annos,& in illis immemorialis enuncietur, *Add.ad* Ludonis.*dec.55.nu. 10.Marescot.lib.2.c.100.n.17.Costa cons.78. n.5.* Wessembec.*cons.124.n.10. Ferrer. ad Guid.Pap. dec.357.Castill.contr.tom.7. c.22. & seqq. Alter Castill. dec.13.* & ibi *Addit. Pareja de instr. edit. tit.7.res.10.n.84.*

368 Dummodo sint scripturæ diuersarum personarum, *Mantica de tacitis lib.2.tit.6.n.21.& seqq.Caputaquens.dec.337.347. p.3. Vrsell.concl. 120.nu.18. Antonell.de temp.legal. lib.2.c.6.n.9. 10.& cap.111.112.Lagun.de fructib.p.1.c.15.§.4 n.130.Castill.de Tertijs.cap.27.29. Addit.ad Molin.de primog.lib.2. c.6.n.27. Addit.ad Ludon.sup. dec.51.nu.10.Tranchedin.consult.13.n.21. Staib. res.188.n.25.26.*

369 Scripturæ debent esse publicæ, quibus adhibita fuit fides ab omnibus, *Mascard.de probat. concl.429.n.7.Pareja sup.*

370 Et quod fuerint in iudicijs approbatæ, & iuxta eas decisum, *Ronit.cons.66.num.21.lib.2. Staib.res.98.n.134.136.*Et ad minus,vt de dicta immemoriali constet, opus est vt probetur per tres sententias conformes, *Gratian.disc.441.nu. 24.*Immo quatuor sententias, *Staib.sup.n.145. & seqq.& res.188.n.21.seqq.*

371 Scripturæ debent continere assertionem, quod Titius possedit rem per tempus immemoriale,si hoc duabus, & diuersis assertionibus constet,*Mantica sup.d.c.6.in fine. Add. ad Ludonis.d.dec.51.Marescot. d.c.10.nu.17. Nouar.de*

gra-

grauam. Paſſall. grau. 3. nu. 3. Antonell. ſup. lib. 2. c. 112. n. 5. 6. & cap. 106. num. 9. 10. Catell. de donat. tom. 2. ſpec. 39. n. 20.

Alias ſcripturæ continentes actus poſſeſſoris non tantum proficiunt, ſed nocent præſcriptioni, licet tempore antiquiſſimo centum, & biscentum annorum factæ eſſent, *Honded. conſ. 86. lib. 1. Bardelloo. conſ. 47. Gratian. diſc. 441. nu. 18. Ludouiſ. dec. 253. Catell. ſup. n. 21.*

Et qui dicunt, per ſcripturas probari præſcriptionem in centenaria, eſſe intelligendos, non verò in immemoriali, prout Couar. *in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 3. n. 9. Georg. in repetit. feudal. c. 28. n. 6. 10. & cap. 29.*

372 Quo ad probationem per teſtes, illi deponere debent de viſu per 40. annos ante motam litem, & de auditu à ſuis maioribus, ſaltem duobus, qui maiores ab aliis audiuerint, & quod nec ipſi, nec maiores ſui vnquam viderint, vel audiuerint contrarium, & de publica voce, & fama per verbum: *Fuit, & eſt. Ludouiſ. de. 196. Seraſin. dec. 1102. n. 4. & dec. 1450. nu. 2. Mantic. dec. 289. n. 3. Mareſcot. lib. 2. c. 100. nu. 9. ſeqq. Rota dec. 247. nu. 2. p. 4. tom. 1. rec. Peni. dec. 434. Antoneld. de temp. lib. 2. c. 112. n. 1. Lagun. de fruct. lib. p. 1. c. 1. §. 4. n. 108. & ſeqq. Card. Luca in prax. indic. verb. præſcript. n. 79. Aſtolin. eſ. 4. Ionius gl. 16. §. 33. nu. 25. 50. 51. Tranchedin. conſult. 75. nu. 14. & conſult. 91. n. 19. Staiban. reſ. 188. nu. 22. & ſeq.* & *in obſeru. n. 24. 29. 30. Oter. & Bonden. de paſcuſ. c. 17. num. 23. Koſis lib. 2. obſer. 89. n. 71. ſeqq. Franch. dec. 56. d. n. 22. R. Marin. ad R. Reuert. a. c. 328. n. 5. Capibl. de Baron. prag. 1. n. 223. D. Rocca diſp. 167. n. 21. ſeqq. lib. 2. Caſt ill. contr. lib. 7. c. 27. Linglois in C. fol. 379. n. 61. Nos ad Ronit. conſ. 77 lib. 3. Souſa dec. 15. n. 16.*

Sufficit, quod aliqui teſtes deponant de viſu, & alii de auditu, nam omnes coniunguntur, *Franch. dec. 56. nu. 20. ſeqq. Maſull. ad Capy. dec. 193. Viſ ont. ad Franch. dec. 56. Annaj. ng. 516. Nos ad Ronit. d. conſ. 77. n. 9.*

373 Et *Catell. de donat. lib. 2. d ſe. 1. ſpec. 39. n. 23. & 24.* dicit eſſe neceſſarium, quod teſtes non eſſent minores quam tres, bonæ famæ, quando que; id per eum, qui ſe fundat in dictis probaretur. Tertio, quod ſponte redderent ſcientiã dicti, non quoquo modo, ſed eo, quo cognoſcatur ſcire id, de quo teſtimonium ferunt, & quod demum deponent ſe vidiſſe per ſpatium 40. annorum ante litem motam, ad quod requiritur, vt teſtis adminus ſit annorum 54. & quod, & 40. annis ſupra dicat ex auditu maiorum, qui à maioribus habuerint, & quod dicant ipſos non vidiſſe, nec audiuiſſe contraria in contrarium, ex *Ricc. in praxi iuris patron. reſ. 94. Ludouiſ. dec. 196 Nouar. d. grau. 3. n. 25.*

374 In probanda aliqua ſeruitute contra libertatem publicam, requiruntur plures teſtes quã duo, *Auend. in in 2. p. c. 4. pretor. n. 11. R. Valenz. conſ. 93. n. 37.* Et probatur hæc ſeruitus per teſtes de viſu, *Bald. conſ. 11. n. 2. vol. 2.*

375 Negatiua non ſolutionis fidæ probatur per partis confeſſionem, *Bal. in l. 2. C. de non num. pec. Herculan. de probat. negatiu. tom. 4. tract. fol. 14. nu. 196. 197. Maſcard. co cluſ. 1092. n. 11. Duran. dec. 38. Pacian. de probat. lib. 1. c. 37. nu. 7. & 15.* Idem in negatiua ſolutionis, *Idem Pacian. cap. 45. num. 18. Nos ad Ronit. d. conſ 77. nu. 12. lib. 3.*

376 Quando teſtes ſunt benè informati, & deponunt de negatiua, tamquam de re illis nota, tunc non eſt neceſſarium, vt remoueant actum à ſenſu, nec oportet neceſſario dicere, quod ſi ſoluiſſent, vidiſſent, *Farinac. q. 95. num. 229. ſeqq.* Maxime quando cauſam ſcientiæ reddunt, nam tunc magis creditur negantibus, quã affirmantibus, *Farinac. ſup. num. 231. Rub. dec. 243. nu. 6. 7. Addit. ad Ludou. ſ. dec 325. l. t. A. Sperell. dec. 178. n. 25. Nos ſup. n. 13.*

377 Maxime exiſtente famæ publicæ probatione, ante motam litem, immo per tempus immemoriale, nam tunc ſuppletur negatiua, *Belt am. ad Ludou. ſ. dec. 325. lit. E. Pacian. de probat. lib. 1. c. 49. num. 51. ſeqq. D. Marcian. diſp. 24. Nos ad Ronit. ſup. n. 4.*

378 Et in Hiſpania eſt *lex 41. Tauri*, de qua *Molina de primog. lib. 2. c. 6. n. 27. Garzia de expenſ. c. 9. n. 27.*

379 Sed illud requiſitum, quod maiores non viderint, nec audiuerint contrarium, non eſſe neceſſarium dicit *Add. ad Ludonis. d. dec. 196. nu. 2. Rot. dec. 512. p. 5. tom. 2. rec. Vrſell. concl. 148. vers. Articuli, num 267. lib. 2. Tranchedin. conſult. 91. n. 22. D. Rocca ſup.*

380 Et quod debeant deponere: quod ſemper viderint, & audiuerint dici à ſenioribus, & quod ſit publica vox, & fama, & quod ſaltim ſint 50. annorum, *Caſtill. de Tertiis, c. 27. num. 8. ſeqq. Valenz. conſ. 93. d n. 34. R. Marin. ad Reu. rt. dec. 328. num. 4. 5. Luca ad Franch. dec. 301. n. 13. Nos ad Ronit. conſ. 77. lib. 3. n. 1. & ſeqq.*

381 Et pro omnibus dicit *Ac. c. Ripoll. de regal. cap. 43. nu. 103.* quod Articulus concipi debet: Ponit, quod N. a tempore 10. 20. 30. 40. 50. 60. 70. 80. 90. 100. annorum, & plus, & à tanto tẽpore, cuius initij memoria apud homines non eſt, eſt in poſſeſſione faciendi N. & ſic niſi ſint teſtes, qui deponant, & ſic audiuiſſe à ſuis prædeceſſoribus, dicentibus ſimiliter ſic eos vidiſſe, & audiuiſſe à maioribus ſuis, qui aſſerebant nunquam ſe audiuiſſe contrarium, & quod ſẽper publice, & palam hoc audierant; & quod ſemper fuerat, & hodiè eſt publica vox, & fama, abſq; quod audiuerint contrarium, & ſic eſſe verum, *R. Tap. in conſtit. Quadragenalem nu. 25.* Vbi teſtatur ad eſſe Inſtructiones in Regia Camera, *Nos ad Ronit. conſ. 77. n 8. lib. 3.*

382 Et ſi teſtis addat ſibi maiores, quam habet annos, corruit eius dictum, ſiue ex ignorantia faciat, ſiue ex temeritate, vel malitia, quæ magis præſumitur. dum hoc eſt eſſentiale requiſitum, *Ricc. d. tract. reſ. 72.* vbi aſſeritur deciſio Rotæ. *Ludouiſ. dec. 298. Catell. ſup. ſpec. 39. nu. 23. in fine.*

383 Nec

383 Nec in hoc casu plures testes imperfectè loquentes possunt iungi ad faciendam vnam, illamq;perfectam probationem, quæ ex pluribus imperfectis sua specie, non potest vnum perfectum resultare, *Cutell.dec.8.Marescott.d. res.100.n.10.lib.2.Mantica dec.298.Rice.ref.94.* vbi decisum refert *Nonar.d.granam.3. n.29. Castill d.c.12.in addit.*qui omnes reprobat *Molina d.c.6.*tenentem contrarium;licet *Molina* videatur id asserere ex aliis circumstantiis non substantialibus,nam expresse affirmat non suppleri tempus 40. annorum de visu ibi: *Dummodo &c.Cutell.d.spec.39.n.24.*

384 Aliqui dicunt immemorialem probari per solam famam,*Bald.in auth.quas actiones, C.de Sacr.Sanct.Eccles.*& in *l.proprietatis*, vbi etiam *Angel.& Salyc.C.de probat. Capyc.dec.193.in fine.*

Fama probanda est super articulo principali, non autem super vltimo articulo generali,quãdo dicitur: De omnibus prædictis esse publicam vocem,& famam,*Gabriel.com.conclus.lib.5, tit.de præscript.conclus.1.n.8.Antonell.sup.*

385 Testes in probanda hac immemoriali animus debent esse annorum 50. qui de 40.annis attestari possint,*Cassan.in Consuet.Burg.rubr. 13.§.2.ad finem,Crauet.de antiq.temp. p.4.§ absolutis num.20. Molina de primog. lib.2.c.6.nu.40. Viu.opin.898.nu.19. Verall.dec.71. nu.2.p.2.Castill.de Tertijs c.27.num.5. R.Valenz.conf.93.nu. 33.lib.1.Tranch.dm.conf.lt.75.num.14. Nos ad Rouit.conf.77.n.5.lib.3.*

386 Sed quod in testibus deponentibus de immemoriali requiritur ætas saltem 54. annorũ, subducto tempore litis, *Caputaqu.dec.290 p.3. Ludouis.dec.434.num.12.Rosis lib.2.obs.89.n.70. Staib.n.sup. Medic.cons.152.num.62. Rocca sup. Cast.ll.sup.R.Marin. ad R.Reuert.dec.328. nu.4. D.Constantius super pragm. tit.de praescript.nu.8. Penia dec.508.n.7.seqq. Serafin.dec.1102.num.5. Rota dec.220.lib.2.diuers.p.3. Castill. de Tertys c.27.Vbald.dec.29.n.13. Reynos obs.65. Lopes in l.15.verb.pueden.tit.31. par.3. Auendan.in l.41. Tauri gl.1.num.15.& gl.11. Ionius gl.16. §.15. n.45.Barbos.sup.r Concil.Trid.sess.25.c.9. de reformat.Monald.d c.29.n.13.*

387 Debent deponere suam ætatem,*Barbos.sup. num.48.49.Ionius sup.Oter.& Bondrn.de pascuis c.17.n.24.*

388 Nam cum testes debeant suo tempore probare continuam possessionem 40. annorũ, necesse est,vt tempore,quo videre ceperunt essent doli capaces, & sic in ætate 14.annorum, *Ionius sup.n.25.Penia dec.508.n.5.6.Vrsill.concl. 148.n.365.Rota dec.512. p.5. tom.2.rec.* Et in aliis 40. concludunt obseruantiam de visu *Antonell.sup.n.2.*

389 Vndè si lis tanto tempore pendeat,vt subducto tempore litis non possint reperiri testes ætatis 54.annorum,tunc immemorialis est improbabilis,*Serafin.dec.1450.n.2.Add.ad Ludouis. dec.205.n.6.dec.298.n.12.Antonell.sup.n.3.*

390 Testes de auditu debet esse annorum 40. *Ionius sup. n.46.47.* Testes de visu deponentes per 40.annos, debent etiam deponere de tempore continuo 40.annorum, *Farinac.dec.788. tom.4.diuers.n.2.*

391 Et debent esse validè,& legitimè examinati,*Ionius sup.n.56.* Testes debent esse omni exceptione maiores, *Trentacinq. var.lib.2.de probat.res.12.n.9.Nogurrol.alleg.25.num.41.Nos d. cons.77.n.7.*

392 Debent etiam non interrogati, reddere causam scientiæ suæ depositionis, *Farinac.in praxi q.65.nu.230. Trentacinq. var.res.12.lib.2. n.11.Noguerol.alleg.25.n.35.seqq.Nos ad Rouit. cons.77.n.11.lib.3.*

393 Testes bonæfamæ,*Molin.de primogen.lib.2. c.6.num.29. Mier.de maiorat.3.p. c.7.n.4. Auendan.in l.41.gl.17.n.2. Mattienz.gl.12.tit.7. lib.5. recopil.n.2. Serafin.dec.430. n.10.p.1. Farinac.in praxi q.42.n.258. Mascard.concl.749. n.2.Surd. cons.472.n.70.* Videndi *Castill.d.c.27. n.6. Addentes ad Molin.sup.num.30.* Quæ bona fama est probanda, *Lagun.de fruct b.c.15.§.4.u.118.seqq. Fr.m.b.dec. 56.num.20.Nouar.de grauom.Vassall. tract.1.grau.3.n.31. Capibl.de Baron.sup. prag.1. n.224.Castill.de Tertijs c.27.à n.5.6.seqq. Crespi obs.14.n.72.Sousa dec.15.n.17.*

394 In conflictu testium,actoris, & rei, attendenda est regula qualitatis testium, verisimilitudo depositionis illorum, maioris numeri,& in æqualitate probationum attendi debet præsumptio pro libertate,*Laganar.in pr.g.1.de offic. baiuli à nu.15.D.Alex.ad Capyc.Latr.consult.83 n.52. Ludouic. dec.perus.106. Peregr.de iure fisci tit.de præscrip.n.23. Nos ad Rouit.cons.77.nu.2. lib.3.*

395 Necesse est,vt specialiter testes sua dicta exprimant, & non sufficit ad Articulum se referre,profitentes generaliter in eo contenta esse vera,*Lagun.de fruct.lib.c.15.§.4. n.125. Add. ad Ludouic.dec.578.n.13. Verall. dec.91.n.3.p.2. dec.291.p.3. Antonell.de temp.legal. lib.2.c.112. num.4.*

396 Si verò testes sint ab Vniuersitate producti super iure vectigalis percipiendi sibi afferẽre, distinctio clara est, vtrum ex testimonio,vt singulis,an vero, vt vniuersis,vtilitas accedat, primo casu repelluntur, posteriori admittuntur,*Affl.dec.400.Guid.Papa dec.193. Capyc.dec. 52.n.4.Franch.dec.301.n.3. Ganauer.dec.37.nu. 29.30.R.Reuert.dec.177.n.2.* vbi *R.Marin. n.2. Panciroll.cons.23.n.8. Modestin.Pistor. cons.6.nu. 29.lib.2.*

397 Non solum in subsidium, sed etiam directo,*Couar.pract.q.18,n.4. Rim.sen.cons.313.in fine,Bonet.in addit.ad Guid.Papa dec.573.*

398 Sed excluditur immemorialis ex actibus contrariis, *Penia dec.434.Put.dec.416.lib.2* Nisi actus, qui dantur in contrarium excederent centum annos, quia tunc non eliderent immemorialem,nam stat simul non extare memoriã in contrarium, cum actu antiquo vltra centum annos,

annos, cum nec vita hominis, nec memoria vltrà centum annos præsumatur se extendere, *Rota dec. 491. nu. 9. p. 3. rec. Add. ad Ludoui. dec. 51. n. 6. 7. dec. 298. n. 13.* Subdens, quod si actus in contrarium sint infrà centum annos, tunc ex huiusmodi actibus immemorialis excluditur, *Molina de primog. lib. 2. c. 6. num. 60. seqq.* Nisi forte essent gesti post completam probationē immemorialis, *Rota d. dec. 491. nu. 9. Vrsell. concl. 120. nu. 19. Antonell. d. c. 112. n. 5. seqq.*

399 Sic redditur improbabilis immemorialis, populi rumore in contrarium stante *Nouar. de grauamin. Vassall. tom. 1. grauam. 3. n. 32. vers. Imò Amaya in l. vnic. C. de auro Coronar. lib. 10. n. 40. Lagun. d. §. 4. n. 147. p. 1. c. 15.* post *Pacian. de probat. lib. 1. c. 29. n. 8. Sesse de inhibit. c. 4. num. 3. §. fin. Balmased. de collect. q. 4. n. fin.*

Maxime inter Vassallos, & Dominum, nam rumor magis debet operari, quam inter æquales expressa contradictio, *Lagun. sup. num. 148. ex DD. sup. citatis.*

Sed nulla est maior depositio, quam si quis deponeret vidisse semper tempore suæ ætatis, dum esset v. g. annorum 70. Ciues alicuius Ciuitatis, cum eorum animalibus pascua sumere continuò in territorio alterius Ciuitatis, absq; aliqua fidæ solutione, videntibus, & non contradicentibus hominibus dictæ Ciuitatis seruitutem patientis, eiusq; Sindicis, & Officialibus, & ità semper vidisse, & fuisse obseruatum, & audiuisse ab eorum antecessoribus asserentibus, ità vidisse obseruatum à tempore immemoriali, & audiuisse ab eorum patribus, & antecessoribus, deponens etiam de fama publica, *Franch. dec. 56. num. 22. Mastard. concl. 1038. Viu. dec. 77. Castil. dec. 13. Sesse dec. 394. seqq. Auna cons. 59. Vrsill. ad Affl. dec. 254. Ludouis. dec. 196. 298.* post alios *Nos ad Rouit. d. cons. 77. nu. 8. lib. 3.*

400 Sic debent probari omnia sup. posita requisita, *Staiban. res. 188. num. 40.* Et hoc seruat Rota Romana, *Staib. nu. 41.* Supradicta requisita ponunt *Castill. contr. lib. 7. c. 27. Lagun. de fructibus c. 15. §. 4. num. 118. & seqq. Nos ad Rouit. cons. 77. lib. 3. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 112. Calà de modo articul. & prob. gl. vnic. §. 2. n. 520. seqq. Rocca disp. 167. Fontanell. dec. 586. Luca ad Franch. dec. 301. Tranchedin. consult. 43. n. 42. cons. 91. nu. 19. seqq. Reynos. obs. 65. Ludouis. dec. 51. 196* & ibi *Addit. Idem Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 17. num. 50. seqq. Theod. Rub. sing. Rot. Rom. p. 5. fol. 526. tom. 2. Farinac. dec. Posth. 502. tom. 2. & dec. 432. tom. 1. Sperell. dec. 69. Castill. dec. 13. & in addit. Cutell. de donat. tom. 2. fol. 496. & seqq. Giurba de feud. §. 2. gl. 13. num. 73. seqq. Castill. de Tertijs c. 22. & seqq. & c. 26. & seqq. Rota Rom. diuers. tom. 4. dec. 583. Caualcan. p. 1. num. 23. fol. 211. & dec. 17. num. 8. 9. fol. 49. tom. 2. Costa sicul. cons. 2. n. 13. 14. Nos ad Rouit. d. cons. 77. lib. 3.*

Et inordinaria, & immemoriali coniungitur tempus Authoris, & singularis successoris, *D. Venturin. cons. 9. n. 89. lib. 2.*

401 Assensus Regius super feudi acquisitione requiritur in nostro Regno in scriptis, *Montan. contr. 26.* Vbi quod non sufficit præsumptus verum limitant *Affl. in §. 1. nu. 11. de controuers. Inuestit. Frecc. de subfeud. q. 28. in fine,* in tempore, cuius initij memoriam hominum excedat.

Sed *Freccia* dicit centum annis, quod est idem, quia centum anni excedunt memoriam hominis, cum necesse sit hominem testificantem de visu annis centum, habere ad minus annos centum, & quatuordecim, quia vsq; ad pubertatem ignorat puer quidquid videt, *Dec. in l. 2 § fin. ff. de reg. iur.*

Et quia nostra ætate nullus ascendit ad hanc ætatem, ideo æquiparantur immemorabile tēpus, & anni centum, *Cyn. & Paul. de Castr. in l. 2. C. de seruit. & aqua.*

Sic sup. citati nostri DD. admittunt in nostro Regno assensum Regis præsumptum ex immemorabili tempore, seu annis centum, eos sequitur *Reg. Tappia dec. S. R. C. 9. n. 13.*

402 Verum dissentiunt inter eos, nam *Freccia* reiicit assensum præsumptum ex dictu tempore, si constet de initio tituli inualido, etiamsi mille anni fluxissent, & secundum hanc opinionem plures immemorabiles præscriptiones fuisse reiectas in Regia Camera testatur *Camill. de Curtis in diuer. feudal. in cap. superest n. 11. fol. 78* & sequitur *Georg. alleg. 14.*

403 Verum *Montan. l. contr. 26 num. 3. vers. Ideò cogitaueram* conciliat opiniones contrarias dicens, vt si in contractu fuerat enunciatus assensus Regius concessus, vel fuerit reseruatus impetrari, tunc per lapsum annorum centum præsumitur concessus. Aut in contractu celebrato non fuit facta mentio assensus Regij impetrati, vel impetrandi, sed simpliciter contractum super feudis, & tunc non potest recurri ad præsumptionem temporis, dum partes ab initio noluerunt contrahere sub assensu Domini, sed omnino recurrendum est ad præscriptionem, quæ admittitur annorum centum contra Fiscum per *Constit. Quadragenalem.* In qua præscriptione centena- ia non requiritur allegatio tituli, secundum veriorem opinionem, de qua *Conar. in reg. possessor. p. 2. §. 3. nu. 6.* ideo fas est dicere: se præscripsisse assensum iuxtà doctrinam *Andr. in l. Imperialem nu. 67. vers. vndè succumbet.*

404 Sed in hac distinctione præscriptionis à præsumptione nulla differentia est, cum tempus annorum centum in vtraq; requiratur, nec præscriptio prædicta requirit titulum, sed tantum præsentiam Aduersarii in Regno, contra quem præscribitur, *ex Constit. Regni incip. Consuetudinem.* Quæ præsentia impletur ex præsentia Proregis, in præscriptionibus contra Fiscum, vt testatur, *R. Lanar. in cap. si quis per 30. num. 15.* Qui Prorex semper est in Regno. *Ideo R. Lanar. in d. c. si quis nu. 33.* dicit hæc verba: *De facto videmus, quod possessores rerum fiscalium obtinent sine iuramento, ex possessione centum annorum,*

nurum, & communiter hoc habetur pro præscriptione.

405 Ideò ſtantibus poſitis, inquirendum eſt inter *Affl.& Bambacar.* ex vna parte, & *Frecc.& Georg.* ex alia, quæ opinio ſit verior, num ſcil. exhibitio contractu, vel priuilegio, ex quo conſtat de inualiditate tituli, proſit poſſeſſori præſcriptio cétenaria, ſeu immemorialis? *D.Georg. ſup.num.*17. vtitur hoc argumento: Immemorialis poſſeſſio eſt titulus, quia ignoratur principium, *l.hoc iure*, *§.ductus aquæ, ff.de aqua quotid.& æſtiua.* Vndè ſi apparet de titulo, vel origine non dicitur immemorialis, & ſic non habet vim tituli. Sed reſponſio eſt, quod immemorialis dicitur, cuius origo, ſeu initium excedit memoriam hominum, qui tunc viuunt, *gl.in d.§.ductus aquæ, Dec.in l.*1.*§.fin. in fine, ff.de reg. Iuris.* Multo minus tempore decrepitæ ætatis poterit recordari de his, quæ ob venerunt tempore pueritiæ, quo fit, vt volens deponere de centum annis neceſse ſit quod habeat annos centum quatuordecim, ad quam ætatem nullus peruenit, Ideo dicitur immemorialis illa centū annorum. Sic per has rationes *DD.* confundunt immemorialem, & centenariam, *Cyn. & Caſtr.in l.*2.*C.de ſeruit. & aqua, Afflict.in d.c.Si quis per* 30.*in §.*41.*num.*70. Sic, ſi ſcriptura, quæ exhibetur habeat titulum inualidum, habeat plus quam centum annos non dicitur memorialis, ſed immemorialis, quia homines huius ætatis non poſſunt teſtificari, ſecundum eorum memoriam de contentis in illa ſcriptura, *Montan.d contr.*26.*n.*10.

406 Secundum argumentum eſt: dum conſtat de initio inualido, conſtat de mala fide illius, qui cæpit præſcribere, quia titulus nullus, & inualidus cauſat malam fidem, quæ impedit præſcriptionem, *c.poſſeſſor malæfidei de reg.Iur. in* 6. Diximus *ſup.* Ideo ſi præſcriptio eſt impedita, diſcutiendum eſt de ipſo titulo allegato, vel exhibito.

407 Sed reſpondetur, quod ſi titulus exhibitus eſt à contractu, qui tunc celebratus fuit: *ſalvo aſſenſu Regio impetrando*, vel facta fuerat aſſertiua: *aſſenſum Regium fuiſſe impetratū antè contractum*, & his duobus caſibus contrahentes ſunt in bona fide; *Anna in repetit. Conſtit.Conſtitutionem Dinæ Memoriæ nu.*193. *Montan.in l. imperialem n.*90.*lit.* Q.*& n.*192.*&* 193.

408 Aut contractus tunc fuit ſine reſeruatione aſsenſus Regij, Et tunc, aut non conſtabat de qualitate feudali ipſis contrahentibus, & ſunt in bona fide, quę ſemper in dubio præſumitur, *l.verius, ff.de probat.Couar. in reg.poſſeſſur malæ fidei p* 2.*§.*8 *n.*2.

409 Aut conſtabat de qualitate feudali, & ſunt in mala fide; verum num mala fides horum contrahentium noceat ſucceſsoribus volentibus præſcribere, diſtinctio eſt, nam vitia impedientia præſcriptionem quædam ſunt realia, vt furtum, & violentia, & hæc ſemper impediunt, donec res perueniat ad antiquum Dominum, & ſic purgatur vitium, *§.furtiuæ, Inſtit. de vſucapion.* Quædam vero vitia ſunt perſonalia, vt ſi poſſeſsor ſcit rem ad alium pertinere, ſed illam non acquiſiuit furto, vel violentia, & hæc mala fides authoris non nocebit ſingulari ſucceſsori, puta emptori, donatario, vel alio titulo acquirenti, & poſſidenti ſpatio annorum 30. Si ipſe ſingularis ſucceſsor ignoret malam fidem authoris, prout in dubio præſumitur ignorare, & non vtatur acceſſione temporis authoris, qui erat in mala fide, & ſic numerans tempus annorum 30. à die, quo ipſe quæſiuit, præſcribit, *l. an vitium, ff.de diuerſ.& tempor. præſcript.* benè *Theſ.lib.*1.*q.*41.*num.*12.15.*Balb. de præſcript.*2.*p.*3.*p.princ.c.*12.*nu.*6.*Vrſill.ad Affl.dec.*40.*nu.*6.

410 Verum Succeſſori vniuerſali, mala fides nocet, *l.cum hæres, ff.de diuerſ.& tempor.præſcript.* nec poteſt ipſe incipere, quia non habet titulum; quia exordium rei bonæfidei ratio nō tuetur, *d.l.cum hæres, Montan.d.contr.*26.*nu.*13. Diximus *ſup.n.*86.*& ſeqq.*

411 Secus eſt in præſcriptione centenaria, ſeu immemoriali, quia in illa, vt ſępè diximus non requiritur titulus, ſiue de Iure Ciuili, ſiue Canonico, *Couar.in d.regula poſſeſſor §.*3.*num.*6. Diximus *ſup.*

412 Ideo hic poteſt præſcribere poſſidendo per centum annos, non incluſis annis, quibus poſſedit primus in mala fide, *Montan.d.contro.* 26.*d n.*13.

Sed de præſcriptione feudi, dicemus laiè *infrà n.*490.*& ſeqq.*

413 Quod Principes Supremi, & Reſpublicæ Superiorem non recognoſcentes, ad inſtar Romanæ Eccleſiæ habeant priuilegium, vt contra eos non detur præſcriptio, niſi centum annorum, quid quid aliqui quo ad Romanam dibitent, *Fachin.lib.*8.*contr.*3. *Oſaſch. dec.*69.*n.*13. *Surd.dec.*1. *Fagund.de inſtit.contr.*2.*B.lib.*2. *c.*15. *nu.*68.*& ſeqq. Diana reſ.p.*6.*tract.*7.*reſ.*8 *Antun. de donat.reg.lib.*3.*c.*45.*Cyriac.contr.*178. *Solorz. polit.lib.*4.*c.*2. *Caſtill.de Tertijs cap.*21. *Pareja de inſtr.edit.tit.*5.*reſ.*9.*Anſald.de commerc.diſc.*95 *nu.*31.*Tonnut.qq.ciuil.c.*25. *n.*16. Vt ius cudendi monetam, creandi Notarios, Vectigalia imponendi &c.

414 Sic contra Romanum Imperium, *Linglois dec.fol.*378.56.

415 Sed quod præſcribantur tempore immemorabili ea, quæ ſunt in patrimonio Principis, ſecus reſeruata illi ratione dignitatis, nam nullo tempore præſcribuntur, *Caſtill.contr.lib.*7. *c.*26.*nu.*67. *& de Tertijs c.*7.*Baruſ.reſ.*36.*nu.*19. *D.Cepparell.reſ.*73.*n.*2.10. *c.ſup. quibuſdam* 16. *de verb.ſignific. Peregr. de iure Fiſci lib* 6. *tit.*8. *nu.*14.*Amaya in l.*3.*C.de ann. & tribut. Lugo de iuſtit.& iure diſp.*7.*ſect.*6.*nu.*89. *Molina diſp.*75. *P.Barboſ.in l.competit. num.*161. *C.de præſcript.* 30.*vel* 40. *Pareja de inſtr.edit.tit.*5.*reſ.*9.*n.*132. *ſeqq.Sixtin.de regal.lib.*1.*c.*5. *nu.*131.*ſeqq. Trancbedin.conſult.*13.*n.*24.

416 Vt

416 Vt legitimare spurios,creare Notarios, pedagia,& similia, *Antonell.de temp.legal. lib.2.c.67.num.5 3.seqq.*

Sed in Lusitania tempore immemoriali præscribuntur, etiam reseruata Regalia,ratione dignitatis, *Antun.de donat.tom.2.c.45.n.24.*

Sic tanto tempore præscribitur ius patronatus regium, *Antun sup.num.30. Gabed.de iure patron.c.2.num.3.Solorzan. de iure Indiar.tom.2. lib.3.c.2.n.24.T usc.lit.I.concl.604.*

417 Sed quod contra Principem in bonis priuatis præscribatur 30.vel 40.annis, *Sixtin de regal.c.1.num.34. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67.num.44.*

Sic pro bonis vacantibus capiendis per Fiscum sufficit præscriptio 20.annorum computandorum ante denunciationem, *l.1.§.diuus,ff. de iure Fisci,Faiard.alleg.43.nu.12.13.Rubeus de consuf.c.3.n.152.*

418 Sed quod Regalia nunquam præscribantur, *D.Cirinus in Nexu rerum Eccles.c.2.nu.160. Cabed.dec.65.p.2.num.2.3.Carena ref.206. nu.8. Larrea alleg.15.nu.5.Parlador.quotid.lib.1.c.3.n.45.Guttier.de gabell.q.5. Cyriac.contr.178. Antun.de donat.lib.3.c.43.45. Solorzan. lib.4.polic. c.2.Castill.contr.lib.7.c.21.Aguila ad Roxas de incompatib.p.7.c.2.n.97.fol.481.*

419 Nec etiã immemoriali,*Cirin.ibid.Cabed.sup. Balmased.de coll.sup.* secus dicit *Cirin.c.6.n.308.* post mille *Sabell.§.Princeps n.30.& 62.63.Antun.p.3.c.45.n.24.*Et dicemus *inf.n.441.*cõtra.

420 Secus illa, quæ Principi spectant Imperio Principis.*Cirin.sup.nu.161.*& sunt bona Regię Coronæ in patrimonio Regni, *Surd.dec.1.Guttier.pract.lib.1.q.84.Valasc.consult.167.num.14. seqq.Conar.pract.c.17.nu.6. Sess.de inhibitis c.5.§.10.nu.32.Peregr.consf.3.num.1.lib.1.D.Marcian. disp.65.nu.23.lib.2. D.Philip. differt.fiscal.1.nu.39.107.108.111.Barns d.ref.36.num.19.D.Cepparell.resol.73.n.2.10.*

421 Nam Regalia sine Principis concessione, nec acquiri,nec retineri possunt, *D.Philip.differt.fiscal.1,num.39. & differt.33. num.14.seqq. & diff.34.*vbi de officiis, *Larrea alleg.77.nu.9. lib.2.Sixtin.de regal.lib.1.c.5. num.76.77. Ripol. cod.tract.c.1.nu.17.seqq. Gram.dec.59.nu.15.Capyc.dec.77.num.12.13.Fab.in C.lib.3. tit.12.defin.2.Leo dec.82.nu.17.lib.1. Koppen.dec.32.n 4. Salern.dec.51.nu.29.R.Reuert.dec.449.R.Rouit. dec.72.n.38.D.T ranchedin.consult.13.*

422 Et eorum possessores ad titulum exhibendum coguntur,*Gram.consf.9.in fine.* Etiam aduersus centenariam. *Rol.à Valle consf.89.nu.33. 34.lib.2.Rosental.de feud.lib.1.c.8.concl.33.nu.9. R.Ponte de pot.Proreg.tit.de regal.Impofit.§.6.n.38.P.Gregor.de feud.p.1. q.32.* & ibi *Mastrill. lit.E.Bonadill.polit.lib.2.c.36.nu.92. Cauall.qu. 820 num.27.* Gratian.disc.441.nu.3. post mille *D.Philipp.sup.num.40.seqq. Idem Mastrill. de Magistr.lib.3.c.2.num.17.Intrigl.de feudis cent.1. q.68.Castill.lib.6.contr.c.3. num.5.cap.16. nu.10. tom.7. Solorz.de iure Indiar.lib.2.c.28. num.39. Tapp.in Ius Regni lib.6. in consltit.ab officiali nu.7. 20.D.Merl.n.contr.13.nu.15.16.lib.1. R.Marin. lib.2.c.115.n.16.*&ad *Reuer.dec.136.&211.n.2.* Idem in officiis,*Tapp.sup.n.26.Fran.b.dec.165 num.4.Rota post Posth. de manut.dec.335.num.3. Idem D.Ph lip.differt.33.34.*

In eorum possessoribus, *l.cogi,C.de petit.hered.*dispositio coarctatur, *Curt.iun.consf.90 nu.2. lib.1. Barbos.in d.l.cogi num.8. Pacian.de probat. c.61.num.26.lib.1. P. droc.consf.3.num.124. Rim. iun.consf.31.nu.54 lib.1.Philipp.s.p.n.49.*

423 Nam quoad illa Reges, & Supremi Principis habent fundatam intentionem *cap. 1. quæ sint regalia,c.1. §.Iudices,de pace ten.Valasc.de iure emphyt.q.8.num.21.22.Azeued.lib.4.recop. tit.1.lib.1.nu.16.seqq.l.2.num.2. Bellugo in spec. princ.rubr.28.nu.2. Bonadill.polit. lib.2.c.16.nu. 92.tom.1. Gabed.dec.9.p.2. Mastrill.de Magistr. lib.3.c.2.num.6.11.12.tom.1.R.Marin.ad Reuert. dec.566.Philipp.sup.n.50.*

424 Et in generali statuto, nisi de eis specialis mentio fit facta, minimè comprehenduntur, *Oliban.de iure Fisci c.4.num.19. Cancer. var.lib. 3.c.5.n.44.seqq.Barbos.voto 126.nu.318.Philip. sup.num.78.*Et regalia non censentur concessa, nisi expressè concedantur,*Gallus de fructib.disp. 5.num.71.Antun.de donat.tom.2.p.3.c.44.*

425 Nam Princeps non potest, nec debet alienare ea,quæ sibi,suis successoribus, & subditis magnum afferre possunt præiudicium, & detrimentum,& quæ sint hæc, *Menoch.de arbitr. cas.559.T usc.lit.P.conclus.694. Diana resol. p.8. tract.6.res.18.122.123. Cabed. dec.17.& seqq.p. 2.& dec.40. num.16. & seqq. Castill. de Tertys c.17.Cardos.in praxi verb. Rex. Crespi obser. 14. Cancer.lib.3.c.1.nu.151.Andreol.contr.402.Larrea alleg.80.num.10. Antun.de donat. lib.2.c.34. Gobius consult.142.Rota p.1.rec.dec.357.n.76. seqq.Solorz.polit.lib.4.c.3.Rice.collect.2019.* vbi quod à Successore reuocantur, *Parlador. lib.2. quotid.c.1.à nu.14.D.Capon.discept.193.*

426 Sic regalium detentores non solum ad titulum exhibendum iustissimè euocantur, *Escal. lib.1.Gazoph.cap.25.Cyriac.contr.178.* Verum iis non exhibitis, summatim, & executiuè à possessione depelluntur,*l.2. C.de fund.limitroph. lib.1.*vbi *Luc.de Penna, R. Ponte de potest.Proreg.de regal.Impofit.§.6.nu.38. Capyc. dec.77.nu. 9.Hartm.Pistor.qq.iur.q.46.lib.2.p.2.nu.9. Mantica de tacit.lib.23.tit.6.nu.4. Peregr.de fideicom. art.52.n.139.de iure fisci lib.7.tit.3.n.17.Cancer. lib.3.c.14.n.43.Marin.ad Reuer.dec.136.299.R. Top.in repetit.rubr. & D. de constit.princip.c.4. nu.11.Cabed.dec.9.nu.4.p.2.Gratian.disc.441.nu. 25.R.Rouit.in prag.1.de Iurisd. ad tuitem non turb.num.31. Barbos.ad lib.3. tit.31. de petit.hered.in d.l.cogi nu.21. Capibl.de baronib.sup.prag. 1.nu.230.Cutell.dec.1.orat.1.nu.9.10. Baretta consf.21.nu.6.Cyriac.contr.178.num.13.seqq.Saiccta consf.1.num.11 & consf.5. num.102. D.Galeot. resp.fiscal.12.num.364.D.Merlin.contr.13.n.17. lib.1. Staiban.resolut.188. num.43.44. D.Crespi*

Valdan. obs. 1. lim. 6. nu. 37. D. Philip. sup. nu. 79. & seqq. Capon. discept. 193.

427 Verum si adest præscriptio immemorialis eo casu non requiritur titulus, *c. 1. de præscr. p. t. in 6. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 8. nu. 20. Layman. cap. 8. Mastrill. de Magistrat. lib. 1. c. 19. num. 9. Cabed. dec. 41. p. 2. Censal. ad Peregr. de fideicom. 53. fol. 540. Pareja de instr. edit. tit. 5. res. 9. num. 122. Castill. de Tertijs c. 3. nu. 6. seqq. Tranchedin. consult. 13. nu. 25. R. Marinis ad Reuert. dec. 299. nu. 4.* Vbi idem de centum annis.

428 Nam ipsa met præscriptio habet vim tituli iusti, & constituti, etiam in his, quæ non nisi à Principe concedi possunt, & inducit præsumptionem iuris, & de iure, quę non admittit probationem in contrarium, *Mastrill. d. c. 19. nu. 18. Pereja d. res. 9. num. 134. Castill. de Tertijs cap. 22. num. 3.*

429 Itaut habens immemorabilem possessionē pro se, perinde sit, ac si haberet expressam concessionem ab eo, qui eam dare potest, *Mastrill. d. c. 19. nu. 13. Pereja d. res. 9. num. 126. Tranched. d. consult. 13. nu. 27.* Et præsumitur concessio, *Hermosill. fol. 433. n. 87. 101.*

Sic immemorialis sufficit ad immunitatem consequendam, *Venturin. cons. 10. n. 7. lib. 2.*

Sed quo ad titulum exhibendum, in Regno nostro Neapol. Titulus possessionis, instante fisco, ostendere non debet possessor eorum, quæ sunt de regalibus, ex lite pendente, si non exhibeat titulum, possessione non debet priuari, *Duna alleg. 68. 79.* per *tex. Regni: Item statuimus* 120. secundum ordinem *Nigris*; & per *pragm. 1. §. 6. de salario eorum, R. Marin. ad Reuert. dec. 566.* contra *R. Reuert. ibid.*

Nam *tex. c. cum persona de priuil. in 6.* nunquā in Regno cum Fisco fuit obseruatus, *R. Marin. in d. dec. 566.*

430 Sic Functiones fiscales nullo tempore pręscribuntur cōtra Principem, *Barbos. in l. 6. nu. 1. C. de præscript. 30. vel 40. annor. Castill. de Tertijs c. 18. num. 179. seqq. Larrea alleg. 15. Cabed. dec. 66. nu. 2. lib. 2. Bouden. de præscript. docum. 48. & docum. 30.* Vbi de bonis Fisci.

431 Idem in Statu Papæ, Mantuæ, & aliorum Principum Italiæ, *Bouden. ad Barbos. in d. l. 6. num. 1.*

432 Sed præscribuntur contra illos, qui habent causam à Principe, *Bouden. de præscript. in docum. 14. §. vel. & docum. 30. Larrea alleg. 69. nu. 15. Cabed. dec. 45. num. 6. tom. 2. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 11. num. 13. & c. 19. num. 25. & seqq. Castill. de Tertijs c. 36. num. 10. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de feud. res. 5. nu. 4. Tranchedin. consult. 13 nu. 18. Idem Castill. lib. 7. c. 34. n. 3.*

433 Vel priuilegio, & concessione, vel consuetudine, nam eo casu sufficit tempus decem annorum cum titulo, vel 30. sine titulo, *Couar. in regul. possessor. 2. p. §. 3. de Iurisd. num. 3. Cabed. p. 2. dec. 41. num. 6. Mastrill. de Magistr lib. 1. cap. 19. num. 16. Rosental. de feud. c. 5. conclus. 57. num. 12. lit. B. Caual. qu. 45. num. 4. Azeued. ad l. a. tit. 65. lib. 14. gl. 2. num. 4. Bobadill. Polit. lib. 2. c. 10. num. 40. Decian. cons. 24. nu. 119. lib. 1. Mier. de maiorat. 4. p. q. 21. nu. 64. Guttier. lib. 4. pract. qu. 52. ex nu. 2. 11. & q. 63. num. 11. 12. P. Molina disp. 75. Barbos. in l. comperit. nu. 59. seqq. C. de præscript. Castill. tom. 5. c. 93. §. 8. nu. 48. Addit. ad Molin. de primog. lib. 2. c. 6. ad nu. 51.*

434 Numquam pręscribitur contra Supremam potestatem Principis, *Bouden. de præscript. docum. 30.*

435 Et si curreret, contra illam derogatur licite, *Larrea alleg. 7. n. 6. Bouden. collect. 35. n. 52. lib. 2. Faiard. alleg. 33. n. 483. & seqq. lib. 2.*

436 Contra Principis supremam Iurisdictionem, & potestatem, quod non detur præscriptio, dicunt *Matthens. l. 1. tit. 10. lib. 5. recopil. gl. 10. nu. 10. Couar. pract. c. 1. num. 9. in med. Menoch. illustr. c. 78. ad finem, Barbos. in l. comperit, C. de præscript. 30. Valasc. de iure emphyt. q. 8. num. 29. Cabed. dec. 40. nu. 8. seqq. p. 2. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c. 1. num. 16. Peregr. de iure fisc. lib. 6. tit. 8. num. 9. Flor. de Mena lib. 2. var. c. 21. num. 135. P. Barbos. in l. 1. art. 4. num. 38. ff. de Iudic. Aug. Barbos. in c. cum non liceat. de præscript. nu. 2. & in præter- mis. ad eundem tex. n. 1. Vela diss. 39. nu. 45. Sixtin. de regal. lib. 1. c. 5. nu. 145. Caual. q. 46. nu. 6. Pereir. de manu reg. 2. p. c. 37. num. 25. Alfar. de offic. fiscal. gl. 16. num. 167. Castill. de Tertijs c. 20. num. fin. & c. 23. nu. 4. Mastrill. de Magistr. lib. 1. c. 19. nu. 1. Antun. de donat. reg. p. 2. lib. 1. c. 9. nu. 1. D. Ceparell. resol. 73.*

Quod detur tenent *Felin. in c. cum nobis n. 4. de præscript. Crauet. de antiqu. temp. p. 4. § materia ista n. 73. Gabriel. conclus. tit. de acquir. ver. domin. concl. 3. num. 15. Menoch. illustr. lib. 2. c. 78. nu. 4. & c. 82. num. 7. Balb. de præscr. 2. p. 5 prin. ip. q. 3. n. 2. Couar. in reg. possessor 2. p. §. 2. num. 8. Antun. sup. nu. 2. Barus. res. 4. n. 4. 5.*

Alii distinguunt inter Supremam potestatem Papæ, & Regis, vt in primo casu nulla detur præscriptio contra Papam, in secundo casu contra Principem secularem sit locus immemorialis, vt præscribens non teneatur Principē cognoscere in Superiorem, *Aymon. de antiqu. temp. 4. p. § materia nu. 73. & cons. 933. nu. 4. lib. 4. Menoch. cons. 2. num. 69. Peregr. de iure fisc. lib. 1. tit. 3. num. 78. & tit. 2. num. 59. & 60. Antun. sup. num. 3.*

Concordantia harum opinionum est, vt prima sententia procedat casu, quo præscribens adhuc remanet subditus Principi, quia tunc non potest prætendere se non teneri agnoscere Supremam potestatem illius, Principis, cui subditus est; nam implicat quod sit subditus, & non recognoscat superioritatem Principis, & esset absurdum, quod sit subditus, & non subditus quo ad eam potestatem, in qua consistit subiectio, contra *reg. tex. l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. Cabed. dec. 40. p. 2. nu. 9. Cald. cons. 28. nu. 16. 17. Barbos. in d. l. comperit.* Et confirmatur quia actio, & passio non possunt dari in eodem subiecto, *l. si debitori, C. de pact, Soloz. de iure*

iure Indiar.tom.2.lib.2.c.11.num.6. Larrea alleg. 113.nu.4.Cyriac.contr.199. Olea de cess.tit.4.nu. 3.Canuno.dec.44.num.22. Vaz axiom.iur. lit.A. num.65. Antun sup.nu.4.5.

Si vero quis segerat pro libero, vt nemini recognoscat superioritatem, vel subiectionem, per tempus immemoriale, tunc præscribit sibi omnimodam libertatem, & sibi ipsi videbitur superior, Oltrod.cons.172.num.5. Crauet. sup.on. 74.Conar.in c.possessor 2.p. §.2.nu.8. Sixtin.de regal.lib.1.c.5.nu.145. Sic has contrarias opiniones componit P. Barbos. in d.l.comperit. nu.89. Cabed.dec.41.num.5.p.2. Pereira de manu reg. d.c. 37.num.17. Et sic concluditur: subditum nullo modo posse præscribere ius supremæ potestatis, & subiectionis contra Principem, si adhuc illi subditus manet, sed exemptionem, & omnimodam libertatem posse acquirere per tempus immemoriale, si segerat, tamquam Caput alterius Reip. licet Barbos. in d. l. comperit num.89. dicat hunc casum raro posse verificari. Et sic vidimus in aliquibus Regibus, & Ciuitatibus liberis, quæ exemptionem, & libertatis iura quæsiuerunt aduersus Imperatoris superioritatem, Peregr. de iure Fisci lib.1. tit.2.nu.59.60. & lib.6.t.18.nu.10. Antun.sup.n.6.

Sic 30. annis præscribitur actio competens Fisco contra Vassallum non seruientem, D. Marcian.exercit.fiscal.11.n.5.fol.55.

Regni pars contra Regem non potest præscribi, D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p.7.c. 2.in add.t.nu.99.fol.481.

Sic Regnum sub feudo concessum, contra Dominum directum præscribi non potest, D. Aguila sup.n.100.

437 Bona prohibita alienari non possunt præscribi, Cauall.q.13. Salgad.de protect. p.3.c.10. à nu.53.& 150. Barbos.in l.1. p.5.num.53. ff.solut. matrim. Vela dissert.48. à num.60.66. & diss.9. num.42. Idem Salgad.labyr.p.1.c.40.à n.18. Hermosill.fol.670.nu.22. Videndi R. Marin. lib.2.c. 18.nu.67. Molign.altercat.89.num.10. Fontanell. dec.408.nu.9. Card.Luca de feud.disc.5. num.27. de dote disc.174. de fideicom. disc.264. de Iudic.disc.21.35.36. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 5.c.6.num.50. Vt feuda ex pacto, & prouidentia, fideicommissa, Rocco disp.7.& 61.

438 Præscribi non possunt ab emptore res empta à Procuratore, non habente mandatum aduendendum, Corn.cons.269.nu.11.lib.1. Pet. Bon.dec.bonon.38. Moutica de tacit.lib.4. tit.22. Hermosill.fol.719.nu.5.7.

439 Si prætendentes præscribere sint incapaces illius rei, etiam immemorialis non sufficit, Fontanell.de pactis nuptial.cl.4.gl.13.p.4. nu.48. Mar.Ant.res.80.num.16. Tranchedin. consult 43. nu.43. Videndus Andreol.contr.401.nu.19.20.

440 Contra possessorem non currit præscriptio, nam ipse contra se ipsum non potest agere, Menoch.cons.1019.nu.4. Gratian.disc.602. nu. 3.seqq. Merlin.de legit.lib.5.tit.3. q.10.n.34. vbi Rota Rom.

441 Regalia Iura præscribuntur immemoriali, Faiard.alleg.1.nu.85.185.seqq.p.1.alleg.33. num. 483.1870.1671.1672.p.2. Garpz.iurispr.forens. p.2.constit. 3.defin.24.tom.1. Castill. contr.tom.7. c.41.30. Altolin.resol.32. nu.118.seqq. Antonell. de temp.legal.lib.2.c.63.num.57.seqq. Baruf.res. 3.num.3. Antun.de donat.tom.2. c.45.num.7.18. D. Cepparell.res.fiscal.26.nu.70.71. Barbos.in l.6.C. de præscript.30.vel 40.ann.num.160 seqq. Sixtin. de regal.lib.1.c.5.num.131. Farinac.in fragm.lit. P.num.24. Bonden.de præscript.docum.30. Pereira de manu reg.c.37.num.15.tom.2. Boler.de decoct. debit.fiscal.tit.5.q.11.num.3. tom.1. D.Cirin.in nexu rer. Eccles.c.6.nu.307. 308. Linglois in Codic. fol.378. num.37. licet nunquam præscribi dicat Idem Cirin.c.6.nu.160.161. Capon.discept. 337. Cyriac.contr.178. Solorz.lib.4. Polit.c.2. Pareja de instr.edit.tit.6.q.9. Lagun. de fructib. p.1. c.15.§.4.num.188.& p.1.c.19. num.39. Vbi de maioribus Regalibus, Card. Luca de feud.disc.3. in annot.n.3. de regal.disc.144.ex n.7.

442 Sic Iurisdictio præscribitur contra Principem, Valasc.consult.120.nu.20.21.cons.167.nu. 20.seqq. Reynos obs.60.nu.4. Castill.de Tertijs c. 21.nu.2. Tamnut.res.ciuil.cap.25.nu.16. Barbos.in c.sup. §.præterea de verb.signific. Antun. de donat tom.2.c.45.n.1.seqq.

Sed præscribitur tempore immemoriali, Sess.de sequ.mandat.p.1.c.1.& seqq.& de inhibit. p.5.c.10. Magretti sup.pragm.Sicil. Duces Sermonetæ obs.4. Mariu.ad Reuert.dec.299.num.4. Antun.sup.n.5. Castill.contr.lib.7.c.34. nu.5. Marin. lib.2. res.115.num.9. Antonell.de temp.leg.l.lib. 2.c.105.num.2.4.fol.249.

443 Tamen cum titulo præscribitur spatio 40. annorum, Castill.sup. Lagun.de fructib.c.15.§.4. num.289.

444 Et talis præscriptio æquiparatur immemoriali, etiam si titulus, aliqua ratione esset inualidus, modo sit coloratus, & talis qui iustam præscribendi causam præstare possit, Beniell. cons. 94.n.103. Castill.d.c.34.n.6.seqq.

Contra Fiscum in Regno centenaria currit præscriptio. R. Ponte cons.155.nu.7. Idem in feudis cons.32.n.18.19.

Mediolani nulla currit præscriptio contra Fiscum, nisi immemorialis, Fajard.alleg.43.nu. 12.13. Sic etiam Parmæ, & Placentiæ, per Constit. Ducal.Cameral.c.33. Rubeus de consuf.cap.3. num.152.

445 Quæ sint Regalia, Ricc.collect.727.1014. P. Araujo de stat.Ciuil.disp.12. Robert. lib.3.rer. iudic.c.1. Parlador.lib.2.c.1.à nu.17. Solorz.tom. 2.de Iure Indiar.lib.4.c.9. à num.66. & cap.10. à num.47.& 66.& lib.5. cornic. & lib.6. Polit. c.1.fol.931.& cap.sequ. Castill. de Tertijs cap.41. Frass.tom.1.de regio Patron.c.2. Antun.de donat. lib.1.p.2.c.1.& seqq.& tom.2.p.3.c.1.& seqq. & c.44. Capon.discept.193.337. Castejon.verb.Imperator, Barbos.tract.var.tit.de appell.verb.Iuris signific.appell.232. Mucci ad Sanfel.dec.66. Gallus de fructib.disp.5.art.1.nu.5.

Quæ

Quæ regalia non competunt nisi Regi, & ei, cui ab eo conceduntur, *Giurba dec.61. num.7. Capon. discept. 193.*

Regalia sunt Salinæ, Argentariæ, Dimidium thesauri in loco regio inuento, non data opera, vel loco religioso, si data opera, totum, Officia Magistri Actorum, Gabellæ, Vectigalia, Tributa, Collectæ, Piscationes, Venationes, Metallorum Venæ. Bona vacantia. Condemnatorum bona, Bona Indigni. Tracta frumenti, & bladorum. Portizatio in flumine publico, ius passus. Creare Capitaneos, & Duces belli, creare Tabelliones. Armandiæ. Viæ publicæ, Portus, Ripaticæ, Monetæ, Præstationes Angariarum, Perangariarum, & Plaustrorum, & Nauium præstationes. Potestas constituendi Magistratus, ad iustitiam ministrandam. *Barbos. sup. appell. 232. Antun. sup. Mucci ad Sanfel. d. dec. 66. Ripol. & Sixtin. Tract. de regal. & DD. sup. citati.* Concessio Situum, seu Locorum publicorum, *Card. Luca de seruit. disc. 5. n. 5.* De Vectigalibus, *Card. Luca de feud. disc. 43. num. 13. de regal. disc. 110. num. 10. disc. 130. nu. 10.* Piscationum emolumenta. *Idem Card. de feud. disc. 2. nu. 3. 7. de regal. disc. 134.* Venandi ius, vbi est magna affluētia. *Idem d. disc. 2. nu. 7.* De Angariis, & Perangariis. *Idem de feud. disc. 3. num. 4. disc. 65. nu. 8. de regal. disc. 146. num. 8.* Portus. *Idem de regal. disc. 130. num. 11.* Officium Cursoris, seu Portitoris litterarum. *Idem de regal. disc. 46. nu. 7.* Nundinæ. *Idem de regal. disc. 13. n. 4. disc. 132. nu. 3.* Monetā cudendi ius. *Idem de regal. disc. 127. n. 8.* De fodinis auri, & argenti. *Idem de regal. disc. 147. n. 17. & seqq. D. Galeota resp. fiscal. 12. Rocca disp. 86. n. 13.* Vbi de Collectis. *Roccus Tract. de Officijs.*

De creatione Tabellionum, *Idem Antun. tom. 1. p. 2. c. 124. nu. 1. 2. & tom. 2. p. 3. c. 44. n. 37.*

Regalia, aut ijs annexa siue magna, siue parua, in allodium, siue in feudum concessa, etiam, vt de iis ad libitum disponi possit per quemuis contractum de iure communi, & Regni Neapol. absq; Regis licentia non transferuntur, latè *D. Galeot. resp. fiscal. 12. n. 132. & seqq. Rocc. de offic. fol. 546. n. 10. 13.*

Et in Regno strictius iudicantur, quam feuda, *D. Goleot. d. resp. 12. n. 147. Rocc. sup.*

Regalia non nisi Principis concessione, & immemoriali præscriptione, Iure Imperiali Germanico, quæruntur; & absq; eius licentia non transferuntur. *Ragner. de Regalibus lib. 1. c. 5. ex num. 6. 10. 136. & seqq. D. Galeot. resp. 12. num. 201. & seqq. Antun. de donat. tom. 2. p. 3. c. 3. n. 69. 66.* Vbi de viis publicis. *Rocc. sup.*

Vt sit via publica necesse est, quod solum sit publicum, & quod per eam publicè eatur, & quod ducat Nos in Ciuitatē, flumen, vel mare, aut aliam viam publicam, *Sixtin. de regal. cap. 2. n. 21. Ramir. de lege Reg. §. 26. nu. 31.* post mille *Antun. d. c. 3. n. 2. & seqq.*

An Littora, & Maria sint de Regalibus, quod non, *Nos ad Rouind. conf. 48. n. 12. & seqq. lib. 3.*

Nam Maria quo ad proprietatem non sunt Principum, sed tantum quo ad Iurisdictionem, & protectionem, *Viu. dec. 344. num. 1. P. Heig. qq. Iur. q. 40. num. 57. lib. 2. Bellug. in spec. Princip. rubr. 28. num. 10. Peregr. de iure Fisci lib. 1. tit. 1. num. 17. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 3. num. 97. seqq.* vbi contrariis respondet, *Larath. in theatr. fendal. p. 11. dilucid. 48. & 51. Nos sup. num. 14. seqq.* Vbi probauimus, quod quamuis Rex in inuestitura concedat, non veniunt, nisi iurisdictio, *Bellug. sup. rubr. 30. num. 2. Constantius in l. vnic. nu. 37. C. de classic. lib. 11. Mastrill. de Magistr. lib. 4 c. 16. n. 164. Tasson. de antef. vers. 3 obs. 4. n. 217.*

446 Sic præscribitur per immemoriale merū, & mixtum imperium, *Barbos. in d. l. 6. num. 116. seqq. 124. 125. Kloch. de ærar. lib. 1. c. 125. Faiard. alleg. 33. tom. 2. Faust. Pro. Ærar. class. 9. ordin. 760 R. Marin. ad R. Reuert. dec. 391. nu. 6. dec. 466. nu. 3.* non constito de titulo *nu. 4.* & ad *dec. 540. nu. 5. Montan. de regal. offic. fol. 143. Idem Marin. resol. lib. 2. c. 115. num. 9. Sess. de inhib. p. 5. c. 10. & de exeq. mandat. p. 1. c. 1. & seqq. Venturini. consil. 9. n. 91. Antun. sup. c. 45. n. 24.*

447 In Lusitania, licet Iurisdictionalia sint imprædscriptibilia, *Ordin. lib. 2. tit. 45. §. 10. 50. Cabed. p. 2. dec. 9. num. 2. dec. 12. num. 1. dec. 41. num. 8. dec. 65. num. 10. 12. Em. Barbos. ad Ord. d. §. 10. Reynos. obs. 65. nu. 29. Cald. de man. reg. p. 2. c. 37. à num. 13. Oliua de foro Eccles. 2. p. q. 7. Antun. d. c. 45. n. 17. Phoeb. p. 1. dec. 213. num. 9. Molina de iustit. d. sp. 75. n. 8.*

448 Tamen sufficit immemorialis, *Barbos. in l. comperit à num. 41. & in l. quominus, ff. de flumin. num. 30. Valasc. consult. 141. d num. 4. Em. Barbos. in d. §. 10. Cald. d. c. 37. nu. 13. 14. Antun. num. 18. ex ordin. lib. 1. tit. 75. §. 3. & lib. 2. tit. 40. & lib. 1. tit. 67. & ordin. lib. 2. tit. 9. §. 1. & l. b. 2. tit. 27. §. 1.*

449 Sed nullibi sufficit præscriptio tempus 90. annorum, *R. Reuert. dec. 299. 566. D. Constantius in pragm. 1. de salar. eorum n. 19.*

450 Secus quoad possessorium, *R. Ponte cons. 30 97. lib. 1. & de potest. Proreg. tit. de regal. imposit. §. 6. nu. 38.* Sic debet dari terminus in causa, *Reuert. d. dec. 566.* Vide *infrà hic n. 467.*

451 Vt præscribatur contra Principem requiritur illius scientia, *Faiard. alleg. 33. num. 1700. Garz. de expens. gl. 7. num. 7. Borghin. dec. 4. n. 53. in 5. Bursat. consil. 360. n. 69. 70. Bardellon. consil. 96. n. 36. lib. 1. Larrea alleg. 110. n. 32. alleg. 92. n. 20. Bonden. collect. 4. n. 139. D. Merlin. contr. 72. num. 23. 24. tom. 2. Nos ad Rouit. conf. 91. num. 13. lib. 1 ad consil. 30. num. 19. lib. 2. Antun. sup. c. 45. num. 13. Gaston. discept. 6. num. 16. Cepparell. resol. fiscal. 26. num. 72. 79. 81. resol. 73. n. 11. Salgad. de reg. protect. p. 3. c. 10. num. 20. 21. Tranchedin. consult. 80. num. 20. D. Mansius consult. 648. num. 15. Anna. sing. 194. Marin. lib. 1. c. 234 num. 13. 14. & lib. 2. res. 115. num. 10. Georg. de feud. cap. 25. D. Capon. disc. 193. num. 35.*

Nisi possessor titulum ostendat, *Rouit. consil. 100. num. 8. lib. 2. & lib. 1. consil. 58. num. 6. Merlin. contr. 13. n. 23. Staib. resol. 188. D. Philipp. differt. 1. n. 39. Card. Luca de regal. disc. 135. num. 7. de Iudic. disc. 21. n. 72. Castill. lib. 6. c. 26. n. 4. & c. 28. Antouell. de temp. lib. 2. c. 105. n. 6.* Con-

Contra est *Antun. d.c.45.num.14. Altograd. conf.3.num.11. lib.2.* Sed in immemoriali præsumitur illius scientia, *Anna sing.94. Georg.repet.feudal.25. Marin.lib.1.c.234.n.12.13.& l b.2.c.115.n.10.* vbi limitat *num. 11*, constitutionē nostram *incip.* consuetudinem prauam. Nec admittitur probatio in contrarium, *R.Marin. ad Reuert.dec.466.num.6. Mootan. de regal.prælud.nu.31.Valenz.consf.93.n.44.*

An sufficiat scientia Ministrorum, Officialium, aut Viceregis, non, *D.Merlin.contr.72. nu.23.24.lib.2.Foiard.alleg.1.n.84.p.1. Cutell. ad leg.sicul.tit.de Iurisd.c.3.nu.41.seqq. Georg.repet.feudal.c.17.n.12.seqq. D.Capparell. d. ref.26. num.80.& ref.73.nu.11.seqq.* Sic *Bonden.collect. 4.num.139.165.* vbi dicat: requiri in dictis officialibus scientiam veram,& certam,*Larrea alleg.92.num.20.D.Palma dec.343.nu.15. Gatta conf.23.nu. 19.20.Mansf.consult.649.nu.36. Cyriac.contr.688.num.7.D.Galeot.contr.22. nu.27. Gratian.disc.695.nu.7.8.Merlin.d.c.4.num.7. Penia dec.74.num.25. Pigant.ad statut.Ferr. lib.4. rubr.2.num.10.Salgad.de reg.prot.p.1.c.1.n.140. & p.3.c.9.nu.18.Franch.dec.45.nu.10.Rota* post *Posth.de manut.dec.646.nu.73.*

Sed ex temporepræsumitur illius scientia, *Borbos.in d.l.6.num.131. Foiard.alleg.33. art.7. conclus.4.à num.700. Castill.contr.lib.6.c.28. D. Capparell.d.ref.73.num.13.D.Cirinus ionexu rerum Eccles.c.2.n.169.*

Probatur ignorantia ante factam requisitionem,*Osasch.dec.101.nu.23. Capparell.sup. n.14.*

In Lusitania requiritur scientia Principis, ex *ordin.lib.2.tit.9.§.1. Antun.d.c.45.num.16.* & ibi Vassallus nullo tempore, etiā immemoriali acquirit Regalia,& Principi reseruata,sed semper debet ostendere titulum,ex *ord. lib.2. tit.45. §. vlt. Valasc.consult.105.nu.65.consul.120.& 121. conf.141.num.10.Cabed.de iure patron.c.7.à nu.2 & p.2.dec.9.& dec.11.n.5. dec.12.14. à num.4. dec.15.à nu.4 dec.41.à nu.4.& dec.65.Idem Valasc.de iure emphyt.q.8.à n.22.*

Quid in *Castella.* Vide *l.6.tit.29.p.3. l.vltim. tit.13.lib.3.ordin.l.1.tit.15.lib.4. nou.recopil.* vbi *Lopes,*& alii,*Contr.in reg.possessor p.2.§.3.à n.3. Auendan.in l.41.Tauri gl.6.n.7. & de exeq.mondat.p.3.c.4.num.20.Molin.de primog.lib.2.cap.6. num.52.*

Quid in Gallia, *Rebuff.ad ll.Gall.tom.3.tit.de mater.posseff.art.2.gl.2.num.26. Menoch.de retin. remed.3.num.153.* In aliis Regnis, *Mastrill.de Magistrat.lib.1.c.19.*

In immemoriali, etiam sine titulo præsumitur scientia Principis, *D.Cirinus sup.num.170.* post mille *Antun.sup. n.14.* Nisi titulus ab initio non fuerit vitiosus,aut nullus, *Castill.contr. lib.6.c.28.nu.26.Mascard.conclus.1378. num.72. Percira dec.52. nu.9. Cald.lib.1.recept.q.23.num. 110.Giurba o.f.71.n.2.Cyriac.contr.3.num.8.D. Scoppa od Gratian.dec. 15.nu.9.10. D.Rosa consult.23.n.58.D.Cirin.sup.n.171.*

Non desunt tamen dicentes non requiri scientiam Principis ad præscribendum contra illum,*Altograd.cons.3.num.11 lib.2.D.Rosa consult.12.nu.21.P.Affl.contr.47 num.42.* vbi,quod sufficit scientiaOfficialium, *Dondens consult.65. num.6.*Videndi *R. Reuert. & R.Marin.dec.558. & 376.nu.3.* Et *R.Reuert. d.dec.376.* decisum refert per R.C. in Collaterali Consilio, quod fuit absolutus Baro Pulsani à petitione Regii Fisci, qui petebat condemnari dictum Baronē ad relaxandam Iurisdictionem Ciuilem,& Criminalem, ex quo absq;titulo illam possidebat, & per Centariam allegatam,fuit absolutus, *R. Marin.ref.18.lib.2.num.9. Rosental. de feud.c.5. conclus.17. Roto* post *Posth. de manut. dec.312. num.31.*

452 Quota seruitii contra Regem facilius præscribitur,quam totum, *D. Rosa consult.30.nu.54. P.Affl.contr.47.Olea de cess.iur.tit.3.q.6.n.29.*

453 Et per 40. annos præscribitur seruitium Baronis contra Regem, *D.Rosa consult.13.n.3. P.Affl.d.contron.47.Reg.Reuert.*vbi *Reg Marin. dec.558.*

454 Vassalli præscribunt feudum contra Baronem,vel quoram partem illius. per possessionē 30.aduersario suo in Regno præsente, concurrente bona fide, & possessio illa prodest, tam egendo, quam excipiendo, per *constit. incip.*consuetudinem prauam. *Nos ad Rouit.consf. 30.num.18.R.Reuert. & R.Marinis sup. Balmased.de collect.q. 45.nu.6.& 9. num.6.seqq. Roccus resp.3.n.35.R. Ponte conf.97.nu.8.seqq.Georg.repetit.c.23.*

455 Sed demanialia feudi non possunt præscribi,*Sto ban.ref.157.num.17. Nos ad Rouit.sup.& conf.91.n.13.lib.1.*

456 Vsui publico destinata sunt imprǣscriptibilia,*Hermosill.ad leg. Hispanas f.l.493.n.4. Frances de intrus.q.105.nu.11.Antun.de donat.reg.tom. 2.p.3.c.3.* Vbi de via publica, *Oter.& Bonden. de pascuis c.17.nu.1.Borbos.in L.4. C.de præscript. 30.vel 40.num.28. Bonden. de præscr pt.docum. §.135.primum.*Et tenetur possidens illa dimittere,vel legitimum titulum ostendere, *Antonell.de loco legal.lib.2.c.25.n.6.*

457 Secus si præscriptio sit immemorialis, *Antonell.de lo legal.lib.2.d.c.25.n.1.Andreol.controu.401.nu.43.* Vbi de pascuis in alieno Territorio,*Oter.de pascuis c.17.n.2.* & iuncto titulo habili ab ea deriuante, ac per eam probato, *Balmaseda de collect.q.45.n.2.*

458 Secus quæ non sunt in Vsupublico, sed in redditu,& patrimonio pupuli, nam illa 40.annis,*Antonell.sup.n.2.*

459 Statutum, vel lex prohibens præscriptionē debet intelligi de ordinaria, non vero de immemoriali,nisi expresse caueatur, *Paris.conf.1. num.123.lib.1.Tiraq.de vtroq;retract. §.1.gl.2.n. 12.Burg.de Paz conf.41.n.11.seqq.Canall.q.496 Oter.de pascuis c.17.n.3.& seqq.*

Immo neq; excludit illam 30.annorum. Idem si adsint verba testatoris, vel contrahentis,prohibentia præscriptionem,*Staib.ref.5.nu. 40.41.* 360 Pu-

460 Publica pascua, Villæ, Ciuitatis, aut Oppidi quandoq; præscribi possunt, quando talium terminorum non præscribitur proprietas, sed aliquod ius pascendi, vel aliqua seruitus rumpendi nempè, vel plantandi, quæ facilius acquiritur, quam proprietas, cum non sit tam magni præiudicij, *Bart. in l. cum de in rem verso, col. 2. ff. de vsuris, Auendan. de exequ. mandat. p. 1. c. 12. à nu. 9. Azeued. in l. 1. tit. 15. lib. 7. n. 64. in fine. Oter. de pasc. c. 17. n. 15. & seqq.*

461 Maximè si per præscriptionem istam acquiratur ius, seu seruitus tali modo, quod adhuc pascua manent publica, & in vsu communi, siue ab istis, siue ab alijs possideantur; vt puta quando Vniuersitas vna præscribit exitum, vel defensam contra aliam, *Auendan. d. c. 22. Prætor num. 9.*

462 Limitatur 3. conclusio, quod pascua publica non possunt præscribi, vt non procedat in aliqua parte, seu loco pascui publici iure præoccupationis ab aliquo etiam priuato acquisito, nam talia loca, quamtumuis vsui publico destinata, separatim acquiri possunt, & mediante præoccupatione, acquirens potest alium prohibere, *Bertrand. cons. 69. vol. 3. Bellon. cons. 49. Auendan. sup. num. 11. 12. est tex. in l. si quisquam, ff. de diuers. & tempor. præscript. Suar. alleg. 16. nu. 3. Robert. rer. iudic. lib. 1. c. 14. Charond. lib. 1. verisi. cap. 3. Forcatol. dialog. 85. nu. 5. Connan. lib. 3. commen. c. 15. num. 1. Couar. in reg. peccatum 2. p. §. 6. Oter. d. c. 17. n. 32.*

463 Limitatur 4. in aliis pascuis publicis, improprio nomine sic vocatis, quæ vsui publico vicinorum non deseruiunt, sed sic nominari solēt, quia eorum redditus in vsus communes Vniuersitatis conuerti debent, quæ 40. annorum cursu præscribi possunt, *l. omnes. C. de præscript. 30. vel 40. ann. l. fin. C. de fund. patrim. lib. 11.* quod est etiam de Iure Hispano, per *l. 7. tit. 29. part. Oter. sup. nu. 34. 36. Boer. dec. 264. nu. 22. Fachin. lib. 8. contr. c. 3. q. 3.*

464 Donatarij Regiæ Coronæ possunt præscribere ius prohibendi venationem, per tempus immemoriale, nemine contradicente, *Antun. de donat. reg. tom. 2. c. 9. n. 85.*

365 Ius exigendi vectigalia non præscribitur nisi ex immemoriali tempore, *Crauetta cons. 814. num. 4. 5. Ronit. in rubr. de vectigal. num. 20. Maranta cons. 28. Trentacinq. var. res. lib. 1. tit. de Iure Fisci res. 5. nu. 2.* post alios *D. Galeot. resp. fiscal. 10. num. 22. 24. Franch. dec. 56. nu. 4.* Sed in Hispania contra Regem nunquam præscribuntur gabellæ, & Vectigalia, *Castill. contr. lib. 7. c. 21. n. 12.* Diximus *sup. nu. 434.*

466 Sic possidens vectigalia debet producere titulum, *Cyriac. contr. 523. nu. 54. D. Galeot. resp. 10. nu. 54. Larrea alleg. 68. n. 27. Faiard. alleg. 33. D. Rocca disp. 77. n. 2.*

467 Et si non exhibet titulum, possessio non iuuat, *Capyc. dec. 77. nu. 12. Franch. dec. 165. nu. 4. Reuert. dec. 136. & 452.* decisum refert *Ronit. in prag. 1. de Iurisd. Innic. Galeot. resp. 12. num. 364. Constantius in prag. 1. de salar. cornu. n. 19. Capibl. de Baron. in prag. 1. nu. 112. Andreol. contr. 401. n. 45. Marin. ad Reuert. dec. 136.*

468 Sic, si subditus per centum annos vectigal non soluat, illud præscribit, & sic non potest cogi illud soluere, *Montan. de regal. verb. vectigalia nu. 6.* Vide *infrà n. 601. & seqq.*

469 Sic etiam, cum Collectæ soluendæ à subditis Regi, pro manutentione Regni, sint de Regalibus, *Antun. de donat. tom. 2. lib. 3. c. 1. D. Rocca disp. 86. num. 13. Valenz. cons. 99. num. 19. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 14. nu. 17. seqq. Montan. eod. tract. §. vectigalia, nu. 4.* Illæ non possunt imponi à Baronibus, eorum Vassallis, etiam si illi habeant merum, & mixtum Imperium, *Mart. dec. Pisan. 160. Manson. de caus. execut. ampl. 30. num. 6.* Et extenditur etiam si maior pars Vassallorum consentiret, *Nouar. de grauam. Vassallor. grau. 335. vol. 1.* confutato *Capyc. d. c. 148. Marzius in patrocin. debit. fol. 783. nu. 16. & seqq. Marta dec. Pisan. 160. Manson. de caus. execut. ampl. 3. num. 6. D. Rocca sup. n. 14.*

470 Nisi adesset Consuetudo immemorialis, vt decisum refert, *R. Top. in iure Regni tit. de grauamin. Vassall. nu. 17. Ronit. sup.*

471 Et licet *Camill. de Curte in diuers. feudal. in cap. super est modo*, dicat sufficere centenariam præscriptionem, quia per illam tollitur præsumptio, quod solutiones factæ præsumuntur, per extorsionem, & per vim, *Andreol. contr. 401.*

472 *num. 41.* Tamen verius est non esse sufficientem centenariam, *Thes. dec. 16. Montan. de regal. rubr. vectigalia n. 5. 6. Capyc. dec. 118.*

473 Fallit nostra conclusio in Collecta S. Mariæ, in Regno, solita exigi à Vassallis, & possessio Baronum in hoc possessorio non est cōtra ius, sed non in alijs Collectis *Franch. dec. 56. num. 15. & seqq. Luca ad Franch. d. dec. 56. n. 2.*

474 Et ratio *sup.* positæ conclusionis est, quia solius Principis non recognoscentis Superiorem hoc ius collectandi; nec clausula: *cum collectis*, solita in priuilegiis Baronum, apponi. communicat hoc ius regale Baronibus, nam est de stylo, sicut, & cæteræ, quæ operantur, si quę iura exstabant acquisita in feudis, concessionis tempore, vt in *Pragm. 16. de Baronib. Gram. cons. 13. & 98. Vrsill. ad Affl. dec. 388. nu. 4. 5. Montan. sup. Luca ad Franch. d. dec. 56.*

Sed collecta soluenda per Ciues, Vniuersitati, præscribitur 30. annis, *P. Affl. contr. 47. nu. 19.* per 40. annos, etiam sine titulo, *Rocca disp. 84. nu. 2.* Immo secundum alios 30. 20. 10. *nu. 4.* Quamuis sciat teneri ad solutionem illarum *num. 19.* Nec est necessaria interpellatio *nu. 12.* Solutio collectarum in nostro Regno à quibus debeat fieri, & bonis, adest *Pragm. vnica de appretio, seu bonorum æstimatione*, vbi *Ronit. & Nouar. R. Marin. lib. 1. res. cap. 59. 63. 64. & lib. 2. cap. 54.*

Sed difficultas est, si quis nullo producto titulo, immunitatem à collectis opponat, an lite pendēte debeat illas soluere? & debere solue-

re,

re, quia in allegata immunitate iuris habent resistentiam, secus si titulum produxit, licet coloratum, ex *cap. eum personae, de privil. in 6. Anna alleg. 84. Capyr. dec. 189. Poute cons. 97. & dec. 18. num. 12. Ronit. in prag. 1. à num. 29. de Iurisd. ad inuicem non turb. D. Galcota contr. 53. num. 6. lib. 2. R. Marin. lib. 2. cap. 204. Rota dec. 595. nu. 4. p. 1. diuers. & dec. 348. nu. 1. Caualer. dec. 194. num. 12. Marin. ad Reuert. dec. 111. & 151.*

Et satis est pro titulo producere Instrumentum, quamuis de illo dubitetur, *R. Marin. ad Reuert. dec. 136.* signanter *nu. 5.*

475 Sic quando nunquam fuit soluta Gabella, tunc ad præscribendam immunitatem à muneribus, etiam futuris, sufficiunt 30. vel 40. anni, quidquid sit quando aliquo tempore fuit soluta, quo casu ad illius præscriptionem requiritur tempus immemoriale, *Thes. q. 8. nu. 9. lib. 1. Larth. cons. 20. num. 13. Capyc. Latr. consult. 68. num. 31.*

476 Eò magis si sit titulus, quamuis inualidus, & coloratus, *Thes. d. q. 8. n. 8.*

477 Licet non sit necessarius aliquis titulus, *Natta cons. 406. nu. 12. cons. 431. num. 27. Panciról. cons. 23. num. 9. Surd. cons. 234. num. 36. Schenard. cons. 32. nu. 5. Kloch. de contribut. c. 16. sect. 2. num. 32. & seqq.*

478 Nec adhuc effectum requiritur interpellatio ex parte Gabellarii, *Caphal. cons. 129. nu. 6. 7. & 8.* Maxime si casus acciderit exactionis, & non sit exacta, *Natta cons. 446. nu. 15. Kloch. d. sect. 2. num. 78.* latè *D. Gatta cons. 23. n. 16. & seqq.*

479 Ius patronatus incorporatum Marchionatui consideratur quid regale, *Salgad. de reg. protect. p. 3. c. 10. nu. 88. & de supplicat. ad Sanctiss. p. 1. c. 1. num. 137. Cabed. dec. 65. p. 2.* Et sic ad illud præscribendum requiritur tempus immemoriale, *Tranchedin. consult. 80. num. 28. 29. 30. Salgad. d. c. 10. num. 148. Cabed. dec. 65. p. 2. Antun. de donat. reg. tom. 2. p. 3. c. 28.*

Viæ publicæ sunt de Regalibus, Diximus *sup. nu. 445.* Ideo delicta in illis commissa spectant ad cognitionem, & punitionem Domini directi, & non feudatarii, *Sabell. §. feudum. num. 26. D. Rosa consult. 1.* Vbi qualiter viæ publicæ sint de Regalibus, intelligendo de viis extra Ciuitatem, & quoad protectionem, non quoad dominium, & alia plura ad rem, *D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 1. rubr. 54. & lib. 5. rubr. 24. 26. lib. 6. rubr. 17. 23. D. Mansius consult. 228. lib. 3. Antun. de donat. tom. 2. cap. 3. num. 21. & seqq.*

480 Via publica non præscribitur durante forma Viæ, si verò alleget eã ex concessione Principis, vel Ciuitatis possidere, auoluit, si probet præscriptionem immemorialem, *Barbos. in l. 4. num. 39. C. de præscript.* vbi *D. Bo... in.* Et idem *Bonden. de præscript. docum. 13. Barbos. de claus. claus. 88. nu. 4. 5.* Sed debet concurrere saltim fama priuilegii, *Rota diuers. dec. 215. num. 7. p. 2.* Nam viæ publicæ, & stratæ pertinent ad iura Regalia, *c. vnic. quæ sint regalia, l. 2. §. 1. ff. de quid in loco publ. Surd. dec. 1. nu. 5. Borrell. de præst. Reg. Cathol. c. 7. num. 1. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 2. n. 11. Cyriac. contr. 178. num. 7. & seqq. Rosental. de feud. c. 5. concl. 20. Tonnut. resol. iur. c. 133. nu. 11. Montan. de regal. §. viæ publica fol. 52. Ripol. de regal. c. 40. num. 14. Ramir. d. lege reg. §. 26. num. 31. P. Gregor. de Republ. lib. 9. c. 10. nu. 21. Gaill. de pace publ. lib. 2. c. 1. num. 13. & lib. 2. obs. 64. num. 4.* post alios *Antun. de donat. tom. 2. c. 3. num. 1.* vbi *nu. 65 & 66.* dicit non præscribi, nisi per immemoriale tempus.

481 Verum vbi ad præscribendum ius certum requiritur tempus immemoriale, tamen ad declarandum dubium sufficit obseruantia decem annorum, *Molina de primog. lib. 2. c. 6. nu. 57. Menoch. cons. 400. num. 12. Peregr. cons. 35. nu. 6. lib. 3. Surd. cons. 254. num. 29. lib. 2. Marescot. lib. 1. c. 13 Sextin. de regal. c. 5. nu. 109. Mascard. concl. 1044. num. 6. Fontanell. de pactis tom. 2. claus. 6. gl. 3. p. 2. num. 4. Lara de anniuers. & Cappell. lib. 1. c. 5. nu. 48. 49. D. Rosa consult. 30. n. 52. Sabell. §. via.*

Sic publica Aqua, flumina, *Gobius tract. var. tit. de Aquis q. 10. num. 18. Lagun. de fructibus p. 1. c. 5. Sabell. §. Aqua, Gallus de fructibus disp. 3. art. 30. num. 31.* & alibi, *Antun. de donat. reg. tom. lib. 3. cap. 4.*

Verum Mare potest acquiri per Principem, & potest piscationem concedere in certa parte Maris, & alios prohibere, tamen per præscriptionem immemorialem, *Gregor. Lop. in l. 11. tit. 28. p. 3. verb. Pesqueras gl. 4. Garz. de expens. c. 21. nu. 34. Couarr. in c. peccatum. p. 2. §. 8. Henia in labyr. de commerc. c. 1. num. 12. Io: Salden. de Mari claus. lib. 1. c. 17. Molisot. de orbe maritimo. lib. 2. c. 19. Antun. de donat. tom. 2. p. 3. c. 8. n. 61. & 62.*

482 Quæ diximus intelligenda sunt in Regalibus, quæ Principi reseruata sunt, ratione dignitatis, sed non in Regalibus maioribus eidem reseruatis in signum singularis præeminentiæ, & prærogatiuæ, Vt præstatio census, & Tributorum, seu obedientiæ, quę ei debetur, & potestatis plenitudo, in quibus nulla præscriptio, nec centenaria, nec etiam immemorabilis tempóris locum obtinere potest, *Cancer. var. lib. 2. tit. 2. ex num. 110. Mich. Ferrer. p. 1. obs. c. 13. Mastrill. de magistr. lib. 1. c. 19. Ep. Afflict. in addit. ad suas controu. fol. 502. num. 112. 119. D. Ageta d. §. 14. q. 1. sub nu. 30. D. Scoppa ad Merlin. contr 13. num. 47. lib. 1. Carena res. 206. nu. 8. Larrea alleg. 15. nu. 5. Paclad. quotid. lib. 1. c. 3. num. 43. Guttier. de gabell. q. 5. Azeued. l. 2. num. 3. tit. 15. lib 4. nouæ recopil. Cabed. dec. 65. p. 2. Surd. d. c. 1.* vbi *Hodiern. Guttier. lib. 2. pract. q. 84. Valasc. consult. 167 n. 14. & seqq. D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 7 c. 2. nu. 97. 98.*

483 Sic officiorum possessio, vel tenuta inualida est sine titulo, *l. herennius, ff. de decur. Capyc. dec. 77. Locr. dec. 35. nu. 4. Roccus de offic. fol. 296. nu. 72.* Vel si producat Instrumentum nullum, *Card. Luca de censib. disc. 6. num. 345.*

484 Nec suffragatur longissima possessio, *Cassad. dec. 1. num. 1. de restit. spoliat. Veral. dec. 304. num.*

num.2.lib.3. R.Sanfel.dec.340.num.76.seqq.Meno b. le retro.remed.ult.sub nu.24.Posth.de manut. obs.44.nu.25. Card.Luca de feud.disc.40. num.2. Burat.dec.312.n.12.seqq.Ro.ca disp.86.n.14.

485 Sed quoad manutentionem in possessorio interim, sufficit possessio, *Giouagn.cons.8.n.112.116.Farinac.dec 446.nu.6.in Posth.tom.2.Burat.dec.194.*& ibi ad *& dec.360.n.6.tom.1. Monac. dec.bon.30.num.10.Ciarlin.contr.114.num.14.R. Capy .Latr.dec.101.nu.32.Sanfel.dec.340.nu.2. Frasch.dec.210.nu.4.R.Valenz.cons 184.n.119. vol.2.Capyc.dec.189.num.5.Staib.res.& obs.27. num.15.Idem Capyc.Latr.cons.77.nu.18.20. D. R.Galeot.contr.51. num.2.tom.1.Postibus de manut.obseru.44. Thor.vot.84. A.d. ad Sanfel. d. dec.340.*

Contrà, quòd pendente probatione, etiam immemoriali, Princeps exercet iurisdictionem, *Magretti ad prag.Sicil.fol.275. num.2. Staib.res. 188.num.42. Antonell.de temp. legal. lib.2.c.25. num.7.Cyriac.contr.178.nu.7.seqq.D.Capon.disc. 193.Capparell.res.73. nu.5 6. Rota post Posth.de manut.dec.646.*

486 Sed quod tempus immemorabile, aut centum annorum sufficiat pro præscriptione rerum fiscalium, (non tamen iurium, in quibus minus temporis spatium requiritur) *R.Ponte tom.2.cons.155.num.7.8. Curtis diuers.feudal.num. 139.f.l.69.70* post alios *Rota ad Rouit.cons.40. num.4.lib.2.Conciol.alleg.14.n.35.36.*

487 Si quis præscripsit iurisdictionem, si postea à Principe illam obtineat, non destruit præscriptionem, *Carcer. var.p.3.c.3.à num.28. Olea de cess.iur.tit.8.qo.1.num.5. post Solorzan. Salgad. Cutell. Valeron.de transact.tit.5.qu.4.nu. 18.19.*

488 Adoha præscribitur spatio 30.annorum, dummodo fuerit petita, & Vassallus negauerit, *Capan.de iure adohæ q.50. nu.4. P.Affl.d.contr. 47.num.70.* Vbi dicit, quid dicendum in Regnó, per *Constit.* quadragenalem, & requiri centum annos, *D.Capparell.res.73.nu.25. Card. Luca de iudic.disc.21.nu 71.de censib. disc.20.n.7.* Secus si seruitium non sit certum, & perpetuũ, nec accidit casus illud præstandi, *P. Affl.sup. num.21.* Né requiritur interpellatio, vt currat hæc præscriptio, *Crau 1.cons.111.* Sed sufficit euenisse casum præstationis seruitij, & quod alij fuerint collectati, & adohati, & ab eo tempore currit præscriptio, *P. Affl.sup.num.22.*Sed Vide contra *Capparell.res.73.n.5.& 6.*

Verum si exactio adhoæ fiat ad minorem quantitatem, præsumitur concessio quo ad illam, *P.Affl.contr.47.num.28.29.30.* etiam contra Regem à Regno absentem, *P.Afflict. sup. num 30.*

Et adhoa soluta iuxtà taxam antiquam, licet fuisset aucta per 30.annos, præsumitur sic feudum fuisse concessum cum tali adhoa, *P. Affl.d. contr.47.n.44.*

489 Verum si quis soluerit adhoam Regi pro feudo, quod credebat tenere vt feudum, si reperiatur res burgensatica concessa à Rege, si per 80.annos soluerit adoham, illam non repetit, sed non soluit in futurum, *Reg. Reuerter. dec.558.*

490 In feudis, si quis per 30.annos steterit in possessione rei feudalis iure præscriptionis, videtur haberi assensus pro impetrato, ex *tex.c. si quis per 30.tit.si de feud.defunct. content.sit*, & de iure nostro municipali, per *Constit.incip.cõsuetudinem prauam*, vbi *gl.& Affl.nu.20. Nos ad Rouit.cons 30.num.18. lib.2. Scoppa ad Merlin.contr.81.nu.50.lib.2.R.Marin. lib.1.res 234. num.13.seqq. & lib.2.res.115. & ad Reuert. dec. 558.nu.1.Hodiern.ad Surd.dec.1.num.10. Georg. alleg.3.num.13.& repet.feudal.24.nu.12.& lect. 26.Reg.Ponte cons.97.num.8.seqq.lib.1. Montan. in c Imperialem n.152.*

491 Et per istam præscriptionem inducitur successoribus legitimis irreparabile præiudicium, vt dicit *Curtis in diuers.feudal.fol.74.& nu.118.* sequitur *Clar.l.4. sentent.qu.45. vers.quod inter.* Sic primogenitus, qui per 30.annos possedit feudum nouum, excludit secundogenitos à portione feudi, illis spectante, *D.Capon.disc. 193.num.18.19. D.Rota ad Rouit.cons.83.lib.1.* Vide *Nos sup.n.401.& seqq.*

492 Quod est intelligendum contra priuatos, & sic feudum habens à non directo domino, *P.B.rnos.in l.2.C.de præscript.30.num.176.* post mille ibi *Bonden.* secus contra Fiscum, secundũ *gl.in d.constit.consuetudinem verb.triginta*, quę dicit seruari dispositionem alterius *Constit.* immediate sequentis, quę incipit: *Quadragenalem*, per quam sublatis præscriptionibus, quæ in diuersis casibus dantur cõtra Fiscũ; quo ad feuda sanxit tantummodo locum habere præscriptionem centenariam, *Georg.alleg.3.num.13.* D.*Rota ad Rouit.cons.73.num.2.seqq. lib.2. Nos ad Rouit.d. cons.30.nu.19.lib.2 & lib.1.cons.91.num.13. Bilotta concl.feud.31.num.5. R.Ponte cons.32.num. 18.19.Bisogni alleg.125.n.31.*

493 Nam contra Fiscum requiritur immemorialis, *Garus res.36. num.19. cs.3.p.3.* Antonell. *de temp.legal.lib.1. cap.99. num.13. fol.244.* Vel saltim centenaria, *Cyriac.contr.3.nu.85.Tortigl. de feud.cent.2.art.96.num.12.D.Petra in rit.167. fol.101.col.2.Ventur.in.cons.9.num.91. lib.2.* Vbi de mero, & mixto Imperio. *R.Marin.ad Reuer. dec.168.num.2. Manfiel. ad Capy .Latr. dec.19. num.17.* Quid quid dixerit idem *Marin. lib.1. res.234.nu.15.& lib.2.c.115.nu.14.*

Quo ad feuda contra Fiscum, quod requiratur Immemorialis, *Giurba de feudis, §.2.gl.9 num 19.& seqq.& gl.11.num.69.& seqq. R.Tap.dec. Senat.Ital.2.& 3.Cotell.de donat.tom.2.fol.495. num.15.& seqq. Salgad.de reg.protect.p.3.c.10. Magretti sup.prag.Sicil. Ducis Sermonetæ Viceregis, obs.5.num.2.3.Nos ad Rouit.cons.30. num.18. & seqq.lib.2.cons.91.num.13.lib.1. Card.Luca de feud.disc.3. in annot.num.5.de regal. disc.144.ex num.7.*

494 Per

494 Per quam præscriptionem inter priuatos, si quis patiatur ipso viuente suum feudum ab alio teneri, & possideri, posse etiam legitimis Successoribus præiudicari, sicut per assensum concessum à Domino, *Rouit. d. cons. 73. num. 27.* prout seruatum refert *idem D. Rota sup. nu. 5.* in Causa Ill. Principis Montis Militum, *Roccus resp. 3. nu. 18. lib. 2. & nu. 35. R. Ponte cons. 97. nu. 8. seqq. lib. 1. Georg. repetit. feudal. c. 23.*

495 Secus in Prælato, qui non potest consentire. *Roccus d. resp. 3. num. 37.*

496 Verum in tali præscriptione tria præcipuè concurrere debent, nempè possessio tricennaria, bonafides, aduersario in Regno præsente, & seruitii præstatio, vt in *d. constitut.* consuetudinem. Nec in hoc est necesse, quod Princeps consentiat, dum consensus datur à lege, ex cursu temporis, secundum *gl. in d. constit. Montan. in c. imperialem, §. præterea Ducatus nu. 155. & seqq. de prohib. feud. alien. per Frider. Affl. sup. d. constit. nu. 22. & gl. in constit constitutionem diuæ memoriæ. Nos ad Rouit. cons. 91. n. 13. lib. 1.*

497 Et hoc non per viam præsumptionis assensus, sed præscriptionis, *D. Georg. lect. 24. nu. 12. D. Rota sup. nu. 7. Nos in d. cons. 30.* vbi citauimus *R. Ponte cons. 97. num. 8. seqq. lib. 1. Georg. alleg. 3. nu. 13. & in repet. feudal. 26. Rouit. in prag. 4. nu. 37. de possess. non turb. Montan. in l. Imperialē nu. 152. R. Marin. res. 234. nu. 13 seqq. lib. 1. & res. 115. lib. 2. & ad Reuert. dec. 558. num. 2. Hodiern. ad Surd. d. c. 1. n. 10.*

498 Et acquiritur etiam dominium talis feudi præscripti, etiam absq; regio assensu, vt probat *D. Georg. d. alleg. 3. nu. 13. & alij sup. citati*, quos refert *Reg. Marin. d. res. 234. num. 14. 15. lib. 1. Nos sup.*

499 Sed 30. annorum spatio præscribitur actio competens Fisco contra Vassallum, existentem in possessione non soluendi, nec seruiendi, *D. Marcian. exercitat. fol. 55. n. 5. D. Rosa consult. 30. num. 33.*

500 Sed quoad præscriptionem feudi in præiudicium Regis, quod requiratur spatium centum annorum, dicit *Lanar. in c. 1. qui feud. dar. poss. à n. 82. 100. 108. seqq.* vbi *nu. 70. vers. Ideo* concludit veriorem opinionem esse, vt sit necessarium tempus immemoriale, *D. Rosa consult. 30. nu. 32* Vbi de libertate à feudali seruitio. Maximè quo ad quotam seruitij, *num. 34.* Et *nu. 36.* etiam in seruitio debito Supremo Principi.

501 Sed de Iure Regni Neapol. in feudis, quāuis variæ sint sententiæ, vt per *Affl. dec. 305. num. 10. 12. & Vrsill. ibid.* Vbi declarat, quod requirantur duæ concessiones, & duæ deuolutiones cum præstatione seruitij spatio 30. annorū, Tamen in Regno firmiter concludit *idem R. Lanar. d. c. 1. nu. 91.* contra *Affl.* asserens dicta per *Affl.* nullatenus practicari, sed omnino requiri tempus immemoriale, & centum annor. ea ratione, quia præscriptio in Regno non datur contra Regem, nisi sit centenaria, vt res de demanio fiat excadentialis per *Constit. quatricennalem.* Et quando opinio *Affl. in d. dec. 305.* declarata per *Vrsill. num. 10.* fuisset vera, non procedit quando non adsunt duæ concessiones, & duæ deuolutiones ante illam, vt necessarium esse refert etiam *D. Galeot. contr. 7. n. 38. R. Ponte de potest. Proreg. fol. 289 n. 1.*

502 Quando agitur de præscribendo feudum de per se iam erectum, & formatum, hoc casu procedit præscriptio inter priuatos 30. annorum, cum præstatione seruitij, & habet locum *tex. in cap. 1. §. si quis per 30. & Constit. nostri Regni: tricennalem, Vrsill. ad Affl. dec. 254. Larath. in theatr. feudal. tom. 1. qu. 8. dilucid. 25. nu. 8. 11. Citriac. contr. 3.* signanter *nu. 78. seqq. Card. Luca de emphyt. disc. 60. Nos ad Rouit. d. cons. 91. num. 14. lib. 1.*

503 Sed quando agitur de præscribenda parte demaniali feudi, & Baroniæ, illam separando, & diuidendo à suo corpore feudali, hoc casu non datur præscriptio, nisi centenaria, post alios *P. Gregor. de iudic. caus. feudal. q. 23. Cumia in c. si aliquem verb. antiqu s nu. 45. Affl. dec. 167. nu. 2. dec. 254. nu. 4.* vbi *Vrsill. nu. 3. Intrigl. de feud. cent. 2. art. 96. n. 78. 60.*

504 Quæ centenaria habet vim tituli, *D. Galeot. contr. 8. nu. 15. num. 1.* post alios *Giurba dec. 50. num. 7.*

505 Sic quando agitur de præscriptione feudi nō formati, nec de per se, sed partis feudi principalis Baroniæ, dum non est centenaria, nullo modo potest præiudicare præscriptio, *R. Ponte cons. 17. num. 6. 7. lib. 1. Giurba dec. 50. nu. 10. 14. & seqq.*

506 Pro qua conclusione faciunt etiam scripta per *D. Marcian. cons. 15. lib. 1. num. 18. 19.* quod scil. illud axioma, vt tempus 30. annorum cum præstatione seruitii inducat præscriptionem, fallit vbi agitur de alienatione partis, & diuisione feudi, super qua non sufficit assensus præsumptus, nec tacitus, sed specificus, & expressus, per *constit. constitutionem Diuæ Memoriæ. Frec. c. de subfeud. lib. 2. qu. 28.* Ideò assensus non potest præsumi spatio 30. annorum, *Anna in repet. c. 1. de Vassall. d. crepit. ætat post nu. 451. Larath lib. 1. dilucid. 19. 20. 25. num. 11.* Vbi subdit solum in hoc admitti centenariam, quæ habet diuersam naturam, & maius priuilegium, *Lanar. cons 44. num. 15.* Qui dicunt assensum, qui de necessitate requiritur, numquam præsumi, nisi spatio centum annorum, *Intrigl. de f ud. cent. 2. art. 6. n. 95. Ifeont. concl. iur. verb. assensus vol. 4. Vrsill. ad Affl. dec. 254.* decisum refert *Reg. Tap. dec. S. C. 4 n. 8. 24.*

507 Verum talis præscriptio centenaria, & immemorialis non iuuat quando constat de titulo inualido & nullo, præcipuè si eadem pars confiteatur possedisse, & titulum exhibuerit in iudicio, & de iure etiam ità præsumitur possedisse, scil. ex titulo præambulo, *l. 1. §. 1. ff de except. rei iudic. l. 2. C. de acquir. possess. Menoch. lib. 9. præs. 63 nu. 1. C. Gall. contr. lib. 7. c. 18. n. 182. & lib. 7. c. 20. n. 32.*

508 Quo caſu nulla iuuat præſcriptio etiam millenaria, Intrigl.d.cent.2.art.5.num.37.& art.7.num.72.& art.46.num.43.D.Galeot.contr.53.num.45.lib.2. Cum deficiat bona fides, quæ baſis eſt præſcriptionis, Affl.in conſtit.Duram.nu.5. Cumta ſup.n.452.

509 Ideò non obſtat centenaria, nam coniectura tituli præſumpti, quæ oritur ex immemoriali non poteſt aliquid operari, quando conſtat de inualiditate tituli veri, vt dicit Crauetta de antiqu.tempor.p.3.lim.7.nu.28.Intrigl.cent.2.art.82.nu.155.Sed vide Nos ſup.nu.84.279.& ſeqq.

510 Et licet in præſcriptione centenaria non requiratur bona fides, illud eſt quod per tot temporis ſpatium præſumitur. Sed quando manifeſte conſtat contrarium ex titulo, non poteſt ſuum operari effectum, gl.in c.1. verb.niſi.de præſcript.Loffred.conſ.20.nu.28.Intrigl.d.nu.155.ſeqq.Curtis in diuerſ.feudal.par.1.fol.78.àter. vbi num.11.dicit Iudicatum ſæpius, quod ſi exhibeatur titulus inualidus, tunc centenaria, quantumuis probata non iuuat, ſequitur D.Georg.alleg.34.nu.16.Gratian.diſc.279. nu.29.ſeqq. Lauar.in rrpct.feudal.fol.72 num.178.& ſeqq.latè D.Roccus de offirÿs,ſeptimo caſu,§.7.nu.68.ſeqq.fol.240 & ſeqq.

511 Verum vt diximus ſuprà Cautela eſt, vt nõ alleget pars tantum illum titulum inualidum, ſed alium, quamuis ille non producatur. Sed Vide Nos ſup.n.84.279.& ſeqq.

512 Sed ſi aliquis ſola poſſeſſione feudi ſe fundet requiruntur centum anni, ſecus ſi alleget conceſſionem,& probet poſſeſſionem, nam tunc ſufficiunt 30.anni, D. Roſa conſult. 30. num.39.

513 Diximus ſup. quod Vaſſallus contra Dominum non poteſt feudum præſcribere. Addimus Bouden.de præſeript.docum.11. D. Agnila ad Roxas de imcompatibil.p.7.r.2. num.103.109. in addit.fol.481.Nos ad Rouit.conſ.30. n.18.ſeqq. lib.2.

514 Sed poteſt ſe eximere ex immemoriali à poteſtate,& obedientia Principis, dummodo ſegerat pro libero Cabed. dec.40. nn.14. dec.41. num.5. Aurndan.de metu lib.2.cap.34. à num.60. Secus ſi fateiur ſe ſubditum, nam impoſſibile eſſet præſcribere nè ſit obediens Principi, vel alia ſeruitia, aut tributa, quæ ei inſignum ſubiectionis debentur, Cæuall.qu.46.Cyriac.contr.13.num.58.Patin.de gabell.p.2.num.156. Giurba de feud.ad c.118.§.2.gl.13.num.81.Barboſa in l.6.C.de praſcript.num.1.& ſeqq. Otalor. de nabilit.c.2.p.1.num.10.Caldas conſ.27.num.34.35. Salzed. ad l. Recopil.in l.4.c.20.tit.14. lib.3. recopil.num.109.Tepat.var.ſentent.tit.240.c.8. vbi de iuramento fidelitatis, Olea de ceſſ.Iur.tit.3.q.6.num.29.& ſeqq.

515 Idem quo ad obſequium debitum Dominis, nam non poteſt in totum, ſecus quo ad partem, Barboſ.de poteſt.Epiſc.alleg.127.& 128.& allrg.87.num.3. Barboſ.ſup.à num.187.Olea ſup.num.28.

516 Verum præſcribitur dominium directum in feudis ex recognitione longiſſimi temporis, Roſental.de feudis cap.6.concluſ.81. Andreol.controu.313.n.30.

517 In noſtro Regno contra Fiſcum, vigore Conſtitut.inter.p.quadragenalem, ad cuius intelligentiam multa ſcripſit Co.ſtl.Georg.in repet.t.feud.27.28.29.30.& 31. non præſcribitur, niſi ſpatio centum annorum, D.Roſa conſult.22.& 30.P.Affl.contr.46.& 47. R.Tap.in d.conſtit. R.Marin lib.2.reſ.115.num.9.& ad Reuert.dec.333.n.4.Nos ad Rouit.conſ.92.nu.13.14.lib.1.

518 Et per talem Conſtitutionem, tale tempus requiritur etiam ad præſcribendam omnia bona, quæ Rex poteſt, vt quilibet priuatus poſſidere, vt paſcua, Montes, & alia ſimilia, vt probat R.Tapp.in d.conſtit. num.7. R.Marin. ad Reuert.ſup.

519 Et in noſtro Regno, in huiuſmodi præſcriptione non requiritur ſcientia Dom Regis noſtri, R.Tap.ſup.num.13. R.Valenz.conſ.93.nu.94.R.Marin. alleg.149. num.14. & ad Reuert.d.dec.333.num.5.6. R.Curtis p.1. diuerſ.feud.c.16.n.94.ſeqq.

520 In rebus fiſco quærendis,& non incorporatis, ſufficit in Regno quadragenalis, exceptis duobus caſibus contentis in d. Conſtit. quadragenalem,& ipſe Curtis addit quartum, quando ob vectigal non ſolutum incidit quis in commiſſum reſpectu bonorum, pro quibus vectigal eſt Regi ſoluendum, quod Curtis ibid.dicit pręſcribi quinquennio, allegans tex. l.2. C. de vectigal.& commiſſ.

Facultas reuocandi venditionem feudi ſinè aſſenſu præſcribitur, R.Marin.lib.1.c.234. ex n.9.vbi Rodoer.in addit Anna pater in Conſtit.Conſilt. Diuæ Memoriæ num.277. Anna fil.conſ.127.nu.36.lib.2. Nos ad Rouit.conſ.69.nu.5.in fine D.Scoppa ad Merlin contr.81.nu.48.lib.2.

521 Præſcriptio quandoq; non currit, quandoq; ceſſat, ac dormit, & quandoq; interrumpitur, Hodierna controu.13.Carleual.de iudic.lib.1.tit.3.diſp.4.Caſtill.contr.lib.7.c.35.nu.1.ſeqq. Guſman.verit.4.nu.17. Brrlich.p.2. concl.6.Couar.in cap.& regul.poſſeſſor.p.1.§.12.nu.4.Tepat.ſententiar.tit.563.

522 Quibus modis præſcriptio interrumpatur explicat Bart.in l.2. §.vlt ff.pro empt. Caſtr.ad l.motæ litis, C.de rei vendic. gl.in addit.ad l.ſicut verb.per executorem, C.de præſ.30. vel 40.annor. Barboſ.in l.7.§.imò nu.1. & ſeqq. C. de præſcript.30.vel 40.annor.& in l fin.Cod.tit.Hartman.de præſcript.c.10.lib.2. Bonden. de præſcript.docum.9.10.Nouar.ſup.prag.1.de præſcript.in rub.nu.14.& ſeqq.

523 Aut præſcriptio eſt merè fauorabilis, propter bonam fidem,& titulum eius, qui pręſcribit, vt in præſcriptione triennii,& tunc litis cõteſtatio requiritur ad interrumpendam illam, l.poſt acceptum, ff.de rei vendicat. Aut eſt mixta, ideſt tam fauore præſcribentis cum titulo, & bona fide, quam odio, ſeu negligentia non pe-

ten-

tentis, vt in præscriptione 10. vel 20. annorũ, & seruatur idem ius, vt scil. requiratur litis contestatio; l. moræ, C. de rei vendicat. & l. nec bona, C. de long. temp. præscript. 10. vel 20. ann. Linglois in C. in l. 7. C. de præscript. longi temp. 10. vel 20. ann. de c. 44. nu. 5. & seqq. & dec. 45. q. 1. seqq. vbi tota materia, cum explicationibus.

524 Præscriptio interrupta non est præscriptio, l. si pater, vbi gl. & Bald. C. ne de stat. defunct. D. Prat. lib. 3. discept. 31. n. 6.

525 Interrumpitur per litem motam, & multo magis contestatam, D. Balduc. in decis. de dote tit. 4. dec. 3. nu. 10. Et per eam abinde citra perpetuatur actio vsq; ad annos 40. nu. 11. Ridolfin. in praxi p. 2. c. 15. num. 116. Galganet. ad stat. Vrb. lib. 2. c. 158 nu. 30. seqq. Feuzon. ibid. c. 159. nu. 3. c. 158. n. 24. seqq. Affl. dec. 59. Rouit. in rubr. prag. de instant. caus. restaur. nu. 16. Gratian. disc. 2. nu. 4. Staiban. res. 121. nu. 36. 37. 38. res. 197. nu. 79. obs. 140. nu. 81. 82. Rota dec. 14. nu. 3. post Oleam de cess. Gratian. disc. 786. nu. 24. seqq. Barra lib. 3. obs. 80. num. 3. D. Balduc. dec. tit. de dote tit. 4. dec. 3. D. Rosa consult. 12. num. 68. Tranchedin. consult. 75. nu. 18. Artman. de præscript. c. 10. lib. 2. Antonell. de temp legal. lib. 2. c. 107. Pacion. de locat. cap. 52. nu. 93. Vide nu. 94. Vbi in statutaria interrupta, licet non prosequuta per culpam, vel negligentiam actoris, incipit alia præscriptio statutaria, Card. de Luca de credit. disc. 129. num. 11. Berlich. p. 2. concl. 9. Barbos. in l. 3. nu. 234. & seqq. C. de præs. vbi Bonden. & in l. 7. §. imò, C. eod. & in l. fin. & de præscript. docum. 6. qu. 10. Venturin. cons. 9. nu. 94. 95. 96. Possib. dec. 66. nu. 2. Nouar. sup. prag. tit. de præscript. in rubr. n. 14. & seqq. Castejon. nu. 53. Postius dec. 47. nu. 6. seqq. dec. 66. num. 3. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 23. num. 18. c. 107. c. 108 Surd. & Hodiern. dec. 5. Pretis cons. 132. seqq. Capyc. dec. 9. Magon. dec. Luc. 81. Valasc. dec. 95. Idẽ Hodiern. controu. 13. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 4.

Citatione interrumpitur præscriptio inducta in odium, & pœnã negligentis agere, sed litis contestatione in præscriptione mixta inducta scil. in odium negligentis, & respiciens cõmodum, & fauorem possidentis, Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 4. nu. 22. & seqq. Massola patrocin. 54.

Sic sola citatio sufficit ad interrumpendam præscriptionem 30. vel 40. annorum, Mysing. cent. 4. obs. 26. nu. 5. Guid. Pap. dec. 416. nu. 2. Reg. Marin. ad Reuert. dec. 224. nu. 3.

Sed præscriptio completa non interrumpitur per litem superuenientem, Frances de intrusione q. 72. nu. 22. D. Rocca disp. 167. nu. 43. Fagn. in c. si quis, de regular. Card. Luca de iudic. disc. 21. num. 64. Mantica dec. 296. num. 5. Burat. dec. 739. nu. 3. Rota rec. dec. 445. n. 9. p. 1.

Citatio interrumpens præscriptionem debet esse clara, & specialis, nam generalis, & oscura, non interrumpit, Gratian. disc. 2. n. 41. Censal. ad Surd. dec. 5. n. 6.

Et sic non interrumpitur, nisi sit instituta illa actio, contra quam præscribitur, Tiraq. in de retract. lignag. gl. 2. §. 8. nu. 5. & §. 9. gl. 2. num. 19. Gratian. d. disc. 2. n. 38. Censal. sup. n. 7.

526 Et interrupta actionis præscriptione quousq; actio duret? Vela dissert. 26. à nu. 91. Cyriac contr. 2.

Secus si sit citatio, etiam legitime facta, interrupta culpa actoris, Gratian. discept. 2. nu. 43. Censal. ad Surd. dec. 5. n. 6 in fine.

Non dicitur interrupta per actus, qui non fuerunt noti præscribenti. D. Palma dec. 345. nu. 18. ex Burat. dec. 739. nu. 7. Rota rec dec. 136. nu. 4. p. 19. Balduc. ad Ramon. cons. 24. n 58.

527 Difformitas actuum, nisi sint incompatibiles non interrumpit præscriptionem, D. Romaguer. ad Synod. Gerundens. num. 71. fol. 450. & fol. 452. nu. 8. Vbi quod non destruunt illam præscriptionem completam.

528 Interrupta non dicitur per litem inceptam postea derelictam, Surd. cons. 500. Censal. ad Surd. dec. 5. n. 6. Palma alleg. 180. n. 51. Sed iuuat, quamuis instantia sit perempta, nam remanet malafides, Roccus resp. 73. num. 21. lib. 2. Nec interrupta si actor in lite succumbuit. Venturin. cons. 9. nu. 95. D. Palma dec. 344. nu. 9. dec. 345.

529 Præscriptio incorrumpitur in iure offarendi, ex oblatione facta in iudicio, vel litis contestatione, Mastrill. dec. 201. num. 36. Quæ interruptio prodest nedum interrumpenti, sed etiam illis, qui metiuntur idem ius, R. Rouit. cons. 40. n. 10. lib. 2. Staiban. res. 121. n. 39.

530 Præscriptio interrumpitur per vnicam citationem factam possidenti, etiam longissimi temporis, Pereira dec. 65. nu. 7. Barbos. in reper. verb. præscriptio. Staiban. res. 121. n. 36.

531 Etiam si fuerit facta coram Iudice carente iurisdictione, vel in quo de ea dubitatur, l. si quis ex aliena, ff. de iudic. Gratian. disc. 90. nu 34. Mandos. reg. 34. qu. 40. nu. 5. Staiban. sup. n. 37.

Sic interrumpitur vnico actu, Tranchedin. consult. 75. num. 18. Carrill. dec. 278. nu. 8. Et per vnicam contradictionem, Gratian. disc. 80. n. 24.

532 Et interrupta est stante pupillari ætate, Staiban. res. 104. num. 65. Etiam si fuerit 30. annorum, à qua tempus pupillaris ætatis excluditur, n. 66. & res. 157. n. 14.

Verum non vitiatur, nec interrumpitur ex interpellatione, nisi interpellans citet aduersarium, vel aliud contra eum exequatur, Actolin. res. 30. num. 99. Vel nisi in interpellatione aliquid exprimat, quod in præscriptione malam fidem inducat, ibid. n. 100.

Interrumpitur per creditorẽ, vel illius procuratorem; aliàs non. Possib. dec. 47. n. 6.

Per singulorum successorum habentium causam non ab immediato antecessore, præscriptio interrũpitur, Trãchedin. consult. 80. n. 31. Paz de tenuta cap. 85. Mier. de maiorat. quæs. 2. n. 54. Salgad. de reg. protect. p. 3. c. 10. n. 152. seqq.

533 Præscriptionis interruptio, siue perpetuatio actionis, quæ resultat ex litis contestatione numquã perit, etiam perempta instantia. Staib. res. 104. num 61. 62. D. Balduc. dec. tit. de dote dec. 3. n. 12. Idem Staiban. obs. 140. nu. 81. 82. D. Tri-

stany

stany dec.27. num.21. quæ postea connumeratur ab vltimo actu, qui fit in lite. *ibid. nu.12.* vbi decisio Senatus.

Sed contra quod non interrumpatur, ob illius peremptionem, *Maynard.dec.27. Pattell.in annot. ad expedit.22 n.31.seqq.*

534 Non interrumpitur coram Arbitratore, secus coram Arbitrio, *Staiban.resp.197.num.79.* post *Gratian dec.173.n.2.in addit.*

535 Et sic non per protestationem extraiudicialem, *D.Rosa consult.12.n.60. Gutier.de iuram.p.3.c.1.n.24.*

536 Interrumpitur per comparitionem penes acta, & ex illis actis per partem aduersam factis, *Staiban.resp.121.num.33.Castill.tom.7.contr.cap.35.num.11.Rota dec.17.num.15.* post *Olcam de cess.Iur.*

537 Per sequestrum factum, *Bonius de præscr. gl.21.n.19.*

538 Præscriptio statutaria interrumpitur etiam per interpellationem extraiudicialem, *Bonden. de præscript.docum.1.§.nilque, docum.6. §. posterior, Rota dec.231.ex nn.28.p.13. D.Romagner. ad stat. Engub.fol.259. num.45.* licet contra *nu. 46.Pacion de locat.c.52.n.77.78.Cutell de donat lib.2.spec.39.nu.6.* Sed interrumpitur per debiti agnationem, *D.Romaguer.n.47.*

539 Præscriptio semel interrupta non reuiuiscit, sed debet altera de nouo inchoari, *Honded.cons.83.nu.16.lib.1.Gionagn. cons.28. num.3. lib.2. Rota dec.207.nn.9.p.4.rec. Pacion.d.c.51.n. 87.D.Balduc.in decis.tit.de dote tit.4.dec.3. n.15. Possb.dec.26.n.6.*

540 Præscriptio statutaria interrupta extraiudicialiter, incipit alia statutaria, secus si iudicialiter, *Marescot.c.67.num.9.seqq.lib.2. Fenzon.ad stat.Vrb.c.158.nu.65.66.Zacch.de salar.qu.105. n.53.Pacion.sup.n.88.Cutell.sup.n.6.*

541 Actio intentata, & instantia cæpta perpetuatur vsque ad 40.annos, *Balduc.d.dec.3.nu. 11.Pacion.sup.n.89.*Si lis sit contestata, vel pro contestata habita, *n.90.*

542 Citatio sola, quamuis iudicialis interrumpit præscriptionem, sed non perpetuat actionem, *Aretin.cons.30.propè finem, P.Barbos.in l.fin.num.2. & seqq. C.de præscript.30. vel 40. ann.Pacion.sup.n.91. Balduc.d.dec.3.n.10.*

543 Præscriptio statutaria interrupta, etiam iudicialiter vbi lis non est contestata, denuò currit, *Rota coram Merlin.dec.124. num.5. seqq. Add.ad Buratt.dec.8.num.10.cas.1.& 2.Pacion. sup.n.92.*

544 Lite terminata per cessionem, vel relationem mandati, aut rem iudicatam, iterum currit præscriptio statutaria, *Merlin.d.dec.124. num.12.& seqq.Add.ad Burat.d.dec.8.num.10.in 4. casu, Pacion.d.c.52.n.95.*

545 Citatio interrumpit viæ executiuæ præscriptionem, *Rosis lib.2.obs.53. num.30. Petra in rit.167.num.8.Olea de cess.iur.tit 6. qu.11. nn. 19.Carleual.de iudic.qu.4.Barbos.in praxi exig. pens.p.2.qu.17.nu.193.*

Et illam perpetuat per annos 40.*Rosis n.32.*

546 Sed per citationem factam absenti, si non accusentur contumaciæ contra illum, non interrumpitur præscriptio. *Albert. de inconstant. qu.2.nu.35.Gratian.disc.66. num.41. Fontanell. dec.274 num.24.* Vbi distinguit inter præscriptiones mere fauorabiles, odiosas, & mixtas, *Castill.de Tertijs c.35.num.6. Surd.dec.5.num 2. Carlenal.de iudic.tom.2.lib.1.tit.3. disp.4. nu.22. Baron.de citation.tom.1.qu.45. num.29.* Sic citatio nulla non interrumpit præscriptionem, *Nos de nullit.Iudic.rubr.8. qu.14. num.16. Affl. dec.366.num.16. Cumia sup.rit.Sicil.c.3. num.7. & cap.37.n.23.Valenz.cons 32.n.74.*

547 Et per citationem, *Gratian.disc.490.nu.20. Massola ratiocin.54.n.15.16.*

548 Et per prouisiones Regiæ Cameræ, in nostro Regno, *Reg.Reuert.dec.313.circa fin.*

549 Denunciatio extraiudicialis non vitiat præscriptionem iam cæptam, *Abruz ad cap.61.Regis Ferdin.comm.2.num.278.181.seqq.291. Gratian.disc.80.n.29.Pacion.de locat.c 52.n.79.*

550 Secus inducta per Statutum Vrbis, *Pacion. sup.n.80.*Sed quod per conquestus, & actus extraiudiciales interrumpatur, dicunt *Sesse dec. 127.num.15. lib.2.* præcipuè quo ad prætensam legitimam, *Borrell.cons.4. ante n.52.Roccus resp.74.n.32.lib.2.Dom.Romaguer.sup.n.45.*

551 Interrumpitur per recognitionem debiti, *Aretin de fideiuss.sect.2.cap.4.num.24. Bonden.de præscript.docum.10.Lingl. is dec.44 qu.5.Nouar. super pragm.de præscript.n.19. D. Romaguer. ad stat. Eug n.47.fol.259. Gratian.disc.994. nn.10. Pacion.d.c.52 nu.81.* In agnitione spontanea, *n.82.* Pura, secus conditionali, *nu 83.* Si agnitio dubia sit de quantitate certa, *num.84.* Sufficit relata ad instrumentum, & quæ in alio verificari non potest, *n.85.* Etiam in vno nummo, *Bonius de præscript.gl.21.nn.28.* Secus post perfectam præscriptionem, *Barbos.in l.7. §.immò.C.de præscript.30.vel 40.ann.n.57.*

552 Et est interrupta, si non potest interrumpi ex impedimento partis aduersæ, *Gratian. disc.851.n.5.*

353 Præscriptio interrumpitur quando debitor dat pignora suo creditori, *Merlin.de pignor. lib.5.qu.21.nu.31.& nu.74.Gratian.disc.80.num. 38.39.*

Et interrumpitur per monitorium, *Rota dec.95.* post *Vrceol.de transact.n.6.* & durat per alios 40. annos, *n.7.*

554 Licet præscriptio interrumpatur per litis contestationem in iudicio, tamen hoc non procedit quando actor per sententiam in lite succubuit, *Merlin.de pignor.lib 5.tit.1.qu.21.nu. 75.* nam tunc non dicitur interrupta præscriptio, *Soccin.sen.cons.47.in fin.lib.3.Contr. in c. possessor p 2.§. 12.num.4. P.Molina de iust. disp. 78.col.5.Barbos.in l.sicut.qu.3.num.206. C. de præscript.30. vel 40.annor.Merlin.de pignor.lib. 5.qu.21.num.75. Ludouis.dec.467.Rota dec.534. p.1.Serafin.dec.1027.nu.11.Rota dec.728. par.2. rec.*

tecent. Nisi sententia esset nulla vel nisi à sententia esset appellatum, & prosequuta appellatio, *Serafin. dec. 185. nu. 6. Nouar. sup. pragm. de præscript. n. 25.*

555 Et licet interrumpatur per actus iudiciales præscriptio longi, & longissimi temporis, *l. 1. C. de longi temp. præscript. & l. sicut, & l. cum notissimi, §. immò, & l. fin. C. de præscript. 30. vel 40. annor.* Tamen secus est in præscriptione immemoriali, quæ habet vim constituti, quod nõ cessat per actus iudiciales, *Corn. cons. 22. col. 1. Paris. cons. 27. nu. 84. lib. 1. Molina de primogen. lib. 2. c. 6. nu. 47.* vbi citat *Oltrad. cons. 254. nu. 18.* latè *D. Venturin. cons. 9. num. 94. seqq. lib. 2.* post *Barbos. Molin. & alios, Doctissimus Castill. contr. lib. 7. de Tertijs cap. 35. num. 18. D. Aget. ad Regentem Moles tom. 2. §. 14. de iurib. pass. quæst. 5. num. 10.*

556 Seruitus iuris pascendi ad hoc, vt iure constituta sit tempus immemoriale sufficit, nec alia probatio est necessaria, per *text. l. 1. §. vlt. ff. de aqua pluu. arc. & l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiua, Fab. de ionic?. lib. 19. t. 11. Hug. Bo[r]ell. in comm. iuris ciuil. tom. 2. lib. 13. c. 11. in fine,* & ibi *Osuald.* decisum fuit per Senatum Sebusianum apud *Fabr. in C. lib. 3. tit. 24. defin. 9. Fontanell. de pactis tom. 1. claus. 4. gl. 16. num. 86. Dexart. dec. 38. nu. 1.* Vbi *n. 2.* impugnat DD. in contrarium, & *n. 4.*

Verum *Gratian. disc. 681. num. 33.* dicit debere probari tempus longissimum, & etiam quod probetur seruitus. Sed in contrarium, in præscriptione immemoriali est *Crauet. cons. 226. n. 3. Dexart. sup. [n]. 3.*

Verum conclusio sup. posita limitatur in rebus mere facultatiuis, in habitis iure familiaritatis, & ex causa amicitiæ. *Mascard. concl. 1214. d. nu. 11. Fab. in C. d. d[ef]. 9. n. 5. in allegat. Koppen. dec. 57. n. 55. & [...] Dexart. sup. num. 5. seqq.* Dicemus *infra n. 639. seqq.*

557 Præscriptio iuris pascendi interrumpitur per quærelam in iudicio deductam, & non alias, & etiam per solam citationem, *Padill. in l. 2. num. 77. C. de seruit. & aqua, Oterus de pascuis cap. 21. D. Rocca disp. 167.*

Et etiam per commissionem obtemptam super iactationibus, *Rota rec. dec. 78. ex n. 18. p. 11.*

558 Interruptio in iure pascendi ex acclamatione, denunciatione, vel quærela extraiudiciali non fit, secundum plures DD. *Bald. de præscript. 3. p. 6. princ. nu. 18. Roman. cons. 22. n. 2[.] lib. 2. Capyc. dec. 209. n. 26. Ancharan. cons. 52. n. 11.*

Sed contraria opinio est verior, si præscribẽs post acclamationem extraiudicialem cesset ab vsu, & possessione, *Gratian. disc. 85.* [...]

559 Maxime si extraiudicialiter conquerentes, & acclamantes sunt pauperes [...] personæ, & perhorrescunt potentiam aduersariorum, nam tunc per illas præscriptio interrumpitur, *Gutier. lib. 1. pract. q. 92.* [...] *ann. red. lib. 1. [...] 25. [n.] 65. Oterus sup. [c.] 21.* [...]

560 Sed non interrumpitur per actum violentum, sicut nec etiam per eum acquiritur præscriptio, *Oter. de pascuis c. 21. num. 10. Crauet. cons. 86. num. 7. Fontanell. de pactis claus. 4. gl. 17. num. 57. tom. 1. Bonden. in addit. ad Oter. sup. num. 4.*

561 Sed difficultas est, an immemorabilis præscriptio iuris pascendi possit interrumpi, & plures tenent, non, nec interruptione ciuili, aut naturali; *Corn. cons. 23. num. 5. lib. 1. Oltrad. cons. 254. nu. 18. Paris. cons. 27. n. 84. Molin. de primog. c. 6. n. 47.*

562 Sed contra, quod interrumpatur, nam testes probantes immemorabilem debent deponere de 40. annis de visu, & de alijs de auditu à maioribus, vt diximus *sup. num. 399. & seqq.* igitur si intra dictum tempus secuta fuit interruptio, non est præscriptio immemorabilis, *Molina sup. [c.] 6. n. 47.*

563 Sic debet interrumpi antequam tempus præscriptionis sit completum. *Abb. in cap. fin. de præscript. Auendan. in c. prætorum, 2 p. c. 30. num. 13. Gutier. de iuram. confirm. c. 1. 3. p. num. 84. Syluan. cons. 59. num. 14 lib. 2. Chassan. cons. 64. Guid. Pap. dec. 487. Garzia de nobil. gl. 6. ex n. 25. Oterus sup. c. 21. num. 27. seqq. Tusc. lit. P. concl. 584. Sabell. §. præscriptio. n. 24. in fin. Card. Luca de iudic. disc. 61 n. 64. Rocca disp. 167. n. 43.*

564 Nec interrumpitur quamuis superueniat mala fides, *Diana p. 6. tract. 7. res. 12. Pigant. ad stat. Ferrar. lib. 3. rubr. 128. nu. 7. tom. 2. Leoncill. dec. 76. n. 9.*

565 Sed in casu, quo potest interrumpi præscriptio, vnicus actus sufficit, *Bal. in l. fin. C. de seruit. & aqua, & in l. vt inter. 2. lect. C. de vsucapion. Natta cons. 524. nu. 7. cons. 515. num. 6. 7. & cons. 136. num. 17. Syluan cons. 59. num. 14. Crauett. cons. 134 num. 19. Oterus sup. num. 31. Garzia de nobilit. gl. 6. num. 2[...]* [...] Secus ea finita, *Card. Luca de iudic. disc. 21. num. 64. Car[...] dec. 44. nu. 15. Rocca disp. 167. n. 43 D. Ross consult. 12. n. 69.*

566 Et interruptione facta in possessione fit præiudicium quo ad proprietatem, *Cenar. in c. possessor §. 12. n. 8. Azeued. in l. 7. tit. 15. lib. 4. recopil.*

567 Verum hæc interruptio non causatur ex actu nullo, *Oterus sup. num. 33. Lafred. dec. 192. Parell. in annot. ad cap. dit. 22. num. 31.* [...] *Gratian. disc. 573. num. 3. Antonell. de temp. [...] lib. 2. [c.] 107. num. 4. ex Cancer. var. lib. 3. c. 16. nu. 55. Nos de nullit. iudic. rubr. 8. 9. 14. num. 16. Valenz. cons. 32. n. 74.* Vel citatione circumducta, *Franch. dec. 341. n. 6.*

568 Et præscriptio libertatis seruitutis, vt inducatur, requiritur quod euenerit casus, in quo potuerit dicta seruitus in vsum deduci, & de facto non fuerit, *Stalban. obs. 187. n. 3.*

569 Præscriptio seruitutis non datur ex solo vsu, sed multa alia requiruntur, scil. quod eius processerit iure seruitutis, scil. tanquam ex propria facultate, & inuito Domino, non

autem

autem sponte permittentem, *l.fin. ff.quemadm. seruit.amitta. Guid.Pap.sing.107. Capoll.de seruit.c.20.Palm: consult.30.n.24.*

570 Præscriptio seruitutis difficilius datur contra Ecclesiam, quam contra alios, *D.Palma consult.30. nu.38.* Vbi quod requirantur verba clara, & concludentia, *Surd.dec.236.num.6.* Et requiruntur 40. anni, *Balb.de præscript.2.p.4.p. princ.n.7.* Et etiam titulus, *Capoll. de seruit. c. 20.n.7.*

571 Præscriptio iuris pascendi, lignandi, aquandi, tigni immittendi, fit per 30. vel 40. annos, & illa requiritur in possessorio, & petitorio, *D.Marcian.disp.65.num.19. D.Alex.ad Capyc.Latr.consult.83.n.51.* Ius pascendi, *Surd.cons.390.n.24.*

572 Sic inædificare volente requiritur contradictio, ad hoc, vt præscriptio currat, *D. Rosa consult.9.n.21.*

573 Præscriptio libertatis seruitutis negatiuæ, sola negligentia non vtentis perficitur, *Gobius de aquis qu.10.n.4.*

574 Sic dies solutioni præfixa interpellat pro homine, & ideò tali die stante, non præscribitur, *Pacion. allcg.28.n.9.*

575 Si præscriptio sit interrupta cum vno ex debitoribus insolitum, iuuat contra alios. *Aretin.de fideiussor.sect.9.§.6.num.1. & sect.10. §.16. nu.7.Valeron.de transact.fol.61. Cancer. var.p.1. c.15.num.45.Costa cons.9.num.11. D.Maradei in praxi instrum. c.6.num.6. Nos a. Rouit. cons.14. num.24.lib.2.* vbi tota materia, & ad *cons.40.nu. 32.lib.2.* sic si creditor exegerit contra vnum ex illis per spatium 31. annorum, an possit via etiam executiua agere contra correum insolidum obligatum, & posse, est *tex.in l.vlt. C.de duob.re's, & gl.in l.3.ff.eod.* latè *Costa sicul.cons.9.* quidquid dicat *Giurba obs.74.* Quod hodie in Regno Siciliæ est statutum per *Prag.* editam per Ill. Ducem Sermonetæ, *§.19.* super qua edidit pulcra Commentaria *D.Mag* etiam Sic præscriptio contra Principalem interrupta, non censetur interrupta contra fideiussorem, etiam si, vt principalis, & cum iuramento se obligauerit, *Aretin.de fol.1.sect.9.§.6.nu.2.* Vt nec etiam è contra *num.3.* Nisi ex tali interruptione alter eorum constituatur in mala fide *num.7.* Sic interrupta ab vno ex Socijs credendi, iuuat alteri diuiso credito, *P.ossib.dec.47.nu.7.*

576 Et prohibitio facta vni, alteri non nocet, *Capyc.Latr.consult.110.n.25.26.*

577 Si interrumpatur cum aliquibus personis, vel actibus, an impediat præscriptionem in omnibus, *Card.Luca de iudic.disc.21.n.73.*

Præscriptio totius interrumpitur] in possessione partis, *Cortiada dec.27.n.63.*

578 Contra Regem Tyrannum sola murmuratio populi sufficit ad interrumpendam præscriptionem, *Vrsil.ad Afft.dec.282.D.Constantius sup.prag.m.tit.de præscrip.num.12.Crespi obs.14. nu.5.Kloeb.de cont. hni.c.7.nu.42.Mager.de adnocat.arm.c.1.10.n.190.*

579 Dicitur interrupta præscriptio rei Ecclesiæ, per Bullam Vrbani VIII. publicatam quolibet anno in die Cenæ Domini, *Gratian.disc. 51.nu.6.Paulmoll.in Idea sed ind. controu.consist. 32.n.43.Cresc.nt.dec.4.n.5.de locat.*

580 Edicta, & proclamata generalia non comprehendunt possessores bonæ fidei, itaut interrumpatur præscriptio, *Tranchedin.consult.13. num.28. Ruin.cons.37.num.17.lib.2. Couar.in c. possessor.p.2.§.12.num.5. de reg.iur.in 6. Molina disp.78.Guid.Papa dec.416.P.Barbos.in l.sicut.C. de præscript.30.vel 40.anni.nu.245. Lug.de iustit. disp.7.sect.8.num.154.Antun.de donat.tom.2.p.3. cap.1.nu.14.*

581 Nec interrumpitur per litem terminatam per transactionem, *Pacion.alleg.133.n.9.*

582 Interruptio præscriptionis probatur duobus testibus, & hæc probatio est melior, quam centum testium deponentium de vsu, & præscriptione, *Tranchedin.consult.75.num 19. Gratian.disc.786.n.14.seqq.* Vbi quando interrumpatur.

583 Quod sufficiat vnicus testis, cum iuramento partis, *Cardinal.cons.108. Balb.de præscript. 3.p.6.p.q.4.n.vlt.*

584 Testibus deponentibus de contradictione, magis creditur, quam testibus deponentibus de patientia. *Oter.de pascuis cap.21.n.32.*

585 Depositarius nullo tempore, etiam mille annorum præscribere non potest, nam fictione iuris habetur depositum illud, ac si numquã in dicto loco fuisset, cum continuo ibi inductum non fuerit, ad ibi perpetuo manendum, *l.ex facto 35.§. cum tamen, ff.de hæred.instit. Angel.in l.si nec dum num.1. C.de relig. §. Sacra Instit.de rerum diuis.l.omnes. C.de præscript.19. annor.Auth.de reb.Eccles. non alien.§.pro temporibus,coll.9.Redoban.de reb.Eccles. non alien.q.7. num.13.Sayr.in claui reg.tit de præscript.lib.8.c. 12.num.8.9.Gratian.disc.52.nu.29.32.Ansald.de commerc.disc.95.nu.20.D.Capparell.resc.fiscal.73. nu.9.Larrea alleg.28.nu.5.6. Ferrar.sin.tract.de except.ad cap.17 si diligenti,n.12.de præscript.*

Quia non dicitur esse in illo loco, in quo nõ est semper mansurum, hinc præscribi non potuit, quia inter alia, præscriptio requirit acquisitionem, seu adeptionem possessionis naturalis, & ciuilis, quæ nunquam fuit acquisita, *Bal. cons.20.nu.3.vol.5.c.fin.de præscript.* vbi *gl.verb. depositum.*

586 Quod probatur etiam quod sicut gestor aliorum negotiorum non præscribit, sic depositarius *Bal.cons.12.nu.1.vol.1.* Nec etiam alieno nomine possidens, vt est depositarius, *l.agitur. C.de præsc.30.annor. Alex.cons.128. num.7. vol.6.Ansald.de commerc disc.95.nu.20.21.* Vbi de administratore. Verum in illo ex diuturnitate temporis, concurrentibus coniecturis præsumitur reddita ratio, *Gratian.* vbi *ad ientes, dec.46. Sabell.§.solutio nu.8. Trench t. de Soi t. c.7.nu.17. Ansald.d.c.95.*

587 Et quæ acquiri non possunt nunquam vsu-

tapi possunt,nec qui alienare prohibetur, vsucapere potest in præiudicium alterius,*Tiraqu. de retract.lignag.gl.9.n.250.251.*

588 Et certum est rei depositæ possessionem,& proprietatem remanere penès Dominum depositi, *l.si verum §.1.* vbi *gl. verb. deposuerunt, cum seqq. ff. de priuil. credit. Mantua. sing.333. Murga tract.disquisit.Canon.tom.1.tract.8.sect.1. §.4.num.2.*

589 Cum depositarius dicatur simpliciter custos,& nullam acquirat actionem in re deposita,*l.licet,§.rei deposita, & l.Lucius, ff. depositi, Franc.Marc.dec.443. Crauet.conf.106.nu.7.Gratian.d.c.52.num.29.32.Larrea alleg.28. num.5.6. Fermosin.in tract.4. de except. ad c.17. si diligenti num.12.de præscript. D.Capparell.resol.fiscal.73. num.9.*

590 Hæc, & alia fuerunt allegata in deposito Cadaueris Regis Alphonsi I.In Ecclesia S.Dominici Maioris huius Ciuitatis Neapolis, vt refert *D.Rota ad Rouit.cons.75.lib.2.*vbi transcripsit *Allegationem* efformatam satis eruditè, & doctè per D.Consiliarium Michaelē Muscettula,contra prætensa per PP. dicti Monasterii, nolentes tradere cadauer illius Regis, vt asportaretur in Hispaniam, ad requisitionem Dom. Proregis D.Petri Antonij de Aragonia, eius Gentilis, quam etiam impressit *Manfrella ad Capyc. Latr. dec. post primum tomum*, pro quo etiam scripsit *D.Petra.& Dux Insula.* Sed contra scripsit Incertus *in allegat.*impressa per *eundem D.Rota sup.*

591 Et in illa fuit etiam deductum, quod tale Cadauer,& Sepulchrum sunt res religiosæ, & sacræ, & vt tales non sunt in commercio nostro,& præscribi non possunt, *§.sacra, Instit.de rerum diuis.l.omnes,C.de præscript.40.ann.Auth. de reb. Eccles.non alien. §. prætemporibus coll.9. Sayr.sup.nu.8.9.Redoban.de reb.Eccles.non alien. q.7.num.13.*

592 Sic recipiens Cadauer pro sepeliendo in loco deposito à defuncto non electo, nullo modo præscribere possit. *Summa Syluestr.p.2. verb.sepultura nu.11.* Et quo ad corpus Iosephi Patriarchæ, mortui in Ægipto anno mundi 2398.qui, & si iusserit, & iure iurando præceperit asportari in Chanaam, tamen eius voluntas non fuit executa, nisi anno 2544. post temporis decursum centum quadraginta quatuor annorum, vt refert *Salian.tom.2.annal.veteris testam. in Vita Moyses in anno Mundi 2544. fol. 77.num.145.*

593 Et quod corpus mortuum traditum loco depositi in Ecclesia,semper transportari possit, sunt *tex.l.ossa 8.ff.de relig.& sumpt.funer. l.si nec dum,10.iuncta l.nemo 14.* C.*eod.tit.Genuens.in pract. Archiepisc.c.71.ad finem,P.Layna rer.regular.tom.1.de exempt.religiosor.tract.13.q.91. Lanorius var.lucubrat.tom.1.tit.2.c.7.n.26.*

594 Verum ex statuto Romæ *cap.158.*præscriptio habet locum in deposito, per lapsum 16. annorum,*Thes.Rub.in annot. ad idem statutum nu.20.28.Rota dec.388. nu.11.* coram *Rembolt. D.Constantin.in d.statut.art.1.n 31.*

595 Laici Spiritualia præscribere nequeunt, etiam per mille annos, *D. Torre de pactis fut. success.lib.3.c.1.nu.365. German. de Sacr.Immun. lib.3.c.19.d nu.50.Guttier.pract.lib.1.q.15 nu.2. Balb.de præscript.p.4.q.7.num.53.& p.5.nu.56. Couar.var.c.17.nu.7. Peregr.cons.74. nu.5.6 lib. Barbos.in c.7.num.2.de præscript. Leon.Thes.for. Eccles.c.7.num.150.* Vbi quod laicus etiam per mille annos non præscribit iurisdictionem contra Clericos,cum laicus sit incapax talis Iurisdictionis.

Sic laicus non potest præscribere iuspatronatum,quod est spiritualitati annexum, si non constet Ecclesiam esse patronatam, *Abb. in c. causam,quæ de præscript. & c.querelam de elect. Alex.cons.75.col.2.vol.4.*

Secus si constet Ecclesiam esse patronatam, nam tunc potest præscribi spatio 40. annorū, etiam absq;titulo,*Rota dec.220.nu.1.& dec.407. num.1.p.1.diuers.Duran.dec.125.nu.6. Antonell. de temp.legal.lib.2.c.103.nu.7.*

Intellige primam conclusionem,si non constet Ecclesiam esse patronatam, quia tunc contra Ecclesiam non patronatam, & liberam ius patronatus præscribi non potest, *Alex.cons.75. col.2.vol.4.*

Quod intellige, si allegetur sola præscriptio, & vendicans iuspatronatus se fundet super mera præscriptione, secus si allegaret titulum,& ad illum probandum adduceret plures præsentationes,& temporis cursum; *Alex.d.cons.75. col.3.vol.4. Balb.de præscript.1.p.5.princ.q.9.*vbi quod ad præsumendum titulum Iurispatronatus requiritur immemorialis, *Antonell.sup.num. 7.8.Nos infrà n.682.*

596 Iudæi,& Infideles bona Ecclesię nunquam præscribunt *c.porrò,*vbi *gl.16. q.3. Roman.cons. 489.nu.3.Ricciull.de iure person. extra Eccles.lib. 2,c.20.num.14.Pac.Iordan.lib.14.tit.24 de præscript.nu.432.vers.restringe 1. Antonell.de temp. legal.lib.3.c.67.nu.36.* Vbi secus contra Christianos.

597 Aduersus diuisionem bonorum fratrum, numquam datur præscriptio,etiam centenaria *Balb.de præscript.4.p.principal. q.13. Brun.cons. 173.Angel.cons. 55.in fine, Natta cons.630. nu.5. Thes.dec.142.num.2* .& ibi *fil. Antonell.sup. lib.2. c.109.num.1.fol.253.Sabell.§.frater.nu.16. & §. diuisit.Michalor.de fratib.p.2.c.37.num.6.*vbi *nu. 8.& seqq.*an valeat pactum de non diuidendo. *Idem Antonell.sup.num.2.seqq.* Vbi quod non valet pactum de numquam diuidendo,etiam iuratum, *Clar.§.testamentum quæst.67. Gratian. disc.905.*

598 Si lex prohibeat simpliciter, & absolutè alicuius rei alienationem, videtur etiam prohibuisse eius præscriptionem,*P.Barbos.in rubr.C. de præscript.30.annor.n.180.seqq.*

599 Secus est in prohibitione hominis,ex defectu potestatis,*Barbos.sup.n.188.seqq.*

600 Et per legem, præscriptio longi temporis potest tolli, Barbos.sup.nu.198.seqq. Nos sup.nu. 318. Sed quod per Principem non possit tolli immemorialis, Antun.de donat. tom.2.cap.45.nu. 11.Petra de potest.Princip.c.25. nu.26. Larrea alleg.13.nu.7.alleg 15.nu.1.Gironda de priuil.nu. 903.Surd.cons.202.n.65.

601 Tributa Regi debita, quæ pertinent ad tuitionem totius Reip. numquam præscribuntur, l.comperit.C.de præscript.30.vel 40.ann. vbi Barbos.num.12.ad finem, & nu.1.& seqq. vbi Bonden. in addit.& de præscript. docum.30. Marescot.var. lib.2.c.67.nu.41. Fenzon.ad stat.Vrb.lib.1.c.158. num.48.Pigant.ad statut. Ferrar. lib.2.rubr.128. num.51.tom.2. D.Cepparell.res.fiscal.73. num.3. Azeued.in l.1.nu.3.tit.15.lib.4.nouæ recopil. Barus.resol.36.num.6. Et aliæ similes functiones, Garz.de nobil.gl.19.num.2.3. Otalor.de nobil.3.p. c.7.nu.10.Flor.de Mena lib.2.var.q.21.nu.265. Cauagnol. in decret. Montisfer.decret.72. qu.18. Addit.ad Molin.sup.Barbos.in l.6.C.de præscript. num.1.& seqq. vbi explicat Bonden.de præscript. docum.30. Antonell.de temp.legal. lib.2.cap.67. Ciarlin.contr.103.num.24. Melius obs.11.num.7. Idem Bonden.collect.28.nu.29.lib.2. Kloe.de contrib.c.1.d nu.264.& c.2.nu.108.109. Faiard.alleg.33.D.Cepparell.resol.73.num.3. Castill.lib.6. contr.c.20.nu.38.& cap.26.num.2. Mastrill.de Magistrat.lib.3.cap.10.num.247.& lib.1.cap.19. Nos suprà n.465.

Et licet alij dicant præscribi tempore immemoriali, c.super quibusdam, §.præterea de verb.significat.1.in fine de præscrib.in 6.P.Barbos.sup.nu. 19.Bonden.collect.28.num.85.& collect.29.num. 44.vol.2.& in Tr.de pascuis cap.17.nu.6.Oter.de pascuis c.17.n.6.

Vel 30.aut 40.annorum, D.Mansius consult. 649.num.29.30.etiam absq; titulo, vel inualido, num.32.vbi num.33.ampliat, & nu.35. declarat.

Tamen prima opinio est verior in Tributis soluendis in recognitionem vniuersalis subiectionis, nam quemadmodum contra eam subiectionem præscribi nullo tempore potest, c.cum non liceat.de præscript. Ità neque tributum præscribitur, quod in signum prædictæ subiectionis soluitur, Vel quando agitur de præscribendo tributo, quod soluitur pro stipendiis militum, nam propter magnum præiudicium, quod ex eo infertur Reip. merito prohibita est præscriptio, etiam immemorialis. Et pari ratione non præscribuntur, etiam tempore immemoriali ea bona, quæ in creatione Regni Populi separarunt, vt ex illis, & eorum redditibus Reges decenter se alere possent, & familiam, secundum Regiam dignitatem, & possent Rempublicam defendere aduersus hostes, ne alias cohererentur nouis tributis subditos vexare, & grauare, P.Assl.contr.fol.502.nu.119. Goffred.de Gaeta ad Ritus R.C.tit.34. numr 113. Larrea alleg.28.num.27.Faiard.p.2.alleg.37.num.73. Barbos.sup.n.22.

602 Et in Regno Neapol. habemus Constitutionem incip. Vniuersis.

603 Verum Tributa, quæ non soluuntur ob tuitionem Reip.principaliter, sed ob aliam diuersam causam, præscriptione tolli, & acquiri possunt, Barbos sup.n.13.

604 Sic etiam si alia Tributa sint concessa per specialem donationem Principis, alteri, contra eam præscribi possunt, Barbos.nu.15.vbi per 30. vel 40.annos, & nu.30. Bonden.de præscript.docum.14.§.vel quando tractatur, & docum.30.§ aduertas, Nouar.in summa bullar. p.2.comm.6.nu. 20.Larrea alleg.69.num.15.lib.2. Cabed.dec.45. nu.6.tom.2.

605 Sic pariter Tributa debita Principi, quoad quantitatem minui possunt, & sic præscribi, Barbos.sup.nu.190. Alia ad hanc materiam posuimus sup.n.465 & seqq.

606 Præscriptio non potest ab vno allegari, nisi ostendat titulum, dum Princeps ab alijs tributa, & impositiones exigit, D.Cepparell.res.73. num.5.6.

607 Non præscribitur ius declarandi priuilegia à Principe concessa, quod transit in eiusdẽ Principis Successorem, D.Cepparell.res.fiscal.21 num.15.16.17.Cyriac.controu.141.num.48 contr. 622.num.23.Castill.lib.5.c.186.num.3.4.tom.6. Et interim Princeps est manutenendus in exactione, D.Cepparell.ibid ex Rota post Postb.de manut.dec.646

Sic Iura publica non præscribuntur, Frances de intrus.q.105.n.11.

Et Imperator potest alicui, præscriptione, vel vsucapione acquisita tollere, Modit. in §. Principum placita, num.225.Marta in summa success.l gal.p.4.q.4.art.4.in appen.dic.nu.15, R.Morin.ad Reuert.dec.554.nu.4.

608 Præscriptio non cadit in his, in quibus cadit correspectiua obseruantia; quia implementum inijcit in illam, malam fidem, per quam ab omni præscriptione excluditur, Balb.de præscript.4.p.5.p princil.nu.6. Fabri in C. de præscript. 30.vel 40.ann. defin.20. D.Cepparell. res.fiscal. 73.num.16.

609 Non cadit præscriptio vt ad Principem non appelletur, Cabed.dec.40.nu.14.p.2.Rotæ rec.dec.147.num.8.p.11. Bonden.de præscript.docum.30. D.Albrit.de inco stant.q.41. nu.6. Rosenthal.de feudis c.5.concl.16.

610 Ius visitandi per Episcopum, non potest præscribi, benè talem Visitationem fieri per alios, Barbos.alleg.129. Bonden. de præscript.docum.45.Marchin. dec.101. Olea de cess.iur. tit.3. q.6.nu.28.in fine.

611 Patronatus Regij in Lusitania, nunquam præscribuntur, Barbos.in l.6.nu.180.C.de præscript.30.vel 40.annor. Quia censetur bona Regalia, ibid.Card.Luca de iure patron.disc.8.nu.11. 31.35.56.Bonden.docum.25. Secus immemoriali.Cabed.de iure patron.c.2.num.3.Solorzan.de Iure Indiar.tom.2.lib.3.c.2.num.24. Antun.de donat.tom.2.c.45.n.30.Diximus sup.

612 Contractus vsurarius numquam præscribitur.

bitur, *Merlin. de pignor. lib. 4. qu. 80. nn. 41. Caroc. de oblat. q. 28. Cibalin. de vsuris lib. 1. c. 10. art. 6. consect. 2. tom. 1. Mans. consult. 164. nu. 51. Barbos. in l. 7. num. 92. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. q. 17.*

613 Fur, licet, quod præscribat 30. vel 40. annis dicat *Carpzou. p. 2. constit. 3. defin. 16. nu. 4.* Tamen contra sunt *Surd. cons. 276. num. 18. Mansius consult. 168. num. 54.*

614 Quod decimæ soluendæ Episcopis, & aliis Ecclesiasticis non possint præscribi, dicit *Cassan. cons. 34. Couar. var. lib. 1. c. 17. n. 8. D. Rosa consult. 9. n. 14.*

Sed contra est *Choppin. in sacra polit. lib. 3. tit. 4. num. 4.* Quod præscribatur quarta decimarum, & funeralium, & oblationes defunctorum 40. annis, *Kitzel. de monetis cl. 4. qu. 2. sect. 1. n. 13.*

615 Vnde pro resolutione distinguendum est. Nam aut loquimur de præscriptione, aut de consuetudine, & in hoc differunt, nam præscriptio respicit singulares personas, sed consuetudo Vniuersos, *Garz. de expens. cap. 9. n. 43. Herring. de Molendin. qu. 22. nu. 3. 4. Gallus de fructibus disp. 3. art. 8. n. 52. & disp. 40. n. 60.*

616 Sic primo casu non valet præscriptio, secundò casu sic, *Vasq. illustr. controuers. cap. 89. num. 8. Gratian. dec. 100. in addit. num. 6.* licet loquatur de decimis personalibus, ex eo, quod non sunt debitæ de Jure Diuino, sed hæc ratio militat etiam in cæteris, vt dictum est per *Gallum sup. num. 8.* Et quod consuetudo a peccato excuset, *Alb. in c. à nobis, & in c. in aliquibus, de decim. Marta de iurisd. p. 3. cas. 45. n. 23. D. Stoppa ad Fabr. in C. lib. 1. tit. 2. expl. 63. Castill. contr. lib. 7. c. 3. n. 16. & seqq.*

Sed contra dicit *Moneta de decim. c. 6. nn. 38.* quia non sunt denegandæ decimæ Sacerdotibus, ex eo, quod non indigeant, *c. decimæ,* vbi *gl. 16. q. 1.*

Tamen responsio est, quod, cum decimæ soluantur de iure positiuo, *Gallus sup. num. 9. Monet. sup. num. 40.* Ideò contraria consuetudo ius positiuum tollere potuit. *Surd. dec. 334. num. 11.*

617 Laici sunt incapaces decimarum, sic non possunt illas præscribere. *Fontanell. de pactis. cl. 4. gl. 19. p. 1. num. 39. Barbos. de iure Eccles. lib. 3. c. 26. num. 49. & seqq. Cancer. var. p. 1. c. 23. n. 1 Campanil. in diuersor. rubr. 12. c. 13. nu. 158. Andreol. contr. 401. n. 17. 18. Castill. sup.*

618 Secus si decimæ essent temporales, nam illarum sunt capaces laici. *Ludouis. dec. 404.* & ibi *Addit. Rota dec. 22. nu. 16. p. 7. dec. 228. num. 16. d. p. 7. P. Gregor. syntagm. p. 1. lib. 2. c. 2. Andreol. sup. n. 19. 20.*

619 Etiam laici erant capaces decimarum Ecclesiasticarum ante Concilium Lateranense, *Roca in addit. ad Redoan. de reb. Eccles. non alien. post qu. 63.* post *Fontanell. Molin. Barbos. & alios, Andreol. d. contr. 401. nu. 21.* Vbi *n. 22.* impugnat *Barbos.* in contrarium.

620 Maximè in laicis petentibus decimas contra laicos, *Andreol. sup. num. 23.* Maxime si adsit præscriptio immemorialis, *num. 24.* post *Rebuff de decim. qu. 13. num. 76.* & post *alios. Castill. contr. lib. 7. c. 3. nu. 20.* Maxime probato assensu Apostolico per famam, *Marescot. lib. 1. c. 13.*

621 Eo magis si laici non se fundent in præscriptione, quæ non iuuat incapacibus, sed in præsumptione priuilegii Papalis, *Petra sup. Cancer. var. p. 3. c. 3. nu. 286. in fine, Andreol. sup. n. 25.*

622 Nam sublata præscriptione immemoriali, non censetur sublatum priuilegium, *Salon. Pace cons. 50. n. 5.* & ibi *Addit.* post *Barbos. Andreol. sup. n. 25.*

623 Eo magis, quia in multis Prouinciis, laici possident decimas ex concessione Papæ, *Petra sup. Cancer. var. p. 1. c. 23. num. 2. Fontanell. d. gl. 19 p. 1. num. 3. & seqq. Andreol. d. contr. 401. num. 26.*

624 Potest præscribere decimas vna Ecclesia contra aliam, vel vnus Clericus contra alium, in aliena Diœcesi, vel aliena Parochia, per annos 40. cum titulo, vel tempore immemoriali. *Castill contr. lib. 7. c. 37. Penia dec. 137. nu. 1.* licet *Linglois in decis. fol. 378. nu. 58* dicat decimas nõ præscribi à laicis.

625 Qui iure decimas percipiunt, si constet eos à decimis ipsis Tertias Hispanas separasse, illasq; tenuisse, & administrasse nomine Regio, an se eximere valeat à solutione Tertiarum earumdem, vel non, si tempore immemoriali eas non soluit, *Castill. contr. lib. 7. c. 38.*

626 Præscriptio decimarum non requirit iustũ titulum, sed aliqualem tantum, qui causam det præscribendi, *D. Beniell. cons. 87. nu. 45.* Sic vt inter quadragenaria, titulus verus, & iustus non requiritur, sed sufficit quilibet titulus, qui causam tribuat præscribendi, *D. Beniell. cons. 84. nu. 7. & cons. 87. n. 45. cons. 92. n. 34.*

617 Præscriptio, cuius requisita non verificantur, non impedit decimarum exactionem, *Beniell. cons. 88. num. 24.* post *Peutinger. decis. 149. num. 9.*

628 Præscriptio immunitatis à solutione decimarum, sine scientia, & patientia eius, contra quem præscribitur, & sine interpellatione, & negatione præscribentis, non perficitur, *Serafin. dec. 1102. nu. 8. Burat. dec. 527. nu. 13. Peutinger. sup. n. 10. Possib. de manuten. obs. 100. num. 100. D. Beniell. cons. 88. nu. 25. Rota dec. 2. nu. 4. p. 18. rec. & dec. 223. num. 21. p. 22. & dec. 22. num. 14. p. 10. rec.*

Alias illas non soluendo præscribit, maximè si non soluit per tempus immemorabile, *D. Rosa consult. 9. nu. 14.*

629 Præscriptionis exceptio in materia decimarum non operatur ad impediendam manutentionẽ, nisi per tres cõformes, in iudicio contradictorio canonizata. *Rota dec. 22. nu. 11. seqq. p. 10. rec. Beniell. cons. 88. n. 29.*

630 Præscriptio libertatis non soluendi decimas, nisi ad certam formam, siue quasi possessio soluendi ad dictam formam per patrem acquisita, deriuat in filios. *Castrens.cons.439.& 440.lib.2.n.2.Ben:ell.cons.94.n.38.*

631 Si in fundo sit seminatum frumentum, & exigitur decima, si seminentur aliæ res, etiam exigitur decima, *Castill.contr.lib.7.c.15.num.25.* Vbi quod extenditur de re ad rem, & de persona ad personam, *n.26.27.1.2.30.*

632 Diminutio decimarum præscribitur, *Tamburrin.de iure Abbat.dec.101.tom.3. D.Scoppa ad Fabr.in C.lib.1.tit.2.expl.24.num.25.*Marin. *lib.1.cap.81.nu.19.*Gonzall.*Tell.in decretal. lib.3.tit.30.de decim.c.20.num.2. Speidel. in sylloge, quæst.Iurisd.verb.Decima.*

633 Immò si Parochus exigat decimas per 30. annos de aliquibus bonis, non de aliis, præscribitur, quo ad alias, *P.Afflict.contr.47. nu.14. Antonell.de tempore legal.lib.2.c.110.n.13.*

634 Sic præscriptio habet locum in decimis præstandis Parochis, & aliis personis Ecclesiasticis, si per 30. vel 40. annos sit soluta, sed diminuta, nam sic diminuta debet solui in posterũ, *Guid.Papa dec.274. Papon. lib.1.tit.2. arrest.3. Card.Luca de decim.disc.1.nu.25. disc.14.num.9. disc.17.nu.8.*

635 Dummodo semper sit facta vniformis, *Papon.d.arrest.3.Franc.Marc.dec.205.p.1.Ludouic.dec.Perus.106. Fontanell. de pactis tom.1. cl.4. gl.18.p.1.num.69.Foller.in Constit.Regni: quanto cæteris.nu.30.Rice collect.993.& 2053.* Rodoer. *ad Marin.cap.81. num.15.* Secus si esset difformis, *Scoppa ad Fabr.in C.lib.1.tit.2.explan.24. nu.vlt.& explan.63.*

636 Sed possessio immemorialis percipiendi decimas tollit obstaculum incapacitatis, faciendo præsumi dispensationem, & priuilegium Apostolicum, *Bich.dec.169.Andreol.contr.401. num.19.20.Vasq.illustr.c.89.nu.10.in fine, Gall.de fruct.disp.9.art.1.nu.31. & disp.40. num.59.* Sed post Concilium Lateranense non præsumitur Assensus Apostolicus in decimis exigendis per laicos, nisi assensus probetur saltim per famam, *Marescot.var.lib.1.c.13.*

637 De materia præscriptionis decimarum, *Card.Luca de decim.disc.1.nu.25. disc.14.num.9. disc.15.ex nu.10.disc.17.nu.8. de benefic. disp.32. nu.8.*Miscell.*disc.5.nu.31.*Barbos.*in l.6. C.de præscript.30.vel 40.nu.75.seqq.Bonden.de præscript. docum.14. Rota post Tamburrin. de Iure Abbat. dec.102.tom.3.D.Scoppa ad Fabr.in C.lib.1.tit.2. expl.24.n.25.& expl.63.*

638 In dubio contra eam est iudicandam, *Card.Luca de indic.disc.21.nu.75.* De præscriptione decimarum Bonden.*collect.14. vol.2. tract.de præscript.docum.27.*

639 Facultatiua præscribi non possunt, *Fontanell.de pactis cl.4.gl.17. Castill.de Tertij cap.32. Ayllon.ad* Gomez *lib.1.var.c.9.num.17.Cels.dec.12.nu.7.dec.250.num.10. Vela dissert.48.nu.38. Couar.d.c.9.n.2.D.*Romaguer.*ad Synod. Gerund. lib.5.tit.12.c.9.num.199. Rocca disp.86.num.14. seqq.& disp.84 num.11.& disp.167.Ionius de solemnit.gl.2.§.1.nu.190.gl.16.§.15.num.72. Escu. col.lib.1. Gazoph.l.c.45.num.20. Cyriac.controu.28.311.Olea de cess.iur.tit.3.q.6.d num.28.Antonell.de temp.leg.l.lib.4.cap.10.num.1.Valasc.consult.180.Thes.dec.16.num.3.dec.254. nu.4. Nos ad Rouit.cons.25.n.31.cõs.36.n.11.lib.3. & cons.77.nu.31.Barbos.in l.7. C.de præscrip.nu.78. D.Gobius de Aquis q.10.num.34. Merlin.de.pignor. lib.4.qu.80.num.3. D. Rosa consult.66. num.10. consult.30.nu.22.consult.12.nu.41.42. consult.9. nu.19.Gratian.disc.397.num.33. disc.564.nu.44. disc.945.num.83.R.Marin.lib.1.c.63.num.5.cap.78.num.8.9.10.Giurba obs.61.de feud. §.2.gl.13. d num.96.Diana tom.6.tract.1.res.127.num.6.7. 10.Idem* Barbos.*vot.56.d nu.24. & vot.126.nu.157.& seqq.Gallus de fructib.disp.5.nu.65. Rota dec.24.num.6.*post *D.Marad.in praxi Instrumentar.Mansius Bibliotec.Iur.cons.7.num.25.Nouar. sup.rubr.pragm.de præscript.num.26.Castill.contr. lib.7.c.32.num.2.Penin decis.73.num.8. dec.316. nu.6.Torre de pactis fut.success.lib.3.c.1.nu.232. D.Petra in rit.273.num.140.* D.*Scoppa ad Merlin.controu.93.num.7.Card.Luca de seruit. disc.2. num.10.disc.13.num.2.de regular. disc.2.num.20. disc.7.nu.6.de decim.disc.14.nu.14.disc.15.nu.10. Miscell.disc.26.ex n.9. Donad. de renunciat.c.30. nu.25. D.Lagun.de fructib.p.1. c.5.num.55.& p.1.c.25.§.4.num.6.7.64. & p.1. cap.16. num.59. Antun.de donat.tom.2.p.3.c.5.num.9. & c.4.nu.50.Scoppa ad Gratian.dec.4.num.30.& 31.Guid.Papa dec.407. Ludouis. dec.162.nu.10. Mart.dec.Pis.229.Christin.dec.294.tom.1. D.Galeot.contr.42.lib.2.Penia dec.73.num.18.dec.316.nu.6.Sperell.dec.55.nu.5.seqq. Rotam coram Vbego dec.92. nu.6.& 7.& p.19.rec.dec.272.num.14.Bisogn.alleg.49.nu.19.alleg.70.num.1.2. D.Capon.discept.262.tom.4.*

640 Verum præscribuntur concurrente prohibitione, & contradictione, cum acquiescentia, *Rota par.14.rec.dec.21.& seqq. Pac.Iordan. lucubrat.vol.3.lib.14.tit.24.nu.204.& seqq. Cel.sup. dec.12.nu.8.& 9.*vbi vide, *Tusc.lit.P. concl.537. Marcian.disp.98.nu.2. Rocca d.disp.167.Christin. dec.294.nu.19 seqq.lib.1. Tranchedin.consult.16. num.27. D.Beniel.cons.90.num.19. D.Rosa consult 12.num.41.* vbi explicat. *Nos d.cons.25.num.32.D.Scoppa ad Merlin.contr.44.num.47.*Card.*Luca de regal.disc.137.num.6. de decim. disc.25. num.10.de benefic.disc.58.num.7.disc.89.num.13. de iud.c.disc.21.nu.70. Penia d.dec.316.num.7.8. Bisogn.d.alleg.70.nu.3.seqq.Rocca disp.163.num.45.& seqq.Card.Luca de regul.disc.51.nu.4. Cyriac.contr.28.& 310.Monald.dec.36.n.9. Pacion. alleg.105.n.5.Nos ad Rouit.d.cons.77.nu.32.lib.3.Antun.de donat.tom.2.c.4. nu.50.* Gratian.*disc.450.num.8.Salgad.de protect.reg. 2.p. cap.10.nu.14.Posth.de manut.obs.18.nu.45.obs.26.num.19. Tonnut.res.169.*

641 Secus si sit immemorialis, *Card.Luca de regul.disc.51.num.12.de indic. disc.21.nu.70. Rocca*

sup.

sup.num.47.D.Capon.discept.230.num.9.tom.3. vel centenaria, *Card.Luca de regular. disc. 51. num.12.*

642 Et sufficit prohibitio extraiudicialis, nec requiritur iudicialis, *Rosental.de feud.c.5.concl.27. Sixtin.de regal.c.5.nu.61.seqq. Rolan.cons.80.nu. 41.vol.3.Nos d.cons.25.nu.23. Otcrus de pascuis cap.18.num.27.*

Sic Mare potest acquiri cum prohibitione ad alias Nationes, *Seldan.de mari claus.cap.8.Antun.de donat.tom.2.p.3.c.8.nu.50.Solorz.in polit. lib.1.c.11.fol.53.vers.y ann. Nos ad Rouit.cons. 48.num.27.28.lib.3.Ægid.lusit.in l.ex hoc iure c.3.num.23.24.* Vbi de Rege nostro Hispano, quoad nauigationem in Indiam, *Borrell.de potest. Reg.Cathol.c.46.nu.227.seqq.*

Prout in Venetis, respectu maris Adriatici, ex concessione Pontificis Alex III. *Angel.de Vbald.cons.290.Io:Selden. de Mari claus. t.lib.1. c.16.Morisot.l.2.c.19. pag.467.468. Marc.Ant. Sabelic.Histor.decad.1.lib.7.Simeon.de origin:Venet.lib.2.Dolin.in comp.histor.p.3.Borrell.de præstant.Reg.Cathol.c.46.nu.233.Peregr.de iure Fisci lib.8.nu.18.Valenz. cons.100.nu.55. D.Crespi obs.15.num.225. R.Ponte de pot. Proreg. tit.de Tricem.num.20.21.Tusc.lit.P.concl.419.num.12. Nos ad Rouit.cons.48.lib.3.Antun.sup.nu.59.86.* Et noster *Sannazar.epigram.lib.1.*

Viderat Hadriaticis Venetam Neptunus in vndis
Stare Vrbem, & toto ponere iura Mari.

Prout in Mare Lusitano *Bened. Ægid.in Lex hoc Iure p.1.c.3.nu.24. Seraphin.de Freitas de iusto Imper.Lusitan.Asiat.c.13.& 14.Seldan.sup. lib.1.c.17.Gregor.Lopez in l.11.tit.28.p.3. verb. Pesqueras,gl.4. Antun.sup.n.60.*

De Jurisdictione in Mari, & cuius sit, & quomodo exercenda, *Valenz.cons.100. Solorz.de iure Indiar.tom.1.lib.2.c.6.nu.22. & lib.3. c.3.d num.27.& tom.2.lib.2.cap.23 nu.64.Garz.de expens.c.21.n.34.*

643 Et licet non currat præscriptio in his, quæ sunt facultatis, Tamen conclusio hæc non habet locum quando est nata actio, *D.Tranched. consult.16.n.27.*

Sic pactum affrancandi in contractu emphyteutico est impræscriptibile, cum sit facultatiuum, *Fontanell.dec.75.num.15.seqq. Ripol. var.tit.de empt.c.11 num.242.* late *D. Marciani. disp.98.lib.2.*

Sic manutentio non datur in facultatiuis, sed tamen vbi quis scientibus, & patientibus aduersariis per plures annos acquisiuerit statum considerabilem, nam etiam in facultatiuis datetur manutentio, maximè cessante fraude, & malitia, *Caualer.dec.286.& 418. num.9.10.* Vbi simpliciter in facultatiuis non datur manutentio, *Rota p.11.rec.dec.186.repetita in ap pe nd.p.11.dec.380.Sansel.dec.340. num.44.seqq. Add.ad Ludouis.dec.162.n.18.Sabell. §.facultas, num.15.*

An Barones possint præscribere, nè Vassalli vendant sua Victualia, nisi eis requisitis, & si habeant prælationem, *Capibl.de Baron.prag. 2.cap.3.*

644 Facultatiua dicuntur ea, quæ naturaliter competunt sine aliquo facto nostro, prout ire per viam publicam, & similia, non autem quando habent ortum ex contractu, & facto nostro, quia tunc benè currit præscriptio, *Duran.dec.426.Addit.ad Ludouis.dec.162.n.16.Sabell.§.facultas, n.15.§.manutentio, n.12.Lagun.de fructib.d.cap.25.§.4.num.64.& seqq. Card. Luca de regal.disc.7.num.7.* Vbi ius visitandi an dicatur facultatiuum, & *disc.2.nu.22.* Vbi quando dici possit, vel potius necessitas.

Quando quis vsus sit iure seruitutis, vel meræ facultatis, disputat, & benè *D.Gobius in tract.var.tit.de aquis qu.11. Paitell.in annot. ad dec.83.nu.16.Roccus resp.83.n.23.lib.1. Staiban. sen.cons.21.n.8.Par.f.cons.112.nu.38. seqq. lib.1. Sabell.§.seruitus.n.5.& seqq.*

645 Sed in actibus negatiuis, & facultatiuis est præscriptio per immemorialem, *D. Cirinus in nexu rer.Ecclesiasticar.cap.2.nu.168.* nam in actibus necessariis, & negatiuis, ac merè facultatiuis, præsumitur quæsita quasi possessio rerum incorporalium, cum præcedentia legitimarum qualitatum, & requisitorum, merito prohibitio, protestatio recusatio, & interpellatio non sunt necessariæ, *Menoch. cons.881. nu. 14.Garz.de nobil.gl.19.n.2.Auendan.de censib. c. 8.n.23.24.Couar.in reg.possessor.p.2.§.4.n.6. Castill.de Tertijs c.29.D.Cirinus sup.Sabell. d.§.seruitus, n.5.6.*

646 Et in facultatiuis datur præscriptio, si adsit multiplicitas actuum, ex quibus cesset præsumptio facultatis, *Rocca d.disp.167.n.48.*

647 Sic fauore piæ causæ, & diuini cultus. *Rocca ibid.nu.49.* Immò fauore piæ causæ sufficit præstatio decem annorum, vt debeat præstari in futurum, *Rocca sup.n.50.*

648 Sic quæ fiunt iure familiaritatis, & amicitiæ non præscribuntur, *l.qui iure famil.ff.de acquir.possess.Parlador.differ.38.Nos infra n.655.*

449 Exceptio nullo tempore præscribitur, nam actiones temporales ad agendum sunt perpetuæ ad excipiendum, *Bart.in l.pure est, §. si minor, ff.de iur.iur. Gulielm. de Ludo sing.82. Gratian.dec.151.nu.15.* & ibi *Addentes, Pacion. alleg.16.nu.18.& 27.nu.20.l.purè,in fin. ff.de doli except. D.Marcian.disp.98.n.4.5.lib.2.Merlin. de pignor.lib.4.q.80.n.45. Antonell.de temp.legal. lib.2.c.67.n.116.seqq.Roccus resp.77.n 22.lib.1. Vaz axiom.iur.lit.T.n.25.& seqq.* Vbi limitat, Diximus *sup.n.99.*

650 Nec præscribuntur ea, quæ consistunt in mera voluntate. *l.proculus, ff.de damn. infect. l. 1.§.denique. l.si in meo, ff.de aqua pluu.arc.l.2.ff. de via public.Gratian.disc.88.n.13.disc.89.nu.13. disc.564.nu.44.& seqq.* vbi *Luca, Cabed.dec.109 n.2.p.2.Barbos.in c.accedentes,n.11. de præscript. num.3 in c.vt priuilegia.24.de priuil.nu.8. & in addit.ad collect.p.159.Xart.dec.38.nu.6. Couar. var.lib.1.c.9.nu.1.2.Menoch.de arbitr. cas.44. à n.6.*

n.6.& cons.143.nu.3.& 29.Cald. de renouat. qu. 15.n.42.Menchac.vsufr. qu.4.num.9. Surd.cons. 127.n.21.cons.260.n.17.Reynos obs.65.n.32. & seqq.Castill.contr.lib.7.c.32.n.2.seqq.Gobius de aquis q.10.n.34.

651 Sic, si per tempus longissimum sit facta electio Deputatorum alicuius Ciuitatis, de solis popularibus, siue nobilibus, cum alioquin debeat fieri de nobilibus, & popularibus, tamen non acquiritur præscriptio contra nobiles, si tales nobiles non fuissent, latè *Larrea dec.41. n.11.seqq.*

Sic etiam, si quis numquam soluit collectas super eius Territorio per mille annos, si postea imponatur collecta super dicto Territorio, & aliis, non potest allegare præscriptionem, *In.de Plat.in l.1.C.de excoctinn. & translat.milit.annon. lib.12.* decisum refert *Anna in annot.impressa post argumenta consil. lib.2.* licet ipse contrarium consuluerit *cons.59.* decisum refert *Thor.in 1.p.comp.dec.verb. collecta,* post hos, *Amic.& alios R.Mariu.ad Reuert. dec.469.*

652 Sic dona data per Vassallos, vel Vniuersitatem Baroni, tanquam gratiosa, & facultatiua, quolibet anno, numquam præscribuntur *l.Sein amico, §.Medico, ff.de ann.legat. Alberic. in l.vsufructu legato, in fin. ff.de vsufr. Baeza de decim.tutor.c.25.num.7.Guttier.de tutel.3.p.cap.28.P.Barbos.in l.diuortio, 8.§.quod in anno, n.6. ff.solut.matrim.D.Galeot.lib.2.contr.42.à nu.14. & 18.Laganez de fructib.c.14.à n.3.& c.15.§.4. num.4.*

Quia in his facultatiuis non animo se obligandi quis talia facit, sed potius familiaritatis, & amoris, & exercendi liberalitatem, *Conar.in cap. possessor, 2.p.§.4. Balb.de præscript.4.p.5.p. princip.q.1.Serafin.dec.716.nu.10.11.& dec.813. num.5.*

553 Sic non habet locum præscriptio, *Arumæus lib.exercitat.2.c.9.Fontanell.de pactis cl.4. gl.17.à num.9.Valenz.cons.149.n.28. Posth.de manut.obs.53.Christin.dec.164.n.18.& dec.294. n.26.tom.1. Nouar.de grauam. vassall. tract.2. prælud.3.Castill.de tertys c.32. Larrea alleg.92. num.6.*

654 Immò nec immemorabilis iuuat, *Larrea d.alleg.92.nu.6. R.Marin.res.lib.1.c.63.num.5.& res.78.à num.8.Gabriel.com.concl.tit. de præscrip. concl.10.à nu.9.Tasson.de antef.vers.11. obs.2. à n.116.D.Prat.obs.36.n.17.& disc.47.à num.35. tom.1.& tom.2.disc.30.*

655 Exempla facultatiuorum sunt. Velut si quis millies apud se Amicum hospitio acceperit, qui tamen in futurum recipere non cogitur, quia nullo iure cogente, sed amicitiæ causa, & ex mera voluntate id facit, *l.& habebat 15. §.hospites, ff.de precar.Cæuall.qu.501. à num.15. Posth.de manut.obs.53.num.3.Valens.cons.53.n.3* Idem dicendum de seruitute habita inter fundus Amicorum, consanguineorum, aut vicinorum, per multos, & multos annos, nam præsumitur iure familiaritatis, non seruitutis, *Altograd.cons.12.nu.24.lib.1.Pac.Iordan.lucubrat. vol.3.lib.14.tit.24.nu.407.in fin.Sabell. §. seruitus, nu.5.*

656 Et licet contra teneat *Felin. in c. cum M. Ferrariensis, vers.tertia declaratio, de constitut.* Tamen rectè dictam doctrinam intelligit *Crauett.d. antiq.temp.4.p. vers. præmissa, num.43.* Vt tunc solum procedat, quoties ex qualitate personarum, aut ex coniecturis colligi possit non gratis, aut iure familiaritatis, sed ex debito, vel iure seruitutis hospitatum fuisse, *Menoch.de arbitr.cas.160.nu.59.Barbos.in c.cum Ecclesia Sutrina, n.21. de caus. poss. & propriet. Tasson.d.obs.2.nu.99.& 109.Galeot.d. contr.42. n.2.Prat.d.disc.30.n.6.*

657 Aliud exemplum facultatiuorum est in illo, qui certã eleemosynam, per plures annos, pauperibus præstare solitus fuit, nam non ob id, in posterum ad eam erit adstringendus, post alios *Tasson.d.obs.2.Lagun.d.§.4. num.15.* licet contra scripserit *R.Ponte cons.144. lib.2.* maximè si agatur fauore piæ causæ, & diuini cultus, *Gabriel.de præscript.concl.10. nu.11. Addit. ad Ludouis.dec.162.num.15. Surd.de alim. tit.1. qu.60.nu.9.& tit.7.qu.3.n.18. Tonnut.lib.1.qq. benefic.c.43.num.13.Card.Luca de regal. disc.46. n.2.Rota rec.dec.360.n.7.p.1.& dec.54.n.9. p.4. tom.2.& dec.389.p.5. R.Marin.lib.1.c.78. n.16.*

Immò fauore piæ causæ sufficit præstatio decennalis, *Card.Luca de regal.disc.46. n.2. Penia dec.1135.n.2.seqq.Tonnut.qq.benefic.39.n.17 & d.c.43.n.13.Rueca disp.67 n.49.50.*

658 Idem dicendum in illis, qui ad furnum, seu molendinum alterius, per longum tempus ire consueuerunt, *Bald.in l.5.nu.5. C.de seruit. & aqua.D.Capon.discept.230.num.111.seqq. Amaya in C.tit.de auro Coronat.ad l.vnic.n.35.Larrea alleg.fiscal.69.n.23.seqq.Luca ad Franch.dec. 380.n.4.6.ad Gratian.disc.89.n.13.Griphiand. in Oeconom.legal.lib.1.c.22.num.50 Card.Luca de regal.disc.144.Fontanell.de pact.cl.4.gl.17.nu.8. seqq.Cobell.de bulla boni regim.c.31. nu.218. & seqq.Mastrill.de magistr.lib.4.c 18.nu.26.Fragos. de regim.Reip.Christian.p.1.lib.3.disp.7. num.61. seqq.Vilaplana de brach.milit.c.3.n.193.seqq.Giurba obs.60.n.7.obs.71.n 6.obs.82.n.10.in tract. de success.feud.§.2.gl.13.n.69. Ruder.ad Marin obs. 32.& 63.n.7.Passerin.a Sextula in c. consuetudinem.2.de consuet.in 6.n.87 seqq. Antun. de donat. tom.2.p.3.c.5.n.8.& seqq.*

Nisi facultas prohibendi ex præscriptione post prohibitionem completa Baronibus, vel Vniuersitatibus, esset acquisita, *Antun.de donat. tom.2.p.3.d.c.5.num.11.seqq.Capon. d. disc.230. n.4.seqq.Luca ad Franch.d.dec. 380.nu.6. Fontanell.sup.n.52.Gbell.d.c.31.nu.221. Fragos.sup.n. 61.Vilaplan.sup.n.195.339.seqq. Giurba d. obs. 60.n.7.& obs.71.n.9.& obs.82.nu.10. de success. feud.§.2.gl.13. n.69.Ruder.ad Marin. d.obs.32.n. 11.obs.63.n.9.Passarin.sup.n.89.seqq. Mastrill.d. c.18.n.35.Amaya in d.l.vnic. n.16.* benè *D. Ruzmaguer.ad Conciol.ad stat.Eug.lib.5.rubr.14.num. 7.8.*

7.8. *Capoll. de seruit. vrban. præd. c.50. in 2.9. Guid. Pap. dec. 298. Neurz. cons. 43. nu. 10. Postb. obs. 53. D. Rosa consult. 66. à num. 7. Nauar. de grauam. vassall. grau. 59. à num. 4. R. Capyc. Latr. consult. 310. à n. 13. & 28. Lagun. de fructib. c. 15. §. 4. n. 23. 27. D. Capon. discept. 177. n. 23.* Vbi de seruitute.

659 Quæ prima conclusio procedit, etiam per mille annos, aut tempus immemoriale quis accesserit, *Conar. in reg. possessor. 2. p. relect. §. 4. à nu. 6. Lagun. sup. n. 19.*

660 Signanter in dominis vassallorum, in quibus loquitur *Cauar.* post alios *Oter. de pascuis, vbi Addit. cap. 21. n. 9. Casanat. cons. 39. n. 7. Fontanel. cl. 4. gl. 14. à n. 27.* Quamuis ipse à *n. 42.* contrarium teneat in immemorabili, *Guid. Pap. d. qu. 298. in fin. Boer. dec. 125.* Vbi contra Vassallos, qui per immemorabile, ad furnum, vel mulendinum Domini accesserint, iudicatum refert.

661 Sed contraria opinio cum *Conar.* est melior apud *Thes. dec. 16. Surd. cons. 127. à nu. 81. Boss. de regal. num. 41. circa fin. Gratian. disc. 89. n. 18. & disc. 298. num. 10.* vbi *Luca*, *Casanat. cons. 39. nu. 7. Castill. de tertijs c. 29. num. 4. 5. Ronit. in prag. 14. de Baron.* Vbi etiam *Nonar. num. 8. Valens. cons. 149. num. 29. 30. Larrea alleg 69. nu. 26. Amaya in l. vnic. C. de aur. Carauar. n. 36. 39. Nouar. de grauam. vassall. tract. 1. grau. 58. Capibl. de Baron. in d. prag. 14. Antun. de donat. 3. p. c. 5. nu. 8. seqq. D. Rosa consult. 66. R. Marin. lib. 1. c. 78. à n. 8. Lagun. d. c. 15. §. 4. num. 24. seqq. Andreol. contr. 401.*

Verum Barones allegantes quasi possessionem legitimè præscriptam, affidandi exterorum animalia in Territoriis Vassallorum, lite pendente debent abstinere, post mille *Reg. Merlin. ad R. Reuert. dec. 472. n. 3.*

662 Et quo ad annuas præstationes factas per Vassallos Baronibus, multò magis procedit conclusio, quia illæ præsumuntur potius extortæ per vim, metum, ac tyrannidem Dominorum, quibus, vt potentioribus pauperes, & miseri vassalli, nec possunt, nec resistere audent, *l. vlt. §. si iusto, ff. de postul. l. qui per potentiam, C. de omni agr. desert. l. 1. C. de rustic. ad vll. o'. seq. nocent. Conar. in c. possessor. 2. p. §. 4. n. 5. Gregor. Lop. in l. 6. tit. 25. p. 4. gl. deben las seruir, col. 2. & 3. Aniles in c. prætor, 24. gl. 1. nu. 6. Mascard. concl. 1301. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 13 nu. 21. Fragos. de regim. Reip. Christian. p. 1. lib. 3. disp. 7. ex n. 6. Mier. de maiorat. 4. p. q. 20. à n. 66.*

663 Idem de præstationibus operarum factis à Vassallis Domino, *Cyriac. contr. 155. nu. 5. seqq.* post alios *Andreol. contr. 401. n. 36.*

664 Et de violentia, & metus præsumptione in his præstationibus in dubio contra Barones dicendum, dicunt *Nonar. tract. 2. de grau. vassal. prælud. 2. Staib. res. 98. n. 155.* post mille *Lagun. d. §. 4. n. 29. seqq.*

665 Sic non iuuat præscriptio absque titulo 30. vel 40. annorum, *Lagun. d. §. 4. num. 37. seqq. Conar. in d. reg. possessor. p. 2. §. 4. nu. 5.* Qui loquitur etiam allegata, & probata causa præstationis, ob vehementem iuris præsumptionem, quam contra has impositiones stare ex dictis *sup. Gab. Rodrig. de ann. reddit. p. 1. qu. 15. à n. 62. & 64. Mier. de maiorat. p. 4. q. 20. à n. 81.*

Maxime extorsione per aliquos actus probata, *Medic. caus. 152. nu. 65. seqq.* præscriptiue in excessiuis præstationibus, *Staib. res. 98. nu. 155. seqq. Ponte cons. 48. n. 19. Tasson. de antef. vers. 3. obs. 4. n. 192. Lagun. sup. num. 37. seqq.* Vbi hoc tenet non obstante longo, aut longissimo tempore, seu immemoriali.

666 Sed contra in longo, aut longissimo tempore in his præstationibus Vassallorum, maximè aliqua causa in eorum solutione allegata, tenent alii, ex *text. l. cum de in rem versa, ff. de vsur. Paul. de* Castro. *cons. 51. col. vlt. lib. 2. Alex. cons. 121. num. 4. Bald. de præscript 2. p. principal. qu. 10. Gulielm. de Benedict. in c. Raynutius, verb. & vxorem, num. 439. & seq.* Menchac. *illustr. lib. 2. c. 83. n. 16. & 27. Solorz. de Iure Indiar. tom. 2. lib. 1. c. 1. n. 31. Lagun. d. §. 4. nu. 47. seqq. Andreol. contr. 401. n. 7. & 37.*

667 In qua contrarietate DD. distinctio est inter longi, aut longissimi temporis, & inter immemorialem præscriptionem, vt in primo casu negatiua opinio sit verior, ob vehementissimam iuris præsumptionem contra Dominos, qui has impositiones per vim, & metum, ac tyrannidem a vassallis extorqueant, *Conar. in d. regula possessor, p. 2. §. 4. n. 1. seqq.*

668 In secundo casu sit verior opinio affirmatiua, *Gregor. Lop. in l. 6. tit. 25. p. 4. gl. magna, in medio, Aniles in c. 24. prætor. gl. 1. in fine, Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. qu. 15. à n. 6. Fragos. de regim. Reip. p. 1. lib. 3. disp. 7. n. 59. 60.* Capibl. *de Baron. tom. 1. prag. 1. ex nu. 218. Nonar. de grauam. vass. tract. 1. grau. 3. ex n. 10. Andreol. contr. 401. nu. 45.* Diximus *sup. n. 671.*

669 Maximè in Baronibus recognoscentibus Superiorem, *Guttier. pract. lib. 1. c. 92. nu. 2. Capibl. sup. n. 216. Andreol. contr. 401. n. 37.*

670 In Hispania, ex *pragm. Iunict. Imper.* Caroli *V. in l. 8. tit. 15. lib. 4. recopil.* præscriptio longi, aut longissimi temporis non procedit, nisi in possessorio, sed non in petitorio, *Lagun. d. §. 4. n. 53. 54.*

671 Sed si adsit immemorialis iuuat in petitorio, & possessorio, vt in omnibus partibus Mundi, *Menchac. illust. lib. 2. contr. 83. à num. 35. Clar. §. feudum qu. 2. Lagun. sup. nu. 55. Capibl. tom. 1. prag. 1. ex n. 218. Nonar. sup. tract. 2. prælud. 7. & grauam. 3. Cauar. in reg. possess 2. p. §. 4. n. 4. 5. Aniles in c. 4. prætor gl. 1. nu. fin. & gl. 2. Auend. de exeq. mand. p. 2. c. 4. nu. 8. seqq. Guttier. pract. lib. 1. qu. 92. Flor. de Mena var. qq. lib. 3. q. 21. n. 51. Villadieg. in polit. c. 5 §. 24. num. 2. Azeued. in d. l. 18. Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. q. 15. nu. 67. & seqq. Fragos. de regim. Reip. p. 1. lib. 3. disp. 7. n. 60.*

Cum ex immemoriali tempore cesset quælibet præsumptio metus, etiam in Vassallis, ex DD. sup. citatis, *Lagun. d. §. 4. num. 69. seqq. Andreol.*

dreol.contr.401.nu.45. Lucа ad Francb.dec.56.n. 1. vbi dicit non sufficere centenariâ, ex *Thes. dec.16.Montan.de regal.rubr.vectigalia,n.5.& 6. Capyc.dec.118.*

672 Sed difficultas est, an debeat per Barones probari spontanea voluntas dandi huiusmodi donatiua, & teneri dicit *Gregor.Lop.in l.6.tit. 25.p.4.gl.magna, Io.Solorz. de Iure Indiar.tom. 2.lib.1.c.1.n.36.*

Sed contrarium, & verius esse tenent DD. citati per *Lagun.sup.num.69. DD. in cap. quod latenter.de reg.iur.Guttier.pract.q.99. lib.1. Couar.in reg.possessor p.2.§.4.ex num.4.5.Burg.Paz consl.15.num.33.34. Rodrig.de anu. reddit. lib.1.q. 15.num.68.Fragos.de regim.Reip.p.1. lib.3.disp. 7.num.60.Nouar.de grauam.Vassall.tract.1.grau. 3.num.11.seqq.Lagun.sup.num.101. & seqq.* vbi etiam in Hispania.

673 Et in hac immemoriali nec causa,nec titulus coloratus allegari, & probari debet in his Vassallorum Impositionibus, *Lagun.sup.nu.74. 77.81.Menchac.Ill.qq.lib.2.cap.83.nu.35. Fragos.d.disp.6.nu.60.Capibl.sup.prag. tom.1.prag.1. num.219.*

674 Circa testes examinandos non sufficiunt duo testes, ob Iuris resistentiam in hac præstatione, *Auendan.de exequ.mandat.p.2.c.4.nu.11. Azeued.in l.1.tit.11.nu.12.lib.6.recopil.*

675 Testes Vassalli non iuuant, *Amaya in l. vnic.ex n.39.C.de aur.coronar.lib.10.*

676 Per famam publicam separatim, atq;specialiter articulandam, & probandam,non per vltimum generalem Articulum, qui fine omnium probationum interrogatoriis inseritur: *quod d. prædictis est publica vox,& fama, Molin. de primog.lib.2.c.6.num.38.Francb.dec.56.n.20. Nouar.d.grauam.3.nu.31. Capibl.d.pragm.1.nu. 224.Lagun.d.§.4.n.118.119.*

677 Bonafama specialiter,& testium opinio est articulanda,& probanda, vt in qualibet immemoriali, *Auendan.de exequ.mandat.p.1.c.6.nu.6. Molina d.1.6.ex num.30. Castill.de Tertijs c.27. nu.5.6.Cranct.de antiq.temp.1.p.§.quæritur n.38. D.Crespi obs.14.n.72.*

Maximè in Baronibus contra Vassallos,quæ præscriptio odiosa reputatur, *Garz.de expens. c.9.nu.8.Nouar.d.grauam.3.nu.22.23.*

678 Secus in alia immemoriali, non;cōtra Vassallos, *D.Crespi sup.nu.73.* Maximè si testes sint personæ graues, putà Clerici,Equites,& alij, indignitate constituti, *Molina sup.Lagun.d.§.4. n.123.seqq.*

679 Testes specialiter deponere, & exprimere dictum, nec sufficit referri ad Articulum generaliter in eo contenta,pro vt ibi sunt,vera profitentes, nisi aliqua iusta causa reddatur, *Veral.dec.71.in fine p.2.* Rota apud *Marchesan. de commiss.tom.1.fol.462.Nouar.d.grau.3.n.30.*

An probari possit per scripturas, immemorialis,diximus *sup.n.367.& seqq.*

680 Difficultas alia est,an Baro debeat probare munera per Vassallos singulis annis vniformiter fuisse præstita, ita quod alias diuersitas præstationum, seu difformitas in totum immemorialem infringat? Distinctio est, Aut difformitas est in specie, quia in vno anno gallinæ,aut perdices,altero verò Cuniculi, vel Capones, Vassalli præstiterint: Aut in quantitate,vt puta si aliquibus annis quinquaginta Regales,seu ducati,& alijs triginta,plus,vel minus solutum fuerit. In primo casu in totum præscriptio corruet propter manifestam coniecturam, quod non ex necessaria obligatione, sed ex libera voluntate huiusmodi difformia munera fuerint oblata,nam si tanquam necessariò debita soluerentur, tam notabilem specierum variationem, & sic obligationis substantiam,nec creditor, nec debitor de facili mutari permitterent. In secundo casu,cum difformitas non sit in specie,sed in quantitate,seu numero consistat, tunc verius est in minori saltim summa præscriptionem induci, quia minor est in maiori,*l.1.§.si quis simpliciter, ff. de verb.obligat.Cæcer.var.tom.3.c.1.ex nu.23.Capibl.prag.1.c.4.ex n.12.cum seqq.Lagun.sup.nu.134.seqq.*

681 Alia est difficultas,an hæc præscriptio procedat,tam quo ad proprietatem, quam quo ad possessionem,& manutentionem,ità quod Domini Vassallorum immemoriali non ostensa, vel interim quod de ea probanda, seu de petitorio agitur,Iuris exigendi, quasi possessione spoliari debeant.

De *iure* Hispano, probata possessione per 40.annos,Baro manutenetur.*Lagun.sup.n.140.*

De alio *iure* tractant *Capyc.dec.6.77.189. Gramm.vot.12.& cons.90. & 147. Intrigl.de feud.art.5.num.17.cent.2. Anna alleg.84. & sing. 556. Ponte cons.40. & 97. Thes.dec.208.Menchac.Illustr.cap.84.num.29. & c.85.seqq. Rouit. in prag.19 num.6.de baron. Lanar.in addit.ad Patrnum.in §.si quis per 30.tit.de feud.contend. n.71. seqq.Sess.de inhibit.c.5.§.10. & nu.33.46. Lagun. num.141.Giurba super Consuet.Messan. c.2.gl.2. p.1.nu.10.* Vbi distinguit inter seruitia soluta, & consueta, & inter insolita nimis Vassallorū libertatem infringentia, vt in illis manuteneantur,secus in istis, *Mastrill.de Magistr.lib.4. c.18.num.14. Nouar.de grauam.Vassall. tract.1. grau. 3.ex n.7.9. Capibl.de baron.tom.1.sup.prag. 1.n.229.seqq.*

682 Secus esset, si talis præscriptio esset interrupta,& post interruptionem non esset secuta alia,*Molina de primog.lib.2.c.6.num.46.47.* Vbi secus dicit in immemoriali,*Lagun.d.§.4.nu.143 & seqq.*

683 Et in casu proposito non solum sufficit realis interruptio,sed sufficit populi murmuratio, aut fama in contrarium, scil.quod exactio violenta esset,vel nullo iure subnixa in populo dicatur, *Isern.in c.1. quæ sint regalia.col.4.verb. Planstorum.Lucas de Penna in l.1. C.vt rustic.ad vll.obseq.Capyc. in Inuest.feud. vers.Collectarum, Greg.Lop.l.6.tit.25.p.4. gl. Magn. vers.& subdit bellissimè, Addit.ad Ludouis.dec.398.num.13.Nouar.*

nar. d. gran. 30. n. 62. ver. immò. Vbi quod rumor, aut etiam populi tumultus reddit improbabilem immemorialem, Amaya in l. vn c. C. de auro Coronar. lib. 10. nu. 40. Pacian. de pro iut. lib. 1. c. 29 num. 8. Seffe de Inhibit. c. 4. num. 3. §. fin. Balmased. de collect. q. 4. n. vlt.

684 Idem si præstationes essent factæ cum protestationibus, Put. dec. 8. tit. de pension. Roman. conf. 369. num. 14. Rota apud Cenc. de cen sib. dec. 233. Arez in. de solut. c. 21. num. 2. seqq. Mursestoit. var. lib. 1. c. 21. num. 22. Tusc. lit. P. conclus. 120. num. 13. seqq. Gratian. disc. 310. nu. 38. disc. 981. nu. 40. seqq. Cenc. de censib. p. 2. q. 5 art. 4. num. 19. & post eum Rota dec. 250. num. 7. post Pacific. de Salinian. dec. 44. nu. 8. 14. & apud Marcb f. de commiss. p. 1. fol. 97. Lotter. de benefic. lib. 1. q. 38 num. 205. Veral. dec. 231. num. 3. p. 2. Lagun. d. §. 4. n. 147. seqq. vsq; ad n. 157.

685 Benè verum Balmaseda de collect. q. 4 n. 18. distinguit inter præstationes, siue Vassallorum impositiones, quæ iuri naturali, & æquitati non resistunt; & inter eas, quæ notoriè iniustæ sunt, & rationi naturali, & Vassallorum libertati aduersantur, quarum illas tantum immemoriali quæri posse dicit, secus istas, post Boba ill. in polit. c. lib. 2. c. 16. nu. 118. Peregr. de iure Fisci tit. de præscript. nu. 25. Mier. de Maiorat. 4. p. q. 20. n. 82. & 3. p. qu. 15. nu. 8. Rodr'g. de anu. reddit. lib. 1. qu. 15. d. nu. 60 Boer. dec. 132. num. 4. Tonnut. de præcent. p. 2. c. 2. num. 39. D. Gutier. lib. 2. contro. 42. Klock de contribut. c. 2. nu. 43. D. Solorz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 1. c. 1. d n. 29. 36.

686 Sed non obstante tali distinctione contrarium tenet Lagun. d. §. 4. nu. 160. & seqq. Vbi citat omnes dictos allegatos DD. per Balmased. & dicit illos hoc nou dixisse, vel si dixerint, errasse, aut dixisse in aliis casibus, signanter Solorzan.

687 Et illa iuris repugnantia, & odio non obstantibus, seruitia illa personalia, siue Angariæ, & Perangariæ immemoriali præscribuntur, Afflictan t t quæ sint regal. ver b. Angaria, & in constit. Reg il in ip. quia frequenter, Capibl. sup. prag. 10. nu. 63. 63. & sup. prag. 1. num. 214. de Baronib. Martin. ref. 107. n. 20. Nouar. d. granam. 3. ex num. 12. Lagun d. § 4. n. 183. seqq. & cap. 25. Antun. de donat. tom. 2. lib. 3. c. 2. Vbi quæ sunt Angariæ, & Perangariæ, & quibus competant.

688 Immò sufficit quadragenaria, cum titulo, quæ æquiparatur immemoriali, Nam vbi lex seu statutum exigit immemorialem, quadragenaria, cum titulo sufficit, c. 1. de præscript. in 6. c. cum personæ, §. quod si tales, de priuil. in 6. Moliga de primog. lib. 2. c. 6. d nu. 51. vbi etiam Addit. prim. Vbi quod procedat etiam in Regalibus, Iurisdictionibus, post plures DD. Lagun. sup. num. 187. seqq. & n. 194.

689 Sed ipse Lagun. n. 195. seqq. contrarium dicit requiri immemorialem, cum hæ præstationes sint multum odiosæ, & respondet contrariis, post Castill. contr. tom. 5. cap. 93. §. 8. d num. 9. & 17.

690 Et licet aliqui dicant sufficere centenariã, quæ immemoriali æquipollet, Cyn. in l. 2. C. de seruit. & aqua q. 10. Capo l. de seruit. Vrb in. præd. c. 19. Balb. de præscript. 2. p. 5. p. principal. q. 6. nu. 24. Gabriel. com. conclus. tit. de præscript. concl. 1. n. 71. 73.

Tamen contra dicit Lagun. d. §. 4. num. 213. seqq. Vt in hoc sit differentia inter centenariã, & immemorialem, post Molina de primog. lib. 2. c. 6. n m. 43. & seqq. Couar. in reg. possessor. 2. p. §. 4 ex nu. 6. Andreol. contr. 401. nu. 45. Luca ad Franch. dec. 56. n. 1.

Ius patronatus concessio quando est perpetua videtur non esse locum præscriptioni, Trenchedin. co sult. 43. nu. 44. & consult. 80. num. 28. Salgad. de regia protect. p. 3. c. 10. n. 51. seqq.

Licet aliàs dictio: perpetuò non excludat præscriptionem 30. vel 40. annorum, secus 10. vel 20. Barbos. de diction. diction. 254. n. 14. Diximus sup. n. 595.

Beneficia reseruata non possunt optari, nõ obstante præscriptione immemoriali, Gratian. disc. 57. n. 7.

Sic Intrusus, in beneficio nullatenus acquirit aliquod ius in eo, etiam si per centum annos, & vltra possedisset, nam beneficium Ecclesiasticum sine canonica institutione acquiri non potest c. t. de regul. iuris in 6. Frances de Intrus. q. 105. num. 5. & seqq. & per totam q.

Et multi beneficiorum Ecclesiasticorum acquiri non possunt per præscriptionem, Cald. Pereira de r nouat. emphyt. q. 15. nu. 22. Barbos. in pastor. p. 3. alleg. 57. nu. 225. & in c. 1. de regul. turam 6. nu. 6 Mascard. de probat. conclus. 180. nu. 29. Cocc. in dec. 475. n. 3. Serafin. dec. 974. Penia dec. 232. num. 1. Frances d. tract. de intrus. qu. 71. num 44.

Si quis conseruat Instrumentum commune pluribus, nulla dari potest præscriptio in possessore, etiam quando est commune ratione vtilitatis, etiam si præscriptio sit immemorialis. idem in Sociis. Velad. sup. 48. nu. 37. & seqq. Pacian. d. probat. lib. 1. c. 64. num. 89. seqq. Escobar. de conscient. ollicit. p. 2. q. 2. §. 3. num. 12. Garz. de nobil. gl. 2. §. 1. ex num. 13. Pereyra de biftr. edit. tit. 9. ref. 2. n. 25. & seqq.

Nunquam in censibus, & Censualibus Bullaribus præscribitur pactum affrancandi, & restituendi sortem principalem, cum illum tamquam illicitum reijciatur, Couar. var. lib. 3. c. 8. nu. 6. Sess. dec. 110. num. 6. 7. Farinac. dec. 14. nu. 6. Med c. conf. 114. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 18. p. 5. nu. 62. & dec. 177. num. 17. seqq. Cenc. de censib. p. 2. c. 1. q. 3. art. 7. Anna alleg. 11. nu. 20. Hodiern. ad Surd. dec. 2. nu. 16. R. Martin. ad R. Reuert. dec. 573. nu. 2. Nos ad Rouit. dec. 33. & conf. 14. lib. 2. num. 3.

Præscriptio non currit existente contractu nullo, Cyriac. contr. 533. nu. 72. de qua re sup. nu. 408. & seqq. in princip. Franchol. de tra sact. qu. 79. num. Et manutentio non datur, si quis possideat, sed producat instrumentum nullum, Card. Luca

Luca de censib.disc.6. num.345.

Impeditur ex vitio litigiosi, etiam si labantur centum anni. *Cyriac.d.contr.533.nu.70.* Verum licet contra possessorem rei litigiosæ agatur via executiua, vtsi fuerit possessa per debitorem, post mille *Nos ad Rouit.cons.66. nu.* Tamen si possessor rem illã possederit per viginti annos, contra illum est præscripta via executiua, sed agitur via ordinaria. *Nos ibid.nu. 14. R. Marin. ad R. Renert.dec.427.*

Qui non est filius, nunquam præscribit filiationem, *Peregr.de fideicommiss.art.23. n.88.seqq. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.18.n.17.*

Possidens alieno nomine nunquàm præscribit, *Castrensis in l.neque fructuarium 8.nu.2.C.de vsufr. Gratian.disc.779.nu.22.per tex.l.malè agitur, C.de præscript.30.ann.* Vbi quod conductor diu res alienas tenendo, ius proprietatis sibi vsurpare non potest. *Antonell.de temp.legal.lib. 2.c.68.num.76.77.* Nec negotiorum gestor. *D. Mascettulus in allegat. impressa per Manfrell. ad Capyc. Latr.in dec. post primum tomum num.84. Xart.dec.71.n.7. D.Romaguer.ad Constol.ad st.t. Eugub.lib.2.rubr.30.n.54.*

Nec præcario possidens, nec pro 100.annos, *Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67.n.76.77.*

Nisi interuertat possessionem, etiam si rem possederit per mille annos, *Carac.de locat.tit. de præscript.nu.17. Antonell.sup.cap.73. num.26. D. Romaguer.sup.nu.55.56.*

Sic creditor, qui possidet pignus, illud nunquàm præscribit, quia est in mala fide, tanquã sciens rem esse alienam, nisi adsit obliuio, quod illa res pignorata sit aliena, *Oñat. de contract. tom.1.q.61.sect 3.n.33.seqq.*

E contra, possidente creditore pignus, contra ipsum non currit præscriptio, *Merlin.de pignor.lib.5.tit.1.q.21.n.32.*

Sic Administratores numquam præscribũt, *Larrea alleg.18.nu.5.6. Fermosin. in c.si diligenti num.12.tit.de præscript. D.Capparell.res.fiscal.73. num.9.*

Non præscribuntur Iura reseruata S.R.Ecclesiæ, in signum specialis priuilegii, *c.vnic.vbi gl.verb.non obstante, de Cleric.agrot. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67. nu.52.* Sic non præscribitur contra Romanam Ecclesiam ius superioritatis, *Tonnut.qq.ciuil.q.25.n.15.*

695 Contra spolium numquam præscribitur, etiam ex immemoriali, nisi per restitutionem realem rei occupatæ, *Bar.in l.certe.§.Iulianus, ff.de præcar.& in l.sequitur, §.si Dominus fundi, ff. de vsucap.Cyn. Bar. Bald. in l.si parte, C.pro emptore, Paris.cons.24.nu.10.11.lib.1.&* ex text.§.aliquando, instit. de vsucapion. decisum refert per Rot.Rom. *Put.dec.115.lib.1. Cassad.dec.6.de restit.spoliat. Mohed.dec.18.de restitut.spoliat. alias dec.342 Pontan.de spolio lib.3.nu.90.seqq. R. Rouit.cons.92.lib.2. Staib.iun. in addit. ad Staib.sen. cons.92. nu.13.* Maximè contra Ecclesiam, quæ semper restituitur, ex præsumpta ignorantia, propter absentiam, & mutationem Prælato-

rum, *Surd.cons.520. Barz.dec.48.*

Et procedit conclusio non solum contra Principalem ipsum, sed etiam contra quosq; successores Vniuersales, in quos transit ipsa res, in qua est commissum spolium, *Gabriel. comm.conclus.lib.5.tit.de præscript.concl.5.nu.1.2.*

Cum per vim ablatiuam, & expulsiuam contrahatur vitium spolii reale, & cum sit vitium reale transit in quemcumq; successorem, & ideò præscribi non potest, *§.furtiua instit.de vsucap.gl.in l.Pomponius, §.1. verb vitijs, ff.de acquir.poss.& ibid. Alex.nu.23. Rouit.d.cons.92. lib.2.* Et præscriptio dormit in spolio, *Tasson. de antef.vers.4.obs.5.nu.63. Rota ad Rouit.d.cons. 92.num.1.*

692 Sed quod præscribatur per 30. annos spolium, *Costa de facti scient.& ignor.cent.2.dist.60. num.25.* & post *num.50. Serafin.dec.1360. Farinac.dec.763. Gratian.disc.2.num.7.seqq. disc.113. num.1. Barbos.sup. Can.reintegrandæ nu.16. Alter Barbos. de præscript. in rubr. num.389. Staiban. resolut. 104. num.34. seqq. Vermigl. cons. 488. Dom.Cocc. dec.2090.nu.3. Rota rec.dec.21.nu.2, p.4.& dec.229.nu.28.& dec.508.nu.16.p.14. D. Palma dec.334.n.6. Menoch.cons.1050.* vbi decisum refert per Rotam Rom. meminit *Reg.Capyc.Latr.consult.88.num.11. Gipnagn.cons.4.lib. 1. Tasson.de antef.vers.4.obs.5.nu.63. Molign.altera .100.num.31.seqq. Rota dec.535.nu.9.seqq. p.4.tom.3.rec.* Vbi contra Ecclesiam 40. annorum, *Antonell.de temp.legal.lib.2.c.67.n.9.*

Immò etiam per decem annos, *Albert.dec.29. num.2. Masull.ad Capyc.dec.77 in fine.* Præcipuè in bonæ fidei possessore, *Rut.coll.357. Reg.Capyc.Latr.cons.88.n.15.* Et in hærede spoliantis. *Andreol.contr.245.*

693 Sed vt procedat prima opinio, potest procedere existente mala fide spoliãtis, *Gratian.disc. 173.num.2. Vermigl.d.cons.488. Staib.iun.d.cons. 95.num 15.*

Cum, vt sup.diximus, nulla sit præscriptio, vbi est mala fides, *c.fin.de præscript. Staib.iun. res.104.num.71.& 67.& seqq.* Diximus *sup.Canall.q.52. Gutier.Canon.qq.q.34.*

694 Vel quando adest arduum, & notorium spolium, & verisimiliter possit venire in cognitionem, etiam hæredum spoliantis, *Barbos. de præscript.sup.nu.390.* Et id propter malam fidem hæredum spoliantis, *Vermigl. in praxi tit.de remed.Canon. reintegr. annot.30. §.vnic.nu. 60. Nos ad Rot.d.cons 92.lib.2.*

Alia de spolio, *Castejon.§.spoliatus, spoliator. Tusc.lit.S.concl.385.& seqq. Sanfel.dec.397.* vbi *Addit. Mascard.de probat.concl.1324.& seqq. Cauaier.dec.539. Pac.Iordan.lucubr.volum.3. lib. 14.tit.14.& lib.12.tit.12. Ridolfin. in praxi cap. 14.* post mille *Sabell.§.spolium.*

695 Multa alia non præscribuntur, sunt. Non datur præscriptio quoad Canones futuros Ecclesiæ debitos, *Gratian.discept.912.nu.49.* Nec emphyteuta præscribit vllo vnquam tempore. Diximus *sup.in principio n.424.& seqq.*

Item

Item quo ad ius percipiendi Gabellas, apud Hispanos contra Regem, per *l.2. tit.14 lib.4. nou.coll.& l.1.tit.18.lib.9. Castill.contr. lib.7.c. 31.num.12.* Vbi nec etiam exemptio illas soluendi & *num.16.* Quidquid sit interminis iuris communis. *ibid. Antun. de donat, tom.2.lib.3. cap.1.*

696 Secus si cum immemorabili concurrat titulus aliquis, *Castill.ibid.n.13.*

697 Quid si completa esset præscriptio ista, antequam esset condita *d.lex.2. & l.1. Castill. sup.num.18.*

698 Vbi an Princeps possit tollere immemorabilem completam, & ius ex ea quæsitum, *ibidem.*

699 Pars Regni contra Regem præscribi non potest, *D.Aguila ad Roxas de imcompatibil.p.7. c.2.n.99.*

700 Nec Regnum sub feudo concessum contra Dominum directum, *Aguila sup.n.100.*

701 Quibus casibus non admittatur præscriptio, docet *gl.in c.cum non liceat,12.de præscrip.* hi sunt versus:

Hostis,schisma,minor.confinia,res sacra, dotes
Ecclesiæ nerans, laicus res spiritualis,
Visito, coniugium, via publica, liber, obedit,
Functio, res fisci, publicum ius, de repetundis,
Si vacat Ecclesia, suspensio, sub patre natus,
Vxor, conditio, si res non possideatur,
Res pupillares, his atque peculia iungis
Impedimenta vetant hac ne præscribere possis.

702 Præscriptioni an renunciari possit, distinctio est, vt præscriptioni quæsitæ renunciari possit, *Decian.obs.95.num.1.lib.3. Soccin. iun.cons.145.num.23.lib.1.Curt.iun.cons.331.nu. 44.Serafin.de iuram.priuil.51.num.8.Donad de renunciat.c.42.nu.13.& c.34.num.42.& cap.93. num.13.seqq.Antonell.de temp.legal.lib.2. c.108. Calà de ferijs qu.5.num.600.seqq. Palma alleg.1. nu.46.& alleg.2.n.12.15.* Vel saltim prorogari ad centum annos, *Palma alleg.3.n.136.138.*

703 Non solum expresse, verum etiam tacitè, putà quando renuncians cum iuramento promisit perpetuò attendere, & obseruare, *Surd. dec.64.num.32.Menoch.cons.201. nn.123. Guid. Pap.dec.199.Serafin.sup.n.9.Donad.sup. n.14.*

704 Futuræ præscriptioni decem, vel 20. annorum, in qua omninò exigitur bona fides; non posse renunciare, secus longiori, latè *Donad.d.c.42.n.15.& seqq.Calà sup.D.Rodoer.cons. 30.n.19.20.*

705 Præscriptioni 30 annorum non potest renunciari, *Iouins de solemnit.contract.gl.2.§.1.n. 166. ex Portio cons.64.nu.11.Gobius consult.52. n.135.Cyriac.contr.317.n.24.*

706 Præscriptionis renunciatio an inducatur ex impetratione priuilegii super eodem iure, ex præscriptione quæsito, *D.Aguila ad Roxas de incompatibil.p.7.c.4.n.16. Ricc.coll.2952. Anton. Augustin.in 4.compilat.decretal.c.1.de priuil.*

707 Præscribere hæres potest non obstante iuramento defuncti de non præscribendo, *gl.in c.si diligenti, de foro compet.Serafin.de priuil. iuram.priuil.51.n.10.D. Rub.de confus.cap.32. n.2.*

708 Vbi *n.6.* dicit etiam successorem præscribere, quod defunctus præscribere non potuit, *Nidus de regul.iur.in c.cum quis in ius, n.9.*

709 Sic iuramentum non tollit Præscriptionẽ, *D.Rosis lib.1.obs.11.n.77.*

710 Nisi sit litis decisiuum, *D.Rosis n.78.*

711 Præscriptioni videtur renunciatum in instrumento, quando partes promiserunt perpetuò obseruare, *Palma cons.92.num.14.* Sed non extenditur ad 30. annos, sed solum decem annos, *ibid.n.15.Barbos.in l.7.n.27. seqq. C. de præscript.30.vel.40.ann.*

712 Præscriptionem opponere, & allegare potest quis, quamuis iurauerit illam non opponere, *Guttier.de iuram.3.p.c.1.nu.15.*latè *Ripal.var.c.14.n.251.seqq.*

713 Sed distinctio est, Vt non possit renunciari illi 30. vel 40.annorum. secus triennali, vel 20. vel 30. annorum, *Antonell. de temp. legal.lib.2.c.108.n.11.*

714 De præscriptionibus, vltra citatos tractat *Coler post tract.de process.executiu.*
Fermosin,tract. de præscription.
Tusc.pract.conclus.lit.P.verb.præscriptio.
Scard.in lexicu,§.præscriptio,Caluin,eod.§.in lexic.Hartman.de præscriptionibus.

APPENDIX AD QV. XLIII.

QVo ad præscriptionem seruitutis discontinuæ Videndus *Sabell. resol.c,7.nu.4.cap.14 nu.22.23.Sousa dec.41.*

Quo ad *tex.l.procula,ff.de probat.* Videndus *R.Marin.ad Reuert.dec.135.*

Quo ad præscriptionem aduersus ius collectandi videndus *R.Marin.ad Reuert.dec.136.*

Quo ad dicta, quod actio Nullitatis præscribatur 30.annis, *Balduc.de dote dec.32.n.44.*

Ad *num.948.* In conditionalibus non currit præscriptio, nisi verificata conditione, *Merlin. de pignor.lib.5.q.21.n.52.& seqq.*

Quoad præscriptionem nobilitatis, Mercatura an deroget nobilitati, *Ansald.de commerc. in discursu generali n.70.& seqq.*

In annuis debitis Ecclesiæ, si per 40. annos non soluit præscribit, & illi non competit restitutio in integrum, *D.Romaguer.ad Synod.Gerudens.fol.433.nu.116.& seqq.* signanter *n.176.*

Licet beneplacitum Apostolicum præsumatur per 30.annos, cum obseruantia, post mille *Sabell.§.beneplacitum nu.7. Maufrella ad Capyc. Latr.dec.19.nu.15.Staib.obs.40.nu.1,2.*contra *nu.18.Rota p.17.dec.7.n.23.*

Secus post Bullam Vrbani VIII. *Sabell.sup. Rota p.10.dec.219.p.11.dec.47.num.12.dec.314. num.10.& seqq.dec.319.nu.38.dec,340.num.27. p.13.dec.191.n.13.& seqq.*

Bulla prædicta non procedit inter duas Ec-

clesias, *Rota p.14.rec.dec.10.num.13.dec.209.nu.7.contra p.13.rec.474.nu.1.*

Non comprehendit census impositos in bonis secularibus, antequam bona illa transiuerint ad Ecclesiam, *Gales in commentar. ad dictam Bullam Vrbani VIII n.3.& 6.fol.191.*

Præscriptio Tertii possessoris respectu hypotecæ. Videndus etiam *D.Romaguer, ad Constitut.ad statut.Eugub.fol.256.n.13.*

SVMMARIVM.

QVÆST. XLIV.

Quid sit confusio in genere. n.1.

Quid sit confusio Iurium.nu.2.3.

Quando fiat confusio obligationis.n.4.5.6.

Quando iura duorum deuenerint ad vnum, an, & quando confundantur? n.7.8.9.

Confusio non fit, nec in casibus, quibus compensatio locum habet.n.10.

Confusio propriè intelligitur, quæ perpetua est, ut separari non possit, nec discerni, & vbi in aliam materiam transit. Ibi exempla.nu.11.& à nu.12.ad n.19.

Confusio fit quando creditor succedit debitori. Sed an confundatur actio hypotecaria? n.20.& à n.21.ad nu.76. Vbi tota materia confusionis in creditore succedente debitori, vbi ampliationes, & limitationes, & n.89. Sed vide nu.90.& seqq. & n.156.& n.290 320.

Creditor succedens debitori confundit suum creditum, quod procedit nedum quoad ipsum debitorem, sed etiam quoad fideiussorem.n.77.78. Limitatio. n.79 80.82.83.

Si defunctus obligauit rem suam pro alieno debito, ei, qui sibi successit, non confunditur hypoteca.n.81.

Cessionarius creditor si succedat debitori cesso confundit creditum sibi cessum.n.84.

Quid si cedens succedat cesso, & è contra.n.85.

Quid si cedens succedat Cessionario, vel è contra. num.86.

Non extinguitur hypoteca quando hæredi superuenit ex iure cesso ab alio post aditum hæreditatem. num 87.

An actio empti, & venditi confundatur aditione. num.88.

Quod extinguatur actio hypotecaria quo ad creditorem, secus quo ad debitorem.n.89.

Sed pro resolutione an confundatur, & extinguatur actio hypotecaria, si creditor succedat debitori, sunt distinguendi plures casus, quando hæres adiuit cum beneficio legis, & inuentarij, & tunc nõ fit confusio.nu.90.91.92.93.94.95.96. Debet fieri inuentarium cum descriptione debiti hæredis.num.97.

Sed quod hæres non confundat, & extinguat sua iura, quamuis Inuentarium non faciat, num.98. & à n.99.ad n.107.& n.112.

Sed quod confundatur.n.108.109.110.111.

Ius confusionis, & ius creditoris, si eodem tempore concurrant quid sit præferendum.num.113. Vbi etiam actio personalis competens hæredi, nisi confusione debilitetur ex iure passiuo defuncti, nõ elidatur exceptione.

Quando hæres est simpliciter, perpetuò, & irreuocabiliter hæres, siue faciat inuentarium, siue non extinguitur actio personalis, & hypotecaria. num.114.

Non fit confusio quando hæres est reuocabiliter, quia grauatus fideicommisso, nam potest retinere creditum, nisi specialiter prohibuerit testator num. 115.& à nu.116.ad nu.161. Vbi ampliationes, & limitationes.

Sed quid dicendum circa fructus perceptos per hæredem, an illi cedant lucro ipsius, & excomputentur in ipsius creditum, vel non.nu.162.& à nu. 163.ad num.173. Vbi hæres, qui à creditoribus hæreditarijs ex remissione, vel transactione habuerit aliquid, hoc hæreditatis lucro non cedit, nec alijs creditoribus, aut fideicommissario restituendum.

Imaginaria solutio tantum est concedenda quando extat pecunia, vel mobilia in hæreditate.n.174.

Possessor hæreditatis reuocabiliter, non respectu fideicommissi, quo grauatus sit hæres, sed respectu aliorum creditorum, non extinguatur hypoteca. num.175.

Quando hæres fecit restitutionem hæreditatis ignoranter, credito non deducto, competit ei vtilis hypotecaria.n.176.

Non extinguitur hypoteca quando adita hæreditate, agitur de hypoteca rei alienæ apud hæredem non existentis, sed apud alium tertium.n.177.

Quid quando creditor adiuit hæreditatem debitoris, & res hypotecata est in hæreditate, & sic dominium est acquisitum ipsi creditori in re hypotecata ex titulo hæreditario, sed alius habet hypotecam in ipsa re non à defuncto, sed ab alio, quæ est posterior hypoteca hæredis. n.178.

Quid quando creditori est delata hæreditas sui debitoris, sed antequam adeat, ipse contraxit aliam hypotecam ad fauorem sui creditoris generalem super omnibus suis bonis.n.179.

Quid quando creditori succedit fideiussor sui debitoris.n.180.181.

Quando sunt plures rei debendi, & vni eorum succedit creditor.n.182.183.184.185.186.187.

Quid quando hæredi adeunti fuit euicta vniuersa hæreditas.n.188.

Quid dicendum quando debitor succedit suo creditori, an fiat confusio.num.189.190.à num.191.ad num.196.

Quid operetur inuentarium in hærede? nu.197.& à n.198.ad n.217.& à n.267.cum seqq.

Hæres sinè inuentario, an, & quando teneatur de proprio.n.218.& à nu.219.ad nu.236. Vbi tota materia, & à n.245.ad nu.266. Vbi ampliationes, & limitationes, & n.286.seqq.& num.311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. & num.325. 326.

Aditio hæreditatis, an, & quando præsumatur.n.237 238.239.

Hæres adiens hæreditatem tenetur soluere debita de-

defuncti.nu.240.241.242.243.244.245. Vbi de solemnitatibus inuentarij, & de illius priuilegyi, & nocumentis.

Multi sunt casus, in quibus hæres non conficiens inuentarium non confundit actiones. n.286. & à num. 287. ad n.310.

Si creditor succedat vni ex duobus reis debendi, vel debitor vni ex reis credendi, quid. n.318.

Actionum confusio etiam personalis non fit quando defunctus obligasset rem suam ei, qui postea sibi hæres extitit, non pro suo, sed pro alieno debito. num.319.

Hæres quando eius actiones non confunduntur per inuentarium, vel aliter, si habet instrumentum liquidum potest absque alio iudicis facto, de suo credito, de bonis hæreditarijs sibi satisfieri. n.320.

Hæres cum Inuentario, ratione rei vendita per testatorem, & ab eo euicta, cum euictionis actio oriatur ante testatoris mortem, & aditionem hæreditatis, tenetur à se met ipso de bonis hæreditarijs exigere, & sibi soluere duplum pro euictione. n.321. Immo de suo credito censetur hæres sibi satisfecisse per fictam, & imaginariam solutionẽ. nu.322.

Verum si vellet rem aliquam hereditariam sibi appropriare, posset; sed requiritur factum Iudicis, & citari alij creditores. n.323.324.

Non confunduntur actiones quando ante successionem contra debitorem erat lis contestata. n.328.

Licet fiat confusio, & actionum extinctio quando creditor succedit debitori, & è conuerso, hoc procedit agendo, secus excipiendo. n.329. Et si non potest petere potest retinere. n.330.

Hæres institutus iure certa non tenetur ad solutionem debitorum defuncti; & quando secus. n.331

Hæres agens contra factum defuncti repellitur, nisi iura distincta sint, puta mater alienauit domum filij, filius est hæres matris, certe non potest agere contra emptorem; nam iura sunt confusa, & extincta per aditionem hæreditatis matris. n.332.

Nec potest defunctum repræsentare per partem, cum repræsentatio sit indiuidua. n.333.

Verum aliquando confusio excluditur, & iura distincta manent, & tunc hæres agens ex iura distincto, sibi aliundè competente, quam ex hereditate, non potest exceptione repelli ex persona defuncti, quem in tali iure non repræsentat. n.334. Puta si hæres non est in totum hæres. n.335.

Sic hæres confundit iura, quæ habebat tempore aditionis, non ea, quæ acquisiuit post aditionem. n.336.

Ita si filia renunciat in beneficium patris, vel per statutum sit exclusa ab illius bonis, admittitur ad bona fratris, qui successit patri, nam illa bona non sunt amplius paterna, sed fraterna. n.337.

Sic, si hæres vendat hæreditatem aditam, emptor absque Cessione expressa potest conuenire debitores hæreditarios, etiam executiuè. nu.338. Et defectus actionis directa non impedit confusionem iurium in emptore hæreditatis, nec in alijs, in quos transfertur actio vtilis tantum. n.339.

Iurium confusionem impedit limitatio dominij. num. 340.

Confusio Iurium est inevitabilis, vbi est vnicum patrimonium. nu.341.

Confusio Iurium, & actionum inducta ex vnione patrimoniorum, submouetur ex eorundem diuisione. n.342.

Fideicommissarius vltimus vocatus, ob confusionem iurium non reuocat alienationes factas à grauato, cuius est hæres. Et confusio iurium vltimi possessoris feudi non admittitur ob vinculum restitutionis feudi debiti directo Domino. n.343. Prout in emphyteusi, quia reuertitur, linea finita, ad directum Dominum. nu.344. Quid in fideicommisso conditionali. n.345.346.347.348

Non datur confusio in casu, quo hæres velit retrahere rem venditam per defunctum, vigore statuti. num.349.

Hypoteca cessat per translationem dominij rei hypotecatæ in creditorem. n.350.

Etiam si reuocetur dominium à creditore, mediante retrouenditione. n.351.352.353.

Hypoteca semel extincta, non possunt causam habentes à debitore in re iam hypotecata, ex lucri causis amplias molestari. n.354. limita. n.355.

Hypoteca vsusfructus, acquisita proprietate à debitore hypotecante, confunditur. n.356.

Sic etiam si quis sit creditor hereditatis, si emat hereditatem non potest vti actione subsidiaria, nec cessione contra se ipsum. n.357.

Sic si Titius sit creditor Caij, & postea idem Caius donet omnia bona sua Titio, ab illo die donationis extinguitur primum creditum. n.358.

Seruitus extinguitur quando fundus v. g. super quo est illa, deuenit ad Dominum sine spe alicuius reuiuiscentiæ; nisi non paterat aditus ad alterum fundum preterquam per antea seruientem. num. 359. Idem in vsufructu. n.360.

Alij DD. Tractantes de confusione. n.361.

Quid sit Confusio Contractus, Et in quo differat à Nullitate Contractus.

Quæst. XLIV.

1 CONfusio in genere est, & fit quando Dominus alicuius rei, recipientis functionẽ in genere suo, tradit rem alteri, qui illam rem confundit cum alia sua re eiusdem speciei, nam tunc Dominus amittit dominium illius rei, & sic extinguitur præcedens obligatio, & nascitur personalis ad aliam rem eiusdem speciei. *Oñat. de contract. disp. 21. nu. 165. & seqq.*

2 Confusio Iurium est vnio legalis statuens ex Iure defuncti, & hæredis libero, iuxtà tempus aditionis, non beneficiatæ, vnicum ius hæredis, in quo repræsentatur defunctus, *Doctiss. D. Rubeus Tract. de confus. c. 1. nu. 19.* vbi definitionem hanc benè explicat.

3 Seu est debiti, & crediti in vna eademque persona, peremptio, *D. Gutier. de compensat.*

tom.

*tom.1.q.9.num.83.85.*vbi *nu.88.89.& 90.*dicit, quod non sit neq;exceptio,neq;modus obligationis tollendæ ex voluntate alterutrius depēdens,sed extinctio obligationis ipsius, & consequenter actionis,ex ea antea competentis,nā fieri nequit per rerum naturam, vt sui ipsius idem sit debitor,& creditor, ex *tex. l.ne cum filiofam.16.ff.de furtis. l.hæres à debitore, ff.de fideiussor.*

4 Confusio fit obligationis, quoties in eandē personam,& creditoris,& debitoris ius deuenit, hoc est cum,vel debitor creditori, vel creditor debitori extitit hæres. *l.debitori 50.ff.de fideiussor l.licet,C.ad l.falcid.l.75.§.fin.ff. de iure Fisci, l.8.& 17 ff.de his,quę vt indign.l.fin.C.contrar.iudic.tutel.l.2.§.cum quis,ff.de hæred.vendit.l.5.C.de hæred.action. D.Guttier.sup.lib.2. q.19.num.50.* licet *Napodan.in Consuet.Neapol.incip.si quis,vel si qua,num.235.* dicat confundi,si debitor succedat creditori,secus è contra, R.*Ponte cons.143. num.7.*

5 Immo est eadem,ac contributio, & promiscuè vsurpantur à Iuris Authoribus,vt in *l.quod ratione.§.quod vulgo,& §.si filio. §.quæsitum.ff.ad l.falcid.*

6 Et hæc contributio, & confusio congruit etiam compensationi, nam hæc confusio facit, vt debito,credito,confusis,vtrumq;tollatur,quia hæc est vi. confusæ obligationis, *l.debitori 50. ff.de pactis. D.Guttier.d.q.19.nu.51. & lib,1.q.9. num.81.* vbi *num.82.* dicit esse differentiam inter vtramque,scil.quod in compensatione,quia quis est creditor debitoris.*l.1.ff de compensat.*In confusione,quia idem est debitor, & creditor sui ipsius.

7 Quando iura duorum deueniunt ad vnum, & sunt in eadem persona; tunc ea remanent distincta,nec confunduntur, ac si duæ essent personæ.*l.1.* vbi *Bald.ff.de offic.consul.Surd.dec. 153.num.16.*vbi *Censal. & Hodiern. Idem Surd. cons.91.nu.19.Fontanell.dec.194.n.16.*

8 Idem quando quis est obligatus vigore affectus Territorij,v.g. Si intercedat secunda obligatio, vigore Instrumenti mutui,transfusa fuit prima obligatio in secundam obligationem, ex qua transfusione resultant duo effectus,primus est, quia inducitur nouatio prioris obligationis,quæ nihil aliud est, quam transfusio vnius debiti in aliud, quæ semper inducitur quoties fit dicta transfusio,etiam si non dicatur.Secundus effectus est,quia extinguitur omnino prior obligatio,& contractus, & remanet secundus, nec redditur vmquam ad primum, cum sint incompatibiles, nec possint simul stare, *DD. in l.singularia.ff.si cert.petat. Baz.dec.20.num.8. Mastrill.dec.40.num.1.Muta dec.53. Amatus res. 50.nu.5.Farinac.dec.373.nn.42. in Posth.tom.2. Castill.dec.5.num.40.D.Capon.discept.139.nu.2. seqq.lib.3.*

9 Sic aditio hæreditatis creditoris vnius ex correis debendi non extinguit hypotecam quo ad alios,*Merlin.de pign.lib.5.tit.1.q.14.n.106.*

10 Confusio non fit,nec in casibus, in quibus compensatio locum habet,nec etiam in illis,in quibus refellitur,*D.Guttier.sup.lib.5.qu.18.nu. 104.105.106.*

11 Confusio propriè intelligitur,quæ perpetua est, vt separari non possit,nec discerni, & vbi in aliam materiam transit, nam quæ potest separari,proprie confusio non est, sed commixtio,quæ temporalis dicitur, & inter se differunt,*gl.in l.idem Pomponius,§.sed si plumbum,* & ibi *Bart.ff.de rei vendic.Anchar.cons 114.num.2. Fachin.lib.11.contr.c.51.Cauall.qu.828.num.74. Papon.cons.60.nu.10.*

12 Sic bona data in dotem ab vxore viro, confunduntur durante matrimonio cum bonis viri, sed resolutiuè quatenus non soluatur matrimonium.*Cauall.d.q.828.n.84.*

13 Nam licet vnionis ratione, alterius etiam rei naturam assumat.*Bart.in l.4.§.cato,num.2.ff.de verb.obligat.Peck.de testam.coniug.lib.4.c.34.nu. 2.Gratian.disc.276.nu.57.Schrad.cons.23.nu.61. Tusc.lit.V.concl.229.n.230.*

14 Et coniugalium bonorum confusio, licet possit resolui, tamen pro eo tempore, quo durat,perfectæ vnionis effectum habet, & facie res communes.*Rausner.dec.7.n.22.lib.2.*

15 Et cum confusis,bonis Societas inter coniuges contracta est.*Nepita ad Consuet.Catan.tit.3. n.44.Muta ad Consuet.Panorm.43.Gratian.disc. 336.nu.20.*

16 Idem est in concessionibus inter viuos, vt res ad tempus, vel ad certum personarum genus concessa, nec confunduntur, quia finito tempore,vel extincto illo personarum genere, ad concedentem reddit,*l.illud,C.de legat. auth. sed si quis,C.de secund.nupt.l.2. & 3. C.de donat. qua sub modo. Peregr.de fideicom.art.32.num.77. Giurba sup. Consuet.Messan.c.1.gl.5.p.1.num.1. & seqq.*

17 Inter coniuges bona omnia pręsentia, & futura,corporea,vel incorporea, confunduntur, tam, & si ex prospera fortuna obuenerint,instar Societatis vniuersalis, *Mastrill.dec.75.n.11. Molina disp.412.num.1.422.num.3. Felic.de societ.c.14.nu.1 n.12.Giurba sup.n.16.*

18 Nisi aliter inter coniuges sit conuentum, *Giurba sup.gl.3.n.47.& d.gl.5.n.17.seqq.*

19 Et quia societas inter coniuges est resolubilis,laudemium Domino non debetur,si confusis coniugū bonis,emphyteusis inter eas trāsferatur. *Burg.de laudem.p.2.inspect.56.num.2.3. Giurba sup.n.28.*

20 Confusio fit quando creditor succedit debitori,*l.Mutianæ,in fine, ff.de condit.& demonstrat.l.stichum,§.aditio ff.de solut.Negus.de pignor. p.5.membr.2.num.49. Mantica de coniect. lib.11. c.31.num.31. Oñat de contract. tom.1.tit.20.disp. 61.sect.1.n.12.* Cum actio, & passio non possit esse in eodem subiecto,*l.suo.§ penult.ff.de leg.1. Mohedan.dec.8.alias 190.n.3. de appell. Franch. dec.39.nu.2.dec.518. Afft.dec.237.nu.4. Rota Ian.dec.45.Vrsell.concl.iur.concl.36.n.1.2. Scacc.*

de

de commerc. §. 6. gl. 1. n. 24. Vaz axiom. Iur. lit. A. num. 65. & lit. D. n. 17. Bich. dec. 330. Barbos. in l. debitori C. de pactis. Card. Luca de legit. disc. 31. n. 13. de credit. disc. 34. n. 6. disc. 36. n. 22. disc. 40. 41. de donat. disc. 29. n. 4. de hæred. disc. 28. n. 4. & disc. 22. Olea de cess. iur. tit. 4. q. 1. num. 3. Valent. Illustr. iur. tract. 4. c. 7. Ciroc. disc. 28. nu. 17. Posth. dec. 71. n. 1. Rota rec. dec. 668. nu. 2. p. 4. tom. 1.

21 Verum creditum hæredis in aditione estinguitur, non per viam confusionis, sed per quandam fictam, & imaginariam solutionem, *Surd. dec. 204. n. 10. l. debitori, C. de pactis. l. Vranius 72. ff. de fideiuss. l. stichum. §. aditio. ff. de solut. Maur. de fideiuss. p. 2. princ. sect. 10. §. 14. de solution. c. 2. §. 11 Affl. dec. 237. n. 3. Ponte cons. 8. nu. 2. 9. Thes. q. 44. n. 33. lib. 3. Pacific. de Saluian. insp. 5. c. 1. num. 135. Serafin. dec. 872. nu. 3. Surd. cons. 195. n. 6. Gratian. disc. 204. nu. 6. Fab. in C. lib. 8. tit. 8. defin. 11. Sesse dec. 49. n. 31. Andreol. contr. 313. n. 44. Mellius alleg. 52. nu. 29. lib. 2. Card. Luca de cred. disc. 40. nu. 17. & in suppl. d. sc. 164. n. 3. Conciol. alleg. 17. nu. 18. Vrceol. in appendic. ad consult. 79. ad n. 10. & seqq. Luca ad Franch. dec. 80. Gobius consult. 122. nu. 8. seqq. Caroll. dec. 267. nu. 7. Peuting. dec. 479. n. 7. 8. Bich. dec. 330. n. 7. seqq. Tusc. lit. H. concl. 52 n. 5. Casanat. cons. 10. num. 72. 91. 92. & cons. 23. Amat. res. 56. num. 1. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 7. n. 38. Lara de vita homin. c. 11. nu. 33. Idem Card. Luca de legit. disc. 36. n. 13. de hæred. disc. 28. n. 4. Merlin. de pign. li. 5. q. 14. Barbos. in l. 34. ff. solut. matrim. Farinac. in repert. vlti. volũ. q. 4. Bich. d. dec. 330. n. 6. & seqq. Tusc. lit. H. concl. 52. Rota dec. 331. p. 18. rec. Sabell. §. aditio. n. 4. §. solutio. n. 65.*

22 Cum additio illa habeatur loco solutionis, *Affl. d. dec. 237. nu. 3. & seqq. Milanens. dec. 13. n. lib. 1. Gratian. disc. 203. num. 4. Surd. dec. 170.* vbi *Hodiern. & Censal. Menoch. cons. 183. num. 35. Serafin. dec. 967. Rota diuers. dec. 680.* & apud *Ludouis. dec. 67. num. 10. 15. Casanat. d. cons. 10. n. 72. 91. 92. & d. cons. 23. Marescot. lib. 1. c. 37. Peregr. de fideicom. art. 35. num. 15. seqq. Amat. d. res. 56. nu. 2. Andreol. contr. 361. num. 3. Gratian. disc. 550. num. 28.* plures apud *Merlin. de pign. lib. 5. qu. 14. num. 6. 7. 13. 14. Barbos. in d. l. quæ dotis, 34. in princ. ff. solut. matrim. Rota dec. 349. n. 1. 7. dec. 438. num. 4. p. 5. rec. dec. 39. nu. 1. & 6. p. 6. rec. Tomat. dec. 99. num. 54. Palma consult. 79. nu. 8. Peregr. cons. 66. nu. 7. lib. 4. Onat. de contract. tom. 2. tract. 20. disp. 66. num. 12.* post *Negusant. de pignor. p. 5. membr. 1. n. 49. Mantica de tacit. lib. 11 c. 31. n. 31.*

23 Verum quidquid sit, quod sit extincta actio personalis respectu hæredis, non est extincta actio hypotecaria competens super bonis debitoris defuncti pro eius credito, *l. cum quis, §. fin. ff. de solut. Rolan. cons. 65. num. 15. 16. lib. 2. Surd. cons. 7. num. 20. 21. Farinac. d. qu. 4. nu. 16. Roderic. de anu. reddit. lib. 2. c. 19. nu. 4. & 36.* vbi explicat, *Statil. de Saluian. interd. insp. 5. cap. vnic. num. 145. Sesse dec. 46. num. 12. Merlin. de pignor. lib. 5. c. 14. num. 8. & 10. Milanens. dec. 13. num. 9. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 35. nu. 3. Tusc. lit. H. concl. 52. num. 10. Gratian. disc. 204. nu. 23. Franch. dec. 80. num. 12. & 21. & dec. 318. nu. 2. Menoch. cons. 89. nu. 153. Asin. de execut. §. 7. c. 74. Amat. res. 56. num. 10. Bossius de patr. potest. c. 8. D. Rubeis de confus. c. 19. n. 84. Lara de vita homin. c. 11. n. 34. 35. Rolan. de inuentar. p. 4. §. An actio hypotecaria n. 9. & seqq. Cephal. cons. 395. n. 154. Menoch. cons. 89. nu. 3. & seqq. Rota rec. dec. 759. n. 3. 4. p. 2. Vrsill. concl. 36. n. 26 seqq. Christin. dec. 22. nu. 9. & seqq. vol. 4. Sabell. §. inuentarium n. 8. vers. quod præscenet.*

Sed non desunt dicentes hypotecam expressam non confundi, secus tacitam, *Casal. cons. 393. lib. 4. Vrsill. d. conclus. 36. n. 20. seqq.*

24 Et illa regula, quod actio, & passio non possunt stare in eodem subiecto, in hypotecaria cesset illa ratio, cum sit actio in rem, & sublata actione personali, durat hypotecaria. *l. 2. C. de luit. pign. Rolan. de inuentar. p. 4. §. an actio num. 8. Galuin. de æquitate lib. 3. qu. 356. D. Gobius consult. 122. nu. 2. 3. Statil. de Saluian. insp. 5. c. vnic. num. 145. Sesse d. dec. 46. num. 12. Merlin. d. qu. 14. num. 8.*

25 Maximè si hæres creditor in consulto adiuit hæreditatem, vel habens ab eo causam molestari contingat a Creditoribus posterioribus defuncti, nam respectu eius, quod sibi auelli potest ab aliis perfecte, & irreuocabiliter dominus factus non fuerit, ius hypotecæ, & anterioritatis, in tactum remanet, nec per aditioné absq; inuentario factam in aliquo diminuitur, vel læditur, post alios *Sesse d. dec. 46. n. 34. Franch. dec. 80. n. 12. Scappuc. de Saluian. lib. 1. qu. 18. n. 4. Amat. res. 56. n. 4. Card. Luca cit. de debito, & credit. disc. 40. nu. 29. Gobius d. consul. 122. num. 3.* Vel dolo partis aduersæ. *Infrà n. 290.*

26 Quamuis apud hæredem sine inuentario ius hypotecæ, & anterioritatis, inutile, ac inefficax fuisset, *Phænuc. de inuentar. q. 7. n. 93. Sesse d. dec. 46. n. 30.*

27 Sed posset vtiliter cedi alteri, ad hoc vt ille vti posset contra creditores posteriores, *Franch. d. dec. 80. num. 21.* vbi decisum refert, *Scappuc. sup. lib. 1. q. 18. nu. 3. 4. Hodiern. ad Surd. dec. 170. num. 12.*

28 Nam non videtur inconueniens, quod actio, quæ apud creditorem post solutionem sibi factam inutilis est, alteri postea cessa efficax sit, & vtilis, vt in casu *l. in creditore 38. ff. de custion. Noguerol. alleg. 11. nu. 62. Olea de cess. iur. tit. 5. q. 4. num. 10. DD.* apud *D. Gobium d. consult. 122. nu. 4. 5. 6.*

29 Sed contrarium est verius, nam per aditionem hæreditatis debitoris à creditore factam absq; inuentario confusa nè dum, sed perempta, ac extincta sit omnis actio, & hypoteca adeuntis, quam habebat à defuncto, in eius bonis, *d. l. stichum, §. aditio. ff. de solut. l. si debitori, 51. & l. Vranius 72. ff. de fideiuss. l. debitori. C. de pactis. l. licet 14. C. ad l. falcid. R. Ponte cons. 8. lib. 1. Phænuc. de Inuentar. p. 7. nu. 92. Sesse dec. 49. n. 31. Fab. in C. lib. 8. tit. 8. defin. 11. Thomat. dec. 97. num. 50.*

Gra-

Gratian.disc.204.nu.26. Statil.de Saluian.insp.5. c.vnic.n.138.Merlin.de pign.lib.5.d.q.14. num.6. & 95. Andreal.contr.313. num.44. Melius alleg. 52.nu.29.lib.2.Carrill.dec.267.nu.6. vbi de credito dotali, *Peutinger. dec.479.nu.7.8. Bich.dec. 330.num.7.seqq.Card.Luca d.disc.40. num.27.& in suppl.disc.164.n.3. Roderic.de ann.redit.d.c.19. num.33.*

Reprobato *Franch.d.dec.80.* dicit *Conciol.alleg.17.num.18.& seqq.* vbi decisum refert, *Vrceol.in 2.appendic.ad consult.49. nu.10. & seqq.* vbi etiam decisum refert. *Card.Luca sup. nu.34. Carl.Ant.de Luca ad Franch.d.dec.80.*

30 Sic confusa actione per aditionem hæreditatis absq; Inuentario, illa non potest cedi nec transferri, ad finem se tuendi aduersus posteriores creditores, *Negus.de pignor.p.5.num.56. Fab.in C.d.defin.13.Rota dec.450.num.3.p.2.rec. Thomat.d.dec.99.num.5.Merlin.qu.49.num.103. Conciol.d.alleg.17.nu.29.seqq. Luca ad Franch.d. dec.80.num.6.Vrceol.sup.nu.16.* Bich.dec.330.nu. 9.& seqq.

31 Et licet *Negusant.de pignor. 5.p. num.54.sup. citatus*, & alii dicant non extingui hypotecam, si bona defuncti reuocabiliter fuerint quæsita debitori, Tamen illorum opinio debet intelligi, si reuocabilitas sit, si debitor successit Creditori, iure alicuius fideicommissi, & cum onere restituendi bona, secus si iure directo, & titulo irreuocabili fiat illius hæres, vt benè distinguit *Gratian.d.disc.204.num.25.& seqq. Roderic.d. c.19. num.38.* Alias non daretur casus, quo successio haberet vim solutionis, *Luca ad Franch.d.dec.80.nu.3. Andreol.contr.313. n.49. Conciol.d.alleg.17.nu.22.Vrceol.sup.n.9.& seqq.*

32 Cuius distinctionis rationem ponunt *Negusant.p.5.nu.55. Merlin.d.q.14.n.95.lib.5.de pignor.Gabius d.consult.122.n 8.9.10.11.12.*

33 Tamen secus est quando creditor antequam moreretur, hypotecam in alium transtulisset, quia tunc si debitorem hæredem relinquat, quamuis hæreditatis aditione confundatur directa hypotecaria, non tamen confunditur vtilis in Tertium traslata. *l.si hæres l.2.*& ibi *Bart.ff.ad Trebell.l.hæreditatem,*& ibi *gl.in fine. ff.de donat.l.quis ergo casus, ff. de pecul.legat. Paul.cons.395.Negus.de pignor.3.p. membr.1.nu. 56.*Roderic.*d.c.19.n.33.*

34 Sic etiam non posset hæres creditor defuncto cum hypoteca agere contra Tertium possessorem rei hypotecatæ, quia tenetur habere ratum factum defuncti, *l.cum à matre, C.de rei vendicat.* Et obstat sibi euictionis exceptio, *l. vendicatem.ff.de euiction. Roderic.d.cap.19.num. 34.36.*

35 Quæ diximus isto casu hypotecam confundi aditione hæreditatis, limitanda sunt, primo quando alius creditor posterior, qui habet in eadem re hypotecam ageret aduersus hæredem, tamquam tertium possessorem, hypotecaria, ad auocandam rem ipsam, nam tunc hæres posset se tueri opponendo de sua hypoteca anteriori. Nec obstat, quod rei suæ non potest hypotecam habere, *d.l.neque pignus.* Vel quod dominio superueniente confundatur hypoteca, quia hoc procedit quatenus res per alium non auocetur, sed quatenus alius tentat rem auocare, licet Domino se tueri exceptione anterioris hypotecæ, *Cranet.cons.248.& 202. Capye.dec.43.Affl.dec.8.& 16.Boer.dec.47.nu.4.l.si posteriores, vbi gl.Bart.& Salyc. C.si antiqu.credit.Negus.sup.nu.52.Roderic.sup.d.c.19.*vbi *num. 33.*impugnat, & benè *Negus.sup. vers.Quartus casus.n.53.*

36 Ideo quamuis apud hæredem sine inuentario ius hypotecæ, & anterioritatis inutile, & inefficax fuisset, *Phanuc.de inuentar.p.7.num.93. Negus.de pignor.par.5.* antè *nu.54. Sesse dec.46. num.30.*

37 Tamen vtiliter ab eo hærede creditum illud potuit cedi, antequam adiret, & ideo illo vti potest Cessionarius contra Creditores posteriores, *Franch.dec.80.num.21.*vbi decisum refert per S.C. *Scoppuc.de Saluian.lib.1.q.18.num. 3.4. Hodiern.ad Surd.dec.170. num.12. Vrsill.ad Affl.dec.8.Merlin.de pignor.d.lib.5.q.14. Bardellan.cons.127.n.1.*

38 Nec est verum, quod sit inutilis actio apud vnum, vtilis apud alium, *l.Creditare 38.ff.de euict.Negueral.alleg.11.num.62.Olea de cess.tit.5. q.4.nu.10.Mart.Medic.exam.47.nu.9.seqq.Merlin.d.q.14.num.101.& seqq.Card.Luca d. disc.40. nu.3.& seqq.DD.* apud *Mell.allegat.52. nu.30.* quos declarat *n.40.& seqq.lib.2.*

39 Secus si actio sit extincta per aditionem, nam tunc illa cedi non potest, *Gobius d.consult. 122 nu.10.*

40 Quod est intelligendum pro rata, qua est hæres, *Sabell.§.obligatia nu.34. Tusc.lit.H.conclus. 52. Gratian.disc.203. Rota par.18. rec. dec.331. Card.Luca de credit.disc.41.nu.4.* Dicemus *infra n.47.& 75.*

41 Sed licet adsit confusio, tamen hæres potest retiuere ratione hypotecæ. *Amat.res.56.nu.14. Rubeis de confus. cap.17.n.40.Roderic.de ann.reddit.lib.2.c.19.nu.34.vers.quod diximus. Cranet. cons.202.& 248.Capyc.dec.43.Affl.dec.8.& 16. Boer.dec.47.nu.4. Rebuff.ad Constit.Gall.tom.2. tract.de constit.reddit.art.1.gl.8.n.14.15.Valenz. cons.15.n.13.Beron.cons.46.n.11.lib.1.*

42 Et hypotecaria non censetur confusa, & extincta in præiudicium creditorum hæredis. *Merlin.d.q.14.nu.93.seqq. D.Marcian.disp 95.* vbi quod non imputantur fructus percepti in præiudicium dictorum creditorum, quamuis de illis teneatur hæres actione personali rationem reddere creditoribus hæreditariis. *Nos infrà n.101.*

43 Et quod hypotecaria actio competens creditori in bonis illius, qui eum instituit hæredē veniat in obligatione ad fauorem alterius secū contrahentis ante aditam hæreditate, & factā confusionem; Et licet postea per aditionem extinguatur directa illi competens, remanet

vtilis,

vtilis, quæ ante aditionem incepit competere eius creditori, *toto tit. C. si pign. dat. sit. Neguf. p. 5. membr. 1. num. 56. & in fine, Stapuc. de Salnian. lib. 1. q. 18. nu. 3. seqq. Merlin. de pign. d. q. 14. num.* 101. & 102. *Medic. dec. Senens. 73. exam. 47. nu. 3. seqq. Vrsill. ad Affl. dec.* 8.

44 Conclusio posita, quod confusio fit quandò creditor succedit debitori, procedit non solum in hærede, sed etiam in fideicommissario vniuersali, & legatario, quia quando legatum fit Creditori, censetur factum animo compensandi, *l. 1. in princ. ff. ad Trebell. Vrsill. ad Affl. dec. 44. num. 11. Gabriel. consil. 16. n. 31.* decisum refert per Rotam Rom. anno 1593. & anno 1607. *Vrsell. d. conclus. 36. nu. 4. Doctiss. D. Guttier. de compensat. tom. 1. lib. 1. q. 20.*

45 Dummodò debitum sit necessarium, secus voluntarium, vt est debitum ex contractu, nam tunc non intrat compensatio, nec confusio, *Affl. sup.* post mille *D. Guttier. d. qu. 20. nu. 22. seqq.* Nam in necessitatibus nemo liberalis existit, *l. magnam, C. de contr. stipul.* & ibi DD. *l. rem legatum, ff. de adim. legat. Surd. consil. 112. num. 8. Valasc. consult. 153. num. 24. Gamma dec. 71. num. 3. Pirb. ird. instit. de adopt. num. 43. Gratian. discep. 796. nu. 27. disc. 925. nu. 9. Mangil. de imput. q. 15. n. 36.*

46 Et in debito necessario conclusio procedit quando testator legando creditori dixerit: *Quod de eius hæreditate nihil aliud petere, ac prætendere possit,* quia tunc animo compensandi legatum fuisse censetur, aliàs secus, *Rota in dictis decis. 1593. & 1607. Vrsel. sup. nu. 6. D. Guttier. sup. nu. 66. & seqq.*

47 Sed conclusio hæc limitatur, vt non procedat quando v. g. debitor legando creditori, & è contra, dixerit: *Lego tali meo creditori de bonis meis tantum*; quia isto casu ipse creditor vltra suum creditum poterit etiam legatum consequi, cum hoc casu legatum non censeatur factum animo compensandi, *Marsil. sing. 162. Vrsell. sup. num. 16.* Et *num. 38.* dicit, quod si maritus leget vxori suæ, actionum confusio non fit, secus tamen si maritus diceret, quod de illo legato sua vxor sit contenta, ita vt nil aliud de sua dote petere possit; vel fuisset dictum, quod fecit legatum ad tollendas lites, alias non compensatur, *Affl. dec. 44. & Vrsell. sup.* decisum refert anno 1593. *D. Guttier. sup.*

Quod intellige pro ea parte, pro qua est hæres fit confusio, *l. licet, C. ad l. falcid.* diximus *sup. n. 40.* & dicemus *n. 75.*

48 Nam hæres tenetur habere ratum factum defuncti pro ea parte, pro qua est hæres, *l. cum à matre, C. de rei vendicat. Rota dec. rec. 528 p. 2. Vrsell. sup. num. 17. Surd. d. consil. 222. num. 13. Barz. dec. 64. Mangill. de imputat. qu. 49. num. 48. Fusar. de substit. qu. 557. Nouar. in praxi elect. for. qu. 14. num. 23. sect. 2. & qu. 10. nu. 5. Vaz axiom. iur. lit. H. num. 27. & seqq.* Vbi tota materia.

49 Quod intellige in hærede cum beneficio legis, & inuentarii, alias tenetur vltra vires, nam inuentarium non iuuat hæredem in rebus hæreditariis, *Rota dec. 61. num. 4. & dec. 256. nu. 1. p. 2. rec. Menoch. consil. 89. num. 14. Card. Luca de feud. disc. 127. num. 28. de credit. discr. 37. num. 8. Honded. cons. 3. num. 53. lib. 1.* decisum refert per *Rotam Rom. anno 1596. Vrsell. sup. num. 18.* vbi fuit dictum: confusionem fieri actionum pro rata iurium hæreditariorum, ex ea ratione, quia illud beneficium inuentarii ad aliud non fuit inuentum, nisi, vt præseruaret hæredem solum à damno, non autem, vt aliquid lucrari deberet, *Mantica dec. 226. nu. 4. Rota dec. 270. p. 4. nouiss. Surd. dec. 30. nu. 13. seqq.* vbi *Hodiern. & Censal. Duran. dec. 343. num. 2. Vrceol. consult. 32. num. 8. seqq. & consult. 70. lib. 2. D. Marcian. disp. 60. Ridolfin. praxi p. 1. c. 8. n. 252. & seqq. Sabell. §. inuentarium, n. 8.*

50 Extende prædicta in tantum valere, vt propterea hæres cum beneficio inuentarii non valeat bona ab authore alienata vendicare, dato etiam quod essent sibi debita, si tamen deductis oneribus tantum remaneret in hæreditate, quantum importet valor rei alienatæ; vt dicit *Rota* cum DD. sup. allegatis, signanter *Surd. consil. 73. num. 34. Gratian. disc. 743. à num. 14. seqq. & nu. 50. seqq. Vrceol. consult. 70. nu. 31. seqq. lib. 2. Sabell. §. inuentarium, n. 8. & §. hæres, n. 16.*

51 Licet secus esset si fortè in re alienata aliqua affectio particularis considerari possit, veluti quia esset res antiqua suæ domus, vel Maiorum suorum, quia tunc illi eam redimere liceret, *Ladrreb consil. 138. num. 4. Rosental. de feud. c. 9. membr. 2. concl. 72. nu. 8. & gl. lit. F.* Sed eam noluit firmare *Rota anno 1616. Addit. ad Ludouis. dec. 418. n. 19.*

52 Declara *suprà* posita, esse vera in creditore succedente debitori, qui effectualiter adit, & illius actio iam orta fuisset, quia tunc aditione, actiones competentes eo modo, quo supra, extinguuntur, sed secus in eis, quæ postea nascuntur, ex causa non hæreditaria, quia qualitas adiecta tempori, debet intelligi secundum tempus, cui adiicitur. *l. in delictis. §. extraneus. ff. de noxal.* decisum refert per Rotam Romanam anno 1582. *Vrsell. sup. num. 24.* Dicemus *infrà num. 152.*

53 Declara, quòd per aditionem hæreditatis, debitum clarum, & liquidum per instrumentum, confusione non extinguitur; ita vt in restitutione facienda non sit illud detrahendum, *Serafin. dec. 979. n. 3.* Dicemus *infrà n. 320.*

54 Ideò videmus etiam è conuerso, quod hæredi non datur retentio bonorum pro illis creditis, de quibus non liquet, nec interim facit fructus suos, nisi pro illis tantum, quæ liquida apparet, & sic solum pro liquidorum concurrenti quantitate, *Serafin. d. dec. 979. n. 4.*

55 Vnde hæres Creditor cum inuentario poterit pro suo credito implorare officium iudicis, & ab eo petere bonorum hæreditariorum

separationem,& assignationem citatis Creditoribus, & Legatariis, quia tunc non dicuntur actiones confusæ, *Mantica dec.326. num.5. Vrsell.sup.n.26.*

56 Sed ad hanc distinctionem est aduertendum, quod, aut hæres creditor petit sibi pro eius credito bona adiudicari, aut non, primo casu, ex quo creditor videtur renunciasse priuilegio iuris petendo bonorum adiudicationem, quia scire debes, quod ius fingit creditorem adeundo sibi soluisse de suo credito, & sic tot bona cæpisse, quæ pro sui satisfactione sufficiant, & per consequens ex illis tamquam ex propriis bonis fructus percepisse, vnde sequitur quod in illo primo casu fructus ex bonis hæreditariis in eius creditum imputantur, vt decisum refert *Surd. dec.92.* In secundo casu si non fecit instantiam adiudicationis bonorum, tunc illi fructus suum creditum non extenuant. *Idem Surd.dec.224.Vrsell.sup.n.27.*

57 Quæ diximus de creditore volente propria authoritate sibi bona appropriare, solum procedere si huiusmodi electionem sine dolo, & fraude faceret, at secus si e contra. *Add. ad Ludouis.dec.67.nu.16.* vbi allegat *Rot. dec.91.nu.4. p.1.diuers.*

58 Velusi eodem modo prædicta declarantur procedere, quando hæres cum beneficio inuentarii esset creditor anterior aliis creditoribus testatoris, quia quando est anterior tunc bene procedit illa imaginaria solutio pro rata sui crediti super corporibus hæreditariis, cum hæc ficta solutio vim iudicialis habeat, *Surd.dec.92. nu.2.dec.170.nu.1.& dec.224. Magon. dec. Flor. 59.nu.6. Rota dec.680.nu.1. p.1.diuers.* Quo casu creditores posteriores in nihilo differunt á fideicommissarijs, quo ad acquisitionem dominij factam per hæredem in ipsa acquisitione cum inuentario, secundum decisiones allatas per *Vrsell.sup.n.28.in margine.*

59 Secus si creditores hæreditarii essent anteriores hæredi creditori, quia tunc in præiudicium anteriorum, illa solutio imaginaria non intraret pro rata sui crediti, quia quis non potest ex re alteri obligata, fructus ad proprium commodum recipere, cum prior in tempore, sit potior in iure, *Rota Rom.separationis bonorum. ven.24. Ian.1631.*coram *Piron.Vrsell.sup.*

60 Sed quod confusio fiat actionum, quando hæres inuentariũ nõ confecerit, sed simpliciter adierit, *Franch.dec.39.n.13.Nos infrà n.246.seqq.*

61 Ideo concordia est, vt prima opinio procedat quo ad retentionem, altera quo ad actioné. *Franch.sup.Vrsell.sup.n.29.30.*

62 Quæ diximus de hærede adeunte, qui pro suo credito de bonis hæreditariis sibi satisfecisse præsumatur, illud primo intelligendum venit de bonis mobilibus, & postea de stabilibus. Item de bonis potius alienatis, quando non alienatis, & non consumptis, *Surd.dec.170.num. 3.4.* Et in dubio præsumitur solutio facta prius de mobilibus, & postea de immobilibus, *Rota dec.680.n.7.p.1.nouiss.Vrsell.sup.n.31.*

63 Sed bona, quæ pro credito deducuntur hoc modo æstimari debent, nempé si creditum debeatur tempore mortis, tunc attenditur valor bonorum iuxtà illud tempus, si vero post mortem Testatoris hæres creditor fiat, tunc bona æstimãtur iuxtà illud tempus, quo fuit facta debitorum solutio, *Menoch.cons.183.num.34.seqq. Pratis sup.fol.356.nu.24. Idem Menoch.cons.245 nu.21.seqq.Peregr.de fideicom. art.35. nu.10.12. Rota dec.680.num.1.p.1.nouiss.Vrsell.n.32.*

64 Extende primo, quod etiam hæres creditor dotis, vltrà electionem, quam habet in quibus bonis, velit dotem retinere, ad id potest etiam officium Iudicis implorare, vt sibi rem aliquã pro suo credito assignet. *Mantica dec.326.*

65 Et si hæres volens vnam rem particularem sibi appropriare pro suo credito, si id non facit authoritate iudicis, non potest amplius melioramenta deducere; *Rota dec.680.num.6.par.1. nouiss.*

66 Declara tamen id esse verum quoties hæres fideicommissarius nollet illud creditum dotis, in pecunia soluere, quia tunc creditor cogeretur ità suum creditum in pecunia acceptare, *Pratis sup.fol.356.n.24.25.Vrsell.sup.n.34.*

67 Quod hæres creditor succedendo debitori confundat actionem, illa conclusio procedit, etiam in suo hærede. *Paris cons.16.nu.49.vol.2. Montical.de inuent.pag.64. nu.11.12. Farinac.d. q.4.vltim.volunt.n.3.*

68 Confunditur etiã obligatio naturalis, *Paris cons.16.num.49 vol.1. Duen.reg.17. 3.ampl.& in cons.4.vlt.volunt.num.9.lib.1. Farinac.sup. nu.4. Roderic.de ann.redit.lib.1.c.19.num.38. D. Rubeis de confus.c.5.nu.3.4. Dec.cons.655. num.313. Pedroc.cons.40.n.92.Vrsel.con.l.36.n.7.*

69 Quæ conclusio procedit, vt creditor succedendo, si patet debitum, videtur hæreditati renũciare, *Ias.in d.l.debitori num.1.in fine, Farinac. num.7.*

70 Quamuis creditor succedat vni ex debitoribus insolidum obligatis, vt actio confundatur in totum, *Corn cons.303.n.8.vol.4. Farinac.nu.8.* Sed Vide *n.183.& 318.*

71 Amplia conclusionem procedere etiam in Fisco, *DD.in l.Vranius, ff.de fideiuss.Vrsell.sup. nu.7.* & Dicemus *infrà n.236.& 264.*

72 Extinguitur actio né dum ope exceptionis, sed ipso iure, *Duen.reg.8.ampl.4. in consil.vltim. volunt.4.nu.9.& seqq.lib.1.* Montical.*de inuentur. fol.64.n.11.Farinac.sup.q.4.n.9.Vrsell.d.conclus. 36.n.8.*

73 Quæ exceptio confusionis potest opponi in quacumq; parte iudicii, *Guid.Papa dec.209.per tex.in l.Vranius, ff.de fideiussor.Vrsell.sup.n.10.*

74 Limita si hoc ei esset damnosum, nam tunc præsumitur facta solutio, *Soccin.iun.cons.170. num.5.vol.2.& cons.8. num.20. eod.vol. & cons. 64.num.10 Capra cons.250. nu.8.* Vbi quod isto casu successio, nec etiam habet vim solutionis contra *Soccin.iun.sup.Farinac.sup.n.10.*

75 Con.

75 Confusio fit pro parte, qua est hæres. *Nrgus. de pignor. fol. 89. num. 40. Paris cons. 95. num. 11. vol. 1. & cons. 157. num. 9. seqq. vol. 2. Durn. reg. 18. lim. 1. Gomez. tit. de fideiuss. nu. 20. l. stichum. §. aditio. ff. de sol. t. l. licet ff. de fideicom. l. cum secundum. C. eodem. l. si debitori. C. de fideiuss. l. pet. C. de hæred. act. Farinac. sup. num. 17. Alderis. de hæred. act. c. 4. num. 9. Tusc. lit. H. concl. 52. Gratian. disc. 203.* & ibi *Luca. Rota p. 18. rec. dec. 331. Gobius consult. 122. Sabell. §. obligatio. num. 34.* Diximus *sup. nu. 40.*

76 Hæres, vt confundat debet adire hæreditatem, alias secus, *Capra cons. 152. nu. 5. Duen. reg. 18. lim. 4. Farinac. sup. n. 19.*

77 Amplia posita *sup. num. 20.* Vt creditor succedens debitori, confundat suum creditum, vt procedat nedum quo ad ipsum debitorem, sed etiam, quo ad fideiussorem, quia per successionem creditoris debitori, fideiussor liberatur, si creditor non confecit inuentarium, *Monticul. de inuentar. fol. 78. nu. 78.* Sed quid si creditor succedens debitori inuentarium confecit, fideiussor est liberatus, si hæreditas est soluendo, alias secus, *Monticul. sup.* Et circa liberationem fideiussionis procedunt, nè dum si creditor succedat debitori, sed etiam si debitor succedat creditori. *Montic. n. 77.*

78 Et si fideiussor succedat debitori, & sic ei, pro quo fideiussit, an sit à sua fideiussione liberatus, quod confundatur, & extinguatur obligatio fideiussoria, & tantum remaneat obligatio principalis, & sic isto casu fideiussor hæres nō potest amplius, vt fideiussor conueniri, sed vt principalis debitor. *Monticul. sup. num. 71. seqq. Mantica de tacit. lib. 16. tit. 20. in fin. Thes. q. 76. nu. 10. lib. 3. Maur. de fideiuss. sect. 10. c. 14. nu. 17. Gomez. var. c. 13. n. 20. Farinac. d. q. 4. nu. 22. Conciol. de hæred. art. 1. n. 429.*

79 Quod limita tribus modis. Primò, quando obligatio principalis esset inefficax, & inualida. Secundò, quando principalis debitor esset tantum naturaliter obligatus. Tertiò, quando fideiussor fecisset inuentarium, nam ijs tribus casibus non extinguitur fideiussoria obligatio, etiam quod fideiussor succedat debitori, *Gomez var. tit. de fideiuss. nu. 20.* & ibi *Ayllon. Rolan. de inuentar. p. 4. vers. quæritur nu. 3. seqq. Phanuc. de inuentar. p. 5. nu. 49. seqq. Maur. de fideiuss. sect. 10. c. 14. n. 19. Farinac. sup. ibid. Mantica d. tit. 20. n. 31. Conciol. sup. n. 428.*

80 Et creditor succedens fideiussori sui debitoris extinguit hypotecam, *Merlin. de pignor. lib. 5. q. 14. nu. 104. & 105.*

81 Si defunctus obligauit rem suam pro alieno debito, ei, qui sibi successit, non confunditur hypoteca, *Nrgusant. de pign. 3. p. 1. membr. num. 3.* Sic si res fuit hypotecata reditui, hæredi debito ab alio, quam à defuncto, & eam rem hæres nanciscitur inter bona defuncti, & tunc etiam hypoteca hæreditatis aditione extinguitur, cū defunctus non esset reditui obligatus, nec personalis per aditionem sublata, cum non esset penes defunctum, & ita non est cur tollatur hypotecaria per successionem, *Rodrric. de ann. redit. lib. 2. c. 19. nu. 40. Amat. resp. 56. n. 15.*

82 Confusione obligationis fideiussoriæ non extinguitur principalis obligatio, *l. generaliter. ff. de fideiussor.* Nam obligatio hypotecaria, quāuis à principio non possit constitui absq; personali actione *l. contrahitur. ff. de pignor.* vbi *Bart. & alij. Surd. dec. 174. num. 10. & decis. 28. num. 4.*

83 Tamen semel constituta substinetur absq; ea, *l. 2. C. de luit. pignor. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. c. 19. n. 12.* Vide alia *infra n. 180. 181.*

84 Amplia, vt etiam si Cessionarius creditor succedat debitori cesso, confundat etiam creditum sibi cessum, *Monticul sup. fol. 81. nu. 90.* Vbi hoc ampliat quamuis Cessionarius conficiat inuentarium. Sed quid è contra si cessus debitor succedat Cessionario? *Montic. ibid. n. 89.*

85 Item quid si cedens succedat Cesso, vel è cōtra. *Idem n. 81. seqq.*

86 Item quod si cedens succedat cessionario, vel è contra. *Idem n. 87. seqq. Farinac. sup. n. 23.*

87 Non extinguitur hypoteca quando hæredi superuenit ex iure cesso ab alio post aditam hæreditatem, *Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 14. num. 99. & 100.*

88 An actio empti, & venditi confundatur aditione *Monticul. de inuentar. fol. 92. num. 131.* Vbi loquitur de creditore succedente emptori.

Et *num. 133. & seqq.* Vbi è contra loquitur de emptore succedente venditori, & dicit confundi actiones, aditione, non sic quo ad alios, etiam fideiussores ipsius emptoris.

Et *num. 123. & seqq. vsq; ad n. 131.* vbi distinguit tres alios casus, quando venditor succedit domino, vbi quærit de duobus, an venditoris hæres possit ex persona sua vindicare, vel an saltem, ex persona domini, & dicit non posse, siue sciat, siue ignorabat rem venditam fuisse alterius ex *l. cum vir. ff. de vsucapion.* Etiam si fecerit inuentarium, maximè si tenebatur de euictione, per regulam *l. vindicantem, ff. de euiction.* Nec ex persona Domini potest vindicare, licet rei vindicatio, & dominium patiens rei vindicationem perdurent, per bonas rationes per ipsum *Monticul.* allatas.

Quando Dominus succedit emptori, an rei vendicatio confundatur aditione, & prima fronte dicendum confundi, nisi fiat inuentarium, sed contra ipse *Monticul.* & bene probat, si Dominus rem suam malit. *l. bona fides. ff. depositi*, ex pluribus per ipsum allatis.

Quando emptor succedit Domino, an actio empti confundatur aditione; & nullo modo, *l. non tamen. l. si ei, cui. ff de euiction.* Quid si emptor ex sua persona agat empti aduersus venditorem, an ex persona Domini, cui est hæres cum inuentario, agat rei vendicatione? quod vti possit vtraq; actione, facit, quod facto inuentario substinet duas personas. Quod vti possit rei vindicatione tantum. Quod putat verum *Monticul.* si rem penes se habeat ex traditione

venditoris, vel etiam ex sua successione. Sed nunquid ergo rem habens cogatur pretium venditori soluere, & si durat venditio cugitur. Sed contra est *tex. cum gl. & Bald. in l. si rem, quam ff. de euiction.* Sed an extinguatur actio euictionis ad duplum contra venditorem, & sic *l. si venditoris. l. si ei, cui vers. item si ff. de euiction.* sed *Monticul.* affert rationes contra, & reliquit cogitandum.

Quando venditor succedit emptori, an resoluatur emptio, & venditio; & sic, quia nemo sibi creditor, & debitor esse potest, *vulgatis Iuribus*, & aditio subsequens vim solutionis, & compensationis *l. 2. §. pen. ff. de hæred. vel action. vendit. l. Stichum, §. aditio. ff. de solution. l. Vranius. ff. de fideiuss. Monticul. sup. n. 31.*

89 Sed quod extinguatur actio hypotecaria, quoad creditorem, secus quo ad debitorem. *Card. Luca de credit. disc. 40. n. 27. & seqq.* vbi differentia *n. 29. 30.*

90 Pro resolutione Articuli, si per successionē Creditoris debitori, sit cōfusa, & extincta actio, plures sunt distinctiones, secundum magis receptam sententiam. Primus est quando hæres adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, & tunc non fit confusio. *l. fin. §. & si præfatam, & §. in comput. vers. si verò, C. de iure delib. Surd. cons. 147. num. 40. Menoch. cons. 203. num. 27. 28. Viu. opin. 351. Marescot. lib. 1. c. 29. num. 33. Grotian. disc. 511. num. 27. Rosental de feud. c. 9. concl. 71. & seqq. Magon. dec. Flor. 6. à n. 42. D. Rubens de confus. c. 7. num. 10. Afin. de execut. §. 7. c. 36. Amat. res. 52. nu. 2.* nam inuentariū separat omnia, *Franch. dec. 246. num. 9. Montico d. c. 326. num. 3. Intrigl. de feud. cent. 2. art. 7. n. 21. Amat. res. 56. n. 3. Mantica de tacit. lib. 16. tit. 20. num. 31. vol. 2. Costa de remed. subsid. 40. Cyriac. contr. 663 n. 10. Rota dec. 280. num. 3. seqq. par. 4. diuers. & dec. 524. n. 2. p. 2. rec. & dec. 722. nu. 5. p. 1. diuers. & dec. 378. num. 7. p. 11. rec. Farinac. d. q. 4. nu. 12.* Vbi etiam si confectio inuentarij sit remissa à Testatore. *Merlin. sup. nu. 16. Card. Luca de hæred. disc. 28. num. 6.* Secus si inuentarium factum sit nullum. *Volenz. cons. 89. nu. 8. 9. Mellins obs. 131. num. 16. Cast. ld. consult. 23. num. 30. Bonden. collect. 1. nu. 99. coll. 42. nu. 65. Dunozet. dec. 161. num. 4. Conciol. de hæred. art. 1. num. 16. Arg. l. de acquir. possess. q. 8. art. 35. num. 939. seqq. Gobius consult. 122. n. 13.*

91 Cum beneficium Inuentarij faciat, quod hæres nullum dānum pati possit. *l. fin. §. etsi præfatum, & §. licentiam. C. de iure delib. Surd. cons. 7. num. 31. lib. 1. Cyriac. contr. 326. num. 7. Salgad. p. 1. c. 9. num. 32. Rota dec. 313. num. 4. p. 4. rec.* Et constituit hæredem in statu, ac si hæreditatem non adiuisset. *Pract. Pap. hæred. ex testam. gl. 2. nu. 12. seqq. Rolan. de Inuentar p. 5. q. 15. Rota p. 14. rec. dec. 82. num. 4. seqq. Christin. dec. 22. nu. 9. seqq. vol. 4. Sabell. §. hæres n. 26. & §. Inuentarium n. 8. Conciol. de hæred. art. 1. num. 363.* Et Inuentariū operatur quod hæres repræsentat duplicem personam. *Card. Luca de iudic. disc. 40. nu. 10.* Et Iura distincta conseruat, ac si hæreditas non esset adita. *Rubeis de confus. c. 30. n. 2. & 13.*

92 Quæ dicta de non confusione actionum, quando hæreditas non est soluendo, secus autē si sit soluendo, & opulenta, quia tunc hæredis non interest, actiones non confundi. *Gabriel. cons. 125. num. 12. lib. 1. Phanuc. de inuentar. p. 6. nu. 4. Gratian. disc. 511. nu. 27. seqq. Thomas tract. de Inuentar. tit. 13. nu. 190. Ludouis. dec. 67. nu. 11. Conciol. sup. nu. 364.*

93 Immò quod hoc casu possit creditum capere, & retinere propria authoritate, *Monticul. fol. 145. n. 130* sed *fol. 147. num. 140.* dicit, isto casu, debet hæres petere dari Curatorem hæreditati iacenti, & cum eo liquidare creditum, & rem pro eo eligere. *Farinac. repertor. vltim. vol. qu. 4. num. 25.*

94 Et hæres, qui confecit inuentarium non confundit debitum suum, nè dum proueniens ex causa onerosa, sed etiam ex causa lucratiua, & sic non confundit debitum necessarium. *Monticul. de Inuentar. fol. 147. & n. 140. in fine. Farinac. sup. n. 26.*

Sed licet impediat confusionem Iurium, nō impedit dominium, ac possessionem, *Rubeis de confus. c. 4. num. 46. & c. 30. num. 39. & cap. 10. num. 32.*

95 Et non confundit nec debitum ciuile, nec naturale, & ideo illud retinere potest, licet forsan agere non posset. *Monticul. sup. fol. 147. & n. 141. Farinac. sup. n. 14. 27.*

96 Quod confectio inuentarij non confundat. *Seraphin. dec. 842. Rot. dec. 722. num. 5. p. 1. diuers. Valesc. dec. 95. Grammat. dec. 93. n. 7. Ludouis. dec. 421. nu. 5. 6. Vrsell. concl. 36. num. 11. Canall. qu. 629. Ricc. collect. 1452. Fontanell. dec. 47. num. 47. Noguerol. alleg. 36. Carleuol. de iudic. tit. 3. disp. 13. Ayllon. ad Gomez lib. 1. var. c. 5. n. 14. Salgad. labyr. p. 1. c. 9. à nu. 26. & p. 2. c. 1. à nu. 59. & c. 7. à nu. 35. & p. 3. c. 2. nu. 131. Gusman. verit. iur. verit. 22. Castillon. §. Inuent. rium n. 9. Cels. dec. 187. num. 9. Palmo alleg. 142. nu. 4. 5. Donad. de renunciat. c. 29. nu. 8. Altograd. cons. 62. num. 12. Coccin. dec. 151. nu. 11. Censal. dec. Luc. 39. nu. 23. Bonden. collect. 1. nu. 58. 59.*

Secus si Inuentarium non sit benè factum, nam confundit, *Conciol. alleg. 51. n. 30.*

97 Verum debet in inuentario, inter bona hæreditaria, describi debitum hæredis, ne creditores hæreditarij fraudentur, aliàs si hoc casu cōfunderetur debitum, diminueretur hæreditas in præiudicium Creditorum, quod est contra mētem legum, quæ ideo inter alia introduxerit hoc remedium Inuentarij, ad effectum nè hæres de subreptione bonorum hæreditariorum imputetur. *l. fin. §. sin autem. C. de iure deliber. Marta de Iurisd. p. 4. cent. 1. cos. 75. n. 12. Menoch. cons. 117. nu. 30. Surd. cons. 459. n. 12. 17. Gratian. disc. 570. nu. 23. disc. 203. nu. 43. Tusc. lit. H. concl. 58. Mantica dec. 189. n. 4. Farinac. in fragm. tom. 2. lit. H. Magon. dec. Luc. 40. nu. 2. Franch. dec. 536. nu. 21. Affl. dec. 13. nu. 17. dec. 44. n. 3. Boer. dec. 61. nu. 8.*

num. 8. Rolan. de Inuent. p. 1. q. 5. Phanuc. eod. tract. in præfat. nu. 5. 6. Se: asu. dec. 842. Vrsell. ad concl. 36. num. 8. Osasch. dec. 147. num. 2. Amat. d. res. 56. num. 7.

98 Sed quod hæres per aditionem hæreditatis non confundat, & extinguet sua iura, & credita, quæ habet contra hæreditatem, quamuis inuentarium non confecerit, post *Negusant. de pig or.* & alios *Phanuc. de Inuentar. 7. p. num. 8.* quem refert, & sequitur *Sesse dec. 40 num. 20. Grattan. dis. 334. num. 15. Surd. dec. 62. num. 22. Tusc. lit. H. concl. 52. & seqq. Christin. dec. 25. vol. 4. Peregr. dec. 5. 6. 124. 125. Rota p. 9. rec. dec. 373. num. 28. seqq. & p. 10. dec. 329. num. 21. & seqq. & p. 16. dec. 123. n. 7. seqq. & dec. 254. n. 10.*

99 Quod virtute imaginariæ, & fictæ solutionis detrahat sua credita, etiam non facto inuentario. *Peregr. d. dec. 5. 6. Canaler. dec. 367. Rota p. 4. rec. dec. 340. nu. 10. & p. 10. dec. 329. n. 23. seqq. p. 12. dec. 96. n. 10 seqq. & dec. 197. num. 14. & seqq.*

100 Quod nec ad sui fauorem inducatur confusio, si erat debitor defuncti, sed teneatur soluere, quod debebat hæreditati alteri restituendæ. *Altograd. cons. 89. num. 9. & seqq. lib. 1. Sabell. §. hæres n. 37.*

101 Nec dicitur sublata hypotecaria per solutionem, causatam per aditionem hæreditatis, quia ficta solutio non inducitur per aditionẽ, nisi adhoc, vt ne hæres sit indamno, *l. si ex. ff. de euiction. Mar. Antonin. resol. 59. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. num. 32. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. c. 29. n. 4.* Nec eius creditores, *num. 39.* Diximus *sup. nu. 42.*

102 Actio hypotecaria, seu rei vendicationis non confunditur aditione, quo ad vendicationem. *Pinell. in l. 1. p. 3. nu. 82. C. de bonis maternis. Laderch. cons. 138. Lara de vita hominis cap. 11. nu. 41.* post *Meneses in l. 3. num. 31. C. d. fideicomm. Duen. reg. 18. n. 3.*

103 Quo ad actiones hypotecarias. *Ral. à Valle cons. 65. nu. 15. lib. 2. Nen. Z cons. 69. n. 12. Franch. dec. 80. & 518. nu. 2. Surd. cons. 7. n. 19. D. Rubeis sup. c. 32. D. Placid. Gomez de Sylua c. 20. n. 24.*

104 Et non est inconueniens, quod hæres tamquam dominus rem vendicare possit, & nihilominus personali actione teneatur, tamquam hæres, quia de quantitate ad speciem non datur compensatio. *l. fin. C de compensation. Laderch. & Gomez de Sylu: sup. D. Gutier. de compensat. lib. 1. q. 13. & seqq.*

105 Sic confusio in realibus locum non habet. *Bald. in l. vxori num. 1. C. de bonis auth. iudic. possid. Alex. in l. debitori. nu. 3. C. de pactis,* & ibi *Soccin. nu. 3. Ripa n. 37. Alex. n. 3.*

106 Sed contra, & bene dicit *Roderic. de ann. reddit. lib. 2. c. 19. nu. 28.* post *Purpurat. in d. l. debitori. n. 39. & alios.*

107 Idem quod si in acquisitione rei per successionem concurrat ius hypotecæ dotalis, & ius confusionis, nam præfertatur ius dotis, Idem est in Fisco, qui præuenit causam pignoris in bonis postea quæsitis per suum debitorem, & in eis præfertur anterioribus creditoribus. *l. si is, qui mihi. ff. de iure fisci,* cuius dispositio etiam in dote, quæ in hoc priuilegiatur, sicut fiscus, *Gutier. pract. 3. p. q. 99. num 28. Roderic. d. c. p. 19. num. 8. Barbos. in l. 1. ff. solut. ma. rim. 2. p. n. 17.*

108 Sed quod confundatur eius hypoteca, quando non fecit Inuentarium, ita vt non possit excipere de suo credito contra alios creditores hæreditarios. *Burb. dec. 330. num. 6. seqq. Merlin. de pignor. lib. 5 tit. 1. q. 14 & 15. Sorell. §. obligatio. num. 34.* post mille *D. Gobius d consult. 122. n. 8. Card. Luca de fideicommiss. disc. 216. nu. 13. D. Palma dec. Luc. 311. n. 4.*

109 Et vera existente opinione, quod imaginaria solutio, & confusio resultans ex aditione sine Inuentario, procedat tantum respectu crediti hæredis de tempore aditionis, non autem crediti postea acquisite per solutionem aliorum debitorum. *Gionagn. cons. 73. nu. 6. seqq. Rota p. 11. rec. dec. 37. nu. 3. & dec. 199. nu. 8. Canaler. dec. 367. Rota p. 16. rec. dec. 254. nu. 20. Tonnut. qq. ciuil. cap. 33. nu. 10. Card. Luca de credit. disc. 41. nu. 5. Ciroc. disc. 28. n. 18.*

110 Etiam si postea nascantur ex causa hæreditaria. *Duen. reg. 18. num. 4. Fatin. c. in repertor. vltim. volunt. q. 4. nu. 20.* Diximus *sup. nu. 52.* & dicemus *infra n. 152.*

111 Licet aliqui dicant, quod sola existentia sui hæredis sufficiat ad confusionem actionum. *Padill in l. 3. nu. 16. C. de fide. com.* Tamen contra communiter dicunt *Soccin. in l. frater à fratre nu. 36. ff. de condict. indeb.* Et aditio necessaria nõ inducit actionum confusionem. *l. debitor. ff. ad Trebell. in l. 3. C. de fideicom. Lara d. c. 11 num. 43. & seqq.*

Limita etiam quo ad retentionem bonorũ, quæ competit hæredi. *Ciroc. disc. 28. num. 19.* sed declarat *n. 20. 27. & 29.*

112 Et si creditor defuncti hæres vendiderit hæreditatem, non fit confusio actionum, quasi actum sit, vt emptor ab initio sit hæres. *l. si ei cuius. C. communia prædior. Menes. in l. 3. nu 2 C. de fideicommiss.* nam cessat repugnantia. *Lara sup. n. 47.*

113 Ius confusionis, & ius creditoris, si eodem tempore concurrant, quid sit præferendum, *Roderic. nu. 7. & 25.* Quod præferatur ius creditoris habentis ius hypotecæ in omnibus quæsitis per debitorem *l. fin. C. quæ res pign. oblig. poss.* tum quia præcedit acquisitionem iuris cõfusionis, quæ residet in persona debitoris, qui non potest acquirere ius reditus sine hypoteca sui creditoris. *l. fin. & l. 1. §. fin. ff. de reb. eorum.*

114 [1] Actio personalis competens hæredi, nisi confusione debilitetur ex iure passiuo defuncti, non eliditur exceptione. *D. Rubeis de confus. c. 20. nu. 2.* post *D. Gomez de Sylua ad quæst.* quando liceat hæredi venire contra factum defuncti. *c. 20. n. 15.*

2. Casus est quando hæres est simpliciter, & perpetuò, ad irreuocabiliter hæres, sine inuenta-

tarium confecerit,siuè non,quo casu extinguitur actio personalis,& hypotecaria. Negus.de pign.membr.1.n.53.Merlin.sup.n.18.

115 3.Casus est quando est hæres reuocabiliter, quia grauatus sit restituere, & tunc siue hæres inuentarium fecerit, siue non,posse suum creditum ducere.& retinere, nam non confundit eius iura. Lara de vita homin.c 11.nu.37.& 38. 39.Ponte cons.143.num.6.Cels.dec.1.nu.4.Antonel.de temp.legal.lib.4.c.30.num.11. Negus.p.5.membr.2. nu.52.Affl. dec.237.n.5. Grass.§.fidic. q.47.nn.3.Mantica de coniect.lib.7.tit 8.num.15. seqq.Thes.q.44.num.4.lib.3. Surd.dec.266. nu.2. Gratian.disc.203.& 204. num.23.seqq. & n.27. Mart.Medic.dec.73.exam.47.nu.13.14.Menoch. cons.89.nu.31.Costa de port.rat. q.45. Mangil.de Imput.q.17.nu.19. Ludouis.dec.421.nu.15. Merlin.sup.nn.19.seqq.Vrsell.concl.legal.36 n.13. Pacific.de Saluian.insp.5.c.1.num.138.seqq. Luca ad Franch.dec.80.num.3.Andreol.contr.313.nu.49. Conciol.alleg.17.nu.22.Gobins consult.122.n.11. Rubeus de confus.c.17.§.2.n.56.seqq.Vrceol.in appen.ad consult.49.n.9.seqq.Mastrill.dec.53.Cafan. cons.10.signanter n.141.& seqq.D.Marcian.disp 95.n.5.D.Hodiern.ad Surd.dec.170.nu.1.& 10. Milan.dec.13.n.8.lib.1.Farinac.d.q.4.n.5.6.Fontan.dec.104.n.15.Nos ad Ron.cons.54.n.22.lib.2.

116 Dummodo illud sibi debeatur ex alio iure, quam hæreditario,& ideo retrahere poterit fideicommissum antiquum per vltimum testatorem sibi debitum, alias secus quando testator disposuisset de illa re, seu de illo iure hæredis ad fauorem alterius, quia tunc si hæres adiret sine Inuentario illud creditum detrahere non posset,Ludouis.dec.42.n.6. & ibi Addit.& in addit.ad dec.421.nu.15.Vrsell.conclus.36. n.13.14.

117 Sed tale Inuentarium non esset necessariũ, si prius lis esset contestata cum eo. Serafin.dec. 842.Vrsell.sup.n.15.

118 Sic aditio hæreditatis debitoris non inducit extinctionem quando postea euicta est hæreditas, Affl.dec.237.nu.6. Merlin, de pignor.lib. 5.tit.1.q.14.n.107.

119 Quod possit creditum, quod habet cum testatore,deducere, & retinere si sit grauatus alteri hæreditatem purè, vel sub conditione, restituere, etiam non confecto Inuentario. Mantica de tacit.lib.7.tit.8.num.15. Peregr.d. fideicom.art.35. Fusar.de subdit.q.665.Morot.cons. 81.nu.10.Mangil.de euict.q.49.in princ. & n.12. & seqq.Cyriac.contr.477. num.25.seqq. Ludouis. dec.221.& ibi Addit.lit.C. & dec.267. in princ. p.1.rec.& dec.780.p.2.rec.Conciol.de hærede art. 1.nu.550.Nam vt possit dici confusa actio hæredis necesse est, vt sit irreuocabilis hæres, & factus Dominus. D.Gobius consult. 122.nu.2.3. Sesse dec.36.nu.20. Card.Luca de credit.disc. 34. n.6.disc.36.n.22. Lara de vita homin. c.11.n 42. C.Luca de hæred. disc.17. n.8. Et nõ admittit detractiones,Idẽ de fideic d.s.128.n.3.Fallit in hærede grauato particulari fideicommisso. d.disc. 121.n.4.disc.129.n.2.Nos ad Ron.cons.54.n.23. l.2,Vrc.cõsul.19.n.20.Rubeis de confus.c.31.n.15

120 Sic resoluto titulo hæreditario, potest propria authoritate credita deducere. Card.Luca sup.& de legit disc.31.n.13.

Secus quo ad Creditores, & legatarios,nam tenetur de proprio.Celsus dec.1.n.5.Nos hic n.19.

Et si non fecit Inuentarium, & bona fideicommissi alienauit non potest detrahere legitimam,& trebellianicam,quia præsumitur illas consumpsisse.Cels.dec.181.n.27.Nos hic n.19.

Sed hæres grauatus tenetur facere Inuentarium, fideicommissario postulante, alias secus. Peregrin.de fideicom.art.35.n.25. Guid.Papa dec. 381.Gratian.disc.219.n.22.

121 Et quod grauatus fideicommisso possit tempore purificati fideicommissi retinere creditum, quod sibi debetur, nisi specialiter prohibuerit testator,ex text.l.imponenda 6.C.ad leg. falcid.l.si debitor, 12. vbi gl.verb.reputaret,ff.ad l.falcid. vbi reddit rationem, quia per aditionem confusio fit quod ad actionem, & obligationem pro se ipso, contra se ipsum, non quantum ad retentionem, Marescot.lib.1. c.37. num.1. Rota dec.421. num.4.5. apud Ludouis. Idem dec.67.num.10.dec.127.nu.10.par.7. rec. Natta cons.255.num.9. Honded.cons.58.num.26. lib.1.Menoch.cons.183.num.33.Surd.cons.7. nu. 22.seqq.Fusar.de substit.qu 665.Add.ad Ludouis. dec.421.num.15.Vrsell.concl.67. num.3. Mastrill. dec.53.num.2.Gratian.disc.203.num.7.seqq. disc. 204.num.1 seqq.Milan.dec.13.num.8.seqq. lib.1. Fachin.lib.6.contr.33.Asin.de execut.§.7.cap.76 Tuscilit H.concl.52.num.21.22.63.seqq. Fontanell.de pactis nupt.cl.7.gl.3 p.7.num.41. Peregr. de fideicom.art.35.num.1. & ibi Censal. D.Marcian.disp.95.num.5. Hodiern.ad Surd dec.170.n. 7.10.Andreol.contr.36.num.4.& seqq.Tonunt. qq.ciuil.cap.85.nu.19. Baran. vbi etiam Balduc. cons.67.n.13.Ponte cons.143.n.10.

122 Deducit legitimam sibi petentem. Ronit. cons.95.nu.2.lib.1. Donad.de renunciat.c.3.n.48. Hodiern.ad Surd.dec.316.nu.5. Merlin. de legit. lib.3.qu.24.tit,2.Marin.ad Reu.rt.dec.355.nu.4. Vrceol.consult.19.n.20.Merlin sup.d.q.14.nn.22. 23.24.Nos ad Rouit.cons.54.nu.22.lib.2.

113 Deducit dotes maternas, Ru c.r.sp.97.n.21. lib.2.Fusar.qu.661.Barbat.de fid.o.1.c.7. Add.ad Ludouis.dec.421.Nos ad Ronit.d.cons.54.nu.22. lib.2.Andreol.d.contr.361.n.8.seqq.

124 Et sicut proprium docuit creditum, ita potest æs alienum testatoris fulutum deducere, Rolan.cons.95. num.14.lib.2. Menoch.cons. 183.nu.33.Fusar.qu.666.& cons.20.n.7. Scacc. de iudic.c.9.n.1238. seqq.Vrsell.concl.36.n.35.

125 Nisi testator mandasset fructus compensari cum creditis, vel ex eis solui creditum, quia parcte tenetur, vel fructus restituere substitutis, Gabriel cons.24.num.7.lib.1.Fusar.d. q.665. n.12.Merlin.sup.n.25. videndus Gallus tract.de fructib.disp.16.art.1.n.69.& seqq.

126 Quod hæres grauatus fideicommisso non teneatur ad solutionem debitorum hæreditariorum, sed onera in fideicommissarium transeant,

ſcanî, §. ſed quia, & ibi *Oinot. num. 16. inſtit. de fideicom. hæred. l. 1. & l. 45. ff. ad Trebell. lata tamen. 27. §. qui ex Trebelleiano, ff eod. Phanuc. de inuentar. p. 2. num. 50. Peregr. de fideicom. art. 4. nu. 2. Graſſ. de ſucceſſ. §. fideicommiſſum, qu. 41. num. 2. Gomez var. c. 5. num. 3. Conciol. de hærede art. 1. n. 524. 525. 526. Altograd. conſ. 89. nu. 9. 10. lib. 1. Sabell. §. additio, n. 4. Carol. de Luca de hæred. c. 73.*

127 Quæ concluſio procedit quando hæres grauatus totam reſtituit hæreditatem, ſecus ſi grauatus retinet quartam; tribus aliis partibus reſtitutis, nam tunc tenetur pro rata dictæ quartæ, quam retinet, *l. 19. §. te rogo, ff ad Trebell. Phanuc. de inuentar. p. 2. num. 53. Peregr. de fideicom. art. 4. num. 10. & num. 16.* Ita ſi retineat dimidiam hæreditatem, nam ſoluit pro medietate creditoribus, *Peregr. ibid. num. 16. Coſta de ration. rata. qu. 28. nu. 2. Gomez var. tom. 1. c. 5. num. 2. Craſſ. de ſucceſſ. §. Trebellianica. qu. 2. in princ. Farbin. lib. 10. c. 94. contra Thomas de Trebell. decad. 1. tit. 1. n. 3. Conciol. ſup. n. 528.*

128 Sed non procedit quando hæres grauatus totum reſtituit, retenta aliqua re certa hæreditaria de mandato teſtatoris: quia tunc ad nihilum teneatur creditoribus hæreditariis, neque pro rata illius rei habitæ, & retentæ, quamuis illa pars retenta per eam, quartam Trebellianicam æquet, vel illam ſuperet, *l. 1. §. ſi hæres, & l. 30. §. multum, ff. ad Trebell. Thomas ſup. tit. 1. n. 4.*

129 Nam in illa re retenta habetur loco legatarii. & fideicommiſſarius loco hæredis, *Peregr. d. art. 4. nu. 4.* Et ſic hæres vniuerſalis, non legatarius debeat ſoluere debita, *Peregr. d. art. 4. num. 4. Coſta ſup. q. 2. n. 3. Honded. conſ. 68. num. 14. vol. 2. Farbin. contr. lib. 4. c. 15.* Cyriac. contr. 498. num. 6. Conciol. ſup. num. 529. ſeqq. & n. 507. & ſeqq.

130 Intellige quando hæreditas per hæredem grauatum reſtituta, eſt ſoluenda; & ſufficiens pro creditoribus ſatisfaciendis; alias tenetur etiam ipſe, *Phanuc. de inuentar. p. 2. nu. 50. Graſſ. de ſucceſſ. lib. 2. art. Inuentarium, qu. 45. n. 5. Coſta de remed. ſubſid. remed. 55. n. 6. & qu. 105. n. 6. & q. 140. n. 15. Peregr. de fideicom. art. 4. n. 5. 6. Morot. conſ. 13. in fin. Conciol. ſup. num. 533. 534. & 517.*

131 Aut fideicommiſſarius confecit inuentarium, quo caſu ipſe non non tenetur ſoluere debita vltra vires hæreditarias, & hæreditas pariter non eſt ſoluendo, & tunc ille hæres tenetur ſoluere creditoribus, pro dicta re habita, poſt *Rolan. Moncicell. Thomas, Peregr. Coſta, Cyriac. Conciol. n. 535.*

131 Intellige concluſionem, quod hæres purè grauatus hæreditatem reſtituere; facta reſtitutione teneatur ſoluere debita hæreditaria, pro rata quartę per eum retentæ, & non alterius, vt habeat locum quando hæres hæreditatem iam reſtituit, ſecus ſi adhuc non reſtituit, quia ante reſtitutionem hæreditatis, dictus hæres tenetur ſoluere creditoribus debita hæreditaria, & ab eis poteſt ad illa ſoluenda integraliter compelli; licet quod ſoluit poſtea, in reſtitutione deducere, *Peregr. d. art. 4. n. 16. Morot. conſ. 13. n. 5.*

133 Immo vt poſſit alienare bona hæreditaria fideicommiſſo ſubiecta. Idem *Peregr. d. art. 40. nu. 18. ſeqq. Fuſar. de ſubſtit. qu. 541. Conciol. ſup. n. 536.*

134 Amplia etiam in oneribus perpetuis, putà cenſibus, penſionibus, collectis, angariis realibus incumbentibus bonis hæreditarijs, quæ tenetur ſoluere hæres grauatus pro tempore, qua bona apud eum remanent, eum fructibus dictorum bonorum, & ſic ante reſtitutam hæreditatem, *Molina de primog. lib. 1. c. 27. n. 8. Peregr. d. art. 4. num. 65. Spin. de teſtam. tit. de fideicom. ſubſtit. num. 44. Fuſar. qu. 523.* poſt verò reſtitutam hæreditatem tenetur dicta onera ſubire fideicommiſſarius, pro rota, vel quota hæreditatis reſtitutæ, *Peregr. & Fuſar.* & alii DD. *ſup.* citati, *Conciol. ſup. num. 538. 539.*

135 Vbi; an quo ad intereſſe pendente tempore reſtitutionis faciendæ, *Franch. dec. 13. 49.* & ibi *Luca, Coſta de rata qu. 18. num. 9. Gratian. diſc. 294. n. 26. ſeqq.*

136 Quo ad concluſionem *ſup.* poſitam, quod hæres grauatus purè reſtituere hæreditatem, ſi totam reſtituit non teneatur ſoluere debita defuncti, vt habeat locum quando hęres eſt purè grauatus reſtituere, ſecus tamen eſt ſi ſit grauatus reſtituere ſub conditione, vel die incerta, quæ facit conditionem, *l. 74. ff. de addit. & demonſtrat. Mantica de coniect. lib. 4. tit. 5. nu. 19. Fuſar. qu. 488. n. 2. Morot. conſ. 1. n. 9.*

137 Et ipſe hæreditatem reſtituit ante conditionis, vel diei aduentum, tunc reſtituta bona non tranſeunt, vt fideicommiſſum, ſed, vt donatio, *Peregr. art. 2. num. 51. in fin. & art. 4. nu. 3. Fuſar. qu. 602. num. 2. Pacific. de Saluian. inſp. 3. c. 2. nu. 9.*

138 Itaur, cum grauatus effectus fuerit hæres ipſe teneatur ſoluere debita, ad exemplum eius, qui vendidit hæreditatem, *l. 2. C. de legat. l. planè 97. §. quo rogatus, ff. de leg. 1. l. 22. C. de donat. & toto tit. C. de hæred. vel act. vendit.* Licet contra teneant *Rota dec. 468. p. 5. diuerſ.* & alii citati per *Fuſar. d. q. 602. in princ. Conciol. ſup. nu. 539. 540. 541. 542.*

139 Vbi an dicta reſtitutio poſſet fieri in præiudicium creditorum hæredis grauati, *Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 9. p. 5. num. 78. ſeqq. Andreol. contr. 110. Bellon. conſ. 33. Fuſar. d. qu. 602. nu. 3. Peregr. art. 2. n. 127. ſeqq.*

140 Hæres grauatus reſtituere hæreditatem, pro ſoluendo debito contracto à defuncto poteſt alienare bona fideicommiſſo ſubiecta, *leg. filiusfam. 117. §. diui, ff. de legat. 1. cum concord. Fuſar. qu. 541. Gratian. & Luca diſc. 570. nu. 10. ſeqq. Ludouiſ. dec. 299. n. 1.* vbi *Addit. Conciol. ſup. n. 543.*

Sed eſt faciendum inuentarium ab hærede grauato inſtante fideicommiſſario vniuerſali.

Rota

Rota post Albrit.de inconstantia dec.11.nu.32. secusà particulari, *n.33.*

Quando inuentario non confecto, confunduntur iura, *Gomez var.lib.1.c.5.nu.12.& lib.2.c.13.n.20. Cyriac.contr.5.nu.20. seqq. Tonnut. lib.2.qu.33.n.10.*

141 Ex quibus infertur, quod si hæres non confecit inuentarium, & fideicommissum est particulare super certis bonis constitutum, tunc non competit retentio pro suo credito, nam respectu creditorum, & legatariorum tenetur insolidum non confecto inuentario, etiam de proprio, *l.fin.§.si verò, C. de iure delib. Peregr.de fideicom.art.35.nu.23.& dec.96. n.8. Fusar.q.665.nu.4.cons.74.nu.15. Add.ad Ludouis.dec.421.n.15.in fin. R.Capyc.Latr. consult.121.num.38. Nos ad Rouit.d.cons.54.nu.23. lib.2.Barbat.d.c.7. n.6.126.Luca ad Franch dec.80.num.7.Censal.ad Peregr.de fid.art.36.vers.8. Franceol.consult.19.nu.20. Cancer.var.p.3.c.2.n.106. Mulfes.tom.2.sup.consuet.Neapol.p.2.l.1.de bonis q.23.nu.8.Amat.res.56.nu.13.Merlin. lib.1.de pign.qu.14.nu.26. Nos* Diximus *sup.Ponte cons.143.n.10.*

142 Fideicommissum particulare est, cum sit in bonis immobilibus, Vel mobilibus tantum est constitutum, aut in bonis vnius Prouinciæ, *Peregr.sup. Fusar.sup n.16,*

143 Et si non sit facta substitutio vni tantum in hæreditate, sed vni in parte vna omnium bonorum: alteri in alia vna parte, nam hoc casu fideicommissum vniuersale censebitur, licet non de vniuersa hæreditate sit dictum, *Castr. cons.186.n.1.lib.2.Merlin.sup.n.31.*

144 Sed non sit detractio crediti in fideicommisso vniuersali, quando creditor grauauit hæredem non tantum in omnibus bonis suis, sed etiam in aliquibus hæredis, nam respectu bonorum hæredis, in quibus particulariter est grauatus, non potest ipse hæres pro suo credito petere æstimationem, & multò minus detractionem rei propriæ, in qua grauatur, *Thes. qu.66.n.6.seqq.lib.2, Add.ad Ludouis. dec.421.n.15.in fin.*

145 Immo *Thes.d.qu.66.* dicit, quod neque facto inuentario, quod est intelligendum si hæreditas sit locuples, secus si soluendo non esset, *Add.ad Ludouis.d.dec.421.nu.15. in medio, Merlin.sup.n.32.seqq.*

146 Sed difficultas est in hærede vniuersali, & fideicommisso vniuersali grauato, ac aduersus illum eueniente casu fideicommissi, & in casu, in quo competit sibi retentio ex causa crediti, cui possit substitutus offerre pecunias solutas, & quomodo eo non soluente sit facienda solutio. In hac difficultate est distinguendum.

147 Aut sumus in creditis ipsius hæredis propriis ante aditam hæreditatem aduersus defunctum competentibus, & in his per aditionem subsequutam, quia fictione legis fit tacita, & imaginaria solutio, non auditur fideicommissarius volens offerre solutionem, *Menoch. cons.183.num.33.Peregr.de fid.art.35.num.12. Rota* apud *Giouagn.cons.73.nu.79.lib.1.* apud *Caualer.dec.367.& p.1.diuers.dec.680.*

148 Sed contra tenet *Giouagn.d.cons.73.* Sed ista opinio non est probanda, sicut illam non probauit *Caualer.d.dec.367.nu.1.2.* sed illam probauit *Fusar.q.671.n.5.*

149 Sic infertur: dictam retentionem dari hæredi non pro valore bonorum currenti de tempore restitutionis, sed à principio vsq; de tempore *sup.* dictæ imaginariæ solutionis, *Marescot.lib.1.c.37.n.15.*

150 Quamuis contra teneat *Fusar. q.671.nu.5.* Et quæ ob id procedit, siue facto, siue non facto inuentario, quoniam in vtroq; casu hæres detrahit suum creditum. *Merlin.sup.n.37.*

151 Quæ omnia intelligenda sunt dummodo hæres verè hæreditatis possessionem habuerit, nam ab illo tantum tempore hæc imaginaria fit solutio. *Marescot.lib.1.c.37 num.14.* secus si numquam sit consecutus possessionem bonorum hæreditariorum. *Merlin.sup.nu.38.39.*

152 Aut 2. Vt si non agatur cum hærede creditore testatoris antè aditam hæreditatem, sed cum hærede, qui mortuo testatore æs ipsius alienum soluit, & tunc, vt hæres eueniente die restitutionis fideicommissi, suum detrahat creditum, ex *sup.* dictis non est dubitandum, siuè confecerit, siue non confecerit inuentarium, sed dubium est an possit substitutus offerre pecunias per ipsum hæredem solutas, & ita eum excludere à iure retentionis, & an hæres possit retinere corpora ad æstimationem de tempore factarum solutionum, Et quidem posse substituto offerre pecunias, & ita se redimere ab hærede ex causa retentionis excipiente suadet, quia imaginaria solutio, de qua *sup.* est fundata in fictione legis, ideo non debet extendi de similibus ad similia, latè *Merlin.sup.num.40. seqq.* Diximus *sup.n.52.& 109.*

153 Aut 3. Non confecto inuentario hæres primò soluit æs alienum, & legata à testatore relicta ex propriis pecuniis, & deindè distraxit corpora hæreditaria, quorum alienationem intendit defendere ex capite æris alieni, & legatorum solutionis, & idem, de quo *sup.* dicendū est ex *Rota Bonon.fideicom. de Sancto Petro, in fine,* sed contrarium plures citando tenet *Giouagn.cons.73.nu.6.Houded.in calce consil.58.nu.95. lib.1.* vbi refert *Rotam Perusin.*

Sed distinctio est: Aut contentio est cum tertiis bonorum possessoribus, cum quibus ageretur de subuertendis factis alienationibus, & posset procedere hæc secunda opinio, & in his terminis loquitur *Rota* in dicta Perusina, & *alij*, qui allegari possunt. Si verò cum hærede sit disputatio de detractionibus, & iure retentionis, & cum eo agitur de calculatione alienationum iam diù ob eo factarum, & hoc casu est spectandum tempus præsens, non præteritum, nam de rigore iuris talis alienatio fuit inualida, & de æquitate tantum ad euitandos circui-

tus

tuis, ad fauorem possessorum bonæ fidei substituetur,& non ad commodum hæredis. *Merlin. de legit lib.2.tit. 2. q.2.* Ideo si cum hærede est disputatio, talis alienatio non præstabit aliquod sibi fundamentum, & in his terminis est accipienda *Rota in d. Bonon. fideicommissi de S. Petro sup. allegata*.

154 Aut quartò hæres confecit Inuentarium, & in his terminis cessat ius offerendi, & competit hæredi retentio, nam non inducitur confusio. *Marescot. lib.1.c.37.num.1. Canaler.d.dec. 367. Peregr. de fid. art.35. Menoch. cons.89.n.153. seqq. Milanens. dec.13.nu.9.lib.1. Franch. dec.39. nu.3. Tusc. lit. H. concl.52.num.34.seqq. Gratian. disc.204.num.24. Fontanell. de pact. cl.7.gl.3.p.7. nu.47. Amat. res.56.n.9. Card. Luca de hæred. disc. 28.num.6.*

Quod intellige respectu tantum sui crediti competentis ante aditam hæreditatem, non post superuenientis, cum vt dictum est, ex post non potest induci imaginaria solutio. *Giouagn. con.73 nu.62.seqq. Merlin. sup. n.52.seqq.*

155 Aut 5. Substitutus non vult offerre, sed opponit retentionem bonorum esse hæredi permittendam, secundum æstimationem rigorosã, puta tempore restitutionis fideicommissi, sed ipse contendit esse inspiciendum tempus factarum solutionum, de quo fortasse minus valebant bona, & ad commodum hæredis spectandum esse tempus solutionis. *Soccinn. cons.170. num7. lib.2. Menoch. cons.183.nu.34. & num.36. Merlin. sup. nu.54.55.* Videndus *Andreol. d. controu.365.*

156 Aut 6. Etiam non confecto inuentario, hæres egit coram Iudice pro separatione corporum hæreditariorum pro suis creditis, & obtinuit, & in his terminis attenditur tempus dictæ assignationis, quæ est inuariabilis, cum illa obtinuerit vim veræ, & propriæ solutionis. *Surd. cons.7.nu.32. Giouagn. d. cons.73.num.1. lib.1.* vbi *nu.7.* ponit alia. *Merlin. n.56.57.*

157 Quæ traditio procedit etiam quando hæres non citatis substitutis faceret huiusmodi separationem, cessante dolo, & fraude, etiam non adhibito decreto Iudicis, si non de rigore Iuris, saltem ex æquitate. *Giouagn. d. cons.73.nu.4.* Sed tutius est in iudicio citare substitutum in iudicio, quia de rigore Iuris est necessarium decretum Iudicis, *Pancirol. cons.98.num.11. Rota dec. 680.num.6.p.1. diuers. Merlin. sup. n.58.*

158 Aut 7. Testator iussit vendi bona pro soluendo ære alieno, & tunc solutio imaginaria potest considerari ad fauorem hæredis, & breui manu emisse ab hæreditate, & æs alienum hæreditario pretio soluisse. *Soccin. iun. cons.120. num.24. lib.1. Menoch. cons.183.nu.37. Gratian. disc.203.nu.25. Merlin. sup. nu.59.* vbi *nu.60.* ipse dicit, quod per licentiam alienandi datam à testatore possit fieri per hæredem retentio, & quod ipse soluendo æs alienum videatur acquisiuisse hanc facultatem non negat, sed quo dicatur facta imaginaria solutio, Negat.

159 Aut 8. Non expedit hæredi tempus factarũ solutionum attendi, quia forte hoc sit dãnosum, & quod possit substitutus compellere hæredem attendere tempus prædictum, facit, quia imaginaria solutio est inuenta à lege ad fauorem ipsius hæredis, & ob id non debet in eius cedere commodum, atq; damnum. *Barbos. in l. quæ dotis nu.6. ff. solut. matrim. Add. ad Ludouis. dec.67.n.17.*

160 Sed contraria opinio tenenda est, quia imaginaria solutio vsque à principio fit, & inducitur, ideo ex post facto non potest variari, nam tunc si esset damnosa hæredi appareoter, & procedit huc casu traditio *Bar. in l. si hæres 22.§. fin ff. de fideiuss.* vt est quando hæres creditor habebat correum creditorem iosimul cum defuncto, nam ex aditione non est facienda talis imaginaria solutio respectu correi, quia hoc est sibi euidenter damnosum, vt dicit *Bart.* Secus vero si à principio dicta solutio imaginaria non est apparenter damnosa, sed magis præordinata ad commodum, vt ad hunc effectum *leges* esse considerant, quia induci debet huiusmodi legis fictio suum consequi finem, *Bar. in l. Vranius 72.nu.4.* Vbi docet ad inducendam hanc fictam solutionem sufficere, quod nullum incommodum patiatur hæres. *ff. de fideiuss.* late *Merlin. sup. nu.61. seqq.* vbi alia.

161 Aut 9. Est disputatio quo ad creditores, an videlicet hæredi suffragetur imaginaria solutio, nam hæc disputatio considerabilis est, vel respectu æstimationis bonorum, ratione superuenientis augumenti ante satisfactionem ipsorum creditorum, vel respectu fructuum perceptorum per ipsum hæredem, & præsupposito factam esse aditionem cum beneficio inuẽtarij, si creditum autem hæredis est anterius nulli dubium est, quod sit. *Vrsell. conclus. legal. 86.* post *num.28.* Si verò creditum est posterius non potest aliquid operari ipsa imaginaria solutio. *Vrsell. sup. Merlin. sup. n.67. seqq.* vbi alia.

162 Aut 10. Quæstio est circa fructus perceptos per hæredem, in qua re duæ possunt suboriri inspectiones, prima est respectu fideicommissarii, secunda verò respectu aliorum creditorum; Quo ad creditores si ipse hæres pro suo credito est anterior, res de plano procedit, vt ex huiusmodi imaginaria solutione sibi cõpetant fructus pro rata sui crediti, & sic imaginaria solutio sibi prosit ad fructuum perceptionem hanc, & opinionem istam tenuit *Senat. Mantuan.* apud *Surd. dec.224.num.8. & dec.170. num.1.*

163 Si verò hæres est posterior, res non transit sine scrupulo, quia cum fructus hæreditatis augeat defuncti patrimonium (supposito, quod hæreditas sit adita cum Inuentario), *Surd. dec. 92.num.5. Rota dec.259.num.14.seqq. p.5. rec.* Ex imaginaria solutione læduntur creditores, quod non videtur admittendum ex *sup.* deductis, & ex *Peregr. art.49.num.77. & cons.42.num.27.lib. 1.* Verum pro hærede est respondendum, quia

per imaginariam solutionem, quæ directè non potest lędere ius creditorum, vt *sup.* dictum est, resultat aliquis color hæredi, ad sibi parandam bonam fidem, ad effectum lucrādi fructus sufficiens, nam adhuc effectum, quælibet iusta occasio, quæ etiam ex titulo iniusto oriri potest, suffragatur, cum detur remedium inter bonam, & malam fidem, adhuc effectum, vnde sufficit, quod non fuerit hæres in mala omnino fide, ad effectum lucrandi fructus non vrgentibus creditoribus. *Osasch.dec.160.n.6. Surd.cons.115. nu.6.cons.340.nu.21. & dec.281. Escob.de ratiocin.c.9.nu.83. Farinac.in repertor. vltim. volunt. q.5.num.10.*

164 Et fructus lucratur hæres omnes. *Merlin. sup.78. & lib.2.q.66. Farinac.sup.*

165 Verum si creditores anteriores, mortuo debitore institissent hæredem teneri ad fructuum restitutionem, vel illos in sua credita teneri imputare, subsisteret prætensio eorum, & militaret regula *sup.* adducta. Fructus percepti per hæredem post aditam hæreditatem, debent solui per hæredem creditoribus defuncti. *Phanuc.de Inuentar.p.3.nu.35.& seqq.* decisum refert *Laderch.cons.8. Peregr.de fideicom.art. 49.nu.77.in fine,* Secus esse quo ad Legatarios, vt *ibi* per eum. *Surd.dec.92.num.5. Holtern.ad Surd.dec.97.nu.14. Cyriac.contr.294.nu.19. Rota dec.304.nu.3.p.5.rec. & dec.131. num.2.p.6. rec. & dec.535.n.5.p.5.rec.lib.2. Franch.dec.613. n.19. Gallus de fructibus disp.15.n.48.art.1.* De. rectis Creditoribus. *l.item veniunt 22. §.item nō solum.ff.de petit.hæredit. Merlin.dec.796.nu.5.& seqq. Rota rec.dec.304.n.4.& seqq.& dec.535.n. 5.6.p.5. Bich.in dec.relata per Rotam Rom.* post *Oleam de cess.iur.dec.50.nu.9.* apud *Bich.dec.60. Andreol.contr.117. Franch.& Luca dec.179. Sabell.§.hæres.num.28.61. Conciol.de hæred. art.3. n.78.79.*

Nam interim facit fructus suos. *D.Rocca disp. 47.nu.49 Palma dec.Luc.311.nu.10.& dec.312. Cels.dec.350.nu.10. Rota p.6.rec.dec.13.nu.2.13. & dec.76.nu.28.p.17. Nos infrà num.203.* Sed quo ad fideicommissarium vniuersalem negatiua pro hærede est opinio magis communis, vt non fiat imputatio fructuum in creditum, *gl.in l.mulier 22.§.cum proponeretur.ff.ad trebell. Gabr.cons.124.nu.4.7.lib.1. Decian.cons.49.n.13. lib.2. Honded.cons.58.nu.51.lib.1. Surd.cons.291. nu.6.11.& dec.292.nu.6.dec.224.nu.12. Peregr. de fideicom.art.35.nu.10.& art.49. num.57.cons. 52.num.35.lib.1.& dec.6.num.6. Marescot.lib.1. c.73.nu.7.8. Fusar.de substit.q.665.nu.7.8. in fine, & cons.77.nu.15. Mantica de coniect. lib.7.tit.8. nu.22. Rota dec.680.p.1.diuers.dec.517.nu.8.p.4 diuers. Seraphin.dec.1284. Rota dec.259 par.5.rec.* vbi respondet contrarijs, & eadem *Rota dec.9. nu.65.* post *Merlin.de legitima. Merlin.sup.n.79. & lib.2.q.66.& de legit.lib.2.tit.1.q.16.n.11.12.*

166 Hæres facit suos fructus pro rata crediti proprij, & æris alieni soluti. *Rota d. dec.517. nu.8.p.4.diuers.& dec.259.d nu.8.p.5.rec.* Quæ procedunt etiam si appareat solutio facta ex fructibus per hæredem, *Marescot.d.c.73.lib.1. nu.1.seqq. Merlin.sup.num.80.81.*

167 Et grauatus restituere fructus non intelligitur præceptum, respectu fructuum detractionum, *Surd.dec.170.n.1. Merlin.sup.n.82.*

168 Hæres facit fructus suos pro credito æris alieni soluti, quando æs alienum est verum æs alienum, non quando improprium, *Merlin.sup. nu.83.*

169 Vt in dotibus in subsidium debitis, nam dotes subsidiariæ sunt soluendæ ex fructibus hæreditatis, *Fusar.de substit. qu.531. num.119.* Et licet quando sunt consumpti fructus adhuc possit fieri alienatio fideicommissi, & subdit *Fusar.nu.121.* hæc tamen conclusio non est intelligenda, vt absolutè remaneat liberatus grauatus, nam sicut superuenientibus diuitiis tenetur reintegrare fideicommissario *Peregr. art.42.n.70. Fusar.qu.531.n.53.* Ità in hoc casu videtur dicendum. *Merlin. d.q.14.nu.84 seqq.*

170 Si alienatur corpus hæreditatis, tenetur hæres ex fructibus percipiendis reintegrare fideicommissum. *Costa de port.rat.qu.192. n.1.* vbi allegat *Ang.cons.331.vers. fallit 3.* Sed *Costa* excipit filios primi gradus, & casum quando agitur de dote in patre propriis filiabus cōstituta, eo enim vita functo, alij filij & hæredes non tenentur præstare ex fructibus, *Marescot.d. lib.1.c.25.n.8. Merlin.sup.n.88.*

171 Quo verò ad fideicommissarios, hæres grauatus non compensat sua credita cum fructibus ex fideicommisso perceptis post aditam hæreditatem, & ante casum fideicommissi, *Peregr.de fideicom.art.35.num.10. Mangil. de imput.qu.125.num.42.43. Menoch.cons.183 nu. 42.seqq. Surd.dec.92.num.6.seqq.dec.224.num. 12. Rota dec.680.num.2.p.1.nouiss. Vrsell.cons.36. num.36.37. Sabell.§.hæres num.35.seqq. Idem Surd. cons.295. Georg. alleg.24. Casanat.cons. 23. num.22. Bertazol. cons. 107. num.64.65. in ciuil. Rota Auenion. decis.45. num.6. 7. 8. Burat.509. num.5.* & ibi *Addit. Peregr. cons. 68.num.3. vol.3. Fusar.de substit.qu.665. num. 7.& qu.666.nu.3. Gallus de fructib.disp.16. Farinac.d.qu.5. Sabell.§.fructus, nu.21. Vrceol. de transact.qu.82.num.2.consult.100. num.2.vol.2. Card. Luca de legit.disc.18.nu.17. de fid.disc.19. num.4.* vbi declarat. Vbi extraneus illos imputat in *Trebell.* Vbi etiam in non extraneis à quo die, de *fid.disc 185.seqq.*

An debeat imputare in debita hæreditaria soluta, de *hæred.disc.28.nu.12.de fid.disc.162.n.5.*

Nec tenetur de nominibus debitoris exactis. *de fid.disc.192.nu.3.disc.269.n.4.*

172 Quamuis adsit præceptum testatoris, *Burat.sup. Card. Luca de fideicommiss.disc.162.nu.5.* vbi dicit contrariam opinionem, cessante expresso testatoris præcepto esse magis communiter reprobatam. Secus si adsit clara dispositio testatoris, *Gallus disp.15.num.49.* post *Monticul.de inuentar.c.10.num.208. Surd. dec.170.*

Fa-

Farinac. d. qu. 5. num. 11. Christin. dec. 318. vol. 1. Card. Luca de fid. dec. 162. n. 6. 187. n. 11.

Nisi hæres ipse grauatus, vel cum beneficio inuentarii pro suo credito cum aliis creditoribus super bonis hereditariis concurreret, nam tunc fructus per eum perceptos post aditam, creditum heredis extinguit, quoniam rationi congruit, quod fructus ex hæreditate post aditam, peruenti, potius commodo omnium creditorum, quem hæredis, cedant, sic decisum refert *Surd. dec. 92. & 224. Caball. cons. 144 vol. 2.* latè *Amat. res. 56. num. 8. Ludouis. dec. 67, num. 10. dec. 266. 421. Menoch. cons. 183. num. 52. seqq. Simon. de Pratis de vltim. volunt. fol. 358. num. 19. Rota d. dec. 680. p. 1. nouiss. Serafin. dec. 967. Marescott. lib. 1. c. 37. nu. 7. seqq. Crauet. cons. 295. Boer. dec. 44. nu. 19. Decisiu apud Burat. 23. Ian. 1621. Farinac. d. qu. 5. nu. 11. Sabell. d. §. hæres. nu. 35. seqq.*

173 Tenetur autem restituere à die, quo est requisitus, *l. 18. in fideicommissaria, ff. ad Trebell. l. mulier. 22. §. sed si hæres, ff. eodem, Gallus d. disp. 16. num. 52. & 60.* aliàs non imputat in creditum, *Fusar. de substit. qu. 65. nu. 7. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. qu. 16. n. 12. & tit. 2. qu. 32. n. 25. seqq. Ludouis. dec. 69. num. 10. Rota post Merlin. de legit. dec. 9. nu. 6. & dec. 20. num. 12. seqq. & dec. 108. n. 3. & dec. 120. num. 2. Conciol. de hæred. art. 1. nu. 547. 548. 549.* Sed etiam ante requisitionem, *Aguila ad Roxas de incompatib. p. 5. c. 3. nu. 50. Fusar. de subst. qu. 626. nu. 53. & cons. 161. n. 7. Surd. dec. 25. num. 11. Peregr. de fid. art. 49. n. 84. Pacific. de Saluainsp. 3. c. 4. n. 440.*

Tenetur restituere post conditionis euentum, post petitionem, *Rota p. 17. rec. dec. 5. & 288.* post alios *Sabell. d. §. fructus, num. 24. Castill. tom. 6. c. 135. Molin. de primog. lib. 2. cap. 112. Marin. lib. 2. c. 104.*

Sic hęres grauatus non tenetur æs alienum soluere de fructibus bonorum fideicommisso subiectorum, *Peregr. art. 35. num. 10. & art. 40. num. 22. Fusar. qu. 541. n. 7. 9. qu. 665. nu. 7. seqq. Gratian. disc. 540. num. 7. & seqq.* & ibi *Luca, Rota dec. 517. n. 10. p. 4. diuers. Cyriac. contr. 550. nu. 22. seqq. Conciol. sup. num. 544. 545. 546.*

Sed tales fructus imputantur in Trebellianicam, *Rota p. 9. rec. dec. 348. num. 51. p. 12. dec. 264. nu. 12. Cost. de port. rat. qu. 17.* Sexus quo ad filios primi gradus grauatos, post mille *Sabell. §. fructus n. 20.*

Fructus percepti, viuo testatore, ante aditam hæreditatem, augent hæreditatem, & sic grauatus tenetur restituere, *Menoch. de arbitr. cas. 256. n. 3 lib. 2. Farinac. d. qu. 5. n. 4. Caphal. cons. 398. n. 26. 27 Honded. cons. 59. n. 12. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 10. n. 34. & art. 49. n. 1. Sabell. §. fructus n. 22. Christin. dec. 318. vol. 1.*

Idem in fructibus pendentibus tempore mortis ipsius testatoris, vel mortuo testatore, sed iacente ipsa hæreditate, quos hæres grauatus restituit, *Menoch. sup. num. 4. seqq. & nu. 44.* Vbi ampliat etiam, quod filius sit hęres, *Couar. de testam. fol. 365. col. 4.* Vbi quod tales fructus pendentes computari solent in Trebellianicam, *Farinac. d. q. 5. nu. 5. Rota p. 9. rec. dec. 438. n. 51. p. 12. dec. 264. nu. 12. Costa de rat. rata q. 17. Sabell. §. fructus. n. 20.*

Quid si dicat: *Restituat hæres quidquid ad eum peruenerit*, nam non tenetur restituere hos fructus, *Menoch. sup. n. 12. Farinac. d. q. 5. n. 7.*

Quod si testator dicat: *Restituat quamcumque pecuniam ad eum peruenerit ex bonis, & hæreditate mea.* Vel dixerit: *Restituat quidquid ex hæreditate mea, & bonis superfuerit.* Vide *Menoch. sup. n. 13. seqq.*

Restituit fructus quando hæres fuit grauatus vltra vires hæreditarias, *Menoch sup. n. 19.*

Restituit quando hæres est grauatus restituere proprio filio, *Menoch. d. cas. 256. n. 22. Farinac. d. q. 5. n. 11.*

Hæc, & alia de restitutione fructuum per heredes habes penes *Lagun. de fructib. Fusar. de substit. Gallum de fructib. disp. 14. & 15. Farinac. d. q. 5.*

Verum hæres, qui à creditoribus hæreditariis, ex remissione, vel transactione habuerit aliquid hoc hęreditatis lucro non cedit, nec aliis creditoribus, aut fideicommissario restituendum, *D. Lagun. de fructib. p. 1. c. 14. num. 21. Nos etiam infra.*

Quod hæres teneatur soluere debita defuncti sequuta transactione inter hæredem scriptum, & legatarium ab intestato successorem, qui quærelauit testamentum, & dixit illud irritandum, quia adhuc hęres scriptus est insolidum conueniendus ad soluendum debita hereditaria quomodocumque transigatur, *l. 3.* vbi *Odofr. ff. de transact. DD. in l. controuersi ff. de transact. Trig. sing. 94. num. 2.* de qua materia *Costa de ration. rat. q. 23. Cyriac. contr. 17.*

Hæreditatis possessor, si quid indebitè, causa hæreditatis exegerit, hoc cum ipsa hæreditate, restituere non debet. *Lagun. sup. n. 22.*

Sic hæreditatis petitione nonuenit quod hęres grauatus indebite exigerit, *Marescot. lib. 2. c. 17. num. 5. & seqq. Mantica de tacit. lib. 26. tit. 5. num. 2. & 6. Salgad. labyr. p. 2. c. 9. nu. 93. Valeron. de transact. tit. 4. q. 6. n. 53. Lagun. sup. p. 1. cap. 14. num. 68.*

174 Imaginaria solutio non tantum est concedenda quando non extant pecuniæ, vel mobilia in hęreditate, *l. à Diuo Pio, § si super rebus. ff. de re iudic. Fusar. qu. 672. nu. 10. Rota dec. 680. n. 7. p. 1. diuers. Serafin. dec. 967. num. 1. Cauaber. dec. 130. n. 4. dec. 259. n. 36. p. 5. rec. Merlin. sup. n. 90.*

Debet tamen probari existentia pecuniarũ, & mobilium à substituto, *Cur. sen. cons. 27. n. 17. Serafin. dec. 967. num. 3. Rota d. dec. 259. p. 5. rec. n. 38.* Vbi subdit, quod hæres potest euitare etiam hanc imputationem, quando non distraxit, & possedit mobilia, & ea erant talia, quæ tempore potuerunt præsumi consumpta, & quod alterius exhibendo inuentarium excusatur, *Merlin. sup. n. 91. 92.*

175 Quartus casus est, quando est possessor hereditatis reuocabiliter, non respectu fideicommissi, quo grauatus est hæres, sed respectu aliorum creditorum, & hoc casu non extingui hypotecam, vel secundum alios, illa extincta dari reuiuiscentiam, ad excludendum posteriores, *Fulgos. in l. debitor num. 14. seqq. ff. ad Trebell. Gratian. disc. 204. num. 23.* Supposito inuentario, *Franch. dec. 80.* vbi *Luca*, & alij *Addentes*, *Capyc. decis. 198. Bich. dec. 330. num. 6. seqq. Merlin. sup. n. 93. 94. 95. Sabell. §. hypoteca. num. 52. Nos ad Rouit. cons. 54. lib. 2.*

176 Quintus casus est, quando facit hæres restitutionem hæreditatis ignoranter, credito non deducto, & hoc casu competere poterit vtilis hypotecaria, quia per restitutionem cessat causa præcedentis extinctionis, & ideo reuiuiscere debet ipsi hæredi non directa, quæ iã fuit extincta per aditionem præcedentem, sed vtilis ex æquitate. *Castr. in l. ita tamen 27. §. si ex Trebelliano nu. 4. ff. ad Trebell. Merlin. sup. n. 96.*

177 Sextus casus est quando adita hæreditate, agitur de hypoteca rei alicuius apud heredem non existentis, sed apud aliquem tertium, & hoc casu, quia dominium huiusmodi rei non fuit acquisitum hæredi, hypoteca non remanet extincta, & hæres poterit agere contra tertium illum possessorem actione hypotecaria, ad acquirendam rem ipsam. *Negusant. de pignor. p. 5. membr. 1. num. 53. in 3. casu Merlin sup. nu. 97. 98.*

178 Septimus casus est, quando creditor adiuit hæreditatem debitoris, & res hypotecata est in hæreditate, & sic dominium est acquisitum ipsi creditori iure hypotecata, ex titulo hæreditario, sed alius habet hypotecam in dicta re non à defuncto, sed ab alio, quæ est posterior hypoteca hæredis, posito pro possibili, quod possit dari casus, puta si defunctus non fuisset dominus, & tamen hypotecasset, quia haberet publicianam, & alius etiam non dominus habens publicianã secundo loco obligauit huic, qui habet posteriorem hypotecam, iuxtà notata *in l. si non dominus ff. qui potior. in pign. Merlin. sup. nu. 99. 100.*

179 Octauus casus est quando creditori est delata hæreditas sui debitoris, sed antequam adeat, ipse contraxit aliam hypotecam ad fauorem sui creditoris generalem in, & super omnibus suis bonis, in qua veniunt iura, & actiones. *l. nomen C. quando res pign. oblig. poss. l. grege §. pign. ff. de pignor. & toto tit. C. si pign. res data sit.* Et sic istud creditum, quod competebat contra bona hæreditatis sui debitoris deinde adit ipsã hæreditatem, cui extincta sit hypoteca istius secundi creditoris quoniam directa actio, & ius competens hæredi ante aditionem ad ipsam hæreditatem fuit extincta, & sublata mediante ipsa aditione, hunc sensum proponit *Castr. cons. 198. num. 4. lib. 5.* & non extingui affirmat, nam si est extincta directa, non est extincta vtilis. *Medic. dec. 73. exam. 47. num. 9. & seqq. Scaccia de Saluian. lib. 1. qu. 18. num. 4. Vrsill. ad Affl. dec. 8. D. Marcian. disp. 95.* vbi quod nec imputat fructus increditum, in præiudicium dictorum creditorum, *Merlin. sup. num. 101. 102. Card. Luca de credit. disc. 41. num. 5.* Secus si hæres obligasset bona creditori post aditam hæreditatem, quia iam suum creditum non esset inesse amplius, propter confusionem, & sic nihil transmitti potuit, post *Negusant. p. 5. membr. 1. num. 56. Merlin. sup. num. 103.*

180 Nonus casus est quando creditori succedit fideiussor sui debitoris, & hoc casu extinguitur obligatio fideiussoris, per easdem rationes *sup.* adductas. *Negus. d. p. 5. membr. 1. num. 50. Maur. de fideiuss. §. 14. num. 15. Barbos. in l. qua dotis n. 7 ff. solut. matr.* Sed remanet actio contra reũ. *Maur. & Barb. sup. Merlin. sup. n. 104. Conciol. de hæredit. 1. n. 428. 429.* Alia diximus *su. n. 77. seq.*

181 Sic si debitor redditus succedit fideiussori suo eiusdem redditus, ex aditione hæreditatis confunditur personalis actio fideiussoria in principalem, sed hypotecaria non confunditur, & ita bona fideiussoris redditui hypotecata peruenta ad principalem debitorem obligata permanet. Idem iuris est, si alter ex correis succedat correo redditus. *Roderic. sup. num. 32.*

182 Decimus casus est quando sunt plures rei debendi, & vni eorum succedit creditor, & tunc aditio hæreditatis debitoris facta per creditorem non importat extinctionem hypotecæ totalem, sed partis rei, cui successit. & hoc casu aditio dicitur habere effectum confusionis, & non solutionis, quia alias si haberet vim solutionis, correus liberaretur. *Affl. dec. 237. nu. 4. Merlin. sup. num 105. 106. Card. Luc. de credit. disc. 41. num. 4.* vbi *num. 5.* quid si esset debitor aliorum, *Rec. ad Franch. dec. 80. Barbat. de offic. p. 1. cap. 7. num. 52. & seqq. Nos ad Rouit. cons. 54. num. 18. lib. 2.*

183 Sed pro ea parte, qua est hæres, & non in totum, facta hæreditatis aditione absque inuentario, hæredis actiones confunduntur, *Farinac. dec. 528. num. 1. p. 2. tom. 4. Tusc. lit. H. concl. 52. num. 11. Costa de port. rat. qu. 45. num. 6 seqq. Gratian. disc. 203. nu. 3. Barbos. in l. si eum dotem. §. si pater. num. 17. ff. solut. matr. D. Antonin. Amat. res. 56. num. 11. Rota part. 18. rec. dec. 33c. Doctiss. D. Card. Luca de credit. disc. 41. num. 4. Roderic. de annuis redit. lib. 2. cap. 19. num. 30. Robles de repræsentat. lib. 2. cap. 16. num. 54. & nu. 98. & seqq. Rosental. de feud. Cap. 9. conclus. 75. & 76. Surd. dec. 224. num. 21 Salgad. labyr. credit. p. 2. cap. 25. num. 63. & 65. Donell. enucleat. lib. 7. cap. 15. Olea de cess. iur. tit. 7. qu. 6. Fusar. de substit. q. 557. nu. 20. 21. Noguerol. alleg. 19. num. 106. Posth. res. 71. num. 66. & dec. 59. num. 3. seqq. & num. 180. seqq. Vrceol. de Transact. q. 80. num. 14. Bossius de dote c. 6. §. 6. d. num. 92. Ludouis. dec. 442. nu. 3. Cocein. dec. 285. num. 3. Sabell. §. obligatio. num. 34. Tusc. lit. H. concl. 52. Gratian. disc. 203. Doctiss. D. Rubeis de confusione cap. 1. num. 41. & cap. 14. n. 30. seqq.* Nos infra *num. 335.*

184 Sic creditor succedens debitori videtur sibi soluere de bonis vniuersis, verum si ei succe-

dat

dat pro parte, censetur extinctum debitum, ac pro alijs partibus agere potest contra cohæredes, *Surd. dec. 170. num. 1. Gomez in l. 20. Tauri. num. 2. & tom. 1. var. c. 12. num. 17. & tom. 2. c. 11. num. 11. & 12.* vbi *Ayllon. Barbos. in l. pecuniam. 1. C. de hæred. action.*

185 Quod est intelligendum tunc pro hæreditaria parte, pro qua creditor debitori successit censeri confusam actionem, quando hæres compensandi animo non sit institutus, vt post *Traquell. & alios* fundat *Barbos. in l. si adulta 6. de hæred. action.* Dicensex. *Pinell. in l. 1. C. de bonis matern. p. 1. num. 79.* quod pater excludens filiũ hæredem, intelligitur tantum excludere à portione hæreditaria, si cum alijs concurreret, si vero solus à toto videtur exclusus, *Burg. de Paz. cons. 4. num. 4. Surd. dec. 90. num. 20.* Qui idem dicit in hærede, qui tantum tenetur pro portione hæreditaria, ac pro alijs habetur pro extraneo. ad materiam videndus Barbos. *in l. debitori 7. C. de pactis* benè *Censal. ad Surd. dec. 170.*

186 Nam *legis* in Tabularum potestate, actiones hæreditariæ inter cohæredes, ipso iure pro portionibus hæreditarijs diuiduntur, *l. si pacto. C. de gestis, l. licet, C. ad leg. Falcid. l. si ab eo C. de negot. gestis l. 11. C. si cert. petat. l. 1. C. si vnus ex pluribus l. vnic. §. videamus C. de rei vxor. act. Parlador. rer. quotid. c. fin. p. 1. §. 1. num. 11. Rodriq. de execut. c. 4. nu. 13. Thes. lib. 2. q. 67. nu. 10. Duard. ad bull. §. 5. q. 16. à num. 26. Fab. de error. pragm. de cad. 80. err. 6. Valentia illustr. ad tit. de acquir. hæred. cap. 4. num. 4. 5. & lib. 2. tract. 4. c. 4. num. 41. Gothofred. in l. si testamento. §. 1. ff. de fideiuss. lit. T.*

187 Qua ratione etiam si defunctus insolidum obligatus esset, inter eos, creditore etiam inuito, obligatio diuiditur, & nonnisi pro rata, ac portione sua vnusquisque tenetur, *l. 2. C. de hæred. action. l. ea, quæ nominibus C. famil. ercisc. Parlad. & Rodriq. sup. Gutier. Canon. lib. 2. c. 28. n. 63. Leotard. de Vsur. qu. à num. 30. Gratian. disc. 16. à num. 7. disc. 36. num. 41. & 150. Auendan. de censib. cap. 95. num. 2. Costa de ration. rat. q. 83. & 189. Giurba ad consuet. mess. c. 9. gl. 5. num. 40. Virgil. de legit. pers. c. 20. à num. 38. Ricc. collect. 528. Valasc. de priu. paup. p. 2. q. 58. num. 3. Donell. lib. 9. com. cap. 11. Schifordeg. lib. 3. tract. 2. qu. 14. 15.* post hos, & alios *Olea de cess. Iur. tit. 4. qu. 6. num. 1. & seqq.* vbi *num. 16. & 17.* limitat si debitum soluendum per defunctum indiuiduum esset, & si vnus pignus, vel hypotecam possidens, actione hypotecaria conuentus esset, *& num. 13.* limitat in causa alimentorum futurorum.

188 Vndecimus casus est quando hæredi adeunti fuit euicta vniuersa hæreditas, & hoc casu scribit *Affl. d. dec. 237. num. 6. vers. & hoc verum non induci præsumptam solutionem*, & sic infert non extingui hypotecam, vndè de hoc casu videtur iudicandum, sicuti quando reuocabiliter est effectus heres, *Merlin. sup. num. 106.* Diximus *sup. num. 115. seqq.*

189 E contra succedente debitore suo creditori, idem dicendum est, vt confundatur hypoteca. *Card. Luca de cred. disc. 40. num. 11. disc. 41. nu. 2. & in summar. ex num. 241. de donat. disc. 29. nu. 3. de hæred. disc. 28. num. 4.* nam nemo potest esse sui ipsius debitor, & creditor. *l. Vranius. l. frater à fratre. ff. de condict. indeb. Rota dec. 136. num. 2. p. 4. rec. Merlin. q. 15. num. 1. Rolan. cons. 65. num. 15. lib. 2. Serafin. dec. 842. num. 4. Mastrill. dec. 53. nu. 6. Milan. dec. 13. num. 9. lib. 1. Gratian. disc. 203 n. 1. Roderiq. de ann. reddit. lib. 2. qu. 19. num. 16. Card. Luca de legit. disc. 31. num. 13. de credit. disc. 40. nu. 11. disc. 41. nu. 2.* & in *Summar. ex n. 241. de donat. d. disc. 29. nu. 4. de hæred. disc. 28. nu. 4. 5.* vbi differentia in casu, quo creditor succedit debitori, & e contra. *R. Ponte cons. 8. lib. 1. Thes. qu. 44. lib. 3. Rota dec. 349. p. 5. rec. Luca ad Franch. dec. 80. nu. 2. Amat. res. 56. num. 4.* Eadem *Rota dec. 236. nu. 1. p. 4. rec. Merlin. de Pignor. & hypot. lib. 5. qu. 14. n. 14. D. Rubeis de confus. c. 1. nu. 110. R. Ponte cons. 143. nu. 7. Vrsell conclus. 36. nu. 9. C. Luca de cred. disc. 40. n. 27. seqq.* Insula Virili. *disc. 41. n. 4.*

190 Quæ conclusio procedit in debitore succedente creditori titulo vniuersali, secus si particulari. *Fontanell. dec. 194. n. 2.*

191 Verum resoluto titulo hæreditario potest propria credita deducere. *Card. Luca d. disc. 31. num. 13. de cred. disc. 34. num. 6. disc. 36. n. 22. de hæred. disc. 22. nu. 7. Sabell. §. hypoteca. n. 52.*

192 Et si debitor succedat creditori, videtur debitum soluisse, quando ex solutione hæres, nec damnum sentit, nec lucrum quærit, *Fon. de pignor. 5. p. membr. 1. nu. 54. Surd. dec. 226. num. 11. Roderic. de anu. reddit. lib. 2. c. 19. n. 22.*

193 Sed conclusio, quod debitore succedente creditori, confundatur actio, non procedit si lis esset contestata contra debitorem, *Serafin. dec. 842. in fine, Vrsell. conclus. 36. n. 9.*

194 Conclusio primò, *sup.* posita declaratur primo, respectu aliorũ creditorũ ipsius creditoris, cui ipse debitor successit, cum nomen ipsius cadens in hypoteca eorundem, nõ possit extingui in eorum præiudicium. *l. hæres à debitore §. quod si hic seruus. ff. de fideiuss. l. debitor 3. ff. de separ.* & ibi *Bar. Rota d. dec. 236. Roderic. sup. n. 1. Merlin. sup. nu. 2. Card. Luca de credit. disc. 41. num. 5.*

195 Declaratur 2 Quando debitor succedit suo Creditori reuocabiliter. *Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 13. nu. 10. & q. 19. nu. 5. 42.* Vbi declarat, sic in vsufructuario, emphyteuta, fideicommissario, & similibus, *Rota d. dec. 136. in fine. Merlin. sup. nu. 3. Affl. dec. 8. & 16. Franch. dec. 39. n. 5. dec. 80. nu. 13. Surd. dec. 266.* vbi *Hodiern. & Censal. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 15. n. 3. D. Rubeis de confus. c. 17. §. 2. num. 53. ex l. si rem. ff. de pignorat. action. Card. Luca de credit. disc. 34. num. 6. disc. 36. nu. 22. de legit. disc. 31. nu. 13. Doctissimus Sabell. d. §. hypoteca n. 52.*

196 Declaratur 3. Conclusionem procedere quando fit præiudicium tertio in iure quæsito, secus quærendo, prout in compensatione, quæ non fit in præiudicium tertii. *Franch. & Luca dec. 53. n. 10. Rota Gen. dec. 190. n. 19. Roderic. sup. nu. 2.*

*n.2.*Dicemus *Nos q 45.*

197 Inuentarium fuit inuentum ad probandũ bona in illo descripta esse Testatoris, *D.Manzius in Biblioteca legal.tit.9.q.9.nu.86. Boer.dec. 61.num.8. Christin.dec.22.seqq. vol.4. & ad leg. municip.tit.16.art.51.*

Inuentarium licet operetur, quod hæres nullum damnum sentire debeat, *l.fin.§. & si præfatam.C.de iure delib.Cyriac.contr.326.nu.19.seqq. contr.528.nu.27.Ridolfin.in praxi p.1.c.9.n.154. Merlin.dec.796.nu.6.p.2.Altograd.cons.62.nu.3. lib.2.Rota dec.32.nu.2.* post *Olea de ceß.iur.Gratian.disc.998.Tusc.lit.I.conclus.351. Magon.dec. Luc.6.num.42.Conciol.sup.num.438. & nu.363. Sabell.§.Inuentarium num.8. Rota p.13.rec.dec. 499.& p.18.dec.521. Christin.dec.22.cum plurib. seqq.vol.4.Idem Conciol.alleg.51.nu.27.28.Rota dec.8.num.27.* post *Albric. de inconstant.* Quo ad damnum vitandum constituit hæredem, ac si non adiuisset, *Conciol.alleg.52.n.33.* Est, vt herba Bettonica, *Rosis obs.26. num.8. obs.27.num.40. 28.44.*

198 Non tamen facit, quod hæres debeat lucrari in damnum creditorum. *Laderch.cons.8.nu.1. Cyriac.contr.275.nu.17. Rota dec.535. nu.4.p.5. rec.Merlin.dec.796.num.7.Cels.dec.83. num.4.& dec.377.num.5. Actolin.res.79.nu.19. Cyriac.contr.24.nu.6.contr.275. nu.12. Capyc.Latr.consult. 33.nu.1.Palma alleg.34.nu.2. Rocca disp.47.nu. 41.42.Rubeis de confus.c.30.nu.40. Conciol.sup. num.439.*

Sic hæres soluens debita defuncti, non potest de huiusmodi creditis excipere contra alios creditores hæreditarios, etiam si inuentarium fecerit, si non reddidit rationem. *Rota dec.25.nu.3.*post *Oleam de ceß.iur.*

199 Inuentarium solum iuuat hæredes, quo ad actiones passiuas, descendentes à defuncto, nõ autem quo ad obligationes proprias, & quibus hæres proprio facto se adstrinxit, *Surd.dec.32. nu.5.Conciol.sup.art.2.nu.14.* Et per inuentariũ non confunduntur Iura. *Rota* post *Salgad.labyr.dec.50.num.29. Card.Luca de hæred.disc.28. num.6.*

Et hæres tenetur pro viribus hæreditariis. *Cels.dec.83.nu.4.*

200 Inuentarium potest remitti hæredi per Creditores, ità vt tunc non teneatur vltra vires. *Monticul.d. inuentar.c.1.nu.17.& 35.& seq. in impreß. Taurin.qu.223. Rota dec.272. in fine p. 14.rec.Conciol.art.3.nu.224.Nos infra n.231.*

Sed non iuuatur Inuentario, si fuit in mora in non exhibendo inuentarium, & reddenda ratione, nam præsumptio est subtractionis bonorum, sic potest agi executiuè contra ipsius bona propria. *Gratian.disc.981.num.26.& seq. Merlin.dec.721.*post alios *Rota dec.32.nu.3* post *Oleam de ceß.iur. & decis.50. num.2. & dec.21. num.13.*

Et Inuentarium non iuuat quando adsunt bona, ad satisfaciendum creditoribus, nam illis debet satisfacere. *Rocca disp.50.n.42.46.*

Hæres Beneficiatus obligans se pro debito defuncti, censetur se obligasse titulo hæreditario. *Cyn.in l.fin.C.ad l.falcid. Merlin.de pign.lib. 2.q.16 nu.49. Card.Luca de hæred. disc.8.nu.14. Affl.dec.339.nu.13.14. Franch.dec.323. num.8. Rota dec.392.p.1.rec. D.Palma dec.Luc.350.n.2. & dec.397.nu.3.Conciol.Tract.de hæred.art.2.*

Limita quando verba contrarium significãt. *Angel.cons.31. Corn.cons.31. vol.3. Surd.cons. 191.nu.26.Cyriac.contr.225.num.17. Vrceol.de transact.q.80.nu.11.Rota dec.93.nu.3.* post *Merlin.de pign.Bich.dec.591.nu.9. & seqq. Rota rec. dec.428.nu.6.p.9.& dec.49.n.3.p.16.*

Item quando obligat se insolidum, & in bonis propriis, *Gratian.disc.264.nu.8.seqq. D.Palma d.dec.350.& 397.n.6.7.*

Hæres promittens soluere legata, & debita nõ videtur renũciare beneficio Inuentarij, nisi etiã addat obligationem bonorum suorum, vel cũ clausula insolidum, vel integre, siue per æquipollentia verba. Si tamen soluerit, vel promiserit vnum ex legatis inutilibus, non videtur obligatus ad alia pariter inutilia, *Gratian.disc. 264.553.646.nu.26.disc.916.num.31.seqq.* Vbi etiam *Luca. Surd.dec.132.num.10.seqq. Franch. dec.323.& 648.Sanfel.dec.212.*vbi *Addit.o.Vrceol.consult.95.nu.11.s.qq.vol.2.* vbi secus si renunciet beneficio Inuentarii. *Ricc.collect.3412 34.8.Rota p.9.rec.dec.135.nu.13.seqq. R.Capyc. Latr.dec.115.nu.31.seqq. Rota p.1.rec.dec.392. p.10.dec.197.num.15.p.11.dec.58. Bich.dec.430. 591.Vrceol.de tract.q.80 nu.11.seqq. Rota p.15. rec.dec.396. & par.16.dec.49. Card.Luca de dote disc.28.de Iudic.dec.35. nu.72. de feud.disc. 108.de hæred.disc.8.ex n.12. Fontanell. dec.490. 491.*Vbi quid si per viam transactionis.

Item quando agitur de obligatione ad aliquod debitum particulare, secus si ageretur de obligatione vniuersali. *Phanuc. de Inuent.p.6. nu.112.114.Gratian.disc.264.n.6. Surd.dec.132. nu.24.Rota dec.323.num.4.* post *Pacific.de Salutian.*

Inuentarii beneficio censetur debitor renũciasse, quando creditor intuitu nouæ obligationis plura remittit. *Vrceol.de trans.q.80.n.11. Card.Luca de dote disc.28.n.10.11. Bich.dec.591. num.12.Rota rec.dec.428.nu.7.p.9. Palma d.dec. 355.num.6.*

Hæres beneficiatus in obligatione per eum facta, renunciando omni iuris, & legum auxilio, censetur renunciare etiam beneficio Inuẽtarii. *Rolan.cons.13.num.11.vol.1. Fanuc. de Inuentar.p.6.num.115. Gratian.d.disc.264. num.19. Barbos.claus.133.num.13.Surd.dec.132.num.24. Palma d.dec.350.& d.dec.397.n.8.9.*

Nec officiunt verba, quæ dicunt: eum esse hæredem beneficiatum, nam intelliguntur demonstratiue, non taxatiue, *Trauet.cons.214.n.7. Phanuc.de Inuent.p.6.num.113.Gratian.disc.264. num.7. Rota dec.545.nu.19.p.5. D.Palma d.dec. 355.n.8.*

Nec iuuatur beneficio Inuentarij quando spon-

sponte, & ex propria promissione se obligauit ad soluendum debitum hæreditarium. DD. sup. citati vers. limita quando, D. Palma d. dec. 350 & dec. 397. n. 3.

Vel obligauit se, & bona sua, Palma d. dec. 397. n. 10. Conciol. d. art. 2. vbi tota materia.

Hic Neapoli per decretum interpositum per quatuor Aulos, contentum in Pragm. 82. de offic. S. R. Consilij. latum sub die 16. Martij 1623. Est statutum: hæredem cum Inuentario, obligatum pro debito defuncti, etiam proprio, & principali nomine, & insolidum, & subquibusuis aliis clausulis, non teneri vltra vires hæreditarias, nisi expressa, & specialis renunciatio beneficii inuentarii prædicti interueniat, vel obligatio satisfaciendi, etiam vltra vires hæreditarias. Verum facta discussione inuentarij, executio fiat etiam in bonis propriis, & de persona, quatenus ad eum perueniat de bonis hæreditariis.

201 Hæres cum beneficio inuentarii non tenetur soluere debita defuncti vltra vires hæreditarias, & nō tenetur illa soluere de illa quātitate, quæ ei à Creditoribus anterioribus hæreditariis remissum, & condonatum fuit, quia hoc dicitur acquisitum ex industria ipsius hæredis. Thor. in comp. dec. p. 1. vers. augumentum hæred. Noguerol alleg. 11. nu. 121. Salgad. labyr. p. 2. c. 20 n. 12. 13. 14. Conciol. sup. art. 1. n. 435.

202 Et licet aliqui velint, quod hæres beneficiatus non teneatur vltrà vires hæreditatis, ad fauorem creditorum, Tamen teneatur illis soluere de fructibus per eum perceptis post aditā hæreditatem. Phanuc. de inuentar. p. 3. num. 35. & seqq. Ladereb. cons. 8. Peregr. de fideicom. art. 49. num. 77. in fine. Surd. dec. 92. num. 5. Hodiern. ad Surd. dec. 97. nu. 14. Cyriac. controu. 294. num. 17. Franch. dec. 613. num. 19. Rota dec. 304. nu. 3. p. 5. rec. & dec. 131. n. 2. p. 6. rec. & dec. 535. nu. 5. p. 5. rec. lib. 2.

Cum ea, quæ hæreditati accedunt post aditionem, illam augeant, l. item veniunt 22. §. ita non solum, & ibi gl. ff. de petit. hæred. & l. 28. gl. augent. cum leg. seq. ff. eod. l. 2. in fine, C. de petit. hæred. Gratian. disc. 540. nu. 17. Conciol. sup. art. 1. nu. 436. & seqq.

203 Tamen hoc procedit quo ad creditores notos ipsi hæredi: Munoz de ratiocin. c. 9. nu. 76. Andreol. contr. 117. n. 8. seqq. Card. Luca de hæred. disc. 20. nu. 16. Rota dec. 259. num. 8. seqq. & dec. 304. nu. 3. p. 5. rec. & dec. 131. num. 3. seqq. p. 6. rec. Ottobon. dec. 47. nu. 6. 7. Conciol. nu. 440. Diximus sup. num. 165.

204 Inuentarij beneficium fuit introductum, nè hæres sit in damno, sed non in perniciem creditorum. l. sciendum 18. ff. ex quib. caus. maior. Surd. dec. 30. nu. 13. Franch. dec. 83. in fine, Ronit. cons. 18. nu. 13. & ibid. Nos Duran. dec. 1. num. 30. Cyriac. contr. 24. num. 6. Cels. dec. 83. nu. 4. & dec. 377. num. 5. D. Palma dec. 397. num. 4. 5. Conciol. de hærede art. 1. n. 107.

Inuentarium fuisse factum probare debet allegans. Monald. dec. 131. n. 2.

205 Beneficium inuentarii prodest hæredi quo ad creditores citatos, non quo ad non citatos, Mangil. de euict. q. 55. nu. 10. Gratian. disc. 496. nu. 13. Caluin. de aquit. lib. 2. c. 181. num. 26. Addit. ad Ludouis. dec. 137. lit. B. Burat. dec. 750. nu. 5. Bich. dec. 469. 482. Andreol. contr. 122. num. 5. Capyc. Latr. dec. 129. nu. 11. Ludouis. dec. 473. & ibi Add. & dec. 176. nu. 2. p. 4. rec. tom. 2. Card. Luca de hæred. disc. 14. n. 12. disc. 31. nu. 4. de empt. disc. 28. nu. 8. disc. 41 nu. 6. Conciol. sup. nu. 410. 411. 412. vbi impugnat contrarios, Rosis obs. 27. n. 71. D. Capun. disc. 192.

Sed non vitiatur quo ad citatos, Card. Luca de empt. disc. 28. n. 8. de hæred. disc. 14. n. 12.

206 Dummodo non citati sint certi, & noti, secus si dubii, conditionales, aut litigiosi. Giouagn. cons. 19. 20. lib. 2. Andreol. contr. 122. num. 3. Card. Luca de hæred. disc. 17. num. 3. Rota dec. 202. nu. 6. p. 11. rec. Celsus dec. 185. nu. 3. Rosis obs. 27. nu. 66. Conciol. sup. n. 413.

Sed quod debeāt citari quamuis interesse nō sit certum. Ludouis. dec. 473. Burat. dec. 637. num. 17. dec. 570. num. 5. seqq. Vbert. de citat. c. 15. num. 447. Capyc. dec. 101. Rota p. 11. rec. dec. 201. p. 12. dec. 168. n. 36. seqq. Ridolfin. in prax. p. 1. c. 9. num. 47. seqq.

207 Et sint præsentes, quia absentes etiam certi non sunt specialiter citandi, sed loco illorum sunt adhibendi tres testes. Add. ad Ludouis. dec. 473. num. 22. Add. ad Burat. dec. 750. num. 7. Rota dec. 371. num. 5. ad Serafin. & dec. 597. num. 3. p. 4. rec. Coccin. dec. 151. nu. 5. Posth. dec. 71. nu. 12. seq. Conciol. sup. nu. 414. & art. 3. in fine. Infrà hic nu. 245. vers. Ad effectum.

208 Inuentarium si Testator remittat in fauorem hæredis, si illud non conficiat, tenetur vltrà vires hæreditarias dicti testatoris remissione non obstante, Crauet. cons. 174. num. 11. Rolan. de inuentar. p. vi. vers. hæredi, Phanuc. eodem Tract. p. 2. num. 68. Crass. de success. §. testamentum q. 71. num. 4. Gratian. disc. 711. num. 40. Andreol. contr. 427. num. 9. seqq. Peregr. de fideicom. art. 11. nu. 75. D. Card. Luca tit. de hæred. disc. 18. num. 2. & seqq. Conciol. d. art. 1. nu. 421. D. Rubeis de confusione c. 31. n. 80.

209 Inuentarium remittere testator nō potest, in damnum creditorum, Thomas tract. de inuentar. tit. 18. num. 8. Gratian. disc. 59. n. 12. disc. 215. nu. 20. Mangil. de euict. q. 50. num. 14. q. 55. nu. 16. Tract. de imput. q. 134. nu. 5. Andreol. contr. 427. nu. 9. seqq. Giurb. ad Consuet. Messan. c. 9. gl. 5. num. 32. Cum testator non possit facere præiudiciū creditoribus, Gratian. disc. 711. n. 40. Crass. §. Inuentarium q. 2. n. 3. Hodiern. ad Surd. dec. 30. nu. 3. Conciol. d. art. 1. num. 422. 430. 424. Card. Luca de hærede disc. 18. n. 2. Dicemus Nos infrà n. 222.

Quod testator possit remittere hæredi confectionem inuentarii, Ciroc. disc. 6. num. 27. disc. 7. num. 64. Vbi reiicit contrariam opinionem, quam Vide.

Sed vsufructuarius tenetur facere inuentarium,

rium,& à Testatore non potest remitti, *Ciroc. d.disc.6.nu.27. M nzius in Bibliotera legal.*

Sic fideicommissarius potest cogere hæredem ad conficiendum inuentarium, *Ciroc.disc. 1.nu.50.& seqq & disc. 3.n.23.*

210 Et si Testator prohibeat inuentarium, sed hæres posteà inuentarium fecerit, adhuc integra legata præstare debet, & creditoribus insolidum soluere. *Cranet.consil.174. Couar.de testam.c.1.nu.17. D. Rubeis sup.de confus.nu.82.* vbi impugnat *Conciol.d.art.1.n.418. & seqq.* in contrarium.

211 Inuentarium non fuisse factum, & nulliter factum, paria sunt. *Hor.ded.cons.34.nu.13.lib.1. Cyriac.contr.160.n.91.seqq. Ridolfin.in praxi p.1. c.9.num.29. Card. Luca de hæred. disc.21.num.3. Ludouis.dec.496.nu.2.* & ibi *Add.d.lit.A.& Rota dec.58.nu.6.p.10 rec. Posth.dec.72.nu.2.Con.iol. alleg.44.nu.37. Idem* Conciol.*d.art.1.n.432.*

212 Inuentarium dicitur legitimè factum cum solemnitatibus, quæ de stylo Regionis adhibētur, *Capyc.dec.101.num.3. Amendol.ad Franch. dec.124.nu.vl.* Card.*Luca de hæred. disc.17.nu.2. de tutor.disc.7.nu.3.de hære .disc.19.n.3.Caualer. dec.508.num.7.Rota de .331.num.14.p.5.rec.* Et vbi non constat de dolo, *Card.Lu. a sup.num.2. Duran.de .287.nu.17.18 Rota dec.202.num.6.7. p.11.rec.& dec.273.nu.2.& 8.p.14.rec. Gratian. disc.59.nu.8. Vrceol.consult.32.num.28.seqq. Nouar.sup.pragm.coll.123.nu.8. Conciol.d. art.1.nu. 433. Caren.res.32. Tusc.lit.I.concl.350. Ridolfin. in praxi c.9.num.124.seqq. Rota p.15. rec.dec.15. & 48.*

213 Per aditionem non extinguitur hypoteca rerum, in quibus erat creditor hypotecarius cōtra tertium possessorem, *Merli .de pignor.lib.5. q.14.num.97.* post *Negusant.de pign.p.5. membr. 11.nu.53.in 3.casu.*

214 Difficultas est. Si mulier creditrix viri ex causa suarum dotium, sit illius hæres, & non conficiat inuentarium, an teneatur vltra vires hæreditarias? Quod non teneatur videtur *tex. clarus in l.vnic.§.igitur.C.de rei vxor. act. vbi gl. verb.debitum.Napad.in Consuet.si quis num.232.* vbi *Add.Molfes.tom.2. tit.de bonis qu.23.nu.10. 11. Rol.à Valle de inuent.qu.102.nu.14. Tract.diuers.* quos refert, & sequitur *Roerus resp.97.nu. 19.20.lib.2.*

215 Contrariam opinionem sequuti sumus *Nos in obs.ad cons.54. Rouiti nu.20.seqq. lib.2.* vt teneatur creditoribus, & legatariis, insolidum, nec possit deducere dotes, ea ratione quia *tex. d.l.fin.§.in computatione, C.de iure deliber.* non distinguit sexum, neq; ætatem, vt scil.tam masculus, quam fœmina si non conficiat inuentarium teneatur de proprio creditoribus, & legatariis, *Monticul.de inuentar.cap.10.num.383. Franch.dec 518.n.4.seqq.*

216 Nec est curandum de *DD.* relatis per *Rocc. sup.* nam illi loquuntur in alio casu, vt mulier hæres instituta à marito consequatur, non tantum dotem, cuius est creditrix, sed etiam quartam falcidiam,& sic quod quarta illa non compensatur cum debito dotis, quem *§.posuit Instit.post §.primum, & §.secundum*, vbi habetur, quod legatum relictum à marito non compensatur cum dote, & alijs debitis, & sic vtrumq; consequitur. Et sic loquitur in restitutione fideicommissi, nam grauata de restituendo deducit dotem,& alia debita, & recipit quartam de legatis, reliquum restituit, & quod loquatur de restitutione allegat *Fusar.de substit.qu.662. num.1.* Et sic nihil dicit si teneatur creditoribus, vel legatariis, cum ibi bona sufficiant pro legatis, vt dicit *Monticul.de inuentar.cap.10.num. 385.* Nec audiendus *Salyc.in d.§.igitur*, dicens ibi supponi per vxorem factum inuentarium, nam *Gasp.de Leo super Consuet.Neapol. fol.139.* dicit illo tempore, non fuisse cognitum inuentarium. *Napodan.* loquitur in terminis nostrarum Consuetudinum, quarum vigore non datur confusio. *Pisanell.& Vrsill. ad Affl.dec.237. Medic. cons.162. num.29.seqq.* Capye.*dec.195. Hodiern.ad Surd.dec.170.nu.9. R.*Rouit.*cons.95 lib.1. Nos d.cons.54.n.21.22.*

217 In hac Ciuitate Neapolis habemus *Consuetudinem, incip. Et si Testator*, per quam quis possidens bona antiqua, non potest disponere de illis, nisi de medietate, in præiudicium proximiorum ex parte patris, & matris, Difficultas est si Agnatus, vel Cognatus institutus hæres adeundo hæreditatem sinè beneficio inuentarii, retineat actionem ad medietatem bonorum antiquorum sibi delatam à *Consuet.* An verò confundatur, & extinguatur actio per aditionem. Et non confundi decisum refert *Franch.dec.307.& 486.in fine*, post *Napodan.in Consuet.si quis, vel si qua, in gl. à matre nu.231.vel comp. tit,* licet contra, & benedicat *Montan.contr.1.n.67.& seqq.*

218 Dicunt aliqui: hæredem sine inuentario teneri vltra vires hæreditarias, non solum præsumptione subtractionis bonorum hæreditariorum, sed quia adeundo hæreditatem videtur contrahere quasi, cum creditoribus, & legatarijs, & sic tenetur etiam ex quasi contractu, *l.apud Iulianum.3.§.fin.ff.ex quib.caus.in possess. l.ex maleficijs.§ si quis absentis ff.de action.& obligat.Gratian.disc.657.num.45.disc.839. nu.4. Cyriac.contr.519.num.24. Andreol.contr.200. nu 4. seqq. Rota dec.477.nu.4.p.2.rec. Rota post Oleam de ress.iur.dec.25.num.2. Conciol.d.art.1. nu.445. fol.96. Castill.lib.5.contr.c.5. Ricc.collect.21.1138. Barbos.voto 126.num.179. Salgad. labyr. p.2.c.5. D. Mansius consult.659.n.18.consult.676.nu.2.3.*

219 Sed verior est opinio, quod hæres adeundo non dicitur quasi contrahere cum creditoribus sed tantum cum legatarijs. *Surd.cons.112.n.69. lib.1.& cons.196.num 59. & cons.221. num. 26. lib.2.& cons.425.n.29.lib.3.& dec.10.n.5.& dec. 310.num.3. Gratian.disc.981.num.17.seqq. Crass. de success.lib.2.art. Acquis.hæredit.q.19.nu.3. Conciol.sup. num.446.*

220 Conclusio illa, vt hæres teneatur vltra vires

res

res non procedit quando obligatio defuncti ex legis, vel testatoris dispositione est restricta ad vires patrimonij,vt est onis dotandi,& similia, *Phanuc.de Inuentar.p.7. nu.60.* vbi ex *Castr.* declarat hoc non habere locum quando dos fuisset per patrem legata incerta quantitate, *Mangil.de euict.qu.50.num.22. Gratian.disc.656. num.17.Cyriac.contr.5.num.167.seqq.* vbi refert filium hæredem patris sine beneficio inuentarij non teneri ad soluendum vltra vires hæreditarias, legitimam alteri filio testatoris, *Giurba ad consu.t. messan. c.9. gl.5.num.38. in fine Conciol.sup.num.447.*

221 Et licet aliqui velint aliam limitationem esse quando testator iussit de,In,& super bonis suis debita illius esse soluenda, & si commodè erit, vel cum potuerit, & simil, *Borgn. de vsufr. num.16.in fine.Alciat.cons.486.num.18.Surd.dec. 30.num.21.22.Mangil.d.q.50.num.21. Thomas. de Inuentar.tit.15.num.44. Giurba sup.num.38. Conciol.sup.num.448.*

222 Tamen cõtrarium est verius,cũ testator nõ possit creditoribus præiudicare.*Cranet.cons.174. n.11.Clar.§.testamentũ.q.66.Crass.§.testamentum. qu.71.num.4. Peregr.de fideicom. art.11. num.75. Gratian.disc.711.num.40. Surd.dec.30.* in fine vbi *Hodiern. & Consil. Fachin. contr.25. lib.6. Addit.ad Paitell.expedit.ciuil.72.num.89 Giurb. sup.num.32.Card.Luca tit.de hered. disc.18.nu.2.* Non potest nec tacitè id facere. *Barbos.axiom. 193.in princ. Conciol.sup. nu.449.450.* Diximus *sup.num 209.P.Molina tract.2.disp.219. Cyriac. contr.161.Parein de instr.edit.tit.5.res.4.n.10.11.*

223 Secùs est quoad legatarios, quibus potest præiudicare, quando testator mandat legata persolui debere: de,vel super bonis suis, vel si commodum erit, & similia, Gratian. *disc.34.n. 23.disc.116.num.22.disc.656.num.15.seqq. Merlin.de legit.lib.3.tit.2.qu.24.nu.25. Surd.de alim. tit.8 priuil.13.num.4. Capyc.latr. dec.44. num.3. Conciol. sup. num.451. 452.* Licet contra dicant, *Rolan.de inuentar.p.5. num.3. Card.Luca. d. disc. 18.num.2.Conciol.sup.n.453.*

Quod inuentarium non possit remicti a testatore in præiudicium creditorum,sed benè in præiudicium legatariorum, ac fideicommissariorum. *Idem Gratian. disc.204. num.18. seqq. Montan.de tut.c.32. reg.5.num.98.seqq.Tusc.lit. L.concl.348.* vbi etiam, an possit remicti vsufructuario. *Christin.dec.24. num.1. val.4. Viu. opin 863.Clar.§. Testamentum. q.66. Calà de ferijs qu.5. num.686.seqq.Cabed.dec.136.p.1.*vbi substinet non obstante remissione testatoris posse hæredem ad instantiam fideicommissarij, vel alterius interesse habentis compelli ad conficiendum inuentarium, & contrariis satisfacit, *Altograd. in addit. ad cons.84. num.27. in fine lib.1.*

Quod inuentarium possit per tèstatorẽ,sicut per statutum prohiberi,contrarijs respondendo probat *Andreol.contr.427.Caualer.dec.471.Sab. §.hæres.n.32.& §.Inuentarium n.15.*Dicemus *inf.*

224 Non tenetur hæres vltra vires, etiam non confecto inuentario quando vna res tantum reperitur in hæreditate, *Mangil.de euict. qu.50. nu.16.* vbi dicit hoc habere locum etiam quando hæreditas esset certa,& quando hæres probaret nihil aliud in hæreditate permansisse, *Crass.de success.lib.2.art.inuentarium.q.22.in fine Thomas sup.tit.15.num. 125.Giurba.d.gl.5.nu.36.* Et quando status est certus hæreditatis, nam tunc omissio inuentarij non nocet. *Card.Luca. tit.de hered.ad disc.23.num.10.*qui allegat *Roxas dec.428.Conciol.sup.nu.454.*Dicemus *inf.n.303.*

225 Amplia etiam in hærede donatoris,qui donauit omnia illius bona, reseruata sibi certa quantitate, ad effectum testandi, nam hæres illius non tenetur conficere inuentarium. *Cancer.p.3.c.2.num.113.* vbi decisum refert, Capyc. *Latr.dec.44.n.4.seqq.& n.20.seqq. Salgad. labyr. cred.p.2.cap.1.n.34.Concial.sup.nu.455. Nos inf.*

226 Amplia vt eo magis conclusio procedat quando in hæreditate nihil reperitur quod sit describendum. *Mangil. de euict.qu.50.num.18. Crass.d.§.inuentarium.q.22.* in fine *Thomas.de inuentar.d.tit.15.num.125. Giurb.d.gl.5.num.36. Conciol.sup.num.456.*

227 Amplia si illa res reperta in hæreditate sit expensa in conficiendo inuentario. *Rolan. de inuent.p.2.Surd.de alim.tit.8. priuil.50.n.101. Crass.sup.qu.4.*in fine *Mangil. de euict.d.q.50.nu. 17.Thomas.d.tit.11.num.89.Giurba d.gl.5. n.36. Conciol.sup. num.457.*

228 Amplia quando hæres dolo creditorum fuit inductus ad adeundam hæreditatem. *Montic.de inuentar.q.228.num.50.Gall.de except.p.3. tit.2 except.5.num.14.Thomas d.tit.15. num.53. Conciol.sup. num.459.460.461.* vbi refert contrarios, *Nos infrà nu.290.*

229 Amplia quando hæres coactè adiuit hæreditatem. *Gulielm. de benedict. in Cap. Raynutius 18. p.1.num.78. & seqq. de testam.Gall.de except. except.5.num.61.* Conciol.*sup.num.462.463.*

230 Amplia etiam quando statutum tolleret pænas hæredi non conficienti inuentarium, impositas. *Phanuc.de inuentar.p.6.nu.138. Thomas d tit.15.n.130.* Conciol.*n.465.Nos infrà n.*

231 Amplia quando inuentarium hæredi à creditoribus remissum fuit. *Manticell. de inuentar.q.223.num.35.seqq.* vbi disputat: an illud sit remittendum ab omnibus creditoribus, vel sufficiat à maiori parte. *Thomas.d.tit.15. num. 113.Conciol.num.466.* Diximus sup. *nu.200.*

232 Amplia in hærede miræ bonitatis, & sanctitatis. *§.sancimus Auth.de hered.& falcid.Montic.de inuent.qu.228.nu.36.*Calà *de modo articul. §.2.gl.vnic.num.1019.*Thomas *d.tit.15.n.111.*

Sed contrarium tenendum dicunt *Rolan. p. vlt.num.4.seqq. Phanuc.p.2.num.74. Tiraq.de pæn.tempor.caus.51. nu.114. Menoch. de præs.lib. 6. præs.97.num.15.Magon.dec. Luc.40. num.14. Thomas sibi contrarius d.tit.15.num.33.*Conciol. *sup.num.469.468.*

233 Amplia in hærede defuncti, qui non tene-

batur vltra, quam facere posset, vt puta in hærede patris, matris, donatoris, illius, qui cessit bonis, & aliorum, *l. sunt, qui 16. cum duab. seqq. ff. de reiudic. Montic. de inuent. qu. 328. nu. 21. seqq. Surd. de aliment. 1. qu. 78. nu. 3. seqq. Calà de moda articul. §. 2. gl. vnic. num. 1018. Mangil. de euict. d. qu. 40. num. 20. Gratian. disc. 222. num. 25. Cancer. p. 3. cap. 2. num. 111. Thomat. d. tit. 15. n. 22 84. 102. Giurba d. gl. 5. num. 37. 39. Add. ad Capyc. Latr. dec. 15. num. 9.* loquentes quoad hæredes cedentis bonis. *Salgad. lagr. p. 2. c. 1. n. 43. seqq.*

Sed contra tenent *Brun. de cess. bonor. in 6. qu. 4. qu. num. 10. Carpan. ad statut. mediol. cap. 408. num. 79. vol. 1. Ralan. de inuentar. p. 2. q. 53. & p. 5. Thomat. p. 7. num. 63. seqq. Thomas d. tit. 15. nu. 66. Cr. iac. cont. 5. n. 185 seq.*

234 Conclusio illa non habet locum quando ipsemet hæres habet dictum priuilegium, vt non possit conueniri vltra quam facere posset. *Thomat. p. 7. num. 65. seqq. M. g. l. de euict. qu. 50. in fin.* licet confusò loquatur. *Thomas. d. tit. 15. num. 87. Cyriac. d. contr. 5. num. 176. Conciol. sup. n. 469. & seqq.*

235 Amplia vt non habeat locum in hærede, ad quem transit onus adimplendi votum realia defuncti *Syluest. in verb. votum q. 7. n. 3. P. Sanch. in præcept. decal. lib. 4. c. 5. num. 36. P. Layman. in Theol. moral. lib. 4. tract. 4. cap. 3. num. 13. Conciol. sup. num. 475. 476.*

236 Amplia, vt non habeat locum in hærede obligato ad solutionem legati alimentorum non taxatum. *Gall. ad consuet. Alex. in verb. soliào q. vlt. num. 155. & seqq. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 13. num. 34. Caluin. de aquit. lib. 1. cap. 73. n. 9. seqq. Posth. resol. 30. num. 6. Conc. ol. sup. num. 477.* Alia dicemus infrà *num. 246. seqq.* Alias ampliationes ponit *Bald. Thomas. tract. de inuentar. tit. 15. num. 44.*

237 Aditio hæreditatis non præsumitur, cum fit quid facti. *Mantica de coniect. l. b. 12. tit. 9. n. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 99. nu. 2. Mascard. concl. 40. num. 8. seq. Cyriac. contr. 244. 501. n. 21. Vrsell. concl. 51. num. 7. seqq. Capyc. Latr. dec. 117. Massin. de confisc. bon. qu. 39. num. 91. Rota rec. dec. 96. num. 3. p. 6.* vbi maximè in transuersalibus. *Rota apud Merlin. dec. 34. num. 2. tom. 1. Rota dec. 141. num. 2. p. 10. rec. Alderis. de hæred. action. p. 1. cap. 11. num. 4. 10. Conciol. de hærede art. 1. nu. 1. 2. 3. Gratian. disc. 752. num. 22. Medic. dec. 21. n. 4. Caualer. dec. 431. 452. Vrsell. concl. 51. Conciol. & Romaguer. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 34. nu. 26. seqq.* vbi Nos laudat citando Nos idem dicentes in *Tract. de nullit. iudic. rubr. 11. q. 39.*

Quamuis hæreditas esset opulenta, *Menoch. sup. num. 3. Franch. dec. 60. num. 12. Fontanell. dec. 87. in fine, Alderis. sup. num. 14.* vbi impugnat *D.D. num. 13.* contrarium dicentes. *Conciol. sup. num. 17.*

238 Dicens fuisse aditam, tenetur probare verè, & non per coniecturas, & æquiuocas *l. necessarijs 57. ff. de acquir. hæred. l. 1. C. si vt se ab hæred. Surd. dec. 154. num. 18. seqq. Cyriac. contr. 244. nu. 2. 26. Capyc. Latr. dec. 117. num. 1. 25. Massin. sup. Vrsell. sup. Burat. dec. 107. 544. num. 5. Merlin. d. dec. 534. dec. 145. num. 14. p. 14. rec.* Idem *Burat. dec. 207. num. 5. d. c. 589. num. 12. 20. Caualer. dec. 431. Altograd. cons. 81. nu. 44. lib. 1. Cels. dec. 129. Merlin. dec. 873. num. 3.* Nec per actus dubios. *Cyriac. sup. num. 27. 29. Cas. reg. ad stat. Iau. nu. 12. fol. 496. Mascard. d. concl. 40. num. 10. Conciol. sup. num. 4. seqq.* Secus per præsumptiones, & coniectura probabiles. *Irane de protest. & ibi Pilata concl 82. & seqq. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 13. D. Philipp. different. fiscal. 9. n. 42. Nos de nullit. iudic. rubr. 11. qu. 39. Luca ad Franch. dec. 60. ad Gratian. disc. 78. num. 12. 13. Capon. disc. 3. Vrecol. de transact. q. 62. Salgad. labyr. p. 1. c. 9. num. 12. seqq. Fontanell. de pactis cl. 5. à num. 37. D. Romaguer. ad Conciol. sup. num. 27.* Nec sufficit hæreditas delata, nisi sit adita, neque quod quis sit institutus hæres in testamento. *Conciol. d. art. 1. num. 8. 483. 484.*

239 Aditio hæreditatis non præsumitur, etiam quoad filium. *l. in suis 11. ff. de lib. & posth. l. t. §. quis suus. ff. si quis omiss. caus. testam. Massin. d. q. 39. num. 96. Surd. d. dec. 154. nu. 17. Gomez var. tom. 1. cap. 9. num. 25. Cyriac. d. contr. 244. nu. 24. contr. 181. num. 11. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 5. num. 26. Rota dec. 96. num. 4. p. 6. rec.* Secus si agat, quia tunc præsumitur hæres, nisi contrarium probetur. *Mantic. de coniect. lib. 12. tit. 10. num. 3. Menoch. d. præs. 99. num. 5. Pascal. de patr. p. test. p. 4. c. 1. n. 30.* Secus si filius sit infans. *Ridolfin. in praxi p. 1. c. 5. nu. 31. Ottobon. dec. 137. num. 18. Posth. de manut. obs. 87. num. 6.* Quo ad liquidationem Instrumenti via Ritus nostri, non benè dicitur filius ergo hæres, *D. Petra in rit. 181. n. 2.* Et etiā si agatur de hæreditate materna, quāuis agat nō præsumitur hæres, *Magon. dec. Luc. 62. num. 19. Cartar. dec. 54. num. 22. Pascal. sup. num. 3. Cyriac. contr. 181. num. 12. & d. contr. 244. num. 25. Altograd. cons. 81. num. 39. seqq. lib. 1. Rota dec. 191. n. 5. p. 4. rec. tom. 2. & dec. 757. num. 10. apud Merlin. & dec. 165. num. 49. p. 7. rec. & dec. 423. num. 10. p. 12. rec. Magon. dec. Flo. 64. num. 34. Conciol. sup. num. 10. seqq. Sabell. §. filius nu. §. aditio. num. 1. & 14 Christin. decis. 85. 166. lib. 1. Add. ad Burat. dec. 522. num. 10. Rota p. 11. rec. decis. 75. num. 15.*

Quod etiam in filio non præsumatur aditio, sed sit probanda, dicunt etiam *Arias de Mesa var. lib. 3. c. 1. nu. 15. Card. Luca de dote disc. 85. num. 9. Berlich. conclus. p. 1. concl. 37. num. 3. Mansi consult. 51. Sperell. dec. 72. nu. 29. Nos de nullit. iudic. rubr. 11. q. 39. nu. 41. 44. Pilaia lib. 2. dec. Canon. 10. petit. 9. num. 23. & ad Irane. de protest. addit. ad consid. 92. nu. 1. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 5. nu. 26. seqq. & nu. 43. Medic. dec. 79. nu. 1. seqq. & in addit. Pegas ad ordin. Portugal. tom. 2. c. 4. §. 39. n. 55. Seuer. n. ad Sanfel. dec. 338.*

Secus si filius agat, vt heres patris, quia agendo procedit regula: si filius ergo hæres, *Grattani disc. 122. num. 6. Cene. de censib. dec. 211. nu. 5. Pascal. de patr. potest. p. 4. c. 1. num. 30. Caroc. dec. 43.*

Mo-

Morot.conſ.11.num.14.Coſta de retrotract.cap.8.caſ.2.num.21.ſeqq.Conciol.de hæred.ſup.nu.11.15 16.Mangil.de ſubhaſt.q.159.nu.7.Bondeu.cullect.1.num.95.Ridolfin.in praxi d.c.5.nu.30. Poſth.de manut.obſ.87.nu.9. poſt mille *Nos de nullit. iudic.rubr.11.qu.1. nu.27.ſeqq.* deciſum refert anno 1677. *D.Romaguer.ad Conciol.ſup.nu.33.*vbi *Nos* ſatis laudat.

Et ius ſe immiſcendi,ad hæredes quoſcumq; per filium tranſmittitur. *Autun.de donat.tom.2.p.3.cap.25.num.13.ſeqq. Pilaia ad Franc.d.conſid.97.nu.2.de proteſt. Manfrell. ad Capyc.Latr. obſ.84.nu.3.* Et hoc non tamquam acquirendam, ſed vt acquiſitam hæreditatem, *Autun.ſup.num.17. Salgad.labyr. p.2.c.25. à num.66.* poſt *alios Manfrella d.obſ.84.nu.6.Conciol.de hæred.d.art.1 nu.67.D.Romaguer.ſup.n.35.*

Secus eſt in extraneis, cum ius adeundi in bonis noſtris non ſit,ſed ſit mera facultas,in ſola voluntate,& animo conſiſtens, & ſit perſonaliſſimum à perſona inſtituta inſeparabile, ſic cedi non poteſt, *Palma alleg.72.num.10.Olea de ceſſ.iur.tit.2.q.3.nu.7.9. Autun.de donat.tom.2.p.3.c.25.num.11.ſeqq.*poſt hos,& mille alios.*D.Romaguer.ſup.nu.31.32.*

Probatur ex ſola voluntate verbis declarat. *Rota p.2.diuerſ.dec.342.* Secus ſi eſſet non clara,ſed turbida, vel dubia, *Sabell.§.aditio nu.12. Nos ad Rouit.dec.58.nu.49. Tranchedin.conſult.57.nu.17.*

Probatur aditio ex verbis hæredis, dicentis: *adeo hæreditatem,gero me pro hærede, accipio, aſſumo hanc hæreditatem. Alderiſ.n.15.ſeqq.* Vel offerendo dare bona inſolutum, *Tranchedin.ſup.num.17.*

Non probatur,ſi quis dicat: *Volo adire hæreditatem,Menoch.ſup.nu.10. Tholoſ.ſyntagm.iuris lib.46.c.5.nu.4.Maſcard.concluſ.41.nu.3.Alderiſ.ſup.nu.22.* vbi *nu.23.ſeqq.* affert coniecturas in contrarium,*Fachin.lib.6.contr.49.50.60.Genua de ſcript priuat.lib.2.q.29.*

Non præſumitur adita,vbi eſt ſuſpecta,ſecus ſi lucroſa,*Card.Luca de hæred.diſc.12. nu.8.diſc.13.nu.5.*

Præambulum iudicialiter factum inducit aditionem,*Franch.d.dec.60.Alderiſ.ſup.num.29.& 30.* Vbi ponit quomodo fiat præambulum in noſtro Regno, poſt *Carauit. in rit.181.* vbi *D.Petra.Capyc.Latr.deciſ.130. num.20. dec.180.nu.18.conſult.84.nu.32.Anna alleg.18.*

Probatur ſi quis petat reſtitutionem in integrum aduerſus aditam hæreditatem, *Tranchedin.conſult.57.n.19.*

Probatur quando quis dicit ſe eſſe hæredē, nam ſi poteſt eſſe, eſt hæres, ſi non poteſt eſſe, eſt in ſui damnum, ſed non ad ſui fauorem, *Menoch.& Maſcard.ſup.Alderiſ.ſup.nu.31.Genua de verb.enunciat.lib.2.quaſt.29.Franch.dec.694. Thor.p.1.comp.verb.confeſſio.& p.3.ſect.1. verb. hæres, & vot.23.num.15.Staiban.reſ.36.Mucci dilucid.4.Vrſell.concl.51.n.60.*

Probatur ſi quis dicat id facio, quia ſum hæres illius,vel ego, tamquam hæres Caii te ſaluto,*Maſcard.& Menoch.ſup. Alderiſ.ſup. num.32. D.Ceſareg.ad ſtatut.Ian.n.27.ſol.498.*

Probatur, ſi quis dicat: magna eſt fortuna, quod ſim hæres Sempronii, ſecus ſi dixerit: ſi talis hæreditas mihi obuenerit,*Maſcard.ſup.nu.27.Alderiſ.nu.34.ſeqq.* Vel ſi in aliqua ſcriptura,ſeu libello ſe dicat hæredem, *Maſcard.d.concluſ.40.& 42.Ludouiſ.dec.460.Mantica dec.355.num.8.Caſ.Graſſ.dec.161. Mantua ſing.214. Tepat.tit.548.c.8.§.4.*

Probatur aditio ex factis, quæ fieri non poſſunt citra ius, & nomen hæredis, *Menoch.ſup.praſ.101.nu.1.Maſcard.concl.43. num.1. Marta in ſumm.ſucceſſ.legal.p.4.q.14.art.2. Tholoſ.d.lib.46.c.14.Pichard.in §.vlt.nom.11. de hæred.qualit.& different.Medic.dec.21.num.2. Alderiſ.ſup.nu.37.& ſeqq.* Vbi benè explicat,etiam ſi actus ſit nullus, *Salgad.labyr.credit.p.1.c.9. nu.10.p.2.c.15.num.10.c.18.num.13.21. & c.24.num.33. Cyriac.contr.501.Card.Luca de feud.diſc.19.num.16.de hæred.diſc.8.nu.4.de ſucceſſ.diſc.21.nu.7.*

Secus ſi poſſit eſſe alia cauſa retinendi, *Burat.dec.207.nu.3.4.*vbi *addit. & dec.523.* Deducitur etiam ex actibus facti. *Idem Card.Luca de hæred.diſc.11.num.4.diſc.12. nu.13.* Dummodo actus ſint vniuoci, & qui citra ius,& nomen hæredis fieri non potuerunt,ſecus vbi ad alium titulum ſint referibiles. *Idem de hæred.diſc.11.nu.5.& 8.diſc.12.nu.13.& in ſum. ex nu.26.de feud.diſc.19.nu.16.ſeqq.*

Standum eſt declarationi facientis, quo animo illum fecerit:*Idem de feud.diſc.19.nu.18.* & pro excluſione aditionis ſatis attenditur contraria animi declaratio. *Idem de hæred. diſc.11.nu.10.diſc.12. nu.12.* Et licet titulus non ſubſiſtat,ſufficit eius credulitas,*Idē de hæred.diſc.11 num.9.*

Succeſſor fideicommiſſi retinendo fructus maturatos tempore grauati,an dicatur eius hæreditatem adire,*Card.Luca de hæred.diſc.16.n.8.*

Statutum Florentinum inducens aditionem per ſolam poſſeſſionem domus,quomodo procedat.*Card.Luca de hæred.diſc.16.*

Probatur quando hæres poſſidet bona hæreditaria per longum tempus,*Maſcard.concluſ.40.nu.11.& concl.46.num.2.Marta d.p.4.qu.14.art.2.num.35.Fontanell.dec.87.nu.6.Claper.cent.cauſ.fiſcal.cauſ.34.nu.6.Merenda contr.iur.lib.24 c.25.nu.16.ſeqq.Sabell.reſ.c.99. Fab.de err.Prag.derad.5.err.5.Gratian.diſc.468.nu.86.Magnu.dec.Flor.64.nu.34.Idem Sabell.reſ.c.22.n.20.*

Secus ſi probetur alio titulo poſſidere,*Marta ſup.num.37.* Vt in Vxore hærede inſtituta à Viro, vel ſi res ſit parui momenti, vel ſi alius adeſt, qui ſit hæres,poſt alios *Alderiſ.ſup.nu.51.& ſeqq.Chriſtin.deciſ.166.vol.1. Peregr. dec.45. Sabell.§.aditio n.14.*

Vel ſi hæres adiuiſſet, & adeſſet aliud teſtamentum, *Duar.d.art.teſtam.caut.15.num.14.Maſcard.d.concl.45.n.46.Alderiſ.ſup.n.57.*

Probatur aditio, ſi quis cedat hæreditatem

vendat,donec,& ad fit delata hæreditas, *Cravet.conf* 200. *Mascard.concl.*44. *Sim.Pretis conf.* 43.*num.*21.*f qq.lib.*1. *Marta in summa success. p.* 4.*q.*14.*art.*2.*num.*24.*Franch.dec.*53. vbi *Luca dec.*89.*nu.*6.*dec.*101.*nu.*22.*dec.*32.*dec.*80.*Georg. alleg.*29.*num.*20.*Pascal.de patr.potest.c.*1.*num.*3. *Merlin.contr.*6.*num.*12.vbi *D.Scoppa*, *Tusch.lit. H.concl.*16.*Christin.dec.*62.63. *vol.*3. *P.Afflict. contr.*16.*& seqq.*post alios *Sabell.§.aditio.nu.*15. *Caualer.dec.*374.*nu.*6. *Bich.dec.*490. *Angelis de conf.lib.*2.*q.*14.*num.*34. *Doctissimus Dom.Clea de ceff tit.*2.*q.*3.*nu.*17.*Salgad.labyr.p.*2.*c.*14.*nu.*30.124.

Hæreditatis aditio non resultat ex renunciatione, seu cessione hæreditatis delatæ non agnitæ,factis ad fauorem eius, qui absq; cessione succedere poterat,veluti incohæredem,substitutum, vel legitimum hæredem, ab intestatoq; successorem, cum tunc non sit aditio,sed abstentio.*Nos de null.t.indic.rubr.*11.*q.*39.*n.*49. *& in obs.ad Ronit.conf.*42. *num.*1.*lib.*1. *Franch. dec.*32.*n.*10. *Astolin.ref.*40.*num.*13. *Palma alleg.* 72.*nu.*11.*Luca ad Franch.dec.*101.*num.*26.*& ad dec.*14.*nu.*8.*seqq.Olea de ceff.iur.tit.*2. *q.*3.*nu.*45. *D.Torre de pact.fut.success. lib.*2. *c* 12.*nu.*74.*& c.*42.*nu.*106.107.113.Et *d.lib.*2.*c.*1.*d.num.*40.*& c.*10.*à nu.*1. multa tradit de his extinctiuis renunciationibus, *Don d.de renunciat.tom.*1.*c.*50. *Tonnnt.qq.ciuil.c.*36.*nu.*4. Vbi tradit ex hac renunciatione laudemium non deberi. *Solson citatus à Fulgin.de emphyt.tit.de laudem.q.*5.*nu.*6. *Pegas ad Ord.n.Portugal.tom.*6. *ad lib.*1. *tit.*78.*§.* 14.*n.*452.

Nisi hæc fierent per duo acta separata, videl.Primò adeundo,deinde cedendo,vel cohæres suam partem in fauorem vnius ex pluribus cohæredibus cessisset, *Olea d.qu.*3.*num.*46.*seqq. Nos d.qu.*39. *num.*50.51,*Luca ad Franch.dec.*14 *nu* 9.late, *D.Romaguer.ad Conciol.ad stat.Eugub.rubr.*34 *lib.*2.*nu.*18.19.vbi *Nos laudat.*

Et de renunciatione extinctiua, & translatiua egimus *Nos ad Ronit.conf.*42. *lib.*1. *Donad. de renunciat.tom.*1.*cap.*50. *Nos etiam ad dec.*85. *Eiusdem Ronîti*, *Bottiber. de success. ab intest. Theor.*43.*&* 49.*Montan.contr.*10. *D.Capon.de pactis,& stipulat.q.*57.

Cessionarius deferendæ hæreditatis, ea deinde absq,inuentario à cedente adita, vltrà illius vires, ad onera non tenetur, vt defendit *Anha conf.*45.*n.*30.*seqq.*quem Vide.

Dominium rerum hæreditariorum non transfertur ante aditionem, *Card.Luca de test.disc.*36. *nu.*6. Et etiam fructus augent hæreditatem. *ibid.*

Secus si hæreditas non sit delata, nam tunc cessio est abdicatiua non translatiua, *Andriol. contr.*6.*in fine.Reg.Capyc.Latr.contr.*77. *num.*62. *Montan.contr.*9.10. *Franch.dec.*14. & ibi *Luca*, *& alij.Alderis.sup.num.*58.*& seqq.*vbi limitat.*P. Afflsup.*

Sic probatur per dispositionem alicuius rei hæreditatis sibi delatæ, *Fontanell.dec.*87.88.89. *Castill.tom.*5.*c.*108.*Salgad.labyr.p.*2.*c.*14.*nu.*32. *seqq.Calà de modo articul.§.*2.*gl.vnic.n.*596 *seqq. Nos ad Ronit.dec.*85.*n.*49.

An ex actibus inducentibus aditionem si præcedat protestatio repudiationis, vel effectus eius,*Framb.dec.*80.*Cyriac.contr.*244.

Probatur per venditionem bonorum hæreditariorum, quæ seruando seruari poterant, *Menoch.de præs.*101.*n.*13.

Probatur per confectionem inuentarii facti per hæredem scriptum, *Mascard.concl.*48.*nu.*1. 2.*Crauet conf.*348.*nn.*34.*Caober.dec.*147.*nu.*22. Sed contrarios refert *Alderis.nu.*63.*& seqq.* & illos conciliat *Gratian.disc.*822.*nu.*16.

Probatur per exactionem debitorum hæreditariorum,*l.pro hærede.ff.de acquir. hæred. Capoll.caut.*204.*Marta sup.d.qu.*14. *art.*2. *Menoch. præs.*101.*nn.*18. *Alderis.nu.*67. Et ex solutione debitorum hæreditariorum. *Gratian. disc.*468. *nu.*86.*Sabell.§.ad tio nu.*13. Sed si posset fieri ex alio titulo, *Sabell.ibid.vers.quando*, *Palma dec.* 355.*num.*9.10.*& dec.*397.*nu.*11. *Bich.dec.*251. *in fine.Nos ad Ronit.dec.*85. *Valenz. conf.*19.*nu.* 14.*Mantica de coniect.lib.*12.*tit.*10.*nn.*15.*seqq.*

Item ex promissione soluendi, ex qua promissione censetur adita hæreditas, iam delata, *Surd.conf.*576.*num.*37.*Mantica d.lib.*12.*tit.*2.*nu.* 13.*Cartar.dec.Ian.*32.*num.*4.*seqq.Rota dec.*349. *nn.*28.coram *Royas,& dec.*373.*num.*33.*p.*9.*rec. Palma d.dec.*397.*nu.*12.

Inducuntur aditio, si Creditor mittat pecuniam alicui,& dicat: accipe hanc pecuniam, quam debebam,defuncto, si illam accipiat pecunia videtur adire hæreditatem illius defuncti,& obligatur ad debita.*l.cum debitum*, *C.de iure delib.Sab.ll.§.aditio.nu.*18. Nisi ille habuisset aliam causam recipiendi dictam pecuniam, *Cyriac.contr.*244.*n.*63.

Inducitur etiam aditio, si probetur,quod filius bibit de vino, vel comedit de frumento patris post illius mortem, vel alios fructus consumpsit.*Capoll.caut.*159.204. *Sabell. ref.*49.*nu.* 13.14.

Hæres potest vsq;ad 30. annos adire hæreditatem, nisi ad instantiam creditorum fuerit sibi breuius tempus per iudicem assignatum, *Roman.conf.*149.*nu.*1. *Michalor de fratrib.p.*3.*c.* 42.*in princ.*

Quod habeat tempus anni ad deliberandū, an velit adire,& illo elapso durat adhuc facultas adheundi, vt *supra*, quia tempus deliberandi inductum ad fauorem hæredis, non debet in odium retorqueri absorbendo longius tempus, & quod magis fauorabile est, *Praest.Papiens.f.hæred.ex testam.gl.*2.*Christin.dec.*22.*vol* 4.

Sed quod quando petiit tempus ad deliberandum, non iuuetur postea beneficio inuentarii quo ad creditores, sed tantum quo ad falcidiam. *Rolan.de inuent.tr.p.*4.*q.*2.

Probatur si vocatus diuidit bona hæreditaria,*Menoch.d.præs.*101.*n.*19. *Alderis.n.*68.

Probatur ex quolibet actu, qui fieri nequit ab

ab hærede, nisi adita hæreditate, etiam nullo, *Salgad. labyr. p. 1. c. 9. à num. 10. & p. 2. c. 15. à nu. 10. & c. 18. à nu. 13. 21. & c. 14. à nu. 33. Cyriac. contr. 501.*

Probatur per manumissionem serui hæreditarii, *Mantica de coniect. lib. 12. tit. 12. n. 14. Alderis. nu. 69. & seqq.* vbi explicat.

Probatur quando vocatus accusauit eos, qui damnum dederunt in prædijs hæreditarijs. *Menoch. sup. nu. 22.*

Probatur, si quis testetur de hæreditate sibi delata, *l. si auia, C. de iure deliber. Mantica lib. 12. tit. 9. nu. 12.* etiam testamento reuocato, *Fontanell. dec. 87.*

Probatur per constitutionem procuratoris ad constituendum se esse hæredem, vel respondendum positioni, *Franch. dec. 60. nu. 5. Mascard. concl. 49. Bursat. cons. 453. nu. 9. Alderis. nu. 74* vbi *nu. seq.* declarat. *Golin. de procurat. p. 2. c. 5. nu. 181. Nos ad Rouit. dec. 85. n. 49. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 84.*

Probatur per contumaciam, ad fauorem fideicommissarii, *Peregr. de fideicom. art. 2. nu. 56. Alderis. nu. 76. seqq.* vbi explicat.

Probatur per solutionem creditorum hæreditariorum, *l. 2.* & ibi *DD. C. de iure delib. Mascard. concl. 44. nu. 29. seqq. Menoch. præs. 101. nu. 80. Capyc.* Latr. *dec. 7.* & ibi *Gizz. & Manfrella Alderis. num. 78. & seqq.* Vbi limitat, si debebat soluere ex alia causa. Per solutionem legatorũ. *Rota post Cenc. dec. 280. Coccin. dec. 168. Serafin. dec. 1407. nu. 4.* Secus quo ad legata pia. *Crass. §. legatum q. 68. nu. 4. Tiraq. de causa pia priuil. 33. Cauall. qu. 107. Rub pract. res. 61. Tusc. lit. A. concl. 190. Surd. de alim. tit. 1. q. 44. nu. 38. Sabell. res. c. 22. nu. 19. Magon. dec. 44. num. 5. dec. 148. num. 7. Gratian. disc. 150. nu. 22.*

Probatur per implementum facti defuncti, si illud factum erat defuncti, & non poterat explicari citrà ius, & nomen hæredis, *Marta, d. q. 14. art. 2. nu. 7. Alderis. n. 83.*

Probatur per expensas funeralium factas per hæredem, *Marta p. 4. q. 14. art. 2. num. 14. Corn. cons. 310. vol. 3.* Alderis. sup. vbi explicat, contra est *Crot. cons. 310. Surd. dec. 255. num. 13. Mantica lib. 12. tit. 10. num. 9. Pacific. de Saluian. insp. 3. c. 4. nu. 86.* Et *Marta* limitat si agatur de modica summa, vel adsit protestatio.

Idem per solutionem mercedis Medicorum, & medicinalium, nisi hæreditas sit damnosa, *Magon. dec. Fl. 48. nu. 7.*

Probatur si quis perseuerauerit in Societate facta per defunctum, *Menoch. d. præs. 101. n. 33. Cl. per. d. caus. 34. nu. 4. seqq. Alderis. nu. 89.* percipiendo fructus, *Mantica lib. 12. tit. 9. nu. 17. 18. Sabell. §. aditio. n. 20.*

Probatur aditio non solum ex facto, sed etiã ex non facto, putà si creditorum petitione obsignatus sit terminus vocato, ad adeundam hæreditatem, vel eam repudiandam, & intrà tempus præstitum nihil fecit, *Mantica d. lib. 12. tit. 13.* Capyc. *Latr. dec. 12. nu. 3. Alderis. num. 90. Caball. cons. 97. lib. 1. Mascard. concl. 51.*

Probatur per testes, *Gratian. disc. 78. num. 24. seqq. Alderis. sup. num. 91.* Sed non adeundi probatur etiam per testes singulares, ac alias imperfectas probationes, Card. *Luca de hæred. disc. 12. num. 11.*

Non probatur si creditor succedat debitori, & petat suum creditum. *Gratian. disc. 203. nu. 2. Alderis. num. 92.* Et *cap. 12.* Disputat quomodo probetur repudiatio hæreditatis.

In quibus casibus, & quibus actibus censeatur adita hæreditas, ponunt post *sup. positos DD. Marant. in l. is potest. num. 42. & seqq. ff. de acquir. hæred. Gratian. & Luca disc. 78. n. 15. seqq. disc. 150. nu. 22. seqq. Ludouis. dec. 460. Tusc. lit. A. concl. 190. lib. 1. Burat. dec. 279. num. 12. 20. Ciroc. disc. 34. & 61. à num. 23. Manson. de caus. execut. ampl. 12. nu. 3. 9. ampl. 14. num. 21. Staiban. res. 76. nu. 6. D. Petra in tit. 181. num. 21. Gasion. §. aditio. Ricc. collect. 556. 2230. 2808. Cyriac. contr. 224. 501. Valenz. cons. 19. & 65. Franch. & Luca dec. 60. 80. Sabell. §. aditio. nu. 5. 12. Conciol. de hærede art. 1.* & alibi. *Card. Luca in Tabula. §. Aditio.*

Non probatur per locationem rei hæreditariæ, *Pacion. de locato c. 27. num. 153. seqq.* vbi limitat.

Aditio hæreditatis non dicitur facta ab eo, qui conditionem appositam impleuit, nisi faciat cum animo adeundi, *Duran. de condit. p. 3. c. 6. num. 21. Salgad. labyr. p. 2. c. 16. nu. 74. & 3. p. c. 2. à nu. 82. Gomez var. lib. 1. c. 2. n. 12.*

Aditio facta ex falsa causa, puta vigore testamenti nulli, nulla est, *Duran. dec. 347. num. 15. Rota p. 12. rec. dec. 313. p. 13. dec. 22. 214. 303. nu. 19. seqq. dec. 522.*

Idem si hæreditas hæredi sit euicta, quamuis facta fuerit sine Inuentarii beneficio, *Afflict. dec. 237. num. 5. Duran. dec. 347. nu. 16. Marcian. disp. 95.* Mangil. *de euict. q. 49.*

Adio potest fieri per epistolam, *Genua de script. priuat. lib. 3. q. 20. 21.*

Aditio probatur per verba enunciatiua Notarii, quando in instrumento aliquem nominat hæredem, præsentem, *Gratian. disc. 711. num. 67. disc. 694. nu. 30. Caualer. dec. 374. num. 6. Surd. dec. 104.* vbi *Censal. & Hodierna. Franch. dec. 694. Merlin. dec. 280.*

Et per enunciatiuas, per ipsum factas in iudicio, *Card. Luca de hæred. disc. 12. nu. 2. & 7.* vbi declarat, & in aliis actibus. *Idem de hæred. disc. 12. nu. 3.* Secus per procuratorem non habentem speciale mandatum, *n. 4. 5.*

Inducitur in debitore retinente creditum sui debitoris, *Mantica dec. 148. nu. 11. Rota p. 13. rec. dec. 251. nu. 6.* intelligendo si per longum tempus debitum non soluit, licet contra dicat *Magon. dec. Flor. 14. in fine, Caualer. dec. 504. n. 6.*

Inducitur in creditore ex fructuum perceptione. *Pat. dec. 447. lib. 1.* Millin. *dec. 44. n. 5.*

Aditio probatur per solum mandatum factum ad adeundum ex nunc, *Rota p. 11. rec. dec. 393. & p. 13. dec. 274. Peccol. de tr. insalt. qu. 72.*

num.

num.28.seqq.Salgad.labyr.p.1.c.30.n.3.

Et facta per Procuratorem, debet constare de mandato speciali, *Caualer.dec.272.n.4.*

Non inducitur ex actu pacis pro occisione defuncti, *Sabell.§.pax nu.6.* Secus si aliquid accepit, *§.aditio.n.13.*

Hæreditatis maternæ inducitur ex retentione dotis à patre facta, cum dicatur nomine filiorum adire, quando sunt minores septem annis, secus in filio infantiam egresso. *Surd.dec.340.num.11.* & ibi *Hodiern.nu.19. Mascard.conclus.44.num.52. Mantica de coniect.lib.12.tit.13. nu.2. Natta cons.74.nu.10. Sabell.d.§.aditio.num.19. Rota rec.dec.335.& p.17.dec.396. D.Casareg. ad stat.Ian.num.6. fol.495.* contra est *Altograd. cons.81.lib.1. Medic.exam.50. & dec.79. num.8. Card.Luca de hæred.disc.13. & 19. & de credit. disc.157.nu.2. de success.disc.15.num.15. de vsur. disc.10.num.3.* maximè si pater potuit ratione vsufructus sibi dotem retinere, *Burat.dec.207. nu.3. Gratian.disc.627.nu.27.28. Casareg.sup.nu.12. Hodiern.ad Surd.dec.140.*

Quod in hæreditate matris sit positiua probanda aditio, *Rota p.13.rec.dec.423.nu.10.seqq. Sabell.§.filius.n.27.*

Non inducitur aditio per compromissum factum inter hæredes super eorum prætensionibus. *Rota p.14.dec.145.num.13.seqq. & p.15. rec.dec.130. Marta vot.134* contra.

Inducitur ex contractu facto super re hæreditaria. *Rota p.6.rec.dec.22.n.44.*

Inducitur ex solo actu præsentationis in Iure patronato hæreditario, *Rota p.4.rec.dec.77.nu.2.p.6.dec.96.nu.10.p.10. dec.255. nu.19. par.11.dec.19.num.7. d.c.73.num.16. & par.13. dec.74.num.4.seqq. Card.Luca de iure patr. disc.60.num.6.*

Probatur per positiones, animo fuisse aditam hæreditatem, verbis, vel facto declarato. *Michalor. deposit.c.56.nu.18.*

Item per responsionem super illis: dico credere me esse hæredem, *Michalor.deposit.dec.62.*

Verum hæres transigendo super debito hæreditario, ac hereditario nomine videtur adisse hæreditatem. *l.pro hærede ff. de acquir.hæred.l.2.C.de iure deliber. Bald.cons.224. nu.1.lib.2. Ludouis.dec.98. nu.3. Rota apud Merlin. de pignor. decis.105.num.21. & seqq. Rota post Oleà de cess. Iur dec.14.num.8. Vrecol.de transact.q.72. Valeron. tit.5. q.7. Ludouis.dec.48. num.3. Rota post. Merlin.de pign.dec.105.num.21.seqq.& p.11.rec. dec.38.num.12. Mascard.concl.44. num.15. Card. Luca de hæred.disc.8.num.2.& 10.*

240 Hæres adiens hæreditatem tenetur soluere debita defuncti. *l.si cum dotem.23. §.transgrediamur*, & ibi *DD.* signanter *Barbos.ff. solut.matrim. Cyriac.contr.5.nu.95. 102.& contr.397.nu.14. Andreol.contr.12.num.11. Redanasc.cons.41. num.6. Caluin.de æquit. c.54. num.2. lib.1. Autonell.de temp.legal.lib.4.c.16. nu.13. 14. Ludouis. dec.442.num 5.* & ibi *Add.nu.5. Merlin.dec.440. Rota apud Zacchi de obligat.camer.dec.222.num.11. Rota decis.64.num.12. p.18. rec.Conciol. sup. num.19.seqq.*

241 Hæres representat personam defuncti. Et vna ac eadem persona censetur esse cum eo. *l.si filius 21.ff.si quis omiss.caus.testam. Cyriac.cont. 212.num.13. Sperell.dec.169.num.25.seqq.lib.1. Caluin.de æquit.c.197.n.3.lib.2. Merlin.decis.13. num.1. Rota dec.503.590.num.30.p.4.rec.tom.3. Conciol.sup.num.20.21.217.& alleg.9 num.34. Barz.dec.64 nu.10. Vaz.axiom.Iur.lit.H.nu.19. Sabell.§.hæres.num.1.*

242 In eum transeunt omnes actiones actiuæ, & passiuæ. *l.2. C.de hæred.action. Gratian. disc. 717.nu.28. Cyriac. contr.24.n.22. Hodiern.contr. 31. Rota apud.Cenc de censib.dec.225.num.3. dec. 669.num.3.p.2.rec.& apud.Zacch.de obligat.Camer.dec.29.num.11.* Ità vt teneatur ad omne id, ad quod tenebatur defunctus. *Thomat. decis.63. num.3. Rota apud.Merlin.de pign.decis.52. in fine. Conciol.sup.num.22.23.*

243 Hæres adeundo dicitur contrahere in creditoribus, & legatarijs. *§.hæres. Instit.de obligat. quæ ex quasi contract. nasc. Gratian.disc.657. nu. 45.seqq. Barbos.alleg.115.num.8. Capyc. Latr.dec. 15.num.18. Rota dec.297.nu.3 p.4. diuers.& dec. 477.num.4.p.2.rec.& dec. 118.num.24. p.12.rec. Conciol.sup.num.24.& 25. & seqq.& nu.445.& alleg.51.num.20.& alleg.52.num.34.*

244 Hæres ex aditione tenetur creditoribus actione personali. *l.pen.C.de action. & oblig at Franc.dec.53.nu.6. seqq. Rota dec.7.p.12.rec.Conciol.sup.num.27.*

Et etiam reali, si defunctus illius bona obligauit, & adiuit simpliciter. *Scappuc.de Salutan. lib.2.q.12.num.3. Hodiern.ad Surd.dec.315. nu.4. seqq. Rota apud Merlin.de pign.dec.127.n.6. apud Zacch.de obligat.Camer.dec.187.n.25.26.& dec. 239.& dec.7.num.3.p.12 rec.Conciol.sup.nu.28.*

Intellige, vt representet personam defuncti pro ea parte, qua est hæres, quoad alias reputatur extraneus. *Menoch.cons.1204.num.14.*

Intellige in Iure formato, & creato tempore mortis testatoris in eius persona, secus contra. *Gratian.disc.783.num.27.28.30.disc.974.nu. 19.seqq.& disc.981. num.18. seqq. Sperell.decis. 146.num.10.seqq.& dec.170. num 7. seqq. Tusc. lit.H.concl.49. Christin.dec.85.lib.1*

Intellige quo ad bona reperta in hæreditate defuncti, secus quo ad acquisita mediante remissione partis, sibi facta per creditores anteriores. *Vrceol.consult. 100.num.24.vol.2.*

Sic hæres impugnare factum defuncti non potest *l.cum à matre C.de rei vendic. l.ex person.a. ff.de reg.Iur. l.si vxor. ff.de auth.Iud.possid l.si ab eo C.de neg.gestis. Barz.dec.64. Mangil.de Imput. q.49.num.48. Fusar q.557.num.1. seqq. Nouar.in prax. elect.fori.q.14.num.23.sect.2.& q.10.num. 5.fol.182. Vaz axiom.Iur.lit.H.num.27.*

Vt nec ex propria persona, proprioùe iure hæres contra defunctum venire queat *d.l. cum à matre Surd cons.355.num.42. Barz.dec.64.nu. 32.* quatenus vires hæreditatis suppetant. *Card.*

Luca

Luca de feud.disc.10.num.16. de seru.disc.87.nu.8.de dote disc.24 n.26.27.de fid.disc.145.num.2. disc.161.num.9.Vaz sup.num.28. Etiam beneficiatus, *Card. Luca de dot.disc.24.num.26.28.de iudic.disc.40.num.11. de credit.disc.37. num.7.8. disc.63.ex num.5.*

Etiam in hærede hæredis. *Menoch.cons.89. num.126. & seqq.& cons.443.num. 83. Cephal. cons.392. num.37. & seqq.& num.135.seqq.& cons.393.nu.78.Barz.sup.num.50. peregr.de fideicom.art.33.num.15.Fusar. de substit.q.557.nu.5. Surd.cons.343.num.4.Nouar.q.50.num.9.10.lib.1. Vaz sup.n.29.* licet contra, quod nõ in hærede hæredis. *Pratis. cons.160 num.36. Barz.dec. 64.num.11.Intrigl.cons.2.num.21.lib.1.*

Limita tamen Pluribus modis. Primò quando defunctus disponit deco', de quolibere disponere non poterat. *Natta cons.470. nu.12.Grãmat. d.dec.93. num.11. Crauet.cons.207.num.7. Menoch. cons.89.num.11. Barz.dict. de .64 num.4.Maugil de imput.q.84.num.15.Vaz sup.nu.30.*

2. Quando defuncti factum tendit ad fraudandum hæredem iure sibi competenti. *Osasch. dec.180.num.5.Barz.sup.nu.5.42.Surd.cons.182. num.100.& cons.384. num.66. & cons.196.nu. 54.& cons.297.num.21.*

3. Quando defunctus non tenebatur de euictione, aut pro ea non poterat conueniri *l.Lucius vbi gl & Castr. n.3.ff.solut.matrim.Phanuc. de inuentar.p.7.num.162.Surd.cons.354.num.35. & cons.107.num.18.Vaz sup.num.32.*

4. In facto nullo, inualido, vel contra legem. *Osasch.dec.180.Surd.cons.382.nu.97.Anna sing.236.Anna fil.cons.127. nu.39.seqq.Decian. cons.117.num.37. lib.3..Peregr.cons.22.num.14. lib.3.Barz.dec.64.num 6.Rota.Buman.dec.110.p.1.Gratian.disc.853.nu.24.25.& bell §.haeres.nu.16.vers.posset tamen Hodierna qu.18. Bich. dec.554.nu.20 Francb.dec.665.* vbi etiam si in contractu esset enormissima læsio. *Vaz num.33. Card.Luca defeud.disc.10.nu.16.in fine.*

5. In facto cui defunctus consensit, cui ex propria persona contrauenire hæres potest. *Tiraquel de retract. consanguin.§.1.gl.9. num.54.in fine. Surd. cons.105.nu.40.Vaz nu.34.*

6. In facto defuncti etiam iurato, cui ipse contrauenire posset, absolutione obtenta cui & poterit hæres contrauenire, iuramenti relaxatione non petita. *Alban.cons.77.num.18.Gabriel. concl.lib.2.de iureiur.conclus.6.nu.5. tom.3.Surd. cons.194.num.23.Vaz num.35.*

7. In hærede cum beneficio legis, & inuentarij, *Osasch.dec.179.num.11.Menoch.cons.89.nu. 25.Barz.dec.64. num.12. Intrigl.cons.2.num.19. lib.1.* licet multi dissentiãt ex *Franch.decis.83.*& alijs adductis per *Fusar.de subst.q.557. nu.11.*

245 Inuentarium ad hoc, vt dicatur solemniter factum, & iuuet hæredi, nè teneatur de proprio vltra vires hæreditarias, iuxta *text. l. fin.C.de iure deliber. Gratian.disc.660.nu.26.* debet habere plura requisita, quæ sunt infrà scripta, nisi aliter sit de consuetudine loci; vbi fit, *Posth.dec.71.num.47.Palma alleg.23.nu.21.* Diximus *nu.213.Conciol. ad statut. Eugub.fol.282. num.14. & de hæred.art.1.num.433.* alias, tanquam defectuosum non iuuat, *Palma dec.311. num.7.Gratian.disc.532.num.10.19. Surd. decis. 222.Rota dec.613. num.33. p.18.* Primum requisitum est: protestatio fecisse omnem diligentiam reperiendi omnes res hæreditarias, & si quas in posterum inueniat, illas addat in continenti, & quod ex errore scriptum fuerit non hæreditarium separabit, *Sabell.§.inuentarium, num.1.& §.prot statin, n.11. Staib.in. res. 95.n.16.17.Hodiern.ad Surd.dec.222.n.1.*

2. Iuret nullum dolum, aut fraudem in eo adhibuisse, & quod cessante dolo non possit dici de nullitate inuentarii, *Rota p.14.rec.dec. 272.*

3. Scribatur per Notarium, qui sit persona cognita, *Sabell.d.§.inuentarium. Franch.dec.206. num.1.*

4. Subscribatur manu propria hæredis, vel signo Crucis, si scribere nesciat, vel adhibeatur alius Notarius, qui pro illo subscribat, *Sabell.sup.Posth.dec.71.num.17. & 19.* Vel subscriptio tutoris, *Rota dec.2.n.16.* post *Albrit.de inconstant.*

Licet stante Decreto Iudicis non attendatur defectus huiusmodi subscriptionis, *Gratian. disc.532.998.num.1.seqq.Rota p.1.diuers.dec.72. Duran.dec.387.Sabell.sup.nu.5.Posth.sup. n.20. seqq.& n.27.seqq.Mansius consult.673.n.10.* Vel stipulatum à Notario, *Rota d.dec.2.* post *Albrit.*

5. Adhibeantur saltim tres, vel quatuor testes, de loco, cogniti, & bona stabilia possidentes, qui iurent non esse conscios alicuius fraudis, vnus illorum sit Notarius, vel officialis loci, saltem duo à principio vsque ad finem intersint, ille Notarius subscribat pro hærede ignorante, & alij tres pro absentibus, *§.si verò absunt, Auth. de hæred. & falcid. Rolan.de inuentar.p.3.vers.in ipso, Macerat. lib.2. res.8.nu.15. Gratian.disc.767.n.5.* Cyriac. *contr. 160.nu.99.Hodiern.contr.5. nu.29. Sabell.sup.n. 1.& n.11.*

Illi tres testes debent esse locupletes quando creditores sunt absentes, *D.Rosa consul.19. n.8.lib.2.* Sed si sint sex censentur vti locupletes adhibiti. *ibid.n.9.*

6. Inuentarium inchoetur inter præsentes intra mensem à die mortis, vel aditæ hæreditatis, & perficiatur intra alios duos menses, & intra absentes inchoetur intra quatuor menses, & perficiatur intra annum, *Rota p.12. rec.dec.118.num.25.seqq.ex l.scimus, C.de iure delib.Card.Luca de hæred.disc.21.nq.5.* Vbi quid Romæ, *Gratian.disc.163.nu.27.seqq.* Sed à die aditæ hæreditatis, non mortis, *Cyriac. controu. 127.num.5.Capyc.Latr. dec.129. num.19.* post mille *Conciol.de hæred.art.1.num.406.& ad stat. Eugub. rubr.34. lib.2. num.2.* Et *D.Romaguer. ibid.num.39. Ridolfin.in praxi c.9.num.31.seqq.*

Rota

Rota p.14.rec.dec.272.num.5.& seqq. Vbi quod cessante dolo, valeat etiam postea factum, *Sab. ll. §.hæres, num. 6. & §.inuentarium, num.1. Salgad.labyr.p.2.c.1.d num.42.Balduc.dec. tit.3. disc.29.num.32.33.Rosis obs.46.nu.44.Nos infr. num.282.*

Verum si tota hæreditas, vel maior pars est alibi, quam in domicilio hæredis, potest inuentarium confici infra a num, & illud infra quatuor menses inchoari,& perfici intra alios menses octo, *Ridolfin.sup. Montan.de tutel. cap. 32.reg.5.num.34.seqq. Rolan.de inuent.r.p.3.q.4. Antonell.de temp.legal.lib.4.c.30. Sabell. sup. & §.tempus; n.26.Rota p.12. rec.dec.118. num.25. seqq.*

Tale tempus non potest per Iudicem prorogari, *Antonell.sup. num.8. Rosis obs.27 num. 109.110. Conciol.de hæred. art.1. num.408. Capyr.Latr.dec.129.num.32.* Sic à Principe, *Conciol.idid.n.409.& ad stat.Eugub. rubr.34. lib.2. nu.9.10.*

In Cathalonia tempus est idem, ac de iure communi, *Conciol.d.rubr.34.lib.2.n.25.*

Factum post tempus à statuto præfixum est nullum, *Capyc.Latr.dec.129.nu.4. Thomas. de inuentar.c.2.nu.29.* Sed modica mora excusat, *Capyt.Latr.sup.num.16. Conciol.de hæred.art.1. num.410.* Dicemus *infrà n.282.*

Fideicommissarius tenetur statim illud conficere, *Rolan.de inuentar.qu.33. Cancer. var.lib. 3. c.2. num.15.* Intra tres menses post sibi factam restitutionem, *Molina de primog.l.b.1. c. 28.n.6.Antonell.sup.n.33.*

Tale tempus conficiendi non currit impedito, putà infirmitate, vel alio impedimento. *Rota p.13.rec.dec.499.num 6.Cyriac.contr.501. Borgnin.dec.44.nu.13.p.1. Cancer.lib.3.c.4. nu. 20. Antonell.d.c.30.n.10.*

Et currit minori, sed restituitur, *Guid. Pap. dec.141.Crass.de effect.inuentar. qu.251. num.3. Antonell.d.c.30.num.19. Conciol.ad stat. Eugub. rubr.34. lib.2. num.5.* Verum non suffragatur quando in illius confectione non fuerunt citati creditores, neque probata læsio, *Rota dec. 418.num.31.p.12.dec.793.num.5.p.18.rec.*aliam decisionem refert *D. Palma dec.311. num.6.* Quod non competat restitutio si accepit bona mobilia. Secus si esset minor annorum 14. *Manzius in bibliotheca legal.tit.2.nu.119.fol.83.* Vbi maximè de Iure Bauarico.

Et factum post longum tempus non iuuat, *D.Palma dec. Luc.311. num.5.* Sed suffragatur cessante dolo,*Cæphal.dec.327.Rota p.14 rec.dec. 272. num.5.& seqq.* Concurrentibus aliis, de quibus in *d. decis.* aliàs confectum longè post tempus, non suffragatur,nisi obtempta,aduersus lapsum temporis,in integrum restitutione. *Bich.dec.591.n.14.15.*Dicemus *infrà n.282.*

7. Debet fieri inuentarium in loco, vbi maior pars bonorum hæreditariorum est, *Sabell.sup.num.1.Bald.Thomas.de inuentar. tit.10. num.1.Rota dec.274.num.17.p.13. rec. D.Conciol.ad stat. Eugub.lib.2.rub.34.n.18.*

8. Adhibeantur periti æstimatores, qui cum iuramento, considerata qualitate bonorum, quantitate, pondere, & mensura, referant illorum iustam æstimationem in inuentario exprimendam, *Sab.ll.sup.nu.1.& 4. Gratian. disc. 532.num.29 771.num 51.767.num.10.31. seqq. Montan.de tut.r.9.num.66. & c.32.reg.5.nu.77. seqq. Rolan.de inuentar.p.3. qu.43.44.* Idem *Sabell.ref.c.3.nu.10.seqq. Posth.dec.71.num.41.seqq. Rosis o.s.72.n.42. Ciror.disc.24. Conciol.alleg. 51.n.3* ampliat *n.32.*

Et si bona mobilia maximi valoris non sint descripta, debet condemnari hæres non ad duplum, sed ad exhibendum illa, siue eorum pretium, *Staiban.ref.95.n.36.*

Licet *Ridolfin.in praxi p.3.c.2. num.180.* referat contrarias opiniones, & dicat æstimationem non esse necessariam de iure, & tanto minus de consuetudine, quando fuerint aliæ qualitates expressæ. Vide *Staiban.resol.95. nu.1. 2.21.25.28.* Vbi dicit esse necessarium pretium.

Sed *Rota p.16.rec.dec.83.* dicit, Mobilia debere describi cum quantitate, & qualitate, per pondus, numerum, & mensuram, alias beneficium inuentarii non suffragatur, nec potest suppleri per æstimationem peritorum, quando dicta mobilia non fuerit eorum oculis subiecta, & p. 19.dec.382.nu.7.& seqq.Balduc.dec.tit. de dote.4.dec.27.28. Posth.dec.71.n.29.seqq.*

Et descriptio bonorum supplet vicem inuentarii, ita, vt excuset hæredem à pœnis omissi inuentarii, *Cancer.var.lib 3.c.2. nu.109. Capyc.Latr. consult.129. num.18.* si sit facta ordine Iudicis, ac cum præsentia, & consensu partium, *ibid.n.39.& seqq.& dec.137. num.13. seqq.*

Inuentarium non prodest quando in illo non fuerunt descripta omnia describenda, licet vna res tantum esset omissa, & debet continere etiam nomina debitorum, maximè si de eis adsint probationes, & omni casu sunt describenda post quam fuerunt exacta, non tamen ad annullandum inuentarium sufficit simplex omissio, nisi adsit dolus, & iuuat protestatio de apponendo non descripta, quando per ignorantiam fuerunt omissa, *Rota p.13. rec. dec.409.n.7.8.Staiban.ref.95. Hodiern.d.d.222.*

Quod credita conditionalia non sunt de necessitate apponenda, & etiam excusetur non apponens quando non inuenit in hæreditate instrumenta authentica, ac stante protestatione de addendo quidquid, &c. *Altograd. cons.97.n.49.seqq.lib.1.*

Non vitiatur ex defectu non descriptionis nominis debitoris, si in hæreditate non erat instrumentum crediti. *Rocca disp.47. num.17. disp.154.num.21.seqq.Conciol.ad stat. Eugub.lib. 2.rubr.34.nu.*

Nec ad aliquid hæres tenetur si non describat censum, tanquam notorium, *Rocca d.disp. 47.n.12.*

Ve-

Verum tenetur ad duplum si tempore con. fecti inuentarii habebat notitiam corporis, & illud non descripsit in inuentario, *Rocca disp. 47.nu.16.* Nam debet addi, *Posth.dec.72.n.49. seqq. Rosis obs.26.n.72.*

Et inuentarium factum cum dicta protestatione de addendo, & minuendo ei, quatenus, &c.interim probat in præiudicium describentis, & protestatio hæc ad effectum minuendi non iuuat, nisi docto de errore, & causa cognita, *Stephan. Gratian. disc.766.num.48.seqq. & num.62. seqq. Dom. Merlin. dec.858.* Vbi quod descriptio non est attendenda dum constat de errore, qui tamen debet probari plenè. *Merlin.dec.868.Staiban.resf.95.nu.16.17. Sabell.sup.n.6.Cels.dec.391.* In dubio non do. los. *n.14.Hodiern.ad Surd.d.dec.222.*

Quod inuentarium præsumatur omnia bona continere, & qui dicit contrarium teneatur probare,maximè existente dicta protestatione, quæ inducit bonam fidem in hærede, qua existente semper iuuat, *Gratian. disc.720. num.6. disc.743.num.22.disc.998.num.3. seqq. Magon. dec.Luc.6.num.44.seqq. Duran.dec.387. num.34. Vrceol.de transact.dec.72.num.19. dec.74. nu.12. dec.75. nu.11. post tract. de transact. Rota p.18. rec.dec.93.nu.17. Sabell.sup. num.6.10.21. Palma consult.90. num.17.Mascard. concl 938. nu.1. D.Palma dec.385.nu.6.& dec.328.num.55. D. Conciol.ad stat.Eugub.fol.282.n.15. Hodier.sup.*

Verum etiam stante dolo hæredis in aliquid omittendo describere in inuentario, non priuetur hæres illius beneficio, sed tantum possit condemnari ad duplum rei omissæ. *§.licentia, l.vlt.C.de iure delib.Rota p.6.rec.dec.181 n. 4.9. seqq. & p.9. dec.85. nu.6.seqq. & dec.466. num.29.& dec.343.num.39. seqq. Posth. dec.71. num.61.Card.Luca de alienat.disc.41. nu.10.11. de fideicomm.disc.194.num.8. Cyriac. contr. 326. Fab.de error.pr gm. decad.2. err.5.6. Surd. dec. 222.* Vbi *Hodiern.& Censal.D.Rocca disp.47. num.22.Barbos.vol.126. num.194. Olea de cess. iur.tit.3.qu.9.n.9. Conciol.ad stat.Eugub. rub.34. li.2.n.12.& de hæred.art.1.n.390.& seqq.Andreol contr.38.*109.*Merenda contr. p.2.l.15.c.41.Præsis consf.45.p.3.Ludouis. dec.166.Sabell §.dolus,n. 20.Staib.resf.95.n.23. Hodier.sup.n.5,6.* Vbi cōtra si res sit magni valoris vt perdat Inuētariū.

9. Debent describi etiam bona aliena in hæreditate reperta, putà deposita, vel commodata, cū expressione tamen cuius sint.*Sabell.sup.*

10. Citentur omnes creditores, legatarii, fideicommissarii, ac alii interesse habentes, si certi sint personaliter, si incerti per proclama, ad interessendum, quatenus velint confectioni inuentarii in tali loco faciendi, tali die inchoandi, & vt sequitur intra debita tempora perficiendi, *Rota part.11.rec.dec.201.p.12.dec. 168.num.36.seqq.Posth.dec.71.num.12.14. Rota dec.2.num.7.* post *Albrit. de inconst iur. Sabell. §. inuentarium n.2.Ridolfi.in praxi p.1.c.9.nu.21. seqq. Beltram.ad Ludouis.dec.473. num.22. Conc.ol.de hæred.art. num.410. seqq.*

Sub qua citatione continentur etiam personæ Ecclesiasticæ, *Capyc. dec.101. 7 hom. del Bene de immun. Eccles.p.1.c.9.dub.11.Sanfel.dec. 210.& 305. num.7.Capon.disc.38.192. Cyriac. contr.127.Castill.de alim.c.30.Cancer.var. lib.3. cap.2.* Sed non sufficit citare Moniales, sed debet citari Abadissa, & Procurator Monasterii, *Staib.resf.23.n.9.13.15.*

Ad effectum tamen, quod creditores debeant nominatim citari, non sufficit illos esse certos, sed etiam constare debet, quod sint præsentes, nam absentes etiam certi non sunt specialiter citandi, immo difficile est asserere aliquem creditorem esse certum, *Seraphin.dec. 371.num.5. Add. ad Ludouis. dec.473. num.22.* Absentia tamen in citatione propinqua, & eidem Principi subiecta, non remittit necessitatem nominatim citandi creditores certos, sub pœna nullitatis, *Bich.dec.469.Gratian disc. 798. nu.8.* Quod inuentarium non reddatur nullum ex omissione citationis creditorum nominatim, nisi doceatur de illorum certitudine, & scientia in hærede, quod difficile reputatur, *Rota p.18. rec.dec.521. num.7. & seqq. Conciol.sup. Sabell.sup.num.1.vers.ad effectum num.2.& 12.* Diximus *sup.num.205.seqq.* Nec nocet quoad non citatos, *Staiban. resf.95.n.10.* ex *Franch.dec.229.n.5.*

Sed quod personæ Ecclesiasticæ debeant citari non per Iudicem laicum, sed Ecclesiasticum. *Marta de iurisd p.4. cent.1. cas.38. num.8. Duran.in bulla Cœn.lib.2.c.15.q.11.num.50. Bene in.de legib.disp.10.q.2.p.1.§.1.num.27 Diana p.1.tract.2.resf.20.Sabell.sup.nu.2.*sed vide obseruantiam.

11. Notarius rogatus exprimat in quo loco cœptum, & perfectum fuerit, per quem hæredem, coram quibus testibus. *Sabell.sup.*

12. Fiat dinumeratio filiorum,subscriptio cum mentione numeri foliorum.*Sabel.sup.*

13. Res omnes hæreditariæ fideliter,& adunguem describantur, primo mobilia, deindè immobilia, iura, actiones, credita, debita, nec aliquid malitiosè omittatur, ita vt possit semper hæres ad instantiam quorumcumque interesse habentium, claram, & nitidam, de illis reddere rationem, nè contra eum intrat præsumptio consumptionis, & vsurpationis, ac ità amittat beneficium inuentarii, prout prædictis, & alijs solemnitatibus à statutis inductis, nun seruatis, amitteret; quamuis iuxtà veriorem opinionem, omissio leuis solemnitatis non vitiet maximè si in præsentia Iudicis factum fuerit, licet istud non sit necessarium, vt colligitur ex *ex. & traditis per DD. in d.l. fin.C.de iure deliber.7 hes.q.10.Sabell.resol.cap.3. num.10.seqq.Vrceol.consuet.32.num.16. Ridolfin. in praxi.p.1. c.9.* sed non vitiatur ex sola omissione aliquorum bonorum, si defraude, & dolo non constet, maximè stante clausula addendi, ac minuendi, cuius vigore semper addi

potest. *Rota p.18. rec.dec.521.nu.12.seqq.Palma alleg.23.* Et dolus non præsumitur, sed debet probari, *Rocca disp.47.num.1.3.5.21.* maxime in hærede minore. *num.7.* Et causa bestialis excusat. *num.4.20.Sabell.sup.nu.1.vers.decimo sexto.*

Distinctè, & non confuse faciendum est. *Card.Luca de hæred.disc.20. Sabell.sup. Monald. in annot.ad dec.131.& 336.num.4. Cels.dec.142. num.2.dec.225.num.6.*

Sed non ex confusione remanet nullum in totum. *Card.Luca d.disc.20.ex num.6.*

Nam idem est non facere inuentarium, ac non benè facere. *Card.Luca de hæred. disc.21. num.3.inconst.obs.111.de hæred.disc.21.nu.2. Cyriac.contr. 127.160 Capon.disc.192. Palma consult.40.num.19. Cornaz.dec.6.nu.8. Palma alleg. 191.& 193.Conciol.alleg.42.num.27. Ridolfin.in praxi p.1.c.9.Conciol.de hæred.art.1.num.432.& ad stat.Eugub.rub.34.lib.2.n.16.Valasc.de partit. c.8.num.44.Surd.dec.222.num.13.seqq.*

Quando dicatur benefactum. Idem *Card.Luca de hæred.disc.17.num.2.seqq.Sabell.sup.num.1. 2.10.11.12. Cels.dec.243.num.14.* in dubio validum. *num.15. Addit.ad Paitell.exped.72. num. 77.Ofasch.dec.68.num.11. Concil.ad stat.Eugub. rubr.34.lib.2.num.15.& de hæred.art.1.2.*

Inuentarium, vt benefiat non requirit præsentiam Iudicis: *Rota dec.2.* post *Abbcit.de Inconstantia.num.10.Thes.q.10. Sabell.resol.c.3. nu.10.& seqq.Vreeol.consult.32.* sed si adsit supplet omnes defectus. *Posth.dec.71.n.68.& seqq.*

Omissio Inuentarii, quid operatur respectu fideicommissi particularis, legatariorum, crediti, vel legitimæ? *Card.Luca de fideicom.disc.128. 129.199.nu.5.6.de legit.disc.25.n.6.*

Sed factum per hæredem grauatum non iuuat fideicommissario, nè vltra vires teneatur, *Gratian.disc.215.Sabell. §.Inuentarium.nu.9.& 17.Gratian.disc.115.* vbi *Luca, Molina de primogen.lib.1.c.16.28.*

Inuentarium plenè probat contra conficientem, *Conciol.alleg.42.nu.8. Posth.dec.30.num.14. seqq.& dec.66.nu.9. Penia dec.392.nu.3.* Et contra habentem causam ab eo, *Staiban.obs.192. num.42.*

Excusat vbi illud est confectum à tutore, vel procuratore, *Card.Luca d.disc.20.nu.17.disc.24. num.17.de legit.disc.25.nu.50.* Verum factum à tutore pro suscipienda tutela non iuuat ad effectum adeundi hæreditatem cum beneficio inuentarii, sed requiritur nouum, *Sabell. §.inuentarium.num 4.& 17.21.& 5.6. Caualer.dec. 367.nu.4.dec.491.nu.3. Rota p.18. rec.dec.489. num.32.Staiban.res.192.nu.18.& res.168.nu.19. Gratian.disc.767. nu.18.seqq.* post *Giurb.Rotam Rom.& alios Sabell.sup. Vreeol. consult.53.num. 37.& cons.65.num.36.* Vide *Tristany dec.20. nu. 15.* qui contra.

Si pater adeat hæreditatem pro filio, si non conficiat inuentarium ad quid teneatur. *Card. Luca de hæred.disc.29.* Vbi quod non teneatur filius illam ratificare, sed ipse remanet hæres.

Si testator remittat Inuentarium hæredi, potest substitutus ille petere descriptionem, *Guid Papa dec.351.* Verum hæc descriptio, licet iuuet respectu hæredis, & substituti, non iuuat quo ad creditores, & legatarios. *Gratian. disc.215.nu.22. Antonell.de temp.lib.1.c.68. num. 8.& seqq.*

Si omittatur ab hærede putatiuo, quid? *Card. Luca de success.disc.8.nu.2. de hæred.disc.17. n.5.*

Minor conficiens Inuentarium, nullam in hæreditatis aditione tenetur seruare solemnitatem, *Palma dec.Luc.397.num.15. Pich.ad stat. Vrb.lib.1.c.15.gl.7.nu.109.Thomat.dec.265.nu. 4.Rota dec.67.nu.15.p.17.rec.*

Inuentarium præsumitur omnia continere, & qui dicit contrarium tenetur probare, *Celsus dec.243.num.13.* maxime si adsit protestatio de addendo, & diminuendo ei quatenus, &c. quæ inducit bonam fidem in hærede, *Gratian. disc.720.nu.6.& 743.nu.22.disc.998. nu.3.seqq.* vbi etiam *Luca, Magon.dec.Luc.6.num.44 seqq. Ducan.dec.387.nu.34.* Sed interim probat in præiudicium describentis, non constito de errore, *Gratian.disc.387.766. nu.48.seqq. 62.seqq. Meclin.dec.858.& 868.Cels.dec.187.nu 5. Astolin.cef.54.nu.51. Ciroc.disc.7.num.63.seqq.Roias obs.87.nu.5.Rocca d.disp.47.nu.14.disp.154.nu.23. Ciroc.disc.7.n.71.73.*

Inuentarium præseruat hæredem, nè teneatur vltra vires hæreditarias, & ante omnia debet deduci æs alienum, quod præualet legatis, legitimæ, doti, & aliis. *Gratian.disc.998.Magon. dec.Luc.6.nu.42.Tusc.lit.I. concl.351.Ridolfin.in praxi p.1.c.8.nu.252.seqq.Christin.dec.22.cum seqq.vol.4. Rota p.13.rec.dec.499.& p.18.dec. 521.D.Rosa consult.19.nu.2.tom.2 fol.107.*

Sic si hæres Inuentarium faciat, potest venire contra factum defuncti, *Penia dec.48.num.3. ex l.fin.§.in computatione, C.de iure delib. Dec. cons.185.n.50.Rubeis de confus.c.19.nu.104.* Vbi de filio veniente contra factum patris.

Inuentarium nullum, & inualidum non probat, nec vllum ad fauorem conficientis producit effectum, sed bene contra illum, *Cels. dec.173.num.1.dec.337.num.2.3.dec.3.nu.3.dec. 124.nu.2.dec.212.nu.5. dec.347.num.4.* Etiam contra illius hæredem *dec.356.nu.9.* Quatenus aduersarius velit illi stare, alias qui se immiscuit in bonis debet aliunde rationem reddere, & probare negatiuam, quod alia non extiterint bona, præter in inuentario descripta, *l.quoties,* vbi *gl.ff.qui satisd.cog. Cyriac.contr.160. nu.91. seqq.Ludouis.dec.496.nu.2. Serafin.dec.1311. n.2. Menoch.lib.6.pr.sf.61.Burat.dec 750.*

Quod stetur inuentario contra conficientem, & habentes causam ab eo, quo ad qualitatem bonorum, & alia, *Monald.dec.238.nu.1.Rota p.13.rec.dec.31.num.7.* Vbi quod si fuerint descripta, tamquam hæreditaria, non possunt postea prætendi fideicommissaria, nisi talia concludenter probentur, cum identitate, & *dec.386 nu.16.d.p.13.* Vbi quod probat etiam circa æsti-

ma-

mationem mobilium in eo expressam.

Et hæres,qui non confecit inuentarium, licet ostendat non extitisse alia bona,quam talia, & talia,& sic vellet probare negatiuam,tenetur nihilominus insolidum vltra vires hæreditarias, si non propter præsumptionem occultationis, quæ ex dicta probatione conflaret,saltem propter contemptum, & non vsum legis. *Franch.dec.536.*vbi *Luca,Rota p.10. rec.dec.12. nu. 39.seqq.Sabell.§.hæres n.33.*

Florentiæ cessat beneficium Inuentarii, *Sabell.§.hæres num.31.in fine,Tusc.lit.S.concl.577. Ridolfi in praxi p.1. c.9. num.153.seqq. Merlin. dec.793.nu.7.*vbi quod procedit,quo ad laicos tantum.

In multis Ciuitatibus vsu non receptum, *D.Rubeis de confus.c.30.nu.*10.Genuæ fit absq; descriptione bonorum,*D.Rub is ibid.n.9.*

In Francia,nec seruatur, nisi impetretur à Rege,ad tradita per *Christin.dec.23.in fine,vol.*4.

In Ducatu Mediolani Inuentarium non iuuat, *Alba cons.*287.*nu.*51. *Tranchedin.consult.* 58.*num.*4.

Sed potest tunc hæres, etiam maior ex iusta causa in integrum restitui aduersus aditionem, vt in terminis dicti *statuti* Florentini firmauit, *Rota p.9.rec.dec.*82. *Rub.ad dec.*192. *num.*145. *& seqq.p.9.rec.*

Et quod beneficium inuentarii possit tolli per statutum,consuetudinem, pactum, renunciationem,ac testatoris voluntatem, *Monticul. de inuentar.c.1.nu.17.seqq. Donad. de renunciat. c.12.Conciol.de hæred.art.1.n.*465. Diximus *sup. num.*230.

Et testator potest illud prohibere,sicut statutum,& consuetudo,*Gratian.disc.711.nu.41.Cravet.cons.174.Surd.dec.*30.vbi *Censal.& Hodiern. Sabell.§.Inuentarium.nu.15.Card.Luca de hæred. disc. 18.de legit.disc.25.nu.22.disc.31.n.4.*

Inuentarium si testator remittat in fauorem hæredis, si illud non conficiat,tenetur vltra vires hæreditarias, *Conciol.de hæred.art.1.n.421. seqq.* Cum testator possit illud remittere in præiudicium legatariorum, non creditorum, *Gratian.disc.59.nu.11.seqq.disc.711.nu.38.seqq.* vbi *nu.*44. de vsufructuario, non quo ad legitimam filii *Pereja de instrum.edit. tit.5.res.4.n.12.*

Hæres potest grauari, etiam in bonis propriis, *Card.Luca de doat. disc.48. de testam.disc. 42.nu.9.disc.44.nu.6.disc.48.nu.8. de fideicomm. disc.33.nu.23.disc.132.nu.3.disc.139.num.9.*Sed in dubio non præsumitur grauatus in bonis propriis,*de fideicom.disc.132.134 137.* Nec grauamen potest excedere emolumentum receptum ex aditione. *de fid.disc.*134.*n.16.*

Sic potest à Testatore priuari beneficio inuentarii,*Card.Luca de hæred.disc.18.& in summ. num* 59.60.

Inuentarium præseruat hæredem ab omni damno, & fuit introductum, ne hæres sit in damno,*Conciol.de hæred. art.1.nu.*107. *D.Rubeis de confus c.7.nu.*10.Affert septem vtilitates quas enumerat *D.Rubeis c.30.n.*37.

Prodest filiis matris renunciantis, præmortuæ ad aui hæreditatem,*D. Rubeis c.23.n.*17.

Verum,cohæres,qui non fecit inuentarium non potest hunc defectum obiicere cohæredi, cum cohæres contra cohæredem illud conficere non teneatur, *Rota p.10. rec.dec 69.num.5. seqq.& p.13.dec.294.n.9.& seqq.*

Inuentarium omnium bonorum hæreditariorum,quando solemniter est factum,neganti non extare alia bona, non incumbit onus probandi,*Penia dec.234 nu.7. Cons.lib.2. var.c.6. nu.4.Gabriel.conf.118.nu.7.lib.1.& cons.138.nu. 18.seqq.lib.2.* Nisi enim saltem pro negante cócurrat aliqua iuris præsumptio, indistinctè procedit regula, quod fundanti se in negatiua incumbit onus probandi,*Penia sup.*

Qui debeant conficere inuentarium. *Tusc. lit.I.conclus.347.Conciol.de hæred.art.1.seqq.*

Hæres intra tempus conficiendi inuentariū non potest conuenire. *Nos de null.indic.rubr.9. q.47.nu.58.seqq.Conciol.de hæred. art.1.nu.325. seqq.& nu.345. D.Romaguer.ad Conciol.ad stat. Eugub.rubr.34.lib.5.n.4.*vbi *Nos la dat, Sabell. §.hæres,Antonell.de tempor.legal.l.b.4.c.30.num. 4.& seqq.*

Nec à creditoribus,nec à legatariis, quamuis contra defunctum esset sententia, *Gratian.disc. 236.nu.51.*Vbi excipit vnum casum,*Sanfel.dec. 211.Carleual.de indic.lib.3.tit.7. disp.9.Sabell.§. hæres nu.31.*vbi allegat mille *DD.*

Intellige quoad actionem personalem, secus realem, *Franch.& Luca dec.352.Ridolfin.in praxi p.1.c.9.nu.40.41. Burat. dec.144. num 11. dec.395.nu.1.* Vbi etiam de restitutione vsurarum exactarum à defuncto,sic. *Antonell.sup.nu. 6.* Vbi etiam pro pro relictis ad piam causam, pro legitima, & aliis, de quibus *infrà hic vers. Et Conciol.* sic etiam hipotecaria, *Cancer. p.3. c.2.nu.161.*

Non potest conueniri infra nouem dies luctus,*auth.hæc autem. Auth.vt cum de appell.cognosc.Gratian.disc.18.& 243. Gizzarell. & Addentes dec.76.Carena resol.86. Cala de restit.in integr. qu.14.Gratian.disc.18.nu 53.seqq.* Et sententia lata est nulla, si Iudex sciebat mortem defuncti,aliàs secus, *Antonell.de temp.legal.lib. 4.cap 22.*

Secus de arresto contra bona defuncti.*Christin.dec 81.vol.1.*

Potest hæres conueniri durante tempore ad conficiendum inuentarium, si illud sit confectum, quamuis terminus non sit decursus, *Phanuc.de inuentar.p.4.nu.16. Rubeis in annotat. ad dec.192.p.9.rec.num.36.& seqq.Antonell.sup. nu.6.Cancer.var.lib.2.c.3.num.134.Scacc.de appell.qu.15.nu.318. Bellon.de potest. eorum, qui fiunt incon:in. lib.1.c.106.*

Et *Conciol.sup.art.1.de hærede nu.318. & seq.* fundat,& bene quod licet hæres non possit cóueniri durante tempore ad conficiendum Inuentarium, potest tamen conueniri pro solu-

tione Impensarum funerum, rerum medicinalium, alimentorum præsentium, si ille est pauper, & non habet aliunde. Et ibi ponit alios casus, in quibus potest hæres conueniri durante tempore Inuentarii conficiendi.

Non appellatur à sententia mandante inuentarium confici, *Salgad. de regia protect. p.2.c.16. à nu.40. Nos de nullit. iudic. rubr.5.q.32.num.4. D.Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. rubr. 34.lib.2.n.44.*

Hæres beneficiatus non gaudet beneficio inuentarii, nisi reddita ratione de bonis inuentariatis, *Gratian. disc.931.nu.26. Mugn. de ratiocin. c.3.nu.14. Ridolfin. in praxi p.1.c.8.num.253. Rota dec.147.nu.46.p.11.rec.& dec.407. num.4. p.12.rec.& dec.31. nu.3.p.13. Conciol. de hæred. art.3.nu.54.seqq.& ad stat. Eugub. rubr. 34. lib.2. nu.17. Card. Luca de donat. disc.45.num.19. de hæred. disc.7.*

Quid de fructibus perceptis, & consumptis, *Card. Luca de hæred. disc.20.n.16.*

Quid de mobilibus consumptis *ibid n.15.*

Inuentarium confectum, quælibet causa, etiam minima excusat à dolo præsumpto, *Staiban. resol.95.& 168.n.12.*

Alia de inuētario plenè habes apud *Hunn. in Encycloped. iur.p.4.tit.17. Nos de nullit. iudic. rubr.12.q.16.num.24. Pegas ad ordin. Portugal. tom.6.tit.87.gl.6.ad §.4.& tom.7. tit.87. §.8. ad lib.1. ordin. Portug. Manfrella ad Capyc. Latr. dec. 129. Sabell. § hæres, & §. inuentarium, Castejon. in eisdem §.§. Ridolfin. in praxi p.1.c.8.& 9. Conciol. Tract. de Hærede. Alderis. de Hærede, & de hæred. action. Thor. in comp. dec. p.1.2.3. verb. Inuentarium. Augustin. Fontana in Bibl. legal. p.4. verb. inuent. trium fol.764. seqq. Cancer. var. par.3.c.2. Tusc. lit. I. verb. inuentarium. Car. Ant. Luca de hæred.*

247 Hæres non conficiens inuentarium tenetur soluere debita defuncti, etiam vltra vires, de suo proprio, *§. si vero non fecerit, auth. de hæred. & falcid. l. fin. §. cum igitur.* vbi *DD. C. de iure delib. Surd. cons.419. num.16. Gratian. disc.34. nu. 18.19.& disc.891. num.22. Cyriac. contr.5. num. 95. Caluin. de æquit. lib.1.c.54. nu.3. Capyc. Latr. dec.13. num.6. dec.197. num.21. Add. ad Rota dec. 92. num.154. seqq. p.9. rec. tom.1. Rota dec.549. num.2.7. seqq.& dec.438. num.4.p.5.& dec.39. num.1.& 6.p.6.& dec.373. num.31.& dec.413. num.77. seqq. p.9. rec. tom.2.& dec.12. num.39. & dec.58. num.3.p.10. rec. Balduc. dec. tit. de dote tit.4. dec.9. num.16. Mansius conclus.659. n.18. consult.676.n.2.3. Ciroc. disc.21. num.6. Conciol. d. art.1.nu.269.*

Cum præsumatur occultatio bonorum hæreditariorum, *Rota dec.11.* post *Albrit. de inconstant. num.23.* Diximus *sup. num.218. seqq.* Addimus *Phœb. dec.88. nu.9. seqq. Gratian. & Luca disc.28.*

Et omnes hæredes tenentur insolidum, si nō conficiant inuentarium, tam quo ad actiones personales, quam reales, *Vrceol. consult.49.95. nu.19. vol.2. Affl. dec.111. num.16. seqq. Franch dec.321. nu.1. Ricc. collect.1138.* vbi ponit quinque limitationes, post mille *Sabell. §. hæres num 22. Gratian. disc.766. nu.32. Merlin. de pignor. lib. 2. tit.1.q.15. nu.15.16.& 56. Rota post Merlin. de pign. dec.33. nu.28.& dec.127.*

Sed pro virili dicunt, *Vrceol. de transact. q.80. nu.14.& seqq. Rota p.18 rec. dec.696.*

Et hæredes non tenentur insolidum, sed pro virili pro debito defuncti, quando confecerunt inuentarium, *Gratian. & Luca disc.16. nu.7. seqq. disc.36. num.41. seqq. disc.150. num.10. disc.323. 766. nu.32. disc.641. num.20.* vbi contra, & *dec. 146.* vbi *Scoppa, & Luca, Ludouis. dec.442. nu.2. Franch. & Luca dec.103. Vrceol. consult.95. n.14. seqq. lib.2. Rota p.9. rec. dec.368.& dec.413. & p. 11. dec.50. num.10. seqq.& dec.159. num.19. seqq. p.12. dec.269. nu.6. Tusc. lit. H. concl.71.72. Christin. dec.19.20. lib.3. Costa de ration. rat. q.23. Olea de cess. iur. tit.4. qu.6. Duran. dec.454. nu.2. seqq. Card. Luca de dot. disc.24. nu.27. disc.86.n.5.*

Secus si ageretur actione indiuidua, & reali, nam potest vnus possessor conueniri, *Vrceol. consult.40. num.22. seqq. Merlin. de pigno. lib.5. tit. 2. qu.69. num.18. seqq. Olea de cess. iur. tit.4. qu.6. nu.29. seqq. Christin. dec.19. vol.3. Card. Luca de dote disc.24. num.27. disc.67. num.2.* In quibus aliis casibus hæredes teneantur insolidum, remittimus DD. Lectores ad DD. citatos per *Sabell. §. hæres num.22. Card. Luca de societ. offic. disc. 4. num.4. seqq. de hæred. disc.34.35. Conciol. de hæred. art.1.* per totum.

Sic, licet aliqui dicant fauore dotis hæredes teneri insolidum, *DD.* apud *Conciol. d. art.1. nu. 601.* Contrarium est verius *nu.602.& seqq.* Nisi testator mandet contrarium, *nu.603. Card. Luca de dote disc.86. nu.5.*

Sed hæres, qui per mendacium dicit esse hæredem in minori portione, & quantitate, tenetur insolidum, nisi per errorem id fecerit, *Conciol. d. art.1. num.609. ex Gratian dec.227. num.6.* vbi *Luca, & Scoppa.*

Quæ conclusio, quod hæres non conficiens inuentarium etiam vltra vires de suo proprio procedit tam de Iure Ciuili, quam Canonico, *Menoch. cons.89. num.157. Gratian. disc.34. n.19. Thomas. de inuentar. tit.15. nu.25.& 67.& seqq. Add. ad Rot. dec.192. num.165. seqq. p.9. rec. tom. 1. Caluin de æquit. d.c.54. num.15. lib.1. Andreol. contr.101. num.13. Capyc. Latr. dec.15. num.14. Card. Luca de hæred. disc.23. nu.4. disc.22. nu.13. Rota dec.72. nu.49.& seqq. p.2. diuers.& dec.58. nu.26. p.10. rec. Conciol. sup. num.270. seqq. Card. Luca de hæred. disc.23. n.4.*

Potest contra illum executiuè agi, si non est inuentarium, *Card. Luca de donat. disc.45. nu. 15. de iudic. disc.40. num.16.* vbi declarat. *de hæred. disc.1. num.6.* Quid præcedere debeat? Idem *de donat. disc.45. num.19. de fideicom. disc.40. num. 12. seqq.* Quod est intelligendum vbi nullum est factum inuentarium, secus si confectum, & prætendatur inualidum, *de hæred. disc.19. nu.2. disc.*

disc.21.n.7.disc.22.n.17.

Et sic non admittitur ad beneficium cessionis bonorum, cum præsumatur dolosus occultator Bonorum, *Sabell.var.resol.c.54. n.18. Brun.de cess. bonor.qu.64.Soccin.reg.343.lim.14.* Idem *Sabell.§.hæret num.25. Staib.ret.23.n.20.* Dicemus *infrà nu.255.299.* Idem *Diana to.6. tract.1.resol.69.num.2.& resol.86.& p.3.tract.5. resol.56.Vin.opin.352.Sperell.dec.163.nu.1.Valer.in differ.vtriusq.fori,verb. hæreditas, differ.2. num.3.Paul.Rub.in annot.ad dec.192. num.162. & seqq.p.9. rec.Vosq.opusc.mor.il.tit. de testam.c. 9.§.3.dub.6.Sabell.§.hæres.nu.25. & 34. Manfrell.ad Capyc.Latr.dec.15.n.16.17.18.* Sed admittitur si indicet, & probet statum hæreditatis, *Rubeis de confus.c.32.n.87.*

248 Secus in foro conscientiæ, *Spin. de testam. gl.35. num.56. Mantica de coniect.lib.10.tit.4.n. 16. Farinac.qu.10.num.66.Gratian.disc.34.n.12. Capyc.Latr.dec.15.num.16.Caluin.de æquit. cap. 54.num.11.Card.Luca d.disc.23.nu.4. Sanch.in præcept.Decalog lib.4.c.15.nu.36. P. Diana res. moral.p.1.de legib.res.27.& p.3. Miscell.res.56. Layman.theol.moral.lib.3.tract.5.c.6.nu.7. Rota dec.433.num.28.p.4.rec.tom.2.Ciroc.disc.28. nu. 36.* vbi *DD. P. Molino disc.207.tract.2. Conciol.sup.num.273.seqq.Gomez in l.3. Tauri nu. 321.Ayllon.ad Gomez lib.1.c.5.nu.14. Barbos. vot.126.n.18.*

Sed quod in foro conscientiæ teneatur, & de Iure Canonico, *Ciroc.sup.num.35. D.Rosis obs.27. num.80. Cauall.qu.411. Hermosill.in l. 5.gl.1.num.23.seqq.tit.3.p.5.* teneri vltra vires, *Rota p.10.rec.dec.58. n.27.* Vide *Sabell. §. hæres n.34.*

249 Procedit vlterius dicta conclusio, vt illa habeat locum in quolibet hærede, suo, extraneo, tam maiore, quam minore, tam masculo, quam fœmina, tam ex testamento, quam ab intestato, tam solo, quam cohæredem habente, tam in succedente de Iure Ciuili, quam prætorio, etiam in succedente contra testamentum, *§.pupillus,enth.de hæred.in falcid.*post alios *Gratian.disc.766.n.57.Capyc.Latr dec.15. num.8.seqq.Conciol.sup.n.277.* vbi affert plures decisiones Rotæ Romanæ.

Dicunt aliqui, quod hæres non conficiens inuentarium amittit legitimam, & quartam, *Franch.dec.11.d num.22.* vbi *Addentes, Ricc. collect.2931.Cauall.q.27.691. Maresc.ot.lib.1.c.23. Cyriac.contr.5.nu.42.& seqq. Ayllon.ad Gomez lib.1.cap.5.num.14. Molina de primog. l.b.1.c.12. nu.33.Palma consult.40.nu.21.*maxime in hæredibus extraneis,*num.22.* Sed quod non priuetur legitima, nisi concurrentibus alienationibus bonorum hæreditariorum, *Vrceol.consult. 66.nu.13.Crass.§.leg tima,qu.45.Bich.dec.32.nu. 7.Pentinger.dec.359.nu.4. Rota dec.133.num.7. p.19.rec.Ciroc.disc.7.nu.75.*

An eius hæres, *Maresc.ot.lib.2.c.71.*

Et non confecto inuentario potest detrahi legitima, etiam ex fideicommisso particulari, *Palma consult.55.nu.19. Mangil.de imput.qu.91. num.20.21.Merlin.de legit.lib.3.tit.2.q.24. n.21. seqq.Fachin.controu.lib.4.c.34. Coualer.dec.192. num.2.*

Et inuentario non confecto filius detrahit dotem maternum ex fideicommisso, *Palma d. consf.55.nu.20.21.Fusar.de substit. q.661.nu.1.& seqq.*Diximus etiam *sup.*

250 Verum in minore, si sit hæres, potest in integrum restitui, *Gratian.disc.766.nu.59.disc. 797.num.20.disc.798. Rolan.de inuentar.p.2.n.1. seqq.* Vbi secus in minore Doctore, *Odd. de restit.p.2. qu.62.art.2. n.15. Andreol.contr.124. num.10. Farinac.in repert.or.vlt.volunt. qu.4.nu. 18. Antonell.de temp.legal.lib.4.c.30.n.19.Staib. ret.23.num.11.Manfrell ad* Capyc. *dec.15.nu.5. 6.Conciol.sup.nu.278.282. Card.Luca de hæred. disc.14.num.9.10.disc.17.n.10.11. Cyriac.contr. 294.Cald.in l.si cur.torem, verb. læsis, num.52. seqq.C.de in integr.restit.Garzia de nobil. gl.6. §. 2.nu.24.Surd.dec.222.n.12.*

251 Quamuis habeat regressum contra tutores, vel curatores, *Odd.de restit p.1.qu.22.art.3. num.16.Andreol.contr.111. num.7. Ludouis.dec. 181.num.9. Conciol.sup. num.279.* vbi refert *decis.Rotæ Romanæ,*Auditis tamē creditoribus. *Rolan.de inuent.n.p.3. §. item omittendum, nu.1. Rota p.12.rec.dec.118.in fin.*

252 Sic etiam in maiore, nam si appareat de magno ære alieno, tunc ex ratione ignorantiæ, ex clausula generali *Si qua mihi iusta causa,* competit restitutio in integrum, auditis creditoribus, *vt sup. Odd.de restit.p.2.q.89. num.52. Grati n. disc.656.num.7. disc.797. num.19. Marescot.lib.2.c.98.num.7. Ridolfin.in praxi p.1.c.9. num.194.& seqq.Card.Luca de hæred. disc.12. n. 13.seqq.& disc.29. num.8.* Quidquid dicat *Andreol.contr.101. Conciol.sup.num.280.281.282.* Vbi affert DD dicentes: An debeat probare debitum excedere valorem hæreditatis, vel sufficiat debitum esse ita graue, quod afferat hæredi magnas molestias, & vexationes. Et ob modicum defectum non irritatur, & sufficit descriptio on issorum, quoties deuenit ad notitiam hæredis, *Baldus. dec. tit.4. dec.28. num.28.*

253 Amplia, vt conclusio procedat non solum in hærede, sed etiam in donatario hæreditatis, secus in donatario omnium bonorum, *Crauet. conf.126.num.5.Caroc.dec.125.num.10. Cancer. p.3.c.7.num.129. Antonell.de temp. legal. lib.4. c.30.nu.15.Card.Luca de donat. disc.44.nu.2.4. disc 45.nu.17.18.& n.2.& 16.Conciol.sup.num. 283.284.& art.17.*

Sic hæredes anomali non tenentur vltra vires hæreditatis, *Conciol.de hæred.art.1.n.301.* puta si Fiscus succedat ad bona vacantia, Vel Monasterium succedat Monaco, *Olea de cess. iur.tit.3.qu.9.nu 35.Conciol.resol. verb. Fiscus, res.2.n.13.14.*

254 Amplia, vt conclusio habeat locum, etiam si creditrix sit Ecclesia, quia etiam illi hæres sine

ne inuentario tenetur soluere debita defuncti, vltra vires hæreditarias, *Rolan.de inuentar.p.vl. Couar.in c.1.nu.14.de testam. Did.à Spina de inuentar.tit.15. num.24. Genuens. pract. Eccles. qu.255.*

255 Sed contra, quod Ecclesia creditrix non possit cogere hæredem ad soluendum vltra vires hæreditatis, *Corn.cons.39.nu.8.lib.4. Gratian.disc.34.num.10.seqq. Card. Luca de hæred. disc.22.num.16.Caluin.de æquit.d.c.54.num.13. Maria de success.legal.p.1.qu.20.art.5. num.18. Rota dec.493.num.28.p.4.rec.tom.2. Nos infrà num.299.* Diximus *sup.n.248.255.* Conciol.*sup. n.286.287.*

256 Amplia etiam in Ecclesia hærede sine inuentario, nam tenetur ad solutionem debitorum vltra vires hæreditarias, *Rolan. de inuent. p.2.num.4.seqq.Phanuc.p.2.num.2. & seqq. Fachin.lib.6. contr.20.Crass.de success.lib.2. art. Inuentarium, qu.4. num.8.* Vbi quod si sit læsa restituitur, *Put.dec.379.lib.1.*

257 Sed contra, quod non teneatur vltra vires, *Mangil.de imput.qu.132.Thomas.de inuentar.tit. 15. nu.38.110. & 232. Genuens. in pract. Eccl. qu.474.*Cyriac.*contr.663.num.13. Calà de restit. qu.14.num.5. Capyc.Latr.dec.15.num.10.seqq.* vbi *Gizz. & Manfrella*, Vbi quod restituitur in integrum, si sit læsa. *Olea de cess. tit.6. qu.3. num.10.Sperell.dec.145.num.20.* Antonell. *de temp.legal.lib.4.c.30.num.18. Rub.de testam.c.1. num.71.seqq. Rota dec.184.nu.10. & seqq.p.19. rec.* Vbi secus si sit factum inuentarium, & Ecclesia noluerit illum exhibere, *Conciol. sup. num.288.289.Card.Luca de legit.disc.24. nu.13. de iudic.disc.42.num.6.de hæred.disc.22.Nos infrà num.296.D.Rubeis de confus.c.31.§.1.nu.57.Tiraq.de priuil.piæ caus.priuil.88.*

258 Amplia etiam in Clerico, qui tanquam hæres tenetur vltra vires hæreditarias, *Maranta disp.8. num.21.Thomas.d.tit.15.n.39.Sperell. dec.135. num.21.* Vbi secus si sit institutus intuitu Ecclesiæ, *Capyc.Latr.d.dec.15. Card.Luca de hæred. disc.22.num.11. Diana res.tom.9.tr.2. res.219.Crass.de effect.cleric.eff.2.n.252.Conciol. sup.num.290.291.* Vbi impugnat *Duard. Marta, & Diana* in contrarium.

Sed quod personæ Ecclesiasticæ, Ecclesiæ, Hospitalia non teneantur vltra vires hæreditarias, si inuentarium non conficiant. *Diana res.moral.p.1.tract.2.res.70.* Capyc.*Latr. dec.15. nu.8.& seqq.Castill.de aliment.c.30.nu.7. Sabell. §.hæres,nu.34.§.Ecclesia nu.8. Calà de restit.in integr.q.14.nu.5.seqq.* Vbi idem in Fisco, & illius Cessionariis, *Fermosin.in c.10.qu.21.à num. 38.de constitut.Caualc.q.29.Olea de cess.iur.tit.6. q.3.num.20. Idem Diana tom.9. tract.2.res.219. Capon.disc.38.*Dicemus *infrà n.296.*

An Cessionarius Ecclesiæ hæredis, vel piæ causæ, sic *Olea de cess.tit.6.q.3.num.9.11.Capyc. Latr.dec.5.n.15.*vbi decisũ refert, & ibi *Gizz. & Manfrella, Golin.de proc.p.2.c.5.num.224. Thor. comp.dec.par.3. verb.Cessionarius, & tom.4.verb. Cessionarius, fol.385.*

Coram quo Iudice debeat fieri inuẽtarium, siuè testetur laicus, siuè Clericus, & siuè Clericus hæres instituatur, siue laicus, *Vela d.dissert.40. à nu.69.Solorz.de iure Indiar. tom.2. lib.4.c.7.à nu.32.Carleual.de iudic.tit.1.disp.2. q.5. à nu.48. Diana tom.6.tract.9. res.66.* late *D. Rubeis de confus.c.4.n.40.& seqq.Salg.labyr.p.1.c.6.nu.25. Thomat.dec.89.nu.13. Vrceol.consult.50.nu.22. Fanuc.de Inuent.p.3.nu.25.Rolan.p.1.q.17.Conciol.ad stat.Eugub.lib.2.rubr.34.nu.19.20.*& melius ibi *D.Romaguer.nu.42.43. Antun.de donat. lib.2.c.31.nu.49.seqq.Nos ad Rouit.dec.58.num. 15.Bottilier.de success.ab intest.theor.12 n.13.*

Inuentarium fieri pertinet ad Iudicem hæredis, *Mostaz.de causis pijs lib.5.c.7.n.24.*

Sic inuentarium bonorum hæreditatis Clerici, fit coram Iudice laico, hæredis laici competente, *Rubeis de cõfus.c.4.n.42. Antun.sup.*post mille *Nos ad Rouit.dec.58.num.15. Barbos.in l.si constante §.fin.nu.29.ff solut.matrim. Pereira de manu reg.c.16.n.22.seqq.*

Restitutio competit priuilegiatis aduersus non confessionem inuentarii, *Card. Luca de hæred.disc.14.num.9.10.disc.17.nu.10.11.* Nam etiam minor tenetur, sed restituitur, *Antonell. de temp.legal.lib.4.c.30.num.19. Guid. Pap.dec. 141.Crass.de effect.inuent.q.251.n.3.* Capyc.*Lat. dec.5.n.21.22.*

259 Amplia etiam in Milite, *Rolan.de inuentar. p.2.vers.quarto quæro, Phanuc.de inuent.p.2. in princ.Thomas.de inuentar.tit.15.num.25. Tranchedin.consult.57.n.30.* Conciol.*sup.n.292.*

260 Amplia etiam in Muliere, & Rustico, *Thomas.de inuent. tit.7. num.27.30. & tit.15. num.32.Farinac.in fragm.crim.lit.H.nu.10.Odd. de restit.qu.9. art.4.num.22.* Cyriac. *contr.244. num.19.Hodiern.ad* Surd.*dec.281.n.18.Andreol. contr.101.num.16.Rota dec.72.num.16.p.2.rec. Gratian.disc.604.num.11.17. Petra ad Capyc.dec. 101.num.2.Manfrella ad Capyc. Latr.dec.15. nu. 23.& dec.129.Tranchedin.sup.Menoch.de arbit. cas.194.num.67. Flamin.de resign.tom.2. lib.11. qu.3.*

261 Sed hoc non habet locum, si illi non potuerunt consulere Peritiores, *Phanuc.de inuent. p.2.num.21.Mangil.de imput.qu.132.in fin.Thomas.de inuentar.tit.7.num.29. & tit.15.nu.3. & lim.44.nu.115. Odd. de restit.qu.10.art.8.nu.61. & art.seq.Rosis obs.27.num.106.Viu. opin.352. n.3.*Conciol.*sup.n.292.*

Et mulier, quæ bona viri retinuit pro eius dote, tenetur inuentarium facere, alias confundit, *Manfrella ad Capyc.Latr. dec.15. n.24.*

Et mulier restituitur aduersus inuentarium non confectum, & illius solemnitates non factas, *Staiban.res.95.num.37.seqq.* Immo mulier fraudans inuentarium non tenetur pœna dupli, decisum refert *Staiban.ibid.nu.41.* Immo in muliere sufficit sola descriptio bonorum *Staiban.obs.168.n.40.*

262 Amplia quamuis cohæres adeat hæredita-

nisi

tem cum beneficio inuentarii, quia adhuc ipse pro eius rata tenetur soluere debita defuncti, vltra vires hæreditarias, cum inuentarium factum ab ipso hærede non prosit alteri, nisi illud fuerit factum nomine omnium, si hoc illi concesserunt, vel mandauerunt. Rolan. de inuentar. to. 2. nu. 58. Crass. de success. lib. 2. art. inuentarium q. 4. num. 12. Thomas. de inuentar. tit. 7. num. 3. & tit. 14. num. 1. Et factum inuentarium à præsente, etiam nomine absentis, iuuat illi per ratificationem, etiam factam post tempus ad conficiendum inuentarium, Beron. qu. 64. Andreol. contr. 198. nu 9. Costa de retrotract. c. 7. num. 13. seqq. Conciol. supra nu. 297. 262.

Sed quod inuentarium factum ab vno ex hæredibus iuuet aliis hæredibus, Pasib. dec. 59. n. 173. Pasib. de patr. pot. p. 1. c. 2. n. 20. & ibi Prat. à n. 74. & obs. 85. & dist. 27. nu. 42. seqq. lib. 2. Rosis obs. 27. num. 34. 35. & obs. 28. num. 45. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 5. Olea de cess. tit. 6. qu. 3. nu. 11. 12. Castejon. §. inuentarium. num. 7. Capon. disc. 38. Quæsada disc. 13. à num. 34. Vilaplana de brach. milit. c. 4. n. 25. seqq.

263 Amplia etiam in Fisco, qui si alicui succedat vti hæres repræsentat defunctum, & ligatur instantia cum eo facta, l. 1. in fin. §. fio. ff. de offic. præ. Cæs. Carlenal. de iudic. disp. 2. qu. 5. num. 316. & seqq. & qu. 6. num. 713. Cortiada dec. 20. num. 35. & seqq. tenetur soluere illius debita vltra vires hæreditarias, Ralan. de inuentar. p. 2. vers. 11. quæra, num. 6. Phanuc. de inuentar. p. 2. n. 7. Crass. de success. lib. 2. art. inuentarium, qu. 4. n. 7. Fachin. lib. 6. contr. 21. Farinac. in addit. ad qu. 25. num. 185. Thomas. de inuentar. tit. 7. nu. 33. seqq. Vbi dicit, quod si hæreditas adita si damnosa, ei competit restitutio in integrum, Massin. de confiscat. bonor. qu. 35. num. 37. Conciol. res. crimin. vers. Fiscus, res. 2. num. 16. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 15. n. 11. Quæ conclusio procedit quãdo Fiscus succedit vt hæres, secus si succedat, vt bonorum successor, vt ab bona confiscata, vel vacantia, Farinac. qu. 25. num. 183. Massin. de confiscat. qu. 35. num. 36. seqq. Conciol. sup. ve b. fiscus, res. 2. num. 13. 14. Olea de cess. iur. tit. 3. q. 9. num. 35. nam tunc videtur succedere per annichilationem personæ, Amat. res. 13. num. 24. Et ideo in eo non transit instantia, licet successoris vniuersalis vicem substineat, Carlenal. de iudic. qu. 5 num. 316. sed non vtitur iure fiscali, nisi in futurum, sed pro præterito iure priuati, Cortiada dec. 20. num. 28. D. Rubeis de conf. c. 8. num. 33. & seqq. Idem in Monasterio succedente Monaco, Vasq. de success. creat. lib. 2. § 16. nu. 6. P. Sanch. in præcept. Decal. lib. 7. c. 12. num. 33. Olea sup. num. 35. Conciol. sup. num. 298. seqq. Quod Fiscus non teneatur vltra vires succedens, vt hæres, si non conficit inuentarium est Calà de restit. in integrum. qu. 14. nu. 5. seqq. Vbi idem in illius cessionariis. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 30. num. 18. Sperell. dec. 135. num. 19. 20. Fachin. contr. 21. lib. 6. Merlin. de pignor. lib. 3. qu. 74. num. 60. lib. 4. tit. 5. qu. 128. & lib. 5. qu. 51. Cænall. qu. 822. Farinac. in fragment. verb. Fiscus. num. 11. 119. Ripol. res. 10. num. 479. Porcellin. de inuentar. c. 2. nu. 26. c. 4. n. 13. Phanuc. de inuent. qu. 239. nu. 2. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 15. n. 9.

264 Fiscus si succedat ei, qui est debitor, & creditor, diuersarum stationum fit compensatio & fideiussores liberantur. l. 2. C. de solut. Ponte cons. 7. num. 15. 29. 30. Rit. ad Affl. dec. 192. in fine Niger. de except. c. 13. §. 1. nu. 5. Eo quia confunduntur actiones. l. debitori C. de pactis. l. stichum, §. aditio, ff. de solution. Dummodo à diuersis regantur personis, secus verò si ab eadem, Barbos. in l. diuortio. §. ob donationes. num. 33. ff. solut. matrim. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 7. nu. 25. Gaunauer. dec. 28. nu. 12. D. Guttierr. de compensat. lib. 4. q. 1. nu. 42. & q. 20. num. 35.

265 Amplia, vt posita conclusio procedat etiã in ascendentibus, descendentibus, & collateralibus capientibus bona damnatorum ex beneficio auth. bona damnatorum, C. de bonis damnator. qui succedentes non vti hæredes condemnati, sed ex beneficio Imperatoris, non tenentur creditoribus condemnati vltra vires bonorum, Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 1. num. 5. Conciol. sup. n. 303.

266 Amplia in Rege, in Principe, in Patre, in Tutore adeuntibus hæreditatem nomine pupilli, & in pluribus aliis personis, quæ recensentur per Socin. reg. 170. Ralan. de inuentar. p. 2 Phanuc. eod. tract. p. 2. Bald. Thomas. eod. tract. de inuentar. tit. 7. & 15. Conciol. d. art. 1. n. 304.

Amplia in executoribus vniuersalibus, & vsufructuariis omnium bonorum, qui tamen possent ab hærede compelli facere inuentariũ, Cancer. var. lib. 3. c. 2. num. 81. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 30. num. 18. Stab. obs. 122. nu. 21. seqq. dicit, vsufructuarium non teneri facere solemne inuentarium, sed tantum descriptionem bonorum hæreditariorum.

Quid si adiens sine inuentario probet alia bona in hæreditate non adfuisse, Cyriac. contr. 5. Salgad. labyr. p. 2. c. 7. num. 14. Capon. disc. 38. Fontanell. dec. 46. num. 16. Non teneri, Marin. lib. 2. c. 11. num. 3. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 15 n. 16. Vel si creditor hoc etiam fateatur, Salgad. labyr. cap. 1. num 23. Nos infra nu. 291. Montirul de inuentar. membr. 5 num. 39. 40. Angelis de confess. lib. 2. qu. 78. n. 14. Sabell. §. hæres, n. 34.

267 Limita conclusionem, quod hæres tenetur soluere debita defuncti vltra vires hæreditarias, vt non habeat locum quando ipse adit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarii, quia tunc tenetur solum illa soluere vsque ad quantitatem bonorum hæreditariorum, & non vltra, l. fin. §. & si præfatam, & ibi DD. C. de iure deliber. Surd. dec. 216. num. 31. seqq. Margil. de euict. qu. 50. num. 6. seqq. Vbi hoc ampliat etiam si agatur ex causa dotis, Gratian. disc. 116. num. 17. disc. 660. num 26. Cyriac. contr. 648. nu. 6. contr. 660. num. 13. Caluin. de æquit. c. 54. num. 3. lib. 1.

lib.1.& c.181.num.14.lib.2.Ludouis.dec.181.n.8.Rota post Merlin.de legit.dec.8.nu.24.dec.324.num.9.p.9.rec.& dec.303.num.28. p.13.rec. & dec.272.num.1.& dec.313.num.5.p.14.rec.Penta dec.48.n.5.Martin.Monter.in l.debitori 20. C.de pactis.Conciol.d.art.1.n.305.& seqq.

268 Hæres conficiens inuentarium non videtur approbare factum defectum, sed potest venire contra illud, post *alios Peregr. de fideicom. art.53 num.12. Alderis.de hæredit.action. p.1.art.12.num.70.Osasch.dec.179.num.11. Mènoch.cons.89.num.25.Barz.dec.64num.24. Intrigl. cons.2. num.19 lib.1.Fusar.de substit.q.557. Vaz axiom. iur.l.t.H.num.36.*

269 Secus est quando hæreditas est opulenta, & soluendo, nam tunc tenetur habere illud ratum nec potest contrauenire.*Gozad.cons.25.nu.21.Socein.iun.cons.107 num.59.lib.3.Crauetta cons.225.num.12.Pinell.de bonis matern.l.1.p.3.num.81.ampl.7.Cornaz dec.luc.112.n.11.*

270 Quo casu tenetur illud tali casu approbare, etiam iure proprio, adeò, vt non possit reuocare alienationem rei propriæ factam per defunctum, quando in hæreditate reperitur æquiualens, nec poterit dicere; redde mihi bona mea, & capias bona hæreditaria. *Franch. dec.153. num.16.17.& dec.351.nn.7. Fontanell. de pactis cl.4.gl.5.num.39.& seqq.& dec.47.n.8.*

271 Quod intellige id non euenire ex quo actiones sunt confusæ per aditionem, & consequenter extinctæ, sed quia, cum inuentarium fuerit inuentum, vt hæres non sit in damno per aditionem, sed præsecuetur ab eo, nullum ei videtur inferri detrimentum per præstationem facti defuncti, & solutionem in pecunia magis, quam in corporibus hæreditarijs, dum hæreditas est opulenta, & ob id beneficium prædictum ei non suffragatur, in tali casu, & ita sunt intelligendi DD. affirmantes in casu hæreditatis opulentæ priuari hæredem beneficio inuentarij, quamuis alii subdant, at minus rectè, de iure confundi etiam actiones in eo, cum sit verbalis tantum, non tamen substantialis explicatio, nam si secus, & induceretur confusio, esset vti si destruere penitus priuilegium inuentarii, quod præseruat bona, iura, & actiones hæredi, ne sequatur immixtio. *Phanuc.de inuentar.p.5. nu.19. Farinac.dec.326.n.1.p.2. Fontanell.d.dec.47.n.11.*

272 Sic non confunduntur. *Farinac.sup.Surd.dec.310.n.13.Amat.res.56.n.3.*sed seperat actiones, & facit duas personas. *Staiban.resol.77. nu.1.*

273 Et efficit censeri hæreditatem, tamquam iacentem, ac obligationes hinc inde stare in suo robore. *Franch.dec.246. num.9. Amat.d.res.56. num.5.Amat.noster cons.46.num.8.& cons.88.nu.9.Rolan. de inuentar. p.4. §.decima vtilitas. Surd. cons.143.num.40.& dec. . num.17.Intrigl.dec.14.num.41.seqq.Marescot.res.lib.2.c.121.num.62. Peregrin. d.art.33.n.12.de fideicom.*

274 Sic conficiens inuentarium se ponit extrà onus obligationum paternarum, nec videtur cōsentire alienationibus factis in re sua, sed est, tamquam quidem depositarius bonorum paternorum.*Peregr.sup.& cons.16.num.5.6.7. vol.2.Fontanell.d.dec.40.nu.12.& dec.47.nu.3.*

275 Immo efficit inuentarium, vt bona hæreditaria loco vnius, & hæres loco alterius personæ distinctæ, & separatæ habeantur. *Mantica de tacit.lib.16.tit.20.nu.31.vol.2.Amat.d.res.56. nu.6.Staiban.resol.77.nu.1.*

276 Et hæres potest petere suum creditum iure separationis. *Farina.d.decis.326.* factæ non faciendæ. Cum immixtio non sit facta. *Surd.d.dec.310. num.16.17.* late *Alderis. d.c.12.nu.78. seqq.Staiban.sup.*

Quod est adeò verum, quod potest opponere discussionem inuentarij contra creditores defuncti, molestantes ipsum in bonis hæreditarijs, pendente discussione, non potest molestari à creditoribus, nec tertius possessor habens causam ab ipso hærede. *Amat. cons.68.* vbi decisum refert à S.C. *Fab.in C. tit.de iure delib.defin.40. Rosa consult.33.nu.27. & consult.57.num.33.* vbi decisum refert. *Sa fel.dec.333. Mastrill.dec.24. Capyc.Latr.cons.96. Galeota contr.62.num.55.lib.1.*

Quæ diximus, quòd hæres conficiens inuentarium non teneatur soluere debita hæreditaria, nisi vsque ad quantitatem bonorum hæreditariorum.

277 Amplia etiam in hærede hæredis, *Ridolfin. in praxi p.1.c.9.num.152.Thomas.de inuentar.tit.15.num.65.Conciol.sup.n.310.*

Amplia etiam in debito dotis, *Rota dec.303. in fine,p.13.rec. Duran.dec.1.n.26.Conciol.n.311.*

278 Amplia, quamuis bona hæreditaria post aditam hæreditatem, sine sua culpa perierint, aut diminuta sint, nam hæres beneficiatus nō tenetur soluere de proprio, *Phanuc.de inuentar. p.3.num.39.Facbin.contr.lib.6.c.30. Costa de remed.subsid.39.illat.1.num.7.Antonell.de temp.legal.lib.1.c.68.num.14. Rota dec.394 in fin. p.1. rec. Conciol.sup. num.312.313.* Vbi contrarios refert, signanter *Gratian.disc.165. num.16. & seqq.* eundem *Facbin.* sibi contrarium *contr.lib.12.c.75.*

279 Nisi hæres esset in culpa, ob moram in non soluendo creditoribus, *Phanuc.p.3. nu.40. Thomas.de inuentar.tit.13.num.105. Rota Rom. census 3. Decembr.1631.coram.Verospio. Conciol. sup.n.314.*

280 Amplia vt hæres habeat intentionem fundata non adesse alia bona in hæreditate, ita vt pretendens contrarium illud probare debeat, *Rolan.de inuentar.p.4. vers. hæres cum inuentar. Mascard.concl.205.852.* Vbi in fine dicit, quod hæres ad instantiam creditorum potest cogi ad iurandum, quod non adsunt alia bona in hæreditate, *Gratian.disc.495.num.14.disc.570. nu.19.disc.998.num.3.Giurba ad consuet.Mess.n.c.9 gl.5.num.28. Card.Luca.tit.de hæred.disc.17.nu.12.Conciol.sup.num.315.316.* cum illud sit inuentum nè fiat ab hærede occupatio bonorum hæ-

hæreditariorum, *Staib.ref.168. n.8.21.38.*

281 Amplia vt conclusio habeat locum etiam si hæres adeat hæreditatem absque protestatione de inuentario conficiendo, si postea illud, intra legitima tempora conficiat, adhuc eo gaudere debet, vt non teneatur vltra vires hæreditarias, post *alios Cyriac. contr.127. nu. 10. Ridolfin.in praxi lib.1.c.9.num.32.seqq.Giurba ad consuet.Messan.c.9.gl.5.num.27.in fin. Add. ad Rota dec.192.num.76.seqq.p.9.rec. tom.1. & Rota dec.197.num.12.p.10.rec. Conciol. supra num.317.*

282 Inuentarium factum post tempus à lege statutum,inutile est,& eo iuuari non potest,aduersus creditores, quantumuis sibi posteriores, & sic illis de suo satisfacere tenetur, *Antonin.ref. 8.nu.18.Cyriac.contr.127.à nu.11.* Vbi etiam si pauci dies lapsi essent, *Merlin.de legit.lib.2. tit.2.q.4.nu.4.Gizzarell.dec 42.num.29.27.* vbi bis decisum refert,& ibi *Angelis, &* Melè *nu.4. Capyc.Latr.dec.129. Conciol.de hæred.art.1.num. 405.Rota dec.431.nu.15.17.p.9.& dec.58.nu.6. p.10. Idem* Conciol.*ad stat.Eugub.nu.6.fol.282. & de hæred.art.1.nu.405.Gobius consult.121. nu. 26.*vbi decisum refert.Immo non sufficit illud incipi intra dictum terminum, Conciol.*sup.ad stat.Engub.nu.7.Intellige nu.37.fol.285.Et d.art. 1.nu.410.*

283 Idem si sit factum inuentarium, sed nulliter,*Argell.de acquir.poss.q.8.art. 35. n.939.seqq. Valenz.cons 69.nu.8.9.Mellius obs.131. num.16. Rota dec.233.nu.3.p.11.& dec.83.n.5. p.16.Dunozet.dec. 161.nu.4. Conciol.de hæred. benefic.art. 1.nu.432.Priol.dec.30.nu.29. Castald.consult.23. num.20.*Card.*Luca de hæred.disc.21.num.3. Bonden.collect.1.nu.99.coll.42.nu.65. Gobius sup.nu. 13.Conciol.sup.ad statut.Eugub.n.16.fol.285.*

284 Beneuerum ex iusta causa datur restitutio in integrum aduersus illud malefactum ex iusta causa,*Odd.de restit.q.62.à num.132. Gratian. disc.656.nu.7.seqq.Ridolfin. in prax.p.1. c.19.nu. 186.& 194.Bonden.collect.21.Rota dec.82.p.9. & dec.381.nu.4.p.13. Priol.dec.390. num.9.10. Card.Luca de hæred.disc.18,num.7. Add.ad Pamphil.dec 666.nu.9. Cerro dec.386.num.1. Gobius sup.nu.20.47.*vbi decisum refert. Diximus *sup. nu.245.vers.Et factum post longum tempus.*

285 Amplia 6.Vt hæres condemnatus ad debita defuncti,possit opponere beneficium inuentarij,etiam post sententiam, *l.ex diuerso 18.§.si iudicio*, & ibi *DD.ff.solut.matrim. Roland.de inuentar.p.vltim.nu.2.Phanuc.de inuentar.p.8.nu.3 Gratian.disc.495.660.nu.27.Surd.dec.332.*& ibi *Hodiern.nu.1. Andreol.contr.242.num.14.contr. 498.nu.69.Salgad.labyr.p.3.c.1.nu.87.* Nam illam non impugnat,sed modificat,*Cyriac.contr. 498.nu.67.Conciol.ad statut.Engub. rubr.34.lib. 2.num.23.Canall.qu.609. Idem Conciol. de hæred.art.1.nu.319.& seqq.*

Verum non potest opponi post sententiam, si sit datus terminus ad proponendas omnes exceptiones,& in termino non adsit probatum inuentarium factum, *Hodiern. ad Surd.d.dec. 332. Conciol.d.art.1.nu.319. & seqq.* Et de iure nostri Regni,per *prag.4. de dilat.* si non sit proposita hæc exceptio modificatiua infrà mensem,non iuuat.

Quod post sententiam posset allegari inuentarium,nisi de illo fuisset prius cognitum, *Gratian.disc.660.nu.26. Hodierna, & Surd.dec.332.* Vbi limitat nisi esset assignati plures termini post sententiam, & nihil oppositum,sed etiam facta executio,*Rota p.12.rec.dec.145.* vbi etiam post tres conformes,& quando secus.

Sed inuentarium factum non sufficit indicare Notarium,qui illud fecit,& conseruat,sed tenetur illud exhibere penes acta,*Bal.cons.110. in fine lib.1. Roman.cons.76.col.fin. Cranet.de antiq.temp.p.1.§.quæritur etiam.num.7.seqq. Afflin.in praxi §.22.c.5.nu.3.Cartar.dec.31.nu.7 Gratian. disc.981.nu.24.26.*vbi etiam *Luca,*& decisum refert pluries per S.C.*Staiban.obs.127.n.80.81.*

286 Dantur casus, quibus,quamuis quis non conficiat Inuentarium, tamen etiam non confundit actiones,& sunt: Primus quando maior esset impensa in inuentario faciendo, quam vtilitas,quæ ex eo resultaret, nam tali casu excusatur hæres illud non conficiens, & non tenebitur vltra vires hæreditarias. *Bart.in l.mediterranea,C.de ann.& trib.* Debet tamen clarè constare in hæreditate defuncti non remisisse alia bona, prout decisum per S.C. *Gizzarell. dec.56,*in casu,quo paupercula fuit hæres instituta à marito, & non confecit solemne inuentarium,& constito non ad fuisse alia bona,nisi aliqua mobilia, ab illo viro data in dotem,& postea post mortem illius fuerunt statim annotata per fratrem mariti, sequitur hanc opinionem *Rolan.de inuentar.qu.49.p.2.Phanuc.de inuentar.p.7.num.271.Altograd.contr.44. num.57. Conciol.de hæred.simpl. & benefic. art.1.nu.443. & art.3.nu.101.D.Rubeus de confus.c.31. §.3.nu. 2.Rota post Albrit.de inconstant.dec.11.n.14.*

Quod multo fortius procedit quando nihil in hæreditate adsit, quod describatur *Tusc.lit. C.concl.347.nu.4. Molfes.in addit. ad 1.tom.p.2. tit.de bonis qu.23. num.7.* Vel quando certa est hæreditas,vt matris dos, *Cancer.c.2. num.114. Fontanell.de pact.gl.5.nu.47.cl.4. R.Marin. lib.1. ref.11.*vbi decisũ refert, & ibi *Luca, Angelis ad Gizzarel.d.dec.56.Vin.dec.25.n.12.Lanar.ad Patruũ in c.1.de succ.feud.n.37.Baez de deb.inop.c.6. nu.20.Montan.de tutel.reg.5.nu.97. Conciol.de hæred.art.1.nu.457.Nos ad Rouit. cons.54. lib.2. num.1.2.3.4.* Vbi quando quis est hæres illius, qui bonis cessit,*Rolan.p.1.q.53.Baeza d.c.6.nu. 12.Gall.d.except.5.nu.53.Cald de modo art.gl.1. nu.1018. Angelis ad Gizzarell.d.dec.56. Staiban. ref.95.nu.8.lib.1.Conciol.sup.*

287 2.Casus est, vt non obsit non confectio inuentarii respectu cohæredis, v.gr. Caius mihi debet mille, sumus illius hæredes duo Ego,& Titius; si petiero à coherede Titio quingentũ, quæ tamquam cohæres debitoris mihi debet,

non poteft replicare: *Nos non confeciffe inuentarium*, & proinde actiones effe confufas, *Rouit.conf.54.Phonuc.p.7.nu.2. Capyc.Latr.conful.121.nu.42.Barbat.de fideicom.p.1.c.7.nu.54. Amat.ref.56.Luca ad Franch.dec.80. Card.Luca de fideicommiff.difc.199.nu.4.de credit.difc.41.nu.3.de hæred.difc.23.n.10.*

288 Nifi teftator prohibuiffet cohæredi creditori, fuum debitum contra cohæredem non creditorem petere,nam tunc adeundo hæreditatem,videtur remififfe fuum creditum, & cõpenfaffe,cum tali hæreditate, *l.fi adulta,C.de hæred actiou.* vbi B *l.num.3.4. Mont.in contr.77. Barb.t.d.c.7.nu.28.* Quod fecus effe dicit *Montan.fup.nu.1.* Si inuentarium effet factum, nam tunc non cenfetur confufa actio, Ideo compenfata rata hæreditatis fibi tangentis, pro reliquo ageret, *d.l.fi adulta.Barbat.d.c.7.num.83. feqq.* quantum fubftinent vires hæreditariæ ad onus tenetur,& ad teftatoris prohibitionem, *D.Marcian.d.fp.60.R.Galcot.contr.5. lib.2. Barbat.d.c.7. nu.70.* Cum fit confufa eius actio,etiã confecto inuentario: *D.D.citati per D.Capon.de pactis q.17.n.32.33.*

289 Quamuis non effe extinctam hypotecam melius dicat *Merlin.de p.gn.lib.9. cap.14.Nos d. conf.54.nu.5.*

290 3. Cafus eft quando dolo partis inductus fuiffet ad adeundam hæreditatem, abfq,inuentarios,tanquam opulentam,*Phanuc.de inuentar. p.7.nu.270.Franch.dec.518.n.10. Nos ad Rouit. d.conf.54. nu.6.* Idem fi in confulto aditã hæreditatem. *Conciol.de hæred.art.1. num.459.460. & num.485.*Diximus *fup.num.25.* Vel coactè adiit.*Conciol.fup.n.462.463.*

291 4.Cafus eft cum legatarius,vel creditor cõfitetur plura bona in hæreditate non fuiffe, nam tunc illi non poffunt cogere hæredem vltra vires,*Phanuc.d.p.7.num.278.Franch.d.dec.536.nu.14.Capoll.caut.7.Salgad labyr.c.1.nu.23* Diximus *fup.nu.7.& 266.* Idem quando inuentarium à creditoribus fuit remiffum, *Conciol. fup.num.466.*

292 5. Cafus eft quando Ecclefia eft creditrix, vel legataria, nam illa non exigit vltra Vires, etiam omiffo inuentario, *Franch.d.dec.536. Phanuc.d.p.7.nu.280.Nos fup. nu.8. Caluin.de æquit.c.54.n.15.*Qui *Franch.* loquitur etiam in hærede priuato non conficiente inuentariũ,vt non teneatur ad implenda legata pia, vltra vires hæreditarias,*Sabell.§.hæres nu.34.Rota dec. 493.nu.24.p.4.rec.tom.2.Conciol.de hæred.art.1. nu.287.& ad Stat.Eugub. rubr.34. lib.2. nu.21. Gratian.difc.34.n.10.*

293 Contra tamen tenet *Genuenf. in practicobil. Ecclef.q.255.tricen.9.* Ea ratione, quia non eft recedendum à lege antiqua, nifi exprefse id caueatur,*l.præcipimus,C.de appellat.c.cum expediat de elect.in 6.*

294 Et hoc eft expeditum hodie attenta *Bulla Clemente VIII.*emanata anno 1598.& fic poft *dec.536. Præfid.de Franchis*, per illam difponitur: hæredem non conficientem inuentarium teneri foluere legata pia, meminit *Quaranta in fumma Bull.verb.Fabrica S.Petri.Rouit. in prag. 1.de legat.pijs nu.10. Thor. in fumma priuil.cauf. piæ priuil.203. Cenfal.od Peregr.de fideicom.art. 35.Luca ad Franch. d.dec.536.nu.5.* Nifi clarè conftet, non fuiffe alia bona. *Ma in.lib.2.c.11. num.3.*Igitur ex illius difpofitione bone inferri poteft ad alia credita ipfius Ecclefiæ,vt fundat *Cenfal.ad Peregr.de fideicom.d.art.35. verf.fecundo.fol.mihi 228.col.2. Nos fup.n.*

295 Immo præfcindendo à dicta Bulla, fi Ecclefia eft creditrix ex caufa onerofa, hæres tenetur fi non confecit inuentarium, *Conar.var. c.1.num.14.Rolan de inuent.ar.diuerf.q.202.T homat.de vltim.volunt.2.tit.25. à num.24. Magon. dec.Flor.130.Cenfal.fup* vbi decifum refert per S.R.C.

296 Eft tamen verum, quod Ecclefia fe debet informare, fi re vera teftator alia bona reliquerit,nam fi non reliquerit non debet inquietare hæredem,*Genuenf.d.q.255. Nouar.ad Franch.d. dec.536.in fine.*

297 Sic etiam Ecclefia hæres inftituta, fi non conficiat inuentarium tenetur vltra vires hæreditarias, *Molina de iuftit.& iure difp.217. Rol.d Valle de inuentar.q.26.200. Craff. eodem tract.de inuentar.q.280.nu.8.Fachin lib.6. contr.20. Guttier.Canon.qq.lib.2.c.18.in fine,Conar.in c.1.num. 14.de teftam.* Licet alii teneant non teneri *Genuenf.practicabil.qu.747. recenf.17. Paffarin.problem.legal.2.§.4.nu.95.& feqq. Spin.de teftam.gl. 33.nu.76.Gratian.di,c.16.nu.6. Ant.de poffeff.b. fing.148.num.4. D.Rubeus de confuf.c.31. §.1.nu. 57.*poft mille *Capyc.Latr. dec.15. num.10. feqq.* Diximus *fup.n.255.*

298 Eft tamen verum, quod illa reftituitur in integrum,*gl.in c.t.de teftam.& c.1.de falut. Rolan.de inuentar.diuerf.q.26. Mich.Graff.de inuentar.qu.250.nu.8.Spin.q.273.nu.57. Fachin.contr. 20.lib.6.Cenfal.od Peregr.d.art. 35. verf.fiquidem fol.228.col.2.* Videndus *Card.Luca de hæred.difc. 23.nu.4.difc.24.nu.9.10.difc.17. num.10.11.Ceuall.qu.29.Olea de ceff.iur.tit.6.q.3.num.20.Diana tom.9.tract.2.ref.219.Capon.difc.38.*

299 Sextus cafus eft quando fumus in foro cõfcientiæ, nam quis non tenetur vltra vires hæreditarias,non confecto inuentario, *Bonacin.de legib.difp.1.q.1.punct.7. §.3.num.8. Gratian.difc. 34.*vbi etiam *Luca, Staiban.ref.23.num.20. Nos fup.nu.13.248.255.*

300 Etiam poft Iudicis fententiam, *Bonatin.de contract.difp.3.qu.vlt.punct. vlt. de obligat. hæred.propofit.1.num.3.* Ea ratione,quia lex cogẽs hæredem ad foluendum,vltra vires,non confecto inuentario,& fententia Iudicis fundatur in præfumpta occultatione bonorum defuncti,& lex quæ fe fundat in præfumptione ceffat exiftente veritate in contrarium, *Perez in l.5.ord. Caftell.tit.2. l.4.gl. pierda lo que, qu.19.fol.140. col.3. Ricc.ad Franch.d.dec.536.Phanuc.de inuentar.p.7.n.274.Nos fup.n.13.14.*

301 Septi-

301 Septimus casus est, si testator inuentarium fecerit suorum bonorum, hæres illud conficere non debet, *Montcul.de inuentar.c.10.nu.462. Guttier.de tutel.p.2.c.1.n.51.Escob.de ratioc.c.9. num.21. Staiban. res.95. nu.24.25.* Idem si illa bona simpliciter describat. *Cancer.var.p.3. c.2. num.109.Duran.dec.387.nu 18.Intrigl.de substit. q.70.num.116.Gobius consult.122. n.32.33. Balduc.decis.tit.de dote 4.dec.28.num.31.* vbi idem si constat de diuisione bonorum, vel alia æquipollenti. Sed quod confessio testatoris concludit legitimum inuentarium. *Monald.dec.131.nu. 5.* Sed contra vt sufficiat *Rota dec.11.p.8. post Albrit. de inconstant.* Vel si fiat relatio ad scripturam publicam, attento stylo *d.dec.28. num. 30.* vel ad præcedentem descriptionem. *Rota post Albrit.de inconstant. dec.8.nu.5.7.*

Sed inuentarium legale suppleri non potest per diuisionem, aut descriptionem factam incidenter, & sine solemnitatibus. *Vrceol. consult. 53.num.36.lib.2.*

Sed quod sufficiat diuisio facta inter cohęredes, si statim mortuo testatore confectum sit inuentarium tutelare, alioquin diuisio ex interuallo non suffragatur. *Bich.dec.608.nu.18.*

302 Octauus casus est. Idem vbi cessat occultationis, & fraudis præsumptio. *Rota decis.800. num.20. p.1.diuers. Dura.dec.387. num.17. 18. Mantica dec.256.num.6.Leo dec.107.nu.26.seqq. lib.1.Capyc.Latro dec.129.nu.14. lib.2.Guttier. de tutel.p.2.c.1.num.29. Cancer. var.p.3. c.109. Valasc.de part.c.8.num.26.Costa sicul.cons.39.nu. 31.Calean.cons.29.seqq.Emilian.cons.44.num.11. Salgad labyr.p.2.c.1.n.31.seqq.Gobius sup.nu.34.*

Inuentarium bonorum ab altero confectum, qui illud facere non tenebatur iuuat hæredi, saltim ad effectum probandi non esse in hæreditate alia bona. *Staiban.res.95.num.32.* Sed videndus *Conciol.de hæred.art.1.num.297.*

Factum ab Vxore de bonis mariti releuat hæredem mariti ab eius confectione. *Staiban.d. res.95.num.30.& 31.* vbi decisum refert.

303 Nonus casus est. Idem vbi hæreditas est certa. *Fontanell.dec.46. num.16. & de pactis claus. 4.gl.5.nu.47.tom.1.Cancer.p.3.c.2.nu.114.Giurba ad consuet.Mess.c.9.gl.5.p.1. nu.36. Angelis ad Gizzarell.dec.56.num.3.Sabell.§.inuentarium.nu. 17. in fine.* Diximus *sup nu.224.225. Gobius sup. num.21.* vbi si ageretur de hæreditate matris, cuius patrimonium in sola dote consistit, nec præter eam quidquid aliud habere pręsumitur. *Crass.de success.lib.2.art.transmissio.q.22. in fine Fontanell.de pactis cl.4.gl.5. num.47. Giurba ad consuet.Mess.c.9.gl.5. num.36. Roxas decis.428. num.5.6.Card.Luca de hæred.disc.23.nu.10.* Vbi id intelligit nequis teneatur vltra vires, sed non quo ad confusionem.

304 Et vbi scitur valor hæreditatis potest hęres inuentarium omittere. *Cutell.de donat.p.10.nu. 97.Gobius sup.nu.36. D. Romaguer.ad* Conciol.*ad statut. Eugub.lib.2.rubr.34.nu.38.* Vbi Nos laudat. *Capon.disc.38. num.16, Melius obs.59.nu.5. D.Mansi consult.51.num.60.Conciol.de hærd.art. 1. num.454.455. Nos ad Rouit.cons.54.num.3. lib.2. Merlin.de legit.lib.2.tit.2.q.4.num.15. Rota post Merlin.dec.151.nu.28. Tranchedin. consult. 58. num.2.* licet contra dicant *Salgad. Luca*, & alii relati per *Manfrell.ad Capyc. Latr.dec.44. n. 14.* sed prima opinio est verior.

305 Et hæres eum teneatur de proprio, ex quo inuentarium non confecit, si constat alia bona in hæreditate non remansisse, nisi ea, quæ ipse asserit. *D. Marin.lib.2.res.cap.11.num.2. Ansald. cons.46.num.11.22. & seqq.Gobius sup. nu. 37. Monald. dec.200.n.1. D.Romagu.sup.* Putà si statim post mortem sit facta annotatio bonorum per Iudicem, *Valasc. consult.87. & de partit. c.8.nu.27. D.Rosa consult.19.n.10.lib.2.Conciol. de hæred.art.1.nu.454.in fine.Cerro decis.386.nu. 4.5* Vel aliunde constare fecerit, siue per testes benè informatos, siue per scripturas continentes simplicem descriptionem factam ab hærede, etiam in libro memoriarum, ac alias probationes, & vrgētes cōiecturas de quātitate, & qualitate bonorum relictorum in hæreditate defuncti. *Aegel.de acquir.possess.q.8. art.35. num. 944.seqq.Merlin.de legit.lib.2.tit.2. q.4. num.4. Mele in add.ad Gizzarell.decis.56. num.14.* Vbi hoc idem firmat in tutore. *Conciol de hæred.d. art.1.num.454. Tranchedin. consult.58. num.2. Vrceol.in 2.appendic.ad contr.19.num.2. seqq.Palma alleg.23.num.43.Gobius d. consult.122. num. 21.* Vel si vna tantum res remansit in hæreditate. *Conciol.de hæred. art.1.num.454.*

306 An autem hæredis assertio, quod non adsint nisi tot bona in hæreditate defuncti, sufficiat, ad hoc vt transferat onus probandi contrarium in creditores, vel legatarios, tradunt *Cyriac.contr.5. num.34.seqq. Tranch diu. consult 58.num.7.Mele ad Gizzarell.d.decis.56. num.15. Cels.dec.243.num.13.*

307 Et quod sufficiat. *Mascard. de probat. concl. 851.n.10.Mangil.de Euict q.50.n.15. de Imput. q.132. Phanuc.de Inuent.p.7.n.278.* vbi hoc extendit etiam quo ad legatorios. *Grat. disc. 656. n.14.* Vbi dicit idem esse si constet aliunde non adesse alia bona. *Thom.x.tract.de Inuent.tit.15. n.70.Giurba ad consuet.Mes.c.9. gl.5. nu.33. Cyriac.d.contr.5.num.85.Capyc.Latr.decis.44. num. 20. Ridolfin.in praxi p.1.cap.9. num.131.seqq.* Idem est in hærede illius, qui donauerat omnia bona sua præsentia, & futura, eum reseruatione tantum certæ rei, aut quantitatis. *Conciol.de hæred.art.1.num.455.*

Hæreditas præsumitur idonea, & opulenta, donec per hæredem probetur contrarium. *Card.Luca de fideicom.disc.108.num.5.*

308 Decimus casus est, Idem si hæres non conficiat inuentarium, credens succedere ab intestato, si demum nouit ex testamento sibi hęreditatem deferri, non obstante dicta aditione, potest ex integro ipsam hæreditatem adire, & inuentarium conficere, *l.si is.22. & l. Clodius. 96.ff.de acquir.& l.mater 19. ff.de inoff.testam.*

Duran.dec.387.Cacheran.dec.54. Marescot. vari. lib.2.c.98.n.16.Gobius sup.n.44.

309 Vndecimus casus, Idem si adiuit sine inuentario, ex testamento secundo, quod putabat validum, potest denuò adire ex testamento valido, absque restitutione, & conficere inuentarium, *Marescot sup.Costa de fact.scient. & ignor distinct.37.cent.1.nu.25.Andreol.contr.101. num.11.* Sed solùm ob alicuius causæ extrinsecæ ignorantiæ, veluti in hærede se faciente ab intestato, cum fuisset conditum testamentum, *Corn.cons.268.num.6.vol.3. Duran.de arte testand.tit.11.de acquir.hæred.Cutell.dec.15.nu.2.Montan.contr.74.Gobius sup.n.45.*

310 Duodecimus. Immò dum agitur causa in Supremo Tribunali, quod iudicat: Sola facti veritate inspecta, potest non compellere hæredem, nisi vsque ad vires hæreditatis, *Caluin. de æquit.lib.1.c.53.nu.17. Gratian. disc.34.n.20. Phanuc.de inuentar.qu.244.num.281. Marc. dec.433.num.4.p.1.Cyriac.contr.5.num.87. Surd. de alim.tit.8.priuil.13.num.2.Nouar.de priuil. miserabil.person.priuil.33.num.7. Mari ad Gizzarel. dec.76.num.2.Gobius sup.nu.46. Conciol.de hærede art 1.num.464.Thor.in comp.dec.p.3.verb.inuentarium, circa med.D.Rosis obs.27.n.55.*

311 Quod hæres non conficiens inuentarium teneatur soluere debita hæreditaria vltra vires, conclusio hæc est fundata, quod hæres præsumatur subtraxisse bona hæreditaria, *§. sancimus, auth.de hæred.& falcid.Franch.dec.536 nu.13.seqq. Card.Luca de hærede disp.17. num.9. Conciol.de hæred.art.1.n.444.*

312 Quæ subtractio est iuris, & de iure, secundum aliquos, ita vt non admittat probationem in contrarium, *Rolan.Franch. & Salgad.sup.*

313 Sed illam opinionem impugnant *Phanuc. Vasq.* & *alij* relati per *Conciol. sup. num.275.* Nam potest probari contrarium, *Card.Luca de fideicom. disc.108.nu.5.* Vbi quod donec non probatur contrarium, hæreditas præsumitur opulenta.

314 Et talis præsumptio sine difficultate tollitur per confessionem partis, *Menoch.de arbitr. cas.484.num.5. Add.ad Paitell. expedit. ciuil.82. num.132.* declarant *Mascard.concl.851.num.11. Phanuc.de inuentar.p.7.nu.279.* Conciol.sup.num. 445.licet contra dicat *Franch.d.dec.536.*

Idem est de hæreditate defuncti decocti, vel cedentis bonis, *Rosis p.1.obseruat.27.nu.49. Conciol.de hæred.art.1.num.469. Surd. de alim. tit.1.qu.78.num. 3. seqq. Staiban.resol.95.n.8.*

In Terris Ecclesiæ hęres non tenetur si nó conficiat illud, *Guid.Papa sing.727. Phanuc.p.7. num.69.Porcellin.de inuentar. num.12.* Contra *Rolan.fol.224.Crass.de inuentar.qu.22. Gratian. disc.34.num.18.19.* Conciliat *Thomas. sup. tit. 15.nu.68.* Vt posterior procedat in foro fori, prior in foro poli.

Hæres grauatus restituere per fideicommissum non tenetur conficere inuentarium, & sic non tenetur vltra vires hæreditarias respectu fideicommissi vniuersalis, *Tranchedin. consult.58.num.5.6. Rouit.cons.95. num.2. Castill.de aliment.c.30. num.54.* Diximus *supra, Card.Luca de hæred.disc.17.num.8.de fideicom. disc.199.num.3. & seqq.* Et potest contra fideicommissarium retinere, sed non agere, *Merlin.dec.265.Rota p.5.rec.dec.163.*

Sic creditum proprium non compensat cum credito hæreditario, *Card.Luca de credit. disc.47. num.7.* vbi declarat, *disc.163. num.3. seqq.*

315 Decimus tertius casus est, Vt quamuis creditor succedens debitori, si non conficiat inuentarium aduersus alios creditores defuncti, etiam posteriores, non possit opponere, sed debeat soluere, cum illis teneatur de proprio, *l.fin. §.in computatione, C.de iure delib.* Tamen eius actio hypotecaria habens contra defunctum non est extincta, ideo illa vti possunt creditores hypotecarij ipsius hæredis, vt decisum refert *Franch.dec.80. R.Marcian.disp.95. R. Ponte cons.143.lib.2.Barbat.d.c.7.num.19.seqq.* Qui dicunt id etiam procedere, vbi hæres illam actionem in alium transtulisset ante mortem, quia tali casu etiam si hæreditatem adiuisset sine inuentario, quamuis confundatur actio directa penes ipsum existens, non confunditur actio vtilis in alium translata, *Merlin.de pignor. lib.5.q.14.nu.102.& q.115.*

Quamuis extinctam actionem hypotecariã dicant plures penes *Merlin. d.qu. 14. Luca ad Franch.dec.80.nu.2.*

316 Beneuerum, si post confusionem hæres se obliget cum hypoteca, tunc non censetur obligare suum creditum, quod habebat in defuncto, cum illud sit confusum, *Merlin.d.q.14.nu. 103.Tonnut.q.ciuil.58.nu.16.Nos sup.n.15.*

317 Quod non procedit respectu ipsiusmet hæredis creditoris, nam quoad illum actio hypotecaria, quamuis non confusa, sibi est inutilis, *l.debitori, C.de pact.is, Franch.dec.80.nu.7.dec.39 nu.2.dec.518.R.Ponte d.cons.143.Andreol.contr. 213.nu.57.Nos sup.n.16.*

318 Sic si creditor succedat vni ex duobus reis debendi, vel debitor vni ex reis credendi, tunc pro illa parte, in qua succedit, extinguitur, vel confunditur. *l.Vranius,§.si cum duo, ff.de fideiuss. Nos ad Rouit.d.cons.54.nu.18.& hic sup. nu.183.* Vide *nu.70.*

319 Actionum confusio etiam personalis non fit quando defunctus obligasset rem suam ei, qui postea sibi hæres existit, non pro suo, sed pro alieno debito, secundum *Roderic.de ann. reddit.lib.2.q.19.nu 40.41. Amat.d.res.56.n.15.*

320 Hinc hæres quando eius actiones non confunduntur per inuentarium, vel aliter, si habet instrumentum liquidum potest absque alio Judicis facto de suo credito in pecuniis hæreditariis existebribus sibi satisfacere, *Rota Rom.diuers.dec.680.p.1. Serafin.dec.967. num.1. Surd.dec.170.nu.5.Scacc.de commerc.§.7.gl.6.nu. 17.Lanar.cons.24.nu.11. Ancell.Amat.cons.68.nu. 4.Fon-*

4. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 7. nu. 25. 26. vol. 2. Vbi quod immo tunc præsumitur ex ea pecunia hæreditaria hæredi satisfactum, & *n. 28. & seqq.* vbi an possit capere aurum, & argentum in hæreditate repertum, & *num. 59.* Nec in bonis hæreditariis satisfecisse sibi præsumitur si ad sunt pecuniæ, in quibus potius posset præsumi solutio, quam super bonis; Et allegāti tūc incumbit onus probandi alia extare bona, vel pecunias, super quibus potuisset hæres sibi satisfacere, *Rota Rom. diuers. dec. 680. nu. 1. p. 1. Serafin. dec. 967. nu. 2. 3. Surd. dec. 170.* Diximus *sup. num. 53.*

321 Sic hæres cum beneficio inuentarii, ratione rei venditæ per testatorem, & ab eo euictæ, cum euictionis actio oriatur ante testatoris mortem, & aditionem hæreditatis, tenetur à se metipso de bonis hæreditariis exigere, & sibi soluere duplum pro euictione, *Roland. de inuentar. p. 3. vers. pone Titius. fol. 159. Serafin. dec. 842. nu. 8.*

322 Immo de suo credito censetur hæredem sibi satisfecisse per fictam, & imaginariam solutionem, *l. si ei, cui §. 1. ff. de euict. Farinac. dec. 780. num. 2. tom. 2. p. 4. & dec. 61. nu. 4. p. 3. tom. 3. Menoch. cons. 183. num. 34. seqq. Petra de fideicom. qu. 15. nu. 4. & 212. Surd. dec. 170. nu. 92. & dec. 224. Milanens. dec. 33. Alciat. cons. 572. nu. 15. 16. Mantica de coniect. lib. 7. tit. 8. num. 16. 17. Peregr. de fideicom. art. 35. nu. 25. seqq. Tusc. lit. H. concl. 52. nu. 4. Anell. Amat. cons. 68. num. 4. Ludouis. dec. 67. nu. 10. 15. Serafin. dec. 967. Marescot. var. lib. 1. c. 37. nu. 2. 3. Virgil. de legit. pers. c. 11. nu. 21. Cafanat. cons. 23. nu. 23. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 7. nu. 38. vol. 2.* Quod procedit ad fauorem hæredis, ne hæres sit in damno, vnde si damnum ex illa solutione hæredi resultaret, nullatenus induceretur. *Roder. de ann. redd. lib. 2. c. 19. num. 4. Sesse dec. 46. Hond. d. cons. 58. nu. 53. lib. 1. Fontanell. sup. claus. 7. gl. 3. p. 7. nu. 46. 48. Amat. d. resp. 56. nu. 19. seqq.*

323 Verum si vellet hæres aliquam rem particularem hæreditatis pro suo credito sibi appropriare, vel adiudicare, vel alias vti beneficio separationis bonorum, vt dicit *Bal. in l. debitor. num. 3. 4. C. de pactis,* tunc requiritur factum Judicis, ad *tex. l. à Diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iudic. & l. magis puto, §. ne passim, ff. de reb. eorum,* nè præiudicium fiat fideicommissariis, legatariis, cohæredibus, vel creditoribus cæteris. *Ias. cons. 28. lib. 3. Monticul. de inuentar. c. 9. nu. 59. Rota Rom. diuers. dec. 680. num. 6. 7. p. 1. & dec. 71. num. 4. ead. p. 1. Farinac. dec. 528. nu. 1. p. 2. tom. 4. & dec. 326. nu. 1. p. 2. tom. 3. Graff. §. inuentarium lib. 2. q. 18. nu. 5. Surd. dec. 370. 310. nu. 14. cons. 7. nu. 32. cons. 128. nu. 15. Scacc. de commerc. §. 7. gl. 6. num. 28. Sesse dec. 46. nu. 35. lib. 1. Gratian. & Luca disc. 214. nu. 16. seqq. Mantica dec. 326. num 6. Morot. cons. 67. num. 5.* Ludouic. concl. 16. *vers. Infertur 7. Trigona sing. 4. Maresc. ot. lib. 1. cap. 37. n. 1. Amat. sup. n. 21.*

324 Immo debent citari alii creditores, vel legatarij, vel alii quorum interest, vt res sibi adiudicatur, pro eo, quod sibi debetur, *Rolan. de inuentar. p. 3. vtil. 10. num. 5. 6. Phanuc. de inuentar. p. 5. nu. 19 seqq. Graff. de succ. ss. p. 2. §. inuentarium q. 18. num. 5. Praet. de interp. vlt. volunt. lib. 3. interpret. 3. dub. 5. solut. 4. num. 33. Rota Rom.* apud *Farinac. dec. 528. nu. 1. p. 2. tom. 4. Surd. dec. 310. num. 11. cons. 7. num. 32. Scacc. de commerc. §. 7. gl. 6 num. 18. Mantica dec. 326. nu. 6. Muta in rit. 113. num. 5. Amat. sup. nu. 22. Sabell. §. hæres.*

Sed dicti creditores, & legatarii, & cohæredes, fideicommissarij, & alii, quorum interest, per hæredem non pro validitate actus, & iudicii, sed tantum pro eorum exclusione super re assignanda, vel hæredi pro suo credito adiudicanda, citandos esse dicunt *Phanuc. de inuent. sup. nu. 18. Sesse dec. 46. nu. 35. vol. 1.*

Immò pro validitate actus, & assignationis, seu adiudicationis hæredi pro suo credito de bonis hæreditarijs fiendæ, Curator tantum hæreditati, quasi iacenti, petendus est, ad iudicii legitimationem, cum hęres non valeat vtriusq; personam, actoris, & rei sustinere, & iudiciū distinctionem personarum requirat, *Bal. in l. fin. §. in computatione num. 4. C. de iure deliber. Rolan. de inuentar. p. 3. vtil. 10. nu. 7. Cassan. cons. 22. num. 14. Phanuc. de inuentar. p. 5. num. 17. & seqq. Graff. de success. p. 2. §. inuentarium qu. 18. num. 5. Sess. dec. 46. nu 35. Tusc. concl. 23. n. 3. lit. H. Scacc. de commerc. & camb. §. 7. gl. 6. num. 16.* Vbi dicit, hoc casu, dandum esse Curatorem hæreditati, quasi iacenti, *Amat. d. resp. 56. n. 27. seq.*

Alii putant sententiam prædictam procedere solum quando hæres pro suo credito rem hæreditariam ex melioribus sibi eligeret, secus si creditor sibi satisfacere vellet rem mediocrem capiendo, nam tunc absq; eo quod Judicem adeat capere posset, habens creditum liquidum, nam illam rem imputat in suum creditum, *Milanens. dec. 13. nu. 18. Boer. dec. 46. in fine. Gratian. disc. 214. num. 19. seqq. Surd. dec. 170. Amat. sup. nu. 29.*

Prout quando filius vult sibi facere adiudicare rem prætiosiorem pro sua legitima, nam non potest, secus si mediocrem, *Oltrad. cons. 130. Molfes. cons. 9. num. 18. post Consuet. Neapol. tom. 1. Gratian. & Addentes dec. 181. & disc. 719. num. 32. seqq. Magon. dec. 35. nu. 15. Flor. Fab. in C. lib. 3. tit. 19. C. de inoffic. testam. Tusc. lit. L. conclus. 195. nu. 14. concl. 196. num. 1. Intrigl. dec. 45. nu. 18. 36. Caualc. dec. 7. nu. 34. p. 3. Masull. ad Capyc. dec. 2. nu. 3. Cauall. q. 217. num. 1.* Gama *dec. 284. nu. 3.* Cancer. *var. lib. 1. c. 3. num. 7.* Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. q. 3. nu. 3. Couar. in cap. Raynald. §. 2. verb. actiones. nu. 5. de testam. Caroc. de remed.* contra *sentent. except. 122. nu. 5.* post alios *Amat. sup. nu. 30.*

Beneuerum alienata per filium in eius legitimam, & si sit grauatus, etiam in Trebellianicam imputantur, *Gabr. concl. tit. de legit. concl. 4. nu. 9. Surd. dec. 316. nu. 2. 18 19. cons. 71. num. 1. cons. 128. nu. 21. Franch. dec. 80. num. 23. dec. 293.*

num.

num.5.Farinat.qu.25.num.41. Ludouic.dec.Luc. 64.nu.22.23.Odd.conf.67.nu.79. Tusc.lit.L.conclus.196.nu.5.& seqq.Merlin.de legit. lib.2.tit.2. qu.3.Serafin.dec.1365.num.24. post alios Amat. sup.nu.31.

Sic magis cautela est, vt detur Curator hæreditati, quasi iacenti, citatis etiam creditoribus,& legatariis,quorum tunc interest, nedum pro actus validitate, sed vt hæres ab aliis creditoribus, propter citationem exclusis, non molestetur, l.si eo tempore, C.de remiss.pignor. Amat.ibid.

325 Decimus quartus casus est,Vt hæres non conficiens inuentarium, non teneatur de proprio, quando ijdem Creditores inuentarium confecerunt,Bal.conf.221.num.3.vol.4. Angelis ad Gizzarell.d.dec.56.nu.5. Staiban. ref.168.nu. 23.Nos ad Ronit.conf.54.nu.24. lib.2. Posth. ref. 25.nu.34.Gobius consult.122.nu.38. Vel fateatur aliud non fuisse in hæreditate.Angelus Tractat.de confess.lib.2.q.78.num.14. Franch.& Luca dec.536. Vel si illud remittant creditores, itaut non teneatur hæres vltra vires, Conciol. de hæred.art.3.n.223.

326 Decimus quintus casus est,Vbi hæres conuenitur ex pœna defuncti.De Angelis in C.in l.penult. C.si reus, vel accus.mortuus, Caball. resolut. crimin. cas.288. numer.44. Auctbaran. conf.411. Aretin.conf.148. in fin. Ruin. conf.20. ad fin. lib.4. Couarr. var. lib.3. cap.3. numer.8. Osasch.dec.151.num.9.Farinac.q.10.nu.65. Clar. q.51.num.17.Cauazin.defens.33.c.26.nu.5.Amaya in l.fin.num.48.C.de iure fisci lib.10. D.Crespi obs.83.num.11.Guttier.Can.qq. lib.2.c.18. num. 65.seqq.Leotard.de vsuris q.94.à n.28.D.Rubeis de confus. c.7.num.23.& seqq. vbi benè explicat materiam. Canall.q.464. Solorz. Polit. lib. 6.c. 11.Conciol.de hæred.art.3.nu.150.

Quod hæres non teneatur de iure ciuili pro delicto defuncti, nisi quatenus ad eum peruenerit, vel cum defuncto lis contestata fuerit, sed de Iure Canonico teneatur exonerare conscientiam defuncti iuxta vires hæreditarias, & non vltra,licet inuentarium nõ fecerit. Clar.§. fin.q.51.vers.vlterius. Ceball.resol.crim.cas.298. Capyc.dec.155.nu.27.Magon.dec.Flor.16. Duen. reg.13.Tusc.lit.H.concl.42.& 68.Peregr.de iure fisci lib.4.tit.5.Farinac.q.10.num.34. seqq. Christin.dec.22.vol.3.Ronit.dec.64.vbi nostra Addit. Sabell.8.morf.n.3.§.Actio n.9.§.confiscatio.n.15. & §.hæres nu.55. vbi tota materia: quando hæres teneatur ex delicto defuncti, ad illum remittimus DD. Lectores.

Nec tenetur soluere vsuras promissas per defunctum, etiam cum iuramento. Conciol.de hæred.art.1.num.334.Gratian.disc.14. nu.18.19. Leotard.de Vsuris q.99.num.11. Tenetur tamen restituere vsuras extortas per defunctum, cum teneatur illius conscientiam exonerare, Leotard.q.94.num.q.seqq.Conciol.sup.nu.335.

Sic hæres pro implendis votis realibus defuncti non tenetur vltra vires hæreditarias. Conciol.sup. num.475. Quamuis teneatur adimplere vota realia defuncti, non personalia. Conciol.ibid.num.476. Diximus etiam sup.

327 Decimus sextus casus est,Vbi hæres succedit alijs personis, quæ non possunt conueniri vltrà quam facere possunt,l.sunt qui.ff.de Iudic. nam, & si beneficium hoc non transeant ad hæredes,l.quia tale,ff.solut.matrim. nè tamen deterioris in hoc casu conditionis sit quam defunctus, non tenetur vltra vires hæreditarias,Calà de modo articul.& prob.gl.1.nu.1016. Gall.de except.except.5.nu.51.Giurb.ad Consuet. Mess.c.9.gl.5.num.58.seqq. De Angelis ad d.dec. Gizzarell.56.nu.8.Nos ad Ronit.d.conf.54.n.26. lib.2.Conciol.de hærede fol.327.nu.469. & seqq. quem Vide.

Idem quando obligatio defuncti esset nulla. Gabriel.conf.3.num.8.lib.1.Phanuc.de inuentar.p. 7.num.162.seqq.& nu.157.seqq.Honded.conf.14 nu.33.lib.1.Surd.conf.194. nu.24.seqq. lib.2.dec. 99.nu.6.Mangil.de euict.q.35.nu.13. Mantica de tacit.lib.5.tit.3.nu.3. Spin.conf.14.n.56.conf. 51.nu.5.Rota dec.176.nu.48.p.5.dec.363. nu.45. p.10.rec. decisum refert per Rotam Rom.anno 1650.coram Dunoz Card.Luca de feud.disc. 10.nu.16.in fine.D.Conciol.de hæred.art.1.n.489. 490.505.Pacific.de Saluian.insp.2.c.1.num.108. Andreot.contr.3.nu.27. Rota dec.110. p.2.diuers. Gratian.disc.853.n.24.25.Diximus sup.n.

Idem si obligatio defuncti non tenet, lege impediente,Cyriac.contr.312.num.109.Gratian. disc.853.nu.8.Rota d.dec.110. diuers. Rota apud Merlin.de legit.dec.75.nu.4.Menoch.conf.346.nu. 22.Surd.conf.196.num.53.lib.2. & dec.99. nu.7. Conciol.sup.nu.495.

Maximè si obligatio defuncti est nulla fauore publico, nam si illa poterat contrauenire, ita potest facere hæres,l.7. C.de agricol. & cens. lib.11.Menoch.conf.89.num.85. lib.1.Rota d.dec. 110.nu.11.p.2.diuers.

Quamuis obligatio defuncti nulla,sit vallata iuramento, quia cum iuramentum sit personale.c.veritatis 14. & ibi DD. de iure iur. Hæres non ligatur dicto iuramento, Gratian. disc.14. nu.17.seqq.disc.150.nu.6. Surd.conf.194. nu.24. seqq.Thomas.tract.var.decad.2. tract.5.tit.19.nu. 388.Pacific.de Saluian. dec.281.n.9. Conciol.sup. nu.497.& seqq.vbi declarat

Inuentarium An cogatur facere ille,qui possidet bona, si ab alio conueniatur, tamquam filius,& hæredes defuncti,de cuius hæreditate agitur,si possessor hæreditatis neget illum esse filium,& hæredem, & super hoc lis pendeat? Videtur quod non, quia interest cuiuscumq; nè suum patrimonium pandatur, l.2.ff.de alim. pup.præst.Curt.de sequestr.q.1.nu.16. Pinell.in l. 1.C.de bonis matern.p.2.nu.24. Sed contra dicit Cald.in l.si curatorem, verb.læsis, num.137. vers. vltra.

Alios casus ponit Phanuc.d.p.7.Conciol.sup.

328 Non confunduntur actiones quando antè successionem,contra debitorem lis erat contestata.

ſtatâ, *Seraſin. dec. 842. nu. 9. per tex. in l. ſeruus. ff. de his, qui not. infam. Angel. in l. generaliter*, & ibi *Alex. in addit. ff. de fideiuſſ. Amat. d. reſ. 56. n. 12.*

Quid ſi ille, qui adit eſſet debitor aliorum antè aditionem, vel efficeretur poſtea, *Card. Luca de credit. diſc. 41. nu. 5.* Diximus *ſup.*

319 Licet fiat confuſio, & actionum extinctio quando creditor ſuccedit debitori, & e conuerſo, hoc procedit agendo, ſecus excipiendo, *l. ſtichum, §. addictio, ff. de ſolution.* Vel quod rei ſuæ non poſſet hypotecam habere, ex *l. nequ. pignus, ff. de reg. iuris.* Quia hæc quando res per alium non auocaretur, procederent, quatenus verò alius tentat rem auocare, licet domino, & hæredi ſe tueri anterioris hypotecæ exceptione, *Roder. de ann. reddit. lib. 2. q. 19 num. 34. Capyc. dec. 43. Affl. dec. 8. & 16. Boer. dec. 47. num. 4.* Vbi ait, quod nè acquiſitio dominij ſit nociua creditori, conſeruatur eius hypotecæ anterioris, qua defendat rem contra hypotecas poſteriores, *Negnſ. de pign. p. 5. membr. 1. num. 52. Valenz. conſ. 15. nu. 13. Beron. conſ. 46. nu. 12. lib. 1. Rebuff. ad conſtit. Gall. tract. de conſtitution. redditum art. 1. gl. 8. nu. 14. 15. Amat. reſ. 56. nu. 14.* Card. Luca *de credit. diſc. 40. nu. 29. Framb. dec. 80. nu. 12. Farinac. repertor. vltim. volun. q. 4. nu. 14.* vbi *nu. 15.* etiam non confecto inuentario.

330 Et creditor ſine inuentario hæres debitoris, ſi non poteſt petere, poteſt retinere, *Framb. dec. 39. nu. 2. ſeqq. Gratian. diſc. 204. nu. 14. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 7. num. 47. Milanenſ. dec. 14. num. 9. Menoch. conſ. 89. nu. 153. ſeqq. Burbat. de fideicomm. p. 1. c. 7. n. 118. Andreol. contr. 361. n. 5. Nos ad Rouit. ſup. nu. 17.*

331 Hæres inſtitutus in re certa non tenetur ad ſolutionem debitorum defuncti, *l. quoties 13.* & ibi *DD. C. de hæred. inſtit. Ceſal. conſ. 436. nu. 49. lib. 3. Craſſ. de ſucceſſ. §. inſtitutio q. 22. num. 6. Peregr. de fideicom. art. 3. nu. 10. art. 4. nu. 46.* Galea *de ration. rat. 8. q. 2. nu. 3. Bellon. de iure accreſc. c. 7. q. 9. nu. 35. Rub. de teſtam. c. 40. n. 466.*

Nam habetur loco legatarij, *l. quoties 13.* & ibi *DD. C. de hæred. inſtit. l. ex facto 35. ff. de hæred. inſtit. Honded. conſ. 54. num. 43. conſ. 83. nu. 26. lib. 1. Peregr. de fid. art. 3. nu. 9. art. 4. nu. 4. art. 32. num. 8. 29. Mantica de coniect. lib. 4. tit. 5. art. 5. in fine, & art. 7. nu. 18. 19. & lib. 9. tit. 14. nu. 10. Fuſar. q. 341. nu. 2. Gratian. diſc. 275. num. 2. ſeqq. diſc. 771. num. 16. 17. diſc. 821. num. 3. Rub. de teſtam. c. 10. nu. 523. & c. 49. num. 446. ſeqq. Rota dec. 495. nu. 3. dec. 635. nu. 5.* apud *Ludouiſ. & dec. 337. nu. 2. p. 1. rec.* & apud *Merlin. de legit. dec. 68. num. 5.* & apud *Merlin. dec. 403. n. 2. p. 1. Conciol. de hæred. art. 1. nu. 36. 504. 505. Card. Luca de fideicom. art. 182. n. 3.*

Vel eſt tertium genus de per ſe, cum vocetur hæres ſingularis, *Fachin. contron. lib. 4. c. 15. Craſſ. de ſucceſſ. §. hæreditas q. 3. nu. 3. & §. inſtitutio q. 22. nu. 2. Fuſar. q. 261. nu. 2. Cyriac. contr. 221. nu. 11. & nu. 25. & contr. 248. nu. 10. & contron. 499. nu. 31. Conciol. ſup. n. 306.*

Cum ille non ſuccedat in iuribus actiuis, & paſſiuis, *Bellon. de iure accreſc. tom. 3. c. 8. q. 4. nu. 22. & c. 9. q. 25. nu. 24.* Non tenetur ad ſolutionem æris alieni eiuſdem. *Dec. conſ. 387.* Vbi dicit hoc procedere etiam in legatario bonorum mobilium, & immobilium. *Peregr. art. 4. num. 4. Bellon. ſup. c. 7. q. 9. nu. 35. Rub. de teſtam. d. c. 49. nu. 460. Conciol. ſup. nu. 507. Caluin. de æquit. lib. 1. c. 32. nu. 4.*

Cum æs alienum non ſequatur fundum, *l. quoties 13. C. de hæred. inſtit. Scopuc. de Salut. in. lib. 1. q. 4. nu. 4. Mangil. de euict. q. 32. nu. 9.* Cum legatarius non repræſentet defunctum, *Gail. obſ. 146. nu. 5. lib. 2. Cyriac. contr. 489. nu. 6. Rolan. conſ. 8. nu. 5. lib. 2. Conciol. ſup. n. 508.*

Amplia etiam in hærede inſtituto in quota bonorum, cum in illo non tranſeat obligatio defuncti, vt in hæredes, ideo non tenetur ſoluere illius debita, *Rolan. de inuentar. par. 4. verſ. quod ſi pater, nu. 8. ſeqq. Mangil. de euict. qu. 32. nu. 12. q. 35. n. 11. Thomas Tract. var. decad. 1. Tract. de primog. tit. 16. nu. 58.* Sed benè tenetur legatarius quotæ hæreditatis, *Card. Luca de legat. diſc. 52. nu. 2.* Licet ipſe cum *D. Marcian. diſp. 82.* contrarium teneat. Nam inſtitutus in quota bonorum non differt ab inſtituto in re certa, qui legatario comparatur, *Mangil. q. 32. nu. 12. q. 35. nu. 11. Peregr. art. 3. nu. 11. Gratian. diſc. 771. num. 17.* Et quotam bonorum non venire ſub nomine hæreditatis, *Coſta de retract. q. 2. num. 3. Thomas de primog. tit. 16. num. 61. Barboſ. de appellat. u. appell. 35. num. 6.* licet quoad effectum inſtitutus in quota bonorum ſentiat damnum æris alieni, cum bona dicantur deducto ære alieno, *Conciol. ſup. nu. 509. ſeqq.*

Sic filius inſtitutus in legitima in re certa non tenetur ad ſolutionem debitorum patris, *l. quoties 13.* & ibi *DD. C. de hæred. inſtit. Mangil. q. 52. nu. 9. ſeqq. Andreol. contr. 96. nu. 6. Merlin. de legit. tit. 1. lib. 1. q. 2. nu. 5. Conciol. ſup. n. 513.*

Quæ omnia *ſup.* poſita ſunt intelligenda quando hæredi particulari eſt datus cohæres vniuerſalis, ſecus ſi non, nam tunc eſt ipſe hæres Vniuerſalis, *l. 1. §. ſi ex fundo, & l. ſi quis 74. & l. quoties 9. §. ſi duo, ff. de hæred. inſtit. Menoch. lib. 4 præſ. 141. nu. 3. Mantica de coniect. lib. 4. tit. 5. a. 1. 2. nu. 2. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. q. 3. num. 21. Cyriac. contr. 221. nu. 11. contr. 305. num. 10. contr. 499. nu. 24. Bellon. c. 7. q. 7. & q. 9. nu. 49. ſeqq. Rota* apud *Ludouiſ. dec. 244. nu. 7.* & ibi *addit. lit. C. & dec. 800. nu. 4. p. 1. diuerſ.* & apud *Merlin. de pignor. dec. 103. n. 19. Conciol. ſup. num. 514. Card. Luca de fideicom. diſc. 108. num. 7.* Vide *conſl. obſ.* 80. Denuo *de fideicom. diſc. 122. n. 3. 5.*

Quæ procedunt quando hæres vniuerſalis adiuit hæreditatem, ſecus ſi repudiauit, vel antè aditionem ſit mortuus, vel eſt incapax, nam inſtitutus in re certa eſt hæres in totum, vt de incapace eſt *tex. in l. 19. C. de hære.* Et quoad repudiantem tradunt *DD. in d. quoties, C. de hæred. inſtit. Craſſ. de ſucceſſ. § inſtitutio q. 22. num. 3. ſeqq. Cyriac. contr. 499. nu. 26. ſeqq. Bellon. de iure accreſc. c. 7. q. 9. n. 16. ſeqq. Conciol. ſup. n. 515.*

Sed

Sed quando hæreditas non est soluendo, hæres institutus in re certa, tenetur ad solutionem æris alieni, *Buer.dec.57.num.2.Costa de rat.q.2.nu.17.Peregr.art.3.num.10.art.4.nu.5.* Nam creditores defuncti præualent omnibus per testatorem honoratis, hæredibus, fideicommissariis, legatariis, & similibus, *Peregr.art.4.num.6. Morot.cons.13.in fine, Conciol.sup.num.516.517. Costa de ration.rat.q.105.n.6.q.140.n.15.*

Sed non dicitur hæres institutus in re certa, legatarius, sic per repudiationem hæredis vniuersalis, ei non accrescit hæreditas, si nullus hæres institutus sit, vel institutus defecerit, alias semper valeret testamentum sine hærede, dummodo aliquid legatum esset in eo relictum, quod non est dicendum, *Peregr.art.34.nu.55. Bellon.c.7.q.11.Cutell.de donat.p.4.disc.2.p.10.nu.23.Conciol.sup.n.518.*

332 Hæres agens contra factum defuncti repellitur, nisi iura distincta sint, puta mater alienauit domum filii, filius est hæres matris certe non potest agere contra emptorem, nam iura sua per aditionem hæreditatis matris, sunt confusa, & sic extincta, & non hæres non potest venire contra factum defuncti, *l. cum a matre, C. de rei vendicat. l. sua, ff. de euiction. Dec.cons.86.208.395.445. Cassan.cons.47.Cravet.cons.200. Grammat.dec.92.* & ibi *Marin.nu.7. Osasch.dec.41.67.Franch.dec.83.143.355.nu.7. Grizzarell.dec.6.num.22.& seqq. Vrceol.de transact.q.80.D. Rubeis de confus.cap.1.nu.30.& seqq.*

Nam aditione hæreditas extinguitur, & totum fit patrimonium hæredis, *Becc.cons.7.nu.8. Marotta disc.cpt.12.nu.66.Guttier.de gabell.q.88.nu.7.seqq.Castill.de vsufr.c.2.num.64. Salgad.labyr.p.1.c.9.nu.11. Rouit.cons.68.lib.2.* & ibi nostra *Addit. Conciol.de hæred.c.1.nu.441. Gratian.disc.840.nu.23.Surd.dec.144.nu.15. Magon.dec.Flor.15.& 148.Boss.de patr.potest.c.3.num.282.285. Ludouis.dec.219 in fin., Merlin. de pignor. lib.5.q.15.nu.2.Sbbell.resol.c.61.num.10.Franch.dec.91.nu 4.dec.307.num.3.* vbi etiam, *Luca, nu.2. Merlin.dec.62.D.Rubeis sup.n.33.*

333 Nec potest defunctum repræsentare pro parte, cum repræsentatio hæc sit indiuidua, *Fab.de error.pragm.decad.49.e.1.& lib.4.coniect.cap.20. Merenda contr.iur.lib.18.c.7. Burgund.ad Consuet.Flandr.tract.13.nu.27. Galuan.de vsufr.c.13.nu.2.& 4.Osuald.ad Donell lib.7.c.12.lit.C. D.Rubeis sup.n.35.& cap.21.n.18.& seqq.*

334 Verum aliquando confusio excluditur, & iura distincta manent, & tunc hæres agens ex iure distincto, sibi aliunde competente, quam ex hæreditate non potest exceptione repelli ex persona defuncti, quem in tali iure non repræsentat, nec censetur hæres, sed reputatur extraneus, etiam si illud ius esset pro parte confusum, quia pro parte, qua distinctum permanet, potest hæres factum defuncti euertere. Ita etiam de iuribus distinctis intelligi debet regula illa, quod vbi iura duorum cadunt in eandem personam, tunc vnum quodq; retinet naturam suam, & ius alterum ab altero distinctum permanet, *Rolan.de inuentar.§.decimo nu.7.Surd.cons.91.num.19. Luca de pluralit.hom.legalit.16.Surd.dec.153.num.16.& cons.183.num.42.Fontanell.dec.155.num.16.Gratian.disc.728.num.19.disc.940.num.30. Ludouis.dec.366. Salgad.labyr.p.1.c.7.Posth.dec.59.nu.180.seqq. Pacific.de Saluian.insp.3 cap.2. nu.529.seqq. D.Rubeis sup.n.35.36.37.& c.14.*

335 Puta hæres non est hæres in totum, sed pro medietate, nam tunc non confundit iura propria in totum, sed tantum pro dimidia, & pro alia medietate consideratur extraneus, & factum defuncti pro illa parte, qua non est hæres, improbare poterit. Diximus *sup.num.133.* post *Rubeis de confus.c.1.num.41.& cap.14.nu.32.& seqq.* & alios.

336 Sic etiam hæres confundit iura, quæ habebat tempore aditionis, non ea, quæ post aditionem adeptus est, nam sicut patrimonium defuncti ei delatum augeri nequit, ita patrimonium proprium illi vnitum non debeat ampliari, nec defunctus repræsentetur in iure, quod non est, & eius respectu nunquam fuit, & ita in obligationibus, & iuribus natis, & quæsitis post mortem defuncti, in fauorem, vel odium hæredis non repræsentatur defunctus, *l.1.§.scæuola, ff. si quis testam. lib.* *Aretin.cons.123.nu.4. Corn.cons.71.lib.2.Becc.cons.72.num.18.Cuiac.ad lib.4. C.tit.16.de action.hæred. Gratian.disc.783.num.27.seqq. Salgad.labyr.p.2.c.25.num.64.Caualer.dec.367.nu.11.seqq. Rota p.14.rec.dec.260.num 20. Card.Luca de credit.disc.41.nu.5. D.Rubeis sup.n.42.& cap.21.nu.2.6.9.* Diximus *sup.*

337 Ita etiam si filia renunciet in beneficium patris, vel per statutum sit exclusa ab illius bonis, admittitur ad bona fratris, qui successit patri, nam illa bona non sunt amplius paterna, sed fraterna. *Rebuff. in l. hæredit.in la 1. vers. statutum ff.de verb.signific. Roman.cons.168.148.num.12. Guill.pract.lib.2.obseru.148.num.12. Amat.cons.15.a numer.6. Afflict.decis.127. Maluas.cons.30.num.29.seqq.Crass.§.successio ab intest.q.10.R.Marin.lib.1.c.193.nu.23.Vin.dec.211.num.9. Thes.decis.62.* Guttier.*in repet.ad C. quamuis pactum, de pactis in 6. Capon.de pactis q.55.num.11.12.Altograd.contr.27. Torre de pactis fut.success.lib.2.c.23.a num.5 & Rota* ibid. post *Tract.dec.166.num.1.Merlin.dec.62. D.Rubeis sup.num.45.seqq.& num.51. Roy.s dec.66. Duran.dec.121.Innocent.de success.municipal.q.9.num.1.seqq.*

338 Sic, si hæres vendat hæreditatem aditam, emptor absque cessione expressa potest conuenire debitores hæreditarios, etiam executiuè. *Olea de cess.iur.tit.4.in miscell.n.4. vers. similiter.*

339 Et defectus actionis directæ non impedit confusionem iurium in emptore hæreditatis, nec in aliis, in quos transfertur actio vtilis tantum. *Olea sup.*

340 Sed iurium confusionem impedit limita-

tio

tio Dominii, quod quis habet absolutum, & liberum in aliquibus bonis, & in alijs restrictum, & limitatum, vt sunt fideicommissarius, emphiteuta, feudatarius, de quibus *infrà num. 342. seqq.*

341 Sic, vt diximus confusio iurium est inevitabilis vbi est vnicum patrimonium, & est impossibilis iurium distractio, & excluditur ex distinctione patrimoniorum. *D. Rubeis sup. cap. 5. num. 7. 47. 48. Matthæu. de regim. Regni Valent. c. 7. §. 4. num. 136. 137. 141. Gratian. disc. 9. à num. 16.*

342 Confusio Iurium, & actionum inducta ex vnione patrimoniorum submouetur ex eorumdem diuisione; sic actiones, quos confusio iurium ademerat, distinctio inducta à lege reintegrat, late *D. Rubeis sup. c. 21. num. 50. 51. 52. vbi impugnat R. Martin. lib. 2. res. cap. 21. nu. 20.* tenentem dominium imperfectum habere, quam potest libere disponere in vita, & in morte, licet post mortem intestatam, bona alteri debeantur. Et *Dom. Rubeis* citat, & benè *Affl. dec. 237.* & ibi *Vrsill. R. Ponte. cons. 8. nu. 10. & seqq. lib. 1. & cons. 143. lib. 2. M. dic. cons. 162. num. 29.* quos laudat idem *R. Marin. sup. nu. 21. in fine.*

343 Fideicommissarius vltimus vocatus, ob confusionem iurium non reuocat alienationes factas à grauato, cuius est hæres. Et confusio iurium vltimi possessuris feudi non admittitur ob vinculum restitutionis feudi debiti directo Domino. *Paz de tenuta c. 85. num. 75. & seqq. Affl. dec. 392. num. 18. D. Galeot. resp. Fiscal. 12. num. 442. Larat. in Theatr. feudal. tom. 2. p. 10. dilucid. 3. Surd. dec. 171. num. 7. Fatard. alleg. 8. num. 18. & seqq. D. Rubeis sup. c. 6. num. 41. & c. 24. num. 38. seqq.*

344 Prout emphyteusi, quia reuertitur, linea finita, ad Dominum, *§. emphyteusim. Auth. de non alien. reb. Eccles. C. tribb. ac causa priuat. ob lineam finitam num. 1. & seqq. Fulgin. de iure emphyt. tit. de diuersis quæst. q. 7. Olea de cess. iur. tit. 3. q. 3. nu. 8. seqq. D. Rubeis d. c. 24. nu. 38. & seqq.*

345 Fideicommissum in *l. vnum ex familia §. sed si vno, ff. de legat. 2.* non est absolutum, sed controuentionale. Sic vinculum fideicommissi conditionalis impedit confusionem Iurium cum distinctione, an agatur de grauato, vel de vltimo vocato, vt si agatur de grauato: Vinculum fideicommissi, licet conditionalis, impedit confusionem iurium, fideicommissarius hæres grauati solutus vinculo restituendi non admittitur contra factum defuncti. Repræsentatio fideicommittentis, & grauati in hærede vtriusque iuribus omnibus simul confusis, obstat hæredi venienti contra factum grauati. Exceptione non submouetur hæres agens ex iure distincto. Confusio iurium facit locum dispositionem, *l. ieni à matre C. de rei vindic.* Vt hęres veniens contra factum defuncti, exceptione submoueri possit. Alienationem impugnare potest hæres alienantis, vigore distinctionis iurium inductæ à fideicommisso, quo posito nó tenetur hæres ad factum defuncti, in casu *d. l. cum à matre.* Factum defuncti debet obseruari à successore, non quia aliquando fit hæres, sed ex alia ratione. Factum iustum & legitime ab antecessore obligat successorem in beneficio, vel dignitate, post mille *D. Rubeis de confus. c. 24. § 5. n. 45. & seqq. vsque ad n. 53.*

346 Confusio iurium operatur, quod fideicómissarius non potest reuocare locationem rei subiectæ fideicommisso, licet factam ad longum tempus, sicut non potest improbare alienationem, quando iura sunt confusa, *D. Trachedin consult. 54. n. 23.*

347 Licet alias fi leicommissarius non teneatur stare locationi factæ à grauato ad longum tempus, *Pacion. de locat. cap. 61. nu. 148. Ciarlin. contr. 93. nu. 3. Gratian. disc. 37. num. 14. Tranchedin. sup. n. 19. Scappuccin. de singul. success. ampl. 3. num. 12.*

348 Nec etiam pro breui tempore, cum sit vnicus contractus, qui est nullus, cum locatio ad longum tempus sit species alienationis, quę fieri non potest in præiudicium successorum, vocatorum ad fideicommissum, *l. fin. §. sed quia, C. commun. de legat.* Ideò non potest substineri pro parte temporis, *Molin. de primog. lib. 2. c. 21. à num. 15. Pacion. d. c. 61. num. 149. Peregr. de fideicom. art. 40. num. 106.* benè *D. Rubeis sup. nu. 55. & seqq. Card. Luca de credit. disc. 34. nu. 6. disc. 36. n. 22.*

Secus si esset locatio ad modicum tempus, *D D. apud Molina de primog. lib. 2. c. 21. Fusar. de substit. qu. 526. Peregr. de fideicom. art. 40. à num. 102. Pacific. de Saluian. insp. 4. c. 2. num. 36. Pacion. de locat. cap. 61. nu. 145. & seqq. Morot. resp. 85. Ciarlin. contr. 93. Marescot. lib. 1. c. 18. Dom. Tranched. n. consult. 54. nu. 10. seqq. D. Rubeis sup. num. 54.*

349 Non datur confusio in casu, quo hæres velit retrahere rem venditam per defunctum, vigore statuti, *Tiraq. de retract. l. gnag. §. 7. gl. 9. num. 53. Henric. Boio. in c. constitut. s. num. 5. de in integr. restit. Burgund. de euict. c. 103. nu. 7. Peregr. dec. 21. à nu. 6. Gratian. disc. 205. Herring. de fideiuss. c. 20. §. 10. n. 72. & seqq. Guttier. pract. lib. 2. qu. 49.*

Ea ratione, quia hæres, hoc casu, non dicitur impugnare factum defuncti, sed approbare venditionem validã cum retrahit, & vult habere eum eodem pretio, quo fundus venditus fuit, & ita retrahit, non vt persona propria, qua est hæres, sed vt persona proximior, iure proximitatis, *Gratian. sup. Henric. Burg. & Peregr. sup. Mangil. de euict. q. 134.*

Nec obstat illa regula: quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, de qua in *l. vindicantem. ff. de euiction.* quia tunc euictionis causa tractatur, quando euincitur ob defectum dominii, sed iuris venditoris, sed hic venditor erat dominus fundi, & venditio subsistit; nec hæres euincit iure do

minii, vel iure crediroris, sed retrahit iure specjali consuetudinario, & proinde non tenetur de euictione, quæ non adest, *Boich, Burgun.Gratian.sup.*

Et hæres hoc casu, non contrauenit contractui defuncti, quia vtitur eo iure, quod ex ipsa natura contractus descendit, *l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, D. Hodiern. in l. hac edictali, qu. 19. Andreol. contr. 234. Torre de pact. fut. success. lib. 2. cap. 24. num. 114. Gratian. sup.* Et vt dicit *Boich in d. c. constitutus, un. 7.* hæres retractat, sed non improbat, nec impugnat factum defuncti, *Herring. sup.*

Difficultas est, an idem sit respondendum, vbi à defuncto in contractu fuit promissa defensio specificè, etiam in casu euictionis prouenientis ex iure retractus, & tunc hæredem venditoris admitti non debere ad retrahendum concludit, *D. Io. Bapt. Saminiatus conf. 7. num. 18. post vol. 2. contr. Altograd. ex Tiraqu. d. gl. 9. num. 55. Guttier. pract. q. 149. in fin. lib. 2. Mangil. de euict. q. 134. n. 35. Burgun. d. c. 103.*

Sed limitatio est propositæ conclusionis, quando ius congrui non competebat tempore, quo defuncto successit, sed illud acquisiuit post aditionem hæreditatis, *Tir. agn. de retract. gl. 9. num. 37. vers. quin & si, D. Rubens de consuf. c. 21. 22. & seqq. & c. 28. Gratian. disc. 203. n. 5.*

350 Hypoteca cessat per translationem dominii rei hypotecatæ, in creditorem, *l. si quis ædes, ff. de seruit. vrban. præd. l. eleganter, ff. de pign. act. l. Titius, ff. quib. mod. pign. l. neque pignus, ff. de reg. iur. l. si prædium, C. de euict. Serafin. dec. 1333. num. 2. seqq. Statil. de Saln. incerd. iusp. 3. c. 1. num. 368. seqq. Olea de ceff. iur. dec. 13. num. 4. Gusm. de euict. qu. 34. à num. 35. & 40. Carleual. de iudic. tit. 3. disp. 22. Salgad. p. 1. labyr. c. 21.* maximè *nu. 7. 15. & seqq. num. 41. & 51. Auendan. de censib. c. 105.* Idem *Salgad. de retent. c. 10. §. vnic. n. 73. R. Ponte cons. 143. n. 6.*

351 Etiam si reuocetur dominium à creditore, mediante retrouenditione, quia tunc non solum non reconualescit, sed efficacius extinguitur, nam in ipso retrouenditionis actu, mediante illorum consensu retrouenditionis præstito, & facto receptionis pretii remansit prorsus extincta, ita vt amplius reuiuiscere non potuerit, licet futura quoque bona compræhenderet, *l. fin. C. de remiss. pign.* Vbi DD. omnes, *Neguf. de pignor. 3. membr. 6. p. num. 21. lib. 3. Afin. de execut. §. 6. c. 102. nu. 2. Surd. dec. 163. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 31 nu. 60. & dec. 146. num. 8.* Secus est si contractus non fuit completus, aut ita facto partium, se Iudicis resolutus, & nullum habuerit effectum, nam tunc iustum est, quod sicut debitori, ita, & creditori ius pristinum restituatur, *l. si volnntate, ff. quib. modis pign. vel hypot. soluit.* Secus si bona fide initus, atque confectus fuit, licet deinde debitor bona ipsa soluto pretio, ex eadem, vel alia causa redemerit, *Olea d. dec. 13. n. 5. & seqq.*

352 Sic, si creditor emat rem pignoratam, si postea emptio resoluta, & res incidat in posse debitoris, non incidit in hypotecam, si emaatur à creditore, *l. Titius, 9. ff. quib. mod. pign. solu.* Nec reuiuiscit resoluta emptione, *l. eleganter, in princ. ff. de pign. act. l. si prædium, C. de euict. Surd. dec. 71. & 266. Felician. de censib. to. 2. lib. 3. c. 5. num. 16. Gratian. disc. 3. num. 5. 14. 15. Rota post Salgad. dec. 19. Rota apud Pacific. de Saluian. dec. 158. num. 3. Auendan de censib. cap. 108. Leo dec. 67. Carleual. de iudic. tit. 3. disp. 21. Gusm. de euict. qu. 34. à nu. 35. & 40. Tonnut. lib. 2. qu. 32. Salgad. labyr. p. 1. c. 21. num. 7. seqq.* Et si iterum in potestate debitoris inciderit eodem hypotecæ iure subiectam nun manere, *Surd. d. dec. 163. Franch. dec. 64. Gratian. disc. 38. à num. 15. Salg. de reg. protect. c. 27. à num. 47. & 3. p. cap. 10. à num. 23. Olea de ceff. iur. tit. 3. q. 2. n. 46. D. Aguila ad Roxas de incompat. bil. p. 5. c. 6. nu. 166. seqq. fol. 450.*

353 Hypoteca, resoluto contractu, tunc solum reintegratur, quando eadem ratio, ob quam contractus resoluitur, æquè viget pro conseruatione, ac reintegratione hypotecæ, secus si non vigeat. Et hoc fortius, si ratio resolutionis contractus præferat extinctionè hypotecæ, *Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. sub num. 48. vers. & quidem, cum seq. Rota sup. num. 11.* post *Oleam.*

354 Hypoteca semel extincta, non possunt causam habentes à debitore in re iam hypotecata, ex lucri causis amplius molestari, *l. & si is, ff. de distr. pignor. l. fin. C. de remiss. pign.* vbi *Cyn. Bald. Salyc. nu. 4. Iberi. num. 1. Neguf. de pignor. in 1. memb. 6 p. nu. 41. vers. aduerte tamen. Rota sup. n. 12. post Oleam.*

355 Nisi expresso partium consensu fuerit renouata, *l. cum te à debitore, C. de remiss. pign. l. si quis ædes, vel, & si rursus, ff. de seruit. vrb. præd. Cuiac. in d. l. fin. C. de remiss. pign. Donell. ibid. sub n. 7. Rota sup. n. 13. post Oleam.*

356 Hypoteca vsusfructus, acquisita proprietate à debitore hypotecante, confunditur, *Salgad. labyr. p. 4. c. 4. & 5.*

357 Sic etiam si quis sit creditor hæreditarius, si emat hæreditatem, non potest vti actione subsidiaria, nec cessione contra se ipsum, quia nequit esse debitor, & creditor sui ipsius, sed statim accepta hæreditate cum pactu, & onere soluendi creditoribus sit debitor, & creditor sui ipsius, & actio sua confunditur, seu debiti, & crediti contributione dimittitur, quia actio, & passio in eodem subiecto concurrere non possunt, & sibi ipsi debere quis nequit, *l. debitori, C. de pactis.* Et eadem ratione confunditur, seu cessat seruitus, quia res non seruit domino, qui iure proprio re sua vtitur, *l. si quis ædes, ff. de seruit. vrban. præd. D. Rubens de consuf. c. 17. §. 2. n. 51. seqq.*

358 Similiter si Titius sit creditor Caii, & postea idem Caius donet omnia bona sua Titio, verum est, quod ab illo die donationis, extinguitur primum creditum, ideò talis creditor

tor Titius non potest agere pro dicto credito super bonis reseruatis per donantē, sub prætextu, quod à se ipso exigere poterat, benè *Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 7. & num. 52. Molignan. altercat. 7.* Vbi probat ex eadem ratione, quod facta donatione vniuersali à donatario acceptata præsumitur fuisse satisfactum eidem de prima donatione, & hoc per fictionem, nam alias daretur actio, & passio in eodem subiecto, contra *text. in l. maior, ff. de condit. indebi. l. Vranius, ff. de fideiuss. & l. in omnibus, ff. de solut. D. Gutier. de compensat. lib. 1. q. 20.*

359 Seruitus extinguitur quando fundus V. g. in quo illa erat, ex contractu, vel alia dispositione deuenit ad dominum, sine spe alicuius reuiuiscentiæ: *l. si quis ædes, ff. de seruit. vrban. prad. Rouit. dec. 98. P. Molfes. sup. consuet. tom. 3. p. 13. de seruit. qu. 3. num. 6. ex Boer. dec. 47. nu. 9. l. quidquid, ff. commun. prædior. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. c. 19. nu. 17. D. Rubeis de confus. c. 17. num. 53. Sabell. §. seruitus, nu. 17. Tusch. lit. S. conclus. 230.*

Nisi non pateret aditus ad alterum fundum, præterquam per antea seruientem, sic decisum refert *Rouit. sup. Rosental. de feud. c. 8. conclus. 4. num. 11. Surd. cons. 17. ex nu. 3. vol. 1. Fontanell. dec. 194. nu. 10. Nos ad Rouit. d. dec. 98. Sabell. §. Seruitus, num. 12. Ciarlin. contr. 13. nu. 12. Capyc. dec. 187. D. Conciol. & D. Remiguer. ad stat. Eugub. lib. 6. rubr. 20. Gratian. disc. 681. Christin. dec. 177. vol. 2.*

Nec reuiuiscit seruitus, si vnus fundus fuerit alienatus, & sic vtriusque dominium apud eundem esse desierit, *Surd. cons. 17. num. 3. 19. Tusc. d. concl. 230.* Vbi dicit idem esse in re communi, & multis modis declarat, *Sabel. resp. 14. n. 12. & §. seruitus, n. 17.*

360 Idem in vsufructu, *l. vti frui, ff. si vsusfr. petat. D. Rubeis sup. c. 3. num. 14. Signor. labyr. cred. p. 4. c. 4. & 5. Sabell. §. hypoteca, num. 47. & §. vsusfructus, num. 11. Gratian. disc. 662. & 779.*

Non differt confusio contractus, seu crediti, & debiti, in eo contenti, à nullitate contractus, Nam quando est facta confusio in casibus in hac *quæstione* expressis: contractus nullum robur obtinet, & sic non est contractus, & sic nullus est contractus. Nam non esse, vel esse, & non admitti paria sunt, *Mangil. de imput. qu. 87. num. 3.* Et non fieri, vel non sortiri effectum paria sunt, *l. 1. §. nihil, ff. de inoff. testam. l. si quis sub conditione, ff. de testam. tutel. l. ex consensu, §. 1. ff. de appellat. Surd. cons. 3. num. 29. cons. 245. num. 14. cons. 539. nu. 10. cons. 380. num. 46. Giurba ad consuet. Mess. p. 1. c. 10. gl. 6. num 31. Gratian. disc. 746. num. 2.* Et non fieri, vel ita fieri, quod factum non duret, paria sunt, *l. si pro parte, §. versum, ff. de in rem vers. Monach. dec. 60. num. 40. punct. 7. num. 18. Surd. cons. 190. num. 9. & cons. 245. num. 14. Vaz axiom. iur. lit. N. num. 56. & seqq. & lit. F. num. 62. 74.*

361 Alii DD. tractantes de nullitate contra-

ctus sunt *Donell. lib. 16. com. c. 4. lib. 7. c. 1. Vigell. cap. 24. c. 16. Tusc. lit. H. concl. 134. & seqq. Christian. Hacken, Volfangus Adamus Lauterbachius, & Alij.*

SVMMARIVM;

QVÆST. XLV.

Quid sit compensatio. n. 1. 2. Quotuplex est. n. 3. 4.
An habeat vim solutionis? nu. 5. & nu. 9. & seqq. vsq; ad nu. 21. nu. 36. Vbi nu. 12. Quod componitur per viam retentionis.
Creditor non potest cogi compensare id, quod alteri, quam suo debitori debet. nu. 6.
Non habet locum contra eum, vel pro eo, qui repræsentat duas personas, propriam, & socialem, & similes. num. 7.
Non datur compensatio quando Tertius habet partem indebito, seu credito. n. 8.
Debitum iuratum, an possit per compensationem adimpleri. nu. 22. & n. 179.
Promittens soluere in pecunia numerata, an possit compensare. n. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.
Compensationis origo vetustissima. n. 21.
Semper admittitur, nisi expresse sit prohibita. nu. 32. & num. 160. seqq.
Effectus compensationis est, vt lites compescat. num. 33. 35.
In dubio potius compensatio, quam donatio. n. 34.
Quid habeatur per statutum Ianuense, in dicto loco, num. 37.
Allegans compensationem fatetur debitum, secus allegans solutionem. n. 38. 156.
Compensatio alia est, quæ fit ipso iure, ad impediendum cursum vsurarum. nu. 39. 40. Vbi quod fit prius in causam vsurarum, & interesse, & postea in causam sortis.
Cessat compensatio in debito ex Causa Tributorum, decimarum, stipendiorum, Annonæ, pretij rei emptæ à Fisco, vectigalium, Alimentorum, mercedis, fideicommissi, & similium. num. 41. 50. 51. 52. 157.
An in credito vnius negotiationis, cum alia negotiationis credito. n. 42. 43.
An inter Fiscum, & priuatum? n. 44. 45.
An fiat compensatio in præiudicium creditorum anteriorum hypotecariorum creditoris. num. 53. Et quid contra patrimonium decocti. d. n. 53. & à n. 54. ad n. 75. & infra n. 240.
An admittatur compensatio, si creditor moratoriam à Principe reportasset. n. 76.
Compensatio an fiat ipso iure, vel debeat opponi. nu. 77. 78. 79. 80. & c.
Quid in censu n. 82. & n. 158. seqq.
Compensatio an sit exceptio, actio, & defensio. num. 83. 84. 85. 86.
Ad euitandam moram, vel pœnam, an fiat ipso iure ante oppositionem? nu. 87. ad nu. 98. Vbi plura exempla, & Casus, & nu. 102. & à nu. 103. ad n. 113 Vbi etiam de compensatione fructuum pignoris cum sorte principali.

Com-

Quid sit compensatio contractus. Vbi de Retentione. Et in quo differant à Nullitate contractus.

QVÆSTIO XLV.

1 Compensatio est debiti hic inde confusio, sed præsupponit debitum, & creditum hinc indè prouenient ex personis ipsorummet creditoris, & debitoris, & non aliorum, vt excludatur Tertius, qui non admittitur ad compensationem fauore debitoris. *l. eius C. de compensat. l. in rem suam. ff. eod. D. Pratus discept.6.nu.25.vers. secundò. Ricc.coll.305.circa finem. Francesc.de intrus.q.35.num.8.9. Card. Luca de cred.disc.47.num.5.disc.49. num.4. disc.46. nu. 9. R.Capyc. Latr.cons.38.n.61. D. Mansius consult. 409.num.12.465. num.25.466. nu.2. D.Gutier. de compens.lib.1.q.6.n.66.seq.q.4.n.48.* Diximus. *Nos ad R. Rouit.cons.60.nu.c. & seqq.lib.1.* Vbi appellauimus compensationem, nó confusioné, *Bersan.de compensat.c.2.q.13.n.2. Luca de pluralit. homin.legal.cap.7. D.Gutier.de compensat.qu.5. num.75.lib.2.q.6.num.8.seqq.lib.2.q.13.nu.8.lib. 3.q.14.n.28.lib.3.q.3.n.49. lib.4.q.7.n.70.lib.4. q.11.n.41.lib.4.q.22.n.19.lib.4.q.14.n.32. lib.5. Palmá alleg.114.num.21.lib.2. Prat. disc.6. num. 14.lib.3. & num.28.disc.30.nu.33.tom.4.*

Vel est compensatio crediti, & debiti inuicem inter se contributio *l.1.ff.de compensat. D. Gutier.de compensat.lib.1.qu.4.num.45.qu.5.nu. 35.qu.8.num.30.qu.9.num.84.lib.1.* & in pluribus alijs locis, *Bersan.de compensat.qu.1. nu.9. seqq. Tranchedin.consult.39.num.17. Prat. disc. 30.nu.33.lib.4. Salgod.labyr.p.3. cap.6. num.29. Massola patrocin.71.num.27. D.Mansius consult. 373.num.27.disc.409.n.1.*

Sic exceptio compensationis competit soluenti debita alterius, *Catan.cons.48.n.14.*

Sic compensatio fit inter debitorem, & creditorem, non contra Tertium, *Staiban.res.30. num.3.9. Vrceol.consult.61.num.18. consult.87.n. 18. Ioan.Maria Nouar. decis.159. num.2. Gratian.disc.772.num.5. disc.948. num.2.3. Noguer. alleg.11. num.128.* Quamuis ille Tertius consentiat, *D. Mansius consult.409.n.17.*

Quod possit opponi à debitore debitoris, con-

conuento à creditore creditoris, *Magon. decis. Flor.94.nu.8. Rota p.9.rec. dec.247. num.33. Sabell.§.debitor, n.66.*

2 Sic compensatio est debiti cum debito mutua solutio, & reciproca commutatio, nam sicut soluitur pecunia, debitum, & tunc perimitur obligatio, & fit distractus, ità soluitur alio debito, & obligatio, alia obligatione tantumdem valente, seu eiusdem æstimationis. *l.si debitor.C.qui potior.in pign. l.inter ff. de administr. tut. Bul.cons.217.lib.1.S b.Medic.de compensat.p.1.num.2.Cartar.dec.73.Gratian.disc.728. num.6. seqq.* & ibi *Luca.Crass.de except.except.16.Surd.dec 191. Fostins resol.135. nu.1. Neg. de except. c.15.§.2.nu.11.12. Mans.consult.242.n.1. D.Rosa consult.45.num.5.6. Arguell decis.91. num.37. Gob.consult.130.num.10. Saminiat.contr.29. nu.4.contr.33.nu.14.& 85.contr.32.*

Ideo dicitur æqualitatis, vel æqualis ponderis retributio, nempè debiti, & crediti, inter se, retributio, *l.1.ff.de compensat.*

Sic qui compensationem patitur, exegisse dicitur. *Saminiat.contr.29. num.5. Cels.dec.98. n.7. Duran.dec.379.num.9.* Et è contra qui compensat soluisse dicitur. *Samin.contr.29.num.6. & contr.33.num.86* post *Merlin.& Fabr.*

Et per compensationem legitime factam transferuntur dominium rei. *D.Guttier.de compensat.tom.3.q.5.*

3 Est duplex, naturalis, & ciuilis, naturalis pro eo, quod debet naturaliter. *l.etiam ff.de compens.* Ciuilis quæ ciuiliter, vel vtroque iure competit. *Tolos.lib.2.c.22.nu.2.*

4 Et opposita compensatione per debitorem, si repræsentet aliud simile creditum contra dictum creditorem, extinguitur suum debitum. *Socc.cons.95.num.5.lib.4.Socc.iun.cons.74.num.1. lib.3.Menoch.cons.121.num.43. Ludouis.dec.366. num.3 Rota dec.137.num.15.p.5.rec.*

5 Ea ratione, quia compensatio habet vim solutionis, *l.si debitor, ff.qui potior.in pign. l.amplius, ff.rem rat.hab.l.si peculium, §.vlt. ff.de stat. lib. Rota dec.74.num.29.p.5.rec. & dec.354.n.5. p.5.& 512.num.6.p.2.rec.& dec.168.num.7.p.6. rec.Costa de port.rat.qu.61.num.6.7. Merlin. de pignor.lib.5.tit.1.quæst.6. Altograd.cons.5.lib.1. Christin.dec.38.39.40.lib.3. Mart. Medic.exam. 60.num.9.seqq.Rota p.13.rec.dec.394.n.1. Gob. d.consult.130.D.Saminiat.contr.32.num.2. contr. 33.nu.66.104.D.Guttier.de compensat.* in mille locis, *D.Caran.dec.7.nu.39.post consilia.*

6 Nec creditor cogi potest, vt compenset id, quod alteri, quam suo debitori debet, *Salgad. labyr.credit.p 3.c.6.§.vnic.n.18. Bersan.de compensat.c.1.qu.4.num.10.11. D.Guttier.d.qu.22. num.44.& qu.3.num.17.lib.5.& nu.29.num.20. qu.15.num.25.lib.5.qu.18.num.95.lib.5.& num. 146.qu.7.num.8.lib.3.Noguerol.alleg.11.nu.37. Turri de camb.disp.2.qu.11. ex num.17. Menoch. cons.781.num.3. Gratian. disc.948.num.4. Altograd.cons.59.num.31.lib.1. Staib.res.80. num.10. Afflict.contr.46. num.36. Nos ad Rouit.cons.60. num.13.tom.1. Manfrell.ad Capye.Latr. dec.124. num.8. Card.Luca de credit.disc.47.num.5. disc. 49.num.4.Pratus disc.6.nu.13.lib.3. & num.51. Bisogni alleg.4.nu.8. D.Mansius consult.465.n.2. 409.n.17.*

7 Ideó non habet locum contra eum, vel pro eo, qui repræsentat duas personas, videlicet qui esset creditor nomine proprio, & debitor nomine hæreditario, *Card. Luca de credit. disc. 63.nu.3.seqq.disc.47.nu.7.disc.50. n.3. Bersan.de de compensat.c.3.q.1.* Et in similibus plures personas repræsentantibus. Et in Tutore, Procuratore, Administratore. *Card.Luca de cred.disc. 47.num.6.8.9. Thes.lib.4.qu.1.num.7. Golin. de procurat.lib.5.c.3.num.20.Vrceol. consult.61.nu. 21.* Idem *Card.de cred.disc.40.num.6. Nos ad Rouit.cons.60.num.14.lib.1.Bersan.de compensat. c.1.qu.4.num.10.12. D.Guttier.qu.6.lib.2.qu.13. lib.4.Amat.res.17.Giurb.ad consuet. Messan.c.9. gl.9. à num.10. Salgad.labyr.c.6.§.vnic.num.14. seqq. & num.26.* Idem *Giurba obs.106. Bertazol.de clauss.instr.cl.41.gl.8.n.5. D.Mansius consult.409.n.10.11. Tusc.l.t. C.conclus.487. Christin.dec.38. vol.3.Tepat.var.sent.tit.160. Caualer.dec.38.num.4.5.D.Guttier.de compensat.lib.2 qu.6.nu.66.seqq.Sabell. §.compensat.o.nu.1. Bersan.de compensat.tit.3 qu.8.9.14.15.Luca de pluralit.hom.legal.c.6.num.10.& c.8.& cap.7.n.4.5. D.Guttier.de compensat.lib.1.qu.6. num.66.seqq. & lib.4.qu.11.num.16.30.& q.13. nu.43.q.20. num.39.lib.4.& lib.1.qu.2.num.27.33. D.Palma alleg.114.num.32.lib.2.Roccus de decoct.mercat. not.93.nu.269.Valenz.cons.157.num.78. Fontanell.dec.465.num.21. Salgad.labyr.p 2.c.7.n.31. c.22.n.97.seqq.*

Idem est, si socius sit debitor proprio nomine, & velit sociali nomine compensare cum suo creditore. *Cuman.cons.172. Caualcr.dec.38. num.8. Add.ad Ludouis.dec.376. nu.7. Rota* post *Salgad.Laby.dec.132.num.23.24.* post *Merlin. de pign.dec.47.num.11. Anald.de commerc. disc. 74.num.5.Card. Luca de cred.disc.47.nu.8.9. Nos ad Rouit.d.cons.60.num.15.Bersan.sup. Amat.res. 17.num.9.Cartar.dec.62.nu.10. Sabell.§.compensatio.num.1. D.Guttier.qu.30.lib.1. Rodoer.cons. 45.num.61.Gratian.disc.948. num.3. D.Mansius consult.27.num.9.10.lib.11.& consult.409.num. 19.consult.465. Giurb: obs.106. nu.26.* Vbi neo de eo, quod alijs est debitum, nec per correum. *Surd.dec.70. num.36.37.* nisi correi sint socij. *Bertaz.de clauss.instr.cl.41.gl.8.nu.5.*

Idem, vt non fiat compensatio pro debito vnitus negotiationis, cum alio. *Card.Luca de credit.disc.47 num.8.*

Idem in debito proprio, & credito fideicommissi, vel maioratus, ab eodem possessi. *Card.Luca d.disc.47.num.6.explicat.nu.9.*

Secus esset quando Titius esset creditor Caij in mille proprio nomine, debitor eiusdem Caij hæreditario nomine, in eadem quantitate, nam si peteret illa mille à Caio, rectè ipse opponit compensationem illius quantitatis, quam consequi debet ab ipso Titio, tanquam

hære-

hærede alicuius. *Fab. in C. lib. 4. tit. 23. defin. 9. Rotea disp. 146. num. 7. vol. 2. Bersan. c. 3. q. 7. D. Guttier. q. 2. lib. 2. Salgad. labyr. p. 1. c. 9. à num. 6. Ansald. de commerc. disc. 55. Stasban. res. 80. n. 10. 11. Vrceul. consult. 61. num. 21. 59. Card. Luca de cred. disc. 63. num. 6. seqq. Nos ad Ronit. cons. 60. num. 14. P. Affl. contr. 28. num. 52. Roder. cons. 45. num. 60. Amat. res. 17. Gratian. disc. 948. Roccus de decoct. mercat. num. 270. Mansius consult. 465.*

Sed quod hæredi non possit opponi compensatio de credito proprio, cum debito hæreditario, & è contra. *Card. Luca de credit. disc. 63. num. 3. seqq. & disc. 47. num. 7. disc. 50. n. 3.* Vbi quod non detur post mortem debitoris.

Quæ possent intelligi in hærede cum beneficio inuentarij, secus sine inuentario. *Rocca disp. 146. tom. 2.*

Sed creditor hæres debitoris compensat creditum suum, & illud extinguit, & confundit. *Mansius consult. 96. num. 13. Gratian. disc. 134. nu. 9. 10. Thes. dec. 58. Surd. cons. 112. nu. 2. 3.* Diximus *q. 44.*

Verum mariti debitum proprium compensatur cum tertijs debitis ex capitali dotali, nam illæ sunt propriæ ipsius mariti. *l. dotis fructus. & l. sum quis sticum. ff. de iure dotium. l. pro omnibus C. eodem tit. P. Molin. de contract. disp. 431. num. 2. Costa de port. rat. q. 155. num. 15. Surd. dec. 211. nu. 17. & Tract. de alim. tit. 7. q. 6. ex num. 8. & 9. 17. Affl. dec. 87. nu. 6. Merlin. de pign. lib. 2. q. 18. num. 45. Bussius de dote. p. 2. c. 20. §. 2. num. 1. Fontanell. de pactis cl. 6. gl. 2. p. 1. num. 1. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 124. num. 10. 11.*

8 Sic non datur quando Tertius habet partem in debito, seu credito, *D. Palma d. alleg. 114. n. 23. 24.*

9 Compensatio quo ad effectum non differt à vera solutione, *Bersan. de compens. tit. c. 1. qu. 2. & 3. q. 10. n. 37. qu. 19. n. 5. D. Guttier. de compens. lib. 5. q. 10. n. 35. q. 8. n. 6. lib. 1. q. 10. n. 39. lib. 1. q. 4. num. 24. lib. 2. qu. 8. nu. 15. lib. 2. qu. 8. nu. 13. lib. 3. qu. 6. num. 26. lib. 5. Zacchia de salar. qu. 104. nu. 16. Alderis. de symbol. contract. tit. 4. c. 10. nu. 65. Cartar. dec. 73. Graff. except. 16. Merlin. de pign. lib. 5. qu. 6. num. 2. 3. D. Tranchedin. consult. 39. nu. 19. Rota coram Vbald. dec. 233 num. 7. Angelis de impens. & meliorat. art. 12. num. 2. 3. Gobius consult. 130. n. 20. Ricc. collect. 3036. Giurba ad consuet. Messan. c. 9. gl. 9. n. 3. D. Scoppa ad Merlin. contr. 24. n. 13. lib. 2. D. Rosa consul. 45. n. 5. 6. Mansi consult. 242.*

Et est solutio ficta, & imaginaria, *Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. num. 43. Cancer. p. 2. c. 3. num. 6. Rub. dec. Rot. Rom. tom. 1. dec. 334. num. 14. Surd. dec. 117. num. 5. Mansius consult. 393. nu. 33. Bersan c. 2. qu. 36. num. 1. 2. D. Guttier. de compensat. qu. 5. num. 37. lib. 1. qu. 4. nu. 28. qu. 8. num. 26. lib. 1. & num. 53. qu. 18. num. 51. lib. 5. qu. 56. nu. 119. lib. 5. qu. 31. nu. 3. lib. 1. qu. 15. num. 37. lib. 2. q. 16. num. 18. lib. 4. Zacchia sup. num. 18. Salgad. labyr. p. 2. c. 17. Rosis p. 2. obs. 74. num. 2. Card. Luca de credit. disc. 48. num. 6. Donat. de renunciat. cap. 32. num. 149. 151. 152. Barbos. in repertor. §. compensatio. D. Scoppa ad Grat. dec. 117. nu. 21. Giurba sup. consuet. Messan. c. 2. gl. 16. nu. 9. Intrigl. de censib. qu. 22. n. 4.*

10 Licet quod sit vera solutio dicant *Zacch. de de salar. qu. 105. num. 18. Nig. de except. c. 17. §. 3. Maur. de solut. c. 2. §. 5. n. 7. Tusc. lit. C. consul. 488. num. 32. Amat. res. 50. num. 7. Serafin. dec. 302. nu. 7. R. Capyc. Latr. dec. 25 num. 30. Cartar. dec. 77. num. 27.* Idem *Bersan. c. 3. qu. 20. nu. 15. Guttier. qu. 4. num. 21. lib. 1. qu. 31. num. 44. lib. 1. qu. 4. nu. 6. lib. 2. & num. seqq. qu. 16. num. 21. lib. 2. Alderis. sup. D. Tranchedin. consult. 31. nu. 44. D. Biniell. consult. 49. num. 1. Rodoer. cons. 45. nu. 51.* vbi impugnat *Salgad.* contrarium tenentem ex *l. si debitor. 4. ff. qui potior. in pign. l. dedisse, 76. ff. de verb. signif. Rosis p. 2. obs. 74. num. 1. D. Mansius consult. 637. num. 7. Donad. de renunciat. cap. 4. nu. 76. Barbos. in repertor. verb. compensatio, in princ. Beniell. cons. 49. num. 1. Conciol. alleg. 23. num. 48. Mansius consult. 637. nu. 2. D. Constantin. ad stat. Vrbis fol. 221. nu. 49. & fol. 399. num. 363. 364. & num. 2. fol. 402. nu. 346. Rosis obs. 74. nu. 1. p. 2. Cyriac. contr. 54. nu. 22.* Idem *D. Mansius consult. 50. nu. 71. seq.*

11 Parit effectum pecuniæ numeratæ, *D. Constantin. sup. nu. 347. fol. 402.*

12 Habet vim solutionis factæ, non faciendæ, *Conciol. alleg. 23. num. 41. 45. 46. 47. 48. D. Monald. dec. 233. num. 7.* Et compensatio opponitur per viam retentionis, *D. Mansius consul. 409. nu. 21. post Burat. dec. 277. nu. 4. Cyriac. cont. 224 n. 9. contr. 441. n. 18.*

Sic hypoteca extinguitur cõpensatione opposita à debitore de alio credito, *Soccin. cons. 65. num. 5. lib. 4. Soccin. iun. cons. 74. num. 1. lib. 3. Menoch. cons. 121. num. 43. Ludouis. dec. 366. n. 3. Rota dec. 137. nu. 15. p. 5. rec. Merlin. de pign. lib. 5. qu. 6. nu. 1. Gratian. disc. 728. n. 6. seqq.*

13 Sic recusans compensationem dicitur recusare solutionem. *D. Constantin. ad statut. Vrbis. 167. nu. 349. fol. 402. post Surd. dec. 91. n. 11.*

14 Sic solutio facienda per modum conditionis dicitur fieri per compensationem. *D. Constantin. sup. nu. 350. ex Cyriac. contr. 34. n. 34.*

15 Quod sit ficta solutio. *Tusc. lit. C. concl. 488. Christin. dec. 177. vol. 1.* Vbi quod procurator, qui recipiendo veram solutionem liberat soluentem à Domino, non tamen illum liberat compensando pro debito proprio, *Sabell. §. procurator. nu. 20. in fine. Scopp. ad Merlin. contr. 24. nu. 13. lib. 2. Bersan. de compensat. q. 1. nu. 18. & q. 2. nu. 8. seqq. Thes. lib. 4. q. 1. n. 2. Gratian. disc. 105. num. 10. disc. 356. num. 14. Cancer. var. p. 2. c. 3. nu. 61. Ludouis. dec. 342. nu. 5. Medic. de compensat. p. 2. q. 1. nu. 2. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. nu. 43. Intrigl. de censib. lib. 1. q. 22. n. 12. Rub. dec. Rot. Rom. tom. 1. dec. 334. nu. 14.* vbi dicit veram, & fictam. *Prat. disc. 6. nu. 37. lib. 3. Valenz. cons. 156. nu. 78. D. Mansius consult. 16. nu. 10. lib. 11.*

Deputatus ad contrahendum censetur deputatus ad recipiendam solutionem, *Dec. cons. 19. nu. 6.*

19.nu.6. *Grat.disc.*20.*num.*40.41. *Surd.dec.*229. *num.*8. *Medic.exam.*42. *num.*7. Sic censetur ad compensandum, quando compensatio intrat ipso iure, *D.Saminiat. contr.*32. *num.*23. *seqq.* & *contr.*29.*n.*5.

Sic deputatus ad redimendum censum, potest annuos census vitalitios decursos compensare cum credito, suo principali competenti pro fructibus decursis super censu perpetuo, ad *text.l.postquam,*21. *ff. de compensat.* intelligendo de compensatione non inter partes conuenta, sed de deducta ipso iure. *Tyndar. de compensat.art.*7.*num.*6. *Medic.de compensat. p.*2. *qu.*13.*n.*3.4. *Fab.in C.lib.*4.*tit.*23.*defin.*17.*n.*1.2. Vbi quod qui potestatem habet recipiendæ solutionis, possit etiam compensare.

16 Sic quod cõpensatio sit imaginaria, seu præsumpta solutio. *Ansald.de commerc.disc.*55.*n.*47.

17 Sed habet vim solutionis, *Gratian.disc.*728. *num.*9. *Bonden.collect.*43.*num.*15. *Chartar.dec.*77. *num.*27. *Gait.de credit.c.*4.*q.*7. *num.*357. *Bersan. sup.q.*20.*c.*2.*num.*2. Et factæ, & non faciendæ, *Canciol.alleg.*23.*nu.*41. *Rota dec.*18.*nu.*10. post *Maradei in prax.Instrumentar.* Cels.*dec.*98. *nu.*6. *dec.*317.*nu.*5. *Manfrell.ad Capyc. Latr.dec.*124. *nu.*3.17. *Capyc.Latr.dec.*82.*nu.*27.28. *P. Affl.controu.*28.*nu.*56.*contr.*42.*nu.*13.*seqq. Gratian.disc.*948.*num.*1. *Doctissimus Surd. de alim.tit.*8.*priuil.*53. *Rota* post *Merlin.de pign. dec.*41.*num.*16. *dec.*94.*nu.*21.*dec.*153.*nu.*7. *Giurba obs.*106.*nu.*9. *seqq. Castill.de alim.c.*67.*num.*1. *Mansius sup.consult.*50.*nu.*30.

Et quamuis sit ficta solutio, est vera debiti satisfactio, *Rosis obs.*74.*nu.*2. *Rota dec.*80.*nu.*14. post *Merlin.de pignor* Vbi quod liberat debitorem, ac solutio, *Giurba d.obs.*106. *num.*11. *Mansius sup.consult.*50.*n.*31.

Sic compensans suum debitum dicitur exigere. *Cels.dec.*98.*n.*4.9.

18 Et sic compensatio debitum extinguit, sicut solutio, Cels.*dec.*98.*nu.*9.*dec.*317. *nu.*9. *Affl.dec.*120. *Burat.dec.*277.*num.*1. *Massola patrocin.*71. *nu.*29. *D.Mansius consult.*13.*nu.*9.*lib.*11.

19 Verum soluens quod debet, omissa compẽsatione, præsumitur quod non sit creditor eius, cui soluit. *Ansald. de commerc.disc.*45.*num.*25. *Saminiat.contr.*3.*num.*78. *Pacian.de probat.lib.*1. *c.*25.*num.*25. *Andreol.contr.*57.*num.*13. *Bertaz. cons.*118.*num.*17. *Rocca disp.*115.*num.*9. *Cyriac. contr.*280.*num.*5. post alios *D.Guttier.de compensat.lib.*3.*qu.*9.*num.*30.

Et renunciasse censetur quis dum poterat compensare, & expectauit contra se mandatum executiuum, *D.Saminiat.contr.*33. *num.*67. *Ottobon.dec.*118.*in fin. Rota dec.*332.*nu.*24.*p.*10. *rec. Addit.ad Burat.dec.*717.*n.*7.

Verum ficta est solutio, & non potest plus operari quam vera, *Card.Luca de cred.disc.*48. *num.*6.

20 Quæ conclusio probatur ex *tex. l.si constat. C.de compensat.* vbi quod si ab vtraq; parte aliquid debeatur, illud *pro* soluto haberi debeat facta compensatione, nam arguitur ab ista dictione *pro*, quæ impropietatem denotat, *Tusc. lit.C.concl.*488.*nu.*7. *Medic.exam.*60. *nu.*15. *Bersan.q.*2.*nu.*9. & *c.*2.*q.*8.*num.*13. Sic conditio soluendi dicitur impleta per compensationem, *R.Capyc.Latr.dec.*25.*nu.*31. *Mansius consult.*50. *nu.*32.*lib.*12. Sed *infrà* h *c n.*25.

21 Probatur 2. Quod si statutum mandet debere fieri in aliquo casu veram solutionem; non est locus compensationi, *Tusc.sup.nu.*17. *Schenard.cons.*62. *nu.*158. vt in terminis *nostra prag.* 8.*de instrum.liquid. Prat.disc.*6.*num.*49. *Vesill.ad Affl.dec.*381.*num.*4. *Intrigl.de censib.q.*22.*nu.*11. 12. *Prat.disc.*6.*n.*48.*lib.*3.

Idem si promisit quis soluere, absq; aliqua exceptione Iuris, vel facti, *Zacchia de salario qu.*204.*nu.*15. *Cyriac.contr.*120.*nu.*15. *Reusn.cons*4. *nu.*24. & 29. *vol.*2. *Pedroc.cons.*28.*n.*16 *seqq.*

Secus si statutum admittat tantum exceptionem solutionis, *Canciol.alleg.*23.*nu.*44. *Cornaz. dec.Luc.*94.*nu.*10. *Mansius consult.*50.*num.*33.*lib.*11. Dicemus *n.*161.

22 3. Quia debitum iuratum non potest per cõpensationem adimpleri, quia compensatio nõ est modus adimplendæ obligationis in forma specifica, sicut requirit iuramentum. *Gallerat.de renunciat.lib.*5.*c.*4.*nu.*72. *Scacc. de commerc.§.*2. *gl.*5.*nu.*43. *Serafin.priuil.*74.*nu.*130. *Zacch.de salario q.*105.*nu.*13. *Masull.ad Capyc. dec.*167.*nu.*1. *Hodiern.ad Surd.dec.*117.*nu.*6. *Ossasch.dec* 92. *n.*33. Dicemus *infrà n.*79. vbi limitationes.

23 4. Quod promittens soluere in pecunia numerata non liberatur; si compensationem opponat. *Graff.de except. except.*16. *num.*29. *Surd. cons.*246.*nu.*2. *Schenard.cons.*62.*nu.*146. *Ricc.collect.*2885. *Rosis obs.*74.*nu.*9.*seq.p.*2. *Gratian disc.*742.*nu.*43.*seqq. Mart. Medic.exam.*60. *n.*9.*seqq. Sulgad.labyr.p.*3.*c.*6.*§.*1.*nu.*6.*seqq. Graff.ex. eor.*16. *Castill.tom.*4.*contr.*40. *Pacific.de salu.an.insp.*2.*c.*2.*nu.*312.*seqq. Giurba obs.*106. *nu.*23. maxime si adsit iuramentum. *n.*24.

24 Et idem est vbi vera solutio necessaria est. *Tepat.var.sent.tit. de compensat. col.*9. *Bersan.d. q.*2.*nu.*8.*seqq.q.*42. Card.*Luca de credit. disc.*48. *nu.*4. *Surd.cons.*246.*nu.*2. *Cartar. dec.*77.*num.*33. *Concial.alleg.*23.*nu.*45.46. *Guttier.de compensat. lib.*5.*q.*12.*nu.*4. & *lib.*1.*q.*4.*num.*34.41. *q.*31.*nu.*18.*lib.*1.*q.*16.*num.*48.*seqq.lib.*4. *Bersan.de compensat.c.*3.*qu.*40.*num.*8. *Zacchia de salar.qu.*104. *num.*14. *Sabell. §.compensatio.nu.*22. *Ciarlin controu.*36.*nu.*21. *D.Constantin. ad statut.Vrbis tom.*2.*fol.*402.*nu.*346.347.

25 Et licet in terminis *d.nostræ Pragm.*8.*de instr. liquid.* dicat *D.Guttier. de compensat. lib.*1.*q.*31. *num.*19.*seqq.tom.*1. & *tom.*2. *lib.*4.*qu.*16. quod quamuis *Pragm.* dicat non posse debitorem audiri citatum super liquidatione instrumenti, nisi facta integrali solutione, tamen est facta solutio, si sit opposita compensatio, ex *l.debitor. ff.qui potior.in pign.habeant. Giurba obs.*106. *nu.*10. & *alij* per ipsum allegati, *Scoppa ad Merlin. contr.*24.*num.*13.*in fine,lib.*2. *D.Petra in rit.*166

num.

num. 185. *vers. verum*, post *Affl. dec. 21. Cappell. Tholos. dec. 93. Graff. de except. excep. 16. num. 9. Rota Gen. dec. 16. Magon. dec. Flor. 5. Cartar. dec. 77. Capyc. Latr. cons. 82. nu. 27.*

26 Tamen contra substinet *Maradei in praxi instrum. cap. 4. nu. 293. & seqq.* Illam opinionem limitat quando compensatio opponeretur ante instrumenti liquidationem, vel per præuentionem legitime factam ante citationem super tenore instrumenti, vel per debitorem comparentem in ipso actu liquidationis, quia tunc admittuntur omnes exceptiones, quæ veniunt discutiendæ extrà Bancam, *Galter. in praxi p. 2. 3. p. princ. p. sl. verb. atq; in ijs nu. 9.* & refert decisionem S.R.C. *Giurba dec. 60. num. 9. Prat. lib. 3. disc. 6. num. 44 seqq. alij* per *Nos* citati *ad Ronit. cons. 60. nu. 20. lib. 1.*

27 Et *Nos ad Ronit. d. cons. 60. lib. 1.* distinctione concordauimus. Aut creditum compensare volentis est liquidum non admittens altiorem indaginem, & procedit opinio *D. Petra*, & aliorum, Aut non est liquidum omnino, & procedit prima opinio, Cum nostra *Prag. 8. §. 7. de instr. liquid.* non excludat compensationem crediti apparentis, sine vlla replicatione.

Alij aliter distinguunt. Vt aduersus Instrumentum præsentatum pro liquidatione non admittitur compensatio, *Vrsill. ad Affl. dec. 381. nu. 4.* Sed *R. Marin. ad Reuert. dec. 494. num. 11.* post *Capyc. dec. 163. nu 4.* distinguit, aut creditum clarum superuenit, & potest, aut tunc erat & non potest.

28 Sic compensatio non datur aduersus schedulam: *Pagarè*, cum habeatur loco depositarij, de qua re *Nos* dicemus *nu. 180. D. Constantin. ad statut. Vrbis tom. 1. fol. 194. n. 60.* Vbi nec retentio: Secus contra decoctum, *n. 112. seqq.*

29 Et licet aliqui dicant, quod non fiat compensatio cum debito instrumentario, quod de iure statutario habeat executionem paratam, maximè si adsit obligatio Cameralis, *Bersan. de compensat. c. 2. q. 12.* vbi explicat. *Amat. resol. 17. D. Guttier. de compensat. lib. 2. qu. 13. qu. 16. n. 36. lib. 4.*

30 Tamen secus est de æquitate, *Caluin. de æquit. p. 1. c. 7. nu. 7. Riccull. de iure patronat. lib. 4. cap. 34. Carrill. dec. 277. Burat. dec. 277.* & ibi *Add. nu. 7. Vrceol. consult. 61. nu. 42. lib. 2. Medic. exam. 60. n. 43. Fontanell. dec. 466. nu. 9. Addit. ad Ludouis. dec. 342. in fine, D. Guttier. q. 16. num. 21. lib. 4.*

31 Compensationis origo vetustissima est, *D. Guttier. q. 1. n. 50. lib. 1.*

32 Semper admittitur, nisi sit expresse prohibita, *Fachin. cons. 3. nu. 2. lib. 3. Menoch. cons. 121. nu. 43. Palma. consult. 79. n. 1.* Dicemus *infrà nu. 160. seqq.*

33 Effectus præcipuus compensationis est, vt lites compescat, *D. Guttier. qu. 3. nu. 45. lib. 1.* Vt sit locus compensationi est necesse, quod non sit aliud remedium, *D. Guttier. tom. 3. qu. 15. 16. D. Mansi. consult. 409. n. 20.*

34 In dubio potius præsumitur compensatio, quam donatio, *Cabed. dec. 117. p. 1.* Sic alimenta præstita sorori compensantur cum operibus per illam factis, ipso iure, *Magon. dec. Luc. 9. n. 24. seqq. Bisogn. alleg. 61. n. 22.*

35 Sic vtilius est compensare, quam creditum in iudicium deducere, compensatione prætermissa. *D. Saminiat. contr. 32. n. 28.*

36 Sic deputatus ad contrahendum, cum sit deputatus ad recipiendam solutionem, potest etiam compensare, quando compensatio intrat ipso iure, *D. Saminiat. contr. 32. num. 23. & seqq.*

37 Per statutum Ianuense *cap. 14. lib. 4.* secundum vltimam impressionem anni 1690 habentur multa bene determinata, illud D. D. Lectores videant. *Card. Luca de cred. disc. 49. n. 2. 6. 10.*

38 Allegans compensationem fatetur debitum, dicemus *infrà num. 156. Magon. dec. Flor. 44. n. 8. Surd. dec. 24. num. 6. seqq. Barbos. in l. diuortio, §. ab donatiane, num. 14. ff. solut. matrim.* Secus allegans solutionem, *Craff. de except. D. Guttier. de compensat. lib. 1. qu. 22. num. 9. 26. 28. 30. Bersan. de compensat. c. 1. qu. 20. num. 29. Mel. ad Castill. lib. 8. contr. c. 67. Milanens. dec. 2. lib. 2. Bellon. dec. Gen. 38. 91. Lanfranc. dec. 43. Magon. dec. Flor. 81. n. 1. Censal. ad Surd. dec. 14. n. 2. 3.*

39 Item alia est, quæ fit ipso iure ad impediendum cursum vsurarum, vt si debeo centum aureos cum vsuris, tu mihi quinquaginta sine vsuris, vsque ad concurrentem summam fit compensatio, *l. cum alter, & l. idem iuris, ff. de compensat. l. si constat, & l. etiam si, C. eod. Coccin. dec. 199. num. 1. p. 2. p. 4. recent. Rota dec. 67. n. 12.* post *Merlin. de pign. & dec. 124. num. 16. Surd. d. dec. 117 nu. 2. Ponte cons. 19. Munoz de iustiot. p. 2 camput. 14. num. 2. & 13. Not ad Ronit. cons. 60. num. 1. 2. lib. 1. Mansfell. ad Capyc. Latr. decis. 124. num. 13. Rota dec. 483. num. 4. p. 3. rec. Christin. dec. 232. vol. 1. dec. 39. num. 3. dec. 40. vol. 3. Card. Luca de camb. disc. 2. num. 21. disc. 31. nu. 7. de dote disc. 161. num. 39.* vbi declarat *nu. 46. de ercdu. disc. 46. num. 15. Danad. de renunciat. cap. 32. num. 172. 173. Ansald. de commerc. disc. 93. nu. 22. Censal. ad Surd. dec. 117. P. Molina de iustit. disp. 160. Grati n. decis. 91. num. 2. Rocca disp. 146. num. 21. Vrceol. consult. 61. num. 17.* Licet secus dicat sine oppositione in censu legitimè imposito, *num. 14. seqq. Staiban. obs. 80. num. 9. 10. seqq.* vbi non solum à die oppositionis, sed à die contracti debiti, ex *Surd. dec. 117. Fontanell. dec. 206. & de pactis cl. 6. gl. 2. p. 6. nu. 61. & alijs.*

A die acquisiti crediti, *Donad. d. c. 32. n. 178. Vrceol. consult. 61. num. 8. Prat. disc. 6. num. 26. lib. 3. Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. qu. 7. num. 6. & dec. 124. num. 19.* post eundem *Ponte cons. 19. Fontanell. dec. 91. n. 9. & dec. 209. nu. 30. Trentacinq. var. tit. de compensat. lib. 3. res. 1. n. 24.*

Etiam si vsuræ sint fauorabiles, & debitæ ex causa dotis. *Alex. cons. 73. nu. 4. 5. lib. 5. Fontanell.*

tanell.dec.111.num.30. Etiam ad euitandum cursum interesse. *Nos d.cons.60.n.7.lib.1.*

Vel concurrente æquitate, *Card.Luca d.disc.46.nu.15.de regal.disc.106.n.5.*

Sic præsumitur facta compensatio pro concurrenti quantitate debiti. *D.Saminiat.controu.32.num.31. Vrceol.consult.61.num.31.* Et illud plus potest peti, *D.Sadart.resp.18.n.27. D.Mansine consult.393.n.13.& 14.*

Sed quod non detur compensatio inter creditum fructiferum, & non fructiferum, *Card.Luca de dote disc.161.nu.39.*

Compensatio fit prius in causam fructuum, & postea sortis, *Vrceol.consult.61.nu.33. Dom.Mansine consult.393.n.33.34.35.Saufel.dec.123* & ibi *Mucci,Gratian disc.224.num.31. Sabe.l.§.solutio,nu.57. D.Banden.ad Oter. de pascuis c.48.nu.112.*

40 Quod fiat ipso iure ad impediendum cursum vsurarum. *Christin.dec.232. vol.2.decis.39.num.3. vol.3.Merli.de pign.lib.5.q.6.num.6.D.Tranchedia.consult.85.num.36. Roder. cons.45.num.7.Barbos.vot.60. Dondeus consult.75.nu.21. Vrceol.cosult.61.num.5.Valens.cons.78.nu.30. P.Affl.contr.28.num.48.Staib.res.80 Theodor.alleg.69 num.6.Nos ad Rouit.cons.60.lib.1.Ansald.de commerc.& mercat.disc.93.n.22. Censal.d.dec.Luc.11.num.59.& num 53.seqq.Rota dec.409.n.20.seqq.p.9.rec.dec.123.nu.12.dec.294.num.3.p.15.dec.306.num.3.p.17.dec.63.num.3.seqq.p.18.& dec.49.nu.1.post Zacchiam de salario D.Constantin.ad statut.Vrbis.tom.1.fol.198.nu.112.seqq. Doctiss. D.Guttier.de compensat. lib.1. q.6.num.71.seqq.*

Et ad impediendum cursum interesse. *Nos sup.num.7. Bersa.de compensat.q.6.num 20. Card.Luca de credit.disc.46.num.16. Pacian.alleg.131.idem Bers.n.c,2.q.16. D.Guttier.lib.1.qu.6.num.76.q.29.num.13.lib.1.q.6.num.24.lib.3.q.5.num.33. lib.4. qu.7. num.41. Staiban. obs.80.num.9 seqq.*

Secus ad impendiendum cursum tertiarum, nisi opponatur. *Nos d.cons.60.nu.8. D.Petra in rit.166.nu.186.*

Quod adeo verum est, quod fiat ipso iure compensatio ad effugiendum cursum vsurarum, quod facta compensatione ab ipsa lege, si debitor soluisset, repetere posset ex indebiti condictione, quantitatem solutam pro rata compensabili. *Mugnoz.de ratiocin comput.14.num.4.Barbos.in l.diuortio.§.ob donationes nu.33.in fine.ff.solut.m trim. Hodiern.ad Surd.dec.117.num.8. Crass.de except.except.16.num.49.Olea de cess.iur.tit.6.qu.11. num.31.Ansald.d.disc.93.num.23.* Dicemus *n.129.*

Et ad impediendum cursum Vsurarum competit etiam contra cedentem, & cessionarium. *D.Constantin.ad statut.Vrbie tom.1.nu.114. seqq.fol.198.* & dicemus *infra.*

41 Cessat compensatio in debito ex causa tributorum, decimarum, stipendiorum, annonę, pretii rei emptæ à fisco, vectigalium, alimentorum, mercedis, fideicommissi, & similium, *Peregr.de iure fisci lib.6.tit.7.num.14.15.Ricc.in praxi c.120.Fontanell.dec.465.466. Andreol.d.contr.215. num.18. D. Dondeus consult.43.* Et *Nos infrà, D.Constantin. ad statut.Vrbie tom.2.fol.522.num.278. Balmasad.de collectis qu.110. Solorzan.de iure Indiar. tom.2. lib.1.cap.20. à num.70.*

42 Nec procedit ex credito vnius negotiationis, & corporis apothecæ ad debitum alterius negotiationis, vel corporis, ne confundantur rationes, & quia debita, & credita vnius corporis differunt à creditis, & debitis alterius corporis, sed admitteretur hoc modo, videlicet, finitis negotiis, & societate per decoctionem vnius, assignata cuilibet ex sociis sua portione, & solutis debitis socialibus, in eo, quod superesset socio decocto, *Magan.dec.Luc.1.Sperell.dec.91.num.5.6.Rota p.16.rec. dec.46.386.num.5.19.Sabell.§.creditar, num.64. & §.compensatio, num.23. Card.Luca de credit. disc.40. num.6. disc.47. num.5.6.8. disc.49. num.4. Ansald. de commerc. disc.55. num 48.disc.74. n.42.* Licet vtrumque negotium ab eadem persona administretur, *disc.55.*

Quod non procedat de credito vnius negotiationis, & corporis apothecæ, ad debitum alterius negotiationis, vel corporis, ne confundantur rationes, nec in debito vnius socii cum alio, vnius patrimonii cum alio, *Salgad.labyr.p.1.c.9 à num.6.Sabell.§.compensatio,num.23.Nos ad Rouit.cons.62. num.10.lib.2. Roccus de societ.mercat.nota 86. de decotion. mercat. nota 93.num.268. R.Ponte cons.7. num 29.30. lib.1. Escob.de ratiocin.c.36.num.6. Serafin.dec.1214. Ricc.collect.2445.Fab.in C.de compensat.defin.8.17.Ladouis.dec.366. Amat.resol.17.Gratian.disc.948.Scacc.de commerc.§.1.qu.1.num.450. & §.6.gl.1.num.45.Tusc.lit.C.concl.490.nu.7. D.Guttier.de compensat.qu.30 lib.1. Palma alleg.186.n.33 lib.2.Card.Luca de cred.disc.47.nu.8.9. D.Mansius consult.409.* Diximus *sup.*

Sic non datur in credito proprio, vt credito administrationis tentæ, *Luca de pluralit.homin.legal.c.8.num.9.Salgad.labyr. p.3. c.6. §.vnic.num.15.Fontanell.de pactis claus.4.gl.9.p.2.num.61.*

Nec ab illo, qui alieno nomine defendit, vt in procuratore, *Salgad. labyr. p.2. cap.22. à num.95.*

43 Sed admittitur compensatio si credita sint ex eadem administratione, *Card. Luca de cred.disc.61.62.*

44 Et licet non detur compensatio inter Fiscum, & priuatum, nisi debitum sit eiusdem stationis, vel nisi Fiscus successerit debitori, & creditori, *l.1.C.de compensat. Magon.dec.Luc.1.num.2.14. Tusc.lit.C.concl.490. num.46. seqq. Christin.dec.235.n 6.seqq.vol.1.dec.39. vol.3.D.Martell. Marcian.exercit.11.D.Rosa consult.56.R.Marin. ad Reuert.dec.443.n.1.seqq. Afflict.dec.192.Tyndar.de compensat.art.5.num.39.40. Ga-*

nauér.

nauer.dec.28.num.13. Manf. ella ad Capyc. Latr. dec.124.num.14. Alfar.de offic.fisc.l.gl.16 priuil. 34.& gl.18.priuil.6. P.Gregor. syntagm.lib 21. & 22.num.6. Monet. de decim.c.9. num.147. P. Molin a de iustit.tract.2.disp.560.num.25. Trentacinq.var.lib 3.tit.de comp nsat.ref.1. nu.11.14. Amaya in l.2,num.18.tit. C ne de Fiscus rem, quam vend dit, Bersan.de compensat.c.2. qu.10. D.Gutt er.de compensat.lib.2. qu.9.num.3. lib.2. qu.12.& qu.1.lib.4. Rodoer.cons.45. nu.75.seqq. Sabell.§.compensatio,nu.24.R.Valens cons.79.nu. 34.Theod.alleg.69.in fin. Nos ad Ronit. cons.60. n.5.6.lib.1.C.pyc.Latr.cons.28.n.56.seqq.

45 Admittitur tamen compensatio ad impediendum cursum vsurarum, etiam si debitum, & creditum sit diuersæ stationis, l. idem. ff. de compensat.Peregr.de iure Fisci lib.6.tit.7. R.Marin.ad R.Reuert.dec.494.num.2. & dec.443. R. Ponte cons.19.num.4.lib.2.Theodor.alleg.69.nu. 5.Ganauer.dec.28.num.13.Crass.except.16.num. 49. decisum refert per R.C. idem Marin. in d. dec.443.num.3. & ad dec.493.nu.5. Nos ad Ronit.d.cons.60.num.6. Idem Marin. arrest.R.Cam. 705.Guttier.qu.5.num.51.lib.4. R.Capyc. Latr. consult.38 n.56.57.58.59. Infra nu.52.

Secus dicit Alfar.sup.nu.13.fol.109.

46 Sed in nostro Tribunali Regiæ Cameræ, cuius stationes, & officia tam diligenter, & ordinatè reguntur, vt omni remota confusione, quod ex vna statione debetur, rectè possit cum eo, quod alia statio debet, compensari, Affl.dec.192. R.Capyc.Latr.consult.38.num.5. seqq. vbi subdit posse debitorem collectarum cum Fisco compensare ex Luca de Penna in l. obsistere. in fin.C.de annon.& tribut.lib.10.

47 Verum compensatio non admittitur de credito feudatarij cum Fisco, cui debet soluere releuium. R.Marin. arresto.687. Sed quod fiat non sortis,sed ad impediẽdum cursum vsurarũ, R. Reuert.& R.Marin.dec.443. & arr R.C.721.

48 Debitor Vniuersitatis cum ea non compensat, maximè stante pacto soluendi remota compensatione. Andreol.contr.215.

49 In Regno nostro non fit compensatio contra Vniuersitatem, nè ex compensationibus impediantur solutiones fiscales, ad quas Vniuersitates tenentur, ex pragmat. D.Beltran. 18. tit. de admin str. Vniuers. Vnde secus esset, si Vniuersitas introitus sufficientes haberet, ad soluenda onera fisci,&alia. Rodoer.cons.45.n.81.

50 In debito ex causa Tributorũ nõ fit. l. in ea. C.de compens.Publicę annonę,l ob negotium ff.de

51 cõpensat.Fontanell.dec.466.n.16.Ex causa decimarum, ex causa Victuali, frumentaria, collectarum. Sabell.§.compensatio,num.22. Bersan. de compensat.c.2.q.2. num.12.ac q.9. D.Guttier. q.2.lib.2.q.14.num.58.lib.3.q.1. num.71 seqq.lib. 2. D.Constantin.ad stat.Vrb.st.t.60.num.278. fol. 522. Solorzan.de iure Indiar.tom.2.lib.1. c.10.d num.70.Balmased.de collect.q.110. Borcholt.de compensat.c.5. Trentacinq. var.tit.de compensat. r.f.1.num.11.Peregr.de iure fisci lib.6.tit.7.n.15. Tom.V.

Culac.obseruat. lib.2.c.13. Moneto de decim.cap. 9.n.137.Tholos.syntagm.lib 21.c.22.nu.2.

52 Nisi ageretur de euitando cursu vsurarum. Tyndar.de compensat.art.5.num.39. R.Marin.ad Reuert.dec.443 num.2. Manfrell.ad Capyc.Latr. dec.124.nu.22.Diximus sup.nu.45.

53 Licet aliqui dicant non fieri compensationem ad præiudicium creditoris hypotecarii creditoris. Franch. dec.55. Salgad. labyr. cred.t.par.2. c.3. num.50. seqq. & latius cap.28. à nu.25.p.2.Rocc.de decoct.mercat. not.100.num. 300.seqq. Gizz.ad Capyc.Latr. dec.25. num.2. Rota dec.473.nu.23.24.p.9. Tonnut.resol.158.in fine.p.2. Amo ca de priuil.cred.reg.3.ampl.64. Vrceol.contr.61.nu.19. Nos ad Ronit.cons.60.num. 24.lib.1.Mans.consult.200.nu.47. Plures apud Giurba obs.106.nu.4. DD. apud Sammiat.contr. 29.nu.8.12.13.Castill.contr.tom.4.c.4. num.117. seqq.Salgad.labyr.p.2.c.3.nu.31. & seqq. Vrceol. consult.61.nu.19.20.Maxime si creditores præuenissent cum sequestro,ibid. Rota Gen.dec.190. nu.10. Diana tom.6.tract.3.r sol.153 seqq.Carlenal.de iudic.tit.3.disp.27. Salgad.labyr. p.2.c.28. à nu.34.Andreol.contr.219.nu.2. Cancer.p.2.c.6. nu.38.Larath.cons.39. nu.11.12. Anna alleg.80. nu.8.Cyriac.contr 124.num.3. Noguerol.alleg.11. nu.139.Ricc.ad Franch.dec.53.Magon.dec.Luc.1. nu.25.Castill.tom.4.contr.40.nu.117. Costa de retrotract.ces.5.c.9.nu.12. R.Marin.ad Reuer.dec. 443.num.4. Andreol.contro.219.Posth.resol.in l. 221.Crespi obs.116.à nu.92.in 2.edit.& alij relati per Olea de cess.tit.6.q.11.n.27.

54 Et quod fiat parte opponente,relati per Castill.lib 4.c.40.nu.110. Vrsill.ad Affl.dec.121.nu. 1.Ladeb.cons.164.Larath.cons.39.nu.10. Gizz. ad Capyc.Latro d.decis.25.nu.5.seqq.Staib.resol. 80.nu.7.Andreol.contr.219. n.7.8. Posthius resol. 221.nu.10.Rota dec.183 nu.3.p.9. Dunozet.dec. 291.nu.4.seqq.Andreol.contr.219.nu.3.6.7.

55 Tamen in contrarium est verius,& sic quod fiat compensatio in præiudicium creditoris hypotecarii creditoris anterioris sui crediti, quod compensare intendit, Scacc.de commerc.§. 2.gl.5.à num.424.seqq.Gait de cred c.4.q.7.à nu. 356.DD.apud Roccum de decoct. Mercat.not. 100.nu.598.seqq.Gratian.disc.948.nu.1. Ansald. de commerc.& mercat.disc.93.nu 26.Olea de cess. iur.su .tit.6.q.10.nu.10. & 27. Andreol.d.contr. 219.nu.1.Carlenal.de iudic.tom.2 lib.1.tit.3.disp. 27.nu.2.7.Capyc.Latro dec.25.nu.27.seqq. Giurba obs.106.nu.8.seqq.Merlin.de pign. lib.2. q.33. in fine,P.Affl.contr.28.num.49.& c.41.seqq. Lucas de Franchis dec.52.nu 2.Card de Luca tom.2. de regal.disc.26.nu.7.d disc.116.nu.2. & tom.8.tit. de debit.disc.46.num.12.de dote disc 161.num.39. Gob.consult.130.num.10. R.Marin.ad Reuert.dec. 443.nu.5.6. Rocca disp.147.Vrceol.consult.61.nu. 26.Vbi,vt fiat ante inhibitionem, & sequestrũ, Rota dec.107.num.10.post Merlin.de pignor.

56 Maximè data bona fide debitoris, Sanminiat. d.contr.29.nu.9.& 10.& contr.33.nu.31.& contr. 29.nu.15.Card.Luca de regal.disc.26. nu.7. disc.

116.nu.2.de dote disc.161.nu.39.de cred.disc.40. nu.7.Rodoer.cons.45.num.42.seqq.Ansald.de commerc.& mercat.disc.93.n.26.

57 Et cum opponitur ipso iure, & facto, & ab instanti debitum opponentis perimit, & extinguitur, *Gratian.cap.728.num.6.* Capyc. *Latro dec. 25.nu.29.Giurba obs.106.num.15. Posthius resol. 121.nu.13.Salgad.d.c.28.n.21.22.Rota dec.370. na.2.p.17.*

58 Ideo si statim estinguitur nomen debitoris, resoluitur hypoteca creditoris anterioris, *Orthoboa.dec.55.num.13. Merlin.de pignor.dec.107. Carlenal.d.c.18.num.11. Luca ad Franch.dec.53. nu.3.Galeota contr.63.n.10.11.lib.2.*

59 Et sufficit factum tale proponere, ex quo implicitè resultet compensationis exceptio, nã non est necesse specifice opponere compensationem, *Bar.in l.1.n.6.de except.Franch.dec.527. nu.7.Capyc.Latro dec.25.num.26.* Rouit.*cons.60. n.4.lib.1.Galeot.d.contr.63.n.10.*

60 Immò vbi debitoris damnum, & præiudicium imminet, ipso iure, & absq; facto hominis, fit compensatio, *Scacc.de commerc.d.gl.5.n.436. Gait.d.q.7.nu.358.Valenz.cons.78.num.37.lib.1. Hodiern.ad* Surd.*dec.117.n.6.19.Carlenal.d.disp. 27.an.4.Nig.de except.c.13.§.13.num.11.Rota dec.409.na.27.p.9. Capyc.Latro d.dec.25.nu.22. Vrceol.d.consult.61.nn.29. D.Card.Luca tit.de deb.& cred.disc.46.num.15. Nos ad Rouit.d.cons. 60.na.3.lib.1.*

61 Nec obstat, quod creditor anterior præferatur posteriori, quia limitatur quoad nomen ipsius creditoris, qui ex alia causa esset debitor sui debitoris, sed in suo nomine præfertur ex vi compensationis, anteriori creditori, nullo adhibito hominis ministerio. *l.4.l.10.ff.de compensat.l.fin.*C.*eodem, Tindar.de compensat.p.1.art. 6.n.47.51.74.art.7.nu.27. Scacc.de camb.§.2.gl. 5.na.417.424.437.* Gait.*de credit. c.4.q.7 num. 355. Capyc.Latr.dec.25. nu.27.* Qui compensationem hanc admitti etiam voluit de fructibus cum interesse, & sorte ex *Osasch.dec.160.ad fin. Capbl.de baron.prag.1.nn.272.Escob.de ratiocin. comput.14.nn.7.Capyc.sup.n.27.29.*

Et quod admittatur compensatio dicunt etiã *Gratian.disc.948.nu.1.Thead.alleg.69. P. Affl. contr.28.nn.49.& contro.41 42.Ginrb. obs.106.* Sed his benè respondet *Salgad.sup.n.35.*

Quæ conclusio maximè procedit, vt non admittatur compensatio in præiudicium Tertij, quoties ille Tertius creditor petiit, sibi satisfieri super nomine debitoris sibi obligato, antequam opposita fuisset compensatio, *Nos sup. na.24.Vrceol.consult.61.n.20. Frances de Iatrus. q.33.n.8.9.Giurb.obs.106. n.12.* Sed P. *Affl.contr.41.nn.26.* conciliat has opiniones dicens illam *Scacc. & Carlenal.* procedere in casu, quo creditor anterior potest sibi satisfieri super nomine obligato, & affert eorum verba, scil. *Scacc. nu.436.* Et *Carlenal.nu.4.vers.sed in casu.* Et illã *Salgadi* procedere in nomine obligato decocto, prout processisse *dec.53.Franchis.*

62 Et contra patrimonium decocti, quod est multo amplius, hoc idem procedere voluerunt *Rota dec.183. & d.dec.409.p.7.P.Affl.contr.41. d.nu.26.D.Luca ad Franch.de dec.53.num.5.Vrceol.consult.10.n.2. cons.61.num.1. Salgad labyr. p.2.c.3.num.33.& seqq. Manfrell.ad Capyc.Latr. dec.124. num.18. Scacc. supra num.436. Rodoer. cons.45.ex n.6.*

Quid quid dicant *Rota Gen. dec.8. num.15.* Rocc.*de decoct.not.100. num.305.seqq.* vbi decisum refert multoties. *Racca disp.147.* nam ita semper decisum, & practicatum refert *Giurba d.obs.106.in fine,* eadem Rota apud Cenc.*decis. 160.nu.12.dec.168.an.6. Posthius resol.121.num. 31.Vrceol.d.consult.61.n.21.seqq.*

63 Non procederet hæc opinio, si creditum compensandum superueniat post detectam, vel suspectam decoctionem, nam tunc quidquid agitur nullum, & irritum est, *Card.de Luca de regal.disc.26.n.6.*

Secus, si ante. *l.4.vt supra Concin.dec.1659. num.2.seqq.DD.sup.citati.*

64 Procedit compensatio licet talis debitor, & creditor sit creditis inuolutus, nam licet illi soluere donec fiat Iudicis inhibitio, *D.Gob.consult. 89.an.7.D.Luca de dote disc.85.an.6.*

65 Et fit compensatio licet creditum sit ipsi debitori cessum, nam statim ac in sua persona peruenit fit compensatio, *l.in rem 18. ff.de compens.Amat.res.17.nn.6.Olea de cess.tit.6.q.11.nn. 33.Vrceol.consult.61.nn.40.Rota dec.386. nn.21. p.16.Gob.d.consult.130.*

66 Quod non admittatur compensatio in præiudicium aliorum creditorum anteriorum, quando quis est debitor alicuius decocti, vel proxime decocturi, *Vrceol.consult.61.lib.2. Rota p.19. rec. dec.183. dec.409.num.19.seqq.* post *Merlin.de pignor.dec.107.nn.10. Franch.dec.53. D.*Guttier.*de compens.l.q.18.an.44.lib.1. & nu. seqq.& num.91.seqq.Cancer.var.lib.2.c.6.nu.83. Castill.contr.lib.4.c.4.nn.111.Rota dec.701.* post Farinac.*Noguerol.alleg.11.na.139. Ann.alleg.80. nu.8.Salgad.labyr.p.2.c.19.na.34. & p.3.c.3.ex num.31.& c.28.ex nu.25. Marin. ad Reuert.dec. 443.nu.5.Rota* post *Cenc.de censib.dec.160.num. 10. Andreol.contr.219. Rodoer. cons.45. num.48. Card.Luca de regal.disc.26.nu.7.disp.116. num.2. de credit.disc.50.nn.3.P.Diana tom.6.tract.3. resol.123.& seqq.Giurba obs.106. Nos d.cons.60. num.24.*

67 Licet contra dicat *Idem Diana p.3. tract.3. res.10.* Vbi etiam si haberet iure depositi. Intelligendo tamen de debitis tantum personalibus, & non habentibus specialem hypotecam, aut pignus, & *p.11.tract.3.resol.23. & p.3.resol. 80.Carlenal de iudic.lib.2.tit.3.disp.27. Bersan.de compensat.c.3.qa.10. Merlin. de pign.lib.2.tit.1. q.23.num.13.Olea de cess.iur.tit.3.qu.9.num.11. Theodor.alleg.69.P. Affl.contr.28.nn.49.contro. 41.42.Luca ad Franch.dec.53.ex nu.22.Manfrell. ad Capyc.Latr.dec.25.nu.16.& dec.124. Idem Reg.Capyc.Latr. dec.25.num.27. Scacc.de commerc.*

merc.§.2. glos.5, num.424.Gan.de credit.c.4.q.7. num.355. Card. Luca de credit.disc.46. num.12. disc.48.nu.6.de regal.disc.26.num.1. disc.116. nu.2.Rossign.de camb.2.disp.3. §.13.num.3.Saminiat. contr.29.nu.9.seqq. Posth.res.121.num.21.Z moran.de compensat.disp.8.c.6.Onat.de contract.tom.2.tract.3.disp.8.sect.8.Gibalin.de Vniuers.negotiat.tom.2.lib.5.c.2.art.9.Balduc. ad Ramon.cons.36.

68 Dicunt aliqui hoc non procedere, si adsit antea denunciatio, *Franch.d.dec.53.Reg.Capyc.Latr.dict.dec.25.Marlian.dec.31.*

69 Vel quando petitum fuit sibi satisfieri super illo nomine, quando de compensatione fuit oppositum, nam sicut soluere non poterat, ita, & non compensare. *Gizz.ad Capyc.Latr.d.dec.25.num.3.4.Staiban.res.80.n.9.lib.1.*

70 Sed contra dicit *Luc.ad Franch. d.dec.53.n.4.* Illa ratione, quod sicut contra cedentem intrat compensatio, ita contra Cessionarium, *Mansell.ad Capyc.Latr.d.dec.25.n.18.*

71 Haud refragante cessionis denunciatione. *Afflict.contr.28.nu.35.47.54.Berinz.de claus.claus.29.gl.7.nu.24.*

72 Aut partis debiti solutione absq; protestatione, aut pro residuo impediatur, quominus cōpensatio opponi possit. *Olea sup.n.29.*

73 Sed prima opinio, quod post denunciationē non possit fieri compensatio, verior est, quia tertius ille creditor prius petierat super eo debitoris nomine sibi satisfieri, quā opposita fuisset compensatio, *Sess.de inhib.c.§.7.c.5.nu.10.11 Capyc.Latr.dec.25.nu.28.Thes.dec.221.Laderch.cons.164.nu.9.* Et ita accipienda sunt, quæ dixit *Rota Gen.dec.190.Roderic.de annu.redd. lib.2.qu.19.nu.5.* insequentes *Franch.dec.53.Asin. de execut.§.7.c.65.*

74 Igitur sicut soluere non poterat, ad *tex.l.3.C. de nouat.* sit nec compensare, quia soluere dicitur. *l.si peculium.§.1.ff.de stat.liber.l. Iuli.uni.ff. de condit.& demonstrat.l.solutionis.ff.de solut. l.si debitor, ff.qui potior. in pign.hab.hab. Rouit.cons.71.nu.10.lib.2.Cartar.dec.93.nu.18.Crass.except.16.nu.9.Capyc.Latr.dec.25.nu.50.* Nam vt diximus *sup.* à pari procedunt compensare, & soluere, *Decian.cons.4 nu.19.in 5. Surd.dec.117.nu.1. Rota dec.8.nu.20.dec.16. nu.6. dec.26.num.32. dec.214.num.5.p.1. Rota Gen.dec.104.num.3. Tiraq.2.de retract.§.3.gl.3.* Cum sit solutionis species, *l.si debitor, ff.qui pot or.in pign. hab. Surd. cons.112.num.58. Roman.cons.6.num.16.* Immo vero solutio, *Turret.cons.45.nu.37.tom.2. Crass. except.16.nu.12.*

75 Nam qui compensat omnino numerat, & soluit, & si non naturaliter, saltim ciuiliter, quę ciuilis numeratio tantum operatur, quam naturalis, *arg.l.adoptio, ff.de adopt.l.filio, ff. de liber.& posth. Aret.de fideiuss.sect.10.c.p.9.* Ac contra executionem, *Paz.tom.1.temp.3.num.8. Azeued.l.1.nu.129.tit.21.lib.4. Valenz. cons.183. nu 38. Parlador.lib.7.quotid.c.fin.p.5.§.11.num.30. Roderic.de execut.c.6.n.8.*

Quo ad has conclusiones remittimus *DD.* Lectores ad scripta per *Nos ad R.Rouit.cons.60 num.24.& seqq.lib.1.*

76 Admitti debet compensatio, quamuis creditor moratoriam à Principe reportasset. *Caln.n. de aquit.c.107.nu.19.seqq.lib.2.Gob.sup.n.23.*

77 Compensatio, vt diximus *sup.num.39.& 40.* fit ipso iure ad impediendum cursum vsurarum, sed regulariter non fit ipso iure, sed debet opponi, *Surd.dec.191.num.14.& cons.87.nu.24.& cons.246.nu 28.R.Capyc.Latr.consult.86.n.37.Larrea dec.87.Cels.dec.317.nu.4. Ansald.de commerc.& mercat.disc.93.num.24. Cortiad.de iudic.tom.2.disp.27.n.5.*

78 Quæ oppositio fieri sufficit proponendo factum tale, & ex quo implicita resultet compensationis exceptio, *Rouit.cons.60.num.4.lib.1. Rodoer.cons.45.num.25. Giurb.obs.106.num.22. Hodiern ad Surd.dec.117. num.21. Franch. dec.527.num.7.D.Galcot.contr.63.num.10.lib.2.Capyc.Latr.dec.25.n.26.Ansald. dict.disc.93. nu.27. Nos infrà nu.105.*

79 Quod est intelligendum, nisi in iudicio deberet opponi, vt requiritur in compensatione necessaria, secus in voluntaria, *Bers.n. de compensat.c. q.6.num.51.& qu.7. Ricc. collect.1183.Salgad.labyr p.2.c.28.à n.9.& 21. Giurb. obs.106.num.* Vbi an singulis annis, mensibus, & diebus.

80 Datur etiam compensatio non præcedente oppositione, si adsit æquitas, vt si id emergat in damnum cęterorum creditorum debitoris non opponentis, benè *Merlin.de pignor.lib.5.qu.6.nu.13 sqq.*

Et quando fit ipso iure, si per errorem sit omissa exceptio compensationis, habet, non opponens condictionem indebiti, *Olea de cess. iur. tit.6. qu.11. num.31. Ansald. de commerc.& mercat. disc.93. num. ex l. si ambo, §. si quis igitur, ff.de compensat.l.30.40.§.si p rs. ff. de condict.indeb.l.quod dicitur, §.penult.ff.de impens. in reb.dotal.fact. Faber lib.12. coniect. c.9.* Dicemus *infrà n.*

Sic fit ipso iure vsque ad concurrentem quantitatem à creditore petitam, & pro rata impedit cursum vsurarum, quando creditor potest petere sortem, *Rot. post Merlin.de pign. dec.47.n.6.& 9.*

Vnde in censibus non fit ipso iure, sed post oppositionem, *Rota d.dec.47. num.7.* Secus si census esset redimibilis, *n.8.*

Etiam in dote fit ipso iure ad impediendum cursum vsurarum, *Rot. post* Merlin.*sup. dec.74. num.25.*

Quod possit fieri compensatio vsque ad concurrentem quantitatem petitam à creditore dicunt *Roderic.de execut.c.6.num.8. Decian.cons.4.nu.30.lib.5.Peregr.cons.107. lib.2.* & obligationem tollit, *Ososcb.dec.92.nu.10. Manent.dec.18.nu.8.*

Et licet quis non cogatur recipere creditum diminutam, *l.Tutor, §.lucius, ff.de vsur.l.fistulas, §.qui fundum, ff.de contrab.empt.l.quidam astima-*

ne-

uerunt, ff. si certum petat. Gomez var. tom. 2. cap. 10. nu. 2. Escob. de ratiocin. lib. 2. c. 14. nu. 15. Gratian. disc. 105.

Ita nec ficta solutio, quæ compensatio est. *Gratian. d. disc. 105. nu. 10. disc. 224. n. 23. 24. 36.* Nisi residuum conferat, *Gratian. disc. 722. n. 49. Ladereb. cons. 164. n. 10.*

Tamen hæc non procedunt in compensatione, quæ minutatim fieri potest, *l. etiam, l. inuicem, C. de compensat. Surd. cons 187. num. 9. Capyc. Latr. dec. 25. num. 39. Gratian. disc. 749. nu. 6. Asin. de execut. §. 7. c. 167. Costa de ration. rat. q. 65. n. 5. 6. 7.* late *Giurb. obs. 106. n. 16. seqq.*

81 Sic compensatio non fit ipso iure, sed debet opponi ab homine. *Honded. cons. 38. nu. 15. seqq. lib. 2. R. Marin. ad Reuert. dec. 443. n. 5. Beninten. dec. 37. Rocca disp. 146. Staiban. res. 80. num. 7. D. Scoppa ad Fab. in C. lib. 1. tit. 9. expl. 11. num. 4. Card. Luca de dote disc. 99. nu. 3. de credit. disc. 46. num. 14. seqq. Ricc. coll. 1183. Couar. c. quamuis p. 1. §. 4. d. nu. 18. de pactis in 6. Salgad. labyr. p. 2. c. 28. d. nu. 9. & 21.*

Sic habet locum ab eo tempore, quo partes voluerunt. *Gratian. disc. 728. num. 6. 7.* Vbi quod sufficit extraiudicialis declaratio. *Posth. resolut. 121. nu. 23. Rota dec. 199. nu. 3. tom. 2. p. 4 rec. Dunoz. iun. dec. 291. nu. 4. dec. 391. n. 1. Bich. dec. 177. nu. 10. D. Card. Luca de cred. disc. 46. n. 13. D. Saminiat. contr. 29. n. 3. contr. 33. n. 13.*

82 Prout est in censu, in quo non admittitur compensatio ipso iure, sed solum facta oppositione, *Peregr. cons. 107. nu. 3. lib. 2. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 18. num. 9. seqq. Cenc. de censib. q. 88. num. 6.* Ea ratione quia in extinctione census requiritur intimatio creditoris, tum oblatio pecuniæ censualis, sed oppositio necessaria videtur, quæ loco oblationis deseruiat, *Merlin. de pignor. lib 5. tit. 1. q. 6. 12. Vrceol. consult. 61. nu. 14. 27. vol. 2. Rota post Merlin. de pignor. dec. 46. nu. 6. seqq. Rota p. 13. rec. dec. 435. Bich. dec. 380. nu. 24. seqq. & dec. 405. num. 9. seqq. Rota p. 17. dec. 272. nu. 26. seqq. p. 18. dec. 316. Vrceol. consult. 61. num. 14. seqq.* Dicemus *infra n.*

83 Sic est exceptio, non actio, & defensio. *D. Guttier. de compensat. lib. 1. q. 7. nu. 14. 22. q. 2. nu. 23. q. 16. nu. 44. lib. 2. Scoppa ad Merlin. contr. 24. nu. 12. lib. 2. Pacion. de locat. c. 42. n. 42.*

84 Sed esse actionem mixtum dicit *Bersan. de compensat. q. 3. nu. 13. c. 2. q. 40. nu. 4. Guttier. q. 9. nu. 2. lib. 5. q. 12. nu. 17. lib. 5. q. 7. nu. 24. lib. 1. q. 9. nu. 16. Donad. de renunciat. c. 4. nu. 87. & c. 32. nu. 162. 167. 168.*

85 Quod non sit exceptio, *Conciol. alleg. 23. nu. 43. Prat. disc. 6. n. 3. 5. lib. 3. R. Capyc. Latr. consult. 86. num. 37. Barbos. in l. si constat. C. de compensat. num. 10. seqq.*

86 Quod opponatur per viam retentionis. *Mansius consult. 409. nu. 21.* Dicemus *infra num. 385.* vbi de ratione.

In Mercatoribus compensatio fit absq; oppositione. *Rota dec. 183. p. 9. rec. Card. Luca de credit. disc. 46. nu. 15. Luca de pluralit. hom. in legal. cap. 7. n. 2.*

87 Compensatio ad euitandam moram, vel pœnam, fit ipso iure, etiam ante oppositionem, quando sumus in debito compensabili, in aliis verò casibus non fit ipso iure, sed opus est oppositione, nisi quis sit creditor, & debitor sui ipsius, non admittitur ad euitandam pœnam incursam, admittitur ad euitandam pignoris distractionem, *l. cum alter. 11. ff. de compensat. Rosit obs. 74. num. 4. seqq. Franch. dec. 527. num. 3. seqq. Surd. dec. 191. nu. 15. Affl. dec. 121. nu. 2. Gratian. d. disc. 728. num. 6. Luca de cess. iur. fol. 88. nu. 4. fol. 89. nu. 10. Ansald. de commerc. disc. 93. nu. 24. Rocca disp. 146. Marin. ad Reuert. dec. 493. num. 8. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de compensat. n. 24. Staiban. obs. 80. nu. 6. seqq.* si debitum est compensabile. *Card. Luca de dote disc. 79. num. 3. de credit. disc. 46. nu. 14. seqq. Donad. de renunciat. c. 30. num. 49. 51. 52. cap. 32 num. 133. Dondeus consult. 43. Doctissimus Dom. Vrceol. consult. 61. num. 29. Nos ad Rouit. cons. 60. n. 3. lib. 1. Saminiat. contr. 33. nu. 85. contr. 32. num. 31. Rota post Merlin. de pign. dec. 126. n. 16. R. Capyc. Latr. dec. 25. Rodoer. cons. 45. nu. 3. 4. 5. Rota dec. 409. num. 21. p. 9. rec. Card. Luca de camb. disc. 2. nu. 1. Hodiern. ad Surd. dec. 117. Valenz. cons. 78. nu. 37. Sabell. sup. nu. 2. D. Guttier. d. q. 6. num. 71. seqq. D. Petr. in rit. 166. num. 186. Prat. lib. 3. disc. 6. nu. 28. Nos ad Rouit. d. cons. 60. nu. 2. 10. D. Scoppa ad Merlin. contr. 24 num. 12. lib. 2. Ripol. var. cap. 7. nu. 324. 335. Capue. in sua praxi iudic. p. 3. c. 7. n. 16. Gait. de credit. c. 4. q. 8. num. 10. 16. Luca de cess. iur. q. 22. num. 6. Salg. labyr. p. 2. c. 28. nu. 21. Bonden. collect. legal. 43. nu. 26. Gratian. c. 356. nu. 22. Capyc. Latr.* vbi *Add. dec. 25 Bersan. de compensat. c. 1. q. 6. In pœna nu. 32. & seqq. D. Guttier. de compensat. q. 6. lib. 1. q. 29. num. 12. lib. 1. & num. 18. q. 4. num. 34. lib. 2. qu. 10. nu. 39. lib. 3. q. 14. nu. 46. lib. 3. nu. 32. lib. 5. q. 10. nu. 38. lib. 5. q. 17. nu. 25. lib. 5.* contra *Gaitã in tract. de credit. c. 4. q. 8. sub nu. 1016.* dicit *Barbat. de assist. gl. 4. num. 71. Aldersi. de symbol. contr. tit. 4. c. 10. n. 65. Luca labyr. cess. iur. via 38. n. 9.*

Et ad euitandam pœnam, vel interesse fit antè oppositionem, & post tempus deducta retrotrahitur, *Tiraqu. de retract. §. 3. gl 3. num. 4. Rolan. cons. 87. num. 27. lib. 1. Surd. de al. m. q. 42. num. 88.*

88 Maximè vbi creditum, & debitum dependet ex vnico contractum, *R. Capyc. Latro dec. 25. nu. 23. Pacion. alleg. 131. nu. 11. Hodiern. ad Surd. dec. 117. n. 19.*

89 In petitione hæreditatis non fit ipso iure, *D. Guttier. q. 6. nu. 18. lib. 2.*

90 Item ad impediendam caducitatem fit ipso iure, si emphyteuta debitor Canonis, sit creditor domini ex alia causa, in pari, vel maiori sũma, & paratus sit compensare, non obstante Iuramento, quando creditum compensandum est liquidum, vel potest in breui liquidari arbitrio Iudicis; Et consistit in genere, & quantitate compensabili, secus si in specie, vel è contra, vel alternatiuè, *Fulgin. de iure emphyt. tit. de solut. Canon. q. 1. nu. 300 seqq. Nos d. cons. 60. nu. 9. Ad-*

dit,

dit. ad *Affl. dec. 121. n. 1. Gamma dec. 91. nu. 2. Bersan. de compensat. c. 1. q. 6. num. 30. 31. Gigant. de pension. q. 92. num. 9.* D. *Guttier. d. q. 6. nu. 78. q. 4. nu. 30. lib. 2. q. 8. nu. 8. lib. 2. nu. 34. & lib. 2. q. 8. nu. 50. Rodoer. cons. 45. nu. 5. Donad. de renunciat. c. 30 n. 49. Nos ad Ronit. cons. 60. n. 9. lib. 1.*

91 Et quando fit ipso iure, non obstat replicatio partis aduersæ, *Bersan. c. 1. q. 9.*

92 Emphyteuta, qui non est creditor Domini directi in quantitate æquali debito Canonis, non euitat pœnam priuationis, prætextu compensationis ipso iure, vel vbi creditor Canonis consistit in specie, creditum vero in quantitate, *Bersan. de compensat. c. 3. qu. 17. Fulgin. de iure emphyt. tit. de solut. Canon. q. 1. nu. 318. Castill. lib. 4. c. 40. n. 114.*

Admittitur compensatio meliorationis cũ deterioratione, in re emphyteutica, vel feudali, ad effectum euitandi caducitatẽ, ex capite deteriorationis, vbi agitur de eadem emphyteusi, vel feudo, secus si de diuersis. *l. si negotia, in fine, ff. de negot. gest. s, l. de illo, ff. pro socio. Ludon. dec. Luc. 8. nu. 12.* Ciarlin. *contr. 2. num. 67. contr. 52. nu. 53. seqq. D. Guttier. q. 8. n. 20. lib. 2.*

Et semper meliorationes compensantur cum deteriorationibus. *Idem D. Guttier. lib. 2. qu. 17. nu. 63. Gallus de fructib. disp. 13. nu. 74. Peregr. de fideicom. art. 50. num. 79. Angelis de expens. & meliorat. art. 7. n. 6. art. 13. nu. 3. 4. art. 21. n 58.*

93 Sed quod semper fiat compensatio ipse iure statim ac cepit hinc inde deberi, tenet glossator Martinus *contra Azor. in rubr. C. de compensat. num. 13. Tindar. de compensat. art. 6. num. 51. seqq. art. 7. num. 27. Scacc. de commerc. §. 2. glo. 5. num. 431. seq. Trentacinq. res. tit. de compensat. res. 1. num. 24. R. Ponte cons. 75. num. 17. lib. 1. Affl decis. 121. Ronit. cons. 60. vol. 1.* decisum refert, & *cons. 71. num. 9. vol. 2.* vbi nostra *addit.* R. Capye. *Latr. dec. 25.* vbi decisum refert. *Rota post Merlin. de pign. dec. 124. à num. 15. Merlin. ibid. lib. 5. q. 6. Ciarlin. contr. 36. num. 20. Rodoer. cons. 45. nu. 5. seqq.*

94 Sit ipso iure compensatio expensarum, alimentorum in operibus præstitis. *D. Gutter. lib. 1. q. 6. nu. 89. q. 23. nu. 21. lib. 4.*

95 Fit ipso iure in expensis factis gratia fructuum. *D. Guttier. d. q. 9. nu. 90.*

96 Item in expensis factis in eruditione pueri. *D. Guttier. d. q. 6. nu. 91.*

97 Item quando agitur de liberatione pignoris. *D. Guttier. d. q. 6. nu. 92.*

98 Admittitur ipso iure quando interesse debetur ex conuentione, vel promissione, Vel vbi par est creditorum conditio. In expensis factis in dote. Quando inest contractui, cuius causa sententia lata est. Quando oritur ex eodem contractu, ex quo agitur. Fit Ipso iure in fructibus ex pignore perceptis. Item in omni casu, in quo præiudicium infertur creditoribus, si ipso iure compensatio non esset inducta. *D. Guttier. d. q. 6. num. 93. & seqq.*

99 Compensatio admittitur in omnibus actionibus, tàm bonæ fidei, quam stricti iuris. *D. Guttier. q. 1. num. 34. lib. 5.* & in alijs locis. *q. 20. num. 1. seqq. lib. 5. q. 1. num. 63. lib. 5. Hunn. lib. 4. var. res. ciuil. p. 9. tract. q. 2. Donell. comm. iur. ciuil. lib. 16. c. 15.*

100 Verum vt detur compensatio cum se ipso, requiritur bona fides. *Card. Luca de credit. disc. 48. nu. 5. disc. 49. num. 5. disc. 50. nu. 5.* Circumstantiæ excludentes compensationem cum se ipso. *Card. Luca de credit. disc. 46. num. 13. disc. 47. ex num. 14.*

101 Compensatio post oppositionem, ipso iure extinguit debitum antequam sententia feratur. *D. Guttier. q. 7. nu. 33. lib. 1. Donad. de renunciat. c. 32. num. 160.*

102 Quæ fit à lege, ipso iure non habet oppugnationem, secus illa, quæ fit per oppositionem partis. *D. Guttier. d. q. 7. nu. 38. Donad. de renunciat. cap. 32. num. 134.*

103 Quid fauore minoris. *Donad. d. cap. 32. num. 174.*

104 Fauore debitoris inducitur compensatio ex quocumque facto. *Ansald. de commerc. disc. 93. num. 27.*

105 Verum licèt compensatio fiat ipso iure absque oppositione, vt sup. Diximus, tamen debet opponi, vt de ea iudici constet, per modum denunciationis, quod fieri potest nedum expressè opponendo ipsam compensationem, sed & tacite, & virtualiter allegando factum, ex quo possit ipsa compensatio apparere, nimirum exhibendo instrumentum, quo constat, actorem agentem contra me, in decem, totidem mihi debere. *Franch. dec. 527. num. 7. R. Ronit. d. cons. 60. num. 4. lib. 1. Theodor. d. alleg. 69. nu. 1. Rodoer. d. cons. 45. num. 24. Ansald. de commerc. disc. 93. num. 24.* Diximus *sup. nu. 78.*

106 Sed debitum, & creditum mutuo non confunduntur in illis casibus, in quibus compensatio simpliciter prohibetur. *l. qui inuicem. 3. ff. de condict. indeb. Rodoer. d. cons. 45. nu. 47.* putà si sit data forma pro solutione. *Crass. de except. except. 16. num. 59. 77. Sanfelic. contr. 33. nu. 68.*

107 Pretij debiti per emptorem, an censeatur facta ipso iure, si ante emptionem acquisierat credita contra venditorem. *Card. Luca de empt. disc. 21. nu. 10.* Vbi remissiuè.

108 Admittitur compensatio existente pignore apud creditorem, quod ab eo distrahi posset, dicitur inducta ipso iure compensatio, ad euitandam pignoris distractionem. *Tyndar. de compensat. art. 6. num. 49. Barbos. in l. si constat. nu. 23. C. de compensat. Castill. lib. 4. contr. c. 40. num. 110. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de compensat. num. 24. & tit. de praescript. res. 1. num. 24. Bersan. c. 1. q. 6. num. 36. & c. 2. q. 33. num. 6. D. Guttier. qu. 24. num. 4. lib. 3.*

109 Compensantur ipso iure fructus ex pignore percepti cũ Vsuris, quæ tẽpore perceptionis fructuũ maturatæ sunt fauore pignoratarii, sed reliquum cedit in compensationem sortis. *Possbius de subhast. dec. 88. num. 24. Bersan. nu. 37. seqq.*

l. 26.

l.26. ff.de condit. indeb. Conciol.alleg.23. nu.39. Reuert.dec.443. Rouit.in prag.2. de censib.nu.30. Milan.dec.2. nu.63.64. Gratian.disc.794. Rota Rom.p.9.rec.tom.1.dec.211.num.14.15. Leotard. de vsur.q.27.nu.46. Costa de rat.rat. q.61. Merlin.de pign.lib.5.q.45.num.80. Olea de Cess.iur.q.10.tit.6.num.37. D.Petra in rit.20. num.12. Reg. Capyc. Latr.decis.130.num.1. Manfrell.ad Capyc. Latro decis.25.num.23. Vide *infra nu.296.seqq.*

Quod fructus pignoris in sortem computentur dicunt etiam *Tyndar.de compensat.art.3. nu. 8.* alias committitur vsura. *c.cum contra 6. de pignor.c.1. & 2.8.de vsuris Petr.Gregor. tract.de vsuris lib.1.c.9.num.1.Carlenal.de indic.lib.1.tit.3.disp.8.sect.3.num.20. Salas de contract.lib.tit.de vsur.s.dub.28.num.2. D.Guttier.de compensat.lib. 1.q.21.num.29.* vbi ampliat etiam in fructibus, qui percipi potuere, qui etiam estinuant sortem, quoties res, creditoris dolo, vel culpa pignorata fuit, ex *gl.& Abb. in c.1.de Vsuris.*

Sed compensatio repellitur quando creditor iurauit non molestare debitorem, nec in pignore, nec in pignoris fructibus, donec fuerit solutum, sed soluto debito potest repetere à creditore pignus cum fructibus, tam perceptis, quam percipiendis, ne fœnerandi detur occasio. *Abb.in c.ad nostram.de iure iur. D.Guttier.d.q.21.nu.39.*

Sic fructus percepti ex equo pignori dato ad Naulum, quatenus supra sumptus factos est locupletior, compensandi sunt, & in libello dicendum est fructus esse consumptos, venditos, aut comixtos, alias reus absoluitur. *Medic.de compensat.q.9.num.15.p.1. D.Guttier sup. num. 46.*

110 Vbi emptor percipit fructus ex venditione nulla, intrat compensatio ipso iure cum interesse pretij, pro quantitate excadente summam interesse. *R. Capyc. Latro decis.25. num. 20.*

Compensentur expensæ factæ infructibus colligendis cum ipsis fructibus. *Trentacinq.var. tit.de compensat.num.24. Bersan d.r.1.q.6. nu.48. & c.2.q.19.* Dicimus *infra.*

111 Fit compensatio Vbi agitur sola facti veritate inspecta. *Card.Luca de credit.disc.47.num.1. Bersan.c.2.q.41.n.11. Hector.Felic.alleg.26. nu. 10.p.3.Osasch.dec.1.num.27.*

112 Fit compensatio fructuum cum interesse, & meliorationibus, non tamen cum sorte. *Manfrella ad Capyc. Latr.dec.25. num.24. Muta dec.84.num.20.*

113 Fit interesse cum interesse, vsurę cum vsuris. *Medic.de compensat.p.1.q.50.num.1.* Fructus cum vsuris. *Fab.in C.lib.4.tit.23.defin.14. nu.3. & lib.4.tit.18.defin.5.nu.10.*

114 Compensatio ex æquitate introducta est, *l.etiamsi, C.de compensat. l.neque scriptura, C.eod.* nam illa lites compescit, dirimit inanes circuitus, incommoda debitoribus lauat, & fit per pauciora id, quod fieri deberet per plura, cum maximo damno, & incommodo debitorum. *Brunem.in d. l.etiam,nu.1. ff. de compensat. Bersan.d.qu.1.nu.26. D.Guttier.qu.3.n.40. lib 1. qu.7.n.47 50.q.12.n 14.lib.5.*

115 Et debitori magis interest compensare, quam soluere, *D.Metius obs.149.nu.21.D.Samigniat.contr.32.num.28.Olea de ceff.iur.tit.7. qu.4. num.fin.* Sic melius incumbere rei, quam actioni, *l.minus.ff.de reg.iuris,Gratian.disc.546.n.17.* Et melius rem habere, quam petere, *Barbosa axiom.146.n.2.*

116 Et qui compensat vtitur in alium eo iure, quo alius erga se vtitur, *Castill.quotid.lib.4.cap. 40.n.71.Bersan.sup.n.28.*

117 Æquitas facit, quod licet aliqui dicant, quod qui negauit debitum, si conuincatur non possit opponere compensationem, *l.vlt. C.de compensat.Costa de rat.rat.qu.61.nu.11.Farinac.repert.iudic.qu.36.num.10. Masull.ad Capyc.dec.167.nu.1. Amat.dec. March.24. num.43. DD apud Guttier.qu.24.nu.6.lib.2.*

Licet alii distinguant, vt debitor conuictus de mendacio per testes, non possit, secus per ipsius confessionem, *gl.in l.fin.verbo conuicta, C.de compensat.Caluin.de æquit.lib.3. c.222. nu. 96.Medic.de compensat.p.2. q.31.nu.30. Masull. ad Capyc.dec.167.nu.1.Gulielm.de Ludo sing.96. D.Guttier.q.24.n.22.lib.2.*

Tamen communiter sententia est, vt quomodocumque sit conuictus, gaudet compensatione, *Caluin.d.c.222.num.7. Costa d. qu.61. nu.11. Bersan.de compens.c.3.q. 18.*

118 Nam de æquitate admittitur compensatio, quamuis alias non admitteretur, *Card. Luca. de regal.disc.106.n.5.*

Et vbi non admittitur compensatio, de æquitate datur retentio. *Card Luca de iudic.disc. 41.num.9.de credit.disc.60.num.8* Verum est differentia inter vtramque, nam compensatio extinguit debitum, et sic cursum vsurarum, secus retentio. *Card. Luca de cred.disc.163.num.8.* Dicemus *infra* vbi de retentione *n.385. & seqq.*

119 Agenti remedio restitutionis in integrum non obijcitur compensatio. *Medic.de compensat p.1.q.40.num.3.Vrceol.consul.79 nu.20. Bimius cons.319.num.29.vol.4. Burat.dec.277. nu. 10. D.Guttier.de compensat.lib.3.q.3.nu.29.*

120 Debitum vigore restitutionis in integram recte in compensationem deducitur, post restitutionem petitam. *Bersan.c.3.q.20. num.4.5. D.Guttier.q.24.nu.37.lib.2.*

121 Et repetens indebitum non excluditur per exceptionem compensationis. *Bersan.sup.nu.9. D.Guttier.q.9.lib.5.*

122 Cum Ecclesia dicatur mater æquitatis, contrà eam admittitur compensatio. *Fab.in instit.t.de action.§.in bonæ fidei.nu.17. Medic.de compensat. q.2.num.5.p.2.Niger.de except.c.13.§.10.num.4.* Quamuis ex quacumque causa lata fuerit sententia fauore Ecclesiæ, nam retardatur executio. *Bersan.de compensat.c.3.q.21.n.7. Nig.de except.c.13.§.10.num.6.* Idem in Prælato agente, occasione fructuum suæ, Ecclesiæ debitorum.

Nig.

Nig. sup. num. 7. Bersan. nu. 5. secus si sit debitum Prælati agentis. Brunem. in l. id, quod ff. de compensat. Salgad. Labyr. p. 2. c. 23. num. 98. Quamuis agatur de executione sententiæ latæ ad fauorem Abbatis, vel alicuius monachi eiusdem monasterij. Nig. sup. nu. 8. Bersan. c. 3. qu. 21. D. Gutier. lib. 2. q. 12. num. 9. seqq. & num. 36. 37. Et sic ipsa etiam compensat. Medic. de compensat. q. 2. nu. 5. part. 2. Bersan. d. q. 21. num. 1. D. Guttier. d. qu. 12. num. 39. 40.

123 Quæ conclusio supposita limitatur quo ad ea, quæ debita sunt Ecclesiæ, vt distribuantur in subleuandam necessitatem pauperum. Medic. de compensat. p. 2. q. 2. nu. 5. Quia gaudent priuilegio alimentorum. Boss. de alim. c. 19. nu. vl. Gratian. disc. 728. num. 36. Cizz. ad Capyc. Latr. dec. 25. num. 9 Surd. de alim. tit. 8. priuil. 53. nu. 6. Crass. except. 16. nu. 64. Bersan. nu. 10. 11. D. Gutier. d. q. 11. num. 31.

124 Limitatur 2. In Sacerdote petente decimas, nam ei non potest obiici compensatio. Fontanell. dec. 465. num. 22. Cauall. de cognit. per viam violent. p. 2. q. 1. nu. 37. Balmased. de collect. q. 110. num. 4. Gusman. verit. iur. 16. nu. 15. Barbos. in l. 3. num. 16. C. de compensat. Bersan. num. 12. D. Gutier. q. 14 lib. 3. & lib. 1. c. 12. num. 34. Vel in decimis debitis Ecclesiis. Rebuff. de sent. prouis. in præfat. q. vl. nu. 19. Scopp. ad Gratian. dec. 100. nu. 20. D. Gutier de compensat. tom. 3. q. 9. limita. 3. in decima Papali debita Cameræ Apostolicæ. Moneta de decim. c. 9. num. 172. Nig. de except. c. 13. §. 10. 11. D. Gutier. d. c. 12. num. 35.

125 Excommunicatus, & bannitus admittitur ad compensationem. Bersan. c. 3. q. 22. D. Gutier. q. 16. num. 44. seqq. lib. 3.

126 Conductor compensat pensionem à se debitam cum suo credito. Pacian. de locat. cap. 34. Bersan. d. c. 3. q. 23. vbi num. 12. limitat in debitore pensionis reseruatæ Clerico, pro alimentis. Anna sing. 101. Pascal. de patr. potest. p. 2. c. 9. num. 69. Affl. decis. 288. Franch. & Luca dec. 82. Capibl. de baron. prag. 8. p. 1. num. 282. Medic. de compensat. p. 1. q. 14. num. 5. Ciarlin. cautr. 36. nu. 23. seqq. Bich. dec. 23. D. Guttier. q. 9. nu. 10. lib. 4. Nos infra num. 193.

127 Limitat Bersan. nu. 13. si conductor promiserit soluere cum iuramento. D. Guttier. qu. 5. lib. 5. vbi tota materia.

128 Venditor agens ad pretium rei venditæ, rectè ei opponitur de compensatione. l. si ex venditione, C. de compensat. Card. Luca de empt. disc. 21. nu. 10. in fine. Secus in Fisco venditore. Bersan. d. cap. 3. qu. 24. D. Guttier. qu. 7. num. 21. seqq. lib. 4.

129 Debitori, qui soluit omissa compensatione, succurritur, vel per condictionem indebiti soluti, vel petitionem sui crediti, Bersan. c. 5. q. 1. num. 9. & q. 2. D. Guttier. q. 15. nu. 31. lib. 2. & latissimè q. 8. lib. 3. Ansald. de commerc. disc. 93. num. 23. Diximus sup. num. 40.

130 Sed aliquando cum potest petere quia præsumitur solutum debitum, si concurrant cum hac solutione aliæ coniecturæ. D. Rocca disp. 155. nu. 13. vol. 2.

131 Compensatio debet esse liquida, & clara, nam de liquido ad non liquidum non admittitur, Bart. in l. aufertur. §. compensatione. ff. de iure Fisci, Menoch. de arbitr. cas. 14. Scappuc. de Salnian. lib. 2. q. 4. nu. 5. Rota p. 3. diuers. dec. 253. nu. 3. 4. Gratian. disc. 492. num. 21. disc. 515. num. 35. seqq. disc. 948. nu. 5. seqq. 864. num. 22. Tusc. lit. C. concl. 489. 490. num. 54. seqq. Rota p. 9. rec. dec. 380. nu. 4. seqq. p. 14. dec. 244. Thor. in suppl. comp. dec. verb. compensatio fol. 95. Scoppa ad Merlin. contr. 24. num. 12. lib. 2. Ripol. var. c. 10. num. 354. Gratian. disc. 490. nu. 24. Amat. dec. March. 23. n. 7. Bersan. de compensat. c. 1. q. 4. nu. 13. c. 2. q. 2. nu. 25. & q. 3. Mansrella ad Capyc. Latr. dec. 124. n. 5. Duran. dec. 282. nu. 1. q. 5. nu. 1. D. Guttier. de compensat. lib. 5. q. 6. nu. 65. lib. 1. q. 5. nu. 54. qu. 9. nu. 68. lib. 1. q. 32. nu. 10. seqq. q. 27. q. 24. num. 11. lib. 2. q. 21. nu. 26. lib. 5. Zacchia de salar. q. 104. nu. 31. D. Prat. discept. 30. nu. 36. lib. 4. & com. 3. c. Larrea dec. 87. nu. 11. 30. Schifardegh. lib. 1. tract. 1. q. 60. D. Palma alleg. 113. nu. 33. & alleg. 185. nu. 8. & seqq. alleg. 186. nu. 19. 32. D. Tranchedin. consult. 103. nu. 49. Rosis obs. 74. nu. 19. seqq. lib. 2. D. Saminiat. contr. 32. num. 1. contr. 33. num. 85. D. Mansius consult. 637. nu. 3. Card. Luca de credit. disc. 46. nu. 5. disc. 128. nu. 7. Donad. de renunciat. cap. 30. nu. 52. Conciol. alleg. 72. nu. 66. Rota dec. 2. n. 2. post Maradei in praxi instr. & dec. 16. n. 8. Cels. dec. 337. nu. 8. dec. 337. num. 7. dec. 352. 356. num. 7. dec. 379. Mansius consult 616. nu. 25. Domin. Prat. discept. 21. num. 36. lib. 4. Rosis obs. 79. num. 19. obs. 83. nu. 45. Dom. Consiliar. Staib. resp. 80. num. 1. seqq. Monald. dec. 193. num. 10. Doctiss. Vrceol. consult. 61. n. 35. cons. 87. num. 13. cons. 89. num. 5. 12. 20. seqq. num. 3. Nos ad Rouit. cons. 60. num. 19. Thor. in supplement. §. compensatio. Mansrell. ad Capyc. Latr. dec. 124. n. 2. 4. 5. Idem Reg. Capyc. Latr. consult. 3. num. 15. 18. Domin. Gatta dec. 7. num. 40.

Quod creditum, quod petitur compensari debet esse æquè liquidum, Serafin. dec. 1455. nu. 4. Rota dec. 594 nu. 3. p. 1. rec. & dec. 380. num. 3. p. 3. rec. dec. 125. nu. 5. p. 4. rec. dec. 305. num. 4. p. 5. rec. D. Mansius consult. 637. num. 3. Conciol. alleg. 23. num. 19. Vbi etiam pro rata liquida, Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. q. 6. num. 56. Gratian. disc. 490. nu. 21. disc. 515. nu. 35. seqq. disc. 948. num. 5. seqq. Rota p. 9. rec. dec. 280. par. 14. dec. 144. Tusc. lit. C. concl. 489. 490. num. 54. seqq. Christin. dec. 38. 39. 40. vol. 3. Trentacinq. var. tit. de compensat. sup. D. Guttier. de cõpens. q. 31. n. 25. lib. 1. Roccus resp. 64. n. 8. lib. 2. D. Rosis obs. 74. nu. 19. Idẽ D. Mansius consult. 409. nu. 13. vbi num. 14. 15. 16. quamuis debitum sit ex vna, & creditum ex alia, consult. 465. num. 8. 9. 16. 17. 18. 19. D. Bonden. in add. ad Oter. de pascuis cap. 48. nu. 131. D. Constantin. ad statut. Vrbis tom. 1. fol. 194. num. 55. D. Saminiat. contr. 32. num. 1. contr. 33. num. 16. Andreol. contr. 398. num. 12. 13.

Ideò interesse incertum si debeatur à Iudi-

re decidendum non potest compensare, *Gratian. disc. 115. nu. 41. 42. disc. 490. nu. 23. 24. Fontanell. dec. 206. nu. 5. Staiban. obs. 80. n. 19.*

Sic contra mulierem creditricem dotis in bonis mariti defuncti, licet illa esse tutrix filiorum, & deberet reddere computa, non potest ex his computis illiquidis retardari solutio eius dotis, *§. taceat. l. vnic. C. de rei vxor. act. Vrsell. concluſ. int tom. 1. concl. 56. nu. 75. & seq. Hermosill. in l. 2. p. 5. gl. 3. 4. num. 58. Thes. q. 28. lib. 2. Andreol. contr. 187. nu. 7. & seqq. Escob. de ratiocin. c. 21. n. 27. & seqq. Costill. dec. 32. nu. 1. Iurisgl. dec. 5. nu. 9. Marsill. dec. 189. nu. 11. 12. Put. dec. 146. in fin. l. b. 1. D. Galeot. contr. 60. lib. 2. D. Ro. a consult. 21. nu. 19. Dom. Hodiern. ad Surd. dec. 184. num. 11. seqq. Fromb. dec. 642. num. 3. Canalc. dec. 219. Vin. dec. 317. lib. 2. D. Scoppa ad Gratian. dec. 179. nu. 20. D. Guttier. de compensat. tom. 1. lib. 3. q. 24. n. 21.*

Verum si creditum contra mulierem est liquidum admittitur compensatio, etiam contra dotem, *P. Affl. contr. 27. 28. Ant. Fab. in C. de rei vxor. act. defin. 4. 12. & seqq. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 12. nu. 43. seqq. Grotra. dec. 179.* vbi *Luc. & Scoppa, & disc. 119.* vbi *Luca. Bal. inc. ad Ramo. conf. 50. Sabell. §. retentio. n. 20.* Dicemus inf. à n. 207. & seq. & nu. 381. seqq.

Compensatio, de iure Brabantiæ admittitur de liquido ad illiquidum, *ex Christin. dec. 231. n. mer. 6. vol. 1. D. Gutti. r. de compensat. q. 12. n. 22. lib. 1.*

Compensatio hodie in Gallia non admittitur absq; rescripto Principis, *Duareo. ad tit. de compensat. c. 2. P. de Gregor. Syntagm. p. 3. lib. 21. c. 22. n. 10. Cuiac. ad lib. 4. C. tit. 31. Rebuff. tom. 1. in proem. const. 1. gl. 5. nu. 57.* post hos, & alios, *D. Guttier. q. 12. n. 51. lib. 1.* infrà octo dies, *Idem num. 50.*

Nec admittitur in Belgio sine rescripto Principis Mechliniæ, *Christin. dec. 232. n. 6. vol. 1. Zyp. notat. Iur. Belg. l. 4. C. de comp. Dessel. ad Zoes in §. bona fi. et num. 70. le act. D. Guttier. d. q. 12. num. 52.*

In Lusitania ad liquidandum debitum, cuius opponitur compensatio, conceditur terminus nouem dierum, quo elapso non admittitur *Ordin. Reg. Lusit. lib. 4. tit. 78. §. 4. Molina de iust. & iur. tract. 2. disp. 560. nu. 17. Barbos. in l. fin. num. 19. C. de compensat. D. Guttier. d. q. 12. n. 48.*

De Iure Saxonico datur terminus ad probandum, & liquidandum sex septimanarum, & trium dierum, quod tempus datur compensare volenti ad debitum liquidandum, *Berl. ch. tom. 1. concl. 21. nu. 2. & concl. 23. nu. 12. Onotom. in §. in bona fidei, num. 20. Instit. de action.* post, & alios *D. Guttier. lib. 1. q. 12. n. 49.*

Illiquidum dicitur, quod est liquidandum per testes, secus si esset liquidum per confessionem partis, nam tunc admittitur compensatio, *Cepoll. caut. 83. Maranta in praxi p. 4. dist. 6. nu. 3. Pat. Iordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 4. nu. 2. Christin. dec. 231. nu. 4. vol. 1. & dec. 38. num. 8. vol. 3. Sabell. §. compensatio, nu. 4. D. Guttier. q. 12. n. 31. lib. 1. Scaglion. in tit. 163. num. 55. Ronit. in rubr. pragm. de instr. liquidat. num. 3. Gaiter. in praxi Instrument. p. 2. rubr. 3. num. 7. Rosis obs. 74. num. 21. par. 2.*

Neq; competit retentio, *Card. Luca de camb. disc. 5. nu. 10.* Quando dicatur liquidum, vel illiquidum *de cred. disc. 46. n. 22.*

Admittitur etiam de liquido ad non liquidum, quando non liquidum potest liquidari intrà tempus concedendæ executionis, vel intrà tempus instantiæ, vel intrà duos menses, vel vbi est de proximo liquidandum, vel vbi potest liquidari per iuramentum in litem, vel vbi inter partes conuentum est, *l. fin. C. de compensat. Soccin. reg. 65. Menoch. de arbitr. l. b. 1. cent. 1. c. 5. 14. Anna alleg. 80. nu. 3. lib. 2. Rosis obs. 74. nu. 20. Staiban. obs. 80. nu. 13. seqq. Bisogn. alleg. 4. nu. 6. 7. Nos ad Ronit. conf. 60. nu. 11. lib. 1. Cyriac. contr. 44. t. nu. 16. Gizz. ad Capye. Latr. dec. 124. num. 6. Idem Capyc. Latr. dec. 25. nu. 37. Amat. dec. 24. num. 7. Hodiern. ad Surd. dec. 117. num. 13. Capyc. dec. 48. nu. 3. Anna consil. 62. nu. 5. Ludouic. dec. 38. ex nu. 19. p. 1. Manfrell. ad Capye. Latro d. dec. 124. nu. 6. D. Mansius consult. 465. nu. 23. 24. Angelis de confess. l. b. 2. q. 55. Sabell. sup. nu. 5. Anna alleg. 80. num. 3. conf. 101. nu. 1. Cyriac. contr. 441. num. 11. 16. R. Capyc. Latr. dec. 25. nu. 37. dec. 197. num. 24. Amat. resp. 17. nu. 10. Caluin. de aquit. c. 7. nu. 8. 9. Visconti. concl. verb. compensatio, Bers. n. d. qu. 3. nu. 5. 6. D. Guttier. d. q. 12. num. 19. 20. & qu. 27. R. Galeot. contr. 41. lib. 1.*

132 Immo facta liquidatione statim, & ipso iure resultat, & retrotrahitur non à die liquidationis, sed à die, quo cepit deberi, *Rota post Merlin. de pign. dec. 124. num. 21. Rodoer. conf. 45. num. 66. Staiban. d. obs. 80.*

Nisi creditum alterius esset liquidum per sententiam transactam in rem iudicatam, quia tunc non fit compensatio, cum debito non liquido, etiam si posset de facili, & breui liquidari, *Alex. conf. 93. 94. & 95. lib. 4. Thomat. dec. 17. num. 26. seqq.*

133 Secus si debitum iam esset liquidatum, & compensabile, & non fuit prius de illa cogitatum, nec reiecta, *Gratian. disc. 515. nu. 48. seqq. & disc. 660. num. 29. 30. Affl. dec. 121. Surd. dec. 191. Rota p. 3. diuers. lib. 2. dec. 253. dec. 257. lib. 3. dec. 324. Mart. Medic. exam. 60. cum add. it. Rota p. 10. rec. dec. 285. nu. 15. Pacific. de Saluian. iosp. 2. c. 2. num. 354. seqq. Tusc. lit. C. concl. 492. 495. Sabell. sup. nu. 7.*

134 De æquitate fit compensatio, *D. Guttier. q. 13. nu. 22. lib. 2. q. 21. num. 20. lib. 5.* Sic crediti experibilis in iudicio ordinario admittitur cũ debito executiuo, *Card. Luca de cred. disc. 60. num. 7.*

135 Sic quando creditum est liquidum non tantum post sententiam, & litteras compulsoriales, *Mans. consult. 465.* sed etiam post factam executionem potest opponi, *Bich. dec. 583. nu. 1.* vbi allegat *Ludouis. dec. 342. nu. 2. 3. Affl. dec. 121. num. 3. Surd. dec. 191. num. 7.* & alios, *Berson. de*

com-

compensat.c.2.qu.14.& q.40.nu.9. & c.4. q.1.2. D.Guttier.q.27.lib.1.qu.6.lib.5.q.10.n.29. lib.5. vbi limitat,& q.12.nu.37.& seqq. Rosis obs.74. nu.8.Surd.dec.121.Affl.dec.121.Card.Luca de regal.disc.106.num.10.de iudic.disc.41. nu.9.Cyriac.contr.224.nu.6.Asin.de execut.§.4.c.68.num. 10. post alios Manfrell.ad Capyc.Latr.dec.124. nu.4.Gatta cons.49.nu.45.

Et coram Arbitro.Bersan.sup.q.4. D.Guttier. q.21.lib.4.sed contra D.Guttier. q.13. num.29. lib.4.

Et coram Iudice delegato,Bersan.q.5.

136 Potest opponi in secunda instantia, & in executione,Magon.dec.Fl.42. nu.8. Pacific.de Saluian.inspect.5.c.1. num.97. Bersan. c.4 q.3.D. Guttier.q.9.n.32.lib.1.

137 Verum si compensatio opposita contra sententiam non esset liquida,& clara,sed requireret altiorem indaginem,vel probabilē disputationem,nam tunc sententia exequitur impartito termino super exceptione prædicta,l.fin.ff. de compensat.vbi Donel.n.7.8. Fab.in rational.ad l.si autem.8.§.si quocumq; modo, ff.de negot. gest. Boer.cons.14.in fine, Erring.de fideiuss.c.5.n.376. decisum refert Capyc.dec.167. num.8. R.Capyc. Latr.dec.124.nu.28. tom.2.& consult.30. lib.1. D.Maradei in praxi instrum.cap.4. nu.296. Staiban.obs.80.nu.31.& seqq.tom.1. Rosis obs 74. nu. 8.lib.2.Gratian.disc.515. nu.48.49. Mansini consult.465.nu.14.15.

Quid si post rem iudicatam ad esset appellatio, Surd.dec.191. & ibi Addentes, Salgad.de retent.c.9.num.6.p.2. Si creditum compensabile non sit liquidum, licet opponatur de nullitate sententiæ, non impeditur illius executio, per compensationem,Gratian.disc.515. nu.33.seqq. post Hond.cons.28.nu.49.lib.1. Staib.obs.80.nu. 31.seqq.

Vt melioramenta liquidentur terminus præfigitur; Causa expeditur elapsis terminis, & non probatis meliorationibus; De meliorationibus si non constet, nisi saltem in genere cautione suppletur, signanter lite pendente, Coccin.dec.726.num.2. & dec.1126.nu.1.tom.3. post mille dec. Rotæ Romanæ, Angelis de meliorat.art.22.nu.21.& seqq.

Sic compensatio admittitur quando creditum est liquidum pro rata, Conciol.allegat.23. num.39.D.Guttier.lib.2.q.4.

138 Admittitur etiam compensatio de summa illiquida ex facto,culpa, & recusatione negantis compensationem,quia dolus,& culpa nemini debet patrocinari,Mart.Medic.dec.100.nu.8, & seqq.cum addit.Ludouis.dec.342.n.3.4.

Nec retardatur executio,si talis exceptio opponitur in fine litis,Cels.dec.181.num.33.& dec. 233.num.12.& 13.

Sed facta tam in genere, quam in specie probatione, & melioramentorum liquidatione ante immissionem,seu reintegrationem, aut executionem,sunt melioramenta reficienda, cautione reiecta. de meliorationibus reficiendis. Rota rec.p.5.tom.2.dec.470.nu.7. & p.6.dec. 260.num.13.& p.16.dec.305.nu.1. & 9. & dec. 337.nu.5.

Et interim possidenti competit retentio. Rota rec.p.4.tom.2.dec.127.nu.6. & dec.217.nu.4. 5.& p.5.tom.1.dec.310.num.20. & p.6. dec.270. num.12.& par.7.dec.48.nu.12.& p.10.dec.113. num.5.

139 Compensatio admittitur etiam stante clausula: pacto indicato. D.Guttier q.12.nu.23.lib. 5.Card.Luca de regal.disc.106.num.4.D.Constantin.ad stat.Romæ num.353.fol.346.

140 Necesse est etiam, quod debitum sit purum.Vuessembec. in tit.ff.de compens.t.nu.7.Non autem alternatiuum, nisi prius facta electione, l.si debeas ff.de compensat.Fab.in C.lib.4.tit. 23. defin.6. num.4. D.Guttier. q 5. num.30. lib. 1.q.11.num.9.lib.1.q.20. num.47.lib.1. q.8.num. 35. lib.2.

141 Aut sub aliqua conditione, Medic.de compensat.p.2.q.30.num.36.Vrceol.consult.61.nu.34. lib.2. D.Guttier.de compensat.p.5.nu.55.& q.11. num.12.19. lib.1.& q.2.num.12. seqq.lib.5.Zacchiæ de Salar.q.104.num.10. D.Mansini consult. 100.num.44. limitat.n.45.lib.11. & consult.15. nu.11.d.lib.11.& consult.393.nu.31.

142 Siue in diem. l.quod in diem.ff.de compensat. Nam compensatio requirit debitum tempore compensandi verum, & exigibile, nec procedit vbi petitio, & exactio simul non competit. Thes.lib.4.qu.21. num.23. Zacchia sup. Rota dec.47.num.151.p.4.tom.2.rec.Vrceol.consult.61. num.34.Manfrell.ad Capyc.Latr.decis.124.nu.7. R.Capyc.Latr.consult.30.nu.9.

143 Nam pendente conditione, vel die solutionis debitor non est debitor. l.debitor. ff de verb.oblig. at l.cedere diem.ff eod.Thes.lib.9.q.21. nu.1.Bersan.de compensat.c.1.q.4. nu.16. D.Guttier.q.11.n.12.lib.1.q.20.n.101.

144 Nisi dies respiciat fauorē creditoris.Bersan. de compen.lib.1.q.2.n.27.& q.4. Guttier.q.26.n. 101.li.1. Et sit quoties humanitatis causa tēpus indulgetur solutioni,& miseratio nis causa dilatio conceditur debitori, iuxta tex.l.16.§.cum intra diem ff.de compensat.Cuiac.lib.3. qu. papin.in d.l. & sic decisum refert D.Maradei in praxi instrum. in tabula verb. compensatio.

145 Compensatio de incertis non datur. D. Guttier q.11.num.27.lib.1.& lib.2. q.8. num.37. lib.2.D.Mansius consult.616.num.25.& consult. 637.nu.3.Vrceol.consult.87.nu.13.

Sic non datur compensatio in debitis alternatiuis, quæ sunt: si debeam tibi decem, aut hominem alternatiue, & tu mihi simpliciter in alia decem tenearis, mihi aduersus te agenti, non potes conficere compensationem. Escobar de conf.ss. sollicitant.ad venerea.§.1.q.3.§.3.num.34. Fab.in C.tit.23. defin.8. nu.4. Bersan.de compens.t.c.2.q.4.nu.11.& c.1.q.8.nu. 16.& c.2.q.2.num.27. Tyndar.de compensat.art. 3.num.18. Mysing.in §.in bonæ fidei nu.26.Oinot. num.35.Pichard.nu.32,Instit.de action. post Hos,

& alios *D.Guttier.de compensat.lib.1.q.1.num.9. & seqq.* Vbi latè de hac quæstione.

Quid si promisi tibi Stichum, aut Pamphilum, tu è conuerso promisisti mihi Meuium, aut Sempronium, an in hoc casu admittatur compensatio, distinguunt *Medic.de compensat. q.12.num.1. Tyndar.art.3. num.18.* Aut apparet quod ad aliquem ipsorum spectat electio, & eo, cui electio datur inuito nequit obijci compensatio quod certum est, sed iste altero inuito rectè opponit compensationem. Sin autem de voluntate aduersarij nihil appareat, tunc potest obijci compensatio, Sed istorum opinionem benè impugnat *D.Guttier.d.qu.11. nu.24.* vbi dicit, & bene, quod quoties ex vtraque parte creditum est alternatiuum nequit compensatio dari, quia vtrumque creditum est illiquidum, & de illiquido ad illiquidum non datur compensatio, post alios *D.Guttier.sup.n.25.* Et *Nos* diximus *sup.*

146 Sic opus est, quod creditum compensandum existat tempore compensationis. *Mansius consult.74.num.7.lib.11.* post *Monac.dec.Luc.66. num.13.* Sic compensatio retrotrahitur ad tempus, quo quis est debitor, & creditor. *D.Guttier.de compensat.lib.3. qu.24 num.23. Luca ad Franch.dec.53.& in spicil.cess.iur.q.42.num.6. De Capyc.Latr.dec.25.nu.29. Vrceol.consult.61.nu. 8. Rodoer.cons.45.num.66. Censal.ad Surd.dec.29. num.11. dec. Luc.11. num.11. Rota decis.409 num.20.p.9.tom.2. Rota* post *Merlin.de pign.dec. 124.nu.29. seqq.*

147 Nam non compensatur quod non est quid compensandum. *Vrsell.conclus.78.num.24. Gratian.disc.745.num.55. Melius alleg.4.n.11. Ludouic.dec.Luc.17.num.31. D.Mansius consult.100. nu.58.lib.11.*

148 Nec admittitur contra actionem ad exhibendum. *D.Guttier.q.5.nu.60.lib.1.*

149 Nec datur in spolio. *D.Guttier.lib.1.q.5.nu. 61.& q.6.num.64. lib.5. Diana tom.6.tract.3.res. 153.156.157. Ayllon. ad Gomez. var. lib.2.c.7. nu.3, Conar. in c.quamuis pactum.p.1.§.4.nu. 16. de pactis in 6.*

150 Quod detur compensatio ad euitandam poenam spolij. *Marescot.lib.2.var.c.16.num.11. Nos ad Rouit.cons.60.nu.10.lib.1.*

151 Compensatio non datur cum credito prius existente tempore obligationis. *Card.Luca de credit.disc.163.num.6.de dote disc.59.num.3. Nos ad Rouit.cons.60.num.18.lib.1. Afflict.decis.381.nu. 3. Crass.except.16.n.30.* nam videtur renunciasse compensationi. *Castill.dec.181.n.5.6.*

Sed quando intret retentio. *Idem Card.de credit.disc.163.n.7.*

Sic requiritur quod creditum superueniat re integra. *Card.Luca de cred disc.50.n.4.*

Nam re non integra non datur. *Idem Card. de credit.disc.47.n.13.*

152 Sed quod non fiat compensatio quando sententia est lata vigore instrumenti censualis, *Donat.de renunciat.cap.32.n.199.*

153 Compensatur quod est debitum à Natura, quamuis peti non possit. *L.etiam.ff. de compensat. Arias de mesa var.lib.1.c.15.n.3. D.Mansius consult.100.nu.5. lib.11. D.Guttier.lib.3.q.21.n.11.*

154 Compensatio fundatur super æquitate, & ideò quotiescumque æquitas, licet alias de rigore admittenda non esset, admittitur, veluti si ageretur de summa illiquida ex facto, culpa, & recusatione negantis compensationem, quia dolus, & culpa nemini debet patrocinari, *Mart.Medic.dec.100.num.8.9. cum addit. Riec.coll.2885. Ludouis.dec.342. num.3. 4. Card.Luca de regal.disc.106.nu.5.*

155 Non tamen potest opponi post terminum susceptum ad soluendū, cum per susceptionem termini videatur compensationi renunciatum. *Addit.ad Ludouis.dec.342.num.6. Nig.de except.c.13.§.3. Ridolfin.in prax.p.1.c.8.num.236. Mart.Medic.exam.60.nu.3. Burto dec.144.nu.6. Vbald.dec.Rot.Rom.dec.233.num.9.com.1.* Licet contra sint *Marches.de commiss.p.1.§.1.fol.776. Capus.in praxi p.3.c.7.art.1.num.10.vol.1. Censal.dec.Luc.36.nu.5. Bersan.c.3.q.19. D.Guttier.q. 24.n.24.lib.2.*

156 Compensationem opponens censetur fateri debitum. *Boer.dec.14.num.17. Christin.decis.40. in fine vol.3. Leoncill.dec.ferr.30.nu.11. Surd.dec. 24.num.5.6. Rotà p.13.rec.dec.437.nu.3. D.Guttier.q.22.num.9.lib.1. D.Palma alleg.187.nu.38. 188.num.5.lib.2. Barbos.in l.diuortio.§.ob donationes.num.14. ff.solut.matrim. Rota dec.13. nu.9.& dec.16.nu.2.* post *Marad.in praxi instrum. Gelf. dec.317.num.6. Censal.ad Surd.dec.14.nu.3. Magon.dec.Flor.44.nu.8. Leoncill.dec.30.nu.11. Rota p.13.rec.dec.437.num.5. Sabell.§.compensatio num.5.in fine.§.exceptio.num.6.§.oppositio.nu.1. Melius ad Castill.de alim.c.67.nu.4. Afflict.contr. 28.num.9. Farinac.in repert.iud.etal.q.36.num.9. Bouden.collect.43.num.37. Ottobon.dec.16.nu.23. Merlin.dec.254.nu.2. Rocca dis p.155. nu.1. Posth.resol.102.num.5. Cibaldin.de Vniuersi negot.tom.2. lib.5.c.2.art.8.num.11. Bersan.de compensat.c.1.q. 13.num.14.c.4.q.1.num.10.c.1.q.20. nu.29.c.2. q.24.num.8. Napod.in consuetud contra instrumenta n.128. Bic.dec.166.n.2. Merend.contr.lib.5.c. 46.n.1.5. Molina disp.560.tri2 Barrell.in summa dec. p.2. tit.3.de confess.nu.288.* Licet contrà dicant DD. relati per *D.Guttier.q.21.num.2.lib.1.*

Benè petit declarare se non esse debitorem. *D.Guttier.q.9.nu.15.lib.1.*

Compensationis, exceptio cui obstat non dicitur verus creditor. *Conciol.alleg.76. nu.66.*

157 Item admittitur si credita perueniant ex eadem statione, *Card.Luca de credit.disc.61. nu.5. disc.62.n.5.6.* Et quando est ex eadem causa non est propriè compensatio, sed dicitur calculus dati, & accepti *D.Sanfelic.contr.12.num. 87. Rouit.cons.60. num.3. Card.Luca de cred.disc. 46.num.9. Bich.dec.151.num.29.* Secus si sint diuersa, vt in Administratore cum credito proprio. *Luca de plural.bon.leg.al.c.8. num.9. Salgad. labyr.p.3 c.6.§.vnic.num.15. Fontanell.de*

pactis

pactis, cl.4.gl.9.p.2.n.62. Idem in tutore. *Castill. contr.lib.4.c.40.nu.85. Valens.cons.157. num.89. Amat.ref.17.nu.3.*

158 Compensatio admittitur in extinctione census, cum habeat vim solutionis, & sit solutio. Nec in huiusmodi extinctione requiritur pecunia numerata, ita vt possit etiam fieri pro parte tantum, cum census, creditore consentiente possit extingui pro quacumque summa, & illo adhuc inuito pro parte considerabili. *Rota in nouiss.p.6 dec.148.& p.9.decis.3.nu.35.& dec.29.num.11.seqq.d.p.9. Cenc.de censib.q.108. Thomat.dec.231. Sabell.§.census.nu.31.& §. compensatio num.10. Eadem Rota p.15.rec.decis.123.nu.11.12.& dec.396.num.19. Conciol.alleg.56.num.20. Vrceol.consult.61. vol.2.* vbi intelligi si fuerit opposita, vel concurrente vtriusque partis consensu, & nisi aliud obstet. *Rodriq.de ann.reddit.lib.2.q.18. Cenc.de censib.q.88. in 6.in addit.vltim.impres. Salgad. labyr.cred.p.2. c.28.num.27. Merlin.de pignor.lib.5.qu.6.num.4. 12. Rota post illum dec.46.num.6.seqq. Rota p.13 rec.dec.435. Bich.dec.380.num.24.seqq. Rota p.10.rec.dec.297. Idem Bich.dec.415.nu.9. seqq.* Vbi quod requiritur iudicialis, vel extraiudicialis oppositio, siue declaratio debitoris. Et nisi in eius redemptione certa, & particularis forma seruanda esset, quæ per compensationem impleri non posset, *Rota p.15. rec.dec.123. nu.11.& 12.* Vbi quod fit ipso iure legis ministerio, absque alia partis oppositione, vel protestatione ad impediendum cursum vsurarum, vel fructuum census, de quo ibi loquitur, cum concordantibus citatis, *& dec.396. num.9. p.5.* Vbi quod creditor census potest etiam inuitus, authore prætore, cogi ad compensandum cum debito liquido; cum creditum liquidum tunc æquiparetur pecuniæ numeratæ, *Rota p.17.dec.272. num.26.seqq.* Vbi quod saltem requiritur declaratio, & debitoris consensus, alias census non extinguitur per compensationem, *Roderic.de ann. reddit. lib.2. qu.18. Rota p.18.rec.dec.316. Sabell.sup.num.10. Guttier.qu.22.lib.4. Bersan. de compensat. cap.2. qu.17.*

Sed per oppositionem, *D.Guttier.sup.nu.28. Rodoer.cons.45.n.71.* vbi improbat contrarios.

Sed contra dicit *Rosis obs.74.nu.14.seqq.p.2.* post *Crass.de except.except.16.num.4. Castill.dec.818. Rouit.in pragm.de censib.num 28.* Quod fiat quo ad fructus, secus quo ad sortem, *Vrceol.consult.61.nu.7.* Card. *Luca de cred.disc.49.num.8.* Et quod nec quo ad sortē, nec quo ad fructus. *nu.15.& seqq. Nos ad Rouit.cons.60.num.23.* quia sors est de mortua.

159 Quod non fiat compensatio cum sorte principali census, nec fructus impediuntur ratione alicuius debiti, *Card. Luca de vsur. disc.14. nu.11. de camb.disc.31.nu.8. de dote disc.161.n.39. de credit.disc.46.nu.8. disc.48.nu.12. Rosis obs.74. nu.14. Giurba obs.106.nu.23.*

Sed an procedat respectu debitoris census, *Card. Luca de credit.disc.48.n.13.& 14.*

Procedit compensatio respectu census vitalitii. *Card. Luca de credit.disc.49.n.9.*

Sed pro fructibus datur compensatio, *Card. Luca d.disc.49.nu.8.*

Si redimibilis sit census ad voluntatem vtriusq. debitoris, & creditoris, compensatio pro rata pecuniæ subinducitur à lege, ad impediēdum cursum vsurarum, *l.cum alter.ff.de compensat. l.si constat. Lettam. C.eod. Fontanell.dec.206. num.5.*

Siue iure actionis, siue officio Iudicis, vel priuilegio minoris ætatis debeatur, *Peregrin. cons.107.nu.2. Giurb. obs.106.nu.23.in fine.*

Sed quod parte opponente compensationē fiat in censibus, fundant *Cenc.de censib.q.88. nu.6.& qu.108.nu.5.6. Spada cons.211.num.2. lib.2. Thomat.dec.231.num.21.seqq. Conciol. alleg.56. nu.19.seqq. Bonden.collect.43.num.45.lib.1. Hodiern.ad Surd.dec.117.num.18. Rota* post eundē *Cenc.dec.556.num.2.seqq.* & post *Merlin.de pign. dec.41.nu.15.seqq. Dunozet.iun.dec.291.& Cerro dec.32.num.13. Rota dec.435. p.13.rec. & dec.272.num.28.p.17.& dec.316.nu.1.& seqq.p.18. Ansald.de commerc.disc.93.nu.24.*

160 Compensatio directe prohibita, vt quia fuit illi expresse renunciatum, vel stante renūciatione omni legum auxilio; & fauori. Vel quia opponatur de specie ad quantitatem, non videtur per indirectum, nempe per viam retentionis prohibita, quando res, quam quis vult retinere erat sibi hypotecata, Nisi dicta renunciatio sit adeò generalis, vt possit etiam dici compensatio Retentio, *Capyc.dec.88. Merlin.dec.724. nu.7. Rota post Olevm de cess.dec.34. nu.19.seqq. Sabell.§.retentio,nu.5. in fine, Bersan. de compensat.c.1.qu.12. Luca de cess.iur.fol.83.nu.2. D.Rocca disp.147.n.6.*

Sed quod si sit renunciatum compensationi, illa opponi non potest, *Gallerat. de renunciat. cent.1.ren.83. Barbos.in l.diuortio,§.ob donationes num.29.ff.solut.matr. Guttier.de iuram.par.3.c.6. Molina de contr.disp.560. Salgad.labyr.p.3.c.6.§. vnic.nu.7. Bersan.c.1.q.22. Idem D.Guttier.q.47.* vbi limitat. *Luca de cess.iur.fol.83.nu.3. Palma consult.79.n.1.*

161 Et prohibita omni exceptione per statutū, præter illam solutionis, admittitur compensatio. *D.Constantin. ad statut. Vrbis, num.348. fol.401.tom.2.& tom.1.fol.211.nu.49.* Sed contra *fol.400.nu.366. ex Cartar.dec.77.*

Sic compensatio non censetur reiecta à Statutis excludentibus omnes exceptiones. *Dondeus consult.43.nu.8. Concsol.allegat.23.num.42. D.Guttier.de compensat.q.21.n.42.lib.5. Pacion. de locat.c.42.n.42.*

Sed contra, quod statutum de vera solutione loquens compensationem non admittat, *Natta cons.60.nu.3. Gratian.disc.742. nu.45. Nouar.dec.158.nu.9. Giurb.obs.106.n.23.*

162 Pactum, per quod renuntiatur exceptioni compensationis est nullum, tanquam contra bonos

bonos mores. *Affl.dec.121.nu.5.6. Graff.de except.except.16.num.24.feqq. Noguerol.alleg.16. nu.109.feqq. Donad.de renunciat.c.4.num.82.cap. 32.nu.159.211.* Diximus *sup.num.20.& seqq. P. Molfes.super Consuet.Neapol.p.4.tit.de renunciat. q.1.nu.17.*

Quod valeat, *Capyc.dec.167.in fin. Graff.except.16.nu.18.Gallef.de obligat.*Camer.*p.4.q.3.nu. 6.Serafin.de iuram.priuil.74.nu.136. Mascard.de prob.concl.1265.nu.20.Galerat.de renunciat.cent. 1.renunciat.83.Pnt.dec.452.Pacif.de Saluian.insp.3.num.324. Andreol.contr.215.nu.2.Castill. dec.118.num.5.*

Sed limitationes sunt, primo, vt possit opponi de æquitate non obstante pacto, *Rota dec. 532.num.2.p.1.in posth.Farinac.& Affl.dec.163. Gales.sup.p.4.q.2.nu.6. Lancell. Gall cons.79.nu. 29.Andreol.contr.215.nu.3.14.* Quando est pauper, vel onere filiorum grauatus, *Graff.d.except. 16.nu.32.Gratian.disc.728.nu.12. Pacific.sup.nu. 321.Serafin.sup.Trentacinq.cons.79.n.2. Tennin. cautel.24.n.6.7.Andrel.sup.nu.4.6.& seqq.*

Ea ratione, quia ratio admittendæ compensationis consistit in misericordia, & pietate, maximè concurrentibus circumstantiis illam suadentibus, sic attendi illa debet, etiam contra pactum, & voluntatem renunciantis, *Natta cons.590.nu.15. Gallerat.cent.1.renunciat.14.& cent.1.renunc.140.n.15.*

Quia huiusmodi renunciatio esset misericordiam tollere, & contra pietatem, *Rebuff.de sentent.prouis.art.3.gl.vltim. in fine, Franch.dec. 192.nu.1.Giurba dec.82.num.5.Gratian.disc.182. nu.22.Fontanell.de pactis claus.4.gl.11.nu.36.ex l.non tantum.ff.de appellat. Foller.in praxi crim.1. p.2.p.verb.audiantur.n.98.*

Nec facit quod pactum de non compensando, & renunciatio faciat cessare æquitatem naturalem suadentem pacta seruari, *l.1.ff.de pactis,* in terminis renunciationis *Gallerat. cent.1.renunciat.83.nu.2.vers.neque.* Quia illud procedit dummodo pactum non sit contra naturalem æquitatem, vt esset in debitore paupere excludendo illum ab exceptione compensationis, etiam in casibus, quibus alias compensatio non foret, *l.cum quidam.ff.de vsuris. Thes.dec.120. 126.254.Thes.fil.q.32.num.8.lib.1. Cyriac.contr. 319.num 68.* Addit.*ad Capyc. dec.175. Andreol. d.contr.215.n.8 seqq.*

164 Compensatio, vt admittatur debent esse hinc inde debita quantitatiua, & eiusdem, parisque summæ, alias sicuti volente creditore non admittitur particularis solutio, ita nec particularis compensatio, nisi reliquum soluatur, quia quis potest pro parte compensare, & pro reliquo soluere, vel deponere, si creditor recuset, *Rota dec.74.num.28. post Merlin.de pignor.Gratian.disc.515.nu.45.seqq.Staiban.obs. 80.n.21.& seqq. Sabell.nu.13.D.Guttier. q.13. lib.1.qu.16. num.65. D. Palma alleg.114. num. 25.seqq.lib.2.*

Sed quod compensatio admittatur, quamuis minorem quantitatem debiti compensandum opponat debitor, nam quod dicimus: nemo cogitur recipere diminutam solutionem, quæ totum debitum non extinguat, *l.tutor, §.1 lucius.ff.de vsuris,* concord. *Gomez var.to.2.c. 10.num.2.Gratian.disc.105,* nisi residuum offeratur, *Gratian.disc.722.num.49.Latereb.cons.164. num.10.* Tamen secus est in compensatione, quæ minutatim fieri potest, *l.etiam, l.assiuem, C.de compensat.Surd.dec.187.nu.9. Peregr.cons. 107.num.5.Capyc.Latr.dec.25.num.39.Gratian. disc.749.nu.6. Asin.de execut.§.7.c.167. Costa de ration.rat.qu.69.nu.5 6.7. Giurba obs.106. num. 16.seqq.*

164 Sed non sit, si illud, quod debitor vult compensare, descendit ex posteriori credito, & minus priuilegiato, *Franch. dec.53. Larat. cons.39 n 11.12. Anna alleg.80.n.8.Cyriac.contr. 224.n.13.Farinac.in posth.dec.703.*

165 Compensatio, quæ poterat opponi per debitorem contra creditorem, potest etiam opponi contra cessionarium, vel alium singularem successorem, cum cessio trãseat cum sua causa, & onere, Quod intellige quatenus durat facultas soluendi ipsi cedenti, in præiudicium cessionarii, secus autem si non duras huiusmodi facultas, & cedatur actio ante oppositam compensationem, quia tunc transit libera, & non potest opponi compensatio, nisi debitum compensandum haberet hypotecam. *Gratian.disc.356. Thes.dec.221. Salgad.labyr.p.3 c.6.num.20.seqq.Prat.disc.0.num.52.lib.3.Staib. res.80.num.12 & obs.5.& seqq.Giurb. obs.106. num.21. Vasallus consult.147. Sabell.§.cessio nu. 57. Olea de cess. art.tit.6.qu.1.nu.22.seqq. Affl. dec.163.num.5. Tasc.lit.C. concl.491. Sabrisun. dec.228.num.11.seqq. vol.2.* Vbi quod potest opponi quando cessio est facta post debitum factum per creditorem, nam si alt. d. debitum postea contrahat, non nocebit cessionario, & *dec.332.num.2. Rota p.12.rec.dec.155.sub nu.13. dec.215.num.4.& seqq. Lanar.cons.44.num.35. R.Ponte cons.95.num.12.lib.2. Sic cons.80.nu. 12.P Affl.contr.28.num.54.* qui decisum refert per S.C. *contr.39.nu.41.in fin.* & probat *contr. 42.Sabell.§.cessio.nu.57.§.compensatio.nu.14. Luca de plural.bon.legal.c.46 num.6. D.Guttier. qu.17.num.40 seqq.lib.3.qu.5.num.22.lib.5. Luca labyr.cess.in.ar.vna 38* Idem *Luca de cess.iur. fol.87.nu.1.3. Mansell.ad Capyc.Latr.dec.25. num.8.*

Sic, si debitor cessus est effectus creditor cedentis post cessionem, post interuentum vniuersis requisitis *l.3.C. de nouat.* tunc non potest compensare, dummodo de anterioritate cessionis verè constet, nam non sufficit apoca priuata, nisi concurrentibus requisitis *l.scriptura, C.qui potior.in pign.Castell.de donat.tract. 1.disc.2.p.10.num.80.seqq. Fab.in C. de compensat.def.3. Moccia in sylu.cas.54.* Licet contra dicat *Gratian.disc.356.P.Affl.contr.4.nu.2.seqq. 43.* latè *Salg.p.3.c.6.§.vn.n.20.seqq.* videndus, latè

Iacob. Bersam. c. 3. qu. 5. 6. Staib. d. res. & obs. 80. Nos ad Bonit. cons. 60. n. 28. seqq.

166 Quod compensatio, quæ obstat cedenti, possit obiici Cessionario, *Vrsill. ad Affl. dec. 74. Frantzkius resol. 16. Ponte cons. 95. num. 2. tom. 2. Mesterc. de compensat. q. 7. Vbert. de citat. c. 9. num. 292. Thor. in suppl. comp. dec. verb. compensatio. Cald. de empt. cap. 24. nu. 56. Intrigl. cons. 8. num. 9. 10. Noal. de transmiss. cas. 26. nu. 14. Add. ad Ludouis. dec. 121. Giurb. ad Consuet. Mess. p. 1. c. 9. gl. 9. nu. 10. & obs. 105. nu. 19. & obs. 106. num. 21. 24. Amendol. ad Franch. dec. 354. nu. 6. Osuald. ad Donell. lib. 5. comm. c. 43. lit. O. & lib. 6. cap. 15. lit. Aa. Cuiac. lib. 24. obs. c. 37. D. Constantin. ad statut. Vrbis tom. 1. fol. 198. nu. 114. & seqq. Luca de plurat. homin. legal. cap. 46. nu. 6. & de cession. iur. q. 42.*

167 Quæ conclusio procedit, quamuis debitor cessus creditori soluere cum iuramento promisisset, dummodo pauper esset. Cuius doctrinæ veritas ex alia pendet, an debito iurato cõpensatio opponi possit, de qua loquuntur *DD.* infrà citandi, relati per *Olea de cess. iur. tit. 6. qu. 1. nu. 23.* Vbi dicit: debito iurato posse opponi compensationem, nisi expressè, aut coniecturaliter de reali solutione actum appareat.

168 Conclusio illa, quod compensatio, quæ cedenti obstat, noceat etiam eius Cessionario multipliciter limitatur. Primo, vt Cessionario ex causa onerosa non obstet compensatio, quæ cedenti rectè obiiceretur, *Fab. in C. tit. de compensat. d. fin. 3. Hunn. in Encycloped. iur. 3. p. tit. 29. c. 3. nu. 20.*

169 Sed hanc limitationem impugnat *Cancer. p. 2. c. 6. num. 81. seqq.* Vt illa possit opponi Cessionario ex quocumq; titulo, siue lucratiuo, siue oneroso, dicens *Antonium Fabrum* loqui contra communem opinionem.

170 Verum sententia *Fabri*, quam sequitur *Castill. tom. 4 contr. 40. num. 82.* dum asserit Cessionario, qui omnia bona cedentis obligata habebat, antequam debitor cessus acquireret obligationẽ, & creditum, quod compensare intendit, nullatenus obiici posse compensationem, quæ cedenti obstaret. Quod verum existimat *Olea sup. num. 25.* in quolibet Cessionario, cui nullo modo obstabit exceptio compensationis orta ex contractu facto cum cedente post factam cessionem, & ius iam quæsitum Cessionario, *Hunnius d. c. 3. num. 19. Salgad. § vn. c. d. num. 25.* Quam doctrinam intelligit *Olea sup. num. 25.* iuxta dicta per *Frantzkium d. res. 13. à nu. 40. ad 48.* qui dicit: compensationem ortam post factam cessionem obiici posse Cessionario, etiam si debitor cessus scientiam aliundè habuisset cessionis, dummodo denunciatum ei non fuisset nè solueret cedenti, vel interuenisset aliud ex requisitis. *l. 3. C. de nouat.* quia tunc non obstaret compensatio, quæ obstaret censenti, quẽadmodum non proficeret solutio ei facta.

171 Altera limitatio est, quam facit *Angel. cons. 259.* dicens: neutiquam posse Cessionario compensationem obiici, si cessa sit actio prius quã cedenti compensatio obiiceretur sequitur *Cutell. de donat. tom. 1. tract. 1. disc. 2. p. 10. num. 80.* Qui id intelligit dummodo de cessione constet aliter quam per apodixam, vel schedulam priuatam, quod fortiori ratione procedere asserunt, si cessionarius debitori denunciasset cessionem, vel litem cum eo contestaretur antequam opposita esset compensationis exceptio, quia cum his casibus actio liberum transitũ fecerit in cessionarium non potest rursus aliquo modo elidi. Et sicut debitori post factam denunciationem cessionis, vel litis contestationem interdicitur soluendi facultas, ita, & prohibita est ei potentia compensandi, quæ ad instar solutionis est. *Gratian. disc. 356. n. 1. 9. Giurba obs. 106. num. 24. Cutell. sup. à num. 74.* Et nu. 76. asserit: marito agenti nomine dotis aduersus debitorem cessum, non obstare compensationem ex persona mulieris. Quas limitationes veras non existimat *Olea sup. num. 27.* Vnde ipse *Olea* distinguit inter cessionem factam alteri, quam creditori cedentis, & cessionem, quam debitor fecit suo creditori, Nam si cessio non creditori fiat, siue ex causa donationis, vel alio titulo oneroso, vel lucratiuo, si ante cessionem ortum fuerat ius compensandi, indistinctè compensatio, quæ obstaret cadenti opponi poterit Cessionario, vt dicunt *DD.* per ipsum *Oleam allegati sup. nu. 22 24.* Quod procedit secundum ipsos, siue Cessionarius directa, vel vtili actione ageret, *Mæstert. de compensat. q. 7. nu. 2.* & etiam si interuenisset vnum ex requisitis *d. l. 3. C. de nouat.* Nã licet ex eis inhibeatur debitori, nè soluat cedenti, tamen poterit opponere compensationem quantitatis, quã sibi cedens debebat ante factam cessionem. Nã non sunt contraria, sed compatibilia, vt qui post factam sibi denunciationem cessionis, vel post litem super cessione contestatam, non potest soluere cadenti, possit eius Cessionario obiicere compensationem, *Salgad. p. 3. c. 6. §. vnic. à num. 49.*

172 Sed si post factam cessionem ex nouo contractu superueniret debitori cesso, ius compensandi cum cedente, quamuis adsint qui teneant nullo modo obstare Cessionario exceptionem compensationis ortam ex iure superuenienti post factam cessionem, *Hunn. & Salgad. sup.* Tamen *Olea ibid.* illos intelligit in his casibus, in quibus post factam cessionem non licet cedenti accipere solutionem à debitore cesso, nec eũ liberare, nam vbi ei liceret id, credendum est obstare Cessionario compensationem ortum ex contractu bona fide facta post cessionem inter cedentem, & debitorem cessum, maximè si compensatio opposita esset ante denunciationem cessionis *Olea sup.*

173 Alius distinctionis casus est quando cessio fuit facta creditori hypotecario, vel personali cedentis, quia si creditum, de cuius compensatione agitur ortum habuisset, vel ex actione reali, vel personali, antequam debitor contraheres

heret cum Cessionario creditore, compensationi locus erit. Si verò creditum, quod compensari intenditur posterius esset, sed contractum ante factam cessionem, in his casibus opponi posset creditori hypotecario anteriori exceptio compensationis, in quibus diximus obstaturam si non haberet cessionem. Sed si post cessionem contractum fuisset debitum, idem dicit seruandum *Olea sup.* prout quando ei, qui creditor non erat cessum fuit nomen debitoris, qui ea nouo contractu acquisiuit actionem cōtra suum creditorem, *Olea sup.*

174 Alius similiter est, quando debitor cessus partem debiti soluit, quo casu *Castr. Angel. Gratian, & Cutell. sup.* ius compensationis debitori denegant, quasi videatur integrum creditum agnouisse, *l. cum fi:em, C. de non num pec. l. 50. §. fin. ff. de indic.* pro qua facit, quod vbi Cessionarius recipit partem debiti cessi, cedens liberatur, & nouatio facta intelligitur, *Pereyra dec. 126 num. 7. Gait. de cred. c. 2. n. 2416. in fine.*

175 Sed hæc limitatio non placet, nam verius est, quod solutio partis debiti, etiam nulla facta protestatione, non impedit quo minus debitor opponere possit Cessionario pro residuo agēti compensationis exceptionem, vel aliam, quæ obstaret cedenti, *Mtlunens. dc. . 1. nu. 2. lib. 2. Gratian. disc. 356. à nu. 35. Salgad. sup. n. 36.*

Pro quibus facit quod debitur cessus, qui Cessionario soluit, quod cedenti non debebat habet conditionem indebiti aduersus ipsum cessionarium, quia indebiti conditio, quæ obstat cedenti, obstat etiam eius cessionario, *Cancer. var. p. 1. c. 8. à nu. 65. ad 71. Olea de cess. sup. d. q. 11. n. 30. & 36.*

Igitur si debitor repetere potest à Cessionario, quod in debitum soluit, à fortiori poterit, si residuum petat, opponere compensationis exceptionem, cum facilius detur exceptio, quam actio, *Valasc. loc. commun. lit. E. axiom. 112. Vaz ax om. iur. lit. E. nu. 83. & lit. A. n. 69. Tusc. lit. E. concl. 374.*

Et is, qui per facti errore, omissa exceptione compensationis, soluit habet conditionem indebiti, *l. si ambo, §. si quis igitur, ff. de compensat. cum concord. post Fabr. Olea sup. nu. 31. seqq.* vbi respondet obiectionibus in contrarium.

176 Alia difficultas est in hac materia, An cessionarius possit compensare debitum sibi cessum contra creditorem suum. In quo dubio si lis iam super cessione contestata fuisset, certum est Cessionarium compensatione vti posse, Sed difficultas est, quando ante litem contestatam super cessione, de opponenda compensatione agitur. Et licet videatur compensationi eo casu locum non esse iuxta *tex. l. in rem suam, ff. de compensat.* Tamen verius est, etiam lite non cōtestata super Iuribus Cessis, Cessionarium vti posse compensatione aduersus suum creditorem, quia *d. l. in rem suam*, non excludit compensandi ius ante litem contestatam. *Hunn. res. lib. 4. tract. de action. p. 7. qu. 8. ex Cuiac. lib. 24. obs. 37. Donell. in l. 9. C. de compensat. Mastert. de compensat. q. 7. à num. 5. Georg. Frantzkins var. resol. lib. 1. resol. 13. nu. 48.* Et debitori agenti posse obijci compensationem debiti cessi, ex *Tindaro, & alijs* probat *Amat. resol. 17. nu. 6. Salgad. d. c. vnic. nu. 27. & p. 1. c. 6. nu. 67. Thor. in suppl. dec. verb. compensatio admitti fol. 97.* Castill. *d. c. 40. num. 74.* Videnda *dec. 107. n. 10. post Merlin. de pignor.*

177 Debitor cessus, si præsens esset cessioni, & promisisset soluere Cessionario, non potest aliquam exceptionem, & compensationem opponere, cum sit delegatio, & non simplex cessio, nam cessio potest fieri ignorante, & inuito debitore, sed non delegatio, *Gusm. de euict. qu. 35. nu. 5. Leotard. de vsuris qu. 39. nu. 9. Georg. alleg. 39. nu. 24. Hunn. res. lib. 4. tract. de action. p. 7. qu. 4. & in Enciclop. iur. p. 2. tit. 5. cap. 7. à num. 4. Gallerat. de renunciat. tom. 1. lib. 1. c. 4. à num. 18. Matuta disqu. legal. 15. nu. 25. Cyriac. contr. 214. nu. 6. Brissau. de salut. lib. 2. de delegat. Donell. lib. 6. c. 20.* vbi *Osuald. lit. M. & N. Bertazol. cl. 23. gl. 14. Niger. de laudem. q. 37. num. 11. tom. 2. Cancer. p. 2. c. 1. à nu. 65. R. Ponte cons. 87. tom. 2.* Retes *de donat. c. 5. nu. 8. 9. Olea sup. num. 34. seqq. Staiban. res. 80. nu. 13. & obs. 80. num. 1. seqq. Gratian. disc. 356. nu. 9. Fro.. b. & Luca dec. 636.*

178 Compensatio, quæ opponi potest per principalem debitorem, potest opponi etiam per illius fideiussorem, *l. 4. & 5. ff. de compensat.* cum compensatio fit in rem, non in personam, quæ non competeret si non rei, sed personæ cohæreret, *l. 7. ff. de except. Fab. de coniect. lib. 12. c. 9. Costa de re integr. dist. 7. nu. 12. Olea de cess. iur. tit. 6. qu. 11. nu. 22. Concial. alleg. 23. num. 54. Bentel. ans. 49. nu. 2. Vrceol. consult. 61. num. 36. Sabell. num. 15. Bersan. de compensat. c. 3. qu. 2.* vbi ampliat & *qu. 3.* ponit alium casum quando Titius est debitor Caii in mille, Caius dat illum in fideiussorem Sempronio, conuenitur postea Titius à Caio, ille opponit compensationem, & dicit non posse, antequem soluat Sempronio, & *qu. 13. nu. 8. Guttier. qu. 19. nu. 8. lib. 2. qu. 2. nu. 24. lib. 3. qu. 17. nu. 25. l. b. 3.*

Tum de eo, quod sibi debetur per creditorem, *Concial. d. alleg. 23. num. 56.* Quam de eo, quod debetur debitori principali, *nu. 57.* Etiam ad effectum impediendi executionem obligationis Cameralis, *n. 58.*

Contra quando compensatio opponitur de eo, quod debetur creditori principali, *Conciol. sup. n. 59.*

179 Compensatio non admittitur in debito iurato, *Crass. de except. except. 16. num. 27. seqq. ad text. c. ad nostram il 1. tit. de iur. iur.* Vbi *Barbosa num. 27. 28. D. Gatta dec. 8. num. 6. post consilia Alex. cons. 91. vol. 2. Affl. dec. 382.* vbi *Vrsill. nu. 4. Rouit. in pragm. de instrum. liquid. nu. 41. Gratian. disc. 728. num. 6. seqq. Caual. de cognit. per viam violent. p. 2. qu. 1. Diana tom. 6. tract. 3. res. 151. Olea de cess. iur. tit. 6. qu. 11. num. 23.* vbi hoc dicit verum si expresse, aut non naturaliter de

reali

reali solutione actum esset, alias non, *Salgad. labyr.c.6.§.vnic.à num.8. Osasch.dec.93. Tiraqu. de retract.lignag.§.3.gl.3. Castill.tom.3.contron. c.23.à num.78. Mesa lib.3.c.38. Amat.ref.17. nu. 12. Ricc.collect.800.2032. & 2405. Viscont.conclus.iur.verb.debitor. Rot.dec.192.p.2. Pasth. de subbast.dec.88.à num.16. Barbos.vot.6.lib.2. à n. 33. Diana tract.16.& 6.miscell.ref.60.p.10. Cancer.p.2.c.3.à num.60. Trentacinq. var.lib.3.de compensat.ref.1. Carpan.ad stat. Mediol.tom.1.cap. 42.num.174.247. Gallerat. de renunciat.tom.1. lib.5.cap.4.nu.72.& tom.1.lib.1.c.5.n.10. Thor. tom.1.comp.verb.compensationis exceptio,& cōs. vnic.à num.112.post votum 84. Intrigl.cons.8. à num.8. Fabin.lib.1.contr.c.7. Osuald. ad Donell. lib.16.com.c.15. Mastertius de compensat. q.12. Castill.de alim.c.67.à num.2. Prat.discept.6.n.38. lib.7. Staiban.obs.80.nu.28.30. lib.1.* Vbi dicit non fieri de debito iurato cum non iurato, Quod non detur in credito iurato, *Card. Luca de credit.disc.46.num.4.* Vbi intelligit si iuramentum sit formaliter præstitum, secus si contineatur sub obligatione Camerali, *nu.20. Rodriq.de execut.c.6.num.9. Salaz.de vsu, & consuet.c.1.num.69. Osasch.dec.93. Castill.tom.3.contran.23.à num.78. Mesa lib.3.var.c.38. Amat.ref 15.num12. Ricc.collect.800.2032. & 2445. Azened.in l.1.tit.21.l.b.4.num.129. Serafin.de priuil.iuram.priuil.74.à num.35.& à num.143.& à num.158. Viscont.can.l. verb. creditor aduersus Put.dec.192.p.2. Canall.qu.231. & de cogat. per viam violent.p.2.qu.1. Aretin.de solut.c.2. §. 5. Posth.post tract.de subbast.dec.88.à nu.16. Barbos.vota 6.à num.53.lib.2. Diana pract.16. & 6. miscell.ref.60.p.19.fol.396. Cancer.var.p.2.c.3. à num.60. Trentacinq.var.lib.3.de compensat.ref. 1. Carpan.ad stat. Mediol.tom.1.c.32.num.174.& 247. Gallerat.de renunciat.tom.1. lib.5.c.4.n.72. & tom.1.lib.1.c.5.nu.10. Thor.in comp.dec.tom. 1.verb.compensationis exceptio, & cons. vnic. à num.112. post votum 84. Intrigl.cons.8.à num.8. Farin.lib.1.contr.c.7. Osuald. ad Donell. lib.16. comm.c.15. Mastertius de compensat. qu.12. Niger.c.11.§.2. Castill.de alimentis c.67.à n.2. Olea de cess.iur.tit.6.qu.11.num.23.* Vbi dicit debito etiam iurato posse opponi compensationem, nisi expresse, aut coniecturaliter de reali solutione actum appareat, *Ricc.collect.800. Canall.de re p.2.qu.1. Cyriac.contr.441. Salgad.p.3. c.6.§.vnic.à num.8. Andreol.contr.215.nu.5. D. Gutier.de compensat.lib.1.qu.4.nu.36. qu.5.nu. 56.qu.18.num.8.lib.2.qu.9.num.14.lib.4.qu.16. num.37.lib.3.& tom.3.lib.2.qu.1. Sabell.nu.16. Borsan.de compensat.c.1.qu.2.nu.7.7.11.* Sed c.3. *qu.12.num.13.* dicit secus esse inter mercatores *Zacchia de salar.qu.14.num.13.* Et quando agitur de bono, & equo, & sola facti veritate inspecta. *Conciol.alleg.23.num.49.50.* Nec quando debitum compensandum est posterius debito actoris, *num.51. Prat.disc.6. num.43.lib.3.* Sed admittitur si perueniat creditum post iuratam promissionem, *Osasch.dec.53.nu.33. Marc. dec.148. Minadoi dec.23. Bisogn.alleg.4.nu.3. Vrceol.consul.61.num.40.41. Castill.tom.3.cap.23. num.78. Rocca disp.146.n.14.147.n.2.*

Quod non fiat compensatio de credito iurato ad creditum non iuratum. *Ancheran.qq.lib.1. q.2.num.3. Villalob.opin.lit.S. nu.122. Osasch.dec. 92.num.29. in fine Trentacinq. var.lib.3.tit.de compensat.ref.1.nu.7 Medic.de compensat.p.1.qu. 25.num.1. Gall.cons.78. num.24.* post alios *Prat. disc.6.n.31.32.lib.3. Rocca disp.146.n.15. Osasch. dec.91. Gratian.disc.515.n.37.*

Secus cum iurato, & iurato. *Vrceol. consult. 61.n.42.li.2. Medic.de compensat.p.1.q.25. n.26. D.Galeot.contr.41.ex num.17.lib.1. P. Affl.contr. 34.nu.32. Amat.ref.17. Gratian.disc.728. Castill. contr.23.ex num.78. Cancer.var.p.2.c.3. ex num. 60. Scanarol.de Visit.Cãcerat.lib.3.c.10. Carpan.ad stat.Mediol.tom.1.c.42.ex nu.174. Ricc.coll.800. 2445. Ciarlin.contr.169.nu.95. Mesalib.3.ref.38. Cyriac.contr.441. Gutier.de iuram.p.3.cap.6. Canall.qu.231. Thor.in comp.verb.compensationis. Dominus Manfrell. in addit. ad Capyc. Latr. dec.124. num.21. Fachin. contr.7. lib.1. Staib. obs.80.nu.30.*

Sed *Affl.dec.163.n.3.&4.* decisũ refert per S.C. vt admittatur compensatio in debito iurato, existente debitore paupere, secus si ille diues existeret. *R. Marin.ad Reuert.dec.494.n.10.*

Sed quod semper fiat compensatio, etiam contra debitum iuratum, quia qui compensat videtur iuramentum obseruare, quia soluit quod debet, quod procedit cum iuramenti absolutione. *Nos ad Ronit.cons.60.n.13.lib.1.*

Quod possit opponi in debito iurato tenent *Perez.in l.4.tit.8.lib.3.Ordin. Gregor.lop.in l.20. tit.14.p.5.verb.hasta dez dies Salazar. de consuetc.1.nu.71. Rebuff.de litter.oblig.in art.1.gl.9.num. 39. Auend.in.delaf.except.n.29. Gutier.de iuram. confirm.p.3.c.6.nu.2. Azened.in l.1.tit.21.lib.4. nouæ recopil. num.128. Parlador. lib.2. rer.quotid.p.5.c.fin.§.11.nu.30. Greg.de pension.q.92. Fariaac.dec.858.in nou.ss.nu.4.*

Disputant hunc articulum *Bar. in l.amplius, ff.rem ratam hab. Diana.part.10. tract.16.ref.60. Christin.dec.38.num.6. vol.3. Ludouic.dec.Perus. 15.nu.17.seqq. Affl.dec.163. Capyc.dec.167.n.4. Maur.de salut.c.5.nu.13. Pac.Iordan.lucubr.vol. 3.lib.14.tit.20.& tit.21.n.135.seqq. Tusc.lit.C. concl.490.nu.38.seqq. Dun.reg.404. Medic.in addit.ad axiom.60.n.6.seqq. Ricc.coll.2885. Pacifia. de saluian.insp.2.nu.315 seqq. Vrceol. consult.61. vol.2. Magon.dec.42. Flor. Scappuc.de Saluian.lib 2.q.4. Gratian.disc.429.nu.20.486.nu.33.515.nu. 34.37.disc.728.nu.12.seqq. Tindar.de compensat. art.7. idem Affl.dec.381. Rota p.10. rec.dec.332. Rosis cons.74.nu.9.seqq.p.2.*

Sed vera distinctio est, vt admittatur vbi non agitur de tollenda debiti substantia, sed de impediendo cursu vsurarum, cum tunc ipso iure fiat, vt dicemus infra. *Rocca disp.146.nu.16.* item quando ius opponendi compensationem super venit post promissionem iuratam. *Rocca*

disp.146.nu.14. 147. nu.2. Item quando agitur de debito hinc inde iurato, & quando agitur de bono, & æquo. Vel quando debitor est pauper. *Ger.Spin.conf.83.Fulg n.de iure emphyt. tit.de solut.Canon.q.1.num.303. & seqq. Affl.dec. 163.Di n 1 d.ref.60.Mart.Medic.d.exam.60.num. 24 seqq.cum addit. Sabell.resol.c.50.Vrceol.d.consul.61.num.37.seqq.lib.2. Salgad.Labyr.p.3. c.6. §.1.num 8 seqq.Cald de modo articul.§.1. gl.4.nu. 18.Andreol.contr.215.Rocca d.disp.146.*

Idem dicimus quo ad debitum continens obligationem cameralem, nam licet reuera non admittatur compensatio. *D.Guttier. de compensat.q.13 lib.2.q.16.nu.36.seqq.l b.4. Rocca d. disp.146.nu.13.Galer.de obligat.Camar.sal.74.nu. 6.Put.dec.452.Antonin.lib.2.ref.36.nu.12. Manfrell.ad Capyc.Latr.dec.124.nu.21.*

Tamen secus est quando est posterior debito actoris. *Conciol.alleg.23.nu.47 48.53. Rocca d.disp.146.* Et vbi non admittitur compensatio in debito cum obligatione camerali, hæc procedunt etiam si iuramentum sit in apoca priuata. *Rocca disp.147.nu.1.*

180 Compensatio non admittitur in deposito, & commodato, etiam si creditum esset clarum, *l.si quis. C.depositi.l.fin.C.de compe fat. §.bonæ fidei, instit.de action.Rota dec.102 n.19.post Merlin.de pign. D.Constant.ad stat.Vrb.10.1. fol.193. num.42.43,* etiam si depositum esse irregulare, *Card.Luca de credit disc.47. num.10. Donad.de re mn iat.c p.32.num.198. Franch.& Luca, & Addentes dec.151. R.Mar.n.ad Reuert.dec.494. num.1.Grattan.disc.718.num.2 1.seqq.D.Guttier. de compensat.tom.3.lib.2.q.2.& q.19. Hermosill.gl.5.l.5.tit.3.& gl.4.l.9.tit.2. nu.20.seqq. G.zz.ad Capyc.Latr.dec.124.num.16. Rodr. de concursu credit.p.1.art.6.num.203. Diana tom.6. tract.4. resol.153.156.157. D.Mansius tansult. 395.num.25. Ayllon.ad Gamez lib.2.c.7. num.3. Sabell.sup.n.17.26. Rip ol.var.c.10.num.355. Bersan.de compensat.c.1.qu.5.num.11.& c.2. qu.22.* vbi ampliat, & limitat *e.qu.2.num.5. Olead.de cess.tit.6.qu.2.num.18.Gratian.disc.728.num.21. Francci var.res.c.10. num.24.l.prætextu,C.commodati,Bersan.d.c.2.qu.2. num.14. & qu.22.13.* vbi limitat, *D.Guttier.de compensat.lib.5. qu.1. & lib.2.qu.18.& lib.1.qu.5.num.53.qu.28.n.47. lib.1.qu.30.num.9.l b.1.qu.18.nu.27.lib.4.qu.1. lib.1.num.38. & per totam qu. D. Palma alleg. 114.nu 28.seqq.lib.2. D.Trauchedin.consult.85. num.43.*

Et non admittitur compensatio in deposito vero, nec confessionato, *Gratian.d.sc.728.Mastica de tacit.lib.10.tit.10. num.10. & seqq. Castill.contr.lib.8.de aliment.c.67.num.13. Hermosill. in l.3.tit.3.p.5.gl.5. Rota dec.102.num.19.* post *Merlin.de pignor.*

Secus si esset depositum fictum, & non verum, sed euidenter confessionatum, *R.Marin. ad R.Reuert.d.dec.494.n.2.3.*

Et quamuis creditum compensandum esset liquidum, *D.Constantin.ad stat.Vrbis tom.1.fol. 194.n. 54. & seqq.* sed contra *n.58.59.*

Sed *idem D.Constantin.tom.1.fol.198.n.114.* dicit contra depositum irregulare fieri compensationem, ipso iure, ad euitandum damnum, & cursum vsurarum, ex *Rota Ian. dec. 34.n.9.*

Quod non admittatur compensatio in deposito procedit in foro exteriori, non foro poli, *Valer.in verf. compensatio differ.3. num.2. Lopez p.2.instr.c 5. Diana p.1.tract.2. miscell. ref.48.Less.lib.2.c.12.dub.10.n.60.*

Sed admittitur compensatio in deposito ex mutuo descendente, vt purà si à Me Tibi mutuatam pecuniam, petiss me deposuisti, *Gratian.disc.273.ex n.25.*

Et licet in commodato non admitti compensationem dicant *sup.citati,& Arum.in exercit.iusti.num.12.Thes.13. Paul. Berens.in disp.9. thes.2.quæst.1. Ferster.iun.lib.3.disp.26.thes.13. Schijo deg.in tract.2.q.2. Hilliger. ad Donell.lib. 16.c.15.ad lit.X.*

Tamen in contrarium sunt *Cuiac.lib.9. obs. 37.& ad Paul.lib.2.sentent.tit.12.§.vlt. Schickhard.disp.12.thes.5.l.t.B.n.1. Hunn.disp.24.thes. 16.& in lib.3.var.resol.tract.3.p.3.qu.4. fol. mihi 937. Manfrell.ad Capyc. Latr.dec.124.n.19.*

Sed admittitur compensatio in deposito, quando illud est factum inter personas prohibitas. *Hermoll.gl.5.l.5. tit.3. num.1. & seqq.* Vbi tota materia.

Non fit in re commodata, vt diximus, sed fit quando res commodata non potest restitui. *Hermosill.sup.num.24.*

Non datur compensatio cum pecunia, quæ debet inuestiri. *Card Luca de dote disc. 161. nu.39. vers.fat s tamen.*

181 Mutuum potest compensari. *Bersan.c.2. q. 24.D.Gu tier.q.20.lib.2.*

182 Compensatio non opponitur agenti remedio recuperandæ. *Leompensationes C.de compensat.in fine. Bersan.c.2.q.2.num.1.& q.32. D.Guttier.q.5 nu.61.lib.1.*

183 Debitum petitum ratione restitutionis in integrum non compensatur. *Medic.de compensat.p.1.40. nu.3.Vrceol.consul.79.num.20. Burat. dec.277. num.10.* Vbi quod neque debitum repetendum via ordinaria per tres conformes, compensatur. *Bersan.sup.num.3.4. & c.1.q.23. num.13. Burat.dec.277.num.10. Carrill.dec.277. n.10.D.Guttier.de compensat.lib.3.q.4.n.24.*

184 Creditum ex causa priuata non compensatur cum credito ex causa publica. *Possent.sing. 11.num. 10. Add.ad Capyc.dec.169.lit.A. Fontanell.dec.465.nu.21.* Vt in credito Annonæ publicæ *D.Constantin.ac stat.ut Vrbis tom.2.fol.522. num.278. Escalona lib.1.c Cazophil.c.36.num.3. seqq.& 2.p.c.8.num.5.& c.11. nu.fin.D.Guttier. de compensat.lib.4.qu.8. num.44. & alibi.* Diximus *sup.*

185 Non fit compensatio cum credito cum mala fide procurato. *Brunem.in l.remsuam ff.de compensat.Card.Luca de credit.disc.50. nu.4. Bersan.sup.*

fan.c.2.q.2.nn.22. D.Guttier.de compenf.t.lib.1 q.2.n.41.& q.23.lib.1.

186 Non fit compenfatio cum debito litigiofo, quod de facili non poteft liquidari,alias fic. *Berfan.c.2.q.5.D.Guttier.q.9. lib.3. Staiban.obf.80. n.13.feqq.*

187 Nec fit compenfatio de debito cum fcriptura priuata, cum debito cum fcriptura publica. *Berf.n.d.c.2.q.6.D.Guttier.q.27.num.57. lib. 1.nu.59.& q.6.num.58.lib.5.Prat.difc.6.num.30. lib.3.* vbi dicit non fieri cum credito lypotecario , & chirografario.

188 Feudus hæreditatis , aut hæreditas ipfa non compenfatur cum hæredis credito . *Berfan.c.2.q.28.29.*vbi explicat *D.Guttir.q.2.lib.2.* Debet opponi.*Gallus de fruct.b.difp.32.art.1.n. 18.D.* Quamuis non conficiat inuentarium . *D. Guttier.fup.num.30.*vbi *num.* 34. limitat fi teftator iuffit quoque hæredi propria bona reftituere , ex *num.*33. limitat quoties teftator hæredem grauaffet in re debita ipfi hæredi , & *nu. 36.* fi teftator iubeat compenfationem.

189 Sed fit compenfatio crediti cum fructibus ex re à creditore perceptis in annis fingulis , aut menfibus. *l.Titia ff.de folut.l.1.2.C.de pign. act. ofafch.dec.116.nn.11.Efcob.de ratiocin.c.14. num* 7.Eo magis fi contractus eft nullus . *Capyc.Latr.dec.25. nn.41.* Quod in contractu cenfuali etiam procedere voluit,ex *l.minor. §.prædia ff.de minor. l.emptor. ff.de rei ve dicat.* poft *Intrigl.de cenfib.q.48.n.7.*Si vfurarius , illicitus eft cenfus. *Giurba obf.106.n.27.*

190 Compenfatio non admittitur in attentatis. *Lancellot.de attent.p.3.c.24.q.28.nu.1 c.30.191. Coppell.de compenfat.c.7.num.18. Ricc.col.305. Capuc.in praxi p.3.c.7. num.127. Rota* poft *Pofthium.de manut.dec.490.n.8.Berfan.c.2.q.43.D. Guttier.q.12.n.64.feqq.lib.4. Card.Luca de indic. difc.18.nu.49.*

191 Vbi non habet locum reconuentio non habet locum compenfatio. *R.Capyc. Latr.confult.30.num.8.*ex *c.1.2.de mutuis petition.*Cum illa fit fpecies compenfationis. *D.Guttier.de compenfat.q.9 nn.8.9.& 12.lib.1.*

192 Compenfatio de fpecie ad fpeciem , fiue de fpecie ad quantitatem non admittitur, *Card. Luca de regal.difc.26.num.6.* poft mille *Giurba obf.106.num.20.D.Conftantin.ad ftat.Vrbis tom. 2.fol.402 num.351. 352. Gallus de fructib. difp. 3.art. 1.nu.58.* fecus quando peremptà fpecie deuenitur ad æftimationem , *Radoer.conf.45. num.67.* ex *Franch.dec.53.num.3. Donad.de renunciat.c.32.num.125. 176.Staib.obf 80. nu.21. Rofis obf.72.num.20.Gallus de fructib. difp. 13. num.58.Fachin. contr.lib.12.c.7.* Admittitur de genere ad genus, vel vbi inter partes conuētū eft, vel de quantitate ad corpus, quādo corpus reducitur ad quantitatē,*Cyriac.contr.441.Conv. c.14,n.3.teft. D.Rofa confult.45.n.12.13. Roceus refp.64.nu.23.lib.2.Scappa ad Grat.dec.47.n.13. feqq.*Cyriac. *contr.441. Idem Scoppa ad Merlin. contr.44.num.15.lib.2. Gratian.difc.490.num.22.*

Staib.obferu.80.nu.21. Gatta dec.21.num.25.26. poft Confil.D.Manfius confult.465.nu.21.confult. 393.nu.19.28.29. Scace.de feue.& re iud.gl.7.q. 4.fpec.3.nu.18.Surd.de alim.tit.6.qu.11.nu.28.& qu.15.num.12. Ant. Fab.in C.lib.4.tit.23.de fin. num.4.in allegat. Menoch.de præfumpt.lib.4.præf. 109.nu.18.38. Card.Luca de regal.d.fc.26.nu.6. Donad.d.c.32.num.180.& feqq. 196. D.Conftantin.ad ftatut.Vrb.ftatut.50.n.351.352. D. Manfius confult.50.n.22. lib.11.& confult.100.n.32. Secus fi pendeat à voluntate debitoris *nu.33. Sabell.fup.n.18.Berfan.de compenf.c.1.qu.4.n.3.7. & c.2.q.1.31.37.* vbi late in quibus fit, vel non compenfatio, *D.Guttier.lib.5 q.6.nu.63. lib.4.q. 1.num.118.lib.1.q.5.num.57.68.q.6.nu.87.lib.1. qu.8.num.11.lib.1.& nu.42.& qu.10.nn.25. lib. 1.nu.33.37.qu.11.nu.29.q.13.nu.43. & q.14.& q.16.18.19.20.qu.28.nu.38. lib.1. qu.8.num.13. lib.2.& nu.39.qu.11.nu.28.lib.3.q.3. nu.56. lib. 4.qu.12.num.41.lib.3.q.17.nu.24.lib.4. qu.18.d. lib.4.qu.17.nu.41.lib.5. D.Palma alleg.114. num. 32.lib.2.*

Nec compenfatio fit de fpecie ad quantitatem,etiam in vltimis voluntatibus, *Caball.conf. dec.115.lib.2. Rota p.16.rec.dec.32.num.11.feqq. Sabell.fup.nu.43.D.Guttier.q.25.lib.1.& nu.59. Donad.de renunciat.c.32.nu.170. Cyriac.controu. 441. Scappa ad Merlin. contr.44. num.14.lib.2. Sperell.dec.176.nu.40.Caftill.lib.8.contr. c.18.n. 5.Cald.q.16.nu.6.Berfan.c.2.q.30.nu.16. Capan. de vita,& milit.q.15.n.7.*

Quod admittatur de fpecie ad quantitatem, & è contra, *M gon.dec.Flor.117.nu.14.* vbi tamen *num.17.& 33.*allegat in contrarium. *Altog.ad.conf.68.nu.78.& feqq.lib.1.* vbi *nn.19.& 20.*allegat contrarium tenentes, *D.Guttier.fup. num.28.poft Surd.de alim.tit.7.qu.10.nu.12. Nos d.conf.25.nu.25.Luca de linea legal.art.85.nu.12. Cofcia lib.2.ref.8.nu.17.Scoppa ad Merlin.contr. 44.nu.15.lib.1.Roceus refp.64. nu.24.* Et circa hoc fe remittit D. Guttier *ad q.20.d.lib.1.*

Secus quando à præfumpta voluntate teftatoris dependet,*Palma alleg.195.nu.20. Donad. d.c.32.num.170. Roceus d.refp.64. nu.23. lib.2. Scoppa ad Gratian.d.dec.47.num.17.Giurb.d.obf. 106.nu.20.in fine D.Gatta fup.*

193 Compenfatio non admittitur in cafibus, qui dilationem non patiuntur , vt in caufa alimentorum futurorum, fecus præteritorum,Salariorum,mercedum operariorum, *Graff.de except.except.16.nu.62.& feqq. Gratian. difc.728. nu.33.lib.4. Rofis obf.57.nu.36.feqq. Luca de ceff.iur.fol.83.nu.14. Donad.de renunciat.c.4.nu. 78.Bifogni. alleg.52.num.20. Marefcot.lib.2.var. c.83.nu.4.Manfon.de conf.exeeut.ampl.31.num.7. Scoppa ad Gratian.difc.53.n.10.Caluin.de æquit. lib.1.c.62.Sabell.§.alimenta.num.6. Caftill.contr. lib.8.tit.de alim.c.67.nu.5.12.Surd.de alim.tit.7. q.10.nu.8.tit.8.priuil.83. Giurba dec.5. num.48. Paul.Rub.in annot.ad dec.1.p.9.rec.n.105. Sabell. fup.n.20.Berfan.c.2.q.7. & q.2.n.9.& q.7.8.cap. 3.q.16.Cyriac.contr.34.nu.26. Barbof.in l.in ca*

num.14. 15.C.de compensat. D.Guttier.q.12.num. 32.lib.2.qu.20.nu.7.lib.5. qu.1. nu.509. lib.2.& lib.2.q.8.nu.41.q.15.nu.38.seqq.lib.3. qu.14.nu. 28.lib.4 vbi declarat *qu.40.nu.7.lib.5.Ciarlin. contr.36.num.21.Zacchia de salar.qu.104.num.1. & nu 8.& seqq* vbi explicat *Gratian. c.728. nu. 33.35.Cyriac.contr.34.nu.26.Castill.de alim cap.* 67.Diximus *sup. nu.126.* Quando detur alimentorum cum seruitijs ab alimentato præstitis. *Idem Sabell.§.alimenta,num.6. Addit. ad Sanfel. dec.414.obs.5.Colnin.de æquit.lib.2.c.62.*

194 Idem in causa exactionis subsidij charitatiui, impositi ratione alimentorum, *Surd.de alimentis priuil.53. n.6.7.8.* vbi, nec contra pensionem Ecclesiasticam impositam ratione alimentorum, nec in quocumq; debito ex causa victuali, *l.ob negotium, vbi gl.& Bart. ff.de compensat.Castill.d.c.67.n.6.seqq.*

195 Sed contra alimenta debita potest opponi de operis non præstitis, quando alimentarius tenebatur operari, *Castill.d.c.67.n.9.seqq.*

196 Alium casum, in quo contra alimenta datur compensatio ponit *Fab. in C. de compensat. defin 7.*

197 Non datur compensatio in retractu, si primus emptor promisit soluere pretium rei emptæ in pecunia numerata, si compareat alius, & petat prælationem, & obtineat, non potest compensare pretium illius rei cum alio credito per ipsum habentem, sed tenetur illud exbursare, *Rota dec.571.p.1.& dec.620.num.2.p.2. rec.post Cenc.de censib.dec.71.num.7.8. post Merlin.de legit.dec.59.nu.4.5.Dnard.de censib. §.4.q. 27.num.1.seqq.Cenc.eodem Tract. q.66. num.15. seqq.Ginrba dec.55.num.5. & obs.106. num.28. Corradin.de prælat.iure q.22.quæst.13. & q.5.n. 5.D.Guttier.de Compensat.q.15.n.68.lib.5.*

198 Compensatio datur etiam in debito voluntario, concurrentibus coniecturis, *Palma alleg. 195.n.12.lib.2.*alias non. *Mantica de coniect.lib. 10.ti.x.Menoch.lib.4.præs.109. Ripol.var.c.13. nu.326.* Dicemus *Nos inf.à n.214.*

199 Compensatio, an fieri possit de debitis ex Iustitia cum donis, vel obsequijs gratuitis, velut si quis donat, vel obsequium præstat ei, cui debet ex iustitia, Dicimus quod si dum donat, vel obsequium æstimabile præstat recordatur debiti ex iustitia, & vult cum dono gratuito satisfacere, certe admittitur compensatio, si vero tunc ignorat debitum suum ex iustitia, vel de ea, non recordatur. Si postea velit facere compensationem, variæ sunt opiniones, vt refert *Diana res.moral.p.7.tract.10.resol.49.p.3.tract.6 res.57.& p. 7.tract.10.res.24. & tom.6. tract.3. res.152.Nauar.de restit.lib.3.c.1.nu.376.& 393. Zamoran.de compensat.disp.5.c.5.& seqq. Sabell. sup.nu.27.Gregor.tract.vniuers.lib,1.cap.6.n.46. Bersan.c.2.q.2.num.20. Idem D.Guttier. de compensat q.25.nu.38.lib 1.q.21.nu.4.lib.2.*

200 Creditor ex causa vera non patitur compensationem cum debito ex alia causa diuersa. *Card. Luca de camb.disc.2. num.19. de credit.disc. 46.num.10.disc.47.num.2.seqq.*

201 Sic fit compensatio cum credito, & debito ex eadem causa, Card. *Luca d.disc.46.n.9.*

202 Compensatio admittitur in Iudicio Saluiani, quia sapit naturam exceptionis doli, quæ in eo iudicio non reijcitur, cum videatur in dolo versari qui vellet exigere, & non soluere, *Gabriel.conclus.de fideiuss.concl.1. num.71.Serafin.dec.327.nu.3.Scappuc.de Saluian. lib.2. qu.4. Sabell.sup.nu.35.Bersan.c.2.q.33.*

203 Compensatio, an admittatur in debito naturali tantum, vel ciuili tantum, vel naturali, & ciuili simul non producentibus actionem efficacem, *Trentacinq.var.lib.3.tit.de compensat. resol.1.Tyndar.de compensat.Bertachin.in repert. verb.compensatio, Bersan.sup.Sabell.sup.n.38.D. Guttier.q.3.nu.72.lib.3.q.8.nu.31.lib.4.*

204 Compensatio non admittitur in illo, qui tenetur ad factum, nisi sit redactum ad interesse, *Bersan.de compensat.c.2.q.38. D.Guttier.q.8.lib. 4.nu.6.seqq.Donad.de renunciat.c.32.n.189.*

205 Compensatio, an admittatur in legitima, sic, quia est debitum necessarium, *Guttier.de tutel.p 3.c.5.nu.4.5.Zamoran.de compensat. disp.4. c.8.§.3.num.16. Contr.in c. officij nu.2.de testam. Petra de fideicom.q.8.num.113. Barbos.in l.si cum doteta,§.si pater num.5. ff.solut. matrim. D.Marcian.disp.49.num.17.D.Galeot.contr.30.nu.2.lib. 1.Ripol.var.c.13.nu.220. Sabell.sup.n.4.D.Guttier.q.21.nu.36.lib.2. Ludouis.dec.568. nu.11.12. Sabell.§.legitima n.13.in fine.*

Quod non admittitur in legitima cum debito filij, etiam liquido, nec à patre ordinari potest, cum sit onus, quod reijcitur à legitima, *Merlin.de legitim.lib.3.tit.2.q.20.n.10.11.*

206 Compensatio non habet locum in debito soluto, quia est facienda repetitio via ordinaria, & per tres conformes, *Bu at.dec.277.num.10. Vrceol.consult.89. num.19. vol.2.* Secus in foro conscientiæ, *Zamoran.de compensat.disp.4.c.21. §.2.Sabell.sup.n.45.Bersan.c.2.q.2.n.23.Peuting. dec.203.nu.1.Duran.dec.76.num.64. D.Guttier. q.22.num.12.lib.2.Barbos.in rubr.ff.solut.matrim. 3.p.à nu.41.* Vbi an solutum possit condici.

207 Etiam aduersus Instrumentum dotale, potest compensatio opponi, si creditum aduersus mulierem esset liquidum, vel de breui liquidandum, *Escob.de ratiocin.c.21.num.28. Fulgos.cons. 196.201.Castr.cons.370.lib.1.*Cum dicatur non illiquidum, quod de breui est liquidandum. *Capyc.dec.48.Capyc.Latr.dec.25.num.37. Anna alleg.80.Staib.res.63. num.27. Petris cons.41.59. n.4.Borrell.in summa dec.p.2.tit.19. num.22.de Instr.liquid. Nos ad Ronit.cons.60. lib.1.Castill. contr.lib.8.de alim.c.67.num.4.* Cyriac.contr.441. *Rota post Merlin.de pign.dec.74.nu.25. Gallus de fructibus disp.20.nu.92.P.Affl.contr.27.nu.7.44.*

208 Secus si creditum contra Instrumentum dotale esset illiquidum, *Franch.dec.642.*Et fit ad impediendum cursum vsurarum, Rota *post Merlin.de pign.dec.74.n.25.Nos sup.nu.17.Fontanell.dec.111.nu.30.Ludouis.dec.568.nu.12.dec.*

1455.

.1455. *Rota p.9.rec.dec.231.nu.25. Nos sup.n.16. Ripol.var.c.1.nu.110.147.353.153. Barbos.in l. diuortio nu.5.6.ff solut.matr.* Bersan.c.2.q.34. *D. Guttier.qu.28.nu.12.lib.1. & per tot.* vbi tota materia, & *qu.21.lib.5. Luca de cess.iur.fol.21. num.17.& fol.83.nu.3. Donad.de renunciat.c.32. n.200.& 183. Cyriac.contr.441.*

209 Non in legato dotis, *Ripol.c.13.num.145. seqq.* vbi tenet si legatum sit voluntarium, & dos voluntaria, secus si dos necessaria, *Ferrer. 3.p.obs.157. Dec.cons.81.nu.6. Idem Ripol.ibid. nu.220. Magon.dec. Flor.13.n.24.* Alia de dote dicemus *n 218.seqq.& num.380.seqq.* Diximus *sup.nu.131.*

Quod si Vidua post mortem viri amouerit bona mobilia ipsius viri, non potest petere dotem, nam censentur compensata cum dote, quę amotio non præsumitur, sic amotio debet esse clara per publicum instrumentum, vel confessionem partis, vel per rem iudicatam, *Rota p. 18.rec.dec.194.245.378.& p.19.dec.73.nu.2.3. Sabell.§.mobilia nu.8. §.compensat.o nu.48. in add t.*

De compensatione in dote videndi *Franch. & Lu.a*, & alii *Addentes dec.462. Tusc.lit.C. conclus.490.nu.5.seqq. Millin.dec.243. Vrceol.consult.89.lib.2. Sabell. §.solutio nu.61. Gallus de fructib.disp.20.art.6.num.51. D.Guttier. de compensat.in mille locis.*

210 Non admittitur compensatio, vbi solutio non admittitur, *Salgad.labyr.2.p c.28.a num.37. Rocca disp.147. nu 6. Vrceol.consult.61. num.23. 25. Grassid. except.except.16.nu.59.77. D.Samminiat.contr.33.n.68.*

211 Non admittitur compensatio de re mea ad alteram rem meam, *Altograd.contr.30.num.*

212 *39.lib.1.* De circumstantiis excludentibus cōpensationem cum se ipso, *Card.Luca de credit. disc.46.nu.13.disc.47.ex n.14.*

213 Vt compensatio detur cum se ipso requiritur bona fides. *Card.Luca de cred.disc.48. nu.5. disc.49.nu.3.* Et quando illa adesse dicatur. *d.disc. 50.num.5.*

214 Compensatio, an sit facienda quando debitor legat, aut donat suo creditori. Distinctio est, vt censeatur facta in creditore necessario, secus voluntario, *Pacific.de Salnian. insp.2.c.2. nu.333.& seqq. Ciarlin. contro.189. Marta de success.legal.p.4.qu.18.art.2. num.55.& seqq.& art.6. Altograd.cons.68.lib.1. Sperell.dec.176. Sabell. §.legatum nu.32.§.debitor nu.59. Rota p.13. rec.dec.79.nu.22.p.15.dec.170.nu.12.seqq. Bich. dec.80. Cabn ll.cons.dec.27.lib.2.& 115 Farinac. in repertor.vltim.volunt.qu.27. Ramon.cons.36. Sabell.§.compensatio num.30. Nos ad Rouit.cons. 25.lib.2. D.Scoppa ad Merlin.contr.44.lib.2. Bersan.de compensat.c.2.q.30.& c.3.q.25.nu.5. Zacchia de salar.q.36.nu.11.17.seqq. Card.Luca de leg.disc.15.nu.2. Sadariu.resp.18.nu.26. D. Martian.disp.47.84. Censal.ad Surd.dec. fol.169. D.Guttier.de compensat.lib.2. q.3.q.20. lib.1.qu. 11.nu.19.lib.3. Scoppa ad Gratian.dec.47. Palma consult.67.num.42.seqq. D. Mansius consult.101. nu.18.seqq.lib.11. D.Gatta consil.24.nu.13.seqq. Andreol.contr.247.n.11.*

Compensandi animo non dicitur quis facere donans, vel legans filio sui creditoris, *Andreol.contr.247.nu.8.*

215 Compensat debitor legatum sibi ab hærede creditoris relictum, cum debito proprio *l.si propter. C.de compensat. Caualcan. dec.22.nu 42. lib.4.*

216 Præsumitur compensatio si summa legata est eadem, ac debita, *Andreol.contr.306.num.3. Mansius d.consult.101.nu.19.* Idem si sit eadem causa debendi, ac legandi *n.20.*

217 Probatur ex coniecturis, *Gratian disc.274. Menoch.cons.236.nu.24.lib.4.præs.100.num.23. Marta de success.legal.p.4.q.18.art.6.n.3.*

Si testator leget rem ipsam obligatam creditori suo, an tunc præsumatur compensatio, *Mascard.de probat. concl.333.* vbi distinguit inter debitum voluntarium, & necessarium, & aliis etiam modis declarat. *& DD.s.p.citati.*

218 Compensatio dotis legatæ in testamento, censetur facta, si pater dotet in vita. *Card.Luca de legat.disc.60.nu.30.* vbi *nu.5.* quid si dos data sit minor, *Corn.cons.16. Beron.cons.51.nu.10. lib.1. Menoch.cons 81.nu.33.cons.370.num.32. de præsumpt.lib.3.præs.15. nu.24.* Altograd.cons.5. *à nu.37. Censal.ad Surd.dec.169.nu.3.*

219 Sic dotis debitæ non dicitur facta compensatio per legatum factum per Virum, Vxori, Card. *Luca de legat.disc.40.nu.3.* An cum fructibus per maritum perceptis in bonis vxoris, an cum alimentis, & vestibus lugubribus, *D. Romaguer.ad Consol. ad statut. Eugub. lib.2.rubr. 48.num.33.*

220 Verum filia tenetur compensare quidquid sibi ex dote materna, & ex legatis, sibi à quacumq; persona relictis, cum dote sibi data à patre, *Surd.dec.169.* & ibi *Hodiern. &* Censal. & adest statutum *Messæ.c.27. lib.3.* vbi vult fieri hanc compensationem, nisi adsit contraria patris voluntas.

221 An censeatur facta compensatio cum lucro dotali per legatum factum per vxorem. Card. *Luca de legat.disc.15.nu.2.seqq.disc.40.num.3. D. Guttier.q.31.nu.46.lib.1.*

Dos de sui natura cum legatis non compensatur, nisi contrarium ex defuncti voluntate appareret. *D.Guttier.de compensat.q.25. nu.35. lib.1. D.Sperell.dec.176.n.62.*

Dos si in quantitate consistat, & legatum in specie, an compensatio admitti possit. *D. Guttier.q.3.nu.39.lib.2.* vbi affert DD. pro, & contra, & *ipse* conciliat.

Dos in specie non compensatur cum legato in quantitate, vel è contra. *D.Guttier.d.q.3. num.41.lib.2.*

Dos data, vel promissa ab hærede non compensatur cum dote in testamento legata. *D. Guttier.d.q.3.nu.71.lib.2.* post *Medic.de compensat.q.17.nu.7.p.1.*

Dos

Dos cum legitima compensatur. *D. Guttier. q. 11. num. 1. lib. 3.* post *Gomez in l. 50. Tauri nu. 24. Menoch. de arbitr. cent. 1. num. 46. & cas. 88. num. 47.*

Dos a vitrieo priuignæ promissa non compensatur cum legitima ipsi priuignę debita. *D. Guttier. q. 11. nu. 16. lib. 3.*

Dos consistens in centum, si fuerit à patre legata, quo vita functo, frater sorori centum dederit pro dote, nulla facta mentione de illis centum à patre legatis, tunc inducitur compensatio. *D. Gutt er. q. 4. nu. 96. lib. 5. R. Capyc. Latr. dec. 38* vbi *Grzz. & Manfrell.* Et *Capyc. Latr.* ibi explicat.

Dos patris contemplatione data dicitur, quando datur à patruo, & potest in legitimam filiæ compensari. *D. Guttier. q. 7. n. 48. l b. 5.* post *Alex. cons. 179. vol. 5.*

Dotem voluntariè promittens, & postea dotem legans, videtur legare animo compensandi. *D. Guttier. q 4. nu. 18. lib. 5.*

Dos data nepti ab Auo contemplatione filij censetur profectitia in toto. *D. Gutter. q. 15. nu. 27. & 28. lib. 5.* Vbi nisi appareat contrarium ex conie cturis.

Dos data cum dote legata compensatur quando datur à patre, vel quouis alio, qui dotare cogitur. *D. Gut. ier. q. 15. nu. 36. lib. 5. & lib. 5. q. 4. nu. 38. & seqq.*

222 Tota materia compensationis legati cum debito diximus *Nos ad Rout. d. conf. 25.* ad ibi dicta remittimus DD. lectores Ne bis reperamus dicta. Addimus. *D. Mesa lib. 2. ref. l. c. 9. & seqq. D. Romaguer. ad contt ol. ad stat. Eugub lib 2. c. 48. nu. 33. Ramon. & Bald ic. conf. 36. Altograd. co 568. lib. 1. Sper ll. dec. 176. Caball. conf. de . 27. lib. 2. & 115. Zauor in. de compen. at. disc. 4. c. 8. Sabell. §. debitor nu. 59. §. lucrum §. legatum. num. 31. 34. 49. ef. cap. 10. num. 7. seqq. Grattan. & Luca disc. 274. Merlin. dec. 249. Bich. dec. 80. D. Guttier. in integro Tract. de compensationibus*, signanter *lib. 1. qu. 20. Nos in hoc Tract. qu. 35. num. 899. & seqq.*

223 Licet solutio certo loco promissa non possit alibi, quam ibi peti *l. 1. ff quod cert. loco Tondar. de compensat. a t. 4. nu. 24.* Tamen potest fieri compensatio in alio loco, cum solutione interesse passi dum non fuit facta in loco debito. *Bersan. c. 1. q. 17. D. Guttier. q. 16. nu. 7. seqq. lib. 2.*

224 Creditor ex pluribus causis Titij, si conueniatur à Titio ex aliquo credito, potest creditor ipse eligere pro compensatione sui debiti, creditum, quod ei magis placebit. *Bersan. c. 3. q. 11. D. Guttier. q. 2 1. lib. 3. num. 3. seqq.*

Et potest opponi compensatio ad commodum vnius ex debitoribus in solidum constituti, licet principale commodum ad alium totaliter pertineat. *Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 6. num. 10.*

225 Cópensatio inducitur per contrapositionē partitarū quando partita contraposita se habet instar solutionis, *Rota dec. 16. nu. 7. 8. Merlin. de pign. lib. 5. q. 6. nu. 10. 11. Card. Luca de credit. disc. 47. num. 1 Luca de plurat. hom. in. legal. cap. 7. num. 6. Amat. resol. 41. Rota dec. 107. num. 2.* post *Merlin. d pignor. Sabell. §. Mercator. num. 10. §. solutio. num. 53. §. compensatio nu. 28. Bersan. de compensat. c. 3. q. 12. num. 3. Valens. cons. 78. nu. 30. D. Guttier. q. 6. nu. 45. seqq. lib. 3. Amat. res. 41. Ansald. de commerc. & Mercat. disc. 12. num. 18. Rocca disp. 147. nu. 19. l b. 1. Rota dec. 107. nu. 2.* post *Merlin. de Pignor. L. douis. dec. 366. num. 3. Rota dec. 321. n. 3. p. 3. & 33. n. 5. p. 5. rec. Ludouis. dec. 366. n. 3. Rota p. 3. rec. decis. 321. p. 5. decis. 33. num. 5. par. 10. dec. 256.*

Fit ex contrapositione partitarum, quamuis partita crediti minor in quantitate sit, quam partita debiti, nam fit pro concurrenti quantitate. *Grat an. disc. 224. num. 2. D. Hodiern. ad Surd. dec. 186. nu. 3. Bersan. sup. nu. 5.*

226 Compensatio, quæ inducitur ex partitarum contrapositione non potest alteri parti applicari, quam illi cui fuit contra posita. *Mascard. concl. 1325. nu. 6. Gratian. disc. 224. n. 21. Ludouis. dec. 556. n. 5.* & ibi *Add. Bersan. nu. 6.*

Creditum contrapositum non per modum solutionis partitæ, cui contra ponitur, sed simpliciter tanquam creditum non cedit in compensationem partitæ, sed poterit ad electionem debitoris conuerti in compensationem, vel illius, vel alterius partitæ. *Crossus conf. 62. num. 2. p. 1. Gratian. d. disc. 224. nu. 21. Posthur ref. 131. num. 15 Ricc. coll. 2885. Add. ad. Afsl. d. c. 121. n. 3 Bersan sup. n. 7.*

Compensandi animus excluditur, si partitæ non ponantur ex conspectu illarum crediti, sed in computo separato. *Luca de pluralit. hom. legal. c. 7. num. 6.*

Sic etiam si adsit mala fides in ipso contraponente. *Ansald. d. disc. 12. num. 19.*

Sic dicitur calculus dati, & accepti potius, quam compensatio quoties creditum prouenit ab eadem fonte, seu causa. *Card. Luca de censib. disc. 5. nu. 9. disc. 31. nu 7. de dote disc. 99. nu. 5. disc. 161. n. 30.* vbi declarat *de credit. disc. 61. nu. 5. D. Saminiat. contr. 32. n. 87.*

227 Nummularius post acceptatas litteras cambij non potest compensare cum debito cambij id, quod sibi à Scribente litteras dabetur. *Rota* post *Merlin. de pignor. dec. 149. Bersan. de compensat. c. 3. q. 13.* vbi ampliat, quamuis acceperet, sopra precesso ex *Capue. in prax. p. 1. c. 13. art. 7. n. 81. vol. 2. Ottobon. dec. 118. n. 9. D. Guttier. q. 6. lib. 3. Rota dec. 149. n. 6.*

228 Acceptans litteras cambij, si fit creditor eius, cui cambium solui debet potest compensare. *Torr. de commerc. disp. 2. qu. 8. num. 15.* Nec ideo tenetur ad interesse. *Castill. lib. 4. c. 40. num. 114. D. Guttier. q. 6. lib. 3.*

229 Immo debitum cambij, vtpote lucrum odiosissimum, & damnosum debitori, compensatur ipso iure. *Rocca disp. 146. nu. 5. 7. vol. 2. D. Guttier. de compensat. q. 6. n. 80. lib. 1.*

Et compensatio admitti debet, quamuis creditum

ditum cambii esset posterius alijs creditis, & ideò aliquod præiudicium creditoribus anterioribus in bonis debitoris cambii euenire posset, *Bersan.d.q.13.n.13.& n.14. Rossignol. de cib. spec.2.disp.3.§.13.*

Sic datur compensatio inter mercatores habentes creditum cum potestate cambiandi, *Merlin.d: pignor.lib.5.qu.6.n.7.8.9.*

Sed quod non possit opponi per mercatorem post acceptatas litteras cambii, quando creditum fuit contractum ante dictam acceptationem, quia præsentans afficitur creditor principalis acceptantis, *Rota post Merlin. de pignor.dec.149.nu.6. Sabell.§.literæ, n.2.in fin.*

230 Compensatio in mutuis dolis locum habet, *D.Guttier.lib.2.qu.10.* vbi late explicat, & culpa cum culpa, *Trombet.de societ.c.4 num.28. 34. Rota p 14.rec.dec.45.num.5.* Vide *Sabell.§. compensatio, num.29.* Vbi in delictis, *D.Guttier.in tract.de compensat.qu.24.num.13. & seqq. lib.1.* Idem in vitiis paribus. *D. Guttier. ibid. num.52.*

Conclusio est fundata in *l.viro,40. ff. solut. matrim. l cum proponas, 2.* vbi *DD. C.de pactis, c.nihil, 32.qu.6.c.significasti, de diuort. c.intelleximus, & c.fin.de adulter. Hyppol.sing.234. Tusc. lit.C.concl.489.num.15 seqq. Argell.de legit contradict.qu.10.num.101. Farinac. in praxi crimin. p.5.qu.142.num.39. & p.9.in fragm.lit.D.num. 110. Surd.cons.302.nu.18. Bargal.de dolo lib.6.regal.15.*

Intellige in ciuilibus, siue sit circa idem, siue circa diuersa, *Farinac.d.lit.D.nu.114. Cardos. in praxi indic.& aduoc.verb.delictum,n.37.*

Etiamsi pœna parti sit applicanda, *Angel. d.qu.10. num.102.* Secus quando criminaliter agitur, & ad pœnam, *Card.sup.Bargal.d.reg.15. Farinac.d.lit.D.n.139.*

Amplia in spolio, *Farinac.d.lit.D.n.127.*

Limita quando delicta circa diuersa, & separata sunt, *Farinac.sup.num.128. Thomas in flor.ileg.legum regul.219. Vaz axiom.iur.lit.P.nu. 18.& seqq.& lit.D.num.203.& seqq. Hier. Buccaron.de differ.inter iudicia ciuilia,& crim.differ. 131.n.1.2. Barbos.axiom.76.n.8.*

231 An quæ Rex, vel Ciuitas debet, possit compensari? *Escalon.lib.1.Gazophil.c.36.nu.3. & seqq.& 2.p.c 8.num 5. & c.11.num.vlt.* Diximus *sup.* Vbi de compensatione cum Fisco in creditis, & debitis eiusdem stationis.

232 Compensatio non excluditur, ex eo, quod summa legata sit supposita fideicommisso, dum eius restitutio statim fieri non debet, *Gratian. discept.274.nu.27. Alexgrad.sen.cons.68.num.70. vol.1. Spada cons.348.n.30. D.Palma alleg.195. n.25.lib.2.*

233 Compensatio etiam cum bonis per fideicommissum restituendis censetur inducta, per clausulam illam: *pro omni, & toto eo*, quando in eo verificari non potest, *Ruin.cons 79.nu.3. lib.2.& cons.98.num.17. Mantica de coniect. lib. 10.tit.2.num.26. Alexgrad.cons.68. nu.47. vol.1. Gratian.discept.274.nu.12. Spada d.cons.348.nu. 28. D.Palma d.alleg.195.n.35.*

Licet debitum proprium non compensetur cum debito fideicommissi, & maioratus, *Valensc.cons.157.num.78. Fontanell.dec.465. nu.21. Salgad.labyr.p.2.c.7.nu.31.c.22.nu.97. seqq. D. Guttier.de compensat.q.15.n.35.36.lib.1.*

234 Debitum ex iustitia non compensatur cum debito ex voluntate, vel ex charitate, vel ex gratitudine, *Cordub.in summa qu.3. Trullench. in decal.lib.7.c.5.dub.5.nu.3. Salas de legib. disp. 8.sect.2.num.35. Bonacin.de restit.in gener.disp.2. qu.vlt.p.1.propos.2.num.13. & 26. Gusm. verit. iur.16.nu 18. Zamor.de compensat.disp.5. cap.2. nu.3.& disp.5.c.5. Fagund.in decaleg.tom.2.lib.7 c.1.nu.3.& c.30.nu.1. Azor.instit.moral.p.3. lib. 4.c.15.qu.2.* post alios *D.Guttier. de compensat. tom.3.qu.4.& lib.2.qu.14. Diana tom.6.tract.3. res.152*

235 Compensatio occulta locum habet ob non acceptum iustum pretium in contractu emptionis, & venditionis, quando læsio est vltra medietatem iusti pretii, Immo etiam si sit læsus infrà dimidium iusti pretii, *Lopez institut.negotia.c.53.lib.2. Zamoran.disp.4. c.11. nu. 22. Rodriq.in summa p.2.c.79.nu.9.concl.9. Cordub. de casib.conscient.qu.2.& qu.130. D.Guttier sup.q.6* Vbi latè de hoc re.

236 An detur locus occultæ compensationi, propter solutum indebitum. Restitutio indebita quando in foro fori conceditur, in foro poli datur locus occultæ compensationi, si alia via id, quod indebitè soluit recuperare nequeat, *Zamoran.disp.4.c.11.§.2.n.11.*

Sed quando in foro fori huiusmodi repetitio denegatur, tunc si liquido constet solutum fuisse indebitum per errorem, nulla interueniente donatione, aut vigore falsæ sententiæ, tunc locum habet occulta compensatio, *Zamoran.disp.4.c.21.§.2.num.11. P. Molina tract.2 disp.690.seqq. D.Guttier.sup. qu.18.* Vbi latè de hoc materia, *Sylua de salar.fam.q.49.& seqq. Diana tom.6.tract.4.res.147.seqq.& res.166. & tract.7.res.134. Mendo Benign.dissert.6.*

237 Est licita compensatio in re debitoris, donata absenti, sed non acceptata, præsertim si per ipsum compensantem mittatur, nam ipse asportans creditor potest retinere, & compensare cum suo credito, *Vasq.opusc. de restit.c.5.§. 1.dub.8.num.45. Zamor.de compensat.disp.8. c.7. num.2. Card. Lugo de iustit.& iure disp.16. sect. 6.num.110. P. Diana tom.6.tract.3.resol.150.§.4. D.Guttier.q.22.*

238 Propter extorta vi, aut metu, datur compensatio occulta in foro conscientiæ, *Sanch. lib.4.disp.9.num.4. Zamoran.de compensat. disp. 4.c.22.§.3.nu.23. D.Guttier.qu.6.lib.2.* Vbi *qu. 7.* probat posse fieri occultam compensationem in debito debitoris sui quando debitum est occultum, & non est alia via illud assequendi, & nullum exindè alicui eueniret damnum, & esset securitas, quod ille primus cre-

ditor

ditor non ageret contra dictum debitorem.

139 Propter accepta per errorem, dolum, vel mendacium est locus compensationi, *Zamoran. de compensat. disp. 4. c. 19. nu. 10. 11. Less. de iustit. lib. 2. c. 17. dub. 5. n. 30. D. Guttier. sup. q. 11.* Vbi late de materia.

240 Compensatio occulta est licita in præiudicium creditorum anteriorum, *Comitol. resp. casuum moral. lib. 3. qu. 36. Zamoran. disp. 8. cap. 6. Diana tom. 6. ref. 153. §. 2. & 154. §. 1. 155. §. 1. 156. §. 1. Gusm. verit. iur. 16. nu. 23. Homobon. in exam. Eccles. p. 2. tract. 10. c. 3. qu. 6. cas. 7. Marchant. in resp. Past. ad Decalog. c. 9. qu. 9.* post hos, & alios *Doctissimus D. Guttier. qu. 12.* Vbi limitat, & bene in creditoribus personalibus in præiudicium hypotecario rei, vel in hypotecario, accipiendo ea, quæ licet essent in potestate debitoris, tamen erant furto ablata, accomodata, aut deposita. Nec in creditoribus personalibus priuilegiatis, Vbi alia notabili.

241 Compensatio occulta fieri potest in re alienata, quæ extat apud debitorem compensantis permixta, aut confusa cum alia re illius, quando per commixtionem transferatur dominium, & rem ipsius possidentis faciat, *D. Guttier. qu. 13.* Vbi ampliat, & limitat.

An quod quis ex ludu pro verecundia soluit, *Diana tom. 6. tract. 4. resol. 30.*

An quod meum est, vel mihi debetur probabili opinione, *Diana tom. 8. tract. 1. resol. 29.*

242 Facta transactione inter debitorem, & creditorem, non potest alter ex transigentibus contra alterum vti occulta compensatione, nisi indicta transactione fuisset non seruatum ius; non fuisset datum iuxtum ex cambium, & pretium; etiam attento debito litis euentu, *Zamoran. disp. 4. c. 11. nu. 22. & c. 23. nu. 5. 6.* Vel quia venit ad transactionem ob partis aduersæ potentiam, *Molina de iustitia tract. 2. disp. 556. D. Guttier. sup. q. 16.*

Alia de compensatione occulta habes apud *D. Guttier. in 3. tomo tract. de compensationibus*, vbi doctissime tota materia, & clarè dilucidatur.

243 Maritus creditor ex causa expensarum, & melioramentorum factorum in fundo dotali non compensat fructus dotales cum expensis, & melioramentis factis in dicto fundo dotali, Ea ratione quia, maritus iure suo lucratur fructus dotales, & compensat cum oneribus matrimonii, & per consequens non compensat illos cum melioramentis ab eo factis. *Angelis de expens. & meliorat. art. 12. nu. 4. seqq. Gallus de fructibus disp. 13. nu. 17.*

Secus expensas modicas circa res dotales, *Gallus sup. num. 18. Angelis d. c. 12. num. 14. Affl. dec. 87. nu. 7. 8. Amat. ref. 14. num. 72. Thomat. dec. 59. nu. 43. 44. tom. 1. Ricc. dec. 176. num. 23.* vel cum melioramenta respiciunt temporaneam fructum recollectionem. *Rota rec. p. 17. dec. 300. num. 52.*

244 Emens bona fide fundum dotalem à marito expensas repetit, & nō cōpēsat cū fructibus *Peregr. de fideic. art. 50. n. 64. Mangil. de euict. qu. 153. n. 8. seqq. Garz. de exp. c. 13. n. 57. 58. Amat. ref. 14. n. 69. 70. Gusm. de euict. qu. 20. n. 50. seqq. Ricc. p. 1. dec. 176. n. 24. seqq. Angelis sup. nu. 6. 10.*

Quod intellige respectu emptoris, donec substinebit maritus onera matrimonii. *Angelis num. 7.* Dicemus *infrà nu. 358. & seqq.*

245 Emphyteuta, feudatarius, & hæres grauatus, & omnis, qui ratione proprii dominii pleni, vel vtilis, fructus cum melioramentis non compensat. *Molin. de primogen. lib. 1. c. 26. num. 14. Censal. ad Surd. dec. 178. num. 4. Mangil. q. 153. num. 4. seqq. Cyriac. contr. 80. nu. 9. 10. Amat. ref. 14. nu. 72. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 61. num. 1. Angelis sup. num. 8.* quod reperat *art. 4. nu. 10. seqq. Bocr. dec. 44. num. 19. Franch. & Luca dec. 191. Surd. dec. 78. & 300. num. 20. Peregr. de fideicom. art. 50. num. 64. Gallus de fructibus disc. 13. num. 22.* Si emphyteuta non sit in culpa, & si sint magnæ, secus si modicæ, ad quas emphyteuta tenetur, & nec deducit si dominium esset iniustum ibid. *Infra num. 266.*

246 Idem dicendum in patre *Amat. ref. 14. n. 71. seqq.* vel emente ab ipso bona filii, nam patre viuente non compensat fructus perceptos in vita patris cum melioramentis. *Angelis sup. num. 8. & 36.*

247 Qui iure alicuius iusti tituli, etiam reuocabilis, fructus percipit, non compensat fructus cum melioramentis. *Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. q. 28. num. 7. Rota post Merlin. de pignor. dec. 87. num. 18. Castill. de vsufr. c. 57. n. 24. Angelis n. 9. 26.* Dicemus *infrà n. 378.*

248 Emptor non compensat fructus cum expensis, & meliorationibus. *Gusm. de euict. q. 20. num 50. 51. 52. Ricc. p. 2. decis. 176. num. 24. seqq. Angelis sup. nu. 10. Gallus de fructib. disp. 43. n. 57. Rosis obs. 75. lib. 2.*

249 Maritus, vel eius hæres, fructus perceptos ex re extradotali compensat cum melioramentis factis, nā illa non fit ipso iure. *Vrsill. ad Affl. dec. 44. Menoch. cons. 739. nu. 4. & de recuper. poss. remed. 15. n. 500. seqq. Costa de fact. scient. & ignor. dixtinct. 47. num. 9. cent. 1. Peregrin. de fideicom. art. 50. num. 64. Thomat. dec. 231. num 24.* sed parte opponente. *Cerr. dec. 32. nu. 11. dec. 208. Angelis sup. num. 11. Gallus d. disp. 13. num. 10. Rota rec. p. 18. tom. 1. dec. 94. nu. 12. 16. Andreol. contr. 317. nu. 9.*

250 Secus vbi est statutum, quod maritus lucretur fructus bonorum paraphrenalium. *Peregr. de fideicom. art. 50. nu. 64. Gallus sup.*

251 Possessor bonæ fidei ratione solius possessionis fructus cum melioramentis compensat. *Gratian. disc. 193. num. 3. Mangil. d. qu. 153. n. 3. 6. Peregr. d. art. 50. num. 64. Ricc. d. dec. 176. num. 23. Cerr. dec. 646. nu. 23. tom. 2. Angelis sup. nu. 12. D. Guttier. de compensat. lib. 1. qu. 26. num. 4. seqq. Gallus de fructib. disp. 13. nu. 12.* Sed contra probat *D. Guttier. lib. 2. q. 17. n. 14. seqq.*

252 Quamuis sit effectus locupletior, *n. 50.* licet

cet contra dicat *n.56.* post *Gall. de fructib. disp. 11. art. 1. q. 9. n. 36. in fin.*

253 Expensæ paruæ vsque ad restitutionis tempus duraturæ compensantur cum fructibus, *Peregr. d. art. 50. nu. 66. Thomat. dec. 59. nu. 43. 44. Ricc. d. dec. 176. n. 23. Amat. res. 14. num. 72. Afflict. dec. 87. n. 7. 8. Angelis sup. n. 14.*

254 Maritus, vel hæres grauatus percipiens fructus dotis, & respectiue fideicommissi post dissolutum matrimonium, & purificatum respectiue fideicommissum, compensat fructus cum melioramentis, *Peregr. d. art. 50. n. 64. Ricc. sup. Amat. sup. nu. 70. seqq. Rota rec. p. 16. dec. 337. n. 24. 25. Nos inf. n. 309. Angelis sup. n. 15. Card. Luca in summar. de fideic. n. 334.* Secus ante purificatum fideicommissum, *Nos infrà n. 266.*

255 Fructus percepti lite pendente compensantur cum melioramentis ibi factis, *Rota rec. p. 12. dec. 27. num. 22. dec. 182. num. 24. dec. 233. num. 13. 14. dec. 307. num. 21. & p. 13. dec. 230. n. 33. dec. 521. num. 15. seqq. & num. 20. & p. 14. dec. 395. num. 7. dec. 405. num. 10. 14. seqq. par. 15. dec. 119. num. 8. dec. 80. num. 16. p. 18. tom. 1. dec. 8. num. 10. 11. & tom. 2. dec. 545. num. 5. & par. 19. dec. 307. num. 8. Merlin. dec. 118. num. 15. Angelis sup. num. 16. Cels. dec. 233. num. 14. Bich. dec. 670. num. 19.* dummodo sint necessaria, & vtilia, *Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 61. nu. 9. Seraphin. dec. 898. num. 2. Nos infrà n. 348.*

256 Et quando non datur compensatio, datur inutilibus meliorationibus abrasio, *Rota d. dec. 307. n. 21.* Vbi si fieri possit absque prioris status læsione. *Nos infrà n. 340. Angelis ibid.*

Sed quod conuentus hypotecaria fructus perceptos, tam ante, quam post litem contestatam non compenset cum fructibus, *R. Marin. lib. 1. c. 155.* Vbi hoc probat contra *Capyc. dec. 173. Mancute dec. 34. num. 39.* Sed compensat si possessor meliorationes fecisse allegaret, nam tunc cum fructibus lite pendente perceptis compensat, *Marin. ibid.* post *Couar. var. c. 8. num. 3.*

257 Meliorationes factæ post motum iudicium non sunt in consideratione, *Royas dec. 283. num. 19. dec. 306. num. 14. Albrit. in annot. ad dec. 23. Pamphil. num. 11. Bich. dec. 496. num. 19. Coccin. dec. 826. num. 6. 7. 8. & dec. 940. tom. 2. & dec. 2130. num. 1. 6. tom. 4. & dec. 2165. tom. 5.* post mille *dec. Rotæ, Angelis sup. n. 17. 18. 19. & art. 22. num. 24. Danad. de renunciat. q. 32. num. 136.* Vbi tota materia.

258 Sed vbi compensatio fit cum fructibus perceptis, nō fit cum illis fructibus peruenientibus ex ipsismet meliorationibus, sed ex aliis, *Peregr. d. art. 50. num. 67. Cyriac. contr. 80. nu. 9. 10. Amat. res. 14. num. 74. Franch. dec. 705. Leonard. de vsuris qu. 13. nu. 32. seqq. Merlin. dec. 363. num. 5. Angelis sup. nu. 20. Cels. dec. 233. n. 14.*

259 Vbi quod fit cum fructibus indebitè perceptis à die motæ litis, *Pech. de aqu. duct. tom. 2. c. p. 9. qu. 5. lib. 2. num. 27. 28. seqq. Ricc. decis. 263. num. 3. p. 2. & p. 1. dec. 126. num. 11. Rota rec. p. 14. dec. 219. num. 9. dec. 405. num. 10. seqq. p. 15. dec. 198. num. 14. & dec. 232. num. 16. & dec. 250. num. 4. & dec. 374. nu. 9. Cerro dec. 554. num. 8. p. 2.*

260 Inquilinus, Colonus, Commendatarius, & similes detentores, qui habent actionem ad repetenda melioramenta vtilia, si commodè ab ædificio separari non possunt, possunt illa compensare cum mercede soluenda, *Gratian. disc. 442. num. 25. seqq.* Et non potest expelli, nisi solutis meliorationibus, quamuis pensionem non soluat, *Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 61. nu. 3. 10.* Sed non deducit si fuit inhibitus ne melioret. *D. Tristany dec. 19. nu. 18. Amat. res. 14. nu. 7. Mascard. concl. 531. num. 6. Molina de contract. disp. 463. Garz. de meliorat. c. 6. à n. 6.*

261 In iudicio reiuendicationis fructus compensantur cum meliorationibus, *Afflict. dec. 59. R. Capyc. Latr.* vbi *Gizz. & Manfrella dec. 36. D. Marcian. disp. 58. num. 44. R. Marin. ad Reuert. dec. 559. num. 3.*

Sic si possessor condemnetur ad relaxandum rem cum fructibus, adiudicantur ei meliorationes cum fructibus, *Xamar. defin. 1. nu. 16. D. Tristany dec. 19. nu. 25.*

262 In emente à Patre bona filii, patre viuente, non compensat fructus perceptos in vita Patris cum melioramentis, sed tantum fructus perceptos post obitum patris, sic etiam quando titulus reducitur ad non titulum, nam non fit compensatio, *Amat. res. 14. nu. 71. seqq. Garz. de expens. c. 23. nu. 58. Angelis sup. n. 36.*

263 Dum compensatio locum non habet, Dominus soli si non restituat pretium melioramentorum exceptione doli mali repellitur; præsertim si facta sint melioramenta bona fide, pro quibus datur etiam prioritas contra alios creditores ipsius soli, *Tonnut. de præuent. p. 1. c. 31. nu. 52. seqq.*

264 Fructus melioramentorum compensantur cum expensis, quando expensæ censentur factæ ex fructibus, veluti si in eam causam fructus consumpti essent, & tempus, & quantitas adaptetur. *Peregr. de fideicom. art. 50. p. 1. num. 33. Gallus de fructib. disp. 13. num. 49. seqq. D. Guttier. qu. 17. num. 12. lib. 2. & q. 6. n. 7. lib. 4.*

265 Fructus si excedant, vel æquent estimationem melioramentorum fiet compensatio, secus si meliorationis estimatio excedat. *D. Guttier. q. 23. n. 62. lib. 4.*

266 Hæres grauatus deducit expensas factas, & non compensat fructus cum melioramentis, sicut, & emphyteuta, feudatarius, *Affl. dec. 87. Boer. dec. 44. num. 21. Molin. de prim. og. lib. 1. c. 26. nu. 3. Franch dec. 109. num. 4. Tusch. lit. F. conclus. 503. nu. 27. Fusar. de subst. q. 669. nu. 2.* Ea ratione, quia pendente conditione grauatus est Dominus, *l. fin. §. sed quia, C. commun. de legat. D. Guttier. de compensat. q. 23. num. 61. lib. 4. D. Tristany dec. 19. nu. 38. Nouar. sup. pragm. 51. nu. 21. de offic. proc. Cæsar. & n. 9. Ludouis. dec. 197. Peregr. de fi-*

deicom.art.50.nu.64.Garz de expens.& meliorat. c.17.nu.1.& c.23.num.52.57. Mangil.de imput. qu.153.num.4.seqq. Cyriac. contr.80. num 9.10. Amat.res.14.num.72.Card.Luca in summar.de fideicom.nu.334.Peregr.dec.64.nu.5.6.Pas fic.de Salui.in.insp.3.c.2.nu.194.& seqq.Zarat.dec.72. nu.14.Arguell.dec.45.nu.5.seqq.Sabell.§.melioramentis.nu.5.20.21.25.D.Maradei in praxi instr. c.17.nu.21.& seqq.Gallus de fructib. disp.13.nu. 15.seqq.Angelis de expens.& meliorat.art.3.num. 10.seqq.& art.12.nu.8.& art.7.nu.10.& art.13. nu.3.4.Sed fit à possessore maioratus deteriorationum in eius rebus,sua culpa factarum, cum melioramentis,Noguerol.alleg.36.nu.27.

267 Compensatio non datur in præiudicium hæredis grauati,quo ad fructus , quos percipit, cum meliorationibus per ipsum factis , super bonis subiectis fideicommisso,sic illa deducere potest,D.Tranchediu.consult.89.nu.15.Rota rec. p.16.dec.254.nu.22.Ludouis.dec.197.nu.4.in fine, Brunem.in l.sumptus nu.5.ff.de rei vendicat.Bosr. qu.44.nu.21.Bersan.de compensat.c.2.q.19.nu.38 Gallus de fructib.disp.13.qu.2.nu.15. Fusar.de substit.qu.669.Garz. de expens. & meliorat. c.17. nu.1.Peregr.de fideicom.art.50.nu.64.Affl.dec.87 Franch.& Luca dec.109. D.Guttier.de compensat.lib.5.q.19.nu.7. & seqq. vbi respondet contrariis. Vbi ponit quas expensas deducat hæres grauatus.

Sic grauatus expendens pro refectione domus restituendæ , repetit. D.Guttier.sup. num.8. ex tex.l.domos.61.ff.de legat.1.Angelis de expens. & meliorat.art.4.nu.12.art.6. nu.51.art.12.num. 8.36.

Quamuis res meliorata pereat,nam recuperat meliorationes necessarias,Angelis sup.art.20 nu.5.& seqq.

Secus vtiles tantum,nu.8. Vide sup.num.254. vbi alius casus.

Idem est in melioramentis naturalibus, hoc est natura sola operante,sine hominis expensa, vel industria obuenientia , vt incrementa per alluuionem, & similia , nam fideicommissarii comodo cedunt,& non sunt restituenda , Decian.cons.52.nu.51.seqq.lib.1. Peregr.de fideicom. art.10.nu.22.seqq.Fusar.de substit.q.637. Pontirol.in resp.vel Tract.pro Mamb.llis.nu.479. Sabell.§.melioramenta.nu.7.

Sed non repetit melioramenta,si fuisset inhibitus,nè illa faceret,D.Tristany dec.19.n.18.

Sed compensat meliorationes , cum fructibus perceptis post factum casum restitutionis rei subiectæ fideicommisso,l.sumptus 48.l.emptor 65.ff.de rei vendicat. Corn.cons.86.lib.4.Menoch.de recuper.poss.remed.15.nu.573.Couar.var. lib.1.cap.3.num.3.post mille D.Guttier.de compensat.lib.5.q.16.nu.64.seqq.

Si fructus percipti non consistant in pecunia,neque consumpti sint, illi non compensantur, D.Guttier.sup.nu.71.

An competat compensatio Releuii soluendi ab hærede Baronis, in Regno nostro Neapol.in beneficium Regis,cum adoha , quæ soluitur singulis annis eidem Regi, & nun competere decisum refert Capan.de iure adohæ dec. 63.fol.mihi 359 cũ Baro non sit debitor,& creditor,ad tex.l.1.ff.de compensat. D.Guttier.de compensat.lib.5.q.16.nu.39.seqq. Sed difficultas posset esse si releuium esset soluendum Regi, Adoha vero Titio Cessionariu Regis, & hæres Baronis debens soluere adoham esset creditor Titii ex alia causa , nam tunc esset locus compensationi,ex dictis sup.nu.1.& seqq.Et licet D. Guttier.ibidem nu.73.seqq. fundet non competere compensationem à Releuio ad creditum, quod habet hæres contra Fiscum , cum sint diuersæ stationis,Bercbolt.opusc.de compensat. cap. 5.Et Nos sup.& Arrest. R.C. 687. Tamen Nos ibidem diximus in Regno nostro , competere quoad impediendum cursum vsurarum,ex Arresto 721. Mariu.ad Reuert.dec.443.n.3.

268 Litis expensæ factæ à marito, in exigendis creditis dotalibus , & aliis bonis non compensentur in fructibus , Cyriac.contr.42. num.6.16. 77.Merlin.de legit.lib.2.tit.2.qu.28. num.8.seqq. Amat.res.3.num.9.seqq.& num.56. Ricc.dec.263. nu.4.5.Salgad.labyr.p.1.c.11.num.56.seqq. Peregrin.art.50.nu.54. Tonnut. de prauent.p.1.c.31. nu.54.Rota post Merlin. de pign.dec.137. num.38. Gusm.de euict.q.20.num.45.seqq. Angelis de meliorat.& expens.art.5.nu.11. Nouar. in prag. 51. nu.7.de offic.proc.Cæsaris . Idem in expensis factis in lite,Nouar. ibid.nu.10. Idem in expensis factis,à marito in rebus dotalibus, nam illas repetit.Nouar. num.18.10. Nec illas compensat cum fructibus.n.20.

269 Deteriorationes factæ à Marito in vno fundo dotali si in alio meliorauit,Compensantur cum meliorationibus hinc indè , pro æquiualenti portione ,Peregr.d.art.50. p.3.num.79. Mangil.de euict.q.153.nu.36.37.& qu.195.num. 14.Costa de rat.rat.q.134.nu.2.Autonell.de temp. legal.lib.1.c.61.num.13.Rota rec.p.18.tom.2. dec, 554.nu.19.Gusm.de euict.qu.20.num.53.Angelis sup.art.13.n.3.4.

270 Constito de notoria nullitate , seu Iniustitia subhastationis,fructus compensantur cum melioramentis,seu cum sorte , Post.h.de subhast.inspect.55.n.73.77.& 123.Angelis art.17.n.17.

271 Quando inducta dicatur compensatio cum melioramentis in re dotali , seu extradotali,si maritus administrauit bona extradotalia , seu dotalia vxoris suæ, nam præsumitur ex illis satisfactus. l.debitor meus.14.ff.de negot.gestis. Menoch.lib.3.præs.125.nu.22.Gratian.disc.126.num. 41.disc.826.nu.51.& dec.179.nu.21. & ibi Addentes,Affl.dec.13.num.13.16. Serafin.dec.1455. num.4.tom.2.Cyriac.contr.361.n.7. Angelis sup. art.20.n.12.seqq.Diximus sup.n.249.

272 Fructus percepti ex melioramentis sunt proprii illius,qui meliorauit , nec compensantur in alio credito, quia ex re propria percepti dicuntur,Rota rec.p.2.dec.359.num.4. & par.4. tom.1.dec.64.nu.2.& rec.p.5.tom.1.dec.188.n.5.

&

& dec.399.nu.46.& p.7.dec.130.nu.17. & dec. 223.nu.12.13.& rec.p.16.dec.305.n.9.10. Angelis sup.art.22.nu.31.D.Gutier.de compensat.q. 26.n.26.lib.1.

273 Compensatio ad euitandū cursum vsurarū fit ipso iure, diximus *sup.n.39.40.* sed ob causam melioramētorū fit à die oppositionis, *Thomat. dec.231.n.24.to.2.Cerr.dec.32.n.11.& dec.208. n.21.22.tom.1.Rota dec.94.num.12.16. Angelis art.12.num.11.*

274 In plantando fit compensatio vtilitatis cum damno respectu frumenti, & aliarum segetum non reddentium eandem annuam quantitatem, *Fontanell. de pactis tom.2. clauf.11.gl. vnic.n.10.11. & seqq. Coccin.dec.2087.num.4. Angelis art.22.n.58.*

275 Compensatio non datur in legato speciei ad quantitatem. Diximus *Nos sup. num.214. seqq.*

276 In expensis vtilibus debet probari per illas facientes, quod illæ fint vtiles respicientes perpetuam, & æternam rei vtilitatem, nam expensæ non sic vtiles non sunt reficiendæ. *Merlin.de legit.lib.2.tit.2.qu.28.nu.15. seqq. Ludonis.dec.202.nu.2.3.Angelis sup. art.3. num.34. Nos infrà n.377.328.360.*

277 Possidens rem vigore dominii resolubilis deducit melioramenta, valoris inspecto tempore restitutionis rei, *l.domos 61. ff. de legat.1. Mangil.de euict.qu.153.nu.20.de imput.qu.136.n. 40.Thomae.dec.59.nu.60. seqq.* Secus post factum casum restitutionis. *Gallus de fructibus disp.13.n.13.Angelis art.7.n.55.& art.12.n.15.*

278 Nec melioramenta compensat cum fructibus expensi, quia fructus ex re propria percepit, *Franch.dec.109.n.4. Gallus sup.n.14.*

279 Emptor cum pacto de retrouendendo nō compensat fructus cum expensis, Grat*ian.disc. 193.nu.6.7.disc.343.nu.21.seqq. Angelis art.7. nu.15.Antonell.de temp.legal.lib.1.c.61.n.2.Gallus sup.n.21.*Vide *infrà n.352.*

280 Possidens rem hybotecatam non compensat fructus cum mesioramentis, *D. Tristany dec.19.num.16.* necessariis, *nu.17.* & habet retentionem illius rei, *Card.Tusc.concl.490.nu. 25.lit.F.Gallus sup.n.25.*Ciroe.*disc.57. num.34. D.Tristany dec.19.n.21.*

281 Vsufructuarius deducit melioramenta, nec fructibus compensat. *Gratian.disc.193.nu.6.seqq. Caualc.de vsufr.mulier.relict.num.160. Peregr.de fideicom.art.50.nu.64. Gallus sup.num.27. Angelis art.4. nu.14.seqq.& art.12.num.26.*

Idem est in socio, qui non compensat fructis in re communi. *Nauar.sup.prag.51. de offic, proc Cæsar.n.21.*

282 Habens causam ab eo, qui habet dominium, licet resolubile, non compensat fructus cum melioramentis *Peregr.de fideicom.art.50. nu.46.*Gallus *sup.nu.28.*

283 Emptor fundi dotalis viuente marito non compensat fructus cum melioramentis. *Alex. cons.154.lib.6.Peregr.sup.num.64.Tusc.lit.F.concl.490.nu.26.* intellige quando bona fide facta est alienatio. *Gallus sup.n.29.Angelis art.12.n.6. 10.Amat.resl.4.num.69.70. Mangil.de euict.qu. 153.nu.8.seqq.*

284 Melioramenta non cōpensat fructibus ille, à quo res non poterat auocari quando expendidit. *Alex.cons.162.num.3. lib.7. Petra de prohibit.alienat.q.15.nu.320.*Gallus. *sup.nu.30.*

285 Fructus solum durante titulo percepti non compensantur melioramentis. *Petr.Barbos.in §. fin.p.2.nu.4.vers.infertur.ff.solut. matrim.*Gallus *sup.num.31.*

286 Fructus compensatur cum melioramentis tantum quando fructus pertinebant ad vendicantem, secus si ad alium, G*arz.de expens.c.23. nu.56.Ruin.cons.54.nu.84.lib.1.Sesse dec.71. n.4. Gallus.sup.nu.32.*

287 Fructus compensatur primo cum vsuris, vt quando quis emit à non domino, & soluit pretium vero domino, hoc est in eius vtilitatem. Idem si quod expensum est consistit in resolutione æris alieni, *Gallus sup.num.35. Boer. dec.44.n.26.*

288 Possessor malæ fidei an compenset fructus cum melioramentis, distinctio est, aut est necessitas illas faciendi, aut non, primo casu non compensat, secundo casu sic, *Rota p.18. tom.1. dec.228.n.8.Nouar.in pragm.51.de offic. proc.*Caf. *nu.25.34. Gallus sup.nu.38.45. Donad. de renunciat.c.32.n.131.in fin,* Diximus *sup.*

289 Fur non deducit expensas, neque ex fructibus, *Garz. de expens. cap.2. num.21. Gallus sup.num.41.*

290 Possessor malæ fidei recuperat omnes expensas, quas dominus facturus erat, *l.domum; C.de rei vendic.l.39.ff.eod. Garz. de expens. c.5. num.26.Peregr.de fid.art.50.p.2.num.30.Cancer. lib.3.c.6.num.53.de acquir.rer.domin.Nouar.sup. Gallus sup.n.46.47.48..Angelis art.12.n.23.seqq* Et retinet, *Antonell.de temp.legal.lib.1. c.61.nu. 6.Surd.de alim.tit.6.qu.6.n.14.Aretin.in §.certè. nu.2.instit.de rer.diuis.*

291 Expensæ necessariæ vbi non possunt deduci, saltim præsumuntur ex fructibus factæ, & ita compensantur, *Peregr.d.art.50.p.1. n.33. Gallus sup.n.49.*

392 Restitutio in integrum si fuerit petita, possessor non compensat fructus in melioramentia, *Curt.iun.cons.6. num.27.Boer.dec.47.num.7. Menoch.da recup.possess.remed.15.num.512. & 536.Peregr.d.art.50.n.64.Gallus sup.n.50.*

293 Fructus ex melioramentis percepti non compensantur cum ipsis melioramentis, *Affl. dec.87.num.7.Garz.de expens.c.23.nu.56.Negus. de pign.4 membr.5.p.num.20. Valasc.consult.28. num.20.Sesse dec.71.nu.6.* vbi decisum refert. *Pereg.d.art.50.p.3.nu.67.Tusc.lit.F. concl.490. nu.83.concl.303.num.29.Gallus sup.num.52.55. seqq.*

294 Compensatio fructuum in expensis quomodo fiat, fit ipso iure, *l.7 §.fructus. ff solut. matrim.l.si propter, C.de compensat, l.fundus, qui,*

ff. famil. ercisc. Verum necesse est, quod fructus sint consumpti, saltim præsumptiuè, quod est post triennium, nam tunc succedit obligatio ad æstimationem, alias non fit compensatio de specie ad quantitatem. Vt diximus *sup. num. 192. Gallus sup. num. 57. D. Guttier. de compensat. qu. 23. num. 45. lib. 4.* quando expensæ sunt deducibiles, *n. 46.*

Sic si dominus territorii pasculatorii capiat in illo oues, aut alia animalia, compensat alimenta illis præstita, cum lacte, caseo, & aliis fructibus ab illis habitis tempore retentionis, *Bal. in l. 2. C. de part. pign. Alex. in l. si seruus ff. de pignorat. action. Oter. de pascuis c. 13. n. 28.*

295 Expensæ, re perempta, an possint recuperari? sic si sint expensæ necessariæ. In malæ fidei possessore non, *Bart. in l. in fundo, num. 12 ff. de reiuendicat.* In aliis distinctio est: Aut is qui expendidit habuit animum alium obligandi, & etiam re perempta potest expensas repetere, *Pereg. d. art. 50. num. 30. p. 3.* Vbi exemplificat in commodatario, depositario, colono, socio, cohærede, procuratore, negotiorum gestore, *Gallus sup. num. 76. l. & in totum. 4. ff. de impens. in reb. dotal. fact. Angelis art. 21. num. 5. Nouar. in pragm. 51. de offic. proc. Cas. num. 1.*

Quamuis errauerit in persona, cum negatiuè ad alium pertineret, quam ipse crederet, *l. 14. ff. commun. diuid. l. 9. vers. sed si putaui, ff. de negot. gest. Garz. de expensis c. 7. n. 20.*

Aut proprium negotium expendendo gerere credidit, & cessante retentione nullum remedium habere potest, *l. 35. si in area, ff. de condit. indeb. l. Paulus, 4. ff. de doli except. Gall. sup.*

296 Fructus pignoris feudalis non compensatur in sortem, vltra pensionem, & expensas factas, *Castr. Palao tract. 32. disp. 4. p. 22. num. 5. in fin. D. Guttier. q. 16. n. 31. lib. 5.*

Fructus pignoris feudalis à proprietario percepti non compensantur in sortem, quia hoc conceditur ex consuetudine contractus feudalis, ne quoties feudum fuerit à feudatario domino proprietarii traditum pro debito, possit ipse pensione remissa fructus percipere in sortem non compensando, ne res existens apud Dominum alteri fructiferet. *Sotus de inst. & iur. qu. 1. art. 2. Couar. var. lib. 3. c. 1. nu. 4. Aragon. 2. 2. q. 78. art. 2. ad 6. Salon. contr. 13. Castro Pal. tract. 32. disp. 4. p. 22. num. 3. Valen. disp. 5. qu. 21. p. 1. ad 3. Less. de iust. & iur. lib. 2. c. 20. dub. 6. num. 139. Laym. lib. 3. summ. sect. 5. tract. 4. c. 16 resol. 20. D. Guttier. d. qu. 16. n. 47. lib. 5.* Alii dicunt fructus in sortem non compensari, quia feudum datur propter seruitia, & siue plures, siue particulares ex eo fructus percipiat vassallus, qui feudum accipit, se obligat ad seruitia, quorum seruitiorum merces sunt fructus illi; adeò vt cessent seruitia ob feudatarii impotentiam, feudum omnino cessat, *D. Mesa lib. 3. var. c. 46. num. 31. Barbos. & Gonzal. in c. 1. de feud. Leotard. de vsur. qu. 14. num. 5. Molina de iust. disp. 323. Couar. var. c. 1. lib. 3. num. 4. Auendan. de censib. cap. 10. num. 16. Gallus de fruct. lib. disp. 30. q. 4. num. 2. D. Guttier. post hos, & alios d. qu. 16. num. 49.*

Quæ conclusio limitatur, vt licet, vt diximus, procedat in fructibus feudi, secus est, vbi vassallus meliorationes fecit, & expensas, quia quasuis illi pars fructuum, quæ iuxta arbitrium boni viri, proportionabiliter seruitiis correspondeat durante pignore, illis cessantibus ad dominum pertineat, sed illa, quæ meliorationibus, aut expensis correspondent, in sortem principalem compensari debet, alias committeretur vsura, quamquam refragetur *Sotus de iust. & iur. lib. 6. qu. 1. art. 2.* Cui iuxta *Barbos. in c. 1. de feud.* maximè fauent verba generalia text. nam agit de feudo proprio, & ordinario pro seruitiis, & fidelitate concesso. Nam si pecunia interueniat feudum erit extraordinarium, *c. 1. in fin. feud. dot. in vit. leg. commiss. Roland. à Valle cons. 41. n. 2. lib. 4. Barbos. in c. 1. de feud. num. 2. in fin. D. Guttier. d. qu. 16. num. 51.*

Limitatur 2. non procedere in *Feudo Franco*, cuius fructus Dominus, pignore durante, in sortem compensare debet. *Zabarell. Butr. in c. 1. de feud. Sylu. v. in verum feudum. nu. 30. Barbos. in d. c. 1. de feud. num. 2. D. Guttier. sup. num. 52. sed nu. 57. seqq.* alia dicit.

297 Gener non tenetur ad compensationem fructuum, ratione lucri cessantis, & damni emergentis, vbi maritus ex mora dotis solutione patitur detrimentum lucri cessantis, *Vin. dec. 424. & opin. 479.* post mille *D. Guttier. qu. 11. num. 14. lib. 5.* Immo quamuis fructus excedant. *num. 28. 31. 37. 52.* Secus si non substinet onera matrimonii. *nu. 48. & seqq.* Vbi totá hęc materia.

298 Et quod simpliciter maritus non teneatur fructus pignoris in sortem compensare, per *text. in c. salubriter de vsuris,* post mille *D. Guttier. d. qu. 11. num. 10. seqq. & lib. 1. qu. 21. Leotard. de vsuris qu. 28. num. 39. R. decr. ad Marin. t. 9. num. 8. 9. Gait. de cred. t. c. 4. num. 1034. Giurba dec. 74. num. 1. Castill. lib. 3. contr. 23. num. 8. Leonadec. 62. Sesse dec. 68. num. 16. Thes. dec. 41. 45. Faria ad Couar. var. lib. 3. c. 1. num. 27. Hermosill. l. 10. gl. num. 149. tit. 1. p. 5. Auendan. de censib. c. 10. num. 1. Cald. qu. 14. num. 15. Molina de iustit. disp. 321. num. 1. Trentacinq. var. tit. de pignor. res. 2. num. 13. & tit. de iure dotium res. 2. Barbos. in l. de diuisione, & in l. post dotem, ff. solut. matrim. Carleual. de indic. lib. 1. tit. 1. disp. 8. sect. 3. num. 20. Rodriq. de ann. reddit. lib. 3. qu. 7. nu. 41. Solis de censib. tom. 1. lib. 2. c. 5. num. 20. & Gregor. de vsuris lib. 2. c. 12. n. 12.*

Quæ procedunt dum maritus viuit, & onera matrimonii substinet; secus verò in eius hæredibus, *Abb. in c. salubriter, de vsuris, D. Guttier. d. lib. 1. qu. 21.* Vbi *nu. 41.* limitat, si fructus multum excederent, nam tunc compensantur in sortem.

299 Vxor, quæ mortuo viro, fructus pignoris, quod a dotante, durante matrimonio concessum, fuit, percepit, licet aliqui dicant esse compensandos cum forte, *Molina de iustit. & iure tract.2.disp.312. §.his ita constitutis, Caietan.2.2.q.78.art.2.seqq. Syluester verb. vsura 1. qu.9. Anglus qu.de contract. mutui art.2. diffic.7. dub.2.& 3.*

Tamen in contrarium est veritas, *Sotus de iustit.qu.1.art.2. Salas de vsur.dub.30.nu.6. Castr. Palao oper.moral. tract.32. dub.4.p.21. num.3. Palatius de contract.c.5.concl.9. Cordub.qu.320. & 238. Aragon.qu.78.art.2. Lopez p.2.instruct. cap.60.* post alios *D.Guttier.d.qu.11.nu.65. & seqq.* Quamuis aliundè vxor habeat, ex qua substentatiunē sumat, *Castr. Palao oper. moral. tract.32.disp.4.punct.20.num.10. D.Guttier.sup. num.69.*

300 Quod si maritus, vel eius hæredes pignus vxori tradant, interim dum dos ei non soluitur, an hoc casu, teneatur fructus pignoris, in sortem compensare, & sic. *Castro Palao oper.moral. tract.32. disp.4. punct.21. num.4.* Nisi forte ratione lucri cessantis, vel damni emergentis ex mora non solutæ dotis, aut ratione pœnæ conuentionalis, aut donationis hæredum, vel alio simili titulo acceperit, vel nisi suæ congruę substentationi necessarium fuerit, *D.Guttier. sup.num. 72. seqq. & lib.1. quæst. 21. numer.42. Capyc.dec.65. Affl.dec.284.291. Mantica dec.171. Surd.de alim.tit.1.qu.45.num.13. Thes. dec.43. num.2. Valasc.consult.8.num.4. Molin.de rit.nupt. lib.3.qu.39.nu.25. Lup.de vsuris tom.1.§.8.n.84. Barbos.in l.2.nu.39.ff.solut.matr.*

Limita si mariti hæredens fuerint in mora in restituenda dote, & mulier passa sit maximum damnum, vt si non haberet vndè se alere posset. Et in hoc casu fructus à muliere percepti non compensantur in dotem, vsque ad satisfactionem sui interesse, & damni emergentis. *Molina de primog.lib.4.c.5.num.6. Affl. dec.284.num.3. Menoch.cons.7.num.12. Quesada qq.c.25.num.17. Fachin.lib.3.contr.101. P.Molina de iustit.tract.2.disp.322.num.6. Hermosill. in l.10.tit.1.p.5.gl.4. num.211. Salas de vsuris dub.30. Paz cons.4.num.28. Barbos.in l.1.p.1.n. 43.ff.solut.matrim. Thes.dec.43.nu.4. P Gregor. de vsuris lib.2.c.12.à num.6. D.Guttier.d.lib.1. q.11.n.44.*

Vel si mulier esset solita mercatoribus dare pecuniam pro lucro honesto, quia tunc ratione cessantis lucri, fructus ex pignore suos facit, vsque ad concurrentem quantitatem, nec compellenda est ad eorum compensationem in sortem, ex *Negusant.de pign.3. membr. 5.p.n.17. D.Guttier.sup.n.45.*

301 Si compensatiu fructuum pignoris est facienda ipso iure cum interesse crediti, Et si fructus excedunt interesse crediti, illud, quod superest cedit in extinctionem sortis principalis, & sequenti anno iam pars crediti est extincta, & interesse non est tam magnum, & singulis annis est facienda hæc compensatio, *Fontanell.dec.208.209.210.465.num.2. Xamm. defin.1.num.27.defin.62. num.1.3. Capyc. Latr. dec.25.num.15.* & ibi *Manfrella, Merlin.dec.74. num.20. seqq. D.Tristany dec.19. num.25.* Vbi quod non solum in pignore, sed in omni contractu, & decisum refert *Bersen. de compensat. c.2.qu.18.* Diximus *sup.num.109. D.Guttier.de compensat.lib 1.qu.6.num.99. & qu.21.num.29 31.42. & lib.2.qu.14.num.32.34. & seqq.* Deductis tamen prius expensis per creditorem in re pignorata, *d.q.14.n.58. Kopen.dec.1.n.7.*

Possunt compensari, quoties mutuatæ pecuniæ creditor notabilem subijsset laborem, *Roman.sing.536. D.Guttier.d.q.21.n.36.*

Verum fructus ex pignorata domo per creditorem percepti, cum forte principali non debent compensari, *D.Guttier.d.q.14.num.24.* Nec compensantur quando res pignorata est pro tanto, quod non sit spes luitionis *n.64.*

302 Fructus percepti à genero, dum dos soluitur non compensantur in sortem, *l. pro oneribus, C.de iure dot. Petr.Gregor.de vsur. lib.2.cap. 12. Rodrig.de ann.reddit.lib.3.q.7.nu.41. Salas de consib.tom.1.lib.2.c.5.num.20. Carleual. de iudic. lib.1.tit.1.disp.8.sect.3.nu.20. Barbos.in l.5.nu.12 ff.solut.matrim. D.Guttier.d.q.21.nu.40. & q.11. lib.5.*

303 Sed fructus pignoris sunt compensandi quando pignus expresse, in dotis promissæ securitatem conceditur, *D.Guttier.q.11.num.50. lib.5.*

304 Fructus ex re aliena percepti compensantur cum forte principali, *D.Guttier.q.21.nu.18. d.lib.1.*

305 Fructus, licet aliqui velint compensari in creditum hæredis, *Boer.dec.44.nu.17. Fusar.de substit.665.nu.8.in fine, Mantica de coniect.lib.7. tit.10.nu.2. Menoch.cons.88.nu.33. & de arbitr. cas.256.num.21.48. Angel.cons.331. Alciat.cons. 572. Gallus de fructib.disp.16.qu.8.num.40. DD.* relati per *D.Guttier.de compensat.q.2. lib.2.n.2.*

306 Tamen in contrarium est veritas, *Fusar. sup. Mangil.de imput.q.185.nu.43. Gall.sup.Surd. dec.224.nu.12. Crauet.cons 316.nu.4. Natta cons. 303.nu.2. Boer.sup.nu.16. Houl.cons.58.num.51. lib.1. Menoch.cons.183.dub.4. Peregr. dec.6.nu.5. Barbos.p.4.l.1.nu.21 ff.solut.matrim.* post mille *D.Guttier.sup.nu.7. & q.22.nu.14.lib.2.*

307 Quid si fructus illi sint percepti iudicio testatoris, *D.Guttier.d.q.2. nu.25.seqq.* vbi dicit non compensari.

308 Compensantur quando testator hæredem grauauit in re debita ipsi hæredi, D.*Guttier.sup. nu.35. Peregr.de fid.art.34.nu.11. Prat.de interpr. vltim.volunt.n.19.* Idem quando testator compensare iussit, D.*Guttier.sup.n.36.*

309 Fructus percepti post casum fideicommissi, & post interpellationem ab hærede grauato factam, compensantur cum credito hæredis, grauati, D.*Guttier. sup. num.38.* Diximus *sup.*

lum.

num.254.

310 Fructus non compensantur in legitima descendentium, *Nos ad Rouit.cons.61.nu.2. Merlin.de legit.lib.2.tit.2.qu.32. Rota Luc.dec.85.nu.19. Menoch.cons.183.nu.18. Petra de fideicom.q.15.nu.109. Fusar.qu.660.nu.10. Molfes.sup.Consuet.Neapol.p.3.q.6.nu.21. Barbos.in l.scimus nu.11.C.de inoff.testam.* D.*Guttier.q.22.nu.10.lib.2.* Quamuis id testator præcipiat, *nu.18.* Secus fructus percepti viuo testatore, *n.19.*

311 Fructus acquisiti ratione alicuius tituli, licet titulus sit resolubilis, fiunt percipientis, & eos compensare non debet, *Crauet cons.408.nu.13. Valasc.de iure emphyt.q.25.nu.29. Molina de primog.lib.1.c.26.num.14. Gamma dec.310.num.5. Negus.de pign.memb.4. p.5.* ½ *num.14. D.Guttier.q.4.nu.18.lib.3.*

312 Fructus adhuc vt compensentur debent esse consumpti, quo casu fit ipso iure compensatio, *Capyc.dec.92. Affl.dec.121.* D.*Gutter.qu.4.nu.37.lib.3.* Nam extantes non compensantur, *q.14.nu.13.lib.3.& qu.16.n.71.72.lib,5.*

313 Fructus ex rebus legatis percepti ab hærede post aditam hæreditatem compensantur in falcidiam, D.*Guttier.qu.8.num.17.lib.3.& q.18.nu.19.d.lib.3.& nu.23.* Secus illi fructus percepti post conditum testamentum, & ante mortem testatoris, *d.q.18.n.29.32.*

314 Fructus ab emptore percepti, in omnibus casibus, quibus venditio rescinditur, compensãtur cũ interesse pretii soluti, *Biether.var.iur.dec.99.nu.219.* D.*Guttier.q.7.n.58.lib.4. infr.n.179.*

315 Secus si contractus ab initio sit nullus, nam tunc non fit compensatio cum interesse pretii, sed emptor fructus venditori, & venditor emptori debet pretium cum interesse, *Censal.cons.6.nu.9. Bersan.de compensat.c.3.q.24.nu.35.* D.*Guttier.q.7.n.59.lib.4.& n.61.*

316 Fructus percepti a bonæ fidei possessore, ante litis contestationem, cum sumptibus compensantur. D.*Guttier.qu.23. nu.14.nu.26. lib.4.& nu.52. Sabell.§.compensatio.nu.25.* Bersan.*de compensat.c.2.qu.29.nu.18.*

317 Fructus ante litem contestatam percepti compensantur cum expensis, *l.sumptus, ff.de rei vendicat. Coppus de fructib.lib.1. tit.4.c.7.nu.4. Affl.dec.86.nu 6. Franch.dec.191.num.11. Leo dec.153.* Gamm.*dec.364.num.2.* Garz.*de expens.c.23.nu.55.* Guttier.*pract.lib.3.q.68. nu.13.* post alios D.*Guttier.q.23.n.52.lib.4.*

318 Fructus recipiens restitutioni subiectos ex re, in qua ipse meliorationes fecit, tenetur cõpensare eos cum pretio melioramentorum, *l.sumptus, l.emptor. ff.de rei vendicat. Boer.dec.44. Couar.var.lib.1.c.3.nu.3. Menoch. de recup.poss.remed.15.n.573.* D.*Guttier.q.16.n.64.lib.5.*

319 Sic fructus ex feudo percepti compensantur cum pretio meliorationum, vel expensarũ, D.*Guttier.q.16.n.63.lib.5.*

320 Fructus percepti à conductore ad longum tempus, conductione completa compensandi sunt ab eodem conductore durante conductione, cum melioramentis, vel expensis vtilibus, & necessarijs factis, *Ludouic.dec.58.nu.4. Pacific.de Saluian.insp.2.c.2. num.190.seqq. Gusm.de euict.q.20.nu.12. Rota p.19.rec.dec.198.num.19. Pacion.de locat.cap.34. Ricc.dec.176.num.6.* D.*Guttier.d.q.16.num.66.lib.5. Angelis art.4. n.32. Gratian.disc.442.nu.25.seqq. Sabell.§.melioramẽta nu.1. Mantica de tacit.lib.5.c.7.nu.24.25.*

321 Fructus consumpti, quando ad estimationem deuenitur optimè possunt compensari, D.*Guttier.d.q.16.nu.70.lib.5.* vbi *num.71.* secus si fructus percepti non consistant in pecunia, neq; consumpti sint, nam illi non compensantur cum quantitate pecuniæ, ad quam Dominus ob melioramenta, siue impensas obligatus est, cum fructus percepti consistentes in alia re, quam in pecunia, & extantes nunquam cõpensentur cum debito pecuniario.

322 Si emphyteuta faciat melioramenta in re emphyteutica, & sic sit creditor illorum, finita emphyteusi, ob Canonem non solutum, vel aliam culpam emphyteutæ, vt quia malè sit versatus, vel irrequisito Domino alienauerit, vel pacta non seruauerit, an deuoluantur ad Dominum directum, vel ipsi emphyteutæ, & pro illis competat retentio. Si expellatur ob Canonem non solutum, vel ob alium casum, sua culpa, amittit melioramenta, *Bal.in l.1.nu.4. C.de iure emphyt.* Guid. *Pap. dec.169. nu.1. Serafin.dec.546.nu.4. clar. §.emphyteusis.qu.45.* Antonell.*de temp.legal.lib.1.c.61.n.4. Autun. de donat.lib.3.c.22.n.66.& seqq.*

323 Secus si emphyteusis finiatur absq; culpa ipsius emphyteusis, puta ob lineam finitam, vel alia simili, *Surd.dec.78.nu.* vbi *Censal.& Hodiern. Serafin.dec.1496.nu.1. Clar.sup. Antonell.sup.Ludouic.dec.perus.117.nu.23. Serafin sup.Valasc.de iure emphyt.q.23. Ricc.collect.2128. Fulgin.de iure emphyt.tit.de meliorat.q.1. & 2.seqq. Fachin.contr.lib.1.c.92. Christin.dec.107. num.9. vol.1.dec.120.nu.7.dec.121.num.7.vol.5. Pacion.de locat.cap.34.§.3.num.3.seqq. Sabell.§.melioramenta.num.1.seqq.* D.*Maradei in praxi instrum.cap.17.nu.24.25.*

Sic illa veniunt in generali obligatione emphyteutæ, & transeunt ad quoscumq; eius hæredes, *Gratian.disc.432.num.22. Merlin. de pign.lib.2.tit.1.q.9.num.19.seqq.& nu.50.seqq. & qu.11.nu.46. Salgad.labyr.p.3.c.3.nu.53.54. Flor.de Mena ad Gamm.dec.5. nu.4.seqq. Cenc.de censib.q.42.nu.15.q.19.n.37.seqq.*

Secus esset, si adesset pactum expressum deuolutionis ad Dominum talium meliorationũ, *Gratian.disc.934.nu.7 seqq. Rota p.2. diuers.dec.186.dec.208.& dec.317. Franch.dec.191.* Duran.*dec.338. Scappuc.de Saluian.lib.3.q.10. Menoch.lib.3.præs.32.nu.9.seqq. Vin.opin.495.* Altograd.*contr.28.nu.60.seqq.*

Quod semper deuoluantur ad Dominum absque culpa emphyteutæ, *Christin.sup.Sarmient.select. lib.3.c.4. Rota p.12.rec.dec.115.n.11.seqq.* In feudo. Sed contra sunt *sup.cit.* DD. *R.Marin.*

lib.

l. b. 1. c. 134. vbi refert decisionem *Moles.*

Melioramenta non sunt reficienda quando fuerunt consulto facta in summa excessiua, nè Dominus directus pauper possit illa reficere, & soluere, sed isto casu possunt solum tolli si ne læsione prioris status rei, sed si fine detrimẽto fieri nequit, amittuntur, *l. in fundo, ff. de rei vendicat. Gratian. disc. 913. num. 32. seqq. disc. 957 nu. 37. Magon. dec. Flor. 9. num. 5. seqq. dec. Luc. 33. nu. 27. seqq. Rota p. 12. rec. dec. 307. nu. 22. Pucton. de locat. c. 34. §. 3. num. 31. seqq. Menoch. de arbitr. cas. 18. num. 57. seqq.* Vbi quod possunt tolli, vt *sup.* nisi Dominus vellet tantum dare, quantum habiturus esset possessor bonę fidei, illis ablatis. Tamen emphyteuta, vel Vassallus consequi debet quantum valet ædificium constructum, & non quanti valebit ipsa rudis materia ædificio diruto, & *ibid. Menoch. num. 61. Sabell. sup. num. 3.*

Sed quod quando melioramenta non possunt restitui propter paupertatem, quæ remedia competant, *Peregr. de fideicom. art. 50. nu. 33. Fusar. cons. 139. num. 13. Franch. dec. 140.* & ibi *Lucu, Rote p. 9. rec. dec. 318. & dec. 420 num. 13. seqq.* Vbi quod possessor tenetur ad solutionem valoris fundi, vel datur immissio pro indiuiso, arbitrio Iudicis.

Plures casus, quibus melioramenta non sunt reficienda, & plures alios casus, in quibus sunt reficienda, *Tusc. lit. M. concl. 179. 180. Rota p. 9. rec. dec. 318. Pucton. de locat. d. c. 34. Sabell. §. melioramenta. Angel. s Trust. de expensis, & meliorat.*

324 Melioramenta consistentia in expensis necessariis, factis, siuè à bonæ, siuè malæ fidei possessore, deducuntur, non habita ratione ad id, quod est impensum, sed quantum valent tempore restitutionis, *Bart. in l. domos 61. ff. de leg. 1 Rota dec. 306. p. 4 tom. 2. rec. Marescot. lib. 2. var. c. 114 nu. 4. seqq. Menoch. de arbitr. cas. 258. Boss. tract. de Princip. nu. 31. Thes. dec. 251. nu. a. Niger. de except. c. 8. §. 30. d nu. 12.* post mille *Angelis de meliorat. art. 27. nu. 13. Rota rec. dec. 307. num. 7. dec. 366. n. 3. p. 19. R. Ponte dec. 4. nu. 33. & dec. 12. Schrad. de feud. p. 2. 11. principal. sect. 2. qu. 50. nu. 30. conclus. 7. D. Constantin. in C. ut pœnis fiscal. cred. prefer. nu. 152. lib. 10. Molignat. de ret. ut. qu. 104. R. Marin. lib. 1. c. 134.* vbi *Rodoer. & Luca & lib. 2. c. 219. num. 28. seqq. & ad R. Reuert. dec. 482. nu. 4. seqq. Franch. & Luca dec. 38. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 2. qu. 81. nu. 1. D. Mesa lib. 1. res. 49. nu. 26. D. Tristany dec. 19. nu. 5. seqq. Amat. res. 14. nu. 63. Antonell. de temp. legat. lib. 1. c. 61. nu. 7. Sabell. sup. nu. 4. Royas dec. 283. nu. 19. & dec. 306. nu. 14. Albrit. in adnot. ad dec. 23. Card. Pamphil. nu. 12. Rota p. 18. tom. 1. dec. 228. num. 8. Nos sup. n. 251. 252.* Et *inf. nu. 331. Rota rec. p. 7. dec. 48. num. 14. 15. dec. 83. nu. 28. & p. 9. tom. 1. dec. 188. nu. 24. 25. & dec. 248. num. 23. eud. p. 9. tom. 2. dec. 320. nu. 17. & p. 16 dec. 12. nu. 16. & dec. 145. nu. 19. & p. 17. dec. 18. nu. 23. 24. & dec. 25. num. 26. dec. 224. num. 20. dec. 250. nu. 8. dec. 271. num. 14. dec. 300. nu. 11. Coccin. dec. 826. nu. 4. 5.*

Maxime in habente titulum reuocabilem, *D. Tristany sup. nu. 6. seqq.*

Quomodo procedat, & fiat apprætium meliorationem Vide *Nos qu. Tusc. lit. M. concl. 583. Mascard. conclus. 1040. Laderch. cons. 144. Merlin. dec. 546. 695. Fulgin. de iure emphyt. tit. de meliorat. q. 6. & 7. Rota p. 14. rec. dec. 219.*

Et vt bene meliorationes probentur, debet probari anterior status ante meliorationes. *Serafin. dec. 898. 952. dec. 145 3. nu. 5. Burat. dec. 834 num. 11. Antonell. de tempor. legal. lib. 1. c. 61. num. 13. Rota p. 5. rec. 399. nu. 47. & p. 9. dec. 188. num. 25. seqq. & dec. 318. par. 11. dec. 363. & p. 12. dec. 203. & p. 13. dec. 109. nu. 19. & dec. 288. nu. 18. seqq. & p. 14. dec. 22. Bich. d. c. 129. num 21. seqq. Rote post Vitteol. de transact. dec. 29. num. 12. 13. Angelis d. meliorat. art. 22. n. 14. seqq.*

325 Vbi agitur de expensis necessariis factis in ædificio ruente, sunt omnino reficiendæ, nulla seruata ratione meliorati, & impensi, nec etiam probato statu antiquo, *Rota dec. 537. nu. 8. seqq.*

326 Melioramenta facta per emptorem in bonis fideicommisso subiectis possunt retineri, vel condici, si illis non detractis fuerit restitutum fideicommissum, nec compensantur cum fructibus, intelligendo de factis non causa fructuum recolligendorum, sed ad perpetuam rei vtilitatem duraturum vltrà tempus restitutionis, & de necessariis, vel saltem vtilibus, sed etiã voluptaria, si augeant valorem rei. *Alex. cons. 100. nu. 4. dub. lib. 2. Luca ad Franch. 109. num. 2. Sabell. sup. nu. 6.*

327 Secus si scienter emat bona subiecta fideicommisso, nam tunc potest retinere tantum necessaria, & non ad damna, & interesse, *D. Marad. in praxi c. 17. nu. 20. Celsus dec. 387. 381. nu. 9. 10. Rota dec. rec. 318. nu. 22. 23. p. 9. rec. tom. 1. Riec. collect. 3982. Angelis art. 7. nu. 50. D. Tristany dec. 29. nu. 26. seqq.* Vbi de scientia vera. *n. 31.* licet fideicommissum conditionale, *num. 28. 29. 30.*

In Regno Castellæ Successor maioratus non tenetur soluere meliorationes factas à suo Prędecessore, *Molin. de pr mogen. c. 26. lib. 1. ex l. 49. Tauri.* Sed *Gutt'er. lib. 2. pract. quæst. 82.* probat, quod *lex* illa locum habeat in expensis tantũ factis in Castris, oppidis, muris, & domibus fortificatis, non in alijs rebus, Immo in illis expẽsam magnam, & ad perpetuam vtilitatem Successoris tendentem, etiam esse soluendam per successorem maioratus ex fructibus eiusdem, vsq; ad quantitatem valoris ipsorum, *Flor. de Mena ad Gammu dec. 311. Add. ad Molin. d. q. 26. num. 15.*

Et ad *contrarios* respondetur non esse in consideratione progressum in infinitum, ex quo dum res peruenit ad vnam lineam, quousq; durat illa linea de patre in filium non petitur restitutio, sed solum finita linea, prout dicit *Barbos. in l. ast. mutis, §. fin. num. 114. ff. solut. matr.*

Pe-

Pereira dec. 121.*nu.*2.*Censf l.ad Peregr.de fid.art.* 50.*verf.&tu dixtinguas.*Nec *tex.in l.domos,ff.de leg.*1. loquitur in domo exusta omnino, & ab igne solo æquata,sed in domo igne exusta,scil. vt reparatione,& refectione indigeret, vt contra *Prat.lib.*1.*disc.*7.tenentem in expensis factis in re fideicommissaria de primogenito in primogenitum,non esse soluendas illas,fuit decisum, vt in dicta *discept.* explosis *Molin.& Censal.vt sup.*

Quo vero, quo ad tempus, quod sit attendendum pro æstimando valore meliorationũ in restitutione fideicommissi, an tempus,quo fuerunt facta, vel restitutionis fideicommissi, & num procedat *tex.l.in fundo, ff. de rei vendicat.* vbi præteritum tempus inspicitur quando melioratio excedit illud,quod est impensum in meliorando. Et *R.Marin.lib.*2.*r.*133.*nu.*9. probat *text.* procedere in conuento rei vendicatione, quando expensæ non fuerunt factæ à Domino, sed simplici possessore, qui propter dominium,quod non habuit, non potest aliud recuperare,nisi quod expendit, secus in hærede grauato,in quo attendi debere id, quod est melioratum,per *tex.in d.l.domos, Flor.de Mena ad Gamm.dec.*137. *Molina sup.lib.*1. *c.*26.*nu.*13. Et in conuento hypotecaria, à quo res non auocatur iure dominii,per *tex.l.paulus,§.domus ff.de pignor.*refert decisum *Anna sing.*182. quãuis contra teneat *obs.*88. in Vassallo meliorante feudum,admisit *R.Pant dec.*2. & 52. Ita vt incrementum, vel decrementum superueniens ex tempore,cedat lucro, vel damno hæredis, & restitutionis tempus sit attendendum. *Barns de success.lib.*8.*tit.*14. *de subst. fid.icom.num.*14. *Ciroc.disc.*57.*nu.*27.*Amat.res.*14.*n.*63. *Barbos. in d.l.æstimatis, §.fin. num.* 92. Vbi impugnat *Franch.dec.*109.

Verum hic casus non fuit decisus in *d. dec. Franchis*, vt ipse refert *nu.*5. Dum meliorationes erant factæ in prædio Vrbano, quo casu passim, in temporis progressu æstimatur argumentum minus eo, quo quod impensum est. Sed aliud est in Rusticis, in quibus semper tẽpus operatur contrarium, & cum melioramẽta consistunt in plantatione Arborum, æstimantur detracto melioramento successiuo ab ipso solo,itá,vt attendatur quod minus impensum est de tempore plantationis. *Mangil. de euict.q.*153.*num.*22.*Thomat.dec.*59. *Massa.de confiscat.q.*34. Vbi probat idem in possidente iure dominii, & itá indistinctè soluendum esse,quod minus impensum est per hæredem,tenent *Garz.de expens.c.*24.*Add.ad Molin. d.c.*26. *num.*13.*Boer.*44.*nu.*12.*Velasc.q.*26.*nu.*13.*Tusc. lit.M.concl.*176.*Franch.dec.*109.*num.*1.2. Et licet *nu.*2. arguat quod debeat solui æstimatio meliorationum,etiam si excedat impensum ex *Thes.dec.*252.*num.*4. *Censal.sup. verf. Sed contra hanc*,pro hærede grauato, vt restitutionis tempus attendendum sit.*Thes.dec.*252. *Amat.d.res.* 14.*nu.*63.*Barry de success.lib.*8. *tit.*14. *de subst.* *nu.*14.*Ciroc.disc.*57.*nu.*26.Ideo *Barbos sup.num.* 92.refellit *Franch.d.dec.*109. Sed eum illo sunt *Peregr.d.art.*50. *num.*74. *Tusc.lit.M. concl.*176. vt semper sit soluendum, quod minimum est.

328 Melioramenta, vt dicantur respicere perpetuam rei vtilitatem,& possint detrahi,requiritur, vt sint duratura vltra decennium, vel saltem decennalem vtilitatem adferant, *gl.in l.*3.*ff.de impens.in re dot.Ludouic.dec.*24.*num.*10. de qua re *hic infrà n.*377.

Sed verius est sufficere, quod ad præsentis, vel currentis anni fructus non pertineant, vel illorum annorum, quibus possessor fructuum vtilitatem percipit, & ideò sat est quod vltra possessionis tempus vtilitatem protendant, vt pro rata deducantur.*l.*3.*ff.de impens.in res.dotal. factis,Peregr.de fideicom.art.*50.*n.*5. *Bo gnin.dec.* 39.*nu.*27.*p.*2.*Fulgin.de iure emphit.tit. de meliorat.q.*7.*nu.*3.4. vbi distinguit inter melioramenta,quæ non recipiunt augumentum à solo, vt ædificia, & illorum, quę incrementum recipiunt à fũdo,in quo sunt facta, vt plantationes, quæ non cedunt in totum facienti, sed pro medietate illi.*Sabell.sup.nu.*8.

329 Melioramenta necessaria, vel vtilia debentur etiam si sit perempta res,inqua fuerunt facta, vel etiam si ipsa melioramenta absque facientis culpa interierint, vt si ædificia fuerint exusta, vel arbores exsiccatæ, maximè in iudicio vniuersali, secus particulari, post *Fabric. Pontirol.in.resp.pro Mancellis nu* 478. *seqq.Sabell.sup.nu.*9.

330 Melioramenta necessaria, vel vtilia facta à patre in bonis aduentitiis filii, non compensantur cum fructibus, sed sunt conferenda cum aliis fratribus, vel imputanda in partem illius, qui huiusmodi bona meliorata habuit, cum eius propria non efficiantur, nisi essent modicæ quantitatis, vel magna, quæ vendicari non possent, sed voluptaria si tolli possint sine læsione,permittitur, nec collationi, vel imputationi est locus, *Merlin. de legit.lib.*2.*tit.*2.*qu.*28.*Michalor.de fratrib.p.*1. *c.*5. *num.*12.*seqq.Mangil.de imput.qu.*39.& 136.*nu.* 31.*seqq.Maresc.ot.var.c.*109. *t*10. *Sabell.sup.nu.* 10.*Angelis sup.art.*12.*n.*8.& 36.

Expensæ factæ pro filio extra patrimonium patris non compensantur ei in legitimam, *D. Guttier.de compens.q.*7.*n.*47.*lib.*5.

Expensæ pro doctoratu non compensantur filio in legitimam, *D.Gutier.qu.*7.*n.*51. *lib.*5.

Nec pro obtineodo pro filio, vno ex tribus ordinibus militaribus Hispanis, *D.Guttier. sup. num.*52.*Merlin.de legit.qu.*22.*lib.*2.*tit.*2.*num.*1. *Michalor.de fratrib.c.*31.*a.*8 *p.*1.& *c.*27.

Nec pro libris, *D.Guttier sup.num.*53.& *seqq.* vbi distinguit.

331 Melioramenta facta à malæ fidei possessore, si sint necessaria deducuntur, & soluuntur, *Rota part* 16. *rec.dec.*237. Sicut etiam si respiciant interesse Reip. Vt munitio Castri, *Pacion de locat.c.*34.§.3.*n.*41.*Magon.dec. Luc.*33. *n.*21. *seqq.*

Sed

Sed melioramenta vtilia non retinentur, nec reficiuntur per illorum æstimationem, sed tantum possunt abradi, & separari, sine tamen læsione prioris status rei, nisi Dominus vellet soluere totum illud, quod possessor habiturus esset, illis ablatis, *Mago.d.dec.33.nu.47.seqq.Menoch.de arbitr.cas.258. num.69. seqq.* Vbi quod si de nouo facta sint, videntur donata, & non possunt repeti, neque abradi, si faciens sit talis, qui potuerit donare, & versemur in iudicio particulari, si verò consistant in ampliandis ædificiis, vel aliis rebus antiquis, possunt abradi sine detrimento, *Pacion. sup.§.3.num.63.seqq. Garz.de expe.f.c.5.13.18. Sabell.sup.nu.11.12.Angelis art.12. num.18.27. Nos sup.n.324.*

332 Melioramenta an compensentur cum fructibus, si præcesserit sententia absolutor.a quo ad fructus, si postea in executione opponatur de melioramentis, eo quia possit replicari de compensatione cum fructibus, *Mart. Med c. dec.97.* Vbi *Addit.* vbi dicit compensari non obstante sententia absolutoria, *Franch.dec.127. & 705.* Vbi quod fructus percepti ex melioramentis non compensantur, sed sunt proprii, de qua re *Rota p.14.rec. dec.217.n.4.seqq. dec.219.num.9.405.& p.18.dec.564.* Vbi quod fructus melioramentorum spectant ad meliorantem, etiam si sit malæ fidei possessor. *Sabell.sup.*

333 Si meliorans sit in bona fide facit fructus suos, nec tenetur illos compensare cum meliorarnentis. *Rota p.12.rec.dec.32.*

334 Melioramenta facta in re aliena sunt reficienda, non verò illorum fructus, quando dicta melioramenta non cadunt sub dominio facientis, sed domini rei melioratæ; de cuius mandato fuerunt facta, quia tunc meliorans reputatur simplex creditor expensarum, pro quibus non debentur fructus, nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, cum debitis requisitis, *Sabell. §.expensa, nu.12. & §.fructus, n.39.*

335 Faciens meliorationes in re aliena acquirat dominium illarum, vel creditum pro illis, *Pacion.de locat.c.34. §.3 n.76.seqq.*

336 Melioramenta facta in plantationibus, stercorationibus, & similibus, non veniunt reficienda cum non sint perpetua, & continua in re duratura, sed magis deseruiant pro vlteriori, & commodiori fructuum perceptione, & sint solita fieri per bonos patres familias in rebus suis, & ideò non sunt considerauda, *Rota p.2.diuers.dec.312.nu.6.Vrceol.consult.49.nu.38.Rota p.11.rec.dec.227.nu.20.* Vbi quod longissimo tempore, sicut ædificia senescunt, & ideò, vel vtilia redduntur, vel minus æstimantur, & *p.12. dec.333.* Vbi etiam in specie de Vitibus, & *p.13.dec.149. num.21. 22. & p.18.dec.545.num.9.& 10.* Vbi quod non reficiuntur, vel reficiuntur tantum expensæ factæ in plantatione, & *dec.564.* Vbi quando sint necessaria. *Sabell.sup.nu.17. Angelis art.2.n.6.art.22.n.7.54.55.seqq.art.4. nu.34. 35.& art.7.*

337 Plantatio Vitum facta loco aliarum demortuarum pro conseruatione, & vberiori fructu non veniunt inter melioramenta, sed bene quando agitur de excassatione vineæ inculiæ, ac desertæ, vel de noua plantatione, & tunc sunt cuilibet possessori reficienda, & ac pro illis datur retentio, *Rota p.13. rec. dec. 149.nu.13.seqq.& p.18.dec.237.& 564.Nouar. in prag.51.de offic proc.Cæsar. nu.6.* ex *Ludouic. dec.24.58.*

Sed si fiat plantatio Vitum, & arborum nimis densarum, expensæ non reficiuntur, *Angelis art.21.n.51.Durau.dec.338.nu.7.8.Nos in-fi à n.344.*

Et quando debet appretiari, pretium illarũ est, quod minus est, *L.Tristany dec.19. nu.10. seqq.D.Quesada, y Pilo contr.21.nu.8.seqq. D. Crespi obs.117.n.168.seqq.*

338 Compensatio dum locum non habet, actio competit melioranti aduersus dominum soli meliorati, præsertim si facta sint melioramenta bona fide, pro quibus datur etiam prioritas contra alios creditores ipsius soli. *Tonnut.de prauent.p.1. c.31.num.52.& seqq. Angelis d.art. 12.n.37.*

339 Emens à patre, bona fide, compensat melioramenta cum fructibus perceptis post mortem patris, *Amat. ref.14. num.71.seqq. Angelis sup.n.36.*

340 Constito de nullitate, seu iniustitia subhastationis, & deliberationis, fructus compensantur cum meliorationibus, seu cum forte,

341 *Angelis art.17.num.17. Posth.de sub hast. insp. 55.num 73.77.& 123.* & non competit reten-

342 tio, nec manutentio, ob vitiosam possessionem, *Rota penes Posth. dec.319.nu.7. dec.323. n.1.26.*

343 In plantando fit compensatio vtilitatis cum damno respectu frumenti, & aliarum segetum non reddentium eandem annuam quantitatem, *Fontanell. de pactis nuptial.tom.2. cl.11.gl.vnic.nu.10.seqq.Coccin.dec.2087. nu.4. Angelis art.21.n.58.Nos sup.n.336.337.*

344 Emptor creditor expensarum factarum in re perempta nõ compensat fructus cum illis, & meliorationibus, *Gusm.de euict.qu.20.nu.50. 51.52.Ricc.dec.176.nu.24.seqq.p.2. Angelis art. 12.n.10. Gallus de fructibus art.13 nu.76.*

345 Emens bona fide fundum dotalem compensat fructus cum expensis, & meliorationibus, quando? *Peregr.de fideicom. art.50.p.3. nu. 64. Mangil.de euict.qu.163.num.8 seqq. Garz.de expens.c.13.n.57.56.Amat.ref.14. n.69.70. Angelis d.art.12.n.6.7.& 10.*

346 Possessor bonæ fidei ratione solius possessionis, compensat fructus cum melioramentis, *Gratian.d.le.193.num.3.Mangil.de euict. qu. 153.num.3.6.Peregr.d.art.50.num.64. R.co.cit. dec.176,nu.23.Cerro dec.646.nu.23.tom.2. Angelis*

gelis sup. n. 12. 13.

347 Fructus lite pendente percepti compensantur cum melioramentis in re factis, *Cels. dec. 233. num. 14. Bich dec. 670. num. 19. Merlin. dec. 118. nu. 15.* post mille alios *decis. Rota, Angelis sup. n. 16.* Diximus *sup. n. 255.*

348 Et quando non datur compensatio, an detur inutilibus melioramentis, abrasio, *ibid.* ex *Rota p. 11. rec. dec. 307. nu. 21. Marin. lib. 1. cap. 134. Nos sup. n. 256.*

349 Compensatio dum cum fructibus perceptis inducitur, non intelligitur de eisdem fructibus prouenientibus ex ipsismet meliorationibus, & industrioso labore impendentis, meliorantis, & laborantis, *Peregr. de fid. art. 50. n. 67. Cyriac. contr. 80. nu. 8. 9. Amat. d. ref. 14. n. 74. Franch. dec. 705.* vbi *Luca*, *Leotard. de vsur. qu. 13. nu. 32. seqq. Cerr. dec. 554. n. 8. tom. 2. Rota rec. p 2. dec. 359. nu. 4. & p. 4. tom. 1. dec. 64 nu. 2. & rec. p. 5. tom. 1. dec. 188. num. 5. dec. 399. nu. 46. & p. 7. dec. 130. nu. 18. & dec. 223. nu. 12. 13. & p. 16 dec. 305. n. 9. 10. Angelis art. 12. n. 31. & art. 12.*

350 Sed talis compensatio inducitur ex alijs fructibus perceptis. *Ricc. act. 126. p. 1. n. 11. & dec. 263. nu. 3. p. 2. Merlin. dec. 363. n. 5. Rota rec. p. 14. dec. 219. nu. 9. & dec. 405. n. 10 cum seqq. & p. 15. dec. 198. nu 14. & dec. 232. nu. 16. & dec. 250. nu. 4. & dec. 374. n. 9. Angelis d. art. 12. n. 20. seq.*

351 Emens cum pacto de retrouendendo infra certum tempus non compensat fructus cum melioramentis factis ad perpetuam vtili-

352 tatem. *Gratian. disc. 139. n. 6. seqq.* Idem de eo, qui tenetur retrouendere ex dispositione legis. *Peregr. d. art. 50. n. 64. Mantica de tacit. lib 4. ti. 32. nu. 118. Angelis art. 12. nu. 27. D. Maradei in praxi Instr. c. 17. nu. 17 28. Reg. Rouit. & Nos dec. 24. Gratian. disc. 139. nu. 6. seqq. Idem Angelis art. 10. nu. 27. seqq.* Vide *sup. n. 279.*

353 Ille, qui ab Ecclesia, vel minore rem habuit ex titulo valido, resolubili tamen per in integrum restitutionem, fructus non compensat cum meliorationibus, *Peregr. de fideicommis. art. 50. n. 64. vers. & In eo, qui.*

354 Idem in emente ab Ecclesia cum assensu Apostolico, & postmodum Rector, qui alienauit, vel eius Successor reuocauit alienationem, prætextu enormis læsionis, quam postea agnoscat ipsemet emptor, & sic mala fides superueniat, quia tamen per assensum Apostolicum præcedentem, bona fides resultabit, sumptus, & meliorationes recuperat, & interim retinet, *Ricc. in praxi ref. 63. Angelis de meliorat. art. 12. num. 35.* Sed deducit melioramenta vtilia, *Rota dec. 188. num. 29. seqq. & dec. 318. n. 22. seqq. p. 9. rec. tom. 1. Merlin. dec. 663. nu. 33. Cels. dec. 387.*

355 Secus possessor, qui nullum habet titulum, vel titulum inualidum, vt puta emptor à minore, vel Ecclesia, sine debitis solemnitatibus, nam tunc fructus compensat. *Agelis art. 12. nu. 13.* Secus si expensæ sint necessariæ. *Nos infrà n. 324.*

356 Inter melioramenta non veniunt ea, quæ conseruationis causa fiunt ad refectionem rei, ad quam tenetur is, qui habet vtile dominium, idem est si ponat Arbores, & Vites in locum demortuarum, *Paul. Rub. a. den. ad decis. 12. n. 37. 3. rec. p 3.*

357 Reparationes domus sunt illæ, per quas absque alteratione &c. pristina forma, vel domus facies cum ipsis conseruatur. Meliorationes sunt illæ, per quas Domus efficiatur melior, puta si in domo fiat vna camera, vel furnus, aut cellarium, nam ista sunt pars domus, & causa domus fiunt, *Angelis de expens. & meliorat. art. 6 n. 9. seqq.*

358 Sic expensæ necessariæ vt dotem minuant, est necessarium, quod illæ respiciant in rem vxoris, vel perpetuam vxoris in fundum dotalem vtilitatem concernant. *l. 3. seqq. cum concord. ff. de fund. dotal. Thomat dec. 59. nu. 14. tom. 1. Rota dec. 318. nu. 37. rec. p. 9. tom. 1. & dec. 293. nu. 9. tom. 2. Angelis sup. art. 3. nu. 32. & art. 5.*

359 Et expensæ necessariæ compensantur cum fructibus, dum est solummodo ad annum, secus est si ad decennium, si matrimonium durauit per dictum decennium, secus si non durauit, quia tunc impensa deducenda erit pro ea rata temporis, qua matrimonium non durauit, *d. l. 3.* vbi *gl. & Bart. in §. Nos, ac ibid. Adden. Angelis sup. n. 33.*

360 Sic expensæ vtiles non repetuntur, si non respiciunt perpetuam rei, & æternam vtilitatem, *Merlin. de legit. lib. 2. t. 1. qu. 28 nu. 15. 19. Luca ad Franch. dec. 109.* contra *Pratum d. c. 7. lib. 1. Angelis n 34. Nos infrà n. 371.*

361 Maritus reficit res dotales suis sumptibus, vt sic suis etiam sumptibus conseruat, *Angelis sup. nu. 39 & art. 20. nu. 1. seq.*

362 Verum expensæ magnæ non compensantur cum fructibus, secus modicæ, *Gratian. disc. 236. num. 15. Thomat. dec. 59. tom. 1.* Et in hoc statur arbitrio Iudicis, an expensa dicatur magna, vel modica. *Angelis sup. nu. 40. 43. D. Maradei in praxi instr. c. 17 n 19.*

363 Expensæ possunt esse voluptariæ, & assumere naturam vtilium, si fructus expensæ in Domo, seù Palatio, aut Fundo ipsius domus, aut Palatii, siue fundi, valorem, vel introitum augent, siue responsiones, & fructus annuos accrescunt. Secus est si non accrescunt, quia tunc vtiles non reputantur impensæ, & vxor, seu alius dominus non est grauandus, præcipuè quando diligens pater familias non fecisset tale opus, *Mangil. de imput. qu. 136. num. 42. seqq. Peregr. de fideicom. art. 50. n. 54. Angelis sup. art. 4. n. 69.*

364 Et *Cyriac. contr. 261. num. 33. lib. 2.* dicit, quod si ædificium, seù palatium sit valdè delitiosum pro Magnatibus, idem de eo iudicandum est, ac de re indistinctè fructifera, vt possit Magnatibus locari pro nobili, & delitiosa sua habitatione Et *num. 33. & 34.* vlterius

rius subdit, quod impensæ picturarum, viridariorum, spaleriarum ex myrto, cum melangolis, Cedris, Rosis, ac Rosamarino, & similibus, vtiles reputantur respectu personarum Magnarũ, & veniunt huiusmodi melioramenta reficienda. *Serafin.dec.986. num.1.* & ibi *Apostilla. Rota p.11.dec.317.nu.19.20.Bich.dec.564.nu.15.18.p.2.*

365 Et licet non omnes expensæ, & meliorationes deducantur, deducuntur tamen illæ, quæ fiunt cum industria, & impensa, & sunt necessariæ, vel vtiles, & vtilitatem perpetuam respiciunt. *Ludonic.dec.24.34.n.9.dec.58.Cyriac.contr.195.nu.4.5.*

366 Secus est si sint melioramenta naturalia, & respicientia præsentem vtilitatem tantum. *Cyriac.d.contr.195.num.5.Marescot.lib.2.resol.c.110 Ludouic.d.dec.58. Rota p.12.dec.333.nu.9. Angelis d.art.4.nu.68.seqq.*

367 Maritus faciens expensas pro exigendo nomine debitoris, sibi in dotem dato, recuperat expensas, si illud non est datum æstimatum, secus si æstimatum, *Escob.de ration.cap.25.nu.58. Peregr.de fideicom.art.50. num.14.15.Garz.de expens.cap.13. Amat.resf.3. num.11. D. Gutier.de compensat. lib.5.q.7.num.58. & lib.4.q.6.num.38. 39.* Vbi sine distinctione dicit solum repetere expensas magnas. *Angelis art.5.nu.9.* Diximus *sup.nu.243.*

368 Expensæ illæ exiguntur actione negotiorum, si sine mandato Vxoris, actione mandati, si cum consensu vxoris. *Cyriac.contr.42.nu.6.16 Angelis sup. nu.11.* Et compensantur cum fructibus nominis, qui cũ nulli sunt, per actionem negotiorum gestorum ab vxore repetentur. *Medic.de compensat. q.10.nu.18.p.1.D.Gutier.lib.5.q.7.n.59.*

369 Et tales expensæ repetuntur etiamà malæ fidei possessore. *Merlin.de legit.lib.1.tit.2.q.28.nu.8.seqq.Angelis sup.n.12.*

370 Et expensæ illæ non compensantur cum fructibus. *Cyriac.sup.n.17.Anglis sup.n.11.*

371 Re dotali non data in æstimatione, meliorata, si pereat, maritus petit pretium talium meliorationum, si non culpa mariti pereant. *l.& in totum.4.ff.de impens.in reb.dotalib fact.Peregr.de fideicomm.art.50.nu.76.*

372 Quæ conclusio non procedit in impensis vtilibus. *Peregr.sup.nu.37. 76.seqq.Sperell.decis.131.nu.56.p.2.*

373 Nec vlla actio competit marito quo ad melioramenta naturalia, quæ fiunt sine vllo facto hominis, sed solum naturæ beneficio. *Peregr.d.art.50. num.76. Garz.de expens.c.22.in princ.& nu.18.Gusm.de euict.q.20.num.22.Ludouic.p.1.dec.24.nu.3.4.Angelis art.21.n.9.*

374 Meliorationes probatæ per conuentum, debet probare quod is, qui eas fecit, & repetere intendit tantum ex fructibus lucratus est, quanti valent ipsæ meliorationes, & expensæ in eis erogatæ, adhoc, vt fiat per actorem compensatio cum fructibus, *l.emptor.65.& 49.ff.de rei vendicat. Couar.lib.1. var.c.8.num.4.Capyc.dec.93.nu.12.Leo.dec.98.& 53. lib.2. R. Reuert.* vbi *R.Marin.dec.559.* & *idem lib.1.ref.155.* vbi *Rodoer.in addit.Franch.dec.527.nu.15. Staiban.ref.30.à num.51.D.Maradei in praxi Instrumentar.c.17.n.20.*

375 Meliorationibus petitis censetur opposita compensatio cum fructibus, quæ habet locum, etiam si sententia dixerit: *solutis meliorationibus, Franch.d.dec.527.nd.12. Gallup.in praxi S:C.p.3 c.3.nu.34.D.Maradei sup.nu.12.*

376 Compensatio fructuum cum meliorationibus habet locum in iudicio reivendicationis, vel alio, de cuius natura veniunt fructus, & nõ iure hypotecario, *D.Marcian.disp.58 num.19. R.Sanfel.dec.119.num.2.10. R.Marin.ad Reuert.dec.559.nu.3.4.D.Maradei sup.num.13.14.* Vbi quod in iudicio hypotecario non est locus cõpensationi, quia fructus non veniunt, nisi à die litis contestatæ, *R.Marcian.disp.54.* vbi *nu 69.70.* decisum refert, nam non datur assistentia super fructibus, nisi pendentibus, aut fuerit factum sequestrum, vbi à *nu.45.* refellit *D. Merlin.contr.26.lib.1.* in contrarium.

377 Meliorationes adhuc peti possint, requiritur, quod sint factæ ad perpetuam rei vtilitatẽ, non voluptariæ, sed vtiles, iuxta *tex.l.domum, C.de rei vendicat. D.*Maradei *sup.nu.16.sup.Nos nu.328.& 360.276.*

378 Meliorationes factæ per possidentem vigore dominij resolubilis deduci possunt, & nõ tenetur compensare cum fructibus, quos iure dominii percepit. Et æstimatio inspecto tempore restitutionis fieri debet, nec vi prudentũ, sed iuxta dispositionẽ *tex. l.domos, ff.de leg.1. Boer.dec.44.Seraf.dec 899.Cornazan.dec.101.Laurēt.dec.158.Magon.dec.Luc.33.Franch.& Luca dec.109.D.Marad.sup.n.26.* Diximus *sup.n.245.266*

379 Fructus compensantur cum melioramentis, rescisso contractu remedio, *l.2.C.de resc.vendit.P.Barbos.in l.diuortio 8. §.fin.p.1. nu.45.ff.solut.matrim.Gallus de fructib.disp.13. num.24. D.Maradei sup.nu.17.* Diximus *sup.n.314.*

380 Pater dans dotem filiæ vltrà idoneitatem suarum facultatum, censetur ab eodem compensata cum dote materna, restituenda à marito ipso, *D.Mausius consult.644.n.2.* post *Gabriel.cons.156.num.21.seqq.lib.1. Mantica de tacit.lib.12.tit.19.n.15.Menoch.cons.270.nu.20.*

381 Si pater dotando vnam filiam declarauerit compensare cum dote materna, sic etiam censetur voluisse in dotibus, aliis filiabus constitutis, quamuis id non expresserit. *Idem Mausius sup.nu.7.ex Gomez in l.50.Tauri nu.19.Mantica sup.num.25. Menoch.de præsump.lib.3.præs.15.nu.76.Barbos.p.4.l.1.n.152.160. ff.solut.matrim. Pascal.de vir.patr.potest. p.2.c.6.num.17.seqq.P. Bossius de dote c.4.nu.51.52.*

382 Compensatio dotis datæ filiæ à patre cum debito dotis maternæ, iuxtà *statutum Lucense 27.lib.2.* locum habet, si de tempore dotationis mater viuebat, *Altograd.contr.30.nu.1.lib.1.*

ex Rota Lucens. apud Lepid. dec. 153. col. 12. Menoc. dec. Lucens. 66. nu. 13. & seqq. & nu. 19.

Sic dispositio *tex. l. fin. C. de dotis promiss.* prohibentis compensationem dotis datæ à patre cum propriis bonis filiæ dicitur exorbitans, *Altagrad. d. contr. 30. nu. 9. ex Corn. cons. 16. nu. 4. lib. 3. Gabriel. cons. 156. nu. 25. lib. 1. Menoch. lib. 3. præs. 15. n. 8.*

Compensatio dotis datæ à patre, cum bonis propriis filiæ est contra ius commune, & sic debet stricte intelligi, *Altograd. d. contr. 30. n. 18.*

383 Filius etiam absq. mandato patris potest compensare proprium debitum, cum debito patris, præstita cautione de rato, *Tyndar. de compens. art. 7. nu. 8. Coppell. de compens. c. 13. nu. 27. Medic. p. 2. qu. 5. nu. 3. D. Guttier. lib. 2. q. 6. nu. 30. D. Saminiat. contr. 32. nu. 35. Pascol. de virib. patr. potest. q. 4. c. 10. nu. 25.*

384 Pretii debiti per emptorem, an censeatur facta compensatio ipso iure, si ante emptionem acquisierat credita contra creditorem? *Card. Luca de empt. disc. 21. nu. 10. in fine* remiss. *l. si ex venditione, C. de compensat.* vbi *Bruenm.* Medic. *de compensat. q. 29. nu. 1. p. 1. D. Guttier. lib. 4. qu. 7. nu. 21. & 24* Vbi etiam si emptor passus fuerit aliquā euictionem, & soluerit, *& q. 13. n. 33. lib. 4.* sed ipse *D. Guttier. d. q. 7. nu. 23.* Limitat in Fisco creditore ex causa venditionis.

Quæ non possint compensari, *Ricc. collect. 305. 1357. 2285. D. Guttier. in integro Tract. de compensationibus*, Vbi hæc per *Nos* posita in hac quæstione, & alia habes. Ad eum *DD.* Lectores recurrant ad materiam compensationis.

SVMMARIVM.

Eiusdem QVÆST. XLV. Quoad materiam Retentionis aduersus creditum.

Quid sit Retentia, & in quo differat à compensatione. n. 385. 386. 388. 396. & nu. 413. & nu. 414. & nu. 398.

Retentio non extinguit debitum. n. 387.

Effectus retentionis. num. 389. Vbi quod affert maximum commodum.

Retentio competit cuicumq. creditori, ad quem res debitoris sine vitio peruenit. nu. 390. & num. 416. & seqq.

Non datur retentio, nisi possessuri, vbe detentori. num. 391. Nec possidenti iure familiaritatis. ibid.

Non pro alieno debito. nu. 392. 393.

Retentio fit iisdem modis, quibus acquisitio. n. 394.

Retentio facilius datur quam actio. n. 395.

Vbicumq. est exclusa compensatio directa, ibi intrat indirecta, & sic retentio; etiam contrà sententiā execut. onem. n. 347. & nu. 378.

Compensatione denegata, non est retentio. n. 398.

Omnis qui compensat retinet, non secus omnis qui retinet compensat. n. 399.

Petitione exclusa, non est exclusa retentio. n. 400.

Datur facilius retentio, quam acquisitio. n. 401.

Compensatio sapit naturam actionis, an retentio? num. 402. 403.

In ambere rei melior est, quam actionis. n. 404.

Coi retentio competit, possessione amissa, qua actione succurratur. n. 405.

Retentio non est actio, nec exceptio. n. 406.

Retentio non transit, vbi q. sessione transeat? n. 407.

Retentio competit pro creditis, quamuis de quantitate dubitetur. nu. 408. De credito illiquido nu. 475. & seqq.

Licet de pecunia ad factum non detur compensatio, datur retentio. n. 409.

Retentia potest opponi in petitorio, & possessorio. num. 410.

Retentio admittitur in legatis, pro mensura legati. nu. 411. Vbi explicatio.

Retentio an contra debitum iuratum. n. 412.

In quo differant retentio & compensatio. num. 413. 414. & sup. n. 385. seqq. 396.

Competit retentio creditori hypothecario, quamuis statutum prohibeat exceptiones in executione sententiæ. n. 415.

Competit quamuis cum vitio res ad creditorem peruenerit. nu. 416. 417. 418. Etiam ex iure superueniente sine vitio. n. & seq. n. 390.

Retentio competit in bonis administratoris. n. 419.

Competit retentio fisci, etiam pro credito sine affectu, vbi alia ad hanc materiam feudi. nu. 420. & à nu. 421. ad nu. 425.

Possessor Rei condemnatus ad illam relaxandum, potest retinere pro melioramentis. nu. 415. Vbi de qualibet possessore restabilis, vb., & quando nu. n. 426. & à nu. 427. ad nu. 460. Vbi de bona fidei, & mala fidei possessoribus.

Competit retentio emptori si pretium rei empta peruenit creditoribus anterioribus venditaris. num. 461.

Vbi quod competit etiam possessori bonorum, ex causa pat arum, seu anteriorum creditorum.

Competit retentio emptori, si pretium rei emptæ peruenit creditoribus anterioribus venditoris. num. 461.

Retentia vnius rei pro alia an competat nu. 462. 463. 528. Quando habeat locum si creditor habeat plura pignora. n. 464.

Retentia permittitur pro mercede, salario Scriptori libri, Notario, Nauta, Vectuali, Sutori, Fabro, & similibus Artificibus, Mariscalco, Depositario, cui debetur merces, Hospiti, famulo, Aduocato, Procuratori. n. 465.

Retentio datur ex causa valida, licèt ex causa inualida res ad aliquem peruenerit. n. 466.

An competat retentio, etiam non habenti hypothecam. nu. 467. & à nu. 468. ad n. 480. Vbi à nu. 475. & seqq. de credito illiquida.

Datur retentio possessori pro alio credito anteriori. num. 481.

Datur retentio, quo ad retardandam renocationem attentatorum. nu. 482.

Admittitur in Saluiano retentio, & quando. n. 483.

Retentio potest allegari, etiam in executione sententiæ. num. 484. Diximus etiam sup. Vbi de melioramentis. nu. 426. & n. 415.

Competit in Instrumento publico, habente executiuā pa-

385 IN defectum compensationis datur Retentio, quæ dicitur compensatio indirecta, *Cyn. ad l. vlt. n. 12. C. de compensat.* Definitur: Iuris antiqui reseruatio nihil de nouo tribuens. *Molignat. de retent. q. 1.* Dicitur reseruatio, quia non auget ius retinentis, nisi in quantum competit. *Tusc. lit. T, concl. 306. num. 14. D. Guttier. de compensat. lib. 4. q. 4. nu. 27. & l. b. 1. q. 2. on. 36. & q. 8. nu. 95. lib. 5. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 137. nu. 9. D. Munsius consult. 409. num. 21. Card. Luca de iudic. disc. 41. nu. 9. de credit. disc. 60. n. 8.*

Retentio, licet non sit compensatio in effectu, cum sint diuersæ nomine, & effectu, nam compensatio extinguit debitum, Retentio non, cum illa detur ad cautelam, donec fit satisfactus de eius credito. *D. Guttier. de compensat. lib. 1. q 9. 50. 53. 64. 70. & qu. 28. on. 39. lib. 1. D. Scoppa ad Fabr. in C. explorat. 13. n. 2. D. Munsius consult 98. n. 5. 6.*

Tamen, licet non sit directa compensatio, Est tamen indirecta. *Medic. de compensat. q. 16. nu. fin. Berlim. de compensat. c. 1. q. 12. n. 1.*

Et à pari procedunt. *Manfrelli ad Capyc. Latr. dec. 137. n. 6.*

Cum compensatione est similis, & magis fauorabilis retentio, nam hæc datur propter hypotecam, etiam in casibus, in quibus non fit compensatio. *Gratian. disc. 356. nu. 27. seqq. & disc. 728. nu. 29. & seqq. Rota p. 2. diuers. decis. 115. nu. 1. D. Guttier. de compensat. lib. 1. q. 9. num. 70. & q. 4. num. 31. lib. 4. Eadem Rota dec. 34. post*

Ole am

Oleam de Cessiur. l.per retentionem. C.de vsuris. l.2. vbi *Bal.C.de fideicom. Medic.de de compensat. p.2.q.28.nu.5. Nig.de re iudic.24.§.1.num.8. Granet.caus.148.nu.2. Felic.alleg 26.nu.11.p.3. Manfrell.ad Capyc.Latr.d.dec.137.num.9. D.Guttier. de compensat.lib.4.qu.4.num.31. Dom.Palma consult.6.num.6.*

Et est quadam species compensationis. *Rota d.dec.* 34.post *Oleam*.

Et facilius admittitur retentio, quam compensatio. *Medic.de compensat.q.28.nu.5.p.2. Molignat.de retent.c.6.fol.5.P.Affl.contr.39. nu.35. Maur.de retent.n.68.D.Guttier.sup.*

Cui cumpetit retentio compeut manutentio, *Vrceol.consult.10.nu.9.*

387 Et quamuis retentio non extinguat debitum, tamen impedit executionem, *D.Guttier. de compensat.lib.1.q.9.nu.66. & qu.28. num.39. Card.Luca de credit.disc.163.nu.8.* In pignus, nó insolutum. *Rota dec.710.p.18.*

388 Retentio est Iuris veteris reseruatio, nihil de nouo tribuens. *D.Guttier. de compensat. qu.4. num.27.lib.4. Molign.de retent.t.1.fol.1. Put.dec.430.nu.1.lib.2. Alex.cons.83.num.4.lib.2. P. Affl. contr.8.nu.1.*

389 Effectus retentionis est: debitum, quod quis retinens habet fauore sui debitoris, vel aliam quamcumque ipsius rem, pro securitate sui crediti, donec solutum retinentis in possessionem solummodo conseruare, nam per eam, sicut per solutionem debitum, & actio non dissoluitur. *Federic.Scot.lib.4. resp.39. num.18.vol.2.* Sed agitur, vt soluatur; Interea vero à debitore creditore, tamquam pignus retinetur, *Onat.de contract.tom.1.disp.8.num.140. Gallus de fructib. disp.9.art.3.nu.40. & disp.24.art.3.nu.16. Card. Luca de cred.disc.163.*

Sic compeut creditori, & non alijs. *D.Cels. dec.382.num.5.* Etiam hæredi, ac singulari successori. *D.Cels.dec.240.n.2.Gram.dec.92.nu.20.*

Retentio est: assequutam possessionem, & apud se existentem tueri, ac conseruare. *Meno b.de retin.possess.prælud.nu.3. P.Affl.contr.8. n.1. Rota.dec.499 p.18.Cyriac.contr.428. Marescot.lib.2.cap.119.*

Sic retentio aliud, aliud de nouo acquirere. *Dec.cons.300.nu.9 & 10. Barz.dec.108.num.37. 38. Mastr.ll.dec.268.n.64. Curt.iun.conf.168.nu. 37. P.Affl.sup.nu.25.*

Et qui de nouo acquirere non potest, potest retinere *Castill.contr.lib.8.c.67.nu.17.*

Retentio affert maximum commodum. *Gratian.disc.37.nu.31.*

Retentio competit tam pro sorte, quam pro fructibus. *Vrceol.consult.10.nu.30.* Et competit pro censibus decursis eiusdem crediti. *Rota dec.10.n.19.20.*post *Gobium tract.var.*

Retentio competit contra debitorem, quousque sibi soluat. *Rota dec.499.p.18. Farinac.in in repertor.iudicial.q.37.* Sic non transfert dominium, sed solum creditor pignori incumbit. *Cutell.dec.20.& in allegat.ibid.Giurb.ad consuet. Mess.c.10.gl.8.nu.16.17. Amat.resol.39.nu.57.58. D.Gastion.disc.26.nu.9.*

Secus si non sit talis. *D.Monald.dec.919.nu. 1. P.Affl.contr.27.nu.50.* Quamuis ille creditor esset in pari gradu. *ibid.* Non in bonis alterius, *D.Cels.dec.221.nu 12.*

Verum non datur creditori super re alienata, ex resta pretij non soluti, nisi specialiter fuerit per alienatem reseruata. *Aflolin.res.93.n.58.*

390 Sic retentio competit cuicumq; creditori, ad quem res debitoris sine vitio peruenit, *Gallus de fructib.disp.9.art.3. nu.40.disp.8. art.3.nu. 16.* etiam sine hypoteca. *Castald.consult.87. Mellus alleg.9.nu.19.alleg.23.* vbi non, in præiudicium Tertij, *tom.3.& alleg.65.n.23.seqq.tom.3.*

Emptor bonorum sui debitoris potest retinere pretium, quousq, alius creditor anterior insurgat. *D.Barra contr.80.num.37.84. & seqq.* Et si res illa euincatur recuperat primæua iura *num.40.90.*

Si procedatur ad venditionem rei debitoris, si creditor faciat oblationem pro emptione, debet recipi illius oblatio, quamuis dicat velle retinere suum creditum. *Barra sup.n.64.*

Sed potest cogi ad soluendam pecuniam retentam, *Barra nu.36.* Nam Iudex concedendo retentionem videtur concedere Citra præiudicium Iurium partium. *Barra sup.nu.24.*

Sed retentio non conceditur emptori ex Cessione acquisita ex causa transactionis, nisi pro rata pecuniæ solutę, non pro pluri, *Vrceol. consult 51. nu.27.29. l.b.2.* Secus si creditor postea agere. *nu.22.26.*

Retentio competit vigore crediti anterioris. *Merlin.de pignor.lib.4.q.22. nu.33.seqq. Palma alleg.69.n.12.l b.1. D.Cerro dec.34.n.7.*

Et illi, qui successit in locum anterioris creditoris. *Posth.dec.Bonon.82.nu.64.* Sic non datur posteriori in hypoteca, *ibid.n.74.*

Datur emptori, si pretium rei emptæ peruenit ad manus creditoris anterioris venditoris. *D.Cerro dec.148.nu.19.* Declarat *n.20.seqq. Manfrella ad Capyc.Latr.dec.137.num.19. Staibano.res.5.nu.29.30. Christin.dec.161.vol 4.*

Datur creditori quando possessio ad illum peruenit ex causa crediti, pro qua retinere prætendit, secus si ex diuersa. *D.Cerro dec.912.n.15.*

391 Ideo non datur retentio, nisi possessori. *Capyc.dec.137.nu.1.Mansius consult.386. nu.4. Pacion.c.40.nu.7.Card.Luca de benefic. disc.2.n.14. R.Capyc.Latr. dec.137.*& ibi *Manfrella. Rolan. cons.5.in fin.lib.2. P.Affl.contr.8.nu.1.20.Cutell. de donat.tract.1.disc.3.p.6.nu.66.* Sed quo remedio succurratur. *Olea de cess.tit.4. qu.1.num.11.* Nun detentori, *P.Affl.contr.9.nu.15.* Sed contra *infrà hic.nu.*

Quod retentio, solum possidenti detur. *Rota dec.10.num.117.*post *Catan.concil.P.Affl.contr.8.n.20.D.Cerro dec.70.n.34.35.D.Palma dec. Luc.316.num.8.*

Sic non datur mulieri quando possessio non erat vocans tempore mortis viri. *P.Affl.contr.9.*

Sic

Sic non conceditur detentori. *P. Affl. d. contr. 9. num. 25.*

Sed possessionem adeptus non videtur qui iure proprio retinere non potest. *Passerin. probl. legal. 7. §. 4. num. 41.*

Possidens iure familiaritatis non retinet. *P. Affl. contr. 8. nu. 6. 10. & contr. 9. nu. 34. seqq. Mastrill. dec. 184. Gratian disc. 450. nu. 15. seqq. Menoch. de arbitr. cas. 160. nu. 14. de retin. poss. remed. 3. nu. 46.*

Quòd mulier post mortem viri possit retinere bona illius ex causa eius crediti dotalis, si habeat hypotecam cum constituto, & precario, & continuare possessionem, quam habebat iure familiaritatis. *R. Marin. lib. 2. c. 142. Fab. in C. desin. 4. C. solut. m trim. Gizzarell. dec. 14. Berlich. p. 2. conclus. 32.* etiam bona feudalia viri, sic decisum per Collat. Consilium refert *P. Affl. contr. 8. nu. 22. & 23.* Et quando ipsa possedit post mortem viri, non est necesse quod declaret animum suum velle causam possessionis mutare, *ibid. num. 23.* licet alii DD. per ipsum allegati ibidem *vers. Etenim*, aliter dicant, nempe esse necessariam declarationem. Sed *ibid.* refert *alios* non esse necessariam declarationem, *vers. quod verò. Gizzarell. dec. 44. 45. Gratian. disc. 700. nu. 59. 60. Amat. resol. 39. num. 64. Burat. cons. 8. 9. lib. 1.*

Quamuis creditum dotale sit illiquidum. *Capyc. Latr. decis. 137. nu. 45. D. Mansius consult. 98. lib. 11.* licet contra dicat in illiquido *Cerro dec. 94. nu. 23.*

Retentio pro credito dotali, licet aliqui dicat non transire ad hæredes extraneos mulieres. DD. apud *Cerro dec. 70. n. 19.*

Tamen in contrarium est veritas, vt transeat. Idem *Cerro d. decis. 70. num. 30. & dec. 930. num. 10.*

Item ad singulares successores. *Cerro d. dec. 70. num. 32. Cerro d. dec. 930. n. 10.*

Retentio bonorum pro dote obligatorum ex speciali priuilegio numquam derogatur mulieri pro eius credito dotali, nisi ostendatur ad eius manus tot bona peruenisse, ex quibus bene valuit satisfieri. *Cerro dec. 932. nu. 13. 18.*

Verum non competit vxori pro credito dotali turbido, & illiquido. *Cerro dec. 94. nu. 23.*

Retentio possessionis titulo dotis non competit hæredi, qui illa accepit titulo hæreditario. *Cerro dec. 912. nu. 14.*

Datur retentio etiam quando possessio est nulla, & spoliatiua, vbi quis habuit cessionem iurium à venditore cum reseruatione dominii, donec integrum pretium solueretur. *Menald. dec. 351. num. 8.*

Non datur nulliter possidenti, nisi creditum sit clarum, canonizatum, vel per confessionem partis, vel per rem iudicatam. *D. Palma decis. Luc. 384. nu. 2.*

Sic sententia dans retentionē hæredi creditoris in bonis fideicommissi est nulla, nisi appareat ipsum esse talem. *D. Menald. dec. 319. n. 1.*

Non datur quando nullitas possessionis prouenit ex defectu citationis. *D. Palma dec. 384. num. 3.*

Verum vbi quis habet nudam possessionem, seu detentationem, vt habet tutor, & administrator, si moriatur, hæres potest retinere bona illa administrata, cum censeatur mutare causam possidendi, absque alia declaratione *Posth. de subhast. insp. 53. nu. 36. 37. Cauaier. dec. 171. n. 4. & dec. 284. nu. 2. Ludouis. dec. 546. nu. 1. D. Pignat. ad statut. Ferrar. tom. 2. fol. 231. vers. minus.*

Sed retentio non competit possidenti, quando agenti non competit prælatio. *D. Palma alleg. 281. nu. 44. lib. 3.*

392 Nec pro alieno debito datur. *D. Rosa consult. 42. nu. 5. lib. 1. Pacion. alleg. 145. nu. 14. Gratian. disc. 129. nu. 39.* Nec in bonis non debitoris *Pacion. alleg. 137. num. 12. Rota post Zacch. de obligat. Camer. dec. 130. num. 7.* Sic creditori competit. *Cels. dec. 382. n. 5. Sabell. §. retentio n. 6.*

393 Cum illa non nascatur, nisi ex pignore, aut alia re debitoris à creditore possessa. *Molignat. de retent. q. 2. Gratian. disc. 356. nu. 30. R. Reuert. dec. 459.* vbi *R. Marin. n. 4.*

Sic non competit illi, qui declarauit ei nullum ius competere. *Cels. dec. 382. nu. 4.*

394 Retentio fit iisdem modis, quibus acquisitio, *Solorz. tom. 2. de iure Indiar. lib. 2. cap. 2. num. 64.*

395 Retentio facilius datur quam actio, *Rodoer. cons. 26. nu. 18. Castill. lib. 3. c. 15. num. 9. lib. 4. cap. 42. nu. 113. seqq. lib. 6. c. 164. nu. 6. R. Capyc. Latr. dec. 137. num. 2. Maur. de retent. num. 66. Cranet. cons. 148. nu. 2. Brun. cons. 33. num. 3. P. Affl. contr. 29. num. 31. R. Marin. lib. 2. cap. 13. num. 2. Gallus de fructib. disp. 22. art. 2. num. 24. Altograd. contr. 63. num. 147. contr. 86. num. 26. contr. 87. num. 29. Guttier. de compensat. q. 4. nu. 40. lib. 3. & q. 9. num. 61. lib. 1. Mansius consult. 659. nu. 7. Parion. de locat. c. 34. §. 3. nu. 48. cap. 42. num. 1. Manfrell ad Capyc. Latr. dec. 137. nu. 5. Andreol. contr. 11. num. 15. Idem D. R. Latro cons. 95. n. 14. cons. 25. num. 11. 25.*

Quod detur retentio facilius quam actio. *Gallus de fructib. disp. 22. art. 2. nu. 24. Lagun. de fructib. p. 1. c. 12. num. 77. Antun. de donat. reg. lib. 1. prælud. 2. §. 1. num. 43. in fine Surd. de alim. tit. 8. Priuil. 28. num. 3. & priu. 76. num. 12. dec. 277. nu. 13. Card. Tusc. lit. R. concl. 306. Costa de remed. subsid. remed. 12. num. 7. Gratian. disc. 408. num. 70. disc. 470. num. 12. disc. 129. num. 34. 269. num. 17. Giurb. ad consuet. Messan. c. 10. gl. 7. nu. 6. 7. p. 1. & dec. 60. num. 5. Mangil. de imput. q. 43. nu. 8. Castill. contr. lib. 5. p. 2. c. 164. num. 6. Crass. except. 16. nu. 17. Cald. de renouat. empyt. q. 7. num. 28. & de potest. elig. c. 10. num. 27. Vaz. axiom. iur. lit. R. num. 122. Bondon. de p. iscuis c. 47. nu. 238. D. Guttier. q. 17. num. 49. lib. 3. q. 9. nu. 21. lib. 5. D. Cerro decis. 586. num. 10. D. Palma alleg. 329. num. 3. tom. 4. Olea tit. 4. q. 7. n. 39.*

Et facilius datur retentio, quam petitio. *Gratian. disc. 470. n. 12. 408. n. 7. 516. n. 11.* Et

Et magis priuilegiata, quam actio. *Gratian. disc. 728. n. 31.*

Sic est magis priuilegiata, quam actio, Ideò præfertur in pari. *Giurba dec. 22. num. 3. 4. & 5. P. Affl. contr. 27. nu. 51. fol. 246. col. 2.*

Et cui competit retentio, competit actio, *Vrceol. consult. 7. num. 39.* & cui competit actio, datur retentio. *D. Cerro dec. 586. n. 11.*

Retentio dicitur effectus naturalis obligationis. *D. Gutier. de compensat. q. 3. nu. 43. lib. 3.*

Et vt detur sufficit naturalis obligatio. *D. Iouius de solemnit. in contract. minor. gl. 6. §. 1. n. 95.*

Datur retentio, adhoc, vt solutio fiat. *D. Guttier. lib. 1. q. 9. n. 52.*

396 Compensatio fit ipso Iure, sed retentio numquam, sed fit per exceptionem partis, *Larrea dec. 87. nu. 4.* Sed *Mansius consult. 98. num. 4.* dicit retentionem non esse exceptionem. *P. Afflict. contr. 3. nu. 47.* Quod retentio ipso iure fiebat, compensatio officio Iudicis. *D. Guttier. qu. 28. nu. 71. lib. 1.*

397 Vbicumq; exclusa est compensatio directa, ibi intrat indirecta, qualis est retentio, etiam contra sententiæ executionem, *Menoch. cons. 110. num. 13.* & ibi *Cavagnol num. 56. R. Galcot. contr. 41. nu. 22. l. b. 1. Noligm. d. retent. c. 5. fol. 5. Card. Luca de credit. disc. 60. nu 8. disc. 63. num. 8. Cyriac. contron. 428. Merref ot. lib. 2. v r. cap. 119. Medic. de compensat. q. 28. nu. 5. p. 2. Gratian. disc. 356. num. 27. disc. 748. nu 29 seqq. Rota post Oleã de cess. dec. 34. Gutier. de compensat. lib. 4 q. 4. nu. 30. & lib. 5. q. 17. n m. 42.* Maxime in creditore hypotecario, *Barz. dec. 108. nu. 43. Mantica dec. 326. 334. Gram. dec. 58. num. 2. D. Mansius consult. 98 num. 1. lib. 11. D. Palma consult. 6. num. 6. 7. Rota dec. 86. nu. 10. p. 6. & dec. 40. nu. 18. p. 2. tom. 2. Posth. vsol. 64. n. m. 25. Gratian. at. c. 356. nu. 30. Merlin. d. pignor. lib. 1. q. 25. num. 8. Cy i c. contr. 180. num. 27. Rota diuers. p. 1. dec. 115. num. 1. D. Cerro dec. 586. nu. 12. Infrà Nos n. 538.*

398 Et compensatione denegata, non est Retentio, *Maurus de retent. num. 69. Gram. dec. 58. nu. 1. Capyc. dec. 119. Crauet. cons. 148. nu. 1. Corn. cons. 61. num. 27. vol. 2. Decian. cons. 98. num. 28. lib. 3. Barbos. in l. diuortio, § ob donationes nu. 4. ff. solut. matrim. P. Affl. contr. 39. nu. 35. Guttier. qu. 17. nu. 42. lib. 5. Vrceol. consult. 61. num. 43. lib. 2.* licet contra *num. 24. Gratian. disc. 428. n. 31.*

399 Omnis qui compensat retinet, non secus omnis, qui retinet compensat. *Annot. ad Fab. in C. lib. 4. tit. 23. def. 14. nu. 3. D. Scoppa ad Fabr. lib. 1. tit. 9. explanat. 13. nu. 2.*

400 Sic petitione exclusa, non est exclusa retentio. *Maur. de retention. num. 67. D. Scoppa ad Fabr. in C. lib. 2. tit. 9. expl. 13. num. 1. Gall. de fructib. disp. 22. art. 2. num. 74. Maufrell. ad Capyc. Latr. dec. 137. nu. 5. D. Aguila de Roxas de incompatibil. p. 3. c. 5. nu. 18. Giurba dec. 6. nu. 7. de succes. f. nd. §. 2. gl. 6. num. 71. & gl. 4. nu. 6. Surd. dec. 277. num. 13. Tusc. lit. R. concl. 306. lit. E. concl. 374. nu. 28. Gratian. c. 408. nu. 70. 470. num. 12. Giurb. super Consuet. Mess. c. 10. gl. 7. num. 6. 7. & dec. 60. num. 5. Mangil. de imput. q. 43. num. 8. Castill. lib. 5. c. 164. nu. 6. Cald. de emph. q. 7. num. 28. & de pot. elig. c. 10. num. 17. Vaz. axiom. iur. lit. R. num. 122. Zacchia de salar. q. 96. nu. 19. Salg. de retent. p. 1. c. 10. à nu. 47.*

401 Nam facilius datur retentio, quam acquisitio, *Castill. lib. 4. contr. c. 42. à num. 113. & tom. 6. c. 164. & de Tertijs c. 36. de alim. c. 67. & tom. 3. c. 15. nu. 8. seqq. & tom. 6. c. 64. num. 6. Antun. de donat. 1. præl. 2. §. 1. num. 43. Solorz. Polit. lib. 1. c. 11. Vela dissert. 39. num. 54.* Et fauorabilior retentio, & exceptio, quam acquisitio, & actio. *Cyriac. contr. 452. Maur. de retent. nu. 66. Crauet. cons. 6. nu. 8. Castill. contr. lib. 3. c. 15 nu. 9. seqq. lib. 4. c. 42. num. 113. seqq.* Sic fauorabilior est retentio, & exceptio, acquisitione, & actione, *Cyriac. contr. 452. Iouius de solemnit. gl. 6. §. 1. nu. 95. Pation. de locat. c. 34. §. 3. nu. 48. c. 42. num. 1. Catan. cons. 23. nu. 25. Munfrella ad Capyc. Latr dec. 137 nu. 5. Gratian. disc. 428. nu. 30.* Et si est prohibita acquisitio non est prohibita acquisiti retentio, *Salg. de reg. bull. p. 1. c. 10. ad n. 47.*

402 Compensatio sapit naturam actionis. *Bersan. c. 1. q. 3. n. 6. Infrà n. 406.*

403 In Retentione secus est, nam illa fundat se simpliciter in re possessa, absque vlla actionis participatione, *Bersan. c. 1. qu. 12. nu. 10.*

404 Incumbere rei semper melius est, quam actioni, & plus cautionis est in rem, quam in personam, *Vrsell. concl. 37. nu. 27. lib. 1. Maufrell. ad Capyc. Latr. dec. 137. nu. 2. 3. Tusc. lit. R. concl. 306. Castill. contr. lib. 5. p. 2. c. 164. nu. 6. Gratian. disc. 408. nu. 70. disc. 470. num. 12. Giurb. sup. Consuet. Mess. c. 10. gl. 7. nu. 6. 7. p. 1. Mangil. de imput. q. 43. nu. 8. Surd. de alim. tit. 8 priuil. 28. 75. nu. 12. & dec. 277. nu. 13.*

405 Cui retentio competit, possessione amissa, quid? *Olea de cess. iur. tit. 4. qu. 1. n. 12. Surd. cons. 133. n. 18. Gratian. disc. 117. à n. 21.*

406 Non est actio, nec exceptio, Ideò statutum excludens exceptiones non excludit retentionem. *Milanens. dec. 1. nu. 184. p. 2. Gratian. discept. 356. num. 30. P. Affl. cont. 3. nu 47. Pation. de locat. cap. 42. nu. 42.* Et prohibita petitione, non est retentio. *Gratian. disc. 269. n. 16.*

407 Retentionis ius absq; cessione transit. *Olea de cess. tit. 3. q. 2. nu. 46. & tit. 4. 7. 1. n. 10. 12. & q. 7. à nu. 28. 32. Vrceol. consult. 24. num. 3. 7. & consult. 4. num. 3. consult. 59. nu. 2. dec. Flor. 8. num. 17. Sabell. sup. num. 13. Surd. de alim. priuil. 62. nu. 11 Maurus de retent. nu. 71. Zacchia de salario q. 96. num. 18. Idem Surd. cons. 183. nu. 5. & dec. 50. nu. 4. Gusm. de euict. q 10. nu. 43. q. 11 num. 26. Bruninten. dec. 50. nu. 4. Gratian. disc. 56. nu. 16. 772. n. 3. 734. nu. 17. 18.*

Tam successores Vniuersales, quam particulares, etiam fine cessione, *D. Cerro dec. 465. nu. 4. dec. 484. nu. 1. Gratian. disc. 203. nu. 29. 269. nu. 23. 24. disc. 20. nu. 13. Censal. ad Surd. dec. 46. nu. vl. Gram. dec. 92. nu. 20. Idem Censal. ad Surd. dec. 50. nu. vl. Not inf à n. 461.*

408 Retentio pro credito competit, quamuis de

de quantitate dubitetur. *P. Affl. contr. 3. nu. 48. & contr. 9. num. 48. Ioanne de solemnit. gl. 6. §. 1. nu. 95. Gobius consult. 100. nu. 48.* Dicemus *Nos infrà nu. 475. seqq.*

409 Licet de pecunia ad factum non detur cõpensatio, datur retentio. *Gratian. disc. 356. n. 29.*

410 Retentio potest opponi tam in petitorio, quam possessorio. *Paston. de locat. cap. 34. §. 3. num. 51.*

411 Retentio admittitur in legatis pro mensura legati. *Gratian. disc. 542. nu. 41.* Quod non admittatur retentio in legatario, nisi habeat possessionem à testatore, vel hærede, *Hodiern. ad Surd. dec. 46. nu. 15. ex Magon. dec. Luc. 64. nu. 23. Cancer. var. lib. 1. c. 7. n. 84. Cremens. sing. 93.*

412 Retentio competit Contra debitum Iuratum, *Rosit. obs. 74. nu. 10. lib. 2. fol. 262. ex R. Capyc. Latr. dec. 25. n. 33.*

413 Retentio, & compensatio sunt diuersa nomine, & effectu. *D. Guttier. lib. 1. q. 9. nu. 51. seqq. 65. 70. D. Scoppa d. explanat. 13. nu. 2. ex l. si idem, C. de Codicill.* quia compensatio extinguit debitum, secus retentio; conueniunt, quia vtrumq; remedium per modum exceptionis opponitur. *D. Guttier. d. q. 9. n. 50. 64.*

414 Differt retentio à compensatione, quia retentio fit etiam in speciebus. *l. si in area ff. de cõdict. indeb.* Compensatio fit in quantitate, vel in genere. *l. si conuenerit, ff. de pign. act. D. Guttier. de compensat. q. 9. nu. 64. & 70. lib. 1.*

Soluens fructus census non opposita cõpensatione, an sibi præiudicet quo ad Retentionẽ pro fructibus soluendis? *Gratian. disc. 359. num. 35.*

415 Competit retentio creditori hypotecario, quamuis statutum prohiberet opponi exceptiones aliquas in executione sententiæ. *Boer. dec. 43. num. 15. 16. Milanens. dec. 1. nu. 183. 184. lib. 2. Leo dec. 1. num. 23. p. 1. Mesa lib. 1. cap. 17. num. 18.* nam retentio non est exceptio, *Boer. d. dec. 43. num. 15. 16. Mansius consult. 98. num. 3. lib. 11. Castill. dec. 140. Merenda lib. 24. c. 48. nu. 90. seqq. P. Affl. contr. 3. nu. 46. Beninten. dec. 77. Nouar. sup. prag. 51. de offic. proc. Cæsar. nu. 36. D. Maradei in praxi instrum. c. 4. nu. 297.* Dicemus *infrà n. 484.*

Et retentio vbi non competit, quia prohibita, non prohibetur ademptio, *Gratian. disc. 242. n. 42.*

416 Et retentio competit, etiam si cum vitio secuta fuerit, donec de suo credito sit satisfactus retinens. Et retentio non arguit de iniquitate sententiam, sed tantum differt, & limitat executionem respectu temporis, *Corn. cons. 547. nu. 18. Molignat. de retent. qu. 424. D. Mansius sup. num. 6. 7. consult. 94. lib. 11. Gratian. disc. 16. n. 36. & disc. 706. n. 14.*

417 Quamuis res nulliter fuerit adiudicata, *DD. sup. citati.* Ideò agens ad illius nullitatem debet debitum offerre. *Neniz. cons. 77. nu. 12. Hodiern. sup. num. 2. l. si cum venditor. ff. de euict. Castill. dec. 139. Anna alleg. 80. Gratian. disc. 256. num. 27. Molignat. de retent. qu. 59. Sesse dec. 25. nu. 48. Thor. p. 2. comp. verb. retentio,* vbi decisum refert. *Luca ad Franch. dec. 90. n. 3.*

Intellige vbi creditum esset verum, & liquidum, & absque controuersia, *Surd. dec. 46. in fin. Gratian. disc. 734. num. 13. Rota apud Farinac. dec. 409. nu. 5. p. 1. dec. 433. n. 2. p. 2. Ludouis. dec. 254. num. 3.* & ibi *Addit. Hodiern. ad Surd. dec. 46. n. 3. 4.*

Intellige 2. quando immissio fuit facta in executionem iudicati, secus verò ob eius contumeliam, & sic ex primo decreto, quia tunc non est locus retentioni, nam efficitur pignus prætorium, & immissio est facta, vt defendat, vnde data cautione pro relaxanda possessione, refectis tamen expensis, res debet restitui, *Gratian. disc. 16. nu. 39. seqq.*

Intellige 3. quando creditor haberet hypotecam, tunc immissione nulliter facta competit retentio, *Gratian. dec. 28. num. 2.* vbi *Luca, & Scoppa, Hodiern. sup. n. 7. 8.*

Intellige 4. respectu totius rei, non parti, quamuis sit magni valoris, cum illa res, ratione hypotecæ efficiatur minoris valoris ad effectum retentionis, *Costa de port. rat. qu. 58. n. 6. Surd. dec. 44. num. 6. 7. Hodiern. sup. num. 9. & 10.* Vbi explicat si res sit indiuisibilis, & *nu. 11.* id intelligit in damnum debitoris, non in præiudicium aliorum creditorum concurrentium, *Costa d. qu. 58. num. 7. Thomat. decis. 109. num. 16.*

Intellige 5. quando agitur condictione indebiti ad recuperandum fundum datum pro maiori quantitate, secus si ageretur remedio spolii, quo casu non est locus retentioni, *Farinac. dec. 85. num. 4. p. 2. Verall. dec. 171. p. 3. Gratian. disc. 734. num. 48. seqq.* post alios *Hodiern. num. 12.*

418 Licet datio insolutum pro maiori quantitate, quam est verum debitum sit nulla, *Surd. & Hodiern. dec. 45. P. Affl. contr. 9. num. 51.* Dicemus *infrà qu. 46.* Tamen creditor potest vti retentione donec satisfiat. *l. 26. §. si centum, in fin. ff. de condit. indeb. Roman. cons. 454. Laureat. dec. 27. num. 6. Roder. de ann. reddit. lib. 1. qu. 14. num. 61. Affl. dec. 178. R. Ponte cons. 74. num. 1. lib. 1.* vbi dicit *text. in d. §. si centum,* procedere quando debitum non est verum, secus si debitum sit verum, quo casu, si pro eodem debito à parte detur insolutum res maioris valoris, nõn corruit datio insolutum, sed creditor potest offerre id, quod plus valet, ex *l. fin. §. sin autem, C. de iure domin. impetr. D. Mesa resol. lib. 1. c. 42. num. 21.* Vbi *nu. 22.* subdit, teneri creditorem fructus perceptos restituere, vel in sortem imputare, *Censal. ad Surd. dec. 45. 46. Mant. de retent. nu. 58.* post *Surd. d. dec. 46. n. 7.*

Competit ex iure superuenienti sine vitio. *Rota post Merlin. de pign. dec. 1. num. 5. Posth. res. 106. nu. 102. 103. Palma consult. 6. num. 9. Actolin. res. 118. nu. 5. Gratian. disc. 54. 903.* vbi etiam lite pendente.

419 Retentio competit in bonis administratoris, *D. Mansius consult.4. num.37. lib.1.* ex *Surd.dec.46. Merlin.de pignor.lib.4.tit.5 q.188.* præcipue si creditum est liquidum, vel de breui liquidandum, *Neguf.de pign.2. membr.3. p.principal.num.2. Molignat.de retent. num.189. Giurba dec.6 num.27. Pacific.de Saluian.cap.21. insp.2.num.353. Rota dec.16. num.1.p.3.recent. Osasch.dec.92.num. 36. Asin.de execut.§.3.c.31. num.2.*

Retentio datur creditori anteriori, *Gratian. disc.941.772.num.2. disc.734. num.47.48. disc. 13.num.36. Felitian.de censib.c.5.num 67. Canagnol.dec.26.num.1. Rota post Merlin. de pign. dec.30.120. Merenda con tr.lib.24.c.48. num.90.* Et aduersus executionem, & pactum executiuum vigore contractus censualis, *Amat.res.31. nu.2.seqq.*

Datur propter hypotecam, *Trent.t.cinq. var. lin.3.tit.de pign.res.1. & 10.*

420 Retentio feudi conceditur in præiudicium feudatarii debitoris, etiam pro credito sine assensu. *P.Affl.contr.7.num.5.* Sic competit retentio feudi pro credito dotis aduersus hæredem feudatarii. *Affl.contr.8.nu.23.* secus Castri, vbi est iurisdictio. *contr.9.num.45.*

421 Sed deneganda retentio feudi deuoluti, in præiudicium Domini, qui non præstitit assensum *c.1. §.cursus quib.mod.feud.amitt.* vbi *Affl. num.3. R.Ponte cons.25.num.19.lib.2. P.Affl.contr.7.nu.6.& 9.18.19.*

422 Retentio feudi pro credito dotis aduersus hæredem fedatarii conceditur. *P.Affl. contr.8. num.23.* Secus si adsint alii creditores reluctantes, vt per R.C. decisum refert idem *P.Affl. contr.9.num.54.* Conceditur similiter condemnato ad restituendum feudum, pro vita militia ei competente. *Capyc.dec.11. Censal.ad Surd. dec.46.nu.4.*

423 Retentio feudi, & Castri, in quo iurisdictio exercetur non conceditur pro credito, quamuis alias competat. *P.Affl.contr.9.n.45.*

424 Possessor feudi, si ad illud ad relaxandū fuerit condemnatus potest vti retentione, donec ei soluatur melioratio, post *Gallum cons.120. n.5.seqq.* late *R. Marin.lib.2.res.21.n.31.*

425 Immo retentio competit hæredi vassalli pro meliorationibus, quando feudum aperitur Domino, donec ei illarum æstimatio soluatur. *Molignat.de retent.q.140 Molin.de hisp.primogen.lib.1.c.26.num.11. Ma in.d.lib.2.c.21.num. 25. Luca de linea legal.art.7.nu 33. Thom.in comp. verb.meliorationes.p.1. Garg.alleg.1.nu.12. Noal. de transm.ff.c.37.ex nu.27. R.Ponte dec.4. nu.33.* Vbi & *dec.11.& R.Constantius in 6. tit.pæn. fiscal.cred.præfere.* quod pretium sit soluendum, quod fuit impensum, vel quod melioratum, & decisum refert *Constant. Schrod.de feud.p.2. 21.principal.sect.2.q.5.concl.7.num.30.* post alios *Manfrell.ad Capyc.Latr.dec.120.nu.5.6.*

Ideo ad effectum retinendi debent meliorationes esse probatæ, cum demonstratione status antiqui, vt sciri possit quod impensum, & quid melioratū fuit, alias sufficit cautio de illis reficiendis post quam fuerint liquidatæ, vel depositum. *Rota p.13.rec.dec.109. n.19.& 20. D. Rosis obs.75.nu.3.4.*

426 Quod competat retentio rei melioratæ, pro meliorationibus, quamuis melioramenta sint illiquida, *Gallus sup.num.28. Franc.dec.112. Rauden. dec.16. Barbos.in l. diuortio.§.fin.p.2. nu. 27.ff.solut.matrim. Gratian.disc.404.num.12.disc. 193.num.25.* Et si circa valorem adsit varietas inter testes, attenditur quod est minimum, & est necesse quod dicant tantum melioratum, non tantum expensum. *Sab l.§.melioramenta. num.18 Pac on.de locat.c.34.§.4.5. Gallus de fructibus disp.13.nu.59. Cau. der. dec.543.in fine Bich. dec.179. Rota p.13.rec.dec.109.nu.19.20.*

427 Et competit etiam successori illius, qui meliorauit. *Gallus sup.nu.59.*

428 Non competit, si non possideat meliorans. *Franch.dec.527.n.1.*

429 Nec competit in bonis Ecclesiæ retentio. *Surd.cons.83.n.15.* Et in beneficiis Ecclesiasticis. *Gratian.disc.117.nu.26.*

430 Nec competit malæ fidei possessori. *Gallus d.disp.13.nu.61.* Secus si expensa est necessaria. *Nouar.in prag.51. de offic. proc. Cæsar.nu.34.35.*

431 Quod malæ fidei possessor dicatur à die litis contestatæ conuentus rei vendicatione cum sciat rem ad alium pertinere, sic quod illos debeat restituere, & non competat retentio ob melioramenta, & alios sumptus. *Franch.decis. 687.nu.3. Peregr.de fid.art.49.n.37.& 3. Menoch. de recuper.poss.reme.15.nu.627.* licet alii non sufficere litem contestatam dicant, sed requiri conclusionem, nam tunc ex probationibus factis constat de mala fide. *Affl.dec.59. R.Capyc. Latr.dec.55.n.7.*

Secus est in iudicio hypotecariæ, seu assistentiæ, nam illud bonā fidem confirmat. *Sanfel.dec.119.nu.7.* decisum refert *Franch.dec.456. in fine, R.Capyc.Latr.d c.130.nu.12.lib.2.* & contra *R.Marin.lib.1.res.155.* contrarium referentem decisum anno 1629. vt fructus compensentur cum meliorationibus à die litis contestatæ, impugnat, & bene *D. Rosis obs.75. num.52. & seqq.* Immo nec à die sententiæ *num.51. & 54. Ipse D. Rosis* bene hanc materiam explicat.

Sed bonæ fidei possessor non tenetur fructus perceptos ex melioramentis ab ipso factis compensare cum sumptibus, & sic retentio ei competit, sed illi spectant ad bonæ fidei possessorem. *l.cæterum, in fine ff.de rei.vend. Surd. decis. 282. Franch.dec.191. Rota Rom relata per Nouar.sup parte 1.n.40.de offic.proc.Cæsar.*

Bonæ fidei possessor præsumitur. *l.merito. 51.ff.pro socio. Mascard de probat.concl.224. Menoch.de præsump.lib.3.præs.130. D. Rosis. obs.75. num.41.*

Et expensæ necessariæ, etiam lite pendente factæ à quocumque debentur, & pro illis competit retentio. *Nouar.in prag.51.nu.26.de*

of-

offic. proc. Cæsaris.

Pro expensis factis in re legata, si illa sit restituta, non retenta, an possit condici. *Gratian. discept. 193. n. 35. & seqq.*

432 Competit retentio pro expensis factis pro fructibus quærendis. *Vrceol. consult. 20. n. 30.*

433 Pro lite, & defensione bonorum, quamuis succumbuerit. *Vrceol. sup. n. 31.*

434 Pro sumptibus factis pro renouandis censibus. *Vrceol. sup. n. 35.*

Competit pro melioramentis, etiam in spolio. *Cavaler. dec. 543. in fine.*

435 In casibus, quibus debet solui prætium meliorationum, & pro illis competat retentio, difficultas est, quæ melioramenta debeant refici, de qua re latissimè egimus *sup.* Vbi de compensatione, *Pacion. de locat. cap. 34. §. 4. 5. Sabell. §. melioramenta, num. 18.* Vt debeat attendi tempus antiquum, *Merlin. dec. 118. Valasc. de priuil. paup. qu. 41. Luca ad Franch. dec. 109. num. 5.*

436 Hic solum repetimus esse soluendum pretium meliorationum perpetuó duraturum, vel per longum tempus, Sed difficultas est, an talia sint plantationes arborum, & vitum non perpetuo, sed ad tempus Terram meliorantium, & non esse talia dicit *Rota dec. 650. n. 5. p. 2. rec. & dec. 203. num 8 seqq. p. 12. & ibid. dec. 333. nu. 8. & dec. 145. num. 19. p. 16. rec.* Sabell. *sup.*

437 Sed quod sint talia, certius est, nam Oliua est de meliorationibus, quæ dicuntur perpetuó durare, quia viuit, vt plurimum plusquam 100. annis, & vites non ad vsum horti, sed ad vsum vineæ, in sua specie perpetuó durant, *Rota d. dec. 333. n. 8. 9. p. 12.*

438 Ideò sunt reficienda, & interim competit retentio, *Rota dec. 190. nu. 12. p. 12. & ibid. dec. 228. nu. 1.*

439 Et cum melioratio redditur perpetua, melioramenta cuilibet possessori sunt reficienda, *Rota p. 13. rec. dec. 279. n. 23.*

440 Et transeunt ad quoscumque hæredes, *Rota dec. 96. num. 1. p. 16. rec.* latè *D. Mansius consult. 12. n. 21. & 22. lib. vlt.*

441 Quod competat retentio pro melioramentis, *Marta de iurisd. p. 1. c. 35. num. 17. Censal. ad Surd. dec. 50. num. 4. Leo dec. 79. Barbos. vot. 126. num. 326. Amat. res. 14. Pereira dec. 47. num. 121. Giurba decis. 16. & sup. consuet. Messan. cap. 10. gl. 11. n. 8. gl. 11. n. 15. Pheb. p. 2. arrest. 56. Olea de cess. iur. tit. 4. qu. 7. Cyriac. contr. 180. Add. ad Gizzarel. dec. 6. & 44. Gusm. de euict. q. 20. Sabell. sup. num. 4 13 Boscul. apud Card. Luca art. 6. ex num 60. Maurus de retent. num. 36. 38. 42.* post alios *D. Aguila ad Rojas de incompatibil. p. 1. c. 7. nu. 107. & p. 5. c. 6. num. 43. Marotta disc. 30. D. Pegas res. 9. num. 91. Manfrella ad Capyc. Latr. dec. 120. num. 5. Gallus de fructib. disp. 13. nu. 59. Prat. disc. 24. num. 49. lib. 3. Pacion. de locat. c. 34. §. 3. nu. 57. seqq. Palma alleg. 44. n. 15. Nouar. sup. prag. 51. n. 30. de offic. proc. Cæs. Put. dec. 471. 474.*

Gratian. dec. 225. vbi *Luca, & Scoppa, Tusch. lit. C. concl. 608. n. 25. lit. R. concl. 36. nu. 7. Ant. Fab. in C. lib. 4 tit. 43. defin. 24. R. Ponte decis. 4. num. 33.*

442 Sed non datur retentio in re non meliorata, pro re meliorata, *Castr. cons. 220. lib. 2. Tiraq. de retract. conuent. §. 7. gl. 1. num. 11. Mantua sup. nu. 16. 47. Angelis de expens. & meliorat. art. 13. nu. 5. & seqq. Surd. dec. 311. nu. 7. Tusc. lit. M. concl. 182.*

443 Limita in iudicio vniuersali petitionis hæreditatis, vel fideicommissi, *Angelis sup. nu. 8.* post, *Ricc. Marescott.*

444 Verum non competit pro melioramentis, si in contemtum Iudicis ædificauit, *Marotta ibid. nu. 39.*

445 Sed melioraus debet soluere pretium rei, valoris ante meliorationem, & valor meliorationum attenditur quo ad tempus, quo emit, sed eam meliorauit, & non condemnationis, *Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 18. p. 2. num 90 Salgad. labyr. p. 1. c. 11. num. 90. seqq. Card. Luca de credit. disc. 24. num. 18. 19. disc. 54. nu. 7. seqq. Luca ad Franch. dec. 38. nu. 4. Faria ad Couar. lib. 1. c. 8. num. 7. Rodoer. ad Marin. c. 155. num. 14. 15. & ad cap. 219. nu. 9. D. Borgia inuestigat. contra Fabr. tom. 1. lib. 2. c. 1. n. 12.*

446 Quod intellige quando valor rei hypotecatæ, non ex solo temporis beneficio, & cursu, & sic intrinsecus, sed extrinsecus, & ex industria, aut facto possessoris fuerit auctus, nam si ex temporis occasione, & sic intrinsecè valor rei fuerit auctus, tunc est soluendus valor de tempore, quo offert parere sententiæ, deductis melioramentis, *Salgad. d. c. 11. n. 92. Car. Luca de legit. & detract. disc. 35. num. 43. Luca ad Franch. sup. nu. 5. Tonnut. resol. ciuil. 101. num. 3. Faria d. c. 8. num. 8. 9. 16 Marin. res. 219. nu. 10. lib. 1. Merlin. de pignor. lib. 2. qu 67 nu. 7. lib. 4. q. 8. lib. 1. qu. 43. lib. 4. qu. 197. Garcia de expens. cap. 18. nu. 70. Mesa lib. 1. resol. cap. 49. num. 1. 3. 20. seqq. Vrceol. consult. 24. nu. 18.* benè *D. Romagu. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 31. n. 44. 45.*

447 Possessori, in re hypotecata datur retentio pro melioramentis, etiam probatis in genere. *Angelis de expens. & meliorat. art. 10. n. 25.*

Maximè probata in specie, *Angelis art. 22. num. 27.*

448 Sed confitenti se pro spoliato non datur retentio pro melioramentis, *Angelis art. 10 num. 26.*

449 Emptori cum pacto de retrouendendo cõpetit retentio pro melioramẽtis in illo refectis quando adest pactum. *Angelis art. 10. n. 17.*

450 Competit marito pro melioramentis factis in fundo dotali, *DD. citati per Manfrell. dec. 137. n. 17. Fab. de err. pragm. tom. 2. decad. 82. err. 4. P. Molfes. ad consuet. Neap. tom. 1. q. 16, nu. 10. Rodoer. cons. 30. ex n. 10.*

451 Contra quod non competat retentio marito, *Marescott. res. 112. num. 2. Garz. de expens. c. 6. num. 19. Thes. lib. 1. qu. 71. D. Capon. de dote*

in l.2.ff.solut.matr.qu.4.nu,46.Censal.ad Peregr. de fideic.art.49.vers.2.fol.mihi 512. *Nouar. sup. pragm.51.de offic.proc.Caes.n.*18.19.

452 Competit emphyteutæ pro melioramentis factis, deperditæ per lineam finitam, *Garz.de expens.c.7.num.13.Olea de cess.iur.tit.4. c.7.nu.33.Mesa lib.1.c.49. Cald.de iure emphyt. q.11.Castill.tom.5. contr.65.num.9.seqq. Berlich. concl.46.ex num.49. p.2.Amat.res.14. Sessc dec.* 397.*tom.4.Borrel.in summa dec.tom.1.tit.33. ex num.*220.*P.Molina disp.*263. *Cancer.lib.1. c.13. n.*144. *Monfrell.obs.*120.

453 Sic competit retentio conductori in re conducta, si facit meliorationes legitime, *D. Cerro dec.465.nu.3.9.* Verum pro illis non potest sublocare, *dec.415.n.13.* Diximus *n.416.*

454 Sic possessor rei stabilis condemnatus ad restituendam illam, si opposuerit de melioramentis, in termino, & illa probauerit, habet retentionem illius rei, donec sibi satisfiat de dictis melioramentis, *Add. ad Burat.dec.169. num.15. Rota rec.dec.p.14.dec.19.num.13. seqq. & dec.65.num.22.Franch.dec.112.* & ibi *Luca, R.Marin.ad R.Reuert.dec.559. Staib.res.* Idem *R.Morin.resol.2.lib.133.* & ibi *Luca, D. Romagner.ad Conciol.ad statut.Eugub lib.1.rubr. 31.num.44.* post *Vrceol. consult.20. nu.36. Costill.coner.lib.4.c.142.nu.107.Nouar.sup.pragmat. 51.de offic.proc.* Caesar.num. *Gallus de fructib.disp.13.nu.61.*

455 Verum si termino talis probatio non sit facta, non retardatur immissio, saltim data cautione solutionis, in casu probationis, *Posth. res.86.num.14.15.obs.12.num.49.55.55.Serafin. dec.1219.num.7.Roto post Posth. de manut. dec. 24.num.14.dec.140.num.11.seqq.dec.317.nu.11.* Roto *rec.p.12.dec.233. num.13.15. & dec.307. num.20.Bich.dec.304.num.16.seqq.D.Cerro dec. 947.num.6.Franch.dec.112. num.15. D.Galeot. contr.46.lib.2.Mastrill.dec.98.* R.Marin.*ad Reuert.dec.559. num 2. Rota post* Merlin.*de pign. dec.81.num.23. dec.90. num.15.16.* Et *num.17.* dicit requiri probationem, quod melioramenta fuerunt vtilia, & necessaria, *Rota post eundem de pign.dec.30.nu.8.9. Angelis de impens.& meliorat.art.10. & 22.* Vbi tota materia retentionis, vel non pro melioramentis, *Leon.dec.79. Barbos.vot.126.nu.326.Sobell. §.melioramenta, nu.1.5.12.Bich.dec.179. Rota p.13.rec.dec,109. n.19.20.Gallus d.q.13.n.62.*

Licet aliis dicant, quod quamuis non sint deductæ meliorationes, possint deduci post sententiam, quia talis exceptio non impugnat sententiam, sed respicit illius executionem, & modificet, *Marescot.lib.2.vor.cap.112. nu.18.* Maximè si de illis liquidè constat, *Franch. d. dec.112.num.16.seqq.* vbi *Luca, & Addentes, D. Scoppo ad* Gratian.*dec.225.num.3.* Bursat. *cons. 60. num.31. lib.1.* Vbi loquitur de meliorationibus, quæ per solam visionem probantur, *Mascard.concl.1041.nu.18.p.2. Rosental.de feud. c.10.concl.43.n.130.170.*

Quid dicendum, an possit offerri cautio si sit euidentia melioramentorum, & Iudici constet per aspectum rei, & affirmat *Marotta disc.7.à num.27.* quod necesse sit etiam probare, quod res sit tanti meliorata, & effecta pretiosior, & liquidari deteriorationes.

Quod competat retentio etiam in hoc casu, non obstante cautione oblata. *Burat. cons.85. nu.31.Gales.de obligat.camer.q.18. Merlin.dec. 363.Burat.dec.169.Duran.dec.385.nu.4.& dec. 48.p.7.rec.Morescot.sup. n.18.* decisum refert per S.C. *D. Rosis obs.75.nu.6.p.2.*

Debet præfigi terminus ad liquidandum, & interim impeditur executio, nec sufficit cautio de soluendo meliorationes, *Capyc.dec.17. Rota dec. 360.p.5.rec. Roto apud Pacific.de Saluian.dec.77.nu.7.* Vbi etiam si agatur in iudicio summario, & executiuo, *Vrceol.consult.20. n.40.41.Rota post Vrceol.de transact.dec.92.*

Et cum meliorationes sunt factæ in ædificiis, cum possint per rei euidentiam probari, per visionem loci, & accessum Iudicis, quod impediatur executio, *Burat.cons.60.vol.1.Anna cons.43.Censal.ad Peregr. de fideicom. art.20. vers.non obstat, D.Rosis obs.75.n.4.*

Et si conuentus ad relaxandum non opposuit meliorationes, & rem tradidit domino, licet aliqui DD. tenent illas remisisse, per *text. l.si in area,ff de condit.indeb.Gomez in l.46.Tauri, num.20. Negus.de pign.4.membr.5.p. num.9. Corn.cons.222.lib.2.ex l.Paulus, ff.de doli mal. except.Barbos.in l.8.§.fin.2.p.nu.14.16. ff solut. matr.*

Tamen in contrarium est veritas, quam sequuntur *Valasc.de iur.emphyt. qu.25. Thes. lib.1.q 47. Gratian.& Luca disc.193. Id in Luca ad Franch.dec.412.Anna alleg.6. & 136. Ganauer.dec.53.Amat.res.14.nu.54.Barbos.in d.§.fin. 2.p.l.diuortio,n.14.seqq.*

456 Verum possessori vitioso non competit retentio pro melioramentis, *Roto post Posth. de manut.dec.319.num.7.dec.327.num.1.26.Gratian.disc.706.num.14.seqq.Canaler.dec.543.Medic.exam.56.& dec.91.92. Angelis sup. art.17. n.18.19.*

457 Verum immissio in possessionem cum processu nullo, si constat de eius bono iure, conceditur, *Card.Luca de iurisd.disc.48. nu.17. de credit.disc.212. num.10.11.* vbi declarat, *Ionius de solemn.gl.6.§.1. num.95. vers. quinimò. Nos infrà.*

458 Conuentus, & condemnatus hypotecaria, aut ad soluendum, aut deserendum, si habuerit meliorationes, aut credita, pro quibus competit retentio, potest rem retinere soluto pretio rei, ad quam fuit condemnatus, de tempore antiquo, quo possessor illam emit, non tempore, quo fuit condemnatus, *D.Tristany dec.19.n.40.*

459 Emptor non potest retinere, prætextu, quod meliorauit, si dominus vult reemere, sed articulus remittitur ad diffinitiuam,

Tri-

Trustany supra num.54.

Retentio pro melioramentis datur in re meliorata tantum, *D.Tristan.sup.nu.56.57.*

460 Pro meliorationibus an, & quando competat retentio, *Bosc. art.6. ex nu.60. apud Card. Luca, Angelis de expensis, & meliorat.*

461 Competit emptori, si pretium rei emptæ peruenerit creditoribus anterioribus venditoris, *Staiban. obs.137. num.19.* quamuis non reportata cessione, *D.Cerro dec.870. num.3.Vrceol.consult.59.num.1.2.* Christin.*decis.161.lib.4.Staib.ref.5.num.29.30. Manfrella ad Capye.*Latr.*dec.137.n.19.*

Sic competit possessori bonorum ex causa potiorum, seù anteriorum creditorum, per quam impeditur immissio cæteris creditoribus posterioribus, *D.*Cerro *dec.477.n.7.*

462 Retentio vnius rei pro alia regulariter nō est permissa, imo prohibita, *l.fin.C.commod.l.si non inducta,C.ex quib.caus.pign.* post mille *Zacch.de salar.q.96.num.1.Oter.&* Bonden.*de pascuis c.40.nu.14.*Gr*etian.disc.615.nu.14.* nisi peruenerit ad creditorem causa, & occasione illius debiti, pro quo vult retinere, vel ex causa debiti putatiui, quo casu potest pro debito vero retineri, *Sabell.§.retentio num.1. Maurus de retent. num.21.48. Mart.Medic.exam.56. D.Cerro dec. 449.num.11.*

463 Sed datur retentio vnius rei pro alia obligata, vel quasi, *Medic.exam.56.Rota par.11.rec. dec.365.nu.11. Rota post Olea de cess.iur.dec.34. Maurus de retent.nu.*18.19.22.24.

Quod res pro vno debito obligata, pro alieno debito possit retineri. *Bersan.de compensat. c.1.q.23.nu.6.Surd.dec.46.nu.9. Rota diuers.dec. 115.nu.3.p.2. Maur.de retent.nu.18. Salgad.de reg.protect.p.4.c.14.à num.257.* quamuis secundum creditum sit sine hypoteca. *Pacion. de locat.cap.42.nu.27.*

464 Retentio quando habeat locum, si creditor habeat plura pignora. *D. Tristany dec.19.num. 44.& seqq.*

Vnius Iuris datur, & repudiatio alterius, si duo iura competunt.*Gratian.disc.248.n. 27.*

465 Retentio, licet regulariter sit prohibita, *D. Guttier.de compensat. lib.1.q.9. num.56.Maurus de retent. nu.1.2.* quia esset ius dicere in causa propria, *Zacchia de salar.q.96.num.1.2.* permittitur tamen in aliquibus casibus, pro mercede, & salario, veluti in Scriptore libri, Notario, Actuario, Nauta, Vectuali, Sutore, Fabro, & similibus Artificibus, Marescalco, qui equum curauit, Depositario, cui sit debita merces. Hospiti, Carcerario pro expensis, & alimentis datis carcerato, Sed quod Carcererius non possit retinere carceratum pro alimentis datis, & pro custodia carcerati dicunt, *Guid. Papa dec.448. Surd.de alim.priuil.62.num.16.Maurus de retent. nu.15.* Sed quid possit pro solutione portelli, & pro alimentis datis, *Manson. de caus.execut. ampl.29.ex nu.6.* D.*Petra in rit. nu.18.seqq. tom.4.fol.463.*

Datur retentio animalis diù alimentati, pro expensa pabuli, cum priuilegio prælationis, quo ad alios creditores, etiam anteriores, *Gratian.disc.80.nu.11. Surd. d.priuil.62.num.12.13. Maurus de retent.sup.num.9. Bonden. de pascuis cum Otero c.13.num.16.& c.40.ex num.20.* Venatoris si intrauit in nemus contra prohibitionem.*Gratian.disc.39.n.10.*

Et de Iure Hispano, animalium, siue inclusio in vetito pascuo depascentium, retentio indistinctè licita est. *Bonden.d.c.13.nu.25. & d.c. 40.num.11.& seqq. Gratian.disc.81. num.11.*vbi *num.13.*an Hospiti pro alimentis datis, Famulo, Aduocato, Procuratori, quo ad Scripturas ab illis exaratas. Et non tantum prædictis, sed etiam eorum hæredibus, & singularibus successoribus, etiam si creditum esset præscriptum, quia prohibita actione, non censetur prohibita exceptio, Intelligendo pro rata salarij, & mercedis, & non vltrà, Quando res patitur commodam diuisionem, secus si sit indiuisibilis, vel quia non possit possessor priuari parte, quin priuetur toto. *Lanfranch.de salario q.96.Pacion. de locat.cap.42. Hermosill.tom.1.tit.2.l.9.gl.3.& 4.Conciol. & Romagner. ad Stat.Engub. lib.5. rubr.5.Nig.de ro iudic.c.24.§.1. Mantic. de compensat.p.2. qu.16. Molignat. de retent.quæst.417. Maurus de retent.num.61. Gizzarell. & addentes dec.44.Censal.ad Surd. dec.50. Coler.de proc.execut.c.2.p.1.nu.147.Gaill.obs.12.num.5. lib.2.Sabell.§.Carcer.num.13. Zacch.de salario qu.96. D Pegas res.cap.16.nu.36.*vbi de Notario.

Sed quod Aduocati, & Procuratores, & Iudices non possint retinere pro eorum mercede, Scripturas, Instrumenta, Processus, & alia iura à Clientulis eis tradita, *Maurus de retent.n. 13.Capye.dec.11.*& ibi *Masull.Boer.dec.15. Tepat.tit.87.c.13.Garz.de expens.r.1.nu.16. Golin. de proc.p.3.c.5.nu.15.* & ibi *Luca, Gratian.c.56. num.14.c.618.Coccin.dec.288.nu.6.dec.341.nu. 2.*post alios *Zacch.d.q.96.num.13.* vbi *num.17.* conciliat, dicens posse retineri scripturas per ipsos exaratas, *Trentacinq.var.lib.3.tit.de pign. & hypot.res.10.Molignat.de retent.qu.107.Bonden.de pascuis c.13.nu.15.* Secus pro sumptibus litis.*Gratian.disc.618.*

Et competit hæredi Scriptoris, & singulari successori, & legatario.*Grat.an.disc.56.n.15.16. ex Coler.sup.n.139.seqq.*

Verum Procurator ad negotia potest retinere rem Domini pro eius credito. *Octobon.dec. 119.nu.16.17.Palma consult.6.n.9.& seqq.*

Quod retentio competat pro mercede in rebus debitoris, *Pacion.de locat.cap.42.nu.14.& seqq.* Quamuis creditum esset præscriptum. *Duen.reg.306.fall.7.Caroc.de locat.p.4.q.2.q.13. principal.nu.11. Zacchis de salarii q.96. num.19. Pacion.sup.num.*40 Quamuis sit prohibita.*Zacchia sup.*

Scriptor potest retinere librum à se scriptū, pro mercede, *Pacion.de locat.c.42.num.8.13.*

Sic Notarius.*nu.9. Censal.ad Surd.dec.50.nu. 2.3.*

1.3.4.Coler.de processf.execut.c.2.p.1.n.139.seqq.

Sed Procurator non potest retinere scripturas litis, pro mercede, sicut, & Aduocatus. *Capyc.dec.11.nu.1.Gratian.disc.618.Sabell.§.Aduocati.nu.6.Procurator.num.17.Censal.ad Surd.dec.50.nu.1.Angelis ad Gizzarell.dec.44.à nu.15.* licet contra dicat *Merlin.de pign. l.6.3.tit.1.qu.5.nu.4.seqq.Bonden.de pasenis.c.13.n.13.Pacion.de locat.cap.42.nu.10.& seqq.* Sed possunt retinere pro expensis factis in lite, *Gratian.disc.56.n.14.seqq.Pacion.sup.num.20.seqq.* Vbi quod possunt retinere scripturas à se factas. *Sabell.sup.*

466 Retentio datur ex causa valida supernenientè, licet ex causa inualida res ad aliquem peruenerit. *Rota post Posthdr subhast.dec.4.nu.8.Idem Posth.d.tract. insp.62. Rota post Merlin.de pigno. dec.121.Carleuol.de iudic.disp.8.n.3.4.Sabell.sup.nu.4.Cutell.de don. tract.1.disc.3.p.6.num.56.P. Affl.contr.8.nu.1.Gratian.disc.963.nu.11.* Quidquid contra dicat *Cerro dec.912.nu.16.* Vt non competat hæredi ab intestato, vti tali immisso, pro suis creditis.

467 Competit retentio, etiam non habenti hypotecam. *Hodiern.ad Surd.dec.46.nu.17. Trentacinq.var.lib.3.tit.de pign.ves.10. Mesa lib.1.c.19.nu.16. Sabell.§.retentio nu.15.Fab.in C.lib.8.tit.16.defin.2.5.Gait.de credit.c.4.q.8.num 1065. Vreeol.de transact.qu.89.nu.20.Gratian.disc.731.nu.24.Reg.Capyc.Latr.dec.13.nu.11 seqq. Ludouis.dec.254.* & ibi *Add* ad *Capyc.Latr.obs.13.Sabell.nu.5.Rota dec.499 p.18.rec.& dec.710. Castald.consult.87. Melius alleg.9.nu.29.allegat.65.nu.23. seqq.tom.3.* Secus in præiudicium tertii. *alleg.23.tom.3.D.Marcian.disp.100.R.Capyc.Latr.dec.13.nu.11.seqq.Ludouis.dec.254.*vbi *Add.nu.7.Rota dec.365.num.11.seqq.post Oleam de cess. Idem tit.5.qu.1.num.28.* contra est *Molignat.de retent.q.295.* qui limitat fauore dotis. Vide *Anna allegat.136. Andreol.contr.297.nu.16.*

468 Sed quod possidens rem pro credito sine hypoteca, non possit pro alio retinere, cum retentio causetur ex hypoteca, *Gratian.disc.256 num.27.Posth.de.c.banon.81.num.40. Hodiern.ad Surd.dec.46.nu.14.Censal.ibid.nu.3.Pacion.de locat.cap.42.nu.29.* Vbi limitat *nu.30.* pro credito dotis. Vel pro mercede laborum in causa fluuii factorum. *nu.31.Molign.de retent.q.295.*

469 Sed retentio pro credito sine hypoteca datur tantum contra debitorem, non Tertium. *Pacion.nu.31.* Vide *nu.33.c.40.nu.83.*

Sine difficultate datur pro impensa vtili facta in re, quamuis non adsit hypoteca, *Gratian.disc.54.nu.18.* Datur etiam hæredi pro eo, quod sibi deficit ex bonis hæreditariis paternis pro promissa coæquatione. *Manzaned. dec. 388. num.12.*

470 Sine difficultate datur retentio habenti hypotecam. *Pacion.cap.42.nu.4.* Et datur retentio pro credito, etiam simplici chirografario quando creditor est immissus in possessionem pro alio suo credito hypotecario. *l. vnic.C.etiam ob chirograf.pecun.Sabel.sup.nu.15.Ionius de solemnit.contract.gl.6.§.1.n.95.*

Sic retentio permittitur super re adiudicata, ex alia causa, *Marta vot.Pisan 197.*

471 Retentio non datur pro debito alterius, *Pacion.sup.c.42.nu.2* Dicemus *infrà nu.*

472 Datur creditori Censuario retentio in emptione rei censitæ, *Vaccol.consult.4.num.41.& consult.24.nu.29.*

473 Quod detur retentio pro alio credito, licet non hypotecario, quando illud aliud creditum est liquidum, alias secus; *Pacif.de Saluian.insp.4.c.1.nu.224.seqq.Ludouis.& addit.dec.254. Card.Luca de leg.disc.25.nu.70. Manfrell.ad Capyc.Latr.dec.137.nu.8.11. Rota dec.200.nu.10.p.19.rec.Rota* coram *Vbald.dec.355.nu.11.Idem Capyc Latr.dec.137 nu.30.&* 45.vbi declarat *P.Affl.contr.9.num.4.seqq.& nu.40.51.contr.272 nu.48.Cyriac.contr.180.nu.39. Gratian.& Scoppa dec.179.*vbi limitant. *Canall.quæst.539.543. Mangal.de subhast.quæst.52.93. Posth.in insp.62. Surd.Censal.& Hodiern.dec.46.D.Piguat.ad statut.Ferrar.fol.171.num.21.Merlin.de pign.lib.1.tit.3.q.24.nu.11.12.*

474 Et datur pro credito hypotecario, quamuis non sit liquidum, etiam impedita executione *P.Affl.contr.3.nu.49.* vbi decisum refert. *D.Marsius consil.9.nu.8.9.R.Capyc. Latr.dec.37.nu.45.Hodiern.ad Surd.dec.46.nu.16.seqq.Thor.in comp.dec.p.1.fol.603.*

475 Quod retentio non competat pro credito non liquido. *P.Affl. contr.9.nu.40.contr.27.nu.48.Cyriac.contro.180.num.39. Grat an. disc.179.* vbi *Scopp.,& Luca,Cels.dec.382.nu.3.Andreol.contr.187.nu.9.Hodiern.ad Surd.dec.46. Idem Grattan.disc.734.nu.13.seqq.Rasis disc.58.num.38. lib.2.Monald.dec.315.num 11.Posth.dec.Bonon.53.nu.33.*

Non competit retentio pro credito illiquido aduersus liquidum. *D.Cerro dec.21.n.5.*

Quod creditum debeat esse certum, & liquidum in substantia, & quantitate, alias non competit retentio. *Rota p.14.rec.dec.200.& p.18.dec.610.num.35. & seqq.* vbi liquidum per confessionem partis, vel per sententiam, vel per instrumentum. *Pacif. de Saluian. insp.4.c.1.nu.224.seqq.Ludouis.cum Add.dec.254. Costa tom.2.fol.499.*

Quæ sunt intelligenda in creditore intentante actionem personalem, & sic in creditore simplici chirografario, secus autem si habeat hypotecam, quia tunc potest incumbere pignori, donec liquidetur, quando inspecto præsenti statu constat deberi, licet de quantitate sit dubium. *Soccin.consil.90.vol.4. Gram.dec.58.nu.10.seqq.R.Capyc.Latr.dec.137.nu.43.45. Rota p.1.rec.dec.142. Add.ad Ludouis.dec.220.in fin. Ab Eccles.obs.163.num 5. Solgad.de reg.protect.p.14.nu.258.259.Rota p.18.rec.dec.455.nu.15.* Vbi quod retentio non denegatur ex perceptione paruæ quantitatis, quæ de facili liquidari potest per calculum aritmeticum. *Card.*

Luca de indic. d. f. 33. n. 45. Ottbob. dec. 33. n. 9. Sabell. §. retentio n. 17.

476 Nec vbi possessio fuit attentata. Nec vbi res est diuisibilis, & potest omnibus ius habentibus satisfieri. *Rota p. 11. rec. dec. 129. num. 10. seqq. p. 14. rec. dec. 200. & p. 18. dec. 620. num. 35. seqq. Mansi ell. ad Capyc. Latr. dec. 137. Rota d. c. 8. nu. 2. 8. post Gobium Tract. var.* Diximus *sup. Palma alleg. 6. n. 16.*

Sed quod quamuis sit possessio attentata, & esset illegitimus possessor, nihilominus ratione anterioris hypotecæ potest retinere, *Anna alleg. 22. nu. 4. alleg. 80. num. 9. cons. 43. num. 18. Mastril. dec. 88. Petra ad Grammat. dec. 58. num. 4. Surd. dec. 46. nu. 12. seqq. D. Bisogni allegat. 84. num. 21.*

477 Licet alii dicant retentionem competere ex Iure superuenienti, dummodo possessio nõ fuerit vitiosa. *Palma alleg. 6. nu. 9. Gallus de fructib. disp. 9. artic. 3. num. 40. & disp. 28. articul. 3. num 16.*

478 Sed intrat obligatio, seu cautio de soluendo, facta liquidatione. *Card. Luca de leg. d. disc. 25. nu. 70. in fine. Rota p. 14. rec. dec. 200. & p. 18. dec. 620. num. 35. seqq.* Pacific. *de Saluian. inspect. 4. c. 1. nu. 224. seqq. Ludouis. & add. dec. 250.*

Quod competat. *R. Capyc. Latr. dec. 137. nu. 45. P. Affl. contr. 3. nu. 48. 49. contr. 9. num. 51. D. Maradei in praxi inst. c. 4. nu. 298.* Gratian. *disc. 706. num. 11.* vbi *Luca. Hermosill tom. 1. tit. 2. l. 9. gl. 3. & 4. D. Guttier. de compensat. lib. 1. q. 9. num. 69. Palma alleg. 98. n. 8.*

479 Et licet esset vera conclusio, quod in credito illiquido non detur retentio, illa procedit quo ad creditum chirografarium, secus autem si habeat hypotecam, quia tunc potest incumbere pignori, donec liquidetur, quando inspecto præsenti statu, constat deberi, licet de quantitate sit dubium. *v. sup.* Diximus *n. 475. Addimus D. Rosa consult. 37. nu. 11. P. Affl. contr. 9. num. 48.*

480 Quod non detur pro creditis illiquidis. *Cels. dec. 171. nu. 3. dec. 356. nu. 8 dec. 365. num. 4. dec. 382. nu. 3. dec. 411. nu. 21. Vrceol. consult. 87. n. 13. consult. 89. n. 5. 12. 20. seqq. D. Guttier. de compensat. lib. 1. q. 9. nu. 69. D. Palma dec.* Luc. *dec. 316. nu. 9. Monald. dec. 315. nu. 11. Andreol. contr 187. nu. 9. P. Affl. contr. 9. nu. 48.* vbi secus si credita certa, sed quantitas liquidanda.

Sic non datur pro detractionibus, si cum fructibus perceptis possint esse consumptæ, vel saltem sit res illiquida. *Cels. decis. 295. num. 12.*

Sic competit retentio, quamuis de credito constet in genere, vt diximus *sup. nu. 408. Pat. dec. 12. & 472. lib. 2. Peregr. dec. 16. lib. 2.* quamuis opponatur cautio de reficiendo illud. *Capyc. dec. 17. Nouar. in prag. 51. de offic. proc. Cæsar. nu. 38.* licet in Regno sufficiat cautio. *Franch. decis. 112.*

Verum non conceditur retentio, si post liquidationem Dominus opponat de fructibus ab ipso possessore perceptis, tunc fit compensatio. *Capyc. decis. 93.* Etiam in bonæ fidei possessore, quamuis sint sui, compensat. *Nauar. sup. num. 39.*

481 Datur retentio possessori pro alio credito anteriori, *Card. Luca de cens. sib. disc. 21. nu. 4. Rota dec 778. p. 18. Marta vot. 197.* Gratian. *disc. 16. nu. 36. Hodiern. ad Surd. dec. 46. nu. 1.* etiam superueniente lite pendente, *Gratian. disc. 903.*

482 Datur retentio ad retardandam reuocationem attentatorum, *Pacion. de locat. c. 42. nu. 56.*

Competit in iudiciis executiuis, vt cum agitur ratione spolii, *Nouar. in pragm. 51. de offic. proc. Cæsaris, n. 37.*

483 **Admittitur in Saluiano retentio quando** est clara, quamuis ex alia causa quis fuerit in possessionem ingressus, nisi ab initio fuerit vitiosus ingressus, *Rota p. 9. rec. dec. 111. n. 3. seqq. p. 10. dec. 86. num. 4. seqq. Sabell. §. remedium, n. 9. §. retentio, nu. 8. R. Ponte cons. 25. num. 14. vol. 2. Schrad. de feud. tom. 1. p. 8. c. 2. n. 6. R. Marin. disp. 100. n. 1. & 32.* vbi dicit secus, si vitium sit purgatum, & ad *Reuert. dec. 359. nu. 5. Anna alleg. 80 num. 9. Add. ad Cremens. sing. 93. Iouius de solemn t §. 6. gl. 1. num. 95. Vrceol. consult. 4. num. 1. consult. 24. num. 2.* Et datur retentio reo conuento eo modo, quo ipsi contra actorem cõpetit actio realis, & hypotecaria, si ageret, *D. Cerro dec. 586. n. 5.*

484 Retentio potest allegari etiam in executione sententiæ, cum per ea non impugnetur sententia, sed potius confirmetur, *Mart. Medic. cons. 91. num. 26. 27. Gratian. disc. 734. nu. 17. Cranet. cons. 148. num. 2. Cafal. cons. 573. num. 22. Carlin. contr. 168. num. 41. seqq. Capyc. dec. 119. Merlin. dec. 724. num. 7. Surd. de alim. priuil. 62. n. 10. Rota diuers. dec. 611. p. 2. Gratian. disc. 734. nu. 19. Giurba dec. 60. num. 4. Rosis sel. p. 2. cap. 90. num. 23. P. Affl. contr. 3. num 45. 46. Iouius de solemnit. gl. 6. §. 1. num. 95.* Vbi quamuis in iudicatum transactæ, *Cels. dec. 318. num. 12. Pacion. de locat. c. 42. num. 43. 46* & post amissam possessionem vigore sententiæ, si ab ea sit appellatum, *n. 44.* Etiam post tres sententias conformes, *nu. 54. & cap. 34. num. 52. Palma consult. 6. nu. 7. Rosis obs. 90. nu. 23. fol. 309.*

Admittitur etiam instrumentum publicum habens executionem paratam, *Cyriac. controu. 224. num. 7. Iouius sup.*

485 Competit non obstante obligatione Camerali, *Pac. Iordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 20. num. 446. Iouius sup. Put. dec. 293. lib. 2. Maur. de retent. nu. 72 Palma sup. c. 34 § 3. n. 55.*

486 Competit grauato restituere fideicommissum, donec ei satisfiat de expensis in illo factis, *Maur. de retent. num. 41.* Idem de melioramentis, *Maur. ibid. num. 42. Capyc. dec. 17. Mansi consult. 98. num. 1.* non obstante statuto prohibente opponi omnes exceptiones, *nu. 3. 7. Rosis obs. 90. num. 23. p. 2. Vrceol. consult. 20. nu. 37.*

cons. 4.

conf.4.nu.3.P.Affl.sup. Melioramenta necessaria, non voluptaria, *Prat.d scept.7.lib.1.Fräch.dec.112.Tusc.lit.M.concl.182.tom.5.* Capyc.*dec.17.num.7.Affl.dec.87.num.5.Ponte dec.4.nu.33.dec.12.num 9.Leo dec.79.Grat an.dec.7.& 225.* vbi *Luca, &* Scoppa, Si sint liquida, alias secura, *Mour.num.43. D.Gobius consult.100.nu.*48. Idem de ære alieno testatoris, *Marescott.p.1.c.25.Franch. dec.109.* vbi *Luca.*

487 Competit hæredi grauato pro iuribus, seu creditis ei peruentis post delatam, seu agnitam hæreditatem, *Card.Luca de fideicomm. in summar.n.335.*

488 Competit fideicommissario in bonis grauati, pro reintegratione fide commissi, dummodo debitum sit liquidum, *Card. Luca de fideic. d sc.73.& 197.*

489 Quamuis non confecerit inuentarium, *D.Rubeus de confus. c.17.§.2. num.39.* post *Peregr.de fideicem. art.35. Amat.ref.56.nu.8. Barra contr 65.num.30. Vrceol.consult.65 num.30. lib.2.* Secus respectu creditorum defuncti fideicommittentis, *ibid. Vrceol.consult.19 nu.13. consult.20.n.1.4.& consult.65.n.30.*

Sic retentio non competit hæredi absque inuentario aduersus creditores, & legatarios. *Manfrella ad* Capyc *Latr.dec.139.n.20.Hodiern.ad Surd.decis.170.ante num.10.*latissimè *Conciol.Tract.de hæred.art.1.n.24.seqq.n.269.seqq.*

Secus in fideicommissario. *Manfrella sup.nu.21.Costa de rat.rat.q.58.d nu.4.Merlin.de pignor.lib.4.q.44.nu.8.& q.76.n.18.q.192.nu.5.Vrceol.consult.4.&* 19.*nu.5.consult.20. Fusar.de substit.q.665.666.Crass.§.fideicomm ff.q.47.nu.3. Pratic de interpræt.vltim.volunt.fol.354.nu.13.*præsertim si ex fideicommissario de conficiendo inuentarium non fuisset requisitus. *Fusar.qu.677. Cyriac.contr.496.d n.21.Vrceol.d.consult.19. nu.14.Conciol.sup.*

Sed non competit retentio fideicommissario aduersus creditores, & legatarios hæredis grauatis, quandoq; competunt detractiones. *Palma dec.Luc.dec.314.n.3.*

490 An computentur fructus percepti. *Idem, Vrceol.consult. conf.20.* Vide *§.hæres grauatus, Conciol.de hæred.art.1.*

491 Datur retentio hæredi grauato pro eo, quod soluit pro debito defuncti.*Vrceol.consult.20.nu.1.Conciol.sup.*

492 Sic pro solutione legatorum, ex pecuniis ipsius hæredis, facta.*Vrceol.sup.n.20.21.22.*

493 Datur retentio grauato pro impensis funeris, & vltimæ infirmitatis, etiam aduersus creditores anteriores. *Vrceol.sup.n.26.28.* Verum explicat.*n.51.Mäfrella ad Capyc. Latr.dec.47.Cöciol.de hæred.d.art.1.nu.372. 375.376.381.382.seqq.*Dummodo expensæ sint iustę,& moderatæ, *nu.388.* Necessariæ vestes lucubres, famulorum, salaria medicorum, pharmacopolæ, & seruorum, infirmo famulantium.*Capyc.Latr.dec.47.Conciol.n.386.*

494 Pro expensis in inuentario, & publicatione testamenti. *Vrceol.sup.nu.29. Manfrella sup.* Dicemus *infra n.510.*

495 Pro solutione facta creditoribus fideicommittentis etiam absquè cessione *Vrceol.sup.consult.4.n.5.& consult.19.n.5.& consult.59.n.2.*

496 Retentio competit hæredi grauato pro suis detractionibus ad impediendam immissionem fideicommissarii, *Vrceol.in appendice ad consult.50.n tom.2. Rota p.13. rec. dec.179. Sabell. §.fideicommissum, num.36.§.grauatus. nu.10.§.immissio num.1.Rota p.13.dec.294.* Vbi intelligit quando creditum hæredis est liquidum, secus si illiquidum, & non constat de statu hæreditatis. *Card.Luca de leg.disc.31. nu.16.seqq.de fideicom.disc.134.nu.1.Vrceol.consult.19.num.7.Cerro dec.355.nu.6.& dec.560.n.7.*

Et donec sibi restituantur expensæ factæ in litigando,& melioramentis,& eas non tenetur compensare cum fructibus, *Medic. de compensat.p.2.qu.16.Prat.d.discept.7.lib.1.n.31.Vrceol.de transact.qu 50. n.34.*

497 Competit fideicommissario pro expensis factis in bonis subiectis fideicommisso, attento valore tempore restitutionis, *l.domos, ff. de legat.1.*

Sic datur redimenti rem alteri obligatum, donec reddatur ei pecunia expensa, *Gratian.d.sc.117.n 21.& seqq.*

Retentio datur pro expensis factis in re emphyteutica, contra Dominum directum. *Franch.dec.109.& 191.* vbi *Luca.*

498 Retentio datur etiam in spolio iudiciali, pro eo credito, pro quo fuit spoliationi concessa immissio, quando fuit processum parte citata, & tanto magis stante facultate ingrediendi possessionem propria authoritate, & quando creditum est liquidum, *Caualer. decis.453.nu.4 & dec.539.num.8.seqq Gratian. disc.706.nu.11.seqq.Surd.dec.46.Bich.dec.628.n.12.seqq.Sabell.n.16.* Vide *n.8.*

499 Quod retentio pro alio credito non datur spoliatori, nam retentio non datur possessori cum vitio, quia spoliator non potest ex diuerso credito se confouere in spolio, per viam retentionis, sed declarato spolio debet spoliatus ante omnia restitui. *Rota p.15. rec.dec. 175.& p.17.dec.12.num.4.seqq.* Vbi quod in spolio iudiciali datur retentio spoliatori pro credito liquido, secus in spolio priuato. *Sabell.ibid.thes.lib.2.q.96.nu.9. D.Merlin.contr.27.in princ.lib.2.Cartar.dec.73.Mogon.dec.64.num.15. R.Ponte conf.15.num.11.12.lib.1.Amat.ref.39.nu.57 lib.1.P.Affl.contr.8.nu.26.Anna allег.80.nu.9.Cremens.sing.93. Molignat.de retent.qu.59. D.Cerro dec.576.nu.9.*

Sed contra *D.Mansius consult.98.n.5.6. Cyriac.contr.180.num.29.seqq. R.Marin.lib.1. ref.266.nu.17.Merlin.de pign.lib.1.tit.3.q.24. Hodiern.ad Surd.dec.46. num.12.16. Gratian. disc.734.n.22.& seqq.* Vbi decisum refert. Etiam ratione dominii. *Hodiern.sup.nu.13.*

500 Retentio datur etiam quando possessio est nulla,

nulla, & spoliatiua, vbi quis habet cessionem iurium à venditore, cum reseruatione dominii, donec integrum pretium solueretur. *Rota coram Vbaldo dec. 351. n. 8.*

Sed datur retentio in spolio ex eodem debito, nisi res aliena esset adiudicata, & sic ageretur de præiudicio tertii, vel nisi constaret de non debito. *Pigant. ad statut. Ferrar. tom. 1. fol. 171. n. 20.*

501 Sic immissus in possessionem cum processu nullo, si constet de eius bono iure conceditur ei retentio, *Card. de Luca de iurisd. disc. 48. num. 17. disc. 112. num. 10. 11. de credit. Sabell. §. retentio, num. 3. R. Marin. ad Reuert. dec. 559. n. 5. post Ann. Cremens. D. Molign. sup.* (quidquid dicat *D. Cerro dec. 576. nu. 9.*) *Gratian. disc. 734. num. 47. 48.* Diximus *Nos sup.* latè. Et conceditur pro melioramentis, etiam in spolio, *Canaler. dec. 543. in fin.* Si de illis constet, *Capyc. dec. 17. Menoch. de recup. possess. rem. d. 15. n. 508.*

502 Retentio, & compensatio competit contra dotem, quando res dotalis est hypotecata, & creditum, pro quo prætenditur retentio est liquidum, alias non, *l. vnic. §. taceat, C. de rei vxor. act.* vbi *DD. Fab. in C. d. tit. defin. 12. nu. 43. seqq. Gratian. dec. 179.* vbi *Addentes, & disc. 129.* vbi *Luca, P. Affl. contr. 27. n. 7. & 44. seqq. Balduc. ad Ramun. cons. 50. Bersan. de compensat. c. 1. qu. 34. Franch. dec. 642. Gallus de fructib. disp. 20. num. 90.* Vbi *nu. 91.* an detur contra interesse dotis, & non, ex *Franch. d. dec. 642. in fine.* Etiam hæredibus viri. *Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 64.*

Ideo in casu, quo mulier sit clara creditrix pro dote, & antephato, & interesse, si sit condemnata ad reddendas rationes tutelę administratæ filiorum, quia debitum hoc est illiquidum, conceditur retentio quoad interesse, & antephatum, donec computa tutelæ discutarentur, sed denegata quo ad dotem, *Franch.* decisum refert per S.C. *d. dec. 642.*

Prohibua retentio contra dotem regulariter ob liberos, ob res amotas, ob mores, ob expensas vtiles in dotem factas, *Affl. contr. 28. n. 3. 27. n. 44.*

Mulieri competit retentio pro sua dotè, & suis filiis, *Decius cons. 231. 400. 449. nu. 21. Rolan. cons. 77. num. 34. 35. lib. 1. Gratian. disc. 700. n. 34. 59. & 932. Valasc. cōsult. 191. n. 44. Canalc. tr. de vsufr. num. 201. Bursat. cons. 8. num. 15. cons. 9. nu. 4. vol. 1. Amat. res. 39. nu. 57. lib. 1. Giurb. ad consuet. Mess. c. 10. gl. 8. p. 1. nu. 10. Cels. dec. 1. nu. 11. Affl. contr. 7. 8. 9. Sabell. §. vxor. nu. 30. seqq. Balduc. sup. Maurus de retent. nu. 26. seqq. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 137. nu. 12. 13. R. Ponte cons. 15. nu. 11. lib. 1. Anna alleg. 136. nu. 13. Ios. Ludouic. dec. 109. Gizzarell. dec. 45. D. Merlin. contr. 83. lib. 1. Pistor. obs. 102. Fontanell. de pact. cl. 7. gl. 3. p. 10. n. 20. Posth. de manut. obs. 11. nu. 4. obs. 54. num. 23. decis. 169. num. 1. post tractatum Bersan. de compensat. c. 2. qu. 34. nu. 11. Vrceol. consult. 29. nu. 10. Doctiss. Dom. Berlich. p. 2. concl. 32.* Quamuis creditum illiquidum, *P. Affl. contr. 27. n. 47. Doctiss. Palma consult. 6. nu. 9. Pacific. de Saluian. insp. 3. c. 4. n. 18. seqq. Idem Vrceol. consult. 52.*

503 Quæ conclusio procedit etiam in feudis post *Andr. Camer. Loffred. & Ann. Capyc. dec. 119. R. Ponte cons. 15. n. 11. lib. 1. Rota post Posth. dec. 322. 345. tom. 3. in nouiss. diuers. Put. dec. 278. lib. 3. Trentacinq. var. lib. 3. res. 1. Sola ad constit. Saband. tit. de feud. gl. 1. nu. 3. Amat. res. 39. nu. 58. Costa de iur. & fact. scient. cent. 2. dist. 82. num. 15. Eugen. cons. 54. num. 5. lib. 2. Giurba ad consuet. Mess. c. 10. gl. 8. nu. 17. p. 1. P. Affl. contr. 7. num. 5. contr. 8. n. 23.*

504 Sed feudi deuoluti non competit mulieri pro suo credito dotali, existentibus aliis creditoribus, *P. Affl. contr. 9. n. 94.*

505 Competit pro dotibus maternis, & propriæ vxoris, *Vrceol. consult. 20. nu. 33. 34.* cum declaratione, per ipsum allegata in *d. consult. 20. nu. 50. seqq.*

506 Competit pro lucro dotis, *Vrceol. sup. nu. 35. & consult. 10. nu. 8.* Competit marito occasione expensarum, *Pacific. de Saluian. insp. 3. c. 4. n. 30.*

507 Sed non competit mulieri retentio quando possessio non erat vacans tempore mortis viri. *Bald. in l. penul. C. de non num. pecun. Dec. cons. 232. nu. 2. Rolan. cons. 77. nu. 35. lib. 1. Magon. dec. Luc. 64. n. 12. 13. Ios. Ludouic. dec. 109. Perus. nu. 3. Cartar. dec. 73. nu. 12. Amat. res. 39. n. 66. P. Affl. contr. 9. n. 9.*

508 Mulier, vt assequatur retentionem bonorum maritalium, quæ familiaritatis iure tenebat, an requiratur expressus voluntatis actus velle mutare causā possessionis, an sufficiat tacitus, quod requiratur actus expressæ declarationis, *Dec. cons. 232. num. 2. Magon. dec. Luc. 64. num. 14. Ludouic. dec. 109. a num. 4. Cartar. dec. 73. num. 3. seqq. Amat. res. 39. num. 64.* Quod expressus actus declarationis non sit necessarius, sed præsumatur, si insistat in possessione bonorum viri post eius mortem, *Gizzarell. dec. 44. alias 45.* vbi decisum refert, & per *Rotam Rom. Bursat. cons. 8. nu. 15. lib. 1. & cons. 9. num. 8.* alias decisiones refert *Gratian. disc. 700. nu. 59. 60. DD. apud Amat. d. res. 39. n. 63.*

Alii distinguunt, nam si mulier sola post mortem viri continuauit insistere in retentione, seu possessione bonorum illius, & deinde superueniat hæres, qui nouiter possessionem adipisci prætendat, tunc non refert an ipsa mulier declarauerit antea, vel nè animum possidendi pro dotibus, nam sufficit tunc animum declarare velle retinere pro creditis dotalibus. Immò si de facto ab hæredibus viri deiiciatur, reintegratur. Secus si fecisset actus possessionis nomine hæredum viri, latè *P. Affl. d. contr. 8. nu. 23.* Vbi hæc, & alii ponit, & *res. 9. nu. 10.*

509 Retentio mulieri in bonis viri, in tribus casibus tantum admittitur. Primò ex Iudicis

permissione, videlicet decreto mediante, & visis instrumentis dotalibus, 2. ex conuentione facta viuente viro. 3. quando vacua ipsa bonorum possessio ipsi mulieri peruenerit sine vitio, *Bald.in l.fin.in princ.C.de non num.pecun. Rota Luccens.dec.64.n.9.seqq.Vin. dec.317. Bisogn.alleg. 69.n.4.Pacific.de Saluian.insp.3.cap.4. n.18.seqq.*

Sed nó competit retentio vxori in bonis viri subiectis fideicommisso, si constituens fideicommissum non tenebatur dotare, *Merlin. de pignor.qu.16.à nu.35.lib.3.Rota.dec.241. à n.4. p.9. D.Palma alleg.217.nu.11.12.Petr. de fideicom.qu.8.nu.387.393.Fusar.de substi. qu.531.à nu.104.*

510 Retentio competit pro pecunia expensa pro vltima infirmitate,inuentario pro funeralibus scholaris, nam potest retinere illius libros. *Medic.de compens. p.2.qu.16. Maurus de retent. nu.40.Gizz.ad Capyc.L.itr.dec.47.num.25. Vrceol.consult.20.n.26.28.*declarat *n.31.Conciol.de hæred.art.1.nu. 372.seqq.*Diximus *n.493 seqq.*

511 Retentio admittitur in deposito. *Alex.in l.diuortio.§.ob donationes.ff.solut.matrim. D.Gutier.lib.1.q.9.nu.67.Castill. lib.8.contr.67. nu.14. seqq.*Gratian.*disc.728.nu.29.* Retinere in materia depositi significat conseruare pecunias habitas à deponente,& accipitur etiam pro *tenere,seu detinere.Gratian.disc.963.nu.11.*

Propter impensas in eo factas *Idem Guttier. lib.5.q.1.nu.37.* Gratian.*sup.* Vbi quid in deposito confessionato.

Et incommodato.*Rota* post *Merlin.de pignor. dec.1.nu 15.Bers n de compe.sat.c.2.q.23.nu.13. & 14. Mantica de tacit.lib.9.tit.2.n.10. Brunem. in l.sub prætextu.C.de commodat.*

512 Retentio competit Creditori bonorum debitoris per ipsum possessorum, & præfertur alii creditoribus tempore prioribus. *Maurus de retent.nu.24.25.*

Cótra,& verius est vt *P. Affl.contr.9.n.50.* Vt non cóperat retentio contra creditoré anteriorem,immo neq;posteriorem,sed proceditur ad illius rei venditionem. *Franch.dec.456. in fine. Fab.in* C.*defin.1.& 27.* C.*de distract. pign. Gratian.disc.941.nu.8.P.Affl.sup. nu.51. & nu.54.* decisum refert per Reg Cameram anno 1649.

513 Sic emptor, de cuius pecunia fuerunt dimissi priores creditores, possidendo rem emptam,absq;pacto, & cessione,poterit se tueri aduersus posteriores, & habebit retentionem rei. *Corn.cons.245.num.13.lib.2.Negusant.de pignor. p.5.membr.3. Mantica de tacit.lib.11.tit.29.nu. 5.seqq.*vbi decisum refert per Rotam Rom.decisum refert *Franch.dec.134. Fab.in C.lib.8.tit. 9.defin.4.Staiban.res.5.nu.29.30. Vrceol.consult. 51.nu.1.lib.2.* etiam absq; cessione à creditoribus anterioribus habita,*Idē consult.59.n.1.seqq.*

Verum non competit emptori cum potestate soluendi anterioribus, nisi post solutioné. *Vrceol.d.consult.51.n.24.*licet contra *n.25.*

Sed non conceditur emptori ex cessione acquisita per viam transactionis à creditore anteriori,nisi pro rata pecuniæ cedenti soluta, non autem pro eo pluri,quod cedenti non soluit,quando posterior creditor agit *Saluiano*,vel hypotecaria contra bona debitoris ab emptore acquisita,*Vrceol.d.consul.51. nu.23.27.* Secus si creditor posterior ageret per viam Iuris offerendi, quia teneretur offerre, etiam illud *plus* non solutum,quod tamen in cessione continetur.*ibid.nu.22.vbi nu.26.*differentia.

Competit etiam pro Iuribus reseruatis, stante protestatione de non sibi præiudicando quo ad Iura competentia contra cedentem.*Gratian. disc.356.nu.36.38.*

514 Ex nudo pacto de Iure Ciuili non datur actio,sed datur retentio. *l.legem.C.de pact.l.1.§. id quoque.ff.ad l.falcid. Maur. de retent.n.55.56.*

515 Retentio conceditur fructuum, Domino loco pignoris, quando intrá fundum illi sunt. *Gratian. disc.25.num.14.* Idem in Domino rei censuatæ.*nu.15.*

516 Retentio competit Colono pro impensis fundo factis. *Manfrell.ad Capyc.Latr.dec.137. num.18.Osasch.dec.81.nu.8.9. Pacific.de Saluian. insp.3.c.4.nu.662. D.Pig.nt.ad statut.Ferrar. fol. 197.nu.16.Hodiern.ad Surd.dec.194.n.3.4. Molign.de rat.q.112.Seuerin.ad Sanfel.dec.371.Ganauer.dec.54.à num.17. Pacion.de locat.c.34.§.3. nu.60.seqq.*Sic conductori, quamuis expellatur ob pensionem non solutam, retinet pro expēsis.*l.colonus.ff.locat.Rips obs.116.*Et conductori Ecclesiæ vltra triennium. *Ludouic.decis.Perus.34.*

Sic competit retentio fructuum locatori pro mercede.*Pacion.de locat.c.42.n.5.*

Competit retentio quando venditor agit remedio,*l.2.C.de resc.vendit.Gamma dec.312.*

517 Inuecta,& illata in re conducta possunt retineri,etiam pro alio credito, quam pro mercede, *Pacion.de locat.c.42.n.28.*

518 E contra, conductor ex credito superueniente potest retinere rem conductam. *Menoch.de recuper.poss.remed.11.nu.42.43. Caroc.de locat.p.6.remed.14.nu.21.Lepid.dec.7. vers.non obstat.Pacion.de locato cap.42.*

519 Retentio competit Fisco, Ecclesiæ, & minori venditori,cum pacto reseruationis dominii. *Manfrella ad Capy..Latr.dec.142.num.17. Franch.dec.456. in fine. Fab.in C.tit. de distract. pign.defin.1.& 27.Gratian.disc.946.nu.9.*

520 Retentio competit pro re maiori pretio valenti,quam creditum.*Pation.de locat. cap.42. num.34.& seqq.Vrceol.consult.4.nu.33.* sed proceditur ad venditionem. *Gratian.disc.749.nu.6.* contra *P. Affl.contr.9.n.51.*

521 Retentio competit hæredi immisso in minus sollemni testamento, donec à prætendentibus molestetur. *D.Gobius consult.1.num.51. Gratian.disc.734.nu.13.d sc.706.nu.11.12.* Vbi de immisso in possessioné nulliter, si creditum est clarum,& possessio sit spoliatiua.

522 Contra tenent,tam quo ad hæredem,quam

lega-

legatarios. *Andreol. contr. 296. nu. 20. Ciarlin. contr. 33. nu. 134. & seqq. Gobius d. consult. 1. num. 52. & 175.*

Competit hæredi soluenti debita hæreditaria, contrà cohæredem *Vrceol. dec. Flor. 8. nu. 15.* maximè se coæquando cum alio cohærede *num. 16. Mangil. de euict. qu. 47. num. 18. Ottabon. dec. 242. nu. 9. Bich. dec. 380. nu. 8. Surd. dec. 46. nu. 9. seqq. Rota dec. 295. in princ. p. 2. & dec. 491. nu. 1. p. 14. Manzaned. dec. 388. nu. 12.* Vbi quamuis res non sit hypotecata.

523 Reuocata emptione vigore *Constitutionis: Constitutionis Diuæ Memoriæ*, Venditor recuperat feudum cum fructibus, emptor pretium cum interesse, & ei competit retentio donec ei pretium soluatur. *Bart. de Capua in d. constit. vers. sed si possessio.* Idem refert *Petrus Pital.* alias *de Monteforte nu. 9. R. Ponte cons. 54. nu. 4. vol. 2. Lanar. cons. 80. nu. 50. Maur. alleg. 54. nu. 7. D. Marcian. disp. 100. lib. 2. n. 21. seqq.*

Quæ conclusio procedit respectu venditoris tantum, & eius hæredum, non autem respectu Domini, vel creditorum, contra quos opponi non potest. *D. Marcian. sup. nu. 23. & seqq. ex Mornil. in d. constit. nu. 20.* Et *D. Marcian.* reprobat contrarios, signanter *Annam alleg. 136. num. 10. & Lanar. cons. 25.* Inter *consilia de Ponte*, quia ibi peruenerat feudum cum vitio, & mala fide. Idem dicit *Schrader. de feud. p. 8. c. 2. à num. 6. Surd. dec. 46.* loquitur in casu, quo res minoris alienata fuit absq; solemnitatibus, & sic perueniſſe cum vitio.

524 Et retentio datur non solum pro debito contracto occasione illius feudi, sed etiam pro alio debito, pro quo feudum obligatum non erat. *Schrad. de feud. p. 8. c. 2. n. 6. vers. hoc tamen. Rosental. de feud. cap. 6. concl. 20. nu. 13. D. Marcian. d. disp. 100. nu. 27. Vrceol. de transact. qu. 50. num. 34.*

525 Retentio datur filio rerum paternarum, quas possidet, vsque quo ei assignetur legitima. *Gratian. disc. 198. nu. 18. seqq. Marotta disecpt. 3. nu. 8. R. Capyc. Latr. dec. 10.* vbi *Manfrell. num 16. 20. 21. D. Cerro dec. 784.* Vbi contra fideicom-
526 missarium. Secus pro supplemento legitimæ. *dec. 646. num. 11. Gratian. sup.* & pro falcidia, & trebellianica. *Vrceol. consult. 20. n. 42.*

Sed pro fructibus legitimæ debitæ ex bonis fideicommissi non competit contra fideicommissarium, sed datur actio contra eum, qui fructus fideicommissi percepit. *D. Cerro d. dec. 784. num. 6.*

527 Retentio non datur creditori posteriori contra anteriorem, & potiorem. *Duran. dec. 412. nu. 1. Rota p. 9. rec. dec. 40. nu. 45. 46. par. 10. dec. 65. num. 4. p. 16. dec. 411. num. 8. D. Cerro dec. 947. nu. 5.*

528 Non datur retentio pro creditis diuersis ab eo, pro quo emanauit adiudicatio. *Caualer. dec. 539. num. 4. dec. 543. nu. 3. Rota p. 13. rec. dec. 26. nu. 10. dec. 89. nu. 11. p. 14. dec. 394. nu. 12.* Vbi quod solum datur retentio, quando bona peruenerunt ad creditorem ex eodem titulo, pro quo illa vult retinere, *D. Cerro dec. 912. nu. 15. dec. 576. nu. 11. dec. 595. num. 13. dec. 606. nu. 17. 18. dec. 871. num. 8. D. Palma dec. Luc. 316. nu. 9. 10. Amat. res. 44. Hartm. lib. 2. tit. 27. obs. 6. Barbas. in l. diuortio. §. interdum, ff. solut. matrim.*

529 Retentio præsupponit debitum, & creditum hinc inde prouenient, ex personis ipsorũmet debitoris, & creditoris, non autem alterius, & ideo non procedit contra eum, qui repræsentat duas personas, vt quia sit creditor nomine proprio, & debitor nomine hæreditario, vel creditor ex propria persona, & debitor nomine societatis, & e contra. *Gratian. disc. 948. nu. 1. seqq. Caualer. dec. 38. nu. 4. seqq. Altograd. cons. 59. num. 30. seqq. lib. 1. & nu. 35.* Vbi quod non admittitur in legitima de debito filii, licet liquido, de quo *Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 2. q. 20. nu. 10. Sabell. nu. 6. Pacian. de locat. c. 42. n. 2.*

Sed competit in re empta nomine alterius ignorantis. *Gratian. disc. 207.* vbi *Luca.*

530 Qualiter possessor finita causa possidendi pro fructibus vnius census, pro quo obtinuit immissionem, habeat retentionem pro fructibus alterius census. *Rota p. 18. rec. tom. 1. dec. 38.*

531 Retentio pecuniæ debitæ proprio creditori, & debitori, etiam aduersus eius Cessionariũ, vel Creditorem procedit, quamuis compensatio locum habere non posset. *P. Affl. contr. 27. nu. 50. contr. 41. nu. 2. ex Gratian. disc. 356. nu. 26. seqq.* contra *Cutell. de donat. tom. 1. tract. 1. disc. 2. p. 10. nu. 79.*

532 Sed retentio denegatur ex causa habili, si ex inhabili fuerit petita. *Castill. dec. 139. Anna alleg. 63. nu. 51. P. Affl. contr. 8. nu. 5.*

533 Retentio competit contra creditorem, in pari gradu existentem. *Giurba dec. 22. nu. 3. 4. 5. P. Affl. contr. 27. n. 50. 51.* Secus contra alium creditorem anteriorem. *P. Affl. contr. 9. n. 30.*

534 Retentio non datur aduersus legatum vitę militiæ, vel alimentorum. *R. Galeot. contr. 60. n. 15. lib. 2. D. Rosa consult. 37. n. 13. lib. 1.*

535 Retentio pro modicis non competit. *Ludouic. dec. Perus. 24. nu. 11. Thes. lib. 4. q. 96. nu. 8. Malignat. de retent. q. 403. Valasc. de Iure emphyt. p. 1. q. 25. & dec. 111. num. 21. Marescat. lib. 2. cap. 109. n. 18. c. 110. nu. 38.* Non competit hominis liberi. *Gratian. disc. 139. n. 21.* Vbi limitatio.

536 Retentio non datur pro credito annuo soluto, & accollato in emptione bonorum debitoris, cum censeatur solutum ex fructibus illorum. *Ludouis. dec. 68. num. 4. Rota par. 8. dec. 116. num. 1. & dec. 327. nu. 10. p. 13. rec. & dec. 10.* post *E. Gob. um tract. var. Vrceol. consul. 51. n. 24. 25.*

537 Retentio non datur pro Capitali census, nam illud est demortuum *Rota dec. 117. nu. 12. p. 4. tom. 2. & dec. 12. nu. 20. p. 17. rec.* Vide infrà num 543.

538 Retentio pro credito consequendo competit quotiescumq; ob aliquam causam, compensatio locum non habet. *Gratian disc. 273. nu. 25. disc. 366. num. 28. D. Guttier. q. 4. nu. 30. lib. 4. D. Cer-*

*D.Cerro dec.586.nu.12.*Diaimus *sup.n.397.*

539 Idem admittitur ea causa anterioris possessionis, aduersus executionem, & pactum executiuum, vigore contractus censualis. *Amat.res.31.num.2.seqq. D. Mar.det in praxi instr. cap.4.num.297.*

540 Retentio competit emptori ea sola cessione obtempta à creditore anteriore; quamuis non soluisset pretium. *Vrceol.de transact.q.83.num.24.*

541 Competit emptori cum pacto de retrouendendo pro credito, etiam ex alia causa sibi obuento. *Card.Luca de reg.disc.26.num.*8.*Gratian.disc.117.nu.21.seqq.*

542 Creditor potest retinere quod debet debitori sui debitoris. *Cyriac.contr.428.*

543 Competit retentio pendente euictione super re possessa non pro tota re, sed tantum pro illa quantitate, qua est pendens euictio. *Gratian.disc.787.n.9.*

544 Non datur retentio pro censibus voluntariè extinctis. *Vrceol.consult.4.num.37.D.Cerro dec.148.nu.31.*

Quod intellige si extinguantur voluntariè per ipsum venditorem de pecunia emptoris, prius illi liberè soluta, citra pactum, & conuentionem vllam, & nulla existente necessitate extinguendi, secus si adsit pactum inter emptorem, & venditorem, quod de pecunia soluta extinguatur census super re vendita impositi, ad effectum illam retinendi. *Idem Vrceol.num.38.39.*& Vide *consult.49.num.30.seqq.* Vide *sup.nu.533.*

De compensatione hæc, & alia habent DD Lectores apud *D.Guttier.in amplissimo, erudito, & vtili tractatu de compensationibus,* apud *Tyndar.de compensat. Medic.de compensat. Bors n. de compensat. Doctissimus Dom.Sabell. §.compensatio. Castejon. eodem §.* Coppell. *de compensat.Mæstert.de compensat.Caed.Tusc.lit.C.conclus.compensatio. Zomoron.de compensat. Beroa.Borth lien.Diego, Freners, seù Freyes, Henricum Haynium, Koppelium, Georgium, David, Locamerum, Mæstertium,* Chroderum; latè etiam tractant *Bonden.collect.27.tom.2. Capue.tom.1. p.3. c.7. Coppelius, Fariaae.in repertor.Iudic.cap.36.P.Gregor.Syntagm.lib.21.c.22.Tepat.tit.169.Tusc.lit.D.§.Dedactio.* Ramon.*cons.36.Scoccia de cambijs.* Et alii per *Nos* citati.

545 Compensatio contractus nihil differt à nullitate contractus, nam nullitas contractus aliud non est, quam non existentia illius *l.1.ff.de hared.vel act.vendit. ff. quod cuiusque Vniuers.l.1.§.si quidem,& ff. qui satisd. cog.l.quoties.*

Ita compensatio contractus est illa, per quam contractus debiti, quod Caius debet Seio in mille, si Caius ille acquiret similem summá mille contra Seium, iam extinguitur debitum illud Seii, *D.Card.Luca de credit.disc.163.nu.8. Nos sup.n.118. D.Guttier.de compensat.lib.1.q.9.n.65.Saminiat.contr.29.n.4.33.n.14.*cũ sit solutio *contr.29.n.10.*104. Et diximus in principio huius *quæstionis n.1.& seqq.*

Et sic contractus ille ducatorum mille, quem pro se habebat Seius, non est amplius in mundo, ideò conueniunt Nullitas contractus, & compensatio contractus.

Non est sic simpliciter in Retentione. Nam si Caius est debitor Seij in mille, & in posse Seij perueniant bona Caij debitoris, valoris ducatorum mille, non est extinctus statim contractus debiti Caij, *D.Card.Luca de disc.163.nu.8. D.Guttier.de compensat.qu.28.num.39.lib.1.qu.9.num.66.* Sed stat in suspenso, quousque creditor reddatur satisfactus de eius credito. *Rota rec.p.17.dec.300.nu.6.D.Guttier.de compens.q.9.num.66.lib.1.Cutell.dec.20.& in alleg.ibi imp essa,Giurba ad consuet.Mess.cap.10.gl.8.num.16.17.Amat.resol 39.nu 57.58.D Caston. disc.16.nu.9.* Nam si Caius soluit illa mille Seio, per solutionem extinguitur, & annullatur ille contractus duc.mille, non per illam retentionem, sed per illam solutionem. Verum si numquam soluit, ille Seius retinet dicta bona in perpetuum, & similiter extinguitur contractus duc. mille, & illa retentio habet vim dationis illorum bonorum insolutum, & pro soluto, vt dicemus *infra in hac qu.* Et sic idem est ac si non esset ille contractus, & sic simile est Nullitati contractus, de qua est Noster Tractatus.

Aliud esset si creditor succedat debitori, an retentio bonorum debitoris habeat vim solutionis, disputat *Gratian.disc.214 num.28.* De qua re *Nos sup.q.45.*Et quamuis non compensset vtitur retentione. *Idem disc.236.nu.31.*

546 De compensatione DD. retulimus *sup.nu.*544. De retentione ediderunt Tractatum *Albutius, Farinac.in repertor lud c.qu.37. Gotfred.Geaff.Michael Koning. Maurus, Mertens, Bernardus Schultz. Tusc.lit.R.Valent Vuthuts,Molignatus, Bartholm. Leonardus Schuaeaden dorffer.* Alij non peruiam Tractatus, sed be e *Card.Luca in eius operibus. Sabell. § Retentio,* Castejon.*eod.§.Volfag.Henricus Drenue. Fontan in sua Analomalogia. Corpzon. & Mullerus,Salgad.in Labyr. Maurus de retentione. Filin in Margarito. concl.verb.retentio.Thor.in comp.dec.verb.retentio. Cyriac. contr.*180. *Giurba ad consult.Messan. cap.10.gl.7.Castald.consult.87. Bunden.collect.37. Melius alleg.9.23.& 65.tom.3. Palmo in allegationibus. Fontana in Bibliotheca verb.retentio.fol.549. & par.3.fol.550. Tusc.conclus.verb. retentio. Maurus de retentione. Gotfred. Graff. Altusius. Salgad. Labyr. Drenee. Konig.Nertenz.Schultz. Ricc.collect.191. 1917. Hermosill.in l.9.gl.3.4. tit.2.p.5.Barb sanreper tor. verb. Retentio. Calain.in Lexic verb.retentio. Nos* in nostris operibus legalibus, & *Alij* passim.

******

SVMMARIVM.

QVÆST. XLVI.

Quid sit Remissio debiti in Contractu, vel quasi contractu, Et in quo differat à Nullitate Contractus.

QVÆST. XLVI.

1 REmissio gratuita, & perpetua crediti, maximè considerabilis, nullo modo est præsumenda, cum sapiat donationem. *l. si mulier,* & ibi *Alex. & Ias.* & alij *. ff. de condic. ob causam. Tiraq. in l. vnquam, verb. donatione largitus num. 176. C. de reuoc. donat. Affl. dec. 282. nu. 2. Osasch. dec. 95. nu. 35. & dec. 132. num. 13. 14. Surd. dec. 229. num. 31. Magon. dec. Flor. 143. nu. 16. Rota coram Coccin. dec. 1922. nu. 34.* & coram *Penting. dec. 174.* & coram *Vbag. dec. 17. num. 20. seqq. & dec. 15. num. 11. post Turre de pactis fut. success. & dec. 302. num. 5. p. 16. rec Torre de pactis fut. success. lib. 1. c. 6. num. 73. seqq. D. Palma alleg. 285. num. 10. seqq. Mascard. de probat. conclus. 1262.*

2 Et ad exclusionem donationis quælibet interprætatio sumi debet, ità vt potius error sit præsumendus. *Corn. cons. 164. in fine lib. 3. Surd. cons. 290. num. 53. seqq. Burat. dec. 232. num. 3. & ibid. Adden. lit. A.*

3 Sic remissionem crediti, vel requiri expressam, vel tacitam, dicunt *Boer. cons. 68. nu. 86. lib. 1. Surd. cons. 150. nu. 136. Peregr. de fideicom. art. 54. nu. 21. Fontanell. dec. 154. nu. 8. seqq.*

4 Vel ex actuum incompatibilitate, quæ aliter conciliari non possit, atq; remissio desumitur, aliquid operari potest citra eius perpetuitatem, semper ad illius exclusionem sumi debet interpræratio, *Castill. contr. lib. 2. c. 23. nu. 10. seqq. Morla in empor. iur. ciuil. tit. 11. de fid. instr. qu. 8. num. 1. seqq. Add. ad Burat. dec. 82. nu. 17. Rota coram eod. dec. 36. nu. 11.* & coram *Canaler. dec. 657. nu. 3.* Nam nemo præsumitur iactare suū, prout facit, qui suum creditum gratiosè remittit, & eius satisfactionem negligit. *l. Modestinus. ff. de donat. Beron. cons. 68. num. 84. lib. 1. cons. 95. nu. 9. lib. 3. Decian. cons. 78. nu. 25. lib. 5. Monach. dec. 15. nu. 1. seqq.* Gamma *dec. 118. nu. 1. Rota coram Pamphil. dec. 536. nu. 2. & dec. 582. num. 7. D. Palma sup. n. 13. 14.*

5 Quæ præsumptio fortior euadit inspecta qualitate personarum, & quantitate summæ, putà si agatur de prætensa remissione facta

per

per mercatorem, qui multo minus præsumi debet, quod voluerit iactare suum, cum lucris inhiare soleant mercatores, & ob id negotiationem exerceant, vt ratiocinatur *D. Mansius consult. 343. nu. 79. Mutu dec. 42. nu. 30.* Maximè de summa, valde considerabili, & quæ ingens existimari potest, quia inspecta magis inuerisimilis est remissio. *Ruin. cons. 23. num. 38. lib. 5. Becc. cons. 72. nu. 71. Crauet. cons. 86. nu. 3. Decian. cons. 15. nu 5. lib. 3. Cyriac. contr. 334. nu. 2. Mansius consult. 275. n. 36. D. Palma sup. n. 15. 16.*

6 Remissio non inducitur per petitionem extraiudicialem, sicut per iudicialem. *Gratian. disc. 515. nu. 60.* Et non obstat remittenti, & potest reuocari ante acceptationem. *n. 95.*

7 Remissio caducitatis in emphyteusi, non inducitur per petitionem Canonis, nisi cum effectu quis fuerit consecutus, quod petit. *Gratian. disc. 515. num. 11. & seqq. Altograd. cons. 24. num. 76. seqq. lib. 1. Fulgin. de iure emphyt. tit de solut.* Canon. *nu. 11. seqq. Tusc. lit. E. concl. 211. & 192. Corbul. de caus. priuat. ob non solut. Canon. ampl. 1. & seqq.*

Et debet solui sine contradictione, & dilatione, & statim sine termino. *Gratian. d. disc. 515. n. 22.* vbi *Luca*.

8 Tacita non implementi proueniens exceptione, seu repetitione habet effectum solum respectu inobseruantiæ, iam commissæ, secus illius, quæ non dum euenit. *Gratian. d. disc. 515. num. 61.*

Verum caducitatis remissio nihil operatur, si nullus pro absente acceperit. *Gratian. sup. num. 61.*

9 Si in Transactione facta per patrem, cum alio, si pater in illa sibi reseruauit solum iura filiorum masculorum, videtur ius suum sibi competens remisisse. *Merlin. dec. 586. num 4.* Maximè si illa reseruauit tantum in casu extinctionis lineæ dicti Alij; Sic à contrario sensu deducitur, quod in casu non existentis lineæ, & sic per natiuitatem alterius, ius non reseruauit, sed renunciauit. *Rota coram Celso dec. 373. nu. 8. & in rec. dec. 150. nu. 20. p. 16. D. Palma alleg. 130. num. 16. 17.*

10 Remissio facta in transactione generaliter, restringenda est ad limites causæ eiusdem trãsactionis, & sic ad prætentiones solum in dictis litibus, & controuersijs deductis. *Natta cons. 546. num. 10. 11. Paris cons. 20. num. 77. Surd. cons. 321. nu. 48 49. Rota dec. 108. num. 1. p. 3. rec. Altograd. cons. 6. nu. 70. lib. 1. ex tex. l. si ex maiore. C. de transact.*

11 Quæ conclusio procedit, etiam in casu, quo Ego habeam debitorem Titium in decem ex causa mutui, & ex alia causa in viginti, feci pactum debitori de non petendo ista decem, & generaliter de omni, & toto eo, quod petere possem, vsq; ad præsentem diem, quæritur vtrũ ista generalis remissio extendatur non solum ad decem, sed etiam ad viginti, *Angel. in l. obligatione ff. de pignor. Natta cons. 546. nu. 11. 12.* latè *D. Altograd. contr. 85. num. 33. & seqq.*

12 Sic remissio iurium non includitur in qualibet libera, & generali administratione, tum ab homine, tum a iure concessa, nisi expresse dicatur. *Benell. cons. 33. nu. 48. Altograd. contro. 82. num. 33.*

13 Scientia pro inducenda remissione fideicõmissi debet esse certa, & specifica. *D. Palma dec. Luc. 379. nu. 6.*

14 Remissio pignoris per Procuratorem, quãuis generalem, & omnium bonorum, fieri non potest. *Benell. cons. 33. num. 22. Altograd. sup. Marotta disc. 36. nu. 21. & seqq.* Vbi quod remissio est donatio. *Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 3. qu. 110. num. 89. & 90.* Vbi dicit posse remittere, si haberet mandatum generale cum libera, ex *Thes. q. 1. nu. 11. lib. 4.*

15 Creditor restituens suo debitori apocham, seu Instrumentum crediti, censetur remissum debitum, & debitorem liberasse. *l. 2. §. 1. ff. de pactis. l. 3. ff. de liber. legat. l. creditricem. C. de rem. pign. c. Ecclesia. il 2. in fine. Vt lite pend. l seruum filij. §. eum, qui. ff. de leg. 1. Mendoz. de pactis lib. 2. cap. 2. 3. Doctissimus Dom. Pereyade instr. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 5. num. 28. 29. Doctissimus Amaya obs. 14. num. 9. lib. 2. Morla in empor. tit. 11. qu. 8. Castill. lib. 2. contr. 23. Salgad. labyr. par. 1. c. 29. ex num. 9. Gait. de cred. c. 4. q. 11. q. 12. nu. 2169. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 3. q. 109. nu. 31. 34. D. Capon. de pactis qu. 10. Thor. vot. 80. à num. 12. Aretin. de fideiuss. §. 65. Treutac inq. var. lib. 3. tit. de solut. res. 18. Farinac. de falsit. q. 153. p. 4. à nu. 88. Osuald. ad Donell. lib. 22. comment. c 6. tit. 4.* Quia qui tradidit Instrumentum, rem tradere videtur. *l. 1. C. de donat.* & hic nihil aliud est rei traditio, quam ipsa liberatio. *l. si mulier. ff. de condict. ob causam. l. si spons. lib §. 1. ff. de iure dot. l. sub prætextu. C. de transact.* late *Menoch. de præs. lib. 3. præs 140. nu. 2. seqq. Thor. vot. d. 80. à num. 12. Pereja de instr. edit. tit. 1. res. 3. §. 5. nu. 28. 29. Nos ad Rouit. cons. 7. num. 1. 2. lib. 3.*

Maximè concurrente lapsu temporis, coniũctione sanguinis, sæpe calculatis rationibus. *Tusc. lit. L. concl. 332. Mascard. concl 982. Sabell. §. solutio. n. 5. seqq.*

16 Amplia 1. Quamuis Instrumentum tradatur non ipsi debitori, sed illi, in cuius generali potestate stat debitor, puta Ecclesia est debitrix, creditor restituit instrumentum Summo Pontifici, nam tunc etiam censetur remissum debitum. *Menoch. d. præs. 140. nu. 5. Nos sup. n 3.*

17 Amplia 2. Quamuis tradatur instrumentum, cuius originale est penes Notarium. *Menoch. Ibid. n. 10.*

18 Amplia 3. Etiam si de eodem credito extarent plura instrumenta, nam tradendo vnum censentur remissum debitum. *Menoch. n. 8.*

19 Amplia 4. Vt procedat etiam è contra, nam si debitor, cui fuit traditum instrumentum illud retro tradat creditori, censetur debitor se posuisse in pristinam obligationem. *Menoch. sup. num. 13.*

20 Am-

20 Ampliatur 5. Vt censeatur remissum, etiam pignus, ac hypoteca *d. l. creditricem. C. de remiss. pignor.*

21 Tota difficultas est, an si sint duo debitores, si instrumentum tradatur Vni, an censeantur ambo liberati, vel vnus, & simul illi donata actio contra alium: Quod censeatur donatum, etiam creditum alterius. *Castill. contro. 23. lib. 2. D. Capon. de pactis. qu. 12.* Quod censeatur non donatum, sed cessum illi, cui traditur instrumētum, ad hoc vt agat contra correum pro sua portione, & creditori restituat. *Rocens de litter. camb. nota 85. lib. 1. & cons. 7. nu. 6.* Sed *Menoch. d. præs. 140. nu. 6.* distinguit, aut ille, cui traditur instrumentum non est aptus ad litigandum, puta mulier, puer, &c. vel creditor diues, & debitor pauper, & tunc procedit opinio *Castilli*, censeri donatum creditum alterius. Aut ille est persona apta ad iudicia, & procedit opinio contraria, hanc distinctionem sequuntur *Mendoza de pactis lib. 2. c. 2. nu. 5. Coler. de process. execut. c. 2. p. 2. nu. 76. Gratian. disc. 90. d. nu. 76. Duaren. in l. 2. ff. de pactis. Osuald. d. lib. 22. c. 6. lit. A. Olea de cess. tit. 1. q. 3. nu. 31. seqq. Nos sup. n. 8. 9.*

22 Ampliatur 6. Si testator legauerit apodixam, vel scripturam, vel librum rationis, nam videtur legere debita, & credita in eis contenta. *Mantica de coniect. lib. 9. tit. 1. num. 9. Osuald. ad Donell. lib. 8. c. 19. lit. E. Faber. lib. 17. coniect. c. 10. Morla in empor. tit. 11. q. 8. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 9. q. 109. nu. 34. D. Capon. d. qu. 10. n. 5. Nos sup. num. 10.*

23 Limitatur tamen prima conclusio, si traditio non est facta à principali creditore, sed a procuratore non habente speciale mandatum, *Menoch. d. præs. 140. n. 14. seqq. Merlin. d. q. 109. nu. 35 Nos sup. nu. 11.*

24 2. Si alia præsumptio quam remissionis posset haberi, puta emptor litigaret cum alio super venditione, venditor traderet illi instrumentum, in quo adest promissio pretij, vt se defenderet cum illo, hoc casu non præsumitur remissio debiti. *Menoch. sup. n. 19.* Vbi ponit alia exempla.

25 3 Si fuit traditum instrumentum non continens ius in re, sed ius ad rem, ex quo ius ei non erat adhuc quæsitum. *Menoch. n. 20.*

26 4. Si non probetur traditum Instrumentum à creditore, vel suo nomine ab alio traditum, quia tunc præsumitur aliunde habuisse sine cōsensu ipsius creditoris, præsertim si debitor est persona domestica. *Menoch. nu. 21. Crauet. cons. 500. Merlin. d. qu. 109. n. 36.*

27 5. Quando Instrumentum modico tempore fuit apud debitorem, contra quem agere cepit Creditor. *Crauet. d. cons. 500. n. 16. Menoch. sup. nu. 23.*

28 6. Vbi creditor habebat pignus, & illud restituit debitori, nam tunc non præsumitur remissum dictum debitum, per *tex. clarum in l. 3. ff. de pactis. Menoch. sup. nu. 24. seqq. Castill. d. contr. 23. num. 3. Amaya obs. 24. lib. 2. Morla d. q. 8. de fideiuss. P. Gregor. syntagm. lib. 21. c. 6. Valentia Illustr. tom. 3. ad l. 1. ff. de leg. 1. nu. 23. Mantica de coniect. lib. 9. tit. 8. num. 5. Connan. lib. 5. comment. c. 4. nu. 2. D. Capon. d. q. 10. nu. 15. Olea de cess. iur. tit. 1. qu. 3. nu. 30.*

29 Sic etiam si fuerit à creditore legatum debitori pignus, nam neq; debitum censetur remissum, nec creditum extinctum, nec actio extincta. *l. 1. §. Iulianus. ff. de liber. legat.* nisi de voluntate in contrarium appareat. *Cyriac. contr. 479. num. 1. Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. q. 17.* rationem differentiæ inter legatam scripturam crediti, & legatum pignus ponit *Menoch. sup. num. 25. seqq.* contra *Fabr. lib. 17. c. 10. coniect.* tenentem contrarium benè respondet *Amaya lib. 2. obs. 14. Salgad. labyr. p. 1. c. 29.*

30 Censetur remissum ius ipsum pignoris, nēpe hypotecam, & obligationem super illo pignore, sed super aliis bonis debitores, post *alios D. Petra in rit. M. C. V. 166. n. 146.*

31 Sic etiam censetur remissa hypoteca, si creditor restituat rem obligatam, per ipsum executam, vt dicit *Neguſ. de pign. p. 6. membr. 3. nu. 20. per text. l. 1 ff. de liber. legat. Mantica de tacit. tit. 31. nu. 36. P. Molfes. in summa de contract. c. 18. tit. de pign. & hyp. num. 86.* Conferunt tradita per *Franch. dec. 708. Morla in empor. p. 1. tit. 11. qu. 8. Molina disp. 337. num. 6. Cait. de credit. c. 4. q. 11. & 12. nu. 2370. Nos sup. nu. 16. seqq. Sabell. §. creditor. nu. 43.*

32 Difficultas non leuis est, si Instrumentum crediti non tradidit creditor debitori, sed reperitur illud cancellatum, an censeatur debitum remissum? Potest casus iste multipliciter accidere. Primus casus est, si instrumentum cancellatum reperiatur penes creditorem, & tunc debitor præsumitur liberatus. *gl. & DD. in l. 2. §. 1. ff. de pactis Menoch. præs. 141. nu. 4. ex l. si chirografum. ff. de probat. l. Fullo. §. vlt. ff. de furt. Gratian. disc. 593. nu. 17. Aretin. de solut. c. 2. §. 3. num. 4.*

Sed receditur ab hac opinione, si adsint in contrarium coniecturæ, quarum aliquas affert *Menoch. sup. nu. 6. Aretin. l. c. 2. §. 3.*

33 2. Quando instrumentum reperitur Cancellatum apud debitorem, & tunc sub distinguendum est, aut debitor est domesticus, & familiaris creditoris, aut aliter suspectus, aut non, primo casu non præsumitur satisfactum, sed illud furto creditori sub tractum, nisi debitor esset bonæ opinionis, & famæ. *Menoch. d. præs. 141. num. 10. seqq. Menoch. decis. 60. num. 7. num. 8.*

34 2. Casu præsumitur satisfactum, vt decisum refert *Franch. dec. 391. Vin. dec. 45. nu. 6. Cattar. dec. 122. nu. 1. Marta voto 104. nu. 11. 12. Vrsill. ad Afflict. dec. 299. in fine. Fusc. sing. 365. Aretin. de solut. c. 2. §. 3. nu. 21. Thor. vot. 80. nu. 11. p. 1. Ripa obs. 181. Rocens delict. camb. nota 85.* Sed neque 2. casu præsumi satisfactum, nisi concurrentibus alijs coniecturis, decisum refert *Xart. decis. 90.* vel creditor potest probare non fuisse solu-

tum,

tum. *D.Capon.d.q.10.n.14.*

35 Vel nisi probetur per debitorem fuisse sibi traditum cancellatum per creditorem, *Menoch. d.præs.141.n.8.*

36 Maximè hodie nostris temporibus, quibus solet vltra consignationem instrumenti originalis cassati, fieri in margine instrumenti in Protocollo Notarij, quietatio, & cassatio prędicta, & in illo continente venditionem annui introitus ad formam bullæ, fieri retrouenditionem, vt probat *P. Affl. contr.49.nu.33.* Qui dicit hodie difficilè esse præsumi debitum satisfactum, per lapsum temporis; ex quo in omnibus instrumentis crediti solet apponi pactum: Quietationem, Cassationem, & retrouenditionem fieri debere per eundem Notarium, qui fecit instrumentum debiti, licet aliás per lapsum 40 annorũ debiti solutio præsumatur. *Larath.cons.65. D.Galeot.contr.14. Affl.dec.isf.13. nu.13.21.22. Medic.cons.131.nu.15. Thes.decis. 179.nu.5. Theodor.alleg.18.nu.19. Roman.cons. 169. R.Capyc.Latr.consult.68. P.Affl.contr.49. nu.31.seqq. Andreol.contr.135. Paitell.dec. Serafin.dec.1137. Caraccìol.dec.19.n.28. Nouar.q. 136.nu.4. Amat.res.53.*

Maximè si debitor sit soluendo, & creditor pauper, & sollicitus in exigendo. *Thom.in comp.dec.p.3.§.solutio, siue recuperatio. Prat. tom.3.disc.8. Carenu res.108. Posth.res.50.*

37 Et si viuente debitore nunquàm fuit petitum. *Merlin.contr.87.nu.12. Caracciol.d.dec.19. nu.29. Monach dec.Flor.2.n.13.*

38 Et ex qualitate, & indigentia Creditoris. *Bertazzol.cons.in l.118.n.13. Andreol.contr.318. nu.13.seqq & contr.57.* Diximus *Nos sup.q.*

& *aRuuit.d.cons.7.nu.23.seqq.lib.3.*

39 3 Quando instrumentum reperitur cancellatum apud Tertium, & sic non præsumitur satisfactio. *Menoch.d.præs.141.nu.18. Aretin.de solut.c.2.§.3.n.10.*

40 4 Quando instrumentum reperitur cancellatum apud Notarium, & tunc si dicatur cancellatum nomine creditoris, cum solemnitatibus à iure requisitis, præsumitur satisfactum. *Menoch.sup n.19.& seqq.*

41 Procedit quamuis esset statutum, vt solutio non possit probari, nisi per instrumentum publicum, nam per hãc cassationem benè probatur. *Menoch.sup.nu.20. Franch.dec.361.*

42 Et non solum statutum, sed etiam pactum valet iuratum, vt solutio probari non possit, nisi per publicas scripturas, vt decisum refert *Vrsill.ad Affl.dec.398. Franch.dec.361.nu.4. Sanfel.dec.185. R.Marin.ad Reuert.dec.435.* vbi decisum refert per R.C. *Merotta disc.24. Nos sup. num.24.*

43 Diximus supra, per restitutionem pignoris non præsumi creditum remissum, sed quid dicendum si creditor consensiat rem sibi obligatam, alienari. Et dicimus debitore vendente rem pignoratam, transferri dominium in emptorem, saluo tamen iure pignoris, *l.2. ff.de pign.l.si dominium.C. eod.l.si debitor.C.de distract. pign.l.reos.C.de remiss.pign.*

Si vero creditor consentiat venditioni, eius hypoteca extinguitur. *l.1 2.4.C.de remiss.pign.l. sicut.§.si venditionis, & §.si voluntate ff.quib.mod. pign. Merlin.de pignor.lib.4.tit.3.q.100.nu.3. Salgad.Labyr.p.3.c.2.num.108. Mangil.de euict.qu. 46.nu.9. Gratian.disc.326.nu.41. disc.750. Giurba cons.12.nu.19. cons.80. Marin.ad Reuert.dec.420. Koppen.dec.39.nu.29. Pacific.de Saluain.insp.3.c. 3.nu.388.& 518. Barbosa in l.1.p.5.n.95. ff.solut. matr. Cyriac.contr.157.344.nu.1. Ludouis.dec.67. nu.8. Rota p.5.rec.dec.328.nu.35.36. Staib.res.5. nu.34. Mangil.de euict.q.46.nu.9. Rota* post *Merlin.de pign.dec.7. Noguerol.alleg.22. nu.15.seqq. alleg.33.nu.8.seqq. Carleual.disp.22.nu.10. Coler. dec.270.nu.223.seqq. Barbos.l.1.p.5. ff.solut.matr. Marenda lib.22.c.45. & lib.24.C.48.nu.130. Tusc.lit.S.concl.135. Christin.dec.168.vol.4. Caualer.dec.528. Bich.dec.124. Strasin.dec.356. nu. 12. Mascard.conclus.173.*

Quod inducitur remissio hypotecæ super re obligata, ob consensum præstitum in alienatione illius rei obligatæ. *Card. Luca de cred.disc. 29.nu.4. disc.34. nu.3. disc 35.nu.6.* siue præcedat, siue subsequatur consensus *d.disc.35. nu. 8. Salgad.Labyr.3.p.c.2.d nu.105. & c.10. idem Carleual.sup.disp.23.n.44.& 56.*

Consensus resultat ex petitione, aut receptione partis pretij. *Card.Luca d.disc.35. num. 5.10.* Quid si creditor recipiat pecuniam, putans debitorem soluere de proprio, non autem tertij. Idẽ *de cred.disc.4. n.8.* Nisi creditor recipiens partem in actu receptionis fuerit protestatus eam recipere saluo iure super dicta re, respectu residui. *Staib.res.180.n.57.58.*

Inducitur remissio seper reuendita ad instantiam creditoris cum receptione pretij, etiam quod res ad debitorem redeat. *Card. Luc. de cred. disc.4.nu.3.* intellige, vt redeat ex causa diuersa, secus si resoluta, vel in effectuata fuerit venditio. *d.disc.4.nu.6.*

Verum remissa hypoteca per creditorem respectu vnius rei obligatæ, cum extenditur ad aliam rem similiter obligatam. *Gratian. & Luca disc.281.n.8. D. Rocca disp.150.nu.11.* maximè quando remissio anterioritatis, seu prælationis fuit restricta ad pretiũ rei hypotecatæ obnoxiæ, in gratiam debitoris, & in fauorem certorum creditorum. *n.14.*

Sic hypotecarius creditor anterior renuncians anterioritati super parte pretij tantum, non dicitur renunciare hypotecę, & iuri pignoris. *D. Rocca sup.nu.1.* Et remanet hypotecarius creditor, licet cedat prælationi. *n.3.*

Verum consentire non dicitur si ignoret rem esse sibi hypotecatam. *Andreol.contr.274.n. 53.& contr.306.n.8.*

Hypoteca censetur remissa ex simplici consensu in bonis diuisis. *D.Palma alleg.278.n.26.*

Et creditor super feudo cum regio assensu potest ad beneficium feudatarij debitoris hy-

pote-

potecæ renunciare, & illam absque assensu retinere. *Affl. dec. 252. R. Marin. ad Reuert. decis. 105. nu. 6. seqq.*

45 Quod procedit, quamuis creditor se subscribat in instrumento venditionis, nisi per subscriptionem sit deceptus. *R. Marin. ad Reuert. decis. 235. Gait. de credit. cap. 4. qu. 11. q. 12. num. 2167. Merlin. sup. num. 30. Andreol. contr. 349. num. 9.*

46 Et si fuerit consensus præstitus ad fauorem vnius creditoris præiudicat consentienti quo ad omnes alios creditores, contra *Surd. decis. 163. num 11.* tenet *D. Hodiern.* ibi *ex pluribus*; Qui limitat in duobus, primo in muliere, quæ licet absolutè consenserit, non se præiudicat quo ad alios; secundo si consentiens sit deceptus, idem dicit *Merlin. d. q. 109. num. 20. seqq.* Sed quod sibi præiudicet tantum quo illum, non quo ad alios. *Cyriac. contr. 344. nu. 5. Rota dec. 373. n. 79. p. 4. rec. Merlin. d. q. 109. n. 18.*

47 Nisi consensiat cum clausula: *Saluo iure sua hypotecæ*, seu *saluo eius pignore*, nam tunc cum extinguitur hypoteca, sed salua manet. *l. si deb to §. si in vēditione ff. quibus mod. pign. Merlin sup. n. 79. Cyriac. contr. 446. nu. 6.*

48 Si verò creditor consensiat cum clausula: *Saluo iure suo*, tunc censetur remissa hypoteca per talem consensum præstitum, alias ad quid deseruiret. *Lanar. consil. 64. nu. 14. 15. Marta clauf. 142. nu. 5. Noguerol. alleg. 22. nu. 20.* Ea ratione quia per talem reseruationem non censetur reseruata hypoteca super re, quæ alienatur, sed consequendi debitum à creditore. *Andreol. contr. 349. nu. 3.*

49 Si verò adsit sola scientia, & patientia creditoris, quod debitor alienet rem sibi hypotecatam, illa non sufficit ad hypotecam amittendam, cum ideò non contradicat, ex quo scit hypotecam suam semper durare penes quemuis sit res hypotecata, per *tex. l. sicut. §. non videtur. ff. quib. mo. is pign. Neguf. de pign. p. 6. membr. 3. nu. 23. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 3. q. 109. nu. 51. seqq. Durā. dec. 268. nu. 8. Marin. ad Reuert. decis. 39. Card. Luca de cred. disc. 29. nu. 5. 6. disc. 35. n. 6. seqq. Andreol. contr. 349. n. 5. 6.*

50 Vel etiam cum sit administrator rerum alienatum, consensit alienationi, nam neque sibi præiudicat, *R. Marin. ad Reuert. dec. 39. 235.* Vel si tamquam Notarius stipuletur instrumentum. *Surd. & Hodiern. dec. 302.* Vel si interueniat, vt testis in instrumento. *R. Marin. ibid. Gaiet. c. 4. quæsit. 11. q. 12. n. 2167.*

51 Excepitis tamen aliquibus casibus. Primo fauore libertatis, nam videns seruum sibi obligatum manumitti, & tunc perdit ius hypotecæ. *l. 1. C. de remiss. pig. 2.* fauore fisci *l. si hypotecat. C. eodem 3.* si creditor tacuerit, animo fraudulento, vt deciperet emptorem *l. si fine ff. ad vel. leian. l. Mulier. C. de distract. pign.* 4. fauore piæ causæ *Bal. in l. 1. C. de remiss. pign. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. num. 40. Pacific. de Saluian. c. 5. nu. 60. Euerardin loco à libert. ad pium causam n.*

215. Vbi iudex facit proclamata contra omnes creditores, vt compareant, nam si non comparet sciens pro clamata, perdit hypotecas. *l. si eo tempore. C. de remiss. pign. R. Marcian. disp. 12. nu. 2. Gait. de cred. c. 4. q. 11. q. 12. nu. 2166. Merlin. d. q. 109. nu. 60. seqq.* vbi tota materia, *R. Marin. lib. 1. res. 71. nu. 11. Card. Luca de credit. disc. 29. n. 3. 8 9. Sabell. §. creditor. nu. 8. Staiban. resf. 5. nu. 8.* Vbi sit depositato pretio.

52 Verum non sufficiunt sola proclamata, quando creditor est certus, sed requiritur specialis citatio, alias hypoteca durat. *Fontanell. de Pactis nupt. clauf. 5. gl. 8. p. 8. n. 41. seqq. Salgad. Labyr. p. 1. c. 8. n. 13 seqq. R. Marcian. d. disp. 12. n. 31. 33. Gait. sup. n. 2164. 2165. Merlin. d. qu. 109. num. 57. seqq.*

53 Et si fuerit specialiter citatus, & non comparuerit perdit tātū hypotecā super re, quæ vēditur, nō autē perdit suū creditum, contra *Angnis. consil. 10. nu. 17. seqq. lib. 3.* & alios tenet *Salgad. sup. nu. 15. seqq. Merlin sup.* Omnia ad hanc materiam de venditione facta bonorum debitoris ad instantiam creditorum anteriorum, vel posteriorum, quando hypoteca creditorum censeatur remissa, & extincta videant DD. Lectores scripta per *Nos ad Ronit. consil. 12. lib. 3.* Addimus *Oleam de Cess. Iur. tit. 6. q. 8. nu. 16. &* latius *tit. 4. q. 2. Luca ad Marin. lib. 1. c. 336. Tonnut. lib. 2. q. 32.*

54 Et quod creditor consentiens venditioni rei sibi obligatæ perdat hypotecam, est adeo verum, quod si res illa alienata iterum veniat in posse eiusdem debitoris, vt non reuiuiscat hypoteca semel extincta. *l. fin. C. de remiss. pign. Surd. & Hodiern. dec. 163. Gratian. disc. 38. num. 17. seqq. d. disc. 326. nu. 35.* vbi *Luca*, quamuis fuerunt obligata bona futura. *Merlin. de pign. lib. 4. tit. 3. q. 110. nu. 34. R. Reuert. & Marin. dec. 402. Christin. dec. 152. nu. 10. vol. 4. Rota p. 11. rec. dec. 18. & 113. Andreol. contr. 349. nu. 11.*

Quod reincidet *Neguf. sup. Fr inch. dec. 64. nu. 6. seqq. Merlin. sup. n. 36. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. n. 38. Baron. de citat. to. 2. sing. 74.* Videndi *Salg. de reg. prot. p. 2. c. 27. d. n. 43. p. 3. c. 10. d. n. 23.*

55 Quod est intelligendum si res peruenit in posse eiusdem debitoris ex causa dissimili, puta ex causa donationis, dotis, legati, hæreditatis, vel simili, secus in ex eadem causa, velut ex pacto de retrouendendo, ex pacto legis commissoriæ, adiectionis indiem, vel quia res fuit redhibita, nam tunc hypoteca, quæ erat extincta, reuiuiscit. *l. voluntate. ff. quib. mollis pign. vel hypot. Neguf. p. 6. 3 membr. nu. 21. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. nu. 62. Magon. dec. flor. 127 n. 18. Franch. dec. 64. num. 6. 8. Milanens. dec. 9. nu. 44. seqq. Rota Rom. dec. 175. n. 9. p. 1. in nouiss. R. Pont. e consf. 92. num. 4. lib. 2. Hodiern. ad Surd. dec. 163. Gaiet. de credit. c. 4. quæsit. 11. q. 12. nu. 2174 seqq. Merlin. d. q. 110. nu. 41. & seqq. R. Marin. ad Reuert. d. dec. 402. Salgad. labyr. p. 1. c. 8. Card. Luca de credit. disc. 34. n. 4. 11.* vbi declarat. & *disc. 35. n. 8. Sabell. §. creditor. n. 7. 8. Nos ad Ro-*

Ronit. dec. 7. n. 44. lib. 3. Giurba. obs. 12. nu. 19. & obs. 80. Merlin. sup. q. 44. n. 11. Card. *Luca de cred. disc. 34. n. 4. 8. Conflict. obs. 144.* Quid vbi redemptio non fiat cum pecunia Tertij, sed debitoris. *d. disc. 34. n. 10. Anarcol. contr. 349. n. 12.*

56 Colensus perimit hypotecam, siue in actu contractus fuerit præstitus, seu ante. *Merlin. de pign. d. q. 109. num. 46.* siue post. Card. *Luca de cred. disc. 35. n. 8.*

57 Consensus creditoris in venditione rei debitoris, quo ad remissionem hypotecæ non sufficit, si ille fuit accomodatus in certam, & determinatam causam, & debitor in aliam causam alienauit, post *Neguf. Merlin. d. q. 110. num. 72. & seqq.* vbi penit plura exempla, diuersarum causarum.

58 Nec sufficit quando consensus creditoris fuit limitatus, vt vendere posset debitor, sinè tamen præiudicio suæ hypotecæ *l. si debitor §. in venditione. ff. quib. mod. pign. vel hyp. solu. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. num. 46. Barbos. in l. 1. p. 5. num. 64. ff. solut. matrim. Merlin. sup. num. 78. 79.*

59 Vel quando consensus fuit accommodatus sub certa alia forma, puta inuestiendi pretium illius rei venditæ. *Rota decis. 324. num. 3. p. 2. rec. Merlin. sup. num. 80. Rota post illum decis. 7. num. 4. 5.* Et cum clausula: *non alias, nec alio modo,* quæ inducit formam. *Caputaq. dec. 81. nu. 4. p. 3. Rota decis. 446. num. 5. p. 1. diuers. & decis. 115. nu. 6. & dec. 619. nu. 2. p. 1. in rec. & dec. 286. nu. 2. & dec. 570. n. 40. p. 2.*

60 Idem si alienatio facta à debitore de consensu creditoris, nulla redderetur. *l. si debitor 4. §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hyp. solu.* post *Dec. Neguf. Mantic. Merlin. sup. num. 81. 82. 83.* vbi *num. 84.* dicit in pupillo creditore consentiente, & *num. 85.*

61 Vel si non consensit creditor, sed eius procurator, sine speciali mandato. *Merlin. sup. n. 86. seqq.* Vbi secus si esset procurator generalis cũ libera.

62 Vel in filio fam. vel seruo. *l. sicut. §. an pacisci. ff. quib. modis pign. vel hyp.* post *Neguf. Merlin. sup. nu. 92. 93.*

63 Vel si non sit sequuta alienatio, nam consensus est datus in alienatione, secus si non fiat alienatio. *l. sicut. §. si voluntate. ff. quib. mod. pign. vel hyp. solu.* Mantica *de tacit. lib. 11. tit. 31. n. 51.* Merlin. *sup. nu. 94.* vbi *num. 95.* quamuis secuta sit alienatio, sed ficta, & simulata, & *n. 96.*

64 Vel si consensus creditoris sit limitatus respectu temporis, nam adsit consensus venditionis infrà annum, vel biennium, & fiat post, non remittitur hypoteca. *Neguf. p. 6. membr. 3. nu. 52. Merlin. sup. nu. 97.*

65 Vel si antequam venditio sequatur, mutet voluntatem creditor, & reuocet consensum. *Aretin. in l. qui Roma. §. cohæredes. ff. de verb. obligat.* sed contra *Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. nu. 57. Merlin. sup nu. 98.*

66 Sed opinio *Mantica* potest esse vera dummodo consensus non esset præstitus in actu reuocabili, ad tradita *d. Rim. iun. cons. 343. num. 38. Fusar. de substit. q. 719. n. 8.* Et dummodo absens non extitisset is, ad cuius fauorem emanauit consensus, quia ante acceptationem non est perfectè ius quæsitum. *Peregr. de fideicom. q. 8. nu. 50. & 515. Fusar. d. q. 719. n. 18.*

67 Vel in hypoteca, ac Iure conditionali super eo posita, & existente, vt in legatis, vel fideicommisso nondum purificato, & in alienante pendente conditione. *Dec. cons. 105. nu. 22. lib. 3. Pacific. de Saluian. insp. 5. c. 1. num. 71. 74.* Sed cõtra sunt *Fusar. q. 560.* Sed explicant *Fusar. ibid. nu. 8. 31. Surd. cons. 70. nu. 4. seqq. Peregr. art. 40. n. 86. seqq.*

68 Vel si creditor consentiat super corpore, vel re certa, nam non censentur remittere hypotecam in aliis. *l. 2. l. fin. C. de remiss. pign. l. si debitor. §. 1. l. sicut. §. voluntate. ff. quib. mod. pign. vel hyp. solu. Gratian. disc. 292. nu. 9. 21. Rota dec. 300 num. 3. p. 1. rec.* Quæ conclusio procedit, etiam si concurrat iuramentum, & generalis renunciatio. *Gratian. sup. num. 10. 11. Merlin. sup. num. 102. 103.*

69 Vel si licentia fuit concessa debitori, sed ipse desijt possidere, & tertius possessor vendidit, respectu vtriq; emptoris, & venditoris consensus locum non habet *l. sicut. 8. §. si debitor. ff. quib. mod. pign. vel hyp. solu.* & ibi *gl. Neguf. p. 6. membr. 3. nu. 32. in fine. Merlin. d. q. 110. n. 104.*

Creditor, an, & quando possit cogi hypotecam remittere. *Cyriac. contr. 373.*

70 Sed id, quod diximus, quod creditor consensiens venditioni rei sibi obligatæ perdat ius suum super illa re, an procedat in muliere, quoties ex consensu, sine expressa renunciatione per ipsam facta de hypoteca, quam habet super bonis pro dotis restitutione obligata, indotata remanet? DD. non conueniunt, nam aliqui tenent quod ex tali consensu sibi præiudicet, alii non, quod talis renunciatio sit species fideiussionis, & sic gaudeat *Velleiano*, sed *Nobis* semper placuit prima opinio, quod sibi præiudicet, nam talis consensus non est fideiussio post *P. Affl. contr. 5.* & alios *DD.* citat per *Nos sup. in obs. ad d. cons. 7. Ronit. nu. 46. & seqq.* Card. *Luca de credit. disc. 29. nu. 4. disc. 34. nu. 3. disc. 39. n. 6.*

71 Verum ipsi mulieri ex aliis posset consuli, si nempè ex tali renunciatione resultet enormissima læsio, nam stante læsione rescinderetur talis renunciatio. *Cancer. var. p. 3. c. 15. nu. 110. Merlin. de pignor. d. q. 18. lib. 2. tit. 1. nu. 68. 69. D. Hodiern. contr. 21. num. 23. Luca ad Francb. dec. 84. Nos sup. n. 49.*

72 Et licet, vt diximus, quod creditor consensiens alienationi rei sibi hypotecatæ, operetur remissionem hypotecæ, non tamen operatur remissionem crediti. *l. post quam. ff. de pactis. Neguf. de pign. p. 6. membr. 3. nu. 11. 14. 37. Dec. in l. creditor. 119. ff. de reg. iur. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 4. qu. 110. n. 105.*

73 Sic etiam consensiens alienationi bonorũ

de

debitoris, ad fauorem aliorum creditorum, operatur remissionem proprii Iuris competẽtis tempore præstiti consensus, sed non iuris, quod tunc temporis non competebat, & exercibile non erat, sed postea superuenit. *Rota p. 11 rec. dec. 217. n. 24. & seqq.*

74 Quod procedit, siue præcedat, siue subsequatur, per ratihabitione, *Card. Luca d. disc. 35. num. 8.*

75 Amplia vt remissio inducatur etiam pro credito postea superuento. *Idem Card. de credito. disc. 34. nu. 13.*

76 Intellige conclusionem si redemptio non fiat cum pecunia Tertii, sed debitoris. *Idem Card. de credit. disc. 34. n. 10.*

77 Quis liberatur ab obligatione soluendi pretium ratione rei, si eam dimittat volente creditore. *Salgad. labyr. p. 3. c. 2. Olea de ceff. iur. tit. 1 qu. 1. à nu. 50.*

78 Liberatio contingit ex qualibet satisfactione admissa à creditore, & si effectus solutionis ex ea non sequatur. *Salgad. labyr. p. 3. c. 2. à nu. 31.*

79 Remissio debitiri potest fieri per creditorẽ, etiam in præiudicium sui creditoris hypotecarii, supposita bona fide. *Cancer. var. lib. 3. c. 1. nu. 326. D. Tristany dec. 8. nu. 27. Capon. discept. 100. tom 2.*

80 Liberatio generalis facta cum clausulis amplissimis, suffragatur quo ad omnia in genere cogitata, licet non expressa. *l. qui iure militari. ff. de testam. milit. Duran. dec. 362. nu. 5. seqq. Vrceol. consul. 99. nu. 19. seqq. Rota p. 9. rec. dec. 247. num. 16. seqq. & dec. 357. d. p. 9. & par. 10. dec. 144. Sabell. §. quietatio. §. transactio. num. 8. Surd. dec. 217. & 176.* & ibi *Hodiern.*

81 Liberatio cum clausula: *Cuiuscumq; generis, & speciei sit, ad quamcumq; summam ascendat, ex quocumq; capite, & occasione*, extenditur ad omnia, etiam in correspectiuis, ità vt non possit allegari læsio, quamuumuis enormissima. *Alex. cons. 105. nu. 3. lib. 6. Duran. dec. 362. nu. 14. seqq.* Vbi limitat quando fuit per dolum extorta, & in fauorem illius, cui aliquid per dolum adest, & *nu. 16.* quando remittens taliter ignorabat factum, quod si sciuisset, verisimiliter nõ liberasset, & *num. 17.* Quando importet donationem ob causam finalem, quæ non sit vera, sed falsa, & erronea, *Vrceol. d. c. 99. vol. 2. Rota p. 9. rec. dec. 247. nu. 14. seqq. & dec. 357. Sabell. §. liberatio. nu. 2.*

82 Liberatio generalis, quando præcessit petitio, & prosequutio pariter generalis, comprehendit omnia, exceptis iis, quæ dolo essent occultata, & quæ Iure dominii vindicari possent, & si sit facta à patre non præiudicat quo ad res, & bona filiorum. Sed quando petitio, & prosequutio fuit specialis; restringitur liberatio, licet generalis, ad rem petitam tantum, vel iuxta causam expressam, & ad rem, de qua agebatur, vna cum illius accessoriis, appendicibus, & cõnexis, nisi ex obseruantia subsequuta per multum tempus aliter appareat, vt quia nil vlterius fuerit petitum, vel nisi fuerint aliqua reseruata, quia tunc reliqua non excepta, nec reseruata comprehenduntur. *Affl. dec. 319. nu. 5. seqq. Menoch. lib. 3. præs. 151. nu. 2. seqq. Vrceol. d. c. 99. Rota p. 9 rec. dec. 247 n. 29. seqq. & dec. 357. & p. 10. dec. 144. Sabell. sup. n. 3.*

83 Liberatio facta verbis vniuersalibus, & amplissimis, quæ salua ratione recti sermonis restringi non possunt solum ad rem petitam, & de qua erat controuersia, vt quando fuit dictũ ex quacumq, causa, vel occasione cuiuscumq; debiti, comprehendit omnia, & non restringitur ad causam expressam, cum in dubio non sit recedendum à generalitate verborum, & sic extenditur etiam ad ea, quæ in genere tantum fuerunt cogitata, quando fuit ità expressum, vnde patet cauendum esse à sermone nimis effuso, quo liberantes, & renunciantes iuribus suis incidunt in periculum sibi præiudicandi plusquam cogitauerunt. *Afflict. dec. 319. Menoch. lib. 3. præs. 151. num. 17. seqq. Marta vot. Pis. 223. nu. 10. seqq. Ger. Spin. cons. 18. n. 19. seqq. Altograd. cons. 68. nu. 68. lib. 1. Surd. dec. 217. nu. 9 seqq. Sperell. dec. 29. nu. 5. seqq. Vrceol. d. c. 99. Rota p. 9. rec. dec. 247. 357. & par. 10. dec. 144. Sabell. sup. nu. 4. & §. quietatio. nu. 1.*

84 Quod liberatio plena, & generalis restringatur semper ad speciem contractus, de quo agitur, & non vltra. *Gratian. disc. 292. n. 15. seqq.*

85 Quod liberatio generalis ex certa causa non comprehendat aliam causam, & quando secus. *Tusc. lit. L. concl. 326. Vrceol. d. consult. 99. vol. 2. Rota post eundem Vrceol. de transact. decis. 27. Rota p. 16. rec. dec. 351. Sabell. §. transactio. nu. 8.*

86 Liberatio quamuis generalis non suffragatur quando ille, in cuius fauorem facta fuit habebat explicitam scientiam eorum, quibus renunciatur, sed dolo non expressit, timens forte futurum, quod non fieret liberatio, si exprimeretur. *Crauet. cons. 192. nu. 13. seqq. Cancer. var. lib. 1. c. 15. nu. 152. seqq. Duran. dec. 362. nu. 6. & 7.* vbi alia *nu. 10.* Vt non extendatur ad dolosè commissa. Et dolus futurus non potest remitti nisi consistat tantum in omittendo. *D. Crespi obser. 98. par. 2.*

87 Liberatio generalis quamtumuis amplissima restringitur, aut ampliatur ex causis expressis in præfatione, ex quibus vti finalibus dignoscitur mens contrahentium. *Surd. dec. 217. Menoch. lib. 3 d. præs. 151. nu. 8. seqq. Duran. d. dec. 362. nu. 8. Vrceol. d. consult. 99. vol. 2. Rota par. 16. rec. dec. 351.*

88 Quod liberationis causa, vel ratione cessante, cesset, & ipsa liberatio, & sic quantumcumq; sit per ampla, & prægnantia verba concepta, si illius causa non possit ex proprietate sermonis adaptari ad aliquam speciem debiti, illam non comprehendit. *Tiraq. tract. cessante causa verb. liberationis n. 179. Vrceol. sup.*

89 Quod liberatio generalis, per verba generalia, & prægnantia ab vno alteri facta, putà omnium rerum, quas ille ipsi quacumq; ex causa de-

debuisset, à debitis etiam ignoratis debitorem regulariter tutum reddit. *Surd.conf.267. nu.13. 14.lib.2.& der.176.nu.1.& seqq. ar dec.217.nu. 9.seqq.Serafin.der.317.nu.3.p.1.Honded.conf.49 nu.9.l.b.1.Tusc.lit.L.concl.326. à n.91. Farinac. dec.Posth.p.2.dec.409.n.3.*

90 Non solum à debitis similibus ei, de quo principaliter agitur, sed etiam longè maioribus, existentibus illis verbis: quacumq; ex causa, *Natta conf.410.num.7.lib.2. Curtius iun. conf.191. num 21.lib.3 Hond d.conf 49. num.11.seq.* post mille *Castill quotid.lib 4.c.42.ex n.33.*

91 Sed non potest extendi, nec extenditur ad debitum ei spectans per hæreditatem nondum aditam, nam tale creditum quæritur aditione hæreditatis *l.cum heredes 23.ff de arquir. hared.* Immo liberatio quantumuis generalis, nihil operatur quo ad ignorata, & multò minus ad debita non dum quæsita, ex *textibus vlaris.l.tres fratres 35.& l.cum emptor.47. §.Lucius.ff.de pactis. l.cum Aquiliana 5.l qui tutor but 9.in princ. & §.1.ff.de transact.l.si de certa 31.C.eod.l.mater decedens 19.vers.caterum. ff de inoffic.testam.l.fin. §.idem ff de rondict.indeb. l.Lucius Titius 12 in fine, & l. Aurelio 20.§. Caius,* vbi *Bart.& alij.ff.de liberat.legat.l.qui Roma 122. § vlt.iun.Cagl.* vbi *Bart.num.4.l fun. & 47. Ripa num.10.12.ff.de verb.oblgat. Mascard. de probat concluj.1252. Filiu in Margarit.ver.conclus.verb.quietatio.Tiber.in comp.dec. verb.quietatio,Rota p.10. dec.143.* Vbi quando referatur etiam ad debita futura, habentia tamē causam de præsenti.

92 Et in terminis huiusmodi generalium liberationum, transactionum, & aliarum dispositionum, vltra *sup. citatos.* dicunt *Dyn. Muzel. conf.28.Guid.P pa dec.228. Capra concl.12.nu. 3.Natta conf.546.nu.14.seqq.lib.3. Tiraq.tract. cessa te causa p.1.nu.146. Gabriel.concl.f. tit.de regul.iur.concl.4.num.21.seqq. Surd.dec.217.nu. 1.seqq.& nu.15.& conf.418.d nu.7.lib.4. Escob. de rat ocin.c.4.d num.5.& 20. Guttier.de iuram. p.1.c.61.num.21. Serafin. de priuil.iuram. priuil. 74.num.139.& priuil.119.nu.1. Tusc.d.concl. 326. num.21.22.43.45. & 66. & tom.2. lit.C. concl.754 Gratian.disc.134.nu.vlt. & disc.737. nu.11.seqq.Fab.in C.lib.2.de transact. defin.6 & 12.Farinac.dec.nouiss.tom.1.dec.549.num.3.* post *alios Castill. lib.4.cap.41.num.72.73.& cap.42. ex nu.2.ad 32.& à nu.49. & l b.5. tom.6.c.116. Diodorus Tuldenus de Iurisprud. ex temp. lib.2. c.19.vers.connentiones.* optime *Doctiss. D.Vela diss.11.8.nu.6.*

93 Liberatio facta, & solidatio inter socios, quantumq;generalis non comprehendit negotium diuersum, ac separatum. *Escob.de ratiocin. a.40.nu.21.seqq. Bich.dec.177. Rota post Vrceol. de transact.dec.27.Rota p.16.rer.dec.351.*

94 Liberatio quantumuis amplissima facta Administratori, potest quandocumq; reuocari, quando administrator ostentauit bonam administrationem fingendo conscientiam timidam, & assecurando de bona, cum mala esset. *l.si quis affirmauit ff.de dolo. Crauet.conf.192. nu.14. Duran.q.dec.362. num.9. Sabell.§.Tutor. num.21.seqq.*

95 Sic liberatio obtempta non operatur quando vere ratio non fuit reddita, per exhibitionem partitarum, calculationum diligentem, & restitutionem reliquorum. *R.ta p.9.rec.dec. 436. Mascard.concl.1256.*

96 Liberatio generalis non comprehendit ea, quæ iure dominii vindicari possunt. *l. Aurelius, §. Mauia.ff.de lib.legat. Menoch.d.præsump.151. num.5.*

97 Idem in liberatione facta per viam legati. *Idem Menoch.l b.4.præs.164.num.12.seqq. Altograd.conf.68.num.58.lib.1.* Vbi amplia etiam si esset clausula: *pro omni,& toto eo,&c.Sperell. dec.20.nu.3.seqq.*

98 Liberatio à molestiis promissa verbis exuberantibus semper deberur, etiam si agatur cum fideiussoribus dictam liberationem promittentibus, vigente tamen eadem causa promissionis, nec restringitur ad aliquod tempus. *Rota p.11.rer.dec.77.*

99 Et debetur dicta liberatio à molestiis absq; vlla discussione veritatis, & qualitatis illarum, quia sic obligatus debet de illarum exceptionibus agere contra molestantes, non contra molestatos, cum sufficiat molestias de facto esse illatas, non attento, an iustæ, vel iniustæ sint, ad effectum consequendi liberationem promissam. *Rota p.18.rec.dec.572.*

100 Sed quando qui liberationem à molestiis promisit, litem in se suscepit, & illam defendit, non potest interim aliud à molestato prætendi, quia sic satisfacit promissæ liberationi, nec ideo molestatus transigere potest cum molestante, & transigendo non habet actionem ex stipulatu contra promittentem, qui fuit satisfecit obligationi, assumendo in se litem, & causam defendendo, *vt Ias.* Sed exceptione doli remouetur, cum sit factum voluntarium, & culposum, ad quod liberationem promittens, non obligatur. *Costa de fact.i.nt. & ignor. rent.1.dist.48.Valeron.de tr.nsact.tit.5 q.5. num. 38. Rota par.18. rec.dec.626. Sabell. §.liberatio. num.14.*

101 Consensus ex sola præsentia creditoris, alienationi, non dicitur ad effectum, vt dicatur remissa hypoteca, *Merlin.de pign.lib.4. tit.3. q.110.n.51.seqq.& lib.2.q.88 n.45. seqq.ex l.sicut 8.§.non videtur ff.quib.mod.pign. vel hyp.solu.* ea ratione quia sciebat ius fuum esse sibi saluū. *Menoch.lib.6.præs.99. n.21.Christin.dec.168.vol. 4.Gait.credit.c.4.q.12.nu.2162.& seqq.* Vbi latè de hac materia *Andreol.contr.349.num.5.6. Fab. in C.de fin.2. C.de rem ss.pign. R.Marin. ad Reuert.dec.39.num.3.4. Mantica de tacit.lib.11.tit. 31.nu.37. Barbos.in l.quadotis 34.nom.160.ff.solut.matr.* vbi *nu.163.* dixtinguit *Surd.dec.302.nu. 6.Rota dec.788.nu.14.p.1.diuers. Duran.dec.268. nu.8. Pacific.de Salutan.insp.3.c.5.nu.93.seqq.* vbi nu.

nu.60. limitat quando longa, & diuturna concurreret patientia. *Cyriac. contr.425. nu.77.78. Ann. Robert. rerum in .tt.p.4.cap.14.*

102 Verum consensus etiam tacitus sufficit, quando res non requirit esse debere expressum. *Merlin. sup.nu.56.* vt in proclamate facto contra omnes creditores. *n.57.58.*

103 Præsentia sola quandoque præiudicat, vt *Neguf. p.6. membr. 3. nu.22. Gait. de credit. c.4. n. 2160.* Primus est, vt diximus in creditore consentiente. *sup. num.* fauore libertatis. *l.1. C. de rem ff. pign.* vbi *gl. & Bal. Maut ca de tacit. lib.11. tit.31. nu.39. Pacific. d.c.5. num.63. Merlin. sup. num.60.*

104 2. Fauore Religionis, vel Piæ causæ. *auth. si seruus, C. de Epis. & Cler. c. si seruus. dextinct. 54. Mantica sup. num.40. Pacific. num.60. Merlin. n.61.62.* Vbi de rigore nó, sed sic de æquitate, *Euerard. in topic. de libert. ad piam causam, nu. 12.* Vel libertatis, *l.1. C. de rem ff. pign.* Vbi *gl. Mantica de tac. t. lib.11. tit.31. nu.39. Pacific. de Salutan. c.5. nu.63. Merlin. sup. n.60. & lib.2. q.88.*

105 3. Fauore Fisci. *l. si hypotecas, C. de remiss. pign. Neguf. d.p.6. m.3. nu 25. Peregr. de iure fisci, lib.6. tit.4. num.24. Surd. dec.302. nu.8. Mantica de tacit. lib.11. tit.31. nu.41. Merlin sup. num.66. 67.* Vbi *num.68.* & bene limitat in creditore ignorante alienationem.

106 3 Fauore pupillorum, *Felin. in c. nonne, nu.7. de præsumpt. Pacific. in sup.3. c.5. nu.61. Merlin. sup. n.69.*

107 4. Vbicumque creditor præsens tacuerit animo decipiendi, nam tunc sibi præiudicat in hypoteca in pœnam animi decipiendi, & doli præstiti, *l. si fine, ff. ad Velleian. l. mulier, 11. ff. de distract. pign. Neguf. p.6. memb.3. n.25. Barbos. in l. qua dotis, nu.161. sequ. ff. solut. matrim. Merlin. sup. num.70. & qu.63. lib.2. & qu.18. d. lib.4.*

108 Creditor liberans vnum ex fideiussoribus, sibi non præiudicat quo ad alios insolidum obligatos, itaut possit solidum ab illis consequi, si renunciauerit omnibus beneficiis fideiussorum, *Franch. dec.476.* vbi etiam *Luca, Sabell. §. fideiussor, nu.23. & resol.30. nu.28. Menoch. lib.4 præs.164. Sabell. §. tutor. nu.15. §. lega. tum, n.59. Sperell. dec.29. n.8. & seqq.*

109 Verum creditor non potest liberare vnum ex pluribus fideiussoribus simul obligatis, cum vnusquisque aliorum etiam contemplatione intelligatur se obligasse, ac, vt mutuum, siue communicabile inter eos esset periculum, & non aliter, *Franch. dec.55. Scrafin. dec.865. Mant. de fideiuss. sect.6. c.5. nu.26. Salgad. labyr. p.2. cap. 15. nn.18.19.* Ideò si liberauerit, sibi tantum, & non alijs fideiussoribus præiudicabit, *Sabel. §. creditor, n.37.*

110 Creditor liberans vnum ex debitoribus, siue correum, vel socium, vel insolidum obligatum, sibi non præiudicat quo ad portiones alijs tangentes, nisi sequatur satisfactio, *Gratian. disc.86. nu.33. seqq. Surd. dec.270. Affl. dec. 319. nu.13. Franch. dec.474. Idem Gratian. disc. 966. nu.11. & seqq. Tusc. lit. L. concl.300. Olea de cess. iur. tit.5. qu.2. nu.43 seqq. Sabell. nu.28. Cyriac. contr.213. nu.8.9. contr.280. num.10. seqq.* Vbi quod liberatio supponit præcedentem administrationem, Et facta cum clausula; omni meliori modo, vel mediante Aquiliana stipulatione, vni correo debendi, & non per viam transactionis liberat etiam alios, *Gratian. sup. d. s.966. nu.11. & seq.* Et facta vni tutori, qui prius erat conueniendus, liberat alios, *Sabell. §. liberatio, nu.16. Rota dec.178. num.14. seqq. p.9.* Vbi in censu, quod liberato fundo, ad fauorem illius domini, saluis iuribus contra alios obligatos, census non remanet extinctus, sed sustinetur contra alios, tanquam super fundo alieno de consensu domini.

111 Liberatio facta vni tutori vel administratori non prodest alijs. *Gratian. disc.86. nu 33. & seqq. ex l.1. vbi gl. & DD. C. de transact. Rota p. 9. rec. dec.368. n.32. seqq.* Et de omni transactione, vt prò sit tantum transigentibus, & non alijs. *Vrceol. de transf. q.73. nu.26.28. & q.100. nu. 31. & seqq.* Vbi quando prosit alijs.

112 Facta liberatio vni ex pluribus reis debendi quid dicendū, *Gratian. sup. Tusc. lit. L. conclus. 300.5. Sabell. §. transactio n.15. Affl. dec.319. n.13. Franch. dec.476. idem Grat. an. disc.966. nu.11. & seqq. Bich. dec.631. nu.15.* vbi sic, facta liberatio, seu cessio extinctiua.

113 Prodest liberatio illius, contra quem pro parte erant cedendæ actiones. *Surd. cons.270. Mouton. de tac. c.39. n.127.*

114 Quod liberatio facta ob vno ex correis credendi perimat obligationem, etiam respectu alterius. *l.2. ff. de duob. reis.* vbi *Knichegal. nu.97. Bich. dec.367. nu.9. & seqq.*

115 Liberatio legata Tutori, vel Administratori filiorum, & facta principali prodest fideiussori, *Menoch. lib.4. præs.164. Sabell. §. tutela. nu.15. §. legatum. n.59.*

116 Liberatio legata à molestijs, vt scil. legatarius debeat liberari ab omnibus molestijs, quid importet. *Rota p.9. rec. dec.148. & 247.357. & p.10. dec.144.* Vbi quando possit referri etiam ad debita futura, habentia tamen causam de præsenti.

117 Liberatio legata tutori non continet solutionem reliquatus, nisi sit dictum, nec id, quod potest vindicari ab eo, sicut à quolibet extraneo. *Sperell. dec.2. n.8. seqq. Tusc. lit. L. concl. 328. lit. T. concl.457. Angelis de confess. lib.2. q.15.*

118 Tutor liberatus à testatore de reddenda ratione tutelæ, non est omnino exemptus, sed tantum à stricta, & scrupulosa quadam redditione; nam nihilominus tenetur restituere omnia penes se existentia, & quæ dolo desijt possidere, vel consumpsit, non obstante etiam legato omnium, quæ ex huiusmodi redditione tutorem contingerit remanere debitorem, quia tale legatum non extenditur ad dolosè commissa, & dolus futurus remitti non po-

potest *Borgn.de tut.nu.207. Alex. cons.62. lib.4. Ludouis.d.c.187.num.11.12.Vin.opin.106. Montan.de tut.c.38.nu.10. & seqq.c.39. num.47. 51. seqq. D.Crespi obs.98.p.2.Merend.cōtr.lib.8.c.10. Rota p.11.rec.dec.67.num.5. Gasp.Mansius decis. Palat.q.43.*

Nisi testator dixerit, quod redditis rationibus, quidquid apparebit esse debitorem, id ei iure legati sit relictum, quia tunc esset liberatus, etiam si quid dolo commiserit. *Angelis de confess.lib.2.c.15.num.7. & seqq.* de quo dubitat *Sabell.§.tutela.num.15. Mansius sup.nu.12.*

119 Quod stante dicta liberatione non possit tutor citra dolum conueniri, nec condemnari, & standum sit partitis in suo libro scriptis, donec contrarium probetur. *Rota p.2.rec.dec.762.num.8.p.3.dec.331.n.1.seqq.& p.4.dec.409.nu.2.seqq.p.10.dec.323.nu.6.p.11.dec.165 num.17. & p.14.decis.112.num.5.seqq.Sabell. d.§.tutela num.5.*

120 Tutor si verè rationem non reddiderit, cuncta diligenter dispungendo, & restituendo, non iuuatur liberatione, vel quietatione, licet iurata sibi à minore facta, etiam cum decreto iudicis, & consensu consanguineorum. *Gratian.disc.563.nu.39.seqq.761. C. . ler. decis.225.Menoch.de arbitr.cas.209. nu.37. seqq. Montan.de tut.c.38.nu.4.seqq.& num.118.seqq.vsque ad n.189.Thomas.de tut. & curat. decad.3.tract.10.tit.34.nu.19 fol.1060.Christin.dec.191.nu.11. dec.162.& seqq.vol.3.Angelis de confess.lib.2.q.13. Merlin.dec.603.Farinac.cons.96.*

121 Creditor negligens in exigendo à debitore principali sibi præiudicat quo ad fideiussores. *Maur.de fid. iuss.p.2.sect.8. c.42. & sect.10. §.17.23.Magon.dec.Flor.30.Rouit. dec.43.* Vbi nostra *addit.Ger.Span.cons.39.nu.13. seqq. Merlin.de pignor.lib.5.qu.57.Sabell.§.fideiussor,n.42.* Dicemus *q.seq.*

122 Creditor sortis, interesse, pœnæ, & aliorum accessoriorum, recipiendo sortem, videtur remittere dicta alia, debita officio iudicis, secus iure actionis, & principaliter, *Gratian. disc.244.num.33.240.num.25.c.33.nu.13.c.130 num.33.c.143.num.17.c.455.nu.26.c.857.nu 5. & 18.Tusc.lit.I concl.305.306. Staiban.de interess.lib.1.qu.23.& lib.2.tit.3.Magon dec. Flor. 42.R.Marin.ad Reuert.dec.443.num.3.Theodor alleg.69.num.5.Dexart. dec.45.* post mille *Nos ad Rouit.cons.36.num.11.seqq.lib.1.* Vbi totam materiam *quem* videant DD. Lectores. *Sabell.§. interesse, nu.30.Gait.de credit.c.3. tit.1.nu.56.& seqq.Ludouis.dec.93.* & ibi *Addit.Rotæ p.16.rec. dec.245.& p.17.dec.127.num.13. seqq. Angelis de confess.lib.1.qu.11.num.51. Rouit. dec.9.* vbi nostra *addit.Marin.res.198.lib.1.* vbi *Rodoer.& Luco.* Secus quo ad Fiscum, *Marin.ad Ren.sup.* Et secus cum protestatione, *Dexart. dec.50. Nos sup.*

123 Creditor coactus recipere particulares solutiones censetur remisisse damna, & interesse, ob id, sibi causata, *Surd.dec.345.*& ibi *Hodierna,& dec.69.n.6.*

124 Creditor petens certam summam in iudicio, absque aliqua conditione taxatiua, non videtur fateri sibi plus non deberi, & non sibi præiudicat ad reliquum, de iure debitum petendum, *Rota in nouiss p.7.dec.45.n.22. Duran.dec.419.nu.8. Altograd.cons.24.nu.43. lib.1. Barbos.de claus.claus.1. 8.num.5. Tusc.lit.C.conclus.1061.num.5. Christin.d.c.157.nu.11. vol.2. Leoncill.dec.63.n.7. Olea de cess.iur. tit.5.q.11.in miscell.n.34.seqq.* Vbi limitat nisi petat, vel accipiat pro residuo. Et quid pro residuo accipiat à fideiussore, an possit fideiussor totum repetere à debitore, vel si sit creditor ex pluribus causis, nempè iure proprio, & cesso, an petitio, vel acceptio, pro residuo, referatur ad omnia, *ibid. Sansel.in praxi sect.34.Sabell.d. §.creditor, n.48.*

125 Creditor recipiendo fructus ex pignore, tenetur eos in sortem imputare, & sic extinguit sortem principalem, nisi compensentur cum vsuris ex mora debitis, vel cum expensis in illa factis, intelligendo quando fructus huiusmodi recipiunt fictionem in genere suo, cū sorte, & alias secus. *Gait.de credit.c.4. qu.8. nu.979.& seqq.Sabell.§ fructus,nu.8.seqq. Merlin. de pign.lib.5.tit.1.qu.45. Tusc.lit.F. concl.506. & lit.P.concl.534.Pacific.de Saluian.insp.4.c.1. Diana resol.moral.p.11.tract.7. res.36.Fagund.de instit & contract.lib.7.c.7.*

126 Non tamen fructus percepti ex pignore per creditorem extenuent sortem, quando bona fuerunt obligata pro illorum æquiualenti, ita vt non adsit spes luitionis, cum tunc habeantur pro derelictis, & pleno iure spectent ad creditorem, qui propterea facit fructus suos, tanquam ex propria re perceptos, *Gratian.disc.422.num.14.15.disc.986.num.11.Gait. de credit c.4.n.1097.Merlin.d.q.45. nu 73. seqq. Tusc.d.conclus.506.nu.12. Rota p. . rec.dec.46.n.7.& p.18.dec.228.* vbi de muliere retinente bona viri pro dote, vt ei non imputentur fructus, & *dec.508.nu.17.*

Sed huic communi sententiæ repugnat vsus communis iudiciorum, maxime vbi non constat de mente debitoris, quod habuerit rem pro derelicta, *Rota post Postb.de subhast.dec.2.3. Leotard.de vsur.qu.12.* Nisi adsint coniecturæ translationis dominii in creditorem, *Merlin. d. qu.45.nu.76.77.* Sic non imputat, si accipiet in emptionem, *Diana p.11.tract.7.res.20. Sabell. §.venditio,n.56.*

Quando fructus percepti ex pignore, dato pro dote soluenda, non computentur in sortem, latè *Guttier. in praxi qu.61.* vbi explicat *text.c.salubriter,tit.de vsuris.*

127 Filii consentientes donationi bonorum fideicommissariorum, viuente patre factæ, quo tempore nullum ius habebant super bonis donatis, non dicuntur ipsi alienasse bona fideicōmisso subiecta, sed tantum renunciasse spei succedendi in bonis donatis, eueniente casu puri-

fica-

ficationis fideicommiſſi conditionalis, quæ remiſſio non eſt alienatio. *l.ſi ſponſus. §.ſi maritus ff.de donat.inter. Rota dec.13.nu.11.ſeqq. p.6.rec. D.Card.Cerro dec.479.n.5.*

128 Sic hæres grauatus conſentiendo donationi bonorum ſubiectorum fideicommiſſo, & in eo iam purificatorum dicitur vere, & realiter alienaſſe. *Bald.in l.ſi liqueat. nu.2. C.de inaffic.donat.D.Cerro d.dec.179.n.8.*

129 Sed Remiſſio facta per vocatos ad fideicommiſſum non impedit quo minus poſſint iura ſua experiri ſuper bonis in remiſſione non comprehenſis. *l.Iulianus. C.ad Senat.Conſult. Vel etian. Boer.dec.23.nu.2.Magon.dec.255.nu.4. D.Cerro d.dec.179.nu.6.*

Remiſſio hypotecæ facta ſub conditione, illa deficiente nihil operatur. *Noguerol.alleg.22.*

130 Remiſſio hypotecæ facta cum qualitate modali, etiam ſi per dolum nõ impleatur modus, Tertio non præiudicat, in quem fuit facta alienatio. *Cancer.var.lib.1.c.2.num.104.Noguerol.alleg.1.nu.42.*

Remiſſa per mulierem hypoteca occaſione dotis, quando cenſeatur quo ad omnia, etiam ſtante iuramento, ſeu generalitate verborum. *Gratian.diſc.292.nu.10.& ſeqq.* vbi *nu.17.& 18.* Quid in aliis habentibus etiam, vel plures hypotecas?

131 Remiſſio debiti præſumitur inter debitorem, & creditorem, ſi tria concurrant, nempè diuturnitas temporis à die contracti debitis, ſanguinis coniunctio, & ſæpius calculata ratio inter partes ipſas, ad *text.in l.procula, ff. de probation. Alex.conſ.46.in fin. num. 12. vol.1. Affl.dec.13.num.12.Eſcob.de ratiocin.cap.37. n. 5.Chriſt.Mart.dec.Seneuſ.exam.53.num.61. Maſcard.de probat.concl.555.num.41. Menoch. de arbitr.caſ.88.nu.17.ſeqq.Mantica de tacit.lib.13. tit.16.num.2.Capyc.dec.180.nu.13. Grammat. dec.103.nu.39. Barboſ.in l.quæ dotis, num.42 ff. ſolut.matrim.Capyc.dec.48. num.11.* poſt hos, & alios *D.Merlin.contr.62.num.7.cent.2.*& ibi *D.Scoppa R.Capyc.Latr.conſult.46.num.47. & ſeqq.* vbi *Luca, Rocca diſp.155. num.14. Idem Luca ad Marin.lib.1.c.75.Rota p.9.rec.dec.262. num.30.ſeqq.p.12.dec 197.nu.30.ſeqq. Card.Luca de cred.diſc.82.num.11. diſc.105. nu.10. ſeqq. diſc.125. num.4. diſc.129. num.5. diſc.131.132. Maur.de ſolut.c.18.num.1.& c.4.nu.32. P. Affl. contr.27.num.27.30.Cabal. conſ.48. nu.4. ſeqq. lib.2.Gratian.dec.46.diſc.565.nu.41.ſeqq. Taſc. lit.S.concl.345.num.6.ſeqq.lit.L.concl.332. Magon.dec.Flor.dec.42.num.4. ſeqq. Mart. Medic. exam.53.nu.52.ſeqq.dec.84.85. Carena r.ſ.108. Poſſ.ut.ſing.18.Hodiern.tract.13. Sabell. §.ſolutio.nu.5.& ſeqq.*

132 Quod tempus diuturnum eſt annorum decem inter præſentes, & viginti inter abſentes, vt tenet *Menoch.de arbitr. caſ.39. Hip. Marſil.ſing.360.Theodor.alleg.78.nu.10. Fab in C.tit.de compenſ.defin.1.in alleg. nu.7. & de err. pragm.decad.1.err.2.Gypſ.dec.80. nu.21.22. D. Calcot.contr.14.num.8.lib.2. P.Affl.ſup.num.28. D.Merlin.contr.62.num.4.lib.2.* licet alii dicant ſufficere biennium, *DD. apud Merlin. d.contr. 62.num.4.& contr.87.n.8.lib.1. Menoch. de arbitr.caſ.88.n.17. Barboſ. in l.quæ dotis, num.42. ff.ſolut.matrim.*

Alii quatriennium, vt in *l. quamuis, la 2. C. de vſuris.*

Alii remitti in arbitrium boni viri, *Barboſ. in diction.vſufr.dict.90.nu.7.*

Quod eſt intelligendum in ille ſuum ius nõ ignorauerit, alias non poteſt dici, quod remiſerit, *Crauet.conſ.159.num.4. Mantica de tacit. lib.3.tit.16.nu.2.Mantica de tac.lib.3.tit.16. nu. 2.Menoch.caſ.88. nu.19.Mart. Medic. exam.53. ſeqq.P.Affl.contr.27.n 36.*

131 Et ſæpius calculata ratio verificatur in tribus, vel quatuor vicibus, *l.veluti, § fin. ff. de edend.l.ſeruos, C.ad l.Iul.de vi publ. Soccin. iun. conſ.128.num.129.lib.1.Barboſ.in l.quæ dotis, n. 4.ff.ſolut.matrim. R.Capyc.Latr.d.conſult.46.nu. 51.* vbi impugnat *Vrſill.ad Affl.dec.13.* & alios in contrarium.

133 Dicunt alii non habere locum præſumptionem, *d.text.l.procula,* quando creditum eſt vigore inſtrumenti iuramento vallati quia iuramentum excludit præſumptionem ſolutionis, *Farinac.dec.199.*

134 Niſi adſit aliud inſtrumentum calculationis, vel diuiſionis, ſimiliter cũ iuramento, *D. Merlin.contr.87.nu.13.lib.1.*

135 Nec computationem crediti inducere præſumptionem ſolutionis, vt per *Farinac.dec.826 num.5.*

Secus ſi ad ſint aliæ præſumptiones. *D.Merlin.ſup nu.eod.9.& 10.*

136 Et cum quis fateur ſe debere conſequi à Titio centum, non per hoc ſibi præiudicat quo ad alia credita. *Capyc.dec.180.nu.15.16.*

137 Et pactum de non petendo reſtringitur ſolum ad quantitatem ſolutam, & non ad alia credita *Affl.dec.285.n.8.*

139 Niſi promiſerit expreſsè nil aliud petere occaſione cuiuſcumque crediti. Diximus *ſup. hic.*

139 Dicunt ſimiliter per dictionem illam *tardiù in tex.* appoſitã, intelligi tempus annorum duorum. *Alciat.de præſumpt.reg.1.præſ.32. nu.5. Menoch.de arbitr.caſ.88.lib.2. Barboſ.ſup.n.43.*

140 Quoad calculatas rationes duas ſufficere in ſpecie illius *tex.Fulgoſ.ibid.nu.4. D.Hodiern. contr 13.nu.46.*

141 Et illa dictio *ſæpius* relinquitur arbitrio Iudicis quot actus deſideret, vt per *Rebuff.in l.ſæpè 53. ff.de verb.ſignif. Mart.ta de iuriſd.p.2.c.23. nu.17.Chriſt.Mart.exam.53.n 61.*

141 Immò nec ipſam rationum calculationem eſſe omnino neceſſariam, ad inducendam talẽ præſumptionem, ſi adſint aliæ coniecturæ, vel diuiſio, compenſatio, iterata ſolutio, & huiuſmodi, quæ vim calculationis, & computorum contineant, docet *Aimon.conſ.159.nu.4.Vrſill.* ad

ad Afflict. dec. 13. nu. 14. Gāma dec. 144. Menoch. lib. 3. praes. 135. quos refert Theodor. d. alleg. 79. nu. 15. Peregr. de fideicom. art. 52. nu. 12. seqq. Fusar. de substit. q. 592. nu. 3. Escob. de rat. octa. c. 32. nu. 67. Ant. Fab. de err. progm. decad. 1. err. 2. num. 21. Nouar. qq. foren. q. 8. nu. 2. lib. 1. D. Merlin. contr. 87. lib. 1. & contr. 62. nu. 5. lib. 2. Tus. lit. L. concl. 332. nu. 4. seqq. Mart. Medic. exam. 52. nu. 53. & seqq. & dec. 85. nu. 3. seqq. Hodiern. contr. 13. n. 47. & seqq. Cyriac. contr. 28. nu. 6. contr. 412. num. 7. seqq. Escobar. de ratiocin. c. 39. nu. 10. Gramm. dec. 103. num. 39.

143 Et requisita d. l. procula non requiri pro forma, dicit Barbos. sup. nu. 44. Franc. Marc. dec. 273. nu. 3. p. 2.

144 Et sufficiunt aliae coniecturae, & signa aequipollentia, ex quibus eadem colligitur praesumptio, Theodor. d. alleg. 79. nu. 4. Maur. de solut. c. 18. nu. 3. 4. Cyriac. contr. 280. nu. 6. contr. 412. num. 7. seqq. Andreol. contr. 318. nu. 12. seqq. Dom. R. Capyc. Latro consult. 46. in fine, vbi decisum refert D. Merlin. contr. 87. ex num. 8. p. 1. D. Card. Luca de credit. disc. 132. num. 3. Gobius consult. 68. nu. 29. seqq.

145 Alii dicunt Diuisionem bonorum factum inter fratres plus operari, quam calculationem, Dec. cons. 267. col. 3. Gramat. dec. 103. nu. 39. in fine. Meno. h. d. c. f. 88. nu. 29. Maur. de solut. on. c. p. 18. nu. 3. Escob. de ratio. in c. 37. n. 7. Christ. Mart. dec. 85. nu. 3. D. Merlin. lib. 1. contr. 87. num. 11. & lib. 2. contr. 25. nu. 32. Gratian. dec. 46. num. 13. & 14. P. Affl. contr. 27. num. 30. Qui id intelligit, si talis actus esset, in quo Vniuersaliter hinc inde debita, & credita deducerentur, ad text. in l. si quis ex argentarijs. §. rationem, ff. de edendo. D. Merlin. l. contr. 62. n. 7.

146 Et diuisio, & calculatio rationum facit praesumere solutionem. D. Merlin. contr. 87. lib. 1. Theor. in comp. tom. 3. p. 1. verb. deb. tum solutum, Rocca disp. 155. nu. 14. lib. 2. Hodiern. contr. 13. nu. 49. D. Petra in rit. 175. nu. 7. D. Trist. ny dec. 36. num. 2. lib. 2. Censal. ad Peregr. de fide com. art. 52. vers. sed contrarium. Prat. discept. 30. n. 84. lib. 1.

147 Sic etiam vehemens est coniectura solutionis, si creditor in vita debitoris non petiit, sed petiit ab haeredibus, nam tunc praesumitur fraudulenter petere, tanquam non informatis de solutione, siue remissione, Alciat. sup. nu. 30. Barbos. in d. l. quae dotis, num. 43. Theodor. d. alleg. 79. nu. 9. D. Merlin. contr. 87. num. 12. lib. 1. Rocca disp. 155. nu. 4. tom. 2. Andreol. contr. 318. num. 14. Prat. discept. 8. num. 10. tom. 3. Rosis s. lect. obs. p. 2. c. 59. num. 27. D. Scoppo ad D. Merlin. d. contr. 87. num. 5.

148 Et esse vrgentissimam, & fortissimam praesumptionem, dicit Esc. ob. sup. nu. 10. Christ. Mart. d. dec. 85. num. 8.

149 Eo maxime, si cum dicta coniectura concurrat alius actus ordinatus ad solutionem praesumendam, Pacian. cons. 113. d. n. 12. Amat. cons. 45. nu. 25. cons. 53. num. 1. Menoch. cons. 457. 1257. num. 16. de praesumpt. lib. 2. praes. 91. num. 7. & lib. 3. praes. 35. nu. 21. Prot. tom. 3. disc. 8. num. 45. Valenz. cons. 183. num. 4. D. Galeot. contr. 14. num. 11. Theodor. alleg. 78. num. 19. Cyriac. contr. 516. num. 14. Nouar. l. b. 1. q. 136. nu. 4. D. Scoppo ad D. Merlin. d. 87. num. 6. lib. 1. vbi alia adducit. num. 7.

150 Dicunt alii dispositionem d. text. l. procula procedere etiam inter extraneos, & sic non esse necesse adesse consanguinitatem, post Imol. & Castr. sequit. Ist. De. h. r. dec. Beg. differt. 1 12. nu. 1. l. b. 2. Catena res. 168.

Sed contra, & bene dicit Barbos. in d. l. quae dotis, nu. 42. ff. solut. matrim. Montica de tacit. lib. 13. tit. 16. nu. 2. Gratian. c. 760. nu. 10. 11. D. Merlin. contr. 62. nu. 3. lib. 2. vbi D. Scappa.

151 Et dispositionem d. text. l. procula, procedere etiam quo ad renunciationem, & remissionem fide commissi, dicunt Peregrin. de fideicom. art. 52. nu. 12. Fusard. su. sust. q. 595. in princ. De materia Nos a. Ronit. cons. 83. n. 34. lib. 2.

152 Nec erit calculatio, aut praesumptio solutionis, si quis quod debet suo creditori soluerit, nam non propterea insurgit probatio, quod creditor e contra ei sat sfecerit, quod ipse debebat, Bard. l. si cum dos, ff. rerum amot. & ibi etiā Ang. l. Bal. Castr. & Salyc. in l. si quidam. C. de tro. Jass. nam inquit Castr. possunt simul stare, quod tu sis debitor meus ex vna causa, & ego tuus, ex altera, & quod volueris vel non potueris exceptione compensationis vti. P. Affl. H. d. contr. 27. num. 34. Gratia. c. p. 356. num. 42. seq. Maur. de solut. cap. 40. Pac. fic. de Salutan. inspect. 5. c. 1. nu. 95. Rota p. 18. rec. ec. 401. num. 18. 19. dec. 266. nu. 14. p. 11. rec. dec. 276. nu. 16.

153 Tamen secus est concurrentibus praesumptionibus, & verisimilitudinibus arbitrio iudicis extimandis, vel quando debitum, & creditum oritur ex vna, & eadem causa. Pacific. d. insp. 5. Bertazol. cons. ciuil. 118. num. 17. Hondedi cons. 39. nu. 46.

154 Quo ad sanguinis coniunctionem dicitur esse debere in secundo gradu. Socc. inu. cons. 128. nu. 128. lib. 1. Mantico de tacit. l. b. 3. tit. 16. n. m. 2. & vix receptum est, vt procedat in filiis fratrum, qui sunt consanguinei, & intrant in locum patris. Dec. cons. 73. n. 4. P. Affl. sup. n. 35.

155 Et quod sufficiant duo ex enarratis requisitis tribus, Menoch. de arbitr. cas. 88. nu. 19. Vrsill. ad Affl. d. dec. 13. nu. 14. Sabell. §. solutio, n. 8.

156 Quod sufficiat coniunctio sanguinis, & diuturnitas temporis. Vrsill. ad Affl. dec. 13. nu. 14. Menoch. lib. 3. praes. 135. Theodor. alleg. 79. nu. 18. Barbos. in l. quae dotis num. 44. ff. solut. matrim. Franch. Marc. dec. 273. num. 3. par. 2. D. Merlin. d. contrau. 87. num. 9. Calcan. cons. 23. nu. 9. Menoch. de arbitr. cas. 88. num. 17. Mascard. conclus. 554. num. 41. Ias. cons. 193. lib. 2. Maur. de solut. cap. 18. num. 2. Diximus de hac Remissione plura, sup. qu. 43.

SVM-

SVMMARIVM.
QVÆSTIONIS XLVII.

An extinguatur hypoteca per consensum præstitum per creditorem in venditione rei sibi hypotecatæ num. 1.

Quando competat hypoteca? n. 2. 3.

Quid sit hypoteca? n. 4. 5. 6. 7.

Quando censeatur extinctum pignus? n. 8. 186.

Collapso ædificio, vel re, super qua erat hypoteca, quando hypoteca censeatur extincta? nu. 9. *& à nu.* 10. *ad nu.* 17.

Quando extinguatur hypoteca habita super re, per diuisionem factam? n. 18. 19.

An extinguatur fundo euicto. n. 20. 21.

Hypoteca imposita super fructibus rei, non obligat rem n. 22.

Census extinguitur si vsufructuarius consentiat alienationi rei censualis. n. 23.

Per cessionem nominis debitoris est extincta eiusdem. num. 24.

Hypoteca extinguitur si possessor soluat, vel rem restituat. num. 25.

Nulla existente renunciatione crediti principalis, an nulla renunciatio hypotecæ. n. 26.

Fideiussor acquirens à creditore actionem, an extinguat hypotecam in re debitoris, quæ principali competebat. n. 27. 61. *de resolutione fideiussionis. num.* 90. *& à n.* 91. *ad n.* 118.

Vendita hæreditate, actiones, & obligationes hæredis, an, & quando extinguantur. n. 28. *& à n.* 29. *ad n.* 38.

Extincta actione personali, an hypotecaria. n. 39. *& à n.* 40. *ad n.* 50.

Extinguitur hypoteca creditoris, si ille fiat donatarius, & dominus rerum debitoris. nu. 51. 52. *& à nu.* 53. *ad n.* 60.

Ex facto Principis quando extinguatur hypoteca num. 62.

Extinguitur hypoteca, quando impossibile redditur implementum. n. 63.

Quando extinguatur, cassatione instrumenti crediti. num. 64.

Extinguitur ex restitutione rei pignoratæ. n. 65. 66.

Extinguitur cessante causa obligationis. n. 67.

An ex transactione. n. 68. 69.

Extinguitur finito tempore adiecto obligationi. nu. 70.

Extinguitur, extincto iure hypotecantis, vt in fideicommisso grauato, emphyteuta, & similibus. num. 71. 74.

Vendita hæreditate, an actiones hæredis extinguantur. nu. 73.

Extinguitur hypoteca ex omni contractu resolubili. num. 74. 75.

Extinguitur, si ex falsa causa, vel errore sit constituta. n. 76. *sicut, & datio rei. n.* 77. 78. 79. 80. 81.

Hypoteca contracta per debitorem super nominibus debitorum, resoluitur illis solutis. n. 82.

Extinguitur super rebus mobilibus, per alienationem illorum. n. 83. 84.

An extinguatur hypoteca, si translata ad alium fundum. n. 85.

An extinguatur per mutationem formæ rei obligatæ num. 86.

Prohibitio à debitore creditoribus in testamento de non alienando pignora, quid? n. 87.

Sententia lata contra debitorem in fauorem tertij, an noceat hypotecæ creditorum. n. 88.

Hypoteca qualiter tollatur prorogatione. n. 89.

An extinguatur hypoteca per pactum de non petendo. n. 119. 110. 121. 122. 123.

An extinguatur hypoteca per alienationem rei. num. 124. 125.

An extinguatur hypoteca per confiscationem bonorum. num. 126.

Electio facienda, an, & quando extiguatur. n. 127. *& à n.* 128. *ad n.* 163.

Resoluto dominio debitoris in suis rebus, an, & quando resoluatur hypoteca super illis. nu. 164. 165.

Si Titius emat rem pro persona nominanda, an, & quando super illa re, habeant creditores hypotecam. n. 166. *& à n.* 167. *ad n.* 175.

Extinguitur hypoteca super re concessa ad tẽpus, tempore illo finito. nu. 176.

Accollatio debiti, an extinguat hypotecam n. 177.

Creditor habens pignus fructiferum, an recipiendo fructus extinguat creditum. n. 178.

Ex negligentia in non exigendo à debitore, an, & quando extinquatur creditum. n. 179.

An extinguatur hypateca iuramento decisorio. num. 180.

Venditore rei stabilis intentante remedium l. 2. *C. de resc. vendit. an, & quando extinguatur hypoteca super illa re. n.* 181. *vbi quid quando soluitur ex pecunijs debitis dobitori à Tertio.*

Creditor restituens debitori suo apocham, seu instrumentum, an censeatur remisisse creditum. n. 182.

Quando extinguatur hypoteca, quando in vim pacti contractus resoluitur. n. 183. 184. 185.

Pignus an extinguatur. n. 186. *& n.* 8.

Reuocata donatione ex causa ingratitudinis, an, & quando extinguatur hypoteca super bonis donatis. nu. 187. *Quid si per natiuitatem filiorum. num.* 188.

Quid si contractus reuocetur ex pacto antecedenti. n. 189. *& de retrouendendo. n.* 190. *& resoluto dominio. n.* 191.

Hypoteca contracta super censu, illo redempto, quid? n. 192. 193.

Hypoteca contracta super re emphyteutica, illa resoluta, quid? n. 194. *&* 195. *idem in feudo. n.* 197. *Quid si adsit Regius assensus. n.* 198. 199. *& à n.* 200. *ad n.* 213.

Et in omni alia re reuocabili, & ad tempus limitatam. n. 214. 215.

Quid si reuocetur donatio ex defectu insinuationis. n. 216. 217.

Quid quando intentatur redhibitoria. n. 218.

Extinguitur hypoteca, si creditor emat rem hypotecatam. nu. 219.

Hypoteca super feudo, illo vendito, an super pecunia. nu. 220.

Extinguitur ob illicitam stipulationem. n. 221.

Quando extinguatur mixtione. n. 222.

Extinguitur vendita re debitoris si per proclama, ad instantiam creditoris.n.223.

An extinguatur creditum super maioratu, si ipse possessor succedat in illo.n.224.

Quando extinguatur hypoteca locationis.n.225.

An resoluatur hypoteca resoluto contractu, ex defectu mensuræ. n.226.

An extinguatur vsusfructus, & quando.n.227. & à nu.229.ad n.242.

Emptor rei hypotecatæ cum onere soluendi censusi conueniatur à venditore, an liberetur cedendo rem.n.243.244.245.246.

Extinguitur hypoteca Nouatione, Delegatione, Acceptilatione, Præscriptione, Vsucapione, Confusione, Compensatione, Remissione Debiti, de quibus diximus.q.40.41.42.43.44.45.46. De extinctione per Solutionem, Dationem in solutum, Depositum, Oblationem, Consignationem, per Cessionem bonorum, & Alia, de quibus dicemus infra.n.247.& seqq.

Quid sit Extinctio Contractus? Vbi de Solutione, Datione in solutum, Cessione bonorum, Deposito, Oblatione. Et in quo differat à Nullitate contractus.

QVÆSTIO XLVII.

1 AN extinguatur hypoteca per consensum expressum per creditorem præstitum in Venditione rei sibi hypotecatæ. Nam hypoteca consensu constituitur, & dissoluitur. *Merlin.de pignor.lib.5.qu.37.* Sic etiam per factum resultans ex taciturnitate, & contumacia in non comparendo, ad docendum de iuribus suis, in Termino in proclamate assignato. *l.si eo tempore C.de remiss.pignor.* Diximus q.46.post *Oleam de Cess.iur.tit.3. q.2.* quem videant DD. Lectores.

2 Hypoteca non competit, nisi ex conuentiones, vel ex lege, in casibus à lege expressis, *gl.in l.fundi ff.de priuil.cred t.Ripa in l.damus.nu.9.ff. eod. Surd. decis.271. num.10. Andreol. contr. 92. num.7.*

3 Hypoteca quando dicatur constituta expressè, vel tacite, tractant post antiquiores *Onat.de contract.tom.2.tract.20. Merlin.de pign.lib.1, tit. 1.qu.9.tit.2.qu.14.64.seqq.lib.3.tit.1.Rota p.10. rec.dec.313.dec.448.nu.11. p.14.p.17.decis.276. Genua de Script. priuat.lib.1.concl.1.2.10. Ricc. coll.1463. 158. 2690. 2081. Noguerol.alleg.1. Gratian.disc 683. 848.num.18.853. nu.87.seqq. 963.nu.18.Affl.162. Magon.dec.flor.62.num.14. Idem Grattan.disc.366.Torre de maiorat. Ital.p. 2.q.41.nu.61.seqq. Posth.dec.48.nu.43.Cald.de emphyt extinct.cap.4.Tusc.lit.H.concl.14.seqq. Canaler. decis.504.Barbos.de diction.dict.394.Sabell.§.dictio. Christin dec.1.275. vol.1. Eich.decis. 343.Vasq.opusc.moral.tract.de pign.& hypot.§.5. Rossignol.in praxi Theol.legal. contract.11. tit.de pign.& hyp.à fol.176. vsq.ad fol.367. Molin. de iust.disp.536.329.Vela dissert.20. à n.21.Salgad. labyr.p.1.c.20.nu.38.& p.3. c.13.§.vnic. à nu.48. Cresp.obs.31.Castill.de alim.cap.66.Cyriac.contr. 359.282.idem Castill.sup.cap.45.à n.27. Franch. & Luca dec.51. Andreol.contr.354. Gait.de credit.c.4.q.11.à nu.1910.Carpio lib 3. de execut.c. 12.à nu.29.D.Palma dec. Luc.388. DeSamini ite contr.16.num.22. Acosta de priu. l.credit. Aleyma tractatu de hypot.& pignor.Scoppa ad Merlin.contr. 8.nu.16.lib.2.& n.17.& contr.36. num.2.lib.1. Bachouius.Berlich.p.1.concl.69.Capuc.tom.2. p.1. c.7.Christin.dec.274.tom.1.175.Conciol.res.crim. §.hypoteca.Donellus de pignor. Gait.de credit. Gibalin. Gobius consult.100. Henric. Petr.Haber. Korn, Habnius. Iacob. Hennig.de Vuolde. Holsatins. Hortensius. Hotoman. Andreas Lauhmayerus, Rusignol. Mercerius, Meyrat, Mayrer. Carpzouins, Mudeus, Negusant. Sabell.res.c.73. Schunnortzin. Thaler. Tepat. Trentacinq. Tusc.lit.H. concl.111.seqq.vsq.ad 136. Vuendinius, & Alij.*

4 Hypotecaria actio est ius, quod in re constituitur, adeoque est ei infixum, vt sit inseparabile. *l.pignoris persecutio,17. ff.de pign.l.pignoris 18.C.eodem. Affl. dec.332.num.2. Caualer. dec.392.num.1. Rota dec.143.num.1.p.5.& decis. 328.nu. 16.p.5.* Vel pignoris vindicatio, petitio, & persecutio appellatur. *l.9.in fine C.de pign.act.l.2.C.si vnus ex pluribus. l.19.ff.ad S.C. Trebell.Caluin.in lex.verb. Hypotec. D.Scoppa ad Merlin.contr.8.nu.16. lib.2.* Et quam rem sequitur, sicut lepra leprosum. *Affl.dec.95. Ponte cons.39.nu.40.41. Surd.dec.310. nu.5 6.Gratian. disc.272. nu.9.disc.580.nu.17.Rota dec.666.nu.5. p.2.d.dec.328.nu.6.p.5.rec.Cyriac contr.55.n.16. & contr.489.nu.18.19. Merlin.de pign.lib.1. tit. 1.q.10 nu.21.seqq. Molin.res.119.n.9.10.*

5 Sed semel hypoteca extincta amplius non reuiuiscit. *Cenc.de censib.q.98.n.62 & q.101.sub n.15.* Nisi in aliquibus casibus, *vt hic infra.*

6 Et extincto principali debito, hypoteca resoluitur. *Cenc.sup.q.77.num.4.* Et cessante obligatione illa cessat. *Posth.dec.69.nu.6.ex Pacific. de Salutan.insp.1.c.5.n.74.& c.6.n.71.*

7 Agendo *Nos* de Extinctione contractus, Agemus de extinctione pignoris, & hypotecæ, cum omnibus *DD. infra citandis*, signanter cum *Mascard.de probat.concl.1173.Christin. dec.368. & seqq.lib.3.Sabell.§.pignus.nu.5. Merlin.de pignor. per totum Tractatum.*

8 Pignus censetur liberatum & extinctum per dationem alterius pignoris, quando quis sui facilitate decipitur, secus si dolo aduersarij. *Franch.dec.708.Card.Luca de cred disc.22.* nam superuicto pignore mobili perueniendo ad [illegible], extinguitur hypoteca habita contra [illegible] dominum, ad finem, vt adsit commercium in Mundo. *Scacc.de commerc.& camb §.2 gl.5. nu. 438.Coler.dec.136.num.31. Gait. de credit.tit.4. quæst.8.nu.1467.* decisum refert *Thor.in supl. cop.dec.verb.creditor in Pignore Luca ad Franch.*

d.de-

d.decif.708. vbi latè explicat. *Merlin.de pignor. lib.5.q.33.Salgad.labyr.p.3.c.13 §.vnir. fol.746.*

Sic res subrogata remanet loco alterius rei, ex cuius pretio fuit empta, & illius conseruat iura, absque mutatione, & alteratione qualitatum. *Surd.conf.261.nu.5.Natta conf.346.num.3. Cyriac.contr.160.nu.41. Ludouif.dec.251.num.5.* & ibi *addit.* Et illius iura conseruat absque mutatione, & alteratione qualitatum. *l. si donatæ §.3. ff.de donat.inter.Ludouif.dec.115.num.8.* Et census reputatur impositus sub re sub rogata, ac si à principio fuisset impositus.*Gratian.disc.434.nu.16.Ludouif.dec.60.nu.1. dec.445. nu.16, Rosa dec.133.n.8.9.* post *Merlin.de pignor.*

9 Collapso ædificio extinguitur hypoteca. *l.sicut.8. ff.quib.mod.pign.vel hypoteca sol.* vbi *glos. Neguf.de pignor.p.6.membr.3.n.9. Merlin.de pignor.lib.5 cit.1.q.43.& q.44.n.16.Pacific.de Saluian.cap.1.nu.149.Salgad.labyr.p.1.c.43. nu.14. & p.2.c.27.ex nu.36.seqq.& cap.28.nu.12. & p.4.c.8.nu.53.D.Rosa consult.61.n.28.Garz.de expens.c.11.à nu.18.Robert.rer.iudic.lib.4.c.8.*

Nam hypoteca si non adest super quo existat, resoluitur. *D.Guttier.de compensat.q.18.n.148. lib.1.*

Si verò ędificetur domus de nouo cadit sub hypoteca, quia remansit area in obligatione, cui cadit domus denuo cōstructa. *Merlin.ibid. Cenc.de censib.q.101.nu.17. Robert sup.Vela dissert.33.n.37.Castill.de vsufr.c.72.* vbi an ea mutata. *D.Rosa sup.nu.28.*

Quidquid dicat *Pacific. de Saluian.insprct.3.c.4.nu.667.Inspect.5.c.1.nu.153.seqq.*

Et in omnem casum licet non fuerit reædificata, remanet salua obligatio principalis, & ius creditoris. *Pacific.sup.Merlin.sup.n.4.*

Idem in Molendino hypotecato, nam si sit penitus dirutum, hypoteca dissoluitur, etiam si ex illius molis & cementis aliud nouum construatur. *Cenc.de censib.q.101.n.12.seqq.Seraphin. dec.1418.nu.4.Surd.dec.51.n.5.* & ibi *Hodiern. & dec.163.Idem Cenc.q.98.nu.62.Salgad.labyr. p.1.c.43.n.nu14.* & alibi, *Giurba obs.12.& 49, num.12.*

Et in hypoteca venit etiam augumentum rei, perueniens ex alluuione, & ex natura rei. *Salgad.p.4.c.2.nu.26.* & proueniens ex facto hominis, inseparabiliter ab ipsa re. *n.50.*

10 Sed non extinguitur hypoteca frumenti redacti in farinam, quia est idem corpus. *Surd. dec.139.Gratian.disc.184.* vbi etiā *Luca.& additio eiusdē Surdi.Hodier.addit.in d.dec.139.Castill. dec.10.Merlin.de pignor.lib.5.q.44.n.31. Cyriac. contr.468.n.25.& seqq.*

Sic legato frumento, debetur farina *Mastrill. dec.139.Gratian.d.dec.184.* quid quid dicat *Recc. collect.1512.*

Sic statutum prohibens extractionem frumenti, prohibet extractionem farinę. *Surd.d. dec.139.Bertazhin.de gabell.8.p.9.10.* [illegible] *Papa dec.373.Medic.conf.97.* Idem in pane ex [illegible] facto, idem in sapone confecto ex oleo [illegible]

implicato. *Medic.ibid. Hodiern. ad Surd. d.decis.139.* & ibidem *Censal.nu.3.Laurent.dec.96. Menoch.lib.4 præs.151.*

Sic, si domus sit hypotecata, & ex illa sit factum horreum, vel si de loco, in quo domus erat constructa, sint factæ, & plantatæ Vineæ, *l.Paulus.29.§.domus ff.de pign.act.Neguf.de pign.p.6.membr.3.n.3.8. Mantica de tacit.l.b.11. tit.31.n.18.Merlin.de pign.lib.5.q.33.* vbi *num.2.* secus dicit esse in vsufructu, cum ille extinguatur mutatione *l.reper tur §.rei mutatione ff.quemadmod.vsufr.amittat.gl.in l.si fundus 16. §.si res. verb.competit.ff.de pign.*

Sic etiam durat hypoteca, si res hypotecata non mutetur in substantia, licet mutetur in qualitate. *Salgad. labyr.p.4.c.8.n.33.*

11 Sed hypoteca super re extinguitur ipsa pereūte ex natura rei. *Salgad.labyr.p.1 c.43.n.14.* vt in emphyteuta hypotecata deuoluta, sic etiam census per redemptionem, officio renunciabili hypotecato, non facta intra tempus à lege regia requisitione. Animalia hypotecata si decedant perit hypoteca. Molēdino hypotecato, radicitus diruto perit hypoteca, quia hi interitus veniunt ex natura rei, *Salgad. sup.& p.2.c.27.ex n.36.cum seqq.& cap.28.ex n.11.46. 37.& à n.1.& seqq.*

Sic pensio, sicut ex natura rei perit per mortem pensionarij, per contractum matrimonij. *Salgad.d.c.43.nu.15. 52.seqq.* Sed non potest ex causa voluntaria extingui, in præiudicium creditoris habentis eam hypotecatam. *n.18.21. & p.2.c.15.nu.50.seqq.*

12 Sed hypoteca rei non perit ex causa voluntaria debitoris. *Salgad.d.c.43.nu.17.& p.2.cap.13. nu.12.& seqq.& cap.15.n.74.75. & à n.18.cum seqq.& cap.14.à princ.*

13 Interitu rei obligatio perit, quando erat realis, v.g. Debebas equū, vel Stichum, perit equus, vel Stichus seruus, tollitur obligatio. Si casū, perit obligatio, nec rem[illegible]nalis ad alium equum, vel aliu[illegible] pretiū. Si culpa tenetur ad alium equu[illegible]ruum, vel pretium. *P. Moli[illegible].disp.561.[illegible]tract 39. r.10.qn.5.num.171.Bonacin.d.3.q.2.pu[illegible].8.§.1. Vueffembec.tit.d. solut.nu.8. Azo in summa tit.de solut.nu.3.Mantica de t[illegible].lib.11.tit.31.nu.17. Merlin.de pig.or.lib.5.tit.1. q.34. num.[illegible].& 7.& q.36.num.o.*

Et vbi est hypoteca specialis alicuius rei tantum, illa non extenditur ad bona futura. *Salgad.labyr.p.4.c.2.nu.91.92.*

14 Secus si esset in obligatione genus, quia illud numquam perit, & per consequens semper debitor remanet obligatus. *l.Incendium, C. si certum p t. Bonac n.disp.7.q.2.§.8.nu.5.Ou.st.d. q.21.nu.101.& seqq.*

15 Sec[illegible], si cre[illegible]um est cum h[illegible]poteca, si pereat r[illegible] h[illegible]potecata, re[illegible] cr[illegible]um contra debitorem. *Neg[illegible].p.6.membr.3.nu.9. in fine, l.seruo 25. C.de hypoth.§.fin.instit[illegible]b.mod.re contrah.obligat.. si inter. §.qu[illegible] ff. [illegible]b.mod.*

re contrah. oblig. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. qu. 34. nu. 9. Sabell. §. hypoteca. nu. 50.

Sic in census constitutione, bona obligata habentur loco pignoris, & hypotecæ, & persona principaliter obligata, ita vt hypotecis peremptis, integra manet obligatio personalis. Couar. var. l. b. 2. c. 7. num. 5. ... in fit. moral. p. 3. lib. 10. c. 5. q. 1. Molina de contract. p. 2. disp. 387 num. 2 Felician. de censib. tom. 1. lib. 1. c. 8. ex nu. 4. & seqq. Roderic. de ann. redd. tit. lib. 1. c. 4. num. 19. & lib. 2. ... 19. num. 29. Cenc. de censib. q. 34. Salgad. labyr. p. 2. c. 11. nu. 82.

Secus vbi est recepta Bulla Pii V. de censibus, nam per illam perempta re, super qua est constitutus census perit census in totum, si pereat pro parte, perit pro parte. Salgad. sup. num. 83. & seqq. Vbi rota materia.

Sic societate contracta super duobus officiis, vno resoluto, etiam societas extinguitur pro ea parte correspondente fructibus, & emolumentis officii extincti. Salgad. sup. n. 80.

16 Et domus hypotecata casu combusta, & à debitore reædificata cadit sub hypoteca, sicut prima combusta, si vero reædificetur ab alio, qui aream emisset, non potest conueniri hypotecaria, nisi refectis expensis, per tex. in l. Paul. §. domus. ff. de pignor. Negus. p. 3. membr. 4. num. 39. Sebast. Medic. de censib. fortuit. p. 2. q. 10. num. 128. Ant. de Ballis ... var. lib. 5. tit. de censibus. qu. 16. num. 31. Sabell. §. census. num. 8. 31. & §. molendinum. num. 5. Mart. Medic. exam. 11. nu. 11. seqq. Card. Luca de Cred. ... 35. n. 33. 34.

17 Sed extinguitur, si non potest reduci ad pristinam formam. Thom. voto 69.

18 Hypoteca semel constituta per debitorem super re communi, cum altero pro indiuiso, non extinguitur per diuisionem postea inter illos factam, licet alteri non debitori fuerit in totum assignata pro sua portione, sed remanet in suo robore pro indiuiso, sicut erat ante diuisionem, per quam non potuit præiudicari creditori ... n consentienti, licet fuerit dicta diuisio ... authoritate Iudicis Rota nouiss. p. 7. dec. ... 4. num. 3. seq. Michalor. de fratrib. p. 3. cap. 39. num 25. Rota p. 13. rec. dec. 505. num. 10. Vbi quod procedit in consortis, quorum alter potest totam rem socii ... obligare, secus autem in cohæredibus ... orum alter non potest rem, in præiudicium ... terius obligare pro indiuiso. Et de æquitate ... quæ facto debitori contingit ... hypotecata, altera vero consortis non debitoris, libera censetur, & p. 17. dec. 58. Cereua r. sol. 145. Christin. dec. 163. vol. 4. Merlin. ... pignor. l. b. 2. q. 36. nu. 24. seqq. ... qu. 37. D. Gutier. de compensat. q. 28. nu. 51. lib. 5. Rob. rt. rerum Iudic. lib. 3. c. 49. Pres. de Franch. & Luca dec. 76. Doctiss. Salgad. labyr. par. 3. cap. 13. à nu. 35.

19 Verum adhoc, vt facta diuisione ... socius, siue cohære ... n ... molestari in sua ... ionæ ... et cita ... in ipsa diuisi ... facienda, alias ei non ... et diuisio. Baron. de citat. tom. 2. sing. 8. Merlin. sup.

20 Extinguitur, fundo censuato euicto, nec amplius fructus postea decursi debentur, etiamsi non sit expectata sententia euictionis, sed agnita bona fide fuerit dimissus. Cenc. q. 116. ac sententiæ concedentes immissionem pro fructibus sunt nullæ, & competat reintegratio. Rota p. 12. rec. dec. 22. p. 16. dec. 336. Duran. dec. 449. nu. 1. Merlin. dec. 696. & 856. Rota p. 9. rec. dec. 29. Vbi limitat, si census esset positus super pluribus fun... is, & remanerent alii fundi, ac stante bona fide, & ignorante creditore, nam his casibus adhuc debentur fructus, saltim ratione damnorum, & interesse, vsq; ad integram sortis restitutionem, pro quibus tenentur etiam fideiussores. Eadem Rota p. 9. dec. 72. & p. 12. dec. 127. nu. 13 seqq. Thomat. dec. 61. Rota post Merlin. de pignor. dec. 47.

21 Sed quod euicto fundo censuali debeantur fructus creditori census, & soluti non possint in sortem imputari, vel quia census remanet super melioramentis, vel quia fructus adhuc debentur loco damnorum, & interesse, donec sors fuerit restituta, vel quia etiam secuta euictione non extinguatur census, nec cesset fructus, nisi præcedat declaratio debitoris, vel fideiussoris, & seruetur forma in casu extinctionis conuenta, vel de iure seruanda. Rota p. 11. rec. dec. 175. p. 2. dec. 386.

22 Hypoteca non competit super bonis, quando onus est impositum super fructibus, Surd. dec. 28. nu. 9. Scaccia in Tract. de Saluian. interd. lib. 1. q. 14. nu. 6. versal. Illud, Cenc. de censib. qu. 78. num 2.

23 Census extinguitur, si vsufructuarius consentiat alienationi rei, super qua est constitutus vsusfructus. Duran. dec. 449. nu. 5. ex l. apud celsum. §. quæsitum. ff. de doli except. Tiraq. de retract. consanguin. §. 1. gl. 7. nu. 36. Menoch. cons. 58. nu. 18. Ludouic. concl. 7. in 6. ampliat.

Idem dicimus si consentiat in fundi alienatione habens hypotecam super fundo, super qua est fundatus census. Duran. sup. nu. 3. 4.

Et census extinguitur euicto fundo, super quo ille est impositus, & ideo fructus postea decursi non debentur. Cenc. de censib. p. 1. cap. 1. q. 7. nu. 1. Duran. sup. n. 2.

24 Per Cessionem nominis debitoris est extincta hypoteca eiusdem, ad fauorem sui creditoris, quando debitor scit talem Cessionem, alias debitor potest soluere creditori cedenti, non obstante tali cessione, & liberatur, secus si sciat talem Cessionem. De qua materia remittimus DD. Lectores ad dicta per Nos in obseruat. ad cons. 99. R. Roniti lib. 1. num. 17. & seqq. Vbi quando cessio est facta ad commodum cedentis, quando cessionarii, & quando ad commodum vtriusque. Merl. ... 5. qu. 47. & lib. 2. qu. 32.

25 Sic hypotecaria liberatur possessor, si soluat, vel rem restituat. P. Assl. co ... 3. n. 73.

26 Nulla existente renunciatione crediti principa-

cipalis, an sit nulla hypotecæ renunciatio.

Tres casus sunt. Primus quando remissio crediti nulla fuit obstante defectu substantiali cõtractus à iure communi introducto, vt causa metus, doli, & similis, vel quia contractus initus cum furioso, vel pupillo, sine tutore, *gl. in l. debitum. 5. C. de remiss. pignor. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. n. 49.*

2. Quando remissio crediti nulla est de iure speciali, & tali casu si nulla pignoris remissio potest subsistere remissio hypotecæ, exemplũ est in remissione facta, ab vxore viro suo, cuius nullitas insurgit ex iure speciali, propter quod est prohibita donatio, & in similibus. Et hoc casu remissio valet circa hypotecam, quæ vti leuioris præiudicii ipsa donatione prohibita, nõ censetur prohibita, & quia per remissionem istam non fit coniux pauperior, probatur ex *tex. in l. 1. vbi Bart. ff. quib. mo. is pign. vel hypot. sol. Neguf. p. 6. membr. 3. nu. 47.* Et etiam quia iura communia difficilius tolluntur, quam specialia. *Idem Neguf. d. p. 6. membr. 3. n. 48.*

3. Quando prohibitio non habet causam perpetuam, sed limitatam, tunc remissio principalis debiti non inducit remissionem, etiam hypotecæ. *Neguf. sup. n. 47. in fine. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 43.*

27 Fideiussor acquirens à creditore actionem, an extinguit hypotecam in re debitoris, quæ principali cõpetebat. Plures sunt conclusiones. Prima est vbicumq; fideiussor extinguit debitũ mediante solutione, remanet extincta omnis hypoteca, sed remanent iura salua fideiussori contra debitorem principalem. 2. Quando simpliciter non soluit, sed emit nomen debitoris à creditore, & non extinguitur obligatio, nec ad sui fauorem. *Felic. de censib. lib. 3. c. 2. nu. 18. 19. Rota dec. 236. nu. 2. p. 4. rec. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 10.* Alia dicemus *infra h. c.*

28 Vendita hæreditate, actiones, & obligationes hæredis extinguuntur, quando creditores mouerunt suas actiones contra emptorem. *l. 2. C. de pactis.* Sed non coguntur. *Caual. r. dec. 393. nu. 5* Secus cessante consensu tacito creditorum ex prædictis elicito non extinguere ex venditione suam obligationem, ex *d. l. 2. C. de hæred. vendit. & l. cum res 22. C. de donat. Gratian. disc. 204. nu. 36. Merlin. qu. 11. n.*

Vendita hæreditate extinguitur actio contra Fiscum successorem ipsius debitoris. Idem in Pia causa. *Merlin. sup. n. 21.*

29 Idem quando emptor expresse promisit soluere creditoris hæreditariis, maxime existẽte stipulatione Notarij pro ipsis, *Merlin. d. q. 11. nu. 22. & seqq.*

30 Idem quando fuit motum iudicium contra venditorem principaliter, & postea ad iudicium superuenit emptor voluntarie ad defendendum, & ipse admissus fuit. *Curt. sen. in d. l. 2. nu. 9. & Buttrell. nu. 23. Merlin. sup. n. 26.*

31 Sed si hæres cedit hæreditatem sequenti in gradu non dicitur esse obligatus creditoribus, quia cessio habet vim refutationis, & non præsupponit præcedentem aditionem, secus si esset facta ad commodum non successuri, quia tunc cedens videtur prius adire. *Mantica de coniect. lib. 12. tit. 12. nu. 17. Merlin. d. q. 11. num. 27.* late, & benè *Olea de cess. iur. tit. 2. qu. 3.* post mille *DD.* quos non refero, ne de libro librum faciam, licet *in. 3. qu. 8. num. 17.* contra, & malè dicat post *Thor. in comp. dec. p. 3. verb. cessio medietatis*, dicens per cessionem hæreditatis, & fideicommissi vniuersalis, censeri aditam hæreditatem, sed potest intelligi cum *Thoro*, in cessione medietatis hæreditatis, nam tunc videtur adita, cum alia medietas sit ipsius cedentis, nam tunc non est abstentio, & repudiatio, sed aditio, & post, cessio.

32 Cursus fructuum census cessat, si debitor succedat creditori. *Cenc. de censib. q. 107. nu. 38. 40.*

Quod intellige pro rata, & portione, pro qua est hæres. *Cenc. ibidem num. 39. Addit. ad Franch. dec. 39. nu. 2. Costa de ration. rat. q. 45. nu. 6. seqq.*

33 Extinguitur census, si fundus illius transeat in dominium domini census. *Boer. decis. 399. Ben. Bon. de censib. art. 69. nu. 102. Rota dec. 510. num. 1. post Cenc. de censib.* & aliæ coram *Manzanedo, Lancel otto, & Dunozet* apud *Cenc. de censib. q. 114. nu. 1.*

Quod intellige quando census fuit impositus super solo fundo, qui transiuit in dominiũ domini census, secus si super pluribus, quorum tantum vnus transeat ad illum. *Cenc. d. q. 114. num. 7.*

Intellige 2. Vt dominus census non amittat ius repetendi sortem. *Cenc. sup. nu. 9.*

Intellige 3. Quando dominus census non acquisiuit dominium illud irreuocabiliter, sed reuocabiliter. *Cenc. d. q. 114. n. 12.*

Intellige 4. Si dominus census recipiat fundum illum in extinctionem census, secus alias. *Sard. dec. 167. nu. 10. & 11. in fine Cenc. d. q. 114. num. 14.*

34 Census tamen reuiuiscit, si domino census euincatur dominium rei censuatæ, *Cenc. d. qu. 114. num. 13.*

35 Census extinguitur, si venditor illius in re, quam supponit habeat ius temporale, & illud expiret. *Cenc. de censib. q. 116.*

36 Census extinguitur perempta re, super qua fuit impositus. *Rota dec. 10. post Cenc. de censib. & qu.*

37 Census an extinguatur præscriptione sic *Cenc. q. 117. & 118. Nos diximus q. 43.*

38 Census extinguitur fundatus super alio censu, si ille redimatur, prout si pereat fundus, super quo est fundatus census. *Cenc. q. 119. num. 7. qu. 31. q. 99. nu. 22.*

39 Extincta actione principali non est extincta hypoteca. *l. 2. C. de luit. pignor. Neguf. de pign. p. 6. membr. 2. num. 5. Alex. cons. 47. nu. 5. lib. 3. Bald. de præscript. p. 4. p. 4. principal. q. 3. nu. 2. Barbos. in l. cum notiss. nu. 7. nu. 37. C. de præscript. 30. vel 40. ann.*

40.ann. Rota dec.264.nu.3. p.1. nouiss. Milanens. dec.2.ex nu.113.lib.2.Mastrill.dec.141.nu.23.24 & in addit.ad P.Gregor.de censib.q.5.nu.58.Molina de iustit.disp.391.nu.4. post mille Velu dissertat.33.nu.15.dissert.34 nu.3. Rouit. in prag.5. de censib.num.67.68.Merlin.sup.q.23. Pras.Merlin.contr.55.nu.22.& seqq.li.1. Roderic.de ann. reddit.lib.2.q.7.num.4.13.qu.9. nu.75. qu.19.nu. 16.29.Lara de anniuers.lib.1.c.8.nu.30. Salas de contract.tract.de censib.dub.33 à n.2.

Et quod non sit extincta actio hypotecaria, extincta personali,dicunt etiam Gratian. disc.3. nu.15. D.Catan.cons.50.nu.26. Franc.dec.80.nu. 17.Salgad.labyr p.3.c.1.num.129.181.184. Reg. Marin.ad Reuert.dec.105.nu.8. Capon. disc.410. conclus.0. Altograd.contr.39.n.24.

40 Limitatur conclusio quando principalis actio tollitur per pactum, seu conuentionem, Barbos.sup.n.39.Merlin.sup.n.16.

41 2.Quando debitori defertur à creditore iuramentum litis decisiuum, super veritate crediti, nam debitore iurante expirat tota causa ipsius creditoris, & consequenter remanet extincta hypoteca, quia remanet dissolutũ vniuersum eius creditum, Barbos.sup.num.40. Merlin.sup.nu.17.seqq.

42 3.Si sententia lata sit ad fauorem debitoris absolutoria à debito contra creditorem, non per eam tollitur obligatio principalis,& hypotecaria.l.si deferente.ff.de distract.pign. Negus.de pign.p.6. membr.2.num.11. Barbos.sup.num.40. Nam sicut per iuramentum extinguitur hypoteca,ita etiam per sententiam, & sententia pro
43 veritate habetur.l.post rem iudicatam. C.de re iudic. Barbos.sup. Merlin.sup.nu.20.

44 4. Si debitum sit solutum ipsi creditori. l.item liberatur.6. ff.quib. mod.pign. vel hypot. solu. Negus.d.p.6.membr.2.num.12. Merlin.sup. num.21.

45 5.Si mandante creditore soluerit debitor, vel creditori, vel creditori eiusdem creditoris, vel alteri cuicumq;personæ, Merlin.n.22.

46 6.Quando hypoteca fuit in tempus determinatum,iam elapsum.Merlin.n.23.

47 7.Si sub aliqua conditione fuerit constituta hypoteca, quæ deinde non euenerit, Merlin. sup.num.24.

48 Sed quod extincta principali actione, seu personali,sit extincta hypotecaria, facit,quia hypotecaria est sequela personalis,quæ constitui non potest sine principali ipsa. l.grege 13.§. cum pign.ff.de pign.l.1. C.si pign. pign. dat.fuer. l.17.ff.de fideiuss.Et sequitur illius naturam. Andreol.controu.204.num.18. vbi declarat,num.19. & seqq.

Cum hypotecaria inhæreat personali, & sine illa non possit incipere, Rota dec.27. num.9. post Merlin.de pignor.Gratian.disc.294.num.15. Et sine illa nihil operetur. Actolin.res.10.n.26.

49 Sed prima opinio est verior, quam sequuntur omnes DD.qui de hac materia tractant.

50 In hypoteca irregulari, siue abusiua, & impropria, nempe per se principaliter consistente,in cuius consequentiam venit obligatio personæ rem possidentis, cui onus iniunctum est, nam catenus durat, quantum rem possidet, & res ipsa à se possessa durat,sic re non possessa, & sic principali ipsius rei obligatione extincta, necesse est, vt personalis accessoria cesset, & extinguatur.Vel.adiss.rt.33.n.47.

51 Extinguitur hypoteca creditoris si fiat donatarius omnium bonorum debitoris, Bellam. dec.31.in fin.Boer.dec.204.nu 13. Gratian. disc. 256.nu,17.Merlin.de pign.lib.5.tit.1.q.16.

52 Item si creditor acquirat dominium rei,super qua habebat hypotecam, si acquisitio sit reuocabilis, sed si sit reuocabilis durat semper hypoteca, saltem quoad effectum excipiendi, & retinendi, & sequuta reuocatione dominiũ,reuiuiscit, Affl.dec.16.num.3. Capyc. dec.19. Gratian.disc.3.num.5.seqq. disc.269. nu 28.disc.706.nu.60.seqq.disc.867.nu.9.seqq. disc 885.num.28.Medic.exam 47 in addit. Altagrad. cons.16.lib.1. Tusc.lit.H. concl.121.136. Mesa lib.1.c.38.seqq. Rota p.11.rec.dec.18.113 p.18. dec.345.num.4.Bich.dec.144.num.8.seqq.Sabell. §.creditor.nu.10.§.Census. nu.53. §.hypoteca,nu. 48.Mascard.concl.1173.nu.52.seqq.Surd.dec.51. nu.3.dec.266.Serafin.dec.1333.nu.2.& dec.317. nu.1.p.5.rec. Statil.de Saluian.disp.3.c.2.n.378. seqq.Rota dec.133.post Olcam de cess. iur. R.Martin.ad Reuert.dec.460.Salgad.de retent.p.1.c.10. §.vnic.n.73.

53 Secus esset, si contractus ille non fuisset completus, aut ita facto partium, seu Iudicis, resolutus, nam tunc iustum, & æquum est, quod sicut debitori, ità, & creditori ius pristinum restituatur, l.voluntate, ff.quib.mod. pign. vel hypot.soluat.l.sicut, § si voluntate, & §.sequ. ff.eodem, Connan.in comment.lib.4.c.19. num.3. Olea d.dec.13.n.13.

54 Sic hypoteca semel extincta, non possunt causam habentes à creditore in re iam hypotecata ex lucri causa amplius molestari, Negus.de pign.in 1.membr.p.nu.41. post alios Rota post Oleam d.dec.13.n 12.

55 Nisi, vt diximus, expresso partium consensu fuerit renouata, l.cum re à debitore, C. de remiss.pign. post alios Rota sup.n.13.

56 Et domino effectu vnius re debitoris, reliquæ hypotecæ liberantur, Rodriq.de ann.redd. lib.2.q.9. n.36 & 43.

57 Hypoteca secundi creditoris resoluitur, adiudicato pignore priori creditori habenti ex pacto facultatem vendendi pignus, Bich dec. 43.num.6.seqq.dec.186.nu.8.seqq p.14.rec. Rota post D.Constantin.ad statut.Vrbis d.c.198. n.11.

58 Secus si facta fuit non iure creditoris, sed pro conseruanda possessione primi creditoris, Cuiac.lib.2.resp.Papin.ad l.2.de distract. pign. to. 1. Oper. posth.fol.75. lit.C. Rota sup.dec.198. num.15.

59 Sic adiudicatione illius rei hypotecatæ, vel venditione à Iudice soluendi causa celebrata,

Gusm.

Gusn. de evict. qu. 34. à nu. 35. & 40. Carleval. de indic. tit. 3. qu. 22. Salgad. labyr. p. 1. c. 21. nu. 7. 15. seqq. 41. 51. Auendan. de censib. cap. 108. Salgad. fol. 69.

60 Nec reuiuiscit, licet postea ipse creditor virtute pacti retrouendat, si pretium recipiat, *Rota p. 11. dec. 113. Bich. dec. 144 nu. 9. seqq. Onuan. dec. 445. nu. 57. & dec. 449. n. 3. seqq. Rota post Olcam d. dec. 13. n. 5. 6. 10. 12.*

61 Extinguitur hypoteca fideiussoris, si extinguatur hypoteca debitoris principalis, nam omnes exceptiones competentes debitori competunt fideiussori, *l. ex eptione, la 2. §. rei autem ff. de excep. l. fin. ff. de pactis, Rota dec. 449. num. 2. p. 4. rec.* Secus esset, si esset obligatus fideiussor, vt principalis, *Rota d. dec. 449. Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. q. 8. Nos d. qu. 30. & infra hic nu. 90. & seqq.*

62 Ex facto Principis quando extinguatur hypoteca, Derogatione fideicommissi à Principe obrempta, innouatur legalis hypoteca, & bona incipiunt esse affecta creditoribus hæredis, secundum prioritates eorum, *Rota decis. 479. nu. 2. p. 4. rec.* aliam decisionem Rotæ refert *Merlin. de pign. lib. 4. qu. 9. num. 1.* Quando derogatio à Principe impetratur taxatiue, ac limitate ad effectum satisfaciendi certis creditoribus; *Rota d. decis. 479. num. 4. 5. Merlin. qu. 9.*

63 Extinguitur hypoteca, & obligatio quando impossibile redditur adimplementum principalis obligationis, *Burat. dec. 5. nu. 5. Surd. dec. 141. num. 9. Merlin. d. q. 44. n. 17.*

64 Extinguitur ex cassatione instrumenti crediti, *Menoch. de præsumpt. lib. 3. qu. 4. nu. 2. præs. 140. & 141. nu. 19. l. b. 4. Gratian. d. sc. 593. n. 17. Merlin. de pign. lib. 5. qu. 44. nu. 18. Rota p. 9. rec. dec. 236. nu. 20. 21. Pac. Iordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 20. num. 267. & num. 320. Sanfelin praxi sect. 54. nu. 6. Franch. dec. 361.* vbi *Luca, Grattan. disc. 593. num. 11. disc. 669.* post alios *Sabell. §. solutio, n. 6. seqq.*

Non sub spe futuræ numerationis non sequutæ, *Thor. in suppl. comp. dec. verb. creditor, fol. 118.* Vbi decisum refert per S.R.C.

Eadem præsumptio solutionis est restitutio, & lacetario apocæ continentis creditum, *Card. Luca de credit. disc. 129. num. 5.* Vel occultatione, eum taciturnitate. Idem *Card. de cred. disc. 94. n. 4. 5.*

65 Extinguitur ex restitutione rei pignoridatæ, vel obligatæ, *Negusant. de pignor. p. 6. memb. 3. à num. 20. Mantica de tacit. l. b. 11. tit. 31. nu. 36. Gatt. de credit. c. 3. nu. 2170. Rota dec. 373. nu. 29. p. 4. rec. Merlin. d. qu. 44. nu. 19. & qu. 2.* Diximus *qu. 46.*

66 Creditor legãs suo debitori pignus, hypotecam non extinguit, *l. 1. §. Iulianus scribit, ff. de liberat. legat. Cyriac. contr. 479. num. 1. 4. Merlin. qu 17.*

67 Extinguitur cessante causa, aut finita, & extincta ipsius obligationis, *l. pupillus*, vbi *DD. ff. de acquir. hæred. Ancharan. cons. 330. num. 11. Tiraq. tract. c. ss. causa p. 1. nu. 224. Rota dec. 155. n. 1. 2. dec. Merlin. sup. n. 21.*

68 Extinguitur ex liberatione, *l. liberatione, ff. quib. mod. pign. vel hyp. sol. Alex. cons. 17. n. 1. l. b. 1. Merlin. sup. qu. 44. n. 22. Vrceol. de transact. q. 70. n. 65.*

69 Nisi iura non fuerint extincta, quia fuerunt acquisita, & sic non extinctiue facta cessio, *l. cum is, qui, ff. de fideiuss. Merlin. sup. n. 23.*

70 Extinguitur hypoteca finito tempore conuento, & adiecto obligationi, *Bursat. cons. 330. num. 74. Honded. cons. 85. nu. 11. lib. 2. Grattan. disc. 520. nu. 4. Merlin. sup. num. 31. Cyriac. contr. 55. nu. 27. seqq. Larrea alleg. 22. Baron. de citat. e. m. 2. sing. 74.*

71 Extinguitur, extincto iure hypotecantis, vt in fideicomisso grauato, namquis in vita potest hypotecam constituere, *Card. Luca de cred. disc. 40. num. 29.* sed eo mortuo extinguitur, sic in emphyteuta, feudo, ac aliis, quorum ius finitur morte, *l. si ex duob. ff. de in diē adiect. Intrigl. sup. bulla de censib. q. 19. num. 2. Cenc. qu. 72. nu. 4. Rota post eundem dec. 15. Merlin. d. q. 44. nu. 33. Fusar. de substit. qu. 718. 735. Grat. disc. 733. num. 29. seqq. Rota dec. 13. n. 8.* post *Merlin. de pign. Posth. dec. 26. num. 35. 55. dec. 69. num. 27. Rota p. 12. rec. dec. 170. num. 16. seqq. Merlin. dec. 645. num. 3. Larrea alleg. 22. nu. 20. seqq. Sabell. §. fideicommissum, num. 23. Gratian. tract. de hypot. post contract. tract. 3. Garzia de expens. fol. 41. Salgad. labyr. p. 4. c. 4. Carleual. de iudic. lib. 2. tit. 3. disp. 23. Thor. in comp. dec. verb. hypoteca p. 2. Palma alleg. 194. num. 12. 13. tom. 2. D. Cerro dec. 514. nu. 12. Nos ad Rouit. cons. 53. num. 32. lib. 1.* Vbi limitauimus, vt remaneat hypoteca super legitima debita filio grauato, vel super ereditis, quæ forsan haberet super dictis bonis. Vel si illa bona remaneant libera vltimo possessori obligato, *Salgad. labyr. p. 4. c. 10.* Nisi legitima sit soluta in pecunia, filioi *Torre de maiorat. Ital. p. 2. qu. 66. num. 41. Baron. de citat. in annot. ad sing. 64. n. 14. Antonell. de temp. leg. l b. 1. c. 67.*

72 Secus si res redeat ad dominum directum ex actu voluntario, non necessario, *Franch. dec. 213. num. 33 & dec. 226. num. 3. Bellus tract. var. lib. 5. tit. de censib. qu. 9. Hermosill. tom. 1. gl. 67. gl. 1. Nos ad Rouit. cons. 53. num. 23. lib. 1.* Diximus *q. 39. n. 408.* Et dicemus *infra* latè.

73 Vendita hæreditate, an actiones, & obligationes hæredis extinguantur. Sicquando creditores fuas mouerunt actiones contra emptorem, licet non cogantur, *Caualer. decis. 393. num. 5.* Sed venditor hæres non liberatur, cessante pacto tacito creditorum. Item hæres non liberatur ... quando emptor efficitur non soluendo, secus si fecebant, emptorem non soluendo, *Merlin. lib. 5. qu. 11.* Vbi hæc, & alia.

Sic vẽdita hæreditate per Fiscum extinguitur actio contra Fiscum successorẽ ipsius debitoris, Idẽ in Causa Pia, *Merlin. d. q. 31. n. 20. 21.*

74 Ex-

74 Extinguitur hypoteca ex omni contractu resolubili. *Parisie.hisp.5.c.:p.1.num.116.& 122. Mantica tacit.lib.11.tit.32.num.67.Serafin.dec.f. 673.nu.5.Duran.dec.40.n.15. Merlin.de pign.lib. 5.q.44.num.13.*

Sic contracta per donatarium, resoluitur donatione resoluta. *Card.Luca de donat.disc.13. n.4.*Secus de voluntate donantis.*n.6.*

75 Sic obligatio feudi habenti cum potestate hypoteceandi, cum clausula: *sine p-æiudicio*, expirat feudo deuoluto. *Card.Luca de feudo disc.1. n.7.disc.13.n.4.* Vide *infrà nu.197.seqq.*

76 Corruit, & extinguitur hypoteca ex falsa causa, & errore. *Merlin.sup.qu.52. Burat.decis. 282.361.377.*

77 Sic donatio facta ob causam matrimonij, illo non sequuto, extinguitur donatio illa. *Castr. cons.345.nu.1.vol.1.Tell.Fernand.ad l.27.Tauri nu.79.R.Rouit.cons.15.n.11.lib.2.l.1.C.de donat. ob.caus.Clar.§.donatio.q.25.n.1.*vbi *Addit.Tusc. lit.D.conclus.631.Diana p.8.tract.6.resol.89.& 109.Olea de cess.iur.tit.3.q.7.nu.36.* vbi de legato facto in dictam causam. *Sabell.§.legatum n.48.*

78 Sic etiam donatio ob pacta in ea apposita, non seruata, censetur reuocata, & extincta, & dominium reuersum ad donatorem, vel eius hæredem, tamquam deficiente modo, conditione, & causa, ob quam fuerat facta. *l.1.C.de donat.sub modo Magon.dec.flor.76.n.20.seqq.Grat. disc.381.96.Tusc.lit.D.concl.542.& seqq.Sabell. ref.cap.59.Christin.dec.9.vol.3.& dec.seqq.Antun. de donat.lib.prælud.2.§.1.& 2.Altograd.cons 38. n.3.lib.2.Hermosill.to.1.gl.2.l.5.6. Rota p.3.rec. dec.612.& dec.644.& p.4.dec.338.& p.9.decis. 11.p.11.dec.354.idem Christin.decis.191.vol.4. Tepat.var.sent.tit.498.*

79 Verum si donatio sit ex pluribus causis, non deficit si vna cesset, alijs remanentibus. *Gratian.disc.568.n.15.*

80 Sed censetur remissa extinctio, si donator interpellet donatarium ad implendum modum, & causam, vel conditionem. *Gratian. disc.246.n.25.*

81 Sed non extinguitur, & resoluitur, si non potest adimpleri, sic cessante dolo. *l.si quis maior.C.de transact.* Nec quando contrahentes sibi prospexerunt de certa pœna expressa in casu controuentioni. *Magon.dec.Flor.96.*

82 Hypoteca contracta per debitorem super nominibus debitorum, resoluitur per solutionem ab illis factam illi creditori. *Card.Luca de credit.disc.40 num.5.disc.46.nu.11.disc.48.nu. 4.disc.55.nu.5.D.Guttier.de compensat.q.18.n.17. lib.5.Salgad.labyr.p.2.c.28.n.11. & seqq.Merenda contr.lib.12.cap.30.Posth.dec.26.nu.82.83.* Intellige de resolutione non ficta, vel intellectuali. *Idem Card.Luca de credit.disc.40.num.6. disc.46.nu.11.*

Nam hypoteca generalis comprehendit etiam nomina debitorum. *D.Guttier.d.q.18.nu. 37.*sed durat super illis, donec illa durant.*n.66.*

Et hypoteca, quamuis omnia bona debitoris desinant, remanet super nomina debitoris. *D.Guttier.d.q.18.n.149.*

83 Extinguitur hypoteca super re mobili, ex alienatione illius rei facta à debitore. Idem in pecunia, quæ venit etiam in hypoteca, sed expésa, extinguitur hypoteca super illa. *Merlin.de pign.lib.2.q.45.48.49.Antonell.de têp.lib.4.c.36*

84 Idem maxime in mercibus venditis *Boler.de decoct. tit.5.q.22.Merlin.d.q.45.n.35.& seqq.*

85 Non extinguitur hypoteca si fuerit translata ad alium fundum, sed solum fit mutatio rei, non obligationis, & ideo fideiussores liberantur. *Gratian disc.113.n.81.Salgad.labyr.p.4.c.4. nu.32.& seqq.*

86 Non extinguitur per mutationem, & perentionem formæ rei obligatæ. *Duen.reg.376. Merlin.de pign.lib.5.q.33. Sabell.§.melioramenta num.19.*

87 Prohibitio à debitore creditoribus in testamento facta, de non alienando pignora, non extinguit hypoteceam. *l.2.C.debit.vedit.pign.imped.non poss.Fusar.de subst.q.541.nu.9.l.debitorem.15.C.de Pignor, Merlin.q.35.*

88 Sententia lata contra debitorem in fauorem Tertij, an noceat hypotecæ creditorum, sic, si sit lata antequam cum creditoribus contraxit, nocet, siue sciuerint, siue non, creditores. *Scacc. de re iud.c.gl.14.q.12.nu.28.Surd.dec.256.num.6.* lata postquam contraxit debitor, præiudicat creditoribus scientibus. *Peregr.de fide com.art. 53.nu.44.Surd.dec.256.Scacc.sup.nu.63.& 130.* Idem si debitor in iudicio substinuit partes actoris, non rei, & ideo succumbuit, quia reus probauit dominium. *Scacc.gl.1.q.12.n.18. seqq.* Non nocet sententia non ritè, & rectè lata, vel non plenè discussa cum legitimo contradictore. *Scacc.gl.14.q.12.num.47. 122.seqq. Mastrill.dec.72.n.18.12.Merlin.dec.sen.64.nu.13.* Lata contra vnum non præiudicat alteri, qui non habet ius consequutiuum ab eo, sed ex se principaliter. Lata côtra primum creditorem, ad fauorem Tertij, nocet secundo, vt euitetur circuitus, vel circulus, quando primus posset superare secundum, & à Tertio, primus. *Merlin.sup.q.39. 40.41. 42.* Vbi latè de hac materia, quem non rescribimus ad eum recurrant DD. Lectores.

89 Qualiter tollatur prorogatione. *Sabell.§.hypoteca n.45. §.prorogatio, Merlin.de pignor.lib.5. q.31.* vbi quod non inducitur. *l.legem. 16.C. locat.Dec.cons.440.nu.2.Thes.dec.125. Mascard. concl.1112.nu.9.seqq.Cyriac.contr.249.nu.2. Altograd.cons.4.nu.46. Mantica de tacit.lib.11. tit. 31.n.2.& seqq.Duran.dec.209.n.12.13.*

Eo magis quando in prorogatione expressè cautum fuit, vt per eam non intelligatur facta nouatio, vel præiudicium iuribus primæuis. *Merlin.sup.n.10.Gratian.disc.126.nu.8. Herring. de fideiuss.c.20 §.3.nu.13.Cyriac.contr.249.n.11. Thes.dec.125.nu.5.* & ibi *addit. filij.* Rota *decis. 146.n.3.seqq.* post *Pacific.de Saluian. Rota decis. 738.p.1.diuers.*Noguerol.*alleg.21.*

90 Extinguitur, & resoluitur fideiussio multis modis, nam regulariter non expirat morte fideiussoris, aut creditoris, aut debitoris, quia iura fideiussionis actiuè, & passiuè in his omnibus personis transeunt ad hæredes, *§. fideiussor, instit. de fideiuss. l. 3. vers. vlt. ff. eodem, DD. in l. fideiussoris, C. eodem, Molin. disp. 546. in princ.*

Sed an extinguatur successione eorum sibi inuicem, v. g. si succedat fideiussor debitori, aut creditori. Dicimus hanc mutuam successionem sex modis posse contingere. Primò, si succedat fideiussor debitori. 2. si creditor. 3. si succedat debitor fideiussori. 4. si idem creditori. 5. si creditor succedat debitori. 6. si fideiussori.

91 Primò casu si succedat fideiussor creditori non extinguit fideiussionem, & eius debitum, sed potium auget, quia præter obligationem fideiussoris, habet etiam obligationem principalis, sed quia hæ duæ obligationes confunduntur, & vt dicit *text. l. cum quis, §. si prota, ff. de solut. P. Molina disp. 546. §. item expirat,* nemo sibi obligari potest, & principalis obligatur fideiussori, cum ambæ obligationes in vno, eodemque compati non possint, præualet principalis, & fideiussoriam obligationem consumit, vnde manet quidem fideiussor obligatus, sed non obligatione fideiussoris, sed principalis.

92 Quod aliter est in duobus reis debendi, quia si alter alteri succedat, in eo, qui succedit ambæ obligationes manent, cum non possit reperiri quæ quam perimat, nec si maior ratio de vna, quem de alia, *l. generaliter, 5. ff. de solut. l. hæres, 21. §. quod si hic, & §. quod si stipulator, & in l. in omnibus, 43. ff. eod. Onat. de contract. tract. 17. de fideiuss. disp. 53. nu. 184.*

93 2. Casu obligatio extinguitur, quia cũ succedat in iure actiua contra fideiussorem, idest contra seipsum, idem sibi ipsi pro se non potest obligari, neque fideiubere, *Onat. num. 185.*

54 3. Casu extinguitur obligatio fideiussoris, & manet obligatio debitoris vincente principali accessariam obligationem, secundum dictam regulam, per *Molin. disp. 546. §. item expirat, Ant. Gomez lib. 2. var. c. 13. nu. 22. ex text. in l. si petitor. 8 ff. iudic. solu.*

95 4. Casu, si debitor creditori succedat extinguitur omninò obligatio debitoris, cum idem sibi ipsi, vt dictum est, non possit obligari, *l. Vranius, 71. ff. eod. Rodriq. de ann. redd. lib. 2. c. 19. Nos sup. q. 44.*

96 5. Casu. si creditor succedat debitori perinde confusionem liberatur, *d. l. Vranius, Rodriq. sup. Nos d. q. 44.*

97 6. Si creditor succedat fideiussori tollitur confusione obligatio fideiussoris, sed manet intacta obligatio rei principalis, ac si fideiussorem non dedisset, nam non quia creditor aufert, vel condonatione, vel successione, obligationem fideiussoris, obligatio principalis censetur ablata, quia etiam si fideiussor soluisset haberet regressum ad principalem in casu aliquo, hoc ergo iure ponitur creditor, Vel quia vt hæres in omne ius fideiussoris successit, *Molina d. disp. 546. §. item expirat, Onat. n. 188.* Diximus *Nos sup. qu. 44.*

98 Licet fideiussio non expiret morte in præfatis casibus, expirat aliis multis modis, qui sequuntur.

Primò, expirat obligatio fideiussoris solutione debiti, siue facta a debitore, siue tertio, & extraneo, dummodo fiat ad hunc effectum, Merlin. *de pign. lib. 5. qu. 8. Instit. quibus modis tollit. obligat. in princ.* Molina *disp. 546. Onat. d. disp. 53. num. 189. seqq. Gomes d. cap. 13. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 10. §. 1. Christin. dec. 181. vol. 4.* siue ab eodem fideiussore, *Merlin. de pign. lib. 5. qu. 10. nu. 1.* Vbi secus si non soluit, sed emit nomen debitoris à creditore.

99 Sed regula prædicta habet duas exceptiones. Prima est si fideiussor soluat ante diem, vel in fideiussione debiti conditionalis, ante impletam conditionem, non habet regressum, per illam solutionem, vt resarciat solutum debitor ante purificatum debitum aduentu diei, & implemento conditionis. *Molina disp. 546. Gomes d. c. 13. nu. penult.*

100 2. Vt non habeat recursum prædictum fideiussor, vt sibi restituat solutum debitor, nisi prius quam soluat, opponat in iudicio omnes exceptiones, quibus reus defendi possit, ne soluat. *Gomes d. n. penul.*

101 3. Si solutum euincatur, vt quia auocetur à creditore anteriore, quia nulla solutio, non est solutio. *Molin. d. disp. 546. vers. quod si debitor. Gomes sup. num. 20. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 1. num. 19.*

102 Nam extinguitur hypoteca creditoris, si debitor soluat creditori illi, vel in pecunia, vel in bonis stabilibus, vel alio modo, vt dicemus hic *Infrà*, vbi agemus de solutione, insolutum datione, deposito, oblatione, Tamen, si solutio illa auocetur à creditore anteriore, vel alio modo, hypoteca dicti creditoris extincta reuiuiscit, per *tex. l. ex extante. §. latinus largus. ff. de except. rei iudic. Franch. dec. 12. nu. 12. Affl. dec. 16. num. 3. Leon. dec. 67. Capyc. dec. 43. Gratian. disc. 3. num. 5. seqq. disc. 269. nu. 28. disc. 706. nu. 60. seqq. disc. 867. nu. 9. seqq. disc. 885. num. 25. Mart. Medic. exam. 47. cum addit. Altograd. cons. 16. Ballis tract. var. lib. 5. tit. de censib. qu. 21. Tusc. lit. H. concl. 121. & 136. Mascard. concl. 1173. num. 52. seqq. Rota p. 11. rec. dec. 18 Sabell. §. creditor. num. 20. §. census. nu. 53 §. hypoteca. nu. 48. §. obligatio. num. 34. Merlin. de pign. lib. 5 tit. 1. q. 4.*

103 Licet quod non reuiuiscant primæua Iura, nisi in dote. *Bich. dec. 288. nu. 30. seqq. Rota post Vrceol. de transact. dec. 58. nu. 14 81. nu. 5. & seqq. Rota p. 17. rec. dec. 398. num. 16. seqq. Sabell. §. Emptio. num. 26. §. Dation. num. 1. §. Hypoteca. num. 48. Mesa res. 38. cum seqq. lib. 1. Rota p. 11.* dec.

dec. 113.p.18.rec.dec.345.num.4. Surd.dec.266. Vide *Cyriac.contr.500.Castill.lib.4.c.89. à num. 44.Fontanell.de pact.cl.5 gl.8.p.14.à nu.85.Salgad.de reg.prot.4.p.c 7.à num.160. in laby .p.1. c.18.nu.17.Gusm.de euict.q.34.à nu.18. Hermosill.l.32.tit.5.p.5.gl.1.à nu.60. & 64. Amat.res. 50.Ceue.de cens.ib.q.107.à nu.21.& q.108.à nu. 17.Thor.p.1.comp.verb.actione primaeua, cum 2. 2.seqq.& tom.2.verb.peritum. D.Merlin.contr. 27.lib.1.Merlin.de pign.lib.4.qu.150.& lib.5.q. 4.Larrea dec.88. Acosta de priuil.cred.reg.3.lim. 1.Postb.insp.65.Dexart.dec.77. Vacon.* contra *Fabr.decad.100.c.7.seqq. Mesa lib. 1. c.38.seqq. Retes opusc.lib.2.sect.2.c.1. Leotard.de vsur.qu. 80.à nu.26.*

Sed solutione reuocabili facta,euictione secuta non extinguitur hypoteca. *D.Mansius consult.23.nu.30.lib.11.*

Et potest agi etiam contra fideiussores. *D. Mansius sup.n.31.*

Quamuis nulla sit facta reseruatio hypotecæ. *D.Mansius sup.n.32.*

Solutio quando fit cum cessione translatiuą ad sui fauorem, & non extinctiuam,tunc censetur facta non ad finem extinguendi debitũ, sed illud acquirendi. *Rota dec.85. num.1.post Merlin.de pignor.R.Capyc.Latr. dec.16.num.14. Vrceol.consult.40.n.41.*

104 2.Expirat fideiussio per acceptilationem, seu condonationem debiti. *Gomes.& Molina sup.Parlador.lib.2.c.3.num.21. Gusman. de euict. qu.28.num.9. Pithard.in princ.Instit. quib.modis toll.obligatio num.9.* & per totum. *Maur.de fideiuss.par.2.sect.10.§.1. Christin.dec.182. vol.4. Oñat.de contract.tom.1.tract.6.disp.21.sect.7. Sabell.§.fideiussor,& §.obligatio.n.34.*

Sed licet liberetur fideiussoris hypoteca mediante liberatione principalis obligationis. *l.exceptione la 2.§.rei autem.ff.de excep. l.fin.ff. de pactis,Rot dec.449.num.2.p.4.rec.* Tamen secus si fideiussor se obligauit tamquam principalis. *Rota sup.Merlin.de pign. lib.5.qu.8.* Diximus *suprà.*

105 3.Prorogatione termini, idest si creditor proroget terminum reo debendi.*l.si cum Hermes.C.locati.l.labeo fin.ff.de arbitr.Noguerol.alleg. 21.nu.26.*

Licet secus sit hodie ex *l.fin.C.de nouat. Gomes d.c.13.nu.21.Mascard.de probat. concl.1107. num.12.Guttier.de iuram.confirm.p.1.c.49.Mantica de tacitis lib.16. tit.21. alij apud Barbos. in c.fin.nu.19. de fideiuss.Ayllon.ad Gomes ibid.Salgad.in labyr.p.1.c.34.nu.4. Larrea dec.21.nu.16. Merlin.de pignor.lib.5.q.31.n.4.*

Sed prima opinio intelligitur, si prorogatio sit facta per nouationem. *Oñat.sup.num.196.* Puta si fideiussit pro eo, quiad certum vsq;tẽpus,futurus est debitor, vel si fideiubeat pro aliquo ad certum tempus dumtaxat, *Barbosa in c.fin.de fideiuss.num 19.*Diximus *sup.n.89.*

106 4.Expirat fideiussio delegatione, & nouatione debiti.*l.nouat.4.ff.de fideiuss.l.vbicumq;60 ff.eod.Gomes d.c.13.n.20.Molin, d.disp.546.vers.* *item expirat. Tusc.lit.F. concl.317.lit.N conclus.verb non ter. Salgad.in labyr.par. 1. cap.18. nu.8.Merlin.de pignor.lib.5. qu.30.32.* Diximus *Nos qu.40.*

107 Non extinguitur hypoteca per dationem fideiussorum nouorum volente creditore. *Merlin. de pignor.lib.5. q.30. num.3. Gratian.disc. 281,num.5.6.Merenda contro.l.b.24. c 48. num. 38.139.*

Nec per interuentum nouæ personæ obligatæ. *Merlin.de pign.lib.5.qu.30. nu.8. Gratian. disc.290.nu.2.Gratian.lib.2.ob.30.nu.3.Sur conf. 383.nu.4. Altograd.cons.4.n.32.Hond. cons.40. nu.10.15.lib.2.*

108 5.Expirat præscriptione debiti. *Gomes d.c. 13.n.20.vers.4..Iz. ed. n l.7.tit.15. lib.1.recop. nu.8 & seqq. Merlin. lib. q.21.& seqq.* Diximus *Nos q.43.Cenc.de censib. q.98. .62.*

109 6.Consensu partium. *Gomes,& Molina sup. Merlin.de pig or.q.37.*

110 7.Sententia diffinitiua Iudicis, licet esse improprium hunc modum dicat *Oñat. d. disp. 53.nu.200.Merlin.de pign.lib.4.q.152.*

111 Finitur obligatio fideiussoris per interitum speciei, vel rei debitæ, sine culpa debitoris,secus tamen esset in debito quantitatis, vel generis,quæ perire non potest. *Maur.sup.§.15.Sabell.§.debitor Oñat.de contract.sup.sect.11. Merlin.lib.5.q.34.*

112 Fideiussor de præsentando reum, dicitur liberatus,vbi debitor facto partis fuerit in fuga positus,etiam si esset pro eadem causa, & debito.*Clar.in.prax.§.fin.q.46. Fran b. & Luca dec. 344.Marsil.de fideiuss.nu.150.151 Carau.t.in rit. 159.nu.2.Farinac.tit.de Carceri.qu.34.num 44. seqq.R Capye Latr.consult.49.* & ibi *Luca.Reg. Marin.lib.1.resol.134.& ibid.Luca ad R Marin. & res.133.Card.Luca de credit. disc.98 num.10. seqq.* Vbi dicit idem seruando,si fideiussor non esset,sed obligatus insolidum.

113 Fideiussor in forma Cameræ obligatus, si promittat pro debitore carcerato soluere creditori summã ei debitam, si ipse debitor intrà quindecim dies non soluisset, vel se in carceribus non se præsentasset, si vigore huius obligationis fuit relaxatus debitor, qui nec soluit, nec ad Carceres rediji infrà dies quindecim, sed dilationem quinquennalem ab aliquibus ex creditoribus obtinuit, si per Iudicem reuocetur, sed idem debitor ob graue delictum capitaliter fuerit bannitus, talis fideiussor est liberatus. *D.Palma alleg.108. tom.2.* & sic decisum refert per Rotam Rom. in *decis.*impressa apud eundem *alleg.109.*

114 Si Clericus vti laicus coram Iudice seculari se obligauit de se præsentando, ad omnem ordinem,accessit tali obligationi fideiussor, non potest conueniri fideiussor. Idem si iste sit obligatus insolidum cum tali Clerico. Idem si Clericatus superueniat post obligationem principalis. *R.Marin.alleg.147.tom.3. R.Rouit.dec.19.*

115 Verum si Clericus voluntariè se obligaret

penes

penes acta Curiæ secularis, cederet fideiussores laycos, ipsi fideiussores rectè, & validè obligarentur, & contra ipsos posset incusari obligatio coram Iudice layco, *Borrell. cons. 11. Rouit. cons. 19. nu 3.*

116 Idem quando Clericus conuenit laicum coram Iudice layco, qui adimplendo exceptiones dilatorias præstat cautionem expensarum, vel comparens pro liberatione in concursu creditorum præstat cautionem de restituendo. *Scaloya de foro compet. q. 30. nu. 10.* Diximus ad *Rouit. d. dec. 19. num. 8. Pisan. ad Goffred. de Gaeta sup. Ritib. R.C. rubr. 26. Cortiada dec. 135.*

117 Sed si sit nulla obligatio principalis, est nulla obligatio fideiussoris. *Rouit. d. dec. 19. nu. 4. & 10.* ad quam conclusionem Vide *DD. per Nos citatos nu. 10.* ad quos remittimus DD. Lectores.

Et licet idem esse in Insolidum obligato, dicat *Rouit. d. dec. 19. n. 10.* Tamē contrarium *Nos* fundauimus *ibid. n. 10. vers. Alia quæstio, ex tex. l. si Titius. ff. de fideiuss. Cartar. dec. crim. 44. n. 55. Marescot. lib. 2. c. 65. n. 6. Ludouic. dec. 27. num. 2. Ludouis. dec. 321. nu 6. dec. 560. Gratian disc. 122. nu. 10. Prac. ad Pascal. de patr. potest. p. 1. c. 6. n. 15. D. Petra in rit. M.C.V. 202. nu. 12. 14.*

118 Fideiussor se obligans *de iudicatum soluendo* præstita coram vno Iudice, duret pro iudicato per Iudicem appellationis, vel in alijs instantijs coram diuersis Iudicibus. *Card. Luca de credit. d. sc. 99. & 100.* Diximus *Nos q 30.*

119 Extinguitur hypoteca per pactum de non petendo *l. soluitur ff. quib. mod. pign. vel hypot. soluit. Negus. p. 6. membr. 3. nu. 36. Merlin. de pignor. lib. 5 tit. 1. q. 38. & q. 44. n. 4. Pacific. de Salu. inspec. 5. c. 1. nu. 63. Maur. de solution. c. 2. §. 12. & de fideiuss. §. 3. fol. 556.*

120 Sed resolutio, & extinctio non fit ipso iure, sed ope exceptionis. *Merlin. sup. q. 37 n. 4. 5.* Dummodò hoc pactum sit acceptatum per debitorem. *Pacific. n. 65. Merlin. sup.*

121 Quod pactum iuuat, si sit reale, etiam fideiussori. *l. 4. ff. de negot. gestis, l. nisi l. quod dictum est, & l. si .. ff. de pactis.* Secus si personale. *l. si fideiussoris ff. de pactis Bertazol. de clausul. claus. 35. gl. 6. num. 6. Franc. de fideiuss. c. 6. num. 91. Maur. sup. num. 2.*

122 Amplia hoc procedere etiam si debitor pactus fuerit, vt à se peti liceret, iterum fideiussor in obligationem non reincidit. *l. fin. ff. de pactis. Franc. sup. c. 6. nu. 2. Maur. n. 3.*

123 Verum per pactum à creditore debitori, succurritur fideiussori, secus è contra pactum factum ad fauorem fideiussoris non iuuat debitori principali, nisi quo ad doli exceptionem. *Maur. sup. nu. 4.*

124 Extinguitur hypoteca, ex alienatione rei, superqua illa est constituta quo ad primum dominum, nam in acquirentem omnis transfertur actio. *Crauet. cons. 191. nu. 3. Rota dec. 465. n. 2. in fin. p. 2. rec.* vbi limitat, si recessionarius non obseruet conuenta pacta, vbi alia. *Merlin. de pign. lib. 5. q. 50.* vbi explicat.

125 Extinguitur hypoteca super rebus mobilibus alienatis per debitorem. *Costar. pract. q. 29. c. 29. nu. 1. Merlin. dec. 1. Merlin. de pignor. lib. 2. q. 45. & seqq. 48. 49. & lib. 5. q. 48 Christin. dec. 294. vol. 1. Rota rec. dec. 340. nu. 2. Sabell. §. mobilis. & §. hypoteca. nu. 54. Idem Christin. ad l. Municip. tit. 3. art. 8. Rota dec. 340. num. 2. p. 18. rec.* latè *Antonell. de temp. leg. lib. 4 c. 36.* Diximus *sup. num. 83.* Quidquid contra dicant *Merlin. decis. 2. Thomat. dec. 173.*

126 Extinguitur debitum debitoris, si confiscentur omnia bona debitoris, nam fiscus tenetur soluere debita omnia, & debitor remanet solutus. *Mantica de tacit. lib. 16 tit. 20. nu. 27. Marsil. de fideiuss. nu. 346. Sabell. §. fideiussor. nu. 44. & §. fiscus nu. 2. Maur. de fideiuss. §. 19. & 67. Merlin. de pign. lib. 5. q. 44. n. 27 seqq. & q. 50.*

Quæ conclusio procedit etiam, vt liberetur fideiussor ad ratam bonorum, quæ transeunt in fiscum, & non vltra. *Peregr. de iure fisci lib. 5, tit. 1. nu. 56. 57. Guazzin. de confiscat. concl. 20. n. 7. Merlin. d. q. 51. n. 11.*

Procedit. 2. etiam restituto confiscato in gratiam, non tamen bonorum, quia tunc esset facta restitutio bonorum. *Boss. tit. de princl. quod fit bon. publ. nu. 15. Rota dec. 565. nu. 1. in fine. p. 3. rec. Merlin. sup. nu. 12.*

3. Etiam perueniente debitore ad meliorem fortunam. *Odd. de restit. q. 97. nu 13. Rota d. decis. 565. Merlin. sup. nu. 13.*

Limitatur conclusio primò Quo ad bona existentia extra territorium Iudicis condemnantis. *Boss. de bon. publ. nu. 62. Clar. §. fin. qu. 78. Bertazol. cons. crim. 82. num. 6. 7. lib 1. Surd. cons. 152. num. 28. Peregr. d. tit. 1. num. 137. Farinac. q. 25. nu. 99.*

Quæ limitatio restringitur, vt procedat quando condemnatio procedit de iure speciali, videl. de iure statutorum, & constitutionum loci Principis. *Rota sup.* Sed dicitur procedere de iure speciali, quando non ex iure communi, vt sunt casus læsæ maiestatis, & hæresis. *Clar. §. fin. in praxi d. q. 78. in princ. Farinac. d. q. 25. nu. 1. Rota d. dec 565. nu. 3. Merlin. sup. num. 17 18. Caball. resol. criminal. cap. 138. Gratian. disc. 389. nu. 48. disc. 642. n. 16. Guazzin. de confiscat. concl. 13. lim. 16. Tusc. lit. C. conclus. 720. Rota p. 14. rec. dec. 536. Sabell. §. bona. num 15. & §. confiscatio. nu. 1. 4. seqq. §. Fiscus. In pract. §. Beni. §. confiscatione. §. fisco.*

Sed debet Dominus, vel eius officiales Loci, in quo sita sunt bona, prætendens illa confiscare, acta coram Iudice causæ gesta, ad suum Tribunal transportare, vel alium processum instruere, & condemnare, & non simpliciter alterius niti sententiæ, nisi expresse de hoc loquatur. *Merlin. dec. 168. nu. 22. seqq.* sed contra dicit *Castal. num. 39. seqq. inter dec. Rotæ d. p. 14. rec. dec. 536.* vt sufficiat sententia.

Et quod licet quis deliquerit in territorio exempto, bona tamen possint confiscari in terri-

ritorio non exemplo. *Christin. dec. 400. nu. 120. vol. 1. Fab. in C. de bonis damnat. defin. 1.* Videndus *Sabell. §. stat. gener. l. nu. 21. & pœnal. num. 8.*

Item bona mobilia existentia extra territorium Iudicis condemnantis veniunt in confiscatione, & spectant ad fiscum loci ipsius iudicis condemnantis, nisi destinatione domini essent extra territorium perpetuo mansura, quia tunc spectarent ad fiscum loci, in quo reperiuntur, si pœna imponatur de iure communi, alias secus. *Caball. res. crim. cap. 268. Peregr. de iure fisci. lib. 5. tit. 1. nu. 142. & seqq.* Vbi etiam quid dicendum de nominibus debitorum. *Sabell. in pract. §. Confiscatione num. 3. & 8. confiscat o. num. 4. in Summa. Guazin. conclus. 13. num. 30. idem Sabell. §. nomen.*

Quæ alia bona compræhendat, *Tusc. lit. C. conclus. 719. seqq. Christin. dec. 200. vol. 5. baiard. ad Clar. §. fin. qu. 78. Guazin. de confisc. concl. 13. Mesa res. lib. 3. cap. 42. Torreblanc. de Mangia lib. 3. cap. 11. Antun. de donat. lib. 3. cap. 22. seqq.* An census? *Sabell. §. census, & in pract. eod. §. num. 7.*

Et Fiscus non potest opponere, vt creditores faciant excussionem extra territorium, nisi aliud ex statuto disponatur. *Rota d. dec. 565. nu. 5. Peregr. d. tit. 1. nu. 66. in fine Guazin. d. concl. 13. num. 12.* Sed contra *nu. 33. alios* adducit; nam habere debet creditor eam electionem experiendi in quibus velit bonis, quam dat sibi iuris communis dispositio in *l. creditores. ff. de distr. pign. l. qui generaliter. ff. qui potior. in pign. Surd. dec. 44. num. 4.* vbi *Hodiern. & Censal. Rota sup. Merlin. sup. nu. 20.* Nisi esset statutum in contrarium, vt est Florentiæ. *Rota sup.*

Limitatur 2. quando debitor, cui fuit facta confiscatio, restituitur a Principe, plenarie tamen. *Farinac. d. q. 15. num. 280. Me lib. d. qu. 51. num. 22.*

117 Si quis habeat facultatem eligendi personam ad officium, ad beneficium, & simile, si eius status mutetur, extinguitur. *l. hominem ff. mandat. l. 38. ff. de solution. Pazius cent. 3. q. 93. Gironda de priuileg. q. 122. p. 670. Antun. de donat. 3. p. c. 31. n. 65. Cancer. var. p. 1. c. 6. nu. 141. Gomez. in l. 14. Tauri nu. 17.*

128 Verum electio facta ante commissã ingratitudinem, tenet, nec ex ea superueniente irritatur. *Bar. in l. 2. §. 2. ff. de opt. legat. Imol. in l. ab sentis, de donat.* vbi etiam *Bart. Roman. consl. 116. nu. 1. Mastrill. de Magistr. lib. 1. c. 28. num. 35. Antun. de donat. p. 2. lib. 1. c. 13. num. 34.* Qui tamen, in officio patri concesso cum facultate nominandi, electionem factam ante delictum improbat.

129 Conclusio potest substineri quando electio in fraudem facta esset, veluti si quis eligendi facultatem habens in tempus mortis, inutilem eligeret. *Molina de primog. lib. 2. c. 4. nu. 22.* vbi *Add. Mier. de Maiorat. 1. p. q. 18, nu. 27. Salgad. labyr. p. 2. c. 35. nu. 72. Donell. in l. post mortem. 12. C. de fideicom. nu. 3. 4.*

130 Sed antequam priuetur per sententiam facultate eligendi potest vti. *Mier. d. p. 1. q. 48. nu. 242. ex c. cum interra, in fine, de elect.* Igitur valet electio ante delictum facta, sine fraude.

131 Quæ procedunt, vt etiam post condemnationem, & priuationem officij, possit eligere. *l. cum Pater 77. §. hæreditatem, il 1. ff. d leg. 2. Lex facto 17. § si quis rogatus il 2. ff. ad Trebell.*

Sed contra defendit *R. Fouit. to. 2. cons. 104. & seqq.* vbi pro vtraque parte fundamenta sunt. Addendus *Montan. de regal. Cap. de Reg. offic. nu. 53. Mier. p. 1. de Maiorat. qu. 26. num. 132. Diana tom 6. tract. 1. res. 34. seqq. & res. 137. D. D. Valenz. cons. 155. D. Salgad. 2. p. labyr. c. 27. Solorz. lib. 1. polit. c. 38. 41. 371. 373.*

132 Et sicut odiosus testatori, & Principi eligi non potest, ità legibus odiosus nominari non valet, vt in electione spurij testatoris, *Molin. de primogen. lib. 2. c. 4. n. 8.* vbi *Addentes. Mier. de Maiorat p. 1. q. 48, n. 107. 100. 116. 124. & p. 2. q. 2. n. 4. & q 4. nu. 13. Noguerol. alleg 9. nu. 69.* Vbi etiam in emphyteusi Ecclesiastica. *P. Diana to. 9. tract. 9. res. 59. P. Sanchez lib. 4. cons. Moral. c. 3. dub. 28. seqq. Roxas de in compatibil. p. 1. cap. 6. nu. 132.* Et *n. 131.* vbi an possit eligi spurius ipsius eligentis, & affirmat cum *Molin.* & alijs. Et quod in maioratu ex *Tertio*, & *Quinto* instituto iuxtà *l. 27. Tauri* extraneorũ loco vocari possit spurius, tenet *Valenzuol. Pescador. in l. 46. de vacant. n. 29.* quod intelligendum est quando de voluntate institutoris ad electionem spurij non refragatur. *Molina sup.* & alij relati, late *D. Aguila ad Royas de incompatibil. p. 1. c. 2. nu. 60. & seqq.*

133 In eo qui ius eligendi habet, non eligente, an actus corruat? Sic *Velà d. dissert. 16. à nu 31.*

134 Cui electio competit ex contrahentium dispositione, per alium eligere potest. *Vela sup. num. 44.*

135 Qui eligendi ius habet eligere debet [illegible] & si solus sit futurus. *Bobadill. lib. 2. Poli c. 3. à n. 64 Diana tom. 6. tract. 1. res. 136. Sanchez lib. 2. c. 7. dub. 4.*

136 Electio alieni data est personalis, non realis. *Larrea dec. 31. Olea de Cess. tit. n. 3. q. 1. n. 25.*

137 Electio an fieri possit si electorum numerus minuatur. *Tonnut. lib. 1. q. 82. Diana tom. 6. tract. 1. res. 138.*

138 Priuatus voce actiua, an passiua dicatur priuatus. *Diana d. tract. 1 res. 37. D. Capo. tom. 4. disc. 283.* vbi an è contra.

139 Facta electione non licet variare, nam est extincta eius potestas, *Barbos. ca. 5. de elect. Salgad p. 2. de ret. c. 13. à num. 103. Carleual. tit. 1. disp. 2. n. 489. & à nu 603. Valenz. cons. 83. Solorz. de iur. indiar. tom. 2. lib. 2. c. 11. n. 58. & c. 22. d. n. 6. idem Salgad. p. 2. labyr. 27. à nu. 16. & de suppl. p. 1. c. 10. §. Vnic. à nu. 23. Paz. de tenut. c. 33. nu. 48. Molin. de primog. lib. 2. c. 4. nu. 21.* Gamba ad con-

consuet. Messan. c. 10. gl. 6. ex n. 22. Valasc. consult. 102. Castill. cont. 5. contr. 80. Barbos. voto 126. nu. 115. 137. Sabell. §. electio. §. nominatio Tonnut. lib. 2. q. 51. Diana tom. 6. tract. 9. resol. 61. Hermosill. l. 53. gl. 6. nu. 36. tit. 5. p. 5. Chiocc. dec. 124. p. 1. Tepat. tit. 47. c. 7. Merlin. dec. 166. 623. Sabell. §. variatio. nu. 3. §. 4. persona nu. 28. Torre de Maiorat. Ital. p. 1. c. 27. n. 12. & seqq. vbi tota materia variationis. Staiban. obs. 59.

140 Quid præsentata Superiori, vel scrutinio facta. Barbos. in c. 4. n. 1. 14. de postulat.

141 Sic electio facta non potest cassari. Ricc. collect. 2544.

142 Electores an amittant ius eligendi, cassata electione, propter vitium electi. Barbos. in c. 2. de postulat. & c. 7. n. 35. c. 25. 26. 40. de elect. Fontanell. de pact. tom. 1. cl. 4. gl. 10. p. 1. nu. 41. & seq. Diana tom. 6. tract. 1. res. 136. Bobadill. polit. lib. 3. c. 3. nu. 46. Ricc. collect. 1029. Valensc. cons. 76. Molin. de primog. lib. 2. c. 4. à nu. 39. & c. 5. nu. 20. 43. Menoch. de arbitr. cas. 511. Barbos. de iur. Eccles. c. 39. n. 80. Rota p. 9. rec. dec. 156. nu. 11. seqq. & dec. 219. nu. 9. seqq. Sanfel. dec. 149. vbi limitat, si probabilis sit error, ob dubium vitij electi.

143 Electores quando possint, & an corrigere errorem factum. Molin. de primog. lib. 2. c. 4. à n. 22. & 38. Salgad. p. 2. de retent. c. 11. §. vnico. à nu. 19. & c. 23. n. 35. & à nu. 39.

144 Quod semper sit locus variationi quando fieri debet electio personæ certæ de incertis. Torre de maiorat. Ital. lib. 1. c. 27. nu. 117.

145 Nouæ electioni est locus, si electus moriatur antequam sit factus locus possessioni. Torre sup. n. 125. Gratian. disc. 58. n. 5. 7.

146 Quando fit electio ex contractu, eligens semel tantum potest variare. Torre sup. n. 119.

147 Quando electio est facta nulliter, vel ante tempus, est locus variationi. Torre sup. nu. 124. De electione nulliter facta Barbos. voto 35. 36. 47. 97. Gratian disc. 58. n. 5. 7. & disc. 368. n. [illegible] Surd. dec. 264. n. 29. Staiban. obs. 59. n. 5. [illegible]

148 Elector si debeat eligere intra tale tépus, si non eligat quid? Molin. lib. 2. de primog. c. 4. à n. 43. Solorzan. de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 22. à [illegible] 48. Salgad. p. 2. labyr. c. 15. num. 72. Surd. dec. 226. Castill. lib. 4. contr. c. 36. num. 18. Tonnut. lib. 2. q. 50. & 51.

149 Sic propter moram in eligendo ad alium electio transit, & moræ purgationi non admittitur. Cyriac. contr. 481. n. 4.

150 Emens pro persona nominanda, debet nominare infra annum, secundum receptiorem sententiam. Surd. dec. 225. & 226. vbi decisum refert, & Gratian. dec. 135. in addit. n. 5. vbi Scoppa, & Luca.

151 Et qui ad successionem, vel officium eligere potest, non eligente vel eligere nolente, an omnes inter quos electio facienda admittantur, & an simul, vel ordine successiuo. Faber. decad. 52. err. 1. & seqq. Molin. lib. 2. de primog. c. 4. à nu. 41. Robert. rer. iudic. lib. 4. c. 4. Leon [illegible] 56 tom. 1. Gomez in l. 40. Tauri num. 48. seqq. [illegible]

152 contr. 56. Vbi quid si vnus tantum sit. Castill. lib. 4. contr. c. 13. Tonnut. lib. 2. qu. 51. Barbos. vot. 126. nu. 95.

153 Ius eligendi cedi viuo eligente, nó potest. Molina de primog. lib. 2. c. 4. nu. 63. Castill. lib. 5. contr. c. 87. & lib. 6. c. 183. Hermosill. l. 7. gl. 5. nu. 8. tit. 4. p. 5. Olea de cess. iur. tit. 3. q. 1. à n. 32.

154 Quibus verbis, & quomodo eligisse dicatur. Gomez in l. 3. Tauri num. 119. Tonnut. lib. 2. qu. 50.

155 Qui eligendi, inter plura, vnum sibi, ius habet, an vno electo, aliorum ius amittat? Rojas de incompat. lib. 1. p. 6. c. 1. & [illegible] 77.

156 Eligens aliquem ad aliquod officium quãdo teneatur de proprio, vel non, Sanfelic. dec. 179. Sabell. §. administrator. n. 31.

157 Eligendi facultas remaneat, an consumatur per primam electionem factam nulliter. Rota p. 9. rec. dec. 210.

158 Eligentis nomine alieno, semel facta electione, facultas expirat. Torre de Maiorat. Ital. p. 1. c. 27. n. 126. fol. 182.

159 Facta electione, si illa trahit secum executionem, non potest fieri noua electio, quamuis variatio permitteretur, laté Surd. cons. 413. n. 18 Gratian. disc. 239. num. 38. lib. 2. Staiban. obs. 59. num. 10.

160 Generaliter resolutio dominii debitoris extinguit hypothecam medio tempore impositam, quando fit ex causa de præterito, secus ex causa voluntaria, nam, hoc casu, adhuc durat ius pignoris. Becc. dec. 181. ex num. 8. Tiraquell. de retract. conuent. §. 3. gl. vnic. num. 10. Surd. de alim. tit. 9. q. 42 nu. 16. dec. 286. ex num. 11. Hermosill. l. 67. gl. 1. tit. 5. p. 5. Noguerol. alleg. 22. n. 44. [illegible] 14. num. 104. seqq. Garz. de [illegible] contract. n. 6 seqq. Salgad. labyr. p. 2. c. 13. n. [illegible] 11 seqq. Merlin. de pignor. lib. [illegible] 2. q. 6.

161 [illegible] hypotheca contracta per possessorem rei [illegible] iure [illegible] per vicinum, vel [illegible] extinguitur D. Ron[illegible] Eugub. lib. 1. rubr. 55. num. 52.

162 Si Titius emat rem pro persona nominãda, licet ante nominationem creditores ipsius acquirant hypothecam super re illa empta, ex eo quia acquirit dominium illius rei, l. secundum responsum. C. de contrah. & committ. stipul. Alex. cons. 232. nu. 3. lib. 6. Ludouis. dec. 227. nu. 1. Cæsal. cons. 325. nu. 14. lib. 3. Magon. dec. Flor. 37. nu. 16. Marta voto 127. nu. 1. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 22. & dec. 736. nu. 1. Dec. cons. 543. nu. 3. 4. Cenc. de censib. qu. 67. Salgad. labyr. credit. par. 2. c. 13. num. 1. seqq.

163 Tamen facta nominatione per emptorem, ipso iure transfertur in nominatum ius omne, ac si à principio solus nominatus contraxisset, resoluto iure nominantis. Rota Gen. dec. 14. nu. 33. Cæsal. cons. 325. nu. 15. lib. 3. Farinac. de falsi. qu. 162. nu. 186. Tusch. lit. E. concl. [illegible] num. 1. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 22. num. 9. Cancer. var.

tom.

tom.1.c.8. e do at.nu.192.Magon.dec.Fl.17 nu. 16.Noguerol.alleg.11.num.89. Gratian.cap.547. num 32. Surd.dec.182.ad finem.C. nc.de censib.q. 67.num. 13.sqq. Hermosill.in l.48.tit.5.p.5. gl.1. nu.10. 1. Mantica dec.336.num.1. Ludouij dec. 227.vbi adnot.num.24.25. Rota dec.615. p.1.r c. Salgad.d.p.2. 13.nu.22.seqq.

164 Ità vt nec momento temporis dominium dici possit fuisse penes emptorem, apud quem nec vestig um acquisitionis remanet. *D. Hodiern.ad Surd.dec.226.nu.1.Idem Surd.dec.182. num.13.Gratian.in add ad dec.135.nu.1. Cenc.d. q.67.nu.15.19.*

165 Ideo hypoteca illa, quæ videtur acquisita per creditores emertis ante nominationem, vel non fuit acquisita. *Dec.consf.543. nu.5.seqq. Ludouij.dec.227. ex nu.4 Surd.d.dec.182.ex nu. 16.Hermosill.l.48.tit.5.p.5.gl.1.num.11.Add.ad Ludouij.dec.157.nu.25.26.*

166 Vel fuit extincta, & resoluta, *Farin.c.dec. 615.nu.24.25.Noguerol.alleg.11.nu.91.Ludouij. dec.226.Salgad.d.p.2.c.13 nu.32.*

167 Sic efformato concursu creditorum super re empta pro persona nominanda, creditores emptoris ius non habent, sed habent creditores personæ nominatæ, *Salg d.d c.13.n.42.43.*

168 Sed difficultas est infra quantum tempus debeat fieri talis nominatio, nam sunt variæ opiniones, vt videre est apud *Surd.dec.ij.226. Hermosill.in l 48.tit.5.5.gl.1.nu.13. Cenc.de censib.q.67.nu.14 seqq.* & *Nos* Diximus *sup.nu. 150.Castejon.§.electio.Sabell.§.electi o.§.Nominatio. Torre de maior.Ital.* Sed receptior opinio est, vt debeat fieri infra annum, decisum refert *d.dec.226.Gratian.d. dec.135.vbi Scopa.* Nã si fiat post tempus à lege statutum creditores ipsius emptoris nominantis hypotecam acquirunt super illa re, & per nominationem post tempus factam, eorum hypoteca non extinguitur. *Salga d.c.13.n.48.*

169 Sic habens officium concessum à Rege cũ potestate nominandi in vita, vel in morte, si nominauerit, & nominatus acceptauit contractum, & possessionem rei, non tenetur creditoribus nominantis, nam per talem potestatem nominandi, & nominationem factam acceptatam, extinctum fuit dominium nominantis, *Salgad.labyr.p.2.c.13.nu.31.& c.13.per totum.*

Quod si habens facultatem nominandi in officio, Successorem, non nominet, sed decedat ab intestato, an succedat persona, quæ succederet ab intestato, & alia diximus ad *Reuiti.consf. 70 num.25.& seqq.* ad illum locum recurrant DD. Lectores.

170 Item si quis teneat officium, quod amittatur, & ad Regem deuoluatur certum est, quod deuoluitur liberum ab hypotecis forsan contractis per possessorem. *Salgad.d.c.27.num.48.* Ideo si Rex illud alteri conc dit, liberum transit ab omnibus hypotecis. Imo si illud denuo concedat eidem officiali debitori, extinctæ remanent priores hypotecæ, *Salgad.ibid.n.47.* Nã res semel effecta libera, semper libera remanet, & talis præsumitur. *Mascard.de probat.conclus.79.209.1214.Grati in.disc.657.num.39.Vall.ib.consult.82.nu.6.de iure emphyt.qu.51. Surd. dec. 77.num.1. Menoch.[illegible]cent. 5.obs.25. Castill.lib. 1.contr.7.nu.10.Menoch. lib.3. de præs.qu.89.91. & lib.6.q.29.cons.2.nu.43.cons.127. nu.17. cons. 395.num.2.seqq.de Arbitrar.lib.2.cas.156. Mar. Anton.lib.resol.l.95.num.8. Vaz axiom. lit.L. num 68.Nos infra n.194.*

171 Benè verum tale officium venit sub hypoteca generali bonorum præsentium, & futurorum. *Sel ad.ibid.n.81 c.27.*

172 Extinguitur hypoteca contracta sub redditibus, aut aliis bonis concessis ad vitam, mortuo illo concessionario ad vitam. *l.si Status Florus.§.Cornelio falici.ff.de Iure Fisci.Fel.cian. de censib.lib.2.c.4.nu.14.Molina de primog. lib.1. c.12.num.32.33.Mantica de tacitis l b.11.tit.31 Hermosill.ad l.67.gl.1.ex nu.17.& seqq.tit.5.p.5. Salga.l.p.2.c.27.nu.82. & 3.p.cap.penul.15. Nos infra nu.214.*

173 Accollatio debiti non extinguit hypotecam, sed secundam inducit ad fauorem creditoris, stante stipulatione Notarii, quia contra accollatum procedi potest, prout si à principio accessisset, & contraxisset, supposita eius obligatione, & clausula quorum interest, aut Camerali. *Rota d.c.132.nu.23.* post *Zacch.de off.leg.Cameral.& dec.271.nu.1.273.nu.1.p.7.rec. D.Cerro dec.518.n.8.& 706.n.1.* secus stipulatione cessante *l.cum res 22.C.de donat.cum concord.Me lin.de pig or.lib.5.c.1.q.3.n.1.*

Et hic accollatarius non potest dici accessoriè obligatus, vt fideiussor, sed pro principali reputandus est, cum eius obligatio dicatur stare de per se, & non accessoriè. *Rota d.dec.271. à nu.4.p.7.rec.* Eadem *Rota dec.516. num.8.* post *Merlin de pignor.*

Immò accollatarius subintrat in primam obligationem, cum onere executionis Cameralis. *Rota d.de.273.nu.2.*

Et adeo verum, quod subintrat prima obligatio primi debitoris ad fauorem creditoris, quod si exigat ab accollatario, vel ab alio quocumq; numquam censetur liberare principalẽ debitorem, nisi interueniat expressa obligatio. *l.vb. quis pro alio.§.de consti p.c.Cast.de credit. c.2.nu.2381. Rot. rec. dec. 392.num.31 p.5. Cerro dec.*

Sic ex cessione non inducitur extinctio debiti & hypotecæ, nisi facta fuerit ven[illegible]itio, vel expressa insolutum datio, vel vera delegatio. *l.3.C.de nouat. Dec.consf.99.nu.4.Surd.consf.145. nu.28.29.Duran.dec.266.nu.17.20.Merlin.lib.5 de pign.q.3.nu.5.*

Sed accollatio debiti cum [illegible]ione creditoris habet vim solutionis, & succedit loco pre[illegible].*Posth.dec.34.num.41.*Quando dicatur facta per viam delegationis *nu.45. Grati[illegible] disc. 321.nu.6. Add.ad [illegible] dec.38[illegible] Ro p.6.rec. dec.135.nu.23.apud Cenc.de censib.dec.547.[illegible] dec.552.nu.26.*

Ac-

Accollatio habet vim assumptionis debiti in se, & subintrationis ad illius commodo, & incommodo. *Posth. dec. 20. num. 1. 2. ex Ludouis. dec. 386. num. 1. Rota rec. p. 4. tom. 2. dec. 490. nu. 10. 13.*

Accollatio, & delegatio acquirit ius creditori, nec ab ea sine creditoris consensu potest recedi. *Posth. d. dec. 20. nu. 19. & seqq. Rota rec. p. 5. tom. 1. dec. 326. nu. 29. seqq. dec. 175. nu. 12. Ludouis. dec. 157. nu. 22.*

Accollator efficitur principalis debitor, ac si ab initio se obligasset *Posth. d. dec. 20. nu. 4. & seqq. ex Rota post Merlin. de pign. dec. 116. num. 8. Duran. dec. 270. nu. 5.* & mille aliis.

Non liberatur à solutione, si rem, cuius causa se obligauit, voluntariè dimittat, *Posth. d. dec. 20. nu. 23. ex Cutell. de donat. tom. 1. disc. 2. p. 10. in §. 9. nu. 53. seqq.*

174 Creditor habens pignus fructiferum pro suo credito, percipiens fructus ex illo extinguit creditum, & hypotecam pro illo, nam fructus illi percepti imputantur in creditum. *l. 9. C. de pign. l. 1. C. de distract. pign. l. 2. C. de pign. act. l. fin. C. eod. l. 1. C. de pign. act. c. illos de pign. c. 1. cap. conquestus 8. de vsur. Neguf. p. 5. membr. 5. num. 1. Surd. cons. 194. nu. 10. Burat. dec. 160. nu. 11. Natta cons. 535. nu. 3. 536. nu. 18. 19. Cranet. cons. 476. n. 17. Conar. var. c. 13. nu. 4. lib. 3. Scacc. de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 12. num. 4. Mantica de tacit. lib. 10. tit. 8. nu. 2. Thes. dec. 78. Pacific. de Saluian. insp. 4. c. 1. nu. 43. 44. Fontanell. dec. 208. nu. 1.* Alias decisiones refert *Merlin. sup. qu. 45. Rota dec. 43. nu. 1. 44. nu. 7. 10. p. 1. diu. & dec. 2. n. 5. & dec. 211. num. 10.* post *Pacific. dec. 749. n. 4. p. 3. rec.*

175 Quæ conclusio procedit, etiam si contractus haberet aliam apparentiam, quam pignoris, si tamen in rei veritate in pignus resolueretur. *Curt. cons. 53. nu. 16. Mantica d. tit. 8. num. 44.* Amplia in illo, qui percepit sine legitimo titulo, vt fiat imputatio in creditum. *l. 1. C. de pign. act. Surd. cons. 194. num. 10. Muta dec. 22. n. 7. Fontanell. dec. 99. num. 13. Burat. dec. 160. nu. 11.* alias decisiones Rotæ refert *Merlin. d. qu. 45. num. 1. in fine.*

Amplia etiam in fructibus, quos creditor percipere poterat. *d. l. 2. C. de pign. act. Mantica d. tit. 8. nu. 6. Fontanell. dec. 208. nu. 5. Merlin. sup. n. 5. 6. 8.* Vbi *nu. 7.* secus in possessore.

Amplia, vt facta compensatione cum sorte principali, reliquos debet restituere. *c. cum contest. de pign. Lup. de vsuris tom. 3. §. 6. nu. 138. Gait. c. 4. nu. 989. Mantica d. tit. 8. num. 15. Fontanell. d. dec. 208. nu. 8. Pacific. d. c. 1. nu. 51.*

Amplia quamuis creditor fructus non percepisset, sed Tertius habens causam ab eo. *Gait. d. c. 4. n. 990.*

Amplia non obstante pacto, quod fructus non imputet in sortem, quia illicitum. *Lup. d. §. 6. nu. 141. Osasch. dec. 143. num. 2.* Mantica *d. tit. 8. num. 1. Decian. cons. 33. nu. 43. lib. 2. Thes. dec. 78. num. 3. Burgn. dec. 4?. num. 32. Pacific. de Saluian. Insp. 4. c. 1. nu. 45. Gait. d. c. 4. num. 1005. vers. amplia. Merlin. d. q. 45. nu. 36. seqq.*

Amplia etiam concurrente multum longæua creditoris possessione. *Mantica d. tit. 8. num. 7.* Et etiam moroso effecto debitore. *Mantica ibid. nu. 9.* Et veniunt fructus à die, quo percipiuntur. *Fontanell. dec. 208.*

Declara procedere conclusionem in fructibus consumptis, secus extantibus, dum à creditore petitur licitatio pignoris, quia fructus non compensantur cum credito. *Merlin. d. q. 45. num. 18. Gratian. d. sc. 243. nu. 65. Gait. d. c. 4. nu. 1016. & nu. 1020.* declarat.

Secus in pensione domus pignori datæ, quia cum consistat in pecunia, dicitur cum sorte functionem recipere, cum sit eiusdem generis. *Merlin. sup. n. 21. seqq.*

Declara 2. Procedere in fructibus perceptis, & consumptis deductis expensis. *Mantica d. tit. 8. nu. 25. Lup. d. §. 6. nu. 146. Molin. disp. 575. n. 11. Gait. d. c. 4. nu. 1028. Roman. sing. 542. Fontanell. dec. 208. Merlin. sup. nu. 27. 28.*

Declara 3. In creditore, cui ius est in fructibus sui crediti restauratiuis, vel compensatiuis, quia illos consequitur ex pignora, exemplum est in fundo dato à Socero, genero in pignore. *Mantica d. tit. 8. nu. 18. 23. Gait. d. c. 4. num. 1023. Gratian. disc. 848. num. 21. seqq.* Videndus *Fontanell. dec. 208. nu. 17.*

176 Declara in hærede fideicommissi grauato, qui vbi est debitor defuncti, sicut adeundo in hoc casu non extinguit suam hypotecam, ex eo, quia dominium in eum transtulit testator reuocabiliter, & resolubile, ità etiam fructus, quos percipit non imputat in suum creditum, quia ex legis ministerio inducitur vsq; à principio facta solutio sui crediti ex corporibus hæreditariis, ex quibus fructus pro suo credito, vti Dominus percipere dicitur, ex re propria. *Crau. cons. 295. nu. 3. Alciat. cons. 113. nu. 21. lib. 1. Peregr. de fid. art. 35. num. 2. Sim. de Pratis de interpr. vlt. volunt. lib. 3. dub. 5. sol. 4. nu. 19. 20. Rota dec. 680. nu. 1. dec. 517. num. 8. p. 1. diuers. Serafin. dec. 1284. nu. 1. Ludouis. dec. 67. num. 10.* alias decisiones Rotæ refert *Merlin. d. q. 45. 41. 42.*

Secus esset, si essent in hæreditate bona mobilia, nam in illis debet prius satisfieri. *l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. Peregr. art. 35. num. 22. 23. & dec. 99. nu. 17. Surd. dec. 170. nu. 2. 32. Rota dec. 680. n. 7. p. 2. diuers. Caualer. dec. 130. n. 4. Serafin. dec. 967. n. 2.*

Nisi mobilia essent ad vsum domus destinata. *Peregr. sup. de fid. art. 35. nu. 22. 23. & dec. 99. nu. 17. & dec. 64. num. 2. Fusar. de substit. qu. 624. nu. 6. 11. & q. 667. nu. 14. Merlin. d. q. 45. num. 41. & seqq.*

Declara quando creditor haberet aliud creditum cum debitore sub vsuris legitimis, quia detrahendæ sunt vsuræ, & reliquum computandum cum credito. *l. cum deb to 8 ff. in quib. caus. pign. Giurba dec. 105. nu. 7. 10. Mugnoz de rat. occn. comput. 14. nu. 1. Fontanell. d. dec. 208. num. 13. Merlin. d. q. 45. nu. 48.*

177 Quid

177 Quid dicendum sit in creditore immisso ex primo decreto, an fructus perceptos imputet in sortem,& sic. *l.Titia 48. ff.de solut.l.is cui 5. §.quæri poterit.ff.vt in poss.legat.Mantica d.tit.8 num.24.Gait.d.c.4.nu.991. Burat.dec.240.nu.7. dec.317.nu.2.* Vbi dicitur requiri subhastationem,& deliberationem.*Merlin.sup.nu.49.* Vbi affert decisiones Rotę Rom.Immo subhastatione nulliter facta,idem esset dicendum, vt imputentur fructus *Fulgos cons.136.num.2.Tiraq. de retract.ligal.§.23.gl.1.nu.13.*Rota relata per *Merlin.sup.*Vbi etiam *num.50.& seqq.*disputat, an teneatur creditor imputare fructus non tantum perceptos, sed quos percipere poterat. Et *nu.55. & seqq.* disputat de estimatione fructuum quomodo facienda.

178 Non imputantur fructus in creditum quotiescumq; pignus datum fuit à debitore creditori,valoris æquiualentis debito, vel eum excedente,*l.qui habebat. §.suauissimè* vbi *gl.verb. cessare.ff.de leg.3.Neguș.de pign.p.3.membr.1.nu.29. 30.Gratian.disc.143.nu.34.disc.422.nu.13.Gait. de credit.c.4.nu.1097.Rota dec.165.nu.12.p.2.p. 4.rec.* Ea ratione, quia quando datur pignus minus credito, vel æquiualenti credito videtur cessare in debitore spes luitionis, & consequenter iudicatur potius datio insolutum.*Merlin.sup.nu.75.Neguș.p.3.membr.1.n.29.30.*

179 Imputantur fructus in extinctionem crediti,quoties fructus debentur creditori,sed soluti in maiori quantitate,quam debita *l.in ij. §. Imperator.ff.de solut. l.si non sortem ff.de cond.indeb.Ponte cons.70.num.75.Milaneuș.dec.2.nu.65. lib.2.Viu.dec.373.nu.1.* decisum per Rot.Rom. refert *Merlin. dec.45.num.79.* Et imputatio excessus fit in singulis annis, ita vt sors pro illa rata excessus diminuatur.*Fontanell.dec.209.nu. 10.seqq.Capyc.Latr.dec.25.nu.41. Rota Rom.*coram *Bichio* relata per *Merlin.sup.nu.80.*

Sed cessat imputatio fructuum quando debentur etiam ex solo credito, vt contra tutorē. *Lud Bell.cons.228.nu.6. Gratian.disc.140 nu.28. Ludouic.dec.67.nu.15.* Vel ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, quando dantur pro eo legitimæ probationes. *Cagnol.in l.curabit à num.34.C.de act.empt.Put.dec.231.lib.1. & dec. 325.num.7.331.num.3.in crimin* decisum refert per Rot.Rom.*Merlin.d.q.45.n.81.*

180 Ex negligentia in petendo suum creditum, cadit ab actione agendi contra fideiussorem, vel alium coobligatum cum debitore, quando adesset fraus in creditore, qui potuit satisfieri à principali,& non satisfecit, vel si esset interpellatio fideiussoris contra creditorem, vt satisfieret contra principalem debitorem,& non sibi satisfecit:*Herring.de fideiuss.c.20.§.15.n.28. Maur.de fid.iuss.p.2.sect.10.§.23.nu.25. Surd.de alim.tit.7.q.17 nu.33.& tit.1.q.45.nu.73.Caroc. de excuss.p.2.qu.14.num.47.Herring.d.cap.20.§. 15.nu.8.seqq.Maur d.§.23.nu.9.seqq. Bertazol.de claus.claus.43.gl.4.nu.1. Pacific.de Saluian. insp. 5.c.1.num.146.l.si fideiussor.63.ff.de fideiuss.Gomez var.tit.de contract.c.13. num.9.Magon.dec. Flor 50.nu.6.Merlin.d pign.lib.5 q.n.57. Sabell. §.fideiussor. nu.42.* Diximus *q.46.nu.121.Noguerol.all g.40.Nos,et Rouit.dec.43.Ger.Spin cons. 39.nu.13.seqq.D.Mansius consult.532.533.nu.6 Ayllon.ad Gomez var.tom.2.c.13.num.10. Vasq. Menchac.contr.ca.33. Salgad.lab.yr.par.1.c.27.ex num.56.*

Secus si non esset fraus quando non est tempus limitatum creditori ad petendum quod sibi debetur differendo petere, quis esse non dicitur negligens.*Caputaq.dec.266.p.1. Ludouis. dec.506.nu.4 Gratian.disc.527.nu.8.9. Rota dec. 253.p.1.rec.Fontanell.dec.289.num.22. Sabell.§. fideiussor.d.n.42.*

Maximè quando non distulit petere malo animo, nempe fraudem committendo,quia etiam in casu temporis limitati, & quis labi sinuerit tempus dicitur negligens, quia potuerit ex causa aliqua legitima esse impeditus, quæ sufficit ad excusationem. *Garz de benefic.p.6.c. 2.nu.59.seqq.Fontanell.dec.289.nu.13.14. Surd. dec.30. n.30.Ludouis.dec.195.nu.11.& dec.401. nu.14.Caualer.dec.155.nu.2.*

Et vbi negligentia iuuaret fideiussori,non iuuat correo debendi.*Maur.d.§.23.n.23.*

Vel si renunciauit beneficio excussionis. *Maur.sup.nu.26.Herring.c.20 §.15.nu.18.*

Debet etiam probari, quod debitum fuerit facilis exactionis, alias non potest considerari negligentia in non exigendo, adhoc vt haberi possit pro exacto, in præiudicium non exigentis.*Rota p.11.rec.dec.61.n.8.*

180 Extinguitur hypoteca Iuramento decisorio,ex sententia lata ad fauorem debitoris, nisi sit notorie nullo,Ex licentia de alienando pręstita à creditore,alienata re legitimè non reincidit amplius in hypotecam. Ex resolutione contractus, in dote data cum pacto reuersiuo, facto casu reuersionis, ex negligentia creditoris,ex impossibilitate adimplementi conditionis,sub qua fuit constituta hypoteca, & restitutione Chirografi, ex cassatione Instrumenti,& restitutione rei pignoratæ, ex solutione cessāte causa,ex transactione, secus si iura non sint extincta, per subhastationem bonorum debitoris secuta adiudicatione, etiam habita fide de pretio,ex deposito solemniter facto,& confiscatione, vbi limitationes Ex tempore finito conuento, & adiecto obligationi.Mutatione, vt de frumento redacto in farinam. videndus *Merlin.de pign lib.2.nu.53.nu.47.qu.33.44.num. 32.lib.5.*Finito iure hypotecantis, vt in hærede grauato, facto casu restitutionis fideicommissi,bene *Merlin.sup.q.44.*

In iuramento decisorio non solum liberatur debitor, sed etiam fideiussor,& extinguntur pignora,& hypotecæ *Valeron.de transact.t.t. 2.q.8.num.12.* vbi citat *Herring. Salgad. Barbos. & alios D.Romaguer. ad Constol.ad stat. Eugnb. lib.1.rubr.12.n.33.*

181 Venditore rei stabilis intentante remediū *l.* 2.C.

2. *C. de rescind. venditione*, si emptor restituat rem, quam obligauerat, resoluitur hypoteca super illa re contracta. *Merlin. de pign. lib. 5. tit. 5. qu. 202. Salgad. labyr. p. 2. c. 9. num. 82. Luca ad Franch. dec. 496. nu. 1. Hermosill. gl. 1. l. 67. n. 9. 10. 11.* post mille *Balmaseda de Collect. q. 84. nu. 13. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 58. nu. 26. 27.*

Sed hoc non procedit respectu emptoris intentantis dictum remedium. *l. 2.* quia si venditor nolit restituere partem pretij, sed vult quod res sibi restituatur restituto pretio per eum recepto, tunc pignus non extinguitur, sed emptor, qui vult in causa obtinere debet rem liberam venditori tradere, alias ab agendo repellitur, etiam ex quo contractus non dicitur ex causa necessaria resolutus, sed ex voluntaria ipsius emptoris *Hermosill. sup. n. 8.* post mille *Nos ad Rouit. cons. 53. num. 27. seqq. lib. 1. Cyriac. contr. 55. num. 62. Merend. contr. lib. 1. cap. 45. 46. Noguerol. alleg. 11. num. 96. all. 14. n. 116. Anna cons. 81. nu. 18. Surd. de alim. tit. 9. q. 42. nu. 17. Amat. cons. 10. nu. 12. 13. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. nu. 68. 69. Larrea alleg. 22. Christin. dec. 64. n. 4. vol. 3.* ob læsionem enormissimam, *Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 67.*

Extinguitur hypoteca quando soluitur ex pecunijs debitis debitori à Tertio. *Merlin. de pignor. lib. 4. q. 44. nu. 2. q. 55. nu. 5.*

182 Creditor restituens suo debitori apocham, seu Instrumentum crediti, censetur remisisse creditum, debitorem liberasse, & hypotecam extinxisse. *l. 2. §. 1. ff. de pact. cum conc.* [illegible] *Mendoza de pactis lib. 2. c. 2. 3. Farinac. de fal.* [illegible] *q. 253. p. 4. à num. 98. Trentacinq. var.* [illegible] *de solut. res. 18. Thor. vot. 80. à nu. 12. Amaya obs. 14. n.* [illegible] *9. lib. 2. Pareya de instr. edit. tit. 1. res. 3. §. 5. nu. 28. 29. Castell. contr. 23. lib. 2. Salg. d. labyr. p. 1. c. 27.* [illegible] *nu. 9. Gait. de credit. c. 4. quæst. 11. q. 12. nu. 2169. D. Capon. Tract. de pactis q. 10. Aretin. de solut. cap. 18. Osuald. ad Donell. lib. 22. tom. cap. 6. lit. A. Nos ad Rouit. cons. 7. n. 1. lib. 3. Merlin. de pign. li.* [illegible] *5. q. 44. nu. 18. & q. 109. num. 31.* Diximus *q. 46.* & dicemus *infrà*.

Et *Nos ibidem* ampliamus tam si instrumentum tradetur ipsi debitori, quam illi, in cuius generali potestate stat debitor, putà Ecclesia est debitrix, creditor restituit instrumentum Summo Pontifici. 2. Quamuis tradatur instrumentum, cuius originale est penes Notarium. 3. Quando de eodem credito [illegible] plura instrumenta, nam tradendo vnum [illegible], censetur extinctum debitum. 4. Vt censeatur extinctum creditum, & hypotecam. 5. Quid si duo sint debitores, & vni tradatur instrumentum. 6. Si testator legauit apodixam, vel scripturam, vel librum rationis, nam videtur [illegible] debita, & credita in eis contenta. [illegible] *seqq.* vbi *num. 11. & seqq.* Limitauimus. 1. Si traditio est à procuratore non habente speciale mandatum. 2. Si sit restitutum instrumentum non continens ius iure, sed ius ad rem. 3. Si non constat traditum fuisse instrumentum à creditore. 4. Si modico tempore instrumentum fuit apud debitorem. 5. Vt locum non habeat quãdo creditor habebat pignus, & illud debitori restituit, nam tunc non præsumitur remissum ipsum debitum. *Nos sup.* Vbi mille DD. allegauimus videant DD. Lectores, vt non repetamus ibi ad longam scripta.

183 Extinguitur hypoteca, quando in vim pacti contractus sub aliqua conditione resoluitur, conditione non eueniente, vel pacto non adimpleto. *Veral. dec. 82. num. 4. p. 3. Casal. cons. 118. num. 14. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 7.* & latius *q. 13. 14. Rota p. 11. rec. dec. 18. nu. 4. seqq. Larrea alleg. 22. Vela dissert. 38. nu. 82. seqq. Noguerol. alleg. 14. à nu. 94. & alleg. 29.*

Quod intellige non procedere quando pactum est initum vnius fauore, & ille non instat pro solutione. *l. 1. §. idem quæritur. ff. de non. oper. denun. l. si sponsus §. si quis rogatus. ff. de donat. inter, Mantica de tacitis lib. 4. tit. 19.* Etiam si ad sit clausula [illegible] *so iure. Tiraquel. in l. si vnquam verb. reuertatur. nu. 10. C. de reuoc. donat. Mantica sup. Rota dec. 422. nu. 4. in fine p. 4. recent.* Subdeclaratur quando pactum est fauore vtriusque initum. *Rota d. dec. 422. num. 7. Merlin. de pignor. d. tit. 1. qu. 7.*

184 Sic hypoteca, seu pignus super re ab emptore, pendente conditione, seu pacto legis commissoriæ, verbis directis concepto, aut cum iuramento, resoluitur, resoluto contractu ex dicto pacto. *Hermosill. gl. 7. l. 38. tit. 5. nu. 20. gl. 7. l. 42. nu. 10. seqq. gl. 1. l. 67. nu. 5. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 67.*

185 Idem si venditio sit facta sub pacto addictionis in diem, nam resoluitur ex pacto. *Hermosill. gl. 1. l. 67. tit. 5. nu. 6. Antonell. sup.*

186 Pignus potest vsucapi aduersus debitorem, sed ex eo ius pignoris non extinguitur. *Olea de Cess. iur. tit.* [illegible] *5. q. 1. nu. 12*

187 Donatione reuocata ex causa ingratitudinis, an extinguatur hypoteca, medio tempore contracta, super re donata? quod sic, ea ratione, quia resoluto iure datoris resoluitur ius accepti [illegible] *l. lex vectigali ff. de pigno.* Interim in nostris *Alber. in l. his solis. 7. num. 3. C. de reuoc. donat. Ripa in l.* [illegible] *n. 146. C. eod. tit. Merenda contr. lib. 17. c. 28. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 67. Mantica lib. 11. tit. 31. n. 77. Tiraquell. de retract. consangu. gl. 1. §. 3. n. 10. Pinell. in l. 2. p. 3. c. 3. n. 11. 18. C. de reuoc. donat. Pacific. de saluian.* [illegible] *inspect. 3. c. 1. n. 115. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 19. Surd. de alim. tit. 9. q. 42. Hermos. gl. 1. l. 67. tit. 5. nu. 23. 24.* Quamuis non sit pactum de alendo. *Surd. sup. Cyriac. contr. 55.* [illegible] *4.* Et *Mantica sup.* respondet textu *in l. his solis C. de reuoc. don.* per quem disponitur non reuocare donationem per ingratitudinem quo ad bona in alium translata, quia diuersum est in hypoteca, quæ penes creditorem quo ad obligationem permanet, sed contra dicit *Sarment. lib. 6. selec. c. 7. ex l.* [illegible] *C. de reuoc. Donat. & l. fin. Merlin. de pignor. d. lib. 5. tit. 1. n.*

1.q.12.ex tex.d.l.bis solis 7.C.de reuoc.donat. Sed postea repetito dubio, Primam opinionem affirmatiuam sequitur *d.lib.5.tit.1.q.19.* vbi dicit *Manticam* respondere *tex.d.l.bis solis*, per quem disponitur non reuocari donationem per ingratitudinem quo ad bona in alium translata, cum diuersus sit in hypoteca. *Hermosill. d.l. 67. num 20.*

188 Similiter extinguitur hypoteca super bonis donatis, si illa reuocetur per superuenientiam liberorum. *Tiraq.in l.si vnquam n.272. C. de reuoc.donat. Mant. ea sup.n.78. Merlin.q.19. n. 3. Christin.dec.192.n.11. & seqq.lib.4. Guid.Papa dec.428. Fontanell.de pactis tom.2.claus.5.gl.8.p. 3.nu.72.73. Hermosill.sup.n.20. Maynard.dec.60. lib.6. Baron.de citat.sing.74.num.4. Antonell sup. lib.1.cap.67.*

189 Extinguitur hypoteca quando resoluitur contractus ex causa necessaria, vt vigore pacti præcedentis, & similis. *l.si res 3.ff.quib.mod.pign. vel hypotec.solu. Caball.cons.96.n.7.lib.1. Cyriac. contr.425.n.27. Rota dec.328. n.16.17.p.5.recent. Merlin.de pignor.lib.4.q.103.& lib.5.q.13.* post mille *Nos ad Rouit.cons.53.lib.1.num.14. Duran. dec.40.n.15. Rota dec.328.n.16.17.p.5. rec. Gallus de fructib.disp.28.art.3.num.60. Antonell.sup. d. cap.67.*

190 Vigore pacti de retrouendendo. *Manfred. ad Capyc Latr.dec.43.n.2.3. Idem Capyc. Latr. consult.56.n.3.& dec.16.* vbi *Addentes Gizz. & Manfrella Scop.ad Merlin.contr.47. nu.87.lib.2.* post mille *Herm.sill.gl.7.l.42.nu 9.seqq. Merlin. de pign.lib.5.q.14. Card.Luca de feud.disc.65.nu. 5.disc.91.n.1.de donat.disc.13.nu.4. de empt.disc. 32.nu.16.de credit.disc.4.n.7. Gait.de credit.c.4.n. 2179.2180. Nos ad Rouit.cons.53.à n.14.lib.1. Rota dec.86.nu.6.p.5.rec. Fran. dec.64.* vbi *Luca R.Ponte cons.28.n.18. Salga. labyr.p.2. .9.nu.8. D.Capon.contr.59.n.5. Valeron.de transact. tit.4. q.9.nu.34 seqq. Donad. de renunciat.c.34.nu.276. seqq. Noguerol.alleg.22.n.44. Cyriac.contr. 425.n. 73.seqq. Fontanell.de pact. sel.7 gl.1. p.9.num.74. Carleual.de iudic.disp.23.num.30. Nos ad Rouit. cons.53. Baron. de citat. in prætermiss.adnot.sing.n. 72* Diximus .46.n.411.

Hinc sequitur, ex. cito pacto de retrouendendo, per venditorem, extinguitur hypoteca medio tempore contracta per emptorem *Mant. a de tacit.lib.11.tit.31.nu.79. Franch.dec. 64. Ca. in Millel.159. Rouit.cons.81.n.5. Cait. de cred t.c.4.n.2179.& 2180. Rota dec.86. n.6.p. 1.rec. Merlin.d.q.13. Cyriac.contr.55.n.41. Auendan.de censib.c.102. Amat.cons.10. Carleual.de iudic.tom.2.disp.23.num.29. Nos ad Rouit.cons.53. à nu.14.lib.1.*

191 Quod extinguatur hypoteca resoluto dominio debitoris. *Salgad.labyr.fol.440.* Siue iure prælationis, siue iure commissi, & sic consolidato vtili dominio cum directo, secus si consolidatio fi ex actu voluntario. *Franch. dec.213.n. .& d. .226.n.3 Bal. aff. var.lib. 5.tit.de censib.q.9.* vbi idem si d iure creditoris pro canonibus non solutis tem assequitur, per primum, & secundum decretum. *Carleual.de iudic.disp.23. Hermosill.l 67. .1. Salgad. labyr.p.4.c.4.*

192 Idem est in hypoteca contracta super censu, quæ extinguitur, illo redempto vt non teneatur debitor volens redimere certiorare & requirere hypotecarios, licet ei intimauerint, ne redimat absque illorum licentia. *Cenc.de cen .72.n. 3.& seqq. Gratian.disc.45. Sabell.§ nu.16. Merlin dec.21.*

193 Sed secus est, quando creditor per decretum Iudicis notificaret debitori, ne affrancaret, ipso inscio, *Rota p.14. rec. dec. 3 6.*

Sed si adsit pactum, vt pecunia de at reinuestiri, nam tunc hypoteca rem et super nouo censu, *Rota ibid.*

Quod hypoteca constituta super censu affrancabili, extinguitur illo redempto, ita vt non teneatur debitor volens redimere, certiorare, & requirere hypotecarios, licet ei intimauerit, ne redimat absque illorum licentia, *Cenc.de censib.qu.72.nu.3.seqq. Gratian. disc.45. Merlin.de pign.lib.2.tit.1.qu 44. Merlin.dec.21. Olea de cess.iur.tit.5 qu.1.nu.10. Card.Luca de cred.disc.5.nu.10. Mess. es.22.nu.3 lib.1. D. Romagner.ad Cenciol.ad stat. Eugub.lib.2. rubr.52. nu.36. Sabell.§.hypoteca, nu.47. §.census, nu.16.* Secus est si promisisset reinuestire, vel etiam citra promissionem, si fuerit protestatus, nam protestatio fit debitori debitoris authoritate Iudicis, & debet quis protestationi parere, & non excusatur, *Rota p.14.rec.dec.336.*

Sic hypotecæ contractæ per domini census, extinguuntur censu per ipsum cesso, & affranc. to, & redempto, post *Brill. & alios, Olea de cess.iur.tit.5.qu.1. nu.16.* quidquid dicat *Glurba dec.87.nu.7. Card. Luca de cred.disc.5.nu. 10. Arias Mesa lib.1.c.22.n.5. Cenc.de censib. qu. 72.n.4.*

Cohæres post pulsare alterum cohæredem ad redimendam partem suam census hæreditarii, ita vt vnico actu, & contextu fi totius census extinctio, quando eiusdem census partem suam redimisset, vel haberet in promptu pecuniam paratam, aut dispositam, ad effectum prædictum, *Vrceol.consul .40.num.40.& seqq.*

Secus esset si per cohæredem offerretur cautio pro indemnitate, ipsius cohæredis, ratione partis debiti remanentis. *Vrceol. sup.nu.45. ex l. vni.ff.famil.ercisc. Roman. co s.49. Costa de ratio. rat, qu.189.nu.5. Valas. in praxi part. c. 27.n.10. Duard.de censib.c.5. qu.22. tom.2.*

Sic hypoteca extinguitur, & resoluitur resoluto iure eam constituentis, *Cyriac.contr.55. 117. 446.447. Salgad. labyr. .9.& 13.n.11. seqq. .c. n.33.c.27 d n.46. 3.p.c.3.d nu.17.& 65.68.84. Torre de maiorat. Ital.p.2.qu.66.num. 12.43.*

Verum facta obligatione per socium cum hypoteca, est vtilis pro portione sua, *Torre de maio.*

maiorat. Ital. p. 2. q. 66. n. 16.

Sic etiam per diuisionem factam per fratres, & cohæredes, cum hypoteca fit contracta super portione vnius, non tollitur quo ad illius portionem, Torre sup. d. qu. 66. nu. 25. & nu. 9. & 21.

Sic generaliter quando obligans non habet penes se dominium perpetuum, sed temporale, conditionale, vel reuocabile, resoluto iure ipsius, resoluitur omne pignus, & hypoteca, Gratian. di c. 7; 3. nu. 19. seqq. Rata p. 12. rec. dec. 170. nu. 16. seqq. Vbi de hærede grauato, à quo transeunt bona libera ad fideicommissarium, per text. l. fin. §. fin autem. C. commun. de legat. Merlin. dec. 645. nu. 3. Larrea alleg. 22. nu. 20. & seqq. Garz. tract. de hypot. post contractum, viuente, aut moriente, rescisso contractu, tract. 3. alter Garz. de expens. & meliorat. fol. 41 Carlen. l. de indic. lib. 2. tit. 3. disp. 23. Salgad. labyr. c. 4. p. 4. Thor. in comp. dec. p. 2. verb. hypoteca.

Pecunia consumpta, quamuis aliena efficitur recipientis, & conseruantis, & facit extinguere dominium, & hypotecam, Gratian. & Luca disc. 649. n. 7. 8.

Est ipso iure nulla hypoteca si constituatur super re, quæ prohibetur alienari, & de nullitate potest Tertius opponere; Gratian. disc. 885. n. 17.

Et dicitur prohibita per specialem prohibitionem alienationis, Gratian. disc. 881. n. 6.

Scientia inuectarum, & illatarum in domo locata requiritur ad effectum hypotecæ, & benè Gratian. disc. 953. nu. 3. Pacion. de locat. cap. 40. Andreol. contr. 347.

Sic si res vendatur, & emptor possidens rem illam hypotecauerit, si demum vicinus petat ius congrui, & illum habeat, extinguitur hypoteca contracta interim per primum emptorem, Neguf. de pignor. p. 5. membr. 1. num. 44. Barbat. de assist. gl. 5. nu. 148. Nos ad Rouit. conf. 53. nu. 30. lib. 1. Tiraq. de retract. connent. §. 3. gl. 1. n. 10. Cyriac. contr. 55. n. 41. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 67. n. 16.

194 Sic hypoteca contracta super re emphyteutica, resoluitur si res illa deuoluatur ad dominum directum, per pactum, vel ex alia causa iusta. Hermosill. gl. 1. l. 67. tit. 5. nu. 25. D. Palma dec. 367. nu. 27. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 2. p. 6. nu. 68. 73. Salgad. labyr. p. 4. c. 4. n. 2. Noguer. alleg. 22. nu. 44. seqq. Cancer. var. p. 1 c. 1 3. n. 142. Socc. iun. conf. 119. nu. 12. lib. 2. Tiraq. de retract. connent. §. 3. gl. 1. num. 13. Salgad. labyr. p. 1. c. 43. num. 13. Mantica. de tacit. d. tit. 31. n. 71. Corbul. de conf. priuat. ab non solut. canon. ampl. 34. Ostasch dec. 156. num. 9. Cyriac. contr. 55. num. 37. Serafin. dec. 798. & 1290. nu. 13. Rota dec. 86. num. 6. p. 5. rec. Carreual. de Iud. c. lib. 2. disp. 23. Salgad. labyr. p. 3. c. 3. num. 17. seqq. & num. 65. & seqq. & p. 2. c. 27. nu. 41. seqq. Baran. sing. 74. n. 28 Amat. ref. 88. nu. 8. & 9. Hodiern. ad Surd. dec. 160. Garz. de expens. c. 6. num. 21. Barbos. in c. potuit. nu. 81. de locat. Gratian. cap. 8. nu. 40. Franch. dec. 226. Mastrill. dec. 154. nu. 73. Caualc. dec. 8. n. 35. Ponte dec. 3. nu. 27. Larrea alleg. 22. nu. 19. seqq. Cyriac. contr. 55. nu. 38. Nos ad Rouit. conf. 53. num. 16. lib. 1.

Quod extinguitur hypoteca deuoluta emphyteusi, Salgad. labyr. p. 2. c. 27. n. 45. Baron. de eitat. sing 74. Diximus q. 37. n. 440. Cyriac. contr. 55. n. 17. seqq. Larrea alleg. 22. Marin. l. 1. c. 101.

An reuiuiscat stante noua concessione, vel acquisitione, & an credit or possit soluere canonem pro emphyteuta ad euitandam caducitatem, Baron. sup. Franch. dec. 64. Sabell. §. emphyteusis, n. 31. 32.

Sic si quis hypotecam constituat super officio, quod deinde ad Regem concedentem, propter aliquam culpam, redeat, tunc si Rex illud de nouo alteri concedat, in illum transit sine onere. & liberum, & sine vinculo hypotecæ, Mier. de m ior. 3. p. qu. 5. num. 31. Larrea alleg. 22. nu. 29. Hermosill. ad l. 67. gl. 1 tit. 5. p. 5. Salgad. labyr. p. 2. c. 27. à nu. 39. Noguerol. all. g. 14. nu. 90. & seqq. R. Ponte conf. 28. Nos ad Rouit. conf. 53. n. 31. lib. 1.

Quid si habens officium hypotecatum illud Regi renunciet, & idem dicendum est, vt extinguantur hypotecæ creditorum, & onera, R. Ponte dec. 28. nu. 4. & 9. per totum, Noguerol alleg. 33. n. 6. Amat. conf. 10. & conf. 49. ex n. 9. Georg. in repet. feud. c. 54. n. 75.

195 Secus si consolidatio fiat ex actu voluntario, vt puta donationis, successionis, vel venditionis, Franch. dec. 213. nu. 33. dec. 226. num. 3. Ballis tract. var. lib. 5. tit. de censib. qu. 9. Salgad. l byr. p. 3. c. 43. nn. 13. Hermosill. latissimè tom. 2. l. 67. gl. 1. per tot. Cenc. de censib qu. 22 n. 9. Cald. de renouat. qu. 16. num. 22. Rouit. conf. 53. vbi nostra additio, Surd. dec. 286. Carlen. l. de ind. c. to. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 23. sub nu. 30. Salgad. sup. p. 3. c. 3. n. 68. seqq. & p. 2. c. 7. ex n. 45. Rodoer. ad Marin. lib. 1. c. 101. n. 13. Diximus sup. hic, n. 71. Noguerol. sup. num. 45.

Exempla actus voluntarii sunt. Primò, quando quis vendidit rem cum pacto de retrouendo infrà certum tempus, quo elapso fiat retrouenditio, ille actus est voluntarius, ideò hypotecæ, quos emptor contraxerat super illa re empta non extinguuntur, Cagnol. in l. 2. C. de pact. in er empt. nn. 24. Tesfay alleg. 12. nu. 24. seqq. Nos d. conf. 53. n 25.

2. Quando emphyteuta locauit rem emphyteuticam, deinde illum renunciauit domino directo, nam dominus ille directus tenetur stare locationi factæ, quia dominus successit ex actu voluntario, non necessario, Carroc. de locat. p. 1. tit. de trib. grad. rubr. de vsufr. qu. 5. n. 6. Amie. de iure emphyt. qu. 18. Cancer. lib. 1. c. 11. n. 18. seqq. in 2. edit. Nos sup. n. 25.

3. Exemplum est, quoties emphyteuta, super qua est acquisita hypoteca, tedit ad dominum, quia illam emphyteuta donat domino, nam tunc hypoteca illa non resoluitur. Cor-

bal.de iure emphyt.tit.de cauf.prin.ob non sol.ann. ampl.t 4.nu.3. Add.ad Clar §.feudum.qd. 38.nu. 16.Facb.n.contr.56.lib.9. Duran.dec.40.num.19 seqq.Gratian.disc.996.Nos sup.nu.26. Merlin.de pign.lib.5.tit.1.qu.44.Rota dec.338. nu.29. seqq. p.5.rec.Bellis sup.prag.Sicil.lib.5.de censib.qu.9. n.4.Crescent.dec.9.n.6.tit.de primil.

Nam non resoluitur hypoteca,si res,ex causa voluntaria restituatur, *Hermosill. gl.1. l.67 tit.5.n.2.3.4.*

196 Vel ex fraude, vel ex collusione, *Cyriac. d.contr.55.num.39.* Verum datur crediroribus hypotecariis in subsidium actio super meliorамentis, *Osasch. d dec.156. à nu.9. Carus. in sylua cautel.arbor.24. in fin.*

197 Idem est in feudi obligatione facta per dominum vtilem sine assensu domini directi,*c. 1. §.rursus,tit.quid.modis amitt. Mastica d. tit.31. nu.72. Duran.dec.145.n.38. Rota in rec.dec.86. nu. 5.p 5.Nos d.cons.53.Rouiti,n.17.*

198 Secus si esset assensus domini directi,*Add. ad Clar.§.feudum qu.35.à num.16. Gratian. discept.996.* Vbi *Luca, Fachin.contr.56,lib.7.Duran.dec.40.nu.19.seqq.Rota dec.338.nu.29.seqq. p.5.rec.Nos d.cons.53. Rouit.,num.18.19.26.21.* Vbi alia ad materiam, *Franch.dec.213.n.32.*

199 Nisi consensus dominus esset limitatus,vel citra præiudicium suorum iurium, *Duran.dec. 145.num.38.Osasch.dec.164.nu.7. Rosental.de feud.c.9,conel.18.nu.4.C rleual.de iudic.lib.2.tit. 3.disp.23.Salgad.in labyr.credit.p.4.c.4.Thor. in comp.dec.p.2.verb.hypoteca. Fontanell. dec.474. nu.10.Cancer.var.lia.1.c.11.nu.17. Barbat. de assistent.gl.5.n.154. Alij* relati per *Luca de linea legal.lib.1.art.7 n. 207.*

200 Sed vt res hæc clarius explicetur dicimus, quod feudum hypotecatum cum licentia domini directi creditoribus vassalli, finita linea inuestiti , vel aliter deuolutum ad ipsum dominum , deuoluitur cum dicta hypoteca , & non liberum, si licentia sit simpliciter concessa sine vlla reseruatione. *Isern.in c. 1.§.quid ergo, nu.5.* & ibi *Præpos. num.2. de inuestit. de re aliena facta, Rosental.de feud.c.9.qu.38.nu 1.gl. fin. Lanar.cons.87.nu.4.D.Marcian.excert.forens. exercitat.cap.7.nu.25.*

201 Si verò licentia concedatur : *Saluis iuribus Domini directi*, tunc alii tenent adhuc feudum deuoluere cum dicta obligatione soluendi debitum, pro quo fuit hypotecatum cum licentia, *Affl.in d.c.1.Boer.dec.381.nu.10.Hartm. Pistor.lib.2.qu.58.n.32.Schrader.de feud.p.8.c.4 nu.32. Andr.Ron.b.lib.1.qu.45.nu.15.Andr.Kol. exercit.legal.3.nu.21.Vultei de feud.lib.1.c.10.n.70. Frecc.de subfeud.lib.2.auth.29.nu.8. Hartm.Pistor.l.b.2.qu.48.nu.22.32. Fachin.contr. lib.7.c. 56.Schrad.de feudis p.8.c.4.nu.34. Salgad. labyr. credit.p.3.c.3.nu.94. Renert.dec.362.* post *Isern. Frecc.Capyc.Camerar.Molina de primog.lib.4.c. 4.n.39.& seqq.Castill.tom.5.contr.c.89.& 119. & seqq.Noguer.alleg.33.n.8.*

202 Alii verò contrarium tenent *Scheplit. in addit.ad prompt.iuris ciuilis, & feudal. Balthas. Klammer.tit.6.de alienat.feud.§.9. nu.8. Bursat. cons.171.cons.80.nu.26.Zas.de feud.p.6.n. 27. & p.9.num. 35.Rosental.de feud.c.9.qu.18. Surd. dec.286. Klammer.in prom pt.iur. feudal.tit. de alienat.feud.nu.3.Borgnin.dec.29 nu.41.p 2. Valasc.consult.86. Affl.in const. Regni lib.3.rubr. 13.nu.28.Paris.de Put.de reintegr.feud.c.45. & c.259.nu.3.4.Cyriac.contr.446.n.4. Carleual. de iudic.tom.2.disp 23.nu.57.seqq.*

203 Sic Dominus consentiendo obligationi feudi hoc facit ad istum effectum, vt obligatio viribus subsistat, quæ alias tam de iure communi, quam ex patrio statuto nulla esset. Igitur satis est , quod operetur validitatem, vt creditori consultum sit contra debitorem , & eius hæredes , & contra posteriores , vel non habentes aliquam licentiam , absque eo, quod sine vlla necessitate talis consensus trahatur ad præiudicium iurium ipsius Domini,stante illorum reseruatione .

204 Et licet velis restringere illam clausulam : *Saluis iuribus* ad dominium directum , & ius feudalitatis , nihil operatur expressio eius , quia tacita etiam semper subintelligitur talis reseruatio, *Bursat.cons.80.nu.25. Vult.de feud. lib.1.c.10.nu.70.* Et tamen nullum verbum debet censeri appositum sine virtute operandi , *Bal.rubr.C.de contr.empt.qu.9 sub num.12.Surd. cons.524.nu.12.Vaz ax om.iur lit.V.n.31.seqq.*

205 Eo maximè,si reseruatio sit facta per verba vniuersalia comprehendentia quodcumque genus præiudicii, puta : *& sine aliquo eorum præiud cio*, nam illud verbum *aliquo* hoc importat, *Surd.dec.283 n.7 seqq.*

206 Ad idem sunt verba: *Saluis semper iuribus, & per omnia iuribus Regn' ,* quæ propter eorum Vniuersalitatem operantur, vt comprehendantur , quæ alias non venirent , vt tradit *Marta de clauf. clauf.60.p.1.Surd.dec.53. n.5.*

207 Nec facit, quod sit data licentia , & possit satisfieri creditor in feudo de eius credito , nam talis licentia non continet hypotecam , nam hypoteca afficit rem, & inducit onus reale, & licentia tribuit tantam actionem personalem ad procurandam satisfactionem in ipso feudo, & eam habendum , nam si velit satisfieri talis creditor super dicto feudo , debet impetrare licentiam à Rege , quæ est diuersa ab ipsa licentia hypotecandi , *Cyriac.d.contr. 446.n.13.seqq.*

208 Vnde non ob tempra satisfactione ante deuolutionem non competit amplius aliqua actio contra dominum pro ea, quia actio personalis non transit in tertium successorem , *l.1.§si hæres, ff.ad Trebell.l.fin. §. fin. ff. de contrab.empt.Peregr.de fideic.art.2. num.47. art.53. num.13.*

209 Et intentio Regis fuit consentire, non se obligare ad soluendum, *Affl.in c.1. num.32.tit. qui success.ten.Cyriac.sup.n.17.*

210 Cessarent omnia super apposita , si esset data licentia obligandi feudum pro credito , etiam

etiam in casu deuolutionis feudi, in nihilo obstante clausula illa: *Iuribus nostris semper saluis*, nam talis clausula non operatur in expressis, *Olirad.conf.330.in fin. Anchar.conf.192. nu. 4. Alex.conf.1.nu.20 vol.5. Menoch.conf.2.n.57. Decian.conf.24.nu.98. Cyriac contr.447. Vrsill. ad Affl.dec.112.n.9.& dec.335.nu.7. Natta conf. 403.nu.7.vol.2. Menoch.conf.378. nu.42. lib.4. Pistor.qq.iur.lib.3.qu.49.n.22.32. Fachin.lib.7. contr.c.56.in fi. Carlenal.d.q.23.n.62.*

211 In Regno nostro Neapol contrarium seruatur, nam concesso regio assensu super obligatione bonorum feudalium, cum clausula, *natura f nd non mutata, & iuribus Regiæ Curiæ semper saluis*, illo feudi postea deuoluto ad Regiam Curiam, est saluum ius creditorum habentium talem assensum Regium. Sulum est mandatum per Regem, vt satisfactio creditorum fiat prius super bonis burgensaticis,& postea super feudo deuoluto, vt videre est per Regium diploma relatum per *Carlenal. d.qu. 23.in fin. Luca de linea legal.lib.1.art.7. nu.107. seqq.* Videant DD. Lectores scripta per *Nos ad conf.53. Rouiti lib.1.n.17.seqq.*

212 In officiis Romanæ Curiæ, si per mortem officialis,ad Principem deuoluantur, extinguntur omnes hypotecæ super officio contractæ,& Pontifex libera officia de nouo confert, *Serafin.dec.1294.nu.2.p.2. Pacific. de Salui.in insp.3.c.2.nu.636.seqq. Castrean. de societ. officior.c.14.n.10.seqq.*

In officiis Hispaniæ idem dicit *Mier. de maiorat.p.3.qu.5.nu.32.in 2 edit.*

Idem quando per resignationem, vel renunciationem Regi acquiruntur, libera sunt an hypotecis resignantis, vel renunciantis, & hoc ex natura officiorum, *R. Ponte dec.28.* vbi decisum refert *Amat. conf.49. Georg. in repetit. feudal.c.54.nu.83.84.* Secus si pensionarius côcessisset hanc commoditatem alteri, *Salgad. labyr.p.1.c.43.n.1.seqq.* Vbi secus morte pensionarii.

Idem in resignatione beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ licet fiant voluntariè in manus Pontificis, ad fauorem Tertii, illa per nouam collationem, nouum ius in beneficio acquirit, & illud liberum ab hypotecis resignantis habet, *Paul conf.4.num.4.lib.1. Couar.l b.1. var.c.15.circa finem, Ponte conf.28.num.3. Ancll. Amat.conf.9.n.1.*

Idem in extinctione pensionis, quæ si anticipatis solutionibus casset, & extinguatur, creditores pensionarii remanebunt priui ab hypoteca, quam in dicta pensione habebant, *Fainac.dec.129.n.3.4.p.1.rec.*

Idem in nouis venditionibus Hispaniæ, quod per illas extinguantur hypotecæ anteriores, *Garz.tract.de hypoteca post contractum, n.21.22.Cas.mat.conf.10.n.193.*

213 Sic in Fiscalibus, & Arrendamentis debitis Regiæ Curiæ alienatis particularibus, illæ fuit alienatæ cum pacto reemendi,si annualitates illæ vendantur aliis per possessores, si vendantur per cessionem simplicem, non extinguitur hypoteca contracta super illis, secus si cum cessione iuris luendi,obtempta à Regia Curia, nam tunc si vendant cum cessione obtempta ab emptore, extinguitur hypoteca creditorum. *R. Ponte dec.28.nu.18. Molfes. ad consuet.Neap.tom.2.p.4.qu 26.num.7. Gatt. de cred.c.4.quæsit.12.nu.2181. Amat.conf.10. Montan.de regal.offic.nu.62. Salgad. labyr. credit. c.8. num.11.*

Ideò cautela creditoris super illis fiscalibus, & Arreadamentis est, vt creditor ille faciat notare in libro Regalis patrimonij, vbi est descripta dicta partita, quod non reematur inscio ipso creditore.

Idem est in obligatione facta per debitorem ominum suorum bonorum in beneficium alicuius sui creditoris, inter quæ bona adsit aliquis censui redimibilis, *R. Latr. Manfrell. Gizz. decis.16.*

Sed perceßionem iuris luendi factam fideiussori, qui virtute illius, venditori soluit, census non ext nguitur. *R. Capyc. Latr. d. 16. nu.29. Mensi lib.1.var.c.9.ex nu.14. Ripol. var. resol.vltim.nu.119. Escob de rat ocin. omput.17. Fontanell.de pactis nupt.claus 4.gl.18. p.3. nu.6. Gratian.disc.459. Mansiell.ad Capyc. Latr.d.decis. 16. num.12.*

214 Similiter in omni casu, quo obligans non habet penes se dominium perpetuum rei, sed temporale, conditionale, reuocabile, resoluto iure ipsius, resoluitur omne pignus, & hypoteca, *Gratian.disc.733.num.19.seqq. Ro a p.12. rec.dec.170.nu.16.seqq.* Vbi de hærede grauato à quo transeunt bona libera ad fideicommissarium, *l.fin.§.fin autem,C.de commun.deleg. Merlin.dec.645.nu.3. Larrea alleg.22.a.20.seqq. Garsia pract.de hypotec.tract.3. Baron.de e.rat. tom.2 sing.74. Christin.dec.149.vol.1. Hermosill.sup.gl. 1. Sabell.§.hypoteca,nu.47 seqq. Salgad.labyr. p. 1.c.23.n.12.seqq.* Diximus *sup.n.176.*

215 Idem in pacto reuersiuo donationis in aliquo euentu, *Rota d. dec.138. nu.16.17. p.5. rec.*& apud *Duran.d.dec.40.nu.15.* latè *D. Merlin.de pign.d.tit.1.qu.15.*

216 Si reuocetur donatio ex defectu insinuationis, an remaneat etiam extincta hypoteca donatarii. Nam donatio excedens summam 500. solidorum subiacet iuri eam reuocandi à donatore,si deficiat insinuatio, *l.f nimus,C. de d nat. Antonell.de temp legal. lib.1.c.c7.*

217 Quod extinguatur hypoteca medio tempore contracta per donatarium, *Mantica de tacit.lib.11.tit.31.num 74. Cyriac.contr 55. n.41. Neguf.de pignor.1. membr.5.p.n.43.seqq. Surd. de alim.tit.9.qu.42.nu.18. Hermosill.sup* Nisi insinuatio sit neglecta, ad effectum perdendi hypotecas medio tempore contractas, *Merlin.de pign.lib.5.tit.1.q.18. Rota p 6. rec.dec 274.*

218 Non resoluitur hypoteca intentata redhibitoria contractus,per emptorem, hypotecæ, quia

quia actus ille est voluntarias. *l.si debitor 4.in princ.ff.quib. modis pign. vel hypot.solu.l.bouem 43.§.pignus.ff.de ædilit.edict: Merlin. q.20.Ciriac. d.contr.55.nu.62.Hermosill.gl.1.l.67.tit.5.nu.14. seqq.* Vbi secus si ob vitium in re vendita, *Antonell.de temp.legal.lib.1.c.67.* Et sic eruitur regula hypotecam non exingui, quando resolutio fit voluntarie, Ciriac.*& Merlin.ibid.* Maximè quando resolutio contractus procedit ex facto merè voluntario hypotecantis, directè ordinato ad resolutionem, secus si ex facto ad id non directe ordinato, per doctrinam *Bart. in l.in diem,ff.de aqua pluu.arc. Neguf. de pignor. p.5.membr.1.nu.45.in fine. Merlin.d.q.18.num.4. Larrea d.alleg.22.Sabell.d.§.hypoteca nu.47.Nos ad Rouit.d.cons.53.nu.23.lib.1.*

219 Extinguitur hypoteca, si creditores emant rem sibi obligatam, nè detur actio, & passio, & seruitus in eodem subiecto. *Cenc.de censib.p.3. c.1.q.5.num.1 seqq. Rota ib.d.dec.299. num.1.ex tex.l.neque pignus.ff.de reg.iur. cum concord. Andreol.contr.349.n.8.* Rota post *Merlin.de pignor. dec.69.nu.7.*

220 Hypoteca super feudo, illo vendito, empto per feudatarium cum pacto de retrouendo nō remanet super pecunia ex illo peruenta; quo casu creditor anterior absq; assensu, præfertur posteriori cum assensu, ea ratione, quia pretium illud non est feudale, sed burgensaticum, vt decisum refert *Franch.dec.64.*vbi *Luca, Manfrella ad Capyc. Latr.dec.43.n.2.*

221 Extinguitur hypoteca ob illicitam stipulatinoem.*Leotard.de vsuris qu.7.num.12.Koppen. dec.9.nu.81.p.2.*

222 Extinguitur hypoteca mixtione pecuniarum receptarum per creditorem cum suis pecuniis. Et per omnem mixtionem. Gr*atian.disc. 897.nu.1.*Secus si potest reduci ad priorem formam, *Salgad.labyr.p.4.c.4.nu.10,11.*

223 Extinguitur hypoteca, ob non comparitionem creditorum tempore proclamatum, in venditione boonrum debitoris. *Bottilier.de succeß.Theor.6.nu.38. Carlcnal.de indit. tom.2.disp. 22.Amat.res.11. Salgad.labyr.p.1. c.8. fol.59. & p.3.c.10.Baron.de citat.annot. ad qu.9. nu.3.q. 108.Giurba obs.12.nu.35. Merenda contr.lib.20. c.7.& lib.24.c.48.num.24. R.Marin. lib.1.resol. 366.Idem Baron.de citat.in annot.ad sing.82.* Diximus *q.47.nu.53.*

224 Extinguitur hypoteca si possessor bonorum Maioratus, cuius bona sunt censui obnoxia, succedat creditori illius annui census, si in acquisitione actum esset expresè: census redemptionem fieri, vt maioratus remaneat liber. *Molina de primog.lib.1.c.26.num.10. Garz de expens.c.22.nu.15.*

Secus si non esset illud pactum, nam tunc ille annuus census remanet ad fauorem hæredis in bonis liberis dicti acquirentis. *Molina sup.Rosental.de feudo tom.2.c.10. qu.44.num.10. R.Marin.lib.2.c.21.n.11,12.*

225 Extinguitur hypoteca locationis, ex necessitate locationis.*Scappucc.de sing succeßor.lim.5.*

Locationis expressa hypoteca censetur extincta in tacita reconductione *Mele ad Gizzarell.dec.5. num.20.* Illa tacita est solum inter ipsos principales contraheotes. *Salgad.labyr. p.4.c.2.nu.81.*

Expressa hypoteca non tollit tacitam. *Giurba obs.33.nu.23.*

226 An extinguatur hypoteca resoluto contractu, ob defectum mensuræ? *Merenda contr. lib.24.c.48.nu.52.*

227 Vsusfructus extinguitur morte naturali ipsius vsufructuarij, ad cuius hæredes non trāsit, nisi testator expresserit, & tunc etiam transit tantum ad primum non ad vlteriores hæredes.*§.fin.* vbi *Oinot.instit.de vsufr.tit.ff. quib.mod. vsufr.amitt.l.corruptionem. C.eod. Christin.dec. 176.nu.8.vol.1.Bellis tract. de vsufr.c.5. & vlt. Altograd.cons.104.num.30.seqq. lib.2. Gratian disc.662.num.4.seqq.disc.779. Rota p.9. rec dec. 120.Card.Luca de feud.disc.62.nu.3.5.12.de hæred.disc.4.nu.4.*

228 Licet extinguatur morte vsufructuarii, nō finitur morte proprietarii, vt in morte filii, quo ad vsufructum patris.*l.3. & fin.C.de vsufr. & l.fin.§ si vero. C.ad Tertull.*Gratian.*disc 820. nu.12.seqq.Pascal.de virib.patr.pot.est p.1.cap 3. num.34.Gomez.in l.6. Tauri num.11.& in l.48. num.2.7. Molina de primog. lib.1.c.19.num.20. Castill.de vsufr.c.3.nu.34 seqq. & cap.36.* Idem si filius eximatur a patria potestate, nam retinet vsumfructum acquisitum. *Castill.d.c.63.* secus in simplici commoditate percipiendi fructus, quæ amittitur per mortem filii. *Castill.d. c.3.nu. 36.seqq.* Garz.*de expens. c.10.nu.2. & c. 11.Sabell.§.peculium nu 3.in fine, & §.vsusfructus nu 28.*

Quæ conclusio multo magis procedit in morte ciuili filii, per quem nullum fit præiudicium patri, nam per delictum non præiudicat patri. *Carlcnal.de indic.tom.2.lib.1.tit.3. disp.20. nu.6.Farinac.q.24.num.5. seqq.Pascal.de patr.potest.p.1.c.3 num.35.seqq. Massu.de confisc.qu.27. Guazzin.de confisc.lim.28.13. concl.num. 1.seqq. Boer.dec.112.num.34. Bertazol. cons 49. Sabell. sup. & §.peculium.nu.10.*

Vsusfructus finitur, & extinguitur quando aliquo certo tempore fuit concessus, quo casu finitur, etiam si vsufructuarius moriatur ante illud tempus completum. *l.antiquitas, C.de vsufr.Oinot.in §.fin.nu.6.Instit.de vsufr. Christin. dec.175.nu.19.vol.2.*

Amittitur vsusfructus, si vsufructuarius illo non vtatur per decem annos inter præsentes, & 20.inter absentes, & consolidatur cum proprietate.*§.fin.* vbi *Oinot.instit.de vsufr.l.corruptionem.C.eodem.Gratian.disc.*807.

Amittitur per consensum præstitum alienationi proprietatis sine protestatione. *Duran.dec. 449.nu.5.*

Vsufructus non potest extingui, nec renunciari in fraudem, & præiudicium creditorum

l.3.

l. 3. ff. de his, quæ in fraud. cred. Rota apud *Farnse. in select. p. 1. tom. 1. dec. 129. n. 4.*

229 Vsusfructus extinguitur non vtendo proprietate, & illum cedens, vel renuncians domino proprietatis, *§. fin. instit. de vsufr.* vbi *Oinot. cũ add. Sabell. §. vsufructus. num. 23. 12. 10. Castill. de vsufr. c. 67.*

230 Sic extinguitur si rem vsufructuarius dilapidet. *Molina lib. 1. de primog. c. 16. num. 31. Menoch. lib. 2. de arbitr. cas. 78. Castill. cap. 21. 23. 24. Cranct. cons. 300. Gratian. disc. 778. nu. 7. seqq. disc. 832. nu. 21. Medic. exam. 55. & dec. 90. cum addit.* vbi alia.

231 Vsusfructus domus venditæ cum pacto de retrouendendo, per retrouenditionem non finitur. *Olea de cess. tit. 6. qu. 6. num. 21.* Vbi quod durat super pecunia, ex *Surd. cons. 26. Mangil. de euict. q. 157. & 158.*

232 Si fuerit cessus, vel venditus vsusfructus, morte vendentis, vel cessionarii finitur. *Gomez lib. 2. var. c. 15. num. 17. Cyriac. contr. 456. Olea de cess. tit. 3. q. 5. à nu. 22. Salgad. p. 1. Labyr. c. 11. num. 46.* Et ille absq; consensu proprietarii cedi non potest, & per obitum cedentis expirat. *Card. Luca de regal. disc. 27. nu. 7.*

233 Vsusfructus, si in dotem sit datus, morte viri, vel vxoris extinguitur. *Olea de cess. tit. 3. q. 5. nu. 28. Cyriac. contr. 456.* est *tex. l. 66. ff. de iur. dot.*

234 Vsusfructus extinguitur consolidatione, seu proprietatis vnione. *Castill. de vsufr. cap. 71. ex §. fin.* vbi *Oinat. instit. de vsufr. ex l. 3. 4. ff. vsufr. quem adm. cau.*

Si sit finitus consolidatione reuiuiscit, si proprietas vsufructuario auferatur. *Cyriac. contr. 50. Castill. cap. 75. & seqq.* vbi de vsufructu consolidato proprietate Gomez *l. 2. var. 15. n. 21. Solorzan. tom. 2. de iure Indiar. lib. 2. c. 3. à n. 72.*

235 Vsusfructus relictus pluribus, si finiat in vno, an duret in alio? sic. *Gomez var. lib. 1. c. 10. num. 41.* Immo accrescit aliis. *Gratian. disc. 807. num. 13. seqq. Bellis de vsufr. c. 4. §. 6. seqq. Sabell. §. ius accrescendi.*

236 Creditor habens hypotecam super vsufructu, quo gaudet debitor, non extinguitur si ipsemet debitor vsufructuarius acquirat proprietatem. *Salgad. labyr. credit. p. 4. c. 4. num. 18. & seqq.* & dato, quod dicta hypoteca duret, non finit per mortem debitoris, sed datur vsq; ad solutionem debiti. *Salg. sup. cap. 5. num. 29. seqq. Sabell. §. vsusfructus. num. 19. & §. hypoteca num. 47.*

237 Verum hypoteca contracta per debitorem super vsufructu illi spectante, secundum veriorem opinionem extinguitur per mortem ipsius debitoris. *Salgad. sup. c. 5. Sabell. § hypoteca. nu. 47. Cenc. de censib. qu. 25.* Sic seruitute imposita per habente vsumfructum, i[illegible], illo extincto, extinguatur seruitus illa. [illegible] *decis. 380. Christin. dec. 73. nu. 1. vol. 4.*

238 Vsusfructus census non finitur redempto censu. *Felician. de Censib. tom. 2. lib. 4. c. vnic. nu. 15. Cenc. de censib. q. 109. nu. 68. Salgad.* [illegible] *1. c. 27. nu. 14. Muta dec. 98. à n. 29. Olea de Cess. iur. tit. 6. q. 6 nu. 21.*

239 Creditor habens vsufructum debitoris obligatum, si sufructuarius ingrediatur religionem, extinguitur eius hypoteca, quia extinguitur vsusfructus. Sed transit ad monasterium, eius vita durante. *Caball. res. crim. cas. 222. num. 24. Gratian. disc. 8[illegible]5.* Sed quod consolidetur cum proprietate. *Christin. dec. 176. num. 9. vol. 2. Caual. l. q. 64. 65. Vin. opin. 600. 60[illegible]. Gomez in l. 48. Tauri. num. 8. Caual. l. qu. 64. Castill. de Vsufr. cap. 64. & seqq.*

240 Si Religio fuerit mendicantium quid? *Caual. l. q. 65.* Vsufructus competens patri in bonis aduentitijs filiorum amittitur per monacationem ipsius patris. *Boer. dec. 197. num. 10. Michal. de fratrib. p. 1. c. 3. nu. 31. Gratian. disc. 519. n. 20. seqq. Sabell. §. vsusfructus. nu. 23.*

241 Per capitis diminutionem. *Castill. de vsuf. c. 66. Christin. dec. 176. n. 10. vol. 2.* per maximam capitis diminutionem. *Card. Luca de pension. disc. 49. num. 9.*

242 Si vendatur talis vsusfructus, extinguitur per mortem ipsius vsufructuarii, & non cessionarij. *Gratian. disc. 775. nu 15. Rota in nouiss. p. 7. dec. 19. nu. 13. & seqq. Merlin. dec. 845. Couar. lib. 1. var. cap. 8. num. 7. Gomez. in l. 70. Tauri nu. 33. & l. 2. var. 15. n. 17. Eadem Rota p. 18. dec. 795. nu. 8. seqq.* Et non potest extingui per vsufructuarium, postquam illum alteri cessit. *Card. Luca de pension. disc. 68. n. 14.*

243 Emptor officij, vel alterius rei subiectæ hypotecæ, cum onere soluendi, & recognoscendi census, conuentus à venditore, rei cessione non liberatur, quia eius respectu, vt emptor, personali obligatione adstrictus est, & tenetur implere contractum. *Olea de cess. iur. tit. 1. q. 1. nu. 74.*

244 Tertius possessor, qui conuentus à creditoribus dimisit rem hypotecatam, si rursus conueniatur à venditore, in pristinam obligationem incidit, quia venditoris interest, quod emptor officij eum indemnem reddat ab onere, & præstatione census. *Sard. d. c. 32. n. 10.* nam ex facto proprio, & obligatione personali conuen[illegible]atur, nullo casu propter cessionem & dimissionem officij liberabitur. *Gu[illegible] d. Pap. q. 9.* & ibi *Addit. Griuell. dec. 99. n 21. seqq. Fab. in C. l. 1. de iure emphyt. defin. 7. D. Galeot. contr. 38. n. 41. seqq. D. Olea sup. n. 75.*

245 Potest quis respectu vnius personæ dimittendo rem liberari, non tamen respectu alterius, cum quo contraxit. *Carc. de locat. p. 7. conc. 26. n. 6.* Vbi quod emphyteuta, vel censuarius non liberatur à pensione habendo rem pro derelicto, ex quo competit contra eos actio personalis, secus verò à Tributis, & Decimis; ea ratione quia pensionis respectu est obligatus personaliter, secus verò Tributorum, & Decimarum, nam pro illis non nisi ratione rei, & possessionis tenetur. *Olea sup.*

Vnde non benè dixit *R. Marinis l. b. 1. c. 100. nu. 7.*

nu. 7. dum dicit: debitorem census reseruatiūt, qui sine fraude, & dolo desinit possidere bona, super quibus census fuit impositus, non posse conueniri actione personali pro pensionibus census, cum hæc assertio procedere tantum possit quando alienata fuerunt bona cum consensu creditoris, qui est vnus ex casibus propositus à *D. Marinus*. Sed vbi alienationi, & dimissioni ipse non consensit animo liberandi creditorem, actione personali tenebitur pro pensionibus, & redditibus census, quamuis sine fraude, & dolo accidisset alienatio, vel dimissio, benè *Olea d. q. 1. nu. 76.*

246 Creditum, & hypoteca extinguitur Nouatione voluntaria, seu necessaria, nisi sit opposita clausula; *Citra præiudicium, & nouationem priorum iurium, & fideiussorum.* Diximus *qu. 40.*

Extinguitur Delegatione. Diximus *sup. qu. 41. Acceptilatione q. 42.* Præscriptione, & Vsucaptione. *Nos qu. 43.* Confusione. *Nos q. 44.* Compensatione. *Nos q. 45.* Persolutione. *Nos hic n. 247. & seqq.*

Extinguitur per Dationem in solutum factam à debitore creditori, Dicemus *hic infrà.*

Extinguitur Deposito, Consignatione, Oblatione, per Cessionem bonorum, factam à debitore, *Nos hic infrà.*

ALIVD SVMMARIVM.

QVÆSIONIS XLVII.

So-

Solutio facta personæ illegitimæ, vel alteri quando iuuet, & quando non.nu.394. & a nu.395.ad num.427.

Hæres soluens de qua pecunia soluere præsumatur.nu. 428.429.

Solutio facta quando non liberet.n.430.

Non liberat facta contra formam expressam. nu.431. 432.

In solutione male facta cessant statuta præsumentia solutionem per lapsum temporis.n.433.

Ex quibus probetur idem itas solutionis factæ.n.434.

Procurator debet recipere ver im salutionem, non fictam, & confessatam.n.435.

Solutio non dic tur facta qua n vocari potest. nu.436.

Extinguitur deb tum nouatione.n.437.

Aliud pro alio, an, & quanda possit solui. n.438.

Solutio in quam causam facta dicatur fortis, vel intereffe? n.439.

Recipiens sortem principalem, an censeatur satisfactus de fructibus, & intereffe.n.440.

Soluens partem debiti an sibi præiudicet respectu residui.n.ibid.

Solutum in debitum pro vsuris, extinguit sortem debit m.n.441.

Salutio facta pro residuo, an intelligatur totum soluisse? n.442.& n.353.seqq.

Solutio facta an præsumatur per longinquitatem temporis? n.443.

S lut o debiti, an possit fieri à quo umque. nu.444.

Solutio, an debeat fieri de toto debito, ad hoc vt debitar liberetur.n.445.

Solutio facta per tutorem pro pupillo quando valeat.n.446.

Solutio facta à debitore creditori posteriori, an valeat.n.447.

Soluens in publica subhastatione, an, & quando liberetur.n.448.

Solutio an possit fieri ante tempus.n.449.450.

Soluens per decem annos continuos, an teneatur continuare, si non constet de titulo.n.451.

Solutio præsumitur facta potius nomine proprio, quam alieno.n.452.

Salutio cadit in eausam vbi est fideiussar.n.453.

Solutio imaginaria quid operetur.n.454.

Non po est fieri ab eo, qui non est hæres defuncti.n.455.

Solutio facta à prin ipali liberat fideiussorem.n.456. & quando non.

Confessio de recepto, an sit vera solutio, ità vt ex ea fideiussor non possit agere contra debitorem.nu.457.

Adiectus solutioni, an possit recipere solutionem.n.458.

Hæres grauatus an possit recipere solutionem. n.459.

Solutio in qua moneta fieri debeat, & possit. n.460. & à n.461.ad n.479.

Solutio in quo tempore possit fieri.n.480.& à n.481. ad nu.487.

Recepta sorte principali, quando petere possit accessoria. n.488.

Acceptans diminutam solutionem an sibi præiudicet. num.489.

Soluens partem debiti, an videatur agnoscere totum debitum.n.490.

Solutionis exceptio, an possit opponi contra sententiã. nu.491.492. An contra obligationem cameralem.nu.493.

Solutio malè facta, iterum fieri debet.n.494.

Quid solutio facta Fisctori.n 495.

Solutio quando possit fieri in bonis, facienda in pecunia. n.496.

In quo loco debeat fieri solutio, & possit. nu.497. & n.498.ad n.513.

Opponens exceptionem solutionis, vel compensationis, an fateatur debitum.n.514.

Vnica solutio an sufficiat, ad constituendum creditorem in possessione.n.515.

An soluens metu censurarum.n.516.

Solutiones excessiuæ præsumuntur non spontaneæ. num.517.

Acceptatio an liberat debitorem.n.518.

Solutum retro recipiens, an, & quando liberetur debitor.n.519.

Confitens recepisse per bancum, si non fuit pecunia in banca, quid? n.520.

Facta solutione alicui, nihilo expresso, an mutuum. num.521. Vbi de solutione indebiti.

Depositum, an, & quando vim solutionis habeat.n. 522.& à n.523.ad n.550.

Oblatio, an, & quando vim solutionis habeat.num. 551.& à n.552.ad n.605. Vbi DD. loquentes de Oblatione, & Iure offerendi.

Quando Contractus resoluatur Solutione, Deposito, aut Oblatione?

247 QVatuordecim modis tollitur, seu dissoluitur obligatio: Annullatione, Reuocatione, Acceptilatione, Cõpensatione, Pœnitentia, seu Consensu Præscriptione, Datione Insolutum, Deposito. Oblatione, Cessione bonorum, Confusione, Nouatione, Delegatione, Transactione, Rei interitu, Iudicis sententia, In integrum restitutione & Solutione. *Onat. de contract. tract.6.disp.19.sect.1. nu.5.& seqq. Merlin.de pignor.lib.5. tit.1.q.1.& seqq.& DD infra citandi.*

De omnibus suprà dictis diximus *sup.* & dicemus. Nunc dicemus de Solutione, Deposito, & Oblatione. Solutio proprijssimus, & notissimus, & naturalissimus modus est dissoluendi contractum, & eius obligationem, & maxime vsitatus Distractus. Et est peremptio obligationis complemento, seu præstatione contractus in sua forma specifica. *Instit. quibus mod. toll.obligat.in princ. Albert. de Symb.contract. tit. 4.c.10. Scacc.de commerc.§.2.gl.5.numer.17. & seqq.*

248 Sumitur autem Solutio dupliciter largè, & presse, largè dicta solutio significat quemcũq; modum dissoluendæ, aut tollendæ obligationis, siue fiat per eandem speciem, quæ debetur, siue per aliquod æquiualens, nam qualitercumq;

cumq; satisfactum sit creditori, ad voluntatem suam, pro soluto habetur, & ideò solutio largè est obligationis liberatio. *l. solutionis. ff. de solution. l. si rem alienam. ff. de pignor. act. §. omnes. Pichard. instit. quib. modis. in princ. V vessembec. tit. de solut. nu. 1. Card. Tusc. lit. S. conclus. 341. Cibell n. de Vniuers. negot. tom. 2. lib. 5. c. 1. Strace. sup. nu. 19. & seqq. D. Guttier. de compensat. lib. 1. c. 4.*

249 Et plerique ex dictis DD. dixerunt solutionem esse exhibitionem, seu redditionem eius, quod debetur, aut alterius rei loco ipsius, quando illa solui non potest, aut de voluntate testatoris, aut contrahentium; Quæ vltima verba, licet vera sint, & ab ipso *Iustiniano* addita. *§. 1. Instit. quib. modis toll. oblig.* non tamen sunt pars diffinitionis solutionis propriæ, expressè dictæ, nam nō fit solutio per æquipollens, nec supponit voluntatem testatoris, qui est nouus contractus, sed in specie, & forma contractus fieri debet, nam alias omnes distractus, seu modi dissoluēdi obligationem, essent propria solutio, quod omnes DD. negant, Ratio est, quia aliud pro alio inuito debitore solui non potest. *§. 1 Inst. quibus modis. l. cum a nua 16. C. de solut. l. manifestè 17. ff. eod. l. 2. §. 1. ff. si cert. petat. Auth. hoc nisi debitor, C. de solut. Bal. conf. 194. & 400. & 401. Tusc. verb. solutio conclus. 354. Molina disp. 562. Fillucc. tract. 33. c. 10 q. 6. nu. 172. Az. C. de solut. Guttier. de iuram. p. 1. c. 29. & pract. lib. 1. qu. 146. nu. 16. Escob. de ratiocin. c. 27. nu. 1. Pichard. de Mora nu. 97. Surd. d. c. 224. nu. 16. Cœuall. q. 899. nu. 97. Giron. de priuil. num. 203. Monach. dec. Bonon. 35. nu. 8. Tusc. lit. S. concl. 354. Valasc. de priuil. paup. p. 1. qu. 49. Vaz in axiomat. iur. l t. A. nu. 227. & seqq.* vbi ampliat, & limitat, & *lit. S. num. 50.*

250 Solutio presse dicta est extinctio obligationis, per formalem præstationem debiti, vel est formale complementum, & executio contractus, per quod extinguitur eius obligatio. *Instit. quibus modis toll. obl gat. & l. nulla. C. de solut. Tusc. verb. solutio conclus. 340. Surd. conf. 145. num. 14. & seqq. lib. 1. Bal. conf. 92. lib. 2. Surd. conf. 67. Rotaan. conf. 28. nu. 2. Idem Tusc. conclus. bona fides. 126.*

251 Inter solutionem pressè verā, & largè sunt differentiæ, nam solutio pressè dicta, fit etiam retinente, & renuente creditore, nun solum à debitore, sed à quocumq; *Tusc. lit. S. conclus. 352* Dicemus *hic infrà*.

252 Solutio verò largè non fit sine voluntate creditoris, sed eo consentiente fieri debet, vt patet in acceptilatione, nouatione, delegatione, nisi impossibilitas rei, & speciei soluendæ intercedat, vt in confusione, & rei interitu, quia, vt diximus: aliud pro alio inuito creditore solui non potest. *Pyrr. Maur. de solution. c. 7. Card. Tusc. lit. S. conclus. 354. ex l. mutui datio. vbi glos. fin. ff si cert. pet. l. promissor. §. fin. ff. de constit. pecun. l. item liberatur 6. §. qui paratus. ff. quib. modis pign. vel hyp. solu. l. eum, à quo. 16. eum l. seqq. C. de solut. l. sise 4. §. ait prætor. ff. de re iudic. Guttier. de iuram. p. 1. c. 29. & pract. lib. 1. q. 146. Escob. de ratiocin. c. 7. nu. 1. Pichard. de mora num. 97. Cœuall. q. 899 nu. 97. Monach. dec. Bono 35 nu. 8. Tusc. lit. S. Valasc. de priuil. paup. p. 1. qu. 49. Vaz axiom. iur. lit. A. nu. 227.*

253 Alia differentia est, quod solutio pressè nō fit per nouum contractum, sed per merum distractum, & extinctionem, seu dissolutionem prioris obligationis, ex rei exhibitione ipso facto, & iure sequitur, At verò in solutione largè dicta, nouo contractu opus est, & nouo consensu contrahentium, vt per eam fiat obligationis dissolutio, vt patet in nouatione, & delegatione, & huiusmodi, vel certa Iudicis authoritate.

254 Et si species debita solui non potest, putà, quia perempta, & tunc solui potest æquipollēs, & soluitur obligatio, sed non completur contractui, sed excusatur complere debens. Et ex accidenti, sed non ex natura contractus bene satisfecit, & obligationem extinguit, quia aliud pro alio in his casibus solui, & proinde est, ac si soluisset in eadem specie. *Surd. conf. 145. num. 14. lib. 1. Tusc. verb. solutio conclus. 340. num. 31. Molin. disp. 562. nu. 1. Fillucc. tract. 39. c. 10. num. 172. Reginal. lib. 25. c. 53. sect. 3. nu. 635.*

255 Hypoteca creditoris extinguitur solutione. *l. item liberatur 6 ff. qu b. mod. pign. vel hypt. solu. l. cum vend tor 66. l si fundus 16. §. in vend tatione. l. grege. §. etiam. ff. de pignor. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q 1. & seqq. Christin. dec. 169. vol. 4 Bich. dec. 391, Sabell. §. pignus. nu. 7.*

256 Et solutio facta ab vno ex coobligatis liberat omnes. *l. 3 §. fin. ff. de duo reis. Rota Lau. dec. 176. nu. 3. Bentin. dec. 31. nu 17. Rota de c. 497. nu. 3. p. 2. tom. 4. recent. Ofasch. conf. 33. nu. 9. Antonin. var. resol. lib. 2. resol. 50. nu. 11. Facbin. lib. 11. contr. c p. 11. Aldobr. conf. 83. nu. 31. lib. 1. Burat. dec. 283. nu. 1. Rota dec. 259. nu. 1. p. 2. p 4. rec. Maur. de solut. c. 35. Sabell. §. solutio. nu. 32. Ansald. de commerc. disc. 98. Merlin de pign. lib. 5. qu. 2. nu. 2.* Et non repetit à Correo. *Bart. in l. reos nu. 9. C. de duob. reis, Surd. dec. 308. num. 20. Valasc. consult. 127. nu. 7.*

257 Facta de re, & pecunia aliena, siue ab ipso debitore, siue fideiussore, siue à quocumq; tertio, & extraneo, dummodo fiat ad hunc effectum. *Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 10. §. 1. Christin. dec. 181. vol. 4. Onat. de contract. tom. 1. t. 1. sect. 6. disp. 21. sect. 1. & seqq. Sabell. in summa §. obligatio. nu. 34. & §. solutio. nu. 1. Cutan. dec. 15. num. 3. dec. 11. num. 4.*

258 Solutio facta in parte extinguit hypotecam in parte. *Merlin. sup. Sabell. §. solutio.*

259 Siuè solutio fiat à debitore, siue ab extraneo, sine mandato debitoris. *l. res obligatas 21. C. de pign. Mantic. d. tit. 31. n. 3. Surd. dec. 174. n. 27. Giurb. dec. 91. n. 1. latè Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. q. 1. & 2. Nos inf. n. 444. Oleas de cess. tit. 4. q. 3. n. 17.*

Verum debitor non liberatur, nisi suo nomine sit facta solutio, quamuis pecunia soluta pro-

propria fuerit. *P. Affl.contr.46. nu.32. ex l.Cassius.ff. de solution.*

260 Nam creditor tenetur recipere solutionē à quocumque.*Gallus de fructibus disp.4. ort.3.n.185*,Et illa potest fieri à quocumq; etiam inuitis creditore,& debitore. *Conciol. alleg.56.nu.30.Cotab.dec.4.nu.67.& 68.*Diximus *sup.n.257* & dicemus *infrà*. Et semper liberat debitorem. *Card.Luca de dot.disc.70.n.24.*

Quando fit solutio à Tertio, nomine debitoris,non fit purè, & simpliciter, sed vt acquirat iura creditoris, ideo hoc casu non extinguuntur Iura,& actiones creditoris,sed manēt illæsa,vt cedi possint quandocumque, etiam ex interuallo post cessionem. *l.Mod. stinus.ff.dè solut.vbi Bar.& DD.l.eum is,qui ff.de fideiuss. Rouit.conf.47.nu.4.lib.2. Pont. conf 6.num.4.seqq. Amat.ref.32.nu.6.Capyc.Latr.dec.32.nu.6.Surd.dec.208.Grivell.dec.80.nu.7.IdemSurd.conf.308 Thes.dec.291.Olea de cess.iur.tit.4.q.3.n.17.*

261 Et solutio præsumitur ex pecuniis debitoris facta,& creditor satisfactus, quamuis ab alio facta fuerit. *D. Baldue.in decis.tie.3 de legitis dec.43.nu.8.*Licèt facta per manus emptoris rei debitoris,nec soluenti vlla quæritur actio.*Balduc.sup.nu.7.9.*

262 Liberatur etiam fideiussor. *Monr.sup.§.1. Christin.& Onat.sup.*Mouald.*dec.248.nu.13.* Facta à debitore principali.*Gratron.dec.310.n.34. Catan.dec.12.n.4.*

263 Si verò solutio resultet ex solidatione computorum,siue aliter,cum clausula: *sinè pratu iutio anterioritatis,nec aliter,nec alio modo*, tunc nō extinguitur hypoteca,sed salua manet cum sua anterioritate. *Merlin.dec.616.*

264 Sic inter modos, quibus extinguitur debitum,est solutio,nam solutione eiūs, quod debetur omnis extinguitur obligatio.*l.107.ff.de sol. Instit.quib.modis tollit obligat.in princ.t.1. de reg. iur. Pract. Pap.resp.act.hypot.gl.exceptionem solutionis.num.1. Barb.axiomat. ur.axiom.210 nu.1. seqq.Vaz.oxiom.iur.l.t.0.nu.2.& seqq.Surd.conf. 150.nu.56.Gratian.disc.675.num.36. Tusc.lit.S. concl.340.Crass.except.nu.6. Maur.de solut. c.54. Christin.dec.181.182.vol.4.Rota p.1.rec.dec.172 seqq.Onat.de controst.tom.1. tract.6.disp.11.sect. 1.seqq.Sabell.§.solutio nu.1.& seqq. Castill.lib.4. c.59.nu.44.Gratian.disc.675.nu.36.D.Guttier.de compensat.q.19.nu.10.lib.2. Cyriac. contr.380.nu. 38.Mansi [illegible] .56.nu.16. Angel's de impens.& meliorat. [illegible] 2.num.3.Prat.dec.21.num.6.Catan. conf.31.nu.9.conf.18.nu.6.conf.27.nu.15. Pigant. ad stat.Ferr.rubr.132.num.45.Melius o f.136.n. 55.Mesa ref.37.nu.7.ref.38.nu.2.lib.1. Merlin.de pign lib.5.q.1.2.D.Palma alleg.376.n.1. Con iol. alleg.52.nu.6.Celsdec.18.nu.1.dec.220. nu.6.dec. 330.num.1.dec.302.nu.3.Min ld.dec.214. Onid. Amor. lib.1.Elcg.10.*

Omnio conductor f.lnit,mercede f.luta,
Non manet officio debitor illo tuo.

Possius dec.Bonon.13.num.12. dec.26.num.59. & 80.dec.40.num.30.31.dec.9.nu.9. Rota coram Tom.V.

Vbald.dec.214.nu.1.D.Beniel.conf 49.nu.3. Cels. dec.18.nu.1.dec.220.nu.6.dec.330.nu.1.dec.302. nu.3. ard.Luca de feud.disc.130.num.2.Andreol. contr.30.nu.1.Prat.discept.21.n.6.lib.1.Altograd. contr.92.nu.27.Astolin.contr.16.num.9.contr.18. nu.13.D Mansi consult.49 nu.34.35. consult.50. num.29.lib.11.Palma consult.19. nu.2.conf.48.n. 12.Molign.altercat.51.nu.5.99.nu.4.Merlin.de pignor.l b.5.qu.44.nu.20.& lib.5. q.1. D.Gobius de monet.q.3.n.44.

265 Quod adeo verum est,quod factā solutione de pecunia debitoris, omnes actiones extingūtur,nec ab eo creditore cessio valide obtinetur *Catan. dec.10.n.7.8.9.*

266 Verum potest quis de nouo soluere debitum alienum, debitore mandante, etiamsi ipse creditor sibi eidem soluat. Et per talem solutionem factam ab ipsō creditore non extinguitur debitum.*Catan. dec.4.n.69. Stace.de commerc.§.6.gl.1.num.40.& seqq.Gait.de credito c.2. tit.7.n.1505.& seqq.*

Sed soluens in causam indebitam extinguit debitam.*F.Ponte conf.70.nu.25. Olea de cess.iur. tit.6.q.10.n.38.D.Petra in rit.20.*

267 Si debeo Titio mille vigore instrumenti, quod non exhibetur,sed solum apparebant aliquæ solutiones annuæ solutæ ex causa Tertiarum,à tempore præterito. Titius me conuenit pro illis mille post longum tempus,ego oppono præsumptam satisfactionem, Tandem fit inter Nos transactio, soluendo quatuorcētum, v.g.per illam transactionem est extincta hypoteca, quam habebat Titius contra me. Deinde fuit repertum Instrumentum crediti, difficultas est,an resuscitari primæua iura, contenta in dicto instrumento, Et non reuiuiscere, per *text.sub prætextu.C.de transact. l.in summa.ff de condict ind:b.* Quod est intelligendum, si bona fide,& non dolo inita sit transactio.*Voleron.de transact.tit.6.q.3.n.14.seqq. Enca ad Gratian.disc. 861.nu.7.Fraccol.de transa q.93. bi nu.34.*dicit, & bene,quod vbi transactio rescinditur, & retractatur per instrumenta de nouo reperta, tota causa redire debet ad eū statū in quo erat ante Transact.*Manz.dec.Pala 46. fin.Infra n.281.*

268 Secus est,vt nō extinguatur si solutio fit reuocabilis,vel cōditio, aut reseruatio apponitur solutioni. *Maur.de solut.d.c.54.n.2.& seqq. Franch. dec.200.n.11.P. Affl.contr.15.n.22.Staibiobs.96. n.30.seq.Merl.de pign.lib.5.q.1.n.19.D. Mansius consult.23.num.30. lib.11.* Et potest agi etiam contra fideiussorem.*nu.31.*quamuis nulla facta reseruatio hypotecæ.*n.32.*

269 Solutio vera definitur, quod sit naturalis ab obligatione liberatio,vel:Rei debitæ per debitorem, vel alium eius nomine creditori idoneo,& vero,facta actualis satisfactio, *Maur.de solut.c.1.nu nu.2.Gratian.disc.924.nu.16.49. Giballin.de Vniuers.negotiat.tom.2.lib.5.c.1.D.Guttier.de compens.q.4.n.1.lib.1.*

270 Verè solutio illa dicitur,quæ fit per numerationem pecuniæ.*l per ... C.ad xhib.l.solu-*

tum 49. ff. de solut. l. solutum in princ. & §. 1. ff. eod. Natta cons. 54. nu. 6. vol. 1. cons. 344. nu. 1. vol. 2. Rol. in. cons. 53. nu. 44. vol. 1. Olasib. dec. 92. nu. 28. Maur. d. c. 1. nu. 3. & seqq. D. Guttier. de compensat. q. 18. nu. 120. lib. 2. Andr. ol. contr. 123. num. 10. D. Mansi consult. 23. nu. 25. lib. 11. Palma alleg. 39 nu. 41. lib. 1. Rota dec. 102. n. 48. post *Constantin. ad statut. Vrbis.*

271 Largo modo, & impropriè sumitur pro omni actu liberatorio. *l. solutionis 176. ff. de verb. signif. Din. Alber.* & aly in *l. solutionis. ff. d. solut. Maur. d. c. 1. nu. 7. & seqq. D. Rocca d. c. 126. num. 50. Molignan. altercat. 4. n. 17. D. Guttier. de compensat. lib. 1. q. 4.*

272 Et licet alij dicant, quod appellatione solutionis ex vi verbi, & communis liberatio veniat, etiam quod de verbo pecuniæ mentio nō sit habita. *Soc. in. cons. 65. col. 2. in 4. Paris. cons. 107. nu. 132. vol. 3. Ruin. cons. 157. nu 8. vol. 5. D. Guttier. de compensat. q. 13. nu. 37. lib. 3.*

273 Cum solutionis nomen non restringatur ad solam numerationem in pecunia, sed quamlibet aliam speciem, satisfactionem comprehēdat. *D. Palma alleg. 358. n. 3.*

Et solutio possit fieri in quacumq; re cum consensu creditoris. *Gallus de fructib. disp. 4. art. 3. num. 5.*

274 Tamen vera distinctio est: Aut attendimus essentiam, substantiam, & veritatem rei, Aut effectum ipsius. Primò casu verè, & propriè solutio non dicitur, nisi interueniat realis pecuniæ numeratio. *l. solutam. ff. de solution.* Secundò, vero casu omnis liberatio continetur. *l. solution s verbum. ff. de s[...] int. l. solutionis verbum, & l. liberationis verbum. ff. de verb. sign. fil. a cu. nis nomine. ff. eo. l. 178. ff. eodem*, nam dicimus solutum creditori quomodocumq; satisfiat, *Rota Ian. dec. 191. num. 90. Dec. cons. 107. Th. Doc. co. f. 186. num. 3. Panzir. cons. 6 num. 9. Marsi. cons. 37. num. 22. Bertaz. d. claus. la [...] 34. gl. 5. num 4. Afflin. in prax. de execut. §. 4 c. 51. nu. 8. Maur. de solut. c. 1. num. 10. seqq. & c. 3. §. 2. Tusch. lit. S. concl. 341. Gibalin. de Vniuers. [...] tom. 2. lib. 5. cap. 1. Ludouis. dec. 28. Rouit. de [...] 31. nu. 1. Prax. d. secp. 14. nu. 18. seqq. lib. 1. Palma co. sul. 54. nu. 8. Rouit. in Pragm. 15. de feud. nu. 42.*

275 Sed si solutio est promissa cum iuramento, debet fieri in pecunia. *Gratian. [...] 853 n. 82.*

276 Sic soluere verè non dicitur qui e[...] censat. *Peut. discept. 6. nu. 39. lib. 3. & à num. 46.* licet contra dicant *R. Capyt. L. tr. d. c. 25. num 30. & seqq. Nig. de except. c. 13. §. 2. nu. 7. seqq. P. Afflict. contr. 42. num. 13. 14* post mille, & mille *D. Guttier. de compensat. lib. 1. q. 4. nu. 11. seqq.*

Solutionis appellatione continetur liberatio. *l. si liberationis. ff. de verb. signif. l. solutionis verbum, ff. de solut. D. Guttier. de compens. at. qu. 4. nu. [...] lib. 1. D. Mansi consult. 50. num. 32. lib. 11. P. Afflict. contr. 42. nu. 8.*

277 Solutio per nouationem fieri potest. *D. Guttier. sup. num. 4.* Et m[...] solu[...] semper realem speciem promissam, [...] cept[...] nouationem, compensationem. *D. Gutt. er. d. q. 4. nu. 6.* Secus si quis esset obligarus ad veram numerationem [...]. *Dunoz. inn. dec 381. num. 6. Rota dec. 102. num. 48.* post *Constantin. ad statut. Vrbis.*

278 Pactum de non petendo vim solutionis est, factum debitori ad certum tempus, [...] pe[...] quod durante tempore pacti, hypoteca est suspensa, & in effectu reducta. *Neg. sa t. p. 6. mem. [...] 9. [...] ornat. ons. 112. [...] 4. lib. 2. Parisi. de [...] lutan. nu. 5. c. 1. n. 62. 63.* Secus si pendente dilatione data, fiat suspectus de fuga. *Neguf. sup. n. m. [...]* si vero sit perpetuum tale pactum omnino liberatur debitor. *l. solutiv. 5. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu. Neguf. p. 5. membr. 2. nu. 30. l. lib. [...] c. 17. Ma r. d. c. 2. §. 12. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 24. [...] q. 38.*

279 Datio fideiussoris vicē solutionis obtinet. *Magon. [...] dec. Flo. 57. n. 3. Maur. de solut. c. 2. §. 23. & de fid[...] p. 2. §. 3. 4. c. 26. ex l. sat. f. [...] io*, vbi gl. & *l. solutionis ff. de solution.* & sic extinguitur hypoteca tacita. *l. penult. ff. quib. mod. pign. & hypot. solut. Merlin. de pign. lib. 3. tit. 1. [...] 59. n. 6. 7.*

280 Contra positio partitarum vim solutionis habet. *Grattan. disf. 224. n. 21. seq. Surd. d. c. 117. n. 10 Ludouis.* & ibi *Addit. dec. 366. Bitb. dec. 306. nu. 31. seqq. Cancler. cc. 165. Diana p. 2. tract. 16. res. 51. Angelis de conf. ff. lib. 2. q. 67. Maur. d. c. 2. §. 14. Sabel. §. solutio n. 53. Hodiern. ad Su. d. decis. 186. n. 2. Gobius consult. 38. n. 3. Ionius gl. 10. §. 3. num. 101.*

281 Solutionis vim habet Transactio. *Andreol. contr. 432. nu 20.* & totum creditum extinguit. *Rota dec. 521. n. 5. p. 1. ec. Vreol de T ransact. q. 58. nu. 8. q. 70. nu. 63. Al o[...] rad. cons 84. n. 77. l. b. 1. & con. 15. n. 27. lib. 2.* Et sic per illā extinguitur hypoteca. *Rota* post *Merlin. de pign. dec. 6. nu. 4. Nos sup. nu. 267.*

282 Solutio est quid facti. *Co[...] ol alleg. 8. n. 7.* sic debet probari. *Baldus tit. de [...] 4. [...] 33 n. 7.*

283 Ideo non præsumitur sed est p[...]anda ab alleg[...]te. *Co[...] ol. alleg. 8. n. 6. Cels. dec. 68. nu. 1. 2. 21. nu. 1. dec. 98. nu. 1. dec. 333. nu. 4. 5. Gallae fructib. disp. 4. art. 7. n. 23. Monald. d. c. 178. n. 2. dec. 305. nu. 9. dec. 333. nu. 4. Ballnc. dec. 3. nu. 33. tit. de dot. 4. Caran. dec. 1. n. 95. & n. 9[...].*

Quod solutio non præsumatur, sed sit probanda, est tex. *l. quinquaginta. ff. de probat. Surd. d. c. 105 n. 10.* vbi *Hodiern. [...] Ce[...] sal. Me[...] och. ib. 3. pres. 135. Ma[...] ard. de probat. concl. 1324. & 1318. Castr. dec. 45. n. 2. P. Afflict. con[...] 27. nu. 25. [...] ur. de solut. c. 3. Medic. exam. 53. Ricc. collect. 1765. Ludo[...] f. dec. 139. Cyriac. contr. 39. n. 2. contr. 1[...] nu. 38. contr. 549. n. 64. Valens. cons. 39. nu. 39. Firmigl. cons. 466. n. 17. Gobius consult. 68. n. 1. 2. Posth. decis. 21. nu. 37. Maur. de solut. [...] 3. Gratian. disc. 860. num. 5. Medi[...] exam. 53. Ricc. coll. 1765. [...] cis. dec. 333. nu. 5. Palma consult. 92. nu. 9. Barbos. in c. potuit. de locat. n. 1[...].*

284 Quamuis allegetur in ipsa confessione debiti, veluti: *est verum de[...] sed il[...] ad solut.* nam creditor acceptat debitum, & re scit qua-

lita-

liratem. *Cenua de scr pt. priuat. lib. 1. q. 4. n. 89 & seqq. & tit. de separat. n. 6. & seqq. Rota p. 2. iuers. dec. 272. Sabe l. §. solutio n. 3. Am:c. cons. 99. n. 1.*

285 Maxime in causa dotis. *Conciol. sup. n. 7. Car. Lut. de cred. disc. 151. 132. Ionius gl. 20. § 5. n. 124. Mol gn. alterc. 51. n. 22.* vbi quando sic. *infrà hic.*

286 Solutio summæ notabilis non est verisimilis sine quietantia. *Conciol. d. alleg. 8. num. 23. & alleg. 12. nu. 8. Cels. dec. 184. nu. 7. 8. Balduc. dec. 3. nu. 34. tit. de dote 4. Posth. res. 50. num. 16. Medic. exam. 53. n. 33. Merlin. de pign. lib. 3. qu. 58. nu. 51. Ludouis. dec. 188. n. 2. Vrceolus appendit. ad c. 23. in fine lib. 1. Bab. de. 562. num. 17. 18. Rota post Vrceol. d. tr. fact. dec. 76 n. 13. Rota p. 17. rec. dec. 171. n. 21. seqq. p. 18. dec. 458. n. 12.*

287 Solutio anticipata non est verisimilis. *Conciol. alleg. 12. n. 17. a leg. 57. 8.* vbi n. 7. ide dicit de solutionibus pluribus factis eodē die à Viro decocto. Cum soluant homines malè libenter eorum debita, etiam in tēpore debito. *n. 9. Rota Rom. dec. 102. nu. 11. post Constant. ad statut. Vrb.*

288 Non præsumitur quando pendente iudicio de ea non fuit oppositum. *Cels. dec. 268. n. 10.*

289 Nam præsumitur de summa, quam quis non habebat. *Cels. dec. 184. n. 9.* Nec in eo, qui pro soluendis debitis vendit res, & accipit pecuniam sub vsuris. *Rota post Consta. tit. ad stat. vrbis dec. 102. n. 18.*

290 Solutio partis debiti, non includit solutionem totius. *Cels. dec. 13. nu. 4.* Sed si potuit in totum satisfieri, & partem tantum percepit, præsumitur in totum satisfactus. *Affl. dec. 13. n. 20. 21. Aretin. d. solut. c. 14. n. 1.*

291 Solutionum paritæ debent cum quietantijs iustificari. *Cels. dec. 142 n. 7.*

292 Solutio facta per debitores credi ori posteriori scienter non liberantur. *D. Balduc. dec. 43. nu. 18. delegat. tit. 3.*

293 Nam probatur ex propria assertione. *Posth. dec. 82. n. 28.*

294 Solutio ficta, & præsumpta non admittitur in præiudicium Tertii. *D. Palma all g. 336. n. 21.* Nec admittitur in creatione census. *R. Rouit. in pragm. 1. de censib. nu. 42. Cene. de cens. q. 49.*

295 Solutio diuersis modis probatur. *Maur. de solut. c. 4. Gratian. disc. 581. n. 3. 739. n. 38. 966. n. 32. 38. 826. n. 49. 9 0. n. 4.* Et *D L. i. infrà citandi.*

296 Solutio probatur per paritatem Tabulæ. *Xantar. re iudic. disp. 49. nu. 22. seqq. Mansell. ad Capy. Latr. dec. 196. n. 8. & seqq.* vbi citat *Ole., & alios B [illegible] super consuet. t. 16. c. 3. n. 186. seq. D. Go gia contr. For. p. 1. c. [illegible] n. fin. Con tol. ad statut. Engub. lib. 2. rubr. 3. n. 74. fol. 161.*

297 Solutio pensionis probatur, quod si facta de ordine Titularis, ex litteris ipsius. *Manald. dec. 333. nu. 6.*

298 Solutum præsumitur creditum, si illud sit omissum ex descriptione aliorum. *Balduc. tit. de dote 4. dec. 22 n. 61. Nos infrà n. 371.*

299 Solutio præsumitur, quia tutores filiorum nullum fecerunt notam credit. *D. Casareg. ad statut. an. ol. 505. 9.*

300 Solutio præsumitur si nullus liber de functi exhibitus fuerit, ex quo appareat creditum. *D. Casareg. s p. n. 1.*

301 Ad effectum probandi solutionem, libris effectuum hæreditatis, plena fides ad hibetur, *Catan. dec. 22. nu. 2.* Quid quid sit de ipsius solutioni Iure. *Catan. ibid.*

302 Probatur solutio per iuramentum, si constet Ciuitatem, in quo erant scripturæ fuisse ab hostibus, vel incendio, siue alio casu fortuito diremptam. *Ius iurandum. l. duobus §. cum ff. de iure iur. Mascard. concl. 1318. nu. 23. Menoch. d. præs. 135. n. 8. seqq. Affl. de 13. nu. 9. & ibi Vrsill. Medic. exam. 53. n. 3. seqq.*

303 Facta à Tertio non constituit in quasi possessione creditorem exigendi, si non constat de mandato. *Palma alleg. 137. n. 17. Rota dec. 55. n. 5. post Constantin. ad statut. Vrbis.*

304 Mandans Titio vt soluat creditori absenti, si mutauerit statum diuitiarū, & id venit ad notitiam debitoris, debitor ei malè soluit. *Reg. Capyc. Latr. dec. 8. num. 3. D. Rubeis de consult. 18. num. 221.*

305 Sic mercator, cui diriguntur litteræ pro solutione sibi facienda, illas acceptat credens scribentem esse in valido statu, acceptatio non officit, si tempore acceptationis scribens mutauit statum. *Rota dec. 345. p. 5. rec. dec. 940. apud Dunozet. D. Rubeis. sup. n. 222. R. Capyc. Latr. cō sult. 41. n. 9. seq. R. Marin. lib. 1. c. 154. Rub. dec. 345. Merlin. contr. 11. lib. 2. Thor. comp p. 2. ver. lit. camb. Mastrill. dec. 221. nu. 20. Paschal. de patr. potest. p. 1. c. 8. n. 70. Roceus resp. 10. n. 25. lib. 1.*

306 Solutio probatur præsumptionibus, & coniecturis, arbitrio Iudicis æstimandis. *c. offerre, de præsumpt. Affl. dec. 13. nu. 14. Cavena resol. 108. Rocca. resp. 155. nu. 2. Merlin. de pign lib. 5. q. 2. nu. 21. Ionius gl 20. § 3. n. 124.* licet debito pec publicum instrumentum. *ibid. Mascard. de prob. concl. 1324. num. 26. Menoch. lib. 3. præs. 135. Surd. dec. 105.* vbi *Addentes. Bertazol. cons. ciuil. 118. nu. 1. Affl. de 13. nu. 24. Grat. disc. 739. n. 38. 860. nu. 6. Maur. de solut. 4 Tus. lit. s. concl. 345. Co nus consult 68. nu. 3. Card. Luca de d. tr. disc. 68. nu. 4. Capon. disc. 179. n. 10. D. Casareg. ad stat. Lun. fol. 504. nu. 2. Conciol. allen. 11. nu. 19.* vbi nu. 20. dicit sufficere duas coniecturas, *& alleg. 8. nu. 11. V cent. con. lt. 23. n. 17. cons. 49. nu. 4. Medic. exam. 53. Boss. de dote c. 1 § 1. Merlin. dec. 30. n. 10. Bich. dec. 373 nu. 9. seqq. Rota p. 17. rec. dec. 89. nu. 22. dec. 379. n. 13. seqq.* quid quid dicat *Rota p. 1. dec. 179. p 4. rec. dec. 355. n. 8.* quæ bene *Sabell. §. solutio. nu. 5. D. Couiel. cons. 100. num. 10. Cels. dec. 18. n. 5. Andreol. contr. 242. n. 11. D. Constantin. ad stat. Vrbis annot. 48. art. 4. num. 226. Vrceol. de tra fact. q. 79. num. 34. D. Palma in vot. decisiuo in fi e nu. 48. 81. 87. 94. 95. 96. 117. tom. 3. all. lat.* vbi affert præsumptiones solutionis; & dicit esse Iudicis arbitrio. *n. 7. 123.* Quamuis esset instrumentum, pactum, & statutum, quod solutio debeat probari per instrumentum. *Gob. us sup. n. 6 Nos infrà.*

307 Quæ coniecturæ debent esse valdè vrgentes, & per necesse concludentes solutionem, ita

itá vt ex illis animus iudicantis possit indici ad credendum solutionem fuisse, re vera factam. *Conciol.alleg.8.n.22.*decisum refert *D.Constant.sup.n.227.D.Mansi consult.74.num.1.lib.11.Palma olleg.69.nu.15.& nu.17.18.lib.1. D.Ridolfin.alleg.171.n.15.16.Rota dec.184.nu.14.15 coram Cels.in rec.dec.488.n.10.p.18.tom.2.Posth.res.50.nu.11.s q.R.Capyc.Latr.consult.46.sub.num.48.Rot.Rom.dec.22.n.9.dec.174.n.5.16.*post *D.Constantin.ad statut.Vrbis.*

308 Prima coniectura est diuturnitas temporis, & lapsum decem, vel octo annorum a die maturatæ solutionis, cum non sit præsumendum quod creditor tamdiu distulerit exigere suum creditum. *Menoch cons.1257.n.9.Nouar.q.136.n.4. Amat.cons.53.*Conciol.*alleg 8.nu.14.Calà de modo articul.nu.1415.Seraphin.decis 1337.in fine Thor.in comp.dec. verb. solutio, seu redemptio. Maur.de solut.c.17. Laurab.cons.63. Mysing. cons.79.nu.15.16.Thes.dec.179.n.1. Medic.cons.131.n.15.Affl.dec.13.n.21.22. R.Capyc.Latr.consult.68.P.Affl.contr.49.n.31.seqq.*Andreol.*contr.135.Venturin.cons.36.n.70. Altograd.cons.53.nu.30.lib.2.Censal.dec. Luc.3.nn.21.Vrecol.consult.23.n.11.& in 2.appendic.od c.11.& consult.22.Tranchedin.consult.47.nu.16.Gobius consult 68.n.7.8.*Ciroc.*disc.75.nu.22.*Capon.*sup.n 45. Prat.disc.8.nu.6.D.Caserag sup.n.3.4 Monald.dec.280. nu.7.dec.178.n.3.Cels.dec.184.n.15.D.Constantin.in sup.nu.228.229. D.Palma sup.ind.Vot.decis.in fine.nu.75.(sub limitat.n.47.82.83.) Menoch.cons.1257.Theodor.olleg.78.nu.19. D.Galeot.contr.14. n.7.11.Seraph.dec.1137.Caroccio.dec.19.nu.28 Nouar.q.136.nu.4.tom.1.Amat.cons.53.Nos ad Rouit.cons.7.n.30.lib.3.Posth.dec.30.n.69.70.Card.Luca de cred.disc.129. de empt.disc.43 nu.11.12.*

Licet contra, quod non præsumatur ex decenali taciturnitate creditoris circa petitionem. *Cyriac.contr.261.num. 42 Marescot, var.lib.2.c.67.num.36.Rota dec.788.num.12.p.1. diuers.Penia dec.575.num.19. Antonell.cons.70. num.4.Roto post Constantin. ad statut. Romæ dec.22. nu.10.1.*vbi quod debet esse longum tempus. Et *dec.193.*per lapsum 50.annorum.

Secus si adsit statutum inducens talem solutionem ex silentio decem annorum. *Merlin.dec.124 num.18.*

Sic per statuta Romana, & Ferrariæ, & aliorum Locorum, per spatium sexdecim, atque vndecim annorum *D.Constantin. od statut. vrbis cap.158. D.Pigant. ad statut.Ferrariæ cap.128.*de quibus *Diximus Nos q.*

Verum talis solutio præsumpta est à parte alleganda aliter Iudex supplere non tenetur. *Pacion. delocat.c.52.num6. 3.Hodierno od Surd, dec.14.nu.4.Conciol. & D. Romaguer.ad stat. Eug.lib.2.rubr.30.num.6.39.lot.259.Idem D.Constantin.& D.Pigant.in commentarijs dictorum statutorum.*

309 2. Coniectura est si lapsui temporis accedat, quod fuerit dilata petitio mutui post obitum debitoris, de solutione informat, & hoc ex industria, vt perirent probationes super solutione, quarum notitiam non habebant hæredes debitoris. *Merlin.contr.13.nu.38. seqq.lib.1.contr.87. Mugnoz.de ratiocin.c.37.n 10.Caracci 1.dec.19.nu.29.Monach.dec.2.nu.13.Cyriac.contr.280.Merenda contr.18. D.Galeot.contr.14. lib.2.Rota Rom.dec.377.nu.12.seqq.p.17 rec.& p.18.dec.802.nu.20.seq.& p.19.dec.150.& 214.Medic.dec.85.nu.19.Tranchedin.consult.47.n.17.Gobius sup.nu.16.Prat.disc 8.nu.2.lib.3.disc.Andreol.contr.57.nu.25.contr.318.n.14. Merlin.contr.87.nu.12.lib.1.D.Constan.sup.n.230 D.Palma sup.in Voto decis.nu.122.Fontaña in bibliotheca, verbo Taciturnitas. Balduc.de Voto nu.4.decis.7. D.Beniegl.cons.100.n.22.seqq.Nos ad Rouit.cons.7.nu.30. lib.3.*

310 3. Si creditor exigit aliud creditum posterius contra dictum debitorem. *Menoch. cons.457.n.6. Affl.dec.13.n.18.vers.*sexta coniectura *D.Constantin.sup.n.231.*

Vel creditor potuit, & debuit sibi satisfieri. *D.Galeot.d.contr 14.*

311 4. Si creditum sit contractum per simplicem confessionum de recepto, med ante publico instrumento vnde eadem diligentia, qua creditor curauit sibi fieri instrumentum confessionis, ad effectum consequendi satisfactionem, præsumenda est in exactione. *Menoch. cons.1257.nu.15. D Constantin.n. 32*

412 5. Coniectura est paupertus creditoris, nam non est verisimile quod diu distulerint petere creditum ex publico instrumento. *Affl.dec.13.nu.5 Surd.dec.105.nu.1. Be [illegible] cons.[illegible] n.[illegible]18.n.13. Andreol.contr.57.& 318 n 13 & seq. Nos ad Rouit.cons.7 n.30 l.3. [illegible] cons.53.n.3.Caracc.dec.19.n.27.Maur.de sol.c.4. n.9.seqq.Menoch.lib.3.[illegible] s.135 n.14 seqq. A.[illegible] cons.53.nu.34.lib.2. Spin.cons.17.nu.15.Merenda contr.18.nu 28.lib.24. Vrecol.consult.23. nu.12. Med c. dec.84. Mantica dec.124 n.20. seqq.Posth.res.41.n.9.Monach. dec. Flor.2.num.26.Merlin.dec.124.nu.20.se[illegible].125.nu.22.Rota p 9.rec.dec.2[illegible]2.nu.29.seqq.p 10.decis.225.nu.12.seq.p.11.dec.86.nu.6.seqq.p.13. dec.239. n.5. dec 285.n.15.seqq.Carena res.108.nu.5.Tranch[illegible] consult.47.nu. 9.seqq.Gobius sup.num 1[illegible] D.C[illegible] sa reg.super stat.[illegible] sup.nu. 5.6.7. b[illegible] dadute 4.dec.7.nu.19.17.Cyriac.contr.516 n 18.D.Constantin.sup.n.233.D.Palma in voto d[illegible] In 3.tom. o[illegible].118.seqq.*

313 6. Si debitor est diues, & vir probus, & solitus satisfacere suis creditoribus, & creditor sollicitus in exigendo. *Pa[illegible] cons.8,.nu.29. lib.1.Surd.dec.105.nu.1.Menoch cons.45 nu.6. Merlin.dec.Luc.61.nu.15.Ro[illegible] d.p.155.nu.5.* maximè si creditor sit mercatoe. *A[illegible] ol[illegible] contr. 7.& 318.nu.13.seqq.Nos ad Rou[illegible].7.[illegible] n.28.seqq.D.Guttier.de compensat.[illegible] 33.lib.3.Posth.dec.30.num 69.7[illegible] [illegible].100. Gobius consult 68. n.18.Merlin dec.1[illegible]4.num. 6. Ciroc.disc.16.n.57.Thor.in comp.dec. verb solutio Prat.d.disc.8. p.3. Carena res.108. Rota Rom.* post *D.*

Con.

Cōstantin. ad stat. Vrbis. dec. 22. on. 11. D. Constant. sup. n. 234. 244. Palma consult. 93. n. 21. 22. Cancio. miscg 8. n. nu. 16. D D. sup. citati per Sabel. §. solutio n. 9. 10.

Maxime si creditor, & debitor essent eiusdem loci. Monac. d. dec. 2. n. 12. Fraorbedin. d. consult. 47. nu. 21.

314 7. Plures lites inter debitorem, & creditorem, & non sit oppositum de tali credito. Merc. d. c. dec. Senen. 84. n. 4. D. Constantin. sup. nu. 235.

315 8. Si non sit opposita compensatio inter creditorem, & debitorem, sed facta solutio. Menoch. cons. 457. nu. 13. 14. Hodiern. contr. 13. nu. 37. Rota dec. 430 nu 15. coram Penia. maximè si agatur inter cognatos carnales, & sic sanguine coniunctos. Gratian. disc. 826 nu. 48. Rota decis. 30. coram Merlin. D. Constantin. sup. n. 236. 237. Rota dec. 305. n. 3. p. 5. rec.

316 9. Si in testamento debitoris, in quo fit mentio aliorum debitorum non fit mentio illius. Mercuda contr. lib. 14. contr. 18. nu. 31. Cyriac. contr. 516. nu 20. Rota dec. 418. nu. 44. p. 4. Prat. disc. 8. nu. 20. lib. 3. Gobius consult. 68. nu. 19. Palma consult. 92. nu. 21. Vel asseruit illud soluisse. Palma sup. nu. 21.

317 10. Coniectura est si versemur in Mercatore, quem non est credendum diu differre exactionem sui crediti, nec retinere suas pecunias otiosas. Paris. cons. 83. nu. 27. l. b. 1. Rota dec. 125. nu. 19. coram Merlin. aliam decisionem refert D. Constantin. sup. nu. 242. D. Palma in vot. decis. in Tertin tamo alleg. num. 118. seqq. Baldus. dec. ti. de dote dec. 22. num. 62. vbi in Innucuse, & nu. 63. in muliere.

318 11. Maxime si sit creditor, qui sit ad dictus fœnori, & negotiis, nam non præsumitur dici differre exactionem proprii crediti. Patian. cons. 113. Cyriac. contr. 516. nu. 15. Rota dec. 974. nu. 13. 14. coram Amat. Dunozet. D. Constantin. sup. nu. 243.

Vel si sit diligens in exigendo, puta si esset Administrator, aut similis. Caracciol. dec. 19. num. 25. Carena ref. 108 Maxime si consueuit exigere credita, alias soluta. Cyriac. contr. 516. n. 23.

319 12. Si creditor obtulit Notam omnium suorum bonorum, & in illa non descripsit creditum, quod postea petiit. Cyriac. contr. 516. nu. 20. D. Constantin. sup. n. 246.

320 13. Si creditor dum vixit numquam petijt creditum, & sit petitio ab eius hæredibus. Rota dec. 88. nu. 17. 18. coram Arguell. Prat. discept. 8. nu. 8. lib. 3. Palma co sult. 103. n. 35. Rocca disp. x 31. nu 4. disp. 95. n. 27.

321 14. Si creditor recuset præsentare libros negotij, in quibus consueuit describere suos debitores. Cyriac. contr. 516. n. 21. 22.

322 15. Si creditor obtinuit mandatum executiuum pro credito, Sicut enim fuit diligens in obtinendo mandato, ita est verisimile, quod fuerit prosequutus diligentias pro consequenda solutione. Prattus discept. 8. nu. 17. Affl. dec. 13. nu. 19. Surd. dec. 105. nu. 2. Merlin. dec. 125. nu. 21. D. Galeot. contr. 14. nu. 3. Vbi dicit de creditore, qui obtinuit litteras executoriales, & executus est animalia debitoris, quam licet non appareat adiudicata, vel vendita, ita præsumitur post lōgum tempus, ex Affl. d. r. 13. nu. 20. 21. Menoch. lib. 3. præs. 135. nu. 17. 18. & cons. 457. n. 6.

323 16. Si ex facto constet in verisimile apparere, quod solutio sequuta non sit, nam in hoc attendi debet in verisimilitudo. Pacian. cons. 113 n. 8. 40. in fi c. 43. Prat. d. c. 8. n. 21. 22.

Puta si dum erat creditor diuersarum summarum, se satisfieri procurauit in summa minori, nam præsumitur satisfactus de maiori. Affl. dec. 13 nu. 22. vbi Vrsill. nu. 32. Meno h. tic. præs. 135. num. 22. Medic. exam. 53. num. 43. seqq. Merlin. dec. 748. num. 2. Vrceol. consult. 23. nu. 13. Rota p. 15. rec. dec. 102. apud Merlin. de pign. dec. 63. nu. 6. dec. 21. nu. 11 dec. 82. nu. 21. p. 10. dec. 86. nu. 9. p. 11. dec. 227. nu. 4 p. 13. Gobius consult. 68. num. 17.

324 17. Si simus in debitore, qui solitus sit soluere ante tempus, nam magis præsumitur soluisse dum aduenit tempus, Gargiar. cons. 100. num. 19 20.

325 Coniecturæ prædictæ magis vrgent, si agatur de debito modicæ quantitatis. Pacian. cons. 113. nu. 4. seqq. Paris. cons. 137. nu. 13. Prat. d. discept. 8. nu. 17.

Et magis vrgunt dictæ coniecturæ quando agitur inter coniunctos sanguine. Gratian. discept. 826. n. 48. Merlin. dec. 30. n. fin.

In hac materia coniecturæ simul sumi debent. Bertazol. cons. 118. Ger. Sp n. cons. 17. nu 20. D. Galeot. contron. 14. num. 11. D. Tristani dec. 36. nu. 3. seqq.

326 Et quando super solutione concurrunt plures coniecturæ, & præsumptiones validæ, arbitrio Iudicis, tunc pro plena probatione solutionis potest debitori reo conueoto deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis. Bertazol. cons. ciuil. 118. n. 20. Cyriac. contron. 516. nu. 6. Leo dec. Valen. 139. num. 15. seqq. vol. 2.

327 Probatur solutio per confessionem partiū in publico instrumento emissam, Gobius consult. 74. nu. 1. x2. Quamuis enunciatiua. Gob. nu. 2.

328 Maxime à partibus præsumptiue informatis. num. 3.

329 Solutio actualis dicitur quando Notarius dixit: Habuit, & recepit coram testibus, & me Notario, & non pura confessio. D. Monald. dec. 167. nu. 8.

330 Præsumitur ex sanguinis coniunctione, tēporis diuturnitate, & sępè calculatis rationibus, ex l. procula. ff. de probat. tempus debet esse adminus decem annorum inter præsentes, & cōsanguinitas in secundo gradu. Mant. ca de tacit. lib. 3. tit. 16. nu. 2. P. Affl. infra hic nu. 18. 35. Luca ad Gratian. dec. 152. Et num. 7. vbi quid in locatione. Rocca disp. 155. nu. 16. D. Merlin. contr. 87. num. 3. tb. 1. vbi num. 8. dicit sufficere duas calculatus rationes. Et num. 9. dicit non esse necessariam

fariã hanc calculatã rationem. *D.Pigant.ad ftatut.Ferrar.tom.2.fol.224.Cerena ref* 108. *Poffent.fing.18.Tufc.lit.S.concl.345.nu.6.feqq.& lit.L.concl.332.num.4.feqq.*Gratian.dec.46. vbi *Luca, & Scoppa,& difc.565.num.41.feqq.*vbi *Luca.D.Merlin.contr.62.nu.6.lib.2.D.Galeot.contr.14.nu.8.lib.2.P.Affl.contr.27.nu.28. Sabell. §.folu.to n.8.R.Capyc.Latro,*vbi *Luca confult.46.D.Benincl.conf.100.nn.35. Card.Luca de cred. difc.82.n.11, difc.105.nu.10 feqq.difc.125.nu.4. d.129.num 5. d.131.num.11.d.132.num.3.feqq. Ciroc.difc.68.num.28.29. R.Marin.ad Renert. dec.372.* Imò inter coniunctos non effe neceffariam fæpè calculatam rationem, dicunt *Palma confult.103.num.34. Nouar.q.8.suprà. Theodor.all.78.nu.12.Merlin.contr.88.nu.9.lib.1.*Diximus *q.46.*

Verum, vt diximus tria illa requifita debent effe copulatiuè, ità,vt vno deficiente non habeat locum,*Affl.dec.13.nu.11.12. Farinac.dec.299.nu.1.Medic.dec.85.Altograd.conf.30.nu.12.tom.1.Gratian. dec.46.nn.13. Rota Rom.dec.192.num.31.p.12.rec. Merlin.contr.62.num.5.Capyc.Latr.conf.46.nu.48.Mugnoz de ratiocin.c.37.nu.6.Lara.b.conf.65.nu.7, Renerc.& Marin.dec.135 P.Affl.contr.27.num.27. Gafton.difc.40.in addit.num.12.*

Diuturnitas temporis 10. inter præfentes 20.inter abfentes. *Theod.alleg.79.num.10.Merl.n.d.c.62.nu.4.Galeot.contr.14.num.8.lib.2.Affl.d.contr.27.nu.28.D.C pon.difc.179 nu.2.Gobius confult.68.n.11.* Quamuis iuxta fenfum *Lara b.d.conf.65.nu.8.*Curfus annorum 40.exigatur.

Quo ad calculatã rationem requiritur quod quatuor,vel quinquies fit calculata ratio. *Barbof.in l.quæ dotis.n.43.ff.folut.m trim. R. Capyc.Latr.confult.46.nu.51.Gafton.fup.n.17.*

Calculata ratio dicitur quando funt creditores ad inuicem,& amborum creditorum,& debitorum fit calculatio,alias non. *Merlin.d.contr.62.num.7. Affl.d.contr.27.num.31.Gafton.fup.num.18.*

331 Præfumitur,fi creditor noluit fequi fidem debitoris, fed pro paruo credito voluit pignora,& non pro maiori, nam pro maiori præfumitur fatisfactio. *Affl.dec.13.nu.21, Menoch.lib.3.præf.135.nu.17.18. Merlin.dec.718.num.2. Vrceol.confult.23.nu.13.Mart.Medic.exam.53.num.47.feqq. Rota par 15.rec.dec.102.Sabell.fup.num.12.13.*

332 Præfumitur fi creditor de tempore, quo dicitur facta folutio, vel paulo poft expendiffe dictam quantitatem, quam aliundè non habuiffet. *Affl.dec.13.nu.20.*vbi *Vrfill.num.27.28. Menoch.lib.2.præf.135.nu.16.Mant.c.4. num.49. Staiban.ref.196.num.26.35. Molign.altercat.23.nu.34.Hodiern.ad Surd.dec.16.nu.24. D.Galeot.contr.38.nu.22.lib.2.Rota dec.16.n.28.* poft *Salgad.labyr.Gratian.difcept.897.ex n.11.*

333 Ex occultatione,& taciturnitate.*Card.Luca de credit.difc.94.n.4.5.*

334 Statutum poteft inducere folutionis præfumptionem, fi creditor non petierit debitum intra certum tempus, *Andreol.contr.171. nu.2. feqq.Card. Luca de cred.difc.129. n m.2.10.difc.132.nu.6.difc.131.nu.28.feqq.& in col.dec.34.nn.6.*poft *Tr ct.de tranfact.* Vt eft Romæ. *D.Conftantin.ad ftat. Romæ c.158.* Ferrariæ. *D.Pigant.in d.ftatut.128* & in aliis locis.

335 Soluens partem debiti, cum agnofcat bonam fidem fatetur fe debitorem, & poteft aftringi ad folutionem refidui.*§.nõ autem. Auth.de hæred.& fal.id.cum concord.*Magon. *dec.Flor.143.nu.6.Maur.de folut.c.24.*

336 Sed contra dicit, & decifum referi in Administratore,Procuratore, vel alio, *Dexart.dec.91.Vifcont.conf.inf.verb.foluens pa tem.*

337 Sed in contrarium, folutio debet probari concludenter,alias non iuuat.*l.12.ff.de probat.l.1.C.cod.l.vl.C.de folut.Palma alleg 41. num.1. Gratian.difcept.739.nu.38. D.Conftantin. f p nu.254.Iouius gl.20.§.4.nu.104.Conciol.alleg.8.num.8.C lf.dec.333.nu.5.*

338 Et coniecturæ debent effe vrgentes, & concludentes.*Rota Bonon. diuerf.dec.21. nu.43.feqq.Penia dec.721.Celf.dec.184 ou.13. Conft.n.tin.fup.n.255.feq.*

Non præfumitur folutio dotis, ex alimentis datis vxori.*Andreol.contr.136.nu.3.* licet contra dicat *contr.57.n.11.*

339 Pro excludenda præfumpta folutione facit primò,fi debitor fit Doctor legum, & caufarũ patronus, nam fi re vera foluiffet debitum per fcripturam, per fcripturam obtinuiffet quietationem. *Rimi nald.iun.conf.489.nu.5, lib.3. Rota bonon.diuerf.de. 21.nu.56. Penia dec 721.nu.16. Celf.dec.184.nu.8.Iouius gl.20.§.3.num.102.D.Conftant.fup.*

340 2.Si debitor Doctor dicat foluiffe Cognato creditoris,quod negabat, nam in verifimile eft voluiffe foluere alteri,quam creditori, & fine apoca de recepto.*Celf.dec.184.nu.9. Medic.dec.Sen.85.nu.10.D.Conftantin.fup.*

341 3 Præfumptio inducta ex lapfu temporis eft leuis, & inducit tantum fufpicionem folutionis. *Conciol.allegat.ciu l.8.nu.19.Nos ad Rouit.conf.7.num.30.lib.3.* Vbi decifum referimus per S.R.C.dum creditum erat anni 1584. petitio illius anni 1649. *D.Conftantin.fup. nn.271.& feqq.*

342 4.Licet in concurfu præfumptionum, & coniecturarum pro folutione, vel non folutione fint præferendæ illæ pro folutione fauore rei,& debitoris.*Crauet.conf.148.nu.vlt. Monach.dec.Flor.2.nu.39. D.Balduc.dec.tit.de dote tit.4.dec.7.nu.24.*

Tamen id eft verum fi peres hinc indè effent præfumptiones,fecus fi illæ pro folutione frigefcant,& non habeant fubfiftentiam, & illæ pro folutione fint magis fpecificæ, graues, & proponderantes. *Rota Bonon.diuerf.dec.21.nu.43 feqq.Conftantin.fup.n.274.feqq.*

343 5.Vrgens coniectura pro non folutione infurgit quando agitur de magno debito refultante ex publico Inftromento, cum non fit veri-

verisimile, quod debitor tale debitum soluerit non Reportatis quietantijs. *Ciroc. disc. 73. nu. 25. seqq. Benicl. cons. 70. nu. 91. Cels. dec. 184. num. 7. 8. Ansald. de commerc. disc. 85. n. 12. 14. Rota dec. 76. nu. 13. post Vrceol. de transact. Her. Palma cons. 45. nu. 3. Andreol. contr. 135. num. 6. Rota Bon. diuers. dec. 21. nu. 55. 56. dec. 721. nu. 16.* coram *Penia dec. 195. nu. 1.* coram *Millin. dec. 184. nu. 8.* coram eodem *Cels. dec. 562.* coram *Bich. Constantin. sup. num. 283. Palma alleg. 69. nu. 21. Rota dec. 62. n. 6.* post *Albritium de inconstant. & num. 7. Postb. dec. 77. num. 4.*

344 Maximè si debitor etiam ex summis minimis solitus est reportare quietantias. *Andreol. contr. 135. nu. 7. Bich. dec. 562. num. 17. D. Gaston. disc. 40. in addit. n. 23.*

345 6. Quando agitur de probatione solutionis debiti: de quò constat per publicum Instrumẽtum, nam tunc probationes debent esse maiores, & magis concludentes. *Gargiar. cons. 7. num. 12. 14. lib. 1. Palma cons. 45. num. 3. Palma d. alleg. 69. nu. 22.* nam non præsumitur non voluisse quietantiam. *Medic. exam. 53. nu. 33. Palma consult. 92. num. 3. Luca ad Franch. dec. 361. nu. 3. Castald. consult. 35. nu. 12. consult. 37. nu. 5. tom. 1. Gaston. disc. 40. in addit. n. 21.*

Et si facta fuisset, fuisset adnotata in libro Capsæ, inter negotiatores. *Palma alleg. 74. nu. 6. Rocca disp. 68. n. 3. 4.*

Item probatur ex libris, vbi annotantur solutiones Gabellæ, si in illis non reperiantur descriptæ. *Racca disp. 75. nu. 8.* Sic negatiua solutionis collectæ probatur ex quo in Catasto non reperitur descripta. *Rocca disp. 84. nu. 1.*

Et solutio Tributorum non potest probari, nisi per scripturam publicam. *Mascard. de prob. concl. 600. n. 5. Cald. de potest. elig. c. 7. n. 16.*

346 7. Coniectura non solutionis est cum debitor est ingenti æris alieni molegrauatus. *Bich. dec. 562. nu. 19. Dunozet. dec. 844. num. 11. Rota* post *Constantin. ad stat. Vrbis dec. 102. n. 18.* Maximè si sit debitor morosus in soluendo, & pauper. *Gaston. d. disc. 40. in addit. nu. 24. 25. ex Millin. dec. 195. nu. 1. Postb. res. 50. nu. 13. Ciroc. disc. 16. n. 37. Rota post Merlin. de pign. dec. 23. n. 7. Conciol. alleg. 8. num. 25.*

347 8 Quamuis coniectura solutionis sit tarditas creditoris in petendo suum creditum post mortem debitoris, vt *sup. Merlin. contr. 87. nu. 12. Caruccial. dec. 19. nu. 29. Monach. dec. 2. nu. 13. Nos ad Ronit. cons. 7. nu. 30. lib. 3.* Tamen illa non est sufficiens coniectura. *Larath. cons. 65. nu. 6. seqq. Penia dec. 721. nu. 13. Cels. dec. 184. n. 14. 15.* cum sit leuis & færè nullius momenti. *Conciol. alleg. ciuil. 8. nu. 14. 15. D. Constantin. sup. n. 288.*

Maximè si agatur de minore, aut muliere inscijs crediti. *Rota dec. 184. nu. 14.* coram *Cels. Rota p. 18. rec. dec. 488. n. 10. D. Constantin. sup. num. 289.*

348 9. Excluditur, si ostendatur solutio partis. *Crauet. cons. 313. n. 5. Penia dec. 721. nu. 7.*

Nam si fuisset soluta summa maior, vtique fuisset obtempta quietantia pro tota summa soluta. *Postbius res. 50. n. 17. seqq. Cels. dec. 184. n. 7. D. Constantin. sup. n. 290. 291.*

349 10. Solutionis præsumptio excluditur ex quo quis debitum impugnauit. *Cels. dec. 304. nu. 5. Dunozet. dec. 849. nu. 16. Constantin. sup. nu. 95. & 292. Rota dec. 258. n. 9. p. 17. rec.*

350 11. Non est præsumptio solutionis ex quo creditor est mercator, & diligens in exigendo, quoties pecunia existebat penes debitorem sub vsuris, & sic intererat creditori, quod illa conseruaretur. *Palma cons. 45. nu. 17. 18. Conciol. alleg. 8. n. 15. Constantin. sup. n. 293.*

351 12. Excluditur præsumptio, si apparet, quod debitor alia sua debita, tempore debito non soluit *Constantin. sup. nu. 294.* Vbi refert decisionem Rotæ. Vel si solutio debebat fieri in certo loco, & non appareat ibi facta. *Rota Rom. dec. 173. n. 10. 16.* post *Constantin. sup.*

352 Sic solutionis præsumptio excluditur stante mala fide debitoris, *Palma in voto decisiuo in 3. Toma allegat. n. 37. 38. 39.* Solutionis præsumptio si cesset ob malam fidem, reuiuiscit illa superueniente, & sic à die, quo creditor iterum negligens fuit. *Fenzon. ad stat. Vrbis c. 158. nu. 64. seqq. Bich. dec. 449. n. 24. Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 30. n. 28 fol. 258.*

353 Ex solutione, & receptione sortis principalis censetur solutum interesse, & fructus. *Maur. de solut. c. 12. nu. 2. & c. 4. n. 23.*

354 Secus est si debitor soluat pro residuo, nam creditor potest reliquum petere, & se non præiudicat, nisi animo transigendi partem recepisset. *Olea sup. 34. Balmased. d. qu. 102. nu. 10. Card. Luca de cred. disc. 105. n. 8. seqq.*

355 Sed creditor, qui diuersas personas repræsentat, & pro istis est creditor, cum dicta petitione, seu receptione pro residuo, seu complemento, solum se præiudicat in credito proprio, *D. Capon. de pactis qu. 36. Larrea alleg. 36. nu. vlt. all. 81. num. 10.* post mille *Olea hic infrà nu. 33.* seu pro eo, pro quo dicta solutio fuit facta, *Olea d. miscell. nu. 35. Balm. sud. d. qu. 102. n. 12. D. Romaguer. sup. n. 17.*

356 Et si aliquis, tanquam venditor, seu fideiussor, seu aliter, non verò tanquam principalis debitor aliquam quantitatem pro residuo soluerit, non ex eo conuincitur totum creditum ab eo solutum esse, nec à principali debitore id petere potest, sed solum id, quod pro residuo, seu complemento soluisse constiterit, cum in dubio præsumatur, alias partes solutas fuisse à debitore, ad quem principaliter onus soluendi spectabat, *Olea sup. num. 37. Balm. sed. d. qu. 102. nu. 21. Gratian. disc. 570. nu. 33. 34. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. vnic. p. 1. à nu. 34. Amat. res. 97. à num. 5.* Nisi creditor pro tota quantitate cessionem fecisset, quia tunc totam quantitatem, pro qua cessam haberet actionem, petere posset, decisum refert *D. Romagu. sup. n. 17.* Vide infrà n. 442.

357 Quietatio generalis facta omnia compræhen-

hendit, etiam incogitatata, *l. 31. & ibi Bart. C. de transact. Surd. dec. 117. nu. 11. Rota post Merlin. de pignor. dec. 100. num. 10. seqq. dec. 80. num. 8. seqq. Conciol. sup. num. 6. Vela different. 8. nu. 3.* Sed non comprehendit debita nondum quæsita, nec liberatio quouis modo generaliter facta ad debita nondum quæsita se extendit, *Vela d. different. 8. num. 6. Olea de cess. iur. tit. 3. qu. 10. nu. 23. & fin. Pegas ad ordin. Portugal. d. gl. 160. n. 3. D. Romagu. sup. n. 19.*

Solutio pluribus facienda vigore cuiuslibet dispositionis, intelligitur pro rata, nisi expressè cautum fuerit insolidum, *Afflict. dec. 115. P. Afflict. contr. 30. nu. 51.* etiam si in persona vnius non valeret, *l. si mihi, & Titio, & l. his verbis, ff. de duob. reis, Gomez var. tom. 2. c. 12.* vbi *Laynez.*

358 Solutio facta in parte extinguit hypotecam in parte, *Merlin. sup. nu. 6.*

359 Soluens partem debiti sibi non præiudicat in alia non soluta, si sit indebita, *Rocca disput. 102. nu. 25. 26. Hermosill. l. 6. tit. 1. p. 5. gl. 3. Gratian. dec. 146. num. 11. & in addit. nu. 1. Muta dec. 6. à nu. 15. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. d sp. 2. à num. 375. Barell. in summa decis. tom. 3. tit. 14. n. 34. Olea de cess. iur. tit. 6. q. 11. n. 32.*

360 Confessio generalis receptionis, si sint plura credita, censetur pro rata cuiuslibet credita, *Rocca disp. 144. nu. 8.* Secus si vna causa sit anterior, *n. 10.*

361 Solutio facta vigore collusiuæ sententiæ non liberet soluentem, *Rocca disp. 115. nu. 28. seqq.*

362 Solutio partis an probet totum, *Hermosil. gl. 7. l. 9. tit. 1. n. 50.*

363 Confitens debere consequi à Titio centum, non præiudicat sibi quo ad alia credita, *Capyc. dec. 180. nu. 15. 16. Farinac. dec. 826. n. 5. D. Merlin. contr. 87. num. 6. lib. 1. Olea de cess. iur. tit. 6. miscell. n. 33.*

364 Pro exclusione solutionis deductæ ex coniecturis videndi *Hond. d. conf. 39. lib. 2. Rimmal. inn. conf. 315. Gagliar. conf. 7. d. b. 1. Palma conf. 145. Andreol. contr. 135. Conciol. alleg. 8. Rota Bonon. diuers. dec. 21. Penia dec. 711. Bich. dec. 562. Cels. dec. 184. Rota apud Constantin. supra num. 282.*

Pro coniecturis solutionis videndus *Marta Medic. exam. 53. dec. 84. 85. 86. 87. 88. cum ad tit.*

365 Solutio debiti in scriptis contracti, est etiam in scriptis, & per scripturam probanda, vel per quinque testes. *l. testium. C. de test. auth. rogat. C. ad Trebell. Afflict. & Visill. dec. 13. nu. 23. Maur. c. 4. nu. 52. seqq. Grattan. disc. 167. nu. 7. seqq. Barbos. appellat. verb. signific. appell. 59. nu. 5. Pac. Iordan. lucubr. vol. 3. l. b. 14. tit. 20. nu. 516. Postius dec. 60. no. 77. nu 4. Hodiern. ad Surd. dec. 277. nu. 11. Andreol. contr. 135. num. 1. Staiban. res. 120. num. 16.*

Nam verisimile est, quod si fuisset solutum debitum, etiam cum alia scriptura constaret, *Conciol. alleg. 57. nu. 11.*

Potest probari per scripturam comprobatam per testes. *Genua de script. priuat. in addit. q. 19.*

Verum quod debitum contractum per scripturam, eius solutio debeat probari per scripturam, procedit quando vigore legis, vel statuti debitum esset constituendum per scripturam, & sic scriptura esset de essentia contractus, aliàs secus. *Grat. an. sup. Maur. sup. Vrceol. de transact. q. 88. nu. 2. seqq. Hodiern. sup.*

Quando scriptura sit ad substantiam, vel ad probationem est *Sabell. resol. cap. 1. num. 19. 20. in summa §. scriptura n. 1.*

Licet sit pactum, quod debiti solutio non possit probari per testes, sed solum per publicas scripturas, illud valet. *Sanfel. decis. 185.* vbi dat cautelam probandi per testes. *Marotta disc. pt. 24. num. 10. seqq. Vrsill. ad Afflict. decis. 398. Franch. dec. 361. num. 4. R. Marin. ad Reuert. dec. 435.* vbi decisum refert per R. C. *Nos ad cons. 7. Ronit. lib. 3. nu. 34. D. Scoppa ad Grattan. decis. 81. num. 27.*

Sed quod pactum, quod solutio non possit probari per testes censetur appositum de stylo Notarij, & ideo nihil operatur. *Tusc. lit. C. conclus. 304. nu. 1. D. Rosa consult. 16. nu. 1. lib. 2. R. Sanfel. d. c. 185. nu. 15.*

Tale pactum etiam de voluntate expressa contrahentium appositum non est validum. *gl. in auth. vt sinè prohibit. mat. §. quia verò, in verb. senatus consulto.* decisum refert *Hodiern. ad Surd dec. 177.* cum parem vim habeant testium depositiones, atq. instrumentum. *l. in exercendis C. de fide instrum.* Immò magis creditur testibus, quam instrumento, cuius probatio dicitur miraculosa, cum per ipsum credatur pelli mortuæ. *Seuer. de iudic. cas. 7. nu. 152. R. Ponte cons. 36. nu. 16. d b. 1. Thes. dec. 25. nu. 7. Ansald. de commerc. & mercat. disc. 65. nu. 10. D. Rosa sup. n. 2.*

Et licet validum sit pactum, *Alex. cons. 502. n. 5. lib. 5. Frece. de præs nt. instr. p. 16. q. 3. Franch. dec. 361. num. 4. Sanfel. dec. 185. Marin. ad Reuert. dec. 435. Marotta disc. 24. Nos ad Ronit. cons. 7. n. 34. lib. 3.* Tamen hoc intelligitur quando pactum est iuratum, nec sufficit iuramentum generale, sed speciale super illo pacto. *Thes. dec. 153. nu. 14. brist. Mart. exam. 60. nu. 32.* decisum refert *Vrsill. ad Afflict. dec. 398. D. R. sa sup. n. 3.*

Limitatur etiam quando fuit probatum per quinque testes rogatos *Mascar. de prob. concl. 1324. num. 13. Hodiern. ad Surd. dec. 277. Gotofr. lib. 18. C. de solut. lit. E. Mynsing. lib. 1. obs. 5. Cuiac. l. b. 13. obs. 18. R. Ronit. in pragm. 1. de locat. & conduct. n. 16. Thor. in comp. dec. verb. reconduct. o tom. 1.*

Sufficit, quod illi testes deponant de confessione receptionis, & non de numeratione, nam etiam per confessionem probatur solutio, etiam absente parte. *Mascard. conclus. 1324. nu. 22. Surd. dec. 229. nu. 38. seqq. Camill. Salern. in consuet. Dos, & quarta. fol. 265. at.*

Maxime quando pars fuit præsens. *Thes. dec. 109.* latè *D. Rosa consult. 16. lib. 2.*

Et maximè quando non agitur de probanda solu-

solutione, sed eius causa. *gl. in l. 6. verb. & si aliter constat. ff. de solution. D. Rosa sup. n. 15.*

Et ad probandam solutionem potest reus deferre iuramentum actori. *Thes. dec. 256. Hartm. Pistor. lib. 4. q. 13. R. Ronit. in pragm. de instrum. liquid. nu. 30. in fine. D. Rosa sup. nu. 5.* Et tale iuramentum recusari non potest, non obstante pacto, quod solutio non possit probari per testes. *l. manif. §. turpitud. ff. de iure iur. D. Rosa sup. num. 10.*

366 Solutio probatur per partitā Banci. *Petro in rit. 166. n. 168. Staibs resp. 165. n. 15. & 17.* vbi decisū, per illā impediri liquidationē instrumenti. Et talis partita bāci excludit exceptionē nō numeratæ pecuniæ. *Scacc. de cāb. §. 7. gl. 3. n. 33. Gratian. disc. 387. nu. 37. seqq. Gait. de cred. c. 2. tit. 7. n. 2559. Rocc. de litter. Camb. nu. 19.* vbi *nu. 72.* dicit posse contrarium probari. *Vela decis. 25. nu. 12. Xamar. rer. iudic. de fin. 47. nu. 22. seqq. Manfredl. ad Copic. Latr. dec. 196. num. 8. seqq. Grill. ad consult. Neapol. tit. 6. c. 3. nu. 186. seqq. D. Borgia contra Fabr. p. 1. c. 1. nu. vl. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. fol. 161. nu. 74. Scop. ad Gratian. decis. 364. Olea de cess. iur. tit. 7. q. 3. nu. 43. Ronit. super pragm. 2. de censib. nu. 8. Gomus consul. 74. n. 4.*

367 Exceptio solutionis in promptu probatæ impedit liquidationem instrumenti. *Roccus resp. 10. nu. 4. lib. 1. D. Petro in rit. M. C. V. 175.*

Secus exceptio solutionis præsumptæ, nam reijcitur in Iudicio executiuo, ex *Mta super bull. nu. 430. 431. Gaston. discept. 40. in addit. nu. 26.*

368 Probatur per confessionem creditoris. *Ansald. de commerc. disc. 65. nu. 12.*

369 Solutio probatur per instrumentum debiti cancellatum repertum penes debitorem, nisi debitor sit domesticus. *Rota Gen. dec. 26. nu. 23. L. 2. 24. ff. de pactis, Menoch. lib. 2. præs. 140. num. 6. Roccus de litter. camb. nu. 218. 219. Alderis. de symbol. contract. fol. 24. seqq. Nos ad Ronit. consil. 7. nu. 21. & seqq. lib. 3.* vbi tota materia, cum amphationibus, & limitationibus, ad locum illum remittimus DD. Lectores. *Dexart. dec. Sardin. 90. Cels. dec. 18. nu. 6. Olea de cess. iur. tit. 5. q. 20. nu. 18 Sonsel. in prox sect. 54. n. 6. Franch. dec. 361.* vbi *Luca Pac. Iordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 10. nu. 267. Gratian. disc. 593. nu. 11. disc. 699. num. 1. Genua de script. priuat. lib. 1. q. 4. n. 161. & seqq. & in addit. tit. de chirograph. n. 37. seqq. Marta vot. 104. 12. ex tex. l. si chirographum. ff. de probat. l. si de possessione. C. eod. Sabell. sup. nu. 6. Maures de solut. c. 2. §. 3. Rota dec. 410. nu. fin. p. 9. rec. Card. Luca de credit. disc. 94. Firmac. de falsit. q. 150. nu. 33. & 198. Cels. dec. 18. nu. 6. 7. D. Rota pract. conclus. concl. 3. D. Romaguer. ad Conciol. ad Eugub. rubr. 29. lib. 2 n. 811.*

Ex queratione. *Cels. dec. 18. nu. 3. dec. 75. n. 1. dec. 213. nu. 3. dec. 78. n. 8. Ansald. disc. 66. n. 3. Palma consult. 92. n. 3.*

370 Item per lacerationem apocæ, & restitutionem. *Card. Luca de cred. disc. 129. nu. 5. Greg. Lop. l. 11. tit. 19. p. 3. verb. Otrosi. & l. 9. tit. 14. p. 5. Menoch. lib. 3. præs. 141. Moscard. concl. 256. n. 10.*

concl. 476. *Surd. cons. 16. num. 4. Gratian. disc. 593. nu. 15. seqq. Cur. Philip. tom. 2. lib. 2. c. 7. n. 31. Olea de cess. iur. tit. 1. q. 3. nu. 29. Nos ad Ronit. cons. 7. n. 1. & seqq lib. 3.* vbi tota materia ad ibi dicta remittimus DD. Lectores; *Card. Luca de cred. disc. 129. nu. 5.*

Nō per Instrumentum signatum per lineam trāsuersā in modū Crucis. *Intrigl. dec. 13. Ciurba obs. 69. nu. 1. Caluin. in lexic. verb. Cancell re. Olea sup. nu. 19. Mascard. conclus. 356. seqq. Gratian. disc. 699. n. 1. seqq. Duran. dec. 402. n. 26. seqq.* vbi quod probat, maxime illius obseruantia inter partes; cum potuerit esse signatum per alios, per accidens, & non ad destructionem substantiæ in eo contentæ. *Idem Gratian. disc. 593. n. 11. seqq. Sabell. sup. D. Romaguer. sup. n. 8. Giurba d. obs 69. nu. 1. D. Rota pract. conclus. 3. n. 11.*

371 Præsumitur solutio per partitas libri ipsius debitoris, si in eo ad notauit solutionem fuisse factam, iuxta eius solitum. *Magon. dec. Flor. 65. nu. 14. Monr. de solut. c. 4. nu. 36. seqq. Med'e. dec. 88. & ex. 53. n. 63. Rota p. 10. rec. dec. 225. Sabell §. liber. n. 11. seqq. Surd. dec. 105. nu. 5. Peregr. cons. 90. nu. 9. lib. 3. Trentacinq. cons. 24. lib. 2. Gobins consult. 68. nu. 21.*

Ex calculo, & alia scriptura Creditoris, licet non subscripta. *Ansald. de commerc. disc. 68. num 4.*

Sic è contra non præsumitur, si solutio non sit annonata in libro vbi solebat notare alias solutiones. *Menoch. lib. 3 præs. 139. n. 70. Duran. dec. 368. nu. 39. Pacion. de locat. cap. 52. n. 63. seqq. Celsus dec. 268. nu. 11. Andreol. contr. 135. num. 9. Card. Luca de decim. disc. 1. nu. 20. de regal. disc. 47. nu. 7. Ansald. de commerc. disc. 83. nu. 38. Nos sup. nu. 298. Rota decis. 173. nu. 15.* post *Constantin. ad statut. vrbis.*

372 Solutio non inducitur per acceptationem litterarum. *Rota coram Vbald. dec. 330. n. 12.* cum acceptans sit tantum fideiussor. *Roccus resp. 4. nu. 13. seqq. lib. 1. & resp. 10. n. 20. Franch. dec. 303. Mastrill. dec. 121. nu. 4.*

373 Non præsumitur si adsit pactum in uestiendi pecuniam restituendam. *Card. Luca de credit. disc. 132. num. 8. de dote disc. 87. num. 6. disc. 159. nu. 75. 78.*

374 Solutio facta post præceptum Iudicis de non soluendo non releuat. *Nos ad Ronit. cons. 18. n. 21. & seqq. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 42. nu. 34.* vbi *Nos* mirificè laudat.

375 Præsumitur solutio quando creditor administrauit bona sui debitoris, & potuit sibi soluere, nam præsumitur sibi soluisse, nam nemo præsumitur iactore suum *Afflict. d. dec. 13. nu. 14. seqq.* vbi etiam *Vrsil. Mart Med. d. exam. 53. num. 35 seqq. Rota dec. 102. p. 15. rec. Andreol. contr. 124. num. 13. Maur. de solut. cap. 77. Gratian. c. 129. num. 21 seqq* vbi dicit secus esse si per redditionem computorum contrarium appareat. *Rota p. 15. rec. dec. 102. D. Cos rg. ad stat. Ian. fol. 505. n. 13. Menoch de præs. 1. lib. 3. præs. 135. num 12. seqq.*

12. seqq. Andreol. sup. num. 14. Burat. dec. 541. nu. 1. Medic. sup. Idem Gratian. disc. 826. num. 31. Sabell. §. administrator.

Et inuerisimile est non fecisse mentionem de suo Credito, si non fuisset solutum. *Casareg. sup. num. 14.*

376 Presumitur etiam solutio si dum erat creditor Titij soluit debitum, quod debebat eidem Titio, nam non præsumitur quod non compensasset. *Maur. de solut. c. 4. num. 17. Afft. dec. 13. n. 13. Menoch. cons. 457. num. 5. & d. præs. 135. Ancharan. cons. 434. Cranet. cons. 129. num. 9. Mascard. conclus. 1325. in fine,* Natta *cons. 358. nu. 13. lib. 2.* Mart. *Medic. dec. 84. num. 5. Rota p. 17. recent. dec. 379. num. 15. seqq. Rota dec. 193. num 9. post Constantin. ad statut. Vrbis.*

377 Sed in contrarium, quod possit bene stare, quod aliquis sit debitor ex vna causa, & creditor ex alia, & non voluerit compensare *Maur. de solut. c. 40. Gratian. disc. 356. num. 24. & seqq. Rota dec. 266. num. 14. p. 8. rec. dec. 276. num. 36. p. 11. recent. dec. 401. nu. 18. 19. p. 18. rec. Pacif. de Saluian. insp. 5. c. 1. nu. 95.* Sabell. *§. solutio num. 17. Cancer var. p. 2. c. 6. num. 91. D.* Constantin. *ad statut. Vrbis annot. 48. num. 295. P. Afft. contr. 27. num. 32. seqq. Staiban. resol. 127. nu. 9. & 16. D.* Rocca *disp. 141. num. 15. disp. 155. num. 11. Rota Romana* post *Constantin. ad stat. Vrbis dec. 193. nu. 6.*

Secus est concurrentibus alijs præsumptionibus, & verisimilitudinibus, arbitrio Iudicis æstimandis, vel quando debitum, & creditum oritur ex vna, eademq; causa. *Pacific. sup. Bertazol. cons. ciuil. 118. num. 17. Honded. cons. 39. nu. 26. lib. 2. Andreol. contr. 57. nu. 13. 14. Ancharan. cons. 434. num 4. Cranet. cons. 129. num. 9. Cancer. d. c. 6. num. 42. D. Constantin. sup. num. 196. Menoch. cons. 228. num. 37. Farinac. dec. 815. in fin. D. Palma consult. 93. num. 10. Rocca d. disp. 141. num. 13. d. disp. 155. num. 9. 10.*

378 Solutio præsumitur, ex solutione trium vltimarum annatarum in debitis annualibus, & in tribus semestribus in solutionibus semestralibus facta sine protestatione pro annatis præteritis, ad *tex. in. l. quicumq; C. de apoc. publ. lib. 10.* vbi *DD. Menoch. de præs. lib. 3. præs. 139. Costa de retrotrac. c. 8. cas. 14. Maur. de solut. cap. 36. Gratian. cap. 716. num 12. seqq. dec. 152. Merlin. dec. 132. 839. nu. 3. Bich. dec. 373. nu. 1. seqq. Franc. de Angelis de confess. q. 3. num. 30. Amaya in d. l. quicumq; Cald. cons. 44. Tusc. lit. S. conclus. 346. num. 4. seqq. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 8. nu. 244. seqq. D. Constantin. ad statut. Vrbis annot. 49. nu. 16. & seqq. Mascard. concl. 1320. Mising. cons. 39. cent. 5.* Gallus *de fructib. disp. 26. art. 2. num 7. 38. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 27. num 2.* vbi an per solutionem vltimæ annatæ præsumatur soluta prima. *D. Pignat. ad statut. Ferrar. tom. 1. rubr. 12. nu. 7. D.* Constantin. *ad statut. Vrbis tom. 2. fol. 342. num. 15.* vbi *num. 23.* etiam si vna solutio facta per tertium.

379 Cessaret tamen dicta præsumptio contra cedentem, nam licet cessionario fuerint factæ dictæ tres solutiones continuatæ, non præiudicant cedenti quia possit exigere id quod tempore cessionis remansit creditor *Menoch. d. præs. 139. num. 32. Gratian. cap. 916. num 27. seqq. Bich. dec. 273. num. 2. seqq. D. Constantin. sup. num. 40*

380 Idem est si exactores Tributorum, Census, Canonum, & similium præstationum consueuerint mutari, nam tum etiam solutiones factæ Vni non præiudicant alteri. *Menoch. sup. in fine,* Gratian. *cap. 716. num. 28. D.* Constantin. *sup.*

Sed quando sunt ijdem præsumitur solutio facta per biennium continuum per statutum Ferrariæ, relatum per *D. Pignat. ad statutum prædictum rubr. 12. num. 7.*

381 Cessat huiusmodi præsumptio, si dictæ tres solutiones factæ fuerint vnico contextu, vel si de illis non appareant apochæ, cum non sufficit probari testibus, Vel si creditor sit protestatus de annis præteritis, vel si solutio facta fuit in vim depositi, *Menoch. d. præs. 139 nu. 24. seqq. Ger. Spin. cons. 17. num. 18. seqq. Amaya in d. leg. quicumque. Costa de retrotract. cap. 8. cas. 14. Cenc. de censib. p. 2. c. 2. q. 14. art. 6. nu. 27. D. Constantin. sup num. 28.*

382 Procedit etiã quando persona, quæ recepit est semper eadem, secus si est diuersa. *Cels. dec. 268. num 5.* & sit Dominus, *num. 4. Gallus de fructib. disp. 8 art. 4. 1. nu 38.* vbi de Vniuersitate. *Cancer var. p. 2. c. 6. num. 73. D. Constantin. sup. nu. 39.* vt procedat *textus,* secus si exactor.

383 Idem si in quietatione adsit clausula sine præiudicio. *Cels. d. dec. 268. num. 6. Mascard. cõs. 1327. à nu. 13. D. Constantin. sup. num. 33. seqq.*

384 Quod ex tribus solutionibus continuatis, semper retro præsumitur fuisse solutum. *Amaya in d. l. quicumq; fol. 179. seqq. Cald. cons. 44. Franch. & Lud. dec. 137. Menoch. l. 3. præs. 139. Costa de retrotract. c. 8. cas. 14. Gratian. disc. 716. n. 12 seqq. Tusc. lit. S. concl. 346. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 8. n. 244. seqq. Mascard. conclus. 1320. Gratian.* & ibi *Luca, & Scoppa dec. 152. Merlin. dec. 132. 839. Bich. dec. 373. Cels. dec. 268. nu. 3.* vbi *n. 4. 5.* limitat si qui exegit non erat dominus, vel non erat eadem persona, vel si adsit clausula: sine præiudicio. *nu. 6.* Vel si pendente iudicio de ea non sit oppositum. *num. 10. Card. Luca de censib. disc. 16. nu. 3. de cred. disc. 129. n. 5.* Nec sufficit vna solutio pro tribus. *Gratian. dec. 132. n. 1. & in addit. n. 1. 2.* vbi *Scoppa Posth. res. 49. Castill. de alim. c. 39. n. 30. 31. Arguell. dec. 21. num. 14. D. Constantin. ad stat. vrbis tom. 2. annot. 49. num. 32.*

Et debent illæ tres solutiones probari per scripturas, & non per testes. *Antonell. de temp. legal. lib. 5 cap. 54. n. 6. Luca ad Franch. d. dec. 137. nu. 4. Scoppa sup. nu. 13. Maur. de solut. cap. 36. Sabell. §. solutio num. 21. D. Constantin. ad stat. vrbis. sup. nu. 31.*

385 Sed admittitur probatio in contrarium. *D. Constantin. sup. nu. 53. ex Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 54. nu. 11. seqq.*

386 Sed

386 Sed trina solutio debet esse facta pro tribus annis proximè præteritis ante moram litem, secus si in anterioribus. *Franch. dec. 137. vbi Luca. Gallus de fructibus disp. 8. art. 1. nu. 38. D. Constantin. sup. n. 30.*

387 Sed trina solutio non prodest in debito personali, est quia quis promisit singulo anno soluere certā quantitatemq; quę promissio non habet fundamentum. super aliquare stabili, nam ex triplici solutione non præsumitur retro soluisse. *Cotta in memori ali: solutio facta, Cremens sing. 80. Gabriel. concl. tit. de solut. concl. 11. nu. 15.* licet contra dicat, & bene *Gallus sup. n. 38.* Vbi quod non reperit differentiam inter personalem, & realem obligationem. *D. Constantin sup.*

388 Item non procedit in donatione, quia si quis donauit fructus per tres annos non propterea censetur donasse fructus annorum præcedentium. *Alex. cons. 76. lib. 5. Alciat. cons. 35. n. 5. Gallus sup. vers. Intellige.*

389 Sic si quis minorem pensionem accepit, quam sibi debeatur, etiam per plures annos, sibi non præiudicat, si simus in præstatione fauorabili, secus si præstatio sit odiosa, vel vsuraria, quia per triennium inducitur liberatio ab excessu eum soluto. *l. 13. ff. de Vsuris l. aduersus. C. eod. Decian. resp. 2. num. 45. lib. 1. Gallus sup. vers. Intellige septimo*, vbi explicat.

Dispositio dicti *tex. l. quicumq;* procedit etiā contra obligationem cameralem statuentem solutionem fieri per instrumentum. *D. Constantin. sup. nu. 16.*

Idem per Tria semestria pro saldo. *D. Constantin. sup. n. 27. 21.* vbi reijcit contrariā opinionem, *nu. 19.* Vbi dicit per statutum Romanum non sufficere per tres semestres, sed per tres annos. *nu. 22.*

Solutiones debent esse pro saldo, & non ad computum. *D. Constantin. sup. n. 32.*

Excluditur, si creditor recipiat tantum pro illis tribus anois: *D. Constantin. sup. n. 37.*

Dispositio dicti *tex.* procedit in quibuscumque solutionibus annuis, & in annuis legatis. *D. Constantin. num. 26. 27.* vbi etiam in debito Iurato.

Secus in deposito. *Cranet. cons. 313. n. 4. Antonell. de temp. leg. c. 54. n. 7. lib. 2. D. Constantin. sup. nu. 44. 45* contra est *Mascard. concl. 1327. n. 17.* Qui debet intelligi, quando creditor sine protestatione recipit liberationem depositi.

Secus etiam si solutiones illæ tres fint obscuræ, vel aliqua ex illis. *D. Constantin. sup. n. 45.*

390 Tractantes explicationē. *tex. l. quicumq; C. de apocis publ. lib. 10.* sunt *Gratian. dec. 152.* vbi *Scoppa. & Luca. Thom. dec. 2. Rota apud Zacch. de oblig. Camer. 254. Dunozet. dec. 962. Coccin. dec. 1474. Cels. dec. 268. Arguell. dec. 31. Castill. de alim. c. 39 Idem Gratian. disc. 715.* vbi etiam *Luca. Mascard. de probat concl. 1327. Treutacruq. var. lib. 2. ref. 2. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 54.* & *alij* citati per *D. Constantin. sup. annot. 49. ad cap. 160. num. 55. fol. 344. tom. 2.*

391 Solutio facilius præsumitur contra mulieres, tamq; genus auarissimum, & in exigeodo diligentiores *Menoch. cons. 1102. nu. 18. cons. 121. num. 75. Altograd. cons. 53. num. 36. Monach. dec. Fl. 2. n. 21. Caracciol. dec. 19. nu. 15. Caren. ref. 108. Rota p. 10. rec. dec. 225. num. 15. Balduc. dec. tit. de dote dec. 22. nu. 93. Sabell. p. solutio. nu. 23.*

392 Facilius præsumitur solutio in credito habēte executionē pacatā. *Sousa dec. Lusit. 34. n. 5. Sabell. §. solutio, num. 23. in fine.*

393 Et licet aliquæ ex allatis coniecturis solutionis reprobentur apud *Andreol. contr. 135. Posthium resol. 50.*

Tamen in hac materia simul iungi debent, ad faciendam plenam probationem. *Dec. cons. 596. nu. 9. Rota dec. 259. nu. 5. p. 4. rec. tom. 2. Medic. in add. ad examen 53. nu. 10. D. Luca de dote disc. 67. nu. 8.*

Et vbi simul concurrunt, communi omnium voto receptum est facere plenissimam probationem, vt in terminis residui dotis, dicunt *Andreol. contr. 57. Medic. dec. 85. Penia dec. 277. Merlin. de pignor. dec. 63. 86. nu. 6. seqq. p. 13. dec. 227. nu. 4. seqq. dec. 314. nu. 1. dec. 386. nu. 9. p. 14. Ciroc. discept. 75. ex nu. 22. D. Luca de dote disc. 67. & 68. Gobius d. consult. 68. n. 23. seqq.*

394 Solutio facta personæ illegitimæ non liberat debitorem. *Gratian. disc. 761. nu. 8. Molignan. altercat. 9. nu. 8. l. 1. §. ante omnia ff. de pactis. Surd. dec. 60. num. 1. dec. 129. nu. 1.* vbi *Hodiern. & Censal. Idem Gratian. disc. 20. nu. 30. seqq.* vbi *Luca. Cels. dec. 287. nu. 11. dec. 333. num. 1. D. Mansius consult. 94. num. 2. lib. 11. Pigant. ad statut. Ferrar. lib. 11. rubr. 5. num. 13. D. Cepparell. ref. 78. num. 28. 34.*

395 Nec facta de mandato Iudicis, iniusto. *Guttier. lib. 1. q. 81. nu. 10. seqq. Farinac. de delict. p. 3. q. 97. nu. 117.* contra *Gratian. disc. 36. n. 37.*

396 Sed quod solutio facta Iudici, aut Appatitori exequenti, liberet debitorem. *l. quæsitum. ff. de distract. pign. Parlador. lib. 2. quotid. c. fin. p. 5. §. 17. nu. 10. Caniol. & D. Romaguer. ad stat. Eugub. lib. 1. rubr. 15. n. 2. fol. 56.*

397 Sed soluens ad iussum Iudicis, nō liberatur, nisi præcedat contradictio, & appellatio. *Affl. dec. 150. Serafin. dec. 1019. Graff. de except. except. 25. nu. 62. Staiban. ref. 19. nu. 22. & ref. 26. Prat. obs. 56. Car. Luc. de cred disc. 58. n. 2. Gratian. & Luca disc. 906. n. 1. Sabell. §. solutio. n. 30. Thesd. all. 76. n. 12. D. Rosa consul. 25. n. 4. Rocca disp. 155. n. 23. Barbos. in c. ea 22. de Iur. iur. Catan. dec. 8.* & creditori denunciet, *Rosa ibid. n. 5.*

Secus si Iudex cogat. *Cels. dec. 333. num. 2. 3. Card. Luca de cred. disc. 58. de legit. disc. 23. n. 6.*

398 Solutio facta præposito ad contrahendum liberat soluentem, licet alteri ex contractu sit ius quæsitum. *Bart. in l. quod seruus. ff. de solution.* quamuis non habeat mandatum, *Gratian. disc. 514. nu. 27. Sabell. §. solutio. num. 36. Canaler. dec. 345. Franch. dec. 699.* & ibi *Addentes. Vbald. dec. 233. num. 1. Ausald. disc. 25. nu. 41. disc. 44. num. 5. seqq.*

seqq. Palma alleg.133.consil.47. nu.47. & seqq. Card. Luca de feud.disc.58. n.5. de empt. disc.42. nu.2. dummodo sit bona fides, *d.disc.53.num 7. Monald.dec.233.Gratian.disc.20. nu.30.seqq. D. Palma alleg.207.nu.18. Molign.altercat.9. nu.6. Surd.dec.229.*& ibi *Hadiern. Magon. dec.Luc.8. num.20.dec.34.num.5.seqq.Rota d.c.342.par.17. Pacion.de locat.cap.36.*limitat *Rota p.13.dec.27. num.8.9.dec.226.311. Olea de cess.iur. tit.1.qu.1. num.45.*

Sic solutio facta ei, cum quo contraxit liberat debitorem, Licet pecunia pertineat ad alium. *D.Palma alleg.133. num.13.* Quamuis sciat ad alium pertinere *nu.14.Card.Luca de credit.disc.55.num.3.5.Olea de cess.iur.tit.1.q.1.n.45.*

Idem in soluente Monaco, cum quo contraxit, licet illa pecunia pertineat ad Monasteriũ. *Idem Palma d.alleg.133.nu.15.16.22.23.* quidquid alij dicant post *Conciol.Trident.ibid.n.21.*

Secus si fiat alteri, quam creditori, vel si ille, cui soluit non habeat facultatem recipiendi. *D.Barra contr.13.nu 4.6.*

Nec liberatur si soluit procuratori falso. *Rota dec.79.* Quamuis Dominus esset solitus illo vti eius opera. *dec.79.nu.3.* Nec excusatur sub prætextu erroris. *n.6.7.*

Quamuis famulus solitus esset mitti pro solutione, nam si aufugit cum pecuniis, damnum est soluentis *d.dec.79.nu.9.*

Nec potest solui sine ordine, procuratori, qui consueuit exigere cum ordinibus particularibus. *d.dec.79.num.10.* quamuis ille sit transmissus ad Triremes. *nu.11.*

Secus si famulus sit missus cum certo signo conuento cum soluente, & tale signum fuerit relictum penes soluentem. *d.dec.79.n.9.*

399 Soluens filiosam. qui mutuo pecunias patris dedit, vel Monacho mutuauit. *Surd.dec.229 num.8. & seqq.*& ibi *Hadiern.Gratian.disc.360. nu.36.Olea sup.n.45.*liberetur.

400 Soluens Prælato putatiuo, qui contraxerat, liberatur. *Surd. sup.* Vel Prælato intruso, *Mascard.de prob.t.concl.1323.num.1. Surd.sup. Pacion.de locat.c.36.nu.42.& seqq. & c.37. nu.38. Olea sup.nu.46 47.Cald.de empt.c.15.nu.34.* Gãma *dec.16.num.1.* & ibi *Flor. Gonzal. ad reg.8. Cancell.gl.45.§.2.nu.16 seqq. Rocca disp.127 nu.16. Barbos.in c.ea.22.de iur.iur.* Negotiorum gestori absq; mandato. *Gobius de manet. qu.5. nu.46.* maximè si peruenial titulus. *n 47.*

401 Facta exactori Ciuitatis putatiuo, valida. *Ansald de commerc. disc.25. num.8.* dummodo non adsit, nisi sola confessio receptionis. *n.14.*

402 Facta Thesaurario Regis disobligatur si non est soluendo. *Cassan. in Cathal.glor mund. p.5.consid.24.fol.118.vers.200.& p.6. consid.12. Rebuff.de priuil.Sch lar.priuil.114.*

403 Solutio facta vni ex tutoribus liberat. *Gobius consult.73.n.10.*

404 Facta institutori, valida. *Ansald.de commerc. disc.25.n.26.& seqq.*

Etiam post mortem Domini, si soluens nesciebat mortem. *D.Scoppa ad Fabr.in C.lib.1. tit.3.expl.20.nu.10.*

405 Solutio facta vni ex socijs æqualem, vel minorem partem in societate habenti, liberatur, & valet. *Gratian.disc.401.nu.45. Cur.Philip. tom.2.lib.2.num.36.37.Caran.dec. 1.nu.6.Maur. de salut.c.12.nu.2.seqq.Michal.de fratrib.p.2.c.48 num.19.seqq.Magon.dec.Luc.5.nu.17.seq. Pacion. de locat.c.36. n.80.& seqq.* Intellige durante societate, secus illa finita. *Magon.dec.Flor.106. num.3.seqq.* secus si non sit intimata dissolutio societatis. *Rota p.13.rec.dec.240.num.4. Pacion. sup.* Et liberatur si socius recipiat in causam socialem, alias non. *Rota p.18.rec.dec.571. num.7 & seqq.*

406 Facta Administratori de proximo remouendo liberat debitorem. *Maur.de salut.cap.78. Gratian.disc.8.nu.3 33.disc.127.num.31.Ansald. de commerc.disc.79.nu.21.seqq.*vbi secus si fraus. *Idem.Gratian.disc.505.num.30. Scacc.§.administratorum.nu.43 §.solutio nu.29.* Licet alias dicatur suspecta solutio anticipata. *Card Luca de dote disc.159. n 72.disc.114.nu.5.*

407 Solutio potest fieri Tutori, vel alio, de eius mandato. *Gratian.disc.361.nu.36. Sub.ll §.solutio.nu.40.*

Etiam putatiuo. *Ansald.de commer disc.25.nu. 6.39.Luc.ou f.dec.31.num.5.dec.Rota 659. nu.3. p.1 rec.& dec.261.num.15.* post *Cenc.de Censib. Mell.obs.150.nu.26.Tonius de solemnit.gl.16.§.6. n.14 15 Gobius consult.70.n.17* contra *n.33.*

Etiam hæredi putatiuo, qui possidebat hæreditatem de mandato Iudicis *Olea de Cess.tit. 5.q.11.nu.6.*

Tutor verus, sed non administrator potest recipere solutionem pro pupillo. *Gratian.disc. 365.nu 51.*

408 Solutio facta à debitore creditori putatiuo non liberatur, nisi adsit iusta causa credulitatis. *Caroc.disc.12.nu.9.seqq.* Et iusta causa est quando creditor, vel hæres creditoris est habitus pro tali, ex communi opinione omnium. *Grass.de except.c.25 nu 21.Salgad.labyr.p.1.c 27.nu.111 & p.2.c.9. nu.34.* Et debet accedere omnimoda bona fides, quodque publice, & palam ille, cui solutum est reputabatur hæres, nec sufficit sola priuata opinio, ne detur via fraudibus. *Luca ad Franch.dec.596.* & ad *Gratian.disc.906. nu.6.* Secus si confessio receptionis non esset effectiua, secus si confessio vera. *Afflict.dec.150. nu.22.37. Cyriac.contr.252.nu.45. Staib.ref.19. nu.28.Luca ad Gratian.sup.nu.7. Olea de cess.tit. 1.q.1.nu.46.47.*

Debitor soluens virtute cessionis inualidæ, non liberari, decisum refert per Rotam *Duard. post Tract.de censibus dec.18.*

Sed *Olea de cess. iur.tit.5.q.10.num.9. & seqq.* distinguit duos casus. Primus est quando nullitas cessionis est clara, appariens ex ipsa facie Instrumenti, Alter quando nullitas, quam cessio patitur clara non est, quia de ea ex tenore cessionis non constat, primo casu, velut si ce-

dens

dens minor esset,vel aliter inhabilis, sine debitis solemnitatibus. Secundo casu si cessio ex falsa causa facta esset,& in similibus speciebus, & tunc valeret solutio.

Et debitor iussus soluere cessionario ; qui nullam, aut inualidam cessionem habebat, vt rectè soluat,an debeat appellare,sunt DD.pro, & contra,inter quos sunt *Grattan.disc.*485.*Guttier.lib.*1.*pract.qu.*81. 113. *Bellon.dec.*33.*Thes.lib.*1.*q.*54. *Solorz.de iure Indiar.lib.*6.*c.*15. *Salgad.de regia protect.*4.*p.c.*7. *à num.*154. & *p.*3. *c.*16.*nu.*94.*Castill.tom.*4. *contr.* 59.*nu.*40. *Gusm.de euict.q.*35.*à nu.*160. *Fontanell. de pactis cl.*3. *gl.*2.*à num.*42.*Hermosill.l.*3.*tit.*3.*p.*5. *gl.*1.*à nu.*4.*Fab.in C. tit de solut.defin.*9. *Intrigl.dec.*13.*à nu.*5.*Anendan.de meen lib.*2.*c.*4.*à nu* 65. *Ayllon. ad Comez.var.lib.*2.*c.*7.*nu.*5.*Parl.dor.lib.*2.*cap. fin.p.*5.*§.*17.*à nu.*8.*Battilter.de success theor.*35.*num.*17.*Vrritigoyti de Intrus.q.*32.*à nu.*21. In quo dubio existimat, & bene *Olea sup.num.*12. *in fine.*Debitorem, cui præcipitur per Iudicem, vt alii,quã vero creditori soluat, teneri saltem comparare,& allegare pecunias,quas debet,ad alium pertinere,& offerre se probaturum, quo non obstante,si compellerur, securus erit,post *Prat.obs*5 6.

Non potest solui cedenti postquam Cessionarius fecit vnum ex requisitis. *l.*3.*C.de nouat. Olea de cess.iur.tit* 8.*q.*2.*n.*18.

Sic quando debitor delegauit debitorem suũ suo creditori.*Sforz.Odd.de restit.q.*2.*art.*2. *Olea sup.num.*19.

Vel quando Cessionarius litem contestatus fuit.*Carleual.de iudic. disp.*26.*num.*7. *Sfort.q.*2. *art.*4.*Seffe dec.*428.*n.*5.

Vel si Cessionarius inceperit exigere, partem debiti accipiendo.*d.l.*3.*Olea sup.n.*21.

Vel si Cessionarius denunciauit debitori,nè solueret cedenti.*d.l.*3. Sed quomodo sit facienda hæc denunciatio, an cum Instrumento cessionis? *Carleual.sup.nu.*7.*Sforz.d.q.*2.*art.*5. *Grattian.disc.*356.*num.*39. *Alfar.de offic.fiscal.gl.*40. *num.*5.*Gait.de cred. tit.*3. *à nu.*463. *Trentacinq. var.res.*29.*nu.*4. *Gusm.de euict.q.*35.*à num.*146. *Galerat.de renunciat.c.*4.*n.*87. vel Iudicis mandato. *Rodriq.de concurs.cred.p.*1.*art.*6.*num.*33. *Hermosill.l.*5.*gl.*1.*à num.*4. *tit.*3.*p.*5. *Noguer.ab. alleg.*14.*nu.*143. *Carpzn.ad statut.Mediolan.tom.*1.*c.*44. *à num.*25. An sint alij casus præter expressos *in d l.*3. videndus *Sforz Odd. q.*3.*art.*1. late *Olea d.tit.*8.*qu.*2.*nu.*18.& *seqq.* Vbi hæc,& alia bene explicat.

Et debitor potest soluere Cessionario, quãuis debitum illud sit pignoratum, si non interuenit vnum ex requisitis.*d.l.*3.*C.de nouat.* post mille *Olea sup.n.* 14.*Roccus resp.*95 *tom.*2.

409 Solutio facta Procuratori reuocato liberat soluentem,non constito de reuocatione. *Grattian.disc.*505.*num.*38. 39. *Ansald.disc.*30. *nu.*10. *Albrit.de Inconstant.qu.*35.*num.*34. *Roccus de mandat.nu.*67. Vbi si bona fides.*Merlin.de pign. lib.*4.*q.*38.*num.*4.*Sabell.§.contractus.n.*46.

410 Facta patri legitimo administratori liberatur.*Gratian.disc.*401.*nu.*3.12. *Med e.exam.*42.& *dec.*68.*cum addit.Tusc.lit.S.concl.*336. *Olea de cess.iur.tit.*5.*q.*9.*Marta vot.Pisan.*146.vbi limitat, sicut limitat *Crass.recept.*25.*nu.*57.*seqq.* *Maur. de solut.cap.*6.*num.*43.*Idem Grattian disc.*20.*num.* 31.*disc.*365.*Magon.dec.Flor.*70.*nu.*6.*seqq.* *Guid. Pap.dec.*173.*Ger.Spinæus.*45.*Surd.dec.*229.*Costa de remed.subsid.*29.*illat.*2.

Secus si filius esset creditor liberatus à patria potestate. *Pigant.ad statut.Ferrar.lib.*11.*rubr.*5. *num.*14.

411 Non liberatur,facta Matri,aut Auiæ,de eo, quod debetur filio,& nepoti. *Gratian.sup.n.*10. *Pacion.de locat.c.*36.*nu.*29.*seqq.* *Sabell. §.solutio. nu.*34.*Maur.de solut.c.*6.*num.*48. *Rota p.*15.*rec. dec.*439. Vbi quod liberatur soluens, si mater sit Tutrix.

412 Soluens marito,vel vxori non liberatur.*Sabell.§.solutio.num.*34. *Med c.exam.*42. & *dec.*63. *cum addit.Tusc lit.S. concl.*336. *Olea de cess.iur. tit.*5.*q.*9.*Caball.cons.dec.*75.*lib.*2.

413 Facta filio de pecunia patri,debita. *Ans.ll. disc.*25.*nu.*6.vbi quod liberat.

414 Solutio facta alteri,quam creditori,puta Inuasori Regni,non liberat.*Dec.cons.*407.*Afflict. dec.*150.*Serafin. dec.*1019. *Staib n. resol.*19.26. *Prat.obs.*5.6.*Card.Luca de cred. disc.*58. *Luca ad Grattan.disc.*906.

415 Solutio rectè fieri potest præsentatori Chirographi, quando in eo adest clausula : *à chi presentarà lo scritto.* *Coln de Inr.& Fact.ignor. cent.*1.*dist.*85.*num* 6.*seqq.* *Genua de script priuat. lib.*2.*q.*3.*nu.*98.*seqq.* *Christin.ad l.munii.ipal.tit.*1. *art.*48. *Ricc.coll.*2090.& 3434. *Olea de cess.iur. tit.*1.*q.*3.*nu.*26.& *seqq.* Vbi videtur intelligere si præstet cautionem indemnitatis,secundum *Pecb.de iure sisten.c* 3.*nu.*5.& *seqq.*& alios.

Quod soluens præsentatori Chirographi solutioni adiecto regulariter liberetur, cum possit solui adiecto,etiam inuito stipulatore.*l.aliud ff.de solut.Surd.dec.*229.*nu.*27.*seqq.Tonnut.de præuent.p.*2.*c.*34. Secus post litem contestatam cum stipulatore, nec quando fuit adiectus in gratiam creditoris, & non in rem propriam. *Magon.de Flor.*106. Quod adiectus possit recipere,sed non agere. *Magon.dec.Luc.*34. *cum addit* Diximus hic.

Sed si esset obligatus soluere : *al tale,& à chi per lui presentarà lo scritto*, soluens præsentatori non benè soluit, nam debet constare de voluntate illius talis, *Bellon.cons.*28.*Christin.ad leg. municipal.tit.*1.*art.*48.*Genua sup.n* 109. & *seqq.*

Et lator ille non potest transigere. *Christin. dec.*286.*vol.*1.*Sabell.§ solut.o.nu.*31.*Gobius consult.*120.*Andreol. contr.*173. *Tonnut.de præuent. p.*2.*c.*34.*Ansald.d.sc.*24.*num.*15.16.17. *Olea de cess.iur.tit.*1.*q.*3.*n.*47.

416 Soluens famulo misso à creditore cum Chirographo ad recipiendum solutionem, liberatur,licet famulus accepta pecunia postea aufugiat.*Maur.de solut.c.*5. *nu.*97.*seqq.* *Crass.recept* 25.*nu.*

25.nu.66.seqq. *Amat.ref.20.num.14.seqq.Olea de cess.iur.tit.5.q.9.nu.14.* Vbi quod secus si famulus exigat cum falsis litteris. *Sabell.sup.num.33. Ansald.disc.24* Sed non bene soluitur illi, si tantum sit missus ad denunciandum, vt soluat, *disc.5.num.11. Rota post Constantin. ad statut. Vrbis dec.79.*

Idem in soluente latori litterarum commendatitiarum, si sint claræ, secus si non claræ, & multum speciales. *Boer.dec.282.Christin.dec.49 nu.seqq.vol 3.Olea d.tit.5.q.9.*

417 Soluens creditori creditoris sui, benè soluit. *Affl.dec.150.nu 25 Magon.dec.Flor.5.nu.4. Menoch.de arbitr. cas.137.num.2. Mart.Medic. exam 42.nu.12. Maur.de solut.c.5.nu.5.seqq.Gratian.disc.388.nu.10.seqq. & disc.906.* Vbi quod debet suo creditori denunciare. *Menoch.d.cas. 137.nu.19.seqq.Sabell sup.n.38.*

418 Soluens anticipatè Prælato, vel vsufructuario non liberatur, si moriatur ante diem maturatæ solutionis, maximè si soluisset illis infirmis, vel agonizantibus. *Maur.de solut.c.6. num.52.seqq.Soccin.reg.481.lim.3. Gratian.disc. 505.num.30.seqq.& disc.606.nu.11.seqq. Sabell. sup.num.39. Manfrell. ad Capyc.Latr.dec.122. num.23.*

419 Soluens possessori maioratus liberatur, quamuis tunc esset ciectus. *Ansald.disc.30.n.10.*

420 Facta anticipatè creditori, an in fraudem, & quid si adsit mandatum Iudicis. *Thor.par.3. comp.verb.solutio. Amat.ref 29. Mol guan.altercat.9.nu.18.Olea de cess.iur.tit.4.q.1.n.16.seqq.*

421 Potest fieri creditori debitis inuoluto. *Card.Luca de feud.disc.130.nu.3.de legit.disc.25. num.41.*

Secus notoriè decocto. *Idem Card.de cred. disc.2.nu.11.disc.48.n.7.*

422 Facta anticipata Procuratori, & exactori, sine fraude, valet, *Ansald disc.79.num.22.seq. disc.25.Pacion.de locat.c.36.num.42.seqq.& c.37 num.38.seqq.Sabell.§.solutio. num.39.* Et facta procuratori reuocato, & non ei notificatione benè soluit. *Olea de cess.tit.5.qu.11.nu.24.* Secus falso. *Olea tit.5.q.9.nu.2.*

Secus in præiudicium Tertii. *D.Rubeis de confnf.c.8.num.29.Amat.ref.29. num.6.Graff.excepi.26.n.75.*

423 Soluens ei qui communiter habetur pro Ministro creditoris, liberationem consequitur. *Vbald.dec.314.nu. Ansald.disc.25.* Eo magis si ille erat coniunctus, aut domesticus. *Douozet. dec.786.Rota Rom.* post *Constantin.ad stat.Vrbis dec.79.*

424 Solutio facta in manibus Æconomi à Iudice deputati suffragatur soluenti. *Cels.dec.168. num.4.*

425 Solutio facta mandatario, aut negotiorum gestori, liberat. *Vbald.dec.214.nu.1.*

426 Facta illi, qui litteras intercepit, an liberetur. *Ansald disc.24.num.14.* Vbi distinguit, an ille debitor, cui fuit directum mandatum esset generis, vel speciei, vt primo casu non liberetur, secus in secundo. *Scacc.de commerc.§.2.gl.5. num.341.342.* Sed alij indistinctè negatiuam sententiam tenent, vt præ ceteris *Olea de cess. tit.5.q.9.num.25.seqq. Luca ad Franch.dec.304. num.7.*

427 Hæres soluens primo creditori venienti liberatur. *Card.Luca de hæred.disc.25.num.5.& seqq.* vbi declarat, ex tex.*l.fin. §.& si præfatam. C.de iure deliber.Valasc.consult.52. nu.38.Ganauer.dec.8.nu.11 seqq. Andreol.contr.362.ex* Mōticul.*de Inuentar.q.134.num.83. Alciat.cons.41. nu 4.lib.2.* vbi *Andreol.* impugnat *Gratian. disc. 532.nu.6.* aliter dicentem.

428 Hæres soluens præsumitur soluisse de bonis suis, non hæreditarijs, aut alienis. *Andreol. contr.56.nu.5.Palma alleg.30.nu.18.19.* Si non sint repertæ pecuniæ in hæreditate. *Cels.dec. 243.num.11.Monald.dec.210.num.1.* Sed si sint repertæ pecuniæ in bonis hæreditariis, præsumitur facta solutio de bonis hæreditarijs. *Cels. dec.350.nu.9.& dec.298.n.12.14.*

Soluens in dubio videtur soluere de pecunia propria, & non de pecunia illius, cuius nomine soluit. *l.si defunctus. C.arbitr.tutelæ.Cassan. ad Consuet.Burg.rubr.4.§.14.verb.muebles nu.5.* Menoch.*cons.12.num.20.22.& de præsumpt.lib. 3.præs.46.Vald.ad Suar.p.2.pag.13. Burg.cons.3. num.73.Rot.*Gen.*dec.127.nu.7.Ayman.cons.129. num.2.* vbi limitat. *Gamma dec.247.n.2.*M*ascard. concl.611.& 1159.n.12.Surd.de alim.tit.6.q.8.n. 51.Vald.de empt c.20.nu.13. Farinac.dec.339.ad fin.in nouiss.* post mille *DD.Barb.axiom.210.n.6*

Et in dubio præsumitur res empta ex pecunia propria. *Tiraq.de ret.act.lign.§.1.gl.9.nu.63. & §.10.gl.1.nu.3.Menoch.cons.115.nu.6.Cald.d. tract.de empt.c.7.n.4.& seqq.*

429 Facta à filio, præsumitur de proprijs bonis, si habitet seorsum à patre, maxime habente dotem maternam. *Catan.cons.48.n.5.7 8.*

430 Facta quando non liberet. *Card.Luca de cred. disc.55.n.15.*

431 Non liberat facta contra formam conuentam. *Card.Luca de regal.disc.23.nu.17. D.Palma alleg.332.nu.11.D.*M*ansins consult.13.n.10.*

432 Cadit in causam expressam, licet de iure aliter esset. A*nsald.disc.14.num.19.Rota post Constantin.ad stat.Vrbis dec.174.nu.9.*

434 Solutio quando præsumitur malè facta, & indebitè, cessat præsumptio statuti inducentis solutionem per lapsum temporis. *D.Palma alleg.336.nu.24. D.Constantin.ad statut.Vrbis.D. Pigant.ad statut.Ferrar.*

434 Solutionis factæ identitas ex quibus probetur, per partitam Banci præsentatam, si alia non appareat, ad quem referri valeat. *Ramau. cons.290.nu.7.Becc.cons.47.num.7. Rota dec.519. nu.5.p.3.rec.Gobius consult.74. Rota dec.87.num. 13.p.6.rec.* quamuis summa sit diuersa, si sit cōpatibilis, nam modica diuersitas non vitiat. *Medic.cons.160.num.16.17. Altograd.cons.24.nu. 32.seqq.lib.1. Cels.dec.340.num.6.7. Conciol.alleg.57.n.18.* Et solutionis identitas solis conie-

ctuτis

ctoris probatur. Surd. dec. 55. in fine. Gratian. disc. 897. nu. 9. Ciarlin. contr. 196. num. 19. Maxime si quæstio sit non de substantia illius, sed de sola qualitate, scil. à quo, & cuius pecunia sit facta. Gobius sup. n. 37. 38. post Rimin. Cefal. & alios.

436 Procurator administrator potest recipere veram, non fictam solutionem, putà confessatam. Card. Luca de empt. disc. 42. num. 9. de cred. disc. 40. num. 10.

436 Solutio non dicitur facta, quæ auocari potest. Mansi consult. 23. nu. 28. lib. 11.

437 Si quis debeat mille soluendos infrà annum, si adueniente anno pro illis mille faciet venditionem annui introitus ad fauorem creditoris, extinguitur prima obligatio. Staiban. res. 7. vbi quid in dote.

438 Aliud pro alio solui non potest. Tusc. lit. S. conclus. 354. Barbos. axiom. 210. nu. 8. Ricc. collect. 4097. Gratian. disc. 94. nu. 70. seqq. disc. 116. 130. nu. 7. seqq. disc. 610. num. 8. seqq. Guttier. de iuram. p. 1. c. 29. pract. lib. 1. q. 146. n. 16 Scob. de ratiocin. c. 17. Pichard. disp. de Mora n. 97. Surd. dec. 224. n. 16. Cauall. q. 899. n. 97. Monach. dec. Flor. 35. n. 8. post mille Borbos. axiom. 210. nu. 8. Brunem in l. Successores. C. de solut. & fol. 519. Tomasat. reg. 31. Velasc. de priuil. paup. p. 1. q. 49. Gobius de monet. q. 7. Vaz. axiom. lit. A. nu. 227. & lit. S. nu. 50. An in foro scientique? negatiue dicunt aliqui, alij affirmatiuè, nisi ex hoc detur occasio contristationis, & iræ ipsi creditori, vt per Dianam p. 2. tract. 6. res. 41. Mich. Ferro Manriq. qq. Vicar. 116. per tot. p. 2. vbi negatiuam probat.

Quod ex causa publica possit fieri solutio alterius rei, quam promissæ, etiam inuito creditore, & quomodo. Larrea alleg. 40.

Nec potest fieri solutio vnius rei per aliam meliori. l. fin. ff. de vsu, & habit. §. præterea. instit. de action. auth. offeratur, & ibi gl. C. de litis contest. Surd. cons. 201. nu. 2.

Limitatio est in paupere, qui in specie, vel pecunia soluere nequit. Auth. de fideiuss. §. quod autem, auth. hoc nisi debitor. C. de solut. l. si quis argentum. 35. §. sin autem donator, C. de donat. Capyc. dec. 42. nu. 5. Ludouic. dec. 64. Thes. decis. 153. num. 2. Boc. de Inop. debit. c. 1. num. 46. Guttier. de iuram. p. 1. c. 29. & d. q. 146. num. 1. & seqq. pract. qq. Velasc. de priuil. pauper. d. q. 49. n. 7. & seqq. vbi ampliat, & limitat. Maur. cap. 7. Gratian. discept. 130. nu. 7. disc. 229. nu. 38. disc. 853. nu. 47. Sabell. §. solutio num. 43. Andreol. contr. 108. vbi nisi ab hærede. Gobius consult. 74. nu. 15. Hermosill. gl. 4. l. 2. tit. 1. nu. 3. Rocca disp. 100. nu. 32. Barra contr. 30. num. 9. Noe infrà.

Sic non potest dari merx creditori pecuniæ, inuito. Catan. dec. 20. n. 47.

Secus consentiente creditore. Cancial. alleg. 52. num. 9.

Si fit promissa solutio pretij in aliqua specie, si hæc non soluatur antequam à creditore pretium petatur, Facultas soluendi in specie amittitur l. si quis stipulatus vbi gl. 57. ff. de solut. Maur. de solut. cap. 7. num. 25. 27. Ruin. cons. 65. lib. 2. & cons. 134. n. 3. lib 4. D. Cepparell. res. Fiscal. 60. n. 9.

Et promittens alternatiuè, vel soluere in pecunia, vel cedere nomen, vel aliam rem, Creditor eligis vnam rem extinguitur alia. l. si is cui. 19. ff. de leg. 2. Affl. dec 397. Put. dec. 193. lib. 3. Capyc. dec. 119. num. 6. Roccus resp. 50. num. 4. 5. 6. lib. 2.

439 Solutio in quam causam facta dicatur, in causam interesse, non sortis. Staiban. res. 3. nu. 36. res 80. nu. 14. Conciol. alleg. 8 num. 44. Balduc. dec. 18. nu. 2. tit. de dote. Limitat, & declarat. nu. 3. 4. 5. 8. 9. 39. Secus si interesse non debetur iure actionis. Canciol. d. alleg. 8. num. 47. vel est incertum. num. 52. DD. contra num. 53. Rata decis. 148. num. 15. decis. 155. num. 7. post Carstantin. ad stat. Vrbis. Secus si creditor recipit in causam sortis. d. dec. 148. nu. 16. Sanfel. dec. 123. vbi latè Mucci in Addit. Brunem. in C. fol. 516. c. 2.

In causam antiquiorem, & grauiorem, & in qua ad est fideiussor. Staiban. res. 34. num. 31. 32. res. 183. nu. 281. Concial. alleg. 44. nu. 14. Manald. dec. 3. num. 13. Rata dec. 174. nu. 8. post Constantin. sup. Vbald. dec. 3. num. 13. Rata post Albrit. de inconstant. decis. 46. num. 17. Iouius gl. 11. §. 8. num. 49.

In causam magis conuenientem. Staiban. res. 80. num. 21.

Si causæ sint æquales, in causam duriorem. Staib. res. 183. num. 285. seqq. res. 80. nu. 16.

In causam propriam, & postea antiquiorem. Staiban. d. res. 80. nu. 15. 16. 18. 19. 20.

In causam vtiliorem soluenti. Staib. res. 183. num. 249. Sic electio in quam causam fiat, spectat ad debitorem, non creditorem, qui tunc eliget, quando debitor esset in mora declarandi. Gratian. disc. 671. n. 1.

In causam, cuius dies venit. Gratian. disc. 105. num. 13. seqq. disc. 503. num. 33. disc. 75. nu. 7. disc. 962. num. 41. Sabell. §. solutio, nu. 56. Staiban. res. 183. nu. 282. seqq. Sic in causam liquidam. Rota. decis. 148. post Caustantin. ad stat. Vrbis. Gratian. disc. 105. nu. 8. D. Marcian. disp. 37. nu. 4. 8. Rocca disp. 144. Sabell. §. solutio. n. 55. 56. Rota dec. 100. n. 5. post Vrceal. de transact. in causam duriorem. Est electio debitores quando? Doctiss. Mansi consult. 50. num. 23. lib. 11. Card. Luca de cred. disc. 43. num. 4. 5. disc. 45. num. 7. & disc. 44. 79. disc. 105. num. 3. disc. 102. Constantin. ad statut. Rom. tom. 2. annot. 44. art. 5. num. 476. seqq. Gabius consult. 74. nu. 5. vbi in causam interesse prius, et postea in causam sortis. nu. 7. Andreal. contr. 134. nu. 32. 34. declarat n. 35. Manfrell. ad Cap. Latr. dec. 21. nu. 18. etiam contra fiscum. nu. 21. vbi decisio. Palma alleg. 84. nu. 49. Maur. cap. 8. 9. Gratian. disc. 244. 388. nu. 3. Sabell. nu. 44. 54. 55. 58. Hadiern. ad Surd. dec. 328. n. 2. dec. 186. Celsus dec. 302. nu. 2. dec. 250. num. 2. Card. Luca de feud. disc. 102. Ciroc. disc. 60. num. 46. 47. Noe ad Ronit. cons. 65. num. 1. seqq. Gizzius ad Capyc. Latr. decis. 21. Prat. lib. 2. cap 49. Reg. Marin. ad Reuert. decis. 475. 283.

Facta in causam expressam non potest refer-

ri ad aliam. *Cels. dec.* 192. *nu.* 9. *dec.* 264. *num.* 11. *dec.* 206. *nu.* 6. *Gobius consult.* 127. *nu.* 53. *Rota dec.* 174. *nu.* 9. post *Constitut. ad statut. Vrbis.*

Solutio facta à debitore cedit in causam durioreni, secus ab ipsomet creditore vendente pignus. *Gratian. disc.* 224. *nu.* 56. 75. *Rosis abs.* 94. *nu.* 74. *seqq. Rota dec.* 100. *num.* 5. post *Vrceol. de transact.*

Solutio primò pro fructibus, & demum pro sorte facta censetur. *Rota post Constantin. ad stat. Vrbis dec.* 148. *Maur. cap.* 10. *Sabell. num* 57. *Card. Luca de dote disc.* 204. *nu.* 8. vbi nisi ex coniecturis aliud constet. *Palma alleg.* 184. *num.* 49. *Molign. altercat.* 48. *nu.* 37. *DD. sup. cit. iti.*

Fructus soluti quando in sortem, extincta societate? *Gratian. disc.* 900. *nu.* 22. 24.

440 Recipiens sortem principalem, censetur satisfactus de fructibus, & interesse. *l. centum Capuæ ff. de eo, quod certo loca. Maur. cap.* 11. & *cap.* 4. *nu.* 23. *Menoch. lib.* 3. *præs.* 113. *Magon. dec. Flor.* 42. *nu.* 12. *seqq. Gratian. disc.* 136. *nu.* 33. *disc.* 400. *nu.* 19. *Sabell. §. solutio. nu.* 16. vbi quod non sufficit protestatio, ex *Gratian. disc.* 455. *nu.* 26. *seqq. d. disc.* 400. *num.* 20. 21. Et dicit secus in interesse debito principaliter iure actionis ex *C. at. de censib. q.* 119. *nu.* 17. *Magon. dec. Flor.* 83. *Gratian. disc.* 857. *nu.* 5. *seqq. disc.* 130. *n* 37.

Præsumitur satisfactus de toto credito, si potens de toto satisfieri, partem tantum recepit. *Affl. decis.* 13. *num.* 20. 21. *Maur. de solut. cap.* 14. 15.

Et soluens partem debiti non sibi præiudicat respectu residui. *Catan. dec.* 83. *nu.* 16. nec residuum agnouisse *n.* 17. *Gratian. disc.* 570. *nu.* 31. *Andreol. contr.* 135. *nu.* 7. *Rota decis. Bonon.* 21. *num.* 64. *Canciol. alleg.* 57. *num.* 11. *Gobius consult.* 74. *num.* 30. Infra *nu.* 490.

Sed debitor partem debiti agnoscendo clarè, vel soluendo, totum debitū agnouisse censetur, neq; in debitum soluisse præsumitur *Rota dec.* 688. *num.* 3. *p.* 2. *rec. Vrsell. consil.* 17. *num.* 67. *Cels. dec.* 51. *num.* 4. *dec.* 98. *num.* 14. *Vbald. dec.* 578. *nu.* 6. *D. Capon. de pactis q.* 36. *num.* 6. *Gobius consult.* 74. *Gallus de Fructibus disp.* 10. *art.* 2. *n.* 68.

441 Solutum indebitum pro Vsuris, extinguit ipsum sortem. *Hodiern. ad Surd. decis.* 328. *nu.* 1. *Scoppa ad Gratian. dec.* 126. *num.* 24. Non refertur ad causam, quam excedunt partitæ solutionum. *Ansald. de commerc. disc.* 83. *n.* 39.

442 Solutio facta pro residuo, arguit totum, & integrum debitum fuisse solutum, seu ad saldum. *Graff. de except. except.* 25. *nu.* 16. *Gratian. disc.* 486. *nu.* 34. *Rota apud Merlin. de pign. dec.* 52. *num.* 11. *dec.* 94. *nu.* 20. *dec.* 141. *nu.* 13. post *Conciol. ad stat. Eugub. lib.* 2. *rubr.* 29. *num.* 4. *D. Romaguer. nu.* 13. *seqq. Olea de ceff. tit.* 6. *Moscell. nu.* 33. *Card. Luca de cred. dis.* 105. *num.* 7. *Valens. cons.* 21. *nu.* 23. *seqq. Pegas. ad ord. Portugal tom.* 1. *tit.* 1. *§.* 43. *gl.* 160. *nu.* 4. *Bonden. collect.* 17. *n.* 8. *R. Marin. lib.* 1. *c.* 75 *nu.* 4. *Canaler. dec.* 228. *nu.* 2. *Rota* post *Merlin. de pign. dec.* 94. *nu.* 20. *Ottobon. decis.* 201. *nu.* 21. *Rota dec.* 72. *nu.* 12. 14. *p.* 10. *rec. Card. Luca de legat. disc.* 7. *nu.* 6. *Actolin. res.* 69. *num.* 1. *Staiban. res. & obs.* 3. *nu.* 31. 32. *Rocc. resp.* 21. *nu.* 19. *lib.* 1. *Rota gen. dec.* 132. *Idem Rocc. de Societ. Mercat. num.* 200. *Rota post Constantin. ad statut. Vrbis dec.* 21. *nu.* 10. *dec.* 95. *nu.* 15. *decis.* 102. *nu.* 2. *Maur. c.* 4. *nu.* 51. *c.* 16. *Mascard. conclus.* 361. 1514. *nu.* 6. *seqq. Maur. de sideiuss. p.* 2. *sect.* 3. *c.* 2. *Sabell. resol. c.* 26. *nu.* 16 *seqq. Rota p.* 13. *rec. dec.* 285. *Barbos. claus.* 108. vbi limitat. *Idem Sabell. d. §. solutio nu.* 20. *§. residuum nu.* 1. *Gratian. disc.* 3. *nu.* 2. *seqq. disc.* 486. *nu.* 34. *disc.* 570. *nu.* 33. *disc.* 581. 716. *nu.* 22. *seqq. Rota p.* 11. *d. c.* 172. & *dec.* 272. *nu.* 17. Secus si essent diuersa computa *p.* 9. *rec. decis.* 54. Vide *Rotam p.* 15. *rec. dec.* 364. *nu.* 7. *seqq.*

Secus si sic soluat fideiussor, nam censetur solutum non ab ipso, sed à debitore. *Olea de ceff. tit.* 6. *Miscell. nu.* 37. *D. Romaguer. ad Canciol. ad statut. Eugub. lib.* 2. *rubr.* 29. *n.* 16. 18. *Card. Luca de credit. disc.* 105. *nu.* 8. 9. *Olea sup nu.* 34.

Quod solutio facta ad complementum totius crediti, vel pro saldo, & tunc receptio creditoris liberat debitorem pro integra summa debita. *Graff. except.* 25. *num.* 16. *Gratian. disc.* 486. *num.* 34. *Rota post Merlin. d. pign. dec.* 52. *num.* 11. *dec.* 64. *num.* 20. *dec.* 141. *num.* 13. *Burat. dec.* 344. *num.* 18. *Conciol. ad statut. Eugub. lib.* 2. *rubr.* 29. *num* 4. *seqq.* vbi *D. Romaguer. num.* 12. *seqq. Olea de ceff. Iur. tit.* 6. *Miscell. num.* 33. *Balmas ad de collect. q.* 102. *num.* 8. *Card. Luca de cred. disc.* 105. *num.* 7. *Valenz. consil.* 21. *num.* 23. *Bonden. collect.* 17. *nu.* 8. *D. Borgia contra Fabr. tom.* 3. *lib.* 2. *c.* 7. *num.* 8. *Actolin. res.* 69. *pagas ad leges Portugal. tam.* 1. *tit.* 1. *§.* 43 *gl.* 160. *num.* 4. *Monald. dec.* 281. *num* 3. Sed creditor potest probare contrarium. *Olea sup. num.* 38. *Caracciol. dec.* 6. *Amat. res.* 97. *Ar. tin. de solut. c.* 16. Diximus *sup. n.* 553.

Sed petens Restum videre esse satisfactus de reliqua summa. *Bart. in l. secundas. num.* 2. *ff. rer. amot. Parladar. quotid. c. fin. p.* 5. *§.* 1. *num.* 10. *Mascard. concl.* 980. *num.* 20. *concl.* 1111. *num.* 20. *Thom. Valasc. alleg. Iur. tom.* 1. *alleg.* 76. *num.* 19. *Curia Philip. tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 7. *num.* 33. *Gratian. disc.* 486. *nu.* 34. *seqq.* & *disc.* 570. *nu.* 33. & *seqq.*

Verùm si dicatur: soluere pro residuo, stantibus solutionibus prius factis, probatur reliquum soluisse, sed solutiones, non probatur fuisse factas per ipsum *Larat. cons.* 65. *Gratian. disc.* 570. *num* 33. *Fontan. ll. de pactis cl.* 14. *gl. vnic. p.* 1. *num.* 35. *Anot. res.* 97. *num.* 9. 10. *Rota. dec.* 297. *num.* 7. *p.* 10. *rec. D. Gobius consult.* 74. *num.* 29.

443 Licet solutio non præsumatur, nisi probetur. *Vbald. dec.* 181. *nu.* 6. *dec.* 178. *nu.* 2. *dec.* 305. *n.* 9. *D. Beniell. cons.* 100. *nu.* 8. *Cels. dec.* 268. *nu.* 1. *dec.* 281. *nu.* 1. *dec.* 98. *nu.* 1. *dec.* 333. *n.* 1. & 5. *Gobius consult.* 68. præsumitur ex diuturnitate temporis. *Vrsill. & Affl. dec.* 13. *Menoch præs* 135. *nu.* 20. *seqq. lib.* 2. & *lib.* 2. *præs.* 91. *Ger. Spin. caus.* 17. *nu.* 26. *Penia. dec.* 111. *nu.* 2. *Vrceol. consult.* 23. *nu.* 16. *Medic. dec.* 85. *nu.* 9. *seqq. Merlin. dec.* 124. *nu.* 23. *Carena res.* 108. *nu.* 6. *D. Hodiern. contr.* 13. *nu.* 38. *seqq. Rota p.* 10. *rec. dec.* 225. *nu.* 17. *seqq.* & *p.* 14. *dec.* 478. *p.* 17. *dec.* 379. *n.* 18. *Cyriac. contr.* 280. *Merlin.*

*lia. contr.*87.*Merenda contr.*18. *D.Galeot.contr.* 14.*lib.*2. *D.Fautanell.bibliot. verb.Taciturnitas fol.*705. *Andreul.contr.*318.*num.*13.14.15 *contr.* 135.*contr.*57.*Ioann. Baptista Thor.in comp.par.*3. *verb.solutio.Pratus tom.*3.*discus.*8. & *obser.*5. 6. *Larath.cons.Carena res.*108. *Paitell.dec.* Card.*Luca de cred.disc.*129. *nn.*3.5.*de empt.disc.* 43.*n.*11.& 12.vbi declarat. *Ansald.de commerc. disc.*16.*n.*17.*Prat.discept.*8.*nn.*6. *Roto dec.*95.*nu.* 5.post *Vrceol.de transact. Palma consult.*93. *nn.* 18. *Racca disp.*155.*nu.*2.141. *nu.*16. post mille *Nos ad Rouit.cons.*7.*nu.*30.*lib.*3. Molignoa.*altereat.*19.*nu.*26.58.*nu.*10. *idem Rocca disp.*93.*nu.* 39.42.*Cirac.discept.*26.*nu.*55. *Maur.cap.*17.18. *Sabell.§.salutia n.*7.11.49.*Postius dec. Bonon.*30. *nu.*69.70. *Idem Cirac.disc.disc.*75.*num.*22. *seqq. Ybald.dec.*178.*nn.* 3.*dec.*178.*nu.*3.*dec.*281.*nu.*7. *D.Beniel.cons.*100. *num.*18. *seqq.Gobius consult.* 68. *num.*7.

Solutio non facta per annos Triginta, non facit quod præsumitur solutum debitum, sed solum operatur, quod pro exactione illius non competat via executiua, quæ inducitur per clausulas; quod possit exequi more pensionum domorum Ciuitatis Neapolis: per licentiam ingrediendi, & capiendi propria authoritate: per licentiam datam creditori sine iudicij solemnitate. *Calar. de process execut.c.*5.*p.*1. *R.Sanfel.*qui approbat.2. & 3.modũ *decis.*312. *num.*14. Nam infrà dictos.30. annos fiunt duo præcepta debitori,quod soluat, alias exequatur realiter tantum. *D.Merlin.contr.*66.*num.*5. *lib.*2.*Carlenal.de indic.lib.*1.*tit.*1.*disp.*2.*qu.*7.*sect.* 3.*num.*913.

Etiam contra hæredes debitoris. *R. Sanfel. sup.Staiban.res.*84. *num.*16.18. Et nedum ad instantiam creditoris, sed etiam eius cessionarij. *Idem nu.*3.4.5.

Sic pactum exequutiuum de iure communi spatio 30. annorum præscribitur. *Carlenal.sup. lib.*1.*tit.*3.*disp.*4. *num.*15. Ea ratione,quia executio expeditur officio Iudicis, quod tanto tempore præscribitur, pro vt quælibet actio personalis, vel realis. *R.Capyc.Latro decis.*58. *num.*14.*Barbos.de pension.p.*2.*qn.*17.*nu.*4. *Carlenal sup nn.*15.& *tit.*1*disp.*7.*n.*5.18.Gizz.*ad Capyc.Latr.d.dec.*58.vbi M*anfrella. Affl.decis.*245. *in fine. R.Ponte decis.*18.*num.*14.*Cartar.dec.*120. *P.Affl.contr.*47.*num.*15. *Olea de cess.iur.tit.*6.*qu.* 4.Concial.*ad statut.Eugub.rubr.*3.*lib.*2. *num.*27. vbi *D.Romaguer num.*80.*Rodoer.cons.*8.*num.*16. *Card.Luca de cred.disc.*117. *nn.*4. *disc.*131. *an.*5. *Ab Eccles.obs.*107.*nu.*30.*lib.*1. *Brill. ad consuet. Neapol.c.*3.*nu.*90.*seqq.Conciol.de hæred.art.*1.*nu.* 225.*seqq.D.Capon.contr.*46.*nu.*12.

Per *legem* Hispanam. 63. *Tauri.*spatio decem annorum præscribitur etiam in annuis redditibus, tam præteritis, quam futuris. *Gomez.in d.l.nu.*2.*in fine P.Affl.sup.n.*27.

Verum si post præscriptum pactum executiuum soluantur tertiç Capitalis non iuuat ad continuandum in via executiua. *Addit.ad Lu-*

*donis.decis.*51. *Cancer.var. tit.de præscript. c.*15. *num.*32.& *seqq. Nos ad Rouit. cons.*40.*num.*22. 23. *lib.*2.

Solutio facta per correum debendi annui introitus per 30. annos, & nihil sit solutum per alium correum, an sit præscripta via executiua contra illum, qui non soluit, Non. *Staiban. res.*82.*ad tex.l.fin.C.de duab.reis.*

444 Solutio potest fieri à quocumque, etiam inuito creditori,& reluctanti, & liberat debitorem.*l.saluendo.ff.de negot. gestis.l.solutionem.ff.de solut. l.soluere. ff.ead.in princ. Instit. quib.modis tollit.obligat. Scacc.de commerc.* §.2.*gl.*5.*qu.*3.*d. num.*77.*Giurba dec.*91.*num.*1. Anendan. *de m.tu lib.*2.*c.*24.*num.*12.*Cenc.de censib.q.*105. *Borrell. in summa dec.tom.*3.*tit.*14. *n.*11. *Olea de cess.iur. tit.*4.*q.*3.*n.*17.*Hunu.resol.lib.*3.*tract.*8.*q.*2. *Idem Giurb.obs.*82.*n.*3.*Desid. Herald.obs ru.*& *emandat.cap.*24.*Maur.cap.*5.25. *Gratian.disc.*150.*nu.* 25.*disc* 8.*nn.*7.8. *Tusc.lit.S.concl.*352. *Andreol. contr.*70.*n.*2.2.declarat *n.*18.*Sperell.dec.*117.*nu.* 4.*seqq.Gir.Spin.cons.*18. *Carlenal. de iudic.lib.*2. *tit.*3.*disp.*35.*n.*4.*seqq.*Scoppa *ad Gratian.dec.*208. *n.*3.Merlin.*de pign.lib.*4.*q.*76 *num.*2. *Dexart.dec.* 91.*Hermosill.gl.*4.*l.*2.*tit.*3.*num.*49. Etiam debitore ignorante, & inuito.*Catan.dec.*4.*nu.*67.68. Diximus *sup.n.*259.*Brunem.in C.fol.*482.483.

Verum si solutio fiat debitore inuito, licet illum liberet, non tamen aduersus eum habet actionem negotiorum gestorum. *Beltramin.ad Ludouis.dec.*111.*num.*8.*in fine. Cyriac.contr.*33. *num.*4.5.*Osuald.ad Donell.lib.*15.*com.c.*16.*lit.E. Herring.de fideiuss.c.*25.*à n.*86. *Aretin. de solut. c.*25.*num.*19. *Nig.de except.c.*2.§.1. *Tonunt.qq. ciuil.c.*32.*n.*11.18.*Vander.Hooc.sing.*37. *Olea de cess.iur.tit.*4.*q.*3.*num.*17. Secus si eo non inuito. *Idem Olea tit.*5.*q.*5.*n.*40.

Verum Dominus directus non debet ab alio quam ab emphyteuta,si ipse nolit, pensionem accipere. *Surd.dec.*174.*nn.*32.& *dec.*180. *n.*10.*Cyriac.contr.*59.*n.*2.*Gratian.disc.*8.*n.*8. *Valasc.post Tract.de iure emphit.ad l.*2.*n.*19.*Aretin. de solut.c.*33.*num.*13. *Farinac. in repertor.de contract.q.*33.*n.*14.*Merlin.de pign.lib.*4.*q.*76.*a n.*8. *Vaconins de pignor.lib.*5.*cap.*13.*nu.*3. *Nig.de except.c.*2.§.22. qui limitat si solutio fiat per amicum.*Ludouic.dec.*33.*n.*5.Giurb.*sup.n.*5. *Olea de cess.iur.tit.*4.*q.*3.*n.*18.

445 Solutio debet fieri de toto debito,aliàs creditor recipere non cogitur *l.tutor.*§.*Lucius ff.de vsuris.l.in fideicommissi, in princ.ff.de vsuris.Roderic.Xuar.in l.post rem iudic. q.*8.*fol.*362. *Cald. de empt.c.*29.*num.*50.*Staiban.obs.*80. *num.*24.& *seqq.Cauar.var c.*2.*nu.*5 *Curia Philip.tom.*2.*lib.* 2.*nu.*22.*Pereira dec.*42.*num.*4. nam particularis solutio multa incommoda affert. *l.plane.ff familiæ ercisc.Surd.dec.*186.*num.*2. & ibi *Hodiern.*& *Caesal. Larrea alleg.*11.*num.*7. *Schifordeg.lib.*3. *tract.*2.*q.*14.*circa med.Valent.illustr.lib.*2.*tract.*4. *c.*4.*nu.*36.*seqq.Franch.dec.*203.*num.*3. *Cauall.q.* 784.*nu.*10.*Valasc.de iure emphyt.c.*32.*a.*15. *Acasta de priuil.cred.reg.*2.*ampl.*7.*n.*65.*Maur.cap.*30.

Gratian.disc.515.nu.45.46.disc.636.num.11.12. D.Gaitier.de compensat.q.6.nu.6.lib.1.q.4.nu.2.lib.2.Gobius consult.74.nu.14.Staiban.obs 80.an.24.26.Merlin.de pignor.lib.4.q.83.nu.80.90.lib.5.qu.2.num.25.Sammiat.contr.29.nu.34.Olea de cess.iur.tit.3.q.12.n.10.Barbos.axiom.210.n.4

Secus volente creditore, nam debitor pro parte liberatur. *D.Gutier.d.q.4.nu.15.lib.2.Gobius sup.*

Si verò sint diuersæ partitæ, debitor potest vnam soluere, & extinguitur hypoteca quo ad illam. *Merlin.de pignor.lib.4.q.83.n.99.& seqq.*

Sic etiam si vna sit liquida, alia non, nam tenetur recipere liquidam. *Ricc.dec.130.n.12.p.2.*

446 Solutio facta per Tutorem nomine pupilli, etiam sine Iudicis decreto, valet. *l.Lucius.§.tutela,& §.fin.ff.de admin.tut. Tiraq. de retract. lignag. §.1.gl.18.num.93.* Cald. *in l.si curatorem verb.læsis nu.58.& seqq.C.de integr.restit. in aor. D. Polmo alleg.332.n.22.& alleg.336.n.33.*

Et constituit creditorem in quasi possessione exigendi contra pupillum. *Rota Rom.dec.54.nu.6.dec.55.nu.1.dec.56.nu.2.5.dec.57.nu.2.*post *Constantin.ad statut.Vrbis.*

Et generaliter vnica solutio constituit illum, cui soluitur, in possessione exigendi. *Rota dec.55.nu.1.*post *Constantin.ad statut.Vrbis.* Vel saltim duæ. *D.Roso consult.21.num.7.* Vbi dicit etiam si illæ duæ essent factæ à Tertio, quod *Nos* intelligimus, si non essent factæ in fraudē præsenti debitoris, adhoc, vt creditor acquireret possessionem amissam.

447 Solutio facta à debitore creditori posteriori, neglecto anteriore, non liberetur. *l.debitorem. C.de pignor.act. auth.hac ita,C.eod.tit.l.sicut.§.non videtur.ff.quib.mod.pign.vel hypot.solu.l.1.C.debit.vendit.pign. imped. non poss. Valenz.cons.56.nu.49.lib.1.Belloa.cons.36.nu.6.Gusm.de evict.q.34.num.45.45.Felician.de censib.tom.2.lib.3.c.2.à nu.14. Fontanell.de pactis cl.5.gl.8.p.7.nu.19.57.seqq.Salgad.labyr.p.1.c.10.nu.43.seqq.& p.2.c.12.nu.22.seqq. Giurba dec.24.nu.4.& dec.61.nu.21.& dec.104.nu.5.Maur.cap.68. Rocca disp.147.nu.7.Merlin.de pignor.lib.5.q.2.num.19.26.*

448 Soluens in publica subhastatione de mandato Iudicis, non debet decipi, nec aliquod dānum sentire, & liberatur. *Gratian.disc.36.n.37.*

449 Solutio debiti fieri potest ante tempus, modo creditoris non intersit. *Gratian.disc.8.nu.3.seqq.Cur.Philip.tom.2.lib.2.c.7.num.11.D.Petra in rit.166.nu.7.Maur.cap.92.Sabell.§.debitor nu.52.Farinac.p.1.tom.1.dec.253.an.5.seqq.* secus si intersit. *Ioul at gl.11.§.8.nu.51. Valasc.de partit.c.21.nu.7.* Potest fieri ante tempus, maximè si solutionis tempus est adiectum debitoris gratia. *Hodiern. ad Surd. dec.120.à num.18. Petra sup. Fab.in* C.*lib.8.tit.29.defin.14.de salut.*

450 Facta anticipatè per conductorem Vectigalium, censetur facta pro prima tanda. *R.Recent.dec.283.* Vide *Nos infra.n.480.& seqq.*

Sed solutio anticipata non est verisimilis. *Conciol.alleg.12.nu.17.alleg.57.num.8.Rota* post *Merlin.de pign.dec.44.n.6.* Et solutiones factæ eodem die à Viro decocto, inuerisimiles sunt. *Conciol.d.alleg.57.nu.7.Borat.dec.108.n.7.*

451 Soluens per decem annos continuos, non tenetur continuare, si non constet de titulo. *l.creditor.vbi gl.& Castr.& l.operis. C.de vsur.l.si certis annis,C.de pactis.Gratian.disc.562.num.48.* cum tempus non sit modus dissoluendæ, aut inducendæ obligationis. *l.obligationum ferè.§.placet de action.Maur.de solut.c.37. Castill. lib.8.c.39.Gratian.disc.426.n.48.& seqq. Sabell.§.solutio nu.28.Nic al cons.78.nu.6.seqq.lib.2. Rocc.resp.61.lib.2.R.Marin.lib.1.c.78. Flor.de Mena q.2.lib.1.& lib.3.res.23.nu.25. Castill.lib.8.contian.39.*

Et quamuis solutio sit longioris temporis. *Gratian.& DD.sup.citat.* Et licet posset dici per solutionem longinquam præsumi titulum. *l.cū de in rem verso.ff.de vsuris.* Tamen hoc tempus debaret esse tale, cuius memoria non est hominibus initium. *Menoch.lib.3.præs.131.an.38.* Et quamuis obstaret longinguitas temporis, illa non obesset, si solutio esset facta à personis, quę non possunt afferre præiudicium, vt sunt Monaci, & similes. *l.cum de indebito, §.sin autem.ff.de probat.Mantica de tacit.tom.1. lib.3.tit.15.nu.58.Menoch.lib.3 præs.131.n.4 Gratian.disc.441.nu.19.R.Marin.lib.1.res.78.num.7. Menoch.cons.39.an.26.lib.1.*

Vel quando titulus vitiosus apparet. *Couar. in c.possessor.p.2.§.8.num.4.in 6. Menoch.d.præs.131.num.49.lib.3. Mantica de tacit. lib.3.tit.15.num.58.*

Ex quo vitioso titulo mala fides oritur, quæ præscriptionem, licet temporis immemorialis, non iuuat. *Crauet.cons.146 num.2.Gabriel.cons.163.nu.17.lib.1.Hondedeus.cons 81.nu.42.seqq.Gratian disc.441.nu.17.seqq. Staiban.resol.53.num.5.* decisum refert *Caputaq.dec.304.nu.1.lib.3. Mastrill.dec.114.nu.40.seqq. Castill.dec.12.num.16.19.20.*

Nec in hoc casu præstatio hæc iuuaret, etiā in possessorio. *Pastb.de manut.o.§.42.num.7.obs.147.nu.14.Guyll.obs.147.num.2. lib.1.* Mascard. *de probat.conclus.1175.nu.65.seqq. Fontanell. de pactis cl.7.gl.3.p.10.nu.43.tom.2.Raderr.de ann.reddit.lib.1.q.17.nu.22. Gratian.disc.801.nu.27.& disc.870.nu.15.seqq. Cancer.var.p.3.c.19.nu.57.Cyriac.contr.10.nu.3.Rot.diuers.dec.349 nu.5.dec.351.nu.1 p.1. & dec.4.num.5. q.2.Seraphin.dec.1463.nu.2.Ludouis.dec.283.num.5.*latè *Rocc.resp.61.lib.2.*

Si adsit statutum, quod præscribatur solutio non facta per decem annos, non præscribitur si constat de non solutione. *Ansald.de commerc.disc.95.n.17.*

452 Solutio præsumitur facta potius nomine proprio, quam alieno. *Gratian.disc.150.nu.25.disc.962.nu.40.224.nu.27.750.nu.7.seqq. Caualer.dec.460.nu.3.seqq. Maur.cap.19. Vrceol.consult.49.nu.14.seqq.Barbos.axiom.210.n.6.*

453 Cedit in causam, & debitum vbi est fideiussio.

iussio. *Ansald. disc. 65. num. 52.*

Verum fideiussor soluens Capitale cum cessione Iurium ad suum beneficium contra alios confideiussores, non potest petere fructus ex dicto Capitali, virtute primi contractus, qui dicitur extinctus. *Rota dec. 96.* addit. post *Ceor. de censib. Roccus resp. 49. nu. 12. lib. 2.*

454 Solutio ficta, & imaginaria operatur idem, quodvera. *Gratia. disc. 214. n. 29. 321. n. 14. Card. Luca de legit. disc. 42. nu. 3. 5. de cred. dis. 40. n. 31. disc. 127. nu. 7. disc. 196. nu. 10. de fideic. in summar. nu. 375. de iudic. disc. 40. nu. 13. Ioniur gl. 22. §. 10. nu. 58. D. Palma alleg. 334. n. 25.*

455 Non potest fieri ab eo, qui non est hæres defuncti. *Rota post Albrit. de incanstanti i dec. 21. nu. 8. Card. de Luca de credit. disc. 36. nu. 10. Rota dec. 332. p. 13. & dec. 247. p. 14. rec.*

456 Solutio facta à principali liberat fideiussorem. *Gratian. disc. 310. nu. 34. D. Catan. dec. 11. n. 2. Herring. de fideius. c. 20. §. 1.* Diximus num. 262. Et sicut iuuat fideiussori quoad liberationẽ, ita debet nocere quo ad quasi possessionem cõtra illum. *Staib obs. 82. nu. 26. seqq.*

457 Confessio de recepto, an sit vera solutio, ità vt ex ea fideiussor possit agere contra debitorem, sic, ita vt onus probandi contrarium in confitentem transit. *l. pecuniæ*, vbi *C. de solution. Hond. cons. 71. n. 21. Rota Gen. dec. 1. in princ. Mastrill. ad P. de Gregor. de censib. q. 5. num. 181. 182. Milanens. dec. 6. nu. 21. seqq. lib. 2. R. Consta t. in l. 1. C. de fiscal. vsur. num. 144. P. Affl. contr. 21. num. 16. 17.*

Pacta à Viro probat numerationem, quamuis ille sit debitis grauatus, concurrentibus coniecturis. *Conciol. alleg. 12. nu. 18. Rota* apud *Salgad. labyr. dec. 3. nu. 5.* Vbi tres enumerantur coniecturæ promissio dotis præcedens, præstatio alimentorum, & iuramentum. *Massi. de confiss. at. q. 31. n. 19.*

458 Adiectus solutioni potest recipere solutionem, sed non potest nouare, aut paci sci. *Gratian. disc. 401. num. 47. Card. Luca de cred. disc. 66. nu. 2. 7. Nos ad Rouit. cons. 71. num. 13. & qq. Al o grad. conser. 29. nu. 47. Olea de cess. iur. tit. 3. q. 6. nu. 55. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 7. Vela differt. 27. n. 5. Prat. abs. 63. Valentia Illustr. lib. 2. tract. 3. c. 5. nu. 9.* secus si mutauit conditionem. *Marin. ad Reuert. dec. 372. Nos ad Rouit. dec. 26. Nos de nul. lit. Iudic. rubr. 11. q. 28.* Vbi tota materia, ad locum illum recurrant DD. Lectores *D. Rosi select. ca. 30. n. 35.*

459 Hæres grauatus ante restitutam hæreditatem potest recipere solutionem, & liberat soluentem. *Gratian. disc. 636. nu. 8. 9. Card. Luca de credit. disc. 164. nu. 4. D. Palma alleg. 331. nu. 18. seqq. & alleg. 334. nu. 22.*

460 Solutio in qua moneta debeat solui, ad hoc, vt liberet debitorem, disputant *Gratian. disc. 260. n. 18. disc. 560. Maur. de solut. cap. 26. 27. Ansald. de commerc. disc. 33. Scoppa ad Gratian. dec. 201. num. 22. Luet ad Gratian. dec. 85. D. Gobius de moner. q. 3. nu. 42. & seqq. D. Mansius consult. 391. D. Gatti cons. 10. nu. 20. cons. 17. num. 12. 13. Beniel. cons. 36. cons. 30. nu. 108. Idem Gobius consult. 138. nu. 1. 6. Card. Luca de reg. l. disc. 42. nu. 9. de cred. disc. 140. num. 12. disc. 66. nu. 9. disc. 91. nu. 28. de benefic. disc. 89. num. 17. Altograd. contr. 76. 79. Antonell. de loco legal. lib. 2. q. 21. num. 27. & lib. 2. c. 42. Nos ad. in rubr. tit. de monetis in Pr g. maticis. Ciarlin. contr. 238. num. 8. Hermosill. gl. 1. l. 28. tit. 5. nu. 3. 4. Sabell. §. solutio nu. 26. Nos ad Rauit. dec. 33. 35. D. Pigaut. ad statut. Ferr. rubr. 132. tom. 2. T hor. in comp. dec. p. 1. 2. 3. fell. 3. verb. moneta. Fontana in Bibliotec a legal. p. 5. verb. moneta. fol. 147. seqq. C. asteion, & Sabell. §. moneta.* Ad illos recurrant DD. Lectores, Nam *Nos* hic non facimus Tractatum de monetis, sed dicimus tantum aliqua de solutione, per monetas.

461 Moneta si fuerit mutata in valore, siue circa bonitatem intrinsecam, vel extrinsecam, ad quem spectet periculum damni, & lucri, an ad creditorem, vel ad debitorem. *Bart. & aly in l. Paulus. ff. de solut. Card. T usc. lit. M. conclus. 349. Caball. cons. dec. 103. lib. 3. Antonell. de temp. le gal. lib. 1. c. 42.*

462 Vera conclusio est, quod si mutatio contingat circa bonitatem intrinsecam, debet solui secundum tempus debiti contracti, *D. Palma alleg. 147. nu. 1.* contra *n. 2.* Distinguit *nu. 4. 6. Brlic. dec. 152. 156.* etiam circumscripta mora debitoris; si vero circa bonitatem extrinsecam, & sic in valore, & non in materia, vel pondere ante debitoris moram, nocet, & prodest creditori, cum hoc secundo casu tempus solutionis, in primo antè, tempus contractus sit attendendum. *Caball. d. cons. dec. 103. T hes. iun. Tract. de augum. & dimin. monet. per totum Gabriel. com. concl. tit. de solut. concl. 1. & seqq. Rota p. 4. rec. dec. 42. tom. 2. Panciroi. var. lect. lib. 1. c. 73. Gratian. & Luca disc. 51. 417. 560. Zacch. de salar. q. 16. Christin. dec. t. vol. 3. Fachin. contr. lib. 1. c. 9. seqq. Paul. Rub. in annot. ad dec. 67. p. 9. rec. Rota dec. 398. p. 9. rec. Ludouis. dec. 42. num. 1. Burat. & add. dec. 626. Cyride. contr. 388. n. 10. Gratian. & Luca disc. 884. Antonell. d. c. 42. nu. 3. & seqq.* vbi *num. 9.* dicit ex pluribus non posse à debitore solui in moneta reprobata, maxime si fuit in mora, & *num. 14.* vbi *nu. 15.* limitat si debitor fuit in mora, post *Affl. dec. 194. nu. 3. T hes. dec. 174. num. 4. & alios. Tonnut. qq. ciuil q. 1. p. 18. Berlich. concl. p. 2. concl. 36. & dec. 152. 156. R. Reuert. dec. 333. 336. & dec. 473. & 474.* vbi *R. Marin. Hadiern. ad Surd. dec. 237. Aunent Robert. rerum iudic. c. 16. lib. 1. c. 28. lib. 4 Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 48. Cyriac. contro. 620. Burat. dec. 626 790. Larrea dec. 12. seq. Nos ad Rouit dec. 33. nu. 17. Andreol. contr. 151. T hor. in comp. dec. verb. depositum Capitalis p. 3.*

463 Quod moneta sit soluenda secundum valorem de tempore sulutionis. *Rota dec. 135. nu. 2. p. 2. rec. & p. 11 dec. 13. nu. 16. Ludouis. dec. 42. Beniutend. dec. 39. Bucrafer. dec. 85. 86. 87. I b.* Rota in Capuana pensionis 16. Martii 1617. coram Verospio, & Alcentina Vicariæ 10. Ian. 1620. *pen. & vlt.* apud *Fenzon. ad statut. Vrbis,*

bis, Raul. Rub.in annot.ad dec.67.p.9.rec. Sabell, §.mutatio n.1. Rota p.9.rec.dec.398.p.13. dec.15. nu.6. Gubius de monet.q.4.5. Rota p.16. rec.225. & 230 & dec.309.362.dec.394. p.17. dec.133. maxime Canonis, seu pensionis, *D.Palma alleg. 146.n.7.10. Rota dec.7.num.16.* post *Constantin. ad statut.Vrbis.*

Maxime si tempore hoc non appareat de valore monetæ conuenisse, nam solutio est facienda de moneta vsuali. *Vin.opin.516.num.4. Surd.cons.335.nu.15. Cenc. de censib.c.2. q.4.art. 4.nu.9.& seqq.* videndi *Canall.q.733. Surd.dec. 227. Gratian.& Luca disc.11. Farinac.dec.579. Serafin.dec.941. Misinger.cent.4.obs.1.*

464 Moneta promissa, vel pretium intelligitur de vsuali, & frequentata in loco contractus. *Menoch.lib.3.præs.76. Tusc.lit.M. concl.349. Sabell.§.legatum.n.65.* non solutionis. *Cenc.de censib.p.2.c.2.q 4.art.4.n.39.seqq. Marescot.var.lib. 1.c.94.nu.2.3. Serafin.dec.944.n.2. Antonell.de loco legal. sup.nu.27. seqq.* vbi *n.29.30.* limitat in legato, vt attendatur locus solutionis, non testamenti conditi, & *nu.17.* dicit attendi valorem tempore testamenti post *Ciriac.contr.391. n.17.& seqq. Affl.dec.194.nu.2. Marescot.lib.1. cap.94.*

Quod locus contractus intelligitur vbi est facta conuentio, non vbi est factum Instrumentum. *Bertazol.de clus.claus.30. gl.12. nu.7. Hodierna ad Surd.dec.227 nu.4. D.Petra in rit.166. num.12. & rit.196.num.13.* disputat: si venditio annui introitus pro capitali duc. mille receptorum in sexenis, cum pacto, quod in casu extinctionis, seu reemptionis sortis principalis fiat restitutio in ijsdem, & sub eadem bonitate intrinseca, & extrinseca, pondereq; currente tempore contractus, pactum est validum.

An dos debeat restitui per monetam tempore contractus, vel restitutionis, tempore contractus *Affl.dec.194.* & aliqui *Addentes, Peregr. cons.13. Koppen. dec.2. Berlich. concl.36. num.6. tom.2.*

Contra *Affl. Serafin.dec.511. Seace.de commerc. §.1.gl.5 num.148. Guid. Papa.dec.493. Sixtin.de regal.lib.2.c.7.num.148. Larrea dec.11. num. 37. dec.13.num.2. Vrsill.ad. Affl. d.der.194. Montan. de regal.verb. Monetæ.nu.10 fol.81. D.Petra in rit. 167.num.15.*

Sed monetarum valor excessiuus, & currens tempore contractus non debet attendi. *D.Gobius consult.72.n.29.*

465 An possit solui vnum genus monetæ pro alio, videl. argentea pro aurea recepta, maximè in mutuo, Sic, dummodo fic eadem æstimatio. *Franch.dec.508. Raudens.lib.1.cap.64. D. Petra in rit.197.nu.14. Gratian. disc.58.num.29. Salgad. Laby.p.2.c.8. nu.48.* contrarias opiniones refert *Diana p 8. tr.7.resol.19. Sabell.§.solutio.* Quod non *Caroc.dec 53. Koppen.dec.55.n. 8.p.1. Larrea dec.22.23.* vbi decisum refert. *Mastrill.dec.7.* Secus si illa non extet nam tunc datur noua, ad valorem antiquæ, *Cartar.dec.134 Canalc.dec.16.n.46.p.2. Mysing.obs.4.cent.4.*

466 Periculum depositi propter mutationem monetæ ad quem spectat. *Aurun.d. donat lib.2. c.25.nu.97.& seqq.* vbi distinguit inter depositum, regulare, & irregulare. *Bart.Grat.consil. 10.17.18.& 19.*

467 An possit solui moneta de proximo reprobanda, & alia. *Gobius tract.de monet.q.3. Gibalin.de Vniuers.negot.l b.2 c 4.art.13 & 14. & lib.5.c.3.art.4. Costa de fact.scient.& ignor.dist.63* Non, si debitor sciebat. *Gratian.disc.260.nu.19. seqq. Antonell.d.lib.1.c.42. nu.31.* vbi *nu.33.* secus si ambo sciebant. Item si adesset murmur mutationis attenditur tempus solutionis. *Cenc.de censib. c.2.q.4.art.4.nu.29. Barbos.voto 80. d.nu. 36. Olea de cess.iur.t t.1.q.6.nu.61.*

De mutatione intrinseca, & extrinseca. *Gobius d.tract.q.4.5.* Vbi de bonitate intrinseca, & extrinseca. *Vin.opin.512.seqq.Gratian.dec f.85.* vbi *Luca, & Scoppa.*

In legibus, & statutis attenditur tempus solutionis. *Gratian.disc.51.nu.13.*

Condemnatus per sententiam, debet soluere de moneta currenti tempore executionis. *Affl.dec.194.nu.2.* Idem in laudo, post alios *Antonell.d.c.42.nu 5.*

Si sit conuentum expressè, vt certa moneta soluatur, illa prorsus in eadem forma est restituenda. *l.1. ff.de pactis.* maxime si ad fuit iuramentum. *Guid.Papa dec.493* vel saltem eius valor, seu æstimatio tempore solutionis faciendæ. *Pena d.c.5.num.3. Cyriac.contr.358.nu 13. seqq. Antonell.sup.num.21. 22. D. Barra contr. 77. num.34.*

In pensionibus attenditur æstimatio de tempore gratiæ, seu reseruationis pensionis, *Rota dec.488.nu.1.p.4.tom.2.rec. Burat.dec.428.*

468 De Florenis in obligatione, qualiter sint monetæ imaginariæ quid, & quantum pro illis solui debeat, nempe de qua moneta, & ad quam rationem. *D.Gobius consult.138. Tonnut. resol.tom.1.lib.2. cap.1.cum seqq. & tract.de pension.cap.40.*

Si fuit conuentum, quod solutio fieret de moneta currente, non exprimendo ad quod tempus monetæ cursus sit referendus, debitor non potest cogi, vt soluat monetam currentem tempore solutionis faciendę. *Cenc. sup. art. 4.nu.6. Rota post eundem dec.214.num.7.seqq.* Et Banchecius, qui recepit monetam vnius formæ, potest soluere in alia moneta. *Thoringo comp.dec.verb.moneta.tom 2.*

Si sint duæ species monetarum in commercio hominum, vna maioris valoris, altera minoris, censetur obligatus soluere in minori. *Rota apud Cenc.dec.221. nu.1.*

Si debitor bona fide, ac integrè soluerit creditori non contradicenti vnam speciem monetæ loco alterius, quę erat in obligatione, non potest cogi in posterum ad soluendum, nisi in illa specie, quam debitor soluere consueuit, etiam si talis obseruantia non fuerit legitime

mè præscripta. *Barbos.in c.Olim.num.2.de censib. Rota* post *Cenc.de cens.dec.221.n.4.Cenc.de cens. p.2.c.2.q.4.art.4.nu.31. seqq. Antonell.sup. n.26.*

469 Deducta moneta in obligationem vbi potest haberi, in ea est facienda solutio. *Card.Luca de regal.disc.114.n.2.disc.126.nu.4.de emphyt. disc.77.nu.3.de alienat.disc.10.nu.3. de cred. disc. 140 nu.12 de pens.dec.34.seqq.*

470 Moneta nouiter cussa soluenda est pro veteri in tanta quantitate, quę veterem adęquet. *Card.Luca de regal.disc.126.nu.5.*

471 Reseruata pensione in scutis monetæ regionis, super Ecclesia existente in Prouincia Calabriæ, an debeatur in Scutis Regni Neapolis, vel in illis Regni Siciliæ vltra. *Card. Luca de regal.disc.127.de pension.disc.34.& seqq. disc.84.nu.8.in sum.n.90.*

Valor monetæ imaginariæ attenditur de tempore contractus, non autem solutionis. Card.*Luca de regal.disc.128.nu.4. de pension.disc. 34. num.8.*

Secus vbi agitur de moneta vera. Idem *Card. de emphyt.disc.78.n.3.de pens.disc.34.seqq.* non recipit alterationem. *Idem de pension.disc.35. nu. 5.8.*vbi declarat.

472 Augumentum, vel alteratio cuius commodo, vel incómodo cedat. Card.*Luca de emphyt. disc.78.nu.3.seqq.de legat.disc.68.de alien.disc.10. nu.3.de cred.disc.68.nu.24.disc.92.n.19.disc.140. de benefic.disc.89.nu.6.*

473 Specificatio, & expressio in aliqua dispositione dicitur stare demonstratiue, non autem texatiue, nec impedit augumentum, seù decrementum intrinsecum. *Card. Luca de regal. disc.114.nu.3.de cred.disc.140.nu.8.9.de pens.disc. 34.num.7.disc.53.num.13.disc.36.num.4.de pens. disc.84.num.8.*

474 Census extinctio quando fieri debeat iuxtà valorem monetæ currentis, non autem de tempore impositionis. *Card.Luca de alien.disc. 10.nu.3.de pens.disc.34.n.6.*

475 Currens in regione, licet inferioris materiæ recusari non potest à creditore. Card.*Luca de cred.disc.139.num.6.disc.140. num.12.* vbi declarat.

476 Valor monetæ patriæ testatoris, an loci conditi testamenti sit attendendus. *Card. Luca de legat.disc.40.ex nu.6.de fid.disc.34.n.13.*

477 Inter plures monetarum species attenditur minor. *Card.Luca de pens.disc.36.nu.4.*

478 Solutio monetæ malæ pro bona præscribitur 30.annis contra seculares,40.contra Ecclesiam. *Gobius de monetis.q.8.n.10.seqq.*

479 Solutio præsumitur facta de moneta, quæ debebatur. *Gobius de monet.q.6.num.88.* Vsuali tempore contractus. *nu.109.*

480 Solutio promissa in Pascha, vel Natale, benefit die octaua Paschatis, vel Natalis, quia tota octaua venit Festo Paschatis, vel Natalis, vbi nullum aliud tempus fuit pręfixum ad soluendum. *Cyriac. contr.158. lib.1. Antonell.de temp. legal.lib.4.c.3.num.21.*

Sic promittens se obligaturum ad decem intra certum diem, die adueniente conueniri potest, ac si de præsenti se obligasset. *Io.Andr. ad Specul.tit. de obligat. & solut. in rubr. Castill. contr.lib.2.c.3. Affl.dec.60. Bocr.dec.183.num.7. Tepat.tit.511. Parlador. lib.2. quotid. c fin.1.p.§. 11.ampl.6.Mier de maior.1.p.q.40. nu.13. Thor. p.4.comp.dec.verb.promittens.Noguerol.alleg.31. num.130.ex Gratian.Surd.Ponte, & alijs Merlin. cent.1.contr.4.num.20.Olea de cess. iur. tit.1.q.6. num.2.* Vide *Nos sup.num.449.*

481 In censu affrancabili valet pactum, quod per duos menses ante affrancationem, denuncietur restitutio capitalis, *Rouit.dec.33. Cenc. de censib.qu.103.nu.19. R. Capyc.Latr.dec.24.n. 1.Salgad.labyr.p.2.c.29.à nu.8.*

482 Sed si fuerit facta denunciatio, sed fuerunt elapsi illi duo menses, tenetur iterum denunciare, *l.si per emptorem, §. quod si fundum*, vbi *Castr.ff.de action.empt. R.Marin. lib.2. res. 84.nu.14.*

483 Et debitor debet deponere non solum sortem cum pensionibus decursis, sed etiam pensiones decurrendas per duos illos menses post factam denunciationem, pro futura census redemptione, *Duard.de censib.lib.2.§.6.qu. 8.* post *Cenc.de censibus p.3.c.1.qu.3.art.9 num. 43.* in nouis,*qu.103.* contra *Gratian.disc.8. nu. 30.& seqq.* qui loquitur in terminis bullæ Pij V. vbi expresse est appositum in *§.6.* ibi: cum verò traditione pretij redditus extinguendus, volumus per bimestre ante, &c. *Olea de cess. iur.tit.1.qu.6.n.61.*

484 Facta dicta denunciatione, per duos menses ante redemptionem census, nulla est illius redemptio, ità vt census non impediatur, *Duard.sup.qu.11.Cenc.d.qu.103.nu.20.Salgad. sup. nu.48.49.Larrea dec.15.16.*

485 Quod si debitor vult ante dictos duos menses soluere, & depositare quantitatem debitam cum vsuris decurrendis per illos méses duos, admittitur, *Gratian.disc.8.nu.3.Cenc. de censib.qu.91.à nu.43.* ex ratione, quia pactum illud, quod debitor teneatur denunciare per duos menses ante solutionem est introductum fauore creditoris, ad hoc vt non teneat pecuniam otiosam, donec faciat emptionem, sed quando debitor depositat interesse decurrendum per illos duos menses, cessat creditoris interesse, ergo, &c. *Olea de cess. iur.tit.1.qu.6.nu.59.* Secus si esset timor mutationis monetæ, nam nunquam posset creditorem compellere ad recipiendam pecuniam, vt decisum refert *Larrea dec.15.*

Contra substinet *Salgad.sup.nu.63.* nam dicit ipse: existente valido pacto non redimendi, nisi præcedente monitione per bimestre, sequitur per necesse debitorem aliter deponentem, renuente creditore, nullatenus liberari, nec censum extingui, sed adhuc per bimestre durare, quia attento pacto iustè recusat pecunias, & depositum recipere, nam pacta non

sunt

funt feruanda, *Gamma dec.337. num.4. Surd. dec.203. Castill.tom.4.contr.45.nu.41. D.Petra in tit.166.nu.7.* Vbi quando poffit fieri folutio anticipata.*Nos latè in add.ad Ron.d.dec.33.*

Et dicitur depofitum factum incongruo tempore quando eft factam ante tempus adiectum folutioni,fauore creditoris, *l. enim, qui alias, ff de ann.legat.Gomez var. tom.2.c.17. nu. 27.Maur.de folut.c.92.n.2. Hermofill.ad l.2. tit. 13.gl.4.ex n.77.tom.1.*

Maximè fi ante tempus folutionis adeft rumor mutationis monetæ, & fic folutio offerrer damnum creditori, *Larrea dec.15. Capon. de pactis qu.34.nu.37. Barbof.vot.80. à nu.36. Gufm.de euict.qu.52.nu.74. Hermofill.l.2. tit.3. p.5.gl.4.à nu.59.Oleo de ceff.iur.tit.1.q.6.n.61.*

486 Denunciatio prædicta debet fieri principali creditori, & non procuratori, *Dnard.fup. qu.5.* Sed abfente creditore, & non exiftente procuratore, debet fieri per edictum, *Salgad. fup.nu.92.93.*

487 Denunciatio debet fieri apud Iudicem debitoris. *Dn ard.q.3.*

488 Recepta forte principali,quando peti poffint acceffiones ciuiles, & naturales, *Grattan. difc.244.n.33.34.*

Et conuentio fuper forte comprahendit accefforia, & vfuras, *Gratian.d.difc.924.n.47.*

489 Acceptans diminutam folutionem fibi præindicat, vt aliud petere non poffit, *Gratian.difc.689.n.45.*

490 Soluens partem debiti, non videtur agnofcere totum debitum, *l.fin.vbi gl.C.ne vxor pro marito, Antonell.de temp.leg.l.lib.2.c.43.n.21. Hermofill.l.6.tit.1. p.5.gl.3.Gration. dec.146.n. 11.& in addit.d num.1. vbi Scoppa, & Luca, Muta dec.6.à num.15. Borrell. in fumma decif. tom.3.tit.14.num.34.Carlenal.de Indic.lib.1.tit. 1.difp.2.à nu.375.* Diximus *fup.n.440.*

491 Solutionis exceptio admittitur contra fententiam, *Maur.de folut.cap.80. Andreol.controu. 30.nu.2.& contr.365. Cap Tholof.dec.270. Ber.dec.189.num.3. Rot. Ian.dec.104.nu.2.Fab. in C.lib.7.tit.14.defin.6. Megan.dec.94.n.9. Alex confi.103.nu.8.lib.5. Rota Gen.dec.104. n.1.*

492 Sed vera diftinctio eft: aut dicitur foluiffe ante fententiam, & non admittitur ad retardandam illius executionem. Aut poft fententiam, & fic *Renert.dec.147.* & ibi *R. Moris in addit.ex Gratian.dec.18.nu.13. verf. fecus autem.* Secus aduerfus tres fententias, *Gratian. d.dec.18.Conar.pract.lib.1.c.15.in princ. R.Mavin.fup.n.3.*

493 Admittitur contra obligationem Cameralem, *Gratian. difc.740. num.39.41. Ciroc. difp. 75. num.16.* In Cathalonia aduerfus executionem paratam vigore inftrumenti quarantigiati, non admittuntur exceptiones aliquæ, nifi folutionis, aut fatisfactionis, quæ probentur per publica inftrumenta. *Cancer.var.c.3.n.33. & 54. D.Romaguer.ad Conciol.ad ftat.Eugub.lib. 2.rubr.3.n.73.*

Idem eft in noftro Regno, per *prag.44.* §.3. Vbi allegans fatisfactionem impedit executionem inftrumenti, & fententiæ, fed non probans, pœnam foluit, *Rouit. in pragm.1. de except.Ga.lup.in praxi p.3.c.3.num.5. R.Martn. ad Reuert.dec.147.n.2.*

494 Solutio male facta debet iterum fieri, *Car. Luca de cred. di.c.55.n.3.*

495 Mandatum continens folutionem faciendam alicui, tanquam Factori, an operetur, vt folutio dicatur facta taxatiuè in caufam negotii factoriæ, vel potius demonftratiuè. *Gratian. difc.697.n.20.32.*

496 Debitum, quod defcendit ex bonis, fi redigatur ad pecuniam, quando poffit folui in bonis, *Gratian.difc.853.n.83.85.*

497 Promittens foluere in vno loco non poteft in alio loco foluere, etiam acceffòria. *l.is, qui certo loco.ff.de eo, qui certo loco. Tiraq.de retract.lign.§.1.gl.18.nu.73. Gr.m.dec.174. nn.13. Gratian.difc.549.nn.24 feqq. Garc.de benefic.p.5. c.3.d nu.147.Tufc.lit.S. conclu∫.201. nu.15.350. Giurba dec.38.nu.7. dec.19.num.91. Barbof.vot. 79.nu.19 lib.3.voto 80.nu.30.feqq.Idem Giurba obf.84.D.Trifla.y dec.19.nn.90. Brunneman.in C.fol.517.c.1. M.ur.de folut. c.28. Antonell.de loco legal.lib.2.c.21.nn.1.feqq. Staiban.ref.128.n. 4.7.Magon.dec.Luc.78.nu 8.feqq.Albrit.de inconftant.q.22.nn.1.2.3.*

Quamuis folutio fit deftinata tacitè. *Anton. de Butrio c.fin.de foro compet. Trentacinq. var. lib.3 tit.de folut. 26.nu.7. Car.exal.de indic.difp. 2.q.4.nu.279. Albrit.nu.4.*

498 Si fit dictum generaliter: *In quocumq; loco, vel vbicumque fuerit petitum*, vel *vbicumque fuerit inuentus.Carlenal.fup.num.243.Scaccia lim. 4.num.107.109.& nu.111.gl.7.de f.ut.& re ind. Albrit.fup.num.7. 8.*

Verum hoc cafu creditor debet eligere locum, vbi velit fibi folui, *Albric.fup.n.9.feqq.*

Si fit dictum: *promitto foluere Florentiæ, Senis*, adiecta claufula generali, *& vbique locorum fuerit inuentus.* Intelligitur de locis fimilibus expreffis, & non diftantibus. *Seacc. lim. 4.nu.132.* Sed contra dicit *Imol.in c.1.de iudic. nu.12. Alex.in l.fi conuenerit.ff.de iurifd.omnium indic.*Sed *Dec.in d c.1.n.157.* diftinguit: Aut eft locus infolitus, de quo partes non debuerunt cogitare, & non poterit in tali loco conueniri, fecus verò fi non fit locus infolitus, quamuis fit remotior alijs expreffis locis, ex intentione partium.

Sed hanc diftinctionem impugnat *Seacc. fup.lim.4 n.140.* quia illa claufula debet reftringi ad loca non diftantiora. *Tiraq fup.n.16.* vbi tamen ad remouendam omnem difficultatem, dicit fecundum *Cepoll. caut.70.* debere magis amplam. *Seacc.fup.nu. 162.Albrit.fup.nu. 14. feqq.*

Verum tamen eft, quod dicta procedunt quando quis reperitur in loco, in quo foluere promifit, fecus fi ibi non reperiatur, alias debitor

bitor non incurrit moram. *Cenc. q. 85. à num. 3. post Scacc. Barbos. Castill. Olea de cess. iur. tit. 1. q. 6. nu. 52. 53. Albrit. sup. n. 18.*

Quod promissor soluere in loco, in quo promisit, etiam si ibi non inueniatur, potest soluere alibi in pluribus casibus. Primò si conueniatur in loco, vbi bona habet, *Scacc. d. lim. 4. num. 115. Carlenal. d. disp. 2. q. 6. Albrit. sup. nu. 19.*

2. Quando quis promisit soluere in aliquo loco, & ibi se præsentare, quia tunc in tali loco poterit conueniri, quamuis ibi non reperiatur. *Conar. pract. c. 10. nu. 6. vers. 12. Carlenal. d. q. 4. nu 266. Albrit. sup. n. 20.*

3. Census quando quis promisit soluere certo loco, & certo tempore, puta Florentiæ, in die S. Ioannis, vel in Nundinis, nam ibi poterit conueniri etiam quod non reperiatur. *Conar. sup. nu. 5. vers. 13. Scaccia d. lim. 4. nu. 119. Carlenal. d. q. 4. n. 267.* licet ipse habeat suspectos defalsitare secundum, & tertium casum, vt n. 268.

4. Casus est quando promissor proprio foro renunciauit, quia in loco destinatæ solutionis poterit conueniri, quamuis ibi non reperiatur. *Conar. d. cap. 10. num 6. Carlenal. d. disp. 2. qu. 4. num 263. Albrit. sup. numer. 23.* Quod procedit etiam si renuncians priuilegio fori haberet ex priuilegio speciali forum aliũ, præter illum, qui de iure communi illi competebat. *Conar. d. cap. 10. num. 5. Albrit. sup. num 24.*

5. Casus est quando debitor promisisset cum iuramento soluere aliquo in loco, quia tunc ratione iuramenti posset eo in loco conueniri, quamuis ibi non reperiretur. *Conar. d. c. 10. nu. 6. vers. 10. Scacci d. lim. 4. n. 120. Carlenal. d. qu. 4. num. 162. Alberit. sup. num. 25.* Quod iuramentum non debet esse simpliciter annexum solutioni, vel responsioni, sed in specie solutioni. *Conar. sup. Albrit. sup. nu. 16. Gutier. de iuram. p. 3. c. 16. nu. 6.*

6. Casus est quando mediantibus hortatorijs sub cuius iurisdictione, & intra cuius territoriũ manet Iudex, Iudex destinatæ solutionis citare facit promissorem, vt corã eo compareat. *Scacc. d. lim. 4. num. 116. 122. Conar. d. c. 10. n. 6. Albrit. sup. num. 27.*

7. Casus est quando Institor, seu Administrator rationem reddere in certo loco promisit, quia & si ibi non inueniatur conueniri poterit. *Barbos. in l. hæres absens. §. 1. n. 66. ff. d. Iudic.*

Quamuis non fuisset expressum, quod institor in illo loco conueniri possit. *Albrit. sup. nu. 28. seqq.* cum debeat conueniri in loco factæ administrationis. *l. 1. C. vbi de ratioc. agi oport. Antonell. de loco legal lib. 2. c. 36. num. 11.* (Quæ conclusio limitatur si petens rationes in alio loco, offert soluere expensas pro habendis rationibus in alio loco. *Antonell. sup. Penia dec. 13.*) *& c. 1. nu. 227. Olea de cess. iur. tit. 1. q. 6. n. 56. & seqq. Idem Antonell. sup. c. 21. n. 21.*

Et si ille, cui reddẽda est ratio, locũ domicilii elegit, nõ potest trahere administratorẽ ad locũ rei administratæ, benè *Escob. de ratioc. cap. 7. num. 6. Albrit. sup. num. 31.*

8. Casus est quando tractaretur de causa status. *l. 1. C. vbi Caus. status. Albrit. sup. n. 31.*

Verum si quis debet soluere certo loco, conuento, potest soluere in alio loco, si sit paratus soluere expensas necessarias creditori pro recipiendis pecunijs dicto alio loco. *Gait. de credit. c. 2. nu. 2573. & seqq. Olea de cess. iur. tit 3. q. 6. nu 56. & seqq.* Vbi idem si debitor velit in alio loco, quam conuento exigere, & recipere solutionem. *Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 21. num. 20. 21.*

Verum si solutioni nõ sit destinatus certus locus, tunc recepta est opinio *Bart. post gl. in l. item illa num. 9. ff. de constit. pec.* vt si creditor, & debitor sint eiusdem fori tenetur debitor soluere in foro creditoris, secus si sint diuersi fori, nam non tenetur debitor ire ad domum creditoris, immò creditor suis expensis tenetur ire ad domum debitoris. *Bertaz. de clausul. 41. gl. 4. nu. 9. Tepat. tit. 161. c. 21. Cenc. de ce sib. q. 86. nu. 12. Castill. tom. 4. c. 60. nu. 68. 69. Viscont. con. l. iur. verb. tenetur. Maur. de solut. c. 29. à nu. 6. Hermosill. l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 6. num. 130. & l. 10. tit. 1. gl. 4. num. 35. Leo dec. 132. Felici m. tom. 2. de censib. lib. 3. c. ul. nu. 6. Trentacinq. var. lib. 1. tit de alim. res. 1. nu. 24. Anandan. de censib. c. 92. Fontanell. de pactis. tom. 1. claus. 4. gl. 18. p. 4. nu. 124. 125. Carpan. ad sta. Mediol. tom. 2. c. 409. à nu. 145. Giurba obs. 84. nu. 20. Snelnet. cons. decis. 42. n. 19. Olea de cess. iur. tit. 1. q. 6. num. 62. 63.* vbi num. 64. post multos limitat in præstationibus ratione obsequij, & directi dominij, & *Nos* diximus *hic num. 501.*

499 Solutio debet fieri congruo loco, & tempore: *l. si soluturus, & ibi Bart. & omnes DD. ff. de solut. Bal. in l. acceptam. q. 2.* & ibi *Salic. oppos. 3. C. de vsur. Neguf. de pign. p. 5. membr. 3. p. 2. nu. 9. Salgad. labyr. lib. 1. c. 36. à nu. 25. Staiban. res. 153. n. 21.*

Sic debitor ad recipiendum debet citari in loco debito, alias nulla est citatio, *Viu. dec. 442. Magon. dec. Luc. 78. Rota dec. 806. p. 4. diuers. D. Petra in rit. 173. n. 6.*

500 Et si nihil dictum, & conuentum sit, solutio debet fieri in loco contractus, *Gratian. disc. 11. n. 19. seqq.*

Vel locus petitionis, *Gratian. disc. 42. nu. 41. Rota post Fenzon. ad stat. Vrbis dec. 145. §. quo verò, & dec. 158. §. moti fuere, dec. 164. nu. 5. & seqq. p. 19. rec.* aliam refert *Rota post* Constantin. *ad stat. Vrbis dec. 28. n. 4.*

Vel in domicilio creditoris, *Maur. de solution. cap. 29 num. 1. & seqq.* Secus si mutauerit forum creditor, sic quando vterque est diuersi fori. Vel vbi species est consignanda, *Vrsill. ad Affl. dec. 316 nu. 3. Maur. ibid. n. 16. seqq.*

Vbi quis promittit alicui facere cessionem iurium, vt ab ipso cessionario liberationem habeat, indistinctè promissor ad domum cessionarii accedere debet, *Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. nu. 227. Olea d. tit. 1. q. 6. n. 66.*

Secus si quis donationis causa, & gratuitò ces-

cessionem facere permisisset, cessionarius ire tenebitur ad domum cedentis, quia vbi debitum gratiosum est, & ex mera liberalitate procedit, is, cui debetur, tenetur accedere ad domum donantis, *Scaccia sup. à nu. 227. ad n. 233.*

Vbi alimenta promissa sunt, debeant præstari in domo promittentis, vel extra eam, difficultas est, quæstionem disputant *Trentacinq. var. tit. de alim. ref. 1. à nu. 24. Surd. de alim. tit. 1. qu. 16. Ciarlin. contr. 45. à num. 45. Castill. de alim. c. 60. à num. 19. Cancer. var. p. 1. c. 16. à num. 15. Thor. in comp. dec. verb. al. ment a filys. Borrell. in summa dec. tom. 3. tit. 22. à n. 99. ad n. 111. Hermosill. sup. num. 129.* Verum verissima est opinio esse præstenda in domo eius, qui alere tenetur. *Olea de cess. iur. d. tit. 1. q. 6. nu. 68.* Verum si Socer promisit soluere alimenta in domo sua, si inimicitiæ ortæ sunt, extra eam præstare tenetur. *Cancer. & aly relati per Fontanell. claus. 5. gl. 8. p. 11. à n. 31.* late *Sabell. §. alimenta.*

501 Si locus destinetur ad liberam voluntatem creditoris, tunc bene procedunt dicta, secus si sit dictum, per debitorem: *Vbicumq; placuerit creditori*, tunc non potest conueniri, nisi in loco, in quo sortitur forum. *Scacc. d. lim. 4. num. 31.* post *alios Albrit. sup. n. 33. 34. 35.*

502 Si in loco destinatæ solutionis adsit pestis, non tenetur ibi soluere, vel Obsessio. *Mantica de tacit. tom. 2. tit. 79. nu. 9. lib. 14.* Carlenal. *de indic. tom. 1. tit. 1. disp. 2. num. 254. D. Trisla. y decis. 19. nu. 91. Scacc. sup. nu. 160. Albrit. sup. nu. 36. seqq.*

503 Si quis promisit soluere copulatiuè duobus in locis, puta Florentiæ, & Bononiæ, poterit solum pro medietate soluere, & conueniri in altero eorum locorum. *Castr. in l. non vtique. §. si quis ita, num. 1. ff. de eo, quod cert. loco. Scacc. d. lim. 4. n. 144.* Secus si esset clausula: *Et vbicumq; fuerit repertus*, quia tunc pro tota summa potest conueniri in quocumq; loco, *Scacc. d. lim. 4. nu. 145.* quamuis contra dicat *Carlenal. d. disp. 2. nu. 257. Albrit. sup. n. 47. seqq.*

Promissor tunc potest conueniri vbique locorum, quando loca sunt expressa Copulatiuè, secus si alternatiuè, puta Mediolani, vel Parisijs, quia tunc non potest in vtroque conueniri, sed in vno loco, ad electionem creditoris. *d. l. non vtiq;* & ibi, *Castr. num. 1. 2. ff. de eo, quod certo loco. Scacc. sup. nu. 146. Carlenal. d. disp. 2. nu. 255. 256.* Et quamuis in alternatiuis electio sit debitoris. *cap. in alternatiuis. de reg. iur. in 6. §. hoc autem. instit. de action. l. plerumq; §. verum. ff. de iur. dot. Rota dec. 189. num. 7. par. 12. rec. Bich. dec. 218. num. 13.*

Sed hæc regula fallit in alternatiuis locorum, in quibus electio est debitoris. *Beron. in c. 1. nu. 198. de iudic. Scacc. sup. n. 146.*

Quæ conclusio intelligitur respectu petitionis, & loci, secus autem respectu solutionis, quæ remanet in electione creditoris, in quo loco velit eam facere. *Magon. dec. Luc. 16. num. 10.* vbi quod semel facta electione non potest variare.

Sed *Scaccia supra nu. 147.* dicit, quod licet electio solutionis sit debitoris, tamen si ipse elegit ante litem contestatam, locum, in quo velit soluere, non potest euitare condemnationem, nec solutionem faciendam in loco, vbi creditor iudicium instituit, sed habebitur ratio interesse debitoris, ac si solueret in alio loco, quam in loco debito, quod si lis sit contestata, tunc non potest inconstans euitare debitor solutionem in loco vbi actor iudicium cœpit, nulla habita ratione interesse, quemadmodum, etiam si semel facta à creditore electio loci fuerit, illum amplius variare non potest. *l. si is, cui. ff. de leg. 2. Gomez var. c. 11. ante num. 44. Cald. de nominat. emphyt. lib. 1. q. 10. Albrit. sup. n. 49. seqq.*

504 Dicta procedunt quo ad facultatem conueniendi, & soluendi, secus quo ad subijendum contractum legibus, & statutis loci, quia locus contractus inspicitur. *Abb. in c. fin. col. 11. de foro compet. Surd. cons. 257. lib. 2. Carlenal. de indic. disp. 2. nu. 272.* decisum refert *Albrit. sup. n. 58.*

Sed solutio non debet fieri in alio loco, nisi in loco conuento. *l. si is, qui certo. ff. de eo, quod certo loco, cum concord. Bertazol. claus. 41. glos. 4. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. nu. 194. Cenc. de censi. q. 86. num. 1. Azor. instit. moral. 3. p. lib. 4. c. 32. Rebell. tract. de obligat. instit. lib. 10. q. vlt. n. 1. Donell. lib. 16. com. c. 11. Olea de cess. iur. t. t. 1. q. 6. n. 50.*

Verum si aduersus eum executio petatur in diuerso loco, in quo legitime potuit conueniri, non potest renuente creditore alibi, quam in loco iudicij deponere pecuniam, decisum refert *R. poll. ref. vlt. à nu. 76.* Et propter moram debitor amittit facultatem soluendi in loco conuento, & electio est creditoris ad velit, quod in loco iudicij, vel in eo, de quo conuentum fuit, pecunia deponatur, vt recte resoluit *Leo tom. 2. dec. 132. Olea sup. nu. 51.*

505 Mutuum, & commodatum debet restitui eodem loco, quo acceptum fuit. *Azor. instit. moral. p. 3. lib. 4. tit. de restit. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. num. 194. seqq.*

506 Vbi esset particularis consuetudo locis vbi esset facienda solutio, illa attendi debet. *Duen. reg. 161. num. 9. Surd. de alim. tit. 4. qu. 16. num. 23. seqq. Gratian. disc. 62. n. 5. & seqq.* vbi etiam *Luca.* Et *Gratian.* dicit, quod debitor cogitur continuare solutionem in eo loco, vbi cœpit soluere, *& disc. 28. nu. 5. seqq. Peregr. de fideicom. art. 53. num. 3. Hermosill. l. gl. 1. d. 28. tit. 5. n. 3. 4. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 21. nu. 32. Gaston. discept. 20. num. 3.* Et ibi faciendum depositum. *Olea de cess. iur. tit. 3. q. 12. n. 18.*

507 Si debitor esset Vir nobilis, vel Doctor, & creditor esset multò inferioris conditionis, tūc quamuis essent eiusdem Ciuitatis, deberet creditor ire ad domum debitoris. *Natta cons. 513. Gratian disc. 128. num. 14. seqq. Antonell. sup. nu. 6. 17.* nisi debitum sit gratuitum, nam tunc creditor accedit ad domū debitoris. *nu. 22. Card. Luca de benefic. disc. 89. nu. 11. Maur. de solut. c. 29. n. 19. Parm. de gabell. 2. p. p. assertio. nu. 157. Nig. de lan-*

dem

dem.q.32.nu.8. tom.1. Vbi quod emphyteuta Canonem, & laudemium debet soluere in Domo Domini directi. Idem quo ad Tributa. *Solorz.de iure Indiar.tom.2. lib.1.c.20. num.74.& lib.2.c.26.nu.12.Olea de cess.iur.tit.1.q.6. nu.64. 65.* vbi idem in solutione decimarum Ecclesiæ. *Maur.de solut.d.c.29.nu.19.*

508 Id, quod pondere, aut numero, vel mensura continetur ibi dari debet, vbi petitur *Scacc. de commerc.§.2.gl.5.nu.228.seqq. Antonell.de loco legal d.c.21.n.23.*

509 Quando solutioni certa dies adiecta est, & in loco destinatæ solutionis, nec creditor, nec debitor domicilium habent, creditor debet probare se illa die fuisse in loco ad hunc effectum, alioquin videtur debitori remisisse illam diei interpellationem, & instantiam petendi, & ideo, vt debitor constituatur in mora, requiritur noua creditoris interpellatio, quia tunc remanet actio ac si esset debitor sine adiectione diei. *Scacc.d.gl.5.nu.201.seqq.Antonell.sup.n.25.*

510 Quamuis in certo loco sit destinata solutio, potest creditor debitorem conuenire, etiam in loco domicilij ipsius debitoris, vel in loco originis, si ibi reperiatur. *Bellon.dec.Gen.104. nu. 7.Antonell.sup. num.26.* Et id locum habet, etiam si creditor non doceat, quod in loco destinatæ solutionis summam debitam consequi non potuerit, vel si constaret debitorem non fuisse in mora accedendi ad locum destinatæ solutionis. *Scacc.sup.nu.216.seqq.Antonell.sup.*

511 Regulariter debet fieri solutio, vbi cæpit soluere. *Antonell.d.c.21. num.13.* dummodo sit aliquo modo competens. *n.14.*

512 Solutio si debeat fieri certa die, & certo loco destinato, puta in Ciuitate Florentiæ die Pascatis, ille, cui debet fieri solutio probare debet, quod fuit in illo loco paratus ad recipiendum, & si hoc non probauerit, non est probata mora per lapsum diei. *Bart.in l.item illa, col. 3.num.11.ff.de constit.pec. Affl.dec.306.Moscard. concl.1066.nu.23.Surd.de alim.tit.1.q.42.n.128. & seqq. Rota Gen.dec.150. num.1. Gratian.disc. 579.nu.12. Borbos.in repertor. §.solutio, vers.solutionem.*

513 Sic etiam depositum, vt liberet deponentē debitorem debet fieri in loco congruo, qui est ille, quē Iudex elegit. *Rolan.cons.63.nu.31. lib.1. Antonell.de loco legal.lib.2.c.21.n.40.*

Verum si debitor offerret in incongruo loco, vel tempore non solum sortem principalē, sed etiam omne interesse, quod prætendere posset creditor ratione loci, & temporis incōgrui, tunc creditor tenetur recipere, sicut debitor cogi potest ad soluendum extra locum promissionis, soluto interesse. *Negus.de pignor. 2.p.3.membr.5.p. principal.Nig.de except.c.2.§.1. nu.15.seqq. Antonell.sup.num.10.& nu.40.Scacc. de commerc.§.20.gl.5.num.200.& seqq.* Gait.*de credit.c.2.tit.7.num.1572.Olea de cess.iur. tit.1.q. 6.num.56.57.Cupyc Lotr.consult.37. nu.12. Beniell.cons.36.nu.25.D.Prat.disc.30.n.61.lib.4.*

514 Opponens exceptionem solutionis non fatetur debitum. *Magonf.dec.Fl.44.81.Nouar.sup. Pragm.collect.85.nu.5. Sabell.§.exceptio nu.6.§. oppositio.num.1. Hodiern ad Surd.dec.74.num.5. Milaneus.dec.2.nu.2. Bellon.dec.38.95 Lanfranc. dec.Flor.94.Magon.dec.Flor.81.nu.1.*

Secus opponens de compensatione. *Magon. dec.Flor.44.num.8. Censal.ad Surd. dec.24.num. 23.Nos.q.*

515 Vnica solutio sufficit ad constituendum creditorem in possessione, & non requiruntur tres. *Staiban.obs.87.nu.30.seqq. Rota dec.55.n.1. post Constantin.ad statut.Vrb.s.* Quamuis à Tertio fiant solutiones nomine principalis. *Posth. de manut.dec.47.318.Idem obs.35.num.69. Ludouis.dec.275.* vbi *Add.nu.19. Gratian.disc.133. nu.57.58.disc.310.n.47.Rota post Cenc.dec.239. 250.D.Rosi consult.21.nu.9.* Vbi maxime si sint plures, & ingentis summæ, Quod *Nos* intelligimus, nisi sint factæ occulte ab ipso creditore, ad finem acquirendi possessionem.

Secus si non sit titulus, & creditor hoc asserat. *Staiban.sup.nu.27.seqq.*

Solutiones in pluribus apocis contentæ, an sint vna, vel plures, dicitur per coniecturas. *Menoch.de arbitr.cas.213.num.4. Cyriac. contr.523. nu.57.* Diximus *sup.*

516 Soluens metu Censurarum non constituit debitorem in possessione, si adsit protestatio soluentis, alias sic. *Staiban.res.101.n.52.53.*

517 Sic solutiones excessiuæ præsumuntur non spontaneæ, ideo in futurum non cogitur soluere. *Staiban.res.98.nu.155.*

Sic solutio excluditur ex tarditate, duritia, & proteruia debitoris. *Gobius co sult.74.n.26.*

518 Acceptans creditor promissionem alicuius, solutionis faciendæ per debitorem liberat debitorem. *Bar.in l.singularia nu.19. ff.si cert.petat. Affl.dec.353.Rota Gen.dec.4.Scacc.de camb.§.2. gl.5.nu.63.Roccus de litteris camb.nu.210.*

519 Solutum retro recipiens ex noua conuentione, causa, vel liberalitate, soluisse nihilominus dicitur, & non conuenitur amplius actione primæua. *Postius dec. Bonon.69.num.15.16. Gratian.disc.962 nu.39. Rota post Cenc. dec.130. num.9. Idem Postius de subhast. inspect.65.nu.1. + bal .dec.63.nu.3. Luca Lucens. infra hic nu.42. Fanuc.de moment.tempor.c.33. num.5. Rota post Cenc.de censib.dec.123.nu.8.dec.154.num.23.14. par.8.rec. Rota* post *Pacific.de Saluian. dec.293. num.3.4.6.*

Secus vbi solutum, vel depositum incontinenti, vel ex interuallo de facto redit ad soluētem, vel deponentem ante acceptationem partis, vel ex eiusdem deponentis, & soluentis præcedente voluntate, vel pacto. *l.qui sic soluit.55. ff de solut.cum con ord. Gratian. disc.713.nu.36. 962.num.39.Burat.dec.928.nu.6.Rota* post *Zacch.de obligat. Camerál.dec.191 num.25.seqq.* & penes *Pacific.de Saluian. dec.240. num.3.Rota Lucens.* post *Alegrad.contr.nu.13.fol.412.Ciriac. discept.88.num.32. Palma alleg.74. num.15.75.*

num.44. Et præsumitur pactum restituendi, quando in continenti fit restitutio num.45. Palma alleg.74.num.15.alleg.75.num.44.45. Scoppa ad Gratian.dec.201.nu.28. Samminiat.contr.75.nu.54.Iouin.gl.19.§.11.num.10.15. Molignan.altercat.66.nu.14.Postb.dec.69.

Vel tribus simul concurrentibus, videl.redditione proxima, quod solutio, seu depositum recipienti commodum non præstiterit, & pactum de restituendo. Duran.dec.11.num.8.seqq. Postb.d.dec.69.num.22.& seqq. Gratian. & Luca disc.962. Rota dec.123.128.187. post Duard.de censib. Put.dec.171.490. Idem Duard.de censib.§.3.qu.2.nu.24.

Sic solutio non transfert dominium pecuniæ, quando præcessit pactum de illa statim restituenda. Scacc.de commerc. & caml.§.1.qu.1.nu.212.& 223. Azor.instit.moral.lib.10.c.8.nu.1. Bonac.de contract.disp.3.q.4.p.vnic.n.21.Duard.de censib.§ 2.q.3.nu.11. Leotard.de vsur.q.61.nu.14.Mastrill.dec.262.nu.17. Cenc.de censib.qu.48.nu.24.Rota post illum dec.123.nu.5. Royas dec.476.nu.4. Rota dec.151.num.22.p.8. Palma alleg.252.nu.7.p.3.alleg.253.nu.5.6.Postb.res.ciuil.74.nu.15.Sperell.dec.28. num.74. Gallus de fructib.disp.4.art.3.num.61.D.Palma alleg.252. nu.7.alleg.253.n.2.5.6.

Et quamuis non adsit pactum, si restitutio pecuniæ fiat. Hond.cons.35.num.13.seqq.lib.2. Cenc.q.50.nu.26. Leotard.de vsuris q.61.num.9.10.Bich.dec.19.nu.21.22.

Immò sufficiunt præsumptiones, & coniecturæ restitutionis. Mastrill.dec.262.nu.17.seqq. D.Palma d.alleg.253.n.5.& seqq.

Et non dicitur soluisse, qui soluit, vt statim pecunia ei restituatur. l.qui sic solut.ff.de solut. Nam hoc casu pecunia potius dicitur ostensa, quam soluta. Riminal.sen.cons.407.nu.7.seqq.lib.3. Decian.cons.62.num.24.vol.3.Sim.Pratis cons.120.nu.36.37.Bicat.dec.928.n.4.

Verum solutio pretij facta ab emptore, venditori, liberat soluentem, licet statim pecunia soluta per venditorem reddatur emptori in emptionem census. Monald.dec.63.n.3.

520 Confessio solutionis factæ per Bancum, non tenet, nisi appareat per Bancum solutio. Cancer.var.lib.3.c.3.nu.226. Nogueral. alleg.11.num.30.Ricc.dec.71.Amat.res.42. Nos ad Rouit.cōs.65.lib.1.Prat.discept.29.n.3.lib.3.P.Affl.contron.21.num.15.

Et si appareat solutio, sufficit etsi non pro toto debito, sed pro residuo, vel resto cantet. Mascard.concl.1319.num. Escobar de ratioc.c.37.nu.3.Gratian. disc.581. nu.1. Fontanell.de pactis claus.4.gl.vnic.p.1.nu.34.Staiban.res.3.nu.31.D.Petra in rit.166.n.168.

521 Facta solutione alicui, nihilo expresso, censetur mutuum. D.Mansius consult.77.num.11.lib.vlt.Rota dec.520.nu.3. p.3.rec. Surd.cons.24.num.3.

Verum soluens indebitum potest repetere, sed non quando sciebat non debere, & soluit, nam tunc videtur donare. Mascard.de probat.concl.1325.nu.11.Altograd.cons.6.nu.33.lib.1.Staiban.obj.83.

Hęc, & Alia de solutione Diximus disput.30.31.

522 Depositum vim solutionis habeat nè? quod non habeat, videtur dicendum, nam qui deponit, non soluit.l.acceptam. C.de vsuris.Rota diuers.dec.281.num.1.par.2. Canaler.dec.156. Ludouis.dec.46.Tusc.lit.D. concl.201. Cels.dec.127.num.1.dec.133.num.1.D.Cerro dec.603.nu.1.Maur.de solut.cap.2.§ 4.num.1.2. Trauchedin.consult.109.nu.13.Barbos.in rem ff. ad Ord n.lib.3.tit.36.§.4.nu.10.Ricc.coll.1615. Nam depositum non potest fieri, nisi solutio bene facienda recusetur.Gratian.disc.541.num.16. Cancer.var.p.3.c.8.nu.17.Trentacinq.var.lib.3.tit.de depos.res.22.nu.2.Cyriac.contr.158.nu.24. Card.Luca de dote disc.51.nu.5. Ludouis.dec.146.nu.2.dec.214.nu.1.Bich.dec.383.n.8.9. D. Rocca disp.161.n.32.seqq.

523 Nec satis est pignorum, vel fideiussorum præstatio.Cald.de empt.c.83.num.4.5. Barbos.in l. sicum dotem.§.fin.nu.37.& seqq.ff.solut.matrim.Gratian.ad pract. Cam.Imperial.lib.2. conclus.15.consid.1.num.2. Maxime si sit conuentum solui pecuniā. Alex.cons.95.nu.8.lib.3. Tusc.lit.S.conclus.341.num.5 Coccin dec.84.n.5.

524 Et soluere qui debet per sententiam non satisfacit dans pignora, aut fideiussores. Barbos.in addit.ad eandem alt.quibus.4.de re iudic.Cum depositum non sit satis, vbi realis solutio fieri debet. Maur.de solut.c.2.§.4.n.8.

525 Et hoc, nisi pars consentiat deposito, vel depositum acceptauerit. Cunuta sup. Rit.Sicil.cap.93.nu.17.Cels.dec.80. nu.4. Maur.de solut.d.c.2.§.4.nu.5.6.

526 Sed quo ad effectum, depositum vim solutionis habet, cum solutio non restringatur ad solam numerationem pecuniæ, sed ad quamlibet aliam speciem satisfactionis. D.Palma alleg.358.num.3 Castill.lib.3.c.16. à num.33. Barbos.in repertor.§.depositum.& tract. variis.de appell.appel.245. Surd.cons.22. Tusc.lit.S.conclus.341.Maxime creditore volente, nam tunc quęlibet satisfactio vim solutionis habet. l.satisfactio.ff.de solut.l.solutio is verbum.ff de verb.signific.l.inter causas.§.ādesse.ff.mandat. Rota Ian dec.4.nu.11.Vin.dec.192. Vbi dicit, quod depositū non habet vim solutionis, nisi sit iudiciale, & authore prætore factum, & subdit, quod vbi realis solutio est facienda non sufficit depositum.Tusc.lit.D.concl.201.Rota p.9.rec.dec.228.num.18. seqq. Postb.dec.69.numer.3.4. D.Rocca d.disp.161.num.32.seqq.Cels.dec.146.num.10.127.num.23. dec.246.num.20. Secus si Iudex sit incompetens. Idem.dec.247.nu.11. dec.321. nu.7. Ansald.de commerc.disc.67.num.2.disc.8.nu.10. Attolin.res.24.nu.22.33.Staiban.res.96.num.13.15.Postb.dec.69.nu.7.

Depositum est in pluribus speciebus, aliud iudiciale, aliud extraiudiciale, aliud necessa-

rium,

rium, aliud voluntarium, aliud fit gratia deponentis, aliud gratia recipientis, & aliud, quod fit in iudicio, extraiudiciale fit extraiudicium, Vnum ab altero multum distat, nam deponens in iudicio, non potest depositarium eligere, sed debet deponere in Æde Sacra, vel apud Eum, quem Iudex elegerit, & aliter per actum, non dicitur legitime factum, l. acceptam C. de vsurp. cum con ord. Staiban. Iun. de Interesse lib. 2. tit. 14. n. 6. seqq. Extra iudiciale faciens potest eligere quemcumque voluerit, & sibi erit imputandum, si parum fidelem, vel negligentem eligerit, l. 1. §. si, nosque; apud quem. ff. de Action. & obligat. Mantica de tacit. lib. 10. tit. 2. nu. 3. Staib. in. sup. n. 8. 9. 10. Vbi explicat omnes species depositi.

527 Ad hoc vt depositum dicatur iuridicè factum debet habere duo, & esse recusatum, & liberum, nam deponens debet citare creditorem ad recipiendam pecuniam, & in euentum recusationis instare mandari per Iudicem deponi, & ipsa recusata causa effectualiter offerre, & deponere. Curt. cons. 28. col. 2. Iaf. cons. 126. col. 2. lib. 2. Rolan. cons. 62. nu. 39. lib. 1. Guttier. pract. lib. 2. q. 160. nu. 5. Cancer. var. lib. 3. c. 8. nu. 15. Paz. cons. 30. num 2. Affl. dec. 172. Magon. dec. Luc. 31. n. 19. Ricc. collect. 3178. Ludouis. dec. 346. nu. 7. seqq. Tusc. lit. D. concl. 207. D. Beniel. cons. 76. nu. 25. Card. Luca de feud. disc. 93. num. 3. consilt. 157. 158. Ansald. d. disc. 68. nu. 11. 44. seqq. Pacion. alleg. 99. nu. 32. Tranchedin. consult. 109. n. 9. 10. 11. Antonel. de loco legal. lib. 2. c. 21. n. 39. 47. Staibnu. resp. 153. nu. 30. 32. Rocca disp. 161. n. 32. 33. Hermosill. fol. mihi 222. nu. 79. seqq. nu. 44. 45. Iouius de solemn. contract. Minor. gl. 16. §. 11. nu. 238. 244. Curun. dec. 5. n. 50. & 60. Maur. de solut. cap. 2. §. 4. num. 9.

528 2. Quod depositum debet esse liberum, purum, & expeditum, & absque vlla conditione, ita quod sit in potestate creditoris illud habere quando vult, absque vlla contradictione. DD. in l. acceptam C. de Vsuris. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 2. cas. 232. Saminiat. contr. 33. n. 146. Tranchedin. consult. 109. nu. 12. 17. 18. Staiban. res. 17. nu. 13. 16. Roccus resp. 53. nu. 16. lib. 1. Scoppa ad Grat. dec. 208. n. 25. Neguf. de pign. 2. p. 3. memb. 7. p. 4. n. 10. Gratian. disc. 260. 516. Duran. dec. 421. Merl. dec. 744. Rot. p. 9 rec. dec. 8. n. 17. dec. 229. n. 19. dec. 229. p. 13. dec. 91. nu. 7. seqq. Castill. dec. 165. nu. 5.

Sed validum, si conditio sit extrinseca. Cels. dec. 127. n. 8. Puta Cessio iuriū talium qualium. nu. 8. Card. Luca de feud. disc. 99 nu. 4. Ansald. disc. 68. n. 56. disc. 98. n. 3. Barru obs. 11. n. 1. lib. 2.

529 3. Quod pecunia verè, & realiter numeretur dicto tempore currens. Menoch. d. cas. 232. Roman. cons. 163. Neuiz. cons. 88. n. 14. seqq. cons. 49. nu. 16. 17. Rouit. cons. 35. vbi nostra Addit. etiam vltima Ansald. disc. 33. n. 33. Roccus resp. 39. lib. 1. Hermosill. nu. 55. seqq. fol. 224. Iouius. gl. 16. §. 11. nu. 241.

530 4. Debet depositari integra summa capitalis, & terciarum. Trentacinq. lib. 3. var. tit. de solut. res. 22. Barbos. in l. acceptam. C. de vsuris. Prat. obs. 25. Thor. in comp. decis. verb. depositum. Giurba dec. 98. Nouar. q. 65. lib. 1. De omnibus requisitis Nos ad R. Rouit. dec. 12. Cenc. de censib. q. 111. n. 38. seqq. Tusc. lit. D. Concl. 203. 312. Rota p. 14. rec. dec. 265. Maur. de solut. c. 2. §. 4. Sabell. §. depositum. Merlin. dec. 744. Alcograd. cons. 24. n. 66. seqq. lib. 1. Angelis de impens. & meliorat. c. 11. D. Cerro dec. 48. nu 2. dec. 109. nu. 12. 283. num. 5. Hermosill. sup. nu. 42. 50. seqq. Iouius sup. n. 235. Farinac. dec. 266. nu. 11. in nouiss. Cels. dec. 247. nu. 8. Ansald. disc. 68. nu. 24. seqq. Antonell. d. c. 21. nu. 39. 44. Staiban. res. 17. nu. 1. res. 153. num. 37. seqq. Mulign. altercat. 12. Catan. dec. 5. num. 58. vbi inualidum si deficiat vnus nummus. Vbi nu. 59. Quod nec error probabilis excusat nec oblatio offerendi quod deficit. nu. 59. ex Menoch. de arbitr. cas. 232. nu. 40.

531 Si quantitas sit illiquida sufficit obligatio. Pacion alleg. 157. nu. 16. Merlin. decis. 583. num. 4. Rota dec. 68. n. 13. post Postb. de subho. Anton. sup. nu. 45. Hermosill. sup. nu 85. Iouius sup. n. 238. Sabell. §. depositum. num. 10. in fine. D. Cerro. decis. 109. num. 54.

Vel fideiussio. Magon. dec. Flor. 132. num. 16. Alcograd. cons. 24. num. 99. lib. 1. Tusc. l. 1. D. concl. 211. Rota p. 9. rec. dec. 228. num. 13. seqq. dec. 2. n. 23. seqq. p. 10. rec. Hermosill. fol. 224. nu. 85.

532 Cedula bancaria habet vim solutionis, nam dans illam pro soluente habetur. Put. dec. 165. lib. 1. Rota coram Pamphilio Ceo. nt 29. Maij. 1595. Hermosill. fol. 225. nu. 32. Rota decis. 476. lib. 3. p. 3. Curoc. de oblit. p. 2. q. 104. Pacific. de Saluian. dec. 116. n. 5. Giurba dec. 38. in fine Rouit. dec. 35. vbi nostra Addit. R. Sanfel. dec. 157. Staiban. res. 165. D. Petra in rit. 174. nu. 5. Maur. de solut. c. 2. §. 8. Gratian. disc. 287. num. 49. Manfrella ad Capyc. Latr. dec. 196. nu. 8. R. Capyc. Latr. consult. 150. vbi Addit. D. Alexij. Maranta res. 94. lib. 3. Rouit. in pragm. 1. de censib. nu. 8.

Etiam apud Notarium depositata, vt sup.

Si depositum sit reale, quod est quando deponitur pecunia numerata in aliquo Banco, & offertur creditori in iudicio, cum apoca, & fide crediti Banci, tunc tale depositum constituit creditorem in mora, ac habetur pro vera solutione. d. l. acceptam C. de vsur. cum concord. Gratian. disc. 627. nu. 7. Fel. cit. de censib. p. 3. c. 1. q. 3. art. 0 nu. 22. & 30. Staiban. res. 153. nu. 3. 4. D. Cerro. dec. 48 num. 1.

Si verbale quando tantum offertur pecunia per debitorem creditori, & ea non est in Banco, & tunc tale depositum verbale non constituit creditorum in mora, cum habeatur pro non facto. l. obsignatione. C. de solut. Ludouic. dec. 105. nu. 1. seqq. Menoch. de arbitr. cas. 232. num. 2. 3. Staiban. de interesse lib. 2. tit. 14 n. 24. 25. 26.

533 Depositum semel legitime factum de mandato iudicis, vel saltem eo sciente, & tolerante, dicitur Iudiciale, & liberat debitorem deponentem, qui amplius non tenetur, quamuis

nis superueniat inopia depositarij sine sua culpa, vel facto. *Gratian.disc.795. Rota p.14. rec. 266.Sabell.§.dispositum.nu.7.Hermosill.gl.3.4. l. 2.tit.3.nu.14.seqq.Cels.dec.246. nu.20.*

Sic depositum factum ordine Iudicis liberat debitorem, si citatus ad recipiendum non curauit recipere. *D.Cerro dec.603.nu.3.* vbi *nu.4.* declarat Secus si Iudex nulliter processit. *nu.7. Maur.de solut.c.2.§.4.nu.7.*

534 Et deponens non potest illud capere post acceptationem, secus ante. *Hemosill.gl.3.4. l. 2.tit.3.& fol.221.nu.75.& gl.4.l.5.tit.3.nu.3.4. 5.fol.224.*

535 Depositum debet esse reale, & actuale, & vna cum fructibus, verum quilibet defectus censetur sublatus ex sequuta confessione, & ratificatione partis, ità vt approbati depositum non integrum detur tantum actio pro residuo. *Rota p.13.rec.dec.558.nu.22.*

536 Dicitur integrum pro sorte, & fructibus, licet deficiant expensæ, pro quibus antè liquidationem non est opus aliquo deposito. *Gratian.disc.686.nu.7.seqq.*

537 Depositum conditionale, quod non liberetur nisi facta cessione iurium, non est conditionale, quia cessio iurium est de natura actus, & conditio intrinseca, quæ non vitiat depositum *Gratian.disc.686.num.8.seqq. Rota p.9. rec.decis.229.num.6. seqq.& p.12. decis.67. num.17. seqq.* Vide *infrà n.544.*

Sed est conditionale quando in deposito dicitur, quod retrouenditio facienda per creditorem sit notanda in margine contractus stipulati per Notarium sistentem in Terra distanti à loco depositi, & sic necesse est creditori accedere ad dictam Terram cum eius expensis, maxime si non sint depositatæ pecuniæ pro facienda retrouenditione. Et sic cum sit apposita talis conditio, quam creditor adimplere non tenetur, depositum est nullum, nec potest impedire cursum Tertiarum, quia purè fieri debet. *Rota Gen.dec.144.nu.15.Giurba dec. 87.Castill.dec.115.nu.5. seqq.* Immò dubitatur, an sit conditionale depositum, in quo apponitur pactum, quod pecunia non soluatur, nisi facto actu retrouenditionis. *Giurba dec.98. nu. 7.8.Castill.d.dec.115.nu.8.9. Nos ad Rouit.decis. 35.in vltim.impressione.*

538 Depositum debet fieri in loco publico apud ædem Sacram, idest Montem. *Gratian. disc.686.num.5.seqq. Rota p.10. rec.dec.2. D.Beniel.cons.63.nu.4.Cyriac.contr.194.n.12. D.Angelis de expens. & Meliorat. art.17.nu.3. Staiban.de interesse lib.2.tit.14.nu.8.*

539 Quod possit fieri etiam penes personam priuatam idoneam, de consensu partis, & Iudicis, & liberetur deponens. *Sperell. decis.154. num.92.* Nisi deponens retineat claues capsæ. *Luduuis.dec.146.nu.4. & seqq.Gratian.disc.260. nu.25.Cenc.de censib.q.111.nu.21.in fin.Rota in add.ad Postium de subhast.tom.2 dec.236.num.32. De Angelis de impens. & Meliorat.art.17. num. 3. Thur. vot.52. p.2.*

Depositum illud debet fieri non coram Iudice debitoris, vt probat *Prat. obs.26.* Sed coram Iudice creditoris. *Salgad.Labyr.p.1.c.2.§. 2.nu.27.Olea de cess.iur.tit.3.q.12. nu.17. ex Roderic.de ann.redditi.lib.2.q.18.nu.54.Auendan.de cens.q.102.nu.15.Duard.de censib.§.6. q.3.Larrea dec.19.nu.12.43 lit. I.* Sed conclusio *Prati* potest intelligi de depositante Tertias, quia quo ad illas est reus. *Olea sup.nu.18. Et Salgad. sup.* Omnia per Nos dicta procedere etiam vbi Bulla Pij V. non est recepta, vt in Hispania (& hic Neapoli) & in *Suppl.ad Santiss.p. 1.c.7.sect. 4.ex nu.159.& sect. 3.ex nu 147. Noguerol.alleg.32.nu.41.* De omnibus supra potissimè *Nos ad Rouit.de .33.*

Depositum quando dicatur ritè, & rectè factum, & quando non, etiam post mutationem monetæ, ità vt periculum sit deponentis, aut depositarij. *Rouit. dec.35. & Nos ibid. D.Galeota contr.10 lib.2. Capyc. Latr.consul. 139.* & ibi *D.Alexius in addit.& decis.17.* vbi *Grazz.& Mansella Petris cons.17. 33.* & apud Nos *ad cit. prag.18.de monetis.*

540 Periculum est ipsius creditoris, donec adimpleat *Merlin.dec.255.*

541 Factum penes acta alicuius Iudicis, sine expensis decreti liberationis, non valet. *Staiban. res.153.nu.33.34.& res.17.nu.17.*

542 Verum, vt *supra* diximus debent depositari integræ Tertiæ cum capitali, & debet depositari etiam merces soluenda Notario pro retrouenditione, & quietatione petita per deponentem alias tertiæ currunt. *Peregr.cons.99. lib.1.Gratian.disc.8.nu.32.Giurba dec.87. nu.25.* decisum referri per S.C. *Thor.in comp. dec.verb. Expensæ. seu sportulæ. Staiban.res.17 nu.20. res. 153.nu.35.36.* vbi etiam decisum refert. *Balmased.de collect.q.103.nu.2. Conciol.adstit. Engub. lib.2.rubr.29.nu.12.Hermosill.gl.8 l.55. tit.5.n. 19.20.Nos ad Rouit.dec.25.in vltim.impress.Catan.dec.5.nu.61.*

543 Expensæ etiam debent solui per deponentem Notario eunti extra locum, ad faciendam quietationem in margine instrumenti conseruati per exterum Notarium, alias non impeditur cursus vsurarum, cum depositum debeat esse purum. *Rota gen.dec.144.nu.15.Giurba sup. Gaill. sup.*

544 Immo est conditionale si in illo sit dictum, quod debeat fieri retrouenditio. *Giurba dec.98.n.7.8.Castill.d.dec.115.n.8.9.* Diximus *ad Rou.d.dec.35.in vlt.Add.Stai.sup.* Vide *su.n.537*

545 Depositum non dicitur rectè factum si sit intimatum illi, qui non potest retrouendere. *Staiban. res.153. num.26. Hermosill. fol.224. num.87. 88.*

546 Verum si depositum deponens rehabuerit, non sequitur liberatio. *l.debitor.7.ff.de vsuris,* nam non censetur res soluta si non durat soluta. *l.qui sic solut.ff.de solut. Rota rec. decis. 17. num.2. p.6.rec.Buratt.dec.928. nu.4. Posthius*

dec.

decis. Bonon. 69. num. 11. seqq.

547 Valet factum a fideiussore. *Hermosill. fol. 224. num. 84.* Debet fieri in loco congruo. *num. 76. seqq.*

548 Ad validitatem depositi non sufficit offerre, ac deponere, sed requiritur etiam obsignatio, hoc est prius pecunia numeranda, & deinde reponenda in sacculo, & signo obsignando, ac deponenda apud idoneam personam. *l. 1. § si pecuni. ff. de posit. l. fin. ff. de leg. comm. ff. l. obsignatione. C. de solut. Merlin. de pign. lib. 4. q. 90. nu. 12. q. 91. nu. 3. q. 83. num. 50. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. vl. n. 139. Hermosill. fol. 224. nu. 69. seqq. Catan. d. dec. 5. nu. 50. seqq.*

549 Depositum factum à debitore repeti potest, si creditor recusauit recipere, vel depositum adhuc non acceptauit. *Antonell. sup. num. 340. Rota apud Merlin. de Pign. dec. 109. nu. 18. seqq. Mantica de tacit. lib. 10. tit. 4. n. 7. ex l. fin. vbi Bal. & alij. C. de Vsuris. Olea de cess. iur. tit. 1. q. 1. nu. 17. Surd. cons. 385. nu. 3. 27. Duard. de censib. §. 6. q. 10. Hermosill. lib. 5. tit. 3. p. 5. gl. 4. nu. 13. Pegas r. f. c. 3. nu. 122.*

550 Depositi periculum in casu decoctionis depositarij spectat ad deponentem, si ante depositum habuit notitiam, seu fumum decoctionis. *Ionius gl. 16. §. 11. nu. 237.*

Si sit extraiudiciale, nam potest eligere quamcumque personam suo periculo. *Mantica de tacit. lib. 10. tit. 2. n. 3. Staib. de interesse. lib. 2. tit. 14. num. 10.*

Depositarius pecuniæ si soluat vigore litterarum, vel cessionis falsę, an liberetur, Distinctio est, aut depositū pecuniarum est regulare, vel irregulare. Si est regulare, vt quando est in sacculo, quia tunc dominum apud deponentem manet. *Acosta* hic infrà, *Salgad. labyr. p. 1. c. 11. num. 108. & à nu. 34. & c. 19. num 38. Amat. res. 20. num. 2. Hermosill. l. 2. tit. 3. p. 5. gl. 3. 4. à nu. 8. Castill. lib. 3. contr. c. 23. Larrea dec. 4. num. 35. Acosta de priuil. cred. reg. 1. ampl. 12. num. 35* tunc soluens liberatur, si falsitas ità occulta sit, vt quemlibet peritum falleret. late *Olea de cess. Iur. tit. 5. q. 9. num. 15. seqq.*

Aut depositum est irregulare, vt quando pecunia deponitur ad numerum, & tunc dominium transit in depositarium, & sic mutui vim obtinet. *Amat. res. 20. Larrea dec. 14. Acosta reg. 4. ampl. 1. & reg. 1. ampl. 12.* Et tunc depositarij seu Campsores si falsas litteras, vel cessionem soluant nō liberantur, quāuis falsitas latens esset, & Caracteres ita ea exemplari, vt nullus peritus diuersitatem manus agnouisset. *Scaccia de commerc. §. 2. gl. 5. q. 15. num. 396. Franch. dec. 304. Amat. res. 20. à num. 9. Nuguerol. allg. 19. num. 27.*

Licèt *Franb. & Amat. sup.* aliter dicant, si falsitas subscriptionis esset adeo similis, vt nec per verum Dominum posset agnosci. quid quid dicat *Olea sup. num. 19. in fine.*

Thesaurarij Regij, si soluant virtute syngraphæ falsę, vulgo *liberanza falsa*, eorum periculo soluunt, cum loco depositarij sint *l. 9. §. labeo ff. ad leg. Iul. pecul. Noguerol. alleg. 20. num. 141. Larrea all. 83.* Ideo quamuis pecunijs vtantur non committunt furtū. *Noguerol alleg. 5. nu. 18.* quāuis contra teneant *Guttier. de delict. q. 159. à num. 5. Hermosill. l. 2. tit. 1. p. 5. gl. 1. num. 12. Surd. cons. 391. Barbos. vot. 82. à num. 47. lib. 3. Giurba cons. 72. nu. 30. Leotard. de vsuris q. 23. à n. 24.*

Non liberantur debitores, Campsores, vel Thesaurarij soluentes per cessionem falsam, licet vigore Instrumenti publici soluissent, si tamen intrinsece falsum esset, cum quantitatis, & generis debitores sint, & sic nullus casus fortuitus eos liberat. *Hermosill. sup. num. 3. Larrea alleg. 84. à nu. 6. & 11. Gomez res. c. 7. n. 3. Cancer. var. c. 22. à num. 21. Farinac. in fragm. verb. debitor num. 16. Vander. sing. 92. Olea sup. nu. 20. & seqq.* vbi *num. 22. impugnat Casant. cons. 9. à num. 33. in contrarium.*

Si verò creditor mittat cessionem, vel litteras contra campsorem, quibus iubet solui Petro mille, sed ipse Petrus falsificat litteras, vel cessionem, reponendo duo millia, tunc soluens liberatur, nam falsitas est obscura, ità vt à quolibet perito, & diligenti campsore non posset cognosci. post *Angel. Toller. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. q. 15. Olea sup. nu. 23. seq.* vbi ponit differentiam huius casus ab alio.

Alter casus est, si cessionem quis dirigat, vel litteras soluendas Petro, si litteris amissis alius eius nomiat se Petrum, & in litteris contemptum simulans exegerit, soluens non liberatur, quamuis promptum sit actionem furtiuam contra fraudatorem cedere paratus sit. *Rota dec. 76. Scacc. d. gl. 5. à num. 340. T. par. tit. 93. c. 7. R. Rouit. d. c. 82. in fine, Olea sup. nu. 25.*

Secus esset si litteræ ità conceptæ essent, vt soluerentur *portatori*, quia tunc soluens ei, qui litteras præsentat, liberabitur. *Barbos. lib. 3. vot. 126. nu. 83. in fine Ninnus ad albaranum §. 38.* post *Cuenicam. de deposito. Postb. res. ciuil. res. 144. Olea de cess. sup. nu. 26. & tit. 1. q. 3. Tonnut. de præuent. om. 2. c. 34. nu. 13.*

Vt diximus in casu, quo debitor iussus soluere ei, qui tale signum præstauerit, cuicumque signum danti soluens liberatur, licet furti actio soluenti competat. *l. si quis vxori. § apud Labeonem. ff. de furtis. Hermosill. l. 4. tit. 2. p. 5. gl. 1. nu. 4. Graff. except. 25. num. 67. Farinac. in fragm. verb. debitor. nu. 20. Maur. de solut. c. 5. nu 99. Barbos. d. nu 82. Idem Farinac. decis. 76. nu. 3. Olea d. qu. 9. num. 27.*

551 Oblatio similis est deposito. *Gratian. disc. 8. nu. 18. & disc. 628. nu. 7.* Immo vim solutionis habet, sed opus est, quod illa sit realis, alias non releuat. *l. qui decem. § idem respondit, in fine. ff. de solut. Bart. in* l. acceptam. *C. de vsuris. Alex. cons. 130. nu. 4. Natta cons. 3. num. 4. vol. 1. Negui. de pign. 2. p. membr. 5. p. 1. in princ. Brun. co f. 50. nu. 3. Dec. cons. 449. num. 9. Ciroc. disc. 79. nu. 14. 15. D. Beniel. cons. 36. num. 58. D. Scoppa ad Gratian. dec. 176. nu. 13. dec. 208. Angelis de impens. & meliorat.*

liorat.art.17.num.3. Luca ad Capyc.Latr.consult. 8.nu.2.consult.80.nu.3.consult.81.num.8.Conciol. allcg.55.nu.30.seqq.alleg.59. nu.42.seqq. Durand. dec.400.nu.3.4. Rota dec.276.nu.6.p.5.rec. Mant. de solut.cap.2.§.10.

Sic Oblatio fructuum, stante clausula: *Parito Breui*, non admittitur, nec minus depositum vnius Iulij, cum oblatione residuum, sed cum effectu debent integrè restitui. *D.Cerro dec.175 num.8.9.*

Quod sit similis solutioni Oblatio debiti, si creditor recuset accipere. *l.obsignatione. C.de solution.* Sed requiruntur hæc. Primo, vt ad oblationem accedat obsignatio, & depositum. *d.l.obsignatione, & l.6.9.& 19 C.de vsuris. l.vlt. C.de pignor.action.* Secundò, vt deponatur totū debitum, nam partem debiti creditor iure recusat. *d.l.obsignatione, & l.27.l.34 §.10. C.de solution.* Cum vsuris *d.l.19. C.de vsur.* Solemniter, idest; coram Testibus. *d.l.6. & 19.* Et publicè. *l.56.§.1.ff.mandati.l.64. ff.de fideiuss.* Quartò, opportuno loco, & tempore, v g. si quis pecuniā quam Salerni debet, hic Neapoli vellet offerre, nihil ageret, nam accipere creditor iuste recusaret. *l.122.ff.de verb.oblig at.* nam tempus debet esse opportunum. *l.39.C.de solut.* De quo scil. initio conuenit, si igitur hac ratione deposita sit pecunia debita, & in ea causa permanserit. *l.8.C.de distr.pign.* Tunc debitor plenā consequitur liberationem *d.l.obsignatione, & l.19.* Et debitor substinet periculum dictæ pecuniæ. *d.l.19.* Et durat cursus vsurarum *d.l.6 & 19.* tit liberantur pignora. *l.20.C.de pign.* & Fideiussores *arg l.43.ff.de solution. Carpz.p.2.constit.28. defin.16.& seqq. Klock vol.2.cons.39.num.289. & seqq.*

Totum debitum solui debet, nec inuito creditori particularem solutionem offerendam. *Carpz.p.3.constit.24. D.15.* bene *Brunem.in d.l. obsignatione. C.de solution.*

552 Requiritur, quod oblatio sit facta congruo loco, & tempore, debet esse pura, & libera, debet esse cum depositione rei oblatæ, & consignatione, seu obsignatione; debet esse specialis, non generalis, nam non sufficit dicere: *offero me paratum facere, & adimplere omnia debita per me.* Debet fieri de toto debito, nam de parte non sufficit, debet fieri cum deposito apud Ædem sacram, vel personam idoneam. Debet fieri præsenti, alias requiritur citatio generalis, & proclama. *V*erum ad euitandam pœnam sufficit oblatio absq; depositione. *l.Celsus.ff.de arbitr.Neurz.d.cons.49.num.2.* Quando debitum est turbidum, & intricatum sufficit oblatio verbalis. Sic offerens debitum creditori excludit eum ab agendo. *Roland.cons.14.num. 10.vol.1.Menoch.de adipisc.poss.remed.3. n.181. Caroc.de oblat.p.2.q.104. Giurba dec.38.in fine. Pacific.de Saluian.dec.116. num.5. Put.dec.163. lib.1. Rota diuers.dec.476. lib.3.p.3. Merlin.de pign.lib.4.tit.2.q.83. Tusc.lit.O.concl.20.21.22. 76.& seqq.Ludouis.dec.492.dec.559.* vbi etiam *addit Viu.op.n.557 Caball.cons.147.num.12.& seqq.lib.1. D.Leutell.cons.30.120.124. Sesiban. obs.17.nu.1.2. Maur.de solution.cap.2. §.10.& de oblation.num.1.& seqq. Sabell §.n.latte. Duran. dec.445. Merlin.dec.834. Bich.dec.43.& 95. Idē Sabell.§.creditor.num.13 seqq. & in solut.cap.21. Gobius consult.14.n.108.109. Gratian.disc.7.nu. 4.disc.260.nu.1.disc.786.n.20.21.*

553 Si debitor patiatur fieri adiudicationem creditori pro credito, non auditur si velit soluere debitum. *Capyc.dec.202. Altograd.cons.54. nu.66.lib.2.D.Marcian.disp.50.lib.1.Magon.dec. Flor.132.*

Secus si ab adiudicatione sit appellatum. *Magon.sup.nu.28.seqq. Merlin.de pignor.lib.4.tit. 2.q.47.Tusc.lit.O.conclus 80.Peregr.dec.123.nu. 10.Sanfel.dec.117.Rota p.17.rec.dec.32.num.4. & seqq.*

554 Licet aliqui velint: Creditorem agendo hypotecaria non censeri contra possessorem agere, vt totum debitum consequatur, sed tantum rei extimationem. *Vrsill.ad Affl. dec.199.* Et sic sufficere offerre æquale prætium, quod ab alio fuit oblatum. Tamen in contrarium est veritas, vt teneatur offerre totum debitum. *Vrsill.sup.in fine*, vbi decisum refert. *Franch.dec. 38.num.2.& 3. & dec.112.* Marciano. *d.disp.50. num.12.*

555 Et quamuis ius offerendi concedatur possessori post sententiam. *Negus.de pign.3.membr. 5.p.nu.51. Capyc.dec.41.* Tamen locum non obtinebit, si lis fuerit contestata super executione sententiæ. *Bart.in l.stipulationes.ver.9. restat videre ff.de verb.obligat.* Immo *Specul.in tit.de obligat & stipul.ver.quid si*, quamuis dicat competere post sententiam, declarat nihilominus vsq; quo suscipiat iudicium in actione iudicati, per *tex.in l.item veniunt §.item restè.ff. de petit.hæred. Affl.dec.187.Vrsill. & Afflict.dec. 343.num.1. Capyc.dec.41. & 202. num.9.seqq Franch.dec.112.& 456.in fine.D.Marcian.d.disp 50.nu.13 lib.1.*

Et obligatus soluere pretium, & sic adimplere potest offerre pendente iudicio, ita vt iudicium per eum intentatum reconualescit. *Gratian.disc.325.nu.40.Pattell.expedit.ciuil.100. nu.8.Mangil.de euict.q.97. nu.6. Zacchia de obligat.Camer.q.17.nu.51. Pacific.de Saluian.insp.5. c.vnic.num.293. Rota dec.476.nu.11. p.1.diuers.* & apud *Pacific.de Saluian.dec.168.nu.7.Conciol. alleg 55.n.36.37.*

556 Oblatio pecuniæ debitæ potest fieri primo creditori à secundo. & possessore, ad effectū luendi pignus, & rem hypotecatam, ac reportandi Iura primi, & illum dimittendi, & in eius locum succedendi. *l.cum secundus.ff. de distract. pign.* cum similibus. *Menoch.lib.3.præs.21. Gratian.disc.269.nu.31.seqq. Duran.dec.364.nu.72. & dec.445. Merlin.de pign.lib.4. tit.2.qu.43.& seqq. Idem* Gratian.*dec.125.nu.7.seqq.* & *dec.215* vbi *Luca, & Scoppa.Franch.dec.427.* vbi *Luca Peregr.dec.127.Rota rec.p.9.dec.95.Bich.dec.43.*

95.Sa-

95. *Sabell. res. r. 2r. Tusc. lit. O. conclus. 76. & seqq. Merlin. dec. 834. Mesa res. lib. 1. c. 5. sc. q. Carlenal. de iudic. lib. 2. tit. 3. disp. 21. Sabell. §. oblatio nu. 1. Tonnut. qq. ciuil. 101. p. 2.*

557 Et secundus creditor tenetur offerre non solum pecuniam solutam, sed etiam vsuras medij temporis, quatenus superent fructus perceptos. *Franch. dec. 12.* & ibi *Luc. & Addentes.*

558 Creditor anterior, cui fit oblatio, sicut potest prætendere melioramenta in re facta, ità etiam tenetur excomputare in pretio sibi debito, omnes deteriorationes. *Rota par. 16. rec. decis. 364.*

559 Oblatio dotis pro redimenda re hypotecata non potest fieri per creditores mariti ad effectum reportandi cessionem Iurium dotaliũ quando vxor constante matrimonio dotem repetit propter inopiam mariti, sed bene fieri potest quando soluto matrimonio dotem repetit, vel vult retinere bona viri pro dote consistente in quantitate. *Giouagn. cons. 73. nu. 119. lib. 1. Gaill. obs. 92. lib. 2. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 2. q. 67 Gratian. disc. 38. nn. 36. disc. 489. nu. 21. disc. 660. num. 13. disc. 700. nu. 47. Ciarlin. contr. 94. nu. 23. Franch. dec. 54.* & ibi *Luca. Vrceol. consult. 24. nu. 25. seqq. cum addit. in fine, vol. 2. Tusc. lit. O. concl. 78. Christin. dec. 127. nu. 19. vol. 3. Merlin. dec. 50. Giurba dec. 16. nu. 12. D. Capyc. Latr. dec. 42. nu. 2 lib. 1. Peregr. dec. 96. n. 3. Add. ad Sansel dec. 338. vers. Et tandem. Marta vot. Pis. 36. Sabell. sup. num. 2.*

560 Sed an in casu adiudicationis propter inopiam viri factæ mulieri, si creditores posteriores vellent vti iure offerendi aduersus ipsã mulierem, & bona illi assignata ex cursu temporis fuerint in valore aucta, teneantur offerre non tantum dotem, sed etiam dictum augumentum, & sic, an illud cedat in beneficium mulieris, vel creditorum posteriorum, *Vrceol. d. c. 24.* Vbi videtur firmare, quod si assignatio facta mulieri fuerit talis, quæ importet dominij translationem, tunc augumentum cedat in cõmodum mulieris, sed si pignus tantum, vel assecurationem, ad commodum creditorum. Vbi etiam quando importet dominium, vel pignus *Sabell. ibid.*

561 Oblatio fieri potest à Tertio possessore conuento hypotecaria, vel *Saluiano*, etiam si nullum ius in re habeat, & à quocumq; penitus extraneo, quia non interest creditoris, an ab vno, vel ab alio recipiat solutionem. *Rolan. cons. 14. nu. 9. lib. 1. Affl. dec. 159. Scapuc. de Saluian. lib. 2. q. 3. Duran. dec. 421. num. 1. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 2. q. 65. 76. Sabell. res. cap. 21. nu. 24. seqq.* Vbi quod extraneus offerens non potest petere cessionem Iurium. *Merlin. d. q. 76. Pacific. de Saluian. insp. 5. c. 1. nu. 11. seqq. Mesa res. 49. lib. 1. & resol. 1. & seqq. Tonnut. sup.* Et potest petere cessionem à creditore, etiam inuito, si pro debito aderat hypoteca bonorum, secus si illa non esset. *Gratian. disc. 686. nn. 8. 9.*

562 Quod si creditor recuset recipere creditũ oblatum, fit locus deposito, per quod liberatur possessor, cui etiam est facienda quietatio cum cessione iurium, adeo, vt habeatur ipso iure pro facta, & confirmat hypotecam possessoris. *Duran. dec. 421. n. 2 seqq. 108. n. 4. Merlin. d. lib. 4. tit. 2. q. 48. Boer. dec. 124. n. 25. Burat. dec. 517. n. 3 Pacion. de loc. c. 50. n. 47 seqq. Gratian. disc. 786. n. 1. Conciol. all. 55. n. 32. 32.* Vbi quod sufficit recusatio tacita. *Sab. sup. n. 3. R. Cap. Lat. cõs. 37. n. 35.*

563 An sufficiat possessori offerre æstimationem rei, agenti hypotecariæ. & à se ipso possessæ, vel teneatur offerre totum creditum, si excedat valorem rei, ad impediendam auocationem possessionis? & dicimus quod si possessor fecit in re melioramenta liberatur offerendo ipsius rei æstimationem, detractis melioramẽtis, etiam si non ascendant ad summã creditori debitam, quamuis alij contrarium teneãt quando creditor offert melioramenta, nam tunc tenetur offerre totum creditum. *Franch. dec. 38.* & ibi *Luca, Couar. var. lib. 1. c. 8. num. 2. Magon. dec. Flor. 51. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 26. n. 15. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 2. q. 81. Pacion. de locato c. 34. §. 3. num. 60. seqq. Sabell. §. possessio, nu. 38. §. melioramenta. n. 14. Angelis de expens. & melioration. art. 10. n. 28. 34.*

564 Sic volens offerre tenetur offerre debitum, expensas, & interesse. *Duran. dec. 241. nu. 9. Merlin. d. q. 81. nu. 10. Gratian. disc. 125. num. 9. & dec. 215. num. 11.* vbi *Addentes.*

565 Et quod sufficiat, vt qui ius offerendi habet creditum anterius offerat, si possidens habeat plura credita. *Mart. Medic. dec. 74. Sabell. res. 21. n. 28. seqq. Merlin. q. 52. Sabell. d. n. 3.*

566 Oblatio potest fieri à creditore posteriore aduersus emptorem, & possessorem bonorum sui debitoris, itaut si ex cursu temporis pretiũ, quorum bonorum fuerit auctum, sufficiat offerre pretium per emptorem solutum, & sic tale augumentum beneficio temporis causatũ cedit commodo creditorum posteriorum, & non ipsius possessoris. *DD.* apud *Vrceol. consult. 24. num. 10. seqq.* Verum ipse verius esse dicit tale augumentum non cedere beneficio creditorum posteriorum, sed ipsius emptoris, & possessoris, ratione sui dominij; qui tamen possessor si ipse vellet offerre creditoribus posterioribus, tenetur offerre æstimationem secundum valorem præsentem auctum. Sed contrariam opinionem posse procedere, vbi possessor non iure dominij, sed pignoris, vel alias bonafide possideret. *Franch. d. dec. 38. n. 12. 456. Mesa lib. 1. c. 49. & c. 5. & seqq. Tonnut sup. Sabell. sup. n. 4.*

567 Oblatio, seu ius offerendi, an competat contra ementem ab hærede beneficiato, qui alias de iure inquietari non potest, & quid si ipse sit emptor, & creditor *Franch. dec. 531.*

568 Oblatio pecuniæ debitæ licet possit fieri per condemnatum in actione hypotecaria, & sic post sententiam, tamen limitatur non procedere in multis casibus. Primo res esset pure per sententiam adiudicata creditori. Secundo,

Vbi condemnatus iam suscepisset iudicium, super executione iudicati,& litem contestasset. Tertio. Vbi fieret contra mulierem agentem pro dote constante matrimonio, propter viri inopiam. Et quando fuisset appellatum à sententia,vel erratum in appretio rei, & victus ab eo reclamasset, posset etiam post executionem fieri oblatio.*Capyc.dec.41.202. Sanfel.dec.117. 118.Marcian.disp.28.* Vbi quod debitori priuilegiato conceditur ius offerendi,nedum aduersus creditorem,sed etiam aduersus emptorem, etiam mediante restitutione in integrum, stante læsione.

569 Quæ oblatio potest fieri quandocumq; etiam post sententiam, & transactam in rem iudicatam. *Scappuc.de Salutan.lib.2.q.3.num.4. Gratian.dec.214.nu.16.seqq.*vbi Addentes. *Magon.dec.Flor.132.nu.12.seqq.Affl.dec.16.num.5.* vbi *Vrsill.num.4. Merlin.lib.4.tit.2.qu.79.* contra *sup.*

570 Non tamen potest fieri post adiudicationem factam creditori, cum per illam dominiū sit translatum irreuocabiliter. *Capyc.dec.202. Altograd.cons.54.nu.66.lib.2. Marcian.d.disp.50. Magon.dec. fol 132.* vbi *nu.28.* limitat si fuisset appellatum,vel quando adiudicatio esset nulla. *Sabell.resol.c.21.num.56.seqq.Merlin.sup.qu.47. Tusc.lit.O.conclus.80.Peregr.dec.123.nu.10. Sabell sup.nu.6.& §.subhastatio.n.3. Sanfel.dec.17. Rota p.17.dec.32.nu.4.seqq.*

571 Oblatio realis solius, & reliquorum impedit cursum vsurarum. *l.1.C.de pactis inter empt. Roderic.de ann.reddit.lib.2.q.15.num.4.& 28.29. Card.Luca de dote disc.161. num.31. disc.112.de credit.disc.92.nu.13.*Et talis requiritur,ad finem fructus acquirendi. *R.Capyc. Latr. consult.37. num.36.*

572 Secus oblatio verbalis. *Boer.dec.123.Rota Gen.dec.24.nu.12.& dec.204.nu.3. Roderic.sup. nu.8.Card.Luca d.disc.92.num.24.25.* Vbi secus si vsuræ debeantur officio iudicis, siue iure actionis.Et ibi declarat.

Quamuis debitum non esset liquidum, sed intricatum.*Rota Gen.dec.104.nu.2. Roderic.sup.*

573 Sola oblatio realis extrà iudicium debitè factam, sufficit ad recuperandum fundum sub redimendi pacto venditum,cum fructibus.*Roderic.sup.num.67.*vbi *num.68.* limitat si ob iustā ignorantiam, vel imperfectam oblationem, emptor, vel eius hæres in mora non constituatur.

574 Oblatio de soluendo potest fieri à quocumq;etiam extraneo,& ipso creditore inuito. *Neguf.de pign.in 3.membr.5.p.num.39. Surd.dec. 174.num.17.Gratian.dec.215.nu.5.* & ibi *Addentes. Scopuc.de Saluian.lib.2. q.3.num.3.4. Cartar. dec. Bon.61.nu.5.Posth.de subhast.insp.18. n.257. Giurba dec.91.num.2. Merlin.de pign. lib.4.q.76. num.3.Conciol.all.g.56.nu.29.* prout in solutione.*Conciol.*post mille *sup.nu.30.Catan.dec.4.nu. 67.68.*Diximus *sup.*

Maxime quando tertius habet aliquod interesse. *Costa de rem d.subsid.remed.121.num 10. Corbul.de iure emphyt.tit.de caus.priua. ob non solu.Caulim.7. num.4.* Et de cessionario essente.*Posth.de subhast.insp.17. num.194. Giurba d.dec.91.nu.6.*

575 Oblatio debet esse integra, & de toto debito.*Costa de rat.rat.q.121.num.9. Moroi. de iure offer.nu.68.Maur.de oblat.nu.16. Merlin.de pign.lib.4.q.83.nu.79.Conc ol.sup.n.31.*

Quando fructus sunt debiti. *Posth.d.insp.17. num.204.seqq.Ludouis.dec.480.post num.2.Conciol.sup.nu.33.*

Valet,licet oblatio non sit integra, si creditor acquiescat, quia censetur per partem acceptata,valet.*Cranet.cons.106.num.2.Surd.co.s.86 vol.1. Add.ad Ludouis.dec.480.num.7. Thomas tract.var.tom.2.tit.de tut.tit.19.nu.322.Conciol. sup.nu.34.*

576 Oblatio debiti significat illum adesse debitorem,nam oblatio non est verisimilis in creditore iam extincto.*Cels.dec.146.n 13.*

577 Oblatio sola non sufficit, vt vsuræ pretij non debeantur, nam per nudam oblationem, non desinit emptor,rem, & pretium habere, sed requiritur, quod pretium obsignatum, & depositum sit.*R.Capyc.Lat.consult.37.Leotard. de vsuris q.27.num.24. ex l eniciis. §.1.ff.de vsuris.*vbi *Cuiac.Bal.Castr.Salicet.in l.2.C.col.Rota dec.397.num.4.p.1.rec.Fab.in C.d. fin.t.4.C.de actione empt.Thes.lib.1.qu.88.nu.3. Gratian.disc. 588.nu.35.& disrept.241.n.40.*

578 Sed mora contrahenda impeditur per oblationem,præcipuè,iudicialem, sine obsignatione, at contracta non purgatur citra obsignationem. *Fab.in C.lib.8.1.tal.30.defint.40.de solut.on.*

Sed quod oblatio verbalis non constituat creditorem in mora,cum habeatur pro deposito non facto. *Ludou c.dec. 105.num.1.seqq. Menoch.de arbitr.cas.232.Sta ban.resol.153. nu.2.3.* Alter *Staiban.fil. tract.de interesse lib.2.tit.14.q. vnic.n.25.26.Ca. yc.Latr.consult 37 n.2.*

579 Oblatio sola sufficit debitori non habenti, cui legitimè soluat.*l.si fundus.§ fin.ff de leg.commiss.l.pecuniæ fœnebris. §.vsur rum.ff.de vsuris. Lcum quidam.§.si pupillo. ff.eod. Fab.in C.lib.4. tit.24.de vsuris.defin. 39. Olea de cess.iur. tit.1. q.6.nu.53.Franch.dec.227.*

580 Et vbi depositum debet fieri tali die, si illa dies sit festiua, potest fieri die sequenti, ex *Rit. M.C.V. 8.* Immo mora modici temporis non nocet, vbi ius partis non est effectum deteri s. Diximus *sup.*

Sic potest fieri vltima die, sed vltimo momento,etiam tempore nocturno. *Gratian.disc. 786.num.26.27.*

Rei tempore perituræ est facienda, etiam de nocte eius diei, quo tempus finitur. *Gratian. disc.710.n.3.*

581 Potest fieri in qualibet parte iudicij. *Gratian.disc.260.nu.24.& disc 78.nu.33.*Vbi quando inducat liberationem.

582 Obla-

582 Oblatio poteſt fieri perpetuo, idest per modum agendi vſque ad 30. annos, per modum excipiendi ſemper, & quandocumque, nam actiua ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum. *l. pure, in fine ff. de except. Scappuc. de Saluian. lib. 2. q. 3. nu. 6. ſeqq. Merlin. ſup. q. 89. Peregr. de i. a 23. u. 9 § 97. Bich. dec. 45. nu. 14. ſeqq. Sabell. ſup. nu. 7.*

583 Oblatio verbalis non ſufficit, ſed debet eſſe realis, ſed ſufficeret verbalis ad annulandam adiudicationem, & venditionem poſt dictam oblationem factam, quia facta oblatione debent ceſſare proclamata, & venditiones. *l. ſi prius quam. C. de diſtract. pign. Magon. dec. Flor. 132. n. nu. 17. Merlin. ſup q. 83. cum ſeqq. Tuſc. lit. O. concl. 19. 20. Pin opin. 557. Canall. co ſ. 147. num. 52. ſeqq. lib. 1.* vbi, quod eſt neceſſe quod expreſsè recuſet. Et realis differt à verbalis. *Gratian. diſc. 628. num. 7.*

584 Quod non ſit neceſſaria realis oblatio, quando verbaliter creditor reſpondet ſe nolle recipere. *Magon. dec. Flor. 118. nu. 5. Menoch. de arbitr. caſ. 232. num. 16. Merlin. ſup. qu. 83. Rota p. 13. rec. deciſ. 258,* vbi plura. *Palma conſult. 105. num. 9. & 25.*

585 Sed ad hoc vt oblatio pecuniæ poſſit dici realis, debet fieri cum ipſa pecunia in marſupio, vel ſacculo numerata, etiam quando non requiritur actualis depoſitio, niſi creditor denegaret illam recipere, & in ſacculo poni, quia tunc ſufficeret ſola verbalis oblatio. *Capyc. dec. 19. nu. 2. Merlin. d. q. 83. num. 5. Ludouiſ. dec. 146. Rota p. 12. rec. dec. 228.* vbi quando attenta qualitate debitoris ſufficiat oblatio verbalis fine numeratione. *Sabell. ſup. n. 8.*

586 Oblatio ſola verbalis quando ſufficiat ad effectum purgationis moræ, ad ſe eximendum à periculo rei, & illud transferendum in aduerſarium, ad effectum retinendi rem alteri hypotecatam, ad effectum confirmandi hypotecam poſterioris creditoris, vel ad effectum ſe liberandi à debito. *Menoch. de arbitr. caſ. 232. nu. 1. ſeqq.* Vbi quod ſi agatur de re immobili ſolutioni parata ſufficiat oblatio verbalis, ſicut etiam ſi agatur de pecunia, & creditor recuſet recipere, vel ſi quantitas non ſit certa, & liquida, nam tunc ſufficit oblatio alicuius ſummæ, cum proteſtatione ſupplendi facti calculis; ſed quando ſumma eſt certa, & creditor vult eam recipere, non ſufficit oblatio verbalis, ſed requiritur depoſitio, & conſignatio. *Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 2. q. 83. n. 2. ſeqq. cum pluribus ſeqq. quæſtionibus. Tuſc. lit. O. concl. 20. Ricc. collect. 373. 1106. 1131. Rota p. 13. rec. d ciſ. 258.* vbi quando ſufficiat verbalis oblatio ad impediendum vſuras dotales inter ſocerum, & generum.

Quando oblatio verbalis non ſufficiat ad euitandam caducitatem, vel pœnam, ſed opus reali. *Altograd. conſ. 24. lib. 1. nu. 76. ſeqq. Bardellon. conſ. 151. lib. 2.*

Quod oblatio verbalis de parendo mandatis Rotalibus, & huiuſmodi, non ſufficiat, vbi requiritur aliquod factum præciſe, & poſitiuum à condemnatis explendum. Sed dicatur ventoſa oſtentatio, quæ non recipitur ad impediendam declaratoriam, ob non peritionem. *Rota p. 13. rec. dec. 246. rec. dec. 260.*

587 Oblatio abſq; depoſito ſtante incertitudine prouenienti & partis obligatæ culpa, ad rem retrouendendum, vel creditor recuſet recipere. *Gratian. diſc. 786. nu. 7.* Cum proteſtatione ſupplendi, alias non ſufficit, ſed requiritur depoſitum. *Merlin. de pign. lib. 5. q. 83 num. 2 ſeqq. & 99. & ſeqq. Tuſc. lit. O. concl. 20. Ricc. coll. 373. 1106. 1131. Rota p. 13. rec. 246. 258. 260. Altograd. conſ. 24. nu. 87. ſeqq. lib. 1. Bardellon. conſ. 151. Boer. dec. 124. nu. 25. Burat. dec. 517. nu. 3. Duran. dec. 108. nu. 4. Pacion. de locat. c. 50. nu. 47. & ſeqq.*

Sed obligatus ad implere non excuſatur, per ſimplicem oblationem, ſed teneatur de reali, & verò adimplemento *Duran. dec. 400. num. 4. dec. 296. nu. 6. p. 5. rec. Conciol. alleg. 59. n. 42.*

Cum quis tenetur adimplere, non ſufficit oblatio de adimplendo *Conciol. all. g. 59. n. 41. verſ. neque & 60. num. 35. Gratian. diſc. 639. num. 18. Rota dec. 297. num. 3. p. 3. rec.*

588 Clauſula: *refectis expenſis* non admittit oblationem. *Gra ian. diſc. 786. num. 19.*

589 Beneficium retractus non competit ex ſola oblatione, abſq; depoſito, maximè, ad effectum lucrandi fructus. *Gratian. diſc. 786. nu. 3. 4. 5.*

590 Conuentio, vt in retrouenditione ſoluatur prius integrum pretium, excludit verbalem oblationem *Gratian. diſc. 786. num. 12.* Et ſic verbalis non admittitur in pacto de retrouendendo. Idem *diſc. 786. num. 11.*

Realis, non verbalis eſt facienda per hæredem, legati relicti à teſtatore. *Gratian. diſc. 246. num. 18. & 21.*

591 Oblatio ſortis, & fructuum cenſus, & Interpellatio ad recipiendum, & quietandum, iuxtà minutam in actu datam, in qua continetur conditio inueſtiendi, nihil operatur, tamquam redacta ad Inſtrumentum conditionale, quod non erat adimplendum. *Gratian. diſc. 795. num. 6.*

592 Oblatio, ſeu ius offerendi non competit ſecundo creditori ſimplici chirografario, ad effectum ſuccedendi in locum primi, & bona debitoris vindicandi, cum ſit neceſſaria hypoteca in ſecundo creditore volente vti iure offerendi, niſi huiuſmodi creditor chirografarius poſſideret, quia tunc pro vt quilibet alius poſſet offerre, vel niſi in ſcriptura priuata, ſiue chirografo contineretur hypoteca. *l. cum tibi 10. C. qui potior. Neguſ. de p gn. p. 5. membr. 3. nu. 6. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 2. qu. 46. Morat. de iure offer. nu. 41. ſeqq. Tuſc. lit. O. concluſ. 79. Sabell. reſol. cap. 21. nu. 1. & ſup. nu. 10. 11.*

593 Sic oblatio realis non ſufficit ad impediendum curſus vſurarum, ex ſtipulatione debitorum, ſed opus eſt conſignatione, & depoſitione.

ne. Ciroc.disc.79.nu.12.l.si perte.& l.si creditrici. C.de vsuris. Hund d.cōs.36.n.16.seqq.lib.2. Antonell de locis legal.lib.2.c.55 nu.62.

Sufficit verbalis oblatio quando pars recusat, nam tunc habetur proreali. *Capyc. Latr. consult.37.nu.35. DD.in l.acc.ptam.C.de vsuris. Muta dec.55.nu.9.*

594 Quando sit facienda oblatio ad domum creditoris, quid operetur. *Tusc.d.lit.O.cu: tclus.23.24.25 26.Sabell sup. nu.11. Gusm.de euict.q.18.Mar:scot.lib.1.var.cap.57.Giurb.obs.84.*

Licet in contractu solutio sit facienda in tali loco destinato, tamen debitor contenetur pecuniam deferre ad domum creditoris, sed sufficit debitorem esse paratum soluere in suo domicilio. *Ruland.à Valle cons.87.n.14.vol.1.*

Maxime si debitor est paratus soluere omnes expensas, & interesse creditori, ob solutionem factam in alio loco, quam destinatæ solutionis. *Scacc.de commerc.§.20. gl.5. nu.200. seqq.Gait.de credit.c.2.tit.7.n.1573. Olea de cess. iur.tit. 1.q.8.nu.16.17.* vbi idem esse dicit in creditoris fauorem, vt si recipere debeat solutionem in loco à debitore electo, potest petere fieri solutionem in alio loco, & soluere expensas, & interesse. *l.3.§.fin.ff.de eo, quod cert.loco. l.pecuniam ff.de cumpensat. Luca ad Capyc. Latr. consult 37. Antonell.de loco legal.lib.2.c.21.n.41.*

Oblatio quomodo sit facienda, si creditor redditus domicilium mutauerit, & nescitur vbi sit, tunc fit summaria informatio, per apparitoré à vicinis locis, vbi versabatur, per edictum publicum, siue præconium vocabitur, pernotata in *l.si co t mpore.C.de distract. pign.* Et tunc non requiritur, nec depositio, nec consignatio. *Ruderic.de anu.reddit.lib.2.q.15.n.55.56.*

595 Oblatio realis sufficit ad Penam, & Caducitatem euitandam. *Bich.dec.132. nu.40. & repetita in rec.dec.201.p.9. Massa.de confiscat.q.72. nu.73. Ciroc.disc.79.nu.1. Antonell.de loco legal. lib.2.c.55.nu.62. D.Palma dec.238.n.14.*

596 Oblatio sola sufficit debitori non habenti, cui legitime soluat *Fab.in C.lib.4. tit.24.de vsur.defin.39. Olea de cessiuur.tit.1.qu.6. num.53. Franch.decis.227. Luca ad Capyc. Latr. consult. 37. num.8.*

597 Oblatio liberarem debitorem speciei ipso iure; sed debitorem generis ope exceptionis. *Bart.in l.qui decem.72. ff.de solutinu. & liberat. D.Rubeis de cunfus.c.18.nu.110.*

598 Post litem contestatam, an prosit. *D.Rubeis sud.nu 144.seqq.* Vbi non, nisi emptor petijsset alternatiue rem, vel re non tradita, interesse solui. *Giurba dec.114.nu.1. Meso resol.lib.3.cap.31. Coras.Miscellon.iur.ciuil.lib.2. cap.3. num.5.seqq.*

599 Oblatio interesse non liberat coniugem à facto præciso. *Panormit.in c.1. de sponsal. Coras. d.c.3. D.Rubeis sup.nu.118.*

600 Oblatio rei ante moram ad mittitur. *Cancer.var.tit.de empt.c.13.n.9.* nisi debens implere contrauenisset promissis, comittendo. *Cancer. sup.tit.de instrum quarantig.n.111. D.Rubeis sup. nu.126.& nu. 59. R.Capyc.Latr. consult.37.& dec.30.* vbi *Gizz.& Mansell.*

601 Immo post moram si ius creditoris non est factum deterius, & præcipue in S R.Consilio. *l.sed & si post tres ff.si qu s caution.* vbi *gl. Affl. dec.174. Anna sing 349. Franch. dec.482. R.Capyc.Latr.& Addentes dec.30.*

602 Si quis sit condemnatus ad relaxandum Territorium, sit possessor opponat fecisse in illo melioramenta, debet victor offerre pretium illorum, si sint probatæ in termino, & interpellare possessorem victum ad recipiendum; verum dicta oblatio debet fieri ante executionem sententiæ, de retinendo pronunciatæ, ad fauorem possessoris, alias locus est solutioni. *Mangil.de euict.q.40.num.23.14 Ciroc. d sept.57.nu.39.* Et quatenus sit renitens in recipiendo oblatam pecuniam liquidatam pro melioramentis, locus erit deposito. *Rota decis. 44.nu.7 p.17.rec. De Angelis de impensis, & Meliorat.art.10.nu.28. 34.*

Si verò insententia adsit clausula relaxationis territorij cum clausula: *Solutis prius meliorationibus*, tunc non sufficit cautio de illis soluendis, sed debet esse realis illarum solutio. *Amat res.14.nu.43.51.P regr.de fideicom.art.50. nu.82.Statil.de Saluian.Inspect.2.c.2. nu.252 & 257. Add ad Burat.dec.169.num.15.* vbi subdit, quod idem esset, si venirent melioramenta restituenda ex conuentione interpartes inita, & *idem Burat. dec.812.nu.5.* Et *Add. add. decis.169. infine. Card. Albrit.in annot.ad decis.23 Pamphil. vers.caeterum.* latè *Angel sup.n.30.& 31. Cyriac. co.tr.194. Giurba decis.60. R. Mariu.l.b.1. res.&* ibi *D.Rodoer.& D.Luca, Salgad. Labyr.cred.p.1. c.11.n.87.seqq. R.Reuert.& Marin.dec.559. Barbat.de assist.& Alij.*

603 Oblatio totius crediti est facienda à marito posteriore creditore, ad fauorem anterioris creditoris, licet maius sit creditum, quam valor rei possessæ. *l.1. C.si antiq.cred. Franch.dec.38.n.1. Cyriac.contr.174.num.5.seqq. Merlin. Sabell.& Ricc.* hic infrà citandi: *D.Angelis de expens. & Meliorat.art.17.nu.1.*

Limita si fuerint facta melioramenta, nam tunc deductis melioramentis consideratur in oblatione æstimatio rei de præsenti cum augumento etiam intrinseco; quo mediante ex beneficio temporis res aucta est. *Franch.decis. 38. nu.3.seqq. Cyriac.contr.194.nu.10. Sabell.resol.c.21.nu.26.27. Merlin.de pignor.lib.2. tit.2.qu.69. nu.5. Ricc.dec.262.nu.1.& 2. D.Angelis sup.nu.*

604 Ad recipiendam sortem, & fructus census debet fieri oblatio per procuratorem, cum speciali mandato. *Gratian.disc.785.nu.8.9.*

605 Oblatio iudicialis non costituit in mora, nisi cōstet, quod debitor habuit pecuniam promptam, & consignabilem: *Card. Luca de dote disc.51. num.8.*

Alia plura in materia oblationis, & iuris offerendi. *Merlin.de pignor.lib.4. tit.2. Negus.de pignor.*

pignor. p. 5. membr. 3. Mutat. de iure off. r. per tot. Duran. dec. 445. Sabell. §. creditor. nu. 3. & in resol. t. c. 21. Tusc. lit. O. conc l. 76. & seqq. Merlin. decis. 834. hieb. dec. 43. & 95. Costa de ration. ra. q. 65. & Alij.

ALIVD SVMMARIVM.

QVÆSIONIS XLVII.

Solutionis loco succedit Datio insolutum, & illius loco succedit. n. 606.

Datio insolutum necessaria, & voluntaria. n. 607. Vbi differentiæ inter vtrumq; n. 608. 609. 611. 612. 613. 614. 615. 616. Vbi an ex necessaria, & voluntaria debeat solui laudemium.

Datur insolutum datio nec voluntaria, nec necessaria. num. 610.

Facta vnico pretio indiuidua. n. 617.

Alia expressa, alia tacita. n. 618. Vt vna causa non cedit in aliam. nu. 619.

Facta in executionem Instrumenti, iuxta illud facta censetur. nu. 620.

An, & quando in dubio præsumatur. num. 621. 622. 628. 629.

Datio insolutum habens facit fructus suos illius rei. num. 623.

Fit de credito liquido. n. 624.

An valeat facta à fideicommissario. n. 625.

Datio insolutum pro dote, quid. n. 626. 627. nu. 700.

Ad obtinendam dationem insolutum, quæ concurrere debeant. num. 630.

Datio insolutum nominis debitoris, quando sit vera insolutum datio, & extinguat creditum, & quando non. n. 631. & à nu. 632. ad n. 646.

Creditor non potest dationem insolutum respuere quando? n. 647. 649. 650. 651. 652.

Possunt dari insolutum, etiam fructus rei stabilis. num. 648.

Præsumitur datio insolutum quando est appretium rei. num. 653.

Quando compensatio. nu. 654.

Quibus modis possit fieri. num. 655. 656. 657. Vbi de verbo: assignare. *n. 658. 659. 660. 661.*

In datione insolutum nominis debitoris, an requiratur præsentia, & consensus debitoris. n. 662.

Datio insolutum à debitore Creditori extinguit debitum. num. 663.

Per illam, an liberentur fideiussores. n. 664. 665. Vbi de reseruatione priorum Iurium, num. 666. 667. 669. 670. Quid fauore dotis. n. 671.

Datio insolutum supponit debitum certum. n. 672.

Facta in maiori quantitate, quam debitum, quid? nu. 673. 674. 675. 679. 676. 677.

Datio insolutum in dubio, an illa, vel potius pignus. n. 678. 679. 680. 683. 684. 685.

Quid fauore dotis. n. 681.

Non insolutum datio, si res debitoris à creditore occupata. n. 682.

Datio insolutum à Iudice potest fieri dupliciter, vel in pœnam, vel diffinitiuè. n. 686. Quid facta à parte. nu. 687. 689.

Petens rescissionem dationis ex capite nullitatis, an veniant fructus. n. 688.

Pactum, quod pignus censeatur datum insolutum creditori, valet. n. 690. Quid fideiussori? n. 691.

Datio insolutum ex falsa debiti quantitate, an sit nulla in totum. n. 692.

Datio insolutum an sit ad instar venditionis, & habeat illius naturam? n. 693.

Creditor in genere, si ei fuerit insolutum datum aliud genus, quid. n. 694.

Quid si facta assignatio. n. 695. 696.

Datio insolutum non est perfecta, si aliquid remanet agendum. n. 697.

Minor dans insolutum, quid. n. 698.

Facta cum reseruatione dominij, quid? n. 699.

Quale remedium competat aduersus insolutum dationem. n. 701.

Hæres cum inuentario, an possit dare insolutum pro dote. n. 702.

Datio insolutum, siue receptio, an possit fieri in præiudicium creditorum anteriorum. n. 703. 704.

Datio in solutum facta ab hærede, an pro dimidia. num. 705.

Datio insolutum quando retrotrahatur. n. 706.

De sui natura perpetua. n. 707.

Probat veram numerationem. n. 708.

Præsumitur valida, & omnia interuenisse. n. 709.

Non præsumitur facta in fraudem vsurarum. num. 710. 711.

Licet aliud pro alio solui non possit à debitore creditori, Tamen multoties fit, prout est secundum dispositionem tex. auth. Hoc nisi debitor, C. de solutionibus. *n. 712. & à n. 713. ad n. 718.*

Idem in hærede, quo ad tex. l. fin. §. etsi præfatam, C. de iure deliber. *n. 719. & à nu. 720. ad num. 751. Vbi tota materia.*

An competat datio insolutum debitori quando adest fideiussor. n. 752.

Non competit, vbi in loco debitor reperit pecuniam. num. 753.

Competit Vniuersitatibus debitricibus. n. 755.

An contra debitum Ecclesiæ. n. 756.

An contra debitum ex causa dotis. num. 757. Alimentorum. n. 758. In causa fiscali. n. 759. In causa pensionis domus. num. 760. In causa debiti frumenti. n. 761.

In debitis Instrumentarijs. num. 762. Vbi est obligatio Cameraria, & Cambij. n. 763. 764.

Vbi creditor non molestat debitorem non competit datio insolutum n. 765.

In causa delicti. n. 766.

Nunsi debitor recipit pecuniam sub spe talis beneficij. num. 767.

Non competit debitori doloso. n. 768. 769.

Non competit creditori posteriori cogendi anteriorem ad recipiendam dationem in solutum. nu. 770.

Competit illi, qui velit operas suas dare pro debito. num. 771.

Non competit contra pauperem. n. 772.

An competat vbi sunt duo debitores. n. 773.

An reuocet creditor, si debitor perueniat ad pinguiorem fortunam. n. 774.

Quid edit insolutum, an possit rem re habere? n. 775.

An

Quando Contractus resoluatur per Dationem insolutum, & Adiudicationem bonorum, per Cessionem bonorum, per Oppositionem beneficij, *c.Odoardus, tit.de solutionibus*, & beneficij: *Deducto ne egeat?*

606 SOlutionis loco succedit Datio insolutũ, & illius loco succedit per *tex.l.1.ff.de salut.Paris.cons.81.nu.35.Soccin.iun.cons.41.n.14. cons.181.num.9.vol.3.Aretin. de soluti.§.9. Fontanell.de pactis cl.5. gl.8.num.86. Thor.vot.74. nu.39.Cyriac.contr.374.375. Franch. dec.50.nu. 2.Carther.dec.19.no.4. Viscont.conclus.iur.verb.* Datio insolutum. *Costa de retrotract. pag.172. no.2.& tract.de port.rat.qo.26. Nouar.de dation. insolutum.lib.1.q.10. D.Gottier.de compensat.qu. 20.nu.13.lib.2.Ceoc.de censib.q.108.num.12.qu. 66.nu.24.seqq.Conciol.alleg.51.no.3.52.num.11. Merlin.de pign.lib.5.q.4.nu.1.Bisogni. alleg.122. D.Capon.discept.187.seqq. Vaz axiom. iur.lit.S. nu.47.*

Immo censetur solutio. *Conciol.d.alleg.51. num.4.R.Capyc.Latr.dec.147.num.2. Posth.de subhast.insp.42.nom.4. Costa de retrotract. cas.27. n.2.Surd.cons.413.n.13.*

607 Datio insolutum alia est necessaria, alia voluntaria, Necessaria est ius, siue facultas, vel priuilegium offerendi creditore inuito, in stabilibus, quod in pecunia debetur, concessum debitori carenti pecunia, & mobilibus, qui facta diligentia vendendi iustum emptorem non reperit. *auth.hoc nisi.C.de solution. Nouar. de datione.insolut.q.1.n.5.*

Et vbi assignatur species pro genere necessaria est. D.Rosa *consult.15.n.5.lib.2.*

608 Et est illa, quæ inuito creditore fit in iudicio, cum authoritate, & decreto Iudicis. *Iason.in l.fin.C.de iure emphyt. Alex.cons.52. Bald.cons. 122.lib.3.Amad.de Ponte tract. de laudem.q.28. Costa de remed.sub sid.remed.3. Nouar.sup.q.2.n.4.*

609 Voluntaria est quæ extra iudicium, nullo cogente ex partium communi concordia fit. *Cæfal.cons.98.num.45.Menoch.cons.201.num.3. Tusc.lit.D.concl.23.nu.6. Intrigl.sing.327.nu.4. lib.1.Costa de remed.subsid.remed.3. Borrell.cons. 33.nu.73.Rouit.cons.18.num.8 vol.1. Thor.vot. 62.no.59.Nouar.d.q.2.nu.3.* Quæ debet acceptari à creditore, & quoties non est acceptata, non præsumitur datio insolutúm. *D.Catan dec.20.n.35.Andre.* l.contr.123.n.1.

Sed debet fieri cum consensu vero creditoris, aliàs nulla est, vt in datione insolutum facta à debitore carcerato, creditori, propter metum, quod intellige si carceratio est iniusta, secus si iusta. *Rota dec.43.post Merlin.de pignor.*

610 Datur etiam datio insolutum, nec voluntaria, nec necessaria, & est quando debitor à creditore emit pignus, nam non facit quod res sit empta sibi, nam rei suæ emptio nulla est, sed operatur, quod talis pecunia cedat insolutum creditori, & id præter voluntatem, æquitate suadente. *Glusian.in commentar. ad Const.l.A. Mediolan de bonis insolut.dand.c.1.n.23. Nouar.d.q. 2.num.9.*

611 Datio insolutum necessaria, & voluntaria requirunt iustitiam, & causæ veritatem, & vtraque fit ad instar venditionis transferens dominium, & possessionem. *Costa de remed.subsid.remed.3. Nouar.sup.q.3.n.1.2.3.*

612 Differunt, quia datio insolutum voluntaria, Iudicis decretum non requirit. *Borrell.cons. 33.nu.83.Thor. vot.92. num.52.* Necessaria *iu. Nouar. sup.n.4.*

613 In voluntaria pretium taxatur à partibus, in necessaria calor licitantium, sic non potest prima fronte opponi, quod non sit facta iusto pretio. *Ferr.in pract.Pap.ens.in forma execut.sententi.n.20. Nouar.sup.n.5.*

614 In voluntaria datione insolutum, actiones cedi debent. *l.in solo.om. C. quando fisc.vel priu.t.* In necessaria transeunt vtiles absq; cessione. *l.postquam.C.de hæred.vel action. Nouar.sup. num.7.*

615 Voluntaria liberat ipso iure, sed necessaria non. *Glusian.sup.lib.2.c.2.nu.49.* Vbi dicit etiam ex datione insolutum voluntaria, nouationem nascere, ex *Bal.cons.308.lib.3.* Ex necessaria nõ ex *l.salutem.ff.de pignor.act.Panor. in c.examinata,de iudic n.14.Nouar.sup.n.10.11.*

616 Datio insolutum voluntaria operatur, vt ex ea debeatur laudemium, necessaria vero non. *Amad.de Ponte qq.laudemial.c.37. Burg. de laudem.p.2.insp.3.* Sed non dicitur necessaria quando oritur ex obligatione facta per alienantem. *Franch.dec.277.*vbi Luca. *Burrell. in summa dec. tit.de laudem.nu.39.tom.1.Nouar.d.q.3.n.6.*

Nam laudêmium non debetur in alienatione ex causa necessaria, non voluntaria. *Gratian.disc.227.nu.46.seqq.d disc.784.n.6. seqq.Sperell.dec.99.Posth.de subhast.insp.48.n.80.seqq.*

Secus si necessaria, sed ex debito voluntario con-

contractum per ipsum alienantem. *Franch. dec. 277. Thesaur. dec. 239. Caualer. dec. 360. n. 4. Gratian. disc. 544. n. 49. Fulgin. de iure emph. tit. de Laudem. qu. 8. nu. 48.*

Sed contra quod etiam in alienatione necessaria pro ampliatione Ecclesiæ debeatur. *Costa de remed. subsid. remed. 52. illat. 1. Fontanell. decis. 277. 278. dec. 279. 280. 281. 587. 588.*

617 Datio in solutum facta vnico pretio est indiuidua. *Beniel. cons. 63. nu. 39. 41.*

618 Datio in solutum alia est expressa, alia tacita. *Glusan. sup. lib. 2. c. 2.* vbi exempla *Nos* dicamus *infra.*

619 Datio in solutum ex vna causa non cedit in aliam. *Rota post Oleam de cess. iur. dec. 8. nu. 4. 8. Ludouis. dec. 366. Caualer. dec. 165.*

620 Datio in solutum facta in extinctionem instrumenti, iuxtà illud facta censetur. *D. Cerra dec. 417. nu. 10.*

621 Datio insolutum in dubio præsumitur quando debitum est pro dote. *D. Cerro dec. 930. n. 4.* maximè si debitum dotale non excludit valorem rei. *num. 5.*

622 Datio in solutum per verba præsentis temporis concepta, actus perfectionem demonstrat, non simplicem præparationem, & præambulum. *D. Cerro. dec. 417. nu. 9.*

623 Datio insolutum facit fructus suos, nec ex computat in sortem. *D. Cerro dec. 319. n. 14.*

624 Datio in solutum fit de liquido credito. *D. Cerro dec. 208. nu. 13.*

625 Datio in solutum facta à fideicommissario non valet, si dicto tempore penes grauatum res reperiebatur. *D. Cerro dec. 306. nu. 2.*

626 Datio insolutum pro dote potest voluntariè reuocari, & dari alia res, quæ succedit in locum primæ, & cum iisdem prærogatiuis, nam datio insolutum ex causa dotis non extinguit primæua iura. *l. qui res 96. ff. de solution. D. Rosa consult. 51. nu. 10.*

627 Datio insolutum Vxori facta pro suis dotibus, si perfecta sit, ab ea nequit deinde reuocari, *D. Rosa consult. 53. num. 15.* Cum vera dotis restitutio sit. *nu. 17.*

Datio insolutum in dotium assecuratione, potest dici celebrata, quamuis sit dictum, vt fructus constante matrimonio percipiendi in alimenta cederent viri, & filiorum. *D. Rosa d. consult. 53. num. 16. & 20.* maximè ob obseruantiam tot annorum, nam obseruantia explicat actus dubios. *Roma. cons. 49. n. 7. lib. 1. Mota dec. 81. nu. 24. Fontanell. de pactis. lib. 2. cl. 6. gl. 3. p. 2. nu. 4. Auna alleg. 52. Roman. cons. 95. nu. 14.*

628 Datio in solutum facta est, si partes dixerunt se in solutum dare. *Surd. cons. 141. num 18; Duran. dec. 266. nu. 23. Rota diuers. dec. 392. num. 29. Merlin. dec. Luc. 33. num. 11. D. Rosa consult. 7. num. 6.*

629 Sic insolutum est, si creditori quantitatis res aliqua assignatur, & verba assignationis apta sunt ad dominij translationem. *D. Rosa consult. 7. nu. 8.* post *Decian. resp. 35. lib. 2. nu. 42. Menoch. cons. 201. nu. 9. 10. lib. 3. Menoch. idem de præsumpt. lib. 3. præs. 170. nu. 7. Farinac. decis. 47. post primum tom. consil. nu. 2. in fine Ludouis. decis. 194. nu. 14. Surd. cons. 145. nu. 36. cons. 217. nu. 21. Monach. dec. Bonon. 40. Punct. 3. n. 20. Duran. dec. 99. nu. 3. seqq. lib. 1.*

630 Ad obtinendam insolutum dationem per debitorem debet probari impotentia debitoris soluendi in pecunia debita. *Roman. consil 163. Cephal. cons. 195. vol. 2. Caroc. de oblat. q. 10. num. 2. Ludouic. dec. 62. p. 2. Trentac inq. var. lib. 3. tit. de solut. res. 36 Baeza de inopt. debit cap. 1. nu. 97. Aretin de Fideius. c. 7. num. 5. fol. mihi 100. Nouar. de datione in solutum. sect. 2. qu. 1. Guttier. de Iuram. c. 29.*

Sic debet citari creditor. *Nouar. sup. sect. 2. q. 2. 3.* vbi impugnat, & bene *Couar. pract. c. 6. nu. 3. Mexia in pragm. texa. Paris concl. 44. Barbos. in remiss. DD. ad ordin. Lusitan. lib. 3. tit. 5. nu. 9.* Cum creditor possit probare contrarium. Vbi *d. q. 3. nu. 9. seqq.* dicit in paribus probationibus, esse attendendas illas debitoris, cum qualitas inopiæ sit naturalis. *Velasc. de priu. l. paup. q. 5. nu. 17. p. 1. Nouar. sup. pragm. collect. 134. nu. 2. Beuincas. de pauper. q. 3. nu. 5. Caroc. de excuss. bonor. q. 35. n. 11. p. 2.*

Debet probare, quod nec pecuniam, nec mobilia habet. Caroc. *de oblat. q. 10. nu. 3. Gozadin. cons. 32. nu. 8. Cephal. cons. 195. nu. 8. 9. Trentacinq. sup. resol. fin. num. 7. Scayn. decis. 60. Nouar. sup. qu. 4.*

Debet probare, non reperijsse emptorem ipsius bonorum. *Caroc. de oblat. q. 10. n. 7. Guttier. dè contract. Iurat. cap. 29. Costa de remed. remed. 3. nu. 3. Mangil. de euict. q. 146. nu. 15. Manson. de caus. execut. lim. 3. nu. 8. Scayn. decis. 60. num. 5. Nouar. qu. 5.*

Sed in subhastatione non debet citari creditor, ad hoc vt videat, quod non adest emptor. *Honded. cons. 18. nu. 56.* Guttier. *pract. qq. qu. 146.* decisum refert *Nouar. sup. q. 6.*

Talis datio insolutum potest, & debet proponi ante litem contestatam, alias postea non habet locum. *Bursat. cons. 84. lib. 1. Carpan. ad statut. Mediolan. c. 163. nu. 18. Rota Bonon. diuers. 70. in addit. Costa remed. subsid. 3. num. 7. Nouar. sup. qu. 18. sect. 1.*

Debet debitor dare listam suorum bonorum creditori. *Roman. cons. 165. num. 6. Ias. cons. 9. nu. 24. Ludouic. decis. 64. num. 9. Bursat. cons. 9. nu. 51. Maur. de fideiuss. fol. 101. c. 7. n. 9. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de solut. resol. fin. Nouar. sup. q. 7. sect. 1.*

Et creditor potest eligere rem quæ sibi placet, sed facta electione non potest variare. *Loffred. cons. 19. nu. 3. Capyc. dec. 46. Ludouic. dec. 65. n. 20. Caroc. de oblat. p. 2. q. 10. n. 87. Nouar. su. q. 9*

Verum debitor ille debet dare cautionem pro euictione rei datæ in solutum, & illam debet offerre in ipso actu oblationis, & non sufficit post. *Roman. cons. 93. Natta cons. 344. vol. 2. Nouar. sup. q. 11. Bursat cons. 9. n. 51. lib. 1. Cephal. cons. 195. nu. 1. lib. 2. Ludouic. dec. 64. Trentacinq.*

d. lib.

d.lib.3.v tr.ref.36.Curoc.de obl st,q.10.n.3.Manr. de fid.c.7.Mnuson.lim.3.n.8.

Debet debitor dare titulos, & instrumenta dictorum bonorum acquisitorum, *Iaf.consil.9. lib.1.Ludouic.dec.64. Gutier.de instrum.confirm. c.28.nu.2.Koppen.dec.55.nu.24. Rota in rec.dec. 42.p.3.Arctin.de fideiuss.cap.7. Manson.lim.3.nu. 7.de caus.exeeut, Maugil.de cuttimn.q.146. nu.15. Scayn.dec.60.nu.6.* licet contra teneat *Trentacinq.sup.resol.36.Nouar.sup.q.12.*

Requiritur quod debitor sit carceratus pro facienda tali datione insolutum. *C.ftll.in l.20. Tauri gl.in deneros.nu.5, Guttier.pract.c.146.lib. 1.vers.ex quo.* Sed *Nouar.sup.qu.13.* dicit contrarium

Si velit vendere bona stabilia, sed non reperiat iustum pretium. *Afflit.dec.358.nu.5.Portad. quotid.lib.2.§ fin.p.5.c.17.à nu.22. Francb.decis. 81.vbi Luca.Pascal.de patr.potest.p.2.c.9.nu.95. Nouar.sup.sect.vl.q.20. Costa de remed.subsid.remed.3.nu.3.Mnusnu.d.lim.3.nu.9. Guttier.de Iuram.p.1.c.28.nu.3.*

631 Si pro solutione, & satisfactione fiat assignatio nominis debitoris, censetur facta insolutum datio. *Menoch.consil.201. num.6.lib.3.& de prasumpt.lib.2.pras.93.nu.6. Rota* post *Cenc. dec.290.num.3.D.Rosa consult.7. nu.8.Rosis obs. cap.3.num.17.*

632 Datio insolutum nominis debitoris pro pretio rei emptæ extinguit debitum, ità vt non possit venditor agere ex védito,sed ex datione insolutum, si impediatur exigere nomen cessum. *Marta vot.pts.144.Merlin.de pignor.lib.5.q. 5.Castill.contr.lib.4.c.59. num.34.53.seqq.& lib. 5.c.77.num.5.seqq.*

Quod intellige si impediatur exactio, quia nomen illud non sit verum, secus si non esset locuples, nam dans insolutum nomen debitoris,aut illud vendens tenetur facere illud verũ, sed non locupletem, & soluẽdo.*l.pupilli.§.fin ff.de solut.l.intec.causas.§.ab esse ff.mondoti l.plus vel M.nus. §.qui nomen ff.de euiction l.nomen.ff. de hæred. vel.act. vendit Margil de euict. qu.80. Affl.dec.335.nu.18.Francb.dec.50.nu.2.* Qui loquitur etiam si nomen illud sit euictum. *D. Galcot contr.32.Censal.ad Surd.dec.113.D.Rosa consult.15.num.16.lib.2.D.Vrccol.consult.2.num. 1.R.Capyc.Latr.consult.144.nu.2. Thor.in C.rerum Indic.lib.2.c.35.num.146.148.& voto 91.n. 72.86.lib.1.Amat.res.37.nu.28.Nos ad.R.Rouit. conf.75.num.1.lib.1.Castill.lib.4.c.59.num.33 & lib.5.c.77.*

633 Quę conclusio procedit non tantum in insolutũ datione facta à Iudice, sed etiam à parte post *Soccin. sen.cons.37.vol.4.Aucndan.resp.13.n. 7.Surd.dec.326.n.13.Fab.de err.prugm.p.3.decad. 58.err.5.R.Rouit.conf.75. lib.1. num. 19.& seqq.* vbi *nostra addit.D. Rosa sup. num.18.*

Et licet aliqui velint non procedere conclusionem,si debitor cessus esset decoctus, & non soluendo tempore cessionis. *DD.*apud *Rouit. conf.75.nu.19.vers.quando autem.*

Tamen verior est opinio quod illa procedit quamuis eo tempore non esset soluendo. *Bald. conf.72.nu.2. vol.3.Cumman.cons.4.in fine.Castr.in l.3.ff.de fideiuss. & in l.Meuin. n.4. ff.solut.matr.* vbi limitat fauore dotis. *Rota Gen.dec.156.n.1. Surd.conf.441.n.6.vol.3 conf.452.n.15.16. Eugenu conf.73.nu.28.R. Rouit.conf.75.nu.11.lib.1. per tex.expressum in l.inter causas.§.nbesse ff.mandat.D.Rosa d.consult.15. nu.19.* post mille *Marotta disept.31.nu.25.Gusm.de euict.q.35. Fab.in C.lib.4.tit.29.defin.15.nu.8.Cenc.de censib.qu.72. nu.23.Franch.dec.108.nu.1.dec.427.nu.5.Mesa. lib.1.c.43.nu.7.Hodiern.contr.27. num.2. Nos ad Rouit.d.co f.75.nu.15.Salgad.Labyr.p.3. c.2. nu. 45. & seqq.*

Sed alij dicunt hæc procedere, vbi is, qui recipit nomen debitoris insolutum, sciat illud soluendo non esse, secus si ignoret, Tamen id intelligendum est, vbi quis recipit in solutum nomen debitoris non soluendo, ignoranter, iustam, & probabilem assignat causam, alioquin in dubio præsumitur sciuisse, vel scire debuisse. *Franc.dec.427.num.6.in fine.Tonnut.qq.ciuil.q.49.nu.14.Hermosill.l.23. gl.4.d n. 10 tit.5.p.5.D.Galcot.contr. 32.nu.20. Barz.dec. 110.Thor.vot.91.num.81.seqq. Gusm.de euict.q. 35.Stefan.dec.52.D.Rosa d.consult.15.nu.21.Nos ad.conf.75. num.2.3.*

Si vero fiat non soluendo post cessionem, nulli dubium est, ad nihilum teneri insolutum dantem *l.si nomen, & l.periculum. ff.de solution, Tonnut.Cusmnn.Thor.sup.Giurba dec 87. nu. 10. Cyriac.contr.169.nu.4.& 10.contr.225. nu.7.& 31.Cenc.de censib.q.73.nu.23. Fontanell.dec.167. nu.1.id.in Thor.in C.c.§.35.à num.85.seqq. Prat. disc.21.nu.57.l b.1.Salgad.Labyr. p.1.c.27.num. 59.61.Staiban.res.96.nu.19.* vbi etiam de negligentia cessionarij. *Nos d.conf.75.nu.4.*

634 Differt datio insolutum ab assignatione nominis debitoris gratia solutionis consequendæ,quæ est: actiones contra nomen debitoris creditori demandare,vt seil.eas exercendo à nomine debitoris exigat, quod sibi debetur; & exactum sibi retineat in satisfactionem crediti,& ideo tunc non ceduntur creditori actiones, vt eas sibi acquirat, sed tantum demandantur,vt exerceat,vt bene probat *tex.in l.si mandato 22.§. interdum ff.mand.ti,ibi: vel vt cum debitor meus periculo suo debitorem suum mihi delegat.* Ideo cedens non liberatur, nisi cessionarius exigat quantitatem sibi debitam, cessam, *Marta in summa dec.tom.3.ver.cessio c.p.28.32. Tonnut,q.49.à num.3. Cenc.dec.3.num.43. Fontanell.dec.187.Thor.vot.91.nu.40.seqq.Gusm.de euict.q.35.num.88. Scacc.de commerc.§ 2.gl.5.à nu.250.Salgad.labyr. p.3.c.20.num.37.45.Rouit. conf.75.nu.6,15.lib.1. Hodiern.ad Surd.dec.266. num.19. R.Capyc.Latr.dec.148. num.24.27.28. Merlin.de pignor.lib.5.q.13.num.5.& q.12.num.9. 10.& qu.30.à nu.32. Leotard.de vsuris q.39.nu. 51.Olen de cess.iur.tit.7. q.3.num.21. Nos d.conf. Rou.75.nu.26.*

635 De-

635 Verum è contra dare insolutum est cum datur quidem nomen creditori, non tamen ad finem, vt ab eo exigat, & sibi soluat, sed vt nomen illud ipsius creditoris perpetuò fiat, illique acquiratur, & Ideo tunc actiones creditori ceduntur, vt acquirat non tantum demandantur, vt exerceat, vt probat *tex. l. pupilli. §. soror. ff. de solut.* ibi: *vt nomine debitoris contenta legatum non peteret*. Et quidem nomina ipsa hoc demóstrant. Nam in priori specie datur nomen pro soluendo, non pro soluto, vt scil. creditor ab eo exigat, quod sibi debetur, in secundo vero casu datur pro soluto, hoc est, vt creditor loco solutionis pecuniæ sibi debitæ, nomen debitoris acquirat, & ita explicant *Marlian. dec. 2. Surd. conf. 22. nu. 14. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 17. nu. 33. Cancer. var. lib. 2. c. 6. num. 183. & seqq. D. Rosa consult. 15. nu. 3. lib. 2. & num. 17.* vbi *nu. 18.* quod nulla sit differentia inter dationem insolutum, & adiudicationem, vbi *nu. 19.* quod non tenetur illud facere soluendo tempore dationis.

Secus si in ipso actu dationis reseruat sibi iura. *D. Rosa d. consult. 15. nu. 23. 24.* Vbi etiam in adiudicatione. Quamuis hoc casu reseruationis, neq; teneri dantem insolutum, dicant *Gozadin. conf. 38. nu. 11. Gratian. disc. 290. num. 29. Castill. dec. 5. n. 45. dec. 69. nu. 11.*

De hac reseruatione priorum Iurium tractăt *Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. à num. 288. Grivel. dec. 111. Gusman. de euict. q. 34. à num. 25. Anni conf. 90. 35. 36. D. Galcot. lib. 1. contr. 32. Cyriac. contr. 500. Castill. lib. 4. c. 59. à nu. 44. Rota p. 22. rec. dec. 155. & 255. Olea de cess. iur. tit. 5. q. 13. n. 23.*

Ideo si reseruentur priora iura in casu euictionis, reuiuiscunt primæua iura, secus si non, nam tunc competit actio ex empto vtilis contra debitorem. *Sabell. §. datio num. 1. §. obligatio num. 34. Rota p. 14. rec. dec. 165. Marta vot. 109. Gratian. disc. 3. nu. 5. seqq. Idem Sabell. §. census nu. 53. §. hypoteca num. 84. seqq. Rota post Vrceo l. de transact. dec. 81. Caball. cons. 111. lib. 1. Mesa lib. 1. resol. 38. seqq.*

Sine dubio in dote, *Rota* post *Vrceol. sup. dec. 58. nu. 14. & p. 17. rec. dec. 390. num. 16. 17. Sabell. §. euictio. n. 26. Rota dec. 488. nu. 10. 11. p. 13. rec. Sabell. §. creditor. n. 20.*

Sic etiam si datio insolutum non fuit valida *Rota p. 12. rec. dec. 95. n. 11. seqq.*

636 Si vero nomen debitoris sit promissum verum, bonum, & exigibile, tunc cedens ad duo tenetur, nempe creditum suum esse verum, atque ità non pati exceptionem aliquam, quoad substantiam, ac etiam debitorem illum in satisfactionem datum esse soluendo, hoc est in bonis habere. *Dec. conf. 102. nu. 1. Rota Gen. dec. 156 nu. 3. Bec. conf. 105. Mantica de tacit. lib 4. tit. 13. num. 11. Cenc. de censib. in addit. num. 57. Barz. dec. 110. nu. 4. 5. Thomat. dec. 61. Mangil. de euict. qu. 80. num. 18. Neuiz. conf. 11. nu. 10. conf. 66. nu. 18. Eugen. conf. 73. num. 1. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 21. nu. 21. Marotta discept. 31. n. 32.*

637 Ideo si talis debitor soluendo non sit repertus, & nihil in bonis habens, ipse cedens tenetur, ex quo duo cedens promisit, nempe nomen debitoris esse verum, & bonum, idest de iure, vt sit obligatus, & de facto, vt sit soluendo, nam alioquin illud verbum bonum esset superfluũ, & sic nihil operatur contra *Baldi* traditionem *in rubr. C. de contrah. empt. q. 9.* quem amplexi sunt *Barz. d. dec. 110. nu. 19. Gratian. disc. 527. nu. 6. Menoch. cons. 278. nu. 2. 3. Dec. cons. 102. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 13. nu. 11. Mangil. de euict. q. 79. nu. 16. Mesa lib. 1. res. cap. 43. nu. 10.* quid quid aliter dicat *D. Hodiern. contr. 27. nu. 4. seqq.* cum verum sit secundum *DD.* citatos, quod quando cedens debitoris nomen, verum, & bonum facere promisit, tunc efficaciter obligatum, & soluendo esse præstare tenetur, secus si alternatiue: verum, vel bonum promiserit, quod tunc obligatum cum effectu, & sine exceptione, non autem esse soluendo tantum præstare debet, vt post plures tradit *Mastrill. d. dec. 240. nu. 8. 10.* quem citat idem *D. Hodiern. nu. 12.* probat etiã *Mangil. de euict. q. 79. nu. 14. 15. Marotta d. discept. 31. nu. 33.* vbi *num. seqq.* quid si cessionarius non fecit diligentias pro exactione, tempore debito, & post ea deficiat, quid? Videte illum.

Idem si sit promissum idoneum, & certum, nam si sit euictum, cedens tenetur de euictione. *Mastrill. dec. 240. num. 10. Mesa lib. 1. res. c. 43. Censal. ad Surd. dec. 113. n. 3.*

638 Sed quod etiam si sit promissum exigibile, insolutum dans ad nihilum teneatur, dicunt *Roderic. de ann. reddit. lib. 2. qu. 21. Leotard. de vsuris q. 80. nu. 41. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 73. n. 8. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 36. num. 11. seqq. Cammarat. resp. 40. n. 12. Cenc. in addit. ad Tract. de censib. p. 2. qu. 2. 2. art. 6. num. 48. & 55. Nos d. conf. 75. n. 6.*

Nisi tamen sit promissa euictio de Iure, & de Facto, nam tunc per talem euictionem censetur promissa continuatio exactionis. *Roderic. lib. 1. c. 8. num. 24. Giurba dec. 117. num. 14. R. Marin. lib. 1. c. 42 num. 10. seqq. D. Rosa consul. 7. num. 59. lib. 1.*

639 Quæ conclusio maximè procedit quando nominis debitor est Princeps, qui semper est diues, vel aliqua Vniuersitas potens, nam si postmodum fiat non soluendo, sibi debet imputare cessionarius, qui tale nomen accepit. *Menoch. cons. 778. à nu. 5 Cenc. q. 77. Tonnnt. q. 49. post nu. 53. Leotard. q. 80. nu. 41. Cyriac. contr. 458 num. 22. seqq. R. Capyc. Latr. dec. 200. nu. 31. seqq. Olea de cess. iur. tit. 7. q. 3 num. 44. Cammarat. resp. 40. num. 17. Caten. res. 143. num. 6. Mangil. de euict. q. 79. num. 18. Thor. in suppl. comp. dec. verb. Cessionarius, col. 2. fol. 85. Nos d. cons. 75. n. 7.*

640 Si dans insolutum, cedens, vel vendens nomen promisit illud facere verum, & bonum copulatiue, tunc sine dubio tenetur præstare illud efficaciter obligatum, & soluendo esse. *Dec. conf. 102. Rota Gen dec. 156. nu. 3. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 13. nu. 11. Marotta d. disc. 31. n. 33.*

Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 38. num. 3. Cammarat. d. resp. 40. nu. 8. lib. 5. Meno h. consf. 778. n. 2. 3. Sed si sit verum, & bonum, sed duræ exactionis, cedens non tenetur, nisi adhibita prius diligentia per Cessionarium. *Marin. lib. 1. cap. 42. Mastrill. dec. 240. nu. 10. Nos d. consf. 75. nu. 8.*

641 Sed difficultas est, an sufficiat nomen illud esse idoneum tempore cessionis, an requiratur, quod in futurum soluendo etiam sit. Et distinguit *Cenc. de censib. q. 73* Primo, quando nomen est promissum simpliciter bonum, & tunc sufficit illud esse tale tempore cessionis. Secundò, si dicatur quod illud est merum, & tale erit, & tunc cedens patietur damnum periculi futuri, quod non erit perpetuum, sed per tres, aut quatuor annos. *Leotard. d. q. 80. à nu. 40. Vrceol. consult. 2. nu. 10. seqq.* Tertiò, si apponantur verba denotantia perpetuitatem, nam in perpetuũ erit periculum cedentis. *Merlin. de pign. lib. 5. q. 21. à nu. 66. Duran. dec. 404. Tonnut. d. q. 49. à nu. 40. Posth. resf. 75. nu. 31. 32. Vrceol. consult. 2. n. 14. Rota dec. 35. nu. 5. post Olcam de cession. Olca tit. 7. q. 3. nu. 29.* affert dictos duos casus. *Nos d. consf. 75. num. 10. seqq.*

642 Ad nihilum tenetur dans insolutum, si promittat recipientem defendere, vel indemnem seruare. *Mastr. dec. 240. num. 29. Mesa lib. 1. c. 43. num. 9. Hodiern. contr. 27. num. 9. Nos d. consf. 75. num. 16.*

Quæ procedunt etiam si datio sit facta à Iudice, cum factum Iudicis sit factum partis, *Ronit. d. consf. 75. num. 19. & 20. & ibi No. num. 17. Thor. in comp. p. 2. verb. periculum,* vbi decisum refert, & voto 66. *lib. 2. Salgad. labyr. p. 3. cap. 2. num. 59.*

643 Si detur nomen insolutum cum clausula: *Tale quale*, cum pacto, quod cedens de euictione non teneatur, & tunc periculum est cessionarij, si verè debitor erat tempore cessionis. *Mantica de tacit. lib. 4. tit. 14. num. 9. Ludouis. dec. 579. num. 3 Cenc. q. 72 num. 23. Thor. vot. 91. nu. 83.* Secus si illo tempore non deberet *Gturba dec. 87. num. 2. Gusm. d. euictione. q. 35. à num. 7. Galeot. contr. 32. nu. 67. Vrceol. consult. 21. nu. 5. 62. Amat. resf. 37. nu. 29. Nos d. consf. 75. nu. 25. Rocc. resp. 83. n. 18. lib. 2.*

644 Si datio insolutum nominis debitoris habeat pactum, vt nomen illud debeat præstare sanũ, verum, locupletem, & soluendo, & tunc sine dubio tenetur ad tale pactum. *Cenc. q. 73. n. 32. Thor. vot. 91 num. 86. Tonnut. c. 49. à nu. 16. Acosta de priuil. cred. reg. 3. lim. 5. num. 1.* Quod procedit quando Cessionarius, in casu, quo non exegerit à debitore cesso, reseruauerit sibi primæua iura contra cedentem. *l. si ero. C. de sent. & execut. D. Caleot. d. contr. 32. num. 7. seqq. Amat. resf. 50. num. 10. D. Hodiern. ad Surd. dec. 266. num. 13. Marotta d. c. 31 nu. 18. seqq.*

Limitatur dispositio *d. tex. l. si nomen* in duobus casibus. Primò, quando quamuis debitor cessus sit verè debitor, sed habet aliquam exceptionem contra cedentem, per quam excludit Cessionarium, nam tunc cedens tenetur, cum oporteat non solum nomen esse verum, sed sine exceptione. *Gturba dec. 87. num. 7. Gallerat. lib. 1. 4. num. 95. Cenc. d. q. 73. num. 23. Thor. d. vot. 91. nu. 39. 74. lib. 1.* limitatur 2. dispositio *d. tex.* fauore dotis. *D. Galeot. d. contr. 32. nu. 28. post Franch. dec. 108. nu. 3. à gl. in l. que dotis. n. 1. ff. solut. matrim. Staiban. resf. 67. nu. 16. lib. 1. Roccus resf. 97. num. 22. seqq. lib. 2. Idem Staiban. in obs. d. resf. l. 67. Nos d. consf. 75. nu. 27. seq.* vbi Nos quo ad dicta pro dote diximus contra *L. D. sup.* citatos, vt non sit priuilegium dotale, sed fundatur tex. in circumuentione in cessione nominis, quod dictum est quo ad omnes cessionarios, non solum in dote.

645 Quid si quis dederit insolutum Capitale ducatorum mille, & pro eis annuos ducatos sexaginta, consequendos ab aliqua Vniuersitate. Si post aliquod tempus reducatur illa annualitas ad minorem rationem, an dans teneatur? Diximus ad *Ronit. d. consf. 75. nu. 32. & seqq.*

Verum si fit datus insolutum census, seu redditus annuus, tunc cedens tenetur de bonitate intrinseca, & extrinseca crediti, & periculum semper spectat ad ipsum, & quamuis non promittatur exigibilis census, quoties desunt bona, super quibus possit institueri ceolus, quia forte fuerunt euicta bona à creditoribus, nam tunc dicitur euictus census, & dans insolutum de euictione tenetur, ad instar venditionis. *Merlin. dec. 639. Mercenda lib. 24. contr. c. 54. num. 36. Vrceol. consult. 2. nu. 33. Leotard. de vsuris. q. 80. à nu. 35.* quid quid dicat *Roder. de ann. redit. lib. 2. qu. 20.* quem sequitur *Olc. de cess. tur. tit. 7. q. 3. n. 60.* nam eum impugnat *Leot. d. q.*

646 Cessionarius mediante datione insolutum cum amplissima Iurium Cessione, acquirit omnes vtiles actiones. Ità vt actiones vtiles apud cedentem remaneant prorsus inutiles. *Rota post Ol. am de cession. tit. 4. c. 13. n. 1.*

647 Creditor non potest dationem insolutum respuere, quando à principio conuentum est, quod si infra certum tempus, debita pecunia ei non fuerit soluta, creditor ipse accipere debeat res bona insolutum, præuia æstimatione. *Surd. dec. 113. N. ctta consf. 490. Marot. consf. 88. num. 16. Galli: consf. 40. Anna consf. 90. lib. 1. Trentacinq. var. lib. 3. de solut. resol. 28. Cancer. var. lib. 2. c. 6. num. 88. seqq. Vrm. opin. 174. Costa de fact. rat. q. 153. Grati. d. de. 544. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 10. D. Hodiern. ad Surd. d. dec. 113.* cõtra *Decium consf. 12.*

Nec dicitur improbatum tale pactum, cum non sit dictum, vt sit insolutum talis res non expresso prætio, quia intelligitur pro iusto prætio. *Gratian. d. di. c. 544. num. 9. seqq. Mantic. sup. num. 3. Cauar. lib. 3. v. r. c. 3. nu. 7.* & quamuis *Affl.* dicat contrarium, illum impugnat *Mantica sup.*

Verum si ante quam istud prætium declaratur, debitor offerat pecuniam suo Creditori, quamuis tempus sit elapsum ad soluendum, iu-

stá conuentionem, tamen ex oblatione impediretur dicta conuentra insolutum datio *l.quamuis 45 ff.de solut.* vbi *gl. verb. offerre.Gratian. d. disc.544.num.13.Mantica sup.nu.20. D.Hodiern. sup.num.5.*

Quę conclusio limitatur quando essent verba,quę hoc remitterent in arbitrium,& voluntatē creditoris, vt decisum refert.*Thes.dec.147. in fine,ex tex.l.in vendeutis C.de contrah.empt. D. Hodiern.sup.num.8.9.*

Limitatur etiam si illa datio insolutum non esset facta libere,sed ad vtendum, & fruendum, quia tunc procederet opinio *Decij d.cons.12.* decisum refert *Thes. fil.ad patrem d. dec. D.Hodiern.sup.num.11.*

Ex quibus cognoscatur, an res sit data perfectè in solutum, & non ad pignus *Surd.cons. 283.Menoch.cons.201.num.5.seqq.Mantica de tacit.lib.11.tit.3.q.10.*

648 Possunt dari insolutum, etiam fructus rei stabilis,putà Fundi,absq;eo,quod detur insolutum fundus ipse, quia fructus fundi vendi possunt.*l.17.C.de vsur.Leotard.de vsuris q.54.n.21. Andr.ol contr.285. num.26.seqq.* vbi respondet contrarijs.

Verum si datio insolutum non esset facta libere, sed ad vtendum, & fruendum, donec fuerit facta solutio,tunc enim sicut licet debitori,facta solutione, rem repetere sic licet creditori rem insolutum datam reddere, & pecuniā exigere,sic decisum refert vnitis classibus, *Dom. Thes.filius ad patrē dec.145.* Sed quod datio ad vtendum non dicatur pignoris constitutio,sed datio insolutum reuocabilis. *Aret. cons.158. Natta cons.496.Surd.cons.243. Crauet.cons.691. Menoch.cons.202. Deciand.cons.35.nu.43. Thes. d.decis.145.*

Sed de pacto ad gaudendum, an importet pignus,an venditionem resolutibilem.*Gaill.obs. 3.Marin.lib.2.res.172. Mesa lib.3.ref.46.Barbos. in l.de diuisione.num.4.ff.solut.matr. Fab.in.C.lib. 2.tit.26.defin.3. & lib.4.tit.3.defin.7. & tit.18. d.fin.6.*

649 Datio insolutum facta in defectū solutionis non factæ intra certum tempus, cum illis verbis: *ex nunc pro tunc*,valet, & reciprocè obligat contrahentes,ità quod ab ea nequaquam resilire,altero eorum inuito,& nouat præcedentem obligationem,& retrotrahitur etiam quoad acquisitionem fructuum, contrà *Dec.cons.12.* tenent *Morot.cons.88.num.16.Menoch.cons.111. num.26.seqq. Surd.dec.113. Grati.nu. in addit.ad dec.March.117.* vbi etiam *Luca,& Scoppa.Costa de clausul.clauf.26.& de retrotract.c.10. eff.1.nu.4. Purpurat.cons.557. Surd.cons.237.nu.27.vol.2. Gall.cons.39.40. Malnas.cons.34. Thes. dec.147. Andreol.contr.285.n.38.*

650 Et datio insolutum tenet incommutabiliter,nec in ea habet locum pœnitentia. *Trentacinq.v ir.lib.3.tit.de solut.res.28.Nouar.de d tione insolut.lib.1.q.12.& lib.vlt.q.35. Schettin.de iure offer.p.1.c.1.sect.2.nu.1.2.* Siuè pure,siue cōditionaliter facta,nam reuocari non potest. *Id. p.1.c.1.sect.1.nu.65.* Nisi datio insolutum esset res data ad vtendum, nam tunc non dicitur pignoris constitutio,sed insolutum datio reuocabilis. *Natta cons.496.Surd.cons.243. Purpurat. cons.254.Crauet.cons.691. nu.201. Menoch.cons. 663.Deciu.cons.35.num.43. Schettin.de iure offerend.p.1.sect.2.c.1.n.9.*

651 Sic datio insolutum facta,si certo tempore debitum non soluatur, non potest creditor recusare, volens pecuniam debitam exigere. *Trentacinq.sup.ex Soccin.cons.41.vol.3. Viuian. sylua commun.opin. conclus.174. Surd. dec.113. Gusm.de euict.q.28.n.5.Nouar.sup.*

652 Datio insolutum facta per debitorem,pretio æstimando, ęstimatione non facta,licet debitori debitum offerre,& rem habere.*l.quamuis* & ibi *gl.ff.solut.Marsil.sing.468.Couar.var.lib.3. c.2.num.8.* & ibi *Faria. Mantica de tacit.lib.11. tit.10.Gratian.& Luca discept.544. Nouar.d.qu. 35.num.7.Surd.dec.113.nu.14.D.Bentel.cons.30. nu.119.120.* Et quod datio insolutum sine appretio facta valeat, quamuis sit excessus,& error in quantitate crediti, siue in æstimatione rei,& nihil debet restitui, nisi esset læsio enormis vltra dimidium *DD.relati* per *Trentacinq. var.lib.3.res.28.n.10.* Sed *alij* teneat in hac estraiudiciali facta à debitore creditori sustineri pro parte veri debiti,siue in æstimatione,siue in quantitate sit error.*Gumma dec.40.n.4. Chartar. dec.39.Posth.de subhast.insp.50.à nu.60.Rota* post *Oleam de cess. dec.43. num.13. Hodiern.ad Surd.dec.45.n.9. Merlin. contr.68.num.7.8.* laté *Schettin.sup.lib.1.c.1.sect.2.nu.71.seqq.* quem Videte.

653 Datio insolutum præsumitur,quando adest appretium,*Sunfel.dec.118. Rota d.c.249. p.15. rec.in dubio,& p.17.dec.114.& par.18.dec.228.* Vbi fauore dotis,& stante æquiualentia bonorum cum credito,& *dec.703.n.15.*

654 Si sit facta insolutum datio pro credito, aduersus quod creditum debitor habebat aliud creditum liquidum, si opponat compensationem,illa datio resoluitur, sicut,& subhastatio, deliberatio, & similes actus facti eo tempore, quo debitor habebat causam compensandi, & compensationem deduxit. *Capuc.in praxi iudic. par.3.c.7.num.88.Bersan.de compensat. c.1.q.20. num.21.*

655 Datio insolutum, seu assignatio multipliciter fieri potest, quandoque assignatur genus pro genere,quandoque species pro specie,quādoque genus pro specie, quandoque species pro genere. *Surd.cons.145.num.47.seqq.& dec. 266.num.6.Mart.examin.47.nu.27.seqq. Cast ll. dec.5.nu.3.4. Fontanell.de pact nupt.claus.5 gl. 8.q.14.nu.85.& seqq.*

656 Vbi genus pro genere datur potest intrare quæstio,an detur insolutum, an vero gratia solutionis consequendæ, Vel vbi quantitas pro quantitate, At vbi datur species pro genere, nunquam dici potest dari gratia solutionis con-

sequendæ, quia répugnat in terminis, sed omnino censetur datio insolutum, triplici ratione, alia per *D.Rosa d.consult. 15.n.6.*

Vbi datur quantitas pro specie, *D.Rosa consult. 15.n.3.lib.2.*

657 Vbi in contractu cessionis nominis debitoris, pro quantitate debita adest verbum: *Assigno* quando adest causa habilis ad transferendum dominium, importat dominij translationem, & insolutum dationem, maxime concurrente traditione rei assignatæ. *Bar.in l.si constante 39.ff.solut.matr.* & ibi *Roman.num.41. Socein.consf.63.nu.9.vol.4. Ruin.cons.162. nu.19.lib.5.Cam.Medic.consf 88. D.Guttier.de compensat. lib.2.q.20.num.13. Rosa select.c.3.n.17. Menoch. cons.201.nu.6.de præsumpt.lib.2. præs.93.num.6. Rota* post *Cene.de censib.dec.190.nu.3.D.Consil. Rosa consult.7.nu.8. D.Hodiern.ad Surd.dec.266 n.21.Capon.disc.187.n.9.Ludouis.dec.194.nu.14. Duron.dec.90.nu.3. Decian.cons.35. nu.43. lib.2. Menoch.cons.201.num.4.ad 25.lib.3. Schettin.de iur.offer.p.1.sect.2.c.1.num.7.* Sed quod dubium sit, an trasferat dominium. *Reg.Capyc. Latr.dec. 142.nu.23.lib.2. Vericell.qq.moral.& legal.tract. 3.q.19.num.7.Schettin.ibid. num. 10.* Vbi ponit verba translationis dominij, & sic dationem.

Idem si proferatur à Iudice importat adiudicationem, cum translatione dominij. *Bald.in l.ordo nu.8.C.de execut.rei iud.c.Auna cons. 104. num 1.Medi.sup. per tex.l.arbiter.ff.de distract. pign.R. Rouit.cons.75.lib.1.*

Immo *Soccin.cons.37.lib.4.num.13.& seqq.* dicit, per simplicem ordinem à Iudice datum nomini debitoris, vt creditori soluat, censetur facta datio insolutum, seu adiudicatio, quamquis nó sit vsus verbis denotantibus assignationem, quia implicite subintelliguntur. *D.Hodiern.ad Surd.d.dec.266.n.21.*

658 Et assignatio quando fit ad rationem octo pro centum, eo modo, & forma, quo debitor erat obligatus, omninò demonstrat esse factam dationem insolutum, cum dominij translatione, quia fuit constitutum certum pretium redditui assignato, quod importat dationem insolutum. *Franch. dec.108. num.1. & seqq.& num.7.*

659 Dicitur datio insolutum, quamuis fiat assignatio fructuum Capitalis, si illud Capitale sit demortuum, vt est venditio annui Introitus censualis & sic ipsius loco successit annuus redditus, vt benè explicat *Mila cons.dec.8.num. 369.lib.1.& dec.14.num.27.28.lib.3.Castill.dec. 17. nu.43.44. lib.1.*

Secus si esset facta assignatio de fructibus, & non de re principali, nam tunc apud omnes est indubitatum, nullum esse translatum dominium in Creditorem, sed eum fructus assignatos percipere tanquam ex pigniore. *Costa de clausul.4.nu 1.ex tex.l. Lucius Titius ff.de alim. & cibar.legat.* & decisum referr *per S.C.D.Hodiern.ad Surd.d. dec.266. nu.21.*

660 Et licet in assignatione adsit facta per assignatarium protestatio anteriorum Iurium, tamen protestatio contraria facto non releuat, nam protestatio non impedit, quod ex necessaria iuris dispositione resultat. *Lanar.cons.23. num 8.Gratian.discept.455.num.28.Pontanell.de pactis cl.6.gl.11.p.6.num.39. Amat.cons.66.num. 45.6.Castil.dec.5.num.24. Antonin.Amat.res.50. num.4 seqq. Fariuac.in repertor.de cont att.q.1.n. 4.D.Merlin.cent.2. contr.36. num.10.* vbi omnes dicunt dictam reseruationem, & protestationem nihil operari. *D.Rosa co sul.15. num.16. Sabell.§.Dat o in solutum, nu.1.*

661 Sed existente Iurium reseruatione, & protestatione facta per creditorem, nempe quod secunda obligatio fiebat ad cautelam non recedendo à primo contractu, nec liberando bona, & personas alterius contractus nulla, est facta nouatio, adeò vt creditor primis iuribus contra personas, & bona in primo contractu obligata, siue correos, siue Fideiussores obligatos agere possit. *Afsl.dec.335. Ripa de bs.186.num.6. Papon.co s.t 30.nu.14. seqq.Surd.cons.22 nu.34. cons.145.num.20.Gaballin.de euict.q.4.nu.4.seqq. Lanar.co s.36. num.5. Mafull.od Capyc. dec.43. num.5 Franch.dec.50. & 12. Fontanell de pactis nupt.l.5.gl.8.p.14. nu.91. Auna cons.90. & 35. Castill.dec.5.num.5. Muta in Rit.Sicil.112.nu.92. Marta voto 109. ser.fin. dec.11. 4. num.3. Mastr ll.dec.40.& 119.num.17.Grat.an. disc.2.num. 14.* Et hanc esse cautelam creditoris, etiam contra Tertios possessores dicit *Cepolla caut. 123.Th f.88 num.9.* ampliando habere locum etiam contra fideiussores ex *Mafil. in rub. de fi. iuss.num.373.* Et si *D.Galeota* dicat hoc esse ad tollendum omnem dubitationem *c.ntr.32. num.8. lib.1.* Quo casu dictus creditor tam pro capitali, quam pro Interusurijs potest vti dicta sua anterioritate, & prælatione. *Gozadin.cons.38 num 2.Grat. co p.1 6. num.8. Botta cons.21.num.11. & seqq. Cast l.d c.17. num.35. & decis.5.nu.45.D.Hodiern.ad S rd.dec.265.nu. 13.& seqq* vbi late, & bene de hac materia dationis insolutum nominis debitoris. *Marotta discept.31. num.18.19.20.21.22.23.24.*

662 Quando nomen debitoris datur in solutum, & soluti nomine, non requiritur præsentia, aut consensus debitoris, sed fit ipso debitore cesso ignorante, & inuito, ad instar venditionis, & non tenetur cedens illud nomen facere verum, & soluendo, non solum vsque ad tempus dationis insolutum, sit neque ad illud tempus, sed tantum verum. *Rouit.cons. 75.nu.11.Hodiern.contr.27.nu.1.Mesa lib.1.var. cap.43.nu.7.Salgad.Labyr.p.3.c.2.n.45. & seqq. Marotta d.disc.31.nu.25. Nos ad Rouit.cons.75. num.15. lib.1.*

663 Datio insolutum facta à debitore creditori, extinguit debitum, & hypotecas omnes. *Tepat.var.sent.tit.416.Tusc.lit.D.concl.23. & seqq. Ric.coll. 3495.& 3501. cum seqq. Rota p. 9.rec.dec.248.Viu.o.in.174. Surd.decis.266.* vbi *D.Hodiern.Merlin.de pignor.lib.5.q.4.& q.3.nu. 3.D.*

3. D. Beaiell.conf. 19. nu. 30. Castill. dec. 5. nu. 1. lib. 1. Fonta ell. de pactis cl. 5. gl. 8. p. 3. nu. 41. Anna conf. 35. nu. 10. & conf. 90. nu. 4. seqq. Gratian. disc. 3. nu. 14. seqq. Fab. in C. lib. 8. tit. 29. defin. 49. Costa de retract. cas. 27. c. 8. nu. 10. Vtu dec. 256. na. 7. Marta vot. 144. Mastrill dec. 120. Ansald. de commerc. disc. 86. nu. 11. Nam habet vim solutionis volente creditore. Ansald. d. sc. 71. num. 20. & d. sc. 86 na. 11. Reynos. obs. 34. Andreol. contr. 285. nu. 23. Rouit. co f. 35. n. 14. Marotta. discept. 31. n. 30. Maur. de fideiuss. sol. 566. n. 3. col. 1. Merlin. sup. Card. Luca de feud. disc. 130. n. 2. Capon. disc. 187.

Quid quid dicant Thes. q. 88. lib. 2. n. 13. D. Merlin. ca. tr. 27. lib. 1. D. Galeat. lib. 1. contr. 32.

Quod datio insolutum extinguat debitum, & hypotecam. Cauiol. alleg. 34. nu. 1. alleg. 51. na. 56. §. 1. instit. qu b. mod. toll. obligat. l. solutur. ff. quib. mod. pign. l. nu'la C. de solut. Gratian. disc. 766. nu. 35. Cianagn conf. 73. n. 121. lib. 1. Merlin. de pign. lib. 5. q. 4. nu. 1. Rota apud Cenc. de censib. dec. 397. Pacific. de Saluian. dec 207. nu. 5. R. Marin. ad Reaeit. dec. 20. nu. 1. Luca ad Marin. lib. 1. res. 219. na. 4. Gasm. de euict. q. 18. na. 2. Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 19. nu. 53. Noaar. de dat. in solut. lib. vl. q. 10. nu. 3. seqq. Rota dec. 8. num 9. post Oleam. Cenc. de censib. q. 108. na. 13 Serafin. dec. 1333. au. 2. Rodaer. ad Marin. c. 42. n. 6.

Verum si non habuit effectum, non potest debitum, & obligationem extinguere. Ca cjol. alleg. 34. nu. 7. Surd. dec. 51. n. 20. seqq. Anae execut. §. 7. c. 263. in fine Hadierna ad Surd. dec. 266. nu. 9. Cyriac. contr. 317. na. 20. Tomas. tract. var. decad. 3. tit. 19. n. 4529. Rodoer. sup. n. 9.

Extinguitur hypoteca ex datione insolutum siue facta à debitore, siue iudice. Dec. conf. 449. nu. 38. Natta conf. 496. nu. 17. Surd. dec. 51. num. 4. conf. 513. nu. 7. Pacific. de Saluian. insp. 3. c. 2. num. 369. 548 Rota post Pacific. dec. 207. n. 3. dec. 278. nu. 21. p. 5. rec. Merlin. d. pignor. lib. 5. q. 3. 4. 5. Rota post Olea de cess. iur. decis. 8. fol. 11. Nouar. post tract. de datione insolutum. d. cis. 1. 2. 27. Nisi esset nulla. Pacific. d. c. 2. nu. 561. Naaar. d. dec. 2.

Extinguitur quoties Creditori aliquid assignatur, vel ceditur, ita vt id exquocumque iure, & causa potest loco solutionis succedere. l. si libera. C de sent. Surd. dec. 266. n. 6. Pacif. insp. 3. c. 2. nu. 552. l. si rem alienam 47. §. omnis p. cania ff. de pign. act. Merlin. d. tit. 1. q. 5. vbi explicat.

Cum illa præbeat titulum, Azo in summa tit. de contrah. empt. nu. 14. Rota dec. 662. nu. 5. p. 1. diuers. Ciroc. disc. 66. na. 4.

Cum hypoteca extinguatur etiam per translationem dominij rei hypotecaræ in creditorem. Rota post Oleam de cess. iur. decis. 13. Sard. dec. 51. na. 4. Serafin. dec. 1333. R. ta rec. p. 5. dec. f. 347. nu. 6. Statil. de Saluian. insp. 3. c. 2. n. 368.

664 Datio in solutum facta per debitorem creditori liberat fideiussores, & sibi imputet creditor si non reseruauit iura sua, & actiones contra illos, in casu euictionis sei insolutum datæ, alias in casu euictionis sibi competit tantum vtilis actio exemplo contra debitorem, non pignoratitia cum non reuiuiscant primæua iura. Sabell. §. obligatia num. 34. Rota p. 14. rec. dec. 155. Marta voto Pis. 109. 144. Gratian. disc. 3. n. 5. & seqq. idem Sabell. §. census n. 53. §. hipateca n. 48. seqq §. datio in solutum. nu. 1. Rota post Vrceol. de tra. sact. dec. 81. p. 12. decis. 155. & 215. D. Hodier. ad Sard. dec. 266. num. 6. seqq. Maur. de fideiussor. p. 2. sect. 10. §. 6. n. 1. licet contra dicat num. 5. post plures DD. Card. Luca de empt. disc. 17. na 7. disc. 46. na. 26. Castill. contr. lib. 4. cap. 59. num. 61.

665 Secus stante reseruatione priorum iurium, in casu euictionis, nam illa secura, potest creditor executiue agere, prout poterat antead. iudicationem. Caball. conf. 111. lib. 1. Ariaj. Mesa lib. 1. c. p. 38. & seqq. D. Hadiern. ad Surd. d. decis. 266. nu. 13. Affl. dec. 335. Ripa. cons. 187. nu. 6. Pasina. conf. 130. num. 14. seqq. Surd. conf. 22. num. 34. conf. 145. nu. 20. Lanar. cons. 36. num. 5. Masull. ad Capyc. dec. 43. nu. 5. Franch. dec. 12. 50. vbi Addentes. Mastrill. dec. 40. Muta ad Rit. Sicil. 112. num. 92. Mart. voto. 109. Card. Luca de cred. disc. 37. nu. 13. de fead. disc. 130. nu. 4. Serafin. decis. 1154. nu. 3. Mastrill. decis. 119. au. 17. Gratian. disc. 2. num. 14. decisum refert Thes. d. q. 88. num. 9. vbi ampliat etiam contra fideiussorem, R. Galeot. lib. 1. contr. 32. num. 8. Pacific. de Saluian. insp. 3. c. 2. nu. 556. Merlin. de pign. l. b. 5. qu. 34. Pagant. ad stat. Ferrar. stat. 25. num. 47. Mangil. de subhast. q. 149. Posth. d. subhast. insp. 53. na. 77.

Tam pro capitali, quam tertijs, & interusurio. Castill. dec. 17. au. 35. dec. 5. nu. 45. Milan. dec. 13. n. 21. Franch. d. dec. 56. in fine. Anna d. conf 90. nu. 3. 8. Hodiern. sup. nu. 14.

666 Quæ quidem actiones primæuæ possunt exerceri in dicto casu, etiam contra Tertium possessorem, titulo possidentem. Affl. dec. 16. Marot. de Iure offer. nu. 33. & seqq. Thes. d. q. 88. nu. 11. vbi decisum refert. Maucut. dec. 45. n. 15. Chartar. dec. 105. excusso tamen principali debitorem, qui bona insolutu m dedit Thes. sup. Hodiern. ad d. Surd. dec. 266. num. 15.

667 Amplia etiam si in parte res insolutum data fuerit euicta, quamuis insolutum datio consisteret in pluribus corporibus separatis. Castill. d. dec. 5. n. 46. seqq. D. Hediern. sup. n. 16. c. 7.

668 Amplia, & si in dicta Insolutum datione fuisset dictum: Citrà praiudiciam seù: Citrà animum noaadi, cautionem cautioni, & ius cuiq; reddenda Bursat. conf. 101 colfin. vol. 1. Boer. dec. 337. Costa de retrotract. d. Cas. 27. c. 8. num. 12. in fine Hodiern. sup. nam. 17.

669 Immo stante euictione passa, rei insolutum datæ, reuiuiscunt primæua Iura Pacific. de Saluian. Inspect. 3. c. 2. nu. 556. Merlin. de pignor. l. b. 5. q. 4 nam. 5.

Licet contra dicant. DD. sup. citati. n.

670 Si datio insolutum non sit valida, sed resoluatur per non existentiam crediti cessi, habetur ac si facta nonfuisset, nec extinguit primæuas actiones. Rota p. 12. rec. dec. 85. n. 11. seqq. Surd. dec. 51. Marta conf. 100. D. Hodiern. ad Surd. d. dec.

d.dec.266.nu.5.8.9. Ansald.de commerc. disc.17. n.11. Pacifir.d.c.2.nu.561. Merlin.d.lib.5. de pign. q.4.num.6.

Sic non subsistit vbi nullum est creditum contra debitorem. *Ansal. d. disc.17. num.11. Hermosill.infrà hic.*

671 Est speciale in dote, quod datur regressus ad primæua iura. *Rota post Viccol.de transact. dec.58.nu.14.p.17.dec.398.nu.16.17. Sabell.§. euictio nu.26.Rota p.13.rec.dec.488. num.10.11. idem Sabell.§.creditor.nu.20. Thes.d.q.88.in fine Fontanell.sup.Castill.d.dec.5.& in addit.* vbi quid in hæredibus mulieris, & quid in antefato, & alij similibus. *Milan.dec.9 lib.2.nu.110.seqq.dec. 13.nu.22.lib.1.Mastrill.dec.40.D.Hodiern.d.dec. 266.nu.17.D.Rosa consult.51.n.9. Card.Luca de empt.disc.17.nu.7.*

Datio insolutum facta à debitore suo creditori extinguit debitum vt diximus *sup.n.663.* Sed hypotecam secundi creditoris non extinguit.*l.si prædium.4.C.de euict. Gratian.disc.269. num.32.33.*

Sic creditor posterior potest offerre primo creditori pecuniam debitam, & sic pignus a debitore illi datum insolutum, auocare. *Affl.dec. 16.& 199.*vbi *Vrsill.& idem ad dec.335.& 337. Capyc.dec.33. Franch.dec.453. Ann. sing.363. R. Marin.lib.1.c.219.nu.1.seqq.c.336.n.12.* vbi *allegatio Marclani n.16.Merlin.contr.69. lib.2. Pecyra dec.70.nu.2.Duran.dec.445.n.1. Fab.in C. lib.8.tit.10.defin.1.2.4.Barbat.de assist.gl.2.n.56. Carleual.de Iudic.tom.2.tit.3.disp.12.nu.1. Anna cons.37.vol.1.Gratian.d disc.269.nu.30.31.& dec. 66.*vbi *Luca, & Scoppa.* post *alios Salbettin.de iure.offer.p.1.c.3 sect.2.n.3.& seqq.*

672 Datio insolutum præsupponit debitum certum, & non aliqua exceptione elidibile, alias non tenet, & resoluitur in simplex pignus. *Rota p.12.rec.dec.45.nu 14.seqq.*

673 Datio in solutum facta iudicialiter in maiori quantitate, quam vere sit debitum est nulla, etiam si in obulo tantum esset excessus, & debet res cum fructibus restitui. *Rota* post *Constant.ad stat.Vrbis dec.192.num.12.Barz.dec.76. Franch.dec.173.Cancer.var.lib.3.c.17. num.35. Borrell.cons.15.nu.14. Nouar.de dation.in solut. q.33.nu.4.Hermosill infrà,*quod intellige quando fuit erratum in debito, & causa, nam vbi non fuit petita maior quantitas, tenet datio insolutum in quantum se extendit debitum. *Magon.dec.Flor.109.nu.5.seqq.Cupyc.dec.95. nu.9. Merlin.dec.309.nu.5.seqq.dec.621.dec.683.nu.5.* vbi quod substinetur si res commodam non patiatur diuisionem.*Rier.roll.4044.3578.Surd. dec.45.*vbi *Hodierna, & dec.16.nu.5.& dec.46.* vbi etiam *Censal.* vbi etiam si sit nulla, saltem detur retentio, donec debitum persoluatur. *Rota p.13.dec.89.nu.10.p.18.dec.397. Andreol.contr.160.Hermosill.in l.52.n.22.gl.7.& gl. 4.l.56.tit.5.nu.101.fol.777.Censal.ad Surd.dec. 46.nu.1.Affl.decis.178.Ponte cons.74.nu.1.lib.1. Laurent.decis.27.num.6.Roderic.de ann.red.lib.1. q.14.num.61.*

Sic si sit erratum in rei adiucatæ æstimatione, puta si pro concurrenti quantitate debiti sit data res maioris valoris, hoc casu datio illa non annullatur, se tenet pro quantitate debita, reliquo debitori restituendo. *Affl. decis.218. Surd.cons.59.Magon.dec.Flor.109.in fine. Gamm. dec.40.n.4.Castill.dec.99.lib.1. Hodiern.ad Surd. d.dec.45.nu.5.seqq Hermosill.d.gl.7.l.52.tit.5.nu. 25.D.Pignat.ad st tut. Ferrar fol.170. & seqq. tom.1.* Et fructus imputantur in sortem.*Censal. ad Surd.dec.45.* post *Trentacinq.var.tit.de solut. res.28. Mesa c. p.11.*

Si est facta extraiudicialiter, & ex partium conuentione, tunc si datio in solutum sit vltra debitum, non annullatur in totum, sed pro parte tantum. l.1.§ *si duæ ff.quorum legator. Costa de port.rat.c.26.num.4.* Et hoc casu creditor potest offerre illud plus, quo res valet. *Costa ibid.Surd. de alim.tit.9.q.32.num.82.* & interim retinet.*Bursat.cons.73.nu.28.seqq.lib.1.Hodiern. ad Surd.dec.45.nu.9.10. Ansald.de commerc.disc. 86.nu.11.Nouar.de dat.in solutum.dec.28.29.31.* Licet esse nullam dationem dicat *Gamma decis. 40.nu.4 Card.Luca de emp.disc.17.nu.6. Nouar. sup.nu.2.* Præsumitur simulata, & collusiua si non sit facta pro credito vero, & non secundum valorem rei, & ex alijs coniecturis. *Merlin. decis 13.*

674 Datio insolutum ex falsa debiti quantitate, etiā in minima parte est nulla in totū, & potest fundus insolutum datus, in totum repeti, etiam cum fructibus, etiam non extantibus, sed consumptis, vel saltem illis consumptis computatis in sortem. *Gaitanes cons.33.post dec. Andr. col.cōtr. 136.n.17.D.Cerro dec.417.n.3.*

675 Ideo debet fieri æstimatio illius rei, alias non valet. *Rota* post *Merlin.de pignor.dec.81. nu 45.Gratian.disc.545.num.40. seqq. Burat.dec. 114.nu 16.seqq.Pacific.de subhast.q.16.n.19.seqq. Sabell.§.datio in solutum n.6.*

Quod Datio insolutum requirat præcedentem æstimationem, & iustum prætium, alias nulla est, secus si periti errauerint in æstimatione. *Sabell.§ Datio.nu.5. Vig.de Subhast. p.2.c.35.Rota p.13.rec dec.26.36.D.Capparell.cons.32.num.3.& cons 67.num.4.D.*Beniell.*cons.32.num.8.9.Hermosill.gl.7.l.52.tit.5.num 14 21.D.Pignat. d statut. Ferrar.tom.2.fol.220.§.Tertia.& tom.1.fol.171. num.27.Bertazol cons 16.num.23. Costa de port. rat.q.26.num.3.*

Sic promissio dationis alicuius rei non dicitur perfecta, pretio non declarato. D.*Beniell. cons.30.num.119.*

Quod requiratur subhastatio, alias sit nulla. *D.Beniell cons.26.num.12. 13.45.*

Et Licet in iudiciaria non requiri appretium dicat *Beniell.cons.32.num.46.* Tamen declarat *num.47.48.*

Et licet pro validitate requiratur appretium, tamen datio insolutum in Instrumento apposita non probatur per successiuam rei æstimationem.

nem. *Authen. n. q. 28. num. 3. lib. 1. Surd. conf. 225. num. 9. Burat. dec. 372. num. 5. Rota* post *Oleam. de Ceff. iur. dec. 14. num. 1.*

Sed difficultas est, an creditor, qui cogitur recipere insolutum rem debitoris, perlucretur sextam partem pretij illius rei estimatæ, & non diximus ad *Rouit conf. 18. lib. 1. num. 30. Addimus Gratian. d. sc. 116. nu. 16. Altograd. conf. 62. num. 21. D. Petra. in rit. 287. num. 21.*

676 Secus si datio insolutum esset de rebus consistentibus in pondere, numero, & mensura, & sic recipientibus functionem in genere suo, quia tunc reperitur tantum quantitas excessiua. Nec quando datio insolutum non fit, vt totius debiti liberatio sequatur, sed ad computum, nec quando res data insolutum fuit sine errore quantitatis debiti, sed æstimata maius vel plus iusti, nam tunc subsistit datio insolutum, & sola estimatio iustificanda per nouam estimationem. *Magon. dec. Flor. 109. num. 5. seqq. Capit. dec. 41. num. 9. Merlin. decis. 309. nu. 5. seqq. & dec. 621. dec. 683. num. 5.* vbi quod substinetur si res non patitur commodam diuisionem. *Ricc. collect. 40. 44. 3578. Surd. dec. 45. & 46.* & ibi *Hodien. & Censal. Rota p. 13. rec. decis. 26. & 36. & dec. 89. num. 10. p. 18. dec. 397.*

677 Sic datio insolutū in instrumento apposita, non censetur facta per dationem rei pro pretio æstimando non probatur purificata per successiuam eiusdem rei estimationem. *Rota dec. 14. num. 1.* post *Oleam de Ceff.*

678 Datio insolutum non præsumitur, sed potius pignus, nisi doceatur bona fuisse insolutum data, vel à Iudice, vel à parte, sic indubio iure pignoris, non dominij, nisi sint elapsi 30. anni. *Affl. dec. 373. n. 5. seqq. Burat. dec. 372. nu. 2. Mangil. de subhast. q. 200. nu. 7. seqq. Postbius eod. tract. inspect. 67. n. 49. seqq. Rota p. 12. rec. dec. 80. nu. 22. seqq. p. 13. dec. 411. Sanfel. dec. 118.* vbi intelligit si non præcessit æstimatio, alias secus. *Rota p. 15. rec. dec. 249.* vbi quod in dubio potius datio in solutum, quam pignus, concurrentibus coniecturis, de quibus. *ibid. & p. 17. dec. 114. & p. 18. dec. 228. & 703. num. 15. & seqq.* Maximè quando verba dationis sunt apta denotare translationem dominij *Ludouis. & addit. dec. 194. nu. 11. 12. Fatinac. dec. 131. nu. 6. p. 2. tom. 1. & dec. 46.* post *lib. 1. Consil.* quamuis partes vsæ fuissent. *verbo pignoris. Menoch. conf. 201.* idem *lib. 3. præs. 150. num. 1. Grati in decis. 242.* vbi *Scoppa & Luca. Rota p. 14. rec. dec. 205. Ansald. de commerc. disc. 2. nu. 28. 29. disc. 82. n. 11. Hodiern. ad Surd. dec. 266. nu. 20. Card. Luca de cred. 1. disc. 64. nu. 25. disc. 66. nu. 5. seqq. disc. 135. nu. 8. seqq. disc. 136. nu. 2. D. Cepparell. resp. 32. n. 9. D. Beniell. conf. 26. nu. 56. Sbertin. de iure offer. p. 1. c. 1. sect. 2. num. 6.*

679 Ex pignus æquiualens credito non retinet naturam pignoris, sed dationis insolutum. *Bart. in l. legata ff. de supellect. legat. Tiraq. de ret tract. lign. ag. in præl. nu. 36. Griuell. dec 52. n. 35. Pacific. de Saluian. insp. 1. 4. c. 2. n. 87.* & ibi *Rota dec. 2. nu. 6. Grat. disc. 422. nu. 14. 15. Gait. de credit. c. 4. nn. 1097. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 4 nu. 27. Andreol. contr. 285. nu. 12. Clusian. de datione insolut. c. 1. num. 10. seqq. Ansald. de commerc. disc. 83. nu. fin.* sic in dubio datio insolutum concurrentibus coniecturis. *Rota p. 12. rec. d c. 80. nu. 22. seqq. p. 13. dec. 411. p. 15. dec. 249. & p. 17. dec. 114. & p. 18. dec. 228. & 703. nu. 15. seqq.* Quamuis partes vsę sint *verb. pignoris. Meno h. conf. 201. præs. 150. nu. 1. Gratian. disc. 241. Rota p. 14. dec. 205. Card. Luca de cred. disc. 64. n. 25. disc. 66. nu. 5. seqq. disc. 135. nu 8. seqq. disc. 136. nu. 2. Cepparell. resp. 32. nu. 9. Beniell. conf. 26. nu. 56.*

Sic præsumitur datio ex conuentione certi pretij. *Card. de Luca de credit. disc. 135. sub n. 12.*

Verum si à debitore creditori bona consignentur, vt ex ipsorum fructibus satisfiat, non est insolutum datio, sed pignus, & hypoteca. *D. Cepparell. resp. fiscal. 67. nu. 13. 19. Salgad. Labyr. p. 1. c. p. 10. nu. 18.*

Erit in solutum datio, non pignus, si debitor in tradendo pignore dicat: *sedo pro pignore, & insolutum. Clusian. d. c. 1. n. 13.*

680 Et fructus rei nulliter insolutum datæ, compensantur cum credito. *Clusan. de dation. insolutum sum. 27. vers. Borgninus Bersan. de compensat. c. 2. q. 13. nu. 65. & c 3. q. 24. nu. 35. D. Gutier. de compensat. q. 7. num. 59. 61. lib. 4.* post *R. ether. var. iur. dec. 99. nu. 219. Censal. conf. 6. num. 9. R. Capyc. Latr. dec. 25. num. 19. Thor. in alleg.* post *Vota num. 61. Medic. de compensat. p. 1. qu. 10.* Dicemus *infrà n. 688.*

Ex quibus cognoscatur, an res sit data insolutum perfectè, plenè, & irreuocabiliter iure dominij, non autem in causam pignoris constitutum, multa adducunt *Surd. conf. 283. nu. 8. seqq. lib. 2. conf. 145. nu. 36. conf. 217. num. 21. Rouit. conf. 75. lib. 1.* vbi *nostra addit. Mon. ab. decis. Bon. 40. Punct. 3. nu. 20. Natta conf. 469. Crauet. conf. 681. Anna alleg. 194. Ricc. collect. 1719. Menoch. conf. 663. num. 7. & præs. 170. num. 7. lib. 3. Castill. Medic. conf. 88. Ludouis. dec. 194. num. 14. Duran. decis. 90. nu. 3. lib. 1. Sbertin. de iure off. r. p. 1. c. 1. s. ct. 2. nu. 7.*

681 Et fauore dotis Datio insolutum *d. dec. 228. p. 18.* & stante æquiualentia bonorum cum credito, ita vt nonsit spes luitionis. & *d. c. 703. n. 15. & seqq. D. Bonell. conf. 26. nu. 35 seqq. Grat. disc. 230. n. 13. seqq. disc. 240. n. 24. disc. 848. n. 21. disc. 920. n. 5. Po h. dec. 3. nu. 5. Gutier. in p axi q. 61.*

Nam insolutum datio, & pignus differunt inter se. *Ansald. d. disc. 82. num. 11.*

682 Non est datio insolutum si res debitoris fuerit à creditore occupata, pro sui securitate & non data à parte, aut Iudice, sed pignus. *Rota p. 18. dec. 710. nu. 6. seqq. p. 19. d. c. 374.*

683 Datio insolutum pendet ab irreuocabilitate rei tradi tæ, nec potest esse, si debitor dedit ad fruendum rem creditori, sed ipse creditor tenetur fructus imputare insortem, & postquam fuit satisfactus debet rem illam restituere. *Rota e. 12. rec. dec. 129. p. 13. dec. 411.* Sed quod

quod sit insolutum datio reuocabilis, post plures *DD. Schettin. de iur. offer. p. 1. c. 1. sect. 2. nu. 9.*

684 Ideò debitum non extinquit, si facultas redimendi rem datam insolutum sit reseruata danti, & illa facultas exerceatur. *Card. Luca de cred. disc. 74. num. 10. Merlin. contr. 27. lib. 1. D. Pigant. ad lat. Ferrar. tom. 1. fol. 173. n. 47.*

685 Datio insolutum facta pro sorte census, si sit nulla, & reducatur ad non titulum, qualiter reuiuiscat census, & illius dominus, vel creditor possit redire ad primaeua iura, & consequi etiam fructus. *Thomat. dec. 185. Sabell. §. c usus. num. 52.*

686 Datio insolutum à Iudice dupliciter fit, vel in pœnam, vel diffinitiuè. Primò casu non transfert dominium. Secundo, casu sic *l. ordo C. de execut. rei iudic.* Et primo casu non facit immissus fructus suos rei, secundo casu sic, latè *Gallus sup. n. 1. & seqq.*

687 Datio insolutum facta à parte, facit, etiam quod possidens facit fructus suos. *Hondcd. conf. 36. num. 36. lib. 1.* Etiam fructus pendentes. *Tusc. lit. F. concl. 495. n. 6.*

Quae conclusio procedit quoad fructus acquirendos, etiã si datio sit facta: ex nunc prout, ex tunc. *Menoch. cons. 1111. num. 40.* & per totum, *Gallus sup. n. 9.*

Si verò datio insolutum sit nulla, tunc aliqui dicunt non esse restituendos fructus. *Decin c. cum causa nu. 4. de offic. deleg. Tusc. l. c. Z. concl. 490. num. 82.*

Contra quod, vel restituit, vel compensat cũ sorte. *Parisf. cons. 100. nu. 33. lib. 1. Ossasch. dec. 160.* vbi decisum refert. *Cephal. cons. 198. nu. 1. Sim. de Pratis cons. 206. num. 38. Surd. dec. 45. nu. 8.* vbi decisum refert. Diximus *sup. n. 680.*

Sed licet secunda haec opinio sit magis recepta, primam opinionem, & benè tenet *Gallus d. disput. 24. nu. 11 seqq.*

Quando est nulla extinguit ab initio debitũ. *D. Cerro dec. 234. nu. 3.*

688 Petens rescissionem dationis insolutum ex capite nullitatis, an teneatur debitum cum vsuris praestare, & sic, per tex. in *l. si cum militar bus. C. de restit. milit. Dec. cons. 421. nu. 6. 7.* Incontrarium est *Ossasch. dec. 160. nu. 17. Surd dec. 57. n. 1.* Et ad contraria respondet *Ossasch. sup.* quod intelligatur parte non opponente. *Dec. cons. 298. Afflict. dec. 220. num. 4.* Sed prima opinio placet. *Gall. sup. num. 14.* ea ratione, quia actor tenetur suam causam iustificare. *l. qui in ulterius ff. de reg. iur* Ideo, cum sciat se debitorem, & non offerat soluere, censetur dolosè agere, *l. fin. C. de vsur. pupil. l. 41. ff. ad leg. Aquil.* Diximus *sup. num. 680.*

689 In datione insolutum conditionali v. g. si intra tale tempus debitum non fuerit solutum, talis fundus, ex nunc pro vt ex tunc censeatur insolutum datus, an ex hoc transeant fructus? Et quod fiat acquisitio fructuum. *Menoch. conf. 1111. Hond. conf. 31. lib. 1.*

Secus esset si creditum illud non esset fructiferũ. *Gallus d. disp. 24. n. 21. in fine*, vbi respondet *DD.* in contrarium.

690 Pactum, quod pignus censeatur datum insolutum creditori, valet. *l. Titius 38. ff. de pignorat. act.* Et licet contra dicat *Tiraq. de retr. conuent. nu. 136.* Tamen secus est si appunatur pactum iuxta terminos *d. l. 38.* quando scil. tempus praefixum solutioni est elapsum, pactum erit validum, nam cessat suspicio fraudis, & commissi. *Gallus sup. n. 18.*

691 Pactum de dando insolutum pignus fideiussori, validum, *l. fin. in princ. ff. de contrah. empt. Hond. conf. 31. nu. 38.* Et in quolibet estraneo, *nu. 39.* Idem in vxore *nu. 40. Gallus sup. nu. 19.*

Et pignus datum pro equiualenti pretio creditori valet pactum, quia cessat ratio, quae in pignore prohibet commissum. *Gallus sup. d. num. 19.*

692 Datio insolutum ex falsa debiti quantitate, etiam in minima parte est nulla in totum. Diximus *sup.* & potest fundus insolutum datus in totum repeti, vna cum fructibus, etiam non extantibus, sed consumptis, vel saltem illis computatis in sortem. *Ganan. cons. 33.* Vbi limitat non procedere quando datio insolutum esset de rebus consistentibus in pondere numero, & mensura, & sic recipientibus functionem in genere suo, quia tunc reperitur, tanquam quantitas excessiua, nec quando datio insolutum nõ fit, vt tutius debiti liberatio sequatur, sed ad cõputum, nec quando res data insolutum fuit sine errore quantitatis debiti, sed aestimata minus, vel plus iusti, nam tunc subsistit quidem datio insolutum, & illa aestimatio iustificanda est per nouam aestimationem. Sed quoad fructus limatio est, vt non procedat si creditum, pro quo fuit facta datio, esset fructiferum, quia tunc fieret compensatio ex aequitate. *l. curabit. C. de act. empt. D. Capon. d. f. p. t. 187. nu. 8. Sabell. §. emptio. nu. 4. & § fruct s nu 9. & Idem Sabell. §. datio un. 8. Afflict. dec. 218. un. 4. Surd. cons. 39. nu. 25. Crauet. cons. 819. num. 19. vol. 5. Hodiern. ad Surd. dec. 45. nu. 2. seq. D. Cerro dec. 417. num. 3.* Et extinguit ab initio debitum, & liberat. *dec. 234. nu. 3. Schettin. de iure offer. lib. 1. c. 1. sect. 2.*

693 Non datio insolutum indiuidua in totum rescinditur. *Palma dec. 356. num. 5. p. 4.* Et dicitur vnica, licet facta de pluribus rebus, & diuersis vicibus, quando secuta fuit pro vno, & eodem debito. *Palma sup. n. 7. 8.*

Datio insolutum, an sit verè emptio, & venditio, & veniat appellatione illius, est ad instar venditionis. *l. si praedium 4. C. de evict. l. vetustissimam, C. de iur. dom. Impetr. Surd. dec. 248. num. 3. Menoch. de arbitr. l. b. 2. cas. 171. n. 51. & cons. 34. nu. 3. Barbos. in l. ad matris nu. 7. ff. solut. matr. Marotta disc. 31. nu. 28. Palma alleg. 9. num. 10. Ludouis. dec. 193. nu. 2. dec. 319. nu. 6.* vbi *Addit. Card. Luca de vsur. disc. 10. nu. 6. de cred. disc. 27. n. 14. 32. nu. 9. disc. 64. nu. 6. disc. 65. n. 10. Capparell. resp. fiscal. 32. num. 1. Ciriac. disc. 66. nu. 55. Bauell. cons. 93. num. 5. Nouar. de dote insolut. lib. 1. q. 11. Hermosill.*

mosill.in gl. 2. l. 4. tit. 5. nu. 17. & gl. 7. l. 52. tit. 5. nu. 14. 15. D. Guttier. de compensat. qu. 74. num. 70. lib. 2.

Sic dans insolutum nomen debitoris tenetur de eius euictione. *Surd. cons. 22. nu. 34. Mangil. de euict. q. 80. nu. 7. & seqq. Gusm. eod. tract. q. 35. nu. 8. Burat. dec. 476. num. 8. Pacion. alleg. 101. num. 2. Schettin. sup. D. Capon. disc. 187. n. 2. tom. 3. Sabell. d. §. datio num. 9. Ansald. de commerc. disc. 86. n. 14.* vbi dicit, quod fraternizat cum illa. *Pacion. alleg. 101. nu. 1. Affl. dec. 368. 369. Trentacinq. var. tit. de solut. res. 23. nu. 4. Anna cons. 35. nu. 7. Gratian disc. 544. nu. 15. Monac. dec. 35. nu. 2. Cyriac. contr. 311 nu. 16.* per illam transfertur dominium; & possessio irreuocabiliter, *Mangil. de subhast. q. 6. 127. Postb. inspect. 17. Pigant. ad stat. Forr. fol. 172 num. 37.*

Datio insolutum voluntaria similis est venditioni *l. elegenter 24. vbi Castr. ff. de pign. act. Dec. cons. 18. nu. 3. Franch. dec. 81. num. 9. Menoch. de arbitr. cas. 171. nu. 51. Surd. dec. 284. nu. 3. D. Capon. disc. 187. Conciol. alleg. 34. num. 22. Pastell. exped. ciuil. 79. nu. 2. 18.* & ibi *add. num. 14. 15. Gratian. disc. 544. num. 15. Ludouis. dec. 425. num. 8.* & ibi *addit. Andreol. contr. 285. nu. 7. Gallus de fructib. disp. 24. Palma dec. 356. nu. 9. tom. 4.* & in omnibus vicem illius substinet. *Conciol. d. alleg. 34 nu. 23. Postb. de subhast. insp. 44. num. 42. Gratian disc. 544. nu. 15. Cenc. de censib. qu. 66. num. 24. Cyriac. contr. 312. nu. 16. contr. 374. num. 31. Mangil. de euict. q. 144. in princ.*

Immo dicitur venditio. *Conciol. sup. num. 24. Postbid. insp. 44. nu. 43. Cenc. d. q. 66. n. 24. Barbos. de verb. appellat. verb. sign. f. appell. 267. num. 4. D. Cerra dec. 130. nu. 11. dec. 319. nu. 12.* Irreuocabiliter. *dec. 319. nu. 13. dec. 325. nu. 5. D. Palma alleg. 212. num. 14. & alleg. 281. num. 16. 17.* Maximè quando est facta pro pecunia, *D. Palma d. alleg. 212. nu. 15.* licet contra sit *Sabell. §. datio insolutum nu. fin.*

Dans insolutum creditori censetur illa res data in satisfactionem debiti, & non in donationem. *Conciol. alleg. 88. num. 23. Menoch. lib. 3. præs. 49. num. 23. Surd. dec. 308. num. 19. Maur. de solut. c. 8. nu. 1. seqq.*

Quamuis adsit diuersitas summæ inter rem solutam, & creditum. *Conc. d. alleg. 88. num. 24. Cranet. cons. 158 nu. 13. Maur. sup. n. 6.*

Sic per dationem insolutum nouatio inducitur. *D. Mansius consult. 377. nu. 12. 19. 22. Nouar. de dation. insolut. q. 11. nu. 1. Surd. dec. 145. nu. 25. Amat. res. 50. n. 4.*

Et licet in statuto loquente de venditione non comprehendatur datio insolutū. *Menoch. cons. 76. nu. 10. lib. 5. Dec. cons. 18. num. 3. Ias. cons. 150. num. 2. Ruin. cons. 114. num. 9. lib. 1. Cephal. cons. 699. num. 33. lib. 5. Guid. Papa dec. 257. in fine. Crau. cons. 327. nu. 7. lib. 3. Rimin. sen. cons. 569. nu. 7.* & ibi *add. lib. 3.*

Fallit primo, nisi detur insolutum species pro quantitate debita. *Soccin. iun. cons. 47. lib. 3. Cephal. cons. 159 n. 24. 25. lib. 2. Gratian. disc. 544.*

nu. 15. quamuis contra dicat *Corn. cons. 166. nu. 17. lib. 2.*

2. In datione insolutum voluntaria, *l. elegenter*, vbi *DD. ff. de pign. act. Cravet. d. cons. 227. nu. 7. Cephal. cons. 159. nu. 26. Aret. cons. 32. nu. 2. Ludouis. dec. 425. nu. 9.* Et in inuoluntaria habet locū ius retractus. *Affl. de iure prothomis. §. 3. num. 16. Trentacinq. cons. 25 nu. 4. l. b. 2. Rota dec. 184. nu. 13. p. 1. rec. Cenc. de censib. q. 66. n. 24.*

3. Fallit generaliter in quacumq; alienatione, quæ fieret ex causa, & titulo oneroso, vel saltim non lucratiuo, *Corn. d. cons. 166. num. 23. lib. 2. Mart. Medic. exam. 18. nu. 28.* late *Cenc. de censib. q. 66. n. 24.*

694 Creditor in genere, si fuerit ei insolutum datum aliud genus, & deinde ipso euicto; non poterit ad primæua iura redire, sed actione euictionis agere, nam hæc insolutum datio, est quædam permutatio. *D. Hodiern. ad Surd. dec. 173. nu. 3. & ad dec. 266 n. 6.*

Idem si species pro specie. *Hodiern. ad Surd. d. dec. 266. nu. 7.*

695 Si vero non esset facta insolutum datio, sed assignatio, seu cessio, siue à parte, siuè a Iudice, tunc esset regressus ad primæua iura, si corpus assignatum euinceretur, vel deterioraretur, dūmodo talis assignatio non fuisset facta per viā insolutum dationis, sed solum solutionis causa. *Sesse dec. 133. lib. 2. Cancer. var. lib. 2. c. 6. nu. 68. & seqq.* Ea ratione, quia datio insolutum cum cessione importat translationem dominij. *Ludouis. dec. 194. nu. 11. 12.* & ibi *Addit. Farinac. dec. 131. nu. 6. p. 2. tom. 1. & dec. 46. post lib. 1. Consil. Menoch. cons. 201. Affl. dec. 9. num. 2. Franch. dec. 679. nu. 7. Gratian. disc. 974. num. 27. Merlin. de pign. lib. 5. q. 4. nu. 7.* vbi *num. 8.* Idem si fit res data in causam vsusfructus, vel alimentorum.

696 Et assignatio de sui natura dominij translationem non importat, sed aliquando custodiam, & administrationem *l. cum pater. §. pater. ff. de leg. 2. Costa de claus. claus. 4.* Eisi *Ruin. cons. 162. nu. 19. vol. 5.* loquens de debitore assignāte, inquit, quod præcedente causa debiti, in dubio videatur insolutum assignasse, & dominiū transtulisse, quem sequitur *Camill. Medic. cons. 88.* vbi dicit hoc magis procedere quando, à Iudice hoc verbum proferatur, per *tex. in l. arbiter ff. de distract. pign.*

Secus si assignatio facta esset creditori de fructibus, & non de re principali, nam tunc nō esset dominium translatum in creditorem, sed illum, fructus assignatos percipere, tamquam ex pignore, ex *tex. l. Lucius, Titius. ff. de alim. & cibarijs legatis, Costa sup. nu. 1.* late *D. Hodiern. sup. dec. 266. nu. 21.* vbi decisum refert.

Similiter assignatio bonorum incertitudinē redolens non transfert, nec dominium, nec possessionem, *Magon. dec. Luc. 21 num. 2. Rota Luc.* post *D. Afsan. Seta de offic. Locumtenentis dec. 7. nu. 1. 5. 8.* vbi ampliat, quamuis esset constitutum.

697 Datio insolutum non transfert dominium, nec

nec liberat debitorem, quoties post ipsam superest aliquid agendum. *Ansald. de commerc. disc.55.nu.54.*

698 Minor faciens dationem insolutum, pro maiori quantitate, quam sit debitum, est nulla in totum, *Surd.cons.45.nu.3.Rota dec.271.num.11.p.6.*coram *Pouio dec.282.n.2.Bonden.collect.7.nu.62.Merlin.dec.621.n.11.D.Ottobon.dec.25.n.7.D.Palma alleg.114.n.54.*

Nec valet facta à minore, etiam cum solemnitatibus, quando de credito constat per confessionem minoris. *Andreol.contr.136.n.9.*

699 Datio insolutum facta rei, cum reseruatione dominij, non transfert dominium, & sic nõ est vera insolutum datio. *Rota* post *Merlin.de pignor.dec.146.nu.11.12.* Sed transit in locationem. *Magnu. dec.Flor.92.num.15. & dec.Luc.31.num.9.Affl.dec.138.nu.1.Surd.dec.157.nu.2.dec.288.num.6.p.4.tom.2.rec. Tiraq.de retract.linguag.§.1.gl.2.nu 46.*

700 Datio insolutum alicuius rei pro dote, potest reuocari, & dari alia res, & hæc secunda rea, & assignatio succedit in locum primæ cũ iisdem prærogatiuis. *Altograd.cons.16.num.31.seqq.lib.1.D.Rosa consult.51.nu.10.lib.1.* Verum facta mulieri pro dote habetur pro non facta quando bona non remanserunt penes mulierem. *Falmo dec.339.nu.4.tom.4.*

701 Quale remedium competat aduersus insolutum dationem. *Cord.Laca de feud.disc.130. n.5.*

Competit remedium actionum redibitoriarum, & quanto minoris. *Hermosill.in l.56.nu.6.fol.854.*

702 Hæres cum beneficio legis, & Inuentarij non potest dare bona hæreditaria insolutum mulieri dotem repetenti, sed in pecunia. *Castill.lib.2.contr.cap.24.num.44.Nos ad Ronit.cons.18.num.16.lib.1.*& ad *cons.78.Sonfel.dec.111.268.Gizzarell.dec.7.Petra inrit.67.* Vbi tota materia pro, & contra. Vide *Nos infrà hic n. & seqq.*

703 Datio, siue receptio insolutum fieri non potest in præiudicium creditorum anteriorum. *D.Guttier.de compensat.lib.5.q.18.n.60.*

704 Si debitor dans insolutum bona, habeat alios Creditores posteriores, hypoteca dictorum creditorum posteriorum non extinguitur, sed cõpetit dicto primo creditori retentio donec suũ creditum soluatur. Idem si venditio esset facta Tertio pro soluendo debito anteriore, *R.Marin.ad Reuert.dec.20.& lib.1.ref.336.*

Vnde hoc casu si secundus Creditor agat super illa re iudicio assistentiæ, præstatur assistẽtia non ad finem adiudicandi, sed ad finem subhastandi, ad finem videndi, si res illa valet maiori pretio, quam creditum anterius, *R.Marin.d.dec.20.& resol.219.nu.1.& ref.336.d nu.4. Franch.dec.456.n.8.Mastrill.dec.78.n.10.*

Sed si insolutum datio fiat à Iudice creditori anteriori, casu quo ius offerendi non competat creditori posteriori, tunc extinguitur hypoteca tam ipsius primi creditoris, quam secundi, cum res illa remaneat libera apud primum à vincula etiam primæ hypotecæ. *l.1. C.si antiq.cred. l.3.ff.de distract.pign. decisiones Rota Rom.* refert *Merlin.de pign lib.5.q.4.n.4.*

705 Datio insolutum facta ab hærede pro dimidia, pro toto debito, etiam alterius hæredis. *l.si pœna.§.quamuis.ff.de cond.indebit. l.si à patre.C.eod.Andreol.contr.136.nu.19.& seqq.* vbi respondet contrarijs.

706 Datio insolutum retrotrahitur ad tempus dationis, non petitionis, quando adest pactum commissorium, stante clausula; ex nunc prout ex tunc, *Menoch.cons.1111 nu.26.seqq. Surd.dec.113.Gratian.in addit.ad dec.Marsb.117.Costa de claus.claus.26.& de retrotract.c.10.eff.1.nu.4. Gall.cons.39.40. Maluas.cons.34. Thes.dec.147. Andreol.contr.285.n.38.* Vbi respondet motiuis in contrarium.

707 Datio insolutum de sui natura est perpetua. *D.Cerro dec.111.num.9.* Maximè attentis verbo: perpetuò. *ibid.nu.10.*

708 Datio insolutum probat veram numerationem, ac si pecunia vere fuisset soluta. *D.Palma alleg.281.nu.18.*

709 Datio insolutum præsumitur valida, ac omnia necessaria interuenisse, stante cursu temporis. *D.Palma alleg.212.n.21.*

710 Datio insolutum difficilius præsumitur facta in fraudem vsurarum. *D.Palma alleg.212.num.26.27.*

711 Datio insolutum non præsumitur optata à Mercatore, qui maius lucrum ex sua pecunia percepit. *D.Palma alleg.212.n.33.*

712 Licet aliud pro alio solui non possit inuito creditori. *l.2.§.mutui datio,*& ibi *gl.fin. & l.as.ff.si cert.pet.Socc.in.reg 28.Costa in memorial. verb. solut.Donat.d Fina.tom.2.com.opin. lib 8.tit.27.de solut.nu.36.Vit.l.de Camban.tract.de claus.fol.376.nu.1.Thomaset.in Flor.leg.reg.31. Gutierr.de iurom.p.1.c.29.& lib.1.qu.146.num.16.pract. Escob.de ratiocin.c.17.nu.1. Pichard.de mora.nu.97.Surr.dec.224.nu.16. Cauall.q.899.nu.97.Girond.de priuil.seu exempt.num.103. Monach.dec. Bon.35.num.8.Mour.de solut.c.7.Tusc.lit.S.concl.354.Leo dec.Valent.184 nu.19. Barbos. axiom.210.num.8.Velasc.de priuil.paup.par.1.q.49.Vaz ax om.iur.lit.A.nu.227.& lit.S.n.50.*

713 Quamuis melior creditori offeratur conditio. *l.fin.ff.de vsu, & habit. §.præterea.instit.de act ou.Auth.offeratur.* & ibi *gl. C.de litis contest. Surd.cons.201.nu.2.*

Sic creditor in pecunia non potest cogi accipere nomen creditoris, in satisfactionem, *l.eũ C.de solution. D.Marcian.disp.81.n.1.*

714 Tamen conclusio limitatur pluribus modis. Primo. In paupere, qui in specie, aut pecunia soluere nequit. *Auth.de fideiuss.§.quod autẽ.col.11. auth.Hoc nisi debitor. C.de solut. l.si quis argentum.35.§.sin autem, C.de donat.Capye.dec.42.n.5.Ludouic.dec.64.Thes.dec.153.n.3. Baez.de inopi.deb.c.1.nu.46.Gutier.de iuram.p.1.c.29.& pract.d.q.46.Velasc.d.qu.49.num.7. Vaz sup.num.229.*

715 Quam-

715 Quamuis solutio sit promissa in pecunia numerata. *T hes. d. dec. 153 num. 3. in fine. Velasc. sup. num. 9.*

Quamuis in hac promissione in pecunia numerata esset iuramentum. *Ludouic. d. dec. 64. nu. 8. & seqq. Cesal. cons. 195. lib. 2.*

716 Contra tamen alij. *Guttier. d. c. 29. de iuram. num. 5. & d. q. 146. num. 21. Barz. dec. 40. num. 5. Laurent. dec. 132. num. 2. T hes. d. dec. 153. num. 14. Franch. dec. 81. nu. 5. seqq. Ludouis. dec. 352. num. 5. Pasch. de vir. patr. potest. p. 2. c. 9. num. 76. Bertaz. de clausul. cl. 41. gl. 5. n. 4.*

Et DD. in contrarium intelliguntur, vbi simpliciter centum, & non in pecunia, nec in alia re soluere promissum est. *Maur. de fideiuss. p. 1. sect. 3. c. 7. nu. 5. & seqq. Th s. d. dec. 153. num. 14. Guttier. d. q. 146. nu. 21. Franch. d. dec. 81. nu. 3.*

717 Secus est, si post promissionem iuratam superueniat inopia debitoris. *Honded. cons. 18. nu. 44. vol. 1. Guttier. d. nu. 21. & c. 29. de Iuram. n. 5. Laurent. d. dec. 132. num. 1.* Nam iuramentum, & quælibet iurata promissio intelligatur *rebus sic stantibus. Guttier. d. c. 29. num. 6. Pasfenl. d. c. 9. num. 89. seqq. Honded. d. cons. 18. num. 46. Velasc. d. q. 49. nu. 14. & q. 14. num. 3. Gallerat. de renunc. tom. 2. c. 18. Hodiern. ad Surd. dec. 30. nu. 32. Luca ad Franchis dec. 80. n. 2.*

718 An sit necessaria hoc casu absolutio à Iuramento? quod sic. *Ludouic. d. dec. 164. nu. 19. seqq. Guttier. d. q. 46. nu. 24. T hes. d. dec. 153.* Idem in renunciatione facta sine certioratione dicti beneficij. *D. Merlin. contr. 78. lib. 2.*

Contra tenent *Honded. d. cons. 18. nu. 52. Pascal. d. c. 9. num. 101. in fine. Velasc. sup. p. 2. qu. 65. nu. 26.* Vide *hic inf. d num. 725. seqq.* Vbi de hærede dante bona hæreditaria insolutum.

719 Hæres tenetur soluere debita defuncti in pecunia, quando illa contracta fuerunt in pecunia, vel per defunctum promissum fuit soluere in pecunia, ex regula *supra* posita; quod aliud pro alio, inuito creditori solui non potest. *Caluin. de æquit. lib. 1. c. 44. Andreol. contr. 123. nu. 2. Barbos. axiom. 22. in fine, Carena. r. s. 31. num. 4.* Quæ habet locum etiam in creditore pecuniæ. *L. eum. à quo C. de solution. Surd. dec. 30. num. 9. Marot. cons. 13. nu. 10. Cyriac. contr. 24. nu. 19. Andreol. contr. 123. n. 10* vbi dicit nó esse necessarium fuisse promissum soluere in pecunia numerata, sed sufficere fuisse expressum verbum: *soluere*, relatum ad pecuniam, vt ibi per eum, *Carena d. res. 31. num. 8. Rota decis. 422. in princ. apud Cenc. de censib. & apud Duran. dec. 1. in princ. Nonar. de dation. in solutum decis. 14. 15. 16. 17. 18. 19.*

720 Sic debitum in pecunia est soluendum in quantitate præcisa. *d. l. 2. §. Mutui datio. ff. si cert. petat.* vbi DD. communiter. *Maur. de solut. c. 7. nu. 4. seqq. Carot. dec. 53. num. 7. seqq. Rota dec. 42. nu. 1. p. 2. rec. Duran. sup. nu. 1. Nonar. de dation. in. solut. sect. 3. q. 2. sect. 1. qu. 3.*

Et non in specie. *Posth. de subhast. insp. 43. in princ. in addit. Carena d. res. 31. nu. 4. Vrsell. conclus. 91. nu. 2. tom. 2. Rota dec. 352. nu. 2. apud Ludouis.*

Secus si creditori nullum damnum oriretur. *Rota dec. 500. nu. 1. p. 14. rec.*

Et ex mutatione personæ ius creditoris non debet fieri deterius. *Concioli. de hæred. art. 1. num. 74. seqq.*

721 Et in opulenta hæreditate inuentarium non prodest, cũ non sit inuentũ in iniuriã creditorum, sed tantum ad præcauendam à damno, cui nec etiam sufficit dicere: *non inuenio emptorem.* Sed tenetur hoc probare. *Nonar. de dation. in solut. p. 2. q. 23. Censal. ad Surd. dec. 30.*

722 Est benè verum obstare *tex. in l. fin. §. & si præfatam. C. de Iure deliber.* in quo hæres potest dare insolutum, & satisfacere creditores de bonis Hæreditarijs, *Rolan. de Inuentar. p. 4. q. 23. 24. Grattian. disc. 116. n. 4. 49.* vbi etiam *Luca Sobel. §. debitor. num. 44. & § hæret. num. 29. Ricc. collect. 3598. Cenc. de Censib. q. 108. in addit. num. 13. Brunem in. C. fol. 519. c. 1. Nonar. de datione in solut. dec. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 13.* post *Tractatum*

Et obstare etiam *tex. in auth. hoc nisi, C. de sol. ut.* in quo etiam habetur, quod si pecunia non exstet, licet hæredi soluere creditoribus in bonis stabilibus, ad effugiendam carcerationem. *Paschal. de virib. patr. potest. p. 2. c. 9. num. 75. seqq. Alfan. collect. 233. Grazzrell. dec. 7. Nouar. de dat. in solut. dec. 21. 24. 25.* Secus si habet pecuniam, vel aliam rem meliorem. *dec. 33. Altograd. cons. 42. lib. 1. Duard. de censib. §. 5. de red. & extinct. cens. q. 9.*

723 Sed quod non teneantur Creditores recipere in bonis, sed in pecunijs debitis. *Surd. dec. 30. & 318. Rota Bonon.* contra *Borrell. inter. consultat. Vrceol. cap. 29. nu. 65 R cc. collect. 3598.*

Sed debeant vendi bona, vt sibi de pretio satisfiat. *Vrceol. sup. Ricc. sup.*

Et venditio est facienda expensis hæreditatis. *Christin. dec. 24. num. 3. vol. 4.*

724 Sed *tex.* ille, vt habeat locum plura requisita debent interuenire, quod debitor perquisiuerit emptorem, qui emat tantum de suis bonis stabilibus, quod possit creditori satisfieri, quod consignet bona creditori tradendo ei instrumenta titulorum, & fideiussorem de euictione, quod probet se non tantum carere pecunia, sed etiam mobilibus, cum illa de facili debitor vendere possit, & de illorum retractu creditori satisfacere, quod fecerit diligẽtias pro venditione, & nó reperijt emptorem, & alia plura, quæ ponunt *Maur. de fideiuss. p. 1. sect. 3. c. 7.* vbi enumerat. *15. requisita per Honded. cons. 18 n. 7 seqq. T hes. dec. 153. Caluin. sup. Posth. de sub hast. inspect. 43. num. 7. seqq. Vrsell. sup. conel. 91. Salgad. Labyr. p. 1. c. 22. n. 2. seqq. Rota dec. 42. p. 1. 2. rec. & apud Ludouis. dec. 352. n. 6. & in addit. n. 10. & dec. 1. apud Duran. nu 20. Nicod Romit. cons. 18. n. 20. & seqq. lib. 1. Danza ad Gr mm. dec. 75. vers. 3. Andreol. contr. 80. Mangil. de enictione q. 136. Kappen. dec. 55. nu. 24. Gennens. in practicabi. Eccles. q. 133. Nouar. de dation. in solut. sect. 2. q. 5. & seqq. Grattian. dec. 114.* & ibi *Luca, & Scop-*

Tom. V. Zz 2

& Scoppa.Tusc. lit.P.concl.76. R.Capyc. Latr. consult.104.nu.12.seqq. Amat.cons.91.Censul.ad Surd.d.dec.30.nu.1.2.Altograd.cons.62.lib.1.

725 Maximè, cum dispositio *d.tex.hoc nisi*, non habeat locum stante iuramento ; cum illud habeat vim specialis renunciationis . *Franch. dec.81 num.3.seqq.*& ibi *Luca & alij.Thes.dec.143.nu.14.Surd.dec.30.nu.10.Bertazol.cl.41.gl.5.nu.4.Pascal.p.2.c.9.num.79.de patr.potest. Andreol.contr.123.num.4. Thomas.tract.var.tom.2. tract.de tutor.& Curat tit.19.nu.2131.* Vbi ponit aliquas ampliationes, & limitationes, maximè si post iuramentum super venit impotentia soluendi in pecunia, & quando simpliciter se obligauit ad soluendum , puta centum. *Zacch.de obligat.Camer.q.17. nu.57.seqq.Vrsell. concl.91.nu.1.tom.2.Careoa res.31.n.7.Rota p.1. rec.dec.42.num.2. Ludouis.dec.352.nu.5.Duran. dec.1.num.11.Nouar.de datione insolutum dec.20. post Tract.*

Cum Iuramentum habeat vim specialis renunciationis . *Serafin.de priuil. iuram.priuil.70. num.6.seqq.Rubeus sing.Rot. Rom. tom.2.tract.de clausul.clausul.680.num. 34. Duran.d. dec.1.num.22.* vbi dicit iuramentum facere rem præcise seruari.*Vrsell.sup.num.9.*

Et lex non compræhendit casum iuratum. *Andreol.contr.123. num.4. Cæsal.cons. 170.num. 34.lib.2.Becc.cons.110. num.11. Tob.Non.cons. 14.nu.16.Conciol.1.sup.84.seqq.*

Licet contrariam opinionem, nempe dispositioni *d.tex.*esse locum etiam stante iuramento *Beniot.dec.28.Ludouic.dec.Perus.64.num 9.seqq. Hond.cons 18.nu.37. & seqq.*vbi & eo magis si impotentia non soluendi superveniat post iuramentum. *l b.1.& cons.34.num.26.lib.2. Rota Bonon.dec.70.nu.18 Nouar.de dation.in solutum sect.3.q.1.*Nec debet obtineri absolutio. *Nouar. ibid.q.2.Conciol.sup.n.88.*Cum sit contra æquitatem , ne caro humana in carceribus marcescat , etiam interueniente iuramento . *Couar. var.c.1.n.7. Carauit.in tit.179.Nouar.de dation. insolutum. q.13.à n.13.*

726 Quæ conclusio, quod dispositio *d.auth.hoc nisi* non habeat locum stante iuramento , habet locum etiam in hærede iurantis, quia licet iuramentum defuncti non transeat ad hæredes quo ad periurium , vt dicit *P.Sanch.in præs.ept.Decal.lib.3.c.13.n.1.* Tamen obseruantia iuramenti , & efficacia obligationis ex illo proueniens benè transit ad hæredes, vt declarant *Franch. dec.83.nu.6.Vrsell.d.concl.91.nu.9. Thomas.sup. Conciol.sup.n.90.91.*

727 Difficultas est , an possit renunciari beneficio *Auth.hoc nisi debitor. C.de solution* per debitorē,& non posse tenent *Ludouic.decis.64. p.2.Hond.cons.18.n.39.Beniten.dec.28.Fachin. cōtr.63.lib.10.Cenc.de cēsib.q.108.*Etiam cū iuramento.*Serafin.de priuil.iuram.priuil.91.Ceroc.de oblat.q.2.nu.71.p.2.in addit.*Cum beneficiū hoc sit introductum miserationis causa,ne debitores cogantur in carceribus marcescere.*R. Martian. disp.81.n.4.Nouar.de dation.solutum.sect.1.q.13*

728 Quod siue adsit renunciatio *d. auth. hoc nisi debitor* , siue non , quod possit hæres dare insolutum bona hæreditaria . *Sansel. dec.111. 268.Prat.lib.1.dist.14.d n.10.Fontanell.de pactis gl.3.l.6.p.3.nu.39. Thor.in suppl.ad rip.ve hæreditares , an cogi possint . Rota post Cenc.de censib. dec.150.*vbi *n.4.* reprobatur *Rontus sup. Duran. dec.1.nu.32.*& reiecto *Sur.d.* probat *Cyriac.contr. 393.num.42.Hodiern.d.dec.30. & 318.*vbi decisum refert. *Nouar de datione insolutum . dec.13. dec.8.*

729 Sed posse renunciari cum iuramento , post mille, & mille probauimus *Vos ad Rouit.cons. 18.lib.1.nu.4.* signanter post *Rotam decis.24 nu. 8.* post *Olem.de cess.iur. Guttier.de iuram.c.29. Thes.dec.36.153.Minad dec.2. nu 3.Franch. dec. 81.* vbi decisum refert in Tribus Aulis *Pascal. de patr.potest.p.2 c.9.nu.77.73. Rouit.d.cons.18. nu.10.seqq.& cons.78.Nouar.de dation.in solut.q. 33.Donad.de renunciat.c.36.a.13.seqq.Gallerat. eadem Tract.p.2.c.180 nu.3. D.Martian disp.81. nu.7.Gusm.de euict.q.22.nu.88.89. D. Hodiern. ad Surd.decis 30.R.Capyc.Latr.consult 104.nu.8. Andreol.contr.123.num.7.seqq. Add. ad Ludouis. dec.353.nu.6. & dec.42.nu.2. Maur.de fideiuss.p. 2 sect.3.c.7.nu.31.Postb.d subhast.insp.43. nu.9.* maxime cum iuramento. *Gallerat.sup.*

Et rationi contrariæ respondent , non esse contra charitatem , cum super sint beneficia moratoriæ , & cessionis bonorum. *Nouar.d.q. 13.Luca ad Franch.d.dec.81.nu.1.in fine.*

730 Et sufficit pro renunciatione , si fuit promissum soluere debitum in pecunia , cum iuramento , quia illud obligat præcisè ad factum. *Bertazol.de clau.clausul.41.gl. 5.nu.2. Thes.dec.f 153.num.4.Rouit.d.cons.18.n.10. R.Capyc.Latr d.cons.104 nu.9.Pascal.de patr.potest p.2.c.9.nu. 88.Ricc.ad Franch.d dec.81.Gallerat.de renunciat. c.180.nu 7.Luca ad Franch.d.dec.81.num.3 Nos sup.nu 5.* Et obligat etiam hæredem. *Nouar.de dation in solutum.sect.1.q 17.*

Vnde , quamuis esset dubius articulus , sequenda videtur opinio , quam S C.totties amplexatum est , vt dicit *Afflict.dec.190.in fine. Franch d.dec.81 num 2. Idem dec.92. num 8.*vbi quod in articulo dubio in Regno sententia Regia facit ius , *vbi Addentes* , & refert decisum *Idem Franch.dec.238. num.2.* & videtur aliquo modo decerni per *Pragm.47.§.& si decreta.tit.de offic. S.R.C.* Quamuis contraria opinio multos etiam habeat sectatores, de qua etiam mentionem facit *R. Rouit. in pragm.52. num.1. tit.de offic.S.R.C.* latè *D.R.Martian. d. disp.81. num.4.5.*

731 Vel si fuerit renunciatum omni legum auxilio.*Guttier.de iuram.c.29.n.3.R.Capyc.Latr. d.consult.104.nu.2.* (quamuis contra teneat *Nouar. de datione in solutum.q.14.*) *Franch.dec.81. nu.6.& decis.83.in princ.Vrsell.concl 91.num.11. Andreol.contr.123.nu.9.seqq.Thomas.d.tit.19. de inuentar.num.2131.*

732 Et perditam clausulam censetur renuncia-

cia-

ciatum beneficio non incarcerandi, scripserunt *Barbos. de clausula clauf. 135. nu. 6. Theod. Rub. sing. ad Ratam Rom. tam. 2. tit. de clauf. clauf. 680. nu. 17.* Et etiam beneficio ne quis conueniatur, nisi in quantum facere potest. *n. 5. Rota dec. 42. n. 2. p. 1. rec. Ludouis. d. dec. 352. n. 6. Merlin. dec. 886. in fine tam. 2.* maximè stante iuramento. *Rub. d. clauf. 680. nu. 24. Conciol. sup. nu. 92. & seqq.*

Sed vt talis renunciatio valeat, debet renuncians esse conscius talis priuilegij. *Nonar. de dation. insolut. sect. 1. q. 15. 16.*

Quid quid dicant alij, quod non sufficiat generalis renunciatio *d. auth. hoc nisi debitor C. de solut. Houded. conf. 18. nu. 42. lib. 1. Thes. d. dec. 153. n. 14. Ludouis. dec. 64. Pascal. d. c. 9. nu. 77.* & data vera impotentia soluendi in pecunia admittit generaliter *Cyriac. contr. 393. n. 29. seqq. Canciol. de hered. d. art. 1. n. 95. seqq.*

733 Quod data renunciatione beneficio. *d. auth. hoc nisi*, quamuis pecunia non adsit in hæreditate, hæres non possit cogere creditores ad accipiendum bona insolutum. *Sudr. d. decis. 30. Nanur. de dat. insolut. sect. 3. q. 1. nu. 4. Rauit. d. conf. 18.* vbi decisum refert iunctis Aulis *& conf. 78.* sic etiam decisum refert *D. Murcian. d. disp. 81.*

734 Sed, an operetur dicta renunciatio in casu valdè inopinato, & insolito super veniente post renunciationem. Et non operari tenent *Pascal. d. c. 9. Gallerat. d. c. 180. Hodiern. sup. n. 32. Donat. sup. nu. 20. Beninten. dec. 28. n. 4. Ludouic. dec. 64. p. 2. Laurent. dec. Auen. 11. Kappen. dec. 55. nu. 22. p. 1. Ricc. collect. 1498. Trentacinq. var. lib. 5. c. 36. nu. 4. R. Capyc. Latr. dec. 192. nu. 19.* Ea ratione, quia renunciatio censetur facta rebus in eodem statu permanentibus. *cap. veniens. de iur. iur. Serusin. de iuram. priuil. 119.*

Sed contra dicunt *Thes. decis. 153. num. 13. Franch. d. dec. 81.* vbi decisum refert. *Pascal. d. c. 9. nu. 77. Maur. de fideiuss. d. c. 7. n. 20. Ludouis. dec. 352. nu. 5. Velasc. de priuil. paup. p. 2. qu. 65. nu. 18. Gallerat. de renunciat. p. 2. renunc. 180. n. 3. Rouit. conf 18. 78. Murcian. disp. 81. Gusm. de euict. q. 22. nu. 88. 89. Hodiern. ad Surd. decis. 30. & ibid. Censal. Ludouic. dec. 64. nu. 6. Franch. dec. 81. n. 3. Gregur. Lap. in l. 3. tit. 14. p. 5. Verb. de lindgador. Donad. de renunciat. c. 36. n. 17. lib. 1.*

735 Difficultas est quando dicatur casus valde inopinatus. Aliqui substinent esse, cum, vel non reperitur emptor, vel non iustus emptor. Alij contra in his casibus dicunt, cum in his casibus competat dictum beneficium, & non aliter, ideo quando ei est renunciatum non militant ij duo casus. *R. Marcian. d. disp. 81. nu. 14. seqq.* vbi adducit *Franch. dec. 81.* vbi decisum refert. *Nos sup. num. 10.*

736 Alia difficultas est, an creditores posteriores possint cogere creditorem anteriorem ad accipiendum bona insolutum, vigore *d. textus*, quando ei debitor renunciauit. Et non posse decisum refert iunctis Aulis *Franch. dec. 82.* Ea ratione, quia cum debitor, se obligauit secundo creditori, erat iam affectus obligatione, & renunciationis nexu in beneficium primi Creditoris. *Rault. d. conf. 18. & 78. R. Marin. ad Reuert. decis. 128. nu. 5.*

737 Et quamuis contra dicit *Gallup. in praxi S. C. lib. 5. p. 3. nu. 41. Thor. p. 3. comp. dec. verb. adiudicatio. Salgad. Labyr. c. 2. p. 2. n. 7. Roccus resp. 11. num. 7. lib. 2.* Illos intelligi locutos in concursu plurium creditorum dicit *Luca ad Franch. d. dec. 82 nu. 2. Nos sup. nu. 11. 12.*

738 Quæ conclusio sic firmata, vt hæres teneatur soluere in pecunia debitum consistens in pecunia, limitatur secundum aliquos in hærede cum beneficio leg. & inuentarij, qui si pecunia non est in hæreditate, potest creditoribus hæreditarijs soluere in tot bonis hæreditarijs, ad iustam æstimationem, ad *tex. in l. fin. §. etsi præfatam*, & ibi *DD. C. de iur. deliber. Surd. dec. 30. nu. 1. dec. 318. num. 2. Crass. de success. lib. 2. art. Inuentarium q. 20. Maur. de solut. c. 7. num. 42.* loquens quo ad legatarios. *Gratian. disc. 216. nu. 15. Cyriac. contr. 24. nu. 4. contr. 108. nu. 5. Merta de success. legal p. 4. q. 12. art. 5. num. 7. 8. Andreol. contr. 13. nu. 6. Altograd. conf. 62. nu. 8. lib 1. Rota post Cenc. dec. 422. num. 7. dec. 478. nu. 3. p. 4. rec. Luca ad Franch dec. 83 n. 2. Conciol. sup. n. 98.*

Sed contra dicit *Reg. Rouit. conf. 18. & 78. Cenc. de censib. q. 107. num. 29. & q. 103. n. 13. Duran. dec. 1. n. 29.* vbi reprobatur *Rauitus*, & opinionem *Rouiti ibi Nos* secuti sumus ex varijs rationibus.

739 Ampliatur dicta limitatio, vt hæres possit soluere debita defuncti ex bonis hæreditarijs, quando pecunia non est in hæreditate, vt procedat etiam in debito dotis post *alias Fachin. contr. lib. 12. c. 81. Gait. de credit. c. 4. q. 11. n. 1612. Gratian. disc. 735. n. 10. Surd. conf. 361. n. 21. lib. 3. Cyriac. contr. 74. n. 36. & contr. 295. n. 13. Carpan. ad statut. Mediol. c. 328. num. 98. lib. 1. Add. ad Rotam dec. 460. nu. 37. seqq. p. 4. rec. tom. 2.* vbi pluries decisum refert. *Card. Luca de dote in summa nu. 245. Rota dec. 289. nu. 29.* apud *Pacific. de Salnian. dec. 511. nu. 4. p. 2. rec. & dec. 241. nu. 17. p. 7. rec. Altograd. conf. 84. nu. 27. 28. Luca ad Franch. dec. 83. nu. 5.*

Quidquid contra teneant relati per *Gabriel. conclus. tit. de legib. concl 1. num. 10. Gratian. disc. 647. nu. 22. Cyriac.* sibi contrarius. *contr. 81. nu. 9. seqq. & contr. 508. nu. 38.* cum quibus est *Boss. de dote cap. 8. nu. 14. Rota d. dec. 511. nu. 2. p. 2. rec.* contra quos est verior, & magis recepta opinio *DD. Conciol. sup. nu. 100. seqq.*

740 Amplia, vt possit cedere, & dare insolutū etiam credita hæreditaria, nec ipsum teneri illa exigere, Sed illa exigant creditores, si velint. *Cancer. var. tom. 3. c. 2. num. 139. Cyriac. contr. 610. nu. 26. Thomas tit. de Inuentar. tit. 13. c. 10. n. 143. Vrsill. d. concl. 91. nu. 32. Hodiern. ad Surd. dec. 30. nu. 15. Duran. dec. 1. n. 28. Concial. sup. n. 105.*

741 Si vero hæreditas est opulenta, tunc hæres tenetur vendere bona hæreditaria, & soluere in

in

in pecunia, debita defuncti, *Surd.d.dec.30.num. 14.seqq.& dec.318.* si bona hæreditaria reperiātur ad vendendum, alias secus. *Moror.consf.13. num.12. Mangil.de euict.q.52.nu.3.seqq. Fusar.de substit.q.532.nu.44. Cyriac.contr.24.nu.5. Marta d.q.12.art.5.nu.8. Andreol.contr.93. Cancer p.3. c.2.nu.141. Altograd.conf 62.num.12.seqq. lib.1. Rota* apud *Cenc.dec.422.nu.9.seqq. Duran.d.dec. 1.nu.29.& dec.478.nu.3.seqq.& nu.9. p.14. rec.* Nam inuentarium licet præseruare debeat hæredem ne sit in damno, non tamen debet esse in perniciem creditorum. *l.sciendum 18. ff.ex quib.cau.maior. Franch.d.dec.83.in fin. Ron.conf. 18.nu.13. Duran.d.dec.1.n.30. Conciol.sup.n.106 107.* Ex non solutione debiti in pecunia, magnum resultat damnum creditoribus. *Rouit.d. conf.18.nu.33. Cyriac.d.contr.14.nu.6. Duran.d. dec.1.nu.30.*

742 Sed declaratur conclusio, vt hæres teneatur vendere bona hæreditaria pro soluendo, quando reperitur emptor, & offerat iustum pretiū, & non petat ab ipso promissionem euictionis nomine proprio, secus è contra, nam tunc liberatur tradendo bona hæreditaria ad iustam æstimationem, *Andreol.contr.93.n.7. Pascal.de patr. potest.p.2.c.9.nu.97. Fusar.d.q.532. num.44* vbi decisum refert. *Mangil de euict.q.52.n.12. Marta p.4.q.12.art.5.num.9. Cyriac.contr.24. num.9.* Vbi dicit hoc non procedere quando hæreditas est notorie opulenta. *Altograd.conf.62.num. 18.seqq.lib.1. Gratian.disc.116.nu.17.18. Duran. d.dec.1.n.29. Conciol.sup.n.108. Rota d.dec.478. n.4.seqq.& nu.9.p.14 rec.*

743 Non desunt aliqui, qui dicunt hæredem beneficiatum, etiam si hæreditas sit opulenta non teneri ad vendendum bona hæreditaria, sed posse cogere creditores ad accipiendum illa insolutum, tenuerint *Altograd. conf.62.num.18. seqq.lib.1.per tex.d.l.fin.§.& si præfatam. C.de iure delib.* ita vt electio sit hæredis debitoris. *Hodiern.ad Surd.d.dec.30.n.14.*

744 Et cum dicta distinctio de hæreditate opulenta, & non opulenta non multum placeat *Surd.d.dec.318.in fine,& Andreol.d.contr.93.nu. 11.seqq* Sed *Rota Rom.* in duobus tantum casibus admittit, quod hæres beneficiatus valeat cogere creditores ad accipiendum bona insolutum, quando scil. hæreditas non est soluendo, & quando non inuenitur emptor qui offerat iustum pretium, vt habeatur, apud *Duran.d. dec.1.nu.29.& Rota d.dec.478.n.4.p.14.rec. Conciol.sup. nu.109.* Et licet dici possit, quod hæres beneficiatus, etiam non reperto iusto emptore non videtur liberatus à venditione bonorum hæreditariorum, cum possit dare bona creditoribus ad dilacerandum, dicendo: *vendite vos,& ego consentiam. Hodiern.ad Surd. d.dec.30.nu.17. seqq. Cyriac.contr.525.nu.8.* Tamen contra quia hæres beficiatus ad dandum bona creditoribus ad dilaniandum præcisè cogi non potest, sed est repositum in eius voluntate, vt non reperto iusto emptore, velit dare bona creditoribus, ad iustam æstimationem, vel illa tradere eisdem ad dilacerandum, vt habetur in *tex.l.fin.§.et si præfatam.C de iure delib. Hodiern.ad Surd.sup.nu. 17.seqq. Andreol.contr.93.nu.14. Gizzarell.dec.7. n.3.seqq. Duran.d.dec.1.n.27 31.*

745 Declaratur 2. Conclusio, quod hæres beneficiatus tenetur soluere debita hæreditaria in pecunia quando hæreditas est opulenta; & soluendo, quod in dubio illa præsumitur opulenta, & soluendo, non stante Inuentario, dum contrarium ab hærede non probatur. *Couar.in c.si hæredes.6 nu.9.de testam. Altograd.conf.62.num 13.seqq. Vrsell.d.conl.91.n.24. Serafin.dec.1394. Rota* post *Cenc.dec.422.nu.9. Duran.dec.1.n.33. Merlin.de pignor.dec.38.nu.6. dec.93. nu.7.8.dec. 106.nu.13.14. p.14.rec.* Sed potest constare ex Inuentario non adesse pecuniam in hæreditate, adesse æs alienum, & hæreditatem tunc esse non soluendo. *Altograd.d.conf.62.num.14.15. Conciol.sup.n.111.112.*

746 Declaratur 3. Vt creditores debeant probare non adesse emptores, qui offerant iustum pretium, adhoc vt hæres debeat vendere bona hæreditaria. *Surd.d.dec.318.nu.5.seqq. Altograd. d.conf.62.nu.19.20.* licet *Rota* sentiat emptorē non reperiri, qui offerat iustum pretium, esse probandum per hæredem asserentem.*d.dec 478 in fine.p.14.* maximè quia *Surd. d. dec.318.* per eam allegatus teneat contrarium, & *Rota* apud *Duran.d.dec.1.n.36* id non probat. *Conciol.sup. nu.113.*

747 Declaratur 4. Vt idem sit, ac non reperiatur iustus emptor, ac si non offerat iustum pretium, etiam ex quo non est euictio ad fauorem emptoris. *Surd.d.dec.30.nu.15.& 33.* & ibi *Hodiern.nu.15.& vlt. Altograd.d.co.f.62.in fine.* vbi aliquos refert in contrarium, sed illi illam non probant. *Vrsell.d.conclus.91.nu.22. Salgad.d. lyr. p.1.c.22.nu.5. Duran.d.dec.1.nu.36. Conciol.sup. num.114.*

748 Sed conclusio *sup.* posita non habet locum, vt possit hæres soluere in bonis hæreditarijs, quando testator mandauit solui in pecunia. *Surd.d.dec.30.nu.16.seqq. Gratian.disc.116. n.26.* Vbi etiam si de mente testatoris appareat per coniecturas, *Thomas d.tit.de Inuentar. tit.13.nu. 154. Rota* apud *Cenc.dec.422.in fine. Rota* apud *Giouagnol.post Consil 57.lib.1.num.70.seqq. Andreol contr.427. Cau ler.dec.471. Noaer. dec.53. in fine. Tr ct.de datione insolutum. Salern.conf.48. n.21. Nos ad Rouit.conf.18 n.19.lib.1.*

749 Cum testator possit hæredi prohibere beneficium inuentarij, & confectionem *Crass.de success.§ Inuentarium,q.71.in fine. Surd.dec.30.nu. 22. Mangil.de Imput.q.134. nu.3.seqq. & de euictioп.q.55.nu.15.seqq. Gratian. disc.71 t.num.27. Thomas de Inuentar.t.t.18.num.1. Marta de success.p.4.q.12.art.5.num.16. Cyriac.controu.160. num.103. Andreol.contr.427. Card.Luca de hæred.disc.18.n.2. Caualer.dec.471. Luca ad Franch. dec.83.n.4.*

Et licet aliqui etiam teneant, vt testator non pos-

possit prohibere beneficium inuentarij. Fonuc.de inuentar.p.2.nu.69.Grzzarell.dec.7.nu.57. Fab.in Cod.lib.6. tit.11. defin.43. Hodiern. ad Surd.d.dec.30.nu.25.& seqq. Luca ad Franch.dec. 83.nu.3. Sed in contrarium est veritas, & illa opinio potest procedere quando dicta prohibitio inuentarij est facta in præiudicium creditorum, seu legatariorum, quo casu illa non subsistit, sed non quando illa concernit præiudicium hæredis. latè D.Card. Luca tit.de hæred.disc.18.num.2.& seqq.Conciol.sup.nu.115. & seqq.Nouar.de dation.insolutum decis.17. post Tractat.

750 Et hæres beneficiatus non potest cogere creditorem censuarium ad extinguendum censum cum bonis hæreditarijs, cum fors principalis census non cedat in debitum, & debitor census quo ad fortem non dicatur propriè debitor, cum illa ab inuito exigi non possit.Cenc. de censib.q.107.nu.97.seqq.& q.108.n.13.seqq. Cyriac.contr.24.Merenda lib.11.contr.c.23. Andreol.contr.108.num.17. & contr.86. Salgad.labyr.p.1.c.22.nu.7.8. Quid quid dicant Add.ad Paitell.ex ped.ciuil.17.n.10. Thomos.de inuentar. tit.13.nu.141.Idem Andreol.sibi contrarius contr. 13.Duord.de censib.tom.2.q.8.& 9.nu.5.& alibi, quem refert Andreol d.contr.108. num.16. Conciol. sup. num.121.

751 Quæ conclusio ampliatur, vt habeat locum etiam in iudicio concursus, & discussionis bonorum formato ad instantiam debitoris census, in quo dominus census citatus cogi non potest ad receptionem fortis principalis, nisi creditor census expressè illam cum fructibus decursis, & non solutis in dicto iuditio deducat, & pro dicta fortè principali, & fructibus se graduari petierit.Cenc.q.107.nu.29.& q. 108.num.13.seqq.Cyriac.contr.24. Salgad.labyr. p.1.c.22.nu.45.Nos ad Rouit.cons.18.nu.25.seqq. lib.1.Conciol.sup.num.123.

Verum Nos sup.nu.29.ad Rouit.cons.18.lib.1. declarauimus hanc conclusionem procedere quando creditor census non petijt nisi tantum census decursos, secus si peteret etiam capitale census.

Census extinguitur, si domino census dentur à debitore census, insolutam pro eo, bona stabilia. Cene.de censib.q.108.n.7.Rota post illum dec.291.& dec.266.Serafin.dec.1333.p.2.

Secus si dominus census aliqua rationabili causa contradicat. Foller.in pract.censual. in verb.tamquam nu.49.Boccace.de censib.p.3.n.96. Barz.dec.56.n.36. Felician.de solis de censib.tom. 2.lib.3.c.5.nu.15.Roderic.de ann.reddit.lib.2.q.9. nu.64.Intrigl.sup.bull.de censib.q.98. nu.2.Cenc. sup.nu.8.seqq.Nouar.de datione in solut.sect.3. q. 4.Bened.…on.de censib.art.61.nu.93.

Maximè si dominus census haberet generaliter obligata omnia, bona eius qui census imposuit. Tiraq.de retract. lignag.§.1.gl.6.num.71. Foller.sup.nu.49.Cenc.sup.nu.10. seqq.

Sed quod debitor census gaudeat beneficio hoc nisi debitor.C.de solut.Beninten.decis.28.Surd. cons.225.nu.7.lib.2.Cenc.d.q.108.nu.14.

Et licet contra teneant Felician. de censib. tom.2.lib.3.c.5.nu.15. Guttier.pract.lib.1.q.148. n.16.seqq.ea ratione quia tale beneficium competit verò debitori, qui non est debitor census, pro sorte, cum ab eo inuito ex torqueri non debeat, etiam interueniente pacto. Cenc. q.59.Intrigl.super bulla decensibus q.98 nu.2. Felic.tom.2.lib.1.c.1.num.7.

Tamen contra tenet Cenc.sup.vers. nihilominus, dicens nulla lege cauari debere debitorem census extinguere censum cum numerata pecuniam, Igitur potest per dationem rei cuiuscumque.Cenc.sup.nu.1.& d.vers.nihilominus,& vers. nec obstant.

Si dominus census recipiat bona censuata insoluto, pro debito census, si bona illa postea euincantur, non remanet census, vt dicit Felicion.de censib.tom.2.lib.3.c.5. nu.16. ea ratione, quia per dictam dationem in solutum fuit extincta hypoteca. Surd.cons.145.nu.13.seqq. lib. 1.& dec.113.& 266.nu.16.seqq.Cenc.d.qu.108. num. 17.

Cõsulitur tamen ipsi domino census, eo casu, per actionem de euictione, Surd.d.cons.145. nu.20. per tex. l.si prædium. C.de euict. leg.si libera C.de sentent.& in l.elegonter, & ibi gl. ff.de pignor.act. Vel vtili actione exempto. Felician. sup.nu.16.Ideo gl.in d.l.elegonter.v.rb. finita admonet bonum esse, vt quando creditor recipit insolutum pro suo credito bona sibi obligata, vt protestetur, quod si bona illa euincantur, vult sibi esse integram, & illæsam priſtinã actionem, quia tunc illam sibi conseruat. Gozadin.cons.38.num.2.& 12.Canoler. dec.495. post Tract.Cene.Surd.dec.266.Felicion.d.nu.16. Et stante protestatione potest agere etiam contra fideiussores. Cæpoll.cont.123. Caball.consil. ciuil.dec.lib.1.cons.111.nu.1.Cenc.d.q.108.nu.18. 19. vbi respondet contrarijs rationibus.

752 Datio insolutum non competit debitori, quando est fideiussor, qui est soluendo. Guttier. pract.q.156.lib.1. Mascon.de caus. execut. ampl. 17.lib.1.Nouar de dation. insolut.sect.3.q.11.

753 Non competit vbi in loco debitor reperit pecuniam. Nouar sup.q.14. post Guttier. pract. c.146.num.56.lib.1.Ludouic. dec 64.num.26.p.2. Cum cesset causa impotentiæ soluendi. Tusc. lit. C.conclus.202.Cald. de potest. elig.c.10.Duen. reg.82. Ridolfio. var.99.lib.2.q.35.nu.16.

754 Competit pro debito mercatorum. Nouar. d. sect.2. q.15.

755 Competit Vniuersitatibus debitricibus. Costo remed.subsid. remed.3. num.5.Laurent. dec. 132.Bors.dec.40.nu.6. Nouar.sup.q.12.

756 Contra debitum Ecclesiæ, Religiosorum,& Piorum locorum locum habet hæc datio insolutum, si debitor sit magis pauper Ecclesiæ, alias secus. Nouar sup.q.9.10. Sicut habet ipsa Ecclesia. Costa remed.3.n.3.

757 Contra debitum ex causa dotis. Honded. cons.

conf.18.Thef.dec.153.num.5. Guttier. lib.1.pract. q.146.Cofta de remed.fubfid.remed 3.n.6.Nouar. fup.q.5.fect.3.Nouar.ibid. dec.23. & dec.32. vbi inreftitutione dotis.

758 Et caufa alimentorum. Nouar.fup.q.6.

759 Et caufa fifcali, fi debitum dependet non ex delicto Boer.dec.349.Guid.Pap. dec.211.nu. 13.Baet.de inop.debit.c.11.Cap.Tholof.dec.28.Ca nur.lib.2.var.c.1.num.4.Nouar fup.q.7. Ludouic. dec.32. nu.1.2.Brun.de ceff.bonor.q.9.

760 In caufa penfionis domus, & rerum commeftibilium. Nouar fup.q.8. vbi decifum refert per S.R.C.

761 In caufa debiti frumenti in anno careftiæ poteft dare aliam rem infolutum, fi frumentum tradere non poteft, vel pretium. Nouar. fect.vlt.q.30. Et fimpliciter obligatus dare frumentum non poteft dare aliam rem. Idem dec. 26 poft tract.fi poteft, alias fic.

762 Cõpetit in debitis inftrumentariis,& obligationibus. Cofta remed.3. num.5.Rota Bonon. diuerf.decif.70. Fuchin.lib.10.contr.63. Nouar. fect.q.17.

763 In obligatione in forma Cameræ Apoftolicæ. Cofta de remed.3.num.5.Nouar.fup.q.27.

764 In obligato vigore litterarum Cambij. Bufius Biturgienf. dec. Bonon.70. Nouar. fup.q.18. Idem dec.12. poft Tract.

765 Vbi creditor nullam moleftam debitori infert, non competit remedium dationis infolutum. Guttier. pract.qq. q.146. lib.2. Nouar. fup. q.19.

766 In Caufa delicti in pœna pecuniaria competit. Brun.de ceff.Bonon.q.27.n.8. Ricc.in praxi ref.251.Nouar.fup.q.22.

767 Si debitor recepit pecuniam fub fpe talis dationis infolutum, vel ceffionis bonorũ, non habet tale beneficium. Carpan.ad ftatut.Medial. c.408.num.16.Nouar. fup.q.23.

768 Sed non competit creditori dolofo. Idem q.24.Cefal.conf.195.num.9. lib.2.

769 Non competit illi, qui fua culpa pecuniam diffipauit. Nouar. fup. qu.26. vbi alios refert in contrarium.

770 Non competit illi, qui creditori pofteriori cogendi anteriorem ad recipiendum infolutũ dationem. Franch.dec.82. vbi etiam Luca.Mufcatell.in praxi p.7.gl. petendo.nu.16.Vin.dec.34. Nouar.fup.q.27. Ricc. collect.76.

771 Competit illi, qui pecuniam de contanti recepit, fi velit illis operas fuas locare. Nouar. fup.q.27.28.

772 Non competit contra pauperem. Trentaciuq.var.lib.2.ref.1.de refcript. Cohier.de iurifd. p.2.q.44.Tufc.lit.P.concl.760.Oter.lucubrat.Roman.difp.2. Ricc.coll.348.Nouar.q.29.

773 Vbi funt duo debitores infolidum vnus conuentus obtineat dationem infoludum, poteft cogere correum ad foluendum incontanti. Guttier pract.qq. lib.1. q.146. num.60. Secus fi voluntariè accepit bona infolutum, cum ambo debitores fint liberati, Surd. conf.149.num, 14.feqq.Nouar. fup.q.32.

774 Si creditor recepit Bona debitoris in folutum, fi debitor ille ad pinguiorem fortunã deuenerit non poteft illum cogere ad recipiendum bona illa,& ei foluere in pecunia. Nouar. fup.q 34.

775 Debitor, qui dedit rem infolutum non poteft fi velit rehabere illam rem, & foluere in pecunia. Nouar.fup.q.35. & dec.30. poft tract.

776 Non competit depofitario, qui pro fuo vfu pecuniam confumpfit Nouar.fup.fect.3.9.21.

777 Non competit illi, qui negauit debitum, Nouar.fup.q.25.fect. vlt.vbi num.13. limitat fi debitor non negauit debitum fimpliciter, & abfolutè, fed narrata pro vt narrantur, & expofita, prout exponuntur, & num.38.fi negauit procurator.

778 Si datio infolutum non poteft opponi creditori, qui ceffit illud creditum, ita non poteft opponi illius Ceffionario. Nouar.fup. fect.vl. qu.31.

779 Similis dationi infolutum eft adiudicatio facta à Iudice,in beneficium creditoris, rei debitoris.Quę vt fit valida requiritur,quod feruetur forma.l.à Diuo Pio. ff.de re iudic. fic primo res mobiles funt accipiendæ, fed fi non fufficiunt, funt capiendæ res ftabiles, & facienda prius fubhaftatio, vt videatur fi emptor reperiatur,antequam res creditori adiudicetur, vt habetur in d.l.à Diuo Pio.§.in venditione, & §.fi pignora.ff.de re iudic. Rota coram Zacch.de obligat.Camer.dec.154.nu 5.Pofth.de fubhaft. infp.45. nu.2.3.feqq.Ciarlin.contr.233. nu.22. Burat.dec. 224.& 240.Aneudun.refp.13.n.7.Surd.dec.326. n.13.Fal.de error.Prag.p.3.decad.58.err.5.Rouit. conf.75.n.19.feqq.vbi noftra Add.D.Rofa confult. 15.nu.18.lib.2. Car.Luc.de Iud.difc.40.n.62.83.

780 Et fi adfit ftatutum formam inducens in adiudicatione facienda, fi illa omittatur,adiudicatio eft nulla.Gratian.difc.545. num.2. Penia dec.116.pofita poft Stuttl.de Sului an.Burat.dec. 240.Ofafch.dec.40.Mangil.de fubhaft. qu.202.nu. 10.qu.165.nu.2.Amat.ref.44.num.6.feqq. Et per adiudicationem transfertur dominium irreuocabiliter à debitore, qui non poteft amplius offerre.Schettin.de iure offer. p.1.c.1.fect.1. nu.11. fol.42.45.n.21.

Adiudicatio non poteft fieri non citata parte.d.l à Diuo Pio.§.fup.rebus. Fenzon. ad ftatut. Vrbis lib.2.c.194.nu.11.12.25.26.27.Rota apud Zacchia de obligat.Camer.d.dec.154.num.5.Alias funt nulla quæ funt facta contra formam iuris. Fenzon. d.c.194.n.46.Surd.conf.49.n.15.26.lib. 1.Pofth.de fubbaft.infp.23.num.189.& 192.Rota apud eundem dec.59.nu.3.4.Ciarlin.contro.233. nu.23.24. Nos infra n.820.

781 Si Iudex excedit,nec rectè, aut ritè procedit,tunc adiudicatio eft nulla, & tunc fructus imputantur in fortem, Merlin.dec.73.74.poft Pofth.de fubhaft.Ciarlin.d.contr.233.n.23.feqq.

782 Et fi quo ad efformandam adiudicationem creditori adfit in aliquo loco ftatutum, debet

bet offeruari forma ſtatuti, alias nulla eſt adiudicatio. *Bal. in l. ordo. nu. 7. C. de except. rei iudic. Gratian. diſc. 545. n. 2. Rota* coram *Penia dec. 116. poſt Statil. de Salman. & dec. 240.* coram *Burat. Oſaſch. dec. 34. Mangil. de ſubhaſt. q. 102. nu. 10. & q. 165. nu. 2. Amat. reſ. 44. nu. 6. ſeqq.*

783 Sic etiam ſeruanda eſt forma mandati ipſius Iudicis, alias eſt ſpolium, nam nullitas procedit non ſolum contra ſpoliantem, ſed etiam contra licitatorem habentem cauſam ab illo. *Rota* coram *Merlin. dec. 73 74.* poſt *Poſth. de ſubhaſt. Pigant. ad ſtatut. Ferrar. rubr. 25. n. 18.*

784 Nam vbi intrat ſpolium non competit cõfirmatio tenutæ. *Neguſ. de pign. p. 3. membr. 2. nu. 20. 21. Merlin. de pign. lib. 1. tit. 3. qu. 24. Pigant. ſup. nu. 19. Poſth. dec. 18. n. 7. 8.*

785 Et quando adiudicatio eſt ſpoliatiua. *Marcabr. conſ. 32. nu. 271. Mangil. de ſubhaſt. q. 51. 52. nu. 25. Poſth. de ſubhaſt. inſp. 62. Amat. reſ. 44. nu. 12. ſeqq.* vbi *num. 13.* declarat dicens dari retentionem ſi res non ſit aliena, vel niſi conſtaret de non debito. *Pigant. ſup. n. 20.*

786 Pariter nec ſi ſit exceſſiua. *Borgnin. de vſufr. verſ. & in tantum ſunt vera,* vbi ſecus ſi defectus vigeat in proceſſu. *Pigant. n. 21.*

787 Nec retentio competit, niſi creditum ſit liquidum, & ex eadem cauſa. *Rota* coram *Card. Caualer. dec. 539. 343. Mangil. d. quæſt. 52. & 93. Poſth. reſ. 62. Rota* coram *Veroſp. dec. 411.* vbi declarat *p. 5. diuerſ. Surd. dec. 46.* vbi *Cenſal. & Hodiern. Merlin. d. q. 24. nu. 11. 12.*

788 Et quando Iudex excedit, nec rectè, & citè procedit, tunc fructus percepti imputantur in ſortem. *Rota* penes *Merlin. dec. 73. 74.* poſt *Poſth. de ſubhaſt.*

789 Æſtimatio debet præcedere adiudicationẽ, facta per Peritos. *Mangil. de ſubhaſt. q. 26. num. 6. & q. 18. Rota dec. 109. nu. 8. ſeqq.* poſt *Poſth. de manut.* In qua æſtimatione debet deduci onera, & debita annexa rei. *Theſ. q. 115. lib. 3. Mangil. de euict. qu. 86. & de ſubhaſt. q. 154. Affl. dec. 358. nu. 5. Rouit. in Pragm. 1. nu. 35. ſeqq. de aſſiſtentia. Franch. dec. 120. Nos ad Rouit. conſ. 40. nu. 1. ſeqq. lib. 2. Pigant. ſup. n. 26.* *Card. Luca de iudic. diſc. 40.*

790 Verum ſi periti errauerint in æſtimatione, datio in ſolutum, & adiudicatio non remanet inualida. *Bertazol. conſ. 16. num. 23. Coſta de port. rat. q. 26. nu. 7. Pigant. ſup. nu. 27.*

791 Quod adiudicatio facienda Creditoribus, requirat appretium, eſt *tex. l. ſi quos C. de reſc. vendit.* Et licet loquatur in re debitoris Fiſci, intelligitur, etiam in re priuati. *Gratian. diſc. 7. nu. 10. ſeqq. diſc. 545. nu. 8. Poſth. de ſubhaſt. inſpect. 47 nu. 61. Fenzon. ad ſtatut. Vrbis c. 194. n. 42. vol. 3.*

792 Nam ſubhaſtatio valorem verum rei non probat, cum oblationes ſoleant eſſe animoſæ. *Franch. dec. 54. num. 10. ſeqq. Fontanell. de pactis nuptial. cl. 4. gl. 9. n. 86. ſeqq. Schettin. de iure offer. in præfat. num. 23. Theodor. alleg. 92. n. 10. Rouit. conſ. 38. nu. 2. lib. 2.* vbi noſtra *Addit.*

793 Sed quod ſi adſit licitatio non requiratur appretium. *Gratian. d. diſc. 7. nu. 12. ſeqq. diſc. 545. nu. 23. ſeqq. diſc. 706. nu. 5. ſeqq. D. Hodiern. cont. 40. num. 45. ſeqq.* Cum præſumatur iuſtum pretium, niſi contrarium probetur. *Poſth. de ſubhaſt. inſp. 49. nu. 61. ſeqq. Rota dec. 151.* poſt dictum *Tract. Gallup. in praxi p. 3. c. 2. nu. 37. & Ponte conſ. 126. lib. 2. D. Galeot. reſp. 15. nu. 21. Prat. ad Muſcatell. in praxi par. 3. gl. venduntur, verſ. volo tamen. D. Roſit ſelect. cap. 98. Rota p. 17. rec. dec. 63. & dec. 73. num. 21. p. 17. Merlin. dec. 705. Ricc. collect. 916. & 1584.*

794 Sed certe valor bonorum probatur per peritos. *Gratian. diſc. 600. Caualer. dec. 358. Caball. conſ. 126. lib. 1.* poſt mille diximus *Nos q. Sabell. §. valor.*

795 Quod appretium non eſt neceſſarium in bonis mobilibus, ſed illa ſubhaſtantur in loco publico, & liberantur, vel offerenti pro pretio, quod reperitur loco publico, vel creditori. *Piſanell. in reſp. edit. per R. Marin. lib. 2. reſ. 41. Nos ad Rouit. conſ. 40. n. 4 lib. 2.*

Et licet appretium non requiratur quando ſit ſubhaſtatio, tamen ſi reperiatur emptor pro maiori pretio non competit adiudicatio. *Capyc. dec. 41. n. 13. Gait. de credit. c. 4. q. 7. nu. 882. R. Capyc. Latr. dec. 42. Barbat. de aſſiſt gl. 2. num. 29. Marin. lib. 2. reſ. 41. n. 2.*

796 Dummodò vitium non ſit in ipſa datione, vt quia ſit exceſſiua, nam tunc annullatur in totum. *l. ſi non totum. §. ſi centum,* vbi *Iaſ. & alij ff. ſi cert. petat. Chartar. dec. 39. Ciarlin. contr. 233. num. 27. Rota* coram *Caualer. dec. 84. & dec. 198.* coram *Gregor.* vbi *Add. & dec. 282.* coram Quicpo poſt *Poſth. de manut.* quę declarat hoc procedere ſi vitium prædictum ſit in ſententia, vel mandato Iudicis, ſecus in executiones vt quia res maioris valoris, quam ſit debitum, capiatur, nam id non cauſat nullitatem. *Mareſcot. lib. 2. c. 6. Borgn. de Vſufr. num. 209. Mangil. de ſubhaſt. q. 51. & 102. D. Leoncill. dec. 174. n. 5. Meſa lib. 1. var. c. 7. n. 7.* Capyc. dec. 51. Rouit. *in prag. 2. de appellat. nu. 2. Sanfel. in praxi ſect. 60. nu. 45.*

797 Ratione indiuiduitatis, cuius ratione vtile per inutile vitiatur. *Intrigl. dec. 46. Hodiern. ad Surd. d. c. 14. n. 2. R. ſis ſelect. c. 81. n. 16. ſeq. p. 2.*

798 Quod adiudicatio facta pro maiori ſumma, quam ſit debitum, in totum ſit nulla dicunt *R. Rouit. conſ. 40. lib. 2. Put. dec. 323. nu. 23. lib. 1. Rota diuerſ. 221. p. 2. Mangil. de euict. qu. 146. nu. 5. Surd. dec. 45. num. 2 ſeqq.* & ibi *Hodiern.* Rota apud *Zacchia de obligat. Cameral. deciſ. 40 nu. 5. Ciarlin. contr. 233. n. 27. & 102. Intrigl. dec. 46.* Rouit. *ſup. pragm. 2. de appellat. nu. 2. Magon. dec. ſ. Flor. 109.* Coſta *de port. rat. qu. 26. & 137. Franch. deciſ. 173.* vbi *Luca. Borrell. conſ. 15. nu. 4. Cancer. var. lib. 3. c. 17. tit. de ſent ent. 350. Nicolin. in praxi fol. 25. n. 39. D.* Riccius *in praxi tom. 2 tit. 7. c. 5. nu. 3. D. Petra in rit. 166. nu. 211. Prat. ad Muſcatell. gl. ad iudicatur* Rouit. *in pragm. 2. de appellat. nu. 2.* Ricc. *collect. 1246. Card. Luca de iudic. diſc. 40. n. 86.*

799 Et bona adiudicata debent reſtitui cum fructibus, licet ſint conſumpti, & in ſortem

computantur. *Affl. dec.* 218.*n.*4. *Surd. consf.* 39. *n.* 25. *Hodiern. sup. d. decis.* 45. *post Vin. opin.* 767. *Trentacinq. cons.* 26. *lib.* 2. *Cumia sup. rit. Sicil.* c. 91 *nu.* 14. & c. 17. *nu.* 56. & *alios.* Quod non procedit quando erratum est in rei æstimatæ adiudicatione: *Hodiern. ibid. n.* 5. *Affl. decis.* 218. *Surd. d. cons.* 39. *Magon. dec. Flor.* 109. *Gamma dec.* 40. *nu.* 4. *Castill. dec.* 99 *nu.* 5. *Ricc. sup.*

Si verò ad iudicatio est facta à parte, extraiudicialiter, valet pro parte *Hodiera. sup. n.* 9. *Nos, ad Rouit. d. consf.* 40. *nu.* 15. *Costa de portion. rat. qu.* 26. *num.* 4.

800 Verum creditor potest rem sibi nulliter ad iudicata retinere. *Bursat. consf.* 73. *nu.* 28. *seqq. vol.* 1. *Gratian. disc.* 16. *nu.* 36. post alios *Hodiern. ad Surd. dec.* 46. *nu.* 1. *seqq.* vbi intelligit quando creditum est in executionem iudicati, *num* 5. Secus si esset ob contumaciam. *num.* 6. Item vbi creditor habet hypotecam. *num.* 7. Amplia respectu totius, & non partis. *num.* 9. Intellige in re indiuisibili. *nu.* 10. Amplia etiam respectu aliorum creditorum. *nu.* 11.

801 Et idem si non sit consumpta executio mandati. *Rota dec.* 86. *post Posth. de subhast. Pigant. sup. num.* 29.

802 Sed in quatuor casibus, secundum aliquos, datio substinetur, scil. vel si in decreto sit clausula: *Saluo iure verior i calculi.* *Cornaz. dec. s.* 2. *num.* 21. *Borgn. de vsufr. nu.* 215. licet *Andreol. contr.* 160. *n.* 7. aliter sentiat. *Pigant. sup. n.* 30.

803 Vel si summæ plures, & capitula sint separata, & distincta in sententia, & Decreto. *Leoncill. d. dec.* 174. *num* 4. *Andreol. d. contr.* 160. *Borgn. vsufr. ve s. qui dicit,* vbi explicat. *Mangil. de subhast. q.* 197. vbi dicit: adiudicationem respectu plurium valere quo ad citatus, item vbi capitula sunt separata *Pigant. sup.*

804 Vel si error sit in modica summa. *Rota coram pen. a* apud *Marchesan. de commissar. null. sen. p.* 3. *fol.* 114. *Pigant. num.* 31.

805 Vel coram Iudice procedente sola facti veritate Inspecta, quia respectu excessus potest dationem reuocare. *Leoncill. d. dec.* 174. *in fine Pigant. sup. num.* 32.

806 Et de stylo Auditoris Cameræ sequendo æquitatem testatur. *Rota dec.* 86. post *Posth de subhast. Add. ad Burat. decis.* 91. post *Marches. ibi allegat.*

807 Adiudicatio debet fieri per verba de præsenti, nam mandatum de adiudicando non est ipsa adi dicatio. *Rota coram Burat. decis.* 775. *p.* 2. *rec. Mangil. de subhast. q.* 162. *nu.* 9. & *q.* 26. *nu.* 8. *seqq. Pigant. sup. nu.* 32.

808 Sed facta adiudicatione creditori, an liceat debitori soluere debitum, & recapere rem adiudicatam, distintio est; an sit capta pro pignore, aut per viam adiudicationis iudicialis, primo casu datur biennium ad recuperandum. *l. fin. C. de iure domin. Impetr. Thes. q.* 58. *nu.* 3. *lib.* 1. *Carleual. de Iudic. lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 24. *tom.* 2. vbi quod de iure communi non conceditur recuperatio, nisi in pignore conuentionali.

809 2. Loco si fiat ad iudicatio ex secundo decreto, res fit irreuocabilis. *Negusl. de pign.* 3. *membr.* 5. *p. n.* 8.9. subdens dari biennium, si fiat adiudicatio per rescriptum Principis, vt in *d. l. final.*

810 Et in datione insolutum transfertur dominium, & possessio irreuocabiliter. *Flam. Fort. ad stat. Pap. rubr.* 5. *in ciuil. Mangil. de subhast. q.* 6. *n.* 8. *seqq.* & *q.* 127. *Posth. de subhast. insp.* 17. *Schettin. de iure offer. p.* 1. *c.* 1. *sect.* 2. *nu.* 1 *x.* 21. 22. *Pigant. sup. nu.* 37. *Staiban. resf.* 195. *nu.* 1. & *ibi in obs. n.* 1. *Affl. dec.* 358. *Auns alleg.* 104. *lib.* 2. *Burg. de Laudem. insp.* 45. *nu.* 9. *Muta dec.* 10. *nu.* 14. *Castell. de donat. tract.* 1. *disc.* 2. *pract.* 2. *num.* 96. *lib.* 1. *Card. Luca de credit. disc.* 142. *n.* 14. quem Videte.

811 Sed in hoc est standum statutis locorum. *Negusl. sup.* Vbi meminit statuti Florentini, & de obseruantia Pedemontana. *Thesf. d. qu.* 58. *nu.* 3. de statuto Romæ, & Perusij. *Posth. de subhast. insp.* 17. *nu.* 149. *seqq.* & *num.* 152. & de alijs locis siue statuto, siue consuetudine. *Carleual. d. disp.* 24. *n.* 5. *Pigant. sup. nu.* 38.

812 Sed potest Princeps tempus prorogare, & aliud statuere. *Giurba dec.* 58. *in princ. Pigan. sup. num.* 39.

813 Sed minori competit restitutio. *Posth. d. insp.* 17. *nu.* 151. *Odd. de restit. p.* 2. *c.* 87. *art.* 1. *nu.* 4. & *prius p.* 1. *q.* 36. *art.* 4. *Giurba d. dec.* 58. *n.* 4. *seqq. Pigant. sup. nu.* 40.

814 Sed in locis, quibus licet per aliquod tempus reluere rem adiudicatam, vt est Ferrariæ, ex in alijs locis *sup* positis, de quibus *D. Pigant. ad stat. Ferr. r. rubr.* 25. vbi per biennium, & tractat, & bene totam materiam spectantem, ad luitionem infrà dictum biennium, ad quem remittimus DD Lectores. Tunc facta luitione, res non mutat suam naturam, nec dicitur noua acquisitio, sed res manet cum suis prioribus qualitatibus. *Rota coram Durand. decis.* 210. *num.* 18 *seqq. p.* 1.

815 Et si reluatur, possessor facit fructus suos pro rata temporis, quo possedit. *Posth. sup. de subhast. insp.* 55. *Pigant. sup. n.* 42. *Mastrill. dec.* 33. *Mangil. de subhast. qu.* 100. *Card. Luca de Vsuris disc.* 24. *n.* 3. *de iudic. disc.* 49. *n.* 89. 90. *Rota dec.* 88. *nu.* 21. 22. post *Posth. de subhast.*

816 Disputauimus *sup. nu.* per insolutum dationem esse extinctam obligationem, sed suspensiue, si datio habuit effectum irreuocabilem. *Merlin. contr.* 27. *lib.* 1. *Mang. l. de subhast. qu.* 149. *n.* 4. *seqq. Posth. de subhast. insp.* 53. *nu.* 77.

817 Idem est in adiudicatione. *Mangil. de subhast. q.* 175. *Card. Luca de credit. disc.* 74. *nu.* 10.

818 Sic recuperata re vigore iuris luendi, censetur redire eiusdem qualitatis, sicut erat ante. *Amat. resf.* 4. *nu.* 4. *seqq. Card. Luca sup.*

819 Requisita in Adiudicatione sunt illa, secundum consuetudines Locorum. *l. si tempora C. de fide instrum. Magil. de subhast. qu.* 24. *num.* 6. *seqq.* Vbi dicit, alias limitationes, & omnia inde sequuta corruere. *Mangil. q.* 85. *Rota dec.* 116. post *Statil. de Salu.* & *coram Burat. decis.* 240. &

327.

327. *Schettin. de iure offer. p. 1. c. 1. sect. 2. n. 23.*

820 Primum requisitum est, vt fiat subhastatio. *Affl. dec. 158. Merlin. de pign. lib. 4. q. 106. Mangil. de subhast. q. 54. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 3. nu. 9. Nos ad Rouit. cons. 40. n. 15. lib. 2.* Et pars citetur ad videndas subhastationes rei, de qua agitur. *Lud. vis. decis. 319.* & ibi *Add. Mangil. de subhast. q. 3. n. 10. seqq. & q. 197. Nos ad Rouit. d. cons. 40. nu. 16. lib. 2. & nu. 3. Fenson. ad statut. Vrbis c. 194. nu. 25. 28. Ciarlin. contr. 233. nu. 75. Pigant. sup. nu. 55. Posth. de subhast. insp. 23. nu. 26. & dec. Bonon. 18. nu. 6. Rota rec. p. 4. tom. 2. decis. 212. nu. 17.* Diximus *sup. n. 780.*

821 2. Quod fiat per legitimum bannitorem, hoc est publicum præconem. *Auth. hoc ius porrectum. C. de Sacr. Sanct. Eccles. Gratian. disc. 479. nu. 4.* vbi *Luca. Pigant. sup. Card. Luca de Iudic. disc. 40. nu. 87.*

Forma edicti ponitur per *Bald. cons. 327. lib. 1. cons. 191. lib. 3. Mangil. de subhast. q. 25.*

822 3. Requisitum, vt fiant subhastationes intra terminum 20. dierum, mane, & vespere. *Auth. hoc ius porrectum. C. de Sacr. Sanct. Eccles. Mangil. q. 24. nu. 13. Peregr. de iure fisc. lib. 6. tit. 4. nu. 5.* licet tempus sit arbitrarium de iure communi. *l. ordo C. de execut. rei iudic. Gratian. disc. 315. nu. 15 seqq. Rota diuers. dec. 146. nu. 4. 5. p. 2. Munoz. de ratiocin. c. 16. nu. 14. Pigant. sup. n. 56.*

823 4. Requisitum, locus congruus, scil. ante fores Tribunalis. *Dombander. de subhast. c. 3. Pigant. sup.*

Alia ponit etiam secundum statutum Ferrariense *D. Pigant. sup.*

824 Sunt DD. qui dicunt in casu subhastationis non requiri apprætium rei. DD. in *d. l. ordo. C. de execut. rei iudic. Mangil. de subhast. q. 18. nu. 6. seqq. & q. 19. Rota penes Posth. de Manut. decis. 109. num. 10.*

825 Cum sola subhastatio probet præsumptiuè iustum pretium. *Mangil. q. 38. Rota coram Card. Sacrato decis. 463. p. 1. recentiss.* Vide quæ Diximus *sup. n. 789. & seqq.*

826 Sed læsio potest cadere in hac subhastatione, & adiudicatione, quæ læsio probatur per Peritos. *Caualer. dec. 187. Sabell. §. Adiudicatio.* Et *Nos* diximus *q. 37.*

827 Quanta debeat esse læsio, de iure communi, vltra dimidium iusti pretii, *l. 2. C. de resc. vendit.* vbi *DD.* signanter *Cagnol. Carleual. de Iudic. q. 24. num. 17. Caualer. dec. 187. Rota* coram *Pamphil. dec. 648. n. 5. p. 1. rec. Ludouis. dec. 120. Burat. dec. 675. Mangil. de subhast. q. 40. 47.*

In Regno nostro læsio in sexta parte rescindit venditionem factam subhasta, *Franch. dec. 224. num. 2. Amat. cons. 87. Vrsill. ad Affl. dec. 340. Staiban. res. 48. Nos ad Rouit. cons. 75. nu. 46 lib. 3.* Et rescindit etiam locationem, & conductionem. *Amat. cons. 23. Staib. d. res. 48. Anton. Amat. res. 68. Nos. ibid. nu. 47. R. Marin. lib. 2. res. 41. Affl. dec. 140. Ricc. in praxi tom. 2. tit. 7. cap. 5. num. 4.*

828 Læsio non attenditur quando quis coactus fuit emere subhasta, ratione publici debiti. *Gratian. disc. 7. n. 11. lib. 1.* vbi *Luca.*

Nec fructus restituuntur, cum resoluatur adiudicatio ex nunc. *Mastrill. dec. 33. nu. 5. Carleual. d. q. 24. nu. 9.* vbi de arbitrio Iudicis. *Card. Luca de iudic. disc. 40. nu 89. 90.*

829 Quod non restituantur fructus, nisi ex læsione enormissima. *Mastrill. d. dec. 33. & 247. Castill. dec. 14. Giurba dec. 105.* vbi plures casus distinguit. *Mangil. d. q. 43. D. Pigant. sup. in fine. Gallus de fructibus disp. 23. n. 27.* Diximus *Nos q. 37. Schettin. de iure offer p. 1. c. 1. sect. 2.*

830 In hac adiudicatione est necessaria liquidatio crediti. *Rota* coram *Burat. dec. 725. p. 2. rec. Mangil. q. 26. n. 16. q. 51. nu. 7. seqq.*

831 Quo ad subhastationem, de qua *sup.* non requiritur quoties creditum excedit valorem rei adiudicandæ, & ex quadam æquitate sustinetur. *Serafin. dec. 358. 584. nu. 5. dec. 1065. Caualer. dec. 564. nu. 6. Mangil. de subhast. q. 124. & qu. 112. n. 13. seqq. Pigant. sup. n. 75.*

832 Vel cum agitur cum hærede beneficiato. *Thes. dec. 153. in fine. Mangil. q. 112. Mascabr. cons. 3. nu. 48. seqq. Pigant. sup.*

833 An creditor emens rem iudicialiter venditam à debitore, teneatur de euictione, videtur non, Tamen *Larrea dec. 75. p. 2.* dicit obligari ad restitutionem pretij, allegans *Gusm. de euict. qu. 27.*

834 Vendens iure creditoris, non tenetur de euictione. *l. 1. C. credit. euict. pign. non deb. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de empt. res. 17. Gratian. dec. 175.* vbi *Scoppa, & Luca. Fontanell. dec. 222. Pigant. sup. nu. 73.*

Et re euicta agitur antiqua, vel noua actione. *D. Merlin. contr. 27.*

Et si tempore adiudicationis reseruauit creditor primæue iura, secuta euictione potest agere primæuis iuribus. *Boer. dec. 337. num. 2. Franch. dec. 50. nu. 7. dec. 200. nu. 4. 5. Anna cons. 35. lib. 1. Rosis par. 2. obs. 53. num. 71. 72.* vbi explicat.

835 Sed ad fauorem ementis tenetur solum respectu anteriorum, si qui sunt. *d. l. 1. & DD. sup. citati.*

836 Sed eo casu, quo quis se obliget, accipit cautionem de indemnitate à debitore. *Mangil. qu. 67.*

837 Debitor, cuius pignus venditur, tenetur de euictione, ac si ipse vendidisset. *Rota* coram *Durano dec. 445. nu. 89 p. 2.*

838 Quando res adiudicata est maioris pretij, quam sit debitum, sustinetur adiudicatio proportionabiliter, & residuum restituit debitori. *Mangil. q. 112. n. 20. Rota* coram *Duran. dec. 235. nu. 19. p. 1. Schettin. sup. Pigant. sup. num. 80.* Diximus *sup. hic.*

839 Creditor, vel alius offerens potest sibi loco pretii, vel solutionis accollere æs alienum debitoris. *Rota* coram *Gregor. dec. 28. & 386.* vbi *Addit. Mangil. de subhast. q. 168.*

840 Quod declaratur procedere, si sit vera, & actua-

actualis accollatio, & non promissio de accollando, quæ non liberat debitorem. Rota d.dec. 28.Mangil.sup.q.12 nu.12.seqq.

841 Et æs alienum, de quo fit accollatio debet esse clarum, & purificatum, itaut dies venerit solutionis. Mangil.q.177.

Adiudicatio conditionalis, si satisfactio non sequatur, non transfert dominium, nisi purificata conditione. Card.Luca de vsur.disc.24.n.5.

Adiudicatio non liberat creditorem à iure offerendi, & quomodo fiat. Card.Luca de credit. disc.32.n.82.

Alia de Adiudicatione facta creditori ponit latissime Scbettin.de iure offer ndi fol.3.& seqq. & per totum Tractatum. D.Pigant.sup. Card. Luca in eius discursibus.verb. Adiudicatio.

842 Cum datione insolutum facta à debitore creditori congruit cessio bonorum, facta à debitore ad fauorem creditorum, nam per illam extinguuntur eius debita, cum non possit amplius molestari, nec agere pro eius creditis, nec conueniri prodebitis. Gratian.disc.486.nu. 11.12.19.seqq.Sab ll.resol.c.54.nu.10.11.Pigant. ad statut. Ferrar.rubr.134.n.31.Merlin de pignor. lib.5.q.56.Roccus tit.de decoll.

Licet alij dicant non extingui. Card.Lugo de Iust.& iure to.2.disp.21.sect.3.n.40.Costa de rem. subsid.rem.27.n.6.& 20. Harprect.§.fin.n.31.32. Inst.de action.Sabell.res.c.54.nu.5.Tart.ad statut. Pap.rubr.67.num.26.39.40.Diana tom.6.tract.5. resol.20. Manz. in patrocin.debet. decad.2.q.6.nu. 174.post Vuessembin.paratitl.ff. de cess.bon.n. & Harprect.sup.

843 Ideo debitor, qui bonis cessit debet cauere, saltem per iuratoriam cautionem, si non inueniat fideiussores, de soluendo, si deuenerit ad pinguiorem fortunam. Maur. de fideiuss. p.1. sect.3.c.25.nu.10.seqq.Rodriq. de execut.rei iudic. c.8.num.22.Scannarol.de visit.Carcerat.lib.3.c.8. num.1.4.5. Sabell.d.c.54. num.6.D.Petra. in rit. M.C.V.287.num.11.Nouar.qq. forens.q.163.nu. 7.p.1.Fenzon ad statut.Vrbis.c.161.nu.34.Graff. de except.except.17.n.8 P. Diana in summa verb. Cessio.num.19.

844 Quod procedit etiam si cessio sit facta cum ignominia, in loco publico, iuxta statuta plurium locorum. Casta remed. subsid.27. num.20. in fine, Diana tom.6. tract.5. res.8. & 22. Conciol.ad statut. Eugub.lib.2.rubr.73.n.11.vbi in ciuitate Eugubij. Diana in summa verb.cessio n.19.

845 Sed contrarium in cessione ignominiosa, eo quia ignominia habetur pro pœna corporali, & succedit loco solutionis debiti. Tart.d. rubr.64.nu.28.Cancer.var.p.2.c.9.num.26.Costa remed 27.n.3.Guid.Papa q.343.Cuenc.de depósit. Iustrum.claus.32.in addit.nu.10. Pigant.ad statut. Ferrar.rubr.134.num.27.Mauson.lim.5.num.44. Castill.lib.8.c.37.§.4.num.4.Giurba dec.41.n.21. Rodriq.de execut.rei iudic.c.8. num.23. Amostaz. de caus.pijs.lib.7.c.7.num.6.Scannarol.de visit.carcerat.lib.2.c.8.num.7.seqq. vbi quod non tenetur etiam in foro conscientiæ. D.Constantin.ad stat. Vrbis.tom.2.annat.50.art.2.nu.145.146.D.Petra in d.rit.287.nu.15.16.30. D.Constantius in prag. 4.5.de cess.bonor.Papar.de cess. bonor.nu.43. Leonard. Ricc.in praxi tom.2.tit.4.

846 Sed quando cessio facta fuit inuitis creditoribus, eo quia se opposuerunt Cessioni, tunc debitor non liberatur, si perueniat ad pinguiorem fortunam. Tart.d.rubr.64.num.29.Costa d. remed.27.n.4.D.Constantin.sup.n.147.

847 Bene verum cedens bonis in quæsitis post cessionem non tenetur, nisi in quantum facere potest, & deductis alimentis, l.4.ff.de cess.bonor. Cancer.var.p.2.c.9.num.4.& seqq.Diana resol.8. 20.D.Constantin.sup.num.190.142.Manz.in patroc.n.deb.decad.3.q.1.num.96. Christin.dec.228. vol.1.Nouar.sup.pragm.collect.53. Nec carceratus. Sabell.res.54.nu.7.Sic tenetur ad solutionē debitorum. Fenzon.ad statut.Vrbis c.161.nu.34. Graff.except.17.nu.8. Idem P.Diana in summa verb.Cessio.n.19. D.Constantinus sup.prag.4.5. de cessione.bonor.Castill.contr.lib.8 c.37.§.4.nu.2 vbi nu.3.quid in foro conscientiæ.

848 Sed quod si ignominiosè bonis cesserit à debitis liberetur, quamuis ad pinguiorem fortunam peruenerit. Brun.de cess.bonor. q.3.29.30. Mess.res.lib.2.c.36.n 26.D.Constantin.sup.n.144. seqq. vbi secus reluctantibus creditoribus, num. 147.Guid.Papa.dec.343.Nouar.in rubr.prag.n.de cess.bonor.nu.4.Salgad labyr.p.3.c.16.nu.66.seqq. Tusc.lit.C.concl.180.Diana p.4.tract.4.res 38.& p.7.tract.8. res.20.1. vbi contrarios refert P. Stefan.de Neapol. de restit.lib.2.c.6.n.25. D.Constantius in prag.de cess.bonor.nu.vl. Papar.tit.1.de cess.bonor.num.31.

849 Et talis cessio potest reiterari à debitore. Baeza de Debit.inope.c.3.Phoeb.dec.116. tom.2. Nouar.sup.d.rubr.de cess.bonor.nu.21. Salgad.d.c. 26.n.22.seqq. D.Constantini in prag de cess.bonor. num.vltimo.

850 Cessio bonorum est remedium, siue beneficium debitoris, pro carceribus euitandis, concessum. l.1.C.qui bonis ced.poss. Matth. Brun.de cess.bonor.q.1.num.1.Gregor.Thol Syntagm.p.3. lib.21.c.13.num.1.Matth.Stefan.ad Nauell.135. Hartm.9.Illustr.qu.26. Manzius in Patrocin.debit.decad.2.q.1.nu.1.& seqq.& nu.11.D.Constantin.ad statut.Vrbis c.50.nu.16.Tusc.lit.C.conclus. 217.& seqq. Diana p.7.tract.8.res.1. Christin.ad l.municipal.tit.21. Scannarol.de visit.carcerat.fol. 223.& seqq.Nouar.de dation.in solut.sect.1. q.4. D.Ricc.in praxi tom.2.tit 4.c.vnic.nu.1.

851 Sic quod extinguatur creditum, & debitum ex impotentia debitoris habentis priuilegium ne conueniatur vltra quam facere potest, & sic deducto nè egeat. Merlin.de pignor.lib.5. q.53.Castagn.tract.deducta nè egat.q.1. Rota dec. 231. p.6. rec.aliam decisionem Rotæ refert Idem Merlin.sup.nu.1.

852 Talis cessio bonorum non fit, nisi debitor sit in carceribus. Giurba dec.41.nu.5. Cunciol.ad statut. Eugub.lib.2.rubr.73.n.12.D.Constant.sup. Intrigl.sing.2.lib.3.Burgius in sp.11. tit.12.in addit.

dit. Groff. ad pragm. Sicil. §. 40. num. 5. D. Petra in rit. 287. nu. 26. Graff. except. 17. num. 65. Castill. contr. lib. 8. c. 37. §. 4. Dicemus infrà *n. 915.*

Ratio est quia vt competat tale beneficium debent probari in fortunia. *Amat ref. 22. Castill. dec. 135 nu. 1. 2.*

Verum in Cathalonia carceratus pro debito instrumenti quarantigij perceffionem bonorum non ex carceratur. *Cancer. var. lib. 1. c. 17. nu. 50. & p. 2. c. 9. nu. 9. D. Romaguer. ad Concil. ad stat. Egnb. lib. 2. rubr. 73. nu. 21.*

853 Est in electione debitoris, vel habere dilationem quinquennalem, vel cedere bonis. *D. Petra in rit. 287. nu. 31. Franch. dec. 251.*

Verum petens quinquennalem videtur renunciare cessioni bonorum, sic elapso tempore dilationis non potest cedere bonis. *Treutaeiuq. var. tit. de folut. ref. 2. n. 17. Gratian. disc. 222. nu. 17. Affl. decis. 378. num. 2. Mell. de inouc. debit. cap 82. num. 7.*

854 Quilibet potest cedere bonis, ad euitandos carceres, siue sit pater famil; siue filius fam; masculus, vel femina, Ecclesia, vel priuatus, Vniuersitas, vel singularis persona. *Ias. in §. fin. nu. 10. Instit. de action. Brun. de cess. bonor. qu. 4. princ. Gratian. disc. 222. n. 11. seqq.* vbi ttiam *Luca. Menuch. de arbitr. cas. 183. num. 12. seqq. Alto. grad. cunf. 42. lib. 1. Sabell. resol. c. 54. num. 1. & in summa Tract. §. cessio. num. 1.* limitationes ponemus. *Infra.*

855 Ex quo priuilegium competens personis ne conueniantur vltra quam facere possunt, fundatur in paupertate, ideo ad obtinendum tale beneficium per actorem est fundanda paupertas, ex qua videatur, non remanere allegantì, nisi alimenta, ad honeste viuendum, secundum suam conditionem. *Moligaat. de retent. q. 148. Costa de remed. subsid. rem. 28. nu. 6. P. Barbos. in l. maritum. num. 23 ff. solut. matrim. p. Bossius de dote c. 11. num. 58. seqq. Brun. de cession. q. 16. 4. 9. principal.*

Cum sit fundamentum suę Intentionis. *Bossius idem tract. de alim. p. 2. de effect. contract. matrim. c. 7. n. 348. & c. 17. n. 1032.* Quis sit pauper. bene *Velasc. de priuil. pauperum. q. 1. & sequentibus.*

856 Debet paupertas præcise fundari quando deducitur pro fundamento alicuius intentionis. *Gratian. disc. 552. num. 10 26. 30. seqq. disc. 726. n. 9. disc. 907. Spor. ll. dec. 138. nu. 58. seqq. dec. 156. num. 15. seqq. Conar. lib. 2. c. 6. Nouar. collect. 34. Vin. op. n. 609. Mascard. concl. 1154. Pac. Iordan. Lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 17. num. 527. seqq. Rota p. 12. dec. 398 p 15. dec. 54. p. 17. dec. 78. D. Constantin. ad statut. Vrbis. c. 50. num. 122. Antonell. conf. 41. num. 7. Costa remed. 27. nu. 1. Mastrill. dec. 310. Baltaff. pract. resol. p. 3. 2. c. 13. ref. 52. nu. 17. Groff. ad pragm. Sicil. §. 40. n. 4.*

857 Quomodo probetur *Gratian. disc. 660. Magon. dec. Flor. 26. nu. 30. seqq. Mascard. concl. 1154. Scannarol. de visit. carcerat. lib. 2. §. 2. c. 4. seqq. Tusc. lit. P. concl. 162. Ricc. coll. 1906. Rota p. 13. rec. decis 473.*

Pauper quis dicatur remittitur arbitrio Iudicis attenta personarum qualitate. *Barbos. de Appellatiu. appell. 192. de claus. claus. 30. n. 7 seqq. Sporell. dec. 56. nu. 15. seqq. Pac. Iordan. sup. Tusc. lit. P. concl. 160. Diana. p. 2. tract. 15. ref. 8. Surd. de alim. tit. 9. q. 37. Christin. dec. 160. vol. 1. Caualer. dec 120. Velasc. de priuil. paup. p. 1. q. 1. seqq.*

Sic non conceditur cessio bonorum diuitibus. *D. Petra in rita M. C. V. 287. num. 41.*

De pauperibus *Leoncill. de priuil. p. sup. per totum. Castill. lib. 3. contr. c. 27. Carl ual. de iudic. tit. 1. disp. 2. nu. 561. Solorzan. polit. lib. 2. c. 20. Castejon. §. paupertas Fontan. in Bibliot. legal. p. 5. verb. pauperes.*

858 Sic peruenti ad paupertatem per bella, habent tale beneficium cessionis bonorum. *Manzius in patrocin. debit. decad. 2. qu. 6. num. 41. seqq.*

859 Et debent ei relingui necessaria, secundum eius dignitatem, & qualitatem. *Barbos. sup. nu. 5. Pascal. de vir. patr. potest. p. 2. c. 9. nu. 30. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 11. n. 1. Rebell. de obligat. instit. p. 2. lib. 5. q. 9. nu. 3. Idem Boss. de alim. seu. 2. p. de effect. contr. matrim. c. 3. n. 70.*

860 Verum si talis persona possit ex officio, artificio, vel alio labore proprio, honestè viuere, possunt bona ei auferri pro soluendo ære alieno. *P. Boss. d. c. 11. nu. 47. seqq. & in tract. de alim. c. 1. §. 5 6. nu. 27. seqq. Surd. de alim. tit. 1. q. 68. nu. 31. seqq. P. Barbos. in l. maritum. Pascal. d. c. 9. p. 2. de patr. potest. nu. 30. Costa de remed. subsid. remed. 28. num. 7. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. tit. 11. num. 41. 42.*

861 Non poterit opponi hoc priuilegium, si inopia peruenerit post sententiam. *Boss. de dote cap. 11. num. 79.*

862 Non competit contra ęquè pauperem. *Sperell. dec. 138. n. 63. R. dolfin. in praxi p. 1. c. 14. nu. 344. Merlin. dec. 673. Boss. de dote. c. 11. nu. 84. 85. Scoppa ad Fabr. in C. lib. 1. tit. 9. expl. 20. n. 11.*

863 Hæc cessio bonorum potest fieri dupliciter, nempè voluntariè, & necessariò, voluntaria dicitur simplex, necessaria illa, quę vocatur iudicialis. *Salgad. labyr. cred. p. 3. c. 16. Genua descript. priuat. lib. 3. q. 35.*

Licet dicant *Brun. de cess. bonor. qo. 7. 4. part. principal. & Boer. dec. 349.* non posse fieri sponte, sed tantum necessitate coacti. *Sabell. §. de. bitor. num. 49.*

864 In voluntaria, re integra, admittitur poenitentia, vt debitor redeat ad iura cessa, quia cum sit priuilegium debitori concessum, potest ei, pendente lite, debitor renunciare, etiam creditoribus inuitis. *Brun. de cess. bon. qu. 14. Cap. Tholos. dec. 134. Amat. dec. Macerat. 93. Costa de re integr. dist. 74. Gratian. disc. 486. num. 24. seqq. Olea de cess. iur. tit. 1. qu. 1. num. 13. seqq. Salgad. labyr. p. 3. cap. 16. D. Petra in rit. 287. num. 29.*

865 Sed in illa facta per debitorem in iuditio, pro vt est in concursu creditorum, vbi debitori administratio est interdicta, & mediante per-

persona iudicis, bonorũ dominium creditoribus quæsitum, nullatenus admittitur poenitentia, ex praxi omnium Tribunalium. *Bal.in l.vlt. C.qui bon.cedere.poss.Salgad. labyr.p.3. cap.16. num. 14. & p.1. cap.1.*

866 Et sic dictus cedens non potest exercere actiones cessas, quia bonorum cessio impedit litis ingressum, nisi cedens re integra se poenituerit cessionem fecisse, antequam creditorum Concursus fiat *Gratian.disc.486.n.24.25. Amat. decis.43.* post *mille D.Constantin. sup.num.141. Acost a de re integr.dist.92.& de priuil.credit.in præfat.nu.96.Olea de cess.iur.tit.1.qu.1. num.10. Brun.de cess. bonor.qu.17. Virgil.delegit. person.c. 12.num.15.* Nec agere, nec conueniri. *Affl.& Vrsill.dec.66. Roland.de inuentar.p.4. qu.10.D. Gratian.disc.486.nu.9.seqq.D.Constantin.ad stat. Vrbis. cap.50. num.138.*

Cedens bonis non potest exercere actiones pro recuperandis creditis contra debitores. *Amat dec.93.num.1.Pascal.de vir.patr.potest.p.2. c.9.num.57. Noguerol.alleg.16.num.116.Olea de cess.iur.tit.1.q.1.num.9.10.11.*vbi *num.12.*dicit, quod exceptio cessionis bonorum impedit litis ingressum. *Gratian. disc.8. num.11.12.Virg l.de legit.person c.12.d num.15. Bortell.in summa dec. tom.1.tit.50.cap.60.*Secus re integra. *Gratian. & Pascal.sup.Noguerol.alleg.16. nu.116. Amat. d.dec.93. nu.1.*

Res integra est antequam Cessionem acceptauerunt creditores, & concursum fecerunt. *Olea d.q.1.num.15.Luca ad l.3. C.de nouat.num. 13.23.Schettin.in enod.ad.d.l.3.c.4. num.22.seqq. Gratian.disc.8.num.11.Pascal.de patr.potest.p.2.c. 9.nu.57.* Res integra dicitur antequam cessionem creditores acceptauerint. *Gratian.sup.nu. 26.Pascal.num.57.Olea num.15. Cancer. var.lib. 2.c.19.num.54.Schettin.sup.num.22.seqq.*

Sed si per debitorem ignorantem sit facta solutio, liberatur. *Olea d.q.1.num.41.42.Luca sup.c.6.num.13.Nos infrà num.939.*

Sed contractus factus cum illo, qui bonis cessit est nullus. *Olea sup. nu.14.21. seqq.Luca sup.c.6.num.vl.*

Secus si non cessionem sed moratoriam habuit, nam tunc posset agere contra debitores *D. Petra.in ritu 287.nu.90.* post *alios D.Scoppa ad Fabr.in C.lib.1.tit.9.de precib.Imp.offer.defin. 19.num.3.*

867 Sed interim, an possit ille debitor carcerari, sic Neapoli, per *Pragm.81.de offic.S.R.C.*Sed videndus *Salgad.labyr. p.1. c.1.* Quid in decoctoribus *Fontanell.dec.241. D.Petra in rit.287. num.43.46.*

869 Beneverum pendente concursus iudicio, debitor principalis gaudet moratoria, nè compellatur à creditoribus, quæ cum sit personalis non iuuat fideiussori, vel Correo debendi, qui libere conueniri possunt à creditoribus, non obstante pendentia concursus. *Salgad.labyr.p.1. c.17.& 18.p.2.c.30.num.37.38. Guid.Papa dec. 211.Amendola ad Francb.dec.179.num.12. Contiol.ad stat.Eugub.lib.2.rubr.73.nu.9.* post *alios D.Constantin.sup.num.193.* Cum interim Dominus bonorum esse non desinat. *Cap.7 bolns.dec. 134.Salgad.labyr.p.1.c.14.nu.33.seqq. Goss.sup. Pragm.Sicil.§.4.num.16. D.Constantin. sup.139. Castill.contr.lib.8.c.37.§.4.nu.19.*

869 Sed bonorum cessio non admittitur in debitore Fisci, & debitrice Fisci, si debitum procederet ex delicto, vel quasi. *D.Constantin.ad stat.Vrb.c.50.num.169.* nam luunt in corpore. *Brun.de cess.q.17. Caball.res.crim. cas.77.Papon. lib.10.tit.10 arrest.4. Tepat.tit.281. Nos ad Rouit.dec.86.nu.11. Alfar.de offic.fiscal. gl.16.priuil. 46. Mansius hic infrà nu.6.*

Non gaudet si debitum prouenit ex delicto. *D.Constantius sup. Ricc.sup.* ex *Claro in praxi.§. fin.q.95.Peguera dec.6.*Et quo ad debitorem Fisci, ex debito ex contractu sic, ex delicto nõ. *D. Petr.in rit.287.n.59. D.Lionard.Ricc.in prax.to. 2.tit.4.D.Scop ad Fab.in C lib.1.tit.9.tit.de prec. Imp.offer.def.20.n.2. Ayll.ad Gom.li.2.c.14.n.53*

Quod competat cessio bonorum debitori Fisci, ex debito proueniente, non ex delicto. *R. Rouit.dec.86 nu.1.seqq. Douad.de renunciat.c.36. lib.1.Manson.de cauf.execut.libr.5.n.32.35. Nos ad Rouit.sup.Scoppa ad Fabr.in C.lib.1.tit.9.de precib.Imp.offer.defin.20. num.13.* vbi de moratoria.

Sic denegatur debitori, si debitum ex delicto, etiam in poena, quæ applicatur parti. *Reg. Rouit.d.dec.86.n.4.6.*

Debitor Fisci in mulcta, an possit cedere bonis. *R.Marin alleg.29.*

Quæ diximus, quod in credito ex delicto nõ competat cessio, procedunt etiã in interesse *Rouit.in prag.3.de cess.bonor.num.2.Grinell.dec.78. Barbat.de diuis.fructuum p.1.c.13.n.95. & seqq.*

Non competit in Afflictibus Gabellarum publicarum. *Surd.dec.305.n.22. Manson.de cauf. execut.ampl.30. num.80. Cumia in rit.Sicil.c.95. num.47.*

Sed moratoria concessa à Principe operatur etiam contra Fiscum. *Pran.ad Muscatell.in praxi fol.548.vers.& licet.*

In Hispania adest lex specialis. *l.5. tit.9.c.9. recopil.*In conductoribus Redituum Regaliũ. *Gutier.de iuram.p.1.c.18.num.4. Roderic.de ann. reddit.lib.2.c.10. num.13.* Idem contra Ciuitatem Neapolis, *vt hic infrà.*

Et in omnibus Gabellis. *Surd.dec.305.num. 32.Manson.de cauf.execution. ampl.30. nu.33.80.* post *Cuman.sup.Rit.Sicil.c.95.nu.47.Nos ad Rouit.dec.86.n.10.*

Et collectis. *Manzius in patrocin.debit. decade 2.q.8.n.20.seqq.*

Secus si ex contractu in aliis, *Brun.de cess.bon. q.17.Clar.in praxi.§.fin.q.95.Pegu.dec.6. Constãtius in Pragm.6.de cess.bon.num.4.D.Petra in rit. 287.nu.4.Constantin.ad stat.Vrb.c.50.nu.161.*vbi refert contrarios *DD.nu.162.seqq. Francb.dec. 507.Rota Perus.dec.32.* apud *Ludouic.Nouar.in Rubr.Prag.de cess.bonor.nu.13.Nos ad Rouit.dec.*

86.

86. *in princ. Donat. de renunciat. c. 36. lib. 1. Monson. de caus. execut. lim. 5. num. 32. & 35.* Etiam in debitrice Fisci. *Nos ibi* post *Pappon. & Tepat.* Sed contra in debitore Cameræ, & Fisci, *Zach. de obligat. Camer. q. 19. nu. 2. Massin. de confiscat. bonor. q. 40. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 73. n. 7. Brun. q. 9. q. 4. principal.*

871 Quo ad pœnam pecuniariam applicandam parti offensæ, distinctio est: Aut est pœna applicanda parti in vindictam maleficij, aut pro damno, & interesse passo, vt in primo casu non admittatur bonorum cessio, sic in secundo. *Thor. p. 2. comp. decis. verb. cessio bonorum. D. Constantin. sup. nu. 170. 174. 175. Papon. Arrest. lib. 10. tit. 10. de cess. de bi. ns arrest. 8. & lib. 24. arrest. 10. Thes. dec. 187. Peguer. dec. 6. Boer. dec. 349. Manzius in patrocin. debit. decad. 2. q. 8. num. 19. Griuell. dec. 78. Guid. Papa dec. 211. Christia. dec. 228. nu. 13. Ronit. in Pragm. 3. de cess. bonor. Barbat. de diuis. fruct. p. 1. c. 1. 3. nu. 95. & seqq. Nos ad Rou. cons. 86.* Vbi nō afficere cessionem bonorū pro interesse debito parti læsæ, ex delicto, post *Griu. dec. 78.* contra est *Salgad. labyr. p. 1. c. 7.*

Et etiam moratoria concessa à Principe, operatur contra Fiscum. *Prat. ad Muscatell. in praxi f. 548. vers. Et licet.* Sed nō contra Ecclesiam, pupillum, & dotem. *Scoppa ad Fabr. in C. lib. 1. tit. 9. expl. 20. n. 13. 14. 15.*

871 Nec admittitur cessio bonorum contra creditores Neapolitanos pro censibus, pensionibus domorum, & conductionem Territoriorum, aut Terrarum, per *Pragm. 1. de cess. bonor. Thor. in comp. p. 1. verb. Dilatio. & p. 3. verb. Cessio bonorum. D. Maradei sup. Prag. in d. Pragm. 1. de cess. bonor. Franc. dec. 179. num. 11. Muscatell. in pract. S. C. lib. 2. de appellat. par. 3. gl. detinebitur nu. 127. Carbatt. in rit. 287. in fine. Thor. in comp. dec. p. 2. verb. cessio bonorum fol. 65. 66. & par. 1. verb. dilatio. D. Riec. in praxi tom. 2. cap. 4.*

Quæ *Pragm.* fuit extensa in dilatione Iustitiæ, iuris ordine seruato, iuxta *l. fin. C. qui bonis cedere poss. Franch. decis. 179. Apicell. in Tutam. pauper. tit. 1. n. 168. 169. Thor. sup.*

872 Cessio bonorum non admittitur contra Ciuitatem Neapolitanam ex causa affictus Gabellarum, vigore priuilegij eidem Ciuitati concessi. *Amat. cons. 50.* quod ampliat in omnibus Gabellis. *Nos ad Ronit. dec. 86. n. 32.*

873 Nec debitores Venetorum possunt cedere bonis, ex priuilegio eis concesso, per Reges huius Regni, confirmato per Imp. Carolum V. *Gizzarell. dec. 70. Constantius in prag. de cess. bonor. n. 4* per *Pragm. 4. 5. de cess. bonor.*

874 Quod priuilegium extenditur, etiam ad Ciues Brundusinos, pro rebus pertinentibus ad mercaturam. *Thor. in 2. p. comp. verb. priuilegium Brundusinum.* Vbi etiam an tale priuilegiū locum habeat contra Neapolitanos, de quo priuilegio. *Franch. dec. 179. nu. 10. Gram. cons. 16. Maxilla ad Consuet. Barens. tit. p.* licet cedendo *n. 35. tit. de cess bonor. Gizzarell. d. dec. 70.*

875 Et tale priuilegium concessum Venetis extenditur ad omnes subditos Status Venetorum. *Losaeus de iure Vniuers. p. 3. c. 13. Gizzar. & Addentes sup. Carrabasing. 116.*

876 In Florentia, si debitor sit fallitus debent omnes creditores satisfieri per æs, & libram, non habita consideratione ad anterioritatem, dummodo constet de vera decoctione per sententiam. *Paul. de Castr. cons. 179. lib. 2. Roman. cons. 104. Altograd. cons. 4. & 95. Magon. dec. Flor. 86. num. 1. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 2. qu. 6.* Vbi quod illud statutum, tamquam generale non comprehendit causam dotis.

877 In hac Ciuitate Neapolis cessio bonorum non potest peti infrà annum à die contracti debiti, per *Pragm. 2. de cessione bonorum,* sed difficultas est: Si quis infrà annum illam petijt, & sit exclusus, an post annum possit iterum petere, & non, vt decisum refert *Nouar. sup. d. pragm. Ronit. in d. prag. D. Maradei sup. Pragm. sing. 76.*

Sed si debitum sit antiquum, si sit infrà annum renouatum, potest peti. *Nouar. sup. d. prag. 2. de cess bonor. n. 7.*

878 In causa cessionis bonorum non requiritur ordo Iudiciarius, sed proceditur summariè, & absq; ordine iudiciario, in Sicilia, ex *rit. cap. 40.* & ibi notat *Cumia, Mut. & Scribentes,* maximè attentis Viceregijs Prouisionibus mandantibus fieri *statim. ex Bart. in l. 1. nu. 2. ff. iudic. solu.* Idem Neapoli. *D. Petra in rit. 287. nu. 9.*

879 Sic habita commissione, & præsentatis litteris, statim fit verificatio infortuniorum, iuxta formam Capitulorum Regni, qua expleta pręsentatur incartamentum, & dato breui termino creditori ad faciendum eius incumbentia, & ad reprobandum, statim proceditur ad sententiam diffinitiuam. *Intrigl. de cessib. consc. cas. 33. nu. 10. Burg. de modo proced. ex abrupt. q. 5. num. 82. 83. Abruz. ad Pragm. Summar. p. 1. c. 5. n. 71.*

880 Nec admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem. *Virgil. de legim. pers. cap. 12. num. 13.*

881 Et licet olim in Sicilia volens cedere bonis, erat quæstio, si interim debebat stare in carceribus. *Muta in rit. 190. num. 5. Giurba dec. 41. num. 5.* & sunt decisiones debere stare. *Intrigl. sing. 2. lib. 3. Giurba sup. Burg. sup. insp. 11. nu. 12. in addit.* Tamen postea superuenit *Prag.* Viceregis Comitis Castri, hoc expresse iubens.

882 Et cum ratione fuit emanata talis *Pragmatica*, quia tale beneficium non conceditur, nisi probatis infortuniis, vt in Regno Siciliæ est indubitatum, per *Pragm. 2. de cess. bonor. cap. 24. Regis Ioannis, & cap. 10. Regis Ferdinandi,* dicit *Amat. resol. 22. nu. 1. Castill. dec. 135. nu. 1.*

883 Vnde cum possit euenire, quod debitor nō posset verificare infortunia, vel alias non esset locus cessioni bonorum, vt pura si debitum succederet ex delicto, dolo, & simili, Ideo ne creditor remaneat delusus, interim debitor debet stare in carceribus. *Muta d. rit. 190. num. 5. & d. pragm. nu. 21* & ita seruatur in Sicilia, nisi Viceregex expresse dispensét, expresse derogando dictæ

dictæ constitutioni. *D.Grossus sup.d.Prag.Comitis Costri.§.40.n.6.*

884 Causa cessionis bonorum, ex quo est miserabilium personarum est inappellabilis, vt est statutum per Ritum *c.133.* vbi etiam *Muta nu.27.* Ideo post quam fuit per Iudicem decisum Admittatur ad Cessionem bonorum, non potest appellari ex parte Creditorum. *Muta in d. rit.190.nu.15.Groß.sup.nu.7.* Idem Neapoli, sed conceditur appellatio non finem impediendi, sed deuoluendi tantum. *D.Petra in r.t.287. nu.21.22. D.Constantin.ad statut. Vrbis.c.50.n.204.* (Vbi limitat si sententia sit lata in illo casu, quo non competit cessio, & sit concessa) *Moynard. dec.17.p.4.*

885 Quoad beneficium Cessionis bonorum in Sicilia, quibus competat, & quibus non, adsunt *Pragm.1.t.t.17.de ceß.bonor.Rit.190.cap.24.* & aliæ leges relatæ per *Croß.sup.nu.1.Cumia in rit.c.95.Berg.de laudem.p.3.inspect.11.* cum *addit. Graß.except.17. Muta in Consuet.Panorm. c.57.& in rit.190.& in prag.tit.17.de ceß.bonor. Ball.sup.Prag.lib.5.de ceß.bon.Giurba legit.person. dec.11.Castill.dec.135.Amat.resol.22.Virgil.de c.12.n.19.seq.Magretti sup.prag.Sicil.§.26.obs.1.*

886 Tale beneficium cessionis bonorum non potest prohiberi debitori cum oblatione dilationis quinquennalis. Secus ex *statuto Vrbis*, sed in praxi seruatur contrarium. *D.Constantin.ad statut.Vrbis c.50.num.117.seqq.* ex *Gratian.disc.222.num.11.seqq.Scannarol.de visit.Carcerat.lib.3.c.11.nu.19.seqq.Diana tom.6.tract.5.res.31.*

887 Et ex *statuto Vrbis*, quod superuenerint Infortunia, & calamitates post contractum debitum competit. *Fenzon.in d.statut.num.23. Groß.sup.nu.11.seqq.Sconnarol.sup.lib.3.c.4.nu.32.Cōstant.in.num.123.* Secus ex praxi Curiæ, & Congrationis Visitæ. *num.124.Scannarol.sup.*

888 In cessione bonorum debent à debitore citari creditores, qui illum fecerunt carcerare, & non alii. *Scannarol.de visit.Carcerat.lib.3.c.7.num.13.seqq.Gratian.disc.486.nu.13.seqq. D.Petro in rit.287.nu.26.31.Papar.de ceß.bonor.n.27. D.Ricc.in praxi tom.2.tit.4.nu.4. D.Constantin. sup.nu.136.137.*

889 Et sufficit fuisse factam cessionem ad petitionem, vnius creditoris, vt afficiat omnes alios non instantes, nec vocatos. *l.is qui bonis.ff.de ceß.bonor.§.Sabinus.Manson.de cons.execut.lim.5. nu.15.Pigant.ad stat.Ferrar.rubr.134.nu.7.Luca ad Gratian.disc.486. Sabell.§.cessio nu.14. §.debitor.num.77. Brun.de ceß.q.2.princ.nu.7.q.8. Gratian.disc.486.num.13.seqq. Castill.lib.8.c.37.§.4. num.17.Sabell.res.54.nu.8. Rodriq.d.c.8.num.17. Tort.ad stat.Papia.rub.64.nu.23.Carpan.ad stat. Mediolan.c.408.nu.105.106. Cancer.p.2.c.9.nu.28.Scacc.de commerc.§.7.gl.5.nu.1345.Schettin. de Tertio ven.ad causam p.2.c.3.insp.1. num.23. Palma dec.Luc.360.nu.79.*

Cum agitur de cessione bonorum, vel dilatione quinquennali, vel concursu creditorum, coram Iudice laico, non datur declinatoria, nec fori electio ad instantiam Clerici, vel aliorum. *Papar.in praxi tit.2.de quinquenn.dilat.n.4. Manson.de caus.lib.1.lim.6.nu.62. Nouar.de elect.fori. sect.3.q.24.& in dec.38.n.8.Mostrill.dec.79. Tbor. in comp. dec.verb.dilatio quinquennalis. D.Leonard.Ricc.in praxi tom.2.tit.5.cap.vnic.n.4.*

890 Cessione facta, bona hæc venduntur, deputato Curatore, sed ante illorum distractionem possunt à debitore recuperari, satisfactis creditoribus. *Crauet.cons.213.nu.1.* Menoch *de arbitr. cas.183.nu.19. Franch.dec.55.nu.2.3. Gratian. disc.486.nu.24.25.* Christin.*dec.123.nu.8 vol.4. Scannarol. lib.3.c.1.num.2.3.Cancer.d.c.9.nu.50. Pigant.ad statut.Ferr.rubr.134.n.32.D.Constantio.sup.num.141. Brun.de ceß.bonor.q.10.& 24. Papar.tit.1.de ceß. n.30. D.* Ricc.*in praxi tom.2. tit.4.nu.15.*

891 Qua cessione facta debitor ille creditoribus præiudicare non potest per confessionem, aut scripturam factam ad fauorem alterius creditoris. *Gratian.disc.222.nu.21. Flor.d Mena lib.1.q.6.§.2.nu.24 Bursat.cons.119.nu.27.28. Noguerol.alleg.7.nu.24.Salgad. labyr.p.3.c.13. num.18. Cabal.de Iodult.c.55. num.83.* Roctus *de decoct. Mercat.nu.107.& seqq.*

892 Tale beneficium non competit illi, qui sciens non esse soluendo exprese contraxit cū assertione: *se esse soluendo. Diana sup.resol.11.nu.2.3.Scannarol.lib.3.c.2.num.7. Baltassar. allegat. resol.5.nu.23.D.Petro in rit.287. num.37.48.& seqq.D.Constantin.n.152.*

893 Non competit decoctis, & fallitis per dolum, & fraudem. *Add.ad pract.Pap.for.Inquisit. gl.1.verb.cesserit.Diana par.7.tract.8. res.11.& seqq.Rota* post *Olea de ceß.dec.26.Farinac. q.26. num.26.Caball.cas.105. Sabell.in pract. §.Falliti. Strace. de decoct.p.3.n.9.10.Constan.sup.prag.6.de ceß.bonor.nu 9.Rouit.cons.86. nu.7.* & ibi nostra *Addit.* post *Pascal.& Manson.*Costa *de remed.subsid.27.nu.13.Giurba dec.41.no.12. Add. ad Rotā dec.192.p.9.rec.Conciol.ad stat.Eugub.lib.2.rubr. 73.nu.5.Caball.res.crim.105.nu.13.Sabell.resol.c.54.num.12.seqq.Gratian.disc.380.391.R.Marin. lib.2.c.145.nu.9.Thes.dec.36. nu.3.* Ricc.*in praxi tom.2.fol.413. Andreol.contron.123.num.12.14. Munz.in patrocin.debit.decad.1.qu.5.nu.114.117 D.Reg. D. Corol.Petra in rit.287. numer.42.seqq. Castill.controu.lib.8. cap.37.§.4. num.20. Gomez.& Ayllon.lib.2.c.1.nu.52. D.Constantin. sup.nu.153.seqq. Verall.dec.183.p.3. Bellam.dec. 261.Giurba dec.41. Non.r.in d.rubr.*Pragm.*de ceß.bonor.nu.12.*vbi *num.18.* dicit competere quamuis sua culpa ad paupertatem deuenerit, ex *Scaglion.in d.pragm. nu.35.* Nec competit lusoribus, dilapidatoribus, & similibus. *Giurba sup.nu.9.seqq.*Fenzon.*ad stat.Vrb. c.161.num.22. Graß.except.17.nu.32.44.Andreol.contr.123.num. 82.Conciol.sup.n.4.Petra in rit.287.n.37.38.*

Sic non competit quando quis est factus non soluendo præponendo creditores posteriores anterioribus. *P.Diano p.7.tract.res.19. vers.2.Castill.contr.lib.8.c.37.§.4.nu.21.*

Non

Non competit cessio bonorum in debitore cum dolo, & impostura. *Capoll.casuum criminalium cons.9. Baeza de inop.debit.c.1.n.43. in fine & c.8.nu.18. seqq. Cambun.de clausul.tit. an possit renunciari beneficio cessionis bonorum. num 3. Roderic.de ann.reddit lib.2.q.10.n.14.*

Non competit illi, qui bona sua luxuriosè viuendo, illa consumpsit. *D.Petra in rit.287. nu.53.leg.quilibet C.de decur.lib.10.Thes.dec.36. nu.5.Grass.except.17.nu.31.Giurba dec.41. num. 14.& dec.43.nu.14. Diana tract.8.res.3.& 11.§. 4.Dexart.ad Cap.Regni Sardin.lib.tit.7.c.5.demorat.nu.7.* vel illi, qui alea substantiam suam consumpsit. *l.1.C.qui bon.ced poss.Petris.festinar.lect. lib.3.c.1.n.6.Brun.de cess.bonor.q 28.n.1. Rubeus de valid.legal.contr.forens.c.29.n.51. D.Petra in d.rit.287.num.53.44.*

Secus si sine culpa inops factus est. *Idem Petra sup.nu.55.* licet in Regno non excludatur à cessione, quamuis sua culpa decoquat. *Scagl.in pragm.3.de cess.bonor.nu.35. Thor.p.1. comp.dec. verb.cessio Vin.dec.268.n.8.lib.2.* Petra *ad Gram. dec.85.nu.3.Petra in d.rit.287.n.55.*

894 Non competit illi, qui negauit debitum. *Affl.dec.296.* Nisi neget ex errore *Hodiern.ad Surd.dec.262. nu.21.* Vbi idem dicit si negationem reuocet. *Add. ad dec.6.num.81. & seqq.p.3. rec.*Licet contra teneat P.*Diana in summa verb. cessio.num.11.Brun.de cess.bonor.9.principal. q.2. nu.2.seqq.Sabell.res.c.54.nu.27.seqq. Conciol.ad statut.Eugub.lib.2.rub.73.nu.6. Riccius in praxi sup.n.14.D.Constantin.sup.n.157.* Sufficit tamē, quod illud fateatur in gradu appellationis, dūmodo reficiat expensas. *Cancer. d.c.9.nu.22.23. D.*Constant.*in d.prag.4.5.* De negāte debitū, vt nó gaudeat. *Gomes var.tom.2.c.11.n.52.D.Constantin.nu.158.159.* Competit si neget debitum sine fraude, & in petente maiorem quantitatē, quam debitam. D.*Petra in rit.287.num.57.58.* Neapoli non competit neganti debitum, per *Prag.3.de cess.bonor.*

895 Competit fideiussori de tuto Carcere, si carceratus aufugia. *Clar.§.fin.q.95.num.16. Cancer.d.c.9.nu.43.Tort.de stat.Pap. rubr.64. nu.18. Pegner.dec.6.Franch.dec.507.*& ibi *Luca. Ronit. dec.86.nu.6.* vbi *nostra Addit. D.*Constantin.*sup. num.171.172.*

Maritus ab vxore conuentus negans se maritum, & quicumque negans se esse talem, quæ est causa concessionis talis priuilegij, amittit illud. *Bossius de dote c.11.num.90. & 91. seqq* Quod intellige si per dolum, & si perseuerauerint, alias secus. *ibid.*

Non competit marito, si matrimonium sit solutum per sæuitiam viri, vel per sententiam iudicis competentis. *Bossius de dote c.11.num.96. 97.Merlin.de pignor.lib.5.tit.1.q.53.n.4.*

Non competit hoc priuilegium marito, & alijs si per dolum sit factus non soluendo, & quomodo dolus probetur. *Vin.dec.529. num.9. 10.Caball.res.crim.105.* post alios *D. Petra in rit.287.nu.37. Manz.in patrocin.debit.decad.2. q. 3.nu 80.& decad.3.q.8.nu.28. Put.dec.251.394. Tom.V. Mucerat.lib.1.res.41.Giurba decis.41. Nouar.in prag.2.de cess.bonor.nu.5.Bossius.de dote c.11.nu. 110.seqq.* Si dissipauit bona. *Altograd.cons.95. num.3.lib.1. Rota decis.3.*post *Scannarol.de visit. carcerat.*

Vel si ea dolo se obligauit, sciens se esse non soluendo. *Bossius de dote.c.11. nu.16.seqq. Rota p.17.rec.dec.62.* post alios *D.Petra sup.nu. 38.Sabell.§.debitor nu.48.*

896 Non competit debitori facti, quando illud potest præcise adimplere. *Brun.de cess.bon.q.4. 4. Quæstionis principalis. Muta ad Capit. Sicil. tom.4.c.190.nu.12.13. Michell.patroc.42.nu.2. Scannarol.lib.3.§.9.num.9. Diana tom.6. tract.5. res.19.nu.3. Baldass.d.res.5.nu.11. D.Constantin. sup.num.176.177. Sabell. resol.c.54.nu 27.seqq. Thos.Manl.de cess.bonor.tit.7.nu.11 Idem Sabell. §.debitor.n.48.*

Non admittitur ad cessionis beneficium hæres, qui non confecit inuentarium, quia volens, hoc beneficio gaudere, debet omnia bona indicere; Ideo cum heres ob omissionem inuētarij præsumatur dolosus occultator bonorum, non potest cedere bonis *Ins.in § fin nu.8. Instit.de action.Sabell.resol.c.54. nu.18.* Secus si ipse hæres probet statum hæreditatis. *D.Rubeis consult.cap.31.& nu.87.Brun.de cess.bon.qu.6. 4. principal.Sabell.sup. D.Constantin.sup.n.178.D. Petra in rit.287.n.41.*In Clerico.*ibid. Dian. tom. 6.tract.5.res.14.Sabell.§.hæres.n.25.*

Cessio bonorum potest euitari per dationem in solutum creditori. *Manz.in patrocin. debit. decad.1.qu.7. num.106.*

Quod non competat cū obligatis in forma Cameræ vigore *Constit. Iulij 3.in const.128.& Gregorij 13.per constit.55.Conc.ad stat.Eugub.*vbi *D.Romaguer.lib.4.rubr.71. Altogr.cons.42.lib.1.*

Nec contra debitum iuratum. *D.Constantius sup.pragm.de cess.bonorum.nu.5.Amat.cons.50.D. Scoppa ad Fabr.hic infra explan.20.n.7. seqq.*

Sed cautela est, vt antea petatur absolutio à iuramento *Ludouic.dec.Perus.64.num.21. Ricc. sup.fol.414.Alter.Ricc.in praxi tom.2.tit.4.*

Sed contradicit *Guid. Papa q.211.* vbi decisum refert, *D.Constant.ad stat.Vrb.n.200.*Zacch. *de obl.Camer.q.19. Giurb.dec.41. Massin.de confisc.q.40.n.4.Rot.dec.51.*post *Albrit.de inconst.*

Nec debitoribus ea causa depositi: *Fab.in C. lib.1.tit.9. de precib.imp.offer.defin.20. num.12. Cortiada dec.221.nu.12.tom 4. Franch.decis.151. Rocc.decoct.mercat.notab.72.nu.211. D.Petra in rit.287.nu.110.Scoppa ad Fabr.sup n.16. 17.Sabell.§.debitor.n.49 D.Petra in rit.287.n.110.*

Nec debitoribus ex causa feudali, aut emphyteusis, Aut de pretio rei venditæ, aut mercede rei locatæ, Non contra illum, qui debet consequi pro labore personæ. Nec contra mercatorem exterum, & transeuntem. *D.Scoppa sup.num.5. & seqq.*

897 Nec debitoribus Pistorum Vrbis, ex causa pretii panis, nec pro rebus ad Artem pistoriam pertinentibus. *Sabell.d.res.54,nu 27.*Ea causa medclarum, Ex mercibus riparum Vrbis. *Sabell.*

bell.sup.num.30.D.Constantin sup.num.179.seqq. Christin.dec.123.nu.17.lib.4. vbi idem respectu Tutoris pro reliquorum restitutione. *Castill. contr.lib.8.c.34.§.4.nu.20.*

898 Non gaudent hac cessione debitores ex causa panis, ex *Constit.Iulij III.sin eius Constit. 28.D.Conciol.& D.Romagner. ad statut. Eugub. lib.4. rubr.71. Gregor.XIII. in eius Constit.55.* Nec fraudulentes, & dolosi decoctores. *Pij V. Constit.116.* Nec in Causis piorum locorum, miserabilium personarum, Mercedis, alimentorum, & censuum coram Vicario Papæ. Clem. VII.Constit.23. Nec habent debitores ex causa Ripalium. *Innoc.VIII. Constit.12.Sabell.d. res.c.54.nu.27.seqq.& in summa. §.debitor nam 48.D.Stoppa ad Fabr. in C.lib.1.tit.9. expl.20. num.18.*

Nec in expensis Trium conformium. *Card. Luca de credit.disc.120.nu.3. & de Iudic.in summar.nu.150.*

899 Non competit debitori, qui omnia bona non indicauit. *Diana p.4.tract.4.res.78.& p.7. tract.8.res.4.& res.6.14.Tort.rubr 64.n.33.34. Sabell.§.debitor.n.48.Cancer.d.c.9.nu.13.19.Scaccia rol.lib.3.§.9 c.7.Carol.Vvolesseg.de cess.bonor. conclus.6.Baldass.d.res.5. Rodriq.de execut.rei iudic.cap.8.nu.18.*in Regno est *Prag.3. de cess.bonor.Affl.dec.378. Petra in rit.287.num.32. Constantin.sup.nu.183 seqq. Papar.in praxi tit.de cess. bonor.n.9.Brun.de cess.bonor.q 5.nu.2. D.Ricc.in praxi tom.2.tit.4.n.14.*

900 Debitor volens cedere bonis debet omnia bona sua indicare, verum si illa non sufficiant, volente creditore, non obstante cessione, potest per Iudicem compelli ad seruiendum ipsi creditori, & operas suas illi præstandum, donec satisfecerit debito. *gl.Bar.t.& Angel in l.pro hærede §.si quid ff. de acquir. hæredit. Bertachin.in repertor.verb.debitor.pauper.num.18.Gratian.disc.185. num.84. seqq. Brun. de cession. q.6. principal.n.79.Sabbel.res.V cp.54.n.12.*

Quod est intelligendum quo ad operas fabriles, si debitor sit artifex, & illi aliqua portione reseruata pro victu, ac facultate se liberandi quandocumq; per solutionem quo ad operas obsequiales, si non sit artifex, cum ea species seruitutis, inter christianos prohibita. *Lanfranc.Tract.de Salar.q.106.Sabell.in pract.§. debitori.nu.20.Olea de cess.iur.tit.3. q.6.* vbi de distinctione operarum, & an cedi possint.

Licet hodie non sit permissa talis seruitus, vt dicit *Menoch. de arbitr.cas.183.*

901 Sed potest retinere aliquod pro alimentis. *Castill.de alim.c.37.§.4.nu.1.2.Dian. sup.res.8.p. 7.tract.8.Beldass.d.res.5.nu.9. Manzini in patrocin.debit.decad.2.q.6.nu.6.* vbi necessaria ad victum, & vestes.*n.65.& q.1.n.76.77. Gomez.& Ayllon.var.lib.2.c.11.na.51.*

Sic potest retinere vtensilia necessaria, instrumenta artis. *Gait.de credit.c.4. num.115 116.D. Constantin.ad statut.Vrbis sup.n.187. Manz.sup.n. 65.& q.1.n.76.77.D.Petra in rit.287.n.33.seqq. Castill. contr.lib.8.c.37.§.4.n 1.& Ayllon.d. p.*

Sic Vestes. *D. Petra sup.Manzin. sup.n.65.& q.1.nu.76.77. D.Const incin.sup.nu 18 seqq. D. Rubeis de confes.c.32.nu.88.Castill.sup.*

Quid quid dicant alij, quod debeat ei relinqui vnica subucula, & vestis quotidiana. *Sabell.re ol.54.nu.19. Scannarol.de visit.carcerat d. §.9.c.7.na.6.7.10.D.Constantin.sup.nu.85. Brun. qu.5. princ.*

Immo debet retinere res pro alendo se, & familiam. *D.Petra d.rit.287.nu.36.*

902 Non competit, si creditores renunciant iuri carcerandi debitorem. *Tort.d.rubr.64.nu. 24.Costa de remed.subsid.27 n.9 Michell.patrocin. 42.num.5.D.Const nt n. sup.nu.192.*

903 Non competit fideiussori. *Bran.de cess.bon. q.8.Graff.de excep.25.num.34.except.32.nu 40, except.17.nu 67.Salgad.laby.p 2.c.30.nu.37.38. Fenzon.const it.Vrb.c.161.nu 39.Manz.de fideiuss. p 2.sect.9.1.10.P.Diana in summ. verb.Cessio.nu. 18.Gomez var. & ibi Ayllon.lib.2.c.12.num.52. Constantin. num.193. Sabell.res.54.nam.26. Conciol.ad statut. Eugub.lib.2. rubr.73.nu.9.Gusman de evict. q.10. nu.19. Pichard. in §.cum eo Instit. de action.Salgad.labyr.p.1.*

904 Non competit illi qui prius obtinuit dilationē quinquennalem. *Affl.dec.378.Christin.dec. 123.num.17.vol.4. Antun.de donat.tom.2.q.42.n. 79.Sabell.d.cap.54. num.3.Gratian.disc.222.num. 17.seqq.B. an.q.20.21.Genua de s.ript.prtu.lib.3. tit.de annual.& quinq.dilat.nu.34 40.Diana p.7. tract.8.res.17.Mell.de Iudic.q.34.nu.23.Fran h. dec.151.nam.7.Manzius de patro.in. de.tt. decad. 4.q.9.n.103.seqq.D.Constan in.sup.nu 193.*Secus stante speciali Principis rescripto *n.195.*

905 Nec illi, qui alias hoc beneficium obtinuit. *Card. Luca de c edit.d.sc.120.num.8. D. Stoppa ad Fabr.in C.lib.1.tit.9.expl 20.n.21.*

906 Nec competit pro debitis contractis post cessionem. *Brun.de cess. bon.q.2 prin.nam.8.9. Cnenc.de posit.Iustit.claus.32.n.28 Scacna ol.d.§. 1.c.1.num.27.Sabell.d. res.54. n.9. D.Constantin. sup.num.201 D.Stoppa ad F bran C.lib.1. tit.9. explicat.20.nu2.*

907 Cessio bonorum non præiudicat creditoribus conditionalibus. *Achill. Graff. decis. 13. de re iudic.*

908 Non admittitur ad hanc cessionem debitor obligatus vigore instrumenti, ob incursum periurium. *Amat.cons.50.* vbi decisum refert in debitore, qui dolo versatus, in ingressu afflictus exegerit duc. 2000. ipsos in proprios vsus conuertendo, immo in luxos consumando. *Giurba dec.41. Manson.de auf.exeeut. l.m 5. nu.31 32.58. Mar.bes.de commessar. adm.ad cessbonor.§.1.nu.81.82.Galganet.c.161. lim.1.Fenzon.ad ad stat.Vrb.d.c.161.nu.22.23.D.Constantin.ad stat.Vrbis c.50.n.148.149.150.151. Tusc. lit C.concl.219.*

909 Non competit illi, qui sub ipse cessionis contraxit. *Manz.in patrocin.debitor.decad.2.q.8. nu.30.D.Petra in rit.M.C.V.287.n.53.*

910 Est

910 Est remedium subsidiarium, quod debitori obærato non creditur, nisi ante omnia constet de extrema, & summa illius inopia. *l. penul. & fin ff. qui bon. ced poss. Affl. decis. 71. Vin. dec. 529. Magon. dec. Luc. 88.*

911 Nec admittitur cessio pro debitis contractis infrà annum à die interpositi decreti Cessionis bonorum in Regno, ex *prag. 2. de cess. bonor.* In Sicilia *ex pragm.* emanata à Duce Sermonetæ, ibi Prorege § 26. & de iure à lest *tex. in l. penul. in fine ff. de aere dotum. Brun. de cess. bonor. q. 5. 4. q. princ. nu. 4. 5. Constantius in prag. 2. de cess. bon. nu. 5.* Et si quis infrà annum petat tale beneficium, à quo fit exclusus per *d. pr. gm.* non potest vlterius dicto beneficio frui, etiam si illud imploret denuò post annum per nouum libellum, & principalem petitionem *Rouit. in d. pragm. num. 3. Thor. in comp. dec. tom. 1. verb. cessionis beneficium. D. Petra in rit. 287. n. 39. 40. Nouar. sup. prag. 2. de cess. bon. n.*

912 Vt quis possit opponi cessioni bonorum, debet esse creditor verus. *Magretti sup. d. prag. Ducis Sermonetæ. §. 26. obs. 4. nu. 2. 3. Surd. decis. 265. num. 27.*

913 Cessio bonorum apud *Sessones* non liberat carceratos à carceribus. *Manzius in patrocin. de bitor decad. 1. q. 7. nu. 7.*

914 Ferrariæ hoc beneficio non gaudent rustici, vel opera rustica exercentes, *vt in d. rubr. 134. apud Pigant. sup.*

915 Debitor non carceratus non admittitur ad cessionem bonorum. *Giurba dec. 41. n. 5 Conciol. ad stat. Eugub. rubr. 73. de cess. b. nor. n. 12. Manson. d. lim. 5. nu. 17. D. Constantin. ad stat. Vrbis c. 50. n. 125. & 182. Sabell. §. cessio bonorum n. 1. Graff. de except. 17. nu. 65.* Diximus *sup. n.* 85 2.

Secus Nobilis, *Gomez, & Aylion. var. lib. 2. c. 11. nu. 54. Gouar. lib. 2. var. c. 1. nu. 4. B. ez. de inop. deb. c. 16. num. 8. 9. Azeued. in l. 4. tit. 2. lib. 6. Recopil. nu. 27. Garz. de nobil. gl. 1. n. 8. Otalor. de nobil. 5. p. c. vl. nu. 2. Paz. in praxi, 3. p. t. tom. c. 2. nu. 33 & p. 8. c. vnic. n. 20. Bolan. in cur. Philip. 2. p. §. Prision. ex nu. 7. Pichard §. cum eo quoq. instit. de action. ex nu. 20.* vbi de bonis nobilium, in quibus non potest fieri executio. *N arbona in l. nouæ recopil. in l. 14. tit. 2. lib. 6 gl. 1.* & alij plures penes ipsum. Verum in multis casibus nobilis potest carcerari, quos refert *Guttier. lib. 4. pract. q. 14. Noguerol. alleg. 33. ex nu. 70.* vbi de conductore redditum regalium, & decimarum. *Narbon. in l. 14. tit. 2. lib 6. gl. 1.* post *Tiraq. de nobil. c. 25 seqq. Aylion. sup.*

916 Tale remedium non competit Bannitis, & deportatis, licet postea restituti ad ciuitatem, & bona. *l. 2. ff. de sentent. pass. Ius. in §. fin. instit. de action. nu. 22* videndus *Brun. q. 15. 4. quæst. princ. Sabell. §. debitor. nu. 49.*

917 Nec Nobilis, cum talis modus cessionis sit valdè ignominiosus. *Manz. in patrocin. debit decad. 2. q. 64. D. Petra in rit. 287. nu. 17.*

918 Mulieres, & Ecclesiæ cedere possunt bonis. *Manzius sup. decad. 2. q. 16. nu. 144. D. Petra in rit. 287. num. 8. Marsill. sing. 565.*

919 Vniuersitates ex Collegia. *D. Petra in d. rit. 287. nu. 8. 14. Menoch. de arbitr. cas. 183. num. 133. Gasp. Manz. cent. dec. Pulat. decad. 1. q. 2. n. 3 16. & q. 3. ac decad. 3. patrocin. qu. 4. ex num. 138. Garpz. in Asyl debit. c. 3. thes. 49. nu. 26.*

920 Milites pro debito ciuili carcerari non possunt, & ad euitandos carceres non tenentur cedere bonis. *l. m les. & l. item miles.* vbi *D D. ff. de iudic. Brun. de cess. bon. q. 11. q. 4. Principali. Caball. res. crim. 294 n. 313. & seqq. & nu. 382. seqq. Scannarola de visit. carcerat. lib. 3. §. 7. c. 6. num. 19. seqq.* vbi ampliat, & limitat. *Sabell. res. c. 53. n. 1. & seqq. & in pact. §. Deserttti. nu. 31. 32. & 46.*

921 Cessio hæc operatur, quod perimit obligationem ciuilem, & naturalem. *Christin. dec. 228. in prin. tom. 1.*

922 Talis cessio bonorum nocet creditoribus, qui posteà super veniunt. *l. 4. §. Sabinus ff. de cess. bonor.*

923 Et cedens bona, per testatorem alienari prohibita, retinere poterit vsumfructum illorum. *Brun. de cess. bonor. q. 3. 29. 30.* Vide *Menoch. de arbitr. cas. 183. nu. 24. & seqq.*

924 Hoc beneficium cessionis bonorum est adeo miserabile, & priuilegiatum, quod illi non potest renunciari, etiam cum iuramento *D D. in l. 1. C. qui bonis ced. poss. Roderic. de annu redd. lib. 2. c. 10. num. 12. 13. Graff. except. 16. nu. 9. Manson. de Caus. execut. lim. 5. n. 11. Marchesi. n. de commiss. adm. ad cess. bonor. n. 45. 54. 91. Tholos. lib. 22. c. 15. D. Constantin. ad statut. Vrbis cap. 50. num. 196. 197. Guid. Pap. dec. 212. Gaill. de pace publ. c. ns. 2. nu. 23. Thes. dec. 36. Christin. dec. 228. tom. 1. dec. 123. vol. 4. Nouar. super. prag. de cess. bonor. in rubr. num. 16. Neniz. cons. 59. nu. 6. Couar. var. cap. 1. num. 7. Menoch. de arbitr. ref. 183. Nouar. de dilation. in solut. qu. 13. à num. 13. D. Marcian. disp. 81. num. 4. Sabell. §. debitor. n. 46. Petrus Barbos. in l. asta. §. leganter. num. 49. ff. sol. t. matrim. Gratian. disc. 222. nu. 17. Ant. Perez. ad tit. C. qui bonis ced. poss. nu. 20 Antun. de donat. tom. 2. c. 42. nu. 80.* vbi impugnat *Brun. & Conar.* in contrarium *Manz. in patrocin. debit decad. 2. q. 6. Menchac. de success. lib. 3. q. 22. num. 79. Giurba dec. 41. num. 3. Idem Sabell. resol. c. 54. num. 2. Vin. opin. 180. & seqq. Addit. ad p. act. Papiens. form. in quisit. gl. 1. verb. offert, in fine. Brun. de Cession. q. 20. Castill. contr. lib. 8. c. 34. §. 4. num. 22. Caranz. in rit. 179. num. 4.*

Contrà est *Diana p. 7. tract. 8. res. 15. Aliograd. cons. 42. 30. lib. 1.* vbi testatur iusta veriorem, & hodie receptam opinionem posse huic beneficio renunciari cum iuramento, & plures citat, inter quos nonnulli distingunt, vt ibi per eum *num. 31. Scoppa ad Fabr. in C. lib. 1. tit. 9. explic. 20. num. 19.*

Videndi *Sabell. §. cessio n. 11. Christin dec. 228. n. 5. seqq. lib. 1. & dec. 123. vol. 4. Caeuall. q. 701.*

Quod non possit renunciari huic beneficio. *Neniz. cons. 59. num. 6. Couar. var. resol. l b. 2. c. 1. num. 7. Guttier. de iuram. confirm. p. 1. c. 18. num. 1.*

Thes.dec. 36.num.2. Rota dec.31.de re iudic.in antiqu. Merlin.de pignor. & hypot. lib.5.tit. 1.q.49. vbi ponit rationem, quia priuilegia concessa miserabilibus personis, per pactum, ab illis tolli non possunt. *gl.in.l.vnic.verb. excedere C. quãdo Imper.inter vid.& pupill.* vbi *Bald.Cyn.& Salyc.Carauit.in rit.179.num.4. Ricc.in pract.tit. de cess.bonor.sper.4.fol.413.Manz.patrocin.de'it. decad.2.q.6.nu.40.168.seqq. Tepat.tit.281.nu.9. D.Petra in rit.287.nu.37.seqq.Castagna in tract. deduct.ne egeat.q.11. num.18.*

Mazime quoad Nobiles. *Gomez.var.lib.2.c. 11.num.54.Otalor.de nobil.3.p. princ pal.c.6.n.3. Azeued.in l.4.5.tit.2.nu.14.lib.6.recopil.Guttier. de iuram.c.16.n.3.7.seqq. Caeuall.q.668.Harbona in 3.p.recopil.l.14.tit.2.lib.6.gl.4. Ayllon.ad Gomez.sup.*

Nec valet statutum tollens absolutè beneficium cessionis bonorum. *Giurba dec.41.nu.41.* licet contra dicant *Brun.decess.q.3.n.5. Gratian. disc.222.nu.23.24.43.Menoch.de arbitr.cas.183. num.9. seqq.* vbi quod tale statutum recipit strictam interpretationem. *Manzius sup. qu.6. num.89. seqq.*

925 Nec censetur renunciatum per obligationem cameralem. *D.Constantin.sup.nu.198.* Sed quod possit per statutum prohiberi expressè, & tacitè talis cessit bonorum. *Sabell.res.cap. 54. num.4.*

Sed quod non obstante renunciatione huiusmodi beneficio, etiam cum iuramento, & nulla obtenta absolutione, cum talis renunciatio non firmetur iuramento. *Brun.de cess.q.20.Vin. opin.180.& seqq. Thes.dec.36.DD.*apud Alto*grad.cons.42.nu.2.lib.1.*Vbi tamen *nu.30.* testatur, & secundum veriorem opinionem, & hodie receptionem sententiam posse huic beneficio renunciari cum iuramento. D.*ana p.7.tract. 8.res.15.Sabell.§.cessio num.11 Christin.dec.228. num.5.seqq.vol.1.& dec.123.vol.4.* D.*Martian. disp.81.*Giurba *obs.22.nu.16. Manz.patrocin.debit.decad.2.q.6.nu.40.168.seqq. Velasc.de priuil. paup.p.1.q.49.nu.17.* D.*Petra in rit.287.num.27. & seqq.*

926 Cessionis beneficium competit Hebræis. *Marches n.sup.nu.68.seqq.* vbi quia sunt de populo in vrbæ Romæ. *Pigant.sup.n.30.*

927 Quod statutum emittens debitorem ad cessionem bonorum modo obproprioso, sit validum. *Iacob. Aurelian.in praxi tit.de cess. bonor.n. 3.& seqq. Brun.de cess.6.q.nu.9. P.Diana in summa verb.cessio nu.20.Fenzon.ad stat. Vrb.lib.1.c. 161. num.35.*

Licet contra dicant *Rolan. cons.7. num.13.& seqq.lib.2.Corpan.ad stat. Mediol.408.n.179. lib. 1.& alij* relati per *Genua de script.priuat.lib.3.q. 35.nu.21.Baet.de inope.debit.r.2.nu.7. & 8.Conciol. sup. num.2. 3.*

Ferrariæ cedens bonis debet portare continuè in capite vnum bircium album, cum signo Vulpis coloris crocei decoperto, & apparente in quolibet quarto latere dicti Bireti, alias cessio non valet. *Pigant.in d.rubr.134.* refert verba *Magon.dec.Luc.88. Conciol.& Romaguer. ad statut.Eugub.lib.2.rubr.73.*

Idem erat Neapoli per *Pragm.4.5.de cess.bonor.* vt asportaret pileum viridi coloris, sed postea fuit sublata per *d. Pragm.5. R.Rouit. in d. pragm.4. num.7. D.Maradei sup.pragm. sing.77. in fin. D.Petra in rit.287.n.13.*

Idem est statutum Romæ. *D.Constantin.ad stat.Vrbis 50 num.126.& seqq. Gratian.disc.486. num.4. Sabell.res.54.nu 25. & per totum motum* Pij IV. Summi Pontificis in petentibus beneficium *Cap.Odoardus de solut. & c.peruenit de fideiuss. D.Petra in rit.287.n.13.*

In Hispania per *Prag.* cedentes bonis asportant in collo maniceam ferream, vt testatur *Suarez in l.2. tit.de los gautiernos foro rr. lib.3.in princ.nu.15.in fine. Salgad. de regia protect.p.2.c. 4.num.199.* Sed quod in Hispania non sit talis cessio bonorum. *Parlador.quotid.c.fin. q.5.§.3.n. 3.Constantius in prag.de cess.bonor. num.5. Castill. contr.lib.8.c.37.§.4.nu.7.8.9.10.*

Tale signum portans, si ad meliorem fortunã deueniat post cessionem, censetur etiam liberatus. *Marchesan.de commiss.sup. c.1.§.1. num.17. p.3.Mauson.d.lim.5.num.44.Giurba dec.41.n.41. Pigant.sup.nu.27.Gratian.reg.60. Ayllon. ad Gomez lib.2.c.14.*

Sed in Hispania per leges Hispanus nobilis non debet facere cessionem bonorum, nec potest carcerari pro debito ciuili. *lib.8. c.37.nu.5. Castill.*

In aliquis Mundi partibus ex *legibus municipalibus* est prohibita cessio bonorum. *Manzius in patrocin.debit.decad.2.q.8.n.65.*

Per talem cessionem, cedens non efficitur infamis. *Diana p.7.tract. 8.res.21.*

928 Hic Neapoli cessio per ignobiles fit antefores Magnæ Curiæ Vicariæ, in columna, vbi proclamat præco illum cedere bonis, qui cedens deinde ascendit lapideam, pro eiusdem M.C. foribus consulto creatum, & aperto capite vociferatur, se bonis cedere, ac ibi vnius fermè horæ spatio ad transeuntium conspectum se prostat, per *pragm.3. de cess bonor. & Capitul. Neapol.c.33.* per Nobiles fit absq; ignominia. *Thor.in cõp.dec p.3.sect.1.verb.cessio.* Sic debitor detinetur in Aula M. C. in ciuilibus horæ spatio, capite nudato. *Idem Thor.d.p.3.sect.1. verb. Doctor. Franch.dec.81. D.*Petra *in rit.160.n.21.* & in *rit.287.n.13.17.*

De cessione bonorum Nobilium. *Cumia in rit.M.C.33.nu.10.cap.95.num.35. Muta in prag. Sicil.tit.17.nu.17.* De Barone *Thor.in comp.p.3. sect.1.vers.cessio bonorum facta per Baronem.* De Doctore. *Idem Thor.verb.Doctor,* Eius filijs, atq; Medicis *ipsemet Thor. verb.cessio bonorum, an fieri.* In milite debet seruari *Thes.dec.36.nu. 5.Card.Luca de credit.disc.102.Santorell.de visitat.Carcerat.lib.3.c.4.nu.15.* latè de his D.Petra *in d.rit.287.n.17.*

929 In alijs mundi partibus fit aliis modis. *Pract.*

Pa-

Papiens. in addit. form. Inquisit. gl. 1. verb. accesserit lit. G. Sabell. resol. 54. num. 22. Diana p. 7. tract. 8. res. 21.

930 Cessio bonorum debet fieri, vt nudus vadat in loco publico, & posteriora percutiendo ad lapidem, vel columnam ter fortiter clidet, & clamet: *Cedo bonis. Add. ad Pract. Pap. for. Inquis. gl. 1. lit. G. verb. cesserit, in fine.* Vel cum linteamine, & pectine sedendo in terra pectinet caput, dicens: *Cedo bonis*, vel alio modo consueto in Ciuitatibus, & Terris. *Sabell. sup. n. 22. & seqq.*

In statu Ecclesiastico per motum proprium *Pij V. in Bullar. nu. 52.* Volens cedere bonis, debet coram Iudice se præsentare gestando birretum viride, & ipsum birretum publicè, & secrete sub pœna fustigationis pro prima vice, & triremium pro secunda, promittere cum iuramento deferre, alias non gaudet hoc beneficio. *Gratian. disc. 486. nu. 4.* Simile statutum est. *Lucæ. Sabell. sup. n. 25.*

931 In Statu Florentino nullo modo practicatur, quia est prohibita. *Sabell. in pract. §. debitori. n. 20. in fine. & §. Falliti n. 31.*

Nec Mutilianæ, obstante statuto *lib. 1. rubr. 30.* Neq; in Gallijs, quo ad exteros. *Christin. dec 123. nu. 16. vol. 4.*

932 In Cathalonia non liberat debitorem à Carceribus. *Cancer. var. 1. c. 17. nu. 58. & lib. 2. c. 9. n. 9. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rub. 73. nu. 20.*

933 Verum si hic supplicet Principi, vt faciat gratiam talis ignominiæ, & illam faciat, tunc valet Cessio sine tali solemnitate ignominiosa. *Sabell. resol. c. 54. n. 23. D. Rubeus de cons. suf. c. 32. nu. 88. in fine.*

934 Cedens bonis, qui suspectus est de occupatione bonorum, potest à Iudice torqueri. *Franch. dec. 276. nu. 12. Virmigl. cons. 58.*

935 Cessio bonorum potest expleri in omnibus Tribunalibus, & Curijs Regni. *Thor. in comp. dec. p. 3. verb. cessio bonorum fol. 142.*

936 Sed solum in M.C.V. vel Reg. Audientiis, cui remittuntur memorialia à Prorege, hoc spectare dicit *Capibl. de Baron. p. 2. c. 42. num. 12. & seqq.* Non in Curiis Baronalibus. *Vin. dec. 38. ex l. fin. C. qui bon. ced. poss. Marade sup. pragm. de cess. bonor. in annot. ad sing. 75. & seqq. nu. 45. Constantius sup. prag. de cess. bonor.* D. *Petra in rit. 287. nu. 21.* Et adhoc, vt Curiæ Baronales possint procedere, debent obtinere rescriptum Collat. Consilij. *Muscatell. in praxi p. 3. glos. detineatur. n. 81. Affl. dec. 296. in fine, & dec. 379. in princ.* D. *Ricc. in praxi tom. 2. tit. 4.*

Et rescripta semper diriguntur ad M. C. V. Immò ad solam M.C. spectare dicit *Nouar. qq. Forens. q. 114. n. 14. p. 1.* ex doctrina *Palom. de regim. Official. reg. 1. nu. 139. Tappia in rubr. de cess. bon. lib. 4. Iuris Regni. Canc. var. p. 2. c. 9. de cess. bon.*

Sic, vt cessio possit fieri in M.C.V. debet obtineri rescriptum Collat. Consilij. *Manson. de caus. execut. lim. 5. n. 22.* ex doctrina *Giurba dec. 41. nu. 2.*

Et licet *Scialoya de foro compet. cap. 14.* dicat, quod M.C.V. & Regiæ Audientiæ procedant absq; rescripto, tamen hoc non seruari dicit D. *Ricc. in praxi tom. 2. tit. 4. Cap. vnic. num. 2.* & in *addit. ad Sarn. in praxi fol. 84. in §. 43. de cess. bono.*

Antiquitus ex beneficio Principis tantum concedebatur. *l. fin. C. qui bonis ced. poss. Affl. in c. 1.* quæ sint regalia. *verb. regalia, num. 182. Vrsill. ad Affl. dec. 379. nu. 4. Thor. in comp. dec. tom. 3. p. 2. verb. Neapolitani Ciues.*

Deinde à quolibet Magistratu. *gl. in d. l. fin. Tonnul. de præuent. p. 2. c. 42. nu. 19.* Ad instar dilationis quinquennalis. *Apicell. in tam. paup. tit. 1 n. 21. Capibl. de Baron. tom. 2. c. 42. n. 16.*

Quod competat solum ad M.C. dicit *Cumit in rit. Sicil. 95. nu. 30.* Sed illum redarguit *Ant. Bell. tract. crim. tit. de pragm. in tit. 16. de dilat. n. 5.* Sed illum tuetur *Muta in pragm. eiusdem Regni tit. 17. nu. 1. Magrett in pragm. Ducis Sermonetæ. §. 26. obs. 6.* ob peculiarem sanctionem in illo Regno. Et *Palomba in Tract. de offic. Regim. reg. 1. nu. 139.* Hanc facultatem solum nostræ M.C.V. restringentem refellit, *Thor. in comp. dec. sect. 1. verb. cessio bonorum*, notans ex *pragm. 3. de cess. bonor.* colligi non solum M.C. sed omnibus Officialibus esse concessam, & praxim indicat vtriusq; Siciliæ Regni, respectu Iudicum inferiorum, post *Capibl. add. cap. 42. n. 18. Giurba dec. 41. nu. 2.* De qua re *Nouar. de grauam. Vassall. lib. 1. grau. 386. nu. 5. & p. 1. q. 114. n. 14. Scialoy. de foro comp. c. 14. n. 13. Nos de nullit. indic. rubr. 9. q. 23. ex nu. 1.* D. *Petra in rit. M.C.V. 287. n. 21.*

Et à decreto admittente debitorem ad tale beneficium non dari appellationem suspensiuam, sed tantum deuolutiuam post mille DD. D. *Petra sup. nu. 22.* vbi *nu. 23.* secus in dilatione quinquennali. Non retinetur ob panem acceptum, aut expensas ægrotorum, *per prag. 5. §. 1.*

Et vbicumq; sit iudicium talis cessionis bonorum, vel dilationis quinquennalis, creditor alterius fori, vel persona priuilegiata forum declinare non potest. *Tartaglia in praxi c. 1. n. 25. Cald. de mod. articul. & prob. gl. 1. §. 1. num. 94. Scialoya sup. n. 1.* D. *Ricc. sup.* Diximus *sup.*

937 Excluduntur à beneficio cessionis bonorum, & dilationis quinquennalis plures relati per *Conar. sup. & Leganar. in rubr. de cess. bon. n. 10. Mela tract. de induc. debitor. per totū. Perez in l. 6. tit. 4. l. 2. ordin. Larfranc. Balb. inter commun. tom. 3. cent. 5. concl. 487. Lodec Valent. 7. tom. 1. & 104. Alfar. de offic. fiscal. gl. 16 priuil. 46. D. Constantin. ad stat. Vrbis sup. Menzij in patrocin. debitorum per totum tract. D. Leonard. Ricc. in praxi. D. Petra in Rit. M.C.V. 287.*

938 Tutelæ creditum adeo est priuilegiatum, quod tutor, si ex causa tutelæ reperiatur debitor, non admittitur ad beneficium cessionis bonorum. *Papon. ant. de cess. bonor. arrest. 13. lib. 5. tit. 5. de tutor. arrest. 14. D. Magrett. ad pragm. Sicil. §. 11. obs. 3. num. 7.*

939 Romæ causæ cessionis bonorum debent expediri saltem infrà tres menses. vt in *constit. 31. Clementis VII.*

940 De materia cessionis bonorum *Boler. de decoct.debit. Fiscal.p.1.tit.1.q.3. Affl.dec.296.378. 379.Cancer.var.c.9. Salgad.labyr.cred. q.1.c.26 Rouit. Nouar. & alij in pragm. de cession. bonor. Brun.de cession. bonor. Soccin. reg.65. 66.& 68. Franch. & Luca dec.251.358.507.577. Rice.coll. 2192 Grinell.dec.78.Perez.in C.in.l 6. Lanfranc.Balb. communi opin. tom.3. cent.5. conclus. 487.Leo dec.Valent.7.& 104.Alfor. de offic.fisc. gl.16.prim.l.46.Christin.ad l g. munic pial.tit.21. Diana p.7.tract.8. Apicell.tutom. pauper.de d lat. quinquennal.& cess.bonor.Carpan.ad statut.Mediolan.c.480.Tort.ad statut.Pap.rubr.64. Pigant. ad statut.Ferr.rubr.134.Baez.de inop.debit.c.1.seqq. Meno h.de arbitr.lib.2.cent.2.cas.183.Conar.lib. 2.c.1.Conc.& D.Romag. ad statut. Eugub.lib.2. rubr.73.Gross.ad pragm. Sicil.§.40. Marchesan. de commiss.p.3.c.1.§.1. Fenzan.in Galganet.ad simile statutum.Cnenc.de deposit.instrum.claus 32. Trentacinq;var.tit.de solut.res.1.& seqq. Muta ad consuet. Panorm.c.57. & super Capit.Sicil. tom.4.c. 190.Costa de rem.d.subsid.27.lib.1. Cancer.p.1.c. 9.Castill.de alim.c.37.§.4.Sabell. ref.54.& tract. var.§.cessio bonorum. Rodriq. de execut se.tent.c. 8. Scannarol. de visit. carcerat. lib.3.c.1.& seqq. Gratian. & Luca disc.222. Diana tom.6. tract.5. res.1.seqq. Carol.Vnoffeger. de cess. bonor. & bom. Maul.eod. Tract.Io:Franc. Balbass. resf.p.3. tit. 13.res.4.& seqq.Giurba dec.41.Christin.dec.12. to.4. Ronit.dec.86.& ibi nostra Addit.& D.Rotæ. Manzius in patrocin.debitorum,*vbi latissimè. *D.Cardinalis Tusc.lit.C. conclus.217.218.219. Osterman.tom.1. dispntat. de cessione bonor. sect. 1.& 2. Salgad.labyr.1.par.cap.1. & 14.& 3.p. cap.16. Bayo in praxi.qu.59.Paz.in praxi 4.par. 1.to.c.5.Azeued.l.Mattiens.& Al in l.4.seqq tit. 16.lib.5. Recopill. Diana resol. Moral.7.p.tr.ct.8. Osuald.ad Donell. lib.37.c.9.Scacc.de commerc.§. 2.gl.5.& §.7.gl.5.*

941 Clerici non tenentur pro debito cedere bonis, ad euitandos carceras, cum gaudeat beneficium, siue priuilegio *Cap.Odoardus.tit. de solut.*cuius vigore non tenentur vltra quam facere possunt, nè deserant seruitium diuinum, & ne in opprobium ordinis clericalis mèdicare cogantur,& donec disutiatur,an illo gaudere debeant, non sint carcerandi post mille *D.Constantin. ad statut. Romæ annot.50. a t.3,n.208 seqq.Gross.sup.pragm.Sicil.§.40.n.17. seqq. Ricc.dec.81.p.1. Squillant.de priuil.cleric.c. 10. Egid.Rabbez.de immun.Eccles.disp.2. sect.2. c.vnit.de priui.d.c.Odoardus.§.1.Amostaz.de caus. piis.lib.7.c.7.nu.21.55. Fagnan.in d.c. Odoardus, D.Cerro dec.438 num.5 Card.Luca de cred.disc. 120.nu.13. D.Leonard.Ricc.in praxi tom.2.tit.4. num.10 seqq.*

Et illi debent relinqui tot bona in fructu, quot sufficiunt pro substentatione ad vitam. *Card.Luca de alienat.dis.38.nu.8. de pension.disc. 18.nu.8.*Et debet attendi quo ad alimenta, ratio nobilitatis illius. *Card. Luca d.disc.38. nu.10. seqq.& de pension.d.sc.17.nu.10.*

Quæ alimenta non tenentur capere à manibus creditoris, sed sunt assignanda ex suis bonis. *Card. Luca de pension.d.sc.18.n.8.*

Sed firma remanet obligatio bonorum post illius mortem, vel post obuentam priuatio nem dicti beneficij. *Card. Luca de credit. disc. 38. num.8.*

942 Cognitio talis beneficij c. *Odoardus* spectat non ad Curiam Romanam, sed ad Episcopum. *Ricc.dec.81.& 97.p.1.& dec.20. 131.p.2.& dec. 20. p.3.& dec.173.p.4. Setaloya de foro compet. cap.14. num.15.*

943 Pendente discussione, an clericus debeat admitti ad beneficium *cap.Odoardus*, interim non est carcerandus. *Castagn.tract. de dubit.ne egeat.q.10 nu.35.Grass.de effect.Cleric.eff.7.num. 16 seqq.Gratian.disc.222 nu.41.disc.799.nu.62. Ciarl n.contr.101.nu.15.Anna cons.124.num.12. Ricc.dec.160. num.3.* Etiam pro debito bullati. *Grass.eff.7.nu.17.Castagn.sup.in proem.2.p.n.85. & q.10.fall.7.Giurba obs.104.n.44. Amostaz.de caus.piis.lib.7.c.7.nu.55.Gross.ad pragm. Sicil.§. 40.nu.9.seqq. D.Constantin. ad statut. Vrb. annot. 50.art.3.nu.211.*

944 Clericus gaudet tali beneficio, quamuis esset obligatus cum iuramento, integre soluere. *Ciarlin.contr.101.nu.5.Gross.sup.nu.14. Fagnan. in d.c.Odoardus.nu 70.seqq. Amostaz.d.c.7.n.64. seqq. D.Constantin.sup.nu.212.*vbi *nu.213* dicit post alios,debere petere absolutionem à iuramento.

Sed quod non competat pro debito iurato, per publicum instrumentum, & tanto minus post incursum periurium, ob non factam solutionem tempore conuento, & absolutione à iuramento, seruatis eruandis non obtempta. *Fa inac.q.27.nu.70. Grass.de eff. Cleric. effect. 7.nu.22.Ciarlin. c tr.101.nu.12.*

945 Quamuis esset clericus primæ tonsuræ, quia tale beneficium est concessum simpliciter. Clericis, & ille talis est. *Sanch.in præcept.decalog.lib.7.c.13.nu.33 Ciarlin.contr.101.n 7.Rolan, cons.4.n.16.lib.1. Nouar.de elect.fori sect.2.q.12. nu.3. Fagnan.in d.c.Odoardus.nu.20.21. Amostaz. d.c.7 nu.23. D.Constantin.sup.nu.217.*

Et licet *Rota p.17.rec. dec.304.nu.22. Farinac. in praxi q.27.n.69. Rota post Dactissimum Oleam de cess dec.26.nu.4. Doct ff. D.Card.Luca in annot.ad Conc.l.Trid.dis .24.nu.43. Idem Card.de credit.disc.118.nu.6.disc.120.nu.4.disc.121.nu.5.* Dicant, vt clericus possit gaudere hoc beneficio,debere habere requisita *Concilij Trident. sess.24. c.6.de reformat.* nèpe quod illi incedant in habitu, & tonsura, & Ecclesiæ seruiant, vel sint beneficiati, *D.Petra in rit.287. nu.18. Cerro dec.438.nu.9. Vin.dec.529.Fermosin.de iudic.c.2.de foro compet.& c fin.de libell. oblat.q.4. §.5.nu.9.Volasf.alleg.48. Ricc.in praxi Ecclesi.ad c. Odoard.ex fol.158.Squill.de priuil. clgric.c.10.* tamen contra tenent *Sanch.lib.7. d.c.13.nu.37. Nouar.de elect.foro.sect.2.q 52.nu.10.* & declaratum per Sacram Congregationem. *Pac. Iordan.*

gan. Lucubr. vol. 2. lib. 21. tit. 3. n. 9. Sed quod ille non gaudeat si non habeat omnia dicta requisita. *Farinac. q. 27 nu, 69. Rota Rom.* post *Oleam de cess. iur. dec. 26. nu. 4. Graff. sup. nu. 15 seqq. Fagnan. in d. c. Odoardus. n. 22. 23. D. Constantin. sup. nu. 217. seqq. Idem Card. Luca de iurisd. disc. 112. ex num. 13.*

946 Quamuis esset obligatus in forma Cameræ. *Ciarlin. d. contr. 101. nu. 10. 17. 29. Graff. sup. n. 22.* Secus in Curia Romana ex *constit. 28 §. 26. Pauli V. Bullar. nou. tom. 3. Scannarol. d. c. 3. nu. 36. D. Constantin. sup. n. 260. seqq.* Licet contra videatur expressum in facultatibus A. C. *num. 26* pœnes *Ridolfin. in praxi inter litteras Apostolicas fol. mihi 738.*

Quod tollatur hoc beneficium, ob obligationem Cameralem. *Card. Luca de credit. disc. 119. num. 20.* Secus accedente Commissione Papæ, cum speciali illius mentione. *Idem disc. 120. nu. 20. in fine.*

947 Quamuis in specie renunciasset huic priuilegio *c. Odoardus*, & promisisset nó allegare hoc beneficium gaudet illo. *Castagna d. q. 10. nu. 49. Barbos. in d. c. Odoardus. n. 24. Nouar. sup. q. 17. n. 3 Ricc. dec. 160. p. 2.* Eo quia dictum beneficium fuit introductum fauore publico ordinis Clericalis, ne cogantur mendicare, licet contra dicat *Gratian. disc. 799. nu. 20. Groff. sup. nu. 24. 25.* Vbi impugnat *Molin. disp. 171. nu. 25. Guttier. de iuram. confirmat. p. 1. c. 17. nu. 34. Graff. d. eff. 7. nu. 21.* Sed contra ex facultatibus A. C. *num. 26.* pœnes *Ridolfin. in praxi fol. 338.*

948 Quamuis debitum esset bullare gaudet illo. *Graff. eff. 7. n. 17. Groff. n. 26.*

949 Etiam pro debito Gabellarum, in ijs casibus, in quibus Clericus cogi posset ad illarum solutionem, vt puta si esset negotiator. *Barbos. de potest. Episcop. alleg. 13. n. 8. Guttier. de Gabell. q. 39. ex tex. c. quamq; de censib. in 6. Graff. de eff. 7. nu. 5. Castagn. d. q. 10. lim. 5. Groff. sup. nu. 27. seqq.* Sed contra tenent in negotiationibus illicitis. *D. Constantin. sup. nu. 267.* post *Squillant. d. c. 10. num. 3. Ricc. in praxi p. 1. res. 267. in 4. notab. Genuens. in praxi c. 3. nu. 12. Amostaz. de caus. pijs c. 7 nu. 70. Nos hic infra.*

950 Amplia quamuis alias fuisset admissus ad hoc beneficium, nam non per hoc prohibetur iterum admitti. *Genuens. in Praxi Eccles. Nep. c. 3. nu. 19. Barbos. in d. c. Odoardus. n. 4. Groff. sup. num. 34.*

951 Quod beneficium competit, & pendente iudicio, & post sententiam, & rem iudicatam, immò in executione sententiæ. *Costa de remed. subsid. c. 29. nu. 5. Ricc. in praxi p. 1. res. 261. n. 2. 3. Barbos. in d. c. Odoardus.* Nisi ante sententiam fuisset oppositum, hoc beneficium, & reiectū, *Ricc. d. res. 261. num. 4 Costa d. c. 29. nu. 6.* Etiam aduersus tres sententias conformes. *Conar. lib. 2 c. 1. nu. 9. Triuis. dec. 8. nu. 5. lib. 1. Put. dec. 56. lib. 1. Ricc. res. 266. Groff. sup. nu. 35. 36. Genuens. d. c. 3. nu. 13. Amostaz. d. c. 7. nu. 60. 61. D. Constantin. sup. nu. 237.*

952 Quamuis Clericus esset excommunicatus. *Ricc. d. res. 262. nu. 2.* Quia hoc beneficium non continet actionem, sed exceptionem, & excómunicatus potest excipere. *c. intelleximus*, vbi *DD. de iudic. Vergil. de legit. person. c. 34. num. 32. 49.* Et Clericus excommunicatus retinet sua priuilegia. *Diana res. p. 6. tract. 1 res. 1. vers. nota 2. Franc. Marc. dec. 85. Groff. su n. 37. seqq. Nauar. de elect. fori. q. 31. nu. 7. Amastaz d. c. 7. nu. 73. 74. D. Constantin. sup. n. 259.*

953 Quamuis debitum esset dependens à delicto, vel quasi, nam talis tex. comprehendit quodcumq; interesse. *Ricc. in praxi res. 263. Genuens. in praxi p. 3. nu. 7. Graff. except. 17. num. 33. Maulius de cess. bonor. tit. 17. P. Diana p. 7. tract. 8 de cess. bonor. res. 2. Groff. sup. 40. seqq.* Secus si pœna esset applicanda Fisco, nam tunc intrat regula: qui non habet in ære luat in corpore. *Scannarola d. c. 3. n. 17. Amostaz d. c. 7. nu. 35. 38. D. Constantin. sup. n. 247.*

954 Quamuis Clericus ex aliqua arte, vel artificio se posset sustentare. *Ricc. d. p. 1. res. 257. n. 4. Groff. sup. nu. 43.* vbi *nu. 44.* ampliat in Clerico promittente de rato.

955 Tale beneficium extenditur etiam ad Moniales. *Barbos. in d. c. Odoardus. nu. 5. Nouar. d. sect. 2. q. 62. n. 9. Groff. sup. n. 45.*

956 Competit etiam Oblatis alicui Monasterio, qui se, & bona sua tradiderunt Monasterio, & illic habitant, & habitum illius coloris gestant, quo regulares illius Monasterii vtuntur. *Nauar. d. q 64. nu. 12.* nam dicuntur personæ Ecclesiasticæ. *Ricc. in praxi par. 3. res. 128. Groff. sup. num. 46. Giurba cons. 21. num. 10. Barbos. de potest. Episcop. alleg. 12. nu. 39. Idem in bullar. verb. oblati.*

957 Limitatur tamen tale priuilegium, vt non habeat locum in Clerico debitore pensionis. *Gratian. disc. 222. nu. 50 seqq. Graff. de eff. Cleric. eff. 7. n. 48. Ricc. sup. res. 267. Barbos. in d. c. Odoardus. nu. 6.* vbi impugnat *Cald. Pereira, & P. Barbos. Groff. sup. n. 47. Genuens. d. c. 3. n. 10.*

958 In Clerico coniugato, qui licet gaudeat priuilegio fori, non gaudet alijs priuilegijs Clericorum. *Farinac. de Inquisit. q. 8. nu. 9. Barbos. in d. c. Odoardus. Ricc. p. 1. res. 265. num. 2 Costa de remed. subsid. c. 29. Fagnan. in d. c. Odoardus. Rota dec. 207. p. 15. rec. Sabell. §. Clericus nu. 19. Groff. nu. 48. D. Constantin. sup. nu. 222 seqq. D. Petra in rit. 287. num. 18. Card. Luca de cred. disc. 119. num. 19.*

959 In Clerico debitore alicuius, ipso pauperioris. *Genuens. d. c. 3. nu 14. Gratian. disc. 799. nu. 9. Neuiz. cons. 59. Graff d. eff. 7. nu. 56. Barbos. d. c. Odoardus nu. 7. & ibi d Fagnan. nu. 30.* Nisi talis creditor Clerici esset ex causa lucratiua, puta donationis; legati, &c. *Groff. sup. Brun. de cess. qu. 13. 4. quæst. principalis. Groff. sup. num. 49. D. Constantin. sup. n. 241.*

960 Fallit in Clerico, qui negauit debitum, vel super illo litigaret. *Rota dec. 841. n. 1. p. 3. diuers. Put. dec. 321. p. 2. Ricc. sup. res. 258. Barbos. in d. c.*

Odoar-

Odoardus,& ibid.Fagnan. nu.56.57. D.Constantin.sup.n.238.Groff.sup.n. 51.52.

961 Quod intellige si ex certa scientia,& dolo malo negauerit se esse debitorem, secus si ex ignorantia, vel errore, quia tunc excusatur. *Gratian.disc.109.num.34.35. Surd.dec.273.Hodiern.ad Surd.dec.262.nu.22.24.* Vel si pœnitentia ductus quandocunq; reuocasset talem negationem, & sic agnouisset debitum,siue ante, siue post sententiam. *Graff.d.eff.7.nu.43. Gratian.disc.109.nu 40.Barbos.in d.c.Odoardus n.11. Hodiern.d.dec.262.nu.21.26.Affl.dec.379. Trentacinq.lib.3.res.2.nu.14.Genuens.d.c.3.nu.3. Ricc.res.258.nu.2.Groff.sup.nu.51.seqq.D.Constantin.sup.nu.230.*

962 Et si Clericus post quam fuit admissus ad dictum beneficium.*Cap.Odoardus,* effectus fuerit laycus, & si à creditoribus conueniatur coram Iudice layco, poterit de beneficio prædicto obtento opponere coram eodem Iudice layco.R.*Marin.lib.2.res.49.Groff.d.§ 4.nu.119. D.Constantin.sup.num.275. D.Petra in tit.287. num.19.*

963 Non gaudet hoc priuilegio, si sit debitor ex causa depositi penes se facti. *Graff de eff.7. num.58.Barbos.in d.c.Odoardus nu. 13.Squillant. de priuil.Cleric.c.10.rubr.3.nu.42.Diana ref.p.2. tract.8.de cess.bonor. res 27.* Et in restitutione depositi non competit quindena. *Muta ad Consuet.Panor.c.71.num.39. Camia ad Rit.138. & c.18.nu.25.Burg.de modo proced.ex abrupt.q.5 nu.135.* Idem si creditum dependeret ex contractu locationis, siue conductionis. *Gr.ff.ex. cept.32.nu.25.Menoch.de arbitr.c.s.203.num 18. Trentacinq.* & alij, quod refert *Diana d. res.27.* Sic etiam si Clericus administrasset bona aliena,puta fuisset Tutor, Curator,Procurator,& malam administrationem fecisset, & rationem non redidisset.*Ferret.conf.144.lib.1. Graff.eff.7. nu.53.Barbos.in d.c.Odoardus nu.11. Graff. de except.except.17. nu.51. Fagnan.in d. c.O oa dus. nu.54. Amostaz.d.c.7.nu.53.*Qui limitat si depositum esset consumptum sine eius culpa. *n.54. D. Constantin.sup.n.250. & nu.252.153. 255.seqq. Groff.sup.n.54.seqq.*

964 Nec in Clerico doloso. *Virgil.de legit.pers. c.12.num.19.Graff.eff.7.nu.37.Nouar.de elect.fori sect.4.q.67.num.5. Veral.dec.278. lib.1.Ricc.in praxi res.259. Genuens.d.c.3.nu.6.Barbos.in d.c. Odoardus.Rota post Oleam de cess. dec.26.* vbi ex quibus arguatur dolus. Qui dolus debet esse euidens, & manifestus,non præsumptus. *Mascard.de probat.tom.1.531.n.6.7.*

Puta si tempore contractus sciebat se non esse soluendo,& falsò asseruit se soluendo. *Genuens.sup.Ricc.collect.1750. Rota post Oleam de cess.dec.26.Canaler.dec.514.* Vel si in fraudē creditorum bona consumpsit, vel si debita contraxit sub spe huius beneficij, vel si bona occultauit, vel si pendente iudicio alienauit bona, & similiter.*Guttier.de iuram.c.17.n.20. Farinac. q.27.num.70.seqq. Ferret.conf.144. Rota diuers. dec.841.lib.3. Marchesc.de commiss. p.1.c.1.§.1.nu. 70.seqq.* Qui dolus debet esse ordinatus ad finē fraudandi creditorem de suo debito. *Gratian. disc.799.n.39 Groff.sup.n.58.seqq. D.Constantin. sup.n.242.seqq.*

965 Nec Clericus, qui suscepit habitum post condemnationem ad soluendum. *Couar.pract. c.32.nu.4.concl.4. Graff.d. eff.7.nu.60. Barbos.in d.c.Odoardus.num.14.* Idem si esset effectus Clericus post contracta debita, in fraudem creditorum, maxime si clericatus peruenisset post quam fuit carceratus, aut citatus ad instantiam creditoris.*Genue s.d.c 3.nu.11.Card.Luca de cred.disc.120.nu.15.Groff.sup.nu.62.* Secus,quamuis creditum sit anterius, sed clericatus non sit susceptus in fraudem.*Card.Luca de feud.disc.74 num.10.*

966 Nec conuentus actione reali. *Bran.de cess. bonor.q.3.nu.14.Ricc.sup.res.267. in notab.nu.2. Genuens.d.c.3.nu.9. Graff.d.eff.7. nu.62. Barbos. in d.c.Odoardus nu.20. & ibid. Fagnan.nu.52.& 53.Amostaz.d.c.7.n.51.52.Groff.nu.63. D.Constant.sup.n.254.*

967 Nec hæres non confecto inuentario. *Ricc. sup.nu.3.Barbos.sup.num.19. Squillant. de priuil. cl.ric.c. 10.nu.43.Diana p.7.tract.8.de cess.bonor. res.14.in fine.Trinisan.d.c.8.p.1. Amostaz.d.c.7. nu.70.Groff.nu.64.C.Constantin.sup.n.251.*

968 Nec Clericus,qui in ludo,vel luxoriosè viuendo,omnia bona sua dissipauit. *Bellect.disq. Cleric p.1.tit.de cleric.debit.p.2.nu.6. Genuen.s.d. c.3.nu.8.Ferret.d.conf.144 nu.3. Gr ff.d.eff.7 n. 51.& except.17.nu.32.44. Ricc.d.res.259.num.3. Groff sup.nu.65.Barbos.in d.c.Odoardus n.21.Sperell. dec.158.nu.17. Rub.in annot. ad dec.192.nu. 180.p.9.rec.R.Marta lib 1.c.145. num 9 D.Linnard.Riccan praxi tom.2.tit 4.n.14.* sed contra tenet *Fagnan in d.c.Odoardus.nu.41.seqq. Amostaz d.c.7.nu.31.32. L.Constantin.sup. num.235. 236.& n.245.& seqq.*

Nec laicus fideiussor Clerici, *Guttier.pract. lib.1.q.vl.n.20.seqq.Ricc.sup.res.260. & collect. 771.& d.r.173.num.9.p.4. Diana p.7. tract.8.de cess.bonor.res.18.Barbos.sup. nu.12.* cum tale beneficium sit personale, & personam clerici nō excedit,*c.priuilegium. de reg.iur.in 6. Groff.sup. nu.66.seqq.D.Constantin.sup.n.272.*

969 Secus Clericus fideiussor laici, nam gaudet beneficio. *c.O oardus. Ricc.dec.29. p.3. Diana d.res.18.in fine,Squillant.d.c.10.nu.47. Layman. oper.moral.lib.3.tract.4.c.29.nu.7. Groff.sup. D. Constantin.sup.n.273.Sabell.§.Clericus n.19.*

Sed Clericus petens admitti ad hoc beneficium tenetur præstare iuratoriam cautionem soluendi, si ad pinguiorem fortunam deuenerit,alias non est admittendus. *Ricc. p. st d.res. 267.in notab.nu.5. Graff.d.eff.7.nu.65. Barbos.in c.Odoardus.n.5. Groff.sup nu.69.70. Canaler.dec. 514.Idem Ricc.collect.1750.*

970 Sed non tenetur præstare fideiussionem, quia non tenetur fideiussorem, ob suam paupertatem.*D.D.sup.citati.Graff.d.except.17.n.53*

971 Sed

971 Sed ad obtinendum beneficium *d.c.Odoardus*,debet probare paupertatem , sed non cum tanto rigore,& scrupulositate . *Macer.at. lib.1. ref 41.num.3.§.cæterum.Squillant. d.c.10.nu.10. Fagnan.d.c.Odoardus nn.26.31.Ricc.dec.173.n.3. p.4. Rota dec.470.nu.1.2.*coram *Rembold.Rota dec.207.num.12.p.5.rec.* Cum sit fundamentum suum. *Amostaz d.c.7.nu.22.Fagnan.in d.c.Odoardus nu.31.seqq.*post alios *D.Constantin.sup.n.227 seqq. Ricc.collect.1750.* Caualer.*dec.514. Sabell. §.clericus.n.18.*

Nec potest illam allegare post terminatam causam, & relaxatum mandatum executiuum, malitiose,& negato debito, cum opus sit confessione debiti,& oblatione idoneæ cautionis, per pignora,vel fideiussores,vel saltem iuratoriæ,desoluendo quando deuenerit ad pinguiorem fortunam *Caualer.& Ricc.sup.*

972 Non competit contra litteras executoriales relaxatas pro solutione expensarum re vera factarum. *Squillant.d.c.10.nu.28. Scannarol.d.c.3.nu.19.Barbos.in d.c.Odoardus nu.17. Rota dec.418.nu.3.dec.470.nu.5.6.* coram *Rembold.Rota* apud *Marchesan.de commiss.p.2.fol.550. D.Constantin.sup.num.240. Card.Luca de cred.disc.120. num.3.*

973 Non competit Clerico negotiatori , exercenti negotiationes illicitas.*c fin.de vita, & honest. cleric. Amostaz d. cap.7. num. 70. Ricc. in praxi p.1.ref.267.* Grass.*d.eff 7.num.63. Squillant.d.cap.10.n.3. & 48.D.Constantin.sup.num.267.268.Card.Luca de cred.disc.119.nu 15.seqq.* secus si non essat illicita.*n.10.seqq.*

974 Non competit Clerico,in spolio, post *Lotter.Marchesan.* & *alios D.Constantin.sup.n.269.*

975 Non competit Clerico de fuga suspecto. *D.Constantin sup.n.270. Layman.oper.moral.lib.3.de iustit.tract.2.c.12.nu.5.Gennens.d.c.3.nu.16. Squillant. d.c.10.n.34.35.*

976 Non gaudet debitor Cameræ Apostolicæ, & Fisci.*Ricc.in praxi Eccles. p.1.ref.263. n.2. D.Constantin.sup.n.271.*

Ad materiam *d.c.Odoardus tit.de solution.Ferret.cons.144. Fagnan. in d.cap. Oduardus. Gratian & Luca disc.222.Guttier.d iuram.p.1.c.17. Marches.de commiss.p.3.cap.1.§.1.Grass.de effect. cleric.eff.7.Bellect.disq.cleric.p.1. tit. de clerit.debit.§.2.Squillant.de priuil.cleric.cap.10. Ricc.in praxi p.1.ref.256. seqq.Farinac.q.27. à num.65. Scannarol.de visit.carcerat.lib.3.§.9.cap.3.Cauar. & Faria var.lib.2.c.1. Lotter.de benefic.lib.1.q.3.à nu.235.Barbos.vniuers.iuris Eccles.c.39.§.6. & in d.c.Odoardus. & ibid.Gonzal.Tellez.Macerat.lib.1.ref.41.Gennens.in pract.Eccles.p.3. Casta de remed.subsid.29. Ægid. Raubek. de immun.Eccles.disp.2.sect.3.c.vnic.§.1.2.à fol.288. Amostaz. de caus.pijs.lib.7.c.7.Zacch.de obligat.Cameral.q.19.Ricc.decis.20.p.1.decis.173.308.p.4.Gross.ad prag.Sicil.§.40.*& ibi *alleg.70. Anson. Cauch.fol.367.D.*Constantin.*sup.n.176.tom.2.fol.367.*

977 Simile beneficio *Cessionis bonorum*,est *beneficium deducto ne egeat* , nam si cedens bonis non deuenerit ad pinguiorem fortunam , est extinctum creditum creditoris, idem est in illo debitore, qui non tenetur, nisi in quantum facere potest , nam si non peruenit ad pinguiorem fortunam, est extinctum creditum , Ideò in hoc casu extincto credito, est nullus,& inualidus contractus crediti,& sic bene *Nos* in hoc *Tractatu de nullitate Contractuum*, egimus *de Cessione bonorum* , & de *beneficio : deducta ne egeat* . Verum quia dari potest casus, quod hi debitores deueniant ad meliorem fortunam, & sic debeant soluere, Ideò dicimus in hoc casu non esse extinctum creditum, & sic non esse nullos Contractus . Ideò agemus hic de hoc *beneficio : deducto nè egeat* , & qualiter,& quibus competat.

978 Beneficium *deducto ne egeat* , competit pluribus , de quibus summatim *Nos hic* , quia tale beneficium non extinguit debitum vere , sed dilatat aliquando vsque ad meliorem fortunam , sed aliquando extinguit , si ad meliorem fortunam non redeat vt diximus *hic sup.* licet extingui dicant *Castagn. Tract.deducto nè egeat.q.1.Merlin.de pignor.lib.5.qu.53. P.Bossius de dote cap.11.*vbi de dote.*Rota dec.231.num.4. p.6. rec.*

979 Tale beneficium est secundum legem Dei, iuxtà illud Euangel. *Patientiam habeas in me, & omnia reddam tibi*,scil.cum ad pinguiorem fortunam per venerit , *Matth.c.18.*Sic hoc beneficium debet seruari in foro conscientiæ, bene *Castagna in Tract. Deduct.ne egeat, in proem. num.10.*

980 Istud beneficium conceditur multis rationibus , Aut ratione reuerentiæ personæ , aut ratione dignitatis personarum , aut ratione accidentiæ facti , aut ratione liberalitatis. *Castagna sup in praemio p.1.nu.1.* Et sic prouenit ex æquitate, & iuris dispositione. *Palma dec.Lucensis.323.nu 13.*

981 Conceditur ratione reuerentiæ personæ , Parentibus , Soceris, & Patronis.*l.alia §.eleganter. ff.solut. matrim. §.sed , & si quis. Instit.de action.*Competit Marito, & Vxori , ob reuerentiam maritalem. *d.l.eleganter, & l.maritum. ff.solut. matrim.& l.vnic. §.cum autem. C.de rei vxor. act.* competit alijs ratione dignitatis personarum , vt sunt Milites , Card.*Luca de credit. disc.118.* vbi *de militibus S. Stefani.* competit Administratori , Curatori adultæ , Aduocato , Clientulis , Arbitro , Compromissario. Ascendentibus, Descendentibus , Baroni, bonis casu spoliato, Cedenti bonis, Clericis,Colonis partiarijs,Cómatri,Compatri,Consiliarijs , debitoribus Loci pij , Doctoribus , Medicis , & illorum filijs, & Socijs, Domino, Donatori , Filijs respectu Patris , ac etiam filijs emancipatis, vel sui iuris effectis , Genero , Iudici , Marito, Militi , Patri Spirituali , Pauperi , Socero, Socio , Vassallo sub feudatario. Vxori , & similibus, Doctoribus,& Aduocatis causarum, & etiam Militibus cælestis mi-

 litiæ

litiæ, vt funt Clerici. *l. miles*, & ibi *gl. ff. de re iudic. c. Odoardus. tit. de solutio*. Competit alijs ex accidentia facti, & funt qui bonis cefferunt, *l. 11, quibonis ff. de ceff. bonor. l. qui funt*, & ibi notat *Iaf. poſt nu. 16. ff. de re iuric.* competit alijs ratione liberalitatis, vt donatori. *l. nec liberalitate. ff. de re iudic. l. ex donatione. ff. de donat.* Alijs ratione contractus vt funt Socij. *l. verum, in princ. ff. pro Socio*. Alijs ratione officij, vt funt Officiales in fyndicatu. Alijs ratione defenfionis, vt funt defenfores perfonarum, alijs ratione filiationis, vt funt filij, & hæredes, ac etiam non nullis alijs, de quibus *Parladar. lib. 2. verf. quotidi. narum, c. fin. p. 5. §. 6. nu. 17. & feqq. Rol. Rodulfin. in fumma notular.* Giur. ll. dec. 115. *nu. 4. 11. 12. Scip. Raad. in Tract. recept. fentent. iar. tit. 123. Caftagna fup. in integro tract. huius materiæ. Scannarol. de vifitat. carcer. lib. 3. c. 7. Saccin. reg. 17. verb. mittunt. T. f. lit. O. conclu f. 44. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 14. nu. 321. feqq. Surd. de alim. tit. 1. q. 78. Ricc. collect. 227. Giurba decif. 42. 43. 44. 45. Rot. p. 14. rec. dec. 179. Sabell. §. beneficium. §. filius nu. 58. § frater. P. Boffius de dote cap. 11. n. 2. feqq. Cald. pereyra conf. 14.* competit Septuagenarijs. *Card. Luca de credit. difc. 112. nu. 14.* Idem inualide infirmis. *nu. 15.* competit defenforibus perfonarum. *Caftagna fup. q. 7. Boffius de dote c. 11. num. 134.*

982 Beneficium quatenus facere poteſt conceditur quando conueniuntur perfonæ expropriis contractibus. *Caftagna fup. nu. 3. P. Boffius d. cap. 11.*

983 Tale beneficium nihil aliud eſt, niſi, quod debitor aliquod retineat, ne egeat. *Caſta na fup. nu. 4. P. Boffius d. c. 11. nu. 59. & feqq.* Sic non poteſt carcerari, fed eſt linquenda illi commoditas victus, niſi poſſit viuere aliunde. *Card. Luc. de cred. difc. 118. n. 15. difc. 116. n. 7. difc. 120. num. 10. feqq.*

984 Sic inopia debet probari. *D. Cerra dec. 438. nu. 5. 6.* Sic non competit habenti vnde foluat. *ibid. num. 7.*

Quæ probatio fit partibus citatis. *Card. Luca de cred difc. 120. n. 7. & in annat. ad relat. cur. n. 35.*

985 Tale beneficium eſt miferationis. *Caftagna nu. 5. P. Boffius d. c. 11. Cephal. conf. 191. nu. 14. lib. 2. Amat. dec. 16. nu. 27. Corn. Rencin. de pa pert. & caf priuil. q. 8. fpec. 2. nu. 15. & 16.* Quod priuilegium perfonale eſt. *Giurba dec. 42. nu. 4. idem Caftagna. 14. q. 1.*

986 Tale beneficium intelligitur non vltra id, quod debitor poteſt facere commode. *Caftagna fup. n. 67.* fecundum fuã dignitatem. *nu. 8. P. Boffius fup. Malin. de contract. difp. 113. num. 6.* fecundum fu... dignitatem debet habere bona. *Mol. fef. ad confuet. Neapol. p. 5. q. 11. nu. 9. Caftagn. q. 1. ampl. 1. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. num. 31. 32. 33. 37. 100. lib. 2.*

987 Iſti non deducunt æs alienum, niſi donator, pater, & filius fui iuris effectus. *Caftagna fup. n. 9. ex l. fi Maritus. ff. falut. matrim.* Quo ad donatorem, *Staiban. ref. 103. nu. 111. & feqq.* *Rouit. dec. 48.* & ibi noſtra *additio*, vbi an competat inter creditores hypotecarios, & an fit perfonale tale beneficium, vel tranfeat ad hæredes, ad ibi dicta remictimus DD. Lectores & ad *Staibd. ref. 103.* & ibidem in *obferuat. nu. 92. & feqq.*

988 Tale beneficium conceditur retinendo, nõ petẽdo. *Caftagn. fup. n. 10. ex Iaf. in l. quod nomine vbi Bal. Alex. & alij ff. de cond. in deb. Cyn. in l. fin. C. de iure do ium.*

989 Habens tale beneficium, foluendo non repetit. *Caftagn. fup. n. 11. Crat. conf. 127. n. 12. Frãc. dec. 164 poſt nu. 10. Idem Caftaga. q. 1. fall. 9.*

990 Non poteſt carcerari. *Caftagna fup. n. 12. 13. 16. 18. P. Boffius fup. 1 bef dec. 153. poſt n. 4. & n. 6. & dec. 113. F ach. dec. 164. nu. 2. Cartar. dec. 7. nu. 1. Capoll. cautel. 14. Soccin. reg. 201. Gafp. Beat. c. 3. nu. 2. c. 19. nu. 33. Amat. dec. 16. nu. 26. Barbof. in l. m ritum. n. 2. ff falut. matrim. Intrigl. de rafib. caofeieut. caf 35. Caftil. lin l. 62. Taur. Conar. var. lib. 2. c. 3. nu. 3. 4. Guttier. pract. q. 62. n. 3. lib. 2. Staiban. ref. 103. n. 107.*

991 Maritus ad inftantiam vxoris, cuius eſt debitor, carcerari nõ poteſt *Caftagna fup. n. 14. l. 3. §. tutor. ff. de fuſp. tutor. Fontanell. de pactis cl. 7 gl. 3. nu. 39. Maftrill. dec. 69. n. 41. lib. 1. Canalc. de tutor. c. 1. nu. 318 Duen. reg. 312.*

992 Beneficium hoc operatur, vt debitor neceſſe nõ habeat cedere bonis. *Caftagn. fup n. 15. P. Boffius fup. nu. 139.* poſt *Brun. de ceff. bonor. p. 4. q. 24. Pafcal. de Viribus Pe r. pote. p. 2. c. 9. nu. 20. Barbof. in l. maritum. n. 2. 3. ff folut. m trim.*

993 Habens tale beneficium tenetur cauere cum iuramento defoluendo, cum de venerit ad pignorem fortunam. *Caft g na fup. n. 17.* Diximus *fu. n 969. Bertach. in repertor. verb. pauper. verſ. 26. per tex. in. l. filio ; vel ferno* & ibi *gl. verb. cautionem ff. vt legat. nomin. caueat. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 11. lib. 2. n. 68 feqq.*

994 Debitores carcerati non habentes in bonis poſt. 45. dies funt ex carcerandi, cum iuramento defoluẽdo, cum venerint ad pinguiorem fortunam, de confuetudine Meſſanæ. *Caftaga. fup. num. 18.*

995 Beneficio tali an poſſit renunciari, diſtinctio eſt, aut in parentibus, & fimilibus, quibus debetur reuerentia, vel in viro, & vxore, focero, & non poſſunt renũciare ex reuerentia, etiam cum iuramento. *Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. num. 56. Amat. dec. 16. num. 32. 54. Guttier. de iuram. c. 16. num. 47. Giurba dec. 42. nu. 9. 12. Anell. Amat. conf. 41. Pafcal. de patr. poteſt. p. 2. c. 9. nu. 26. Franch. dec. 164. n. 13.* vbi decifum refert. poſt mille *Caftaga. fup. num. 19. feqq. 33. feqq. & in procem. 2. part. nu. 28. fol. 27.* Aus fumus in alijs quibus non debetur reuerentia, & poſſunt renunciare, poſt mille *Caftagna fup. num. 27. feqq. D. Petra in rit. 302. nu. 20. Montan. de tut. cap. 15. num. 95 feqq. Scannarol. de vifit. carc. lib. 3. §. 7. nu. 34. feqq. Giurba obf. 22. num. 16. Merlin. dec. 886. num. 7.* vbi quod cenfetur illi renunciatum per claufulam: *renuncians. omni legum auxil. o. Coſta* de

de remed. subsid. 28. nu. 8. P. Barbos. in l. maritum n. 27. seqq. ff. solut. matrim. Surd. de alim. tit. 1. q. 78. Gomez in l. 53. Tauri. nu. 49. Rota Rom. dec. 485. nu. 4. p. 2. Giurba dec. 42. nu. 9. Gallerat. *de renunciat. to. 2. renunciat. 182. n. 37. Couar. in c. quamuis pactum. in 2. p. relectionis.* P. *Bossius de dote c. 11. n. 122. & seqq.* vbi latè de hac renunciatione facta per maritum, ad illum remictimus *DD. Lectores. D. Petra sup. n. 20. 21. seqq.*

996 Pactum quod maritus non conueniatur in solidum valet. *Castagn. sup. nu. 56. P. Bossius de dote cap. 11. Surd. de alim. lib. 1. q. 78. Franch. decis. 19. num. 19.*

997 Pactum, quod bona vendantur ad discussiam aduersus beneficium deducto ne egeat nō valet. *Castagna sup. nu. 58.*

998 In exigendo contra aliquem in quantum facere potest, inspicitur quantum in eius patrimonij fructibus potest redigi, non quantum ex venditione rei redigeretur. *Castagna sup. nu. 59. 62. 63.* P. *Bossius d. cap. 11. Surd. de alim. tit. 4. q. 9. P. Molina de contract. d. sp. 113. nu. 7. Menoch. de arbitr. cas. 169. nu. 3. lib. 3. caut. 2. Crauet. cons. 219*

999 Alimenta si debentur ex legato, vel ex donatione non sunt vendendæ possessiones. *Castagna n. 60. Boer. dec. 19. n. 8.*

1000 Verum si debeantur titulo oneroso, proprietas vendi potest. C*astagna nu. 61. Surd. de alim. tit. 4. q. 9. nu. 17.*

1001 Qui potest facere quod potest, videtur posse. *Castagna sup. nu. 62. ex c. qui potest. de reg. iur. in 6.* nisi tractetur de alimentis præstandis secundum decorem, & conditionem personarum, nam tunc non est vendenda proprietas, sed pro necessarijs ad vitæ substentationem sunt retinenda, sed alimenta in casu nostro sunt retinenda, & præstanda secundum conditionem personæ. *Surd. d. q. 9. nu. 17. 18. 21.*

1002 In condemnato quantum facere potest in exigendo non inspicitur valor ædificij, sed fructuum. Ca*stagna sup. n. 59. 63. Vrsill. dec. 222. n. 4. ad Affl. Molfes. ad cōsuet. Neap. p. 6. q. 9. n. 11.*

Contrarium asserenti incumbit onus probandi. *Castagna sup. nu. 64. ex Gozadin. cons. 94. col. 9. Vin. commu. opin. verb. donator habet. Muta in cap. Sicil. 188. nu. 6.*

Alia est domus viri nobils, alia viri rustici. *Castagn. sup. n. 65. ex Bran. de cess. bon. q. 30. Beat. q. 17. nu. 74. Meno. b. d. cas. 183. num. 24. 28. de arbitr. lib. 2.*

1003 Prædium est consignandum marito, ex cuius fructibus possit se, & suos alere. Ca*stagn. sup. nu. 66. P. Bossius de dote d. c. 11.*

1004 Sumptus, vt maritus viuere possit deducuntur pro toto tempore; ita & de alijs personis. *Castagn. sup. n. 67. P. Bossius d. c. 11.*

1005 Bona dimissa marito, vt viuat, non possunt alienari. *Castagn. n. 68. P. Bossius d. c. 11.*

1006 Creditori danda sunt bona insolutum, reseruatis alimentis debitoris. *Castagna sup. nu. 70.* vbi quod hoc casu bona nec alienari possunt *l. cum hi §. si vni ff. de transact. idem Castagn. infrà quæ.*

1007 Beneficium hoc habet locum in promissione de rato, non obstante statuto. *Castag. sup. nu. 78. 79.* vbi pluries decisum refert per Senatum Sicil. *Mastrill. dec. 69. nu. 4. p. 1.*

Sed cōtra posset dici, quod promittens de rato tenetur ad factum, qui non gaudet cessione bonorum, vt dicit idem *Castagn. ibid. q. 11. & Nos* Diximus *sup.* Sed responsio est, quia dicta in contrarium sunt quando quis se obligauit ad factum, scil. ad seruitia, seu opera personalia, sed *Nos* loquimur in solutione dotium, seu pecuniæ debitæ contra personas, quibus competit hoc beneficium, scil. quando socer se obligauit soluere dotem, & pro generi securitate promisit de rato pro aliquo, quo casu socer soluendo dotem liberatur à dicta promissione de ratho, & sic est debitor pecuniæ, sed pro debito pecuniæ carcerari non potest. Ergo non obstante dicta rathi promissione: gaudet hoc beneficio, & molestari non potest.

1008 Hoc beneficium admittitur in debito censuali, iuxtà formam bullæ contra *Milanens. dec. 13. nu. 72. lib. 2. Burg. de laudem. Insp. 40. nu. 6. p. 3. Intrigl. sup. bull. q. 61. n. 17. 18.* P. *de Gregor. de censib. q. 10. num. 13.* dicentes contra hunc censum non posse opponi aliquam exceptionem, *Castagna sup. n. 85. seqq.* vbi dicit, & benè quod hæc oppositio non est contra talem censum, sed tantum illum modificat.

1009 Beneficium hoc admittitur contra sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, quia est exceptio modificatiua. *Trentac. nq. var. vol. 1. lib. 3. de except. res. 1. nu. 9. Fontanell. de pactis d. gl. 3. nu. 102. Guid. Papa dec. 419. num. 3. Gratian. disc. 660. nu. 20. disc. 799. num. 12.* Sed non competit pro expensis factis per creditorem, pro obtinendis tribus sententijs conformibus. *Card. Luca de credit. disc. 120. nu. 3.* Quod intellige si temere litigauit. *nu. 4.* Secus si pobabiliter. *nu. 5.* Sicut si esset commissio Papæ cum narratione conformium. *nu. 6.*

1010 Competit extraneo dotatori, qui ex liberalitate dotem promisit, & non habet hoc priuilegium, vt dotans, sed vt donans. *Giurba dec. 84. nu. 10. 11. Costa de remed. subsid. remed. 28. nu. 15. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 3. p. 11. num. 97. Surd. de alim. tit. 1. q. 78. nu. 15.*

Sed *P. Bossius de dote d. c. 11. n. 32. & sqq.* Distinguit, vt si exigatur à muliere, tenetur in quantum facere potest, quia quo ad illam est donatio. *Molina disp. 425.* Secus si exigatur à marito constante matrimonio, quia is non censetur habere dotem titulo lucratiuo, sed oneroso. Idem dicendum, si dissoluto matrimonio per mortem mariti, & muliere etiam defuncta, filij eorundem ab eodem extraneo dotem exigerent, cum iam in eosdem filios transisset ius patris, atque sic ex causa onerosa. ex *DD. sup. per ipsum Bossium* citatis.

1011 Heres defuncti, qui non tenebatur vltrà quā face-

facere posset, non tenetur soluere eius debita, vltra vires hæreditatis, vt puta in hærede patris, matris, donatoris illius, qui cessit bonis, & aliorum, de quibus, habetur in *l.sunt.qui 16. cum duob.leg.seqq.ff. de re iudic. Monticul.de Inuentar.q.128.num. 21 seqq. Surd.de alim.t.1.q. 78.num. 3.seqq. Calaudemodo articul.§.2. gl.vnic. num 1018.Mangil.de euict.q.52.nu.20. Gratian. & Luco disc.222.num.25. Giurb. ad consuet.Messan.c.9.gl.5.nu.37.39. Add.ad Copic.latr.dec.15. num.9.Salgad.labyr.p.2.c.1.num.43.seqq.*

1012 Sed contra tenent post alios *Thomas de Inuentar.t.1.15.num.86.Cyriac.contr.5.nu.185. seqq.Carpan.ad statut. Mediol. cap.408. num.76. vol.1.*

Cum tale priuilegium sit personale, & sic regulariter non transit ad hæredem. *l.Maritum 13. cum l.sequ.ff.solut. Matrim. Cyriac. contr.5. n.185.seqq.Gratian.disc.799. nu.65.seqq.* late *D. Conciol.de ba.e.1.art.1.n.472.P.Bossius d.c.11.*

Et tale priuilegium ne conueniatur vltra quam facere potest, competit Defensori. *l.Si cum procuratore ff.de re iudic.l.minor ff.de procurat.l.verum. ff.pro Sacia P.Barbos.in l.maritum nu.44.45.& 83. ff. solut. matrim. Molino disput. 413. num.17.*

1013 Beneficium hoc non habet Inops contra pariter inopem creditorem, & in viro, & vxore, & alijs. *Balin. l.2.nu.5.C.quod.cum.eo. Canar.in reg possessor.de reg.Iur.in 6.p.2.§.2.num.4. Brun.de Cess.bon.q.4.princ.q.13. nu.1.q.20.n.30. Campeg.de dote p.3. q.241. Surd.de alim. tit.1.q. 78.num.34.tit.8.q.84.num.3. Fontanell.de pactis p.2.cl.7.gl.2.num.93. Rota dec.231. nu.1.Sperell. dec.138.nu.63. Bidolfin in praxi p.1.c.7.nu.344. Merlin.dec.673.Card.Luca,de credit.disc.121.nu. 11.& 13.Palma dec. Luc.324.nu.10.Palma ollg. 126.num.8.*post *Rot.d.dec.442.nu.30. 40. p.4.tom. 3.& dec.375. num.11.p.15.*

1014 Et immuliere ad hunc effectum, illa habet intentionem fūdatam, vt præsumatur pauper, nisi probetur oppositum, cum non præsumatur habere aliud supra dotem. *Thes.dec. 43.n.5. Rota d.dec.231. n.2.p.6.rec.*

1015 Similiter non procedit tale beneficium quando agitur de restitutione dotis, obuiti culpam, scil.propter seuitiam, quia ingratus efficitur, vt tamquam ingratus non gaudet hoc beneficio. *Ias.in §.sunt praeterea num.5.Instit. de action.Surd.de alim.tit.1.q.78.in fine. Fontanell. de pactis cl.7 gl.3.num.94. Rota d.dec.221.nu.18. seqq.Merlin.de pignor.lib.5. tit.1.q.53. nu.2.seqq. P.Bossius de dote c.11.num.96.97.*

Et hoc casu mulier ad restitutionem agit dotis soluto matrimonio intra annum quando est ingratus. *Grat.an.disc.405.Fontanell.sup.Molin. de rit.nuptiar.lib.3.q.42.num.18. Roto d.dec.231. num.14. 25.*

1016 Non competit priuilegium deducto nè egeat, & cessionis bonorum, per ingratitudinem, bannum capitale, paupertatis culposæ, siue dolosæ Negationis, & in similibus casibus. *Scannar.de visit.Carcerat.lib.3.c.7. Altograd. cons.95.num.3.lib.1.* vbi de viro dissipante bona. *Ridolfin.in praxi p.1.c.14. num.337.seqq.Surd. de alim.tit.1.q.78.nu.26.seqq. Merlin.dec.673.& p.6. rec.dec.231.n.12.* vbi per Ingratitudinem. *Rota in appendic.dec.18.* post *Scann.rol.sup. Card.Luca de credit.disc.119. nu.22.* vbi de impotentia culposa. *disc.118.n.12.13. disc.121.n.12.*

1017 De tali beneficio competenti Parentibus, Soceris, & Patronis. Castagna *sup.q.7. Pasc.al.de virib.patriæ potestatis p.2.c.9.Cald.Pereyra cons. 14.Thor.in comp.dec.verb.socer.tom.1. P.Bossius de dote d.c.11.*

1018 Socer aduersus Nurum, vel generum ad dotem agentem habet priuilegium, *deducta ne egeat.l.sunt,qui ff.de re iudic. Bocr.dec.22. Mart. Medic.exam.7.num.5.seqq. Tusc.lit.M.concl.94. 100.Christin.dec.113.nu.55.seqq.vol.3. Viu.opin. 478.Barbos.in l.maritum.num.9. ff.solut.matrim. Surd.de alim.tit.1.q.78.nu.14.31.32. Costa de remed.subsid.28.n.7.Clem.de patr.potest.c.6.eff.17. num.31.Menoch.cons.321.nu.26. Fontanell.de pactis cl.7.gl.3.p.11.n.42.95.* Mascard.concl.1154 *num.6. in 3. Coler.de alim.lib.1.c.1.num.79.c.5. nu.50.Viu.dec.520.num.18. Giurba ad Consuet. Messan.stat.13.gl.6.num.52.Idem Giurba obs.22. num.1.17.18* Vbi etiam quo ad dotarium post *Leon.dec.54.num.19.20.Franch.dec.71. num.13. dec.164.num.18. Molfes. ad consuet.Neapol.p.6. q.9.num.11. Castagn.Tract.deduct. ne egeat qu.7. ampl.1.* Secus si dotis promissor sit in dolo. *Giurba sup.nu.21.*

1019 Sic si diuitem Socer se esse profiteatur, in dolo est, & sic non gaudet tali beneficio, nam diuitem se asseruit, vt opulentem dotem reciperet. *Baez.de inop.debit.c.16.num.93. Giurba d. obs.22.n.8.21.*

Immo sciens se non esse soluendo, & contrahat, hoc beneficio non gaudet. *l.pen.ff.de cess. bonor. Affl.dec.5.Barbos.in l.maritum.nu.71. ff.solut.matrim.Peguer.dec.2.n.16.p.2.* Graff.*excapt. 17.nu.14.Carpan.ad stat.Mediol.stat* 408. *nu.59.* post *alias Giurba sup.* licet contra dicat *n.9.*

1020 Nec gaudet hoc beneficio Socer, si omnia bona sua dolosè dissipauit, in fraudem dotis. *l.etiam.§.licet.ff.solut.matrim. Franch.dec.164.* vbi etiam *Luca. Amat.dec.13. num.23. Castagna deduct.ne egeat qu.7. fall.1.Surd.de alim.tit.1.qu. 78.nu.43.Costa de fact.scient.& ignor.dixinct.22 nu.10.Cauar.var.p.2.c.1. nu.9.* post alios *Giurba d.obs.22.n.21.*

1021 De competente marito, & vxori. *Castagna sup.qu.1.& q.2. Bossius de dote cap.11. Altograd. cons.95.num.3.lib.1.Merlin.dec 673. Soccin.reg. 10.verb.maritus. Sabell.& Castejon. verb.maritus.& verb beneficium.n.1.seqq.Scannarol de visitat.Carcerat.* & signanter in *Appendic.dec.18.& 3. P.Bossius d.c.11.*

Sed non marito putatiuo. *P. Bossius sup.num. 40. Nouell.de dote p.11.nu.18.Campeg.de dote p.3.q.238. Couar.de sponsal.p.2.c.6.§.8.num.26. Ang.Barbos.ad c.1.nu.7. P.Barbos.ad l.maritum nu.43.ff.solut.matrim.*

1022 De

1022 De competente Doctoribus,& Aduocatis causarum. *Castagna sup.q.9. Brun. de cess.bonor.q.10.q.4.principal.Sabell.resol.c.53.nu.13.& seqq.Fariaac.q.27.& seqq. Vulpin. in fuco Farinac.q.27.nu.23.Gratian.disc.186.* vbi *Luca, Menoch.de arbitr.q.88.num.7.seqq.Scannarol.sup.nu.38.seqq.D.Marsius consult.247.lib.3. Mansan.de caus.execut.lim.9.Sabell.§.Doctor.num.5.& in pract.§.Doctori.nu.14. DD.in princ.citati sup.hic Card.Luca de credit.disc.122.*

1023 De competente Donatoribus. *Castagna sup.q.12. D.Marcian.disp.56.57. Cutel.de donat. Sabell.§.donatio num.52.Castejon. co.l.§.Scannarol.de visit.carcerat.lib.3.c.7. num.18.& seqq. Vin. opin.213.Tusc. lit.D. conclus.715. num.3.seqq. Franch.& Luca dec.697.678. Bachof. in l.maritum nu.69.seqq.ff.soluto matrim. Nat ad Rouit. dec.48.Passarell.de donat.lib.2.q.9.* Diximus *qu.31.* Quamuis creditor esset æque pauper. *Card. Luca de cred.disc.121.n.14.*

1024 De competente Socijs. *Castagna sup.q.13. Alex.cons.153.lib.5. Paris.cons.99.lib.3. Amat. dec.16.nu.21.Felic.de societ.c.31. Michalor. de fratrib.p.3.c.53.nu.2.3.Sabell.§.socius.*

1025 De competente Officialibus in syndicatu. *Castagna sup.q.14.*

1026 De competente Fratribus,& Sororibus. *Rota p.14.rec.dec.179.Sabell.§.frater.num. Michalor.de fructibus p.3.c.53. Castagna sup.qu.13.P.Bossius d.c.11. nu.36.seqq. Card.Luca de credit.disc.121.nu.6.* Quo ad distinctionem personalem gaudet.*nu.8.* Etiam quod creditor sit pauper,*nu.7.* Fallit si frater sit diues,quia proceditur etiam ad censuras,*n.10.*

1027 De competente Patri spirituali, vt est compater,& commater. *Castagna sup. q.5.ampl.4.Bear.de inop.dub.c.17.n.37.seqq. Surd.de alim. p.1.q.78.num.24.Amat.dec.16.num 4. Mascard. concl.332.nu.11.Muta sup.Constit.Sicil.cap.188. num.6.*

1028 De competente Vassallo, & Subfeudatario. *Castagna sup.q.5. ampl.3.* vbi idem de competente Dominis aduersus Vassallos. *Affl.dec.265.nu.104.Surd.de alim.tit.1.q.56.Camill.Salern.in addit.ad Napod. in Consuet.Neapol.tit.8. de iure dotium.fol.228 lit.B.C.*

1029 De competente Fideiussori debitoris, non insolidum obligato. *Scannarol.de visit. carcerat. lib.3.c.7.nu.54.seqq.* Gratian.*disc.12. & 799.nu.53.& seqq.Maur.de fideiuss par.2.sect.9.§.10.Rindolfin.in praxi p.1.c.14.nu.319.& seqq. Castagna sup.q.4.P.Bass.de dote d.c.11. nu.fin.* Vbi explicat. Sed non competit insolidum obligato. *Scannarol. sup.num.54.seqq. Gratian.disc.12.& 799.nu.53.seqq.*vbi *Luca.D.Marcian.disp.56.57.*

1030 Competit filiofam. se obligante vnà cum patre,pro debito patris,etiam post mortem patris: *l.2.C.quod cum eo. Affl.dec.308. Franch.dec.70.164.181.221.* vbi *Luca. Amat.dec.16.Giurba dec.42.*Card.*Luca de cred. disc.121.n.4. P.Bossius d.c.11.n.37.* vbi *D.Prat.Pascal.de vir.patr.potest. lib.2.c.9.* vbi *Prat. D.Cerro dec.438.n.1.* Competit etiam si cum patre se obligauit, dummodo à paterna hæreditate se abstineat.*ibid.* Verum si cum dolo se gesserit in tali obligatione, non gaudet.*Giurba dec.43.Nouar.in pragm.3.de cess. bonar.nu.5.*

Et Consuetudine Neapol.*incip.* vbi *dos tit.de iure dotium,*maritus non habet hoc priuilegium deducto ne egeat. *Bossius de dote c.11.n.23.48.& seqq.* Molfes.*sup.dicta Cõsuet. Pascal.sup.n.22.*

1031 De dicto beneficio agunt *Tusc. lit.O.conclus.44.Surd.de alim.tit.7.quest.78. Ricc.collect. 227.Valer. de different. vtriusq; fori.verb. cessio bonorum diffe. 6.fol.59. Rota p.17. dec.62. Spesperell.dec.138.nu.63.Rota p.6.rec.dec.231.num. 12.Gratian. dec.130.num.12* vbi *Luca, & Scoppa; Franch.dec.164.* vbi *Luca, & Addentes alij, & dec.698. Crgaia in §.sed,& si quis. Instit. de action. n.263.Gratian.disc.660. n.20.disc.799.nu.12.Mõtan.de tutel.c.15.n.65.& seqq. Merlin.dec. 886.n.7. Pascal.sup.per totum c.9.* vbi *D.Prat.*

1032 De hac materia *beneficij deducto ne egeat,* aũt *DD.in d.c.*vbi etiã late *Fagnan.Barbos. Gonzal. Gratian.disc.222.Guttier.de iuram.par.1. cap.17. Marches.de commiss.p.3.c.1.§.1. Genss. de effect. Cleric.eff.7.Bellett.disquis.cleric.p.3.tit.de Cleric. debit.§.2.Squillant.de priuil.cred.c.10. Ricc.in praxi rerum Eccles.p.1.res.156 seqq. Farinac. qu. 27.a num.65.Scannarol.de visit.carcer. lib.3. §.9. cap.3.Couar.var.lib.2.c.1.Lotter.de benefic.lib.1. q.38.à nu.235. Barbos.iur.Vniuers.Eccles.c.39.§. 6.& in d.cap.Odoard de solut. Macerat.lib.1.res. 41.Genuens.in Prax.Archiep.c.3.Costa de remed. subsid.remed.29 Ægid. Ranbek de Immun. Eccles. disp.2.sect.2. cap.vnic.§.1.2. Amostaz.de causis pijs lib.7.c.7.Zacch.de obligat.Camer.q.19.Ricc. dec.173.308.p.4.& dec.20.p.1. Gross. ad Pragm. Sicil.§.40.* & ibi allegato. *fol.367. Candler.dec. 514 Farinac.in praxi q.27.num.65. & seqq.*

Suprà *n.529.& alibi.* Egimus de solutione facienda,& deposito,in qua moneta fieri debeat, Addimus videndos *Gallũ de fructib.disp.10.sect. 2.& Kitzel.in Tract.de monetis. Antun.de donat. tom.1.cap.25.Cresp. obs.104. Diuerum de monetis. Felserum,Garraldum,Hellerum,Tonnut.resol. ciuil.lib.1.Tusc.lit.M.Caranz.*, & alios relatos per *Fontan.in Biblioteca.§.moneta.*

De Oblatis diximus *sup.n.956.* Addimus *Pignat.in consult.Rota concl.21.29. Tusc.lit.O.conclus.15.seqq.Card.Luca de regul. disc.1.num.126. 127.disc.50.58.Mitell.disc.21.nu.24.disc.13.nu.11.ad Concil,Trid.disc.34.nu.12.& Alibi.*

F I N I S.

INDEX

EMINENTISSIMO SIGNORE.

CArlo Porpora Libraro di questa fedelissima Città supplica V.E. come desidera stampare vn'Opera nuoua del Reg. Consigliere D. Biagio Altomare: *Tractatus amplissimus de Nullitatibus contractuum*, &c. Per tanto supplica V.E. commettere la reuisione à chi meglio li parerà, e l'hauerà a gratia, vt Deus.

De mandato Eminentissimi Domini.

Dom. Canonic. D. Antonius Cangianus videat, & in scriptis referat. Die 22. Iulij 1699.

IO: ANDREAS SILIQINVS VIC. GEN.

D. Ianuarius de Auria Can. Dep.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. DOMINE.

IVssu Em. Tuæ Reu. libenti animo, perlegi Opus, summo studio elucubratum, cuititulus est: *Tractatus amplissimus de Nullitatibus Contractuum*, Dom. D. Blasij Altimari Regij Consiliarij, viri sanè omni virtute prædiri, maximè in legali disciplina; in eo nihil profectò inueni bonis moribus dissonum, aut fidei Ortodoxæ reluctans, sed maxima admiratione dignum illud existimo, vtpotè complectens plurimas iuris Conclusiones, ex intima Iuri sprudentia erutas, & apprime vtile in iudiciali palestra se exercere optantibus: quare ad publicam vtilitatem typis mandari posse dijudico: si ità videbitur Em. Tuæ. Hac die 11. Nouembris 1699.

Em. Tuæ Reuerendiss.

Humillimus Cliens.
Antonius Cangianus.

Attenta suprascripta relatione Domini Canonici Reuisoris, quod potest imprimi.
Imprimatur die 16. Aprilis 1700.

IO: ANDREAS SILIQVINVS VIC. GEN.

D. Ianuarius de Auria Can. Dep.

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

CArlo Porpora Libraro di questa fedelissima Città suplicando dice à V. E. come intende fare stampare alcune Opere Legali del Regio Consigliere Signor D. Biagio Altimare, cioè il *Trattato de Nullitatibus Contractuum, quasi Contractuum, Distractuum, Vltimarum Voluntatum, & quorumcumque Actuum extraiudicialium*, &c. Supplica per tanto V.E. commettere la reuisione a chi li parerà, acciò possa ottenere le licenze, e l'hauerà à gratia, vt Deus.

Ill. Dom. Reg. Cons. D. Carolus Antonius de Rosa videat, & in scriptis referat.

GASCON REG. GVERRERO REG. BISCARDVS REG.

Cæteri Spect. Reg. impediti.

Prouisum per S.E. Neap. 6. Martij 1703.

Mastellonus.

EXCELLENTISSIME DOMINE.

IVssu E.V. perlegi Librum, cui titulus est: *De Nullitatibus Contractuum, quasi Contractuum, Distractuum, & quorumcumque actuum extraiudicialium*, à Consiliario D. Blasio Altimare summo studio elucubratum, & vti sapidis Maris fructibus affluentem, vtilem quam maximè existimaui, vt omnes igitur huiuscemodi fructibus doctrinæ fœcunditate sui ingenij erogatis frui valeant, quia nihil in eo regali iurisdictioni contrarium, typis edendum censeo, si ita videbitur E.V. quam Deus incolumem, & feliciter semper seruet.

Exc. Vestræ.

Humillimus Seruus.
Carolus Antonius de Rosa.

Visa supradicta relatione Imprimatur, & in publicatione seruetur Regia Pragm.

GASCON REG. GVERRERO REG. BISCARDVS REG.

Prouisum per S.E. Neap. 18. Aprilis 1703.

Cæteri Spect. Reg. impediti.

Mastellonus.

Ad *quæst. 43. nu. 249. vers. quod si sit legatum pro Anima fol. 135*. addendum, quod ab Alex. VII. S. P. fuit proscripta propositio illa, *nu. 43*.

Annuum legatum pro Anima relictum non durat plusquam per decem annos. *In Decreto Ann. 1666. edito*. Videndus etiam *Ciarlin. tom. 2. contr. 143 per totum*.

INDEX RERVM, AC SENTENTIARVM.

quid

quid facti, & probari debet verè, & non per coniecturas, *qu.44.nu.237.238.fol.194.* hæreditatiuan præsumatur in filio, *q.44.n.239. cum vers. sequentibus fol.194.* hæreditatis quomodo probatur, *qu.44.nu.239. vers. probatur ex sola cum vers. sequentibus fol.195.* hæreditatis non resultat ex renunciatione, seu cessione hæreditatis delatæ non agnitæ factis ad fauorem eius, qui absq; cessione accedere poterat, & quando, *qu.44.n.239. vers. hæreditatis aditio, fol.196.* hæreditatis in debitore, vel creditore an inducatur, *qu.44.nu.239. vers. inducitur in debitore vers. inducitur in creditore, fol.197.* hæreditatis quando inducatur, *qu.44.num.299. vers. inducitur, fol.296. & 177.*

ADIVDICATIO

est similis dationi insolutum à Iudice facta in beneficium creditoris rei debitoris, quæ vt sit valida quid requiritur, *qu.44.nu.779. fol.368.* non potest fieri non citata parte, *qu.47.nu 780. vers. adiudicatio fol.368.* quando dicitur nulla, & nec ritè, nec rectè proceda, & fructus imputantur in sortem, *qu.47.nu.781.fol.368.* redditur nulla omissa forma statuti, *qu.47. num.780 fol.368.* est nulla non obseruata forma statuti, *q.47.n.782.fol.368.* facienda creditoribus requirit apprecium, *qu.47. nu.791.fol.369.* quando annullatur in totum, *qu.47.nu.796 fol.369* facta pro maiori summa quam sit debitum in totum sit nulla, *qu 47. nu.798.fol. 369.* facta à parte extraiudicialiter valet pro parte, *qu.47.nu.799. vers. si vero fol.370.* debet fieri per verba de præsenti, *qu.47.nu. 837.fol.370.* rei pro maiori pretio quam sit debitum substinetur proportionabiliter, & residuum restituitur debitori, *quæst.47.numer.838.fol.371.* conditionalis si satisfactio sit conditionalis non transfert dominium; nisi purificata conditione, *qu.47.nu.841, vers. adiudicatio conditionalis fol.372.* non liberat creditorem à iure offerendi, & quomodo fiat, *qu.47 nu.841. vers. adiudicatio non liberat. fol.372.*

ADMINISTRATOR

non potest præscribere, sed ex diuturnitate temporis concurrentibus coniecturis habet præsumptionem redditæ rationis, *qu.47.sect.1.nu.586.fol. 160.* soluens partem debiti non præiudicat principalem *qu.47.nu.336.fol.320.*

ADOHA

præscribitur spatio 30. annorum dummodo fuerit petita, & Vassallus negauerit: si fuerit minorata eius exactio, facit præsumere concessionem etiam contra Regem a Regno absentem soluta iuxta taxam antiquam, licet fuisset aucta per 30. annos præsumatur sic feudum fuisse concessum cum tali adoha, *qu.43.sect 1.n.488.fol.154.* soluta Regi pro re feudali supposita si deinde reperiatur res burgensatica an reperatur, *qu.43.sex.1.n.489.fol.154.*

AGNATVS

habet prælationem in venditione feudi infra annum, qui currit à die scientiæ alienationis, *qu. 43.nu.143. fol.30.* habet prælationem in alienatione feudi facta in remotiorem vsque ad 30. annos, & quid in alienatione feudi hæreditarii. *qu. 43.nu.144. ad 147.fol.30.* an habeat prælationem in venditione officiorum, *qu.44. num.153. vers. etiam in venditione, fol.31.* vel cognatus institutus hæres adeundo hæreditatem sine beneficio inuentarii an retineat actionem ad medietatem bonorum antiquorum sibi delatam à consuetudine, an verò confundat actionem per aditionem, *qu.44.nu.217.ad 219 fol.192.*

ALIMENTA

si sint promissa, vbi sint præstanda, *qu.47.n.500. vers. vbi alimenta, fol 338.* promissa à socero si sint inimicitiæ ortæ vbi sint præstanda, *ibid.* si debeantur ex legato, vel ex donatione non sunt vendendæ possessiones, verum si teneantur titulo oneroso proprietas vendi potest, *qu 47.num.999. 1000.fol.387.* sunt præstanda ex fructibus patrimonii, non ex proprietate, *qu.47.n.998 fol 387.*

ALIVD

pro alio solui non potest, & an ex causa publica possit fieri, *qu.47.num.438.fol.329.* pro alio licet non possit solui inuito creditore, tamen limitatur multis modis, *qu.47.nu.712.718.fol.362.*

ALTERATIO

vel augumentum cuius commodo, vel incommodo cedat, *qu.47.nu.472.fol.335.*

ANNVÆ

præstationes factę ab vno Monasterio alteri, præscribuntur 40. annis. *qu.43.num.731.fol.84.* quomodo, & quando præscribantur, *qu.43.nu.807. & 809. vbi declarat n.810.seq fol 95.*

APPELLATIO

à sententia mandante inuentarium confici, *q.44. num.245. vers. non appellatur, fol.204.* solutionis continet liberationem, *qu.47.nu.276. vers. solutionis appellatione, fol.316.*

APPRÆTIVM

requiritur in adiudicatione, sed si adsit licitatio non requiritur, *qu.47. nu.791.793.fol.369.* an sit necessaria in bonis mobilibus, & an requiratur quando fit subhastatio, *qu.47.nu.795.fol.369.* rei in subhastatione non requiri cum sola subhastatio probet præsumptiue iustum pretium, *qu.47. nu.824. 825.fol.371.*

AQVILIANA

stipulatio quid sit, *qu.42.nu 14.15 fol.12.* eius formula, *ibid.num.15 fol.13.* an debeat exprimi, & quid operat, *qu.42.num.15.16.fol.13.* non extenditur ad Incognita, vbi de transactione, *qu.42. nu.21.22.* & explicatur *nu. 13.25. ad 43. fol. 13.* non iuuat quando adsit dolus, vel error, *qu.42. nu.44.45.fol.14.*

ASSERTIO

hæredis quod non adsint in hæreditate, nisi tot bona defuncti sufficitur ad hoc vt transferat onus probandi contrarium in creditores, vel legatarios, *qu.44.nu.306.fol.211.*

ASSENSVS

Apostolicus, & aliæ solemnitates requisitæ in alienatione bonorum Ecclesiæ, si adsit obseruantia præsumitur, & quando, *qu.43. sect.1. nu. 208. ad 212. fol.131.* Apostolicus requiritur non solum in omni translatione, quæ fit in alium de directo, vel vtili dominio bonorum Eccle-

ne

non

rum

alie.

CONCESSIO

CONDEMNATVS

qu.

scriptionis priuilegio gaudet residui temporis respectu quoad præscriptionem complendam, q.43.sect.1.n.218.fol.132. contra seculares tempore ordinario præscribit, qu.43.sect.1.n.221.f.133. habet restitutionem aduersus præscriptionem centenariam, quadragenariam ex capite ignorantiæ obmentionē Prælatorū, q.43.sect.1.nu.244. vers. verum, fol.134. nonariulata gaudet præscriptione centum annorum sicuti Ecclesia Rauenatensis, & Mantuana, q.43. nu 252. fol.135. restituitur in integrum aduersus præscriptionem immemorabilem, qu.43. nu.290. fol.137. an potius præscribere cadauera in ea reposita loco deposi. ti, qu.43.n.570. ad 593.fol.161. vna contra aliam Ecclesiā potest præscribere decimas per annos cū titulo, vel cum immemoriali, qu.43. n.624. fol. 163. hæres, vel creditrix non potest cogere hæredem ad soluendum vltra vires hæreditatis,& an teneatur vltra vires, qu.44.n.254. ad 258.fol.206. creditrix, vel legataria non exigit vltra vires omisso inuentario, qu.44. nu.292.ad 196.fol.210. hæres institutа,si non conficiat inuentarium an teneatur vltra vires hæreditarias, vel restituatur, q.44.nu.297.fol 210. dicitur mater æquitatis, & contra eam admittit compensationem, quæst.45. nu.122.fol.232 potest cedere bonis,qu.47.nu.918. fol.379.

ÆS ALIENVM

de quo fit accollatio debet esse clarum, & purificatum, ita vt dies venerit solutionis, qu.47.num. 741.fol.372.

ÆSTIMATIO

debet præcedere adiudicationem facta per peritos, qu.47.n.789.fol.369. si est erronea, an faciat, quod datio insolutum, vel adiudicatio remaneat inualida,qu.47.num.790.fol.369.

EDICTA

& proclamata generalia non comprehendunt possessores bonæ fidei, ita vt interrumpatur præscriptio,qu.43.sect.1.num.580.fol.160.

EFFECTVS

præscriptionis quid sit. qu.43. nu.49.51.53. fol. 23. compansationis qui nam sunt,qu.45.num.33. fol.225. retentionis quis sit, quæst.45.num.389. fol.262

ELECTIO

eligendi ad officium, vel beneficium, & similia, quandoque extinguitur, & facta ante mutationem status an teneat, qu.47.nu.127. ad 135. fol. 300. alieni data, est personalis, non realis, qu.47. nu.136. fol.300. an fieri possit si electorum numerus minuatur, quæst.47.nu.137.fol.300. facta non licet variare, qu.47.nu.139. fol.300. & an præsentata superiori possit variari,qu.47.nu.140. fol.301. facta non potest cassari qu.47. num. 141 fol.301. quando fieri debet personę certę de incertis semper potest variari, & quando noua electio habeat locum, qu.47.nu.144.145. fol.301. si fit ex contractu eligens semel tantum potest variare, qu.47.nu.146 fol.301. facta nulliter, vel ante tempus variari potest, qu.47. n.147.fol.301. an transeat ad alium propter moram non eligendi, q.47. nu.149. fol.301. in officio si ex aliqua causa non fuerit facta per eos inter quos est facienda, an sit facienda simul, vel ordine successiuo, qu.47. num.151. fol.301. quibus verbis, & quomodo elegisse dicatur, q.47. nu.154 fol. 301. non potest fieri noua, si facta electione illa trahit secum executionem, quamuis variatio permitteretur. qu.47.num.159.fol.301.

ELECTOR ELECTORES

quando possint,& an corrigere errorem factum, qu.47.num.143. fol.301. si debeant eligere intra tale tempus, si non eligant quid, vel si propter moram in eligendo an admittantur ad moræ purgationem, qu.47.n.148.149.fol.301. qui eligendi inter plura vnum sibi ius habent,an vno electo aliorum ius amittat, q.47. n.155.fol.301. quādo teneatur de proprio, vel non in electione officii, q.45.nu.156.fol.301.

EMENS

bona fide fundum dotalem a marito repetit expensas, & non compensat cum fructibus, & quomodo intelligatur, qu.45.nu.244 fol.248. a patre bona filii viuente patre non compensat fructus perceptos in vita patris cum melioramentis, q.45. nu.246.262.fol.248.249. à patre bona fide compensat melioramenta cum fructibus perceptis post mortem patris qu.45.nu.339. fol.257. bona fide fundum dotalem compensat fructus cum expensis, & meliorationibus, & quando, qu.45.nu. 345.fol.257. cum pacto de retrouendendo infrà certum tempus non compensat fructus cum melioramentis factis ad perpetuam vtilitatem idem de eo qui tenetur retrouendere ex dispositione legis, q.45.n.351.352.f.258. ab Ecclesia cum assensu Apostolico, & postmodum reuocatur venditio per successorem, prætextu læsionis, sumptus, & meliorationes recuperat, & interim retinet, qu. 45.nu.354. fol.258. pro persona nominanda debet nominare infra annum, qu.47.n.150.fol.301.

EMPHYTEVTA

vsufructuarius, & feudatarius, an præscribat, qu.43.nu.36. fol.21. an, & quanto tempore præscribat, qu.43.nu.424.425.438.ad 441.fol.61. primus, & secundus aduersus primum dominum directum præscribunt, qu.43.nu.432.vers bene verum, fol.63. an possit præscribere, qu.43. sect.1. num.695 fol.170. qui non est creditor domini in quantitate æquali debito Canonis non euitat pœnam priuationis prætextu compensationis ipso iure, vel vbi creditor canonis consistis in specie, creditum vero in quantitate, qu.45.num.92. fol.131. feudatarius, & hæres grauatus, aut omnis qui ratione proprii dominii pleni, vel vtilis,fructus cum melioramentis non compensat, qu.45.n.245.fol.248. deducit expensas factas, & non compensat fructus cum melioramentis sicut hæres grauatus, & feudatarius, qu.45.nu.266.fol. 249. si expellatur ob Canonem non solutum, vel ob alium casum sua culpa, an amittat melioramenta, qu.45.nu.322.323.fol.254. retentionem pro melioramentis factis per lineam finitam, quæst.45. numer.452. fol.268. debet soluere Canone

con-

re-

præsentet infra quatuor menses, præscribitur ius præsentandi,quo tempore elapso transfertur tale ius ad Episcopum,si vero ius patronatus sit Ecclesiasticum, vel mixtum debet præsentari infra sex menses,qu.43.num.176. fol.37. an possit præscribere spiritualia, qu.45.sect.1.nu.593.fol.161. non potest præscribere etiam per mille annos, iurisdictionem contra Clericum,ibid.fol.161.non potest præscribere ius patronatum, quod est spiritualitati annexum, si non constet Ecclesiam esse patronatam,& quando, qu.43.sect.1.nu.595.vers.sic laicus cum seqq.fol.161. est incapax decimarum,& non potest illas præscribere, sed secus si decimæ sunt temporales,qu.43.sect.1.n.617.618.fol.163. ante Concilium Lateranense erat capax decimarum Ecclesiasticarum,qu.43.sect.1.nu.619.fol.163. potest exigere decimas ab alio laico, maxime si non se fundat in præscriptione,sed in præsumptione priuilegii papalis,qu.43.sect.1.nu.620. ad 623. fol 163.

LAVDEMIVM

debitum pro alienatione rei emphyteuticæ præscribitur 30.annis, & an præscribatur contra Ecclesiam,qu.43.nu.427.428. fol.62. an debeatur ex datione insolutum voluntaria,aut necessaria,q.47. num.616. fol.350 non debetur in alienatione ex caula necessaria, non voluntaria, secus si necessaria,sed ex debito voluntario contractum per ipsu alienantem, & an debeatur in alienatione necessaria pro ampliatione Ecclesiæ, qu.47. num.616, vers.an laudemium, cum seqq.fol.350.

LEGATVM

pium præscribitur 30.annis, & quando etiam cōtra Ecclesiam per 40.annos, etiam non data bona fide, quando ageretur ne auferendo, q.43. sect.1.num.158.159.fol.128. relictum Ciuitati,vel Ecclesiæ 40.annis præscribitur, qu 43.sect.1.num. 160.fol.128. annuum relictum Ecclesiæ, an præscribatur spatio centum annorum,q.43.sect.1.num. 225.ad 249.fol 134. alimentorum factum dignitati pura Episcopo, aut Rectori Ecclesiæ, non transit ad successores, & continet perpetuum, præscriptionem etiam post centum annos, & quādo, qu.43.sect.1. n.247.248. fol.134. annuum pro anima quando finiatur,q.43.sect.1.nu.249.vers.sed quid fol.235.sed vide f.389.in fin. annuū cotra Religionē Benedicti,vt præscribatur requiritur spatiū centum annorum, ex priuilegio,sicuti etiā contra alias Religiones gaudentes de tali priuilegio, qu. 47.sect.2 num.250.251.fol.135.factum vxori à marito, an inducat compensationem pro dote debita,qu.45.num.219.fol.245.

LEGITIMA

vel eius supplementum,an possit præscribi,& an admittat præscriptionem statutariam,habet actionem condictionis ex lege,qu.44.num.388.ad 390. fol.58. præscribitur 30. annis contra filium non petentem, & non declarantem se velle consequi, qu.43.nu.390.vers.quod legitima,fol.59.

LÆSIO

potest cadere in subhastatione, & adiudicatione, & probatur per peritos.qu.47.n.826.fol.371.quanta debeat esse de iure communi vltra dimidiam iusti pretii, sed in Regno nostro in sexta parte rescindit venditionem tactam subhasta,qu.47. num. 827.fol.371. non attenditur quando quis coactus fuit emere subhasta,ratione publici debiti, qu.47. n.828.fol.371.

LEX

bene à Zenone explicatur, q.43.num.154.155. ad 171.fol. 32. & in quibus personis procedat, ibid. vers.& licet aliqui,vers.tamen cum vers.seqq.fol.32 vt habeat locum,quæ procedere debent, qu.43. nu.156 fol.33 & procedit quando Princeps nullum habet ius,secus si aliquid habeat ius, qu.43, n.157.fol 33.eius dispositio non procedit,vbi alienatio non est solemnis, & valida,& quæ requirantur,sicuti non procedit in rebus Ecclesiæ, nec in eius præiudicium, nec in præiudicium Clericorum,vel eorum bonorum, nec etiam in præiudicium piæ causæ,& piorum locorum, nec in iuribus dotalibus,vel in mutuo ex causa dotis, qu. 43. num.161. cum vers.seq. fol.34. hæc lex bene à Zenone in quibus aliis non habet locum, qu.43. nu.162.ad 171.fol.35.quibus etiam personis non competat, qu.sect.43. num.170. 171.fol.35. finalis, C.de præscr.p.30.ann in quibus casi procedit, qu.43. num.400.fol.59 2.C.quando libell. Princip.in quib. actionib.procedit.q.43.n.405. fol.60. vel statutum prohibens præscriptionem debet intelligi de ordinaria, non vero de immemoriali, nisi expresse caueat, imo neq,excludit illam 30. annorum, q.43.sect.1.nu.459 fo.151. prohibens simpliciter, & absolute alicuius rei alienationem, an prohibeat præscriptionem,qu.43.sect.1. nu.598.ad 600. fol.161

LIBER

effectuum hæreditatis inducit plenam fidem probandi solutionem,qu.47. n.301.fol.317.

LIBERATIO

contingit ex qualibet satisfactione admissa à creditore, etiam si effectus solutionis non sequatur, qu.46. n.78.fol 283. generalis, quæ comprehendat,& facta cum clausulis amplissimis sufficiat ad omnia in genere cogitata licet non expressa, qu 46.num 80.ad 100.fol.283. generalis cum clausula cuiuscumq;generis,& speciei sit,ad quamcūq; summam ascendat ex quocumq;capite,& occasione,extenditur ad omnia, etiam in correspectiuis, ita vt non possit allegari læsio etiam enormissima,sed limita,qu.46.nu.81.fol.283. generalis quādo præcessit petitio,& prosequutio pariter generalis comprehendit omnia,exceptis iis, quæ dolo essent occultata, & quæ iure dominii vindicari possent,& si est facta à patre non præiudicat,quo ad res,& bona filiorum,sed quid,quando petitio, & prosequutio fuit specialis,qu.46.nu.82.fol.283. facta verbis vniuersalibus,& amplissimis,quæ salua ratione recti sermonis restringi non possunt solum ad rem petitam,quid comprehendat,qu.46. nu.83.fol.283.plena,& generalis restringitur semper ad speciem contractus de quo agitur,& non vltra,qu.46.nu.84 fol.283 generalis ex certa causa non comprehendit aliam causam, & quando secus

nu-

lu-

& eti

sa.

aliis

norum, verum non vitiatur, nec interrumpitur ex interpellatione, & quando interrumpitur per creditorem, vel illius Procuratorem alias non, & interrumpitur per successores habentes causam non ab immediato antecessore, *qu.43. sect.1.num. 532.fol.157.* non interrumpitur coram Arbitratore, secus coram Arbitro, nec etiam per protestationem extraiudicialem, *qu.43.sect.1.nu.534.535. fol.158.* interrumpitur per comparitionem pœnes acta, & ex illis actis per partem adversam factis, & interrumpitur per sequestrum factum, *qu.43.sect.1.n.536.537. fol.158.* statutaria interrumpitur, etiam per interpellationem extraiudicialē, & per debiti agnitionem, *qu.44. sect.1.n.538.fol.158.* semel interrupta non reuiuiscit, sed debet altera de nouo inchoari, *qu.43.sect.1.nu.539 fol.158* statutaria interrupta extraiudicialiter, incipit alia statutaria, secus si iudicialiter, *qo.43.sect.1.nu.540. fol.158.* statutaria interrupta etiam iudicialiter, vbi lis non est contestata, denuo currit, sicuti etiā currit lite terminata per cessionem, vel relationē mandati, aut rem iudicatam, *qu.43.sect.1.no.543. 544.fol.158.* non interrumpitur per citationem factam absenti, si non accusentur contumaciæ contra illum, *q.43.sect.1.nu.546.fol.158.* interrumpitur per prouisiones Regiæ Cameræ in nostro Regno, & per citationem, *qu.43.sect.1.o.547.548 fol.158.* interrumpitur per conquestus, & actus extraiudiciales, vel per recognitionem debiti, *qo.43.sect.1.n.550 551 fol.158.* est interrupta si non potest interrumpi ex impedimento partis adversæ, *q.43.sect.1.n.551.fol.158.* interrumpitur quando debitor dat pignora suo creditori, & etiam interrumpitur per monitorium, *qu.43.sect.1.num. 553.fol 158.* licet interrumpatur per litis contestationem, in iudicio tamen non procedit quando actor per sententiam in lite succumbuit, nam sic dicitur interrupta præscriptio, & quando, *qu.43. sect.1. num.554. fol.158.* licet interrumpatur per actus iudiciales, & si sit longi, vel longissimi temporis, tamen secus est in præscriptione immemoriali, quæ habet vim constituti, quod non cessat per actus iudiciales, *qu.43 sect.1.num.555.fol.559.* iuris pascendi interrumpitur per quærelam in iudicio deductam, & non alias, & etiam per solam citationem, & etiam per commissionem obtemptam super iactationibus, *qu.43.sect.1. nu.157 fol. 159.* non interrumpitur per actum violentum, sicut nec etiam per eum acquiritur, *qo.43. sect.1. num.560. fol.159.* immemorabilis iuris pascendi possit interrumpi, *qu.43.sect.1. no.561.ad 567.f.l. 159.* libertatis, seruitutis, vt inducatur, quæ requiruntur, *qo.43.sect.1. num.568. fol.159.* seruitutis non datur ex solo vsu, sed multa alia concurrere debent, *qu.43.sect.1.nu.569. fol.159.* seruitutis difficilius datur contra Ecclesiam, quā contra alios, & quæ requirantur, *qu.43. sect.1.nu.570.fol.160.* iuris pascendi, lignandi, aquandi, signi immittendi sit per 30. vel 40. annos, & requirit ius in possessorio, & petitorio, sic in edificare volente requiritur contradictio adhoc vt currat. *qu.43.sect.1. nu.571.572.fol.160.* libertatis seruitutis negatiuæ sola negligentia non vtentis perficitur, *qu.43.sect. 1.no.573.fol.160.* non currit quando dies solutionis interpellat pro homine, *qu.43.sect.1. nu.574. fol.160.* si sit interrupta cum vno ex debitoribus insolidum, iuuat contra alios, *qo.43. sect.1.nu.575. fol.160.* si interrumpatur cum aliquibus personis, vel actibus, an impediet præscriptionem in omnibus, *qu.43.sect.1.n.577.fol.160.* totius interrumpitur in possessione partis, *q.43.sect.1.n.577. vers. præscriptio fol.160.* interrumpitur contra Regem tirannum sola populi murmuratione, rei Ecclesię dicitur interrupta per Bullam Vrbani VIII. *qu. 43.sect.1. no.578.579.fol.160.* non interrumpitur per litem terminatam per transactionem, *qu.43. sect.1.no.581.fol.160.* an interrumpatur contra possessores bonæ fidei per dicta, & proclamata generalia, *qu.43.sect.1.n.580.fol.160.* habet locum in feudo, tam contra Dominum directum quando nullum est constitutum, & erectum feudum, quam contra feudatarium, & contra successores, *qu.43. sect.1.nu.491.492.fol.154.* an detur contra Fiscum, *qu.43.sect.1. num.492.493. fol.154.* cadit in Regno inter priuatos in feudo per possessionem 30. annorum viuente aduersario, & possidente, *qu.43 sect.1.num.494.fol.155.* non cadit in re Ecclesiæ etiam Prælato consentiente, *qo.43. sect.1. nu.495. fol.155.* an cadat in feudo, & quādo, *qo.43.sect.1.no.496.fo.155.* an cadat in cadauere, vel in re Sacra, & Religiosa, *q.43.sect.1.nu.590. ad 593.fol.161.* an habeat locum in deposito, *qu. 43.sect.1.nu.585.cum seqq. fol.160.* ex statuto Romo, an cadat in deposito, *ibid.num.594. fol 161.* aduersus diuisionem bonorum fratrum numquā datur etiam centenaria, *qu 43.sect.1. num.597 fol. 161.* an detur in tributis, & vectigalibus *qu 43.sect. 1.nu.601 ad 606.fol.162.* & quid in Regno Neapolitano, *ibid.nu.602.fol.162.* in tributis non potest ab vno allegari, nisi ostendat titulum dum Princeps ab alijs tributa, & impositiones exigit, *qu.43. sect.1.num.606.fol.162.* non cadit in his in quibus cadit correspectiua obseruantia, nec cadit, vt ad Principem non appelletur, *qu.43 sect.1.num.608. 609.fol 162* decimarum non requirit iustum titulum, sed aliqualem tantum, qui causam det præscribendi, *qu.43.sect.1.nu.626.fol.163.* cuius requisita non verificantur, non impedit decimarum exactionem, *qu.43 sect.1.num.627.fol.163.* immunitatis à solutione decimarum sine scientia, & patientia eius contra quem præscribitur, & sine interpellatione, & negatione præscribentis non perficitur, *qo.43.sect.1.num.628.fol.163.* libertatis non soluendi decimas, nisi ad certam formam per patrem acquisita, deriuat in filios, *qu.43.sect. 1.num.630.fol.164.* habet locum in decimis præstandis Parochis, & alijs personis Ecclesiasticis si per 30 vel 40. annos sit soluta, vel diminuta, nā sic dimittere debet solui in posterum, *qu.43.sect.1.n. 634.635. fol.164.* an habeat locū in facultatiuis, *qu.43.sect.1.num.639.640. cum seqq.fol.164.* licet non currat in his, quę sunt facultatis tamen non habet locum quando est, nata actio, *quest.43. sect.1.nu.643.fol.165.* immemorabilis habet locum

quid

RESTITVTIO

in integrum in venditione pro prælatione, an detur contra ignorantes,& impeditos, *quæst.43. num.130. 133. fol.29.* an competat aduersus centenariam,& immemorialem, vel minoribus, Ecclesiis,& similibus dum non adest læsio, *qu.43.n. 133.134 fol.19.* in integrum quando non conceditur Prælatis,Beneficiatis, & aliis personis Ecclesiasticis pro causa præscriptionis in læsione,*qu.43. n.430.ve f.sed n n conceditur fol.62.* in integrum an detur aduersus præscriptionem 10. vel 20.annorum ex capite iustæ ignorantiæ, tam minoribus,quam maioribus,*qu.43.num.181.fol.39.* ex capite ignorantiæ datur à die scientiæ,*q.43.nu.599. ad 601.fol.73.* in integrum, an detur creditori aduersus debitorem non soluentem,& prætendentem præscriptionem aduersus creditum, *qu.43. nu.807. verf. verum cum verf.feqq. fol.95.* in integrum an sit concedenda elapso quadriennio post finitam præscriptionem, *qu.43. num.813.verf.sed an talis f.l.96.* in integrum aduersus præscriptionem competit ex capite ignorantiæ, *qu.43.num. 837.fol.98.*in integrum datur forensibus aduersus præscriptionem statutariam per ignorantiam, *qu. 43. num.851. 852. fol.99.* in integrum aduersus præscriptionem conceditur secundo heredi,mortuo primo ante aditionem hæreditatis, *qu.43.nu. 862.fol.100.* in integrum datur aduersus præscriptionem ex capite probabilis ignorantiæ in hærede,& in substituto,*qu.43.num.863 fol.100.*datur Eccl. siæ, & Hospitali aduersus præscriptionem 30.vel 40. annorum ex capite ignorantiæ, & ob negligentiam administratorum,sicuti etiam competit confraternitatibus,& locis Piis, *qu.43.num. 864.fol.100.* non est deneganda aduersus completam præscriptionem, concurrente probabili ignorantia,sed secus in ignorantia iuris,*qu.43.nu. 865.fol.100.* aduersus præscriptionem statutariã ex capi e ignorantiæ,& clausula generali, *qu.43. nu.866.fol.100.* conceditur aduersus præscriptionem tricennariam ex capite ignorantiæ, si illa sit probata alias non *q.43.num.867.fol.100.* competit minori aduersus quadriennalem præscriptionem,ac etiam competit mulieri ex causa ignorantiæ,*qu.43.nu.868.869.fol.100.*datur aduersus præscriptionem quadragenariam, ac etiam centenariam,& quando non datur, *qu.43.nu.870.871.fol. 100.* conceditur aduersus præscriptionem ex capite probabilis ignorantiæ, *qu.est.43.num.872.fol. 100.*conceditur piis locis aduersus præscriptionẽ ob negligentiam administratorum; & an competat Ecclesiæ aduersus quadragenalem, & immemorialem,quando non adsit læsio, *qu.43.nu.873. fol.101.*non competit minori aduersus præscriptionem quando potest habere recursum contra tutorem scientem,& negligentem, *qu.43.n.875. fol.101.*aduersus præscriptionem statutariam sexdecim annorum Communitati Lucanæ fuit concessa,*qu.43.nu.876. fol.101.* datur contra præscriptionem statutariam ex capite probabilis ignorantiæ,& aduersus præscriptionem 30.vel 40.annorum, *qu.43.n.877.878.fol.101.* aduersus præscriptionem peti debet infra quadriennium à die qua præscriptio completa fuit, *q.43.num 882.fol. 101.*competit aduersus præscriptionem, quæ viuente patre currere cæpit, & in infantili ætate filii terminauit *qu.43.num.884 fol.101.* est petenda à die completæ præscriptionis intra quadrienniũ, quoties concurrit positiua scientia in eo qui præscriptionem est passus, verum contra præscriptionem immemorabilem non admittitur restitutio in integrum, quod procedit etiam contra Ecclesiam,& contra Reges Hyspaniarum in materia tertiarum, & quando, sed quid in excipiendo,& quoad solutionem tertiarum, *qu.43 num 886 ad 893.fol.101.* in integrum competit etiam maioribus 25.annis aduersus completam præscriptionẽ si allegatur iusta causa ab entiæ, vel ignorantiæ, *q.43.nu.894.fo.101.*an detur ex causa iustæ ignorantiæ,& infra quod tempus peti debet,*qu.43.nu. 896.ad 901. fol.101.* in integrum datur minori aduersus præscriptionem ratione absentiæ,& pro quibus causis,*q.43.nu 902. fol.105.* in integrum quando competat aduersus præscriptionem, & quid in Regno nostro Neapolitano,*qu.43.n.903. 904.fol.102.* in integrum,quæ solet peti propter instrumenta nouiter reperta deber peti intra quadriennium à die scientiæ, quo elapso præcluditur via, *qu.43. nu.994. verf. & restitutio fol.102.* datur etiam aduersus præscriptionem centum annorum,ex clausula generali, si qua mibi iusta causa,nec requiritur restitutio, si non currat præscriptio,*qu.43. nu.904. verf.q a restitutio fol.102.* vt possit obtineri,quæ sint probanda, & ex quibus causis,& a quo sint probanda requisita,*qu.43. nu.996. ad 910.fol.102.* in integrum non conceditur contra præscriptionem immemorabilem secus in Ecclesia, *q 43.sect.1.num.290.fol.137.* an detur maiori in confectione inuentarii, *q.44. n.251.fol.205.*an detur hæredibus, vel donatariis pro confectione inuentarii,*qu.44.nu.253.fol.205.* compet. n priuilegiatis aduersus non confectionẽ inuentarii, sic etiam competit militi, mulieri, & rustico,& quando habeat locum,*q.44. verf resti utio num.259.ad 261.cum feqq.fol.206.*in integrum ex iusta causa datur aduersus inuentarium male factum, *quæst.44.n.284. fol.209.* de ita quando in foro fori concedatur,*qu.45. nu.836 fol.247.*

RETENTIO

in quibus casibus datur hæredi,vel creditori,*q.44. n.115.ad 119.cum feqq.fol.181* quando non competat hæredi,*qu.44. num.141 fol.184.*datur hæredi non pro valore bonorum currenti de tempore restitutionis hæreditatis,sed à principio, vsq;de tempore imaginariæ solutionis, *qu.44. nu.149.ad 151.fol.184.* in quibus casibus non competit, *qu. 45.nu.131. verf. neque competit fol.234.*quandoque competit possidenti, *q.45.verf.& interim fol.235.* quando non competat, *qu.45. num.341.342. fol. 257.*quid sit, & in quo differat à compensatione, *q.45.nu.385.386.388.396.413.414.f.261.* quamuis non extinguat debitum,tamen impedit executionem, *qu.45.num.387.fol.262.*quibus personis competat,*qu.45. nu.389. verf.sic competit fol.262.*

ctis

RVMOR

SALARIVM

SCIENTIA

da,

num

SOLVTIO

pię.

num.91. fol.26. monetarum si duæ sint in commercio hominum, vna maioris, altera minoris, de qua specie moneta sit soluenda, q.47. nu.468. vers. si sint, fol.334. minor monetarum est attendenda inter plures species, qu.47. n.477. fol.335.

SPECIFICATIO

& expressio in aliqua dispositione, dicitur stare demonstratiuè, non autem taxatiuè; nec impedit augumentum, seu decrementum intrinsecum, qu.47. num.473. fol.335.

STATVTVM

imponens præscriptionē est validum, q.43. n.48. f.23. præscribitur per decenniū, vt nō dicatur vsu receptū, secus si fuisset cæpta obseruatiuam tunc requiruntur 40. anni, qu.43. nu.179. vers. sic per decennium, fol.38. si prohibeat præscriptionem non excludit illam 30. annorum, nec tollit naturalem obligationem, quæ sufficit ad retentionem, qu.43. nu.324. vers. ideo, fol.54. inducens præscriptionem salarii post mortem domini, non procedit eo viuente, loquens de salariis mestruis, non procedit in aliis operarum mercedibus, vel è contra, loquens de familiaribus domesticis, seu famulis, non procedit in procuratore, in aduocato, iudice, notariis, & docentibus, nec in mercede artificum, & aliis, dum non existentibus; loquens de mercede operarum si exemplificans in mechanicis non procedit in exercentibus artes liberales, qu.43 nu m.335. ad 338. fol. 54. præscriptionis salarii non habet locum vbi famulus non permanet in loco statuentis in quo inseruiuit idem si ibi non permanet dominus, q. 43. num.341. fol.55. de præscriptione salarii loquens de actione personali non procedit si compareat tardis, & nec etiam procedit si creditum sit alteratum, & sufficit esse computatum, & calculatum, qu.43. n.345. 346. fol.55. de salario non comprehendit casum, quando dominus elapso triennio à statuto appositio confitetur debere salarium, qu.43. n.363. fol.56. Ferrariæ circa præscriptionem quas solemnitates requirit, & in quibus casibus, & personis non habet locum, qu. 43. num.450. ad 462. fol.64. Ferrariense circa præscriptionem crediti, vel Instrumenti, aut alterius scripturæ debiti, cautionis, vel pignoris, vel ius aliquod agendi etiam ex officio, Iudicis, contra aliquem an sit validum, qu.43. num.464. fol.65. Ferrariense procedit in omnibus obligationibus, & quasi obligationibus, & in quasi contractibus, qu.43. nu.474. fol.65. Ferrariense tollit actionem, & officium Iudicis, succedens loco actionis, qu. 43. num.475. fol.65. Ferrariense an extendatur ad personam inanimatam prout est Collegium, vel Vniuersitates, qu.43. num.482. 483. fol.65. Ferrariense vt locum habeat est necesse, quod dicat debitor se debuisse, seu soluisse, qu.43. n.487. fol.65. Ferrariense habet multas limitationes, & an noceat clericis, vel Ecclesiasticis personis, aut Ecclesiæ, vel locis piis, q.43. num.499. ad 531. fol. 67. Ferrariense procedit in deposito, ac in debito ex causa tutelæ, & redditionis rationis, fauore negotiorum gestoris in obligatione monetarum, in debito ex quasi contractu, in sententia, in exequutione laudi, in officio Iudicis nobili, aut mercennario, in fructibus dotalibus, & in quibus aliis casibus procedit, qu.43. num.539. ad 561. fol.69. præsumens solutionem debiti per lapsum 16. an. & est Romanum, & Ferrariense quando non procedat, q.43. n.162. fol.70. Vrbis præsumit solutionem per spatium 16. annorum, & præscriptionem, & non procedit si solutio a sibi sit destinata, qu.42. nu.602. 603. fol.73. Velletris disponit quod aromatarii, & alii artifices post biennium non possunt quidquam petere, aut exigere pro mercibus venditis, ac descriptis in eorum libris, qu.43. nu.604. fol.73. Romæ per motum proprium Pauli 3. quod famuli Clericorum, & Prælatorum viuente domino intra biennium, & mortuo intra annum salarium possunt petere, alias præsumuntur satisfacti. qu.43. nu.605. fol.73. Lucæ Ianuæ, Florentiæ, Ciuitatis Eugubii, Cathaloniæ quid disponat, qu.43. num.605. ad 607. per totum, fol.73. Romæ non comprehendit contractus iuratos, nec tributa, & census debitos Cameræ Vrbis, nec si debita sint Cameræ Principis, sed comprehendit Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, qu.43. n.620. ad 631. fol.75. Vrbis inducens præsumptionem solutionis, non procedit si solutio alibi sit destinata, q.43. nu.658. fol. 76. Vrbis fundatur in præsumpta solutione, qua cessante non procedit, qu.43. num.668. fol. 77. quod elapsis 20. annis creditor petens suum creditum non debet audiri in iudicio ordinario, non valet existente debitore in mala fide, qu.43. num.683. fol.78. vt non dicatur vsu receptum, quanto tempore præscribatur, & quando, qu.43. n.731. fol.84. inducens præscriptionem etiam cum mala fide est nullum, & quid in Cathalonia, qu. 43. sect. 1. num.129. 130. fol.126. vel lex prohibens præscriptionem debet intelligi de ordinaria, non verò de immemorabili, ideo neque excludit illam 30. annorum, quæst.43. sect.1. n.459. fol.151. & consuetudo pactum, & renunciatio, ac testatoris voluntas, potest tollere inuentarium, q.44. n.245. vers. & quod fol.203. prohibens extractionem frumenti, prohibet extractionem farinæ, idem in pane ex farina facto, vel in sapone confecto ex oleo in illo implicato, q.47. nu.10. vers. sic sta ... fol.291. an possit inducere præsumptionem solutionis, si creditor non petierit debitum intra certum tempus, q.47. nu.334. fol.320. loquens de venditione non comprehendit dationem in solutum, sed quando sic, qu.47. nu.693. vers. & licet, cum vers. seqq. fol.361. si adest ad efformandam adiudicationem debet obseruari eius forma, alias adiudicatio est nulla, qu.47. num. 782. fol.368. tollens absolutè beneficium cessionis bonorum non valet, qu.47. num.924. vers. nec valet, fol.380. recipit strictam interpretationem, ibidem emittens debitorem ad cessionem bonorum modo obbrobrioso est validum, sed contra, qu.47. num.927. fol.380.

SVBHASTATIO

non probat valorem rei cum oblationes soleant esse

tunc

Vvv VSVS

F I N I S.

SVMMARIVM

QVÆSTIONIS XLVIII.

Contractus nullus, nullum habet effectum, & est ac si factus non fuisset, nec aliquod ius tribuit. nu. 1. 2. nu. 11. 12. 16 17.

Paria sunt nullum esse, vel esse sine effectu nu. 3. 10. 14. 15. 18. 22. 23. 72.

Nullum ipso iure, nullum praestat impedimentum. nu. 4. 20. & nu. 531.

Nullum ab initio, tractu temporis non conualescit. nu. 5. Limita nu. 6.

Nullum quod est confirmari non potest. num. 7. 8. Rescindi non potest. n. 9.

Non entis, & non apparentis idem. nu. 13.

Non fieri, & minus legitimè fieri idem. n. 19. Vbi plura alia ad materiam.

Nullum est iniustum. nu. 21. Actus nullus nullam parit obligationem. nu. 24. 25.

Omnis dispositio intelligi debet de actu valido non nullo. nu. 26. Vbi alia plura ad materiam.

Contractus contra legem, nullo partium consensu validatur. nu. 27. Limita ibid.

Infra quantum tempus possit dici de nullitate. nu. 28. & à nu. 29. ad n. 35.

Nullitas actus ligat ignorantes. nu. 36.

Nullitas actus in dubio excludenda; sed ab allegante probari. n. 37. Vbi de possessione transferenda, etiam per constitutum, quid si actus sit nullus & n. 261. 575. 576.

Alienans contra prohibitionem testatoris, pœnam non incurrit, si nulliter alienauit. nu. 38. & num. 39. & 40. 63. 69. 70. 71. & nu 85. & seqq. & nu. 142. 143. Monetam falsam cudens, non expendibilem, an puniatur. nu. 41. De pacto de quota litis nullo. nu. 42.

Ex actu nullo, an transferatur possessio. nu. 43. 44. & nu. 77. & seqq.

Nullitas primi contractus influit in secundum. nu. 45. Et in nullitatem obligationis. nu. 46.

Est locus nullitati, quamuis pœna fuerit adiecta n. 47.

Fiscus, & prae scientes allegant nullitatem contractus futuræ successionis. nu. 48. Vbi quod dans causam nullitati, illam allegare non possit.

Nullitati contractus, an possit renunciari? n. 49.

Ex contractu nullo aliquid recipiens, illum impugnare non potest. n. 50.

Ex actu nullo voluntas elicitur. nu 51.

Statutum excludens omnes exceptiones non excludit nullitates. nu. 52.

Si ex contractu aliquo debeatur Gabella, ex nullo non debetur. nu. 51. 54. 55. Vbi limitatio.

Idem in mercede data proxenetæ. num. 56. & 58. Tubiliæ M.C.V. n. 57.

Contractus factus contra legem, vel statutum, licet nullus, valet quo ad damna contrahentium. num. 59.

Nec substinetur, quamuis partes velint. n. 60.

Contractus nullus, per non consensum, an, & quando valeat per consensum superuenientem. nu. 61.

Alienans partem rei prohibitæ alienari, an perdat totam. nu. 62. 63. 64.

Ex contractu nullo, an debeatur laudemium. n. 73. 74.

Ius congrui competens vicino in alienatione rei stabilis, an competat si contractus sit nullus? num. 75. 76.

Si quis vendat rem sacram committit Simoniam, secus si nulliter. n. 80. 81.

Emphyteuta alienans rem sine consensu domini directi perdit illam, secus si nulliter. n. 82. 83.

Emphyteuta Ecclesiæ tenetur ad Canonem, quamuis contractus sit nullus. nu. 84.

Mulier transiens ad secundas nuptias amittit tutelam filiorum, licet matrimonium sit nullum. n. 86.

Mulier committens adulterium non excusatur, licet matrimonium sit nullum. n. 87. 88.

Contrahens scienter matrimonium cum consanguinea, in pœnam incidit, licet matrimonium sit nullum. num. 89.

Clericus in sacris constitutus beneficiatus, si contrahat matrimonium, licet nullum, an perdat beneficium. n. 90. 91.

Clericus in minoribus ordinibus, contrahens matrimonium amittit beneficium Ecclesiasticum, quãuis matrimonium sit nullum, & quando. n. 92.

Grauatus nè contrahat matrimonium cum ignobili, vel descendente à Iudæis, sub pœna priuationis maioratus, in eam incurrit, licet matrimonium sit nullum. n. 93.

Ex conuentione nulla, fideicommissarius incurrit pœnam priuationis, si secuta sit realis traditio. num 94.

Actus factus contra legis dispositionem, licet nullus sit, valet in odium facientis. n. 95.

Fideicommissum an reuocetur ex actu nullo? n. 96.

Debitum probatur ex confessione facta in actu nullo nu. 97. & nu. 140. 543.

Legatum an ademptum ex alienatione, vel translatione nulla. n. 98.

Nominatio ad emphyteusim, an reuocetur per secundam nominationem nullam? n. 99.

Ex Cessione nulla quando incurratur pœna. num. 100. 101.

Crimen stellionatus quando committatur, & quando pœna committatur. num. 102. & à num. 103. ad num. 108.

Testis deponens falsum super inquisitionem falsam, nullam, non punitur. n. 109.

Qui nulliter deposuit, si falsum deposuit, licet non puniatur pœna ordinaria, punitur extraordinaria. num. 110.

Si testator pœnam imposuit alienanti rem legatam, si nulliter alienauit, non debetur pœna. n. 111.

Clericus beneficiatus si post contractum matrimonium nulliter, delictum committat à quo puniatur? num. 112.

Committens falsitatem in scriptura nulla, an puniatur de falso. nu. 113. & à n. 114. ad n. 120.

Falsum Instrumentum Notarius conficiens, qua pœna puniatur, & quid si sit nullum? nu. 121. & à n. 122. & à n. 123. ad n. 131.

Examinans testes falsus in causa punitur, & ipsi testes, quid si nulliter. n. 132. & à n. 133. ad n. 137

Violans sequestrum, aut nullum, qua pœna puniatur? n. 138.

Con.

Contractus quando sunt indiuidui, & quando sunt plures contractus facti eodem tempore sint vnus contractus, & quando sit vnus nullus, sint omnes nulli. n. 584. & à nu. 585. ad n. 624.

In contractibus minorum, si contractus ille est d mnusus minori in aliqua parte, & in alia non, non potest in parte vtili approbare illum, & in damnus. non. n. 625.

Datio insolutum quando sit nulla? n. 626. & à num. 627. ad n. 633.

Qui sint Effectus Nullitatis Contractus?

QVÆST. XLVIII.

Diximus in sup. positis Quæstionibus: de Nullitatibus Contractuum, quasi Contractuum, & Distractuum, ex defectu consensus contrahentium, quasi contrahentium, & Distrahentium, & de substantialibus, naturalibus, & Accidentalibus illurum. Et de extinctionibus illorum per Rescissionem, Reuocationẽ, Nuuationem, Delegationem, Acceptilationẽ, Præscriptionem, Confusionem, Compensationem, Crediti remissionem.

1 Dicemus hic de Effectibus Nullitatis Contractus. Effectus est, quod Contractus nullus, nullum habet effectum, & sic idem est, ac si nõ esset factus, *l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. l. non putauit. §. non quauis, ff. bonor. poss. contra tabul. l. 2. ff. de auth. tutor. l. si aut nullum. ff. de legit. hered. l. non dubium, C. de legib. l. fin. C. de sent. ex breuil. recit. c. illud de iure patron. c. quod nullum c. non præstat. de regul. iur. in 6. Surd. dec. 40. num. 8. vbi Hodiern. & Censal. & dec. 51. nu 21. 22. & cons. 3 nu. 11. cons. 136. nu. 11. cons. 373. num. 24. & cons. 381. à nu. 13. Bensell. cu s. 95. nu. 67. Mansi ns consult. 381. nu. 10. Palma alleg. 275. nu. 5. Torre de pactis fut. success. lib 2. c. 16. n. 17. Idem Palma alleg. 303. nu. 8. Cloc. disc. 61. n. 42. D. Bar a controu. 69. nu. 36. contr. 65. n. 63. nu. 74. D. Prat. disc. 2. n. 33. disc. 3. nu. 35. lib. 3. Tusc. lit. N. concl. 42. n. 29. 30. lit. A. conclus. 139. Bonden. collect. 23. 57. coll. 41. n. 146. lib. 2. Barbos. axiom. 163. num. 1. D. Palma alleg. 262. n. 22. Giurba obs. 85. nu. 6. seqq. Argel. de leg. contrad. q. 7. nu. 146. Ricc. collect. 626. in praxi lib. 1. res. 61. num. 24. Giurb. ad Consuetud. Mess. c. 8. gl. 7. nu. 3. D. Palma alleg. 302. n. 66. lib. 4.* Vbi de nullitate Inuentarii facti sine descriptione bonorum mobilium, cum pretio illorũ, & distinctione, *Giurba d. obs. 85. nu. 7. Rota post Posth. de manut. dec. 189. nu. 5. 6. Idem Posth. dec. Bonon. 69. nu. 50.* vbi mille decis. refert, & *dec. 84. n. 3. Barbos. axiom. 164. nu. 1. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 8. nu. 222. Rubeus de valid. legal. c. 2. n. 66.*

2 Nec ius aliquod tribuere potest, Rota apud *Farinac. dec. 572. n. 9. tom. 1. p. 1. Barbos. d. axiom. 164. nu. 3. Rota dec. 172. n. 4. p. 7. Cyriac. contr. 254 nu. 22. Tusc. lit. A. conclus. 129.*

3 Et paria sunt nullum esse, vel esse sine effectu, *Surd. dec. 51. nu. 21. 22. Ant. Monac. dec. Bonon. 60. punct. 7. num. 2. Antonin. var. lib. 1. res. 61. nu. 24. Gratian. disc. 115. nu. 33. disc. 132. num. 21. seqq. Gizzarell. dec. 2. nu. 25. Sanfel. dec. 383. nu. 1. cum addit. Parej a de instr. ed. tit. 8. res. 3. num. 10. D. Palma dec. Luc. dec. 303. nu. 8. Giurba obs. 85. nu. 5. 6. Idem Surd. cons. 3. nu. 29. cons. 245. n. 14. cons. 359. nu. 10. cons 389. nu. 46. Giurb. sup. p. 1. c. 10. gl. 6. n. 31. Barbos. axiom. 162. nu. 7. & axiom. 164. nu. 2. D. Prat. disc. 19. nu. 33. lib. 3. Vaz. ax. om. iur. lit. N. num. 72.*

4 Nullum ipso Iure non præstat impedimentum, *d. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. c. non præstat. 52. de reg. iur. in 6. Tusc. lit. N. concl. 140.* præsertim quatenus tertij præiudicium concernit, *Mar. Antonin. var. lib. 2. res. 18. n. 3. Giurba d. obs. 85. n. 6. seqq. Vaz. sup. nu. 74. Barbos. d. axiom. 164. nu. 4. & 115.* Et allegabile non est, *Roman. cons. 369. nu. 16. Tusc. d. concl. 140. nu. 3.*

5 Nullum ab initio ex tempore non conualescit, *c. quod sicut. de elect. c. non firmatur 58. de reg. iur. in 6. l. quod initio 30. & l. pen ff. eod. Rota dec. 26. de proc. in antiqu. Calder. cons. 1. de elect. Barbat. cons. 70. col. 1. & 2. lib. 3. Decian. cons. 661. nu. 14. Oltrad. cons. 306. Lap. alleg. 1. à nu 5. Zabarell. cons. 104. nu. 3. Natta cons. 430. num. 28. lib. 2. Tiraq. in l. si vnquam verb. reuertatur num 414. C. de reuoc. donat. Thom. sct. regul. 255. Alderan. Mascard. de stat. interprat. concl. 9. num. 33. Molin. de ritu nupt. lib 1. c. 12. nu. 13.* vbi ampliat fauore animæ. *Barbos. in l. 1. ff. solut. matr. p. 4. nu. 96.* Vbi limitat in actu conditionali, *Tusc. lit. N. concl. 142. 143. Cancer. var. p. 2. c. 1. num. 28. Leotard. de vsuris qu. 62. n 34. Altograd. cons. 105. nu. 22. lib. 2. Giurba sup. Torre de pactis fut. success. lib. 1. c. 21. num. 22. Altograd. cons. 23. nu. 36. seqq. lib. 1. Vaz sup. num. 75. seqq. Barbos. d. axiom. 164. num. 9. Tusc. lit. N. conclus. 142. 143. Cancer. var. p. 2. c. 1. num. 28.* Secus si ex post facto superueniant omnia requisita ad illum actum. *Barbos. ibid. nu. 10.*

6 Verum si ex post facto tacite saltem superueniant ea omnia, ex quibus constituitur actus ille, de quo agitur, non habito respectu ad id, quod præcessit nulliter, incipiat ex nunc actus nouus, & validus. *Federic. de Senis cons. 26. nu. 5. Calderin cons. 2. n. 3. de constit. Tusc. lit. N. concl. 142. nu. 37.* Sic procedit *tex. l. 1. §. 1. ff. de leg. 3. l. eos 65. ff. de rit. nupt. cap. 2. de coniug. seruor.* latè *Barbos. d. axiom. 165. nu. 10. 11. Sanfel. decis. 333. nu. 20. seqq. Sabell. §. nullitas. nu. 26.*

7 Nullum quod est confirmari non potest. *Menoch. cons. 351. num. 19. Surd. de alim. tit. 8 priuil. 22. num. 34. & dec 75. num. 11. dec. 289. num. 8. Molin. de primog. lib. 2. c. 7. nu. 7. Cald. post tract. de potest. nomin. in resp. pro Duce Pastrana, vers. qua sententia, Greuai ad pract. Camer. Imperial. lib. 2. concl. 1. num. 32. seqq.* Nam confirmatio semper refertur ad id, quod est validum, *Surd. dec. 289. num. 8. 9.* Rota *dec. 11. num. 3. apud Federic p. 2. rec. Barbos. in c. cum dilecti 4. nu. 29. de confirm. vtil. Reinos. obs. 74. nu. 5. 6. 12. Vaz. sup. nu.*

80. *Barbos.d.axiom.164.n.6.* vbi secus si expressè dicatur, ex *Marsil.sing.196. & Cons.crim. 125.lib.2.nu.14.*

8 Nullum quod est ab initio ipso iure, ratificari non potest. *gl.vltim.in c.cum nos. de his quæ fiunt à Prælatis. Tiraq.sup.nu.415. Calcan.cons. 16.num.56.Osasch dec.34. nu.34. nu.12. Farinac. dec.535.num.11.par.1.tec. Vaz num.81.Oscasch. dec.34. nu.12.* doctissimus *D Barbos.dict.axiom. 164. numer.7.* Quid intellige quando lex resistit. Secus si esset nullum non prohibitum à lege, seu fauore alicuius, tunc ex illius consensu, vel ratificatione, valet, sed non in præiudicium Tertij, cui medio tempore est ius quæsitum; *Sperell.dec.155.nu.6.seqq.* Vide *infr.*

9 Nullum quod est rescindi non potest. *l.nam, & sit sub conditione.ff.de instit rupt.l.obligare, §. tutor.ff.de auth.tut. l.tutar. C.in quibus caus. in integrum c. ad dissoluendum de dispens. impub. Surd. cons.52.nu.58.cons.73.nu.77.cons.160.nu.61.Vaz sup.nu.82. Barbos.d.axiom.164.nu.8.*

10 Nulla, & non facta parificantur. *Rotæ decis. 206.num.24.*post *Torre de pactis fut.success.Vaz sup.num.83.Rubeus de vàlid.legal.c.2.nu.72.96. Giurba d.obs.85.nu.6.seqq.*

11 Nullum quod est, nihil est.*l.4.condemnatum, ff.de reiudic. Alex.cons.33.lib.Becc.cons.12.nu.54. Antonin.res.var.lib.1. res.78.nu.10.Giurba d.obs. 85.nu.7.Vaz sup.num.84.* Cald.*Pereira de potest. elig.c.5.nu.8.Farinac.inpraxi p.1.q.15.nu.45.& seqq.& p.4.cons.60.& p.5.q.115.n.128.Nouar. q.126.n.7.lib.1..Giurba ad consuet.Mess p.1.c.10. gl.6.nu.29.seqq: Barbos.axiom.161.nu 1.162.n.5. D. Prat. disc.24. num.38. lib.3. Cald.de empt. cap.3.num.15.*

12 Idem nullum non esse, vel de nullitate opponi non posse paria sunt. *gl. si ig.aliqui habebat.§.1. verb.consilium, in fin.ff.de inoffic.testam. Dec.cons.456.in princ.Vaz lit.A.n.168.Giurba sup.*

13 Non entis, & non apparentis idem est iudicium, & paria sunt rem non esse, vel non apparere. *l.duo sunt Titij.ff.de testam.tutel. l. in lege 77.ff.de contrah.empt.l.cum res, §.itaque, ff. de leg.1. Surd.dec.149.nu.2.dec.306.n.13. cons. 245.num.13.cons.377. nu.23. Rota in collect.per Farinac.dec.167.nu.35.tom.1. p.1. Cam.* Gallin. *de verb. signific.lib.4.c.13.nu.13. Mangil. de imput.qu.82.nu.8.Vaz axiom.iur. lit.N.n.53.*

14 Non esse, & esse, & non admitti paria sunt, *Mangil.de imput:qu.87.nu.3.Giurba d.obs.85.nu 7. seqq.Vaz axiom.iur.lit.F.n.84.28.*

15 Non esse, vel esse nullum paria sunt, *d.leg. duo sunt Titij,ff.de testam. tutela, l. computauit, §.quæuis,ff.de bonor.poss. contra tabul. Surd.dec. 51.num.14.dec.222.num.2. cons.28. nu.52. cons. 359.nu.1. Flamin.de resign.tom.2.lib.8. num.34. seqq.Cald.de potest.elig. c.5.num.8.Farinac. in praxi p.1 .qu.15.num.45.seqq.& qu.114.qu.128. cons.60.nu.9.l.b.1. Nauar.qu.126. num.9.lib.1. Giurba ad consuet.Mess. c.10.gl.6.num.29.seqq. p.1.Giurba sup.n.7.Vaz sup.nu.57, Rubeus de valid.legal,c,2,n.98.*

16 Non fieri, vel fieri, & non sortiri effectum paria sunt, *l.1.§.nihil.ff.de inoffic.testam.l.si quis sub conditione,ff.de testam.tut. l.ex consensu, §.1. ff.de appellat.Surd.cons.3.nu.29.cons.245.nu.14. cons.359.nu.10,cons.380.nu.46. Giurba ad consuet.Mess.p.1.c.10.gl.6.n.31.Vaz sup.nu.58. & lit.F.nu.62. Idem Giurba d.obs.85.n.6.seqq.*

17 Non fieri, vel ita fieri, quod factum non duret, paria sunt, *l.si pro parte §.versum, ff.de in rem vers.Monach.dec.Bonon. 40.punct.7.n.18. Surd.cons.190.nu.9. & cons.245. num.14. Vaz axiom.iur.lit.F.nu.74.& lit.N. n.59. Giurba d. obs.85.n.6.seqq. Ant.Morell.dec. Bonon. dec.4. punct.7.n.18.Barbos.axiom.162.nu.8.*

18 Non fieri, vel inutiliter fieri paria sunt, *l.4.§.condemnatum, ff.de re iudic. c.sicut, 1.qu.1. Coun.pract.c.7.nu.2.Leo thesau.for. Eccles.p.3. c.9.n.12.Surd.cons.28.n.89.cons.371.n.74.Rota Gen.145.n.2.Giurba ad consuet. Mess.c.8. gl.7. n.4.p.1. Farinac.in praxi crim.p.4.cons.60.n.90.* & ibi *Addit.Cald.Pereira de empt. & vendit. c. 3.n.15.Barbos.axiom.161.Vaz sup.n.60.*

19 Non fieri, vel minus legitimè fieri, seu aliter fieri, quam de iure debeat, paria sunt, *l. quoties,* vbi *Ias. ff.qui satisd. cogant. l. si autem nullum, C. de legit.hæred. c.inter corporalia de translat.Epist.cap.fin.de restit.spoliat. Surd.cons. 3.n.12.cons.45.nu.42. cons,88. num.16. dec.122. n.7.dec.269.nu.12.Flamin. de resign. tom.2.lib. 11.qu.7.nu.8. Altograd.caus.23. num.23.lib.1. Antonin.var.resol.lib.2.res.8.n.8. Giurba ad consuet. Mess.c.8.gl.7.n.4.7.9. p.1. Thomaset.regul. 117.in fine, & reg.220. Moneta de distribut. p.2. q.2.n.19.Bran.à Sola in [illegible] commun. verb. factum nu.17.Valasc.de partit.c.8 nu.44. Vaz sup.nu. 61.Giurba obs.85.n.7. Mastrill consult.480. nu. 14. Bonden.collect.57.n.73.74. collect.50. num. 207.vol.2, coll.29.nu.61.vol.2; D.Palma alleg. 250.n 1.*

Actus contra prohibitionem legis, vel statuti, adiecta pœna, contra facienti, an sit nullus, distinctio est: si lex, vel statutum loquatur per verba negatiua, resultat nullitas, etiam, adiecta pœna, si per verba affirmatiua secus, nisi adsit clausula irritans, vel dispositio respiciat substantiam actus, vel inducat formam, vel sit directa an actum ipsum, vel non simpliciter ad iudicem. *Sabell.§ actus.nu.7. Tusc.lit.A. conclus. 141.142.* vbi quod licèt ignorantia excuset à pœna, non excusat à nullitate.*Gauanter.dec.33. & cons.6.nu 7.seqq.Idem Sabell.§. nullitas.n.53.*

Actus contra ordinem Superioris, vel Principis non valet. *Rota p.9.rec.dec.90.*

Exactu nullo an incurratur pęna.*Olea de cess. iur.tit.2.q.5.nu.36.* vbi distinguit.

Actus nulli, & inefficaces habentur pro non factis, etiam si essent validi, sed effectum non producerent. *Gratian.disc.746.Giurba obs.85.nu.6.seqq.*

Actus nullus, an possit reiterari, ad effectum validitatis. *Affl.dec.286.num.3. Capye.dec.215. Magon.dec.Flor.49.nu.28.seqq.*

Actus

Actus nullus ob non implementum partis, dicitur approbatus per receptionem debiti, vel implementi, etiam pro parte. *Altograd. conf. 85. nu. 40. lib. 1.*

Actus nullus an possit cóualidari per consensum illius, in cuius fauorem inducitur nullitas, *Gail. de credit. c. 2. tit. 7. q. 5. nu. 198. & seqq. Nos inf.*

Actus deueniens ad casum, à quo incipere non potuisset, vitiatur. *Montan. de tut. c. 9. n. 38. seqq.* vbi etiam declarat regulam: quod multa facta tenent, quæ ab initio fieri prohibentur. *Tusc. lit. A. concl. 144.* vbi explicat. *Salgad. labyr. p. 3. c. 4. num. 55.*

Actus factus tempore permisso, effectu collato in tempus prohibitum, vel è contra, an valeat, & quid quando lex ab initio resisteret illi, propter imbecillitatem contrahentium, *Grati in. disc. 712.*

Actus in dubio præsumitur factus, vt valeat, & sic semper est capienda illa interpretatio, vt per quam actus substineatur, quando secus. *Menoch. præs. 4. 5. 6. lib. 6. Pas. Iordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. t. 8. 21. nu. 85. seqq. Ricc. coll. 3221. Tusc. lit. A. concl. 135. 136.*

Verum ad inducendā obligationem, si actus non valet, vt ago, nec etiam valet, vt valere potest. Rota *p. 13. rec. dec. 159. num. 23.*

Actus factus ex duplici potestate, si non valet ex vna substinetur ex alia, nisi agens se restrinxit ad vnam potestatem tantum. Rota *p. 2. diuers. dec. 96. Caualer. dec. 182. Tusc. lit. A. concl. 126. Rota p. 9. rec. dec. 298. num. 22. seqq. decis. 329. num. 15. seqq. d. p. 2. vol. 2.*

20 Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, *c. non præstat, 56. de regul. iur. in 6. Tusc. lit. N. concl. 66. Vaz sup. n. 65. l. 1. I. n. 21. Giurba sup. n. 6. seqq.*

21 Nullum omne dicitur iniustum, *Rodolfin. in praxi p. 1. c. 13. n. 28. Couar. de testam. p. 1. nu. 4. seqq. Corn. cons. 315. nu. 4. lib. 3. Rota apud Marchesan. de commiss. dec. 2. n. 1. fol. 227. Scacc. de appel. qu. 17. l. m. 19. n. 4.*

22 Actus nullus remanet aereus ex defectu subiecti, super quo inhæret, *Rubeus de validit. legal. c. 2. n. 70.*

23 Sic actus nullus non meretur nomen actus, *Beniel. cons. 95. n. 144. Giurb. d. obs. 85. nu 6. seqq.*

24 Actus nullus nullam parit obligationem, *Beniel. d. cons. 95. n. 139.*

25 Nec in foro conscientiæ, *Diana p. 1. tract. 8. res. 75. Nauar. cons. 9 n. 6. 7. lib. 3. Duran. dec. 18. 2. 8. seqq. Rota p. 10. rec. dec. 80. nu 10. seqq. p. 11. dec. 98. n. 17. seqq. Sabell. §. hæres, n. 12. §. hæreditas, n. 15.*

26 Omnis dispositio debet intelligi de actu valido, non actu nullo; *D. Mausius consult. 480. num. 16.*

Et quod non est, nullas habet qualitates, *l. eius, qui, ff. si certum petat. Peregr. cons. 21. num. 84. lib. 4. Cancer. p. 1. cap. 3. nu. 69. Osasch. dec. 33. num. 13. Cald. de empt. c. 3. n. 15.* Nec datur pars eius, quod nullum est, *Peregr. sup. n. 22.* nec annullari amplius, aut rescindi, *Fontanell. decis. 65. n. 19. Leon. dec. 172. nu 4. Osasch. dec. 33. n. 12. dec. 19. n. 12. Bellon. iun. cons. 54. n. 27. Thor. vot. 14. num. 48. vol. 44. num. 12. Muta dec. 98. nu. 36. 37.* Idē inhabile, ac inefficax, *Lanceil. Gall. cons. 51. nu. 37. Farinac. qu. 15. nu. 45. qu. 114. nu. 128. Barbos. axiom. 162. nu. 5.* Imperfectum esse aliquid, vel non esse, aut nulliter esse, paria sunt, *l. 2 ff. de iniusto rupt. & irrit. test. un. D. Merlin. contr. 80. nu. 2. Fachin. lib. 8. contron. 84. ad fin.* Nullum quod est, nec actus nomen meretur, *l. sicut patronus, § si autem nuptiæ, ff. de oper. libert. Cefal. cons. 109. num. 2 Escobar. §. 2. num. 41.* Et caret executione, & effectu, *Salgad. de regia pro test. p. 3. c. 9. nu. 12. Mantica dec. 2. num. 5. Surd dec. 51. num. 14. cons. 3. d. nu. 9.* Ideò instrumentum dici non potest, *Gram. vot. 25. nu. 12. dec. 27. num. 4. Thomas. dec. 23. num. 92. Tusc. lit. V. concl. 100. nu. 7. Barbos. appell. 119. n. 2. Escob. d. §. 2. num. 48.* Ac perindè nullius est considerationis, ac si numquam in rerum natura fuisset, *Schrad. cons. 21. num 6.* Nec parit obligationem, *Menoch. lib. 3. præs. 134. num. 45. Polid. Ripa obs. 158. num. 7.* Nec executionem meretur etiam stante statuto, quod executioni mandetur omne instrumentum, *Peregr. cons. 19. n. 20. lib. 3. Valens. cons. 32. num. 63. 80.* Immo actus in se validus si nullus potest habere effectum, dicitur nullus, *Bardell. cons. 120. num. 58.* Et idem est non esse aliquid, vel effectum non habere, *l. quoties, ff. qui satisd. cog. Paris de resign. qu. 8. num. 34. Cald. de potest. elig. c. 5. num. 8. Farinac. qu. 15 num. 45. Surd. cons. 380. nu. 34. Cravet. cons. 59. num. 1. Lauret. dec. 33. nu. 10. Tusc. lit. E. concl. 48.* cum quælibet promissio debeat intelligi, ne sit elusoria. *Surd. cons. 3. n. 33. Bardell. cons. 120. num. 59. Giurba d. obs. 85. per totum.*

27 Contractus à lege prohibitus, nullo partium consensu potest conualidari, *DD. in l. non dubium, C. de legib. Matth. in dialog. Relator. & Aduocat. c. 28. nu. 10.* & est *text. in l. aufertur, §. quod à Præside, ff. de iure fisci. Ronit. cons. 92. n. 9. lib. 2. Leotard. de vsuris qu. 62. nu. 34.* Diximus *sup. nu. 5.*

Verum nullitas commissa in aliquo actu non tollit, quin refectis expensis possit reiterari, *Card. Luca de benefic. disc. 17. n. 13.*

28 Inter effectus nullitatis est ille, quod licet nullitas possit opponi vsque ad 30. annos, & non vltra, *Ferret. cons. 76. num. 20. cons. 90. nu. 5. lib. 1. Merlin. dec. 281. num. 1. D. Constantin. ad statut. Vrbis annot. 44. art. 1. num. 22. Cyriac. contr. 181. num. 78. 79. Coccin. dec. 337. nu. 11. & decis. 396. num. 3. Rota dec. 156. num. 8. dec. 512. n. 3. dec. 591. num. 4. p. 2. rec. Vestr. in praxi lib. 8. c. 1. num. 10.* & ibi *Grauat. num. 30. Rodolfin. in praxi p. 1. c. 13. num. 261. R. Marin. lib. 1 resol. 27. nu. 10. Thom. 1. dec. 159. num. 7. Rota apud Postb. de subhast. in addit. dec. 216. num. 23. Rota dec. 622. num. 16.* penès *Postb. de manut. Iouius de solem. in contract. minor. gl. 15. §. 5. & gl. 22. §. 22. n. 22. & nu.*

& nu.60. Melius *obs.1.num.12. Antonell. de temp. legal.lib.2. c.65. num.15.* Eadem *Rota dec.109.num.18.p.12.rec.& dec.214. nu.12. p.19. Nos de nullit.indic.rubr.8.qu.2.3. D.Palma dec.Luc.360.n.186.*

29 Tamen secus, si actus sit ipso iure nullus, nam eo casu semper potest dici de nullitate, *l.qua ab initio, ff de reg.iur. Granat.ad Vestr.in praxi lib.8.c.1. num.30. Nos tractat. de nullit. Iudic. d. rubr.8. qu.2. 3. Scacc. de appellat. qu. 19.remed.1.conclus.7.nu.3.* Vbi id declarat non habere locum quando spatio 30. annor. præsumitur actus solemnis cum beneplacito Apostolico, aut alia solemnitate, nam tunc vltra 30. annos non potest dici de nullitate, *Ridolfin. sup.d.c.13.n.266.*

Vt in minore contrahente nulliter, nam licet, si veniat per viam restitutionis habeat quadriennium, si tamen veniat per viam nullitatis est perpetuum. *Ionius d.gl.15.§.6.nu.46. Dondens consult.75.n.17.*

30 Et si adsit periculum animæ potest in perpetuum dici de nullitate, *Maranta de ordin.iudic.act.1.num.154.Vant. tit. quot. & infra quod tempus. num.8. Nos sup. Granat.ad Vestr. d.lib. 8.c.1.num.30. Scacc.d.qu.19.remed.1.concl.7. n. 2. Ridolfin. d.c.13.n.264.*

31 Quæ conclusio, vt de nullitate contractus non possit dici post 30. annos, procedit nisi aliter per statutum esset dispositum, puta abreuiatum, vel dilungatum tempus, nam tunc secundum illud tempus esset proponenda nullitas, *Ferret.cons.76.nu.20. cons.90. n.5. lib. 1. Ionius sup.nu.46. D.Constantin.ad statut. Vrbis annot.44.art.1.n.22.*

32 Et eadem conclusio intelligitur per viam agendi, secus excipiendi, dum quis est in possessione, *Rota penes Posth.de subhast. d.c.216.n. 24. Rota rec.dec.13. num.15. p.15. Ionius sup. num 47. & gl.22.§.22. num.22. & 60. Rota post eundem Posth.de manut.dec.622. nu.17.* post *Zacch.de obligat.Cameral.dec.45.n.6. Sanfel.dec. 48.num.7. Rota rec.dec.400.nu.25.p.13.* D.*Constantin.sup.n.23* Melius *obs.1.n.21. Rota dec.470 n.14.coram Pamphil. Conc.o'.ad stat.Eng. lib.3. rubr.7. D. Palma d.dec.360.n.186.*

Limitatur 2. non procedere si tempus sit præfinitum ad effectum dicendi de nullitate, *Ionius gl.15.§.6.n.46.*

33 Sic etiam nullitas iuris naturalis potest omni tempore proponi, *Cald de restit.q.21.n.13.*

Et hæc nullitas naturalis, nec à statuto tolli potest, *Cald qu.32.nu.29.* Vbi quod etiam Iudex ex officio illam allegare potest, *Ionius d. §.22.n.21.*

34 Et his nullitatibus non potest renunciari, *Gallerat.de renunciat.cent.2.renunc.35.176.Donad.de renunciat.tom.2.c.20.Caroc.de except. except.47.n.67. Scacc.de appellat. qu.19. remed.1. concl.5.n.28.Ionius sup.gl.12.§.13. n.31. vers. nam licet.*

35 Vérum secus est, si probaretur executio contractus nulli, ac eius obseruantia per 30. annos, *Rota dec.294.num.24.25. coram Peutinger. Melius obs.1.nu.22, Gec.Spin. cons.46. D. Constantin.sup.nu.24.*

36 Nullitas actus ligat etiam ignorantes, *Mantica dec.76.nu.4.5. Posthius obs. 46.nu.8. D.Passerin.probl.l gal.7.n.76.*

37 Verum nullitas actus, & contractus in dubio excludenda, *Posth.dec.Bonon.37.n.28. Rota p.4.rec.tom.2.dec.83.nu.2. & p.6.dec.85. nu.13. Pratus disc.24.n.55.tom.3.*

Et numquam præsumitur nisi sit euidens, *l.quoties, ff.de reb.dub.l.si quando; 112. in princ. ff.de leg.1.Cyriac.contr.181.nu.26.contr.182.nu. 49. Rota dec.83.nu.2.p.4.rec.tom.2. Posth.de manut.obs.12. D.Beniel.cons.60.n.18.*

Sic debet ab allegante probari, *Vant. de nullit.tit.quis mod.possit, & debeat nullitas probari, n.1.seqq. Mascard.de probat.concl.1015.num.1.2. Altograd.cons.74.nu.8.9. lib.1.Nos de nullit.Iudic.rubr.7. qu.1. D.Beniel.cons.38.n.5.*

Possessio transfertur per retentionem vsusfructus. *Gomes.in l.45.Tauri n.63.seqq.Antun. de donat.lib.1.prælud.1.nu.11.Menoch.de retin.remed.3.nu.575 seqq. Scappuc.de Saluian.lib.1.qu. 31.Duran.dec.405.Tusc.lit.P.conclus.418. seqq. Mascard.de probat.conclus.1182.& seqq.*

Per instrumenti traditionem. *Gomes.sup.num. 56.seqq. DD.sup.citati. Sabell.§.possessio. num.26. Gratian.disc.910.num.2.seqq. Vrceol.consult.92. num.23.vol.2. Mascard.conclus.1182. in 2.quid* quid dicat *Tonunt.qq.ciuil.lib.1.c.37. nu.19.*

Per clauium traditionem, præcedente titulo, & si tradens sit dominus. *Couar.lib.3. var.c.16. num.11.Gomes.sup.à num.60.Cyriac. contr.419. Gratian.disc.503.nu.2.seqq. Rota p.2.diuers.dec. 183.num. 3.Viu.opin.619. Mascard.concl. 1184. Merlin.d.c.763.nu.4.Ricc.coll.3813. Rota p.13. rec.decis.285.num.4 5. & p.19. dec.183.num.10. Bich.decis.500.num.1.*

Per clausulam constituti. *Gomes.sup.à num.78. Cyriac.contr.258.Antun.de donat.lib.1.prael.1.n. 12.14.19. Bich.dec.600.Giurba de feud.§.2.gl.9. à nu.32.D.Merlin.contr. Valasc.consult.106. num.5.seqq.Larrea decis.10.nu.7.8.Surd.cons.13. num.13.Posth.de manut.obs.20. nu.5. seqq.& post Tract.dec.104.nu.1. Salgad.de reg.protect. p.4.c. 8.nu.115.Fontanell.de pactis cl.2.gl 3.n.17.Cancer.var.lib.1.c.8. num.31 Solorzan.de iure indiar. tom.2. lib.3.c. 10.nu.89. Pacius Iord.Lucubr.vol. 3.lib.14.tit. 11.nu.43.seqq.Rota p.9. rec.dec.121. 172.335.336.*

Secus si actus esset nullus. *Staiban.cons.41.n. 28.seqq.Nos de nullit.indic.rubr.8.q.15. num.28. seqq.D.Galeot.contr.89.nu.20.Paz.de tenuta cap. 54.nu.15.16. Fontanell.de pactis.gl.27. num.15. Giurba de feud. §.2.gl.9.num.32.Posth.de manut. obs.20.nu.fin.& obs.27.nu.15. Dnard.post.Tract. de censib.dec.253.n.4.Osasc.dec.35.Barbos.claus. 31.nu.30.Gratian.disc.483.954.nu.10.seqq. Merlin.de pign.lib.4.tit.4. 120.nu.39.Rota nouiss.p.6. dec.34.n.4.Vrceol.consu.92.n.62. vol.2.Rec collect.*

lect.3969.Pacific.de Saluian.insp.3.c.2.nu.1038. Rota p.13.rec.dec.412.nu.2. & nu.9. vbi intelligit de nullitate clara. *Monald.dec.305.nu.17.Caualer.dec.473.nu.3.& dec.503.nu.1.* vbi ex defectu consensus, alias secus. *Rota p.12.rec.decis.*114.vbi quod non operatur in donatione nulla ex defectus insinuationis.

Et *Ridolfin.in praxi p.2.c.5.* Vbi ponit 36. casus in quibus clausula constituti nihil operatur. *Ricc.collect.55.Merlin.de pign.lib.4. tit.4.q.120. Fontanell.de pactis tom.1.claus.4.gl.17.Pascal.de vir.patr.potest.p.1.c.8.nu.141.seqq.* Dicemus *infrà nu.261.575.576.*

Fallit etiam si præstet impedimentum, & impediat effectum illius. *Surd.cons.13.num.12. Cyriac.contr.258.n.8.D.Cels.dec.290.n.4.5.*

Non per procuratorem ex clausula *constituti. Canall.q.156.Salgad.de Regia protect. p.4.c.8. à num.116.Gomes.in l.45.Tauri num.82. 88.98. Antun.sup.nu.21.Postb.d.obs.20.num.75. Castejon §.possessor,possessio.nu.3.* vbi an ex inuestitura, an per Principis concessionem, An per aspectum oculorum, An per Actus, qui fiunt ex gratia, vel Amicitia, An per conductionem, quam facit dominus, ab eo, in quem transferre vult rem, An per Custodis expositionem, An per appositionem signi, vel per assignationem rei, An sine naturali apprehensione ex lege, vel statuto, An ex apprehensione vnius rei, aliorum quæri possit, Quibus modis incorporalium quasi possessio, Et alia ad hanc materiam.

38 Alienans contra prohibitionem testatoris pœnam non incurrit, si nulliter alienauit. *Sforz Odd.de probib.alienat.fideicomm.qu.21. art.1.Fusar.de subst.q.687.nu.4.& q.718. à nu.29. Olea de cess.iur.t.1.2.q.5.nu. 29. Retnos obs.5.num.18.* Sed limitat *Fusar.d.q.718.à n.20.* nisi alienatio, etiam nulla fieret in contemptum præcepti testatoris, vel nisi sequuta fuisset traditio, *Ciarlin.contr.43.à nu.33.tom.1. Sesse tom.3. dec.234. à nu.5.Sfortia sup.d.art.1.*

39 Quod ex actu nullo pœna non incurritur. *l.sicut,§.1.ff.de oper.libert.l.ea quidem, C.si mancipium ita fuer.alien. l.non putauit. §.non quæuit. ff.de bonor.poss.contra tabul.l.filium.§.si quis contra.ff.de leg.præst. Scob.à Corro de purit.sanguin. 2.p.q.4.art.4.§.2.num.36.seqq. Valenz. cons.37.à nu.32. Auguian.de legib.lib.3.contr.8.Barbos.in c.significantibus nu.10.seqq.de offic.delegat. Olea sup.nu.30.36.37. Maldonat.in addit.ad Molin.de primogen.lib.2.c.16.n.19.Pegas.resol.c.9.n.111.*

40 Secus factus contra legem, aut statutum, nã valet quoad in ferendam pœnam. *Torre de pact.fut.success.lib.1.c.16.nu.45.l.sicut.§.1.ff.de oper.libert.Olea de cess.iur.tit.2.q.5.nu.30. Maldonat.ad Molin.de primog.lib.2.c.16.num.19.Pegas.resol.c.9.d.n.111.*

41 Monetam falsam non expendibilem cudens non incurrit pœnas fabricantium falsam monetam, *Caroc.dec.106.nu.13. Pareja de instr.edit. tom.2.tit.8.res.3.à n.9.Olea sup.nu.31.*

42 Ex pacto de quota litis nullo, non punitur Aduocatus, vel Procurator. *Farinac. lib.1.cons. 70.à nu.28.& 32.& tom.3.in praxi crim.q.106. nu.60.Carpan.ad stat.*Mediol.*tom.1.c.429.nu.28. & cap.430.n.10.Olea sup.n.33.*

43 Ex actu nullo in corporalibus, secuta traditione, transfertur possessio, In incorporalibus verò quasi possessio, ex cessione nulla, non transit. *Olea sup.n.38.& tit.6.q.5.n.4. & d.tit.2. q.5.num.38.*

44 Sed quod actus, & contractus nullus non transferat dominium, etiam si res tradatur, neq; veram possessionem iuridicam ciuilem, aut naturalem, sed meram detentationem, non Iuris, sed facti. *Salgad.de reg protect. p.3.c.9. à nu.13. & p.1.de ret.bull.c.10.nu.114.& cap.12.§.vnic. à nu.19.& 2.p.c.20.nu.31. Gonzal. reg.8. gl.57. Valenz.cons.32.Narbon.in l.10.gl.5. à nu.12.tit. 6.lib.1.recopil.Garlenal.de iudic. tit.1. disp.2.nu. 879.& tit.3.disp.16.nu.2.Vela dissert.40.nu.55. Gomez in l.46.Tauri nu.36. Robert.lib.3.rerum iudic.c.17.Surd.dec.289. Escob.de purit. p.2.c.4. artic.4. §.2.à num.31.* Qui DD. dicunt etiam quod nullam parit actionem ciuilem, nullum transfert periculum rei conuentæ in contrahentem, nullam moram committit, qui illum contractum non implet, neq; tenetur rem tradere tempore conuento, aut alio tempore; Neq; ex mora tenetur damna restituere. *Vide infrà n.77.seqq.*

45 Nullitas primi contractus influit in secundum, factum in confirmationem primi. *Gratian.disc.669.nu.6.disc.734.nu.3.disc.761. nu.19. Vrceol.consult.63.nu.2.3. & 26. & dec.Flor.10. nu.1.Merlin.dec.345.n. 3.Rota post Zacchia de obligat.Camer.dec.207.nu.18.19.*& coram *Nionot.dec.55.nu.1.*

Sic nullitas primæ pensionis influit in secundam, si exijt per viam translationis, secus si per viam reseruationis ex integro. *Card.Luca de pension.disc.50.n.11.*

46 Nullitas contractus influit in nullitatem obligationis. *Rota dec.71.nu.2.* apud *Pic.ad statut.Vrbis.Iouius de solemnit.in contract. minor.gl. 15.§.2.num.24.*

Quamuis in actu sit apposita pœna. *Iouius sup.in appendice ex Menoch.cons.996. nu.22.Altograd.cons.64.n.56.seqq.lib.2. D.Saminiat.contr. 78.nu.8.contr.79. nu.21.* maximè si forma assignata publicam respiciat vtilitatem, *Rota rec. dec.350.n.fin.p.5.Saminiat.d.contr.78.n.9.*

47 Et est locus nullitati, quamuis pœna fuerit adiecta, cum per adiectionem pœnæ non excludatur nullitas contractus, seu actus celebrati contra formam statuti, *Menoch.cons.996.nu. 22. Altograd.cons.64.nu.56.seqq.lib.2. Saminiat. d.contr.78.nu.8.contr.79.n.32.* Maximè si forma assignata publicam respiciat vtilitatem. *Rota rec.dec.350.n.fin.p.6. Saminiat.d.contr.78.nu. 9.Iouius sup.in addit.ad d.num.24.in fine, Tract. fol.751.& at.*

48 Est aliqua nullitas contractus qualis est pactum futuræ successionis, quam non solum al-

legar

legat Fiscus,sed etiam ipsi pacifcentes. *Torre de pact.futur.succeff.lib.1.c.16.num.47.* licet alias dans causam nullitati, illam allegari non potest. *Rota dec.140.num.6.* post *Torre de pact.fut. succeff.Cæsal.conf.133.nu.125.Ruin.conf.40.nu.6 Alex.conf.38.nu.6.lib.2.Ludouif.dec.140.n.10.*

49 Nullitati contractus potest renunciari, si illa fit introducta ad fauorem renunciantis, *Rota dec.59.num.8.* post *Torre de pact.futur.succeff. D. Hodiern.contr.44.*

50 Sic quis sciens contractum nullum,si ex illo aliquid recipiat, aut petat, non potest amplius impugnare nullitatem. *Cranett.conf.101.num.4 Grattan.disc.429.num.18. Marta de succeff.legal. p.4.q.3.art.2.nu.3.4. Rota dec.76.nu.6. p.11.rer. Torre pactis fut.succeff.l.b.3.c.12.n.60.seqq.*

51 Ex actu nullo voluntas elicitur, *Gomez.var. lib.1.c.14.nu.32.Menoch.lib.4.de præsumpt.c.15. & 27.Surd.dec.152.nu.18. Lang.de Paz in l.3. Tauri nu.1338.Valasc.consult.c.61.ex n.13. Torre de pactis fut.succeff.lib.1.c.9.nu.27. Barbof.in l.si cum dotem,ex nu.22.ff.solut.matrim.Tiraq.de retract.lignag.§.26.gl.2.ex nu.5.idem Barbofan l, 26.C.famil.ercisc.Ayllon.ad Gomez.d.nu.22.& 42.Pareja de instr.edit.tit.5.resol.1.nu.20. Olea de cess.iur.tit.2.q.5.nu.21.Ludouif.dec.76.nu.3.Fontanell.dec.88.nu.17. Ricc.collect.2097.Castill.lib. 5.contr.c.p.108. de Tertijs cap.21. Vela differt. 47.nu.20.* Alia dicemus *infra n.157.*

52 Statutum excludens omnes exceptiones nō excludit nullitatem ex actis constantem. *Turrec.conf.38.nu.12.conf.91.nu.24 lib.1.Cald.de restit.in integr.q.31. num.11.* Vbi etiam si omnes exceptiones excludantur. *Loc.tus de solemnit.in contract.minor.gl.22.§.22.n.12. Sanfel.dec.312. n.13. Becc.conf.12.n.35.seqq.lib.1. Marsill.co f. 81.n.7.D.Capparell.resf.48.n.15.*

53 Et contractu venditionis rei,ex qua debetur Gabella, nullo,non debetur Gabella. *Gratian. disc.746.nu.9.seqq. Barb.f.appellatio.59. num.1. Vantius de nullit.tit.quoties, & intra quod temp. nu.68.Guttier.de Gabell.q.n.9.nu.1. & q.6.num. 31.Gratian.disc.746.nu.9 seqq. Barbof. de appell. verb. signif. appell.59.nu.1. Vrceol.de transact.q. 78.in fin.Sabell.§. transactio nu.24. Fagun.de iust.contract.lib.5.c.3.ex cap.39. Surd dec.122.n. 9.Sousa de remif.q.97. num 10.seqq. Sabell.§.Gabella num.6.& 22. Bertazbin.de gabell. membr.3. 8.p.num.23. Rub.de valt.it.legal.r.2. num.107. Vrceol.consul.98.nu 37.38. Beniell.conf.95.num. 141.142.143.Castejon.§. tom.1.fol.530.*

54 Quod intellige,si actus sit ipso iure nullus, secus si sit nullus in fauorem vnius partis tantum; quia tunc qui dedit causam nullitati potest pro gabella conueniri,vt dolus,& culpa sibi patrocinetur, *Vant.de nullit.tit.quoties.& intra nu.58.68.Vin.opin.817. P.Stefan.de Neap.de aur.& subst.lib.1.c.15.nu.15.Paul.Melius obs.95 Vasq.opusc.moral. tract.de restit.c.6. §.2.dub.1.2. & 3.fol.102. Guttier.de gabell.q.9.* Secus etiam si contractus dissoluatur ex nouo pacto,& voluntarie,nam tunc debetur gabella, *Vrceol. de transact.q.78.num.38.seqq.*

55 Idem disponitur *per Legem Florent.* dummodo nullitas fuerit declarata per Ministros gabellæ,ad euitandas fraudes, quo casu etiam soluta potest repeti, *Sabell.in praxi.§.gabella n. 9.10.& nu.53.& seqq.& in summa, §.gabella nu.6.21.Vrceol.de transact.d.q.78.in fine,* vbi post quam firmauit, gabellam deberi ex contractu transactionis, limitat non procedere si transactio fuerit nulla, *Sabell.§.transactio.n.24.*

Secus est,si instrumentum sit nullum,quia, v.g.,sit factum per Notarium Vassallum, quod est prohibitum fieri per *Cap. Ladislaus*, sed interuenerint in contractu testes requisiti per ius commune, vel municipale, & aliæ solemnitates requisitæ in tali contractu, nam tunc debetur gabella pro tali cōtractu, *Bardell.conf. 185.nu.21.Rouit.conf.91.nu.5.& conf.90.nu.12. Murin.ad Reuert.dec.386.num.3.in fine, ad dec. 550.nu.2.in fin.*

Et vbi pro contractu debet solui gabella, si gabella non soluatur, contractus est nullus, *Magon.dec. Flor.33.Tusc.lit.G.concl.9.10. & lit. S.concl.562.Caball.conf.24.lib.1.*

56 Cōtra dicimus in mercede data proxenetæ pro contractu, vel distractu facto eius opera, nam merces data illi pro opere non repetitur, nullo existente contractu ex doctrina *Bar. in l.debet, ff. de ædilit. edict. Iason in l.1.ff. de cond.t.caus.dat nu.7.* contra decisionem *Mar. de Fano relatam per Sabellic. br.* Ea ratione, quia datur pro seruitio, & opera proxenetæ, quæ cum sit sequuta impedit repetitionem, & decisum refert, *Sanfel.dec.304.*

57 Quod procedit etiam in mercede data Tubictæ M.C.V pro eius directu sibi spectante in venditionibus ad instantiam creditorum, vt decisum refert per S.R.C.anno 1603. *Idem Sāfel.d.dec.304.in fine.*

58 Tamen si merces data proxenetæ sit data iam pro labore,quam ex causa dicti contractus declarati nulli,tunc pro rata repetitur, *Sanfel. ibid.nu.2.Sabell.§.contractus.nu.51.§.expensæ.nu. 13.§.venditio.n.59.*

59 Contractus factus contra legem, vel statutum,licet sit nullus quo ad commodum, & fauorem eorum,qui ita contraxerunt, tamen valet quo ad damnum, & præiudicium ipsorum, quia ex sua culpa pœnam, non immunitatem consequi debent, *Tiraq.de retract. lignag.§.1.gl. 2.nu.8.& §.26.gl.2.nu.7.& seqq. Montan.de tut. c.26.nu.37.*

60 Sic contractus à Lege improbatus non sustinetur,etiam volente eo, in cuius fauorem annullatur, quia tali nullitati renunciari non potest, *Tiraquel.de legib. Connub. gl.8.num.98. Borguin.dec.13.nu.29.30. lib.2. Ossasch.dec.166. nu.7.dec.172.nu.17.Surd.dec.268.n.8. Thomat. dec.101.n.19.*

61 Si contractus sit nullus ob defectum consensus alterius, veluti patris,vel mariti non cōualidatur per superuenientiam illius post mortem

tem cõtrahentis, *Castr. cons. 438. vol. 2. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 69. num. 6. Carleual. de indic. tom. 2. tit. 3. disp. 23. num. 18. Salgad. labyr. credit. p. 1. c. 33. n. 9. seqq.*

62 Alienans partem rei prohibitæ alienari non totam rem, sed partem tantum alienatam perdit, *Ricc. p. 7. collect. 2855. Moresceott. lib. 2. var. c. 14. Cyriac. contr. 346.*

63 Et consentiens alienationi eius pœnam incidit, *Cyriac. contr. 289.*

64 Pœna alienationis euitatur, si rem alienatam recuperet alienans, *Guttier. lib. 2. pract. qu. 115. Robert. rerum iudic. lib. 3. c. 8.*

65 Alii distinguunt materiam, quando pœna debeatur ex actu nullo; nam aut lex considerat solum factum, & animum facientis, & non iuris effectum, & tunc contra faciens punitur etiam ex actu nullo, ob dolum, & culpam facientis, spernendo legis prohibitionem, *Cancer. var. p. 3. tit. 11. sub nu. 16. Trasmiera de polygamia lib. 2. q. 9. à n. 16.*

66 Aut lex considerat solum effectum iuris, & tunc si actus sit nullus, ex eo pœna non incurritur, *Molina de primogen. lib. 2. c. 16. num. 19. Rub. de valid legal. c. 2. nu. 89. seqq. Anguian. de legib. lib. 3. contr. 8. Ciarlin. contr. 43. Olea de cess. iur. t. 2. q. 5. n. 36.* Dicemus *infrà n. 91.*

67 Sic non incurritur pœna apposita à testatore ad fauorem personæ prohibitæ per statutum succedere, quia dilectio pœnæ super dispositione nulla, & inualida est inefficax, *l. sermo alieno, §. fin. ff. de leg. 1. Euerard. co. l. 71. num. 15. 16.*

67 Sic regula est in omni contractu, quod data nullitate principalis obligationis, & à iure improbatæ, nulla pœna possit peti, *l. libertus, ff. de iure patron. l. à diuo, ff. de rit. nupt. l. non dubium, C. de legib. Redoan. de reb. Eccles. non alien. qu. 22. n. 14. 15. Barbos. in l. non dubium, C. de legib. n. 10.*

69 Et vbi contractus non valet, exigi non potest pœna, in eodē contractu promissa voluit, *gl. in l. 3. verb. Fabiana, ff. si quis in fraud. Pinell. de resc. vend. p. 1. l. 2. nu. 26. Tiraqu. de iure constit. p. 1. lim. 7. n. 28. 29. Moneada empt. & vend. 6. qu. princ. n. 53.*

Ratio est, quia rescisso principali contractu, rescinditur, & accessorium, *Altograd. cons. 17. n. 39. & seqq. lib. 1. Merenda contr. lib. 3. c. 48. num. 25.*

70 Sed hæc regula est accipienda, vt habeat locum quando actus, vel contractus est ipso iure à lege nullus declaratus, non verò quando pœnę promissio accedit actui à iure non improbato, licet ei ius non assistat, *Borgn. dec. 31. per tot. præcipuè nu. 30. seqq. Altograd. cons. 27. n. 49. lib. 1. Censal. dec. Luc. 7. n. 46. 47.*

71 Nam non dicitur ipso iure nullus contractus quando lex imponit pœnam duntaxat contrahentibus, sed quando vltra pœnam adiectionem declarat nullitatem, *Vant. de nullit. tit. quot. & quib. mod. nullit. &c. Alex. cons. 24. lib. 6. Farinac. in fragm. p. 2. lit. L. n. 195. D. Torre de pact. fut. succ. ff. lib. 3. c. 1. n. 45. & seqq.*

Sic nullitas contractus est adeò potens, quod illa habeat locum, licet pœna sit in illo adiecta, nam per adiectionem pœnæ non excluditur nullitas contractus, seu actus celebrati contra formam statuti, *Menoch. cons. 996. n. 22. Altograd. cons. 54. n. 56. seqq. lib. 2. Samminiat. contr 78. n. 8. contr. 79. n. 22.*

Maxime si forma assignata respiciat publicam vtilitatem, *Rota rec. dec. 350. in fin. p. 6. Samini t. d. contr. 78. n. 9.*

Aut statutum, vel lex prohibet aliquid fieri, & apponit pœnam, & tunc incurritur non solum pœna, sed nullitas actus. Aut mandat fieri sub pœna disponendo affirmatiuè, & tūc intrat pœna, non verò nullitas. *Andreol. contron. 384. n. 8. 9. 10. 11.*

Sed quamuis non contineatur expressa annullatio, illa resultat ex ipsius formæ inobseruantia, *l. bar consult. ffima, circa princ. C. de testam Farinac. in fragm. crim. verb. lex n. 104. p. 2. Cyriac. contr. 62. n. 48. Rota dec. 107. n. 33. p. 12. & dec. 401. n. 1. p. 15. rec. D. Semmat. contr. 79. n. 22. & contr. 78. n. 6. seqq.*

Nec facit aliquid appositio pœnæ, nam dum statutum præscribit formam circa actum, qua non seruata intrat nullitas, per adiectionem pœnæ non censetur remissa ipsa nullitas actus contra formam gesti, *Meno. b. cons. 996. on. 22. Altograd. cons. 64. n. 56. & seq. lib. 2.*

72 Contractus nullus non est contractus, vt *sup.* diximus *num. 1. & seqq. l. statutis, C. de sent. ex peric. recit. l. sicut, ff. de oper. libert. Marsil. cons. 89. nu. 3. seqq. Vrsill. ad Affl. dec. 21. num. 19. 20. Salgad. de reg. protect. 3. p. cap. 9. à nu. 13. & p. 1. de retent. cap. 10. num. 114. & c. 12. §. vn. à no. 19. & 2. p. c. 20. nu. 31. Vela dissert. 40. num. 55. Surd. dec. 289. Escob. de purit. 2. p. qu. 4. art. 4. §. 2. à o. 32. Valenz. cons. 32. Carlenal. de indic. t. it. 1. disp. 2. n. 879. & tit. 3. disp. 16. n. 2.*

73 Hinc, cum laudemium debeatur ex contractu alienationis rei emphyteuticæ, ex natura illius contractus, quod est quinquagesima pars pretii, soluenda ab emptore, *l. fin. §. ne auaritia*, ibi: *pro subscriptione sua*, quia datur pro confirmatione dictæ alienationis, & consensus directi domini, *Clar. §. emphyteusis, qu. 23. Burg. de laudem. p. 1. insp. 1. num. 7. Amad. de Ponte eod. tract. in princ. Caualer. dec. 21. Fulgin. de iure emphyt. tit. de laudem. qu. 1. Franch. & Luca decis. 201. Altograd. cons. 34. num. 41. lib. 1. Surd. decis. 220. num. 4.* vbi *Hodierna, & Censal. Fulgin. sup. qu. 3. Tusc. lit. L. concl. 16. Cald. Pereyra tract. de emphyt. c. 16. Sabell. §. laudemium, nu. 1. & seqq. Rota p. 11. rec. dec. 272. n. 6. Nos q.*

74 Si contractus est nullus, laudemium, vel gabella non debetur, quia cessaret causa ob quam illud præstatur, *Redoan. de reb. Eccles. non alien. qu. 11. num. 19. Tiraqu. de retract. lignag. §. 1 gl. 2. num. 7. de retract. conuent. §. 6. gl. 2. nu. 5. Ponte de laudem. qu. 39. Thes. dec. 75. num. 5.* decisum re-

refert *Fontanell.de pactis cl.4.gl.9.p.5.num.154. Olea de cess.iur.tit.3.qu.5.num.28. Molin.de primogen.lib.2.cap.16.num.18.Surd.dec.41.à n.18. Ripol.var.cap.7.num.331.Fontanell.dec.587.588.280.277.& seqq.dec.299.281. Sabell.sup. nu.9. Fab.in C.tit.42. de iure emphyt. defin.28. facit gl.in fin.in l.debet,ff.de aedilit.edict. D.Hodiern. ad Surd.dec. 31.num.26. Rub.de valid.legal.c.2. num.107.*Gratian *discept.746.num.5.Fulgin. de iure emphyt.qu.8.num.39.40.* putà si emphyteuta alienet emphyteusim sine consensu domini directi, *Fanuc.resol.ciuil.qu.79.D.Scoppa ad D.Merlin.contr.37.num.12.lib.1.Genuens. in practicabil.Eccles. qu.104.* Imò si sit soluta repetitur, *Rota p.15.rec.dec.374.num.5.seqq.Fontanell.dec.587.588.280.277. & seqq. dec.279.281.Sabell.§.laudemium.nu.9.Peguera dec.148. Ripol.d.c.7.n.393.*

Sic ex contracto nullo non debetur gabella, *Nouar.sup.pragm.in rubr.tit.de contract.n.2.*

75 Eodem modo ius congrui non competit vicino, vel consanguineo, quando alienatio rei fuit nulla, vel effectum non habuit, *Gratian. cap.752.num.60.& 75.& seqq.Tiraq.de retract lignag.§.1.gl.2.num.5.& seqq.* Poul.*Christin. ad l.municipal.tit.11. art.18. Nos de nullit.Iudic.p.1.rubr.8.qu.14.num.34.D.Romaguer.ad Conciol. ad stat.Eugub.lib.1.rubr.55. nu.45. Sabell. §.ius congrui n.5. D.Capon.disc.132.n.25.*

Item praelatio non competit ex alienatione nulla, *Coradin.de praelat.qu.16. num.102. seqq. Nig.de laudem.tom.2.qu.38.à num.44.& qu.51. Donad.de renunciat.tom.2.c.26.nu.45.seqq. Antonell.de temp.legal.lib.3.c.2.n.16.*

76 Et solum tempus retrahendi competit a die scientiae ratificationis, seu confirmationis talis nullae alienationis, *D.Saminiat.inter controuers. Altograd.cons.7.n.11.*

77 Possessio non transfertur ex contractu nullo, & inutili, *Gratian disc.483. Rota p.10. rec. dec.200.num.8.Ludouis.dec.126. Rota p.18.dec. 547.nu.18.dec.643.num.24. Castejon. verb. possessio, Alex.cons.69.num.14.l.b.5.* Multò magis dominium, *Rubeus de valid.legal.c.2.n.97.*

Secus si nullitas sit ex defectu solemnitatis nõ seruatae, putà in contractu minoris, non transfertur possessio, *Put.dec.877.num. 4. seqq. lib.3.dec.93.p.2.Serafin.dec.155.& 1200. Turret.cons.37.n.13.Giurba dec.24.num.32.Gratian. disc.704.n.17.21.*Licet contra dicat *Olea de cess. iur. tit.3.q.11.n.33.*

78 Si verò intercedat traditio transfertur possessio, etiam ex contractu nullo, nisi nullitas procedat ex defectu consensus. Idem *Gratian. disc.704.num.17.seqq.Peregr.tract.var.lib.3. de possess.& propriet.num.148.Tusc.lit.P.concl.425 Bich.dec.390.Rota p.9.rec.dec.308. num.46.47. p.10.dec.244.num.6.7.p.13.dec.483. n.9. Acosta de priuil.credit.reg.1.ampl.1.& ampl.13. nu.12. Giurba de feud.§.2.gl.9.nu.22.seqq.& §.1.gl.13 à num.29.& dec.22.nu.18.& à num.21. & obs. 80.num.33.Barbosa vot.126.nu.266.lib.3.Mier.de maior.p.3.qu.9. à num.81. Possib. de manut.obs.20.& dec.63. Velasc.de priuil.paup. p.3. qu.8. num.116.Noguerol.alleg.31.à nu.99. Cyriac.contr.14. à num.43.* (vbi limitat quando lex resistit acquisitioni cum clausula irritanti, vel ob omissas solemnitates praesumit defectum consensus) *Olea de cess.iur.tit.6.qu.5.nu.14.* Vbi *n.15.* limitat in cessione nulla, *Noguerol. alleg. 20. Ricc.collect.2831.2909.2989.*

79 Idem est quando possessio fuit tradita, & translata ex falsa causa, nam ob id non vitiatur, sed est manutenibilis, *Gratian.cap.113.nu. n.9.seqq. Rota p.1.rec.dec.275.n.5. Add.ad Ludouis.dec.283.n.7.*

Ideò ex contractu inutili possidens habet omnia remedia possessoria, vt in possessione maneat, donec iudicium finiatur. *Bologn.in l. 3.§ si vir vxori.ff.de acquir.possess.num.37.Tusc. lit.P.conclus.441. Rota diuers.p.2. dec.269.in fine. Vrceol.consult.46.nu.32.33. Ridolfin.in praxi p. 2.c.11.nu.135.& seqq.*

Ideò possessio translata per talem contractum inutilem, non potest de facto auferri ab ipso possidente, sed cum eo agendum est iure ordinario. *Bologn.sup.n.52.* ea ratione, quia potest negari quod antequam discutiatur inter partes: an contractus valeat, non potest negari quin possidens ex tali cotractu, habeat interim plus iuris, quam suus aduersarius. *Caualer.dec.475.nu.2.Lanar.cons.14.nu.12.seqq.Merlin.dec.313.num.1.6.Bich.dec.579. nu.3. & seqq. Cancer.var.p.3.c.14. Autun.de donat.lib.2. c.32.* vbi tota materia manutentionis.

Sed sine difficultate per contractum annullabilem ex laesione, transfertur dominium, & possessio in aduersarium, nam rescissio praesupponit contractum esse validum, *l.nam & si sub conditione vers.post defectum ff.de iniusto.rupt. Soccin.sen.cons.136. nu.9.lib.1.Menoch.cons.359. nu.37.*Giurba *d.dec.24.nu.27.*

Nam laesio in pretio non reddit contractum ipso iure nullum, sed annullabilem. *Hondod. cons.23.nu.24.lib.2.Rednasc.cons.68.lib.1.*

80 Licet vendens rem sacram committat simoniam. *gl.& DD.in rubr.de simonia.Suar.de relig. tom.1. lib 4. de simon.c.1.* Costo *de fact. scient. & ignor.dist.11.cent.2.Maranta contr.p.4. resp.44. Clus.§.simonia. Tusc.lit.S. concl.245. Ricc.coll. 448.1705.1709.1739.2232. 4039. Tepat.var. sent.tit.18. Angles de confess.lib.2.qu.53.Bonacin. tom.1.tract.de simonia. Mascard.concl.1304.seqq. Rota p.16.rec.dec.141.& dec.381. & p.17.decis. 116.Sabell.& Castejon.§.Simonia.*

81 Tamen si contractus sit nullus, secus. *Paris. cons.15.nu.24.lib.4.Garz.de benefic.tom.2. p.8.c. 16.n.89.* Videndus *Diana p.10.tract.16.res.15. & p.11.tract.6.resol.30.Christin.dec.66.vol.1.*

82 Si emphyteuta alienet emphyteusim sine consensu Domini, & rem emphyteuticam, illa aperitur Domino directo. *l.fin.C.de iure emphyt. C.potait de locat.Valasc.de priuileg.paup.p.1. qu. 22.à nu.64.Mantica de tacit.lib.22.tit.28.nu.38.*

Giar-

Giurba dec.80.à n.2. Intrigl.cons.21. à n.35. Rub. in annot.ad dec.131.nu.192.p.8.rec.Valasc.de iure emphyt.p.1.q.22.à nu.64.

83 Secus est si alienatio sit nulla. *Rubeus de valid.legal.cap.2.num.78.seqq.num.95.num.101.& seqq. Fulgin. de iure emphyt.tit. de alienat.qu.est. 1. num.173. Anna sing.56. Petra ad Gram.decis. 27.num.10.ad dec.76.num.24.Ludouic.Bell.cons. 77.num.50. Surd.de alim.tit.9.quæst.16. à num. 68.Guttier.lib.2.pract.q.4.nu.4.Corpen.ad statut. Mediol.tom.1.cap.419.nu.19.Barbos.in d.c.potuit. nu.64.& 72.Nig.de Laudem.tom.2.q.22.art.7.n. 32.& q.38.Olea de cess.iur.tit.2.q.5.nu.28. Corbul. de iure emphyt. tit. de caus. priuat. lim.22. Mantica de tacit.lib.22.tit.18. num.38. Schrad. defendit p.9.tit.1. num.27. Fab.decad.45. error. 25. & seqq.*

Idem est in Vassallo alienante feudum, nulliter, nam non cadit à iure suo. *Rubeus de valid.legal.cap.2.nu.93.*

84 Emphyteuta Ecclesiæ tenetur ad solutionem canonis, si contractus emphyteuticus sit, nullus ex defectu essensus apostolici, ac si contractus fuisset validus, per *tex.in §.si vero. Auth. de non alien.reb. Eccles. Rodoan.de reb.Eccles.non alien.q.36.nu.16.q.58 nu.44. Corbul.de iure emphyt.de caus.priuat, ob non solut.canonis ampl.13. Fulg.n.de iure emphyt q.21.num.20.& de solut. Canon.q.1.num.120. Hodiern.ad Surd.dec.6. nu. 6.D.Capon.disc.132.nu.26.*

85 In omni actu nullo,detecta culpa, vel dolo agentis,potest bene puniri,ne dolus,& culpa patrocinetur,*Vant.de nullit.tit.quoties, & incrd nu.53.seqq. Montan.de tutel.c.26.nu.36.Gratian. disc.849.nu.11.disc.906.nu.12. Farinac.in praxi crim.p.1.q.31.num.155.Bellett.de.sup.Cleric.p.2. tit.de cleric.debit.§.2.n.5. Vaz axiom.iur.§.dolus.*

86 Mulier transiens ad secundas noptias,amittit tutelam filiorum, licet matrimonium sit nullum.*Gonzal.ad reg.8. Cancell.gl.57.num.53. Gras an.disc.36.nu.60.Cancer.var.p 3.c.11.Olea de cess.iur.tit.2.qu.5.num.6. Hieron.Port.de foro Arag.obs.54.nu.5.6.Rubeus de valid.legal. cap.2. num.84.*

87 Mulier adulterium committens non excusatur, licet matrimonium sit nullum. *Crinell. dec.19.Guttier.lib.2.Canon.c.12.nu.6.22.Gomez in l.81.Tauri.nu.30.48. Peguera dec.93.num.4. Farinac.in fragm.verb.extensio,& in praxi crim. q.142.à num.16.P. Barbos.in l.2. ff.solut.matr.in princ.n.44.96.Ang.Barbos.in vot. dec.114. n.20. lib.3.Sanch.de matr.lib.10.disp.8.nu.7. Larrea dec.33.nu.12.per tex. in l.si vxor.12. §.1. ff.ad l. Iul.de adult. Cuiac.lib.3.obseru.5. Menoch.cons. 1225.nu.11.Pancirol.var.lib.1.c.126. Auendan. de metu lib.2.c.41.num.32.seqq. Fragos.de regim. Reip. lib.3.disp 6.§.3.nu.66. Tancred.de matrim. lib.7.q.42.seqq. Castagna de benefic. ne egeat.q.1. lim.5.num.vl.Auendan.de metu lib.2.c.41.nu.32.*

88 Vbi limitant si matrimonium fuisset nullum ex defectu consensus, Et simul disputant, an vxor amittat dotem in matrimonio putatiuo,

& nullo, propter adulterium. *Olea de cess. iur. tit.2.q.5.n.7.*

89 Contrahens scienter matrimonium cum consanguinea,in pœnam incidit, licet matrimonium sit nullum.*Gratian.d.disc.36. num.61, Olea sup.nu.8.*

90 Quid multoties ex actu nullo sequatur pœna,ac si esset actus validus,dicemus hic.Si Clericus in sacris constitutus,beneficiatus,contrahat matrimonium, licet illud sit nullum,perdit beneficium, *Portole. ad forum Aragon.obs.54. nu.5.6.Ricciull.lib.7.c.2.à num.11. Barbos.de iure Eccles.lib.2.c.14 à nu.16. Rubeus de valid.legal.c.2.nu 83.*

91 Sed distinctio est. Aut lex considerat solum factum,& animum facientis, & non iuris effectum, & tunc contra faciens punitur etiam ex actu nullo, ob dolum, & culpam facientis, spernendo legis prohibitionem. *Cancer.var.p. 3.c.11.nu.16.Torre de pact.fut.success.lib.1.c.16. num.45.*

Aut lex considerat solum iuris effectum, & tunc si actus sit nullus non incurritur in pœnam *Molina de primog.lib.2.c.16.n.19. Rub. de valid.legal.c.2.n.90* Diximus *sup.n.65.*

92 Sic Clericus in minoribus Ordinibus contrahens matrimonium, amittit beneficium Ecclesiasticum, quamuis matrimonium sit nullum, nisi nullitas prouenia ex defectu consensus, *Sanch.de matrim.disp.43. Ricciull.de iure person. lib.7.c.2.1 onnat.p.2.q.benefic.c.5.à nu.15. & pension.c.75.d nu.24.Barbos.de iur. Eccles. lib 2. c.14.nu.7. Giurba a. consuet. Messi.c.1.gl.1.à nu. 44.Call.de emphit.3.p.c.5 num.14. Cancer.p.3. c.11.nu.9.Marta.lib.2.c.60.* & ibi *Addit. Olea sup.nu.9.Farinac.tom.4.q.138. à nu.108. Barbos. de pot.st.Episc.3.p. alleg.57.à nu.202. Lotter.de benefic.lib.3.q.26.nu.75. Rub.de valid.legal. c.2. n.83.Sanfel.dec.15.*

93 Sed grauatus ne contrahat matrimonium cum ignobili,vel descendente a longis,sub pœna priuationis maioratus, quod graua men est validum,*Cast.ll.lib.4.c.25.à nu.20. com.6.c.126. num.127.128. Molin.de primog. lib 20.c.13.* vbi *Addit.Olea de cess.iur.tit.1.q.5.c.13.* cam incurrit,licet nulliter contrahat matrimonium, *Olea sup.num.13.& seqq.* licet contra dicat *Mier.de maiorat.p.1.q.1.à nu.379.* quem impugnat *Olea sup.* sed *Mier.* limitat sine difficultate, si copula non sit sequuta,sicut etiam *Scobar.à Corro p.1. q.4.§.7.nu.58 Olea sup n.14 seqq.*

94 Sic ex concurrione nulla,fideicommissarius incurrit pœnam priuationis, si secuta sit realis traditio,post *Fusar.& Sesse.Olea sup n.15.*

95 Actus factus contra legis dispositionem, licet nullus sit,valet in odium facientis, *Olea sup.nu.17.*

96 Fideicommissum reuocatur ex actu nullo, *Becherius differt.1.à n.39.Olea sup.n.22.*

97 Debitum probatur ea confessione eius,facta in contractu nullo *Olea sup. nu.23. Camill. Borrell.in summa dec.tom.2. tit. de confess.num.282.* Vide *infra.*

98 Legatum ademptum, vel translatum censetur ex alienatione, vel translatione nulla, *l.planè 34.ff.de legat.1.l.20.ff.de alim.legat.l.legatum. §.r.ff.eod.tit.* Cald.*de iure emphy. 3.par.de potest. elig.cap.3.à n.39.Olea sup.n.24.*

99 Nominatio ad emphyteutim, reuocata censetur per secundam nominationem, etiam nullam, *Cald sup.à num.39.*ad finem capitis.*Olea sup.n.25.*

100 Ex cessione nulla incurritur pœna, *l.quid erga.§.cum autem.ff.de his, qui notant. inf mia.l si quis legatum.ff.ad legem Cornel. de fals.auth minoris.C.qui dare tu ar.* Sed distinctio est:an nullitas cessionis, vel alterius actus solum resultet, & descendat à lege, quem actum, aut cessionē prohibet, & inficit. Aut vero nullitas aliunde, etiam quam à lege, quæ actum prohibet, resultet, Primò, casu pœna incurritur. Secundò, casu non. *Tiraquell.de retract. l gnag. §.26.gl.2.nu. 11.Gratian disc.36.nu.61. Farinac.cons.70.n.29. Monter.dec.46.nu.48.Gonzal.regul.57. à nu.36. Olea sup.nu.26.36.*

101 Sed cedens nulliter actionē suā in potentiorē pœnam non incurrit. *Tiraq.de retract.lign ag. §.1.gl.2.num.8.& §.26.gl.2.a num.5.& de nobil. c.37.num.104.* Carpan.*ad stat.Mediol. c.445.nu. 24.Monter.ad Oliban.de action. p.2. lib.1.c.4 nu. 37.Gratian.disc.36.nu.5. Sforz.Oud.de prohibit. alienat fideicom.qu.21.art.num.8. Farinac.cons. 70.nu.30.Valenz cons.37.nu.46. Olea sup.nu.27. 35.Rabens de valid.legal.c.2.nu.82.*

Licet deberi pœnam dicant *Donell. lib.10. com.c.19. Barbat.de diuis.fruct. 2.p.c.1.num.76. Bellon.de iure accresc.c.7.qu.67. à num.5. tom.2. Monter.dec.46.à num.28.ex tex.in c.calidis de probib.feud.alienat. per Federic. Retes in opuscul. lib.1.c.19.nu.1.Mangil de euict.q.156.à n.11.*

102 Crimen stellionatus committitur quando titulus criminis deficit, sed dolo, vel dolosa dissimulatione factum est, etiam qui dolum commisit stellionatus criminis reus dicitur. *l.3. §.vtrumq;& §.vt generaliter.ff.de crim.stell. Farinac.in praxi qu.19.nu.33. Salgad. in labyr.credit.p.1.c.14.nu.99. Herald.rerum iudic. lib.1.c.9. num.9. Cuiac. lib.10. obser.26. Ant.Fab. lib.4. coniect.c.2. Amat.tom.2. resol.53. num.5.Cyriac. contr.122.nu.47.Gomes var. tom.3.c.7. Sess.dec. 98.nu.4-10.*

103 Tale crimen varijs modis committitur. *l.1. ff.& C.de crim.stell. Thor.in suppl. verb.pœnæ committentis, Menoch.de arbitr. lib.2.cent.4.cas. 381.Olea de cess.iur.tit.7.q.2.n.1.seqq.*

104 Inter alios casus est quando quis rem non suam, sed vni specialiter obligatam, alteri postea priorem hypotecam dissimulando, specialiter, etiam obligat, aut distrahit, *l.aut ar.§.1.l.si quis in pignore.& §.vl. ff.de pignor.act. l.quæ non dum,§.vl.ff.eod.l.1.& vlt. C.de crim.stell. Molina disp.532.num.4. Farinac.sup. Hermosill. in l. 32.tit.5.p.5.gl.1.nu.215.226.Menoch.d.cas.381. à n.7.Olea sup.n.6.*

105 Sed si committatur in scientem, accusatio, & pœna stellionatus non habet locum, *Auendan.de censib.c.53.nu.8.* quia scienti, & consentienti fraus non fit neq; dolus *l.1. §.intelligitur, l.si tamen.§.si quis,ff.de aedilit.edict.l.1.§.1.in fine, ff.de action.empt.*

106 Secus est si quis probabiliter ignoraret defectum mandati in personam illius, qui cessionem v.g. facere volebat, nam tunc ille qui callide se finxit procuratorem, aut stellionatus, aut falsi pœnam incurrit. *Farinac.q.50.p.3.nu.91.*

107 Et pœna falsi punitur, qui se procuratorē simulat, *l.si procuratori falsa,ff.de condict.caus.* Gratian.*c.985.à nu.22.Parexa de instr.edit.tit.5.resol.10.à nu 26.D. Galcot.lib.2.contr.29 n.58.*

108 Non committitur crimen hoc stellionatus, si contractus sit nullus, *Menoch.de arbitr.lib.2. cent.4.cas.381.num.19. Thor.voto 97.à nu.124. R.Valenz.cons. nu.59.Olea de cess.iur.tit.2. q.5.nu.32.& tit.7. q.2.n.11. Escab.de purit.sanguinis 2.p.q.4.art.4.§.2.nu.57. Ayllon.ad Gomes lib.3.resol.cap.7.nu.2.in fine.*

109 Sic testis deponens falsum super Inquisitionem falsam nullam non punitur, *Rouit.in prag.4.de falsis nu.19.ex Arnom.soliloq.44. Bertazol.cons.crim.518.vol.2.*

110 Sed qui nulliter deposuit, si falsum deposuit, licet non puniatur pœna ordinaria punitur pœna extraordinaria, *Farinac.in praxi qu. 67.§.5.nu.219.lim.5.* vbi testatur de communi. *Sanfel.dec.231.num.vlt. Menoch. de arbitr.lib.2. c.306. Bertazol.cons.518. vol.2. Rouit.in d.prag. 4.num.19.*

111 Clericus beneficiatus, si post contractum matrimonium nulliter, priuetur beneficio, & delictum committat, a quo iudice sit puniendus, *Marin.lib.1.c.60. Sanfel. dec.15.* vbi *Mucci in addit.nu.11.* vbi dicit per iudicem laicum.

112 Sed declaratio, quod per matrimonium inualidum scienter factum, & mala fide, amittatur beneficium, spectat ad iudicem Ecclesiasticum, vt decisum refert per Collaterale Consilium *Sanfel. d. dec.15. in fine, & Reg.Marinis d.cap.60.nu.7.* & ibi *Rodoer.& Luca.*

113 Committens falsitatem in scriptura nulla, & non faciente fidem, non punitur de falso. *Farinac.de falsit.q.152.num.295. & seqq.* Genua *de script.priuat.lib.1.q.4.num.47.seqq. Gionangu. cons.44 nu.17.lib.1. Conciol.res.& crim.verb.falsum resol.4.& alleg 89. nu.34. Vulpel.cons.129. & ibi Addit.Vermigliol.236. nu.7.cons.250.num. 11.cons.256.num.12.cons.490.nu.3.cons.234.nu. 6.Cyriac.contr.637. tom. 4.Nos ad. Rouit.decis.2. num.3.in vlt. Addit.*

114 Declara, quod pœna non sit ordinaria, sed extraordinaria infligenda arbitrio iudicis, secundum facti, & personarum qualitatem *Giurba cons.71.num.21. Barbos de Episc.alleg.73. nu.30.Reg.Capyc. Latr.dec.182.nu.29.Genua de script.priu.lib.1.q 4.n.37.seqq.*

115 Licet contra, quod neque pœna extraordinaria sit infligenda dicat *Thes.dec.171.num.2.* vbi loquitur de falsitate commissa in scriptu-

ra

ra priuata, Cyriac. contr. 637. n. 67.

116 Limita primò dictam declarationem, vt non habeat locum in falsitate, quæ neque actu, neque habitu nocibilis, quia illa neque pœna extraordinaria est punibilis, Surd. de ci. 282. num. 18. seqq. Vulpell. cons. 129. & in addit. Vermigl. cons. 236. num. 7. cons 250. num. 11. cons. 259. n. 12. co s. 499. nu. 3. Conciol. d. alleg. 89. n. 15. licet contra dicat Menoch. de arbitr. cas. 306. nu. 15. & seqq. vt pœna arbitraria.

117 Limita 2. dictam declarationem, vt non habeat locum quando cessat etiam dolus, quia tunc falsitas nulla pœna, nec ordinaria, nec extraordinaria puniri potest, Cyriac. contr. 131. nu. 15. 51. Vermigl. cons. 237. n. 3. cons. 409. nu. 6. Caluin. de aquit. lib. 2. c. 190. nu. 7. & num 80. & seqq. Conciol. d. alleg. 89. n. 37.

118 Limita 3. Vt non habeat locum quando expresse per statutum habetur, quod falsitas sit nocibilis, quia tunc nocumento cessante nulla intrat pœna pro dicta falsitate, Conciol. d. alleg. 89. nu. 38. & res. crim. verb. falsum, res. 3.

119 Et falsitas commissa in scriptura, quæ per se nullam probationem facit, nec plenam, nec semiplenam, neque aliquam præsumptionem, vt puta si in proprio libro Rationum quis scribere aliquem esse suum debitorem, qui reuera non erat, pœna falsi puniri non potest, Castr. co s. 130. lib. 1. Natta co s. 588. p. 4. Genua de script. priuat. lib. 1. qu. 4. num. 4. seqq. Vermigliol. cons. 197. num. 10. Cyriac. contr. 637. n. 82. Conciol. res. 4. quidquid contra dicat Menoch. cas. 306. num. 32. Bertazol. cons. 91. n. 15. lib. 1. Baiard. ad Clar. §. falsum, nu. 306. Nos ad Rouit. dec. 2. in vltim. addit. D. Constantius sup. pr. gl. 1. seqq. tit. de fals. n. 3. Vbi Nos citat.

Sic puniri non potest nec pœna ordinaria, nec extraordinaria, Castr. d. cons. 130. lib. 1. Thes. dec. 171. n. 2. Farinac. de falsit. q. 150. n. 336. 338. & 364. Vermigl. cons. 234. nu. 6. Cyriac. d. contr. 637. n. 82.

Licet contra teneant, & sic puniri pœna extraordinaria, Clar. §. falsum, vers. item excusatur, Menoch. d. cas. 306. nu. 16. seqq. Genu. d. c. 4. n. 37. & seqq. & eo magis si adsit dolus.

120 Amplia in committente falsitatem in scriptura nulla, & non faciente fidem, nam neq; punitur de falso, Farinac. de falsit. qu. 150. num. 295. seqq. Genua de script. priuat. d. qu. 4. num. 47. seqq. Vermigl. cons. 234. n. 6. Gionagn. cons. 44. nu. 17. lib. 1. Conciol. d. res. 4. Nos ad Rouit. d. dec. 2. in vlt. addit. n. 10.

121 Sic falsum instrumentum Notarius conficiens pœna capitali punitur, Farinac. qu. 155. num. 13. seqq. Caball. resol. crim. cas. 66. nu. 6. cas. 89. Franch. dec. 444. Sanz de re crim. contr. 4. n. 21. & seqq. Idem Caball. cas. 176. Matthe. contr. crim. contr. 38. nu. 13. D. Cortiada dec. 88. num. 25. Pareja de instrum. edit. tit. 1. res. 3. §. 2. nu. 22. & seqq. vbi latissime de falsitate instrumenti, maximè in casibus enunciatis à dicto Cortiada sup. n. 28.

122 In Cathalonia non ita seruatur iuxta declarationes traditas à Cortiada d. dec. 88. nu. 31. quod dolendum dicit D. Romaguer. ad stat. Eugub. lib. 4. rubr. 46. n. 17.

Neapoli etiam pœna falsi punitur, Gramm. dec. 27. Capyc. dec. 153. Franch. dec. 444. licet non sit Notarius, si conficiat tamquam Notarius, Franch. ibid. Caball. cas. 89. Sabel. §. Notarius.

123 Et dicta procedunt in falsificante instrumentum nullum, Olea de cess. iur. tit. 2. q. 5. n. 4. Vbi de falsificante literas nullas, Monter. dec. 46. num. 40. Gratian. disc. 36. nu. 58. Vermigl. cons. 2. n. 123. licet contra dicat Valens. co s. 32. n. 60. Trasmiera de polyg. lib. 2. q. 9. Gram. dec. 27. n. 5. Afflict. dec. 21. nu. 12. Ricc. dec. 135. p. 1. vt sit pœna extraordinaria, licet talis falsitas non sit apta alicui nocere, quia actus est de se illicitus, culpa, & dolus corrumpentis, seu falsificantis punitur saltem pœna extraordinaria, Nos de nullit. Iudic. rubr. 8. qu. 15. n. 14. 15. & in addit. ad Rouit. dec. 2. in addit. Anguian. de legib. lib. 3. tit. 8. num. 43. 45. Farinac. qu. 155. nu. 17. seqq. Faria ad Couar. lib. 1. c. 2. num. 15. post Gratian. Ciarlin. Surd. & alios, quos citat Mart. Medic. decis. Sen. in addit. ad exam. 16. num. 2. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 35. nu. 25. Vbi Nos citat in d. rubr. 8. qu. 15. num. 15. Ricc. dec. p. 1. dec 135. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 2. num. 5. Nig. de laudem. tom. 2. qu. 38. num. 18. Thor. in comp. dec. verb. Actuarius, vbi decisum refert: actuarium, qui scienter examinauit testes falsos, sed nulliter fuisse condemnatum ad remigandum, vita durante, Olea sup. n. 5. quidquid dicant alii citati à Melio cons. 136. n. 59.

124 Quod intelligendum est quoties falsitas apta est ad nocendum, Cortiad. d. dec. 88. nu. 42. seqq. D. Romaguer. sup. n. 18. seqq.

125 Sed pro vera resolutione huius puncti, veritas est, quod falsitas, quæ actu non est nocibilis, non est punibilis, Vulpel. cons. 129. & ibi addit. Vermigl. cons. 23. num. 7. cons. 250. n. 11. cons. 256. num. 52. cons. 490. num. 3. Ant. de ballis erat. crim. lib. 4. qu. 1. num. 43. Conciol. alleg. 89. n. 34. Cyriac. contr. 637. tom. 4. Afflict. dec. 404. num. 8. seqq. Palma cons 15. Clar. §. falsum, vers. item excusatur, Rota p. 2. diuers. dec. 111. num. 3. Menoch. de arbitr. cas. 306. num. 33. seqq. Genua de script. priu. lib. 1. qu. 4. num. 4 seqq. Tusc. lit. F. concl. 41. nu. 10. concl. 49. Conciol. res. crim. § falsum, res. 2. 3 4 Sabell. §. falsitas, n. 13.

126 Quæ conclusio declaratur, vt non puniatur pœna ordinaria, sed extraordinaria, arbitrio Iudicis, secundum facti, & personarum qualitatem, Giurb. cons. 71. num 21. Barbos. de Episcop. alleg. 51. num. 30. Conciol. res. crim. res. 2. §. 4. Ciarlin. contr. 48. num. 29. Sanz de re crimin. contr. 96. num. 60. seqq. Tusc. lit. F. concl. 49. Reg. Capyc. Latr. dec. 181. num. 29. Genua de scriptur. priuat. lib. 1. qu. 4. num. 37. seqq. Sabell. §. falsitas n. 16. in fin. Conciol. res. crim. §. Testis res. 3. Idem Sabell. in negotio impresso post §. furtum, num. 32. seqq. Olea de cess. iur. tit. 5. q. 5. n. 5.

Licet contra, vt neque pœna extraordinaria sit puniendus dicat *Thes. dec. 171. nu. 2.* qui loquitur in falsitate commissa in scriptura priuata. *Cyriac. d. contr. 637. nu. 67.*

127 Limita 1. in falsitate quæ non est nocibilis, nec actu, nec neq; habitu, nam illa nulla pęna punitur. *Surd. dec. 282. nu. 18. seqq. Vulpel. d. cons. 129.* & ibi *addit. Affl. dec. 21. n. 12. Sabel. §. falsitas n. 13. & § Notarius n. 8. Conciol. & Romag. ad stat. Eug. lib. 4. rubr. 46. Vermigl. cons. 236. num. 3. cons. 250. nu. 11. cons. 259. num. 12. cons. 499. nu. 3. Conciol. d. alleg. 89. nu. 35.* licet contra dicat *Menoch. de arbitr. c. 306. nu. 15. seqq.* vt intret pœna extraordinaria.

128 Limita 2. quando cessat etiam dolus, nam tunc nulla pœna punitur, *Cyriac. contr. 131. n. 15. 51. Vermigl. cons. 237. num. 3. cons. 409. num. 6. Caluin. de æquit. lib. 2. c. 190. n. 7. 80. seqq. Conciol. d. alleg. 89. n. 37. Cyriac. d. contr. 637. n. 67.*

129 Limita 3. si adsit statutum, vt falsitas sit nocibilis, nam tunc nocumento cessante non adest pœna, *Conciol. sup. n. 38. & resol. crimin. verb. falsum, res. 3.*

130 Sic falsitas commissa in scriptura, quæ per se nullam probationem facit, nec plenam, nec semiplenam, neque aliquam præsumptionem, puta liber rationum priuatus, vbi quis scribit se esse creditorem Titii, *Genua de script. priu. lib. 1. qu. 4. Vermigl. cons. 197. num. 16. Cyriac. contr. 637. num. 82. Conciol. d. resol. 4. Farinac. de falsit. qu. 150. n. 336. 338. 364. Nos ad Rouit. dec. 2. in vlt. addit.* vt diximus *sup.* quidquid contra dicat *Menoch. de arbitr. cas. 306. nu. 32. Bertazol. cons. 91. nu. 15. lib. 1. Baiard. ad Clar. §. falsum, n. 306.*

131 Sic committens falsitatem in scriptura nulla, & nullam fidem faciente, neque punitur de falso, *Farinac. d. qu. 170. num. 395. seqq. Genua d. qu. 4. num. 47. seqq Vermigliol. cons. 234. n. 6. Giouagn. cons. 44. num. 17. lib. 1. Conciol. d. ver. falsum, res. 4. Nos ad Rouit. dec. 2. in addit. à Gabriel. commun. concl. lib. 7. tit. de mal. fic. concl. 5. Luca ad Gratian. disc. 36. nu. 9. Duard. ad Bul. Cęn. lib. 2. can. 6. q. 6. n. 1. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 172. n. 11.*

Sed punitur pœna falsi Notarius conficiens instrumentum nullum ex defectu materiæ, *Mastrill. dec. 250. in fine, Scialoya de iurisdic. c. 3. nu. 128.*

132 Examinans testes falsos in causa, & ipsi testes puniuntur, *cap. 2.* & ibi *Abb. numer. 14. Felin. num. 3. de testib. l. si quando, 15. C. de testib. Gomes var. lib. 3. cap. 12. num. 20. Grammat. cons. 15. D. Petra in rit. 145. Rodoer. cons. 29. ex nu. 11. Rubeis in certam. 2. n. 1. cert. 6. n. 53. 54.*

In Regno Neap. Testes falsi examinati in causa criminali, pœna mortis, in causa ciuili, triremium, per *pragm. 4. de falsis*, post *mille R. Capyc. Latr. dec. 172.* vbi *Manfrello, & Gizzius.*

Tamen si nulliter existimentur, non puniuntur, *Bald. in l. 1. num. 4. C. de sepulcr. violat. Clar. §. falsum, vers. item excusatur, Grass. commun. opin. lib. 2. c. 17. q. 22. Farinac. q. 67. n. 187.*

133 Nam falsitas, quæ actu non est nocibilis, qualis est depositio testis nulliter facta, non est punibilis, *Silua cons. 7. num. 11. Farinac. qu. 150. num. 291. & seqq. & cons. 179. num. 22. lib. 2. Morot. cons. 61. num. 5. Scacc. de iudic. lib. 2. c. 8. num. 524. Vermigliol. cons. 236. num. 7. cons. 250. n. 11. cons. 256. num. 12. cons. 499. num. 3. Conciol. resol. crimin. verb. falsum, res. 3. in princ. & alleg. 89. num. 34.*

134 Nam falsitas non nocibilis, non dicitur verè falsitas, *Farinac. cons. 114. num. 32. & 38. lib. 2. Conciol. sup. res. 3. num. 2.* quidquid dicant contra alii apud *Farinac. d. q. 67. n. 188.*

135 Amplia etiam quo ad testes deponentes falsum extra articulos, *Bertaz. cons. 47. num. 5. lib 1. Grass. opin. lib. 3. c. 17. qu. 21. Vin. opin. verb. testis falsum, Farinac. d. qu. 67. nu. 207.* licet alii contra dicant apud *Farinac. d. q. 67. n. 208.*

136 Declara dictam conclusionem, vt habeat locum quoad pœnam ordinariam, non quo ad extraordinariam, mitiorem, Iudicis arbitrio, *Grass. d. qu. 21. Farinac. d. qu. 67. n. 209. Magon. dec. Luc 43. num. 19. seqq. Farinac. sup. Castr. Palao oper. moral. tract. 4. disp. 8. p. 15. §. 6. num. 16. Carena de S. Offic. p. 3. tit. 5. num. 68. Conciol. res. crim. verb. Testis, resol. 3. Sabell. in negotio impressu post §. Furtum, num. 31. seqq. Nouar. qu. 62. p. 2. Cald. de empt. c. 1. n. 19. Mastrill. dec. 250. n. 61. Nig. de laudem. tom. 2. qu. 38. n. 29. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 172. n. 6.*

Amplia, vt habeat locum etiam in teste deponente sine iuramento, vt etiam puniatur pęna extraordinaria, *Bertazol. cons. 47. num. 2.* vbi *Add. Grass d. qu. 21. Magon. sup. Scacc. de Iudic. lib. 2. c. 8. num. 444. Farinac. d. qu. 67. n. 197. seqq. Posthius de manut. obs. 84. n. 13.*

137 Licet illum esse puniendum pœna falsi indistinctè dicat *Caball. cons. crim. 69. cent. 1.* late *Conciol. res. crim. verb. Testis, res. 3.*

138 Qui violat sequestrum incurrit in pœnam. *Lotter. de benefic. lib. 3. q. 23. Paulus Iordan. Lucubrat. vol. 3 lib. 14. tit. 15. nu. 42. & seqq.* vbi quatuor recenset pœnas.

Sed qui violat sequestrum nullum non incidit in pœnam. *Pacens dec. 46. nu. 1. in fine lib. 2. Posthius dec. bonon. 69. nu. 51.*

139 Obligatio cameralis in contractu nullo, nihil operatur. *Bursat. cons. 361. nu. 33. Monald. cons. 103. nu. 11 12. 13. Ciroc. discept. 50. nu. 9.*

140 Sed Cófessio facta in instrumento nullo, & actu nullo dicitur vera. *Sabell. §. confessio nu. 7. 18. in fine. Hodiern. ad Surd. dec. 127.* Diximus *sup. nu. 97. Olet. de cess. iur. tit. 2. q. 5. n. 21.*

141 Per actum nullum non interrumpitur præscriptio, *Rubeus de valid. legal. c. 2. nu. 77. Nos q.*

142 Quod ex cótractu nullo nulla detur pœna, procedit in cótractu nullo ipso iure. *Borgn. dec. 31. signanter nu. 30. seqq. Altograd. cons. 27. nu. 47. lib. 1. Censal. dec. Luc. 7. nu. 46. 47. Torre de pactis fut. success. lib. 3. c. 1. nu. 49. 50.*

143 Sed

143 Sed non dicitur contractus nullus ipso iure, quando lex imponit pœnam solum contrahentibus, sed quando vltra pœnam declarat nullitatem. *Alex.conf.24.lib.6. Farinac.in repert. p.2.lit.L.nu.195.Torre sup.*

144 Priuilegium Nullitatis est, quod si contractus sit nullus ex aliqua solemnitate statutaria, vt est insinuatio in donatione, vel venditione, si vna ex partibus cœperit agere de nullitate ex defectu insinuationis, habita prius absolutione, à iuramento, à Iudice Ecclesiastico, vt fieri debet. *Gabr.conf.9.lib.2. Rota decis. 202.nu.9.p.1.diuers.& dec.64.nu.6. Ludouis. Duran.dec.18.nu.24.Rota dec.1.nu.29.p.5.rec.*Talis contractus amplius insinuari non potest. *Alex. conf.237.in fin. lib.6.Curt.conf.221.nu.2. vol.1. Cranet.conf.201.nu.27.Becc.conf.66.nu.30. Cephal.conf.745.nu.13.conf.586.nu.10.18. Peregr. conf.76.n.23.lib.1.Bertaz.conf.88 nu 55.in ciuil. Tusc.lit.I.concl.197. in fine & lit.L.concl.381. num.12.Cyriac.contr.10.nu.76.& contr.178. nu. 17.Trentacinq.resol.lib.3.tit.de donat.rel.5. nu 4. Ciroc.disc.73. nu.24. & 25.* vbi est præfixum tempus ad insinuandum, quo elapso sit opposita nullitas per statutam.

145 Nullitatis contractus, aut testamenti, priuilegium est, quod hæres ab intestato succedens, potest in foro conscientiæ impugnare contractum, aut testamentum nullum, cui ex defectu numeri testium, lex non assistit, vel alijs ex causis,nullum. *Layman.Theolog.Moral. lib.1.tract.4.c.17.de legib.nu.2.3. Bonacin.de contract.disp.3.q.1.puncto.3.n.5. DD.apud Altograd. conf.75.nu.24.lib.1.Diana p.1.tract.8.resf.75. & p.3.resf.119.*vbi affert DD. contrarios, & dicit vtramq;opinionem esse probabilem.

146 Et quod hæres, vel legatarius vice versa, qui ex voluntate minus solemni fuit hæreditatem, vel legatum consequutus, possit tuta conscientia retinere si sciat nullam fuisse admissam fraudem, & talem esse testatoris voluntatem, licet minus solemnem, nisi testator in consulte prætulisset estraneam suis consanguineis indigentibus, bene probat *Sperell.d.decis. dec.163.nu.7.& seqq.Marta voto pif.98.Sabell.§. contractus.nu.11.§.hæreditas.nu.25.*

147 Multi sunt Actus, qui quamuis sint nulli, producunt aliquos effectus. Primus est, vt licet vsusfructus non possit cedi ab vsufructuario,alteri quem domino proprietario, *l.si vsusfructus 69.ff.de iure dotium. §.fin. instit.de vsufr.* Tamen si vsufructuarius estraneo vsumfructum cedat, pœnam amissionis patitur. *d.l.si vsusfructus. Couar.lib.1. var.c.8.nu.7.Solerz.de iure Indiar.tom.2.c.14.à nu.32.Sanch.de statu Religios.lib.7.c.23.à nu.20. Castill. de vsufr. lib.1.c. 69.nu.19.Monter.dec.46. à num.28. Donell.lib. 10.com.cap.19. Barbat.de diuis.fruct.p.2.c.1.nu. 76.Carleual.de iudic.lib.1.tit.3.d.sp.20.nu.8. Bellon.de iure accresc.c.7.q.67. à num.5.tom.2. Olea de cess.iur.tit.2.q.5.n.2.de iure Hispano est.l.24. tit.31.p.3.*

148 Sed quod vsumfructum habens per illius alienationem,non priuetur illo, nam ille cedi, & alienari potest, & ius vtendi, & fruendi in alium transfertur, verum talis vsufructus regulatur iuxta vitam,& personam eius,qui alienauit.*l.arboribus 13. §.vsufructuarius. l.num vtitur 45.& l.74 ff.de vsufr. Felician. de censib.lib.2.c. 4.nu 4.Morla in empor. p.1.tit.6. de seruit. qu.1. nu.4.5.Argell. de acquir.possess. q.8. art.22.nu.5. Retes lib.1.c.19.Mangil.de euict.q.156.à n.11.*

Sed veritas est,quod ius ipsum vsusfructus alienari non potest,sed commoditas sic. *Castill. sup.à num.15.Pinell.de bonis matern.p.3.à nu.37. ad 40.Furia ad Cunurr.d.c.8.n.43.seqq. Scappuc. de Saluian.lib.2.q.11.nu.4. Gratian. disc.719.nu. 16 seqq.disc.775.nu.15.Rota p.7.dec.194.nu.13. seqq.Tusc.lit.V.concl.328. Christin. ad leg.municipal.tit.15.art.6.7.Sab.ll.§.vsufructus.n.12.*

149 Nam licet cessio Iuris patronatus, & beneficii Ecclesiastici, sine licentia Episcopi, laici fauore facta,sit nulla.*c.vnic.de iure patr. lib.6.c. præterea eod.tit. Burg.de Paz conf.31.à nu.5.R. Rom.1.dec.123.*vbi *R.Marinis. Tonnut.qq.benefic.c.54.tom.1. Roccus resp.67.num.6.seqq. lib.1. Borrell.in summa dec.tom.1.tit.26. nu.116.121. Gama dec.Lusit 28.nu.11.Azor.instit.moral.p.2. lib.7.c.29.q.4.Leo in Thes.Eccles.p.2.c.3.n.226. P.Laiman.in summa Theol. Theolog.moral.tit.de Eccles.benefic.c.17.nu.3.seqq. Olea de cess.iur.tit. 2.qu.5.num.20. Barbos.de iure Eccles.lib.2.c.15. num.14 seqq.*

150 Tamen ex cessione patronus beneficium, & ius patronatus amittit; quia licet cessio quo ad translationem iurispatronatus sit inefficax, quoad cedentis præiudiciũ firma,& efficax est, ex *Rota in antiq.dec.83.*probat *Burg.d.conf.31.n. 28.Rocc.de Curt.de iure patron.tit.de translat.nu. 31. Borrell.in summa dec.tom.3.tit.10.de donat. inter.nu.378.Olea de cess.iurium tit.2.q.5.num.3. Christin.dec.312.nu.10.vol.1.Paul.Rub.in annot. ad dec.46.p.9.rec.*

Nisi anteà renuncians mutasset voluntatem, *Ricc.collect.1479. Farinac. in fragm.* post repertorium de contractibus,*verb.beneficium. nu.19. Valenz.de benefic.lib.3.tit.17. n.1.3. Viuian.de iure patron.p.2.lib.13.c.10. nu.72. Iacob.Gallus conf.87.*

151 Nam ea, quæ contra legem fiunt,licet nulla sint,& pro infectis habeantur, intelligendum est, vt non valeant in facientium fauorem, secus autem quo ad ipsorum odium, seu adhoc vt ipsi incidant in pœnam.*Molin.de primog.sup. c.16.num.10.Tiraquell.de retract.lignag.§.1.gl.2. nu.9. Guttier.sup.q.4.n.6.*

152 Ideò renunciatio beneficii Ecclesiastici sine Superioris authoritate facta, licet valida nõ sit respectu Superioris, in cuius potestate erit dictam renunciationem non admittere, valet tamen respectu ipsius renunciantis, & beneficium impetrari potest, nisi antea renuncians mutasset voluntatem. *Ricc.collect.1479. Farinac.fragm.post repert. de contract.verb.beneficium.*

nu.

nu.19.Valenz. de benefic.lib.3.tit.17. Viuian.de iure patr.p.2.lib.13.c.10.n.72.Barbos.de iure Eccles.lib.2.c.15.à nu.14. ad 19. post mille *Sabell. §.Ius patronatus. num.10. Maranta contr.par.4. resp.63.*

153 Idem quoq;est quo ad renunciationem officiorum, quæ requirit Superioris authoritatē. *Caled.lib.2.dec.23.nu.5. & dec.24.n.6. Farinac. lib.1.cons.5.n.69.*

154 Sic renunciatio officii, quæ est facienda in manibus Principis, si aliàs fiat, non valet, & potest renuncians officium continuare. *Mastrill. de Magistr.lib.1.c.24.à num.11.Valenz.cons.32.* nec renuncians illud amittit donec Superior admittat renunciationem. *Solorz.de iure Indiar. tom.2.lib.3.c.26.à n.66.Salgad.labyr. p.1. c.35.à n.43.P.Sanch.cons.moral. 1.p.c.2. dub.29.à nu.3. Faria ad Couar.lib.1.c.5.n.39.* Ad materiam est *D.Roccus Tract.de officijs rubr.3.n.90.& seqq.*

155 Licet actus sit nullus, ex illo elicitur volū-
tas facientis, vt diximus *sup.num.51.* Sic ex testa-
156 mento nullo, & imperfecto declaratur volū-
tas, *Salgad.in labyr.p.2.c.22. à n.18. Olea de cess. iurium tit.2.q.5.n.21.Gomez var.lib.2.c.14.n.16. lib.1.c.3.nu.31.Salgad.labyr. p.1.c.9. nu.13.& c. 50.nu.6. Ayllon.ad Gomez.sup.*

157 Et ex alienatione nulla, vel inutili transla-
tione, vel ademptione legati, illius reuocatio
inducitur, *l.plane 34. ff.de leg.1.l.20.ff.de alim.*
legat.l.legatum.§.1.ff.eod.Cald.de iure em, byt.3.
p.de potest.elig.c.3.a num.39. vbi latè probat per
158 secundam nominationem ad emphyteusim,
etiā inutiliter factam, priorem reuocari, viden-
dus *à nu.39.ad finem cap.* Diximus *sup.*

159 Sic etiam, si tutor cessionem actionis con-
tra pupillum suscipit, licet valeat cessio, tamen
cedens, quia commisit in legem, agere non po-
test. *Auth.minoris.C.qui dare tutor.* Et minores
160 liberantur. *auth.vt hi, qui §.quod si quis col.6.*
nouell.72.d.auth.minoris.Parladur.lib.3.differ.50
nu.6.& lib.2.rer.quotid.c.fin.3.p.§.4.num.12.Mi-
lanens.dec.9 nu.93.lib.2.Guttier.de tutel.p.1.c.20
num.2.Giurba obs.58.num.2. Christin.tom.6.dec.
194. post alios *Olea de cess.tit.2.q.6.n.3.*

161 Prælatus alienans nulliter bona Ecclesiæ, punitur *c.quoniam*, & ibi *Abb.& Butr.de reb. Eccl.s.non alien.c.si quis præsbiterum eod.tit. Rub. de valid.legal.c.2.n.89.*

162 Sic corrumpens Instrumentum punitur pœna extraordinaria. *Ang.de malefic.§.falsaria vers. quot modis dicitur falsum. Rub.de valid.legal.c.2.à.nu.89.*

163 Sic ex alienatione contrà prohibitionem
testatoris non incurritur priuationis pœna, si
alienatio sit nulla, *l.ea quidem,C.si mancip.ita*
fuer.vendit.Rubeus de valid. legat.c.2.num.101.
Sforz.Odd.de fid.qu.21.art.1. Fusar.de substit.qu.
687.num.4. qu.718. à num.20. qui limitat nisi
164 alienatio, etiam nulla, fuerit in contemptum
præcepti testatoris, vel nisi sequuta fuisset tra-
ditio, *Clarlin.contr.43.à num.33. Seff. dec.234.à*
nu.5.Odd.d.art.1.

165 Pro qua sententia faciunt diuersa Iura, quæ
probant ex actu nullo pœnæ locum non esse
prout sunt *tex.in l.sicut, §.1.ff.de oper.libert.l.ea*
quidem,C.si mancipium. l.non putauit. §.non qua-
nis.ff.de bonor.poss.contra tab.l.filium.§.si quis cō-
166 *tra, ff. de legat.præst.* Ea ratione quia quod
nullum est nullum producit effectum. *C.non*
præstat.de reg.iur.in 6. Diximus *sup.n.1.*

167 Et non entia non habent materiam, neq; formam. *Cancer.tom.3.c.21. nu.238. Sanch.de matrim.lib.3.disp.2.a nu.5.Scob. de puri.sanguin. 2.p.q.4.art.4.§.2.à nu.36.ad n.66.*

Plures casus ponunt *Aguian. de leg. lib.3. contr.8.Valenz.cons.37.à nu.32. Robert. rerum indic.c.8. Ciriac.contr.230.*

168 Sic, si Tertius ex occultatione Instrumenti, pœna falsi, aut alia tenetur, si Instrumentum nullum, aut inualidum sit, & tale, vt etiam si produceretur nullam faceret probationem, tali pœna non tenetur. *Paraxa de instrum. edit. tom. 2.tit.8.resol.3.à n.9.*

169 Similiter ex pacto de quota litis non punitur Aduocatus, vel Procurator, si nullum sit. *Farinac.lib.1.cons.70.à n.28.32. & tom.3. prax. q.106.nu.60.Carpan.tom.1.c.429.nu.28. c.430. num.10.*

170 Sic Iudex propter sententiam nullam, litē suam non facit. *Scob.sup.n.680.*

171 Et vbi ius cessum non transfertur in cessionarium, quia cessio fuit nulla, vel quia cessum fuit Ius, quod cedi non potuit, remanet apud cedentem. *l.neq.vtilem.ff.ex quib.caus.maior.Valenz.cons.32.num.45. Monter.dec.46.num.7.28. Giurba dec.63.nu.4.Mier.3.p.q.17.à nu.35.Cyriac.contr.254.num.23.Castill.de vsufr. c.69.nu. 24.Gallerat.de renunciat.tom. .lib.1.c.10.nu.20. lib.2.c.5.nu.31.vers.eo quoque,* per *tex.l.neque vtilem.ff.ex quib.caus.maior.l.si mulier. §.ex esse. ff.de iure dotium.Salgad.labyr.p.2.c.13.§.2.n.40. & c.14.nu.45.Barbosa voto decis.lib.2. voto 30. nu.40.Vela dissert.38 nu.86.lib.2.Olea de cess.iur. tit.2.q.5.nu.34.35.& tit.6.q.10.n.69.*

172 Ex quibus *Put.lib.3.dec.158.num.2.3.* dicit quod resignans beneficium in fauorem certæ personæ, si illa persona, scil. resignatarius non possit beneficium acquirere, remanet pœnès resignantem. *Barbos.voto 109. nu.4.de potest. Episc.p.2.alleg.69.à nu.66.Ottobob.dec.106.à nu.4. Valenz.de benefi.lib.3.c.25.nu.28.c.28.à n.4.*

173 Et in terminis, quod ex cessione, quæ in potentiorem fit, si ex alia causa sit nulla, pœnę cedentium in potentiores locum non habeant, tenent *Tiraq.de retract.lign.g. §.1.gl.2. nu.8.& §.26.gl.2.à nu.5.de nobilit.c.37.nu.104. Carpan. ad stat.Mediolan.tom.1.cap.445.n.24. Montaner. in addit.ad Oliban.de action.p.2.lib.1.c.4.num.37. Gratian.disc.36.nu.51.Farinac.cons.70. num.30. Valenz.cons.32.nu.46.Olea de cess.iur.tit.2. q.5. num.35.*

174 Sed *Olea de cess.iur.d.tit.2.q.5.n.36.seqq.* ad resolutionem, An ex actu nullo incurrat quis pœnam, Distinguendum esse censet: Aut nul-

litas

litas cessionis,vel alterius actus,resultat, & descendit à lege,quæ actum,aut cessionem prohibet,& inficit. Aut nullitas aliunde etiam quam ex lege,quæ actum prohibet, resultat, nam vbi nullitas solum à lege dependet, quia aliunde cessio, vel actus inutilis non est, certum est ex cessione, vel actu nullo pœnam incurri, quia aliàs lex,vel statutum superuacuum, & inefficax esset, cum in cessione, & actu valido non posset verificari, vt ex variis causis, in primæ sententiæ confirmationem adductis manifeste colligitur. Si verò actus, vel cessio ex alio, etiã capite sit inutilis,vel nulla,quia vltra legis prohibitionem, & resistentiam alter defectus, & nullitas concurrit,veluti quia cedens in potentiorem fuit minor,vel quia cessio fuit insolemnis,eo casu ex actu,seu cessione nulla; cedens iure suo non priuabitur; imò actio apud eum remanebit. *Tiraq.de retract.lignag. §.26.gl.2.nu.11.Gratian.disc.36.n.61.Farinac.d.cons.70.n.29. Monter.dec.46.nu.48.*

175 Et ex mente omnium *DD.sup.* relatorum intelligendum idest, quando lex,vel statutum prohibens non respexit nudum factum de iure inualidum, sed potius,vt pœnam imponeret,considerauit effectum validum;nam si lex, vel statutum prohibens actum sub certa pœna,potius factum,quam effectum consideret,ex actu etiam nullo pœna committeretur, vt in *d.c.4.& fin.de bigamis non ordin.Tresm.era sup.d nu.16.*nisi nullitas ex defectu consensus proueniat.*Sforz.Odd.& Molina sup. Angulan.lib.3.cõtrou.8.Ciarlin.sup.*

176 Ad quam verissimam distinctionem facile reducuntur omnes casus *sup.* relati, & ex ea resoluimos: ex cessione facta in potentiorem, si vltra legis prohibitionem aliam nullitatem patiatur,pœna non committitur, quia lex prohibens similem cessionem non respexit nudũ factum, imò effectum validum, & actum solemnem considerauit,vt dicunt *sup.cit.DD.*benè *Olea,d.q.5.nu.37.seqq.* vbi contrarius respondet.

177 Licèt renunciatio facta à filia de bonis paternis,aut alijs,possit ex aliqua causa dici nulla, & nisi illa fuerit declarata nulla, non possit filia admitti ad successionem hæreditatum postea delatarum renunciatarum, nisi sit declarata nulla,*Vrceol.de transact.c.48.num.24.& seqq. Rota p.11.rec.dec.72.nu.5.& p.13.dec.146.*Tamen secus est, si talis renunciatio sit ipso iure nulla,& euidenter nulla, ex facie instrumenti, nam tunc non obstat,vt renuncians non possit obtinere immissionem ex remedio, *l.fin.*C.*de edict.D.Adr.toll.Vrceol.sup.* Rota *p.63. rec.decis.361.*

178 Nullitas professionis factæ in Monasterio operatur, vt egressus à Religione recuperet bona renunciata, *Card.Luca de renunciat.disc.17.nu.4.Nos infrà n.236.*

179 Sic,si lex resistat actui, & faciat nullitatem actus, tunc non dicit quis contrauenire, *Altogral.cons.27.tom.1.nu.35.Magon.dec.flor.64.nu.82.Grammat.dec.76.num.19. Cammarat. resp.5.art.1.n.12.& art.4.nu.132.tom.1.*

180 Vt dicimus in illo, qui nulliter renunciat præuentioni aduersus instrumentum,nam potest ipsemet,Lege id permittente, contrauenire,
181 re,& audiri debet,*Sard.dec.317.nu.12.* Ideo proposita per ipsum preuentio omne ius creditoris excludit.*Carlenal.de iudic.lib.1. tit.3.nu 23.disp.16.*

182 Nam priuatis pactis tolli non potest beneficium à lege concessum, Ideo,licet obligatus consenserit renunciationi præuentionis, tamẽ conceditur illi auxilium præueniendi, quamuis contractus celebratus esset coram Principe. *Mer.a.b.cons.463.nu.14.Cyriac.contr.183.nu.84 seqq.*latè *D.Pasqualin.sup.Pragm.in rubr.de Carcerarijs,& Captiuis.n.212.seqq.*

183 Priuilegium nullitatis est, quod quamuis pendente nullitate contractus, potest exequi contractus, & nullitas illa reseruari debet ad viam ordinariam,*Rebuff. sup. constit.de litter. obligat.art.1.gl.9.n.49. Giurb.i dec.100. Franch. dec.373.Sanfel.dec.312.nu.5. Gratian.disc.679.* vbi *Luca, Fontanell.de pactis cl.4. gl.15.nu.82. Carlenal.de iudic.tom.2.tit.3. disp.14.num.7.disp.10.num.3.disp.15.16. Maranta resp.63.p.3. Annecbin.de prauent.c.2.qu.4.nu.3.Mastrili.dec.14.num.24.* Idem *Giuba dec.21. num.7.18. dec.62.num.21.obs.12.num.8. Argel.de acquir.poss.qu.6.art.8.num.15.20.Nogerol.alleg.7. nu.63. Olea de cess.iur.tit.5.quæst.10.nu.14. Ionius de solemnit.contract. minor gl.16.§.7.num.23.& 230.231 & gl.22.§.22.num.16. Rota coram Coccin. dec.1662.num.6. Cancer.lib.3.cap.1.num.14.Rota post Cenc.de censib.dec.21.num.5.Mier.de maior.3.p.qu.15.num.105.Valeron.de transact.tit.6. q.3.num.36.Mastrill.dec.170.num.22. Albrit.de inconstant.qu.15.num.23.Guttier.de iuram.p.1.c.2.num.23.Gratian.& Luca disc.128.nu.43.667.nu.17. Rota post Cenc. dec.248.dec.155.num.4.dec.66.nu.2.dec.249.nu.7. Cerro dec.113.132.Cenc.de censib.qu.91.num.21.22. Altograd.contr.46.num.94. Capyc.dec.175. D.Capyc.Latr. dec.41 nu.17.Anaecbin.de prauent.c.2.qu.1. nu.20. Castill.dec.63. D.Scopp.in ad Merlin.contr.22. lib.1. Nos de nullit.Iudic.rubr.6.q.3 n.45.*

184 Prout dicimus in cessionario, qui instrumenti executionem petere potest pendente cessionis nullitate in iudicio intentata, *Soccin. in l si pecuniam, num.11 ff.si cert.pet.& cons.78.num.10.lib.3. Bald.in l.1.in fin. C.de diuers.præscript.Alex.cons.83.nu.10.lib.5. Anchar. cons.234 Lancelloc.de attent.p.2. c.20.in præfat.qu.3.num.39.Cantar.dec.2.nu.9.dec.113. Gratian.cap.118.num.43.c.141.num.35. Mascard.conel.686.n.1.14. Canale dec.3.n.15.p.5. Grass.de except.in prælud.num 46.49.Vant.de nullit. quot, & quib.mod.a.29.Guttier.de iur.p.1.c.2.nu.23.Parlador.lib.2.quotid c.fin.5.p.§.11.nu.22. Surd.cons.377.n.42.Franch.dec.373.Giurb.dec.100.n.1.*

185 Tamen limitatio certa est, quod si con-

tractus euidenter nullus non exequitur, *Bal.in auth.praj nte,C.d. fideiuss.Alex.cons.95. num.2. vol.2.Na ta cons.51.num.18.seqq.Caualc.dec.28 de contract.p.2.num.4.Sola ad consil.Saband.tit. de ordin.process.gl.3.Coccin.sup. Duard.de censib. qu.19.num.37.38.Grass.except.38.Milanens.dec. 32.num.46.47.lib.1.Carpan.ad stat.Mediol.c.42. num.178.Gloss.sup.progm.Sicil.§.33.nu.41. Sperell.dec.83.d.num.19. Baro de effect. min. etat. circa contract.eff.5.num.35.seqq.& circa iudic.in pra.u.num.143.Guid. Pap.dec.113.nu.7 Giurb. dec.69.Sanfel.dec.311.num 9 Catan. dec.17.num. 31.39. Idem Sanfel.dec.299.Coccin.sup. D.Capecell.resp. fiscal.48. num.15.* Vbi quamuis adsit statutum reiiciens omnes nullitates.

186 Et in nullitate notoria non datur terminus. *Ionius de solemnit.contract.minor.gl.15.§.3, num.22.& gl.22.§.22.num.17.seqq. Vrc al.de transact.qu.71.num.12.* De nullitate apparente, & notoria, & non requirente altiorem indaginem impediente executionem, *Nos de nullit.Iudic.rubr.6.qu.3.n m.63 D.Capon.con r.34. art.1,num.16.Sanfel.dec.311.num.9. Burat.dec. 502.Postb.de manut.obs.62.D.Scoppa ad Merlin. contr.22.n.18.lib.1.*

187 Quod exceptio, quæ oritur ex eodem instrumento sit priuilegiata, sicut actio, *Paladar.quoti.5.p.§.1.nu.17. Escob.de ratiocin.c 38. nu.11.Costa Sicul.cons.24.num.61.Intrigl sing.16. Milanens.dec.1.lib.2.Abb.in c.2.de ordin.cogn.& in c fin cod.tit. Aloys.de sept.super bull.num.106. Baron sup.eff.5.num.40. Sanfel.d.dec.312.nu.11. Viu.dec.304.nu.6.7. Gusman.de euict.qu.9.32.nu. 39.Cald.in l.si curatorem.gl.per quod in pristinum num.22.C.de in integr.restitut.Luca ad Franch.d. dec.373.Cenc.q.82.nu.9.q.91.n.22. Viu.dec.495.*

188 Etiam in possessorius potest opponi, quando incontinenti potest de nullitate dici. *Ionius sup.gl.22.§.22.nu.17.*

189 Et quod admittatur in iudicio executiuo, etiam non obstante pacto de non opponendo, tamquam non requirens altiorem indaginem, secus e contra. *Rota Lucens.d.diuers.decis.6. Fontanell.de pactis claus.10. gl.vnic.nu.55. Burg.de Lauiem.p.3.Insp.40.nu.262.Intrigl.sing.173.lib. 9.Nouar.q.84.nu.9.lib.2. Tristas alleg.23.nu.53. & seqq.Costa Sicul.cons.51.nu.12.Giurba dec.60. num.10.11.Milan.dec.9.lib.2.Gizzar.decis.9.nu. 21.vbi addit. Intrigl.sing.7.* & ibi *add.Ball.super. bull.q.60.Merlin.contr.96.num 10.Maia in elieg. post consult.13.Ilij. Ripol.de execut. censual.e.vlt. nu.143.Gusm.de euict.§.20.n.39.Rota post Cenc. de censib.d.c.21.nu.5.dec.529.nu.21.& dec.459. nu.19. Baron.sup.nu.40.*

190 Et impedit executionem etiam obligationis cameralis. *Ridolfin.in pr xi p.1.c.8.n.147.*

Sic Nullitatis contractus exceptio non impedit liquidationem instrumenti in nostro Regno Neapolis; nec carceratione, statutū est per *pragm.8. de instrum.Liquidat.Frect.de prasent.instrum.p.9.q.7.n.1.seqq.D.Petra in rit.166.& 167. D.Merlin. contr.22. lib.1.* vbi *D. Scoppa* post *Thor.in comp.dec.tom.3.p.1.verb.emphyteuta.D. Capon.contr.34.art.1.nu 16.Olea de cess.iur.tit.6. q.4.num.14.Prat.disc.30.tom.4.num.11. Luca ad Franch.dec.373.nu.7. D.Romaguer. ad Syn. Gerundens. lib.3.tit.5.c.3.nu.4. Add.ad Burat.decis. 46.num.22.*

Secus est quando nullitas apparet ex reuolutione chartarum, vel in promptu. *Frecc.d.q. 9.nu.11.seqq.Franch.dec.299.Osasch.dec.142.nu. 33.Berard.Paud.ad rit.pradictum p.5.declar.21. nu.27.Grass.except.20.nu.1.4.*

Immò hæc nullitas proueniens ex reuolutione chartarum potest opponi etiam per procuratorem, & Amicum. *Franc.Ant.de Iudic. Robert.de liquid.instrum.consid.4.nu.28.30.*

Dicuntur exceptiones nullitatis pro manantes ex reuolutione chartarum, vel ex defectu citationis, & contumaciarum resultant, vel ex ventre instrumenti, quo inspecto eius illiquiditas lucida videtur. *Franch. Ant. de Iudice Robert.d.consid.4.nu.28.30.late Sanfel.decis.365.nu. 1.seqq.& dec.312.nu.11.12.D.Petra sup. D.Capecell.resp.fisc.d.48.nu.15* vbi etiam in casu, quo statutum excluderet omnes exceptiones.

191 Sed quoties tergiuersatio proponitur, & exceptio dubia, tam in facto, quam in iure, propter varias Interpretum opiniones, in causis executiuis, & summariis, non admittitur, *l.3.§.ibid.ff.ad exhib.l.fin. C.de ordin. cognit. Andreol.contr.155.num.1.2.Mier.3.p.q.15. num. 45.Castill.tom.3. contr. cap.24. num.94. Giurba dec.69.nu.18.dec.100. Surd.cons.252.n.30. Barrell.in summ. dec.tom.1.tit.48.de except. nu.113. & à num.127.ad num.128.Gusm.de euict.q.20. num.39.40.Scacc.de iudic.lib.2.c.2. qu.4.nu.62. Argell.de legit.contrad.qu.10.art.22.n.281. Sanfel.dec.312. Franch.dec.373. Ionius sup.num.22. Guid.Pap.dec.215. Ludouic.dec.24. Gall.obseru. 113.n.17.Idem Guid.Pap.sing.182. Canals.dec. 28.n.12.22.seqq.*

192 Et generaliter, quod exceptiones requirentes altiorem indaginem, non impediant executionem, & reseruandæ sint ad ordinarium iudicium, *Salgad.de reg. protect.p.3. c.3. num.40.& 4.p.c.7.num.51.& 64.Borrel.in summa tit.de s.nt.execut.num.98.seqq. Fontanell.de pactis nuptial.cl.10.gl.vn. num.55.& cl.7. gl.3. p.10.num.75.Garzia de benefic.1.p.c.5. nu.544. D.Merlin.contr.96.num.10.lib.1. Larrea all.g.21. à num.6.Carlenel.de iudic.tit.3.disp.3. nu.4. disp. 16.num.2.Olea sup.n.20.seqq.Guid.Pap.dec.215. nu.7.Ludouic.dec.Luc.24. Gall.obs.113. num.7. lib.1.Idem Papa sing.182.*

193 Et Borrell: *sup.* explicat quando dicatur exceptio altiorem exposcens indaginem, *Addit.ad Intrigl sing.7.num.6. Giurba dec.21. nu.1. & dec.69.num.18. Carlenal.de iudic.tom.3. lib.1. tit.2.disp.5.num.25.Argell.de acquir.possess.q.2. art.2.à nu.248.& art.9.Amatus resp.80.num.83. num.25.*

194 Verum in hoc casu non impeditur executio instrumenti liquidi, sed datur cautio ne re

re restituenda, cum damnis, & intereffe, *Rebuff.super constit.de litter.obligat.art.5.gl.7.num.34. Canalc. d.dec.28.num.11.18.42.48.57.58.60.90.91.* & *nu.48.* decisum refert, *Sanfel.dec.312.n.5.* vbi etiam decisum refert, *Guid. Papa dec.50.Couar.pr.q.c.15.nu.1.Cartar.dec.2.num.12.Cancer.p.1.c.17.n.24.Ferrer.obs.3.p.obs.160* & *107.* decisum refert per S.C. *Gizz. ad Cap. Latr.dec.13.n.15.*

195 Sed vtrum possit impugnari iudicium propter non præstitam cautionem, & non posse inualidari, decisum refert *Font. ...all. de pact. 1 cl.4.gl.15. nu 83.* Vbi dicit talem cautionem præstari non debere, nisi petatur.

196 Quod est intelligendum quando processus non est compilatus, & conclusus, nam conclusione facta non est procedendum ad executionem, quia quando est in causa conclusum, res est effecta liquida, *gl.singularis in c. significauerunt, verb.liquere,tit.de testib.cogen lis*, post *alios R. Sanfel. dec.312. num.6. P. Afflict. contr.48.*

Sic compilato processu impeditur liquidatio instrumenti, iuxtà *ritum 166.M.C.V.Sanfel.sup. num.8.*

197 Sic si dicatur de nullitate donationis per donantem, interim debet donatarius manuteneri in exactione præstationis annuæ, donec per iudicem fuerit, per rem iudicatam rescissa, *Honded.cons.17.num.45.lib.2. Gratian. disc.796.nu.39.seqq. Rota post Cens.de censib.dec.213.n.7.8.* & *dec.235.in fin. Rota dec.30.num.6. post Merlin. de pignor. Ansald. de commerc. dec. 99.n.4.*

198 Sic, si quis executiuè aliquid exegit, si cessio cuius vigore exegit, sit nulla, executiuè debet restituere exacta, *Tusch.lit.Q.concl.49.Card. Luca de dote disc.58.n.3.*

Quod est intelligendum in procuratore exigente, secus si principalis, *Card.Luca sup nu.4* maximè si nullitas non sit notoria, *Franch. dec.628.*

199 Sic pendente quæstione super nullitate, aut pensionis reductione, pensionarius interim manutenendus est in possessione, *Gizz.ad Capyc.Latr.dec.162.num.13. Caputaq. dec.321. p.1.Cas.de Graff.de caus. possess.* & *propriet. dec. 4.5.Gratian.disc.951.Lancellot.de attent.p.2. ca. 10.n.38.* & *c.17.n.62.92.*

Maximè si in rescripto adesset clausula: *sine retardatione solutionis, Mar. Antonin.lib.1.resol. 31.n.2.*

200 Quam semper appositam censeri, quamuis non apponatur, dicunt *Mandos. ad regul. Cancell.de non colland.iur.quæsit.qu.2.n.6.Gig.de pension.qu.35.n.9.9.95. n.5. Paris.de resign.benefic.q.8.n.39.Ricc.resol.368.*

201 Imò compensationem excludit, *Monald. cons.52.n.4.Graff except.16.n.64. Gig.sup. qu.92. nu4.* latè *Manfrell.ad Capyc. Latr.dec.162. num. 30.31.*

202 Pendente nullitate opposita aduersus electionem factam ad officium Vniuersitatis, an possit electus interim exercere, disputauimus *Nos in a dit.ad Rouit. conf.35. lib.3.* Ad locum illum remittimus DD. Lectores.

203 Differentia est inter nullitatem allegatam agendo, & illam allegatam excipiendo, *Card. Luca d. sunt.disc.10.nu.8.de dote disc.96. de alienat.disc.33.n.30.*

204 Quæ conclusio procedit, quamuis nullitas contractus deducatur excipiendo per debitorem, etiam per viam præuentionis, nam interim debet soluere tertias, *Giurba d.dec.100 num.3.Gratian.c p.679.Fontanell.de p. cl.tom.1. claus.4.gl.15.num.82.Carleual.de iudic.tom.2.tit 3.disp.14.nu.7.d.sp.10.nu.2. Maranta resp.63. p. 3. Annechin.de præuent.c.2.q 4.n.3.Mastrill.dec. 14.n.14.Cancer.lib.3.c.1.n.54.*

Maximè si est renunciatum præuentioni, *Annechin.sup.*

205 Sed quod si excipiendo proponatur in strumenti nullitas, impeditur instrumenti executio, *Alex. Rip.* & *aly in d. §.eodem anim. M s card.concl.686.num. 11 12. Franc. Marc.d.dec. 44.num.4. Gratian. disc.118 num.46. Feliciam de censib.lib.2 cap.1.n....34. Iuerrl.l. lib.2 sing. 16.num.4.Milanen.dec.2.num.133. 49.* & *153. lib.2.Graff. de ex epto.c.20.num.6.8. Gutier. dec 2.num.22.23.Ferrer.ob.185.num.2. Viu.dec.31. n.8.Rota diuers.dec.301.p.1 Barz dec.30. nu.40. Berr.conf.2.nu.55.56.Put.dec.35.lib.1.Surd.conf. 377.n.42.*

206 Maximè si non est renunciatum præuentioni, *Annechin. sup.* nam ex decreto, quod præuentor soluat census fieret præiudicium causæ principali, & præuentio nihil operaretur, nisi impediretur solutio tertiarum, nam non potest operari circa capitale, quia illud in censu est demortuum, Et *num.17.* probat etiam si allegaret præuentus esse in quasi possessione exigendi census, *Giurba d.dec.100. nu. 23. Carauit.rit.189.n.3.*

207 Sed verior est prima opinio, etiam in casu præuentionis, ex rationibus supra positis, *Marcian.disp.32.Staib.resol.189.Sanfel.dec.312. Giurb.dec.100.* qui decisum refert,*Gratian.disc. 113.à nu.35.Ludou.f.dec.107.à n.2.*

Secus tamen esset, si præuentio sit facta servata forma *pragm.1. de præuent. mad. randa,* & per *Ritum M.C.V.189.* & ibi *Carauit.* & *Petra, Galter.de liquid. instr.* & debet fieri antequam veniat dies solutionis,per *pragm.44 §.1. de offic.Magist.Iustit.Cæsar.qu.45 num.9. Annechin.de præuen.c.3.q.3.4.5. D.Constantins in d.pragm.1.de præuent.* & *ibid.Rouit.Nouar.* & *D. Maradei. Nos de nullit.iudic.rubr.6.qu.3.nu.60. seqq.Luca ad Franch.d.dec.373. n.7.*ad Quos recurrant DD. Lectores.

208 Opinio verò contraria vigeret, si super præuentione processum esset ad testium examen, nam tunc nihil restat, nisi vt publicetur processus *Amat.d. resol.26. num.9c3.* qui ampliat etiam si esset renunciatum præuentioni,

Pontanell. de pactis cl. 7. gl. 2. p. 5. num. 27. vbi ità decisum refert *Mastrill. dec. 154. Sanfel. d. decis. 312. à n. 6.* vbi ità pluries decisum refert.

209 Ideò cautela est, vt creditor petat executionem instrumenti ante contestationem litis, nam si processus est compilatus nun procedi tur ad executionem, late *Sanfel. sup. Maranta disp. 6. Cafar. q. n. 46. à num. 16.* vbi improbat *Sanfel.* volentem, quod sit conclusum in causa præuentionis:

210 Sed quod pendente iudicio nullitatis, nec instrumentum, nec sententia possint exequi. *Innoc. in c. in vltim. de dolo, & contumac. Rip. in l. 4. §. condemnatum nu. 26 ff. de re iudic. Vital. de Camban. in clauf. nihil nouar. null. pend. n. 8. Couar. pract. c. 24. nu. 5. Affl. dec. 131. Guttier. c. 2. à nu. 11. Ceuc. de censib. q. 82. nu. 6. Zacch. de oblig. Camer. q. 3. 6. 36. Cost à de remed. subsid. 50. nu. 3. Cartar. decis. Gen. 20.*

211 Ad concordiam reducere conatur dictas opiniones contrarias *Felician. de censib. lib. 2. c. 1. nu. 84. Roder. de ann. redd. lib. 1. q. 15. nu. 29. Mastrill. dec. 157.* vbi *num. 38. 40.* vbi opinionem

212 Innocentii cessare dicit, quando non solum super nullitate sententiæ, vel instrumenti est præuentum, *D. Petra in vit. 189. Luca ad Fr ncb. dec. 373. nu. 7.* sed etiam si esset lis contestata, & processum ad testium productionem, etiam Iudici constare poterat de nullitate instrumenti,

213 & exceptione contra illud opposita. *Cartar. dec. 20.* vbi agit, quod debitor timens executionem instrumenti faciendam, potest agere, & petere declarari instrumentum nullũ, & idem *Mastrill. sup. à n. 23.* idem dicit esse, quando actor liti nullitatis consensit expresse, vel tacite non contradicendo in scriptis, quia in iudiciis taciturnitas habetur pro consensu. *Franch. Milan. lib. 1. dec. 7. nu. 6.* Vide *Sanfel. dec. 312.*

214 Ex quo inferunt DD. hic citandi: Iudicem secularem constito sibi de litis pendentia coram Iudice Ecclesiastico, super nullitate instrumenti, quia erat vsurarius contractus, ex quo executiue coram ipso agitur, debere super sedere, & Iudici Ecclesiastico inhibenti ne vltra procedat sub pęna excommunicationis, obedire, quia alias iudicium Ecclesiasticum redderetur illusorium. *Guttier. c. 2. à num. 11. Villalob. in ærar. verb. condemnatus Franc. Mar. dec. 44. n. 4 alij* apud *Cartar. dec. 2. nu. 9. Giurba dec. 100. n. 7.*

215 His non obstantibus sententia eorum, qui dicunt ex litis pendentia non impediri instrumenti executionem, verior est, & tenenda, & contraria procedit quando contractus est nullus ipso iure, seù constat ex actis de nullitate, seù iniustitia. *Felician. & relati sup. Sanfel. dec. 312. & 365.*

216 Et tunc non impedit executionem, ex eo, quod causa sit præuenta, sed quia instrumenti nullum, & iniustum non meretur executionem. *Milanens. d. dec. 7. nu. 6. 7.*

Vel si ex actis processus, & ex probationibus Iudici constare poterat de nullitate instrumenti. *Mastrill. dec. 157. nu. 40.*

217 Et sic Iudex Ecclesiasticus, qui de vsura contractus cognoscit, non potest Iudici seculari inhibere, ne de executione cognoscat, nec creditorem ipsum executionem impedire, ne executionem petat. *Abb. in c. 1. num. 10. de iure iur. Marsil. sing. 490. Affl. dec. 20. Alex. cons. 83. n. 10. lib. 5. Mascard. concl. 686. num. 13. Gratian. disc. 118. nu. 43. Cart. sup. n. 9. Parlador. lib. 2. quotid. c. fin. 5. p. §. 11. num. 23. Giurb. sup. nu. 7. Guttier. d. c. 2. num. 9. 11. Ceuall. de vi, & violent. x. p. qu. 96. Lancelot. attentat. p. 2. c. 20. in præfat. q. 5. n. 79.*

Quidquid dicat *Villalob. opin. verb. condemnatus. Franc. Marc. dec. 44. nu. 4. Galles. de oblig. Camer. p. 3. q. 2. tit. de vi instrum. Camer. oblig. num. 1.* Nam illos impugnant *Parlador. Couar. sup.*

Verum, *Ceuall. sup. nu. 10. & 11.* concordat, quod Iudex Ecclesiasticus, si præueniat in causa circa cognitionem vsuræ, possit inhibere Iudici laico, alias secus. Sed ipse à *num. 12.* in vtroque casu Iudici Ecclesiastico hoc non licere resoluit post *Guttier. d. c. 2. num. 26.* qui licet loquatur quando pendet lis super petitione absolutionis à iuramento, & ità decisum referat, sic vt & *Peguera dec. 3. à num. 24. Hermosill. sup. fol. 838. num. 150.* sed ipse limitat si vsura esset manifesta, & iniquitas contractus.

218 Quæ conclusio multo magis procedit pendente instrumenti rescissione à debitore principaliter petita, ratione læsionis, metus, vel doli, quia non debet creditori esse impedimentum, quo minus suo iure vtatur, ex *sup.* traditis, *Guttier. d. c. 2. num. 29. Felician. lib. 2. c. 1. num. 34. Giurba dec. 100. num. 6. Azeued. l. 1. tit. 20. lib. 4. rec. n. 144. Ceuall. de vi, & viol. q. 1. n. 35.* vbi decisum refert. *Hermosill. sup.*

219 In secundo casu in Actore petente, & intentante nullitatem contractus, & tunc potest iudicio nullitatis pendente petere executionem instrumenti. *Franch. dec. 373. D. Merlin. contr. 22. l. b. 1. Rebuff. ad Reg. constit. tit. de resc. contrahit. art. 1. gl. 4. nu. 7. & tic. de sent. promis. ad præfat. num. 132. Borgn. dec. 19. num. 58 p. 3. Surd. cons. 183. num. 94. Guttier. de iuram. p. 1. c. 2. à n. 9. Rota dec. 68. post Zacch. de oblig. Cameral. Monald. dec. 85. num. 4. Nos de nullit. iudic. rubr. 6. qu. 3. num. 47. & seqq.* Vbi la'è de hac materia de domino directo petente caducitatem, si fructus essent minores, & census, & alia, *Albric. d. q. n. 15. num. 24. 25. 26.* Quamuis contra dicant *Surd. dec. 6. Amat. res. 26. R. Capyc. Latr. dec. 43. nu. 17. Giurba dec. 100. n. 38. seqq.*

Nisi lis esset contestata per reum, *DD. in l. edita, C. de edend. Guttier. de iuram. qu. 39. nu. 6. Albric. sup n. 28.*

220 Quæ conclusio pośita, quo ad actorem, amplia, multò magis si actor protestatus est in principio iudicii, quod non intendat sibi præiudicare in via executiua, quo ad executionem interim instrumenti, *Alex. cons. 130. num. 12. vol.*

vol.4. Molin.de primog.in addit.ad finem operis ad cap.13.num.31.lib.3. Paz cons.39.num.24. Gutier.d.qu.39.nu.6. Giurba d. dec.100.nu.53. Nauar.de datione in solutum sect.2.qu.9. nu.6. Cenc. de censib.qu.95.num.30. Menoch. de adipisc. remed.6.num.11. Zacchia qu.11.nu.21. Albrit.sup. num.29.

221 2. Potest actor creditor redire ad viam executiuam post intentatum iudicium ordinarium, quando reus est contumax, *Galles. de obligat.Camer.qu.11.num.7. Scacc.de appellat.q. 17.lim.9.num.47.* Marches. *de commiss appell.cap. 16.num.28. Marescot.l b.1.c.38.num.6.7. Cenc. d. q.95.n.29. Gratian.disc.593.n.7. Giurba sup.n.8.* Zacch.*sup.num.18. Rota dec.56.n.10 post Zacch. de obligat. Cameral.* Etiam si contumacia proueniat ex parte iudicis nolentis prouidere, Guttier.*sup.nu.9.in fin. Albrit.sup.n.30.31.*

222 3. Si Actor expresse renunciet iudicio ordinario intentato, & reo reficit expensas, nam tunc potest conuolare ad viam executiuam, *Gutier.d.qu.39.n.7. Paz in praxi p.4.tom.1.c.1. num.2. Coler. de process.execut.p.3.c.5.n.42. Cancer.c.17.de appellat.nu.47. Scacc.de appell.lib.3. c.2.qu.17.lim.9.num.46. Zacchia d.qu.11.nu.19. Cauall.qu.815.num.22. Rota dec.200.num.12. post Zacch.de obligat. Cameral. Add. ad Buratt. dec.208.n.10. Albrit.sup.n.32.*

223 4. Licita est Actori reditio ad viam executiuam, quando per viam ordinariam non esset sibi plenè consultum, quia eo iudicio non potest consequi integre suum creditum, nam tunc potest variare ad viam executiuam. *Coler.d.tract.p.1.c.8.nu.47.seqq. & p.3.c.5.nu.45. Gratian.disc.118.nu.53. Giurba dec.55.num.12. Cenc.d.q.95.nu.30.vers.3. Coler.d.c.8.nu.47. Albrit.sup.nu.33.34.*

224 5. Nisi iudicium, vel via ordinaria sit præambula ad executionem, vt quia executio esset petenda contra hæredem, vel contractus esset conditionalis, petendo declarari hæredem, vel implementum conditionis, nam tunc liquidatione facta potest exequi instrumentum non obstante non protestatione. *Gutier.d.c.39.nu. 12.seqq. Albrit.sup.nu.35.seqq.*

225 6. Licitum est creditori redire ad executiuam, quoties Iudex ipse compelleret creditorē agere via ordinaria, & creditor ipse non consensisset expresse, sed potius sub protestationis contradictione ageret, vel saltem si non consentiret expressè, nam tunc potest conuolare ad viam executiuam, *Guttier.d.c.39.num.10. Roman.cons.313.* Quod tamen *Galles d.q.11. nu.6.* dicit esse difficile, quod Iudex incipiat iudicium Actore non consentiente, quod etiam ponderat *Caroc.de sequestr.p.3.q2.17.nu.8 Zacch.d.qu. 11.nu.20. Albrit.sup.n.39.40.*

226 7. Potest creditor, qui agit via ordinaria contra Tertium possessorem, agere via executiua contra personam debitoris, *Neguſ.de pign. 8.num.38. Guttier.d.q.39 num.11. Coler.d.Tract. p.1.c.8.num.38.* vbi si creditor petat fideiussores iudicis officio, nihilominus potest mutare consilium, & petere executionem in bonis debitoris. *Albrit.sup.nu.41.42.*

227 8. Quando in instrumento ad esset pactum licere variare de vna via ad aliam. *Vrsill.ad Afflict.dec.320. Cancer.d.c.17.nu.45. Scacc. d.c.2.q. 17.l.m.9.nu.49.* Quæ clausula hodie apponitur de stylo Notariorum in instrumentis, *Coler.d. c.8.nu.65.* Vel contineatur in obligatione Camerali. *Zacch.q.13. Rota dec.163.nu.5.* post eundem *Tract. & dec.198.num.2. ibidem. Albrit. sup. num.43.44.*

228 9. Quando agitur ex diuersa causa executiuè. *Gabriel.canel.tit. de action. conclus.1. num.16. Ludouis.dec.170.num.3. Rota dec.200. nu.3. post Zacch.sup. Cenc.d.qu.95.nu.30.vers.4.* Vbi dicit, quod pro terminis census maturatis post intentatum iudicium ordinarium, potest agere Actor executiuè, quia est diuersa causa, cum sint diuersa debita, & separatæ obligationes, ex *Rota dec.243.nu.1. post Tract.eiusdem. Albrit.sup.num. 46.47.*

229 10. Si post intentatum iudicium ordinariū superueniat notitia instrumenti vallati obligatione Camerali, *Rota dec.200.num.8.9.10. post Zacchiam de obligat.Camer.*

230 Contractus annullandus interim dum annullatio non sequitur est validus, & habet effectum validi contractus, quia contractus annullandus, non est nullus, nam per annullationē, quasi per motum, & viam venit ad nullitatem, quæ est terminus, ergo Non dum habet effectus nullitatis, sed potitur adhuc effectibus veri contractus, & attenditur status præsens, *Bar.in l.1.num.2.C.de thes. gl.in regulam non firmatur 18.ff.de reg.iuris lit.C. Giurba dec.3.nu.5. 6. Idem dec.1.ex nu.2.dec.55. num.11. dec.100. Amat.resol.33.nu.25.*

231 Quamuis esset lata sententia super nullitate contractus, si ab illa fuerit appellatum, & etiā pendente causa restitutionis in integrum post latas sententias in petitorio super nullitate. *Gratian.disc.796.nu.39 seqq.disc.853.nu.16.seqq. disc.871.nu.14.disc.921.nu.4.seqq.disc.948.n.10. seqq.disc.981.nu.29.seqq. Buratt. dec.60. Ludouis. dec.313 Bich.dec.585. Ridolfin.in praxi p.1.c.12. nu.195.& seqq. Rota p.9.rec.dec.339. Marta vot. Pis.243.nu.7.seqq. Sabell.§.manutentio.n.7. Olea de cess.iur.tit.6.q.4.num.14. Mastrill.dec.160. D. Merlin.contr.22.nu.12.lib.1. Nos de nullit. Iudic. rubr.6.q.3.nu.58.59.* Vbi secus si sententia esset transacta in rem iudicatam.

Ex quibus habemus, quod Tertius possessor conuentus, si suam doceat possessionem, creditoris exequutionem impedit, nec cogitur suam iustificare possessionem cum titulo, licet nulla sit eius possessio *Caroc.de except. except.69. nu 30. Scacc.de appell.q.17.lim.6.membr.4.num.54. 57. Ricc.collect.1257. Salgad. de Regia protect.p. 4.c.8.nu.30187. Giurba dec.93.nu.3.4. & obs.80. num.32.seqq.*

Nam ex actu nullo transfertur possessio, si rea-

realis accedat traditio. *l.t.§.si vir vxori.ff.de acq. possess.l.1.§.adijcitur.ff.de vi,& vi arm.cum concord.Vrsill.ad Affl.dec.331.nu.4. Benint. dec.48. nu.6.Osasch.dec.34. nu.7.25. Fontanell.de pactis cl.4.gl.27.nu.17.Ludouis.dec.194.n.23.24. Gratian.disc.483.nu.28.disc.704 nu.19. Sesse dec.20. nu.10.dec.25.nu.42.75.dec.29.nu.11. Rouit.in prag.1.nu.18.de priuil. Franch.dec.163.nu.3.* post mille *Giurba d.obs.80.n.33.*

Ratio est, quia possessio non causatur ex ipso contractu, vt ex causa necessaria, sed ex naturalis traditionis facto, quod veritati subiicitur, nó legis potestati, quæ contractum annullat, & sic ius nequit hoc factum infirmare. *d.§. si vir vxori.cum concord.* nam lex resistens actui non effectus facti, sed Iuris tantum impedit. *Vasq. vsufr.iur.controuers.58.nu.39.* Et nullitas tituli traditæ possessionis acquisitionem non impedit. *Tusc.lit.P.conclus.425.num.2. Marta cons.169.nu.5.Salgad.d.c.8.num.213.Giurba sup. num.33.*

Secus esset, si nullitas esset euidens, & notoria, nam tunc admittitur contra Tertii oppositoris titulum, *Menoch.de adipisc.remed.4.nu.624. Salgad.d.c.8. à nu.100.& 214.Tusc.lit.T.concl. 82.nu.2.3.* Vt in casu alienatæ per Prælatum, Ecclesiasticæ rei. *Verall.dec.170.nu.4.p.3.Rota penes,Po b.de minut.dec.327.nu.8.Ciarlin.contr. 105.nu.91.* Etiam si ille habeat se pro spoliato. *Giurba sup.num.36.* post *Rota Verall.& Ciarlin. supra.*

Vel si nullitas inficit, etiam possessionem Tertii, qui admittitur, *Salgad.de reg.protect.d.c. 8.à num.201.* Dummodò probetur incontinenti. *Salgad.ibid p.4.c.13.à n.49. Giurba sup.n.37.*

232 Et contractus annullandus potest tractu temporis reualidari. *gl.in d.reg.non firmatur.lit. C.Card.Tusc.verb.nullitas conclus.141. nu.1.11. Calderin. Angel.cons.36.*

233 Secus contractus nullus, nam tractu temporis non potest reconualescere, sicut contractus annullandus. *Oltrad.cons.316.Tusc.sup.nu. 4. Ancharan.cons.123.*per tex. *in c.principatus 1. q.1.* Vbi quis dignitatem consequutus est nondum maturus ætate, quod est impedimentum propter quod electio fuit nulla, sed bene se gessit, & peruenit ad legitimam ætatem, non quia dignus erat, & impedimentum ætatis iam sublatum est, electio non conualescit. Idem in *tex. c.eo tempore.de rescript. l.inter stipulantem, §.sacram,ff.de verb.obligat.Thomasi.reg.215. Altograd.cons.23.nu.36.seqq.lib.1. Vaz.axiom.iur.lit. N.num.75.*

234 Aut loquimur de nullitate iure naturæ, vel iure positiuo. Primo casu certum est non posse conualescere, & reualidari, quia neq; per legem positiuam, neq; per contrahentium voluntatē, quæ est inferior iure naturæ. Secundò casu nó potest quis suis actibus ius publicum, quod illum contractum annullauerat, conuallere. *l.ius publicum 18.ff.de pactis.l.contra.ff.eod. l.Iuris gentium,§.prætor ait* *Tiraqu.de leg. connub.gl.8.nu.8.nu.98. Borgn.dec.13. nu.29.30. lib.2.Osasch.dec.166.num.7.dec.172.nu.17.Surd. dec.208.nu.8.Thomat.dec.101.nu.19.*

Sed contra sunt *Can.si qua de rebus 12.qu.2. Can.vl.16.q.1. c.significasti.de regul.l.si quis in senatorio, ff.de rit.nupt. & l.obseruare. ff.de offic. Proconsul.* Vbi contractus, & dispositiones antea nulli conualescere, & reualidari videntur.

235 Ideo sunt faciendæ plures conclusiones. Prima est, Vt rebus immutatis permanentibus, solo temporis lapsu contractus nulli non conualidantur, aut conualescunt, licet per lapsum temporis res ad eum statum perueniat, à quo potuisset incipere. *reg.29.de reg.iuris. reg.18.de regul.iur.in 6.Gomez var.tom.2.c.11.nu.11. Ricc. in praxi dec.732. in 1.edit.& resol.509. nu.2 in 2.edit.& dec.Cur.Ar.biep.dec.62. nu.4 p.2. Gratian.disc.852.n.23.*

236 Quod confirmatur exemplis de eo, qui ante legitimum tempus ætatis contraxit matrimonium, vel professionem emisit, vel minor absq; tutoris authoritate contraxit, & similes casus, nam licet solo lapsu temporis ad legitimam ætatem peruenerint, à quo omnes prædicti contractus, & dispositiones potuissent incipere, non tamen contractus, & dispositiones eorum prædictæ reualidantur, & ad valorem resurgunt, nisi sublatis impedimentis per ipsosmet nouo consensu instaurentur. *Oliuat.tract.6. disp.19 nu.268. per gl.in d. reg. non firmatur 18. in 6.* Vbi quod sublato impedimento, & nouo intercedente consensu, interdum tacitè, interdum expressè, sublata causa impedimenti bene conualescit, quod ab initio non firmatur, *Roman cons.369.num.16. Alex.cons.81.nu.3.lib.5. Tusc.verb.nullitas co clus. 42.nu.1.Oltrad.cons. 94.& 216.* y tal.. outr 308.

237 Alias semper actus est nullus, namque ab initio sunt nulla, tractu temporis conualescere non possunt. *l.pa .ff.de reg. iuris S rafin.decis. 229.nu.2 & c.quod sicut, de elect.c.non firmatur 18. de reg.iuris lib.6. l.quad in initio ff.eod. tit.Tusc. lit.N. concl.142.seqq.Tomaset.reg.255.Leotard. de vsuris q.62.nu 34. Altograd.cons.105.nu.22. lib.2.D.Palma alleg.218.n.14.tom.3.Vaz.axiom. iur.lit.N.num.75.*

238 Etiam fauore animæ, *Molin.de ritu nupt.lib. 1.cap.12.num.13.*

239 Limita in actu condicionali. *Barbos. in l.1. ff.solut.matrim.p.4.nu 96.* limita 2. *ex l.si quis senatar.27.ff.de rit.nupt.*

240 Sic, si impubes, vel furiosus testetur, non valet, licet postea pubes, vel sanæ mentis factus sit. *Instit. Qui testam.facere poss.§. præterea,* vbi *Oinot.Pubard.Harpretl.& alij.Antun.de donat.lib.3.c.15.num.21.& seqq. Antonell.de temp. legal.lib.2.c.70.*

241 Sit factum à non Iudice non valet, licet postea incipiat esse Iudex. *Oltrad.cons.305.in princ.323.in fine.Tusc.d.conclus.142. nu.10. Zabarell.cons.104.n.3.Feder.de senis cons.110. Cap. alleg.1.nu.5.Calderin.cons.2.de constit.nu.2.Quaq.*

de

de contract. tract. 6. disp. 19. sect. 5. nu. 267. & seqq. vbi soluit contraria.

242 Secunda conclusio. Nulla quæ solo vitio consensus laborant, per solum nouum consensum poterunt reualidari. *gl. in reg. non firmatur. ff. de reg. iur. Tusc. d. conclus. 142. nu. 26. Ancharr. cons. 126. 127. Fed. de Senis cons. 26. num. 9. Gail. de credit. cap. 2. tit. 7. q. 5. nu. 1980. seqq.*

243 Exemplum est in matrimonio nullo ex defectu consensus, vel liberi consensus, nam si superueniat consensus, matrimonium conualidatur. *Caspens. Curs. Theolog. t. act. 26. disp. 3. & 4. Gregor. Roffignol. in prax. Theolog. l. gl. de matrim. S anch. eadem Tract. lib. 8. disp. 22. n. 21. Tusc. lit. M. concl. 121.*

244 Tertia conclusio, contractus nulli propter aliquod impedimentum annullans iure positiuo, sublato illo impedimento, & adhibito nouo consensu post illud sublatum instaurantur, seu ratificantur. *Tusc. concl. 138. & 147. num. 3. lit. A. Sanch. sup. lib. 8. disp. 22. Gratian. disc. 58. num. 6. seqq. Thomasct. reg. 205. Vaz axiom. iur. lit. I. num. 21.* Nam hoc casu de nouo fit contractus cum omnibus suis requisitis, *Gail. de credit. c. 2. tit. 7. qu. 5. n. 1980. seqq.*

245 Quæ omnia confirmantur exemplis. Primò, quia processus nullus, quia factus erat pendente appellatione, si appellatio deseratur, conualescit, & vires assumit, *Tusc. verb. nullitas concl. 145. nu. 1. Oltrad. cons. 295. n. 5. Franch. in c. non solum, de appell. in 6. Noe de nullit. iudic. rubr. 8. q. 14.* & in mille locis.

246 2 Testamentum factum ab excommunicato propter hæresim, & per annum perseuerante, vel propter vsuras, est nullum, *Clar. §. fin. q. 77. & §. testamentum. qu. 24. Vin. opin. 260. num. 5. Duen. reg. 272. Tusc. lit. E. concl. 456. n. 8. Diana p. 5. tract. 9. res. 128. 129. & p. 14. tract. 4. res. 20. Costa de remed. subsid. remed. 18. Antun. de donat. lib. 3. c. 15. n. 74. seqq.* Sed si absoluatur, conualescit, *Tusc. concl. 143. n. 5.*

247 In confirmatione electi facta in termino edicti, quia si nullus comparuit, conualidatur, *Tusc. d. concl. 143. n. 10. lit. N.*

248 Sed hæc regula habet suas limitationes, nam non procedit vbi per nullitatem actus, est ius tertio quæsitum, nam actu conualidato non fit præiudicium tertio, *Tusc. d. concl. 143. n. 21 22. 24. Sanfel. dec. 333. n. 20. seqq.*

249 Vel procedit vbi contractus est nullus ob defectum consensus alterius, veluti patris, vel mariti, nam non validatur per superuenientiam illius post mortem contrahentis, *Castr. cons. 438. vol. 2. Menoch. de arbitr. lib. 2. q. 69 n. 6. Carleual. de iudic. tom. 2. disp. 23. nu. 18. Salgad. labyr. cred. p. 1. c. 3. n. 9. seqq.*

250 2. Libertas data seruo alieno, nulla est iure, etiam si seruus postea fiat manumissoris. *l. si seruus, ff. qui, & à quibus.*

251 3. Legatum marmoris parieti affixi non valet, etiam si postea separetur marmor, *l. cetera, ff. de leg. 1.* Debetur tamen æstimatio ab hærede, *gl. in d. l. cætera, verb. non possunt.* vbi *Iaf. num. 15. 16. & in §. item quæri potest, nu. 12. Camarela de legat. lib. 3. tit. de ædific. legatis, in princ. n. 4.*

252 In contractu facto per minorem, sine consensu tutoris, aut curatoris remaneat nullus, *D. Berfau. de pupillis cap. 2. qu. 13. nu. 21. 22. ex l. si curatorem, C. de in integr. restit. Narbon. de ætat. ann. 4. qu. 7. num. 2.* licet postea tutor, vel curator præstet consensum, *gl. in l. quæ ab initio, ff. de reg. iur.* & ibi *Dec. & gl. in verb. conualesc. t. Tusc. lit. M. concl. 252. seqq. Merlin. dec. 444. num. 13. seqq. dec. 646. num. 13. seqq. Vrceol. consult. 44. nu. 22. seqq. cum addit. in fin. tom. 2. Rota post Vrceol. de transact. dec. 35. n. 17. 18.*

253 Si tamen minor factus maior taceat per 5. annos à die scientiæ, contractus conualescunt, & confirmantur, *Bald. cons. 189. lib. 5. Calder. cons. 2. de constit. D. Berfau. de pupillis c. 1. qu. 19. num. 1. & seqq. & c. 2. qu. 34. num. 20. Odd. de restit. p. 1. qu. 19. num. 25. 26. Peregr. cons. 102. num 65. lib. 3. Cyriac. contr. 370. num. 41. Giurba dec. 78 nu. 7. Thes. dec. 134. num. 8.* Diximus *Nos q. 38. ex l. fin. C. si maior factus, Merlin. dec. 535. nu. 6. seqq. & nu. 16. seqq. dec. 646. num. 13 seqq. Ricc. coll. 264. Rota p. 9. rec. dec. 262. n. 14. & seqq.*

254 Sed valet pro nunc tempore consensus, non à principio, *Ancharr. cons. 123. nu. 7. 8. Signorol. cons. 136. Altograd. cons. 23. num. 36. seqq. lib. 1. Cassil. cons. 51. num. 44. lib. 1. Beer. cons. 66. num. 25. Catheran. dec. 127. nu. 25. Surd. dec. 245.* vbi *Hodiern. Merlin dec. 535. num. 6. seqq. nu. 16. seqq. Rota p. 9. rec. dec. 262. num. 14. seqq. p. 10. dec. 80.*

Et generaliter contractus nullus ex defectu consensus, adhibendus per contrahentem, si superueniat, conualidatur, vt Diximus, sed talis conualidatio facit valere contractum non ex tunc, sed ex nunc, scil. tempore adhibiti consensus. *Vela dissert. 14. n. 37. Ludou. dec. 395. Merlin. contr. 21. nu. 8. Surd. dec. 69. nu. 16. dec. 245. nu. 9. cons. 183. nu. 34. 35. Ofasch. dec. 119. nu. 16. decis. 166. nu. 5. Griuell. dec. 105. n. 19. 20. Gratian. disc. 963. nu. 4. 6. disc. 957. n. 19.* post alios *Giurb. cons. 85. nu. 22. & 27.* Dicemus infrà *nu. 422.*

Quæ conclusio procedit in expressa ratificatione. *Christin. dec. 133. vol. 2. & dec. 180. vol. 3.* secus autem in tacita, inducta a lege per quinquennii lapsum, nam hæc ita validat alienationem, & contractum minoris quasi ab initio factus esset cum decreto, *l. fin. §. 1. C. si maior factus alien. fact. Antaxell. de temp. legal. lib. 1. cap. 62. n. 4. seqq.*

Immò minor factus maior ex quinquennio, censetur ratificasse alienationem nulliter factã in minori ætate, intellige de nullitate respectu alicuius solemnitatis, secus ex defectu legitimæ causæ, & alia, *Merlin. dec. 44. n. 13. seqq. dec. 646. num. 13. seqq. Sabell. §. ratificatio, num. 12. Vrceol. consult. 44. num. 22. seqq. cum addit. in fine vol. 2. Rota post Vrceol. de transact. dec. 35. nu. 17. 18.* Vbi etiam de scientia necessaria, ex cuius

cuius defectu non impeditur venire contra contractum nullum ex omissione formæ à statuto inductæ, etiam post quinquennium.

Quod contractus nullus factus per minorem, de Iure communi, ratificetur per multũ tempus post maiorem ætatem, & non quando nullitas est inducta per aliquod statutum, nam hæc nullitas non sanatur per lapsum cuiuscumque temporis, ex *l.1. C.si maior factus*, *Roman.cons.54. Barbat.cons.70. vol.3. Roccus resp 50.num.19.tom.2.* Vbi dicit, quod *lex fin. C.si maior fact.* habet locum in re pupilli alienata sine decreto, quia ex taciturnitate pupilli per quinquennium post maiorem ætatem suppletur decretum, sed non quando ex alio capite, vel ratione est nullus contractus, *D. Roccus resp.57. num.6.eodem lib.2. Barbos. in l. cum proponas. num.3 C.si maior fact.* alion. *Bardell.cons.58.nu.93.tom.1.Gratian.disc.513.n.10. & disc.814.num.51.Merlin. dec.444.646. Rota post Torre de pact.fut.success.dec.125. nu.18. Vrceol.consult.44.num.27.* & ibi in *appendice prima. unm.2.Ninot.dec.9.num.14.* Rota *rec. dec. 400.nu.4.p.13.dec.262.num.9.p.9. tom.1.* D. *Ianius de solemn t.contract.minor.gl.15. §.5.n.38.*

Sed contra, quod procedat ne dum de nullitate causata defectu decreti, sed quacumque specie nullitatis, *Surd.cons.49.num.10. Bilocta dec.9.num.14.15. Menoch. cons.589. nu.12. Paul.Rub.dec.81.num.10.tom.2. Barbos. in l.si quando, n.29.30. C.si maior.fact. Vent.cons.12.n. 222.Cyriac.contr.181. num.73. Idem Menoch. cons.214.num.48.Prat.disc.13. num.11. Peregr. cons.75.num.5.lib.2. Virgil.de legit.person pupil. c.1.num.52. Baron.de effect.minor.ætat.circa contract. eff.1. num.788.* Sed prima opinio est verior.

In Sicilia, stante *Capitulo* Imperatoris Caroli,78. alienatio facta per minorem sine authoritate tutoris, vel Iudicis, lapso quinquennio non validatur, stantibus verbis Capituli ibi: *Vllo vnquam tempore, Muta consuet,31.nu. 21.Virgil.de legit.person,c.1.num.54. Abruz. in §.nunc admonendi, num.76. in,cit. quib.alien.lic. Gross.sup.§.3.Comitis Castri, nu.48. Castell.dec. 26.nu.18. Bert.cons.25.nu.6.Cyriac.contr.29.nu. 64.Andreol.contr.136,n.6.*

Maximè si statutum præsumit contractum celebratum, non seruata forma ab eo præscripta, dolo, vel metu extortum, tunc non procedit *text. l.fin.C.si maior fact. Farinac. dec.54. p.1.tom.1.Bardell.cons.58.num.23 tom.1. & nu. 92.Menoch.cons.196.num.42.cons.214.nu.50.51 cons.401.nu.192.cons.412.num.101.cons.589.n. 13.cons 590. num.9.Borc.sup.const. Morch. gl.8. num.77.& num.281.& à num.288. Tepat.var. sent.lib.2.de reb.cor. fol.128.dt. Burat.dec.410. num.10.* & ibi *Annot.lit.B. Baron.sup.n.792.*

Et licet contra sit *Griuell.dec.14.nu.1.& 61. Costa Sicul.cons.32.num.39.40.Intrigl. cons.28. num 81.* Tamen illos impugnat *Baron. ibid. n.794.* qui dicit videndum *Maceret.resol. lib.2. res.3.num.5. & 20.*

Sed talis ratificatio, vt valeat debet adesse scientia indiuidua omnium contentorum in actu ratificando, & nullitatis illius, nec sufficit, si Notarius dicat, quod contractus ratificandus, & omnia in eo cõtenta peruenissent ad notitiam ratificare volentis, *Costa Sicul. cons. 32.nu.27. Sicom.cons.23.inter consil. Sicul.Lun. num.54. Intrigl. cons.1, num.118.119. Mastrill. dec.260. num.28.Turret.cons.95.num.13.14.lib. 2.Cornaz dec.99.Menoch.cons.561.à nu.41.Rota post Vrceol.de transact.dec.75. num.17.18. Christin.dec.180.par.3.*

Quæ conclusio procedit non solum in contractu facto per tutorem, sed per ipsum, *Vrceol.consult.63.num.30. vol.2. Rota p.9. rec.dec. 262.num.14.seqq.p.10.dec.80.p.13. dec.139.nu. 15.* licet contra dicat *Conciol.alleg.6.n.21. Rota p.15.rec.dec.324.*

Et talis contractus valet ex tunc, non autem ex nunc, nec requiritur nouus consensus, sed poterit fieri ratificatio absente parte, nec noua gabella soluitur, nec obligationes, medio tempore contractæ obsunt, *Intrigl. singul. lib.2.& dec.5.à nu.32. Capau.de iure odobæ q.7. num.4.Mut.consuet.31.num.25. Surd. cons.576. num.21.* sed *Marrabrun.ab Anguill.cons.51.* dicit, quod valet ex nunc, *Ball.sup.bull. q.4. n.3.* Sed *Hodiern.ad Surd.dec.70.* distinguit. *Gratian.disc.711.à num.67.716. nu.22. Costa Sicul. cons.35.n. 20.*

Verum per ratificationem expressam non tollitur remedium læsionis, *Couar.lib.2.cap.3. Vrsill.ad Affl.dec.249.nu.17.Surd.cons.506. n.7.*

255 Et is, in cuius fauorem nullitas est introducta, potest sua voluntate reualidare contractum. *Rimnald.cons.599. nu.8.Roman. cons.316. num.2.cons.54.nu.3. Tiraq.de leg.connub.gl.6. & gl.8.num.22. Gait.de credit.cap.2. tit.7.qu.5.num. 1980.seqq.Tusc.lit.V. concl.145. Angel.cons.43.*

256 Vnde filius præteritus, in cuius fauorem testamentum est nullum, potest illud conualidare. *l.filio præterito. ff.de iniust.testam. Tusc. conclus.143.num.2.*

Verum non desunt dicentes tale testamentum esse nullum, solum filio opponente, & non aliter. DD. apud *Gratian.disc.702. nu.34. 35.Fab.in C.tit.de liber.præter.defin.52. Cristin. dec.18.nu.7.vol.4.* licet contra dicat *Gratian.sup. nu.36.Rota q.7.rec.dec.205.nu.2.seqq.*

Qualiter testamentum nullũ ex causa prætéritionis possit reconualescere. *Tusc.lit.T. conclus.127.129.Christin.dec.18.& seqq.vol.4.*

257 Sic Syndicus Ecclesiæ non potest sine decreto vendere, & contractus est nullus, potest tamen Ecclesia illum conualidare. *Angel. cons. 43. Tusc.sup.nu.6. Doctissimus D.Bersan.Tract. de pupillis cap. 2.q.32.nu.3. post Addit.ad Ludouis.dec.467.nu.16.Sanfel.dec.309.nu.7. Quarantæ in summa bullar.verb.alienatio.n.34.Surd.dec. 108.* Vbi *D.Hodierna, & Censal.Gratian.disc. 576.nu.4.disc.713.num.54.761.nu.30.seqq.Rota*

dec.

dec.82.num.12.p.13.rec.p.18.decis.657. Doctissimus,& numquam satis laudamus, *D.Sabell.§. alienatio, §. contractus,§. nullitas num.24.*

258 Sic pupillus potest conualidare contractus factos sine authoritate tutorie, qui propterea sunt nulli *Rimin.cons.599.nu.8. Tusc.sup.num.8. Merlin.dec.444.nu.13.seqq.dec.646.nu.13. seqq. Vrceol.consult.44.nu.22.& seqq.cum addit.in fine vol.2.Vrceol.dec.35.nu.17 18. post tract.de transact.Ricc.collect.264. Rota p.9.rec.dec.262.nu.14. seqq.& p.10.dec.80.* Doctissimus. *D.Bersan.de pupillis c.2.q.1.nu.12.& q.32.nu.1.2. & cap.2.q.7. num.28.*

259 Sic mulier potest conualidare contractum nullum, factum sine interuentu proximorum, vigore alicuius statuti. *Carpan.ad statut. Mediol. c.328.num.460.seqq. Fenzon.ad stat.Vrbis c.151. Conciol.ad stat.Eugub.lib.2.rubr.45.nu.47.*

Verum si Tertius opposuit de nullitate talis contractus,non potest per nouũ consensum à minore sanari, in præiudicium Tertii opponentis, quasi res non sit amplius integra. *Parlador.rer.quotid.c.fin.p.3.§.2. num.10. Hunter.ad Surd.dec.215.nu.10.Gross.de contract.minor.ætat.insp.2. qu.63.*

Sed in contrarium est veritas, vt probat, & bene, *Ianini de solemnit.in contract.minor.22. §. 22.nu.61.*vbi rationes ponit.

260 Verum contractus factus contra legem, vel statutum, licet sit nullus quo ad commodum, & fauorem eorum, qui ità contraxerunt, *Sperell.dec.255.nu.6.seqq.* Tamen valet quo ad damnum, & præiudicium ipsorum, qui ex sua culpa pœnam, non immunitatem consequi debent, *Tiraquel.de retract.lignag.§.1.gl.2.num.8. & §.26.gl.2.nu.7.seqq.Montan.de tutel.c.26. nu.37.Sabell.§.contractus nu.13.Trancbedin.consult.33.num.2.seqq.*

261 Constitutum censetur annullatum, & nihil operatur quando contractus principalis,cui adiicitur est nullus, vel resoluitur per causam de præterito Diximus *sup.nu.37.* & Dicemus *n. 575.576.* Addimus *Osasch.dec.35. Barbos.claus.31.num.30.Gratian.disc.483.num.1.seqq. d.954. n.10.seqq. Merlin.de pignor.lib.4.tit.qu.120. Rota in nouiss. p.6.dec.34.num.4. Vrceol.consult.91 num.62.vol.2.Ricc.collect.3969. Pacific. de Salvian.insp.3. c.2. num.1028. Rota p.13.rec. decis. 412. num.2.8. Caualer.dec.473. num.3.dec.503. num.2.* vbi intelligit quando nullitas prouenit ex defectu consensus, alias secus, *Rota p.12. rec.dec.114. num.1.* vbi quod non operatur in donatione nulla, ex defectu insinuationis.

262 Sic etiam non operatur stante simulatione contractus, quia non tollit suspicionem simulationis, *Gratian.disc.255.nu.25.disc.479.n.63. Pac.Iordan.lucubr.vol.3.lib.14.tit.11.& tit.21. n.77.Rota p.9.rec.dec.121.n.3. Farinac. qu.162. n.172.seqq.*

263 In donatione, *Rota dec.63. num.26. seqq. p.9.rec. Vrceol.consult.9. num.55. & in append. in fin. vol.2. Rota p.9.rec.dec.81.num.7.*

Quidquid dicat *Rota in rec. dec.169. num.9. p.9.tom.1.*

264 Quid dicendum in casu, quo quis mouet litem super nullitate,vel rescissione contractus rei venditæ,dicens rem ad se spectare cum fructibus,ex cuius contemplatione possessor soluit interesse,aut fructus? Et deberi sibi solui in via executiua interesse, seu fructus videtur dicendum,quia debitor rem possidens, ea debet præstare, quæ ex lege contractus tenetur, molestia non obstante. *Rebuff.ad tit.de resc.contract. art.1.gl.4.n.7.Guttier.& Azeued.sup.Glos.Paris. damnata memoria § 35. vers. vlterius. Lancellot. de attent.p.2.c.2.nu.38. Mastrill.dec.160.num.2. Gratian.disc.141.nu.35.Staib.resol.189. R. Marciand.disp.32.nu.21.Amat.res.36.nu.25.Aeac.Ripoll.var.c.14.nu.431. Annechin.de prauent.c.2. qu.1.nu.20.R.Capyc.Latr.dec.43. nu.17. R.Sanfel.dec.312.nu.5. Hunter.ad Surd.dec.6.num.4. Nos de nullit.iudic.tom.1.rubr.6.q.3. nu.47. Luca ad Franch.dec.373.D.Scoppa ad D.Merlin.contr. 22.nu.11.lib.1.*

Tam quia rei fructus percipiendo, vsuras pretij soluere debet. *l.curabit. C.de action.empt. Gozadin.cons.55.nu.11.Natta cons.374.num.11. Giurb.dec.10.n.16.dec.100 n.15.*

Quamuis immineat euictio,*Cutla cons.52.nu. 4.Cefal.cons.48.nu.41.& 51.con.609.nu.4. Cunalc.dec.4.nu.5.p.1.Pancirol.cons.40.n.22. Cern. cons.59.lib.3. Mantica de tacit.lib.4. tit.24. Michael.patrocin.7.nu.18.Pacian.cons.65.n.13.*

265 Quæ procedunt,licet omnia ab eo promissa non adimpleuerit,dummodo emptor vsum rei habuerit,fructus percipiendo, nam non vẽditoris implementum, sed ipsa fructuum perceptio,Cursum vsurarum inducit,cum ob non implementum vsus rei non amittatur. *Hunded. cons.44 nu.13.14.lib.1.*

266 Et dictæ vsuræ sunt compensatiuæ ad fructus, contra *Bal.in l.3.C.de bonis matern.* firmat *Cagnol.in d.l.curabit nu.31.32.Affl.& Vrsill.dec. 20.num.8.*

267 Tum etiam quia in executiuis non habet locum exceptio litis pendentiæ. *Gemin. in rubr. de eo,qui mitt. in possess.rei seruand.in l.6.Ias.cons. 9.nu.2.lib.2.Cunalc.dec.1.nu.15.lib.1. Becc.cons. 17.nu.3.Beron.cons.85.lib.1.Neniz.cons.4.in fin. Capyc.dec.33.nu.3.Lancellot.de attent.p.2.cap.4. lim.2.nu.50.76.Gratian.disc.118.num.44.Cartar. dec.2.nu.9.14.Nos sup.q.3.à nu.60.* Vbi *nu.61.* limitauimus si per debitorem esset facta formiter præuentio seruata forma *Pragm.1.de prauent.moderandis,* & per ritum M.C.V.189. *D.Scoppa ad D.Merlin.d.contr.22.n.vlt.*

268 Sic etiam si locatio est nulla, qui percipit fructus,debet soluere pensionem? *Angel. in §. si vero Auth.de non elig.2.nub. Rodoan. de rebus Eccles.non alien. §. videtur nu.17. Gusm.de euict. q.32.n.40.Pacion.de locat.*

269 Inde est, vt pendente etiam lite super nullitate emphyteusis,possessor tenetur ad fructus. *Ias.in l.2.C.de iure emphyt.nu.13.Canalc.dec.46*

num.112.p.1.& dec.57.num.47.p.2. Franch.dec. 196.n.1. Minad.dec.24.in fin. Nos de nullit. iudic, lib.1.rubr.6.q.3.nu.53. D.Scoppa ad D.Merlin.d. contr.22.nu.15.

Quæ conclusio procedit, quamuis super eadem nullitate contractus prolata fuerit ad fauorem emphyteutæ, sententia, dummodo ab eo fuerit appellatum, aut dictum de nullitate. *D.Merlin.contr.22.nu.12.lib.1. Olea de cess.iur. tit.6.q.4.nu.14. Nos sup.rubr.6.q.3.nu.58.59.* vbi restrinximus si sententia esset transacta in rem iudicatam. *D.Scappa sup.n.17.*

Sed quod impugnans contractum venditionis rei, tanquam nullum, non possit petere annualitatem sibi promissam, dicunt *Surd.dec.6. Giergiar.lib.1.patrocin. num.26.* late *Amat. resol.26.nu.26.* Vbi quod consequitur fructus ex eo, quod nixus est impugnare, imo si consequeretur fructus, videretur contractum approbare, ex *Tiraq.tract.de constit.limit.3. num.20. Soccin.cons 48.vol.3. Frecc. de præsent.instr. q.9. q.2. Bal.cons.15.vol.4.* Et *Amat.* decisum refert per suum Senatum, quod pecuniæ deponerentur, & expectaretur exitus litis. *R. Capyc.Latro dec.43.nu.17.*

Sed prima opinio verior est, ex rationibus *sup.*allatis, & *Giurbam* impugnant *D.Merlin. contr.22.cent.1.* vbi decisum refert per M.C.V. *Luca ad Franch.dec.373.*

Verum si emphyteuta fundum non possideret ad talem solutionem non tenetur. *Gratian.disc.145.n.19.*

270 Nullitas contractus, an, & quando possit allegari à Tertio, disputant *Pacion. alleg.35. 95. & 103. Barbos.sup.Cod cc lib.1. fol.227. Baron. de effect.minor. ætat.circa contract. eff.15. nu.26. Toria pact.fut.succ. lib.1.c.16. nu.48. lib.2.c.36. nu.78. Palma alleg. tom.2. Torre post Tract. dec.59.nu.10.dec.73.nu.27.dec.89.nu.1.dec.180. nu.20.dec.140.nu.6. Roccæ disp.182. nu.43.f.99. Sabell.§.contractus num.8. Conciol.ad stat. Eugub. rubr.56.lib.2.fol.563. Cald.de iure emphit. p.3. c.10.ex nu.42. Scoppa ad Merlin.lib.1.c.21.nu.8. nu.14.16. Nos de nullit.Iudic. rubr.4. q.1.nu.13. Idem Sabell.§.nullitas nu.23.19.24. Castejon.eodem §. Domin. R.Capyc.Latr.dec.19. D.Romaguer.ad Synod.Gerundens.lib.3.tit.5.c.1. num.28. seqq. Conciol.ad stat.Eugub.lib.2.rubr.45.num.46. seqq. & rubr.56.nu.16. Gratian.disc.621.* vbi etiã *Luca, Giurba dec 61. num.11.18. Cartar.dec.19. nu.4. Ambrosin.dec.2.nu.42. Trentacinq.var.lib.3 tit.de solut.ref.29. Amat.ref.94. D.Constantin.ad statut.Vrbis tom.2.annot.44. Idem Conciol.alleg. 4.num.41.seqq. Ciroc.disc.61. nu.100. D.Merlin. contr.21.* & ibi *D. Scoppa lib.1. Nos de nullit.iudic.rubr.6.qu.3.* Et plus quam mille *alij*.

271 Alienatio nulla quando est, quilibet potest venire contra illam. *Rimin. Instit.quib. alien.lic, vel non, in princ.nu.544. Farinac.dec.177.num.3. p.1.tom.1. Cauale.de tutor.nu.162. Valenz.cons. 109.nu.67. Intrigl.cons.1.nu.245.seqq. Sicom.inter consil.sicul.per Lun.cons.23.nu.6.* vbi *Luna in addit.ad d.nu.6. Gram.dec.22.nu.14.dec.79. n.25* vbi de Episcopo nulliter alienante, & *dec.93. nu.3.4. Magon.dec.Flor.92.à nu.29.* vbi non obstante iuramento, *Gamma dec.20. Conciol.alleg. 4.nu.41.seqq. Baron.de effect. minor.ætat.circa contract.eff.3.nu.251. Posth.de manut. obs.52.nu. 102. Ricc.collect.2712.p.7.& 3054. vers.prælatus. Barbos.in c si quis presbyter. nu.8. de reb.Eccles. Ciarlin.contr.105.num.35.36. & contr.183. nu.23. Layman.Theolog.moral.tract.4. c.10.n.4. Mobedan.dec.9. nu.2. Io: Bass.moral.tom.3.tract. tit.118.nu.507.& de effect.potr.potest.c.8.§.7.nu. 96. Valeron.de transact.tit.4.q.1.nu.28.29. Maldonat.ad Molin.lib.4.cap.1.num.18. Costa de facti scient.insp.9. Roxas de incompatibil.p.5.c.6.nu.11* & ibi *Aguila, Hermosill. in l.22. gl.5. Gomez in l.50. Tauri nu.63. Barbos.in l.1. ff.solut.matrim. p.5.nu.15. Cyriac.contr.181 nu.18.& contr.252. nu.38.39.* pluries decisum refert *Rota dec.447. in fine.p.5.rec.lib.2.*

272 Sic legi prohibitiuæ renunciari non potest, quando principaliter fauorem publicum respicit, & secundario priuatum, vel æquè principaliter, nam tunc quatenus publicum ius lædatur renunciari non posset, docet *Giurba de success.feud.§.2.gl.9.nu.64.seqq.* vbi per quinque species discurrit, Ideoq; actus nullitas ab hærede improbari possit, etiam non confecto Inuentario, quando nullus contra legem est. *Idem Giurba §.2.gl.3.num.102.vers.declara 4. Cyriac. contr.312.nu.208. Aguila ad Roxas p.5.c.6.n.23*

273 Idem quando nullitas, nec per partis consensum sanari potest. *Bursat.cons.82. Gratian. disc.691. Surd.dec.108.n.10.11. Serafin.dec.256. n.3. Ciroc.disc.61.nu.101.*

274 Sic ipse, qui fecit contractum nullum, potest illum improbare. *l.quemadmodum.C.de agricol.& ce sit.lib.11. R.Ponte dec.28.nu.38. Giurba de success.feud.§.2.gl.9.nu.78. Barlador. lib.2.rer. quotid.c.fin.§.12.nu.35.lim.4.in fin.*

275 Sic pater, qui superfluam dotem dedit filiæ, contra formam statuti, potest conuentus, nullitatem opponere, & agendo. *l.1.C.de liberal.causa.l.Titia 87.§.Lutius Titius. ff. de leg.2.* vbi *gl. Ruder.de ann.reddit.lib.3.p.8.n.21. Sanch. cons.moral.lib.4.c.3.dub.39.nu.5. Matuta disq.legal.15.n.14.*

Contrariam sententiam docent cum *Bar.in l.Titia 87.§.Lucius.ff.de leg.2. Guttier.pract.lib. 3.qu.41. Angul de meliorat.in l.7 glos.4. num.13. Ayora de partition.p.2.qu.20.* vbi decisum refert per Senatum Granatensem. *P.Barbos.in l.1.p.4. nu.162.ff.solut.matr.& in l.2.in princ.p.1.n.171. Ang.Barbos.in l.1. C.de inoffic.testam. Fontanell. de pactis cl.5.gl.8.p.2.num.34. Giurba de success. feud.§.2.gl.3.n.88.vers. Amplia secundo. D.Aguila sup.num.29.*

276 Et quod filii viuente patre non possint agere. *Palac. Rub.de donat.inter. in c.per vestras notab.3.§.22.nu.5.* & ibi *Addit. Garza de non meliorand.c.34.nu.5. Vrsil.ad Affl. dec.86.nu.2. Spin. in Spec.gl.12.nu.58. Matienz.in l.3.gl.7.num.4.*

tit.

tit. 8. lib. 5. Sanch. lib. 4. cons. c. 8. dub. 39. nu. 5. Hermosill. l. 8. gl. 9. nu. 2. tit. 4. p. 5. Angul. sup. & in l. 10. gl. 9. num. 2. Matienz in l. 1. gl. 4. nu. 2. tit. 1. Ginrba d. §. 2. gl. 3. nu. 88. vers. residuum, Muta...; & Fontanell. & alij, quos ipse refert, *D. Aguila num. 30.*

277 Sed distinctio est: Aut dos est inofficiosa, aut nulla, inofficiosa est, quæ in præiudicium aliorum filiorum legitimæ à patre filiæ assignatur, in quam est *l. 29. Tauri, nulla quæ l. 1.* taxam exudit, in primo casu sententia negantium patrem impugnare posse, qui dotē dedir substineri potest, in secunda nequaquam, *ex tex. l. si libertas 16. ff. de iure patron. Cenall. q. 780. nu. 136.* post mille *D. Aguila sup. nu. 31. & seqq.*

278 Sic alienatione prohibita per contractum, hæres alienantis potest contrauenire, *Sesse dec. 17. nu. 19. 20. 28. Castejon. §. alienatio n. 11. vers. & defecta in contractu. Affl. dec. 240. nu. 8. Caualer. dec. 67. D. Aquila sup. n. 35.*

279 Et alienationem nullam, propter defectum consensus, hæres alienantis potest impugnare, *Sesse d. dec. 18. nu. 83. Ginrba de success. feud. §. 2. gl. 9. nu. 7 vers. amplia 3. Roxas de incompatibil. p. 5. c. 6. n. 13. D. Aquila n. 36.*

280 Et pater alienans bona filii sine illorum consensu, potest illam reuocare, & sic contra factum proprium venire. *Magon. dec. Flor. 91. n. 16. 17. dec. 92. n. 35. seqq.*

281 Potest nullitas allegari ab alio, quādo illa est exclusiua ipso iure iuris agētis. *Gratian. disc. 695 n. 12. Hodier. ad Surd. dec. 108. n. 2. seqq. Car. Luc. de alienat. disc. 37. nu. 7. seqq. Ludouis. dec. 415. Dunozet. dec. 591. nu. 2. & seqq. Scappuc. de Saluian. lib. 2. q. 16. in fine. Idem Gratian. dec. 155. num. 34. Merlin. dec. 746. nu. 6. Rota p. 16. rec. dec. 130. nu. 10. seqq.*

282 Et iam deiecta, nam tunc potest à Tertio allegari. *Angelis de conf. ff. q. 13. n. 94. Rota p. 13. rec. dec. 409. nu. 20.*

283 Sic nullitas incursa ex dispositione Iuris non sanatur in præiudicium iuris Tertio quæsiti. *Rota dec. 474. num. 1. p. 2. & dec. 61. cum seq. p. 8. rec. D. Pacion, alleg. 103. nu. 12.*

284 Nullitas contractus ob non seruatas solemnitates allegari non potest post ipsam obligationem solutam. *Rota dec. 29. nu. 5.* post *Cencia censib.* coram *D. Albergato impress. in rec. dec. 496. p. 13. Pacion. alleg. 35. n. 18.*

285 Nullitas aliquando dicitur inducta ipso iure, vt est in *tex. l. à Diuo Pio. §. sed si emptor. ff. de re iudic. Pacion. alleg. 99. n. 29.*

Dicitur inducta ipso iure in casu, quo contractus haberi debet pro non facto, *Mangil. de subhast. q. 13. nu. 4. Posth. de subhast. insp. 37. n. 11.*

286 Et quando Tertius habet interesse potest etiam ab ipso allegari. *Scappucin. de Saluian. qu. 16. nu. 14.* & ibi *addit. Thomat. dec. 101. num. 14. Posthi. resol. 25. nu. 25. Conciol. d. alleg. 4. num. 42. 43. ad stat. Eugub. d. rubr. 45. nu. 48. Censal. sup. nu. 4. Gratian. disc. 28. nu. 40. & disc. 691. Scappuc. de Saluian. lib. 2. c. 16. nu. 14. Salgad. labyr. p. 2. c. 22. nu. 117. Card. Luca de feud. disc. 10. nu. 8.* licet contra dicat *Add. ad Ludouis. dec. 415. in fine.*

287 Immo Tertius docens de eius dominio, & possessione admittitur ad impediendam executionem Instrumenti, *Carlenal. de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 12. Amat. resol. 94. Muta dec. 24. Grattan. disc. 700. n. 66. disc. 885.*

Et si nullitas vna vice sit apposita per Tertium, non potest per nouum consensum sonari à minore, in præiudicium tertii opponentis *Ionins de solemnit. in contract. minor. glos. 22. §. 22. nu. 61.* Sed contra dicit *n. 63.*

288 Contractus factus nulliter contra statutum, vel absque solemnitatibus à lege, vel statuto requisitis, potest non solum à contrahenta, sed à Tertio allegari nullitas. *Torre de pactis fut. succ. lib. 2. c. 16. nu. 48. Palma alleg. tom. 2. Barbos. in C. lib. 1. fol. 227. Scoppa ad Merlin. lib. 1. c. 21. num. 14. 16. Nos de nullit. iudic. tom. 1. rubr. 4 qu. 1. nu. 13. Conciol. & Romaguer ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. Rocca d sp. 182. nu. 43. seqq. Sabbell. §. contractus num. 8. Rota* post *Torre de pactis fut. success. dec. 73. num. 27. dec. 89. num. 1. dec. 180. num. 20. Duard. de censib qu. 19. num. 36. Cyriac. contr. 252. num. 38. 39. Ciarlin. contr. 121. num. 18. R. Capyc. Latr. dec. 19. num. 10. 11. Xart. dec. 16. d. num. 14. Baron. de citation. tom. 1. q. 15. num. 41. & in addit. & de eff. min. atat. effect. 5. num. 41. & eff. 15. num. 26. Gratian. disc. 691. n. 3. seqq. Salgad. labyr. p. 2. c. 22. nu. 117. seqq. Car. Luc. de alienat. disc. 37. n. 6.*

Quamuis ille, in cuius fauorem est nulla, vellet ratificare, *Baron d. eff. 15. nu. 26. Thomat. dec. 101 num. 19. Osasch. dec. 166. num. 9 dec. 172. num. 17. Surd. dec. 268. nu. 8. Sabell. §. contractus, num. 13.*

289 Sed etiam ab ipso alienante, *DD. sup. cit. Gamma dec. 67. Affl. dec. 240. nu. 8.* post mille *D. Aguila ad Rojas de incompatibilit. p. 5. cap. 6. nu. 19. 22.*

Quando lex resistit actui facto, quia tunc hoc beneficium habet à lege, *D. Cepparell. ref. fisc. l. 48. n. 2. 12.*

Nullitas fauore publico introducta potest à quocumque allegari, *Cepparell. ibid. nu 3. D. Hodiern. ad Surd. dec. 108. num. 3. 4. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 21. n. 17. lib. 1.*

290 Licet ille, qui dedit causam nullitati non possit illam proponere. *D. Rosa consult. 15. nu. 15. consult. 14. num. 70. Papon. cons. 121. num. 11. Cyriac. contr. 416. num. 10. Caball. cons. 4. num. 7. Tort. ad statut. Papiæ 153. nu. 65. D. Tranchedin. consult. 34. num. 3. seqq. Corradin. de pralat. q. 16. num. 105. Nig. de laudem. lib. 2. qu. 31. num. 75. seqq. qu. 41. 42. D. Gatta cons. 9. num. 8. 9. Cyriac. contr. 416. n. 10.*

291 Et sic valet quo ad damnum, & præiudicium ipsorum, qui taliter contraxerunt, quia ex sua culpa pœnam, & non immunitatem consequi debent, *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 2. nu. 8. & §. 26. gl. 2. num. 7. seqq. Montan. de tutel. c. 26. num. 37.* secus actus nullus ipso iure

non potest allegari à culposo, *Cepparell. sup. num. 11.*

292 Secus quando nullitas est introducta fauore vnius ex contrahentibus tantum, nam tunc ab illo tantum potest allegari. *Torre de pact. fut. success. lib. 2. c. 36. num. 78. Cald. de iure emphyt. p. 3. c. 10. ex n. 48. D. Scopp. ad Merlin. lib. 1. c. 21. nu. 8. Ciroc. disc. 61. num. 100.* Possit alius, si ille, qui posset non contra diceret, *nu. 101.* Vel quando nullitas nec ex partis consensu sanari posset, *Gratian. disc. 691.* post mille *D. Scoppa ad Merl. n. d. con. tr. 21. lib. 1. Nos de nullit. indic. rubr. 4. qu. 1. n. 18. seqq.*

293 Et semel ratificatus contractus non potest amplius de nullitate argui, *Rota p. 14. recent. dec. 531.*

294 Nullitatem non possunt allegare ob non seruatam solutionem, contrahentes ad eorum commodum, *Menoch. cons. 692. nu. 9. Bertazol. cons. ciuil. 49. nu. 48. Caball. cons. 4. n. 6. lib. 2. Surd. cons. 442. n. 12. Tranchedin. consult. 34. n. 3.*

295 Nam nullitas est pœna. *Rimin. iun. cons. 804. num. 20 30. Peregr. cons. 100. nu. 9. lib. 5. & cons. 19. n. 10. lib. 3. Papon. cons. 124. n. 6.*

296 Ideò nullitas, in quarum odium est introducta, ab eis minime allegari potest, *Menoch. cons. 347. nu. 15. Caball. d. cons. 4. num. 10. Flam. Tort. ad statut. Pap. 135. num. 65. Papin. cons. 121 num. 11. Cyriac. contr. 416. nu. 10. D. Tranched. in d. consult. 34. num. 5. seqq.* Sed vbi prouenit non ob aliquam turpitudinem, sed ex omissione formæ, allegari potest per modum nullitatis, sed non ad pœnam, *D. Cepparell. sup. n. 13.*

297 Sic transactio à Prælato, citra solemnitatem facta, vel in casu non permisso, potest ab ipso Prælato, qui transegit de nullitate transactionis agi, *Molin. de primog. n. lib. 4. c. 1. n. 18.* vbi etiam *Add. Merlin. dec. 490. num. 11. & 702. Valens. cons. 187. num. 55. Valeron. de transact. tit. 4. qu. 1. num. 45. Vrceol. de transact. qu. 23. num. 36. 37. Ludouis. dec. 116. num. 5.* & vbi *Addit. Rota apud Posth. de manut. dec. 515. Ottobon. dec. 6. nu. 5. Serafin. dec. 1417. num. 6. Idem Posth. de manut. obs. 57. n. 102. 303.* quidquid dicat *Castill. contr. lib. 8. c. 64. n. 6.*

Et allegari potest ad impediendam executionem, *D. Cepparell. d. resp. fiscal. 43. n. 14.*

298 Sic alienationes rerum Ecclesiæ factæ cũ legitima causa, licet deficiat beneplacitum Apostolicum, habent implicitum statum validitatis, Ecclesia non reclamante, *Pignatell. consult. canon. 95. num. 45. tom. 6. Rocca disp. 111. n. 7. tom. 2. D. Rosa de execut. lit. Apostol. c. 5. à num. 286. p. 1. & in addit. ad d. c. 5. num. 80. seqq. & ad c. 13. p. 2. nu. 37. Amunell. de temp. legal. lib. 2. cap. 106. nu. 13. Sperell. dec. 154. num. 13. & 115. & dec. 155. n. 10. seqq.* maxime *n. 58. Turricell. de reb. Eccl. non alien. c. 22. D. Scoppa ad Merlin. lib. contr. 21. lib. 1. R. Marin. lib. 1. c. 6. nu. 15. Put. dec. 310. lib. 1. Franch. dec. 53. Nos de nullit. indic. rubr. 4. qu. 1. num. 16. Tristany dec. 24. num. 53. Crespi obs. 29. num. 3. 4. Sabell. §. alienatio, nu. 24. Bonden. collect. 16. ex num. 104. coll. 43. ex n. 13. tom. 2. Panimoll. tom. 2. dec. 53. annot. 7. ex num. 4. & dec. 54. ex n. 31. annot. 1. ibi. ex n. 23. & dec. 54. ex n. 31. annot. 1. ibid. ex n. 23. & dec. 135. nu. 49. Pacion. de locat. q. 14. §. 7. ex n. 37. D. Romagn. ad Synod. Gerund. lib. 3. tit. 5. c. 1. n. 28. & c. 4. n. 3.*

299 Etiam decreto irritanti *in extrauag. Pauli II.* apposito non obstante, cum decretum irritans tunc nullitatem operetur, & irritationem præbeat, si velit is, ad cuius fauorem est positum, *Bonden. collect. 9. nu. 58. tom. 2. Sperell. dec. 155. n. 24. & 58. Turricell. sup. n. 3.*

300 Nec in dictis alienationibus est de substantia, quod beneplacitum præcedat contractum, aut interponatur de tempore illius, sed sufficit, vt ex post interueniat, *c. 2. de pactis, Pignatell. consult. canon. 79. num. 4. consult. 95. num. 28. tom. 6. D. Rosa d. c. 5. n. 283. Turricell. d. c. 22. nu. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 13. p. 1. nu. 29. D. Romaguer. sup. nu. 29. & seqq. & nu. 14. D. Scoppa ad Merlin. d. obs. 21. lib. 1.*

301 Vnde quousque per Ecclesiam non dicatur de nullitate contractus, ob non interpositum beneplacitum Apostolicum, si tamen sit iusta alienatio, quia fuerit iusta causa alienandi, & sic necessitas, aut vtilitas saltim putatiua, inductiua bonæ fidei, licet deficiat quo ad beneplacitum, & solemnitates, non debent fructus per contrahentes cum Ecclesia, seu possessores bonorum alienatorum percepti, restitui, sed solum percepti postquam est ipsa nullitas deducta, cum antea adsit bona fides in possessore, *Passerin. à Sextula de stat. homin. ad qu. 185. art. 7. sub num. 618. seqq. & nu. 636. 644. 650. seqq. tom. 1. Cas. Panimoll. dec. 54. annot. 1. nu. 51. seqq. & annot. 3. num. 1. seqq. Sperell. dec. 154. num. 116. seqq. & dec. 155 n. 7. 67. D. Rosa in add. ad tract. de execut. Apostol. ad c. 13. nu. 37. Gobius consult. 97. num. 13. & consult. 98. nu. 7. 23. Bonden. collect. 43. num. 54. seqq. & nu. 92. tom. 2. Turricell. sup. c. 27. §. 1. num. 15. seqq. & c. 30. à nu. 14. Vrceol. de transact. qu. 89. num. 43. 44. 50. Duard. de censib. §. 3. qu. 20. nu. 27. Andreol. contr. 423. nu. 32. Hodiern. ad Surd. dec. 70. nu. 8. seqq. Pacion. de locat. c. 14. §. 7. nu. 99. seqq. Duran. dec. 256. nu. 3. D. Tristany dec. 24. nu. 53. tom. 1. D. Scoppa ad Merlin. d. contr. 21. lib. 1.*

302 Et dicta procedunt etiam existente mala fide, antequam sit dictum de nullitate, quoties pretia bonorum alienatorum versa sunt in vtilitatem Ecclesiarum, aut æqualem vtilitatem, ac fructum Ecclesia ex pretii percepit, post mille *D. Romaguer. d. tit. 5. c. 2. nu. 36. 37. & c. 4. n. 21. 22.*

303 Secus si contractus per Ecclesiam facti à principio, ob defectum causæ, & sic vtilitatis, aut aliæ, sunt nulli ipso iure, nam sunt fructus restituendi à die contractus, *Passerin. à Sextula d. art. 7. num. 620 624. 645. & seqq. Panimoll. d. c. 54. annot. 3. num. 3. seqq. & dec. 135. alias consult. 32. num. 37. 38. tom. 2. Sperell. dec. 154. num 64. seqq. Gobius d. consult. 97. num. 1. 48. Bonden. d. col-*

collect. 43. num. 7. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 14. à num. 11. maximè *num. 74. seqq. Torrecell. d. c. 27. §. 1. nu. 8. seqq. D. Rosa in addit. ad c. 13. de exec. Apostol. num. 36. 38. Duard. d. nu. 57. Hodiern. ad Surd. d. dec. 70. num. 1. 6. seqq. Vrceol. de transact. qu. 89. nu. 49. 55. Pacion. de locat. c. 14. §. 7. nu. 97. seqq. Dunoz. dec. 818. nu. 3. Duran. dec. 256. num. 2. 4. Sabell. §. fructus, nu. 9. vers. quod vbi.*

304 Sed restituendi sunt etiam si bona fides adsit in perceptione, quoties non accessoriè petuntur, sed principaliter, nam tunc etiam antequam detur de nullitate, percepti, sunt restituendi, cum in eis consistat, & fundetur principaliter iudicium, alioquin non diceretur restitutum totum, & integrum capitale, & ob id non mala fides, sed obligatio ex legitimo fonte manans, tribuit actionem, etiam ante motam litem, veluti in pensionibus, annuis legatis, ac redditibus, quia in his casibus non tamquam fructus, sed tamquam sors petuntur, *Antonell. d. c. 14. num. 61. seqq. Franch. & Luca dec. 634. Fagn. in c. grauis, de restit. spoliat. à num. 123. ad 128. Rota rec. dec. 281. nu. 21. p. 7. Merlin. dec. 585. num. 20. seqq. Dunoz. iun. dec. 818. Bonden. d. collect. 43. nu. 56. in fin. tom. 2. Sabell. §. fructus, num. 10. Panimoll. dec. 54. annot. 3. n. 33. seqq. lib. 2. Massal. ratiocin. 74. nu. 91. Priol. dec. 95. nu. 5. 6.*

305 Quid si contractus facti per Ecclesiam mero iure valeant, sed Ecclesia aduersus illos petit restitutionem, quia læsio, tunc, an, & quando sint fructus restituendi disputant *Sextul. d. qu. 185. art. 9. num. 615. 617. 638. 643. Fernand. ad Couar. lib. 1. c. 3. Antonell. dic. c. 14. num. 20. Galas. de restit. c. 10. à num. 35. Gobius consult. 97. nu. 8. 23. seqq. Panimoll. d. dec. 54. annot. 3. nu. 8. D. Romaguer. ad Concial. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 70. Sabell. §. fructus, nu. 9. 10. & §. restitutio, n. 31. §. nullitas num. 13. Idem D. Romagu. ad Syn. Gerund. lib. 3. tit. 5. c. 2. n. 40.*

306 Quæ procedunt re integra; non autem post quam alter contrahens priùs dixit de nullitate, ex defectu solemnitatum, nam hoc casu non est amplius in arbitrio Ecclesiæ, vel alterius personæ priuilegiatæ, contractum approbare, post *Bald. Lopez, Pinell. Cassan. Montan. Surd. Gross. Gait. Hodiern.* dicit *Castald. consult. 19. num. 7. D. Rosa de execut. lit. Apostol. cap. 4. num. 287. Merlin. contr. 21. num. 13. seqq. lib. 1.* Vbi *num. 16.* hæc declarat. *Iouins de solemnit. contract. §. 22. gl. 22. num. 61.* contra ipse *n. 62. Sperell. dec. 154. n. 40. D. Romagu. ad Synod Gerund. lib. 3. tit. 6. c. vn. n. 24.*

Nec tali contractui tenetur stare, quando post celebratum contractum fuissent adhibitæ diligentiæ pro eius confirmatione habenda, & ea non potuisset obtineri, vel esset requisitus Prælatus alienans expensis alterius contrahentis, & is eam non obtinuisset, nam tunc non tenetur is, in quem facta est alienatio contractui stare, quamuis ità vellet Prælatus, *Fontanell. de pactis claus. 4. gl. 13. p. 1. nu. 12. 13.* Ideo quousque per conductorem v. g. rei Ecclesiæ fuerit instatum, quod declaret, an velit Ecclesia stare contractui, aut dictum de nullitate, per ipsum est soluenda pensio pro locatione, & interim fructus percepti non sunt restituendi, *D. Romaguer. sup. num. 25. & seqq. & d. lib. 3. tit. 5. c. 1. num. 35. seqq. & c. 4. n. 21. 22.*

307 Benè verum multoties contractus est nullus, quia nullitas est causata ex lege, vel statuto respiciente ius publicum, & ambos contrahentes, & quando lex ab initio resistit contractui, vel obligatio peccaret in forma, *D. Cōstantin. ad statut. Vrbis tom. 2. annot. 44. n. 731.*

308 Multoties est nullus ad fauorem vnius tātum ex contrahentibus. Primo casu ambo possunt dicere contractum nullum, *Vrceol. dec. 31. nu. 8.* vel si velint illum sanare debent adhibere solemnitates requisitas à lege, vel statuto, putà in minore, & Ecclesia, *D. Hodiern. ad Surd. dec. 70. nu. 9. Gobius consult. 86. nu. 13. 14. Rota post Torre de pactis fut. success. dec. 180. num. 20. Cinoc. disc. 86. n. 13. 14.*

309 Imo, & Tertius, qui potest habere interesse. *Tiraq. de legib. Connub. gl. 8. num. 96. Gratian. discept. 27. num. 39. & disc. 691. nu. 6. seqq. & disc. 292. nu. 22. disc. 591. disc. 855. nu. 18. & dec. 155. nu. 34.* vbi *Luca, & Scoppa, Pascal. de virib. patr. potest. p. 1. c. 6. nu. 21. seqq. Surd. dec. 108.* vbi *Hodiern. Scoppuit. de Saluian. lib. 2. qu. 16.* vbi *Addent. Thomat. dec. 101. num. 17. seqq. Merlin. lib. 1. contr. 21. D. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 7. n. 54. Cyriac. contr. 205. nu. 25. Dom. Conciol. alleg. 4. num. 41. seqq. D. Torre de pact. fut. success. lib. 1. c. 16. nu. 48. Altograd. contr. 7. nu. 10. 11. Hodierna ad Surd. dec. 108. nu. 12. & contr. 10. per totam. Dexart. dec. 16. Altograd. contr. 11. nu. 25. Margil. de exact. qu. 126. Virgil. de legit. persan. adult. c. 2. q. 1. nu. 6. seqq. & in prælud. à nu. 157. Merlin. dec. 219. nu. 5. seqq. dec. 746. nu. 6. Rota p. 16. rec. dec. 130. nu. 16. seqq. Franc. de Angelis de confess. lib. 2. qu. 13. nu. 94. Sabell. §. nullitas. nu. 24. Maranta resp. 39. nu. 32. seqq. & resp. 6. nu. 33. Rota p. 3. diuers. dec. 225. Sperell. dec. 135. nu. 14. seqq. Card. Luca de alienat. d. sc. 37. nu. 6. D. Bersan. de pupill. c. 2. qu. 32. nu. 12.* vbi *nu. 14.* etiam si Tertius nullū habet interesse.

310 Sic nullitas census, circa formam substantialem, potest à tertio allegari, etiam si versetur in iudicio executiuo, & censuarius promisisset soluere *Thomat. dec. 101. nu. 17. seqq.*

311 2. Casu ille solus, ad cuius fauorem est inducta nullitas, potest dicere de nullitate, & nō alter contrahens, vt est alienatio rei minoris, vel Ecclesiæ, *Carpan. ad statut. Mediol. c. 328. nu. 472. Tiraqu. sup. num. 69. & seqq. Theod. Rub. in sing. Rot. Roman. circa statuta Vrbis tom. 1. c. 151. nu. 34. Fenzon. d. c. 151. in fine. Idem Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 45. n. 46. & seqq. Gonzal. reg. 8. gl. 56. à nu. 48. Burat. dec. 937. num. 7. Cels. dec. 380. n. 7. Ansaldi. resp. 87.* post mille *D. Bersan.*

de

de pupillis c.2.qu.32.nu.7.8.9.Card.Luca de alienat.disc.37.nu.5. Vbi vt neq; Tertius creditor illius,qui nulliter contraxit, & decisum refert D.Bersan.ibid.Diximus sup.nu.298. Salgad.de protect.3.p.c.9.nu.135.seqq.& in labyr.p.1.c.44.nu.42.& 2.p.c.17.nu.82.& c.22.à nu.106. Vela dissert.14.à nu.34.Castill.de alim. cap.64. Gomez lib.2.c.2.nu.21.Giurba ad Consuet. Messan. c.14.gl.7.nu.10.& de feud.§.2.gl.9. à nu.80. Seacc.de sentent.cap.1.glos.14.quæst.27.Sabell.§.alienatio §.contractus.nu.5.Sanfel.dec.309.nu.7. Quaranta in summ.bull.verb.alienatio rerum Eccles. nu.34.Rota p.13.rec.dec.82.nu.12. Mascard.conclus.75.Rota dec.37.num.27. post Torre de pactis fut.success.licet contra dec.89.nu.11.vbi etiam Tertius.Card.de Luca de feud.disc.10.num.8.de dote disc.85.nu.15.& 147.n.16.DD.sup.citati.R.Capyt. Latro,vbi etiam Addentes dec.19.

312 Et ab eius hæredibus, Mansius consult.413.nu.3.Rota Rom.post Cenc.de censib. dec.31. nu.9. Vrsell.concl.86.nu.115. Dexart. dec.16.num.vlt. Surd.cons.442. Cancer.lib.3.c.2.num.176. Ciroc.disc.50.Ionius gl.22.§.22.n.41.quamuis defunctus non fuerit conquestus. num.42. Quamuis minor se iurasset maiorem,nu.43. Quamuis esset pactum de non allegando minoritatem.nu.44.Et ab eius creditoribus, Card.Luca de alien.& disc.37.nu.8. Dunoz.dec.96.nu.14. D.Bersan.sup.nu.13.

313 In feudalibus,Cutell.orat.4.nu.28. Menoch.cons.119.nu.31.32.cons.181.nu.70.76. M[illegible]rill.dec.56.nu.30.

314 Et tale ius dicendi de nullitate potest allegari à Tertio,quando illi fuit cessum ius dicendi de nullitate,quod cedi potest. Gratian.disc.903.num.10.seqq.

315 Nullitas iam detecta, & opposita potest à quocumq; deduci, & allegari, ac præsertim quando est clara,& prorsus exclusiua Iuris agentis. Gratian.cap.691.nu.17. disc.715.nu.25. Rota p.13.rec.dec.257.nu.9.10.dec.409. nu.20. Secus non præcedente declaratione illius, Bub.dec.43.nu.3.

316 Vt si appareat obligatio peccare informa. Maranta cons.39.num.32.seqq.& disp.6.num.33. Surd.dec.70.nu.26.seqq. & dec.108. num.2.seqq. Gratian.disc.292.nu.22.Merlin.dec.219. n.5.seq. Rota p.13.rec.dec.81.

317 Et nullitas patens potest adeò allegari à quocumq;tertio, vt post illi quæsitum de ea opponendi,& dicendi,eidem non obsit sequẽs ratificatio,pro vt ex tunc,sed tantum pro vt ex nunc à die ratificationis. Quidquid sit in tacita ratificatione ex cursu temporis, quæ videtur retrahi ad tempus initi contractus, & potest allegari in Salniano,Scappuc.de Salnian. lib.2.q.16.Gratian.disc.27.n.39.seqq.d.124 n.22.d.225.nu.18.disc.470.nu.23. Sabell.§.actus num.14.& §.nullitas nu.4.5.

318 Sic contractus est ipso iure nullus quando lex vltra adiectionem pœnæ declarat nullitatem.Sperell.d.c.135.Torre pactis fut.success.lib.3.cap.1.numer.50

319 Sic vbi lex resistit contractui. Tiraq.ad leg.connub.gl.8.nu.96.Gratian.disc.27.nu.39. Pascal.de vir.patr.potest.p.1.c.6.nu.21.seqq.

320 Et actus est ipso iure nullus. Cancer. var. lib.2.c.16.num.126. Ruin.cons.40. in fine vol.5. Alex.cons.38.in fin.vol.2. Menoch.cons.79.num.28.29.& cons.101.nu.31. Vin.dec.291. num.11. Rolan.cons.15.num.22. & cons.53. vol.1.Censal.ad Surd.dec.108.Conciol.alleg.4.nu.41. Torre de pactis fut.success.lib.1.c.16. nu.48. Gracian.disc.791.855.n.18.seqq.

311 Sed difficultas grauis est,si minor non possit contrahere,per aliquod statutum, nisi cum aliquibus solemnitatibus, cum clausula decreti irritantis,si cõtrahat sine dictis solemnitatibus, an ipso volente substineatur? Et quod ipse minor illum ratum habere non possit, cum adsit expressa prohibitio legis,est tex.in l.à Diuo Pio.ff.de rit.nupt.l.quod de bonis. §.1. ff. ad l.falcid.sanct.§.1.instit.cod.l.non dubium. C.de legibus.l.nemo pot.st. ff.de leg.1. l.1.& 2. C. ne fideiuss.& vend.dot.dent.l.comparationes. C.de fide instr. ex

322 a quo desumitur quod solẽnitates,quæ à statuto introductæ sunt ad euitandas fraudes, seu falsitates non possunt de partium consensu remitti, sed solemnitates requisitæ in contractibus minorum inuentæ fuere ad euitandas fraudes.l.lex,quæ tut.C.de administrat.tutor. ibi: vt fraudi locus non sit.Hanc conclusionem firmant Bal.cons.382.nu.4.lib.3.Dec.cons.18.nu.2.Calderin.cons.13.nu.2. in fine.de constit. Tiraquel.de legib.connub.gl.8.nu.98. Boceac.in constit. Picen.gl.6 nu.9.Ruin.cons.158.nu.2.3.4.lib.4. Surd.cons.28.nu.122.cons.124.dec.108.n.11.seqq. Bursat.cons.82.nu.12.18.seqq.lib.1.& cons.158. nu.21.lib.2.Rol.cons.72.num.57.lib.3. Barbat.cons.71. lib.3.cons.118.Curt.iun.cons.118.nu.3. Bardellon.cons.58.nu.23.Gabriel.commun.conclus. lib.6.tit. de claus.colleg.3.nu.18.seqq. Couar. in c.quamuis pactum de pact.in6.p.2. §.2.nu.6. Gratian.disc.201.nu.25.& d.691.Pascal.de vir.patr.potest.p.1.c.6 nu.19.seqq.Rota Bonon.dec.91.nu.33.34. Fontanell.dec.581. num.5.22.27. Giurba ad Consuet. Messan.c.14.gl.5.Thomat.dec.102.nu.19.Osasch.dec.182.nu.17.18.Lancell.Gallia adConsuet. Alexandr.verb.non possit qu.1.nu.24.seqq. Rota Rom.dec.610.nu.15.tom.3.p.4.dec.318.nu.50.p.5.rec. Merlin.contr.100.nu.45.lib.2. Hodiern.ad Surd.d.dec.108.nu.1.seqq. Dexart.dec.16. nu.17. Malnasia cons.86.nu.8.seqq.lib.1. Decian. cons.20.nu 91.l.b.5.Thomas.de tutor.tract.8. tit.19. n.3451 3543.Altograd.cons.27.n.47.lib.1.

Ratio est,quia validitas contractus in terminis dicti statuti non dependat à sola contrahẽtium voluntate, sed etiam à potestate, nam si statutum tollit eis authoritatem contrahendi absq;forma præscripta, sola voluntas pro validitate huiusmodi actus sufficere non potest, nã illa conciliat ea,quæ ab animo pendent, non autem, quæ pendent ex aliqua forma, vel ex alia exteriori potentia, Bal. in l.mancipiis, C.de

reb.

reb. alien. Merlin. contr. 100. nu. 46. seqq. lib. 2. Ludouis. dec. 473. num. 9. Giurb. ad Consuet. Messan. c. 1 14. verb. potest gl. 5. nu. 8. Osasc b. dec. 172. num. 18. Villant de reb. Ecclesi. mal. alien. p. 2. cap. 5. n. 81. 82.

323 Et nemo potest facere quin leges in suis contractibus locum habeant, nec formæ à statuto præscriptæ, renunciare. l. non dubium C. de legib. l. nemo potest. ff. de leg. 1. Salgad. in labyr. p. 1. c. fin. nu. 43. DD. apud Constantin. ad statut. Vrbis tom. 2. annot. 44. nu. 724.

324 Contra hanc opinionem sunt DD. sup. citati, & alij plures, sed illis bene respondet nouissime Altograd. sil. contr. 10. lib. 1. Vbi fundat ex pluribus, quod forma à statuto præscripta non solum est inducta ad fauorem minorum, quod si fauorem illorum solum respiceret, posset procedere opinio contraria ex DD. sup. citatis, sed etiam est inducta ad fauorem publicum principaliter. Curn. cons. 135 n. 24. 25. lib. 1. Laucell. Gallia ad consuet. Alex. verb. non possit q. 1. nu. 30. seqq. Gratian. disc. 691. nu. 7. Duran. dec. 18. nu. 3. seqq. Fontanell. dec. 581. num. 22. 23. Pic. ad statut. Vrbis lib. 1. c. 151. gl. 11. nu. 11. D. Hodiern. ad Surd. d. dec. 108. nu 5. ergo &c. D. Constantin. d. annot. 44. num. 725. 726. Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 56. vbi D. Romaguer. nu. 59. Burat. cons. 82. lib. 1. Surd. decis. 245. Cum tunc ius resistat. Nos de nullit. Iudic. rubr. 4. q. 1 num. 12. D. Scoppa ad Merlin. contr. 21. nu. 14. 15. Et tunc potest venire contra, etiam Tertius, Conciol. sup. nu. 17. & alleg. 4. nu. 41. Nus d. q. 1. nu. 13.

325 Et ad id, quod dicitur de contractu rei Ecclesiæ sine assensu Apostolico, quod valeat si Ecclesia velit stare dicto contractui, vt dicunt DD. similiter sup. relati, tamen possumus dicere, quod extrauagans Ambitiosè, resistit alienationi bonorum Ecclesiasticorum absque debitis solemnitatibus, & sic nedum Ecclesia potest stare dictæ alinationi, vt dicti. Rodoan. de reb. Eccles. non alien. in rubr. de causa vtilitatis nu. 198. seqq. & in rubr. de his, qui consens. c. 10. & c. 11. à num. 9. Villnt. de reb. Eccles. non alienan. p. 2. cap. 5. num. 210.

326 Vel melius, quod dictum ius Pontificium non resistit ab initio, nec contractus est à principio simpliciter, & absolutè nullus, sed habet implicitum statum validitatis, quia solemnitates in eo requisitæ non sunt necessariæ pro forma substantiali in ipsomet actu alienationis, sed possunt interuenire ex post facto, etiam ex interuallo c. si qua de reb. 12. q. 2. c. cum nos, de his quæ fiunt à prælat. Corset. in suis singul. vers. Pupillus, Rodoan. rubr. de his, qui consensum c. 11. num. 10. seqq. Surd. cons. 28. nu. 125. Boer. dec. 345. nu. 3. 4. Gratian. c. 577. nu. 39. Garz. de benefic. c. 2. de Vnion. nu. 147. p. 12. Rota dec. 318. num. 32. & 41. & seqq. p. 5. rec. Burat. dec. 394. nu. 1. Ciarlin. contr. cap. 173. num. 18. eadem Rota dec. 473. nu. 3 p. 2. rec. dec. 711. nu. 6. tom. 3. p. 4. rec. dec. 590. nu. 9. tom. 2. p. 5. rec. Duran. dec. 397. nu. 9. seqq.

Ratio est quia de iure canonico attenditur solum æquitas, & finis, ob quem solemnitates introductæ fuere, non autem vigor iuris ciuilis, per quod solemnitates necessario pro forma in ipsomet actu requiruntur. Villant. d. cap. 11. num. 10. 11.

327 Ideo potest Ecclesia post initum contractum, beneplacitum apostolicam obtinere, & eo mediante illum approbare, & aduersarium ad eius obseruantiam absq; nouo consensu cogere Rodoan. d. 10. nu. 2. Villant. p. 2. c. 5. n. 200. Duran. dec. 397. nu. 11.

328 Quod non est sic in contractibus minorum, in quibus stante dicta statuti dispositione, nullus status validitatis ab initio adest, non solum quia solemnitates in actu ipso requiruntur, nec ex post facto sufficiunt, vt de tutoris authoritate est tex in §. tutor autem, & ibi: DD. signanter. Oinot. nu. 3. instit. de auth. tutor. l. obligari §. tutor & l. 2. ff. eod. Ciruc. disc. 71. nu. 37. Cyriac. contr. 252. nu. 15. Cancer. var. p. 2. c. 1. nu. 210. 211. Rota rec. dec. 177. nu. 12. c. 1. & decis. 468. nu. 11. p. 4. tom. 2. & dec. 1. nu. 16. 17. p. 5. & dec. 119. nu. 5. 6. p. 7. Duran. dec. 18. num. 13. 18. & dec. 373. num. 2. Rota post Zacchia de obligat. Camer. decis. 143. num. 4.

329 Et Iudicis decretum debet interuenire in ipso contractu, vel ante, secus postea ex interuallo. Simoncell. de decret. lib. 1. tit. 1. nu. 81. P. c. ad statut. Vrbis c. 151. gl. 21. num. 12. 13. post med. Iouius de solemnit. in contract. minor. gl. 16. §. 14. nu. 44. licet quod possit postea interuenire post multos DD. dicat D. Scoppa ad Merlin. contr. 21. lib. 1. num.

330 Sic consanguineorum consensus à statuto requisitus non sufficit, si ante, vel post accedat, sed in ipsa actus celebratione, pro forma requiritur. Pic. d. c. 151 gl. 14. nu. 10. 11. Tiraq. de legib. connubial. gl. 6. nu. 3. 8.

331 Et regulariter omnis consensus, qui requiritur ad actus solemnitatem, debet de iure ciuili in ipso actu interuenire, nec sufficit si postea concurrat. latè Osasc. b. dec. 166. nu. 8.

332 Ex quibus elicitur quod si minor velit dictum contractum cum omnibus iuris solemnitatibus, alias in eo requisitis, ratificare, vt est necesse. Alograd. cons. 36. nu. 15. seqq. lib. 1. Tusc. lit. R. concl. 24. Rota p. 11 rec. decis. 324. nu. 16. 17. & p. 13. dec. 408. nu. 7. p. 14. dec. Sabell. 193. num. 13. Sabell. §. ratificatio. num. 9. Sperell. dec. 91. num. 52. Gratian. decis. 981. nu. 44. seqq. Baron. de eff. minor. ætat. circa contr. eff. 1. num. 823. Iouius de solem. in contract. minor. §. 22. §. 23. nu. 176. Nus de nullit. indic. rubr. 4. qu. 1 num. 25. Capyc. Latr. & Mansiella dec. 19. D. Scoppa ad Merlin. contr. 21. nu. 29. lib. 1. talis ratificatio illum conualideret solum ex tunc, in vim noui contractus, non posset fieri inuito altero contrahente, sed nouus eius consensus necessarius esset. Marcambr. cons. 51. nu. 165. Aretin. cons. 128. Tiraq. de legib. Connub gl. 6. nu. 11. Honded. cons. 38. n. 19. seqq. lib. 1. Surd. dec. 70. num. 12. seqq. vbi ita decisum refert. & dec. 145. Pascal. de vir. patr. potest. p. 1.

6, 6.

c.6.nu.25.Ludouis.dec.395.Cacein.dec.374.nu.6.7.Marescat.var.lib.1.c.14.n.6.seqq. Bal.in l.transact. C.de transact. Idem Ludouis.dec.82. Altograd.cons.23.44.lib.1.Tusc.lit.R.concl.22.24. Sabell.§.ratificatio. num.5.seqq. D.Bersan.Tract.de pupillis cap.2.q.34.

333 Alii dupliciter distinguunt. Quod minoris ratificatio teneat re integra, scil. antequam ab altero contrahente nullitas contractus opposita fuerit, secus autem post dictam oppositionem. *Sabell.§.ratificatio.Iouius,de solemnit. in contract.minor.gl.22.§.23.nn.137.141.145.seqq.*

334 Item quod locum sibi vendicet in contractibus ab initio euidenter vtilibus, secus autem in dubio. *Trentacinq.var.val.1.lib.2.resol.8.Pinell.in l.1.p.3.num.32. C.de bon.mater.Mascard.concl.75.num.11.*

335 Sed DD. isti loquuntur in terminis iuris communis, vt apud eos est videre, in quibus terminis contractus non est nullus donec minor illum talem non dicat, vt dicemus *infrà num.346.& seqq.* Quo casu, vt dicemus *num.527.* contractus ratificatus per minorem valet ex tunc, non ex nunc. Sed non sunt applicabiles in terminis statuti requirentis pro formales solemnitates, cum clausula irritanti, quo casu non attenditur, si adest vtilitas, vel non, sed solum, an sint seruatæ solemnitates statuti, tamquam substantialia contractus, & si non sint seruatæ est contractus nullus nec conualidari potest. Et forma à statuto requisita ad vnquem est seruenda, etiam in actibus fauorabilibus, & vbi lex præcise obligat, non curamus an intersit, sed propter contemptum, quidquid agitur omissa forma est nullum. *Altograd. contr.7. num.10.11. D.Hodier. ad Surd.decis.108. num.12.*

336 Nec obstat regula, quod inducta ad fauorem alicuius, non debent in eius odium retorqueri. *l.quod fauore,C.de leg.l.legata inutiliter ff. de ad im.legat.Surd.dec.195. nu.5. cons.156.num.23.Giurba ad consuet.Mess.c.14.gl.2.n.4.Gratian.disc.651.nu.11.disc.666.nn.20.disc.656. num.17. Mantica de tacit.lib.2.tit.12. num.27. Nonar. in praxi elect.fori.q.43.n.18.sect.1. Thomasc.regul.nu.243.Vaz axiom.iur.lit. F.nn.111.*

337 Nam talis forma in his contractibus minorum à statuto introducta non respicit simplicem fauorem minoris, sed respicit etiam fauorem publicum, & propterea ei renunciari non potest, vt *sup.*diximus.

338 Verum si, re vera, adesset vtilitas minoris, cum tunc cesset dolus, qui alias in contractibus minorum, absque debitis solemnitatibus initis, de iure præsumitur. *Rota dec.478. nn.6.seqq.tom.2.p.4.rec.*

339 Tunc cessante dolo debet etiam cessare claudicatio contractus, & minor non debet cum iactura aduersarii in lucro remanere. *l.1.ff.de resc.vendit.Odd.cons.35 nn.12. in tract.de restit.q.4. nu.53.54.* nam minor non debet locupletari cum aliena iactura, *l.nam hoc natura.ff.condict.indeb.l.iure naturæ.ff.reg. iuris. c.locupletari.de reg.iuris.nu.6. in concord.Manach.dec.Luc.23.n.23.Thomasc.reg.24.Mar. Antonin. var.lib.1.res.23.nn.3.& lib.2.res.41.nu.13.Vgolin.de offic.& potest.Episc.c.18.§.2.nu.4.Surd.cons.101.nu.17.cons.202. num.6.cons.389. nn.2.cons.435. nu.24.Gratian.disc.761.nu.6.Amic.de iure emphyt.q.70.nn.4.& q.73.nn.3.Vaz axiom.iur.lit. L.nn.8 x.*

340 Nec est vera distinctio illa, quod minoris ratificatio valeat re integra, antequam per alium contrahentem sit opposita nullitas contractus, nam illa non militat in terminis statuti, in quibus contractus est nullus à principio, ob formam non seruatam, vt *diximus.* Sed neque est vera in terminis Iuris communis, in quo claudicatio contractus conceditur, quæ operatur, vt contrahens cum minore remaneat à principio obligatus ex *tex.d.§.1.instit.de auth. tutor.& in d.l.Iulianus.§.si quis à pupillo.ff.de action.empti.* Et sic absurdum est dicere, quod ipse per dictæ nullitatis oppositionem possit à contractu recedere, & se à dictæ obligationis nexu liberare. *Duran.dec.397.nu.17. D.Merlin.contr.21.num.16. seqq.*

341 Et si vera esset distinctio, superflua ferè in totum redderetur cautela illa à DD. tradita, quæ est, vt contrahens cum minore, illum compellat ad solemniter declarandum, an velit stare contractui, vel ab eo discedere, de qua per *Ias.in §.actionum. nu.42. instit.de action. Capic.Latro dec.19.num.15.lib.1. Altograd.contr.10.nu.59.lib.1. D. Merlin.d.contr.21.nu. 19.lib.1. Ciroc.disc.71.nu.48.Surd.cons.9.nu.19. dec.69. n.23.Gratian.disc.547.nu.7.Cancer.var. c.13. num.91.Gait.de credit.c.2.nu.1996. Staiban.obs.159. num. 112.tom.2.Nos de nullit.iudic.rubr.4. q.1.n.22. D. Rosa de execu.litter. Apostolic.c.5.nn.228. Banden.collect.36.nu.20.Capan.disc.394. nu.23. post alios D. Scappa ad Merlin.contr.21.num.46. Nos infrà num.346.*

342 In casu quo possit nullitas allegari ab ipsis minoribus potest, allegari etiam ab eorum hæredibus, & non ab aliis. *Surd.dec.108.Fezan.ad stat.Vrbis cap.151.nu.52.fol.334.& nu.20. fol.392.Gratian.disc.575.nn.40.disc.713.nu.54.disc.761.num.30.seqq.Rota p.13.rec.dec.82.nn.12.& p.18.dec.657. DD.* hic *infrà* citandi.

343 Sic hæredes mulieris, vel minoris possunt dicere de nullitate. *l.hæredes C.ad Velleian. Rota p.11.rec.dec.324 num.20. Surd.cons.442.Cancer.lib.3.c.2.num.176.Iouius de solemnit.in contract.minor.gl.15.§.5.nn.13.*

344 Si tamen mulier, vel minor numquam opposuerunt de nullitate, sed potius approbauerunt contractum, non possunt etiam eorum hæredes illum impugnare, sed actum de functi omnino seruare tenetur. *l.si ab eo C.de liber. causa.Rota p.13.rec.dec.394.nn.11.12.*

Licet *Franch.de Angel.de confess.lib 1.q.13. n.64.* dicat quod possit allegari ab hæredibus, etiã si defunctus non opposuerit, nec conquestus fuerit, *Iouius sup.*

345 Sed

345 Sed in hac re placet nobis distinguere, Aut minor mortuus est intrà minorem ætatem, & transit ad hæredes eius, aut minor mortuus est post maiorem ætatem, & scientiam nullitatis, & illa numquam conquestus est, & non potest eius hæres. *Rota p.18.rec.dec.657. Iouius sup.gl.22.§.22.num.41.*

346 Quod nullitas actus, & contractus minoris, & Ecclesiæ, aut mulieris non possit allegari, nisi ab ipso minore, & Ecclesia, & non à Tertio. *Gratian. disc.27. num.39. Surd.decis.108. Sperell.dec.16.num.17. Giurba dec.71. nu.17. Burat.dec.137. Mansius consult.33. num.8.11.* Et *num.9.* dicit *Gratian.* sibi contrarium *disc 691.num.17.22. Canaler.dec.605. Mantica de tac.t.lib 25. tit.6. num.42.* vbi decisum refert, *Rota dec.133.num.12.p.2.in nouiss. Garz.de benefic.p.1.qu.2.num.163.seqq. Gratian. disc.819.num.17.seqq.* vbi sic pluries decisum refert, & *disc.202.num.25. Doctissimus Iouius de solemnit. in contract.minor.gl.22.§.22. num.26.27.48. & 32.36.38.& gl.15.§.7.num 9.& gl.10. §.9.num.245. D.Constantin.ad stat.Vrbis annot.44.n.714.* Ideò ab alio non admittitur hæc nullitas, si illi agant ad obseruantiam contractus, *num.715 716.717.722. Rota p.14. rec.dec.531. Merlin dec.255.num.7. Rota post Constantin.ad stat.Vrb. dec.59.num.18.19.& dec.154. & dec.139. Fenzon.ad stat.Vrbis c.151. in fin.* vbi etiam ab ipsius hærede, *Theod. Rub.in d.c.151.nu.37. Surd. dec. 109. Bich.dec.415.num.3. Card.Luca de feud. disc.10.num.8. D. Mans.consult.413. Castill.contr. lib.8.c.63.num.16. Altograd.contr.8.nu.31. Staib. obs.159.num.76. Romagn.ad Synod.Gerund.lib.3 tit.5.c.4.num.3.24.& lib.3.tit.6.c.vnic. num.2 & D.Bentel.cons.95.num.256. Castill.contr.lib.6.c.8 num.6. Carpan.ad stat.Mediol.c.328. n.460.seqq. 131.num.17. Rub.ad stat. Rom.151.num.34. Sanfel.dec.309.num.7. Sabell.§ nullitas. nu.24. Palma alleg.114.num.12. Luca ad Gratian.disc.27.n.10. Duard.de censib.qu.19.num.36. Cyriac.contr.752.num.38.39. Ciarlin.contr.121. nu.18. R.Capyc.Latr.dec.19.num. 10 11. Dexart.dec.16.à nu.14. Baron.de etat.tom.1.qu.15.num.41. & in addit.ad dictam qu. & de effect. min.etat.circa contract.effect.15. vers. & hæc nullitas, Doctiss. Dom.* Conciol. *ad stat. Eugub. lib.2.rubr.45. nu.46.*

Minor contrahens facit contractum claudicare, nam si ipse velit stare contractui, maior tenetur stare, sic si ipse minor velit, maior non potest recedere, *l. Iulianus, §.si quis ff.de action. emption.cum concordantib. Petr.Gregor. syntagm. iur.lib.21.c.5.num.3. Montan.de tut.c.30. nu.96. Baron.de effect.min.atat.eff.1.nu.299.300. Ludouis.dec.164.nu.2. D.Bersan.de pupillis c.2. qu.1. nu.12.& qu.32.nu.1. R.Capyc.Latr.dec.104.nu.10.11.& dec.19.nu.3.& ibi addit.n.6. D.Scoppa ab Merlin.contr.21.lib.1.*

Quo ad emptorem rei pupillaris sine solemnitatibus, quod non possit allegari nullitas ipso nolente, *R. Latro dec.19.n.9. Manfrell. num.6. D.Luca de fideicom.disc.179.nu.18. Sperell.dec.155.num.10. Actolin.res.24.num 41.res. 87.num.2. Ciroc.disc.71.nu.46. Ciarlin.contr.118. num.22.contr.121.nu.17.contr.137.nu.92. Altograd.contr.10.num.15.20.* Maratta *disc.26.n.58. seqq. Staib.obs.159.nu.109. Bonden.coll.36.n.10. Tistany dec.24.n.53. Pegas ad ord.Portugal.tom. 7.tit.87.gl.30. ad §.28.num.26. Romag. ad Conciol.lib.2.rubr.56.num.56. D.Hodiern. ad Surd. dec.70.num.10. dec.108.nu.11. Nos de nullit. iudic.rubr.4.qu.1.num.18. D.Rudoer.ad* Marin. *d. c.6.nu.45 Luca ad Franch.dec.53.n.1. Rusis p.2. obs.97.n.35. D.Mansius tom.1.consult.33.nu.8. Altograd. contr.10.n.58.lib.1.*

Idem in muliere non contrahente secundum statuta, *Rota dec.572.n.2.p.4. D.*Rocca *dis.182. nu.42.p.2. D. Mansius consult.338. & consult. 413.nu.3.tom.1. D.Scoppa ad Merlin.contr.21. n.18 19.lib.1.*

Et hæc conclusio procedit etiam quo ad illos, quibus est interdicta administratio *l.cum mihi, §.eam transactionem, ff.de minor. Tiraq.de legib.connub.gl.8.n.66.67. Lambert.de contract. nu.165.seqq. Nos sup.qu.1 num.19. D. Scoppa sup. num.20.*

Nec dicatur, quod actus à principio nullus non potest ex post facto validari, *c.quod ab initio. de reg.iur.in 6.* Nam id procedit, quando nullitas semel inducta, perpetuum effectum inducit, secus verò vbi nullitas habet suam perfectionem relatam ad certum tempus, nam tunc si intra illud tempus causa annullans cessat, cessabit etiam nullitas causata, *Pereyra de iure emphyt.p.3.c.10.nu.41. Cancer.p.3. cap.2. num.228.*

Idem procedit in Ecclesia, *Addit. ad Ludouis.dec.467.nu.4. D.Bersan.sup.nu.3. D.Scoppa ad Merlin d.contr.21.lib.1.*

Verum minor non potest approbare contractum, quem gessit, ipso iure nullum, *Tiraq. de legib.connub gl.8.num.98. Surd.dec.108.nu.11. D.Bersan sup.c.2.q.32.n.15.*

Et si approbet, valet ex nunc, non ex tunc, *Costa de retrotract.cas.4.c.8.num.16. Bellon.de incontinent.lib.1.c.55.num.2. Trentacinq.var.lib. 2.tit.de minor.res.10.num.2. Borgn.de tut.n.148. Card.Luca de alienat.disc.37.num.13. Surd. & Hodiern.dec.245.nu.5.& nu.1. D.Bersan. d.c.2. qu.34.n.8.* post mille *Giurba obs.85.n.27.*

Verum nullitas non potest allegari a minore post quam ratihabitione fuit approbatus, post superuentam maiorem ætatem, *l.1. & 2. C.si maior.fact.rat.hab. Cyriac.contr.181. nu.72.* Verum secus, si etiam extraiudicialiter reclamauerit infrà quadriennium, aut quinquennium, *Cancer.var.p.2.c.1.n.35. Natta cons.295. n.2. D.Bersan.d.q.34.n.31.32.*

Verum si contractus factus à minore sine solemnitatibus introductis fauore illius, non ex statuto, sed prout de iure communi ratificetur à minore, maximè cum debitis solemnitatibus, contractus ille valet ex tunc, non ex nunc,

*D.Rocca disp.*152.*num.*6.*Groff.tom.*1. *contr.*36. *num.*30. *Hodiern.ad Surd.dec.*70. *nu.*3. *Nos de nullit.iudic.rubr.*4.*qu.*1.*nu.*47. *D.Romaguer. ad Conciol.ad stat.Eugub.lib.*2.*rub.*56.*nu.*60. Vbi secus si ex statuto esset contractus ipso iure nullus.

Sic decretum *expedit* in contractibus rerum minorum potest esse ante, & post, R. *Marin. lib.*2.*c.*116.*nu.*12. *Rim.dec.*130. *Quesada dissert.* 9.*ex nu.*14. *D.Tristany dec.*24.*nu.*139.140. *Leo dec.Valent.*197.*num.*40. *D.Romaguer.d.ad Syn. Gerund.lib.*3.*tit.*5.*c.*1.*n.*32. *Gizz.ad Capyc.Latr. dec.*19.*n.*17. post mille *D.Scoppa ad D.Merlin. contr.*21.*n.*31.*lib.*1.

Idem in assensu Apostolico, *D.Merlin. controu.*21.*num.*21. vbi *D.Scoppa. D.Rosa de execut.lit.Apostol.c.*5.*nu.*283. *Turricell de reb. Eccles.non alien.c.*22.*n.*3. *D.Pignat.li.consult.*79.*n.* 4.*& consult* 95. *num.*28. *tom.*6. *D. Romaguer. sup.nu.*30.

Idem in assensu in translatione iuris patronatus, bonorum maioratus, & rei feudalis, *D. Torre de pact.fut.success.lib.*2.*c.*39.*nu.*53. *D.Romaguer.sup.n.*31. *D.Tristany dec.*24 *nu.*139. *D. Marin.lib.*2.*c.*134.*n.*11.

Sic est in arbitrium minoris, vel Ecclesiæ, si volunt, vel non stare contractui, quando est nullus, nam si vellet ei, tanquam vtili adhærere, & ipsum approbare, & renunciare nullitati in eorum beneficium inductæ, poterunt id agere, & nullitas non potest allegari per aduersarium contra minorem, vel Ecclesiam, si ea nullitate velit vti minor, vel Ecclesia, sed bene potest ab ipso minore, si velit, *Gratian.disc.*691.*num.*11. *Surd. dec.*108.*nu.*18. *Rota dec.*179.*num.*5.*p.*5.*rec. Idem Gratian.disc.* 27.*num.*29.30. *Altograd.contr.*8.*nu.*24. *Statilian. resol.*159.*in obs.nu.*109. *D.Ricc.sup.nu.*21. *D.Gobius tract.vn.tit.de permissa feud.alienat.qu.*8.*nu.* 91. *D.Bersan.de pupillis c.*2.*q.*8.*nu.*28. *q.*1.*num.* 12.13. *Carena resol.*236.*num.*3. *Rota post Salg. labyr.dec.*15.*nu.*10.11.

Idem in contractu facto à filio familias & muliere. *Palma alleg.*144.*nu.*12. quamuis nullitas sit inducta à statuto ipso iure. *Car. Luca de alienat.disc.*1.*nu.*109.110. *Sperell.dec.*155.*nu.*54. quamuis contradicat in inducta fauore publico *Mansius consult.*32.*nu.*55.56.

Verum poterit minor, & Ecclesia cogi ad declarandum, an velit approbare, vel improbare dictum contractum, ne altera pars remaneat in suspenso; *Surd.cons.*9.*num.*19.*lib.*1. *& dec.*69.*num.*23. *Gratian.disc.*547.*n.*7. *Cancer.var. c.*13.*num.*91. *Steiban.sup.Ciroc.disc.*71. *num.*48. *D.Constantin.ad stat.Vrbis annot.*44. *nu.*718. *D. Romaguer.ad Synod.Gerund.lib.*3.*tit.*6. *cap.vnic. num.*23. & ad *Canc.ad stat.Eugub.lib.*2. *rubr.* 56.*num.*56.*seqq. D.Bersan.de pupillis c.*2. *qu.*32. *num.*5. *D.Rosa de execut.lit.Apostol.c.*4.*nu.*288. *Panimoll.dec.*54.*annot.*1.*nu.*42.*seqq.p.*2. *Sabell. §.contractus,num.*8.*& §.minor. n.*35. *Pacion.de locat.cap.*14.*&*7.*nu.*55. *Nos de nullit.iudic.rubr.* 4.*qu.*1.*num.*22. *Crespi obs.*29.*num.*1. *Luca ad Franch.dec.*35.*n.*1. *Sperell.dec.*155. *Idem Sabell. resol.c.*98.*num.*10.*seqq. Gratian.disc.*547.*num.*7. 714.*nu.*14. Diximus *sup.n.*341.

[illegible] minor non poterit contractum prædictum pro parte acceptare, & pro parte non, sed tenebitur in totum approbare, vel in totum exprobare. *DD.sup.citati, D.Ricc.sup. n.*21.23.

Sic nullitas alienationis rei emphyteuticæ sine assensu domini directi, ipse solus potest dicere de nullitate, *Gratian.disc.*514.*n.*5.6. *Palma alleg.*69.*n.*29.*alleg.*101.*n.*38.

Et adeò verum est, quod ille tantum potest dicere de nullitate, ad cuius fauorem fuit inducta nullitas, quod quamuis semel dixit de nullitate, & obtinuisset sententiam ad sui fauorem, potest pœnitere, & dicere, quod vult stare dicto contractui, *l.si Iudex, ff.de minor. Ludouis. dec.*467.*num.*5. *Cald.in l.si Curatorem, vers. hunc contractum,nu.*7.*C.de restit. Gonzal.ad reg.*8.*Cancell.gl.*56.*nu.*90. *Capyc. Latr.dec.*19.*nu.*11. *Dondeus consult.*36.*nu.*29.30. *Fontus de solemnit. in contract.minor.gl.*15.*§.*7.*n.*10. *& alibi ibid. D. Bersan.de pupillis c.*2.*qu.*32. *nu.*4. *Ludouis.dec.* 467.*nu.*5.

Sed acceptatio prædicta debet fieri cum solemnitatibus necessariis in contractibus minorum, *D.Hodiern. ad Surd.dec.*70.*n.*9. *D.Bersan.sup.n.*5.

Verum si vterque sit minor, & vnus illorum nullitatē proponat ad damnum vitandum quia forsan ab altero minore læsionem passus est, tunc audiendus est contrahens læsus, si velit à contractu recedere, opponendo nullitatem ex defectu solemnitatum, vel ex alia legitima causa, licet cum alio minore contraxerit, *l.qui reip.ff.ex quib.caus. maior. D.Ansald. de commerc.& mercat.disc.*18.*num.*17. *Roman.cons.* 179.*num.*16. *Ludouis.dec.*164.*nu.*6. & ibi *Addit. num.*12.

347 Ideò si res per Ecclesiam sit concessa in emphyteusim sine debitis solemnitatibus, non potest emphyteuta euadere solutionem census, aut Canonis, debiti Ecclesiæ, *§.si verò non fiat, auth.de alienat.& emphyt.* vbi *Ang. Iason in l.*2. *C.de iure emphyt. Mascard.conc.*1603.*nu.*16. *Hodiern.ad Surd.dec.*6. *n.*4.*seqq.* maxime *num.*15. *Franch.dec.*296.*& ibid.n.*1. *Luc.* vbi citat *Fulgin.& alios,& dec.*373.*& ibid. Luc. Addit.ad Bouat.dec.*46. *n.*22. late *D.Romag.ad Syn. Gerund. lib.*3.*tit.*5.*c.*3.*n.*4.

348 Sed alii dicunt, quod contractus factus cū minore sine debitis solemnitatibus est nullus, bene verum potest minor non stare contractui, tanquam nullo, verum antequam ille declaret suam voluntatem, potest alter contrahens, vel Tertius contractum dicere nullum, cum interim remaneat nullus, *Gratian.disc.*691. *nu.*11.*& seqq.& disc.*855.*à num.*18. *D.Galcot. contr.*14.*lib.*1.*nu.*54. *D.Merlin. contr.*21.*nu.*13. *D.Dexart.dec.*16.*n.*14.*& seqq.*

349 Verum idem *D.Merlin.sup. num.*17. *vers.*

vlte-

ulterius Doctores Dicit, Vt ratihabitio, & ratificatio actus nulli ab eo fieri valeat, in cuius fauorem inducitur nullitas, etiam post oppositionem, & renitentiam partis. Sed ille loquitur in contrahente, qui causam nullitati dedit, præterquam si lex ab initio, & in ipsius formatione actus, resistat contractui, vt declarat n.21. Dexart. sup.

350 Alii aliter dicunt. Nam dicunt, Aut non constat euidenter à principio alienationem factam fuisse in euidentem vtilitatem Ecclesiæ; vel minoris, & tunc si res non est integra, scil. si a parte aduersa fuit oppositum de nullitate, non potest minor, vel Ecclesia cogere aduersarium ad obseruantiam contractus, Thes. dec. 7. Costa de reintegr. dist. 27. n. 3. D. Hodiern. ad Surd dec. 70 n. 6. 7.

351 Aut verò res esset integra, vel à principio constaret de euidente vtilitate minoris, vel Ecclesiæ, & tunc minor, vel Ecclesia, si velint, possunt cogere aduersarium ad obseruantiam contractus, prout concludit Trentacinq. var. lib. 2. tit. de solution. res. 8. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 7. nu. 53. Ratio est quia respectu ipsiue alterius partis contrahentis valet cōtractus, sed tantum respectu minoris, vel Ecclesiæ dicitur Claudicare. l. Iulianus, §. si quis à pupillo. ff. de action. empt. Anna sing. 578. Surd. & Hodiern. dec. 108. Gratian. disc. 27. Idem Hodiern. ad Surd. dec. 70. nu. 8. 9. D. Scoppa ad Merlin. controu. 21. lib. 1.

352 Sed si contractus esset vtilie minori, nullitas ab altero ex contrahentibus opponi non potest, vt decisum fuit per S.C. anno 1636. refert R. Capyc. Latr. dec. 19. D. Hodiern. d. dec. 70. nu. 10. vbi decisum refert Prat. ad Pascal. de patr. potest. p. 1. c. 6. num. 22. 23. & resp. 31. ex nu. 118. Cald de restit. in integr. q. 27. num. 37. Ponte cons. 1. Staiban. res. 159. Vrceol. consult. 97. nu. 29. de qua re etiam D. Merlin. contr. 21. nu. 9. seqq. lib. 1. licet contra hanc distinctionem teneat nu. 1. & seqq.

353 Licet non desint DD. dicentes: vtilitatem solam non sufficere, vt valeat alienatio Rei minoris, & Ecclesiæ, quamuis vtilitas esset euidentissima. DD. apud D. Hodiern. ad Surd. dec. 278. nu. 24. & seqq. Et Nos Diximus quæst. 38. Maceratens lib. 1. res. 50. nu. 15. Ciarlin. contr. 8. ex nu. 18. Licet, & non benè contradicant D. Rodacr. ad Marin. lib. 1. c. 6. nu. 14. Vt sufficiat sola vtilitas, & non requirit assensum Apostolicum in rebus Ecclesiæ alienatis. Menoch. cons. 1199. nu. 1. D. Scoppa ad Merlin. contr. 21. lib. 1.

354 Nam quod requiratur etiam assensus Apostolicus. Molina de contract. lib. disp. 468. Sarmient. de reddit. Eccles. p. 1. cap. 2. Rodoan. de reb. Eccles. alien. q. 3 c. Farinac. dec. 206. 210. & 599. Vrceol. consult. 47. num. 28. 31. Theodor. alleg. 46. nu. 15. Prat. resp. 31. nu. 104. Villag. de reb. Eccl. s. male alienat. restit. lib. 2. c. 5. ex num. 186. Ricc. in praxi tit. de alienat. rer. Eccles. res. 7. nu. 5. & res. 12. n. 1. & ibi Thor. Castr. Palao de legib. tract. 3. disp. 2. c. 19. dub. 5. num. 35. Bonac. de contract. disp. 3. q. 1. punct. 3. Suar. de legib. c. 24. Sanchez in consil. p. 2. lib. 4. dub. 16. nu. 6. Vgolin. de potest. Episcop. c. 14. §. 4. Barbos. in summa dec. tit. 15. Villalob. opin. tom. 1 lib. 1. tit. 1. ex nu. 35. Guttier. de iuram. p. 1. c. 52. & in pract. lib. 1. qu. 8. Mascard. conclus. 75. Azored. l. 33. tit. 3. lib. 1 nou. recompil. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 19. nu. 8. Perez in l. 10. Ordin. Rota diuers. p. 1. dec. 181. num. 4. & dec. 178. p. 2. Ricc. dec. 12. Farinac. dec. 69. par. 2. tom. 2. Bordon. resol. regul. lib. 1. res. 27.

Etiam in transactione, quamuis sit euidens vtilitas Ecclesiæ. Prat. d. resp. 31. ex nu. 88. R. Marin. d. res. 6. Rub. d. dec. 68. nu. 2. tom. 1. Coccin. dec. 301. n. 1. Ricc. resol. 43. vbi pluries decisum refert. Peregr. de fideicomm. art. 40. nu. 23. Quaranta in summa Bull. fol. 30. vbi nu. 15. ampliat etiam inter duas Ecclesias. Roda. in q. 2. c. 20. & q. 12. nu. 28. Mantica de tacit. lib. 25. tit. 6. Gratian. disc. 517. n. 9. Manfrell. d. dec. 19. n. 9.

355 Sic licet nullitas introducta ad fauorem vnius non possit ab alio allegari. Massin. de confiscat. qu. 31. num. 101. Surd. de alim. p. tit. 56. nu. 80. & dec. 108. & 179. num. 17. vbi Addentes, & cons. 284. nu. 7. Ciarlin. contr. 118. num. 22. lib. 2. Gratian. disc. 27 num. 39. seqq. Thes. dec. 4. num. 1. Add. ad Ludou s. dec. 415. n. 6 Zanger. de except. cas. 26. p. 3. nu. 230. Rota rec. p. 3. dec. 153 p. 7. dec. 165. nu. 56. 57. & dec. 306. nu. 48. seqq. p. 6. dec. 51. nu. 4. Posth dec. Ban. 82. nu. 13. Card. Luca de dote disc. 147. n. 16. Ciroc. d sc. 61. n. 100.

356 Secus est, si contractus contineat enormissimam læsionem, nam tunc ille contractus est ipso iure nullus. Fontanell. de pactis cl. 7. gl 2. p. 6. nu. 59. 60. Canciol. alleg. 4. n. 35.

Nam tunc potest à quocumq, allegari, & deduci. Surd. dec. 108. nu. 15. seqq. Hodiern. ibid. nu. 1. seqq. Scappuc. de Saluian. lib. 1. q. 16. num. 15. & ibi Add. Gratian. d. disc. 691. num. 6. seqq. Thomat. dec. 101. num. 17. seqq. Merlin. controu. 21. lib. 1. & ibi Scoppa. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 7. num. 54. Cyriac. contr. 181. num. 18. & contr. 252. num. 38. 39. Rota dec. 447. in fine p. 5. rec. lib. 2.

Maxime à Tertio habente interesse. Scappuc. d. q. 16. nu. 14. & ibi Add. Thomat. d. dec. 101. nu. 14. Gratian. disc. 691. num. 15. 16. Rota dec. 247. n. 5. p. 1. Posth. res. 25. n. 25.

Nam ratione interesse potest dari de iure Tertii. Surd. dec. 301. num. 15. Cephal. cons. 133. n. 125. lib. 1. Menoch. cons. 1. num. 122. Mangil. de euict. q. 126. num. 8. Fontanell de pactis cl. 5. gl. 8. p. 15. nu. 48. Gratian. d. disc. 691. num. 15. disc. 700. num. 66. Salgad labyr. p. 2. c. 22. nu. 64. Posth. sup. Conciol. d. alleg. 4. nu. 41. & seqq. Canaler. dec. 243 Posth. dec. 82. num. 71. seqq. Card. Luca d. disc. 147 num. 16.

357 Maximè si nullitatis exceptio est exclusiua iuris agentis, seu excipientis. Paris. cons. 86. num. 18. lib. 4. Gratian. disc. 700. nu. 67. disc. 691. num. 6. Bursat. cons 82. num. 10. lib. 1. Rota Gen. dec. 14. nu. 55. Ludouis. dec. 415. nu. 3. vbi Addit. nu. 6. Caualer. dec. 253. nu. 4. Burat. dec. 76. num. 18. & dec.

200.nu.10. Addit.ad d.dec.76.lit.D. Rota rec.p.5. tom.1.dec.180.nu.15.16.& p.4.tom.1.dec.141.in fine. Posth.d.dec.82.nu.72. Card. Luca de feud.disc. 10.nu.8. de dote disc.85.nu.17. de alienat.disc.37. de regular.disc.40.nu.11.12. Bich.dec.43.n.3.

Et etiam in iudicio possessorio. Menoch.de adipisc.remed.1.nu.68. Rota post Posth. de manut. dec.302.in fine.& Posth d.dec.82.73.

358 Sic contractus gestus ab illo, cui est interdicta administratio est nullus. Rota post Albrit. de incunstantia dec.61.nu.9. Cancer.var.lib.2.c.4 nu.49. Salgad.labyr.p.1.c.14.nu.5.seqq. Gaid.Papa dec.120.in fine. Idem Salgad. de Regia protect. p.4.c.7.nu.170. D.Scoppa ad D.Merlin.contron. 21.lib.1.

359 Quae nullitas potest allegari à creditoribus, quorum fauore fuit interdicta administratio. D. Albrit.sup.nu.10. Salgad.labyr.par.1.c.14. num 62.63.

360 Secus si à Principe fuerit prohibita administratio, quia tunc nullitas, cum sit in radice, potest allegari ab ipso contrahente, Albrit.sup. nu.12. D. Rosa consult.23.num.46. Surd.dec.108. num.15. Salgad. labyr.p.1.c.33.num.22. Dunozet. dec.595.n.4.

361 Potest etiam allegari nullitas à Tertio, quando ille, cuius principaliter interest, non contradiceret. Seraphin.dec.256.num.4. Ciroc. disc 61.n.101.

362 Quod nullitas contractus facti cum minore, Ecclesia, & aliis non possit allegari, nisi ob ipsis, ampliatur procedere maximè, si ille alius qui vellet dicere de nullitate non habeat causam à minore. Clarlin.contr.118.nu.22. Gratian. disc.27.num.39. Sperell.dec.16. num.26. Ottobon. dec.100.nu.13. Rajas dec.492.num.12. Addit.ad Ludouis.dec.415.nu.6. Rota in rec.dec.306.n.90. p.7.dec.378.nu.19.dec.406.nu.23.p.6. tom.2.dec. 189.nu.12.p.12. Iouius gl.22.§.22. num.28. 30. Eadem Rota dec.461.nu.19.p.13. dec.13.nu.14. p.15.dec.16.nu.21.& dec.187.nu.7.p.19. Rota post Merlin.de pign.dec.52.num.7. post Ceoc.dec. 490.nu.5. Actolin.res.24.n.41.

363 Nec si ille Tertius dedit causam nullitati. Cæsal. cons.133.num.125. Addit. ad Ludouis. dec.140.nu.10. Serafin.dec.356.nu.1.& 21. Nos de nullit.iudic.rubr.4.q.2.nu.25. Idem Iouius sup. nu.33.34. Castill.dec.60.nu.39. Ludouis.dec.140. nu.10. Rota dec.124.n.4. apud Posth.de manut.

Sed potest, si velit Ecclesia stare contractui, facti sine assensu Apostolico, verum approbatio hæc debet fieri cum debitis solemnitatibus, quo casu Iudex potest statuere terminum Ecclesiæ ad procurandum assensum. Reg. Saufel.dec.209. Merlin.controu.21. tom.1. vbi D. Scoppa. Rodoer.ad R. Marin.lib.1.cap.6.num.42. 43. Fontanell.de pactis tom.1.cl.4.gl.13. ex n.11. Luca ad Franch.dec.35.nu.2. decisum refert per Rotam Rom. Rub.dec.119.num.26.tom.2. Puteo dec.310.lib.1.& tom.2.dec.365.nu.5. Ricc.resol. 7.num.5. quid quid contra dicat res.12. ampl.1. Prat.d.resp.31.in fine,& ad Pascal.de patr.potest. p.1.c.6.vers.& huic inserendum erit, ad num.22. 23.

364 Verum filius fam. qui affirmat in obligatione se esse sui iuris non potest allegare nullitatem contractus ex defectu solemnitatum in contractu minorum, ex statuto requisitorũ. l.3.§.sed & si m.ff.de minor.l.2.& 5.ff.quod cum eo, qui in alien.pot.est. Cyriac.contr.387.nu.6. Gratian.disc.799.nu.2. Guerbo dec.42.nu.2. Samuiat. contr.65.nu.2. Iouius sup.gl.22.§.14.n.64.

365 Sed limitatur sup. posita conclusio, si ille Tertius habet causam à minore. Scappuc.de Saluian.lib.1.qu.16.nu.5. Gratian.disc.691. Palma cons.27.nu.22. Cyriac.contr.252. nu.40. Conciol. alleg.4 nu.40. Rota diuers.dec.247.nu.5.p.1. Rota apud Posth.de subhast.in addit.dec.177.nu.10. dec.199.n.13. Iouius gl.22 §.22.nu.49.

366 Limitatur etiam quando exceptio esset ipso iure exclusiua iuris agentis. Gratian.disc. 700.nu.67.disc.691.nu.6. Conciol alleg.41.nu.41. Mans.consult.150.num.5. Capyc.Latr consult.63. nu.45. Rocca disput.48.num.6. Surd.dec.108.num. 10. Surat.dec.76.nu.14 & ibi Addit.l.1. D. Iouius gl.22.§.22.nu.50. Ludouis.dec.415. num.3. & ibi Add.num 6. Caualer.dec.253.nu.4. Rota rec.dec. 141.num.fin.p.4.tom.1.dec.180.nu.15.p.5. tom.1. Bich.dec.36.n.8.dec.115.n.6.

367 Et licet essemus in iudiciis possessoriis. Iouius ibid. vers. Et hoc procedit. post Menoch.de adipisc.remed.1.num.68. Rota penes Posth.de manut.dec.502.in fine.

Sed limitatio non haberet locum si nullitas nunquam fuisset acceptata, seu declarata. Rota rec.dec.185.n.32.p.19. Iouius gl.22.§.12.n.51.

368 Limitatur etiam non procedere si Tertius haberet interesse. Gratian.disc.100.num.66. disc. 601.nu.15.16. Maluas.cons.86.nu.13. Conciol.alleg.4.num.42. Posth.res.1.nu.51. Add. ad Ludouis. dec.415.nu.6. Surd.dec.393.num.15. Thes. dec.4. nu.7. Caualer.dec.293.num.5. Iouius sup. nu.52. Rota rec.dec.101.num.16.p.5.tom.1.dec.51.num. 6.par.6.

369 Et procedit, licet possessor contradiceret. Posth.res.1.nu.52. Iouius sup.nu.52. in fine, vers. etiam si.

370 Limitatur etiam non procedere quando nullitas fuisset inducta fauore publico, nam potest opponi à quolibet, licet causam non habeat ab eo, cuius contemplatione fuit nullitas inducta. Rota penes. Posth.de subhab.dec.116. num.17.in addit. Caball.cons.180.n.51.lib.1. Nos de nullit. iudic.rubr.4.q.1.nu.36.37. Merlin.dec. 748.num.6. Donozet.dec.595.nu.4. Maluas.cons. 86.nu.13. Iouius sup.nu.53.& gl.22.§.21.nu.38. Rota post Zacch. de obligat. Cameral. dec.263.nu. 9.& apud Posth.de subhast.dec.199. nu.13. Rota rec.dec.306.nu.48.p.7.

371 Limitatur etiam si nullitas fuisset à minore acceptata, siue à muliere. Gratian.disc.691. num. 12. Rota diuers.dec.175. nu.12.p.1. Rota rec.dec. 257.num.9.dec.409.num.20.seqq. par.13. Iouius sup.nu.54.

372. Li-

372 Limitatur etiam non procedere quando tertius esset in possessione bonorum. *Cyriac. contr. 252. nu. 4 Dunoz. dec. 591 Rota rec. dec. 36. nu. 56. p. 8. dec. 474. la 2. num. 4. p. 13. Rota diuers. dec. 175. nu. 12. p. 1. Gratian. disc. 691. nu. 12. Bich. dec. 533. nu. 21. Ottobon. dec. 225. num. 3. seqq. Ionius sup. n. 55.*

373 Limitatur etiam quando nullitas esset ipso iure inducta. *Burat. cons. 82. nu. 11 seqq. Gratian. d. disc. 691. Hodiern. ad Surd. dec. 8.* Quamuis contractus non esset ipso iure nullus. *Nos de nullit. indic. rubr. 4. q. 1. num. 44. seqq. Ionius sup. n. 56.*

374 Limitatur etiam non procedere quando nullitas per nouum consensum sanari non posset. *Serafin. dec. 256. nu. 3. Ionius sup. n. 57.*

375 Limitatur etiam quando tertius veniret per viam exceptionis, se defendendo in sua possessione, quia tunc tertius posset opponere de nullitate contractus. *Gratian. disc. 673. nu. 21. Ionius sup. nu. 58. Giurba dec. 1.*

376 Quoad nullitatem alienationis bonorum Ecclesiæ, quod ipsa solum possit illam opponere, ampliatur conclusio, etiam si nullitas esset exclusiuo iuris agentis. *Rota rec. dec. 185. nu. 32. p. 19. Ianius sup. gl. 22. n. 37.*

377 Et maximè stante vtilitate Ecclesiæ, quæ sola sufficit, vt tertius non audiatur. *Serafin. dec. 256. nu. 2. Burat. dec. 937. nu. 7. Rota post Zacch. de obligat. Cameral. dec. 5. post Pic. ad stat. Vrbis dec. 75.* & post *Tamburrin. de iure Abbat. dec. 28. Idem Ionius sup. nu. 39.* Vbi maximè quando tertius haberet causam ab Ecclesia. *Rota dec. 177. n. 10.* penes *Posth. de subhast. in addit.*

378 Et in minore, licet ipse dixisset de nullitate, & obtinuerit sententiam fauorabilem, nam potest pœnitere, & dicere, quod vult stare dicto contractui. *l. si index. ff. de minor. Ludouis. dec. 467 nu. 5. Cald. in l. si curatorem. verb. hunc contractum nu. 7. C. de restitut. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 56. nu. 90. Capyc. Latr. dec. 19. nu. 12.* & Tertius de nullitate dicere non potest. *Dondeus consult. 36. num. 29. 30. Ianius sup. gl. 15. §. 7. n. 10.*

379 Sed conclusio non procedit, si contractus fuisset celebratus cum infante. *Nos de nullit. indic. rubr. 4. qu. 1. num. 20.* quem citat *Ianius sup.* in tabula *vers. nullitas. D. Scappa ad Merlin. contr. 21. nu. 21. lib. 1. Mascard. concl. 75. nu. 1. Sperell. dec. 155. nu. 12.*

380 Sed quo ad ipsum minorem certum est, quod contractus ab illo factus sine debitis solemnitatibus est ipso iure nullus, nec tractu temporis conualidatur, stante clausula in statuto opposita irritanti. *Palma alleg. 145. nu. 14. Groff. de contract. insp. 1. q. 4. Altograd. contr. 96. nu. 16. Ciroc. disc. 45. nu. 21. Rota dec. 200. num. 6. p. 5. & dec. 227. nu. 12. p. 7.*

381 Idem si minor, aut mulier contraxerit debitum pro extinguendo alio, per illos non impugnato, non possunt allegare nullitatem. *Rota dec. 495. nu. 9. seqq. p. 13. rec. & dec. 30. nu. 4. 5.* post *Cens. de censib.* & coram *Millino dec. 235. D. Constant. ad stat. Vrbis annot. 47. n. 728. seqq.*

382 Nullitas contractus ex defectu solemnitatum potest opponi à concreditore in concursu, Reo etiam, ac possessore. *Surd. cons. 455. num. 6. Thomat. dec. 101. num. 20. seqq. Gratian. disc. 855. num. 20. seqq. & disc. 691. nu. 12. 18. seqq. Controt. ad stat. Eugub. rubr. 45. nu. 48. & rubr. 56. nu. 19. Groff. de contract. minor. insp. 2. q. 62. nu. 9. Card. Luca de alien. disc. 37. D. Constantin. sup. nu. 732. Rota dec. 748. nu. 6.* coram *Merlin. dec. 464. nu. 4. p. 13. rec. dec. 76. nu. 12. p. 18.*

383 Et quando nullitas est iam detecta, & canonizata potest allegari per Tertium. *Altograd. contr. 11. num. 24. 25. Rota dec. 253. nu. 5.* coram *Cavaler. dec. 533. nu. 3.* coram *Cerro dec. 591. n. 3.* coram *Dunozet. dec. 275. nu. 9. & dec. 409. n. 10. p. 34. rec. dec. 140. nu. 10. p. 16. & dec. 168. num. 9.* coram *Priol. D. Constantin. sup. n. 732. 734.*

384 Prout si prius fuit allegata à minore, vel muliere, principaliter, cum tunc adhæreat pro suo interesse nullitati iam propositæ à principali. *Gratian. disc. 692. d. nu. 17. Rota dec. 168. num. 9.* coram *Priol. dec. 130. num. 10. & 24. p. 16. rec. D. Constantin. sup. nu. 735.*

385 Et si alii non contradicant nullitati oppositæ per Tertium, quatenus tamen prius contractum non approbauerint. *Rota dec. 256. nu. 4.* coram *Seraphin. & D. Constantin. sup. num. 736.* Et etiam à Tertio, quando hic habet obligata omnia bona debitoris, ex cuius persona potest vtiliter exercere omnes actiones, ac exceptiones, suo debitori competentes, & quas posset opponere ipse debitor. *Dexart. dec. 26. num. 7. seqq. Rota dec. 130. nu. 11. p. 16.*

386 Nullitas potest allegari à Tertio quando hic habet causam, etiam ex titulo singulari, ab eo, qui poterat dicere de nullitate, cum tali casu non dicatur propriè tertius, sed repræsentet verius illum, à quo causam habet, & habetur pro eodem. *Dexart. dec. 26. nu. 5. 6. Rota dec. 591. nu. 4. 5.* coram *Dunoz. & dec. 240. nu. 16.* coram *Peutinger. D. Constan. in sup. n. 738.*

387 Et potest deduci à Tertio incidenter per viam exceptionis, & replicationis. *Tonnut. resol. ciuil. 45. nu. 4. tom. 1. Groff. ad constit. pragm. §. 3. nu. 105. seqq.* de qua re *Actolin. resol. 87. D. Constantin. sup. nu. 739.*

388 Et à creditore in concursu. *Idem num. 740. 741.*

Non potest allegari ab eo, qui produxit instrumentum nullum, & eo vsus fuit. *Rota dec. 676. nu. 43.* coram *Dunoz. dec. 128. num. 1. & 2.* coram *Ottob. dec. 89. nu. 19. p. 16. rec. dec. 171. nu. 13. & dec. 657. nu. 21. 22. p. 18. D. Constantin. sup. num. 742.*

389 Nec à fideiussore minoris, vel mulieris, sed ab ipsis muliere, & minore tantum. *Machell. patrocin. 58. Gargiar. patrocin. 5.* Idem si fideiussor sit obligatus tamquam principalis, & insolidum. *Marescot. lib. 2. c. 65. nu. 9. 20. Gratian. disc. 122. nu. 13. seqq. Pigant. rubr. 90. n. 94. Fontanell.*
390 *dec. 472. Censal. dec Luc. 38. n. 11. seqq. Rota dec. 1324. nu. 6. 7.* coram *Serafin. dec. 611. nu. 1. 2.* co-

ram

ram *Dunozet. dec. 321. num. 6.* & ibi *addit. nu. 13. coram Gregur. dec. 510. num. 12. & p. 5. tom. 2. rec. dec. 192. num. 4. Rota dec. 194. post Cenc. de censib. D. Constantin. sup. n. 743.*

391 Et quando sic obligatus voluit teneri etiam in casu nullitatis contractus, *Ciroc. disc. 70. nu. 37. Merlin. de pignor. lib. 2. q. 72. nu. 28. Rota dec. 138. q. 8. dec. 192. n. 4. & dec. 193. n. 4. post Cenc. de censib. D. Constantin sup. n. 745.*

392 Etiam si minoris, vel mulieris contractus sit nullus ex falsa causa, & sic ex defectu consensus, nam adhuc fideiussor tenetur, *Rubin. annot. ad stat. Vrbis 151. n. 124. & seqq. D. Constantin. sup. n. 746.*

393 Nullitas contractus gesti à filiofam. sine consensu patris, vel aui, ea statuto Vrbis potest allegari à Tertio pro suo interesse, quando est detecta, & clara, *Card. Luca de alienat. disc. 37. num. 6. Rota rec. dec. 130. n. 16. p. 16. D. Constantin. sup. annot. 45. n. 174.*

394 Præcipuè si Tertius habet obligata bona filii debitoris, qui poterat allegare talem nullitatem, *Card. Luca de alienat. disc. 37. nu. 8. Dozart. dec. 16. n. 17. Rota dec. 130. à n. 11. p. 16. rec. D. Constantin. sup. n. 175.*

395 Nullitas potest allegari etiam ab eo, qui illi causam dedit proprio facto, cui lex resistit, quia tunc beneficium habet à lege, *Bart. in l. post mortem, ff. de adopt. Affl. dec. 135. nu. 11. Cranet. cons. 175. num. 6. Natta cons. 198. nu. 24. Becc. cons. 90. nu. 3. Cephal. cons. 393. nu. 110. Surd. cons. 284. nu. 10. lib. 2. Vrceol. dec. Flor. 33. Iouius de solemnit. in contract. minor. gl. 22. §. 22. n. 33.*

396 Maximè inducta fauore publico, *Bald. cons. 227. nu. 2. Vrceol. sup. n. 9.*

397 Quo stante non modo quilibet potest nullitatem allegare, sed etiam ipse, cuius facto nullitas ipsa prouenisset, *Menoch. cons. 89. n. 58. lib. 1. Surd. cons. 284. n. 11.*

Sic contractus per se nullus potest ab eo reuocari, qui promisit, & contra factum proprium venire, *l. si quando. §. 1. C. de inoffic. testam. Andreol. contr. contr. 3. R. Marin. c. 18. nu. 60. lib. 2. Thomat. dec. 23. nu. 65. Rojas dec. 390. nu. 17. Rota dec. 75. nu. 9. p. 9. rec. Torre de pact. fut. success. lib. 2. c. 24. num. 133.* Multò magis ab eius hærede, *Cranet. cons. 200. nu. 5. Cacheran. dec. 180. num. 1.* Etiam in contractu iurato, nam hæredes; dum contractus est nullus, ab eo possunt impunè recedere, *Roin. cons. 107. num. 18. vol. 1. Gabriel. conclus. lib. 2. de iure iur. concl. 6. num. 5. Torre sup. num. 134.* quamuis principalis in vita non sit conquestus, *Iouius de solemnit. in contract. min. gl. 15. §. 5. no. 13.* contra *gl. 22. §. 22. n. 42. Sabell. §. nullitas. n. 24.*

Secus si ille ad cuius fauorem fuerit nullitas, in vita solemniter approbauerit, *D. Constantin. ad stat. Vrbis annot. 44. n. 720. 721.*

Sed, si alicui fuit interdicta administratio, si alienet, nulliter alienat, *Rota dec. 61. nu. 9. post D. Albrit. de inconstant. ex l. is, cui bonis, 6. ff. de verb. oblig. Cancer. var. lib. 2. c. 4. num. 49. Salgad. labyr. p. 1. c. 14. nu. 5. seqq. de regia protect. p. 4. c. 7. n. 170. Guid. Pap. dec. 210. in fin.*

Quæ nullitas solum potest allegari à creditoribus, quorum fauore fuit interdicta administratio, *Surd. cons. 284. no. 6. seqq. Salgad. d. p. 1. c. 4. n. 62. 63. Rota dec. 179. n. 5. p. 5. rec.*

Secus à dicto prohibito, qui non potest proprium factum controuertere, *l. cum vir, ff. de vsucapion. l. si creditoribus, C. de seru. pign. dat. manum. Rota dec. 61. n. 10. 11. post D. Albric. de inconstant.*

Sed si in contractu non est authoritas Principis requisita pro forma, quilibet ex contrahentibus potest pœnitere, *Salgad. labyr. p. 1. c. 33. Add. ad Ludouis. dec. 410. n. 8. D. Ansald. de commerc. & mercat. disc. 53. n. 27. Rota in rec. dec. 755. nu. 2. p. & dec. 408. n. 33. seqq. p. 16.*

398 Multò magis quando nullitas ex mutua culpa contrahentium fuisset causata, nam tunc culposus contra culposum nullitatem allegat, *Osasch. dec. 180. n. 3. Caball. cons. 24. n. 16.*

399 Immò melior est conditio excipientis, & rei; *Hondeb. cons. 46. n. 33. seqq. lib. 1.*

400 Nullitas vbi non prouenit ex aliqua turpitudine, sed ex omissione formæ, allegari potest per modum nullitatis; non autem ad pœnam, *D. Cepparell. res. fiscal. 48. n. 13.*

401 Et potest allegari etiam ad impediendam executionem, *D. Cepparell. sup. n. 14.*

402 Immò nullitas quando est ipso iure inducta, ab omnibus allegari potest, etiam detegendo propriam turpitudinem, *Vrceol. dec. Flor. 33. nu. 8. ex Caball. cons. 24. num. 18. vol. 1. Tusc. lit. G. concl. 11. nu. 2. D. Scoppa ad Merlin contr. 21. lib. 1.*

403 Et statutum reiiciens omnes exceptiones, non impedit opponi Nullitatem apparentem ex inspectione instrumenti. Diximus *sup. n. 58. Colà de restit. q. 31. n. 11.*

404 Potest allegari quando nullitas ab altero causata fuit, quia secundum legem solutionis gabellæ alicuius contractus, eam soluere debebat, *Vrceol. d. dec. 33. n. 12.*

405 Sed in terminis alicuius statuti, mandantis esse adhibendum consensum mariti in contractu vxoris, seu illius testamenti, vt est in Ciuitate Eugubii apud *Conciol sup. d. statut. lib. 2. rubr. 45.* quæstio est: talis nullitas à statuto inducta, si sit factus contractus sine consensu mariti, an possit allegari à Tertio: Et non posse, cum ille sit nullus volente vxore, *Carpan. ad stat. Mediol. c. 328. nu. 472. Tiraq. de legib. connub. gl. 8. nu. 69. seqq.* Qui *nu. 96.* declarat nõ procedere quando lex resistit contractui, cum quo pertranseunt *Gratian. disc. 27. nu. 39. Pascal. de vir. patr. potest. p. 1. c. 6. nu. 21. seqq.*

406 Et quod contractus celebratus sine solemnitate sit nullus volente vxore, alias secus, tradunt etiam. *Id in Copan. d. c. 328. nu. 460. seqq. Theod. Rub. in sing. Rot. Rom. circa stat. Vrb. tom. 2. c. 151. num. 34. Fenzon. ad stat. Vrb. d. c. 151. in fin.* Vbi dicit illam allegari posse etiam ab hæredibus mulieris.

407 Quod

407 Quod tamen non habet locum quando actus esset nullus ipso iure; vt post *Surd. Scaput. Gratian. Tomat. Merlin.* Mantica, *Cyriac. &* *Rotam, Conciol. alleg. 4. nu. 41. Torre de pact. fut. success. lib. 1. c. 26. n. 48.*

408 Et quando Tertius habet interesse, *Conciol. d. alleg. 4. nu. 42. 43.* vbi alios refert, *& ad stat. Engub. lib. 2. rubr. 45. n. 48.*

409 Quod nullitas contractus inducta à statuto, ob omissionem solemnitatum, non cessat, licet minor eam non allegei, sed acquiescat, *l. à Diuo Pio, vbi gl. ff. de rit. nupt. Spec ell. dec. 155. nu. 54. 57. Rota rec. dec. 610. num. 5. p. 4. tom. 3.* D. *Scoppa ad Merlin. contr. 21. lib. 1. Ionius de solemn. in contract. minor gl. 21. § 2. n. 10.*

410 Sic nullitas, quæ per solum consensum partis sanari non potest, valet allegari à successoribus, & à Tertio, *Surd. dec. 10. nu. 10. Serafin. dec. 256. nu. 3.* Ciroc. *disc. 61. nu. 101. Ionius gl. 22. §. 21. n. 26.*

411 Et à Tertio potest allegari, quando contractus est ipso iure nullus, & ab alienantis hæredibus, *Cyriac. contr. 252. nu. 39. seqq.* vbi decisum refert Rota *rec. dec. 447. in fine p. 5. tom. 2.*

412 Maxime si ille tertius habet interesse, *Conciol alleg. 4. n. 42. Ionius gl. 22. §. 21. n. 29.*

413 Secus si sit introducta ad fauorem aliquorũ, nam non potest deduci, nisi ab ipsis, si ipsis sit vtilis contractus, *Castill. contr. cap. 61. n. 22. Salgad. labyr. p. 2. c. 17. num. 82. Vrsill. concl. 86. num. 113. Dondeus consult. 36. num. 29.* Groff. *de contract. min. v. inspect. 2. qu. 62. num. 11. & seqq.* vbi etiam si sie causata ex dolo, *Ionius gl. 15. §. 7. n. 6. & seqq. Gratian. disc. 23. num. 39. Nos de nullit. iudic. rubr. 4. qu. 1. nu. 17. Surd. cons. 9. n. 56. lib. 1.*

414 Sic alienatio bonorum minoris ab initio nulla, citra illius consensum amplius non conualideiur, *Gobius consult. 71. num. 144. Rota rec. dec. 406. num. 16. p. 4. tom. 2.* Et ideò eo consentiente substineiur. Defectus solemnitatum non habetur in consideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate, immo agit de obseruantia contractus, *Hodiern. ad Surd. dec 70. num. 10. Capyc. Latr. dec. 19. n. 6. seqq. Rota dec. 15. nu. 10. post Salgad. l byr. cred.* Sic compellit secum contrahentem ad obseruantiam, *Gratian. disc. 27. n. 41. Rota post Salgad. d. dec. 15. n. 11.*

415 Si per aliquod statutum sit inducta aliqua solemnitas in cessione facienda per cedentem, putà iuramentum, si illud deficiat, & sic sit nullitas facta, an hæc nullitas possit allegari ab ipsis contrahentibus, vel à debitoribus tantum? Cum ipsa solemnitas sit inducta fauore debitorum, vt habetur in *tex. l. per diuersas, 22. C. mandati,* Menoch. *cons. 789. nu. 2. Flau. Tort. ad stat. Pap. 135. nu. 69.*

416 Vnde ab ipsis debitoribus solum allegari potest, *Surd. dec. 179. nu. 17. cons. 416. nu. 25. cons. 523. nu. 2. cons. 559. num. 10. cons. 284. num. 6. Cyriac. contr. 321. num. 70. Bardellon. 21. num. 8. cons. 132. num. 13. Palma cons. 64. nu. 21.* Caball. *cons. 4. nu. 8. Andreol. contr. 134. n. 54.*

417 Et non à Tertio, *Menoch. cons. 665. num 31. Surd. dec. 70. nu. 26. dec. 108. nu. 2.* Ger. *Spin. cons. 3. nu. 8. Gratian. d. disc. 153. nu. 9. & disc. 27. n. 39. D.* Pal. *nu alleg. 64 n. 21.*

418 Tanto minus ipsi contrahentes ad eorum vtilitatem, & commodum allegare possunt nullitatem, *Menoch. cons. 692. n. 9. Bertazol. cons. ciuil. 49 n. 48.* Cab *all. cons. 4. nu. 6. lib. 2. Surd. cons. 442. n. 12.*

419 Nam nullitas minime allegari potest ab eo, qui ei dedit causam, *l. 1. §. si omnes. ff. de vente inspec. Flau. Tort. ad stat. Pap. 153. n. 65. Pappon. cons. 121. nu. 11. Cyriac. contr. 416. nu. 10. Caball. cons. 4. n. 7.*

420 Nam nullitas est pœna, *Rim. iun. cons. 804. n. 20. 30. Peregr. cons. 100. nu. 9. lib. 5. cons. 19. nu. 10. lib. 3. Papon. cons. 124. n. 6.*

421 Ideò nullitas, in quorum odium est introducta, ab eis minimè allegari potest, *Menoch. cons. 347. n. 15* Caball. *cons. 4. nu. 10. Flau. Tort. ad stat. Pap. 145. nu. 65.* Pappon. *cons. 121. nu. 11. Cyriac. contr. 416. n. 10.*

422 Cum alias liceret allegare turpitudinem suam, quod est nefas, vt in puncto nullitatis cessionis; ob statuti formam non obseruatam *Pacian. cons. 88. nu. 2. Flau. Tort. ad statut. 135. n. 65. D. Transhedius consult. 34.*

423 Hæres non potest impugnare contractum defuncti, quia defunctus, & hæres ab eo institutus, pro vna, & eadem persona reputantur. *l. cum à matre C. de rei vendicat. l. ex qua persona ff. de reg. iuris. l. si vxor. ff. de bonis auth. iudic possid. Surd. cons. 222. n. 13. Barz. decis. 64. Mangil. de impu. q. 49. nu. 48. Fusar. de substit. q. 557. Nouar. de elect. fori. q. 14. num. 23. sect. 2. & q. 10. nu. 5. Caualer. dec. 430. nu. 5. 6. Ludouis. dec. 418. nu. 5. seqq.* & ibi *addit. nu. 15 Gratian. disc. 511. nu. 26 seqq. Vrceol. consult. 95. vol. 2. Christin. dec. 82. vol. 3. & dec. 210. vol. 4 Rota p. 11. rec. dec. 324. nu. 23. 24. Fran. b. & Luca dec. 53. Caball. q. 610. Hermosill. in l 44. gl. y. nu. 3. tit. 5. p. 5. Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. q. 16. Vrceol. de transact q. 80. n. 1. Vaz axiom. iur. lit. H. nu 27. Sabell. res. c. 3. n. 6. seqq. & in summa Tract. § hæres. nu. 18. D. Aguila ad Rojas de Incompatibil. p 5 c. 6. n. 49 seqq.*

424 Amplia, vt neq; ex persona propria, neq; ex eo quod res alienata sit sua, potest contractum, & pacta in illo apposita, repræhendere, infringere, & annullare. *Tiraq. de retract. consang § 1. gl. 9 nu. 47 Pinell. in l. 1. p. 3. num 81. C de bonis matern. Gabriel. commun. conclus. lib 6. tit. de reg. iur concl. 6. nu. 3. Surd. cons. 355. nu. 42. Barz dec. 64 nu. 32. Altograd. cons. 91. nu. 15. seqq. lib. 2. Rota p. 13. rec. dec. 224 Giurba de feudis § 2. gl. 3. à nu. 113. Cyriac. contr. 282. n. 33. Vrceol. sup. num. 2. Vaz sup. nu. 28.*

425 Amplia 2. Vt neque hæres hæredis. *Paris. cons. 16. nu. 38. vol. 2. Pinell. sup. num. 81* Menoch. *cons. 89. nu. 126. seqq. & cons. 443. num. 86. Cefal. cons. 392. nu. 36. seqq. & num. 135. & seqq. & cons. 393. n. 78. Barz. sup. n. 50. Pereg. de fideic. art. 33. n. 15. Fu-*

15. *Fusar. de substit. q.557. nu.5. Surd. conf.343. n.4. Nouar. qq. Forens. q.50. num.6.10. Menoch. consl. 89. nu.129. seqq. Staiban. res.29. nu.65. tom.1. Gratian. disc.612. nu.13.17. Rota dec.265. num.3. p.1. rec. Ottobon. dec.64. nu.6. Rota* post *Merlin. de legit. dec.59. nu.18. Vrceol. nu.3. Vaz sup. nu.29.* Nisi testator vsus fuisset dictione ? *Infrascriptos* sub qua non veniret hæres hæredis. *Quesada contr.23.* post *Laut. Vrsell. verb. alimenta concl.89. num.66.* Et hæc conclusio habet locum in quocumque successore. *Rota d. dec.265. nu.3. p.1. rec. & post Merlin. de legit. dec.160. nu.8.* non in singulari, *vt infrà hic.*

Et non solum in hærede primi, & immediati, sed etiam vlterioris hæredis in infinitum. *l. fin. C. de hered. instit. Gratian. disc.266. num.7.8. Barz. dec. bo on.26. nu.21.22. Ab Eccles. obs.153. nu.16. lib.1. Rota dec.47. nu.5. p.2. diuers. Vrceol. qu.80. num.5.* Vbi limitat, si posset sequi aliquod absurdum.

426 Amplia 3. si hæres contractum illum approbasset, vel in totum, vel in parte, vt soluēdo, vel alio modo ad implendo, iuxtà. *tex. l. si quidem 24. C. de transact. l. si cui 69.* vbi *Bart. ff. de leg.2. l. ad solutionem. C. de retinendie. t. Becc. cons.6. nu. m18. Surd. conf.405. num.35. Ottobon. dec.105. num.19.20. Rota* post *Zacch. de obligat. Cameral. decis.269. num.14.*

Limita 1. quando defunctus disponit de eo, de quo libere disponere non potest. *Natta conf. 470. nu.12. Grammat. dec.93. nu.11. Crauet. cons. 200. nu.7. Menoch. cons.89. nu.11. Garz. dec.64. n. 4. Mangil. de imput. quest 84. num.15. Vaz sup. num.30.*

2. Quando factum defuncti tendit ad fraudandum hæredem iure sibi competente. *Osasch. decis.186. nu.5. Barz. sup. nu.5.42. Surd. conf.282. num.100. & cons.384. nu.66. & cons.196. nu.54. & cons.297. nu.21. Vaz sup. nu.31.*

3. Quando defunctus non tenebatur de euictione, aut pro eo non poterat conueniri. *l. Lucius* vbi *gl. & Castr. nu.3. ff. solut. matrim. Pinell. in l.1. p.3. nu.83. lim.9. de bonis matern. Phanuc. de inuentar. p.7. nu.161. Gabriel. sup. concl.11. nu.24. Surd. cons.354. nu.35. cons.107. nu.18. Vaz nu.32.*

4. In facto, cui defunctus consensit, cui ex propria persona conuenire hæres potest. *Tiraq. de retract. consangu. §.1. gl.9. nu.54. Surd. conf.105. nu.40. & cons.194. nu.25. Vaz n.34.*

5. Infacto defuncti etiam iurato, cui ipse controuenire posset, absolutione obtempta, cui, & poterit hæres controuenire, iuramenti relaxatione non obtempta. *Alban. cons. 77. nu.18. Gabriel sup. tit. de iure iur. concl.6. num. 5. Vaz num.35.*

6. In hærede cum b.I. & inuentarii. *Osasch. dec.179. num.21. Menoch. conf.89. num.25. Barz. dec.64. num.12. Intrigl. conf.19. nu.2. lib.1. Franb. dec.83. Gabriel. sup. nu.9. Fusar. de substit. qu.577. nu.12. Melez. asser.12. D. Aguila sup. ad Rojas de incompatibil. p.5. c.6. nu.83. Vaz sup. nu.36. Vrceol. de transact. d. q.80. nu.7. & consult.95. lib.2.*

Quamuis non confecerit inuentarium, nam hæres ille potest impugnare venditionem factam contra prohibitionem testatoris, tanquam ipso iure nullam, & inualidam. *Rota p. 13. re. dec.133. nu.10.* Secus esset si ex bonis hereditariis sibi satisfacere posset, post *mille D.D. Vrceol. d. qu.80. nu.7.8. & seqq.* Vel vbi ipsemet hæres beneficiatus proprio nomine se obligasset. *Idem Vrceol. nu.11.*

7. Successor singularis potest impugnare factum defuncti. *D. Aguila sup. num.73. Gujm. de euict. qu.11. Vela dissert.12. d. n.30. Olea de cess. iur. tit.3. q.9. Hermos. in l.7. gl.3. n.4. tit.4. p.5. Ayllon. ad Gomez var. lib.2. c.15. n.22. Vrceol. d. q.80. n.4.* vbi de singulari successore cum titulo oneroso

8. Vt regula illa posita, vt hæres teneatur habere ratum factum defuncti, intelligenda sit in hærede pro parte tantum, quia pro illa parte, vt pro dimidia, tertia, vel quarta, pro qua est hæres tenetur factum defuncti seruare pro alia verò quota, vel quotis, inquibus non est institutus hæres potest factam defuncti impugnare, & cohæredem conuenire, nam solum pro sua portione hæreditaria confundit actiones suas, & creditum, pro aliis verò portionibus remanent actiones suæ intactæ, & experibiles contra cohæredes. *Surd. dec.224. n.21. 22. Fusar. de subsit. q.557. nu.10.21. Fontanell. de pactis cl.4. gl.5. nu.42. Noguerol. alleg.19. nu.106. Ludouis. dec.442. nu.3.* & ibi *Add t. n.5. Coccin. dec.285. num.3. Dorau. dec.58. Possib. res.71. nu.66. Salgad. laby. p.2. c.25. nu.63.65. Merlin. dec.570. nu.23.* post *alios Vrceol. d. q.80. nu.14.* Vbi hæc, & alia bene ponit.

427 Tamen secus est quando factum defuncti est nullum. *Socc. cons.79. nu.34.47. lib.4. Menoch. cons.404. nu.11. Sur l. dec.284. Becc. cons.97. nu.6. Barz. cons.64. nu.18.57. Honded. cons.3. num 46. cons.14. nu.33. Papon. cons.153. nu.8.9. Fusar. de sub stit. qu.557. nu.8. Crauett. cons.200. nu.5. seqq. Giurba obs.53. nu.6. Grat. cons.91. nu.24. seqq. lib.1. Rota dec.110. nu.1 seqq. p.2. diuers.* post *Merlin. de legit. dec.75 nu.4. Seraphin. dec.477. nu.1. Bellon. iun. cons.48. nu.48. Cyriac. contr.312. n.108 Ciroc. d. sc.51. nu.34. Vaz sup. num.33. Franch. d. cis.665. Gratian. disc 862. nu.16. seqq. Hodiern. contr.18. Bich. dec.554. nu.20. Sperell. d. c.170. nu.19. seqq. Vrceol. consult. 95. vol.2. & intract. de transact. q. 80. nu.28.30. Magon. dec. Flor.54. nu.38. seqq. dec. 91. nu.15. seqq. Sabell. §. hæres, nu.16.*

428 Nullitas contractus, quæ potest opponi contra cedentem, an obstet cessionario, & an iura transeant cum sua qualitate, & causa, difficultas est; nam negatiuam opinionem probat *Noguerol. alleg.2. d. nu.55. & alleg.32. d. nu. 84.* qui ex *Farinac. & Capibl.* firmat nullitatem, quam primus census patiebatur aduersus nouum censum allegari non posse, & sufficere, vt tempore reemptionis, subrogationis census validus iudicaretur, dicit etiam *Seraphin. decis.1109.* exemplum est in soluente pecuniam Vniuersitati conditionatam illam soluen-

di

ali creditori census, ad hoc vt ipse sub ingrederetur in locum dicti creditoris census, nam quamuis nullus esset primus census valeret secundus, si cum regio assensu esset constitutus hic secundus, vt decisum per Regiam Cameram refert. *Rouit. cons. 64. lib. 1.* ex doctrina *Molina de primogen. lib. 4. c. 3. nu. 20.*

Nam creditores dimissi, an habeant assensum, vel non, seu an validum sine contractus, vel non, nouus contrahens non tenetur inquirere, nec debet esse curiosus, ex *Molin. sup. tenent. Gratian. disc. 45. nu. 25. Surd. & Hodiern. dec. 156. Giurba dec. 88. num. 17. Castill. dec. 107. Card. Luca de credit. decis. 59.*

Sed contra dicit *Salgad. labyr. p. 2. c. 17. à nu. 46.* vbi nominatim contra *Farin. Capibl. & Neguerol.* & vult, nullitatem, quam patiebatur primus census, impositus nullus, influere in secundum, nisi probetur primum censũ fuisse versum in vtilitatem Vniuersitatis, aut minoris, & similis personæ. Idem dicit *Auendan. de censib. c. p. 64. à nu. 9.*

Sic etiam contra *Molinam, & Surdum, Manent. decis. 31.* vbi refert ità decisum *& cons. 17. Bich. decis. 175. num. 12.* vbi decisum refert. *Rota decis. 28. num. 5. 6. post Cenc. de censib. & decis. 383. part. 12. rec.*

Sed *Olc. de cess. iur. tit. 4. q. 1. n. 33.* distinguit: Aut quis emit à creditore census, censum illum mutuãdo pecunias Vniuersitati v. g. vt per illas dimittat priorem creditorem, cum pacto sub ingrediendi in eius locum, & tunc si prior census esset nullus, nullitas illa influeret in ipsum.

Aut prior census cum Regia facultate creatus, nouæ facultatis virtute extinguitur, & alter ad minorem redditũ rationem fundatur, ad fauorem eius, & cuius pecuniis dimissus fuit primus creditor, hæc noua census impositio non dependat à prima facultate, seu secunda, quia non debet esse curiosus in quam causam conuertantur pecuniæ, sed securus manet, licet postea accipiens pecunias eis abutatur, ex *Molina, & alijs Castill. de alim. c. 36. §. 3. à nu. 6. & 34. Barbos. voc. 118. à nu. 27. lib. 3. Larrea alleg. 75. nu. 4. 5. 16. & 17. R. Marin. lib. 1. resol. 77. nu. 12. & seqq.* defendit *R. Rouit. d. cons. 64.* adducta differentia inter ementem ab Vniuersitate priuilegiata, & interementem à possessore maioratus non priuilegiato, nam Vniuersitas est priuilegiata ad instar minoris, quę cum læditur in integrum restitui potest, & proinde cautus debet esse cum illo contrahens. *l. 1. & 2. C. si ad verf. credit.* Sed ipse *R. Marin.* soluit decisionem Regiæ Cameræ contra opinionem *R. Rouiti*, si in facto constabat, quod pecunia illius creditoris, qui sine assensu contraxerat, & qui deinde fuit dimissus, vera pecunia erat versa in vtilitatem Communitatis, nam licet assensu carebat, attamen impetrari potuisset, & sic ex æquitate saltem Vniuersitas tenebatur.

Sic etiam distinguit *Salgad. labyr. p. 2. c. 17. num. 33.* Aut pecunia creditoris dimissi probatur versa in beneficium Vniuersitatis, vel minoris, & tunc secundus census, vel effectum extinguendi primum non habentem assensum, fit validus, & ità procedunt *Rotæ decisiones, & Capibl. & Neguerol.*

Sed quod cessionarius non teneatur seruare factum defuncti cedentis, *Rota dec. p. 11. rec. dec. 142. nu. 5. & dec. 294. in fine.*

429 Contractus si sit declaratus nullus ex defectu sollemnitatis non seruatæ, emptor cogitur restituere rem cum fructibus à die contractus, & emptor pretium cum interesse. *l. vt. re, & l. si prædium, C. de præd. & alijs reb. minor. Martian. cons. 49. nu. 3. R. Marinis lib. 1. c. 129. num. 3. 149. nu. 3. cap. 18. nu. 69. lib. 2. Boer. dec. 268. Surd. cons. 115. nu. 14. lib. 1. Mangil. de subhast. qu. 11. num. 9. Ant. Fabrun C. lib. 4. tit. 30. de rescind. vend. defin. 3. & 39. Castill. lib. 3. controu. 18. & nu. 76. & seq. Cancer. var. p. 1. c. 13. nu. 43. Fontanell. dec. 64. nu. 2. & seqq. Prat. discept. 17. num. 110. Pereira dec. 15. Mastrill. dec. 247.* & hoc ratione malæ fidei, *Surd. dec. 279. nu. 1. Olasib. dec. 160. num. 11. & seqq. Menold. dec. 85. nu. 1. seqq. L. ratb. cons. 112. nu. 36. seqq. Bord. lion. cons. 59. vol. 1. Andreol. contr. 246. num. 14. contr. 286. nu. 71. Castill. dec. 14. Idem R. Marinis lib. 1. c. 153. Nos de nullit. rubr. 9. qu. 44. nu. 9. Ponte cons. 38. nu. 6. 7. Cauall. qu. 363. nu. 7. Giurba dec. 105. Gama dec. 94.* post alios *Baron. de effect. minor. atat. in addit. ad 3. effect. Card. Luca de alienat. disc. 1. num. 1. 106.* Vbi de Nullitate alienationis bonorum Ecclesiæ.

430 Sed quæstio fuit in S. C., si contractus celebratus sit nullus, putà celebratus per aliquam Vniuersitatem, sine debitis solemnitatibus, de quibus in *l. fin. C. de Venden. reb. Vniu.* & sic debeant restitui fructus à die celebrati contractus, ex *DD. hic sup. citatis.*

431 Si nullitas prædicta sit allegata, & deducta in iudicio per talem Vniuersitatem post triginta annos à die contractus, per libellum Iudici præsentatum, & parti notificatum, sed per silentium eiusdem Vniuersitatis, sit super tali petitione impartitus terminus, post duodecim annos, si per sententiam sit declaratus nullus, talis contractus, fructus, debeant restitui à die contractus nulli, vel à die litis contestatæ, vel à die dicti libelli præsentati, & parti notificati?

432 Quod non possit dici de nullitate contractus, & non possit agi ad restitutionem fructuũ, elapsis 30. annis, videtur dicendum, nam tale remedium per spatium 30. annorum præscribitur, *Soccin. cons. 106. nu. 6. vol. 3. Matian. Soccin. cons. 22. lib. 1. Balb. de præscript. 4. p. princ. qu. 21. R. Marinis lib. 1. resol. 27. nu. 10. & seqq.* vbi decisum refert per S. C. fuisse absolutum à petita relaxatione territorii, possessorem, ob Apostolicum assensum non impetratum, cum per spatium annorum 70. pacificè possedisset, *Intrigl. cons. 4. nu. 6. Thomat. dec. 159. num. 7. Gratian. disc. 644. in fine. Triuis. dec. 24. Vinius opin. 473. Rota apud Posth. de subhast. dec. 216. n. 23. Idem Posth.*

de manut.obf.8.nu.93.refol.2.nu.11.Rota dec.622 nu.16.penes Poftb.de manut. Lonius doctiffimus de folemnit.in contract.minor.gl.15.§.5.n.46.47.

433 Etiam fi remedium nullitatis proponatur infrà paucos dies poft dictum tempus annorũ: 30.*Gratian.difcept.710.nu.18.feqq.* vbi etiam dicit, quod quando quis permittit labi tale tempus, cenfetur remedio intra tale tempus fibi competenti,renunciare. *Antonell.de temp.legal. lib.1.c.11.nu.12.feqq. Nos de nullit. iudic.rubr.8. quaft.11.*

434 Sed quod elapfis 30. annis, poffit dici de nullitate contractus, per Vniuerfitatem, & minores,& alias perfonas priuilegiatas, probata læfione,*Cæfal.conf.14.nu.313.lib.3. Cacher.dec. 158.nu.9.13.feqq.Vin.dec.534.nu.42.Sforz.Od. de reftit.p.1.qu.36. art.4.* Diximus late *Nos fup. nu.28.feqq.& qu.37.38. Antonell. de temp.legal. lib.2.c.94.num.12.13. Pac.Iordan.lucubr.lib 14. tit.28.nu.31.*

Quæ intelligenda funt ad effectum agendi, fecus ad effectum excipiendi, dum quis eft in poffeffione. *Rota penes Poftb.de fubhaft. dec.216. nu.24.Rota rec.dec.13.nu.15.p.15. Antonell.fup. num.7.*

435 Sed verior eft diftinctio, aut nullitas eft euidens, & notoria apparens ex ipfomet contractu,& tunc eft perpetua, aut indiget probatione extrinfeca,& tunc fpatio 30. annorum præfcribitur. *Caftill.in addit.ad dec.8. Rouit.conf. 40.nu.8.lib.2.Mola confult.23.n.11. Pedroc.conf. 36.num.39.Caualc.dec.28.p.1.n.37. Thom.Doct. conf.112.n.3.Cacher to.[illegible]13.n.11.*

436 Vnde intrat difputatio à quo die, in cafu *fup.*propofito,fint reftituendi fructus, & effe reftituendos à die litis conteftatæ, videbatur dicendum, nam per talem actum quis conftituatur in mala fide, *Amat.conf.87.nu.10.Reg. Sanfel.dec.125.nu.2.3. Anton.Amat. refol.14.nu. 25.Font in.dec.72.nu.6.Dexart.dec.10.n.14.DD.* apud *Capyc.Latr.dec.65.1.2. Maftrill. dec.131. nu.9. Rebell.de obligat.iuftit.p.1. lib.2.q.4.num.8. Sabell.§.fructus.*

437 Dummodo fint præfentatæ fcripturæ, ex quibus appareat de iuftitia petentis,alias fecus. *Berlich.dec.7.Manfrell.ad Capyc.Latro d.dec.65. num.7.8.*

438 Quo cafu poffeffor tenetur nedum ad reftitutionem fructuum præteritorum, fed etiam percipiendorum. *Intrigl.conf.4.nu.215.conf.5. nu.105. Fontanell.dec.64.nu.7.Leo dec.133. num. 11.lib.2. Royt.dec.5.nu.410. Intrigl. d.conf.4.nu. 104.Bell.conf.223.num.8.*

439 Et quamuis fint duę litis conteftationes, debeat attendi prima.*Capyc.dec.11. Felic.alleg.43. Rics.collect.2049.*

440 Et fructus debétur etiam perempta inftantia.*Fab.in C.lib.3.tit.8.def.2.de litis conteft.DD.* apud *Capyc.Latr. d.dec.65. num.21.feqq.* & ibi *Manfrella addit. num.13. Bich.decif.379. Conf. Capyc.dec.11.Chriftin.dec.156.nu.2. vol.2. Bich. dec.263.nu.6.feqq.Caball.conf.89. lib.2.Andreol. contr.258.*Nifi inftantia per renunciationem perempta fuiffet, nam tunc à die fecundæ litis conteftationis.*Cancer.tom.3.c.16.nu.17. in fine.*

441 Sed quod debeat reftitui à die libelli præfentati,& parti notificati, fuit habitum pro vero,fed non decifum per S.C.de menfe Aprelis 1699.referente D. Confiliario Regente Petra, Ea ratione quia, licet reftitutio fructuum debeat fieri à die contractus, vt *fup.*diximus, Tamen quia per lapfum trigiuta vnius anni præfumebatur bona fides in contrahente cum Vniuerfitate, nam ex tali tempore præfumantur adfuiffe folemnitates requifitas in contractibus Vniuerfitatum.Diximus *qu.38.*

442 Cũ dicta bona fides fit in primo cafu difcooperta,per talem libellum notificatum.*Baron.de citat.q.45.cum Addit. Tufc.lit.C.concl.262.feqq. Pac.Iordan.lucubr.vol.3.lib.14.tit.1.nu.162.feq. & tit.24.nu.49.feqq.Menoch.de arbitr.caf.225.*

Nam quando conftat de titulo inualido, & iniufto,ceffat bona fides,& apparet mala, *c.fin. de præfcript.Ofafch.dec.101.num.36. Caftill. dec. 12.nu.16.R.Capyc.Latro dec.191.num.17. lib.2. Gizz.ad Capyc.Latro dec.65.n.11.*

443 Ideò non debet expectari litis conteftatio, cum fufficiat lis mota. *Montan.de tutelis fup.ex l.fed fi lege.§.fi ante litem, ff. de petit. hered.Ramon.conf.50.n.39.*

444 Sed quod non fufficiat libelli oblatio parti notificata,nec litis conteftatio, fed requiratur publicatio in caufa,ad inducendam malam fidem,pro fructuum reftitutione. *Martian.difp.9. num.4.feqq.Capyc.Latro dec.65.num.4.feqq.Fontanell.dec.436.nu.9. Idem Capyc.*Latro *dec.130. num.8.Dexart.d.dec.10.num.1.70.Rouit.in rubr. pragm.de inftat.cauf.non reftaur. num.16. Caball. conf.89.nu.8.q.2.vol.2. Rota Lucenf.dec.47.Ricc. in praxi ref.61.n.11.Rodoer.ad Marinis c.155.n.3 Luca ad Franch.dec.31.n.1.in fin. Affl.dec.59.*

445 Sed quod non fufficiat publicatio,fed requiratur fententia, quia fuccumbens in lite dicitur effe in mala fide. *Duran.dec.426.nu.20. Fachin. lib.1.c.59.DD.*apud *Capyc.Latr.d.dec.65.n.3.*

446 Sed in iudicio rei vendicationis fructus veniunt à die litis motæ.*l.item veniunt.§.fructus.ff. de petit.hered.l.fructus. ff. de re. vend.c. l.fundus. §.in vendicatione, in fine. ff.de pignor.R.Marinis ad Reuert.dec.559.nu.3.*fed vide *Vueffembec.conf. 6.Lancell.Galia ad confuet.Alex.verb.non poffit, q.6.Sabell.§.fructus.nu.10.§. poffeffor. nu.44.feqq. Thomat.dec.101.nu.39.feqq. & dec.282.num.2. feqq.Vela differt.48.nu.49. Cyriac.contro.463.nu. 20.controu.533.num.30.contr.532.n.7.24.50.*

447 Sed hic eft fciendum, quod, licet refciffa venditione,propter remedium.*l.2.C.de refcind. vendit.*fructus non reftituantur, quia refcinditur ex nunc,non ex tunc,*Fachin.lib.2.contr.24. Anna conf.24.R.Sanfel.dec.125. Con.in lib.2.var. c.3.nu.9.Pinell.in d.l.2.p.2.c.4. nu.6. Barbof.in c. cum dilecti. nu.31. de empt. & vendit. Ayllon.ad Gomez lib.1.c.13.nu 48. Fontanell.de pactis cl.7. gl.2.p.5.nu.10.feqq. D.Romaguer. ad Conciol.ad*

fiat.

flat. Eugub. lib. 2. rubr. 58. nu. 15. Framb. dec. 495.
448 *nu. 3. Rufis obs. 25. nu. 23.* Tamen, si minor sit læsus, veniunt fructus à die contractus. *l. quod si minor. §. restitutio. & l. pactum. ff. de minor. Amat. conf. 87. nu. 9.* licet contra decisum refert *Rofis d. obs. 25.* Diximus *q. 37.*

449 Sed quod si ex censu nullo soluantur fructus, non potest minor, vel mulier illos repetere, tamquam indebitos. *Gratian. disc. 556. nu. 64. 55. Gonzal. ad reg. Cancell. gl. 56. nu. 96. seqq. Castill. contr. tom. 8. c. 84. nu. 8. Rota dec. 29. nu. 5.* post *Cenc. de censib. & dec. 512. num. 19.* coram *Merlin. & D. Cunstantin. ad statut. Vrbis annot. 44. num. 727.*

450 Contractus, qui annullatur fauore publicæ vtilitatis principaliter, non confirmatur iuramento, *Mendbaca de success. creat. lib. 3. §. 28. num. 22. Tusc. lit. I. con l. 500. nu. 18. & concl 528. nu. 56. Conar. in c. quamnis pactum 2. p. §. 1. nu. 1. & §. 2. nu. 6. Guttier. de iurament. p. 1. c. 58. nu. 15. Mattiens. l. 2. tit. 2. li. 5. recopil. gl. 3. n. 17. Sanch. in summa lib. 3. c. 12. num. 43. seqq.* Verum *nu. 44.* Limitat conclusionem hanc non procedere quando primario ob publicam vtilitatem actus interdicitur, & si secundario ob publicam vtilitatem. *Et num. seqq* tripliciter limitat, & iu *cap. 9. eod. libr.* Vbi optime declarat, maxime ex *num. 19. Molin. de ris. nupt. q. 59. num. 35. Lugo de iustit. disp. 22. sect. 8. num. 206. Layman. Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. c. 6. nu. 8. Rebell. de obligat. iust. lib. 1. de contract. q. 8. nu. 8. seqq. Ayllon. ad Gomez. v. r. lib. 2. c. 14. num. 25. Andreol. contr. 6. num. 30. seqq. & contr. 134. nu. 48. seqq.* signanter *nu. 70 contr. 74. nu. 78. Hodiern. ad Surd. dec. 154. Aug. Barbos. in c. quamnis pactum num. 24. de pactis in 6. & in c. cum contingat nu. 1. de iureiur. D. Trambecam. consult. 34. nu. 12.*

451 Contractus non firmatur iuramento quando est super re, vel materia, cuius non est commercium, vt pote super re impossibili. *Greg. Lop. in l. 13. tit. 9. p. 6 gl. 4. Auendan. de exequ. mandat. 2. p. c. 10. nu. 1. Auiles c. 30. Pratorum num. 3. Azeued in l. 3. tit. 7. lib. 7. Recopil. nu. 8. P. Gregor. Syntagm. lib. 27. c. 7. num. 5. Rodriq. de ann. reddit. lib. 1. q. 14. num. 67. Ayllon. sup. vers. contractum non.*

452 Contractus nullus odio creditoris non cõfirmatur iuramento, sed debitor virtute iuramenti tenetur ad implementum, & post illud repetere, vt contingit in promissione vsurarũ, & in mutuo facto filiofam, & in lege commissaria in pignoribus, & alijs, docet *Gomez d. cap. 14. nu. 24. Conar. in c. quamnis p. ctum 2. par. §. 1. Mendbaca de success. creat. lib. 3. §. 28. nu. 33. Tusch. lit. I. concl. 528. nu. 41. Barbos. in l. alia. §. elegantur ff. solut. matr. nu. 32. Molina de iustit. tom. 1. disp. 150. & tom. 2. disp. 515. Guttier. de iuram. p. 1. c. 2.* Vbi de promissione vsurarum, & *cap. 33.* de pacto legis commissoriæ. Et de mutuo facto filiofam. *Ayllon. sup. vers. contractum nullum.*

453 Contractus nullus ex defectu solemnitatis intrinsecæ, non confirmatur iuramento, sed valet eo modo, quo valere potest. *Gomez. d. c. 14. Guttier. in l. nemo potest. ff. de leg. 1. num. 10.* Et de solemnitate substantiali, necessaria ad effectũ illum, quem ex iuramento deducere volumus. *Conar. in c. Raynaldus de testam. §. 3. num. 10. Guttier. de iuram. lib. 2. c. 2. nu. 9. Tusc. lit. S. concl. 333. & lit. I. concl. 528. ex n. 69. Ayllon. sup.*

454 Sic contractus nullus ipso iure non firmatur iuramento, *Socein. iun. conf. 43. nu. 17. lib. 2. Fusar. de substit. qu. 308. num. 20. Prat. disc. c. 17. num. 119. disc. 25. nu. 81. lib. 1. Valenz. cons. 148. num. 41. lib. 2. Graff. de except. except. 20. num. 33. Gall. conf. 68. nu. 47. Tort. ad stat. Pap. rubr. 1. nu. 26. Thomat. dec. 3. nu. 5. Rota dec. 98. nu. 5. p. 11. rec. Merenda controu lib. 1. c. 1. D. Merlin. contr. 56. nu. 15. cent. 1. & cent. 2. c. 27. nu. 21. D. Torre de pact. fut. success. lib. 1. c. 5. nu. 2. seqq. Ciroc. disc. 45. nu. 7. disc. 47. nu. 8. & 45.* Idem si contractus contineat enormissimam læsionem, *disc. 67. nu. 73 Duran. dec. 121. nu. 28. Rota dec. 153. nu. 14. p 1.*

Maximè quando contractus ex iure communi, non verò ex speciale alicuius Ciuitatis sanctione annullatur, *Sperell. dec. 46. 47. Serafin. de priuil. iuram. priuil. 61. nu. 11. Graff. d. excep. 20. num. 34. Torre sup. num. 3. 4.* maximè si sit nullus, ob publicam vtilitatem, *Ciroc. d. disc. 45. nu. 14.*

Ratio quare actus contra legem celebratus non subsistit, est quia iuramentum sequitur naturam actus, cui inhæret, *l. 3. C. de non num. pecun. Cefal. cons. 34. num. 37. Ludouic. dec. 64 nu. 17. Hartman. Pistor. lib. 4. qu. 12. num. 2. Vuessem. conf. 71. num. 6. seqq. Prat. disc. 17. num. 122. tom. 1. & disc. 25. nu. 75. 80. Franc. Ant. Acosta conf. 24. num. 39. Valens. cons. 61. nu. 95. tom. 1. Graff. except. 20. nu. 33. Germon. de sacrar. immun. lib 3. c. 21. num. 71. seqq. Rub. de testam. c. 96. nu. 214. & in a not. ad dec. 56. nu. 33. p. 9. rec. Carleual. de iudic. l. b. 1. tit. 1. d sp. 1. nu. 8. sect. 2. num. 1033. Pichard. in princ. instit. de adem. legat. nu. 18. Fermosin. ad c. 1. de indic. qu. 19. nu. 3. Mager. de aduocat. armat. c. 12. nu. 39. Fontanell. de pact. cl. 4. gl. 21. p. 1. n. 83. Torre sup. nu. 5. Osuald. ad Donell. lib. 21. c. 13. lit. K.*

Igitur, cum pactum, super quo apponitur, à lege annulletur, iuramentum inutile euadet, quia dum corruit actus, super quo interponitur, corruit quoque, & ipsum iuramentum, *Rol. à Valle cons. 57. nu. 16. l b. 3. Morot. cons. 35. nu. 5. Valens. cons. 61. num. 96. Rub. de testam. c. 96. num. 216. Mager. sup. nu. 40. Bessembau medull. Theol. moral. dub. 5. de iuram. vers. respondeo, Torre sup. n. 7.*

Verum aliquando contractus licet nullus, attamen aliquando firmatur iuramento, *Sperell. dec. 46. Sanch. in decalog. lib. 3. c. 12. nu. 11. & per totum, Pascal. de patr. potest. p. 2. c. 1. num. 49. seqq. Fermosin. in cap. si diligenti, 12. de foro compet. qu. 2. Osuald. ad Donell. lib. 21. c. 23. Layman. Theolog. moral. lib. 4. tract. 3. c. 8. Torre sup. n. 14.* Sed conciliatio est, vt non firmetur, si pericula-

tatur vtraque salus, spiritualis, temporalis, vel saltem altera, *Torre ibid.n.25.*

455 Contractus nullus, ob publicam vtilitatem, iuratus, an indigeat absolutione? quod indigeat, *Molin.de iust.& iur.disp.149. nu.151. tom.1.Less.eodem tract.lib.2.c.17. nu.66. Fagun. de instit.contract.lib.1.c.26. n.179.* Quod non indigeat, *Sanch de matrim.lib.1.disp.31. num.9. Fermosin in d.c.si diligenti, num.12. de foro comp. n.4.qu.2.Anast.Germon.de sacra imman. lib.3.ca. 21.nu.136.seqq.* vbi respondet ad *c.cum quidam de iure iur.* in contrarium allegatum, *Thomas. dec.3.n 5 Torre sup.n.63.seqq.*

456 Contractus iuramento non firmatur quo ad ius alteri competens, *c.cum contingat. de iure iur. Rota dec.447.nu.4.p.9.rec.Torre lib.2.c.24. num.130.*

457 Nec firmatur in alterius præiudicium. *Alciat.in l.pacta, quæ contra, C. de pactis, & cap. quamuis pactum, Torre lib.2.c.24.n.131.*

458 Statutum annullans contractus sine certis solemnitatibus factis, illi sunt nulli facti sine dictis solemnitatibus, quamuis adsit iuramentum, *Ciroc.disc.50.nu.8.9.*

Quamuis sit statuto illi renunciatum, *Serafin.dec.746.n.7.8.Rota dec.683. num.11.12.p.1. diuers.Ciroc.sup.n.5.*

Maximè quando statutum annullat ipso iure, nam non potest renunciari, *Ciroc.sup.n.6.7.*

Vel quando lex, vel statutum pro suspecto habet talem contractum, aut actum, *Baron.de effect.min.ætat. circa contract. eff.1. nu.362.363. Tasc.lit.l.concl.511.Asin.de execut. §.9. c.330. n.3.Cenc.de censib.q.15.n.39.*

459 Nec confirmat contractum ipso iure nullum, *l.non dubium, in fin.C.de legib. Serafin. de priuil.iuram.61.num.10.Cafal.cons.312.nu.106. lib.3.Muta in consuet.Sicil.consuet.21.nu.8. Mastrill.dec.140.Iacob.Gall.cons.129.Thom.s.tract. 5.tit.19.nu.359.& tract.9.eod.tit. à num.1004. Caual.qu.727. Baron.sup.nu.359* Nec in foro conscientiæ, *Vrceol.consult.44.nu.3.seqq.Rota post Vrceol.de transact.dec.35. nu.14.seqq. Gratian.disc.108.nu.9.531.num.8.715. nu.17. seqq. 722.num.38.seqq.* vbi etiam *Luca, Sabell. §.iuramentum, nu.25.Magon.dec.Flor.92.n.33.seqq. Sperell.dec.47.*

Licet contra dicat *Barbos.in auth. Sacramenta puberum, n.1 .C.aduers.vendit.*

460 Sed quod iuramentum non validet contractum, & actum nullum, non solum nullum ex defectu solemnitatum, sed forma legis non seruata, *Paris.cons.33.num.4.lib.3. Soccin. cons. 19.num.3.cons.36.num.8.vol.2. Caroc. casu 94. num.51. Affl.in c.vnic.§.item Sacramenta, n.3. de pace iuram.firm. Duard. de censib.qu.19.num.28. seqq.Menoch.cons.1112.n.74.Ciarlin.contr.35.nu. 27.29.Baron sup.n.385.386.*

461 Sed etiam quando est nullus alio respectu, quam minoris ætatis, dummodo iuramentum sit præstitum ad Sancta Dei Euangelia tactis scripturis, vt puta, quia non fuerunt adhibitæ solemnitates à iure commune requisitæ, nam tunc iuramentum ita præstitum validabit contractum, *Corn.cons.191. vol.2.& cons.121.in fin.vol.3.Grat.cons.46.lib.1.Serafin.de priuil. iuram.priuil.83.num.4.Simancell. de decret. lib.3.ti. 9.insp.18.num.137.Borgn.de tut. & curat. num. 168.Caroc.d.cas.94.nu.4. Gabriel. cons.13.nu.2. lib.1. Dec.cons.414.nu.17.Barbos.in auth. Sacramenta puberum, n.11.*

Sed contra tenent *Serafin.sup.num.4.5.6 Cremens sing.162. Marsil si g.299.Grammat.dec.12. Benin ten.dec.47.Bal.in l.fin.§.filijs autem, C.de bonis, quæ liber.* Vbi dicit, quod dispositio *auth. Sacramenta puberum*, procedit solum quando actus est nullus ratione minoris ætatis, secus si reperiretur alia nullitas, *Dec.cons. 349.nu 6.Surd.dec.154. num.11. Alba cons.163. num.59.lib.1.*

462 Ideò distinctio est, & conciliatio. Aut minor iurauit ad Sancta Dei Euangelia tactis scripturis, & in ipso iure iurando fuit specialiter, & expresse certioratus de inualiditate contractus, tum ex minori ætate, tum etiam ex inobseruantia, & prætermissione solemnitatum à statuto requisitarum, & tunc procedit prima opinio, aut iurauit per modum, vt sup. sed non certioratus specialiter, & expresse, & tunc procedit secunda opinio, benè *Baron. de effect.min.ætat.circa contract.eff.1.n.395.*

463 Nam vnicum iuramentũ non potest cooperari tot diuersos effectus, sed vnum tantum, *Surd.dec.154.nu.11. Bossiber.de success. ab intest. c.2.theor.60.n.10.Medic.exam.3.nu.15. Asin.de execut.§.9.c.375.n.3.Farinac.dec.165. nu.3.p.1. tom.1.* post mille *Baron.sup.n.397.*

464 Secus si forma iuramenti esset non restricta, sed ampla, & prægnans apta comprahendere omnes defectus, cum præcedenti promissione habendi rata omnia, & singula contenta in instrumento, iurando omnia, & singula attendere, & non contrafacere, sub pœna periurii, *Gratian.disc.27.n.37.38. Thomas. tract.1. de tut.ex Curat.tit.19.n.420.421.424.*

Et vt suppleat plures defectus debent esse tot iuramenta quot sunt defectus, *Asin. de execut.§.9.c.375.n.1.& 6.Thomas.sup.nu.422. Baron.sup.n.398.& 399.*

465 Quod si iuramentum sit simpliciter præstitum, & contractus nullus alio respectu, quam minoris ætatis, vel quia contraheret de re dotali, vel quia antea iurauerat non contrahere, vel quid simile, tunc contractus, præstito iuramento a minore non validatur, *Serafin. priuil. 83.nu.43.Asin.de execut.§.9.c.340. Capoll.caut. 121.Vin.dec.120.n.9.Gram.cons.ciuil.31. nu.12. Barbos.in d.auth.Sacramenta puberum,n.12.* post alios *Baron.sup.nu.401.*

466 Et iuramentum validat contractum nullum, quoties statutum præsumit iuramentum fuisse extortum dolo, & metu. *Cenc.de censib. q.15.Duard.de censib.qu.19.nu.70. Lentard. de vsuris qu.7.nu.27.Baron.eff.5.nu.26.& effect.1.*

lum.

lim. 8. & eff. 3. n. 202. Marescot. var. lib. 2. c. 63. nu. 4. 5. R. Marin. lib. 2. c. 116.

467 Verum contractus nullus fauore alicuius personæ principaliter, puta minoris, vel mulieris, licet secundario fauore publicæ vtilitatis, confirmatur iuramento, *Gamez var. lib. 2. c. 14. num. 26. Menchaca de success. creat. lib. 3. §. 26. num. 43. & §. 18. num. 28. Villalob. in commun. lit. I. num. 131. Guttier. in auth. Sacramenta puberum, nu. 38. 39. Gomez idem in l. 59. Tauri. n. 15. Barbos. in l. alia, §. eleganter, ff. solut. matrimon. Sanch. in summa lib. 3. c. 13. n. 44. & seqq. Ayllon. ibid. n. 27.*

468 Contractus, qui sit inualidus, sed confirmatur iuramento, si in eo concedatur relaxatio iuramenti per Episcopum, an talis relaxatio operetur nullitatem talis contractus? Videtur dicendum, quod sic, nam si talis contractus sit nullus sine iuramento, & validus cũ iuramento, si tollatur iuramentum videtur, quod remaneat nullus, qualis erat ante iuramentum.

Sed in contrarium est veritas, nam talis relaxatio nihil aliud operatur quam vt contraueniens non sit periurus, quo ad effectum agendi, seu habilitatio ad agendum, non autem, quod contractus sit nullus, *Gomes var. lib. 2. c. 14. num. 21. Conar. var. lib. 2. c. 4. nu. 6.* & in *cap. quamuis pactum 2. p. § 1. num. 7. Guttier. in auth. Sacramenta puberum, num. 20. Tusch. lit. A. concl. 65. Castill. lib. 3. contr. c. 2. num. 7. Sanch. in summa lib. 3. c. 21. & lib. 6. de matrim. disp. 38. num. 17. Carleual. de indic. tom. 1. disp. 2. qu. 4. ex num. 107. Larrea dec. 64. nu. 20. Farinac. dec. 33. post consil. & dec. 224. Bolan. in* Curia *Philip. p. 1. § fuero, Hermosill. in l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 12. ex nu. 96. Barbos. in c. 1. de iure iur. num. 2. Macerat. var. res. lib. 2. res. 24. nu. 16. Annechin. de praeuent. c. 4 nu. 15. Castill. dec. 70 nu. 8. Amat. dec. 100. nu. Baron. de eff. min. ætat. eff. 1. nu. 641. Iomus de solemnit. in contract. min. gl. 19. §. 10. n. 64. seqq.*

Si verò actus, seu contractus sit de illis, qui non firmatur iuramento, vt soluendi vsuras, & similes, tunc relaxatio operatur rescissionem contractus, seu declarationem nullitatis ipsius, *Gomes d. c. 14. num. 21. Conar. lib. 2. var. cap. 4 nu. 6. & in cap. quamuis pactum 2. p. §. 1. nu. 7. Menoch. cons. 24. lib. 1. ex num. 11. Guttier. in auth.* Sacramenta *puberum, num. 20. Tusc. lit. A. concl. 65.* Castill. *lib. 3. contr. c. 2. num. 7. Sanchez in summa lib. 3. c. 21. per totum.* maximè *num. 6. & lib. 6. de matrim disp. 38. nu. 17. Carleual. tom. 1. disp. 2. qu. 4. ex num. 107. Larrea dec. 64. nu. 20. Farinac. dec. 33. post lib. 2. consil. & dec. 224. Bolan. in Curia Philip. p. 1. §. fuero. Hermosill. in l. 56. tit. 1. p. 5. gl. 12. ex nu. 96. Barbos. in c. 1. de iure iur. nu. 2. Ayllon. ad Gomez d. c. 14 n. 22.*

Licet veniens contra contractum transactionis debeat autem omnia restituere acceptum per illam, *l. si diuersa, C. de transact.* Vbi *Barbos. num. 3. Gratian. disc. 770. num. 1. Cuuar. var. p. 1. c. 13. num. 35. Valeron. de transact. tit. 6. qu 1. Cabr. de metu lib. 2. cap. 18. num. 14. Valenz. cons. 88. nu. 60. seqq. Molina de primog. lib. 4. c. 9. num. 43.* vbi *Lima. Olea de cess. iur. tit. 6. qu. 7. Nouar. dec. 149. Cyriac. contr. 3. num. 65. 591. nu. 33. Vrceol de transact. qu. 89. Sabell. §. impugnatio, num. 3. §. Transactio, num. 16. Ricc. coll. 3285. 3757. 3131. Marin. lib. 2. c. 134.* vbi etiam *Luca, Giurba dec. 103. num. 5. Mastrill dec. 13. num. 14. Gusm. de euict. qu. 31. nu. 14. Castill. lib. 8. contr. de alim. c. 36. §. 2. nu. 41. Ramon. cons. 42. nu. 37. Merlin. dec. 522. nu. 3. dec. 667. num. 4. Baron. de effect. minor. eff. 43. n. 1. D. Pegas resol. c. 7. n. 1.* Rota *p. 15. rec. dec. 251. p. 17. dec. 341. p. 10. dec. 182. n. 24. seqq. Vrceol. consult. 70. num. 35. vol. 2. Ludouis. & addit. dec. 354. Amat. dec. Ferr. 64. Magon. decis. Flor. 119.* Quamuis distinguant *R. Marin. lib. 2. d. c. 134. D. Pegas resol. c. 7. n. 2. & seqq. vsque ad num. 38.*

De qua re limitationes, & ampliationes ponunt *Vrceol. d. qu. 89. Valeron. d. tit. 6. qu. 1. Pegas d. c. 7. nu. 40. seqq. D. Cala de restit. in integr. q. 9.*

Prima ampliatio est, etiam si impugnetur transactio ex capite læsionis enormissimæ, *Gusm. d. qu. 31. num. 15. Valens. cons. 85. nu. 7. Castill. d. §. 2. nu. 41. 49. Baron. d. eff. 43. n. 3. Cabrer. d. c. 18. nu. 16. Pegas sup. nu. 40. Vrceol. sup. num. 9. 10.* Vbi ampliat.

2. Quamuis minor, aut Ecclesia sit, qui impugnant transactionem, *Gusm. d. qu. 31. nu. 16. 21. Castill. d. §. 2. nu. 41. 49.* explicat *Baron. d. eff. 43. nu. 9. seqq.* ad quod videndus *Valeron. d. q. 1. num. 8. Cabrer. de metu d. c. 18. nu. 16. Vrceol. sup. num. 8. 7.* Vbi sic, si sint facti locupletes, post mille *DD. & n. 8. Mediolan. dec. 17. Georg. alleg. 34. Giurba dec. 13. 14. Calà de restit. q. 9. n. 13. 14. Barz. dec. 103. Sabel. §. minor, n. 37.* maximè post nullitatis transactionem, *Odd. de restit. q. 47. n. 3. Magon. dec. 119. n. 8. Cancer. cap. 1. n. 250. Giurb. dec. 103. nu. 10. Cala sup. n. 15. seqq.*

3. Si impugnetur à Loco, seu causa pia, *Gusm. d. qu. 31. n. 16. 21. Valeron. d. q. 1. n. 8.*

4. Quando allegatur nullitas, quæ clarè nõ apparet, *Lima in addit. ad* Molina *sup. nu. 43. Vrceol. sup. n. 13. 14.* Secus si sit detecta, *n. 18. 19.*

5. Vt etiam fructus teneatur restituere, *Valeron. d. qu. 1. num. 24.* alias ampliationes ponit *Baron. sup. n. 4. 45. & seqq.*

6. Mulier etiam, quamuis per restitutionem remaneat indotata, *Calà sup. n. 42.*

Limita dictam conclusionem primò, si non opponat pars, sed consentiat, quod aliquid allegetur super causa principali sine protestatione, *Gusm. de euict. qu. 11. num. 18. Castill. d. c. 2. num. 49. Baron d. eff. 43. num. 6.* Et in deposito conuentionali, seu clausula depositaria idem tenet *Phæb. p. 1. dec. 12. nu. 5. Mendo in praxi 2. p. lib. 3. c. 21. num. 49.* vbi decisum refert anno 1660. *D. Pegas sup. n. 44. Vrceol. sup. n. 23.*

2. Si Rex dispenset in restitutione, quia tunc absque deposito auditur, *D. Pegas nu. 45.* Vbi decisum refert. *Vrceol. sup. n. 31.*

3. Si transactio fuit facta super alimentis, quia

quia tunc fine restitutione audiendus est, quia cum data, & accepta fuerunt ad alimenta, ista reddi, nec reperi possunt, & si ille, qui accepit in causa succumbat, *Fontanell. de pactis cl.4. gl. 18.p.4.num.79. Ripol. var. cap. vlt.nu.312. Cancer.var.p.3.c.17.num.247. Franch. & Luca dec. 336.612. Vala. cons.1.num.7. Surd.de alim.titr1. qu.125. Leoncill.de priuil.paup. 2.p. priuil.22.n. 62. Fermosin.in c.finem litibus, de dolo, & contum.sc.q.9.nu.3.4. Ang. Barbos.voto 126.n.20 p.2. lib.3. Castill.lib.3.contr.c.27. nu.71.* decisum bis refert anno 1660.& 1663. *D. Pegas sup.nu.46. Vrceol.sup.n.32.33.*

4. Si pars sit pauper, quia tunc absque restitutione est audiendus, decisum refert *D. Pegas sup.n.49. Vrceol.sup.n.34.*

Idem si non potest totum restituere, sed partem tantum, *Vrceol sup.d.qu.89.n.16.*

5. Si impugnatur transactio ex capite nullitatis notoriæ, & probatæ incontinenti, *Baron. d.eff.43.nn.15. Gusm.de euict.qu.31.n.19. Castill. de alim.c.36.§.2.nu.49. Lima ad sup.n.43.* Idem in clausula depositaria, quia non habet locum quando excipitur de nullitate notoria, & probata incontinenti, *Cabed.p.1.dec.37. Valasc.al leg.85.num.fin. D ulleg.100.nu.1. Phœb.p.1. dec. 12.num.7. Pereira dec.34 nu.3. Retuos obs.45.nu. 25.26.34. Valeron.sup.q.1.nn.31. D. Pegas nu. 52.seqq. Merlin.dec.522. nu.3.4.* Verum si petitit resciſſionem non potest variare, & petere nullitatem, *Macerat.lib.2.c.17. num.8. Giurba dec.103.n.2. Vrceol.d.q.89.*

6. Quando illud, quod est datum, fuit datum pro augumento cultus diuini, *Gusm.d.qu. 31.nu.20. Castill.d.c.36.§.2.num.49. Vrceol. sup. num.25.*

7. Si datum sit conuersum in fabricam Ecclesiæ, *Gusm.sup.nu.20.*

8. Si transactio sit resoluta culpa partis aduersæ non adimplentis ex parte sua, *Gusm.d.q. 31.nu.22. Castill.d.§.2.nu.49. Ang. Barbos.in l.si diuersa.C.de transact.nu.2. D. Pegas sup.n.55.56. Rota p.13.rec.dec.268.nu.3. Melius obs.150.n.5. seqq. Vrceol.sup.n.26.*

9. Quando ille, qui impugnat transactionem habet aliquam iustam causam, & titulum retinendi illud, quod accepit vigore transactionis, scil.ex causa sibi debita. *Gusm.d.qu.31. nu.25. Castill.d.§.2.nu.49. Lima in d.addit.nu.43.* Quod intellige, si titulus sit clarus, liquidus, & non dubius, vt tenent *Gusm.& Lima sup. D. Pegas nu.57.*

10. Quando ille, qui impugnat transactionem dolo fuit inductus ad transigendum. *Gusm. d.q.31.nu.24. Castill.d.§.2.nu.49. Vrceol.sup.n.22.*

11. Si receptum in transactione corpus fuit postea euictum, sine culpa partis, nam tunc potest agi ad resciſſionem transactionis, etiam illo corpore non restituto. *Gusm.d.qu.31.nu.25. Castill.d.§.2.nu.49. Baron.sup.nu.23. Vrceol.sup.nu. 26. D. Pegas sup.nu.60.*

12. Quando communi consensu à transactione receditur, quo casu pars aduersus transactionem, etiam non refusa pecunia, auditur, post *Rotam Lima in addit.ad Molin.de primogen. sup.nu.45.vers.limitatur.1. D. Pegas nu.61.*

13. Quando aliquod datum fuit in transactione, in quo antea factum erat sequestrum, & non erat proprium dantis, sed alterius, quia tunc auditur sine restitutione, decisum refert anno 1663. per suum Senatum *D. Pegas sup. 62. Vrceol.sup.nu.35.*

14. Quando agens contra transactionem, non omnimodo eam impugnaret, sed intendat tantum aliquam rem, vel quantitatem non esse compræhensam, nec in totum infringat, sed eam modificare præsumat, quia tunc refundere antè omnia non cogitur. *Castill.sup.n. 45. Valeron.d.qu.1.nu.13. D. Pegas sup.nu.62. Vrceol sup.nu.36.*

15. Quando quis non impugnat etiam totaliter, sed modificatiue pro consequenda aliqua re particulari in transactione non comprehensa, vel sibi reseruata. *Vrceol.sup.nu.36. Valeron.tit.6.q.1.nu.13. Merlin.dec.522. Castill. hic infrà num.45.*

16. Nec quando agitur ad pœnam in transactione promissâ. *Vrceol.sup.n.37.* post *Molin. de primog.lib.4.c.9.nu.44. Castill.lib.8. c.36.§.2. nu.44. Andreol.contr.424.nu.17. Valeron.d. qu. 1. num.15. seqq.* vbi inquit, quod nec etiam post sententiam tenetur pœnam soluere, si probabilem habuit litigandi causam.

17. Tertius petens resciſſionem non tenetur refundere pecuniam receptam ab alio contrahente. *Giurba dec.44.num.9. dec.103.nu.26. Mastrill.dec.14. nu.17. Georg.d.alleg.34.nu.26. Cald sup.num.23.seqq.*

18. Intentans resciſſionem transactionis, si per sententiam consequaretur id, quod restituere debet, non cogitur restituere, & excaeptio reseruatur ad merita causæ. *Giurb.dec.20. num.15.dec.21.nu.2.dec.103.n.20. Geo g.d.alleg. 34.num.vlt.*

19. Iudex non debet cogere actorē ad restitutionem acceptorū in resciſſione transactionis quando constat de illius bono iure, & sæpe deberet cōsequi etiam maiorem summam, aut eandem. *Anna sing.540. Georg sup.nu.20. Giurba sup.nu.15. Galter.de tutel.p.2.rubr.4.nu.18.& p. 3.rubr.fin.nu.17. Calà sup.nu.48.*

Quamuis esset creditor maioris summæ ex alio titulo. *Cusal.cons.667. Rolan.cons.60.nu.34. vol.4. Giurba sup.nu.15. Georg.sup.n.71.seqq. Calà sup.n.50.* vbi impugnat. *Prut,tom.2. disc.41. & tom 3.disc.48.*

469 Priuilegium nullitatis contractus est, quod impugnans contractum, tanquam nullum non tenetur accepta ex illo restituere. *Bal.in l. cũ te. C.de pract.inter empt. & vendit. Natta cons.631. n.7. Rol.cons.7.n.4.lib.3. Rub.in annot.ad dec.561. n.64.seqq.p.8.rec. Pegas.res.c.7.n.52.53. D. Melius Castill.de alim.c.36.§.2.num.6. D. Bondeu.collust. 8.nu.3. Castell.de donat.tom.2.disc.1.spec.23.n.30.*

Ea

Ea ratione quia leges fauentes transactionibus debent intelligi de validis. *Rota dec.147.nu.20. 21.p.5.& dec.7.nu.4.p.8.& d.c.721. num.10.p. 12.Rec.Ludouis.decis.373. num.21. Coccin.decis. 301.num.8.*

471 Quæ conclusio limitatur vbi apparet de locupletatione. *Gratian. discept.470. num.35. disc. 479.nu.45.disc. 555.nu.25.disc.576. num.37.disc. 759.nu.13.disc.770.Magon.dec.Flor.119.num.7. Farinac.dec.737.Canaler.dec.144.nu.4.decis.311. Ricc.coll.1535.Giurba dec.103.Duran.dec.18.n. 26.Christin.dec.200.nu.12.vol.1.& dec.135.vol. 2.Sabell.§.minor.nu.37.§.nullitas nu.13.§.actor.n. 17.Rota p.13.rec.decis.60.*

472 Limitatur 2. quando nullitas est iam detecta. *Gasm.de euict.q.n31.Angelis in C.tit.si aduersus transact.l.1.Lara in comp.Vita hom.c.28.num. 108.Amat.resol.361. Barou.de effect.min.at.a.circa contract.eff.3.nu.252.Andreol.contr.424. nu. 11.Rota p.4.rec.dec.147.nu.21.*

473 Idem est in impugnante contractum Censuum iuxta formam bullæ, nam auditur non restitutis solutionibus. *Milanens.dec.7.lib.2.Mastrill.dec.13.nu.33.Giurba dec.103. Ball.sup.bull. q.30.nu.44.Cutell.de donat.tom.2.spec.23.nu.28. 30. Abruzz.sup.prag.de modo procad.iuxtmar. & de plano p.2.c.1.nu.204.Baron.sup.*

Sed nullitatem contractus opponens tenetur acceptum offerre in principio iudicii, sed non soluere, aut restituere, nisi nullitate contractus declarata, & bona sibi cadua restitue re cum fructibus, etiam si esset minor, vel Ecclesia is, qui nullitatem proposuit, *Odd. de restit.qu.47.art.3. Crauett.cons.7.num.14. Magon. dec.119.nu.9.Cancer.c.1.tit.de minor. num.250. Giurba dec.103. num.10. Cald.de restit.qu.9. nu. 25.seqq.*

Secus est in feudis, si ex defectu solemnitatis assensus, & illius registrationis infra legitima tempora, alienans alienationem reuocasset, nam non auditur nisi accepto pretio restituto, & valor consideratur tempore resolutionis petitæ, si post alienationem recepisset incrementum, vel temporis benignitate, aut emptoris industria, & diligentia, *Affl.dec.278. nu.5.Odd.cons.41.nu.98.Valens.cons. 88.n.61.lib. 1.& cons.175.n.47.Cald.sup.n.18.*

474 Licet ille, qui velit venire aduersus contractum iuratum, ante omnia debeat obtinere absolutionem iuramenti, alias agens, vel excipiens efficitur periurus, priuatur actione, & exceptione, & à limine iudicii repellitur. *l.si quis maior. vbi gl. & DD. C. de transact. Alex. cons.17.nu.8.lib.3. Magon.dec.Flor.22. nu.4.dec. 119 nu.9.seqq.Pic.ad stat.Vrbis.gl.23.nu.17.Canaler.dec.144 nu.1.Sperell.dec.25. num.21.seqq. Ridolfin. in praxi p.1.c.8.n.54.seqq.Mell.obs.121. nu.5.Rota coram Cirill.dec.132.num.10. coram Duran.dec.5.nu.12.post Pacific. de Saluian.decis. 92. n.2.coram Coccin.dec.268.nu.1. coram Canaler.dec.144 coram Peuia dec.1202.coram Bichie dec.290.nu.11. Vrceol.de transact.q.90. vbi tota materia. Sabell.§.absolutio.*

475 Tamen quoties contractus est nullus, non est necessaria absolutio, *Soccin.iun.cons.3.col.fin lib.2.Magon.dec. Flor.22.n.5. Altograd. cons.27. nu.37.38.lib.2.Gratian.in add.dec.165.n.3.Scacc. de iudic.lib.2.c.2.nu.133.Bota decis.702.nu.17.p. 4.tom.3.rec.Vrceol.sup.nu.2c.*

476 Item quoties contractus est nullus ex dolo, qui consensum excludit, sine quo non obligat iuramentum. *Sperell.dec.250.nu.57. & seqq.R. Sa fel.in praxi sect.36.nu.21. Tusc. lit. A. concl 58. num.22. D.Merlin. contr.39.nu.8.lib.1. Prat disc p.25.nu.34.lib.1. Thor.comp. dec.p.1. verb. absolutio,Valasc.consult.130.nu.25. Scrafin.de priuil.iuram.priuil.31.à num.16. Borrell. de compromiss.§.7.gl.11.nu.23.gl.1.§.8.n.9. D.Scoppa ad Gratian.sup.n.12.*

Qui dolus præsumitur, quando in contractu adest ænormissima læsio. *Sanfel.sup.*

377 Nam enormissima læsio facit contractum nullum. *Giurb.dec.5.nu.1. Reinos obs.30. nu.23. Fontan.ll.dec.64.n.4.dec.66.n.7. Pereira dec.15. nu.3.Stiban.res.70. nu.26.seqq. Rota post Posth.m de subbast.dec.232.nu.9. D.Cesp. obs.5.n.8.* quamuis sit iuratus *Olea tit.qu.1.nu.71. Cutell.de donat. tit.2.tract.1.spec.23.nu.22. D.Pegas res.7. num.77.*

473 Et licet aliqui velint requiri absolutionem, etiam stante enormissima læsione, nisi dolus, & enormissima læsio esset iam detecta per sententias absque oppositione periurii. *Soccin. cons.27.nu.26.lib.4.Natta cons.305.n.9. Affl.dec. 265.nu.3.Borgnin.dec.9.num.4.p.1.Pic.ad statut. Rom.gl.23.nu.22.Gratian.dec.165. in addit.nu.3. 4.Sperell.dec.83. Ridolfin.in prax.p.1.c.8. nu.71. seqq.Christin.dec.279.nu.13.vol.1.& dec.94.num. 5.vol.2.Coccin.dec.268.num.3.seqq.Marescot.lib. 2.c.84.nu.10.seqq.*

Tamen limitant in dolo, vt *sup.*

479 Item non est necessaria absolutio quando, quis allegat simulationem contractus, & sic illius nullitatem. *Sperell. dec.28.num.35. Thomas. de tut.tit.19.num.665.& seqq.Sabell. §.iuramentum.nu.30 §.simulatio. nu.8. Leonard.de vsuris q. 7.nu.40.Christin.dec.30.nu.5.vol.3.*

480 Nec est necessaria quando est præstitutum super contractu super re illicita, & turpi. *Pic. sup.gl.23.nu.31.& seqq. Vrceol.consul.98.nu.34. & 35. vol.2.* vbi quando fuit præstitutum super contractu illicito de hæreditate viuentis. *Gratian.disc.576.nu.21. Altograd.cons.42. nu.19.lib. 1.Sperell.dec.83.nu.28.& seqq.*

Ad id, quod diximus *sup.* De absolutione à iuramento, an, & quando debeat peti, & debiliter contractum iuratum, adde videndos *Cammerat.resp.11.lib.2. Gallup.in praxi.p.2 cap 12.Borrell.in summa decis.tit.de iuram. num.250 Bottil.theor.99.de success. ab intest.1r. Vrsell.con.cl.21.Coccin.dec.168. Tusc.lit. A.concl.18. Fontanell.de pact s tom.1.claus.7.gl.2.p.7. Hermosill. tom.2.fol.318.nu.86.Ventrigl.de absolut.à Iuram. annot.41.§.vnic.n.20. Tbod. Rub.in singular.circa*

*ca stylum.p.2.verb.absolutio §.1. Ricc.in praxi to.1.post resol.345. Donad.de renunciat.c.*8.28. *eundem* Cammerat.*resp.*22.*nu.*55.*lib.*1.*Sabell.§.absolutio.& Alius ad h nc materiam.*

481 Nulla existente venditione alicuius rei, tenetur emptor recipere pretium receptum, & emptor rem. *Staiban.res.30.nu.48.49.& res.38.nu.18.R.Marin.res.18.ex num.8.& ad R.Reuert.dec.211.Manfrella obs.104. nu.9.* Vbi etiam in minore, si illud pretium ad sui commodum versum est, *Ricc.in praxi,tit.de alienat.rei Eccles.res.88.num.6.Farinac. de contract.q.16.num.16.& 103.*

Et in minore, quod debeat restituere acceptum ex illo contractu. *l.quod si minor.§.restitutio.ff.de minor. l. vlt. C.de vsucapion.pro emptore. Montan. de tut.cap.30.nu.97.Menoch. lib.3.praes.84.Gratian.disc.767.nu.53.Sperell.dec.154.num.54.seqq.& dec.155.nu.29.30.Mar.Antonin.var.lib.2.res.24.nu.21.seqq. Andreol. contr.3.nu.24.seqq. Duran.dec.21.num.16.seqq. Calà de restit.in integr.qu.9.* Vbi omnes dicunt quando minor est factus locupletior, cum non debeat locupletari cum aliena iactura. *Sabell.§.minor.nu.37.& res.c.98.num.23.seqq.* Sic stante nullitate contractus teneter emptor probare versionem in vtilitatem minoris, sed stante validitate, si minor velit in integrum restitui debet probare laesionem, & non versionem. *Odd. de restit. quaest.47. Christin dec 134.135. vol.2. Cal. Pereira de restitut.verb.per quad pristinum. fol.445.Sabell.d.§.minor.num.37.§.actor.nu.17.§.nullitas n.13.*

482 Effectus nullitatis est, vt licet aliqui veline, quod annullata subhastatione rei venditae, & emptae ab extraneo non debeat restitui ipsa res, sed Dominus rei venditae agere ad pretiũ creditoribus solutum, ne tanta solemnitas vitietur. *glos.in l. Fulcinius. §. cum hoc edictum ff.ex quib.caus.in possess. Franch.decis.120. num 8.dec.660. Fab.in C.lib.8.tit.17.defin.23.Carlenal.de iudic.lib.1.tit.3.disp.22.nu. 11. & disp.24.nu.14. Luca ad Franch.d.dec.660. Mesi resol.36.nu.10. Posthiuc de subhastat.inspect.54.nu.2 & 50. Rota d.272.n.3.p.9. Roxas dec.236. Card.Luca de iudic.disc.38.nu.21.disc.40. num.72. Quesada contron.19.nu.9.*

Tamen verior est sententia, vt annullata subhastatione ex falsa praesertim debiti quantitate, actionem rei Domino competere, etiam contra tertium extraneum illius emptorem. *Rota Rom.*apud *Marchesan.de commiss fol.*1248. *& dec.282.p.3. rec.* vbi respondet ad *Franch.d.dec.120.Marescot.Var.lib.2.c.6. Giurba obs.55.nu.13.& dec.89.& 105.num.14. Salgad.de reg.protect.p.4.c.14.nu.51.seqq. Luca Franch. d.dec.120.Gobius consult.147.nu.5.*

483 Sed hoc casu non tenetur ad restitutionẽ fructuum, ante motam litem, ob bonam fidem ad *tex.in l.non intelligitur.§.si quis palam. ff.de iure Fisci, Burat.dec.184.nu.5.dec.217. num.2.3. Mangil.de subhast.qu.190. num.2.Posthius eodem Tract. inspect.55.nu.1.*

Et haec bona fides suffragatur quoad fructus acquisitionem; etiam quod agatur de re minoris, pupilli, vel Ecclesiae nulliter alienata. *l.bona fidei 48.ff.de acquir.rer. dom. l.2.C.si quis ignorem min.Cyriac.contr.331.nu.5.6.Guttier.de tut.p.3.c.5.nu.10.seqq. Burat.dec.714.ex nu.4. Rota dec.320.p.2.rec.dec.333.p.3.Posthius d.insp.55.n.15.Gab.consult.97.nu.7.*

484 Secus esset si ageretur contra creditorem, qui rem illam insolutum accepisset pro credito in maxima parte non vero, nam tunc ille tenetur restituere fructus interim perceptos, vel illos in sortem imputare. *Fulgos.cons.136.nu.2.* vbi ampliat ad fructus, qui percipi potuerant. *Paris cons.100.num.33.lib.1. Affl.dec.218.num.8.Caesal.cons.198.nu.2. Surd.dec.45.num.8.* & ibi *Hadierna nu.2. Berdell. cons.183.num.48. Rota* apud *Mangil.de subbast.dec.46. Statil.de Salu.interd.inspect.3.c.2.num.567. Ab Eccles.obs.164.nu.10.11.* vbi ampliat ad fructus, qui percipi potuerunt, & ad haeredes creditoris, licet ignorantes *lib.1.Posthius inspect.56. ex num.73. Merlin.de pignor.lib.5.qu.45.num.49. Altograd.contr.86.nu.37.* Maximè si distractio sit de re minoris, vel pupilli. *Ruman.cons.454.n.28. Menoch.de recuper.remed.15. sub nu.639. Surd.d.dec 45.num.9. Osasch.dec.160. Ab Eccles.obser.164.num.7.*

485 Sed quo ad licitatorem extraneum non tenetur ille ad fructuum restitutionem, nisi esset in mala fide. *Guttier.de tutel.p.2.c.5.nu.13.Mangil.qu.98.Bursat.cons.73.nu.30.seqq.*

486 Imo si creditor ipse qui plus debito adiudicationem accepit non tenetur fructus consumptos restituere, nisi fuisset in mala fide, vt quia scienter plus debito petijsset. *Bursat.cons.73.ex nu.27.Merenda lib.19.c.14. Costa secul. cons.45.nu.5.Mang l.de subbast.qu.93. nu.6. Post.resolut.106.ex nu.33.Gobius consult.97.n.10.seqq. Card.Luca tit.de legit.& detract.disc.35.n.37.*

487 Licet emens domum, quam conduxit, per venditionem sit resolutus affictus. *Beron.cons.148.nu.16.Mantica de tacit.lib.5.tit.3.nu.2. Pacion.de locat.c.11.n.19.*

Tamen Emens domum, quam prius conduxerat, si emptio declaretur nulla, à locatione recedere non censetur. *Costa de fact.scient. & ignor.cent.2.dist.87.num.10.Surd.dec.51.* vbi *D. Hodierna.& dec.266.nu.5. & D.Hodiern.ibid. Giurba dec.63.nu.5.Gratian.disc.36.nu.55.Cancer.var.lib.3.c.3.num.306.seqq.* Etiam si animo nouandi conductionem, venditio facta esset, quando contractus est nullus. *Roderic. de ann.redd.lib.2.qu.16. nu.58.seqq.* Vbi etiam in vsufructuario proprietatis emptore voluit, *idem Giurba sup.n.2.*

488 Contractus nullus, an, & quomodo possit reualidari, & conualescere? Ratio dubitandi est, quia adest regula iuris in *tex.c.non firmatur 18.de regul.iur.in 6.* Quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis conualescere. *l.adoptio.ff.de adopt.l.2. ff.si maior.fact.rat.hab. l.*

quod

*quod initio.ff. de reg.iuris.§.item contra instit. de inutil.stipul.Tusc.lit.N.conclus.142.seqq.*Sed cõtractus nullus ab initio vitiosus est, & ideo annullatur, quia habet vitium, aut impedimentũ annullans, ergo tractu temporis contractus nulli non poterunt reualidari, aut confirmari, aut conualescere.

Quod probatur,ex *tex.in c.principatus 1.q.1.* vbi quis dignitatem, vel prælaturam consecutus est non dum maturus ætate,quod est impedimentum,propter quod electio fuit nulla,sed bene se gessit, & peruenit ad legitimam ætatem,electio illa non conualescit.

Ex *c.eo tempore de rescript.* Quis habuit à Papa expectatiuam ante legitimam ætatem, & hac nullitate existente, peruenit ad legitimam ætatem, & ablatione impedimenti gratia non conualescit.

Ex *l.inter stipulantem.§.Sacram.ff.de verb.obligat* Si quis persimoniam emit consecratum Calicem,& eum conflat, quo aufert consecrationem, quæ erat impedimentum annullans, non aufert nullitatem. Idem est ue ingenuo emptio,qui postea incidit in seruitutem, & tamen contractus non conualescit.

Princeps tamen potest validare contractus nullos. *Bob.dil.in polit.c.lib.5.c.1. num.165.* Sed Vide *Nos infrà hic nu.545.& seqq.*

489 Et aut loquimus de nullis iure naturæ, vel de nullis iure positiuo. Primo casu non possunt conualescere,quia neq;per legem positiuam,nec per contrahentium voluntatem,quę est inferior iure naturæ.Secundo casu non potest quis suis actibus ius publicum, quod illum contractum annullauerat,conuellere. *l.ius publicum 38.ff.de pactis.l.contra. ff.eod.l.iuris gentium.§.prætor. ff. de pact.s.* Et Vide *infrà numer.* 545.

489 In contrarium afferuntur *Can. si quo de rebus 12.q.2.Can.vl.16.q.1.c.significatum.de regul. l.si quis in senatorio. ff.de ritu nupt. l.obseruare.ff. offic.proconsul.* Vbi contractus, & dispositiones anteà nulli conualescere, & reualidari videntur.

490 Vnde pro resolutione, prima sit conclusio, quod rebus immutatis permanentibus solo temporis lapsu contractus nulli non validantur,aut conualescunt, ad *tex.in d.regul.29.de reg.iuris,& reg.18.de reg.iuris in 6. Barbosa.in c.29.nu.4.de elect.*

491 Alia sit conclusio; Nulla,quæ solo vitio consensus laborant,per solum nouum consensum poterunt reualidari. *gl.in reg.non infirmatur.Fed.de Senis cons.26.col.fin.Anchar.cons.126. & 127.Tusc.sup.concl.142.n.26.*

492 Vt est exemplum in matrimonio, & professione,& in omnibus contractibus, Qui solum ex defectu consensus, vel omnimodæ libertatis requisitæ in consensu fuerint nulli. Quia cum defectus in solo fuerit consensu, nõ est cur debito consensu de nouo adhibito illud impedimentum non tollatur, cum posito illo consensu nihil aliud potest desiderari. *Onat.d. disp.19.sect.5.nu.271.*Diximus *sup.*

493 Alia conclusio. Contractus nulli,vel alia nulla propter aliquod impedimentum annullans,iure positiuo sublato illo impedimento,& adhibito nouo consensu, post illud sublatum instaurantur, & reualidantur,seu ratificantur, post alios *Tusc.conclus.138.& 147.nu.3.* Vt in matrimonio,& professione, & similibus. Vt Diximus *sup.*

494 Sponsalia inter Infantes conualescunt per aduentum legitimæ ætatis,*ibid.Tusc.lit.N.concl. 143.num.42.*

496 Quæ conclusiones habent suas exceptiones. Inter alias vna est in his, in quibus propter nullitatem actus, vel contractus acquiritur ius tertio,vt in testamento,venientibus ab intestato,nam tunc, licet tollatur impedimentum cum non reualideretur actus, etiam cum nouo consensu,quia esset contra ius Tertii. *Fed.de Senis cons.23.nu.45.cons.29.Tusc.d.conclus.143. nu.21.22.24.Bal.cons.233.lib.1.*

496 Effectus nullitatis actus est, quod licet gesta à falso procuratore ratificari possint. *l.licet ff.de iudic.l.3.§.falsus.ff.rem rat.hab. Andreol.controu.300.nu.19.Rota dec.619.p.3.rec.Poc.Iordan. lucubr.vol.3.lib.14.tit.2.n.127.& seqq.*

497 Et quod ratificatio contractus inducatur ex receptione pretii. *Burat.dec.54.num.16.Card. Luca de cred.disc.84.n.10.*

498 Et remoueat quamcumq; nullitatem obligationis,etiam ex defectu mandati; *Cranet.cons. 379.nu.7.Serafin.dec.1085.nu.1.Caualer.dec.61. num.5, Rota dec.291.nu.7.p.9.Cels.dec.111.n.10*

499 Nam sola receptio pretii, vel emolumenti deriuantis ex contractu nullo, illum in statu validitatis reponit.*Surd.cons.335.num.53. cons. 576.nu.24.Caualer.dec.276.num.4. Rota dec.131 nu.2.p.3.rec. Cord.Luca de credit.disc.84.n.10.*

500 Tamen ratificari non potest actus ipso iure nullus. *Bur. in l.obseruare.4. num.7. ff.de offic. Proconsul. Dec.in l semper.60.nu.16.ff.de reg.iuris Menoch.cons.364.nu.18.19. Surd.cons.28.n.122. cons.183.num.34.Grat.cons.25.num.30.lib.1. Decian.resp.20.nu.91.lib.3.Mauent.cons.112.nu.12. Bardell.cons.15.nu.35.Gratian.disc.124.num.26. Cammarat.resp.1.art.2.nu.69. Altograd.controu. 10.num.34.Roxas dec.491.nu.16.19.D.Constantin.ad stat.Vrbis annot.44.n.533.vol.2.*

Sic actus nullus à lege simpliciter prohibitus nè fiat,& sic lex resistit,non potest ratificari etiam ab illo, in cuius fauorem prohibitio emanauerit, idem quando contineret causam impossibilem. *Sperell.dec.155.nu.7.seqq. Sabell. §.actus.nu.14.§.ratificatio.*

501 Et quod actus gesti à procuratore,ex defectu mandati omnino nulli,non possit ratificari dicunt *Ancharan.cons.123. Honded.cons.38.nu. 19.lib.1.Decian.resp.5.nu 5.lib.5. Anguisol. cons. 58.*repetito *cons.240.nu.8.*

502 Et licet contra dicant *DD.sup.citati.* Tamen ab hac conclusione recedendum nunest, ma-

maximè seclusa scientia nullitatis, & falsitatis actus, cuius ratificatio contenditur. *Gabriel. cons.62.nu.25.28.lib.2. Bardell.cons.162.num 7. Caball.cons.74.num.9. Serafin.dec.477.num.10. Ludouis.dec.473.nu.20.Ciarlin.contr.233.nu.49. Rota dec.535.nu.12.p.1.rec. Merlin.dec 575.nu. 22.& 31*,alias est *dec.190 p.6.& dec.98. nu.28. ead.p.6.& dec.247.nu.14.p.9.* eadem *Rota dec. 406.num.25.p.4. rec.tom.2.* Vbi quod requira-
503 tur scientia indubitata, & certa qualitatis nullitatum,atq; etiam Causæ illarum.*Gim a dec.105.num.22. D.Albritius de inconstantia.qu. 12.nu.109.& qu.17.nu.34.Ludouis.dec.268.nu. 2.Posth.de manut.obs.57.nu.47.in fine.Card Luca de regular.disc.42.num.4. Rosis obs.17.nu.10 seqq. Farinac.dec.160.lib.1.Sanfel.dec.128. P.Afflict. contr.37.nu.26.*

504 Alias enim ratificationi semper inest conditio si, & quatenus actus sit firmus, & validus, *Surd.cons.183.num.35.Valens.cons.177. num.53. vol.2.Otthobon.dec.191.nu.20. Rota dec.180.nu. 111.p.8.& dec.98.num.9.p.11. D.Constantin.ad ad stat.Vrbis tom.2.annot.44. nu.25.fol.185.nu. n.463.fol.224.& nu.532.*

505 Nam ratificatio non aliter inducitur quam si ratificans habeat scientiam certam tam iuris, quam facti.*Gabriel.cons.36. nu.60. & cons.146. num.14.* vbi quod scientia est substantia ratificationis.*lib.1.& cons.62.num.28. lib.1. Honded. cons.96.nu.53.seqq.lib.2.Valenz.cons.177. nu.53. Ottobon.dec.191.nu.20.Rota dec 180. num.111. p.8.& dec.98.nu.9.p 11. D.Palma alleg.373.nu. 27 28.& alleg.378.nu.17.19. & alleg.385.num. 12.13 Card.Luc de feud. disc.24.nu.8, de dote disc.181.nu.10.de donat.disc.33.num.18.de regul. disc.40.num.10.disc.43.nu.14. disc.44. num.7.de hared.disc.29.nu.6.de alienat. disc.28. nu.18.disc. 37.num.13. D.Constantin.ad stat.Vrbis annot.45. num.162.tom.2. D.Saminiat.contr.32. nu.76.& contr.47. nu.32. D.Gobius consult.31.nu.13.seqq.*

506 Et in terminis commissæ falsitatis, quæ ratificata non censetur, non probata scientia eorum,quæ ratificatione continentur. *Giuff.cons. 28.nu.23.lib.2.Negusant. q.40.nu.15.& qu.320. num.45.Surd.cons.328.num.27. Bardell.cons.15. nu.37.cons.162.nu.12.Carena resol.74.nu.9.Add. ad Ludouis dec.308.nu 9.Rota dec.280. nu.9.dec. 80.nu.3.p.10.dec.98.nu.7.p.11.Otthobon.dec.191 nu.19.dec.204.num.5. Bonden.collect.29.num.39. Actolin.res.52.n.31.*

507 Nec sufficit scientia generalis, præsumpta, vel coniecturalis,quidquid contra dicat *Rota dec.619.num.2.p.3.rec.* cum aliis, quos sequitur *Palma cons.17.nu.60.* nam contra illos stat verior, & communior opinio, quam firmant *Card.Luca de dote disc.215.n.5.& 9. D.Constantin.ad stat.Vrbis tom.2. annot.44.num.536. Rota dec.95.nu.14.& dec.535.num.12.p.1.rec. & dec. 632.nu.4.p.4.rec.& dec.172.nu.4.p.5.Burat.dec. 410.nu.11.&* ibi *Addit.nu.15. Barz.dec.48. nu. 29.Ottobon.dec.204.nu.7.Conciol.alleg.60. num. 24.Actolin.resol.116.num.45. Gobius consult.31. nu.16.Palma alleg.378.n.20.*

508 Nam debet esse clara, specifica, & indiuidualis omnium qualitatum, ac circumstantiarum facti,seu actus ratificandi.*Surd.cons.105. nu.38. cons.328.nu.28. Decian.resp.65.num.26.lib.5. Cyriac.contr.289.nu.40. Ludouis. dec.311. num.15. Pesta dec.510.nu.1.dec.1240.num.9.Merlin.dec. 384.Duran.dec.459.nu 9.Rota dec.139.nu.8.p.1 rec.& dec.309.nu.2.p.4.rec.& dec.180. nu.12.p. 8.& dec.98.nu.8.p.11.Conciol d.alleg.60.nu.25. 26.Cels.dec.22.nu.10.11 Spada cons.50.num.40. Posth.res.141. nu.87.* maximè de ratificatione actus facti à procuratore,absq;mandato.*Gobius sup.nu.17.18.Palma sup. Actolin.d.res.110.n.46. seqq. Thomat.dec.263.nu.21.*

Nec sufficit scientia æquiuocata, dubia,& implicita. *D.Constantin.d.annot.44.num.534.& 535.*Nec generica,& sub inuolucro verborum *num.537.340.*

509 In tantum, quod pro habenda certitudine istius scientiæ indiuidualis ratificari debentis, legi debet instrumentum, de cuius ratificatione agitur. *Decian.d.resp.5.nu.24.* post alios *Rota dec.95.nu.4.p.1.rec.Ciarlin.contr.233. nu.39. Ludouis.d.dec.311.nu.16.Conciol.alleg.60.num. 27.Gobius sup.nu.19.* Vbi sit dies, mensis, & annus. *D.Constantin.d.annot.44.n.541.*

510 Ratio clara est, quia id, quod ignoratur ratificari non potest ex defectu consensus. *Decian.d.resp.5.nu.33.resp.20. nu.92. Menoch.cons. 246.nu.40.& cons.439.nu.55. & cons.564. num 21.Honded.cons.96.n.54 lib.2.Cyriac.contr.604. nu 26.27.Conciol.d.alleg.60.nu.22.23. Actolin.d. res.110.nu.44.Gobius sup.n.20.*

511 Immò sola dubitatio sufficit, ad excludendam ratificationem.*Natta cons.362.nu.32. Menoch.d.cons.439.nu.56.cons.564.nu.21.Rota dec. 166.nu 18.p.10.Gobius sup.n.21.22.*

512 Et in ratificatione requiritur scientia Iuris sibi competentis impugnandi actum,ex quo illa ratificatione infertur sibi præiudicium. *Serafin.dec.136.nu.2. Caualer.dec.612.num.27.28. Posth.de manut.obs.57.nu.47. Carena res.79. nu. 10.11.Actolin.resol.33.nu.18.& res.38. num.20. Burat.dec.136.nu.5.Gobius sup.n.23.24.*

513 Quæ scientia specifica,& indiuidualis falsitatis mandati, & per consequens nullitatis obligationis debet probari per aduersarium. *Gabriel.cons.146.nu.14.lib.1. Menoch.cons.1.nu. 330.Carena res.79. num.12.13. Ciarlin. d.contr. 233.num.40.Spada cons.50.nu.16.Actolin.res.28 nu.26.27. Gobius sup.n.26. D.Palma alleg.373. nu.29.Bonden.collect.43.num.99.seqq.Cerro dec. 298.nu.16.dec.762.nu.5. Rota post Vrceol. de transact.dec.35.nu.17.18.& dec.48. nu.8.& dec. 330.nu.21.22.p.16.rec.*

514 Et vbi ratificans non est conscius; & certus,ratificatio non inducitur, etiam per mille actus approbationem inferentes, nam non est volitum quin præcognitum, *Salgad.labyr.cred. p.2.c.10.nu.20.seqq.Honded.cons.97.nu.29.lib.2. Rota dec.98.ex nu.25.vsq;ad fin.p.6.* Vbi in specie

cie

cie nullitatis contractus, ex causa, cuius falsitas per ratificantem ignorabatur, *Gobius sup. n. 29. & nu. 13. & seqq.*

515 Promittens de rato alicuius contractus facti per procuratorem cum mandato non subsistente. Si ille ratificet, sed nulliter, an sit liberatus? quod sit liberatus, dicunt *Capyc. dec. 93. n. 6. 7. 8. Grammat. dec. 102. n. 99. Thor. in comp. dec. verb. ratificatio contractus, 1. p. 1. Rolan. cons. 81. in 4.*

Sed contra dicit *Surd. cons. 3. à num. 5.* dicens ratum adimpletum non esse, si nulliter ratificet is, pro quo de rato promissum fuit, quia ex actu nullo non inducitur ratificatio. *Seraphin. dec. 697 num. 8.* Cum promissionis verba intelligi debeant de ratificatione valida, non de nulla. *Natta cons. 402. nu 54.* & adhibitis solemnitatibus necessariis, quid quid scripserit *Capyc. d. dec. 93. nu. 6. Grammat. d. dec. 102. nu. 99.* quos reprobat *Surd. d. cons. 3. nu. 37. 41. 42. & cons. 157. num. 13. 14. 15. Costa de scient. & ignor. insp. 20. num. 19. Ossasch. dec. 75. Rola Auegn. dec. 103.* & contra *Rolan. d. cons. 81. in 4.* latè defendit, & decisum refert *Merot. cons. 92.*

Et de actu nullo, nulla est habenda ratio. *l. qui §. condemnatum ff. de re iudic. Affl. dec. 182. num. 4. Materat. lib. 1. sel. 24. nu. 10.* Et dispositio semper refertur ad actum validum. *l. non putauit. §. non quauis. ff. de bonor. poss. contra tab. Christin. ad leg. municipal. tit. 11. art. 18. num. 5. Surd. d. cons. 3. nu. 16.* Actus non durabilis, non est in iure considerandus. *Surd. cons. 179. n. 15. Bardell. cons. 220. num. 59.*

Et paria sunt quod minor ratum habuerit, vel nulliter. *d. l. non putauit. Cafal. cons. 160. num. 11. Rolan. cons. 14. nu. 25 in 1. cons. 49. nu. 29. in 4. Giurba d. obs. 85. n. 3. & seqq.*

In hac controuersia re *Giurb. sup. num. 10.* distinguit: Aut actus omnes sunt momentanei, aut habent tractum successiuum in futurum. *Masull. ad Capyc. d. dec. 93. num. 4. 5.* Primo casu si momentanei illi sunt sufficit semel adimpletum fuisse ratum, cum conditio satis sit momento adimpleri, licet implementum non duret; *l. si quis haeredem, C. de instit. & substit. l. in substitutione, ff. de vulg. & pupill.* Secundò casu si actus habeant tractum successiuum, qui futurum respiciat, tunc oportet, quod durent, *Maranta disp. 7.*

Alii aliter distinguunt. Quod si promissio rati ad ipsum promittentem refertur, & ipsa successiua sit, & perpetua, tunc habet duo capita, vt ratus sit contractus; *Costa in praxi conuent. p. 2. claus. 63. num. 1.* & ratificatio duret, ad eo, vt nec quicquam aduersus eam fiat, paria sunt non fieri, vel ita fieri, vt non duret, *Surd. cons. 190. nu. 9.* Si verò promittat quis aliū ratum habiturum, & sic refertur ad tertium, tunc vnum tantum continet caput, vt ille omni solemnitate ratificet, nec vlterius tenebitur promissor. *Costa d. claus. 64. nu. 1. Polid. Rip. de indiuid. sect. 7. n. 98. 99. 100. Gram. dec. 102. n. 99.*

Tom. V.

Fachin. cons. 74. nu. 16. lib. 1. Surd. d. cons. 3. nu. 36. Cephal. cons. 115.

Sic promissor de rato est liberatus, si ratificatio sit clara, *Menoch. cons. 439. num. 41.* Et repetitis in specie verbis prioris contractus, confirmatur, *Rebuff. in proem. constit. gl. 5. n. 73.* Quæ si fiat in genere nulla est, *Vrsill. ad Affl. dec. 399. Castill. dec. 18. n. 57. Thor. in comp. dec. verb. ratificatio 2. p. 1.*

Sic, si legitimè ratum habuisset minor, & inde in contractu, cuius ratificatio fuit promissa interuenit dolus, metus, vel cooriatur læsio, nis conclusio, apta ad illius rescissionem, promissor hac poterit vti exceptione, ne teneatur, *Gram. d. dec. 102. n. 193. 104. Giurb. sup. n. 14.*

516 Ratificatio facta per aliquem, contractus facti tempore minoris ætatis cum læsione, licet dicat *Consiol. alleg. 6. num. 21.* quod valeat, & confirmet contractum illum inualidum, & nullum, & aly allegati per *Vrceol. consult. 63. n. 30. val. 2. Mansin. consult. 467 n. 33. seqq.*

517 Tamen conclusio ista procedit quando ratificans habet plenam, & distinctam notitiam nullitatis talis contractus, aut actus, & non solum facti, sed etiam iuris, vt in terminis contractus facti à minore dixerunt *Menoch. de recuper. poss. remed. 15. num. 185. Mastrill. dec. 121. ex nu. 37. Scacc. de commerc. §. 1. qu. 1. num. 508. Gratian. disc. 513. num. 1. 30. disc. 824. nu. 52. 53. Gabriel. cons. 62. nu. 27. 28. lib. 2. Merlin. dec. 646. nu. 7. Ottobon. dec. 191. nu. 19 dec. 204. num. 5.* & *Rota in rec. dec. 78. nu. 6. seqq. p. 11. Vrceol. d. consult. 63. num. 31.* & *dec. Flor. 10. num. 3. Castill. controu. lib. 8. c. 63. num. 96. Rota p. 9. rec. dec. 262. num. 14. seqq. & p. 10. dec. 80. & p. 13. dec. 139. n. 15. & p. 15. dec. Gratian. disc. 162. num. 3. disc. 647. num. 4. disc. 752. nu. 16. disc. 499. nu. 32. Barbos. in l. 1. C. si maior fact. rat. hab. Hermosill. l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 7. ex n. 13. Ayllon ad Gomez var. lib. 2. c. 14. n. 11. Vrceol. consult. 63. nu. 29. seqq. lib. 2. Rota p. 9. rec. dec. 262. nu. 14. seqq. & p. 11. dec. 98. n. 7. seqq. Sabell. §. ratificatio, n. 12.*

518 Necnon, quod idem contrahens in subscriptione dicat, & fateatur debitum suum esse verum, & legitimum in sua creatione, & proinde cum tali supposito subscripsisse censetur, & sic excluditur in eo nullitatum notitia, quarum ignorantia, donec ex aduerso contrarium non probatur, cum in eo semper præsumatur, hæc excludit ratificationem, *Hermosill. 4. gl. 12. tit. 5. p. 5. nu. 62. Ayllon ad Gomez de resc. minor. c. 14. num. 11. Ciarlin. contr. c. 33. n. 47. seqq. & 96. Carena resol. 79. nu. 12. 13. Rota coram Ottobon. dec. 204. n. 11. seqq. Censal. d. dec. 10. nu. 4.*

519 Et in minore contrahente non censetur ratificatus contractus per receptionem pretii rei venditæ, nisi minor factus maior, habeat specificam scientiam, ut mediante lectura instrumenti, sed non per enunciationem ipsius, nec sufficit scientia in genere, sic communiter, & est communis opinio, quæ ... ma-

maiore, *Vrsill. ad Affl. dec. 249. num. 13. Castill. dec. 18. nu. 54. Staiban. resol. & obs. 136. R. Marin. resol. 18. lib. 2. D. Leonard. Ricc. in praxi tom. 1. p. 1. tit. 4. de contract. pupill. c. 2. nu. 15. Gratian. disc. 513. nu. 11. Card. Luc. de feud. disc. 24. nu. 8. de alienat. disc. 28. nu. 7. D. Mansius consult. 439. & seqq.*

Quamuis non desint qui dicat in minore non esse necessarium probare scientiam nullitatis quando agitur de contractu ab ipso minore celebrato, cum illa praesumatur in facto proprio, *Conciol. alleg. 6. num. 21. Alij relati per Vrceol. consult. 63. num. 30. vol. 2.* Vbi tamen ipse tenet contrarium esse verius, & idem in effectu probat *Rota p. 9. rec. dec. 262. nu. 14. seqq. & p. 10. dec. 80. & p. 13. dec. 139. nu. 15. & p. 45. decis. 324.* vbi quod inducatur ratificatio si minor factus maior soluit vigore contractus nulliter ab eo celebrati. Vide *hic infra nu. 524.*

520 Sic ratificatio vt possit valere in vim noui pacti quando actus erat nullus, debet esse ex certa scientia cum omnibus qualitatibus, tam in iure, quam in facto, alias si quis approbet actum nullum, quem validum putabat, comperta nullitate, sibi non praeiudicat ratificatio, tanquam erronea, *Cels. dec. 22. n. 10. & dec. 159. nu. 33. Sabell. §. ratificatio. nu. 7. & seqq.*

421 De scientia specifica vnam cum omnibus qualitatibus probanda, vt inducatur ratificatio, nec sufficare praesumptam scientiam. *Beltramin. ad Ludouis. dec. 208. nu. 8. Rota dec. 125. num. 15. post Torre de pact. fut. success. D. Palma alleg. 218. nu. 18. alleg. 252. nu. 22. alleg. 219. nu. 10. 11. alleg. 253. nu. 21. Gratian. disc. 752. num. 16. seqq. disc. 768. nu. 11. seqq. disc. 823. nu. 29 seqq. Magon. dec. Flor. 9. nu. 26. Tusc. lit. R. concl. 18. Rota p. 13. rec. dec. 479. nu. 15. seqq. Sabell. sup.*

522 Quod requiratur lectura actus ratificati cum omnibus qualitatibus. *Gratian. disc. 499. n. 31. seqq. disc. 699. nu 16. seqq. disc. 831. nu 17. seqq. Mostan. de tutel. c. 33. num. 549 seqq. Sanfel. dec. 128. nu. 5. seqq. Ludouis. dec. 311. nu. 15. 16. Card. Luca de regular. disc. 42. n. 4.* Alias comperta nullitate illius actus ratificati, sibi non praeiudicat ratificatio. *Caball. resol. crim. 286. nu. 58. seqq. Gratian. disc. 513. num. 11. 30. disc. 565. num. 46. seqq. Duran. dec. 459. nu. 9. Tusc. lit. R. concl. 18. Christin. dec. 2. nu. 50. & seqq. vol. 5. Rota p. 13. rec. dec. 368. vel 370. nu. 18. seqq.*

523 Ratificatio numquam intelligitur facta, nisi de illis, quae lecta, & perspecta fuerunt. *Gratian disc. 162. Duran. dec. 252. nu. 5. seqq. dec. 200. Sanfel. dec. 128. nu. 5. seqq. Tusc. lit. R. concl. concl. 19. Caball. dec. 8. lib. 1. Sabel. sup. n. 8. Card. Luca de feud. disc. 24. num. 3. de dote disc. 181. nu. 10. de donat. disc. 33. num. 18. de regular. disc. 40. num. 10. disc. 43. nu. 14. disc. 44. num. 7. de hered. disc. 29. n. 6.*

524 Ratificatio actus gesti contra formam iuris, & statutorum non admittitur, nisi cum iisdem solemnitatibus requisitis in primo contractu, per statutum. *Rota dec. 408. nu. 7. p. 13. rec. p. 14. dec. 193. nu. 14. Gratian. disc. 981. n. 44. seqq. Sperell. dec. 91. n. 52. Bich. dec. 157. Sabel. sup. n. 9. 11. seqq.*

Scientia explicita requiritur, tam in contractu facto à tutore, quam à minore, nam praesumitur ignorantia, *Vrceol. c. 63. nu. 31. 32.* Vbi refutat *Conciol. alleg. 6. num. 21.* in contrarium, *Ottobon. dec. 204. nu. 11. seqq. D. Constantin. ad stat. Vrb. tom. 2. annot. 44. n. 542.*

In maiore sufficit sola scientia, in minore requiruntur solemnitates statutariae, *Surd. dec. 15. nu. 21. Conciol. d. alleg. 6. nu. 16. Graff. de contract. minor. insp. 3. qu. 4. nu. 12. & 13. D. Constantin. sup. n. 547. Card. Luca de regular. disc. 44. n. 8. Passon. alleg. 158. n. 1.*

525 Sic ratificatio actus, & contractus nulli, non operatur, si nullitas, ex alio separato contractu resultet. *D. Mansius consult. 386. n. 37.*

Sed quod per receptionem partis implementi inducatur ratificatio actus nulli, ob non implementum. *Altograd. cons. 85. nu. 40. lib. 1.*

526 Sed quod ratificatio non detur, quae possit retrotrahi in actu nullo. *Gratian. disc. 470. num. 23. & disc. 957. nu. 19. 963.*

527 Beneuerum potest valere ex nunc, non ex tunc. *Gratian. ibid. Card. Luca de dot. disc. 78. nu. 9. de cred. disc. 13. nu. 10. de legat. disc. 23. nu. 8. de Iurep. disc. 43. num. 11. de alien. disc. 47. num. 9.* post mille *Giurba obs. 85. nu. 27. Tusc. lit. R. concl. 21. nu. 64. Gratian. d. disc. 963. num. 4. Rot.* post *Merlin. de pign. dec. 35. num. 11. D. Constantin. ad stat. Vrbis annot. 44. nu. 549. & annot. 45. nu. 164. seqq. D. Saminiat. contr. 33. nu. 52.*

Sic importat actum nouum. *Card. Luca de iure patron. disc. 43. nu. 12. de alienat. disc. 47. nu. 9. D. Constantin. sup nu. 548. & annot. 45. nu. 164.*

Sed quod valeat ex tunc, quando remanet saltem obligatio naturalis. *Surd. dec. 70. nu. 16. 17. 22. DD.* apud *D. Constantin. d. annot. 45. num. 166. seqq. Sanfel. 333. nu. 26. Crauet. cons. 679. nu. 16. cons. 958. nu. 5. Caroc. dec. 74. nu. 22. seqq.*

Sed distinctio est. Aut non adest aliqua obligatio, nec ciuilis, nec naturalis, & non retrotrahitur, aut adest saltem ciuilis, & sic. *D. Constantin. sup. nu. 170. 171. Card. Luca de credit. disc. 36. num. 6. de legit. disc. 23. num. 8. de alienat. disc. 37. num. 13.*

Sed retrotrahitur ad tempus initi actus, quando actus ille fuit validus. *Rot. 59. num. 15. p. 14. dec. 49. nu. 5. p. 16. dec. 252. nu. 4. p. 18. Penna decis. 715. nu. 16. Cerro dec. 936. nu. 6. D. Saminiat. contr. 32. num. 83. 84.*

Maximè quando is, de cuius praeiuditio agitur, non opponit. *D. Samaniat. contr. 33. nu. 43.*

Sic ratificatio non nocet Tertio, qui medio tempore habebat ius quaesitum. *D. Constantin. sup. annot. 44. num. 550. D. Rosis obs. 1. num. 39. 40. Barz. dec. 68. nu. 23. Ossasch. dec. 119. n. 26. 28. dec. 166. n. 10. Thes. dec. 7. D. Bisogni alleg. 54. nu. 5. 6. Balb. dec. 126. Ludouic. dec. 18. nu. 8. 9. Mohed. dec. 118. Verall. decis. 350. p. 2. Ricc. collect. 344. & 2371. Sabell. §. ratificatio n. 5.*

Ra-

Ratificatio contractus nulli, facta à filio fam. inducitur, si tacite, vel espresse, factus sui iuris, illum approbauit. *Ser. fin. dec. 1350. Rota dec. 527. nu. 11. p. 1. rec. dec. 588. nu. 27. 28. coram Bichio, & dec. 81. post Medij obseruat. D. Constantin. d. annot. 45. nu. 158. 159.* Et sufficit tacita, per solutionem. *n. 560. Mulfes. cons. 42. n. 39. seqq. Nunar. q. 117. n. 119. D. Marud. super. pragm. sing. 376. in annot. nu. 10. D. Merlin. contr. 39. n. 42. 43.* maxime si sint plures solutiones. Et per dationē pignoris, pro eo tamen, quo valet pignus. *D. Constantin. sup. n. 161. Langlois dec. 13. q. 2. n. 3.*

528 Sed contra ipsum ratificantem potest retrotrahi ad tempus actus gesti. *Surd. decis. 215. nu. 6. 8. Filin. in Margarit. var. concl. verb. ratihabitio. Gratian. disc. 963. nu. 14. Card. Luca. de cred. disc. 36. nu. 6. delegit. disc. 23. nu. 8. de alienat. disc. 37. nu. 13. Castell. §. ratihabitio.*

529 Secus in his, quæ sunt publici iuris. *Gratian. disc. 812. nu. 18.*

530 Ideo retrotractio ad actum primum inualidum non fit in præiudicium illius, cui fuit medio tempore ius quæsitum. *Rota dec. 101. n. 19. post Turre de pact. futur. successff. Intrigl. cons. 28. nu. 15. Merlin. contr. 68. nu. 21. Anna in consilt. Diuę memorię. n. 208. Thes. dec. 7. nu. 3. Mutu. sup. consuet. c. 9. nu. 62. & dec. 67. n. 5. Gratian. disc. 124. nu. 12. seqq. & disc. 772. num 4. Surd. dec. 245.* vbi *addentes. Ionias de solemnit. contract. minor. gl. §. 23. num. 113. Sperell. dec. 155. nu. 8. Tusc. lit. R. concl. 22. 24. Sabell. §. ratificatio. n. 5. Altograd. cons. 22. 14. Costa de retrotract. c. 8. cas. 4*

Licet alias ratificatio retrotrahatur ad tempus initi contractus. *l. vl. C. si maior fact. rat. hab. l. vl. C. ad meced. Mant. de tac. lib. 4. c. 6. Hond. cons. 38. n. 7. Mastrill. dec. 260. nu. 12. Tellat. alleg. 71. n. 29. Intrigl cons. 28. nu. 82. seqq. Castin sicul. cons. 14. nu. 18. 19. Baron. de effect. minor. aetat. circa contr. eff. 1. num. 829. 830.*

531 Sed actus semel improbatus à ratificante, non potest ratificari. *D. Merlin. contr. 79. nu. 20.*

532 *lib.* Vbi quando secus. *Vasq. de succ. effic. sol. lib. 2. §. 18. n. 92. Hudiern. ad Surd. dec. 267. n. 2. Tusc. lit. R. concl. 25. seqq.* Quod requiratur scientia nullitatis. *Staib. ref. & obs. 136. Castil. dec. 18. n. 54. D. Leon. Ricc. in praxi p. 1. tit. 4. c. 2. n. 15. 16.*

533 Factum quod non releuat, fieri non debet. *l. ad probationem C. de probat. l. aliquando 13. §. fin. l. debito in 24. §. vl. ff. ad Velleian. l. apud Iulianum 21. §. fin. l. ille, à quo 13. in p. in. ff. ad Trebell. l. hac stipulatio 14. §. diuus. vt legat. nom. caueat. c. per tuas. de sim. Surd. dec. 260. n. 5. seqq. Costa de facti scient. inspect. 31. Velasc. de priuil. pauper. q. 17. nu. 45. seqq. Ricc. collect. 2497.*

534 Verum contractus factus ex duplici potestate, si non valet ex vna sustinetur ex alia, nisi agens se restrinxit ad vnam potestatem tantum. *Rota p. 2. diuers. dec. 96. nu. 1. seqq. Caualer. dec. 182. n. 6.* vbi de mādato valido an faciat sub-

535 stinere actum cum mandato inualido gestum *Tusc. lit. A. concl. 126. Rota p. 9. rec. dec. 298. num. 21. seqq.* vbi de potestate ordinaria, & delegata. *& dec. 329. nu. 15. seqq. d. p. 9. vol. 2.*

536 Verum in vim pacti, & stipulationis potest quamuis obligari ad obseruantiam actus, qui sit nullus fauore priuatæ personæ, veluti ad obseruantiam contentorum in testamento nullo. *Socin. iun. cons. 3. nu. 8. lib. 4.*

537 Sic licet quis possit controuenire actui nullo. *Bar. in l. post mortem ff. de adopt. Gram. dec. 93. Gabriel. conclus. tit. de reg. iur. concl. 11. num. 3. Gabriel. cons. 125. vol. 1. Menoch. cons. 559. nu. 2. vol. 6. Rota Rom. dec. 110. nu. 1. p. 2. in nouiss.*

538 Attamen tenetur ad interesse. *Bal. in l. 1. n. 4. ff. de tut. & rat. distrah. Magon. decis. Fl. 66. n. 24.*

539 Sed quæ diximus intelliguntur quando quis scit esse actum nullum, putà testamentum nullum, secus si nescit, *Morot. cons. 6. nu. 16. 17. Gabriel. cons. 62. nu. 27. lib. 1. Ionias de solemnit. in contract. min. gl. 22. §. 22. nu. 43. 101.*

540 Nec datur euictio, si res euincatur, nam promissio euictionis est accessoria ad contractum, *Salycet. in l. si is, C. de pr. ad. min. & l. cum lex, ff. de fideiuss. Corn. cons. 27. num. 4. lib. 4. Berou. qu. 93. nu. 2. Morot. cons. 83. nu. 16. 17. Rot. Rom. dec. 144. in tract. de interd. Mascard. concl. 14. nu. 12. Mancin. dec. 13. nu. 4. Peregr. cons. 131. num. 3. Bertazol. cons. ciuil. 58. nu. 49. Infrà hic n. 557.*

541 Nullus actus ipso iure non præstat impedimentum, *l. 4. § condemnatum, ff. de re iudic. c. considerauimus, de elect. c. qui contra ius, & c. non præstat, 52. de reg. iur. in 6. Tusc. lit. N. concl. 140. Mar. Antonin. lib. 2. resol. 18. nu. 3. Fontanell. dec. 116. num. 10. Rota dec. 111. num. 8. p. 1. Bardell. cons. 78. num. 3. cons. 120. num. 54. Casaubon. cons. 370. nu. 67. Hondod. cons. 32. nu. 80. Schrader. in feud. p. 10. sect. 6. n. 133. sect. 8. nu. 81. Giurba obs. 13. nu. 19. & obs. 85. n. 3. seqq.*

542 Nam annullato iuramento annullantur in eo pacta, conditiones, & confessiones insertæ, *Bal. in l. ex testamento, C. de fideicom. Tiraquell. in l. si vnquam, verb. reuertatur, n. 117. Crauett. cons. 299. Felician. de cens. lib. 1. c. 10. nu. 3. Iason. cons. 133. lib. 4. Surd. cons. 80. num. 19. lib. 1. Mantica de tacit. lib. 3. tit. 16. Roder. de ann. redd. lib. 2. q. 8. nu 3. Idem Surd. dec. 289. n. 9. Valasc. consult. 83. nu. 4. 5. Galganet. de condit. 3. p. c. 5. qu. 25. nu. 2. 3. Anna alleg. 114. nu. 10. Fontanell. de pactis cl. 1. n. 5. Gratian. de except. except. 31. n. 8. Mamente dec. 67. n. 1.*

543 Licet quoad confessionem factam in contractu nullo, vt possit agi ex dicta confessione, *ex l. fin. ff. de reb. eorum. Felin. in c. cum venerabilis, de except. num. 24. Mascard. concl. 358. Valasc. consult. 41. à nu. 15. Gratian. reg. 87. nu. 3. Cusm. de euict. qu. 32. nu. 27. Castill. lib. 5. p. 2. c. 108. n. 3. seqq.* Diximus *sup.*

544 Promittens de rato, an impleat, si is, pro quo de rato promissum est, nullitet ratum habeat, & sit liber. Diximus *sup. n. 515.*

545 Princeps de potestate ordinaria non potest inualidam scripturam validam facere, in præiudicium partis, *Natta cons. 47. n. 5. p. 1.*

546 Nam confirmans actum ipso iure nullum, eundem actum facere dicitur, *Roman. cons. 98. nu. 1.*

nu. 1. Nam nullitas primi actus influit in omnes actus, ad eam consequutiuos, *l. pecuniam, C. de condict. ob causam, Honded. cons. 82. num. 56. lib. 1. Rota dec. 78. nu. 9. seqq. p. 4. tom. 2. rec.* & coram *Bichio dec. 435. nu. 2. Rota post D. Albrit. de inconstantia dec. 61. n. 33.*

547 Sed de potestate absoluta potest contractum nullum conualidare, *Paris. cons. 46. n. 46. lib. 3. ex Alex. cons. 92. num. 31. vol. 6.* Diximus *sup. n. 488.*

548 Et quando confirmat cum clausula plenitudinis potestatis, vel clausula: *ex certa scientia*, vel clausula: *non obstante*, vel est secunda iussio, facit actum de inualido validum, *Natta cons. 506. n. 46. lib. 3.*

549 Princeps potest processum nullum ratione ordinis iudiciarii non seruati, cum clausula plenitudinis potestatis, ratum habere, secus processum factum sine causæ cognitione, etiā de plenitudine potestatis ratum habere, & cōfirmare non possit, *Dec. cons. 198. lib. 1. Natta cons. 18. num. 5. lib. 1. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. nu. 165. 166.* Vt putà si deficiat citatio, quæ est de iure diuino, *Cutell. sup.* latè de his omnibus *Baron. de effect. min. ætat. circo contract. eff. 4. n. 324. fol. 220.*

550 Quod Princeps non possit tollere ius alteri quæsitum ex contractu iuris gentium, nisi vtatur plenitudine potestatis ex iusta causa, respiciente publicam vtilitatem, cum solutione pretii, & modica læsione, vel tollendo tantum obstaculum, siue restituendo aliquem ad ius, quod antea habebat, *Bellon. cons. 2. Menoch. de arbitr. lib. 1. qu. 48. num. 7. seqq. Gratian. disc. 891. num. 29. & per totum, Rota p. 2. diuers. dec. 161. num. 7. seqq. Vincpin. 635. 636. Tusc. lit. P. concl. 680. seqq. vsque ad 687. Diana p. 11. tract. 7. res. 5.* Vbi pro, & contra, *Christin. dec. 130. vol. 1. & dec. 75. vol. 2. & dec. 19. nu. 19. seqq. vol. 5. & ibid. dec. 27. Rub. in annot. ad dec. 217. n. 94. seqq. p. 9. rec. Sanfel. & addit. dec. 407. n. 12. seqq.*

Sed quod Princeps possit ius immediatè quæsitum, per modum iuris ciuilis, tollere, etiam ante rei traditionem, & apprehensam possessionem, *Alex. cons. 87. vol. 2. Antun. de donat. lib. 2. c. 29 num. 84. Sabell. §. Princeps, n. 4. & per totum.* Vbi etiam quando possit dispensare maioratibus, & fideicommissis, post *Antun. Turre de maiorat. Ital.* & *Alios.*

551 Si contractus obligationis factæ ab aliquo sit nullus, quia contractus ille cōtineret enormissimam læsionem, tunc si non subsisteret respectu ipsius principalis, non subsistit respectu fideiussoris, nam vterque potest venire contra dictum contractum, tamquam nullum, *gl. in l. cum lex, ff. de fideiuss. Anchar. cons. 331. nu. 15. Ias. cons. 133. num. 19. lib. 4. Grammat. dec. 102. n. 105. Add. ad Franch. dec. 247. in vlt. addit. Ludouic. dec. Perus. 27. lib. 1. Altogr. contr. 25. n. 4.*

552 Exemplum est etiam in marito obligato de proprio, etiam cum iuramento, ad obseruantiam renunciationis factæ per vxorem, ad fauorem patris dotantis de omnibus bonis paternis, maternis, &c. nam si dicta renunciatio facta per vxorem sit nulla, ob enormissimā læsionem, est nulla etiam illa mariti, *Soccin. cons. 215. num. 7. lib. 2. & cons. 22. vol. 4. Corn. cons. 11. num. 12. lib. 2. Cassan. ad consuet. Burg. verb. le mar. sans procuration. §. 5. vers. sed quæro, Ias. d. cons. 133. nu. 34. seqq. lib. 4. Cæsal. cons. 115. num. 3. 4. 5. Grammat. dec. 102. nu. 105. 106. Eugen. cons. 12. à num. 100. lib. 1. Franch. dec. 247.* & ibi *Amendol. in addit.* vbi pluries decisum refert. *Paschal. de vir. patr. potest. p. 3. c. 7. nu. 38. Altograd. d. contr. 25. nu. 5. Ciroc. disc. 70. nu. 34. Rota* post *Zacch. de obligat. Camer. dec. 38. nu. 11. 12. Burat. dec. 64. num. 10. Amat. cons. 54. nu. 1. Hodiern. ad Surd. dec. 234. num. 11.* Quidquid contra dicat post *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de success. mulier. num. 10. 11. Prat. ad Muscatell. in proxi fideiuss. num. 19. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 4. lib. 1. n. 28.*

553 Quamuis sit promissum, quod vxor non controueniat ex capite enormissimæ læsionis, nam tali læsioni enormissimæ renunciari non potest, *Ciroc. d. disc. 70. n. 26. & 41.*

554 Verum contra dicunt, quo ad fideiussorem minoris, per tex. *l. & si is, quamque, §. pignora, C. de præd. minor. Gratian. disc. 122. nu. 14. seqq. Castill. lib. contr. 6. p. 2. contr. 168. nu. 57. Ludouis. dec. 321. num. 6. dec. 560. num. 5. Rota post Zacch. de obligat. Camer. dec. 242. num. 8. Merlin. de pignor. lib. 2. qu. 78. num. 23. Ciroc. disc. 70. nu. 36.* Quidquid dicat *Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 19. num. 8.* nam loquitur contra dispositionem dicti text. *Nos ad Rouit. cons. 50. n. 16. lib. 3.*

555 Verum differentia est, quia in primo casu contractus erat nullus tam fauore alienantis, quam fideiubentis, propter enormissimam læsionem, quam nesciebant principalis, & fideiussor, & sic ab vtroque poterat opponi nullitas. Quod non esset, si ambo sciuissent infimū valorem rei, & expressè tali maximo pretio emisset, vt diximus *Nos q. 37.*

Sic in casu nostro fideiussoris minoris, fideiussor ille iā sciebat, quod fideiubebat pro minore nulliter se obligante, ob non seruatas solemnitates requisitis in cōtractu minoris obligatur.

556 Et adeò est fauorabilis nullitas, quæ causatur in contractu ex enormissima læsione, quod illa ex partis consensu sanari non potest, *Ioniur de solemnit. in contract. min. gl. 22. §. 21. n. 27.*

557 Euictionis promissio, & obligatio non subsistit, vt ex ea agi possit, quando contractus, super quo facta est, est nullus, & inualidus. *l. cum lex. ff. de fideiuss. gl. in l. 3. §. 1. ff. quæ in fraud. Afflict. in c. Imperialem notab. 13. num. 31. de prohib. feud. alien. per Federic. Tiraq. de retract. lignag. §. 12. gl. 1. num. 12. Curt. de feud. 4. p. principal. qu. 27. Anchar. con. 330. Borrell. cons. 67. nu. 29. Crauet. cons. 91. nu. 20. 21. Rota post Cenc. de censib. decis. 45. nu. 3. dec. 48. nu. 3. Guid. Pancirol. cons. 112. nu. 23. Mangil. de euict. q. 173. nu. 1. seqq.*

Quæ conclusio limitatur quando venditio á

gnum-

principio fuit valida, licet ex post facto resoluatur. *Tiraq.tract.de iure constit.lim.7.n.41.seqq. Rota dec.28.d nu.12. post Cenc.& dec.45. nu.4. Mangil.sup.nu.12.*

Limitatur 2. si venditor promisit euictionẽ, per stipulationem. *Guid.Papa sing.923.*

Limitatur 3. licet venditor non teneatur ex venditione nulla, non tamen agit ad rem vendicandam. *Tiraq.de retract.l.gn.sg.§.1. gl.9. nu. 47. Bursat.cons.3.nu.42.Casal.con.393.nu.13.* vbi ampliat nec id permitti suis hæredibus, & hæredibus hæredum. *Casal.ibid.nu.58.seqq.*

Limitatur 4. seu declaratur, vt quamuis venditio sit nulla, & videatur venditorem contra factum proprium venire potuisse, tenetur tamen de euictione. *l.si tib C.de euict. Dec.cons.185 nu.6.Casal.cons.394.nu.40.* Vbi *n.47.* dicit obligare posse eius hæredes, & illorum bona.

Limitatur 5. vt quamuis venditori, ex vi, puta legis municipalis, liceat excipere aduersus emptorum de nullitate, non tamen lucratur pretium, si emptor fuit ignorans. *Mangil.sup. num.18.seqq.*

Et distinctio communis est in hac re, an in contractu nullo debeatur euictio: Quod si simus inter ignorantes, & agatur de contractu emptionis, & venditiois, cuius adimplementum consistit in rem tradi, & non rem dari, & sic non ordinatur simpliciter ad dominij translationem, sed ad rei traditionem, tunc ex intentione contrahentum duæ oriuntur obligationes, & principaliter de duobus tractatur, vna videlicet ad rem, secundaria ad interesse, & ideo inter ignorantes habet locum secunda obligatio, & ex ea valide agi potest. *R.Ponte cons.27.num.9.*

Verum si minor, vel mulier rem alienet, & de euictione promictat, non valet venditio, nec tenet promissio euictionis, secus si maritus v.g. vendat rem dotalem, nam tunc quia venditor personaliter obligatur, valet promissio de euictione. *Fabian.de Monte de empt. q.6. principal.num.55.*

Sic si in veditione rei prohibitæ alienari, venditor se obliget ad damna, & interesse, valet obligatio, cum contractus ex conuentione legem accipiant. *l.contractus ff.de reg.iuris Mangil.sup.nu.23.seqq.*

Sic venditor in casu nullitatis contractus tenetur restituere emptori pretium, seu capitale cum interesse, facta promissione euictionis, in forma. *Peregr.cons.20.n.2.8.li.3. Fab.de monte de empt.q.8.n.8.Mangil.sup.n.32.& seqq.* vbi limitat in minore, qui non tenetur, nisi quatenus sit factus locupletior, non autem si pretium dissipauit. *Franc.Marc.dec.481.nu.2.* Diximus *Nos q.38.*

Et vbi rescissoria actum est, & secuta euictione ex capite nullitatis, illa sequi non potest nisi pro pretio soluto. *Rebuff.de resc.contract. art.1.gl.15.nu.29.Magon. decis.Flor.110.num.7. Mangill.sup.nu.35.*

558 De euictione, an teneatur fideiussor mulieris, vel minoris, non seruatis solemnitatibus statum alienantis, quod non, cum obligatio accessoria ad actum nullum, debeat etiam nulla iudicari. *Anna cons.82.n.5.Casal.cons.164. nu.20.Farinac.q.50.nu.69.& q.35. Mangil.de euiction.q.174.n.1.seq. D.Bersan.de pupill.c.2.q.2*

Quę conclusio limitatur quando contractus ab initio non est omnino nullus, sed validus. *Serafin.dec.1334.Mangil.sup.n.7.*

Limitatur 2. quando principalis contractus annullatur de iure communi, secus si de iure speciali. *Franch.dec.247. num.4. Mangil.sup. num.8. 28.*

Lim.3. vt locum habeat quando obligatio est nulla à principio, secus si annullatur ex post facto, *Mangil.sup.nu.9.*

Lim.4. si fideiussor iurauit. *Natt.e cons.262. nu.14.Crot.cons.138.num 26.* Et *nu.31.* declarat non procedere quando obligatio principalis iurata non valeret, quia tunc nec etiam valeret fideiussio iurata fideissoris. *Lamberting. de contract.gl.16.c.7.nu.18.Mangil.sup.10.seqq.*

Lim.5. quando fideiussor se obligauit, vt principalis, & insolidum, vel se obligauit cum clausula: *omni modo meliori.* cum interpositione iuramenti, obligatione camerali, in ampla forma, quamuis in eo non legatur clausula *principaliter & insolidum. Natta cons.262.nu.14. 19.Serafin.de iuram.priuil.88.nu.5. Odd.de restit. q.48.art.7.nu.31.seqq.Serafin.decis.1324. num.5. Mangil.d.q.174.n.13.seqq.D.Bersan.sup.n.13.14*

Lim.6. in fideiussore se obligante pro minore. *Mangil.d.q.74.nu.16.* vbi limitat, si fideiussor nesciebat illum esse minorem. Et limitat si ex statuto esset nulla obligatio minoris. *nu.18. & num.1. & seqq.*

Lim 7. quando fideiussor promisit non allegare nullitatem contractus, *Mangil.sup.nu.17.* sed *nu.18.* limitat si nullitas sit ob defectum formæ. *Gratian.disc.122.nu.28.*

Et sublimitatur quando principalis contractus est dolosus, quia tunc nec fideiussio valet. *Casal. cons.11.nu.26.28.29.Mangil.sup.n.19.*

Lim.8. in fideiussore filij fam. *Menoch.cons. 58.nu.70. seqq.Mangil.sup n.21.*

Lim.9. quando fideiussor euictionis est obligatus ex quacumq; causa, quia tenetur etiam in casu inualiditatis contractus. *Rota* post *Cenc. dec.46.nu.3.Mangil.n.23.*

Lim.10. quando fideiussor accedit alienationi dotis. *Capoll.caut.131. Campeg.de dote p.4.q. 23.* Vbi secus si fideiussio cantet in personam vxoris alienantis, secus si in personam Viri *Mangil.sup.num.24.*

559 Effectus nullitatis est, quod contractus nullus allegatus per minorem, iuuat etiam maiori cum ipso minore insolidum obligato, *Ludouic.dec.Perus.27.p.1. Montan.de tutel.c.33. num.494.Paris.cons.12.lib.2.Odd.de restit.p.2. q. 40.art.5.num.15.Franch.dec.247.nu.4.* ex ibi rationibus *Alex. cons.66.lib.4.Ronchegal.in l.reos, num.*

num.27.ff.de duobusreis, Anguill. conf.93.nu.8. Montan.de tutel.c.33.num.494. Marian. Iulian. conf.85.inter consil.Sicul.à.nu.43. Menoch.conf. 58.num.79.Caualcan.dec.31.num.26. D.Merlin. lib.1.contr.55.num.17. Rebuff. ad constit. gall. tom.2.de restit.art.2.gl 3.num.5. Odd. d.p.1.qu. 46.art.4.

560 Contra dicit *text.in l.Marcellus*, vbi *gl. & Bart.ff.de fideiuss.* & *in §.si quis verò, Auth. de alien. Mobed.dec.2. alias 223.de fideiuss. Maur.de fideiuss.p.2.sect.8.c.14.& sect.1.c.5.nu.24.* Maxime stante iuramento, *Gratian. disc.122.310. num.28.disc.692.num.20.Montan. de tutel. c.33. nu.401.seqq.Tusc.lit.F.concl.292.num.26. seqq. Ludouis.& Addit. dec.231.560. D.Sabell. §.fideiussor, nu.5. vers.de fideiussore, Gobius consult. 34.nu.20,Card.Luca de alienat.disc.8.n.10.*

561 Sic existente nullitate principalis,remanet nulla obligatio fideiussoris. *Leum lex.* cum ibi notatis per *Bar.l.fideiussor obligare, ff.de fideiuss. Rota dec.255.nu.2.p.2.rec. Duran.dec.373.nu.6. Cafal.conf.433.nu.28. Catan.dec.17. Ciroc.disc. 70.num.34. Card.Luca de alienat.disc.8.num.10. Tusc.lit.F.conclus.292.Caball.cons.139.lib.1.Sabell.§.fideiussor,nu.8.seqq.*

562 Quod maxime procedit quando principalis contractus non in materia, sed in forma peccat, *Castrin.Leum lex nu.2. Angel.n.2. Serafin. dec.787.nu.15.Rota post Cenc.de censib. dec.138. nu.5.Ciroc.sup nu.35.*

563 Secus esset,si renunciatio est nulla speciali fauore mulieris,tāquā minoris,nam hæc nullitas non suffragatur fideiussori.*Paris.cons.16.nu. 111.seqq.Grattan.disc.122. nu.14.15. Grat.conf. 82.nu 21.lib.1.Serafin.dec.1324.num.6. Ludouis. dec.321.nu.6.dec.560.nu.4.Rota post Zacch.de obligat.Camer.dec.242.n.8. Merlin.de pignor.lib. 2.qu.78.nu.23.*

564 Tanto magis,si fideiussor in casu nullitatis in specie se obliget, quo casu dicitur principalis promissor in hoc, & tenetur quamuis principalis non teneatur. *Paris.conf.110.nu.14. lib. 1.Herring.de fideiuss.c.4.nu.28.41. Merlin.d.qu. 78.nu.28.Cenc.de censib.q. nu.13. Ludouis. dec.560.in fine,& dec.564.nu.5.Ciroc.discept.70. num.34.seqq.*

Quod fideiussor non teneatur quando obligatio principalis est nulla, Tamen secus est,si cum iuramento promiserit, nam tenetur tamquam ex promissor, vel vt principalis debitor, cum iuramētum contineat clausulam:*omni modo meliori.Tusc.lit.F.concl.292.num.2. Vin.opin. 288.nu.3.*

Quod sit nulla obligatio fideiussoris, quando illa principalis est nulla, nisi sit insolidum obligatus,vel cum iuramento.*Natta conf.262. n.4.Mobed.dec.2.de fid.iuss.Caualer.dec.301.n.3. Rota post Cenc.dec.192.193.* Maur.*de fideiuss.p. 2.sect.1.c.5.Felic.de societ.c.29.num.49.Gratian. disc.122.disc.310.nu.28.disc.692.nu.20.* vbi etiā *Luca,Montan.de tutel.c.33.num.491.seqq.Tusc. lit.F.concl.292. Ricc. collect.3881.3736.3019. Marescot.lib.2.c.65. Ludouis. & Addit.dec.321. 360.* Vbi dictam regulam limitant stante clausula: *omni modo meliori*; obligatione Camerali, & similibus, Ac si nullitas sit inducta fauore aliquo speciali, qui non militat respectu fideiussoris, secus si fauore publico,vel ipso iure, ex dispositione iuris communis, vel ex omissione formæ substantialis ipsius contractus,nisi exprese obligasset se in casu cuiuscumq; nullitatis. *Sabell.§.fideiussor.nu.5. Vrceol.de transact. qu.74.nu.59.seqq. Doctiss. D.Romaguer.ad Conciol.ad stat.Eugub.lib.2.rubr.59.num.14.& seqq* vbi late,& bene.

Quod vbi nullitas contractus prouenit à iure communi, obligatio quoq; fideiussoris accessoria non teneat. *Rota dec.380. num.11.seqq. p.17.rec.*

Quando fideiussor se obligauit,vt principalis,principaliter, & insolidum,non potest opponere nullitatem principalis obligationis. *Caualer.dec.301.Tusc.lit.F.concl.292. n.32. Ludouis.dec.321.560.564.* vbi etiam *Beltramin.*

Verum datur casus, quo nec ipse tenetur, etiam si vti principalis, principaliter, & insolidum accesserit, stante nullitate obligationis principalis. *Sabell.§.Carceratus.n.8.& 69. Tusc. conclus.291.Ricc.collect.1881.Rota p.13.rec.dec. 443.nu. 18.* Vbi quod nec obligatur fideiussor quando processit ex falsa causa, vel si non fuerint seruatæ solemnitates requisitæ in obligatione ipsius fideiussoris, vel cessante causa, propter quam fideiussor se obligauit,vt quia contractus non habuit effectum,nam tunc nec fideiussor remanet obligatus, licet tamquam principalis,principaliter, & insolidum accesserit. *Rota apud Farinac.p.1.tom.1.dec.50. & 55. Sabell sup.nu.5 vers.Casum.*

Fideiussor,qui promisit stare in iudicio,& iudicatum soluere pro minore nulliter obligato, non possit nullitatem hanc opponere.*Caualer. dec.479.* Secus si pro Carcerato non legitimè capto,& processus erat nullus. *Marsill.de fideiuss.num.136.seqq.& 350.seqq.*Idem in fideiussore pro carcerando, si nullitas sit mandati, & carcerati,si carceratio fuerit nulla.*Con tol.resol. crim.§.fideiussor,res.5. Rota p.15. rec.dec.81.Sabell.sup.& nu.66.69.*

Sic fideiussor accedens obligationi mulieris contrahentis sine solemnitatibus statuti non obligatur,nisi accesserit vti principalis, & insolidum,quo casu videtur donare, & non potest solutum repetere à muliere, cum statutum annullet omnem eius obligationem, & sic etiam mandatum, *Maur.de fideiuss.p.2.sect.8.c.56. Felic.de societ. c.29 num.49. Gratian.disc.122.310. nu.28.692.nu.20.Montan.de tut.c.33.num.491. Tusc. F.concl.292.n.26 seqq. Ludouis.& Addit. dec.321.Caball.conf.139. lib.1. Sabell.sup.vers. Item quod.*

Quod minor,vel mulier non teneatur releuare fideiussorem, qui pro eo intercessit in cōtractu prorsus nullo, & inualido. *Castr.conf.*

433.

433.nu.3.lib.1.Marchesan.de commiss.appell.in causa obligat.Camer.§.2.num.219. Caball.d.cons. 139.Rota p.13.rec.dec.368.370. & dec.400.nu. 1.Sabell.sup.vers.quod minor.

Sed fideiubens simul cum muliere, stante nullitate fideiussionis respectu mulieris, tenea-tur insolidum. l.si Titius, & Seia ff. de fideiuss. Marr. Medic.dec.45.nu.4. cum addit. Tusc.lit. F. conclus.298.

Sed amplia primam conclusionem, vt sit nulla obligatio fideiussoris,quando ille fideiu-bet pro filiofam. Ceot. cons.135.nu.25.seqq.Go-mez.var.tit.de mutuo.nn.2.vers.3.extende.

Amplia 2. quando contractus principalis re-probatur à statuto,ob publicam vtilitatem, ita-ut nulla ex eo resultare possit obligatio. Baez. dec.99.nu.9.

Amplia 3.quando fideiussor posset habere regressum contra principalem. Baez. d.dec.99. num.11.

Amplia 4 quando contractus annullatur ex defectu formæ. Serafin. dec.187.nu.15. Gypf.in addit.ad dec.102.Bononiens. n non ff.

Amplia 5 Vt competat fideiussori exceptio nullitatis contractus principalis quando ven-ditio annullanda venit remedio aliquo iuris ordinario,aliter quam per viam restitutionis in integrum,& signanter quando per conditioné ex statuto.l. i.ff.& C.de cond.ex leg.Odd.de restit. p.1.q.57.nu.49.Bertazol.cons.96.nu.5.lib.1. post alios Mangil.d.q.74.n.28.

565 Contractus nullus, an validetur per clau-sulam: *omni modo meliori*,appositam in eo? Me-noch.de arbitr.lib.1.qu.47. Magon. dec. Flor.57. nu.15.seqq. & num.59.& seqq. Gratian.disc.647. nu.25.disc.763.764.nu.14.Rota p.13. rec.dec.74. nu.10.Tusc.l.t.C. conclus.358. Ludouic. dec.117. Barbos.de claus.claus.95.

566 Sic licet clausula: *omni modo meliori* apposi-ta in dispositione,efficiat,vt actus valeat omni meliori modo,quo valere possit, Ruin. cons 9. num.9.vol.5.Rimin.iun. cons.13.num 143. vol.1. Marta de clausul.p.3.claus.56.nu.4.Achill.in dec. vnic.de verb.signific.Tusc.lit.C.conclus.358 num. 43. Facinae.dec.553.nu 20.p.1. rec. Menoch.cons. 314.nu.4. Fusar.de substit.qu.245.nu.63.Mantica de coniect.vltim.volunt. lib. 3. tit.14.nu.11.Bar-bos.claus.95.n.9.seqq.

567 Tamen conclusio hæc non procedit, & clausula illo non operatur,vt faciat valere actū quo ad incognita,& incogitata, Felin. in c.cum super n.13.de offic.del g.t. Roman.cons.194. Card. Tusc.lit.C.conclus.378.num.58. Brun. à Sole in lo-cis commun. verb. clausula nu.32. Peregr.cons.31. num.24.vol.5.

568 Nec procedit, nec validat vltra cognita agenti tempore actus.Paris.cons.12.nu.69.lib.1. Cassad.dec.7.nu.7.de appell.Barbos.d.claus.95.nu. 55.56.Brun.à Sole in locis commun. verb.clausula 32.Tusc.lit.C.concl.358.num.58.Peregr.cons.31. nu.24.vol.5.

569 Nec extenditur, nisi quo ad narrata,seu summa, aut rem petitam, non autem quo ad aliud,quod plus probaretur. Brun.à Sole verb. clausula 49.Gyauet ad pract.Cam.Imperial.lib.1. conclus.61.consid.3.num.2. Barbosa d. clausul.95. nu.55.seqq.

570 Sic effectus nullitatis actus est,quod licet clau-sula: *omni modo meliori*, apposita in contractu validet actum inualidum ex omni capite, quo fieri poterit.Cas l.cons.772. num.10.seqq. Alex. cons.80.nu.4.seqq.lib.5.Honded.cons 44.num 29. tom.2.Tusc.lit.C.concl.318. nu.35. Grat.cons.7. nu.24 seqq.Marta claus.88.num.3. Menoch. cons. 314.nu.4.cons 683.nu.75 Rota dec.467. num.7. p.3.lib.3.diuers.Decian.cons.34.nn.81.lib.3. Ro-ta dec.242.nu.8.p.3.rec. Card. Mantica de coniect. lib.3 tit.4.nn.11. Fusar.q.245.nu.63.post mille Barbosa d. claus.95.n.6.seqq.

571 Tamen nihil operatur,quo ad non expres-sa,ideo si validitas, vel modus, per quem actus valere potest, non expressus, cum aliis modis ineptis non operatur.Cassad.dec.7.num.7. de ap-pellat.Achill.dec.1.de claus. Facinae.dec.841.nu. 3.& p.13. rec. dec.221.nu.11.seqq. & dec. 165.nu. 16.Rota p.13.rec.dec.214.nu.17. & dec.165.nu. 24.seqq. Barbos.d.claus.95.nu.52.seqq.

Sed contra dicit Rota d.p.13.rec.dec.74. num. 10. vt extendatur vltra expressa. Merlin. dec. 901.nu. 7. Idem Barbos.sup.n.11.

572 Similiter nihil operatur in actu imperfecto. Ruin. cons.6.nu.7 seqq.lib.2.Menoch.cons.415.nu. 22.seqq.Surd.dec.7.Gratian.disc.764.n.18.

575 Nec operatur validitatem actus, quando defectus non est in solemnitate, sed in substan-tia,& forma. Roman.cons.517. nu.24. Grat.cons. 70.nu.19.lib.1. Aretin.cons.17.num.6. Cuct.iun. cons.266.nu.16 vol.3.

574 Nec tribuit vim,& effectum actui re vera nullo, nec operatur quidquam cum adest defe-ctus potestatis, vel modus ineptus exprimitur. Menoch.de arbitr.lib.1.qu.47.d num.3. Barbos.d. claus.95.n.64.seqq.

Nec operatur contra mentem ; & intentio-nem partium. Rota Bonon.diuers.dec.63.nu.52. Vbi nu.53 quod restringatur ad casum tantum specificatum. Tusc.d.conclus.358.nu.62. Barbos. d.claus.95.nu.68 69.

Nec operatur, vbi requiritur pro forma ex-pressio certa.Tusc.d.claus.95.nu.60.Barbos.sup. num 60.

Nec alterat,nec ampliat dispositionem. Gra-tian.disc.764.nu.22. Serafin.dec.1216.num.13.& dec.1184.num.3.Ludouis. dec.207.num.4.Theod. Rub.de claus.claus.517.n.39.

575 Effectus nullitatis est,quod licet constitu-ti clausula apposita in instrumento, operetur dominii, & possessionis translatio in constitu-tarium,quatenus non sit facta actualis traditio, post mille Barbosa de claus.claus.31.

576 Tamen non operatur talis translatio pos-sessionis, si sit opposita in contractu nullo, & à iure reprobato.Tiraq.de iure constit.p.3.lim.7. nu.16.Menoch.cons.465.nu.2.Valasc.consult.106,

nu.6. Farinat.dec.644.num.9.p.1.rec. Seff.dec.29 nu.13.Cald.qq.forens.cons.19.num.43.Rota apud. Pacific.dec.170.nu.13.post Ceac.dec.1503.nu.14. apud Marthes.de comm ff.par.3 fol.227. Barbos. sup.nu.30.seqq.Diximus sup.nu.37.& n.261.

577 Ideo licet possit dici, quod ex contractu inutili,quam lex improbat interueniente traditione possessionem transferri, §.si vir.vxori.l. quod vxor 16.ff.de acqu r possess l si donata 37.ff. de donat.Gomes tnl.45. Tauri à nu.23. Acosta de priuil.credit.reg.1.ampl.1.à nu.2. & ampl.13.nu. 12. Giurba ad consuet.Messanenses glos.9. à num. 22.§.1.gl.13.à nu.29.dec,22.num.18.seqq.obs.80 num.33.Barbosa voto 126.num.266.lib.3. Mier. de maiorat.3.p.q.9.à nu.81 Grat an.dec 211.num. 4.5.Velasc.de priuil.paup.3.p q.8.nu.116.Noguerol.alleg.31.à nu.99. Cyriac. contr 14. à num.43.

578 (Vbi limitat quando lex resistit acquisitioni cum clausula irritanti, vel quando ob omissas solemnitates præsumit defectum consensus.) Salgod.de reg.pro ect.p.4.c.8. nu. 106. Olea de cess.iurium tit 6.q.5.n.14.

579 Tamen in cessione si nullitatis vitio subiaceat, nullam quasi possessionem cessionarius acquiret. Earatione quia, quod vbi ex actu nullo traditio realis, seu facti non apprehenditur, possessio non transfertur. Vnde ex clausula constituti, precarij, aut retentionis vsusfructus,alioue actu Iuris,seu fictæ traditionis,possessio non quæritur, si contractum, cui similes clausulæ adijciuntur lex improbet, quia cum possessionis translatio iuris sit,& a iure proueniat,potuit ab ipso iure impediri, secus si facti esset qualis est corporalis, & actualis possessio. Gomez in l.45.Tauri num.290.Paz de tenuta c. 54.nu.15.16. Fontan.ll. de pactis gl.27.num.15. Giurba sup.consuet.Mess.gl.9.num.32.Postius obs. 20.nu.fin.& obs.27 nu.1.5.Duard.post Tract.de censib.dec.253.nu.14.

580 Ideò quia cessionis effectus, quo ad translationem quasi possessionis nihil facti habeat, sed iuris sit,& à iure introductus,si lex resistit, nullum ius,nec possessionis, nec dominij cessionarius consequitur. Noguerol.alleg.26.à num. 363.& à nu.317.Viscont.concl.iuris verb.possessio,ex contractu Olea sup.n.15.

581 Effectus Nullitatis est: Contractus cum omnibus suis pactis, & conditionibus est indiuiduus,& vnicus,l.2.§.1.ff.locat.l.fin.ff.de condit. ob causam. l.stipulationes non diuiduntur.ff.de verb.obligat.Surd.cons.104.nu.4.5. lib.1. & dec. 288.27.Becc.cons.169. nu.1.lib.2. Cald. q.forens. 39.Nos ad Rouit.cons. 33.nu.14.lib 3.

Et sic vno deficiente,corruit alius. Gratian. disc.275.nu.15.seqq.Rota dec.428.num.3.p.1.rec. & dec.68.num.3.post Postb.de monut. D.Pacion. alleg.131.nu.2.

582 Ideò in totum approbari,vel reprobari debet,non autem pro parte acceptari,& pro parte impugnari.l.cum quæritur. ff.de admin.tut.l.si ea stipulatio,in fine.ff.de oper.libert. l. Caius.ff.de manumiss. l.Iulianus. §.si quis colludente. ff.de actiou.empti.Gratian.disc.301. nu.57. disc.742.à num.61.Giurba dec.85.num.13.Surd.cons.217.& dec.33.Amat.res.50.nu.26.Salgad.labyr.p.2.c.6. nu.21.& seqq.Nos ad Rouit.sup.nu.15.

583 Sic contractus claudicare non debet, sed quod vni ex contrahentibus denegatur, alteri non debet permitti. l.1.& l.si id, quod.§.penult. ff.de resc.vendit.l.Iulianus.§.si quis à pupillo. ff.de action. empt. Lanar.in c.1.de Vassall. decrep.ætat. nu.23.Montan.de regal.offic.nu.59. Nos ad Rouit. cons.70.nu.17.lib.3.

Sic non potest maior pars contrahentium dicere non velle stare contractui. Ludouis.dec. 467.nu.5.& ibi Addit.Rota dec.184. nu.26. dec. 471.nu.36.p.9.rec.Pacion.alleg.63.n.28.

584 Contractus indiuiduus nullus in aliqua parte est,nullus in totum.l.cum emptor.ff.de resc. vendit.l.fin.ff.de acceptil. Soccin.cons.129. nu.38. lib.1.D.Capon.de pactis q.vlt. dub.4. nu.30.seqq. Hond.cons.82.nu.56.vol.1.Surd. dec.7.nu.53.seq. Rota dec.158. post Torre de pactis fut.successt. lib.2.c.36.n.45.& 60.

585 Contractus, super quo interponitur decretum Iudicis, pro parte nullus, est nullus in totum,nisi sequeretur absurdum.l.magis puto 15. §.si as alienum.ff.de reb. Rol. à Vallo cons.7.num. 86.lib.3.Gratian.disc.691.nu.32. Torre de pactis dec.43.nu.15.post illum Tract.

586 In dubio Contractus omnes sunt indiuidui. Hodiern.contr.15.nu.45.seqq. Rota dec.592. nu.2.p.3.rec. Rota post Torre hic dec.158.nu.1. Cyriac.contr.565.nu.5.Torre lib.2.c.36. nu.8.9. & 61.de pactis fut.successt.

587 Sic debet in totum approbari, vel impugnari,etiam ab Ecclesia, vel Loco Pio. Mantica dec.13.nu.7.Surd.dec.33.nu.5.6.12. dec.144. nu. 11.dec.220.n.25.Serafin.dec.540.n.5. Ludouis.dec. 467.nu.5.& ibid. Addit.nu.16.& decis.574.Sperell.dec.54.num.16.17. Rota post Torre de pactis fut.successt.dec.158.

588 Verum contractus potest esse nullus respectu vnius,validus respectu alterius, quando non constat de vnitate contractus. Becc.cons.92. nu.17.18.D.Capon.de pactis,& stipul.q.vlt.dub. 1.nu.5.6.Torre sup.lib.2.c.36.nu.38.

589 Sic effectus nullitatis est,quod quando plures contractus fiunt eodem tempore, coram eodē Notario,& Testibus, dicuntur correspectiui, imò vnicus contractus,ad tex.in l.lecta. ff.si certum petat.Mantica de tacit.lib.3.tit.11. nu.48.& seqq.Becc.cons.92.nu.6.7.Giurba dec.85.num.18. seqq.Gratian.disc.692.nu.42. Gobius consult.30. num.13.seqq.Rota post Vrceol.de transact.dec.49 num.11.Burat.dec.48.num.8. Dunozet.Iun. dec. 612.nu.16.Rota dec.370.num.12.p.17. dec.122. nu.11.12.p.18.tom.1.D.Sanminiat.contr.32.nu.9. D.Pacion.de locat.cap.25.nu.73.81. Idem D.Pacion.alleg.131.nu.1. D.Palma alleg.67.n.24.

590 Quamuis causam habeant separatam, si vnum contractum sine alio non fecissent partes. Rota dec.323.num.86.seqq.Burat.dec.48. nu. 8.Cyriac.controu.219.nu.66.seqq. controu.312. nu. 10.

-30. *Pacion.sup.n.75.*

591 Ideò si vnus ex eis rescindi debeat, omnia rescissa remanent, nec vnum vitiatur, alio firmo remanente, Ideò vno tamquam nullo corruente, cæteri quoq; & cum eo per necesse corruũt *Bart.in l.gratè, §.illud.ff.de fideiuss.ex tex.in l.fin. ff.de accept.l.etiam 29. §.ex certa causa. ff.de minor.Gratian.disc.14.nu.4.seqq.disc.692.nu.38.39. Gait.de credit cap.4.q.7.nu 501.seqq. Giurba dec. 85.nu.20.Ponte cons.69.nu.19. Rota dec.302.nu.6.7.p.11.& dec.315.nu.7.dec.370.nu.17.p.17. dec.122.nu.13.tom.1.p.18.dec.735.nu.45.p.18. tom.2.& dec.428.num.6.7.p.1.recent.D.Merlin. contr.35.num.23.seqq.Reg.Capyc.Latro decis.56. nu.13.Burat.dec.469.nu.6.Actol n.resol.38.nu.28. resol.54.nu.21.D.Manz.consult.200.n.40.*

592 Ea ratione quia, cum omnes contractus sint correspectiui, & tamquam vnus ex vnitate cõsensus habeantur, ideo vt indiuiduus actus, nec etiam quo ad ea, pro quibus vnus ex contrahẽtibus habebat sufficiens mandatum, subsistentiam habet, neq; mandans ad illius partis obseruantiam compelli de iure potest, vt pluribus exemplis, & illationibus Doctorumq, authoritatibus, benè probat *Cyriac. d.contr.270.nu.9. seqq.Rota dec.612.num.23.24.*coram *Canalerio, & dec.145.nu.15.seqq.p.9. rec.* benè *Mansi consult.200.* Actolin.*d.contr.38.nu.30.seqq. resol.54. num.22. Altograd.cons.105.num.21.lib.2. Gob.d. consult.30.nu.19.seqq.Idem Cyriac.contr.23. nu.43.contr.90.nu.11.Grattan.disc.692.num.37.Capyc. Latro dec.56.nu.13. Vrceol.de transact.q.97. nu.18.seqq.Cyriac.contr.90.num.13. contro.181. num.92.*

593 Immo si fiat alius contractus non ex interuallo, sed infrà modicum tempus, videlicet vna tantum die post primum, ex quo multo magis eorum vnitas resultat, & omnia in primo contractu contenta, in posteriori inesse dicuntur *DD.in d.l.Titia 130. §.idem respondit il primo ff. de verb.obligat. & in l.pacta nouissima. C.de pactis. Mantica de tacit.lib.3.tit.4. num.1. Thes. iun. lib.1.qu 1.Cranet.cons.153.nu 8. cons.156. nu.7. cons.356.nu.1.Rota dec.323.num.76.p.6. rec.Pacion.de locat.c. 25.n.73.81.*

594 Et quod interuallum vnius diei non sit in hac re in consideratione, *Thes. d.qu.1.nu.7. vers.secundo respondetur, Altograd.contr.82. nu. 2.3.Pacion.sup.*

Nam quæ incontinenti fiunt censetur inesse, *l.lecta 40. §.dicebam.ff.si cert.petat. l.petens, C.de pactis, Tusc.lit.I.concl.81. Antonin. lib.1. res.69.num.5.& res fin.cas.62. Gratian.disc.877. num.12.Grass.except.7.nu.3.Giurba ad Consuet. Messan.c.1.gl.8.nu.35.Vaz axiom.iur.lit.I.n.49.*

595 Idem est multò magis, si plura pacta apposita sint in eodem contractu, nam omnia sunt pars illius contractus, & inter se ad inuicem correspectiua, *Bal.in l. petens, num.49. C. de pactis, Alex.cons.90.lib.3. Corn.cons.10.n.14. & cons.117.num.14.lib.1.Cranet.cons.463.nu.9. 10.Menoch.cons.609.num.41.Becc.cons.92.nu 6. 7.seqq.Franch.dec.369.nu.4.Gait.de credit.c.4.n. 501.& seqq.Surd. dec.155. num.9.10. & cons. 282.num.14.dec.217.dec.33. Giurba dec.83. nu. 13.Gratian.disc.301.num.57. Amat. resol.50.nu. 26. Barbosa de pensionib.p.1.nu.21. Salgad.in labyr.p.2.c.6.nu.21.seqq.Tranchedin.consul.110. nu.4. Rota dec.93.n.4.*post *Vrceol.de transact.Cyriac.contr 90.n.14.Pacion.de locat.c.25.n.71.*

Nam pacta tribuunt legem actui, tamquam leges obseruari debent, *l.1.§.si conueniat, ff.depositi, l.pacisci, ff.de pactis,* Menoch.*cons.477.n.2.* Gait.*de credit.c.4.qu.11.nu.1381.Rota dec.145. num.4.tom.2.p.4.rec.Serafin.dec.717.n.2.*

Verum ex vno actu facto post alium incõtinenti, non oritur præsumptio, sed simplex coniectura ex viciniitate prędicta, *Pacion.d.c.25. nu.82.* post *Cranet.*Caroc.*Menoch.*

Et correspectiuus, vt resoluatur sufficit, quod vnum pactum non impleatur, *Rota dec. 33.n.8.* post *Vrceol.de transact. Pacion.sup. Rota dec.122.n.13.p.18.rec.tom.1. &* Melius *dec.90. n.38.seqq.p.19. D.Palma alleg.313. n.22.*

Quamuis sint valde rigorosa, *Menoch. cons. 15.n.1.16.Rota dec.9 nu.4.tom.2.p.4.rec.*

Et quamuis sint plura capitula etiam separata, nam etiam contractus dicitur indiuiduus. Ideò si vnus sit irritus, irritantur omnia, ratione indiuiduitatis, *Altograd.cons.105. n.17.seqq. lib.2. Salgad.labyr.p.1.c.34.nu.13.seqq.Vrceol.q. 97.n.22.Cyriac.d.contr.90.n.12.seqq.*

596 Sic pacta apposita in contractu emptionis & venditionis, v.g. in onus emptoris dicuntur pars pretii, & valorem rei minuit, *Tiraq.de retract.conuent.in prælat.num.21.22. Menoch.cons.768.n.7.9.10.Surd.d.dec.155.n.10.Rota dec.94.n.69.p.7.rec.*

597 Nam venditor absque dictis pactis, vel non vendidisset, vel maiori pretio vendidisset, *l.fundi partem, vbi gl.ff.de contrah.empt.l.si venditor, 1.§.si quid emptor. ff.de seru. export. Corn. cons.fin.col.vlt.vol.1.Guttier.canon.qq.lib.2.cap. 13.num.10.11.Molin.de primog.lib.1.c.21.n.28. Conar.lib.2.c.16.n.5.Rota dec.30. nu.4.p.1.rec. & dec.709.n.3.4.p.1.diuers. Ciarlin.contr.c.105. n.138.in fin.Serafin.dec.547.n.1.*

Sic correspectiuitas arguitur, si vnus actus non fieret non verificato altero, *Corn. cons. 350.nu.5. Menoch.de præsumpt.lib.6.præs.12.nu. 38.Dunozet.iun.dec.649.nu.9. Palma alleg.384. num.7.*

598 Et indiuiduitas contractus resultat non solum ob pactorum correspectiuitatem, quæ connexionem, & indiuiduitatem inducit, *Scac. de iudic.lib.2.c.11. n.1320. Gait.de cred.d.cap.4. num.509.*

599 Sed etiam ob præsumptam venditorum v.g. voluntatem, quæ contractum alias diuiduum indiuiduum reddit, *Altograd. cons.28. n.44.lib.1.*

600 Ex coniecturis correspectiuitas inducitur, etiam si alias supponi non posset. *Gratian.disc. 897.nu.13.14.Mellin.dec.382.Sesse decis.19.nu. 12.Ro-*

12. *Rote dec. 141. nu. 4. p. 3. Pacion. nu. 75.*

601 Cum vnum ex correſpectiuis in altero in eſſe dicatur. *Rota dec. 370. nu. 14. p. 17. Saminiat. contr. 32. nu. 85. 86.* nec in eo datur prius, & poſterius. *Rota dec. 122. nu. 13. p. 18. tom. 1. D. Pulma alleg. 313. nu. 21.* Pro vt ſunt pacta oppoſita in Capitulis matrimonialibus. *D. Prut. diſc. 12. n. 23. tom. 1. D. Hodiern. contr. 34. n. 20. D. Pulma ibid. & alleg. 16. n. 11. 12. 13. & all. 38. n. 35. 36.*

602 In dubio debet contractus iudicari indiuiduus, & debet reſcindi in totum, ob aliquam partem deficientem. *Cyriac. contr. 278. num. 17. contr. 90. n. 11. Pacion. d. c. 25. n. 59.*

Licet alij dicant talem correſpectiuitatẽ non præſumi. *L. cum eiuſdem ff. de adilit. edict. Gratian. diſc. 548. n. 32. Rota* coram *Dunoz. Iun. dec. 649. num. 4.*

Sed non ſatis erunt coniecturæ voluntatis vnius partis contrahendi correſpectiue, ſed requiruntur voluntatis vtriuſque ad faciendas obligationes proprie correſpectiuas. *Rota dec. 677. nu. 15. p. 1. diuerſ. Pacion. ſup. nu. 61.*

603 Beneuerum ſecus eſt, ſi actus eſt diuerſæ naturæ, nam tunc ex contextualitate non poteſt deſumi ſuppoſitæ correſpectiuitatis argumentum. *Rota dec. 6. num. 59. p. 11. rec. Bich. dec. 406. nu. 31. dec. 285. ſub nu. 37. p. 11. Menoch. de præſ. lib. 6. præſ. 12. num. 39. Put. dec. 167. num 4. lib. 2. Grat. diſc. 548. Monac. dec. Luc. 55. nu. 39. Ludouiſ. dec. 492. nu. 13. dec. 4. nu. 4. dec. 369. n. 5. p. 3. rec.*

Cum ſufficiat, quod vnus contractus poſſit eſſe ſine altero. *Pacion. d. c. 25. nu. 77.*

604 Sic depẽdentia occaſionalis, vel accidentalis correſpectiuitatem non iudicit. *Rota poſt Merlin. de pignor. dec. 142. nu. 24. 25. & in rec. dec. 439. nu. 31. p. 9. & dec. 6. nu. 30. p. 11. dec. 223. nu. 15. p. 17. Bich. deciſ. 281. num. 25. 26. Samin. d. contr. 32. n. 12. 13. Vrceol. de tranſact. q. 97. nu. 23.*

605 Nec procedit eadem præſumptio in diſpoſitionibus mere gratioſis factis ſolum ad morem gerendum petentibus, vt declarat *Surd. conſ. 298. n. 37. Pacion. d. c. 25. n. 78.*

606 Materia diuidui, & indiuidui reputatur perplexa. *Rota dec. 1621. pones Peniam n. 6.*

607 Et indiuiduum dicitur quatuor modis, videlicet, aut natura, aut ratione formæ, aut ratione voluntatis contrahentium, aut ratione dependentiæ, vt principale, & acceſſorium. *Rota dec. 143. nu. 2. p. 1. diuerſ. Coccin. deciſ. 802. nu. 5.* Sic ad dignoſcendum diuiduum ab indiuiduo datur regula, vt inſpiciatur an tantam vtilitatem afferat pars reſpectu partis, quantum totum reſpectu totius, vel non, primò caſu res reputatur diuidua, ſecundò indiuidua. *Penia dec. 1621. nu. ſeqq. Guttier. de iuram. p. 1. c. 58. n. 6. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 9. p. 2. n. 77. Serafin. dec. 543. nu. 3. Merlin. dec. 683. nu. 6. Gratian. dec. 169. num. 24. Pacion. de locat. c. 26. nu. 11. ſeqq.*

608 Clauſula. *Et non alias*, reddit contractum Indiuiduum *Gratian. diſc. 587. nu. 9. 10. Barboſ. de clauſ. clauſ. 81. nu. 1. ſeqq. Pacion. ſup. nu. 17.* Cum dicta clauſula ſit limitatiua voluntatis. *Verall. dec. 84. n. 16. p. 3.* Et inducit formam. *Nutta conſ. 372. nu. 5. Barboſ. ſup.*

609 Vel; *ſaluo, & reſeruato beneplacito apoſtolico, & non alias, aliter, nec alio modo*, efficitur diuiduus contractus locationis rei Eccleſiæ, factus per quatur annos, nam non valeret per duos, aut tres annos, pro quibus valeret locatio, per *tex. in extrauag. ambitioſè.*

Late *Pacion. de Locato. cap. 14. §. 7. nu. 18. ſeqq. Barboſ. d. clauſ. 81. nu. 20. Ricc. reſol. 104. nu. 3. p. 1. Ludouiſ. dec. 192. nu. 1. Barboſ. ſup.*

Dictio: *Vlterius*, vti implicatiua præcedentium importat correſpectiuitatem. *Gratian. diſc. 679. nu. 46. ſeqq. Rota dec. 387. nu. 19. poſt Cenc. de cenſib. Pacion. d. c. 25. nu. 67.*

Dictio: *E contra*, vulgariter: *All'incontro*, importat correſpectiuitatem. *Rota dec. 405. antè nu. 1. p. 4. diuerſ. Pacion. ſup. nu. 68.*

Dictiones: *Toties, quoties*, ſeu vulgariter: *Ogni volta che* important correſpectiuitatem. *Rota dec. 293. nu. 1. p. 4. rec. Pacion. ſup. n. 69.*

Sed verba: *per l'intereſſi, che ſono frà me, e Carlo*, non important correſpectiuitatem, *Rota* coram *Dunoz. et iun. dec. 649. num. 4. verſ. nam ex verbis, Pacian. ſup. nu. 70.*

Indiuiduus cenſetur contractus quando nõ reddit tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantum in toto reſpectu totius, *Rota dec. 709. n. 4. p. 1. diuerſ. Ludouiſ. dec. 157. nu. 17.* & ibi *Addit. Pacian. c. 14. §. 7. n. 15.*

Ex diuerſitate penſionis nõ reſultat diuerſitas contractus, dum vnicum eſt inſtrumentum, & vnicus actus. *Becc. conſ. 92. nu. 17. Caroc. de locat. tit. de reb. Eccleſ. 5. cancel. verſ. Addo ob ea, Pacion. ſup. num. 16.*

Indiuiduus redditur contractus, & corruit in totum ratione partis illicitæ, ſi appareat voluntas ſeruandi Inſtrumentum, prout iacet. *Gratian. diſc. 587. in fine, Cenc. de cenſib. qu. 53. nu. 5. Rota poſt eundem dec. 142. num. 2. Pacion. ſup. num. 21.*

Indiuiduus contractus arguitur ex quo factus eſt ſub vnica canonis reſponſione, *Rota dec. 39. nu. 55. p. 10. rec. Pacion. ſup. n. 29.*

Quod procedit, ſi ſit vnica reſponſio pro toto tempore plurium annorum; ſecus, ſi vnica pro quolibet anno, *Pacion. ſup. n. 30. 31.*

Contractus ſua natura diuiduus poteſt ex voluntate partium fieri indiuiduus, *l. 34. ff. de ædilit. edict. Ludouiſ. dec. 177. n. 16. Penia dec. 414. Pacion ſup. n. 35. Andreol. contr. 2. n. 21.*

Obligatio diuidua ratione rei fit indiuidua ſi accedat pœna, *Penia dec. 1621. nu. 9. 10. Pacion. ſup. c. 26. n. 15.*

Indiuiduum natura non poteſt ex voluntate partium fieri diuiduum, ſecus autem contra, quia quod eſt diuiduum, poteſt fieri indiuiduum, *Bellon. de iure accreſc. c. 6. qu. 33. Pacion. ſup. c. 26. n. 14.*

Indiuiduum concurrens cum diuiduo facit totum indiuiduum, *Mandell. conſ. 267. n. 7. Pacion. ſup. n. 16.*

Obli-

Obligatio rem restitui est indiuidua, *Mandell. d. conf. 267. nu. 5.* Maxime si rea restituenda in parte non afferat tantam vtilitatem in parte respectu partis, quantam in toto respectu totius, *Surd. conf. 150. num. 70. seqq. Poniad. dec. 3621. nu. 11. 12. Pacion. sup. n. 17. 18.*

Contractus censetur quid indiuiduum, quando v. g. conuenitur vnus ex pluribus contrahentibus ad declarandum contractum nullum, ratione doli, aut metus, nam si cum vno declaratur nullus, est nullus quo ad omnes. *Nouar. de elect. for. 3. qu. 2. nu. 7. Genua de script. priuat. tit. de connex. n. 11. lib. 4. D. Palma alleg. 220. n. 23. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 95. n. 9.*

Sic contractus sine solemnitatibus in totum annullatur, ratione indiuiduitatis, *Rota dec. 162. nu. 14. p. 14. D. Palma alleg. 236. n. 11. 332. 336. 333. 338.*

In materia indiuidua fit priuilegiorum cōmunicatio, *Aretin. conf. 25. Rocc. de Curt. de stat. sect. 8. nu. 62. Graff. de effect. cleric. eff. 2. nu. 15. Del Bene de immun. Eccl. c. 10. dub. 16. D. Palma alleg. 270. n. 33.*

610 Et contractus indiuiduus non potest pro parte valere, & pro parte non, sed si in minimo etiam deficiat, in totum deficere debet, *Bert. conf. 92. num. 22. Rota d. dec. 709. num. 3. & seqq. Sarmient. select. lib. 2. c. 5. nu. 13. in fin. Altograd. d. conf. 28. nu. 45. lib. 1. Rota post Vrceol. de transact. dec. 51. n. 2. Pacion. de locat. c. 25*

611 Nam in indiuiduis vtile per inutile vitiatur, *DD. in c. vtile, de reg. iur. in 6. Scacc. de iudic. lib. 2. c. 11. num. 1121. l. 3. §. Trebatius. & §. item quaeritur, ff. de aqua quotid. & aestiua, Surd. de alim. tit. 7. qu. 17. num. 29. & dec. 7. nu. 35. Cas. Argel. de legit. contrad. qu. 10. nu. 149. Tusc. lit. V. concl. 373. num. 41. Gratian. disc. 752. nu. 62.* Qui *num. 68.* ampliat limitationem etiam in rebus sua natura diuiduis, partium tamen conuentione indiuiduis, vel quas partes indiuiduas esse cogitarunt, *Vaz axiom. lit. V. num. 194. Hodiern. ad Surd. d. dec. 45. nu. 2. Amicangel. de fend. qu. 7. n. 51. & seqq. Cammarat. resp. 14. nu. 73.*

Quo casu contractus in totum vitiatur. *Molin. de primogen. lib. 1. c. 21. nu. 28. Catena resol. 174. n. 9. 54. Pacion. sup.*

612 Et adimplementi defectus etiamsi in parte, licet minima consistat, contractus, saltem per viam exceptionis in totum vitiatur, *Altograd. conf. 12. num. 25. 26. lib. 1. & Altograd. iun. contr. 79. Cyriac. contr. 278. n. 14. 15.*

613 Dicimus in transactione: si plures contractus, res, vel capita sunt annexa, & correspectiua, tunc vno sublato, caetera quoque corruunt, quia de natura correspectiuorum est, vt vnum sine altero minimè subsistat, & sublato vno, totum cadere necesse sit, *Rota* post *Zacch. de oblig. Camer. dec. 113. nu. 13. Penia dec. 348. n. 3. Ninot. dec. 36. n. 4.*

614 Contractus verò, & dispositiones plures in transactione initae quando habent originem ab eodem fonte, & causa, hoc est signum indiuiduitatis, & inseparabilitatis ex deductis per *Rotam in rec. dec. 554. nu. 3. 4. 5. p. 4. tom. 3. & dec. 187. num. 19. p. 13.* Vbi quod pactum resolutiuum appositum in transactione plurium rerum, ostendit eam esse indiuiduum, & quod super vno sine altero nullatenus fuisset transactum; & quando materia est indiuidua, tunc si fuit erratum in parte, causaque expressa si in parte sit falsa, in totum corruit transactio, vná cum Iudicis decreto super ea interposito, propter vnitatem, & indiuisibilitatem transactionis, quae vnica reputatur, *Manent. conf. 37. nu. 58. 59. Torre de pact. fut. success. lib. 2. c. 36. nu. 60. Merlin. dec. 603. nu. 13. dec. 621. nu. 4.* prout si capitula essent connexa, quorum aliqua essent vtilia, alia verò praeiudicialia, omnia debet impugnare, & non fauorabilia non, & contraria sic, *l. si ita, ff. de opt. legat. l. plerumque. ff. de edili. edict. l. cum emptor. ff. de resc. vendit. Christin. dec. 283. nu. 10. vol. 1. Rota* post *Torre de pact. fut. success. dec. 158. Vrceol. de transact. q. 97.*

Sic etiam contractus continens plura capitula, licet separata, & diuersa, si tamen habeant inter se dependentiam, dicitur in totum indiuiduus, *Altograd. conf. 105. num. 18. lib. 2.* Nisi dependentia esset occasionalis tantum, & accidentalis, & vnum capitulum non veniret in determinationem alterius, quia tunc censeretur esse tot stipulationes, quot sunt res, per stipulationem deductae. *Rota dec. 439. n. 30. 31. p. 9. tom. 2. rec. & dec. 59. nu. 6. p. 14. & coram Dunozet. iun. dec. 543. nu. 20. Vrceol. de transact. qu. 97. num. 19. & seqq.* Vbi tota materia, & exempla diuiduorum, & indiuiduorum, *Pacion. de locat. cap. 25. n. 47. & seqq.*

615 Ex quo infertur quod contractus vnicus non potest pro parte acceptari, & pro parte recusari, vel reprobari, cum sit indiuiduus; *l. stipulationes non diuiduntur, 72. vbi DD. ff. de verb. obligat. Tiraquell. de retract. conuent. § fin. num. 4. & seqq. Rota p. 2. diuers. dec. 278. num. 6. Gratian. disc. 301. nu. 57. seqq. Hodiern. contr. 15. nu. 47. Barbos. axiom. iur. axio. 57. num. 7. Vrceol. consult. 3. nu. 16. seqq. Paul. Christin. dec. 288. num. 10. vol. 1. Rota p. 10. rec. dec. 284. nu. 1. seqq.* vbi de diuisione facta à peritis, & *p. 11. dec. 75. nu. 27. & seqq. Ludouis. dec. 467. nu. 5. seqq.* vbi *addit. Salgad. in labyr. credit. p. 1. c. 34. num. 13. seqq. Rota p. 17. rec. dec. 397. nu. 15. dec. 398. num. 10. Cald. Pereira qq. forens. conf. 39. Fachin. conf. 59. num. 10. lib. 1. Cyriac. d. contr. 90. n. 11. seqq. contr. 5. num. 102. contr. 35. nu. 12. contr. 170. nu. 6. Pacion. de locat. c. 25. nu. 47. & seqq. Rota dec. 46. n. 8.* post *D. Albert. de Inconstantia.*

616 Qualiter autem plures contractus contineri possint in eodem instrumento, & vnusquisque ex se regulari, nec de vno ad alium possit inferri, *Rota p. 9. rec. dec. 139. nu. 22. seqq. p. 14. rec. dec. 1. nu. 1. Rota dec. 31. nu. 9.* post *Vrceol. de transact. Pacion. sup.*

617 Bene verum possunt plures contractus in vno, eodemque instrumento esse distincti, & se-

ſeparari, & eo caſu poteſt vnus approbari, & alter impugnari, *Rota dec 51.nu.7. poſt Vrceol. de tranſact.Cyriac.contr.90.nu.36. contr.181.nu. 44.Pacion.ſup.n.64.ſeqq.*

Immò contractus ex pluribus cauſis celebratus non vitiatur ex falſitate vnius, ſi aliæ expreſſæ ſint veræ, *Moneld.dec.342.n.7.*

Sic plures contractus in eodem inſtrumento exiſtentes, ſi ſint diuerſæ naturæ, & habeāt diuerſam cauſam, & independentiam, non, cenſetur correſpectiui, *Menoch.præſ.12. nu.39. lib.6.Cyriac.contr.90.num.26.Put.dec.213.nu.1. & per totum p.3. Bich. dec.281. num.26.* & poſt *Merlin.de pign.dec.142.n.23.ſeqq.* Vbi quamuis vnus dedit cauſam alteri.

Sed non ſufficit ſola diuerſitas naturæ contractuum, ad euitandam dictam præſumptionem correſpectiuitatis, ex quo ſunt in eodem inſtrumento compræhenſi, *Grattan.diſc.679.n. 45.Rota dec.387. nu.18.* poſt *Cenc.de cenſib.* & poſt *Dunoz.iun.dec.223.n.7.ſeqq.* Vbi etiam ſi fuerint in capitulis ſeparatis.

Verum correſpectiuitas operatur effectum ſuum cum contrahentibus, non cum diuerſis perſonis, *D.Palma alleg.30.n.55.*

618 Contractus correſpectiui qualiter tollantur vno ſublato, *Rota p.14.rec.dec.1.nu.1.Rota dec.47.nu.2.dec.93.nu.4.* poſt *Vrceol.de tranſact.* *Pacion.ſup.*

619. Quando dicantur correſpectiui, vel non, *Grattan.diſc.692.nu.38.diſ.786.nu.19.diſc.828. n.18.diſc.853. n.32.33.diſc.862.897.924.Card. Mellin.dec.382.nu.1.Beninten.dec.29.n.1.Giurba dec.85.nu.18.ſeqq.Rota* poſt *Vrceol. de tranſact.dec.31.num.9.* latiſſime *Doctiſſimus Pacion. de locato d.cap.25.nu.58.ſeqq.D.Palma alleg.16. à n.10.alleg.29.à n.20.*

Sed correſpectiuitas contractuum non præſumitur, ſed probari debet, *Pation.ſup.n.58.*

Probatur coniecturis, & præſumptionibus, *Pacion.ibid.n.59.*

Sed coniecturæ voluntatis vnius ex contrahentibus non ſufficiunt, *Pacion.ſup.n.61.*

620 Ex actuum vicinitate inducatur correſpectiuitas, quæ operatur, vt plures contractus cenſeantur vnus, & idem, ac vnum alteri in eſſe, vti partem ſubſtantialem alterius. *Altograd. conſ.5.nu.17.lib.1.& conſ.35.nu.7. lib.1.Rota p. 10.rec.dec.223.nu.15.ſeqq. D.Pacion.ſup. nu.62. Vrſill.ad Affl.dec.306.num.4. Verall.dec.235. nu.1.2.p.1.* Rota dec. 113. poſt Zacch.de obligat. *Cameral. Idem Pacion.alleg.131.nu.3. D.Palma alleg.16.nu.11.12.13.& alleg.38. n.35.36.*

620 Quod correſpectiui dicantur facti incontinenti vnus poſt alium, *Altograd.conſ.90. n.6. lib.2.Pacion.ſup.*

Sic contractus ſunt correſpectiui exarati vnica ſcriptura, & cum numerica ſerie capitulorum, & cum relatione poſteriorum Capitulorum ad antecedentia, *Rota* poſt *D.Albrit.de Inconſtantia dec.61.n.1.*

622 Beneuerum in eodem inſtrumento, & ſub eadem clauſula: *Actum, &c.* poſſunt fieri plures contractus diuerſi, ac inuicem independētes, & non correſpectiui, itaut debeant ſeparatim recipi, & non confundi, non obſtante, actuum vicinitate, vel contextualitate, & licet vnus alteri occaſionem dederit, vt qua ſint diuerſæ naturæ, & qualitatis, *Rota p.11.rec.dec. 6.num.26.ſeqq.& p.13.dec.530.nu.17. ſeqq. Vrceol.d.qu.97.nu.14.ſeqq.Pacion.d.c.25.n.64.*

Quamuis in inſtrumento adeſſet clauſula, *prædictis attentis, & mediantibus. Lanc. Gallia conſ.40.nu.29.Cyriac.contr.90.nu.38.ſeqq.*

623 Obligatio vnius correſpectiua ad promiſſionem alterius corruit, & annullatur deficiente prima, ex regula, quod in correſpectiuis ablato vno, corruit alterum. *Gratian. diſcept. 273.n 15.ſeqq.d 692.n37.ſeqq.d.717.n.14. ſeqq. diſc.756.n.10.ſeqq.d.853.n.32.ſeqq.diſc.789.nu. 19.ſeqq.Rota p.2.diuerſ.dec.278.n.5. Rota* poſt *Vrceol.de trāſact.dec.93. Mouald.dec.325.n.5.* Vbi quāuis ſimus in contractu nominato, & vltro, citroq; obligatorio, vt in conductione operarū. *Rota dec.61.n.2.* poſt *D.Albrit.de Inſtātia, Altograd.conſ.105.n.18.ſeqq.lib.2.D.Capon.de pactis, & ſtipulat.q.vltim.dub.3.nu.12.& 13.Giurba dec. 85.nu.28.Rota rec.371.nu.55.p.11.rec.deciſ.273. nu.27.p.16 dec.604.num.3.ſeqq.p.18. D.Palma alleg.29.nu.19.& alleg.44.nu.11. & alleg.69.nu. 31.& alleg.70.nu.11.*

Nam correſpectiuitas contractus, operatur, vt vnus contractus ſit cauſa finalis alterius. *Actolin.reſ.54.nu.23.D.Palma alleg.16.n.12.13. alleg.18.nu.35.36.*

Et quod vnus actus dicatur alteri ineſſe. *D. Palma d.alleg.16.nu.11.& alleg.67.n.26.*

Et correſpectiua diſpoſitio non poteſt diuerſo iure cenſeri. *D.Palma alleg.67.nu.30.*

Et correſpectiuorum non poteſt vnus acceptari, alter non. *D.Palma alleg.18.n.34.alleg. 30.num.55.*

924 Sic correſpectiuitas tranſactionis ceſſat ceſſante altero ex correſpectiuis, ſic in alijs contractibus, cum omnes pro vno habeantur. *Cobius conſult.30.nu. 19.Cyriac.contr.23. num.43. contr.90.nu.198.nu.1.Actolin.reſ.38. nu.28.ſeqq. reſol.54.nu.21.Manſius conſult.200.nu.40. Altagrad.conſ.105.nu.21.Capyc.Latr.dec.56.n.3. Rota dec.24.nu.18.19.* poſt *Vrceol.de tranſact.*

Quod declaratur procedere quando ſubiecta materia id patitur, *l.cum eiuſdem 34.ff.de edilit.edict.Dunoz.ſen.dec.298.nu.1. Rota ſup.n.20.*

Secus quando repugnat. *Celſ.dec.10.num 17. Rota dec.279.nu.1.p.4.rec.tom.2.Rota ibid.n.21.*

Correſpectiuitas contractuum in eodem inſtrumento quando dicatur ſubſtantialis, & occaſionalis. *Rota dec.93.n.6.7.8.* poſt *Vrceol.ſup.*

Ex quibus deprænhendatur. *Rota ſup.nu.7.8. 9.10.*per verba: *per ibe.Barboſ.dictiom.314. n.1. Ciroc.diſc.22.nu.59.Altograd. conſ.79. nu. 30.lib. 2.Rota dec.126.nu.3.p.13.dec.159.n.2.p.15. rec.* Per verba: *All'incontra,* ſic: viceuerſa. *Rota dec. 123.num.4.p.2.dec.405.nu.1.p.4.diuerſ.dec.601. nu.*

nu.27.p.5.dec.231.nu.29.dec.428.n.13. p.12.dec. 205.nu.4.p.13.rec.Bich.dec.636.n.2.Gratian.disc. 737.num.4. per dictionem: *si come, Barbos.dict. 366 nu.4. & stante la sudetta donatione. Burat. dec.696.nu.2.Ludouis.dec.492.nu.7.*Gratian.*disc. 307.nu.1.disc.939. nu.21.* Quæ virtute ablatiui absoluti, non modum, sed conditionem faciunt.*Grati in.Ludouis.& Burat.sup.* Et conditio reddit actum adeo indiuiduum, vt impleri ad integrum debeat, adeo vt si deficiat ex tantulo, actus in toto derimatur. *Morot. cons.27.n. 13.Cranet.pro genero resp.1.nu.132. Sur.d.dec.7. nu.37.*Sic continet correspectiuitatem, & causam finalem. *Mantica de tacit.lib.3.tit.12.n.36. Rodanosc.cons.7.nu.14.*

Inducitur ex pacto resolutiuo. R*ota dec.268. nu.6.*apud *Pacific.de Saluian.& dec.596. nu.1.p. 13.rec.Rota sup.dec.93.nu.24.15.* Nec cessat ex causa obligationis, præexistente ante ipsum contractum. *Gratian.disc 679.nu.8.disc.786. nu. 19.Put.dec.213.nu.5.lib.3.Ludouis.decis.492.nu. 13.Mellin.dec.382.nu.2.5.Rota d.dec.93. nu.19.* Nam dictio *sicut* adiecta obligationi est, & importat omnimodum relationem, & limitationem, referentis, secundum relatum, ac cum eo omnimodam similitudinem, & identitatem. *Barbos.dict.366.num.1.2. Marta claus.51.num.2. Rota sup.*post *Vrceol.nu.20.& seqq.*

625 In contractibus minorum, si contractus ille est damnosus minori in aliqua parte, & in alia non, non potest partem sibi vtilem approbare, damnosam non, sed tenetur, aut totum approbare, aut totum reprobare.*Virgil.de legit. persun.cap.1 de legit.person.pupill. nu.63. Roman. cons.414.nu.2.Tiraq.de retr.act.conuent. ad finem. tit.nu.4.& seqq.Tusc.lit.M.concl.245. nu.1. Gratian.disc.301.nu.57.Sperell.dec.155.n.27.seqq.Sabell resol.98.nu.17.& seqq.*

De correspectiuis contractibus videndi. *Andreol.contr.67. Antonell.de loco legal.lib.2.c.13. Fab.in C.fol.mihi 126.27.28. & seqq. Farin.c.in Fragm.ad Repertor.de contractibus. Mantica de tacit lib.24.Tusc.lit.C.concl.correspectiu.*

De indiuiduis, & diuiduis. *Caballinus.Bened. Carpzonius.Castill.in controu.de Test.dec m.c.33. Caro.in tract. Cerro.dec.132. Dassellus. Leander. Galganet. Ant.Gomes.*& ibi: *Layn.tom.2.cap 10. Petrus Grangianus, Magnus. Mindanus, Polydorus Rypa. Rebban.Salgad.in labyr.credit.Martius Santius,Tepatus.tit.358. Turaminus in Tractat. Tusc.lit.I.Vigelius in Tractat.*

De connexis. *Castill.lib.5.tom.2.c.165. Farinac.in repert.iudic.q.83. Magnus Feltzerus.Nicol. Geuns de script.priuat. Menoch. de arbitr.cas.95. Ramon.cons.80.81.*& ibi: *Balduc.Scacc.de iudic. lib.2.cap.11.num.362.370. seqq. Tepat.tit.358. Tusc.lit.C.*

626 Ratione indiuiduitatis Datio insolutum plus debito, dicitur nulla in totum, per *tex.in l. si non furtem. §.si centum. ff.de condit. indeb.* vbi *Bar.Surd.dec.45. Arias de Mesa resol. lib.1.c.4. & 41.num.19.Merlin.dec.309.nu.6. dec.621.nu. 11.Macerat.lib.1.resol.15.nu.24. Rub.lib.2.dec. 271.num.11.Monach.dec. Flor.48.nu.3. Gama dec.40.nu.4. Leotard.de vsuris qu.40. num.9.& 13.Cyriac.contr.320.nu.21.lib.2. Hermosill.gl.7. l.52.tit.5.p.5.à nu.21.*Diximus *q.47.*

627 Sed quod non sit nulla in totum, sed tantum pro parte indebita, dicunt *Aret. in l.certi condictio. §.quoniam.ff si certum petat.* & per *tex. in l.1.§.stipulanti,*& ibi *gl.ff.de verb.obligat. Hodiern.ad Surd.d.dec.45.sub num.9. Nouar.de datione insolutum qu.33. nu. 2. Costa de ratione rat. qu.26.nu.2.Intrigl.de censib.qu.8.nu.4. Scacc.de sent.& re iudic.gl.149.qu.13.nu.50.52. Gizzarell.dec.3.nu.3.Cum.sup.tit. c.14. nu.159.& cap. 91.num.18. Idem Intrigl.lib.2.sing.173. num.7. Gabriel. com.tit.de empt.lib.3. conclus.1. num 65. Maniosi.ad Roman.in add.ad cons.450. lit.B.Valenz.cons.187.nu.97.Cartar.dec.39.nu.22.Carot. de except.except.133.num.33. D.Cammarat.resp. 14.n.70.74.seqq.lib.2. Tusc.lit.D.concl.25.n.20.*

628 Est tamen nulla datio Iudicialis, & in hoc casu procedit *d.§ si centum Dec.in l.cum amplius nu.2.de reg.Iuris. Hodiern.ad Surd. d.dec.47. D. Merlin.lib.2.contr.69.num.6. Leo dec.25. num.6. Purpurat.cons.71. Muta dec.17.*

Secus facta a parte, nam tunc non corruit in totum, sed tantum pro parte indebita. *Hodiern. ad Surd.d.dec.45.num.9.Nouar.de dation. in solutum qu.33.num.2.Costa de ration.rat.qu.26.nu.2. Scacc.de sent.gl.149.q.13.num.50.52.Gizzarell. dec.3.nu.3.Cumia sup.tit.c.14.nu.159.& cap.91. nu.18. Intrigl sing.lib.2.sing.173.num.7. Valenz. cons.187.nu.97 lib.2.Cartar.dec.39.à nu.22. Carot.except.133.nu.33.*

629 Ratio diuersitatis est, quia quando tractatur de datione insolutum à Iudice, vel a parte iudicialiter, tunc est nulla, si est plus debito, quia decretum est indiuiduum. *l.hoc iudicio.ff.famil. ercisc. Bal.in l.certi conditio. §.quoniam. ff.si cert. pet.* Diximus *qu.47.*

630 Nam vtile per inutile vitiatur in indiuiduis, & corruit in totum, vt Diximus *sup.Surd. de alim.tit.7.qu 17.nu.27.& dec.7.n.35. Argell. dd contradict.legit.q.10.n.149. Hodiern. ad Surd. dec.45.nu.2. Victorin.cons.7.à num.7. Amicangel. de feud.in q.7.num.11.seqq. Cammarat. d.resp.14. num.72.seqq.Tusc.lit.V.conclus.373. nu.41. Gratian.disc.752.nu.62.* Qui *nu* 68. ampliat etiam in rebus sua natura diuiduis, partium tamen conuentione indiuiduis, vel quas partes diuiduas esse cogitarunt. Sic etiam ratione incertitudinis, vtile per inutile vitiatur. *l.decem.ff.locat.Surd.cons.39.nu.27.& cons.235.n.9. Gratian. disc.748.num.59. Vaz.axiom.iur.lit.V.num.194. 195.196.*

631 Sic reformata interloquutoria, aut sententia, etiam in obulo, cuius vigore processum fuit ad bonorum distractionem, secundum decretum remanet nullum, tamquam assentatum, & interpositum plus debito. *DD.in d.§.si centum. Affl.d c.128.Surd.dec.45.nu.3. Sforz.cons. 96.nu.9. Asin.de execut.§.4.c.13. nu.1. Purpurat. cons.*

conf.171. Intrigl.sing.173.nu.3. Milanens.dec.14. nu.81.82.lib.1.Castill.dec.109.num.82.83. lib.2. Muta dec.27. Giurba dec.89.num.3. Leo dec.25. num.7

632 Posset saluari opinio contraria: dationem insolutum factam pro aliqua parte indebita, si res insolutum data plus debito, erat de sui natura indiuisibilis, & congruam non recipiebat diuisionem. *Leotard. de vsuris.d.q.40.d nu.8.* Cammarat. *d.resp.14 num.76.vers.Vndè*, & sic intelligendos esse *Hier.Leon.dec.25. nu.6.* qui videtur dicere contrarium.

633 Sic etiam in casu, quo ille, qui dedit fundū v.g. non fuisset daturus partem, putà, quia noluisset incidere in communionem, ex *l.si non sortem, §.si centum.ff.de condit. in debiti.Caroc.de except.except.133.nu.18.D.Cammarat.d.resp.14. nu.76.vers.nam respondetur. Nos d.q.47.*

ADDITIO.

Diximus *sup.nu.* 183. per nullitatem oppositam aduersus contractum, non retardari executionem contractus, vbi *nu.seqq.* limitauimus.

Nunc dicimus: Nullitatem proponentē aduersus obligationem penes acta non retardare illius executionem remedio præuentionis. *Affl. dec.387.* dummodo eadem obligatio sit confecta, & in eadem Curia stipulata, vbi illius executio petita est; nam si petatur executio in alia Curia, non habet viam executiuam, sed ordinariam. *Vrsill.ad* Affl. *dec.3.nu 7. decis.387. nu.3.per ritum M.C.V.128.D.Calà de restit.in integr.q.27.num.60.seqq.* secus aduersus contractum. *Gales.de restit.cap.2. Tract. nu.81. fol.31.*

Ad dicto *sup.num.*28.52. Addimus: Nullitas iuris naturalis omni tempore potest allegari, nec per statutum tolli potest. *Affl.dec.283. Ronit.dec.81.* vbi nostra *Additio.nu.2. Cancer. var. p.2.c.15.n.50.* Immo Iudex ex officio potest illā proponere, post *Tappiam, & Rouit. d.dec.81. D.Calà sup.q.31.nu.13.& q.32.nu.30.31.*

Ad quæstionem 38. Vbi de contractibus factis per Pupillos, Minores, Tutores, & Curatores; Addimus videndum D. Bartolomeum Bersanum in Doctissimo Tractatu de Pupillis. Et alia dicemus in *rubr.2.q.1.*

F I N I S.

INDEX RERVM, AC SENTENTIARVM.

bus

CORRESPECTIVITAS

alte-

tractu

NVLLVM

OBLIGATIO

PACTA PACTVM

PARIA

TER-

F I N I S.



[illegible]

a' 10 di Xbre, 1705. hò riceuuto Antonino [illegible] a'
15 a compimento di d. 145. per conto della [illegible]
[illegible] e bene de' Poveri

[illegible] cinque [illegible] incominciate al
[illegible] antino,

